

CHINA

ఆనందాశ్రమ గ్రంథరత్నమాల

శ్రీ పరశురామకవితానవద్యకవిత్వవిద్యావినుతానుసూసిత్య
సహజపాండిత్య

బి. న్యూర. పోతనామాత్య ప్రణీత

శ్రీమదాంధ్ర

మహాభాగవతము

సంపూర్ణ ప్రతి

డా. పి. తంజనగరము - తేవప్పెరుమాళ్లయ్యగారి

పాఠాంతరములతో

మద్రాసు వేమూరు - వేంకటకృష్ణమసెట్టి (ఎండ్) సన్స్చే
ప్రకటింపబడుచుండినది.



ప్రకాశకులు:

రామా అండ్ కో.,

హైదరాబాద్ :- ఏలూరు,

కాంపెనీ :- గుంటూరు - రాజమండ్రి - భీమవరం.

1947

(Copy-right Registered)

Handwritten text and stamp: H 71 / 111

శ్రీరామ చంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శోధకవిజయి

— ఓఓఓ —

శ్రీ. పురాణ మిత్యేవ స సాధు సర్వం | న చాసి కావ్యం న స మిత్యవద్యమ్
స సః పరీ య్యన్యతర దృఢస్తే | మూఢః సరప్రత్యయనేనుబుద్ధిః.
అభిరూపశేఖరులారా !

ఇక్కాలమునఁ దనుఁగు గ్రంథములను సంస్కృతములముతోను వ్రాత ప్రతులతోను బోల్చి యథాశీర్షిగుప్తముగా సవరించి మేము ముద్రించుటం గొం దటు చూచి 'కూర్చిరి నూర్చిరి చెరిపిరి చెడినది' యని చేయనాత్మపణములు నాశ్రోశములును గర్ణ తాడినము లగుచున్నవి. వీనిని గొంత సరామర్చించుట శివుడు మిక్కిలి యవసర మై యున్నది.

మనదేశమునఁ జదువరులపాలిటిభాగ్యదేవత యై ముద్రణపద్ధతి యేర్పడిన పిదప నాంధ్రభాషయందు గొప్పగ్రంథము లగుభిరతమును భాగవతమును ముద్రితము లయినవి. ఒక గ్రంథమునకుఁ గలవ్రాతప్రతు లొక్కొక్కటిని బ్రాయశఃకుగా వ్రాయసకా డొక్కొక్కఁ డగును కాన వానియందు దక్షరము లొక్కతీరు గాకయుఁ బాతము లొక్క తెఱఁగుగాకయు నుండుటతోఁగూడ నందంద సొంత కూర్పులును వింతకూర్పులును గొంతకొంత శానిపించుటయుం గలదు. కాన వానిలోఁ బెక్కులు ప్రౌఢు లగుపాతకులకు సైతము ప్రాణగొడ్డములుగా నుండును. ఆ గ్రంథమునచ్చు ప్రతులం దాయకూర్పులోనివాని కన్నిటికిని శోధనచేసి ముద్రణమును సమానము లగుటచే నాయున్నంతం బాతముక్కటిగానునక్షరములుపోతేని త విడిగా ముఁద్రెపునరులవలె ముద్దులు గులుకుచును, నూడును; కాని యవి యభిజ్ఞులకే కాక యర్థము దెలియనిబాలురకును స్త్రీలకును సైతము సొంపై సుఖముగాఁ బఠింపఁదగి యుండును. అచ్చపునేటికి ముందఱఁ బచ్చివెన్నయు మెచ్చా? లట్లు గట్టబడి చేపట్టనగు దిట్టముగా నుండునచ్చుబొత్తములవలె యెక్కడో రట్టలవలెఁ గట్టవె దారముల నులిగొనునొక ప్రతులవలెయెక్కడ! వ్రాతఁజనుగులఁగిలుగులకంటె నచ్చుతేటలనీటులు మీటు గానున్న! ఇవి సరస్వతి నోచిననోముఁపంటలు. వీనికి ముందవి పెంటలు గావో!!

ఇట్లచ్చు ప్రతులు చదువరులకనువిందులుగా నెప్పుడురాగావ్రాతప్రతులు పురువులపెనవించఁ లై పుచ్చుచుఁ బంచత నొందగొనినవి. బోను! మంః మగ్గి మన్నె, నీటను దోగి నట్టె, నీప్పనఁగొని నీట్టి, గాలిం గలసి యున్నె, బయలం బడి

ప్రతు లొకొన్నియే కాని వందలకొలదిని గొప్ప గావున నా తెలియనిపదములను
రించియే తీటవలయు ననుస్మృత్య ప్రేరణము నాని కంతబలవంతముగా నుండెను. ఈ
కారణముచేటి యచ్చు ప్రతులకన్న నాచ్చు ప్రతులే పాఠసాధనమునకై ముతీత
యాశ యోగముగా నుండును. పెక్కురి త్తవాదములకన్న రెండొక్కయునాహ
రణములే మిన.

భారతీయ చరిత్రానుసంవివరణమున 'విఘ్నామేన్య సమునలే శ్యజ్జారే
భుక్తవజ్జనే' శాంతి అని యున్నది. ఇందులకు 'డంపకములకువంటకుములకునుభోజన
ములకు దానియొకప్రభు గడల' ౧. ౩93 అని వ్రాతప్రతులందున్నది. ముగళశబ్ద
మునకు బర్యాయముగా దేహించు 'డంపక'మున్నది. అయినను 'డంపకము దంప' అనియేకాని
'డంపకము' అని నామకలోలేదు. మఱిప్రయోగమున 'డంపకము
కుభృత్ప్రవృత్తంబు' నని కాశీఖండమునకు గలభాగముని యది ముద్రణముయ నున
శోధకులకు దెలియకముది మఱవఁబడికాని ముద్రణము. సర్వజ్ఞత్వమువరిసాము
అర్థము పొసగి యుం బరరణమునకుబాంబడి మునుండుటకన్న 'దేటగా'ందును
ముతీత యావశ్యకము కాబోలు. కాన తెలియకున్న 'డంపకములు' తేటగానున్న
'దాంబికము' లయ్యె కనుక 'దాంబికములకు వంటకులకు జొరక' అని పాఠము పుట్టి
నది. ఇది తేటగా నుండుట యటుండ మంతాతగారిలో బడియువచ్చినపదగానెన్న
యిన నొప్పే! దీనిని మరల దిద్దుటయె తప్ప! అచ్చు ప్రతులయొగడమా యిది!!!

ఆరణ్యపర్వమున 'ఉల్ల కాంచనరథముపై నున్నవాడు' వమ్మ. ౧౩3, అని
వ్రాతప్రతు నున్నది. 'ఉల్ల' యని ముపుడు వ్యవహారమున లేదు. ప్రయోగము
'మూడు'యోజనము లిచ్చటికి కానికలు తెవుపు, పట్టివే చని మూడైత్యోధర,
గనుము' అని శాంతిపర్వమునకు గలదు. ముద్రణముయమున నిది శోధకులకు గోచ
రము గాదయ్యె. కాన 'అల్ల కాంచనరథముపై నున్నవాడు' అని 'ఉల్ల' తేటతెల్ల
యగు 'ల్ల' యొనది. దీనిని మరల దిద్దవచ్చునా? పండితులు దిద్దరటం. పండితుల
కనను ఆరోత్సవము లెట్లు తెలియును? దిద్ది తరములును రెండైనవంట! అప్పుడు
దిద్దినది పండితనమే యెవర? ఇప్పుడు దిద్దుటయో ముద్రణమే ముడి!

'మఱ' మని యు: గలదు. 'మఱ' మనగా మఱపు. ఇది వెఱవంటిది. 'మడి
మఱ' అన్నయట్టియొక మానికొందను. పాన కాచికో, నాదవిస' భార. ఉద్యోగ.
ఈ 'మఱ' తేలిమిక 'మడిమడి మన్న మట్టియొక' నని మార్కుబడినది. మఱియు,
భాగవతమున నామనపుట్టుము. 'తెఱవానివిప్రులు పూర్ణులే... సీరంబుయోయు
దే, మఱ లే కను దానులకొనుదలుకొనుంపుదేనైదలీ' అష్ట. 488. ఇటుమఱ
నెఱుంగ 'మఱ' దే, మఱకే మఱుల' నని 'పమఱక' గా మార్చి శోధకులేమఱిరి.

మరలకు ముస.గా. దగవు. జగన్మోహిన్యవతారపుట్టమున ముసమేపులకు
పుమతట లేకుండ బుదపెట్టకనని పదాంతి పూన' భాగ. అష్ట. 321. ఇది

యున్నది. ఈ 'మందట' తెలియక యాగ్రాటము పెట్టినందున 'సూత్రాటము'గా మాటి నది. 'మనములనమ్మతిగలిగితమమందటగానభ నాకుతీర్చి'నా యాగ్రాటపుటచితం త్రము ౧ ఆ. ఇట 'మందట'కు 'సమీప' మని శబ్దరత్నాకరమున దర్శ మున్నది. విను కుంభాండ యనేక కాలము... నాదగు భుజంబుల్ మందటం బొండినకా' హరినం శము. ఉత్త. 2 ఆ, ఇట 'మందట' యశ్చుప్రతుల 'మచ్చట' యైనది. తెలియని మందటకన్నఁ దేట యగుచుచట మేలు గదా!

దుడుకడుచు' అనగా మగ్గుమగుట. కృష్ణబలరామబి'ల క్షేత్రానర్థమున 'అప్పుంకముల దుడుకగువజొత్తురు' దశ. పూ. 289 అనియు, బ్రహ్మగోగోపులనంత ర్హితులం జేసినపుట్టమున 'దుడుకనినుహిమాబ్ధి నజుడు' దుడుకడిచె నృపా' దశ. పూర్వ. 547 యనియు నున్నది, ఇది తెలియక 'దుడుకడిరె' జొన్న' రిని మార్పబడినది. మరల 'దుడుకడుచు' నని దిద్దుట దుడు కగునా?

భాగవతమున తీర్థకుర్వ నితీర్థాని' ౧స్క. ౧3 అధ్యాయ. అని యున్నందులకు వ్రాతప్రతులఁ 'దీర్ఘసంఘంబులదీర్ఘమింతురు' ప్రథ. 301 అనియున్నది. 'దీర్ఘమింతుగు' అసయిప్పుడువాడుటలేదు. 'ఉత్తరమింతురు' ఇత్యాదినన్నయప్రయోగములు శోధకులకుపేక్షములుగావు. కనుక 'తీర్థసంఘంబుల ధిక్కరింతుగు' అనినవరింపబడినది. ముఖ్య తాతగారిబొక్కిచోటఁ జొచ్చియు నచ్చినచ్చినది గాని యది వివేచనరాదు. అట్టిదానిని దిద్దితిమాయంతికన్నఁ బాతకములేను. ముద్రణమహిమము ద్రుణదేవతాకల్యాణము నకుఁ బాత్రము లైనతపాలుగూడ దిద్దరానంతపవిత్రములై యుప్పులు గులుకునా?

ఇట్టివి పెక్కులు చూపవచ్చును. వ్రాతప్రతులందు గుడ్డదబ్బునుదప్పులు గలుగునే యందు రేమో. బోను! వానియందు శిశురేఫ మనియు లఘు రేఫమనియొ శేద ముండదు, 'వాండు కాండు' అని యున్నియుఁ బూర్ణ బిందువులే కాని యర్థ బిందువు చూపట్టదు. 'మంచుము రంగము' అని యనవసరము లగుదీర్ఘములును 'శాయ' 'యెవ్వడు' అని యక్షరవ్యత్యయములును, 'కోరిక' 'నాలిక' అని యన మంజసరూపములును, బట్టినచోటఁ బెక్కులుగనుపట్టును అయినను జాంబికములు 'ధిక్కరింతురు' అనునచ్చుప్రతులసవరణలంబట్టి 'డంబకములు' 'తీర్థమింతుగు' అని నిర్ణయించుకట్టమునకంటె 'వాండు' 'శాయ' అను నాకు ప్రతులవ్రాతలను బట్టి 'వాడు' 'చేయు' అను దిద్దుకొనుసౌకర్యమేపాటి యతిశయమో యభిజ్ఞులకుఁ దేట గాకపోవదు.

మఱియు శోధనమునకు నైపుణ్యమునుగావలయును. పాండిత్యమున్నచోట నెల్ల నైపుణ్యము సయతముగా నుండదు. మఱియుఁ బండితులుతమమదర్శనములచో పునఁ బాతముల దిద్దుటయుఁ గలదు. స్వదర్శనాభివేళపారవశ్య మనివార్యమగుట నహజమే కదా. ఈరెండుకారణములనుబట్టియు నచ్చుప్రతులఁ దప్పులు గలుగుట గలదు. ఈనిర్ణయము లెంతవఱకు సాధువులో ప్రకృత గ్రంథమునఁబరామర్శింకము

శ్రీకృష్ణల్యపదంబుఁ జేరుటకుఁ నై చింతించెనన్ లోకర

కారంభకు భక్తపాలనకళాకారంభకున్

౧ స్కం. ౧. ౪

ఇటు క్రిందిగీతలు గలవానిం జూడుఁడు. ఆరంభముననే హంసపాదము! మొట్టమొదటి పద్యముననే యతి తప్పినది. ఈ తప్పు గ్రంథమున మఱెచ్చటనే నుండునని వ్రాయసము గురునాథునిపమునో లేక కంపానీటరు రామస్వామిమూడనో మోపవచ్చును. ఇట్లును గాదే! శోధకులకు దోషము వచ్చునని మహాకవికి యతి తెలియ దండుమా! మొన్నటి తాతగారి కాగ్రహము వచ్చినను, సంతకంపె మునుపటి పోతనగారి నిగ్రహము దగదు. కావున 'రఘుకారంభకు భక్తపాలనకళా సరంభకుకా' అని దిద్ద కుండరాదు.

ఏకద్రూపం భగవతో హ్యరూపస్య చిదాత్మనః

మాయాగుణై ర్విరచితం మహదాదిభి రాత్మని

యథా నభవీ మేఘాః సో రేణుర్వా పార్థివోఽనిలే

ఏవం ద్రష్టరి దృశ్యత్వ మాగోపిత మబుద్ధిభిః.

౧-స్కం. ౩-ఆధ్య.

శ్రీధరవ్యాఖ్యా. అరూపస్య-చిదేకరసస్య, ఆత్మనో-జీవస్య, ఏకత్వ-స్థూలం, రూపం-శరీరం భగవతో మాయా, తస్మాః, గుణైః-మహదాదిరూపైః, విరచితం - కృతం, ఆత్మని - ఆత్మ స్థానే, శరీరం కృత మిత్యర్థః॥ కథ మిత్యుపేక్షాగూం స్వరూపావరణేన తదధ్యాస ఇతిసదృష్టాంత మాహ॥ యథావాన్యక్రితో మేఘాః, సభవీ-ఆకాశే, అబుద్ధిభిః-అజ్ఞైః, ఆగోపితః, యథానా పార్థివో రేణుః- తద్దత్తసూసరత్వాదిః, అనిలే, ఏవం, ద్రష్టరి-ఆత్మని, దృశ్యత్వం - దృశ్యత్వాది భర్తృకం శరీర మాగోపిత మిత్యర్థః.

ఇందుల కచ్చు ప్రతిపాతము:- వినుం డరూపుం డయినజీవుండు చిదాత్మకుండు పరఁగు-జీవు నికఁ బర మేశ్వరు మాయాగుణంబు లైనమహదాది రూపములచేత నాత్మధారస్థానముగా విరచితం లైన స్థూలశరీరంబు గగనంబు లందు బల నాత్రిత మేఘునమూసంబును గాలియందు బాగి వ ధూళి ధూసరత్వంబును నేరితి నట్లు ద్రష్ట యగు నాత్మయందు దృశ్యత్వము బుద్ధియందు గానివారిచేత నాగోపింపంబడు.

'ఆత్మని' అనుటకు 'ఆత్మస్థానే' యని యర్థము. ఇటు 'ఆత్మధారస్థానముగా' ననుట యెట్లు? 'స్థూలశరీరంబు' అనుటకు గ్రియ యెద్ది? ఆగోపింపబడినది స్థూల శరీరమా? దృశ్యత్వమా? అన్వయ మేదియుఁ గానరాదు. అంతగా మూలాను గుణ్యమును లేదు.

వ్రాతప్రశులపాతము—వినుం డరూపుం డై నీకగమండు గూర్మిగునం బరఁగుజీవునికఁ బర మే...రూపంబులచేత నాత్మస్థానంబునందు విరచితం లైన స్థూలశరీరంబు...దృశ్యత్వమై ... నాగోపింపంబడు.

౧-స్కం.-67.

ఇటు 'స్థూలశరీరము దృశ్యత్వమై యాగోపింపంబడు' అని యన్వయము. ఇది చాల మూలానుగుణముగాఁ దెనిగింపఁబడినది. ఇట్లు మూలానుగుణ్యమును నన్వయమును గల యీపోతన పాతమును గముకొనవచ్చునా? లేక యన్వయము చెడి నను మూలానుగుణ్యము కొఱవడినను మనతాతగారి యచ్చు పతిపాతమేవలయునా?

‘యత్రేమే సదః ద్రూపే స్రుతిష్ఠిన్ శస్యంవిదా
అవిద్యఽయాత్మనికృతే ఇతి తద్బ్రహ్మదర్శనమ్
యద్యేవాపరతా దేవీ మానూ వై శారదీ మతిః
సంపన్న ఏవేతివిదుః మహిమ్ని స్వే మహీయతే’

ఁ-శ్లో०, ౬.అ.

శ్రీధరవ్యాఖ్యా॥ యత్ర-యదా, సదసతీ-కార్యకారణగుఁ ఁ-పే-సూలసూక్ష్మరూపే-శస్యంవి
దా-స్వరూపసమ్యక్ జ్ఞానేన; స్రుతిష్ఠి, భవత్, జ్ఞానేన ప్రతిష్ఠిధాన్వ్య స్వే తు-వ-సూలసూక్ష్మరూపం-
అవిద్యయా, ఆత్మని, కృతే-కల్పితే ఇతిసూక్ష్మ, తద్బ్రహ్మ-తదా-వా-బ్రహ్మదర్శనమతి-విశారదః, గర్భం
భూతం? దర్శనం-జ్ఞానైకస్వరూపమ్॥ వై శారదీ-విశారదః సర్వజ్ఞః ఈ-శ-శరీరగా, ఁ-సం
సారచక్రేణ క్రీడన్తి, ఏషామానూ, మతిః-విద్యా...అయంభూతః...గూనదవిద్యాన్యైః అ-గ-ణవి
క్షేపాకరోతి తావన్నీపరమతే-యదాతు సైవవిద్యాగూ-శేషపరిణతా...స్వయన్వేదోపగ-దితి,

అ-ప్ర-అప్య ధీనూలసూక్ష్మరూపంబులు రెండును స్వరూపసమ్యక్ జ్ఞానంబు నిషేధింపబడునని తెలియునవిద్యంజేసి యాత్మకుఁ గల్పింపబడె ననియుడి సూలసూక్ష్మరూపంబును బ్రహ్మదర్శనమును జ్ఞానంబున కధికారియగు-నట్టి బ్రహ్మజ్ఞానమతి-విశారదఁ డై యాశ్వరునిచై క్రీడించుచున్నట్టి మతిప్రకాశంబున నవిద్య యనంబడుచున్నమాట యుపరత శ్లో०, ౬.ఆ.

ఇట ‘యదా-తదా’ యను నన్వయములేదు. ‘ఎప్పు డసూలసూక్ష్మరూపంబులు స్వరూపసమ్యక్ జ్ఞానమున నిషేధింపబడునో’ యప్పుడు బ్రహ్మజ్ఞానము నని యర్థము. నిషేధింపబడునని తెలియు నది? ఆరూపములు ‘ఆత్మని కృతే’ ఆత్మ యందుఁ గల్పితములని యుండఁగా ‘ఆత్మకుఁ గల్పితము’లెట్లు? తద్బ్రహ్మ-తదా-వా-బ్రహ్మైవభృతి, అని యుండఁగా బ్రహ్మదర్శనం బనుజ్ఞానమున కధికారియగు నది! బ్రహ్మదర్శనజ్ఞానమేమి? ఇట దానికి బ్రహ్మక్తియెట్లు? ‘అట్టిబ్రహ్మజ్ఞానమతి-విశారద యాశ్వరునిచై క్రీడించు’ దీవికర్థ మేమి? బ్రహ్మజ్ఞానమతి క్రీడించుచున్నదని యన్వయమా? మతి యహఁగా విద్య యని వ్యాఖ్య; విద్యారూపమున చూచు విశారద యగుటచెప్పబడినది. ఆమతి యిటు బ్రహ్మజ్ఞానమతి యయ్యెనా? లేక అతివిశారద యై యని పదచ్ఛేదమా! అట్టిమతిప్రకాశంబున నవిద్య యనంబడుచున్నమాట! ఇట్లు గూడ ‘మతి’ వచ్చినదే? మూలమునందలి ‘మతి’ కర్థము తెలియనంపన నది యిన్నిగతులు పడినది. పోనిండు. ఈమతిప్రకాశమేమి? మూలము? నిందులకు గమకము గానరాదు. ‘వైశారదీ’ అనుటకు ‘విశారదః సర్వజ్ఞః ఈ-శ-శరీరగా వైశారదీ’ అని వ్యాఖ్య. దీనికా ‘విశారద యై యాశ్వరునిచై’ యని తెలుగు?

ఇటీవలియచ్చప్రతి పాఠము-ఎప్పుడుసూల...నిషేధింపబడుననియును నవిద్యంజేసి యాత్మకుఁ గల్పింపబడుననియును చెలి యునప్పుడుజీవుండుబ్రహ్మదర్శనంబుల కధికారియగుకర్మసంబంధ సూక్ష్మ స్వరూపం బతివిశారదయై యాశ్వరునిచై క్రీడించుచు నవిద్యయనంబడుచున్నమాట యుపరత శ్లో०.

ఇందు ‘ఎప్పుడు-అప్పుడు’ అనునన్వయము గలిగెను ‘మతి’ కింపు గతులులేవు. బ్రహ్మదర్శనజ్ఞానమును గానరాదు. అవిద్యంజేసి యాత్మకుఁ గల్పింపబడినని ‘హేతువు’ అనుహేతువుమాత్రము పోయినది. మతికొన్ని సవరణలును గలిగినవి. తాని తక్కినదోషములన్నియు, గలవు వ్రాసె ప్రతులపాఠము చూడుడు—

ఎప్పుడీ నూలసూత్రరూపములు పెండును స్వరూపకమయ్యి జ్ఞానంబునంజేసి ప్రతిపిద్ధంబు లగు నవిద్యంజేసి యాత్మను గల్పింపఁజేసి నెడిహేతువువలన నెప్పుడూ బ్రహ్మదర్శనం బగు దర్శనంబనజ్ఞానంబునంజేసి యేకస్వరూపంబు వికారదుఁడైనయోశ్వరునిపై క్రిడించుచు నవిద్య యనబడుచున్నమాట యుపరత మై

౧౪౭-67

మూలమున కిట్లు మిక్కిలియనుగుణమైనయీ పాత మచ్చు ప్రతులం బడి తా టుమాత్రై నది; తప్పులకుపు యైనది మరల దిద్దవచ్చునా? ముద్రణదేవతాకటాక్ష పాత మై యది పవిత్రీకృతమై యున్నదే! ఆదేవతకును మతేతాతకును గోపము వచ్చినను వచ్చుగాక. మహాకవి కవయితము దగదు. కాన దిద్దబడినది.

ఒకవచనమున నిన్నిదోషములు! మీఁదఁ బెక్కవచనములం దిట్లెన్నిదోష ములు దిద్దంబడి యున్నవో మఱి పద్యములం దెన్నినవరణలు సేయంబడినవో యభి జ్ఞులై మూలమును వ్రాతప్రతులను నారయు ప్రయాసమునకువెనడియనిభాషాభి మానులకుఁ దెలియకపోవదు. ఇంకేకాక వచనములం దెన్నికూర్పులు చేర్పంబడి నవియు నెన్నిమార్పులు సేయంబడినవియు నెన్నిమతములు త్రిప్పంబడినవియు నా యాపుటలం గల కుండలీకరణాదులచేతను గ్రిందిపాఠాంతరములచేతను దేటతెల్ల ము గాఁగలదు గావున నిట విస్తరించి తెలుప నవసరములేదు. అన్నియు నిట సరికలి తముగా రూపింపఁ బూనినచో నేవిజ్ఞు వివేయుమడుంగులెచ్చును. వేమ మటలే? ఒకభాగవతమునంత గ్రంథమే కావచ్చును. వానిని మూలముతోను వ్రాతప్రతుల తోను బోల్చిచూచుట కవకాశము మిక్కిలియవలయునుగావునఁజదువరలు చూ డకయేపోవుదురని తలఁచియొక్కొక్కస్కంధమునందు నొకటిరెండుదోషములను విస్తరభీతిచే జిన్నవైనవానినిగా స్థాలీపులాకన్యాయమున నెత్తిచూపుట సరసము

‘లోకమంగళదసుక్తోకరూపంబున’

వృత్తి-261

ఇందులకు ‘భగవతాచతాశ్శ్లోక్యాంసంక్షేపేనప్రోక్తమ్’ అని మూలము. కావున ‘లోకమంగళచతుశ్లోకీమూలంబున’ అది వ్రాత ప్రతులపాతము.

విదురమై త్రేయసంహదమున

క. అగునున కవికారునకునె, జగదవనోద్భవవివాశతత్కర్మములు

దగులీల లయున నాతడు, కగుణుండె యుండు పెట్టు సౌజన్యనిధి.

సీ. అనిన నర్థకుగతి ననఘుడు మైత్రేయ, మునిఁ జాచి విదురుఁ డిట్లనియె. తృత్తి-282-283

ఇట విదురుఁ డర్థకునిగతిమైత్రేయు నడుగలేదు. నిర్గుణుడును నిర్వికారుడు నగునీశ్వరునికి లీలలెట్లు? అప్రశ్నము. ‘అర్థకవల్లీలాపియుజ్యతే’ అనువ్యాఖ్యాపం క్తిచొప్పున ‘అర్థకునివలె’ననియు త్తరముకాన ‘అనర్థకునిగతి ననవుడుమైత్రేయ యని యుండవలయును.

చ. మఱి యపు డమృహాత్ముఁ డసమానబలుండు మహాగ్రభాణమల్

గఱకరిఁ దాఁక నేసి భుజగర్వ మెల్ల విరోధిమర్మమల్.

శకు-388

ఇట ‘గఱకరి’ తప్పు; ‘గఱ గఱ’ యని యొప్పు.

గనాకరతలచాతుర్యచామికర శ్రేణి జాడపటచుట' యన నర్థము గలదా? 'మండలశ్రీతోడ మాటుమాయ భద్రవిద్యోతాతపత్రంబు గాలంగ' ననియును 'మిన్నేటితరంగల మేలుగుకొలుపఁ గలితదివ్యాంః నాకరతలచాతుర్యచామర శ్రేణుజాడపడగ' ననియు దిద్దునది. 'చామరవ్యజనాదిభిః' యని మా లము. పూర్ణచంద్రమండలశ్రీతోడ నాతపత్రము నకును, మిన్నేటితరంగలతోడఁ జామరశ్రేణులకును సామ్యము; కాని యాతపత్రము మిన్నేటితరంగల మేలుకొలుపలేదు. మిన్నేటితరంగల మేలుకొలుపుటకుఁ జామికరశ్రేణులు జాడపటపలేదు. చామరములు చామికరము లై యనర్థము పుట్టించినవి.

శ్లో॥ భూతానిస్తై పైర్భిజయోనికర్మభి ర్భవన్తి కాలే న భవన్తి సర్వతః
న తత్ర హత్యాప్రకృతావపి స్థిత స్తస్యా గురై రన్యతమా నిదధ్యతే॥ సప్తమ. ౨. అ.
అ-ప్ర. క. కలుగును మఱి లేవండును, గలభూతము లెల్లఁ గాలకర్మవశము లై నిలువఁడు ప్రకృతిం దగ్గఱ, కలిమఁడు గాఁ డాత్మమ మూ డగమ్యుఁడు దలఁపన్.

మూలమున 'ప్రకృతావపిస్థితః' అన్నందులకు 'నిలువఁడు ప్రకృతి'నని తెనుగున్నది. 'నిలువఁబడుఁ బ్రకృతిఁ దద్గణ' అని దిద్దునది. 'క్రోడసద్గ్రంథంబుల్' క్రోడమునకు సద్గ్రంథము లేమి? సద్గ్రంథము అని యుండవలయును. సప్తమ 168

మత్స్యవతారవర్ణనమున,

గఱులు సారింతు మీసలు గడలుకొలుపు
నొడలు జరిపించుఁ గన్నులబొమల నార్పు. అష్టమ. 724

అని యన్నది. మత్స్యము మీసలు గడలుకొలుపుటయు కనుబొమలనార్పుటయు వింతలోనివింత. మత్స్య మప్రాకృత మన్నను, దాని కీయపూర్వవ్యాపారములనవసరములు గావున వర్ణింప నావశ్యకములు గావు, 'మీసలు గడలునిపురు' నని యుఁ 'గన్నులబొలప మార్పు' ననియు దిద్దునది.

'నయత్ప్రసాదాయతభాగశేఖమ్' అష్టమ. ౨౪ అ
ఇందులకు 'నీప్రసన్నతః, బదివేలపసా లిశేఖావము' అష్టమ. 781

అని యచ్చుపత్తి. ఇట ప్రసన్నతలోనిపదివేలవపాలి 'ఇలిశభావము' గాద 'ప్రసన్నతపదివేలవపాలి 'లేశ' భాగము' అని దిద్దునది.

కుమారవనమును జొచ్చినసుద్యున్నుండు శివునిశాపమున స్త్రీకాఁగ వసిష్ఠ ప్రార్థనమున నదేవుండు

'స్వాంశ వాచ మృతాంతర్య స్పృహమాహ విశాంశ తే
మాసం పుమాన్ సభనితా మాసం స్త్రీ తపసా తప'

అని యొకరూపము పురుషుండుగాను నొకమూసము స్త్రీగాను నుండ నన గ్రహించినాఁడు. ఇందుల కచ్చుపత్తిని

‘తనమున్నాడినమాటయొక నిజముగాఁ జెప్పింపఁ గలిగెను’
మనుజేంద్రుండు నెలకొనెలం బునున్నుఁ బ్రసాదించుచు నా
విని న్నది? పద. 38

అని యున్నది. ఇట్టి నెలకొనెలం బునున్నుఁ జెప్పింపఁ గలిగెను నానాటకుమాత్రా
తర మెక్కడదీ? ఇది మూలానుగుణముగాఁ జేసి ‘మనుజులముఁ జూచి’ అని యున్నది
మొదట ‘అని యుండవలయును. ఇట్టి మనుజులముఁ జూచి మనుష్యుని యగుముకాదు
మనువువుత్తర దైవసుద్యుమ్న డని యర్థము. మనుష్యుని యగుముకాదు
టనర్థమునేసిరి కాబోలు. మందుకంటె రోగినే ముందరి నెప్పుడు.

‘భువి దూఱన్ భువి దూఱు నట్టి పొర నట్టి పో చ్చు’ పద. 101

ఇట్టి యతి తప్పు ‘అట్లులే’ సొచ్చు’ నని యుండవలయును.

‘ఓ, ర్యాప్తస్వేదజలాంగి వారిసముదాయాలంకృతిన భుజింప’ పద. 102

నూతినుండు ‘ర్యాప్తస్వేదజలాంగి’ యై పోచిన దేవ గూని ‘వారిసముదాయాలంకృత’
యైనున్నది? ఇం దేమిసారస్యము గులికెను? ‘అని సముదాయస్వరవిభాగ
భాగవిన్’ అని యుండవలయును. ఇందలియర్థము సమస్తానవిభవమును బోధించు
తాతిగా రున్నచో జెప్పను.

శకటాసురభంజనమున

‘కదాచి దాతానికకాకుకాపప జన్మగ్రయోగ సమపరిచయము’ పద. 103

వ్యాఖ్యా|| ఉత్థానం-‘శిరోరంగ పరివర్తనం, త్రితరంగిణి’ అని యున్నది.

అని యున్నది. ఇందులకు

‘చాలకుఁ జొదికిలఁచడ నేర్చి నని జన్మ, నక్షత్రమం దొక యందుండు

పాలతి వేడుకతోడఁ జారుగువలె, తీరి’ పద. పూ. 248

అని యున్నది. మూలమందలి ‘కాతుకాప్తము’నకు నిట దేనుఁగు లిడు. కాన
‘పాలతి వేడుకబోర్పు’ బోయ వేతలఁజేరియని యుండవలయును. ‘బోర్పు’ అని
ప్రత్యేకపదముగా నిఘంటువులందు లేదు. కాన ‘బోర్పు’ ‘పొగుగు’ అయినది.

‘పట్టి యలరుఁబోడి పట్టి యీతం దని

గట్టితలఁపుతోడఁ గట్టె గాక

పట్టికడుపు పెక్కు బ్రహ్మాండములు పట్టు

తెఱిగఁనేని దల్లి యేల కట్టు.

పద. పూ. 388

ఇట ‘యలరుఁబోడి’ యని యుండఁగా మరల ‘తల్లి’ యని చెప్పవలసినయావ
శ్యత లేదు. అది యందమును గాదు. ‘పట్టి యెల్లబోడిపట్టి యీతం దని’ యని
సారము. ‘ఎల్లబోడి గోపాలురమందగాదు.’ పద. పూ. 1142 అని యీస్కంధము
ననే ప్రయోగాంతరము గలదు గాన యిది యబ్బురము గాదు.

‘వేలం దొక్కనిపాదరేణువులు పై వేప్పించినం జాలదే’

దశ. పూ. 574

పాదరేణువులు వేలం దొక్కని వెట్లు? మూలమున ‘నుద్గోళ వేడిసి’ అని మాంప్రిరజోభిషేకిమ్’ దశ ౧౪ అ. అనియున్నది. ‘వేలం దొక్కనిపాదరేణువు’ అని యథము, గోపలరాయముగ ‘వేలు’ అనిగులిపరాయమైన ‘వే’ అయ్యె వేలు మాటగా ‘ఒక్కని, యు, య, త్రొక్కని’ అయ్యె.

‘హుడి గ్రహంబులు దిరుగగ, మేడలతుది నెలవులందు’

దశ. పూ. 2600

‘తుదినిలువులందు’ అని యంశవలయు. నిలు వనగా సంశస్తు. ‘పాలుచు చతుర్థశ 3 భువనముల దనకీర్తి యాడెడినిలువులమేడగాగ’ నిర్వచనోత్తరరామాయణము. ‘నాటకశాలమేడవై నిలువున’ నునుచరిత్రము.

ఇట్లు పెక్కులు చూపవచ్చును. మూలమును జూచి, పోతనకవి తావెలక్ష్యమును బరిశీలించి, తిక్కినకవులచనావిశేషముల విచారించి పెక్కువ్రాతప్రశుల శోధించి, నాకావించినవరణులును, బూరించిన గ్రంథపాతములును, వివేచింపకూర్చుటన, దేటపడిన మార్పులును సమంజసములతో కావో యనువిషయముగ గూడోష గ్రహణపాఠంబు లగుసహృదయశిరోముఖలే ప్రమాణము. తప్ప యెప్పుడో తమమనస్సుల నాటియున్న తాతల యాటిపాఠములను దీయలేకయు, గావుననే తమంతటఁ దెలిసికొనఁజూసకయు ‘బండితులశోధనములు’ ‘తాతగారిపాఠము’ అని యీపూరిపుడకలనేపాశుపతాశ్రయములుగాఁ గొని తమపక్షము నిలుపు కొనఁజూచు వారికివిజ్ఞప్తియం దవగాహించుట జసాచమువంటి దే యగును. వీరి కాపాడి తులే వ్యాసులు, ఆతాతయే పోతయ. గ్రంథముచుగూర్చి యావిజ్ఞప్తియందుగల విషయములను వక్కుం గలవిషయములను దమంతటఁ దెలిసికొనఁ జాలుకోవిడులయ్య నసూయవలన నంగీకరింపనిచలపాదములను దేవుల బ్రహ్మదేవునినకమును గాదనుట విదిత మేకదా! అట్టివారి కావ్యాసులే నన్ను మందలిగూర్పులు మార్పులు తనమతము గా దని వాదించినను బోతనయే తనకవనము కా దని యొట్టుపెట్టినను మెచ్చుగలుగ దన్న నిం నీవిజ్ఞప్తి వారియది కెక్కురా? మొట్టమొదట దిద్దినవారు మనీషులే. ప్రమాదో ధీమతా మసి’ యన్నట్లు మనీషులకును బ్రమాణములు గలుగక పోవవు. మఱియుఁ బుస్తకములఁ దొలుతొలుతవ్రాతముండి యచ్చునకుఁ దెచ్చునపుడు చిక్కులు పెక్కులు గలుగుచు చిరోత్పన్నములై నపదాదులునుజిక్కులఁ బెట్టును. కాన దప్పులుగలుగుటఁ ద్రోసిపుచ్చవలవిగాదు. విదవభాషావిషయమున బరిశ్రమ పెక్కుడగుచు రాగా, బాసంజేసి నూతనవిషయములు తేలుచునుండఁగా మునుపటిపండితులశోధనమునకుఁ జిక్కనివియు నారిమదికిఁ దెలియనివియు నగు దోషములు పెక్కులుచూపట్టిభాషావృద్ధి లఁదిని బై పునునవరింపఁబడుచుండును. ఇది సత్యమగుట పెక్కుభాషాచరిత్రముల సిద్ధము. ఇది తెలియక నాగరికత పరిణామభివృద్ధి గావించుచున్నయిక్కాలమున ‘కాశ్రమపాదము మాద్యమ్యము

క్కును గొని పూర్వీకము తెల్ల బహుళములో యుని నా భరించుకున్నాను. మండ్లము గాదు. పక్షపాతిమారు లగు సత్యాన్వేషణమునందు రిహాస్యము నొక నాశనములు కలుపుగావు. ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథభరితమున ప్రారంభములు నొకమున్ను మున్ను వలయునేని, ప్రతులునాయెన్నగులవు; చూచుచు వచ్చును. అట్లుగా ఆ సమయములకు వున్న దురిభిమానమున 'చరిత్రములను' యున్నట్లు నొకమున్ను. టాంబముగా జాతీయను, వాడిఎచ్చలు భంకాకొట్టినను, దిక్కు దిక్కు, అట్లుగా మూలము నొక రుచివల సత్యముసత్యమై నలుచునుగానియసత్యముగాను. అట్లునేని జరిగింది. మూలమున తప్పదుక. సత్యవ్యాప్తికొరకు లనుపయోగములు గలదుగానికా. భరించ భిమాన మాననీయలకును సత్యము నియము కాకపోదు. కానిదిని నియము నొక సత్యము విషయమున వ్యాసులను మించినపంపించుదు మూలమును, పోనెనను మించిన తాతగారును గలుగరు. మాకే కాదు; మీకును గలుగరు. మున్నున్నా గలుగకు, కాన యుద్ధజీని మున్నుజుకొని యేతన్నుద్రావోధివలను గావించునని. అప్పులును దప్పలుగా జూపుదురేని బాలురమును వంద్యులే. అప్పులును దప్పలుగా అప్పులు చూపిరేనియు బాలురుగూడ సభిసందింపడుగదా. కాన మున్నును అరసి దోషములు నెల్లరును దలుప బ్రాశ్నములు.

అట్లు

తం. సేవప్పదామాయ్య.

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః పోతనామాకవికవిత్వాదివిమర్శనము

శ్రీమదాశ్రితజనరక్షాపరాయణుం డగునారామణుని మంశంబున నన తరించినవ్యాసుండు, వివిధతత్త్వార్థప్రాతిపదికంబు లగుసంవాచంబులును, బహు ధర్మావబోధకంబు లగుపుణ్యరాజచరిత్రంబులును, భక్తిరసోద్దీపకంబు లగుభగవ జ్జన్మకర్తాద్యభివర్ణనంబులును గలిగి సకలశిల్పిల్యమాపహంబుగా నుండునట్లు మహా భాగవతపురాణంబును రచించుచుటంజేసి పతనశ్రీవణాదీపరాయణు లైన యాస్తిశిరోమణుల కెల్ల నది యైహికానుష్ఠితశ్రేయఃపదంబు నత్యంతోపాదే యంబు నై యొప్పుచుండు. అయిన నది గీర్వాణభాషం బ్రణీతం బై, యందును దద్భాషాస్రవీణలకు మాత్రంబె సుగమం బై యుండుటం జూచి యందలిమహార్థం బులు ముముక్షువుల కెల్ల సుబోధములుగాను రమణీయములుగాను గావింప దొరఁ కొని శ్రీరామానుగ్రహసమాసాదితసరసకవితాసామ్రాజ్యధురంధరుం డగుబమ్మెర పోతనామాత్యుండు మృదుమధురాతిసుందరపదసందర్భసౌభాగ్యంబు దీపింప నవరస భావబంధురంబుగా నమృతహాగ్రంథంబు నాంధ్రీకిరించి యనపాయం బగుయశఃకా యంబు నొంది కృతార్థుం డయ్యె.

భాషాంతరీకరణము.

మధురసంఘరీమాఘరీఘరీణనిరుపమాననిర్దళకవిత్వధారావిరాజితం డగు పోతనామాత్యుం డిమ్మహాపురాణంబునందలిపండ్రండుస్కంధముల సహృదయ హృదయంగమం బగురచనాసరణి పురణింపఁ బూర్ణముగాఁ దెలిగించి కీర్తి శేషం బైనపదపఁ గొన్నికారణంబులచే నందలిభాగంబులు కొన్ని యుత్పన్నంబులు కాఁగా వానిని సారయాదులు పూరించి రని పండితపరంపరామూలం బున నెల్లరకుం డెల్లంబై యున్నదికదా. ఇది యిట్లుండఁ గవులకునొకగ్రంథము ను సరిగా భాషాంతరీకరించుటకన్న నొకదానిని సొంతముగా రచించుటమఱింతసుకర ము. ఏలనఁగా సొంతకృతియందుఁ దమకవితాపటిమకును బాండిత్యపరిమితికిని న నురూపము లగువర్ణనంబులును విషయములు నలవరించుకొని బునిసి రచింపవచ్చు ను. భాషాంతరీకరణమందో యట్లు సేయ నయితెకాదు, ఇతఁ బహువిధవర్ణనాసందర్భ సమలంకృతంబై, నానాతత్త్వవిషయభూయిష్టులై, విపులప్రబంధబంధురంబై కవి

రంబని చెప్ప నొప్పునే? అది రహస్యమని తిప్పి తిప్పి చెప్పినా దేవుని, ప్రాణులు, నమోదు
నాచాతురియు, నత్త్వరహితులంబును, నిఘోషమున తిప్పి చెప్పినా దేవుని విత్త
రాప్రవాహంబును గలనుపాశవిం గాక యాచార్యులకు నేమియు తెలియదు. పో
యని యాతనికి విత్తమే చాటుచున్నది. తక్కి దేవుల నాచార్యుల వలంబును చోరవదా
బోలె నంతరసవంతులును గవనావేదితి గలవారు. అప్పుడు దేవుని తిప్పి
వైదుష్యంబునగాని, తత్త్వగ్నిరూపణన పుష్కలంబును గావించుచు నొకరిని ఒక
యొక దక్కువ యని చెప్ప నొప్పును. మొదటిమారు సింగిల వాడును మర ధుర్యో
నను, గంగనది మృగుశర్మను నను, బోధివనవిభాగమున గలవని పోతముగ నను.

పోతనకవి తావిలాంసై చిత్త్యులులు పోతన తావిలాంసై చిత్త్యులు
బడి యుండుటవలన, నానిని సాకల్యునిగా పిలువవలసి వచ్చినది. అప్పుడ
ణంబును దనించినవారిని కూర్చు పోతనకు నామకావ్య పోతనకావ్యముగా పిలువ
బొందుపఱచుచు చున్నాడను.

ಪ್ರಕೃತಿ.

పోతన రచించిన భాగము లెల్ల సద్బ్రహ్మసాముల గానములు. ఇతర దీక్ష
రాణము నంతయు, ముఖ్యముగాఁ ద స్మృతిపట్టములును, శ్రీకృష్ణాచార్యస్వామ్యవ్రత
వనుసరించియే తెనిగించి యున్నాడు. మూలార్థము కొనిచియు గూఢముగా నుండి
నేని దానిని వివరించుచాభ్యాసపదములగా గొన్నింటిని కూడ గ్రంథములములకు
నీటుగా దీటుకొల్పి దానిని డీకవలెఁ జేటపడుచున్నాఁడు. ఎట్లన,

దశమస్కంధము - పోడకాధ్యాయము.

కార్యపర్వము

నమోదనంతయు నూత్నమయ కూటస్థమయ విపల్సి శే

నానావాదానురోధాయ వాచ్యవాచకశ్చ క్షయే॥

సమః ప్రమాణమూలాయ కివయే శాస్త్రయోనయే॥

శ్రీధర వ్యాఖ్యానము.

ర3|| నమఃశివాయ, అపంకాగపరిచ్ఛదాత్ అతః సూర్యాయ, అష్ట
శ్యతాత్; అతవన, కూటస్థాయ, ఉపాధిశ్చరవికారాభావాత్; అతవన వివశ్చ
తే-సర్వజ్ఞాయ; ||నానేతి|| నానావాదానురోధాయ - అస్తి, నాస్తి, సర్వజ్ఞః, నిందితః
బద్ధః, ముక్తః, ఏకః, అనేకః, ఇత్యాదీనానావాదాన్, అమరుగాస్థి-మూయమా
నువర్తతే, యస్తస్త్రి; వాచ్యవాచకశక్తయే-అభిధానాభిధేయశక్తిభేదావశి, నా
త్వే ప్రతీయమానాయ ||రర|| నమఃశివ|| ప్రమాణమూలాయ - చక్షురాసీవాం చక్షు
రాదియాయ, అతవన, కవయే - స్వయం తస్మిన్ వేక్షజ్ఞానాయ; కుశి, శాశ్వ
యోనయే-వేదాత్మకనిశ్చయాయ.

శ్రీ కరణము

మూడహంకృతులచేత మునుగువడక.

తే. నెటి ననంతుడవై దర్శనీయగుచివి, గాక సూక్ష్ముడ నై నిర్వికారమహిమః
దనరి కూటస్థుడన సమస్తంబు నెఱుంగు, నీకుమ్రుక్కెదమాలింపు నిర్మలాత్మి.
వ. మఱియుఁ గలండు, లేడు. సర్వంబు నెఱుంగు, నించుక యెఱుంగు, బద్ధుండ,
ముక్తుం, డొకం. డనేకుండు నను నివిమొదలుగాఁగలవాదంబులు మామనః
సమరోధింపుదువు కావున నానావాదానురోధకుండ వయ్య నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబువలన బహుభావప్రతీతుండ వయ్యను, జకురాదిరూపంబువలనఁ
బ్రమాణమూలకుండ వయ్య, నిరపేక్షజ్ఞానంబుకలిమిఁ గవి వయ్య, వేదమయ
నిశ్శాసత్వంబువలన శాస్త్రయోని వయ్య.

*ఇట్లు గ్రందిగీటలు గలవి యెల్లఁ గవి కేవలవ్యాఖ్యానమునుండి మాత్రము
గైకొని తెనిగించిన వగుటచేతం డావ్యాఖ్యానమునే యనుసరించి రచించినాఁ
డనుట తేటతెల్లగఁ దెలియ నగును. మఱియుఁ గేవలకావ్యసరణికి సరసములుగాఁ
దోడనిత త్యవిషయ ములను గూడ సతివేశలకవనంబున హావణించి మనోహరము
లనుగాఁ దోడించుటయం దీకవిశిఖామణి మిక్కిలి నిపుణుడు.

సప్తమస్కంధము - పంచమాధ్యాయము.

శ్లో॥ మతి ర్న కృష్ణే పరత స్వతో నా మిథోభిపద్యేత గృహ వ్రతానాం
అదాంభగోభి ర్విశతాంతమిన్ద్రం పునఃపున శ్చర్వితచర్వణానామ్॥

తెనుగు

ఉ. అచ్చపుఁజేకటిం బడి గృహ వ్రతు లై విషయప్రవిష్టు లై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచుకొ మఱుంక జర్వితచర్వణు లైనవారికిం
జెచ్చురఁ బుట్టునే పరులు శ సెప్పిన నైన నిజేచ్చు నైన నే
మిచ్చిన నైనఁ గానలకు శ నేగిన నైన హరి ప్రబోధముల్.

మూలము.

శ్లో. నతే విదు స్స్వార్థగతిం హి విష్ణుం దురాశయా యే బహిరర్థమానినః
అంధా యథాంధై రుపనీయమానా వాచీతతత్రా మురుదామ్ని బద్ధాః.

శ్లో. నైషాం మతి స్తావదురు క్రమాంఘ్రిం స్పృశ త్యనర్థాపగమో యదర్థః
మహీయసాం పాదరజోభిషేకం నిష్క్రించనానాం న వృణీత యావత్.

† గ్రందిగీటలుమూలమునుండి కాని వ్యాఖ్యానమునుండికానికైకొని తెనిగించినవానినిజాత్ర
చున్నది. ఇట్లే తక్కినయెడల నెఱుంగునది,

శ్లో. కాననివాని నూతనగోవింద కాననివానిని విన్నవించుచును
 కాననిభంగిం గిర్మములు కలకొని కొనియాడుచున్నాడును
 కానరు విష్ణుం గొండ అటల క గొంతు గొండల పుష్పములను
 సానరజోభిషికు లగునసంపృతకన్కులు గాన పర్యాయము.

ఇట్లుండగా మృదయగంజకములుగా నిరూపించుచున్నప్పుడు మూ కళ
 వ్య మగుమృదుమధురశ్రవణం గూర్చి మనోహరముగా గానము చేయుచును మఱి
 మీఁదిపద్మంబులనడకసోబగును గడంగిడు ముగలు నులకు సంగతికడములపొ
 కయు, పానిభావలబుల బిక్కగా నెఱుంగి పోయియున్నవలెను. అట్టి
 యానందరసమగ్నంబు గానంపక మానవ.

ఈ యొకటిరెండునృప్తాంశములు నొక నొకటి నొకటిగా నొకటిగానొకటిగా
 దెలియవచ్చును. తాను జేయు తెనుగు మూలములను గానంపడుచు కాకకా
 భణితి కనరూపము గాను నొకటిగా కొన్నిసార్లు గానంపడుచును. కా
 కతిపయనిశేషణంబుల మానియు, మూలతిక్రమణ మున్ను కొన్ని సార్లు
 రోగ్యత్కర మనకను నుపకారములగునరసపానుల గొన్నిసార్లు సాంగముగాను
 ర్చియు, నేదేనొక దానికీ మాటుగాఁ దల్పిమానాగర్భవసాను యగునొక కా
 నుండును. దెనిఁగించియున్నాడు. ఒకానొకచో నావశ్యము లగువానియందు
 మేదాన నొకటి నన్యయాదిసౌభ్యంబునఁగా విడిచిపెట్టుటయు నొకడు. అ
 నను మొత్తముగను మూలార్థము నుండునొక గానమునొకటిగానొకటిగా
 పాదితమైయుండును. వీనికల్ల నుదాహరణంబు లింతవఱకు నేర్పరియగునొక
 ముఁదెలియఁగూడును గాన విస్తరణకీ విట నొకటిగా నొకటిగా. అంతకు
 కొంతకలుపుగా నుండునేని తద్యాచకము లగుపనియును. నేనియొకటి దానిక
 త్వర్యమును మాత్రము జేటగా గూర్చుటను బెక్కుచోట్లు గానవచ్చును. మీ
 'వాచితంత్రా మరుదాపై బద్ధా' అనుటకు శ్రద్ధలు 'శుశిష్ట'వాచితంత్రా
 వేదలక్షణాయాం రజ్జ్వం, ఉగుదామి-ఉరూణి దామాని బ్రాహ్మణాః యస్యా
 తస్యాం బద్ధా' అని టికవ్రాసి, కామ్యైః కర్మభిర్బద్ధా ఇగ్గర్భా' అని గానమును
 దెలిసియున్నాడు. పోతనయు నిట నీవత్పరుషార్థక మగుమూలపద్య రికరపా నామా
 తదాశయమునే 'కర్మబద్ధులై' యని కోమలమాగాఁ గూర్చియున్నాడు. మఱి
 రసోద్దీపకములు కాని రికకథాంశములనుగూడ రచనాచమత్కృతి సతిరమణీయము
 లుగాఁ జేయుటయందు పోతన యసమానుడు. ఎట్లన:

సప్తమస్కంధము-పంచమాధ్యాయము.

శ్లో. ఏకదా సురరాట్పుత్ర మంక మారోహ్య పాండవ!
 పప్రచ్చ కథ్యకాం వత్స! మన్యతే సాధు య ద్భవాన్.

తెనుగు

శా. అంభం గొన్నిదినంబు లేగిన సురేంద్రరాతి శంకాన్విత
స్వాంతం డై నిజనందను గురువు లేజాడం బలింపించిరో
భాంతం డేమి పరించెనో పిలిచి సంభాషించి విద్యాపరి
శ్రాంతిం జూచెదఁ గాక నేఁ డని మహాసాధాంతరాసీనుఁ డై.

ఉ. మోదమతోడ దైత్యకులముఖ్యుఁడు ర మ్మని చీరఁ బంచెఁ బ్ర
హ్లాదకుమారకుఁ భవమహారాజు తారకుఁ గామరూపలో
భాదివిరోధివర్గపరిహారకుఁ గేశవచింతనామృతా
స్వాదకఠోరకుం గలుషజాలమహోగ్ర వనీకులారకున్.

వ. ఇట్లు చారులచేత నాహూయమానుం డై ప్రహ్లాదుండు సనుబెంపిన.

శా. ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తియుతమే యుద్వోగ మారూఢనం
విత్సంపన్నుడ వైతివే చదివితే న వేదంబులు శాస్త్రముల్
వత్సా రమ్మని చేరఁ జీరి కొడుకున్ న వాత్సల్యసంపూర్ణుఁ డై
యుత్సంగాగ్రముఁ జేర్చి దానవవిభుం న దుత్కృత దీపింపఁగన్.

క. అనుదినసంతోషణములు, జనితశ్రమతాపదుఃఖనసంశోషణముల్
తనయులసంభాషణములు, జనకులకుం గర్ణయుగళనదూభాషణముల్.

వ. అని మఱియుఁ బుత్రానీ కెయ్యది భద్రం బై యున్నది చెప్పు మనస్సుగ న్నీతిం
ద్రికిఁ బ్రియనందనుం డీ ట్లనియె.

అష్టమస్కంధము - తృతీయాధ్యాయము.

గజేంద్ర మోక్షణఘట్టము.

శ్లో. తం తద్వదార్త ముపలభ్య జగన్నివాసః స్తోత్రంనిశమ్య దివిజైస్సహ సంస్తువద్భిః
ఛందోమయేనగరుజేనసఙ్గామ్యామానశ్చక్రాయుధోభ్యగమదాశుయతోగజేంద్రః.

32. సోతస్సరస్యురుబలేన గృహీత ఆరోదృష్ట్వా గరుత్మతి హరిం ఖ ఉపాత్తచక్రం
ఉత్తిష్ట్య సాంబుజకరం గిర మాహాకృచ్ఛాన్నారాయణాఖలగురో భగవన్నమిస్తే.

33. తం వీక్ష్య పీడిత మజస్సహసావతీర్య సగ్రహ మాశు సరసః కృపయోజ్జహర
గ్రాహోద్విపాతితముఖా దరిణాగజేంద్రం సంపశ్యతాం హరి రమూముచదుస్త్రియా
ఈమూఁడుశ్లోకములకు,

[కామ్.

మ. అలజైకుంతపురంబులో నగరిలో న నామూలసాధంబుదా
పల మందారవనాంతరామృతసరఃప్రాంతేందుకాంతోపలో
త్పలపర్యంకరమావినోది యగ్రనాశపన్నప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యనుకు న్న య్యానించి సంరింభి యై.

అనునీచద్యము మొదలగునవి

శా. పూరించె హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసాజన్యముఁ

భూరిధ్వానచలాచలీకృతహహాభూత ప్రచైతన్యముఁ

సారోదారశీతప్రభాచకితపర్జన్యాదిరాజన్యముఁ

దూరీభూతవిపన్నదైన్యమును నిర్ధూతద్విషత్తైన్యమున్.

అనుపద్యమవఱకుఁగలయురువదిపద్యగద్యములను రచించినాఁడు. ఇట్లు మూలంబునందలియొకటిరెండుశ్లోకంబులకు నూఱుగా నుద్యతానర్థకపిత్యధారాప్రవాహంబు పొంగి పారలఁ బెక్కుపద్యంబు లతిహృద్యంబులుగాను సత్యంతరసోల్లాసభాసురంబులుగాను రచించుటం బెక్కుచోట్ల గానవచ్చును.

సవమస్కంధము - సవమాధ్యాయము.

26. శ్లో. వ్యవాయకాలే దదృశే ననాశోదంపతీ ద్వజౌ
క్షుధారో జగృహే విప్రం తత్పత్న్యాహాకృతార్థవత్.

27. స భవా రాక్షస స్సాక్షా దిత్వాకూణం మహారథః

మదయంత్యాః పతి ర్విర నాధర్మం కర్తు మర్హసి

ఏష హి బ్రాహ్మణో విద్యాన్ తపశ్శీలగుణాన్వితః.

31. సోయం బ్రహ్మరి వర్యస్తే రాజర్షిప్రవరా ద్విభోః

కథ మర్హతి ధర్మజ్ఞ వధం పితు రి వాత్మజః.

32. తస్య సాధో రపాపస్య భూణస్య బ్రహ్మవాదినః

కథం వధం యథా బ్రూ ర్మన్యతే స నృతో భవాన్.

33. యద్యయః క్రియంతి భక్షస్త్రామాం ఖాద పూర్వతః

న జీవిష్యే వినాయేన క్షణంచ మృతకం యథా.

34. ఏవం కరుణభాషిణ్యా విలపంత్యా ఆనాథవత్

వ్యాఘ్రః పశు మి వాఖాద త్సేవాన శ్వాపమోహితః.

తెనుఁగు.

క. ఆకట మలమల మాఁడుచు, వీర నరం జడవి నున్నవిప్రమిథునముం

దాకి తటాలున విప్రుని, గూఁకటిచే బట్టి మ్రింగఁ గొనపోవుతఱిన్.

వ. అంత నాబ్రాహ్మణునిభార్య పతికి నడ్డంబు వచ్చి యెడ్చుచు నారాచరకృతున

కి ట్లనియె.

మ. రవివంశాగ్రణి వై సమస్తధరణీరాజ్యానుసంధాయి వై

భువనస్తుత్యుడ వై పరార్థరతి వై క పుణ్యానుకూలుండ వై

వివరం బేమియు లేక నాపెనిమిటిక (విప్రుం దవశ్యిలు స

త్ప్రవరుక బ్రహ్మవిదుక జగన్నుతగుణుక క భక్షింపఁగా బాడియె.

శా. తండ్రి మీకు దినేశవంశజులకుక క దైవం బకుక బ్రాహ్మణుం

డం డామాటలు లేవె భూమిసురగోపహత్యాభిలాషంబుఁ గై

కొండే మీయటువంటిసాధువులు రక్షణోభావ మి త్లల మీ
తండ్రిం దాతలఁ బూర్వులం దలఁపవే ? ధర్మంబునం బోగదే.
శా. అన్నా చెల్లెల నయ్యెడక విడువు నీ కన్నంబు వెట్టింతు నా
హృన్నాథుఁ ద్విజు గంగికట్టి నకటా క హింసింప నేలయ్య నీ
వెన్నం డింతులతోడఁ బుట్టనె నిజం క బిట్టెన మున్నుట్ట నా

పన్నక నన్న శిరంబుఁ ద్రుంచి మఱి మఁత్రాజేసు భరింపవే.
క. అని కరుణ పుట్ట నాడుచు, ననితామణి పలవరింప క వసుధాదేవుం
దినియె నతఁడు పులి పశువుం, దినుక్రియ శాసంబుకతన ?ధీరహీతుండై,

ఇట నిరవపకవిత్వాతిశయప్రయుక్తనింకుశస్వాతంత్ర్యమన మూలము
నందలిపదపద్ధతి సరిగా ననునరింపక నందర్భసముదితరసావేశపారవశ్యమున నీపద్యం
బుల మూలంబుకంటె సత్యంతరసోద్దీపకములునుగా రచించినాఁడు.

పదలాలిత్యమను, బ్రసాదవైభవమును, సూచితసరళధారయుం. బోతనకవి
తాకమనీయతకు ముఖ్యహేతువులు. అతనికవిత్వధార మన్నిట సతతయించినది.
అది యెందును గుంటులేక కటుపదంబుల గడుసు గాక యతిస్థానములందు మెలిగొ
నక యొకమహానదినిర్మలప్రవాహంబువలె నిగనిగలాడుచు నిరర్థకముగా బ్రవహిం
చుచుండును. మఱియు శృంగారరసంబు నితర సంబులతోఁబరస్పరనిరపేక్షముగాఁ
గూర్చి కాని లేక వాని కంగముగాఁ జేసి కానియభివర్ణించుట యీకవికి నిష్ఠముగాఁ
గొన్ని చోటులఁ గానిపించుచున్నది. ఇతనివర్ణనావిషయములలో నితరరసపరిష్కృత
ములుగా నుండునవి గూడ నితనికవితామతల్లిం దనంతటఁ జిప్పిలుచుండుశృంగార
రసపూరంబున నినుమంతయైనఁ దోఁగియుండక మానవు. సమవిభక్తావయవములు
శరీరసాందర్యమున కెట్లాకహేతువో యల్ల బోతనపద్యంబులందలిపదసమాసా
దులు తులఁ దూచి తీరిచినట్లు రసవైభవాసరూపంబుగ నుపభక్తములై వాని
రామణీయకంబునకు మూలముగా నుండును. ఎట్లనఁ—

దశమస్కంధ - పూర్వభాగము

మ. జవన త్వంబులు మేలె సాము గలదే క నత్రాణమే మేను భూ
ప్రవరుం బోసన మిమ్మనంగ వలెనే క పాళి లభిష్టంబు లే
పవివో కాక కృతాంతదండకమవో క ఛాలాశునేత్రాగ్నివో
నవనీతంబులముద్ద గాదు మెసంగక క నామఃష్టి గోపార్భకా.

మ. ఘనుఁ డాభూసురుఁ డేఁ నో నడుమ మార్గశాంతంబు డై చిక్కనో
విని కృష్ణం డిది తప్పగాఁ దలఁచెనో క విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో క యార్యామహాదేవియు
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుంగవో క నాభాగ్య మెట్లున్నదో.

ఇతనికవనంబునఁ బద్యాంతము లతిరమణీయములు. పద్యాదిసంకురించికరపద్యం

బును బయింబయి నతిచతురముగాఁ బుష్టి నొందించుచుఁ దుదిని వ్యస్తపదములని
న్యస్తవైఖరిచేగాని సుధార్మువలె నరవడించునొకనిడుదసమాసంపుధాటిచేగాని
దానిని బెల్లుగా వెల్లిగొలుపును.

క. కలఁ డందురు దీనలయెడఁ, గల డందురు పరమయోగిగణములపాలం

గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు గలం డనెడివాఁడుగలఁడో లేఁడో. అష్ట.

మ. మలఁగుఁ మెల్లనిగాలికిం బటురటగ్నతద్వితేఘాలికిం

దలఁగుంగోయలమ్రాతకై యలఁగు నుద్యతీరసంభాషలం

గలఁగుఁ వెన్నెలవేడిమిఁ నలఁగు మ్రాగదాంకురచ్ఛాయకుం

దొలఁగుంగొమ్మ మనోభవానలశిఖాదోదాయమానాంగి యై దశ. పూ.

ఈకవిసంస్కృతపదరచన లించుమించుగా నన్నయకవనంబునందుంబోలె
లలితములుగా నుండును. అయిన నర్థసారస్యమునను బరవాక్యస్థాప్తవమునను నితని
కవనంబు తిక్కనవానియంతప్రాథమ్య గాదుగాని, రసోచితరచనా వైచిత్ర్యము దిది
యతనికవితకు వెనుదీసినదికాదు. ఎక్కవయని చెప్పటయు సాహసముకాదు. తిక్క-
న కర్థసారస్యమునందుఁ గన్ను. పోతనకు రససౌభాగ్యమునందు దృష్టి. ఈహేతువుం
బట్టియేపోతనకొన్నియెడలఁ బదాడంబర మని కాని వ్యర్థపూరణ మని కాని పాటిం
పక రనై కానురూపముగాఁ బద్యముల రచించి యున్నాడు.

మ. వరగోవిందకథానుధారసమహావరోధుధారాపరం

పరలం గాక బుధేంద్రచంద్ర యితరోపాయానురక్తిం బ్రవి

స్తరదుర్దంతదురంతదుస్సహజనుస్సంభావితానేకదు

స్తరగంభీరకతోరకల్పమకనద్రవానలం కౌటునే

ప్రశ.

ఈకవినాచనసోమునియు త్తరహరివంశమును జూచియే దీనిని రచించియుండ
వచ్చును. దీనికి నిదర్శనముగా మూఁమునలేక యాయు త్తరహరివంశమునందు
మాత్రము గలకథాంశములును సందలిపద్యాదులవంటివి గొన్నియు నిందుఁ
గానఁబడుచున్నవి. ఉదాహరణము నొక్కటిఁ బ్రదర్శించెద.

ఉ త్తరహరివంశము.

మ. అరిఁ జూచుఁ హరిఁ జూచు నూచకములై १ యందంద మందారకే

సరమాలామకరందబిందునలిలస్యందంబు లందంబులై

దొరఁగం బయ్యెడకొం గొకింత దొలఁగం १ దోడ్తో శరాసారము

దరహాసామృతసారముం గురియుచుం १ దన్లొంగి కేళీగతిన్.

దశమస్కంధము:

మ. పరుఁ జూచుఁ పరుఁ జూచు నొంప నలరింపఁ రోషరాగోదయా

విరతశ్రుకుటిమందహాసములతో १ వీరంబు శృంగారము

నిరగం గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం १ జండాత్మసందోహము

సరసాలోకసమూహమున్ నెఱుంగుచున్ జంద్రాస్య హేలాగతిన్

పోతనకవితావిషయ మింతటితో నిలిపి యీపురాణంబును దెలిగించిన తక్కినకవులంగూర్చి కొంత వ్రాయుట యావశ్యకము. పోతనకంటె వా రేవిధమున ను దక్కువయే యగుదు రని ముందే చెప్పియున్నాడను పోతనకవనంబునం గాని పించుపదలాలిత్యమును, బాక ప్రసన్నతయు, శబ్దాలంకారవైచిత్ర్యము, వివిధవర్ణనానల్పకల్పనాచమత్కరియు, నత్యంతరసస్ఫూర్తియు, నందర్భోచితసుకుమారసరసపదపద్యాభినివేశచాతురీగరిమయు, విలాసోల్లసితవిశృంఖలధారావిహారంబులు దక్కినవారికి రావు. వారిలో

సింగన

కవనంబున మృదుమధురగుంభితములును మానసోద్దీపకము లగువర్ణనములును గొన్ని యక్కడక్కడఁ గానంబడుచున్నవి, ఈతనికైలిం జూడఁగాఁ బోతనకవితారీతిం గూడినంతవఱకు ననుకరించియే తనభాగమును రచింపఁ జూడఁగాఁ డని తోచుచున్నది. పోతనకైలిని నూచించుకొన్నిపద్యాదుల నుదాహరించుట మంచిది.

క. మోదం బై పరిమాపిత, భేదం బై శాబరీధర్మకిలికించితదృ
గ్భేదం బై బహుసౌఖ్యాపాదంబైయొప్పువింధ్యపాదంబునకున్. ప. ప.

క. పుణ్యంబై మునివల్లభ, గణ్యం బై కుసుమఫలనికాయోత్థితనా
ద్గుణ్య మయి నైమిశాఖ్యా, రణ్యంబు నుతింపఁదగు నరణ్యంబులలోన్. ప్రథమ.

క. పుట్టితి వజాతనువునఁ జే, పట్టితివి పురాణపురుషభజనము పదమూల్
మెట్టితివి దిక్కులం దుది, ముట్టితివి మహా ప్రబోధమున మునినాథా. ప. ప.

క. విడిచితి భవబంధంబుల, నడచితి మాయావిమోహాన్ మైనతమంబున్
నొడిచితి నరివర్గంబుల, గడచితి నాజన్మదుఃఖకర్మార్థమున్. ప్రథ.

వ. కుంతంబుల గ్రుచ్చుచుఁ గుకారంబుల వచ్చుచు, ముసలంబుల మోడుచు,
ముద్గరంబుల బాడుచు, జక్రంబులంద్రుంచుచు, సబళంబుల నొంచుచు. ప. ప.

వ. గదలవ్రేయుచు, గాండంబు లేయుచు, ముద్గరంబుల నొత్తుచు, ముసలంబుల
మొత్తుచు, గరవాలంబులఁ ద్రెంచుచు, జక్రంబులఁ ద్రుంచుచు. దశ. పూ.

ఇట్లుద్దఱకవనంబుల నందంద కొన్నిపోలికలు కానంబడు చున్నవి గాని పోతనభార యత్యంతనిస్కలసితం బగునిరుపమ ప్రతిభాతిశయంబువలన నశ్రమంబునఁ దొరంగిరసావేశతరంగిత మై తురంగలించుటంజేసి యతనిరచనలు సింగనవాని కంటె నతిమధురము లై, ప్రకృతిమనోహరము లై, నిబిడరసపరిపుతము లై కాని పించుచున్నవి. ఇది యిట్లుండ నితఁడు షష్ఠస్కంధము న్నద్వైతపరముగానే తెలిగించినాఁడు. దీనికి నిదర్శనముల నాస్కంధమునుండి కొన్నింటి వ్రాసెద.

షష్ఠస్కంధము.

సీ. అఖలభూతముల ద్రేవంతస్థమగునాత్మ, యీశుండచ్యుతఁడనిత్యమొలుగవలయు,

వ. దేవా! రజ్జువునందు సర్పభ్రాంతి గలుగునట్లు ద్రవ్యాంతరంబుచేత బ్రహ్మంబు
న సీయందుఁ బ్ర పంచభ్రాంతి గలిగెడిని.

వ. కావున గుణంబులును గుణియును, భోక్తయును భోగ్యంబును...హర్తయు
మాన్యంబును, నుత్పత్తిస్థితిలయైకకర్తయై సర్వోత్కృష్టమృతైవయపురమేశ్వ
రుండె కానియన్యంబులేదు.

ఇట్లు జీవపరతాదాత్మ్యంబును జ్యోతిభ్యాత్వంబును బ్ర తిపాదితంబు లగు
టంజేసి యీస్కంధ మద్వైతపరముగాఁ దెనిగింపఁబడె ననట తెల్లమగుచున్నది.
మఱియు నిందు శ్రీధరవ్యాఖ్యానము నందలిపదార్థాదు లాయాత త్త్వఘట్టములందుఁ
గానఁబడుచున్నవి.

షష్ఠస్కంధము - చతుర్థాధ్యాయము.

29. శ్లో. యదోపరామోమనసో నామరూపరూపస్యదృష్టస్మృతీసంప్ర మోషాత్
య ఈయనే కేవలయా స్వసంస్థాయా హంసాయ తస్మై శుచిసద్మనే నమః.

వ్యాఖ్యానము

యదేతి! యదా, మనస ఉపరామః-సమాధిః...తదా, నామరూపే రూ
ప్యేతేయేన త త్తథా, తస్యఉపరమే హేతుః; దృష్టం-దర్శనం, స్మృతిశ్చ, తయోః
సంప్రమోషాత్-నాశాత్,తదా, యఃకేవలేన-స్వరూపజ్ఞానేన ప్రతీయతే, తస్మై
హంసాయ, శుద్ధాఃకుః శుచి-శుద్ధం మనః, సద్మ-ప్రతీతిస్థానం, యస్యతస్మై నమః.

తెనుఁగు.

మఱియు ననేకవిధనామరూపనిరూప్యం బగుమనంబునకు దృష్టస్మృతుల
నాశంబువలనం గలిగెడునుపరామం బగుసమాధియందుఁ కేవలస్వరూపజ్ఞానంబునఁ
దోచు నిర్మల ప్ర తీతిస్థానం బైనహంసస్వరూపికి నమస్కరింతు.

ఇట్లు వ్యాఖ్యానమునందలిపదార్థాదులు గలిగియు నద్వైతపర మయ్యు
నటంజేసి యీస్కంధమును బహుతరముగా నావ్యాఖ్యానము ననుసరించియే
సింగన తెనిగించి యుండు నని తోఁచెడిని. అయినను బోతనవలె వ్యాఖ్యానము
నుగొని మూలము సన్న్యాసముగాను వనతివిపులముగాను విశదీకరించువైదుష్య
ముగాని ప్రావీణ్యముగాని యీకవియందుఁ గానము. మఱియు నావ్యాఖ్యానముఁ
జక్కఁగాఁ బాటించి మూలమును దానికి మిక్కిలి సరిగాఁ దెనింగించినవాఁడును
గాఁ డని మీఁదియుదాహరణముచేతనే తెలియవచ్చును. కొన్నియెడలఁ దెనిగింపు
మూలమునకుఁ జాల భిన్నముగాను నుండును. మూలమునఁ ద త్త్వఘట్టములలోని
సమాసములఁ బోతనవలెఁ దేటపఱుప లేక యట్లే యుంచి రచించుట య టుం
డఁగా వానిలోఁ గొన్నింటియర్థములు నిందు సరిగాఁ గానుపించుటలేదు. కొన్ని
యెడల నద్వైత ప్రక్రియను మాత్రము దప్పక తనకుఁ దోచినరీతిని మూలమునకు
జాల విరుద్ధముగాను దెనిగించి యున్నాఁడు, కేవలకవిత్వమునుబట్టి చూడ

నీతడుఁ సింగననారయలకంటె నెక్కుడై పోతనవలె స్వకపోలకల్పితము లగువర్ణనీయములను గూడఁ జేర్చి మధురముగాను మనోహరముగాను దనస్కంధమును దనిఁగించినాఁ డని చెప్ప నొప్పును. ఇతనికవనమున లక్షణదోషములు కొన్నిగానిపించుచున్నవి.

కొనికె కాదేశము.

దుష్టనంధులు.

పెట్టుక.

పట్టుక.

ఓ రేడ్వకుఁ డని.

ఉకారాంతశబ్దమునకు కుషష్ఠి పరమగు

గిక్కిటి నిజగంబునను.

నపుడు నగామము రామి.

మహి మెట్టిదియో.

పాటుకు.

అడఁకు వేమియు.

దుష్టరూపములు.

ధాతంతవానిని.

చేతును.

నేర్పరింతింతవాఁ డన రానివాఁడు.

మఱియు సమాసదోషములు మొదలగునవి కొన్ని గానిపించుచున్నవి కాని విస్తరభీతి నిట వ్రాయక పంచమస్కంధము దెనిఁగించిన

గంగన్న

ను గూర్చి కొంతవ్రాయుట యుక్తము. ఈతనికవన మంతిరసవంతము కాదు. దానిని సింగనకవనముకంటెఁ దక్కువ యని చెప్పవచ్చును. రసోత్పత్తికొఱకుఁ జేసినరచన లంతగా శ్రమపడక కుదిరినవిగాఁ దోఁపమిచే బోతనవానివలె నవి స్వభావసంభగములుగాఁ గానిపింపవు. అయినను మొత్తమునకు నితనికవిత్వము కొంత లలితముగాను సింగనదానికంటె సుకుమారముగాను నుండును ఇతని తెనిఁగింపును సింగనదానివలె మూలమునకు మిక్కిలిసరిగా నుండదు. వర్ణనాసందర్భములయందు నిది మూలముకంటెఁ జాలఁ గ్రూణముగాను గొన్నియెడల భిన్నముగాను నుండును.

పంచమస్కంధము - ద్వితీయాధ్యాయము.

కటాక్షవర్ణనము.

శ్లో. బాణా విమా భగవత శ్శతపత్ర పత్రై కాంతా వపుంభురుచిరా వతిగ్గదంతౌ కస్త్రైయుయుంక్షసివనేవిహరన్నవిద్యుక్షేమాయనోషడధి మూతనవి క్రమోస్తు.

తెనుఁగు.

క. పాలు పగుచున్నవిలాసంబు లనంగజబాణములను ౩ బోలెడుసీచం

చలసత్కటాక్షవీక్షణముల నెవ్వని నింతి చిత్త్రమునఁ గలఁచెడవే.

అంగపరిమళలోభానుగతభ్రమరవర్ణనము.

శ్లో. శిష్యా ఇమేభగవతః పరితః పఠంతి గాయంతి సామ సరహస్య మజస్తమీశ!

యుష్మచ్ఛిఖా విలులితాస్సుమనోభివృష్టిః సర్వేభజుత్సృషిగణాభవచేదకాభాః.

తెనుగు

చ. చెదరగ వేదముల్ చదువుశిష్యులపైఁ దగఁ బుష్పనృప్తి స
 మృదమున నంతలోఁ గురియుమాడ్కిని మనస్థనామగానముల్
 చదివెడుశిష్యులో యనగ ౩ వట్టదపంక్తులు మోయియగా వడిం
 బదపడి మీఁద రాలుఁ గచభారము నందులజాఱుకొవ్విరుల్.

వీనిలో మొదటిపద్యమున మూలమునందలి విశేషణములు పెక్కులు లేవు. రెండవదానియందు మూలార్థరీతి గానిసింపదు. ఇట్టితనికవిత్వ మంతగా సరసమును మధురమును గాకపోయినను, మార్దవమూలమునఁ గొంత లాలిత్యమును గాంచుచున్నది. మఱియుఁ బోతనాదులకవనంబులందుఁజూలె నిందు స్వకపోలకల్పితము లగువర్ణనము లెందును గానరావు గాని సరసవస్తుత్వాగములు పెక్కు కానబడుచున్నవి.

౧౬. ఇతితేషాం వృషలానాం రజస్తమః ప్రకృతీనాం ధనమదరజఙ్గి
 క్తమనసాం...కర్మాతిదారుణం యద్భ్రహ్మభూతస్య సాక్షాద్భ్రహ్మర్షిసుతస్య నిర్వై
 రస్య సర్వభూతసుహృద స్సూనాయా మప్యనుజ్ఞాతాయా మనభిమత మాలంభనం
 త దుపలభ్య బ్రహ్మ తేజసాతిదుర్విషహేణ దందహ్యమానేన వపుషా సహసోచ్చ
 చాలసైవ దేవీభద్ర కాళీ.౧౭. భృశమమర్ష రోహవేశరభసవిలసితభ్రకుటివిటపకుటి
 దంష్ట్రుణ్ణేక్షణాటోపాతిభయానకవదనా హంతుకామేవేదం మహాట్టహాస మశి
 సంరంభేణ విముంచంతి, తతఃకర్తవ్య పాపీయసా మతిదృష్టానాం తేనైవాసీనా
 వృక్షశీరాం గళాత్ ప్రస్తవంత మస్మగానవ మత్యుష్ణం సహగణేన నివీరూ
 తిపానమదవిహ్వలోఽప్రైస్తరాం స్వపార్షదస్సహ జగౌ ననర్థి విజహర చ శిరః
 కందుకలీలయా.

పంచ. నవమాధ్యాయము.

తెనుగు.

సీ. సర్వభూతములకు ౩ సఖుఁడును బ్రహ్మభూ, తాత్మఁడు నిర్వైరుఁ డమునబ్రహ్మ
 సుతునితేజం బంతఁ ౩ జూడ దుస్సహమైన, భయమంది వడఁకుచు ౩ భద్రకా
 క్రోధంబు ముమ్మడిగొనఁగ హుంకారంబు, సలుపుచు నట్టహాసంబు సేసి
 పాపాత్ములును దుష్టపరులును రాజస, తామసకర్మసంధాను లగుచు

తే. విప్రవరునట్లుహింసించువృషలపతిని, భృత్యవర్గంబుతోఁ దలఁచుభ్రష్టిఁ గూల్చి
 యుపుడు వృషలాధిపునిశిర ౩ మంది లీలఁ బాడి యాడుచు నందందక్రీడనలిపి.

ఇది యితని తెనిగింపునకు మంచినిదర్శనము. ఇందు రసపూర్తిమూలంబు
 కంటె మిక్కిలి తక్కువ. మూలార్థమెల్ల ననతిన్యూనముగా సంగ్రహించి నిపుణ
 ముగా నొక్కసీసంబున నిమిచ్చి యతిమృదువుగా రచించినరీతి నిచటఁగానవచ్చును.
 పోతనయేని నిట్టివర్ణనాప్రసంగము పొసంగినా రసపరవశ్యంబునఁ జిత్రవిచిత్ర
 రచనాశల్పకల్పనాచమత్కారం బేపాత స్వానవద్యవృషకవిత్వవిద్యావిలాస

విశేషంబులెల్ల జూపి రనంబులు చిప్పించియుండునే ! ఇట్లే తత్వస్ఫుటములందు మూలమునకును సేవకుచకును బెక్కుచోట్ల భేద మగపడినను బాలవలయు మూలము ననుసరించియే తాత్పర్యరూపము దెనుగు సేసియున్నాడు. కొన్నిచోట్ల శ్రీధరాచార్యవ్యాఖ్యానమందలివిధాదులు గానిపించుటచే బానిస బూర్ణముగా ననుసరింపకపోయినను సహాయముగా నుండుకొని సంక్రమాముగా దనిగించి యుండు నని తోచెడిని.

పంచమస్కంధము - నీకాదళాధ్యాయము.

శ్లో. యావన్మనో రజనా పూరుషస్య సత్త్వేనా తమసా నానురుద్ధా |
చతోభి రాకూతిభి రాతనోతి సరంశశం కుశలం వేతరం వా |
సవాసనాత్మా వివక్షాపరక్తో గుణప్రసాహో వికృత స్వరూపాత్మా |
వ్యా. పూరుషస్య, కుశలం-ధర్మ మితరంచుధర్మంవా, తనోతి, క్షేతి, చేసో
భి-జ్ఞానేత్రయై. ఆకూతిభి-క ర్మేంద్రి యైశ్చర|| తతశ్చధర్మాధర్మవాసనాయు కం
తదేవానేక దేహాదినై చిత్త్యంకరో తీత్యాహ|| సఇతి - తస్మత్సత్త్వర్థః, సాసనాన్ని శ్చం
ఆత్మోపాధిత్వా దాత్మా.

తెనుగు.

పురుషుని, చిత్తంబుగుణములఁ గ జేసెడి యెంత

తే. కాల ముండును మఱియంతఃకాలమందు, సరయవిజ్ఞానకర్మేంద్రియముల చేరి
మరగి ధర్మంబుమఱియధర్మంబునకు, తలలి పుట్టించుచుండు సత్త్వతమహిమ.
వ. మఱియు ధర్మాధర్మవాసనాయు కంబు...చి తంబు

ఈకవియుఁ దనస్వంధము సద్వైతపరముగాఁ దనిగించె ననుటకు ని
యందలినివర్తనములగు గొన్నింటిఁ దెలిపెద :

ఆ. పరగఁ బెద్ద లీప్రపంచ మంతయుఁ దధ్య, మనకు ౧౮౩. 161

వ. మనోవృత్తుల నతిక్రమించినశీవుండు పరంబోధి యైననారాయణస్వరూపంబు
గా నెఱుంగుము... ఈశ్వరుండు సర్వభూతాంతర్యామి యగుటఁ బోషింప
స్వరూపంబున నుండు. ౧౮౩. 162

వ. బ్రహ్మం బొక్కటియ సత్యుంబు దగ శ్శాస్త్రంబు. ౧౮౩. 163

ఇట్లదైవపరముగాఁ దెనుగొనుటయు నితండు శ్రీధరవ్యాఖ్యానమున
గొంతయేని ననుసరించి యుండు ననుటకు గొంతయూధారముగా నున్నది. ఇతని
కవనంబునను గొన్నిలక్షణదోషంబులు మూపట్టుచున్నవి.

కొన్ని కాదేశము.	నాటక.	145
ప్రథమాశ్వాసము.	ఉకారాంతశబ్దమునకు కుష్మిని	
తలుముక.	సగాగముము రామి.	
ఆశ్రయించుక.	ఆశ్రయముకు.	21
ద్వితీయాశ్వాసము	సుతుకు.	66
జాట్టుక.		120

మఱియు మప్తము లగునఖండయతులును మఱికొన్నిదోషములును గాని పించుచున్నవి. మొత్తమునకు నితనికనిత్యము మిక్కిలి మృదువుగానుండు ననుటకును రెండుదాహరణము లిచ్చి యితనివిషయ మంతటితో విరమించెద.

ఉ. అక్కట! తల్లి బాసి హగ్నిశార్భక మాపులు లేమిజేసి యే దిక్కును లేక యున్న నిటఁ గ బెచ్చి నామెడ నీపుగార్భకం బెక్కుడుప్రేమజేసి పరిశ్రమించుచు నున్నది నాదుసన్నిధి మక్కువజేసి దీని గడుమన్ననలం దగబోతు నెరియుక.

ఉ. రాజులు మేలనంగ సురరాజనమానుడ నై తమాజులక రాజుల జేసి తాపసులు గ రాజముమీందుఁ డటించు బల్కుగాఁ దేజము నొంది యాహరిణదేహమానందలి పీఠిజేసి నా యోజ సెడంగ నే జెడితి గ యోగిజనంబులలోన బేల నై.

ఇక వ్రాతప్రతులందును సచ్చుప్రతులగద్యలందును నేకాదశద్వాదశస్థు ధములను రచించినవాడుగాఁ దెలియుచున్న వెలిగండల

నారయ

ను గూర్చి కొంతవ్రాయఁపలసియున్నది. ఈ రెండుస్కంధముల తెలింగింపు మొత్తమునకు మూలమునకుఁ జాలవఱకు సరిగా నుండదు. ౧ త్తమపుటములందుఁగాని కథాంశములందుఁగాని యిది మూలమునకంటెను బెక్కుచోట్లఁ జాల న్యూనము గాను గొన్నియెడల మిగులవిశుద్ధముగాను నుండు నని లోలుతనే చెప్పియున్నాడను. స్థాలీపులకన్యాయంబున రెండుదాహరణంబు లిచ్చెద.

శ్లో. ఇందియార్థభ్రమో జాగ్రత్స్విప్నోంతఃకరణభ్రమః
సుప్తం తద్వాసనాబీజం తుర్యో యార్థి సదన్వితః॥ ఏకాదశ.

వ. ఇందియార్థభ్రమణంబు నేనెఱుమర్చుతులకు సుషుప్తస్థావస్థలు వరుసన కలుగుటంజేసి పరమేశ్వరునిం బొందరామి యనునాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు.

శ్లో. తంచోపనియ సదసి పరిమానముఖియః
రాజ్ఞ ఆవేదయాంచక్ర స్సర్వయాదవసన్నిధౌ॥
తం చూర్ణయిత్వా మునలం యదురాజ స్స ఆహుకః

సముద్రతీరే స్రావ్య లోహం చాస్యావశేషితం

కస్మిన్మతోన్మ్యై-గ్రసీ లోహమ్॥

ఏకాదశ.

వ. ...దానింగొనిచనిదేవకీనందనుసన్నిధానంబునఁజెట్టియెరింగించిన నతం (డాత్య కల్పితమాయాయాపం బగుట యెరింగియు నెఱుంగని తెఱంగున) వారలం జూచి యిట్లనియె... (సముద్రతీరంబున నొక్క వ శావ్యతం బున్నది. అందు నుండు న త్యుచ్చ)యవిశాలవిభీషణం బగుపాషాణంబున మీభుజాబలంబుచేత నీమ సలం బుఁ దివిచి) దీనిచూర్ణంబు సింధుఁబండ్లంబులం గలిపి రగులు పొం డని జగద్వభుం డైనకృష్ణుం డానతిచ్చిన వాగు నట్లచేసి తత్కలితం బైనలోహఖండంబును సరకు గొనక సాగరంబునఁ బడవై చిన నొక్కఁడునంబు గ్రసించిన.

ఇట మూలమున 'రాజ్ఞే' 'యదురాజ్ఞుఁ డనుకుఁ' ఇత్వాదు లుగ్రసేనుని నిర్దేశించుచుండఁగా నతనికి మాఱుగా 'దేవకీనందనంబు' 'జగద్వభుం డైనకృష్ణుండు' అని తెనుఁగున నున్నది. మరియుఁ దెనుఁగునఁ గొండలికరిణములతోని ముసలమాయాయాపత్వపర్యతపానానాదు లెవ్వయు మూలమునఁ గానరావు ఇంతే కాక యందలికుండలితవాక్యము రెండవగానికి వ్రాతప్రతులందు 'సముద్రతీరం బున నొక్క-మహాపలం బున్నది. ఇమ్ముసలంబు మీభుజాబలంబున దానిమీఁ దం దివిసి' అని పాఠాంతరము చూపట్టుచున్నది. మూలమునకును, వ్రాతప్రతుల కును, నచ్చుప్రతులకును గానిపించుపరస్పరభేదములు కిది యొకటిదర్శనము. ఇట్టిభేద ములు కథాంశములను గత్తవుట్టుచులను గానఁబడుటకుఁ జెట్టి యొకయు నాహరణముఁ జూపెద.

మూలము.

శ్లో॥ తక్షకః ప్రహితో విప్రా! కృదేన ద్విజనూనూనా ।

హంతుకామో నృపం గచ్ఛన్దగర్భ పథి కాశ్యపమ్ ।

తం తర్పయిత్వా ద్రవిణై ర్వివర్జ్య విషహరిణమ్ ।

ద్విజరూపప్రతిచ్ఛన్నః కామయా వ్యదత స్త్రివహ్ ।

బ్రహ్మభూతస్య రాజ్ఞే ర్దేహోహి గరళాగ్నినా ।

బభూవ భస్మసా త్సద్యః పశ్యతాం సర్వదేహీనామ్ ॥

హాహాకారో మహా నాసీ ద్భువి ఖే దిక్షు సర్వతః ।

విస్మితా హ్యభవ స్సర్వే దేవాసురనరాదయః ।

జనమేజయః స్వపితరం శుత్వా తక్షకభక్షితమ్ ।

వ్రాతప్రతుల తెనుఁగు.

వ. తక్షకప్రేరితం డైన కుర్వీసుపన్వండు సనుఁడెంచి రాజనన్నుధి నున్నవారిచే తికి నొక్కఁఫలం బిచ్చిన వారు గాజున కిచ్చిన నతం డని యాస్వాదింప నందుఁ గ్రమిరూపంబున వెడలి మహాభయంకరరూపంబునఁ గానోదరం బైకఱచిన బరీక్షిత్తు పంచత్వంబు నొందుట విని లనియుం డైనజనమేజయుండు.

అచ్చ ప్రతుల తెనుగు.

వ. ఇట గుర్తుం దైవబ్రాహ్మణోత్తమునిచే బ్రోతుం దైననతుకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్దగ్రాధారంబుగా నేతెంచుచుండి మార్గవ్యధ్యంబునఁ గాశ్యపుం డన నర్చవివహరణనమర్థుగ డగనొక్క-విప్రస్రిగి గని యతని నవరిమిత ధనప్రదాంబునఁ దృపుం గాంచె చిట్టిబిడ్డకటంబునకు రా కండునట్లు నర్చి యంతటఁ బరీక్షిస్తామోరాజుచెంత నున్నవారిచేత కొక్కఁళలం బిచ్చి చనిన నా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన నతం డాఫలంబు నాస్వాదించినం గిమియాపంబున నందుండి వెడలి మహాభయఁకరిరూపంబునఁ గాకొడరిం బై రాజుం గఱచిన నతండు నాక్షణంబ విహగ్నిచే భస్మీభూతుం డయ్యె. అట్టియవసరంబున భూవ్యంతరీక్షంబుల నుండునిఖలస్రాణు లాశ్చర్యకరం బగుతస్మరణంబుఁ గని హహరివంబులు సేసిరి అంత నీయగ్గంబు ననినతనయుం డై నజనమేజయుండు విని.

ఇట వ్రాతప్రతులపాఠము మూలముకంటె మిక్కిలి న్యూనవఁ గాను విరుద్ధముగాను నుండుటం జూచి అచ్చప్రతులందలిపాఠము మూలానుసారముగా రచింపఁబడెను గాఁబోలు. వ్రాతప్రతులవిరుద్ధపాఠమినుబట్టి పర్వాలొకంపగా మూలమునఁ గల 'తత్కక్షప్రహితో నీపాఠః' అనుపాఠమునకు మూలుగా 'తత్కక్షప్రహితో విప్ర' అనుతర్జుపాఠము నెట్లా కొని కవి తెనిగించియుండు నని తోచెను. తెనుగుపాఠముల రెంటునఁ గల 'ఒక్కఁళలం బిచ్చుటఁ గు' తత్కకుండు 'క్రిమియాపంబున నందుండి వెడలి' వచ్చుటయు మూలమునఁ గ నరాఁ.

ద్వాదశస్కంధము - చిహ్నగ్రాధ్యాయము.

శ్లో. బుద్ధే రాగరణం స్వప్న సుషుప్తి రతిచోచ్యతే
మాయామాత్ర మిదం రాజ న్నానాత్వం ప్రత్యగాత్మని
యథా జలధరా వ్యోమి భవంతి న భవంతి చ
బ్రహ్మణీదం తథా విశ్వ మవయ వ్యద గుప్తయత్
అన్యోన్యాపాశ్రయాత్సర్వ మాద్యంతవ దవస్థు చ
నానాత్వం చిద్రయోర్యద్య జ్యోతిషో ర్వాతయో రపి
యథా హిరణ్యం బహుధా సమీయ తే నృభిః క్రియాభి ర్యవహార వర్తసు
ఏవం వచోభి ర్భగవా నధోక్షజో వ్యాఖ్యానై ర్లాకికవైదికై ర్జనైః॥

వ్రాతప్రతుల తెనుగు.

వ. స్వప్నజాగరణసుషుప్త్యవస్థా(శేదం బాత్మమయంబై బుద్ధియుక్తం బైనమాయయై యోగంబునం బరిణమించు. ప్రాణిజాతంబున కీశ్వరునందు లయోదయంబులగు. ఈజగం బన్యోన్యాపాశ్రయం బై యాద్యంతవస్థువై వర్తించు) ఒక్క తేజంబు బహురంధ్రంబులఁ గానంబడు తెలుగున నొక్క(పరమాత్మను) బెక్కువిధం

బులుగా భావించుడు. హాటకంబు పెక్కురూపంబులయ్యు నేకం బైన తెఱంగునఁ బరమాత్ము నొక్కటిగా భావించి.

అచ్చుప్రతుల తెనఁగు.

వ. జాగ్రత్తస్వప్నము పృథ్వీవస్థలు (బుద్ధిధర్మంబు లగు. ప్రత్యగాత్మయందు నానా ప్రకారంబులం దోచు నీదృశ్యప్రపంచం బంతయు మిథ్య యని తెలియుము). ఒక్క తేజంబు బహురంగింబులం గానంబడువడువున నొక్కయొక్కయె పెక్కు విధంబులఁ దోచుచుండు. హాటకంబు పెక్కురూపంబులు గల దైన నేకం బైన తెఱంగునఁ బరమాత్ము (వివిధచేతనాచేతనశరీరంబులయందు) బెక్కు విధంబులం గనంబడిన నేకంబుగా భావింపవలయును.

ఇట మూలమునం దెడ నెడ నుండుశ్లోకములు కొన్ని తెనిగింపఁబడినవికావు. అశ్లోకము లుండుచోటులనే చుక్కలతోఁ జూపి తెనిగింపఁబడినవానిని మాత్రము వ్రాసినాడను. తెనిగింపఁబడినవో యేదర్శనమునుబట్టి చూచినను మూలమునకు వలయునంతసరిగా లేవు. ఈలోపము లటుండఁగాఁ దెనుఁగుపాఠములు రెండును గుండలితము లగుబంతులొందొంటియందు లేవు. మఱియు నచ్చుప్రతులందలి తెనిగింపు సువ్యక్తముగా సద్వైతపరమ గా నున్నది. వ్రాతప్రతుల తెనిగిం పట్లు గాని పింపదు.

ఇట్లు మీఁదిరెండుదాహరణములవలన మూలాదులు మూటికిని గలభేదములు విశేషముగాఁ దెలియనచ్చును. మఱియు నయ్యెయ్యెల సభ్యాయుగా లొక్కటి రెండుగాఁ దెనిగింపఁబడినవి. ఏకాదశస్కంధమునఁ ద్రయోదశాధ్యాయమున శ్రీవిష్ణుండు హంసరూపి యై చేసినతత్త్వోపదేశము

‘వస్తునో య దనానాత్మ మాత్మనః ప్రశ్న ఈశ్వరః’

అనుశ్లోకము మొదలుగాఁ బదియేడుశ్లోకములఁ జెప్పఁబడియున్నది. వాని కెల్లఁ దెనుఁగయిదాటుబంతులేయున్నవి. అవియును మూలమునకు సరికావు. అందు

మనసా వచసా దృష్ట్యా దృశ్యతేన్ద్రై రపీంద్రియైః|

అహమేవ న మత్తోఽన్య దితి బుధ్యత్స్వ మంజసా||

24

అనునీశ్లోకము ‘పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బైనపదార్థం బనిత్యంబు. అది నిత్యదృష్టిని బ్రహ్మంబని తెలియవలయు’ అని తెనిగింపఁబడియున్నది. కవిఁదునాలు గవయధ్యాయమునఁ జెప్పఁబడినభక్తిసారమృధ్యానయోగములను బదిబంతులలో నఱగొఱగాఁ దెనిగించి, పోషకమునందలివిభూతులను జెప్పి యవ్వలిమూఁటిధ్యాయములవిషయములను మూఁడుబంతులతో నూచించి పంచైంద్రియధ్యాయమునకు మఱి, యందుఁ గల

శ్లో॥ తస్మాత్త్వ ముద్గవోత్పన్నో చోదనాం శ్రోతవోదనాం

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ శ్లో తవ్యం శ్రుత మేవ చ
మా మేక మేవ శరణ మాత్మానం సర్వకేహినామ్॥

యాహి సర్వాత్మభావేన మ. సూక్ష్మా హ్యేకా శ్రోతవః॥

18

ఈశ్లోకము లక్ష్మీనరధర్మాక్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ' ఇత్యాదులు నాలుగుబంతులు చెప్పి సిద్ధపఁ బందొప్పికనయ భూయ మునంద లిశిష్టాంశమును గొంతయు నిరుపది నాలుగవదానియందలిసాంఖ్యవిధికు సప్రవింశమనందలియర్చనాప్రకారంబు గొంతను దెనిగించి యిరువదితో మ్మిదవదానియందఁ గల

గ చోద్ధవ ! మయాదిష్టో బదత్యాఖ్యం మయాశ్రిమసో'

ఇత్యాదులకు, సవ్వలిరెండధ్యాయంబులఁ గల మూడవత్రయబలరామకృష్ణ నిర్యాణంబులును దెనిగించి యున్నాఁడు. ఈసక్రందమానఁ గలభిక్షుగీతాదులు తెనుగున లేవు. మఱియు 'సారాయణవిగ్రహంబు బుధిపాంతంబున' జగన్నాథస్వరూపం బై యుండే' ననుట మూలమునం గానరాదు. 'మ' త్రమునకు నీసక్రందమునకు దెనుగు మూలమున నాలుగింట నొకపా లుండును. ద్వైతశక్రందమును దెనిగించుటయం దిట్లధ్యాయములగా వడలిపెట్టుట లేదు గాని యది పెక్కుచోట్ల మూలమకంటె మిక్కిలి న్యూనముగాను గొన్నియెడలఁ గడభిక్షముగాను గాని పించుచున్నది.

వ్రాతప్రతులందఁ లేనియు మూలానుసారము లైనవియు నగు సభిషపాతాదు లచ్చుప్రతులందుఁ గానంబడుటకుఁ బంజీలు మూలముగా నుండఁబోలు నని చెప్పినాఁడనుగదా. ఆవిషయ మట్లుండ మఱియొకవిధి శ్రమను బూర్వముచున్నది. శరెండుసక్రందముల తెనిగింపు వ్రాతప్రతులం దద్వైతపరముగాఁ దోచుదు. అచ్చుప్రతులందో యది స్పష్టముగా నద్వైతపరముగాఁ గానబించుచున్నది. వ్రాతప్రతులపాతమునుబట్టి చూడ నది యద్వైతపర మనుటకంటె విశిష్టాద్వైతపర మనుటకు గొన్నియాధారము లందే కానఁబడుచున్నవి.

'సర్వధర్మాక్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ' యన నాపనిషత్తుల్యం బగు గీతావచన ప్రకారంబున' అని యీశ్లోకమునకు విశిష్టాద్వైతశాలవలెఁ గవి మిక్కిలి ప్రాధాన్యముకలిమిని జూపియున్నాఁడు.

మఱియు 'జీవాత్మభేదంబు శ్రీ మొదలైనవి యెఱిగించి విజ్ఞానవంతుంగాఁ జేసి మన్నించితి' అని యిటు జీవాత్మభేదంబుఁ బ్రతిపాదించియున్నాఁడు.

• 'దేవతాంతరమంత్రాంతరసాధనాంతరంబులు వర్జించి యుండెనేని వైకుంఠంబున వసించు' ఇది వీరవైష్ణవత్వసూచకము.

ఈవాక్యములు వ్రాతప్రతులందును నచ్చుప్రతులందును గానిపించుచున్న

వి. ఇవి నిస్సందేహముగా విశిష్టాద్వైతపరములు. అచ్చుప్రతులందుఁ గఠోక్తిగా నద్వైతమును బ్రతిపాదించువాక్యములు మూఁటిని వ్రాసెద.

‘ప్రత్యగాత్మయందు నానాప్రకారంబులందోఁచునీనృత్యప్రపంచంబంతయు మిథ్య యని తెలియుము.’

‘ఇట్లాత్మస్వరూపునిగా హరిని నిరంతరంబు భావించుచుండుట విశేషంబు’

‘బ్రహ్మతైత్తిక్కానుసంధానంబు.’

ఇందు మొదటిదియు మూడవదియు వ్రాతప్రతులందు లేవు. రెండవదానికి మూలము ‘ఏవమాత్మాన మాత్మస్థ మాత్మనైవామృతప్రభో’¹ దీనికి వ్రాతప్రతులందు దెల్ల * ‘ఇట్లాత్మనాత్మస్థునిగాఁ జేసి హరినిజాకారంబు మనంబునం దలంఁడుచుండుచు’ అని తెనుఁగు కాణబడుచున్నది కాని యచ్చుప్రతులపాఠము కానఁబడదు. కాబట్టి యీవాక్యము లంతగా నవలంబనీయములు కావు ఉభయవిధప్రతులందు గానిసింహచరములంబట్టి కడపటిరెండుసంస్కృతముల తెనిగింపు విశిష్టాద్వైతపర మనుఁ యే సమంజసముగాఁ దోచుచున్నది. ఈవిషయము నిట్లుండ నచ్చి మఱియొకదానిం గూర్చి కొంత చర్చించుట యావశ్యకము.

ద్వితీయతృతీయచతుర్థసంస్థములందును, బంధమువృత్తులందును, దశమోత్తరభాగమునందు, నేకాదశద్వాదశములను బోతనకవితారీతి కానిసింపమిచే నవి యుత్పన్నములై నారయాదులచేఁ బూరింపబడిన వని పండితులు వ్రాసియున్నారు గదా. అందుఁ బంచమవృత్తులు కేవలరామాంకితములుగాకయచ్చుతనందగోపకు మారాంకితము లగునాద్యంతపద్యగణ్యాదులంబట్టి యవి పూర్ణముగా గంగనసింగన లచే రచింపఁబడిన వని నిస్సందేహముగాఁ దలచుచున్నది. ఏకాదశద్వాదశములు రామాంకితము లయ్యుఁ గవిత్వశైలిఁబట్టియు భాషాంతరీకరణవైఖరినఁబట్టియుఁ బోతనగంగనసింగనల కితఁడఁ జెనయొకసచే ననుఁగా బంజీతలిఖితపీఠికానుసార ముగా నారయచేఁ బూర్ణముగా రచింపఁబడిన వని తెలియుచున్నది. తక్కినద్వితీయాదులు మూఁటను, దశమోత్తరభాగమునను గలపద్యములనుబట్టియు, రామాంకితము లగునాద్యంతపద్యములనుబట్టియు, వానియందు నయ్యెయెడలఁ బోతనపద శయ్యాదులు గానిసింహులంబట్టియు, నవి తొలుతఁ బోతనచే రచితము లను తెల్ల మగుచున్నది. మఱియు శ్రీధరవ్యాఖ్యానముందలి యవతారికలను విశేషాంశములను గూడ జేర్చి తత్త్వపుట్టుములను దెనిగింపుట పోతనపద్యపద్యవారెవరయ్యుమను గానఁబడదు. అట్టి తెనిగింపును ద్వితీయాదులు మూఁట వరుసగా జూపెద.

ద్వితీయసంస్థము - పంచమసంస్థాయము.

శ్లో॥ ద్రవ్యం కర్మచ కాల శ్చ స్వభావోజీవవ చ ।

వాసుదేవా త్వరో బ్రహ్మ న్నత్యనోహోసి త త్త్వతః॥

వ్యా॥ ద్రవ్యం-సుహృథూతాని, ఉపాసకరూపాణి; కర్మ - జన్మనిమి తం; కాలః - కర్తృత్వభవః ; స్వభావః - తత్పరిణామహేతుః ; బ్రహ్మ-భోక్తా-వాసుదేవ త్పర అన్యోరో నా సి,

తెనుఁగు॥ మఱియు దేహంబునకు ద్రవ్యంబు లై సుహృథూతంబులును, జన్మనిమి తంబు లైన కర్మంబులును, గర్మత్వభవం బైన కాలంబును, గాలపరిణా మహేతు వై సస్వభావంబును భోక్తయైన జీవుండును వాసుదేవుండ కా నెఱుంగుము. వాసుదేవవ్యతిరి క్తంబు లేడు.

తృతీః-సుక్తంధము - నవమాధ్యాయమా.

శ్లో॥ శశ్వత్స్వరూపంబహునైవ నిషిద్ధభేదమోహాదు బోధధనజాయ నమః పరస్మై విశ్వోద్భవస్థితియేషు సిని త్తలీలారాసాయ తే నను ఇతి చ రమేశ్వరాయ॥

వ్యా॥ స్వరూపమహునైవ - స్వరూపచైతన్యేనైవ, బోధః (విజ్ఞానమ్) ఏ ధివణం¹ ఆ శ్రయం-యస్య... విశ్వస్య ఉగ్రవాదిషు నిమి త్తం-మూఁదూతస్యాః లీలా-విలాసః, తయూసహ, రాసః - క్రీడా.

తే. తవిలి శశ్వత్స్వరూపచైతన్యభూరి, హహిమిచేత నపా స్తనకమ స్తభద మోహుండవు నఖిలవిజ్ఞానకమనకునా శ్ర, కుండవగునీవు మొక్క దనోరమే.

క. జననస్థితివిలయంబుల, కనయంబును హేతుభూత క మగుమాయాలీ లను జెంది నటననలిపెడు, ననఘాత్మక నీ కొనర్తు క నభివందనముల్.

చతుర్థస్కంధము - ఏకోన త్రింశాధ్యాయము.

శ్లో॥ అర్థే హ్యవిద్యమానేషి సంస్మృతి ర్న నివ ర్తతే మనసా లింగరూపేణ స్వప్నే విచరణో యథా.

ననుత్తర్తి అజ్ఞానవిలసితత్వేన సంస్మృతిహేతో ర్దేహాదే రప్యసశ్యత్వాత్త్రిం శ్చిత్తన్నివ ర్తన ప్రయాసేన తత్రాహ॥ అర్థేహీతి॥ లింగరూపేణ - ఉపాధిభూతేన.

తెనుఁగు.

నీ. నరనాథ! ఏనుము స్వప్నంబుచందంబున, నజ్ఞాతవిలసితం క బగుటఁజేసి తివిరి మిథ్యాభూతకదేహాదికమునకు, నరయ వివ ర్తనాఁయాన మేటి

కని యుటఁజేరియు క నర్థంబు లేకున్న, సరి సోపాధికం క బైన మనము

ఇట్టి తెనిగింపునుబట్టియు నీమూఁడును బోతన మొదట రచించినవే యు నని యేర్పడుచున్నది. దశమోత్తరభాగమునఁ దత్త్వఘట్టముల నిట్టి తెనిగింపు కా రాకున్నను. గణానందర్పములు పెక్కింట నాతనికై లి నిర్వివాదముగాఁ దెలియున న్నదిగాన నదియు మొదటఁ బోతన రచించినదే యగునని చెప్పవచ్చును. అయిన నీనాలుగింట బెక్కుచోట్లఁ బోతనపదకయ్యాదులు నతని తెనిగింపురీతియునుగానరా కున్నవి. 'రౌ డునాహరణములమూ త్రముః జూఢెద.

సీ. మందారమకరంద శ్రీ మాధుర్యమునఁ జేలు, సుధుపంబు వోపునే శ్రీ మదనమః లకు
 నిర్మలమందాకినీవీచికలఁ దూఁగు, రాయంచ సనునె తరంగిణులకు
 లలితరసాలప్లవఖాది యై చొక్కు, కోయిల సేదనే శ్రీ కుటబములకుఁ
 బూర్ణేందుచంద్రికాశస్పరితచకోరకం, బరుగునే సాంద్ర నీళచరములకు
 తే నంబుజోదరదివ్యపాదారవింద, చింతనామృతపానవి! శేషమత్త
 చిత్త మేరితి నితరంబుఁ శ్రీ జేర నేర్పు. వినవగుణశీల సూరియైవేయునేల. స. శ్లో.

సీ. నీరదాగమమేఘనిర్వృత్తయఃశానచాతకం జేఁగునే శ్రీ చౌటిపడకుఁ
 బరిపక్వమఃకంఠశఫలరసంబులు గోలు, కీసంబు చనునె దుశ్శత్రురములకు
 ఘనరవాకర నోత్తర లికమయూరంబు, కోరునే కితిసర్పిర్లీరసంబుఁ
 గరికంభపిశితసద్ద్రాసమోదితిసింహ, మరుగునే శునకమాంసాభిలాషఁ

తే. బ్రవిమలాకార భవదీయకపాదపద్మ, యుగవచన శ్రయనైపుణోద్వోగచిత్త
 మన్యుఁ జేరునె తన కుపాశస్యంబు గాఁచి భక్తమందార దుర్భవభయవిమూర.

మ. హరినామాంకితసత్కథామృతరసప్యాలోలుఁ డైనట్టిస
 త్పురుషశ్రేష్ఠుఁ డసత్కథాలవణవాతపూరంబుఁ దాఁగ్రోలునే
 వరమందారమరంద పానకుతుకశ్రాంతద్విరేఫంబు స
 త్వర మై పోవున ఛేదువేములకుఁ దడదంధానుమోదాత్మమై. తృప్తి.

శా. శోధింపంబడె సర్వశాస్త్రములు రక్షింసాధ వే యేటికి
 గాథల్ మాధవశేముషీతరణిసాంగత్యంబునం గాక దు
 ర్మేధక దాటఁగఁ కూడునే సుతవధూమినోగ్ర వాంఛామద
 క్రోధోల్లాలవిశాలసంస్మృతిమహాఘోరామితాంభోసిధిన్. స. శ్లో.

మ. ధరణీశోత్తమ నీవు కేవలసముద్యద్భక్తి ధీయుక్తిమై
 వరగోవిందపజారవిందయుగభాగస్వన్నావ సంధించి డు
 స్తరభూరివ్యసనాకరోల్ల సితదుర్దంతో గ్రగంభీరసం
 సరణాంభోధిఁ దరింపవయ్య పరమోత్సాహంబు దీపింపఁగన్. చతు.

ఇట నిర్వివాదముగాఁ బోతనైకపరచిత్తము లనఁదగునట్లమస్కంధపద్యము
 లందుఁ గానిపించుకవనపౌఢిమయు, భావసుభగత్వమును, రసోత్కట్యమును, శ
 య్యాచారుత్వమును దక్కినపద్యములందుఁ గానరావు. మఱియును బూర్ణముగాఁ
 బోతనచే రచితము లనఁబడుస్కంధములందు, మఱి, నెఱి, వఱులు, మఱుచు, ఎఱుఁ
 గు, పఱుచు మొదలగుశబ్దములలోనిఱకార మొఱకారముతో మాత్ర మే యుత్పిన్నాన
 మైత్రి సెందియుండఁగా నీద్విత్వీయాదులు నాబుగింట సవి లఘురేఫముతోఁగూడ
 నట్టిమైత్రి సెందియున్నవి. అయినను

డి. పాఱఁడు లేచి దిక్కులకు శ్రీ జానూవు లొడ్డఁడు బంధురాజిలో...
 జేరఁడు. స. శ్లో.

క. పోరుదురు గికురు వొడ చుచు, పొలుచుదురు.

దశ. పూ

చ. విరవిర లేనియట్టిబలుపేరుడు శృంగుమాగఁ డొక్కచో

జరిచి.

దశ. పూ

చ. మఱియొకనాఁటిరాత్రి బలమాధవు లుజ్జ్వలప్రసూలికా
ధరులును.

దశ. పూ

ఇప్పడ్యంబుల సుభయరేఖమైతి కానిపించుచున్నది. పోరుశబ్దముభయరేఖ
ముగా నున్నదని ఈ చిహ్నంచిత్రమృకవి సర్వలక్షణసాగరింగ్రహమానం జెప్పినాడు
గాని యది శకటరేఖమగుట కిపోతనపద్యమనే యుద్ధాహరించిరావచ్చును. పోతన డీ
సుభయరేఖముగాఁ దలంచెనేమో, పోరుశబ్దము యోగము ప్రమాదజనితమై యుండ
వచ్చును. విరవిర' లఘురేఖముగానే

చ. ఖరముల నేలఁ ద్రవ్వఁచు నకకుంతితనాలసమీరణంబులఁ

విరవిరఁబోయి

దశ. పూ

అనునీపద్యమునఁ గానిపించుచున్నది కాని మీఁద నిగదలిరేఖమును అక్షర
మునకు మిత్రముగా బ్రయోగించుటకు హేతువు గానరాకున్నది. పోరుశబ్దమువలెనే
యిదియుఁ బ్రమాదవశముననో లేక యభయరేఖమనినలంచుయో కవిప్రయోగిం
యిండును. ఎట్టిధీమంతులకును బ్రమాదము కలుగక పోవడుగదా. మఱి శబ్దము
దశమపూర్వభాగాంతమున నుంటుండేసి యుత్తరభాగపూరకుం డగునితరకవి
నుంపబడి యుండు నని తోచెడిది. ఈ రెండు మూఁడుచోట్లం దిప్పు బోతనయేవ్వు
ముగా రచించినతక్కిన స్కంధములగు బల్ల కీయతముగా శిష్యులయమునకు మైత్రి
లేమిచే సీరెండు మూఁడువిరుద్ధప్రయోగములు ప్రమాదవశమునఁ గాని మతభేద
మునఁ గాని వేఱుకారణముచేఁ గాని కలిగియుండు నని తాఁడవలయునే కాని
వీనిని గొని పోతన యభయరేఖమైతి పాటించినవాఁ డనుట యెంతమాత్రము
యుక్తము కాదు.

ఇట్లు ద్విత్వీయాదులు నాలుగింటఁ జెక్కుచోట్ల బోతనపదశత్యాదులు లేకు
చేతను, బోతన పాటింపనియభయరేఖమైతి వీనియందు గానిపించుటచేతను,
నివి యితరకవిపూరితము లయ్యనుండవలయు నని తోచెడిది. అయినను బోతనపద
శత్యాదులు నతని తెనిగించురీతియు నందంద కానిపించుటంబట్టియు నాద్యంతపద్య
గద్యములంబట్టియు నీనాలుగును మొదటఁ బోతనచే రచితము లైనవే యగు నని
యాహింపవలసియున్నదని నిరూపించియున్నాడను. కాబట్టి యివి మొదటఁ బోత
నచే రచితములై, యెడ నెడ నుత్పన్నములు కాఁగా నితరకవులచేఁ బూరితములయ్యె
నని యేర్పడుచున్నది. ఇతరకవులు వీనిని బూర్ణముగా రచించిరేని నట్లు రచించిన
యితరస్కంధంబులందుంబోలె నిందును దమవేరే యుంచుకొని యుండురుగదా.
ఇది యిట్లుండ వీనిని బోతనకు వెనుకఁ బూరించినవారెవరు ? నారయాదులు ముగ్గు

రా? లేక యం దొక్కరా? మఱి వేటొక్కరా? పండితులు నారాయణ తత్వముగాఁ జెప్పియున్నారు. వ్రాతప్రతులందుఁ జూడఁగాఁ గొన్నిటిని భాగమునఁ గృష్ణవీరసోక్తిఘట్టమున 'కాటుక నెఱయంగ' అనుసీసపద్యము దము మొదలుకొని శిష్టభాగమును, ద్వితీయస్కంధమున బ్రహ్మనాటిక పదేశము సేయుఘట్టమున 'బహుయజ్ఞవాట' అనుపద్యము మొదలుకొని మును అనఁగాఁ జతుర్థస్కంధాంతమువఱకును, నారయకవిత్వ మున్నది. ఈవ్రాతవలన నవియెల్ల నారయచేఁ బూర్ణముగారచింపఁబడిన పూర్వోక్తహేతువులంబట్టి యయ్యెయెడలఁ బూరితము లని మాత్రము యను. ఈస్వల్పాధారముతప్పవేటొక్కటి కానరాదు. ఇదియును నిశ్చయింపరాకున్నది. అయినను గొంతయేని నిజము లేక యిట్లు వ్రాతప్రాయఁబడుటకు వీలుండదు. మఱియు నీవిషయమున ఛందోన్యాయము లగు గ్రంథస్థనిదర్శనము లేవైనఁ గలవా యని శోధింపఁగా నాకును గొన్నింట నిట వ్రాసెద.

దశమస్కంధోత్తరభాగంబునం ద తత్త్వఘట్టముల తెనిగింపఁ జేసెద్యైతపరముగా నున్నది.

'దేవా భవదీయసంకల్పాధీనంబు లైనశరీరంబులం బ్రవేశింప నమూహంబు నీకు శేషభూతం బని తెలిసి కృతార్థు లగుదురు.'

వెండియుఁ గొండలు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి నీవ యగుటం దెలియలేక యనిత్యం బని విపరీతబుద్ధిం దెలియుదురు గాని జగద్భరితుండవు గాన జగద్రూపకుండ వైననిన్నుఁ గటకమకుటనర్థిగాఁ జూడఁ నాశేదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబుని నుగతుండ వయ్యును నిఖలహేయ ప్రత్యసీకకల్యాణగుణాత్మకుండ నీయ యాత్మవిదు లైనవారు తెలియుదురు.'

అట్టిజీవులు దేవతిర్యజ్జనుష్యసావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యుండుదురు. అందును నీ వుండువు తదంతరాత్మ వగుచు.'

సకలచేతనాచేతనాంతర్యామియైనసర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దమున్ను

సకలబ్రహ్మాండనాయకుండ వైనసీయందు శ్రుతులు ముఖ్యవృత్తిండు.'

మాయాత్మవిశిష్టుండ వగుచుఁ గార్యకారణాత్మకుండ వై.

ఇట జీవబహుత్వాదురూపత్వశేషత్వములు, ఈశ్వరునిదిగిది చిదచిద్విశిష్టత్వము, శేషీత్వము, శరీరభూతదిదచిదాత్మకత్వము, స్వయంభూతము, ఈశ్వరునియందు శ్రుతులముఖ్యవృత్తిత్వము మొదలగు విశిష్టములు కానిపించుచున్నవి.

వత్సనూకారపా ప్తిరూపము క్రియ, ఈశ్వరునియఖలహేయ పత్వనీకకల్యాణగుణవి శిష్టత్వమును, జీవునిపారతంత్ర్యభగవచ్చరీరభూతత్వములును ఆత్మీయాధాత్మ్యజ్ఞాన పూర్వకఫలాభిసంధిరహితకర్మానుష్ఠానమును సీమూట నండ్లంద ప్రతిపాదితములై యున్నవి.

లక్షణదోషములు.

(1) సంధిదోషములు.		మనువుకు	144
త్వతీయస్కంధము.		చ.	
కూ డాడుచుండె	106	వనముకు	359
కది సిట్లనియె	648	రాజుకు	442
తలఁ చిటు	649	(4) అవధిశబ్దము ఆద్యర్థము.	
ఎఱిఁ గేము	785	క. తనజన్మావధి నిజసం	
(2) విశేషదోషములు.		దనుః ను...	త్వతీయ. 16
త్వ.		(5) పూర్వోక్తప్రత్యయంతము పునీతము	
అంతర్ధానుఁ డయ్యె	89	త్వ.	
చ.		కోరి పునీతులఁ జేయు	567
అంతర్ధానుఁ డయ్యె	735	సద్యఃపునీతాత్ము లై	562
(3) నగాగమమురామి		పునీతాకృతిన్	57
ద్వి.		చతుర్థ	
వాతముకు	85, 204	వప్పుఁ బునీతముసేయ	931
(6) వృకారమునకు ఉకారతన్ని త్రములతో యతిమై త్రి			
ద్వితీయ.		ఒదవఁగ గానవచ్చుగురుపుల్	254
ఒప్పఁగఁదగు సప్తతంత్రపులు.	98	చతుర్థ.	
త్వతీయ.		ఒదవఁగ నిట్లరిరి మానపుల్	99
కావున నీవేళన త్రుంపు సజ్జన		పొడవును బంచసప్తతియోజనము	186
హితోద్ద్యోగానురక్తుండ వై	672	కావున నీలఁ బుష్కతిర్థముల సనాపు	931
మఱియుఁ దత్త్వఘట్టములందు సీమూటను మూలము సంకలికోకములు			
పెక్కులు తెనిగింపఁబడకున్నవి. ఇట్లు దశమోత్తరభాగమునఁ గల ఛం.నోవ్యాకరణ			
దోషములును, విశిష్టాద్వైతపరము లగుగద్యపద్యములును, నననుగ్రములు గొన్ని			
యెడల భిన్నము నగునాంధ్రీకరణమును, ద్వితీయాదులు మూటలుగాఁబించుటను			
కాక కవిత్వశైలియు నిందుమించుగా నొక్కటిను నుండుటాదీనియు ద్వితీ			
యాదులు మూడును దశమోత్తరభాగమును బూరించినవారిచేతనే పూరితము			

తెయుండు నని తోచెడిని వ్రాత ప్రతులందు దశమోత్తరమును బూరించినవాడె
ద్వితీయాదులను సైతము పూరించినట్లు వ్రాయబడియుండటయు స్ఫిర్ణయు
నకుఁ గొంతపార్థమని చుచున్నది. పాత్రయు గంగనసంగనము వేటున్నంధ
ములను బూర్ణముగా రచించుటకు నెత్తుకొనియుండుటవలనను వారికనవంబుల నీ
ద్వితీయాదులు మూటను దశమోత్తరభాగమునను గలదోషములలో బెక్కు గాని
పింపమింజేసియు వారీనాలుగింటిపూరణంబున సంబంధపడియుండెదనుట నిజమునకు
మిక్కిలి దూరము కానేరదు. కాబట్టి ద్వితీయాదులు నాలుగింటిని బూరించినవాఁ
డొక్కఁడై యుండవచ్చు నని చెప్పబోలును.

ఇది యిట్లండఁగడపటిరెండున్నంధములకడకు మఱి నొక భాగము. వీని తెనిగి
గింపదైతపర మనుటకు నంతగా నుపపత్తిలేమియు విశిష్టాద్వైతపర మనుటకుఁ
గలనిదర్శనములును ముందు తెలిపియున్నాడను. వీనియందును నాంధ్రీకరణ మతి
న్యూనముగాను బెక్కుచోట్ల మూలమునకు భిన్నముగాను నుండుటను దలిపిరిని.
నగాగమమురామి, కొనికి కాదేశము మొదలగుకొన్నిలక్షణదోషగుణులును పీని
యందుఁ గానిపించుచున్నవి. ఈ హేతువులంబట్టి యీరంటికిని ద్వితీయాదులు
నాలుగింటికిని సామ్య మేర్పడుచున్నది. దుష్టము లగునఖండయశు ప్రియూతంట
నందంద యతివిరళముగాఁ బొడనూపుటయుఁ గలదు. కడపటిరెండును దఱుచు
గాఁ బద్యాత్మకములు కామింజేసి వానికిని దక్కిననాలుగింటికిని ఛందోవ్యాక
రణకవిత్వాదివిషయిక మగుసామ్యమును స్థిరీకరించుటకు నముతి కాదు గాని తక్కిన
పోలికలంబట్టియు వ్రాత ప్రతులసామ్యముంబట్టియు, నేకాదశద్వాదశములను బూ
ర్ణముగా రచించినవాడే, అనఁగా నారయయే, ద్వితీయాదుల మూటని దశమో
త్తరభాగమును నందంద పూరించియుండు ననుట యుపపన్నముగాఁ గానిపించు
చున్నది.

ద్వితీయాదులు మూటను బోతనపదశయ్యాదులు లేనిచోట్ల సైతము
తత్త్వఘట్టముల తెనిగింపునందద్వైతపరమగు శ్రీధరవ్యాఖ్యానంబునందలిపదార్థా
దులు కొన్ని యందంద కానిపించుచున్నవి. అయిన నది పోతన తెనిగింపునలె
మూలమునకు మిక్కిలి సరిగాను బూర్ణముగాను లేకయు, గంగనసంగనలకవనం
బుల లేనిదోషంబులు కలిగియు, నుంటుజేసి దానిని రచించినవా రామువ్వరిలో
నెవ్వరును గారు కాని, నారయయే యాస్కంధంబులలో నుత్పన్నంబులు గాక
చిక్కినపోతనభాగంబు లద్వైతపరములుగా నుండుటం జూచి నమమనడుమ
విశిష్టాద్వైతపరముగాఁ దెనిగించుట పూర్వోత్తరవ్యాఖ్యానమునకుఁ బ్రసక్తి కలి
గించు నని తలంచి శ్రీధరవ్యాఖ్యానసారముగా శక్తికొలదిని దనియించి
యుండు ననియు, నైనను విశిష్టాద్వైతమువలనిపక్షసాతమున నందంద తద్ద
ర్శనానుసారముగాఁ గొంత దెనిగించి యుండు ననియుఁ దోచెడిని, దశమోత్తర

భాగమునఁ దత్త్వములు నెల్ల నాతం డొక్కరుండె తెనిగించినట్లు తోచు చున్నది గాన నందుఁ బూర్వోత్తరవ్యాఖ్యాతము ప్రసక్తింప దని తలచి దాని నెల్లఁ దఱచుచుగా విశిష్టాద్వైతపరముగాఁ దెనిగించి యుండు నని యూహింపవచ్చును. అయిన నిది యూహాపాహమే కాక సిద్ధాంతము గాదు గాని శైలి మొదలైనవానిం బట్టి యాస్కంధములకుఁ గలసామ్యమే యిట్టియూహల కెడ మిచ్చి, యైన నవి యేక కవిపూరితములే యని సాధింపజేయుచున్నది.

నారయ యెంతలాక్షణికుడో మదిలోఁ గృష్ణుఁ డెశోడ' ద్వితీ. 180. తన యాయొక్కనిశండు గోపకులు' ద్వితీ. 182. 'వాక్యవ్యంగ' తృతీ. 324. నను వీనిం జూచినఁ దెలియును. ఇట్టివిపెక్కులాయాపుటలక్రిందఁ జూడవచ్చును. వీనినెల్లబండి తులు సొంతకవనమున సవరించి కప్పిపుచ్చిరి. బంగారుకొండ మూఁపర మనునొర గంట' తృతీ. 415. ఇట 'మూఁపురము'నకు 'మూఁపర' మని ప్రయోగించినాడు. 'రజిత'మునకు 'రజిత'మని యున్నది. ఇట్లే పెక్కింటికి గ్రామ్యరూపములును గానం బడుచున్నవి. నారయశైలి కొంత పదసమాసపాదువ్యమును బాదపూరణములును గలదై నిరాఘాట మగుధాటితోఁ గూడియుండును. ఒక్కయుదాహరణము :

మ. ఘనసాహస్ర కిరీటరత్నవిలసత్కాంతిప్ర శుద్ధచ్చటా
జనితోదగ్రరుచిప్ర కాశితఫణాసాహస్రడోదేవతా
వనరత్నాచణరూపకృత్యము లొగిక్ర వాంఛం బ్రశంసించి వా
రనురాగస్థలితోక్తు లొప్ప నమగకా హ్నించి చూడేవుడున్. తృతీయ.

మూలమునందలికటుపదరచనల నట్లే తెనుఁగున నుంచుటయు నీకవియందుఁ గానఁబడుచున్నది. 'పురుకృష్టోరువేపథుః' అనుదానిని 'పురుకృష్టోరువేపథుం డై' యని తెనిగించి యున్నాడు. 'వాచీశతంత్ర్యా మురుదామ్నిబద్ధాః' అనుదానిని 'కర్తృబద్ధులై' అని తెనిగించినపోతనరచనాసౌకుమార్యముం గనుడు.

ఇట్లు నేను బరిశోధింపఁగా నాకుఁ గానంబడినవిషయముల నెత్తి వ్రాసినాఁడ ను. నాయభిప్రాయములకుఁ గలపేతువుల లెల్లఁ దెలిసి యున్నాడను. అయినను సిద్ధాంతమునేయుటకు నాధారము లింకను గావలసియున్నవి. చరిత్రాద్యాధారము లు లేక కేవల గ్రంథస్థనిదర్శనములంబట్టి చేసిననిర్ణయములందుఁ బొరపాటు లుండక పోవు. ఆంధ్ర భాషాభిమానమానసియు లగుపండితులు సత్యకాంతుతో నట్టియాధారముల నాకుఁ దెలిసి యేతచ్చర్చావిషయమును మఱింతనిర్వివాదముగా నిర్ణయించుటకు సాయపడుదురు గాక యని కోరుచున్నాడను.

తం. తేవప్పెరుమాళ్ళయ్య.

ఉ సో దా త ము

శ్రీమత్పరమయోగలబ్ధసిద్ధు లగుయోగీంద్రుల కేనియు మహాహ ఘోషము ప్రపంచమున నిత్యంబు జననమరణాది కేశసాగరంబునఁ దొప్పఁగోఁగూచు దరిఁ జేర వెరవు గానక దురపిలుచుఁ బెల్లలనుజనులదనం గగూణాగ్రచిత్తుఁడైన నారాయణాంశసంజాతం డయి చతుర్వేదవిభాగ మొనరించి వేదవ్యాసుండు నాఁ జేర్చినిక గన్నకృష్ణదైవాయనమునీంద్రుండు గీర్వాణభాషం దొల్లి యెల్లధర్మమును నొప్పాదన పురాణజాతమును మహాభారతేతిహాసంబును సర్వభూతహితంబు గోరి రచించి యుండె. అవి రచించియుఁ “దనహృదయంబు సంపత్సింహుండు సరస్వతీతటంబున నొంటి నుండి హేతువు విత్కరించుచుఁ దనలో”

“అత్య సంతస మంద దాతృలో నీకుండు సంతసింపక యున్నవాడ దోచె
హరికియోగివరుల కభిలషితం బైన
భాగవతవిధంబుఁ బలుకన్జెలి
మోస మయ్యెఁ దెలివి మొనయదు మఱచితి
ననుచు వగచు చున్నయవసరమున”

నారదుఁ డరుదెంచి విష్ణుకథలఁ బోలుపారెడుభాగవతిపురాణమును రచించిపు మని బోధించిన నమ్మెయి నమ్మహామునీంద్రుం డతిప్రాధం బగుకవితాసృతి మొఱచి శ్రీ విష్ణు దేవునిలీలల విలసిల్లునీభాగవతంబును రచించి గృతార్థుం డయ్యె. అప్పురాణ జాతంబులలోఁ బ్రకల్పితంబు లగుగూణామరూపాదుల నన నఁచి కేవలైకుం డగునర్జ్యేశ్వరుండు కొన్నిచోటుల శివుం డనియుఁ గొన్నియిక్కల విష్ణుం డనియుఁ గొన్నితావుల బ్రహ్మయనియు నింకం బలుచందంబుల సభివర్ణితుండై యున్నవాఁడు ఇక్కరణిం బెక్కుతెఱంగులఁ బరమేశ్వరు సభివర్ణించుట యదేవదేవునిలీలామహి మంబు లెల్ల జనులకుఁ దేటపఱుపఁగాని మానవు లొఁడొడులతో నితండు మాడ్చవ మతండు మీదైనము మాదైనవం బెక్కున మీదైనవలు తక్కువ యని వాడులాడు కొనుచు నొకళొకళ్ళయెడ బద్ధమత్సరు లై పరస్పరినిందలు మాత్రమ కాక స్వత్స్వ పరత్వభ్రాంతిని దైవదూషణంబుఁ జేయుచుండఁగోరి కాదు. అమామూర్తులవిశేషం బులు వర్ణింపఁబడుచో నిర్వచనసౌభ్యంబు నవలంబించి యాయామూర్తులు పృథ గ్వేతలుగఁ జెప్పఁబడియున్నవారుగాని యప్పగిదిని నిక్కముగఁ బరస్పరభిన్నులుగఁ బరిగణితులు గారు. వేదములయందును నీరీతిన సర్వకారణం బగుపర బ్రహ్మమనేక భంగుల నెన్నఁబడియున్నది. ఇందులకుఁ బ్రమాణములు:—

“ఏకావశి సర్వభూతాంతరాత్మా ఏకం రూపం బహుగా యః కరోతి”
 “త మాత్మ్యం యేనపశ్యంతి ధీరా స్నేహం సుఖం శాశ్వత స్నేతరేషామ్”
 “ఏకాదేవ సర్వభూతేషు గూఢ సర్వవ్యాపి సర్వభూతాంతరాత్మా”
 “కర్మాభ్యక్ష సర్వభూతాధివాస స్వాక్షి చేతా కేవలో నిర్గుణ శ్చ”
 “ఏవో నారాయణో నద్వితీయో స్తి కచ్చిత్”
 “ఏక ఏవ శివో నిత్య స్తో న్య తస్య కలం మృతే”
 “బహునాత్ర కిముక్తేన సర్వం బ్రహ్మమయం జగత్”
 “అనేక భేదభిన్నస్తు క్రిడతే పరమేశ్వరః”

ఇమాడ్కిఁ బ్రమాణంబు లనంతంబు లాత్మాత్వంబులను బుర్రాణేతిహాస స్మృతులనుం గానంబడియెడి. పుర్రాణంబులలోఁ గన్పింట్ల శివోత్కర్షణంబును గొన్నింట విష్ణుప్రాశస్త్యంబును మఱికొన్నింట నితరదేవతాప్రాముఖ్యంబును నుగ్గడింపఁబడి యున్నవి. ఆయానూర్తివిశేషంబు లుగ్గడించుచో జనులకు భక్త్యతిశయంబు పనుపడుటకును జితైకాగ్ర్యం బలవడుటకును సత్తదేవతాప్రాశస్త్యంబును నితరదేవతలం గ్రిందులుచుటయుం చెప్పబడియున్నవి, కాని యంతచోననయ వ్యానియందు భేదబుద్ధి పాటించుట పోలదు. అట్లు విష్ణుార్చిత్వంబు ప్రతిపాదించఁ బడినపురాణములలో నగ్రగణ్యము శ్రీమహాభాగవతము. ఇందుఁ గేవలపారిలలు మాత్రమ కాక విగళితవేద్యాంతర మగుపరతత్వస్వరూపము నిరూపింపఁబడి యున్నది. అయినను నిది గీర్వాణభాషయం దతిప్రార్థితైలిని వ్రాయఁబడియున్నందునఁ బ్రాకృతజనుల కెంతయు దురవగాహంబై యుండును.

బమ్మెరపోతనామాత్యుడు.

ఇప్పురాణాత్మంబు నాంధ్ర దేశీయులకుఁ దేటతెల్లముగఁ దెలుపఁగోరిబమ్మెర పోతనామాత్యుండు దీనిని గద్యపద్యాత్మకంబుగ నాంధ్రీకరించి శాశ్వతం బగుయశస్సంపద లనుభవించుచున్నవాడు. ఇక్కవిశిఖామణివృత్తాంతంబును గవిత్వాశైలి తెఱంగును గొండొక వివరించెదము,

బమ్మెరపోతనామాత్యుండు కడపమండలములో నున్న యేకశిలానగర మను నామాంతరము గలయెంటిమట్టయం దుండిన వాడు. అమాత్యశబ్దమువలన నీతఁడు నియోగిబ్రాహ్మణుడని యూహింపవలయు ఇతఁడు కౌండిన్యనగోత్రుడు. ఆపస్తంబ సూత్రుడు. కేసనమంత్రికిని లక్కమాంబకును బుత్తుడు. మల్లనకవిసరునిజనకుడు, ఇతడు జీవించియుండినకాలమును నిర్ణయించుటకుఁ గొన్నియూధారములు గానంబడియెడి. “బమ్మెరపోతనామాత్యుని జన్మకర్మప్రభావాదుల దెలిపెడువచన

* ప్రతాపరుద్రదేవునిరాజ్యమునఁ బ్రధానపట్టణమగునోరుగల్లునకును నేకశిలానగరమని నామాంతరమున్నట్లుప్రతాపరుద్రీయమువలననునతనిశాసనములవలననుచెలియకచ్చుచున్నది. కొవునబమ్మెరపోతన యం దుండినవాఁడా యని యొకసంశయము వొడపెడిది. అగ్ని నిక్కమయేనిగితఁ దొంటిమట్టయం దుండెనుసర్వజనులవ్యవహారమునకుఁ సౌతువుండదుగావున నిట్లేముక్తప్రవాహుఁబడియె.

రూపం ? గుప్తాచీనపండితజ-లిఖిత గ్రంథంబుననుకూల శాలినానానశకము ౧౩౧౦-వ సంవత్సరమున ? కృష్ణ వికాంబగుండు జానమొకప్పుడు భూభాగవలముఁ దలకుమునుపు ముద్రించినవారు తప్పితికయందువానియున్నాఁడు. బమ్మెరపాతరా భోగినిఁ బెంకమును రచించి పేంకటగిరిఁజూచినాధీశ్వరుండును బండ్లక జనగ గ్రంథాన్ని నగువర్ణభ సంగమహిపాలుగుకు గృతియిచ్చినట్టి క్రిందిఁజర్జమావలయుఁ బలియున్నది:-

“సండితకీ గ్రన్థయుఁ డగునమ్మెరపాతర నగునాధాంశుమ
రండకలూచలాంబునిధితారక ప్తమ విలస్తి భోగిని
డండకమున రచించె బహుదాచవిహ క్తు గావసంగ భూ
మండలభ క్తు నియతమానవనాథమనాపహ క్తునవ”

ఇట్లు కృతియిచ్చుటవలన వీరిరువురు సమాకాలికు నుట స్పష్టము. వర్ణభసంగభూతి మాణిక్యము “౧౮౨౨-వ సంవత్సరముమొదలకొని ౧౮౪౭ వ సంవత్సరమువఱకును విజయనగరాధీశ్వరుఁగానున్న పృథ్వీదేవ గుప్తాచీ సమాకాలికుఁ” డని తెలియుచున్నది. కావున బమ్మెరపాతరా బమ్మెరపాతరమనునాటగానే బది సంవత్సరములకుఁ బూర్వ ముండినట్లు నిశ్చయించవలసియున్నది.

ఇతఁడు పుట్టిననాటంగోలె నాంధ్రకవులలో నెవ్వరు ననుభవించినవనా బాధ్యమననుభవించుచుండెను. నన్నయభట్టు నచకవిశ్వరూపనా గజమనేంధ్ర వరాధీశం డగురాజనరేంద్రుని కొననియతనియానానసండితుఁడై నేనిడి నాటంగక కాలము గడపెను. తిక్కనసోమయాజి నెల్లూరు ప్రభు నగుచునున్నదిగాన నాత్మ యించి యతనిచే నపరిమితధనంబులు ననేకాగ్ర సారములు గాని యాజమునీని సన వంతుడై యుండెను. ఎఱ్ఱాపెగ్గడి యనవేమి నాత్మను బ్రాణకీర్త్యుని యుండి లెస్సగ బడికెను. భాస్కరుండు సాహితీమారనవలన నామ గ్రహించి పవించెను. పాతన బావమొంది యగుక్రినాథుండు రెడ్లకుఁ గృతుల నొసంగియెట్టిసంపద లనుభ వించె ననుట లెల్లము. ఈవలఁ గృష్ణదేవరాయనినిస్థానంబు నువ్విదిగఁగాని లని పేర్కొనంబడినయల సానిపెద్దనాదులెట్టిమహాన్నానకయం గుండి రనుటలోకవిది తము. తక్కుంగలయాంధ్రకవు లందఱు నెవరనే గొక్కభూతి నాత్మ యించి ధనికు లై యే మనిరికాని బమ్మెరపాతనమాత్ర ము సుప్రచురంబునఁ దొప్పగోగుమండినను జరపతులను వినుతింపనిచ్చగింపక కేవలకృష్ణమా తి జీవనోపాయుండై తనకాలము నంతయుఁగడఁద్రోసెను. తనవరస్తుతివైముఖ్యంబునుగూర్చి బమ్మెరపాతనయే భాగ వత ప్రథమస్కంధమున నిట్లనిచెప్పి కొనియాడెను:-

“ఇమ్మమనేకవారాధముల కిచ్చి పురంబులు వాహనంబులన్
సొమ్ములుఁ గొన్ని పుచ్చుకొని సొక్కి కరీరముఁ బాసి కాలచే
నమ్మెటవేటులం బడక నమ్మతి క్రిహరి కిచ్చి చెప్పె నీ
బమ్మెరపాతరా జొకఁడు భాగవతంబు జగద్ధితంబునన్”

“ప్రొ. క్రి. పీఠికలింగమంతులకాశిఆంధ్రకవులచరిత్రము రెండవకూర్పు పుట ౨౩.

ఇతఁడు చిన్నటినాటఁ బనుల మేపుటకయి తనయూ రగునొట్టిమిట్టచేరువ నున్నయొకనగంబున సంచరించు చుండ నతనిపురాకృతసుకృతపరిపాకంబునఁ జిజానందయోగీంద్రుం డనుఋషిచంద్రుండు దయాసాంద్రుం డై యతనికిఁ బైదుటఁ బొడసూసి యతనిభక్తికి మెచ్చి యతనికి నిఖిలసంస్మృతిదురితతొంకం బగుతారక మంత్రం బుపదేశించి చనియె. అంతఁ బోతనకుఁ గ్రుంబుగ నమ్మత్ర రాజమననం బున శ్రీరామాయ గ్రహంబు పెంపు ననర్గళం బగు సహృదయహృదయంగమకవితా శక్తివోడముఁ దనగురువృద్ధబుధబంధుజనులయభ్యర్థనంబున శ్రీభాగవతంబు నాంధ్రీ కరింప నమకట్టె. అట్లు తలంపుగొని యురవిందనయనచరణారవిందంబులు డెందం బునం దిరంబుగ నెఱిగొలిపి యొసఁపామోపరాగపుణ్యకాలంబున గంగానదికిం జని క్రుంకు లిడి మాగన్ను వెట్టి హరిచరణంబులు ధ్యానించుచున్నఁడ శ్రీరామమూర్తి యతనికిఁ బ్రత్యక్షం బై నీకు “మన్నాచూంకితంబుగా శ్రీమహాభాగవతంబు దెలుంగుసేయుము నీకు భవబంధంబులు దెగు” నని యానతిచ్చి తిరోహితుం డయ్యె. అంతఁ బోతన పరమానందభరితుం డై మగిడి తనయూరికిఁ జనుదెంచి శ్రీభాగవతమును సరసవచనరచనావైదగ్యము మెఱయ నాంధ్రీకరించి కరంబుఁ దిరం బగుయశంబు సంపాదించె.

ఇతఁడు భాగవతమును శ్రీరామభద్రనానతిమెఱుఁ దళంకితముగ నాశ్వా సాద్యంతపద్యంబులలో శ్రీరామచంద్రుని వినుతించి యున్నవాడుగాని కథాప్రారంభసమయమున “నాది త్తమునశ్రీరామచంద్రుని సన్నిధానంబు గల్పించుకొని”యని నుడివి “హరికి నందగోకుల....” మొదలగు నాలుగు షష్ఠ్యంతపద్యములచేఁ గృష్ణనిమూర్తిం గీర్తించి యతనికి సమర్పితముగా భాగవతంబు నాంధ్రంబున రచి యించెన నని వ్రాసియున్నాడు. కేవలమూర్తిభేదముమాత్ర మగుటజేసి మిట్లు ధ్యానించియుండనోవు. ఇతఁడు “పరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిద్రు” యని గర్వ మువ్రాసినయునికి చూడ నితఁడు శివభక్తుఁ డనియు దెలియుచున్నది. ఇతఁడు కేవల తైవగ్రంథ మగు “వీరభద్రవిజయము” ను రచియించి యున్నట్లు తెలియఁజెప్పె. సర్వోపనిషదర్థవిమం శకునిమృతాత్మకునికి శివవిష్ణుభేదబుద్ధి ను తెలియుచునోవునా?

ఇమ్ముహూకవిభక్తిగౌరవమును బ్రభావవిశేషమును దెలుపుకొన్నికథలు పురా తనవిద్యజ్వరపారంపర్యమున మనము వినుచున్నాము. ఇక్కాలపువాడు కొంప అవి కేవలకల్పితకథ లనియు నిక్కములు గానోప ననియుఁ బరిహసింతురు. మఱియుఁ గొందఱు వానిని బ్రవృత్తము విగానే భావించి వానిని గొనియూడుదురు. అవి విశ్వా సార్థము లైనను గానున్నను సకలపరాకీర్తనామరజసరూపకములుగా నుండుటను సందియములేదు గావున వానిలోఁ గొన్నింటి నిటు వివరించుచున్నాము. —

(౧) పోతన తృతీయస్కంధమున వరాహేశ్వరస్తుతియును రచియించుచుండఁ గ నొకనాఁడు భాగవతమునకుఁ దమ్ముఁ గృత్రిపతిగాఁ జేయకొల్లనికతమున నతని కట్టి తెమ్మని కర్ణానాధీశ్వరుఁ డుపసభయులు వచ్చి మననిని బొధింపఁజొరంగెడు.

నపుడమృహాగవతాదు హరిచరణధ్యానమాచేయుచు జరింగింపి విష్ణువు శ్వేతవ రాహురూపంబున వచ్చిట దోతెంచి నానిం దటిమి పాతంగోతననియు విననయ్యెడి.

(౨) పోతన యష్టశుక్లంధమున గజేంద్రమోక్షణకథను చెప్పుచు “నల వైకుంఠపురంబులో నగరిలో” ననినాసి మాహాదోషక చనియెడి కేయం బోయె ననియు నతడింట లేనప్పుడు శ్రీకృష్ణస్వామి పోతనరూపమున దనయగారముసొత్తెంచి తనయ గారవమొప్పు బిలిచి పోతనను దెమ్మని యం దాపద్యములో “నామూల సౌధంబుదాపల” నని వాసి మగిడి యరుదెగిసి నని చెప్పి చోయె కేయం బదంపడి పోతరాజు ననుదించి యనుగూఁగూతుచే గ్రంథముఁ బెప్పించి యందు న్నాసియున్న వైభాగంబుఁ గని యిది యెవ్వరు న్నాసిరని కూచుండుటయు నాచిన్నది నీపింతకు మున్నె వచ్చి వ్రాసి చని యప్పుడిమ్మెయి యుడుగుట మేలొకో యని చెప్పగా విని యోహా భగవంతుఁడగు శ్రీహరి యవ్యుజకటాక్షంబున నిల్లు చేసిగూండవలయు నని నిశ్చయించి విష్ణుమూర్తిని సందర్శింపఁ గలిగెను. అను భాగ్యంబు బొగడి తన యభాగ్యంబుఁ దెగిడి సంతాపముఁ బొంది యావలిభాగము న్నయ దొరఁగొనె ననియుఁ జెప్పుదురు.

(౩) పోతన దశమశుక్లంధమున రుక్మిణీకల్యాణము న్నయునెడ “దేవకీసుతు కోర్కీతీవెలు వీడంగ” ననుపద్యంబున రుక్మిణీయావనావిర్భావచర్చనము సేయుచు “హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబుగాఁ గేళబంధ మధిక మగుచు బొల కమగ” నని వ్రాయఁగా సంతలోన నతనికూతురు కంపలోఁ బడి కమరె ననియుఁ “బద్మ నయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండాగ” నని వెల్లబడినె న్నయ నొకె యయ్యాపద దొలగి సుఖించె ననియు మఱియొకకథఁ జెప్పుదురు.

(౪) ఈకవీశ్వరునికి సకలవిద్యాసాధుడగు శ్రీనాథుడు బావమఱచి యని యందురు. వీరిరువురు సమకాలికు లగుట కంతమాత్రము సందియములేదు. ఎట్లనఁ గా భోగినీడండకమవలన బమ్మెరపోతరాజు వేంకటగిరిరా జయనరవసింగమహా పాలునికాలమువాఁడనుట తెల్లము. శ్రీనాథుడు నాభూనాథునికాలమున నుండె ననుటకు నొకసదర్శనము గలదు. శ్రీనాథు డాంధ్రదేశమునం గలసకలధరణీపతుల సభలకుఁబోయి తనకవిత్వాతిశయమును బ్రకటించి యందఱిచే మన్ననలును బిరు దులును ధనములును బడసి వేంకటగిరికి జనుడెంచి సముస్తవిద్యలయందునునిరుపమ వైదుష్యంబు గలిగి సర్వజ్ఞుఁడని పేర్కొనఁబడిన రావసింగభూపతిని సందర్శింపఁ గడగి యతనిసభ కేఁగుటకుము న్నతఁడు తన్నేమేమి యడుగునో యెక్కడఁ దప్పు లు వట్టునో యని తలచి

నీ. “దీగారటంకొలఁ దీర మాడించితి దక్షిణాభిముఖ్యాలకాల
బలకుఁదో దై తాంధ్రభాషామహాకావ్యవైషద్యగ్రంథసందర్శమునకుఁ
బరులఁగొట్టించి తుదబటవివాదప్రాధి గొడడిండినుభట్టకంచుధక్కు
శుభరక్షయోక్తరా మలయొద్ద బాడుకొల్పితి సాగ్యభామవిరుద

మెటులు మెప్పించెదో నన్ను నింకనించ
రావు సింగమహిపాలు ధీవికాలు
నిండుకొలుపున నెలకొని యుండి నీవు
సరససద్గుణనికురుంబ కారదాంబ”

యని చెప్పి చింతామణిమంత్ర రాజమానఁ దనకుఁ బ్రసన్నురాలైన సరస్వతీదేవినిం
స్తుతించి యమ్మేదిసీనాయకు షేరోలగమునకుఁ జనియెనట.

శ్రీనాథుఁడు తన బావ సుతనతీయుతుఁ డై మహాదాదిద్రవ్యము ననుభవించు
టం గని యు త్తలంపడుచి త్తంబుతో నతని నెట్లులైన నొప్పించి భాగవతమును గ్రంథా
టాధీశ్వరున కంకితము చేయించి ధనువంతూఁ గావింప నెంచి దాదిద్రవ్యదుఃఖ మతినికి
బెక్కు మడుంగు లెక్కుడుగాఁ దోఁపఁగోరి యొక్కనాఁడు చతురంతయానాధిరాధుఁ
డై పెక్కుండు పరిజనులు పరివేష్టించిరాఁ బయనమై యొంటిమిట్టచేరువఁ జనుదెంచు
చుండి పోతన తనపాలములోఁగూర్చుండి తనయుండగుమల్ల నచేడున్నించుచుండఁగని
తనమహాత్మ్యమును దెలుపఁగోరి శ్రీనాథుఁడు పల్లకిమోయువాండ్రలో ముందటిసం
ఢెను మోయువానికి బల్లకిని విడిచిపెట్టుఁ డని యానతిచ్చె ననియుఁ బల్లకి యెప్పటి
యట్ల నడచుచుండె ననియు మల్ల న యాచి త్రమును దంఢ్రీకిఁ జూప నతఁడునాఁగటి
కాడికిఁ గట్టినయొక యెద్దును విడుపు మని యాజ్ఞాపింపఁగా మడకయథాప్రకారము
సాగుచుండె ననియు శ్రీనాథుఁడుపల్లకియావలిప్రక్కమోయువారినింగూడవదలుం
డనఁగాఁ బల్లకి మోఁతగాండ్లు లేకయే నడచుచుండఁ గని పోతనయుఁ గాడియందలి
రెండవయెద్దును విడిపించి దుక్కిసాగించెననియు సంతట శ్రీనాథుఁడు పల్లకి డిగిబావ
చెంత కేతెంచి హాలికు లగుమీఁకుఁ గుళలమా యని యుల్లస మాడె ననియుదానక

† ఉ. “బాలరసాలసాలనవపల్లవకోమల కావ్యకన్యకం
గుళల కిచ్చి యప్పడుపుఁగూడు భుజించుటకంటె సత్కవుల్
హాలికు లైన నేమి గహనాంతరసీమలఁ గల్గెదమూలకా
ద్దాలికు లైన్లే నేమి నిజదారసుతోదరపోషార్థ మై”

యని కినిసి పోతన చెప్పె ననియు సంత శ్రీనాథుఁ డతనిం గవుంగిట గ్రుచ్చి
బావా వేడుకకై మేల మాడిన నలుగనగునా యని యతని ననునయించి

క. “కమ్మనిగ్రంథం బొక్కటివోఁ
యిమ్ముగ నేనృపతికైనఁ గృతీయిచ్చిన
గొమ్మని యియ్యరె వెయ్య
రిమ్మహి దున్నంగ నేల యిట్టిమహాత్ముల్”

అని సరస్వతనం బగుకవనంబు నేయ నియ్యకొలుపుచు నందఱుం గలసి యింటి కేఁగె
ననియు నింట వంటపదార్థము లేమియు లేమిని మల్ల న నెటకేనియు నప్పగొని తేరఁ

† ఉ. “బాలరసాలసాలనవపల్లవకోమల కావ్యకన్యకం
గుళల కిచ్చి యప్పడుపుఁ గూడుభుజించుటకన్నఁ మేలుగా
హాలికు లైన నేమి మఱి యంతకును న్వగలేక యున్నఁగా
ద్దాలికు లైన నేమి నిజదారసునాదికపోషార్థ మై”

అని పాశాంతరము

బంచి యతండు విఫలమనోరథుండై మగిడి చనుదెంచుడుఁ జోతన యిందఱికిని నేఁ
డెప్పగిది నోగిరం బిడువాడ నని కొండొకవడి యందురి యెట్లు కేలకు దిట్టతనంబు
జెచ్చికొని మఱిందిలి దక్కుంగలవారిని జూచిమాడి రాఁ బనిచి సరస్వతీదేవిఁబరను
భక్తియుక్తుండై ధ్యానింప నదేవి యతనిఁబొడనగాపిబాసనముఁశుద్ధిచేయించి యచట
నొకతెరి కట్టింప నాజ్ఞాపించి యతం డెట్లు కావంప నే జూచికొనియెఁ నీవీరికవగవ
వలదని యూఱిడించెననియు నంత శ్రీనాథుఁడక్కతావగామగడ్డతనవారసెల్లదో
డొని గీమునకు మఱి వచ్చి యచ్చట సువారిపుంబను వివియు జూగకండుట క
బ్బురపడి భుజియింప నందఱు నరుసలుదీరి కూర్చుండ భగినింబిలిచి యక్కా యింక
దడయ నేల వడ్డింపు మనవుడు నానాధ్వి తెరమాటుననుగడి భారతీదేవి పంచభక్త్య
పరమాన్నములతోఁ జతుర్విధాహారములు నిందినపాత్ర గలు లందియ్యుఁడచ్చి జెచ్చి
యందఱికిని వలయునంతవడ్డించి శ్రీనాథాదులగాశ్చర్యరసాగగతఁగి సరంపరాష్ట్ర
విలచిత్తులఁ గావించెననియు భోజనో తరంబునఁ దాంబూలచర్మణములు నలుపుతీ
శ్రీనాథుఁడుతన బావ దెసనుపలక్షించికవిశేష్టూడవగనీకిట్టి సుహృదాద్వైతముభవిం
పనేల? నీవు రచించుభాగవతమును నేరాజనకయిన నంతముచేసినయ్యునంతధనము
సంపాదించి సుఖవృత్తి నుండుమా. పారలౌకికసుఖంబుమీఁది మూశచే నైహలౌకిక
సౌఖ్యంబును నిరాకరించి యిడుమలఁ బడి బడలనేల యని బోధించి యతనిఁడంద
ముఁ గరఁగింప నంతలో వాణి యతనియెదుట నిలిచి వలవల నేడునఁగాఁ జోతన

ఉ. కొటుకకంటినిదు చనుకట్టుపయిం బడ నేల నుచ్చి దో
కైటభ కైత్యమగ్గనుని గాఁదిలితోడల యోమదంబు యో
హేటకగర్భరాణి నిను నాఁటికిం గొనిపోయె యల్లక
గ్లాటకరాటకీదకుల కమ్మఁ ద్రిసుద్ధిగ నమ్మ భగవద్వి

యనుపద్యముఁ జెప్పి సరస్వతి ననునయింపె ననియు నంతట శ్రీనాథుఁడు పోతనభాగ
వతముం దెప్పించి దాని నక్కడక్కడఁ బరిశీలించుచు నష్టమస్కంధంబునగ జేంద్ర
మోక్షణకథా ప్రసంగంబుని నేనుంగును మొసలివాతివలన విడిపింపఁ గరుణాహడమి
విష్ణువు వైకుంఠము నిర్గమించుచోఁ

మ.సిరికిం జెప్పఁడు శంఖదక్రయగమం జేదోయి పంపింపఁ జే
పరివారంబును జీరఁ డ్రభగవతం బన్నింప దాకర్ణికాం
తరధమ్మిలము చక్కనోత్తఁడు వివాదప్రార్థకత్తితో
పరిచేలాంచల మైనవీడడు గజప్రాజాపనోత్సాహియై

యని యేసన్నాహమును లేక దిగ్గన లేచి పఱుతెంచె నని యుండఁగిని బావాభక్తుని
కీ త్రువును జంపఁబోయినవిష్ణువు పరికరములు లేక వేమకచూడఁబోయెనా? కాకున్న
నేమి నేయఁ బోయె నిట్లు చెప్పట పోల దని యాక్షేపించె ననియు, దానికి బోతన
యపు డేమియు ను త్తరం బియ్యక మిన్నకుండి మఱునాఁడు శ్రీనాథుఁడు మ స్తకమున
నూనియు నిడి రాచుకొనుచుండునయియున నతనికుమారు నక్కడనో దాచి



వచ్చి పోతన పెరటినుతిలో నొకక సత్యతాతం బడ వైచి యల్లన వచ్చి మఱుడిం గని నీకొడుకు బావిలోఁ బడియె ననుటయు శ్రీ నాథుండు గుండె జల్లుమన దిగ్గనలేచి నియఁబోసికొనినవెండుకలతోఁ గాటుచున్ననునియతో విగళితం బగుల్పపరిధా సంబుతో నవ్యాపిచెంతకుఁ బరుగై త్తి తొంగి తొంగి యందుఁ జూచుచు నాక్రందన ము సేయుచుండఁ బోతన వెనువెంటం బఱుతెంచి శ్రీ నాథా యదియేమియవసరము? నిచ్చెనయొక్కడ? త్రాళ్లెక్కడ? బావిలోదిగుటకు భటులెక్కడ? ఈయొడలినునియఁ గడిగికొని జలకమాడి కేశజాలము ముడిచి యూరికిబైటఁబోయి యన్నపరివారము నెల్లఁ బిలుచుకొని వలసినయుపకరణావళి యెల్ల సంతరించుకొనికదా రావలయు. అట్లు గాక యిక్కరణి వేడుకఁ జూడవచ్చితివా కాకున్న నీవు నందఁ బడ వచ్చితి వా యని పరిహాసముచేసి నీవు పుత్ర వాత్సల్యమున నేరీతి నాతురముతోఁ బరికర ములు లేకయే పరువిడివచ్చితివో యాచాక్షుననే పరమేశ్వరుఁడును దనభక్తుల దెసం గలవాత్సల్యాతిరేకంబున భక్తునిమొఱు చెవి సోఁకగానే తటాకున లేచి యుపకరణావళిం దడవక పరువిడి యరుదెంచె నని సమాధానము చెప్పె ననియు నీకథ లూ రూరను బహుపండితపామరజనపరంపరామూలముగ వినుచున్నాము.

పైవివరించినకథలు నిజములో కేవలకల్పితములో మిశ్రమములో నిశ్చయింపఁ జాలము. వీనిం జదువువారు తమతమయుక్తికొలఁదిని భక్తికొలఁదిని నూహించు కొనవచ్చును.

పోతరాజు భాగవతము సమగ్రముగాఁ దెలిగించి నిరంతరహరిహరపదధ్యా నైకతానమానసుం డై విశాలయశోలతల కాలవాలం బై నెగడి శాశ్వతం పగుతన పేరుం దనగ్రంథముతో నీలోకమున నిలిపి నశ్వరం బగుకాయంబు దొఱుగి పరమ పదమున కరిగె.

గ్రంథపాఠవివేచనము.

ఇమ్మహాకవి భాగవతమును దెలిగించి దానిని లోకమునఁ బ్రకటింపక తాళపత్ర సంపుటమున లిఖించి పదిలముగా దేవతార్చనపేటికయం దుంచి పూజించుచు వచ్చి సర్వాణకాలంబునఁ దనకుమారుఁ డగుమల్లనం బిలిచి మందసము నతనికిఁ జూపి యందున్నధనమును జతనమునఁగాపాడు మని యాజ్ఞాపించి పంచత్వముఁ బొందె ననియుఁ దదనంతరముమల్లన దానిని విప్పి పరిశోధింపఁగానం దనేకభాగములు బాణనామక క్రిమికులదవ్వుంబై నవ్వుంబై యుండినందునఁ బోతరాజశిష్యుం డగువెలి గందలనారయకవికొంతభాగమును నేర్పూరిసింగనకొంతభాగమును గంగరాజు మఱి కొంతభాగమును మఱులఁ దెలిగించిరనియుఁ గొందఱు చెప్పుచున్నారు. మఱికొందఱు సర్వజ్ఞ భూపతి బమ్మెరపోతనం బిలిపించి భాగవతమునకుఁ దన్నుఁగ్రృహింపతిగా నొనర్చు మని వేడి యతఁ డియ్యకొనమికిఁ గోపించి యన్నరపాలుఁడు భూమిలోనొకచెనుఁబల్లము ద్రవ్వించి యందా గ్రంథమునుబూడ్పించెననియునంతగొంతకాలమునకాత్రేని

పత్నికలలో శ్రీరామమూర్తి సామోత్పరించి బాహుద్గ్రంథమును బెల్ల దీయించి జగమున బ్రకటింప మగని బోత్సాహములు ని బాహుత్పి యంత్రానము నొందె ననియు నాయనువేడికోలు వంగిడిరించి సింగవృత్తి లాడు బ్రాహ్మణమును బైట దీయింప నం దక్కడక్కడ దాటాకులు బాహుద్గ్రంథమునుగులు తిని పెక్కచోటు శిథిలములై యుండె ననియు నంతట బోతనామాత్యవర్గములోనివా రగు వెలిగందలనారాయణానులు నష్టభాగమును బూరించి రినియు బెప్పచున్నారు, ఈ హేతువునే కూచించితిమృకవి “సర్వోత్తమాసారంగ్రహము”నందు.

సీ, “ఘనుడు పోతనమంత్రియాను భాగవతము గణించి సర్వోత్తమమును
సర్వోత్తమ సింగమత్వవరం దది తన కిచ్చు” వేదంబు వియ్యము
నలిగి యాపు స్థకం బవని శాంతించిన బాహుద్గ్రంథము లాదు
గ్రంథము నది వెలిగందల నారప్పరామ మున బాహుద్గ్రంథము గంగ
రాజు మొదలు కవివరల తేజ మెగగ
జెప్పి రాగ్రంథములయగత తప్ప బాదప
గాని పోతకపీంధ్రునికవిశయండు
లక్షణం బెందు దప్పనా దక్షురణ!”

యని చెప్పియున్నాడు.

వీనిలో నేకారణము నిజమయినను బోతరాజకృతభాగవతమున పెక్కడక్కడ గొన్నిభాగము లుత్సన్నము లగుటయు వానిని నార కూడులు పూరించుటయు స్పష్టము. కాని యేయేభాగములు పోతనివిరచితముగా నేగోనోభాగము విరచితవులు చెప్పిరోవాని నిర్దేశించుటకు నగినయో ధారము లుత్తరగా గానము. ద్వితీయస్కంధము లోబ్రహ్మనారదునకు దత్తీప్రదేశంబునేయుఘటమున “బసుమట్టు నాటయూప స్తంభపాత్రమృద్ధుటకరావనసంతకాలములను” ననుసీనదగ్ధము మొదలుకొని వెలిగందలనారయ చెప్పినకవిత్వమని పూర్వము ద్రితభాగవతమునందు ముద్రింపబడియున్నది. ద్వితీయస్కంధమున గగన్యముగూడగా బోతనామాత్యరచిగంబనియేయున్నది. తృతీయచతుర్థస్కంధములును “బోతనామాత్య ప్రణీగం”బనియేయున్నది. పంచమస్కంధాంతగద్యమున గంగనార్య ప్రణీతంబనియు, షష్ఠంబున నేర్పూరిసింగనార్య విరచిత మనియు నున్నవి. ఈసింగన, “యేర్పూరిశాసనుం” డగు నెత్తాపెగ్గడకు మన ముడని యాస్కంధంబున దొలుత చెప్పికోనియున్నాడు. సప్తమాష్టమనవమ స్కంధములును దశమస్కంధపూర్వభాగమును బోతనామాత్య ప్రణీతము లనియున్నది. దశమస్కంధోత్తరభాగమున శ్రీకృష్ణుడు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీ దీవిలోవిరసోక్తు లాడుట యనుఘటమున “గాటుక నెఱుంగఁ గన్నెరు వఱకలై” యనుసీన పద్యము మొదలు వెలిగందల నారాయణకవివిరచితమని ప్రాచీనపండితజనలిఖితపుస్తకములందు బెప్పబడియున్నదనిపూర్వముద్రితగ్రంథపీఠికయందు వాయబడియున్నది. ఏకాదశద్వాదశస్కంధములగద్యములలో నారాయణాఖ్య ప్రణీతమని యున్నది.

ఇవి మాత్రమే కాక పోతనామాత్యవిరచితము లని గద్యము లున్నసంధములలో నేయేవోలు నేయేపద్యముల నేయేకపు లెంతెంతభాగము వ్రాసిరో యెఱుంగరాదు. శైలిశ్లేషములవలనఁ గొంతకొంత యోహింపవచ్చు గాని యిదమిత్ర మని నిర్ణయము సేయ సాధ్యము గాదు.

శైలి లోనగువానింగూర్చి యిఁకఁ బ్రశంసితము.

ఈమహాకవిశ్వరునికవిత్వ మతిసుకుమారసరసచనరచనాధారేయమై నాతికతిన మై శబ్దార్థాలంకారశోభమాన మై కోవిదపామరజనహృదయంగమ మై వీనులవిందై చదువువారి కమందానందంబు గలిగించును. చదువుచుండఁగానే యర్థమును గోచరం బగుటచే బోతనరచన కేవలద్రాక్షిణిపాకము. తఱచుగాఁ గోమలసురుచిరపదసముదయనంతలిత మగుట సీగ్రంథమునఁ గైశికీవృత్తియే ప్రధానము. ఓజఃప్రసాదమాధుర్యాదికావ్యగుణంబులు పోతనకవనంబున మెరుకుగాఁ గానంబడుచుండును. రసానుగుణంబుగ శైలి నుచితరీతుల మార్చి రసపోషణంబు సేయుటయందుఁ బోతన యెంతయుసమర్థుఁడు. శృంగారరసపోషితభక్తిరసము పోతనకవనమున విలసిల్లుకై వడి నితరాంధ్రగ్రంథమలయం దెక్కడను గానము. కేవలశృంగారరసమును భక్తిరసమును నెండఁజే గవులు వర్ణించియున్నారుగాని భక్తిరసమునకు నకలజనరంజనంబుపొంటె శృంగారరసంబు నంగంబుగ నంగీకరించి యెల్లరయ్యలంబుల హంభక్తి సవ్యటిల్లి పల్లవింప నట్లు చిత్రమగా వర్ణించినకవులెవ్వరును లేరు. సగుణవర్ణనావైదగ్యంబునఁ బోతనతోఁ దులఁదూఁగువారు లేరు. ఇతనికి గలహరిభక్తి యంతయు సచ్చుపడ శ్రీనిష్ణుదేవునిలీలామాహాత్మ్యంబులు పరిపరివిధముఁ దనయావచ్చుక్కిని వినియోగించి మనోహరలీలల వర్ణించియున్నవాఁడు గావున నెట్టివాఁడేని భగవతమును జనువ దేవాము పులకాంకిత మగును. సప్తమస్కంధమునఁ బ్రహ్లాదచరిత్ర ప్రస్తావమున హరిభక్తి వర్ణింపఁబడియన్నరీతి యంతయు నవాఙ్మీనసగోచరము. అది చనువఁజనువ మనంబు భగవంతునిపాదారవిందయుగళంబున లుండుటయ కాని పోతనామాత్యుని వర్ణనాచాతుర్యంబును నీశ్వరభక్తియు నింత యొప్పునే యని డెందమున నిబ్బరంపుటబ్బరంబును గదిరెడి.

కేవలశృంగారరసమున కప్తమస్కంధంబున మోహిన్యవతారవర్ణనంబును దశమస్కంధమున గోపికాకృష్ణవిలాసములును వీరరాధరసములకు సప్తమస్కంధమును శ్రీనృసింహవతారఘట్టంబును నుదాహరణంబులు. ఇట్లక్కడక్కడ నామారసముల కుదాహరణము లూహించుకొనునది. మహాకావ్యలక్షణము లగు

క. “పురసింధునగ క్షిప్తకళి

సరసీవనమధరత్రిప్రసంగ విరహమల్

పరిణయతనయోదయనయ

విరచనయాత్రాజిహత్వవిభువర్ణనముల్”

అనుష్టిలో, బెక్కులలోను, బులు భాగవతంలోను కలసి, సమస్తముగా వర్ణించబడి యున్నవి.

అనేకవిధములగు శబ్దాలంకారములలో సంగత్యవర్ణనయినవలయును నీకవి విష్ణులవిడి ప్రయోగించియున్నాడు. ఈ శబ్దాలంకారములలో కవిత్వమునందు కలయు మనోబుద్ధికి సతిరికి పులరచునల నెక్కి నెనుం గావరాదు. ఇందుల నుదాహరణములు సూచించెదమా.

క. కనియెను న్నారదుఁ డంతసే

నివలెనుక విలాసు, నిగమవిభజనవిద్యా

జనినోల్లాసున, భవదుః

ఖనిరాసున, నురుమనోనికొనునె న్నామము.

ప్రథమస్కంధము.

మ. కనియెను గృష్ణుఁడ సాధుసీరము, మహాగంధీరముల,

కనదాస్వాగునినోడమాదముదభృంగస్వంధ్యులంబులెరిగెను,

ఘనకల్లోలలతావికాసవిహంగ స్కాంతింబకోలాహల

స్వననిస్సాగము, మందవాయుజలతాపారంబుఁ గావారమునె.

దశమస్కంధము.

ఇక్కడ సమాసాంత్యవర్ణము లెల్ల నొక్కటియునుట సంగత్యప్రాని మమంబు నాఁబడు. ఇట్టియంత్యనియమచిత్రములు గలవిద్యుంబలు పోతనకవిత్వములో లెక్కకు మిగిలినవై యున్నవి. ఇవి ప్రయోగించునపుడుఁజూచుగాఁగ్గియు పదమును బద్యము లోలుతనుంచి వెంబడి నాక్రియతో సస్వయంచువిశేష్యపదమును కనేకవిశేషణములు చెప్పి యావిశేష్యముతోఁ బద్యమును ముగించుచున్నాఁడు. గావున నివి యెంతయు హృద్యములుగా నుండును. “కనియెను” సస్వయ్యంధము సంగ్రియముండ నేని సంత్యనియమ మవశ్య మందున్నదినియే యూహించవచ్చు. ఈయలంకారవిశేషము పోతనకవిత్వములోఁ బ్రతిఘట్టమునఁగానఁబడుచున్నను శ్రీరామభక్తానంద దగుటంజేసి సవమస్కంధమున రామాయణమున సంగగమున సనేకపద్యముల నీశబ్దచిత్రములతో నతిమనోహరంబుగవిగించియున్నాఁడు. శ్రీరామదేవునికీఁబరమభక్తుండుగావున రామాయణమునే తెనింగింపఁ దనకుఁ గోరికీ యగ్గలంబనియు నైనను దద్ద్రంధ మంతకుఁబూర్వమే భాస్కరాదులచేఁ దెనింగింపఁబడియుండుటచేదానినే మగుడఁ దా రచియించుట చర్వితచర్వణం బనియుఁ “బదిరెను భాస్కరుఁడు లేదా రామాయణమును బండ్ల తెక్కింపనా”యనియుఁ జెప్పి పోతనవిషాదపడి యదిమానుకొని భాగవతముఁ దెనింగింపఁ బూనె ననియుఁ బెద్దలు వ్యవహరింతురు. ఈశబ్దాలంకారఫక్తి నితఁడు భాస్కరరామాయణంబున సంగ్రహించియుండనోపుననితోఁచెడి.

ఉ. “పాతకదుష్టసత్త్వవనకాటక, నిర్ధబలావరుద్ధకృం

నాటక, గంధిలక్రమటి గాఢలలాటక, సురకారకా

నాటక, నాంధ్రకొంచురిబద్ధకవప్రపత్తి”మిచ్చట

కీటక, రత్తసిక్తపటుభేటక, నాటక, గాంచి రమ్యుడన్.”

భాస్కరరామాయణము-భాగకాండము.

మ. “సవరక్షాగ్రము తండ్రి వంశం జని విశ్వామిత్రుడుం దోడ రా
నవలీలం దునుమాడె రామం దడయుం దై బాలుం దై పుంశల
చ్చవిసంపజ్జితహోటకం, గవటభాషావిస్ఫుగ్నాటకన్
జవభిన్నార్థమహోటకం, గరవిరాజితేటకం దాటకన్.”

భాగవతము-నవమస్కంధము

ఉ. “పుణ్యనిర్మలం శత్రుముఖిపుంగవు వీడ్కొని రాముం దంచితా
గర్భగుణాభిరాముం దుపకంతమునం జని కాంచె దండకా
రణ్యము సిద్ధగం గునివిరాజితచారుతపోమహాత్మ
స్వణ్యము, నిర్మలాంబువరపుష్కరపూర్ణసూర్యరేణ్యమున్.”

భాస్కరరామాయణము-అగణ్యకాండము.

ఉ. “పుణ్యండు రామం ద్రుం దటం బోయి ముదమ్మున గాంచె దండకా
రణ్యముం దాససో త్రమశరణ్యము, మధ్యతబ్ధిస్త్వలా
వణ్యము, గౌతగావిమలవాకణపర్యటన్ ప్రభూతసా
గ్ధుణ్యము, మల్లస త్తదనికుంజవరేణ్యము సత్యగణ్యమున్.”

భాగవతము-నవమస్కంధము.

ఎత్తాపైగడయు నీయలంకారమును బ్రయోగించియున్నాడు.

క. “ధీమంతు లంతర గాంచిరి
గోమంతము విపినకుసుమకుంచితశబరీ
సీమంతము నిర్మరకణ
హేమంతముం గనకమయమసీమంతంబున్.”

హరివంశము. ఉత్తరభాగము. ఆ. ౧

క. “చారుశరీరుగ్యుతిజిత
కారదనీరదుండు ధీవికారదుండు భగో
జ్ఞారదుండు దాశితవితతి
నారదుండు తనీయగృహముఃకు నే శం చెన్.”

ఆ. ౬.

ఇయ్యలంకారివిశేషమును బోధన నానావిధచిత్రగతుల వీనులవిందుగా రచించియున్నవాడు.

క. “భూషణములు సెవులకు నధు
పేషణములు మృత్యుచిత్రభీషణములు హృ
స్తేషణములు కల్యాణవి
శేషణములు హరిగుణోపచితభూషణముల్.”

క. “పావనములు దురితలతా
లావనములు నిత్యమంగళప్రాభవసం
జీవనములు లక్ష్మీసం
భావనములు వాసుదేవపద సేవనముల్.”

ప్రభుమహిమము.

క. “నుంతనములు స్వప్నములగు
బొంతన ములు మనము నువ్వలెట్లు
నీంతన భూగర్భమహాభూమి
కృపలనములు గొప్పన మెట్లు నీంతనముల.”

సక్రందము.

క. “ధృతి నడి జోడి నువ్వలెట్లు
దేవులిహుభువనలధురద మెట్లు
కొంతకరికిన ధృతిగరిం
చువ్వలెట్లు నీంతనములగునీ.”

సక్రందము.

క. “స్వప్నములు ముగ్ధులనెగురుములు
పరికినదెట్లు మెట్లు నీంతనములగునీ
గురుదుచిహుభువనలధురద మెట్లు
మరలంకరకరములు అనుగొన మెట్లు నీంతనములగునీ.”
గీర్వాణాదలముభూమియు సక్రందము.

క. “అడిగెను నీను కడపడి జను
నడిగిన దెను మగుడు నడువదె నీను
వెడవెను నడిమడి నడువదె
నడుగెడు నడుగెడు జడిమ నడు గిడు నడివదె.”

అంద్రసంకలముభూమియు, అష్టసక్రందము.

ఇట్లు కర్ణామృతము లగుపద్యములు నక్కుచున్నట్లు గానముచేసెను. వేరు
కటిమధ్యకాలపుంగవు లందఱు బోతరాజునాథము నుద్దిగా నడిపి నను “పరి
ణయముల” శబ్దచిత్రంబున బ్రతుక బ్రయోగించునట్లు.

పోతన యారీతిని శబ్దచిత్రములకు పిశేషముగా నొద్దమును మృతాలంకార
ముల నొప్పరికింపక ప్రసంగము పొసంగినట్లు నెవరికియు లగునలంకారము
లుదాహరించుననువాడు. “వాణి” శేషమునాథుభద్రాధ్యవసాయులను సీతెడు
భట్టబాణుడు. కాదంబరియందుబోలె గొప్పదీరు లగుచుచును ములయుడు
బ్రయోగించియున్నాడు. కథారంభముననే నైమిశారణ్యవర్ణనాచరణము నవమ
స్కంధమున గంగానదీవర్ణనాచరణము లోనగునాని జూపి నియ్యలంకారము
నందు గవికి గలప్రేమ తెల్ల మగు.

క. “కొండఱు దెనుగు గుణ మగు
గొండఱును సంస్కృతంబు గుణ మగు గండం
గొండఱు గుణము లగు నే
నందఱ మెప్పించు గృతుల నెట్లు మెడలన.”

అని పోతనయుపోద్ఘాతమునక జెప్పి తత్ప్రతిష్ఠానుసారంబుగ నొప్పిచోటుల గవలం
ద్రపదరచనలును గొన్నియెడల శుద్ధగీర్వాణరచనలు గావించె గాని లెస్సగా
బరిశీలించిన క్రంథమున దెనుగుకంటె సంస్కృతమే యెక్కువ గోచరించును.
అష్టమస్కంధమున స్వర్గ వర్ణనాచరణపూర్వభాగంబును చక్రమస్కంధపూర్వభాగ

మునఁ గృష్ణావతార బాల్య క్రీడాచివర్ణనంబులును నాస్కంధంబుననే ఋతువర్ణనాదుల నొప్పున పెక్కువచనములును నాంధ్ర పదభూమిము లై యుండును గాని గీర్వాణునిచనలే యీ గ్రంథంబున బహుళము లై కన్పట్టుచున్నవి.

పోతనయ్యాశ్వాసాంతగద్యమునందలి “సహజపాండిత్య” యను చిరుదుంజూడ నితండు గురువులనాశ్రయించి విద్య నభ్యసించక స్వయమగాఁ గన్పించి గ్రంథములు చదివి పాండిత్యము సంపాదించె నని యెన్నవలసి యున్నది. సహజపాండిత్యుడైనను పోతనకుఁ గలసహజం బగునుభయభావావీణ్యంబును బదప్రయోగనైపుణ్యంబును నసాధారణములై యెసఁగు. భాగవతమునఁ గానవచ్చునొకకొన్నివ్యాకరణాదిస్తాలిత్యముల కిమ్మహాకవీశ్వరుండు గురుముఖమున విద్యాభ్యాసము సేయుమేకారణ మని కొందఱు అందురుగాని యదియుట్లనియే నిర్ణయింపవశాశము కానరాదు. పోతరాజుకవనంబున నిన్నిసులక్షణప్రయోగములును నిట్టిపాండితీమహిమయుఁ జూపట్లుచుండఁగా నొకటిరెండువ్యాకరణభ్రంశములును బొడసూపినయెడల వానికిఁ జిరకాలలేఖనపరంపరాఁజనితవ్యత్యాసములో, గ్రంథపాతంబున నితరకవిజనపూరణములో, మఱియేవో కారణము లై యుండవచ్చునని యూహింపవచ్చును. పోతనకుఁ గేవలగ్రంథవిలోడనజనితవైదుష్యముమాత్రమే కాక సర్వతోముఖం బగులోకానుభవజ్ఞానంబును గలిమికిఁ దద్రచనయం దనేకభాగములు నిదర్శనము లై యున్నవి. దశమస్కంధపూర్వభాగమునందలి రాసక్రీడాభివర్ణనావచనముం జూడ నిఁకవిశ్రేష్ఠనకుఁ గలభరతశాస్త్రప్రాధిమ్యము, హావభావాద్యభినయవర్ణనాపాటవంబును, వెల్లడియగు. దశమస్కంధముననే శ్రీకృష్ణనిశితవక్రీడాప్రసంగంబున జలక్రీడాభివర్ణనంబును జలిది గుఱచుకథయు, నాలమేవులిలయుఁ, గ్రేవుమొదవులవిలాసములును గోదోహనప్రకారములును మఱియు ననేకవిషయములును హృదయానురంజకము లగుస్వభావోక్తులఁ బాలుపార వర్ణింపఁబడి యునికిఁ జూడఁజూడ నితని ప్రపంచజ్ఞానము తెఱఁగెఱుంగనగు.

పోతనశైలికిని నన్నయ తిక్కన యెఱుఁగనగువారిశైలికిని భేదములు గాన వచ్చుచున్నవి. వారికవిత్యమున వ్యాకరణ ప్రయోగప్రాధిమ్యము, నన్వయకాశిన్యంబును, నాంధ్రపదబాహుళ్యంబును మెండు. పోతనకవనంబున నన్వయసౌలభ్యంబును, బదసౌకుమార్యంబును, శబ్దార్థాలంకారాదిచిత్రంబులును, మెండు. కవిత్రయము వారిపద్యములలోఁ దఱచుగా యతిసాసములపట్టులఁ బృథక్పదములు లేక సంధిగ తాత్పర్యములఁగాని పదమధ్యాత్పరములఁగాని ప్రాసవిశ్రమములు ఘట్టిల్ల బాదపాదమునకు నిలిపి చదువ నెంతయు ననువుగాక మతిప్రాధమ్యముగా నుండును. పోతనపద్యములలోఁ దఱచుగాఁ బ్రతిపాదాంతమునను విశ్రమస్థానంబులును బదములు ముగింపఁబడి శయ్యాచిత్రముల నొప్పి పాదులకును జనువ సుభము లై సరళము లై శ్రావ్యము లై యుండును. ఈభేదములఁ దెలుపుటకై సమానవిషయవర్ణనలు గల

కొన్ని పద్యములు రెండు గ్రంథములనాంచి యొక్క క్రింద నాయుచున్నాము.

మాలిని. “ఏచిత్రలిప్య తనర్విస్త్రోవుల సేన్మగుణావలంబితములం
బూచినపం చిహ్నోకములనె పితవోన్మలంబులం బెదరలం
గాచి బెదంగుగల బండివనూననాకొనములం బెదరలం
జూచుచు వీనుల కం పగగన నీనుచుం బెదరలం బెదరలం బెదరలం.”

కవిరాజవిరాజితము. “చనిచని నుండు నాజ్యంబున నీనాభి నీలంబుల
దెనకనప్రమాదులనొప్పలంబుల నీనాభి నీలంబుల
యనినాభిపప్రకరంబుల జూచి బెదంగుగల బండివనూననాకొనములం
వన మీగ యల్లద నిన్మహిమంబ్రనివాచము గాచిన కండు బెదరలం.”

సీ. “శ్రవణసుధులు గా సాగు గానంబులు బిచ్చంబుల నులంబుల
కదలక వినుచుండు కరులయుఁ గరిగరులనాహ్వానం బెదరలం
కణములచల్లనిగా ద్వాసపడి వానిఁ గరిగరులనాహ్వానంబులనా
భూసుర ప్రవరులు భూవిజయలో కట్టి బెదరలం బెదరలం బెదరలం
గడగి భక్తింప నొక్కటఁ గలసి గూఁగు
చున్నచులుకల సెల్లుల నెందు నుండు నుండు
వెరిసత్త్వంబులయు ననువాస ముపుడు
చూచి మునికత్తి కంతయు, నోద్య నుండు.”

భారతము ఆదిపర్వము ఆ-౧-కల్వనానామ వాక్యప్రసంగము.

భాగవతమున

ఉ. “అంగుఁ నహలసాలవసుభాస్మననింబు నింబసాదిగి
చందననారి కేళేఘనసారశరీమలనంగుం గమా
కందకుచందనక్రముక కాంచనవిల్వవిల్వముల కా
కుంఠనూనాకనుంబులనికుంఠనూనలం బెదరలం బెదరలం బెదరలం.”

క. “పరిపక్వఫలభరానత
తరుకాభానికరనివసితస్ఫుటవిహంగ
త్కరబహుకోలాహలరవ
భరితనిగంతములు గలిగి భవ్యం బగుచున్.”

క. “అతినిశితచందరశన
శ్రుతినిర్గతపక్వఫలరసప్రాశనసూ
దితరాజకుకవచోర్ధ
శ్రుతిసూచము చెలంగు శ్రవణసుఖదం బగుచున్.”

క. “అతిసహకారఫల్లన
కలితాస్వాదనక మయకంతవిరాజ
త్కలకంతపంచమస్వర
కలనాదము లుల్లసిల్ల గదురమృదు లై.”

క. అకుంతమాలమహిజ
ప్రతీక్షణజాతజలదపరికం కాంగి
కృతతాండవభేదనవిల
నీతవీంధవిభాసిబాలశిఖినేవ్యం బై”

త్వతియస్కరభను-కర్దమాశ్రమనర్ణము.

క. “సుఖమారుఁ డతఁడు గోపా
లకవృత్తి వసించి యప్పులం గ్రమ్మరుచు
క్రికి నాక కాదు పగిలె
రికి నైనఁ దలంప మన మెరియజే వగలన్.”

భారతము - విరాటపర్వము.

క. “వికటముఖుఁ డగుచు శాస్త్రపు
లకు హితు లగునట్టివారలం గని భూపా
లకుఁ డెడ కత్తెరయును నా
లుక బెల్లము నై కలయఁ బలుకఁ గావలయున్.”

కాంతిపర్వము.

ఈపద్యములతోఁ బై వ్రాసినభాగవతపద్యములను బోల్పిచూడ ఛందో
విషయిక మగుభేదము గోచరించును.

భాగవతమునఁ గొన్నిచోటుల రేఫకారములు ప్రాసవిశ్రమములయందు
మైత్రి జెందుచుంటం గని కాకునూరియప్పకవి తన యప్పకవీయములో

ఉ. “బమ్మెరపోతరాజకృతభాగవతంబు సలక్షణంబు గా
కిమ్మహి నేమిటం గొదవ యెంతయు నారసిచూడఁగాను రే
ఫములు జాలునుం గలిసి ప్రాసము లైవకతంబునం గదా
యిమ్ముల నాదిలాక్షణికు లెల్లరు మాని రుదాహరింపఁగన్.”

అనిప్రాసి పోతనకవిత్వములో నుభయరేఫసాంకర్యదోషము గన్పట్టుచున్న దని
చెప్పియున్నాఁడు. చక్కఁగ విచారింపఁగా సీసాంకర్యము భాగవతమునఁ గొన్నిచో
టులఁగానఁబడుచున్ననునాదోషము పోతనదియూ యితరకవులదియూ యనివిచారింప
వలసి యున్నది. ఆంధ్రకవులలో నొకపక్షమువా రీభేదమును బాటించినవారును
నింకొకపక్షమువారు దీనిని బాటించనివారునునై యున్నవారు. ఈ మతద్విత్వయ
ములో నేది ప్రశస్తమో యేది యవలంబనీయమో యేయేకపు లేయేపక్షము
వారో వీనినెల్ల నుపోద్ఘాతవిస్తరభీతిచే నిటఁ జర్చింపఁబూనుకొనము. పోతనరచన
యం దీమైత్రి యున్నదా యనుసంశయముమాత్ర మిచ్చట విచార్యము.

కూచిమంచితిమ్మకవి సర్వలక్షణసారసంగ్రహమునం దీవిషయమై కొంఁజొక
విచారించి పోతనరచనయం దీమైత్రి గానరామి కుదాహరణములు వ్రాసి

అ. వె. “కాకునూరియప్పకవి యహోబలపతి
ముద్దరాజురామముఖ్యు లెల్లఁ
బోతరాజకబ్బమున జాలు రేఫలు
గదిసె నంచుఁ జెప్పి రది హుళిక్కి.”

యని సిద్ధాంతీకరించియున్నాఁడు. దీనిని స్థాపింపఁ బోతన వ్రాసినభాగములు “ప్రథమ
స్కంధము, ద్వితీయస్కంధమునఁ గొంతయు, మవన ప్రమాప్తమనవసంబులును
దశమ పూర్వభాగములోని కొంతయునునై” యున్న వని చెప్పి వానిలో నీదోషము

లేకుంటే కుదాహాణములు నానియ్యగానరా. అందున మహాకవి గదము సీగ నార్య ప్రణీత మని చెప్పి సమంధమునకు దానియొకటి వ్రాసినాడని చెప్పియున్నాడు. పయవాక్యమునందలి “మన్మథ” యనబడినది సీగ సముదాయమునకు చెందినదిగా, ఉభయ శేషమైతి శబ్దము దిమ్మకవి నానియ్యగానరా అనియున్నది. అందుచే నాగి యుం గొన్నింటిని సిగదు స్రాయచున్నాము.

ఉ. “మాటువడంగ లేనియడమల పువ్వుల పువ్వుల
దేలినిన్నపావల వడంచు పువ్వుల పువ్వుల
పాటుండె వీడ పాతనిండ ప్రాణభయమున
బాపెడి పీడి గావుము కృపించుచు నున్నాడు.”

చ. “పలుచినవాని నెవ్వరును పోలరాదు
మఱచినవాని నెవ్వరును పోలరాదు
పలుచినవాని సాధుబుధులవమువానిని గాన
పలుచినవాని గానల జంపకు భగవంతుడు.”

ఉ. తెక్కలు రావు పిల్లలకు భోవటినుండిగను నీరతి గానము.....”

స. పువ్వుల సమంధము.

మ. ఉలుకుం గుంభయంగంబు ప హరిక్రియన్ హా వ్వింగు బాదముల్లల
దిలుకుం గంతము వెన్న దన్న వెయన్ శీలాగళి వ్యావళు
జలచు వ్వింగు దాచు మంచు మనంగు. శిల్పరబున్ గెలిగెనున్
విలుగన్ వ్రేయుచు గొంచెగించి నెరిగెన్ బెరుగెనున్.”

క. “ఎలుగెడు దెలువా యిప్పుడు
మఱవను సకలంబు నన్ను మఱచినాడు
మఱకు నని యెఱిగి మొలుగక
మఱవక మొలుయిడిరయేని మఱి యవ్యసల.”

క. “ఒక పగుసరమును విలుగెడును
నెఱిదోకయు ముఖము సిరిగను నిగ్గులగురమున్
కులుచుచెవులు దెలిగన్నలు
దలు చగుకంతంబు జూడె దగు నానారికన్.”

అ-వ. “చావు లేనిమందు చక్కన మన కట్టె
ననుచు గడవ యగురు అడచికొనిన
వెలచి గురలు హరికి మొలులు వెట్టి గూర్చా
పూర్ణభుటము పోయె బోయె ననుచు.”

అ-వ. “వాలంగంటివాడివారలజాతుల
కూలి ధైర్య మెల్ల గోలుపోయి
రఱి యెఱుక లేక మఱచె గుణంబుల
నాలి మఱచె నిజజాలి మఱచె.”

క. “వెలచుచు పంగుచు వ్రాలుచు
నతిమఱి గుబురులమఱ చనుచు హరిహరియనుచున్,

మఱుగనుచు నులుకుచు దిఱదిఱఁ
గుఱుమట్టపుఁ బొట్టివడుగు కొంత నటించెన్.”

మ. “నెఱి నెల్లప్పుడు నిల్చి ప్రాణచయము నిర్మించి నిర్మించి వీఁ
పిఱయ న్నిల్లుచు నావులింపుచు నజాం డీసృష్టియు న్మాని మే
నొఱగన్ తెప్పలు మూసి కేల్లగఁ జ్ఛయండంగ నిద్రించుచుం
గుఱువెట్టం దొడఁగెం గలలో గనుచు నువ్వోషించుచున్ భూవరా.”

క. “కుఱుగఱులు వఱుఁదమొసలుఁ
జఱుదోఁకయుఁ బనిఁడియొడలు నిరి గలపాడలున్
నెఱ మొగము నొక్కకొమ్మును
మిఱుచూపులు గలిగి విభుఁడు హిసం బయ్యెన్.”

క. “పెఱవాఁడు గురుఁ డటంచును
గొఱ గానిపదంబు నూపఁ గుజనండును నీ
నెఱత్రోవ నడవ నేర్చిన
నఱుమఱు లేనట్టిపదము నందు దయ్యో.”

మ. “ఱఱ కంభోనిధి రోసి వేదములకుయ్యుం దైన్యముం జూచి వే
గఱు లల్లార్చి ముఖంబు సాఁచి బలువీఁకం దోఁక సారించి మే
నృఱయం దొడఱు దీటి నిాస లదరన్ మీనాకృతి నిర్మింపఁ డ
క్కఱటిం దాఁకి వధించె ముష్టిదళితగ్రావున్ హయగ్రీవునిన్.”

అష్టమస్కంధము.

మ. “తెఱవా నీపలుకట్ల యో వినుము లే దేవోత్తమాహ్వనములో
మొఱగం బోలునె, వేల్పులం బడయుటలో మోఘంబులే నీకు నీ
తఱిగర్భం బగుఁ బుత్రుఁడుం గలుగు నీతారుణ్యముం బూజ్యమా
వెఱవం గార్భము లేదు సిగ్గు దగునే వ్రీడావినచూసనా.”

నవమస్కంధము-

క. “మఱియును దనుజుఁడు రామునిఁ
గఱవన్ గమకించి తెఱపి గానక యతనిం
జఱుచుఱఁ జూచుచు శౌర్యముఁ
బఱివోవఁగ నంత నింతఁ బదముల దన్నెన్.”

క. “కఱుచి పిఱుతివక మఱియును
వెఱవక నిజవదనజనితవిషదహనశిఖిలో
మెఱయఁ దననిడుదయొడలిని
నెఱి వారిఁ దెనఁగొని మె భుజగ నివహపతి వడిన్.”

చ. “వెఱుమఱు లేనిమేటి బలువీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ
జఱుచి ఖగేంద్రుఁడందమునఁ జక్కనిదొడలఁ బట్టి కన్నులుం
జొఱచొఱ దుర్విషాసలము జొల్పిలుచుండఁగ నొత్తి లీలతో
జొజొఱఁ ద్రిప్పివైచెఁ బరిశేషితదర్పముఁ గ్రూరపర్వమన్.”

క. అఱువదినాలుగువిద్యలు
నఱువది నాలుగుదినంబులంతన వారల్
నెఱవాదు లై నకతమున
నెఱివొక్క నాఁటివినికి నేర్పరిలేళా.”

చ. “ఎఱుగుదు మేము నిన్ను వనశేఖరవిక్రమఁడ వీవు గురహి
 న్మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు మేఁ లెఱిగింపఁ బ్రయఁడ వంపఁగా
 వఱలెడభక్తి వచ్చితివి వారల నె న మనంబ లోపలన
 మఱవఁడు కౌరి మేలు మఱి మాన్యులు రాజున కెవ్వరిచ్చుటన్.”

మ. “కఱింఁచెన్ ఫణిఁగోటిచే లలికలం గట్టించి గంగానది
 న్నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొకఁడన్ నిద్రాగళిం పొంది దో
 మఱియుండం బొడిఁపించె నాయుధములన్ ఎత్తఁగ్గిలం దేని యొన్
 గొఱుగాఁ డీ ధృతరాష్ట్ర నూనుఁడు మహాక్రూరుండు కౌర్యునిబునన్.”

దశమస్కంధము.

ఇట్లు పై పద్యములు నింకననేకములును బోతనరచితభాగములలోఁ గేవల
 శకటరేఖప్రాసముల కదాహరణములుగాఁ గానఁబడుచుండుటచేసి కేఫలకారభేద
 మును బోతన లెస్సగా నెఱిగినవాఁ డనియు సుభయశేఖరః స్మృతిగూడ దనుట
 యే పోలనామాత్యునిమత మనియు నూహింపవలయు నెనుట స్పష్టము.

వెలిగందలనారయాదులు కేఫలకారములఁ గలిపినందుల కదాహరణములు:—

చ. “హరిఁ బరమాత్ము నచ్యుతు ననంతగునిఁ జిత్తములోఁ దలంచు ను
 సీరత విశోక సౌఖ్యములఁ జెందినధీనిధు లనన్యకృత్యము
 ల్మృచియుఁ జేయనొల్లరు తలంచిన నట్టిద యో నుగ్రేంద్రుఁడం
 బరువడి నూని ద్రవ్వెడు నిపావనిత్రము మాన్యు వడిన్.”

ద్వితీయస్కంధము.

క. “మఱియును ఋష్యశ్రమ వన
 సరిదుపవనపద పులింజనపదగిరిగ
 హ్వర గోష్ఠ యజ్ఞ కాలా
 పుర దేవాయతవ పుణ్యధూములయందున్.”

మ. “తెఱఁ గొప్పన్ జనగీవియొగమునఁ గుంతి స్రవ్యపానంబు సో
 దరసంరక్షయఁ గల్గ దేవవిభువ క్త్రిస్థామృతంబున్ భగే
 శ్వరుఁ డర్థిం గయికొన్నమాడ్కిఁ గురువంశ క్రేణి నిర్మించి త
 ధరణీరాజ్యముఁగొన్న మాదికొడుకుల్ ధన్యాత్ములే యుద్ధవా.”

క. “పుర కునకభోగ్యమును నిహ
 పరదూరము నైవతను పుపాదేయముగా
 నెఱి నమ్మి వస్త్రమాల్యా
 భరణంబు లలంకరించుపామరజనులన్.”

క. పరఁగఁగ దర్శింపకు లి
 ద్దఱు కొడుకులు నీకుఁ బుట్టి ధరణికిఁ జేఁ గై
 నిరతము బుధజనపీఠా
 పరు లై వర్తింతు రాత్యబలగర్వమునన్.”

† “మఱి” యను శబ్దముతోని అకారము ప్రాసస్థానమందుండి రేఖములోఁ బ్రాసమైత్ర
 నెంచునట్టి పద్యములు తృతీయచతుర్థస్కంధము లవనేకము లున్నవి.

క. “వరుఁబని బలమును దనుజే
శ్వరు లేజముఁ దేజిచూడఁ జాలక కార్య
స్ఫురణము చెడి యెంచెనియుఁ
బఱచెం దజ్జలధిమధ్య భాగమునందున్.”

తృతీయస్కంధము.

క. “పరిపూర్ణం బగుభక్తిని
గర మనిశము సంశయాత్మకం బై చాచిన్
వఱలిన హృదయగ్రంథిని
నిరసించు విరక్తి యుతమనీష జనించెన్”

చ. “హరిభజనీయ మార్గనియతాత్మకుఁ డై భవదీయమూర్తిపై
వఱలిన భక్తియుక్తు లగువారలసంగతి గల్గఁ జేయు స
త్పురుషసుసంగతిన్ వ్యసనగుర్చరసాగర మప్రయత్నశ్చక్
సరసభవత్కథామృతరసంబున మత్తుండ నై తరించెదన్.”

చ. “నిరతముఁ దావకీనభజనీయపదాబ్జసుగంధలబ్ధి నై
వ్యరిమచి వొందఁగాఁ గలుగు వారలు తత్ప్రియమన్యజేహమున్
గరము తదీయదారసుత కామసుహృద్భవాబంధువర్గమున్
మఱతురు విశ్వతోముఖ రమాహృదయేశ మునుంద మాధవా.”

చతుర్థస్కంధము.

చ. “కరువలిఁ బాయు వస్త్రమును గట్టనెఱుంగవు చూడ్చి దిక్కులం
బఱచుచుఁ జంచరీకములభాతిఁ జెలంగెడుఁ గంధరంబునం
బారలెడు ముక్తకేశ భరముం దుఱుమంగఁ దలంపు మిష్ట డి
ట్టరుదుగ రత్నకందుక విహారము సల్పెడు సంధ్రమంబునన్.”

క. “ధరణీసురోత్తముఁడు తా
నరుదుగఁ దమవారు నెప్పినవి యెల్ల ను నే
మఱ కందుఁ బ్రీతిసేయక
నిరతము గృహకర్మ మట్లు నెఱపుచునుండెన్.”

క. “ధరణీపల్లభ నిన్నును
నిరతంబును బుద్ధజేవునిం గొలిచినయా
తెఱుగునఁ గొలిచెద మని భా
నురమతి బోధించి రపుడు సుమతిం బ్రీతిన్.”

పంచమస్కంధము.

క. “అరుదుగ నరహరిభక్తిం
బారయనియా పురుషు సుకృతపుంజంబులు వే
మఱు పుణ్యుఁ జేయ నేరవు
నరవరమధుఘటము పెక్కునదులంబోలెన్.”

చ. “ఎఱుగఁమిఁ జేసినట్టి గురుహేళన మంత నెఱింగి యింద్రుఁ డ
చ్చెరువడి భీతి నొంది యతిచింతితుఁడై తలపోసి పత్మి న
పురమపవిత్రు లోకమతభవ్యచరిత్రు విశేషపాదపం
కరుహముఁ బూజనీయక యకర్మముఁ జేసితి నల్పబుద్ధిన్.”

షష్ఠస్కంధము.

క. “ఎఱుంగమి నై నను భూసుర
వరులధనం బవహరింప వలనదు పతికిన
మఱువున ననలము ముట్టిన
దరికొని వెనుఁ గాల్చుకొన్నె తిను వెరియంగిన్.”

క. “ఎఱిఁగఱిఁగి బ్రహ్మహత్యా
దురితంబున నీమనంబు దూకొనెఁ బాటఁ
త్రరణప్రాయశ్చిత్తము
దొరకొని కావించుమయ్య దుర్జనవారణా.”

విరమస్కంధము-ఈ త్రరభాగము.

ఇట్లు వెక్కుచోటుల నితరకవితచితభాగములలో నుభయరేఖమై గలపద్యములు
గానవచ్చు చున్నవి. ఇదియునుంగాక యితరదోషములు గొన్ని వారికవిత్వములఁ
గన్నట్లు చున్నవి.

క. “వినుము ఫలారంభుఁడు కృప
బుని నడిగినఁ దనయశంబునుం దనమానం
బును తెఱుఁ గావునఁ దగ నీ
వెనయ వివాహేచ్ఛఁ దగులు పెఱఁ గ నిటకున్.”

శృతియస్కంధము.

క. అని యిట్లులు ప్రతిహాస
చనములు దక్షుండు వలికి కవీయించును క
ద్యుని వని జలములు గొని కర
మున నిలి పి ట్లనియ రోమమున ననఘాత్మా.

చతుస్కంధము.

పై రెండు పద్యములలోఁ గ్వా రేతునకునంధి. గ్రంథవి స్మరభీతిచే మఱియుఁ
బ్రయోగంబులువ్రాయక విరమించెదము. కై లింబట్టిచూడఁదృతీయచతుర్థస్కంధము
లలోఁ జాలభాగములు పోతనార్యవిరచితములు గానోప వని యెన్నవలసియున్నది.
ఆస్కంధములంతయు సుత్సన్నములై యుండెనేని వెలిగిండలనారయూదులు వానిని
బూరించి వానియంతిమగద్యములలోఁ బంచమష్టకాదశ ద్వాదశస్కంధాంతము
లందుఁజోలెఁ దమపేరులను జెప్పికొనియేయుండుదు. అట్లు చెప్పికొనకునికింజూడఁదృ
తీయచతుర్థస్కంధములు పూర్ణముగా నశింపక చాలభాగము రూపుసేదగా నార
యాదు లున్నవాని నిలిపి లేనిచోటుల నూత్నరచనలు గావించి పూరించి రని తోఁచు
చున్నది. దీనిని నిర్ణయముసేయుటకుఁ దగినయూధారము లేవియు మాకుఁ జిక్కవం
దన నీయంశము విచార్య మని యంతర్వాణిజనంబులతో పిన్నవించుచు నీవిదికర్త
నింతటితో విరమించెదము.

పోతనభాషాంతరీకరణము ప్రాయశఃముగ మూలగ్రంథము ననుసరించియే
యుండు. కొన్నిచోటుల మూలగ్రంథములోనిశ్లోకములమధ్యము లేన్నగాఁ జెలియు
నట్లు వ్యాఖ్యానములేని విపులముగావ్రాసియుఁ గొన్నియెడలఁ దనహరిభక్తి తేట
వచనప్రకటనలు. మూలగ్రంథముననున్నవానికంటె నెక్కుడుగరచియించియుఁగొన్ని

తావుల శ్రీవిష్ణుపురాణము, లోనగు గ్రంథములనుండి కొత్తకథల నెత్తి కూర్చియు నిమ్మాడ్కిని బోతన తనపాత్రమును సంస్కృతమునకంటె నెక్కు డగునట్లు పెంచి వ్రాసెను. దశమస్కంధపూర్వభాగమునందలి నరకాసురునితోడిసత్యభామాయుద్ధము విష్ణుపురాణమునుండి చేకొనఁబడినది. ఇటు లున్నను మొత్తముమీఁద నాంధ్రభాగ వతము సంస్కృతభాగవతము ననుసరించియే యుండును. ఈకవిత్యరునిభాషాంతరీకరణముం జూపుటకై కొన్నియుదాహరణములు వ్రాయుచున్నాము.

సంస్కృతభాగవతము-ప్రథమస్కంధము.

“అత్యారామా శ్చ మునయౌ నిర్గంథా అపురుక్రమే
కుర్వం త్యపైతుఁగీం భక్తి మితం భూతగుణో హరిః”

దీనికిఁ దెనుఁగు.

క. “ధీరులు నిరపేక్షులు నా
త్యారాములు నైన మునులు హరిభజనము ని
క్కురణము చేయు చుండురు
నారాయణుఁ డట్టివాఁడు నవ్యచరిత్రా.”

ఈ పద్యము మూలశ్లోకమునకు సరిగా నున్నయది.

శ్లో. “నమః పరస్మై పురుషాయ భూయనే
సదుద్భవస్థాననిరోధలీలయా
గృహీతేశక్తిత్రితయాయ దేహినా
మంతర్భవా యానుపలభ్యత ర్మనః.”

మ. “పరుఁ డై యీశ్వరుఁ డై మహామహిముఁ డై ప్రాదుర్భవస్థానసం
హరణక్రీడనుఁ డై త్రిశక్తియుతుఁ డై యంతగ్గత శ్లోత్థితై
పర మేష్ఠిప్రముఖామరాధిపులకుం బ్రాపింప రాకుండుడు
స్తరమార్గంబునఁ దేజరిలుహరికిం దత్వార్థి నై మ్రొక్కెదన్.”

ఇందు శ్లోకార్థము విపులముగాఁ దెనిఁగింపఁబడినది.

శ్లో. “య త్కిర్రనం య త్స్మరణం య దీక్షణం
య ద్వందనం య చ్ఛృవణం య దర్శణం
లోకస్య సర్వో విధునోతి కల్మషం
తస్మై సుభద్రశ్రవణే నమో నమః”

ఉ. “ఏవిభువంద నార్చనము లేవిభుచింతయు నామక్రీరనం
చేవిభులీల లచ్చుతము లెవ్వనిసంశ్రవణంబు నేయ కో
షావళిఁ బాసి లోకము శుభాయతవృత్తిఁ జెలంగు నండు నే
నావిభు నాశ్రయించెద సహాఘనివృత్తిదు భద్రకీర్తిదున్ .

ఇం దొకటి రెండు విశేషము లెక్కుఁగుగాఁ జేర్చఁబడినవి.

భాగ. ధ్వితీయస్కంధము.

శ్లో. “ఏక స్వయా యో జగతస్సృజయన్
ద్వితీయయాత్య న్యది యోగమాయయా
సృజ స్వదః పానీ పున ర్గ్రసీవ్యనే
య ధోర్ణ నాభి ర్భగవన్ స్వశక్తిభిః.”

మ. “అనఘా, యొక్కడ వయ్య నాత్మకృతమానూజాతస్త్వాదిశ
క్తిని కాయసీతి నిజగజ్జనవృద్ధిజోభచేరుప్రభా
వనియాధిం దగు దూర్గనాభిగతే విశ్వస్తుత్య సర్వేశ నీ
ఘనలీలామహిమార్ణవంబు గడవం గా వచ్చునే యేరికిన్.”

తృతీయస్కంధము.

ఇందుఁ దురీయపాద మధికముగా నున్నను శ్లోకార్థము నుం గేనియుఁ గొఱం
తవడనీక తెనిగింపఁబడియె.

శ్లో. “విభర్షి కాయం పీవానం సోద్యమో భోగవా న్యథా
విత్తం చే హోద్యమవతాం భోగో విత్తవతాంను హ
భోగినాం ఖలు దోహోయం పీవా భవతి నాన్యథా.
న తే శయానస్య నిరుద్యమస్య
బ్రహ్మన్నహాగ్ధో యత ఏవ భోగాః
అభోగినో యం తవ విప్రదేహః
పీవాయత స్తద్యద నః త్తమంచేత్
కవిః కల్యాణినిపుగాద్య క్షిత్రప్రియకథ స్సమః
లోకస్య మర్యతః కర్మకేషే తద్వీక్షితాపివా.”

సీ. భూమి నుద్యోగి యై భోగి యుండెడి నరునిక్తవడి మునినాథ నీవు
ఘనశరీరము చాల్చి కదలవు చిత్ర ముద్యమయుక్తునికె గాని ధనము లేదు.
ధనవంతునకుఁ గాని తగుభోగములు లేవు భోగికె గాని సంపూర్ణ మైన
తనవు లే దుద్యోగధనభోగములు లేక నేల నూరక పడి నిద్రపోవు

నీకు నెట్లు గలిగె నిరుపమదేహంబు
సముడ చార్యుడవు వికారడుడవు
బుద్ధినిధివి జనులఁ బోగడవు తెగడవు
నిద్రప్రతిదివంబు నిలుప నేల.”

సప్తమస్కంధము.

పైశ్లోకములయర్థము సంగ్రహముగ నొక సీసపద్యమునందె వ్రాయఁబడి
యున్నది.

శ్లో. “యస్మాత్కృత్యనీదం నిజమాయ యార్పితం
క్వచి ద్విభాతం క్వచ త త్తిరోహితం
అవిద్యదృ క్నాత్కృత్యభయం త దీక్షతే
స ఆత్మమాలోఽవతు మాం పరాత్సరః”

క. “ఒకపరి జగములు తెలి నీడి
తొంకపరి తోపలికిఁ గొనుచు నుభయము గనుచు

సకలార్థ సాక్షి యగున
య్యకలంకుని నాత్మమూలు నడింతుమదిన్,

శ్లో. “దిదృక్షువో యస్య పదం హి మంగళం
విముక్తసంగ మనయ స్సుసాధవః
చరం త్యలోకవ్రత మవ్రణం వనే
భూతాత్మభూతా న్సుహృద స్స మే గతిః.”

తే. శీ. ముక్తగంగు లయినమునులు దిదృక్షులు
సర్వభూతహితులు సాధుచిత్తు
లసదృశవ్రతాధ్యులై కొల్తు రెవ్వని
దివ్యపదము వాడు దిక్కు నాకు.”

అష్టమస్కంధము.

శ్లో. “క స్యాశ్చిత్సూతనాయంత్యాః కృష్ణాయం త్యపిబ త్త్వనం
తోకయత్వా రుదం త్యన్యా పదాహం చ్చకటాయతీం
దైత్యయిత్వా జహా రాన్యా మేకా కృష్ణార్భభావనాం
కృష్ణరామాయతే ద్వేతు గోపవత్సయితాః పరాః
వత్సయితాన్ గృహీత్వాన్యాభ్రామయిత్వా న్యపాతయత్
కృష్ణాయితా జఘానాన్యాత త్రైకాంతు బకాయితాం
అహూయ దూరగాయద్వత్కృష్ణస్త మనుకుర్వతీమ్.”

శీ. “పూతన యై యొక్క పాలిలి చరింపంగ శారి యై యొకకొంత చన్నుగుడుచు
బాణుఁ డై యొకభాసు పాలితు నేడ్చుతో బండి నే ననులేమఁ బాణుఁ దన్ను
నుడిగాలి నని యొకనుందరి గొనిపోవ హరి నని వ ర్తించునబముఖియు
బతుడ నే నని యొక్కపడఁలి సరిరంభింపఁ బద్మాక్షుఁ డనుకొమ్మ పరిభవించు

అ. వె. నెలమి రామకృష్ణు లింతు లిద్దఱు గాఁగ
గోపవత్సగణము గొంద అగుదు
రసురవైరి ననుచు నబలి యొక్కతె చీరుఁ
బసుల మనెడు సతుల భరతముఖ్యు.”

శ్లో. జయతి తేధికం జన్మనా వ్రజః
శ్రయత ఇందిరా శక్య దత్ర హి
దయిత దృశ్యతాం దిక్షు తావకా
స్త్వయి భృతాసవ స్త్వాం విచిన్వతే.”

క. “నివృ జనించినకతమున
నోవల్లభ లక్ష్మి మంద నొప్ప నధిక మై
నీవెంటనె ప్రాణము లిడి
నీవారరనెదరు చూపు నీరూపంబున్.”

శ్లో. “శరదుదాశయే సాధుజాతస
త్సరసిజోదర క్రిముషాదృశా
సురతనాథ తేఽశుల్కదాసికా
వరద నిఘ్నతో నేనా కిం వధః.”

క. “భారదకమలోదరరుచి
చోరక మగుచూపువలన సుందర మమ్ముం
గోరి వెల యీనిదాసుల
ధీరత నొప్పించు టిది వధించుటగాజే.”

శ్లో. “ప్రణతదేహి నాం పాపకర్మణం
తృణచరానుగం శ్రీనికేతనమ్
ఫణిభజార్చితం తే పదాంబుజం
కృణు కుచేషు నః కృంధి హృచ్చయమ్.”

ఉ. “గోవులవెంటఁ ద్రిమృదుచుఁ గొల్చినవారల పాపసంఘములో
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁ దనరి దుష్టభుజంగ ఫణాలతాగ్రసం
భావిత మైన నీచరణపద్మము చన్నులనిఁగఁద మోపి త
దృఢజపుష్పభల్లభవభాధ హరింపు వరింపు మాధవా.”

దశమస్కంధము.

పైశ్లోకము లన్నియు నర్థలోపము లేకుండునటులు లెస్సగాఁ దెనిఁగింపఁబడిన
యునికిఁ జూడఁ గవికిఁ గలభాషాంతరీకరణచాతుర్యము తేటపడు. కేవలవర్ణనాప్రసం
గములు పోసంగినచోటులఁ బోతన మూలమునకంటె నెక్కుఁగుగావ్రాసినను దత్త్వ
విషయనిరూపణము సేయునపు డెల్లఁ బ్రాయశఃముగా ముగ్ధగ్రంథశ్రోతార్థములం
బట్టియే తెనిఁగించియున్నాఁడు.

ఇదాసీంతనవిద్యజ్ఞములు గొందఱు సంస్కృత గ్రంథములను దెనిఁగించునెడల
మూలగ్రంథములో నున్నవిశేషణములనుగూడ విడువక తెనుఁగు సేయవలయు నని
యు మూలగ్రంథములో లేనియెట్టివిశేషణమునేని నభిప్రాయమునేనిఁ దెనుఁగునఁ
బొందింపఁడగ దనియు భావించుచున్నారు. అట్లన్యూనానధికంబుగగీర్వాణభాషలోని
నాటకములను గావ్యములను దెనుఁగుసేసినచో లెస్సగానుండును గాని పురాణాది
హాసంబుల నాచందంబున నాంధ్రీకరించినచో నాయాంధ్రగ్రంథములుపసఁచెడి చదు
వుట కెంతయునేవగలిగించు. ‘హనుమాన్ మారుతాత్మజః’ ‘యుధిష్ఠిరోధర్మపుత్రః’
ఇట్టివిశేషణములు తఱుచుగాఁ బ్రయోగింపఁబడియుండుటఁజేసి వానినెల్ల మాటి
మాటికిఁ దెనుఁగునకు దెచ్చినచో భాషాశైలియందమునకు లోపము వాటిలునని
తోఁచెడి. వెండియు నాంధ్రశైలికనుగుణంబుగ నుచితభంగులనక్కడక్కడఁగొన్ని
విశేషణములు నభిప్రాయములును రసవంతంబుగఁ బ్రయోగించుచుఁ గథాసందర్భ
మునుమాత్రము మానక తెనిఁగించుటయే శ్లాఘనీయభాషాంతరీకరణమని తలంచె
దము. భారతము నాంధ్రీకరించినవిశ్రయమువారును భాగవతమును దెనుఁగుసేసిన
బమ్మెరపోతరాజును నీమతమునే యవలంబించినవాఁడు.

వెలిగిందలనారయానులకవనంబునుగుఱించి విశేషంబుగా నిటఁ జర్పింప నవసరము లేదు. వాడును బోతనామాత్యునికై లిని నెఱవఱచించి దాని తెఱంగు ననే తమరచనఁ నుం జేసియున్నాడు. బోతనఁ వనమునందుం బోతె వారికవనము నందును నంత్యనియమప్రాసాదిశబ్దాలంకారములును ఛేదయముఁబాదిచిత్రరచనలును నభేదాధ్యవసాయములును గానవచ్చుచున్నవి. ఐనను వారికవన మెల్లనిభములఁ బోతన కవనమునకంటెఁ దద్దయు లోతువ యగుట కెంతమాత్రమును సందియము లేదు. వీరికవనంబులలో సింగనామ్యునికవనము తక్కుంగల యిరువురికవనముల కంటెఁ బ్రౌఢ మనియుఁ నారయకవనము గంగరాజుదానికంటె సరస మనియుఁ దోచుచున్నయది. బోతన వ్రాసినసంపూర్ణభాగవత ముండినయెడల నెంతమనో హరముగా నుండును !

ఇందలి రుక్మిణీకల్యాణము, గజేంద్రమోక్షణము, ప్రహేళచరిత్రములోనగు కథలను బాలురకును బాలికలకును విశేషముగాఁ జెప్పింతును. భారతముంబోతె భాగవతమును సకలపండితపామరజనంబులఁబఱచుట కెక్కిన గ్రంథము. పల్లియుల లోనిజానపదములు జదువులయ్యంగొని దీని వీధిపురాణముగాఁ జదివెనుండురు.

బోతనామాత్యునికై లినిగూర్చి యెంతేని వ్రాయఁదగియున్నను బీతికావిస్తర భయమున నింతకంటె నిట విపులముగాఁ జర్పింప నయితి కాదాయె. ఇమ్మాహాకవి పదలాలిత్యమును, రచనాసౌకుమార్యమును, సరసపదప్రయోగవైచిత్ర్యంబును, నుభయభాషాప్రావీణ్యంబును, హరిలిలావర్ణనాసాటవంబును, వేదాంతార్థనిరూపణ వైదగ్ధ్యంబును నితనిరచనలఁ జదువఁ జడువ గోచరించును.

ఇతనిపదము లతికోమలములు. అలంకారములు మనోజ్ఞములు రచనలు సరసములు. పాకము మధురము. ఇతనియెడం జూపట్టుహరిభక్తియగ్గలము. పాండిత్యము మిక్కుటము. లోకానుభవం బహీనము. వేదాంతార్థచింతనంబు మెండు. పురాణారత్నం బగునిమ్మపాభాగవతము నాంధ్రీకరించి యితండు సాపాయంబగు కాయంబు దొఱంగియు జీవించియేయున్నవాడు. ఇతనిభాగవతము నాంధ్ర దేశీయులెల్లరుఁ బెల్లుగాఁ జదివి భవరుగార్తులు నిరేపత్వమును భాషాజ్ఞానార్థులు భాషాజ్ఞానమును సుకవిపుంగవు లానందమును భాగవతము చృఢభక్తిని మునుఁగువులు మోక్షమును బొందుదురుగాక యని యనుగ్రహింప సర్వేశ్వరుం బ్రార్థించుచు నీయుపోద్ఘాతము నుపసంహరించెదము.

నాగపూఁ కుష్మస్వామయ్య, బి. ఏ.

ఇది యితిహాసోతనామాత్యవిచిత్రం బగునీయంధభాగవతంబునం గలగ్రంథ సంఖ్య పాక్ష్యంబుగా గణించి సరాసరి ముచ్చదివే గడుచున్నది. ఈ గ్రంథంబునకు మూలభూతం బగు సంస్కృతభాగవతంబునం గలగ్రంథము యిరువది రెండువేల. ఈమీద జెప్పిన క మనుషు మూలగ్రంథము బ్రతిక మించెడి గ్రంథంబు ఖ్యగలదిగా నీ గ్రంథము రచించు చుడుటకు గాన నా జెప్పుది యనిన, బాహ్యద్య ప్పాదకపురాణంబులలో ను త్తమం బగునీపురాణం బత్వగణనాస్పాద్య ప్రతిపాదకంబు ను, బరమనేదాగ్రంథ సిపాద్యభగవద్గణనాపాక్ష్యంబున నే యు త్తమ గ్రంథం బగుటంబట్టి యిట్టిగూఢం బైన గ్రంథారంబు గోచరం బగుటాదుగా ననిన నభివర్ణించుట, భగవద్గణన నాదిపాట్యంబునందు సంస్కృతభాగవత ప్రతిపాదిత క్రమ మున నభివర్ణించి స్వకీయభగవద్భక్తి తిలక మన బ్రహ్మవల్ల విత్వవిద్యాచాతురీ సంప్రాపనిరంకుశస్వాతంత్ర్యము సకలవిద్యజ్ఞంబులకుం బలున భగవద్గణనాదు లను పితేషుగా వర్ణించుట, *భాగవత గ్రంథ ప్రతిపాదిగల కాకవిశిష్యజ్ఞానాగీ కార్యంబులగు విష్ణుపురాణాదివగ్రంథ ప్రతిపాదింబు బగుకథావిశేషంబు లం గొన్నిటిని బలుకుట, యనునీ పేతు త యంబున ననుసరించి భాగవతంబునందు సరాసరి మువ్వనూన గ్రంథసంఖ్య యధికంబై యున్నది. కానసరియైన కలార్థంబు లు గలధనికునక సభికారంబు చేకూడుటచే నుచింపన యతిశ్ఛాఘ్యంబుగా నుండురీతి సంస్కృతభాగవత గ్రంథ ప్రతిపాదితార్థాచిన్ద్యభగవద్గణనగ నాదులుగల యీ గ్రంథం బతిచాఘ్యంబుగా సకలవిద్యజ్ఞవంశులచే నగగీకరింపబడదగినదిగా నున్నయది. ఇదియును గాక భరతరామాయణమృత్యురానాగదాద్యుత్తమ గ్రంథములఁ దెనుంగున గద్యపద్యాత్మకంబులగాఁ జేయఁబడునభ్యుత్థరాదు యునమహాకవు లామూ గ్రంథసితకథాంశానుక మణి నూత్రిము వదలక తమకుఁ దోచినట్లు గ్రంథరచన గావించినందున సపాదలక్ష గ్రంథరచితం బగుమహాభార తం బాంధ్రంబున సరాసరిపంచాశత్రుపాస్త్ర సంఖ్యాక గ్రంథమి స్మృతంబై యున్నది. ఇ దేతిరునఁ జతుర్వింశత్రుపాస్త్ర గ్రంథపరిమితంబై మట్లాండములంగల శ్రీమద్రామా యణము తెనుంగునందు ముందుచెప్పినవంపున భస్మరకవి పంచదశనూన గ్రంథ విస్తృతంబుగా నొనర్చె. ఇట్లు మూలగ్రంథార్థం బతిసంగ్రహంబు నేసి స్వేచ్ఛ ననుసరించి గ్రంథంబుల రచించుటవలన వ్యాసపార్మిశ్యాదినుహర్షులయభోక్తా ర్థంబు సమగ్రంబుగాఁ జెలుపఁబడక కేవలకథాంశానువర్ణనసంబులుగా నుండు టవలన ఋషిప్రోక్షసంస్కృతగ్రంథంబులవలె సత్యాదరిణీయములు గానరవు గావునఁ బూర్వోక్త క్రమంబున నీభాగవతము వ్యాసప్రోక్షభాగవత గ్రంథార్థమున నీవన్నాతంబునం బొరపాలు లేకయుండుటయ కాక యాయాసందర్భములకుఁది

† ఇందు సత్యరామాయణాదికథాభాగముల మాత్రగ్రంథం బనిభాగవతమునందుఁ జెలుపఁబడనిది.

నట్లు హరిగుణవర్ణనాధిక్యాదులుం గలిగి యుండుటవలన ననుగ్రహగవద్గుణప్రతిపాదక గ్రంథ మగుచున్నది. కాబట్టి భగవద్వ్యసప్రణీతభాగవతమునలె బోతనామా త్యవించితం బగునీ యాంధ్ర భాగవతమును బఠించునట్టినిఖలజనులకు నైహికాముష్మిక ఫలప్రదం బగు నని నిశ్చయింప బంతుకయు సందియంబు పనిలేదు.

శ్రీకృష్ణవతారకాలనిర్ణయవిచారఘట్టము.

శ్రీమదాశ్చి తజనాపన్నివారణైకపరాయణం డగునాదిపారాయణండు భూ భారావతరణార్థంబు బ్రహ్మగుర్దేగణాదినిఖలదేవగణంబులచే సంస్కారముం డై శ్రీ కృష్ణవతారంబునొంది యఖల సప్తజననిర్హరా శిష్టజనపరిరక్షణాదికృత్యంబులు సలిపి యమానుషంబు లగువిచిత్ర చరిత్రంబులచే సపరిమేయమహిమ సాక్షేషభ క్తజనాళి కిం దెలిపి మరల బ్రహ్మదేవగణాస్థానం డై స్వభామం బగువైకుంఠధామంబున కరిగె. అట్టియపరిమేయనన్యాదృశావనద్యగుణగణ ప్రభావనిమిత్తం డగుభగవంతుని యవతారకాలనిర్ణయంబు నన్యూనానతిగ్రం బగునట్లు సాకల్యంబునా దెలిపెడు భాగవతవిష్ణుపురాణహరివంశాదిగ్రంథంబులలోఁ గొన్నిటియందు శ్రీకృష్ణవతారఘ ట్టంబునఁ దజ్జననక్షత్రమును దదావిర్భావప్రతిపాదకనిశీధకాలపితృవమును మాత్ర ము దెలియుచున్నవి. మఱి కొన్ని గ్రంథంబులయందు మానముతుపక్షిసక్షత్ర ముహూర్తములుమాత్రము దెలుపఁబడియున్నవి గాని యట్టియభ్యుదయంబు లంబు నిఖలభక్తజను లత్యంతానందంబున నిదాసించి తెలిసికొనుటకు నుపయుక్తం బగు నట్లు యుగవర్షాదినిర్ణయం బాయవతారఘట్టంబునఁ గంతోక్తిగా నందుం దెలుపఁ బడలేదు. అయినను దదితరఘట్టంబులయందు నాయుగవర్షాదినిర్ణయంబు విద్యజ నైకవేద్యం బగునట్లు వివిధవచనంబులచే నూచితంబైయున్నది. అట్టిసూచితార్థం బఖలభక్తజనగ్రహ్యంబు గానియెడల నాకృష్ణపరబ్రహ్మమూర్తి యేయుగంబున నేవర్షంబున నవతరించె ననియు, నట్టికాలంబు గణంపనిష్పటికి గతవత్సరము నన్ని యయ్యె ననియు, నమృతహస్తంబు భూలోకంబున లీలామానుషవిగ్రహంబు బాల్చి యుండినవర్షంబు లిన్ని యనియు, దెలియక భగవద్భక్తు లెల్లవారును సందిగ్ధమాన సు లగుచున్నారు. కాబట్టి యట్టిసూచేనానిర్వృత్తి చేయుటచే నఖిలాస్పదీయజనుల నుల్లసింపఁ జేయందలంచి శ్రీకృష్ణవతారకాలనిర్ణయప్రతిపాదక గ్రంథంబులఁ దెలుపఁ బడి యుండెను ప్రమాణవచనాభిప్రాయములఁబట్టి సర్వగ్రంథసామరస్యంబు గలుగు నట్లు విశదముగా నీదిగువఁ దెలుపుచున్నాము.

శ్రీకృష్ణవతారకాలనిర్ణయకప్రమాణవచనార్థవిచారము.

శ్రీమద్భాగవతమునందు దశమంబునందు గలతృతీయాధ్యాయమునందుఁ దెలుపఁబడి యుండెను శ్రీకృష్ణమూర్త్యావిర్భావకాలప్రతిపాదక ప్రమాణవచనములు.

శ్లో. అథసర్వగుణోపేతః కాలః పరమశోభనః

యశ్చైవాదనజన్మర్షం శాంతర గ్రహతారకమ్.

శ్లో. మంగలం మంగలం జగద్రాజు జగదు గమసాగరమ్

నిశీధే తమ ఉపస్థితే జాయమానే జగద్దినే.

ఈ శ్లోకమునందు పథునిశేకము “జయజగద్దినే” అనుటచేత రోహిణీనక్షత్రమునియు, దెండునక్షత్రము “నిశీధేన ఉపస్థితే” అని టచేతఁ జీత టితోఁ జేరియుండెను. నిశీధికాల వానియుఁ బ్రాయఃబడుచున్నది. ఈమీఁద జెప్పిన రోహిణీనక్షత్రనిశీధికాలములు గల తక్కువ యుగ నర్థముతో మూస నక్షత్రములు మొదలయినవి యేమియు నిభాగఁ తలచిన నందునారాయణావతారభుట్టుంబునఁ దెలుపఁబడియుండుటదు.

హరివంశమునందు పూర్వార్థము లోఁ గల ౧౩ వ యాధ్యాయమునందలి ప్రమాణవచనములు.

యోగమాయాం ప్రతి సిష్టహాశ్రిః.

శ్లో. తతోఽహం సంభవిష్యామి దేవకీతతో శుభే

గర్భే త్వయా యశోదానా గతవ్య సమీలంబితమ్.

శ్లో. ప్రాప్తవ్యా-లే చ సభసి కృష్ణాష్టమ్యా మహం నిశి

ఉత్పత్స్యసి సవమ్యాలచ ప్రసూతిం త్వయా పృథ్వీ.

ఈ శ్లోకమునందు “ప్రాప్తవ్యా-లే” అనుదానిమీదలన పర్వర్థు వనియు “సభసి” అనుదానివలన శాన్దమాస మనియు “కృష్ణాష్టమ్యా నిశి” అనుటవలనఁ గృష్ణపక్షప్రథమినాటిరత్రిపుంటు యనియుఁ బ్రతియుఁబడుచున్నది. మఱియు “సవమ్యాలచ ప్రసూతిం త్వయి పృథ్వీ” అనున క్యార్థమును వక్ష్యమాణమరివంశ గ్రంథోదహృతప్రమాణవచనము గల “యోమేనరిదసి స్మిన్లో బజ్జీ వృష్ణికులే ప్రభుః తామేవ రజసిం కన్యాయశోదాదే వ్యజాయతే” అనువచనమునును సమరసపట్టి యాలోచింప గా నవమూర్ధగలయత్తును శ్రీకృష్ణజన్మతిథియని భరియఁబడుచున్నది.

తస్మిన్నేవాధ్యాయే—యోగనిద్రాం ప్రతి శ్రీమన్నారాయణో శ్రిః.

శ్లో. అర్ధరాత్రే కరిష్యామి గర్భమోతం యథాసుఖమ్

అష్టమస్యతు మాసస్య జాతా వావాం తత స్సమమ్.

శ్లో. అహం యశోదాం యాస్యామి త్వం దేవం యాహ దేవకీమ్

ఆవయోర్గర్భస్యత్యాసే కంసో గచ్ఛతి మూఢతామే.

—అధ్యాయే ౧౩.

శ్లో. యస్మిన్నహని దేవేశం గర్భే చాధత్త దేవకీ

యశోదాని సమాధత్త గర్భం త దహ రేవహి.

శ్లో. విష్ణో శ్చరీరతాం నిద్రాం విష్ణో ర్నిద్రేశ కారిణీమ్

గర్భకాలే త్వసంపూర్ణే హ్యష్టమే మాసి తే శ్రీయా.

శ్లో. దేవకీచ యశోదాచ సుషువాతే సమం తవా

యా మేవ రజసిం వృష్ణో జజ్ఞే శ్రీష్ణిశ్చలే ప్రభూః.

శ్లో. తా మేవ రజసిం వృష్ణం యశోదాదే వ్యజాయత

అప్తచూర్ణం శ్రావణే మాంశ్యవ్యవక్షే మః తథా.

శ్లో. రోహిణ్యా మర్ధరాత్రేచ సుభాంశా వుగయోన్ముఖే
దేవక్యజనయ ద్విష్ణుం యశోదా తాంతు కన్యకామ్.

శ్లో. ముహూర్తేభిజితి ప్రాప్తే హ్యర్ధరాత్రీ సుభావహే.

తస్మిన్నేనాధ్యాయే.—

శ్లో. వసుదేవ స్తతో గత్వా దేవకీగర్భవేశ్మరతే

దదర్శ దేవదేవశం రాత్రౌ జాత మధోక్షజమ్.

శ్లో. శయాన మాంబుజే పత్రే వసుపత్రే యథాపురా

ప్రాచీనశిరిసం దేవం శశ్విమన్వ్యస్తపాదకమ్.

ఈవచనార్థపర్యాయోచన సాకల్యముగాఁ జేయుటనలన భాగవత విష్ణు పురాణ ప్రతిపాదితమాన ఋషి పక్ష సక్షత్ర తిథి రాత్రాదులు మాత్రమే కాక జననమాహూర్తము అభిజిత్తనియు, దేవకీయశోదలగర్భంబులం దేకరాత్రియందే, శ్రీకృష్ణయోగమాయ లుద్భవించి రనియు, అట్టియద్భవకాల మసంపూర్ణమగు నప్తమమాసముగా నుండె ననియు, అట్లసంపూర్ణకాలంబున జనియించినందుననే శ్రీకృష్ణమూర్తి యతనిజననోత్తరకాలంబున లోకులసాక్షాత్ ప్రకారము పద్మపత్రముల నుంపబడియుండె ననియు, అత్తతీ సూతికాగ్నిమాంబుల దేజరిల్లెడునా శ్రీకృష్ణుండు ప్రాగ్జిహ్వియమిహ శిరస్సుండును, శశ్విమన్వ్యస్తపాదయగళిండునై యుండె ననియు నిట్టివిశేషార్థంబులు దెలియబడుచున్నవి.

శ్రీమద్భాగవతకాదశస్కంధంబునం గలవస్తాధ్యాయముననుండు

శ్రీకృష్ణమూర్తి జీవితకాలసిద్ధాయక సమాణవచనము.

శ్రీకృష్ణంప్రతి బ్రహ్మాదిదేవోక్తిః

శ్లో. యగువంశేవశిర్ణస్య భవతః పురుషోత్తమ

శరచ్ఛతం వ్యతీయాయ పంచవింశాధికం విభో.

ఈవచనమునందుండు “భవతః, పంచవింశాధికం, శరచ్ఛతం, వ్యతీయాయ” అనుపదములచే బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకు రమ్మని పిలువవచ్చిన కాలమునందు నమ్మహాపురుషునికి జనన ప్రభృతిగతసంవత్సరములు ౧౨౬౨ అని తెలియబడుచున్నది. విష్ణుపురాణమునందు నిదేకమంబునఁ జెప్పబడియున్నది. అ దెట్లనిన—విష్ణుపురాణము, అంశము ౫-అధ్యాయము-౩౭ శ్రీకృష్ణంప్రతి ఇంద్రప్రేషితదేవదూతోక్తిః.

- శ్లో. వస్వశ్చిగురుదాదిత్యరుద్రసాధ్యాదిభి స్సహ
విజ్ఞానయతి శక్త స్వాంతి దివిం సూర్యుతాం పభా.
శ్లో. దుంవ్యుత్తా సహతా దైత్యా భువోభారోవతాలతః
త్యజూ సనాథా స్త్రిదశా భవంతు త్రిదివే పునః.
శ్లో. పంచవింశత్యుత్తరకం శతంతు శరదాం గతమ్
ఇదాసీం గమ్యతాం స్వర్గో భవతే యదరోచసే.

ఈవచనములయొక్క దెలుపబడిన “పంచవింశత్యుత్తరకం శతంతు శరదాం గతమ్” అనువాక్యముచేత ౧౨ శ్రీ సంవత్సరములు జరిగినవి యని తెలియబడుచున్నది. హరివంశాది గ్రంథములయందు నీక మంబుననే తెలుపబడియున్నది. గ్రంథవిస్తరభీతిచేత నా గ్రంథసప్తనూణవచనంబుల నిచ్చుట బ్రశాశపఱుపలేదు.

శ్రీమద్భాగవత్కాదశస్కంధమునం గల సప్తమాధ్యాయములో నుండు శ్రీకృష్ణమూర్తినిర్యాణకాలప్రతిపాదక ప్రమాణవచనములు.

- శ్లో. ఉత్తరార్థ మారభ్యః సముద్ర స్సప్తమేష్వ్యతాం పురీ మాప్లావయ్యతి.
శ్లో. యర్హ్యేవాచం మయా త్యక్తో లోకోయం నష్టమంగళః
భవిష్య ర్యచిరా త్సాధో కలినాపి నిరాకృతః.

ఈప్రమాణవచనార్థపర్యాయలోచనవలనం దెలియబడిన దేమనన, బ్రహ్మాది దేవతలు శ్రీకృష్ణమూర్తిని నై సుంతమునకు రమ్మని విన్నవించి వారివారిలోకములకుఁ బోయినతోడనే శ్రీకృష్ణుండు దుద్ధవునితో ద్వారకాఃట్టణము నేటి కేడవదివ సమునందు సముద్రునిచే నావరింపబడును. నేను భూలోకమును వదలఁగానే కలి ప్రవేశించును. అట్టికాల మతిత్వరితముగానే సంభవించును అని చెప్పినందున శ్రీకృష్ణనిర్యాణకాలము కలియుగప్రవేశేదిగ మనియు, అట్టికలియుగాదిదివసమునకు నవ్యవహితపూర్వసూసంబుననే బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణాహ్వానము నేయ వచ్చి రనియు సూచనగాఁ దెలియబడుచున్నది. ఈ యర్థము విష్ణుపురాణమునందు స్పష్టముగాఁ దెలుపబడియున్నది, అ దెట్లు లనిన :—

విష్ణుపురాణము, అంశము-౪, అధ్యాయము-౨౪

- శ్లో. యస్మిన్ కృష్ణో దివం యాత స్తస్మిన్నేవ తదాహని
ప్రతిపన్నం కలియుగం తస్య సంఖ్యాం నిశోధత.

ఈవచనార్థపర్యాయలోచనమువలన శ్రీకృష్ణనిర్యాణదివసమునందే యీభూలోకమునందుఁ గలి ప్రవేశమాయెను అని దృఢముగాఁ దెలియబడుచున్నది. కాన మీఁదఁ దెలుపబడిన భాగవతవచననూచితార్థమునకు సామరస్యము లేస్సగాఁ గలుగుచున్న దని తెలియదగ్గది. బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణాహ్వానమునందుఁ దెలియఁజేసిన-౧౨ శ్రీ సంవత్సరములు దైవసంవత్సరము లని చెప్పెడుదురాక్షేప పరిహార విచారము.

విష్ణుపురాణము, అంశము-౫, అధ్యాయము-౨౩.

శ్రీకృష్ణం ప్రతి ముచికుందోక్తిః.

శ్లో. ముచికుంద శ్చ తత్రాదౌ వృద్ధగర్భవచః స్మరిన్
సంస్మృత్య ప్రణిపత్యైవం యం సర్వేశ్వరం హరిమ్.

శ్లో. స్రావ జాతో భవా నిష్ఠో రంశ స్తం పరమేశ్వర
పురా గర్హేణ కథిత మష్టావింశ తమే యుగే.

శ్లో. ద్వాపరాంతే హరే ర్జన్మ యదువంశే భవిష్యతి.

ఈవచనార్థపర్యాయలోచనవలన శ్రీకృష్ణావతారము జగత్సృష్టిమొదలుకొని జరిగెడి యిరువదెనిమిదవమహాయుగమునందుఁ దటస్థించునట్టి ద్వాపరయుగంబున నంతిమభాగము లో యదువంశమునందు శ్రీకృష్ణమూర్తి యవతరింపఁబోవుచున్నాఁడని తొల్లి వృద్ధగర్భులు చెప్పినట్లు ముచికుందమహారాజు శ్రీకృష్ణునితో విన్నపము చేసి నని తెలుపఁబడినందున ముందు నుదాహరించిన ప్రమాణవచనములలో శ్రీకృష్ణునితో బ్రహ్మాదిదేవతలు తెలిసినసంవత్సరపరిగణనము, విహికవ్యవహారోపయుక్తాస్మత్ప్రభవాదినంవత్సరములే కాని యాముష్మికలోకవ్యవహార్యమాణదైవసంవత్సరంబులు కావు కావున మీఁదఁ జెప్పినముచికుందోక్తిచోప్పున నిరువదెనిమిదవ మహాయుగంబునఁ దటస్థించిన ద్వాపరయుగం బీకలియుగంబునకు నవ్యవహితపూర్వంబునద్వాపరయుగమేకాని వేటొక ద్వాపరయుగము కానేరదు. అదెట్లనినఁ—

సూర్యసిద్ధాంతము-అధ్యాయము-1

శ్లో. అయుషార్థం గతం తస్య కేష త్కల్పాయ మాదిమః

కల్పా దస్మాచ్చ మనవ షడ్వ్యతీతా స్ససంధయాః

శ్లో. అష్టావింశయుగా దస్మా ద్యత మేతత్కల్పతం యుగమ్

అతఃకాలం ప్రసంఖ్యాయ సంఖ్యా మేక త్ర పిండయేత్”

ఈవచనములందుఁ దెలిసిన “అష్టావింశయుగా దస్మాత్” అనుదానివలన నిది యిరువదెనిమిదవమహాయుగం మని తెలియనాయెను. ఇచ్చట యుగశబ్దము వ్యాఖ్యాత్రభిప్రాయానుసారముగా మహాయుగపర మని తెలియఁదగినది. అట్లు కానిపక్షముం దీవచనములోనే “యాతమేతత్కల్పతంయుగం” అనువచనమువలనఁ గృతయుగంబునకు నష్టావింశమహాయుగాంతఃపాతిత్వము ఘటించకపోవును. కాగా నా క్రమంబుననే క్రిందట జరిగినకృతయుగము మొదలుకొని యిప్పుడుజరిగెడికలియుగ పర్యంతము గలయుగచతుష్టయము నిరువదెనిమిదవమహాయుగంబునఁ జేరినవిగాన ముందు విష్ణుపురాణోదాహృతముగు “ద్వాపరాంతే హరే ర్జన్మ యదువంశేభవిష్యతి”

† కృతాదియుగచతుష్టయ మొకమహాయుగ మనఁబడుచున్నది గావున నొకమహాయుగమున కృతాదిసాల్పయుగములు కలసియున్నవి.

అనువచనమనలనఁ దెలిసెయగ మీకలిగు గావ్యవహితపూర్వయుగం బగు
ద్యౌరయగంటే యనుట. మార్గసిన్ధుఁగా తాదావిభుజి దాంత గ్రంథ ప్రతిపాదితసిద్ధాంత
ముతో నత్యంతసామర్యము గొనియుండి గాన మొనఁగి దెలిసనంతవత్సరనిర్వయ
ము దైవసంవత్సరవర మగు కుశంజలు సేయిపురుషులవలనఁ జరిగెనాత్మము నవ
కాశము గలుగఁజేయు. అనియునుగాక మీఁద నుఁహించిన గర్గవాక్యాను
స్మృతశ్రీకృష్ణజనకాలనిర్ణయవిషయము శ్రీమద్భాగవతమునందును నూచనగాఁ
దెలుపఁబడియున్నది. అ దెట్లు ననునఁ:-

భాగవతము-దశమస్కంధము-అధ్యాయము-గౌర

శ్లో. ఇత్యుక్త స్తం ప్రణన్యహ ముచికుందో మువాన్వితః

జ్ఞాత్వా నారాయణం దేవం గర్గవాక్య మనుస్మరిన్.

ఇచ్చట “గర్గవాక్యనుస్మరిన్” అనుటకు “గర్గవాక్యభ్యానకర్తలుగు సర్వ
జ్ఞులు నగు శ్రీకృష్ణాచార్యులవాని “ఉష్ణావింశతిహ మే యహాయుగో యాదవంశేభగవా
నవతరివ్యతీతిగార్గ్యవాక్యమనుస్మర నిన్మత్కరః” అనుచోయ న్నాడు. మఱియునాంధ్ర
భాగవతకర్తయగు బమ్మెరవోతనయను దిశమస్కంధపూర్వబ గమలో ముచికుంద
పూర్వకథాభివర్ణః ఘట్టమునందు సంతిమచచనాంతము” “హరిః ముచికుందుడు
నమస్కరించి నారాయణదేవుం డగుట యెఱిగి యురున దనిమి దనుమహాయుగంబు
నందు నారాయణుం డవతరించు నని మున్న గర్గుడు సెప్పఁట తలంచి” అనువాక్యభ్యా
తభిప్రాయ నుసారమగానే తెలిపియున్నాడు. గాన ఉష్ణావింశతిహాయుగాంతః
పతితం బగుద్యౌరయగం బీకలియ గావ్యవహితపూర్వపు భియుగమే యని దృఢ
ముగా నఖలజనులకుం దెలుపుటయం దత్యంతసంబంధంబు నొందుచున్నాము. కాగా
శ్రీమద్భాగవత, విష్ణుపురాణ, హరివంశాదిశిష్టజనాంగీకారంబు లగువిషయముల
సాకల్యమఁ గా సంప్రద యార్థమఁ నకుఁ బొరపాటు రానటులు పరిశీలించినయెడ
నఖలసందేహంబులక సామరస్యం బతిశ్లాఘ్యతమంబుగాఁగలుగు నటయందేమియు
సందేహము లేదు గాన నిఖలచరాచరవేషదైకాశ్చ త్తత్త్వండుగు భగవంతునియవ
తారాదికృత్యములనుగుఱించి కుమతపవిష్టు లగున జనులు. సేయుకన్యితాక్షేపణను
లన్నియు ననం ప్రదాయాధీతాపరపూర్ణ గ్రంథార్థపఞ్చాన ప్రయత్నావేకమూలకము
లని దృఢముగా నమ్ముచున్నారము.

నిష్కృష్టాభిప్రాయవివేచనము :- మీఁదఁ దెలిసిన క్రమంబున భాగవత,
విష్ణుపురాణ, హరివంశాది గ్రంథ ప్రతిపాదిత ప్రమాణ వచనార్థపర్యాయోచనచేగలి
గెను నిష్కృష్టాభిప్రాయం బఖలజనులకుఁ గరతలామలకమఁ గాఁ దెలియఁబడునట్ల
నిగున వివరించుచున్నాము.

ద్వాపరయుగపరిమితసంవత్సరములు ౮౬౪౦౦౦ లలో ౮౬౩౮౭౪ సంవత్సరములు, ౪ నెలలు, ౨౦ దినములు, గతమయినకాలమునందలి శ్రీముఖసంవత్సర శ్రావణబహుళవవమివిద్వాప్తవియందు రాత్రి శీతకాలంబున వృషభులగృహనంను సంభవించినసర్వోత్తమం బగునభిజన్ముహూర్తంబున శ్రీసహజినారాయణవరబ్రహ్మమూర్తి లీలాగృహీతశరీరుం డయి దేవకీదేవిగర్భంబున సర్భకుం డయి యుదయించెను. అట్టియదయకాలంబున బాగిడ్డియమితశరీరుండును, బల్కినాదిగ్నివ్యస్తపాదయగళుండును, జతుర్భాసుండును, శంఖచక్రాద్వాయధరుండును, అధికతేజఃపుంజదీపితనూతికాగృహుండును నై వత్సవత్తరంబుల శయనించి తేజరిల్లుచుండెను. అమృతహత్ముం డావిర్భావంబు నొందినమీదఁ జెలిగిన శ్రీసహజినంవత్సర శ్రావణబహుళాష్టమి మొదలుకొని లీలామానవవిగ్రహంబుఁ దాల్చిభూలోకంబున నుండినసంవత్సరంబులు ౧౨గి ను, నెలలు ౭ ను, దినములు ౮ యుగి ను నున్నవి. అప్పురుషోత్తముండు లీలామానవవిగ్రహంబు నుండి మరల జ్ఞానరథము ప్రవేశించినకాలంబు కలియుగాదిమంవత్సరంబుగుప్రమాదిసంవత్సరమైన శ్రీసహజినవత్సరము వాసర మగుచున్నది. బార్హస్పత్యమానరీతిని శ్రీకృష్ణమాతారసంవత్సరము పాఠిం. నిర్వాణసంవత్సరము ఖర. అట్టిజగద్వ్యవహరినిర్వాణసంవత్సరము గతసంవత్సరంబుల పరిమితిగిరింపగానున్నవి. శ్రీకృష్ణమూర్త్యావిర్భావదింబుండే నవమిఘటికలలో యశోదాదేవిార్భంబున యోగమాయ జన్మించెను గాన యోగమాయ శ్రీకృష్ణాను జన్మ యని తెలియందగినది.

ఇదియునుం గాక నిఖిలాస్మదీయజనులకు నిత్యజేమహా గలగఁ జేసెడుసద్విద్యాభివృద్ధి నొందుటకు ముఖ్యసాధనంబులుగా నుండు సద్సంధావమ్మరణతత్పరకాశనాదినత్పరీయలయందుఁ బ్రవర్తించి యుండెడుసద్విత్పజాతీయు లగుననులచే నత్యంతపరిశ్రమంబునం బరిష్కరింపఁబడెడుసద్సద్సంధావమ్మరణతత్పరంబులఁ బఠించుటవలనఁ గలిగెడునానందంబు ననుభవించునత్పురుషుఁ డ కృపజాలయి యిదేక మంబున సద్విదీయసద్సంధావమ్మరణతత్పరంబు లభివృద్ధి నొందుట కత్యంతసహాయంబుచేయు డపరిమితాసక్తి నొందియుండవలయు నని నిఖిలసజ్జన సద్విద్యాప్రదుష్కాభివర్ధనైకసరాయణుండగునారాయణుని నిరంతరంబు ప్రార్థించుచున్నారము.

పురాణంహయగ్రీ వశాస్త్ర లు.



విషయ సూచిక.

ప్రథమస్కంధము.

విషయము.

పుట.

ఇష్టదేవతాద్విపారానము.	1
కృతిపతిత్వనిర్ణయము.	3
గ్రంథకర్తృవంశావతారము.	4
శ్రీమహాభాగవతకథాప్రారంభము	5
నూతుండు నారాయణకథాప్రశంస నేయుట	8
భగవంతునియేకవింశత్యవతారములు	11
శ్రీమహాభాగవతరచనాదివృత్తాంతము	13
వ్యాసుండు వ్యాకులచిత్తం దై చింతించుట	15
వ్యాసునికడకు నారదుండు వచ్చుట	16
నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము	18
అర్జునుండు పుత్రసూతి యగునశ్వత్థామ సవమానించుట	23
ద్రౌపది యశ్వత్థామను జూచి సంభాషించుట	25
శ్రీకృష్ణండు త్రతాగర్భసుం డగువర్భసుని రక్షించుట	27
కుంతీదేవి శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	28
ధర్మజుండు శ్రీకృష్ణససాతుం దై శరత్వగతుం దైనభీష్మునికడ శీలగుట	31
భీష్ముండు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	33
శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకానగరంబున కరుగుట	35
శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకానగరంబు ప్రవేశించుట	37
శ్రీకృష్ణుండు డంతఃపురకాంతలం జూడఁబోవుట	39
ఉత్తరకుఁ బరీక్షిత్తు జనించుట	41
గాంధారిభృతరాష్ట్రము దేహత్యాగము చేసికొనుట	45
ధర్మరాజు దుర్యోమి త్తంబులం గని చింతించుట	49
అర్జునుండు ద్వారకనుండి వచ్చి కృష్ణనిర్యాణము దెలుపుట	50
ధర్మరాజు పరీక్షిన్యూరాజుసకుఁ బట్టము గట్టి మహాప్రస్థానంబున శీలగుట	54
పరీక్షిన్యూరాజు భూధర్మదేవతలసంవాదంబాలించుట	56
కలితరుషుండు ధర్మదేవతను సన్నుట	59

విషయము.

పుట.

పరీక్షిస్తూహారాబు కలిసి నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	60
పరీక్షిస్తూహారాబు పొటాడు కలిసి నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	68
శరీరాకమహానుభవమును నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	64
పరీక్షిస్తూహారాబు విప్రశాపము కలిసి నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	67
శుకముహర్షి పరీక్షిస్తూహారాబును నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	69

ద్వితీయస్కంధము.

శుకముడు పరీక్షిస్తూహారాబును నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	74
శుకముహర్షి పరీక్షిస్తూహారాబును నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	79
నారదుండు బ్రహ్మను బ్రహ్మం ప్రకారము నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	88
శ్రీమన్నారాయణుని లీలావతారములను భక్త్యును చేయుదు	...	92
పరీక్షిస్తూహారాబు శుకయోగిని బ్రహ్మం ప్రకారము నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	104
శ్రీమన్నారాయణుండు బ్రహ్మలపంబును నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	107

తృతీయస్కంధము.

విదురుండు దుష్టులను గని కృష్ణులను వృత్తాంతం బడుగుడు	...	122
విదురముత్రేయసంవాదము	...	137
స్వాయంభువనువు ప్రభావృత్తి చేయుదు	...	169
శ్రీయజ్ఞ వరాహవతారవిధానము	...	170
శ్రీయజ్ఞ వరాహమూర్తిని బ్రహ్మను నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	172
మైత్రేయమహాముని విదురునిని హిరణ్యాక్షుని హిరణ్యకశిపులజననం బోధించుదు	...	176
సనకసనందనాదులు మైత్రేయమున కరుగుదు	...	181
సనకసనందనాదులు నారాయణుని నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	187
జయవిజయము దివిగర్భమును హిరణ్యాక్షుని హిరణ్యకశిపులై పుట్టుదు	...	192
హిరణ్యాక్షుండు యజ్ఞ వరాహం బగునని చెప్పించి పోరుదు	...	195
చతుర్ముఖుండు దోనర్పుయముని దేవతాగణముని నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	208
కర్ణముప్రజాపతి భగవదయజ్ఞ వదని దేవహూతిని చెండ్లి గూడుదు	...	207
కర్ణముప్రజాపతి యోగప్రభావముచే విమానము గల్పించి భార్యని గూడ విమరించుదు	...	214
దేవహూతిగర్భమున విష్ణుండు కపిలాచార్యుండుగా పుట్టుదు	...	218
దేవహూతి తనపుత్రిని దేవకపినివలనఁ దత్త్వజ్ఞునందు వదయుదు	...	221
కపిలుండు దేవహూతికి భక్తియోగమును చెలియఁజేయుదు	...	237
కపిలుండు దేవహూతికి వింధోత్పత్తిక్రమమును చెలుపుదు	...	242
గర్భముండు దుష్టులను భగవంతుని నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	248

చతుర్థస్కంధము.

కర్ణముప్రజాపతిని నిర్మించి భక్త్యును చేయుదు	...	255
---	-----	-----

విషయము.

పుట.

దక్షప్రజాపతిసంతతిని దలియఁజేయుట	258
ఈశ్వరునకు దక్షప్రజాపతికిని విరోధము సంభవించినకథ	259
దక్షప్రజాపతియజ్ఞమునకు దాక్షాయణి పోఁగోరుట	262
శివుఁడు వీరభద్రునిచే దక్షయజ్ఞంబు ధ్వంసంబు నేయించుట	268
దేవతలు వీరభద్రాదులచేఁ బరాజితులయి బ్రహ్మతో విన్నవించుట	270
బ్రహ్మాదులు దక్షిణామూర్తిరూపుఁ డగుశివ్యుని స్తుతియించుట	272
శివుఁడు బ్రహ్మదులచేఁ బ్రార్థింపఁ దే దక్షుల ననుగ్రహించుట	274
దక్షాధ్వరంబునకు వచ్చిననారాయణుని దక్షులు నులించుట	276
ధ్రువోపాఖ్యానము	282
ధ్రువుండు నారదోపదేశంబు వడసి తనంబుఁ జేయుట	283
సాక్షాత్కరించినభగవంతుని ధ్రువుండు స్తుతియించుట	288
ధ్రువుండు మరలి తనపురంబునకు వచ్చుట	292
ధ్రువుండు కుశేరానుచరు లైనగుహ్యులతో యుద్ధముచేయుట	295
అంగభ్రష్టుఁ డగువేనుని చరిత్రము	305
పృథుచక్రవర్తిగోరూపధారిణి యగుధూమిలన నోషధులఁ బిడుకుట	314
పృథుచక్రవర్తి యశ్వమేధంబు నేయునెడ నింద్రుం డశ్వము నపహరించుట	319
నారాయణుండు ప్రసన్నుఁ డయి పృథుచక్రవర్తి ననుగ్రహించుట	322
పృథుచక్రవర్తి సఖానదులకు సప్తర్షుల నుపదేశించి బ్రాహ్మణాశ్రమంబు జేయుట	327
పృథుచక్రవర్తియొద్దకు సనకాదు లరుదించుట	332
పృథుచక్రవర్తి జ్ఞానవైరాగ్యవంతుం డయి ముక్తినిొందుట	337
రుద్రుండు ప్రచేతనులకు యోగాదేశ ముహూర్తమును చెల్పుట	343
నారదుండు ప్రాచీనబర్హి కి జ్ఞానమార్గమును దెలియఁ జేయుట	349
పురంజనోపాఖ్యానము	3
ప్రచేతనులతపంబునకు భగవంతుండు మిచ్చి వరంబు లిచ్చుట	371

పంచమస్కంధము - ప్రథమాశ్వాసము

భగవంతుఁ డగునారాయణుండు ఋషభావతార మెత్తుట	387
ఋషభుండు పుత్రులకు నీతి యుపదేశించుట	391
భరతోపాఖ్యానము	397
భరతుండు హరిణజన్మంబు విడిచి బ్రాహ్మణుం డయి జనియించుట	401
వృషభరాజపుత్రులు కౌలికి బలి యిచ్చుటకై భరతునిఁ గొనిపోవుట	408
భరతుండు రహూగణునిమాటలతోఁ బ్రత్యుత్తరంబు లిచ్చుట	405

పంచమస్కంధము - ద్వితీయాశ్వాసము

కుశయోగి చరిత్రున కుపదేశమాపమునఁ జలుపుధూగోళస్వరూపాక్షిము	416
--	-----	-----	-----

విషయము.

పుట.

భగవాన్ విషయము	429
కుకయోగి పరీక్షిత్తున తపశ్చర్యమునకుఁ జెల్లిపెడినరకలోకవర్ణనము	439

మ మ స్కంధము.

అజామిగోపాఖ్యానము	450
విష్ణుదూతయమదూతలగువాసము	451
దక్షుఁడు స్తుతియించినహంసగువ్యాంబులకు వ్రతగూఢము	466
నారదుండు శబళాప్యులకు నివృత్తిమాగ్ధంబు నుపదేశించుట	472
దక్షుండు నారదుని శపియించి ప్రజాసర్గం బొనరించుట	478
దానవులు దేవతలతో యుద్ధము చేసి యోడించుట	478
శ్రీమన్నారాయణకవచప్రారంభము.	481
చిత్రకేతూపాఖ్యానము	505
చిత్రకేతుండు తపం బాచరించి భగవత్స్రీపాదంబు నొందుట	510
చిత్రకేతుం డీశ్వరధిక్కారంబువలన గారిచే కాపంబు నొందుట	518
పవిత్రవంశవ్రవచనాదికత	516

సప్తమ స్కంధము.

శ్రీహరిద్వారపాలకు ధైర్యజయవిజయాలకు సనకాదులవలన కాపంబు గలుగుట	525
బాలవేదము దాల్చినయమంతు డెల్లిపెడుసుయజ్ఞోపాఖ్యానము	528
బ్రహ్మదేవుండు హిరణ్యకశిపువకు వరంబు లిచ్చుట	532
ప్రహ్లాదచరిత్రప్రారంభము.	537
హిరణ్యకశిపుఁడు ప్రహ్లాదుని వివిగోపాయంబుల నొంపించుట	544
శ్రీహరి నరసింహరూపంబున స్తంభంబునం దావిర్భవించుట	557
శ్రీనృసింహమూర్తి హిరణ్యకశిపునితోఁ బోరి వధించుట	559
బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీనృసింహదేవుని వేణువేణుగా ముత్యయించుట	561
ప్రహ్లాదుఁడు నరసింహమూర్తిని స్తుతించుట	565
త్రిపురాసురసంహారము	572
నారదుఁడు ధర్మరాజునకు వర్ణాశ్రమధర్మంబు జెబుచుట	574
ప్రహ్లాదాజగమునులసంవాదము	579
నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము	587

శ్రీహయగ్రీవాః నమః.

... శ్రీ స ర స్వ తీ ప్రార్థ న. ౪౭౭

ఉ. ఊఁజితలంబు నెన్నుదురు * సోఁకఁగ మ్రొక్కి నుతింతు నైకత
శ్రోణికిఁ జంపరీకచయఁసుందరి వేణికిఁ రక్షితామర
శ్రోణికిఁ దోయజాతభవఁబిత్తవశీకరజైక వాణికి
వాణికి నక్షదామశుకఁవారిజపు స్తకరమృదాణిన్.

కా. తల్లి నిన్నుఁ దలంచి పుస్తకము చేతం బూనితికా నీవు నా
యుల్లంబందునె నిల్చి జృంభణముగా * నుక్కుల్ సుశబ్దంబు శో
భిల్లం బల్కుము నాదువాక్కునను సంప్రీతికా జగన్మోహిని
పుల్లబ్జాక్షి సరస్వతి భగవతీ * పూర్ణేందుబింబాననా.

... శ్రీమద్భాగవతగ్రంథప్రణేత యగువ్యాకమహర్షి ప్రార్థన. ...

ఉ. ప్రాంశుపయోదనీతన * భాసితు నజ్జ్వలదండధారుఁ బిం
గాంశుజటాచ్ఛటాభరణ * నాగమపుంజపదార్థ త్వని
స్సంకయకాగుఁ గృష్ణమృగఁచర్మకృతాంబరకృత్య భారతీ
వంశవివర్ధనుం ద్రిదశఁనందితు సాత్యవతేయఁ గొల్చెన్.

... శ్రీమద్భాగవతార్థోపదేశ్య యగుశుకమహర్షి ప్రార్థన. ...

మ. సమాఁ డై యెవ్వఁడు ముక్తకర్మచయఁ డై * సన్నాసి యై యెఁగిఁ బో
వ పాహాభీతి నొహో కమార యనుచుకా * హ్యసుండు చీరంగ వృ
క్షములుం దన్మయతం బ్రతిధ్వనులు చక్కఁజేసి మున్నట్టిభూ
తమయుఁ మ్రొక్కెద బాదరాయణిఁ దపోధన్యాగ్రణికా ధీమణిన్.

... శ్రీమద్భాగవత ప్రార్థన. ౪౭౮

అ. వేదకల్పవృక్షవిగళిత మయి శుక
ముఖసుధాద్రవమున * మొనసి యున్న
భాగవతిపురాణఁఫలరసాస్వాదన
సదవిఁ గనుఁడు రసికఁభావవిదులు.

మ. లలితస్కంధము కృష్ణమూలము శుకాఃలాపాభిరామంబు మం
జులతాశోభితముఁ సువర్ణసుమనఃస్పృహయముఁ సుందరో
జ్వలవృక్షంబు మహాఫలంబు విమలఃస్వసాలచాలంబు నై
వెలయుఁ భాగవతాఖ్యకల్పతరు వృత్తికొనెద్దిజశ్రేయ మై.

క. నిగమములు వేయి చదివిన
సుగమంబులు గావు ముక్తిఁ సుభగత్వంబులే
సుగమంబు భగవత మను
నిగమంబుఁ బఠింప ముక్తినివసము బుధా.

ఆ. అతిరహస్య మైనఁ హరిజన్మకథనంబు
మనుజుఁ డెవ్వఁ డేని ఁ మాపు లేవు
చాలభక్తితోడఁ జదువుఁ దా సంతార
దుఃఖరాశిఁ బాసి ఁ తొలఁగిపోవు.

— శ్రీమద్భాగవతగ్రంథ ప్రతిపాద్య శ్రీకృష్ణమూర్తి ప్రార్థన. యి—

మ. తరుణాబ్జారుణలోచనద్వయి కృపాఁధారేయ మై యొప్పు సా
గరకన్యాకుచకుంభపాళిఁ బులకల్ ఁ గన్నట్ల మానీంద్రవృ
త్సరసీజంబులు సంచలింప మందలీఁనంజాతగీతా మృతి
స్ఫురణా రాల్లరంగం జరించువారికై శోరంబు భావించెనన్.

చ. జలనిధికన్యకాఘనకు ఁ చస్థలిపచ్చలతాళి గోపికా
విలసితహారమధ్యమణి ఁ విశ్వజగద్వలయ ప్రకాశకో
జ్వలమహనీయరత్న మని ఁ వారితకాళియభోగిభోగమం
డలగిరివజ్ర మై వెలయు ఁ నందతనూజ భజింతు నామదిన్.

— యి గ్రంథనాయకుం డగుశ్రీరామమూర్తి ప్రార్థన. యి—

క. శ్రీకంఠచాపఖండన
పాకారిప్రముఖవినుత ఁ భండన విలస
త్కాకుత్స్థవంశమండన
రాకేందుయశోవికాళ ఁ రామస్వపాలా.



1, బమ్మెర పోతన, సీతా, రామ, లక్ష్మణులు.



శ్రీ రస్తు

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

ప్రథమ స్కంధము



మంగళము



నైవల్యపదంబుఁ జేరుటకునై శ్రీచింతించెదన్ లోకర
క్షాకారంభకు భక్తపాలనక శాసనరంభకున్ దానవో
దేక స్తంభకుఁ 1 గేలిలోలవిలసద్బద్ధులసంఘాతనా
నాకంజాతభవాడకుంభకు మహానందాంగనాడింభకున్.

1

—|| ఇష్టదేవతాదిప్రార్థనము. ||—

ఉ. వాలినభక్తి మ్రొక్కెద ననవారితాండవకేళికా దయా
శాలికి శూలికి శిఖరిజాముఖపద్మమయాభిమాళికా
బాలకశౌకమాళికఁ గ్రహాలికి మన్మథగర్వవర్జితో
న్మాళికి నారదాదిమునిముఖ్యమహస్సరసీమహాలికిన్.

2

ఉ. ఆతతసేవఁ జేసెద సకల స్తవరాదరభూతసృష్టిని
జ్ఞాతకు భారతీహృదయసౌఖ్యవిధాతకు వేదరాశిని
స్తోతకు దేవతానికరసేతకుఁ గల్పవృక్షేతకున్ సత
త్రాతకు ధాతకున్ నిఖిలకౌపనలోకశుభప్రదాతకున్.

3

వ. అని నిఖిలభువనప్రధానదేవతావందనంబుఁ జేసి.

4

ఉ. అదర మొప్పు మ్రొక్కిడదు శ్రీ ద్విశతాపృథ్వీసూరకాగవం
సాదికి దోషభక్షి బ్రహ్మనినోడికి విన్నవల్లి
చేదికి మంబవానికి సృశేషజగజ్జననందపేరికి
మోడకభాటికి సమదర మూవకసాదికి సుప్రసాదినన్.

5

ఉ. ఓణితలంబునన్ నుదురు శ్రీ సోగంగ మ్రొక్కినలెంతు సైకత
శ్రోణికి జందరిక చయ్యసుందర వేణికి రక్షితామర
శ్రేణికి దోషబాతభవచిత్తవశికరణైక వాణికి
వాణికి నక్షా మిశుకరవాజపుస్తకరమ్యపాణినన్.

6

కా. పుట్టం బుట్ట శరంబునన్ మొలప సంగభోయాసూత్రంబునన్
నెట్టం గల్గలు గాళి గొల్వను బుర్రాణింపన్ దొరంగొంటి మీఁ
దెట్టవెంట రచింతుఁ దత్తిరణి కిని శ్రీ వీనమృదోలు మేల్
పట్టుక మానకుమమ్మ నమ్మతిఁ జూచి శ్రీ బ్రాహ్మీ దయాంభోసదీ.

7

ఉ. *కారదనీర దేందు ఘనసార పటిం మరాళ మల్లెకా
హర తుమార ధేన రజతాచల కాశ సతేళ కుంద మం
దార సుధాపయోధి సిత్రతామరసామర వాహినీ శుభా
కారత నొప్పునిన్ను మదిఁ శ్రీ గానంగ నెన్నడు గల్గు భారతీ!

8

ఉ. *అంబ నవాంబుజోజ్జ్వలకృరాంబుజ కారదచంద్రచంద్రికా
దంబరచారుమూర్తి ప్రకటస్ఫుటభూషణితృదీపికా
చుంబితేదిగ్విభాగ శుశ్రూషా క్షిపి క్షజప్రభావ భా
వాంబరపీఠపత్రవిహారిణి శ్లో గృహ జూడు భారతీ!

9

ఉ. అమ్మల గన్నయమ్మ ముగురరమ్మలమూలపుటమ్మ చాలఁ బె
ద్దమ్మ సూరూలమ్మ శ్రీ కడుపాణిఁ బుచ్చినయమ్మ దన్న లో
నమ్మినవేల్పుటమ్మలమగనమ్మల నుండెడియమ్మ దుర్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధి యచ్చుత మరవా త్వకవిత్వపటుత్వసంపదన్.

10

మ. హరికిం బట్టపుడేవి పున్నములప్రో శర్థంపుఁబెన్నెక్క చం
దురుతోఁబుట్టపు భారతీగిరిసుతల్ శ్రీ దో నాదువూడోడి దా
మరలం దుండెడిముద్దరాలు జగముల్ శ్రీ మన్నించునెల్లలు భా
సురతక లేములు వాపుతల్లి సిరి యిచ్చుక నిత్యశిల్పాణమల్.

11

1. నెన్నడును. 2. 'జరింతు' అని యచ్చుప్రతి. 3. 'నా శ్రీ కివమ్మ' అని యచ్చుప్రతి.
4. 'నా కగుదమ్మ' అని యచ్చుప్రతి.
5. రెండుపద్యములును వ్రాతప్రతులందుఁ గానఁబడవు; ప్రక్షిప్తములుగాఁగదొరచెడివి. రెండవది
మహాభారతమునందలియారణ్యపర్వములోనివకుర్భావసంబంధితమగుననాదఘట్టముననున్నది.
6. అమ్మలమగనమ్మల.

న. అని యిట్లు దేవతలం జంతించి దినకరకుమార ప్రముఖులం దలంచి ప్రథమకవితా విరచనవిద్యావిలాసాతిరేకీవాల్మీకి కవియించి హయగ్రీవవసుజితరపరిమిలితలగము నివహవిభాగవిర్ణయః పుణతాసముల్లాసునకు వ్యాసునకు మ్రొక్కి శ్రీమహాభాగవతకథానుధారసప్రయోగికి శుకయోగికి నమస్కరించి మృదునుదురవచనవర్ధవల్ల విత్సాణునకున్ బాణునకుం బ్రణమిల్లికనిపయశ్లోకసమ్మోదితనూకు మియూను నభి నందించి మహాకావ్యకరణకథావిలాసుం గాళిదాసుం గౌసయాశి నటకులరవిన్ భారవిం బాగడి విగళితాఘు మాఘు వినుతించి యాంధ్రకవితాగౌరవజన మనోహరి నన్నయనూరింగై వారంబుసేసి హరిహర చరణారవిందవంసనాభిలాషిం దిక్కమనీషిన్ భూషించి నుజియు తగపూర్వకవిజనసభావనంబు గాంచి వర్తమానకపుంకుం బ్రయోజు లికి భావికపుల బహుకరించి గురుభయకావ్య కరణదక్షుండ నై.

12

శ్లోకపతిత్వనిర్ణయము.

ఉ. ఇమ్మును జేశ్వరాధముల కిచ్చి పురంబులు వాహనంబులున్
సొమ్ములుఁ గొన్ని పుచ్చుకొని కచొక్కి శరీరము వాసి కాలుచే
సమ్మెట¹బాలులం బడక కసమ్మతితో హరి కిచ్చి చెప్పె నీ
బమ్మరపోతరా జొకడు కభాగవతంబు జగద్ధితంబుగన్.

13

తే. చేతులారంగ శివునిఁ బూజింపఁడేనిఁ, నోరు నోన్వంగ హరికిర్తి కనుమవఁడేని
దయయు నర్జ్యంబులోనగాఁదలంపఁడేనిఁ, గలుగ నేటికే దల్లులకడుపుఁజేటు.

14

వ. అనిమతీయు మదీయశూర్వజ్యోతహస్త సంచితతపఃపూరితున్ శ్రీమన్నారాయణ
కథాప్రపంచవిరచనాకుతూహలుండ నై యొక్కరాకానిశాకాంబున సోమో
పరాగంబురాకం గని సజ్జనానుమతంబున సభ్రంకవశుభ్రసహత్తుంగ భంగ య
గుగంగకుం జని క్రుంకు లిడి వెడలి మహాగేయమంజులపులిసెలమంటలపమధ్యం
బున మహేశ్వరధ్యానంబు సేసి కించి దుస్మృతిలోచనుండ నై యన్నయెడ.

15

నీ. మెఱుంగుచెంగట నన్నకమేఘంబుకై వడి, నువిన చెంగట నుండ కనొప్పువాడు
చంద్రమండలనుభాసారంబుపోలికి, ముఖమునఁ జిలునవ్వు కమెలనువాడు
వల్లియుతతమాలరవసుమతీజముభంగి, బలువిల్లు మూఁపునక బరంగువాడు
నీలనగాగ్ర సర్వపాతభానునిభంగి, ఘనకీరీటు దలఁ కగలుగువాడు

అ. పుండరీకయుగము కబోలుకన్నలవాడు, వెడఁదయరమువాడు కవిపులభద్ర
మూర్తివాడురాజప్రముఖ్యుడొక్కరుడునా, కన్నుంగవకు నెదురఁగనానబడియె.

వ. ఏను నారాజశేఖరుం దేజిచూచి భాషింప యత్నంబు సేయునెడ నతండు దా
రామ భద్రుండ మన్నామాంకితంబుగా శ్రీమహాభాగవతంబు దెనుంగు సేయుము.

1. క్రేటులం, 2. కిచ్చు చెప్పి, 3. చేతులంబులంగ.

నీకు భవబంధంబులు దెగు నని యానతిచ్చి తిరోహితుం డయిన సమాప్తి
లిత నయనుండనై వెఱుగుపడి చిత్తంబున. 17

క. పలికెడిది భాగవతమట, పలికించువిభుండు రామభద్రుండట నేఁ
బలికిన భవహర మగునట, పలికెద వేటొందుగాధ శ్రవణకఁగ నేలా. 18

ఆ. భాగవతము దెలిసి శ్రవణకుటచిత్తంబు, శూలకైసఁ దమ్మితమాలికైన
విబుధజనులవలన శ్రవిన్నంత గన్నంత, దెలియ వచ్చినంత శ్రతేటపటుతు. 19

క. కొండఱకుఁ దెనుఁగుగుణమగు, కొండఱకును సంగసృతంబుగగుణమగు రెండు
కొండఱకు గుణము లగు నేఁ నందఱ మెప్పించుఁ గృతంబు శ్రవయ్యెడలన్. 20

మ. ఒనర్క నన్నయదిక్కనాదికవు లీశయ్యిం బురాణానకుల్
తెనుఁగుం జేయుచు మత్పురాకృతశుభ శిధిక్యంబు దా నెట్టిదో
తెనుఁగుం జేయరు మున్ను భాగవతమ౯ శ్రదీనిం దెనింగించి నా
జననంబున ఫలంబుఁ జేసెదఁ బునర్జన్మంబు లే కుండఁగన్. 21

మ. లలితసృంధము గృష్ణమూలము శుకాకలాపాభిరామంబు మం
జులతాశోభితముఁ గువర్ణసుమనస్సుజ్జేయముఁ సుందరో
జ్జ్వలవృత్తంబు మహాఫలంబు విమలవ్యాసాలవాలంబు నై
వెలయుఁ భాగవతాఖ్యకల్పతరు పుష్కరిక సద్విజక్రేయ మై. 22

వ. ఇట్లు భాసిల్లెడు శ్రీమహాభాగవతపురాణపారిజాతపాదపసమాశ్రయంబుననుహరి
కరణావిశేషంబునను గృతార్థత్వంబు సిద్ధించె నని బుద్ధి నెఱింగి లేచి మరలి
కొన్నిదినంబులకు నేకశిలాసగరంబునకుం జను దెంచియందుగురువృద్ధబుధబంధు
జనానుజ్ఞాతుండనై 23

అతి గ్రంథకర్తృ వంశవతారము అతి

సీ. కొండిన్యగోత్రసంకలితుఁ డాపస్సంబ, నూత్నండు పుణ్యండు శ్రసుభగుఁడైన
భీమనమంత్రికి, బ్రయపుత్రుఁ డన్నయ, కలకంఠి తద్భార్య శ్రగౌరమాంబ
కమలాపువరమునఁ శ్రగనియె సోమనమంత్రి, వల్లభ మల్లమ శ్రవారితనయుఁ
డెల్లన యతనికి శ్రనిల్లాలు మాచమ, వారిపుత్రుఁడు వంశశ్రవర్ధనుండు

ఆ. లలితమూర్తి బహుకృతాపధి కేసన, దానమానసితిగ్రధనుఁడు ఘనుఁడు
దనకు లక్ష్మమాంబధర్మగోహినిగాఁగ, మనియె వైవశాస్త్రమతముఁ గనియె.

క. వడవదు నిలయము వెలువడి, తడవదు శరపురుషగుణముఁ శ్రదనపతినుడువుం
గడవదు వితరణకరుణలు, విడువదు లక్ష్మాంబ విబుధశ్రవిసరము వొగడన్. 24

శ్లో. మానిను లీడు గూరు బహువమాననివారితదీనమానస
గ్లానికి దానధర్మమతిగౌరవభుంజుల తాగభీరతా

- సానికి ¹ మద్దుసానికి గోదాశివపాదయుగార్చనానుకం
 పానయవాగ్భవానికిని శ బమ్మిర కేసయలక్క సానికిన్. 26
- క. ఆమానికిం బుట్టితి, మే మిరువుర మగ్రజాతుఁ శ డీశ్వర సేవా
 కాముఁడు తిప్పన పోతన, నామన్యకుండ సాధునయయు క్తుండన్. 27
- వ. అయినేను నాచి త్తంబున శ్రీ రామచంద్రునిసన్నిధానంబు గల్పించుకొని. 28

... వ్యవృత్తములు ...

- ఉ. హరికి నందగోకుఁ విశహరికిఁ జక్రమీరదైత్యసం
 హరికి భక్తదుఃఖపరిహారికి గోపనితంబిసీమనో
 హరికి దుష్టసంపదపహారికి ఘోషకుటీపయోఘృతా
 హరికి బాలకగ్రహమహాసురదుర్వనితాప్రహారికిన్. 29
- ఉ. శీలికి నీతికాలికి వశశీకృతహాలికి బాణహస్తని
 రూపికి ఘోరసీరదవిరము కళిలాహతగోపగోపికా
 చాలికి వర్ణధర్మపరిహారికి నర్జునభూజయగృహం
 చాలికి మూలికా నిపులరచ క్రనిరుద్ధయదీచిహారికిన్. 30
- ఉ. ఉంతకుఁ గాలియోరగవిశకాలఘనావళినర్తనక్రియా
 రంతకు నుల్లసగ్మగధశరాజవతుర్విధఘోరవాహినీ
 హంతకు నింద్రసందననిరయంతకు సర్వచరాచరావళీ
 మంతకు నిర్జితేంద్రియసగమంచితభక్తజనానుగంతకున్. 31
- ఉ. న్యాయకి భూసురేంద్రమృతనందనదాయకి రుక్మిణీహన
 స్థానయికి భూతసమ్మదవిధాయకి సాధుజనానురాగసం
 ధాయకిఁ బీతవస్త్రపరిధాయకిఁ బద్మభవాండభాండని
 ర్మాయకి గోపికానివహామందిరయాయకి శేషకాయకిన్. 32
- వ. సమర్పితంబుగా నే నాఁధ్రంబున రచియింపం బూనిన శ్రీమహాభాగవతపురాణం
 బునకుం గథాప్రారంభం బెట్టి దనిన. 33

... శ్రీమహాభాగవతకథాప్రారంభము. ...

- సీ. విశ్వజన్మస్థితివిలయంబు లెవ్వని, వలన నేర్పడు సమస్తవర్తనమున
 వ్యావర్తనమునఁ గార్యమూలం దభిజ్ఞుఁడై, తాన రాజగుచుఁ జిత్తమునఁజేసి
 నేడంబు లజనకు శ విదితముల్ గావించె, నెవ్వఁడు బుధులు మోహింతురెవ్వ
 నికి నెండమావుల శ నీళ్ల గాచాదుల నన్యోన్యబుద్ధి దా శ నడరుసట్లు
- ఆ. త్రిగుణస్పృష్టి యెందు శ దీపించి సత్యము, భంగిఁ దోచు స్వప్రభాసిరస్స
 కమాకుఁ డెవ్వఁ డతనిఁ శ గౌరీ చింతించెద, ¹ననఘు సత్కుల బరునిరసనుదినంబు.

1. మద్దుసానికి. 2. నాడుక బడని శత్రువు.

- వ. ఇట్లు సత్యం పరగ ధీమహి యనుగాయ శ్రీసారంభంబున గాయ శ్రీనామ బ్రహ్మ
రూపం బై కున్యసరాణంబులొన గాయత్రి వధిరించి ధర్మవి స్థరంబును
వృత్తాసురవధంబు నెందు జెప్పించు నదియె భాగవతం బు యెటుకుటజేసి
యీపురాణంబు శ్రీమహాభాగవతం బన నొప్పుచుండు. 85
- సీ. శ్రీయంత మై మునిశ్రేష్ఠస్థితం బైన, భాగవతంబు నెట్లభ్యసించె
విన గోరువారలవిమలచి త్తంబుల, జెచ్చెగ నీశులను సన్నిహిత గాక
యితరకాత్తులబుల నీశుండు నీకు-నీ, నిగోచారలకు నిత ర్మత్సరులకు
గపటనిర్మకృ తైర కాంక్ష నేయకయిండు, ఒకలి యెడల మహాత్మన త్త్వబుద్ధి
తే. పరగ నాధ్యాత్మికాదితాపత్ర యంబు, నడిచి వరమార్గభూతి మైకయధికస్థుడ
మైసమస్తంబుగాక యతనయ్యునుండు, వస్తువెల్లుగుంగలగు భాగవతమనందు.
ఆ. వేదకల్పవృక్షవిగళిత మై శుక, నుభుసాధాత్ర వసువత మొనసి యున్న
భాగవతపురాణఫలరసాస్వాదన, పదవి గనుండు రసికభాగవిదులు. 87
- క. పుణ్యం బై మునివల్లభ, గణ్యం బై కుసుమఘనికాయోత్థితసా
ద్గణ్యంబు నైమిశాఖ్యా, రణ్యంబు నుతింపఁ దగు వర్తణ్యంబులొన. 88
- వ. మఱియును మధువైరిమందిరంబునుంబోలె మాధవమన్మథమహితం బై బ్రహ్మ
గేహంబునుంబోలె శారదాన్వితం బై నీలగళినభానికేతనంబునుంబోలె వహ్ని
వరుణసమీరణ చంద్రుద్రస్త్రైహవతీ కుబేరవృషభగాలవళాంజల్య పాశుపత
జటిపటలమండితం బై బలభేదిభవంబునుంబోలె నైరావ తాన్మృత రంభా
గణికాభిరామం బై మురాసుగః యంబునుంబోలె నాన్మృతగాక్షసవంశసంకు
లం బై ధనదాగారంబునుంబోలె శంఖవడ్డ్యశండమహాగంజుండరం బై రఘు
రాముయద్ధంబునుం బోలె నిరంతరశరాసలశిఖాబహుళం బై వరశురాము
భండనంబునుంబోలె నర్జునోచ్ఛేదగ బై దానవసంగ్రాహంబునుంబోలె సరిష్ఠ
జంభనికుంభశక్తియుక్తం బై కౌరవసంగరంబునుంబోలె ద్రోణార్జునకాంచన
స్యందనకదంబసమేతం బై కర్ణకలహంబునుం బోలె మహాన్నతశత్రుసహ
కారం బై సేతంబంధనంబునుం బోలె సలనీలపవనాది ప్రదీపితం బై భర్తృభజ
నంబునుం బోలె నానాశోకశేఖాఫలితం బై మధువికోదండంబునుం బోలె
బున్నాగళిలీమాఖభూషితం బై నరసింహరూపంబునుం బోలె గేసరికరణకాం
తం బై నాట్యరంగంబునుంబోలె నటనటీసుమీరాన్వితం బై శైలజానిటలంబునుం
బోలె జండనకర్పూరతిలకాలంకృతం బై వర్ణాగమనంబునుంబోలె నింద్రబా
ణాసనమేఘకరకకమనీయం బై నిగమంబునుంబోలె గాయత్రీవిరాజితం బై
మహాకావ్యంబునుంబోలె సరసమృదులతాకలితం బై వినతాలయంబునుంబోలె
సుపర్ణరుచిరం బై యమరావతీపురంబునుంబోలె సుమనోలలితం బై కైటభో
దోష్టగంబునుంబోలె మధుమానితం బై పురుషోత్తమసేవనంబునుం బోలె

సమ్యక్ఫలదం బై ధనంజయునమీకంబునుంబోలె నబ్రంశపపరాగంబై వైకుంఠ
పురంబునుంబోలె ఖడ్గపుండరీకలసితంబై వంశఘోషంబునుంబోలె గృష్ణ
సారిసుంకరం బై లంకానగంబునుంబోలె రామసుహిషీచందకసమేళం బై
సుగ్రీవసైన్యంబునుంబోలె ఆజగవశశరభశోభితం బై నారాయణస్థానంబునుం
బోలె నీలకంఠ హంస కౌశిక మక భరద్వాజ తి త్తిరిభాసురం బై శుభాభారణంబు
నుంబోలె నేకచక్ర బక కంక ధార్తరాష్ట్ర శకుని సకులనంచారిసమ్మిళితం బై
నూర్మరథంబునుంబోలె నురుతరప్రవాహం బై జలదకాలసంధ్యామహూర్తం
బునుంబోలె బహువిధతజాతిసౌమనస్యం బై యౌషన్మైశారణ్యం బుశ్రీవిష్ణు
క్షేత్రంబునందు శౌనకాదిమహామూనులు స్వర్లోకిమహానుగ డగుహం జేరు
కొఱకు సహస్రవర్షంబు లనుమానకాలంబుగాగల సత్త్వసంజ్ఞకం బైనయాగం
బు సేయుచుండె రం దొక్కఁడు చారలు రేపకడ సిత్యనైమిత్తిక హోమంబు
లాచరించి సత్కృతుల డై సుఖాసీసం డై యన్ననూతుల బూది. 39

క. ఆ తాపసు లిట్లనిరి విశ్వుం విజ్ఞానభరితనిగమింపురాణ
వ్రాతృ సతహరిగుణసంఘాతుక సూతుక నితౌల్యశిరుణోపేతున్ . 40

మ. సమతం దొల్లి పురాణపంక్తు లితహస్యశ్రేణులు ధర్మశా
స్త్రములు నీవు తెలిచి చెప్పితివి వేదవ్యాసముఖ్యుల్ మునుల్
సుమతుల్ నూచిన వెన్ని యన్నియును దోరణుక నీమదిం దత్ ప్రసా
దమునం జేసి యెఱుంగ నేర్పువు సమస్తంబు బుధేంద్రోత్తమా. 41

క. గురవులు ప్రియశిష్యులకుం, బరమరహస్యములు చెలియఁబలుకును రచల
స్థిరీకల్యాణం బెయ్యది, పురుషులకును నిశ్చయించి శ బోధింపు లగన్ . 42

క. మన్నాడవు చిరకాలము, గన్నాడవు వెన్నులైన గ్రంథార్థంబుల్
విన్నాడవు వినఁ దగినవి, యన్నాడవు పెద్దలొద్ద నుత్తమగోష్ఠిక. 43

చ. అలసులు మందబుద్ధిబలు శ లల్పతరాయపు లుగ్రరోగసం
కలితులు మందభాగ్యులు సుకర్మము లెవ్వియుఁ జేయఁ జాలరీ
కలియుగమందు మానవులు శ గావున నెఱుఁగి సర్వసాఖ్య మై
యలవడు నేమిటం బొడము శ నాత్మకు శాంతి మునింద్ర చెప్పవే. 44

నీ. ఎవ్వనియవతార శ మెల్లఘాతములకు, సుఖమును వృద్ధియు శ సారదిఁ జేయు
నెవ్వనుభనామ శ మేపొద్దు నుడువంగ, సంసారబంధంబు శ సమసి పోవు
నెవ్వనిచరితంబు శ హృదయంబుఁ జేర్పంగ, భయ మందిమృత్యువు శ పరువుఁబెట్టు
నెవ్వనిపదనది శ నేపారుజలముల, నేమింప నైర్మల్యసిద్ధి గలుగుఁ

తే. దపసు లెవ్వనిపాదంబు శ దగిలిశాంతి, తెలుపుఁ గాంచెరి వసుదేవదేవకులకు
నెవ్వఁ డుదయించెఁ దత్కథలెల్ల పినగ, నిచ్చువుట్టు నెఱిగింపుమిద్ధచరిత.

క. భూమణములు వాణికి నభు, వేమణములు నృసింహాచార్యులు హృత్తోమణములు కిల్యాణవి, శేషణములు హరిశ్చంద్రచిత్రభామణమల్. 48

క. కలిదోషనివారణ మై, యలఘ్నుయశుల్ వొగడునట్టిహరికథనము నిర్మలశతః గోరెడుపురుషుడు, వెలయగ నవ్వఁడు దగిలి శ విసఁడు మహాత్మా.

ఆ. అగఘ విను రసజ్ఞ శ రై వినువారికి, మాటమాట కధికమధుర మైన యట్టికృష్ణకథన శ మాకర్ణ నము సేయఁ, దలఁపు గలదు మాకుఁ శ దనివి లేదు.

మ. వరగోవిందకథాసుధారసమహ్లావరో క్తిహారాపరం పరలం గాక బుధేంద్రచంద్ర యితరోపాయానుర క్తి బ్ర విస్తరదుర్దంతదురంతిదుస్సహజనుస్సంభావితానేకదు స్తరగంభీరకతోరకలృవకసర్వదావానలం బొలునే. 49

సీ. హరినామకథనదానవానలజ్వలచేఁ, గాలవే ఘోరాఘోరానలములు మైకుంతదర్శననవాయుసంఘంబుచేఁ, దొలఁగ వే బహు దుఃఖ్యత్రోయదములు గమలనాభధ్యావశకంఠీరవంబుచేఁ, గూల వే సంతాపకంఠజరములు నారామణ స్మరణ ప్ర భాకరదీప్తిఁ, దీఱవే షడ్వర్గలిమిరతిములు

ఆ. నలినసయనభ క్తినివావచేఁ గాక సంసారజలధి దాఁటి శ చపఁగ రాదు వేయు నేల మాకు శ విష్ణు ప్ర భావంబు. దలుపవయ్య సూత శ ధీసమేత, 50

వ. మఱియుఁ గపటమానవుండును గూఢుండు నైనమాధవుండు రామసహితం దై యతినానువంబు లైన పరాక్రమంబులు సేసెనట వాని వివరింపుము కలియు గంబు రాఁగల దని వైష్ణవక్షేత్రంబున దీర్ఘ సత్త్వనిమిత్తంబున హరికథలు విన నడ గలిగి నిలిచితిమి దైవయోగంబున. 51

క. జలరాశి దాఁటఁ గోరెడి, కలముజనుల్ గర్జ భారుఁ శ గాంచినభంగిం గలిదోషహరణవాంఛా, కలితుల మగుమేము నిన్నుఁ శ గంటిమనూతా. 52

క. చారుతరధర్మరాశికి, భారకుఁ డగుకృష్ణుఁ డాత్మరసపదమున కేఁగఁ భారకుఁడు లేక యెవ్వనిఁ, జేరెను ధర్మంబు బలుపు శ సెడి మునాథా. 53

— యి సూతుండు నారాయణకథాప్రకరణ సేయుట. యి—

వ. అని యిట్లు మహనీయుగూగరిష్టు లయినశౌనవాదిమునిశ్రేష్టు లడిగిన రోమ హర్షణపుత్రుం డయి యుగ్ర శ్రనసుం డనుమేర నొప్పి నిజలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతం దైన సూతుండు. 54

మ. సముదై యెవ్వఁడు ము క్తకచ్ఛరయుఁ డై శ సన్న్యాసియై యెంటి వో వ మహాభీతి నొహో కుమార యనుచుగా శ వ్యాపించు నీరంగ వృక్షములుం దన్మయతం బ్రతిధ్వనులు సక్కం జేసె ము స్పటి భూతమయగా మ్రొక్కెద బౌడరాయణిఁ దపోధన్యాగ్రణి ధీమణిన్. 55

- సీ. కార్యవర్గంబును శ గారణసంఘంబు, నధికరించి చరించు శ నాశ్మత త్త్వ
మధ్యాత్మమనఃబడు శ నట్టియధ్యాత్మశ్శుక్ముఁ, దెలి.మఁజేయఁగఁజాలురదీపమగుచు
సకలవేదములకు శ సారాంశ మై యేక, మై యసాధారణ శ మగు ప్రభావ
రాజకం బైనపురరాణమర్మంబును, గాఢసంసారాంధ్రకారపటలి
- తే. దాటఁ గోరెడివారికి శ ద ము దలిర్పు, నే తపోనిధి విసరించె శ నేర్పడంగ
నట్టిశుకనామధేయు ముహూర్త్యగేయు, బిమలవిజ్ఞానరమణీయు శ వేద్యఁగొలుతు.
- క. నారాయణునకు నరునకు, భారతికిని మ్రొక్కి వ్యాసుపదములకు నమ
స్కారము సేసి వచింతు ను, వార గ్రంథంబు దళిత్రతనుబంధంబుకొ. 57
- వ. అని యిట్లు దేవతాగురునమస్కారంబు సేసి యిట్లనియె. మునీంద్రులారా
నన్ను మీరలు విఖిలలోకమంగళం బయిన ప్రయోజనం బడిగిలి గేమిటంగ
గృహసంప్రశ్నంబు సేయంబడు నెవ్విధంబున నాత్మప్రసన్నం బగు నిర్విఘ్నయు
నిర్దేశతుకయు నైనహరిభక్తి యే రూపంబున గలుగు పది పురుషులకుఁ బది
మార్గం బగు వాసుదేవునియందుఁ బ్రయోగింపఁబడినభక్తియోగంబు వైరాగ్య
విజ్ఞానంబులం బుట్టించునారాయణకథలవలన నెవ్వేధర్మంబులు దగుజనక వని
నిరర్థకంబు లపవర్గపర్వంతం బయినయాపరమధర్మంబునకుం దృష్టశ్రుత ప్రపం
చార్థంబు ఫలంబు గాదు ధర్మంబునం దవ్యభిచారి యైనయర్థంబునకుఁ గామంబు
ఫలంబు గాదు విషయభోగం బైనకామంబున కింద్రియప్రీతి ఫలంబు గా
దెంతతడవు జీవించు నంతియ కామంబునకు ఫలంబు తత్త్వజ్ఞాన గలజీవునకుఁ
గర్మంబులచేత నెయ్యది సుప్రసిద్ధం బనియు నర్థంబుగాదు తత్త్వజ్ఞానయోగననది
ధర్మజ్ఞాన యగుటఁ గొందఱు ధర్మంబే తత్త్వంబు నలుకుదురు తత్త్వదులు
జ్ఞానం బను పేర నద్యయం బైనయది తత్త్వం బని యెఱుంగును రాతత్త్వంబు
నొపనిషదులచేత బ్రహ్మనునియు హైరణ్యగర్భులచేత బరమాత్మయనును సాత్త్వ
తులచేత భగవంతుం డనియును బలుకరిబడు వేదాంత శ్రవణంబున గ్రహింపం
బడి జ్ఞానవైరాగ్యంబులతోడం గూడినభక్తిచేతఁ దత్త్వులైన పద్దులు తేత్రజ్ఞాం
దైనయాత్మయందుఁ బరమాత్మంబొడగందురుధర్మంబునకుభక్తిఫలంబుపురుషులు
వర్ణాశ్రమధర్మభేదంబులం జేయుధర్మంబునకు మాధవుడు సంశోషించుటయే
సిద్ధి యేకచిత్తంబున నిత్యంబును గోవిందు నాకర్ణింపను వర్ణింపనుం దగు జక్రా
య్యుధధ్యానం బనుఖడ్గంబున వివేకవంతులహంకారినిబద్ధంబైనకర్మంబుఁద్రుంచి
వైతుడు*(భగవంతునియందలిశ్రద్ధయు నపవర్గదం బగుతత్కథాశ్రవణాదులం
దత్యంతాసక్తియుఁబుణ్యతీర్థావగాహనమహాత్మేనాదులచేసిద్ధిదుఁ) గర్మసిద్ధులన
పాతువులైనకమలలోచనుకథలం దెవ్వండు రతినేయు విన నివృత్తిచువాని కిత

1. 'మధ్యాత్మ మనఃబడునట్టియధ్యాత్మశుఁ, దెలివనఁజాలు' అనియే ప్రతులు.

* ఈమండలికరణముతోనిది వ్రాతప్రతులందుఁ గనుపట్టును.

రంబు లెవ్వయు రుచిపట్టంపనేరవు పూర్ణాశ్రమణీర్ష్యంజ్ఞ నకృష్ణుండు దనకథలు
వినుచాడెహృదయంబులందు నిలిచి శుభముగా లాచరించు నశుభంబులు పరిహ
రించు నశుభంబులు నష్టంబు లయిన భగవతసేవావిశేషంబున నిశ్చలభక్తి
యొదలుంచు భక్తి గలుగ రజస్వమోగాన ప్రభులంబు లైనకామలోభాదులకు
వశంబుగాక చిత్తంబు నత్వగుణంబునఁ బ్రసన్నం బగుఁ బ్రసన్నమనస్కుండైన
మక్తసంగుం డగు మః క్తసంగుం డైన సీత్యరత త్వజ్ఞానంబు దీపించు నీశ్వరుండు
గానంబడినఁ జిజ్జడగ్రధనరూపంబైనయహంకారంబు భిన్నంబగునహంకారంబు
భిన్నంబైన నసంభావనాదిరూపంబు లగుసంశయంబులు విచ్ఛిన్నంబు లగు సంశ
యవిచ్ఛేదఁ బైన నాభ్యుపలంబు లైకర్మంబులు విశ్లేషంబు లగుఁ గావున.

క. గుహమతులు తపసు లంతఃకరణంబుల శుద్ధి సేయ శ్రమనతరభక్తిక
హరియందు నమృరింతురు, పరమానందమున భిన్నభవబంధను లై. 59

తరలము పరమపూరుషఁ డొక్కఁ డాధ్యుండు శ్రమలనోద్భవనాశముల్
సారిడిఁ జేయ ముకుందపద్మజశ్రుతిసంజ్ఞఁ బ్రాకృత
స్ఫురితస త్వరజ స్వమంబులఁ శ్రబాందు నందు శుభస్థితుల్
హరి చరాచరగోటి కిచ్చు నశ్రవంతస త్వరరూఢుఁ డై. 60

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు కామంబుకంటె ధూమంబు ధూమంబుకంటె
ద్రవ్యమయం బయినవహ్ని యెట్లు విశేషం బగు నట్లు తమోగుణంబుకంటె
రజోగుణంబు రజోగుణంబుకంటె బ్రహ్మప్రకాశకం బగున త్వగుణంబు విశిష్టం
బగుఁ దొల్లి మునులు సత్త్వమయం డని భగవంతు హరి నధోక్షజం గొలిచిరి.
కొండలు సంసారమందలి మేలుకొలుకు నన్యుల సేవించును మోక్షార్థు లయిన
వారలు ఘోరరూపులయిన భూతపతులవిడిచి దేవతాంతరనింద సేయక శాంతు
లయి నారాయణకథ లనుభవించుదు కొండలు రాజసరామసు లయి నీరియు
నైశ్వర్యంబును బ్రజలనుం గోరి విత్సభాతప్రజ్ఞాదుల నారాధింతురు
మోక్ష మిచ్చుటరజేసి నారాయణుండు సేవ్యుండు వేద యాగ యోగ క్రియా
జ్ఞాన తపోగతిధర్మంబులు వాసుదేవపరంబులు నిర్గుణం డయినపరమేశ్వరుండు
గలుగుచు లే కుండుచుఁ ద్రిగుణంబులతోడం గూడినతనమామచేత నింతయు
సృజించి గుణవంతుని చందంబున నిజమాయావిలసింతంబు లయినగుణంబు
లలో బ్రవేశించి విజ్ఞానవిజృంభితుం డై వెలుంగు నగ్ని యొక్కరుం డయ్యు
బెక్కుమ్రాచులందుఁ దేజరిల్లుచుఁ బెక్కుండై తోచు తెఱంగున విశ్వాత్మకుం
డైనపురుషుం డొక్కండ తనవలనం గలిగిననిఖిలభూతంబులందు నంతర్యామి
రూపంబునదీపించు వతండు మనోభూతసూక్ష్మేంద్రియంబులతోడంగూడి గుణ
మయంబు లయినభావంబులం దనచేత నిర్మితంబు లైనభూతంబులందుఁ దగులు
వడక తద్గుణంబు లనుభవంబు సేయు లోకకర్త యైనవతండు దేవతిర్వజ్ఞున

హృదిజాతులందు లీల నవతరించి శోకంబుల రక్షించు నని మఱియు సూతుం డిట్లనియె. 61

మహదహంకారత్యక్తాత్మ సంయుక్తుఁడై, చారుషోడశకళాసహితుఁ డగుచుఁ బంచమహాభూతభ్రాంతి నీతుం డై శుద్ధ, సత్త్వ, రై సర్వాత్రికాము యగుచుఁ జరణోరు భుజ చుఃఖ్య శ్రవణాక్షి నాసాశి, రములునానాసహస్రములు వెలుగ నంబర కేయూర శ్రవర కుండల కిరీ, టాదులు పెక్కువే శ్రలమరు నుండఁ 1. పురుషదూపంబు ధరించి దీపముఁ డనంతుఁ, డఖిలభువనైకవర్తనయత్నముమర మానితాపారజలరాశిమధ్యమునను, యోగనిద్రావిలాసి యై శ్రయొప్పుచుండు.

— శ్లోక భగవంతునియేకవింశత్యవతారములు. శ్లోక —

అది సకలావతారంబులకు మొదలిగని యైశ్వర్యమన్నారాయణదేవునివిరాజ మానం బయినదివ్యరూపంబు దానిం బరమయోగీంద్రుని దర్శింపు రపురసే శ్వరునాభికమలుబువలన స్పష్టికర్తృలొన శ్రేష్ఠుడైన బ్రహ్మయుదముంచె నతని యవయవస్థానంబులయందు లోకపిస్తారంబులు గల్పింపబడియె మొదల నదే వుండు కౌమారాఖ్యసర్గంబు నా శ్రయించి బ్రహ్మజ్యం డై మశ్వరం బైన బ్రహ్మచర్యంబు చరియించె రెండవమారు జగజ్జనంబుగోతకు రసాతలగత యయినభూమి నెత్తుమ యజ్ఞేసుం డు వరాహదేహంబు జాలె. మూడవ తోయంబున నారదుం డనుదేవర్షి యై కర్మనిర్మోచకం బైనవైష్ణవతాత్త్రంబు సెప్పె నాలవపరీకర్మభార్యాసర్గంబునందు నరనారాయణాభిధానుడై మశ్వరం బైనతపంబు సేసె బంచమావతారంబునం గపిలుం డనుసిద్ధేసుం డయి యాసురి యనుబ్రాహ్మణునకుఁ దత్త్వగ్రామనిర్ణయంబు గలసాంఖ్యంబు నుపదేశించె నాటవశరీరంబున ననసూయాదేవియందు నశ్రిమహామునిఁ గుమారుం డై యలర్కునికి బ్రహ్మదముఖ్యులకు నాత్మవిద్యఁ దలిపె. నేడపవిగ్రహంబున నాకూతియందు రుచికి జన్మించి యజ్ఞుడనఁ బ్రకాశమానుడై యామాని దేవతల తోడం గూడ స్వామిభువమన్వంతరంబు రక్షించె నష్టమమూర్తిని మేరుదేవి యందు నాభికి జన్మించి యురుక్రముం డనం బసిద్ధుం డై విద్యజ్ఞులకుఁబరమ హంసమార్గంబుం బ్రకటించె ఋషులచేతఁ గౌరంబడి తామిద్రిదవదస్మృంబునఁబృథు చక్రవర్తి యై భూమిని ధేనువుం జేసి నమస్త వస్తువులం బినికెఱుఁగుషమన్వం తరసంప్రదంబున దశమం బయినమీనావతారంబు నొంది మహిమాపం బగు నావనక్కించి వైవస్వతమపు నుద్ధరించె సముద్రమథనకాలంబునంబదునొకం డవమాటు కమతాక్షిని మందరాపలంబుఁడవప్రవృత్తరూరంబున నేర్పుచియై నిలిచె తాపన్వంతరి యనఁ బండ్రంకవతసువున సుమారుమధ్యమానక్షర హాఫోధిమధ్య భాగంబున నమృతకలశహస్తం డై వెడలె బమమూడవది యయినమీనా

వేషంబును సురాసురుల మోహించుట జేసి సురా సహస్రతాహులం గావించె
బహునానా వేష యొనరిసింహమామంబును గనకకళింపు నుమావించె బహునేన
నడి యొనరివలెవాసిన వదలించును జలం బుల్లెత్తుకొని యూచించి మూడు
లోకంబుల నాక్రమించె బహునానా వేష యొన భారినరామాశ్వుని గుహిత
భావంబు బాల్చి బ్రాహ్మణద్రోహ లును సరాజుల నీరునడిచింక మాటు వధి
యించి భుజు నిజత్వంబు గావించె బహునేనవది యొ వ్యాసగార్యంబున
నల్లవెనుకం బుగబుల్లెత్తులం గనకకళింపు నుమావించె బహునానా వేష
బహునేనవది యొ వ్యాసగార్యంబున రాక్షసంబు నొంది
సముద్రనిగ్రహదినరాక్రమంబు లాచరించు నీకోనవలె తెలియజేసెమంబు లైన
రామకృష్ణరూపంబులను యొనరివలెవాసిన సందర్శించి విశ్వంభరాభారంబు
నివారించె గలియెగాన్వీచనకలంబు రాక్షసమోహనంబునొన నీకవికలి
తమం బై నబుద్ధజామధేయంబునం గీట దేవతలం బుగబుల్లెత్తుం జేయు వర్తిండు
యగనాధిపతిండు వసుంధరాధీశులు చోరస్త్రాము లె నుచలంప విష్ణుయశం
దనవిప్రునికె గల్గె యను పేర నబ్ధిపింహగలం జేసె యుల్లనియె. 63

మ. సరసిం బాసి ¹వేయుకాలవలయోర్జిక విష్ణునం ద్రన శ్రీ
కరనానా ²ప్రకటావతారము లసంఖ్యాతంబు లుద్విసురుక
సురలుక బ్రాహ్మణసంయమిండులు మహామల్ విష్ణునంశాంశజల్
వారి కృష్ణండు బలానుజన్మక డెడలే శ దావిష్ణుఁ డే నేర్పకన్. 64

క. భగవంతుం దగువిష్ణుం జగముల కెవ్వేళ రాక్షసవృథ గలుగుం
దగ నవ్వేళలఁ ³దడయక, యగయగమునఁ బుట్టి కాచు శ సుద్యల్లిం. 65

ఆ. "తిరహస్య మెననహాజన్మకథనంబు, మనుజుఁ డెవ్వఁ డెరి శ మాపు రేవు
బాల భక్తితోడఁ శ జదివిన సంసార, దుఃఖరాశిఁ బొసి శ తలఁగి చోవు. 66

వ. వినం డరూపుండయ్యేకరూపుండయు యాత్మయనంబుం గుజీప్రసికి బరమేశ్వరు
మాయాగుణంబులైన మహాదాదిరూపంబులచేరి నాత్మస్థానంబులందు విరచి
తంబైనస్థులకేరీరంబు గగనంబునందు. పవనా శ్రుతి మేఘున మూహంబును గాలి
యందుఁ బార్థివధూళిధూసరత్వంబును నేరీతి నారీతి ద్రవ్య యగునాత్మయందు
⁴దృశ్యమై బుద్ధిమంతులు గానివారిచేత నారోపంపంబును నినులరూపంబుకంటె
నదృష్టగుణం బయు యశులంబైనవస్తువ టుజేసి వృక్షంబు గాక సూక్ష్మంబై
కరచరణాదులు లేక జీవునికి నొండొకరూపంబు పరిచితం బయు యుండు సూ
క్ష్మంబులైనవివలన నుత్తరాంతిగమనాగమనంబులం బున్నన్యూబుద్ధోచునెప్పు
డీనూ సూక్ష్మరూపంబులురెండుస్వరూపసమ్యక్జ్ఞానంబులం జేసి ప్రతిషిద్ధంబులగు

1. కాయ-బాహు-కాంతక. 2. ఘటనావతారము. 3. దడయక. 4. దృశ్యకృష్ణమివృక్షకృష్ణము

నవిద్యోజేసి యాత్మనుఁ గల్పింపఁబడ్డ వనెడి హేతువునలన నప్పు డాజీవునకు
బ్రహ్మవచ్చునం బగు దర్శనం బన జ్ఞానంబునఁజేసి యేకస్వరూపంబు విశార
దుం డైనయూశ్వరుని దైక్రీడించుచు నవిద్య యనఁబడుచున్నమాఱు యప
రత యై యెప్పుడు దాన విద్యారూపంబునం బరిణత యగు నప్పుడు జీవోపాధి
యనుననూలసూక్ష్మరూపంబు దహించి జీవుండు గావుంబు లేక తేజరిల్లువహ్ని
చందంబునం దాన యుపరతుం డయి బ్రహ్మస్వరూపంబునం బొంది పరమానం
దంబున విరాజమానుడగు నట్లు తత్త్వజ్ఞులు సెప్పుదు రని నూతుండి ట్లనియె.

చ. జననము లేక కర్మములభాడలుఁ బోక సమస్తచిత్తవ
ర్తనుఁ డగుచక్రీం గవు లుగదారపదంబుల జన్మరక్మముల్
వినుతులు సేయు చుండుదురు శ వేదరహస్యములందు నెందుఁ జూ
చిన మఱి లేవు జీవునికిఁ శ జెప్పినకెవడి జన్మకర్మముల్ . 68

మ. భువనక్రేణీ నమోఘలీలుఁ డగుచుం శ బుట్టించు రక్షించు పం
తవిధిం జేయు మునుంగఁ డందు ఒహుభూతివ్రాతమం నా త్మతం
త్రవిహరస్థితుఁ డై వడిందియసమస్తప్రీతియుఁ దివ్యుఁ
దవిధంగిన్ గొనుఁ జిక్కఁ డిందియములం శ ద్రిష్టఁ నబంధించుచున్ . 69

చ. జగదధినాథుఁ డైనహరిసంతతిలీలల నామరూపముల్
దగిలి మనోవచోగతులఁ శ దార్శికచాతురి యెంత గల్గినా
మిగిలి కుతర్కవాది దగ శ మేరలు సేసి యెఱుంగ నేర్చునే
యగణితనర్తనక్రమము శ నజ్ఞుఁ డెఱింగి నుతింప నోవునే . 70

ఉ. ఇంచుక మాయ లేక మది శ నెప్పుడుఁ బోయనిభక్తితోడ వ
ర్తించుచు నెవ్వఁడేని హరిదివ్యపదాంబుజగంధరాశి సే
వించు నతం డెఱుంగు సంప్రవింశభవాదుల కైన దుర్లభో
దంచిత మైవయూహరియ్యువారమవాద్యులికర్మమార్గముల్ . 71

మ. హరిపాదవ్యయధక్తి మీవలన ని శ బూరూఢ మె యుండునే
తిరుగంబాఱుచి తివృత్తి హరిపై శ పించి మీలోపల
ధరణీదేవలిలార మీంలు మివ్యాధిన్యు సమ సజ్జులు
హరిఁంతఁ మీముఁ జెంద వెన్నెడును జగన్మాంతివృథాయోగముల్ . 72

— శ్రీమహాభాగవతరచనాదివృత్తాంతము. —

సీ. పుణ్యకీర్తనుఁ డైనశ్రీమదనీశుదత్త మై, బ్రహ్మశిల్పం బైనశ్రీభాగవతము
సకలపురాణరాధము దొల్లలోకభద్రముగఁ గన్యముగఁ మోదముగఁ బ్రీతి
భగవంతుఁ డగువ్యాసభట్టారకుఁ డొనర్చి, శునిఁ దనయెదుతపశుతునిచేతఁ
జదివించె నింతయు శ సకలవేదేశహాసములలోపల నెల్ల శ పార మైన

ఆ. యీశ్వరాణ మేల శ నెలమి నాశుకయోగి, గంగనడుమ వచ్చి శ ఘనవిశ్రాంతి
యొనవి మునులతోడఁగఁపవిష్టుఁడగుపరీక్షింపఁ జేయఁ దడుగఁ శరణివేనుడు.

వ. కృష్ణుండు ధర్మజ్ఞానాదులతోడం దనఁగోలంబునకుం జరిగెనుటం గలికల
దోహాధికారంబున నష్టదర్శనులును ననులకు నిప్పుడిప్పురాణంబు గమలబంధుని
భంగి నున్నది నాఁ డందు భూరితేజం డను కీర్తించుచున్న విప్రర్షి వలన నే
బలిచిన క్రమంబున నామదికి గోవరించినంతయు వినిపించెద ననిన సూతునకు
మునివరుండైనశౌనకుం డిట్లనియె.

74

శా. మాతా యే యుగవేళ నేమిటికి నెరవోటకా¹ మునిశ్రేష్ఠు లే
శ్రోతల్ గోరిన నేమిహేతువునకై శ్ర శోధించి లోకైక ప
ఖ్యాతిక వ్యాసుఁడు మున్ను భాగవతముం గల్పించెఁ దత్సమ్రాజ్యం దే
ప్రీతిక రాజున కీపురాణకథఁ జెప్పెం జెప్పవే యంతయున.

75

వ. బుధేంద్రా వ్యాసపుత్రుం డైనశుకుం డనుచుచోయోగి సమదర్శనుం డేకాంత
మతి మాయాశయనంబునలనం దెలిసినవాఁడు గూఢుండు మూఢునిక్రియ
నుడు నిరస్తభేదం దడియునుం గాఁ.

76

తరలము. శుకుండు గోచరియై లేక పైఁ జనఁ శ జూది తోయమలందు ల
జ్జను జలింపక చీర లొల్లక శ చల్లు లాడెడి దేవక
స్యకలు హా శుక యందు వెన్నఁ జనంగ వ్యాసునిఁ జూది యం
శుకములగా ధరియించి సిగ్గున శ సుక్తి రందలు ధినిధి.

77

వ. మఱియు నగుండు తనుండు నై చనుతనకొడుకుం గని వస్త్రపరిధానం బొన
రింపకవస్త్రధారియు వృద్ధుండును నైనతన్నుం జూది చేలంబులు ధరియించుదేవ
రమణులం గని వ్యాసుఁడు కారుణ బడిగిన వారలు నీ పుత్రుండు శ్రీపురుషు
లనెఱుఁగెనదృష్టి లేక యుండు మఱియు నతండు నిర్వికల్పుండు గాన నీకు నతనికి
మహాతిరంబు గల దని రట్టిసుకుండు కురుబాగలదేశంబులు సాధ్వి హస్తీరా
పురంబునఁ జొరజనంబులచే నెల్లు జ్ఞాతుం డయ్యె మఱియు నుష్మత్తుని
క్రియ మూఁగ దెలుగున జనుభంగి నుండునమ్మచోయోగి రాక్షసి యొన
పరిక్షి స్మహారాజుతోడ సంవాదం జెల్లు నీడించె బహుకాలకథనీయం బయున
శ్రీ భాగవతగమవ్యాఖ్యానం బేరేతి సాగి నయ్యోగిముఖ్యుండు గృహస్థుల
గృహంబుల గోవులు బడికినయూతనడవు గాని నిలువబడం దతండు గో
దోహానమాత్ర కాలంబు సంవరించినసంబులు తీరంబు లగు నందు పెద్ద
కాలం బేకప్రదేశంబు నెల్లుండె భాగవతోత్తముండైన జనసాయినిసన్మకర్మం
బు లేపకాంబులు వివరింపుము.

78

- సీ. పాండవవంశంబు శ్రీ బలము మానంబును, వర్ధిల్ల గడిమి నెరవ్వఁడు మనియెఁ
బరిపఁధిరాజులు శ్రీ భర్తాదిధనముల, వర్ధించి రెవ్వనియఁఘ్రియగముఁ
గుంభజకర్ణాదికరుధటవ్వాహంబు, సాచ్చి చెండాడ నేకకూరుతండ్రి
గాంగేయసైనికాకాంతగోవర్ధంబు, విడిపించి తెచ్చె నేవీరుతాత
- ఆ. యట్టిగాధకీర్తి శ్రీ యగుపరీక్షిన్మహా, రాజు విడువ రానిరాజ్యఃక్రియ
బరిహరించి గంగఁ బ్రాయోపవిష్టుడై, యనువు లుండనేల శ్రీ యడఁగియుండె.
- ఉ. ఉత్తమకీర్తి లైనమనుజోత్తము లాత్మహితంబు లెన్నఁడుం
జిత్తములందుఁ గోరరు హాసించియు లోకుల కెల్ల నర్థసం
పత్తియు భూతియుఁ సుఖము శ్రీ భద్రముఁ గోరుదు రన్యరక్షణ
త్యుత్తమ మైనమేను విభుఁ శ్రీ దూరక యేల విరక్తిఁ బాసెనో. 80
- క. సారముల నెల్ల నెఱుంగుదు, పారగుడవు భాషాండు శ్రీ బహువిధకథనో
దారుడవు మాకు సర్వముఁ, బారము ముట్టంగఁ దెలియఁ శ్రీ బలుకు మహాత్మా.

... వ్యాసుండు వ్యాకులచిత్తం దై చింతించుట. ...

వ. అని యడిగిన శౌనకాదిముని శ్రేష్ఠులకు సూతుం డిట్లనియెఁ దృతీయం బైన
ద్వాపరయుగంబు దీటునమయంబున నుపరిచరవసువువీర్యంబున జన్మించి వాసవి
నాఁ దగు సత్యవతియందుఁ బరాశరునికి హరికళంజేసి విజ్ఞాని యయినవేద
వ్యాసుండు జన్మించియొక్కనాఁడు బదరికాశ్రమంబున సరస్వతీజలంబులన్నానాది
కర్మంబులం దీర్చి శుద్ధి యై పరులు లేనిచోట నొంటి గూర్చుండి సూర్యోదయ
వేళ సతీతానాగతవర్తమానజ్ఞుం డయినయాముషి వ్యక్తంబు గానివేగంబు గల
కాలంబునంజేసి యుగధర్మంబులకు భువి సాంకర్యంబు వొందు యుగయుగం
బుల భౌతికశరీరంబులకు శక్తిసంపన్నం బగుఁ బురుషులు నిస్సత్త్వము దైర్వ
శూన్యులు మంద ప్రజ్ఞు లల్పాయువులు దుర్బలులు నయ్యెద రని తఁదివ్యదృష్టిం
జూచి సర్వవర్ణాశ్రమంబులకు హితంబు నేయం దలంచి నలువురు హాతల
చేత ననుష్ఠింపం దగి ప్రజలకు శుద్ధికరంబులయినవైదిక కర్మంబు లగుయజ్ఞంబు
లెడలెగ కుండుకొఱకు నేకం బైనవేదంబు ఋగ్యజుస్సామధర్మణంబు లను
నాలుగునామంబుల విభాగించి యితిహాసపురాణంబు లన్నియుఁ బంచమవేదం
బని పల్కె నందు. 82

సీ. వైలుండు ఋగ్వేదప్రపథసంబు దొరఁకొనె, సామంబు జైమిని శ్రీ చదువుచుండె
యజువువైశంపాయనాఖ్యుండుగైకొనె, దుది నధర్మము సుమంతుఁడు పఠించె
నఖిలపురాణేతిహాసముల మాతండ్రి, రోమహర్షణఁడు నిరూఢిఁ దాల్చె
దమతమవేద మారతపసులు భాగించి, శిష్యసంఘమునకుఁ శ్రీ జెప్పి రంత
తే. శిష్యులెల్లనునాత్మీయశిష్యజుల, కంతబహుమార్గములఁ ద్రుంచియనుమతింపఁ

జెక్కకాఖలు గలిగి యీశ్వరభిలోన, నిగమ మొప్పురుభూసురనివహమందు,
 వ. ఇట్లు మేధావీహీను లయిన సుదక్షులచేత నట్టి కేదంబులు ధరియించుట
 చున్నవి మఱియు దీనపక్షులుగ డయి వ్యాసుండు శ్రీశూద్రులకుఁ ద్రైవిధికాధ
 ములకు నేదంబులు విన నర్హులు గావు గావున మూఢుల కెల్ల మేలగు నని
 భారతాఖ్యానంబు సేసియు నచున్నది భూతకారణంబునందుఁ దనహృదయంబు
 సంతసించు కున్న సరస్వతీతటంబున నొంటి యుండి హేతువు వితిర్కించుచు
 దనలో నిట్లనియె.

84

సీ. వ్రతధారి నై వేదవహ్నిగరుశ్రేణి, మన్నింతు విహితకర్మములఁ గొఱుత
 వడ కుండ నడవుదు శ భారతవివర్ణముఁ, లలితి నేదార్థభావ మెల్ల
 మునుకొని శ్రీశూద్రమఖ్యధర్మము లందుఁ, జలిపి నే. జెల్ల శ నీనఁజేసి
 యాత్మ సంతస మంద శ నాశ్రయో నీనుండు, సంతసించక యున్నవహడ దోఁతె
 అ. హరికి యోగివరుల శ కభిలషితం బైన, భాగవతవిధంబుఁ శ బలకవైతి
 మౌనమయ్యెఁజలివిశ్రమెనయదును, తి, ననుచున్న ననుచున్నయవసరిమాన.

→ శ్రీ బాహునికడకు వారడండు వచ్చుట. ←

సీ. తనచేతివల్లకీతం శ్రీ¹చయంబున, సతతనారాయణశబ్ద మొప్పు
 నాననసంభూతహరిగీతరవసుధా, ధారల యోగీంద్రత్రయము సాకశఁ
 గపిలజటాభారతకాంతిపుంజంబుల, ఓశలు ప్రభాగదీధితి వహింపఁ
 దనుఁగైతులసిక్తానామగంధంబులు, గగనాంతరాళంబుఁ శ గప్పికొడంగ
 అ. వచ్చె మింఁడుండి శ వానవీరందను, కడకు మాటలాడ శ గుడియిలోడ
 భద్రవిమలకీర్తికారగుఁ డాచార్య, నయః శారదాండు శ నారకాండు.

86

క. కనియెన్ నారదఁ డంగిరె, విశ్వయోగిలాసుఁ గగనవిభజనవిద్యా
 జనితోల్లాసుఁ భవదుఃఖిని, రాసుఁ గురుమనోవిశ్వాసుఁ వ్యాసుఁ.

87

వ. ఇట్లు నిజాశ్రమంబునకు వచ్చిననారదు నెఱిగి లేచి వ్యాసుండు వివిధశ్రమం
 బులం బూజించిన నతండు లేనగవు నెగడసిమొగంబుతోడ విపంచికారంత్ర
 వేల మీటుచు నిట్లనియె.

88

ఉ. ధాతవు భారతశ్రుతివిధాతవు వేదపదార్థజాల ని
 జ్ఞాతవు కామమఖ్యురపుష్కలకేతవు బ్రహ్మశక్తిని
 శ్లేతవు యోగినేతవు విద్యుత్తుండ వీవు చలింఁ చెల్లకే
 కాతరుకైవడిక వగవఁ శ గారణ మేది పరాశరాత్మజా.

89

వ. అనినఁ బారాశరయ్యం డిట్లనియె.

90

క. పుట్టితి వజ్రతనువునఁ జే, పట్టితివి పురాణపురుషభజనము పదమల్
 పట్టితివి దిక్కలం దుది, ముట్టితివి మహాప్రబోధకమున మునినాథా.

91

వ. అదియునుం గాక నీవు నూర్వ్వనిభంగి మూఁడులోకంబులం జరింతువు వాయువు
ఁగిది నఖిలజనులలోనకా మెలంగుదువు నర్హజ్ఞుండ వగుటంచేసి. 92

క. నీ కెఱుంగ రానిధర్మము, లోకములను లేదు బహువిధలోకిది నీ వీ
నాకొఱత యెట్టి దంతయు, నాకుకా వివరింపవయ్య నారద కరుణన్. 93

వ. అనిన నారదుం డిట్లనియె. 94

ఉ. అంచిత మైనధర్మచయ శ మంతయుఁ జెప్పితి వందులోన 1నిం
చించుక గాని విష్ణుకథ శ లేర్పడఁ జెప్పవు ధర్మముల్ ప్రపం
చించిన మెచ్చునే గుణవిశేషము లెన్నినఁ గాక నీకు నీ
కొంచెము వచ్చు తెల్ల హరిఁ శ గోరి నుశింపమి నార్యపూజితా. 95

మ. హరినామస్తుతి సేయకావ్యము సువర్ణాంభోజపాంసావళీ
సురుచిభ్రాజిత మైనమానససర్వస్సూర్తికా నెఱుంగ గొందు శ్రీ
హరినామస్తుతి లేనికావ్యము విచిత్రాత్మార్హస్వతం బయ్యు శ్రీ
కరమై యుండ దయోగ్యదుర్మిలివర్తకా కోలగర్తకృతినన్. 96

మ. అవశబ్దంబులఁ గూడియోక హరిచరిత్రాలాపముల్ సర్వపా
పపరిత్యాగము సేయుఁ గావున హరికా శ భావించుచుం బాడుచుకా
జవముల్ సేయుచు వీనులకా వినుచు నశ్రాంతంబుఁ గీర్తించుచుం
దవముల్ సాధులు ధన్యతాదురు గదా శ త త్త్వజ్ఞు చింతింపుమా. 97

వ. మునీంద్రా నిర్గతకర్మంబై నిరుపాధికం బైజ్ఞానంబు హరిభక్తి లే కున్న
శోభితంబు గాదు ఫలంబు గోరిక కర్మం బీశ్వరసకు సమర్పణంబు సేయ
కున్న నది ప్రశస్తంబై యుండదు. భక్తిహీనంబు లయినజ్ఞానవాచాకర్మ
కౌశలంబులు నిరర్థకంబులు గావున మహాసభావుండవు యథార్థధర్మసంధవు
సకలదిగంతధవళీకీర్తివి సత్యరతుండవు ధృతవ్రతుండవు నగునీవు నిఖిలబంధ
మోచనంబుకొఱకు వాసుదేవుఁలీలావిశేషంబులు భక్తితోడ వర్ణింపుము
హరివర్ణనంబు సేయక ప్రకారాంతరంబున నర్థాంతరంబులు వివక్షించి తదివ
యోక్తరూపనామంబులంచేసి పృథగ్గర్భనూ దైవవానిమతి పెనుగాలిచేతఁ
ద్రిప్పంబడి తప్పం జననావచందంబున నెలవు సేర సేరదు కావ్యోర్మంబులందు
రాగంబు గలప్రాకృతజనులకు నియమించినధర్మంబులు సెప్పి²శాసకుండ వగునీ
నడవడి దగ దది యెట్లు లనిన వార లదియె ధర్మం బని జుగప్సితంబు లగుకావ్య
కర్మంబులు సేయుచుఁ దత్త్వజ్ఞానంబు మఱియు గావున బుద్ధిమోహంబు జని
యింపక తత్త్వప్రదుండవై వ్యథావియోగంబు సేయు మని మఱియు నిట్లనియె.

చ. ఎఱిగెడువాఁడు కర్మచయ శ మెల్లను మాని హరిస్వరూపముకా
నెఱయ ³ నెఱుంగునవ్వలను శ నేరుపుఁ జూపు గుణానురక్తుఁ డై

1. నీ చించుక, 2. కాంతండ, 3. నెఱింగెడిన్ నలను శ సేరుపుఁ; నెఱుంగుఁ జూను మది శ నేరుపుఁ.

తెలుగున లేక కృష్ణుడు. ౧ దేశాధనాశ్శలిమానము క్కుడై
యెలుగవివాదిని బలియై కిత్తనినీ చలనిండ్ల చెప్పమా.

99

చ. తనకులధర్మమాకా విడిచి ౧ హాసవశైరిపభారనిగనూల్
ఁచినది కేవలసేన పరిపానము మౌనక యెన్నడేనిం బ
చ్చిన వలుతున నైన నది కి సిద్ధి వహించుం జేయసేవ బా
సిన గులధర్మగౌరవము. ౧ సిద్ధి వహించు నె యెన్ని నీనులన్.

100

వ. అదిగావున నెలుక గలనాడు, హరిసేవకుం బ్రహ్మత్వంబు సేయం దగు గల
క్రమంబున సుఖదుఃఖంబులు ప్రాప్తంబు లయినను హరిసేవ విడువం దగదు
దానంజేసి బ్రహ్మసావరపర్యంతంబు దిరుగు చున్న జనులకు నెమ్మది పొంద
రాదట్టి మేలు సిద్ధించు హరిసేవకుం దగవారము నీచజన్మంబు నొందియ
నన్యక్రియ సంసారంబునం జిక్కిండు, క్రమృత హావరణ స్మరణంబు జేయ
భక్తిరసశీకృతుం డయి విడువ నిచ్చుగింపడు, నుతియును.

101

నీ. విష్ణుండు విశ్వంబు క విష్ణునికంటెను, వే బేమియును లేదు క విశ్వమునకు
భవవృద్ధియము లాకరమేనుచే దగు, నీ వెలుంగుదు గాదె క నీముఖమున
నెఱిగింపబడ్డది క యేకదేశము న నీ, భవనభద్రమునకై క పుట్టినట్టి
హరికళాజాతుండ క నని విచారింపుమా, రమణలో హరిపరార్థక్రమము తెల్ల
ఆ. వినుతిసేకు మీపు కవికియుం జదావును, వాసమతులనయముం దపముధృతియు
గలిమి తెల్ల ఫలము క గాదె పుణ్యశ్లోకుం, గమలనాభుం బొగడం క గలిగినని.

— భారసుని పూర్వజన్మ పుష్కారము —

వ. మహాత్మా! నేను బూర్వకల్పంబునం దొల్లిజన్మంబున వేదవాదులయింటివాసికిం
బుట్టి పిన్ననాడు వారలచే బనుపంబడి యొక్క వాసకాలంబున బాతుర్వాస్యం
బున నేకస్థలనివాసంబు సేయ నిశ్చయించినయోగిజనులకుం బరిచర్య సేయచోట.

క. ఓటమితో నెల్లప్పుడుం, బాటవమునం బనులు నేసి క బాలరకడ కే
యాటలకుం బోక యొకజం, బాటంబును లేక భక్తి క నలుపుదు నవఘా.

104

క. మంగళ మనుచును వారల, యెంగిలిభయింతు నాన క కెండకు నోడన్
ముంగల నిలుతును నియతిని, వెంగలిక్రియం జనుదు నురువికేకముతోడన్.

వ. ఇట్లేను నష్టకాలశరత్కాలంబులు సేవించితి నాగును నాయుండుంగృహసేసి రంత.

కా. వారల్ కృష్ణచరిత్రముల్ నదువగా క వర్ణింపగా బాడగా
నారావంబు సుధారసప్రతిమ మై క శ్రాంతముకా వీనులం
దోరంబై పరిపూర్ణమైనమది సంప్రతోషించి నే నంతటం
బ్రాంధించితి విష్ణుసేవ కిరతరప్రారంభమాయుండ నై.

107

1. 'జనులకు దుఃఖంబులట్ల దుఃఖంబులు ప్రాకృతకర్మాధీనము లై సిద్ధించు నెమ్మది' అని అచ్చువది.

చ. ఇట్లు హరిసేవారతింజేసి ప్రసంచాతీసుండనై బ్రహ్మహూతకులడ నయిననాయుడు
సూలసూక్తం బయినయీశరీరాబు నిజమామూర్తిగను బని యొప్పుహాత్తు లగు
యోగిజనులమూలంబున రజ సమోగణుపరిహారిశి వయినభక్తి సంభవించె
సంతఃజాతుర్మాత్యంబునింపి నయ్యోగిజనులు హాత్తు సేయవారై రిష్టగుంబున.

మ. అపచారంబులు లేక నిశ్చలచరకార్యభక్తియు కుండనై
చపలత్వంబును మాని నేఁ గొలువఁగా శ సంప్రీతు లై నారు ని
ష్కపటత్వంబున దీనవత్సూతతోఁ గా కుణ్యసంయుక్తు లై
యుపదేశించిరి నాకు సీత్యరహస్యహరవిజ్ఞాన యన.

109

వ. ఏను ను వారియుపదేశంబున వాసుదేవునిమామూలభావంబు దెలిసి నీశ్వరుని
యందు సమర్పితం బయినకర్మంబు దాసత్వయంబు మానవ నౌషధం బగు
నేద్రవ్యంబువలన నరోగంబు జనియించె నాద్యక్షుని బాహ్యంబు మానవ
నేరదు ద్రవ్యాంతరంబుచేత నైసచిత్తు మానవ హాపు నవ్విగుంబున గర్మం
బులు సంసార హేతుకంబు లయ్యు సీత్యరార్పితంబు లై తాను తమ్యుజెలు ను
కొన నోపియుండు సీత్యునియందుఁ జేయంబుకర్మంబు విజ్ఞాన హేతుకం బై
యీశ్వరసంతోషణంబులు భక్తియోగంబులం బుట్టుచు సీత్యరశిక్షుజేసి
కర్మంబులు సేయువారలు కృష్ణగుణామృత న స్మరణంబులు సేయుచు పుణవ
పూర్వకంబులుగా వాసుదేవ ప్రద్యుమ్న సంకర్త జానిరుద్ధమూర్తినానుంబులు
నాలుగు భక్తిం బలికి నమస్కారంబు సేసి మంత్రమూర్తియు మూర్తి
శూన్యండు నయినయజ్ఞపురుషుం బూజించుపురుషుండునమ్యుగర్వనం డగు. 110

క. ఏ నివిధమునఁ జేయఁగ, దానవకులవైరి నాకుఁ గ దనయంబుల వి
జ్ఞానము నిచ్చెను మదను, మానము నతఁ డెఱు గు సేపు శ సలుపుము దీవిన్. 111

క. మునికులములోన మిక్కిలి, వినుకులు గలవాడ నీవు శ విభుకీర్తులు నీ
వనుకూలతఁ బొగడుము విను, ¹జనకులములదుఃఖ మెల్ల శ శాంతిం బొందన్.

వ. ఇట్లు నారదుజన్మకర్మంబులు వివి క్రమము వ్యాసుం డిట్లనియె. 112

మ. విను మాభిక్షులు నీకు నిట్లు కరుణా శ విజ్ఞానము జెప్పి పో
యిన బాల్యంబున వృద్ధభావమున ని శ కీర్తి సంచారమున్
సన నీ కిప్పుడు పూర్వోల్బయతి యేజాతం బ్రదీపించె: ద
త్తువుం బాసినచంద మెట్లు చెపుమా శ దాసేనుత త్వంబుతోన్. 114

వ. అని యిట్లు వ్యాసుం డడిగిన నారదుం డిట్లనియె దాసపుత్తుండ సయినయేను
భిక్షులవలన పారివిజ్ఞానంబు గలిగి యుండుత.

115

నీ. మమ్ము నేలినవానిముదిరంబునఁ గల, పను లెల్ల: గ్ర సమున శ భక్తి జేసి
తనపరాధీనతఁ గ దలఁపను సొలసితి, నలసితి నాఁగొటి శ పను కు వచ్చి

మాపును శేఖరుని మాటల్ని మోసాంబు, నొంపార మద్దామః శబంధుడువ్వ
 దేశాంబు నిపుడు మోసంబుల గొంగులజేల్చి, సర్మిలిన స్పిట్టుల రస ముప
 ల. నేను విడిచి పోక శ్రమలబులడిల నన్ను, మోహించి యెఱుక శ్రమోసహక
 మాలుచింతి లే. శ్రమానైన యేనేడ, బాంసగుడు గొన్నెవ్వసరములు.
 క. సననము వెలుపడి తెరువు, జెరక మాటల్ని రాత్రి శ్రవణటివేళ
 మొనవురిమఠంగ నొకఫణి, సుభాగం గలచెద్రొక్కబడి మునినాథా.
 క. నీలామితభాగఫణి, వ్యాధిలవిషమహాగ్రహహిజ్ఞాన
 మాలామిలపాతిర యై, వ్రాతక నను గన్నెల్లసనుమలిమీదన్. 118

ఉ. తల్లి ధర్మత్రిపై నొలుగి తల్లడపాలును జెగది చిత్తము
 బల్లటిలంగబ్రాణములు శ్రవసింజూచి కలంగ కేను
 యలములోన¹ మోహనుచి నొండ నంగము హాస మేలురా
 జల్లె నటండు విష్ణుచక్రచింతయున్నగ బద్ధి జీవుచున్. 119

వ. ఉత్తరాభిముఖుండనై యేను పెడిల జనుచుంబులు మరంబులు బట్టణంబులు
 గ్రామంబులు బల్లెలు మందలు గొంతెల్లదనవాంబులు వనంబులు నుప
 వనంబులు జిత్రధాతువిడిత్రంబు లయిన పర్వతంబులు సమాదకరికరవిధిత
 ఖలు గలతాఖలు నవారితనివారితపథికజనశ్రమాతిరేకంబు లై నతటాకంబులు
 బహువిధసిహంగ సనదమనోహరంబులై మిచారవిదనుభుపానపరవశపరిభ్రమ
 ద్భ్రమరసుందరంబు లైన సరోవరంబులు దాటి చనుచు తుత్పిపాసానమేతుండ
 నై యొక్కనదీహదంబులు గురు లిడి శుచి నై నీకు ద్రాపి గతశ్రముండనై.

క. సాలాపృకి కపి భిల్లుక, కోతభ లలాయ శిల్యభూక శిరభ శా
 ర్దుల శత గవయ ఖడ్గ, వ్యాళాజగ రాదిభమునమవ్యమునన్. 121

వ. దుస్తరంబులైన నవవేణుకీచక గుల్మలతాగవ్వారంబులొంటి నొక్క రావిమ్రా
 డగ్గఱు గూర్చుండి యే విన్నచందంబున నాపూదయగతుం బరమాత్మ
 స్వరూపు హరిం జింతించితి. 122

శా. ఆనందాశ్రులు గన్నులక వెడల రోమాంచంబుతోఁ దత్పద
 ధ్యానారూఢుడ నైననాతఁపులో శ్రవదేవుడుండోచి నే
 నానందాభిగతుండ నై యెఱుగ లేక నైతి ననున్న శిర్షున్
 నానాశోకహ మైనయత్తనువు గానక లేని యట్లంతటన్. 123

వ. లేచి నిలుచుండి క్రమృత నదేవుడివ్యాకారంబు జూడ నిచ్చించుచుహృదయం
 బున నిలుపుకొని యాతురుండునుంబోలెఁబాచియుంగాన లే నిర్మనుష్యులైన
 వనబుంసం జరియించుచున్ననన్ను నుద్దేశించి వాగగోచరుడైన హరి గంభీర
 మధురంబు లైనవచనంబుల శోకం బుపకమింప జేయుచందంబున నెట్లనియె.

- ఉ. ఏల కుచూర శోషిలంశ్ర నీజనసంబున నమ్ముఁ గానఁగాఁ
బాంపు నీవు కామముఖఃపల్కముఁ జెందెదవు నేని ని
రూపితకర్ముఁ డైనమునిఃపూర్ణుఁడు గాని ¹కుయోగి గానఁగాఁ
జాలఁడు నీదుకోర్కి కోనకాగుబుకై నిజమూర్తి జూపితిన్. 125
- క. నావలనికోర్కి యూరక, పోవదు విడిపించు దోషరపుంజములను ను
తేనెవం బుట్టుచు వైశమ, భావింపఁగ నాదుభక్తి శ బాలక వింటే. 126
- క. ²నాయండులమతి గలిగిన, వాయదు జన్మంతరమున శ బాలక నీ వీ
కాయంబు విడిచి మీఁదట, మాయచుమతిఁ బుట్టె గలపురమధ్య క్షుడవై. 127
- ను. విను మీసృష్టి లయంబు నొంది యుగముల్ శ వే యొకకాలంబు యా
మిని యై పోయెడిఁ బోవఁగాఁ గలుగుఁ జూ శ మీఁదం బునస్సృష్టి యం
దు నిరూఢస్మృతితోడఁ బుట్టెవపు నిర్దోషుండ వై నాకృపన్
ఘనతం జెందెదు శుద్ధసా త్వికులలో శ గణ్యుండ వై యర్భకా. 128
- వ. అని యిట్లాకాశంబు మూర్తియు ముగ్యేవాడకంబు సిశ్వాసంబును గా నొప్పి
సర్వనిరూపకం బైనమహాభూతంబు పలికె యూర కున్న నేచు మస్తకంబు
వంచి మ్రొక్కి తత్కరుణను సంతసించుచు మదంబు దిగనాడి మిచ్చరంబు నిడిచి
కామంబు నిర్దించి కోధంబు వర్జించి లోభమోహంబుల వెడలనడిచి సిగ్గు
విడిచి యనంతనామంబులు పఠించుచుఁ బరమభద్రంబు లయినతచ్చైత్రంబులం
జూతింపుచు నిరంతరసంతోషుండ నై కృష్ణుని బుద్ధినిలిపి నిర్మలాంతఃకరణంబుల
తోడ విషయవిరి కుండ నై కాలంబున కెదురు నూచుచు భూమిం దిరుగుచు
సుండునంతరింగంతికాలంబునకు మెఱుంగుమెఱసిన తెఱంగునమృత్యువుదోచినం
బంచభూతమయం బయి కర్మస్వరూపం బయినపూర్వదేహంబు విడిచి హరికృపా
వశంబున శుద్ధస త్వమయం బైన భాగవతదేహంబు సాద్భితి సంతంక్షలో
క్యంబు సంపారించి ప్రళయకాలపయోరాశిమధ్యంబున శయనించి నిదుర పోవ
నిచ్చగించునారాక్షాఃమూర్తి యయిన బ్రహ్మనిశ్వాసంబువెంట నతనిలోపలం
బ్రవేశించితి సంత సహస్ర యుగపరిమితం బైనకాలంబు సనిన లేచి లోపంబులు
సృజింప నున్మోగించుబ్రహ్మప్రాణంబునలన మరీచిమ.ఖ్యు లగుమునులును
నేనును జన్మించితి మందు నఖండతి బ్రహ్మచర్యుండనై యేమి మూఁడులోకంబుల
బహిరంతరింబులందు మహావిష్ణుని యనుగ్రహంబున నడ్డంబు లేక యాశ్వరద త్త
యై బ్రహ్మభివ్యంజకంబు లెన స పస్వరింబులువయంతిన మ్రోయుచున్నయా
వీణాలాపనితంజసి నారాయణః ధాగినంబు నేయుచుఁ జరుండు చుండుదు.
- ఆ. త్తరహమఁ డమునదేవుడు పిమ్మిడు, తనిచరిత్ర మేచు శ దవిలి పాడఁ
జీరబడ్డవానిఁ దలుపున నే తెచ్చి, ఘనము నాయునునఁ శ గాన వచ్చు. 130

- క. వినుమీ సంసారం బను, వనధిభో¹మనిగి కర్మరవాంఛలచే వే
దనఁ బొందెడువానికి విష్ణునిగుణశర్లము జేవ శ్రమమ్ము మునీంద్రా. 181
- చ. యమనియమాదియోగముల శ్రాంతియై త్రిత మయ్యె గామరో
మములఁ బ్రవృద్దితఁబ యగు శ్రాంతి వహింపదు విష్ణుసేవచే
గ్రమమున శాంతి గైకొనినశ్రేవడి నానాశరీరజన్మక
ర్మములరహస్య మెల్ల మునిగమండన చెప్పితి నీవు గోరినన్. 182
- వ. అని యిట్లు భగవంతుం డగునారంభండు వ్యాసమునీందుని వీడ్కొని వీణ
వాయింతుచు యదృచ్ఛాచూర్ణంబునం జనియె నని సూతుం డిట్లనియె. 183
- క. వాయింతు వీణ నెప్పుడు, మ్రోయుంతు మాకుండుగీతములు జగములకుఁ
జేయించుఁ జెవులపండువు, మ్రోయుంతు నఘాళి నిట్టిమతి మఱి గలఁడే 184
- వ. అని నారదుం గొనియూడిన సూతునిం జూచి నారదుమాటలు విన్నవెనుక
భగవంతుం డైనబాదరాయణుం డేమి సేసె నని శౌనకుం డడిగిన సూతుం
డిట్లనియెబ్రహ్మదైవత్య యైవసరస్వతిపడమటితీరంబున ఋషులకునత్ర కర్మవర్ధనం
బులు బదరీతరువండ నుండితంబులు శమ్యాప్రాసం బనం బ్రసిద్ధంబగునాశ్రమంబు
గల దండు జలంబుల వార్చి కూర్పుండి వ్యాసుండు దనమది దిరంబు సేసికొని
భక్తియుక్తం బయనచి తంబునం బరిపూర్ణుం డయినయాశ్రమ్యం గాంచి యాశ్వ
రాధీపమాయాశ్చతం బైనజన్మనిసంసారంబుఁ గని జన్మండు మాయచేత మో
హితుం డై గుణవ్యతిరేకుం డయ్యె మాయాసంగతిం దన్నుఁ ద్రిగుణాత్మకుం
డని యభిమానించుచుఁ ద్రిగుణత్వాభిమానంబునం గర్తయు భోక్తయు నను
నసర్గంబు నొందుననియు నయ్యనర్థంబునకు నారాయణభక్తియోగంబు గాని
యపశమనంబు వేటొకటి లే దనియు నిశ్చయించి. 185
- మ. అవసీచ క్రములొన నేపురుషుఁ డేయామ్నాయముగా విన్న మా
ధవుపై లోకశరణ్యుపై భవములం దప్పింపఁగాఁ జాలు భ
క్తివిశేషంబు జనించు నట్టిధువనశ్రేయంకరం బైన భా
గవతామ్నాయము బాదరాయణుండు దాఁ శ్ర గల్పించె నే శౌప్పంగన్. 186
- వ. ఇట్లు భాగవతింబు నిర్మించి మోక్షార్థి యైవశుకునిచే జదివించె నని చెప్పిన విని
శౌనకుండు నిర్వాణతీర్పరుండును సర్వోపేక్షకుండు నైనశుకయోగి యేమిటి
భాగవతం బధ్యసించె ననవుడు సూతుం డిట్లనియె. 187
- క. ధీరులు నిరపేక్షులు నా, త్మారాములు నెనమునులు శ్ర హరిభజనము ని
ష్కారిణులు చేయు చుందురు, నారాయణుఁ డట్టివాడ శ్ర నవ్యచలత్రా. 188
- క. హరిగుణవర్ధనరతుం డై, హరితీర్పరుఁ డైన బాహురాముని శుభత
త్పరతం బఠించెఁ ద్రిదగ,ద్వంశుంగళ మైభాగవతనిగమంబున్. 189

క. నిగమములు వేయఁ జదివిన, సుగమంబులు గావు ముక్తిసంభాగత్వంబులే
సుగమంబు భాగవత మను, నిగమంబుఁ బఠింప ముక్తినివసనము బుధా. 140

— యి అర్జునుడు పుత్రపూతి యశనశ్శత్రువు నవమానించుట యి—

వ. అని పనికి రాజరి యొనఁగి సీతచారాజు బన్మకర్మముక్తులును బాండవులమహా
ప్రస్థానంబును గృష్ణకథోదయంబును జెప్పెదం గౌరవశృంగారమున్నాదుల
యద్దంబున వీరు లైనవారలు స్వర్గంబునకుం జనినవెనుక భీముఁడాభూతంబున
దుర్యోధనుండు దొడలు విడిగి కూలిన నశ్వత్థామ దుర్యోధనుఁకుం బ్రయంబు
సేయువాఁడై నదురవోవుద్రాపదీపుత్రులశిరంబులు ఖండించి తెచ్చి సమీపించె
నది క్రూరకర్మం బని లోకలునిందింతురు. 141

ఉ. బాలురచావు కర్ణములఁ గ బడ్డె గలంగి యలంగి యోరువం
జాలక బాష్పతోయకణజాలము చెక్కల రాల నేడ్చి పాం
చాల తనూజ నేలఁబడి క బాలిఁ బడం గసి యెత్తి మంజువా
చాలతఁ జూపుచుం జికురకజాలము దువ్వచుఁ గ్రీడి యిట్లునన్. 142

మ. ధరణీకాత్మజ పిపు నీకు వగవన్ క ధర్మంబై యా ద్రాణి ని
మ్మరుణుం డై విదళించె బాలకుల మగ్ధాండీవనిర్మకృభీ
కరబాణంబుల నేడు వానిశిరమున్ క ఖండించి నేఁ దెత్తుఁ ద
చ్చిరముం ద్రొక్కి జలంబు లాడు మిచటన్ క శీతాంశుబింబాననా. 143

వ. అని యిట్లాడంబటిచి తనకు మిత్రుండును సారథియు నైనవారి మేలనుచుండం
గవచంబు దొడిగి గాండీవంబు ధరియించి కపిధ్వజుం డై గురుసుతునివెంట
రథంబు దోలించిన. 144

క. తన్నుం జంపెద నంచు వచ్చువిజయున్ క దర్శించి తద్ద్రాణి యా
పన్నుం డై శిశుహంత గావున నిజప్రాణేచ్ఛ బాతౌ వడిన్
మున్నాబ్రహ్మ మృగాకృతిం దనయకున్ క మోహించి క్రీడింప నా
సన్నుం డౌహరుఁ జూచి పాటుపగిడిన్ క సర్వేంద్రియభ్రాంతిలోన్. 145

వ. ఇట్లోపినంతదూరంబుం బరువిడి వెనుకఁ జూచి రథతురంగంబు లలయుటఁ దెలిసి
నిలిచి ప్రాణరక్షణంబునకు నొందుపాయంబు లేమి నిశ్చయించి జలంబుల వార్చి
ద్రోణనందనుండు సమాహితచిత్తుం డై ప్రయోగంబ కాని యుపసంహారంబు
నేరకయుఁ బ్రాణసంరక్షణార్థంబు పార్థుఁడ బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రంబుం
బ్రయోగించిన నది ప్రచండజ్వలంబున దిగంతరాళంబు నింకి ప్రాణిభయంకరం
బై తోఁ చిన వారికి నర్జునుం డిట్లునయె. 146

నీ. పద్మలోచన కృష్ణ భక్తాభయ ప్రద, వినుము సంసారాన్ని క వేఁచు చున్న
జనులసంసారంబు క సంహరింపఁగ నీవు, దక్క నన్యులు లేరు క దలఁచినాడ

సాక్షాత్కరించిన సర్వేశ్వరగుడవు, ప్రకృతికి నవలీకృత భుండ వాద్య
పురుషుండ 1 చిత్తు ప్రభోధంబుచే మాయ, నడఁచువు నిశ్చేయ సాత్వియందు

అ. మాయచేత మనిగి శ్రమనువారలకుఁ గృప, సేసి ధర్మముఖ్యులచిహ్న మయిన
శుభము సేయు దీప్తరసజనుల నవనిలో, గావఁ బుట్టుదువు జగన్నివాస. 147

క. ఇది యొక భేజము భూమియఁ, జడలును దిక్కులును నిండి శ్రవణంకమ మై
యెదురై వచ్చుచు నున్నది, విదితముగా నెఱుంగ జెప్పవే దేవేశా. 148

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 149

ళ. జహ్మత్సంబునఁ బాటి ద్రోణజుడు దోర్జీలుండు సాణేచ్చునై
బ్రహ్మత్రుం బదె యేసి వచ్చి నదె లోదాహణాని భీభత్స నీ
బ్రహ్మత్రుబునఁ గాని దీని మరలింపరాదు సగహర మీ
బ్రహ్మపత్య మెఱుంగఁ జేయుము వడిక శ్ర బ్రహ్మత్రుముక దీనిపై. 150

న. అనిన నర్జునండు జలంబుల వార్చి హరికిం బ్రదక్షిణంబు వచ్చి ద్రోణనందనుం
డేసిన బ్రహ్మత్రుంబుమీఁద దన బ్రహ్మత్రుబుం బ్రయోగించిన. 151

మ. అవనివోమములందు నిండి తమలో శ్ర నారెండు బ్రహ్మత్రుముల్
రవివహ్నిద్యుతిఁ బోరుచుం ద్రిభువనశ్రావంబు గావింపఁగా
వివశభ్రాంతి యుగాంతమో యని ప్రజల్ గవీక్షింప నావేళ మా
ధవునాజ్ఞా విజయుండు సేసె విశిఖరద్వంద్వోపసంహారమన్. 152

వ. ఇట్లత్రుత్వయంబు సుపసంహరించి ధనజయుండు ద్రోణనందనుం గూడ వెగచి
పట్టుకొని రోహిణిచిత్లోచనంజై యాజ్ఞకుండు రజ్జువునం బశువుఁగట్టినచందం
బున బంధించి శిబిరంబుకడకుఁ గొని చని హింసింతు నని తిగిచినం జూచి హరి
యిట్లనియె. 153

డి. మాఱుపడంగ లేనియనశమర్థుల నుప్పుల నత్రువిద్యలం
దేఱఁపిన్నపాపల వ్యధించె నిశితము నందుఁ గ్రూరుఁడై
పాఱుండు గాని పాలకుండు శ్ర ప్రాణభయంబున వెచ్చ నూర్పుచుం
బాఱెడివీని 2 గావుము కృతపామతి నర్జున పాపార్జనా. 154

చ. వెఱచినవాని దైన్యమున శ్ర వేడులు నొందినవాని నిద్ర మై
మఱచినవాని సౌఖ్యమున శ్ర మద్యము ద్రానినవాని 3 ధర్ముఁడై

1. ననువు 1 బోధంబుచే. 2. మాయన 'మైవం పార్థావక్త్రాకుం బ్రహ్మబంధు మిమం
జహి' అని కృష్ణుడు అవ్యక్తానున గానక చంపుమని చెప్పినట్లున్నది. వార్తాంతప్రకృతం బల్లఁ
'గావు' మనియే యున్నది. మాయమునబట్టి దీనిని 'గావకు' మని పండితులు దిద్దియున్నను వ్రాల్
ప్రకృతశాస్త్రవఁ 'గావు' మనియే దిద్దఁబడియె. 3. నిన్నుఁ డై.

చఱచినవాని సాధుజడభావమువానిని గావు మంచు వా
చఱచినవానిఁ గామినులఁ గ జంపుట ధర్మము గాదు ఘ్నువా.

155

శా. స్వప్రాణంబుల నెవ్వఁ డేనిఁ గరుణాసంగంబు సాలించి య
స్వప్రాణంబుల చేత రక్షణము నేరఁచుం జూచు వాఁ డంత్యలో
కస్తావుం డగు రాజదండమున న్రక్క-ల్యాణుఁ డౌ నైన నీ
విప్రు దండితుఁ డేయ నేటికి హహానిభ్రాంతిచే నుండఁగన్.

156

వ. అని యిద్విధంబునఁ గృష్ణుం డానతిచ్చిన బ్రాహ్మణుండు కృతాఽరాధుండయ్య
వధ్యుండు గాఁ డనుధర్మంబుఁ దలంచి చంపక ద్రుపదరాజపుత్రుకిం దనచేసిన
ప్రతిజ్ఞం దలంచి బద్ధుఁ డైనగురునందనుం దోడ్పొని కృష్ణుండు సారథ్యంబు
నేయ శిబిరంబుకడకు వచ్చి.

157

క. సురరాజసుతుఁడు నూపెను, దురవధిసుతశోకయుతకు గ్ర ద్రుపదునిసుతకుం
బరివలితాంగ శ్రేణిం, బరుషమహాపాశబద్ధపాణిన్ ద్రాణిన్.

158

—|| ద్రాపది యశ్వత్థామను జూచి సంభాషించుట. ||—

వ. ఇట్లుచుండు డెచ్చి చూసిన బాలవధజనితలజ్జాపరాజ్యులుం డైనకృపికోడుకుం
జూచి మ్రోక్కి సుస్వభావ యగుద్రాపది యిట్లనియె.

159

మ. పరఁగ మామగవార లండఱును మాఁ గ బాణ ప్రయోగోపనం
వారణాధ్యాయధవిద్య లన్నియును ద్రోణాచార్యుచే నభ్యసించి
చిరి పుత్రాకృతి నున్నద్రోణుడవు నీగది త్తంబులో లేకముం
గరుణాసంగము లేక శివ్యసుతులఁ గ ఖండింపఁగా బాడియె.

160

క. భూసురుడవు బుద్ధిదయా, భూసురుడవు శుద్ధనిరభటసంహోహ
గ్రేనరుడవు శిశుమారా, మాసురకృత్యంబు ధర్మ గ్ర మగునే తఁడీ.

161

శా. ఉద్దోకంబున రారు శస్త్రధరు లై గ్ర యుద్ధాపనిఁ లేరు కిం
చిద్దోహంబును నీకుఁ జేయరు బలోత్సేకంబుతోఁ జీకటిఁ
భద్రాకారులఁ బిన్నపాపల రణభ్రాధ క్రియాహీనులఁ
నిద్దానకుల సంహరింప నకటా గ్ర నీచేతు లెట్లాడెనో.

162

ఉ. అక్కట పుత్రశోకజనితాకులభారవిషణ్ణచిత్త నై
పొక్కుచు నున్నభంగి నినుఁ గ బోరఁ గిరీటి నిబద్ధుఁ జేసి నేఁ
డిక్కడ కీడ్చి తెచ్చుట సహింపని దె భవదీయమౌత నేఁ
డెక్కడ నిట్టిశోకమున గ్ర నే క్రియ నేప్పుచుఁ బొక్కు చున్నదో.

163

వ. అని కృష్ణారుచులం జూచి యిట్లనియె.

164

1. ఇవటను 'తదసావధ్యతాం' అను మూలమునకు సరిగా 'దండితుఁ డేయ మేటికి' అని పాఠము దిద్దఁబడియున్నది. వ్రాతప్రతులం దెల్ల 'దండితుఁడేయ నేటికి' అనియు యున్నది.

- ఉ. దోణునితో శిఖం బడక శ్రద్ధాకూటంబిని యన్న దింటి న
 ధీమతానుజశోకవివరశీకృత నై వింపించుభంగి నీ
 ద్రాణి దెరల్ని తెచ్చుటకు శ్రద్ధానామ నొందును నెంత పొక్కునో
 ప్రాణవియక్తుడైన సత్సహపము బ్రాహ్మణహింస మానరే.
- క. భూపాలకులకు విప్రుల, గోపింపం జేయఁ దగదు శ్రీ గోపించినద
 తోక్త పాపంబు మొదలికిఁ, భూపాలాటవలఁ గాల్పు శ్రీ భూకంపముగాన్. 166
- వ. అని యిట్లు ధర్మార్థంబును సకరణంబును నిర్వృత్తికలంబును సహజసంబును శ్లా
 ఘ్యంబును గాఁ బ్రాపదిపలుకుటకు ధర్మసంగమునకు సంశయిల్ల నకుల
 సహజేవ సాత్త్విక ధనంబయ శ్లోఘులు బుద్ధితిండిని పుట్టించిన భీముండిట్లనియె.
- చ. గొడుగులఁ బట్టి చంపె చని శ్రీ గోపంబు నొందడు బ్రాహ్మతక్షణ
 నిడువు నుటంచుఁ జెప్పెదని శ్రీ వట్టిది ద్రాపది పీఠు నిపుడే
 విడువఁగ నేల చంపుఁ డిటు శ్రీ వీనిని మారలు చంపరేని నా
 పిఁకిటిపోటునక శిరము శ్రీ భీష్మము నేసెద. జూడుఁ డిందఱున్. 168
- వ. అని పోకి నశ్వత్థామకు ద్రాపది యడ్డంబు వచ్చె భీమునిసంరంభంబు నూది
 హరి చతుర్భుజం దయి రెండుచేతుల భీముని వారింది కడమరెంటను ద్రుపద
 పుత్రికను దలంగించి నగుచుఁ భీమున కిట్లనియె. 169
- ఉ. ఆవృండు గాఁడు వీడు శిశు శ్రీ హంత దురాత్మకుఁ డాతతాయి హం
 తవృండు బ్రహ్మబంధుఁ డగుఁ శ్రీ దప్పదు నిక్కము “బ్రాహ్మణో నహ
 న్నవ్య” యటంచు వేదము శ్రుతం బగుఁ గాచన ధర్మదృష్టిఁ గ
 ర్తవ్యము వీనిఁ గాచుట యథాస్థితిఁ జూచుము పాండవోత్తమా. 170
- వ. అని సరసాలాపంబు లాడి పవనసంగము నొడంబడిచి యరుచుగ జూచిద్రాపదికి
 నాకు భీమసేనునకు సమ్రుతంబుగ మాన్పు శ్రీ శసిన ప్రజ్ఞ సిద్ధించునట్లు నాపంపు
 సేయు మని నారాయణుం డానతిచ్చిన వర్ణనండును దదనుమతంబున. 171
- తా. విశ్వస్తుత్యండు శక్రనూనూడు మహావీరండు ఘోరాసిచే
 నశ్వత్థామశిరోజముల్ దటిఁగి చూడదాంతర్మహారత్నముక
 శశ్వత్కీర్తి వెలుంగఁ బుచ్చుకొని పాశవ్రాతబంధంబులక
 విశ్వాసంబున నూడ్చి తోచె శిఖిరోర్వీభాగముం బాసి పోన్. 172
- క. నిబ్బరపు బాలహంతయు, గొబ్బనఁ జేజంబు మణియుఁ శ్రీ గోల్పడి నతుండై
 ప్రబ్బినవగచే విప్రుడు, సిద్ధితితో నొడలిగఁబ్బు శ్రీ సేవి వడిఁ జనియెన్. 173
- ఆ. ధనముఁ గొనుట యొందఁ శ్రీ దల గొనుటయొందఁ
 నాలయంబు వెడల శ్రీ నడుచు టొందఁ

1. 'యిట్లు ద్రాపది పలికినకరుణా న్యాయధర్మసహితంబు లైనఫలుకులకు' అనియే వ్రాసినట్లును. 2. శక్తి శ్రీ సేవి.

గాని చంపఁ దగినకర్తృంబు నేసినఁ

జంపఁ దగఁడు విప్రుజాతఁ బతికే,

174

వ. ఇట్లత్యంతామం బ్రాణవశిష్టా జేసి వెంటల నడిచి పొండవులు పొంచాలిసహతు
లై పుత్రులకు శోకింపి మృత్యు లైనవిధివల్ల కెల్ల జహనాద్యశిక్షలులు నేసి
యాదక ప్రదానంబు నేయుకొఱఁగి స్త్రీలు ముండట నిషేకాని గోవిందమందును
దారును గంగకుం జని తిలోదకంబులు వోసి క్రమ్యము విలపించి హరిపాదపద్మ
పరాగపటలపవిత్రంబు లనునభాగీరథీజలంబును స్నాతు లయి యున్నయెడం
బుత్త్రశోకాతురు లయిన గాంధారిధృతిరాష్ట్రులను గుంతీద్రావణులను జూచి
మాధవుండు ముసింద్రులుం దానును బంధుమరణశోకాతురు లయినవాలలవగపు
మానిచి నున్నించె నివ్వధంబున.

175

శా. పంచాలీకబరీకరణమహాప్రసాదక్షతాయుష్కులం

జంచద్గర్భుల ఛార్తరాష్ట్రుల ననుభవించి గోవిందుఁ డి

ప్పించెఁ రాజ్యము ధర్మపుత్రునకుఁ గన్బించెఁ మహాభ్యాతిఁ జే

యించెఁ మూడుతురంగ మేఘములు దేవేంద్రప్రభావంబునన్.

176

—ఇ శ్రీకృష్ణఁ డుత్తరాగర్భసుం డగునగ్భకుని రక్షించుట. ఇ—

వ. అంత వాసుదేవుండు వ్యాసప్రముఖభూమరవూతితుం డయి ముద్ధకసాత్యకులు
గొలువ ద్వారకాగమనప్రయత్నింబునం బొండవుల వీడ్కొని రథారోహణంబు
నేయుననుమంబున భయంబునం దత్తతపడుచు నుత్తర సమదెంచి కల్యాణ
గుణోత్తరుం డైనవారి కిట్లనియె.

177

మ. ఇదె కాలానలతుల్య మెనవిశిఖం క బేతొడఁ దేవేక నేఁ

డుదరాంతరతగర్భదాహమునకై క యుగ్రప్రభకా వచ్చుచు

న్నది దుర్లోక్యము మానుపక శరణ మొనర్పం బేమియుగా లేదు నీ

పదపద్మంబులై కాని మొదలుఁగ నీరబాణాన్ని వారింపవే.

178

శ. దుర్భరబాణానలమున, గర్భములో నున్నశిశువు క ఘనసంతాపా

విర్భావంబునఁ బొరలెడి, నిర్భరకృపఁ గావ నయ్య క నిఖిలస్త్రత్యా.

179

క. చెల్లెలిగోడల నీమేనల్లుడు శత్రువుచేత క హతుఁ డయ్యెను నం

పుల్లారవిందలోచన, భల్లాన్ని నడచి శిశువు క బ్రచికింపఁ గడే.

180

అ. గర్భమందుఁ గమలగర్భాకళిలములు, నిమిడుకొన వహి ముక్తకేత

నీకు నొక్కమానిసిగర్భక్షణ, మొలచుచు నుద్వహింతు గాఁ.

181

వ. అనిన నాశ్రితవత్సలుం డగుంపున మేల్వేయఁడు సుధద్రోణలిడి గాలాపములాలిం
చి యిది ద్రోణనందనుండు లోక మంతయు నపొండవం బయ్యెడు మని యేనిన
దివ్యాస్త్రం బని యెఱింగె నంతఁ బొండవుల కభిముఖం బయి ద్రోణనందన

దివ్యాస్త్రైర్గతశితమార్గణంబులు డగ్గటిస బెగ్గడిల వారును బ్రత్యస్తంబు
లందిని పెనంగునముయంబును.

182

మ. తననెవారతి చింత గాని పరచింతతా లేశముక లేని స

జ్జనలం బొందుకనూజలక మనుచువార్యులొంబుతో దోణనం
దను బ్రహ్మస్త్రము నడ్డపెట్టె బనిశోక శ్రద్ధత్యారి సర్వారిసా
ధననిర్వక్తము రక్షితాభిలనుధాంధశ్చక్రముల జక్రమున.

183

మ. సకలస్థానిహృదంతరాళముల భాస్వజ్యోతి యె యుండునూ

మృతకుం డచ్యుతుఁ డయ్యెడక *మిరటుచూలకగర్భంబుల వాఁ జక్రమా
స్త్రకుఁ డై వైష్ణవమాయఁ గప్పి కురుసంతానార్థి యె యడ మె
ప్రకటస్ఫూర్తి నడించె ద్రోణతనూత బ్రహ్మస్త్రముక లీలతోన్.

184

వ. ఇట్లు ద్రోణగిరియుం దేసిప్రతిక్రియారహితం బయిన బ్రహ్మశిరం బనియెడి
దివ్యాస్త్రంబు వెజ్జవలేజంబున సురింపం బయ్యె నిజమాయచే సకలలోకసంస్థి
సంహారంబు లాచరించుపట్టివారికి ధరణీసుర బాణనివారణంబు విచిత్రంబు గాడు
తత్సమయంబున సంకసించి పాండవపాంచాలీసహిత యె గొంతి గమనోన్ముఖు
డయినవారిం జేర వచ్చి యిట్లనియె.

185

—ఓ కుంతిజేవి శ్రీకృష్ణని సుతించుట. ఓ—

క. పురుషుం డాధ్యుండు ప్రకృతికిఁ బగుఁ డవ్యయుఁ డభిలభూతబహిరంతర్యా
సురుఁ డనవలోకనీయుఁడు, బరమేశ్వరుఁ డైననీకుఁ శ్ర బ్రణవములు హరీ. 186

వ. మఱియు జవనికమటువున నాట్యంబు సలుపునటునిచందంబున మాయాయవని
కాంతరాళంబున నిలువంబడి నీమహాయచే బరమహంసలు నివృత్తరాగద్వేషులు
నిర్మలాత్ములు నయిన మునులకు నదృశ్యమానుండ వయి పరిచ్చిన్నుండవు
గాని నీవు మూఢదర్శనంబులు దర్శించుకుటుంబవతు లగుమాకు నెట్లు దర్శన
యండ వయ్యెదు శ్రీకృష్ణ వాసుదేవ దేవకీసంధన నందగోపకుమార గోవింద
పంకజనాథ పద్మమాలికాలంకృత పద్మలోచన పద్మనంకాశచరణ హృషీకేశ
భక్తియోగంబునంజేసి నమస్కరించెద నవధరింపుమా.

187

నీ. తనయులతోడినే శ్ర దవ్యామానం బగు, జతుగృహంబునయందుఁ శ్ర జాపకుండఁ
గురురాజు వెట్టించుకఘోరవిషంబున, మారుతపుత్రుండు శ్ర మడియ కుండ
ధార్తరాష్ట్రుండు నముశ్శద్ధతిఁ జేర లాలువంగ, ద్రాపదిమానంబు శ్ర దలంగకుండ
గాంగేయకుంభజశక్రాదిఘనులచే, నాబిడ్డ లనిలోన శ్ర నలంగ కుండఁ

తే. విరటువుత్రికకడుపులో శ్ర వెలయుదూలు, ద్రోణనందశశరవహ్నిశ్రద్ధంగకుండ
మఱియు రక్షించితివి పెక్కుశ్రమార్గములను, నిన్ను నేమని వర్ణింతు శ్ర నీరజాక్ష.

మత్త. బల్లిదుం డగుకంసుచేతను శ్ర బాధ నొందుచు నున్న మీ

* విరటుశశిగర్భంబు ననియె భాతప్రకట. అయ్యది చింత్యము.

తల్లిఁ గాచినభంగిఁ గాచితి శ ధార్తరాష్ట్రులచేత నేఁ
దల్లడంబునఁ జిక్క కుండఁగఁ శ దానకీయగుణవ్రజం
బెల్ల సంస్తుతి నేసి పుంగ శ నంతదాన జగత్పతీ.

189

క. జనసము నైశ్వర్యంబును, ధనమును విద్యయును గలమృదచ్చులు లెం
చఁ గోచును డగుఁ న్నుక, నీనదిఁ పంగ లేరు నిఖిలవిబుధస్తుత్సా.

190

వ. మఱియు భక్తధనుడునువృత్తధర్మార్థకామవిషయండును నాత్మరాముండును
రాగాదిరహితుండును గైవల్యదానసమర్థుండును గలరూపకుండును నియామ
కుండును నాద్యంతశూన్యుండును విభుండును స్వస్థముండును సకలభూతనిగ్ర
హానగ్రహకరుండును నైననిన్నుఁ దలంచి నమస్కరించెద నవధరింపుము మను
ష్యుల విడంబించుభవదీమవిలసనంబు నిర్ణయంప నెవ్వఁడు సమర్థుండు నీకుం
బ్రిమాప్రియులు లేరు జన్మకర్మశూన్యుండ వయినీవు తిర్యగాదిజీవులయందు
వరాహాదిరూపంబులను మనుష్యులందు రామాదిరూపంబులను ఋషులందు
వామనాదిరూపంబులను జలచరంబులయందు మత్స్యాదిరూపంబులను నవత
రించుట లోకవిడంబనార్థంబు గాని జన్మకర్మసహితుండ వగుటం గాదు.

191

ఉ. కోపముతోడ నీవు దధిశకుంభము భిన్నము నేయు చున్నచో

గోపిక ద్రాటఁ గట్టిన విక్రకుంచితసాంజనబాష్పతోయ ధా
రాపరిపూర్ణవస్త్రముఁ గర్రంబులఁ బ్రాముచు వెచ్చ నూర్పుచుం
బాపఁడ వై నటించుట కృపాపర నామదిఁ జోద్య మమ్యోషిన్.

192

క. మలయమునఁ జందనముక్రియ, వెలయగ ధర్మజునికీర్తివెలయించుటకై
యిలపై నభవుఁడు హరి యదు, కులమున నుదయించె నండు శ గొంద ఆనంతా.

క. వసుదేవదేవకులు తా, పసగతి గతభవము నందుఁ శ బ్రార్థించిన సం
తనమునఁ బుత్రుల నొందితి, వసుకలమృతి కందుఁ గొంద శ ఆంధ్ర మహాత్మా.

క. జలరాశినడును మునిఁగెను, కలముక్రియ భారిభారకన్యక యగునీ
యిలఁ గావ నజుఁడు గోరినఁ, గలిగితి వని గొంద ఆంధ్ర శ గణనాథీతా.

195

తే. మఱిది యజ్ఞానకామ్యకర్మములఁ దిరుగు
వేదనాతులకుఁ దన్నివృత్తిజేయ
శ్రవణచింతనవందనార్పణము లిచ్చు
కొఱకు నుదయించి తండు సీత శ గొంద ఆభవ.

మ. నినుఁ జింతించుచు బాడుచుం బొగడుచు శ నీదివ్యచారిత్రముల్
వినుచుం జూతురు గాక లోకు లితరాన్వేషంబులం జూతురే
ఘనదుర్జ్వలపరంపరాశనవక్రమం బై మహాయోగివా
గ్వినుతం బైః భవత్పదాబ్జముగము శ విశ్వేశ విశ్వభరా.

197

శ. దేవా నిరాశ్రయుల మై భవదీయచరణారవిందంబు లాశ్రయించి నిజారలన్ని

మమ్మ విడచి విచ్చేయ నేల సీసకిరుణావలోకనంబుల నిత్యంబును జూడవేసి
యాదవసహితంబు లై నపాండవులు జన్మఃం బసినముల ద్వియుంబులు చందంబునఁ
గీర్తింపదలు లేక తుచ్చత్వంబు నొందుదు. కిల్యాణలక్షణలక్షితంబు లైన
యదుగులచేత నంతం బయునమదీయపురణేయండులంబు నీవు హాసి శోభితంబు
గాదు సకృపావితామృతంబున సక్రొడదనపదంబులు గునుమపులభరితంబు
లై యోషధితరులతాగులైనదనదీనమీతంబు లై యుండు.

198

ఉ. యాదవులందు బాండవులయందు నధీశ్వర నాకు మోహవి
చ్చేదము నే ము మయ్య ఘనసింధువుఁ జేరెడిగంగభంగి నీ
పాద సరోజచింతనముపై నశంబు మదీమబుద్ధి న
త్యాదరవృత్తితో గది ముగ్ధుఁడగు జీవుఁ గదయ్య యీశ్వరా.

199

ళా. శ్రీకృష్ణ యదుభూషణ సరసభా శ్రీమంగారరత్నకరా
లాఙ్గద్రోహనరేంద్ర వంశదహనా శ్ర లోకేశ్వరా దేవతా
సీకబ్రాహ్మణగోగణ ర్తిహరణా శ్ర నిర్వాణనందామకా
సీకుఁ మ్రుక్కదద్దుంపవే భవలతీ శ్ర సిత్యానుకంపానధీ.

200

వ. అని యిట్లు సకలభాషణంబుల నుత్తియించుగొంతిమాటకు నియ్యకొని గోవి
ందుండుమాయూనరూఢమందహాస విశేషంబున మోహంబు నొందించి రథా
రూఢుం డై కరినగరంబునకు వచ్చి కుంతసుభద్రాదుల వీడ్పొని తనపురంబునకు
విచ్చేయ గమించి ధర్మరాజుచే గిందిత్కాలంబు నిలుపు మని ప్రార్థితుం డై
సలిచె నంత బంధువధిశోకాతురుం డయిన ధర్మజుండు నారాయణవ్యాస
భౌమ్యాదులచేతఁ దలవంబడియుఁ జెలియక మోహితుండు నిర్వివేకం బగుచిత్తం
బున నీ ట్లనియె.

201

మ. తన డిహంబునకై యనేకమృగసంరతానంబుఁ జంపించుదు
ర్జనుభంగి గురుబాలక ద్వజలనూజభ్రాతృసంఘంబు ని
ట్లనిఁ జంపించినపాపకర్మునకు రాజ్యాకాంక్షిక నాకు హా
యనలయోనిధి నైన ఘోరివికృత్యానంగముల్ మానునే.

202

వ. మఱియుఁ బ్రజాపరీచాలనపరం డయినధర్మరాజు ధర్మయుద్ధంబున శత్రువుల వధి
యించినం బొంబు లే దనిశాస్త్రునిచెనెంబు గల దయననది విజానంబుకొఱకు
నవిరంబు గాదు చతురంగంబుల ననకొత్తహాణిసంఖ్యాతింబులంజంపించితి హత
బంధు లయననితుల కేను జేసినద్రోహంబు దిప్పించుకొన నేర్పు లేదు గృహస్థా
శ్రమధర్మంబు తె సతిరంగ మేధాదియొగంబులచేతఁబురుషుండు బ్రహ్మహత్యాది
పాపంబులవలన విడివడి సిర్మిలుండగు నని నిగమంబులు నిగమించు బంకం
బునఁ బంకిలస్థలంబునకు మద్భయంబున మద్భయభాండంబునకు శుద్ధి సంభవించె

చందంబున బుద్ధిపూర్వకజీవహింసనంబు లయినయాగంబులచేతం బురుషులకుఁ బాపబాహుళ్యంబ కాని పాపనిర్మూలకీ గాదని శంకించెద.

క. అనియిట్లు ధర్మసూతుఁడు, మొనసి నిరాహారిభావశ్రమన దేవనదీ తనయుఁడు గూలినచోటికిఁ, జనియె బ్రజాద్దోహపాపశచలితాత్ముఁడై. 204

— ధర్మజాడక్రికృష్ణసహితుండై శరత్కృతుం డైనభీష్మునికడ కేగెట. 205

వ. అయ్యవసరంబునం దక్కిన పాండవులును ఘల్లసహితుం డైనపద్మిణీ చనుండును గాంచనసమంచితంబు లయినరథంబు లెక్కి ధర్మజుం గూడి చనిన నతండు గుహ్యోపసహితుం డయినకబేకునిభంగి నొప్పెట్లు పాండవులు పరిజనలు గొలువఁ బద్మినాభసహితులై కురుక్షేత్రంబున కేగి దివంబుననుండి నేలం గూలినదేవత లేటంగున సంగ్రామరంగవతితుండైనగంగానందనునకు నమస్కరించి రంత బృహదశ్వ భరద్వాజ పరశురామ పర్వత నారద బాసరాయణ కశ్యపాంగిరసకౌశిక ధౌమ్య సుదర్శన శుక వశిష్టాద్యనేక రాష్ర్రి బ్రహ్మర్షులు శిష్యులమేకులై చనుదెంచి నం జూచి సంతసించి దేశకాలవిభాగవేది యైన భీష్ముండు వారలకుం బూజనంబు గావించి. 205

క. మాయాంగీకృతజేహుం, డై యఖలేశ్వరుఁడు మనుజుఁ య డైనాఁ డని ప్రజ్ఞాయ త్తచి త్రమున గాం, గేయుఁడు పూజనము సేసె య గృష్ణున్ జిష్ణున్. 206

వ. మఱియు గంగానందనుండు వినయ ప్రేమసుందరు లయినపాండునందనులం గూర్చుండ నియోగించి మహానురాగజనితబాష్పసలిలనందోహసమ్మిళితలోచనుం డై యిట్లనియె. 207

అ. ధరణిసురులు వారియు శధర్మంబు దిక్కుగా, బ్రతుకడఁగి మిరుగుబహువిధముల నన్నలార పడితి య రాపత్నరంపర, లిట్టిచిత్రకర్మ య మెండుఁగలదు. 208

ఉ. సంతస మింత లేదు మృతశాపవశంబునఁ బొందుభూవిభం డంతఃపునొంది యుండ మిము య సర్వకులం గొని వచ్చి కాంక్షతో నింతలవారిఁ గాఁ బెనిచె య నెన్నఁడు సౌఖ్యముపట్టు గాన దీ గొంతి యనేమఃఖములఁ య గుందుచు నుండుచు భాగ్య మెట్టిదో. 209

ఉ. వాయువశంబు లై యెగసి య వారిధరంబులు మిగులఁ గూడుచుం బాయుచు నుండుకైవడిఁ బ్రపంచము సర్వముఁ గాలతంత్ర మై పాయుచుఁ గూడు చుండు నొకశ్రభంగిఁ జరింపదు కాలమన్నియుం జేయుచు నుండుఁ గాలము విశ్చిత్రము దుస్తర మెట్టివారికిన్. 210

ఉ. రా జుట ధర్మజుండు సురశరాజసుతుం డగు ధన్వి శాత్రవో ద్వేజక మైసగాడివము య విల్లట సాధి సర్వభద్రసం యోజకుఁ డైనచక్రి యుట య గ్రహాధరుఁ డైనభీముఁ డ య్యాజ్ఞికీ దోడువచ్చు నట య పదగల్గు టి దేమిచోద్యమో. 211

ఆ. ఈశ్వరుండు విష్ణుఁ డెవ్వఁ నెవ్వని, కేమి నేయుఁ బురుషుఁ డేమి యెఱుఁగు
నతనిమాయఁ కు మహాత్ములు విద్యార్థులు, అడఁగి మెలఁగుచుండురంధ్రు లగుదు.

వ. కావున దైవతంత్రంబై నచఁకి వగవం బనిలేదు రక్షకులులేని ప్రజల రక్షింపఁ
బుండరీకాక్షుండు సామౌత్కరించిననారాయణుండు దేజోనిరూఢుండు గాక
యాదవులందు నిగూఢుం డై తనమాయచేత లోకంబుల మోహతిరేకంబుల
నొందించు నతనిరహస్య ప్రకారంబుల భగవంతుం డైన పరమేశ్వరుం డెఱుంగు
మఱియు దేవర్షి యగునారదుండును భగవంతుం డగుకపిలమునయు నెఱుంగు
దురు మీరు కృష్ణుండు దేవకీపుత్రుం డగుమాతులేయుం డని తలంచి దూత
సచివసాధిబంధుమిత్ర ప్రయోజనంబుల కయమింతు రిన్నిటం గొఱంత లేదు
రాగాదికూన్యండు నిరహంకారుండు పద్మయాంబు సమవర్జనండు సర్వాత్మ
కుండు నయినయీశ్వరునకు నతోన్నతభావంబు లెక్క డివి లేకైన భక్తవత్స
లుండు గావున నేకాంతభక్తులకు నులభుఁడై యుండు.

సీ. అతిభక్తి నెవ్వనియందుఁ జిత్తముఁ జేర్చి, మెవ్వనినామ మూహించి పొగడి
కాయంబు విడుచుచుఁ డగునకర్మాదివి, రూపముం డై యోగియుక్తి నొందు
నట్టిసర్వేశ్వరుం డెవ్వఁడేవోత్తంసుఁ, డెవ్వఁడైనాంబు లేను విడుతు
నందాఁక నిదె ¹మహాహరుఁ డై వికసిత, వదనారవిందుఁ డై ల వచ్చె నేడు

తే. నాల్గుభుజములుగమిలాభకనయనయగము, నొప్పగన్నులమందట్రనున్నవాడు
మానవేశ్వర నాభాగ్యమహిమఁ జూచు, మేమిసేసితి నో పుణ్య ల మితనిఁగూర్చి.

వ. అని యిట్లు ధనంజయసంప్రాప్తితతరపంజరుం డయినకుక కుంజరునివచనంబు లాక
ర్ణించి మును లండఱు విను చుండ ధర్మవందనుండు మంగళిని, ందనుచు నవర
జాతి సాధారణంబు లగు ధర్మంబులునువర్ణాశ్రమధర్మంబులును రాగవైరా
గ్యోపాధులతోఁ గూడిన ప్రవృత్తినివృత్తి ధర్మంబులును దానధర్మంబులును రాజ
ధర్మంబులును స్త్రీధర్మంబులును శమదమాదికంబులును హరితోపణంబు లగు
ధర్మంబులును ధర్మార్థకామమోక్షంబులును నానావిధోపాఖ్యానేతిహాసంబులును
సంక్షేపవిస్తారరూపంబుల నెఱింగె నంత రథిశసహస్రంబులకు గమికాఁ డైన
భీష్ముండు స్వచ్ఛందమరణు లైనయోగీశ్వరులచేత వాంఛితం బగునుత్తరాయ
ణంబు నను దెంచిన నడి దనకు మరణోచితకాలం బని నిశ్చయించి.

కా. ఆలాపంబులు మాని చిత్తము మనీషాయత్తముఁ జేసి దృ
గ్జాలంబు హరిమోమునైఁ బఱచి తత్కామజ్యోత్స్నిక విని
రూపభూతతరవ్యథానిచయుఁ డై లమోదించి భీష్ముండు సం
శీలం బొప్పు నుతించె గల్పమగజక్రశ్రేణిహరికా శ్రీహరిన్.

వ. ఇట్లు వీతాంబరధారియుఁ జతుర్భుజుండునాదిపూరుషుండుఁ బరమేశ్వరుండు నగు హరియందు నిష్కామం డై విభుకం బగుధ్యానవిశేషంబుచే నిరస్తదోషుం డగుచు ధారణావతియైఁబుద్ధిని సహించి పరమానందంబు నొందిప్రకృతివలన నై నస్పృహరంపరలఁ బరిహరించుతలంపున మందాకినీనందనం డిట్లనియె. 217

— యి భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట. యి—

మ. త్రిజగన్మోహననీలకాంతితు ను పుండ్రపీఠపఁ బ్రాభాత నీ
రజబంధుప్రభ మైనచేలము పయిఁ గ రంజిల్ల నీలాలక
వ్రజసంయుక్తముఖారవింద మతిసేవ్యం బై విజృంభింప మా
విజయుం జేరెడువన్నెలాఁడు మది నాశ్రవేశించు నెల్లప్పుడున్. 218

మ. హయరింభాను ఖిధూలిధూసరపరివృస్తాలకోపేత మై
రయజాతశ్రమతోయబిందుయుత్ మై గ రాజిల్లు నెమ్మొముతో
జయముం బార్థన కిచ్చు వేడక నని నాశక్తస్తావతింజాల నొ
చ్చియుఁ బోరించుమహానుభావు మదిలోఁ గ జింతింతు వశ్రాంతమున్. 219

మ. నరుమాటల్ విని నవ్వుతో నుభయసేనామధ్యమక్షోణిలోఁ
బరు లీక్షింప రథంబు నిల్చి పరభూపాలావళిం జూపుచుం
బరభూపాయువు లెల్లఁ జూపులన శుంభతేజ్జీలి వంచించు నీ
పరమేశుండు వెలుంగుచుండెడు సుహృత్సద్మాననాసీనుఁ డై. 220

క. తనవారిఁ బంపఁ జాలక, వెనుకకుఁ బోనిచ్చగించునవిజయనిశంక
ఘనయోగవిద్యుఁ బాపిన, మునివంద్యునిపాదభక్తి గ మొనయున్ నాకున్. 221

సీ. కుప్పించి యెగసివఁ గుండలంబులకాంతి, గగనభాగం బెల్లఁ గ గప్పికొనఁగ
నుటికిన నోర్వక గ యుదరంబులో నున్న, జగములవ్రేఁగున గ జగతి గడలఁ
జ క్రంబుఁ జేపట్టి గ చనుదెంచురయమునఁ, బై నున్నపచ్చని గ పటము జాఱ
సమ్మితి నాలాపు గ నగుఁబాటు సేయకు, షున్నింపుమని క్రీడి గ మరలఁ దిగువఁ
తే. గిరికి లంఘించుసింహంబుకరణిమెఱసి, నేఁడు భీష్మునిఁ జంపుదు గ నిన్నుఁగాతు
విడుపు మరున్ యనుచువత్సద్విశిఖనృప్తి, దెరలి చనుదెంచు దేవుండురదిక్కునాకు.

మ. తనకుఁ భృత్యుండు వీనిఁ గాచుట మహాధర్మంబు వొ మ్మించు న
ర్జునసారథ్యమా పూని పగములు చే గ జోద్యంబుగాఁ బట్టుచున్
మునికోలక వడిఁ బూన్చి ఘోటకముఁ గ మోడించి తాడించుచున్
జనులన్ మోహము నొందఁ జేయుపరమోత్సాహుం బ్రశంసింపెదన్. 222

క. పలుకుల నగవుల నడవుల, నలుకల నవలోకనముల గ నాభీవధూ
కులములనునములతాలిమి, కొలకలు వడలించుచుననిగొలిచెద మదిలోన్.

ఆ. మునులునృపులుఁజూడగ్రహనుధర్మజునిసభా, మందిరమున యాగ్రమండపమునఁ
జిత్రమహిమతోడఁ గ జెలు వొందుజగదాది, దేవుడనుచునాడుఁ గదృష్టియందు.

మ. ఒకసూర్యుండు సమ స్తజీవులకుఁ దా శ్రీ నొక్కొక్కఁ డై లోచుపా
లిక శేషేపుండు సర్వకాలము మహాభీల నిజోత్పన్నజ
న్యకదంబఁబులహృస్పరోసుహృదులక శ్రీ నానావిధానానరూ
పకుఁ డై యొప్పుచు నుండు నట్టివారి నేఁ శ్రీ బ్రహ్మింతు శుద్ధుండ నై. 226

వ. అని యిట్లు మనోవాగ్దర్శనంబులని బహుశక్తుం డగుకృష్ణుని హృదయంబున
నిలిసికొని నిశ్వాసంబు మాని నిరసాధికం బున వాసుదేవబ్రహ్మంబునందుఁ
గలిసివభీష్ముం జూచి సర్వజనులు దివసావసానంబున విహంగంబు లూరక
యందు తెఱంగున నుండిరి దేవమానవవాదితంబు లై నుండుభిషచంబులు
మొరసె సాధుజనకీర్తనంబులు మెఱసె గునుహవరంబులు గురిసె మృతుం
డయినభీష్మునికి ధర్మజుండు పరలోక క్రియలు సేయించి 1 (ముహూర్తమాత్రంబు
దుఃఖతుం డయ్యె సంత నచ్చటిమానులు గృష్ణునిఁ దనుహృదయంబుల నిలిసి
కొని సంతృప్తాంతరంగు లగుచుం దదీనుదివ్యావతారనామంబులచే స్తుతియించి
స్వాశ్రమంబులకుం జనిరి. విదప నయ్యధిష్ఠిరుండు) గృష్ణసహితుండై గజపురం
బునకుం జని గాంధారిసమేతుండయినదృశిరాష్ట్రునొడంబఱిచి వారిసమ్మతంబున
వాసుదేవానుమోదితుం డై పితృపైతృమహం బైనరాక్షసంబు గైకొని ధర్మ
మార్గంబునం జేయు చుండె వని చెప్పిన విని సూతునకు శౌనకుం డిట్లనియె.

అ. ధనము లవహరించి శ్రీ తనలోడఁ జెనకెడ, నాతతాముజనుల శ్రీ నని వధించి
బంధుమరణదుఃఖభరమున ధర్మజుం, డెట్లు రాజ్యలక్ష్మి శ్రీ నిచ్చగించె. 228

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె. 229

క. కురుసంతతికిఁ బరిక్షి, న్నరవరు సంకరముఁ జేసి శ్రీ నారాయణుడే
ధరణీరాజ్యమునకు నీ, శత్రుఁగా ధర్మజుని నిలిపి శ్రీ సంతోషించెన్. 230

వ. ఇట్లు ధర్మనందనుండు భీష్మునివచనంబులంగృష్ణునిసంభాషణంబులం బ్రవర్ధమాన
విజ్ఞానుండును నివర్తితకంకాకలంకుండును నై నాగాయణాశ్రయం డైన
యింద్రుండునుంబోలెఁ జతుస్సాగరవేలాంకృతం బగువసుంధరామండలంబు
నహోదరసహాయం డై యేలుచుండె. 231

నీ. సంపూర్ణవృష్టిఁ బర్యర్జున్యండు గురియించు, నిల యెల్లకోర్కల శ్రీ నీను చుండు
గోవులు వర్షించుశ్రువోషభూముఁ బాలు ఫలవంతములు లతాశపాదసములు
పండు సస్యములు దశప్రక ఋతువుల నెల్ల, ధర్మ మెల్లెడలను శ్రీ దనరి యుండు
దైవభూతాత్మతంత్రము లగురోగాది, భయములు సెందవు శ్రీ ప్రజల కెండు.

అ. గురుకులోత్తముండు శ్రీ గుంతీతనూజుండు, దానమానఘనుండు శ్రీ ధర్మజుండు

1. () ఈకుండలికరణములోని పాదము వ్రాతప్రతులందు లేదు. మాతమునట్టి
ఇటుల జేర్చబడిన వని లోచించెడిది. 2. తెనకెడు.

సత్యవాక్య¹ధనుడు సకలమహిరాజ్య²విభవభాజ యునునశేషయందు. 282

— యో శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకానగరంబున కరుగుట యో —

వ. అంత గృష్ణుండు చుట్టాలకు శోకంబు లే కుండం జేయకొఱకు సుభద్రకుఁ బ్రయంబు సేయకొఱకును గజపురంబునం గొన్ని నెల లుండిద్వారకానగరంబు నకుం బ్రయాణంబు సేయఁదలంచి కొండఱికి నమస్కరించి కొండఱిం గొఱిలించి కొని³ కొండఱు దనకు నమస్కరించిన గొఱిలించుకొని ధర్మారోహణంబు సేయవనరంబున సుభద్రయు ద్రాపదియుఁ గుంతియు నుత్తరయు గౌరధారీయు ధృతరాష్ట్రండును విచురుండును యయుత్సుకును గృపాచర్యుండును ధౌమ్యుండును⁴ (సత్సంగంబువలన యుక్తదుస్సంగుం డగుబుధుండు సకృత్కాల సంకీర్త్యమానం బై రుచిరం బగునెవ్వనియశంబు గాకర్లించి నిజున నోపం డట్టి) హరితోడివిమోగంబు సహింపక దర్శనస్వర్గనాలాపశత్రునాననభోజనం బులవలన నిమిషమాత్రంబును హరికి నెడ లేచివార లయినపొడవులం గూడి కొని హరి మరలవలయు నని కోరుచు హరి చనినమార్గంబు నూడుచుహరివిస్మయ దిత్తులయి లోచనంబుల బాష్పంబు లొలుక నంత నంత నిలువంబడి రయ్యవనరంబున. 283

సీ. కనకసాధములపైఁ శ కౌరవకౌశలు, గుసుమవర్షంబులు శ గోరి కురియ
మాక్రికదామనమందితధవళాత, సత్రంబు విజయుండు శ వట్టు చుండ
నుద్ధవసాత్యకు శ లుత్సాహవంతు లై, రత్నభూషితచామరములు వీన
గగనాంతరాళంబుఁ శ గప్పి కాహళభేరి, సుబహళంభాదిశ్రబ్దములు మొరయ
ఆ. సకలవిప్రజనులు శ సగుణార్థహాసభద్ర భావణములు శ వలుకు చుండ
భువనమోహనుండు శ పుండరీకాక్షుండు, పుణ్యరాశి హస్తీపురమువెడలె. 284
వ. తత్సమయంబునం జౌరసుందరులు ప్రాసాదశిఖరభాగంబుల నిలిచి గోపాల
సుందరుని సంవర్షించి వర్గంబు లై మార్గంబురెండు దెసలఁ గరారవిందులులు
సాచి యొడొరులకుం జూపుచుం దమలోనం దొలిగుణంబులం గూడక
జీవులు లీనరూపంబు లై యుండం బ్రపంచంబు ప్రవర్తింపనిమయంబున
నొంటి నీపించుపురాణపురుషుం డితం దువారుకు జీవులకు బ్రహ్మత్వంబు
గలుగ లయంబు సిద్ధించుట యెట్లునారును జీవోపాధిభూతంబు లయిన
సత్త్వాదులశ్చ కీలమంబు జీవలయం బనువారును గ్రమ్మతి నప్పుమేల్కగుండు
నిజవీర్యచేరిత యై నిజాంశసూతంబు లై నజీవులకు మోహని యైస్పృష్టి సేయ

1. రకుండు. 2. విభవరాజ. 3. 'ధర్మకంఠసునకుఁ గృతాభిలంఘనం దగుచు నశనిచే నాలింగితుం డై యామంత్రిణులు వడసి...రథా' అని యిట అచ్చుప్రతులపాతము. ఇది వ్రాత ప్రతులందు లేదు; ఇది మూలానుసారముగా నిట మార్చబడినది. 4. ఈపాతమును మూలానుసారముగాఁ జేర్చబడినది.

నిచ్చించుమాయా ననుసరణంబు సేయ ననువారును నామరూపంబులు లేని జీవులందు నామరూపంబులు గల్పించుకొంటు నీశ్వరండు వేదంబుల నిర్మించి మాయ ననుసరణంబు సేయు ననువారును నిర్మలభక్తి సముత్కంఠావిశేషంబుల నకుంతితంబై జితేంద్రియు లగువిద్వాలసు లిమ్మహానుభావుని నిజరూపంబు దర్శించు రనువారును యోగమార్గంబునం గాన దర్శింపరా దనువారును నై మతీయసు.

285

మ. రమణీ దూరము వోయె గృష్ణరథమున్ ౧ టంక వీక్షింప నీ కమలాక్షుం బొడగాన లనిదినముల్ ౨ గల్పంబు లై తోచు గే హములం దుండంగ నేల పోయి పరిచర్యల్ సేయుచున్ నెమ్మి నుం దము రమ్మా యనె నొక్కచంద్ర సుఖ కంఠదర్పానుగభ్రాంత యై

286

మ. తరుణీ యాదవరాజు కాఁ డతఁడు వేదవివృత్తుఁ డై యొక్కఁ డై వరుసన్ లోక భవస్థి ప్రళయముల్ ౩ విరిల్లఁ గాఁజేయుచు సరిలీలారతుఁ డైనయీశుఁ డితనిన్ ౪ దర్శించితిం బుత్యభా సుర సే నంచు నటించె నొక్కతె మహాశుద్ధాంతరంగంబునన్.

287

క. తామసగుణు లగురాజులు, భూమిం బ్రభవించి ప్రజలఁ ౫ బాలియింపఁగ న త్వామలతనుఁ డై యీతఁడు, భూమిని వారల పధించుఁ ౬ బ్రతికల్పమునన్.

288

వ. ఇదియునుం గ క. నీ. ఈ యుత్తమశ్లోకుఁ ౭ డెలమి జన్మింపంగ, యాదవకుల మెల్ల ౮ ననఘ మయ్యె నీపుణ్యవర్తనుఁ ౯ డేప్రాద్దు నుండంగ, మఘరావుఁము దొడ్డమహిమఁ గనియె నీపూర్వప్రతీష్ఠ ౧౦ నీక్షించి భక్తితో, ద్వారకావాసులు ౧౧ ధన్యులైరి యీమహాబలశాలి ౧౨ యెఱిగి శిక్షింపంగ, సమకంటకం బయ్యెనిఖిలభవన

తే. మీజగన్మోహనాకృతి ౧౩ నిచ్చగించి, పంచకెరిభిల్లజాలఁభద్రద్యమాన వివశమానస మై వల్లవినమూహ, మితిసయధరామృతముఁ గ్రోలున్ నల్లప్రాద్దు.

ఉ. ఈ కమలాక్షు ననుభగు ౧౪ నీకరుణాంబుధిఁ బ్రాణనాథుఁ గాఁ జేకొని వేడ్కఁ గాపురము ౧౫ సేయుచు నుండెడిరుక్మిణీముఖా నేకపతివ్రతల్ నియతి ౧౬ నిర్మలమానస లై జగన్నుతా స్తోకపితేషతీర్థములఁ ౧౭ దొల్లిటిబాముల నేమి నోచిరో.

241

వ. అని యిట్లు నానావిధంబు లగుపురసుండిరివచనంబు లాకర్శించి కటాక్షించి నగుచు నగిరంబు వెడలె ధర్మజుండును హరికి ంక్షణంబు లై కొలిచి నడవం జతురంగబలంబులం బందినఁ ది తేనానమేతులై తనతోడవియోగంబున కోర్వక దూరంబు వెనుఁడుగిలినకొరివుల మరిలించి కరుణాంగలసాంచాల జేశంబులు చాఁటి శూర సేనయామునభూములం గడచి బ్రహ్మవర్షకుమక్షేత్రమత్స్యసారస్వత

1. బ్రతికల్పంబున్, 2. కాసింపఁగ, 3. 'నిచ్చయించి' అనియే ప్రతులు, 4. విమలమానస.

మరుధన్వసాపీరాభీరసైంధవవిషముంబు లతిక్రమించి తత్తద్దేశవాసులిచ్చినకాను
కలుగై కోనుచు నాసర్పిమండలంబు సొచ్చి పశ్చబుధుండు పశ్చిమసింధుసమ
గ్నుండయున సమయాంబునఁ బరిశ్రాంతవాహుం డై చని చని. 242

— యీ కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబు ప్రవేశించుట. యీ —

మ. బలహితాత్ముడు శౌరి డగ్గతై మహాసాధాగ్ర¹భృంగారకం
గలహంసావృత హేమపద్మ పరిభ్రాతానారకం దోరణా
వళిసంఛాదితతారకందరుల తావరాసువేలోదయ
తృలపుష్పాంకురకోరకన్ మణిమయప్రాకారకన్ ద్వారకన్. 243

వ. ఇట్లు దనప్రియపునంబు డగ్గతై. 244
మత్తకోకిలము. అన్యసన్న తనాహసుండు ముక్తియై యెంతై యనూత్తమల్
²ధన్యులై విసంబాంచజన్యము శబరిశాలజంతుఁడై
తన్యమున్ భువనైకమాన్యము శబరుణధ్వనిభీతరా
జన్యముం బరిమూర్చి తాళు శత్రుదానవసైన్యమున్. 245

శా. శంఖారావము వీనులన్ విని జనుల్ శస్త్రరాంబరిద్రన్యముల్
³శంఖాద్యంబులఁ గొంచు వచ్చిరి దిదృక్షుడర్పితోత్పంతన
ప్రేంభదృక్తులు వంశ కాహళిమహాశరీగజాశ్వావళి
రింఖారావము లుల్లసెల్ల దనుజారం జూడ నానక్తులై. 246

క. బంధులుఁ బౌరులుఁ దెచ్చిన, గంధేభహయాదు లైన్యకానుకలు దయా
సింధుండు గైకొనె నంబుజ, బంధుండు గొనుద తదీవ్యపంక్తులభంగిన్. 247

వ. ఇట్లాత్మరాముండును బూర్ణకాముండును నై నయప్పరమేశ్వరునికి నుపాయ
నంబులిచ్చి నాగరులు విశేసితిముఖు లయు గద్గదభావణులతోడ డయ్యకండ
నడపునమ్ముకు నెయ్యంబు నూప నడ్డుంబు లేనిబిడ్డలచందంబున మ్రొక్కి
యిట్లనిరి. 248

శా. సేవాదాబ్జము బ్రహ్మపూజ్యము గదా శ సేవ సంసారసం
తాపధ్వంసిని యాఁ గదా సకలభద్రద్రక్షేణులం బ్రీతితో
నాపాదంతు గదా ప్రసన్నులకుఁగలాధీశ కాలంబు ని
ర్వాహారంబు గడయ్యు చాలరు సనున్ శ వర్ణింప బ్రహ్మాదులున్. 249

క. ఉన్నారము సౌఖ్యంబున, చిన్నారము నీప్ర తాపవిక్రమకథలన్
మన్నారము ధనుల మై, ఉన్నారము తావకాంక్షిఃకులములు హరి. 250

క. ఆరాటము మది నెఱుంగుము, పోరాటము లిండ్లకడలఁ శ బుట్టపు పురిలోఁ
⁴జోరాటన మెనయుమ ని, దూరాటన మోర్పలేము శ తోయజనేతా. 251

1. బృహరకం; శృంగారకం. 2. ధన్యమున్ విసం. 3. ఖేకా, తన్యమున్ బరిమూర్చితా
భోజనైకకావప. 4. శంఖాతీతము, 5. మాతాట మెఱుంగ మెదనీ.

- ఉ. తండుల కెల్ల దండ్రి యగుఁదాతకుఁ దండ్రివి దేవ నీవు మా
తండ్రివి డల్లివిం బతిపి ప్రపమవ్రత సభావిక గురుండవుం
దండులున్ దీక్రియం బ్రజల ధన్యులఁ జేసిరె వేల్పు లెన నో
తండ్రి భవ్యఖాంబుజము ధన్యులఁ గానఁ ము విధింబునన్. 252
- క. చెచ్చెరఁ గరినగరికి నీ, విచ్చేసినసమిష్ట శైవ ధేయేంద్రగు మా
కెచ్చోటికి విచ్చేయఁ, మచ్చికతో నుండవయ్యు మానగరమున్. 253
- ఆ. అంధకారవైరి యపరాద్రియవ్వలఁ, జనిన సంధ మునునజగముభంగి
నిన్నుఁ గానకున్న సీరజతోచన, యుధతేమనయతుల్యమగుదు మయ్య. 254
- వ. అని యిట్లు ప్రజ లాడెడిభక్తియు కమధురమంజులాలాపంబులు గర్జకలాపంబు
లుగా నవధించి కరుణావలోకనంబులు వరించుచు హరించుచు దనరాక
విని మహాసురాగంబున సంరంభివేగంబుల మజ్జనభోజనశయనాదికృత్యంబు
లొల్లక యుగ సేనాక్రూరవగు దేవబలభద్రప్రచ్యున్నాంబచారుధేన్ద్రగదప్రముఖ
ఖయదుకుంజులు కుంబరతురగింధానూఢులై దిక్కుంబరసన్నిభం బయిన
యొక్కకుంజరంబు ముందట నిడికొని సూతమాగధసటన రక్తవందిసందోహం
బులమంగళభాషణంబులును భూసురాశీర్వాదవేదఘోషంబులును వీణావేణ
బేసేపటహాశంఖకాహళిధ్వానంబులును రథారూఢవిభూషణభూషితవారమువలీ
గానంబులును ననమానంబులై చెలంగ నెరుకుకొని యథోచితప్రణామనమ
స్కారపరిరంభ బాహుస్పర్శసంభాషణమందిహాససందర్శనాది విధానంబులబహు
మానంబులుసేసి వారలుం దాసును భుజగేంద్రపాలింబునుభోగవతనగరంబు
చందంబున స్వసమానబలయమభోజనశౌర్వకుసు రాంధకవృష్టివీర పాలితంబును
సకలకాలసంపద్మమానాంకుంఠల్లవకోంకికుట్టుల కుసుమఫలమంజరీపుంజభారవిగ
మితలతాపాదపరాజినిరాజితోద్భానమహావనోపవనారామ పాలితంబును వనాం
తిరాళింసాలసాలశౌఖాంకురిఖాదినీకుణ్డా కిమాయకలతలకంఠ మిధునకోలాహల
ఫలరసాన్వాదిపరిపూర్ణ శౌంకాకరమిలకిలకిలల్లార పుష్పమకరందహనపరవో
భృంగభృంగిగిరిదంబయుకాంసరోవరకనక కిమలమృదుల కాండఖండ స్వీకారమ
త్రివంటాయుత్తకలహంసనవహా కేంకారసహితంబును మహాన్నితస్థాధికారం
ధనిర్లతాహృద్ధాంధూషధూమపటలసందర్శనసంజాతజలధరిభ్రాంతి విభ్రాంతసముద్భ
తిపంఛన రైవ ప్రస ర్నినూనిమిత్రిమయూరి కేకారవమహితంబును నానారూపతో
రణభృతవైడ్యులతి కాసకాయునిరుదితాంకాగపాప కాశంబును ముక్తాఫలవిర
చితింబగవల్లికాలంకృతి మందరి ద్వాం దేహాళివేదకాప దేశంబును ఘననారగం
ధవారికసూరకాసుంవాసితసింహగ్రేవా గేహాళినికరినక గళింఠకావీర్యమాణసలిల
ధారానంసీ కపిషణిమార్గంబును బ్రతినివాసబహిరంగణామర్చితరసాలదండ ఫల
క్షుసుమగంధాత్మధూపదీపర త్నాంబరాదివిభిషోపహరవర్గంబును బ్ర నాళినీలమర

కతవ జవైదూర్యనిర్మితగోవురాట్నాలకంబును విభవనిర్జితమహేంద్రనగరకుబేరా
లకంబును నైనపురవరంబుఁ బ్రవేశించి రాజమార్గంబున వచ్చుసమయంబున.
మ. శ్రేణికిలము. కన్న లారంగ నిత్యము హరి గాంచుచు మనువార ల

య్య న్నవీనకతు హలోత్సవశ్రయ క్తి నాగరకాంత ల
త్వన్నతోన్నతపాద్య ¹ కేళిల శ నుండి చూచిరి నిక్కి చే
సన్నం దమలోనఁ దద్విభురసాకుమార్యము నూపుచున్.

256

సీ. కలుముల సీ నెడవకలకంఠి యెలనాఁగ, వర్తించు నెవ్వనిసవతుమండు
జనదృక్పథోరకశనంఘంబునకు సుధా, పానీయపాత్ర మేళభవ్యముఖము
సకలదిక్పాలకశనంహతి కెవ్వని, బాహుదండంబులు శ పట్టుగొమ్మ
లాశ్రితశ్రేణి కేళయధిపునిపాదరాజీనయుగ్మంబులు శ చేరుగడలు

ఆ. భువనమోహనండు శ పురుషభూషణుఁ డెవ్వఁ, డట్టికృష్ణుఁ డిరిగె శ పార్వత్యశిఖర
రాజమాన లగుచు శ రాజమార్గంబున, రాజముఖులు గుసురురరాజిఁ గురియ.

మ. జలరాతాక్షుడు నూడ నొప్పె ధవళశచ్చత్రంబుతోఁ జూపరం

బుఁతోఁ బుష్పవిశంక చేలములతో శ భూషామణిస్థితం డై
నలినబాంధవుతో శశిధ్వజముతో శ నక్షత్రసంఘంబుతో
బలభిచ్చాపముతోఁ దట్టిలతికతో శ భాసిల్లుమేఘాకృతిన్.

258

వ. ఇట్లరిగి తల్లికంద్రులనివాసంబు సొచ్చి డేవకీ ప్రముఖ లయినతల్లుల కేడ్వరకు
మ్రొక్కిన.

259

క. విడ్డెడు మ్రొక్కినఁ దల్లులు, జడ్డన నంకముల నునిచి శ చన్నులతుంది బా
లొడ్డగిలఁ బ్రేమభరమున, జడ్డవడం దడిపి రక్షింజలములననఘా.

260

—ఐక్రికృష్ణం దంతఃపురకాంతలం జూడఁ బోవుట. ఐ—

వ. తదనంతరంబ యజ్ఞోత్తరశతఘోషశసహస్ర సావర్ణ సాధకాంతం బయినశుద్ధాంత
భవనంబు సొచ్చి వారి తనమనంబున,

261

మ. ఒక దేవీభవనంబు మున్ను సొర వేర తొక్కర్తు లోఁ గుందునో

సుకరాలాపము లాడదో సొలయునో శ సుప్రీతి నీక్షింపడో

వికలత్వంబున నుండనో యనుచు నశ్వేళన్ వధూగేహముల్

ప్రకటాశ్చర్యవిభూతిఁ జొచ్చె బహురూపవ్యక్తుఁడై భార్గవా.

262

వ. ఆసమయంబున.

263

క. శిశువులఁ జంకల నిడి తను, శృశతలు విరహగ్నిఁ దెలుప శ గృహగేహభులన్

రశనలు జాతంగ సిగ్గున, శశిముఖు లెదు రేగి రవుడు శ జలజాతునకున్.

264

మ. పతి నాయంటికి మున్ను వచ్చె నిదె నాశ్రాణేసుఁ డస్మద్భవో

గతుఁడయ్యెన్ చును నేరె.బో తొలుత మృత్యాంతంబు ² నాకాలకే

నితరాలభ్యసుఖగుణు గంటి నని తా శ రింకింబు నర్పించి ర
య్యతివల్ గూలు బహు శేలు ననపం శ ద్రవ్యేన నాశ్చేశ్వరన్.

265

వ. వారలం జూచి హరియి ట్లనియె.

266

మ. కొడుకల్ భ కి విధేయు లాదురు గదా శ కోడఁడు మీవాక్యముల్
గడవం జాలక యుండరా విబుధనకృతా రంబు గావించురా
తొడవుల్ వత్తములుం బదాగగనసంధోహా బలుం జాలునా
కడమల్ గావు గదా భవన్నిలయముల్ శ కళ్యాణయు క్తంబులే.

267

నీ. తిలక మేటికి లేదు శ తిలకినీతిలకమ, పువ్వులు దులుమవా శ పువ్వుబోడి
కస్తూరి యలదఁవా శ కస్తూరికాగంధి, తొడవులు దొనవనాతొడవుతొడవ
కలహంసఁ జెంపుదే శ కలహంసగామిని, కీగమం జడివెంతె శ క్షరవాణి
లతలఁ బోషించువా శ లలితాలలితదేహ, సరసి నోలాడుదే శ సరిసిజాషీ

ఁ. మృగికి మేత లిడుదే శ మృగశాబరీచన, గరల నాదరింతె శ గురువివేక
బంధుజనలఁజూతె శ బంధుచింతామణి, యనుచునతుల నడిగె శ నచ్చుశుండు.

269

వ. అని యడిగిన వారలు హరిం బాసినదింబుబండు శరీరసంస్కార కేళివిహారహృ
వదనమందిరగమనమహోత్సవదర్శనంబు లొల్లనియిల్లాడు గావున.

మ. నీరి చాంచల్యముతోడి దయ్యు దనకక శ జీవేశ్వరుం డంచు నే
పురుషశ్రేష్ఠు వరించు నట్టివరమక శ బుద్ధికి విలోకంబులం
గరయుగ్మంబులఁ గౌగిలించిరి సతుల్ శ గల్యాణబాష్పంబులా
భరణశ్రేణులుగాఁ బ్రతిక్షణవ శ స్రాస్తాని రాగింబులన్.

270

మ త్రకోకిలము. పంచబాణుని నీటు నేసిన శ భర్తనిం విశేషిల్లు వ
ర్జించి మూర్ఖులఁ జేయఁ జాలవి శ శేషహావిలోకనో
దంచితాకృతు లయ్యు గాంతలు శ సంభవేష్టా మాధవుం
జంచలింపగఁ జేయ నేమియుం శ జాలరైరిబుధో త్రమా.

271

వ. ఇవ్విధంబున సంగవిరహితుం డైనకంసారి సంసారికైనడి విహరింప నజ్ఞాన
విలోకు లయిగలోకలు లోకసామాన్యమనుష్యు డని తలంకు రాశాశ్రయ
యైఁబుద్ధి యాత్మయం దున్నయానందాదీతోడిం గూడనితెలంగున నీశ్వ
రుండు ప్రకృతిగోడం గూడియు నా ప్రకృతిగుణంబులై ననుభదుఃఖంబులఁ
జెందక యుండుఁ బరస్పరసంఘర్షణంబులచే వేణువులవలన వహ్ని యట్టింది
వనంబుల దహించుమహాపాపపుచందంబున భూమికి భారహేతువు లై యనే
కాక్షోహిణులతోడంబ్రవృద్ధతేజ లగురాజుల కన్యోన్యవైరంబులు గల్పించి
నిరాయధుం డై సంహారంబు నేసి కాంతు డై పిదపం గాంతామధ్యంబునఁ
బ్రకృతమనుష్యుండునుంబోలె సంచరించుచుండ నానమయంబున.

272

- క. యతు లీశ్వరునిమహత్వము, మిత మెఱుంగనిభంగి నప్రభ మేముఁ డగుహరి
స్థితి నెఱుంగక కాముకుఁ డని, రతములు సలుపుదురు తిగిచి తరమణులు సుమతీ.
క. వల్లపుడు నూయిండ్లను, వల్లభుఁడు వసించు నేమత వల్లభలము శ్రీ
వల్లభున కనుచు గోపీవల్లభుచే సతులు మమత్రనలఁ బడి రసభూ. 274
వ. అని చెప్పిర విని శౌనకుండు సూతుఁ కి ట్లనియె. 275

అతిత తరతుఁ బరీక్షిత్తు జనించుట. అతి

- సీ. గురునందనుండు సక్రోధుఁ డై యేసిన, బ్రహ్మశిరోనామభాణవహ్నఁ
గంపించును తరగర్భంబు గ్రహ్మఱు, బద్మలోచనుచేత త బ్రదికె నండు
గర్భస్థుఁ డగుబాలుఁ త గంపారి యేఁతీ, బ్రదికించె మృత్యుపుత్రభయము వాపి
జయించి యతఁ డెన్నిసంవత్సరము లుండె, నెబ్బంగి వర్జించె త నేమి సేసె
అ. వినుము శుకుఁడు వచ్చి త విజ్ఞానపద్ధతి, నతని కెల్లు సూపె త నతఁడు పిదపఁ
దనశరీర మేవిధంబున వర్జించె విప్రముఖ్యు నాకు త విస్తరింపు. 276
వ. అనిన సూతుం డి ట్లనియె భగ్గనందనుడు చతుస్సుంద్రముద్రితాఖిలజంబూ
ద్వీపరాజ్యంబు నాంజించియు మిన్నముట్టినకీర్తి నుపార్జించియు సంగనాతురంగ
మాతంగనుభట కాంచనాదిదివ్యసంపదలు సంపాదించియు వీరసోదరవిప్రవిద్య
జ్ఞువినోదంబులఁ బ్రమోదించియు వైభవంబు లలవరించియు గ్రతువు లాచ
రించియు దుష్టశిక్షణశిష్టరక్షణాబు లొనరించియు ముకుందచరణారవిందసేవా
రతుం డై సమస్తసంగంబులందు నభిలాషంబు వర్జించి యరిషడ్వర్గంబు జయించి
రాజ్యంబు సేయుచు. 277

- తే. చందనాదుల నాఁకట త స్రగ్గునాఁడు, దనివి నొందనికై వసి త ధర్మసుతుఁడు
సంపదలు పెక్కు గలిగియుఁ త జక్రిపాద, సేవనంబులఁ బరిపూర్తి త సేవకుండె.
వ. అంతం గొన్నిదినంబులకు నభిమన్యుకాంతాగర్భంబునం దున్నడింభకుండు
దశమమానసరిచ్చేద్వయం డై గర్భాతరాళంబున దురంతం బైసయశ్వత్థామ
బాణానలంబున దందహ్యమానుం డైతల్లశీలుచు. 279

- ఉ. కుయ్యిడ శక్తి లే దుదరగోళములోపల నున్న వాడ ది
తెయ్యది చా నూథ నని త యెప్పుడుఁ దల్లి గణింప వింతు నేఁ
డియ్యుమవహ్ని వాయుటకు త నెయ్యది మార్గము నన్నుఁ గావ నే
యయ్య గలండు గర్భజన్మితాపద నెవ్వఁ డెఱుంగు దైవమా. 280

- క. చిచ్చుఱికోలవశంబునఁ, జచ్చి బహిర్గతుఁడఁ గ నిశమయమునను దా
నుచ్చలితగర్భవేదనఁ, జచ్చును మాతల్లి గర్భసంతాఁమునన్. 281

- క. చెచ్చెర బాణజ్వాలలు, వచ్చిన విష్ణుండు గావ త వచ్చు ననుచుఁ దా
ముచ్చటలు సెప్పు సతులకు, నిచ్చులు మాయవ్వ నేడు త నిజ మయ్యెడినో.

1. 'పది యగసం గర్భాంత' అనియే వ్రాతప్రభులు,

శా. రాజా చూడ సమ స్తభూతములలో శ రాజులువాఁ డిచ్చటకా
లేడా పాటునిచిచ్చుజమ్ముఁ దొలగకా శ లీలాగతిం ద్రోచి నా
కీడా నేడ భయ ప్రదాన మతఁ ఁ హింపకా సతత్రాత ముకా
కాడా యెడఁట గానఁ డియెడల మత్తగర్మంబు దా నెట్టిదో. 283

వ. అని గతాగతప్రాణుం డై భూణగతుం డైన శిశువు చింతించుసమయంబున. 284

సీ. మేఘంబుమీఁదిక్రొక్కొక్కొక్కొక్క వఁ మేని, పె నున్నపచ్చనికొటమువాడు
గండభాగంబులఁ శ గాంచనమణిమయ, మకరకుండలకాంతి శ మలయువాడు
శరవహ్ని నడఁగించుకొనంబు సఁజేసి, శిన్నుల నునుగెంపు శ గలుగువాడు
జాలార్క మండల ప్రతిమానరత్నహా, కంకరాజిత రీటంబువాడు

తే. కంకణాంగదఁసమ వికానిరాజ, మానుఁ డసమానుఁ డగువ్యమాత్ర దేహుఁ
డొక్కగదఁజేతఁదాల్చి నేత్రోత్సవముగ, విష్ణుఁ డాఁగింపించె నశ్రవ్యేయండు.

వ. ఇట్లు భక్తపరాధీనుం డయినపరమేశ్వరుం డు "విర్భవింఁ" మంచు విరియించుమా
ర్తాండుచందంబున శిశువునకు దిశదిశలం దినచేతియఖండతమహాలాభాల
సన్నిధం బైనగదాదండంబు మండలాకారంబుగ జటజటం ద్రిప్పి విఘ్నచి
చ్చుటమ్మువేడిమిపోడిమిఁ జెఱచి శంభుకునిపరితాపంబువిజృంభణంబు నివారిం
గర్భంబు కంద కుండ నర్భకునికి నానందంబుఁ గల్పించిన. 286

మ. గదఁ జే బట్టి పతిభ్రమించుచుగదాఃకూతంబులం ¹గూరకు
కప్పిద మై వచ్చుశరాగ్నిఁ దుత్తుమురుగా శ భంజించి రక్షించె నీ
సదయుం డెవ్వఁ డొకో యటంచు మదిలోఁ శ జర్పించుచుకా శాబకుం
డెను రై చూడ సదృశ్యుఁ డయ్యె వారి సర్వేశ్వరుండు విప్రోత్తమా. 287

వ. అంత ననుకూలశుభ గ్రహాంజయంబును మహా తరఫః సూచకంబును నైన
శుభలగ్నంబునం బొండవవంశోద్ధారకుం డయినకుమారుండు జన్మించిన ధర్మ
నందనుండు ధౌమ్యాదిభూసురవర్గంబు రప్పించి పుణ్యాహంబు సదివించి జాత
కర్మంబులు నేయించి కుమారుజన్మమహోత్సవకాలంబున భూసురులకు విభవాభి
రామంబు లయినగోభూహిరణ్యపాయగ్రామగుంబులును స్వాదురుచిసంపన్నంబు
లయినయన్నంబు లిడిన వారలు తృపులై ధర్మపుత్తున కిట్లనిరి. 288

చ. ప్రకటితదైవయోగమునఁ శ జారవసంతతి యంతరింపగా
వికలత నొంద నీక ప్రభవిష్ణుండు విష్ణుఁ డనుగ్రహించి శా
బకు బ్రదికించె గావున నృపాలక శాబకుఁ డింక శాత్రువాం
తకుఁ డగు విష్ణురాతుఁ డనృధాత్రిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కుఁ బూజ్యుఁ డై. 289

వ. అనిన విని భూదేవోత్తములకు నరదేవోత్తముం డిట్లనియె. 290

శా. ఓపుణ్యాత్మకులార నాపలుకు మీ శ రూపింపుడా మ్రొక్కెదన్
మాపెద్దల్ సుతకీర్తులై సదయులై శ వ్హన్నార ¹రాజులై
యీశిన్నాతడు వారిఁ బోలెడిఁ గదా ! యెల్లప్పుడన్ మాధవ
శ్రీపాదాంబుజభక్తియక్తుఁ డగుచున్ శ జీవించునే చూడరే. 291

వ. అనిన విని నరేంద్రా భవదీయపాత్తుండు చుచువుత్తుం డయఁయుత్వొకునిచందం
బునం బ్రజల రక్షించు ²(శ్రీరామచంద్రునిభంగి బ్రహ్మణ్యండు సత్య సత్విజ్ఞం
డు నగు) డేగ వెంట నంటినఁ బట్టిల్లుభీతిమెఱు వెనుకకు సమాయాతం బైన
కపోతంబుఁ గాచినశివిత్రవ ర్తితి శరణ్యంఁకును వితరణఖనియు నగుదువ్యంత
సూనుం డయినభరతుపగిది³సానూన్వయజ్ఞాతివర్గంబులకు యజ్ఞులకు ననర్గళకీర్తి
విస్తరించుధనంజయ కా ర్తవీర్యులకరణి ధనుర్ధరాగ్రే న రుండగుఁ గీలిపోలిక మరదు
డగు సముద్రుని తెఱంగున దు స్తనం డగు మృగేంద్రునికై వడి విక్రమశాలి
యగు ⁴(వసుమతివోలె నక్షయతాంతియుక్తుం డగు భానునిలాగున బ్రతాప
వంతుం డగు) వాసుదేవుడవున ⁵సర్వభూతహితుం డగుఁ డల్లిదండ్రులచూడ్చి-
సహిష్ణుం డగు మఱియును. 292

సీ. సమదర్శనంబున శ జలజాతభవుఁ డనఁ, బరమ బ్రహ్మత శ భర్తుఁ డనఁగ
నెల్లగుణంబుల శ నిందిరావిభుఁ డన, నధికధర్మమున య శ యూతి యనఁగ
ధైర్యసంపద బలిరదైత్యవల్లభుఁ డన, నచ్యుతభక్తిఁ బ్రహ్లాదుఁ డనఁగ
రాజితోదారత శ రంతిదేవుం డన, నాశ్రయమహిమ హిమాద్రి యనఁగ

తే. యశము వర్ధించుఁ బెద్దల శ నాదరించు
నశ్వమేధంబు లొనరించు శ నాత్మసుతుల
ఘనులఁ బుట్టించు దండించు శ ఖలులఁ బట్టి
మానధనుఁడు నీమనుమఁడు శ మానవేంద్ర. 293

భుజుగప్రయాతము. హరించుం గలిపేర్పితాఘంబు లెల్లన్
భరించున్ ధరన్ రామభద్రుండపోలెం
జరించున్ సదా వేదశాస్త్రాచవృత్తిన్
వరించున్ విశేషించి శ వైకుంఠ భక్తిన్. 294

వ. ఇట్లు వెక్కిరింపు జీవించి భూసురకుమార ప్రేరితం బయినతక్షకసర్పవిహారలా
బునం దవకు మరణం బని యెఱింగి సుగవర్జితుం డయి ముసుందపదారవిద
భజనంబు సేయుచు శుకయోగీంద్రునివలన నాత్మవిజ్ఞానసంపన్నుం డై గంగా
తటంబున శరీరంబు విడిచి నిర్గతభయశోకం బయినలోకంబుఁ బ్రవేశించు నని
జాతకఫలంబు సెప్పి లబ్ధికాము లయి భూసురులు సని రంత. 295

1. రారాజు లై: 2. (శ్రీ) ఇది మూలానుసారముగా నిటఁ జేర్వబడియె. 3. పోతుయొక
యొ జ్ఞాతి. 4. (శ్రీ) ఇది మూలానుసారముగా నిటఁ జేర్వబడినది. 5. నక్షత్రముకాంతియును.

- క. తనతల్లికడుపులోపల, మును నూచినవిభుఁడు విశ్వమున నెల్లఁ గలం
డనుచుఁ బరీక్షింపఁగ జను, లనఘుఁ బరీక్షింపు రేండుఁడండ్రుముసీంద్రు. 296
- ఆ. కళలఁజేత రాజు శ్ర గ్రమమునఁ బరిపూర్ణుఁ, డయినభంగిఁ దాతలనుదీనంబుఁ
బోషణంబు సేయఁ శ్ర బూర్ణుఁ డయ్యెను ధర్మ, పటలపాలకుండుఁ బాలకుండు. 297
- వ. మఱియు ధర్మనందనుండు బంధుసంహారదోషంబు వాయుకొఱకు నశ్వమేధయా
గంబు సేయఁచుఁ బ్రజలవలనం గరదండంబుల సముపాత్తం బయినవిత్తంబు
సాలక చిత్తంబునఁ జింతించు నెడ నచ్యుతప్రేతులై భీమార్జునాదులు దొల్లిమడు
త్తుం డనురాజు మఖంబు సేసి పరిత్యజించి నిక్షీపించినసువర్ణపాతాదికం బైన
విత్తం బుత్తరదిగ్భాగంబువలన బలవంతులై తెచ్చిన నారాజసత్తముండుసమా
యత్తయజ్ఞోపకరణం దై ¹(శకలబాధుసమేతంబుగఁ గృష్ణుని నాహ్వనంబు
సేసి) ²పురుషోత్తము నుద్దేశించి మూఁడ జన్మంబులు గావించె ³(దడనంత
రంబ కృష్ణుండు బంధుప్రియంబుకొఱకుఁ గఠినరంబునఁ గొన్ని నెలలుండిధర్మ
పుత్రాదులచే నామం త్రణంబు వడిసి యాదవసమేతుం డయి ధనంజయుండు
దోడ రా నిజనగరంబునకుం జనియె) నంత విదురుండు తీర్థయాత్ర సని
మైలేయుముండటఁ గర్మయోగవ్రతాదివిషయంబు లయినప్రశ్నంబులఁ గొన్ని
టిం జేసి యతనివలన నాత్మగతిజ్ఞానంబు దెలిసి కృతార్థుం దై హస్తీపురంబు
నకు వచ్చిన. 298

క. బంధుఁడు వచ్చె నటంచును, గాంధారీవిభుఁడు మొదలుగ నందఱు సరి
బంధములు నెఱిపి పీఠి న, మంధరిగతిఁ జేసి రిపుడు శ్ర మన్నన లనఘా. 299

వ. అంత ధర్మనందనుండు విదురునికి నుజ్జనభోజనాదినత్యాగంబులు సేయించి
సుఖాసీనుం దై తనవార లందఱు విన నిట్లనియె. 300

సీ. ఏవ ర్తనంబున శ్ర నింతకాలము మీరు, సంచరించితిరయ్య శ్ర జగతిలోన
నేతీర్థములు గంటి శ్ర రెక్కడ నుంటిరి, భావింప మీవంటిభాగవతులు
తీర్థసంఘంబుల శ్ర ధిక్కరింతురు గదా, మీయందు విష్ణుండు శ్ర మెఱయుకతన
మీరు తీర్థంబులు శ్ర మీకంటె మిక్కిలి, స్థీర్థంబు లున్నవె శ్ర తెలిసి చూడ
తే. వేఱ తీర్థంబు లవనిపై నెదక నేల, మిమ్ముఁ బాడగని భాషించుకమేల చాలు
వార్తలే మంద్రులొకలుననుధలోన, మీకు సర్వంబు నెఱిగెడుకమేధగలదు.
మత్తకోకిలము. తండ్రి సచ్చినమీఁడ మా పెదకొండబిడ్డలు దొల్లి పె
క్కిండ్లు సర్వవిమాగ్ని బాధల శ్ర గానిఁ బెట్టంగ మమ్ము ని

1. (1) ఇది మాలాసుసారముగా నిట చేర్చబడినది. 2. 'యజ్ఞేశ్వరందగు పురుషోత్తమ' అని వ్రాతప్రకరులు. 3. లవిచ్చిన్నసంపన్నంబులు గావించె. 4. (1) ఇది మాలాసుసారముగా నిట చేర్చబడినది. 5. పేర గలదు.

- ల్లాండ్ర నంతముఁ బొంద కుండఁగ న్న లాలఁబున మీరు మా
తండ్రిభంగి సమర్థురొక్కరు న్న తద్విధంబు జలంతురే. 301
- క. పక్షులు తమతెక్కలలోఁ, బక్షులు రానిపిల్ల న్నపడువుల మమతక
రక్షించిన క్రియ మీరలు, పక్షిరణంబు నేయ న్న బ్రదికితిమి గనే. 303
- క. మన్నారా ద్వారకలో, మన్నారా యదువు లంబుజోదరుకరుణం
గన్నారా లోకలచే, మన్నారా మీరు వారినివిధ మిట్టిదియో. 304
- చ. అన విని ధర్మరాజునకు న్న నావిదురుండు సమస్తలోకవ
ర్తనముఁ గ్రమంబుతోడ విశ్రదంబుగఁ జెప్పి యదుక్షయంబు నె
ప్పిన నలఁడు గ్రుశోకమున న్న బెగ్గిరి కందెసి నంచు నేమియున్
మి మని చెప్పఁడయ్యె యదుఃపరులనాశము భార్గవోత్తమా. 305
- ఆ. మేలు నెప్పె నేని న్న మే లండ్లు లోకులు, చెట్ట యండ్లు కీడు న్న నెప్పె నేని
యంతమీఁద శూద్రుఁ న్న ధైర్యతంబున, శిష్టమరణ మతఁడు న్న నెప్పె యయ్యె.
- వ. అది యెట్లనిన మాండవ్యహహమునిశాపంబునం దొల్లి యముండు శూద్ర
యోనియందు విదురుండై జన్మించియున్ననూజువత్సరంబు లర్యముండు యథా
క్రమంబునం బాపకర్మల దండించె నిట్లు యధిష్ఠితుండు రాజ్యంబుఁ గైకొని
లోకపాలనంకాశు లయునతమ్ములుం దానును గులదీపకుం డైనమనుమని మద్దు
నేయుచుఁ బెద్దకాలంబు మహావైభవంబున సుఖ యై యుండె నంత. 307
- క. బాలాజనశాలాధన, లీలావనముఖ్యవిభవశ్రీనమసీమా
1 లాలసు లగు మానవులను, గాలము వంచించు దురవశగామాము సుమతీ. 308
- ... గాంధారిధృతరాష్ట్రులు దేహత్యాగము నేసికొనుట. ...
- వ. అది నిమిత్తంబుగాఁ గాలగతి యెఱింగి విదురుండు ధృతరాష్ట్రుని కిట్లనియె. 309
- మ. కనకాగరకేశ త్రమిత్ర సుతసంఘాతంబులన్ ముందటం
గని ప్రాణేచ్ఛల నుండుజుతువుల నేకకాలంబు దుర్లంఘ్య మై
యనివార్యస్థితిఁ జంపు నట్టినిరుపాయం బైనకాలంబు వ
చ్చె నుపాంతంబున మాజు దీనికి మదిం న్న జింతింపు ధాత్రీశ్వరా. 310
- శా. పుట్టంధుండవు పెద్దవాడవు మహాభోగంబులా లేవు నీ
పట్టెల్లం జెసి పోయె దుస్సహజరాభారంబు వైఁ గప్పె నీ
చుట్టా లెల్లను బోయి రాలు మగఁడున్ న్న శోకంబునన్ మగ్ను లై
కట్టా దాయలపంచ నుండఁ దగవే న్న కౌరవ్యవంశా గ్రణీ. 311
- క. పెట్టితిరి చిచ్చు గృహమునఁ, బట్టితిరి తదీయభార్యఁ న్న బాడకపులకుం
గొట్టితిరి వారు మనుషం గ, నెట్టయిన భరింపవలెనె న్న యీప్రాణములన్. 312
- క. బిడ్డలకు బుద్ధి నెప్పని, గుడ్డికిఁ బిండంబు వండ్లికొని పొం దిడె వైఁ

- బడ్డఁ డని భీముం డొర, గొడ్డము లాడంగఁ గూడుఁ శ గుడిచెద నధిపా. 318
- క. కసయెదవో బిడ్డల నిత, మనియెదవో శౌంఠికంబై శ మనుమలమాటల్
నినియెదవో యిచ్చెన రి, మ్మనియెదవో దానమలకా శ ననసీసుగులన్. 314
- క. దేహము నిశ్యము గా దని, మోహముఁ గఁ గోసి సిద్ధమునివర్తనఁ డై
శహము వెలువడునరుఁ డు, తృహముతోఁ జెందు ముక్తిసంపద ననఘా. 315
- వ. ఎని విడురుండు ధృతరాష్ట్రునకు విరక్తిచూర్ణం బుపదేశించిన. నలందు ప్రజ్ఞా
చక్షుం డై సరసాంబు దిగనాడి మోహపాశంబులను సూడి విజ్ఞానమార్గం
బునం గూడి దుర్గమం బగుహిమనన్నగంబునకు నిర్గమించిన. 316
- శా. అంధుం డైఁపతి వడించి పతిభావానక్తి సేత్రద్వయూ
బంధాచ్ఛాననముఁ ధరించి నిమగ్నప్రఖ్యాత యై యున్నత
ద్ధాంధారక్షితిగాఢకూతుగును యోగ పీఠి చిత్తంబులో
సంధిల్లం బతివెంట నేగె నుదయతాస్పద్విగుణరూఢ యై. 317
- చ. వెనుకకు రాక చొచ్చురణ్యపీఠనికై వడి రాజనందన
బునకు భయంబు లేక వడిఁ శ బోయెడుధీనినిగి నెప్ప డా
ననిత దురగత మైసహిమనంతముపొంతవనాంశభూమిక
జెనిమిటితోడ నించుకయు శ భీతి నహింపక యేగఁ బ్రితితోన్. 318
- వ. ఇట్లు విమరసహితు లై గాంధారీశృతరాష్ట్రులు వసంబునకుం జనిన మఱునాడు
ధర్మనందనండు ప్రభాతంబున సంధ్యావందనంబు సేసి నిత్యహోమంబు గా
వించి బ్రాహ్మణోత్తములకు గోహిరణ్యతిలవస్త్రాదిదానంబులు సేసి నమస్కరించి
గురువందనంబుతోఁజుక బూర్వప్రకారంబునం దండ్రీమందిరంబునకుఁ జని
యందు విమరసహితు లయినతల్లిదండ్రులం గానక మంజుషీకంబునఁ గూర్చున్న
సంజయున కిట్లనియె. 319
- సీ. మాతల్లిదండ్రు ల్రిమందిరంబున లేరు, సంజయ వా రెండుఁ శ జనిరి నేడు
ముందర గానఁడు శ ముసలి మావెదతండ్రి, పుత్రతోకంబునఁ శ బొగులుఁదల్లి
సౌజన్యనిధి ప్రాణసఖుఁడు మాసినతండ్రి, మందబుద్ధుల మైనశ్రమమ్ము విడిచి
యెటు వోయిరో మువ్వురెఱిఁగింపు గంగలోఁ, దన ముపరాంబుఁదడవికొనుచు
- ఆ. భార్యతోడఁ దండ్రీఁపరితాపమునఁ బడుఁ, గపట మింత లేదు శ కరుణ గలడు
పాండుభూవిభుండు శ పరలోకగతుఁ డైన, మమ్ముఁ బిన్ననాఁడుమనిచె నతఁడు.
- వ. అనిన సౌజయుండు 1(*దయాస్నేహంబు నతికర్షితం డగుదుఁ దనప్రభువు
పోయినతెఱుం గెఱుంగక కొంతదడ పూరకుండి) తద్వియోగదుఃఖంబునఁ గ
న్నీరు కరతలంబునం దుడిచికొనుచు బుద్ధిబలంబునం జిత్తంబు డై ర్థాయత్తంబు
సేసి 2(*తపః శ్రుపాదంబుల మనంబున నెన్నుచు) ధర్మజున కిట్లనియె. 321

తే. అఖిలవార్తలు మున్ను నన్నడుగుచుండు, నడుగఁడిరేయిమీతండ్రియవనినాథ
మందిరములోన విదురుతోమంతనంబు, నిన్నయాడుచునంజెన నేడులేడు.

5 విదురగాంధారీపృథరాష్ట్రులు నన్ను వంచింది యెంచుబోయిరో ¹(*వారేనిశ్చ
యంబు లెట్టివో) యెఱుంగనని సంజయుండు దుఃఖించునమయంబునఁ చుంబురు
సహితుం డై నారదండు వచ్చిన లేచి నమస్కరించి తమ్ములుం దానును నార
దుం బూజించి కౌంతేయగ్రాజుం డిట్లనియె. 323

ఉ. ఆక్కట తల్లిదండ్రులు గృహంబున లేరు మహాత్మ్య వారు నేఁ
డెక్కడఁ బోయిరో యెఱుంగ నెప్పుడు బిడ్డలపేరు గ్రుచ్చి తాఁ
బొక్కుచు నుండుఁ డెల్లయెటు నోయెనాకో విపదంబు రానికిఁ
సెక్కిము కర్ణధారుడవు నీవు జగజ్జనపారదర్శనా. 324

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుండైన నారదండుధర్మజునీట్లుయెసీశ్వరశంభై ²(*నదివిశ్వ
బీశ్వరుండ భూతంబుల నొకఁడతో నొకటిఁ జేర్చు నడఁచావు సూచీభిన్ననాసిక
లందు రిజ్జప్రోతంబు లగుచఁ గంతరజ్జపులఁ గట్టంబడినబలీవర్ధంబులుం బోలెఁ
గర్తవాక్యకర్తవ్య వేదలక్షణయగు వాక్తంత్రీయందు వర్ణాశ్రమలక్షణాబులు గల
నామంబులచేఁ బ్రధై) లోకపాలసహితం బైననోకంబు లీశ్వరాదేశంబు సహిం
చుఁ *గ్రీడాసాధనంబులకు నక్షికందుకాదు కెట్లు సంయోగవియోగంబు లట్లు
క్రీడించునీశ్వరునికిం గ్రీడాసాధనంబు లైనజుతపులకు సంయోగవియోగంబు
లగు చుండు సమస్తజనంబును జీవరూపంబున ధువంబును దేహరూపంబున
నధువంబు నై యుండు మఱియొక్కపక్షింబున ధువంబు నధువంబుచుం
గాక యుండు శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపంబు నిర్వచింప రాక రెండ నై యుండు
నజగరంబుచేత మ్రింగంబడిన పురుషుం డన్యుల రక్షింపలేని తెఱింగునఁ బంచ
భూతమయం బై కాలకర్మ గుణాధీనం బైనదేహంబు పరుల రక్షింప సహారంబు
గాదు కరంబులు గల జంతువులకుఁ గరంబులు లేని చతుష్పదంబు లాహారంబు
లగుఁ జరణంబులు గలప్రాణులకుం జరణంబులు లేనితృణాదులు భక్షణీయంబు
లగు సధికజన్మంబులకు నల్పజన్మంబులు భోజ్యంబులకు నకలదేహి దేహం
బులందు జీవుండు గలుగుటంజేసి జీవునికి జీవుండ జీవిక యగు సమాస్తాసమాస్తాది
రూపం బై నవిశ్వ మంతయు నీశ్వరుండు గాఁ దెలియు మతనికి వేఱు లేదు నిజ
మాయావిశేషంబున మాయావి యై జాతిభేదరహితుం డైన యీశ్వరుండు
బహుప్రకారంబుల భోగిభోగ్యరూపంబుల నంతరంగ బహిరంగంబుల దీపించుం
³(*గాన యనాథులు దీనులు నగునాదు తలిదండ్రులు ననం బాసి యే మయ్యె
దరో యెట్లు వర్తింతురో యని వగవం బనిలే దజ్ఞానమూలం బగున్నెహంబున
నైనమనోవ్యాకులత్వంబు పరిహరింపు మని మఱియు నిట్లనియె.) 325

1, 2, 4 (†) ఇవి మూలానుసారముగాఁ జేర్చబడినవి, 3, నిచ్చాప్రకారంబునఁగ్రీడించునీశ్వ.

ఆ. అట్టికాఁరూపుఁడగులాత్మఁ డగువిష్ణుఁ, డనురనాశమునకుఁ ననతరించి
దేవశృంగ్య మొల్ల శ్రీశీర్షి చిక్కినపని, కనురుచూచుచుండుకనిష్ఠుడధిప. 826

మత్తకోకిలము: ఎంతకాలము గృష్ణుఁ డేశ్వరుఁ యిడివరిత్రుఁ జరించు మీ
రంతకాలమునందుఁ డందఱు య నవ్వలం బని లేదు వి
భ్రాంతి మానుము కాలమం గడనంగ నెవ్వరు నోప రీ
చింత దే:ల నరేంద్రస త్తమ య చెప్పెదన్ విను మంతయున్. 827

వ. ధృతరాష్ట్రుండు గాంధారివిదురసహితం డై హిమవత్సర్వతదక్షిణ భాగంబున
నొక్కమునివశంబునకుం జని తల్లి సప్తరుతు సంతోషంబు సేయుకొఱకు
నాకాశగంగ యేడుప్రవాహంబు లులు పాళినపుణ్యతీరంబునం గృతస్నానం
డై యథావిధి హోనంబొనరించి జలభక్షణంబు గావించి సకలకర్మంబు
లు కనుగొని విఘ్నంబులం పెండ్లక నిరాహారం డయు శాంతి సంగీకరించి
పుత్రార్థదార్తైషణంబులు వర్ణించి విన్యస్తాననుం డై ప్రాణంబుల నిమిమించి
మనస్సహితంబు లై యింద్రియంబుల నాకటాటిని విషయాబులం బ్రవర్తిం
ప నీక నివర్తించి హరిభావనచే ధారణయోగంబు వహించి రజస్సత్త్వ
తమోరూపంబు లగుమలంబుల మూఁటిని హరించి మనంబు నహంకారాస్పనం
బైన స్థూలదేహంబువలనం బాపి బుద్ధియందు నేకీకరింబునసేసి ¹యట్టివిజ్ఞానా
త్మను దృశ్యాంశంబువలన వియోగించి తేత్రజ్ఞనియందుఁ బొందించి దృష్టం
బైన యీశ్వరునిగలన నేత్రజ్ఞునిం బాపి మహాకాశంబుతోడ ఘటాకాశము
గలుపుకై వడి నాధారభూతులైన ² హృషంకుఁగలిపి లోపలిగుణతోభంబును
వెలుపలి యింద్రియ విక్షేపంబును ³ లేక నిర్మాతమాయాగుణవాసనుం డగును
నిగుద్ధంబు గు మనశ్శత్రురాదీంద్రియంబుల గలిగి యులులాహారంబుల వర్ణించి
⁴కొఱడుచందంబున. 828

మ. ఉటజాంతస్థులవేదికన్ నియతుఁ డై యన్నాడు నేఁ డాదిగా
నిటపై నేనవనాడు మేన్ విడువఁగా యినిహ్యగ్ని యోగాగ్ని త
త్పుటదేహంబు దహింపఁ జూచి నీయమస్త్రాస్త్ర గాంధారి యు
ట్టటు వో నొల్లక ప్రాణవల్లభునితో య నగ్నిం బడున్ భూవరా. 829

క. అంతట వారలమరణము, వింత యగుచుఁ జూడఁబడిన య విదురుఁడు చింత
సంతాప మొదవఁ బ్రీత, స్వాంతుం డై తీర్థములకుఁ య జనియెడు నధిపా. 830

1 నరేంద్రపంధ్ర విశేషమున్ విను చెప్పెదన్.
2 'బుద్ధిసహితం బైనతన్ను దృశ్యాంశంబువలన' అని వ్రాతప్రతులు.
3 'లేనికొఱడుచందంబున' అని వ్రాతప్రతులు.
4 నేతెంచుదావాగ్ని.
5 'అంతట నయ్యాశ్చర్యము, వింతయగుచుఁ జెవులఁ బడిన' ననియే వ్రాతప్రతులు

శ్రీధర్మజుడు దుర్జిమి త్రంబులం గని చింతించుటః శ్రీధర్మ

వ. అని విదురాదులవృత్తాంతం బంతయు ధర్మనందనున తెలింగించి తుంబురునహి
తుం డయిన నారదుండు స్వర్గంబునకు నిర్గమించినవెనుక ధర్మజుండు భీమునిం
జూచి యిట్లనియె. 881

సీ. ఒకకాలమునఁ బండునోషధిచయము వేఱొకకాలమునఁ బండ్రకుండు నండు
క్రోధంబు లోభంబు శ క్రూరత బొంకును, దీపింప నరులు వశ్చింత రండు
వ్యవహారములు మహావ్యాజయుక్తము లండు, సఖ్యంబు వంచనాసహితమండు
మగలతో నిల్లండుమచ్చరించెద రండు, సుతులు దండులఁ దెగఁజూతు రండు
తే. గురుల శిష్యులు దూషించికూడ రండు, శాస్త్రమార్గము లెవ్వయ్యఁజాగవండు
న్యాయపద్ధతి బుద్ధులైన నడవ రండు, కాలగతి వింతయైవచ్చె శ గంట నేఁడు.
మ. హరిఁ జూడన్ నరుఁ డేగినాఁడు నెల లే శ డయ్యెం గదా రారు గా

లరు లెవ్వారును యాదవుల్ సమదలోలస్వాంతు లీవేళ సు
స్థిరు లై యుండుదురా మురారి సుఖ యై శ సేమంబుతో నుంచునా
యెర వై యన్నది చిత్త మిశ్వరకృతం శ బెట్లో కదే మారుతీ. 883

క. మానసము గలఁగు చున్నది, మానవు బహుదుర్జిమి త్రమర్యాదలు స
న్తానవదేహకీడలు, మాన విచారింప నోపు శ మాధవుఁ డకటా. 884

క. మనవులు సెప్పక ముందఱి, మనదారప్రాణరాజ్యమానశ్రీలన్
మనువుడు నని మాధవుఁ డిట, మనమునఁ దలపోసి మనిచెక్కిమనలం గరుణన్.

క. నారదుఁ డాడిన కైవడిఁ, గూరపుఁగాలంబు వచ్చె శ గుంభినిమీఁదన్
ఘోరము లగునుత్పాతము, లారభటిం జూడఁబడియె శ ననిలజ కంటే. 886

సీ. ఓడక ముందట శ నొకసారమేయంబు, మొఱుఁగుచు నున్నది శ మోర యెత్తి
యాదిత్యుడఁడయింపనభిముఖంబై నక్క, వాపోయె మంటలుశోవాతగలుగ
మిక్కిలు చున్నవి శ మెఱసి గృధ్రాదులు, గర్ధభాదులు దీర్చి శ క్రందుకొనియె
సుత్తమాశ్వంబుల శ కుదయించె గన్నీరు, మత్తగజంబులమదము లుడిగె

ఆ. గాలుదూతభంగి శ గదిసఁ గపోతము, మండ దగ్గి హోమమందిరములఁ
జట్టుఁ బొగలు దిశలసారిది నాచ్చాదించె, దరణి మాసఁ జూడుధరణిగదలె.

క. వాతములు వినరి రేణువ్రాతము లాకసముఁ గప్పె శ వడి నుడిగొని ని
ర్వాతములు వడియె ఘనసం, ఘాతంబులు రక్తవర్షకలితము లయ్యెన్. 888

క. గ్రహములు పోరాడె నా, గ్రహముల వినఁబడియె భూత్రకలకలములు దు
స్సహము లగుచు శిఖిలీ, వహములక్రియఁ దోఁచె గగనవహుభాంతరముల్.

క. దూడలు గుడువవు చన్నులు, దూడలకున్ గోవు లీవు శ దుగ్ధము లొడలం
బీడలు మానవు పశువులఁ, గూడవు వృషభములు దఱిపిర కుఱ్ఱుల నెక్కన్. 840

1 మను తును నని. 2, 'మనముల' అనియే వ్రాతప్రతులు 3. వాంతి నేటి.

క. కదలెడు వేల్పులరూపులు, వదలెడుఁ గన్నీరు వానివలనం జెనుటల్
వాదలెడి బ్రతిమలు ¹వెలిఁ జని, మెదలెడి నొక్కొక్క గుడినిఁ మేదినియందున్.

క. కాకంబులు వాపో యెడి, ఘూకంబులు నగరఁ బగలు శ్ర గుండ్రలు గొలిపెన్
లోకంబులు విభ్రష్ట, శ్రీకంబులగతి నశించి శ్ర శిథిలము లయ్యెన్. 342

మ. యనపద్మాంకుశచాపచక్రఘరేఖాలంకృతం జైనమా
ధవుపాదద్వయ మింక ²మెట్టెడుపవిత్రత్రత్వంబు నేఁ డాదిగా
నవనీకాంతకు లేదు పో మఱి మదీరయాంగంబు వామాక్షి బా
హువు లాకంపము నొందు చుండు నిల కేరయుగ్రస్థితుల్ వచ్చునో. 343

వ. మఱియు మహాతాపతంబులు పెక్కులు పుట్టు చున్నయవి మఃరాంతకుని
వృత్తాంతంబు వినరా దని కుంతీసుతాగ్రజుండు భీమునితో విచారించు సమ
యంబున. 344

అట్లుండఁడు ద్వారకనుండి వచ్చి కృష్ణనిర్యాణంబుఁ జెల్పుట. అట్లు

క. భేదమున నింద్రనూనుఁడు, యాదవపురినుండి వచ్చి శ్ర యగ్రజుఁ గని త
త్పాదముల నయనసలిలో, త్పాదకుఁ డై పడియె దీనుభంగి నరేంద్రా. 345

క. పల్లటిలయుల్లముతోఁ, దల్లడపడు చున్నసిన్నతమ్మునిఁ గని వె
ల్లెల్ల నగు మొగముతో జను, లెల్లను విన ధర్మపుత్రుఁడే ట్లని పలికెన్. 346

సీ. మాతామహుం డైనశ్రమనశూరుఁ డున్నాడె, మంగళమే మనశ్రమాతులుగకు
మోదమే నలుగురు శ్ర ముగుతు మేనత్తల, కానందమే వారిరయాత్మజులకు
నమ్రారకృతవర్ష శ్ర లాయుస్సమేతులే, జీవితుఁడే యుగ్ర శేనవిభుఁడు
కల్యాణయుక్తులే శ్ర గదసారణాదులు, మాధవులమ్ములు శ్ర మానధనులు
తే. నందమే మనసత్యకగండనుఁగకు, భద్రమే శంబరాసురభంజనుఁగకు
గుశలమే బాణదనుజేంద్రకూతుపతికి, హర్షమే పార్థ మ సలికి శ్ర హానికి బలికి.

వ. మఱియు నంధకయదుభోజదశార్వావృష్టిసాత్యతులు మొదలయినయదవంశ
వీరులును హరికుమారులైన సాంబసుపేణ ప్రముఖులునునారాయణానుచరులైన
యుద్ధవాదులును గృష్ణసహచరులైనసునందనందాదులును ³(శ్రీసుఖానందులే
యని) యందఱి నడిగి ధర్మజుండు గ్రమ్మతి ని ట్లనియె. 348

సీ. వైకుంఠవాసులవడువున నెవ్వని, బలమున నానందభరితుం లగుచు
వెఱవక యాదవవీరులు వర్తింతు, రమరులు గొలు వుండునట్టికొలువుఁ
జవికె నాకరించి శ్ర చరణసేవకు లైన, బంధుమిత్రాదులవదయుగముల
నెవ్వడు ద్రోక్షింఁచె శ్ర నింద్రవీరముమీఁద, వజ్రంబు జలిపించి శ్ర వ్రాలువాని

తే. ప్రాణవల్లభకంఠేలఁ శ్ర బాదుసేసి, యమృతజలములఁ బోషింప శ్ర నలరుపారి
జాత మెవ్వడు గొని వచ్చినత్యభామ, కిచ్చె నట్టిమహాత్మ్యనకిపుడు శుభమె.

1. 'వెలుచని, 2. మెట్టెడు. 3. (1) ఇది మాతానుసారముగాఁ జేర్చఁబడినది.

శా. అన్నా ఫల్గున భక్తవత్సలుడు బ్రహ్మజ్ఞుండు గోవిందుడ
పన్నాసీకళశరణ్యుడీశుడు జగద్రద్ధద్రానుసంధాయి శ్రీ
మన్నవ్యాంబుజవత్త్రనేత్రుడు సుధర్మమధ్యవీరంబునం
దున్నాడ బలభద్రుఁ గూడి సుఖ యై యుత్సాహి యై ద్వారకన్. 350

క. ఆరామకేశవులకుచు, సారామలభక్తి నీవు య సలుపుదువు గదా
గారాములు సేయుదురా, పోరాముల బంధులెల్లప్రాదు జితాశీ. 351

శా. మున్నుగ్రాటవిలో వరాహమునకైక్కిర ముక్కంటితో, బోరుచో
సన్నాహంబునఁ గాలకేయుల ననింఁగ జక్కాడుచోఁ బ్రభవ
స్కన్నుండై చనుకొర నేంద్రుపనిక్కిర గంధర్వులం దోలుచోఁ
గన్నీ రెన్నుడుఁ దేవు తుడి చెపుమా య కల్యాణమే చక్రికిన్. 352

వ. అదియుచుం గాక. 353

క. ఓడితివో శత్రువులకు, నాడితివో సాధుమాప్రణాలాపములం
గూడితివో పరసతులను, వీడితివో మానధనము య వీరులనడుమున్. 354

క. తప్పితివో యిచ్చెద నని, చెప్పితివో కపటసాక్షి య చేసినమేలుం
దప్పితివో శరణార్థుల, కొప్పితివో ద్విజులఁ బనుల య రోగుల సతులన్. 355

క. అడిచితివో భూసురులను, గుడిచితివో బాలవృద్ధగురువులు వెలిగా
విడిచితివో యాశ్రితులను, ముడిచితివో పరులని త్రములు లోభమునన్. 356

వ. అని పలికినం గన్నీరు కరతలంబునం దుడిచికొనుచు గద్గదస్వరంబునఁ బెన్నిధిం
గోలుపోయిన పేదచందంబున విట్టూర్పుల నిగిడించుచు నర్జునం డన్న కిట్లనియె. 357

క. మనసారధి మనసచివుఁడు, మనవియ్యము మనసఖుండు య మనబాంధవుఁడు
మనవిభుఁడు గురుఁడు దేవర, మనలను దిగనాడి చనియె య మనుజాధీశా. 358

క. కంటకపువ్వులు సూడఁగ, మింటం గన్పించుయంత్రహీనముఁ గోలఁ
గెంటించి మనము వాలుం, గంటిం జేకొంటి మతనిరకరుణాన కాదే. 359

క. దండి ననేకులతో నా, ఖండలుఁ డెదురయిన గెలిచి య ఖండవనముం
జండాల్చి నర్పించిన, గాండీవము నిచ్చెఁ జక్రి య గలుగుట నధిపా. 360

క. దిక్కులరాజుల నెల్ల, మ్రక్కించి ధనంబు గొనుట య మయకృతసభ ము
నైక్కుట జన్నము సేయుట, నిక్కము హరి మనకు దండనలిదివఁగాదే. 361

మ. ఇభజిద్విర్య మఖాభిషిక్త మగునీయిల్లాలిధమ్ములము
సభలో శాత్రువు లీడ్పినన్ ముడువ కాశచంద్రాస్య దుఃఖంపఁ గా
నధయం బిచ్చి ప్రతిజ్ఞ సేసి భవదీయారాతికాంతాశిరో
జభర శ్రీల హరింపఁడే విధవ లై య సౌభాగ్యముల్ వీడఁగన్. 362

శా. వైరుల్ గట్టినపుట్టముల్ విడువగా య వారింప నావల్లభుల్

రా రీవేళ నుపేక్ష సేయఁ దగవే శ రావే నివారింపవే

లేరే త్రాతలుఁ గృష్ణ యంచు సభలో శ లీనాంగి యై కుయ్యడం

గారుణ్యంబున భూరివత్తకలితం శ గాఁ జేయఁడే ద్రావదిన్.

363

సీ. దుర్వాసుఁ డొకనాఁడుఁ దుర్యోగముఁడు వంపఁ, బదివేలశిష్యులుభక్తి గొలువఁ
జనుచుంచి మనముఁ బాఠశాలియుఁ గుడిచిన, వెనుక నాహారంబు శ వేడికొనినఁ
బెట్టెద ననవుడుఁ శ బెట్టు కున్న శపింతు, ననుచుఁ దోయావగా శ హమున కేగఁ
గడవల నన్న శాకములు నీలుటఁ జూచి, పాఠశాలపుత్రిక శ పర్ణశాల

తే. లోనఁదలచిన విచ్చేసి శ లోవిలోని, శిష్టశాకాన్నలవముఁ బ్రాశించి తపసి

కోప ముడిగించి పరిపూర్ణకుక్షిఁ జేసి, నిట్టిత్రైలోక్యసంతర్పియెందుఁ గలఁడు.

సీ. పందికై పోరాడ శ ఫలాక్షుఁడెవ్వని, బలమున నా కిచ్చెఁ శ బాశుపతము

నెవ్వనిలావున శ సమ్మేన దేవేంద్ర పీఠార్థమున నుండఁ శ బెంపుఁ గంటిఁ

గాలకేయనివాతశవచాదిదైత్యులఁ, జంపితి నెవ్వని శ సంస్కరించి

గోగ్రహణమునాఁడు శ కురులాంభోనిధిఁ, గడచితి నెవ్వనిశకురుణఁజేసి

ఆ. కర్ణసింధురాజ్యకౌరవేంద్రాదుల, తలలపాగ లెల్లఁ శ దడిపి తెచ్చి

యేమహాత్ముబలిమి శ నిచ్చితి విరటుని, పుత్రి యడుగబామ్మరపాత్రికలకు. 365

మ. గురుభీష్మాదులు గూడిపన్నినకురుక్షోణీశచక్రంబులో

గురుశక్తి రథయంత యై నొగలపైఁ శ గూర్చుండి మామేటి నా

శరముల్ వాఱక మున్న వారలబలోత్సాహాయురుద్యోగత

త్పరతల్ చూడ్కుల సంహరించు నమితోత్సాహంబు నా కిచ్చుచున్. 366

మ. ఆసురేంద్రుం డొనరించుకృత్యములు ప్రహ్లాదుం బ్రవేశించి గె

ల్వ సమర్థంబులు గానికైవడిఁ గృపాశ్వతామ గాంగేయ మా

ర్యసుత ద్రోణ ధనుర్విముక్తబహుదిశ్వాత్మ ప్రపంచంబు నా

దెనకుఁ రాక తొలంగు మాధవుడయ్యదృష్టి నరేంద్రోత్తమా. 367

చ. వసుమతి దివ్యబాణముల శ వ్రక్కలు వాసి కొలంగు నేసి నా

రసములు మాటుగాఁ బఱపి శ రథ్యములకొ రిపు లెల్లఁ జూడ నా

హసమున నీలఁ బెట్టితి రృణావని సైంధవుఁ జంపునాఁడు నా

కసురవిరోధి భద్రగతి శ నం డయి వచ్చినఁ గాదె భూవరా. 368

సీ. ఇలికాఁడ రమ్మని శ చీరు నన్నొకవేళ, మన్నించు నొకవేళ శ మఱిది యనుచు

బంధుభావంబునఁ బాటించు నొకవేళ, దాతయై యొకవేళ శ ధనము లిచ్చు

మంత్రియై యొకవేళమంత్ర మాదేశించు, బోధియై యొకవేళ శ బుద్ధి సెప్ప

సారథ్య మొనరించుఁ శ జన విచ్చి యొకవేళ, గ్రీడించు నొకవేళ శ శేలిసేయ

తే. నొక్కశయ్యాసనంబున శ నుండుఁ గన్న, తండ్రికై వడిఁ జేసివర్తప్పఁగాచు

హస్తములు వట్టి పాత్తున శ నారగించు, మనుజులల్లభ మాధవురమఱపు రాదు.

- క. విజయ ధనంజయ హనుమద్భజ ఘల్లున పార్థ పాండుశతనయ నర మహేం
ద్రజ మిత్రార్జున యంచును, భుజములు తలకడవ రాకశవోకలఁ జీరున్. 370
- క. వారిజగంధులు మదిలో, వారింపఁగ రానిప్రేమశవాదము సేయఁ
వారిజనేత్రుఁడు ననుఁ దగ, వారిండ్లకుఁబనువు నలుక శ వారింప నృపా. 371
- క. నిచ్చలు లోపలికాంతలు, మచ్చికఁ దనతోడ నాడుకమాటలు నాకుఁ
ముచ్చటలు సెప్పు మెల్లన, విచ్చలవిడిఁదొడలమీఁదఁ విచ్చేసి నృపా. 372
- చ. అటమట మయ్యె నాభజన శ మంతయు భూవర నేఁడు నూడుమా
యిటువలె గారవించుజగదీశుఁడు గృష్ణుఁడు లేనిపిమ్మటం
బటుతరదేహలోభమునఁ శ బ్రాణము లున్నవి వెంటఁ బోక నేఁ
గటకట పూర్వజన్మమునఁ శ గర్మము లెట్టివి చేసినాడనో. 373
- శా. కాంతారంబున నొంటి దోడుకొని రాక్షగాఁ జూచి గోవిందుఁడు
ద్ధాంత్రీలఁ బదాఱువేల మదరాగాయత్తులై తాఁకి నా
చెంతఁ బోయలు మూఁగి పట్టికొన నాశనీమంత్రినసంఘముఁ
భ్రాంతిఁ భామినిభంగి నుంటి విడిపింపఁ లేక ధాత్రీశ్వరా. 374
- శా. ఆతే రారధికుండు నాహయము లాశ్రయస్థాననం బాశర
వ్రాతం బన్యులఁ దొల్లి చంపుఁ దుదిని శ వ్యరంబు లై పోయె మ
చ్చేతోధీశుఁడుచక్రి లేమి భుజితక్షిప్తాజ్యమాయావిమా
యాతంత్రోమరభూమిబీజములమర్యాదఁ నిమేషంబునన్. 375
- మ. యదువీరుల్ మునినాథుశాపమునఁ గాల్గొనెను లై యందఱుఁ
మదిరాపానవివర్ధమానమదనకమ్మర్ద్రోగరోపాంధు లై
కదనంబుల్ దమలోన ముష్టిహతులం శ గావించి నీ జైరి న
ష్టదశం జిక్కిరి నల్ల రేగు రచటఁ శ సర్వంసహవల్లభా. 376
- క. భూతములవలన నెప్పుడు, భూతములకు జన్మమరణప్రవేశములు ని
ర్ణీతములు సేయుచుండును, భూతమయుం డీశ్వరుండు శ భూతశరణ్యా 377
- క. బలములు గలమీనంబులు, బలవిరహితమీనములను శ భక్షించు క్రియఁ
బలవంతు లయినయదువులు, బలవిరహితులఁ జంపి రహితభావములనృపా. 378
- మ. బలహీనాంగులకుఁ బలాధికులకుం శ బ్రత్యర్థిభావోద్యమం
బులు గల్పించి వినాశముఁ నెఱిపి యాభూభారముం బాపి ని
శ్చలబుద్ధిఁ గృతకార్యుఁడై చనియె నాశనర్వేశ్వరుం డచ్యుతుం
డలఘుం డేమని చెప్పడుఁ భగవదీశ్వరాయ త్త మువీశ్వరా. 379
- వ. మఱియు దేశకాలార్థయు క్తంబులు సంతకరణసంతాపశమనంబులు నయినహరి
వచనంబులం దలంచి చిత్తంబు పరాయ త్తం బయియున్న దని యన్నకుం జెప్పి
నిదు తరుం డై నిరంతరహరిచరణారవిందచింతామయబుద్ధి యైశోకంబు వర్జించి

సదాధ్యానభక్తివిశేషంబులం గామక్రోధాదుల జుంచి తొల్లితన కుభయ
సేనామధ్యంబున నచ్యుతం డానతిచ్చినగీతలు దలంచి కాలధర్మభోగాభివేషం
బులచేత నావృతం బునవిజ్ఞానంబుఁ గ్రమ్మట నధిగమించి హేతుమద్యానం
బుశోకహేతు ¹(*వహంకారమమకారాత్మకంబున) ద్వైతభ్రమంబనియును
ద్వైతభ్రమంబునకుఁగారణంబు దేహంబనియును దేహంబునకు బీజంబు లింగం
బనియును లింగంబునకు మూలంబు గుణంబు లనియును గుణంబునకు నిదా
నంబు ప్రకృతి యనియును బ్రహ్మహామనియెడుజ్ఞానంబున లీనయై ప్రకృతి శే
కుండుననియుఁ ²(*ప్రకృతియశంకుటయ నైర్గుణ్యంబనియును నైర్గుణ్యంబువలనఁ
గార్యలింగనాశం బనియును గార్యలింగనాశంబున నసంభవం బగు) ప్రకృతిం
బాసి క్రమ్మట స్థూలశరీరప్రాప్తుండు గాక పురుషుండు ³సమ్యగ్భోగంబున
నండు ననియును నిశ్చయించి యర్జునుండు విరక్తుండై యూరకుండధర్మజుండు
భగవదీయమార్గంబు దెలిసి యాదవులనాశంబు విని నారదువచనంబులఁ దలంచి
నిశ్చలచిత్తుం డై స్వర్గమార్గంబునకు యత్నంబు సేయు చుండె నానమ
యంబున.

380

క. యదవులనాశము మాధవు, పదవియు విని కుంతి విమలభక్తిన్ భగవ
త్పదచింతితత్పర యై, ముదమున సంసారమార్గమునకుం బాసెన్. 381

వ. ఇట్లు కంటకంబునం గంటకోన్మూలనంబు సేసి కంటకంబులు రెంటినిబరిహరింప
విన్నాణితేజుంగున యాదవరూపశరీరంబునంజేసి గూర్మరుండు లోకకంటక
శరీరంబులు సంహరించి నిజశరీరంబు విడిచె సంహారంబునకు నిజశరీరపరశరీరం
బులు ధరియించి క్రమ్మట సంతర్ధానంబు నొందునటునిశ్చయజి లీలాపరాయణు
డైననారాయణుండు మినకూర్మాదిరూపంబులు ధరించుఁ బరిహరించు పని
చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

382

క. ఏదినమున బైకుంతుండు మేదినిపైఁ దాల్చినట్టిమేను విడిచినాఁ
డాదినమున నశుభప్రతిపాదక మగుకలియుగంబు ప్రాప్తం బయ్యెన్. 383

— ఇతి ధర్మరాజు పరీక్షితునకుఁ బట్టము గట్టి మహాప్రస్థానంబున కేగెను. —

సీ. కలివర్తనంబునఁ ప్రకార్యహింసాసత్య, దుభకౌటిల్యాద్యధర్మచయము
పురముల గృహముల ప్రభూములఁ నమలోనఁ గలుగుటదలపోసికరిపురమున
మమమని రాజబై ప్రమమమి దీవించి, సింహుతోయకగాభిషిక్తుఁడేసి
యనిరుద్ధనందనుం ప్రజ్ఞనవజ్రనిఁ దెచ్చి, మధురఁ బట్టము గట్టి ప్రమమతఃబాసి
ఆ. కరుల హరుల భటులఁ గంకణాదికముల, మంత్రిజనుల బుధుల ప్రమానవతుల
నఖిల మున్నధనము ప్రసభిమచ్యునుతునకుఁ నప్పగించి బుద్ధినాశ్రయించి. 384

1, 2. (*) ఇవి మూలానుసారముగాఁ జేర్చబడినవి. 3, సమ్యగ్భోగంబున

వ. విరక్తుం డై ధర్మనందనుండు ప్రాజాపత్యం బనియెడియిష్టిఁ గావించి యగుల నాత్మారోషణంబు సేసి నిరహంకారుండును నిర్దళితాశేషబలధనుండును నై సక లేంద్రియంబుల మానసంబున నడంచి ప్రాణాధీనవృత్తి యగుమానసంబును బ్రాణమందును బ్రాణము నపానమందును సుత్సర్గసహితం బయినయపానము మృత్యువునందును మృత్యువును బంచభూతంబులకు నైక్యం బైనదేహంబునం దును దేహమును గుణత్రయంబునందును గుణత్రయంబు నవిద్యయందును సర్వారోషహేతు వగునవిద్యను జీవునియందును జీవుం డయినతనకు నవ్యయం బయినబ్రహ్మమందును లయింపఁజేసి బహిరంగవ్యాపారంబులువిడిచి నారచీరలు ధరించి మానియు నిరాహారుండును ముక్తకేసుండును నై యున్మత్తపిశాచ బధిరజడులచందంబున నిర పేక్షత్వంబున.

385

క. చిత్తంబున బ్రహ్మము నా, నృత్తముఁ గావించికోనుచు శ విజ్ఞానధనా యత్తులు దొల్లి వెలింగెడి, యుత్తరదిశ కేఁగె నిర్మలలోద్యోగమునన్.

386

సీ. అంత నాతనితమ్ము శ లనిలపుత్తాదులు, గలిరాకచే బాపకర్ము లగుచుఁ జరియించు ప్రజలసంఘారంబు లీక్షించి, యఖలధర్మంబుల శ నాచరించి వైకుంఠచరణాబ్జవ ర్తితహృదయు లై, తద్భక్తి నిర్మలశ్రద్ధమును జెంది విషయము క్తులకుఁ బ్రశనేశింపఁగా రాక, నిర్ధూతకల్మషశనిపుణమతులు

తే. బహుళవిజ్ఞానదావాగ్నిభసితకర్ము, లైనయేకాంతులకు లత్యు శ మై వెలుంగు ముఖ్యనారాయణస్థానమునకుఁ జనిరి, విగతరజ మైనయాత్మల శ విప్రముఖ్య.

వ. అంత విదురుండు ప్రభాసతీర్థంబున హరియందుఁ జిత్తంబు సేర్చి శరీరంబువిడిచి పితృవర్గంబుతోడ దండధరుం డగుటంజేసి నిజాధికారస్థానంబునకుం జనియె ద్రుపదరాజపుత్రియుఁ బతులవలన నుపేక్షితయై జగత్పతి యైనవాసుదేవునందుఁ జిత్తంబు సేర్చి తత్పదంబు సేరే నిట్లు.

388

క. పాండవులసంప్రయాణము, పాండురమతి నెవ్వఁ డైనఁ బలికిన విన్నక ఖండితభవుఁ డై హరిదా, సుం డై కైవల్యపదము శ సొచ్చు నరేంద్రా.

389

వ. అంత నట పరీక్షిత్కు-మారుండు జాతకర్మవిదులైనకోవిదులు సెప్పినచందంబున భూసురోత్తమశిక్షావశంబున మహాభాగవతశేఖరుం డై ధరణీపాలనంబు సేయు చు నుత్తరునిపుత్రిక నిరావతి యనుమత్తకాశిని బెండ్లి యయి జనమేజయ ప్రముఖు లైన నలువురుగొడుగుల నుత్పాదించి గంగాపులినతలంబునఁ గృపాచా ర్యుండు గురుత్వంబు సేయ యాభాగంబులకు వచ్చినదేవతల నీక్షించుచు నదక్షిణంబుగా మూడశ్వమేధంబు లాచరించి దిగ్విజయకాలంబున గోమిథు నంబుఁ దన్ను చున్నశూద్ర రాజచిహ్నము ద్రితుం డగుకలిం బట్టి నిగ్రహించె నని చెప్పిన కౌనకుండు పౌరాణికున కి ట్లనియె.

390

... పరీక్షి నృహరాజ భూభర్తృదేవతలసంవాదం జాలించుట. ...

క. భూవరరూపపుశూన్రుడు, గోవుండా నేల తన్నెఁగ నోరి పరీక్షి
 ద్భూవరుఁడు దిశల గెలుచుచు, నేవిధిఁ గలి నిగ్రహించె నెఱిఁగింపఁ గడే.
 మ. అరవిందాక్షపదావిందమకరందాసక్తులై యున్నన
 త్పురుషశ్రేష్ఠులవృత్తముల్ వివక దుశ్శుద్ధిక్¹ విలంఘించి దు
 ర్మరవార్తాకథన ప్రపంచముల గర్భస్థాప్తముల్ సేసి వా
 సరముల్ వ్యర్థతఁ ద్రోచుచుండ జన దీప్తసంసారమోహంబునన్.

392

సీ. మనువు నిత్యము కాదుగ్రమరణంబు నిజ మని, యెఱిఁగి మోక్షసిద్ధినిచ్చయింప
 నల్పాయువు లగుమా న కన్యదర్శనచరి, త్రము లోలిఁ గర్ణరంగధములఁ బెట్టి
 బంగారువలటియీ బ్రదికెడుకాలంబుఁ బో నాడఁగా నేల న పుణ్యచరిత
 మాధవపదపద్మకమకరందపానంబు, నేయుంపవే యేము న సేయునట్టి

ఆ. సత్త్రియాగమునకు న సన్మనీంద్రులు చీర, వాడె దండధరుఁడు వచ్చెఁజూడు
 చంపఁ డొకనినైననజన్న మయ్యెడుదాఁక, వినుచు నుండుఁ దగిలి న విష్ణుకథలు.

క. మందునకు మందబుద్ధికి, మందాయువునకు నిరర్థమార్గములను గో
 విందచరణారవిందవన, రందము గొనఁ దెఱసి లేదు న రాత్రిందివముల్.

393

వ. అని శౌనకుండు వలికిన సూతుం డిట్లనియెఁ బరీక్షిన్న రేంద్రుండు నిజవాహినీ
 సందోహసంరక్షితం బగుకురుజాంగలదేశంబున యుద్ధకుతూహలంబు నంగీగరించి
 తీవ్రం బగుకలిసంచారంబు నాకర్ణించి యొక్కనాఁడు సముల్లాసంబున బాణా
 సంబు గైకొని నీలనీరదనిభతురంగనివహయోజితంబును గంఠీరవ కేతనవిభ్రా
 తంబును ఫలితమనోరథంబునునైనరథంబు నారోహణంబుసేసి రథతురంగమను
 భటకరటిపుటాసంఘటితం బగువాహినీచక్రంబు నిర్వక్తంబుగం గొలువ దిగ్విజ
 యార్థంబు వెడలి పూర్వదక్షిణపశ్చిమోత్తరసముద్రలగ్నంబు లయినయిలావృత
 రమ్యకహిరణ్మయహరివర కింపురుషభద్రాశ్వకేతుమాలాభారతవర్షంబులు నుత్తర
 కురుదేశంబులు జయించి తత్తదేశవాసు లిచ్చినకానికలు గైకొనుచు మం
 గళపాతకసంఘాతజేగీయమానపూర్వరాజవృత్తాంతంబు లాకర్ణించుచుఁ బాత
 పతితపద్యంబులవలనం బాండవులకు భక్తవత్సలుం డైనపుండరీకాక్షుం డాచ
 రించిన సారథ్య సఖ్య సాచివ్య సభాపతిత్వ వీరాసనత్వదూతభావాది కర్మంబులు
¹(నశ్వత్థామాత్రు తేజంబువలనఁ దన్ను రక్షించుటయు యాదవపాండవులందరి
 స్నేహసంబంధంబును వారలకుఁ గలిగినభగవద్భక్తి విశేషంబును విని ²విశ్వం
 భరుని భక్తవాత్సల్యంబునకు నాశ్వర్యంబు నొందుచు వందిబృందంబులకు నం
 బరాభరణ సుందరీసందోహంబుల నొసంగుచుఁ బద్మనాభపాదపద్మభజనపర

1. విడఁచింది. 2. 'తత్తదేశమంగళపాతక' అని వ్రాఁతప్రతులు. 3. శిష్య మూలానుసారముగఁ
 కేర్పఁబడినది. 4. విశ్వంభరత్వంబునకు నాశ్వర్యంబు.

తంత్రపవిత్రమానసుం డై యుండె నయ్యెడ వృషభరూపంబున నేకపాదం
బున సంచరించుధర్మ దేవుండు దనసమీపంబున లేగ లేని లేగటికుట్టిచందం
బున హతప్రభయై నేత్రగలిలంబులు గురియుచు గోరూపయై యున్నథాత్రి
కి ట్లనియె. 395

మ. నయనాంభఃకణజాల మేల విడువక శ నాతల్లి నీమేను సా
మయ మై యుండదు మోము వాడినది నీమన్నించుచుట్టలకు
భయదుఃఖంబులు నేడు వొండవు గదా శ బంధించి శూద్రుల్ పద
త్రయహీనుక ననుఁ బట్ట వత్తు రనియో శ తాపంబు నీ కేటికిన్. 396

నీ. మఖములు లేమి నశమర్చ్యుల కిటమీఁద, మఖభాగములు లేక శ మాను ననియె
రమణులు రమణుల శ రక్షింప రనియె తత్పుత్రులఁ దండ్రులు శ ప్రోవ రనియె
భారతి గుజనుఁఁ శ బ్రాపించు ననియె సద్విపులు నృపుల నేవెంటు రనియె
కులిశహస్తాఁడు వానశ్రగురియింపకుండఁగ, బ్రజలు దుఃఖంబులఁబడుదు రనియె

ఆ. 1 హీనవంశజాతు శ లేలేద రనియె రాజ్యములు పాడి గలిగి శ జరగ వనియె
మనుజు లన్నపానశ్రమైధునశయనాన, నాదికర్మసక్తు శ లగుదు రనియె. 397

మ. జననీ నీభర మెల్ల డించుటకు నై శ చక్రాయుధం దిన్నిహా
యనముల్ దాను నరాకృతిక మెలఁగి నిత్యానందముం జేసి పో
యిన నే నింక ననాథ నైతిఁ గుజనుం శ డెవ్వఁడు శాసించునో
పెనుదుఃఖంబులఁ బొందఁగంటి ననియో శ భీతిల్లి చింతించుటల్. 398

క. దెప్పర మగుకాలముచే, నెప్పుడు దేవతల కైన శ నిష్ఠం బగునీ
యొప్పిదము కృష్ణుఁ డరిగినఁ, దప్పె గదా తల్లి నీవు శ తల్లడపడఁగన్. 399

వ. అనిన భూదేవి యి ట్లనియె. 400

క. ఈలోకంబునఁ బూర్వము, నాలుగుపాదముల నీవు శ నడతువు నేఁడా
శ్రీలలనేఁకుడు లేమిని, గాలముచే నీకు నొంటిశకాలయ్యెఁ గడే. 401

వ. మఱియు సత్యశౌచదయాశ్రమంబులును సంతోషత్యాగశమదమార్జవంబు
లును దపంబును సమత్వంబును బరాపరాధసహనంబును లాభంబు గలయెడ
నుదాసీనుం డై యుండుటయును శాస్త్రవిచారవిజ్ఞానవిరక్తులును నైశ్వర్యశౌ
ర్యప్రభాశ్రవణంబులును స్మృతియును స్వాతంత్ర్యంబును గౌళలకాంతిదైర్య
మార్దవ ప్రతిభాతిశయ ప్రశయశీలంబులును జ్ఞానేంద్రియకర్మేంద్రియమనోబలం
బులును సౌభాగ్యగాంభీర్యసైర్యంబులును శ్రద్ధాకై ర్తిమానగర్వాభావంబులును
ననియెడి ముప్పదితొమ్మిదిగుణంబులు నవియునుం గాక బ్రహ్మణ్యతాశరణ్య
తాదిమహాగుణసమూహంబును శ్రీకృష్ణదేవునియందు వర్తిల్లుం గావున. 402

- క. గణనాతీతము లగునధుణములు గలచక్కి ననిన శ్రీ ఘోరకలిప్రే
రణమునఁ జావనమూహ, నణయ ను లగుజనులఁ చూచి శ్రీ వగచెడఁ దండ్రి.
- క. దేవతలకు ఋషులకుఁ బితృ దేవతలకున నాకు శ్రీ సీతధీరులకును నా
నావరాశ్రమముల ననుఁ గోఘనములు భాధ యనుచుఁ శ్రీ గుండెద ననఘ. 404
- సీ. బ్రహ్మాదు లెవ్వనిభద్ర కటాక్షపీఠాణము వాఁగింతురు శ్రీ సత్తపములఁ
గమలాలయము నూనికమల యెవ్వనిపాద, కమలాలు సేవింపుఁ గౌతుకమునఁ
బరమయోగేంద్రులు శ్రీ భవ్యచిత్తములగుచు, నిలుపుచు లెవ్వని శ్రీ నియతితోడ
వేదంబు లెవ్వనిశివమలచారిత్రముల్, నినుతించుగా లేక శ్రీ వెగడువడియె
- ఆ. నట్టివానుదేవు శ్రీ సబ్దవజ్రంకుశచక్ర సునితంభ, చూపకేతు
చిహ్నతంబు లై నశ్రీచరణము లింకఁ బోవనుచు వగపు శ్రీ సోకె నయ్య.
- క. వారిపాదంబులు సోకెడ, సిరికతమును సుఖభవనశ్రీసేవ్యత్వముతో
స్థిర నైతి నిన్నిదిసమఃబు, వారి నాగిర్వింబు మాన్పు శ్రీ యరిగె మహాత్మా. 406
- క. లీలాకారము దాల్చెను, శ్రీలలసేసుడు నిలల శ్రీ తిట్టించి భవో
న్మూలనము సేయుకొలుకునా, నాలుగుపాదముల నన్ను శ్రీ నడపించుటకున్. 407
- ఉ. ఆమధురోక్తు లానయమ శ్రీ లాదరహాసము లాదయారసం
బామరిపెంబు లాతగవు శ్రీ లాగమనక్రియ లామనోహర
ప్రేమకీరావలోకనము, శ్రీ బ్రీతిఁ గనుంగొన నీమి మాధవుం
గామిను లేల నిర్దళితకర్ములు యోగులుఁ బయ నేర్చురే. 408
- క. మెల్లన నానై యాదవ, వల్లభుఁ డడు గిడఁగ మోహ, వశ నై నేరం
జిల్లగ రోమాంచముక్తియ, మెల్లములై మెల్లచు నస్మరములు మార్గములన్
- వ. అని యిట్లు పూర్వవాహిని యెగసరిస్వతీరంబును ధర్మదేవుండును భూమియు
వృషభ భేనురూపంబుల భాషింప రాజురి యైవారిక్షీద్యువరుండు డగ్గటియై
నాసమయంబున. 410

... కలిపురుషుండు ధర్మదేవతను చిన్తుట. ...

- శా. శైలాసాచలసన్నిభం బగుమహాగంభీరగోరాజముం
గాలకోడుండు దండహస్తండు నృపాకారుండు క్రూరుండు జం
ఘలుం డొక్కఁడు శూద్రుఁ డాసురగతిం శ్రీ గారుణ్యనిర్ముక్తుఁ డై
నేలం గూలఁగఁ దన్నెఁ బంచితలఁగా శ్రీ స్థూలపాదాహతిన్. 411
- వ. మఱియును. 412
- శా. అలోలాంగక నశుతోయకణ్ణినాక్షిక్ మహాంభారవ
బాలాధూత్యణావళికబళలోభవ్యాప్తజహ్వగ నాం
దోళస్థాంత సజీవవత్స నుదయద్రుష్టాన్వితః ఘర్మకీ
లాలాపూర్ణకరీర నామోదవు నుల్లంఘించి తన్నెక్ వడిన్.

వ. ఇట్లా ధేనువృషభంబులు రెంటినిం గంటకుం డై తన్నుచున్న రాజబడణము ద్రి
తుం డయినశూద్రునిం జూచి సువర్ణరీతికరస్యందనారూఢుం డగునభిమన్యునంద
నుండు గోదండంబు సగుణంబు నేసి మేఘగంభీరవంబు లగువచనంబుల
నిట్లనియె. 414

శా. నిన్నుం గొమ్ములఁ జిమ్మెనో కదిసెనో యనినీతి వై గోవులం
దన్నం గారణ మేమి మద్భుజసన్యాసభ్రాతృణి నేవేశలం
దు న్నేరంబులు నేయ రాదెఱుంగవా య భూ రత్వమున్ భూమిభృ
త్సన్నాహంబు నొనర్చె దెవ్వడవు నీక య శాసించెదన్ దుర్మతి. 415

క. గాంధీవియఁ జక్రియు భూమండలిఁ బెడఁబాసి చనిన య మదమత్తుడ వై
దండింపఁ దగనివారల, దండించెదు నీవ తగుదు య దండనమునకున్. 416

వ. అని వృషభంబు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 417

మ. కురుధాత్రీశ్వర బాహువప్రయుగళీగు ప్తక్షమామండలిం
బరికింక భవదీయనేత్ర జనితాంభశ్చేణి దక్కన్ జనల్
దొరగం జేయ రధర్మసంజనితజంతు శ్రేణిబాష్పంబులన్
గురుశక్తి విదళింతుఁ జూడు మితనిన్ య గోమూర్తి దేవోత్తమా. 418

క. జాలిఁ బడ నేల నాశర, జాలంబులపాలు నేసి య చంపెద వీనిన్
భూలోకంబున నిపు డే, నాలుగుపాదముల నిన్ను య నడపింతుఁ జూచి. 419

ఉ. వాచవి యొనగడ్డఁ దిని య వాహినులందు జలంబు ద్రావఁ గా
నీచరణంబు లెవ్వఁ డిటు య నిర్దళితంబుగఁ జేసె వాడు దా
భేచరుఁ డైన వాని మణిశ్రీలితభూషణయు క్త బాహులన్
వే చని త్రుంచి వైతు వినుకవీధికి నేగిన నేల డాగినన్. 420

వ. అని మఱియు గోమూర్తి యయినభూదేవితో నిట్లనియె. 421

చ. అగణితవైభవండుగుమురరాంతకుఁ డక్కట పోయె నంచు నె
వ్వగలఁ శిగ్గుశించి నేత్రముల య వారికణంబులు దేకు మమ్ము లో
బెగడకుమమ్మ మద్విశేఖరబృందములన్ వృషలున్ వధింతు నా
మగఁటిమిఁ జూడవమ్మ నెఱ య మానఁ గదమ్మ శుభప్రదాయినీ. 422

క. సాధువు లగుజంతువులకు, బాధలు గావించుఖలుల య భజింపనిరా
జాధమునాయుస్స్వర, శ్రీధనములు వీటిఁబోవు య సిద్ధము తల్లీ. 423

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టజనానుగ్రహంబుఁ య జేయఁగ నృపులన్
సప్త విధించె బురాణ, ద్రవ్యలు సెప్పదురు పరమధర్మము సాధ్వీ. 424

వ. అనిన ధర్మనందనపౌత్రునకు వృషభమూర్తి నున్నధర్మదేవుం డిట్లనియె. 425

డి. కూరులఁ జంపి సాధుభుక్తుకొ విజయం బొనరించునట్టియా
పౌరవనంక జాతుండవు శ భాగ్యసమేతుడ వాడు తొల్లి మీ
వా రిటువంటివా రగుట శ వాఁజనేత్రుడు మెచ్చి చాత్య సం
చారము సేసె గాదె నృపన తమ భ క్తిలతానిబద్ధుఁ డై.

426

వ. నరేంద్రా యేము ప్రాణుఁ కు దుఃఖపేతువులము గాము మావలన దుఃఖంబు
నొందెడువరుషుండు లేడు వాదివాక్యభేదంబులఁ గొందఱు మోహితులై
భేదంబు నాచ్ఛాదించి తమకు నాత్మసుఖదుఃఖంబుఁ నిచ్చుప్రభు వని చెప్పుదురు
గొందఱు గ్రహదేవతాదులకుఁ బ్రభుత్వంబు సంపాదించురు గొందఱు
గర్వంబునకుం బ్రాభవంబుం బ్రకటింతురు గొందఱు స్వభావంబు ప్రభు
వని పలుకుదు రిం దెవ్వరికిని సుఖదుఃఖప్రదానంబు సేయఁ బ్రభుత్వంబు
లేదు పరులవలన దుఃఖంబు వచ్చిన నధర్మంబు పరులు సేసి రని విచారింప
వలదు తర్కింపను నిర్దేశింపను రానిసరమేశ్వరునివలన సర్వంబు నగుచుండు
ననిన ధర్మదేవునికి ధర్మనందనపాత్రుం డి ట్లనియె.

427

ఆ ధర్మమూర్తి వయ్య శ ధర్మజ వృషభరూప, పరమధర్మ మీపు శ పలుకుత్రోక
పాపకర్మ చేయురపాపంబు నూచింపఁ, బాపకర్మ డేగురపథము వచ్చు.

428

వ. మఱియు దేవమాయవలన భూతంబులవాఙ్మనసంబులకు వధ్యఘాతకలక్షణా
వృత్తిసులభంబుగం దెలియ రాదు నీవు ధర్మదేవతవు కృతయుగంబునం దప
శ్శోచదయానత్యంబు లను నాలుగు నీకుం బాదంబు లని చెప్పుదురు శ్రీశ్రీ
యుగంబునం బూర్వోక్తపాదచతుష్కంబునం దొక్కపాదంబు ఊణం బయ్యె
ద్వాపరంబునఁ బాదద్వయంబు నశించెఁ గలియుగంబందు నివ్వడువున) నివ్వడు
నీకుఁ బానత్రయంబు భగ్నం బయ్యె నశశిప్తం బగుభగవదీయచతుర్థపాదంబున
ధర్మంబు గల్యంతంబున నిగ్రహింపగమకించుచున్నయది విను మదియునుంగక.

మ. భరమం బాపి రమావిభుండు గరుణం శ బాదంబులం దొక్కఁగా
స్థిర యై వేదక నింతకాలము సుఖశ్రీ నొందె భూదేవి త
చ్చరణస్పర్శము లేమి తొంద్రకులజాల్ శ కాసింతు రంచుక నిరం
తరశోకంబుల నీరు గన్నుల నిడక శ ధర్మజ్ఞు వీక్షించితే.

429

... యి పరిక్షిన్నహారాణి గలిసి నిగ్రహించి ధర్మపరిపాలనము సేయుట. యి ...

వ. అని యిట్లు ధర్మభేదధర్మదేవతల బుజ్జగించి మహారథుం డయిన విజయపాత్రుండు
కొక్కారుమొఱుంగు తెఱంగు ధిక్కరించుచు దిక్కులకు వెక్కసం బయినయడ
దంబు బెడిదంబుగ జడిసింది పాపహేతు వయినకలిరావు మాప నుద్యోగి
చిన వాడు రాజరూపంబు విడనాడి వాడిన మొగంబుతోడ భయవిహ్వలుం

1. 'దొంగిళ్ళరులు' అచ్చుప్రతి. 2. 'దైవజ్ఞులు' అ. ప్ర. 3. 'మహానాథులు' అ. ప్ర.
4. 'భాగవతము' అ. ప్ర. 5. 'బుకేషింప.' 6. (1) ఇది పండితులు గూర్చినది.

- డైహస్సంబులు సాచి తత్త్వానమూలవిన్యస్థమస్థకుడై ప్రణామంబు సేసి.
- క. కంపించె దేహ మెల్లం, జంపకు మోరాజతిలక శ్ర శరణాగతు ర
యీంపు మని తనకు మ్రొక్కినఁ, జంపక కలిరాజు జూచి శ్ర జనపతి వలుకన్.
- క. అర్జునక్రిస్మేతుం, డర్జునపాత్తుండు భయరసాపృథివనులక
నిజించి చంపఁ దలఁపఁడు, దుర్జనభావంబు విడిచి శ్ర లొలఁగు దురాత్మా. 433
- వ. నీవు పాపజంధుండన, మదీయబాహుచాలితం బయినమహీమండలంబున నిలువ
వలవదు రాజదేహంబునందు చిత్తించునను నసత్యలోభ చౌర్యదౌర్జన్యదురా
చారమాయాకలహ కపటకలుపాలయ్యైదిగ్భ్రేతరసమూహంబు లాశ్రయించు
సత్యధర్మంబులకు నివాసం బగ బ్రహ్మవర్తదేశంబున యజ్ఞవిస్తారినిపుణు లయిన
వారు యజ్ఞేశ్వరం డయినహరింగూర్చి యాగంబు సేయుచున్నవారు యజించు
వారలకు సుఖప్రదానంబు సేయుచు సకలభూతాంతర్యామి యై భగవంతుం
డయినహరి జంగమస్థావరంబులకు నంతరింగబహిరంగంబుల సంచరించువాయు
పుచందంబున నాత్మరూపంబున మనోరథంబుల నిచ్చుం గావున నీ విం దుండ
వలవ దనుచు దండహస్తం డయినజమునికైవడి మండలాగ్రంబు సాచిన రాజ
వర్మనకుం గలియి ట్లనియె. 434
- క. జగతిశ్వర సీయడిదము, ధగధగితప్రభలతోడఁ శ్ర దఱచుగ మెఱవక
బెగడెం జత్తము గుండెలు, వగిలెడు నిత నెందుఁజొత్తు శ్ర భావింపఁ గదే. 435
- వ. నరేంద్రా నిన్ను నారోపితశరశరాసను సర్వప్రదేశంబులందును విలోకించుచు
న్నవాడ నే నొకడ నందుడు నానతి మ్మనిన రాజన్య శేఖరుండు ప్రాణిపథస్త్రీ
ద్యూతపానంబు లనియెడునాలుగు స్థానంబుల నిచ్చి మఱియు నడిగిన సువర్ణ
మూలం బగునసత్యమదకామహింసావైరంబు లనియెడు పంచప్రదేశంబుల
నొసంగి యితరస్థలంబుల స్పృశింప కుండ నియమించె నిట్లు కలినిగ్రహంబు
సేసి హీనంబు లయినతపశ్శౌచదయ లనియెడిమూఁడుపాదంబులు వృషభ
మూర్తి యయినధర్మదేవత కిచ్చి విశ్వంభరకు నిర్భరం బయినసంతోషంబు
సంపాదించి. 436
- క. గజనామధేయపురమున, గజరిపువీరమున ఘనుఁడు శ్ర గడివిముఁడు మహా
గజవైరిపరాక్రముఁ డే, గజబిజి లే కుండఁ దాల్చెఁ శ్ర గౌరవలక్ష్మీన్. 437
- వ. ఇట్లు కృష్ణునియనుగ్రహంబున నశ్వత్థామబాణపావకంబువలన బ్రదికి వృషభ
మూర్తి యయినధర్మదేవతకు నభయం బిచ్చిన పరీక్షిన్నరేంద్రుండు బ్రాహ్మణ
కాపప్రాప్తతక్షకాహిభయంబువలనఁ బ్రాణంబులు వోపు నని యెఱింగి సర్వ
సంగంబులు వర్జించి శుకునకు శిష్యుం డై విజ్ఞానంబు గలిగి గంగాతరంగిణీ తీరం
బునం గగేబరంబు విడిచె వినుఁడు. 438

- క. హరినాగై యెఱుగువారికి, హరిసదములు దలంచువారి క్కనవరతంబు
హరికథలు విన్నదివారికి, మరణాగతమోహసంభ్రమము లేదనఁఁను. 439
- క. శుభచరితుఁడు హరి యరిగినఁ, బ్రభవించి ధరితి నెల్లఁ క్క బ్రబ్ధియుఁ గలిదా
నభిమన్యసుతునిచేతనఁ, బ్రభవింపక యడఁగి యుండఁ క్క భార్గవముఖ్యా. 440
- వ. ఇష్టిధంబునఁ జతుస్సముద్రముద్రితాఖిలమహీమండలప్రాజ్యసామ్రాజ్యంబు పూ
జ్యంబుగాఁ చేయుచు నాయభిమన్యసంభవుండు. 441
- ఉ. చేసినఁ గాని పాపములు క్క సెందవు చేయఁ దలంచినంతటం
జేసెద నన్నమాత్రమునఁ క్క జెందుఁ గదా కలివేళఁ బుణ్యముల్
మోసము లేదలంచు స్వప్నముఖ్యుండు గాచెఁ గలిక మరందము
ల్లాసముతోడఁ గ్రలి విరుగలం బెగఁజూడని లేటికైవడిన్. 442
- వ. మఱియుం బ్రమత్తులై యధీరు లగునరులయందు వృకంబుచందంబున నొడిగి
కాచుకొని యుండి చేన్పించుఁగాని ధీరు లైనవారికిం గలివలనిభయంబు లేదని
కలి వంతంబు నొందింపఁ జయ్యె ననిన విని ఋషులు నూతున కిట్లనిరి. 443
- సీ. పారాణిలోత్రమ క్క బ్రదుకుము పెక్కిండ్లు, తామరసాక్షునిధవళయశము
మరణశీలుర మైన మా కెఱింగించితి, కల్పితం బగుకత్తుకర్తమందుఁ
బాగలచేఁ బాగిలి యశబుద్ధచిత్తుల మైన, మము హరిపదపద్మమధురరసముఁ
ద్రావించితివి నీవు క్క ధన్యుల మైతిమి, జన్మాంతరము లేనిస్వర్గ మైన
తే. నిష్కళక్షులసంగంబుకలకు రాదు, ప్రకృతిగుణహీనుడగుచక్కి కభద గుణము
లీశకమలాసనాదులు క్క నెఱుంగ లేరు, వినికి వినఁ జాల మనియెడికెవెట్టి గలఁడె.
- క. శ్రీపంబులు ఖండితం, తాపంబులు గల్గిసాంధ్రతమసమహోద్య
ద్దీపంబులు పావండదు, రాపంబులు విష్ణువందనాలాపంబుల్. 445
- క. పావనములు దురితలతా,లావనములు నిత్యమంగళశ్రీప్రాభవసం
జీవనములు లక్ష్మీసం, భావనములు వాసుదేవప్రదసేవనముల్. 446
- ఆ. పరమభాగవతుఁడు క్క పాండవపౌత్రుండు, శుకునిభాషణముల క్క శుద్ధబుద్ధి
యై విరాజమానుఁ క్క డై ముక్తియగువిష్ణు, పాదమూల మెట్లు క్క వడసె ననఁను.
- వ. మహాత్మా విచిత్ర యోగనిష్ఠాకలితంబును విష్ణుచరితలలితంబును బరమపుణ్యం
బును సకలకల్యాణగుణగణ్యంబును భాగవతజనాపేక్షితంబును నైనపారీక్షిత
భాగవతాఖ్యానంబు వినిపింపు మనిన నూతుం డిట్లనియె. 448
- క. మిముబోటివెద్దవారలు, కమలాక్షునిచరిత మడుగఁగఁ జెప్పెడిభా
గ్యముగలిగనేడు నాజ, న్నము సఫలం బయ్యెవృద్ధమాన్యుడ నగుటన్. 449
- క. కులహీనుఁడు నారాయణ,విలసత్కథనములు గడఁగ క్క వినిపించినఁ ద
త్కులహీనతఁ బాసి మహాజ్ఞులకులజత్వమును బొందు క్క నన్యునులారా. 450

- సీ. ఎవ్వనిగణజాల మెన్న జిహ్వలు లేక, నలినగర్భాదు లనంతః ఉండు
కోరెడు విబుధేంద్రకోటి నొల్లక లక్ష్మి, ప్రార్థించె నెవ్వనిపాదరజము
బ్రహ్మ యెవ్వనిపాదరపద్మంబు గడిగిన, జలము ధన్వత నిచ్చెరజనులకెల్ల
భగవంతు డనియెడ్రభద్రశబ్దమునకు, నెవ్వ డ్రాకృతిరనేపు మిగులు
- ఆ. నే మహాత్ము నాశ్రయించి శరీరాది, సంగకోటిన్లనంహరించి
ప్రాభవమున ¹మునులుపారమహంస్యంబు, నొందితిరిగి రాకశయుండు రెలని.
- చ. క్రమమున మింటికై యెగయ్యెగాక విహంగము మింటి దైనపా
రము గన నేర్చునే హరిపరాక్రమ మోపినయంతః గాక స
ర్వము వివరింప నెవ్వడు ప్రవర్తకుఁ డౌ మునులార ²నాదుది
త్తమునకు నెంత గానఁబడెదప్పక చెప్పెద మీకు నంతయున్. 452
- క. వేనండపురాధీశుడు, గోదండము సేతఁ బట్టికొని గహనములో
వేదంబాదుల నొకనాఁ, డేదండలఁ బోవ నీకశ్యపయెగఁజొ బలిమిన్. 453
- క. ఒగ్గములు ద్రవ్య పడు నుని, యొగ్గెడు పెళఁదలవలలరనరముగములన్
డగ్గటి చంపెపవేడుక, వెగ్గల మై చి త్తమందు, నెంటాడింపన్. 454
- క. కోలముల గలయవృకశా, ద్దాలములఁ దరత్తుఖడ్గరోహితహరిషం
దాలముల శరభచమర, వ్యాలముల వధించె విభుధువడి నోలములన్. 455
- పరిక్షితుఁడు వేటాడి శనిమునిపై మృతసర్పము నెత్తి వైచుట. —
- క. మృగములు మెచ్చ నరేంద్రుఁడు, మృగరాజపరాక్రమమునమెఱసి హరించెన్
మృగధరమండలమునఁ గల, మృగ మొక్కటిదక్క సర్వమృగముల నెల్లన్.
- వ. ఇట్లు వాటంబున వేటతమకంబున మృగంబుల వెంబడింబడి యెగఁచుచుం
బరించుటంజేసి బుభుక్షుపిపాసలవలన మిగులఁ బరిశ్రాంతం డయి ధరణీకాం
తుండు చల్లనినీటికొలకుం గానక కలంకితచిత్తుం డై చని చని యొక్కతపో
వనంబు గని యందు. 457
- సీ. మెలఁగుట చాలింది | మీలితనేత్రుం డై శాంతుం డై కూర్చుండి రజడత లేక
ప్రాణమనో బుద్ధిపంచేంద్రియంబుల, బహిరంగవీధులఁబాట నీక
జాగరణాదికస్థానత్రయము దాటి పరమ మై యుండెడిపదముఁ బలిసి
బ్రహ్మభూతత్వసంప్రాప్త్యవిక్రియుఁ డయి, యిదిద్విజటలు ద ర న్నావరింప
తే. నలఘురుచర్యధారియైయలరుచున్న, తపసిఁబాడగనిశోషిత్రతాలుండగుచు
నెండి తడి లేక కుత్తుకనెలఁగను డింద, మందభావల ని ట్లనుగమనుజవిభుఁడు.
- క. తోయములు దెమ్ము మా కీ, ³తోయము వేటాడ వెరపురదొరకడు ఘనచే
తోయత డప్పి జనించెను, తోయమువారలును లేరుదుస్సహ మనఘా. 459

1. ఘనలు. 2. బుద్ధిచి, త్తములకు. 3. తోయము వేటాడువేళఁ + చొల్లి పాదము మీ, తోయముక్రియ జలదాహము.

వ. అని భూవరుండు శమికమహాముని ¹సమాధినిష్ఠానిమిలితనేత్రుండును విస్మృత బాహ్యంతరింద్రియైతసంచారుండును వారిచింతాపరుండును నై యుండుట విచారణపలేక.

460

ఉ. కన్నులు మూసి బ్రహ్మణుడుగర్వముతోడుత నున్నవాడు చే సన్నుల నైన ర మృతడుగసారజలంబులు జెచ్చి పోయఁ జే మన్నన లైనఁ జేయఁడు సగ్రు సలంబులు వెట్టఁ డింతసం నన్నత నొందెనే భనశ్శపశ్చరణా ప్రతిమ ప్రభావముల్.

461

అ. వారి గోకు చున్నవారికి శీతల, వారి యిడుగు యెట్టివారి కయిన వారిత్రులు గాననలసినధర్మంబు, వారి యడఁడు ²దాహావారి గాఁడు.

462

చ. అని చునుజేశ్వరుండు మృగయాపసరాగతతోయదాహనం జనితదుఃఖంతరోషమునగ్రంథము దన్ను దిరస్కరించి పూ జనములు సేయఁ డంచు మృగసర్పము గొక్కటి వింటికోప్పసం బని వశి శెచ్చి నైచె నటుగ్రహమునీండునియంసవేదకన్.

463

న. ఇట్లతండు ³ప్ర త్యాహృతబాహ్యంతరింద్రియండగుఁడనిమిలితి లోచనండు గా నోపునో యట్లు గాక గతాగతు లగుక్షుత్రబంధులచే నేమియని మృషా సమాధినిష్ఠుండు గా నోపునో యు వితర్కించుచు) వృథారోషదర్శనంబున ముని మూఁపున గతాసు వ యుననర్పంబు నిడి నరేశ్వరుండు దనపురంబునకుం జనియె నంత సమీపవర్తులైనమునిక మారు లంతయు జెలయం జూచి శమికనంద నుం జై నశృంగికడకుం జని.

464

— శమికపుష్పం దగుశృంగి పరిక్షితుని శపించుట. —

క. సరగంధగజస్యంధన, తురగంబుల నేలురాజ్యతోయాతురుం జై పరగన్ నీజనకునిమెడ, నురగముఁ దగిలించి పోయెనోడక తండ్రి.

465

వ. అనిఁజలిస సమానవయోరూపమునికుమారలీలాసంగి యయినశృంగి శృంగంబు లతోడిమూరి ⁴ధరియించినట్లు విజృంభించి రోషసంరంభమున నుదరిపడి ⁵బల్యన్నంబుల భుజించి పుష్పంబు లగుపరపుష్పంబులుబోలె బలినీయు ద్వారంబు లు గాచికొని యుండుసారమేయంబులపగిది దాసభూతు లగుక్షుత్రియాభాసు లెట్లు బ్రాహ్మణోత్తములచే స్వరక్షకులుగ నిరూపితు లయి రట్టివార లెట్లు తప్ప హంబుల భాండసంగతం బగునన్నులబు భుజింప నర్హులగుదురు తత్కృతంబు లయిన నోహంబు లెట్లు నిజస్వామిం జెందు నని మఱియు) నిట్లనియె.

466

1. 'సమాధి నుండి వారిచింతాపరుం జై' అని వ్రాతప్రతులు.

2. ధర్మశ్రవారి గాఁడు.

3. 5 (4) ఇవి మాలానుషారముగాఁ జేర్చబడినవి.

4. ధరియించి విజృంభించురోషరసంబుభంగి నుదరి.

- ఉ. ఆడఁడు తన్ను దూషణము శ్రీ లాశ్రమవాసులఁ గాని వైరులం
గూడఁడు కందమూలములు శ్రీ గూడు గఁ దించు సమాధినిష్ఠుఁడై
వీడఁడు లోనిచూడుకలను శ్రీ విష్ణునిఁ దక్కఁ బరప్రపంచముం.
జూడఁడు మద్దురుండు ఘణిఁ శ్రీ జుట్టుగ నేటికి రాచవానికిన్. 467
- ఉ. పోము హిరణ్యదానములఁ శ్రీ బుచ్చుకొనంగ ధనంబు లేమియుం
దేము సవంచనంబులుగ శ్రీ దీవన లిచ్చుచు వేసరింపఁ గా
రాము వనంబులఁ గృహవిశ్రాముల మై నివసింపఁ జెల్ల రే
పామును వైవఁగాఁ దగునె శ్రీ బ్రహ్మమునీంద్రభుజార్గళంబునన్. 468
- క. పుడఁమి గలజనులు వొగడఁగఁ, గుడుతురు గట్టుదురు గాక కువలయపతు లై
యడవుల నిడుమలఁ బడియెడి, బడుగులయెడ నిడఁగఁ దగునెశవన్నగశవమున్. 469
- క. భగవంతుఁడు గోవిందుఁడు, జగతిం బెడఁబాసి చనిన శ్రీ శాసింపంగాఁ
దగువారు లేమి దుర్జను, లెగసి మహాసాధుజనుల శ్రీ నేఁచెద రకటా. 470
- క. బాలకులార ధరిత్రీ, పాలకు శపియింతు ననుచు శ్రీ బలువడిని విలో
లాలకుఁ డగుమునికుంజర, బాలకుఁ డరిగెం ద్రిలోకకపాలకు లదరన్. 471
- వ. ఇట్లు రోపించి కొశికినదికిం జని జలోపస్పర్శనంబు సేసి. 472
- ఉ. ఓడక వింటికోపున మృత్యోరగముం గొని వచ్చి మాటుమా
టాడక యున్నమజ్జనకుఁ నంసతలంబున బెట్టి దుర్మద
క్రీడఁ జరించురాజు మరకేశవు ¹లొడ్డిననైనఁ జచ్చు బో
యెడవనాఁడుతక్షకఘణిం ద్రుఁ మాసలహేతిసంహతిన్. 473
- వ. అని శమికమహామునికుమారుం డయిన శృంగి పరీక్షిన్నరేంద్రుని శపియించి
నిజాశ్రమంబునకుం జనుడెంచి కంఠలగ్న కాకోదరకశేబరుం డైన తండ్రింజూచి. 474
- క. ఇయ్యెడ నీకంఠమునకు, నియ్యురగశవంబుఁ దెచ్చి శ్రీ యీ నేర్చినయా
దయ్య మిక నేమి సేయదు, నెయ్యంబులు లేవు సుమ్యురస్యపులకుఁ దండ్రీ. 475
- శా. పారంభంబున వేట వచ్చి ధరణీపాలుండు మౌతండ్రిపై
నేరం బేయియు లేక సర్పశవము శ్రీ నేఁ దుగ్గుఁ డైవెచినాఁ
డీరితిఁ ఘణి గ్రమ్మఱు బ్రదుకునో శ్రీ హింసించునో కోటలఁ
రారే తాపసులార దీనిఁ దివరే శ్రీ రక్షింపరే మ్రొక్కదన్. 476
- వ. అని వెఱునున సర్పంబుఁ దిగుచునేర్పు లేక యెలుంగై త్తి యేడ్చుచున్నకుమారకు
రోదనధ్వని విని యూగిరనుం డయినశమికకుండు సమాధి సాలించి మెల్లన
కన్నులు దెఱచి మూపున వ్రేలు చున్నమృత్యోరగంబు నీక్షించి తీసి పాట
వైచి కుమారకుం జూచి. 477

1. లొగినఁ జచ్చు నేఁటికో, నేడవ. 2. యీ నేర్చినయా, దయ్యమిక నేమి సేయదు.

- క. ఏకీడు నాచరింపము, లోకులకు మనము సర్వలోకసములమున్
శోకింప నేల పుత్రక, కానోడర మేల వచ్చెన్ శ గంధంబునకున్. 478
- వ. అని యాడిగిన దండ్రీకిం గొడుగు రాజు వచ్చి సర్పంబు వైచుటయుం దాను
శసించుటయును వినిసించి సమ్మతి ననదివ్యజ్ఞానంబున సమ్మానవేంద్రుడు
పరీక్షింపజేందుం డని యెఱింగి గొడుగువలన సంతసంపక యిట్లయె. 479
- క. బెట్టిద మగుశాపమునకు, దట్టపుద్రోహంబు గాదు శ ధరణీకాంతం
గట్టా యేల శసించితి, పట్టి తక్షకవిహగ్నిహాలగు మనుచున్. 480
- ఆ. తల్లికడుపులోన శివగ్గుం డై కన్ముఖం. గమలనాభుకరుణః శ కలిగినాడు
బలిమి గలిగి ప్రజలం శ బాలించు చున్నాడు, దిట్టపడుచు రాజుఁ దిట్టదగునె.
- ఉ. కాపరి లేనిగొట్టియల శ కైవడిఁ గంటకచోరకోటిచే
నేపటి యున్న దీభువన శ మీశుండు గృష్ణుండు లేమి నిట్టిచో
భూపరిపాలనంబు సమకబుద్ధి నితం డొనరింపఁ జల్లరే
యీపరిపాటిద్రోహమున శ కిట్లు శసంపఁగ నేల బాలకా. 483
- నీ. పాపంబు నీచేతఁ శ బ్రాపించె మన కింక, రాజు నశించినశరాజ్యమందు
బలవంతుఁ డగువాఁడు శ బలహీనుపశుదారి, హయసువర్ణాదుల శ నపహరించు
జారచోరాదులు శ సంచరితురు ప్రజ, కన్యోన్యకలహంబు శ నతిశయిల్లు
వైదికం బై యున్నశ్రవణాశ్రమాచారధర్మమించుక లేక శ తప్పి పోవు
- ఆ. సంతమీఁద లోకు శ లభికామంబులఁ, దగిలి సంచరింప శ ధరణీ నెల్ల
వర్ణసంకరములునవచ్చు మర్కటసారి, మేయములకు వచ్చుమేరఁ బుత్ర. 488
- ఉ. భారతవంశజం బరమభాగవతున్ హయమేధముజ నా
చారుపరున్ మహానయవిశారదు రాజకులైకభూషణున్
నీరము గోరి నేడు మనశనేలకు వచ్చినయర్థి భక్తిన్
తొరము నేసి పంప జనుఁ శ గాక శసంపఁగ నీకు ధర్మమే. 484
- క. భూపతికి నిరపరాధమ, శాపము దానిచ్చె బుద్ధిశాపలమున మా
పాపండు వీఁ డొనరించిన, పాపము దొలగించు కృష్ణ శ పరమేశ హరీ. 485
- క. పొడిచినఁ దిట్టినఁ గొట్టినఁ, బడుచుందురు గాని పరమభాగవతులు దా
రొడఁబడరుమాట సేయఁగ, గొడుకా విభుఁ డెగు సేయఁగోరండు నీకున్.
- క. ¹చెలంగరు కలంగరుసాధులు, మిళితము లును పరులవలన శ మేలుం గీడున్
నెలకొనిన నైన నాత్మకు, నొలయపునుఖదుఃఖచయముగ్గములగుచున్.
- వ. అని యిట్లు శమీకమహామునీంద్రుండు గ్రమ్మఱింప శక్తి లేనికొడుకు నేసినా
పంబునకు సంతాపంబు నొంది తనశిష్యు నొకమునికుమారునిం బిలిచి యే
ద్యోతాంతం బంతయు రాజున కెఱింగించి రమ్మని పంచె సంత నాయభిమన్యు

పుత్రుండు శమీకమునిశిష్యునివలన శాపవృత్తాంతంబు విని కామక్రోధాదివిషయమున క్తుండు గుతనకుం దక్షకవిపాగ్ని విరక్తిబీజం బగు ననుచుఁ గరిసగరంబునకుం జని యేకాంతంబున

488

— పరీక్షితుఁడు విప్రకాపం బెఱింగి ప్రాయోపవిష్టుండుట. —

ఉ. ఏటికి వేట వోయితి మునీంద్రుఁడు గాఢసమాధి నుండఁగా
నేటికిఁ తద్భుజాగ్రమున నేసితి సర్వశవంబుఁ దెచ్చి నే
నేటికిఁ బాపసాహసము న్నీక్రియఁ జేసితి దైవయోగమున్
దాటఁగ రాదు వేగిరను న్నతథ్యము గీడు జనించు ఘోర మై.

489

ఉ. పామువిపాగ్నికీలములఁ బ్రాణమున లేగిన నేఁగుఁ గాక యీ
భూమియు రాజ్యభోగములుఁ న్నబోయిన నిప్పుడ పోవుఁ గాక సా
దామినిఁ బోలుజీవనముఁ న్నదధ్యమఁగాఁ దలపోసి యింక నే
నే మని మాటు దిట్టదు మునీంద్రకుమారకు దున్నివారకున్.

490

ఆ. రాజ ననుచుఁ బోయి న్నరాజ్యగర్వంబున, వనమౌళిఁ బువారివనము సొచ్చి
దండశూకశవముఁ దండ్రిపైవెచినఁ, బాలియఁ దిట్ట కేల న్నపోవు సుతుఁడు.

క. గోవులకును బ్రాహ్మణులకు, దేవతలకు నెల్లప్రొద్దుఁ న్నదెంపునఁ బీడల్
గావించుపాపమానస, మేవిధమునఁ బుట్ట కుండ న్న వాఁడు.

492

వ. అని వితర్కించి.

493

క. దామోదరపదభక్తిం, గామాదుల గెల్చినాఁడు న్నగావునఁ గరుణా
భూమిఁగఁ డలుగఁ డయ్యెను, సామర్థ్యము గలిగి దోషస్సంగి శృంగిన్.

494

వ. అంత మునికుమారుండు శపించినవృత్తాంతంబు దక్షకుండు విని యెడరు వేచి
యుండె నిట తక్షకవ్యాళవిమానలజ్వాలాజ్వలంబునం దనకు న్నప్తమదినంబున
మరణం బని యెఱింగినవాఁడు గావున భూపాలుండు భూలోకస్వర్గలోకభోగం
బులు హేయంబు లని తలంచి రాజ్యంబు విసర్జించి నిరశనత్వదీక్షచరణంబు
సంకల్పించుకొని.

495

మ. తులనీసంయుతదైత్యజిత్వదరజస్రస్థిమంబుకంటె మహా
జ్వల మై దిక్పతీసంఘసంయుతజగత్సైభాగ్యసంపాది యై
కలిదోహవళి నెల్ల బాపెడివియగ్ధం గాప్రవాహంబులో
పలికిం బోయి మరివ్యమాణుఁ డగుచుం న్నప్రాయోపవేశంబునన్.

496

క. చిత్తము గోవిందపదా,యత్తముఁ గావించి మాని న్నయై తనలో నే
తత్తము లేక భూవర,నత్తముఁడు వసించె ముక్తస్సంగత్వమునన్.

497

వ. ఇట్లు పాండవపౌత్రుండు మ కుండచరణారవిదవంధనానందకందాయమాన
మానసుం దై విష్ణువదీతీరంబునం బ్రాయోపవేశంబున నుండుట విని సకలలోక

పావనమూర్తులు మహానుభవులు నగుచూ దీరంబులకుం దీరత్వంబు నొసంగ
సమర్థులైనయత్రి విశామిత్ర మౌనోయ భృగు వసిష్ఠ పరాశర చ్యవన భర
ద్వాజ పరిశురామ దేవల కౌతమ సత్యప కవష కణ్వా కలశసంభవ వ్యాస ప
ర్వతనారిది ప్రమఖులైన బహ్మర్షి దేవర్షి రాజర్షి పుంగవులును గాండదులయిన
యదుకాదులును మఱియు నానాగోత్రసంజాతులైన మనులును శిష్యపశిష్యు
సమేతులై చనుదెంచిన వారలకుం బ్రత్యక్షతానంబునీసి పూజించి దండప్రణా
మంబు లాచరించి కూర్చుండి నియోగించి.

498

క. క్రమమట సమృద్ధినిభులకు, సమృద్ధుజేంద్రుండః మ్రొక్కి శ్రీ హర్షాశ్రుతతల్
గ్రమ్యుగ ముకుళితకరుంధై, సమృతముగఁ జెప్పె నాత్మకసంచారంబున్.

499

ఉ. ఓషిత లేక చచ్చినమహోరగముం గొని వచ్చి కోపి నై
తాపసుమూర్తుపై నిడినదారుణచిత్తుండః మత్తుండః మహా
పాపుండ మీరు పాపత్రణాపాపకులు త్తము లయ్యలార నా
పాపము వాయుమార్గముఁ గృతపాపరులార విధించి చెప్పరే.

500

ఉ. భూసురపాదరేణువులు శ్రీ పుణ్యులఁ జేయు నరేంద్రులఁ ధరి
శ్రీ సురులార మీచరణరేణుకణంబులు మేను సోకి నా
చేసినపాప మంతయు నశించెఁ గృతార్థుండ నైతి నెద్ది యే
జేసిన ముక్తిపద్ధతికిఁ శ్రీ జెచ్చురఁ బోవఁగ వచ్చు జెప్పరే.

501

క. భీకరతరసంసార, వ్యాకులతఁ 1 విసిగి దేహావరణగతి నా
లోకించునాకుఁ దక్షిణ, కాకోదరవిషము ముక్తికారణ మయ్యెన్.

502

క. ఏపారునహంకార, వ్యాపారములందు మునిగి 1 వర్తింపంగా
నానాలిటివారి భూసుర, శాపవ్యాజమున ముక్తకృతంగుం జేసెన్.

503

మ. ఉరగాధీశుమీనలంబునకు మే 1 నొప్పింతు శంకింప నీ
శ్వరసంకల్పము నేడు మానదు భవిష్యజన్మజన్మంబులక
హరిచింతారతియుఁ హరి ప్రణతిభాషాకర్ణనాసక్తియుఁ
హరిపాదాంబుజసేవయుం గలుగ మీ 1 రర్థిం బ్రసాదింపరే.

504

క. చూడుడు నాకల్యాణము, పాడుడు గోవిందుమీఁదిరేపాటలు 2 దయతో
నాడుడు హరిభక్తులకథ, లే డహమలలోన ముక్తి 1 కేగెద నిచటన్.

505

క. అమ్మా నినుఁ జూచిననరుఁ, బొమ్మా యని ముక్తికడకుఁ బుత్తు వంట కృపక
లెమ్మా సీరూపముతో, రమ్మా నా కెదుర గంగ 1 రమ్యతరంగా.

506

వ. అని తనకు మీఁద నయ్యెడిజన్మాంతరంబులందును హరిపాదభక్తిసాజన్యంబులు
సంధిల్లుంగాత మని గంగాతరంగిణీదక్షిణకూలంబునం బూర్వాగ్రదర్శననంబున
సుత్రరాభిముఖుం డై 1 యుపవేశించి జనమేజయు రప్పించి రాజ్యభారంబు సమ

ర్పించి¹యత్నంబు సంసారబంధంబునకుఁ దప్పించి చిత్తంబుమారికి నొప్పించి పర
మభాగవతుం డైనపాండవ పౌత్రుండు ప్రాయోపవిష్టం డై యున్నసమయంబున
క. ఒత్తిలి పొగడుచు సురలువి,య త్తలమున నుండె మెచ్చి శ్రీ యలరులవానల్

మొత్తము లై కురుసిరి నృప,స త్తముపై భూరిభరిశబ్దంబులతోన్. 508

వ. ఆసమయంబున సభాసీను లయినఋషు లి ట్లనిరి. 509

మ. క్షీతిహాథో త్తమ సీచరిత్ర ము మహాశ్రద్ధ త్త్రు మి తాత లు

గ్రతపోఽన్యులు విష్ణుపార్శ్వవదపిం శ్ర గామించి రాజన్యశో

భిత్తోఽఠీరమణి ప్రభాన్వితమహాశ్రవీతంబు వర్జింతు రు

న్నతు లై సీవు మహోన్నతుండవు గదా శ్ర నారాయణధ్యాయి వై. 510

మ. వసుధాధీశ్వర సీవు మర్త్యతనవు శ్ర వర్జించి నిశ్శృంక మై

వ్యసనచ్ఛేదక మై రజోరహిత మై శ్ర వర్జించులోకంబు న

ర్వసమత్వంబునఁ జేరునంతకు భవద్యాకృత్యంబులక వించు నే

దెనకుం బోవక చూచు చుండెదము నీరదివ్యప్రభావంబులన్. 511

వ. అని ఇట్లు పక్షపాతశూన్యంబులును మహాసీయమాధుర్యంగాంభీర్యసౌజన్యధు

ర్యంబులును నైనభావణంబు లాడుచు మూఁడులోకంబులకు నవ్వలి దైనసత్య

లోకంబునందు మూర్తిమంతంబు లై² నెగడు చున్ననిగమంబులచందంబునం

దేజరిల్లు చున్నఋషులంజూచిభూవరుండు నారాయణకథాశ్రవణకుతూహలం

డయి నమస్కరించి యి ట్లనియె 512

క. ఏడుదినంబుల ముక్తిం, గూడఁగ నేరీతి వచ్చు శ్ర గురుసంసార

క్రీడన మేక్రియ నెడలెగుఁ, జూడుఁడు మాతంద్రులార శ్రీశ్రుతివచనమలన్.

శా. ప్రాప్తుల్ నెద్దలు బ్రహ్మబోధనకళాపాణిని లాత్మప్రభా

లుప్రాజ్ఞానమహాంధకారులు దయాశ్రుత్యాభిరాముల్ మనో

గుప్తంబుల్ సకలారజాలములు మీశ్రకుం గాన వచ్చుంగదా

సప్తాహంబుల ముక్తికేఁగెడుగతిం శ్ర జర్పించి భాషింపరే. 514

వ. అని యుత్తరానందనుం డాడినవచనంబులకు మను లందఱుఁ బ్రత్యుత్తరంబు

విమర్శించునెడదై వయోగంబున. 515

—అ శుకమహర్షి పరీక్షిత్వహారాజానంద కేతెంచుట. అ—

సీ. ప్రతినిమేషముఁ బరశ్రబ్రహ్మంబు నీక్షించి, మదిఁ జొక్కి వెలులలమఱచువాఁడు

కమలంబుమీఁదిభృంగములకై వడి మోము,పై నెఱసినకేశపటలివాఁడు

గఱ వ్రాసి మాయ నంశగీకరించినభంగి, వసనంబుఁ గట్టక శ్ర వచ్చువాఁడు

సంగి గాఁ డని వెంటఁ శ్ర జాటుభూతములు నా, బాలురహాసశ్రబ్దములవాఁడు

తే. మహితపదజానుజంఘోరుశ్రమధ్యహస్త బాహువక్షోగళాననశ్రఫాలకర

నాసికాగండము స్పృశనయనయుగభుజ, ధృ నయనధూతమూర్తివాఁడగుచెంది
ఉ. ఈ రని లోకులం గినిసి శయ్యెగులు పల్కు నివాఁడు గోరినల్
గోరనివాఁడు గూట నలః శ గూడనివాఁడు వృథా ప్రపంచముం
జేరినివాఁడు దైవగతిఁ శ జేరివలాభముఁ జూచి తుమ్మఁ జై
నేరనివానిచందమున శ నేర్పులు సూపనివాఁడు వెంశియున్: 517

అ. అమ్మహాత్ము 'హోడ! శాబ్దవయోరూప, గమనగుణవిలాసశ్రకౌశలములు
ముక్తికాంత నూచి శ మోహితయగునన, నితరకాంత లెల్ల శ నేమి సెప్ప 518
అ. వెట్టితనము మాని శ నిజ్ఞానమూర్తియై, బ్రహ్మభావమునను శ బ్రహ్మటింప
వెట్టి యంచు శుకునిశ్శంకల నేతెంతురు, వెలుఁడు లర్భకులును శ వెట్టులగుచు.
వ. ఇట్లు వ్యాసనందనుం డైనశుకుం డగుచుచెందిన నందలిమనీంద్రు లమ్మహానుభా
వుని ప్రభావంబు తెఱంగెఱుంగుదుగు గావున నిజాననంబులు డిగ్గి ప్రత్యుత్తా
నంబు నేసిరి పాండవపౌత్రుండు నాయోగిజనశిఖామణికి నతిథిసత్కారంబులు
గావించి దండప్రణామంబు నేసి పూజించె మఱియు గ్రహనక్షత్రతారకామ
ధ్యంబునం దేజరిల్లురాకాసుధాఃరుండునుంబోలె బ్రహ్మర్షి దేవర్షి రాజర్షి మధ్యంబు
నం గూర్చుండి విరాజమానుం డైనశుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 520

ఉ. ఫాలము నేల మోపి భయభక్తులతోడ నమస్కరించి భూ
పాలకలోత్తమండు కరకపద్మములన్ మ కుళించి నేడు నా
పాలిటిభాగ్య మెట్టిదియో శ పావనమూర్తి వి పుణ్యకీర్తి వీ
వేళకు నీవు వచ్చితి విశవేకవిభూషణ దివ్యభాషణా. 521

మ. అవధూతోత్తమ మంటి నేడు నినః డ్భాయం గంటి నీవంటివి
ప్రవరుం బేర్కొనునంతటన్ భసిత మా శ బాపంబు నాబోఁటికన్
భవదాలోకనభాషణార్చనపదప్రత్యక్షనస్పర్శనా
దివిధానంబుల ముక్తి చేపడుట చింతింపంగ నాశ్చర్యమే. 522

క. హరిచేతను దనుజేంద్రులు ధర, ధ్రుంగెడుభంగి నీవరదస్పర్శముచే
గురుపాతకసంఘంబులు, పారిమూలు గదయ్య యోగిభూషణ వింటే. 523

మ. ఎలిమిన్ మేనమఱింది యై సచివుఁ డై శ యేమేటి మాతాతలన్
బలిమిం గాచి సముద్రమందితధరం శ బట్టంబుఁ గట్టించె న
య్యలఘుం డీశుఁడు చక్రి రక్షకుఁడు గా శ కన్యలో విపదక్షుకుల్
గలరే వేఁడెద భక్తి నాగుణనిధిం శ గారుణ్యవారాన్నిధిన్. 524

సీ. అవ్యక్తమార్గండు శ వైననీదర్శన, మారడిఁ బో నేర శ దభిమతార్థ
సిద్ధి గావించుట శ సిద్ధంబు నేఁ డెల్ల దేహంబు వర్జింతు శ దేహధారి
నేమి చింతించిన శ నేమి జపించిన, నేమి గావించిన శ నేమి వినిన

నేమి నేవించిన శ నెన్నడు సంసార, వద్దతిఁ బాసినప్రపది గలుగు

తే. నుండుమనరాదు గురుండపుర్యోగివిభుడ, వాపుఁబిదికిన తడవెంతత్రయంతసేపు
గాని యొకదెన నుండవు శ కరుణతోడఁ, జెప్పవే తండ్రి ముక్తికీజేసుతెరువు.

వ. అని పరీక్షిన్న రేంద్రుండు బాదరాయణి నడిగె నని చెప్పి. 526

క. రాజవపత్త్రలోచన, రాజేంద్ర కిటిఁగుటిత్రగర్వమరీచి

భ్రాజితపాదాంభోరుహ, భూజనమందార నిత్యపుణ్యవిచారా.

527

మా. అనుపమగుణహారాహస్యమానారిషీరా, జనవితతవిహారాజానకీచిత్తచోరా
దనుజఘనసమీరాదానవశ్రీవిదారా, ఘనకలుషకతోరాకంధిగర్వాపహారా.

గద్యము . ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రపుత్రసహజ
పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబు
నందు నైమిశారణ్యవర్ణనంబును శౌనకాదుల ప్రశ్నంబును సూతుండు నారా
యణకథాసూచనంబు సేయుటయు వ్యాసచింతయు నారదాగమనంబును నార
దునిపూర్వకల్పవృత్తాంతంబును బుత్రశోకాతుర యైనదుషదరాజనందన కర్ణ
నుం డశ్వత్థామం దెచ్చి యొప్పగించి గర్వపరిహారంబు సేయించి విడిపించుట
యభీష్టునిర్యాణంబును ధర్మనందనురాజ్యాభిషేకంబును గోవిందునిద్వారకా
గమనంబును విరాటకన్యకాగర్భవిద్యమానుం డైనయర్భకు నశ్వత్థామబాణాన
లంబువలనం బాపి విష్ణుండు రక్షించుటయుఁ బరీక్షిజన్మంబును గాంధారీ
ధృతరాష్ట్రవిదురులనిర్గమంబును నారదుండు ధర్మజానకుఁ గలసూచనంబు
సేయుటయుఁ గృష్ణనిర్యాణంబు విని పాండవులు మహాపథంబునం జనుటయు
నభిమన్యుపుత్రుండు దిగ్విజయంబు సేయుచు శౌద్రరాజలక్ష్మణులక్షీతుం డగు
కలిగర్వంబు సర్వంబు మాపి గోవుపాకారంబుల నున్నధరణీధర్మదేవతల నుద్ధ
రించుటయు శృంగిళాపభీతుం డై యుత్తరానందనుండు గంగాతీరంబున బ్రా
యోపవేశంబున నుండి శుకసందర్శనంబు సేసి మోక్షోపాయం బడుగుటయు
సనుకథలం గల ప్రథమస్కంధము. 529

ఓం తత్సద్బ్రహ్మార్పణ మస్తు.



శ్రీ

శ్రీరామచంద్రాయ నమః సర్వభూతే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

ద్వితీయ స్కంధము

— ౧౬ —



మద్భక్తచకోరిక

సోమ నివేకాభిరామ శ్రీ సురనినుతగుణ

స్తోమ నిరలంకృతాసుర

రామానీమంతనీమ శ్రీ రాఘవరామా.

1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మనిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డీ ట్లనియె నట్లు పరీక్షింప రేండునకు శుకయోగీంద్రుం డీ ట్లనియె.

— యి శుకుండు పరీక్షిస్తునకు ముక్తిహర్షము జెల్పుట. యి —

- నీ. క్షీణిప నీ ప్రశ్నంబు శ్రీ సిద్ధంబు మంచిది, యాత్మవేదులు మెత్తు శ్రీ రఖిలశుభద మాకర్ణనీయంబు శ్రీ లయుతసంఖ్యలు గల, ¹వండులోపల నిది శ్రీ యధికతరము గృహములలోపల శ్రీ గృహమేధు లగునరు, లాత్మతత్త్వము ²లేళ్ళమైన నెఱుంగ రంగనారతుల నిద్రాసక్తి జను రాత్రి, పోవు గుటుంబార్థబుద్ధి నహము
- ఆ. పశుకళ త్రపుత్త్రబాంధవదేహాది, సంఘమెల్లఁ దమకు శ్రీ సత్య మనుచుఁ గాపురములు సేసి కడపటఁ జత్తురు, కనియుఁ గాన రంత్రకాలసరణి.
- క. కాపున సర్వాత్మకుండు మహావిభవుండు విష్ణు డీశుఁ శ్రీ డాకర్ణింపక సేవింపను వర్ణింపను, భావింపను భావ్యుఁ ³డభవభాజి నధిపా.
- ఆ. జనుల కెల్లశుభము శ్రీ సాంఖ్యయోగము దాని, వలన ధర్మనిష్ఠవలన నయిన నంతకాలమందు శ్రీ హరిచింత సేయుట, పుట్టువునకు ఫలము శ్రీ భూవరేంద్ర.
- తే. అరసి నిర్గుణ బ్రహ్మంబు శ్రీ నాశ్రయించి విధినిపేదోనివృత్తి సద్యమలమతులు సేయు చుండురు హరిగుణాచింతనములు మానసంబుల సేపొద్దు శ్రీ మానవేంద్ర.

6

- సీ. ద్వైపాయనుడు నాదగతండ్రి ద్వాపరవేళ, బ్రహ్మసమ్మిత మైనభాగవతముఁ
బతనంబు సేయించె న బ్రహ్మతత్పరుడ నై, యుత్తమశ్లోకల్పితవమున
నాకృష్టచిత్తుండ నై పఠించితి నీవు, హరిపాదభక్తుండ న వగుటఁజేసి
యెఱిగింతు విన వయ్య న యీభాగవతమున, విష్ణుసేవాబుద్ధి న విస్తరిల్లు
- ఆ. మోక్షకామునకును న మోక్షంబు సిద్ధించు, భవభయంబు లెల్లఁ న బాసిపోవు
యోగిసంఘమునకు నుత్తమ ప్రతములు, వాసుదేవనామకర్తవములు. 7
- తరలము. హరి నెఱుంగక యింటిలో బహుభావనంబులు మత్తుఁడై
పొరలు చుండెడివెట్టి ముక్తికిఁ న బోవనేర్పునె వాడు సం
సరణముం బెడఁబాయఁ డెన్నఁడు న సత్య మాహరినామసం
స్మరణ మొక్కముహూర్తమాత్రము న చాలు ముక్తిద మా నృపా. 8
- సీ. కౌరవేశ్వర తొల్లి న ఖట్వాంగుఁ డనువిభుం, డిల నేడుదీవుల న నేలు చుండి
శక్రాది దివిజులు న సంగ్రామభూముల, నుగ్రదానవులకు న నోడివచ్చి
తమకుఁ దో డడిగిన న ధరనుండి దివి కేగి, దానవవిభుల సంరదఱ వధింప
వర మిత్తు మనుచు దేశవతలు సంభాషింప, జీవితకాలంబు న సెప్పఁడిదియ
- ఆ. వరము నాకు నొండుకవర మొల్ల ననవుడు, నాయువోకముహూర్తమంతదడవు
గల దటంచుఁ బలుక న గగనయానమున న, మ్రానవేశ్వరుండు న మహికి వచ్చి.
- క. గిరులం బోలెడికరులను, హరులం దనప్రాణదయిత నై మనియెడినుం
దరులను హితవదలను బుధ, వరులను వర్జించి గాఢకై రాగ్యమునన్. 10
- క. గోవిందనామకీర్తనఁ, గావించి భయంబు దక్కి న ఖట్వాంగధర
తీర్థిభుఁడు నూఱ గొనియెను, గైవల్యముఁ దొల్లి రెండుగడియలలోనన్. 11
- వ. వినుము సీకు నేడుదివసంబులకుం గాని జీవితాంతంబు గాదు తావత్కాలంబు
నం (బారతాకికసాధనభూతం బగు) పరమకల్యాణంబు సంపాదింప వచ్చు నం
తకాలంబు డగ్గఱిసం బెగ్గడిలక దేహి దేహపుత్రకళత్రాదిసందోహంబువలని
మోహసాలంబు నిష్కామకరవాలంబున నిర్మూలనంబు సేసి గేహంబు వెడలి
పుణ్యతీర్థజలావగాహంబు సేయుచు సేకాంతశుచి ప్రదేశంబున విధివత్ప్రకారం
బునంగుళాజనచేలంబులతోడం గల్పితాసనుండై మానసంబున (నిఖిలజగత్పవి
త్రీకరణసమర్థం బై) యకారాదిత్రివర్ణకలితం బై బ్రహ్మబీజం బైన ప్రణవంబు
సంస్కరించుచు వాయువుల జయించి విషయంబులవెంట నంటి గెంటి పాఠెడియిం
ద్రీయంబుల బుద్ధిసారథి యై మనోనామకంబు లైనపగ్గంబుల బిగ్గఁ బట్టి
మొగ్గం దిగిచి దట్టంబు లైనకర్మఘట్టం బుల నిట్టటు మెట్టెడుమనంబును శే
ముషీబలంబున నిరోధించి భగవదాకారంబుతోడ బంధించి నిర్విషయం బైన
మనంబున భగవత్పాదాద్యవయవంబులం గ్రమంబున ధ్యానంబు సేయుచు

*కుండలికరణములు మాలానుసారముగాఁ జేత్పఁబడినయధికపాఠము లని హిందూశాస్త్రజ్ఞులెరియినది,

రజస్తమోగణంబులచేత నాత్మీకం బైనచిత్తంబు విమూఢం బైన ధారణా
వశంబునం దద్గణంబులవలన నయ్యేడిమలంబులం జేచి నిర్మలచిత్తంబునం
బరివం బైనవిష్ణుపదంబునకం జను ధారణానియామంబున (సుఖాత్మకం బగు
విషయంబు నవలోకించు) యోగికిభక్తిలక్షణంబైనయోగా శ్రయంబున వేగంబు
మోక్షంబు సిద్ధించు ననిన యోగీంద్రునకు నరేంద్రుం డిట్లనియె. 12

క. ధారణ యేక్రియ నిలుచును, ధారణ కేరూప మెద్ది ధారణ యనగా
ధారణ పురుషమనోమల, మేటితి హరించు నాకు శ నెఱిగింపఁ గడే. 13

వ. అనిన విని రాజునకు నవధూతవిభుం డిట్లనియె. 14

ఆ. పవనము నియమించిరవరిహృతంగుఁ డే, యింద్రియముల¹వర్గమెల్ల మా
హరివిశాలరూపమందుఁ జిత్తముఁ జేర్చి, నిలుపవలయు బుద్ధి నెఱిపి బుద్ధుడు.

వ. వినుము భగవంతుం డైనహరి విరాడ్విగ్రహంబునందు భూతభవిష్యద్వర్తమా
నం బైనవిశ్వంబు విలోక్యమానంబగు ధరణీసలిల తేజస్సమీరణగగనాహంకార
మహత్తత్త్వంబు కలిసియెడిసప్తవరణంబులచేత నావృతం బగుమహాండకోశం
బైనశరీరంబునందు ధారణా శ్రయం బయిననైరాజపురుషుండు దేజరిల్లు నమ్మ
హాత్మనిఁ బాదమూలంబు పాతాళంబు పార్శ్వాగపాదాగ్ర భాగంబు రసా
తలంబు గుల్ఫంబులు మహాతలంబు జంఘలు తలాతలంబు జానుద్వయంబు
సుతలంబు దోడలు వితలాతలంబులు జఘనంబు మహీతలంబు నాభీవిరంబు
నభస్తలంబు వక్షంబు గ్రహతారకాముఖిజ్యోతిస్సమూహసమేతం బగు² సువ
ర్లోకంబు గ్రీవంబు మహర్లోకంబు ముఖంబు జనలోకంబు లలాటంబు దహ
లోకంబు శీర్షంబు సత్సలోకంబు బాహుదండంబు లింద్రాదులు గర్జంబులు
దిశలు శ్రవణేంద్రియంబు శబ్దంబు నాసాపుటంబు లశ్వేదేవతలు ఘ్రాణేంద్రి
యంబు గంధంబు వదనంబు వహ్ని నేత్రంబు లంతరిక్షంబు చక్షురేంద్రి
యంబు సూర్యుండు రేవగళ్లు జ్యేష్ఠులు భూగుగ్ధవిజృంభణంబు బ్రహ్మపదంబు
దాలువులు జలంబులు జిహ్వేంద్రియంబు రసంబు వేదంబులు బ్రహ్మరంధ్రంబు
దంష్ట్రలు దండధరుండు దంతంబులు పుత్రాదీన్నేహాకళలు నగవులు జనో
న్మాదకరంబు లయినమాయావిశేషంబులు కటాక్షంబు లనంతసర్గంబులు పెద
వులు ప్రీతాలోభంబులు స్తనంబులు ధర్మమార్గంబులు వెన్నధర్మమార్గంబు
మేధంబు ప్రజాపతి వృషణంబులు మిత్రావరుణులు జితరంబు సముద్రంబులు
శల్మసంఘంబులు గిరులు నాడినివహంబులు నదులు దనూరుహంబులు దరువులు
నిశ్వాసంబులు వాయువు ప్రాయంబు నిరవధికం బయినకాలంబు³ గర్మంబులు
నానావిధజంతునివహాసంవృతసంసరణంబులు శిరోజంబులు మేఘంబులు గట్టు

పుట్టంబులు సంశయము హృదయంబు ప్రధానంబు సర్వవికారంబులకు నాశ్రయం
బైనమనంబు చంద్రుండు చిత్తంబు మహాత్మ్య త్వంబహంకారంబు రుద్రుండు¹ డశా
శ్వతర్కప్రగజంబులు నఖంబులు కటిప్రదేశంబు పశుమృగాదులు విచిత్రంబు
లైన² యాలాపనైపుణంబులు పక్షులు బుద్ధి మనువు నివాసంబు పురుషుండు వృద్ధా
దులైన స్వరవిశేషంబులు గంధర్వవిద్యాధరచారణాపురస్సమూహంబులు స్మృతి
ప్రహ్లాదుండు వీర్యంబు దైత్యవాసవాసికం బులు యుండు మఱియు నమ్మహా
విభునకు ముఖంబు బ్రాహ్మణులును భుజంబులుక్షత్రియులు నూరులువైశ్యులును
జరణంబులు శూద్రులును నామంబులు నానావిధంబులు లైనవసురుద్దాదిదేవ
తాభిధానంబులును ద్రవ్యంబులు హవిర్భాగంబులును గర్మంబులు యజ్ఞప్రయో
గంబులును సగు నిట్టిసర్వమయుం డైనపరమేశ్వరునివిగ్రహంబు బుద్ధిమంతుండైన
ముముక్షు వైనవాఁడు మనంబున ననుసంధానంబు సేయ వలయు నని వక్కా
ణించి వెండియు నిట్లనియె.

16

క. హరిమయము విశ్వ మంతయు, హరి విశ్వమయండు సంశయము పని లే దా
హరిమయము గాని ద్రవ్యము, పరమాణువు లేదు వంశశపావన వింటే.

17

సీ. కలలోన జీవుండు ౧ గౌతూహలంబునఁ, బెక్కుదేహంబులఁ ౨ బేరు వడసి
యింద్రియంబులవెంట ౩ నెల్లవృత్తంబులు, నీక్షించి మఱితన్న ౪ నెఱుంగుకరణి
నఖిలాంతరాత్మకుఁ ౫ డగుపరమేశ్వరుఁ, డఖిలజీవులహృదయముల నుండి
బుద్ధివృత్తుల నెల్ల ౬ బోధి యై వీక్షించు, బంధబద్ధుండు గాఁడు ౭ ప్రాభవమునఁ
తే. సత్యుఁ డానందబహుళవిశ్వానమూర్తి, యతనిసేవింప నగుఁగాక ౮ యన్యసేవఁ
గలుగ నేరవుఁడై వల్యగౌరవములు, పాయ దెన్నెడు సంసారబంధ మధిప.

18

మ. బహువర్షంబులు బ్రహ్మదొల్లి జగ ముత్పాదించ విన్నాణిగా
క హరిప్రార్థనధారణావశమునం ౧ గాదే యమోఘోల్లస
న్మహానీయోజ్జ్వలబుద్ధి యై భువననిర్మాణ ప్రభావంబుతో
విహరించె నరనాథ జంతునివహావిరాభనిశ్చేత యై.

19

ప. విను మూఁగుండు శబ్దమయవేదమార్గం బైనకర్మఫలబోధన ప్రకారంబున వ్యర్థం
బు లైనస్వర్గాదినామలోకముఖంబుల నిష్ఠయించుచు మాయామయమార్గం
బున వాస నామూలంబున నిద్రించువాఁడు గలబు గనుతే ఆంగునం బరిభ్రమిం
చుచు నిరవద్యసుఖలాభంబుం జెందఁడు తన్నిమిత్తంబున విద్వాంసుండు నామ
మాత్రసారంబు లగుభోగ్యంబులలోన నెంతట దేహనిర్వహణంబు సిద్ధించు
నంతియ కైకొనుచు నప్రమత్తుండై సంసారంబు నుఖం బని నిష్క్రమింపక
యెందుమార్గంబున సిద్ధి గల దని మాచి పద్యమూర్తి సేము చుండు.

20

బ. కమనీయమూమిభాగములు లేకున్నవే, పశి ముందుటకు దూదిపఱువు లేల

1. డు నడపులు చతుర్దగంబులు, 2. శిల్పనైపుణంబులు.

- సహజంబు లగుకరాంధ్రజలులు లే కున్నచే, భోజనభాజనశ్రవుంజ మేల
వల్కలాజనకుశాక్షావళిలు లే కున్నచే, కట్ట దుఃకులసంరథుంబు లేల
గొనకొని వసియింప గుహలు లే కున్నచే, ప్రాసాదసాధాదిశ్రవణల మేల
- తే. ఫలరసాదలు గురియనే 1 పాదపములు, స్వాదుజలముల నుండవే శ్ర సకలనదుల
పొసంగ భిక్షలువెల్లలే శ్ర పుణ్యనతులు, ధనమదాంధులకాలు వేల శ్ర తాపసులకు,
క. రక్షకులు లేనివారల, రక్షించెద ననుచుఁ జక్రీకరా జై యుండక
రక్షింపు: మనుచు నొకనరు, నక్షమఁ బ్రార్థింప నేల శ్ర యాత్మజ్ఞులకున్. 22
- వ. అని యిట్లు చిత్తంబున స్వతస్సిద్ధుండ నాత్మయు నిత్యుండును సత్యుండును
భగవంతుండును నైనవానుదేవుని భజించి తదీయసేవానుభవానందంబున
సంసారహేతు వగునవిద్యవలన బుద్ధిసంతుండు విడివడుం గావున. 23
- మ. హరిఁ జింతింపక మత్తుఁ డై విషయచింతాయత్తుఁ డై చిక్కివా
సరముల్ 1 ద్రోసెనువాడు కింకరగదాసంతాపిణిఁగియుండు
ధరణీకో త్తమ దంకభృన్నివసనశ్రద్ధారోపకంఠోగ్రై
తరణీవహ్నిశిఖాపరంపరలచే శ్ర దగ్ధుండు గా కుండునే. 24
- క. మొత్తుదురు గదల మంటల, కత్తుదు రడ్డంబుదేహ మింతింతలు గా
నొత్తుదు రసిపత్రికలను, హత్తుదురు కృతాంశభలులు శ్ర హరివిరహితులన్. 25
- వ. మఱియ హరిచరణకమలగంధరసాస్వాదనం బొలుంగనివారలు నిజకర్మబంధం
బుల దండధరమందిరద్వారగేహళీసమీపజాన్వ్యానూన నై తరణీతరంగిణీదహన
దారుణజ్వాలాజాలదందహ్యమానబేహులం గూక శిఖిశిఖావగాహంబుల నొం
దు చుండుదురు మఱియు విజ్ఞానసంపన్ను లై మున్నప్రపన్నులు మాయాప
న్నులుగాక విన్నాణబునం దమతమహృదయాంతరాళంబులం బ్రాదేశమాత్ర
దివ్యదేహుండును దిగిభరాజశుండాదంకసంకాశదీర్ఘ చతుర్భాసుండును గం
దర్పకోటిసమానసుందరుండును ధృతిమఁ దరుండును రాకావిరాజమానరాజ
మండలసన్నిభవదనుండును సౌభాగ్యసదనుండును బ్రభాతకాలభానమాన
భాస్కరబింబప్రతిమానవిరాజితపద్మరాగరత్నరాజీవిరాజమాన కిరీటకుండలుం
డును శ్రీవత్సలక్షణలక్ష్మీతవత్సీమండలుండును రమణీయకౌస్తుభరత్నఖచిత
కంఠికాలంకృతకంఠదుండును నిరంతరపరిమళిమిళితవనమాలికాబంధుండును
నానావిధగంభీరహార కేయారకటకకంకణమేఖలాంగుళీయక విభూషణవ్రాతసము
జ్జలుండును నిటలతటవిలంబమానవిమలస్నిగ్ధగీలకుంచితకుంతలుండును ద
రుణచంద్రచంద్రి కాధవళిమందహాసుండును బరిపూర్ణకరుణావలోకనభ్రూభంగ
సంసూచితసుభగసంతతానుగ్రహలీలావిలాసుండునుమహాయోగిరాజవిలసితహృ
దయకమలకర్ణికామధ్యసంస్థాపితవిలసితచరణకిసలయుండును సంతతానందము

యుండును సహస్రకోటిసూర్యసంఘాతసన్నిభుండును మహావిభుండును నైనపరమేశ్వరుని మనోధారణావశంబున నిలిపికొని తదీయగుల్ఫచరణజానుసంఘాద్యవయవంబులం గ్రమంబున నొక్కొక్కటిని బ్రతిక్షణంబును ధ్యానంబుసేయుచు నంతకాలంబునకుఁ బరిపూర్ణనిశ్చల భక్తియోగంబుసిద్ధించు నంతకాలంబునఁ దదీయచింతాతత్పరులై యుండు రని మఱియు నిట్లనియె. 26

సీ ఆసన్నమరణార్థి శ యైసయతీశుండు, గాలదేశములను శ గాచికొనఁడు
తనువు విసర్జించుతలఁపు జనించిన, భద్రాసనస్థుఁ డై శ ప్రాణపవను
మనసుచే నిర్మించి శ మానసవేగంబు, బుద్ధిచే¹ భంగించి శ బుద్ధిఁ దెచ్చి
క్షేత్రజ్ఞతోఁగూర్చి శ క్షేత్రజ్ఞ నాత్మతో, పలఁ జేర్చి యాత్మను శ బ్రహ్మమందు
తే. గలిపి యొక్కటి గావించిశగారవమున, శాంతితోడ నిరూఢుఁ డై సకలకార్య
నివహమెల్లనుదిగనాడిననిత్యనుఖము, వలయు నని చూచు నటమీఁదనవసుమతీశ.
వ. వినుము పరమాత్మయైన బ్రహ్మంబునందుఁగాలదేశన త్వరజ స్తమోగుణాహంకార
మహత్తత్త్వప్రధానంబులకుఁ బ్రభుత్వంబు లేదు కావునం బరమాత్మవ్యతిరి
క్తంబు లేదు లే దని సకలం బుత్పరనంబుసేసి దేహదులయం దాత్మత్వంబు విస
ర్జించి యన్యసౌజన్యంబు మాని పూజ్యం బయినహరిపదంబుం బ్రతిపదంబును
హృదయంబున నాల్పిగనంబు సేసి పరమపదంబు వైష్ణవం బని సత్పురుషులు
దెలియదు రివ్విధంబున విజ్ఞానదర్శనబలంబున నిర్గవిషయవాసనం డై
క్రమంబున నిరపేక్షత్వంబున. 28

సీ. అంఘ్రిమూలమున మూలధారచక్రంబు, బీడించి ప్రాణంబు శ బిగియుఁ బట్టి
నాభితలముఁ జేర్చినయముతో మెల్లన, హృత్స్పరోజముమీఁది శ కెగయుఁబట్టి
యటమీఁద నురమందుహృత్తించి క్రమమీఁద, దాలుమూలమునకుఁదడఱిమి నిలిపి
మతముతో భూయుగ్రమధ్యంబుఁ జేర్చి దృక్, కర్ణ నాసాన్యమార్గములుమూసి
ఆ. యిచ్చ లేనియోగి శ యెలమి ముహూర్తార్థ, మింద్రియానుషంగ శ మింతలేక
ప్రాణముల లయించిశబ్రహ్మరంధ్రముచించి, బ్రహ్మమందుఁ గలయుఁ శ జౌరవేంద్ర.
వ. మఱియు దేహత్యాగకాలంబున నింద్రియంబులతోడిసంగమంబు విడువనివాఁ
డు వానితోడన గుణసముదాయరూపం బగు బ్రహ్మాండంబునందు శ్చేచరసిద్ధవి
హారయోగ్యంబును నణిమాదికసకలైశ్వర్యసమేతంబును నైనపరమేశ్వరపదం
బుఁ జేరు విద్యాతపోయోగసమాధిభజనంబు సేయుచుఁ బవనాంతర్గతలింగశరీ
రులైనయోగీశ్వరులకు బ్రహ్మాండబహిరంతరాళంబులు గతి యని చెప్పుదు
రగ్గతికి నేరికిం గర్మంబులం బోవరాదు యోగి యగువాఁడు బ్రహ్మలోకంబు
నకు నాకాశపథంబునం బోవుచు సుషుమ్ననాడివెంట నగ్ని నధిదేవతం జేసి
జ్యోతిర్మయం బైనతేజంబున నిర్మలుం డై యెందునుం దగులువడక తారా

1. బంధించి; బంధించి. 2. 'శేచ... సమేతంబును గుణసముదాయరూపంబునునైన పరమేశ్వ. బ్రాహ్మ.

మండలంబుమీఁద నూర్యాదిధ్రువాంతపదంబులఁ గ్రమక్రమంబున నతిక్రమించి హరిసంబంధం బయినశింశుమారచక్రంబుఁ జేసి (యెంటరి యగుచు) బరమాణుభూతం బయినలింగశరీరంబుతోడ బ్రహ్మవిదులకు నెలవైనమహాలోకంబుఁ జొచ్చి మహాకల్పకాలంబు క్రిడించుచుఁ గల్పాంతరం బైన ననంతము ఖానలజ్వాలాబాలదండవ్యామానం బగులోక త్రయంబు నీక్షించుచుఁదన్నిమిత్త సంజాతానలదాహంబు సహింపం జాలక.

80

సీ. ఇలమీఁద మనువు లీరేడ్వరుఁ జనువేళ, దివస మై యెచ్చోటఁ దిరుగుచుండు మహనీయసిద్ధవిగ్రమానసంఘము లెందు, దినకర ప్రభము లై శ్రీతేజరిల్లు శోకజరామృత్యుశోషణభయదుఃఖ, నివహంబు లెందు బ్రసింప కుండు విష్ణుపదధ్యానరవిజ్ఞానరహితుల, శోకంబు లెందుండి శ్రీచూడ వచ్చుఁ

ఆ. బరమసిద్ధయో గిభాషణామృత మెందు, శ్రవణపర్వ మగుచు శ్రీబరుగుచుండు సట్టిబ్రహ్మలోకమందు వసించును, రాజవర్మ తిరిగి శ్రీరాఁడు వాడు. 81

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు పుణ్యాతిరేకంబున బ్రహ్మలోకగతు లైనవారు కల్పాంతరంబున బుణ్యతారతమ్యంబుల నధికారవిశేషంబు నొందువార లగుదురు బ్రహ్మాదిదేవతాభజనంబునం జనువారు బ్రహ్మజీవనకాలంబున బ్రహ్మలోకంబున వసియించి ముక్తు లగుదురు నారాయణచరణకమలభక్తిపరాయణత్వంబునం జనినవారు నిజేచ్ఛావశంబున నిరర్థకగమను లై బ్రహ్మాండంబు శేదించి మహోన్నతం బగువైష్ణవపదంబు నాలోహితు రీశ్వరాధిష్ఠితం బైన ప్రకృతియంశంబున మహత్తత్త్వం బగు మహత్త్వాంశంబున సహంకారం బగు నహంకారాంశంబున శబ్దతన్మాత్రం బగు శబ్దతన్మాత్రాంశంబున గగనం బగు గగనాంశంబున స్పర్శతన్మాత్రంబగు స్పర్శతన్మాత్రాంశంబున సమీరణం బగు సమీరణాంశంబున రూపతన్మాత్రంబగు రూపతన్మాత్రాంశంబునలనఁ దేజంబగు దేజోంశంబున రసతన్మాత్రం బగు రసతన్మాత్రాంశంబునలనఁ జలం బగు జలాంశంబున గంధతన్మాత్రం బగు గంధతన్మాత్రాంశంబునఁ బృథివి యగు వానిమేళనంబునం జతుర్దశభువనాత్మకంబైనవిరాడ్రూపంబగు నారూపంబునకుఁ గోటియోజన విశాలంబైనయండకటాహంబు ప్రథమావరణం బైనపృథ్వియగు దీనిఁ బంచాతొక్కిదివిశాలం బనికొండఱువలుకును రియ్యావరణంబుమీఁద నలిల తేజస్సుమీఁద గగనాహంకారమహత్తత్త్వంబు లనియోజియావరణంబులు గ్రమంబున నొఁజొంటికి దశగుఱోత్తరాధికంబు లై యుండు నట్టియేసింటిమీఁదఁ బ్రకృత్యావరణంబున మహాన్యూపకంబగు బ్రహ్మాండంబు శేదించి వైష్ణవపదాలోహంబునయ వాడు సిర్పముండై మెల్లన లింగ దేహంబునఁ బృథివ్యాత్మకత్వంబునొంది యట్టి పృథివ్యాత్మకత్వంబున ఘ్రాణంబున గంధంబును జ్యోత్స్మాత్మకత్వంబును రసనీంద్రియంబున రసంబును దేహోరూపకత్వంబున దర్శనంబును రూపంబునుసమీరణాత్మక

కత్నంబున దేహంబున స్పర్శంబును గగనాత్మకత్నంబున శ్రవణంబున శబ్దంబును నతిక్రమించి భూతనూత్కేంద్రియస్థానం బైనయహంకారావరణంబున సంప్రాప్తుండై యందు మనోమాయంబును దేవమయంబును నైకసాత్త్వికాహంకారగమనంబున మహత్తత్త్వంబు సొచ్చి గుణతయంబున లయించి ప్రధానంబు నొంది ప్రధానాత్మకత్నంబును దేహంబును మపాధిపరంపరావస్థానంబునం బ్రకృతిం బాసి యానందమాయుండై గూనందంబునం బరమాత్మరూపం బైనవాసుదేవ బ్రహ్మంబునందుఁ గలయు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 32

ఆ. పరమభాగవతులు ౧ పాటించుపథ విది, యీశధమున యోగి ౧ దే-గనేని మగిడి రాఁడు వాఁడు ౧ హఠి సంశయము లేదు, కల్పశతములైన గౌరవేంద్ర. ౪. వినుము నీ వడిగిననద్యోముక్తియుఁ గ్రమముక్తియు ననియెడు నీరెండమాళ్లంబులు వేదగీతలందు వివరింపబడియె వీనిం దొల్లి భగవంతుం డైనవాసుదేవుండు బ్రహ్మచేత నారాధితుం డై చెప్పె సంసారప్రవిష్టుం డైనవానికిఁ దపోయోగాదు లయినమోక్షమార్గంబులు పెళ్ళలు గల వందు భక్తిమార్గంబుకంటె సులభంబు లేదు. 34

— శ్రీ శుకుఁడు పరీక్షితునకు భక్తిమార్గంబై ముఖ్యం బని తెలుపుట యి—

మ. విను మంభోజభవుండు మున్ను మదిలో ౧ వేదంబు ముమ్మాట 1 నె మ్మనమందుం దలపోసి యెంతయుఁ బరాశ్రమిచ్చించి మోక్షంబు దక్కినమార్గంబునవెంట లే దనుచు భక్తిం జింత సేసెఁ జనార్దను నాత్మాకృతి నిర్వికారుఁ డగునన్ ౧ దన్మార్గనిర్ణేత యె. 35

సీ. అఖలభూతమలందు ౧ నాత్మరూపంబున, నీశుండ హరియుండు ౧ నెల్లపొద్దు బుద్ధ్యాదిలక్షణంబులఁ గానఁబడును మ, హాశ్వేదనీయుఁ డ్రహర్నిశంబు వందనీయుఁడు భక్తవత్సలుం డత్యంత, నియతఁడై సతతంబు ౧ నియతబుద్ధి నాత్మరూపకుఁ డగు ౧ హరికథామృతమున, గర్లపుటంబులఁ ౧ గాంక్ష దీరఁతే. గ్రోలుచుండెడుధన్యులు కుటిలబహుళ, విషయమలిసీకృతాంగముల్ వేగవిడిచి విష్ణుదేవునిచరణార్కవిందయుగము, కడకఁ జనుదురు సిద్ధంబు ౧ గౌరవేంద్ర 36

క. మానుషజన్మము నొందిన, మానవులకు యభ్యుమాన్మరణులకు మహాజ్ఞానలకుఁ జేయ వలయువిధానము నిగదింపబడియె ౧ ధర్మనీనాథా. 37

వ. వినుము బ్రహ్మవర్చసకాముఁ డైనవానికి వేదవిభుండగుచతుర్ముఖుండును నింద్రియపాటవకామునకు నింద్రుండును బ్రజాకామునకు దక్షునిఁ బ్రజాపతులును భోజనకామునకు నదితయు స్వర్గకామునకు నాదిత్యులును రాజ్యకామునకు విశ్వేదేవతలును కేశప్రజాసాధనకామునకు సాధ్యులును శ్రీకామునకు దుర్గయుఁదేజస్వామునకు నగ్నియు వసుకామునకు వసువులును వీర్యకామునకు వీర్యప్రదు

లగురుద్రులును నాయుష్కామునకు నాశ్వినదేవతలును బుష్టికామునకు భూమి
యుఁ బ్రతిష్ఠాకామునకు లోకమాత లైనగగనభూదేవతలును సౌందర్యకాము
నకు గంధర్వులును గామినీకామునకు నప్పరస యైనయూర్వశియు సర్వాభివృద్ధి
కామునకు బ్రహ్మయుఁ గీర్తికామునకు యజ్ఞంబులును విత్తసంచయకామునకుం
బ్రచేతసుండును విద్యాకామునకు నుమావల్లభుండును దాంపత్యవీతికామునకు
నుమాదేవియు ధర్మార్థకామ నకు నుత్తమశ్లోకుం డగువిష్ణువును సంతానకాము
నకుఁ బితృదేవతలును రితౌకామునకు యక్షులును బలకామునకు మరుద్గణ
బులును రాజత్వకామునకు మనురూపదేవతలును శత్రుమరణకామునకుఁ గోణ
పాలకుం డైనరాక్షసుండును భోగకామునకుం జంద్రుండును భజనీయు లగు
దురు మణియును.

38

క. కామింశకయును సర్వముఁ, ¹గామించియు నైన ముక్తిఁ గామించి తగ
²లో మించి పరమపురుషుని, నేమించి ³భజించుఁ దత్త్వనిపుణుం డధిపా. 39

మ. అమరేంద్రాదులఁ గొల్పుభంగి జనుఁ డాయబ్రాహ్మ సేవింపఁగా

విమలజ్ఞానవిరక్తిముక్తు లొదవున్ శ వేయేల భూనాథ త

త్తమలాధీశకథాసుధారసనదీర్ఘలోలమాలాపరి

భ్రమ మెవ్వారికి నైనఁ గర్ణయుగళీశపర్యంబు గా కుండునే.

40

వ. అని యిట్లు రాజునకు శుకుండు సెప్పె ననిన విని శౌనకుండు సూతున కిట్లనియె.

క. వరతాత్పర్యముతో నిటు, భరతాన్వయభిభాదు శుకునిర్మలకులు విని స
త్వరతాయుతుఁడై శ్రేయ, స్మరతా మతి నేమి యడిగె శ గణతింపఁ గడే.

క. ఒప్పెసేవారికథ లెయ్యవి, సెప్పెడినో యనుచు మాకుఁ శ జిత్రోత్పంతల

గుప్పలుకొను చున్నవి రుచు, లుప్పతిలన్ నీమనోహరరోక్తులు వినఁగన్.

43

వ. అనిన విని సూతుం డిట్లనియె.

44

క. తూలెడికూడటితోడను, బాలురతో నాడు చుండి శ బాల్యమున మహీ

పాలుండు హరిచరణార్చన, హేలాలనుఁ డగుచు నుండ్రనెంతయు నియతిన్.

45

వ. అట్టి పరమభాగవతుం డైనపాండవేయునకు వాసుదేవపరాయణుం డైనశుకుం
డిట్లనియె.

46

నీ. వాసుదేవశ్లోకకర్త లాలించుచు, గాల మేపుణ్యుండు శ గడవు చుండు

నతనియాయువుఁ దక్కననన్యులయాయువు, లుదయాస్తమయములగ్రహగ్రహుండు

వంచించి కొని పోవురవాఁ డది యెఱుంగక, జీవితం బెక్కిండ్లుగ నీధ మనుచు

నంగనాపుత్ర గ్రహారామవిత్తాది, సంసారహేతుకసంగముఖముఁ

తే. దగిలి వర్తింపఁ గాలంబుతఱి యెఱింగి, దండధరకింకరులు వచ్చిరతాడనములు

నేసి కొనిపోవఁ బుణ్యంబు శ సేయ నైతి, బాపరతి నైతి నని బిట్టు పలవరించు.

వ. అది గావున.

48

సీ. అలరుజౌంపములతో న భ్రంశముంబులై, బ్రదుకవే వనములఁ గ బాదపములు
భాదనమేహనాశకాంక్షలఁ బశువులు, జీవింపవే గ్రామసీమలందు
నియతిమై నుచ్చాస్యసహస్యసహవనముల్, ప్రాప్తింపవే చర్యభక్తికలును
గ్రామసూకరశుభకశ్రేణు లింటింటఁ, దిరుగవే ¹దుర్యోగగ్రసితవృత్తి

తే. సప్తభిరములు మోవవేయఁగుభగములఁ, బుండరీకాక్షు నెఱుంగనిపురుషపశు
లడవులందు నివాసములందుఁ బ్రాణవిషయభరయు క్తితోనుంటవిఫల మధిప.
సీ. విష్ణుకీర్తనముల న వివరికర్ణంబులు, గొండలబిలములు న గుణలయేశ
చక్రిపద్యంబులఁ గ బదుపసిజహ్వలు, గప్పలజహ్వలు న గౌరవేంద్ర
శ్రీమనోనాథు నీగ్రంథింపనికన్ములు, గేకిపింఛాక్షులు న గీర్తిదయిత

కమలాక్షుపూజకుఁ గ గానిహస్తంబులు, శవముహస్తంబులు న సత్యవచన
అ. హరిపదతులసీదశామోదరతి లేని, మఱుఁ పందిముక్కు న మునిచరిత్ర
గరుడగమనుభజనగతి లేని సదముఁ, పాదపములపాదపటల మనఘ.

50

సీ. నారాయణునిదివ్యనామాక్షరములపైఁ, గరంగనిమనములు న గతినశిలు
మురవైరికథలకు న ముదితాశ్రు రోమాంచ, మిళిత మై యుండనిగమేను మొద్దు
చక్రికి మ్రొక్కనిరబడునియాదల నున్న, కనకకీరీటంబు న గట్టెమోపు
మాధవార్పితముగా న మననిమానవుసిరి, వనదుర్గచంద్ర కారవైభవంబు

అ. కైటభారిభజన న గలిగి యుండనివాడఁ, గాలిలోన నుండి న కదలుశవము
కమలనాభుపదముఁ గననివాని బ్రదుకు, పసిడికాయలోనిరప్రాణి బ్రదుకు.

51

వ. అని యిట్లు పలికినవైయాసకివచనంబుల కౌత్తరేయుం డానందకందళితహృద
యుం డై నిర్మలమతివిశేషంబున.

52

అ. సుతుల హితుల విడిచి న చుట్టల విడిచి యి, ల్లాలి విడిచి బహుబ న లాళి విడిచి
రాజు హృదయ మిడియెరరాజీవనయనుపై, ధనము విడిచి జడ్డారదనము విడిచి.

వ. ఇట్లు మృత్యుభయంబు నిరసించి ధర్మార్థకామంబులు సన్నయింప పురుషోత్తము
నందుఁ జిత్తంబు విన్యసించి హరిలీలాలక్షణంబు ²లుపన్యసింపు మనుతలంపున
నరేంద్రుం డిట్లయె.

54

క. సర్వాత్ము వాసుదేవుని, సర్వజ్ఞుడ వై ననీవు న సంస్తుతి సేయక
సర్వభ్రాంతులు వదలె మ, హోర్వీసురవర్య మానసోత్సవ మగుచున్.

55

సీ. ఈశుండు హరి విష్ణుఁడీవిశ్వ మేరీతిఁ, బుట్టించు రక్షించుఁ గ బాలియఁజూచు
బహుశక్తియుతుఁ డగుభగవంతుఁ డవ్యయఁ, డాది నేతృకుల న నాశ్రయించి
బ్రహ్మశక్రాదిరూపముల వినోదించెఁ, గ్రమముననో దేకకాలముననో
ప్రకృతిగుణంబులఁ గబట్టి గ్రహించుట, నేకత్వమున నుండునీశ్వరుండు

1. దుర్యోగగ్రాధిప మగుడు. 2. లుపన్యసింపి మనఁ.

- ఆ. భిన్నమూర్తి యగుచుఁ దెక్కువిధంబుల, నే యందు నతని కేమి చిత్తే
నండ కున్న దాహనోత్తమ తెలుపనే, నేడ్చు నాకు నర్హుడేది వీవు. 56
- వ. అనిన నయ్యుత్తరానందన వచనంబులకు నిగు త్తగుండు గాక సదుత్తరప్రదానకు
తూహలుండై లోకోత్తరగుణోత్తరం డైనతాపనోత్తమండు దనచిత్తంబున.
మ. పరుఁ డై యీశ్వరుఁ డై మహామహిమఁ డై క పాదుగ్భవసావనం
హరణక్రిడనుఁ డై త్రిశక్తియుతుఁ డై 3 యందెర్గతజ్యోతి యై
పరమేష్ఠిప్రముఖమరాధిపుఁకుం క బానింప రాకుండుడు
స్తరమార్గంబునఁ దేజరిల్లుహరికిం క నత్వార్ధి నై మ్రొక్కెదన్. 58
- వ. మఱియు నజ్ఞనదురితసంహరికుండును దుర్జనునివారకుండును సర్వరూపకుండును
బరమహంసాశ్రమ ప్రసర్థమాన మునిజన హృదయక ములక్కిరి కామధ్వప్రదీపకుం
డును సాత్విక శ్రేష్ఠుండును నిఖిలకల్యాణగుణగరిష్ఠుండును బరమభక్తియుక్తసుల
భుండును భక్తిహీనజనదుర్లభుండును నిరితిశయనిరుపమనిరవధిక ప్రకారుండును
నిజస్వరూపబ్రహ్మవిహారుండును నై నయపురమేశ్వరునకు నమస్కరించెద. 59
- ఉ. 1 ఏవిభువందనార్చనము క లేవిభుచింతయు నామకీర్తనం
బేవిభులీల లద్భుతము క లెప్పుడు సంశ్రవణంబు సేయ దో
పావలిఁ బాసి లోకము శుభభాయతప్పత్తిఁ జెలంగు నంధ్రు నే
నావిభు నాశ్రయించెద నశ్రహాఘనివర్తను భద్రకీర్తనన్. 60
- ఉ. ఏడరమీశుపాదయుగ క మెప్పుడుఁ గోరి భజించునేర్పరుల్
లోపలిబుద్ధితో నుభయశ్రలోకములందులజడుఁ బాసి యే
తాపము లేక బ్రహ్మగతిఁ క దాగు జితశ్రము లై చరింతు రే
నాపరమేశు మ్రొక్కెద నశ్రహాఘనివర్తను భద్రకీర్తనన్. 61
- చ. తపములఁ జేసి యైన మఱి క సము లెన్నియుఁ జేసి యైన నే
జపములఁ జేసి యైన ఘోసంచయ మెవ్వనిఁ జేర్చు కన్న హే
యపదము లై దురంతవిపదాస్థితి నెప్పుడు నొప్పు చుండు న
య్యుపరిమితుఁ భజించెద నశ్రహాఘనివర్తను భద్రకీర్తనన్. 62
- మ. యవనవ్యాధపులిందహూణకమకంక కాభీరచండాలసం
భవులుం దక్కినపాపవర్తనులు నేభద్రాత్ము నేవించి భా
గవతశ్రేష్ఠుల పాసి శుద్ధతను లై కల్యాణు లై యుండు రా
యవికారుం బ్రభవిష్ణు నాదుమదిలో క నశ్రాంతముఁ మ్రొక్కెదన్. 63
- మ. తపమూల సేసిననో మనోనియతినో క దానవతావృత్తినో
జపమంత్రంబులనో శుతస్మృతులనో క సద్భక్తినో యెట్లు ల
బ్ధపదుం డౌ నని బ్రహ్మరుద్రమఖరుల్ క భావించు రెవ్వని న

- య్యవరాధిఁ పుడాత్మమూర్తి సులభం శ డౌఁ గాక నా కెప్పుడున్. 64
- క. శ్రీపతియు యజ్ఞపతియుఁ బ్రజాపతియు బుద్ధిపతియు శ జగదధిపతియుఁ
భూపతియు యాదవ, శ్రేణీపతియుఁ గతియు నై ననిపుణు భజింతున్. 65
- మ. అణువో కాక కడుక మహావిభవుడో శ యచ్ఛన్నుడో ఛిన్నుడో
గుణియో నిర్గుణుడో యటంచు విబుధుల్ శ గుణీభవ త త్వమా
ర్గణు లై యేవిభుపాదపద్మభజనోత్పల్ల-ర్నంబులం ద త్వవీ
క్షణముం జేసెద రట్టివిష్ణు బరమున్ శ సర్వాత్ము సేవించెదన్. 66
- మ. జగదుత్పాదనబుద్ధి బ్రహ్మకు మదిన్ శ సంధింప సూహించి యే
భగవంతుండు సరస్వతిం బనుప నాపద్యాప్య దా నవ్విభున్
మగసిం గా ¹నియమించి తద్భవనసామ్రాజ్యస్థితిన్ సృష్టిపా
రగు జేసెన్ మును బ్రహ్మ నట్టిగుణి నాకరంభింతు సేవింపఁగన్. 67
- సీ. పూర్వజ య్యున మహాభూతంబక యోగ, మునమేచులనుపురగములు సృజించి
పుంములలో నిుండు శ పురుషభావంబున, దీపించు నెప్పుడు శ ధీరవృత్తిఁ
బంచభూతములను శ బదునొకొండొం దియ, ములఁ బ్రకాశింపించి శ భూరిమహిమ
పొడకాత్మకుఁ డన శ శోభిల్లి జవత్వ, నృత్తవినోదంబు శ నెఱపు చుండు
తే. నట్టిభగవంతుఁ డవ్యయుం శ డచ్యతుండు, మానసోదితవాక్సుష్మమాలికలను
మంజునవరసమకరందమహిమ లుట్ట, శిష్టహృద్భావలీలల శ జేయుఁగాత. 68
- ఉ. మానధనుల్ మహాత్ములు సమాధినిరూఢులు యన్ముఖాంబుజ
భ్యానమరందపానమున శ నాత్మ భయంబులఁ బాసి ముక్తు లై
లూనత నొంద రట్టిమునిగ్రాంతశిఖామణికిన్ విశంకటా
జ్ఞానతమోనభోమణికి శ సాధుజనా గ్రణి కేను మ్రొక్కెదన్. 69
- వ. అని యిట్లు హరిగురువందనంబు సేసిశుక యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె.
- మ. అవిరోధంబున నీవు న న్నడుగుసీయర్థంబు మున్ బ్రహ్మ మా
ధవుచేతన్ విని నారదుం డడిగినం శ దధ్యంబుగాఁ జెప్పె మా
నవలోకేశ్వర నారదుండు వెనుకన్ శ నాకుం బ్రసాదించె సం
శ్రవణీయంబు మహాద్భుతంబు వినుమా శ సందేహవిచ్ఛేది వై. 70
- శి నారదుండు బ్రహ్మను బ్రపంచప్రకారంబు నడుగుట. ఉ—
- వ. నారదుండు బ్రహ్మ కిట్లనియె. 71
- మ. చతురాస్యుండవు వేల్పుఁబెద్దవు జగత్పర్రానుసంధాయి వీ
శ్రుతిసంఘాతము నీముఖాంబుజములన్ శ శోభిల్లు శబ్దార్థసం
యుత మై సర్వము నీకరామలక మై శ యుండుం గదా భారతీ
సతి యిల్లా లట నీకు నోజనక నాసందేహముం బాపవే. 72

శా. ¹ పారంభించువేళ మెవ్వఁ డొసఁగుం య బ్రారంభసంపత్తి కా
ధారం బెక్కుది యేమి హేతువు యధర్థం బెప్పురూపంబు సం
సారానుక్రమ మూర్తనాభివగిదిం య జూగించె దొక్కప్పుడుం
బారం బెన్నఁడు లేదు నీమహాపు నుఁజూపింబు వాణీశ్వరా. 74

శా. నాకుం జూడఁగ నీవు రాజ వంశి చుఁగ్నాఁడొక్క యధార్థసితిక
నీకంటె ఘనుఁ డొక్కరాజు గలఁడో య నీ పంతుక రాజవో
నీ కేలాభము రాఁ దలంచి జగముల్ య సర్పించె దీచేతనా
నీకం బెందు జనించు నుండు నెఁడొక్క య నిక్కంబు భాషింపుమా. 75

మ. సదసత్సంగతి నామరూపగుణవృత్త్యం బైనవిశ్వంబు నీ
హృదధీనంబు గదా ఘనుల్ సహజులు నీ య కవ్యారణ్య లేరు నీ
పద మత్యున్నతి విట్టిసీపు తపసుం య బ్రోవీణ్యుక్తుండ వై
మది నేయీశ్వరుఁ గోరి చేసితివి తనన్మార్గంబు సూచింపవే. 76

శా. అంభోజానన నీకు నీశుఁడు గలం య డం బుని డత్పశుమం
దంభోజాతభవాండ మేవిభుఁ ల్బ్రలాహంగసంభ్రాంతిచే
సంభూతం బగు వర్తమాన మగు సంభవన్నం బగుం దద్విభుఁ
సంభాషింప గ వచ్చునేఁ దలఁప నేరచందంబువాఁ డాశ్రతిన్. 77

క. తోయజసంభవ నా కీ, తోయము వివరింపు చాలఁ య దోచిన నే నా
తోయమువారికి నన్యల, తోయములం బెంద కుండ య ధ్రువ మెఱిగింతున్. 78

వ. దేవా భూతభవిష్యద్వర్తమానంబు లగుచ్యవహారంబుఁకు నీవ వల్లభుండవు నీ
యెఱుంగనియర్థం బొం డెద్దియు లేదు విశ్వ ప్రకారంబు వినిసింపు మనిన విని
వికసితములుం డై విరించి యు ట్లనియె. 79

క. రారా బుధులు విరక్తులు, గారా యారీతి నడుగఁ య గా నేరరు వి
స్తేరావహము భవన్మత, మారా నావనిడిమర్మ య మడిగితి వత్సా. 80

శా. నానాస్థావరజంగమ ప్రకరముల్ య నాయంక నిర్మింప వి
న్నాణం బేమియు లేక తొట్టుపడఁగా య సమస్థానుసం
ధానారంభవిచక్షణత్వము మహోదారంబుగా నిచ్చె ము
న్నే నాయీశ్వరునాజ్ఞఁ గాక జగముల్ య నిర్మింప శక్తుండనే. 81

మ. అసహా విశ్వము నెల్ల దీప్తముగఁ జేయన్ నే సమర్థుండనే
యినచంద్రానలతారకాగ్రహగణం య బేరీతి నారీతి న
వ్యసీదీప్తిం బ్రతిదీప్త మయ్యె నఖిలవ్రాతంబు దదీప్తిచే
ననుదీప్తం బగు నట్టియీశ్వరున కే య సక్రాంతిముక్ మౌక్తికదన్. 82

1. ప్రారంభాదివేళ, 2. ప్రాతప్రతుల నిట్లే పాఠము చూపట్టెడి. అచ్చుప్రతులందు
'విజ్ఞానం బేమియు లేక తొట్టుపడ నశివున్ నాకు సర్వానుసం' అని యున్నది.

మ. విను మే నీశ్వరుడృష్టిమార్గమున నా १ వేళింప శంకించి సి
గ్గున సంకోచము నొందుచూయవలనం १ గుంతీభవత్ప్రజ్ఞచే
నను లోకేశ్వరుఁ డంచు మ్రొక్కుమతిహీనవ్రాతముం జూచి నే
ననిశంబుక నగి ధిక్కుఁజింతు హరిమాత్రయాశ్చత్వ మంచుక సుతా. 83

వ. మఱియు దేహంబునక ద్రవ్యంబు లైనమహాభూతంబులును జన్మనిరుత్తంబు
లైనకర్మంబులును గర్మక్షోభకం బైనకాలంబును గాలపరిణామహేతువైనస్వ
భావంబును భోక్త యైనజీవుండును వాసుదేవుండ కా నెఱుంగుము వాసుదేవ
వృత్తిరీక్తంబు లేదు సిద్ధంబు నారాయణవియమ్యంబులు లోకంబులు దేవతలు
నారాయణశరీరసంభూతులు వేదయాగతపోయోగవిజ్ఞానంబులు నారాయణ
పరంబులు జ్ఞానసాధ్యం బగుఫలంబు నారాయణాధీనంబు కూటస్థుండును సర్వా
త్మకండును సర్వద్రవ్యయు నమునయీశ్వరునికటాక్షవిశేషంబున ¹సృజియింపం
బడి నేరితుండైనై సృజ్యంబైన ప్రపంచంబు సృజియించుచుండును నిర్గుణుడైన
యీశ్వరుని వలన రజస్సత్త్వతమోగుణంబులు ప్రభూతంబులై యుత్పత్తిసిద్ధి
లయంబులక బాలుపడి కార్యకారణకర్తృత్వభావంబులందు ద్రవ్యంబు లైన
మహాభూతంబులును జ్ఞానమూర్తు లయినదేవతలును గ్రియాయాపంబు లయిన
యిందియంబులును నాశ్రయంబులుగా నిత్యముక్తుం డయ్యును మాయాసమ
న్వితం డైనజీవుని బంధించు జీవునకు నావరణంబు లయి యుపాధిభూతంబు
లయినమూఁడులింగంబులు సేసి పరులకు లక్షితంబు గాక తనకు లక్షితం బైన
తత్త్వంబు గలయీశ్వరుం డివ్విధంబునం గ్రీడించు చుండు. 84

క. ఆయాశుఁ డనెంతుఁడు హరి, నాయకుఁ డీభవరములకు १ నాకా నీకు
మాయకుఁ బ్రాణివాతము, కేయడలక లేద యీశ్వరేతరము సుతా. 85

వ. వినుము మాయావిభుండైనయీశ్వరుండు దసమామంజేసి డైవమోగంబునం
బ్రాహ్మంబు లయినకాలజీవాదృష్టస్వభావంబులు వివిధంబులు సేయ నిశ్చ
యించి కైకొనియె నీశ్వరాధిష్ఠితం బైనమహాతత్త్వంబువలన నగుకాలంబున
గుణవ్యతికరంబును స్వభావంబునఁ బరిణామంబును జీవాదృష్టభూతం బయిన
కర్మంబున జన్మంబును నయ్యె రజస్సత్త్వంబులచే నుపబృహితంబైనై వికారంబు
నొందినమహాతత్త్వంబువలనం దమః ప్రధానంబై దివ్యజ్ఞానక్రియాత్మకం బగు
నహంకారంబు గలిగి నదియు రూపాంతరంబు లొంగుచు ద్రవ్యశక్తి యైనరా
జసంబును గ్రియాశక్తి యైనతామసంబును జ్ఞానశక్తి యైనసాత్త్వికంబును నన
మూఁడువిధంబు లయ్యె నందు భూతాది యైనతామసాహంకారంబువలన నభం
బు గలిగె నభంబునకు సూక్ష్మరూపంబు భూతదృశ్యంబునకు బోధకం బైన
శబ్దంబు గుణం బగు నభంబువలన వాయువు గలిగె వాయువునకుం బరాన్వయం

1. అనుజీవింపబడి.

బున శబ్దంబు స్పర్శంబు నను రెండుగుణంబులు గలిగి యుండునది దేహంబులం దుండుటంజేసి ప్రాణరూపంబై యంద్రియమనశ్శరీరపాటవం బైనయోజస్సహా బలంబులకు హేతు వై న రించు వాయువునలన రూపస్పర్శశబ్దంబు లని యెడుగుణంబులు మూటితోడఁ దేజంబు గలిగెఁ దేజంబువలన రసరూప స్పర్శశబ్దంబు లనియెడునాలుగుగుణంబులతోడ జలంబు గలిగె జలంబువలన గంధరసరూపస్పర్శశబ్దంబు లనియెడుగుణంబు లయిదింటితోడం బృథివి గలిగె వైకారికం బైన సాత్వికాహంకారంబువలనఁ జంద్రదేవతం బయినమనంబు గలిగె మఱియు దిక్కులును వాయువును నర్కుండును బ్రచేతసుండును నాశ్వి నులును వహ్నియు నింద్రుండును సుపేంద్రుండును మిత్రుండును బ్రజాపతియు ననియెడిదశదేవతలు గలిగిరి తైజసం బైనరాజసాహంకారంబువలన ద్విదేవతం బైన శ్రవణేంద్రియంబును వాయుదేవతం బైనత్వగింద్రియంబును సూర్యదే వతం బైననయనేంద్రియంబును బ్రచేతోష్ఠదేవతం బైనరసనేంద్రియంబును నశ్విదేవతం బైనస్థూణేంద్రియంబును వహ్నిదేవతం బైనవాగింద్రియంబును నింద్రదేవతం బైనహస్తేంద్రియంబును సుపేంద్రదేవతం బైనసాదేంద్రి యంబును మిత్రదేవతం బైనగుదేంద్రియంబును ప్రజాపతిదేవతం బైనగు హ్యేంద్రియంబును ననియెడిదశేంద్రియంబులును బోధజనకాంతర్గతకైకభాగం బయినబుద్ధియుఁ గ్రియాజనకాంతర్గతరణం బయినప్రాణంబునుం కలిగె నిట్టి శ్రోత్రాదు లగుదశేంద్రియంబులతోఁ గూడినభూతేంద్రియమనోగుణంబులు వేర్వేరుగ బ్రహ్మాండశరీరనిర్మాణంబునం దసమర్థంబులగునపుడు గృహనిర్మాణం బునకుం బెక్కుపదార్థంబులు సంపాదించినం గాని చాలనిచందంబున భూతేంద్రి యమనోగుణంబులవలన గృహంబుకైవడి(భగవచ్చక్తి ప్రేరితంబు లగుచు నే ఛవింపిచిసమప్తివ్యష్టాత్మకత్వంబు నంగీకరించి చేతనాచేతనంబులు గల) బ్రహ్మాం డంబు కల్పితం బయ్యె నట్టియండంబు వర్షాయుతసహస్రాంతంబుననక జలం బునం దుండఁ గాలకర్మస్వభావంబులం దగులువడక సమస్తంబును జీవయు క్తంబుగఁ జేయునీశ్వరుం దచేతనంబును సచేతనంబునుగ నొనర్చె నంతఁ గాలకర్మస్వభావ ప్రేరకుం డయినపరమేశ్వరుండు జీవరూపంబు మహావరణజల ముధ్యస్థితం బయినబ్రహ్మాండంబునోను సొచ్చి సవిస్తారంబు గావించి (యట్టి యండంబు కేదించి నిర్గమించె నెట్లం టేని).

86

- క. భువనాత్మకుఁ డాయాశుఁడు, భవనాకృతితోడ నుండు ధ్రువహ్మాండంబున్
వివరముతోఁ బడునాలుగు, వివరంబులుగా నొనర్చు ధ్రువశబ్దంబులుగన్. 87
- మ. బహుపాదోరుభుజాననేక్షణశిరఃఫాలశ్రవోయుక్తుఁ డై
విహారియన్ బహుదేహిదేహగతుఁ డై ధ్రువహ్మాండు లూలూది త

ద్భూహూపానయవంబులకా భువనసంక్రమణ్ విచారించు రా
మహానీయాద్భుతమూర్తి యోగిజనహృదయస్థుడు మేధానిధీ.

88

వ. వినుము చతుర్థశలోకంబులందు మీఁదటియేడులోకంబుల శ్రీమహావిష్ణువు
నకుం గటిప్రదేశంబుననుండిమీఁదటిదేహామనియును గ్రిందటియేడులోకంబులు
జఘనంబుననుండి క్రిందటిదేహామనియునుం బలుకుదురు (ప్రపంచశరీరుం డగు
భగవంతుని) ముఖంబువలన బ్రహ్మకులంబును బాహువులవలన క్షత్రియకులం
బును నూరువులవలన వైశ్యకులంబును బాదంబులవలనశూద్రకులంబును జని
యించె నని చెప్పెదడు భూలోకంబు గటిపర్యంత ప్రదేశంబు భువరోకంబునాభి
సువరోకంబు హృదయంబు మహారోకంబు వక్షంబు జనలోకంబు గ్రీవంబు దహో
లోకంబు స్తనద్వయంబు సనాతంబును బ్రహ్మనివాసంబును నైసత్వలోకంబు
శిరంబు జఘన ప్రదేశం బతలంబు దొడలు వితలంబు జానువులు సుతలంబు జం
ఘలు దలాతలంబు గుల్ఫంబులు మహాతలంబు పాదాగ్రంబులు రసాతలంబు పా
దతలంబు పాతాళంబు నని (లోకమయంగా) భావించుదు కొందఱు మఱియుం
1 బాదతలంబువలన భూలోకంబును నాభివలన భువరోకంబును శిరంబువలన
స్వరోకంబును గలిగె నని లోకకల్పనంబు నెన్నుదురు పురుషోత్తమునిముఖం
బువలన సర్వజంతువాచాజాలంబుం (దదధిష్ఠాత యగు)వహ్నియు నుదయించెం
జర్మిర క్షమాంసమేదశ్వత్సమజ్జాశుక్లంబులు సప్తధాతువు లందురు పతాంతరం
బున రోమ²త్వజ్ఞాంసాస్థిస్నాయుమజ్జాప్రాణంబులును సప్తధాతువు లని యందు
రందూఁ దంతరోమంబు ఋషిక్పండం బనియుఁ ద్వక్స ధాత్రీఛందం బనియు
మాంసంబు త్రివృష్పండం బనియుఁ స్నాయు వనుష్టవృష్పండం బనియు నస్థి జగతీ
ఛందం బనియు మజ్జ పంక్తిచ్ఛందం బనియుఁ బ్రాణంబు బృహతీఛందం బనియు
నాదేశించుదు హవ్యకన్యామృతాన్నంబులకు మధురాదిషడ్వంశంబులకు (రసనేం
ద్రియంబునకు) రసాధీశ్వరుండైనవరుణునికి హరిరసనేంద్రియంబు జన్మస్థానంబు
సర్వప్రాణాదులకు వాయువునకు విష్ణునాశికానివరంబు నివాసంబు సమీపదూర
వ్యాపిగంధంబులకు నోషధులకు నశ్వజీవతలకు దిశాంబురుభిక్షుణేంద్రియంబు
నివాసంబు దేవలోకసత్యలోకంబులకుఁ దేజంబునకు సూర్యునకు సకలచక్షువు
లకు లోకలోచనునిచక్షురింద్రియంబు స్థానంబు దిశలకు నాకాశంబునకు
శ్రుతిభూతంబు లైనయంతంబులకు శిబ్దంబునకు సర్వేశ్వరునికణ్ఠేంద్రియంబు
జన్మస్థానంబు వస్తుసారంబులకు వర్ణనీయసౌభాగ్యంబులకుఁ బరమపురుషుని
గాత్రంబు భాజనంబు స్పర్శంబునకు వాయువునకు సకలస్నిగ్ధగ్రంథంబులకు దివ్య

1. 'బాదతలంబు భూలోకంబును నాభి భువరోకంబును శిరంబు స్వరోకంబు నగు నని నిగ
మించుదు పురుషోత్తముని' అనియే వ్రాతప్రతులు. 2. త్వజ్ఞాంసస్నాయుపథ్యమజ్జా. 3. సర్వ
కర్ణంబులకు సర్వేశ్వరుని.

దేహునిదేహేదియంబు శేహంబు యూపప్రముఖయశోపకరణంబు లగు
తరగల్మలతాదులకు బురుషోత్తమునిరోమంబులు మూలంబులు శిలాలోహం
బులు సర్వమయనిశఖంబులు మేఘజాలంబులు హృషీకేశుని కేశంబులు పెఱు
గులు విశ్వేశ్వరునిశక్తశువులు భూర్భువస్సువర్లోకరక్షకు లైనలోకపాలకులవరా
క్రమంబులకు (భూరాదిలోకంబులక్షేమంబునకు శరణంబునకు) నారాయణుని
విక్రంబు నికేతనంబు సర్వకామంబులకు నుత్తమంబులైన వరంబులకు
దీర్ఘపాదునిపాదారవిండంబు లాస్పదంబులు జలంబులకు శుక్లంబునకు జర్జస్వ
నకు బ్రజాపతిసర్గంబునకు సర్వేశ్వరునిమేఘంబు సంభవనియంబునకానం
బునకు గామాదిపురుషార్థంబులకు జిత్రసౌఖ్యరూపంబు లగునానందంబులకు
శరీరసౌఖ్యంబునకు సచ్చతనయుపస్థేంద్రియంబు స్థానంబు యమనికి విత్తు
నికి మఃవిసర్గంబునకు భగవంతునిపాద్వింద్రియంబు భవనంబు హింసకు నిర్భ
తిః మృత్యువునకు నిరయంబునకు నిఖిలరూపకునిగదంబు నివాసంబు పరాభ
వంబునకు సధర్మంబునకు నవిద్యకు సంధికారంబునకు సంతోనిపశ్చిమభాగంబు
సదనంబు సదనదీనివహంబునకు నీశ్వరునినాడీసందోహంబు జన్మమందిరంబు
పర్వతంబులకు నధోక్షజనిశల్యంబులు జనకస్థలంబులు ప్రధానంబునకు నన్న
రసంబునకు సముద్రంబులకు భూతనిధనంబునకు బ్రహ్మాండగర్భనియదరంబు
నివేశంబు మనోవ్యాపారరూపం బగులింగశరీరంబునకు మహామహిమునివృంద
యంబు సర్వభూమి యగు మణియును.

89

- ఆ. నీలకంధరునకు శ్రీ నీకు నాకు ససత్కు, మారముఖ్యసుతసమాజమునకు
ధర్మసత్త్వబుద్ధి శ్రీ తత్త్వములకు నీశ్వ, రాత్రి వినుము పరమ శ్రీ మైసనెలవు. 90
- సీ. సరసురాసురపితృనాగకుంజరమ్మగ, గంధర్వయక్షరాక్షసమహీజ
సిద్ధవిద్యాధరశ్రజీమూనిచ రణ, గ్రహతారకాస్పరోగణవిహంగ
భూతతటిద్వసుపుంజంబులును నీవు, ముక్కంటియును మహాఃకునులు నేను
సలిలసభస్థులసరములు మొదలైన, వివిధజీవులశోడివిశ్వ మెల్ల
ఆ. విష్ణుమయము పుత్ర శ్రీ వేదేల బ్రహ్మాండ, మతనిజేనలోన శ్రీ నడగి యుండు
బుద్ధి నెఱుంగ రాదు శ్రీ భూతభవద్భవ్యలోక మెల్ల విష్ణులోన నుండు. 91
- క. ఏదేనీకకర్మఫలప్రాదుర్భావ మగులోకపాలనకే కా
కాదేవుం డభయప్రతిపాదక మగుమోక్షమునకు శ్రీ బతి యెట్లన్నన్. 92

1. లై నపదంబులకు. 2. 'ప్రజాసుఖోపకమనంబులకు నచ్యుతునిగు హేయంద్రియంబు స్థానంబు' అనియే వ్రాతప్రతులు. 3. ప్రధానద్రవ్యసముద్రంబులకు. 4. 'దూపంబులకు మహా' అనియే వ్రా. ప్ర. 5. ఈయధికపాఠముమూలమున 'సోఽమృతస్యాభయస్య' అనుట మొదలుకొని; 'పురుషస్తాభయశ్రయః' అనువఱకుఁ గల నాలుగుశ్లోకములకును వానికి క్రిధరులు రచించినవ్యాఖ్యానమునకును దెనుఁగై యాభుట్టమున నుండువలసినదియే. అయిన నిది పెక్కువ్రాతప్రతులను నచ్చు ప్రతులను గానరాదు.

వ. వినుము పరమా త్మయు నానందేశ్వరుం డగునవ్యిష్టనకుఁ బ్రపంచమాత్రాధిక
త్వం బేమి యద్భుత ము ప్లగుటఁజేసి యతనిమహిమాతీతయం బస్మదాదులు
నేఱుంగనేర్తురె స్థిత్యర్థపాదుం డగునీశ్వరునిపాదాంశంబులందు భూభువస్సువ
ర్లోకంబులు గుదురుకొనియండుఁ దదీయవిలయసమయంబునం దదుపరిమహర్లో
కంబు దపియింప నందుఁ గలజనంబు లంతరాళంబు నందక మహర్లోకశిరఃస్థానం
బైనజనలోకంబుఁ బ్రవేశించి యత్యంతం బగునవివాశినుఖంబు లనుభవించుతురు
తపోలోకంబు సంకర్షణానలశక్తిచేత నధస్త్రీలోకంబులం దందవ్యమానంబు
లగునప్పుడు తదావ్యలం దెందక విలక్షణం బై తేమంబు గలిమిఁ దజ్జనం బంద
సుఖంచు జన్మజరామరణభయంబులు లేక ముక్తి బ్రత్యాసన్ను లగుటఁజేసి
సత్యలోకపువాసు లంద యానందించు భూభువస్సువర్లోకంబు లవ్వరాట్పురు
షునిపదసలం బగుట నేకపాద్విభూతి యయ్యె మహర్లోకంబు మధ్యమవిభూతి
యన నమరె జనతపోసత్యలోకంబు లమ్మహాపురుషునిశిరఃస్థానంబు గావున నది
త్రిపాద్విభూతి యనంబడుఁ దదీయలోకంబు బ్రహ్మచర్యవాసప్రస్థయతులకుం
దక్క నితరుల కసాధ్యంబు గృహస్థు లయ్యు నీతరత్రివిధాశ్రమధర్మంబులు గలి
గినం జేకొని తేత్రజ్ఞుం డైనపురుషుండు స్వరాపవర్గహేతుభూతం బైనదక్షి
ణోత్తరకర్మజ్ఞానమార్గంబులు సృజించి యంతయుఁ దాని యై యుండు. 93
క. మండలములోన భాస్కరుం డుండి జగంబులకు దీప్తి నొసఁగెడిక్రియ బ్ర
హ్మాండములోపల నచ్యుతుఁ డుండుచు ¹బహిరంతరములనొగి పెలిగించెన్.

... ఇది మొదలుకొని వెలిగందల నారయకవిత్యము. ...

ఉ. అట్టియనంతశక్తి జగదాత్మునినాభిసరోజమందు నేఁ
బుట్టి యజంపఁగా మనసు శ్రుట్టిన యజపదారజాతముల్
నెట్టన కాన రామికి వినిర్మల మైనతదీయరూపమున్
గట్టిగ బుద్ధిలో నిలిపి శ్ర కంటి నుపాయము నామనంబునన్. 95
నీ. పశుమజ్జ వాటయూప స్తంభపాత్రమృద్ధుటకరావవసంతకాలములును
న్నేహావధీబహులోహచాతుర్వాత్ర, సుతినామధేయసన్మంత్రములును
సంకల్పముగృహస్థస్సామనియు క్తవ, షట్కారమంత్రానుగ్రహములును

ఒకానొకవ్రాతప్రతియందే చూపట్టు చున్నది; మఱియుఁ బోతన మాలమును క్రిధర
వ్యాఖ్యానసహితముగాఁ జెనిగించినవాఁడు. కనుకఁ గ్రిందినాలుగుశ్లోకములు పోతనకు లభించిన
మాలమున లేకుండవచ్చు నని తలఁచినను వానివ్యాఖ్యానమునందైనను దప్పక కనుపట్టియుండును
గాన వానిని చెనిగింపకుండఁడు అయిన నీ తెనిగింపు పోతనదానియంతసమంజసమును బ్రాథమమును
గాకున్నది. వెలిగందల నారయకవిత్య మాసన్నముగా నుండుచే నీ భాగమును గొంత యుత్సన్నమై
యుండు ననియుఁ గావున నారయకవిత్య మిందును గొంత చేరియుండు ననియుఁ గనుక నేయిది
పోతనరచనవలె సమంజసమును బ్రాథమమును గాదయ్యె ననియుఁ నూహింపఁ దగి యున్నది.

1. నారణపటలి † కొనఁగను దీప్తిక.

- దక్షిణాల్ దేవతాధ్యక్షానాదనుగత, తంత్రస్సోద్యోగధరణీసురులు
తే. సర్వణంబులు బోధాయనాదకర్మ
సరణి మొదలగుయజ్ఞోపవీతరణామితి
యంతయును నమ్మహాత్మ్యనియవయనములు
గాంగఁ గల్పించె విధివత్ప్రకారమునను. 96
- క. యజ్ఞాంగి యజ్ఞ ఫలదుఁడ, యజ్ఞేశుఁడు యజ్ఞ కర్త యగుభగవంతుఁ
యజ్ఞ పురూషుఁగా మానస,యజ్ఞముఁ గావించితిం దగదర్పణబుద్ధిన్. 97
- క. అప్పుడు బ్రహ్మలు దమలో, దప్పని ననుఁ జూచి సముచితక్రియు ¹లగుచు
న్నప్పరమేశున కభిమత, మొప్పంగఁ గున ప్తతంత్రపులు గావింపఁ. 98
- చ. మనువులు దేవదానవులు మానవనాథులు నుర్బ్యకోటి ²దా
రనయము వారివారికిఁ బ్రియం బగు దేవతలకు గుఱించుచుచు
ఘన మగునిష్ఠ యజ్ఞములఁ గైకొని చేసిరి తత్ఫలంబు ల
య్యనపమమూర్తి యజ్ఞ మయ్యుండైన రమావరుండుఁ జెందఁగన్. 99
- క. సువ్యక్తతంత్రరూపకుఁ, డవ్యక్త డనంతఁ డభవుఁ గ డాధ్యం డీశుం
డవ్యయఁ డగుహరి సురగణ, సేవ్యుఁడు క్రతుఫలదుఁ డగుటఁ గ జేసిరిమఖిమల్
క. అగుఁం డగుపరమేశుఁడు, జగము లఁ గల్పించుకొఱకుఁ గ జేరి మాయా
సగుఁం డగుఁ గావున హరి, భగవంతుం డనఁగఁ బరఁ గై భవ్యచరిత్రా. 101
- క. విశ్వాత్మక విశ్వేశుఁడు, విశ్వమయుం డఖిలనేత్ర విష్ణుఁ డజం డీ
విశ్వములోఁ దా నుండును, విశ్వము దశలోనఁ జాల గ వెలుఁగుచు నుండున్.
చ. ఆతనినియ క్షిజేసి సచక్రాచరభూతసమేతస్పష్టి నే
వితతముగా సృజింశుఁ బ్రభవవిష్ణుఁడు విష్ణుఁడు ప్రోచుఁ భార్వతీ
పతి లయ మొండఁ జేయు హరి గ పంకరుహాదరుఁ డాదిమూర్తి య
చ్యుతుఁడు త్రిశక్తియుక్తు డగుశ్చంద్రుండును నింతకుఁ దాన మూల మై. 102
- క. విను వత్స నీవు న న్నడిగినప్రశ్నకు నుత్తరంబు గ కేవలపరమం
బును బ్రహ్మం బీయఖిలంబున కగు నాధారపేశురభూతము సుమీయ. 103
- క. హరి భగవంతుఁ డనంతఁడు, గరుణాంబుధి స్పృష్టికార్యకారణపాతం
స్ఫురణుం డవ్యభుకంతుం, బరుఁ డన్యుఁడు లేడు తండ్రి గ పరికింపంగన్. 104
- సీ. ఇది యంతయును నిక్కశ్రమే బాంక నుత్కంఠ,మతిఁ దద్గణాధ్యానశ్రమహిమఁజేసి
పరికింప నేనేమి గ వలికిన నది యెల్ల, సత్యంబ యగు బుధశస్త్రుత్వ వినుము
ధీయు క్తమామకేంద్రియములు మఱచియుఁ, బొరయ వసత్పథస్ఫురణలెందు
నది గాక మత్తను గ వామ్నాయతుల్యంబు, నమరేంద్రవందనీయంబునయ్యె

1. 'లగుచు' స్పృశరమేకు' అనియే వ్రా. ప్ర. 2. 'యన్, అనయము' వ్రా. ప్ర
3. సుత్రరూప 4. చున్నతఁ డింతకు.

తే. దవిలి యదేవదేవునిభవమహాబ్ధి, తారణంబును మంగళకారణంబు
నఖిలసంపత్కరంబు నై శ యులగుపాద,వనజమున కే నొనర్చెద శ వందనములు.

ఉ. అనలినాక్షునందనుడ శ నయ్యుఁ బ్రజాపతి నయ్యు యోగవి
ద్యావిపుణుండ నయ్యును బశదంపడి మజ్జనన ప్రకారమే
యేను నెఱుంగ నవ్విభునిర్ముద్ధమహా త్మ్య మెఱుంగ నేర్తునే
కానఁబడుక రమేశపరికల్పితవిశ్వము గొంతకొంతమున్. 107

మ. ఓను వే యేటికిఁ దాపసప్రవర యశవ్విశ్వాత్ముఁ డిశుండు దాఁ
దనమాయామహిమాంతముం దెలియఁగాఁ శ దధ్యంబుగాఁ జాలఁ డ
న్ను నే నైనను మీర లైన సుర లై శ నక వామదేవుండు నై
నను నిక్కం బెఱుఁగంగఁ జాలుదుమె శ్చాన ప్రక్రియాయుక్తులన్. 108

వ. అమృహాత్ముం డైనపుండరీకాక్షుండు సర్వజ్ఞు డంటేని. 109

క. గగనము దనకడపలఁ దాఁదగ నెఱుంగనికరణి విభుఁడు శ దా నెఱుంగఁ డనక
గగనప్రసవము లే దన, నగునే సర్వజ్ఞుఁడనుకు శ హాని దలంపన్. 110

చ. తలకొని యమృహాత్ముఁడు శ దాల్చినయమ్యువతారకర్మముల్
వెలయఁగ నస్మదాదులము శ వేయివిధంబుల సన్నుతింతు ము
య్యలఘు ననంతునిం జిగచిదాత్మకు నాద్యు ననీశు నీశ్వరుం
దెలియఁగ నేర్తుమే తవిలి శ దివ్యచరిత్రున కేను మ్రొక్కెదన్. 111

మ. పరమాత్ముం డజఁ డీజగంబుఁ బ్రతికల్పంబందుఁ గల్పించుఁ దాఁ
బరిరక్షించును ద్రుంచు నట్టియనఘుక శ బ్రహ్మాత్ము నిత్యుక జగ
ద్భరితుం గేవల నద్వితీయుని విశుద్ధజ్ఞాను సర్వాత్ము నీ
శ్వరు నాద్యంతవిహీను నిర్గుణుని శశ్వత్సమూర్తిఁ జింతించెనన్. 112

చ. సరసగతికా మునీంద్రులు ప్రసన్నశరీరహృషీకనూనన
స్ఫురణ గలప్పు డవ్విభునిభూరికళాకలితస్వరూపముం
దర మిడి చూతు రెప్పుడుఁ గుర్రతర్కితమోహతిచేత నజ్ఞ తం
బారసినయప్పు డవ్విభునిర్ముూర్తిఁ గనుంగొన లేరు నారదా. 113

వ. అని వెండియు ని ట్లను ననఘా యమృహానీయతేజోనిధి మొదలియవతారంబు
శివాస్రశీరాదియుక్తం బయి ప్రకృతిప్రవర్తకం బగునాదిపురుషరూపం బగు
నందుఁ గాలస్వభావంబు లనుశక్తు లుదయించె నందుఁ గార్యకారణరూపంబయిన
ప్రకృతి జనించె బ్రకృతివలన మహత్తత్త్వంబును దానివలన నహంకారత్ర
యంబును బుట్టె నందు రాజసాహంకారంబువలన నింద్రియంబులును దామ
సాహంకారంబువలన భూతకారణంబు లయినశబ్దస్పర్శరూపరసగంధతన్మాత్రం

1. దక్షిణపరికల్పిత. 2. విశ్వానక్రియాయుక్తులన్ . 3. 'సహస్రమస్త్రమం దగు నాదిపురుషు
శుష్కం బయ్యె నందు' అనియే వ్రాతప్రతులు.

బలునం బొడమెఁ బంచతన్మాత్రంబువలఁ గగనానిలవహ్నిసలిధరాదికంజైన
భూతపంచకంబు గలిగెనందు జ్ఞానేంద్రియంబు లయినత్వక్షుశ్చోత్రజహ్ను
ఘ్రాణంబులును గ్రేంద్రియంబు లైనవాక్సాణి పాదపాయాపస్థంబులును మ
నంబును జనియించె నన్నింటినంఘాతంబున విశ్వరూపుం డయినవిరాట్పురుషుం
డు పుట్టె నతనివలన స్వయం ప్రకాశం జ్ఞానస్వరాట్టు సంభవించె నందఁ జరా
చరరూపంబుల స్థావరజంగమాత్మకం బయినజగత్తు గలిగె నందు సత్త్వరజస్త
మోగుణాత్మకంబు మయినవిష్ణుండును హిరణ్యగర్భుండ నయినయేనురుద్గండు
నుం గలిగితి మందు సృష్టిజననకారణం డయినచతుర్ముఖుండు పుట్టె వానివలన
దక్షుడు లగుప్రజాపతులు దొమ్మిండు గలిగి రందు ¹భగత్ప్రేములు లైనసక
సనందనాదియోగీంద్రులును నాకలోకనివాసు (లయినవాసవాదు)లును (భగలోక
పాలకు లగుగరుడాదులును సృలోకపాలకులకులగుమనుమాంధాత్మప్రముఖులును
దలలోకపాలకు లగునంతవాసుకీ ప్రభృతులును) గంధర్వసిద్ధవిద్యాధరచారణ
సాధ్యరక్షోయక్షోరగనాగలోకపాలురును మఱియు ఋషులును చిత్తదేవతలు
ను దైత్యదానవభూతపేతపిశాచకూశాండుపశుమృగాదులును నుద్భవించి ట్టి
జగత్ప్రేమోద్భవంబు మహాత్మత్త్విస్సృష్టియును ద్వితీయం బఖండసంస్థితంబును
ద్వితీయంబు సర్వభూతజనంబును గలిగియుండు నందు మహాద్వైత్యర్వతేజోబల
సంపన్ను లైనపురుషులు సర్వాత్ముం డైననారాయణునిక శాంశసంభవులుగా నె
ఱుంగు మప్పుండరీకాక్షునిలీలావతారంబు లనంతంబులు దత్తార్కంబులులెక్క
వెట్ట నెవ్వరికి నలవి గా దయినను నాకుం దోచినంత నీ కెఱింగించెద వినుము.

●●● శ్రీమద్వా రాయణనిలీలా వతారంబుల ముఖ్యవర్ణనము. ●●●

- ఉ. ఆన్యకథానులాపము లహరిశిముక్ వినునట్టిసత్కిరీయా
శూన్యము లైనకర్ణముల క్ సూరిజన స్తుత సర్వలోకస
మాన్యము నై తనర్చుహరిమంగళదివ్యకథామృతంబు సా
జన్యతఁ గ్రోల వయ్య బుధసత్తమ యే వివరించి చెప్పెదన్. 115
- వ. అని పలికి మఱియు ని ట్లనియె. 116
- మ. కనకాక్షుండు భుజావిజృంభణమునకొ క్ ట్టొచ క్రముం జూపఁ జ
ట్టినమాడ్కిం గొని పోవ యజ్ఞమయ²దంప్రీస్వాకృతిం దాల్చి య
ద్దనుజాధీశ్వరుఁ డాకి యబ్ధినడుమకొ క్ దంష్ట్రాహతిం ద్రుంప థా
త్రిని గూలెం గులికాహతిం బడుమహాద్రిం బోలి యత్సుగ్రతన్. 117
- వ. మఱియు సుయజ్ఞావతారంబు విను మని యి ట్లనియె. 118
- నీ. ప్రకటించి బ్రజాపతికిని స్వామంభువునికూఁతు రాకూతి క్ యనులతొంగి
కర్ణి జన్మించి సురయజ్ఞండు నా నొప్పు, నలఁడు దక్షిణ యనునతివయందు

1. 'భవదీయములు లైన' వ్రా. ప్ర. 2. 'దంకప్రీయాపముకా' వ్రా. ప్ర.

సుయమనామామరస్సోమంబుఁ బుట్టించి, యింద్రుఁడై వెలసి యుర్రేంద్రలీల
నఖిలలోకఁబులఁగూర్చి హరించిన, నతనిమాతామహుం యై నమనువు

తే. దనమనంబునఁ దచ్చుర్నిత్రమున కలరి, పరమపుణ్యండు హరి యని పలికెఁగాన
యంచితజ్ఞాననిధియై సురయజ్ఞుఁడై బుధుఁ, దాపస్తోత్రము హరియవఁతార మయ్యె.
వ. అని చెప్పి (సాంఖ్యయోగప్రవర్తకాచార్యవర్యుం డగు) కపిలనియవతారంబు
విను మని యిట్లనియె. 120

చ. ధృతమతి దేవహూతికిని యదివ్యవిభుం డగుకర్దమప్రజా
పతికిఁ బ్రమోద మొప్ప నవభామలతోఁ గపిలాఖ్యుఁ బుట్టి యే
గతి హరి పొందు నట్టిసుభగం బగుసాంఖ్యము డల్లి కిచ్చి దు
ష్కృతములు వాపి చూపె మునిగ్రనేవిత మై తనరాయమోక్షమున్. 121

వ. మఱియు దత్తాత్రేయావతారంబు వినుము. 122

సీ తాపస్తోత్రముఁ డత్తి యదనమునఁ గోరి ర, మేళు వేడిన హరి యేను నీకు
నను నత్తుఁడ నైతి యని పలుకుకతమున, నతఁడు దత్తాత్రేయుఁ యై జనించె
నమ్మ హత్తునిచరణాబ్జరాగసం, దోహంబుచే బూత్తదేహు లగుచు

హైహయయమవంశ్యులై హి కామమ్మిక, ఫలరూప మగుయోగజలము వడసి
తే. సంచితజ్ఞానఫలనుభైశ్చర్యశక్తి, శౌర్యములఁ బొంది తమకీర్తినదల వెలుంగ
నిందు నందును వానికి యెక్కి రట్టి, దివ్యతరమూర్తి విష్ణు శుభింపఁ దరమె.

వ. వెండియు సనకాద్యవతారంబు వినుము. 124

సీ. అనఘాత్మ యేను గల్గిల్పాదిని విశ్వంబు, సృజియింపఁ దలచి యుచితతపంబు
నర్థి జేయుచు నెన యని పలుకుటయు నది, కారణంబుగ సన్మాఖ్యలను గలన
నందన సనక సననత్కుమార సనత్కు, జాతులు నల్వరు య సంభవించి
మానసపుత్రులై యహి నుతి కెక్కిరి, పోయినకల్పాంతమున నశించి

తే. నట్టియాత్మీయతత్త్వంబు యపుట్టఁ జేసి, సాంప్రదాయికభంగిని యజగతి నెల్లఁ
గలుగఁజేసిరి యవిష్ణుశక్తలఁ దనరి, నలువు రయ్యును నొక్కఁడనయచరిత్ర.

వ. మఱియు సరనారాయణావతారంబు వినుము. 126

క. గణుతింపఁగ సరనారాయణు లన ధర్మునకు నుదయ యమందిరి దాక్షా
యణి యైనమూర్తివలనం, బ్రణుతగుణోత్తరులు పరమసహవనమూర్తుల్. 127

క. అనఘులు బదరీవనమున, వినుతతపోవృత్తి నుండ యవిమధాధిపుఁడుకా
మనమున నిజపదహానికి, ఘనముగఁ జింతించి దివిజకాంతామణులన్. 128

క. రావించి తపోవిఘ్నముఁ, గావింపుం డనుచుఁ బనుపఁ యగడు వేడుకతో
భావభవానీకిను లనఁ, గా వనితలు సనిరి బదరికావనమునకున్. 129

వ. అందు. 130

1. దివ్య మగువిష్ణుమూర్తి. 2. వశించి.

- మ. నరనారాయణులు లున్నచోటికి ముగ్ధుని నానందము హంబు భా
స్వరలీలం జని రూఢవిభ్రమకళాచాతుర్య మే పారంగా
బహిష్కృతల నాటపాటలఁ జరింపం జూచి సిశ్చింతితఁ
భరితధ్యానతపః ప్రభావనిరతిం శ బాటించి నిష్కాము లై. 181
- క. కోధము దమతపములకును, బాధక మగు తెఱిగి దివిజభామలపై న
మృత్యుధాత్మకు లొకయింతయుఁ, గోధముఁ దేరెరి సత్త్వగుణసంగతు లై. 182
- క. నారాయణుఁ డప్పడు దనయూరువు వెనఁ జేట నందు శ నుదయించెను బెం
పారంగ సూర్యశీమఃఖి, నారీజఃకోటి దివిజనారులు మెచ్చన్. 183
- క. ఊరువులందు జనించిన, కారణముఁ నూర్వశి యన శ ఘనతకు నెక్కెన్
వారలరూపవిలాసవి, హారములకు నోడి రంత శ నమరీజనముల్. 184
- వ. అంతం దాము నరనారాయణులతో విఘ్నంబు గావింపం బూని చేయువలెనం
బులు (మానసికసంగల్పమాత్రంబున సృష్టినితినంహారంబు లొనర్పంజాలు)నమ్మ
హాత్ములదెసం బసికి రాక కృతిఘ్ననకుం చేయ నుపకృతులంబోలె నిష్ఫలంబు
లైన సిగ్గునం గుందుచు నూర్వశిం దమకు ముఖ్యురాలింగాఁ గైకొని తమవచ్చిన
జాడన మరలి చని రంత. 185
- క. కామము దహించె గోధమ, హామహిమను గుడ్డు డట్టి హావమరంబున్
ధీమంతలు గెలిచి రనం, గామము గెలుచుటలు సెప్పఁగా నేమిటికిన్. 186
- వ. అట్టి నరనారాయణావతారంబు జగత్సాననం బై విలసిల్లె పెండియు ధ్రువావ
తారంబు వివరించెద వినుము. 187
- సీ. మానితచరితుఁ డుత్తాసపాదుం డను, భూవర్యేణునకు సత్పుత్రుఁ డనఁగ
నుదయించి మహిమఁ బెం శ బొంది బాల్యంబున, జనకుని డ నుంకి శ సవతితల్లి
దను నాడువాక్యాత్మతఱి గుది మహితత, పంబు గావించి కార్యంబుతోడఁ
జని మింట ధ్రువపదస్థాయి యై యటలూఁద, నర్థి న గ్గించుభృ శ గ్వాదిమునులు
తే. జతురగతిఁ గ్రింద వర్తించున ప్లబుధులుఁ
బెంపుఁ దీపింపఁ దన్ను నుగ్ధింపుచుండ
ధ్రువుఁడు నా నొప్పి యవ్వెఘ్నత్రయ్యఁ డగుచు
నున్న పుణ్యాత్ము డిప్పుడు శ నున్నవాడు. 188
- వ. మఱియుఁ బృథునియవతారంబు వినుము. 189
- ఉ. వేరుఁడు విప్రభాషణోపవిప్రహరమృతభాగ్యపారుషం
డై నిరయంబునం బడిన శ నాత్మతనూధవుఁ డై పృథుఁడు నాఁ

182-వ 188-వ పద్యములకు నడుమ 'ఇట్లున్నయెడ' అనువచనము కొన్నిటఁ గాని
నింపుచున్నది. 1. 'కామ' అచ్చుప్రతి. 2. యవమ్నాక్యన్. 3. జతురగతి నింపు. 4. 'హా
మృతభాగ్యవిహీనపారుషం, డై' అ. ప్ర.

బూని జనించి తజ్జనకఁ శ్రీ బుష్పరకంబును బాపి మేదినికొ
భేనువుఁ జేసి వస్తువిత్తతిం బిదికొ హరిసత్కళాంశుఁడై.

140

వ. అని మఱియు వృషభావతారంబు నెఱింగింతు విను మాగ్నిధ్రుం 'డనువానికి
సుజీవివలన నాభి యనుఁవాఁ డుదయించె నతనికి మేరుజీవియందు హరి వృష
భావతారంబు నొంది జడస్వభావంబైనయోగంబుదాల్చి ప్రళాంతాంతఃకరుణం
డును బరిమూక్త్యంగుండును నై పరమహంసాభిగమ్యం బు నపడం బిది యని
మహర్షులు వలుకు చుండం జరించె మఱియు హయగ్రీవావతారంబు నెప్పెద
వినుము.

141

చ. అనఘచరిత్ర మస్త్రుఖమునందు జనించె హయాననాఖ్యతక
వినుతసువర్ణ వర్ణుడును శ్రీ వేదమయుం డఖిలాంతరాత్మకుం
డనుషమయజ్ఞపూరుషుఁడు శ్రీ నై భగవంతుఁడు దత్తను సహ
వన మగునాసి కాశ్వసస్యవర్ణమూలం దుదయించె వేదముల్.

142

వ. మఱియు మత్స్యవతారంబు వినుము.

143

సీ. ఘనుఁడు నైవస్యతఃపాతకు దృష్ట మై, యరుడెంచినట్టియ్యగారిత¹ సమయ
మందు విచిత్రమత్స్యవతారముదాల్చి, యఖిలావసీమయం శ్రీ బగుచుఁ జాల
సర్వజీవులకు నాశ్రయభూతుఁ డగుచు నే, కార్ణవం బైనతోయముననడుమ
మన్మథశ్చ ధవేదమార్గంబులను జిక్కు, వడ కండ శాఖ లేర్పడఁగ జేసి

తే. దివ్య లరింప నాకర్ణిఁదెచ్చియిచ్చి, మనువు నెక్కినపెన్నావ శ్రీ వసథినడును
మునుఁగ కుండంగ నరసిన్యనిమిషావ, తాం మోకినుతియింఁగఁదరమె వత్స.

వ. మఱియుఁ గూర్మావతారంబు వినుము.

145

మ. అమృతోత్పాదనయత్ను లై విబుధతైత్త్యానీకహల్ గుండరా
గముఁ గవ్వంబుఁగఁ జేసి యభి దహవర్ణగాఁ గవ్వపుంగొంకి వా
ర్ధి మునుంగొ హరి గూర్మరూపమున నద్రుం దాల్చె దత్తర్థత
భ్రమణవ్యాజత వీపుఁదీట శమియింపఁ జేయఁగా నారదా.

146

వ. వెండియు నృసింహవతారంబు వినుము.

147

మ. సురలోకంబుఁ గలంచి దేవసమితికొ శ్రీ సుక్కించి యుద్బద్ధదా
ధరుఁడై వచ్చునిశాచరుం గని కనద్దంష్ట్రాకరాభాస్యవి
స్ఫురితభ్రాకుటితో నృసింహగతి రక్షి² రాజవక్షంబు భీ
కరభాస్వన్నఖరాజుఁ దుంచె ద్రిజగత్కల్యాణసంధాను యై.

148

వ. ఇంక నాదిమూలావతారంబు నెప్పెద వినుము.

149

1. 'డనువానికి నాభియను.....మేరుజీవి యనునామాంతరంబు గల సుజీవియందు' అచ్చు
ప్రతి. 2. మందు, నాన్నతల్లిల మత్స్యవతారము.

- మ. కనినాథుండు జలగ్రహగ్రహణదాఃఖాకాంతుఁడై వేయవ
త్రరమాల్ గుయ్యిడు చుండ వేల్పులకు విశ్వవ్యాప్తి లే కుండున్
హరి నీవే శరణంబు నా కనినఁ గు య్యాల్చిని ¹వేవేగ నా
శ్చరీమం ద్రుచి కరీందుఁ గాచె మహితోత్సాహంబునం దాపసా. 150
- వ. మఱియును వామనావతారంబు వినుము. 151
- సీ. యజ్ఞేశ్వరుం డగు హరి విష్ణుఁ డదితినం, తానంబునకు నెల్లఁ ద్రవమ్మండయున్
బెం పారుగుణములఁ ద బెద్ద యై వాషణ, మూర్తితో బలిచక్రవర్తి జేరి
తద్భూమి మూఁడుపాదమ్ముల నడిగి న, దత్తయంబునకు జగత్త్రయంబు
నందించి కొనియ ను న వాపునకు రాజ్య, మందింపనీశ్వరుం డయ్యు మొఱుగి
తే. యర్ధిరూపంబుగై కొనియడుగ నలసె, భాగ్యులసాము విసయోచితమ లగాని
వెడఁగుఁదనముననారకవిగ్రహించి, చలన మందింపరాదు నిశ్చయమపుత్ర.
- చ. 2 లి నిజమాళి నవ్వలునిరపదసోరుహాధిప్యతీర్థ ము
త్కలిక ధరించి తన్నును జగత్త్రయమున్ హరి కిచ్చి కీర్తున్
నిలిపె వసుంధరాస్థలిని న నిరరలోకవిభుత్వహానికిం
దలఁకక శుక్రమాటలకఁ దారక భూరివదాన్యశీలుఁడై. 153
- వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరుండు నారదా నీకు హంసావతారంబు నొంది యతిశయ
భక్తియోగంబున సంతృప్తాంతరంగుం డగుచు నాత్మతత్త్వప్రదీపకం బగు
భాగవతమహాపురాణం బుపదేశించె మన్వవతారంబు నొంది స్వకీయతేజః
ప్రభావంబున నప్రహతం బైనచక్రంబు ధరించి దష్టవర్తను లైనరాజుల
దండించుచు శిష్టప్రతిపాఁ నంబు సేయుచు నాత్మీయకీర్తిచంద్రికలు సత్యలోకం
బున వెలింగించె మఱియు ధన్వంతరి యన నవతరించి తననామస్మరణంబున
భూజనంబులకు సకలలోగనివారణంబు సేయుచు నాయుర్వేదంబు గల్పించె
నింకఁ బరశురామావతారంబు వినుము. 154
- మ. ధరణీకంటక తై నహైహయనగరేంద్రవ్రాతమున్ భూరివి
స్ఫురితో దారకఃతారిధారఁ గలనన్ ముయ్యేడుమాఱుల్ పారిం
బారి మర్దించి సమస్తభూతలము విఘ్నల్ వేడఁగా నిచ్చి ²భా
సురకీర్తి జమదగ్నిరాముఁ డన మింకఁచుం దాపసేంద్రోత్తమా. 155
- వ. మఱియు శ్రీరామావతారంబు సెప్పెద వినుము. 156
- సీ. తో యడిహితవంశశ్రద్ధుగ్ధపారావార, రాకావిహరణై రవహితుండుఁ
గమనీయకోసలక్ష్యాభృత్సతాగర్భ, శుక్తిసంపుటలసన్మాత్మకీకంబు
నిజపాదసేవకృత జడుఖనిబిడాంధ, కారవిస్ఫురితపంకరుహసఖుండు
దశరథేశ్వరకృతాధ్వరవాటికాప్రాంగ, నాకర దేవతానోకహంబుఁ

- తే. జటులదాననగహనవైశ్వానరుండు, రావణాటోపశైలపురందరుండు
నగుచు లోకోపకారార్థం మవతరించె, రాముఁడై చక్రి లోకాభిరాముఁ
క. చిత్రముగ భరతలక్ష్మణ, శత్రుఘ్నుల కర్థి నగ్రజన్మం డగుచున్ [డగుచు.
ధాత్రి రాముండు వెలసె బ, విత్తుండు దుర్భవలతాలవిత్రం డగుచున్. 158
- వ. అంత 159
- సీ. కిలయఖండేందుబిసకుండ¹ పద్మాబ్జ, పదఫలభుజరదరపాణినేత్రం
గాహళికరభ చక్ర వియత్నులినశంఖ. జంఘోరుకుచమధ్యజఘనకంఠ
ముకురచందనలింబరశుకగజస్త్రికార, గండగంధోష్ణకగమనకర్ణం
జంపకేందుస్వర్ణశశభరధనుర్మీల, నాసాననాంగదృశ్యగ్భాశిరోజ
తే. నలినూధావ ర్థకుంతలహాసనాభి, కిలిత జనకావసీపాలశిష్యకాం
లాముఁ బరిణయ మయ్యె లలలాటనేత్ర, కారుకధ్వంస ముంకువరగాఁగ నతఁడు.
వ. అంత. 161
- క. రాముఁ మేచకజలద, శ్యాముఁ సుగుణాభిరాము య సద్వైభవసు
త్రాముఁ దుష్టనిశాటవి, రాముం బా మ్మనియెఁ బంక్తిరథుఁ డడవులకున్.
వ. ఇట్లు పంచిన. 163
- చ. అరుదుగ లక్ష్మణుండు జనకాత్మజయుం దనతోడ నేగుడే
నరిగి రఘూత్తముండు ముద య మారఁగఁ జొచ్చెఁ దరత్తు సింహ సూ
కర కరి ఘండరీక కపి య ఖడ్గ కురంగ వృ కాహి భల్ల కా
సరముఖవన్యస త్వచయ్యచండతరాటవి దండకాటవిన్ . 164
- క. ఆవనమున వసించి నృ, సావననయశాలి యిచ్చె య నభయములు జగ
తావనమునిసంతతికిఁ గృ, సావననాధి యైవరామభద్రుం డెలమిన్. 165
- క. ఖరకరకులజలనిధిహిమ, కరుం డగురఘురామవిభుండు య గణకటితోడఁ
ఖరుని వధించెను ఘనభీ, కరశరముల నఖలజనులుఁ య గర మరు దందన్. 166
- క. హరిసుతుఁ బరిచరుఁగాఁ గొని, హరిసుతుఁ దునుమాడి పనిచెహరిపురమునకుఁ
హరివిభునకు హరిమధ్యను, హరిరాజ్యపదంబు నిచ్చె య హరివిశ్రముఁ డై. 167
- వ. అంత సీతానిమిత్తంబునం ద్రిలోకకంటకుం డగుదశకంఠుం దునుమాడుటకు నై
కపిసేనాసమేతుం డయి చని మందట నతిదుర్గమం బయినసమద్రంబు వేర్చి
తెరువు సూప కున్న నలిగి. 168
- మ. వికటభ్రాకుటిఫాలభాగుం డగుచున్ య వీరుండు క్రోధాదుణాం
బకుఁడై చూచినయంతమాత్రమున నశ్వాధోధి సంతప్తతో
యకణ గ్రాహ తిమింగిల ప్లవ ధులీ య వ్యాళ ప్రవాళోర్మిభృ
ద్భుక కారండవ చక్ర ముఖ్యజలసత్త్వశ్రేణితో నింకినన్. 169

1. పద్మాబ్జ. 2. శంపాధనుర్మీల.

వ. అయ్యవసరంబున సమద్రుండు గరుణాసమద్రుం డగుశ్రీరామభద్రుని శరణంబు సొచ్చినం గరుణించి యెప్పటియట్లు నిలిపి నలునిచే నేతువు బంధించి తన్మార్గంబునం జని.

170

మ. పురమల్ మూడును నొక్క భాణమున నిర్మూలంబు గావించుశం కరుచందంబున నేర్చె రాఘవుడు లంకాపట్టణం బిదగ్గో పురశాలంగణహర్ష్యరాజభవనప్రద్యత్నితోభీకవా ఓరథాశ్వద్విశత్రువందరినిశాసటశ్చేణితో నేల్మిడిన్.

171

క. రావణు నఖలజగద్విద్రావణు బలిమార్చి నిలిపె శరత్తోవిభుఁ గా రావణుననుజన్ముని నై, రావణునితక్కి మెఱసి శరాఘవుఁ డెలమిన్.

172

సీ. ధర్మసంరక్షకత్వప్రభావుం డయ్య, ధర్మవిధ్వంసకత్వమునఁ బొడలి ఖరదండనాభిముఖ్యులఁ బొంద కుండియు, ఖరదండనాభిముఖ్యులను మెఱసి పుణ్యజనావనస్సూర్తిఁ బెం పొందియు, బుణ్యజనాంతకస్ఫురణఁ దగి సంతతాశ్రితవిభీషణుడు గా కుండియు, సంతతాశ్రితవిభీషణుల నొప్పి

తే. మించెదనకీర్తిచేత వాసించె దిశలు, దరమె సుతయింప జగతి నెవ్వరికినైనఁ జారుతరమూర్తి నవనీశకచక్రవర్తి, బ్రకటగుణసాంధ్రు దశరథశరామచంద్రు.

వ. అట్టిశ్రీరామావతారంబు జగత్సావనంబు నన్మృత్యుసాదకారణంబును నై సుతి శక్తి నింకఁ గృష్ణావతారంబు వివరించెద వినుము.

174

సీ. తాపశాత్తమ విను శ దైత్యాంశములఁ బుట్టి, నరనాథవితతి నేనాసమేతు లగుచు ధర్మేతరు శైలాధాత్రిఁ బెక్కుబాధల నలంచుటఁజేసి శ ధరణి వగలఁ బొందుచు వాపోవ శ భూభార మాడుపుట, శై హరి పరుడు నారాయణుండు తనమేనిధవశాస్రీతపుణ్యయుగమున, బారామకృష్ణరూపములఁ దనరి

తే. యడఁకలంబున లీలతోనడయ మయ్యె, భవ్యయశుఁ డగువసుదేవుభార్యలైన రోహిణియుదేవకియునను గూపవతుల, యందునున్న త్తదైత్యసింహాదియగును.

వ. ఇట్లు పుండరీకాక్షుం డగునారాయణుండు సమస్తభూభారనివారణంబు నేయం దనమేనికేకద్వయంబు చాలు నని యాత్మప్రభావంబు దెలుపుకొఱకు నిజశాంశ సంభవులైనరామకృష్ణులదేవావర్ణంబులు శ్వేతకృష్ణంబు లని నిర్దేశించుకొఱకు సితాసీతకేకద్వయవ్యాజంబున రామకృష్ణాఖ్యుల నలరి యవతరించె నందు భగవంతుండును సాక్షాద్విష్ణుండును నై నకృష్ణుండు జనమార్గవర్తి యయ్యును నతిమానుషకర్మంబుల నాచరించుటంజేసి కేవలపరమేశ్వరుం డయ్యె నమ్మహాత్ముం డాచరించుకార్యంబులు లెక్కవెట్లు నెవ్వరికి నలవి గా దయినను నాకు గోచరించినయంత యెఱింగించెద వినుము.

176

క. నూతనగరభస్తని యగు, పూతన బురిటింటిలోనఁ శ బొత్తులశిశు నై

చేతనమును హరియించి ప, చేతనగరమునకు ననిచేఁ గ గృష్ణుఁడు వెలుచన్.

క. వికటముగ నిజపదాహతిఁ, బ్రకటముగా మూఁడు నెలలశబలకుఁ డై యా
శకటనిశాచరు నంతక, నికటస్థునిఁ జేసె భక్తనికరావనుఁ డై. 178

క. ముద్దులకొమరుని వేతల, రద్దుల కై తల్లి తోల శ రజ్జవఁ గట్ట
1 నక్కడు లన మిన్ను ముట్టిన, మద్దుల వడిఁ గూల్చె జనసమాజము వొగడన్.

మ. 1 మదిఁ గృష్ణుండు యశోదబిడ్డఁ డని నశ్రమ్యం జాల యోగీంద్ర త
ద్వదనాంభోజములోఁ జరాచరసమృత్తప్రాణిజాతాటవీ
నదనద్యుద్రిపయోధియు క్త మగు నానాలోకజాలంబు భా
స్వదనూనక్రియఁ జూపెఁ దల్లికి మహాశ్చర్యంబు వాటిల్లఁగన్. 180

చ. వరయమునానదీప్రాదనివాసకుఁ డై నిజవక్తనిర్గత
స్ఫురితవిహంబుపానమున శ భూజనులకొ మృతిఁ బొందఁ జేయుభీ
కరగరభద్రజిహ్వఁ డగుశకాలియపన్నగుఁ దన్నదంబుఁ జె
చ్చెర వెడలించి కాచె యదురసింహుఁడు గోపకగోగణంబులన్. 181

మ. తనయా 2 గోపకు లొక్కరేయితటి నిశ్చంద్రం జెందఁ గార్పించు వ
చ్చినఁ గృష్ణా మము నగ్నివీశితుల రక్షింపం దగుం గావవే
యనినం గన్నులు మీరు మోడ్చుఁ డిదె దావాగ్నికొ వెన న్నార్తు నే
నన వా రట్ల యొనర్ప మ్రొగె శిఖఁ బశ్చాత్తుండు లీలాగతిన్. 182

క. మందునిగతి యమునాంబువు, లందు నిసిం గ్రుంకి బద్ధుఁ డై చిక్కినయా
నందుని వరుణుబంధన, మందు నివృత్తునిఁగఁ జేసె శ హరి సదయుం డై. 183

మ. హమసూనుం డగుదానవుండు నిజమాయకొ గోపరాజకొ గుహ
4 శ్రయ యాన ట్లానరించి తత్పథము నీరంధ్రంబు గావించినకొ
రయ మొప్పం గుటిలాసురాధమునిఁ బోరం ద్రుంచి గోపావళికొ
దయతోఁ గాచినకృష్ణునస్మహిమ మేళితన్మాత్రమే తాపనా. 184

క. దివిజేంద్రప్రీతిగ వ, లవజను లేఁ టేటఁ జేయులాలితనవనో
త్సవము హరి మానివిన గో, పవరులు గావింప కున్న శ బలిభుఁ డలుకన్. 185

తే. మందగొందలమంద నశమందవృష్టి, గ్రంథకొనుఁడంచునింద్రుండుశమందలింపఁ
జండవనసముద్ధాతశచటులవిలయ, సమయసంవర్తకాభీలజలధరములు. 186

కా. సప్తస్కంధశిఖాకలాపరుచిమృతౌదామనీవల్లకా
దీప్తోదగ్రముహు స్తమఃపిహితధాత్రి భాగనిరంధ్ర మై

1. 'బద్ధులకు మిన్ను' అ. ప్ర. 2. 'మదిలోఁ గృష్ణుఁ డెశోద' అనియే వ్రాతప్రతులు.
3. 'యొక్కనికందు గోపకులు నిశ్చంద్రం' అనియే వ్రా. ప్ర. 4. 'క్రములంగా నొనరించి' అనియే
వ్రాతప్రతులు.

- సప్తాశ్వస్సురదిండునుండులనభిసంఘాదితాశాంతర
వ్యాప్తాంభోదనిరర్థశస్సులతిలావాపూరధారాశ మై. 187
- వ. కురియ. వానజులు పల్లవ రిమ్మలు గొని సొమ్ములువోయి గోకులం బాకులం బయి
కృష్ణ కృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మని యార్చి బొంది కుయ్యడ నఖండకరుణా
సముద్రండును భిక్షజనసురదుముండును సగుహు బుండరీకాక్షుండు. 188
- తా. సప్తాబ్దింబుల బాలుఁడై నిజభుజాస్థంభంబునన్ లీలతో
సప్తాహంబులు శైలరాజము లసక్తచ్ఛత్రాబుగాఁ దాల్చి సం
గుప్తప్రాణుల జేసె మాధవుఁడు గోగోపాలకవ్రాతమున్
సప్తాంభోధిపరీతభుధరన కాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 189
- సీ. సాంద్ర శరచ్ఛంద్రచంద్రి కాధనభిత, విమలబృందావనసమీధియందు
రానకేళిమహోల్లాసుఁడై యత్సుల్లజలజాక్షుఁ డొకనిశాసమయమునను
దనరారుమంద్రమధ్యమతారముల నింపు, దళుకొత్త రాగభేదములఁ జెలఁగి
దైవతముషభగాంధారనిపాదపం, చమషడ్జమధ్యమస్వరము లోలిఁ
- తే. గళలు జాతులు మూర్ఛనల్ గలుగ వేణు
నాళవివరాంగుళిన్యాసలాలనమున
మహితగతిఁ బాడ నవ్యక్తమధురముగను
బంకజాక్షుండు దారువు గలంకురింప. 190
- మ. హరివంశోద్గతమంజులస్వననినాస్¹దాహూత లై గోపసుం
దరు లేతేర ధనేశుచారుఁ డగు గంధర్వుండు గొంపోవఁ ద
త్తరుణుల్ గుయ్యడ శంఖచూడునిభుజాదర్పంబు మాయించి తాఁ
బరిరక్షించినయట్టికృష్ణుని నుతింపన్ శక్యమే యేరికిన్. 191
- చ. నరక ముర ప్రలంబ యవగన ద్విప ముష్టిక మల్ల కంస శం
బర శిశుపాల పంచజన గ్ర పౌండ్రక పల్వల దంతవక్త్ర వా
నర ఖర సాల్వ వత్స బక గ నాగ విడూరథ రుక్మి కేళి ద
ర్బర వృష భేరుక ప్రముఖశుద్ధవిశాటులఁ దుండె వ్రేల్చిడిన్. 192
- వ. మఱియును. 193
- మ. బలభీమార్జునముఖ్యచాపధరరూపవ్యాజతం గ్రూరలక్ష్
ఖలులక్ష్ దుష్టధరాతలేశ్వరుల సంగ్రామకపారీణదో
ర్బలకేళిం దునుమాడి సర్వధరణీభారంబు మాయించి సా
ధుల రక్షించినయట్టికృష్ణుని ననంతకుం గొల్తు నెల్లప్పుడున్. 194
- వ. అట్టిలోకోత్కృష్టం డైనకృష్ణునియవతారమాహాత్మ్యం బెఱింగిందితి నింక
వ్యాసావతారంబు వినుము. 195

1. 'దాహూత లై' అని వ్రా. 2. 'బలభీ మాధవచాపస్థితి బలరూపవ్యాజతం' అని మేవ్రా

- చ. ¹ ప్రతియుగమందు సంకుచితభావులు నల్పతరాయవుల్ సుదు
ర్గతికులు నైనమర్త్యుల కగమ్యములన్ స్వకృతంబులున్ స. శా
శ్వతములు నైనవేదతరుణాఖలు దా విధజించిట్టిన
న్నతుడు పరాశర ప్రియతమాజుడు నా హరి వుట్టె నర్మిలిన్. 196
- వ. మఱియు బుధావతారంబు వినుము. 197
- మ. అతిలోభాత్ములు సూన్యతేతరులు భేదాచారసంశీలురు
ద్ధతపాపంశమతే పథర్ములు జగత్సంహారు లై నట్టియా
దితిసంజాతు లధర్మవాసనల వర్తింపం దదాచారసం
హతి మాయించి హరించె ద నవులఁ బడ్యాత్ముడు బుద్ధాకృతిన్. 198
- వ. మఱియుం గల్కవతారంబు వినుము. 199
- మ. వనజాక్ష సప్తశూన్యు లై మఱి వషట్కాన్యహాస్యధానాకృతీ
భనరాహితులు సూన్యతేతరులును ఓ బాపండులు నైననవి
ప్రకాయంబును శూద్రభూవులుఁ గలిం ఓ బాటిల్లి నం గల్కి యై
జననం బంది యధర్మము న్నుడఁచు సాస్థాపించు ధర్మం బిన్ 200
- వ. అని మఱియుఁ బితామహుండు నారదున కిట్లనియె ముసీంద్రా పుంకరీకాక్షుం
డంగీకరించిన లీలావతారకథావృత్తాంతంబు నేను నీకు నెఱింగించునితకుమున్న
హరి వరాహావ్యవతారంబు లంగీకరించి తత్ప్రయోజనంబులఁ దీర్చె మన్వంత
రావతారంబు లంగీకరించినవియు నంగీకరింప గలవియు నై యున్నయవి వర్త
మానంబున ధన్వంతరిపరశురామావతారంబులుం దాల్చియున్నవాఁడు భావికా
లంబున శ్రీరామావ్యవతారంబుల నంగీకరింపంగలవాఁడమృహత్ముండు సృష్ట్యా
దికార్యభేదంబులకొఱకు మాయాగుణావతారంబు లందు బహుశక్తిధారణం
డైన భగవంతుండు సర్గాదిని దపస్సులును నేరుచు ఋషిగణంబులును నవప్రజా
పతులును నై యవతరించి విశ్వోత్పాదనంబు గావించుచుండు ధర్మంబును విష్ణుం
డును యజ్ఞంబులును మనువులును నిద్రాదిదేవగణంబులును ధాతృపతులును
నయి యవతరించి జగంబుల రక్షించు చుండు నధర్మంబును రుద్రుండును మ

1. "ఉ. ప్రత్యుగమందు సంకుచితభావులు నల్పతరాయవుల్ సుదౌ
ర్గతికులై నమర్త్యుల కగమ్యములన్ స్వకృతంబు నిత్యమున్
సత్యము నైన వేదతరుణాఖలుఁ దా విధజించినట్టియా

సాత్యవతేయమూర్తియయి జాతమునొందె హరి ప్రసన్నుడై." అనియే వ్రాతప్రతులం
దీపద్యమచూపట్టుచున్నది. యకారమును అచ్చుగాఁగొని పూర్వస్వరముతో సంధిచేయుట నాగయ
కవనమునఁ పెక్కుచోట్లఁ జూపఁజేడి. 'యజ్ఞాంగుఁ డెజ్జ ఫలదుఁడు', 'మదిలోఁ గృష్ణుఁ డెకోద',
'ప్రత్యుగమందు' ఇత్యాదులు పెక్కుగలవు. పండితులుసాంతకవనముతో వీనిని దిద్దిరనితోఁచెడిని.
2. 'దితిసంతాన మనంతభామముల' వ్రా. ప్ర.

హోరగంబులును రాక్షసాసీకంబులును నై (యవతరించి) విలయంబు నొందిండు
చుండు నిత్యైకగుండు బరమేశ్వరుండును సర్వాత్మకుండును నైన హరి విశ్వోత్ప
త్తిస్థితియ హేతుభూతుండై విలసిల్లు ధరణీరేణువుల నయిన గణుతింప నలవి
యగుం గాని యమ్మహాత్మునిలీలావ¹తారాదృశ్యతకర్మంబులు లెక్కవెట్టు నెవ్వరికి
సశక్యంబై యందు నీకు సంక్షేపరూపంబున నుపన్యసించితి సవిస్తరంబుగా
నెఱింగింప నాకుం దరంబు గా దనిన నన్యులం జెప్ప నేల వినుము. 201

మ. అమరః ద్రివిక్రమస్ఫురణ శ నందినయమ్మహితాత్మపాదవే
గమున హతంబు లైనత్రిజగంబుల కావల వెల్లునత్యలో
కము చలియించినం గరుణః శ గైకొని కాచి ²ధరించె బాదప
ద్మమునను నట్టియప్రతిహతం బగుశక్తి గణింప శక్యమే. 202

మ. హరిమాయాబల మే నెఱుంగనట శక్యంబే సనందాదిస
త్పురుషవ్రాతము కైన బుద్ధి నితరంబు మాసి సేవాధిక
స్ఫురణం దచ్చరితానురాగ³గుణవిస్ఫూర్తి సహస్రాస్రస్సు
స్థరతం బొల్పుగు శేషుండుం దెలియఁ డగున్ జెప్ప నే లొండొరున్. 203

చ. ఇతరము మాని తన్ను మది శ నెంతయు నమ్మి భజించువారి నా
శ్రీతజనసేవితాంఘ్రిసరస్వీరుహుఁ డైనసరోజనాభుఁ డం
చితదయతోడ నిష్కలపట్రచిత్తమునం గరుణించునట్టివా
రతులదురంత మై తనరుసనవ్విభుమాయఁ దరింతు రెప్పుడున్. 204

ప. మఱియును సంసారమగ్ను లయి దివసంబులు ⁴ద్రోచియు నంతంబున శునక
స్థుగాలభత్యంబు లైనకాయంబులందు మమత్వంబు సేయక భగవదర్పణంబు
సేసినపుణ్యాత్ములుం గొందఱు గల రెఱింగింతు పనుము నేను నీబ్రహ్మాత్వంబునం
జెందురాజసంబు విడిచి యమ్మహాత్మునిపాదారవిందంబుల భక్తినిష్ఠుండ నయి
శరణాగతత్వంబున భజించునప్పుడు దెలియుదు రాజసగుణుండ నై యున్న
వేళం దెలియం జాలఁ గావున శాస్త్రంబులు ప్రపంచంపక కేవలభక్తిజ్ఞానయో
గంబున సేవించు మఱియు సనకాదు లగుమీరును భగవంతుం డైనరుద్రుండును
దైత్యవతియైన ప్రహ్లాదుండును స్వామంభువమనువును నతనిపత్ని (యగుశతరూప)
యుఁ దత్పత్ను (లగుప్రియవ్రత⁵ తానపాదు) లునుం బ్రాచీనబర్హియు ఋభువు
ను (వేనజనకుం డగునంగుండును) ధ్రువుండును వెండియు. 205

సీ. గాధి రఘూత్త మేరత్వైకు దిలీప మాం, ధాతృ భీష్మ శుక యగ్గయాతి సగర
ఁ ఘ్ను ముచుకుం డైశ శ రంధిచే వోధవ, సారస్వ తోదంక శ భూరిషేణ
శ్రుతదేవ మారుతి శ శతధన్వ వీప్సల, బలి విభీషణ శిబి శ పార్థ విదురు
లంబరీష పరాశ శ రాలర్క దేవల, సాభరి మిథిలేశ్వ శ రాభిమన్యు

- తే. లారిషేణాదు లై నమహాత్ము లై యి, దవిలి యడైపుభక్తి జితముల నిల్చి
తత్సరాయణ తాట దుర్దంత వైన, విష్ణుమాయఁ దరింతురు కవిమలచరిత.
మ. అనఘా వీరల నెన్న నేమిటికిఁ దిర్యగ్గతుసంతానప
క్షినికాటాటవికాఘజీవనిఃపాశ్రీహృద్రహాణాదు లై
నన నారాయణభక్తియోగమహితానందాత్ము లై కేసి వా
రణయంబుం దరియింతు రవిభాసిమామాయావైభవాంభోనిధిన్. 207
- వ. కావున. 208
- క. శిశ్వత్ప్రశాంత సభయుని, విశ్వాత్ముఁ బ్రబోధమాత్రుఁ క విభు సంశుద్ధుఁ
కాశ్యతు సదసత్పూరుషు, నీశ్వరుఁ జిత్రమున నిలుపు క మెపుడు మునీంద్రు. 209
- వ. అట్లుయిన నపూర్వాత్ముల ననవద్యశీలుర నవిద్య లజ్జావనతవదనయై పొందంజాలక
వై ముఖ్యంబున దవృద్ధవృత్తం దలంగి పోవు మఱియును 210
- చ. హరిఁ బరమాత్ము నచ్యుతు న్ననంతునిఁ జిత్రములం దలంచి సు
స్థిత విశోక¹ సాఖ్యమలఁ క జెందినధీనిధు లన్యకృత్యము
ల్రాజుచియుఁ జేయ నొల్లరు తగలంచిన నట్టిద యో సురేంద్రుఁడుం
బరువడి నుయ్య ద్రవ్య నె పిరపాసితుఁ డై సలిలాభిలాషితన్. 211
- ఉ. సర్వఫలప్రదాతయును క సర్వశరణ్యుఁడు సర్వశక్తుఁడు
సర్వజగత్ప్రసిద్ధుఁడును క సర్వగతుం డగుచక్రపాణి యీ
సర్వశరీరులున్ నిగమనంగతిఁ జెంది విశీర్షమాణు లై
పర్వినచో² నభంబుగతి క బ్రహ్మము దాఁ జెడ కుండు నెప్పుడున్. 212
- ఉ. కారణకార్యహేతు వగుకంజదళాతునికంటె నన్యు లె
వ్వారును లేరు తండ్రి భగవంతు ననంతుని విశ్వభావనో
దారుని సద్గుణావళు లుదాత్తమతిం గొనియాడ కుండినం
జేరవు చిత్రముల్ ప్రకృతి కజెందనినిర్గుణ మైనబ్రహ్మమున్ 213
- మ. నిగమార్థప్రతిపాదకప్రకట మై క నిర్వాణసంధాయి గా
భగవంతుండు రచింప భాగవతకల్పత్రైజ మై శాస్త్రరా
జగరిష్ఠం బగుసీపురాణకథ సంక్షేపంబునం జెప్పితిన్
జగతిన్ నీవు రచింపు దీని నతివిస్తారంబుగాఁ బుత్రకా. 214
- చ. పురుషభవంబు నొందుట యశ్చూర్వము జన్మములందు నందు భూ
సురకులమందుఁ బుట్టు సుతిచోద్యము నిట్లగుటక మనుష్యు ల
స్థిర మగుకార్యదుర్దశలరచేత నశింపక విష్ణుసేవనా
పరతః దసర్పి నిత్య మగుభవ్యపథంబున బొందు టొప్పుదే. 215

- మ. ఉపవాస వ్రతశౌచశీలమఖసంక్రధ్యోపాసనాగ్నిక్రియా
జడవానాధ్యయనాదికర్మముల మోక్షప్రాప్తి సేకూర ద
చ్చపుభక్తి హరిః బుండరీకనయనుక్ ౧ సర్వాతిశాయిక్ రమా
ధిపుః బాఘ్నుః బరేశు నచ్యుతుని నర్థిం గొల్వ లే కుండినన్ . 216
- క. వసజాత్సుమహిమ నిన్యమ, వినుతించుచు నొరులువాగడ ౧ వినుచు మదిలో
ననుమోదించుచు నుండెడ, జనములు దన్మోహవశతః ౧ జనరు ముసింద్రా. 217
- క. అని వాణీశుడు నారద, మునివరుసకుఁ జెప్పినట్టికముఖ్యకథానూ
చన ముఁభక్తి బరీక్షి, జ్ఞనపాలనితోడ యోగిచంద్రుడు నుడివెన్ . 218
- శ్లో పరీక్షితుఁడు శకునిఁ బ్రపంచోద్భవాదికంబు నడుగుట. శ్లో
- సీ. విను శకయోగికి ౧ మనుజేశుఁ డిట్లను, మునినాథ దేవదర్శనము గలుగ
నారదను నిశీఁ బంకేరుమాభవుఁ డెఱింగించిన తెఱఁగు సత్కృప దలిర్ప
గణుతింప సత్వాదిగ్రుణశూన్యఁ డగుహరి, కమలాక్షు లోకమంగళములైన
కథలు నా కెఱింగింపు ౧ కైకొని నిస్సంగ, మైననాహృదయాబ్జమందుఁ గృష్ణ
తే. భవ్యచరితుని నాద్యంతభావశూన్యఁ, జిన్మయాకారు ననఘు లగ్నీష్ఠమేతు
నిలిపి యస్థిరవిభవంబు ౧ నిఖిలహేయ, భాజనం బైనయీక లేబరము విడతు.
- వ. అదియునుం గాక యెవ్వం డేని శ్రద్ధాభక్తియుక్తుం డై కృష్ణగుణకీర్తనంబులు
వినుచుం బలుకుచుండు నట్టివానిహృదయపద్మంబునందుఁ గర్ణగంధమార్గంబులం
బ్రవేశించి కృష్ణుండు విశ్రమించి సలిగతం బైనకలుషంబును శరత్కాలంబు
నివారించుచందంబున నాత్మగతం బైనమాలిన్యంబు నపకర్షించుఁ గావున. 220
- మ. భరితోడగ్రనిదాఘతత్వం డగునప్రాంధుం డరణ్యానిసం
చరణక్లేశసముద్భవం బగుపిపాసం జెంది యాస్త్రీయమం
దిరముం జేరి గతశ్రమం డగుచు నెంతదేనిం జన్ బోసిభం
గి రమాధీశుపదారవిందయుగసంగీభూతుఁ డై మానుసే. 221
- వ. అదియునుం గాక సకలభూతసంసర్గశూన్యంబైనయాత్మకు భూతసంసర్గం బేప్ర
కారంబునం గలిగె నది నిర్విమిత్తత్వంబునంజేసియో కర్మమూలంబునంజేసి
యో యాక్రమంబు నా కెఱింగింపుము. 222
- సీ. ఎవ్వనినాభియం ౧ డెల్ల లోకాంగసంస్థానకారణపంకజంబు వొడమె
నం దుదయించి సర్వావయవస్ఫూర్తి, దనరారునట్టివీరతామహంబు
గడగి యెవ్వనియనుగ్రహమున నిఖిలభూతముల సృజించె నుత్కంఠతోడ
నట్టివిధాత యేయనువున సర్వేశు, రూపంబు గనుగొనె ౧ రుచిరభంగి
దే. నాపరంజ్యోతి యైవప్రద్యాత్మనకును, నలినజనకుఁ బ్రతీకవిగ్నానభావ
గతులవలనను శేదంబుగలచె చెపుమ, యతిదయాసాంద్ర యోగికుశలాభిచంద్ర.

వ. మఱియును భూతేశ్వరుం డయిన సరేశ్వరుండు తృప్తిస్థితిలయకారణం బైనతన
 మాయను విడిచి రమానాయకండ్ల యేయేప్రదేశంబుల శయనంబు సేసె నది
 యను గాక పురుషావయవంబులచేఁ బూర్వకాలంబున లోకపాలనసమేతంబు
 లైనలోకంబు లెఱ్ఱెఱంగునం గల్పితంబు లయ్యె నదియును గాక మహాకల్పం
 బులును నవాంతరకల్పంబులును (భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలంబులును) దేహా
 భిమానులై జనించిన దేవపితృమనుష్యాదులకుం గలుగు నాయుః ప్రమాణంబు
 లును (బృహత్సూక్తి) కాలానువర్తనంబును (నేయేకర్మంబులంజేసి) జీవులే (యే
 లోకంబుల నొందుదురు మఱియు నే) యేకర్మంబులం జేసి దేవాదిశరీరంబులం
 బ్రాపింతు రట్టికర్మ మార్గప్రకారంబును ¹సత్త్వాదిగుణంబులపరిణామంబు లగు
 దేవాదిరూపంబులం గోరుజీవులకు నేయేకర్మసముదాయం బెట్లు సేయం దగు
 నెవ్వనికి నర్హింపం దగు నవి యెవ్వనిచేత గ్రహింపంబడు భూపాతాళకకుజ్జ్యో
 మగ్రహాక్షత్రపర్వతంబులును సరితృముద్రంబులును ద్వీపంబులును నేప్రకా
 రంబున సంభవించె నాయాస్థానంబులం గలవారిసంభవంబు లేలాగు (వియ
 ద్వాహ్మంతరంబులం) గలుగు బ్రహ్మాంశప్రమాణం బెంత మహాత్మ్యులచరి
 త్రంబులెట్టివి వర్ణాశ్రమవినిశ్చయంబులును ననుగతంబులై యాశ్చర్యానహంబు
 లగు హరియవతారచరిత్రంబులును యుగంబులును యుగప్రమాణంబులును
 యుగధర్మంబులును బ్రతియుగంబునందును మనుష్యుల కేయేధర్మంబు లాచర
 నీయంబు (లట్టిసాధారణధర్మంబులును విశేషధర్మంబులును జాతివిశేషధర్మం
 బులును రాజ్షిధర్మంబులును నాపత్కలజీవన సాధనభూతంబు లగుధర్మంబు
 లును) మహదాదితత్త్వంబులసంఖ్యయు సంఖ్యాలక్షణంబును నాతత్త్వంబులకు
 హేతుభూతలక్షణంబులును భగవత్సమారాధనవిధంబును నష్టాంగయోగక్రమం
 బును యోగీశ్వరులయణిమాద్యైశ్వర్యప్రకారంబును వారలయర్చిరాదిగతులు
 ను లింగశరీరభంగంబులును ఋగ్యజుస్సామవేదంబులును నుపవేదగబు లైన
 యాయుర్వేదాదులును ధర్మశాస్త్రంబులును నితిహాసపురాణంబులసంభవంబును
 సర్వభూతంబులయవాంతర ప్రళయంబును (మహాప్రళయంబును) నిష్టాపూర్తం
 బులును (యాగాదివైదికకర్మజాలంబులును) వాసీకూపతటాక దేవాలయాది
 నిర్మాణంబులును నన్నదానం బారామ ప్రతిష్ఠ (మొదలగుస్మార్త) కర్మంబులును
 గ్రామ్యంబు లైనయగ్నిహోత్రంబు (లయనుష్ఠానప్రకారంబు)ను జీవసృష్టియు
 (ధర్మార్థకామంబు లనియెడు త్రివర్గంబునఃసూచరణప్రకారంబును మలినోపాధిక)
 పాపండసంభవంబును జీవాత్మబంధమోక్ష ప్రకారంబును స్వరూపావస్థానవిధం
 బును సర్వతంత్రం (జైనయూశ్వరుం డాత్మమాయంజేసి సర్వకర్మసాక్షి యు
 య్య) నమ్రాయ నెడఁబాసి యుదాసీనగతిని (విభుం డై) క్షీడించు లెఱంగును

1. గుణవంతు లయి పరిణామాపేక్షకు లయినవా రెవ్వరియింకేకర్మము లాచరింపఁదగు
 అవసరము లేదు.

గ్రమంబునఁ బ్రసన్నుండ నైననాకు నెఱింగింపుము బ్రాహ్మణశాపంబునంజేసి
శోకవ్యాకులీతచిత్తుండ వై యనశనవ్రతుండ వైననీవు వినటయెట్లని సందే
హింపవలవదు (త్వదీయమః ఖారవిందవినిస్సృత) నారాయణకథామృతపానకు తూ
హలి నైననాకు నిందియంబులు వశంబులై యుండు నది గావున నే నడిగిన
ప్రశ్నంబులకు నుత్తరంబులు సనిస్తరంబులుగా నాఁతెచ్చి శృతార్థునింజేయఁ
బరమేష్ఠితుల్యుండ వగునీవ పూర్వసంప్రదాయానురోధంబున నర్హుండ వగుదు
వని విష్ణురాతుండయినపరీక్షిన్ను రేండ్తుండు బ్రహ్మరాతుండైన శుకయోగినడిగిన
నతండు బ్రహ్మనారదసంవాదంబునఁ నేకసంప్రదాయానుగతంబునఁ గతానుగతిక
ప్రకారంబును నై దొల్లిసర్వేశ్వరుండుబ్రహ్మకల్పంబున బ్రహ్మకుపదేశించిన
భాగవతపురాణంబు వేదతుల్యంబు నీ కెఱిగింతు విను మని చెప్పె నని
సూతుండు శౌకాదిమహామునులకుంజెప్పె నట్లు శుకయోగిండ్తుండు పరీక్షిన్ను
రేండ్తున కిట్లనియె.

224

సీ. భూపాలకోత్తమ శ్రీ భూతిహితుండు సుజ్ఞానస్వరూపకుఁ శ్రీ డైనయట్టి
ప్రాణికి దేహసంభంధ మిట్లగు నన్న, మహి నొప్పనీశ్వరశ్రమాయ లేక
కలుగదు నిద్రలోఁ గలలోనఁ దోచిన, దేహబంధంబులఁ తెఱిగవలెను
హరియోగమాయామృత త్వంబునం బాంచభౌతికదేహసంభంధుఁ డగుచు
తే. నట్టిమాయాగుణంబుల శ్రీ నాత్మ యోలి
బాల్యకౌమార యశావనశభావములను
నరసుపర్వాదిమూర్తులఁ శ్రీ బొరసి యేను
నాయ దిది యనుసంసారశ్రమాయఁ దగిలి.

225

వ. వర్తించుచు నీ ట్లున్నజీవునికి భగవద్భక్తియోగంబున ముక్తి సంభవించుట
యెట్లన్న నెప్పుడేని జీవుండు ప్రకృతిపురుషాతీతం బయిన బ్రహ్మస్వరూపంబు
నందు మహితధ్యాననిష్ఠుండగు నప్పుడు విగతమోహంబు డై యహంకారమను
కారాత్మకం బయినసంసరణంబు దొఱంగి ముక్తుం డయి యుండు మఱియు
జీవేశ్వరులకు దేహసంబంధంబులు గానంబడు చుండు నట్టిదేహధారి యైనభగ
వంతునందలిభక్తింజేసి జీవునకు ముక్తి యెఱ్ఱెఱంగునం గలుగు నని యడిగితిని
జివుఁ డవిద్యామహిమంజేసి కర్మానుగతం బయినమథ్యారూపదేహసంబంధుండు
భగవంతుండు నిజయోగమాయామహిమంబునంజేసి స్వేచ్ఛాపరికల్పితచిద్ధి నలీ
లావిగ్రహుండు గావున భగవంతుండై నయీశ్వరుండుస్వభజనంబు ముక్తిసాధన
జ్ఞానార్థంబు కల్పితం బని చతుర్ముఖునకుఁ “దదీయనిష్క-పటతపశ్చర్వాదిసేవితం
డయి నిజజ్ఞానానందఘనం బయినస్వరూపంబు సూపుచు నానతిచ్చె నదిగావున
జీవునికి భగవద్భక్తి మోక్ష ప్రదాయకం బగు నిందులకు నొక్కయితహంబు

గల దెఱింగింతు నాకర్ణింపుము దాన భవదీయ సంశయనివృత్తి యయ్యెడు నని శుకయోగిండుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె.

226

శుక నారాయణుండు బ్రహ్మతపంబునకు మెచ్చి వరంబు లిచ్చుట శుకః

సీ. హరిపాదభక్తిరహస్యోపదేవ్యయు, నఖిలదేవతలకు శ్రీ నధివిభుండు
నైనవిధాత గల్పిల్పదియందును నిజా, శ్రయపద్మమున కధిష్ఠాన మరయ
నర్థించి జలముల శ్రీ నన్దీవణము నేసి, నలినంబు మొదలు గానంగ లేక
విసివి క్రమ్ముటను దగ్ధిసరుహాసీనుఁ డై, సృష్టినిర్మాణేచ్ఛ, శ్రీ జిత్రమందుఁ
తే. జాల నూహించి తత్సర్వజ్ఞానమహిమ, సరణి మనమునఁ దోపఁకరజడనపడుచు
లోకజాలంబుఁ బుట్టింపఁగ లేక మోహితాత్ముఁడై చింతనొందు నశ్రయ్యవసరమున
వ. జలమధ్యంబున నుండి కాదిస్పర్శభోడశాక్షరంబును నేకవింశాక్షరంబునుం గా
నక్షరద్వయం బినుమాటు మహామునిజనధనం బును తపస్తపేతివాక్యంబు ని
నంబడిన నవ్యాక్యంబు వలికిన యప్పురుషుని వీక్షింపంగోరి నలుదిక్కులకుం జని
వెడకి యెందునుంగానక మరలివచ్చి నిజస్థానంబైన పద్మంబునం దాసీనుఁడై యొ
క్కింత చింతించి యట్టివాక్యంబు దన్నుఁ దపంబు సేయు మని నియమించుటగాఁ
దలంచి ఘాతాయామపరాయణుండై జ్ఞానేంద్రియకర్మేంద్రియంబుల జయించియే
కాగ్ర చిత్తుం డై సకలలోకసంతాపహేతువగు తపంబు వేయిదివ్యవత్సరంబులు
గావింప నీశ్వరుండు ప్రసన్నుండై పొడనూపిన నక్క-మలసంభవుండు తత్త్వ గంబ
రాజసతామసమిశ్ర సత్త్వగుణాతీతంబును శుద్ధసత్త్వగుణావాసంబును నకాల
విక్రమంబును సర్వలోకోన్నతంబును సకలసురగణస్తుత్యంబును లోభమోహ
భయవిరహితంబును నపునరావృత్తిమార్గంబును ననంత తేజోవిరాజితంబును
నైన వైకుంఠపురంబుం బొడగని యందు.

228

సీ. సూర్యచంద్రానలస్ఫురణలఁ జొర నీక, నిజదీధితిస్ఫూర్తి శ్రీ నివృట్టిల్ల
దివ్యమణి ప్రభాదీశితసాధవి, మానగోపురహర్మ్యోమండపములుఁ
బ్రసవపల్లవగుచ్ఛరభరితకామితఫల, సంతానపాదపశనముదయములుఁ
గాంచనదండసంగతమారుతోద్ధూత, తరళవిచిత్ర కేతనచయములు
తే. వికచక్రైరవదళదరప్రవిందగతమ, రందరసపానమదవదింగిందిర ప్ర
భూతమంజులనినద ప్రభుబుద్ధరాజ, హంసశోభితవరకమృలాకరములు.

229

సీ. వల నొప్పుగా నదైవం కేశవాత్పర, మృని పల్కు రాజకీరరావళియును
మహిమ శివరవ్యం విష్ణుమయ మీజగ త్రని, చదివెడుశారికాశ్రయముదయంబు
నే పారఁగా జితం శ్రీ తే పుండరీకాక్ష, యని లీలఁ బాడుప్రకావళియును
లలి మీఱఁగా శివమంగళం భగవాన్ విష్ణు, వో యని పల్కు-మృయూరములును

1, 'భవదీయశరీరభాధానివృత్తి' అని వ్రాతప్రతులు. 2, 3. ఈ రెండును వ్యాకరణదుష్టము లయ్యి వ్రాతప్రతుల నిట్లై కానివించుచున్నవి. 2. జగద్విష్ణుమయ మఖిల మృని. మంగళం మధుకూడన, యనుచుఁ బల్కెడు మయూరారావళియును. ఆ. ప్ర.

తే. దవిలి ¹వవడితిస్వాహాస్సోదానుశబ్ద
కలితముగ మ్రోయుమధుపనికాయశులును
గలిగి యఖిలై కదివ్యమంగళవిలాస
మహిమఁ జెన్నొందు వై కుంత్రమందిరంబు.

280

వ. మఱియుం బయోధరా వశినిభాసితనభంబునం బోలె వెలుంగుచున్న యద్వివ్య
ధామంబునందు.

281

సీ. సలలితేందీవరశ్యామాయమానోన్మోహులు నవ్యపీతాంబులును
ధవళారవిందసుందరపత్రనేత్రులు, సుకుచ గతనులు భాసురవినూత్న
రత్నవిభూషణాగ్రేవేయకంకణ, హాగకేయూరమంగడిరథగులు
నిత్యయావనులు వినిర్మలచరితులు, రోచిష్ట లంచితార్ద్రాధయశులు

తే. నగుసునందుండు నందుండునర్హుండు
బ్ర బలుడును నాదియగు నిజపార్శ్వపరులు
మఱియు వైదూర్య విద్రుమామలమృణాళ
తుల్యగాతులు దను భక్తితో భజింప.

282

సీ. యౌళితాళులకల్పక వ్రజామరనదీ, జనకకోమలపదార్థబుములవాని
నఖలసంపత్కారణాపాంగలక్ష్మీ, లాసితవత్స్థలంబువాని
బద్మమిత్రామిత్రభాసితకరుణాత, రంగితచారునేత్రములవాని
¹భువననిర్మాణనైపుణభవ్యనిజజన్మ, కారణనాభివంశకజమువాని

తే. నహిహితాహితశయనవాహములవాని, నేవితామరతాపస్ర శ్రేణివాని
నఖిలలోకంబులకు గురుఁ డైనవాని, గాంచె బరమేష్ఠి గన్నులకటవు దీక్ష.

క. కమనీయరూపరేఖా, రమణీయతఁ జాల నొప్పురరమణీమణి య
కమలాలయ దనమృదుకర, కమలంబుల విభునిపాదశకమలము లొత్తన్.

284

వ వెండియు

285

శా. శ్రీకాంతాతిలకంబు రత్నరుచిరాజప్రేఖతస్వర్ణఙ్గో
లాశేఖి విలసంపఁ దత్కచభరాళంకార స్రగ్గంధలో
భాకీర్ణపచరన్మథువ్రతమనోరజ్జాలోలనాదంబు ల
స్తోకానుస్వరలీల నొప్పుగ నిజేశుఁ వేడ్కతో బాడంగన్.

286

వ. అట్టి నిత్యవిభూతియందు.

287

మ. సతతజ్ఞానరమాయశోబలమహైశ్వర్యాదియుక్త జగ
త్పతి యజ్ఞేశు ననంత నయ్యతు దళత్పం కేరుహాక్షు శ్రియః

1. 'క్రావద్యవృద్ధికోశాన్నికబ్ద' అచ్చుప్రతి. 2. భాషితపుష్పక, న్మయనాభినవవదనంబువాని. 3. సృష్టికారణవిరించిప్రభూతస్థాన, కమనీయనాభి.

పతి నాద్యంతవికారమారఁ గరణాపాథోనిధిఁ సాత్వతాం

పతి వర్జిష్ణు సహిష్ణు విష్ణు గణవిభాజిష్ణు రోచిష్ణునిన్.

238

మ. దరహాసావృతపూఁతాస్య నిజభక్తకృతానారాయణు

న్నరుణాంభోరుహపత్రలోచనునిఁ బ్రీతావాసుఁ డైలోక్యనుం

దరు మంజీరకీటకుండలముభోగద్యద్భూషణ యోగీశ్వరే

శ్వరు లక్ష్మీయతవతుఁ జన్మయ దయాసాంద్రం జతుర్భూహనిన్.

239

వ. మఱియు ననర్థరత్నమయసింహాసనాసీనుండును సునందనందకుముదాదిసేవితం

డును బ్రకృతిపురుషమహదహంకారంబు లనుజతుశ్శక్తులును గర్భేంద్రియజ్ఞా

నేంద్రియమనోమహాభూతంబు లనుషోడశశక్తులును బంచతన్మాత్రంబులును జరి

వేష్టింపఁ గోటికోటిస్వర్గుప్రభావిభాసితండును (స్వేతరాత్రిభ్యస్వాభావికసమస్త

భాగ్యోదయుండును నై (స్వస్వరూపంబునం గ్రీడించునర్చ్యశ్వరుం డై) నపరమ

పురుషుం బురుషోత్తముం బుండరీకాక్షు నారాయణుం జూచి సాంద్రానందకం

దలితహృదయారవిందుండును రోమాంచకంచుకితశరీరుండును నానంద బాష్ప

ధారాసీక్తకపోలుండును నగుచు.

240

క. వరపరమహంసగమ్యస్ఫురణం దనరారుపరమ్రపురుషునిపదపం

శరుహము లజఁ డాత్మచతుశ్చిరములు సోకంగ నతులు శ సేసిన హరియున్.

చ. ¹ప్రియుఁ డగుబొడ్డుదమ్మితోలిగబిడ్డఁడు వేలుపుఁబెడ్డ భూతనం

చయములఁ జేయుకర్త నిజశాసనపాత్రుండు ధాత మ్రొక్కినన్

దయ దళు కొత్తఁ బల్కెఁ బ్రమదస్మితచారుముఖారవిందుఁ డై

నయమునఁ బాణిపంకజముగనన్ హరి యాతనిదేహ మంటుచున్.

242

వ. ఇ ట్లనియె.

243

ఆ. కపటమునుల కెంత్రకాలంబునకు నైన, సంతసింప నేను శ జలజగర్భ

చిరతపస్సమాధిఁ జెంది విసర్గేచ్ఛ, మెలఁగునిన్నుఁ బరిణామింతుఁగాని.

244

తే. భద్రమగుఁగాక నీకు నోరపద్మగర్భ,వరము నిపు డిత్తు నెఱిఁగింపు శ్రవాంఛితంబు

దేవదేవుఁడ నగునస్మృదీయపాద,దర్శనావధి వో విప్రద్దేశల కనఘ.

245

చ. సరసిజగర్భ నీయెడఁ బ్రసన్నత నొంది మదీయలోక మే

నిరవుగఁ జూపు టెల్లను స్రవేతుకభూరిదయాకటాక్షవి

స్ఫురణన కాని నీ దగుత్రపావిభవంబునఁ గాదు నీతప

శ్చరణము నాదువాక్యములనంగరిఁ గాదె సరోజసంభవా.

246

1. 'వీతాచ్ఛాదు' అచ్చుప్రతి. 2. 'ప్రియు...తోలిబిడ్డని...నం. చయములఁ బుట్టకేయు నిజశాసనపాత్రు నుపసేతున్ మనో, దయ దళుకొత్తఁ బల్కె' అనియే వ్రాతప్రకృతి.

- క. 'తప మనఃగ మత్స్వరూపము, తప మనుతరువునకు ఫలవికాసము నే నా
తపమున కే జననస్థి, త్యుపసంహరణము లొనర్చు శ చుడుడు దనయా. 247
- క. కావున మద్భక్తికి దప, మేవిధమున మూలధనము శ నిది నీమది రా
జీవభవ యెఱిగి తప మిటు, గావించుట విగతమోహకర్ముడ వింకన్. 248
- క. అని యాన తిచ్చి కమలజ, యెనయఁగ భవదీయమానసేస్థిత మే మై
నను నిత్తు వేడు మనినను, వనరుహసంభవుఁడు వికచప్రదనం డగుచున్. 249
- చ. వారివచనంబు లాత్మకుఁ బ్రయం బొనరింపఁ బయోజగర్భుఁ డో
పరమపదేశ యోగిజనభావన యీనిఖిలోర్వియందు నీ
యరయని యట్టి యర్థ మొకఁ శ డైనను గల్గునె యైన నామదిక
బెరిసికొర్కి దేవ వినిపింతు దయామతిఁ జి త్తగింపవే. 250
- వ. దేవా సర్వభూతాంతర్యామి నై భగవంతుండవై ననీకు నమస్కరించి మదీయ
వాంఛితంబు విన్నవించెద నవధరింపు మవ్యక్తరూపంబు లై వెలుంగుభవదీయ
స్థూలసూక్ష్మరూపంబులును నానాశక్తుప్రబంధహితంబు లై నబ్రహ్మాదిరూపంబు
లును నీయంత నీవేధరియించి జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులం దంతుకీటంబును
బోలెఁ గావించుచు నమోఘసంకల్పండు వై లీలావిభూతిం గ్రీడించుమహిమం
బుఁ దెలియునట్టిపరిజ్ఞానంబుఁ గృప సేయుము భవదీయశాసనంబున జగన్నిర్మా
ణంబు గావించునపుడు బ్రహ్మభిమానంబునంజేసి యవశ్యంబును మహాదహం
కారంబులు నామదిం బొడనుం గావునఁ దత్పరిహారార్థంబు వేడెద నన్నం
గరుణార్ద్రదృష్టి విలోకించి దయ సేయు మని విన్నవించిన నాలించి పుండరీకా
క్షుం డతని కీ ట్లనియె. 251
- క. వారిజభవ శాస్త్రార్థవిచారజ్ఞానమును భక్తిస్సమధికసాక్షా
త్కారము లనుసీమూఁడు ను, దారత నీమనమనందు శ ధరింప నగున్. 252
- నీ. పరికింప మత్స్వరూపస్వభావములును, మహిమావతారకర్మములుఁ దెలియఁ
ద త్వవిజ్ఞానంబు శ దలకొని మత్ప్రసాదమనఁ గల్గెడి నీకుఁ శ గమలగర్భ
స్పృష్టిపూర్వమునఁ జగర్చింప నేనొకరుండఁ, గలిగియుండుదు వీతకర్మినిగను
సమధికస్థూలసూక్ష్మస్వరూపములుఁ ద, త్కారణప్రకృతియుఁ శ దగ మదంశ
- ఆ. మందు లీన మైన శ నద్వితీయుండ నై, యందు నాకు నస్య శ మొకటి లేదు
స్పృష్టికాలమందు శ స్పృజ్యమానం బగు, జగము మత్స్వరూప శ మగును వత్స.
- క. అరయఁగఁ గల్పప్రళయం, తరమన నాద్యంతవిరహితక్రియతోడం
బరిపూర్ణ నిత్యమహిమం, బరమాత్ముడ నై సరోజభవ యే నుందున్. 254

1. 'తప మనఃగ మదుహృదయము, దప మన మద్రూప మనఘ శ ధర్మము దప మా, తప
భున నే జనన' అనియే వ్రాతప్రతులు. 2. దృష్టమానం బగు,

వ. అదియను గాక నీవు నన్నడిగిన యీజగన్నిర్మాణమాయా ప్రకారంబెఱింగింతు
 లేనియర్థంబు శుక్తిరజతభ్రాంతియుంబోలే నేమిటి మహిమం దోచి కమ్ముటఁ
 దోచకమాను నదియె నామాయావిడంబనం బని యెఱుంగు మదియనుం
 గాక లేనియర్థంబు దృశ్యమానం బగుటను గలయర్థంబు దర్శనోచరంబు గా
 కుండుటను ద్విచంద్రాదికంబును దమః ప్రభాసంబును దృష్టాంతంబులుగాఁ దెలి
 యు మే ప్రకారంబున మహాభూతంబులు భౌతికంబు లయిన ఘటపటాదులందుఁ
 బ్రవేశించి యుండు నా ప్రకారంబున నేను సీఘ్రతభౌతికంబు లయిన సర్వకార్యం
 బులందు సత్వాదిరూపంబులం బ్రవేశించి యుండుదు భౌతికంబులు భూతంబు
 లందుఁ గారణావస్థం బొందుచందంబున భూతభౌతికంబులు గారణావస్థం బొంది
 నాయందు నభివ్యక్తంబులై యుండవు సర్వదేశంబులయందును సర్వకాలంబుల
 యందును నేది చోదితం బై యుండు నట్టిదియ పరబ్రహ్మస్వరూపంబు తత్త్వం
 బెఱుంగ నిచ్చుచుంచిన మిముబోటివారలకు నీచెప్పిన మదీయతత్త్వాత్మకం బైన
 యర్థంబు యర్థం బని యెఱుంగు మీయర్థం బుత్కృష్టం బయినయది యేకాగ్ర
 చిత్తుండ నై యాకర్ణించి భవదీయచిత్తంబున ధరించిన నీకు సర్గాదికర్మంబు
 లందు మోహంబు సెంద కుండెడి నని భగవంతుం డయినపరమేశ్వరుండు చతు
 ర్ముఖున కానతిచ్చి నిజలోకంబుతో నంతరానంబు నొండె నని చెప్పి శుకుండు
 వెండియు నిట్లనియె.

255

సీ. అవనీశ బ్రహ్మ యి శ్రీ ట్లంతర్హితుం డైనఁ, బుండరీకాక్షుని శ్రీ బుద్ధి నిలిపి
 మానందమునఁ బొంది శ్రీ యంజలి గావించి, తత్పరిగ్రహమునఁ శ్రీ దనదుబుద్ధి
 గైకొని పూర్వప్రకారంబునను సమ, స్తప్రపంచంబును శ్రీ దగ సృజించి
 మఱియొకనాఁడు ధరర్మప్రవర్తకుఁ డగు, చఖలప్రజాపతి శ్రీ యైనకమల

తే. గర్భుఁ డాత్మహితార్థమై శ్రీ కాక సకలభవనహితబుద్ధి నున్నతగ్గురణ మెఱసి
 మానితంబైనయమనియశమములరెంటి, నాచరించెను సమ్మోదితాత్ముఁడగుచు.

వ. అయ్యవసరంబున.

257

క. ఆనలినాసనందను, లైనసనందాదమునుల శ్రీ కగ్రేసరుఁడ౯
 మానుగఁ బ్రియతముఁడును నగు, నానారదుఁ డేగుడెంచెనబ్జజకడకున్. 258
 క. చనుడెంచి తండ్రికిం బ్రియ, మొనరఁగ శుశ్రూషణంబు శ్రీ లొనరించి యతఁడుం
 దనదెసఁ బ్రసన్నుడగుటయు, గని భగవన్మాయఁ దెలియఁ శ్రీ గానుత్సుకుండై.

సీ. అవనీశ నీవు న శ్రీ న్నడిగినపగిది నా,తఁడు దండ్రి నడుగఁ బ్రతాపహుండు
 భగవంతుఁ డాశ్రితశపరిజాతము హరి, గృపతోడఁ దన కెఱింగించినట్టి
 లోకమంగళవతుఁడొకమూలంబున, దళిలక్షణంబులఁ శ్రీ దనరుభాగ
 పతము నారదున కున్నతిఁ జెప్పె నాతఁడు, చారుసరస్వతీతీరమునను

తే. హరిపదధ్యానపారీణుఁ శ్రీ డాతృవేది, ప్రకటతేజస్వి యగుబాదశ్రయఃపవకుఁ

గోరి యెఱిగించెనమ్మహాద్రాక్షదారుఁ డెలమి, నాకు నెఱిగించె నెఱిగింతునీకునేను.

వ. అదియ నుం గాక యపుడువిరాటుర్పురుషునివలన నీజగంబు లేవిధంబునజనియించె ననుని వి మొదలయిన ప్రశ్నంబులు గొన్ని న న్నడిగితి వేను నన్నింటికి నుత్తరం బగునట్లుగ నమ్మహాభాగవతం బుపన్యసించెద నాకర్ణింపు మమ్మహాపురాణంబు చక్షుశ్లోకరూపంబును దశలక్షణంబును నై సంకుచితమార్గంబున నొప్పు నందు దశలక్షణంబు లెవ్వి యనిన సర్గంబును విసర్గంబును స్థానంబును బోషణం బును సూతులును మన్వంతరంబులును నీశానుచరితంబులును నిరోధంబును సుక్తియు నాశ్రయంబును ననం బదితెఱుగు లయ్యె దశమాశ్రయవిశు ధ్యర్థంబు దక్షిణశ్లోమిడిలక్షణంబులు సెప్పుంబడె నవి యెట్టి వనిన. 261

తే. మహాదహంకార పంచతస్మాత్త్ర గగన, పవనశిఖితోయభూభూత్రపంచకేంద్రి యప్రపంచంబు భగవంతునందుఁ గనుట, సర్గ మందుఁ దీనిని శ్ర జనవర్ణ్యా.

క. సరిసిజగర్భండు విరాట్పురుషునివలనక జనించి శ్ర భూరితరచరా చరభూతసృష్టిఁ జేయుట, పరువడిని విసర్గ మందు శ్ర భరతకులేశా. 263

క. లోకద్రోహినరేంద్రా, నీకముఁ బరిమార్చి జగము శ్ర నిల్పినహరి యా వైకుంఠనాథువిజయం, బాకల్పస్థానమయ్యె శ్ర నవనీనాథా. 264

క. హరి సర్వేశుఁ డనంతుఁడు, నిరుపమశుభమూర్తి సేయునిజభక్తజనో ధ్ధరణము పోషణ మవనీ, వర యాతు లనంగఁ గర్మశ్రవాసన లరయన్. 265

తే. జలజనాభదయాకటాక్షప్రసాద, లబ్ధి నఖిలైకలోకపాశలకవిభూతి మహిమఁబొందినవారిధిసర్వములువిస్తరమునఁబలుకుట మన్వంతరములుభూష.

క. వనజోదరు నవతారక, ధనముఁ దదీయానువృత్తిః శ్ర దచ్చాచిత్రం బును విస్తరించి పలుకం, జనునవి యీశానుకథలు శ్ర సౌజన్యనిధి. 267

సీ. వసుమతీనాథ సర్వస్వామి యైనగో, విందుండు చిదచిదానందమూర్తి సలలితస్వాపాధిశక్తిసమేతుఁ డై, తనరారునాత్మీయశ్రధామమందు ఘణిరాజమృదులతల్పంబుపై సుఖలీల, యోగనిద్రారతి శ్ర నున్నవేళ నఖిలజీవులు నిజస్వాపారశూన్యులై, యున్నతతేజంబునలురులుకొనఁగ

తే. జరుగునయ్యవస్థావిశేషంబు లెల్ల, విదిత మగునట్లు వలుకుట శ్ర యది నిరోధ మన నిది యవాంతరప్రళయం బనంగఁ, బరఁగు నితము క్షిగతి వినుశ్రాధివేంద్ర.

సీ. జీవుండు భగవత్కృపావశంబునఁజేసి, దేహాసర్పంబులై శ్ర ధృతి ననేక జన్మానుచరితదృశ్యము లైనయజ్జరా, మరణంబు లాత్మధర్మంబు లయిన ఘనపుణ్యపాపనిశ్చయనిర్మోచన, స్థితి నొప్పి పూర్వసంగతము లైన యపహతపాపృథ్వద్వద్వత్సద్గుణ, వంతుఁ డై తగ భగవచ్ఛరీర

తే. భూతుఁడై పారతంత్ర్యత్రుబుద్ధి నొప్పి, దివ్యమాల్యాను లేపనభవ్యగంధ కలితమంగళదివ్యవిగ్రహవిశిష్టఁ, డగుచు హరిరూపమొందు ధీయనఘముక్తి.

వ. మఱియు నుత్పత్తిస్థితియందు లెందగు (చుట్ట కాశింపబడు) నది యాశ్రయంబనంబడు నదియ పరమాత్మ బ్రహ్మశబ్దవాచ్యంబు నదియ ప్రత్యక్షానుభవంబున విధితంబు సేయుకొఱకు నాత్మ కాధ్యాత్మికాదివిభాగంబు సెప్పంబడియె నది యెట్లనిన నాత్మ యాధ్యాత్మికాధి దైవికాధిభౌతికంబులు ద్రివిధంబయ్యె నందు నాధ్యాత్మికంబు చక్షురాదిగోళకాంతర్వర్తియై యెఱుంగంబడుఁ జక్షురాదికరణాభిమాని యై ద్రష్ట యెనశరీరకుం డతండ్రి యాధిదైవికుం డనం దగుఁ జక్షురాద్యధిష్ఠానాభిమాని దేవత యై సూర్యాదితేజోవిగ్రహుండు సగుచు నెవ్వనియందు సీయుభయవిభాగంబునం గలుగు నతండ్రి యాధిభౌతికుండును విరాడ్విగ్రహుండును నగుం గావున ద్రష్టయు దృక్కును దృశ్యంబు ననం దగుసీమూటియందు నొకటి లేకున్న నొకటి గానగా దీప్తితయంబు నెవ్వం డెఱుంగు నతండు సర్వలోకాశ్రయం డై యుండు నతండ్రి పరమాత్మయును సమ్రహాత్మ్యంబులీలార్థం బై జగత్సర్జనంబు సేయుతలంపున బ్రహ్మాండంబు వినిశ్చేదించి తనకు సుఖశయనంబు నవేఱించి మొదల ¹జలతత్త్వంబు సృజించె స్వతఃపరిశుద్ధుండు గావున (స్వస్థంబై) యేకాక్షవాకారం బైనజలరాశియందు శయనంబు సేయుటంజేసి² 'శో, అపో నారా ఇతి ప్రోక్తా అపోవై సరసూనవః| అయనం తస్య తాః పూర్వం తేన నారాయణః స్మృతే' యను ప్రమాణముచొప్పున నారాయణశబ్దవాచ్యుండు గావున నతని ప్రభావంబు వర్ణింప దుర్లభం బుపాదానభూతం బయినద్రవ్యంబును ద్రివిధం బయినకర్మంబును గలాకాష్ఠాద్యుపాధిభిన్నం బయినకాలంబును ³జ్ఞానాదికం బగుజీవస్వభావంబును (భోక్తయగు) జీవుండును నెవ్వనియనుగ్రహంబునంజేసి వర్ణించుచుండు నెవ్వనియు పీక్షంజేసి వర్ణింపకుండు నట్టిప్రభావంబు గలసర్వేశ్వరుండు దా నేక మయ్యు ననేకంబుగాఁ దలంచి యోగతల్పంబునంబుబుద్ధుం డై యుండి యటమీఁద స్వసంకల్పంబునం జేసి హిరణ్మయం బైనతనవిగ్రహంబు నెఱిగెనతంబుచు నధ్యాత్మికంబును సద్భూతంబును ననుసంజ్ఞాయుతం బై త్రివిధంబు గా సృజించె. 270

సీ. అట్టివిరాడ్విగ్రహంబందు గగనతేజఃప్రాణములు సర్వజంతురతుండు నైనట్టిజీవుని శ ననుసరింపుచు నుండుఁ, బంబి జీవుండు శరీరంబువలన వెలువడి చన జీవి శ వెనుకొని ప్రాణముల్, చనుచుండు నిజనాథు శ ననుసరించి భటులచందంబున శ బాటిల్లు త్సుత్తును, భూరితృప్తయు మఱి శ ముఖమువలనఁ

1. జలతత్త్వంబు. 2. ద్రవ్యకాలాధిస్వభావంబును భోక్త. 3. 'డిగ్విహంతరాకాశంబు, తలన నోజస్వనోజలము లయ్యెఁ, భ్రాణంబు సూక్ష్మసూక్ష్మయాశక్తిచే, జనియించి ముఖము శరీరంబు లరంగ' అనియే అర్థము.

తే. దాలుజహ్వదికంబు లుగ్ధవము నొండె

నందు నుదయించె నానావిధైకరసము

లెనయ నవి యెల్ల జిహ్వచే నెఱుంగఁబడును

మొనసి పలుక నచేయించుముఖమువలన.

271

వ. *మఱియు¹వాగింద్రియంబు పుట్టె దానికి దేవత యగ్ని యారెంటివలన భాష
ణంబు వొడమె నాయగ్నికి మహాజలవ్యాప్తం బగుజలంబున నిరోధంబు గలు
గుటంజేసి యాజలంబెప్రతిబంధకం బయ్యె దోహయమానం బైనమహావాయు
పువలన పూణంబు పుట్టెం గావున వాయుదేవతాకం బైనపూణేంద్రియంబు
గంధగ్రహణసమర్థం బయ్యె నిరాలోకం బగునాత్మ నాత్మయందుఁ జూడంగోరి
తేజంబువలన నాదిత్యదేవతాకం బై రూపగ్రాహకం బైనయక్షియుగళంబు
పుట్టె ఋషిగణంబులచేత బోధితం డగుచు భగవంతుండు దిగ్దేవతాకంబును
శబ్దగ్రాహకంబును నైనశ్రోతేంద్రియంబు పుట్టించె సర్జనంబు చేయుపురుషుని
వలన మృదుత్వకాశిన్యంబులును లఘుత్వగురుత్వంబులును నుష్ణత్వశీతలత్వంబు
లునుం జేసెమత్స్వగింద్రియాధిష్ఠానం బగుచర్మంబు పుట్టె బహిర్గతం బయిన
చర్మంబువలన రోమంబు లుదయించె వానికి మహీరుహంబు లధిదేవత లయ్యె
నందు నధిగతస్పర్శగుణుండును సంతర్భహిష్ట దేశంబుల నావృతుండును నగువా
యుపువలన బలవంతంబులును నింద్రదేవతాకంబులును నాదానసమర్థంబులును
నానాకర్మకరణదక్షిణంబులును నగుహస్తంబు లుదయించె స్వేచ్ఛావిషయగతిస
మర్థం డగునీశ్వరునివలన విష్ణుదేవతాకంబు లగుపాదంబు లుదయించె బ్రహ్మ
నందామృతార్థి యగుభగవంతునివలనఁ బ్రజాపతిదేవతాకంబై శ్రీసంహోగాది
కామ్యసుఖంబులు గార్వంబులుగాఁ గలశిశోపసంబు లుదయించె మిత్తం డధి
దైవతంబుగాఁ గలిగి భుక్తాన్నాద్యసారాంశత్యాగోపయోగం బగుపాయువ
నెడిగుదం బుద్భవించె వానికివృత్తం బుభయమలమోచనంబు దేహంబుననుండి
దేహాంతరంబుఁ జేరంగోరి పూర్వకాయంబు విడుచుటకు సాధనం బగునాభి
ద్యారంబు సంభవించె నట్టినాభియ ప్రాణాపానబంధస్థానం బనంబడుఁ దద్బంధ
విశ్లేషంబై మృత్యువగు నదియ్యూర్ధ్వార్ధాధోదేహభేదకం బనియును జెప్పఁబడు
నన్నపానాదిధారణార్థంబుగ నాంత్రకుక్షినాడీనిచయంబులు గల్పింపఁబడియె
వానికి నడులును సముద్రంబులును నధిదేవతలయ్యె వానవలనఁ దుష్టిపుష్టలను
నుదరభరణరసపరిణామంబులు గలిగియుండు నాత్మీయమాయాచింతనంబొనర్చు
నపుడు కామసంకల్పాదిస్థానం బగుహృదయంబు గలిగె దానివలన మనంబును

* ఈచరణ మంతయు వ్రాతప్రతులపాతమునకు భిన్నము. ఇట విస్తరభీతిచే నాభేదము కై
భాషణబడినది గాదు. 1. 'నగ్నియు పార్థివతయు నానీకవలన దోహయమానం బైనమహా' వ్రాత్రు

జండుండును గాముండును సంకల్పంబును నుదయించె నంతమీద జగత్సర్జనంబు సేయువీరాడ్విగ్రహంబువలన సప్తధాతువులును బృథివ్యప్రేక్షోమయంబులయిన సప్తప్రాణంబులును వ్యోమాంబువాయువులచే నుత్పన్నంబులై గుణాత్మకంబులై నయంద్రియంబులును నహంకారప్రభవంబులై నగుణంబులును సర్వవికారస్వరూపం బగుమనస్సును విజ్ఞానరూపిణి యగుబుద్ధియును వివిధం బగు నిది యంతయు సర్వేశ్వరునిస్థూలవిగ్రహంబునం బుట్టు మఱియును. 272

క. వరుసఁ బృథివ్యాద్యష్టావరణావృత మై సమగ్ర శ్రవైభవములఁ బంకరుహభవాండాతీత, స్ఫురణం జెలు వొందు నతివిభూతి దలిర్చన్. 273

క. పోలు పగసకలవిలక్షణ, ములు గలయాద్యంతకౌన్యమును నిత్యము నైలలి సూక్ష్మమై మనోవా, క్కులకుం దలపోయఁగా నైగోచర మగుచున్. 274

సీ. అలఘు తేజోరూప శ్ర మైనరూపమునకు, క్షీతినాథ నాచేతఁ శ్ర జెప్పఁబడిన మానితస్థూల సూక్ష్మస్వరూపంబులు, వల నొప్పుగలభగవత్స్వరూప మమృతాత్మకునిమాయాబలంబునఁ జేసి, దివ్యమునీంద్రులు శ్ర దెలియ లేరు వసుధేశ వాచ్యమై శ్ర వాచకంబై నామ, రూపముల్ క్రియలునురూఢిఁ దాల్చి

ఆ. యుండునట్టియీశ్వరుండు నారాయణుం, డభిలప్తుతి జగన్నియంత యైన చిన్మయాత్మకుండుశృణుజియించు నీ ప్రజాపతుల ఋషుల మనులఁ బ్రతివరులను.

వ. మఱియును. 276

సీ. సుర సిద్ధ సాధ్య కిరన్నరవర చారణ, గరుడ గంధర్వ రాక్షస పిచాచ భూత వేతాళ కింపురుష కూశ్మాండ గుహ్యక డాకినీ యక్ష శ్ర యాతుః ధాన విద్యాధ రాపురోశవిషధర గ్రహ మాతృ, గణ వృక హరిఘృష్టిఖగ మృగాభి భల్లూక రోహిత శ్ర పశు వృక్షయోనుల, వివిధకర్మంబులు శ్ర వెలయు బుట్టి

తే. జలనభోభూతలంబుల శ్ర సంచరించు, జంతురాసుల స త్వరశ్ర జస్తమాగుణములఁ 1 దిర్యక్కురాసురసరధరాది, భావముల భిన్ను లగుదురుపారవేంద్ర.

మ. ఇర వొందఁ 2 ద్రుహిణాత్మకుం డయి రమ్యాధీశుండు విశ్వంబు ను స్థితఁ నిల్చి కృపాకటాక్షమున రక్షించున్ సమస్తప్రజోత్కరసంహారము సేయునప్పుడు హరాంతరర్యామి యై యంతయున్ హరియించుం బవనుండు మేఘముల మాయం జేయుచందంబునన్. 278

క. ఈపగిదివ విశ్వము సంస్థాపించును మనుచు నడఁచు శ్ర ధర్మాత్మకుఁ డై దీపితిర్యగ్నురసుర, రూపంబులు దాల్చి హరి పరమం డజుఁ డెలమిన్. 279

సీ. హరియందు నాకాశమాకాశమున వాయు, వనిలంబువలన హస్తతాళనుండు హవ్యవాహనునందు శ్ర నంబువు లుదకంబు, వలన వసుంధర శ్ర గలిగె ధాతి

1. 'సురసరతిర్యగశాగకాది; సురసరకీటకశాగకాది' అని వ్రాతప్రతులు,
2. 'భువనావసం డయి' అని వ్రాతప్రతులు.

వలన బహుప్రజానళి యద్భవం బయ్యె, నింతకు మూల మై యెనుగనట్టి
నారాయణుడు చిదానందస్వరూపకుం, డవ్యముం డజరుఁ డనంతఁ డాధ్యుఁ
డే. డాదిమధ్యాంతశూన్యం డనాదినిధనుఁ డతనివలనను సంభూత యై నయట్టి
సృష్టి హేతు ప్రకార మీక్షించి తెలియఁజాల రెంతటిమునులైన య జనవర్యుఁ
వ. అదియునుం గాక. 281

మ. ధరణీశోత్తమ భూతసృష్టి నిటఁ సంస్థాపించి రక్షించునా
హరి గర్భత్వము నొల్ల కాత్మగతమాయారోశితం జేసి తా
నిరవద్యుండు నిరంజనుండుఁ బగుఁడుకొ య సిష్కించును డాధ్యుఁడుకొ
నిరపేతుండును నిష్కళంకుఁ డగుచుకొ య నిత్యత్వముం బొందెడిన్. 282

వ. (బ్రహ్మసంబంధి యగు) నీకల్పప్రకారం (బవాంతరకల్పంబుతోడ) సంకుచితప్ర
కారంబున నెఱింగించితి నిట్టిప్రాకృతవైకృతకల్పప్రకారంబులును దత్పరిమాణం
బులును గాలకల్పలక్షణంబులును విగ్రహంబును నవాంతరకల్పంబులు మన్వం
తరాదిభేదవిభాగస్వరూపంబును నతివిస్తారంబుగ నెఱింగింతు విను మదియునుం
బద్ధకల్పం బనం దగు నని భగవంతుం డైనశుకుండు పరీక్షిత్తునకుం జెప్పె నని
నూతుండు మహర్షులకు నెఱింగించిన. 283

క. విని శౌనకుండు నూతుం, గనుఁగొని యిట్లనియె నూత య కరుణోపేతా
జననతగుణసంఘాతా, ఘనపుణ్యసమేత విగతశకలుషవ్రాతా. 284

వ. పరమభాగవతోత్తముండైనవిదురుండు బంధుమిత్రజాతంబులవిడిచి సకలభవన
పావనంబులును గీర్తనయంబులును నైనతీర్థంబు నగణ్యంబు లైనపుణ్యక్షే
త్రంబును దర్శించి క్రమృతము వచ్చి కౌశారవి యగుమైత్రేయుం గని యతనివలన
ఃస్వాత్మజోధంబు వడసె నని వినంబడు నది యంతయు నెఱింగింపు మనిన
నతం డి ట్లనియె. 285

క. వినుఁ డిపుడు మీరు న న్నడిగిన తెఱఁగున శుకముసీంద్రగేయఁ బరీక్షి
జ్జనపతి యడిగిన నతఁ డాతని కెఱిగించినవిధంబుఁ య దగ నెఱిగింతున్. 286

వ. సావధానుల రై వినుం డని. 287

ఉ. రామగుణాభిరామ దినకరాజకులాంబుధిసోమ తోయద
శ్యామ దళావన ప్రబలశైవ్యవిరామ సురారిగోత్రసు
త్రామ సుబాహుబాహుబలదర్పతమఃపటుతీవ్రధామ ని
ష్కామ కృష్ణులలామ గరకంతసతీసుతనామ రాఘవా. 288

క. అమరేంద్రసుతవిదారణ, కమలా పతనూజరాజ్యరకారణ భవసం
తమసదినేశ్వర రాజోత్తమ దైవతసార్వభౌమ య దశరథరామా. 289

మాలిని. నిరుపమగుణజాలా శ్చ నిర్మలానందలోలా

దురితఘనసమీరా శ్చ దుష్టదైత్యప్రహారా

శరధిమదవిశోషా శ్చ చారుసద్భక్తపోషా

సరసిజదళనేత్రా శ్చ సజ్జనస్తోత్రపాత్రా.

290

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజవాం
డిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందుఁ బరీక్షిత్తు
తోడ శుకయోగి భాషించుటయు భాగవతపురాణవైభవంబును ఖట్వాంగు
మోక్షప్రకారంబును భారణాయోగవిషయం బయినమహావిష్ణుని శ్రీపాదా
ద్యవయవంబుల సర్వలోకంబులు నున్న తెఱంగును సత్పురుషవృత్తియు మోక్ష
వ్యతిరిక్తసర్వకామ్యఫలప్రదదేవతాభజనప్రకారంబును మోక్షప్రదుండు శ్రీ
హరి యనుటయు హరిభజనవిరహితు లైనజనులకు హేయతాపాదనంబును
రాజప్రశ్నంబును శుకయోగి శ్రీహరిస్తోత్రంబు నేయటయు వాసుదేవప్రసా
దంబునం జతుర్ముఖుండు బ్రహ్మధిపత్యంబు వడయుటయు శ్రీహరివలన బ్రహ్మ
రుద్రాదిలోకప్రపంచంబు వుట్టుటయు శ్రీమన్నారాయణాదివ్యలీలావతారంపరం
పరావైభవవృత్తాంతసూచనంబును భాగవతవైభవంబును పరీక్షిత్తు శుకయోగి
నడిగినప్రపంచాదిప్రశ్నంబులును నందు శ్రీహరి ప్రధానకర్త యని తద్వృ
త్తాంతంబు సెప్పుటయు భగవద్భక్తివైభవంబును బ్రహ్మతత్త్వపురాణంబునకుం
బ్రసన్నుండై హరి వైకుంఠనగరంబుతోడఁ బ్రసన్నుండయిన స్తోత్రంబు నేసి
తత్ప్రసాదంబునం దన్మహిమంబు వినుటయు వాసుదేవుం డానతిచ్చినప్రకారం
బున బ్రహ్మ నారదుగికి భాగవతపురాణప్రధానదళలక్షణంబు లాపస్యసించు
టయు నారాయణవైభవంబును జీవాదితత్త్వవృత్తియు శ్రీహరినిత్యవిభూత్యాది
వర్ణనంబును గల్గుప్రకారాదినూచనంబును శౌనకుండు విదురమైత్రేయసంవా
దంబు సెప్పు మని మాత్రు నడుగుటయు ననుకథలం గలద్వితీయస్కంధము.

ఓం తత్సద్భువ్వోర్నణ మస్తు.



శ్రీ

శ్రీరామచంద్రియ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

తృతీయస్కంధము

—ॐ—



మహితవినుతదివిజ

స్తోమ యశస్వీమ రాజ్రస్తోమ సుమేరు

స్థేమ వినిర్జితభార్గవ

రామ దశాననవిరామ శ్రీ రఘుకులరామా.

1

వ. మహాసీయగుణగర్విష్టం లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖిరీసమే
తుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్న రేంద్రునకు
శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

2

ఉ. పాండునృపాలనందనులు శ్రీ బాహుబలంబున ధార్తరాష్ట్రులకా
భండనభూమిలో గెలిచి శ్రీ పాండురశారదచంద్రచంద్రికా
ఖండయశఃప్రసూనకలికాతతిః గౌరవరాజ్యలక్ష్మీ నాం
డొండ యలంకరించుచు జరయొన్నతి రాజ్యము సేయు చుండఁగన్.

3

క. మనుజేంద్ర విదురుఁ డంతక, మును వనమన కేఁగి యచట శ్రీ మునిజనగేయుకా
వినుతతపోధారేయు, న్ననుపమగుణజనవిధేయు శ్రీ నమ్మేత్రేయున్.

4

క. కనుఁగొని తత్పాదంబులుఁ దనఫాలము సోఁక మ్రొక్కి శ్రీ తగ నిట్లనియె
ముసవర సకలజగత్పావనచరితుఁడు గృష్ణుఁ డఖిలవంద్యుం డెలమిన్.

5

క. మండితతేజోనిధి యై, పాండవహితమతిని దూత్రభావంబున వే
దండపురి కేఁగి కురుకుల, మండనుఁ డగుధార్తరాష్ట్రమందిరమునకున్.

6

తే. చనఁగ నొల్లక మద్భవంబునకు భక్త
వత్సలుం డగుకృష్ణుండు శ్రీ వచ్చుటేమి
కతము నా కది యెఱిఁగింపు శ్రీ కరుణతోడ
ననుచు విదురుండు మైత్రేయు శ్రీ నడిగె ననిన.

7

క. విని వెఱు గంది పరీక్షి, న్మనుజవరేణ్యుండు విమలమతిని స్తంధూ

- చునికులజలనిధిచంద్రున్, సునిశితహరిభక్తిసాంద్రున్ శుకయోగీంద్రున్. 8
- క. కని యిట్లునె మైత్రేయుని, ననఘుం డగువిదురుఁ డేరహస్యము లడిగెన్
ముని యేమి సెప్పె నేపగి,దివి దీరము లాడె నెచటఁ శ దిరుగుచు నుండెన్. 9
- తే. ఇన్నియును దెలియఁగ నానఁగితిచ్చి నన్ను, నర్థి రక్షింపవే విమలఁతరంగ
ఘనదయాసాంగ హరిపాదశకమలభృంగ, మహితగుణసంగ పాపత్రమఃపతంగ.
- చ. అనవుడు బాదరాయణి ధర్మరాధిపు కి ట్లనుఁ బూరువంశవ
ర్ధన విను కష్టుఁ డై నధృతశ్రరాష్ట్రసృపాలుఁడు పెంపుతో సుయో
ధనము ఖపుత్రులం గడు ముగ్ధంబునఁ బెంచుచుఁ బొందురాజు ద
ప్పినపిదపం దదాత్మజులు శ వెల్లుఁటి త న్నుని చేర వచ్చినన్. 11
- వ. ఇట్లు సేర వచ్చినపాండవులయెడ నసూయానిమగ్నులై సుయోధనాదులు. 12
- క. పెట్టిరి విహన్న మంటం, గట్టిరి ఘనపాశములను శ గంగానదియం
దొట్టిరి రాజ్యము వెడలం, గొట్టిరి ధర్మంబు విడిచి శ కుటిలాత్మకులై. 13
- క. కూరాత్ము లగుచు లాఁచె, గారంబున వారు నిద్రఁ శ గైకొని యుండెన్
దారుణశిఖ దరికొలిపిరి, మారణశర్మముల కప్రమత్తత వెలయన్. 14
- తే. సూరిజనగేయ మగురాజసూయయజ్ఞ,విలసదవభృథసేకపర విత్ర మైన
ద్రావడిచారువేణీభర్తరంబు వట్టి, కొలువులోపలి కీడ్పిరి శ కుచ్చితమున. 15
- క. కావున వారల కపకృతి, గావింపని దొకదినంబుఁ శ గలుగదు తమజ
న్మావధి నిజనందనులను, వావిరి నయ్యంధనృపతి శ వల దనఁ డయ్యెన్. 16
- తే. మాయజూదంబు వన్ని దుర్మార్గవృత్తిఁ
బుడమిఁ గొని యడవులకుఁ బో శ నడువ నచటఁ
దిరిగి వారలు సమయంబు శ దీర్చి యేగు
దెంచి తమయంశ మసీగినఁ శ బంచి యీక. 17
- వ. ఉన్నయెడ. 18
- చ. సకలఁయంత యైనహరి శ సర్వశరణ్యుఁడు మాధవుండు సే
వకనవకల్పకంబు భగవంతుఁ డనంతుఁడనంతశక్తి నం
దకధరుఁ డబ్జలోచనుఁడు శ ధర్మతనూధవుచే నియుక్తుఁ డై
యకుటిలభక్తియోగమహితాత్మకుఁ డై ధృతరాష్ట్రపాలికిన్. 19
- క. చని యచట భీష్మగురుత, తనయకృపాచార్యనిఖిలధాత్రి పతులున్
విని యనుమోదింపఁగ ని, ట్లనియెన్ ధృతరాష్ట్రతోడ శ నవనీనాథా. 20
- క. కౌరవసాండవు లిరువురు, నారయ నీ కొక్కసమము శ యవనీవర నీ
వేరితి నైనఁ బొందుకు, మూలలపా లొసఁగి తేని శ మచు నుభయంబున్. 21
- క. అని ధర్మబోధమునఁ బలి, కిసమాటలు సెవుల నిడమిఁ శ గృష్ణుఁడు విమరున్

- ఘనసీతమంతుఁ బిలువం, బనిచినఁ జనుదెంచిఁ గురుస్సభాస్థలమునకున్ 22
- వ. చను దెంచి యచటిజనంబులచేత నుపసీతం బయినకార్యంబు దెలిసినవాఁ డయి 23
- ధృతరాష్ట్రు) నుద్దేశించి యిట్లనియె. 23
- మ. ధరణీనాయక పాండుభూవిభుఁడు నీతముండు దత్తుత్తలం
బరిఁగించిన ధర్మపుం దగవునం శ బాటిలు వంశంబు సు
స్థిరసౌఖ్యోన్నతిఁ జెందు శత్రుజయముం శ జేకూరు గోపాలశే
ఖరుచిత్తంబును వచ్చునట్లగుట యాఁ శ గౌరవ్యవంశాగ్రణీ. 24
- ఆ. వారితండ్రిపాలు శవారికి నొసఁగి నీ, పాలు సుతుల కెల్లఁ శ బంచి యిచ్చి
చలము విడిచి ధర్మ శ మలవడ నీబుద్ధి, జొనుపవయ్య కులము శ మనుపవయ్య. 25
- చ. వినుము నృపాల నాపలుకు శ వేయును నేల సమీరసూతి నీ
తనయులపేరు విన్నఁ బదశతాడితదుష్టభుజంగమంబుచా
డ్డునఁ గన లొందు నింతయును శ మున్నును జెప్పితిఁ గాదె వానిచే
తన భవదీయపుత్రులకుఁ శ దప్పదు మృత్యు వ దెన్నిభంగులన్. 26
- వ. అదియునుం గాక. 27
- క. నీపుత్రులకౌర్యంబును, జాపాచార్యాపగాత్ర్యజాతకృపభుజా
టోపంబును గర్జుదురా,లాపంబులు నిజముగాఁ దగ్గలం తె మనమునన్. 28
- వ. అట్లని వినుము. 29
- ఉ. ఏపరమేశుచే జగము శ లీనచరాచరకోటితోసము
ద్వీపత మయ్యె నేవిభునిగ్రదివ్యకళాంశజు లబ్ధగర్భగా
రీపతిముఖ్యుడేవమునిబృందము లెవ్వఁ డనంతః డచ్యుతుం
డాపురుషోత్తముండు గర్భణాంబుధి గృష్ణుఁడు వో నరేశ్వరా. 30
- ఉ. అట్టిజగన్నివాసుఁడు ముక్తరాసురభేది పరాపరుండు చే
పట్టి సఖుండు వియ్యమును శ బాంధవుఁడుగ్ గురుఁడుగ్ విభుండు నై
యిట్టల మైనప్రేమమున శ నెప్పుడుఁ దోడ్పడు చుండ వారలగ్
జుట్టనవ్రేల నెవ్వరికిఁ శ జూపఁగ వచ్చునె పార్థివోత్తమా. 31
- ఉ. కావునఁ బాండునందనులఁ గాఁగి ముప్పెట్టక రాజ్యభాగముగ్
వావిరి నిచ్చి రాజ్యమును శ వంశముఁ బుత్రుల బంధువర్గముం
గావుము గాక లోభి యగుకష్టసుయోధనుమాట వింటివే
భూవర నీయుపేక్ష నగుఁ శ బో కులనాశము బంధునాశమున్. 32
- తే. ఒకనికై యిట్లు కుల మెల్ల శ ను క్కడంప
నెత్తికొనఁ జూచె దిది నీతియే నృపాల
వినుము నామాట నీసుయోధుని విడిచి
కులము రాజ్యంబుఁ దేలంబు శ నిలువవయ్య. 33

- క. అని యిట్లు దఱిమి చెప్పిన, విని దుర్యోధనుడు రోషవ్రవివశం డగుచు
న్నినతనయశకుగ్దుశ్శాసనుల నిరీక్షించి తామసంబునఁ బలికెన్. 34
- క. దాసీపుత్తుని మీర లు,దాసీయం జేయ కిటకుఁ దగు నె పిలువఁగా
నాసీనుఁ డై ప్రేరెడు, గానీలి చెడి పోవ వెడలఁగా నడువ రనా. 35
- వ. అని యిట్లు దుర్యోధనుం డాసీన దురాలాపంబులు దనకు మనస్తాపంబు సేయం
గార్యంబు విచారించి ధైర్యం బవలంబించి యొండు వలుక నొల్లక శరశరాసనం
బులు విడిచి యోధంబు నడచించి వనంబునకుం జని యందు. 36
- సీ. విష్ణుస్వయంవ్యక్తవిమలభూములను బ,వి త్రంబు లగుహరిక్షేత్ర ములను
నెఱకొని దేవతానిర్మితహరిదివ్యభూమల గంగాదిశ్రుణ్యనదుల
సిద్ధపురాణప్రసిద్ధపుణ్యాశ్రమ,స్థలముల నుపవస్త్రస్థలములందు
గంధమాదనముఖ్యోత్సృజ్య త్తటంబుల, మంజులగిరికంబశ్రుంజములను
తే. వికచై రివపద్మహర్ల కమరంద, పానవశమ త్తమధుకరగ్రానబుద్ధ
రాజహంసవిలోలవిగ్రరాజమాన, మగుచుఁ జెలు వొందుపం కేయహాకరముల. 37
- క. మఱియును ఋష్యాశ్రమ వన, సరి దువవన నద పుళింద శ జనపద గిరిగ
హ్వర గోష్ఠ యజ్ఞశాలా, పుర దేవాయతన పుణ్యభూములయందున్. 38
- క. కూరలుఁ గాయలు నీశ్యాహారముగాఁ గొనుచు నియమ శ మలవడఁగ ననం
స్కారశరీరదుం డగుచు ను,దారత నవధూతవేషధరుఁ డై నరునన్. 39
- క. హర్షః గదురఁగ భారత,వర్ష మునం గలుగుపుణ్యవరతీర్థము లు
త్కర్షం జూచుచు విగతా,మర్షుం డై సంచరించె శ్ర మనుజవరేణ్యా. 40
- వ. ఇట్లు సంచరించుచుఁ బ్రభాసతీర్థమునకు వచ్చునప్పుడు. 41
- చ. అరుగుచు దైత్యభేదనద్రయాపరిలబ్ధసమ స్తమేదినీ
భరణధురంధరుం డగుచుఁ శ బాండుసుతౌగ్రజు డొప్పు ¹చుండు న
త్తఱి విదురుండుఁ దత్సరిదుర్యదంచితసాల రసాల మాధవీ
కురవక మాః తీ వకుళ శ కుంజ లస త్తటమందు నున్నెడన్. 42
- చ. సరవర వేణుజానలవిగ్రనవ్వుమహావిమాడ్కిఁ బాండుభూ
వరధృతరాష్ట్రనూను ²లనిగవారణఁ జాల విరోధ మెత్తి యొం
డొరుల జయింపఁ గోరి కదనోర్విఁ గురుక్షేతిపాలముఖ్యులం
దఱు మృతు లొటయున్ విని ఘనంబుగ శోకనిమగ్నచిత్తుఁ డై. 43
- ఉ. ఆయెడఁ గాలు దన్నక రయంబున నేగి సరస్వతీనదీ
తోయమఃలందుఁ గ్రుంకి ముఁతుల్కుడు వే చనియెం దనూనపా
త్తోయరుహాప్తభార్గవపుష్పధృ తితనూసుదానశక్తిభృ

1. 'చుండ భూ, వర విదురుండుఁ దన్నికటశివర్యతమాలరసాల' అ. పృ. 2. 'లనిగవార్య నిమాళవిరోధ' అచ్చుప్రతి. 3. 'కుచారగోకుధా, వాయు' బ్రా. ప్ర.

ద్వాయయమాభిధానయత్యవాహినుం దనురక్తిః గ్రంథుచున్. 44
 ఉ. వెండియుఁ బుణ్యభూములఁ బ్రవిత్త సరిత్తులఁ జూచుచున్ రమా
 మండనఁ జూడుదివ్యరూచిమన్మణిచారుకవాటగేహళీ
 మండితసాధిగోపురి విగ్రహానము లున్నతభక్తిఁ జూచుచున్
 నిండినవేడ్కఁ గృష్ణపదగిరజచింతనుఁ డై క్రమంబుచున్. 45

→ ఇది గురుం దుష్టపుం గని కృష్ణాదుల వృత్తాంతం గడుగుట. ←

చ. చని చని నోంఁ మత్స్యకురుజాంగలభూము లతిక్రమించి చ
 య్యన యమునాననిం గదిసి శ్రయచ్చట భాగవతున్ సరోజలో
 చన¹ నిజభక్తు సద్గుణవిశారదు శాంతాని దేవమంత్రిశి
 మ్యని మహిత ప్రసిద్ధుఁ బరిశోషితదోషుఁ బ్రబుద్ధు నుద్ధవున్. 46
 క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ దొంగలింపఁ శ్రదగ గాఢాలిం
 గన మాచరించి నెయ్యంబునఁ గుశలప్రశ్న సేసి గమదమునఁ బలికెన్. 47
 క. ²హరిభక్తుల పుణ్యాత్ముల, దురితవిదూరుల విరోధిదుర్దమబలులం
 గురుకులతలకల కుంతీ, వరనూనుల సేమ మరసి శ్రవారిని భక్తిన్. 48

వ. ఇట్లనియె. 49

చ. హరి దననాభిషంకరుహామందు జనించిన యట్టి భారతీ
 శ్వరుఁ డతిభక్తి వేడ యదుశ్రవంశమునన్ బలకృష్ణమూర్తు లై
 పరంగ జనించి భూభరముఁ శ్రబాపినభవులు రేవతీందిరా
 వరు లట శూరసేనుని నిగ్రవాసమునన్ సుఖ మున్నవారలే. 50

చ. కురుకులు లాదరింపఁగ సఖుండును నాపుడు నై తనర్పి సో
 దరతరుణిజనంబులను శ్రదత్సఖిలం గడుగారవంబునం
 గరుణ దలిర్ప నాత్మజులకంటెఁ బ్రియోన్నతిఁ బోచువాడు సు
 స్థిరమతి నున్నవాడై వసుధేవుడు వృష్ణికులప్రదీపకా. 51

కా. కందర్పాంశమునం దనూజుఁ బడయం గమించి భూదేవతా
 బృందంబున్ భజించి తత్కరుణఁ దాపింప ప్రభావర్ణుమె
 పొందక రుక్మిణి గన్ననందనుఁడు ప్రద్యుమ్నుండు భాస్వచ్చుమూ
 సందోహంబులు దన్నుఁ గొల్వ మహితోత్సాహంబుతో నొప్పునే. 52

క. సరసిజలోచనకరుణా, పరిలభ్యసమ స్థధరణిపాలనమహిమం
 బరమ ప్రీతి సుఖంచునె, చిరవిభవోదారుఁ డగ్రసేనుఁడు జగతిన్. 53

చ. లలితపతివ్రతామణి విలాసవతీతిలకంబు పార్వతీ
 లలన గుమారుఁ గన్నటు సులక్షణ జాంబవతీలలామ ని

1. నిజభక్తసద్గుణ. 2. హరిభక్తులు పుణ్యాత్ములు, దురితవిదూరులు విరోధిదుర్దమబలున్. గురుకులతలకలకుంతీ, వరనూనులుగుశలప్రశ్నవారిని హరిభక్తిన్. అ. ప్ర. 3. దీపింపంబ్రభావంబు. అ. ప్ర.

ర్మలగతిఁ గన్నపట్టి సుకుమారతనుండు విరోధిభంజనో

త్కలిక సుఖించునే గుణకర్తదంబుఁడు సాంబుఁడు వృష్టిపుంగవా.

54

క. హరిపదసేవకుఁ డరిభీ, కరుఁ డర్జునువలన మిగులఁ శ్ గార్ముకవిద్యల్

¹దిరముగఁ గజచినసాత్యకి, వరసుఖవిభవముల నున్నవాఁడె ధరి త్రిన్.

55

మ. జలజాతాంకుశచక్ర చాపకులిశ్చచ్ఛత్రాదిరేఖాంకితో

జ్వలగోవిందపదాబ్జలయీతవిరాజన్మార్గధూళిచ్ఛటా

కలితాంగుండు విధూతకల్మషుండు నిఘ్నామైకధర్ముండు స

త్కులజాతుం డన నొప్పనట్టిఘనుఁ డ్రకూరుండు ²జీవించునే.

56

క. స్రుతులుచు గ్రతుజాతము స, మృతిఁ దాల్చినముట్టివేదకమాతగతిన్ శ్రీ

పతిఁ దనగర్భంబున ర, షీతుఁ జేసినగరిత జేవకీసతి ³సుఖమే.

57

వ. మఱియు మహాత్మా మహితోపాసకు లగువారలకోర్కులు నింసింపం జాలిన
భగవంతుండుచు శబ్దశాస్త్రంబునకుం గారణం బని తన్ను నఖలదేవతాజనంబు
లగ్నింపం గలమేటియుచు సకలజీవచతుర్విధాంతఃకరణంబు లయనచిత్తాహం
కారబుద్ధిమనంబులకుం గ్రమంబున వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధు
లధిదైవతంబు లగుదు రట్టిచతుర్విధతత్త్వంబులకుఁ గుర్యం బైనతత్త్వంబు
మనస్సు తన్మనోమయుండు నై నయనిరుద్ధకుమారుండు సంతోషచిత్తుం డగునే
యని.

58

మ. ఇతరారాధన మాని కృష్ణుఁ గమలాధీశుం బయోజాసనా

ర్చితు భక్తిన్ నిజనాథుఁగా సతతమున్ శ సేవించుపుణ్యుల్ జగ

న్నుతు లధ్యాత్మవిదుల్ మహాభుజులు మ్యాన్యుల్ ధర్మమార్గుల్ సము

న్నతి సత్యాత్మజచారుధేష్ఠగదు లానందాత్ములే యుద్ధవా.

59

తే. క్రోధమాత్సర్యధనుఁడు సుకయోధనుండు

వొలుచునెవ్వనిసభఁ జూచి శ కలుష మొదవి

మనములోన నసూయానిగమగుఁడ డయ్యె

నట్టిసర్మజుఁ డున్నాఁడె శ యనఘచరిత.

60

తే. ఘనగదాభ్యాసచిత్రసంగతుల మెఱసి, కురుకుమారుల భూరిసంగరములోన

హతులఁ గావించి వెలసినయట్టిజెట్టి, వాయుతనయుండు గుళలియైవఱునయ్యె.

చ. హరికరుణాతరంగితకటాక్షనిరీక్షణలబ్ధశౌర్యవి

స్ఫురణఁ దనర్చి తన్ను నని శ బోయగతి న్నభవుం డెదిర్చినన్

బరవన మొప్పుఁగా గెలిచి శ పాశుపతాస్త్రముఁ గొన్నశత్రుభీ

కరుఁడు ధనంజయుండు సుభగగన్ధి మోదము నొందునే కదా.

62

1. 'గజచిన బలియొడు సాత్యకి, వఱలినసుఖలీల నున్నవాఁడె' వ్రా. ప్ర. 2. 'భక్తా
త్మజే' అ. ప్ర. 3. 'సుఖమే' వ్రాతప్రతులు.

- మ. తెఱఁ గొప్పఁ జననీపియోగమునఁ గుంతి స్తన్యపానంబు సో
దరసంరక్షయఁ గల్గి దేవవిభువక్త్రస్సామృతంబుఁ ఖగే
శ్వరుఁ డర్థిం గయికోన్నమాడ్కిఁ గరువంశశ్రేణి నిర్జించి తి
ద్ధరణీరాజ్యముఁ గొన్నమాది కొడుకుల్ శ ధన్యాత్ములే యుద్ధవా. 68
- తే. పాండుభూమిశ్వరుండు సంప్రాప్తమరణుఁ, దైనశిశువులఁ బోచుటకైనిశేషఁ
గూడి చన కున్నయట్టియూక్తుంతిభోజ,తనయ జీవించునే నేడు శ మనుచరిత్ర. 69
- వ. అని వెండియు. 65
- మ. అనుసంభూతుఁడు పాండుభూవిభుఁడు నిర్మాణంబునం బొంద నా
తనిపుత్రుల్ దనుఁ జేర వచ్చినను మార్ధన్యస్థంబుఁ బోఁ దట్టి యె
గ్గొనరించె ¹ధృతరాష్ట్రభూమివిభుఁ డ శ ట్లుహింపఁగా నెగ్గు సే
సినవాడే యగుఁ గాక మేలు గలదే శ చింతింపఁగా నుద్ధవా. 66
- క. అనుజుఁడు వీఁ డనకయ తన,తనయులు నను వెడల నడువఁదా నూరక యం
డినధృతరాష్ట్రుండు సరకం,బునఁబడు నా దైనదుఃఖమున ననఘాత్తా. 67
- వ. అదియునుం గాక పరమశాంతుండ వైననీమనంబున దుఃఖంబు గర్తవ్యంబుగా
దంఁటేని. 68
- క. సరలోకవిడంబనమున, హరి పరమపరుండు మానసవాక్యతితో ని
ద్ధరఁ బుట్టి యాత్మమాయా,స్ఫురణఁ మోహింపఁజేయు శ భూజనకోటిన్. 69
- డి. కావున నమృహాత్ముని వికారవిదూరుని సర్వమోహమా
యాఁలమానసుండ నగు నప్పుడు సంస్కృతి దుఃఖ నొడు న
దేవునిసత్కృపామహిమఁ శ దేలిన వేళ సుఖంతు నేన కా
²దావిధిశంకరప్రభృతు శ లవ్విభుమాయఁ దరింప నేర్తురే. 70
- వ. అయి నమృహాత్ముని కరుణాతరంగితాపాంగపరిలబ్ధవిజ్ఞానదీపాంకురనిర స్తనమస్త
దోహంధకారుండ నగుటను మదీయచి త్తంబు హరిపరాయ త్తం ³బయిన దస్తా
ర్థంబు సతతంబు నిరీక్షించుచు నుండుదు మఱియును. 71
- నీ. అట్టిసరోజాత్ముఁ శ డా త్రీయపదభక్తు, లడవుల నిడుమలఁ శ గుడుచు చుండ
దౌత్యంబు సేయఁ గొందఱు విరోధులు పట్టి, బద్ధునిఁ జేయ సగన్నద్ధులైన
బలహీనుమాడ్కి మార్పడి లేడ యసమర్థుఁ, డని తలంచెదవేని శ నచ్యుతుండు
పరుల జయింప నొక క దు పిద్యాల్చి, ⁴జనధనమత్తులై శ జగతిఁ బెక్కు
తే. బాధల నలంచుదుష్టభూపతుల నెల్ల, సైన్యయుక్తంబుగా నని శ సంహరించు
కోఱకు నభలోన నప్పదాశురుకుమారు,లాడుదుర్భాషములకునలుగఁడయ్యె.

1. 'మది పాండుభూవిభుఁడు † న్నుహింపఁగా' వ్రా. ప్ర. 2. 'దావిధిరుద్రముఖులకు †
నవ్యి...వచ్చునే.' వ్రాతప్రతులు. 3. 'బయినకారణంబునను వత్తంబు సతతంబు' అచ్చుప్రతి.
4. 'జాత్యధనంబుల † జగతిఁ' అ. ప్ర.

- మ. జననం బందుట లేనియాశ్వరుడు దా ౧ జన్మించు తెల్లక విరో
ధినిరాసార్థము పీతకర్ముడగునగ్రదేవుండు గర్మప్రవ
ర్తనఁ జేఁ తెల్ల జరాచరప్రకటభూతశ్రేణులం గర్మవ
ర్తనులం జేయఁ దలంచి కాక కలవే ౧ దైత్యారికిఁ గర్మముల్. 73
- క. హరి నరుల కెల్లఁ బూజ్యుడు, హరి లీలామనుజుఁడును గుణాతీతుఁడు నై
పరఁగినభవకర్మంబులఁ, బొరయం డట హాకిఁ గర్మములు లీల లగున్. 74
- క. మదిఁ దనతాసన మిడి నిజ, పదములు సేవించులోకప్రపాలాదులఁ 1 బెం
పొందవింప యదుకులంబున, నుదయించెను భువిని బలసహోదరుఁ డగుచున్. 75
- తే. చలన మందక భూరిసంస్కరణతరణ, మైనసత్త్విర్ది దిక్కుల ౧ నతిశయిల్లి
వజల సమమతి యై యున్న ౧ వాఁడె కృష్ణుఁ
డనుచు విదురుఁడ యుద్ధవు ౧ నకుగుటయును. 76
- వ. ఆట్టియెడ నయ్యుద్ధవుండు. 77
- క. యదుకులనిధి యగుకృష్ణుని, పదజలజవియోగతాపభరమున మాటల్
ప్రీదులక హృదయం బెరియఁగఁ, బెదవులు దడుపుచును వగలఁబెంపటియుండెన్.
- క. అని చెప్పి బాదరాయణి, మనుజేంద్రునివలను సూచి ౧ మఱి యి ట్లనియె
విను మొకనాఁ డయ్యుద్ధవుఁ, డనయమునై దేండ్లబాలుఁ ౧ డైయున్నతఱిన్. 79
- వ. మున్న కృష్ణునిం గూడి యాడుబాలకులలో నొక్కబాలుఁ గృష్ణునిగా
భావించి పరిచర్య సేయు చుండ గుణవతీమతల్లి యగుతల్లి సనుడెంచి యా
కొంటి వది యేల రా నన్న యని పిలిచిన జననీవాక్యంబులు గైకొనక యఖండ
తేజోనిధియైనపుండరీకాక్షుపాదారవిందమకరందసేవానురక్తిజేసి యున్నయుద్ధ
వుండు సేడు కృష్ణవియోగతాపంబున హరివార్త విదురునకుఁ జెప్పం జాలక
(యొ ప్పటి)యుండుట యేమివిచిత్రం బని వెండియు నిట్లనియె నంత నుద్ధవుండు
సరోజాక్షపాదారవిందమకరందసుధాజలనిధిమగ్నమానసుం డై సముత్కంఠం
జింతించి యొక్కముహూర్తమాత్రంబునకు బాష్పజలపూరితలోచనుం డై
గద్దకంఠుం డగుచు. 80
- క. ఘనముగ నెమ్మనమున 2 మించినకృష్ణవియోగజనిత్రశిఖ దరికొనఁగాఁ
గనులగవఁ బెడచే నొత్తుచుఁ, బెను పొందినదురితశిఖరిభేదురుక విదురున్. 81
- వ. కనుంగొని యి ట్లనియె. 82
- క. యముఁ డనుమనకాలభుజం, గమపుంగవుఁ డెగచి పట్టఁ ౧ గా యదువంశో
త్తములచరిత్రలుఁ దత్కుశలము లే మని చెప్పుదుం గగలంకెడి మనమున్. 83
- సీ. మునిజనముఖపద్మరములు ముకుళింపంగ, ఖలజనలోచనోత్పలము లలర
జారచోరులకోర్కి ౧ సఫలత నొందంగ, దానవదర్పాంధ్రతమన మడర

1. బెం. పొదవిండుట కదుకులమున. 1. 'మం, చిన.....దరికొలుపన్' అచ్చుప్రతి.

వరయోగిజనచక్రవారకంబు లడలంగఁ గలుషజనానురాగంబు పర్వ
భూరిదోషాగమకస్ఫూర్తి వాటిలంగఁ నదితధర్మక్రియ శ్రీ లుడిగి మడఁగ
తే. మానుషాకారదుచికోటి శ్రమందపటిచి, యనఘ యేమననేర్పఁగృహ్లాభిధాన
లోక బాంధవుఁ డుత్తమశ్లోకమూర్తి, మించుతేజంబుతోన స్తమించె నయ్య.
వ. మఱియును. 85

క. హలకులిశజలజరేఖా, లలితశ్రీకృష్ణపాదరక్షిత యై ని
ర్మలగతి నొప్పెడుధరణీ, లలనామణి నేఁ డభాగ్యులక్షణ యయ్యెన్. 86

క. యాదవులవలన రాజ్య, శ్రీ దొలఁగెను ధర్మగతి నశించెను భువి మ
ర్యాదలు దప్పె నధర్మ, తాదనమున దైత్యభేదిదప్పినపిదపన్. 87

వ. మఱియు లలితనికషణ విరాజమాన మణిగణకిరణసుపమావిశేషవిడంబితవిమల
సలింబులందుఁ బ్రతిఫలితసంపూర్ణచంద్రమండలరుచినిరీక్షించి జలచరబుద్ధిజ్ఞే
తజ్జలవిలోలమీనంబు లనూనస్నేహంబునం దలంచుచందంబునఁ గృష్ణానుచరు
లైనయదువృష్టికుమారు లమ్మహాసీయమూర్తిం దమకు నగ్రేసరుం డని కాని
లీలామానుషవిగ్రహుం డైనపరమాత్ముం డని యెఱుంగక హరిమాయాజనితం
బగునసద్భావంబునం జేసి భోజనశయనాసనానుగమనంబులం జేరి సహోదరా
దిభావంబులం గూడి చనియింతు రట్టిదేవుని మాయాపయోనిధినిమగ్నులు గా
కుండ నబ్జభవభవాదులకైనం దీఱదు సర్వగుణగర్వితులును సత్పురుషశ్రేష్టులును
నగుపరమభాగవతులకుం దక్కఁ దక్కినవారలకుం జెప్ప నేల యదియునుం గాక
యభజనవిద్యాధనబలగర్వమదాంధీభూతచేతస్కులైన శిశుపాలాదిభూపాలకు ల
మృహాత్మునిం బరతత్త్వం బని యెఱుంగక నిందించుదుర్భాషలు దలంచిమనస్తా
పంబు నొందు చుండుదు నని వెండియు. 88

మ. అవిత్తప్రవతధీసమాహితతపోవ్యాసంగు లై నట్టిభా
గవతశ్రేష్టుల కాత్మమూర్తి నిఖిలైశ్వరజ్యోతిమైఁ జూపి శ్లో
కవిశోకంబులు నిర్దహించి కమలారాకాంతుండు శాంతుండు మా
నవరూపం బగుదేహముక వదలి యంత్రతర్థానుఁ డయ్యెం జూమి. 89

సీ. మర్త్యవికాసైకమాన మై తనకును, విస్మయజనక మై శ వెలయునట్టి
యాత్మీయయోగమార్యాశక్తి జేపట్టి, చూపుచు నత్యంతస్సభగ మగుచు
భూషణంబులకును శ భూషణం బై వివేకముల కెల్లను బరశక్తావ్త యగుచు
సకలకల్యాణానంధాన మై సత్యమై, తేజరిల్లడునట్టిదవ్యమూర్తి
తే. తాన తనమూర్తి నిజతక్తిఁదగ ధరించి, యమతనూభవురాజసూర్యాధ్వరంబు
నందు నెవ్వనిశుభమూర్తి శ నర్థితోడ, నిండువేడుకఁ జూచి వర్ణించు చుండు.

1. 'అష్టమడఁగః లుగి పడఁగ' బ్రా. ప్ర. 2. 'దైయసద్భావంబునంజేసి' బ్రా. ప్ర.
3. 'లో, కవిలోకంబులు' బ్రా. ప్ర.

క. ప్రకటముగఁ గమలభవస్పృష్టికే గాఢణ మిమ్మహాత్ముఁడే యనఁచును ను
తుక్కులై తన్నూర్చిని దప్పక చూచిరి గాదె తత్సభాజను లెల్లన్. 91

వ. మఱియు శాంతోగ్రరూఁధరుం డైననర్వేశ్యుండు శాంతరూపుండు గావునఁ
బరకృతాపరాధనివీడ్యమానమానసుం డయ్యు¹ననుకంపాయత్తచిత్తుండై వర్తిం
చుపరాపరుండును బ్రకృతికార్యం బైనమహాత్మత్వరూపుండును జననరహి
తుం డయ్యును దారువులవలన ననలంబు దోచుచందంబున జననంబు నొందు
చుండు నట్టిసరోజనాభుని హాసరాసలీలానురాగాలలోకనప్రతిబింబమాన లైన
గోపశామినులు దన్ముర్ధిదర్శనానువక్తమనీషలం గలిగి వర్తించి రదియునుం
గాక. 92

చ. దివిజలకోర్కి దీర్చ వసుదేవునియింట జనించి కంసదా
నవుడు హరించు నన్నయమునం జని నందునియింట నుంటక్షణ
యవనజరాసుతాదులకు శ నాజి నెదుర్పడ లేక సజ్జన
స్తవ మధురాపురిక విడిచి శ దాఁగుటకు మదిఁ జింత నొందుదున్. 93

వ. అదియునుం గాక. 94

నీ. కడఁగి వెక్కిడుమలఁ గుడుచుచుఁ జిత్రమల్, గలఁగఁగ బంధనాశగారములను
వసరిన దేవకీవసుదేవులను డాయఁ, జనుదెంచి భక్తివంధవ మొనర్చి
తలిదండ్రులార యే శ గలుగంగ మీరలు, కంసుచే నలజిడి శ గ్రాగు చుండఁ
గడిదిశత్రునిఁ జంపఁగా లేక చూచుచు, నున్ననాతప్పుఁ బ్రసన్ను లగుచుఁ

తే. గావుం డని యానతిచ్చినదేవదేవు, నద్భుతావహమధురవాక్యములఁ దలఁచి
తలఁచినాది త్తమునఁబెద్దగలఁగుచుండఁ, బృథులపాతకభూమిభృద్భిదుర విదుర.

క. విమలమతిఁ దలఁప నెవ్వని, బామముడిమాత్రమున నఖిలభూదేవీభా
రము వాయు నట్టిహరిపద, కమలమరందంబుఁ గ్రోలుకొనునఁ డెవ్వఁడో. 96

క. మందప్రజ్ఞుడ నై గో, విందుని మురదైత్యహరుని శ విష్ణునఁ బరమా
నందుని నందతనూజుని, మందరధరుఁ జిత్తమందు శ మఱితునె యెందున్, 97

చ. అదియును గాక మీరు నృపు శ లందఱుఁ జూడఁగ ధర్మసూతి పెం
పొదవినరాజసూయసవనోత్సవమందును జన్మ మాదిగాఁ
బదపడి యె గ్గొనర్చుశిఖిపాలుఁడు యోగిజనంబు నిట్టి ద
ట్టి దని యెఱుంగ నోపనికకడిందిపదంబునఁ బొందెనే కదా. 98

చ. కురుస్వపండునందను లశకుంతిత కేళిఁ జమానమేతులై
యరిది రఁగోర్చి నెవ్వనిముఖాంబురుహామృత మాత్మలోచనో
త్కరముల, గోలి పార్థవిశిఖప్రకరక్షతపూతగాత్మలై
గురుతరమోక్షధామమునశకుం జని సౌఖ్యము నొందిరే తుదిన్. 99

- సీ. అట్టిసరోజాక్షుఁ ఁ దాద్యంతశూన్యండు, సుభంగండు శ్రైలోక్య సుందరుండు
గమనీయసాగరకన్యకాకుచకుంకు, మాంకితవిపులభాహంతరుండు
నకలదిక్పాలభాస్వత్కిరీటన్యస్త, పద్మరాగారుణాపాదపీఠఁ
డజఁ డనఁతుండు సమానాధికవిరహితుం, డిద్ధమూర్తిత్రయాధీశ్వరుండు
- తే. నైనహరి యగ్రసేనుని న నఖలరాజ్య, రుచిరసింహాసనమనఁ గూర్చుండఁబెట్టి
భృత్యభావంబునొంది సంప్రీతి నతని, పనుపు సేయుట కెపుడునామనముగొండు
- వ. అని వెండియు ని ట్లనియె ననఘ పరాత్పరుండును యోగీశ్వరేశ్వరుండును సగు
కృష్ణుండు భగవద్భక్తుండును బరమభాగవతోత్తముండును నైనయగ్రసేనుని
సేవించుట యాశ్చర్యంబు గాదు తన్నుహరియింపం దలంచి క.చంబుల విషంబు
ధరించి స్తన్యపానంబుసేయించిన దుష్టచేతన యైనవూతనకుం జన్నిచ్చి పెంచిన
యశోదాదేవికి నైన నందరానినిజపదంబుఁ గారుణ్యాయ త్తచిత్తుం డై యొసంగె
ననిన నిజపదధ్యానపరాయణు లగువారల ననుసరించి సేవించుట సెప్ప నేల
యనిన నుద్ధవునికి విదురుం డట్లనియె భక్తవత్సలుండును గారుణ్యజలనిధియ (నై
భాగవతజనల ననుగ్రహించు) పుండరీకాక్షుండు భాగవతసేవ సేసెం గ క నిజ
దాసలోకంబున కొసంగుపరమపదంబు నుగ్రకర్తులైనరాక్షసుల కెట్లా సంగ
నతైఱం గెఱింగింపు మనిన విదురునకు నుద్ధవుం డీ ట్లనియె. 101
- మ. దనుజానీక మనేకవారములు దోర్దర్శనంబు సంధిల్లఁగా
వినతానూనుభూభాధిరోహఁ డగునశ్వమ్మన్ సునాభాయ ధు
న్ననిలో మాక్కాని పోకు పోకు హరి దైత్యత్యారాతి యంచుం దదా
ననముం జూచుచుఁ గూలి మోక్షపదము నాప్రిపింతు రత్సున్నతిన్ 102
- క. ధీరజనోత్తమ నవసిత, సారసలోచనుండు గృష్ణగజననంబును ద
చ్చారి త్రము నెఱిగింతు ను, దారత సీవిపుడు విసుము న తద్విధ మెల్లన్. 103
- చ. ధరణిభరంబు వాపుటకుఁ న దామరసాసనుప్రార్థనా రమా
వరుఁ డలకంసబంధననివాసమునక వసుదేవదేవకి
వరులకు నుద్భవింప బలవంతుండు గంసుండు హింస సేయు న
న్వైపున నర్థరాత్రి సుతునిం గొని యవ్వసుజీవుఁ డిమ్ములన్. 104
- క. నందునిమందకుఁ జని త, త్సుందరితల్పమునఁ బరులు న సూడకయుండక
నందనుని నునిచి యానక, దుందుభిమరలంగ నేగెఁ న చొల్లి టిపురికిన్. 105
- క. హరి యేకాదశసంవ, త్వరములు నందవ్రజమునఁ న దను హరి యనియె
వ్వరు నెఱుంగ కుండ నాహల,ధరుతోఁ 1 గ్రీడించు చుండఁ న దద్దముఁబ్రీతిన్.
- క. గోపాలవరుల కైనను, నాపోవఁగ దననమంచికాకార మొగిం
జూపనిశ్రీపతి వేడుక, గోపాలురఁ గూడి కాచె న గోవత్సములన్. 107

- వ. అయ్యవసరంబునం గృష్ణుండు లీలావినోదంబులు దోడిగోపాలబాలురకుం
జూపం దలంచి. 108
- చ. వరయమునానదీసల్యవర్ధితసారథయు క్తపుష్పమే
దురమరందపాన పరితృప్తమధువ్రతయాథమాధవీ
కురవకకుందచందననికకుంజములందు ముయూరశారికా
పరభృతరాజకీరమృదుభావలభంగి జెలంగి పల్కుచున్. 109
- ఉ. శ్రీరమణీమనోవిభుండు శ సింహాకిశోరముఁబోలె లీలఁ గౌ
మారదశక్ రమావిమలమందిరముం బురుడించుగోతతిన్
వారక మేపుచుం దరశ్రవంశరవస్సుటమాధురీసుధా
సారముచేత గోపజన్యసంఘములక ముద మందఁ జేయుచున్. 110
- వ. మఱియును. 111
- మ. చిరకేళీరతి బాలకుల్ తృణములక శ సింహాదిరూపంబులం
గర మొప్పక విరచించి వాని మరలక శ ఖండించుచందంబునం
గరుణాతీతులఁ గామరూపు లగునక్కంసప్రయు క్తక్షపా
చరులం గృష్ణుండు సంగరస్థలములం శ బిక్కాడె లీలాగతిన్. 112
- చ. వరయమునానదీజలనిశవానమహారగవిస్తృతాస్యవి
స్ఫురితవిహసలప్రభలసోకునఁ గ్రాగినగోపగోధనో
త్కరముల నెల్లఁ గాచి భుజ్యగప్రవరుక వెడలంగఁ దోలి త
త్సరిదతులాంబుపానమున శ సంతస మందఁగఁ జేసె గోతతిన్. 113
- మ. దివిజాధీశుగుఱించి వానకొఱకై శ దీసింప నందాదివ
ల్లపు లేఁట ననూనసంపదల నుగ్ధలాసంబునం జేయును
త్సవముం గృష్ణుండు మాన్చి గోపగణముల్ శ సంప్రీతి నొందక శచీ
ధవుగర్వం బడఁపంగ నవ్యయముగాఁ శ దాఁ జేసె గోయాగమున్. 114
- చ. హరిహాయుఁ డంత రోషవివశావిలమానసుఁడై సరోరుహో
దరుమహిమం బెఱుంగక మ్రదం బడరంగ వలాహకాదిభీ
కరఘనపంక్తిఁ బంపిన నశఖండశిలామయభూరివర్షముల్
గురిసె ననూనగర్జనల శ గోకుల మాకుల మంది మ్రందఁగన్. 115
- ఉ. ఆ తఱి మంద గొందలము శ నందఁగ వల్లపు లెల్లఁ గృష్ణ శృ
ష్టేతివిభీతవాక్యములఁ శ జిందఱవందఱ లై కలంగుచుం
గాతరులై మముం గరుణఁ శ గావుము కావు మనాథనాథ ని
ర్ధూతకళంక భక్తపరిత్రోషణభూషణ పాపశోషణ. 116
- మ. అని యిట్లుంగి వివస్ను లై పలుకఁ గురయ్యాలించి కృష్ణుండు న

జ్జన పరిష్కాడు గోపగోపివహ ర్భక్తౌదత్తుఁడై దేవతా

జను లగ్గించె గరాంబుజాతమున సకచ్చత్రంబుగాఁ దాల్చె బో

రన గోవర్ధనశైలముం దటచరద్రమ్యామరీజాలమాన్.

117

వ. నెండియు.

118

సీ. శరదాగమూరంభకసంపూర్ణపూర్ణిమా, చంద్రసాంద్రాతపోజ్వలిత మగుచు
వెలయుబృందాటవీరవీధియం దొకనాఁడు, రాసకేళిమహోల్లాసుఁ డగుచు
రుచిరసాభాగ్యతాగుణ్యమనోరమ, స్ఫూర్తి జెన్నొందినకమూర్తి దనర
సలలితమఖచంద్రచంద్రిక గోపికా, నయనోత్పలమల కానంక మొడవ

తే. భవ్యచాతుర్యభంగి ద్విభంగి యగుచు, నబ్జనాభుండు సమ్మోదక మతిశయిల్ల
లీలఁ బూరించువరసురశ్రీనినాద, మర్రి వీలేర విని మోహితాత్మలగుచు. 119

చ. పతులు మఱిందులుక సుతులు క బావలు నత్తులు మామలుక సము
న్నతి వల దన్న మానక మకనంబునఁ గృష్ణపదాబ్జసేవనా
న్వితరతి గోపకామినులు క వే చనుడే గరుణాపయోధి శో
భితగతి రాసకేళి సలిపెం దరుణీనవపుష్పచావుఁడై.

120

ఉ. రాముఁడు దాను గూడి మధురాపురికిం జని యందు వైభవో
ద్దామన్వపానసంబున ముగ్ధంబున నున్నదురాత్ముఁ గంసుడు
ప్రామరశత్రుఁ డుంచి ముద క మారగఁ దల్లిని దండి నందిత
శ్రీమహితాత్ములై తనరఁ క జేసె సరోరుహనాభుఁ డున్నతిన్.

121

మ. నలు వొప్పంగ వడంగయు క్తమహితా, మ్నాయంబుఁ జేవమివి
ద్యలు సాందీపనిచే నెఱింగెఁ జెలు వొండక విన్నమాత్రంబులో
పలనే లోకగురుండు దాన తనకుక క భావింప నన్యుల్ గురు
లలరే లోకవిడంబనార్థ మగు లీలల్ గావె యప్పటికిన్.

122

ఉ. మించి ప్రభాసతీరమున క మృత్యువశంబునఁ బొంది పోయి యా
పంచజనోదరసుఁ డగు బాలకు దేశికునందనుం బ్రభో
దందితలీలఁ దెచ్చి గురుదక్షిణగా నతిభక్తియుక్తి న
ర్పించె గురుండు చిత్తమునఁ క బెం పెనలార మురారి వెండియున్.

123

సీ. ఘనుఁడు విదర్భేశుఁ క డన నొప్పభీష్మకు, వరసుతామణి నవరవారిజాక్షిఁ
బద్మాసమాన రూపస్త్రివిభాసితఁ, గమనీయభూషణఁ క గంబుకంఠిఁ
జతురస్వయంవరోత్సవసమాగతచైద్యసాల్వమాగధముఖ్యజనవరేణ్య
నికరసమావృతఁ క బ్రకటనచ్చారిత్ర, రుక్మిణి ససమానకరుక్మకాంతి

తే. నమరగుప్తామృతంబు విహంగవిభుఁడు, గొనినకైవడి మనుజేంద్రకోటిఁ దోలి

1. 'మాయాదిదైర్ఘ్యవి, ద్యలు' వ్రా. ప్ర. 2. 'మించిప్రభాసతీరజలమధ్యమునన్ మృతి
నొంది పోయి' వ్రా. ప్ర.

కమలనాభుండు నిజభుజాగర్వ మలర, దెచ్చి వలించె నతని నుత్తీంశవశమె.
చ. పరువడి భూరిస ప్తవృషభంబుల ముక్కుల గుట్ట దగ్బల
స్ఫురణ సహింప జాలక నృపుల్ దలపడ్డ జయించి నగ్నజి
ద్ధరణీపునందనా కికచతామరసాక్షి బ్రమోది యై స్వయం
వరిమునఁ బెండి యాడె గుణావంతుఁ డనంతుఁ డనంతశ్చ క్తిన్. 125

మ. ప్రతివీక్షయకారి నాఁ బరఁగి సక్రాజి త్తనూజాహృదీ
ప్రీతముం దీర్చు దలంచి నాకమునకుం శ బెంపారఁ గా నేటి వ
ర్ణితకౌర్మోన్నతిఁ బారిజాత విలకు శ స్త్రీలాగతిం దెచ్చు ను
ద్ధతి దేవేంద్రు జయించి కృష్ణుఁ డన నీతస్మాత్తుండే చూడఁగన్. 126

సీ. మానీశాఖలజగ్రన్మయదేహమునఁ బొల్పు, ధరణిదేవికిఁ బ్రియతనయుండెన
నరకదానవుని సునాభాఖ్యుఁ జె న్నొందు, ఘనచక్రధారావిఖండితోత్త
మాంగునిఁ జేయ న్యయవసీలలామంబు, వేడినఁ దత్పుత్రు శ విపులరాజ్య
పదమున నిల్చి లోపలిమందిరమునకుఁ, జేరఁగ నరకుండు శ సెఱులఁ బెట్టి
తే. నట్టికన్యలు నూఱుఁ బదాఱువేలు, నార్తబాంధవుఁ డైనపరదాతుఁడు నుచి
హర బాహుంబుధారాప్రవర్ష మొదవఁ, బంచశరబాణనిర్భిన్నభావ లగుచు.

చ. లలితతదీయసుందరవిలాసవిమోహిత లైసవారి నిం
పొలసివకోర్కి- దీర్చుటకు శ నొక్కముహూర్తమునకా వరించి క
న్యల లలితావరోధభవనంబుల నందఱ కన్నిరూపు లై
కలసి సుఖసితిం దనిపెఁ శ గాంతల భక్తినితాంతచి త్తలన్. 128

క. చతురతతో నం దొక్కొక,యతివకుఁ బదు రేసి సుతుల శ నాత్మసముల ను
న్నతభుజశక్తులఁ గాంచెను, వితతం బై క్షీర్తి దిశల శ వినుతికి నెక్కన్. 129

సీ. మధురాపురముఁ జతుర్విధభాషాములతో, నావరించినకాలయవనసాల్వ
మగధభూపాలాదిప్రమమజేంద్ర లోకంబు, సైన్యయుక్తము గాఁగ శ సంహరించి
తనబాహుశ్చక్తిఁ జిత్తముల నర్థించిన,భీమపార్శ్వలకు సురద్రామవిజయ
మొసఁగి తద్వైరుల శ నక్కడంగఁగఁ ద్రుంచి, బాణశంబరమరకపల్వలాది

తే. దనుజనాయకసేనావిరామములను, హలధరాదినమేతుఁ డై శ హతులఁ జేసి
1దంతవక్త్రాద్దిదైత్యులుదన్ను నెదుర, భండనములొనఁదుంచెదోర్బలము. మెఱిసి.

వ. వెండియుం గృష్ణుండు గౌరవపాండవభండనంబునకుం దోడ్పడి రాజన్య లన్యో
న్యమాత్సర్యోత్సాహసమేతు లై సైనికపాదఘట్టనంబుల ధరాచక్రంబు గంపింప
ననన్యసామాన్యంబు లయినశంఖశరీప్రముఖతూర్యఘోషంబులు నింగి మ్రొంగఁ
దురంగమరొఖానముద్ధూతధూళిపటలపరిచ్ఛన్న భానుమండలంబునుం గాఁ జను
దెంచి కురుక్షేత్రంబున మోహరించిన సుభయపక్షబలంబులం దునుమాడి నిఖల

రాజ్యవైభవమదోష్కత్తం డయ ననుయోధనుండు నిఖిలరాజసమక్షంబునఁ గర
శకనిదుఃశ్శాననాడులు దర్శంత్రంబున నిరంతరంబుఁ గుఁతినందనుల కెక్కు చేసిన
దోషంబునఁజేసిఁ నంగరంగంబున భీముగదాఘాతంబునం దొడలు విడిగి
పుడమిం బిగి గతాయశ్శ్రీవిభవుం డై యంశ సవరితోపచిత్తుండ నై చూచి
తిని గదా యవరిమితబాహుబలోత్సహు లై నభీష్మద్ద్రోణభీష్మాదునులచేత
నఖిలధరాధిపతులు నష్టాఢశాత్రోహిణీబలంబులతోడం దునివించితినింకను మత్స
మానబలు లయ నయదుపీరుల జయంప నెంతవారలకైనం దీరదు మధుపానమద
విఘ్నూర్ణి తతామఃపిల్ల చనులై వర్ణించు యాదవుల కన్యోన్యవైరంబులు గల్పించి
పోరించి యితరేతరకరాఘాతంబుల హతు లై తన్నుఁ గలసినం గాని భూభారం
బుడుగ దని చిత్తంబునం దలంచి యంతధర్మిం నందుచే నిస్సపత్నంబగురాజ్యంబు
పూజ్యంబుగాఁ జేయించుచు మర్త్యులకుం గర్తవ్యంబు లైనధర్మపథంబులు
నూపుచు బంధుపుత్రులనెల్లఁ బరితోషంబునొందించుచుం దత్పరోక్షంబున వారి
వంశం బుద్ధరింపం దలంచి యభిమన్యునివలనియు త్తరాగర్భంబు నిలిపి గురు
తనయస్య కృపహితబ హృత్ప్రపాతంబునం దదర్శదశనంబు గాకుండ నర్భకుని
రక్షించి నిజపదారవిందసేవారతుం డైనధర్మసుతుచే గీర్తిప్రతాపంబులు నివ్వ
టిలం దురంగమేధంబులు మూఁడు సేయించి వెండియు. 181

సీ. వల నొప్పు తాకికనైదికమాగ్నిముల్, నడపుచు ద్వారకానగరమందు
నవిదితాత్మీయమాయాప్రభావమున ని,స్సంగుఁ డై యండి సంగసారిపగిదిఁ
జెంది కామంబులఁచేతి విమోహితం, డైసుఖించుచు ముదితాత్మక డగుచు
నంచితస్త్విగ్ధస్త్రితావలోకమల సు,ధాపరిపూర్ణ సల్లాపములను

తే. శ్రీనికేతన మైనశరీరమునను, బాండునందనయద కలఁసకరములను
లీలఁగారుగ్య మొలయఁబోలించుచుండె,నార్ధతౌచణుండు నారాయణుండు.

సీ. సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్ర చంద్రిక నొప్పు, రమణీయశారద్యరాత్నలందు
సలలితకాంచన స్తంభసౌధోపరి, చంద్ర కాంతోపలస్థలములందు
మహితక రేణుకామధ్యదిగ్గజముల, గతిని సౌదామిన్రీతలనడిమి
నీలమేఘంబులశ్రీల ముక్తానయ, కస్త్మిగ్ధసీలరత్నములభాతి

తే. సతతయావనసుంసరీయతవిహారు, డగుచు సతు లెంద జందజ కన్మిరూప
ములను గ్రీడించె బెక్కబ్బములు సెలంగి,నందనందనుఁ డభినవానందలీల. 188

వ. అంత నొక్కనాడు. 184

చ. మునివరు లేగుదేర యదుభోజవరేణ్యులు గూడి ముట్టఁ బ
ల్కినఁ గన లొంది వారు దమ్యకించి శపించినఁ గొన్నిమాసముల్
చనునడ దైవయోగమున క బాతరఁ బో సమకట్టి వేడుకల్

- మనములఁ దొంగలించఁ గరిగఁ మ్ నిజయాసము లెక్కి యాదవుల్. 135
- ఉ. కోరి ప్రభాసతీర్థమునకుం జని తన్నదిఁ గ్రుంకి నిర్మలా
దారత నందు దేవమునితర్పణముల్ పితృతర్పణంబులుగ్
వారనిభక్తి జేసి నవరవత్సలతోఁ బాలుపారుగోవులగ్
భూరిసదక్షిణాకముగ శ్ర భూసురికోటికి సచ్చె వెండియన్. 136
- క. అజినపట రత్నకంఠ, రజత మహారజత తిల ధరరావరికన్యా
గ జ తురగ రథమ లను సద్విజయోటికి నిచ్చెఁ బెంపు కి దీపింపంగన్. 137
- వ. ఇట్లు సఖలంబు లయి సభాదానంబు మొదలుగాఁ గెదానంబు లనూనంబులుగా
భగవదర్పణబుద్ధి జేసి యనంతంబు. 138
- తే. ఎసఁగుమోదంబు సంద్ధి శ్ర నిష్ఠమైన, రసికమృదులాన్న మర్ధి భారణలు సేసి
మంజులా సవరసపానశ్రమత్తులగుచు, గడఁగియన్యోన్యహాస్యవాక్యములఁగలగి. 139
- వ. ఇట్లు దమలోన మది రాపానమదవిఘ్నూరితతామ్రలోచను లయి మత్సరంబుల
నొండొరులం బొడిచి సమస్తయాదవులును వేణుజాతానలంబునఁదద్వంశపరం
పరలు దహనంబు నొందుచందంబున బాలిసి రది యంతయుం గనుంగొని
శ్రీకృష్ణుం డప్పడు. 140
- క. చతురతతో నిజమాయాగతిఁ జూచి లసద్విలోలకల్లోలసమం
చితవిమలకమలసార, స్వతజలముల విహితవిధులు శ్ర సలిపినవాడై. 141
- క. ఒకవృక్షమూలతలమున, నకలంకగుణాభిరాముఁ శ్ర డాసీనుం డై
యకుటిలమతి బదరీపన, మునకును బొమ్మనుచు మొఱఁగిపోయిన నేనున్. 142
- క. క్రమమున నిజకలసంహారము సేయఁ గడంగు పెఱిఁగి శ్ర రమణీయశ్రీ
రమణుచరణాబ్జయగవిర, హమ నకు మది నోర్వలేక శ్ర యనుగమనుడ నై. 143
- క. వారి సరయుచు జని చని యొక, తరుమూలతలంబుందుఁ శ్ర దసదేహరుచుల్
వరఁగఁగనున్నమహాత్మునిఁ, బరునిఁ బ్రసన్నార్తిహరుని శ్ర భక్తవిధేయన్. 144
- వ. మణియును. 145
- సీ. అస్మత్ప్రియస్వామి శ్ర నచ్యుతుఁ బరస త్వ, గుణగరిష్ఠుని రజోగుణవిహీను
సురుచిరద్వారకాశ్రపురసమాశ్రయు ననా, శ్రయు నీలనీరద్రక్వామవర్ణు
దళదరవిందసుందరపత్రనేత్రు ల, క్షీయతుఁ బితృకారణేయవాసు
విలసితవామాంకశ్రవిన్య స్థదక్షిణ, చరణారవిందు శ్రశ్వత్ప్రకాశు
- తే. ఘనచతుర్బాహు సుందరారకారు ధీరుఁ, జెన్నుగలలేతరావిపై వెన్నుమోపి
యున్నవీరాసనాసీను శ్ర నన్నుఁ గన్న, తం ద్రినానందపరిపూర్ణు శ్ర దనుజహరుని.
- మత్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాబ్ధి దాటఁగఁ శ్ర గంటి నాశ్రితరక్షకుం .
గంటి యోగిజనంబుడందముఁ శ్ర గంటిఁ జాట్టముఁ గంటి ము

క్కంటికిం గన రానియెక్కటిఁ గంటిఁ దామరికంటిఁ జే
కొంటి ముక్తినిధానమం దలగ్గొంటి సౌఖ్యము లండఁగన్.

147

వ. అయ్యవసరంబునం బరమభాగవతోత్తమండును మునిజనసత్తమండును ద్వై
పాయనసఖుండును బరమతపోధనుండును సమశూన్యండును సఖిలజనమాన్యం
డును బుధజనవిధేయండును నగుమైత్రేయండు దీర్ఘాచరణంబు సేయుచుం జని
చని.

148

మ. కనియెం దాపసవుంగవుం డఖిలోకఖ్యాతపరిష్కృ శో
భనభాస్వత్పరిపూర్ణయావనకళాభ్రాజిష్ణు యోగీంద్రహృ
ద్వనజాతైకచరిష్ణుఁ గౌస్తుభమభోద్యద్భూషణాలంకరి
ష్ణు నిఁచి హితజిష్ణు విష్ణుఁ బ్రభవిష్ణుం గృష్ణు రోచిష్ణునిన్.

149

క. తడనంతరంబ హరిఁ దన,హృదయాంభోరుమాము ముకుళితేంద్రణముల స
మ్మదమ నఁ జూచుచునానత,వదనుండై యుండె ముదమునవలంక ననఘా.

వ. అంత గగ్గట నేతెంచి యన్నమైత్రేయండు వినుచు నుండ దరహాసచంద్రికా
సుందరవననారవిందుండును నానందసుధానివ్యందకందశితహృదయుండును భ
క్తానురక్తదయాసక్తవిలోకనుండును నగుపుండరీకాక్షుండు నన్ను నిరీక్షించి
యిట్లని యానతిచ్చెఁ బూర్వభవంబున వసుబ్రహ్మలు సేయున త్రయోగంబున
ననువై భవదీయహృదయంబుననితరపదార్థంబులు గోరకమనీయపాదారవింద
సేవం గాఁక్షించితివి గావునం దన్నివిత్తంబున నేను నీహృదయంబున వసి
యించి నమస్తంబును గను చుందును నాత్మారామండ నై న నన్ను నెవ్వఁని
నదనద్వివేక లై యెఱుంగం జాలరు వారలకు నేను నగోచరుండ నై యుండుదు
మతపరిగ్రహంబు గలనీకు నీజన్మంబు కాని పునర్భవంబు నొంద కుండుటకు
భవదీయపూర్వజ న్నకృతసుకృతవిశేషఫలంబుకతన నియ్యాశ్రమంబున మత్సా
దారవిందసందర్శనంబు గలిగె నదియుం గాక పద్మకల్పంబునందు వన్నాళి
పద్మమధ్యనివృణ్ణం డయినపద్మసంభవునకు (జన్మమరణాదిసంస్కృతినివర్తకంబును
నవిరితానశ్వరిసౌఖ్యప్రవర్తకంబునగు) మున్మహాత్మ్యంబుఁ దెలియఁజేయునట్టి
దివ్యజ్ఞానంబు నీకు నెఱంగింతు నని యన్యుహనీయతేజోఽధి యానతిచ్చిననుధా
నమానసరసాలాపంబులు గర్భకలాపంబులై మనస్తాపంబులం బాపినరోమాంచ
కంఠకీతశరీరుండను నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుండను బరితోషసాగరాంత
ర్నిమగ్నమానసుండను నయి యంజలిపుటంబు నిటలతటంబున ఘటియించి
యిట్లంటి.

151

క. పురుషోత్తమ నీపదసర,సిరుహభ్యానామృతాభిక్షకస్ఫురణం
గర మొప్పిననాచి త్తమి,తరవస్తువులందు వాంఛఁ దగులు నెయెందున్.

152

- చ. జననము లేనినీవు భవనంగతి నొందుట కేమికారణం
బనియును గాలసంహరుడ १ వై జగముల్ విలయించునీవు పా
యనిరిపుభీతి కై సరిదుడదంచితదుర్గము నాశ్రయించు పె
ట్లనియును దేవ నామనమునందుఁ దలంతు సరోజలోచనా. 153
- వ. అదియునుం గాక. 154
- క. శ్రీరమణేశ్వర నీ వా,త్పారాముడ వయ్యు లీలః १ దరుణీకోటిం
గోరి రమించితి వనియును, వారక యేఁ దలంతు భ క్తవత్సల కృష్ణా. 155
- క. పరతత్వజ్ఞుల గరుణా,కర నిను సంసారి వనుమః १ గడఁక దలంపక
అరిసి ననుఁ గాచు పెల్లను, గర మరుదు తలంచి చూడఁ १ గమలాధీశా. 156
- వ. దేవా నీ వఖండితవిజ్ఞాననిర్మలాంతఃకరణుండ వయ్యుచు ముగ్ధభావంబునఁ బ్రమ
త్తునిచందంబున విమోహితై వడింబ్రవ ర్తించుచు నెందేని నొడిఁగి యుండుటం
దలంచి నాడెందంబు గుండు చుండు నరవిందలోచన పురందరవందిత ముకుంద
యిందిరాసుందరీరమణ సరస్వతీరమణునకుం గరుణించి యానతిచ్చినసుజ్ఞానంబు
ధరించుకై గాకుం గల దేనిఁ గృపసేయుము భవదీయశాసనంబు ధరియించి భూరి
సంసార పారావారోత్తరణంబు సేయుదు నని విన్నవించి బహుభంగులం బ్రస్తు
తించిన భగవంతుండును బ్రపన్నపారిజాతంబును నైనకృష్ణుండు పరతత్వనిర్ణ
యంబు నెఱింగించిన. 157
- క. సరసిజలోచనకరుణా, పరిలబ్ధజ్ఞానకలితభ్రావుడ నగుటం
బరతత్వవేది నై త,చ్చరణసరోదముల కెరఁగి १ సమృతితోడన్. 158
- క. హరిపదజలరుహవిరహా,తురతక దుర్దాంతమఃఖత్రోయధిఁ గడవక
వెర వేది తిరుగ వలసెను, సరసిజభవకల్పచిలయస్సమయము²దాకన్. 159
- వ. ఇట్లు దిరుగుచు. 160
- మ. నరనారాయణతాపసాశ్రమపదాన్నత్యంబునం బొల్పుభా
సురమందార రసాల సాల వకు శాశో కామ పున్నాగ కే
సర జంబీర కదంబ నింబ కుట జాశ్వత స్ఫురన్మల్లికా
కరవీరక్షీతిజాభిరామ బదరీకాంతార సేవారతిన్. 161
- క. చను చున్నవాడ నని ప,ల్కి-నపలుకుల కులిక కళవ్రళించుచు విదురుం
డనుపమశోకార్ణవమున, మునిగియు నిజయోగస త్త్వమునఁ దరియించెన్. 162
- వ. ఇట్లు విదురుండు శోకపాపకునిం దనవివేకజలంబుల నార్చి యుద్ధవుని కి ట్లనియె.
- మ. అనఘా యుద్ధవ నీకుఁ గృష్ణుఁ డనురేంద్రారాతి మన్నించి చె
ప్పినయభ్యాత్మరహస్యతత్త్వవిమలాభిజ్ఞానసారంబు బో
రన నన్నుం గరుణించి చెప్పినఁ గృతార్థత్వంబునం బొందెదన్

- విను పుణ్యాత్ములు శిష్యసంఘముల నుర్విం బ్రోవరే వెండియున్. 164
- క. భగవద్భక్తులు సుజనులు, దగ వెఱిగి పరోపకారకృతార్థవివేకగర్వితులై చరింతురు, జగతిం బొగ డొంది వృష్టిస త్తమ యెందున్. 165
- క. అనవుడు నుద్ధవుఁ డవ్విదు,రున కి ట్లను ననఘ మునివరరుఁడు సాక్షాద్విష్ణునిభుం డగుమైత్రేయుఁడు, దనమనమున మనుజగతి వరదలఁ దలచి తగన్. 166
- క. హరి మురళేదిఁ బరాపరుఁ, గరుణాకరుఁ దలఁచునట్టిఘనుఁ డమ్మునికుం జరుకడ కేగిన నాతఁడు, గర మర్థిం దెలుపు సాత్త్వికజ్ఞానంబున్. 167
- వ. అని యుద్ధవుండు విదురుం గూడఁ జని చని. 168
- ఉ. ముందటఁ గాంచె నంత బుధఃకముఖ్యుఁడు హల్లకపుల్లపద్మనిష్ఠుండమరందపానవిలసన్నదభృంగఁ జల త్తరంగ మాకందలవంగలుంగలత్రీకాచయసంగ సురాంగనాశ్రితా నందితపుణ్యసంగ యమునక భవభంగ శుభాంగ నర్మిలిన్. 169
- క. కని డాయ నేఁగి మోదం,బునఁ దత్సరిదమలపులిసభూములఁ దగ నా దినశేషము ¹నివసించెను, వనజోదరపాదపద్మవశమానసుఁ డై. 170
- క. మఱునాఁడు రేపకడ భా,సురపుణ్యుఁడు ఘనుఁడు మధునిశ్ఛూదనచరణ స్మరణ క్రిడాకలితుఁడు, దరియించెం గలుషహనశ్చిదమునక యమునన్. 171
- వ. ఇట్లు యమునానది ను త్తరించి యుద్ధవుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె ననిన విని రాజేంద్రుండు యోగీంద్రున కి ట్లనియె. 172
- క. శౌరియు నతిరథవరులు మ,హారథసమరథులు యదుబలలాభిపు లెల్లం జూరి మృతిఁ బొంద నుద్ధవుఁ, డేటికి బ్రదికెనాకు న నెఱిగింపు తగన్. 173
- సీ. నావుడు రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుఁ, డి ట్లను మున్ను లోకేశుచేత సంప్రార్థితుం డైన న జలరుహనాభుండు, వసుమతిపై యదురవంశమందు నుదయించి తనుఁదాన న మదిలోనఁ జింతించి, తెలివొంది యాశ్మీయకులనినాశ మొనరించి తాను బంధచోపనిష్యాయ, మగుదివ్యదేహాబుసందుఁ జెందఁ తే. దలచి విజ్ఞానత త్త్వంబు న ధరణిమీఁదఁ, దాల్చి జనకోటి కెఱిగింపఁదగినధీరు డుద్ధవుఁడుదక్క- నితరులేనోపరితఁడు,నిర్జితేంద్రియుఁ డాత్మసన్నిభుఁ డటంచు. 174
- క. ఓతిపై నిలిపినకతమున, నతనికి మృతి దొరక దయ్యె న నవనిక రమా పతిమభిమానము గలిగిన, యతిపుణ్యుఁడు సనియె బదరికాశ్రమమునకున్. 175
- వ. అంత. 176
- క. ఉద్ధవుఁ డరిగినపిదప స,మిద్ధపరిజ్ఞాను సుజనహేతు మైత్రేయుఁ వృద్ధజనసేవ్యుఁ దాపన, వృద్ధశ్రవుఁ జూడఁ గోరి న విదురుఁడు గడఁకన్. 177

1. నివసించి...మానగులె. 2. దమునశ్చబ్రము సాంతము గాన 'దమునసన్' అని యుండఁ జగు. అయినను వ్రాతప్రకారము 'దమునసన్' అనియే కానినించుకొన్నది.

వ. యమునానది దాటి కలిపయ ప్రయాణంబులఁ బుణ్యనదులను హరిక్షేత్రంబు
లనుదర్శించుచు నతిత్వరితగమనంబున. 178

క. చని చని ముండటఁ గనుఁగొనె, ఘనపాపతమఃపతంగఁ శగరుణాపాంగం
గనదుత్తంగతరంగఁ, జనవరిసుతబహుశఃపుణ్యసంగఁ గంగన్. 179

క. అందు సరివిందసౌరభ, నందితపనిమానధూతశనటనూర్మిపరి
స్పందితకందళశీకర, సందోహాలసత్ప్రవాహజలమజ్జనుఁ డై. 180

సీ. ఘనసారరుచివాలుకాసముఁడంచిత, సైకతవేదికాస్థలమునందు
యమనియమాదియోగంగక్రియానిష్ఠఁ, బూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
హరిపాదసరసీరుహస్య స్తచిత్తుఁ డై, బాహ్యేంద్రియవ్యాప్తి శబాఱు దోలి
సకలవిద్యజ్ఞు శస్త్రవనీయ సమచితా, చారవ్రతోపవాసములఁ గ్రున్పి
తే. యన్నపుణ్యాత్ము విగతవశ్యయోవికారు, వినతసంచారు భుననవావనవిహారు
యోగిజనగేయునత్తర్తిభాగధేయు, శ్రితివిధేయు నమేయు మైత్రేయుఁగాంచె.

... విదురమైత్రేయసంవాదము. ...

వ. ఇట్లుగనుంగొని యమ్మునీంద్రుని పాదంబులకుం బ్రణమిల్లి ముకుళితహస్తంఢై
యిట్లనియె మునీంద్రా లోకంబున సకలజనంబులు మనంబులఘనంబులగుసౌఖ్యం
బులందందలంది తత్ఫలప్రాప్తి హేతువులైన కర్మంబు లాచరించి డైవోపహా
తులై తత్కర్మంబులచేత నిష్ఫలారంభు లగుదురు కర్మంబులు బంధకంబులును
దుఃఖహేతువులును గాని సౌఖ్యదాయకంబులై పాపనిష్కృతిఁ జేయనోప వది
యట్లుండె భూరిదుఃఖానుసారం బైనసంసారచక్రంబునందుఁ బరిభ్రమించుచుం
గామవిమోహితులై పూర్వకర్మానుగతంబులైన శరీరంబులు దాల్చుచుం
జచ్చుచు మరలం బుట్టుచు నంతకాలంబునకుం బాపనిష్కృతిఁగానకమాతృ
యావవనకుతారులై జన్మియిని వర్తించుమూఢాత్ములం బశుస్థాయులరక్షించు
కొఱకుఁ గాదె నారాయణపరాయణులైన మీవంటిపుణ్యాత్ములు లోకంబునం
జరియించుట యదియునుం గాక. 182

మ. అవివేకానుగతస్వకార్యజలవేలాకీర్ణ మై మిత్రబం
ధు వధూ పుత్ర జలగ్రహోగ్రయత మై శదుర్దంత మైనట్టిదు
ర్భవపాథోధిఁ దరించువారె హరిసంబంధక్రియాలోభా
గవతానుగ్రహనావ లేనియధముల శగరుణ్యసంధాయకా. 183

క. మునినాథచంద్ర, ననుఁ గై, కొని కాచుతలంపు బుద్ధిఁ గూడినయేనిక
వినుమ మదీప్వీత మది నా, చనవునఁ గావంపవయ్య శ సజ్జనతిలకా. 184

వ. అని వెండియు విదురుండు మైత్రేయుం జూచి మునీంద్రా ¹త్రిగుణాత్మకమాయా
నియంత యగుభగవంతుండు స్వతంత్రుం డయ్యు నవతరించె యేదేయవతారం

1. 'పురుషాధీశ్వరుం డై నభగవంతుండు.' బ్రాహ్మ.

బుల నేయేకర్మంబు లాచరించె నదియు నిష్క్రియం డగునీశుండు మొదలం
బ్రహ్మచంబు నేవిధంబునం గల్పించి యేరీతిం బాలించె (మఱియు నీవిశ్వంబు)
నాత్మీయమృదయాకాశగతముం జేసి నివృత్తవృత్తి యగుచు యోగమాయ
యందెల్లువనియించె బ్రహ్మాండంబునందు నేలీలన ర్తించె నందు బ్రహ్మాదిరూపం
బులం బొంది బహుప్రకారంబుల నెల్లువ్విడించె భూసురగోసురాదులఁ బరి
రక్షించుటకై మత్స్యద్యనతారంబులు ధరియించి యేయేప్రయోజనంబులం
దీర్చెఁ బయోరుహగర్భాండకటాహంగిర్గతంబు లై లోకపాలనహితంబు లైన
లోకంబులను లోకాలోకపర్వతంబులను బహిర్భాగంబులను నేయే తత్త్వభేదం
బులను నెత్తెఱంగునం బుట్టించె నందుఁ (బ్రదీపితం బగు)జీవకోటియెవ్వనింగొల్పి
బ్రదుకు జనులకఁ గర్మనామరూపభేదంబులెట్లు నిర్దేశించె నింతయు సవిస్తరం
బుగా వివరింపు ముత్తమశ్లోకమాతీమండనంబునయోగీశ్వరేశ్వరుండును నైన
పుండరీకాక్షునిచరిత్ర శ్రవణంబునంగాని (జన్మమరణాదిసకలదుఃఖాకరంబులును
దుష్కర్మపాప్తంబులును నగు) భవబంధంబులు దెగ వని వెండియు నిట్లనియె.

తరలము. సతతముఁ సరసిరుహోదరసత్కథామృతపూరముఁ

శ్రుతిపుటాంజలిచేత నిమ్మల శ్ర జఱ్ఱియుం దనివోడు భా

రతకథామిష మూని విష్ణుఁ బరరాశరప్రియనూతి స

స్మృతి నుతించినచోట సస్మనిగనాథ నామది నుబ్బదున్.

186

క. ఇతరకథావర్ణనములఁ నతిహేయత నొందెఁ జిత్త శ్రమనఘాత్మర మా

పతిచరితామృతరతి సంస్మృతివేదన లెల్లఁ బాయఁ శ్ర జేయు మునీంద్రా.

187

తే. భూరివిజ్ఞాననిధు లగునారదాది, నిర్మలాత్మల కయిన వర్ణింప రాని

హరికథామృతసానంబునందు విసివి, యెల్ల ననువాఁడపో వెత్తిగొల్ల డనఘ.

వ, అదియునుం గాక.

189

నీ. అరవిందనాభునియపరావతార మై, జననమందినపరాశరసతుండు

చతురవర్ణాశ్రమోచారధర్మములును, తవణింప లోకవిడంబనములు

నగుగ్రామ్యకథలు వె శ్రక్కర్థిఁ గల్పించుచు, హరికథావర్ణన శ్రమందులోన

నించుకించుక గాని శ్రయేర్పడఁ జెప్పమి, నంచితవిజ్ఞాన శ్రమాత్మ నిలువ

తే. కున్నఁ జింతించి మఱి నారదోపదిష్టుఁడగుచు హరికీర్తనామృతశ్రమాత్మగ్రోలి

విమలసుజ్ఞాననిధి యన శ్రవినుతికెక్కి, ధన్యుడయ్యెనులోకైకకమాన్యుడగుచు.

వ. కావున.

191

క. సరసిరుహోదరుమంగళ, చరితామృత మాత్మఁ గ్రోలురజనుఁ డితరకథా

1. 'సృష్టిపూర్వంబునఁ బ్రహ్మచంబు' వ్రా. ప్ర. 2. 'యైనయోగమాయ' వ్రాతప్రతులు.
3. 'నైనలోకాంతరంబులను లోకాలోకపర్వతంబులను లోకపాలకుల విశ్వంబును నెత్తెఱంగునఁ
బుట్టించె' వ్రాతప్రతులు. 4. జాతకర్మనామ, 5. మహిమోష్ఠవర్ణాశ్రమోచారధర్మముల్. అ.ప్ర.

- గరళముఁ గ్రోలునె హరిసం, స్మరణము జీవులకు నఖిలసౌఖ్యద మనఘా. 192
- క. శ్రీవనితాధిపనామక, ధావిముఖుల కిహముఁ బరము శ్ర దవ్వై పిదపం
బోవుదురు నరకమునకున్, వావిరి నే వారిఁ జూచి శ్ర వగతు మునీంద్రా. 193
- క. ఏనరుడే నొకనినిషం, బైన వృథావాదగతిని శ్ర హరిపదకమల
ధ్యానానందుఁడు గాఁడే, నానరునకు నాయు వల్పు శ్ర మగు మునినాథా. 194
- చ. మృదుగతిఁ బువ్వుఁడేనియ రశమించుచుఁ బాసము సేయఁ బొలుప
ట్పదవిభుపోల్కి నార్తజనశబాంధవు విశ్వభవస్థితివ్యయా
స్పదమహితావతాఁడగుశంకరుహోదరునిత్యమంగళ
ప్రదగుణకీర్తనామృతముఁ శ్ర బాయక ¹గ్రోలడఁ జెప్పవే దయన్. 195
- క. అని విడురుఁడు మైత్రేయుం, డనుమునినాయకుని నడిగె శ్ర నని వేదవ్యా
సునితనయుం డభిమన్యుని, తనయునకుం జెప్పి మఱియుఁ శ్ర దగ ని ట్లనియెన్. 196
- వ. ఇట్లు విడురుండు మైత్రేయు నడిగిన నతం డతనిం గని యతిమృదుమధురవచన
రచనం డై యి ట్లనియె నఁఘా కృష్ణకథాశ్ర వణతత్పరుండ వై నీవు న న్నడి
గితివి గావున భద్రం బయ్యె నీవు భగవద్భక్తుండవు గావున హరికథాసక్తుండ
వగుట విదిత్రంబు గా దదియును గాక మాండవ్యశాపంబున సాత్యవతేయు
వలన (భ్రాతృక్షేత్రంబున) శూద్రయోనిం బుట్టినట్టి (ప్రజాసంయమనుండ వగు)
ధర్ముండవు పరమజ్ఞానసంపన్నుండవు నారాయణునకుం బ్రియతముండవుగావునఁ
గృష్ణుండు నిర్యాణకాలంబునం దనసన్నిధికిం జనిననన్ను డాయం జీరి విజ్ఞానం
బెల్ల నుపదేశించి నీకు నెఱిగింపు మని యానతిచ్చుటంజేసి యవశ్యంబును
నీకు నెఱిగింతు దత్తావధానుంక వై వినుము. 197
- క. వనజాక్షయోగమాయా, జనితం బగువిశ్వజననసంస్థానవినా
శనముల తేజః గెఱిగించుచు, ననఘా విష్ణునిమహత్వ శ్ర మభివర్ణింతున్. 198
- నీ. సకలజీవుల కెల్లఁ శ్ర బ్రకటదేహము నాత్మ, నాఘాదుఁ బరుఁడు నానావిధైక
మత్యుపలక్షణమహితుండు నగుభగ, వంతుండు సృష్టిపూర్వంబునందు
నాత్మీయమాయ లయంబు నొందిన విశ్వ, గర్భుండై తాన యెక్కటి వెలుంగు
పరమాత్ముఁ డభవు డుశపద్రష్ట యమ్యువ, స్వంతరపరిశూన్యఁ శ్ర డగుటఁజేసి
- తే. ద్రష్ట గాకుండు మాయాప్రభావశక్తి, నశులదిచ్చక్తిగలవాఁడునగుచుఁదన్ను
తేనివానిఁగఁ జిత్తంబుఁలోనఁ దలఁచి, ద్రష్ట యగుఁ దనభువననిర్మాణవాంఛ.
- తే. బుద్ధిఁ దోఁచిన నమృహాపురుషువరుఁడు, గార్యకారణరూప మై శ్ర ఘనత కెక్కి
భూరిమాయాభిధానవిగ్రహురీతశక్తి, విచుతి కెక్కినయట్టియగ్రవిద్యయందు. 200
- క. పురుషాకృతి నాత్మాంశ, స్మరణము గలశక్తి నిలిపి శ్ర పురుషోత్తముఁ డీ
శ్వరుఁ డభవుం డజుఁడు నివో, దరసంస్థితవిశ్వ మపుడు శ్ర దగఁ బుట్టించెన్. 201

సీ. ధృతిఃబూసికాలచోదితము సవ్యక్తంబు, బ్రకృతియు సనుపేశ్యబరగుమాయ
వలన మహత్తత్త్వ మెలమిఁ బుట్టించె మా, యాంశకాలాదిగుణాత్మకంబు
నైనమహత్తత్త్వ ముచ్యుతదృగ్గోచర మగుచు విశ్వనిర్మాణవాంఛ
నందుటఁ జేసి రూపాంతరంబునఁ బొంది, నట్టిమహత్తత్త్వముందు నోలిఁ

తే. గార్యకారణకర్తృత్వకత్వమైన, మహితభూతేంద్రియకమనోమయ మనంగఁ
దగునహంకారతత్త్వముకత్వన్నమయ్యె, గోరిన త్వరజ స్థమోగుణకమగుచు,

వ. వెండియు రూపాంతరంబులం బొందు చున్నసాత్త్వికాహంకారంబువలన మనం
బును నైకారిక కార్యభూతంబు లైనదేవతాగుణంబులును సంభవించె నింద్రియా
ధిస్తాతలైనవాసవలన శబ్దంబు పూర్వంబునఁ బ్రకాశంబగుటంజేసి జ్ఞానేంద్రియం
బులును త్వక్ష్ణత్వశ్శోత్ర జిహ్వఘ్రాణంబులును గర్భేంద్రియంబులునువాక్సా
ణిపాదపాయాపస్థములును దేజసాహంకారంబును నుత్పన్నంబు లయ్యెఁదామ
సాహంకారంబువలనశబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లుదయించె నందు శబ్దంబు నిజ
గుణం బునుశబ్దంబువలన నాకాశంబుఁ బుట్టించె గగనంబు ¹గాలమాయాంశ
యోగంబునం బుండరీకాక్షునిరీక్షణంబునస్పర్శతన్మాత్రంబువలన వాయువుగలి
గించెఁ బవనుండు సభోబలంబున రూపతన్మాత్రంబువలన లోకలోచనంబైన
తేజంబు నుత్పాదించెఁ దేజంబు గాల²మాయాంశయోగంబున నుత్పన్నశోకుని
విలోకనంబునఁ బవనానయుక్తం బగుచు రసతన్మాత్రంబువలన నంబువులం
బుట్టించె సలిలంబు గాల³మాయాంశయోగంబునం బరమేశ్వరానుగ్రహంబు
గలిగి తేజోయుక్తం బైనగంధగుణంబువలనఁ బృథివి గలిగించె నందు గగనంబు
నకు శబ్దంబును వాయువునకు శబ్దస్పర్శంబులును దేజంబునకు శబ్దస్పర్శరూపంబు
లును సలిలంబునకు శబ్దస్పర్శరూపరసంబులును పృథివికి శబ్దస్పర్శరూపరస
గంధంబులును గుణంబులైయుండుఁగాల⁴మాయాంశలింగంబులు గలిగి మహదా
ద్యభిమానంబులు నొందినదేవతలు విష్ణుకళాకలితు లగుదు రట్టిమహదాది
తత్త్వంబు లైక్యంబు సాలమిం బ్రపంచంబులు గల్పింప సమర్థంబులు గాక
కృతాంజలు లై యోగీశ్వరేశ్వరుం డైననారాయణుని ట్లని స్తుతియించె. 208

దండకము. శ్రీనాథ నాథా జగన్నాథ సమైకరత్నవిపక్షమాభృత్సహస్రాక్ష
సీరేజపత్రేక్షణ దేవదేవాభవద్దాసవర్గోపతాపంబులం బాపగానోపుదివ్యాతప
త్రంబు నా బొల్చుయుష్మత్పదాంభోజమూలంబు పుణ్యాలవాలంబుగాఁ బొంది
యోగీంద్రులుద్దామసంసారతాపంబులం బోవఁగా మీఁటి వర్తింతు రోతంధ్రీ
యాశా సమస్తాఘసిర్ణాశ యూవిశ్వమం డెల్లజీవుల్ భవోదగ్రదుర్వారతాపత్ర
యాభీలదావాగ్నిచేఁ గ్రాచిదుఃఖాభిలోఁ దోచి యేకరమ్యము ధర్మముబొందఁ

గా లేక సంకరచక్రంబునందుం బరిభ్రామ్యమాణాత్మలై యుందు రమూఢ
చేతస్కులం జెప్పఁగా నేల యోదేవ విజ్ఞానదీపాంకురం బైనమీపాదపంకేదహ
చ్ఛాయఁ బ్రాపింతుమబ్జాక్ష సన్మానిసంఘంబులై కాంతికస్వాంతతం బేర్చిదుర్దాం
తపాపాఘనిర్ణాశ కాంబుప్రవాహభగంగానివాసంబు గా నొప్పమీపాదయుగ్మం
బు యుష్మన్ముఖాంభోజనీడోద్గతం బైనవేదాండజశ్రేణిచేతం గవేషించి సంప్రా
ప్తులై యుందు రోనాథ వైరాగ్యశక్తిస్ఫుటజ్ఞానబోధాత్మ లై నట్టిధీరోత్తముల్
నిత్యనైర్మల్యభవ్యాంతరంగంబులందే పరంజ్యోతిపాదాబ్జవీరంబు గీలించి
కైవల్యసంప్రాప్తులై రట్టినిర్వాణమూర్తిం బ్రశంసించు మింద్రాదిపంద్యా ము
కుదా సమస్తంబుఁ గల్గింపఁ బాలింపఁ దూలింపఁగాఁ బెక్కుదివ్యావతారం
బులం బొందునీపాదపంకేరుహధ్యానపారీణసుస్వాంతులై యొప్పు భక్తాళిక్ష్మిమో
క్షదంబైన నీపాదకంజాతముల్ గొల్తుమీశారమాధీశ పుత్రాంగనామిత్రసంబం
ధబంధంబులం జెంది నీత్యంబు నుష్మక్రియాలోలురై దేహగేహంబులం దోలి
వర్తించుదుర్మానవశ్రేణులం దంతరాత్ముండ వై యుండియుఁ దూరమైశోచు
నీపాదఃపద్మంబు లప్పించు మోదేవ బాహ్యేంద్రియవ్యాప్తి నుద్వృత్తులైనట్టి
మూఢాత్ము లధ్యాత్మతత్త్వప్రభావాఘ్యులై నీపదాబ్జాతవిన్యాసలక్ష్మికళావాస
ముం గన్నయయ్యుత్తమశ్లోకులం గానఁగాఁజాల రప్పఘ్నీలాదుష్టులం జూడఁగా
నొల్ల రంభోధిరాట్య న్యకాకాంత వేదాంతసద్ధాంతసిద్ధాంత మై యొప్పునీసత్క
థాసారచంచత్సుధాసారపూరంబులం గ్రోలి సౌఖ్యోన్నతికి సోలి ధీయుక్తు
లై వ్రాలి తాపంబులం దోలి మోదంబులం చేలి సంసన్నులై మన్ననిత్యప్ర
పన్నుల్ మహోత్కంఠతం బేర్చి వైకుంఠధామంబు నల్పక్రియాలోలురై
కాంతు రద్దివ్యవాసైకసంప్రాప్తికిం గోరు చున్నార మోదేవ వైరాగ్యవిజ్ఞాన
బోధాత్మయోగక్రియామాధీ నంతర్భహిర్వాప్తిః జాలించి శుద్ధాంతరంగంబు
గావించి హృత్పద్మవాసుండవైచిన్మయాకారత న్నున్ననీయున్నతానంతతేజో
విలాసోల్లసన్మూర్తిఁ జిత్తంబులం జేర్చి యానందలోలాత్మతం బొల్పుయోగీశ్వర
శ్రేణికిం దావకీనానుకంపానులబ్ధస్ఫుటజ్ఞానముం గల్గుటంజేసి యాయాసమున్
లేడ యోదేవతాచక్రవర్తి సదానందమూర్తి జగద్గీతకీర్తిలసద్భూతవర్తి భవ
ద్దాసు లై నట్టిమమ్మున్ జగత్కల్పనాసక్తచిత్తుండ వై నీవు త్రైగుణ్యవిస్ఫూర్తిఁ
బుట్టించినం బుట్టుటే కాక నీభవ్యలీలానుమేయంబుగా సృష్టినిర్మాణముం జేయ
నేమింత వారొదు మీశక్తియుక్తి భవత్పూజ గావించు మట్లుండ నిసత్క
లాజాతులై నట్టిమ మైన్న నే మున్న దధ్యాత్మతత్త్వంబ వన్నం బరంజ్యోతి
వన్నం బ్రపంచంబు కెల్ల న్నధిపాత వన్న సదాసాక్షి వన్న గుణాతీతనివే

1. 'సోహం మమేతిక్రియాలోలురై' వ్రా. ప్ర. 2. లాదుర్మదాంధాత్మలన్, 3. కుభా
వర్తినీదాసుఖ మైవమమ్మున్' వ్రా. ప్ర. 4. రమ్ము.

కదా పద్మపతాక సత్త్వాది త్రైగుణ్యమూలంబు గా నొప్పు మాయాగుణంబందు నుద్యన్తహత త్వ మైనట్టిసివీర్యముం బెట్టుటం జేసి నీ వింతకుం గారణం బొదు వాయూకాలంబు లన్నీకు సౌఖ్యంబు లే మెట్లు గావించు మేరీతి నన్నం బు భక్షింతు మెబ్బంగి వర్తింతు మేలకడ న్నుందు మీజీవలోకంబు యాధారమై యండి భోగంబులం బొందుచు న్నన్న మేరీతి భక్షించు నిష్కార్యసంధాను లైనట్టిమాకుం జగత్కల్పనాశక్తికి దేవ నీశక్తి దోడ్పాటు గావించి విజ్ఞానముం జూపి కారుణ్యసంధాను వై మమ్ము రక్షింపు లక్ష్మీమనఃపల్వలక్రోడ యోగీంద్ర చేతస్సరోహంస దేవాదిదేవా సమస్తే నమస్తే నమః. 204

సీ. అనినఁ బ్రసన్నుడై ఓహరి మహదాదుల, కన్యోన్యము త్రోత్వ ఓ మందకున్న కలమున సిఖలజగత్కల్పనాశక్తి, వాడమ కంకుటఁ దనఁబుద్ధి నెఱిగి శైకోని కాలవేగమున నుద్రేకంబు, నొందిన ప్రకృతిశోభించి నిజ బలము నిల్పి తా సురుక్రముడన సప్తవింశతీత త్వములయందునమతనొక్కఁ జే. పరిప్రవేశించి మాతత్త్వభవ్యగుణము, నందు జ్యేష్ఠానుమాపబులలరఁజెంది యొకటినికొకటిగలయగ్రముంజివిశ్వ, రచన నెఱుంగనిమాతత్త్వనిచయమునకు. వ. ఇట్లు విశ్వనిర్మాణపుణత్వంబు నెఱుంగం జూపుచు నన్నింటికి నన్యోన్యతం గల్పించి తనయనుగ్రహంబునం బ్రేరిం బై కానంబడి క్రిమాసామర్థ్యంబునం జె న్నొందినతత్త్వనితానంబు దేవ ప్రేరితు బు న్నక్షీమంబు లగునంశంబుల చేతం బుట్టించిన విరాష్విగ్రహంబై తత్త్వనితతి దమయదుః జెందినపుండరీకాక్షునికళాంశంబున నొకటికొకటి నైక్యంబు వాటిల్లి పరిణతం బై మాసాంతరం బునుం జెండె నేతత్త్వంబున నేనియుః జరాచరలోకపురాజంబులు నిండి యుండు నా హిరణ్మయం బైనవిరాష్విగ్రహంబు నొందినపురుషుండు సర్వక్షేవన సమేతుడై యుండె నంత. 206

క. జలములలోపల నిమ్ముల, జలరుహాశాంతాంశమందు ఓ సాహస్రాబ్దం బులు నిలిచిఁ గార్యహాసాకలితు బు సవ్యిరాష్విగర్భము వసుం. 207

తే. దైవకర్మాత్మశక్తివిత్తానములను దగిలి తనచేతఁ దనుఁ దాన ఓ దైవశక్తి యగుచు వెలుఁ గొందుచును బ్రహ్మరాంతరమునఁ దనువు వితరంబు గానిచైతన్య మొంది. 208

తే. రూపసంస్కరితేసి సకమాంశకర్మశక్తి యగుచుఁ గ్రిమానురాసక్తి దశవిధములు గలిగినప్రామాపమున నాత్మశక్తిభోక్తృత్వముగుచున్నశక్తిగలిగి.

క. త్రివిధం బగుచును నాధ్యాత్మ్యవిభేదంబులను బాపి ఓ మఱి యభిభూతా

1. అమైన్యమాకుం. 2. 'లంకాదీస్వకీయం దైవకళచేత' వ్రాతప్రతులు. 3. తఘటముడు.

4. 'సవ్యిరాజగర్భము' వ్రా. ప్ర. 5. 'సశీమాను బొలుపొండునిరాజం బగుగర్భము' వ్రా. ప్ర.

- తృవిరాడ్రూప మ్మగు నిది, వివిధస్థానములకు 'నాత్మవిధి మై మఱియున్. 210
- క. జీవం బై పరమాత్మకుఁ, దావల మై యాదిమావృతారం బగున
దేవుని గర్భంబున భూ, తావలితోడం బ్రహ్మం శ్ర మ్గిం దోచెన్. 211
- వ. ఇట్లు దోచిన విరాట్పురుషుం డాధ్యాత్మికాధిదైవికాధిభౌతికంబు లను శేదంబు
లచే బూర్వోక్త క్రమంబున వెలుగొందు ననుచు విదూరులకు మైత్రేయం
డెఱింగించె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 212
- చ. హరి పరమాత్మఁ డీసుఁ డజు శ్ర డాధ్యు డనంతఁ డనంతమూర్తి సా
గరతఁ యాహృదీశుఁడు వికారవిదూరుఁడు సత్యమంగళా
కరుఁడు గృహపయోనిధి యశకల్పవచిత్తుఁడు సర్వశక్తి దా
మరసవిలోచనండు బుధగ్రహస్య చరిత్ర పవిత్రఁ డిమ్ములన్. 213
- వ. ఇట్లెఱంగున (సీతుండగునధోక్షజుండు) మహాదాదిత త్వంబులమనంబుల ఘనం
బు లగుతలంపులు దా మనంబున నెఱింగి (యట్టిత త్వంబుల వివిధవృత్తిలాభం
బునకై స్వకీయచిచ్ఛక్తిచే నిట్లు లొనర్తు నని చింతించి) నిజకళాకలితం బగు
విరాడ్విగ్రహంబునందు (నగ్నిప్రముఖం బగు) దేవతావళి కెల్ల నివాసంబగుచు
గానంబడినవై రాజపురుషుని యాస్వాద్యవయవంబుల వినిపింతు దత్తావధానుండ
వై వినుము. 214
- నీ. నరసుత యాదివ్యభువుషోత్తమునిపుత్ర, గృహంబు నొంది ముఖంబువలన
భువనపాలకుఁ డైనప్రపమానసఖుఁ డంత, రాత్ము నీశ్వరునంశ్రమైనవా ని
కనయంబు ననుకూల శ్ర మగుచు నిజస్థాన, మనఁ బ్రవేశించెనమ్మృషిమునందుఁ
బరగ జీవుండు శ్రబ్దము నుచ్చరించుఁ బృథగ్భావము లగునేత్ర త్రములనుఁడు
తే. చతురింద్రియయుక్తుఁ డై సరసిఁ జెంది, రూపవిజ్ఞానమహిమ నిరరూఢినొందు
మఱియుఁజర్మంబులనుబవనమానుఁడీశ్వ, రాంశమైతత్వగింద్రియగమందుఁగూడి.
- వ. నిజవాసంబు నాశ్రయించిన జీవుండు స్పర్శేంద్రియగతుండగుఁ బృథగ్భావంబైన
శ్రోత్రంబుల దిక్కులచ్యుతకళాంశం బగు శ్రవణేంద్రియయుక్తంబులై నిజస్థానం
బునం బొందిన జీవుండు శబ్దజ్ఞానగతుం డగు (వెండియుఁదాలువు నిర్భిన్నంబయిన
లోకపాలుం డగువరుణుం డందుఁ బ్రవేశించి రసనేంద్రియంబుచేబ్ర కాశించినం
బ్రాణిరసంబులం గ్రహించె బరమేశ్వరునాసికేంద్రియంబుపృథగ్భావంబునొంది
యాశ్వినేయాధిష్ఠానంబై ఘ్రాణాంశంబు నొందిన జంతువు గంధగ్రహణసమర్థం
బయ్యె) వెండియు భిన్నం బయినచర్మంబును నోషధులును బరమపురుషాంశంబు
లయిన కేశంబులం గూడి నిజవాసంబు నొందిన జీవుండు కంఠాదుఃమానుం
డగు భిన్నభూతం బైనమేధ్రంబునం బ్రజాపతిరేతంబున నిజస్థానంబునొందినజీవుం
డానందంబునం బొరయు భిన్నభావంబైన గుదంబునమిత్తుం డచ్యుతాంశంబును

బొందునాయువుంగూడి నిజాధిష్ఠానంబు నొందుడు జీవుండు విసర్గంబుఁ జెందు
వేటువేటైన బాహువులం ద్రి దశాధీశ్వరండయినపురందరండం క్రయవిక్రయాది
శక్తియుక్తం డగుచు నిజస్థానంబు నొందినజీవుండు వానిచేత జీవితంబొందు (మఱి
యఁ బాదంబులు నిర్భిన్నంబులయి నవిష్కండుస్వావాసంబుగై కొని గతిశక్తిబొం
దిన జీవుండు గమనాగమనార్హం డయ్యె) వెండియు భిన్నభావంబయినహృదయం
బును మనఁబుతోడం గలిసి (నిజాధిష్ఠానంబుగఁ) జంద్రుండు ప్రవేశించిన జీవుండు
శరీరసంకాలృదిరూపం బగునికారంబునంబొందు భిన్నభావంబైనయహంకారం
బు నహం ప్రకృతియుక్తంబై రుద్రుండు (నిజస్థానంబుగా) వసించిన నాయహం
కృతించేతరీ కర్తవ్యంబుల నడపు బుద్ధి వాగీశ్వరావాసంబై హృదయంబుతోడం
గలిసి నిజాధిష్ఠానంబున ¹ (అభావశక్తిబుచే వెలింగిన శరీర బోధవృత్తం బొందు
భిన్నం బైనచిత్రంబు బ్రహ్మవాసంబై చేతనాంశంబు నొందినఁ బ్రాణి) నిజానంబు
నుం బొందు నట్టినిరాట్పురుషునిశరీరంబున స్వర్గంబును జరణంబుల వసుమతియు
నాభియందు గగనంబునుం గలిగె సత్త్వాదిగుణపరిణామంబుల నమరులై రూఢి
సత్త్వగుణంబున నదేవతలు త్రిదివంబును బొందిరి రజోగుణంబున మను
జులును గవాదులును ధరణిర బొందిరి తామసంబున భూతాదు లైన రుద్ర
పారిషదులు (ద్యౌవాపుధివ్యంతరం బగు) విమత్తలంబునుం బొందిరి ముఖంబు
వలన నామాయంబు లుత్పన్నంబు లయ్యె వెండియు. 216

క. ధరణీదివిజులు శ్చతులును, నరవర యమ్మేటిముఖముననం బొడముట భూ
సురుఁ డఖిలవర్ణ ములకన్, గురుడున్ ముఖ్యుండు నయ్యె శ్చ గుణరత్ననిధి. 217

క. ధర బ్రాహ్మణాదికము ద, స్మరబాధఁ బొందకుండఁ శ్చ గైకొని కావం
బురుషోత్తముబాహువులన్, నరనాథకులంబు వుట్టె శ్చ నయతత్త్వనిధి. 218

క. గణుతింపఁగఁ గృషిగోర, క్షణవాణిజ్యాదికర్మకలితంబుగ నా
గుణనిధియూరువులండుం, బ్రణుతింపఁగ వైశ్యజాతి శ్చ ప్రభవం బయ్యెన్. 219

తే. తివిరి సేవకధర్మలై శ్చ దేవదేవు, పదములన శూద్రసంతతు శ్చ లుదయ మైరి
వీర లండఱుఁ దమతమవిహితకర్మ, మలరఁజేయుచు జనకుండు శ్చ నాత్మగురుడు.

క. అగుసర్వేశుఁ బరాత్పరు, జగదేకప్రభుని పాదరజలజాతంబుల్
దగిలి భజింతురు సతతము, నిగమోక్తి భక్తియోగనిపుణాత్మకు లై. 221

తే. మహిమ దీపింపఁ గాలకర్మస్వభావ
శక్తినయుక్తుఁ డగుపరేశ్వరునిభూరి
యోగమాయావిజృంభణోద్వ్యోగ మెవ్వఁ
డెఱిగి నుతియింపఁగా నోపు శ్చ నిద్ధచరిత. .

- ఉ. అన్య¹కథాకలాపము లగ్రహర్నిశముం బరియించి చాలమా
లిన్యము నాత్మశోభనవిశ్రీ²నత నొందుమడియజిహ్వా సా
జన్యముఁ జెందె నేఁడు హరిశసద్గుణవివృతకథామృతంబు స
న్మాన్య³చరిత్ర మై నెగడుకొమ్మధురువాశ్యసదంబుఁ జెందఁగన్. 223
- మ. హరినామాంతసత్కథామృతరసస్యాలోబంఁ డైనట్టిస
త్పురుషశ్రేష్ఠుఁ డసత్కథాలవణవాః పూరంబుఁ దాఁ గ్రోలునే
వరమందారమరందపానకుతుకస్వాంతిద్విరేఫంబు స
త్వర మై పోవు నె చేతివేములకుఁ దగ్ధంధాసుమోదాత్మ మై. 224
- క. హరిమహిమముఁ దన్నాభీ, సరసిజనంజాతుఁ డైనశచతురాననుఁడుం
బరికించి యెఱుంగఁ డన్న ని, తరమనుజులఁ జెప్ప నేల శ త త్త్వజ్ఞనిధి. 225
- తే. శ్రుతులు దమగోన నివరించి శ మాచి పుంక, రికగోచను నుత్తమశ్లోకచరితు
నమరగణవంద్యమానసాశ్రద్ధాబ్జముగళు, వెదకఁనుఁగొనలేచంక్రువిమలమతులు.
- క. హరియుం దనమామూగతిఁ, బరికించియుఁ గానఁ డయ్యె శ బరిమితి లేమి
మఱి మాయావిని మోహిని, చరితముఁ గనుఁగొందు రెట్లు శ చతురాస్యాదుల్.
- క. ఆ దివిజాధీశుఁడు మహా, దామలు దిక్పతులుఁ బంకజాననుఁడున్ గౌ
రీదయుతుఁడు గనఁ జాలని, శ్రీదేవునిపదముగంబుఁ శ జిత్తుతు మదిన్. 228
- క. అని మైత్రేయుం డవ్విడు, పున కెఱిగించినతెఱుగు శ రుచిరముగా న
ర్జునపాత్రునకుఁ బరాశర, మునిమనుమం డెఱుంగఁ జెప్పి శ ముదము దలిర్పన్.
- వ. వెండియు ని ట్లనియె. 230
- క. భూమిశ్వర మైత్రేయమహాముని విమరుచకు నట్లు శ హరిగుణశుభలీ
లామాహాత్మ్యముఁ జెప్పిన, నామైత్రేయునకు విదురుఁ శ డనియెన్ మఱియున్.
- క. అగుఁబం డగుసిశ్వరునకు, జగదవనోద్భవనినాశసత్కర్మములుం
దగులీల లైవ నాతఁడు, సగుఁబం డ ముంప తెట్లు శ సౌదన్యనిధి. 232
- సీ. అనిన నర్భకుగతి శ ననవుడు మైత్రేయమునిఁ జూచి విమరుఁ డి శ ట్లనియె మరల
బాలుఁడు క్రీడావిశ్లోలమానసమున, దీపించి లీలామధరూపుఁ డగుఁ
గైకొని కామానుగతుఁ డై రమించును, నర్భకుఁ డర్థి వశ స్వంతరమున
నర్భకాంతరమున శ నైనను బాలకే, శీసం పుఁ డగుచు నోశని జరించు
- తే. ⁴దనుజభేదనుఁ డెట్లు స్వైతంత్రవృత్తి
వెలయ వర్తించె నేరీతి శ విక్రమించె

1. కథాకలాపము. 2. 'నము నైనమడియ' వ్రా. ప్ర. 3. 'చరిత్రుఁ డై నెగడు' వ్రాత ప్రతులు. 4. ఈపద్యము పెక్కుప్రతులఁ గనుపట్టుదు. 5. 'గానివా' అచ్చుప్రతి. 6. 'హరియు' పెక్కుమందివృత్తుఁ దంత్యంత్యవృత్తు, కనుక వర్తించు తెట్లు క్రీడాదులంపు' అచ్చుప్రతి.

మఱియుఁ ద్రిగుణాత్మకం బైనమామయఁ గూడి

యఖలజగములఁ గల్పించి యంతమీఁద.

233

సీ. అమాయచేత నీయఖఃఃఃబుద్ధుంచిన, శశ్వత్ప్రకాశుఁ డీశ్వరుఁడు పరుఁడు
ననఘాత్మ దేశకాలావస్థలందును, నితరులయందు నశహీన మైన
జ్ఞానస్వభావంబుఁ య బూని యాప్రకృతిలో, నెబ్బంగిఁ గలసఁ దానక మయ్యుఁ
గోరి సమ స్తశరీరంబులందును, జీవరూపమున వ్రసించి యున్న

తే. జీవుని దగువిభూతి ప్రసిద్ధి యేలు, కర్మమున సంభవించెను కడఁగి నాడు
చిత్త మజ్ఞానదుర్గమస్థితిఁ గలంగి, యద్భుతంబునఁ బొందెడు ననఘచరిత.

వ. అది గావున సూరిజనోత్తముండ నైననీవు మదీయవాంఛితంబు నెఱింగింప న
ర్హుండ వని విదురుండు మైత్రేయమహామునీంద్రు నడిగెనని బాదరాయణలీనూ
భవుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె.

235

క. సరసిరుహోదరుమంగళ, చరితామృతపానకుతుక సంగంబున ని
ర్భరుఁ డగువిదురునకు మునీశ్వరుఁ డగుమైత్రేయుఁ డనియె నజ్ఞనతిలకా.

236

చ. వినుము వితర్క¹ వాదములు న విష్ణుని పుల్లసరోజప త్ర²నే
త్రుని ఘనమాయ నెప్పుడు విరోధము సేయుఁ బరేశు నిత్యశో
భనయుతు బంధనాదికవిప్రదగ్ధళిలుం గృహాత్వభావము
న్ననయముఁ బొంద లేవు విభుఁ య డాద్యుఁ డనంతఁడు నిత్యుఁ డౌటనున్.

237

వ. మఱియును.

238

చ. పురుషుఁడు నిద్రవోఁ గలఁబఁ బొందుసమ స్తసుఖంబు లాత్మసం
హరణానిరోధింపఁడనము న లాదిగ జీవునికిం బ్రబోధమం
దరయఁగఁ దోచు చున్నగతి నాదిఁ బరేశుఁడు బంధనాదులం
బారయక తిక్కు పెట్లనుచు న బుద్ధిని సంశయ మందె డేనియున్.

239

వ. అవ్విధం బతనికిం గలుగ నేర దది యెట్లంటిని.

240

చ. లలితవిలోలనిర్మలజల ప్రతిబింబిత పూర్ణచంద్రమం
డలము దదంబుచాలనవిడంబన హేతువు నొందియున్ వియ
త్తలమునఁ గంప మొందనివిధంబున సర్వశరీర ఫర్మమున్
గలిగి రమించునీశునకుఁ * గలగ నేరవు కర్మబంధముల్.

241

వ. కావున జీవునకు నవిద్యామహిమంజేసి కర్మబంధనాదికంబు సంప్రాప్తం బగుం
గాని సర్వభూతాంతర్యామి యైనయీశ్వరునకుం బ్రాప్తంబు గానేర దని పెం
డియె.

242

చ. నరునకు నా త్మ దేహజగుణంబులఁ బాపఁగ నోవుఁ బంకజో

1. 'సృజించి, పాలించి, పాలించి * పరమపురుషుఁ డనఘాత్మ' అచ్చుప్రతి.

2. 'జీవునకు దుర్భగక్షే * సిద్ధి యెట్టి' అచ్చుప్రతి. 3. 'వాక్యములు' వ్రా. ప్ర.

దరచరణారవిందమహితస్ఫుటభక్తియ యంద్రియంబు లీ
శ్వరవిషయంబు లైన మది క సంచితనిశ్చలతత్త్వ మైనచో
సరసిజనేత్రకీర్తనమే క చాలు విపదశలక జయంపడగన్.

243

చ. హరిచరణారవిందయుగళార్చనసన్నతిభక్తియోగముల్
నిరతముఁ గల్గువారు భవశరీరజగద్గుల కంద రానిభా
సురపదమందుఁ జేరుదురు క నూరిజన స్తవనీయ యట్టిన
త్పురుషులపూర్వజన్మఫలముక గణుతింపఁ జరంబె యేరికిన్.

244

వ. అని చెప్పిన విదురుండు మైత్రేయం గనంగొని ముకుళితహస్తుండై తనమనం
బున వినుమితమ స్తకుండుగాఁ దలంచుచుఁ (దనమనంబున శ్రీహరిం దలంచుచు)
వినయవచనరచనం డై యిట్లనియె మునీంద్రా భవదీయవాక్యంబులచేత నా
మనంబున నారాయణుండు లోకైకనాథుం డెట్లయ్యె ననియు శరీరధారి యైన
జీవునికీ గర్మబంధంబు లేరీతి సంభవించె నియుం బొడిమినసంశయంబు
నేడు నివృత్తం బయ్యెఁ బూర్వమున నేను నామనంబున లోకంబున కీశ్వరుండు
హరి యనియు జీవుండు పరతంత్రుం డనియును దలంపుదు నారాయణభక్తి
ప్రకారంబు ప్రాణగోచరం బైనయవిద్యకు¹ నధిష్ఠానం బనం దనరుచుండు(నారా
యణుండు) దనకు నాధారంబు లేక సమ స్తంబునకుం దాన యాధారభూతుం
డై విశ్వంబుం బొదివి విశ్వంబులోనఁ దా నుండు తెఱుం గెట్లు శరీరాభిమానం
బును బొంది యెవ్వఁడు (మూఢతముం డై) సంసారప్రవర్తకం డగు నెవ్వండు
(భక్తిమార్గంబునఁ) బరమాత్ముం డైన పుంశికాత్మునిం జెందు వీర శిల్పిద్రును
(సంశయకైశంబులు లేమింజేసి) సుఖానందసంపూర్ణు లై యభివృద్ధి నొందు
వార లగుదు రెవండు సుఖదుఃఖాను సంధానంబుచే లోకానుగతుం డగుచుఁ
బ్రమోదభేదంబుల నొందు సతండు దుఃఖాశ్రయం డగు నారాయణభజ
నంబున సమ స్తదుఃఖనివారణం బగుటను భవదీయచరణసేవానిమి త్తంబునను
బ్రవంచంబు ప్రతీతమాత్రంబు గలిగి యున్న దయిన నందులకుఁ గారణంబు
లే కికుండుటంజేసి తెలియనివాడ నై వర్తింతు నని వెండియు.

245

క. లలి నామదిఁ దలఁపుదు సుమ, తులు గొనియాడంగఁ దగినత్రోయజనాభం
డలవడ నల్పతపోవృత్తులతలపోతలకు మిగుల క దుర్లభుఁ డనియున్.

246

సీ. ఇంద్రియంబులతోడ క నెలమి నొప్పెడిమహాదాదుల నితరేతర్రానుషంగ
ముగఁ జేసి వానియం క దొగి విరాడేహంబు, పుట్టించి యందుఁ జేకపట్టి తాను
వసియించు నాతఁడు క వరుస సహస్రసంఖ్యాకంబు లగుమ స్తకాంఘ్రిబాహు

1. వాశనకారణం. 2. 'లిద్దతీయందును సుఖానందపరిపూర్ణుఁ డైయభివృద్ధి నొందువాడె
వ్వం దని సంశయంబు నొంగు మానవుండు దుఃఖాశ్రయం డగు' వా. పృ. 3. 'కుంటఁ దెలిసిన
వాడె నై యది నివర్తింతు నని' వా. పృ.

కలితస్సత్సహస్రనిః శ్ర గా బ్రహ్మవ దలు, వలుకడు రావీరాట్పుభువునందు
నే. భవనజాలంబు లలజడిఁ శ్ర బోగయ కుండుఁ

బ్రాహ్మదశకఁబు నిందియాశ్రమములు నింది,
యాధిపతములుఁ గూడ 1 ననఘ త్రివిధ
మగుచు విస్తాదివర్ణము శ్ర 1లయ్యె నట్టి.

247

క. ఇలఁ బుత్త్రపౌత్త్రస్సప్తః, గలిగిననంశముఁతోడఁ శ్ర గడుఁ జోడ్యముగా
లలిఁ బ్రజ లేగితిఁ గలిగిరి, గలిగినయాప్ర జలచే జగము తెట్లుండెన్. 248

క. చతురత దీపింపఁ బ్రజాపత్యుఁకఁ బతి యనఁగ వెలయునపద్మాపతి యే
గతిఁ బుట్టించెను స్తవ్య ప్ర తతిఁలచె నవవిధప్రపంచము మఱియన్. 249

తే. వానిభదంబులును మనుకవంశము లును, మనుకలాధీశ్వరులును దగ్గననుకులాను
చరితములు నేవిభూతి నేరజాడ దీని, నింతయను బుట్టఁజేసె నాకెఱుంగఁబలుకు.

క. 2ధరణి గ్రందట మీఁదట, ధరణీకఁ గలలోకములను శ్ర ద తత్త్వితులఁ
వరుసలుఁ బరిమాణంబులు, నెఱిగింపఁ గదయ్య నాకు శ్ర నిద్రచరిత్రా. 251

క. సుర తిర్య జ్వర రాతున, గరు డోరగ సిద్ధ సాధ్య శ్ర గంధర్వ నభ
శ్చరముఖ భవములు మునికుఁ, జరి గర్భస్వేదజాండ్రజముల తెఱంగున్. 252

క. త్రిగుణ ప్రధానకంబులు, నగునవతారములఁ బూర్ణ శ్ర మై వెలసినయా
జగదుత్పాదనరక్షణ, సగమము లవిధంబు వానినిలకడలఁ దగన్. 253

క. చక్రాయుధసాందర్యప, రాక్రమముఖగుణములును ధరరామరముఖవ
ర్ణక్రమములు నాశ్రమధర్మక్రియలును శీలవృత్తమతభావములున్. 254

తే. యోగవిస్తారమహిమలు శ్ర యోగములును

జ్ఞానమార్గంబులును బరిజ్ఞానసాధ

నములు నై యొప్పసాంఖ్యయోగములు వికచ

జలజనయనకృతంబు తౌశాశ్రమములును.

255

నీ. సావండధర్మంబు శ్ర బ్రతిలోమకులవిభా, గములు జీవులగుణకర్మములును
బలుకులగతులను శ్ర గలిగెడిధర్మమో, తమలయందులపరస్పరవిరోధ
ములు లేనిసాధనమును భూమిసాలక, నీతివార్తలు దండ్రనీతిజాడ
యును బృథగ్భవంబులును విధానములును, చిత్తమేధములును దగ్గిత్తవిస్మయి

తే. గతులుఁ దారా గ్రహంబులుఁ శ్ర గాలచక్ర

మున వసించిననిలుకడ్రలును దపములు

దానములుఁ దత్ఫలంబులుఁ శ్ర 2దగుప్రవాస

ధర్మములుఁ బ్రజ లొనరించుకర్మములును.

256

1. 'అయ్యె నందు' అ. ప్ర. 2. '4రవం గ్రందక మీదక' అ. ప్ర. 3. 'దనవర్ణ
నల, ధర్మ' అచ్చుపూర్తి.

- చ. వదలక భూజనావళికి శ వచ్చువిపదశధర్మముల్ సరో
జదళనిభాతుఁడేగతిని శ సంతస మందెడు నెట్టివారి కిం
పొదవఁగఁ గానవచ్చు గురుత్వల్ ప్రియశిష్యులు గొల్చు వారు స
మృదమనఁ గోరునరములు శ మానుగ నెఱిఁగింతు రిమ్ములన్. 257
- క. విలయాదిభేదముల న, య్యలఘునిఁ బరమేశు నెవ్వ శ రంచితభ క్తిం
గొలుతు ర దెవ్వరిలోన, త్కలికా గుఱుంచు జీవతత్త్వము మఱియున్. 258
- క. గోవిందునిరూపంబున, జీవబ్రహ్మకు నైక్య్రసిద్ధియు నెలు సంత
భావన నుపనివడరం, 1 బై వెలసెడిజ్ఞాన మెట్టి శ దార్యస్మత్యా. 259
- తే. ఉచిత మగునట్టిశిష్యప్రయోజనములు
సజ్జనులచేత విజ్ఞానసాధనములు
నేమి పలుకంగఁబడు వాని శ నెల్ల మఱియుఁ
బొలుచునై రాగ్యమునఁ దగుఁపురుషభ క్తి. 260
- తే. ఇన్నియఁ దెలియ నానతి శ యిచ్చి నన్ను, నర్థి రక్షింపు యజ్ఞదానాదిపుణ్య
ఫలము వేదంబునదివిన శ ఫలమునార్జ, జనులఁగాచినఫలముతో శ సమముగావు.
- క. అని విదురుఁడు మైత్రేయుని, వినయంబునఁ దెలియ నడుగునవిధ మెల్లను వ్యా
సునిసుతుఁడభిమన్యునిసం, దనున కెఱింగించి మఱియఁ శ దగ ని ట్లనియెన్. 262
- చ. ఇలఁ గలమానవావళికి శ నెల్ల నుతింప భజింప యోగ్యమై
వెలసినపూరువంశము పవిత్రము సేయఁగఁ బుట్టి సద్గుణ
కలితయశః ప్రసూనలతికాశతికిం బ్రతివాసంబుఁ బెం
పలరఁగఁ బ్రోది వెట్టుదు గర్జదయ్య ముకుండికధామృతంబునన్. 263
- తే. అల్పతర మైనసూఖముల శ సందుచున్న, జనులదుఃఖంబు మాన్పంగఁగజాలునట్టి
2 పుండరీకాక్షగుణకథాప్రౌత మైన, వితతినిగమార్థమగుభాగవతము నీకు. 264
- వ. ఎఱిగింతు విను మని యిట్లనియె. 265
- సీ. ఆమృతాభాగవతతామ్రాయ మొకఁనాడు, గై కొనిపాతాళలోకమందు
నప్రతీకజ్ఞాన శ యై వాసుదేవాఖ్యుఁ, బొలుచుసంకర కణము ర్దిదివ్య
పురుషుండు దనుఁ దానబుద్ధిలోఁ జూచుచు, సలలితధ్యానముకుళితనేత్రుఁ
డై సందాభ్యుద్యాయార్థంబు గను విచ్చి, చూచిన వారుసం శ స్తుతులొనర్చు
తే. నమర గంగావగాహను శ లై యహీంద్ర, కన్యలార్చిజటాబంధశకలిత లగుచు
భర్తృవాంఛానుబుద్ధినరపురమపురుషుఁ, గదియనే తెంచితత్వాద్రకమలయుగము.
- క. నేనించి భ క్తితో నా, నావిధపూజోపహర్యనతినుతులను నా
దేవునిహృదయము వడసిరి, యావేళ సనందనాడు శ అమృహితాత్మున్. 267
- మ. ఘనసాహస్రకీరీటరత్నవిలసత్కాంతి ప్రసిద్ధచ్ఛటా

జనితోదగ్రుచిప్రకాశితఫణాసాహస్రునికాదేవతా

వనదక్షున్మనరూపకృత్యము లొగికా శ్రవాంభం ¹ బ్రశంసించి వా

రనురాగస్థలితోక్కు లొప్ప నడుగకా శ్రవార్చించి యూడేవుడున్.

268

తే. భూరినిగమార్గస రవిశచార మగుచు, దనరుసేభ గవతము సాదరతఁ బలికె

నలీనభవనూతియొనసనత్తు మార, కునకునఱిగించె² నతఁడు సాంప్రద్యునకుడగను.

క. విజిగించిన నతఁడు వరా, ధరునకు నుపదేశ మిచ్చె శ్ర సన్మతి నతఁడుకా

సురగురున కొనఁగెనాతఁడు, గరమరుదుగ నాకుఁ జెప్పె శ్ర గై కొని యేనున్.

క. నీకీప్పడు వివరించెద, నాకర్లిగపుమునరోరుహాత్ముండగును

శ్లోకనిచరితామృతపరి, పేకుడనై మదముగ దురత జెలఁగుమువిదురా.

271

వ. ఇట్లు భగవత్ప్రీతంబును ఋషిసాంప్రదాయకంబును బురుషోత్తమస్తో

త్రంబును బరమపవిత్రంబును భవలతాలవిత్రంబును నయినభాగవతకథాసూ

త్రంబు (శ్రద్ధాభండపు భక్తుండపు నగు) నీకు నుపన్యసించెద వినుము.

272

సీ. అనఘ యోగోదక శ్ర మై యున్న నేళ నం, తర్నిరుద్ధానలభదారుపితతి

భాజిఁ జచ్చుక్కినగ్రమేతుఁ డై కపటని, ద్రాలోలుఁ డగుచు నిగమిలితాత్ముఁ

డైననారాయణుం శ్ర డంబుమధ్యమన భా, సురసుధా ఫేనసాంప్రదరశిర

రుచులు సహస్ర శిరోరత్నరుచులతో, జెలిమి సేయఁగ నొప్పుకేషభోగ

తే. తల్పమునఁ బవ్వళించి యగ్రనల్పతత్త్వ

దీప్తిఁ జెన్నొందఁగా నద్వితీయుఁ డగుచు

నభిరతుం డయ్యఁ గోర్కలయందుఁ బాసి

ప్రవిమలాకృతి నానందఁభరితుం డగుచు.

273

తే. యోగమాయావిదురుఁ డై శ్రయగసహస్ర

కాలపర్యంత మఖిలలోకముల మ్రొగి

పేర్చి మఱి కాలశక్త్యుపభృంహితమున

సమత సృష్టి క్రియాకలాపములఁ దగిలి.

274

క. తనజతరములోపలఁ దాఁచినలోకనికాయముల సృజించుటకును సా

ధన మగుసూక్ష్మార్థము మన, సునఁగని కాలానుగతిరజోగుణ మంతన్.

275

సీ. పుట్టించె దద్దుణ్యంబునఁ బరమేశ్వరు, నాభిదేశ మనందు శ్ర నలిననాళ

. ముదయించె మఱియప్పుయోరుహముకుళంబు, గర్మబోధిత మైనకాలమందుఁ

దనతేజమునఁ బ్రవృద్ధం బైనజలముచే, జఃజాప్తుగతిఁ బ్రకాశంబు నొందఁ

జేసి లోకాశ్రయస్థితి సర్వగుణవిభా, సితగతి నొప్పురాజీవమందు

తే. విజకళాకలితాంశంబునలిపిదాని, వలననామ్నాయమయఁడునునరగుణుండు

1. 'బ్రశంసించుచు. స్మన...నడుగ శ్రీన్నాదేవుడున్ వారికిన్.' వ్రా. ప్ర.

2. 'సాంఖ్యాయశిష్యునకు నతఁడు' శి. పరఁగ నతం డంతఁ బరా' అ. ప్ర.

నాత్మయోనియనై నతోక్తయజభవుండు, నరవిజతురాననుండునాశననమయ్యె.

తే. అతఁడు దత్తద్యక్షకర్ణికాయందు నిలిచి

వికచలోచనుఁ డై లోకకవితతి దిశలు

నంబరంబును నిజచతుర్రాసనములఁ

గలయఁ బరికించి చూచుచుఁ డ గమలభవుండు.

277

చ. అలఘుయుగాంతకాలపవనాహతసంచలమూర్తిజాలసం

కలితజలప్రభూత మగుకంజముఁ దద్వనజాతకర్ణికా

తలమున నున్నతన్ను విశ్రదక్రియ గల్గినలోకతత్త్వమున్

నలిఁ దెలియంగ నోపక మృనంబునఁ జాల విచార మొందుచున్.

278

వ. ఇట్లని వితర్కించె.

279

ఉ. ఈ జలమందు నీకమల డ మేగతి నుద్భవ మయ్యె నొంటి యే

నీజఃజాతపీఠమున డ నేగతి నుంటి మహాఖ్య యెద్ది నా

కీజనఁబు నొందుటకు డ నెయ్యది హేతువు బుద్ధిఁ జూడ నే

యోడ నెఱుంగ లే నని ప్రయోగుహగర్భుండు విస్మితాత్ముఁ డై.

280

క. ఆ వనజనాళిమూలం, బా వనములలోన నర్థి డ నరయుటకొఱకై

యా వనజాతప్రభవుం, డా వనరుహనాళివివరణమం దభిముఖుఁ డై.

281

మ. అతిగంభీరవిశాలవారినిధితో యూతర్నిమగ్నాంగుఁ డై

చతురాస్యం డొగి దివ్యవత్సరసహస్రం బబ్జమూలంబు న

స్మృతి నీక్షించియుఁ గాన లేక భగవన్మాయామహత్త్వంబు వి

స్మృతిఁ గావింప విభీతుఁ డై మరలఁ జేరెం దత్సరోజాతమున్.

282

తే. అట్లు గ్రమ్మటఁ జేరి య్రయ్యబ్జపీఠ, మందు నష్టాంగయోగ క్రియానురక్తిఁ

బవను బంధించి మహిత త్రపస్సమాధి, నుండి శతవర్షములు సమకరుండ నంత.

ఆ. అట్టియోగజనిత మైనవిజ్ఞానంబు, గలిగి యుండి దానఁ డ గమలనయనుఁ

గాన లేక హృదయకమలకర్ణికాయందు, నున్నవానిఁ దన్నుఁ డ గన్నవాని.

284

మ. కనియెన్ నిశ్చలభక్తియోగమహిమం డ గంజాతగర్భుండు శో

భవచారిత్రు జగత్పవిత్ర విలసత్పద్మాకళత్రున్ సుధా

శనముఖ్యస్తుతిపాత్రు దాసవచమూర్తజైత్రున్ దశత్పద్మనే

త్తు నవినోజ్జ్వలనీలమేఘనిభగూత్రున్ బక్షిరాట్పత్తునిన్.

285

వ. మఱియును.

286

చ. అలఘుఫణాతప త్రనిచరయాగ్ర సమంచితనూత్నరత్నని

ర్మలరుచిచే యుగాంతతిమిరంబు నడంచి యకల్మషుల్లస

జలములఁ జేసి యందు నవసారసనాళినితైకభోగముం

గలిగినశేషతల్పమును డ గైకొని యున్నమహాత్ము నొక్కనిన్.

287

సీ. వరపీఠకౌశేయ్యపరిధానకాంతి సంధ్యాంబుదరుచినిచయంబుగాగ
గమనీయనవహేమకలితకీరీటంబు, రమణఁ గాంచసఖిభ్రరంబు గాఁగఁ
మానితమాక్తికకృమాలికారుచి సాను, పతితగిర్లురపరంభరలు గాఁగఁ
జెలు వొందునవతులనీదామకములు లా, లితలజౌషధీలతలు గాఁగఁ

తే. వరభుజంబులు నికటస్థవంశములుగఁ, బదము లంగణపాదపత్రప్రచయములుగ
లలితగతి నొప్పుమరకత్యాచలవిహంబి, తాత్మదేహంబు గలుగుమహాత్ము హరిని.

వ. మణియు నపరిచ్ఛిన్నంబును నిరుపమానంబును నిఖిలలోకసంగ్రహంబును నతి
విస్తారవర్తులాయామంబును నై వివిధవిచిత్రదివ్యమణిభూషణంబుల నాత్మీయ
నిర్మలద్యుతిచేతం బ్రకాశంబు నొందంజేముదివ్యదేహంబు దనర వివిధంబులగు
కామంబు లభిలషించి విమర్శం బైన వేదోక్తమార్గంబున భజించుపురుషశ్రే
ష్టులకుఁ గామధేవు వనంసగి నపాదపద్మముగంబు ను నలిక ఫలకలలితరుచినిచయు
బులకు నోటునడి కృపాపాత్రుం డై చుద్దుడు బహురూపంబులఁ బదసరోజం
బుల నాశ్రయించె నన నొప్పుపననఖంబులును గమలానూకాంతలకు నుపభాస
రూపంబు లనం దగి లిలకదళికాస్తాభంబులఁడుంబు విహంబియూహయ్యుగళంబు
ను గనకమణిమయ మీఖలాలాసాభిరామంబుఁ గదంబకంబల్కఁకొభితపీఠంబ
రాలంకృతంబు నై విలసిల్లకటిమండలంబును శృంగారహాసీపజలావర్తంబు
నాఁ బొలుపొందునాభివరంబును జతరస్థనిఖిల బ్రహ్మాండముహుత్మహురుష్మవ
కృతీభూతు బనం దగుమధ్యభాగంబును మహితముక్తాఫలమాలికావిరచితంగ
వల్లివిరాజితంబు నవతులసీదామకీలయతుల్పంబుఁ గుసుమమాలికాలంకృతంబు
ఘనసారకస్తూరికాచారవనిలిష్టంబుఁ గొస్తుభరత్నపీఠిప్రదీప్తంబు శ్రీవత్సలక్షణ
లక్షితంబు నై ముదిరారమణిఁ గేళిమదిరం బనం బొల్పునక్షిప్తంబును
సుఖ కేళిసమారంభపరిరంభణాభోధ గాల్గునన్య కాకరాంభోజకీలతకనకమణికం
ణిమంబు లనం బొలుపొనురేఖాత్మమని గాఢహాసం బైరంగురంబును సుమ
హితానర్పదీవ్యయశిప్రభావిభాసిత కేయూరకంకణము ద్రికాలంకృతంబు లయిన
బాహువులును సకలలోకార్ధనివారకదరహాసచంద్రికాధవళితంబు లైనకర్ణకుం
డలమండనమణిమరీచులు రత్నరంబులు సుమం దనరి నిద్దంబు లగుచెక్కుటర్దం
బులును బరిపక్వబింబఫలప్రవాళపల్లవాధరశోణామృతంబును నఖిలభువనపరిపాల
నంబులకు నేక చాలును నని వివాదింపవలయునగునగునగునీయాస్తంభంబుఁ
జంపక ప్రసూనరుచివిభాసంబు నగునాసాదండుంబును గమలకుసుమంబులకుం
బెంపు సంపాదింపదుఁ గరుణామృతతరంగితాసాగంబు లై కర్ణాంతవిశ్రాంతం
బులై చెలువొందునేత్రంబులును సులిత శ్రీకారంబునకు నక్షరత్వంబు సార్థకం
బయ్యె ననం దగుకర్ణంబులును నిక్షుదాపదాపద్మముంబురూపంబునఁ జూపట్టు
భూముగళంబును నపరపక్షిష్టమీశ శౌకశంకాస్తవసాలఫలకంబును నీలగిరి

ద్రశ్యంగసంగతబాలనూర్తాండమండలవిడంబిత పద్మరాగమణిఖచితకాంచనకిరీ
టంబునం బాలుచారి సూర్యేందుపవనానలప్రకాశంబులకు ననకాశంబు సూషక
త్రిలోకవ్యాపకసమర్థంబు లగుతేజోవిశేషంబుఁ జేలు వొంది సంగరరంగంబుల
దానవానీకంబుల హరింఁ జాలును నర్కసాదిదివ్యసాధనంబులచే దురాసదం
బగుదివ్యరూపంబునుం గలిగి మఱియును. 289

ఉ. హరికలాఃపుష్పనిచరయంబులఁ జంచదనర్పరత్నకే
యూరకరాంగులీయకమహోజ్వలబాహుసహస్రశాఖ 1 లా
స్పారగఁ జూడ నొప్పి భువనాత్మకలీల నదృష్టమూలవి
స్ఫురితభో? వేష్టితవిభాసితచందనభూరుహాశృణిన్. 290

మ. విలసత్కుండలిరాజసఖ్యమ న సుర్యభృతసమాఖ్యక సము
జ్వలితోదారశిరోవిభూషణసహస్రస్వర్ణకూటంబునకా
సలిలావాసతః జారుకొస్తుభవిరాజద్రత్నగర్భంబునకా
నలినాక్షుండు గనుంగొనంగఁ దగె మైసనాకావనీభృద్గతిన్. 291

క. వితతార్థజ్ఞానజప, స్తుతిమకరంద ప్రహృష్టశ్రుతిజాతమధు
వ్రతగణపరివృతశోభా, గతక్లిరిప్రసవమాలికలు గలవానిన్. 292

వ. కనుంగొని చతురాననుండు. 293

సీ. అనఘ సర్వేశ్వరు ౧ నాద్యంతశూన్యుని, ధన్యుని జగదేకమాన్యచరితుఁ
2 దన్నాభిసరసిజోద్భవసరోజంబును, నప్పల ననలుని ౩ నంబరమును
మానితభువననిర్మాణదృష్టిని బొడ, గనె గాని యితరముఁ ౪ గానలేక
యాత్రీయకర్మబీజాంకురంబున రజో, గుణయుక్తుడగుచు నశకుంతితప్ర
తే. జాభిసర్గాభిముఖత నశ్వక్తమార్గుఁ, డైనహరియందుఁ దనహృదరయంబుఁజేర్చి
యమృహాత్మునిఁ బరము వనంతు నభవు, నజానమేయుని నిట్లనగ్రయభినుతించె.

సీ. నలినాక్ష మాయాగుణవృతికరమునఁ, జేసి కార్యం బైనశస్త్రప్తిరూప
మునఁ బ్రకాశించునీశుసరూపవిభవంబు, రూపింప దేహధారులకు దుర్వి
భావ్యంబు దలపోయ ౧ భగవంతుడవు నైన, పదాత్మ సీన్వరూపంబుకంటె
నన్య మొక్కటి సత్య ౨ మై బోధకంబైన, యదిలేదు గాన సీయతులదివ్య
తే. మైనరూపంబు నాకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె, నదియుఁ గాక వివేకోదరయమునఁజేసి
వరద సీరూప మజ్ఞానగురుతమోని, వారకం బయ్యె నాకు శశ్వత్ప్రదీప. 295

క. ఘనసత్పురుషానుగ్రహ, మునకై యమితావతారకమూలం బగుచుం
దనరెడినీరూపము శోభన మగు భవదీయనాభిషద్యమువలనన్. 296

1. 'ల, స్పారయఁ జూడ, వ్రా. ప్ర. 2. 'దన్నాభిసరసముద్భవసరోజంబును' వ్రా. ప్ర.
3. 'నమేయు నజేయు ని ట్లని నుతించె' వ్రా. ప్ర. 4. 'సత్పురుషపరిగ్రహ' వ్రాతప్రతులు,

క. జననంబందిననాచే, ననయము మొదలు నె గృహీత ౧ మయ్యె జగత్పా

వన నీదునుస్వరూపము, నననచిరం బై స్వయంప్రకాశక మగుటన్. 297

వ. మఱియు జ్ఞానానంద¹పరిపూర్ణము²నను (సనావృతప కాశంబును) శరదహి
తంబును బ్రసంచజనకంబును బ్రపంచవిలక్షణంబును భూతేంద్రియాత్మకంబును
నేకంబున నై నరూపంబు నొందెయు నెందును బాడగాననట్టినిన్ను నాశ్రయించె
ద నదియునుగాక జగన్మంగళస్వరూపధరుండ నై నీయపాసకల మైనమామం
గళంబులకొఱకు నిరంతరభ్యాసంబుచేత నీదివ్యరూపంబునం గానంబడితి విట్టిసేవు
నిరయభక్తులై నిరీశ్వరవాదంబునంజేసి కులర్కంబులు ప్రసంగించుభాగ్యుర
హితులచేత నాదృతుండవుగావు మఱియుం గొండలు కృతార్థులైనమహాత్ములు
భవదీయశ్రీచరణారవిందకోశగంధంబు వేదమారుతానీతం బగుటంజేసి తమ
తమకర్మకుహరంబులచేత నాఘ్రాణించుచుండుదుగు వారలహృదయకమలంబు
మందఁ భక్తిపారతింత్ర్యంబున గృహీతపాదారవిందంబులు గలిగి ప్రకాశింతు
వదియునుం గాక ప్రాణులకు³ ద్రవ్యాగారిసుహృద్విమిత్రం బయినభయంబును
దన్నాశనిమిత్రం బయినశోకంబును ద్రవ్యాధిన్నహయను దన్నిమిత్రం బయిన
పరిభవంబును (మఱియు నందుఁ గృష్ణయ నది ప్రయాసంబున లబ్ధంబైన నార్తి
మూలం బగు)⁴తీదీయం బైనవృథాగ్రహంబును నీశీపాదారవిందంబులందు వై
ముఖ్యం బెంతకాలంబు గలుగు సంతకాలంబును బ్రాప్తంబు లగుం గాని మా
న వాత్మనాయకుండ వగునిన్ను నాశ్రయించిన భయకవృత్తిహీతు వైనమో
క్షంబు గలుగు మఱియునుం గొండలు సకలపాపసవర్తకం బయినత్వదీయనామ
స్మరణకీర్తనంబులందు విమఘ్నలై కామ్యకర్మపావీణ్యంబునం జేసి నష్టమతులై
యిందియపరితంతులై యమంగళంబు లైనకార్యంబులు నేయుచుందురు దా
నంజేసి వాతాదిత్రిధాతములంబైన (క్షుత్తృడాది)దుఃఖంబులచేతను శీతోష్ణ
వరవాతాదిదుఃఖంబులచేతను నతిద్వీర్షంబైనకామాగ్నిచేతను (నవిచ్ఛిన్నంబగు
కోధంబుచేతనుం) దవ్యమాను లగుదురు వారలఁ గసిన నాచిత్తంబు గలంకం
బొందు జీవుండు భవదీయమాయా⁵పరిభ్రామ్యమానుం డై యాత్మ వే జనియె
ప్పుడు దెలియు సంతదాశ (నిరర్థకం బై దుస్తరం బైన) సంసారసాగరంబు దరి
యింపం జాల కిండు సన్మనీంద్రులైనను భవదీయనామస్మరణంబు మఱి
యితరవిషయాసక్తులై రేని వారలు దివంబులందు వృథాప్రయత్నంబులై సంప
రించుచు రాత్రులయందు సిద్ధాసక్తులై స్వప్నగోచరంబు లయినబహువిధ
సంపదలకు నానందించుచు శరీరపరిణామాదివీడలకు దుఃఖుచుచుం బ్రతిహతంబు
లైనయుద్యోగంబుల భూలోకంబున సంసారులై వర్జితులు నిష్కామధర్మ

1. 'స్వరూపమాత్రంబును' బ్రా. ప్ర. 2. 'ద్రవ్యకరీరమహ్య' బ్రా. ప్ర. 3. 'పదీయం
బువృథాగ్రహ' బ్రా. ప్ర. 4. 'సంక్రాంతం బై.

- లై నిన్ను భజించునత్పురుషులకర్తమార్గంబులు బ్రవేశించి భవదీయభక్తి
యోగపరిశోభితం బైనమృత్యురోజకర్ణికావీరంబున వసియింతు వదియునుంగాక.
- మ. వరయోగీంద్రులు యోగమార్గముల భావంబంబు నేసీమనో
వారహాపంబుఁ 1దలంచి యేగుణగణధ్యానంబు గావించు ర
పురుషశ్రేష్ఠపరిగ్రహంబునకు నై 3 పాల్వారఁ దద్ధ్యానగో
చరమూర్తి ధరియింతు గాదె పరమోత్సాహుండ వై మాధవా. 299
- తే. అరయ నిమ్మ-మధ్యులై నట్టిభక్తులందు నీవు ప్రసన్నుండ 3 వైనరీతి
హృదయముల బద్ధకాములై యెనముదేన, గణములందుఁ బ్రసన్నతగలుగవీవు.
- చ. అరయ సమస్తభూతహృదయంబులయందు వసించి యేక మై
పరఁగు సమృద్ధియూగుణభాసితధర్మశ్రవణం బరాపరే
శ్వరుడవు నై తనప్పుడు నసజ్జనదుర్లభ మొనయట్టిను
సీర మగుసర్వభూతదయశ్రవే బాడగానఁగ వత్తు వమృతా. 301
- మ. క్రతుదానోగ్రతపస్సమాధిజనస్సత్కర్మాగ్ని హోత్రాఖిల
స్తవచర్యాదుల నాదరింప వఖిలవ్యాపారపారాయణ
స్థితి నొప్పారెడినపదాబ్జయుగళీశనాభిపూజాసమ
ర్పితధర్మం డగువానిధంగి ననురాగి దేవచూడామణి. 302
- తే. తివిలి శశ్వత్సూరూపచైతన్యభూతి, మహిమచేత నవాస్తవమస్తభేద
మోహుండ వఖిలవిజ్ఞానమునకు నాశ్రయింప వగునీకు మ్రొక్కెదనోరమేశ.
- క. జననస్థితివిలయంబుల, కనయంబులు హేతుభూత 3 మగుమామూలీ
లను జెంది నలున సలిపితి, వనఘాత్యక 3 కొనర్తు 3 నభివందనముల్. 304
- సీ. అనఘాత్మ మతి భవనవతారగుణకర్మ, ఘనవిశంబనహేతుకంబు లయిన
రమణీయ మగుదాశరథివసుదేవకు, మారాదిదివ్యనామంబు లొలి
వెలయంగ మనుజులు 3 వివశాత్ములై యన, సానకాలంబున 3 సంస్మరించి
జన్మజన్మాంతరసంచితమరితంబు, బాచి కైవల్యసంప్రాప్తు లగుదు
- తే. రట్టిదివ్యావతారంబు 3 లవతరించు, నజాక వగునీకు మ్రొక్కెద 3 ననఘచరిత
చిరశుభాకార నిత్యలక్ష్మీవహార, భక్తమందార దుర్భవభయవిహార. 305
- తరలము. జననవృద్ధివినాశ హేతుకసంగతిం గలయేను నీ
పును హరుండుఁ ద్రిశాఖలై మరుపుల్ మరీచియుఘామరుల్
3వొనర నం దుపశాఖలై చెలువొంద నింతకు మూల మై
యనయముఁ భువనద్రుమాకృతి 3 వైనసీ కిడె మ్రొక్కెదన్. 306
- మ. పునుమాధీశ భవత్పదాబ్జయుగళీశపూజాదికర్మక్రియా

1. భరించి తప్తగణ' వ్రా. ప్ర. 2. 'దనర నం దుపశాఖలై భువనాత్మ దీనికి నూండు' అచ్చుప్రతి.

పరతిం జెందనిమూఢచితునిఁ బశుప్తాయుక్ మనుష్యాధమున్
జరయు న్నంతము నొందఁ జేయ నతిదక్ష్ఠం బైనకాలంబు త
ద్గుణకాలాత్ముడ వైననీకు మది సంతోషంబునన్ మ్రొక్కెదన్.

307

సీ. సర్వేశ కల్పాంతస్థసంస్థిత మగుజల, జాతమం దేను సంజనన మంది
భవదీయసుస్వరూపముఁ జూడ నర్థించి, బహువత్సరములు దక్షపంబు సేసి
క్రతుకర్మములు పెక్కు శ్ర గావించియును నినుఁ బొడిగానఁగాలేక శ్ర బుద్ధి భీతిఁ
బొందిననాకు నిశ్చయమును నిర్వృత్తుక, కరుణచే నఖిలలోకైకవంద్య

తే. మాన సతత పనఁపైకొఁమలముఖాబ్జ, కలితభవదీయదివ్యమంగళవిలాస
మూర్తిదర్శింపఁగలిగెభక్తార్థహరిణ, కరణతుభ్యంస¹ మోయనిమరలఁబలుకు

సీ. అమరతిర్యబ్జనుఁష్యాదిచేతనయోను, అందు నా తేల్చుచేఁ శ్ర జెందినట్టి
కమనీయసభము ర్థి శ్ర గలవాడ వై ధర్మ, సేతు వనంగఁ బ్రఖ్యాతి నొంది
విషయసుఖంబుల శ్ర విడిచి సంతతసజ్జా, సందానుభవసమున్నతిఁ దనర్చు
వది గాన పురుషోత్తరమాఖ్యఁ జెన్నొందుదు, వట్టిని నైపుణుడు ననభినుతింతు

తే. సర్థి భవదీయపాదంబు శ్ర లాశ్రయింతు, మహితభక్తిని నీకు నగమస్కరింతు
భక్తజనపోషపరితోష శ్ర పరమపురుష, ప్రవిమలాకార సంసారభయవిహార.

సీ. తలకొని పంచభూత ప్రవర్తక మైన, భూరిమాయాగుణస్ఫురణఁ జిక్కు
వడక లోకంబులు శ్ర భవదీయజతరంబు, లో నిల్చి ఘనసమ్రాట్లోలచటుల
సర్వంక షోర్మిభీకరణవార్ధినడుమను, ఫణిరాజభోగతల్పంబునందు
యోగనిద్రారతి శ్ర నుండంగ నొకకొంత, కాలంబు సనఁగ మేల్కొనినవేళగఁ

తే. నలఘుభవదీయనాభిఞ్ఞోదయజమువలనఁ, గడఁగిమల్లోకములుసోపకరణములు
బుట్టఁ జేసితి వతులవిభ్రాతి మెఱసి, పుండరీకాక్ష సంతతభువనరక్ష. 310

క. నిగమస్తుత లక్ష్మీపతి, జగదంతర్యామి వగుచు శ్ర సర్గము నెల్లం
దగుభవద్రవ్యరంబున, నగణితసౌఖ్యానుభవము శ్ర నందింతు గజే. 311

సీ. జలజాత యెట్టివిజ్ఞానబలంబునఁ, గల్పింతు వఖిలలోకంబు లోలి
నతజనప్రియఁడవు శ్ర నా కట్టిసుజ్ఞాన, మర్రిమై గృహసేయు శ్ర మయ్య వరద
సృష్టినిర్మాణాచ్చఁ శ్ర జెంది నాచి తంబు, దత్త-ర్మకౌశలత్వమునఁ దగిలి నట్టి
యును గర్మవైషమ్యమునఁ బొందుకతిమున, దురితంబుఁ బొరయక శ్ర తొలఁగు

తే. వెరపు నాకెల్ల గలుగు నశ్వధముదలఁచి, కర్మవర్తను నను భవత్కరుణమెఱసి
తగఁ గృతార్థునిఁ జేయవే శ్ర నిగమపినుత, సత్కృపామూర్తియోదేవతకృపర్తి.

చ. భవదుదరప్రభాత మగుపద్మమునందు వసించి యున్ననే
నవిరళతావకినకలితాంశమునం దనరారువిశ్వముం
దవిల్చి రచించుచున్ బహువిధంబులఁ బల్కెడివేదజాలముల్

- శివతర మై ఫలింపఁ గృప న సేయుము భ క్తఫలప్ర దాయకా. 313
- చ. అని యనుకంప దోష వివరయంబునఁ జాగిలి మ్రొక్కి చారులో
చనసరసీరుళులు డగుచు న సర్వజగత్పరికల్పనారతిం
దఁ రిహఁన్నుఁ బ్రోచుటకుఁ న దా నిటు సన్నిధి యైనయీశ్వరుం
డనయము నానుదుఃఖము దగ్గరమామతిఁ బాపెను నందు సమ్మండై. 314
- క. వనరుహసంజాతుఁడ నె,న్మునమున హర్షించె ననుచు మైత్రేయమహా
ముని ఘనుఁ డగుచిదురుశకుఁ, విఁయంబున నెఱుంగఁజెప్పిరవెండియుఁబలికెన్. 315
- మ. వనజాతప్రభవుండు కేవలతపోవ్యాసంగుఁడై పద్మలో
చను గోవిందు ననంత నాఘ్యుఁ దనవాక్చక్రక్షి నుతింపఁ సుధా
శనవంద్యుండు ప్రసన్నుఁడై నిఖిలవిశ్వస్థాపనాలోకనం
బునఁ జూచెన్ విలయప్రభుతబహువాఃపూరంబులఁ వ్రేల్చిడిన్. 316
- తే. అట్లు వొడగని యార్తుఁడైనట్టిపద్మభవునివాంఛిత మాత్మఁ దీరర్పంగఁదలచి
యతనిమోహనివారక మైనయట్టియమృతరసతుల్యమధురవాక్యములఁచనియె. 317
- చ. తలొని నీయొనప్పుపని న దప్పి నుని దలపోయుదుఃఖముం
దలఁగుచు నాదులీలకు బ్రధానగుణం బగు సృష్టికల్పనం
బలవడఁ జేయుబుద్ధి హృదయంబునఁ జొన్ని తపస్సమాధిని
ష్ఠల నతిభక్తులఁ ననుఁ బ్రసన్నునిఁ జేయుము చెంచు కోరికల్. 318
- క. నీ వానరించుతపోవి, ద్యావిభవవిలోకనీయ న మగుసీసృష్టి
గావింపుము లోకంబులలో వెలిఁగెడినన్నుఁ గందు న లోకస్తుత్యా. 319
- క. నాలోనిజీవకోటులు, వాలాయము నీకుఁ గాననఁచు నిపుడు నీ
వాలోకింపుము దారువి,లోలహూతాశనునికరణి న లోకస్తుత్యా. 320
- నీ. నలు వొంద నఖిలజీవులయందుఁ గలసన్నుఁడ, దెలిసి సేవింపుము న నలినగర్భ
భవదీయదోషముల్ నవాయును భూతేంద్రి, యాశ్రయవిరహిత న మై విశుద్ధ
మైనజీవుని విమర్శలాంతరాత్ముడ నైన, నను నేకముగఁ జూచునరుండు మోక్ష
పదమార్గవర్తియై న బాసిల్లు బ్రహ్మాండ, మందును వివిధకర్మానురూప
తే. పద్ధతులఁజేసి పెక్కురూపముల నొందు, జీవతతి రచియించు నీచిత్తమెపుడు
మత్స్యదాంబుజయుగళంబుమరగి మున్న,కతన రాజసగుణమునఁగలుగదఘము. 321
- క. విను మదియుఁ గాక ప్రాణుల, కనయము నెఱుంగంగ రానియనఘుండఁ డేజో
ధనుడఁ బరేశుడ సీచే,తను గానంబడితి నిదె ఫిరతామహ కంటే. 322
- వ. మఱియు భూతేంద్రియగుణాత్ముం డనియు జగన్మయుం డనియు నన్ను నీచిత్తం
బునందుఁ దలంపుము తామరసనాళవివరపథంబువెంటం జని జలంబులలోనం
జూడం గోరినట్టిమదీయస్వరూపంబు. 323

- క. నీ కిప్పుడు గానంబడ, నాకులకును నురగఁజెప్పినాకుల నై నన్
 1 వాకొంగం దలపోయను, రా కంకు మదీయరూపః¹ రమ్యత్వంబుల్. 324
- క. కావున మచ్చారి త్రక, భావిలసిలే మైననుమహిత స్తవము జగ
 త్పావనము విగతసంశయ, భావుడ నై బుద్ధి నిలుపు శ పంకజజన్మా. 325
- క. సగుణుడ నై లీలార్థము, జగములఁ గల్పింపఁ దలఁచుచతురుని నన్నున్
 సగుణునిగా నుతియించితి, దగ సంతన మియ్యె నాకుఁ శ దామరసభవా. 326
- క. ఈమంజు స్తవరాజము, నీమనమునఁ జింత దక్కి శ నిలుస్తము భక్తిన్
 ధీమహిత నీమనంబునఁ, గామించినోర్కు లెల్ల శ గలుగుం జమ్మా. 327
- క. అనుదినమును ద్రిజగత్పావన మగునీమంగళ స్తవంబుఁ బఠింపన్
 వినెను జనులకు నే బొడ, గనఁబడుదు నవాప్త సకలశ్రకాముడ నగుచున్. 328
- తే. వనతటాకోపః యనవిశ్వాహదేవ , భవనసిర్ధాణభూమ్యాద్వివిధదాన
 జపతపో వ్రతయోగయజ్ఞములఫలము, మామక స్తవఫలమునగుంబు గాదు.
- క. జీవావలి గల్పించుచు, జీవావలివోనఁ దగ వ్రసించుచుఁ బ్రియన
 స్వావలి లోపలఁ బ్రియన, స్వావలి యై యుండునచ్చు శ ననిశముః బ్రీతిన్. 329
- క. తలఁపుము మత్ప్రీతికి నై, కలిగించితి నిన్ను భువనశ్రకారక నాలో
 పల నడగి యేక మై నిశ్చలగతి వసియించి యున్నజగముల నెల్లన్. 330
- తే. తగ నహంకారమూలతః త్వంబునొంది, నీవు వృట్టింపుమనుచురాజీవభవుఁడు
 వినఁగ నానతియిచ్చియఁవ్వెప్పుడధవుఁడంత సంతర్పరి తుండయ్యెననఘచరిత.
- క. అని చెప్పిన మైత్రేయుని, గనుఁగొని విదురుండు పలికె శ గడుముద మొప్పన్
 జననత నశినదశాక్షుండు, సనినం బద్యజుండు దేహాసంబుధమునన్. 331
- క. మానససంబంధంబును, బూనిపయీసర్గ మెట్లు శ పుట్టించె దయాం
 భోనిధి నై నాకింతయు, మానుగ నెఱిగింపవయ్య శ మహితవిచారా. 332
- వ. అనవుడునమ్మునివరేణ్యుండు విమరున కిట్లనియెఁ బుండరీకాక్షవరదాన ప్రభావం
 బునం బంకజాసనుండు శతదివ్యవత్సరంబులు భగవత్సరంబుగాఁ దపంబుగావించి
 (తత్కాలవాయువుచే గంపితం బగునిజనివాసం బయిన) పద్మంబును వాయు
 వును జలంబులకు గనుఁగొని యాత్మీయతపశ్శక్తిచేత నభివృద్ధి బొందినవిద్యా
 బలాబున వాయువు బంధించి తోయంబులతోడ నొక్కతోయంబు సమస్తం
 బునుం గ్రోలి యంత గగనవ్యాపి యగుజలంబుకు గనుఁగొని. 333
- ఉ. వారిజసంభవుండు బుధశ్రవంధ్యుండు చిత్తమునం దలంచె దై
 త్యారిఁ బయోవిహారి సముద్రదండితహారి నతాఖిలామృతా
 హారి రమానతీహృదయహారి నుదారి విమారభూరిసం
 సారి భవప్రహారి విలసనస్ఫుతసూరి నఘారి నయ్యెడన్॥ 334

తే. అట్లు దలచి సరోజజం ¹డంబుజమును, గగనతలమునఁ జూచి యాశీశమలకోశ
లీన మై యన్నలోకవికాసముఁను, నొయ్యి బొడగని మారిచే నిరయక్తుడైన.

తే. వానిఁగాఁ దన్నుఁ దలచి యగ్రవ్యవహంబు

లోఁలికిఁ జోయి మున్నందులలోన నున్న

మాజగంబులఁ జూచి యిమ్ముల సృజించె

మఱి చతుర్దశభవనముల్ శ్రమహిమఁజేసి.

338

క. ²ఃరగ సుధాశనకీర్య, జ్వరివివిధస్థావరా దిగానానాస్పద్యి.

స్ఫురణ నజం డోనఁగించెం, బరువడి నిష్ఠామధర్మశలరూపమునన్.

339

వ. ఇట్లు భవనంబులఁ బద్మజండు గల్పించె నని మైత్రీయండు విదురున కెఱిం
గించిన.

340

క. విదరుఁడు దరితావనిభృద్భిదురుఁడు మునివరునిఁ జూచి ప్రయము మనమునం
గదురఁగ నిట్లని పలికె న, తిదురంతం బయినవిష్ణుదేవునిమహిమన్.

341

తే. అమరై భవనంబు లరనికాళలాఖ్యతయును, గణుతి సేముతదీయలక్షణము లర్థి
నాకు నెఱిగింపు మయ్యవిశ్వేశచరిత్ర, యనిన మైత్రీయుఁ డవ్వీదురునకుననియె.

సీ. ఆద్యంతశూన్యంబు శ్రవవ్యయం బై తగు, తత్త్వ మింతకు సుపారదాన మగుట
గుణవిషయములు గైకొనికాలమును మహా, దాదిభూతములు దశన్నాశ్రయంపఁ
గాలానురూపంబుఁ శ్రైకొని యీశుండు, దనలీలకై తనుఁ శ్రదా సృజించెఁ
గర మొప్పనఖిలలోకములందుఁ డా నుండుఁ, దనలోన సఖిలంబుఁదనరుచుండుఁ

తే. గాన విశ్వమృనికుఁ గార్యకారణములు

దాన యమృహపురుషునిరతనువువలనఁ

బాసి విశ్వంబు వెలి యై ప్రభాస మొందె

మానితాచార యీవ ర్తమానస్పష్టి.

343

క. తెఱఁ గొప్ప సఖిలవిశ్వముఁ, బురుషోత్తమః³మాయచేతఁ శ్రబుట్టుం బెరుఁగుకొ

విరతిం బొందుచు నుండుం, గర మర్థి⁴ భూతభావికాలములందున్.

344

వ. అట్టిసర్గంబు నవవిధం బందుఁ బ్రాకృతవైకృతభేదంబులు గాలద్రవ్యగుణంబులను
త్రివిధంబులకుఁ బ్రతిసంక్రమంబు లగుచునుండు నందు మహాత్తత్త్వగుణాశ్రయం
బు ప్రథమసర్గం బది నారాయణసకాశంబున గుణవైషమ్యంబునం బొందు ద్రవ్య
జ్ఞానకీయోదయంబై నయహంకారతత్త్వంబు ద్వితీయసర్గంబు శబ్దస్పర్శరూపరస
గంధంబులను పంచతన్మాత్రద్రవ్యశక్తియుక్తంబై నపృథివ్యాదిభూతసర్గంబుమూఁ
డవడి యైయుండు⁵ జ్ఞానేంద్రియంబు లై నత్వచ్ఛక్తుశ్చోత్తజిహ్వఘ్రాణంబులఁ
గర్భేంద్రియంబు లై నవాక్సాహసాదపాయాపస్థములు నను దశవిధేంద్రియ

1. డంబువులను. 2. మఱియు, 3. దేహమందు. 4. 'జ్ఞానయుక్తంబు లైన' వ్రాతప్రతి.

5. 'గర్భకలాపంబు లైన' వ్రా.ప్ర.

జనసంబు చతుర్దశర్గంబు సాత్త్వికాహంకారజనితం బైనమనోమయసుమ
నోగణసర్గం బైదవసర్గం బై యొప్పు జీవలోకంబునకు నబుద్ధికృతంబు లైన
యావరణవిక్షేపంబులం జేయతామససర్గం బాఱవ దైయండు నియ్యాటు నీశ్వ
రునకు లీలార్గంబు లయినస్తాకృతసర్గంబు లయ్యె నింక వైకృతసర్గంబు లేడవది
మొదలుగాఁగలుగు నవి వినిపించు వినుము¹ సృష్టిత్వ త్తిరహితంబులై ఫలింపెడు
నశ్వత్తోదుంఁడవననన్యగ్రాధాదు లై నవనస్పతులును బుష్పితంబులై ఫలపాకాం
తంబు లై న(వీ)హియవముద్దా)ద్యోషధులును నారోహణానవేక్షంబులైన (మా
లీమణి కాది) లలలును ద్వక్సార్గంబు లై సకేశ్యాదులును ²గతిసీభూతమూలంబు
లును శిఖావిస్తృతంబులును నగుతావిశేషరూపంబులైనవీరుధంబులును బుష్ప
వంతంబు లయి ఫలస్తాప్తంబు లగు(చూతాది)ద్రుమంబులును నవ్యక్తచైతన్యం
బులు నూర్ధ్వస్థానంబులు సంతస్పర్శంబులుఁ దమఃప్రాయంబులు నై శిశావరం
బు లయినయాయాఁ నేడవసర్గంబయ్యెనెనిమిదవసర్గంబు తిర్యక్సర్గంబిరువదియె
నిమిదిశ్చదంబులుగ లిగిశ్చ న్నాదిజ్ఞానశూన్యంబు లయి యాహారాదిజ్ఞానమాత్ర
నిష్ఠంబు లయి ఘ్రాణంబునలన నెఱుంగం దగినవాని నెఱుంగును హృదయం
బున దీర్ఘానుసంధానరహితంబు లై వర్తించుద్విశఫంబులు గలవృషభమహిషాజ
కృష్ణ సూక రోష్ఠ) గవయరురు మేవ ముఖరసవకంబును నేకశఫంబు గలఖరా
శ్వాశ్వతరగౌరశరభ చమర్కాదివక్త్రంబును బంచనఖంబులు గలశునకస్యూగల
వృక వ్యాఘ్ర) మార్గార శశ శల్యక సింహ కిపి గజ కూర్మ గోధాముఖభూచర
ద్వాదశకంబును మకరాదిజలచరంబులును గంక గృధ్ర)బక శ్రేయ భాస భల్లూక
బర్హి హంస సారస చక్రవాక కాకోలూకాది(*భేచరంబులు నయ్యె) (నర్వా
కోస్తం బై యేకవిధం బగు) మానుషసర్గంబు రజోగుణపీఠితం బై కీకర్మ
కరణదక్షంబై దుఃఖం బందును సుఖంబు గోరు నది తొమ్మిదవసర్గం బనం
దగు సీత్రివిధసర్గంబులు వైకృతసర్గంబు లనంబడు నింక దేవసర్గంబు విను
మదియు నెనిమిది తెఱంగులు గలిగి యుండు నందు విబుధ పితృ సురాదులు
మూండును గంధర్వాప్సరస లోకటియు యక్షరక్షస్సు లేకంబును భూతప్రేత
పిశాచంబు లోకటియు సిద్ధ చారణ విద్యాధరు లేకంబును గిన్నర కింపురుషు
లోకటియునుంగా దేవసర్గం బయ్యెచిట్లు బ్రహ్మానిర్మితంబులైన దశవిధసర్గంబులు
నెఱింగించితి (నింక మనువులం ఁదంతరంబుల నెఱింగించెద గల్పాదులయందు
సీప్ర కారంబున స్వయంభూతుండును) నమోఘసంకల్పండును నగునప్పండు³

1. 'అపుష్పఫలవంతంబు లైన నవనస్పతులును, వ్రా: ప్ర. 2. లతలు ముదిరి కాశిన్యంబునొంది
యారోహణానవేక్షంబు లైనవీరుధంబులును' వ్రాతప్రతి. 3. 'యాస్థావరంబు లాఱు సప్తమసర్గం
బయ్యె' వ్రా. ప్ర. 4. (1) 'భేచరంబులు మొదలుగాఁ గలది తిర్యక్సర్గం బయ్యె' అ. ప్ర. కీకర్మ
రంభంబునం గలిగి తొమ్మిదవసర్గం బనం' వ్రా. ప్ర.

కాక్షుండు రజోగుణయుక్తుండు సప్త యగుచు స్వస్వరూపం బయినవిశ్వంబు నాత్మీయసావధ్యంబునం గల్పించె నయ్యాశ్వరునిమాయావ్యాపారంబులచే నీ సృష్టియందు నద్యావర్తంబులం బడి భ్రమించుచున్నమహీరుహంబులుంబోలె బూర్వాపరభావంబు లెఱుంగంబడ కుండ. నీకల్పంబునం దుండుదేవాసురాదులు ప్రతిమన్వంతరంబునందును నిట్ల నామరూపంబులచే నిర్రేళింపబడుదురు మఱియునిం దొక్కవిశేషం బెఱింగించెదఁ గౌమారసర్గం బననది దేవసర్గాంత ర్భూతం బయ్యును బ్రాకృతవైకృతో భయాత్మకంబై దేవత్వమనుష్యత్వరూపం బైనసనత్కుమారాదిసర్గం బనంబడె నమౌఘసంకల్పం డైనపుండరీకాక్షుండు దనుఁ దాన యిట్లు విశ్వభేదంబును గల్పించె నని మైత్రేయుండు విదురునకుం జెప్పి కాలలక్షణం బెఱింగించువాఁ డై యిట్లనియె.

345

భువిఁ దనకార్యాంశ్రమునకు సంతయు నన్యవస్తుయోగంబు నేవలన లేక ఘటపటాదిక జగత్కార్యంబునకు నిజసమవాయకారణత్వమునఁ బరఁగి జాలనూర్యమరీచిరసంగతగగనస్థ, మగుత్రసరేణుష్యడంశ మరయుఁ బరమాణు వయ్యెఁ దగ్ధర్మరమాణువం దర్క,గతి యెంతదడవుదగ్ధత్కాలమగును తే. నూత్నకాలంబు విను మది క నూర్యమండ,లంబు ద్వాదశరాశ్యాత్మకంబనంగఁ గలుగుజగముననొక యేడుగడచిననినఁ, గాలమెంతగునదిమహాత్కాలమనఘ. వ. అండఁ బరమాణుద్వయం బొక్కయణు వగు నణు త్రితయం బొక్క త్రసరేణు వగు నవి మూడు గూడ నొక్కత్రుటి యగు నాత్మప్రకృతం బొక్క వేధ యనం బరఁగు నట్టివేధలు మూడు గూడ నొక్క లవం బనందగు నవి మూడైన నొక్కనిమేషం బనం జను నిమేష త్రయం బొక్కక్షణం బగు క్షణపంచకం బొక్క కాష్ఠ యనందగు నవి పది యైన నొక్క లఘు వన నొప్పు నట్టిలఘుపంచదశకం బొక్కనాడి యనం బరఁగు నట్టినాడి కాద్యయం బొక్కముహూర్తం బయ్యెనట్టి నాడిక లాఠైన నేడైన మనుష్యులకు నొక్క ప్రహరంబగు నదియు యామంబనం జను దివసపరిమాణవిజ్ఞేయంబగునాడికోన్ఱానలక్షణం బెఱింగింతు వినుముషల్గుల తామ్రంబునం బాత్రంబు రచించి చతుర్మాషసువర్ణంబునం జతురంగుళా యామశలాకంబుఁ గల్పించి దానం దత్పాత్రమూలంబున ఛిద్రంబుఁ గల్పించి తచ్చిద్రంబునం బ్రస్థమాత్రతోయంబు పరిపూర్ణంబు నొందునంతకాలంబొక్క నాడిక యగు యామంబులు నాలుగు సన నొక్కపగ లగు రాత్రియు నిప్పగిది జరుగు నట్టియహర్నిశంబులు గూడ మర్త్యుల కొకదివసం బగు నవి పదునేనైన నొక్కపక్షం బగు శుక్లకృష్ణ (నామంబులం బరఁగినయ) పుక్షంబులు రెండు గూడ నొక్కమాసం బగు నది పితృదేవతలకు నొక్కదివసం బగు నట్టిమాసం బులు రెం డైన నొక్కఋతు వగు షణ్మాసంబు లరిగిన నొక్కయయనం బగు నవి దక్షిణోత్తరాయణంబులు రెండు గూడి ద్వాదశమాసంబు లైన నొక్క

సంవత్సరం ఒగు నది దేవతలకు నొక్క దివసంబు నట్టి సంవత్సరతలంబు నరులకుం
ఒరమాయ నై యండఁ గలత్తుండను నీశ్వరుండను నైనమూర్త్యుండగ్రహ
నక్షత్రతారాచక్రస్థం యైనఁ మాణ్డాదిసంవత్సరంతం బైనకాలంబునఁజేసి
ద్వాదశరాశ్వాత్మకంబైనఒకఁ బునఁ పరబ్రహ్మస్వత్వసావనచాంద్రనాక్షత్రమాన
శేదంబులం గానంబుచున్నవాఁ యైన సంవత్సర పరివత్సరేడావత్సరానవత్సరవ
త్సరనామంబుల స్పృశ్యం బైనజీవాంశరంబులశక్తిం గాలరూపంబైన స్వశక్తిచేత
సభీమఖంబుగాఁ జేయుచుం బురుషులకు నాయురాదివ్యయంబులం జేసి విష
యాసక్తి నివర్తింపం జేయుచుం గోత్రలు గోవారికి యజ్ఞము శింబులంజేసి గుణ
మయంబు లైనస్వరాదిభలంబుల విస్మరింపం జేయుచు గగనంబునఁ బరువునెట్లు
వత్సరంపక ప్రవర్తకుం డగుమూర్త్యాండునకుం బూజు గావింపు మని మైత్రే
యుండు వలికిన విదురుం డిట్లనియె.

847

క. నరపితృదేవగణాయాః, పరిమూలము లెఱుంగ నాకుఁ ॥ బలికితివి మనీ
శ్వర యెఱిగింపు త్రిలోకో, పరిలోకవిలోకనైకకపరు లగువారిన్. 848

ఉ. పూనినయోగసిద్ధి దగఁ ॥ బొందిననేత్రయగంబునక బహి
ర్జానము గల్గి యుండి భువనంబునఁ జూచుచు నుండువారికి
న్మానుగఁ గల్గు కాలగతి ॥ నాకెఱిగింపు మనీంద్రనాపుడు
న్నానయశాలి యన్విదురు ॥ నాదర మొప్పగఁ జూచి యిట్లనున్. 849

నీ. జననత కృతయగసంఖ్య నాలుగువేలు, దివ్యవర్షములు ద్విదీయసంఖ్య
లెనిమిది నూజేండ్లు ॥ విను శ్రేత వత్సర, త్రిహస్తము ॥ గఁ ౬ ॥ దీయసంఖ్య
లాఱునూజేండ్లు ॥ నగు ద్విపరము రెండ, వేలవత్సరముల ॥ వెలయసంఖ్య
లోలి నన్నూజేండ్లు ॥ లోగిఁ గలియుగము సహస్ర వర్షములు సంధ్యాంశ మరయ

శే. 1 రెండునూజేండ్లును ॥ చ్చియందుఁ జూచె
యనఘ సంధ్యాంశమధ్యంబులందు ధర్మ
మతిశయించును సంధ్యాంశకమందు ధర్మ
మల్పమై కానబడు చుండు ॥ సవఘచరిత. 850

వ. మఱియ ధర్మదేవత గృతయగంబున నాలుగుపాదంబులును ద్రేతయందు మూ
డుపాదంబులును ద్వాపరంబునం బాదద్వయంబును గలియుగంబున నేకపాదం
బును గలిగి సంచరించు నట్లగుటంజేసి. 851

క. పాదవిశేదంబున మ, ర్యాదలును దఱుగు నధర్మ ॥ మాకొలది నె య
త్వాదిల్లి వృద్ధి బొందు ధ, రాదివిజలు 2 పాదబుద్ధిగ్రతు లగుదు రిలన్. 852

నీ. భూర్భువస్స్వర్లోకమలకంఠం బొడువునఁ, గడు నొప్పనత్యలోకంబునందు
నుండుబ్రహ్మకుఁజతుర్గుణ్యగసహస్రములేగ, దివమొక్కటియగురాత్రియునున్దిట్ల

చన ధాతనిద్రవోశజగములు మడంగు మే, ల్కనిచూడ మరలలోకములుపుట్టుఁ
డదినమునఁ జతుర్దశమను లగుదు రం, దొక్కొకమనువున శ కౌనర దివ్య
తే. యుగయులోలినిడెబ్బదియొక్కమా టు, సనినమనుకాలమయ్యెనశమ్మనుకులంబు
సురలు మునులును స ప్తరులరయ భగవ, దంశమునఁ బుట్టిపాలింతురఖిలజగము.

క. హరి సితృసుపర్వతిర్య, జ్జురరూపములక జనించి శ నయమున మన్వం
తరముల నిజస త్త్వంబునఁ, బరిపాలనసేయు జగముఁ జారుష మొప్పన్.

క. క్రమమునఁ దైవరికసర్గము సెప్పంబడె సరోజగర్భుడు దివసాం
తమనఁ దమఃపితృపరా క్రముఁ డై శయనించు నిద్రఁ శ గైకొని యంతన్.

సీ. ఆ రాత్రి భువనత్రయము దమఃపితృ మై, భానుచంద్రులతో విశలీన మైన
సర్వాత్ముఁ డగుహరి శ శక్తి సమేత మై, కడగి వెలుంగునంశకర్ణణాన్ని
భువనత్రయంబును శ దవిలి దహింప న, య్యనలకీలలఁ బొడగమిసమహోష్మ
లలమినఁ గమరి మహారోకవాసులు, జనలోకమునకును శ జనుదు రపుడు

తే. విలయసమయసముత్కటశివులచండ

వాతధూతోర్మిజాలదుర్వారవార్ధి
భువనములు మున్న సమ్మూఢభువనములను
దత్తుడొరాశిమీఁదఁ బ్రదాతవిభుండు.

356

ఉ. చారుపటీర హీర ఘన శ సార తుషార మరాళ చంద్రికా
పూర మృణాళ హీర పరి శ పూర్ణ సుధాకిర కాళ మల్లికా
సారనిభాంగశోభితభుజంగమతల్పమునందు యోగని
ద్రాఢతఁ జెందియుండు జతరసీరభూర్భువరాదిలోకుఁ డై.

357

క. జనలోక నివాసకు ల, రిని వినుతింపంగ నతుల్యదివ్యప్రభుచేఁ
దనరుచు మీలితనిజలో, చనుఁ డై వసియించు నతఁడునముచితలీలక.

358

వ. ఇవిధంబున.

359

సీ. కైకొని బహువిధకాలగత్తుపలక్షీ, తము లై యహారాత్ర శతతులు జరగ
శతవత్సరంబుబురజనులకుఁ బరమాము, వైనసంగతిఁ బుకరజాననునకుఁ
బరమాయువగు శతాబ్దంబు లందుల సగ, మరిగిన నదియ పరారథ మండు
గాన పూర్వార్థంబుగఁడచుటఁజేసి ద్వి, తీయపరార్థంబు శ దీనిపేరు

తే. గడగి పూర్వపరార్థాదికాలమందు, బ్రహ్మకల్పాఖ్య నెంతయుఁ¹ బరంగునందు
బ్రహ్మయదయించుటఁజేసిబ్రహ్మకల్ప, మనియుశబ్దాత్మకబ్రహ్మమనియు నెగడె.

క. విను మెన్నఁడు పంకజనా, భునినాభీసరసి ముందుభువనా శ్రయ మై
తనరినపద్మము వొడవడు, ననఘా యని పద్మకల్ప శ మన విలసిల్లున్.

361

1. 'బరంగునందు, బ్రహ్మకల్పంబు శబ్దంబు బ్రహ్మయనుచు, బహుకలుడు నట్టి బ్రహ్మ
కల్పంబు తుదిని.' బ్రా. ప్ర.

వ. పూర్వార్థాద్ధాదినింగలిగిన¹ బ్రహ్మకల్పంబుఁ జెప్పితి నింక ద్వితీయపరార్థంబుమొదల నెన్నఁడని హరి నూకరాకారంబు దాల్చు నది వరాహకల్పం బనందగు నట్టివరాహకల్పం బిపుడు వర్తమానం బగుచున్నది వెండియు. 862

సీ. దీపింపఁ గాలస్వరూపుఁడై నట్టిప, ద్వాక్షుఁ డనంతఁ డశనాదిపురుషుఁ డభిలవిశ్వాత్మకుఁడగునీశునకుఁ బర, మాణ్వాది ముగపరార్థాంత మగుచు జరుగునీకాలంబు శ చర్చింప నొక్క నిమిషమాత్ర కాల మైశమెలఁగుచుండుఁ గాని యీశ్వరునకుఁగర్తగాఁజాల దిక్కాలంబు విను మది శ గాకదేహ తే. మందిరార్థాదికర్మాభిమానశీలు, రై నవారికి నాశ్రయం శ బగుటఁ జేసి యరయ హరి తద్గుణవృత్తికరుఁడు గాని, కాల మమృతి కెన్నఁడుఁగర్త గాదు. వ. మతీయుషోడశవికారయుక్తంబై పృథివ్యాదిపంచభూతపరివృతం బయి దశావరణంబులు గలిగి పంచాశతోక్తివి నీర్ణం బై బ్రహ్మాండకోశంబు దనర్చుచుండు.

చ. హరి పరమాణురూపమున శ నందు వసించి విరాజమానుఁడై సరి వెలుఁ గొందు నిమ్ముల నశనంఖ్యము లైనమహాండకోశముల్ నెఱిఁ దనయందు డింద నవగనీరజనేత్రుఁ డనంతఁ డాద్యుఁ డక్షురుఁడు పరాపరుం డభిలకారణకారణుఁ డప్రమేయుఁడై. 865

క. నిరతిశయోజ్జ్వలతేజస్సురణం దనరారుపరమపురుషుని విష్ణుం బురుషోత్తము నర్లింపను, సరసిజభవభవుల కైనశశక్యమె చెపుమా. 866

క. అని మైత్రేయుఁడు విదురుం, గనుఁగొని వెండియును బలికెఁగలాహ్వయుఁడై తనరినహరి² మహిమల నే, వినిపించితి సృష్టిమహిమవని మెఱిఁగింతు. 867

వ. పరమీష్టి యీశ్వర్యాది నహ మ్మునుదేహాభిమానబుద్ధిం గలమోహంబును నంగ నాసంగమసక్పందనాదిగ్రామ్యభోగేచ్ఛలు గలమహామోహంబును దత్పత్తి ఘాతజాతం బైనకోధంబునందుఁ గలుగునంధతామిస్రంబును దన్నాశంబునం దహ మేవ మృతోఽస్మి యనుతామిస్రంబును జిత్తవిభ్రమంబును ననునవిద్యా పంచకమిశ్రంబుగా సర్వభూతావలిం బుట్టించి యాత్మీయచిత్తంబునం బాప సృష్టిఁ గల్పించుటకుఁ బశ్చాత్తాపంబు నొంది భగవద్భావామృత పూతమానసుం డై యూర్ధ్వరేతస్కులును బరమబవిత్రులును నైనసనక సనందన సనత్కుమార సనత్కుజాతు లనుమునులఁ బుణ్యవర్తనుల నతిసత్త్వగుణగరిష్ఠుల ధీరజనోత్తముల నార్యులహరి ప్రసన్నులంగా దవ్యదృష్టింగల్పించి వారలంజూచిమిమి యంశంబులం బ్రజలం బుట్టించి ప్రపంచంబు వృద్ధిఁ బొందింపుం డనినవారలు తద్వచనంబు లపహసించుచుఁ బద్మజుం గని మోక్షధర్ములును నారాయణపరాయణులును నై ప్రపంచనిర్మాణంబునకుఁ బ్రతికూలవాక్యంబులు పలికిన³ సుదయించిన కోధంబు బుద్ధిచేఁ నిగ్రహింపఁబడినను నరవిందసంభవుని భ్రామధ్యంబు

వలనంగ్రోధస్వరూపంబున నీలలోహితుండు నిఖిలసురాగ్రజుండై యదముంచె
నివ్వధంబున. 368

మ. జననం బందిననీలలోహితుండు గంజాతాననం జూచి యి
ట్లను నోడేర మదాఖ్య యెట్టిది మదీరయూవాన మెచ్చోటు నా
కనయంబు నైఱిఁగింపవే యనుడు నయ్యంభోజగర్భుండు లా
లనముం దోఁపఁ గుమార నీజననవేళక రోదనం బిచ్చుటన్. 369

తే. రుద్రనామంబు నీకు నిరూఢ మయ్యె, జంద్రసూర్యానలానిలసలిగగన
పుణివిప్రాణతపోహృదిం ద్రియము లనఁగఁ, గలుగు నేకాదశస్థానములువనింప.
వ. అని వెండియు మయ్య మను మహాకాల మహచ్ఛివ ఋతధ్వజోరు రేతో భవ
కాల వామదేవ ధృతవ్రతు లనునేకాదశనామంబులు గలిగి ధీవృత్త్యశ
నోమానియుత్పన్నిరి లాబి కేరావతీ సుధా దీతా నామపత్నీసమేకుండ వై
పూర్వనియుక్తంబు లయిననామంబులం దత్తన్నివాసంబుల వనియించి ప్రజలం
గల్పింపు మని నిర్దేశించిన భగవంతుం డగునీలలోహితుండు విశ్వగురుం డైన
సితామఘునిచే నియుక్తుండై సత్త్వాకృతిస్వభావంబుల నాత్మసములై న ప్రజ
లం గల్పించె. 371

ఉ. రుద్రునిచేత నీగతి నిరూఢమతిన్ సృజింపఁబడయా
రుద్రగణంబు లోలి సవ్యరుడ్డత విశ్వము మ్రింగె నమ్మహో
పద్రవశాంతికై యజుండు య భర్గులఁ జూచి కుమారులార మీ
రాద్రవిలోకనానలభగరంబునఁ గ్రాగె నమ స్తలోకముల్. 372

క. మీసృష్టిసాల్పు నింకక, ధీస త్తములార వినుడు య భృతి మీరు తపో
వ్యాసంగచిత్తు లై చనుఁ, డా సన్మంగళము లగు ద్యుధంబుగ మీకున్. 373

మ. భగవంతుం బురుషోత్తముఁ హరిఁ గృపాప్రసాదోధి లక్ష్మీశ్వరుఁ
సుగుణభ్రాజుతు నచ్యుతుం బరుఁ బరంజ్యోతిం బ్రభుఁ సర్వభూ
తగుహావాసు ఁ ధోక్షజుఁ శ్రితజనత్రాణైకదత్తు న్నజుఁ
జగదాత్ముం గను చుండు రాధ్యులు తపశ్శక్తి స్ఫుటజ్ఞాను లై. 374

వ. అనిన విని. 375

ఉ. కైకొని యిట్లు పంకరుహగర్భనిమృత్రితు లైనరుదు లు
ద్రేకముఁ దక్కి కానలకు య ధీయుతు లై తపమాచరింప న
స్తోత్రచరిత్రు లేఁగిరి చక్రుర్ముఖుఁ డంతఁ బ్రపంచకల్పనా
లోకనుఁ డై సృజించె జనలోకశరణ్యుల ధీవరేణ్యులన్. 376

తే. వినుము భగవద్బలాన్వితవినుతగుణులు, భువనసంతానహేతువిస్ఫురణకరులు
పద్మసంభవతల్పప్రభావయుతులు, పదురు గొడుగులు పుట్టిరి య భవ్యయశులు.

నీ. అరవిందసంభవు య నంగుష్ఠమున దక్షుఁ, డూరువువలనను య నారదుండు .

నాభిఃబులఁగఁడుగర్జనముఁబులన్బ్రుండు, త్వక్కునభృగువుహస్తమునఁ గ్రతువు
 నాన్యంబువలన నత్రయ్యంగిరసుఁడు ప్రాణ, మాన వసిష్ఠుఁడు మనఃమున మరీచి
 గన్నుల నత్రియుఁ గాఁ బుత్రదశకంబు, గలిగిరి వెండియు శ సలిసగర్భ
 తే. దక్షిణ స్తనమువలన శ ధర్మ మొనవె, వెన్నవలనను నుదయించెనశ్వభయద
 మైనమృత్యువధర్మంబు శనందగిలిగె, నాత్మఁగాముండుజననము శ నందెనుటియు.
 సీ. భూమిధ్యతలమునఁ శ గోధంబు నధరంబు, నందులోభంబునాస్యమునవాణి
 యును మేఘమండఁ బయ్యెను లపానంబు, నందు నఘాశ్రయఁడైననిర్మతి
 లాలితచ్ఛాయవలన దేవహూతివి, భుండు గర్జముఁడును శ బుట్టిరింత
 నబ్జుఁడతత్త్వదేహమున జనించిన, భారతిఁ జూచి విభ్రాంతిఁ బొరసి
 తే. పంచశరబాణనిర్మిన్నభావుఁ డగుచు, గూతు రనిపాపమునకు సంకోచపడక
 కవయః గోరినజనకునిఁ గని మరీచి, మొదలు గంగలయమ్మునిగ్రముఘ్న¹ తిఱిగి.

వ. ఇట్లనెరి.

380

ఉ. చారుఁ బురే సరోజధవ శ సత్పథవృత్తిఁ నొఱుంగి కూతుఁ ని
 డ్దూలరి వైరమింప హృదయంబునఁ గోరుట ధర్మ² రీతియే
 బేరిరి నైతి నీతగవుఁ శ బెద్దతనంబును నేల పాలు గా
 శీలము వోన దట్టి యిటు శ సేసినవారు మున్ను గల్గిరే.

381

ఉ. నీవు మహాపాపాపుండ వనింద్యచరిత్రుఁడ విట్టివోట రా
 జీవధవుండు దా విధినిరపేధము లాత్మ నెఱుంగఁ డయ్యె నీ
 భావధవప్రచూనశర శ బాధితుఁ డై తనకూతుఁ బొందె బో
 వాని దలంప లే కనుచు శ వారక లోకులు పువ్వఁ దిట్టరే.

382

క. పాపము దలంపక నిమిషము, లోపలఁ జెడుసౌఖ్యమునకు శ లో నైతివె యిం
 తే పో ధానుఁడె 'గామా, స్థో³ పి న పశ్యతి' యనంగఁ శ దొల్లి ము వినమే.

383

మ. అని యిబ్బంగి మునీంద్రు లాడినకతో, రాలాపముల్ వీనుల
 నివిని లజ్జావచతాననుం డగుచు నాసీరేజగర్భుండు స
 య్యన దేహంబు విసర్జనీయముగఁ జేయక⁴ దిక్కు లే తెంచి త
 త్తరువు గైకొనఁ బుట్టె దిక్కులిత మై తామిస్రసీహారముల్.

384

వ. అంత.

385

చ. ఉసుగక పంకజాతభవుఁ శ డొండొకదేహముఁ దాల్చి ధైర్యము⁵
 విడువక సృష్టిపూర్వసమరవేదమునక⁶ సృజించుచునై పుణిం
 బొడమమి కాత్మలోనఁ దలఁపోయుచు నుండఁ జతుర్ముఖంబులక⁷
 వెడలె నరూపముల శ వేదము లుచితధర్మయుక్తమై.

386

తే. మఱియు మఖములు మహితకర్మములుఁ దంత్రములును నడవల్ల నాశ్రమకర్మములుఁ దదీయమఖచతుష్కమునందునఁ పొడమె ననిన విని ముసీంద్రునిఁ జూచి యశ్విదురుఁ డనియె.

887

క. తోయజసంధవుఁ డప్పుడు, నేయేమఖమండలమునఁ నేయేస్పష్టికాధీయతుఁడై సృజించెను, బ్రాయశ్చయతైత్తిలగుఁ డెలియఁబలుకుమనాకున్.

వ. అని యిట్లు విదురుం డడిగిన మైత్రేయం డతనితో నిట్లనియె. ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ్యము లనువేదంబులును ¹హోతృకర్మంబు లయిన ప్రగీతమంత్రస్తోత్రంబు లగు శత్రుంబులును నధ్వర్యుకర్మం బైన ఋజ్యయు సంప్రగీతస్తోత్రంబయిన స్తుతియును సుధాతృప్రయోజ్యం బైన ఋక్సముదాయరూపంబగు స్తోమంబును బ్రాయశ్చిత్తం బగు బ్రహ్మకర్మంబును నాయుర్వేదధనుర్వేదగాంధర్వవేదంబు లనునుపవేదంబులును విశ్వకర్మశాస్త్రం బగు స్థాపత్యంబును బ్రాగదిమఖంబుల నుత్పన్నంబు లయ్యెఁ బంచమవేదంబగు నిహాసపురాణంబులు సర్వముఖంబులం గలిగె మఱియుఁ గర్మతంత్రంబు లయిన షోడశ్యుక్త్యలును యజ్ఞాగ్నిష్టోమంబులును నాప్తోర్యామాతిరాత్రంబులును హజవేయగోసపంబులును ధర్మపాదంబు లైన విద్యాదానతపస్సత్యంబులును బ్రహ్మచర్యగృహస్థవానప్రస్థయత్యాశ్రమంబులును ననువీనికి నొక్కొక్కటికి జత ర్విధంబు లైన వృత్తులును గలిగియుండు నందు సావిత్రం బన బ్రహ్మచర్యంబదియుపనయనంబాదిగా దిశసత్రయంబు గాయత్రి జపించుటయ ప్రాజాపత్యం బన వేదవ్రతచతుష్టయం బందుఁ బ్రతివ్రతంబును వ్రతులు సంవత్సరవర్సంతంబుగా నాచరింప నగు బ్రాహ్మంబు వేదగ్రహణాంతంబు నాచరింపం దగు బృహత్తననైష్ఠికం బియ్యవి యను బ్రహ్మచారివృత్తిచతుష్టయంబును ననిషిద్ధకృష్యాదివృత్తియగు వార్తయు యజ్ఞాదిశిరోష్ఠిపయ్యుక్తంబైన యాచారాదిరూపధనసంచయంబును బరుల యాచింప కుండునయాచితం బగు శాలీనంబును తే త్రపతితకణిశకణసంగ్రహణరూపం బగు శిలోంఛంబును ననుగృహస్థవృత్తులు నాలుగును నకృష్టపశ్చ్యాహారు లగు వైశ్రాణసులును నూతనఫలంబు లబ్ధం బైనఁ బూర్వసంచిత పదార్థత్యాగంబుగల వాలఖ్యులును బ్రాతఃకాలంబున నేదిక్కుఁ దిలోకింతు రద్దిక్కునకుం జనియచ్చట లభించుపదార్థంబుల భుజించి జీవించునొడుంబరులును దమంత ఫలించి తరువతితంబు లగు ఫలంబులఁ దినుచుండు ఘేనపులును ననుచతుర్విధవృత్తులు గల వానప్రస్థులును స్వాశ్రమవిహితకర్మప్రధానకుం డగు కుటిచకుండును

1. హోతృకర్మకం బైన శాస్త్రంబును నధ్వర్యుకర్మం బైన ఋజ్యయు స్తుతియు శామగానంబును స్తోమంబును గాతృప్రయోజ్యం బైన ఋక్సముదాయంబును బ్రాయశ్చిత్త. వ్రా. శ్ర.

2. 'కర్మంబులు గలియరసంపాదన మనుసంచయంబును' వ్రా. శ్ర.

గర్వోపసరనంబు నేసి జ్ఞానప్రధానం డయినబహుదంశును గేవలజ్ఞానాభ్యాస నిష్ఠుం డగుహంసుండును బ్రాహ్మంబులైనపరబ్రహ్మతత్త్వంబుగల నిష్క్రియం డును ననసన్నాస్థిచతుర్విధవృత్తులును (మోక్షఫలప్రదం బైన యాత్మానాత్మ వివేకవిద్యారూపం బగు)నాస్త్వీక్షకీ(యన్వరాదిఫలప్రదం బైన కర్మవిద్యారూప మగు) త్రయి(యన్వ జీవనఫలప్రదానం బైన కృష్యాదిరూపం బగు)వార్త(యన్వ సంపాదనైకప్రయోజనం బగు) గండనీతియ మోక్షధర్మ కామార్థంబు లైన న్యాయవిద్యాచతుష్టయంబును భుగ్భవస్సున యనువ్యావృత్తులును బూర్వాది ముఖంబునలన నుదయించె నాటియ నతనమృదయాకాశంబువలనం బ్రణనం బును రోమంబులనలన నుష్ణిక్కుండంబును ద్వగింద్రియంబునలన గాయత్రీధం దంబును మాంసంబువలన ద్విష్ణుస్కందంబును స్నాయువువలన ననుష్ఠుప్థంబును నస్థివలన జగదీశ్వరందంబును మజువలన బంకిచ్చందంబును బ్రాణంబు వలన బృహదీశ్వరందంబును గళారాదిపంచవర్గాత్మకంబు లయినస్పర్శంబు లనుజీ వుండను గళారాదిస్వరాత్మకం బైనదేహంబును నూమ్మంబు లను శవనహవర్ణ చతుష్టయరూపంబు లగునింద్రియంబులను సంతస్థంబు లగుయరలవ యను వర్ణంబులు వడ్డదిన పస్వరూపంబు నాత్మబలంబు నయిన శబ్దబ్రహ్మంబును జతుర్ముఖునిలీలావిశేషంబున నుత్పన్నం బయ్యె వ్యక్తావ్యక్తం బైనైవైఖరీప్రణ వాత్మకం బైనశబ్దబ్రహ్మంబువలనం బరమాత్మ యవ్యక్తాత్మకం డగుటంజేసి పరిపూర్ణండును వ్యక్తాత్మకం డగుటంజేసి యంద్రాదిశక్తివృత్తంబుహితండును నైన కానంబును నయ్యనసరింబున నజుండు భూరివీర్యవంశు లయినముషిగణం బులనంతటి యవిస్మృతం బని తలంకి పూర్వగమపరిగ్రహంబు సాలించి యి మ్మిథగ్రామ సక్తంబైన దేహంతరపరిగ్రహంబునెని నిత్యంబుం బ్రజాస్థుప్తియందు వ్యాసక్తుండ నైకం బజ లభివృద్ధి నొందక యుండుట కేమి కారణం బగు నని యచ్చెర వొంది తద్వృద్ధి యగునెడం బాలోచించుచు నైవం బిచ్చుట విఘాతు కంబు గాన తదానుకూల్యం బావశ్యకం బని దాని నెదురు చూచుచు యథో చితగృత్యకరణదత్తుం డగుచుండుచతుర్ముఖునిదేహంబు ద్వీవిధం బయిన నట్టి రూపద్వయవిభాగంబు స్వరాట్టగుస్వాయంభువమనువును దక్షహిషి యగు శతరూప యనుకన్యకయుం గా మిథునం బయి జనియించె నమ్మిథునంబువలనం బ్రియప్రతోత్తానపాదు లనుపుత్రద్వయంబు నాకూతి దేవహూతి ప్రసూతు

1. నింద్రాదిశక్తివృత్తంబుహితండును వ్యక్తాత్మకండును బరిపూర్ణండు నగు నారాయణుండు కానంబడును, 'బ్రా. ప్ర. 2. మిథునస్పష్టిగల్పించడలంచెనని శుకుండు పరిక్షిత్తునకుఁ జెప్పిననతం డిట్లనియె నిత్యంబైన వ్యాపకంబైన యథోచితకార్యకరణసమర్థం బైనచతుర్ముఖునిరూపద్వయంబు నందు నొక్కరూపంబునందుఁ బ్రజాసంహోహసంకోచంబును నొక్కరూపంబునఁ బ్రజావిస్తారంబు నెట్లు సంభవించె ననిన రూపద్వయవిభాగంబువలన మనువును శతరూపయనుకన్యకయఁ., బ్రా. ప్ర.

లనుకన్యకా త్రయంబునుం గలిగి రందు నాకూతుని రుచికునకును దేవహూతిం గర్దమునకును బ్రమాతిం దత్తునకును నిచ్చె వీరలవలనఁ గలుగు ప్రజాసంతతుల చేత జగంబులు పరిపూర్ణంబు లయ్యె. 389

—•• స్వాయంభువనువు పృజావృద్ధి సేయుట. ••—

క. అని మైత్రేయుఁడు పలికిన, విని మనమున హర్ష మొనవ యిదురుఁడు మునినా ధునిఁ జూచి పలికె గ్రమ్మఱి, వనజోదరపాదభ క్తివశమానసుఁ డై. 390

క. ఘనుఁడు స్వయంభువునకుఁ బ్రియతనయుఁడు స్వాయంభువుండు యైతేయ విశ్ దనసేవాచతురుండును, జనవినుతుం డాదిరాజ్యస త్రముఁ డౌటన్. 391

క. అతనిచరిత్రం బవ్యా, హతసుఖదము నిఖిలమంగళావహము సమం చితముం గావున బుధసే, విత నా కెఱుంగంగఁ బలుకవే మునితలకా. 392

క. అదియును గాక ముకుందుని, పదకమలమరందపానపరవశు లై పెం పొదవినవారిచరిత్రము, సదమలమతి వినిన భవము య సఫలము గాదే. 393

చ. అని విదురుండు నల్కిన ద్రయాన్వితుఁ డై మునినాథచంద్రుఁ డిట్లను ప్రతిశాస్త్రపాఠకలితాత్మకుఁ డైననరుండు పద్మలో చనచరణారవిందయుగసంగము గల్గినసజ్జనుండు వొం దినఫల మొందు భాగవత్పదివ్యకథాశ్రవణుండు ప్రేమ్మిడిన్. 394

క. అని చెప్పి మునికులాగ్రణి, దనుజారికథాసుధాస్థితస్వాంతం డై తనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానంద బాష్పములు జడిగురియన్.

సీ. వినిపింపఁదొడఁగె నాశ్రమనుఁడు స్వాయంభువుఁ, డంగనాయుక్తుఁడై యబ్జగర్భు నకుమ్రొక్కివినయవికనమితో త్తమాంగుఁడై, హస్తముల్ మొగిచియిట్లనియె బ్రీతి జీవరాసులకు రాజీవసంభవ నీవ, జననరక్షణనినాశశముల కరయ

హేతుభూతుఁడవు మా యెద్ది యాచరణీయ, మైనకర్మము దాని య నానతిమ్ము తే. ఎట్టికర్మంబు సేసిన య నెనఁగు నీకు, నవహితం బైనసంతోష య మాత్మజుండు జనకునకు భక్తిఁ బరిచర్యఁసలిపి కీర్తి, నంది నుతికెక్కి వర్తించు య నందు నిందు వ. 1 కావున నెఱింగింపు మట్టినత్కర్మంబు.

క. అని పలికినస్వాయంభువ, మచుమృదుభావలకు నలరి య మనమునఁ గమలా సనుఁ డనురాగము ముప్పిరిగొనఁ బ్రియతముఁ డైనసుతునకును నిట్లనియెన్.

చ. మునుకొని తండ్రియాజ్ఞఁ దల య మోచి నిజోచితకృత్య మేమి వం చినఁ దనశక్తియుక్తి నెడఁసేయక చేయుట పుండరీకలో చనపద సేవ సేయుట ప్రజాపరిపాలనకాలి యూటయున్ జనకునకున్ సుతుండు పరిచర్య లొనర్చుట సువ్వె పుత్రికా. 395

1 'కాన యాచరింపు మట్టిసత్కర్మమనఁ' అని యిదిక్రిందిలేటగీతలో వైదవపాదము గాఁ గొన్నిత్రతులఁ గనుపట్టెడి,

వ. కావున.

399

మ. విశ్వానరహాసంజ్ఞము ర్విజయమున విష్ణుహృషీకేశుఁ గే
శవుఁ బ్రహ్మహుఁడని జన్మములు శత్రుదృష్టికిఁ గావింప మా
ధవుఁ డాత్మం బుత్తోష మొందు నతఁ డుద్యత్ప్రీతుఁ డై యున్న లో
కవితానంబులు దుష్టి నొందు ననఘా శత్రువింపుమా యజ్ఞసుల్. 400

చ. అకటిలభ క్తిఁ గేశవసగ్రవర్ణబుద్ధి గ్రతు క్రియల్ వొన
ర్నక వివరీషా లై యుమ క్షానులు దంచి ఫలంబు నండఁ గా
నక చెడువీతి నూరక ధనవ్యయ మొటయ కాసి మోక్షదా
యక మగు చున్ననస్థలము శ సందరు విష్ణుహరబృఖక్రియల్. 401

ఉ. కావున యజ్ఞసుల్ హరి వికారవిమానగుఁడని చేయు నీ
భావము సూన్యత సత శుభస్థితిఁ జెందఁడు నీకుమారులుక
నీవును నీధరాభరము శ నమ్మి వహింపుము సజ్జనావలిం
బ్రావుము ధర్మమార్గమునఁ శ బుత్రిక దోషలతావిత్రకా. 402

క. అనవుడు నతనికి నతఁ డి, ట్లయె న్నఘనాశ నీమనానతి యెట్ల
ట్లొనరించెద నాకును నా,తనయులకు వసించి యుండఁ శ దగునెలవెందున్. 403

శ్రీయజ్ఞవరాహవతారాభివర్ణనము శ్లోకం

తే. అరయ లేడు విధాత యూయఖలజంతు, జాతిముల కెల్ల నాధారభూత మైన
ధరణి యిప్పుడు సునజలాంతరిమగ్న, మైనకతమునఁ జోటు లేదంటిఁ దండ్రి.

క. కావున భూమ్యుద్ధరణము, గావించునుపాయ మిప్పుడు శ గైకొని నాకుక
దేవా సీ వెఱిగింపుము, నావును బద్మజుఁడ దఃఖనంబునఁ దలచెన్. 405

మ. జలమధ్యంబున లీన మొందినధరాచక్రంబు నేనేర్చునక
నిలువఁ వచ్చుచు బూర్వమందు జగముల్ శ నిర్మించునాఁ డాది న
ప్పలఁ బుట్టించినమీఁద నన్వసుమతిం ; బుట్టించితి న్నట్టియ
ప్పలలోఁ గ్రుంకి రసాశలాంతరమునం శ బొందం గదా పృథ్వియున్. 406

నీ. అఖలజగత్కల్పనాతోపమునకుఁ బాల్పడిననాచేత నెట్లుగి నిపుడు
దగిలి విశ్వంభరోద్ధరణంబుఁ గావింప, నగు నని సర్వభూతాంతరాత్మ్యం
బురుషోత్తమున నవఃపుండరీకాక్షు ల, శ్రీపతిఁ దనమనస్కస్థితునిఁ జేసి
తలపోయు చున్నఁ బద్మజనాసికావివ, రమ్మన యజ్ఞవరాహమూర్తి

తే. యర్థి నంగువృత్తమాత్రదేహంబుతోడ, జనన ముది వియ త్తలస్థాను యగుచు
క్షణములోపల భూరిగ్రజప్రమాణ, మయ్యె నచ్చటిజనములకద్భుతముగ. 407

అంతఁ బ్రజానర్గమందు నియుక్తులై, నట్టిమరీచ్యాదు శ లై నమునులు

నీ. మనుకుమారకులు నసమృద్ధునసహితంబుగ, యజ్ఞవరాహంబు శ నర్థి జూచి

యిట్టియాశ్చర్య మె శ్లెండేనఁ గలదె నా, సారంధ్ర నిర్గత స్థభిరోమ
లోకంబు మనము విలోకింప నంగవ. మాత్ర మై యాతీణిమాత్రలోన
తే. మహిమ దీనింప దంఢి స్రమాణమును మహానైకగంధైలోపమంబు
సయ్యెనని వితర్కించెగియ్యబ్బభివృద్ధి, హాగ మిగులొ త్తేజాబు బుత్తునితలంచె.
క. నామనమునఁ గలదూఖివి, రాసుముఁ గావించకొఱకు శ్రాజీవాక్షుం

డీమేర యజ్ఞపోత్తి, శ్రీమూర్తి వహించె నిది విశేషము దలఁపన్. 409

వ. అని వితర్కించు సమయంబున నూకరాకారం డయిన భగవంతుండు. 410

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాతశ్చయదభూరి, గర్జనాటోపలోభశ్చక్రు సగభీర
రావమడరింపనపుడు రాజీవభవుండు, మనలునానందము నుబొందిరనఘచరిత.

వ. అంత మాయామయవరాహ ఘర్షణారావంబు బ్రహ్మాండకోటరపరిస్థాటనంబు
గావింప విని జనస్తవస్పత్యలోకనివాసు లయ నమ నలు ఋగ్యజస్సామమంత్రం
బల వివతించిరి యజ్ఞవరాహరూపధరుం డయిన సర్వేశ్వరుండు సత్పురుష
పాలనదయాపరుండు గావున దిగ్గజేంద్ర, లీలావిలోలుండై. 412

సీ. కఠినసటాచ్చటోత్పటజాతవాత నిర్ధూతజీమూత సంఘాతముగను
క్షురనిభనునిశితశ్ఖురపుటాహత చల, తృణిరాజదిగ్గజప్రచయముగను
జండదంష్ట్రోత్తవైశ్వానరాద్భిస్సృవ, ద్రజితహేమాద్రివిస్రంభముగను
ఘోరగంభీరఘుర్ధురభూరినిస్వన, పంకిలాకిలవార్ధిసంకులముగఁ

తే. బొరలుఁగెరలునటించునంబరము దెరల, రొప్పునుప్పర మెగయునుగొప్పరించు
ముట్టెబిగించు ముసముస సమాదుకొనుచు, నడర సంతతీతతోణియజ్ఞఘోణి.

వ. మఱియు నయ్యజ్ఞ వరాహంబు. 414

సీ. తివిరిచతుర్దశభవనంబు లనుదొంతు, లొరగఁ గొమ్మలఁ జిమ్మినొక్కమాటు
పుత్తడికొండ మూఁకపుర మనునొరగంట, నొరక రా రాపాడు నొక్కమాటు
ఖురముల సప్తసాగరమున నేతువు, లొసకొత్తమట్టాడు శ్రీ నొక్కమాటు
నాభీలవాలవారాహాతిచేమిన్ను, నొదవించు బయలుగా శ్రీ నొక్కమాటు

తే. గన్నుఁగోనల విన్నులింగములు సెదరు
నురుభయంకరగతిఁ దోచు శ్రీ నొక్కమాటు
పరమయోగీంద్రజనసేవ్యభవ్యవిభవ
యోగ్య మై కానఁ గా నగు శ్రీ నొక్కమాటు. 415

వ. ఇట్లు విహరించుచుఁ బ్రాతర్మధ్యందినతృతీయవనరూపుం డయినయజ్ఞవరాహ
మూర్తి యగుసర్వేశ్వరుండు మహాప్రళయంబునందు యోగనిద్రావశుం డై
యుండునవసరంబున నుదకస్థః బైనభూమి రసాతలగతం బైనదాని నుద్ధరించు

1. 'బంగారుకొండ మూఁకపుర వను నొరగంట' వ్రా. ప్ర. 2 'రొంకిగా, నుక్కంజెవట్టాడు' అ. ప్ర. 3. వింటి, వొరకి 2 ద్దల కేయ శ్రీ నొక్కమాటు, అచ్చుప్రతి.

టకు సముద్రోదరంబుఁ దణియం జొచ్చువేగంబు సైరింపం జాలక సముద్రం
దూగ్గు లనఁభుజంబు లెత్తి నిశీర్ణహృదయం దై యార్చునిగిది యజ్ఞవరాహ
నన్ను రక్షింపు రక్షింపు మని యాశ్చర్యిగన నిశితకరాశక్షరతీక్షణంబు లైన ఖరా
గ్రంబుల జంబులు విచ్చిన్నంబులు గావించి యసాగంబయిన సాతలంబుబ్రవే
శించి భూమిం బూడగనునవసరంబున.

416

క. శరనిధిలోన మహోగ్ర, మరకంటకుఁ డెడఁగఁ గంచెఁనుఖమయగాత్రి
ఖరవిదలితకుఁ గోత్రిన్, ధరణీకళత్రిన్ గవేషధాత్రిం బోత్రిన్.

417

వ. ఇట్లు పొడగని దైత్యుండు రోషభీషణాకారుం డై.

418

మ. గద సారించి యసహ్యవిక్రమ సమగ్రస్ఫూర్తితో వేయఁగా
నది దప్పించి వరాహమూర్తి నిజదం శస్త్రాగ్రహతిం ద్రుంచె బెం
పొదవం గ్రోధమదాతి రేకబలశైర్యోదారవిస్తారసం
పదఁ బంచాస్యము సామజేంద్రుఁ జల మొకప్పుం ద్రుంచుచందంబున.

419

మ. దితిబాధీసుని నీగతిం దునిమి యుగద్వృత్తిం దదీయాంగశో
నితపంకాంతిగండతుండుఁ డగుచు శివస్వండు దా నొప్పె వి

స్తృతసంధ్యాంబుదధాతాచి త్రితసముద్గీప్తక్షమాభృద్దతిన్
క్షీతి దంష్ట్రాగ్రమునన్ ధరించి జలరాశిం బాసి యేతేరఁగన్.

420

తే. బాలీతాంశురేఖావిభాసమాన,ధవళదంష్ట్రాగ్రమున నున్న ధరణి యొప్పె
హరికి నిత్యానపాయనియైనలక్ష్మీ, నెరయఁ బూసినకస్తూరినికర మనఁగ.

421

అథ శ్రీయజ్ఞ వరాహమూర్తిని బ్రహ్మాదులు స్తుతించుట.

వ. అట్టియజ్ఞ పోత్రిమూర్తిం జూచి శవలాసన ప్రముఖు లిట్లని స్తుతియించిరి.

422

నీ. దేవ జితం జితం శతే పరమేశ్వర, జితయజ్ఞభావనశ్రుతిశరీర

కారణనూకరారకారుండ వగునీకు, నతిభక్తిమొక్కెద శ్రమయ్య వరద
భవదీయరోమకూపములందు లీనంబు, లై యందు నంబుధు శిలట్టియధ్య
రాత్మక మైతినరారునీరూపంబు, గానంగ రాదు దుష్కర్మకలకు

తే. నట్టినీకు బ్రణామంబు శిలాచరితు, మఖిలజగ దేకకీర్తిదయానువర్తి
భవ్యచారి త్ర పంకజప్రత్రనేత్ర, చిరశుభాకార యిందిరాది త్రవార.

423

వ. అని వెండియు నిట్లు స్తుతియించిరి.

424

నీ. త్వక్కున నఖిలవేదముల రోమంబుల, యందు బర్హిస్సులు శనత్కులందు
నాజ్యంబు పాదంబులందుఁ జాతుర్వృత్తకలితంబు లగుయజ్ఞకర్మములును
స్రక్కు తుండంబున శ్రువము నాసీకను ని,డాపాత్ర ముదరకోటరమునందు
గర్జరంధ్రంబులగ్రహపాత్రచమసముల్, గళమునందు నుపసత్తులును జిహ్వా

1 'నగుచుఁ బూసినకస్తూరినిగమ మనఁగ' బ్రా ప్ర.

2 ఇందులకు మూలము 'చమసాః కర్ణరస్థే' | ప్రాశ్రిత మాస్యే గ్రహసే|గ్రహస్థితే య ప్చ

తే. దగుఁ బ్రవర్త్యపాత్రయును దంతంబులందుఁ

బ్రాయణీ¹యోదయనఃలు శిరమున నవన

రూపమునఁ బంచప్రాణముల్ శరూఢి యగుచు

సభ్య మవసభ్యమును నగ్నిచయన మయ్యె.

425

వ. వెండియు ముఖంబువలనఁ బ్రాశ్నితారణ్యగ్నిహోత్రహవిర్భక్షణంబులును నభి

వ్యక్తిదీక్షయు, రేతంబున సోమంబును, నవస్థానంబున సవనంబులును, ధాతు

వుల సప్తసంస్థాను, సంధుల సర్వయాగంబులు నై యొప్పుచుండు.

426

క. హవహూవి హవనేతవు, హవబోక్తవు నిఖిలహవఫలాధారుడవు

హవరక్షకఁడవు నగునీ, కవిలిథ మగునుతు లొనర్తు శ మయ్య ముకుందా.

427

తే. సత్వగుణమున సద్భక్తి శ సంభవించు, భక్తియతముగఁ జత్తంబుభవ్యమగును

హృదయపద్మంబునందల శ నెఱుంగఁబడిన, యట్టిసీకు నమస్కారమయ్య వరిద.

మ. అరవిందోదర తావకీనసితదంష్ట్రాగ్రావలగ్నక్షమా

ధరనదృఢినదాటవీయుతసమస్త స్మృతీతలం బొప్పె భా

సురకాసారబలావతీర్ణ మదవ్యచ్ఛుండాలరాడ్డంత శే

ఖరసంసక్తసప్తప్రపంచజము రేఖం బొల్ప దీపింపఁగన్.

429

వ. మఱియును.

430

మ. చతురామ్నాయవపుర్విశేషధర చంద్రచత్సూకరాకార సీ

నితదంష్ట్రాగ్రవిలగ్న మైనధర రాజిల్లం గులాగేంద్ర రా

ర్వణంతే భగవ న్మగ్నిహోత్రమ్॥ దీక్షానుజన్మోపసదశ్శిరోధరత్వం ప్రాయణీయోదయనీయదం
ప్ర్యః । జిహ్వప్రవర్త్యం ద్రవ శీర్షకం క్రతో స్సభ్యావసభ్యం చితయోఽసరోహితే॥ సోమస్తురేత
స్సవనావ్యవస్థితీసంస్తావిభేదా ద్రవదేహాధాతవః । సర్వాణిసత్రాణి శరీరసప్తయ స్త్వం సర్వయజ్ఞక్రతు
రిష్టిబధనః' దీనికిఁ బయితెనుఁగు కొంత యందంద విరుద్ధముగాఁ గానిపించుటచే నచ్చుప్రతులందు

'శ్రవణాస్థలిలశులఁ † జనున ప్రాశ్నిత్రముల్, గళమున నిష్టిత్రికంబు జిహ్వఁ

తే. దగుఁ బ్రవర్త్యము నగ్నిహోత్రములు నీదు, చర్వణంబున సభ్యావసభ్య లుత్త

మాంగ మనువులు చయనము † లగుఁ గిటిశ, యనుచు మయించి రత్త రి యజ్ఞ విభుని.

వ. వెండియు ముహుర్ముహుర్భగవదావిర్భావం బుదీక్షణీయేష్టి యగునీదుదంప్రీలుప్రాయణీయంబను

దీక్షానంతరేష్టియు నుదయనీయం బనుసమాప్తేష్టియు యుష్మద్రేతంబుసోమంబును ద్వదీయావస్థా

నంబుప్రాతస్సవనాదులనీదుత్వజ్ఞాంసాదిసప్తధాతువులగ్నిష్టాపాక్యహోదశివాజపేయాతిరాత్రా

హోత్ర్యామంబు లనుసంస్థాభేదంబులునుద్వాదశాహోదిహాపంబులై నబహుయాగసంఘాతరూపంబు

లు నగుసర్వసత్ప్రంబులుభవదీయశరీరసంధులు ససోమాసోమంబులగుయజ్ఞక్రతువులు నీవ మఱి

యును నీవు యజనబంధనంబులచే నొప్పుచుండు వదియునుం గాక' అని మూలమునకును

ప్రథరవాఖ్యకును ననుగుణముగా నొకపాఠము గూర్చఁబడె నని తోఁచెడిది.

1. 'ఉదయనీయ' మని శబ్దరూపము

జతశృంగోపరిగ్నమేఘముగతిం శ జెల్వారె విగ్లజ్జనాం
చితహృత్పల్లవకోల భూరనాణ లక్ష్మీనాథ దేవోత్తమా.

481

సీ. సహధికసావరణంగమాత్మక నైస, వసుమతీచక్ర మౌవకృతీల
నాదరింపుము కరుణోపేతపితృండ, వగుచు సస్యనాత శ యయ్యె ధరణి
మాత యకా పుట్టిని శ నాది చలంచెదనేని, జర్పింప మాకు విశ్వమున కీప్ర
జనకుండ వగుట యొనర్చునొత్తి భూదేవి, యగుట మాకున దల్లియయ్యెనిపుడు
తే. ధరకు నీతోడఁగూడ సంజన మొనర్చువరణియందును యజ్ఞకుఁడగ్నిపిల్ల
కరణి మీతేజ మీధరాకాంతమందు, నిలుప ధరణి పవిత్రయై శ నగఁజూన.
వ. అదియునం గాక.

488

చ. తలంప సాతలాలతరగతమీది గ్రమ్మట నిల్వినట్టిని
కలిగెన మెన్న విషయము శ గాదు సమ సజగత్తు లోలిమై
గలుగఁగ జేయ ఉద్భవము శ గాక మహోన్నతి నీ వొనర్చువెం
పలినకార్యమాల నడచు శ నన్యలకుం దరమే రమేశ్వరా.

484

చ. సకలజగన్నియామకవిచక్షణబింబ దనర్చునట్టిం
దకధర తావకస్ఫురదూదారత మంత్రసమర్థుఁడైనయా
జ్ఞకుఁ డిదరణి సూతాశనని శ నిల్వినకై వడి మన్నివాస మా
టకుఁ దలపోసి యాక్షితి దృఢంబుగ నిల్పితి వయ్య మాధవా.

485

చ. సలలితవేణాత్రువయస్సాకరమూర్తి దనర్చుచున్ రసా
తలను న నండి నెల్వడును దారత వేను విదుర్నిద తత్సహో
చ్చలితశివాంబుబిందువుల శ సాధుజన స్థపసత్సలోకవా
సుల మగుమేము దోగి పరిసమిది వహించితి మనస్య మాధవా.

486

ఉ. విశ్వభవనితి ప్రళయవేళాయందు వికారసత్త్వమున్
విశ్వము నీవ యై నశించువిశ్వము లోలి స్ఫురింపు దిగిదిరా
ధీశ్వర యీశ కేశవ త్ర శ మిమయ, దివ్యశరీర దేవ నీ
శాశ్వతలీల లిట్టి వని శ సన్నతి సేయంగ మాకు శక్యమే.

487

సీ. పంకజోదర నీ వసపారకక్మంకపు, భవదీనుకర్మములో శ పార మెయ్య
నెఱిగెద నని మది శ నిచ్చించినవాడు, పరికింపఁగా మత్రిభృష్టు గాక
విజ్ఞానియే జూడ శ విశ్వంబు నీయొగ, నూయాపయోధిని శ మగ్న మాట
దెలిసియొ దమబుద్ధి శ బలియనిమూఢుల, నే మన నఖిలలోకేశ్వరేశ

తే. దాసజనకోటి కతిసౌఖ్యదాయకములు, వితలకరుణాసుధాతరంగిణిము లైన
నీకటాక్షేత్రణులచే శ నెఱి మ మమ్ము, జూచి సుఖులనుజేయవేళసుభగ చరిత.

క. అని బ్రహ్మవాదు లగునన్మునిపర్యలు భక్తియొగమున వినమితు లై

మనమున మోదము ముప్పిరి, గొనఁ బొగడిరి ఖురవిఁభిత్తగోత్రిం బోత్రిన్.

ఉ. అంతట లీలవోలె జగదాత్ముఁడు యజ్ఞవరాహమూర్తియ
త్యంతగభీరభీషణ మహార్ణవతోయచయఃబుల్ ఖురా
క్రాంతముఁ జేసి క్రమృత ధరారతల మప్పులమీఁద నిల్చి వి
శ్రాంతి వహింపఁ జేసి గుణశాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 440

ఉ. మంగళ మైన యీ కథ సకలసంచితభక్తిఁ బఠింప పిన్నవా
రిం గరుణార్ద్రదృష్టిఁ గని శ్రీహరి సాలఁ బ్రసన్నుఁడౌను స
త్యంగతుండైన విష్ణుఁడు ప్రసన్నుఁడు దా నగునేని వారికిన్
మంగళమల్ లభించు ననుమోదము లే దది గాక వెండియున్. 441

చ. హరి నిజదాసకోటికి గుహేశయుండై రహించు నట్టిస
త్పురుషుల కిష్టవస్తుపరశ్రుణ్ణునోరథసిద్ధి గల్గును
స్థిర మగు చున్న మోక్ష మఱచెడిది యె చెలు వారు నన్న న
స్థిరతరతుచ్చవస్తువులు శ సేకుటుటల్ మఱి చెప్ప నేటికిన్. 442

ఉ. కాన సరోజలోచను జగత్త్వవనీయకథానుభాసం
బాసనయట్టివ్యా యిత్రరాసుకథాలవణోదకంబులం
బాసము సేయఁ జూచునె సుకపర్వమహీజమరందపానశో
భాసయశాలి యెనమధుప్రపభుఁ డేగునె వేపచెట్లకున్. 443

క. అని మైత్రేయముసింద్రుం, డనఘుఁడు విదురునకుఁ జెప్పినట్టితెఱంగ
ర్జునపాత్రునకున్ వ్యాసుని, తనయుఁడు పినిపించి మఱియుఁ శ దగ ని ట్లనియెన్.

క. అని చెప్పిన¹మైత్రేయుని, గనఁగొని విదురుండు పల్కు శ ఘనతర మగునా
దనుజకులాంతకుచరితము, విని తనియదు నామసంబు శ విమలచరిత్రా. 345

చ. సవనవరాహమూర్తికథసర్వము నీదయ వింఱి వెండియున్
వివరముగా వినం బలుకవే గుణసాంద్ర ముసింద్రచంద్ర మా
ధవగుణకీర్తనామృతవిఃతానముఁ గర్ణపుటాంబలిన్ వెనం
జవిఁ గొన కేల మాను జననంతటికిన్ భవతాపవేదనల్. 446

వ. కావున. 447

సీ. శ్రీహరి యజ్ఞవరాహరూపముఁ దాల్చి, మించి హిరణ్యాక్షుఁ శ దుంచె ననుచు
నప్పుడు మునినాథ శ చెప్పితి నాతోడ, నవ్వరాహంబు దంష్ట్రాగ్రమునను
ధరణి నెబ్బంగిని శ ధరించె హరికి హి, రణ్యాక్షుతోడ వైరమున కేమి
కారణ మునుర నేగతి సంహరించె దా, నింతయు నెఱిగింపు శ మిథచరిత
తే. యనిన మైత్రేయముని విదురునకు ననియె, హరికథాకర్ణనమునఁ బెంపాదునీకు

జన్మస్థలసిద్ధిఁగడుట, శనంధయంబు, వలదు హరిమాయవిధికైన శ్రవశమెఱియి,
క. అనఘాత్మ నన్ను నీ నన్న, గిన్న యూధ ధ్రువుఁడ నెఱ్ఱుకీర్తనపరతం

దనరననాఁడు కడుగ న, తనకేతలఁ జెరిగిగిప హాకరథాశ్రమము నన్. 449

తే. దండధరుఁ జెచ్చి డాకాలఁక నన్నిఁడువుఁడ, నందు నందుఁ వాసికి శ్రవశ్రవణి
విష్ణునంకీర్తనం బుర్రవిండుభిక్షుఁడు, దివిజలుగఁ జెప్పె నది నీకుఁ శ్రవేణ పఱు.
వ. ఆకర్ణింపుము. 451

... మైత్రేయమహానుని వినుచునను శ్రవణాను విగణ్యకళిపులపృథ్వాంతం బెఱింగించుట. ...

నీ. బలిసి దడ్డ సభావృత్తితనూధివ దితి, సంతానవాంఛిత్యచింత వాడమ
నొకనాఁడు పుష్పసాక్షిఁడనెఱసిగ్భిన్న, భాస యై విరహతాపమున వచ్చి
పతిసమాగమవాంఛ శ్రవణవింప నిజనాథు సన్నిధి నిలిచి యశ్రుస్థలితనియతి
నగ్నిజహ్వండును శ్రవణరథీశుఁడును, సగునిష్ఠు. దనచి త్తమందు నిలిపి
తే. తగఁ బయిపున నగ్నిహోత్రంబు నేసి
కమలహితుఁ డస్తశలనంగతుఁడ గాఁగ
హోమశాలాంగణమునఁ గూర్చున్నవిభునిఁ
గశ్యపునిఁ గాంచి విమలవాక్యముఁ ననియె. 452

చ. గజవిభుఁ డుదతి న్ననఁటికంబములన్ విదళించులీలఁ జ

త్తజఁడు స్రసూనసాయకవిశ్రతానముచేత మదీయచి త్తమున్

గజవిజి నేసి పెన్వగలఁ శ్ర గాతీయ వట్టగ నాథ నీపదాం

బుజములఁ గాన వచ్చితిఁ బ్రభుత్వ ములర్చంగ నన్నుఁ గావవే. 453

వ. అదియును గాక నాతోడవఱు లెల్లను భవిత్కృపావిశేషంబున గర్భాధాన
బులు వడసి నిర్భరానందంబున నుండం బూది శోకవ్యాకులతచి త్త నై యున్న
నన్ను రక్షించుట పరమధర్మంబు నీవు విద్వాంసులవపు నీమోటుగనియర్థంబు
గలదే నీవంటిమహానుభావు లయినసమీగుఁడు లార్థు లైనవారికోర్కులు వ్యర్థం
బులు గా కుండఁ దీర్చుట ధర్మవధుఁ బని వెంపిము ను ట్లనియె. 454

క. పతిసమ్మానము వడసిక, పతులకు నభిమతస్థలార్థసాసిద్ధియు నూ
ర్జితయశముఁ గలిగి లోక, స్తుతి మై చెలువారు చుండుఁ శ్ర జన్మై మహాత్మా. 455

క. తనధర్మపత్నివలనను, మునుకొని తాఁ బుత్రిదూపకమున నుదయించున్
విను దీపమందు ముట్టి, చిరదీపము రెండు గావె శిఖియొకఁ డయ్యున్. 456

క. కావున నీయర్థమ యా, తా వై పుత్రి యని వేదకూతులం దోలిన్
వావిరిఁ బలుకుట వినవే, ధీవర ననుఁ గావు మధిక శ్రదీనం గరుణన్. 457

చ. వర కరుణామతిన్ దుహితృవర్సలతం దనరానునట్టిమ
ధురుఁ డొకనాఁడు మమ్ముఁ దనకూతుల నందఱఁ బిల్చి మీమనో

హరు నెఱిగింపుఁ డిత్తుఁ గమగ్ధలాననలార య టన్న నందులోఁ

బురువవరేణ్య యేము పదుగ్రమువ్వుర మర్మిలి నిఁ వరింపమే.

458

క. దితి యిగతఁ గామవిమో, హితముతి బహువచనముల హృదీశునిఁ బలుకఁ
ధృతిఁ గృపణురాలి నిజస్త్రియ, సతిఁ గని కశ్యపుఁడు వలికె శ సల్లాపమునన్.

వ. నీవు చెప్పినయట్ల పురుషులకు నంగనావలన ధర్మార్థకామంబులు సిద్ధించుఁ గర్ణ
భారుండు నావచేతం బయోధిఁ గడచుచందంబున గృహమేధి సర్వాశ్రమవాసుల
నరసి రక్షించుచు నిజాశ్రమంబున వ్యసనార్థవంబుఁ దరియించు నట్లు సేయుపురు
షునందుల నరంబు భార్య భార్యయందు సకలగృహ కార్యభారంబునుం జేర్చిపురు
షుండు నిశ్చింతండు సుఖించుచుండు మఱియు నితరాశ్రమదుర్జయంబులైన
యింద్రియశత్రువర్గంబుల భార్యాసమేతుండు నగృహస్థుండు దుర్గాధిపతి యైనరా
జు శత్రుసంఘంబుల జయించుచందంబున లీలామాత్రంబునం జయించు నిట్టి
నీకుం బ్రత్యుపకారంబు సేయ సకలగుణసంపన్ను లగుసత్పురుషులు నూతేంద్రి
కును జన్మాంతరంబులకు నైన సమర్థులు గారలిన మముబోఁటివారలు సేయ
నోపుదురే యైన నీమనంబునం గలదుఃఖంబు దక్కు మని యిట్లనియె.

460

తే. తరళలోచన నీవు సంకతానవాంఛఁ, జేసి వచ్చితి వోఁ గులశీలవర్త
నములుగలభార్యమనమునగ్రసమరుకోర్కిఁ, దవలి తీర్చుటవతికిఁ గర్తవ్యమరయ.

మ. తరణి యొక్క ముహూర్త ముండు మిది సంధ్యాకాల మిక్కాలమం
దరయఁ భూతగణావృతం జగుచుఁ గారూరాతి లీలఁ వృషే

శ్వరమానంబున సంచరించుట నభావ్యం బయ్యె నీయగ్రవే
ళ రమింపంగ నిషిద్ధకర్మ మగు నేలూ ధర్మముఁ విడఁగఁ.

462

మ. అరవిందానన వీడె నీమఱిది లీలలాటోపగుర్తక్షపా

చరఘుగూనిలధూతపాంసుపటలచ్చన్నుండు ధూమ్రైకదు

ర్భరవిద్యోతవిణ్ణ భీషణజహ్నుబద్ధుండు భస్మావలి

ప్తరుచ్చిరసువర్ణ వర్ణుడును నై శ భాసిల్లు నత్యుగ్గుడై .

463

క. అనలసుధాకరరవిలో, చనముల వికసింపఁ జేసి శ సమధికరోషం

బునఁ జూచు చున్నవాఁ డది, వనితాబుధుత్వ మరయగ్రవలవదు సుమీత్య.

464

క. అతనికిఁ దలపోయ హితా, హితులును సమ్యాప్యులును విక్రహీనులు నతిగ

ర్హితులును లే రీకుండు సను, మతియును నిఖలైకభూతశ్రమముఁడై యుండున్.

క. కావున మద్భాత భవఁ దేవరుఁ డని తరుణి నీమగ్ధిం జూడకు మా

దేవాదిదేవుఁ ద్రిజగ, త్వావను నిఖలైకనేత శ భగవంతు హరున్.

466

వ. ఏమును సత్పురుషులై నవిద్వాంసులును భుక్తభోగం బై మారతోన్యస్తంబైన
పుష్పమాలికయునుం బోలె నమ్మహాత్మునిచరణారవిదవందనాభిలాషిణి యైన
యవిద్యాజీవి ననుసరించి వర్తింతు మదియునుం గాక.

467

- సీ. ఎవ్వనికైనా బుద్ధిమంతునిదికాదు, నగు లాత్మపదవైభవములఁ దనరి
రెన్నినియాజ్ఞ వ్రహించి వర్తించును, నిశ్చనేత్ర యగునవిద్య యెపుడు
నెవ్వని హిమంబున కలిట్టి వట్టిని యని, తర్కింప లేవు వేదంబు లును
నెవ్వని సేగతు కలెవానిని నహా, నాధికంహితుఁ డై కయలకు నెవ్వఁ
తే. డట్టిదేవుని ద్విధానంబునరక్షింపి, నస్థిమాలాధగుడు భిక్షుకనుండు
భూతిలిపాంగుఁ డగునరేభూమి, వాసుఁ డనియు హసించెడునవారు మఱియు.
- క. ధర శునకభోగ్యులను నిహ పరదూరము నైనతను పురపాదేయముగా
నెఱిగి నెట్టి వస్తుమాల్యా, భరణంబు లలంకరించునామరజవలున్. 469
- క. ఘనవిర్యాప్యలుగా మనిం, గను మని గూఢీతిఁ బ్రియకుఁ క గళ్యపుఁ డెఱింగి
చిన దితి గ్రంథిలు బులికను, మనసిజసాయకవిభిన్నమానస యగుచున్. 470
- క. మునుగొని లజ్జానతన, దన యై ప్రాణేసుకొంగుఁ క బాలిమి దూల
బెనఁగొనియె సారకానిం, ముచునన వినిషిర్వకర్మకనుం దభిముఖ యై. 471
- వ. ఇట్లు సేవభార్యానిర్భాగంబునకు నొలంకనేరక గూర్వరనమస్కారం బొస
రించి యేకాంతంబున నిజకాంతానంగమంబు కిర్చి సంగమానంతరంబున
వార్చి స్నానం డై స్నానాచూమాలును జేసి విరజాబును సహతనంబును నైన
బ్రహ్మ గాయత్రి జపించె నంత. 472
- క. దిశయును నిషిర్వకర్మ, సితిక మనిలోన సిగ్గు క చిట్టాడఁగ నా
నతవదన యగును నాపకు, చలివనిభమంబు గల్గి క పరమ ప్రీతిన్. 473
- వ. కళ్యపు గనుగొని యల్లమె గను శ్మహ కతి మైరప కిక్వేసుకూ వేసె
యనాభులు సహించి యన్తర్భవరసానంబు సేయుగాక రుద్రుండును మహా
త్ముండును స్వయం ప్రకాసుండును నలంకృతుండును సకామజనఫలప్రాప్తుండును
నిష్కామజనమోక్ష ప్రదుండును స్వస్థనాంధుండును ధృతదామండును దుష్టశిక్ష
కుండును బహుభాషిండును కదంత్యాదులును నిర్దుంబుండును నిష్కాముండును
భక్తపలభుండును భగవంతుండును నిగునప్పురమేశ్వరునకు నమస్కరించెద
మఱియు షడ్గుణేశ్వర్యులపంపండును జగవృత్తము మహానుగ్రహశీలుండును
సిద్ధయపరిపాల్యనహూంకరుండును సతీదీపవతియు నైనయానర్యేశ్వరుండు
నన్ను రక్షించుం గాత మని నన్నుతిచి 474
- క. అర్చకులులేని జగుటను, గర్భము నిజనాథులమనఁ క గమలాననకా
విరూభత మైగఁ గర్మ వినిర్భరపరతోప మాత్మ క నెలకొన నుండెన్. 475
- వ. అంతః కళ్యపును నత్కాలము నిశనగధ్యానం దనంబులు దీర్చి. 476
- క. ఆచెలువగర్భవిన్నము, లేచినఁ బరిశోష మాత్మ క నేపారక మా
రీచి తగ నిజతలోదరి, జూచి యగర్భమున కాత్మ క స్తుక్కుచుఁ బలికె 477

మ. సతి నీ వేగతి నింద కోడక మనోజాతేశుకోదండని

ర్గతనారాచపరంపరాహతవిశ్వేర్లస్సాంత వై పాశం
గతి లజ్జాభయధర్మముల్ విడిచి దుఃస్కాలంబు నాతో రమిం
చితి బిల్వీక వెలయాలిక్తవగీని దుశ్శీలకియాలోలతన్.

478

వ. అట్లగుటంజేసి.

479

క. సతి విను భూతగణప్రేరితు లై నుద్రానుచరులు శ్ర పృథుశక్తిసమ

న్వితు లుగ్రకర్ము లతిశౌర్యతమం భద్రానుభద్రు శ్ర నునామములన్.

480

క. పరగినదర్శిద్ధతు ల్లిద్దటు గొడుకులు నీకఁ బుట్టి శ్ర ధరణికి వ్రే గై

నిగతము బుధజనపీడాపరు లై వర్తింతు రాత్యుబళగర్వమునన్.

481

తే. అట్టిదుష్కర్ములకును మహాత్ము లిగి, విశ్వవిదఁ డైనవారికిని శ్ర విన్నవింప

నతఁడు కోపించి హరి కల్పితాయుధమున, గిరుల నఱుకెగతి వారి ధరణిఁగూల్చు.

క. అని కశ్యపుఁ డెఱిగించిన, విని దితి భయ మంది చాల శ్ర విహ్వలమతి యై

తనహృదయేసుముఖాబ్జముఁ, గనుగొని యిట్లనియెవిగతకౌతుక యగుచున్.

చ. ధర సుజనాపరాధు లగుతామసచిత్తుల కెందు నాయువుక

సిరియు నశించి పోవు మృతి శ్ర సేకుటు శత్రులచేత నింత యౌ

నరయఁగ నిక్కువంబు భవదాత్మజు లార్యుల కెగు సేసినం

గరణను వారు వారి మదిఁ శ్ర గైకొని కావ ననుగ్రహింపరే.

484

చ. అనవుడుఁ గశ్యపుండు గమకలానన కిట్లను నితి నీవు చే

సినవిపరీతశిశ్మమునఁ శ్ర జేకుట నిట్టియవస్థ దీనికె

మనమునఁ దాప మొందుటను శ్ర మాధవుపాదసరోజయుగ్మచిం

తనమునఁజేసియొక నను ముద్రంబునఁ గొల్పుటఁజేసియుం దగన్.

485

తే. రమణి నీదుసుతులలో హిరణ్యకశిపు,వలన నుదయించువారిలోకల ముకుంద

పదసరోజాతవిన్యస్తభావుఁడైన,తనయుఁ డుదయింపఁ గలఁ డతిభాగ్వికుండు.

వ. మఱియును.

487

క. ఘనపుణ్యం డనన్వయపా,వనుఁ డగునప్సణ్యతమనిశవరకీర్తితల్

వనజభవాండోదర మెల్లను నిండఁగఁ బర్యు బుధలలాముం డగుటన్.

488

తే. వామలోచన వినుము దుశ్చర్యర్ణవేమ, మగ్నిపుటమునఁ బరిశుద్ధమైవెలుంగు

నట్లు దుష్టాత్మనంభవుఁ శ్ర డయ్యు వంశ,పావనుం డగు హరిపాదకృతఁ డగుట.

తే. అంచితాష్టాంగయోగ క్రియాకలాపు, లైనయోగీశ్వరులు నమ్మహానుభావు

నతులశీలస్వభావవిజ్ఞానసరణిఁ, దాముఁ జరియింప నాత్మలఁ శ్ర దలతు రెపుడు.

ఉ. ఆ మహితాత్మకుండు సుగుణాంబుధి భాగవతోత్తముండు ల

1. శుభద్యము వ్రాతప్రతులం కాపటైడి. 2. 'సేయభా', సురులకృతగ్నిపాల్పడక

శోభన హూరిచేతిపంచతన్' అ. ప్ర. 3. ధర్మమునఁ, 4. ముఖమునఁ.

క్రిమహిశాధినాథుఁ డులకః శివాచంద్రుఁ బరేశు నాత్మహృ
త్తామరసంబునందుఁ బ్రహరణంబున నీల్పి తదన్యవస్తువుం
దా మదిలో హరించు హరిదాన్యహరివినిశ్చితాత్మకఁ డై.

491

వ. అట్టినిపొత్తుండ.

492

సీ. మహితదేహోద్యభిమానంబు దిగనాడి, శిరతరాలంకటశీలఁ డగుచుఁ
బరసమృద్ధికి నెత్తెఁబరితే ముందచుఁ బరదేశమునకుఁ దానమునబొందు
సీపశ్య మంతెయ్యఁ నేఁ భుమయ మని, యెవ్వఁకరుణచే నెఱుంగ నయ్యె
నట్టియాశ్వరునకుఁ నెత్తెనాడేకి మోడ, ముందరంగ జూచు నశనన్యదృష్టి
తేనతిసద భుగ్గసమయంబునఁ దునిఁగల, తంతానంతామడిఁగించునందుమాడ్కి
నఖలజగములదుఃఖంబు నలపఁడుచు. రూఢి నాతఁ డజాతవిరోధి యగుచు.

వ. ¹మఱియు పారిభ్యాననిషాగరష్టం పిగునమ్మహాభాగవతౌగ్రగణ్యుండు. 494

క. విమలాంజరంగజహిరిం, గములను స్వేచ్ఛానురూపకలితుం డగునా
కమలాధీశ్వరుకుండల, రమణీయమఖంబు జూచుఁ బ్రమదం బెసంగన్. 495
తే. నఱియు నీవిశ్వమాహారిమయముగాఁగి, మనమలలోపలదలఁచునప్రమృదునిభుండు
మనుమహాత్ములలో ననీరమఁ ముడి ధికుఁ డనఁగి నుతికెక్కు సంచుఁగశ్యపుఁడువలుక.

క. విని తనతనయులు మధునూ, దనశహతులగుదురనుచుఁ నదనమనుమడు స
జ్జనుతభాగవతిఁ డగు, ననుచు మదిం జాల దుఃఖహర్షము లొదవన్. 497

వ. ఉండునంత నాదితియఁ గశ్యపవీర్యసంభృతం బైనగర్భంబు దుర్భరతేజాభిరా
మంబును నన్యతేజోవిరామంబును దినదినప్రవర్ధమానంబునునై నిశ్చటిల్ల నిజో
దరసితు లై నకఃమారు లమోదనునలై వరింపఁగల రని చింతించుచు గర్భంబు
శతవర్షంబులు ధరియించి యన్నయసంతంబు.

498

ఉ. ఆదితిగర్భమందు రుచిర్రాత్రితో నొకతెజ మన్యతే
జోదమలీల వెల్వడి వసుంధరయున్ గగనంబు నిండి సం
ఛాదితపద్మబాంధవనిశాకరదీప్తులు గల్గి సూచితా
భదమహాగ్రసంతమసకభీమణ మైన భయాకులాత్మ్య లై.

499

చ. అమరగణంబు లెల్లఁ గమ్రలాసనుపాలికి నేగి తత్పదా
బ్జములకు మ్రొక్కి యంజలులు న ఫాలములం గదిచుంగఁ జేర్చి చి
త్తముల భయంబు సంభ్రమముఁ న దాకొన నిట్లని విన్నవించి రో
యమరకులాగ్రగణ్య దుర్నితార్ణవతారణ సృష్టికారణ.

500

ఉ. నీవు చరాచరప్రచయనేతవు ధాతవు సర్వలోకపా
లావళిహాళిభూషణుడ న వంచితమూర్తివి దేవదేవ వా
ణీవర యాయజాండమున నీవు నెఱుంగనియర్థ మున్నదే

భావమునం దలంపుము విప్లవముల మమ్ము భవత్ప్రపన్నులన్. 501

ఎ. దేవా¹కార్యరూపం బగుచేతనాచేతనాత్మకప్రపంచమునకుఁ గారణుండ నైననీ చేత సమస్తభవనంబులును సృజింపఁబడియె నీవు సర్వభూతాత్మభావవిదుం డవు లోకనాథశిఖామణిభూతుండవు విజ్ఞానవీర్యుండ వవిద్యుంజేసి యట్టిసప్త రూపంబు నొందితి గృహీతరజోగుణుండవు నీయందుఁ బ్రపంచంబు లీనం బై యందు సుషక్వయోగంబు నొంది నిష్కాము లై ధ్యానంబున నిన్నరయుచు నిర్వికల్పానంద్రియాత్ము లై భవత్ప్రసాదంబు వడసినవారలకుం బరాభవంబు లెక్కడి వెవ్వని²వాక్వాశోద్ధులై శశువులచందంబున నిఖిలజీవులు వర్తింతు రట్టిసీకు నమస్కరింతు (మహారాత్రవిభాగాభావంబున లుప్తకర్మంబు లగు) లోకంబులకు నేమంబు గావింపుము శరణాగతౌల మైనమమ్ముఁ గరుణాకటాక్షం బుల నీక్షించి రక్షింపుము కశ్యపువీర్యంబు దితిగర్భంబుననుండి సకలదిగ్విల యంబు నాకమించి దారువందులహుతాశనుచందంబున (లీనం బై) ప్ర వృద్ధం బగుచున్న దని విన్నవించినబృందారకసందోహంబులకు నానందకంఠ శీతంబుగా నరవిందనందనుం డి ట్లనియె. 502

శ్లోక సనకసనందనాదులు వైకుంఠంబున కరుగుట. శ్లోక-

క. గీర్వాణులార యుష్మత్స్వార్పణ లాఘ్రియనుతులు శ పుణ్యులు విచర
న్నిర్వాణులు సనకాదులు, సర్వంకషణేముషీవిప్లవక్షణు లెందున్. 503

క. వారలు నిస్సన్పిహు లగుచు న,వారణ భవనంబు లెల్ల శ వడిఁ గుమ్మరుచుకా
ధీరు లొకనాడు భక్తి, శ్రీరమణీశ్వర దాబ్జసేవానిరతిన్. 504

చ. చని చని కాంచి రంత బుధసత్తము బుధితనిత్యదివ్యశో
భనవిభవాభిరామముఁ బ్రసన్నజన స్తవనీయనావమః
జననవిరామ మార్యజనసన్నతభూమమ భక్తలోకపా
లనగుణధామముఁ బురలరలామముఁ జారువికుంఠధామమున్. 505

డి. ఆ మహనీయఽట్టణమునందుల నుండెడువార లాత్మని
ష్కామఫలంబు సత్ఫలముగఁగాఁ దలపోసి మ ముత్సాధర్మ్యు లై
శ్రీమహిళాధిపాంఘ్రిసరసీరుహపూజ లొగర్చుచుకా మహా
ద్దామతేదీయరూపములఁ శ దాల్చి సుఖించుచు నుండు రెప్పుడున్. 506

చ. విగతరజస్తమోగుణుడు శ విశ్రుతచారుయశుండు శుద్ధస
త్త్వగుణుఁ డజుం డనాది భగవంతుఁ డనంతః డనంతశక్తియుకా

1. 'కార్యకారణరూపంబున చేతనాచేతనప్రపంచకారణంబున నై నసమస్తభవనంబులు నీ చేతంగ్రహింపఁబడినవియు నీవు సర్వభూతాత్మభావుండ వనియునుపశ్చయోగంబునొంది నిష్కాము లై నకారు ధ్యానంబున నరయుదురు నిర్జలేంద్రియాత్ములై' వా. పు. 2. 'వాక్ష్వాణులుచేఁ కాశ నిధంబు లై నపతువుల' ఆ. పు.

నిగవచయాంతశేద్దుండఁడు విగనిశ్చలనిర్మలధర్మమూర్తియు
గ్నగమరిపేరఁ జెం చెనఁగు న వన్నగరోపవనమ్ము లిమ్మలన్.

607

వ. మఱియఁ దైవోత్తరము ముఖ్యమైన తెలుంగనం బాలు పాదము నైశ్చే
యననావంబున నగ్రరావంధ్ర సతతంబునఁ నకలర్థధర్మంబులు గలిగి యజ్ఞం
బులమనంబుల ఘనంబులుగ నీరిక తెల్లినగోరికలు సారికలు గొన నొసంగు
నితరణిరనిహితంబుల న గావదోహనసహితంబులను బుష్పఫలభరితంబులను
నై తగ్నంబుల తావనంతానంబుల సమచితవసంతసమయ సౌభాగ్యసంపదభి
భివాంతికాక సుమవిసగఁగిమళ మితగళితవకరండలీతా మోడమడిలమ్మ
దయలై యఖండేశోభి యగవుండఁకాక్షుచరిత్రంబు లుగ్గడింప శేక ఖండిత
జ్ఞాను లయ్యన నిరతిశయవిషయసూక్ష్మానుభవకారణం బగుట నిందిరాసుందరి
రమణచరిణసేవావిరమణకారియై యన్నదని తలంచి దద్గంధప్రాపకగంధవహు
నిం దిరస్కరించి నారాయణభజనపరాయణులై చరియించునుండరియుక్త
వైమానికలును వైమానికమానసోత్సేకంబునుం బౌరావత హంస సారస శుక
పిక చాతక తిత్తిరి మయూర రథాంగముఖ్యవిహంగ కోలాహలవిరామంబునుం
గా నరవిందనయనకథాగానంబు లనూనంబులుగా మొరయ మదవదిందిరి
సందోహకలితపుష్పనల్లీమతల్లికలును నకంతితచరిత్రం దైన వికుంతనిలయుని
కంతంబునం దేజరిల్లువీ సితతులసీదామంబుం గనుంగొని యీతులసీదామంబు
హరిమంగళగళవిగ్నంబై యండు సౌభాగ్యంబు వడయటోకేమితంబు గావి
చెనో యని హూకఁచుచందంబున నొప్పు చందనమందారకుందారవిందపున్నా
గనాగవకుళాశోకకురవకోత్పల పారిజాతాదిప్రమాన మంజరలును మంజరీపుంజ
రంజితనికంజంబులయందు నుత్తంగ పీనకుచభారాకంపితమధ్యంబులుం గటిట
ఘటితకనకమేఖలాకలాపనిదోహలాలిత నీలదుకూలశోభిత పృథునితంబభరాలన
యానహాసితకలపాంసమయూరగమనంబులు ననమ శర కనుమ శర విలసితంబు
ననహాసించునయనకమలంబులుం గలిగిన సుందరీ సందోహంబులం దగిలికందర్ప
కేళీవిహారంబుల నానందంబు నొందక ముకుందచరణారవిందసేవాపరిభ్రమర
కతవైడుర్యహేమమయవిమానారూఢులై హరిదాసులు విహరించుపుణ్యప్రదే
శంబులును నిందిరాసుందరి త్రైలోక్యసౌందర్యభిని యైన మనోహరమూర్తి ధరి
యించి రమణీయరణితమణిసూపురచరణారవింద యై నిజ హృదయేశ్వరుం దైన
సర్వేశ్వరునిమందిరంబునం జాంచల్యదోషరాహిత్యంబుగ వర్తింపం గరకమల
¹భ్రమణీకృతలీలాంబుజాత యై తననీడ కాంచనస్ఫటికమయకుడ్మ ప్రదేశంబులం
బ్రతిఫలింప శ్రీనికేతనునినికేతనసమ్మార్జనకైంకర్యంబ పరమధర్మంబని తెలుపు
చందంబునం జూకట్టుచు నిజనంబునం దనరుసౌరభాభిరామంబు లగుతులసీదక

దామంబుల నాత్మనాయకునిచరణారవిందంబుల నర్పించుచు నొసలిమ్మగమదపు
టఁలుననుసలుకొని¹తుం పెనలుగునియకురులనులలితతిలప్రసూవరుచిరాభనాసం
దనరుమోముఁదామర విమలసలిలంబులఁ బ్రతిబింబింప నిజమనోనాయకుచేతం
జంబితం బగుట గాఁదలంచి లజ్జావనతవదనయై యుండం జేయు ప్రవాళలతికాకు
లంబు లైనకూలంబులు గలనడ బావులును గలిగి పుణ్యంబునకు శరణ్యంబును
ధర్మంబునకు నిర్మలస్థానంబును సుకృతమూలంబునకు నాలవాలంబును నయి
పోలు పొందుచుండు.

508

చ. హరివిముఖాత్ము లన్యవిషయస్పృహచిత్తులుఁ బాపవర్తులు
న్నిరయనిపాతహేతువును య నింద్యచరిత్రము నైనదుష్కథా
నిరతిఁ జరించువారలును య నేరరు పొండఁగ నిందిరామనో
హరచరణారవిందభజనాత్మకు లుండెనుగొంది నారయన్.

509

వ. వెండియు.

510

చ. హరిఁ ఒరమేనుఁ గేశపు ననవంతు భజంపఁగ ధర్మతత్త్వధీ
పరిణతిగాధనం బగువ్యభావముఁ దాల్చినయట్టిమర్త్యులా
సరసిజనేత్రుమాయను భృశంబుగ మోహితులై తదంఘ్రిపం
కరువాము లరిమైఁ గొలువఁ య గానమిఁ బొందరు తత్త్వదంబునన్.

511

చ. మఱియు సరోరుహోదరునిమంగళదివ్యకథానులాపని
ర్భరపరితోష బాష్పకణబంధురచారుకపోలగద్గద
స్వరపులకీకృతాంగు లగునవారు నిస్సృహచిత్తులు న్నహం
కరణవిహారులు న్నగుచుకర్మలముండెనుపుణ్యవాసముల్.

512

వ. అందు.

513

మ. వరవైకుంఠము సారసారము దిగవ్యస్వర్గశాలాకగో
పురహక్మావృత మైనతద్భవన ముభోజంబు ద న్త్రుందిరాం
తరవిభ్రాజితభోగి గర్జితమృద్యవోగపర్యంకమం
దిర వొండక వసియుండుమాధవుండు దా య నేపారు భృంగాకృతిన్.

514

వ. అంత.

515

మ. హరిచే బాలిత మైనకాంచనవిమానానూఢ మైనట్టిన
త్పురుషానీకముచే దనర్చి విభవాభూర్లప్రభావోన్నతిం
గర మొప్పారుతదీయధానుము జగత్కల్యాణమూర్తు మునీ
శ్వరు లర్చి నిజయోగశక్తిఁ బరితుష్టస్వాంతులై చెచ్చెరన్.

516

వ. డాయం జని.

517

చ. మరకతరత్నతోరణనామందితకుడ్యకవాటగేహాళి

విరజితకన్యకావర్ణః సుర్యవిగదనభావవిలోకనోత్పన్నా

దరిమణి న్యాయము గణక శ్రీ నాటి యనంతరకన్యాయందు ని

ద్వజులు నవీయపాలుర క్షణారంభమాననయోవిశేషులన్.

518

సి. కాంచనవరత్నకళాకాంక్షలీయక, పరిశ్రేయూరమంజరీధరుల
గమనీయపౌరభాగగణ తమభుగళ, కలితసద్వన గౌర్వికావిరాజి
శోరస్థులు గవ్యాధానుల ఘనచతు, రాజుల సన్నశోరత్సాహమతుల
నారూఢరోమానలారుణతాక్షుల, భూతాకౌటిల్యరఫాలతలు

తే. వేత్రదండాభిరాముల శ్రీ నెలయునమ్మ

కుండశుద్ధాంతమందిరాగిందభూప

నున్నయిద్దఱ సనకాదియోగివరులు

సూచుచుచు వృద్ధులయ్యు నాశుభగమశులు.

519

క. శీరతః బుచ్చాబ్జముల కుమారకు లై కాన బడుచు శ్రీ మహమున శంకం

గూరక చతురాత్మకు ని, వాతగమచములు డాయువచ్చిన నెదురన్.

520

క. శ్రీలనేశ్వరదర్శన, లాగు లై యేగుబుసలలాముల నతిదు

శ్శీలతః కదనచనప్రతి, నూలమతి పోన కుండ శ్రీ గుణిలాత్మకులై.

521

క. వారిండున నారిలు బృంద, దారికు లీక్షించు చుండ శ్రీ దారుణపటురో

మానుజీతాంబకు లై రొద, వారిండుచు వారు పచటివారును వినగన్.

522

వ. ఇట్లనిరి.

523

చ. పరము ననంతు భక్తపరిపాలు సుహృత్తము నిష్ఠు నీశ్వరే

శ్వరు భజియింపఁ గోరి యనివారణ నిద్దఱు నేగి నిచ్చలుకా

భరితముదాత్ము లై కొలువః శ్రీ బాసుక తప్పజనాంతరాదుత

త్పరమతి మాకు నిష్ఠ డరి, పడ్డమరాత్ముల నేడు గంటిరే.

524

వ. అని మఱియు సనకసనందనాదులు జయవిజయులం జూచి యిట్లనిరిమీమనంబుల

స్వామిహితార్థంబై సమ్మపటవర్తనులమైనమాఖోటులఁ గుహకవృత్తి గలయు

తరిషంబులు భగవత్పదపంబుఁ బ్రవేశింతురో యను శంకంజేసి కొండఁబ్రవే

శింపం జేయుట యుఁ గొండఁజ వారిండుటయు దౌవారికస్వభావం బని వారింపం

దలంచితిరేనిఁ బ్రశాంతదివ్యయుగళవిగ్రహుండును గతవిగ్రహుండును భగవం

తుండును విశ్వగర్భుండును నైనయూశ్వరుండు ప్రాప్యంబును బ్రాపకంబును బ్రాప్తి

యు ననుభవకౌన్యుండు గావున మహాకాశంబునందు ఘటపటాద్యాకాశంబులునే

ఱు లేక యేకంబై తోచుచందంబున విద్వాంసు లగువా రమృహత్తుని సకలాత్మ

భేదరహితునిం గాఁ బూజగండు రదియుచు గాక లోకంబునందుల రాజులు సావ

రాధు లయినకింకరజనంబుల నాజ్ఞాపించుచందంబున నీశ్వరుండు దండించునో
యచుభయంబునం జేసి వారించితి ము తలంచితి లేని భూసురవేషధారుల మైన
మా కను వైకుంఠనాయకుం డైననర్వేశ్వరునకును భదంబు లే కుండుటంజేసి
శంక సేయం బని లే ది ట్లగుట యెఱింగి మందబుద్ధులరై మమ్ము వారించినయ
నుచితకర్ము లగుమీరలు యదీయశాపాద్వు లగుదురు గావున భూలోకంబున
లోభమోహంబు లనుశత్రువులు బాధింపం బుట్టుం డః పలికిన. 525

క. వారలు ఓని తమమనముల, భూరిస్సుటచండ కాండకృపాగంబులచే
వారింప రానిభూసుర, దారుణవాక్యముల కులికి ి తల్లడపడుచున్. 526

క. పరితాపంబును బొందుచు, సరసిజలోచనునిభటులు శ సనకాదిమునీ
శ్వరులపదాంబుజములకుం, గర మర్థి మ్రొక్కి నిలలశ్శుటితాంజలులై. 527

వ. ఇ ట్లసిరి. 528

మ వరయోగీశ్వరులార మమ్ము మది నోన్వ నిట్లు మీ రన్నని
మృతవాక్యంబుల కింక మామనములక శ శోకింపఁగా రాదు స
త్పురుష శ్రేణి బరాభవించినవృథాభూతాత్ములక మమ్ము మా
దురితం బింతకుఁ దెచ్చి మీఁద శుభముం శ దూకొందు మే మామయన్. 529

వ. అని యె ట్లంటి లేని. 530

ఉ. మీకరుణావలోకనస్రమేతులఁ గా మముఁ జేయఁ జిత్తముల్
మాకొనె నేని మాచనవుఁ శ ద్రోయక యీదగు లోభమోహముల్
గైకొని పుట్టుచోట నవశకంజదళాక్షునినామవిస్మృతిం
బైకొన కుండ దాననె శుభం బగు మీఁదిమదీయజన్మముల్. 531

వ. అనుసమయంబున. 532

మ. హరి పర్యేషుఁ డనంతఁ డాకలకలం శ బాలించి పద్మాలయా
సరసాలాపవినోదసౌఖ్యరచనల్ శ సాలించి శుద్ధాంతమం
దిరమాణిక్య¹కవాటముల్ గడచి యేతెంచెం బ్రహ్మార్త్రిసం
హరుఁ డై నిత్యవిభూతిశోభనకరుం శ డై మానితాకారుఁ డై. 533

వ. మఱియును. 534

చ. శరనిధికన్యకామణియు శ సంభ్రమ మొప్పుగఁ దోడ రా మశో
హరనిజలీలమై బరమహంస²ముసింద్రగవేషపాదపం
కరుహములక వినూత్నచుణిశాంచనసూపురమంజుఘోషముల్
వరుసఁ జెలంగ నార్యజననంద్యుండు యోగిజనైకసేవ్యుఁ డై. 535

చ. కరమణిహేమకంకణనిశాకాయర్పణంకృతు లుల్లసిల్ల న
చ్చర లిడుహంసపక్షునిత్రచామరగంధవహోచ్చలత్సృధా

1. సు గేహకుల్. 2. 'మనీశ్వరవంద్యపాద' అ. ప్ర.

కనగాచి తనతన సుభాగము పరిపాలనితహగనలర్
సరిసగతమహాకరణానాలవిరాజితమంగళాంగులై.

586

వ. సూర్యయును.

587

సీ. విభులముల నృపాధిపతిని స్మృతప్రసన్నాననాంబుజముచే నలరువాడు
విశ్రుతస్సహార్ద్రప్రేమణనిజభక్తజనగుణశేయుడనక నలరువాడు
మానితన్యాయాచారాననీయున సంఘివైజయంతి రాజ్యమువాడు
సతతనాచిన్వేషశ్రమ్యుతతరంగితములై భాసిల్లులోచనాబ్రములవాడు

తే. సఖులయోగీంద్రజనసేవ్యుడ నై నవాడు

సాధుజనులకు రక్షకంపక జాలువాడు

భవనచుండవిభూషణభూరిహహిమ

మించునెనుతపురము భూషింపచుండును.

588

సీ. కటివిగాజు పితృకౌశల్యశాటితో, వితతకాంచీగుణాద్యుతి నటించ
నాలంబుకరహారావళి సభలతో, గొన్నభరోచులు న గ్రంధుకొనక
నిజకాంతిబ్రతటింపబ్రహ్మగుణులు గుండుద్యుతుల్ న పోడినీయ
మహానిధానిగరత్నచయనీలు సభానిచయంబు దిక్కుల న నిండ బర్వ

తే. వైసలేచుండునసన్యస్త్రవీణుమా స్థలితకీయూరవలయకంఠకణము లొప్ప
నన్యస్త్రుతలభ నుజ్జ్వలతానచూడ, సుందరాకారలీలారవింద మమర.

589

వ. మలేతయుడగణాంబునినింజాంబులకు పుంజప్రభారంజితతులసీమరందబంధుగం
ధానుబంధనుగంధగుంధునిపాన్వ్యాదశీత సహితత్వములై చనుడెంచుయోగీంద్రు
లకు మునానిండు నాంబు బహుకరణాంతఃకరణపరితోషప్రకీర్ణ రోమాంచరుని
దాయకంబును బ్రభాపుర్యు కంబును నగుమూర్తితోడ నిజసౌందర్యవరకళా
విన్దిత్వశ్రీరమునీనాదిర్యభాసమానుం డగుచు బాదచారి యై యఖిలవిశ్వ
గురుం డనిసర్వేశ్వరుండు వేంచేసె నస్పృడు.

540

చ. సిరశుభలీల నట్లగుగడంచినయవ్వభువిద్దుమారుణా

ధరనవపల్లవస్ఫురదుడంచితకుందరుచిస్మితైకసుం

దరవదనారవిండుము మృదంబునక దప్పక చూచి యమ్మునీ

శ్వరులు నిజాత్మలం దనివి న సాలక వెండియుం జూచి రిమ్ములన్.

541

చ. సునిశితభక్తి దన్మృఖముం న జూచినచూడులు ద్రిప్ప లేకయుం

గనుగొని రట్ల కేలకు నకల్యవభక్తవిధూతభేదముల్

మునిజనచిత్తమోదములు న ముక్తినివాసకవాటభేదముల్

వినుతవినుత్సూనూపురిత్రవేదము లమ్మహనీయుపాదముల్.

542

చ. కని నఖపద్మరాగమణికాంతివిభాసితపాదపద్మము

లఘుమలయందుం గీల్కొలిపి న లబ్ధమనోరథయు క్తులై పునః

పునరభివందనంబులు విభూతి దలిర్ప నొనర్చి యోగమా
ర్గరతచిత్తులుకా వెదకి శ కానగ లేనిమహానుభావునిన్.

543

క. మానసమున నిలిపిరి తద్ధ్యానాస్పదుఁ డైనవానిఁ శ దత్తజాలకుం
గాన నగువాని భక్తజ్ఞానానందరైకమూర్తి శ నలరినవానిన్.

544

వ. మఱియుం జక్షురించి యగ్రాహ్యం బగుదివ్యమంగళవిగ్రహంబు ధరించుచున్న
పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం సూచి ననకాదు లిట్లని స్తుతియించిరి.

545

→ శ సనకౌదులు నాగాయణదేవుని స్తుతియించుట. ←

చ. వనబడళాక్ష భక్తజనవత్సల దేవ భవత్పుతుండు మ

జనకుండు నైనపంకరుహజాతుండు మాకు రహస్య మొప్పుఁ జె
ప్పినభవదీయమంగళగళభీరపరిగ్రహవిగ్రహంబు నే

మనయముఁ జూడఁ గంటిమి కృతార్థుల మై తగ పుంటి మీశ్వరా.

546

నీ. దేవ దుర్జనులకు శ భావింప హృదయసంగతుడ వై యుండియుం శ గానఁబడవు
కడఁగి నీదివ్యమంగళవిగ్రహంబునఁ జేసి సమంచితాశ్రితుల నెల్లఁ
జేకొని సంప్రీతచిత్తులఁగాఁ జేయు, దతిశయకారుణ్యమతిఁ దనర్చి
కమలాక్ష సర్వలోక ప్రజాధిప భవ, దనుదర్శనాభిలాషునా తాప

తే. విదితదృఢభక్తియోగ ప్రవీణు లగుచు, నర్థిమై వీతగాగు లై నట్టియోగి
జనమనఃపంకజాతనిగ్రహణమూర్తి, వని యెఱుంగుదు రయ్య నిగ్నాత్మవిదులు.

క. యుక్తిం దలంప భవద్యుతి, రిక్తము లై నట్టియితరదృఢకర్మంబుల్
ముక్తిదము లయిన నీపదభక్తులు తత్కర్మములను శ బాటింప నిలన్.

548

ఉ. కావునఁ గీర్తనీయగతకల్మషమంగళతీర్థకీర్తిను

శ్రీవిభవప్రశస్తసుచరిత్రుడ వైనభవత్పదాబ్జనే

వావిమలాంతరంగబుధ్రవర్ణ మనర్గళభంగి నన్యముకా

భావమనం దలంచునె కృపాగుణభూషణ పాపశోషణ.

549

చ. పరమతపోవిధూతభవ్రపావుల మై చరించుచుమాకు నేఁ

డరయ భవత్పదాశ్రితుల శ నల్లి శపించిన భూరిదుష్కృత

స్ఫురణ నసత్పక్షపరిభూతుల మై నిజధర్మహాని గా

నిరయము నొందఁగా వలసె శ నేరము వెట్టక మమ్ముఁ గావవే.

550

చ. కర మనురక్తి వట్టదము శ గమ్రసుగంధమరందవాంఛచేఁ

దర మిడి శాతకంటకవృతస్ఫుటనవ్యతర ప్రనూనమం

జరులను డాయుపోలిక భృశం బగువిఘ్నములకా జయించి నీ

చరణసరోజముల్ గొలువ శ సమృతి వచ్చితి మయ్య కేశవా.

551

చ. అలరుభవత్పదాంబుజయ్యగార్చిత మై పెను పొందునట్టియీ

తులసి కపిత్ర మైనగతిఁ దోయనాభి భవత్కథానుధా
కలితనా లై నవాక్కుల నాకల్మషయు క్షిం విన్ను గర్ణముల్
నలసింపై మై భువిఁ బవిత్రము లై నలసిలు మానవ".

552

చ. వహితయః విలాసగుణామగదన వర్షశరణ్య మందియ
స్పృహులకుఁ గాన రాక యతిసింహముద్యతి నొప్పుచున్ననీ
సహజశరీర మిప్పుడు భృతశంబుగఁ జూచి మడియ దృక్కు లిం
దహహ కృతార్థత బొందె న సమృత మ్రొక్కెద మాదిరింపజే.

553

క. అని సనకాగలు దత్తద, పనజమలకు మ్రొక్కె భక్తిసతమానను లై
వినిపించి గోపిందుడు, మునివరలం జూచి వలిక న ముదితాత్మం డై.

554

న. ఈ రువురు జయవిజయాభిధానంబులు గెఁమడియద్యారంభాలకులు వీరు
మిమ్ముం గ్గొనక మదియాజ్ఞాతి క్రమణు లయి చేసె యపరాధంబునకుఁ దగిన
దండంబు గావించితి రది నాకు నభిమతిం బయ్యె నదియునుం గాక భృత్య
వర్గంబు సేయనపరాధంబు స్వాధియ కాన యాతప్పునకు మానసియండ
నైననన్న మన్నించి ప్రసన్ను లగుదురు గాక యని వెండియు నిట్లనియె.

555

చ. తనువునఁ బుట్టిపట్టిబెడిదిం బగుకష్టమహాగదంబుచే
వసరి తడియచర్మము పిన్దరణ్ణ నొందినరీతి భృత్యు లొ
ప్పనిపని సేసినక విభులు న బంధురచారుయశంబుఁ బేరుఁ బెం
పును జెడి పోయి దుర్యశముఁ న బొందుచు నుంగురు లోకమందునన్.

556

చ. అలవడ నాకు మీవలన న బిచ్చనీరసకీర్తనయన
ల్లలితనిర్మలామృతవిలాసయాశో విభవా భిరామ మై
నెలయువికుంతనామ మపవిత్ర మనశ్శృవచాధమాదిలా
కులచెవి నోర దత్తణమ న కొరి పునతులఁ జేయు వారలన్.

557

తే. అట్టినేను దలంప మీయట్టిసాధు జనుల కపకార మర్థిఁ జేసిన మదియ
బాహుసము లైనఁ ద్రుంతు నశతాహలీల, నన్ననితరులమీమోలనెన్ననేల.

క. ధరణిసురోత్తమసేవా, వరలబ్ధం బయినయట్టిపాతకనాశం
కరనిఖిలభువనపూత, స్ఫురితాంఘ్రిసరోజతోయశములు గలనన్నున్.

559

క. అలఘుమతి పరక్తుని గాఁ, దలంపక నిజశుభకటాక్షదామకకలితా
ఖలసంపద్విభవ శ్రీలనారత్నం బురస్కరింబును జెందున్.

560

చ. క్రతువులు సేయుచో శిఖముఖంబున వేలుచునట్టిసద్భుత
పుతచరుక్షభణ్ణ ముదముఁ న బొందదు నిస్సృపాధర్మమార్గసం
గతుఁ డగుభూసురోత్తముముఖంబున వేడ్క భుజించునట్టి వి
స్తృతకబళంబునక మనము న తృప్తి వహించినరీతి నిచ్చులున్.

561

సీ. సతతంబు సప్తతిహతయోగమాయావిభూతిచే బ్రహ్మాతిఁ గ్ర బొందునేను
నేమహీనురులసగ్ధనిర్మలపాద, నలినరజోవితానములు భక్తి

హాటకనవరత్నకోటిరమునఁ దాల్చు, నట్టినాచరికాంబుజాంబువులను
దవలి ధరించి సగ్ధ్యపునీతాత్ములై, రథిఁ జంద్రానరంసాదిదేవ

తే. చయము లెవ్వఁడు బ్రహ్మణజనులు దమకు

సమకృతుల్ సేసిరేని మా గ్ర ఆలుగఁ డతఁడు

విపులను సన్నుగాఁగ భావించునతఁడు

ధర్మపదతి నాపియ్యతముఁడు వాఁడు.

562

ఉ. గోవిందాధరాదివిజయకోటిని నన్నును దీనవర్గముఁ

వావిరి భేదబుద్ధి గనుకవార లధోగతిఁ బొంగ నందు నా

శీవిషరోషవిస్ఫురణఁ గ్ర జెంది కృతాంతభటుల్ మహాగ్రగ్భ

ద్రావలివోలెఁ జంచువుల గ్ర నంగము లుద్ధతిఁ జింతు రెప్పుడున్.

563

చ. ధరణిసుకోత్తమల్ బహువిధంబులఁ దమ్ముఁ బరాభవించినక

దరహాసితాస్యలై యతిముగ్ధంబున నిచ్చలుఁ బూజ సేయుచుక

సరసవచోవిలాసముల గ్రసన్నతి సేయుచుఁ దండ్రి నాత్మజుల్

గర మనురక్తిఁ బిల్చుగతిఁ గ్ర గైకొని పిల్చినవారు నాసముల్.

564

క. వినుఁ డయ్యసఘచేత్రుల, కనయముఁ బ్రియతముఁడనగుచు గ్ర నమ్ముడువోడుక

మును నన్న భృగువు దన్నినఁ, గనలక పరితోషయ్యక్తిఁ గ్ర గైకొంటిఁ గదే.

సీ. పాలుచనా¹ చిత్తమంగదులయభిప్రాయంబు, దెలియంగలేక యుగద్వైతములగుచుఁ

గడఁగి మీయానతిఁ గ్ర గడచినఁ దద్దోష, ఫలము వీరలకు సంగప్రాప్తమయ్యె

మనులార నాచిత్తమున నన్న తెఱఁగున, నిట్టిద భూమిపైఁ గ్ర బుట్టి వీర

లఁగికాలమ న నాగ్రయంతికంబునకును, నరు దెంచునట్లుగా గ్ర ననుమతింప గ్రేవ్య

తే. వలయు నని యమ్ముకుందుఁడ గ్రవలుకుటయున, విని మనంబున సనకాదిగ్రమ నివ

లమ్ముహాత్మునిమ్ముదులభాగమమృతంబుఁ, దవలి కోలియు రోషసంగదవ్వలగుచు.

సీ. మునివరుల్ దమచిత్తములఁ దృప్తిఁ బొందక, పంకజాతాత్ముఁడు గ్ర వలికినట్టి

పరిమితగంభీరభవళాఢ్యధర్మరవగా, హములును విస్ఫురదతిసుధోప

మానమాధుర్యసగ్ధమన్వితమ్ములు విని, ర్గతశబ్దరోషనిరకాయములును

నైనవాక్యములకు గ్ర నాత్మలఁ జరితోష, మందియిట్లగి నెగ్గయ్యమున మనల

తే. నొడయఁ డిప్పుడు నందించియో తలంప, నర్థి నిందించియో మత్కృతైకదండ

మునకుసంకోచమందియోయనుచుసంశ, యాత్ములగుచువివేకించి గ్ర యంతిలోన.

క. నలినాత్ముఁడు దమదేసఁ గృప, గలిగినభావంబుఁ దెలిసి గ్ర కౌతుక మొలయం

బులకీకృతాంగులై యుత్కృతిక హర్షించి నిలరఘటితాంజలులై.

568

- క. భరితనిజయోగమాయా, స్ఫురణం దనరారునతివిభూతియు బలముం
బరమోత్కర్షముఁ గలయూశ్వరునకు నిట్లనిరి మునులు శ సద్విసయమనన్.
తే. పాలుపు దీక్షింప నిత్యవిభూతినాయ, కుండపు భగవంతుడవు ననశముండవు నీవు
మత్స్యతం బిప్పు నీ కభిమత మంటంటి, వీశ భవదీయచారి త్రమెఱుంగడగమె.
- ఉ. లేవగదాలి కెల్ల బగదేవత లై తనరారు నట్టివి
సానలి కాత్మనాయకుడ శ వై వెను పొందిననీకు నీధరా
దేవత లెల్ల నన్న నధిదేవత లై రలు యెట్టిచోద్యమో
లేవ నమ సపావన సుధీజనతావన విశ్వభావనా.
- చ. కమలదళాక్ష నీవలనఁ గల్గినధర్మము దావకావతా
రమాల సురక్షితం బగుఁ దిగరంబుగ నీశ్వర నిర్వికారత
త్వమునఁ దనర్చుని న్నరయఁ శ దత్ఫలయాపముఁ దత్ప్రీధానగో
ప్యము నని పల్కు చుందురు కృపామయలోచన పాపమోచనా.
- చ. మహిఁ దలపోయ నెవ్వనిసగ్రహగ్రహముక లభింప ని
స్సృహమతు లై మనీశ్వరులు శ మృత్యుభయంబునఁ బాతు రట్టిస
న్మహితవివేకశాలి గుణమండన నీ కిల నన్యసత్పరి
గ్రహ మది యెట్టిచోద్యమూ జగత్పరిపాలన నిత్యభేలనా. 578
- నీ. సతతంబు నర్చారీజనశిరోలంకార, పదరేణువులు గలశపద్మ ¹నేడు
జా జంజల్క నివ్యండమండలో, భాగతశ్రమర ²నారయఃకివిధమున
ధన్యనార్మితోదంచితతులసికా, దామంబునకు నిజభామ మగుచు
భాసిల్లుభవదీయశాదారిండుమలో, విలసితభక్తి సేవించు చుండఁ
- తే. గమలనయన కృపావలోకనము లొలయ, నర్చి జూడవు భాగవతానురక్తిః
జేసి భవదీయమహిమంబు శ చిత్రమరయ, చిరశుభాకార యిందిరాచిత్రచోర.
- మ. చిరభాగ్యోదయ దేవ దేవ లలితశ్రీవత్సాక్షాంగ యీ
వరవిప్రాసుపక్షకపుణ్యరజమే శ వర్ణింప నీమేని కా
భరణం బంటివి సర్వలోకులకు విశ్వ క్షేణిమాహాత్మ్య మీ
వెఱుగం జెప్పట కై ధరించితిగదా శ యెన్నం బునీతాకృతిన్. 576
- వ. అదియునుం గాక. 576
- నీ. ధర్మమూర్తివి జగత్కర్తృవు నగునీవు, ప్రోవంగఁ దగువారిఁ శ బోవ వేని
నవిరళవేదోక్త శ మగుధర్మమార్గ మ, సన్మార్గ మగుఁ గాన శ సత్త్వగుణవి
శిష్టుండ నగుచు నీరజివరాసులసేమ, మరసి రక్షింతు నీరదైవశక్తి
చేతను ధర్మవిభూతుల దండించు, నీకు నందిత మైననిగమధర్మ
తే. మార్గనాశకరంబులు శ మదికి నింపు, గావు విప్రులయందు సత్కరుణ మెఱసి

ఘనతః బలికినవినయవాక్యములు నీకు, యుక్తమగుచుండునతతంబుభక్తవరద.
వ. అట్లయిన బరులయెడ వినయంబులు వలికివఁ బ్రాభవహాని యగు నని తలం
చితివేని. 578

తే. విశ్వమున కెల్ల గర్తవు శ్రీ విశ్వనిధివి, విశ్వసారక్షకుడవు నై శ్రీ వెలయునీకుఁ
గడఁగిప్రాభవహాని యొక్కఁడిది దలఁప, వినయములునీకు లీలై శ్రీవెలయఁ గాన.

తే. మునుల మగుమమ్ము నతిమోదకమునను నీవు, సత్కరించుట లెల్ల సజ్జరపరిగ్ర
హార్థమైయుండుఁ గాదె మహాత్మయొకటి, విన్నవించెద మీజయ్యవిజయలకును.

తే. ఆలిగి యేము శపించినయంతకంటె, బెడిద మగునాజ్ఞసేయ నభీష్ట మేనిఁ
జేయు మదిగాక సమధిక్రస్త్రిదనర్పఁ, జేసి రక్షించితేని రక్షింపు మీశ. 581

వ. అట్లయిన మాకుం బ్రయం బగుం గావున ననపరాధులు నతినిర్మలాంతఃకర
ణులు నైనవీరలకు నన్యతంబులు వలికితిమేనియు మమ్మునం జిత్తంబుకొలంది
నాజ్ఞానింపు మని కరకమలంబులు మొగిచి కృతాంజలు లై యున్నమునులం
గరుణార్ద్రదృష్టిం గనుంగొని. 582

క. అంఘుఁడు భగవంతుం డి, అన్నియొక మునులార వీర శ్రీ లనయము భువికిం
జని యచట నసురయోనిక, జనియించి మహాగ్రలోభశనంగతు లగుచున్. 583

క. దేవజనావళి కుపహతిఁ, గావించుచు నిఖిలభవనకంటకవృత్తిక
జీవించుచు నాయెడ సంభావితవైరానుబంధభావను లగుచున్. 584

క. ఆహవముఖమున నను నతిసాహసమున నెదిరి పోరి శ్రీ చక్రనిశితధా
రాహతిఁ దెగి వచ్చెద రుత్సాహ మెలర్పంగ నాదుశనన్నిధి కంతన్. 585

వ. ఆదియునుం గాక. 586

క. నను వైరంబున నైనను, మనమునఁ దలఁచుటను నాస్యమక్షమున మదా
నన మీక్షించుచు నీల్గుట, ననఘాత్మకు లై వసింతు శ్రీ రస్మత్పదవిన్. 587

క. వినుఁ డిలమీఁద నిఁ కెన్నటికిని బుట్టువు లేదు వీరిశక్తిని మీరలు వ
ల్కినయట్ల నాదు చిత్తముననుఁ దలఁతుం గాన మీమృతనంబుల నింకన్. 588

ఉ. దీనికిఁ జింతఁ దక్కుఁడు సుధీజనపుంగవులార నావుడు
న్నానలినాసనాత్మజు లనంతునిభావము దా మెఱింగి పెం
పూనినవేడ్కఁ దేలి తెల్పివొందిన చిత్తములక నుతించి రం
భోనిధికాయి నార్తజనప్రోషణభూషణు బాపశోషణున్. 589

వ. మఱియును. 590

ఉ. ఆసనకాదు లంతఁ బులకాంకురముల్ నన లొత్త బాష్పధా
రాసుభగాక్షు లై మునిశ్రరణ్యవరేణ్యు నగణ్యు దేవతా
గ్రోసరుదివ్యమంగళశక్తిరీరముఁ జారుతదీయధామముక

భాసురలీలఁ జూచి నవపద్మదళాత్మనకకా విఘ్నములై.

591

క. తినునలికభాషణములు, కవలోదగ¹వ కృతరణిగఁ దలంచుచు నె
య్యమునకా వైష్ణవలక్ష్మీం, బ్రమిదంబునఁ బ్రస్తుతించి శ పరమేశ్వరుచేన్. 592

క. ఆమృతితులై తగ నిజ,ధాములకుఁ జనిరి వారు శ దడయక లక్ష్మీ
రాముఁడు జయవిజముముల నభి,రామంబుగఁ జూచి పలికె శ రయ మొసూరన్.

క. మీ రసరియోసయం దని,వారితులై జపన మంద శ వలసెను నేడు
రవ్వరబలాఘ్నఁడ నయ్యను, వారింపగ నోప విప్రవచనము లెందున్. 594

క. అది గాన దినుజయోనిం, బదపడి జనియించి మన్విరవతుల రై మీ
మది నెపుడు నన్నె తాచుచు, వదలక నాచేతఁ జచ్చి శ వచ్చెద రిటకున్. 595

ఉ. నీం డని యాస తిచ్చి హరి శ పుల్లసరోహపాపత్ర నేత్రుఁడా
ఖండలముఖ్యదిగ్గరసికాయకీటలనన్మణిప్రభా
నుంకితపాదపీఠుఁడు రక్తమారమణిమణి దోడ నేగుజే
నింపనవేడ్క సేగె నిజశిరస్థలమందిర పుణ్యభూమికిన్. 596

వ. అంత.

597

క. నిజభేజోహాసి గ జయ,జయములు ధరఁ గూలి రపుడునవిహ్వలు లగుచుం
ద్రిజగముల సురవిమానవజ్రముల హాహారవంబు శ గ్రంధుగఁ జెలఁగన్. 598

క. వారలువో దితిగర్భాగారంబున నున్నవారు శ గడఁగ తదీయో
దారఘన తేజ మిపు డని,వారణ మీతేజ మెల్ల శ వమ్ముగఁ జేసెన్. 599

ఉ. ఇంతకు మూల మాహరి రమేశ్వరుఁ డర్థి నొనర్చు కార్యముల్
వింతలై సర్వభూతభవవృద్ధివినాశనహేతుభూతుఁడా
ద్యంతవికారశూన్యుఁడు దయానిధి మీయెడ మేలు సేయు నీ
చింత దోఱంగి నే చనుఁడు శ చేకులు మీఁద మనోరథార్థముల్. 600

క. అని వనజాసనుఁ డాడిన, విని తద్వృత్తాంత మెఱిగి శ విబుధులు నాకం
బున కేగిరి దితి నిజనాథునిమాటలు దలంచి యపరిత్రోషముతోడన్. 601

—ఁగి జయవిజయులు దితియందు హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపు లై పుట్టుట. ఁ—

తే. ఇంతి తనసుతుల్సురలఁగార్పింతురనుచుఁ, దలంచుచుండంగనంత వత్సరశతంబు
సనఁగ నటమీఁద గనియెఁగళ్ళపునిదేవి, యఖిలలోకై కకంటకులై నసుతుల.

602

వ. అమృతవనరంబున.

తే. ధరణి గంపించె గులపర్వతములు వడఁకె
జలధులు గలంగెఁ దారకావళులు దులై
గగన మగ లెను మ్రొగె దిక్కరులు దిశల
మిడుగులు చెదరెఁ బిడుగులు శ పుడమి దొరఁగె.

604

- సీ. హామానలంబులభద్రామంబు లడరెను, బ్రతికూలవాయువుల్ శ బలసి వీచె
దగువు లెల్లడ విటరతాటంబు లై కూలె, గ్రహతారకావళికాంతి మాసె
బెరసి మొగిల్చు న్నెత్తురువాన గురిసెను, మెఱుంగులు దెసల మిర్రెట్టు గొలిపె
స్వర్భాసుఁ డొగి నపర్యమున భీనునిఁ బట్టె, గైకొని చిమ్మచీకట్లు పర్వ
తే. మొనసి కుక్కలు మొటి గెఱుఁమోరలె త్తి, పగలుచక్కలువాపోయెఱగములార్త
రవములిచ్చెను దేవతాశ్రప్రతిమలొరగెఁ, గన్నులనునపుకణములుగ గ్రందుకొనఁగ.
క. మొదవులు నెత్తురుఁ జీమును, బిదికె గార్దభరవంబు శ భీషణ మయ్యె
మద ముడిగెఁ గగులకటములఁ, బొదివెఁ దురంగములవాలగముల నిప్పు లొగిన్.
క. గుహలు రొద లిచ్చె బాప, గ్రహమిత్రతఁ జెంది వక్రగతుఁ ను సౌమ్య
గ్రహములు వర్తించెను దు, స్సహతేజోదితితనూజసంభవవేళన్. 607
- మ. భయదప్రక్రియ నట్లు దోచినమహోత్సాతంబు లీక్షించి సం
క్షయకాలం బని కాని సాధుమానసోగ్రక్రూరజేవాహితో
దయసంక్షోభము గా నెఱుంగక సమస్తస్థపాణిజాతంబు ను
ద్భయ మందెఁ సనకాదియోగిజనముల్ శ దక్కఁ బుధేద్రోత్తమా. 608
- వ. అట్లావిర్భవించినయనంతరంబ. 609
- మ. కులశైలాధశరీరముల్ దనర రక్షతో నాథు లత్సుగ్రదో
ర్బల మొప్పం బదఘట్టనఁ ధర చలింపఁ రత్న కేయూరకుం
డలకాంచీకటకాంగుళీయకకిరీటస్వర్ణ మంజరని
ర్మలకాంతుల్ దులకింప నాత్మరుచిచే శ ముదీకృతార్కాంశు లై. 610
- వ. ఉన్ననను ముంబునం గశ్యపుడు నిజతమాధవుఁ జూడం దలంచి దితియందిరంబు
నకుఁ జనుదెంచి సుతులం గనుంగొని వారలకు నామకరణంబు సేయం దలంచి.
- చ. దితిజతరంబునందుఁ దనశ్రేణము ము న్నిడినట్టిపుత్తు) న
ద్భుతచరితుఁ హిరణ్యకశిపుం డనుపేరుఁ బ్రసూతివేళ నా
దితి మును గన్నపట్టి రవిశ్రేణునిఁ గాంచనలోచనండు నా
హితమతిఁ బేరుఁ బెట్టి చనియెన్ నిజనిర్మలపుణ్యభూమికిన్ 612
- వ. అయ్యవసరంబున నతుల తేజోవిరాజితుం డై హిరణ్యకశిపుండుహిరణ్యగర్భవర
దానగర్వంబునను దుర్వారపరిపంథిగర్వనిర్వాపణాఖర్వభుజావిజృంభణంబునను
నిఖిలలోకపాలాదుల జయించి (స్వవశం బొనర్చి) సంతుష్టాంతరంగుం డై
యొడునుం దనకు మృత్యుభయంబు లేక నిర్భయుం డైసుఖం బుండెఁ దలొన్నదరుం
డై సహిరణ్యాత్ముండు ప్రతివాసరంబుఁ జండవేదండశుండాదండమండితభుజాదం
డంబున గదాదండంబు ధరియించి తన్ను నెదిరి కదనంబు సేయంజాలినయరిపి
రునిం గానక భూలోకం బెల్లఁ గ్రమ్మరి దివంబునకు దాడివెట్టి యందు సమర
విముఖు లయి నబద్ధిర్ముఖులం గనుంగొని వనజాసనవర ప్రదానంబుఁ జింతించి

హితులు నెలకొని సహితులు గలంగ సుఖహితవైజయంతికాదాయం బభిరామం
బై నెలకొని జరిణంబుల విధనసూక్ష్మరంబులు మొరయ నిజదేహద్యుతి దిక్కు
లం చిక్కలలల జగద్రాచి నాసం గను విభీతచిత్తులయి దేవతాగణంబులు గరు
డనిం గని పఱచు నురగి కరంబులుంబోలె నిజనివాసంబు లర్కసివాసంబులు
గాంచినావాసంబులు గా నొనర్చు యొక్కడి కేనియుం జనిన. 618

ఉ. శౌర్యము వోవఁ దట్టి నిజసాధనముల్ దిగ నాడి నిక నూ
దార్యపరాక్రమక్రమము కదప్పగి భీతిల పాటి రక్కటా
శౌర్యముఁ దప్ప నాకు నీ గైకొని యార్చి సుమేరుపర్వత
స్థైర్యము నార్చి గొచ్చె సతి బర్హితిభూరిభువావిజృంభి యై. 614

వ. ఇట్లు సాచ్చిస. 615

క. వరుణునిబలములు దినుజే, శ్వరుఁజేజనఁ దేటి చూడఁ క బాలక శౌర్య
స్ఫురణము సెడి యెందేనియుఁ బఱచెం దజ్జలధిమధ్యభాగమునందున్. 616

క. అమరాచపపులనిశ్శృంగనముల బ్రభవించుట్టి జలనిధికల్లో
లములను పిచ్చులదాదగఁజేమి నెం బో నడిచె సతివృథం బగుశక్తిన్. 617

చ. మఱియును సమృహజలధిమధ్యమునకొ సురవైరి పెక్కువ
త్సరములు గ్రీడి సల్పి రిపునైన న్యవివారణశౌర్యఫేలనా
పరితః జరించె యన్వగుణపాలిత మైసలసద్వభాసరీ
పురమున కేగి యందుఁ బరశురథ నున్నపయోధినాథునిన్. 618

వ. మఱియును. 619

సీ. యాదోగణాధీశుఁ డగుచుఁ బాతాళభువనపరిపాలుఁడై క తనరు చున్న
వరుణునిఁ గనుఁగొని క పరిహసితోక్తుల, నిట్లును విశ్వమం క దెన్నఁ గలుగు
నకలలోక కిపాఠకులలో సతిబలా,ధికుఁ డని జగము నురతింపఁ దగిన
శూరుండ విపుడు సకపారుష మొప్పుంగఁ గదనరంగమున న క న్నెదిరి చూడు

తే. సీభుజావిక్రమంబును క బ్రాభవంబు
నడఁతు సని పల్కుటయు విని క యభివిభుఁడు
పగఱజయమును వృద్ధియు క బలము నాత్మ
జలముఁ దలపొసి ఏనుజతో క బవరమునకు. 620

క. సమయము గా దని తనఁ, త్తమునం గలరోషవహ్నిఁ క దాలిమి యనుతో
యములం దగినార్చుచు నుపశమితోక్తులఁ బలికె దనుజసత్తముతోడన్. 621

చ. మనమున శౌర్యం బూని నియమంబున సంగర మజ్జించి యే
మనయము నున్నవార మిపు క డాహవకేళి జరింప రాదు నీ
ఘనభుజవిక్రమస్ఫురితగ్రాధవిజృంభణముకొ జయంపఁ జా

- లిసప్రతివీరు లెవ్వరును శ లేరు ముకుందుడు దక్క నెక్కడన్. 622
- చ. గొనకొని యమ్మహాత్ముడు విశకుంతపురంబున నున్నవాడు దా
ని మొనఁ బెక్కుమాటు లభిరయాతుల నోలి జనుంచి శక్తిసం
పురఁ నడిసన్నవీరుఁ డని శ భూజనకోటి నుతింప బిందు వే
చను మతఁ డిచ్చు నీకు నని శ సర్వముఁ దీతెడు సంతమొదటన్. 623
- ఉ. నిండకు నోర్చి యాజమొన శ నిల్వఁగ నోవక వీగి పాటునీ
పందల వెంటఁబెట్ట మగతపంతమె సర్వశరణ్యుఁ డై నగో
విందుఁడు దీర్చు నీపని విశవేకవిహీన చనంగ నోపు డే
నందుల కేగు మాతఁ డమరారులఁ బోర జయించు నిచ్చలున్. 624
- వ. అదియుచుం గాక. 625
- క. పురుషాకృతిఁ బ్రతియుగమునఁ, బురుషోత్తముఁ డవతరించి శ భూరిభుజావి
స్ఫురణఁ దువ్వనిశాటుల, హరించుచు నుండుఁ ముగ్ధకాన్తితపదుఁడై. 626
- ఉ. తావున నావిభుం దొడరి శ కయ్యఁగు దయ్య మెటుంగఁ జేసె
క్షోవర నీభుజాబలమునాం నతి మేదినిఁ గూలి సారమే
యావళి తాశ్రయం బగుదు శ వచ్చటి కిప్పడ యేగు దేని నీ
చేవయు లాపు నేర్పడును శ జెప్పఁగ నేటికి మీదితార్యముల్. 627
- చ. అని వరుణుండు వల్కిన దుర్రాగ్రహ మెత్తి హిరణ్యలోచనుం
డనయము మానసంబున భయం బొకఁ యంతయు లేక సంగరా
వని నెదిరింతు నేఁ డమరవర్ధను దుష్టవిమర్దనఁ జనా
ర్దను ననుచున్ వికుంతనగ్రరస్ఫుటసంచితమార్గవర్తియై. 628
- క. చనునవసరమున నారద, మనివరుఁ డెదు రేగుడెంచి శ ముదము దలిర్పఁ
దనుఁజేంద్ర యెందుఁ బోయెద, వని యడిగిన నారదునకు శ నతఁ డిట్లనియెన్. 629
- చ. సరసిరుహోదయం దొడర శ సంగర మే నొనరించి యిందిరా
వరుని ననంతఁ ద్రుంచి సురవైరికులంబుల కెల్ల నొదవి
స్ఫురణ భుటింపఁ జేయుటకుఁ బ బూని వికుంతపురానువర్తి నై
యరిగెద నన్న నమ్మునికుశలాగ్రణి దానవనాథు కిట్లనున్. 630
- చ. గరుభుజుఁ డమ్మహాత్ముడు విశకుంతపురంబున నేడు లేడు భూ
భరము వహింప నాదికిటిభావము దాల్చి రసాతలంబునం
దిరపుగ నున్నవాఁ డచటి శ కేఁగఁగ నోపుదువేని నేఁగు మం
దరయఁగఁ గల్గు నీకు నసురరాంతకుతోడిరణం బవశ్యమున్. 631

... హిరణ్యతుండు యజ్ఞపరాహం బగువారి నెదిరించి పోయెట. ...

- చ. అనవుడు దానవేంద్రుడు హుతాశనుకై వడి మండి పద్మలో
చను నెదిరించువేడుకలు శ సందడిగొల్పు ననల్ప తేజుఁ డై

ఘనగదఁ గేలఁ బూనితి యగదృఢదాకృతిఁ దాల్చి నేల్మిడిం

జనియె రసాతలంబునకుఁ శ్ర జండభజాబలదర్ప మేర్పడన్.

632

వ. చని జలహధ్యంబున.

633

క. దినిజారి యెదురఁ గాంచెను, నవిరళదంష్ట్రాభిరాము శ్ర నమరలముం

గునలయభరణోద్దామున్, సవనమయ స్తబ్ధరోమ శ్ర జలదశ్యామున్.

634

వ. ఆయ్యవసరంబున నూకరాకారుం డైనవారియు.

635

క. వనజరూచినన్నిభము లగు,తనలోచనయుగళదీ స్థిరదనరఁ దదాలో

కనముల దనజాధీశుని, తనుకాంతిహరింపఁ జేసె శ్ర ద తణమాత్రన్.

636

వ. మఱియు నయ్యాదివరాహం బవార్యశౌర్యంబున మాటు లేనివిహారంబునం

జరియించునట్టియెడ.

637

సీ. తుదమొదళ్లకు జక్కఁగదునిసిపాఱఁగమోరఁ, గుల్మై లమ లఁజమ్ముఁగొంతదడవు

బ్రహ్మాండభాండంబుపగిలి చిల్లులువోవఁ, గొమ్మలఁ దాటించుఁ శ్ర గొంతదడవు

జలధు లేడును బంకశంకులం బై యింక, ఖరముల మట్టాడుఁ శ్ర గొంతదడవు

నుడురాజసూర్యుడునొక్క మూలకుఁ బోవఁ, గుఱుచవాలముద్రిష్టఁగొంతద

తే. గునియుఁ గుప్పించు లంఘించుఁ శ్ర గొప్పరించు

[డవు

నగయు ధరఁ ద్రవ్వ బొటియఁగా శ్ర నేవు మిగిలి

దానవేంద్రునిగుండెలు శ్ర దల్లడిల్లఁ

బంది మెల్లన రణపరిస్పంది యగుచు.

638

వ. మఱియును.

639

క. కనుఁగవ నిష్పలు రాలఁగ, సుఃశితదంష్ట్రాగ్ర యతవ్రసంధిరుఁ డగుచుం

దన కెదు రేతేరఁగ నీవనచర మేరితి సేపుడు శ్ర వనచర మయ్యెన్.

640

క. అని య శ్చర్యభయంబులు, దనమనమనఁ దొంగలంపఁ శ్ర దనుజాధిపుఁ డి

ట్లనియెన్ భీకరనూకరి,తను వొంది చరించుదనుజశ్రదర్పాపహుతోన్.

641

క. ఘననూకర మూఢాత్మక, వనరుహసంభూతద త్రవరదానమునం

గనినరసాతలగతభుమి, యనయంబును నాయధీన శ్ర మై వ ర్తించున్.

642

క. గొనకొని నీ వీధరణిం, గొని పోకుము విడుము కాక శ్ర కొని యేగెద వే

గొనియెద నీప్రాణముఁ గై,కొను నావచనములు సలము శ్ర కొన నేమిటికిన్.

643

క. మాయావి వగుచు నిప్పుడు, వాయక యీపుడమిఁ జోరభ్రావంబున 1^{ని}

వీయెడఁ గొని పోఁ జూతువె, యాయత భుజబలముచేత శ్ర నడఁపక యనుచున్.

సీ. అవిరళయోగమాయాబలంబునఁజేసి, యల్పపౌరుషముననలరునిన్ను

నర్థి సంస్థాపించి శ్ర యస్మత్సుహృద్భృత్యకులులకెల్లను మోదక మొలయఁజేయఁ

జెలు వేది మద్గదాశీర్ణుడ వగునిన్నుఁ, గనుగొని దేవతాగణము లెల్ల

- నిహ్యై లై చాల శ నాటి నశించెద రన్న, విని యజ్ఞప్రోత్తి యైవలయుచున్న
 శే. హరి నరోజాతభవమఖ్యామరల కెల్ల, వచ్చుదురవస్థ కాత్మలో శ వంత నొంది
 నిశితడండ్టై గ్రహితి యై శ నగడధరణి, దేవితో నొప్ప నాదేవదేవుడంత.
 క. కిసురనిపువాక్యాంకుశముల, గురుకుపితస్వాంతః డగుచు శ గొమరాచె వసుం
 ధరతోడ భీతి నొందిన, కిరిణిం గలకరికులేంద్రుకరణిం జెలుచన్. 646
- శే. నీతినితడంతరోచులు శ కింగి బర్వ, గంధ వేడలి భయంకరారాకారలీల
 నరుగుభీషణమఖవిరారాహవతార, మొనరఁ దాల్చినపద్మలోచన నికెనుక. 647
- క. కరివెనుకఁ దగులున క్రము, కరణిం జని దైత్యవిభుడు శ గదిసి యటు లనుక
 దురతఁ యొనిధితరికిం, గిరికిఁ ఖరదళితమేరుగిరికిఁ హరిన్. 648
- క. నిందకు రోయక లజ్జం, జెందక వంచనను రణము శ సేసి జయంబుం
 బొందెద నని కితలఁచుచు నిటు, పందగతిం బాఱ బంటునంతమె నీకున్. 649
- వ. అగ్రయాత్రేపించినం బుండరీకాక్షుండు గోపోద్ధీపితమానసుం డై. 650
- క. తోయములమీఁద భూమి న, నాయాసత నిల్చి దాని శ కాధారముగాఁ
 దోయజనాభుడు దనబల, మాయతమతిఁ బెట్టె సురలు శ హర్షము వొందన్.
 శే. కుసుమములవృష్టి బోరనఁ శ గురిసె నంత
 విభవ మొప్పుర దేవదుండ్రుభులు మొరసెఁ
 గడఁక వీతెంచె గంధర్వగౌనరవము
 నందితము లయ్యె నప్పరోశన ర్తనములు. 652
- వ. అయ్యవనరంబున నయ్యజ్ఞవరాహమ్మూర్తిధరుం డైన కమలలోచనుండు గనక
 కుండల కేయారగ్నైవేయకటకాంగుళీయకభూషణరోచులు నింగిఁ బర్వ సమర
 సన్నద్ధుం డై. 653
- చ. ఘనగదఁ గేలఁ బూని మణిశాంఘననవ్యవిచిత్రవర్మ మిం
 పొనరగఁ దాల్చి దానపనియై క్తదురుక్తినిశాతబాణముల్
 దనఘనమర్మముల్ గలఁప శ దానవహంత నితాంతశౌర్యుం డై
 కనలుచు వచ్చునద్దనుజుఁ శ గన్గొని రోషవిభీషణాకృతిన్. 654
- వ. ఇ ట్లనియె. 655
- మ. వినరా యె రి యమంగళాచరణ యుగద్వృత్తి ననుక నీమది
 న్ననయంబుక వనగోచరం బగు మృగం శ బంచుం దలం తొర నే
 నెనయక వన్యమృగంబ యాదు బలిమి శ న్నేతెంచునీజోటి యీ
 శునక శ్రేణి వధింతు నేఁ డనిమొనం శ జోఁ కోర్చి వ ర్తించినన్. 656
- క. బలిమి గలదేని నాతోఁ, గలనను నెదిరించి బోరఁ శ గడఁగుము నీకో

1. శోరకవనీతభరణి. 2. వరఽలయ తజఽచరగణఽరణిఃకావలకతోల భావమతోవం. 3. దురి
 కాశ్రీతి బొందిన, కరణిం గల కా, పృ. 4. మదిఁ దలఁ చిటు

- మ. లు నేడను దీర్ఘ నూరక, తలపోయ వికళనంబు ? దగదు నురాత్మా. 657
- న. విను మిదిగాక సంగరవివేకవిశారదు లైనయట్టిన
 జ్ఞానమాలు మృత్యుపాశములఁ గ జాల నిబద్ధులు నయ్య నీవలెకా
 గొనకొని యాత్మసంస్తుతులకుకా ముద మంద రి చేల యీ విక
 శ్లేషములు బంటునంతములె క బైత్త్యకులాధమ యెన్ని చూడఁగన్. 658
- మ. ధృతిఁ బాతాళమానందు నీ వనెడిసంశ్చిప్తానిజ్ఞేప మే
 కతిదర్పంబునఁ గొందుఁ జూడు మిదె చేవారాతి న న్నెన్నె చా
 గతలజ్ఞు డన దాఁగి యుండి రణముం క గావించు యమృద్గదా
 వితతద్రావితుఁ డన్న నన్నెదురుమా క వే తీర్తు నీకోరికల్. 659
- ఉ. ఎన్నఁ బదాతియూధముల కెల్ల విభుండవు పోటుబంట వై
 నన్న రిణోర్వి నేఁ డెదిరినక భవదీయబలంబు నాయువుకా
 మిన్నక కొందుఁ జూడు మిది క మేరఁగ మేదిని వీతదైత్య మై
 వ న్నెకు నెక్కఁ జేసెద నవవార్యచరాక్ర మవిక్ర మంబునన్. 660
- చ. నను నెదురంగఁ జాలినఘనం బగుశౌర్యము ధైర్యముక బలం
 బును గలవేని నిల్వు రణభూమిని నీహితు లైనవారికిం
 గనుఁగవ బాష్పపూరములు క గ్రమ్మఁగ మాన్వఁగ నోపుదేనిఁ జ
 య్యనఁ జనఁ బొమ్మ దానవకులాధమ యూరక రజ్జు లేటికిన్. 661
- క. నను నిలు సంసాపించెద, నని చలితి వంతవాడ క వేడువు నీకుకా
 నెన లైనచుట్టములఁ బొడఁగని రాయిదె యమునిపురికిఁ క గాఁపుర మరుగన్.
- మ. అని యిట్లుంగి సరోదుహాత్ముడు హిరణ్యాక్షుక విడంబించి ప
 క్షింహానోక్తుల కుల్కి రోషమదసంగీభూతచేతస్కుఁ డై
 గనుఁగ్రేవక మిడుఁగుదు సాలఁ బొడమంగఁగ గిన్నమై దోఁక ద్రొ
 క్షింహానోరగరాజమాడ్కి మదిలోఁ క గీడ్పాటు వాటిల్లఁగన్. 662
- క. చలితేంద్రియుఁ డై నిట్టూర్పులు నిగిడించుచును బొమలు క ముడివడ రోహ
 కులమానసుఁ డై గదఁ గొని, జలజాక్షున కెదురునడచె క సాహస మొప్పన్.
- వ. అత్తటి హిరణ్యాక్షుం డతిభయంకరాకారుం డై. 663
- మ. గద సారించి మదాసు రేంద్రుడు సమగ్రక్రోధుఁ డై మాధవుం
 గుదియక వ్రేసిన వ్రేటు గైకొనక రక్షోహంత శౌర్యోన్నతికా
 గద గేలక ధరియించి దానిఁ దునుకల్ క గావించినం దైత్యుఁ డు
 న్మడుఁ డై యొందుగదన్ రమావిభుని భీమప్ర క్రియన్ వ్రేసినన్. 664
- భ. అది దను దాఁక కుండ దనుజురె గదారణకోవిద క్రియా
 న్నదకరలాఘవ క్రమముఁ క బైకొని చూపి విరోధిపేరురం
 బదయత వ్రేయ వాడు వివరణకులభావము నొంది యంతభో

మదిఁ దెలి వొంది వ్రేసె రిపుమానవిమర్దను నాజనార్దనున్.

667

వ. ఇట్లు దలఁపడి యన్యోన్యజయకాంక్షల నితరేతరశుంగతరంగతాడితంబు లగు దక్షిణోత్తరసముద్రంబులకా ద్రంబునఁ బరస్పరశుండాదండఘట్టిత మదాంధగంధ సింధురయుగంబుచందంబున రోషభీషణాటోపంబులం దలఁపడుబెబ్బులులగబ్బున నతిదర్పాతిరేకంబున నెదిర్చి ఊంకెలు వైచుమదవృషభంబులరభసంబున నస హ్యసింహపరాక్రమంబున విక్రమించి పోరు నెడ హిరాణ్యాక్షుడు నవ్యమండల భ్రమణంబునఁ బరివేష్టించినం బుండరీకాక్షుండు దక్షిణమండలభ్రమణంబు నం దిరిగి వివక్షువక్షం బశనిసంకాశం బగుగదాదండంబునం బగిల్చిన వాఁడు దెప్పిటి తెలివొంది లేచి దనుజపరిపంథిఫాలంబు నొప్పించె నప్పు డమ్మేటివీరులు శోణితసిక్తాంగులై పుష్పితాశోకంబులం బురుడించుచుం బాయుచు డాయుచు వ్రేయుచు రోయుచు నొండొరులరుధిరంబు లాఘ్రుఁగించుచుఁ దిరస్కారపరి హాసోక్తుల నిచ్చుచుఁ బోరునమయంబున నచ్చుచోబలుచుమరుంబుఁ జూచు వేక్షఁబద్ధసంధవుఁడు నిఖిలమునింద్రసిద్ధనాథ్య దేవగణంబులతోడఁ జరుదెంచి ధరిత్రీనిమిత్తంబున నసువరునితోడం బోరుయజ్ఞవరాహున కిట్లనియె.

668

ఉ. అంచితదివ్యమూర్తి పరమాత్మక యీకలుమాత్మఁ డైనన

క్తంచరుఁ డస్మదీయవర్గగర్వమునక భువనంబు లెల్లఁ గా

రించు మదించి యిట్టివిపరీతచరిత్రునిఁ ద్రుంప కిట్లుపే

క్షించుట గాదు వీని బల్లిసేయు వసుధరకుఁ శుభం బగున్.

669

క. బాలుఁడు గరమున నుగ్ర, వ్యాళము ధరియించి యూడురవశువున రక్షః

పాలునిఁ ద్రుంపక యూరక, పాలార్పుట నీతియే శుభప్రద యింకన్,

670

వ. అదియునుం గాక.

671

మ. అనఘా యాయభిజిన్ముహూర్తమున దేవారాతి మర్దింపవే

ననయంబుక మఱి దైత్యవేళ యగుసంభ్యాకాల మేతెంచినక

ఘనమాయాబలశాలి యైనదనుజుక ఖండింపఁగా రాదు గా

వున నీవేళన త్రుంపు నజ్ఞనహితప్రోద్వోగరతుండ వై.

672

క. అని సరసిజగర్భుండు వ,ల్కినవచనము లర్థి విని నిగ్గిరింపులు గుంపుల్

గొని చూడ సస్త్రితానన,వనజము సెలువొంద ననురగవరు కభిముఖుఁ డై.

673

తే. పుండరీకాక్షుఁ డయ్యును భూరిరోష,నిరతిఁ దరుణారుణాంభోబ్రనేత్రుండగుచు ఘనగదాదండ మెత్తిరాక్షసునిహనువు, నుగ్రగతి మొత్తైవాఁడునునోసరించె.

క. పరువడి దితిసుతుఁ డతిభీ,కరగడఁ జేఁ బూని చిత్రగతులను బద్వో

దరు డాని చేతిగద సా,గరమునఁ బడ నడిచె బాహుగర్వ మెలర్పన్.

675

వ. అంత.

676

తే. హరి నిరాయుధుఁడైన సురారి సమర,ధర్మమాత్మను దలంచి యుద్ధంబుఁదక్కి

- నిచి చూచుచు నుండెనుననిగి యమర, వరులహాహారవంబులభరిత మయ్యె.
 క. సరసిజనేత్రుఁడు దనుజేశ్వరుసంగరధర్మమునకు శ సమధికశౌర్య
 స్ఫురణకుఁ దనచి త్తంబునఁ గర మాశ్చర్యంబు నొందెకడఁక దలిర్పన్. 678
- మ. కులేలోద్ధర మనంబునం దలఁచె రక్షిరాడ్వధార్థంబుగా
 దితిసంతాసకులాటవీమహితసంధి ప్రప్రభాశుక్రమున్
 సతతోద్బుజయశబ్దసన్ముఖరభాస్వచ్ఛక్రమున్ సంతతా
 శ్రీతనిర్వక్రముఁ బాలిత ప్రకటధాత్రిచక్రముం జక్రమున్. 679
- వ. అదియునుం బ్రచండమార్తాండమండలప్రభాపటలచటులవిద్యోతమానంబును
 బటునటజ్జ్వలికాపాస్తసమస్తకుటిలారాతిబలాఖర్వదుర్వారబాహ్యర్వాంధకారం
 బును ననవ్యాకహకహనినదాధరీకృతసాగరఘోషంబును సకలదేవతాగణ
 జేగీయమానంబును ననంతతేజోవిరాజితంబును నిజప్రభాపటలపూరితబ్రహ్మాండ
 కటాహంబును నైరయంబునం జనుఁజంచి దనుజారిదక్షిణకరసరోజంబు నలంక
 రించిన నాశుభాంగుండు రథాంగపాణి యై దివంబున నమరగణంబులు జయ
 జయశబ్దంబులు వలుక నసురవిభున కెదురుగా నడచిన. 680
- క. పొడగని దనుజుఁడు పెదవులు, దనువునుఁ బాలివోనిబంటుకృతనమున బీరం
 బునుగక భీషణగదఁ గొని, యడిచెన్ ముఖమయవరాహునమితోత్సాహున్.
- క. తిదశారీ దన్ను వేసినఁ గదఁ బదమునఁ బోవఁ దన్ని శ కమలాక్షుఁడు పెం
 పొదవఁగ మనమున మోదము, గదురఁగ లేనగవు వదనకమలముఁ బొదువన్.
- వ. ఇన్విధంబున గదఁ పోవం దన్ని యసురవిభునితో నిట్లనియె. 688
- చ. ఘనగదఁ గేలఁ బూని భుజ్యగర్వ మెల్లర్పఁగ నన్ను సంగరా
 వని నెదిరించు రార యన్వివారణ దైత్యకులేశ్వరాధమా
 యనవుడు వాడు సుబ్బి గద శ నంబుజనాభుని వ్రేసె వ్రేసినం
 దనుజవిభేది వట్టికొనె శ దార్పణ డహేంద్రుని బట్టుకెవడిన్. 684
- క. దితిజుఁడు దనబల మప్రతి, హతతేజం డగుసరోరుహాక్షునిశౌర్యో
 న్నతిమోదఁ బెట్ట కుండుట, మతి నెఱిగియుఁ బెనఁగె దురభిమానముపేర్పిన్.
- వ. అంత. 686
- సీ. కాలానలజ్వలజ్జ్వలావిలోలక, రాళ మై పెంపొందుకృతాల మంది
 సురశైరి యజ్ఞమూకరహాపథరుఁడైన, వనజనాభునిమోద శ వైవ నదియు
 సద్విజోత్తముమోదఁ శ జపలత గావించు, నభిచారకర్మంబునట్ల బెండు
 పడి పఱిఁగె గని శ పద్మోదరుఁడు దానిఁ, జక్రధారాహతిఁ శ జండవిక్ర
 తే. మమున నడుమన వడిఁ ద్రుంచెనమరభర్త, మహితదంభోళిచే గరుత్మంతపక్ష
 మతిరయంబునఁ ద్రుంచినగతిఁజెలంగి, సురలు మోదింప నసురులుసౌపుషింప.

వ. అయ్యవసరంబున నయ్యసుర దనశూలంబు చక్రంబుచేత నిహతం బగుటం గని.
క. దితిజుడు రోషోద్ధతుడై, యతినిష్ఠురముష్టి బొడిచె : హరి హలోక్తో

న్నతుఁ డొప్పెఁ గుసుమమాలా, హతి దిగ్గజఁ జుబోలె న నతిదర్పితుఁ డై 689

మ. హరిమీఁదఁ దితిసంభవుండు ఘనమార్యాకోట్లు వృట్టించినఁ
ధరణీచక్రము భూరిపాంసుపటలశృద్ధాంతంబునం గప్పె భీ
కరపాపాణపురీషమూత్ర ఘనదుర్గంధానిరక్తావళుల్
గురిసఁ మేఘము లభ్రవీధిని మహాశ్రోభ క్రియాలోల మై. 690

వ. మఱియును. 691

చ. తవిలి విముక్తకేశపరిధానము లుగ్రకరాళదంతతా
లువులును రక్తలోచనములుం గలభూతపిశాచధాకినీ
నిరహము లంతఃకీమున న నిల్చి నిజాయుధపాణు లై మహా
రవముగ యక్షదైత్యచతురంగబలంబులఁ గూడి నోచినన్. 692

వ. అంత. 693

క. త్రిసవనపాదం డగునా, బిసవహనేత్రుండు లోకశ్రభీకర మగునా
యసురాధిపు మాయూవి ని, రసనకరం బైనశత్రురూఢముఁ బనుపన్. 694

క. ఆచక్రభానుస్తీప్తి ధ, రాచక్రమునందు నింశి న రయమున నమ్మా
యాచక్రము నడఁగించెను, నీచక్రముఁ డైనయామిసీచరునెదురన్. 695

వ. అంత నిక్కడ. 696

క. దితి దనవిభువాక్యంబుల, గతి దప్పన యరుచుఁ దలఁపఁగఁ జప్పుల శో
ణితధార లాలికె రక్షి, పతి యగుకనకాక్షుపతనభావము దోపన్. 697

వ. అయ్యవసరంబున నసురవిభుండు దన చేసినమాయాశతంబులు గృతఘ్నునకుం
గావించిచముపకారంబులుబోలె హరిమీఁదఁ బని సేయక విఫలంబు లయినం
బాలినోవనిబంటుతనంబునఁ బుండరీకాక్షుఁ జేరం జరుడెంచి బాహుయుగళంబు
సాచి పూచి పాడిచి రక్షోవైరివక్షంబుఁ బీడించిన నయ్యధోక్షజుండు దప్పిం
చుకొని తలంగినం జెలంగి డైత్యుండు నిష్ఠురం బగుముష్టిఁ బొడిచిన నసురాంత
కుండు మిసిమింతుండు గాక రోషభీమాకారంబున వాసవుండు వృత్రాసురుండెగ
టార్చినచందంబున వజ్రసన్నిధం బగుపఱచేతం ¹గఱకుటపురకటితటంబుఁ
జటులగతి వ్రేసిన (నాహిరశ్యాక్షుండు చెర్దిరం దిరిగి యునస్తలోచనుండై సోలి
యెట్లకేలకు నెదుర నిలువంబడె నంత) 698

క. పిట చెడి లోబడె డైత్యుండు, సటికిఁ దంప్ట్రావిభిన్నశత్రు మహార
స్తటికిఁ ఖరఘరపుటికిం, గటితటహతకమలజాతశ్రుతికిం గిటికిన్. 699

వ. ఇట్లు లోబడిన. 700

మ. 1. దివి నిగ్రహాదులు సంతసింప హరి మొత్తైం గర్జములంబునం
బలిసంకాశింపగిగా న్నముం నుత్తరభల్లీల మై దానదా
నవలోకేంద్రంబు న్ననైంద్రుడు గురువు నైవ్యులు వాటిల్లగా
భువిమిదనెక నందరికీ మారుతవహనోన్మాదాననిజాకృతిన్. 701

క. బుజబుజి నెత్తురు గ్రహులు, సెదదూసము బాల్చి గ్రుడ్లు న వెలికుటుక నిలం
బడి పల్లవ గీటుఁ నుండును, విడిచెం ప్రాణములు దైత్యవీరుం డంతన్. 702

తే. పడనననుచు న్నెట్లును జూచి న పద్మసంభవాదిదివిజులు వెఱ: గంది న రాత్మలండు
నిలిండు వొల్లదుగు యెట్లుకోకయాయవస్థననీతలంచుచు మఱియునిగట్లనిరి వరుస.

మ. వరియోగీంద్రులు యోగమార్గముల నెవ్వనికొ మనోవీధి ను
సిరితన్ లింగశరీరభంగమునకై న చింతింతు రాపంకజో
దరువాన్యహాతిఁ గన్ముఖాంబురుహమున్ న దర్శించుచుం జచ్చె దు
ర్భరితోల్లంసుండు దైత్యవల్లభుని సౌభాగ్యంబు దా నెట్టిదో. 704

చ. సమమతి వీరు దైత్యకులశాసనుపారిషదుల్ ముసింద్ర శా
పమున నికృష్టజన్మమునఁ న బైకొని పుట్టియు నేడు విష్ణుచే
సమయుటఁజేసి మీఁద సగుఱజన్మమునకొ జలజాతునిత్యవా
సమున నసింతుల రెన్నఁటికిఁ న భావులు బుట్టువు లేవు వీరికిన్. 705

క. అని వెఱఁగందు నాఁ ద్రిసవన, తను హొందినయట్టిసికచక్రతామరసాక్షు
న్ననిమిషులయొగిడనా, వననక్షున్ దనుజకరచక్రవరహర్యక్షున్. 706

వ. కనుంగొన. 707

చ. వనజదళాక్షు యూజగిత్రవారలమర్మము లీ వెఱిగి యీ
సునఁ బగఁ బుట్టునదివిజ్రమాదనుఁ జంపితి గాన యింక శో
భన మగు నంచు హస్తములు న ఫలములు గడియించి యందఱున్
విసమితు లై నుతిచిరి విశవేకవిశాలునిఁ బుణ్యశీలునిన్. 708

వ. అంత. 709

చ. సవనవరాహమూర్తి సురశాత్రవుఁ ద్రుంచినమీఁద భారతీ
ధవముఖదేవతామునికడంబము దన్ను నుతించునట్టిసం
స్తవమున కాత్మలోనఁ బ్రమదంబునఁ బొంది సమగ్రమంగళో
త్సవము దలిర్ప నండఱఁ బ్రసాదవిలోకన మొప్పఁ జూచుచున్. 710

చ. అరిగె వికంఠధామమున న కమ్మహితోత్సవసూచకంబు గా
మొరసె సుపర్వదుందుభు లగమోఘము లై ధరిణీతలంబునం

1. 'దివి నిగ్రహాదులు సంతసింప హరి మొత్తైకం బనేకంబుగాఁ, బలిసంకాశితోరహస్తమున కుత్తరభల్లీల మై వ్రేలు దానదా'—వ్రాతప్రతులు. 2. తోదాస్త్రండు, 3. యాభాగ్యంబు.

గురిసః బ్రహ్మనవృష్టి శిఖరకుండము లెల్లడఁ దేజరిల్లె భా
స్కరశశిమండలంబులు నిరజద్యుతితో వెలుఁ గొందె న త్తతీన్.

711

క. అని యీపుణ్యచరిత్రము, వనరుహసంభవుఁడు త్రిదివగవాసులకుం జె
ప్పినయది మైత్రేయుఁడు విదురున కెఱిగించినవిధంబు శ్రీ రూఢము గాఁగన్.

క. శుకయోగి పరీక్షిత్తున, కకుటిలహతి నెఱుంగఁ జెప్పె శ్రీ నని సూతుఁడు శౌ
నకమూఢ్యులై నమునివరులకుఁ దెలియఁగఁ జెప్పె మఱియు శ్రీ లాలన మొప్పన్.

వ. ఇవిధంబున మైత్రేయుండు సెప్పిన విని విదురుండు సంతసించి నని. 714

క. అనఁకుం బగునీచరితము, వినినఁ బఠించిన లభించు శ్రీ విశ్రుతకీర్తుల్
వనజోదరుపదభక్తియు, మునుకొని యిహపరసుసాఖ్యగు లు జనములకున్.

వ. అని చెప్పి వెండియు సూతుండు మహర్షుల కిట్లనియె నట్లు సరిక్షిన్న రేంద్రుండు
శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని మునీంద్రా హిరణ్యాక్షవధానంతరంబున వసుం
ధర సమస్థిం బొందినవిధంబును స్వాయంభువమనువుం బుట్టించినయనంతరం
బున విరించి దిర్ఘగాతిజంతుసృష్టిసమిత్తంబు లైనమార్గంబు లెన్ని సృజించె
మహాభాగవతోత్తముం డయినవిదురుండు గృష్ణున కపకారంబు దలంచినపాప
వర్తను లగుధృతరాష్ట్రపుత్రులం బాసి జనకుం డగుకృష్ణద్వైపాయనునకు
సముం డగుచుఁ దనమనోవాక్యాయకర్మంబులు గృష్ణునంద చేర్చి భాగవత
జనోపాసకుం డై పుణ్యతీర్థసేవాసమాలభయశోభితకల్మషుం డగుచు మైత్రేయ
మహాముని నేమిప్రశ్నంబు లడిగె నని యెల్లం దెలియ నానతి మృనిన రాజేం
ద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

716

సీ. విమలాత్ముఁ డైనయగ్రవిదురుండు మైత్రేయ, మునివరుఁజూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతిఁ
జతురాత్మ సకల ప్రజాపతి యైనట్టి, జలజగర్భుఁడు ప్రజాసర్గమందు

మును ప్రజాపతులను శ్రీ బుట్టించి వెండియుఁ, జిత్తమం దేమి సృజింపఁ దలఁచె
మును సృజించినయట్టిమును లమ్మరీచ్యాదు, లబ్జజనాదేశ శ్రీ మాతృ నిలిపి

తే. యర్థి నెట్లు సృజించిరిరయఖిలజగము, మెఱసి మఱివారు భార్యారసమేతు లగుచు
నేమి సృజించి రదిగాక శ్రీ కామినులను, బాసియేమి సృజించిరాభద్రయశులు.

క. అందఱు, దమలో నైక్యముఁ, జెందినచో నేమి దగ సృజించిరి కరుణా
కందలితహృదయ యిన్నియుఁ, బొందుగ నెఱిగింపు మయ్య శ్రీ బుధనుత నాకున్.

— చతుర్థ్యంబుం దొనర్చుయత్నాదిదేవతాగణసృష్టిఁ జెలుపుట. —

సీ. అనిన మునీంద్రుఁ డిట్లనియె జీవాదృష్ట, పరుఁడు మాయాయుక్తపురుషవరుఁడుఁ
గాలాత్మకుఁడు ననుగారణంబున నిర్వి, కారుఁడైనట్టిజగన్నివాసుఁ

డాది జాతతోభుఁ శ్రీ డయ్యె నమ్మేటివ,లనను గుణాత్రయంబును జనించె
నాగుణాత్రయమునం శ్రీ దయ్యె మహాత్మత్వ, మది రజోగుణపేతు శ్రీ వైన దాని

తే. యం దహంకార మొగిఁ ద్రిగుణాత్మకమునఁ

బొడమె మఱి దానివలనఁ బ్రభూత మయ్యె
బంచతన్మాత్ర లందు సంభవము నొందె
భా తపంచక మీస్పష్టిహేతు నగుచు.

719

వ. అవియ ను దమలోనఁ బ్రత్యేకంబ భువననిర్మాణకర్తృంబునకు సమర్థంబులు గాక
యన్నింటిసంఘాతంబునఁ బాంచభౌతికం బైనహిరణ్మయాండంబు సృజించె
ననియును జలాంతర్వర్తి యై వృద్ధి బొందుచుండె నందు.

720

సీ. నారాయణాఖ్య నశన్నతి నొప్పుబ్రహ్మంబు, సాహస్రదివ్యవృక్షంబు లోలి
వసిించి యుండె నారవాసుదేవునినాభి, యందు సహస్రసూర్యప్రదీప్తి
దసరుచు సకలజీవనికాయయ త మగు, పంకజాలింబు సంభవము నొందె
బరంగంగ నందులో శ భగవదధిష్ఠితుం, డైస్వరా ట్టగుచతుర్రాసనండు

తే. జనన మందెను దత్పద్మసంభవుండు¹ నామరూపగణాదిసంరక్షానమేతుఁ
డగుచునిర్మాణమొనరించెనభలజగము, వనజబాండు నిజచ్ఛాయశ్రవలన మఱియు.

సీ. తామి స్రమననంధ్రతామి స్రమనాదమ, మునుమోహనమ మహామోహనంబు
సనుంచమోహరూపే శ్శక్త ఘోసయ, విద్యు బుట్టించి యశ్వేధఁ దనకు
సది తమోమయదేహ శ్రమని మది రోసి త, త్తనవు విసర్జించె శ ధాత్వముక్త
దేహంబు సతతక్షుశ్ర త్తృప్తల కావాస, మను రాత్రిమయము నయ్యెను దలంప
తే. నందులోయతరక్షస్సరల జనింప, వారి కప్పుడు త్తుత్తృప్తలవఱల గొంద
జాచతుర్ముఖ భక్షింత శ మగిరి కొంద, అతని రక్షింత మని తగనూడి రంత.

వ. ఇట్లు వలుకుచు భక్షించువార లయి ధాతసన్నిధికిం జనిన నతండు భయవిహ్వ
లుండై యేను మీజనకుండెను మీరలు మత్స్వత్ప్రలయ నన్ను హింసింపకు
డనుచు మా మాజక్షిత రక్షిత యనుశబ్దంబులు వలకం దన్నిమి త్తంబున వార
లకం గ్రమంబున యతరక్షోనామంబులు ప్రకటంబు లయ్యె వెండియంబ్రభా
విభాసితం బైనయొక్క కాయంబు ధరియించి సత్ప్రకాశగరిష్ఠులుం బ్రభవం
తులు నగుసుపద్యలం బ్రమాఖులంగా సృజించి తత్ప్రభావయగాత్రవిసర్జనం
బు సేసిన నది యహోరూపం బై దేవతాళికి నాశ్రయం బయ్యె మఱియు జఘ
నంబువలన నతిలోలువులైనయసురలం బుట్టింప వార (అతికాముకు లగుటంజేసి
య)య్యజునిం జేరి మిథునకర్తం బవేషించిన విరించి నగుచు నిర్లజ్జలయినయసు
రులు దనవెంటం దగులం బఱచి ప్రపన్నార్తిహరుండును భక్తజ్ఞానురూపం
దర్శనుండును నైననారాయణుం జేరి తత్పదంబులకం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము, పేక్షింపక వినుతనిభలబృందారక వి

శ్వక్షేమంకర విను మిటు, దక్షిత నీయాజ్ఞ సేను శ దల నిడి వరుసన్.

724

తే. ఈప్రజాస్పృహికల్పనం బే నొనర్చ, నందుఁ బాపాత్ములైనయాయసురులివుడు

నను రమింకగా డాయ వచ్చిన గలంగి, యిటుకు వచ్చితి ననుఁగావు న మిద్ద చరిత.
వ. అనియ నుం గాక లోకంబువారలకుం క్లేశంబు నొసరింపం క్లేశంబునం బొందిన
వారల క్లేశంబు లపనయింపను నీవ కాక (యితరులు గలరే)యని స్తుతియించినఁ
బద్మజాకార్పణ్యం బెఱుంగ ననధరించి విషక్తాధ్యాత్మదర్శనండగుఁచుఁగమలం
భవ భవద్భృతను త్యాగింబు సేయుమని యానతిచ్చిన నతండు నట్ల చేసె నంత
నదియును. 726

సీ. నవ్యకాండనరణ్యనృణి నూపురా రావ, విలసితపాదారవిండయుగి శ
కాంచీ లావనంకలితదుకూలవ, శ్రుస్సారపులిననిశ్రతంబబింబ
రాజితాన్యోన్యకర్మశపీనకరికుంభ, పృథుకుచభారకంపితవలగ్న
మదిరారసాస్వాద్రమదవిఘూర్ణితచారు, సితనవవికచరాశీవనయన
తే. యశరపత్నీవస్త్రనిశశాంకాగ్రానిటల, మదవదలికురుచిరోప్రయనచికుర
లలితనంపకశుశ్రుమవిలాసనాన, హాసలీలావలోకన న్నయబహాణి. 727

క. అనఁ దగి సంధ్యారూపం, బున లలనారత్న మవుడు న పుట్టిన దానిం
గనుఁగొని దానపు లుఁగూ, హన మొగిఁ గావించి యలిక న్న రందఱుఁడమలోన్.

క. ఈ సౌకుమార్య మీవయ, నీ సౌందర్య క్రమంబు న్నీధైర్యంబు
న్ని¹సౌభాగ్య విశేషము, నేనతులకుఁ గలదు చూడఁగనిది చిత్ర మగున్. 729

చ. అని వెఱుఁ గండి యద్దనజా న్న లండఱు ని ట్లని రీతలోదరిం
గని మన మఁతనుండియును న్న గాముకవృత్తిఁ జరించు చుండఁగా
మనయెడ దీనిచి త్తమున న్న మక్కువ లేమికి నేమిహేతువో
యని జహుభంగులం బలికి న్న రాప్రమదాకృతి యైనసంధ్యతోన్. 730

వ. ఇ ట్లనిరి. 731

క. ఓ కదళీస్తంభోరువ, యేకల మేజాడదాననవ్వెవ్వరినుత వి
ట్లకాంతంబున నిచ్చట, నేకారణమునఁ జరించె న్న డెఱిఁగింపు తగఁ. 732

క. భవదీయచారురూప, ద్రవిణలసత్పుణ్యభూమిఁ న్న దగుమోహమునం
దవలినదుర్భరులను మమఁ, గవయపు పుష్పాస్తుభాధ న్న ఘన మయ్యెఁ గదే.

వ. ²అని యంత. 734

సీ. గురుకుచభారనంకచిత్ వలగ్నంబు, దనరారునాకాశశ్రలము గాఁగ
లలితపల్లవపాణిశ్రలమునఁ జె న్నొందు, చెండు పతత్పతంగుండు గాఁగ
సలలితసీలప్రేశలపృథుధమ్మిల్ల, బంధంబు ఘనతమఃపటలి గాఁగఁ
బ్రవిమలతరకాంతశభావవిలోకన, జాలంబు దారకానమితి గాఁగఁ

తే. గడఁగి మైపూత సౌందర్యరాగంబు గాఁగ
నంగనాకృతి నొప్పుసంధ్యావధూటిఁ

1. సౌమన సీవిశేషము. 2. మఱియుఁ దదీయసౌందర్యంబుగ్గడింప నలవికాక చింతింపుచు,

గడిసి మనముల మోహంబు శ గడలుకొనంగ

ననురు లందఱుఁ గూడి యు శ ట్లనిరి మఱియు.

735

క. వెలయంగఁ బడ్యం బేక, స్థలము ననే యొప్పుఁ గాని శ త్వత్పదపడ్యం

బిల బహుగతుల నేక, స్థలములఁ దనరారుఁ గాదె శ తరుణబ్రహ్మముఖి.

736

క. అని దనుజులు దహమనసుల, ననురాగము లుప్పతిల్ల శ నందఱు నానం

ధ్యను బట్టకొనిరి వనజా, ననుఁ డప్పడు హృదయామందు శ సంతస మందెన్. 737

క. సరిసిజభవుఁ డియ్యెడఁ దన, కర మాఘాఙ్గింప నపుడు శ గంధర్వులు న

పురసలుఁ బుట్టి ధాతయుఁ, బరువడి నాత్మీయతనవుఁ శ బాసిన నదియున్. 738

వ. చంద్రికారూపంబునఁ దద్ధాత్రంబు (విశ్వావసుపురోగము లగు) గంధర్వాపురో

గణంబులు గైకొనిరి వెండియుం గమలగర్భుండు తంద్రోన్మాదజ్వంభికానిద్రా

రూపం బెనశరీరంబు బాల్చి శిశాచగుహ్యకసిద్ధభూతగణంబులం బుట్టించిన

వారలు దిగంబరులు మా క్కేకేసులు నమునం జూచి ధాతలోచనంబులు ముకు

ళించి తద్ధాత్రంబు విసర్జనంబు గావించిన నది వారలు గైకొనిరి వెండియు

నజుండు దన్ను నన్నవంతునిఁ గాఁ జింతించి యదృశ్యదేహులం డగుచుం బిత్తు

సాధ్యగణంబులం బుట్టించిన వారలు దమ్ముఁ బుట్టించినయదృశ్యకేరీరంబునకుం

గార్వం బగుదేవభగంబుఁ గైకొనినం వత్కారణంబునం బితృసాధ్యగణంబుల

నుద్దేశించి శ్రాద్ధంబుల హవ్యకర్మంబు లాచరింతురు మఱియును. 739

నీ. సజ్జనుల మన శ చతురతఁ బంకిజా, ననుఁడు దిరోధానశక్తివలన

నరసిద్ధవిబుధాన్నరులను బుట్టించి, తవిలి వారికిఁ దిరోధాననామ

ధేయ మైనట్టియా? దేహంబు నిచ్చెను, వెండియు భారతీవిభుండు దనకుఁ

బ్రతిబింబ మగుశరీరక. నఁ గిన్నరులఁ గిం, పురుషులఁ బుట్టింపఁ బూని వారు

తే. ధాతృ పతింబదేహమూత్ శదాల్పివరుస, నిద్గజిద్గఱు గవగూడి శ యింక లొదవ

బ్రహ్మపర మైనగీతముల్ శవాడు చుండి, రంతఁ జంకజసంభవుఁ శ డాత్మలోన.

క. తనపుష్టి వృద్ధి లేమికి, గనలుచు శయింక రంత శ గరచరణాదుల్

గొనకొని కదలింపంగ బాలినరోమము లుగ్రకుండలి వ్రజ మయ్యెన్. 741

క. వనజజుండు దనుషఁ గృతకృత్యునిఁ గా భావించి యాత్మఁ శ దుష్టి వహింప

మనమున నిఖలజగత్పా, వను లగు¹ మనులం ద్రిలోక² వరుల సృజించెన్. 742

నీ. పుట్టించి వారికి శ బురుషరూపం బైన, తనదేహ మిచ్చినఁ శ దగిలివారు

గనుఁగొని మున్ను పుట్టినవారిఁ గూడి యా, వనజసంభవున కి శ ట్లనిరి దేవ

యఖలజగత్సృష్ట శ వై ననీచేతఁ గా, వింపంగఁబడినయ్యా, వితతసుకృత

¹మాశ్చర్యకరము యజ్ఞాద్రిక్రియాకాండ, మీమనుసర్గ మం శ దీద్య మయ్యె

1. బ్రహ్మణ్యముఖ్యవరుల. 2. మాశ్చర్యకర మయ్యె. † నందు యజ్ఞాద్రిక్రియాకాండ విధి నిశ్చయము జూపె.

తే. దధవిర్భాగముల మాకుఁ ౧ దవిలి జిహ్వా
లందు నాస్వాసములు సేయంగఁ గలిగె
ననఁచు మనమల హరంబు | లతిశయిల్ల
వినుతి సేసిరి భారతీవిభుని మాటియు

743

వ. పరతపోయోగవిద్యాసమాధియు క్తం బగుచు ఋషివేషధరంశునహృషీకాత్ముం
డునునై ఋషిగణంబులంబుట్టించి సమాధియోగైశ్వర్యతపోవిద్యావిరక్తియు క్తం
బగునాత్మీయశరీరాంశంబు వారికిం గమంబున నొక్కొక్కనికి నిచ్చె ననిమైత్రే
యండు సెప్పిన విని వినుదుండు జరమానందంబునం బొంది గోవిందుచరణార
విఙ్గంబులు డెందంబునం దలంచి వెండియు మైత్రేయునం జూచి యిట్లనియె.

సీ. మనినాథ స్వాయంభు ౧ వసుషనువంశంబు, పరమసమ్మతము ప్రహున తలంపఁ
గొనకొని తద్వంశమున గుఱునక్రియఁ, జేసి ప్రజావృద్ధి ౧ జెప్పి తీవు
అదియును గాక స్వాశ్రమంభువమనువునఁ, బూని ప్రియవ్రత్యోత్తానపాదు
లనునంశులు గల ౧ రంటివి వారు స, ప్రద్వీపవతి యెనఁధాత్రి నెల్ల

తే. ధర్మమార్గంబు లేమియుఁదప్పకుండ, ననఘులై యెట్లు పాలింఁగరయ్య వారి
చరిత మెల్లను సత్కృపానిరతబుద్ధి, నెఱుంగ వినిపింపునాకు ముగ్ధసింద్రచంద్ర.

వ. అదియునుంగాక తన్మనువుత్రియు యోగలక్షణసమేతయు సగుదేవహూతియును
కన్యకారత్నంబును స్వాయంభువుండు గర్దమునకు నేవిధంబునఁ బెండ్లిచేసె నా
దేవహూతియందు మహాయోగి యయినకర్దముండు ప్రజల నేలాగునం బుట్టించె
నదియునుం గాక కర్దముండు రుద్ర యనుకన్యను దక్షప్రజాపతికి నిచ్చె నని
చెప్పితి వారుచియందు నమ్మహాత్ముం డీశుస్థి యేలాగునం బుట్టించె నని యన్ని
యుం దెలియ నాసతీయఃపలయు నని యడిగిన విదురునకుమైత్రేయుం డిట్లనియె.

→ కర్దముండు భగవదనుజ్ఞ వడసి దేవహూతిని పెండ్లియాడుట. ←

క. విను మనఘ కృతయుగంబున, మునినాథుం డయినకర్దముండు ప్రజల సృజిం
పను వనజసంభవునిచేత నియుక్తుం డగుచు మది ముగ్ధము సంధిల్లన్. 747

తే. ధీరగుణుండు సరస్వతీతీరమందు, దవిలి పదివేలదివ్యవత్సరము లోలిఁ
దపముసేయుచునొకనాఁడుఁదపసమాధి, నుండి యేకాగ్రత్రైవిధునిండువేడన్.

క. వరదుఁ బ్రసన్ను మనోరథ, వరదానసుశీలు సమర్యవంద్యు రమేఘ
దురితవివారు సుదర్శన, కరు బూజించిన నతండు ౧ కరుణాకరుఁ డై. 749

వ. అంతరిక్షంబునం బ్రత్యక్షం బైన. 750

సీ. తరణినుధాకర్యకీరణసమంచిత, సరసీరుహాత్పలప్రస్థగ్నిలాసుఁ
గంకణనూపుర్యగ్రీవేయముద్రికా, హారకుండలకిరీటాభిరాముఁ
గమనీయసాగరకన్యకాకౌస్తుభ, మణిభూషణోద్భాసమానవత్తు

సలలితదరహాసశచంద్రికాధవళిత, చాగుదర్పణవిరాజత్కపోలు

తే. శంఖవక్త్రగదాపద్మ చాగుహస్తు, సలిగులాలకరుచిభాస్వదలికఫలకుః
నీతకాశేయవాసుఁ గృహారంగి, తస్మి జేక్షణుఁ బంకజోదరుని హరిని. 751

వ. మఱియు శబ్దబ్రహ్మశరీరవంతుండును సదాత్మగుండును జ్ఞానక వేద్యుండునువైన
తేయాంసవిశ్వస్వచరణారవిందుండును నయిచగోవిందునిఁ గనుంగొని సంజాత
హర్షలహరీపరవశుండును బల్గునునోరథుండును సగుడు సాష్టాంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి తనసంతరింబు. 752

క. ముకుళితకంకమబుం డును, యకులసచ్చక్రిపరవశాత్మకుఁ డగుచుకా
వికచాంభోరుహలోచను, నకు నిట్లనియెం దదాననముఁ గనుంగొనుచున్. 753

సీ. బ్రహ్మ సకలభూతాంతరాత్మక వశఁ, దనను చుండెడిభవద్దర్శనంబుఁ
దలఁగొని సుకృతసత్ఫలభరితంబు లై, నట్టియనేకజగన్మానుసరణిఁ
బ్రకటయోగి క్రియాభ్యాసనిరూఢు లై, నట్టియోగిశ్వరు లాత్మ నిచ్చ
యింతురు యోగీశ్వర రేశ్వర యే భవ, త్పాదారవిందసందర్శనంబు

తే. గంధీ భవవార్ధి గడవంగఁగంటి మంటిఁ, గడఁగి నాలోచనంబులకలిమి నేడు
తలలి సఫలత నొండ మాధవ మకుండ, చిరదయాకార నిత్యలక్ష్మీవిహర.

వ. అదియునుం గాక దేవా భవదీయమాయావిమోహితు లై హతమేధస్సులై
సంసారపారావారోత్తారకంబు లైనభవదీయపాదారవిదంబులు దుచ్చవృత్తి
శాము లును సేవించి సరియగుతు లైనవారికిం దత్కామయోగ్యంబు లగు
మనోరథంబుల నిత్తు వట్టిసకాము లైనవారి నిందించునేనుచు (గృహమేధధేను
పుసశేషమూలయుం) ద్రివర్గకారణయు సమశాసశీలయునుసఖార్యం బరిణయు
బుగా సపేక్షించి కల్పితముల (సదృశ)ంబు లైనభవదీయపాదారవిదంబులు
సేవించితి నయిన నొక్కవిశేషంబు గలదు విన్నవించెద నవధరింపుము బ్రహ్మాత్మ
కుండ మునభవద్యవస్త్రస్త్రీనిబద్ధు లై లోకులు కామహతు లైరట యేనును
వారల ననుసరించినవాడి నై కాలాత్మకుండ వైననీకు నభిమతం బగునట్లుగాఁ
గర్కమయం బైనభవదాజ్ఞాచక్రంబు ననుసరించుటకుఁ గాని నుదీయకామంబు
కొఱకుఁ గాదు భవదీయమాయావినిర్మితంబును (1) గాలాత్మకభూరి వేగసమాయు
క్తంబును నక్షరంబును నైనబ్రహ్మాంబునందు భ్రమణశీలంబును) నధిమాససమేత
త్రయోదశమాసారంబును పృథ్వీతరళతత్రయాహో రాత్ర మయపర్వంబును
ఋతుపట్కనమాకలితనేమియుం జాతుర్యాస్యత్రయవిరాజితనాభియు సపరమిత
క్షణలవాదిపరికల్పితపత్తికోభితంబునుం గాలాత్మకభూరివేగసమాయుక్తంబును
నైనకాలచక్రంబు సకలజీవనికరాయుర్ద్రసవతత్పరం బగుంగొని కామాభిభూత
జ్ఞానుగతపశుప్తాయు లగులోకుల విడిచి భవపరితాపనివారణకారణం బయిన

భవదీయచరణాశ్రవత్రచ్చాగ్రసమాశయం తై తావకీనగుణకథనసుభాన్వాదన
రుచిరలహరీ రనితనకలభేనాధ్యు తై నభగవద్భక్తజనాయుర్హరణమర్థంబు గా
కుండు నని వెండియు. 755

మ. అనఘా యొక్కఁడ వచ్చు నాత్మకృతముగ నుజాతసత్త్వాదిక
క్షీనికాయస్థితి నిజగజ్జననవృద్ధియోభవేత్తప్రభా
వనిరూఢిం దగు మార్గనాభీకతి విశ్వస్సుత్య సజ్జ్యే నీ .
ఘనలీలామహిమార్ణవంబుఁ గడవంబు వచ్చునే యేరికన్ . 756

వ. దేవా శబ్దాదివిషయసంఖికరం బగురూపంబు విస్తరింపం జేయు తెల్ల సస్మదను
గ్రహణంబుగాని ఏకొకంబు గా వాత్మీయమాయూపరివ ర్తితలోకతంత్రంబు గలిగి
మదీయమనోరథసుధాప్రవసే నైసనీకు నమస్కరించెద. 757

మ. అని యిబ్బంగి సుతిరిచిక విని సరోజాక్షుండు మోదంబునక
వినతానందనకంధరోపరిచరద్ర్యభ్రాజమానాగుండు
న్ననురాగస్మితచంద్రికాకలితశోభాలోకుఁడై ముసీం
ద్రునిఁ గారుణ్య మెల్లఁ జూచి పలికెక రోచిష్టుఁడై వేల్చిడిన్ . 758

క. మునివర యేకోరిక నీ, మనమునఁ గామించి నను సగమందితభక్తికా
నెననునఁ బూజించితి నీ, కనయము నాకోర్కి సఫల ర మయ్యెడుఁ జుమ్మి. 759

వ. అని యాన తిచ్చి ప్రహవతిపుత్రిండును సమాట్టను నైనస్వాయంభువమనువు
బ్రహ్మవర్తదేశంబునందు సప్తార్ణవమేఖలామంశితమహీమండలంబుఁ బరిపాలించు
చున్నవాఁ డమృహాత్ముం డవరదివసంబున నిందులకు శతరూప యనుభూర్యా
సమేతుం డై భర్తృకామ యగుకూతుం దోడ్కొని భవదీయపన్నిధికిం జను
దెంచి నిను ననురూపవయస్కీలసంకల్పగుణాకర యైనతనపుత్రిం బరిణయంబు
గావించు భవదీయమనోరథంబు నీదించు నను జత్తంబున సంస్కరించు కుండు
నమ్మనుకన్య నిను వరించి భవద్వీర్యంబువలన సతిసౌందర్యవతు లమునకన్యలం
దొమ్మండ్రం గను నాకన్యకానవంబునందు ముసీంద్రులు పుత్రోత్పాదనంబులు
సేయంగలరు నీవు మదీయశాసనములు ధరియించి మదర్పితాశేషకర్ముండవగుచు
నై కాంతికస్వాంతంబున భూతాధిపవానదయాచరితజ్ఞుని వై నాయుండు జగం
బులు గల వనియు నీయందు నేఁ గల ననియు నెఱింగి నేనింపుము చరమకాలం
బున ననుం బొందగలవు భవదీయవీర్యంబువలన నేను నీభార్యగర్భంబుఁ బ్రవే
శించి మత్కళాంశంబున (బుత్తుండ నై) సుభవించి నీకుం దత్త్వసంహితనుప
న్యసించు నని జనార్దనుండు గర్దమున కెఱిగించి యతండు గనుంగొను చుండ
నంతర్నితుం డై. 760

చ. అతులసరస్వతీనదిదురదందితబాలరసాలసాలశో

భిత్రతటతంగరంగ పుగుఁబందునరంబు వినిరమించి యుం

చిత్రగూడ నరోహణము సేసి తదీయగగత్ప్రభాతరు

త్ప్రతిమలతాకృతినిజే గజతనామము పించు మోది యై.

761

చ. అరిగె వినిరమించున న కలత నకామనాం దై నకర్దముం
డరియ విమోహి యై మనమునగుదలిముందట ముప్పొరికల్
పరిగొనుచుండ దత్తణము న బించునరంబున కేగి యిందిరా
వరుండు నందు చుండ జనువంచ్యుండు భక్తినితాంతచిత్తుం డై.

762

వ. అంత స్వాయుంబువుండు గనకంభారూఢుండుగురు నిజభార్యాసమేతుండై భర్త
వాంఛాపర యై నపు త్రికం దొడ్డొనుచు నిజతనూజకుం దగినవరు నన్యేషిం
చుచు భువనంబును గలయల గ్రుమ్మరి యెందునుం గానక వచ్చి వచ్చి.

763

ఉ. ముందలం గాంచె నంత బుధముఖ్యుండు విష్ణుండు గర్దుముక దయా
నంద మెల్లంబు జూడి నయనంబుల రాలినబాష్పముల్ ధరక
బిందువులై ననం మారగి న పేర్చి సరస్వతి జుట్టి పాటుటన్
బిందునరోవరిం బనెడిపేర నదనర్చినపుణ్యతీర్థమున్.

764

ఉ. అందుం దమాల సాల నకు న శార్జున నింబ కదంబ పాటలీ
చందన సారీకేళ ఘననార శిరీష లవంగ లుంగ మా
కంద కుచందన క్రమక న కాంచన బిల్వ కపిత్థ మల్లికా
కుండ మధునాక ముంబులవిఃకుంజములం దనరారి వెండియున్.

765

క. పరివత్సనభారానానీతరుశాఖానికరనివసితస్ఫుటవిహంగో
త్కరబాహుకలహలంబ,ధరితదిగంతములు గలిగి న భవ్యం బగుచున్.

766

క. లలితశిలచంద్రుగళన,క్షుతసిర్గతపవ్వనరసాస్వాదనమో
దిలరాజకుంజవచోర్ధ్వసృతిఘనమయ సౌందర్య శ్రవణసమఖదం బగుచున్.

767

క. లలితసహకారపల్లవ, కలితాస్వాదనకమానుగంతవిరాజ
త్కలకంతపంచమన్వర, కలనాదము లుల్లసల్లం గడు రమ్యము లై.

768

క. లతులతమాలమహిజ, ప్రతతిక్షణజాతజలదప్రరిశంకాంగీ
కృతతాంబువభేలసమి, సితసంఘవిభ సీబాంశిఖనేవ్యం బై.

769

క. కారండిన జలకుక్కుట, సారిస బడి చుక్క కి న మట్టద హంసాం
భోరుహ కైరవ నవతి, హార పరాజతిసరౌరుహకరముల మై.

770

క. కరి పుండరీక వృకి కా, సర శశ భల్లూక సారిణ న చమరీ హరి నూ
కర భిక్ష గవయ వలిముఖ, శరభ ప్రమాభోగ వన్యసంతృప్తయ మై.

771

వ. ఒప్పునప్పురమతాపసోత్తమునియూ శ్రమంబు: గనుంగొని మితపరిచనంబులతో
డం జొచ్చి యుండు.

772

సీ. అంచితబ్రహ్మచర్యవ్రతయోగ్య మై, విలసిల్లుచునతపోవృత్తిచేత

దేహంబు రుచిరసంగదీ ప్తమై చెలువొందఁ, గమఁ గృతీభూతాత్మకాయుడయ్యు
నలినోదరాలాపనవసుధాపూరంబు, శ్రోత్రాంజలి, ద్రావి శ చోక్తి- యున్న
కతనఁ గృతీభూతకాయుండు గాక జటాచల్య లాజనశ్రీ వెలుంగఁ

తే. గమలః త్ర విశాలనేత్రములు దసర, నలినసంస్కారసంచితానర్హ నూత్న
రత్నమున బోలియున్నకర్మమునిఁ జూచి, భక్తివహ్నువెలుగఁ ద్రతానమఃలక.

వ. ఇట్లు వందనంబు గావించినం గర్దమండు దనగృహంబునకు విందై, చనుదెంచిన
యమ్మనువు నాదరించి యర్చనాద్యాదివిధులం బరితుష్టునింగావించిపూర్వోక్తం
బైనభగవదాదేశంబు సంస్మరించి స్నానంభవున కిట్లనియె. 774

సీ. వరగుణాకర భగవద్భక్తియుక్తుడ, వైవత్సదీయఃపర్యటన మెల్ల
శిష్టపరిగ్రహాదుష్టని గ్రహమఃల, కోటకుఁ గదా పుణ్యార్చురుష మఱియు
వనజహితాహితవహ్నిసమీరవై, వస్వతనార్ధిప్రవాసవాత్మ
కుడవు హరిస్వరూపుడ వై ననీకును, మానితభక్తి నగ్ననుస్సరింతు

తే. ననఘ నీ విష్ణు డే నేమియలులలోక, జైత్ర మగుహేమమణిమయస్యందనంబు
నెక్కి కోదండపాణి వై యుద్ధసైన్య, పదవిఘ్ననచే భూమిభాగ మగల. 775

మ. తరణింబోలఁ జరింప కున్న ఘననిర్ద్రం బొంది యెందేని భూ

వర పద్మోదరకల్పితంబు లగునీవర్ణాశ్రమోదారవి

స్తరపాథోనిధినేతుభూతమహిమాఞ్జరక్రియల్ దప్పి సం

కర మై చోరభయంబునకొ నిఖలలోకంబుల్ నశించం జూమి. 776

వ. అస పలికి భవదాగమంబునకు నిమిత్తం బెయ్యది యనవుడు సమాహితసకల
నిత్యకర్మానుష్ఠానం జైనమునీంద్రునకు స్వామంభవుం డిట్లనియె. 777

క. సరసిజగద్భుడు దనచే, విరచిత మైనట్టివేద్రవితతుల నెల్ల

ధర వెలయుంచుటకై బుధ,వర మిమ్ముం వనమిఖంబునలన సృజించెన్. 778

క. దురితస్వరూపపాట, చ్చరపేడం బొంద కుండ శ కలక్షోణిం

బరిపాలించుట కై మము, నరవింశభవుండు భుజములందు సృజించెన్. 779

క. నెఱి నట్టిజలజభవునకు, గిర మంతఃకరణగాత్ర శకము లై ననుసం

బరచిన బ్రహ్మక్షత్రము, లరయ రమాధీశ్వరునకు శ నవనీయంబుల్. 780

వ. కావున హరిస్వరూపుండ వై దుర్జనదుర్దర్శనుంక మునోనినుం గనుట మదీయ
భాగ్యంబున నీడ్గించె భవత్పాదకంజకింజల్కపుంజరంజితం బైనమదీయమ స్తకం
బును దావకవచనసుధాపూరితంబు లైన శ్రవణంబులును మంగళాకరత్వంబున
సాఫల్యంబునం బొందె నేను గృతార్థుండ నైతి దుహితృన్నేహాడఃఖపరిచ్ఛి
న్నాంతఃకరణుండ (నై సకలదేశభిమణినుండ) నయిననాకన్నపం బవధరింపు
మని యిట్లనియె. 781

- మ. పరయోగీశ్వర దేవహూల యనుస్మిత మూక్ష మహ్నుత్రి దా
వరలానల్లగుణాధ్యక్ష నియ. శావల్లక వది గోర కా
తర యై నాదవలపునక విహ నింత్రు సన్న చు నేతెంచె నీ
తరుణీక్షి. బరిగహించువ శభాదా త్రియాలోతన్. 782
- క. అవలగ్నహవేధికక, ర్నిమలకు న సరు కగుణవిరరాజతశీల
క్రవమలం దనరినతరుణం, బ్రహ్మమన నింపుమయ్య శ భవ్యచరిత్రా. 783
- క. అనఘ విరిక్తుల కైసం, దనయంత లభించుసౌఖ్యరతి వరింపం
జన దలు కామకులకు న, బ్లిహ మనదురే లభించుక్రియసౌఖ్యంబుల్. 784
- క. వినుము ధలాంధుడు గృహ, యని నడిగిన దనయశంబునం దగమానం
బును డెడు గావున నీవున, నెనయ వివాహేచ్ఛ దగులు¹ పెటిగియచటిన్.
- క. చన బెంచెతి మన్మ త్ప్రార్థన, గైకొని మత్తనూజ క దగ వరియింపుం
డన మని స్వాయంభువునిం, గనుగొని మరలంగె బలికెగడుముద మొప్పన్.
- సీ. అనఘ నీచేత సకలనృద త్తమగ బ్రహ్మపితం బైనయ్యాతీవబోడి
కమనీయరూపచేత్రఖావిలాసంబుల, మునితలక్షీసకమాన యగుచు
నొకనాటిరాత్రియం శ దుదురాజచంద్రికా, ధవళితనిజసౌధరతిలమునందు
మహితహిరణ్మయమంజరీశోభిత, చరణయై నిజసఖ్యసహిత యగుచు
తే. గందుక క్రీడ జరియింప శ గగనమందు, వరవిమానస్థు డగుచు విశ్వావసుండు
నాగదవరినగంధర్వనాయకుండు, తరుణి జూచి విమోహియైధరణి బడియె.
తే. పుండరీకాక్షు నెఱుంగనిపురుషపశువు, లీతలోదరి బొడగాన శ రేమి సెప్ప
నట్టికొమరాలు భాగ్యోదయమనెదాననచ్చి కామింపనొల్లనివాడుగలడె.
క. ఈ కన్యారత్నమునకు. నాకను గుణరూప రక్షణ బలయెడ నా
లోకింప సమమ కావున, గైకొని వరియింతు విగళకల్పవృత్తిన్. 789
- క. విమలాత్మ దీని కొకసమ, యము గల పెటిగింతు విను గుణాకర యగునీ
రమణికి నపత్యపర్యం, తము వ రింపుదు గృహస్థధర్మక్రియలన్. 790
- అ. అంతమీద విష్ణునాజ్ఞ యాదల దాల్చి, శివదమాదియోగసరణి బొంది
సన్నయించువాడ క జలజనేత్రనివాక్య, కారణమునడేసి శ ధీరచరిత. 791
- క. శ్రీవిభునివలన నీలో, కావళి యుదయిగచు బెరుగు శ నడగును విను రా
జీవభవాదుల కలడే, భూవర నిర్మాణహేతుభూతుం డరయన్. 792
- ప. అది గావున సమృహత్మునియాజ్ఞలంఘనగు సేయ రా దని కర్దముండు వలికిన
విని స్వాయంభువుండు నిజభార్య యైనశతదూతలంపును బుత్రి యైన దేవ
హూతిచిత్తంబును నెఱింగినవాడై మునిసమయంబున కియ్యకొని ప్రహృష్టహృ
దయుం డగుచు సమంచితగుణగణాధ్యుం డయినకర్దమునకు దేవహూతిని విధ్య

1. 'కలి' 'గవి' 'క' 'కా.ప్ర. 2. రణన్యజీవంజర. 3. 'కావలి' కా. ప్ర.

- క్రపకారంబున వివాహంబు నేర్పించె. పదనంతరంబ శతరూపయునుబారిబర్హ
సంజ్ఞకంబులై నవివాహోచితదివ్యాంబరాభరణంబులు దేవహూతికర్దములకొ
సంగ నిర్విధంబుననిజకలాచారసరణింబరిణయంబుగావించివిగతచింతాభదం
డై స్వాయంభువుండును తృవియోగవ్యాకలితచిత్తుం డగుచు గూతుం గొని
లించుకొని చుబుకంబుఁ బుడకఁచుఁ జెక్కి ముద్దుగొని శిరంబు మూర్కొని ప్రే
మాతిలేకంబున బాష్పధారాసి క్షమ సకంజేసి తల్లి పోయివచ్చెద నని చెప్పికర్ద
మునిచేత నామం త్రితుండై నిజభార్యాసమేతుండై రథంబెక్కి సవరివారుండై.
- చ. తరళతరంగవీచినముగ్ధంచితబిందుపరస్పరస్యతీ
సరిదరవిందతుందిలలగన తరుకీరనివాససన్మునీ
శ్వరనికరా శ్రమాకలితసంపదలం గనుఁగొంచు వేడ్కము
ప్పిరిగిన నేఁగె నాత్మపుటగజదనవిస్ఫుటమార్గవ ర్తియై. 794
- వ. ఇట్లు సనిచని బ్రహ్మవ ర్తిదేశంబునందు. 795
- నీ. ఎందఁని దొల్లి లగ్నక్షిపండు యజ్ఞసూకరమూర్తిఁ గైకొని శ సరభసమున
నొడలు జాడించినఁ శ బుడమిపై రాలిన, రోషజాలంబులు శ రుచిరహరిత
వర్ణ మై పాలు పారువరకశకాశమ,యంబును యజ్ఞక్రియాకలాప
యోగ్యంబు నై చాల శనోష్ణురి బర్హిస్సు, సంభవించిన దాన శ సకలఋషులుఁ
తే. గ్రతువులొనరించితద్విష్ణుకారులైన,యసురులను ద్రుంచిరట్లస్వాభయంభువుండు
విష్ణుపరముగ నుఖముగ శవించి రుచిర, మేధఃజేలువొందె నట్టియాత్మీయపురము
క. డాయం జనఁ బరజనము లు, పాయనములు దెచ్చియిచ్చిబహుగతుల నుతుల
సేయఁగ మంగళతూర్యము, లాయతగతి మొరయఁ జొచ్చె శ సంతఃపురమున్.
వ. ఇట్లు ప్రవేశించి తాపత్రయోపశామకం బగుభగవద్భక్తి వృద్ధి బొందించుచు
బుత్రమి త్రకళ త్రసహృద్బాంధవసహితం డై పరమానందంబున. 798
- మ. అతిభక్తిం బ్రతివాసరంబును హరిశ్వాసంగుండై మాధవాం
శితగంధర్వవిపంచికాకలితసం శ గీత ప్రబంధానుమో
దితుండై యిష్టవిభూతులందు ననురక్తిం జెంద కేప్రాద్దున
చ్యుతసేవైకపరాయణుం డగుచు నశస్తోక ప్రభావోన్నతిన్. 799
- మ. హరిపాదంబురుహద్వయార్పితతుల్యస్వామోదముం గొంచుఁ ద
చ్చరితంబుల్ దలపోయుచుం బొగడుచుం శ జర్పించుచుకా విచుఁ ద
త్పరిచర్యావ్యతిరిక్తసంసరణసద్ధర్మార్థకామంబులం
పరిభూతంబులఁ జేసి మోక్షపదసంప్రాప్తిక్రియారంభుండై. 800
- క. నిగమార్థగోచరుం డనఁ, దగుహరిచరిత ప్రసంగతత్పరచిత్తుం
డగునతనికి ¹మన్వంతర, మగుయామము లొగి నయాత్రయామము లయ్యెన్.

- సీ. వెండియు న మ్రోటివిష్ణుమంగళకథా, కర్ణ నభ్యానానాగనమతులు
 సలుపుచు దా న్నగ్నజాగత్సుమపుల్లం, నలిగించి యాపణ్యతముడు దాను
 గొలిదానుడు గాన న శారీరమానస, దివ్యమానుషభాషికవృథలను
 దగులక నన్మునీంద్ర శ్రేణి నోకూడల నుదావర్ణాశ్రమధర్మగతులు
 తే. దప్ప కుండంగ నడపుచుం గ దలి సర్వభూగహితవృత్తి నసావిభ్యాతరీల
 నేకనన్దతిదాగమం బ్రోక్తచరితుల, డగుచు వర్ధించె నమ్మోద గ మతికలుల.
 క. అని యప్పునుచరితము విడుచు కమ్మె తేయమునినగుడు దయతోడ
 వినిపించి కర్ణబానిశ, నవరంగ నెఱిగింతు నని ముగ్ధనంబునం బలికెన్. 803

... కర్ణప్రజాపతి యోగభావంబుచే విమానంబు గల్పించి భార్యతోడ గూడ
 దాను విహరించుట, ...

- వ. ఇట్లు స్వాయంభువుండు దేవహూతిం గర్దమునికి వివాహంబు చేసి మరలి చనిన
 దదనంతరంబు దేవహూతియుం బతిభ కి గలిగి భవునికి భవాని పరిచర్య సేయ
 చుండంబునం బతికు ననన్ నేగడయుం గానెఱింగి యమ్మునీంద్రునిచి తవృత్తి
 కొలఁద దినదినంబునకు భ కితాత్పర్యస్నేహభయంబులు రెట్టింపం బ్రియను
 శ్రావణంబులు గావించుచు ననానశేషవిరాజితం యగుచు గామరూపదంభ
 లోభాదిగుణవిరహిత యై శరీరస్థుని వహించి చతురసాహర్ద స్నేహంబులు గలిగి
 నతియై ధైర్యంబుగా భావిగని మృదుమధురవచనరచన యై పతిభక్తి యేమిట
 నంబుల నయోగింబు నై ననుగంబింప నుద్ధం డై నకర్మముండు నిజసేవా
 యోగకృతీభావనోపయోగంబు దేవహూతిం గదుకొని యాపాంగం డై
 కనుంగొని నాభావణంబుల నిట్లయె. 804

- ఉ. మానితధర్మమార్గనుహింస సుఖభూరితసంస్కరాధివి
 ద్యానిభృతాత్మయోగసమ ప్రేపరితవిష్ణుకటాక్షులబ్ధి
 భానఘదివ్యభోగవిహారభద్రవితానమ లస్మదీయసే
 వానిరతికా భించు నని వారణ నిత్తును దివ్యదృష్టియన్. *805

- తే. నెలఁత తద్దివ్యదృష్టి నగ్నియును నీకుం, గానవచ్చు విలోకింపు న కమలపత్రి
 నయనుమామంబు డిమాత నగ్రహాశిమగుడు, నితరమగుతుచ్చభోగంబుర లేమి నెప్పు

- సీ. అనపమరాజ్యదర్శనాంధచేతసులై, పాపవర్ధనులై నరహృవులకు
 ధృతిఁ బొంద రానియ్యాదివ్యభోగంబులు, నీదుపాతివ్రత్యనిష్ఠఁ జేసి
 సంప్రాప్తములు నయ్యె న సమత భోగింపుము, కార్యసిద్ధియు నగుఁగొక నీకు
 ననుటయు నతివయు న నన సమయోగమా,యావిచక్షుణశాలి యైనకర్ద

- తే. మునిగనుంగొనోవిగతాధిరయను నపాంగ, కలితలజ్జానతాస్యపరకజయనగుచు
 విసయసాహర్దమాలఁజేసి విహ్వలంబు, లయనపలుకులం బతికి నిర్లనియెల్లీతి.

1. కిందగల 2. కార్యసిద్ధియగుఁగాక 3. పరినిశ్చింతయును, 4. ప్రణయములంజేసి వ్రాసె.

వ. అనఘా(యమోఘ)యోగమాయావిభుండపు¹ సమర్థుండపు సమర్థునియందు నీయ
నుషమదివ్యభోగంబులు గలుగుట నిక్కం బని యెఱుంగును భవత్సంగతి సన్ని
యు నాకుం గలుగు నయినను దేవా నీ వానతిచ్చినసంతానపర్యంతం బై పశగీర
సంగమసమయంబు చిత్తంబునం దలంచి భవదంగసంగమంబు గృహసేవీమన్నం
పుము భవదీయసంయోగవాంఛాపరతం గృహీభూతం బయిన యీ దేహం బేవిధం
బున మజ్జనభోజనపానసుఖంబులం బరితుష్టిం బొందు నట్టిమన్మనోరథంబుఁ దీర్చ
రతితంత్రం బగుకామశాస్త్రప్రకారం బుపశిక్షించి యందులకు నుచితంబులున
వివిధాంబరాభరణమాల్యానులేపన మందిరారామ ప్రముఖ నిఖిలవస్తువిస్తారంబు
గావించి నన్నుం గరుణింపు మనిన సమ్యహాత్ముండు నిజయోగమాయాబలంబునం
దత్తణంబు. 808

సీ. దివ్యమణి స్తంభదీప్తిఁ జెన్నొందుచు, మరకతస్థలమంబునఘోషము దనర
వరవజ్రకుశ్యకవాబులొభితము లై, విప్రుమదేహాశీసీఘ్రలమరఁ
గొను రొప్పు సనశాత్రకుంభకుంభములపై, హరిసిలశకలవిగ్నస్ఫురణ మెఱయఁ
దగఁ బద్మరాగంపుఁ మొగడలఁ జెలువొందు, వైదూర్యవలభుని నన్నెఁ జూపఁ
తే. దరళతరధూత కేతుప్రతాక లొలయ, మంజుశింజత్సమంచితమధుపకలిత
సురుచిరాలంబనూన ప్రసూన²రాజి, మాలికల నొప్పువివిధగృహాళి దనరి. 809

క. మఱియును దుకూలచీనాం, బరకౌశేయాదివివిధప్రతిపదివృత్తముం
దిరసుభగాకారం బై, యరు దార విచిత్రపట్టికాలంకృత మై. 810

మ. లలితోద్భావనాంతసంచరణశ్రీలాలోలహంసాళిగో
కిలపారావతచక్రవాకశుక³ కేకీవ్యాహ మంచత్సము
త్కలికం గృత్రిమపక్షుల⁴ నిజవిహంగశ్రేణి యంచుం గుతూ
హలి యై పల్కుచు నాడు చుండు బ్రతిశృంగారోహణవ్యాప్తులన్. 811

వ. వెండియు. 812

క. ఘనసాధాంతరశయ్యా, సనకేళిగేహకృతకృజగతీధరశో
భనచంద్రకాంతచారుభ, వనఫలభరితావసేజ్రవంతము లగుచున్. 813

క. సకలర్తుభోభితంబును, సకలశుభావహము సకలసంపత్కరమున్
సకలోపభోగయోగ్యము, సకలేష్పితకామదంబు సకలంకృతమున్. 814

వ. అగుచు నొప్పుదివ్యవిమానంబుఁ గల్పించి తదీయసుషమావిశేషవిచిత్రంబులు
నిర్మించినతానునుం దెలియం జాలనియద్భుతకర్మం బై సవిమానంబు దేవహూ
తికిం జూపినం జూచి యమ్ముద్దియ సంతసింప కుండుట యెఱింగి సర్వభూ
తాంతరాశయాభిజ్ఞుండును సంతోషాంతరంగుడును నై సకర్తముం డిట్లనియె.

1. సభిసంకపు. 2. హరి, కములవనరవనిధిగేహములఁగలి. 3. శేకీకారకానికము'వా.ప్ర.

- తే. అతని భగవద్భక్తులందును క నఖలవనిగ, చ కరణమును నగునీజ్యలాశయమున
నవిల్లి క్రమముననువికృతములకు, న న్యుగ్మలసిద్ధి నేకులకు గాన సీవు. 816
- క. ఇజ్జలందు లలిత క్షిప్తి, నుజ్జన నునురించి యువీమానము వేడ్క
లజ్జాతి యొక్కనె యుని, బాజున నుగ్మల దోడ గర్భముడు వెల్లుటయున్.
- వ. ఏని యుగములయితే పతిసేవాయాసమలినాంబు యు వేణీభూతజిరోజయు ధూ
భిహాసరి ల తిక్మశీభూతాంగము ఇబ్బల స్థాయు నై ధర్మనియోగంబున సర
స్వతీనలిసంభూతజలచరాశ్రయం బగుచి నుసరోవరంబు బ్రవేశించి తజ్జలం
బుల గుంకు లిడునపు యాంబున దిద్వాపూరముధ్యంబున రుచిరసూక్ష్మంశుక
ధారిణులు గిశోరనయఃపరిపాకశోభితలు సుత్పలగింధులు నగుకన్యాసహస్రం
బులు దేవహూతిం గనుంగొని యిట్లనిర. 818
- క. తుదే సంచితకర్మాచరణల నుగుమేము నీకు క సదమలభ క్తిం
బరిచర్య సేయ నేర్చుము, కరుణాకలితేక్షణముల క గనుంగొను మమ్మున్. 819
- సీ. అని ఎల్కి డాసి యక మృతివకు నభ్యుజ్జనోద్వర్తనములు పెం క హసర జేసి
మలయజ్వరూర్మహితివాసిని హేమకలశోదకంబుల క జలక మాడ్చి
ధవళవత్త్రంబుల క దడియూర్చి సర్వాంగధూపంబు లొసగి కస్తూరి యలది
మంజుశింజుణిగనుంజీరణంజీ, కలరివాణలితమేఘులు కిపూర్చి
- తే. కనకతాటంకమృది కాగంకణాది, సముచితానర్హేమభూషణము లొసగి
భన్యచూల్యాను లేసనాంబరము లిచ్చి, వడ్డసోపేతవిభాన్న సమితిఁ దనిపి.
- వ. మఱియు గనకపాత్రచితంబు లయునకర్పూరసిరాజనంబుల నివాళించిరుచిరాస
నంబున గూర్పుంక జెట్టి చర్పణంబు సేతి కిన్నియం దత్ప్రతిఫలితనిజదేహంబు
గనుంగొని కర్దముని మనంబునం దలంచిన సతంపునం గన్యకాసహస్రంబును
దత్త ణంబున దనసన్నిధి నుండులం బూచి నిజధర్మయోగమాయాప్రభావంబు
నకు నదృశ్యంబు నొందె నంతఁ గర్దముండునం గృతస్నాన యైనదేవహూతిం
గనుంగొని వివాహంబునకు మందట నేచందంబునం దనకు చుండె నాచందం
బునం జె న్నొందుచుండుటకు నానందభరితుం డై భార్యసహితంబుగ
దత్తకన్యకాసహస్రంబు గొలువ నిజవిమానారూఢుం డై తారాగణపరివృత
రోహిణీయుక్తుం డగుగుభాకరుండునుబోలె నొప్పుచుం దదనంతరంబ. 821
- చ. చిగిపుభమూర్తి యమ్మని యశేషదిగీశవిహారయోగ్యము
సురుచిరమండగంధవహ్రశోభితము నికట ప్ర ధాతుని
ర్వరసదంబుశీతలత్రుపారము నై తనరారుమేరుకం
దరమున కేగి దేవవనితాయుతుం డైనకుబేరుచాడ్చునన్. 822

వ. మఱియును.

మ. అమరోద్యానవనప్రదేశములు నగవ్యారామభూముల్ దశ
త్కుముదాంధోజవిభాసిమానససరకృకూలంబులున్ మంజుకుం
జములుం జైత్రధంబు విస్ఫులితవిస్రంభంబునం జూచె నె
య్యమునం గర్దమయోగి గామగివిమోనారూఢుఁ డై చెచ్చెరన్. 824

వ. ఇవ్విధంబున సమస్తభూభాగంబును వాయువేగంబున గలయం గ్రుమ్మరి నిఖల
వైమానికలోకంబు నతిశయించి (లోకంబులం జరించె) మోక్షదాయకుండుఁ
దీర్ఘపాదుండు నగుపుండరీకాక్షుని సన్నుతించి సేవించుపుణ్యాత్మలకుం బొంద
రానిపదార్థంబులు గలవే యిట్లు కర్దముండు దేవహూతికి నిఖలధరాచక్రం
బంతయుం జూపి మరల నిజనివాసంబునకుం జనుడెంచి కామకేళీవినోదాత్మిక
యై యున్నభార్య నుపలక్షించి రత్నిప్రసంగవ్యాసంగంబు గైకొని బహువిధంబు
లయినముట్టోపభోగంబుల బహువత్సరంబు లొక్కముహూర్తంబుగా జరుపుచు
నన్యోన్యసరసావలోకనంబుల సమచితాలింగనసంభాషణంబులం గాలనిరూప
ణంబు సేయ నేరక శతవత్సరంబులు గడపి తదనంతరంబు. 825

క. మునివరుఁ డొకనా డిమ్మలఁ, దననిజదేహంబు నవవిధంబులు గావించి
నయంబునఁ దద్విర్యముఁ, దనసతిగృహమున నవవిధంబుగ నిలిపెన్. 826

క. అది కారణంబుగాఁ జెం, పొడవినమునివలన ¹ దేవహూతియుఁ గూతుల్
ముదమునఁ గనె దొమ్మండ్రున్, ముదితయు మది సంతసించెమునివరుఁ డంతన్
తే. సన్నయసింపంగఁగోరుట నతి యెఱిగి, మాతృఁ బొడమనసంతాపమగ్గలింపఁ
జిత వాక్కిలఁ జెక్కిలఁజేయి సేర్పి, పదమునను నేలవ్రాముచుఁబలికెఁబలికి.

సీ. అపఘ సంతానపర్యంతంబు నకుఁ గూడి, వర్తితు ననుచుఁబూర్వమునఁబలికి
కూతుల నిచ్చితి న్న కొమ రార నిప్పు డీ, తరుణులు పతులను న్దమకుఁ దార
యరసి వర్తింతురో యిది భీతి నొందెదఁ, గావున నీవుత్త్రికలకుఁ దగిన
వరుల సంపాదించి న్ పరిణమంబులు సేసి, తత్త్వసంహిత నాకుఁద్రవవి తెలుపు

తే. సుతుని గృహ సేసి ననుఁగావు ననుజనవినుత, యర్థిసంసారదుఃఖంబునపనయింప
నర్హుడవు నీవ కావె మోహమున నింత, కాల మూరకపోయె నేగతియు లేక.

చ. ² డేవరతి వృత్తె నైహికసుఖోపగతానుభవంబులందు మున్
చపలతఁ గామభోగరతిసంగముఁ గోరి మహాత్మ నిన్ను న
చ్చవుడలఁ పొప్పఁగాఁ జెలియఁ న్ జాలకయున్ వరియించుటన్ భవ
త్కృప ఫలియించె ముక్తి నినుఁ న్ గేవలధక్తి భజింపఁ గల్గెడే. 880

వ. అదియునుం గాక. 881

1. 'దేవహూతికిఁగూతుఁడుదయించితిమ్మండ్రు, ముదితయు' త్రా.ప్ర. 2. 'అపరతివృత్తె
నియహుశిఖానుభవంబులందు మున్ను నే జపలత' త్రా. ప్ర.

[illegible]

క. పా. ముఖ్య పే. పా. గ. ప. పా. కుమర బలుకం గర్భమూడు మనువుత్రి
గమంగోని పా. పా. గ. ప. పా. మది సంగమిరింగ సతి కిట్టయెన్. 888

క. మనుషుల సేవనకు వచ్చి బయట బోయిన సుచీరకాలక్రమణ భగవంతుం
డనఘోరి నటన నానందముల భవద్భూమందు, శి షగ వసియించున్. 884

క. సరని... పురగా... క్రి. పూర్వము...

మ. హరి నారాయణుని సేవనమున నున్నప్పుడు సకలముగ్ధులై బూజంపుత
 త్పురుషులై భావన సహనమును భవత్ప్రబాసానంద పీఠం దై
 తగ మర్గింపఁగోరుదురభివర్తమానులై యుండి తా
 గుణుల తమ భక్తిని దుర్యోగమున గ్రహించుచును.

శ్రీ సత్యనారాయణగర్భావతారిక విష్ణుండు గోపాలాచార్యునిడు గాఁ జుట్టాట. ❀—

చ. అనుభవం పెనుపాళా⁴ పూన యంబున నంతన మంది యమ్మునీం
 దునినచెనక⁵ పంబున⁶ బుడ⁷ భగవంతు ననంతకు⁸ బద్ధుల⁹
 చను¹ హరి పుష్ప సర్పసము² శ సచ్చిమ నుండంగ³ గొన్నియబ్బముల్
 దనుసే¹⁰ దానవాంతను¹¹ సు సమ్మతి¹² గార్తమ మైతజేబున్.

శ. భువిం ది యగ్నిస్ససిన్యుత్తమణీగర్భాబుసనానః నమజారి శమీ
తేనః సోమీమాం తే జ్యోతిసాం దుదయంచినవిభుసన్ జనియంచేన్. 888

స. అ. మృత్యునందమును నివారించుమున దేవతూర్వముగోపగబులు దుముల మయ్యె
 సందితి చేసి తొలగింపును బలదండ, కురిసిరి మందారకృతును సువృష్టి
 గగధంధ్రకన్నుల గానంబు వీ తరించ, సస్పర్శోగణములకయ్యాట లొప్పె
 వానిని దిక్కులం గావించి పరిసెను, దవీలి నాథులకలంఠలును మానె
 తే. సాధుజన సముదాయములు సంతసిల్లె, హోమగుహ్యులు ప్రభులజెన్నొందివెలిగె
 గునుమధుభరితులని పుష్కలజనులెల్ల గూర్వనన్యాయ బెన్నొందజగతియెల్ల.

క. ఇట్టిమహాత్మనంబున నివహూతీనిం ది త్విభోధంబుం గావించుకొఱకుం దదీ
 యగర్భంబును నున ముదింపరబ్రహ్మస్వరూపుల డైననారాయణుని దర్శించు
 కొఱకు మిరీచిప్రముఖునిగణనమీతుం డై చతుర్ముఖుండు సనుదంచయిమృత
 తొమ్మది దర్శించి కర్తమ దేవహూతులం గనుగొని యిట్లునియె.

840

క. సుతచరితులార మీరిలు, కృతకృత్యులు ఏమబూజు కేవలభక్తి

మతి నిష్కలముల చేసితిరి తదర్థసంభంబు నేకుట మోక్షున్. 841

క. శ్రితభయహరణుడు మనిజుం, నుతచరితుడు కరుడు మోక్షసోరభసిద్ధి
వితతంబుగఁ, గావించుటఁ, జతురత విజయ ముం నఫలతఁ బొందెన్. 842

క. వినుడు సకామను లై హరి, ననుపమన క్రి భజించునదె ము క్షిం జా
లును మీసాణ్యం బే మని, కొనినూరగ వచ్చు నీశివోవిభులాహ. 843

వ. అని వెండియుం గర్దముం గనుగొని యిట్లు భవనీయసమాభవలం బ్రకట
శీలవ్రతాచారసంపన్ను లైన మహావరేణ్యులకుం బెండ్లి నేయు మట్లున వారి
వలనం బ్రజాస్థుష్టి బహునిధంబుల నుద్ధి బొందు ని చెప్పి మఱియుని ట్లనియె.

చ. అనఘ భవత్సుతుండు సముద్రదంచిత తేజఁడు నై నమఃస్మరణో
త్సునిఁ బరమేశు నీశు నజ్జతు స్తువికారు నమోయా నమ్యతు
న్ననఘుని నక్షరక హరిఁ నశంకుని సునిగాఁ జెప్పు నీ
ఘనుడు సమస్తచేతని కాయహృత్ స్థితదామ నమఃస్మరణం. 845

నీ. మానితజ్ఞానవ్రేజ్ఞానయోగంబులు ననుచు యంబుల న నారణ జేసి
యోలిమై గర్మజీవుల నుద్ధరించుట, కొఱకు నమృత తృకుల ననుగ
హరికరుచిహ్నజూటుండు నుత్పల్లవంకజనేత్రుండు న బద్ధవజ్ర
హరికలిశాంకుశలలితరేఖాంకిత, చరణతలుండును న సత్త్వగుణుడు

తే. నగుదు నిష్కడు సరసికృపాక్షి నీదు, గర్భమందుదయించుచు న ఘనుడు నీకుఁ
దత్త్వజ్ఞుండు గావించునదాన నీకు, హృదయమగుచులసంశయశిల్లం బాపు.
వ. మఱియును. 847

క. నుతి కెక్కి సిద్ధగణసే, వితుఁ డై ఘనసాంఖ్యయోగవిలసితతత్త్వ
స్థితినితుఁ డగుచుఁ గపిలాఖ్యతఁ దనరి చరించు నీజగత్త్రయ మెల్లన్. 848

క. అని నలికి యమ్మరిచిం, గని యుద్వాహర మనిచి న కమలజాఁ డంతం
దననందను లగునారద, సనకాదులఁ గూడి యాత్మసదనము కరిగెన్. 849

వృ. అంత వ్రాకరముండు గమలసంభవచోదితుండగుచు యథోచితంబుగా నాత్మీయ
దుహితల వివాహంబు నేయం దలంచి మరీచికిం గళ యనుకన్యకను నత్రికి,
ననసూయను నంగిరసునకు, శ్రద్ధను బులన్దునకు, హవిర్భువను బులహునకు,
గతిని గ్రతువునకు, గ్రియను భృగునకు, ఖ్యాతిని వసిష్ఠునకు, నరుంధతిని నధ
ర్వునకు, శాంతిని గా నిజకులచారసంగం ఒరిగాయింబు గావించిన వారను
గృతదారపరి గ్రహులును గర్దమకృషింభ వం న. భాతలును నగుచు సతని
చేత ననుజ్ఞాతు లై జాయాసహితు లగుచు నిజాశ్రమభూములను జని డిట్లు
వర్తింప యుగ త్రయంబు సమట్లుం గర్దనండు దేవోత్తమాం డగువిష్ణుండు
దనమందిరంబున నవతరించి వసించుముంటం దనచి త్తంబున నటించి వివికస్థలం

బునకం జని యచ్చటఁ గపిలునికి వందనం బాచరించి యిట్లనియె. 850

సీ. చలరాత్రి విను మాతృశృతమౌలై నట్టియు, మంగళభూతికర్మంబు లనెడి
దావాగ్నిశిఖలచే శబదహ్యమానులై, నట్టిజీవులు దుద శ్రముట్టలేక
పాయకంపాగుబద్ధులై యందురు, తదృశహేతుభూతంబు లయిన
సకలజీవతలఁ 1 బ్రసన్నులు 2 గుడుగు, బహుజన్మపరితిష్ఠాప్తయోగ
తే. చిరసమాధిలపోషి 3 శచీ వివిక్తి, దేశముల యోగజనముల 4 ధృతుల నేమ
హనుభావు విలోకింతు 5 రట్టిదివ్యపురుషరత్నంబు నాయంటఁ 6 బుట్టి తీవు. 851

వ. మఱియు సంసారచక్రపరిభ్రమ్యమాణుల మగుచు గ్రామ్యుల మయినమావర్త
నంబులను గణింపక మదీయగృహంబునం బూర్వంబునం బ్రతిశ్రుతంబులైనభవ
దీయవాక్యంబులు నప్పకండ ననుగ్రహింపనదయించి తనివెండియు నిట్లనియె.

క. తలపోయఁగ నప్రాకృత, బలయుక్తచతుర్భుజాదిభవదవతారం
బులు నీ కనురూపములై, పొలుపొందుం గాదె షరమృపురుష మహాత్మా. 852
వ. అదియునుం గాక. 854

క. ఆనయము భవదీయాశ్రిత, జనసంగతీణముకొఱకు శ్ర సమ్మతితోఁదా
ల్చినమానవరూపంబులు, ననురూపము లయ్యె గాదె శ్ర హరి నీకెపుడన్. 855

క. సుమహితత త్వజ్ఞానార్థము విద్యజ్ఞనగణంబు శ్ర దవీలి నమస్కా
రము లోలీఁ జేయు పదవీతము గలనిను బొగడ వశమె శ్ర తవణ్ణింగన్ 856

సీ. సమధికవడ్లునై శ్రవ్యకారణుడవు, పరమేశ్వరుండవు శ్ర ప్రకృతిపురుష
మహదహంకారతేనాత్రతత్తోభక. హేతుకాలాత్మవిశ్వాతధృతివి
జగనాత్మికుడవు చిరచ్ఛక్తివి నాత్మీయ, జతరనితీ పవిత్రశృప్తపంచ
మును గలసర్వజ్ఞమూర్తివి స్వచ్ఛందశక్తియుక్తుండవు శ్ర సర్వసాక్షి.

తే. వగుచుఁ గపిలాఖ్యుఁ దనరారూఁనట్టిసికు, ననఘమ్రైకైదబుత్తుండవగుచునీవు
నాకుఁ బుట్టినకతన ఋణాత్రయంబు, వలనఁ బాసితి నిక్కమోవరద నేను.

తే. మానిత వ్రతయోగసమాధియతి, జెంది భవదీయపాదారవిందయుగము
డందమునఁ జేర్చి శోకంబులందుఁ దొలగి, సంచరించెద నంచిత్రస్థలములందు.

క. అని యిట్లు విన్నవించిన, మునిపుంగవుఁ డై నకర్తృమునివచనంబుల్
విని భగవంతుం డగున, య్యనఘుడు కపిలుండు వలికె శ్ర నర్మిలిదోషన్. 857

సీ. నాచేతఁ బూర్వంబునం బ్రతిశ్రుత మైవచనముల్ దప్పక శ్ర వరమునీంద్ర
నీయింటఁ బుట్టితి నీదునిశ్చేతుక, భూరిదయాగుణంబున సవాస్త
నకలకాముడ నేను శ్ర సన్ముతివేషంబు ధరించు పెల్ల నాకొఱకుఁగాదు
విను మహాత్మకు లై నశములకు బరమాత్మ, గురుసద్వివేకంబు శ్ర నరసి చూపు

1. 'బహుళ కాలం చిట్లు వలలు చుండ, 2. బ్రసన్నత నొందిరి, 3. పద, యుగము గల..., గబురింపఁగాన్' బ్రా. ప్ర.

తే. తత్త్వబోధంబుకొఱకును శ దాల్పబడిన, యంచితవ్యక్తమార్గ మైనట్టిదేహ
మని తలంపుము మళ్ళడగఁద్యానభక్తి, ధీరాయణమహిమంబు శ దేజరిల్ల. 860

క. సమధికనిష్ఠం గృతయోగమునకా సన్న్యస్తసకలకర్మకడ వై మో
హముఁ బాసి భక్తిచేమో, త్ము¹కై భజియింపు నను విశకారహితుడై. 861

క. ననుఁ బరమేశుఁ బరంజ్యోతిని ననఘు ననలతు దేవదేవు సకలభూ
తనికాయగుహశయు నా, ద్యుని నజా నాద్యంతశూన్యు శ దురితవిదూరున్. 862

క. తిరమగ భవదీయాంతః, కరణసరోజాతకర్ణికాతలమున ను
స్థిరుఁ జేసి యంద్రియంబుల, నిరసించి మనోంబకమ న శ నెఱిఁ గను మనఘా.

ప. అట్లేని. 864

క. తనరినమోక్షము నొందెడఁ వని ఎలికినఁ గర్మముండు శ నమ్మునికులచం
ద్రుని వలగొని వందనములు, ఘనముగ నతిభక్తిఁ జేసి శ కౌతుక మలరన్. 865

క. మునిగణానేతిత మగువన, మునకుం జని యందు మానసమున నిస్సంగం
డును వహ్నిరహితుఁ డనికే, తనుఁడును నాత్మైకశరణ్యతత్పరుఁ డగుచున్. 866

వ. పరబ్రహ్మంబుఁ జిత్తంబున నిల్చి యహంకారంబు విడిచి మమత్వంబు నిరసించి
దయాగుణంబునంజేసి సకలభూతంబులందు సమత్వంబు భజియించి శాంతశే
ముషీగరిష్ఠం డగుచు నిస్తరంగం బగువార్ధి చందంబున ధీరుం డై నిఖిలప్రపం
చంబును హనుదేవమయంబుగాఁ దలంచుచు భక్తియోగంబున భాగవతగతిం
బొందె నని చెప్పి వెండియు మైత్రేయండు విదురునిం గనుంగొని కర్తవ్యముండు
వనంబునకుం జనిన యనంతరంబ మాతృవత్సలుం డయినకపిలుండు బిండుసరం
బున వసియించి యుండ దేవహూతి తత్త్వమార్గప్రదర్శకుం డయినసుతునిం
గనుంగొని బ్రహ్మవచనంబులు దలంచుచు నిట్లనియె. 867

— దేవహూతి పుత్రుం డైనకపిలునిచేఁ దత్త్వజ్ఞానంబు వడయుట. —

క. అసదింద్రియ²ఘర్షణమున, వసుమతి నిర్విణ్ణ నగుచు శ వనరెడినా కీ
యసదృశమోహతమోహిని, రసనం బనఘాత్మయేవైరపున ముటించున్. 868

క. పటుఘనసీరంధ్రతమః, పటలపరీవృతజగత్ప్రపంచమునకు నె
క్కటిలోచన మై మహితో, త్కటరుచి వెలుగుదువు భానుకైవడి ననఘా. 869

ఉ. భూరిమదీయమోహతమఃముం బెడఁబాప సమర్థులన్యు లె
వ్వారలు సీవ కాక నిరవద్య నిరంజన నిర్వికారసం
సారలతాలవిత్ర బుధసత్తమ సర్వశరణ్య ధర్మవి
స్తారక సర్వలోకశుభదాయక నిత్యవిభూతినాయకా. 870

చ. నిను శరణంబు సొచ్చెద నగనింద్యతపోనిధి నన్నుఁ గావవే
యని తను దేవహూతి వినయంబున సన్నుతి నేసి వేడిన

నమనమనత్కృపాకలితుఁ శ్రద్ధాకపిలుం డనురాగ మొప్ప న
జ్ఞానిచయా పవనము సాధన మై తగుతల్లివాక్యమనన్.

871

క. విని వం స్థిర లితానఁ కవలం డగుచు నమననమానం బమోదం
బనలగుబు గడఁగొన నజ, జనాని ని స్థిరమొక రమనశాంతం డగుచున్.

క. నను నేననిచి తను దా, సునభవబంధావర్గకారణ మదియే
చినఁ ద్రిగుణాన క్తం రి బు, నను సంసృతిబంధకారణం బగు మఱియున్.

తే. అదియు నారాయణాన క్త మయ్యెనేని, మోక్షకారణమగు ననిత మునికులాబ్ధి
చంద్రుడన నొప్పుకపిలుండు శ్ర జననితోడ, నర్థివినఁజెప్పి మఱియ నిల్లనియెట్టి.

వ. మఱియుఁజు తం బహుకారమమకారరూపాభిమానజాతంబు లగు (కామలోభాది)
కలాపద తంబు చేత నెవ్వని విము క్తం బై పరిశుద్ధం బగు నప్పుడ సుఖదుఃఖ
నివర్తితంబు నేరూపంబు) నై ప్రకృతికలంకం బగుండ ను బరమపురుషుండును
నిర్భాగనుండును స్వ సంశ్లోబియు సూక్ష్మస్వరూపుండును నితరవ స్త్వంతరాపరి
చ్ఛిన్నుండును నదాననంబు ను నైనవలనూత్మనిం దదీయమహాహతౌజస్యం
బైన ప్రపంచంబును (బ్రహ్మవైరాగ్యధ క్తియు క్తం బగు మనంబుచే) బాడగాంచి
యోగిజనులు పరిత త్వసిద్ధికోటకు సిఖిలాత్మకుండై ననారాయణానందు సంయు
జ్యమానం బయినభ క్తిభావంబువలన నుదయించినమార్గంబుకు నితరమార్గం
బులు సరి గా వండు విద్యాగ్రంథులు సంగం బింద్రి మార్గాల్య ద్వివయంబుగ
నొనరింపంబడి జీవునకు నాధిలం బగుబంధంబువలన కారణం బగు నయనదియె
నద్వివయం బైన నంతకరణసంయమన హేతుభూతం బగుచు సాధుజనులకు
ననర్గళమోక్షద్వారం బగున నియుఁ జెలియదురు (సహనశీల రు) సమ సతరీరధారు
లకు సుహృత్తులును బరమశాంతులును గావలెను ను నై పరిత్యక్తకర్మఫలస్వ
భావులును (విసృష్టజనంధుజనంబులు) నై మత్పదా శ్రయలును మద్గణధ్యాన
పారీణులును మత్కథా ప్రసంగసఫలిత శ్రవణులును నగుచు (మనీయకథల
నొడవుచు వినుచు) సుగంధవనమభాగవతోత్తముల (నాథ్యాత్మికాది) తాపత్ర
యంబు దపింపఁ జేయం జూర డట్టివద్దనలగ వివర్జితం బగుపరమభాగవత (జనుల
సంగం బజేతనీయం బది సకలదోషవారకం బగు నట్టి) సత్సంగంబునను (సర్వ
ప్రాణహృత్కర్తరసాయనంబు లగుచుదీయకథా ప్రసంగంబులు గల గు) మద్గణా
కర్ణింబునంజేసి శీఘ్రంబుగఁ గనుంబునం క్తికల్పమార్గంబున గుశద్భావ క్తు
లుదియించు (నదియంగాక) యేపుకష్టంబు ననేని మద్విరచితిజగత్కల్పవాది
పిహరించితంబును నుదయించినభ క్తిజేసి యింద్రియసుఖంబులవలనను దృష్టపు

1. 'ఇదియ విద్వాంసులు సత్సంగంబునంగా శజరంబునుగానంతకరణసంయమనపాశభూతం
బునంగా సాధుజనులకు ననర్గళమోక్షద్వారంబునంగాఁ జెలియదురు' వ్రా. ప్ర. 'నైకల్యమార్గ
దం బనభ క్తి యుదయించు' వ్రా. ప్ర.

తంబులైనయెహికానుష్ఠితంబులవలనను విముక్తుం డగుచుఁ జిత్తగ్రహణార్థంబు
ముజువు లై యోగసూర్తంబులచే ననుముక్తుం డగునట్టియోగి ప్రకృతిగుణ
సేవనంబుచేత వైరాగ్యగుణవిభూతితో బ్రహ్మజ్ఞానయోగముచేతను మదర్పిత
భక్తియోగంబుచేత బుద్ధిగాఢ్యంబు నైనను నుండుకరణవిముక్తుల
గావించు నని చెప్పిన విని దేవహూతి గపిలుని కీ ట్లనియె. 875

క. ఏభక్తి భవద్గుణపర, మై భవసాప ప్రణాశః కై మై ముక్తిస్త్రీ
లాభము రయమునఁ జేయునొ, యూభక్తివిధంబు. దెలియఁనానతి యీవే. 876

న. అదియనుం గాక భవదుడితం బునునయోగంబును దదంగంబులును దద్గతత
త్వావబోధంబును ససాకల్యంబుగ మందబుద్ధి నైననాను స్ఫుటంబుగాఁ దెలియ
నాన తి మృనినఁ గపిలుం డి ట్లనియె. 877

నీ. జనము త్రి విను మతి క్ సకలపదార్థపరిజ్ఞానకృత్వపాఠరీతి నుగుచు
నామ్నాయవిహితకర్మాచారములు గల్గి, తిట్లుమై వర్తింతు క్ దేవగణము
పూని నైసర్గికం క్ బైవనిర్వేదిక, ముఖభగవత్సేవఁ దగిలి ముక్తి
కంటె గరిష్ఠంబు క్ గావున నదియు భుక్తాన్నంబు జీర్ణంబు క్ నందఁ జేయు

తే. దీప్తజరాగ్నిగతి లింగదేహనాశ, కంబు గావించు నచయును క్ గాక విష్ణు
భక్తివైభవములఁ దేటఁపఱుతు వినుము, సద్గుణవ్రాత యోగల క్ ఊణసమేత.

చ. అమలినభక్తిఁ గొండఁ జూచుహాస్యములు ముచ్చరణారవిందయు
గ్గుమః హృదయంబునకొ నెలిపి క్ కొఱింకు లై ముతరేలరావళా
పముల మదీయచివ్యతనుకృతపౌరుషముల గొనియాడు చుంకి మో
క్షము మదిఁ గోర నొల్ల రనిశంబు ముద్భుతసర్వకర్ము లై. 879

నీ. పరికంపఁ గొండఁ జూచు క్ భాగవతోత్తముల, ఘనతః క్షేపణైకాంతిసము లై న
చారు ప్ర సన్నవక్త్రాయణలోచనములు గల్గి పరవాన కలితములుగఁ
దరునుద్ధిన్యావక్తారవైభవములు, మది నొప్పుఁ దమయోగమహిమఁజేసి
యనుభవించుచుఁ దదీయాలాపములు సంస్తుతించుచుఁ దిట్లుఁ దద్దివ్యవిలస
తే. దవయవోదారసుందరఃసవవిలాస, మందహాసమనోహరమధురవచన
రచనచ నపహృతమనఃకప్రాణులగును, నెలమి నుందును నిశ్చేయకసేచ్ఛ లేక.

మ. కణఃకిణ వారలు వెండి మోక్షనిరపేక్షస్వాంతు లై యుండియు
న్నణిమాద్యవ్యవిభూతిసేవితము ని, ల్యోనందనంభాయియః
గణనాతీతము నప్రమేయమి సమగ్ర శ్రీ కముక్ సర్వల
క్షణయక్తంబును నై నమోక్షపదవిం క్ గైకొందు రత్సున్నకిణ. 881

వ. ఇట్లు వొంది. 882

1. 'యోగయుక్తుం డగుచుఁ బ్రకృతిగుణంబులఁ దైకొనక జ్ఞానవైరాగ్య...మదర్పితభక్తిం
జేసియు నతిసూక్ష్మకుం దైననన్ను సంతకరణ' వ్రా. ప్ర.

- క. తనరుదు రప్పుణ్యాత్ములు, జనముత్రి మదీయకాలరచక్రగ్రననం
బును నొంకక నిత్యంబగు, సనుపచుపభివృత్తి మందు శ రది యె ట్లన్నన్. 888
- మ. ¹సముః శై స్నేహా... చే సుతత్వమాను విశ్వాసంబుచేతక సఖ
త్వముఁ జాలక హింసన్మత్తిదేతను సుహృత్ త్వంబుక సుమంత్రోపదే
శముచేతక జడేసిగూ డనంగ నిశ్చల్ ప్రానుడు నిష్ప్రదే
వము నై వారికిఁ గాలచక్రభయముల్ శ వారింపుదుం గావునన్. 884
- వ. అని యిట్లు దెలుపుచు మఱియు ని ట్లనియె. 885
- చ. విను మని గాని యాభుని దిగ్గిం బలుచూఱుఁ జరించునాత్మ దా
ధనపశుపుత్ర పుత్ర ననితారితినై, దగులంబు మాని న
న్నసఖుని విశ్వకోముఖు సగనస్యగతిక భజించెనేని వా
నిని ఘనమృత్యురూపభవనీరధి నే. దరియంపఁ జేయుదున్. 886
- సీ. రూఢిఁ బ్రధానపూజ్యులవనామకుండను, భగవంతుండను జగత్ప్రభుండ నైన
నాకంటె సహృదయ శక్తికొని శగిలిన, నూత్రులు భవభయం శ బండు నెపుడు
గావున నామాజ్ఞఁ గడవంగ నోడుటఁ, జేసి వాయువు వీచు శ శిఖ వెలుంగు
నినుడు దపించుఁ దానందుండు వర్షిండు, భయమంది మృత్యువృషపరువువెట్టు
తే. దాన విజ్ఞానవైరాగ్యరశిలత మైన, భక్తియోగంబునంజేసి శ పరమపదము
కొఱకునయ్యోగివరులు ముచ్చరణభజనులగుచుఁ జరియింపుచురుగిర్భరయాత్ము
- క. గురుభక్తిం జిత్తము మత్పర మె విలసిల్లునంతపర్యంతము స [లగును.
త్పగుఘట కిహలోకంబునఁ జరతరమోక్షోదయంబు శ సేకుఱు చుండున్. 888
- క. అని యిట్లు సన్ముసేందుఁడు జననికి హరిభక్తి యోగశసంగతి నెల్లక
వినిపించి వెండియును ని, ట్లనియెక సమ్మోదచిత్తుఁ శ డగుచుఁ గడంకన్. 889
- వ. అవ్వా యివ్విధంబున భక్తియోగ ప్రకారంబు సెప్పితి నింకఁ దత్త్వక్షణాబు
వేఱువేఱు యెఱింగించి నేత తత్త్వగుణాబుల నెఱింగినరులు ప్రకృతిగుణంబులవలన
విముక్తు లగుదురు హృదయ గ్రంథిచేదకంబు(నాత్మ వర్జనరూపంబు)నగునాజ్ఞా
నం బాత్మకు నిశ్రేయస కారణంబుగావున దానినెఱింగింతునంచునాత్మకు స్వరూ
పంబెట్టి దనిన ననాదియు. బురుషుండును సత్త్వాదిగుణశూన్యుండును బ్రకృతిగుణ
విలక్షణుండును బ్రత్యక్షస్వరూపుండును స్వయం ప్రకాశుండును నెవ్వం డెవ్వని
తోడనీవిశ్వంబు సమన్వితం బగు నతండు²గుణ త్రయాత్మకత్వంబున వ్యక్తంబును
భగవత్సంబంధియు నగు ప్రకృతియును యదృచ్ఛచేరీలావళంబునం బ్రవేశించిన
నా ప్రకృతి గుణ త్రయమయం బై స్వరూపం బునున ప్రజానర్థంబుఁ జేయం గనుం
గొని యప్పుడు మోహితుం డు విజ్ఞానతిరోధానంబునంజేసి గుణ త్రయా
త్మకం బునునప్రకృత్యధ్యాసంబున ననోన్యమేకనం బగుటయు నంతం బ్రకృతి

1. సమతన్. 2. 'దేవభంబంధ మైగుణత్రయనూ ష్ట్యవస్థలఁ బ్రకృతియందు లీలావళ' నా. ప్ర.

గుణంబుఁ దనయంచు నారోసిండుకొని క్రియఁమాణంబులగు కార్యంబులవలనం గర్భత్వంబు గలిగి సంసారబద్ధుం డై పారతంత్ర్యంబు గలిగియుండుఁ గర్భత్వ శూన్యం డగునీశ్వరుండు సాక్షి యగుటంజేసి యాత్మకం గార్యకారణకర్తృత్వంబులు ప్రకృత్యధీనంబు లనియు సుఖదుఃఖభోక్తృత్వంబులు ప్రకృతివిలక్షణం డయినపురుషుని వనియు నెఱుంగుదు రని చెప్పిన విని దేవహూతి గపిలున కిట్లనియెఁబురుషోత్తమా ప్రకృతిపురుషులు(సదసదాత్మక ప్రపంచంబునకుం) గారణభూతులు గావున వానిలక్షణంబు సదసద్వివేక పూర్వకంబుగా నాన తిమ్మనిన భగవంతుం డైనకపిలుం డిట్లనియె.

890

క. క్రమమునఁ ద్రిగుణము నవ్యక్తము నిత్యము సదసదాత్మకము మఱియుఁ బ్రధానము ననఁగాఁ బ్రకృతివిశేషము లదియు విశిష్ట మనిరి సద్విదు లెలమిన్. 891

వ. అందుఁ బ్రకృతి చతుర్వింశతితత్త్వాత్మకం బై యుండు నది యెట్లనినఁ బంచమహాభూతంబులును బంచతన్మాత్రలును జ్ఞానకర్మాత్మకంబు లయినత్వకృత్యుశ్చోత్రజిహ్వఘ్రాణంబులు వాక్స్పాణిపాదపాయూపస్థంబులు సనుదశేంద్రియంబులును మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారంబు లనునంతఃకరణచతుష్టయంబును ననుచతుర్వింశతితత్త్వాత్మకంబైననగుణబ్రహ్మసంస్థానంబు సెప్పితినిటమీఁదఁ గాలంబునుపంచవింశతితత్త్వంబు సెప్పెద నది గొండలు పురుషశబ్దవాచ్యుం డైన యీశ్వరునిపౌరుషంబు గాలశబ్దంబునఁ జెప్పంబడు నందు రందు నహంకారమోహితుం డై (ప్రకృతి నొందుజీవుం డుభయంబుఁ జెందు) ప్రకృతిగుణసామ్యంబునంజేసి వర్తించి నిర్విశేషం డగుభగవంతునిచేష్టావిశేషంబు (దేవవలన నుత్పన్నంబగు నదియ) కాలం బని చెప్పంబడు నదియు జీవరాశ్యంతర్గతం బగుటంజేసి పురుషుం డనియు వాని బహిర్భాగవ్యాప్తింజేసి కాలం బనియుఁ జెప్పంబడు నాత్మమాయంజేసి తత్త్వాంతర్గతం డయినజీవునివలన తుభితం (బయి జగత్కారణం) బగు ప్రకృతియందుఁ బరమపురుషుండుదనవీర్యంబు వెట్టిననా ప్రకృతి హిరణ్మయం బైనమహాత్తత్త్వంబు పుట్టించెనంత సకల ప్రపంచ బీజభూతుండును లయవిత్కేవలూన్యండును నగునీశ్వరుండు దననూత్మపిగ్రహంబునందు (నాత్మగతం బైన)మహాదాది ప్రపంచంబుల వెలిగించుచుస్వతేజోఽప త్తింజేసి యాత్మ ప్రస్థాపనంబు సేయునట్టితమంబును గ్రసించెనసఁచెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 892

క. దివ్య మగువాసుదేవా, దివ్యాహచతుష్టయంబు స త్రిజగములందుకా నేవ్యం బని చెప్పంబడు, భవ్యగుణా దాని నెఱుంగఁ ; బలికెద నీకున్. 893
నీ. సత్త్వప్రధాన మై సత్త్వచ్చ మై శాంత మై. యూర్తిమట్కంబుల స నోసరించి

1. గాలపురుషుండు పంచవింశతుం డనంబడు 2. నదియు నంతఃప్రదేశంబునఁ బురుషుం డనియు బహిఃప్రదేశంబునఁ గాలం బనియుఁ జెప్పంబడు. 3. కారణండును. 4. జూచుచు స్వతేజో. 5. నేయు నది తమ స్వయ్య నని చెప్పి వెండియు' వ్రా. ప్ర.

సురుచిరిమాన్యుఁడౌపరివ్రాజు మె నిత్య, మై భక్తజనసేవ్యుఁడై తనర్పి
వలె నొప్పుచుండునశ్రవ్యాసుదేవప్రభావా, మంత మహతత్త్వ మందు నోలి
రూఢిఁ గ్రహింపఁ శక్తిరూపంబు గల్గునహంకార మత్పన్న మయ్యె నదియు

తే. సరివి వైకారికంబుఁ ద్తజనముఁ దామ

సంబు నా మూఁడుదెఱుఁగుల శ జరుగు నందుఁ

దనరు వైకారికము మనస్సునకు నింది

యములకును గగనముఖభూతముల కరయ.

894

వ. అది దేవతారూపంబున నుండుఁ ద్తజనాహంకారంబు బుద్ధిప్రాణంబులుం గలిగి
యుండుఁ దామసాహంకారం బిందియమేశనంబున నర్థనూత్రం బై యుండు
మఱియును.

895

నీ. అట్టియహంకారగమం దధిష్ఠించి సామాన్యభావమండలాభిరాముఁ

డై తన గారుననంతకు సంకర్షణం దనఁ దగుపురుషుండు ఘనుఁడు

మహితభూతేంద్రియమానసమయుఁడు నై, కర్తృత్వకార్యత్వకారణత్వ

ప్రకటశాంతిత్వభూతరత్వమూఢత్వాది, లక్షణలక్షితోల్లాస యగుచు

తే. నుండు నమ్మటి రెండవప్రభావా మనఁగ, ఘనవికారంబుఁబొందువైకారికంబు
వలనవినుము¹ మనస్తత్వమెలమిబుట్టె మఱియై వైకారికంబునమాతవినుము.

వ. ²సామాన్యచింతయు విశేషచింతయు ననం దగుసంకల్పవికల్పంబులంజేసి
కామసంభవం బయ్యె నదియై యనిరుద్ధాఖ్యం బయినప్రభావాం బదియ హృషీ
కంబులకు సధీశ్వరం బయి సకలయోగింద్రసేవ్యం బగుచు శరదిందీవర
శ్యాసుగ బయి యుండు వెండియుం ద్తజనంబువలన బుద్ధితత్త్వంబు పుట్టి
దానిలక్షణంబులు ద్రవ్యప్రకాశకం బైనజ్ఞానంబును నిందియానుగ్రహంబును
సంశయంబును మిథ్యాజ్ఞానంబును నిద్రయు నిశ్చయంబును స్మృతియు ననం
దగి యుండు మఱియుఁ ద్తజనాహంకారంబువలన జ్ఞానేంద్రియకర్తేంద్రియంబు
లును గ్రియాజ్ఞానసాధనంబులును గలిగి యుండు బ్రాణంబునకుం గ్రియాశక్తియు
బుద్ధికి జ్ఞానశక్తియు నగుటంజేసి యిందియంబులకుఁ ద్తజనత్వంబు గలిగి
యుండు భగవద్భక్తిప్రేరేతం బయినతామసాహంకారంబువలన శబ్దతన్మాత్రంబు
పుట్టి దానివలన నాకాశంబును నాకాశంబువలన శ్రోతేంద్రియంబును బుట్టి
శ్రోతంబు శబ్దగ్రాహి యయ్యె శబ్దం బర్థంబునకు నాశ్రయంబై శ్రోతకు³ జ్ఞాన
జనకం బయ్యె మఱియు శబ్దతన్మాత్రంబువలన నాకాశం బయియాయాకాశంబు
భూతంబులకు బాహ్యాభ్యంతరంబుల నవకాశం బిచ్చుటయు నాత్మప్రాణేంద్రి
యాదులకు నాశ్రయం బగుటయు ననులక్షణంబులు గలిగి యుండు⁴ గాలగతిచే

1. తమస్తత్త్వ. 2. 'అది యెట్లు లంఠించి సామాన్య...కామసంభవం బనంబు నెడి
యనిరుద్ధా' ఆ. ప్ర. 8. జ్ఞానకం బయ్యె 4. సభిశ్చబ్దతన్మాత్రంబువలన స్పర్శంబున.

వికారంబునొందు శబ్దతన్మాత్రలక్షణంబగునభంబువలన స్పర్శంబును స్పర్శంబు వలన వాయువును వాయువుచే స్పర్శగ్రాహియై త్వగింద్రియంబును (బుట్టె) మృదుత్వంబును గఠినత్వంబును తైత్వంబును నుష్ణత్వంబును ననునివి (స్పర్శంబు నకు స్పర్శత్వం బని)చెప్పంబడు మఱియు వాయువునకుఁ జాలనంబును (బరస్పర విభాగకరణంబును ద)స్తేషణంబును ¹ద్రవ్యశబ్దనేతృత్వంబును నగు నందు గంధ వంతం బగు ద్రవ్యంబును ఘ్రాణేంద్రియంబు నొందించుట ద్రవ్యనేతృత్వం బు దూరస్థం బగు శబ్దంబును శ్రోత్రేంద్రియగ్రాహ్య మగునట్లనరించుట శబ్దనేతృత్వంబు సర్వేంద్రియాత్మకత్వంబు ననునవి లక్షణంబు లై యుండు (దైవప్రేరేతం బై) ²స్పర్శతన్మాత్రగుణం బగువాయువువలన రూపంబును దాని వలనఁ దేజంబును బుట్టె (రూపంబు నేత్రేంద్రియగ్రాహకం బయ్యె) నేత్ర గతం బయిన రూపంబునకు నుపలంభకత్వంబును ద్రవ్యాకార సమత్వంబును ద్రవ్యంబునకు నుపనర్జనం బగుటయు ద్రవ్యపరిణామప్రతీతియు నివి రూప వృత్తు లనంబడుఁ దైజసంబునకు సాధారణంబు లగు ధర్మంబులు ద్యోతం బనం బ్రకాశంబు పచనం బనఁ దండులాదులపాకంబు పిపాసానిమిత్తం బైన పానంబు (క్షున్నిమిత్తకం బై నయోదనంబు (హిమమర్దనం బగు) శోషణంబు ననునివి వృత్తు లై యుండురూపతన్మాత్రంబువలన దైవచోదితం బై వికారంబు నొందు తేజస్సువలన రసతన్మాత్రంబు వుట్టె రసతన్మాత్రంబువలన జలంబు వుట్టె జిహ్వా యనురసనేంద్రియంబు రసగ్రాహకం బయ్యె నారసం బేకం బై యుండి యు భూతవికారంబునం జేసికమాయ తిక్త క ట్వాష్లు మధు రాదిభేదంబుల ననేక విధం బయ్యె వెండియు సాంసరిక ద్రవ్యవికారంబునంజేసి యార్ద్రం బగుటయు ముద్గ గట్టుటయుఁ దృప్తిదాతృత్వంబును జీవనంబును దదైక్లకబృన్ధినివ ర్తనంబును మృదుాకరణంబును దాపనివారణంబును గూపగతం బయినజలంబు దివియ మఱి యు నుద్గమించుటయు ననునివి జలవృత్తు లనంబడు రసతన్మాత్రంబువలన దైవ చోదితం బై వికారంబునం బొందినజలంబువలన గంధతన్మాత్రంబు వుట్టె దాని వలనం బృథ్వియుఁ గలిగె ఘ్రాణంబు గంధగ్రాహకం బయ్యె నందు గంధం (బేకంబయ్యు వ్యంజనాదిగతంబయి హింగాద్వినిమిత్తంబయిన)మిశ్రమగంధంబును కరంభంబును గృంజనాదిగతం బయిన) పూతిగంధంబును ఘనసారాదినిమిత్తం బైననుగంధంబును (శతపత్తాదిగతం బగుశాంతగంధంబును లఘునాదిగతం బైనయు గ్రగంధంబును బయ్యుపితచిత్రాన్నాదిగతం బయినయామ్లగంధంబును ద్రవ్యావయవవైషమ్యంబునం జేసి) యనేకవిధం బై యుండు నదియునుం గాక ప్రతిమాదిరూపంబులంజేసి సాకారతాపాదనం బగుభావనంబును జలాదివిలక్షణ

1. ద్రవ్యసంబంధంబును ద్రవ్యశబ్దంబులకుం బ్రాపకత్వంబును సర్వేంద్రియవ్యాపకత్వంబు నను లక్షణంబు లై యుండు. 2. వాయుస్పర్శతన్మాత్రంబువలన రూపంబును. 3. సమర్థకత్వంబు.

త్రయోవింశతి బ్రహ్మసూత్రము జలాద్యాధారతయనుధారణంబును నాకా
శాస్త్రవిద్యుదాద్యుధానంబును పరిలప్తాణి పురస్తాభివ్యక్తికరణంబును ననునివి పృథ్వి
వృత్త్యులనుబట్టి ననుచున్న సేవయు నిట్లునయ నభోఽ(సాధారణ)గుణ(శబ్ద)విశేష
(గ్రాహక)ంబున నొకటియును నొకటియును (య్యసాధారణ)గుణవిశేష(గ్రాహక)ంబు స్వరూప
ంబున నభోఽ(సాధారణ)గుణవిశేష(గ్రాహక)ంబు చక్షురిందియంబును నభోఽ
(సాధారణ)గుణవిశేష(గ్రాహక)ంబు రసనంద్రియంబును భూ(మ్యసాధారణ)గుణ
విశేష(గ్రాహక)ంబు స్పృశంద్రియంబును నాకాశాదిగుణంబు లగుచు శబ్దాది
విద్యుదాద్యుధానంబులనుబట్టి గారణాన్వయంబున నన్నుఁజేసిం బ్రక్ష్యసంబం
ధంబు ననుచున్న భూమియందు శబ్దస్వరూపరసగంధంబులు గలుగుట
ముహూదాదిపృథ్విలక్షణంబు లగు నీయేడు తత్త్వంబులు పరస్పరమిశితంబు లై
భోగాదులగు పురుషునిం గల్పించి సమర్థంబు లై యున్నం జూచి (కాలా
నిష్ఠస్వస్వత్వాదులగు గూఢ) జగత్కారణండును దైవగుణవిశిష్టండును నశేష
నిరూపణండును సరజనాకారుండును నగు సర్వేశ్వరుం డందుఁ బ్రవేశించు
నందు సర్వస్వస్థుభితుంబు లై మిశితంబు లై నమహాచులవలన సద్విస్తృత్య
చేతినరహితం బగునొకమండలంబు వుట్టె నందు. 897

సీ. గురుశి శిష్య విరాట్పురుషుండు సంభవం, బయ్యె నయ్యండంబుననొక బాది
యలంబునాఘాతరూపంబు లొక్కొకటికి, దశగుణితంబు లై ౩ తవిలి యావ
రణము లై యుండును ౧ గ్రమమున లోకంబు,లకు మేలుకట్లవోలిక దనర్చు
పరిగట్టి దగునిరూపము విలసించును, లోలత జలములో ౩ దేలు చున్న

తే. హేమము ముండుండుండులో మహానుభావుఁ డభవుండుమరి దేవదేవుఁడఖిల
జీతి సారాయుండు ప్రవేశించి యపుడు,విష్ణుపద భేదనంబు గావించి యందు.

సీ. కరము వ్రాగి విరాట్పురుషుండు వెలుంగొందు,నావిరాట్పురుషునియనంబు
వలనను హాసయు ౩ వాణితో వహ్నియు, నానంబువలనఁ బ్రాణములఁ గూడి
ఘ్రాణంద్రియంబులయ్యెఁఘ్రాణంబువలనను, వాయువులును ప్రాణవాయువులును
నందు నక్షులు చక్షువందు సూర్యుండును, సం దభిధ్యానంబు ౩ నొక జేయఁ

తే. గర్లములు జాత మయ్యెఁ దత్కర్లసమితి
వలన శోతందియంబు దిక్కులును గలిగె
నద్యక్కుచే న్నక్షురోపపితానకములు
నోపధివ్రాతములు భివ ౩ ముందె మఱియు.

899

తే. దానివలనను షోధింబు ౩ గానఁబడియె, బరగ రేతంబువలన నానంబు వుట్టె

1. 'వాయువీర్యకారణంబు లగుటఁజేసి శబ్దస్వరూపంబు వాయుగతంబు లిన్నింటికి
బృక్ష్య...గంధంబులు గలుగుట నివి మన్నియు ననుసారంబులై యున్నం జూచి 2. జలధిలో
3. ఘ్రాణమును. 4. మిలు రసధారణమును. 5. స్వప్నవలనను గోమఘనములును' బ్రా. ప్ర.

గుడమువలన నపానంబు నుదయమయ్యె, దానివలనను మృత్యువునదగ జనించె.

క. కరములవలనను బలమును, నిరవుగ నారెంటివలన నున్దుండు బాదాం

బురుహంబులవలన గతియు, నరుదుగ నారెంటివలన నహరియునుగలిగెన్. 901

క. ఘననాడీపుంజమువలనను రక్తము దానివలన నదులును నుదరం

బున నాఁలియును దప్పియు, ననయము నారెంటివలన నబ్బులు వుట్టెన్. 902

క. విను హృదయమువలనను మన,మును మనమునందుహినకరుండు నబ్ధియుజత్తం

బున బ్రహ్మయు జ్ఞేతజ్ఞుండును గలిగిరి యవ్వారాజుండుం బూరుషతన్. 903

వ. ముటియు విరాట్పురుషునం దుదయించినవ్యష్టిరూపంబు లగునాకాశాదిభూతం

బులును శబ్దంబు మొదలగు భూతతన్మాత్రంబులును వాగాదీంద్రియజాతంబును

దక్షిణదేవతలును దమంతన సమష్టిరూపుం డగుజ్ఞేతజ్ఞుం బ్రవృత్తిప్రవర్తకుం

జేయ ససమర్థంబు లయ్యె నెట్లనిన దేవాధిపతింబులగునింద్రియంబులు దాము

వేర్వేరి యయ్యాశ్వగుం బ్రవృత్తుస్సుఖుం జేయ నోషక క్రమంబునం దత్త

దధిష్ఠాదుల నొందె నందు నగ్ని వాగింద్రియంబుతోడ ముఖంబు నొంది

ప్రవర్తించిన విరాట్కార్యం బగువ్యష్టిశరీరజాతం బనుత్పన్నం బయ్యె నంత

నాసయు ఘ్రాణేంద్రియంబుతోడ వాయువుం గూడిన నట్టిద యయ్యె నాది

త్యండు చక్షురీంద్రియంబుతోడ నేత్రంబుల నొందిన వృథాభూతం బయ్యె

ద్విదేవతాకం బగు కర్ణంబు శ్రోత్రేంద్రియంబుతోఁ గూడిన విరాట్కార్య

ప్రేరణామోగ్యం బయ్యె నోషధులు రోమంబులం ద్వగింద్రియంబుఁ జెంద

విఫలం బయ్యె నద్దైవం బగు మేధంబు రేతంబు నొందినఁ దత్కార్యకరణ

దక్షం బయ్యెఁ బదంపడి గుదంబు మృత్యువుతోడ నపానేంద్రియంబుఁ జేరిన

నది హైన్యంబు నొంద విష్ణుదేవతాకంబు లగుచరణంబులు గతితోఁ గూడిన

ననీశ్వరంబు లయ్యెఁ బాణేంద్రియంబు లింద్రదైవతంబు లగుచు బలంబు

నొందిన శక్తిహీనంబు లయ్యె ముటియు నాదులు ననదీకంబులై లోహితంబు

నొందిన నిరర్థకంబు లయ్యె నుదరంబు సింధువులతోడం జేరి తుత్పిపాసలం

బొందిన వ్యర్థం బయ్యె హృదయంబు మనంబుతోడం జంద్రు నొందిన నూరక

యండ్ల బుద్ధి బ్రహ్మధిదైవతంబై హృదయంబునొందిన నిష్ఫలంబయ్యెఁ జిత్తం

బభిమానంబుతో రుద్రునిం జెందిన విరాట్కార్యజాతం బనుచ్ఛాతం బయ్యె

నంతః జైత్యుండగు జ్ఞేతజ్ఞుండు హృదయాధిష్ఠానంబు నొంది చిత్తంబుతోడం

బ్రవేశించిన విరాట్పురుషుండు సలికార్యభూత బ్రహ్మాండంబునొంది ప్రవృత్తు

స్సుఖక్షమండయ్యె సుప్తుండగు పురుషునిం బ్రాణాదులు దమబలంబుచే భగవ

దప్రేరితంబు లగుచు సుత్థాపనాసమర్థంబు లగు చందంబున నగ్నాదులు

స్వాధిష్ఠానభూతంబులగు నింద్రియంబులతోడ దేవాదిశరీరంబుల నొందియు

నవ క్షణంబు లయ్యెనని మఱియ నవవీరాట్టురుషుని ననవరతభక్తిజేసి విరక్తులై
యొక్కొకరును నవవీరంబు గలమహాత్ములు చింతింపుదు రనియుఁ బ్రకృతిపురుష
వివేకంబున మోక్షంబును బ్రతిసంబుధంబున సంసారంబును గలుగుననియుఁ
బెప్పి మఱియు నిట్లనియె

904

సీ. జనులత నత్వరజ సమోగుణునియ, మైవప్రాకృతకార్య స మగుశరీర వలనఁ
గతుఁ డయ్యుఁ బురుషుండు క గడంగిప్రాకృతములు, నగుసుఖదుఃఖమోహముల
గరి మునుర క్తుండు క గాఁడు వికారవి, సోనుండు ద్విగుణరహితుండు నగుచు
బలసి నిర్మలజుష్టప్రతిబంబితం డైన, దినకరుభంగి వర్తించునట్టి

జే. యాత్మప్రకృతిగుణంబులయందఁ దగులు

నడయహంకారమూఁగుఁ డై స తోడరి యేను

గడంగి నిఖలంబునకు నెల్లఁ క గర్త నని ప్ర

సంగనశతను బ్రకృతిగోమములఁ బొంది.

905

క. సురి తిర్యజ్జనుజన్మా, చరయాపనం లగుదుఁ గర్మ సహసచేతం

బర పైసమిశ్రయోనులఁ, దిగముగ జనియించి సంస్కృతిం గైకొని తాన్. 906

క. పూని చరించుచు విషయ, భ్యానంబునఁజేసి స్వాప్నికార్థాగమనం

భానమరితీ నసత్పథ, మానసుఁ డగుచున్ భ్రమించు క మతిలోలుం డై. 907

వ. అట్లు గావున.

908

తే. పూని మోక్షార్థియగువాఁడుదీనిఁ దీవ్ర, భక్తియోగంబుచేత విరక్తిఁ బొంది
మనమువశముగఁజేసి యశమనియమాది, యోగచూర్ణ క్రియాభ్యాసరయ్యుం జేసి.

సీ. శ్రద్ధాగర్విషుఁ డైనతల్లి మైనట్టిమ, ద్భావం బ మత్పాద సేవనంబు

వర్ణితమిత్త, ధా, కర్ణ సంబులు సర్వ, భూతసమత్వ మగ్రజాతవైర

ముచు బ్రహ్మచర్యంబుగ్రహుననూన మాదిగాఁ, గలనిజధర్మసంగతులఁజేసి

సంతుష్టుఁడును మితాశనుండు నేకాంతియు, మననశీలుండు వీరమత్సరుండు

తే. నగుచు మిత్రత్వమునఁ గృపకదగిలి యాత్మ, కలితవిజ్ఞాని యై బంధకంబునైన
ఘనశరీరపరిగ్రహో, త్కంఠయందు, నాగ్రహముసేసి వర్తింపనగును మఱియు.

వ. జీవేశ్వరత త్వజ్ఞానంబునఁజేసి నివృత్తం బయినబుద్ధి దదవస్థానంబునం గలిగి
దూరీభూతీతరదర్శనుండై జీవాత్మజ్ఞానంబునఁజేసి చక్షురింద్రియంబున సూర్యుని
దర్శించుచందంబున నాత్మనాయకుం డయిన శ్రీమన్నారాయణుని దర్శించి

1. 'నమ్మహాత్ముని ననన్యభక్తిజేసి విరక్తులై యాత్మతనంబు వివేకంబు గలమహాత్ములు చింతింతురనిచెప్పి పెండియు నిట్లనియెఁ బ్రకృతిపురుషవివేకగానంబు మోక్షం బెఱుంగుచు ప్రకృతిగుణంబువలన నైనసంసారస్వరూపం బితింగించెన నాకర్ణింపుము' వ్రా. వ్ర.

2. మను నాది, గాఁ గలధర్మసంగతులఁజేసి.

నిరుపాధికం బై మిథ్యాభూతం బగునహంకారంబున సద్రూపంబుచే బ్రకాశ
మానం బగుచుఁ బ్రధానకారణంబునకు నధిష్ఠానంబును గార్యంబునకుఁ జేతు
వుంబోలెఁ బ్రకాశంబును సమస్తకార్యకారణానున్యూతంబును బరిపూర్ణంబును
సర్వవ్యాపకంబును నగు బ్రహ్మంబును బొందు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె.
సీ. విను మాతృవేత్తకు శిష్యుస్వరూపంబు, నెఱుంగఁగఁబడు నది శిష్యు ట్లటన్న
గగనస్థుఁ డగుది నశకరుకీరణచ్ఛాయ, జలముల గృహకుడ్యజాలకముల
వలనఁ దోచిన ప్రతిఫలితంబుచేత నూహింపఁగఁబడినయశ్చిన్నునిపగిది
నర్థి మనోబుద్ధ్యైహంకరణత్రయ, నాడీ ప్రకాశముగనను నెఱుంగ
తే. వచ్చునాత్మస్వరూపంబువలఁతిగాఁగఁ, జిత్రమునఁ దోచు సంచిత్ శ్రీఁ దనర్చి
యమృతామూర్తిసర్వభూతాంతరాత్ముఁడగుటనాత్మజ్ఞులకుఁగా నశనగునుమఱియు.
వ. జీవుండు సుషుప్త్యాద్యవస్థలయందుఁబరమాత్మానుషక్తుం డైన భూతాదితత్త్వం
బులు లీనంబు లై ప్రకృతియందు వాసనామాత్రంబు గలిగి యకార్యకరణం
బులు గా కున్న సుషుప్తినమయంబునఁ దాను నిస్తంద్రుం డగుచు నిరంతరంబు
చేతఁ గప్పంబడినవాఁడై పరమాత్మానుభవంబు సేయు చుండు నని చెప్పిన
విని దేవహూతి యట్లనియె. 913

సీ. విమలాత్మ యీశ్వరైవిశిని గంధమునకు, నలిలంబునకును రశనంబునకును
నన్యోన్య మగునవిరూపావసంబంధ, మైనసంగతిఁ బ్రకృత్యాత్మలకుఁను
సతతంబు నన్యోన్యసంబంధ మై యుండు, ప్రకృతితో నయాత్మ్యపాయు పెట్లు
దలపోయ నొకమాటుగత త్వబోధమ చేత, భవభయంబుల నెల్లఁబాయు పెట్లు
తే. చచ్చి క్రమముఁ బుట్టనిఁజాడ దేది, యిన్నియఁ దెలియ నానతియిచ్చినను
గరుణ రక్షింపవే దేవగణనిషేవ్య, భక్తలోకానుగంతవ్యపరమపురుష. 914
వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె ననివృత్తంబునస్వధర్మంబునను నిర్మలాంతఃకర
ణంబునను సునిశ్చితం బైనమద్భక్తియోగంబునను (సత్కథా) శ్రవణసంపాదితం
బైనవైరాగ్యంబునను ¹(దృష్టప్రకృతిపురుషాధ్యాత్మ్యం బగ జ్ఞానంబునను బలి
వ్వంబు కామానభివ్యంగం బగువిరక్తివలనఁ) దపోయక్తం బు నెయోగంబు
నను దీప్తంబునచిత్తైకాగ్రతంజేసి పురుషుని దగు ప్రకృతిదండవ్యామానంబై
తిరోధానంబునం బొందు నదియునుం గాక యగణితం బైనవహ్ని (చే నరణి
దహింపఁబడుచుండంబున) జ్ఞానంబునను దత్త్వదర్శనంబునంజేసి నిరంతరంబు
బలవంతంబును ²దృష్టదోషంబును నగు ప్రకృతి జీవునిచేత భుక్తభోగయై విడవం
బడు నని చెప్పి. 915

1, 'విమల కలింగకరీరుం డై సదాప్రకాశమానజ్ఞానంబు గలిగి సమీపమహాంధపుం డై
శత్రుమిత్రసమదర్శనం దైనయాత్మసమానాధికరహితుండును బ్రహ్మాత్వాదిశబ్దవాచ్యుండును సమస్త
పదార్థానున్యూతుండును నగుచు సర్వేశ్వరుం బొందు నని వెండియు. 2 'హంకారత్రితయనా
శివకాశముచేత' లీల నెఱుంగ, వ్రా. ప్ర. 3 'దృష్టదోషంబులం గలప్రకృతి, వ్రా. ప్ర.

- క. విను సకృత్తి నైజమహిమం, బుసఁ దనలో నున్నయట్టికృష్ణదాసునకు మహే
శునకను నశుభస్ఫురణం, బనయముఁ గావింపఁ జాల శ్రీ దది యెట్లనినన్. 916
- చ. ఫరఁషాఁడు నిద్రనోఁ గలలఁ శ్రీ బొందుననర్థకముల్ స్రబోధమం
దరయఁగ మిథ్యలై పురుషానందు ఘటింపనికై వడిం బరే
శ్వరునకు నాత్మనాథునకు శ్రీ సర్వశరీరికి గర్మ సాక్షికిం
బగునడి బొంద నెన్నఁటికిఁ శ్రీ బ్రాకృతదోషము లంగనామణి. 917
- వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 918
- సీ. అధ్యాత్మతత్పరుం శ్రీ డగువాఁడు పెక్కుజ, న్నంబులఁ బెక్కుకా శ్రీ లంబులందుఁ
బ్రహ్మపదప్రా నివర్త్యంతమును బుట్టు, సర్వార్థవైరాగ్యశాలి యగుచుఁ
బూని నాభ క్తులచే నుపదేశింపఁ, బడినవిజ్ఞానసంపత్తిచేతఁ
బరిగఁ బ్రబుద్ధుడై శ్రీ బహువారములు భూరి, మత్స్యసాదప్రాప్తిమతిఁదవర్చ
తే. నిజపరిజ్ఞానవిచ్చిన్న శ్రీ నిశలసంచ
యంప నిర్మక్తలింగదేశసంపాద నగుచు
ననఘ యోగీంద్రహృద్యై శ్రీ మగుమదీయ
దివ్యధామంబు నొందు శ్రీ సంగదీప్తుఁ డగుచు. 919
- వ. మఱియు నణిమాద్యష్టైశ్వర్యంబులు మోక్షంబున కంతరాయంబులు గావున
వానియందు పిగతనంగుండును మదీయచగణసరోజస్థితలలితాంతరంగుండును
నగువాఁడు మృత్యుదేవత సహసింది మోక్షంబునం బొందు నని చెప్పి వెండియు
యోగలక్షణ ప్రకారంబు వినిపింతు విను మని భగవంతుం డైనకపిలుండు నృపా
త్మజ కి ట్లనియె. 920
- క. ధీనిధు లయ్యును యోగవిధానంబునఁజేసి మనము శ్రీ దగ వినులం బై
నూనిత మగుమత్పదముం, బూనదు రాయోగధర్మము న్నెఱిగింతున్. 921
- వ. అది యెట్లనిన ¹శ్రీ కికోలఁది స్వధర్మాచరణంబును శాస్త్రవినిష్ఠధర్మకర్మంబులు
మానుటయు ²వైవికం బై వచ్చినయర్థంబువలన సంకోపించుటయు మహా
భాగవతశ్రీపాదారవిందార్పణంబును గ్రామ్యధర్మనివృత్తియు మోక్షధర్మంబుల
యందు రతియు మితం బై శుద్ధం బయినయాహారంబుసేవయు విజనం బయి
నిర్వాధకం బయినస్థానంబున నుండుటయు హింసారాహిత్యంబును సత్యంబును
నస్తేయంబును దస కెంతయర్థం బుపయోగించు సంతయర్థంబ స్వీకరించుటయు
బ్రహ్మచర్యంబును దపశ్శౌచంబులును స్వాధ్యాయపఠనంబును బరమపురుషం
డైనసర్వేశ్వరునియర్చనంబును మానంబునునాననజయంబును దానంజేసి స్థైర్యం
బును³ బ్రాణవాయుస్వవశీకరణంబును నింద్రియనిగ్రహరూపం బైన ప్రత్యాహారం

బును మనముచే వింది యంబుల విషయంబులవలన మరలించి హృదయమందు నిలుపుటయు (దేహగతం బైన మూలాధారాదిస్థానంబులలో నొక్కస్థానంబు నందు హృదయగతం బయిన మనస్సుతోడం గూడఁ బ్రాణధారణంబును వైకుంఠంజైన సర్వేశ్వరుండు ప్రసరించిన నిచ్చలీలాచరిత్రధ్యానంబును మానసైకాగ్రీకరణంబును) బరమాత్మయగు సర్వనాభుని సమానాకారత యనుసమాధానంబునుం గావించి మువియునుం గాక తక్కిన వ్రతదానాదులంజేసి మనోదుష్టం బయినయన్మార్గంబును బరిహరించి జితప్రాణుండై మెల్లన యోజించి శుచియైన దేశంబునం బ్రతిష్ఠించి విజితాసనుండై యధ్యస్తకుశాజిన చేతోత్తరాసంబైన యాసంబుసేసి ఋజుకాయుండై ప్రాణమార్గంబును గుంభకరేచకపూరకంబులం (కోశశోధనంబు) సేసి కుంభకపూరకంబులచేతం బ్రతికూలంబుగావించి చంచలంబయిన చిత్తంబునుసిరంబు గావించి తీవ్రంబయిన యమంబునం బ్రతిష్ఠం బయి విగతసమస్తదోషంబగు చామికరంబుకరణి విరజంబుసేసి జితమారుతుం డగు యోగికిం గ్రయ్యుటం బ్రాణాయామం బను పావనిచేతవాతసి త్తశేష్టంబు లనుదోషంబులధన్వీకరణంబుసేసిధారణంబుచేతం గిల్చిషంబులను బ్రత్యాహరణంబుచేత సంస్కరణంబులను దహనంబుసేసి ధ్యానంబు చేత రాగంబుల సత్త్వాదిగుణంబులను నివారించి స్వనాస్మావలోకనంబు సేయుచు.

922

సీ. దరదరవిందసుందరపత్తరుచిరాక్షు, సలలితస్త్రివత్సకలితవత్సు
నీలనీరదనీలగనీలోత్పలశ్యాము, నళికులాలకమాలిశాభిరాముఁ
గొంతుభరుదరముశ్చాహరయుతకంఠ, యోగిచూనసపంకశబోపకంఠ
సతతప్రసన్నసస్మితవదనాంభోజ, దినకరకోటిసర్వ నీప్రతేజ

తే. సలలితానర్మరత్నకుంఠలకిరీట, హరకంఠణకటక కేయూరముద్రి
కాతులారోటిభూష భ, కృప్రపోషుఁ, గింకిణీయుతమేఖలార్కేర్ణజఘను.

923

వ. మఱియు.

924

సీ. కంజాతకింజల్కపుంజరంజితపీత, కౌశేయవాసు జగన్నివాసు
శత్రుభీకరచక్రశంకగదాపద్మవిహితచతుర్బాహు శ విగతమోహు
సుతధక్తలోకమనోనేత్రవర్ధిష్ఠ, లాలితసద్గుణాలకరిష్ఠ
వరకుమారకవయఃసరిపాకు స్ఫులికు, సుందరాకారు యశశోవిహరు

తే. సకలలోకనమస్కృత్రచరణకమలు, భక్తలోకపరిగ్రహాప్రకటశీలు
దర్శనీయమనోరథదాముఁ గీర్తనీయతీర్థముశోమహానీయమూర్తి.

925

వ. వెండియు.

926

క. అనుపమగుణసంపూర్ణుని, నవఘ్నని సుస్థితుని గతుని శ నానీను శయా

1. ప్రణవమార్గ. 2. విగతసమస్తదోషంబులంగలచామికరం. 3. వల్లదుచిహిత. 4. అనుపమగుణసంపూర్ణుని.

- నని భక్తహృద్గుహశయు, సర్వేశ్వరు సంతోషముననుచునున్నాడు. 927
- మ. విమలం బై పరిశుద్ధ మై తఃమనోవిజ్ఞానతత్త్వప్రభో
ధమతీన్ నిల్చి తడియకూర్చి భక్తవత్సలంబు గావించి
తత్త్వము దాన్వేషిమహర్షి క్రియఃకుంఠదాహిల్పి ప్రత్యంగమున్
సుమహాభ్యాస సేయంగా వలయుఁబోవుధాంతరంగంబునన్. 928
- వ. అది యెట్టి సున. 929
- సీ. హాకులిశాంశుజలజస్వజచ్చత్ర, లాలితలక్షణలక్ష్మితములు
సలలితశుభచంద్రవంద్యకానిరూతభక్తమానసతమఃపటలములును
సురుచిరాంగుషస్పృహ్యతగౌగతీర్థ, మండితహరజటామండలములు
నగడితభ్యాసచారముణజనభూరి, కలుషపర్వతదీప్తశుభితములును
తే. దానలోకమనోరథదామనములు, భారుయోగిమనఃద్యవత్పదములు
ననగఁగ నిలచినహరిచరణాబ్జశులను, నిరుపమధ్యానమున మదినిలువలయు.
చ. కమలజమాత యై సురనికాయసమంచితసేవ్యమాన యై
కమలదళభనేత్రముఁబగల్గి హృదీశ్వరభక్తి నొప్పన
క్కమల జాంకషితమునఁగైకొని యొత్తుపరేశుజానుయు
గృము హృదయూరిందమునశ్రమక్కువఁ జేర్చి భజింపఁగాఁ దగున్. 981
- ఉ. చారువిహంగవల్లభభుజింబులమీఁద విరాజమానను
శ్రురుచి సులలిస్లియతసేకుసుమద్యుతిఁ జాల నొప్పవం
కేకుహనాభనూగుపు లక్కిల్పివభక్తి భజించి మానసాం
భోరుహమందు నిల్పఁ దగుఁ ౩ బో మునికోటికి నంగనామణి. 982
- క. పడించితిమ్మనుపీఠాంబర కాంచీగుణానిదాదభరితం బగున
ప్పురుషో తముని సితలబుడు, దగుణి భజింపవలయుఁ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 983
- క. విను భువనాధాతత్త్వంబునఁ దగి విధిజనన హేతుభూతం బగున
వ్వనజాతముచే గడు మించినహరినాభీనరస్సుఁజింతింపఁ దగున్. 984
- తే. దివ్యమరకతరత్నసంఘదీప్తలలిత, కుచములను మాక్తికావళిరుచులఁ దనరి
యిందిరా దేవినదనస్త్రియెనక మెనఁగు, వక్షమాత్మనుదలపోయవలయుఁజమ్ము.
- మ. నిరతంబున్ భజించుసజ్జనమనోనేత్రాభిరామైకను
స్థిరదివ్యప్రభ గల్గుకొన్నభరుచిశ్చిత్తమంబు నై యొప్పనా
వరయోగీశ్వరవంద్యమానుఁ డగునర్వస్వామిలక్ష్మీశుకం
భర మాత్మం గదియించి తద్గుణగణ్యధ్యానంబు సేయం దగున్. 986
- క. ఘనమందరగిరిపరివ, ర్ధననికపోజ్జులితకనకరత్నాంగదముల్
దనరార లోకపాలకు, లనఁ గలిగినబాహుశౌఖ్యలను దలంపఁ దగున్. 987
- వ. మణియు విమలజ్ఞానహృదంబు లైనసహస్రారంబులు గలుగుపదర్శనంబును

సరసిజోదరకరసరోరుహంబున. రాజహంసరుచిరం బునుసపాంచజన్యంబును న
రాతిభటశోణితకర్దమలిప్తాంగం బై భగవద్వీతికారిణి యగుకౌమోదకియును
బంధురగుంధగంధానుబంధమంధరగంధవహోహూయమాన పుష్పంధయ యుం
కారనినదవిరాజితంబై నవైజయంతీ వనమాలికయును జీవత త్త్వంబై నకౌస్తుభ
మణియును బ్రత్యేకంబ ధ్యానంబు సేయం దగు వెండియు భక్తనందన్మణార్థం
బంగీకరించు దివ్యమంగళవిగ్రహంబున ¹కనురూపంబును మకరగుండలమణి
నిచయమండితముకరోపమాననిర్మలగండమండలంబును ²సంతత శ్రీనివాసలోచన
పంకజశీలతంబును లాలితభ్రూజుతాజుష్టంబును మధుకరనమానరుచిచురవిరా
జితంబును నై నముఖకమలంబు ధ్యానంబు గావింప వలయు మఱియు శరణాగ
తుల కభయప్రదంబు లగుచు నెగడుపాణిపంకేరుహంబుల మనంబునఁ దలఁప
వలయు.

938

క. గురుభూరరూపకం బై, ³పరఁ గెడుతాపత్రయం బుగవశమింపఁగ శ్రీ
హరిచేత నిస్సృప్తము లగు, కరుణాలోకములఁ దలఁపఁ గ గాఁ దగు బుద్ధిన్. 939

క. ఘనరుచి గలమంద స్మిత, మున కనుగుణ మగు ప్రసాదశ్రమును జిత్తమున
న్ననిచియు ధ్యానము సేయం, జను యోగిజనాళి కెపుడు గ సాజన్యనిధి. 940

తే. పూని నతశిరు లై నట్టిభూజనముల, శోక బాష్పాంబుజలధిసంక్రోశకంబు
నత్యుదారతమము హరిహాస మెపుడు, దలఁపఁగావలె నాత్మలోఁగదవిలివినుము.

సీ. మనులకు మకర కేతనునకు మోహనం, బై నస్వకీయమార్గయావిలాస
మున రచితం బై నభూమండలంబును, మునిమనఃకుహరసగ్మోదమానుఁ
డగునీశ్వరునిమందహాసంబు నవపల్ల, వాధర కాంతిచే గ నరుణ మైన
మెల్ల మెల్లలకాంతి గ నుల్లసం బాడెడు, దంతపంక్తిని మదిఁ గ దలఁపవలయు

తే. వెలయ నీరీతి నన్నియు గ వేటువేటి, నంచితధ్యాననిర్మలస్థానములుగ
మనములోఁగనుమని చెప్పిమఱియఁబలికె, దేవహూతికిఁగపిలుండుర దేటపడఁగ.

సీ. ఈ ప్రకారమున సగ్రేవ్యరునందును, బ్రతిబద్ధభావసంక్రమణుఁ డగుచుఁ
జిరతరసద్భక్తిచే బ్రవృద్ధం బైన, యతిమోదమునఁ బులకితకరీరుఁ
డగుచు మహోత్కంఠ గ నానందబాష్పముల్, జడిగి నఁ బరితోషజలధిఁగ్రుంకి
భగవత్స్వరూప మై గ భవగుణగ్రాహక, ⁴మగుచు మత్సంబంధ గ మనుకరించి

తే. సుమహిత ధ్యానమునఁ బరంశ్రద్ధోతియందు
మనముఁ జాల నియోజించి గ మహిమఁ దనరు
మోక్షపద మాతృలోన నగవేక్ష సేయు
వనఘవర్తనుఁ డైనమృహత్మ్యుఁ డెపుడు.

943

1. కనురూపం బైననాసంబును. 2. సంతతశ్రీనివాసంబు లైన. 3. జరిగెడుతాపత్రయోప
కమనార్థము. 4. మగు మత్స్యబంధంబు గ ననుకరించి. 5. ధ్యేయమున.

వ. అదిగావున మక్తివపేక్షించుచు వహత్యం డగువానిచిత్తంబు విమకంబైనభగవద్గ్రాహిణిత్వాశ్చయంబు గలిగి వివయాత్మశూన్యంబై విరక్తింబొందుటంజేసి సురక్షండు శరీరభావంబు ననన్యభావం బగునిర్వాణపదంబు నూత్నం బగు వజ్రము దనకంటె నధికం బగుజేలంబుతోడినమానాకారంబు నగుచందంబు నిచ్చుగించు నెండియ.

944

సీ. ఘోషండు చరమ మై భవి నన్యవిషయసివృత్త మై తగ నివర్తించుచిత్త వృత్త్యాదుః సుగల్గి కేలయంగ నాత్మీయమగుమహిమ సునిష్ఠుడై లభించు సుఖదాఃఖముల మనఃస్వరంజలంబు యహంకారధర్మిణిబులుగఁ దలంచి యనయంబుసాక్షాత్కృతాత్మతత్వమాగల్గునతడు జీవన్ముక్తుడందొ బుధులు తే. నతడు సేచించుమున నుండు ననిన వినుమా

తనశరీరంబు నలుచుకైయను జరించు

టయును గూర్చుండుటయ నై కేమియు నెఱుంగ

కర్మ వర్తించు విను తల్లి కయతడు మఱియు.

945

వ. మదిరాపానంబునం జేసి మత్తుం డగువాఁడు దనకుఁ బరిధానం బగునంబరంబు మఱి వ రించుచందంబునఁ దనశరీరంబు పైవాధీనం బని నశ్వరం బని తలంచి యాత్మతత్వనిష్ఠుం డై యపేక్షించు నదియనుం గాక సమాధియోగంబునం జేసి సాక్షాత్కృతాత్మతత్వంబు గలవాఁ డయి స్వాప్నికశరీరంబుచందంబున యవత్కర్మఫలానుభవపర్యంతంబు పుత్రదారసమేతం బగుప్రపంచంబు ననుభవించి యటమీఁదఁ బుత్రదారాదిసంబంధంబువలనం బాసి వర్తించు.

946

సీ. సుతదారమితానుజలకంటె మధ్యుండు, కిన్నఁ డై వర్తించుచున్నరీతి విస్ఫులింగోల్ముకకపిపులధూమములచే హవ్యవాహనుండు వే కఁబి నరీతి వల నొప్పు దేహంబునవల నుజీవాత్మ, పరికంప భిన్నరూపమున నుండుఁ దవిలి భూతేంద్రియాంకతఃకరణంబుల, భాసిల్లు చున్నయీశప్రకృతిరూప

తే. బ్రహ్మమున కాత్మ దాఁ బృథగ్భావ మగుచు
ద్రవ్య యయి బ్రహ్మసంజ్ఞచే క దనరు చుండు
నఖిలభూతప్రపంచంబులందుఁ దన్నుఁ
దవిలి తనయందు నఖిలభూతములఁ గనుచు.

947

వ. నెండియు.

948

సీ. వరుస ననన్యభావంబులఁజేసి భూతావళియందుఁ దదాత్మకత్వ ముపజూచునాత్మీయకృతులతోపాదానమలయందుఁ దవిలి యిక్ష్మముల నెఱుంగు నిద్ధివివృజ్యోతి కయేక మయ్యును బహుభావంబులను దోచుకృతగతుండు నగు చున్నయాత్మముం క బొగ డొందు దేవతి, ర్యజ్ఞునువ్యస్థావ్యసాదివిధ

తే. యోనులను భిన్నభావంబునొందుటయును, జాలఁగల్గినిజగుణాన్తైః ప్రమమ్యమునను

భిన్నుడై వెలుగొవునఁ బేర్చియడయ, దేహసంబంధి యగుచువర్తించుచుండు.
 క. భావింప నదనదాత్మక, మై వెలయుచు దుర్నిభావ్య శ్రమగుచు స్వకీయం
 బై వర్తించుచుఁ బ్రకృతిని, భావమునఁ దిరస్కరించు శ్రభవస్సూచిన్. 950
 వ. ఈయాత్మ నిజస్వరూపంబునంజేసి వర్తించు నని కపిలుం డెఱింగించిన విని దేవ
 హూతి వెండియ న్నిట్ల యెవ హాత్మామహాదాదిభూతంబులకుం బ్రకృతికినిఁబురు
 షునకుం గల్గినవరస్పద విలక్షణంబులను దత్స్వరూపంబులను నెఱింగించితి వింక
 నీ ప్రకారంబుల సాంఖ్యంబునందు నిరూపింపంబడునట్టి ప్రకారంబును భక్తియోగ
 మాహాత్మ్యంబును బురషుండు భగవద్భక్తియోగంబునంజేసి సర్వలోకవిరక్తుం
 డగునట్టి యోగంబును బ్రాణిలోకంబునకు సంసారం బనేకవిధం బయి యుండఁ
 గావునఁ బరావరుండవై కాలస్వరూపి వైన సీస్వరూపంబును నేనీవలనిభయంబు
 నంజేసి జనులు పుణ్యకర్మంబులు సేయించుడుదురు మిథ్యాభూతం బైన దేహం
 బునందు నాత్మాభిమానంబు సేయచు మూఢుం డై కర్మంబులందు నానక్తుం
 బైనబుద్ధింజేసి విభ్రాంతుండగుచు సంసారస్వరూపం బగుమహాంధకారంబునందు
 జరకాల ప్రసవపుండైన జవనిఁ బ్రబోధించుకొఱకు యాగభాస్కరుండ వై
 యావిర్భవించినపుణ్యాత్ముండవు గావున నాకునన్నియుం దెలియ నవిస్తరంబుగా
 నానతియ్య వలయు ననిన దేవహూతికిఁ గపిలుం డిట్లనియె. 951

—అథ కపిలుండు దేవహూతికి భక్తియోగమును తెలియఁజేయుట. —

క. నలినాయతాక్షి విను జనములఫలసంకల్పభేదశ్రమునఁజేసి మదిం
 గలభక్తియోగమహిమం, లలవడఁగ ననేకవిధములనఁ దగు నవియన్. 952
 వ. వివరించెడఁ దామసరాజససాత్త్వికాదిభేదంబులం ద్రివిధం బై యుండు నందుఁ
 దామసభక్తి ప్రకారం బెట్టి దనిన. 953
 తే. సతతహింసాతిదంభమాత్సర్యరూపతమములను జేయుచును భేదదర్శియగుచు
 బరఁగనాయందుఁ గావించుభక్తిదలఁపఁదామసం బనఁదగువాఁడుదామసుండు.
 క. ఘనవిషయప్రావీణ్యములను సుమహేశ్వర్యయశములను బూజాద్య
 ఘ్నని నను నర్థి భజించుట, చను రాజసయోగ మనఁగ శ సాజన్యనిధి. 955
 చ. అనుపమపాపకర్మపరిహారము కై భజనీయుఁ డైనశో
 భనచరితుం డితం దనుచు శ్రభావమునం దలపోసి భక్తిచే
 ననితరయోగ్యతా భగవదర్పణబుద్ధి నొనర్చి కర్మమల్
 జనహితకారి యై నగడ శ్ర సాత్త్వికయోగ మనంగఁ జొప్పడున్. 956
 చ. మనుసుత మద్గుణశ్రవణమాత్ర లభించినయట్టిభక్తిచే
 ననఘుండ సర్వశోభనగుణాశ్రయుడం బరమేశ్వరుండ నై
 తనరిననన్నుఁ జెందినయ్యదాత్తమనోగతు లవ్యయంబు లై

వననిధిగామి యైనసురభవాహినిఁబోలె శలించు నిమ్ములన్.

957

క. హేయ గుణరహితుఁ డనఁ గల, నాయఁడులభ కిలత్కణముఁ దెలిపితి న్నా

శ య క శ శ్శేతుక మై, చేయు మదీయన్ తన విరతరభ క్తిన్.

958

వ. (సహా-ము లయినమదీయభక్తులకు నట్టిభక్తియోగంబు) సాలోక్య (సార్వ) సా
మీశ్వసారూప్యసాయజ్యంబులకు సాధనంబు గావున మహాత్ములగువారు నిజమ
నోఽపిఫలదాయకంబు లయినను మదీయసేవావిరహితంబు లయిన యితరకర్మం
బు లాచరింప నొల్లరు దీని నాత్మంతికభక్తియోగం బని చెప్పెదురు సత్త్వజ
స్తమోగుణవిహీనుం డయినజనుండు మత్సమానాకారతం బొందు నని చెప్పి
మఱియు నిట్లనియె.

959

సీ. నిత్యనైమిత్తికనిజధర్మమున గురు, శ్రద్ధాగర్హితఁ శ్ర జతుర పాంచ
రాత్రిక్షహరిసమాశ్రాధన క్రియలన, నిష్కామనంబున శ నెఱి మదీయ
నిగ్రహదర్శనవినితపూజావందనధ్యానసంశ్రవణములఁ గర్త
సంగి గా కుండట శ నజ్ఞప్రకరాభిమానంబు నొందుట శ హీనులందుఁ

తే. జాల ననకంపసేయటసములయందు, మైత్రి నెఱపుట యవనియశ్రమక్రియాది
యైనయోగంబుచేత నాశ్రధ్యాత్మికాధిభౌతికాదులఁ దెలియటపలుకుటయును.

వ. నుఱియును.

961

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, పరుఁ డవుటయు నారవమున శ భగవత్పరులం

గర మనుర క్తి భజించుట, నిరహంకారముననుంట శ నిశ్చలుఁ డగుటన్.

962

క. ఇవి మొదలు గాఁగఁ గలుగుభగవద్రాజ్యేశాభిధర్మకలితం డై వీ

నివలనఁ బరిశుద్ధగతిం, దలివినమది గలుగుపుణ్యతముఁ డెయ్యెడలన్.

963

తే. గురుతరానేకకల్యాణగుణవిశిష్టఁ, డనఁగ నొప్పిననినుఁ బొందు శ నండ గొవ
పవనవశమునఁ బువ్వులకపరిమళంబు, ఘ్రాణమున నావరించినకరణి మెఱసి.

చ. అనిశము సర్వభూతహృదయాయంబుజన ర్షి యనం దనర్చునీ

శు నను నవజ్ఞ సేసి మనుజుం డొగి మత్ప్రీతిమార్చనావిడం

బనఁ గున మూఢుఁ డై యుచితభక్తిని నన్ను భజింపఁ డని న

మృనాజుండు భస్మకుండమున శ మానక వేల్చినయట్టివాఁ డగున్.

965

సీ. అబ్జాక్షి నిఖలభూతాంతరాత్ముఁడ నైన, నాయందు భూతగణంబునందు
నతిశేదదృష్టి మాయాపు లై సతతంబుఁ, బాయక వైరానుభవంధనిరతు
లగువారిమనములఁ గదగులదు శాంతి యెన్నట్టికైన నేను నాకుటిలజనుల
మానక యెపుడు సామాన్యాదిక ద్రవ్యసమితిచే మత్సదాగర్భన మొనర్చ

తే. నర్థినాచిత్తమునముదంబందకుండు, ననుచు నెఱిగించి మఱియునిగ్లనియెగరుణఁ
గలితనద్గుణజటిలుఁ డరక్షి-పిలుఁ డెలమిఁ, దల్లితోడ గుణవశమృతలితోడ.

966

సీ. తరళాక్షి విను మచేతనదేహములకంటె, జేతనదేహముల్ శ్రేష్ఠ మందుఁ

బ్రాహ్మవంతులు లై శ స్వర్చనజ్ఞానంబు, గలుగుచైతన్యవృక్షములకంటె
 ఘనసజ్ఞానసంకలితచేతను లుత్తములు రసజ్ఞానంబు శ గలుగువాని
 కంటె గంధజ్ఞానసంకలితభృంగంబులు, గడు¹నుత్తములు వానికంటె శబ్ద
 తే. వేదు² లగునహుల్ శ్రేష్ఠమై శ వెలయు శబ్దవిదులకంటెను సద్రూపవేదు లైన
 వాయుసాదలు శ్రేష్ఠముల్ శ వానికంటె, వరుసబహుపాదులు త్తముల్ వానికంటె.
 క. తలఁపఁ జతుష్పదు లధికులు, బలకొని మఱి వానికంటె శ బాదద్వయముం
 గలమనుజు లలఘుతము లి, మ్ముల వారలయందు వర్ణములు నాల్గయన్. 968
 వ. అందు. 969

సీ. శిలఁప బ్రాహ్మణు లుత్తములు వారికంటెను, వేదవేత్తలు వేదవిదులకంటె
 విలసితవేదార్థవిదులు వారలకంటె, సమధికశాస్త్రసంగళయము మాన్పు
 మీమాంసకులు మఱి శ మీ మాంసకులకంటె, నిజధర్మవిజ్ఞానశివులు లరయ
 వారికంటెను సంగఃపరితచిత్తులు, దగ వారికంటె సద్ధర్మపరులు

తే. ధార్మికలకంటె నుత్తమోత్తములు వినుము
 మత్సరగుర్వితసకలధర్మస్వభావ
 మహిమములు గల్గి యితరధర్మములు విడిచి
 సమత వర్తించునప్పణ్యతముఁడు ఘనుఁడు. 970

వ. అట్టివాని. 971

క. కని సకలభూతగణములు, మనమున నానందజలధిమగ్నము లగుచు³
 ఘనబహుమానపురస్కర, మనయముఁ బాటిల్ల వినుతు శ లర్థిం జేయున్. 972

వ. అంత నీశ్వరుండు జీనస్వరూపానుప్రవిష్టుం డై యుండు నట్టిభగవంతుం జూచి
 భక్తియోగంబున (నేని యోగంబున నేని): బురుషుండు పరమాత్మం బొందుఁ
 (బ్రకృతిపురుషాత్మకంబును దద్వ్యతిరిక్తంబును నైనదైవంబు నై కర్మచేష్టితం
 బగుచు నుండు) నదియ⁴ భగవద్రూపం (బిట్టిభగవద్రూ)పంబు శేదాస్పదం
 బగుచు నద్భుత ప్రభావంబు గలకాలం బనియుఁ జెప్పంబడు, నట్టికాలంబు మహా
 దాదితత్త్వంబులకును⁵ మహత్తత్త్వాభిమాను లగుజీవులకును భయావహం
 బగుటంజేసి సకలభూతంబులకునాశ్రయంబయ్యును (సంతర్గతం బై) భూతంబుల
 చేత భూతంబుల గ్రహించుచు యజ్ఞ (ఫల) ప్రదాత గావున వశీకృతభూతుం డై
 ప్రభుత్వంబు భజించి విష్ణుండు ప్రకాశించు చుండు నతనికి మిత్రుండును
 శత్రుండును బంధుండును లేఁడట్టివిష్ణుండు సకలజనంబులయం దావేశించి యప్ర
 మత్తుండు ప్రమత్తులయినజనంబులకు సంహారకుండు యుండు నతనిభయంబు

1. శ్రేష్ఠములు, 2. "లగుదురు శ్రేష్ఠు లై. 3. కలహియబ్రాహ్మణులశ్రేష్ఠములు వారలకంటె
 4. భగవద్రూపంబు ప్రకృతిపురుషకాలాత్మకం బై యుండు కాలస్వరూపం బొక్కరూపం బై
 యుండు నట్టికాలంబు, 5. మమత్వాభి." బ్రా. ప్ర.

నంజేసి హయస్య నీచు సూర్యుండు చనియిండు నిందుండు వరించు నక్షత్ర గణము నెఱుంగుండు) జగద్గుండు స్రవణశింసుచ నత్తత్కాలంబుల వృక్షలతాదు లో వధుల పడం గూడి పుష్పఫలభరితంబు లగు సరిత్తులు పవహించు సముద్రంబులు మేగిలు ఏప్పక యుండు నగ్ని సజ్వలించు భూమి గిరులతో గూడ బరువున గురుగ నెఱుగు నాకాశంబు నకలజనంబులకు ననకాశం బిచ్చు మహత్తత్త్వంబు జగత్తులకు నంకురస్యహంబు గావున (ప్రానరణావృతం బగులోకం బగు) స్వదేహంబు విస్మరింపం జేయ గుణభిమాను లగు బ్రహ్మదులు పర్యేశ్వగునిచేలి జగత్పుంబునందు నియోగింపబడి ప్రతిదినంబు నయ్యును సర్గంబు నేయ నప్రముత్తులై యుండునగురు సిత్రాదులు పుత్రోత్పత్తి జేయుదురు కాలుండు పృథ్వీహంబు యుండు హరికుం డై యుండు (జూచరాత్మకం బగు నకల ప్రసంగంబు భగవదధీనం బై యుండు) నని చెప్పి కపిలుండు వెండియు నిట్లనియె.

973

క. నెఱి నిట్టినిధులలోకేశ్వగునిపరాక్రమముఁ బలిమి క సామర్థ్యంబై వ్యరికిని గలుగఁడు మేఘము, గరువలిపి క్రమముఁ క చిలిమిచగా లేనిగతిన్. 974

క. మగువా విను సుఖహేమిక, మగురము దొరకమికి మ్రహాదుఃఖమునం దగుచును రిది యంతయు నాభగవత్తుని సృజణజేసి క ప్రాణులు మఱియున్.

సీ. పూని యనిత్యంబు క లై సగృహక్షేత్ర వసుధననుతవధూః బాంధవాది నివిధవస్తువులను క ధ్రువముగా మది నమ్మి, వజలుదుర్మతి యగుకవాడు జంతు సంఘాత మగు దేహాసగబంధమున నిల్చి, యర్థి నయ్యెయోనుకలందుఁ జొరగ ననుగమించును వానికయండు విరగుండు, గాక చరించు దుర్గతినుఁ దైన

తే. దేహి యాత్మీయ దేహంబునివిచి నదల, లేక తన కది పరమసౌఖ్యాకరంబు గాఁగవ ర్తించునదియును గాక యతఁడు, దేవచూరూపిమోహితభావుడగుచు.

క. ఘన మగుతనయవధూపశు, సనగృహరక్షణమునండు క ద తత్కీయలక మనమునఁ దలపోయుచు దిన, దినమున్ దండవ్యానూన, దేహుం డగుచున్. 977

క. అతిసూక్ష్మాదముఁ డగుచు దురితక గాత్రంభమునఁ జరచించుచు దరుణీ కృతగోవ్యభాషణములను, సుతగలసంభాషణముల క జొక్కుచు మఱియున్.

క. వినుమింద్రియపరవశుఁడై, ముచుకొని తత్కూటధర్మములు గుఱుఁడుఁ బనయము సుఖహంపంబుగ, మనమున. దలపోసి తదభిప్రాయం డగుచున్.

క. సతల ముఁ దమతమసంపాదిత మగునర్థములచేత క ధృతిఁ బరులకుఁ గుత్సితమతి హింసలు సేయుచు, సతిమూఢుననస్కు లగుచు క నాత్మజనములన్.

తే. పూని రక్షించుచును వారి క భుక్తజేష మనుభవించుచు నంత జే క వనము వోకఁ గడఁగి మఱి మఱి యపరార్థ క కాముఁ డగుచు.

స త్వ మేలి కుటుంబపోషణమునందు.

980

సీ. బలిమిఃసాలక మందరభాగ్యుడై కుమతియై, పూనియప్పుడు క్రియాహీనుడగుచుఁ
దవిలి వృథా ప్రయత్నంబులు నేయుచు, మూఁడు డై కార్యణ్యమునఁ జరించు
నట్టియకించునుఁ గ డగువానిఁ జూచి తద్దారసుతాదః లాశత్మలను వీఁడు
గడునక క్తుఁడు ప్రోవఁగఁ జాలఁ డితఁ డని, నెగ్గింతు రర్థి గృహీవలుండు

తే. బడుగుముసలెద్దు రోసి నపగిది నంత

నతఁడు నేవెంటలను గుఖం గ బంద లేక

1 తాను బోషించుజనులు దక్ష గ దనరఁ బోవ

బడుకు ముదిమియు మిక్కిలి గ బాధపఱుప.

981

క. వెడరూపుఁ దాల్చి బాంధవు, లడలఁగ నిర్యాణమునకుఁ గ నభిముఖు డై యి

లైడలఁగఁ జాలక శునకము, వడువునఁ గుడుచుచును మేను గ వడవడ వడఁగన్.

సీ. అతిరోగవీశితం గ డై మంద మగుజర, రాగ్నిచే మిగుల నశలాశి యగుచు

మెఱసి వాయువుచేత గ మీఁదికి నెగసన, కన్నులు కఫమునఁ గ గప్పఁబడిన

నాశంబులను గంతనాశంబునను ఘుర, ఘుర ముచుకబ్బంబు గ దొరయ బంధు

జనులమధ్యంబున గ శయనించి బహువిధ, ములఁ దన్నుఁ బిలువంగఁ గ బలుకలేక

తే. చటులతరకాలపాశవశంగతాత్ముఁ, డగుచు బిడ్డలఁ బెండ్లాము ననరసి ప్రోచు

2 చింత వికలములైనవ్యాపీకములును, గలిగి విజ్ఞానమును బాసిర కష్టఁడగుచు.

వ. అంత మరణావస్థం బొందునమయంబున నతిభయంకరాకారులు సరభనేక్షణులు

నగుదుమహాత లిద్దఱు దనముందఱ నిలిచినం జూచి త్రస్తపౌదయుం డై శక్తి

న్మాత్రంబులు విడుచుచు యమపాశబద్ధం డై శరీరంబువలన నిర్గమించి యాత

నాశరీరంబు నవలంబించి (బలాత్కారంబున) దీర్ఘం బై దుర్గమం బగుమార్గంబు

ను బొంది రాజ (భటులచే నీయమానుం డగుచు) దండనంబున కభిముఖుం డై

3 చనుభటునిచందంబునఁ జనుచుండి.

984

చ. అనయము మూర్ఛ నొందు శునకావళిచేతను భక్ష్యమాణుఁ డై

యనుపముకాలకింకరభయంకరతరనగర్జనంబులఁ

మనము గలంగ దేహము స్రమ స్తముఁ గంపము వొందఁ గాఁ బురా

తనభవపాపకర్మసముదాయముఁ జి త్తమలోఁ దలంచుచున్.

985

సీ. అచుపముడు తృప్తి గ లంతర్వ్యథలఁ జేయ, ఝంఝాసలజ్వలగజ్వలనచండ

భాను ప్రకీప్తిత్ర ప్తంబైనవాలుకా, మార్గానుగతతప్యమానగాత్రుఁ

డై వీఁడు గళలచే గ నడువంగ వికలాంగుఁ, డగుచుమార్గమునందునచట నచట

జాలమూర్ఖిల్లు చా శ్రయశూన్యమగునీళ్ళ, మునుఁగుచు లేచుచు మొనసి పాప

1 'కోరి తిరిగినవారల గ మాటు తిరిసి, బ్రదుకుచును ముడి మిక్కిలి. 2 చిత్తము వికలమైన
వ్యాపీక' త్రా. ప్ర. 8 'చనునపరాధిచందం' అ. ప్ర.

సీ. యాపాదములతో ముచే నిరూఢుడగుచు

కలయఁ దొంగబడినోట్టెనీవేయోజ

నములములము గలచు ముగిగరచు నకు

బూనియునుభటుల్ కంపించు శోభనంత.

986

వ. ఇట్లు మహాపాపాత్ముడైనవాడు ముహూర్తత్రయకాలంబునను సామాన్య
దోషి యగువాఁడు ముహూర్తద్వయంబునను నేగి యాతనం బొందు నందు.

క. పట్టదురు కొఱపులను నిడఁ, బెట్టుదు రసిష్ఠతీకలను శ బెనమంటలయం
దొట్టదు రొకఁ డొకలిక, మట్టుదు రప్పాపఁడు శ మత్తుం బెలుచన్.

988

ఉ. ముంతురు పశులముల శ మొత్తుదు రుగ్రగదాసిధారలం

ద్రుతురు పట్టప్రేవులు నాధితురు మీద నిశేంద్రపంక్తి

ప్రితురు ఘోరభంగి గఱపింతురు పాములచేత బిట్టుద్రా

బ్బితురు మీద గుంపు చిగురింతురు దేహముఁ గోసి కంఠంబన్.

989

న. మఱియుఁ గుటల పోషణంబునఁ గుశ్లిగభయం జగుచు సధర్మపథం దై భుక
ద్రోహంబున నతిపాపం జే నిరయంబునం బొంది యధనంబులు గోలుపడి మొఱ
వెట్టునానన్ను చింతంబునం బరస్పరసంబంధంబునఁ గల్పింపంబడినతమిస్సార
తామిస్సారానామ లగునరసంబులం బడి తీవ్రంబు లయినబహుయాతనలను
ధివించి ట్టిణపాపులై పుర్రురత్నంబునం బొందు నని చెప్పి వెండియు
నిట్లయె.

990

అట్లు చెప్పించు నేమనాతికిఁ బిఁడోత్పత్తిప్రమంబుఁ జూపుట.

సీ. కైకాసి మఱి పూర్వకర్మాచరణమున, శశ్వత్ప్రకాశకుం శ దీక్షకుండు
ఘటకుండు గావునఁ శ గ్రన్థిత జీవుండు, దేహసంబంధంబుఁ శ దివిరి తాల్చ
దారకొం పువచు నేగి బింబునుబధి, మై వహుగర్భంబునంబుఁ జొచ్చి
కైకాసి మొకలాత్రి శ గలిలంబు పువచాత్రిముల బుచ్చుదమును శ దశమదీప

తే. మందుఁ గర్మభయనంతయా, నంతమీదఁ, బేళియగునంతమీదటఁ బేర్పియంప
కల్పమగునొక్కనలను స్రవకమునుమాన, యుచుశ్రమైననుగరచరణములుబాడము

వ. మఱియు మనస్త్రణంబున నిఖరోమాస్థిచరమంబులు లింగచ్చిద్రంబులును గలిగి
నాఁవమానంబున స పధానువులును బువచుమానంబున త్పృష్ఠులును గలిగి
"పృష్ఠమానంబున ముఖచేతం బొదువంబడి తల్లికుట్టిని దక్షిణభాగంబునం దిడు
గుచు మూర్త్యభక్తాన్నపానంబులవలనఁ దృప్తిం బొందుచు నేధమానధాతు
వులు గల్గి జంతుసంకీర్ణం బగువిజ్ఞాతగర్తంబంబుఁ దిరుగుచు గ్రిమిధక్షిణ
శరీరం దై మూర్ఖులం బొందుచు దల్లి ధక్షిణదినకటుతిక్తోష్ణలవణమోర్లామా
ద్యుల్బణంబు లై నరసంబులచేత బితప్తాంగుం జగుచు జరాయువునఁ గప్పంబడి

1. 'జరకుం బరతమిస్సారం. 2. 'కల్పంబున' మునుకరణ. 3. 'పాపాభయన' వ్యాఖ్య.

బహిః ప్రదేశంబునందు నాంధ్రులచేత బద్ధుండై కుక్షియందు శిరంబుమోపి
కొనిభుక్షించెనపున్నగ్రోదయం దై (నాగచలనంబునందు ననయధుం
డగుచు) బంజరంబునం దుండునకుంఠంబునందును నుండి డైవకృతం బైన
జ్ఞానంబునం బూర్వజన్మదుఃఖ ర్మితంబుల నందుచునుదీర్చిచ్చాగ్రంబునీయు
చు నేనుఖలేశంబునం బాంశ వర్తింప నెంతి నేమనెలయుండు లభిశాను
డై చేష్టలు గడిగి విట్కిమిసోదయం దై యొక్కదిక్కున నుండక సంచరిం
చుచుం బ్రమాణిమాదులంబులచేతనతివేపితుం డగుచు యాచమానుండు
(దేహాత్మదర్శియుఁ బునర్గర్భసంబునక; భీతుండు నగుచు బంధభూతం బగు
సప్తధాతువులచే బద్ధుండై) కృతాంజలి ట్టుండు దీనదనుడు నై జీవుడు
దా నెక్కునిచే నుదరంబున పసిమింప నియమించుండై నట్టపర్చివ్వనిని ట్లని
స్తుతియించు.

... గర్భస్థుం డగుజీవుండు భగవంతుని స్తుతియంచుట.

- క. అనయముచు భువంరజ్జీవా, మునకై స్వేచ్ఛానురూపమునఁ బుట్టెడిది 992
 వ్లుని భుమివిరహిత మసుపద, వనజముగం బర్ధి గొల్తు న వారనిన క్తిన్. 993
 వ. అదియనం గాక పంచభూతవిరహితుం డయ్యుం బంచభూతవిరచితం బైనశరీ
 రంబునందుఁ, గప్పంబడి యంద్రియగుణార్థచిదాభాసజ్ఞానం డైననీను. 994
 సీ. ఎవ్వఁడు నిఖలభూతేంద్రియమయ మగు మాయావలంబనమహితకర్మ
 బద్ధుఁ డై వర్తిచుకొని దంగవ్యామానం బగుజీవచి; తంబునందు
 నవికార మై శుద్ధ నై యఖండజ్ఞానమున నుండువానికి న ముఖ్యచరితు
 నకు నకుంతితకైర్వ్యుత్పన్నఁ బరంజ్యోతికి, సర్వజ్ఞనకుఁ గృతాంశాంతయతిః
 తే. గడఁగియుఁబ్రకృతిపురుషులకంటెఁబరముఁడయినవానికి మొక్క నగ్రస్మదీరు
 దుర్భరోదగ్ర భీకరగర్భనరక, వేదనలఁ జూచి శాంతిఁ గాగించుకొఱకుఁ 995
 సీ. అనవుడు నుతునకు న జనని యిట్లనుఁ దగ, మహితాత్మ యెవ్వనిమామచేత
 ఘనమోహులై గుణైర్మిమిత్తసాం, సారికమార్గసంచారము ను
 ధృతి నెడి యలసి యేకదిక్కు నెఱుంగరి, హరిపదధ్యానంబు న నాత్మ మఱచి
 యుండువ రలకు నేయై క్రియ నమృత, పురుషుననుగ్రహభాగ్దితే
 తే. తద్గుణధ్యానతన్మాత్రిందర్శనములు, గోచరించుట యెట్లు నాకకును బ్రబోధ
 కలితముగ నానతి మృన్నగ గపిలుఁ డనియె, నంబశోడనుసుగుణక, దంబశోడ.
 వ. అట్టియాశ్వరుండు గాల త్రయంబునందుచు జంగమస్థానంబున యుండుటం
 జేసి జీవకర్మచూర్ణంబులం బవర్తించువారు తాపత్రునిని రణంబుకొఱకు భజ
 యింతు రని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 997
 క. జనయత్రి గర్భమందుల, ఘనకృపి విణాత్మరక్షగర్తమలోనక

మునుగుచు జతరాగ్నిని దిన, దినమున దంతప్యమాన దేహుం డగుచున్. 998
 అ. దీనవనసుం డగుచు 1 దేహి యాదేహంబు, వలన నిర్గమింపఁ శ్రీ దలచి చనిన
 నెలకొని నెన్నికొనుచు శ్రీ నెలకొని గర్భంబు, వలన వెడలఁద్రోయుఁగలగలె. 999
 వ. అని తలచుచు దీనరత్నకుం డయినపుండరీకాక్షుండు దన్ను గర్భనరకంబువలన
 సిమ్మకునిం జేయనమ్మఁజాత్తునికీ బత్తుపకారంబు నేయలేమికి నంజలిమాత్రంబు
 నేయం దగునట్టిజీవుండ నెననేను శమదమాదియు క్కంబైనశరీరంబునందు విజ్ఞాన
 దీపాంకురంబునందు బుర ణభురుషు నిరీక్షింతు నని మఱియు నిట్లనియె 1000
 సీ. ¹ నెలకొని బహుదుఃఖములకు నాలయ మైన, యాగర్భనరకము శ్రీ నేను వెడలఁ
 జాల, బహిః ప్రదేశి మగునకున్చేసె, ననుపమ దేహమాయావిమోహి
 జాత్మంబు నై ఘోర శ్రీ మైనట్టిసంసార, చక్రమందును బరిశ్రమణీలి
 నై యుండవలయుఁ దా శ్రీ నది గాని గర్భంబు, నందుండుశోకంబు శ్రీ నవనమంది
 తే. యాత్మ శ్రీ నయంబు సారథి శ్రీ మైనయట్టి, రుచిరవిజ్ఞానమునఁ దమోహరూప మైన
 భూరిసంసారసాగరోత్తారణంబు, నేసి యాయాత్మ నరసి రక్షించుకొందు.

వ. మఱియును.

1002

చ. పరఁగుచు నున్నదుర్వ్యసనభాజన మై ఘనదుఃఖమూల మై
 యరయఁగఁ బెక్కుతూంట్లు గల శ్రీ ద్రక్షిమిసంభవ మైనయట్టిదు
 స్తరబహుగర్భవాసములసంగతి చూపుట కై భజించెదన్
 సరసిజనాభభూరిభవనసాగర తారకపాదపద్మమల్.

1003

క. అని కృతనిశ్చయఁ డయి యే, చినవిమలజ్ఞాని యగుచు శ్రీజీవుఁడు గర్భం
 బున నెడల నొల్లకుండఁ, జనుయెడలనవమాసములును శ్రీ జన నట యంతన్. 1004
 వ. దశమమాసంబున వాని సభోముఖం గావించిన నుచ్చాక్షనిశ్వాసంబులు లేక
 ఘనదుఃఖభాజనుండు విగతజ్ఞానుండు ² రి క్షదిగ్ధాంగుండునై విష్ణుశ్రీ మియుంబో
 లే నేలం బడి యేడ్పుచు ³ జ్ఞానహీనుండై జడుండునుంబోలె నుండి యంత నిజ
 భావానభిజ్ఞు లగునితరులవలన వృద్ధిం బొంచుచు నభిమతార్థంబులజెప్పనేరక
 యనేకకీటసంకులం బు నపర్యంకంబునందు శయానుం డై యవయంబులు
 గండూయమానంబు లైన గోకి నేరక యాసనోత్థానగమనంబుల నశక్తుం డై
 తనశరీరచర్మంబు మళక మత్కుణమయీ కాదులు వొడువఁ (గ్రిములచే వృథంబడు
 శ్రీమియుంబోలె) దోధూయమానుం డై రోదనంబు నేయుచు విగతజ్ఞానుం డై
 మెలంగుచు శ్లేశవంబునం దత్తత్త్రియానుభవంబుఁ గావించి పాగండవయోసు
 రూపంబు లగునధ్యయనాదిదుఃఖంబు లనుభవించి తదనంతరంబ యావనంబు
 ప్లాప్తం బైన నభిమతార్థఫలప్రాప్తికి సాహసపూర్వంబు లగువృధాగ్రహం
 బులు నేయుచుఁ గాముకుం డై పంచమపరభూతార్థబంబగుదేహంబందుఁ బెక్కు

1. బలహిని: మనికొని 2. రక్తవిజ్ఞాత్రపంకజంబునై నేలం, శ్రీ నంతః బహుచే వృద్ధి

మాటు లహంకారమమకారంబులం జేయుచుఁ దదర్థంబు లైనకర్మంబు లాచరించు ను సంసారబద్ధుం డగుచు దఃష్ణురుషసంగమంబున శిశ్నోదరపహాయణుం డైనవర్ణించుచు (నజ్జునంబునంజేసి వర్ధిష్యమాణరోషుం డగుచుఁ దత్ఫలంబు లగుదుఃఖంబు లనుభవించుచుఁ గాముకం డైన నిజనాశంబునకు హేతువు లగుకర్మంబులం బ్రవర్తించు) చుండు మఱియును. 1005

సీ. జనమత్రి సత్యంబుఁకౌచంబు దయయును ధృతియు మానంబు బుద్ధియును సిగ్గుచీమయు నయశమునుఃశమమునుదమమును, మొదలుగాఁగలగుణంబులునశించుజనుల కసత్సంగమున నని యెఱింగించి, వెండియు నిట్లను శ వినుము మూఢప్రాదయులు శాంకివిశహీనులు పేహాత్మ్యబుద్ధులు నంగనామోహపాశ
తే. బద్ధకేళీమృగంబులఁపగిది దగిలి, షరవశస్యాంతముల శోచ్యభావులైనవారిసంగతి విషంపంగవలయు నందు, నంగనాసంగము దోషమందు గాన.

వ. దీని కొక్కయితహంసంబు గలదు దొల్లి యొక్క నాడు ప్రజాపతి దనకూతురయనభారతి (మృగీరూపధారిణియై యుండం) జూచి తదీయరూప రేఖావిలాసంబులకు నోటువడి వివశీకృతాంతరంగుండును విగతత్రపుండును నైతానును మృగరూపంబు నొంది తదనుధావనంబు హేయం బని తలంపక ప్రవర్తించెం గావున సంగనాసంగమంబు వలన (దస్మదీయనాభీకమలసంజాతచతుర్ముఖిర్నితమరీచ్యాద్యుద్యాతశక్తిపాదికల్పిత దేవమనుష్యానులందు) నామాయాబలంబునం గామినిజనమధ్యంబున విఖండితమనస్కుండు గాకుండఁ బుండరీకాక్షుం డైన నారాయణముపికిం దక్కనన్యులకు నెవ్వరికిం నీర దని వెండియు నిట్లనియె.

తే. రూఢి నామాయ గామినీరూపమునను
బురుషులకు నెల్ల మోహంబుఁ శ బొందఁ జేయుఁ
గాన పురుషులు సజలసంగంబు మాని
యోగవృత్తిఁ జరించుచు శ నుండవలయు. 1008

క. ధీరతతో మత్పదసర, నీరుహసేవాసురక్తిఁ శ జెందినవారల్
నారీసంగము నిరయ, ద్వారము గా మనములందుఁ శ దలఁపుదు రెపుడున్. 1009

క. హరిమాయావిరచిత మై, తరుణిరూపంబుఁ దాల్చి శ ధరఁ బర్వినబం
ధురత్పాపరివృత్తకూపము, కరణిసదియు మృత్యురూపకం బగు మఱియున్.

చ. ధనపశుపుత్రమిత్ర వనితాగృహకారణభూత మైనయీ
తనువున నున్నజీవుండు పడదంపడి యెట్టిశరీర మెత్తిన
న్ననుగత మైనకర్మఫల శ మందక పోవంగ రాదు మిన్నుఁ బ్రా
కిన భువిఁ దూఱినకా దిశల శ శిగీర్వాని యెచ్చట నైన డాఁగినన్. 1011

వ. అట్టిపురుషరూపంబునొందినజీవుండు నిరంతరస్త్రీసంగంబుచే విత్తాపత్యగృహది

1. తాను గారానిపని సేసెం గావున. 2. గ్రుమ్మరిన స్నెట నైన.

ప్రదం బగున్దీక్షగంబు నొందు నీకమంబున సంసారూపుం డగునీవుండు
మన్నాయచే బగువరూపంబు నొంది ధనాదికదుం డగుభక్తిను నాశ్రియంబు
కాకంబు గుండువచ్చినచో నెఱంగు వయు మఱియు జీవోపాధిభారం
బగులింగదేహంబుచే న్నానానగు తలొనంబుననుండి లోకాంతరంబు నొందు
చుం బ్రాగ్భక్తిర్నిరంజంబున ననుభవించుచు వరం గర్హదులం దానత్తుండగును
(వృషాంశు గణనంబున ననకు లనభిప్రదంబైనను వృగంబునకు వృత్తు
వగునందంబున జీవం) భూజేంద్రియవనోహయం జైనదేహంబు గలిగి
యందు నట్టిదేహోద్ధారణంబు వరణంబు నావిరూపవంబై జ్ఞానంబు గనవల
వనోహయజ్ఞాన బుగల గోళ జీవునకు సాధనంబు నొందుదైయంబ కావున
ద్రష్టికర్తవ్యం యోగ్యతః కరణంబున (సన్దేశక జన్మవరణంబుల లేవు
గవున) భయకావ్యభలు విజిచింభవంబుమాని జీవప్రకారంబుజ్ఞానం
బుం దోసి ధీమతి ముఖసాగు జగదు యోగవైరాగ్యయుక్తంబైన
సమ్యక్జ్ఞానంబు మాయావిరూపంబు నొనరింబున (దేహదులం దానత్తిమాని)

వర్తింప వలయు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

1012

సీ. గృహముందు వర్తింపు గృహమేధులగువాకు, మహితధర్మార్థకామములకోటకు
సంక్రీతులగుచుం దగ్గరను నానుష్ఠాన, నిత్యులై వేని స్థితభూరి
భగవత్సంకల్పతత్త్వ క్షిరాబ్ధి, శైవోపాధిముల నెనుదనంబు
భజించుచును భక్తి కైతవ్యకర్మమల, నేయచ నెప్పుడు శివనరతు

తే. లగుచుం దగ దేవతత్వసప్రకృత్యులంబు

కావ్యజిత్రలు ధూమదిగితులు జుండ,

లోకమాను జెంది పుణ్యంబు లెఱవ మును

మరిలి వస్తురు భువికి జన్మంబు నొంద.

1013

వ. అదియుచుం గాక.

1014

తే. ప్రసిమలానంతభోగితల్పూబుండు, యోగద్రాళు వై హరి క యున్ననో
సఖి లోకంబులనువిభయంబునొందు, నట్లినశ్వేత్వగుసగుచ్చి క యలఘుమతులు

మ. పరిసంపా నినిభ క్తియు క్తిగిమం క బాటియుంకేహా

దగివిశ్వ సనమ స్థధగ్మమల శాంతస్వాంతః శైవసంగముం

బరివర్ణించి పెనుదగ్ధి లగుచుం క బంకెజపజ్ఞేయశే

శుభరైత్రినిసృత్తు లై సతతముక కైతవ్యం జింతించుచుక.

1016

సీ. మతియు సహంకారకమమకారశూన్య లై, యరి వర్తింపుచు క నర్పిరాది

మార్గగతుండును సమహాసీయచతుడు, విశ్వనోబు ఖుడును క విమలయశుడు

బాదుభవస్థానసంహారకారణం, దివ్యయుండజుడం బరరావయండు
 బుర్రాత్తమండు నవ వుండీకాతనుడు, నైనుర్వేళ్ళకానండు బాండి
 తే. మా నితాపునరావృత్తికార్య మును, ప్రవిమలానందజోవిరాజనాన
 దివ్యపదమననఖయిండు ధీరవంతులు, మరిలిరా రెన్నటికిని జన్మములబొంద.
 వ. మఱియుండ బరమేశ్వందృష్టిచే హిరణ్యగర్భ మువాసిండువారు సత్యలోంబున
 ద్విపరార్థావసానం బరప్రయంబుడనక బహుండగుచతురాననం బరమాత్మ
 రూపంబున భావంబు నెయుదు చుండి పృథివ్యజ్జోవామృతాశమానం
 ద్విమ(శబ్దాదిభూతానులతోడం గూడ (లోకంబును) బ్రకృతిమందు లీనంబు
 నేయ సర్వేశ్వరండు నకలనహర్తయగు సమయంబున గతాభిమానంబులు గలిగి
 బ్రహ్మలోకవాసులగునాత్మలు బ్రహ్మతోడం గూడి పరమానందరూపుండును
 సర్వోత్కృష్టండును నగుపురాణపురుషుం బొందుదును గావున సచ్చిద్రూపభూత
 మృదువప్రసాదానుండును శ్రుతానుభూతాను నిష్కళంకంబును నిరంజనుం
 డును ద్వింద్యుండును నగుపురుషుని భావంబుచే శరణంబు నొందు మని చెప్పి
 మఱియు నిట్లనియె.

1018

మ. సకలస్థావరజంగమ ప్రతికింక జచ్చిండు దా నాథ్యుడై
 యకలంశుతిగర్భంబుం బరమండు నై నై నట్టియీశుండు నే
 వకయోగీంద్రకుమారిద్దమనిదే వశేణి యోగప్రవ
 ర్త మై తన్ను భజింప జూపు సగుణబ్రహ్మంబు లీలాగతిన్.

1019

నీ. అట్టి సర్వేశ్వరుం శయ్యయి కాలంబు, లంఘును దద్గణావృత్తికరమున
 జనియించు చుడు సేవాపున యిది దేవ, గణములు దనుతను కర్మనిర్మి
 తైశ్వర్యపార మేష్ట్యములందులునువత్స, ముండబొందియధికారములువహించి
 వర్ధించి క్రమృత, వస్తువు మఱిగొన, తాహాళకర్మానుసార మైన
 తే. మనములను జాల గలిగి ధర్మములనుండు, శ్రద్ధతో హుతి ప్రతిష్ఠిద్ధమైన
 నిత్యనైమిత్తికాచారానిపులు లగుచు, దగి రజోగుణకలితచిత్తములు గలిగి.
 వ. సకాములై యింద్రియజనుండు లేక పితృగణంబుల నెల్లప్పుడు బూజించుచు
 గృహంబు యందు వర్ధించి హరిపరాజ్ముఖు లగువారు త్రైవర్గికపురుషు లని
 చెప్పబడుదురు.

1021

4. చ. వినుతగుణోత్తమును సుమవిక్రముడైన హరిక భజించి త

1. 'వినుతగుణుల వసుధానా. 2. మహానుభావుని శరణం' వ్రా. ప్ర. 3. తను నై నై నై
 శ్వర్యము లగుపురుషుల బాంకి ముక్తిధికార. 4. చ. వినుతగుణోత్తమును సుమవిక్రముండు
 న్నగుచు విష్ణుకీర్తనవిరాజ్యతంబు ప్రవహించున గ్రోలుట మాని ముక్తాశ్రయ, వినుతమందు
 వారలు వివేకవిహీనత హరలంకితా, గృహపురుషరాజ్యధిక్త్యములు మాని పునీషము మిక్కుచాన్ప
 నన్. అని వ్రా. ప్ర.

స్వస్థం లసత్కథామృతము ఓ మానుగఁ గ్రోలుట మాని దుష్కథల్

విని మాన నుండు చుండురు వికేతఁ హీనత నూర, బంది యా

త్వం నాధురాజ్యభక్త్యములు ఓ మాని పురీషము కేఁగుచాడువనన్. 1022

చ. అనివడ గ్రామమార్గగతుఁ ఓ లై నిత్యలోకముఁ బొంది పుణ్యముం

బోలె సిననాగు ¹ నొంటితమఁపుత్త్రులకుం దగఁ దాము పుట్టి వి

హ్వలమాతి గర్భగోళపతనాదిపరేతిధరా గతాంత మై

వెలసినగిర్మ మిం దనుభవించుతురు గావున నీవు భావినీ. 1023

క. విను నర్హభావచులఁ బర, మాని ననఘు ననంత సీనుఁ ఓ బురుషోత్తమన

నైసయమా భజింపుము మద, మునఁ బునరావృత్తి లేనికముక్తి లభించున్.

వ. అని చెప్పి నెండియు నిట్లనియె (భగవంతుం డగువాసుదేవునియందు బ్రయుక్తం

బగుభక్తియోగంబు బ్రహ్మసాక్షాత్కారసాధనంబు లగునై రాగ్యజ్ఞానంబులం

జేసి నట్టిభగవద్భక్తియుక్తం బైనచిత్తం (బింద్రియవృత్తులచే నమంబులగు)

సర్వబులుండు నైషమ్యంబును బ్రియాప్రియంబులను లేక నిస్సంగంబు నను

దంబును హేయసాదయవిరహితంబు నై యారూఢం బైనయాత్మపదంబు

నాత్మిచేఁ జూపి చుండుజ్ఞానపురుషుండును బరబ్రహ్మంబును బరమాత్ముండు

నీశ్వరుండును నగుపరమపురుషుం డేకరూపంబు గలిగి (యండియు) దృశ్యద్రవ్య

కరణాబుఁచేతం బృథగ్భావంబును బొండుచుండు నిదియ యోగికి (సమగ్రం

బగు) యోగంబునంజేసి ప్రాప్యం బగుఫలంబు గావున విషయవిముఖంబు లగు

నిందియంబులచేత జ్ఞానరూపంబును హేయగుణరహితంబును నగుబ్రహ్మంబు

మనోవిభ్రాంతింజేసి శబ్దాదిధర్మం బగుసర్వరూపంబునం దోచు నది యెట్లురా

కారంబునం దోచు నని యడిగితివేని నహంకారంబు గుణరూపంబునంజేసిత్రివి

ధంబును భూతరూపంబునం బంచవిధంబును నిందియరూపంబున నేకాదశ

విధంబును నై యుండు జీవరూపుం డగువిరాట్పురుషుండు జీవవిగ్రహం బైన

యండిం బగుజగంబునం దోచు చుండు దీని శ్రద్ధాముక్తం బునభక్తిచేత

యోగాభ్యాసంబునంజేసి సమాహితమనస్కం డై నిస్సంగత్వంబున విరక్తం

డైనవాఁడు వొడగనుచుండు నది యంతయు బుధజనపూజనీయచరిత్రపుగావున

నీకుం జెప్పితి సర్వయోగసంప్రాప్యం డగునిర్గుణుండు భగవంతుం డని చెప్పిన

జ్ఞానయోగంబును మదీయభక్తియోగంబును ననురెండు నొక్కటియు ముంద్రి

యంబులు భిన్నరూపంబులు గావున నేకరూపం బును ముగ్ధం బనేకవిధంబు

లగునట్లు యేకం బగుబ్రహ్మం బనేకవిధంబులుగఁ దోచు మఱియును. 1024

నీ. అంబ నారాయణుం ఓ డఖలశాస్త్రములను, సమధికానుష్ఠితసవనతీర్థ

దర్శనజపతపోధ్యయనయోగక్రియాదానకర్మంబులఁ ఓ గానబడడ

యేచినమనము బాహ్యేంద్రియములకుఁ గల్గి, సకలకర్మత్సాగ్రసరణి నొప్పి
తలకొని యాత్మతత్త్వజ్ఞానము న మించి, యడగక వైరాగ్యాయుక్తి దనరి
తే. మహితఫలసంగరహితధర్మమూలం దనరు
నట్టిపురుషుండు దలపోయె న నఖిల హేను
గుణములను బాసి కల్్యాణగుణవిశిష్టుఁ
డైనవారి నొందుఁ బరమాత్మ న ననఘం డగుచు.

1026

వ. అది గావున నీకుం జతుర్విధభక్తియోగప్రకారంబుఁ జేటవడ నెఱింగించితి నది
యునుం గాక కామరూప యగుమదీయగతి జంతువులయందు న త్పరినివాస
రూపంబుల నుండు నవిద్యాకర్మనిర్మితంబు లైనజీవనిగతు లనేకప్రకారంబు లై
యుండు నదియు జీవాత్మ వానియందుం బ్రవర్తించి యుత్పత్తి యట్టి దని
యెఱుంగక యుండు నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె (నిట్టియతిరహస్యం బగు)
సాంఖ్యయోగప్రకారంబు శిలునకు నవినీతునకు జడునకు దురాచారునకు డాంచి
కునకు నింద్రియలోలునకుఁ బుత్రదారాగారాద్వత్సంతాన క్షత్రితునకు భగవ
ద్భక్తిహీనునకు విష్ణుదాసులయందుఁ ద్వేషపడువానికి నుపదేశింప వలవదు
శ్రద్ధాసంపన్నుండును భక్తుండును వినీతుండును నననూయండును సర్వభూత
మిత్రుండును శుశ్రూషాభీరుండును బాహ్యర్థజాతవిరక్తుండును శాంతచిత్తుం
డును నిర్మలగుండును శుద్ధాత్ముండును మద్భక్తులయందుఁ బ్రేమ గలవాఁడును
నన్యకాంతావిముఖుండును నిష్కామండును నగునధికారికి నుపదేశింప నర్హం
బగునీయుపాఖ్యానం బేపురుషుం డేనిఁ బ్రతివ్రత యగును త్రమాంగన యేని
శ్రద్ధాభక్తులు గలిగి మదర్పితచిత్తంబునకా నినుఁ బఠియించు నట్టిపుణ్యాత్ములు
మదీయదివ్యస్వరూపంబుఁ బ్రాపింతు రని చెప్పె నని మైత్రేయుండు విదురునకు
వెండియు నిట్లనియె సీ ప్రకారంబునం గర్తవ్యదయిత యైన దేవహూతి గపిలుని
వచనంబులు విని నిర్ముక్తమోహపటల యగుచు సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు
లాచరించి తత్త్వవిషయాంకితసాంఖ్యజ్ఞాన ప్రవర్తకం బగుస్తోత్రంబు నేయ నుప
క్షమించి కపిలున కిట్లనియె.

1027

సీ. అనయంబువినుమింద్రియార్థమనోమయం, బునుభూతచయమయంబును వశేష
భూరిజగద్వీజభూతంబును గుణప్రవాహకారణమును న వలను మెఱయు
నినారాయణాభిఖ్య న నాఁ గలభవదీయ, దివ్యమంగళమూరి న దేజరిల్లు
జారుభవద్గర్భసంజాతం డగునట్టి, కమలగర్భుండు సాక్షాత్కరింప
తే. లేక మనమునఁ గనియె నననేక శక్తి, వర్ణములు గల్గి సుగుణప్రవాహరూప
మంది విశ్వంబు చాల్చి సమాస్త శక్తికలిమిఁడై సర్వకార్యహేలోక్తగుణజేయు.

1. 'గృహతేత్రత్రుదారాసత్వనకు. 2. నారాయణంబు ననంగళ. 3. చె నది మ నానా
విధంబు లై యలరుక శక్తి...కలిత మై సర్వ' వ్రా. ప్ర.

వ. అంత.

1029

శే. అనుభవ రియంగంశంబునంబుం గెనట, శివ వ నై యెంటి కక్షినిక్షి ప్తనిఖల భావంబులయందు వైమహాంభోగనమకంబున వలక త్రల్పంబునామగును.

శే. లో నాత్మీయపదాంగుగ్రవినిగ్రతావస్థతమ గ్రోట్టిమహాత్మ సేపు గానంబు పుర్వోగ్యబుకతన నిర్మలంబు ని నాభావ నేననైర్జితయ్యు.

వ. అట్లవలమనెనుం పలుకసేపు.

1032

స. నలక సగ్గహవ రగవత్సంబున నేజే. భువ మస్య వరాహ నాక

సింహ దమా ర్థ లంకా లీల శరీరంబుచి, దిప్తని చామను శిష్టపాల

నమను గానంబు చ నయకంబు నిర్జితయ్యు. వర్ణింప దగిన

చతుర స్థిత త్రవిజ్ఞానపదుండై, వర్ణింప వనకు భావనమాత్మ

శే. నాజు కలన నా వాక్యవ్యంబులకాదు, నిమజ్జించు లును వర్ణింపలేక యెఱిగి సంస్కృతీయ నే నెంతదాన, నితగుణశీల మాటలు క పేయు నే.

వ. అదియును గాక

1034

క. ధీమహితి భవస్యంగళనామ స్మరణానకీర్తన మా గలహీనుల్

శ్రీమంతు లగుదు రగ్నిప్రభుని దిక్పదాభిరూప శ శుద్ధులు దలంపన్.

1035

వ. అదియును గాక.

1036

క. సీనామసుతి శ్వపమం, డైకని జహ్వగ్రమందు 1 ననసంధింక

వానికి సరి భానురుడుం, గా నేరడు చిత్రమిది జగంబుల పరయన్.

1037

ఉ. శుభిధ మాశ్రిలం దెలిసి క యెప్పుడు సజనసంకల్ప జగ

కౌనిన మైసిగొనకథాత్మ మత్కల గ్రోలి సర్వతీ

ర్థాసౌక గుంకనట్టిఫల శ మందున గించు నను సేదనల్

వావిరి బలుల గావునను 1 వారల ధన్యులు మాన్యులు తనల్.

1038

వ. అది గావున బరబ్రహ్మజావును బరమపురమండల బ్రహ్మజ్ఞోవిభావ్యంక

వును సమ సజనపాపనివారి స్వయంప్రకాశులకవును వేదగర్భింకవు శ్రీమహా

విష్ణుండవున నగునీకు వందనంబు లాచరించెద నని స్తతిమించినం బరమపురు

షుండును మాతృవత్సలుండును నగుకపిలుండు గుణానిసార్ధహృదయకమణుం

డై జనని కి ట్లనియె.

1039

శే. తనిలిసుఖయాపమును మోక్షదాయకంబునైన యాయోగమార్గమే న సంబోధి

నెఱుంగ నివరించి చెప్పితికనిది దృఢంబుగాగ భక్తి సనుష్ఠింపుకమలనయన.

క. జీవన్ముక్తి లభించుం, గావున నేమటక తలపు క కైకొని దీనిక

వావిరి నొల్లనివారికి, దావల మగు మృత్యుభయము క ద వ్యగు సుఖమున్

క. అని యిట్లు దేవహూతికి, మన మలరంగం గవీరుం డాత్మమార్గం బెల్ల

నినిపించి చనియె నని విదురునకు మైత్రేయమునివరం డెఱిగించెన్.

1040

వ. అట్లు కష్టముగ జేసికొని బింప దేవహూతియుం బుష్కరండు సెప్పినయోగమూర్తం
బును విజ్ఞానంబు గలిగి యుండియుం బెనిమిటి యైనకర్తముగం దనయుం జైన
కపిలుని బాసి విశ్వాత్మయు గలగోవునందంబునం దల్లడిల్లుచుం గపిలమహా
మునిం దలంచునం గర్దమతః పునర్జన్మతం బైనయట్టి. 1043

ఉ. మాతసారభస్మ సవ్యమంజులపక్వఫల ప్రవాళభా
రాసతిమాతపోతనిట పాగ సకేతనాజకర¹స
మూనినుఖాసులాపవర్జిమగ్ధతకర్దమతాపనా శ్రమో
ద్యాగవనప్ర దేశకమృలాకరతీరనికంజపుంజముల్. 1044

వ. వెండియు. 1045

సీ. అంతస్పృటికమ యు సంభదీప్తిచే, గొమర దుమరక తక్కుడ్యములను
సజ్జాతివిజాలగజ్జాలరుచులచే, భాసిల్లునీలపోషానములను
దీసింపుచంద్ర కాంక్షి పలకెడుల, విదుముగేహశ్రీవిలసితముల
హాటక రత్నకరవాటశోభిములు, నలినసాధతాశ్రలాంగణముల

తే. నరసయః ఘనసటా పాండురకరీంద్ర, పరిశుద్ధితఖట్వాంగభవళపటవి
రచితశ్రుత్యులును జనునంత యాన, కనకపీఠాదివిస్తుసంఘముల నెల్ల. 1046

వ. మఱియు విశదకమలకుము సాగింధికబంధురసుగంధానుంధిగంధవహశోభితం
బును నరసందనివృద్ధికందళితమరందరసపానమనదందిందిరసందోహర్షుంకార
సంకుంబును నై చెలువారుబావులు గలిగి పురందరసుదరీశగదితం బైన
కర్దమాశ్రమంబుఁ బరిత్యజించి శుటిలంబు లైనకంతలంబులు జటిలంబులుగా
ధరియించి సరస్వతీబింబునోవరంబులం ద్రివనాస్నానంబు గావించుచు నుగ్ర
తపోభారంబునం గృశీభూతశరీర యై నిజకుమారుండును బ్రసన్ననదనుండును
గపిలనామధేయుండును నగునారాయణుని (నను స్తస్య స్తచింతలచే) ధ్యానంబునే
యునుఁ బవాహయాపంబైనధ క్షియోగంబునను నధికవైరాగ్యంబునను క్షియక్తా
నుష్ఠానజాతం బై బ్రహ్మత్వాపాదకం బగుజ్ఞానంబునను విశుద్ధమనంబును గలిగి.

సీ. అనియంబునాత్మనాశయకుండఃకువిశ్వతో, ముఖుడనంతుండు పరఃముడునజుండు
చతురుండు నిజపరిజ్ఞానదీపాంకుర, మహామనిర స్తనమస్తభూరి
మాయాంధకారుఁ డోమేయుఁ డీశ్వరుఁ డగు, నాపర బ్రహ్మంబునం దవిరత
బద్ధతత్వజ్ఞానపటచే సుస్మృక్తజీవభావమున విష్వయోగ

తే. భవ్యసంపా ప్తనిష్ఠులబ్రహ్మభాన, ములచు గలిగి సమాధిచే నెలమి దనరు
నపునరాప్తిత్త మగుత్రిగుణ ప్రధాన, తత్త్వముల నొప్పి సంతతోచారనియతి.

తే. కలలదోచినవస్తుసంఘముల మేలు, కని కనుంగొనఁగా లేనిమయజుపోల్కి

1. 'కేకీనికరావలాప పరికీర్తత...తీరనికంజ'. 2. 'బ్రహ్మజ్ఞానంబుననుష్ఠాన హేతువుత్తన
యక్తానుష్ఠానంబులను విశుద్ధ' వ్రా. ప్ర.

బాల్యమున నున్నప్పుడును, ముగ్ధునివలెను, మౌనపాపముగతినుండెనంతటాన.

క. గురుయోగన క్షేచే చని, బరితలమున కెగసి నత్కృపామయుఁ డగునా
పరమముదోచుచుండు బాహులు గన్గొన్నని త్తమము గల దగుచున్. 1050

వ. ఇట్లు కలల క్షమ ధైర్యము జేసెమాత్ర స్త్రీహరియందుఁ గలసె నయ్యంగనార
త్నంబు మోసంబు నీల జంబు త్రంబు సిద్ధపదం బనువేరం బరగి ప్రసిద్ధి
పహించె నంత నొక్కఁడ గలుగుండు దల్లిచేత ననుజ్ఞాతుం డై సిద్ధచారణగంధ
ర్వాప్సరో ముఖ హాస స్థాయమానుం డగుచు సమద్రునిచేత దత్తాత్ర
పు జనిరేతలంబు విడిసి సాంభూచార్యాభిష్టుతం బగుయోగంబు నవలం
బించి (హాక త్రయ) శాంతికొలుకు సమాహేతుం డై (స్వపితృతాత్రమంబు విడిచి)
మృత్యుగంబుననుం జనియె నని మైత్రేయమహాముని విదురున కిట్లనియె
డిండ్ల గుర్రముపా ధ్యానంబు నాకు గోచరించినరీతి నీకుం జెప్పితి నిది కపిల
దేహాపిహవానం బయ్యంతపావనంబు గపిల ప్రణీతంబు నయినయోగంబు
దీనిం బరమస్థితియుక్తుం డై యెవ్వండు పఠించు నెవ్వండు విను నట్టిపుణ్య
త్తులు నిగతిపొందె గుడిదగ్గరం డై యుండరీకాక్షుని స్త్రీచరణారవిందం
బునం బొందుచు రిం మైత్రేయుండు విదురున కెఱిగించినవిధంబున శుక
యోగీంద్రుండు పక్షివైచేంద్రుండుం జెప్పె నని నూతుండు శౌనకాదిమహా
మహర్షి లోకావృత్తాంతంబు నెప్పిన విని ప్రహృష్టహృదయులై మునికులో
తమా భవద్యాక్షునిం బగుభగవత్కథామృతంబులు గ్రోలుచుండ మామ
నంబులు దివిలోను నిలకను దరురాతివృత్తాంతంబులు మాకు విశదంబులుగ
వివరింప నని ముద్దుండు వని యడుగుటయు. 1051

చ. జనకసుతామనోవిమలసారసకోమలచంచరీక చం
దన శరదందు గలదహర తార మరాళ పటీర చంద్రికా
వినుతయశోవిశాల రఘుశిర దరత్నితపద్మపత్రలో
చన పరిలాంబక ప్రకటనాపవిఖండన పంశెమండనా. 1052

తరలము. సరసుపావన విశ్వభావన బాంధవ ప్రకరావనా
శరదశోషణ సత్యభావన సత్కృపామయభూషణా
దరితతారణ సృష్టికారణ దుష్టలోకవిదారణా
ధరణీపాలన ధర్మశీలన దైత్యమర్దనఖేలనా. 1053

మాలిని. వివిధగణేశరక్షా దీపితానంతపుణ్య
ప్రవిమలలజ్జాలా భక్తలోకానుసాలా
భవతిమిరదినేశా భాగ్యకోటిప్రకాశా
కువలయహితకారీ భూరదైత్యప్రహరీ. 1054

గద్యము. ఇది శ్రీహరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిదిత కేసనమూర్తిపుత్ర సహజ

చాండిత్యసోతనామాన్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతంబనుచుహాపురాణంబు నందు వివరనీతియు విశురుత్తిహాభిగమంబును నుద్ధవసందర్శనంబును గౌరవ యూహకృష్టాది. ద్వాణంబు సంగాద్వారంబున వివరులు మైతేయుని గనుట యు పిదురైతేను సువాచంబును జగనుత్పత్తిలక్షణంబును మహాదాదులసంభవ ప్రకారంబును మహాదాదులు నాగాయణు నభినందించుటయు విరాడ్విగ్రహప్రకారంబును శ్రీమహాభాగవత భక్తికారణం బగుపద్మసంభవు జన్మప్రకారంబును బ్రహ్మతపంబును బరమేష్ఠికిఁ బురిసరిఁ జేయుదుపత్యక్షం బగుటయు బ్రహ్మకృతం బయినవిష్ణుసోత్రంబును గమలసంభవునిమానససర్గంబును బరమాణువులపుట్టువు ను భూర్భువస్సువహ్నిలోకవిసారంబును గాలదిసమాసః త్వరాదిస్థియంబును నాయాః పరిమాణంబును జతుర్భుగపరిమాణంబును బద్మసంభవునృప్తి శేదనంబును సనకాదులజన్మంబును స్వాయంభువమనుపుజన్మంబును శ్రీహరివరాహవతారం బును భూమ్యుద్ధరణంబును సూకరాకాసుం డైనహరిసి విధాత స్తుతియించుటయు దితికిఁ బ్రసంవాదంబును గత్యపుండు రుదుపిబ్రశంసించుటయుఁ గత్యపుసలన దితి గర్భంబు ధరించుటయుఁ దత్ప్రభావంబునకు వెఱచి దేవతలు బ్రహ్మసన్నిధికిం జని దితిగర్భప్రకారంబు విన్నవించుటయు సనకాదులు వెకుంతంబున కనుగుట యు నందు జయఃజయుల కలిగి సనకాదులు శపించుటయు శ్రీహరిదర్శనంబును బ్రాహ్మణప్రశంసయు సనకాదులు హరిని నుతించుటయు హిరణ్యకశిపుహరణ్యాక్షులజన్మప్రకారంబును హిరణ్యక్షునిదిగ్విజయంబునుసవనవరాహహిరణ్యాక్షులయుద్ధంబును బ్రహ్మస్థనంబును హిరణ్యాక్షవధయు నమరగణంబులు శ్రీహరి నభినందించుటయుహం వరాహవతారవిసర్జనంబు సేయుటయును దేవతిర్యజ్ఞును వ్యాదులసంభవంబును గర్దమమహామునితిపంబునకు సంతసించి శ్రీహరిప్రత్యక్షం బగుటయుఁ గర్దమండుస్వాయంభువమనుపుత్రియైన దేవహూతిం బరిణయంబగుటయు దేవహూతిపరిచర్యలకు సంతసిల్లి కర్దముండు నిజయోగకల్పితం బగు విమానంబునందు సీలించి సహస్రదాసిపరివృతి యైన దేవహూతింగాఁ భారతాది వర్షంబులు గలయం గ్రమ్ముటయు దేవహూతి గర్దమునివలనఁ గన్యకానవకిం బును గపిలునిం గనుటయుఁ దిత్కిన్యకాపివాహంబును గర్దముసతపోయాత్రయుఁ గపిలదేవహూతిసంవాదంబును శబ్దాదిపంచతన్మాత్రలజన్మప్రకారంబును బ్రహ్మాండోత్పత్తియు విరాట్పురుషకర్తేంద్రియపరమాత్మప్రకారంబును బ్రకృతిపురుషవివేకంబును సారాయణుని సర్వాంగస్తోత్రంబును నాంఖ్యయోగంబును భక్తియోగంబును జీవుల కైనగర్భసంభవప్రకారంబును జంద్రసూర్యమార్గం బును చిత్రమార్గంబును దేవహూతినిర్యాణంబును గపిలమహాముని దపంబు నకుం జనుటయు ననుకథలం గలతృతీయస్కంధము.

ప్రకాశచంద్ర) ఈ పదబ్రహ్మణో నమః.

చ ల్ప యోగ



సామంతాదులను సమరొజ్జ సమరంధిప పిత్రుల

• రెడీమేషన్ • ఫలస్క

రానరసి తనుకుఁబాడు శ్రీ రాఘవామా.

1

వ. మహానీయగుగాగర్భస్థుని సమస్తమును శిశ్వులకు నిఖిలముగా నొక వ్యాఖ్యానమున వై ఖరీసమేతుం
డైన హామినియు మే సత్తు న్నామా విష్ణుండైన పరమేశ్వరుని రేంద్రులకు సకలదా
నీకలుగుట యె.

2

సీ. జనులకు పుణ్య విను గుహకును ముత్యమును ని గాథచంద్రుఁ డి యల్లవియె మజియి
నామయ భక్తియ సెల్లకెలఁచుపదానందమును సుఖమును మువ్వ రాకూతదేవ
సూత్రసంహితలును నొకటియై బ్రయ వ్యక్తిత్వనరూపులు ననుతనముయగము
జని బంప నది దగ్గరభవవ్యవహారమును సమహితభ్రాతృమతిని

జేత. ద : గు న ప పు న ప న గా ర్ధాబు గాంధీ బుత్తి కార్తవ్యమూది యూగపువ్వుబోడి
బ్రతుకమూర్తిగుడు పూగపత్రికనిచ్చెనునువుమున మొందికతకాపర్యము కుమతినప.

వ. అట్లు వివాహం జై నరుచి సహవతి బ్రహ్మవర్చస్వియుః బరిపూర్ణగుణుడును
గావునఁ బితై కాగతజని హాహతి యందు శ్రీనిధిగుడు యజ్ఞహాసధరుండగు
పురుషుఁడగు జగదీశ్వరి యసహాదిలక్ష్మి యమ్మహాత్మునకు నిత్యానమాసి
గావునఁ వదారంబున దక్షిణ యమకన్యకారత్నముగను మిథునంబు సంభవించె
నందు స్వామిభువరాహ సుకుమారతరంగుం డగుమఁ బుత్రికాపుత్రుండును
వితత తేజోధనుండును శ్రీనిధియూర్ధ్వాలిండును వగుచున్నదిః) దనగృహంబు
నకుఁ దెచ్చి యుంచె మిదియుః గామగనునయైవదక్షిణ యమకన్యకాలలామం
బును దరమొర్వన సలిపి పది పదమూర్త్యాదేవత మగు?) మజ్జాప (దనుఁ
బతిఁగం గోరెపుదక్షిణ యమకన్యకం బరణము బమ్మె వార లాదిమిథునంబు

గావర నది నిష్క్రింబు గావంతి నని చెప్పి స్నానే యందు నెరియని నిట్లయె.
 క. భీమశంకర యంబ వారం, యమాల్మల గల గజ వృక్షావని గజఃకా
 వేవలు ¹నశినందించుచు, నావిభునమవలన బుట్టె శ నతిబలయ నె మై. 5
 ప. వాగు తో ఘండును బుతో ఘండును సంతో ఘండును భద్రండును శాం
 తియు నిడస్సనియ నిధ్యండును గదియ నిభుండును వహ్నియ సుదేవుండును
 రోచుండును నశం ²బుట్టె నంబువింజిరి (వారల స్నాయంభువాంతరంబునం
 గమిచు నుదేగణంబులై వెలసి నజీను) గదిచి. ముట్టె నమనీశ్వరు
 లును యజ్ఞండును దేవేంద్రుడును మహాజేజోరూపనంబును లయనప్రియ
 వ్రతోతానూదలునుం గలిసి కత్తిపాస్త్రనస్థునసంక్లిం బయి యా
 మస్వంతరంబు (చలితం బగును) నరిలెమచుపు ద్వితీయ పుత్రియై నదేహూతిం
 గర్దమున కిచ్చి తద్వంశవిస్తారంబు గావించె నని మనన యెఱింగించితి నెండియు
 నవ్వనువు మూడనచూడై నెవ్వనూతి యనునక్కన (బ్రహ్మపుత్రుండు) దత్తు
 ప్రజాపతికి నిచ్చె నాదత్తులకం బసూతివలన నుదయించిన ప్రజాపంపరల
 చేత ముల్లోకంబుల విస్తృతంబు లయ్యె మణియుఁ గర్దమపుత్రికాసముద
 యంబు బ్రహ్మరిభాగ్య లగుటంజేసి వావలనం గలిగినసంతానవరంపరల
 వివరించెద.

6

కర్దమప్రజాపతిగంతతిని దెలుపుట.

సీ. ఘనః డౌవరీచికిఁ గర్ద మాత్మజ యగు, కళి యనుంగన శ వలనఁ గత్స్య
 వుం డనుకొడుకును గ బూర్ణిమ యన నాడు, విడ్డయఁ బుట్టిరి శ పేర్చి వారి
 వలనఁ బుట్టిని ప్రజావళివరంపరలచే, భువనంబు లెల్ల నావృత్త మగుచు
 జరగెను బూర్ణిమ శ కన్యాంతరంబున, హరిపద ప్రత్యక్షితాంబువుల ను
 లే. గంగయనుచేరఁబుట్టియక్క న్యదేవ. కుయనుచేరఁదగునొక్క గ కూతునఖల
 విక్రసంవ్యాపకుం డగుఁడెరజుడనెడి, తనయఁ నొక్కని గాంచె మోక్షదంబుతోడ.
 క. అనఘుం డత్రి మహాముని, యనసూయా నవివలన గ నజహరిపురనూ
 దనులకళాంశంబుల నం, దనులను మువ్వరి గ సయెం శ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 8
 క. అనవుడు విదురుడు మైత్రేయునిఁ గలంగ ని పలికె మనిజ్యనోతమ జగతిన్
 జననస్థిలయ క రణు, అన వెలెసినపద్మగర్భహాహు లెలవిన్. 9
 క. ఏమినిమిత్రం బత్రి మహాన నిగుదిరిమునందు గ ననసూయకు ను
 ద్దామగుణు లుదయ మొరన. మైత్రేయుండు నలికె గ నన్వదురునితోన్. 10
 సీ. సుచరిత్ర విన విధిచోదితిం డై యత్రి, దప మాచరింపఁ గాంతాసమేతుఁ
 డయి ఋక్షనామకులూ ది లెటంబున, ఘమఘమా రావనంకులవిలోల
 కల్లోలజాపంకలితనిర్వింధ్యాన దీజలపరిపుష్టజాతి ప్ర

1. 'నశినందించి...నమరగణంబులో' వ్రా. ప్ర.

- నూనగుచ్చుచున్నమానితాశోకం. లాశకాంతాభ్యంతరమున కలమి
 తే. నగియచ్చుట నిర్దండగుచు భాణనియవముననేకండు మననిలిచిగలి
 టవలకు గోలి ప్రిభూతైదేహుడగుచు, ఓడము గావించె దివ్యవత్సరకతంబు.
 వ. ఇట్లశోభారంభాననవంబు సేయించు దనచిత్తంబును. 12
- క. ఏవిభుడ జగదధీశ్వరు డవిభుశోభంబు సాత్తు క నరం డాత్మనమం
 డై నెరిసికంటెని ఓయ నరవతి కిచ్చు గాక క యని తలచునెడన్. 13
- చ. మునికొని యత్తపోదన నిగ్మూర్తిజ మై నతనశృణానుచే
 తిను దిజాంబులుం గరంగి కి శిష్యమా లైనను జూచి పంకజా
 సుమగళానతిపురగళాను లచ్చటి కేగి రప్పరొ
 కనరసిక్కిసాధ్యమ నికనన్వలభు నియశోభిరాము లై. 14
- వ. అట్లు మునీంద్రునా శ్రమంబు డాయం జనునవనరంబున. 15
- చ. అనఘతపోభిరామం డగునత్రి మునీంస్తుండు గాంచె దప్తకాం
 చనఘనచంద్రితాచరిత్రచాగళగీరుల హరిసనాగనూ
 దనవృషభేంద్రవాహుల నుగ్ధగరకమండల చక్రశూలసా
 ధనుల వింఛివిష్ణుపురదాసూల వాక్కునలాంబికేశులన్. 16
- వ. హతీయుఁ గృపావలోక నమంః హాసగుండఁ నా రవిందంబులు గలమహాత్ముల
 నందొప్పుచు యమందానందకంఠిహృదయ నివిడుం డై నాష్టాంగదండ
 ప్రకాశంబు లాచరించి కప్పించి గాంచు నిటలతటఘటితకరపుటుం డై
 నున్నీతగు బైసతజ్ఞజోవిశేషంబు దేత చూడం జాలక మకుళిత నేత్రం డై
 తత్పరాయ తచిత్తం డగుచు సర్వలోకగోష్ఠంబు లైన మృదుమధురగంభీరభావ
 ణంబు నిట్లని స్తుతింపె. 17
- సీ. ప్రతిష్ఠియంద నర్హప్రపగచోద్భవ, నితివిన శంబులం క జేయునట్టి
 మహితమాయ గణమయదేహమాంబు బొల్పు, నజవాసుదేవశివ భిధాన
 మాలు గల్గమిపాదకజలజాతములకు నే, తిధి కి వందం క బాచరింతు
 నజలచేతనమానసాగమ్య మన నొప్ప, మూర్తులు గల్గమిమవ్వరండు.
 తే. బరంగనాచేతఁ బిలువంగంబుడినధీరు, డెవ్వడే నొక్కరుని బిల్వనిపుడుమారు
 మువ్వ రేతెంచుటకు నాదుకబుద్ధి విస్తయంబు గదిరెడి. జెప్పరేయనఘులార.
 వ. అడియను గాక సంతానార్థంబు నానావిధపూజలు గావించి నాచి త్తంబున ధరి
 యించినమహాత్ముం డొక్కరుండ యనిన నమ్మవ్వరు విబుధశ్రేష్ఠులు నతని
 గనుంగొని సుధామధురంబు లయినవాక్యంబుల నిట్లనిరి. 19
- క. విను మేము ముగిర మయ్యన, ననుపమమతిఁ దలఁప నేకమైయుందుము నీ
 మనమందు నేమి గోరితి, వనయము నాకోర్కి సఫల క మయ్యెడు జుమ్మా. 20
- క. మామువ్వరయంశంబుల, ధీమంతులు సుతులు వ్రట్టి క్రిజగము లెల్ల

నీమంగళగుణకీర్తికా, శ్రీచుహితము సేయఁ గలరు శ సిద్ధము సుమీట. 21

క. అని మునిచంద్రుడు దనమనఁచునఁ గామించినవరంబు శ బుధవరులు ముదం
బున నొనఁగి యతనిచేఁ బూజనములఁ బరితృప్తులగుచుఁ శ జనిరి యథేచ్ఛన్.

ఉ. అనుచరిత్రదంపతు లుగ్రదంచితలీలఁ గనుంగొనంగ న
బ్రాసనునంశమందు నమృతాంశుడు ¹ విష్ణుకళకా సుయోగవి
ద్యాసుభగుండు డత్తుడు బుర్రాంతకుభూరిక శాంశమందు దు
ర్వాసుడు నై జనించి రనవద్యపవిత్రచరిత్రు లిమ్ములన్. 22

క. అంగిరసుఁ డనెడుమునికిఁ గులాంగన యగుశత్రుధయందు శ నంచితసౌంద
ర్యాంగులు గూతులు నలువురు, మంగళవతు లుడయ మైరి శ మాన్యచరిత్రా.

క. వారు సినీవాలి యనఁ గుహూరాకాసుమతు లనఁగ శ నొప్పిరి మఱియుం
గోర సుతయుగము గలిగెను, న్వారోచిషమనువువేళ శ శస్త్రఖ్యాతిన్. 23

వ. వార లెవ్వ రనిన భగవంతుం డగు సుతభ్యుండును బ్రహ్మనిష్ఠం డగుబృహస్పతి
యు ననం బ్రసిద్ధిఁపించిరి పులస్త్యుండు హవిర్భుక్తనునిజభార్యయందు నగ
స్త్వం బుట్టించె నాయగస్త్వండు జన్మాంతరంబున జతరాగ్నిరూపం బై ప్రన
ర్తించె వెండియు నాపులస్త్యండు విశ్రవసునిం గలిగించె నావిశ్రవసునకు నిల
బిల యనుభార్యవలనం గుబేరుండును కైకసి యనుదానివలన రావణకుంభ
కర్ణ విభీషణులును బుట్టిరి పులహసకు గతి యనుభార్యవలనఁ గర్మకేష్ఠుం
డును వరీహుంసుండును సహిష్ఠుండును ననుమువ్వరు గొడుకులు జనియించిరి
మఱియుఁ గ్రతువునకుఁ గ్రియ యనుభార్యయందు (బ్రహ్మతేజంబున జ్వలించు
చున్న)వష్టిసహస్రసంఖ్యలు గలవాలఖిల్యు లనుమహర్షులు గలిగిరి వసిష్ఠుం
డూర్జ యనుభార్యయందుఁ జిత్ర కేతుండును సురోచియు విరజుండును మిత్రుండు
ను నుల్బుండును వసుభృద్ధాన్యుండును ద్యుమంతుండును ననుసప్తముషులను
భార్యాంతరంబున శక్తిప్రముఖపుత్రులనుం బుట్టించె నథర్వుం డనువానికిఁ జిత్తి
యనుభార్యయందు ధృత వ్రతుండు నశ్వశిరస్కుండు నయిన దధ్యంచుండు పుత్రు
మహాత్ముం డగుభృగువు ఖ్యాతి యనుపత్నియందు ధాతయు విధాతయు నను
పుత్రద్వయంబును భగవత్పురాయణ యగు శ్రీయనుకన్యకం బుట్టించె నాధా
త్మవిధాతృలు మేరు వనువానికూతు లయినయౌతినియతు లనుభార్యల
వలన మృకండప్రాణు లనుకొడుకులం బుట్టించి రందు మృకండునకు మార్కం
డేయుండును బ్రాణునకు వేదశిరుం డనుమునియుం బుట్టిరి భృగువునకు నుశన
యనుకన్యయందుఁ గవి యనువాడు పుత్ర నిల్ల కర్దమదుహిత లయినకన్యకా
నవకంబువలనం గలిగినసంతానపరంపరలచేత సమస్తలోకంబులుఁబరిపూర్ణంబు
లయ్యె నట్టిసద్యఃపాపహరంబును శ్రేష్ఠతమంబును నై నకర్దమదాహిత్రసంతాన

1. 'విష్ణుకళండుయోగ' త్రా. ప్ర.

ప్రకారము తద్దానివిషయములను వినినకుం జెప్పితినింక దక్షప్రజాపతివంశం బెఱంగెలకుఁ వినినను.

26

దక్షప్రజాపతిసంతతిని జెలియఁజేయుట.

క. వనజబానిసలన భవ సుందరినయోదక్షప్రజాపతికి మనునిజవం

దన యను ప సూతివలనను, వనభూపతియార్య రుదయ ౧ మందిరి కన్యల్ .27

వ. ఉట్టుదయించునయొక్కన్యకాబోడశింబునందఁ, శ్రద్ధయు మైత్రియు దయయుశాంతి
యుఁ దుష్టియుఁ బుష్టియుఁ బిఘ్రము నున్నతియు బుద్ధియు మేధయుఁడితిక్షయు
హీయు మూలము ననునామరాలులు గలపదుమువ్వరను ధర్మరాజున కిచ్చె
నొక్క కన్యక సగ్గఁ ప్రసాదము నొక్క తెలఁబత్త దేవతలకును నొక్కతె (జన్మ
మరికొండఁగల రుదయ డిగ్గు) సభి నునకుం బెండ్లి సేసె సంత నాధర్మనిపత్నులయం
దొ శ్రద్ధసలన శుభంబును మైత్రి పఱచి బ్రహ్మంబును దయవలన సభయంబును
శాంతివలన సుఖంబును పుష్టినియు ముదంబును బుష్టివలన స్మయంబును గ్రియ
వలన యోగంబును నాన్యైతివలన సర్వంబును బుద్ధివలన సర్థంబును మేధవలన
స్మృతియుఁ దుష్టియుఁ బుష్టియును హీనలన బ్రశయంబును మూర్ఖివలన
సకలకల్యాణముగల్గుల్ప తిష్ఠాసభూతు లగునరనారాయణు లనుముఖ లిద్దఱును
సంభవించిరి పారిలజన్మకాలంబున.

28

సీ. గంధివాసాలుడు మంది గతి ననుకూలుఁ జై, వీచె నల్పకులు ౧ విశద మయ్యె
సఖిలలోకంబులకనానందమునబొందె, దుములమై దేవదుండభులుమొరసె
గిర మొప్ప బలధులకలఁక లఁంగెను, మంచునగతిఁ బ్రవహించె నదులు
గంధర్వకన్యరంగ సమిత్ వీలండు, నప్పరోజుగములారస్యములు సెలఁగె

తే. సురల గుఱుంచి రిందంద్రవిరులపానమునజనంబులు సంతోషమునఁ జెలంగి
వినుతు లొనరించి రివ్వేశ్రవశ్యమల్ల, బరమమంగళి మై యొప్పైభవ్యచరిత.

వ. అనఁబులంబు బ్రహ్మాదేవత లక్ష్మహాస్యలకణకుఁబను దంచుట్లనిస్తుతియించిరి.

సీ. గిగసమందులఁ దోచుగంధర్వనగ రాద, రూఁభేదములట్లు ౧ రూఢి మెఱసి
యేయూత్మియుల దేవ ౧ నేనానమాయచే, నీవిశ్వ బుటు రచియింపఁబడియె
నట్టియూత్మి వక్కా శార్ద ము మునరూపము ధర్మగృహమునఁ బుట్టినట్టి
పరమపురుష సీతుఁ బ్రాణులైది మదియుఁ గాక యీస్వప్ని దుష్కర్తవృత్తి

తే. జరగ నీ కుండుకొఱకు నే ౧ స త్వగుఁము, చేస్మజించినమమ్మిట్లు శ్రీనివాస
మైనసరసిరుహ ప్రభ ౧ నపహసించు, సిక్తపాలోనంబుల ౧ నెమ్మి జూడు. 31

క. అని యిట్లు దేవగణములు వినుతంపఁ గృపాకటాక్షవిక్షణములచేఁ
గని వారు గంధమాదనమున కేగిరి లంఢముదము ౧ ముప్పిరిగొనఁగన్. 32

క. ధరణీధర ముడుపుట కా, నరనారాయణులు భువి జగనన మనయము నొం
దిరి యాదునకృష్ణాభ్యుల, గురుయదువంశముల స త్వగుఁము కులగుదున్. 33

వ. మఱియు నగ్నిదేవునకు దక్షు ధ్వియై నస్సాహదేవి యను భార్యయందు నుత
భోజను లగుపావకుండును బవమానుండును శుచియు నను చువ్వరు గొడుకులు
గలిగిరి వాచివలనం బంచచత్వారింశత్సృఖ్యులం గలయగు బుత్పన్నంబు లయ్యె
నిట్లు పితృసితామాయు కంబుగా నేకోనపంచాశత్సృఖ్యులు గల యగులు
బ్రహ్మవాదులచే యజ్ఞకర్మంబుం దగ్నిదేవతాకంబు లైనను ప్తులు దత్తన్నా
మంబుచేతఁ జేయంబడు చుండు (నాయగు లెవ్వరినైన నగ్నిష్వాత్ములు బర్హి
షదులు సౌమ్యులు పితలు నాగ్నిష్వులు సాగులు నిరగులు నన నేమదెఱంగు
లై యుందురు దాక్షయణి యగు స్వధ యనుధర్మపత్నియందు పురలతలన
వయనయు ధాణియు ననునిద్దలు శన్య లుదయించి జ్ఞానపిజ్జానపారగ లగుచు
బ్రహ్మనిష్ఠ లయి పరగిరి) వెండియు.

34

... ఈశ్వరునకును దక్షప్రజాపతికిని విరోధము సంభవించుట.

- నీ. దక్ష ప్రజాపతిత్వతయ యాభవునిభాగ్య యనఁగాదగునతి శ యనుతాంగి
సతతంబు బతిభ క్తిసలుపు చుండియుఁ దనూ బాతలాభముఁ సంకల్పజాలదయ్యె
భర్తనిదెసఁ జాలఁ శ బ్రతికూలుఁ డైనట్టి, లమతండి మీఁదిగోషమునఁజేసి
వల నేది తా ముగ్ధవలె నిజయోగమాగ్గంబున నాత్మ దోహంబు విడిచె
తే. ననిముసీంద్రుండు వినిపింపఁగన్ముహత్ముఁడైనవిదురుండు మనము నశనద్భుతంబు
గదురఁదత్త భవిన వేడ్తగడలుకొనఁగ, మునివ రేణ్యునిజూచియిట్లనియెమఱియు.
నీ. చతురాత్మమహితృవత్సలుఁడైనదత్తుండు, దనకూతు సతి ననాదరముసేసి
యనయంబునఖలచరరాచరగురుఁడుని, ర్వైరుండు శాంతవిగ్రహుఁడు ఘనుఁడు
జగముల కెల్ల ను శ జర్పింప దేవుండు, నంచితాత్కారముఁ శ డలఘుమూర్తి
శీలనంతులలోన శ శ్రేష్ఠుండు నగునట్టి, భవునందు విద్యేచకపడుట కేమి
తే. కారణము సతి దా నేమికారణమున, విడువరానట్టిపాణముల విడిచెమఱియు
శ్వశురజామాతృవిద్యేవ్రసరణి నాకు, దెలియ నానతియుమ్మ సురధీవిధేయ. 36
క. అని యడిగిన నవ్విదురుని, గనుఁగొని మైత్రేయుఁ డనియె శ గౌతుక మొప్పక
విను మనఘ తొల్లి బ్రహ్మలు, జననలెముగఁ జేయునట్టిసత్తముఁ జూడన్ 37
చ. సరసిజగర్భయోగిజనశరీర్మనుపర్వమునీంద్ర హవ్యభు
క్పరమబుష్టి ప్రజాపతులు శ భ క్తిమెయిం బనుదెంచి యుండ 38
త్తరణినమానతేజః డగుఁదత్తుండు వచ్చినఁ దత్పదస్యలుం
దర మిడి లేచి రప్పడు, పితామహభర్గులు దక్క నందఱున్. 38
క. చను దెంచినయాదత్తుండు, వనజజనకు మ్రొక్కి భ క్తివశు లై సభ్యుల్
దన కిచ్చినపూజలు గై, కొని యర్హాసనమునందుఁ గూర్చుండి తగన్, 39
తే. తన్నుఁ బూజగని సభ్యులంఁదఱును లేవ, నాననము దిగినట్టిపురారివలను

- గన్నగోనల విస్ఫులగములు సెదరఁ జూచి యిట్లును రోషవిస్ఫురణ మెఱయి,
తే. (వినుఁడు మీరలలాడి మానికొ బుగ్గ మనిడు, తాళినాదిన రోత్రములార మోహ
మోరోళ్లు గావు నామాట ననుచు, వాఁ కందఱ కాపురక్షైరి జాపి.) 41
సీ. పరింప సితఁడు దిశ్శాల్మీయశోహని, కళాఁ డీక్రియాశూన్యః పహిచేతఁ
గర మొప్ప సజ్జనాచరిణి మార్గము దూషితం బయ్యె నెన్నఁగిత త్రపుండు
నహితినాజిత్రీనామాన నాధ్యుఁ డున్నతనూన నృగళాబనేత్ర
నలభున రక్షధుజననమతీమన ముర్కటలోచనఁడు గరగ్రహణ మర్కి
తే. జేసె తాళివ్యభావంబుఁ గ జెందటాత్మఁ, దలఁచి ప్రత్యుద్గతాభివందన మెఱు
నడవకండిన మానీగనముఁ గన్న, నోమాటకుఁ దన కేమిఁ గొరవోయె. 42
సీ. అలఁయంబులు ప్రక్రియాశలాపుఁడు, మనఁహీనుఁడు మర్యాద గ లేనివాడు
మత్తపచారు, దుశస్మత్స్త్రియుఁడు దిగంబరుఁడు భూతప్రేతపరివృతుండు
దామనప మధభూతములకు నాధుఁడు, భూతలిప్తుం డస్థిభూషణుండు
నష్టశౌచుండు నుశ్నదనాధుఁడును దుష్టహృదయుఁ డుగ్గుఁడును బరేతభూని
తే. కేతనుఁడు వితతస్త్రిస్త్ర కేతుఁ డశుచి, యయినతన కొక్కశివనామగమనప్రవాద
గలిగెఁ గనియశివుఁడనికాన కెఱిగి, యెఱిగి వేదంబు శూద్రునకెచ్చి నటులు.
- వ. ఇతనికి నస్త్రితనూజను విధివత్సృకారంబున నిచ్చితి. 44
- క. అని యిట్లులు ప్రతికూలవ, చనములు దఱుండు వలికి గ శపియింతును శ
య్యని నని జలమును గొని కరమున నునిచి యిటుల నె రోషమున ననఘాత్మ.
- క. ఇతఁ డింద్రోపేంద్ర పరీవృత్తుఁ డై మఖసమయమున హావిర్భాగము దే
వతలం గూడఁగ మహితని, యతిఁ బొందక యుండుఁగాక యని శపియించెన్.
- వ. ఇట్లు దఱుండు వల్కినగర్హితవాక్యంబులు వినిందితంబు లగుం గాని యాథా
ర్థ్యంబున వాస్తవంబు లగుచు భగవంతుం డగురుద్రునందు ననిందితంబు లై
స్ఫుతిరూపంబుల నొప్పెఁ దదనంతరంబ గుద్రునకు శాపం బిచ్చినకారణంబున
దఱుండు సదస్యముఖ్యులచే నకృత్యం బని నిషేధింపంబడి ప్రవృద్ధం బయినో
ధంబుతోడ నిజనివాసంబునకుం జనియెనంత గిరిశానుచరాగ్రేనరుం డగునందికే
శ్వరుండు దఱుండు నిటలాత్తుని శపియించినశాపంబు నతనిపల్కినయనర్హ వా
క్యంబులును విని కోపారణితలోచనం డై యిట్లును నీదఱుండు మర్త్యశరీంబు
శ్రేష్ఠంబుగాఁ దలంచి యప్రతిద్రోహియైన భగవంతునందు భేదదర్శి యైయప
రాధంబుఁ గావించె నిట్టిమూఢాత్ముండు దత్తవిముఖుండగు మఱియుం గూట

1. కవరయశో, హానికరుఁడు క్రియాశీనుచేత. 42- 43 వ-పద్యములకు నడుమ 'ఇట్లును
చున్న సమయంబున, క. శివు దఱుండు నిందించు లె, గునకున్ శిరనూచె రుచిభాగండు కనుగొనె
గవకన నగియెను బూఁడు, దివిజాలు ఋత్విజాలు ననుమతిన్ వినుచుండన్. వ. అంత దఱుండు
మఱియును,' అని యధికపాత లక్షణప్రతిని గానింపించుచున్నది.

ధర్మంబు (లయిననివాసంబు) లగ్రహ్యసుఖకాంతంజేసినక్తుండై యర్థవాదంబు లయినవేదంబులచేత నష్టమనీషం గలిగి కర్మతంత్రంబు విస్మృతంబు నేయు వెంటయు దేహాదికంబు లుపాదేయంబులుగాఁ దలంచుచు బుద్ధిచేత నాత్మతత్త్వంబు మఱచి వర్తించుచుఁ బశుపాయుండై స్త్రీకాముండు నగు నిదియునుం గక దక్షుం డచిరకాలంబున మేషముఖుం డగు నని మఱియు. 47

మ. అనయంబుం దనమానసంబున నవిద్యకా మఖ్యతత్త్వంబు గాఁ గని గౌరీశుఁ దిరస్కరించినయనగ్రహ్యత్వంబు నీదక్షుని న్ననువర్తించినవాడు సంసరణకర్మారంభుం డై నిచ్చుటక జననం బందుచుఁ జచ్చుచుక మరల నోజం బుట్టుచుక వర్తిలున్. 48

వ. ఆదియునుఁగాక యీహరద్వేషు లైనద్విజు లర్థవాదబహుళంబు లైనవేద వాక్యంబులవలన మధుగంధనమం బైనచిత్తక్షోభంబుచేత విమోహితమనస్కులయి కర్మాసక్తు లగుదురు మఱియును భక్త్యభివ్యవహారశూన్యులై దేహాది పోషణంబుకొఱకు ధరియింపఁబడినవిద్యాతపోవ్రతంబులు గలవారలై ధన దేహేంద్రియంబులయందుఁ బ్రీతిం బొంది యాచకులై విహరింతు రని నంది కేశ్వరుండు బ్రాహ్మణజనంబుల శపియించినవచనంబులు విని భృగుమహామని మరల శపియింపం బూని యిట్లనియె. 49

తే. వసుధ నెవ్వారు ధూర్జటివ్రతములు వారు, వారి కనుకూలురగును, రెవ్వారువారు నట్టిసచ్చాత్రపరిపఁథు లైనవారు, నవనిఁ బాపండు లయ్యెద రనిశపించె. 50

సీ. సకలవర్ణాశమాచారపాతువు లోక, మునకు మంగళమార్గమును సనాత నముఁబూర్వముపిసస్మృతముజనార్దనమూల, మునునిత్యమునుశుద్ధమునుబరంబు నార్యపథానుగం ర బగువేదమును విప్ర, గణము నిందించిన ర కారణమున నేళివదీక్షయం దేని మధ్యమపూజ్యుఁ డై భూతపతి డైన ర మగుచు నుండు

తే. నందు మీరలు భస్మజటాస్థిధారణమలఁ దగి మూఢబుద్ధులు ర నవ్వకౌచులై నశింతురు పాపండురగుచు ననుచు, శాప మొనరించె నాద్విజున త్రముండు.

వ. ఇట్లన్యోన్యంబును శాపంబులం బొందియు భగవదనుగ్రహంబు గలవారలగుటం జేసి నాశంబు నొంద రై రట్టియెడ విమనస్కుం డగుచు ననుచరసమేతుం డై భవుండు సనియె సంత. 52

సీ. అనఘాత్మ యేయజ్ఞమందు సర్వశ్రేష్ఠుఁ, డగువారి సంపూజ్యుఁడై వెలుంగు నట్టియజ్ఞంబు సకల్యగ్విధానమున సహస్రవత్సరములు ర నజుఁ డొనర్చె గర మొప్ప నమరగం గాయమునాసంగ, మావనిఁ గలుగుప్రయాగయందు నవభృథస్నానంబు ర లతిభక్తిఁ గావించి, గతకల్మషాత్ములై ర ఘనతఁ కెక్కి

తే. శివగ నిజాశ్రమభూముల రదలఁచివార, లందఱును వేడకతోఁ జనిరరనుచు విదురు

నకున్నామై శ్రేయఃదనుమునిగాయకుండు, నామగవినిపించివెండియునిట్టులనియె.

... దత్తప్రజాపతియగు మనకు దాక్షయజ్ఞి వోగోరుట. ...

వ. అంతశ్శకుండుగదక్షునకు జామానయైనగ్గునకు ననోన్మనిరోధంబు పెరుగు
చుండ నతిదిరం బగుకాలం బరిగె నత దక్షుండు రుద నిహీనం బగుమాగంబు
లేనిది యెనను శర్మతోడిపూర్వవిరోధంబునను బరమేష్ఠికృతం బైననకలప్రజా
పతివిభుత్వగర్వంబుననంజేసి బ్రహ్మనిష్ఠులగునీశ్వరాదుల ధిక్కరించి యరుద్ర
కంబుగా వాజపేయననంబు గాఢించి తదనంతరంబ బృహస్పతిసవననామకం
బైనమఖంబు సేయ నుడక మించిన నచ్చటికిం గ్రమంబున. 54

చ. కర మనుర క్షి నమ్మనిము శ గన్మనువేళక దొంగలింపఁగా
బరిమనుని ప్రజాపతిసుపర్యమహరివరుల్ సభార్యులై
పరువడి వచ్చి యలవలు శుభభస్మితి దీవన లిచ్చి దత్తువే
బారి బారి నచ్చట విహితప్రాజా నొంపి¹తి సమ్మదంబునన్. 55

శే. దత్తతనయ సతీదేవి శ దివిలి యూత్మ, నదనముననుం జనకునిసవనమహిమ
గగనచరులు నతింప నాకలకలంబు, విని కుతూహలిని యు: క్షిప్తిధిజాడ.

వ. అయ్యవనరంబునఁ దద త్సవదర్శనకుతూహలులై సర్వదిక్కులవారును జనుచుండి
రామయంబున. 57

సీ. తనరారు పరత్పుత్రతాటంకరోచులు, చెక్కుటద్దములతోఁ శ జెలిమి సేయ
మహానీయశాసనీయశాసనపదకద్యతు, లంగసభాగంబుల శ నావరింప
నొచితచీఁచీనాగంబరప్రభలతో, మేఖలాకాంతంబు శ మేల మాడఁ
జూచలాచంచలచాగవిలోచన, ప్రభలు నల్లిక్కులఁ శ బ్రబ్ధికోనఁగ

శే. విండునేడుక భర్తృసగమేత లగుచు, మాతము లైనదివ్యవిమానయాన
లగుచు నా కాశశఙ్ఖమున శనగగుచున్న, ఖచరగంధర్వకిన్నరాంగనలఁ జూచి. 58

క. సతి దనపతి యగునాపశు, పతిఁ జూచి సమత్సుకలను శ భాపించి ప్రజా
పతి మీమామ మఖము ను, వ్రతమతి నొనరించు చున్నవాఁ డట వింటే. 59

క. కావున నయ్యజ్ఞమునకు, నీవిబుధగణంబు లర్థి శ నేగెద రదె వో
దేవ మన మిప్పు డచటికిఁ, బోవలె ననువేడ్క నాకుఁ శ బుట్టెడు నభవా. 60

క. ఆ యజ్ఞమఁ గనుఁగొనఁగా, నాయనజలు భక్తిఁ బ్రాణనాథులతోడం
బాయక వత్తురు మనముం, బోయిన నే వారి నచటఁ శ బొడగనఁ గల్గున్. 61

క. జనకునిమఖమున కర్థిం, జని నీతోఁ బారిబర్హ సంజ్ఞకతఁ గడం
దనరినభూషణములఁ గై, కొన వేడ్క జనించె నీత శ కజనవినాశా. 62

క. నాతోడను స్నేహము గల, మాతను దత్తోద్దరితసమాజము ఋషిసం
ఘాతకృతమఖనమంచిత, కేతువుఁ గన వేడ్క గగనశ్రేణ జనించెన్. 63

- వ. అదియనుంగాక దేవా మహాశ్చక్ర్యకరంబై గుణత్రయాత్మకంబగు ప్రపంచులు
భవదీయమూనూవినిష్ఠితంబగుటంజేసి నీకు నాశ్చక్ర్యకరంబుగాదయినను భవ
దీయతత్త్వంబెఱుంగంజాలక కామినీస్వభావంబు గలిగి కృపణురాల నై మదీ
యజన్మభూమిఁ గనుంగొన నిచ్చగించితి నని వెండియు నిట్లనియె. 64
- చ. మదమునఁ దన్మఖోద్భవ విభూతిఁ గనుంగొన నన్యకామినుల్
పదువులు గట్టి భూషణవిభాసిత లై నిజనాథయుక్త లై
మరకలహంస పాండురస్రమంచితదివ్యవిమానయాన లై
యదె చను చున్నవారు గనుఁపుపథంబున నీలకంఠరా. 65
- క. అఁగి విను లోకంబుల, జనకునిగేహమునఁ గలుగుఁనకలసుఖంబుల్
తనయులు సని సంప్రీతిం, గనుంగొన కేరీతి నిలుచుఁగాయము లభవా. 66
- క. అనయము బిలువక యుండం, జన ననుచిత మంతివేర్చిజనకగురుసుహృ
జ్జననామకగేహములకుఁ, జరుచుండు పిలువ కున్నసజ్జను లనఘా. 67
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె దేవా నాయంఁదుఁ బసన్నుండ నై మదీయమనోరథం
బు దీర్చ నర్హుడవు సమధికజ్ఞాంబు గలసీచేత నేను భవదీయ దేహంబున
దర్శింబున ధర్మింపంబడితి నట్టిసన్ను ననుగ్రహింపఁజలము నని ప్రార్థించిన మంద
స్మితవదనారవిందుం డగుచు 1జగత్ప్రహ్లాదనుమక్షంబున దక్షుండు తన్నాడిన
మర్మభేదంబు లైనకుహకవాక్యశాయకంబుల౧ దలంచుచు నిట్లనియె. 68
- నీ. కల్యాణి సీమాటగడు నొప్పు బంధువుల్, పిలువ కుండినను సంప్రీతిఁ జనుచు
శరంటి విదియు లెప్పయైనను దేహభి, మానమదమున నమరమునను
గడగి యారోపితఃకునకోపదృష్టులు, గారేనిఁ బోదగుఁగ్రానివినుము
వినుతవిద్యాతపోవిత్తసయోహుః, కులములు సుజనులకును గుణంబు
తే. లివియ కుజనులయెడ దోషగ్రహేతుకంబు,లై వివేకంబుసెఱుచు మహాత్ములైన
వారిమాహాత్మ్య మాత్మిగఁగర్వమునఁజేసి, జక్షులుపొడగానఁజాలరుఁజలజనేత్ర. 69
- క. విను మట్టికుటిలు లగుదు, ర్జనులగృహంబులకు బంధుసరణిని బోవం
జనదు వినితుల కది గను, ననుచిత మైనట్లముందునది యెట్లనినన్. 70
- ఆ. కుటిలబుద్ధు లయిసకఁజనులయిండ్లకు, నాశ్చక్రలేగ వా రగ్రనాదరమున
బామలు ముడివడంగగ్రభూరిరోమాక్షులై, చూతు రదియుఁగాకగ్రనుదతివినుము.
- చ. సమదరిపుప్రయుక్తపట్రసాయకజర్జరితాంగుఁ డయ్యు దుః
ఖమునను నొఱంగి నిద్రఁ గనుఁగొని కృశింపఁచు మానవుండు నో
యుమ విను మిష్టబాంధవదుర్గుక్తులు మర్మము లంటనాటఁ జి
త్రమున నహర్నిశంబుఁ బరిత్రాపము నొంది కృశించు నెప్పుడున్. 72
- క. విను లోకోత్కృష్టుండు దక్షునికే దనూభవలలోనఁగూరిమిసుర వై

నను నాసంబంధంబున, జనకునిచే బూజ వడయఁ గ జాలవు తరుణి.

78

వ. అది యెట్లతినిచేత భవత్సంబంధవశంబునంజేసి పూజఁ బడయ లేమికి నతనికినీకు విరోధంబునకు హేతు వెట్టి దని యంటి నేని.

74

మ. నిరహంకారనిరస్తపాపసుజన్మానిందోన్మోహస్కీర్తి గాం
దఱు కామించి యశక్తులై మనములకా దందహ్యూహనేంద్రియా
తురులై యూరక మచ్చరింతురు మహాత్ముం డీశ్వరుం డైనయా
హరితో బద్ధవిరోధముం దొడగుదైత్యశ్రేణిచందంబునన్.

75

వ. అదియునుం గాక సేవతనికిం బ్రత్యుత్థానాభివందనంబులుగావింపకుండుటంజేసి
తిరస్కృతుండ వైతి వంటివేని లోకంబున జను లన్యోన్యంబును బ్రత్యుత్థానాభి
వందనంబులు గావించు రదియ స్వాజ్ఞ లునునవారు సర్వభూతాంతర్యామి
యైనవరమపురుషుండు నిత్యఃపూర్ణుండు గావునఁ గాయకవ్యాపారం బయుక్తం
బని తమ ద్వేషంబుగా మనంబునంద నమస్కారాచరంబులు గావించుచుగాని దేహ
భిమానంబులు గలుగుపురుషులందుఁగావింపదు యేమియు వాసుదేవశబ్దవా
చ్యుండు శుద్ధసత్త్వగుయుండు సంతోషరణంబునందు నావరణవిరహితుండు నై
స్వకాశించువాసుదేవునకు నెల్లప్పుడు సమస్కరించుచుండును నిట్లనపరాధి
నైననన్నుం బూర్వంబున బ్రహ్మము సేయున త్కరింబునందు నురుక్తులం జేసివరా
భవిచి మద్దేవ్యే యైవ దత్తుండు భవజ్జనకుం డైన నతిఁడును దదనువర్తు
లయునవారలును జూడఁ దగరు గావున మన్వదనాతికమంబుబునంజేసి యగితి
నేని నచట నీకుఁ బరాధనంబు సుప్రాప్తం బగు లోకంబున బంధుజనం
బులవలనఁ బూజ వడయక తిరస్కారంబు నొందుట చచ్చుటను కాదేమని
పలిక మఱియు నభవుండు పౌ మ్మని యసుజ్ఞు యిచ్చిన నచ్చట నవమానంబునం
జేసి యశుభం బగుననియు నిచ్చటః జామ్యుక నివారించిన మనోవేదన యగు
ననియు మనంబునఁ దలపోయుచు నూరకుండె నంత.

76

సీ. సతి సుహృద్దర్శనేహ్చాప్రతికూలముః, ఖస్వాంత యగుచు సంక్రములు వడఁ
నందంద శరణగెఱుగెను శుభూరంబులు, గండభాగంబులఁ గ గడలుకొనఁగ
నున్నత స్తనమండ్రలోపరిహారమున్, వేడినిట్టూర్పుల కవెచ్చు గండ
నతిశోకరోమాకులార్యంతదోధూయ, మాన మైహృదయంబు క మలఁగుచుండ

తే. మఱియుఁగదితాక్షి యైవనమానరహితు, నాత్మదేహంబునగమిచ్చినట్టిభవుని
విడిచి మూఢాత్మయగుచు నశ్వైలఁదిననియె, జనకుఁ జూచెనువేమకనందడింప.

వ. ఇట్లతిశేషుగమనంబున.

78

సీ. మానిని చనుచుండఁగమఱిమన్మదాది సహస్ర సంఖ్యాతరుద్రానుచరులు
యతులు నిర్భయులై వృషశేంద్రుని, మున్నిడికొనుచు నశమ్ముదిత దాల్చు
కరకుకాంబుజకారకారాశన్మంతద, ర్షణధవళాతపత్ర ప్రసూన

- మాలికాసావర్ణ్యమణివిభూషణసున, సారకస్తూరికాశచందనాది
తే. వస్త్రవలు గొంచు కేసి, శ్రర్వాణిః గదిసి, శంఖదుండుభివేణునిశ్చయము లొప్ప
మానెంత బైనవృషశంధ శ్రమానఁ జేసి, బుజ్జభూమార్గులైయర్థి శ సరిగి యరిగి.
వ. ముంగట. 80
- చ. మనచూన మోద మందుచు ను; మూరమణీమణి గాంచె జారుమ్మ
తృనకకుళాజినామసవి; కాయవినిర్మితసాత్ర, సీమము
న్ననుపమవేదఘోషసుమరహత్పసుబంధనశర్మభూమము
మునివిబుధాభిరామః పు న్నః జ్వలహోమము యజ్ఞధామమున్. 81
- వ. ఇట్లు గనుంగొని యజ్ఞశాలం బ్రవేశించిన. 82
- క. చను దెంచినయమ్మగువను, జనసియు సోదరులుఁ దక్క శ సఖఁ గలజను లె
ల్లను దత్తునిధయమున, ననయము నపు డాదరింప శ రైరి మహాత్మా. 83
- క. నేటిఁ దల్లియుఁ బినతల్లులు, బరిరంభణ మానరింప శ బరితోపాశ్రుల్
దొరఁగఁగ ప్రిగ్గుత్తికతో, సరసిజముఖసేమ మరము శ సతియుచు సంతన్. 84
- క. జనకుం డవమానించుట, యును సోదరు లర్థి దనకు శ నుచితక్రియః జే
సినపూజల నందక శోభి నురసిన మాటుమాట శ వలుకక ముండన్. 85
- వ. ఇట్లు తండ్రిచే నాదరింపబడని దై విభుండైనయీశ్వరునందునాహ్వాన క్రియా
శూన్యత్వరూపం బైనతిరస్కారంబును నరుద్రభాగం బైన యజ్ఞంబునుం గనుం
గొనినిబోహనలంబున లోకంబులు భస్మంబు సేయం బూసిన తెఱంగున నుద్దే
కించి రుద్రవిద్వేషియుఁ గ్రతుకర్మాభ్యాసగరిష్ఠుడు నగు దత్తుని వధియుంతు మ
నుచు లేచిన భూతగణంబుల నివారించి రోషవస్త్వక్తభావణంబుల నిట్లనియె లో
కంబున శరీరధారులైన జీవులకుఁ బ్రిమాత్మకుం డైన యీశ్వరునకుఁ బ్రియా
ప్రియులును నధికులును లే రట్టిసకలకారణుండును నిర్మత్సరుండును నైన రుద్రు
నందు సీవు దక్క నెవ్వండు బ్రతికూలం బాచరించు నదియునుం గాక మిము
బోటివారలు పరులవలనిగుణంబులందు దుర్గుణంబుల యాపాదితురు మఱి
యుం గొందఱు మధ్యస్థు లైన వారలు పరుల దుర్గుణంబులయందు దోషంబుల
నాపాదింపరు గొందఱు సాధువర్తనంబు గలవారలు పరులదోషంబుల నైన
గుణంబుల కా ననుగ్రహితురు మఱియుం గొందఱు త్తమోత్తములు పరుల
యందు దోషంబుల నాపాదింపక తుచ్ఛగుణంబులు గలిగినను సద్గుణంబులుగా
గైకొందు రట్టి మహోత్తములయందు సీవు పాపబుద్ధి గల్పించితి వని వెండియు
నిట్లు మహాత్ము లగువారలపాదఘాతచే నిరస్తప్రభావు లై జడస్వభావంబు
గలదేహంబు నాత్మమని పల్కుచుజను లగువారు మహోత్తముల నిందించుట
కార్యంబు గా దదియు వారి కనుచితం బగు నని వెండియు నిట్లనియె. 86
- సీ. అనయంబు శివ యనునక్షరద్వయ మర్థి, వాక్కునఁ బలుక భావమునఁడలఁప

- సర్వజీవులపాపసంఘముల్ నెడు సట్టి, మహితాత్మునందు నమంగళుండ
నగునీవు విద్వేష శ్రమగుట కాశ్చర్యంబు, సంపద విషము నీ శ్రమదియుగాక
చర్చింప నోర్వఁచరణపద్మంబుల, ననిసి బ్రహ్మానంద శ్రమనుమరంద
తే. మత. లభ్య. మహాభూతంబు లనెడి శ్రమైదలదేతఁ గ్రోలి సంతుష్టచిత్తు
లగుదు లభ్యుత్పన్నులు, లట్టిజీవులందు ద్రోహంబు నేసి తేజమందు నిన్ను.
క. మితయును నమ్మిపాపాత్ముని, చరణసరోజాతలముగము శ్రవణజగంబుల్
నెడి 'క'లువఁ గోరుకోర్కులు, దర మిడి వరించు నతనిఁ శ్రవణనే తెగడన్.
చ. పరగఁ బ్రసాదసిద్ధిస్మృతకపాలజలాధగుడుం బరీతభూ
చరుడు పితౄచయః క్షుణ్ణః శిష్య సమంగళుఁ గాఁదలంప రె
న్వరు నోకఁ డెపు దిక్కి. మతే శ్రవణతిమఃఖ్యులు నమ్మహాత్ము స
చ్చరణసరోజరేణువులు శ్రవణమతి దాల్తురు మన్తకంబులన్. 89
- చ. నెలకొని ధర్మపాలనవిసేర్కలు భర్గు దిరస్కరించున
క్కులుమనఁ జవ్వా గోరఁ దగు శ్రావణ సేయఁగ నోపఁ డేనిఁ దా
బాలియుట ముష్క రెండిఁ బ్రభుత్వము సాలమిఁ గర్ణగంధముల్
జలుపుగ మూసికొంచుఁ బనఁ శ్రావణి యటందురు ధర్మవర్తనుల్. 90
- వ. అది గావున. 91
- వ. సునఁ సజ్జనమునకొ భజించినజగుశ్రవణ బైనయన్నంబు స
య్యన విశించి పవిత్రుఁ డైనగతి దుష్టాత్ముండ వై యీశ్వరుఁ
ఘను నిందించిననీతనూభవ యనం శ్రావణ నీహేయభా
జన మొనర్చిరేరముకొ విడిచి భాస్వచ్ఛద్ది వాల్చెడన్. 92
- వ. అదియునుం గాక దేవతల కాకాశగమనంబును మనుష్యులకు భూతలగమనం
బును స్వాభావికంబు లున్నట్లు ప్రవృత్తినివృత్తి లక్షణకర్మంబులు రాగవైరా
గ్యాధికారంబులు గా వేదంబులు విధించుటండేసి రాగయుక్తులై కర్మతంత్ర
లయి సంతారులకు వైరాగ్యయుక్తులయి యీశ్వరాము లయిన యోగిజనులకు
విధినిషేధరూపంబు లయిన వైదికకర్మంబులు గలుగుటయు లేకుండుటయు
నైజంబు లగుటండేసి స్వధర్మనిష్ఠుం డగువాని నిందింప జన దాయభయకర్మ
శూన్యండు బ్రహ్మభూతుండు నయినపదాశివునిఁ గ్రియాశూన్యుం డని నింది
తుట పాపం బగుఁ దండ్ర సంకల్పమాత్ర ప్రభవంబు లగుటండేసి మహాదోగి
జనసేవ్యంబు లయినయస్మదీయంబు లగునణిమాద్యపైశ్వర్యంబులు నీకు సంభ
వింపవు భవదీయంబు లగునై శ్వర్యంబులు ధూమమార్గ ప్రవృత్తులై యాగాన్న
భోక్తలైనవారిచేత యజ్ఞశాలయం దెచాల నుతింపంబడి యుండుఁ గాన నీమనం

- బున నే సధికసంపన్నుండ ననియఁ జితాభస్మాస్థిధారణుం డైనరుద్దుండు నరి
ద్రుం డనియును గర్వింపం జన దని వెండియు ని ట్లనియె. 93
- ఉ. నీలగళాపరాధియగునీకఁ దనూభవ నౌట చాలదా
చాలుఁ గుమర్త్య నీదుతనుకొన ననన్ మది సిగ్గు పుట్టెడి
న్నేల ధరన్ మహాత్ములకు శ నె గొనరించెడివారిజన్మముల్
గాలుపనే తలంప జన్మాకా కుటిలాత్మక యెన్ని చూడఁగన్. 94
- చ. వరవృషకేతనుండు భగవంతుండు నైనహరుండు నన్ను నా
దరపరిహాసవాక్యముల శ దక్షతనూభవ యంచుఁ బిల్వ సేఁ
బురపురఁ బొక్కుచున్ ముదముఁ శ బొందక నర్జునచేసికేతంబులం
దొఱుగుదు నీతనూజ ననుకూలముకంటెను జచ్చు టా పుగున్. 95
- వ. అని యిట్లు యజ్ఞసభామధ్యంబునగ బ్రతికూలుం డగుదక్షు నుద్దేశించి పలికి
కామక్రోధాదిశత్రువిఘాతాని యగునతీదేవి యుదఘ్నము యయి జలంబుల నాచ
మనంబు సేసి శుచి యై మానంబు ధరించి జితాసన యై భూమియం దాసీన
యగుదు యోగమార్గంబునంజేసి శరీరత్యాగంబు సేయం దలంచి. 96
- సీ. వరుసఁ బ్రాణాపానశ్వాసాయనిరోధంబు, గావించి వాని నేకముగ నాభి
తలమునఁ జేర్చియంతట నుదానముదాక, ¹ నెగయించి బుద్ధితో హృదయపద్మ
మున నిల్చి వాని మెల్లన కంఠమార్గమునను మఱిభూమధ్యమున వసంపఁ
జేసి శివాంఘ్రిరాజీవచింతనముచే, నాథునిఁ దక్క నశన్యంబు జూడ
- తే. కమ్మహాత్మునియంకశపీతమ్మునందు, నాదరంబున నుండుచేహంబు దక్షు
వలనిదోషంబునను విడువంగఁదలంచి, తాల్చెదనువునననిలాగ్నిధారణములు.
- వ. ఇట్లు ధరించి గతకల్మషం బైనచేహంబు గలసతీదేవి నిజయోగసమాధిని
తం బయినవహ్నిచేఁ దత్త ణంబ దగ్గ యయ్యె, సంత. 98
- క. అది గనుగొని హాహారవ, మొదవఁగ ని ట్లనిరి మానవులుఁ ద్రిదశులు నీ
మదిరాక్షి యకట చేహము, వదలఁ గదా దక్షుతోడ్పెరముకతనన్. 99
- వ. మఱియు ని ట్లనిరి. 100
- సీ. సకలచరాచరజనకుఁ డైనట్టియీ, దక్షుండు దనకూర్మితనయ మాన
వతి పూజనీయ యీశతి దనచే నవ,మానంబు నొంది సకముక్షమందుఁ
గాయంబుదొఱుగంగఁగఁగనుగొనుచున్నవాఁడిట్టిదౌరాత్మ్య మెంతదేనిగలదె
యనుచుఁ జిత్తంబుల శ నాశ్చర్యములఁబొంది, రదియునుగక యిట్లనిరి యిట్టి
- తే. దుష్టచిత్తుండు బ్రహ్మబంధుండఁనయిన, యీతఁడనయంబుదానపర్యాటించిండు
నిండఁబడిమీఁదదుర్గతిఁజెందుఁగాక, యనుచుజనములువలుకునశ్యవరమున.
- క. చేహము విడిచినసతిఁ గని, బాహుల మొప్పు రుద్రపార్షదులును ద

ద్వోహిం ద్రుంచుటకై యుత్సాహంబున లేచి రసిగదాపాణులు నై. 102

క. ఆ రవ బాపు దీక్షించి మహారోషమాణోడ భృగువక్త్రహముని కతునం
హానిమ రక మగునభిచారకహానిమ బానిరై. 3 సరభసవృత్తిన్. 108

వ. ఇట్లు జడకాగ్నియందు వేల్చిన నంగుడనం బూర్వి సోమబోకంబున నుండు
హస్తసంస్కృతులగుభునామధేయనైన దేవత బాహులించి బ్రహ్మజేజంబునం
లేసి దివ్యవిమానంబై యుత్కంఠులు సాధనగులుగా ధరించి రుద్రపార్శ్వ
యనెనె షాధగుహ్యకగణింబుల గొఱచిదోలిన మారును బరాజితులై తదనం
తరింబ నారదువలన సభవండు దండ చే ననత్కృతురా లగుటంజేసి భవాని
పంచత్వంబు నొందుటయుం బ్రహ్మగణంబులు భునామకదేవతలచే బరా
జితు లగుటయు విని. 104

శా. ఆద్యం దుగ్గుడు నీలకంఠు డిభ్రష్టత్యా రాతి నష్టేష్టుఁ డై
మాద్యదు భేదమృగేంద్రభూషమున భీమప్రక్రియన్ నవ్యుహన్
విద్యుద్వహ్నిశిఖాసమచ్చయరుచిన్ వెల్గొందుచంచజ్జున్
సద్యోధమతోడ బుచ్చి వయచెన్ శ్రమైచక్రమధ్యంబునన్. 106

వ. ఇట్లు నెఱికి వైచినరుద్రునిజటయందు, 106

—.. శివుడు వీరభద్రునిచే పక్షయజ్ఞంబు ధ్వంసంబు సేయించుట. —

సీ. అభ్రంలిహదభ్రవిభ్రమాభ్రభ్రమ, కృన్నీలదీర్ఘశరీర మమరః

బ్రజ్జలజ్జ్వలదీర్ఘవర్ణలికాజాల, జాబ్జల్యమానకేళములు మెఱయః
జండదిగ్గేదండ్రమండాభదోర్దండ, సాహస్రభృతహేతిసంఘ మొప్ప
వీక్షణలయలోకవీక్షణద్యుతిలోక, వీక్షణలతిదుర్నిరీక్షముగను

జే. గ్రకచకినకరాశిదంష్ట్రులు నెలుంగ, ఘనకపాలాస్థివనమాలిక్యలును దనర
సఖిలోకభయంకరుడగుచువీరభద్రుఁ డదయించె మాఱుకరుద్రుఁ డగుచు.

జే. వీరభద్రుండు విహతవిద్యేషిభద్రుఁ డగుచుఁ దనవేయిచేతులు మొగిచి వినయ
మెసంగ నేనేమిసేయుదునెఱుంగనాకు, నాన తిమ్మన సతని క్రయ్యభవుఁ డనియె.

చ. గురభుజశౌర్య భూరిరణగోవిద మద్భుటగోటి కెల్ల నీ
వరయ వరూధివీరరుఁడ ! వై చని యజ్ఞము గూడ దక్షునిం
బరిపరిసేసి ద్రుంపు మట శ్రాహ్మణతేజ మజేయు మంటి వే
నరిది మదంకసంభవుఁడ శ్ర వై తగునీకు నసాధ్య మెయ్యెడన్. 109

వ. అని కుపితచిత్తుం డై యాజ్ఞాపించిన నల్ల కాక యని. 110

చ. అనఘుఁడు గుద్రుఁ జేరి ముద శ్ర మారఁ బ్రకటిణ మాచరించి వీ
డ్కొని యనివార్యవేగమునఁ శ్ర గుంభిని గ్రక్కదండ్ రుళంఝుళ
ధ్వని మణిమౌపురంబులు పడంబుల మ్రోయగ భీమణుభర

దనరఁ గృతాంతకాంతకశితస్ఫుటశూలముఁ బూని చెచ్చెరన్.

111

చ. సరభసవృత్తి నట్లుగఁగొనెన్యవదాహతపాశభూతిధూ
చిత కుడేరది క్షుణ్ణమునభ్యుదయి డిక్షుడుఁ జూచి యెట్టిభీ
కరతను వం చనఁ దమముగొడు కజఁజలం బొందు ని

వ్యోమపడి పల్కి రాత్మల విఁదేకవిహీనలఁ బొంది వెండియున్.

112

సీ. ఈ భూతి వృట్టుటఁజెయ్యది పేతునో, విలయఁమీరమాఁపాలయ దివుడు
ప్రాచీనబర్హి భిరౌతి మహితోగ్గ, శాసనఁ దివుడు రాజ్యంబు సేయఁ
జొరసంఘములకోరా రాదు చుటి గోగ, జాళిరాకకు సమయంబు గాదు
కావున నిచ్చుకొనలొనసాంబు, గాఁ బోలుఁ గా దటుగకయున్న

తే. నిట్టియాత్మైతికరజమెందేనిగలదె, య నుచువనములగ్ధయమంద్రిరచణిజనులు
సురలు దక్షుఁడనంతఁబ్రసూతిముఖ్యులయ్యభూసురకాంతల్లింగిమఱియు.

క. తనకూతులు నూడఁగ నిజ,తనయను సతి ననపరాధఃకదగ మఱి యిట్లు
గ్గొనరించినయాదక్షుని, భువపాపవిపాక మిదియ్యగాఁ దగు ననుచున్.

114

చ. అని వెండియు నిట్లనిరి కుపితాత్ముం డైనదక్షుండు దనకూతుతోడివిరోధంబు
సాలక జగత్సంహారకారణం దయిన శుద్ధుని గ్రోధింపఁజేసె నమ్మహాత్ముండెంత
టివాఁ డంటునిం బ్రళయకాలంబున.

115

సీ. సుమహితనిశితత్రిశూలాగ్ర సంతప్రోత, సిఖలదిక్కరిరాజ్యనివహుఁడగుచుఁ
జటులోగ్గ నిష్ఠురగ్రస్తనితగంభీరాట్టహాసనిర్భిన్నాఖిలాలకుఁ డగుచు
భూరికరాళవిస్ఫారకంప్రాహతి, పతితతారాణాప్రచయుఁ డగుచు
వివిధపేటిప్రాత్రవిపులప్రభావుంజ,మండితచంఢదోర్ధ్వండుఁ డగుచు

తే. వికటరోషభయంకరభ్రకుటిదుర్ని, గీక్షగుస్పహ తేజోమగ్ధహిమఁ దనర్చి
ఘనవికీర్ణ జటాబంధకలితఁ డగుచు, నఖిలసంహారకారణుఁడయినటించు.

116

తే. అట్టిదేవునిఁ ద్రిపురసంహారకరునిఁ, జంద్రశేఖరు సద్గుణసాంద్రు నభవు
మనము రోషింపఁజేసిననమంగళములఁ, బొందవచ్చునె పద్మగర్భునకు నైన.

చ. అని యివ్వధంబున భయవిహ్వలతోచన లై పలుకుచున్న సహాయంబున మహా
త్ముండైనదక్షునకు భయావహంబు లైన సహస్రసంఖ్యాతంబు లైన మహోత్సా
తంబులు భూనభోంతరంబుల గానంబడు చుండె నానమయంబున రుద్రాను
చరులు నానావిధసాధనంబులు ధరియించి కపిలపీఠవర్ణంబులు గలిగి వామనా
కారులు మకరోదరాననులు నై యజ్ఞశాలాప్రదేశంబునం బరువులు వెట్టుచుఁ
గదియంజనుడెంచి దక్షోద్ధ్వరవాటంబులువిటతాటంబులు సేయుచుం గొండలు
ప్రాగ్వంశంబును గొండలు పట్నీశాలయుఁ గొండలు సదస్యశాలయుఁ గొండ
తాగ్నిధ్రశాలయుఁ గొండలు యజమానశాలయుఁ గొండలు మహాననగృహం

ఋషు విధ్వంసంబులు గావించిరి. మఱియుఁ గొందఱు యజ్ఞపాత్రంబుల నగ్నులనుం జెఱచిరి వెండియుఁ గొందఱు హోమాగ్ను లార్చిరి పదంఁడి కొందఱు హోమకుంఠంబులనుందు మూత్రంబులు విడిచిరి. గొందఱు త్తరవేదికామేఖలలు ద్రెంచిరి గొందఱు మానుల బాధించిరి గొందఱు తత్పన్నుల వెఱపించిరి మఱి కొందఱు దేవతానిరోధంబుఁ గావించి రంత మణిమంత్రండు భృగువును వీరభద్రుండు దత్తునిఁ జండ్డిశుండు చూపుని నందీశ్వరుడు భగునిఁ బట్టి వివిధంబున నదస్య శేవ ర్షిక్షి కాయగ్రంబుల శిలల యివియు జూచువుల బాడి చియు నఱచేతుల నడిచియుఁ గూర్చరంబుల బాడిచియు వివిధ బాధలు వఱచిన వారు కాండశీకులై యెక్కడెక్కడేనియుం జనిరి మఱియును. 118

క. మును దక్షుఁడభవుఁ బలుకఁగఁ, గను గీటిఁభగునిఁ బట్టికన్నులు వెఱచి చెను నందీశ్వరుఁడచ్చో, జనములు హోహరవమునందడి బెట్టన్. 119

తే. కుశీతుఁడైనాఁడు భవుని దక్షుండు శపింపఁ, బరిహసించినపూషునిపండ్లు డులఁ గొట్టి బలభద్రుఁ డాకళింగునిరథంబు, లెలఱు డులిచినపగిదిఁ జండ్డిశ్వరుండు.

క. తగ వేది దత్తు డా సభ, నగచావుఁ దిరస్కరించునాఁ డల శ్రుశుల్ నగుచుం జూపుట నాభృగు, పగకై శ్రుశువులు వీరభద్రుండువెఱిగెన్. 121

సీ. ఆతులద్రోహధతుండై వీరభద్రుండు, గైకొని దత్తువత్తుంబుఁ ద్రొక్కి ఘనసేథారాసిఁగొని మేను నొడిచియు, మంత్ర సమన్వితమహితశత్రు జూలొవినిచ్చునైచర్రంబు గలదత్తుఁ, జంపఁగా లేరే పోస్కయము నొంది తన్మధ్యోచాయంబుదనచిత్తమునఁ జూచి కంఠనిష్ఠిడనగతిఁ దలంచి

తే. మున్నెకముదుంచి యంచితామరణమున, దక్షిణానఁ మునవేల్పఁగదనచరులు హర్షముఁబొందినవటి శ్రావ్యణజనంబు,లాత్మలనుజాలనుఖంబులందుచుండ వ. ఇట్లు వీరభద్రుండు నత్తునియాగంబువిధ్వంసంబుగావించి నిజవాసంబైన శైలానంబునకుఁ జనియె నయ్యవసరంబున. 122

అప్పుడేవకలు వీరభద్రాదులచేఁ బరాజితులై బ్రహ్మతో విన్నవించుట.

చ. హరభటకోటిచేత నిశితాసి గదా కరవాఁల శూలము

ద్గరమునలాదిసాధనవిదారితజర్జరితాఖిలాంగులై

సురలు భయాకులాత్ములగుచున్ సరసీరుహగర్భుఁ జేరి త

చ్చరణసరోరుహంబులకుఁసమ్మతిఁ జూగిలి మ్రొక్కి నమ్రులై. 124

క. తము ధూర్జటిసైనికు లగు, ప్రమథులు దయ మాని పెలుచరబాధించుట సర్వముఁ జెప్పిరనుచు మైత్రేయమునీండ్రుఁడవిమరుతోడననియెన్ మఱియున్.

తే. ఇంతయును మున్ను మనమున నెఱిగి యున్న

కతన విశ్వాత్మకుండును నగమలలోచ

నుండు నన నొప్పునారాయణుండు నజాఁఘఁ

జూడ రాఁదైరి మున్ను దశశునిమఖంబు.

126

వ. అని చెప్పి సుర లిట్లు విన్నవించినఁ జతుర్ముఖుండు వారల కి ట్లనియె. 127

క. ఘనతేజోనిధి పురుషుం, డనయంబుఁ గృతాపరాధుఁ య డయినను దా మ
లైన ప్రతికారముఁ గావించినఁజనులకు లోకమందు య సేమము గలదే. 128

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 129

క. క్రతుభాగాన్తుం డగువశుఁ, పతి నీశ్వరు సభవు శర్వు య భర్తుని దూరీ
కృతయజ్ఞ భాగుఁ జేసి, యతిదోషులు దుష్టములు య నగుమీ రింకన్. 130

సీ. పూని యేదేవునిభామముఁజిమాత్రన, లోకపాలకులును య లోకములును
నాశ మొందుదు రట్టిర యాశుండు ఘననురు, క్తాత్మచికాయవిధ్ధాంతరంగుఁ
డను బ్రియావీరహితుండును నైనవాఁ డమ్మహాశ్మవిఁ ద్రిపురసంహారకరుని
మఖపునస్సంధానశమతి నవేక్షించు మీ, రలు సేరి శుద్ధాంతరంగు లగుదు

తే. భ క్తివిష్ణులఁ దత్పాదకపద్మయఁగళ, ఘనపరి గ్రహపుర్యంబు య గాఁగ నశని
శోణ మొందుఁడతండు ప్రసన్నుడయినఁ, దివిరిమిఁగోర్కిసిద్ధిచురదివిజులార. 131

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె నదేవుని డాయం జన వెఱుతు (మని తలంపకుం)డతనిఁ
జేనుపాయం బెఱింగింపు మంటి రేని నేను నిందుండును మునులును మీర
లును (మఱియుఁ దేహధారులెవ్వరేని) నమ్మహాత్మునిస్వరూపంబు నతనిబలపరాక్ర
మంబులకొలఁదియు నెఱుంగఁ జాల మతండు స్వతంత్రుండు గావునఁ దదుపాయం
బెఱింగింప నెన్వఁడు సమర్థుం (డగు నమున నిపుడుభ క్తపరాధీనుండునుశరణాగత
రక్షకుండు నగునీశునిఁ జేరం బోవుద) మని వినం బలిక పద్మసంభవుండును దేవ
పితృగణప్రజాపతులం గూడి కైలాసాభిముఖుఁ డై చని చని. 132

ఉ. భాసురలీలఁ గాంచిరి సుకపర్వులు భ క్తజనైకమానసో
ల్లాసముఁ గిన్నరీజనవిరలాసము నిత్యవిభూతిమంగళా
వాసము సిద్ధగుహ్యకనికవాసముఁ జారువిరాజమానకై
లాసము గాంతినిర్జితకులక్షితిభృత్యమహద్విభాసమున్. 133

సీ. ధాతువిచిత్రితోరదా తరత్న¹ వ్రజ, రుగ్విభాసితతుంగశృంగములును
గిన్నరగంధర్వకేంపురుషాస్పరో, జననిక హాకీర్ణఃసానువులును
మానితనిఖలవై యమానికమిథునస, ద్విహారకైకశుభ ప్ర దేశములును
గమనీయనవమల్లికాసుమనోవల్లి, కామతల్లీలనకృత్యందరములు

తే. నమరసిద్ధాంగనాశోభితా శ్ర మములు, విబుధజనయోగ్యసంపన్నుర వేశములును
గలిగి బహువిధపుణ్యభోగములనొప్ప, విసుతసుకృతములకుదండ్రవెండ్రవీకొండ.

వ. అది మఱియును మందార పారిజాత సరళ తమాల సాల తాల తక్కిల కోవి
దార శిరీ మార్జన చూత కదంబ నింబ నీప నాగ పున్నాగ చంపక పాటలాశోక

1. 'ప్రభాసంగతోజ్జ్వలతుభగ' అ. ప్ర.

నకళ కంఠ కువక కన కాన్తు వితపత్త, కింగు కైలాసంగ మాల్తీ మధూళ
 మల్లికా వనన మానసి కుటు జోలింగ గాన్తత ప్లవట హింగుళ భూరపూగ
 బంబూ ధిర్మా ద మ్రాతా ప్రియశు నాగి కేళింగు వేణ కేవల ముఖులరుళో
 ధిత బుగ్గిరినిలకంఠ కంఠింక రాజకీమిత్తమమరనానావిహంగోలా
 నూనిననబధిరీహతరోదోంహాళంగును సింహతాక్షుశల్య గవయ శరభ శాఖా
 మ్మగివ కామా వ్యాస్సుకుమ్మ రిమగి సుహిష వృక సారంగ ప్రముఖనన్యసత్త్వ
 మాత్ర సునిగాజతంబు గజశిషంపనమాన్యశాంతి కమల కిష్కరకైవళ కలిక
 పులివనం లలితామలాకర పిహరనూణ కలహంస కారండవ సారస వక్ర వాకబ
 జలగక్కు టాదిదా విహంగకులకూడితంగులంబు సలిల కేళివిహరమాణ సతీర
 మోరమోయకువపండలవిలి స్థమ్మగమనమిళితిహంచందన గంధసుగంధిజలపూ
 తిగంగాతరంగిణనరువృతం ను నైవకైలాసపర్వతలంబు హడగని యరవింద
 సంభవపురిందగాది జగణంబు లత్పడృచానందంబులం బొంది ముందట దా
 హీరహేమను కుషిమానసంకలంబునుబుగ్గిరినూనినీ శోభింబుననైవయలకా
 వ్రింగంబు గోచితత్పురోబాహ్య(ప్రదేశ)ంబునం దీర్ఘపాదుం దైవపుండరీకాక్షు
 వ బూరివిమలజుహవలంబు రితీకేళివ్యసంగివద్రైమసివారకసలిల కేళివిల
 దేవకామినిమీనత్తుజశిలి ప్లకు కమలంకనంగితసింగవర్ణ వారిపూరవిలసితంబు
 ను నై సందాలకసం దాభిధానంబులు గల పదీ ద్వితయంబు దాటి తత్పురో
 భాగంబు వనగజుంపువృద్ధమలయద(సరిహిత) మలమపవనాన్వాదనముహుమ్మ
 సునుస్మగితమానసవృద్ధాజనకామినిదంబంబును వైడూర్యసోపానసమంచితకన
 కోత్తిలవాపివిభాసితంబును గింపురుషసంచారయోగ్యంబును సగుసాగంధివన
 సమీపంబునంబు.

185

4. ప్రహ్వలు దక్షిణాగూర్తగుపుం దగుశ్వరుని ములించుట. 4.

సీ. ఉజ్వలంబు శేరిత మోజనంబులపొడవును బంచన ప్లతిరయోజనముల
 పజపును గల్లి యేలవట్టునఁ దఱుంగనినీడ శోభిల్ల నిర్ణీత మగుచుఁ
 బర్గ శాఖాసూక్తిర్లమై మాణిక్యములఁ బోలఁ గలఫలములఁ దనర్చి
 కమనీయసిద్ధయోగక్రియామయ మయి, యనఘ ముముక్షుజగన్మాత్రయమును
 తే. భూరిసంసారతాపనివారకమును, సగుచుఁ దగురాజ మనఁగఁ బెండ్లవల్లింది
 భక్తజనులకునిచ్చులఁ బ్రదుద మెనఁగ,వలయుసంపదలందురావటమువటము.
 వ. ఆ వృక్షమూలంబున.

187

సీ. ఉద్ధవనందాదిసిద్ధసంసేవిత, శాంతవిగ్రహుని వాత్సల్యగుణనిఁ
 గమనీయలోకమంగళిదామకుని శివు, విశ్వబంధుని జగద్రద్విసతయసుని
 గుహ్యాసాధ్యరత్నోయత్ననాథ కు, బేరసేవితని దుర్వారబలుని
 సుదిలేవిద్యాతపోయోగయుక్తుని బాల, చంద్ర భూషణుని ముగ్ధనిద్రనుతునిఁ

- తే. దాపసాబీష్టకరు భస్మరదండలింగ' ఘనజటాజనధరుని భక్త కృప్రసన్ను
 వితతసంధ్యాభ్రుచివిడింఁబితవినూత్న, రక్తవర్ణనూతను కృష్ణామయని. 138
- వ. మఱియును. 139
- సీ. అంచితవామసాకాంభోరుహము దక్షిణోరుతలంబున క నొయ్య నునిచి
 సవ్యజానువుమీఁద క భవ్యబాహువు పాచి, సలపలిముండేత క సలలితాక్ష
 మాలిక ధరించి క మహాసీతాతర్క ముద్రాయుక్తుఁడగునుఁ జిత్తంబులోన
 నవ్యయం బయిన బ్రహ్మాసందకలితన, మాధినిష్ఠుఁడు వీతకమత్సరుండు
- తే. యోగపట్టాభిరాముఁడై యుచితవృత్తి, రోషసంగతిఁ బాసి కూర్చున్నజమని
 యనువుననుదర్భరచితబుఁస్యాసనమాన, చున్నమునిముఖ్యునంచితయోగనిరతు.
- క. అలఘుని సభవుని యోగీంద్రులు చిను సుండంగ నారకదునితోఁ బ్రియభా
 షలు జరుపు చున్నరుద్రుఁ, సలలితపన్నగవిభూషు క సజ్జనపోషున్. 141
- క. కని లోకపాలురును మునిజనులును సద్భక్తి గతనిరచరణంబుఁగూర్చు
 వినతు లును రప్పు డబ్బాసనుఁ గని యయ్యభవుఁ డధికసంభ్రమ ముప్పన్.
- క. అనఘ మహాత్మయుఁ డగుచా, మనుఁ డాకళ్యపున కొగి నగమస్కారము సే
 సివగతి నజానకు నభివందన మొగిఁ గావించె హరుఁడు క దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 142
- తే. అంత రుద్రానువర్తను క లై నసిద్ధ, * దేవమహాముషిజనము లగ్నిని బయోజ
 గర్భునకుమ్రొక్కిరంతనాకమలభవుఁడు, శర్వరూగనిపల్కెమందహాసంబుతోడ.
- తే. జగములకు నెల్ల యోనిబీజంబు లైన, శక్తిశివకారణుండ వై క జగతి నిర్వి
 కారతత్త్వంబ వగునిన్నుఁగడఁగి విశ్వనాథుఁగానెఱిఁ గెదనామకనముననభవ.
- తే. సమత నదిగాక తావకాంకంబు లైన, శక్తిశివరూపములఁ గ్రీడకసలుపు దూర్ణ
 నాభిగతి విశ్వజననవికసాకవృద్ధి, హేతుభూతుండ వగు చుండు క వీక రుద్ర.
- సీ. అనఘ లోకంబునశయందు వర్ణాశ్రమ, సేతువు లనఁగఁ బ్రఖ్యాతి నొంది
 బలసి మహాజననగృహీతంబు లై, యఖిలధర్మార్థదాయకము లైన
 వేదంబులను మఱి క వృద్ధి నొందించుట, కొఱకు నై నీవ దగతుని నిమిత్త
 మాత్రునిఁ జేసి యకస్మత్తులము గావించితి, వటు గాన శుభమూర్తి క వై ననీవు
- తే. గడఁగి జగముల మంగళకర్మ లయిన, వారి ముక్తి నమంగళాచారు లయిన
 వారి నరకంబు నొందింతుఁభూరిమహిమ, భక్తజనపోష రాజిత క ఘోషిభూష.
- వ. అట్లగుటం దత్కర్మంబు లొకానొకనికి విపర్యాసంబు నొందుటకుఁ గారణం
 బెయ్యదియో భవదీయరోషంబు హేతు వని తలందితి నేనిఁ ద్వదీయపాదార
 విందభజను లై సమస్తభూతంబులయందు నిను గనుంగొనుచు భూతంబుల
 నాత్మకు వేఱుగాఁ జూడక వర్తించుమహాత్ములయందు నజ్ఞు లైనవారియందు
 బోలె రోషంబు దలుచు వారయ దఁట నీకుఁ గోపంబు గలదే యని. 143

* 'దేవమహాముషి' యనియే వ్రాతప్రతులు.

- సీ. మణిభేదబుద్ధిఁ గర్రవ్రవ ర్ణముల, మదయుతు లయు దుష్టహృదయు లగును;
బరవిభవా సహ్యాభసమనోవ్యాధులఁ, దగిలి ¹మరాత్మకభేదకము లయున
బహుదురుక్తులచేతఁబరులఁ బోంచుచు, నుండుమూఢులను దైవోపహతులఁ
గాఁ జలపోసి యక్క-పటచిత్తులకు నీ, నంటినత్పురుషు లేశవలన నైన
తే. హింసఁ గావింప కుండునమిద్ధచరిత, నీలలోహిత మహితగుణాలవాల
లోకపాలనకలితఁ బరగాకలాప, హర జగన్నతచారిత్ర శ్రయదియఁగాక. 149
- సీ. అమర సమస్తదేశములందు నఖిలకా, లఘులందుఁడలఁపదుర్లంఘ్యమహిముఁ
డగుపద్మనాభుఁడూ, నూమోహితాత్మకు, లై భేదదర్శను శ్రలైనవారి
వలనను ద్రోహంబు శ్రగలిగిన నైనను, నది దైవకృత మని శ్రయన్యదుఃఖ
ముల కోర్వజేక సోమిరుషుఁడు దయసేయుఁ, గాని హింసింపఁడు శ్రగాన నీవు
తే. నన్యతునిగూయమోహమునందకుంటఁ, జేసినర్వజ్ఞుడవుమాయచేతమోహి
తాత్మత్రైకకృతవర్ణనలయినవారి, వలన ద్రోహంబు గలిగిన శ్రవలయుఁ బోక.
వ. అది గావున యజ్ఞభాగార్హుండ వయిననీకు సవనభాగంబు సమర్పింపనికతన నీ
చేత విధ్వంసం బయి పరిసమాప్తి నొందనిదతొద్ధరంబు మరల నుద్ధరించి
దక్షునిఁ బునర్జీవితం జేయుము భగవదేత్రంబులును (భృగుమునశ్శత్రువులును)
బూషునిదంతంబులును గృపసేయుము భగ్నంగు లయినదేవఋత్విజ్ఞీకాయం
బులకు నారోగ్యంబు గావింపు మీమఖివశిష్టంబు యజ్ఞపరిపూర్తిహేతుభూతం
బయిన భవదీయభాగం బగుం గాక. 151

శ్రీ శివుఁడూ బ్రహ్మాదులచే బ్రాగ్జ్ఞులఁ డై దక్షిణుల సమగ్రహించుట. శ్రీ

- చ. అని చతురాననుండు వినయంబున వేడిస సింధుమాళి స
య్యనఁ బరితుష్టిఁ బొంది దరహాసమునం గృప దొంగలింప నీ
ట్లను హరిమామచేత సనయంబును బామగు లైనవారు నే
సినయపరాధోపములు శ్రచిత్తములో గణింప నెన్నఁడున్. 152
- వ. అట్లయ్యుండీ, 153
- క. బలియర దండింకను దుర్బలులను రక్షింప ధర్మశుద్ధతి యగుటం
గలుపాత్ములయపరాధము, కోలఁదిని దండించుచుండు శ్రగొనకొని యేనున్. 154
- వ. అని దగ్ధశీరుండయినదక్షుం డజమఖిం పగుభగుండు బర్హిస్సంబంధభాగంబులు
గలిగి మిత్రనామధేయచతుస్సునం బాడగాంచు బూషుండు పిష్టభుక్తగుఁడు
యజమానదంతంబులచే భక్షించు దేవతలు (యజ్ఞవాశిష్టంబునాకొనంగుటం
జేసి) సర్వావయవపూర్ణులైనర్జితుఁ, భింశితాంగులైనయద్వయ్యఋత్విగౌడి
నంబు లశ్వదేవతలబాహువులచేతను బూషునిహస్తంబులచేతను లబ్ధబాహుహ
స్తలై జీవీతురు భృగువు బస్త్రశ్శత్రువులుగలిగినర్జితు నని శివుం డానతిచ్చిన

సమస్తభూతంబులు సంతోషాంతరంగంబు లై తండ్రి తండ్రి యని సాధువాదంబుల నభినందించి రంత (నాశంభునియామంత్రణంబు వడసి) సునాసీర ప్రముఖులగుచేవతలు (ఋషులతోడం గూడి రా) నజండును రుద్రునిం బురస్కరించుకొని దక్షాధ్వరివాటంబునకుం జని రచ్చట. 155

క. శర్వునియోగక్రమమున సర్వవయవములు గలిగి శ సన్మునిఋత్విగ్గీర్వాణముఖ్యులొప్పిరి, పూర్వశనుశ్రీల నార్యభూషణ యంతన్. 156

క. విను దత్తు నంత మేషము, ఋషి జేసిన నిద్రమేలుకొని లేచినపోల్కిని నిలిచే దక్షుఁ డభవుఁడు, గినుగొనుచుండంగ నాత్మక గౌతమి మొప్పన్. 157
వ. ఇట్లు లేచి నిలిచి మందఱు నున్నశివునింగనుంగొనినమాత్ర న శరత్కాలంబున నకల్మషం బైనసరస్సునంబోలెఁ బూర్వరుద్ర విద్యేషజనితంబు లైనకల్మషంబులం బాసి నిర్మలుఁడై యభవని నుతిమంపం దొడంగి మృతిఁ బొందిననతీతనయం దలంచి యనురాగోత్కంఠలబాష్పపూరితలోచనంబును గదగకంఠంబునై పలుకం జాలక యెట్టకేలకు దుఃఖంబు సంప్రభించికొని ప్రేమాతిరేక విహ్వలుం డగుచు సర్వేశ్వరుం డగుహరున కిట్లనియె. 158

క. విను నీ కపరాధుఁడ నగు, నను దండించు టిది దండనము గాదు మది న్నును రక్షించుటగా మన, మునఁ దలఁతును దేవ యభవ శ పురహర రుద్ర. 159

సీ. అనఘాత్మ తగ నీవు శ నజ్ఞనాథుండును, బరికింప బ్రాహ్మణాభాసు లయునవారలయెడల నెవ్వలన నుపేక్షింప, రఁటు దృఢ వ్రతచర్యు శ లైనవారియెడ నీ కుపేక్ష యొక్కడిని సర్గాదిని, నామ్నాయసంప్రదాయ ప్రవర్తనము నెఱింగించుట శ కమరవిద్యాతపో, వ్రతపరాయణు లైనబ్రాహ్మణులను 160
తే. వరుసఁ బుట్టింపితివి గాన శవారి నెప్పుడు, గేల దండంబుఁ బూని గోరపాలకుండు బలసి గోవుల రక్షించుకొనిది నీవు, నరసి రక్షించుచుండు గర్భదయ్య రుద్ర. 160

సీ. తలపోయ నవిదితత్ర త్వవిజ్ఞానండు, నైననాచేతి సభాంతరమున నతిదురుక్తాంబకక్షతఁడవయ్యును మత్స్య, తాపరాధముహృద్రయంబునందు, దలంపక సుజననిందాదోషమున నధో, గతిఁ బొందు చున్నదుష్కర్మ సన్నుఁ గరుణఁ గాచిననీకుఁ శ గడఁగి ప్రత్యుపకార, మెఱిగి కావింప నే శ నెంతవాడ 161
తే. సుతచరిత్ర భవత్పూర్వనుగ్రహను, రూపకార్యంబుచేత నిరూఢ మైన తుష్టి నీ చిత్తమందు నొందదువుగాక, తుద్ర సంహర కరుణాసముద్రుడ్రుద్ర. 162

వ. అని యిట్లు రుద్రక్షమాపణంబు గావించి పద్మనంభవుచేత ననుజ్ఞాతుం డై దక్షుండు పాథ్యాయఋత్విగ్గణసమేతుం డగుచుఁ గృతుకర్మంబు నిర్వర్తించు సమయంబున బ్రాహ్మణజనంబులు యజ్ఞంబులు నిర్విఘ్నంబులై సాగుటకుఁ బ్రయత్నపరసంస్కర్మతదోషనివృత్తిర్థంబుగా విష్ణు దేవతాకంబును ద్వికపాల పురోడాశద్రవ్యకంబునునైనకర్మంబుఁ గావింపనుపాత్రహవిష్ణుం డగుభృగువు

తోడం గూడి నిర్మలాంతఃరణం దగుచు దక్షుడు ద్రవ్యత్యాగంబు గాని
పం బ్రసన్నుం డై సర్వోత్పరుండు 162

... దక్షాధ్వరంబునకు వచ్చిన వారాయణుని దక్షుడు సుతింతుట. ...

సీ. మానితశ్యామాయమానశిరీదీ, ధితులు నల్లిక్కుల శ్రీ ట్టుకొనగఁ
గాంచునమేఖిలాశకాంతులతోడఁ గా, శేయచేలద్యుతుల శ్రీ సెలిమిసెయ
లక్ష్యసమాయుక్తలలితవత్సంబున, వైజయంతీప్రభల్ శ్రీ వన్నె నూప
హటకరత్నకరీటకోటిబ్రభల్ బాలాగ్నిరుచులతో శ్రీ మేల మాడ
తే. లలితసీలాభరూచిగుంతలములు దసరఁ, బ్రవిమాలాత్మీయదేహజ్యప్రభసరోజ
భనభవావరముఖ్యులప్రభలుమాప, నఖిలలోకైకగురుండునా శ్రీ రాయణుండు.
చ. సలలితశంఖ చక్ర జలజాత గదా శిర చాప ఖడ్గని
ర్మలరుచులక సువర్ణ రుచిసాస్మణికంకణముద్రికాపభా
వలులును దేజరిల్ల భుజ్యవర్గ మనర్గళకాంతియుక్త మై
విలసితకర్ణికారపుష్పవిహారముం బురుడింపఁ బట్టుగన్. 164

క. సరిసోదారసమంచిత, దరహాసవిలోకనములఁ శ్రీ దగ లోకములన్
బరితోషము నొందించుచు, బరమోత్సవ మొప్పవిశ్వబంధుం డగుచున్. 165

చ. మణియును రాజహంసరుచిమద్భుతమణీకృతతాలవృంతచా
మర లిరువంకలక దివిజమానిను లీయ సుధామరీచివి
స్ఫురితసీతాతపత్ర రుచిపుంజము దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁగాఁ
గరివరదుండు వచ్చె సుభద్రాస్థివర్ణ సువర్ణయానుఁ డై. 166

చ. ఘనరుచి నట్లు వచ్చినవిశ్రాంతవిదూరు ముకుందుఁ జూచి బో
రన నరవిందనందనపురందరచంద్రకళాధరామృతా
శనముఖు లర్థి లేచి యతిఃసంభ్రమ మొప్ప నమోనమో దయా
వననిధయే యటంచు ననివారణ మొక్కిరి భక్తియుక్తులై. 167

వ. అట్లు కృతప్రణాములై నయనంతరంబ. 168

ఉ. ఆనలినాయతాక్షునియనంతపరాక్రమదుర్నిరీక్ష్యతే
జోనిహతస్వరేణ లగుచుక నుతి సేయ నశక్తులై భయ
గ్లాని వహించి బాష్పములు శ్రీ గ్రమ్మఁగ గద్గదకంఠులై తమల్
మానుపడంగ నవ్విభునిమన్ననఁ గైకొని యెట్ట కేలయన్. 169

వ. నిటలతటఘటితకరపుటులై యమ్మహాత్మునియపారమహిమంబెఱింగి నుతియంప
శక్తులు గాక యుండియు భక్తానుగ్రహపరిగ్రహం డగుటంజేసి తమతమ
మతులకు గోచరించినకొలంది నుతియింపఁ దొడంగి రండు గృహీతంబు లగు
పూజాద్యుపచారంబులు గలిగి బ్రహ్మాదులకు జనకుండును సునందనంబాదిపరమ
భాగవతసేవితుండును యజ్ఞేశ్వరుండు సగుభగవంతుని శరణ్యుని గాఁ దలం

చి) దక్షుం డిట్లనియె దేవా సీవు స్వస్వరూపంబునం దున్నయప్పు (దుపర
లంబులు గాని) రాగా ద్యౌలబుద్ధ్యవస్థలచే విమక్తండవును నద్వితీయండవును
జిహ్వాపకుండవును భయరహితండవును నైమాయం దిరస్కరించి మఱియు
నామాయ ననుసరించి నటనకొఱక. లీలామానుషరూపంబుల నంగీకరించి స్వతం
త్రండ వయ్యను మాయాపరతంత్రండ వై రాగాదియ క్తుండునుంబోలెరామ
కృష్ణాద్యవతారంబులఁ గానఁబడు చుండువు గావున నీలోకంబులకు నీవ యీ
శ్వరుండ వనియు నితరులైన బ్రహ్మరుద్రాదులు భవన్మాయావిభూతు లగుటం
జేసి లోకంబునకు నీశ్వరులు గారనియును భేదదృష్టిగలనన్నరక్షింపమివిశ్వ
కారణు లైనఫాలలోచనుండును బ్రహ్మయు దిక్పాలురును సకలచరాచరజంతు
సంతానములును నీవ గానిది లేశంబు లేదనివిన్నవించినం దదంతరంబ ఋత్వి
గ్జనంబు లిట్లనిరి.

170

సీ. వామదేవునిశాపవశమునఁ జేసి కర్మానువర్తులము మేఘ మైనకతన
బలసి వేద ప్రతిపాద్యధర్మోపలక్ష్యం బైనయట్టిమృఖంబునందు
దీపింప నింద్రాదిదేవతాకలితరూపవ్యాజమునఁ బొంది య పరగునిన్ను
యజ్ఞస్వరూపుండ యని కాని కేవల నిష్కించనుండవు యనిర్మలుండవు
తే. నరయ ననవద్యమూర్తివి నైననీదు, లలితతత్త్వస్వరూపంబుఁ య డెలియఁజాల
మయ్య మాధవ గోవింద య హరి ముకుంద, చిన్మయాకార నిత్యలక్ష్మీవిహార
వ, నదస్య లిట్లనిరి.

172

సీ. శోకదావాగ్నిశిఖాకలితంబు పృథుకేళేఘనదుర్గదుర్గమంబు
దండధరకూర య కుండలిశిష్టంబు, పాపకర్మవ్యాఘ్రుఁడరివృతంబు
గురుసుఖదుఃఖకాశ్రితోల్పూరితగర్త, మగుచు ననాశ్రయ య మైనయట్టి
సంసారమార్గసంచారు లై మృగత్వష్టి, కలఁ బోలువిషయసంగ్రహము నహమ్మ
తే. మేలిహేతుక దేహనికేతనములు, నయి మహాభారవహు లైనయట్టిమూఢ
జనము లేనాటమిపదాబ్జములుగానఁ, జాలువారలు భక్తప్రసన్న దేవ. 178

వ. రుద్రుం డిట్లనియె.

చ. వరద నిరీహ యోగిజనవర్గసుపూజిత సీపదాబ్జమూల్
నిరతము సంతరంగమున య నిల్చి ¹సమగ్రభవత్పరిగ్రహ
స్ఫురణఁ దనర్చునన్నుఁ నతిఃకూఢులు సంతతము న్నమంగళా
²చరణు డటంచుఁ బల్క నది య సన్మతి నేగణింప నచ్చుతా.

175

వ. భృగుం డిట్లనియె.

176

మ. అరవిందోదర తాపకీనఘనమాయామోహితస్వాంతు లై
పరమం బైనభవస్మహామహిమముం య బాటించి కానంగ నో

1. 'భవత్పరిగ్రహాదిక స్ఫురణఁ. 2. చరణు...బల్కంగ భవన్మతి నేగణి.' అ. ప్ర.

పరు బహ్మదిశరీరధారులును నోరపడ్డాడు భక్తార్జునం

మరణాలోకం నన్ను గావడగునిత్యానందంధాను వై.

177

వ. బహ్మము ట్లనియె.

178

సీ. సమధికజ్ఞానార్థసత్త్వాదిగుణమాల, కాశ్రయభూత మై నెట్టిపురుషుం

డగ్రహదార్థేదగ్రహాకము లైన, చక్షురిందియముల న నడి జూడ

గలుగుసీరూపంబు న గాదుమాయామయం, బగునసర్వస్వతిరిక్త మై నయట్టి

నిగుమాకారంబు న నీకు విశేష, మైయందు ననుచు నేనాత్మ దలఁతు

తే. నిర్వికార నిరంజన న నిమగ్నంక, నిరతిశయ నిష్క్రియారంభ న నిర్మలాత్మ

నిశ్చలంపాద్య నివిద్య నేననేన్య, సవివలాంబ సంసారిభయవిదూర. 179

వ. ఇంద్రుం డి ట్లనియె.

180

మ. దితిసంతానవినాశసాధనముద్దీప్తాప్త బాహునమ

న్విత మై యోగిమనోసురాగకర మై న వెల్లొందునీదేహ మా

యత మైనట్టి పపంచముంబలెను మిథ్యాభూతముం గామి శా

శ్వతముం గామదిలోఁ దలంతుఁ మారి దేవా దైవచూడామణి.

181

వ. ఋత్విక్వత్తు లి ట్లనిరి.

182

చ. కడఁగి భవత్పదార్చనకుం న గా నిటు దక్షునిచే రచింపఁ గాఁ

బడి శితకంఠరోషమున న భస్మము నొంది పరేతభూమి యై

చెడి కడ శాంతమేధమ నఁ న జెన్నటి యన్నమఖంబుం జూడు మే

ర్పణ జలజాభినేత్రములఁ న బావన మై విలసిల్లనచ్యుతా.

183

వ. ఋషు లిట్లనిరి.

184

మ. అనఘా మూఢవ నీవు మావలెని కర్మరూపంబి వై యుండియున్

వినఁ తత్కర్మఫలంబు వొంద వితరుల న విశ్వంబునన్ భూతికై

యనయంబున్ భజించునిందిరి మిమ న్నర్థించి యేతేరఁ గై

కొన వే మందుము నీచరిత్ర మునకున్ న గోవింద పద్మోదరా.

185

వ. సిద్ధు లి ట్లనిరి.

186

చ. మారి భవదుఃఖభీషణద్రవానలదగ్ధతృషార్థమన్యనో

ద్విరదము శోభనంబును బరవిత్రము నైనభవత్కథానుధా

సరిదవగాహనంబునను న సంస్మృతితాపము వాసి క్రమ్మఱుం

దిరుగదు బ్రహ్మముం గనివశధీరునిభంగిఁ బయోరుహోదరా.

187

వ. యజమాని యగు ప్ర నూతి యి ట్లనియె.

188

చ. కరచరణాది కాంగములు న గల్గియు మస్తము లేనిమొండెముం

బరువడి నొప్ప కున్నగతిఁ న బంకజలోచన నీవు లేనియ

ధ్వరము ప్రయాజులం గలిగి న తద్దయు నొప్పక యున్నదయ్య యో

- హరి యటు నీదురాక శుభ క మయ్యె రమాధిప మమ్ముఁ గావవే. 189
- వ. లోకపాలకు లి ట్లనిరి. 190
- నీ. దేవాదిదేవ యీశదృశ్యరూపం బగు, సునుహితవిశ్వంబుఁ క జూచుప త్న
 గాత్మభూతుండ వైశ్ణవీ¹పు ననత్పి, కాశరూపంబు లై కలుగుమామ
 కేంద్రియంబులచేతి క నీశ్వర నీమాయ, నొందించి పంచభూతోపలక్షి
 తం బగుదేహివిధంబునఁ గానంగఁ, బడుదువు గాని యేర్పడినశుద్ధ
 తే. సత్త్వగుణము క్షమైభాగ్యస్వరూప, ధర్మకవై కానఁబడవుగాక పరమపురుష
 యవ్యయానంద గోవింద క యట్లుగాన, యెనయ మాజీవనమునిత్యనేమి సెలవు
- వ. యోగీశ్వరు లి ట్లనిరి. 192
- నీ. విశ్వాత్మనీయందు క వేఱుగా జీవులఁ గనఁ డెవ్వఁ డట హనికంటఁ బ్రియుఁడు
 నీకు లేఁ డయినను క నిఖిలవిశోద్ధృత, స్థితివిలయంబులకతన దైవ
 సంగతి నిర్భిన్నస్వత్వాదిగుణవిశి, స్టాత్మీయమాయచే క సభభవాది
 వివిధభేదము లొందుదువు స్వస్వరూపంబు, నం దుండుదువు వినిహితవిమోహి
 తే. వగుచు నుండువుగద నిన్నననన్యభక్తి, భృత్యభావంబు దాల్చి సంకీర్తిఁగొల్పు
 మమ్ము రక్షింపవే కృపామయ రమేశ, పుండరీకాక్ష సంతతభవనరక్ష. 193
- వ. ప్రజాపతు లి ట్లనిరి. 194
- చ. హరి భవదీయతత్త్వము సమంచితభక్తి నెఱుంగ నేను నా
 సరసిజసంభవాదులును క జాలము సత్త్వగుణాశ్రయిండవుక
 బరుడవు నిర్గుణుండవును క బ్రహ్మము మున్నగు నీకు నెట్లు నిం
 దఱుముఁ జతుర్విధార్థభలదాయక మ్రొక్కెద మాదరింపవే. 195
- వ. అగ్ని దేవుఁ డి ట్లనియె. 196
- మ. హవరతోచరణుండ వై నెగడుచున్ క నయ్యగ్నిహోత్రాదిపం
 చవిధంబుల్ మఱి మంత్ర పంచక²సుపూజ్యయోగ్యము నైనయా
 హవరూపం బగునీకు మ్రొక్కెదను నీరయాజ్ఞ భువి హవ్యముల్
 సవనవ్రాతములక వహింతు హరి యుగమ్మత్రేజముం బూనుచుక. 197
- వ. దేవత లి ట్లనిరి. 198
- మ. మును కల్పాంతమునందుఁ గుక్షి నఖిలంబుక దాచి యేకాకివై
 జనలోకోపరిలోకవాసులును యుగమ్మత్తత్త్వమార్గంబు చిం
 తనముం జేమఁ బయోధియందు నహిరాట్టల్పంబునం బవ్వళిం
 చినో నీరూపము నేడు సూపితివి లక్ష్మీనాథ దేవోత్తమా. 199
- వ. గంధర్వు లి ట్లనిరి. 200

1. విద యసత్సృకాశరూప మై క పరఁగమామ. 2. 'సుస్పృష్టం బైతగం బొల్చునాహవ' త. ప్ర. 3. 'సీమాపముఁ జూడఁ గంటి మీద రాశివాక్ష సర్వాత్మకా' వ్రా. ప్ర.

- మ. సారసంకీజధివామరాలియు మరీరచ్చాది ప్రజానాథులు
న్నరవిగదాక్ష రమాహృదీశ భవదీర గాంశాంశసంఘాతులై
పరంగం దావలీలకై నెగను నీర బహ్మండము న్నట్టిను-
శ్వర నీ కే మతిభక్తి మొత్త దము చేసెనా దేవచూడామణి. 201
- మ. ¹భవంశాంశజు లీమరీచముఖుల్ శ్రీ బ్రహ్మచరేంద్రాద్రిజా
ధవమూర్ఖుల్ దివిషద్దణంబు బరమాశ్లాఘా నీకు విశ్వంబు ను
త్సల్లీలాదికలద కోసము నాశాన పదశాఖాశిఖా
స్థవనిమాంఘ్రక నీ కోనర్చు ము గురుస్కానింబు శాంతమున్. 202
- న. విద్యాధిరు లిట్లనిన. 203
- సి. నదీనాథి విను భవశ్యామలవరంబున, దేహంబు నాల్పి తృప్తదేహమందు
నాత్మ సహమృతమైత్యభిసూచమున బొంద, పుత్ర జాయాగృహక్షేత్ర బంధు
ధనసంపన్నులను ప్రేమలనగుకొనగని, యోగ సుఖంబుల శ్రీ నొందుచుండు
ధృతివిహీనుడను సుకష్టమయలాలాగుడును, సతిదుష్టసుతియు నై శనట్టివాడు
కీ. దవిలి భవదీయగుణాంతర్భావిలోలు, శయ్యునేనియు నాత్మమోహంబువలన
బాసి వర్తిండువిజ్ఞానపరతిఁ దగిలి, చిరచియూకార యిందిరాశిచిత్రచోర. 204
- వ. బ్రాహ్మణజనంబు లిట్లని దేవా గూర్తనవును హవ్యంబును నగ్నియుమంత్రం
బులును సమిస్తర్భిషాత్రింబులును సనస్కులును ముత్తిక్కులును దంపతులును
దేవతలును నగ్నిహోత్రంబులును స్వధనుసోమంబును ధరియించిదంష్ట్రాదంశం
బున నారిణిందంబు నభింబు ధరియించుచందంబున రసాతలగత యైనభూమి
నెత్తితి పట్టియోగిజనస్తుత్యుండవును మఖిరూపకుండవును నై ననీవు పరిశ్రమ
కర్మల మై కాంక్షించుమాకు బ్రసన్నుండ వగుము భవదీయనామకీర్తనంబుల
సకలయజ్ఞవిఘ్నంబులు నాశింబు నొందు సట్టి నీకు నమస్కరింతుము. 205
- క. అని తన్ను సకలజనములు, విజితులైన హరి భవుండు శ్రీ విఘ్నము గావించి
చినయాదక్షు యజ్ఞము, ఘనముగఁ జెల్లించె గోతర శ్రీ గాకుండంగన్. 206
- క. సకలాత్మకంబు దా నగుటను, సకలహారోభి క్త యమ్యు శ్రీ జలజాక్షుండుం
స్వకీయభాగమునను సయ్యకలంకుడుత్పస్తిఁ బొంది శ్రీ యనె దక్షునితోన్. 207
- వ. అనఘా కారణభూతుండును నీశ్వరుండును ద్రష్టయును స్వయం ప్రకాశకుండును
నైనయేను గుణమయం బును సమాత్మికుమాయం బ్రవేశించి జననవృద్ధివిల
యంబులకు హేతుభూతంబు లగుతత్త్వియోచితుంబులైన బ్రహ్మరుద్రాది
నామభేదంబుల నొందుచుండుదు సట్టియద్వితీయ బ్రహ్మరూపకుండ నైననాయం
దు నజభవాదులను భూతగణంబులను మూఢుం డగువాడు వేఱుగాఁ జూచు

మధ్యక్షం డగువాడు శరీరంబునకుఁ గరచరణాదులు వేఱుగాఁ దలంపనిచందం
బున నాయందు భూతజాలంబు భిన్నంబుగాఁ దలంపండు గావున మామువ్వు
రియందు నెవ్వండు వేఱుసేయ కండు వాడు కృతార్థం డని యానతిచ్చిన
దత్తుండును. 208

క. విను విష్ణుదేవతాకం, ¹బనఁగాఁ ద్రికపాలకలితః మగునాచూగం
బునఁ దగ నవ్విష్ణునిపద,వనజంబులు పూజ సేసి యవారనిభక్తిన్. 209

వ. మఱియును. 210

సీ అంగ ప్రధానకయోగంబులను జేసి, యమగుల రుద్రుని యనఁగి బూజ
సేసి విశిష్టేష్టశిష్టభాగమున ను,దవసానకర్మరంజు యదవిలి తీర్చి
దాను బుట్టిక్కులుఁ యదగ సోమపానులై, యవభృథస్నానంబు యలాచరించి
కడక నవాప్తనకలఫలకామఁ డై, తనరుదత్తునిఁ జూచి యర్చిబుద్ధి

తే. గలిగి సుఖవృత్తి జీవితంబు యగాక యనుచుఁ
బలికె దివిజులు మునులును యబ్రాహ్మణులును
జనిరి నిజమందిరముల కాజలజనయన
భవులు వేంచేసి రాత్రియభవనములకు. 211

వ. అంత దాక్షాయణి యయినసతీదేవి పూర్వకశేబరంబు విడిచి హిమవంతునకు
మేనకయందు జనియించి విలయకాలంబునం బ్రస్తుప్తం బయినశక్తిసృష్టికాలం
బున నీశ్వరునిఁ బొందుచందంబునఁ బూర్వదయతుం డగురుద్రుని వరియించె
నని దక్షాధ్వరధంసకుం డగురుద్రునిచరిత్రంబు బృహస్పతి శిష్యుం డయిన
యద్ధవునకు నెఱింగించె నతండు నాకుం జెప్పె నేను నీకుం జెప్పితి నని మైత్రే
యుండు వెండియు విదురున కిట్లనియె. 212

క. ఈయాభ్యాసముఁ జదివిన, ధీయుతులై వినినయట్టిధృతిమంతులకు
న్నాయుఃకీర్తులు గలుగును, బాయును దురితములు దొలఁగు యభవబంధంబుల్. 213

వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 214

క. వినుసనకాదులునారదుఁ, ²దునుహంసుఁడునరుణియుబుభుక్షుఁడుయతియుఁగమలా
సనజులు నైష్ఠికు లనికే,తను లగుటం జాగ వయ్యె యదద్వంశంబుల్. 215

వ. మఱియు నధర్మునకు మృష యనుభార్యయందు దంభుండును మాయ యను
కామినియుం బుట్టిరధర్మసంతానం బగుట వారిరువురును మిథునం బైన వారిని
సంతానహీనుం డగునిర్మతి గైకొనియె నాదంపతులకు లోభుండును నికృతియును
సతియునుం గలిగి మిథునం బైరి నామిథునంబునకుఁ గ్రోధుండు హింస యను
సంగనయుం బుట్టి మిథునం బైరి నామిథునంబునకుఁ గలియు దురుక్తియునునతి

1. 'బును ద్రికపాలపురోహితమును నగుయాగం' వ్రా. ప్ర. 2. దును నరుణియుయతియు
బుభుక్షుఁడును నజానకు సం,దనుజును వ్రా. ప్ర.

వయః జన్మించి దాంపత్యంబు గైకొని రాదంపతులకు భయమృత్యువు లను
విభవంబు గలిగె దానివలన యాతనయు నిరయంబునం బుట్టిరి వీరలు సంత
సారిహేతు నగునధర్మతరుణాఖిలం నెగడిరి వీని శ్రేయస్కాముం డగుజనుం
డేవణ్ణాత్రంబు ననునర్థింపం జన) దివిధగంబున బ్రతిసర్గంబును సంగ్రహం
బున వినిపించితి నిష్కణ్ణాకీర్ణ నెవ్వంజేని ముమ్మాటు వినిన నతంబు నిష్పాపు
డగు నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

216

— యీ ధ్రువోపాఖ్యానము . . .

- క. విను నిఖిలభవనఁజిహ్వా, లనమునకై పుద్గులధనకాకలితం డై
వనజజనక స్వాయంభువ నాను వపు డునయిం చెఁగి ర్నిమంతం డగుచున్. 217
- తే. రూఢి నెవ్వనువుకు శతరూపవలన, భూనుతు లగుప్రియ వత్తోత్తనపాదు
లఁగఁ గొడఁగు పుత్రులై నిందులోన, భవ్యచారిత్తుఁ డత్తనపాదునకును. 218
- క. వినుము సునీతియు సుగుచియు, ననుభవ్యలు గెరు వానియందును ధ్రువునిం
గనిఁసునీతియు నప్రియయునా సుగుచియై బ్రియ నగుచునున్నట్టియెడన్.
- సీ. ఒకనాఁడు సుఖలీల శ్రుతానపాదుండు, నెఱిఁ బ్రియురాలైన ససురుచి గన్న
కొడుకు నుత్తముఁ దనశ్రోలడవై నిడికొని, యుపలాలనము నేయఁగున్న వేళ
నర్థి దదారోహశాపేక్షితుం డైన ధ్రువునిఁ గనుంగొని శ్రీతివుట నాద
ర్థింప కుండుటకు గర్వింపి యాసురుచియు, సవతిబిడ్డం డైన ధ్రువుని జూచి
- తే. తండ్రి తొడ నెక్కువేడుక శ్ర దగిలెనేని, బూని నాగర్భమున నాఁడవుట్ట కన్య
గర్భమునఁ బుట్టికొరిసఁగల దెనేఁడు, జనకుతొడయెక్క భాగ్యంబునవతికొడక.
- క. అది గాన నీ వధోక్షజ, పదసర్వము లాశ్రయింపు శ్ర పాయక హరి నా
యుదరమునఁ బుట్టనిచ్చును, పదలక యట్లయిన ముదము శ్ర వలలెడి నీకున్. 221
- క. అని యారీతి సనహృద, చక్రములు పినతల్లి యవుడు శ్ర వనకుండు వినఁగాఁ
దను నాడినదుర్భాషా, ఘనశరములు మనము నాటి శ్ర కాఠియఁ బెట్టన్. 222
- క. తను నట్లువేక్షి సేసిన, జనకునికడఁ బాసి దుఃఖశరలనిధిలోనక
మునుఁగుచును దండతాడిత, ఘనభుజగమూఁబోలె రోషకలితం డగుచున్. 223
- క. ఘనరోదనంబు నేయుచు, గనుగవలను శోకబాష్పకణములు దొరఁగ
జననికడ కేఁగుటయు నిజ, తనయనిఁ గని యాసునితి శ్ర దద్దయుఁ బ్రేమన్. 224
- వ. తొడలపై నిడికొని. 225
- క. కర మునురక్షిని మోము ని, నిరి తద్వృత్తాంత మెల్ల శ్ర వెలదులు సంతః
పురవాసులుఁ జెప్పిన విని, పటపుగ నిట్టూర్పు లెసఁగ శ్ర బాష్పాకులయై. 226
- తే. సవతి యాడినమాటలుగనారె దలచి, కొనుచుఁ బేర్చినదుఃఖాగ్నిగుండుచుండె
దావసావకశిఖిలచే శ్ర దగిలి కాంతి, వితతిఁ గందినమాధవీరతికవోలె. 227
- వ. అంత నాసునితి బాటకునిం జూచి తండ్రి దుఃఖంపకు మని యిట్లనియె. 228

క. అశఘా యాదుఃఖమునకు, బనిచే దన్యులకు సొలయ శ బలవంతం బై
తనపూర్వజన్మదుష్కృత, ఘనకర్మము నెంటు నంటు శ గా నెవ్వలనన్. 229

వ. కావున. 230

క. పెనిమిటిచేతను బెండ్లా, మని కాదు నికృష్టదాసి శ యనియును బిలువం
గను జూనిదుర్భగుగా, లనఁ గలనాగుక్షి నువయ శ మందినకతనన్. 231

క. నిను గాడినమానుచుచిన, చననాలు సత్యంబు లగును శ సర్వశరణ్యం
దనఁ గలహరిచరణంబులు, గను జనకునిముంక మెక్కఁగఁ దలఁ జేనిన్. 232

వ. కావునం బినతల్లియైన నూసురుచి యాదేశంబున నధోక్షజ నాశ్రయింపు మని
వెండియు నిట్లనియె. 233

సీ. పరికింప నీవిశ్వపరిపాలనమునకై, యర్థి గుణవ్యక్తుఁ శ డైనయట్టి
నారాయణునిపాదసలినముల్ సేపించి, తగ బ్రహ్మ బ్రహ్మపక్షదంబు నొందె
ఘనుఁడు మీతాత యామఁచువు సర్వాంతర, యామిత్వ మగునేక శ మైనదృష్టిఁ
జేసి యాగముల యజించి తా భౌమసుఖములను దివ్యసుఖమున మోక్ష

తే. సుఖములనుబొందెనట్టియశ్చ్యుతినిఁబరుచి, నితతయోగీంద్ర నికరసం శ వేద్యమాణ
చరిణసరసిజయుఁగఱు శశక్తత్వ)కాశు, భక్తనత్సలు విశ్వసంప్రద్యుహరిని. 234

వ. మఱియును. 235

క. కరసరసీజగ్మహితాం, బురుహయు సరవిందగర్భముఖగీర్వాణుల్
పరికింపం గలలక్షి, తరుణీమణి చేత వెదకఁ శ దగుపరమేశున్. 236

— యి ధ్రువుఁడు నారదోపదేశంబు వడసి తపంబు సేయుట. యి—

వ. నిజధర్మపరిశోభితం బైనయేకాగ్రచిత్తంబున నిలిపి సేవింపు మమ్మహాత్మునికంటె
సీదుఃఖం బపనముంచువాడన్యం డొక్కరుండు గలండె యని పలికినఁ బరమార్థ
స్వాస్తిహేతుకంబు లైన తల్లివాక్యంబులు విని తన్నుఁ దాన నియమించుకొని
పురంబు వెడలి చనునవసరంబున నారదుండు తదవృత్తాంతం బెఱింగి యచ్చటి
కిం జను దెంచి యతనిచీకీరితంబు దెలిసి పాపనాశకరం బైనతనకరతలంబున నా
ధువునిశిరం బంటి మానభంగమునకు సహింపనిక్షత్రియులప్రభావం బదృష్ట
తంబు గదా బాలకుం డయ్యుఁ బినతల్లి యాడినదురుక్తులు చిత్తంబునం బెట్టి
చనుచున్నవాఁ డని మనంబున నాశ్చర్యంబు నొంది (యోబాలక సకలసంపత్స
మృద్ధం బగుమందిరంబు దెగడి యెంటి యెందు నేఁగదవు స్వజనకృతం బగు
నవనూనంబుచే నిను సంతప్తుంఁగాఁ దలంచెద ననిన ధువుం డిట్లనియె నపత్ని
మాతృ వాగిషుక్షతం బగువ్రణంబు భగవద్ధ్యానయోగరసాయనంబున మాపి
కొందు ననిన విని) ధువునికి నారదుం డిట్లనియె. 237

క. విను పుత్రక బాలుడవై యనయంబును గ్రీడలందు శ నాసక్తమనం

బుద్ధి దిగిగడుసిక్కిలంబున నీ కవమానమానములు లే వెండున్. 288

తే. శాన సానమునఁ దిద్దివేకంబు నీకుఁ, గలిగె నేనియు సంతోషకలితు లును
పురుషు లాత్మీయకర్తృత్వనిగ్గురణఁజేసి, వితతసుఖదుఃఖము లనుభవించు రెపుడు.

వ. కావున నొకంబు గలపురుషుండు నీనకంబ్రాప్తంబు లగు సుఖదుఃఖంబులు
ప్రసవశంబులుగాఁ నుంచి తాపన్యాత్రంబునం బ్రతుక్తుం డగు నీవును డల్లి
చెప్పి యోగమార్గ ప్రకారంబున సర్వేశ్వరానుగ్రహంబునం బొందెద నంటివేసి.

సీ. అనఘాత్మ యోగింద్రుఁ ఁ లఘుంబు ధరిఁ బెట్టు, జన్మంబులందున్విస్మయం మైన
సుతిని బ్రయోగింపమాధానివ్వఁజేసి, ప్రసవంబు దెలియ లేక రతనిమార్గ
మదిగాన మితఁడు పురారాధ్యుఁ డగు నీవు, నామగుము నిష్కల్యాద్యోగమిపుడు
గాని సశ్చేయినఁజూముడ పగుఁజేసి, దండ్రి వర్తించుతత్కాలమందు

తే. బూని సుఖదుఃఖములు రెంటిలోన నెద్ది, ద్రవవశమునఁ జేతులు కదాఁజేసి
దెందమునఁజాలనంతుష్టిన్ నొందువాఁడు, విమలవిజ్ఞాని యన ధర్యవెలయుచుండు.

వ. మఱియు గుణాధ్యుం డగువానిం జూచి సంతోషించుచు నాభాసం డగువానిం
జూచి కరుణించుచు సమానునియెడ మైత్రి సలుపుచు వర్తించు చున్నవాడు
తాపత్రయ దిశంబులం దూఱంగు నని నారదుండు వలికిన విని ధృవుం డిట్లని
యె ససఘా యాశిమంబు సుఖదుఃఖహతాత్ము లగు పురుషులకు దుర్గమం బని
కృపాయత్తుండ వైననీచేత వినంబడె నట్లునునం బరభయంకరం బగుతాత్మ
స్వభావంబు నొందనయవినీతుండ నగునేను సురుచిదురుక్తిబాణవినిధిన్నహృద
యండ నగుట మదీయచిత్తంబున శాంతి నిలువదు కావునం ద్రిభువనోత్కృ
ష్టంబు ససన్యాధిష్ఠితంబు నగుపడంబునంబొంద నిశ్చయించిననాకు సాధుమార్గం
బు నెఱంగింపుము నీవు భగవంతుం డగునజనియూరువువలనజనించి వీణావాదన
కుశలుండ వై జగదితార్థంబు సూర్యుండునుబోలె వర్తింతు వనిన విని. 242

క. నారదుఁ డిట్లను ససఘ కుమారక పిను నిన్ను మోక్షమార్గంబునకుం

బ్రేరేచినవాఁ డిప్పుడు, ధీరజన్ త్తిముఁడు ఎఱుగ దేవుం డగుటన్. 243

వ. నీవు సమ్యక్భావతత్తుని పదధ్యాన ప్రవణచిత్తుండ వై భజింపుము. 244

క. పురుషుండు దవిలి చతుర్విధ, పురుషార్థ శ్రేయ మాత్మకఁ క బొందెదననిన్

ధరఁ దత్ప్రీతిక హేతువు, హరిపదయుగళంబు దక్కఁ క నన్యము గలదే. 245

వ. కావున. 246

క. వరయమునానదితటమున, హరిసాన్నిధ్యంబు శుచియు క నతిపుణ్యమునై

పరఁగినమధువనమునకును, సరసగుణా చనుము మేలుకనమకులు నచటన్. 247

క. ఆ యమునాతటిసీశుభ, తోయములం గ్రుంకి నిష్కలతో నచ్చట నా

రాయునునకును నమస్కృతు, లాయతమతిఁ జేసి చేయ్యయమనియమముల్.

వ. మఱియు (బాలుండ వగుటంజేసి వేదాధ్యయనాద్యుచితకర్మానర్హుండ వయ్య

నుదితంబు లగు)కుశాజనంబులంజేసి స్వస్తిక ప్రముఖాపనంబులు గల్పించుకొని
త్రివృత్పాణిగామామంబులచేతం బ్రాణేంద్రియమనోమయంబు లనుచాంచల్యదో
షంబులం బ్రత్యాహరించి స్థిరం బునచిత్తంబున. 249

సీ. ఆ శ్రితసత్ప్రసాదాభిముఖుండును, నిర్ద్రప్రసన్నానరనేతలుండు
సురుచిరనాసుండు : సుభ్రాయుగుండును, సుకపోలతలుండును : సుందరుండు
హరినీలసంశోభితాంగుండు : దరణుండు, నరుణావలోకనోష్ణాధరుండు
గరణానముద్రుండు : బురుమారనిధియును, బ్రణతాశ్రయండు శోభనకరుండు
తే. లలితశ్రీవత్సలక్షణాలక్ష్మీతుండు, సర్వలోకశరణ్యుండు : సర్వసాక్షి
పుష్పలక్షణయక్తుండు : బుణ్యశాలి, యశితమేఘనిభశ్యామఃకవ్యయుండు.
వ. మఱియును. 251

సీ. హరికిరీట కేయూరకంకణఘనభూషణుండా శ్రితపోషణుండు
లాలితకాంచీకలపశోభితకటిమండలుండు : దంచితఃకుండలుండు
మహానియకౌస్తుభఃమణికిలితాచ్ఛన్త్రై, వేయకుండానందరదాయకుండు
సలలితఘనశంఖచక్రగదాపద్మహస్తండు భువనప్రళయః : డజాడుఁ
తే. గమ్రసారభవనమూర్తికాధరుండు, హతవిమోహుండు నవ్యవీర్యాంబరుండు
లలితకాంచననూపురాంకృతుండు నిరతిశయసద్గుణుండు దర్శనీయతముండు.

క. సరసమనోలోచనము, త్కరుండు సుహృత్పద్మకర్ణికానివసితవి
స్ఫురదురుసఖమణిశోభిత, చరణసరోజాతుండతుల్యశాంతుండు ఘనుఁడు. 252
వ. అయినపురుషోత్తముం బూజించుచు హృదయగతుండును సానురాగవిలోకనం
డును వరదశ్రేష్ఠుండును నగునారాయణు సేకాగ్రచిత్తంబునం ధ్యానంబు సే
యుచుఁ బరమనివృత్తిమార్గంబున ధ్యానంబు సేయంబడ్డపురుషోత్తమునిదివ్య
మంగళస్వరూపంబు చిత్తంబునం దగిలి మరల మగుడ నేర దదియునుం గాక
యేమంత్రం బేని సప్తవాసరంబులు పలియించిన ఖేచరులం గనుఁగొనుసామ
ర్థ్యంబు గలుగు నట్టి ప్రణవయుక్తం బగుద్వాదశాక్షరకలితంబును దేశకాలవి
భాగవేది యగుబుధానుష్ఠితంబును నయినవాసుదేవమంత్రంబునంజేసి. 254

సీ. దూర్వాంకురంబుల : దూర్వాంకురశ్యాము, జలజంబులను జారుఁజలజనయనుఁ
దులసీదళంబుల : దులసికాదామునిఁ మాల్యంబులను సునైః రమ్యచరితుఁ
బత్తంబులను బక్షిఃపత్త్రునిఁ గడు వన్య, మూలంబులను నాద్రిమూలఘనుని
నంచితభూర్జత్వగదానిర్మితవివిధాంబరంబులను బీర్యాంబరునిని

తే. దనరుభక్తిని మృచ్ఛిలాశ్రదారురచిత, రూపములయందుఁ గాని నిరూఢ మైన
సలిలములయందుఁగానిసుస్థలములందుఁ, గానిపూజంపవలయునక్కఱులనాభు.

క. ధృతచిత్తుండు శాంతుండు నియతపరిభాషణుండు సుమహితాచారుండు వ
ర్ణితపారిమంగళగుణుండును, మితవన్యాశనుండు నగుచుఁ మెలఁగుచుమఱియున్

వ. ఉద్ధృతమునకు డగువుండరికాకుండు నిజమాయాస్వేచ్ఛావతారచరితంబుల
చేత నత్యంతంబుగా నెద్ది సేయు నెద్ది మి హృదయగతంబుగా భ్యానంబు నేయు
చును నున్నను గర్వంబుండేరి చేసుంబుపూజావిశేషంబులు నానుదేవ
మంత్రంబుల నరేంద్రహాసం నమస్కరిం: మా యు నిష్ఠా మనోవాక్యా-యకర్మం
బులచేరి సేవగతం బగునట్లుగా భక్తియు కర్మము లమునపూజలచేతఁ బూజం
పాబడి సర్వేశ్వరుండు మామూనిమాతము గాక సేవించువురువులకు ధర్మాది
పురుషార్థంబులలోన సభిమతార్థంబు నిచ్చు విరక్తుం డగువాఁడు నిరంతరభావం
బున భక్తియోగంబునందసి మోక్షంబుకొఱకు భజించుచు నని చెప్పిన విని
ధువుండు నారదునకు . బదక్షిణపూర్వకంబుగ నమస్కరించి (మహర్షిజన
సేవ్యం జై సులసిస్థుల నానందు) భగవత్పాదసరోజాలంకృతం బైనమధు
వనంబునకుం జనియె నంత.

257

తే. పెద్దభాగమును దుతానపాదకడకు, నగి యారాజుచే వివిధార్చనముల
నందనం పీడిండ్డె య. చి:తాససమాన, నెలమిగూర్చుండి యాతనివలననునాది.

వ. ఇట్లనియె.

259

క. భూనాయుని నీ పిల్ల డా, మూనాస్వయం నగుచు జాల శ్రమదిలోఁ జింతం
బూనట కేమికతం బన, నానారిదుతోడ నాతఁ శ్ర దనియె మరలన్.

260

కి. మునవరి పివేళాలియు, ననఘుండు నైదేండ్లబాలుఁ శ్ర దస్మత్ప్రియనం
దను దదయుఁ నగునాచే,తను బరిభవ మొంది చనియెదల్లియు దానున్.

మ. పిని యుగ్రాటించి పోచ్చి యన్పటఁ బరిశ్రాంతండు తున్నడితుం
డును నొప్పునముఖంబుజుండు ననఘుండున్ బాలుండు నైననమ
త్తనమున్ ఘోరవృకాపాథలూఖిను త్వక్తేణి నిర్జించెనో
యని నుభుచద నాదుచిత్తమున నాశ్రయస్థుల్య యిట్లటకున్.

262

తే. అట్టియు తగుబాలు నాశ్రయంకపీత, ముందు గూర్చుండ నీక నిర్రాకరించి
యంగనాన క్షటిత్తుండ శ్ర నైనయట్టి, నాదుదౌరాత్మ్య మిది మునిగనాథచంద్ర.

ఉ. నా పిని నారిదుండు సరసాభున కిట్లను నీకుమారుఁ డా
దేవకీబరత్నరుచిర్దీపితపాదసరోజుఁ డైనరా
జీవదళాక్షరక్షీతుఁ డశ్రవేషగత్పరికీర్తనీయకీ
ర్తీవిభవ ప్రశస్తసుచరిత్రుండు వానికి దుఃఖ మేటికిన్.

264

ఉ. కావున నమృతాత్ముండు సుకర్మముచేత నమ స్తోకపా
లావళి కందరానిసముదంచితనిత్యపదంబునం బ్రభు
శ్రీ విలసిల్లఁ జెందుఁ దుల్యసీదళదాము భజించి యాజగ
త్పావనుఁ బైననీసుతు ప్రభావ మెఱుంగవు నీవు భూవరా.

265

వ. అదియును గాక.

266

- క. సీతార్థియు జగమాలయం, దాకల్పము నొందఁ జేయు శ నంచితగుణర
త్వాకరుఁ డిట కేతెంచుచు, శోకింపకు మతనిఁగూర్చి శ సుభగచరిత్రా, 267
- క. అని నారదుండు వలికిన, విని వనమున విశ్వసించి శ విభుఁడుచు బ్రియసం
దనుఁ జింతించుచు నాడర, మునఁ జూడం డయ్యె రాజ్యమును బూజ్యముగన్. 269
- వ. అంత నక్కడ నాధువుండు. 269
- క. చని మందటఁ గసఁగొనె మధు, వనమును మానియోగి దేవవర్ణితగుణసా
వనమును దుర్భవజలదప, వనము ను నిఖలైకపుణ్యవరభవనంబున్ 270
- వ. అట్లు గని దాయంజని యమునానదిం గృతస్నానం డై నియతుండును సమా
హితచిత్తుండును నై సర్వేశ్వరుని ధ్యానంబు సేయుచుం ¹ద్విరాత్ర త్రిరాత్రం
బుల కొక్కమాటు కృతకపితృబధరీఫలపారణం డగుచు దేహస్థితి ననుసరించి
యొక్కమాసంబు హరిం బూజించి యంతనుండి యాతేసి దినంబుల కొక్కపరి
కృతజీర్ణ తృణపర్ణాహారం డగుచు రెండవమాసంబున విష్ణు సమారాధనంబు
సేసి యంతనుండి నవరాత్రంబుల కొకమా టుడకభక్షణంబు సేయుచు మూఁ
డవమాసంబున మాధవు నప్పించి యంతనుండి ద్వాదశదినంబుల కొకతోయం
బు వాయుభక్షణం డగుచు (జితశ్వాసుం డై) నాలవమాసంబునం బుండరీకా
క్షుని భజించి యంతనుండి మనంబున (సలయక నిరుచ్ఛ్వాసుం డై యేక
పదంబున నిలిచి పరమాత్మం జింతించుచు) నచేతనం బైనస్థాణువుం బోలె నై
దవమాసంబును జరపె నంత. 271
- సీ. సకలభూతేంద్రియాశ్రయ మగుహృదయంబునందు విషయములఁ శ జెంద సీక
మపాదాదితత్త్వస్వరూపజమ్మలకును నాధారభూతమును బ్రధానపూరు
షేశ్వరుం డైనట్టిశాశ్వతబ్రహ్మంబుఁ, దన దైనహృదయపరదృశు న నిలిపి
హరిరూపమునకంటెనన్యంబు నెఱుంగక, చిత్త మవ్విభునందుఁ శ్రేష్ఠియున్న
తే. కతనమఃల్లోకములుసాలఁగంపమెందె, వెండియును బేర్చియయ్యర్భకుండు ధరణి
నొక్కపాదంబు చేర్చి నిశ్చిన్నపేశక, బేర్చియబాబులునంగువ్యవీడఁజేసి. 272
- తే. వసుమతీతల మర్థము శ వంగఁ జొచ్చె, భూరిమదదుర్నివారణవారణేంద్ర
మెడమఁ గుడి నొరగఁగ నదుర్గడుగునకును, జలన మగునుదధిస్థితకలమువోలె.
- చ. అతఁడు ననన్యదృష్టిని జగరాచరదేహశరీరధారణా
స్థితి గలయీశునందుఁ దనకజీవితముకా ఘటించుపఁ జేసి యే
కతఁ గనఁ దన్నిరోధమునఁ శ గైకొని కంపము నొందె సీశ్వరుం
డతఁడు చలింప నిజగము శ లన్నియుఁ జంచల మయ్యె భూవరా.
- క. ఆలోకభయంకర మగు, నాలోకమహావిఽద్దశాలోకము లై
యాలోకపాలు రందఱు, నాలోకశరణ్యుఁ గాన శ నరిగిరి భీతిన్. 275

వ. అట్లరిగి నారాయణు నుద్దేశించి కృతప్రణామలై కరంబులు ముకుళించుకొని యిట్లనిరి.

276

చ. హరి పరమాత్మ కేశవ చరరాచరభూతశరీరధారి వై
పరగుదు వీవు నిట్టులుగఁ 3 బ్రాణనిరోధము లెందు మున్న నే
మెఱుంగ మనాథనాథ జగదీశ్వర సర్వశరణ్య నీపదాం
బురుహమృ లరిమై శరణు 1 వొందెన మార్తి హరించి కావవే.

277

వ. అని కేశవతలు విన్నవించిన నీశ్వరుండు వారల కిట్లనియె నుత్తానపాదుం డను
వాని తనయుండు విశ్వరూపుండ నయిననాయుండుండనచి త్తం బైకృత్యముసేసితమ
బు గావించు చుండ గానంజేసి భవవీయప్రాణనిరోధం బయ్యె నట్టి దురత్యయం
బైనతపంబు నివ రింపఁజేసెద నెఱవక మీమీనివాసంబులకుం జనుం డనియా
నతిచ్చిన నాదేవతలు నిర్భయాత్ములై యీశ్వరునకుం బ్రణామంబు లాచరించి
త్రివిష్టపంబునకుం జనిరి తదనంతరంబ.

278

నీ. హరి యీశ్వరుండు విశహంగకులేశ్వర, యానుఁ డై నిజభృత్యుఁ డైనధువుని
గనుగొనువేడుక 3 జనియింప నాహు,వనమున కప్పుడు 3 సని ధువుండు
పరువడి యోగవిశాకతీవ్రం బైన, బుద్ధిచే నిజమనోబురుహముకుళ
మందుఁ దఱిత్ప్రభావయతిమూర్తియటఁ దిరో,ధానంబునను బొందితత్త్వణంబ

తే. తనవురోభాగమందు నిల్చినను బూర్వ
సమధికజ్ఞాననయనగోచరసమగ్ర
మా రిఁ గనుగొని సంభ్రమమునను సమ్మ
దాసువులు రాలఁ బులకీకృతాంగుఁ డగుచు.

279

—ఇ సాక్షాత్కరించిన భగవంతుని ధ్రువుండు క్షుతించుట. ఇ—

తే. నయనమాల విభుమూర్తి బ్రాణంబు సేయు
పగిదిఁ దనమఖమునను జూరబనము సేయు
లీలఁ దగిలి భుజమాల నాశ్రయింగనంబు
సేయుగతి దండవన్నమగ్రస్కృతు లొనర్చె.

280

వ. ఇట్లు దండప్రణామంబు లాచరించి కృతాంజలి యై స్తోత్రంబు సేయ నిశ్చయించి
స్తుతి క్రియాకరణసమర్థుండు గ కయున్న ధ్రువునకును¹ సమ స్తభూతంబులకునంత
ర్యామి యైనయీశ్వరం డాతనితలం వెఱింగి వేదమయం బయిన తన శంఖంబు
చేత నబ్జాలునికపోతలం బంటినజీవేశ్వరనిర్లయజ్ఞుండను భక్తిభావనిష్ఠుండును
నగుధువుగడు నిఖలలొకవిఖ్యాత కీర్తి గల యీశ్వరుని (భగవత్ప్ర)తిపాదితంబు
లగుచు) ¹వేదాత్మకంబు లైన తనవాక్కుల నిట్లని స్తుతియించె దేవా నిఖలశక్తి
ధరుండవు నంతః ప్రవిష్టండవు నైన నీవు లీనంబు లైన మదీయవాక్కులం బ్ర

జేంద్రియంబులం గరచరణ శ్రవణత్వగాదులను జిచ్చక్రిచే గృహంజేసి జీవింపం
జేసినభగవంతుండవును బరమపురుషుండవునునైననీకు నమస్కరింతునీ వాక్కు
రుండ వయ్య మహాదాద్యం బైనయాయశేషవిశ్వంబు మామూఖ్యం బయిన
యాత్మిక శక్తిచేతం (గల్పించి యందుం) బ్రహ్మచేతం యింద్రియంబులం¹దు
వసించుచుఁ దత్తద్దేవతారూపంబులచే నానాప్రకారంబుల దారువులం దున్న
వహ్నిచందంబునం బ్రకాశింతు వదియునుం గాక.

281

చ. వరమతి నార్తబంధవ భగదద్దశబోధసమేతుఁడై భవ
చరణముఁ బొందినట్టివిధిసర్గము ను ప్తజనుండు బోధమం
దరయఁగఁ జూచురీతిఁ గనుక నట్టిముముక్షుశిరణ్య మైననీ
చరణములం గృతజ్ఞుఁడగునజ్ఞుఁడెట్లు దలంప కుండెడున్.

282

నీ. మహితాశ్మ మఱిజన్మమరణప్రణాళన, హేతుభూతుండవు క నిధకల్ప
తరువపు గునిన్నుఁ కదగ నెవ్వరే నేమి, పూరి నీమామూర్తిమోహితాత్మ
లగుచు ధర్మార్థకామాదులకొఱకుఁదా, మర్పించుచును ద్రిగుణాభి మైన
దేహోపభోగ్య మై క దీపించుసుఖముల, నెఱయంగ మదిలోన క నెఱతు రట్టి
జే. విషయసంబంధజ్ఞామై క వెలయుసుఖము, వారికి నిరయమందును ; వఱలు దేవ
భూరిసంసారతాపనిరవారగుణక, ధామ్యతాపూర్ణ యీశ మార్గవ ముకుండ.

మ. అరవిందోదర తావకీచరణార్థ్యానానురాగోల్లస
చురితాకర్ణ నజాతభూరిసుఖముల క స్వానందక బ్రహ్మమం
దరయన్ లే వఱు దండభృద్భటవిమానాకీర్తులై కూలునా
సురలోకసులఁ జెప్ప నేల సుజనస్థానోమైకచింతామణి.

చ. హరి భజనీయమార్గ నియతాత్మకులై భవదీయరూప మై
వఱలినభక్తియుక్తు లగునవారఁసంగతిఁ గల్గఁజేయు స
త్పురుషసుసంగతిఁ వ్యసన దుర్భరసాగర మప్రయత్నతః
సరసభవత్కథామృతరసంబున మత్తుడ నై తరించెదన్.

285

చ. పరతిముఁ దావకీనభజనీయపహ్లాసుంధులుబు లె
వ్వరిమదిఁ బొందఁగాఁ గలుగు ! హరలు తత్ప్రేమమర్త్యదేహము
న్నరయఁ దదీయదారతనఁ మాది సహృద్భూబంధువర్గమున్
మఱుతురు విశ్వతోముఖ రగమాహృదయేశ ముకుండ మాధవా.

286

నీ. పరమాత్మ మర్త్యసుపర్యతిర్యజ్యుగ దితిజనరీప్యపద్విజగణాది
సంవ్యాప్తమును సదశసద్విశేషంబును. గైకొని మహాదాదికారణంబు
నైనవిరాడ్విగ్రహంబు నే నెఱుఁగుదుఁ, గాని తక్కినసమంగళము నైన
సంతతసుమహితైశ్వర్యరూపంబును, భూరిశబ్దాదివ్యాప్తపారశూన్య

1. జేంద్రియంబులు దారువులందు. 2. గా భజియించుచును గుణప్రభవమైన.

శ్లో. మౌ బ్రహ్మస్వరూపమేనాత్మనైఋత్యై బ్రవిమలాకార సంసారభయవిహార
పరిమౌ సంగయ సంతత్రభాగధేయ, నల్లనిసిత్ర రమాలలనాకళత్ర. 287

సీ. పగ్గేని కల గ్రంథిభావముంబునందు నియమల స్రవంచంబు శ నాహరించి
యనయింబు నేనున నాయంత వె శేష, సర్వంకలమునఁబవ్వలించి
యోగినిద్రాని శ బుడి నాభిసింధు, జన్మర లోకకంఠజాతకరి
కందు జతుర్ముఖు శ పవనం బుట్టించుదు, నుది నొప్పు బ్రహ్మస్వరూపి వైన

తే. నిగ. మౌ) క్క-ని సత్యత్రనియను మొప్ప, భవ్యచారితి, పంకజప్రత్యనేత్ర
చిరుశుభకారి సత్యభాగ్యవహార, యన్య రుంనంగ గోవింద శ హరి ముకుంద288

వ. అట్లుయోగనిద్రాపరవసుండ వాఁడును జీవులకంటె నత్యంతవిలక్షణుండ వై
యుండుడు వగ యెట్లనిన బుద్ధ్యవస్థాభేదంబున నఖండితం బయినస్వశక్తింజేసి
చూచు లోకపాపాననమి, తగ్గులు నుజ్జాధస్తాతెను గావున నీవు నిత్యముకుండవును
బరిశుద్ధునిదాస్యను జన్మోపకండవును సాక్షాత్తున గూర్గొండవును న్రాదిపురుషుండ
వును భగవంతునిదాస్యను గూర్త్రయాధీశ్వరుండవును నైవ ర్తింతువు భాగ్యహీనుం
డై నీవునియుగదుస్సంబులుగలుగు నేగన గ్వేశ్వరునందేమేమివిరుద్ధగతులై వివిధ
శక్తియు భావలైకయ. గ్యదు లానుపూర్వ్యంబుజేసి ప్రలీనంబు లగుచుం
డు సత్త్వశక్తికారణంబు సేకంబు సనంతంబు నాద్యంబు నానందమాత్రంబు
సవికారంబు నగు బ్రహ్మంబునకు సమస్క రిగచెన మఱియు దేవా నీవు సర్వవిధ
ఫలం బసి చీతింతునిమా ము లు సవారికి రాజ్యాదికామితంబులలోనఁ బర
మార్థం బు సఫలంబు సర్వార్థరూపుండవై నభవదీయపాదపద్మ సేవనంబు యిట్లు
సత్త్వతంబు యొనను సకాము లై నదీసులను గోవు వత్సంబును స్తవ్యపానంబు
సేవించుచు న్మౌనోదిభయంబువలన రక్షించుచందంబునం గాను ప్రదుండ వై
నగు రభయంబువలనం బాపుడ వని యిట్లు సత్యసంకల్పంబును సుజ్ఞానియు
నయి సద్గుణుని సా సనుతింపంబడి భృత్యానురక్తుండైన భగవంతుండు సంత
ప్రాంతరింగుండ యు ట్లనియె. 289

క. ధీరవ్రత రాజ్యాకుమారక నీహృదయమందు శ మసలినకార్యం
బారూఢగా నెఱంగుదు, నారయ నది వొంద రాని శ దై నను నిత్తున్. 290

వ. అదియెట్టి దనిన నం దేని మేధియుండు బరిభామ్యమాణోచక్రంబునుంబోలె
గ్రహనతి త్ర ల రాగణజ్యోతిశ్చక్రంబునతీత్రూపంబులునునధర్మాగ్నికశ్యప
శక్తులును స పద్మలును దారకానమేతు లై ప్రసక్తిణంబు దిరుగుచుండుదు రట్టి
గురాపంబును ననన సృష్టితంబులు లోక త్రయ ప్రళయకాలంబునందు నశ్వరం
బు గాక ప్రకాశమానంబును నయినధ్రువతీతి యనుపపంబు ముందట నిలువది
యాటువేలేండ్లు ననగ బ్రాపింతువు తత్పదప్రాప్తిపర్యంతంబు భవదీయజనకుం
డు వనవాసగతుం డైనం దద్రాజ్యంబు పూజ్యంబుగా ధర్మమార్గంబున జితేం

ద్రియండ నై చేయుచువు భవదనుజం డగును త్తమాండు మృగ సూర్ధంబు ననం
బుఁకుం జని మృతూ డగుఁ దడి న్నేషణార్థంబు తదాహితచి త్తయై స్యాత్తయ
వనంబునకుం జని యందు దావదహననిచుగ్గు యగు వెండి. 291

సీ. అనఘాత్మ మతి నీవు క యజ్ఞరూపుం డనఁ, వగునన్న సంపూర్ణదక్షిణంబు
లగుమఖాబులచేత క నర్పించి సత్త్వంబు, లగునిహసాఖ్యంబు క లచభవించి
యంత్యకామున న క న్నాత్మ లంఛను, మతి సర్వలోకవ్యవస్థాత్మమును
మహి బునరావృత్తిరహితంబు న స్పర్షి, మండలోన్నత మగుమామకీన

తే. పదము గగఁ బొందఁ గలవని క పరమపురుషుఁ

డతనియభిలషితార్థంబు క లర్థి నిచ్చి
యతఁడు గనుఁగొను చుండంగ క నాత్మపురికి
గరుడగమనుఁడు వేంచేసఁగౌతుకమున. 292

తే. అంత ధృవుఁడును బంకేరుహాక్షపాద, కమలసేవోపపాదితః పునః మనోర
థములఁ దనరియుఁ దనదుచిత్రత్వంబులోన, దుష్టి బొందక చనియె విశిష్టచరిత.

క. అని మైత్రేయుఁడు ధృవుఁ డ, ట్లనయము హరిచేఁ గృతార్థుఁ క డైనవిధం బె
ల్లను వినిపించిన విదురుఁడు, విని మునివగుఁ జూచి కలిక క వివయం బెనఁగన్.

క. మునినాయక విను కానుక, జనదుష్ప్రాపంబు విష్ణుచరణంబురుహ
ర్చనమానిజనసంప్రాప్యము, ననఁ గలఁడంకేసుహృత్కుశనవ్యయపదమన్. 295

వ. వెక్కజన్మంబులం గాని పొంద రానిపదంబు దా నొక్క జన్మంబుననే పొంది
యుం దనమనంబునం దప్రాప్తమనోరథుండ నని పురుషార్థవేది యైనధృవుం
డెట్లు దలంచె ననిన మైత్రేయుం డి ట్లనియె. 296

తే. అనఘ పినతల్లి దన్ను బ్రల్లి-నదురు క్త
బాణవిధాత్ముఁ డగుచుఁ దద్యావణములు
చిత్తమందుఁ దలంచుటఁజేసి ముక్తి
సోరమికి నాత్మలో వగఁ క గూగుచుండె. 297

వ. అంత నాధువుండు. 298

చ. అనఘ జితేంద్రియల్ సుమహితాత్మలు నైవననందనాదు లెం
దనయము నైకజన్మసముపారితయోగసమాధిఁ జేసి యె
వ్వనిచరణారవిందములు క వారనిభక్తి నెఱుంగు చుందు రా
ఘనుఁ బరమేశు నీశు నవికారు సమేయు నజయ్య నాద్యునిన్ 299

వ. ఏను షణ్మాసంబులు భజించి తత్పాదపద్మచ్ఛాయం బ్రాపించియు భదదర్శ
నుండ నైతి నక్కటా యిట్టిభాగ్యహీనుండ నైనయెను భవనాశకుం డైనయ
తనిం బొడగనియు నశ్వరంబు లైనకామ్యంబు లడిగితి నిట్టిదౌరాత్మ్యం బెం
డేనిం గలదే తమపదంబులకంటె నున్నతపదంబునం బొందుదునో యని సహం

నం జూనియూదేవతలచేత మదీయమతి గలుపితం బయ్యెం గాక నాడు నాగ
మం డాడినమాట తథ్యంబయ్యె నతనివాక్యంబు లంగీకరింపక దే నసత్తముండ
నై స్వపన్నవస్థం బొందిననాడు దైవితం జైనమాయం జెంది భిన్నదర్శనం
డగుచందంబున నద్వితీయండు నైనను భాగ్య యనశతువుచే బ్రాహ్మం జైన
మఃఖంబు నొంది జగదాత్మీకుండును సుప్రసాదండును భవనాశకుండును నైన
యూశ్వగు నారాధించి తత్ప్రసాదంబు వడిసియు నాయర్విషయం జైనదోగ్ధం
బ్రయోగించునాపధంబుంబోలె నిరర్థకంబు లై నత్వరంబు లైనయీకామితం
బుల గోరిక నని వెండియు.

800

మ. ధనహీనుండు నృపాలుఁ జేరి 'మిగుల' యధాటికా ఫలికార మి
మ్మని యర్థింఁ నరీతి ముక్తిఫలదం ? జైనట్టిపంకేజిలో
చనుఁడె చాల బ్రసన్నుఁ జైన సోఁక యసంసారికం బర్హి గో
రిననావంటివిమూఢమానసులు ధాత్రిం గల్గితే యెవ్వరున్.

801

—అథ ద్రువుండు మరలఁ దనపురంబునకు వచ్చుట. అ—

సీ. అని యిట్లు శింఖింఁచెననుచు నమ్మోక్షేయమని విదురునకు సిగ్గునియెఁ దండ్రి
కమనీయవారిపాద్యకమలగజోభిసంస్కృతిశరీరాలును యాదృచ్ఛిముగ
సంప్రాప్త మగుదాన ? సంతృప్తచిత్తులై, వజ్రలుచు నుండుమీశ్వరంబు
తగ భగవత్పాద్యదాస్యంబుదక్కంగ, నితరపదార్థమే యెడఁదలందు

తే. ముఱియును గోరనొల్లదగునుచరిత్ర, తవిలి యిట్లు సారిప్రసాదంబు నొంది
మరల వచ్చుచు నున్నదిగదా ? జాగుచే విని యుత్తానచరణుఁడంత.

వ. మనముత్రని ట్లని తెలచె.

808

క. చచ్చినవారలు కమ్మతి, వచ్చుటయే కాక యిట్టివార్తలు గలవే
సచ్చలు నమలగుటఁడె నగు, సచ్చట మఱి నాకు శుభమ య లేల భుటింతున్.

క. అని విశ్వసింప కుండియ, మనమున నానారదులఁ గుమారుండు వేగం
బున రాగలఁ డనుచును జలి,కినపలుకులు దలచి యమ్మి కృతకృత్యుండై.

క. తనసుతునిరాక నెప్పిన,ఘననకు ధనములును మాక్తికపుహరములుగ
మన ములర నిచ్చి తనయునిఁ గనుఁగొనసంతోష మాత్మఁ ? గడలుకొవంగన్.

సీ. వలను మీఱినైంధ్రవంబులఁ బూన్చిన,కనకరథంబు నుత్కంఠ నెక్కి

బ్రాహ్మణకులవృద్ధబంధుజనామాత్యపరిపృతుం డగుచు విగ్రహురణ మెఱసి
బ్రహ్మార్హిష్ఠతూర్యస్వనకంభకా,హళవేణురవము లంగతంతి చెలఁగ
శిలిక లెక్కియు విభూషిత లై సునీతి సు,రుచు లు త్తముండునారూఢి నడవ

తే. గరిమ దీపంప నతిశీఘ్రగమన మొప్పు, నాత్మనగరంబు వెలువడియగుగుచుండె
బలసి నగరోపవనస్రమీపంబునండు, వచ్చుధ్రువుఁ గని మేదినిశ్వరుండు నంత.

- చ. అదము డిగ్గి నేమ దొలఁగకాడ నసంభముఁ డై రమామనో
హఃచరణావిందయగ్రభాస్వనఁ దళితాఖలాఘు నీ
శ్వరకరుణావలోకనసుజాతనమగ్రమనోరథుఁ సుతుం
గర మనర క్తి డాసి పులకల్ నన లొత్తఁ బ్రమోదితాత్ముఁ డై 308
- తే. బిగియఁగొంగిటఁజేర్చి నెఁమొగము నివిరిశిరము మూన్చి చుబుకంబునతలఁబుడికి
యవ్వయానందబాష్పధారాధిపిక్కుఁ జేసి యాశీర్వదించ నాచిరయశుండు.
- క. జనకునియాశీర్వచనము. లయముఁ గైకొని ప్రమోది 1 యై తల్పిదముల్
దనఘాలతలము సోకఁగ, వినతులు గావించి భక్తివిహ్వలుఁ డగుచున్. 310
- తే. అంత నానజ్ఞనాగ్రణిఁయైనభువుఁడు, నల్లులకు భక్తి వినతులు 3 డగ నొనర్చె
సురుచి మ్రోక్కినయర్భకుఁ 3 జూచి యెత్తి, నగ మొగంబున నాలింగనంబుసేసి
నీ. కర మొప్పు నానందగర్వదస్వరమున, జీవింపు మనఁచు నాశీర్వదించె
భగవంతుఁ డెవ్వనిపై మ్రెత్తి వాటించు. సత్కృపారతిఁ బ్రసన్నుఁ డగుచు
నతనికిఁ దమయంతు 1 ననకూలమై యుండు, సర్వభూతంబులు 3 సమతఁ బర్చి
మహిఁ దలపోయ నిమ్ను ప్రదేశములకు, ననయంబుఁ జేగతోరయములపగిడి
తే. గాన ఘను నమ్మహాత్మునిఁగారివించె, సురుచి పూర్వంబుఁ దలఁపక 3 సుజనచరిత
విష్ణుభక్తులు ధరను బ్రవిత్తు లగుట, వారి కలుగకు ధరణి నెవ్వారు మఱియు.
- వ. కావున నుత్తమండును భువుండును బ్రేమవిహ్వలు లగుచు నన్యోన్యాలింగితు
లై పులకాంకురాలంకృతశరీరులై యానందబాష్పంబుల నొప్పిరంత సునీతియుఁ
దనప్రాణంబులకంటెం బ్రియం బగునుతు నుపగూహనంబు సేసి తదవయవస్ప
ర్యనంబుచేత నానందంబు నొంది విగతిశోక యయ్యె నప్పుడు సంతోషబాష్ప
ధారాసిక్తంబు లై చనుఁబాలునుం గురిసె నంత. 313
- నీ. అప్పుడు సంతోష 3 ముప్పతిల్లఁగఁ బార, జనము లాధ్రువ్రతల్లి 3 నెనయు జూచి
తోడరినభవదీయఃకషినాశకుఁ డైన, బుట్టితనూజుఁ డెం 3 చేనిఁ బెద్ద
కాలంబు క్రిందటఁ 3 గడఁగి నవ్వుం డైన, వాఁ డిప్పు నీభాగ్యవశమొచ్చేతఁ
బ్రతిలబ్ధుఁ డయ్యెను 3 నితఁడు భూమండల, మెల్లను రక్షించు 3 నిధమహిమఁ
తే. గమలలోచనఁ జింతించుఁ ఘనులు లోక, దుర్జయంబై నయట్టిమృత్యుప్రసంగెల్లు
రట్టిప్రణాళిహారుఁ డైనయబ్జనాభుఁ, డర్శి నీచేతఁ బూజితుం దెగులు నిజము.
- వ. అని ప్రశంసించి రట్లు పారజనంబులచేత నుపలాల్యమానుండును (సంస్కాయ
మానుండును)నగుచు సంతానపాదుం డుత్తమసమేతంబుగా భ్రువుని గజారూఢు
నిం జేసి ప్రహృష్టాంతరంగుం డగుచుఁ బురాభిముఖుండై చనుదెంచి. 315
- నీ. స్వర్ణపరిచ్ఛదగ్రస్వచ్ఛకుడ్యద్వార, రాజితగోపురాట్టాలకంబు
ఫలపుష్పమంజరీకలితరంభాస్తంభ, పూగపోతాదివిభూషితంబు
ఘనసారకస్తూరికాగంధజలబంధు, రాసి క్తవిషణిమార్గరాంచితంబు.

- మాతనవరత్నమయరంగవల్లివి, రాజితప్రతిగృహస్థాంగణంబు
తే. శుభనదీజలకంభనంశోభితంబు తండులస్వర్గలాజితప్రసూన
ఫల¹లిప్రాతకలితవిభ్రాజితంబు; నగుచు సర్వతోలంకృతమైనపురము. 816
- వ. స్రవేశించి రాజమార్గంబునఁ జరు దెంచునప్పుడు. 817
- ను. హానుగ్యలో పురకామినీజనులు సౌధాగ్రంబులందుండి భా
స్యసిద్ధార్థలాతతప్రసనమాగ్న్యవాతదగ్ధంబువుల
గరవస్థిమణిహేమకంకణరుణాత్కారంబు శోభిల్లఁ జ
ల్లిరి యాభాగవతోత్తమోత్తమునిపై శ్రీలీలాప్రమేయంబుగన్. 818
- వ. ఇట్లు వాత్సల్యంబునం జల్లుచు నత్యవాశ్యంబుల కీవించుచు సువర్ణపాత్రరచిత
మణిదీపనీరాజనంబుల నివాళింపం (శౌరజానపదమిత్రామాత్యబంధుజనపరివృ
తుం డై) చనుదొంచి. 819
- నీ. కాంచనమాయమరకతగుడ్యమణిపరి, చ్చుడవిరాజన్వచ్ఛసౌధములను
వరసుధాపేనవాంఁడురుక్మపరికరో, దా తనమందితశతల్పములను
సురతరుశోభితశుకపికమిథునాళి, గానవిభాసితోద్ధ్యానములను
సుమహితవైదూర్యసోపానవిమలశోభితజలపూర్ణవాక్రపీఠయముల
తే. వికచకష్టరదగదరివిందకైర, వప్రదీపితబకచక్రవాకరాజ
హంససారసకారండకవాదిజలవి, హంగనినదాభిరామకపద్మాకరముల. 820
- వ. మఱియును. 821
- తే. చారుబహువిధరస్తువిస్తార మొప్పు
నంగనాయుక్తమగునుఁ బెం శ్రీ పగ్గలించి
యర్థిఁ దనిరారుజనకుగృహంబు సొచ్చె
నెలమిఁ దిదివంబు సొచ్చు దేవేందుపగిది. 822
- వ. ఇట్లు ప్రసేవించిన రాజర్షి యైనయుత్తానపాదుండు సుతునియాశ్చర్యకరం బైన
ప్రభావంబు వినియుం జూచియు మనంబున విస్మయంబు నొంది ప్రజానురక్తుం
డును బ్రజాసమ్మతుండును నవయావనపరిపూర్ణుండును నైనధ్రువుని రాజ్యాభి
షిక్తుం జేసి వృద్ధవయస్కుం డైనతన్నుదానయెఱింగియాత్మగతిఁ బొందనిశ్చ
యించి విరక్తుం డై వనంబునకుం జనియె నంత నాధువుండు శంకుమారప్రభా
వతికూతురైనభీమి యనుదాని వివాహం బై దానివలనఁ గల్పవత్సరులను
నిద్దఱు గొడుగులం బడసి వెండియ వాయువుపుత్రియైనయలయనుభార్యయందు
నుత్కలనామకుం డైనకొడుకు నతిమనోహర మైనకన్యారత్నంబు)నం గనియె
నంతఁదదాప్రీత యైనయు త్తముండు వివాహంబు లేకుండి మృగయార్థంబు వనం
బున కరిగి హిమవంతంబున యకునిచేత హతుం డయ్యె నతనితల్లియుఁ దద్దు

ఖంబున వనంబున కేఁగునెడ గహనదహనుచేత మృతిం బొందె ధువుండు భా
త్వమంబు విసి శోకవ్యక్తితఁడై జైత్రం బగురథం బెక్కి యుత్తరా
భిముఖుడై చని హిమవద్దోనియందు భూతగణసేవితంబును గుహ్యకసంకులం
బును నైనయంకాపురంబు వొడగని యమ్మహాబాహుండు. 323

ఇతి ధ్రువుడు వశేరానుచరు లైనగుహ్యమలతో యుద్ధము సేయుట. ఇతి

మ. ఘనశౌర్యోన్నతితోడ సర్వకకుభాకాశంబులందుం బ్రతి
ధ్వను లొలిక నిగుడంగ శంఖము మహోద్యల్లిలఁ బూరింపఁ ద
న్నిదంబుక విని యక్షకాంతలు భయాన్వితాత్మ లై రుగ్రసా
ధు లై యక్షభటుల్ పురిక వెడలి రుత్రాహంబు సాధిల్లగన్. 324

వ. ఇట్లు వెడలి యాధునినిం దాఁకిన. 325

చ. కరము మహాంధుండు భుజిగర్వపరాక్రమశాలియై ధను
ర్ధనుఁడును నైనమాధువుఁడుదన్ను నెదిర్చినయక్షకోటిఁ జె
చ్చెరఁ బడమూఁడువేల నొకఁచీరికిఁ గైకొన కొక్క పెట్ట భీ
కరముగ మూఁడుమూఁడుశిత్తకాండములం దగ గుప్తవేసినన్. 326

ఉ. వారు లలాట సుల్ వగిలి శ వారక సోలియుఁ దేటి యమ్మహో
దారుపరాక్రమ ప్రకటధైర్యముఁ దత్కరలాఘవంబుఁ బ
ల్మాఱు నుతించుచుం గుపిత్రమాను లై పవతాడితప్రదు
ష్టారగకోటివోలెఁ జట్టులోగ్రభయంకరరోషమూర్తులై. 327

ఉ. ఆరధిస్తోత్రముం దొడరి శ యుదఱు నొక్కటఁ జట్లు ముట్టి యా
రాఱుశిలీముఖంబులును శ నంగమాలం బగిలించి వెండి వి
స్ఫారగదా శర త్సురిక శ పట్టిన తోమర శూల ఖడ్గముల్
సారథియుక్తుడైనరధిస త్తముపైఁ గురియించి రేవునన్. 328

వ. అట్లు గురియించిన నతండు. 329

క. పెం ఁటి యుండెను ధారాసంపాతచ్ఛన్న మైనశైలముభంగిన్
గుంపులు గొని యాకసమునఁ, గంపించుచు నవుడు సిద్ధగణములు వరుసన్.

క. హాహాకారము లెసఁగఁగ, నోహో యిరీతి ధ్రువపర్యాయహహాతుఁ డు
త్సాహమునెడి యిటు దైత్యసమూహోర్ణవమందు నేడుఁమునిఁగెనె యకటా.

వ. అని చింతించునవసరంబున. 332

క. తా మాతని గెలిచితి మని, యామనుజాశనులు వలుక శ నట సీహార
స్తోమము నమయించుచుహో,ద్దాముం డగునూర్వుఁ బోలి శ తద్దయుఁ దోచెన్.

వ. అట్లు దోచిన. 334

మ. అరిదుఃఖావహ మైనకార్ముకము శౌర్యస్ఫూర్తితోఁ దాల్చి భీ
కరబాణావళిఁ బింజఁ బింజ గజవంగా నేసి యురుగూనిలుం

- మహామేధునినల బొట దోలుగతి నెత్తుగాహిగక్తురబు
ఘోరస్త్రావళి రూపు మూప విఃసరదోర్ని సగధిల్లగన్. 385
- చ. మఱి మను నమ్మహాస్థాన డనమూనబలుండు మహాగ బాణముల్
గతిఁ బడి దాని నేని భుజగర్వ మెల్లని నిరోధిఁకర్తవం
పటిపటి నేని యంగమాలు క్క ధింగము నొంపఁగ జేసె వత్తిడి
'గిటికొని పర్యంబుల నొగిం దెగఁ గొట్టెనుసంధ్యకైవడిన్. 386
- వ. అయ్యవసంబున. 387
- చ. అలఘుచరిత్రుడె పుష్పనుకులం గల్గెనె కేకలాంగు లె నా
నిలనకరీటపుడె విరూపతమ సకటాదీచే ను
జ్వలమణికంకణాంగదలఁపపుష్పజవర్గ బాచేన సంగర
స్థల వాతిరమ్మ మై నీసరె క్క నంచితవిరమనోహరాకృతిన్. 388
- వ. అంత హతశేషుడు. 389
- క. పరబలుఁ డగుమనునునుచుని, పరిసరినెల్లను లగనిన క్క సమరవిముఖులై
హిరారాజముఁ గని పఱచిన, నిరబ్బువదనాబోలె జనిని క కళవళపమచున్. 390
- క. అప్పుడు రాక్షసమనుషుఁ గల్గిన భ్రష్ట డసురనరులకార్యం బెఱుగం
జొప్పడని వారిఁ బొడగని, దప్పర సుపటయును సారథిం గని యంతన్. 391
- క. తలపోయెగ భువి మానుకృష్ణుల బెఱుగ నెవ్వరోపుడు రనుచు
బడుకుటఁ గెల్పిం బోరిగాఁ, డలఁపగ నది గానరాక క్క తద్దయు మానన్. 392
- వ. అట్లు పురంబున కనుగుట మాని చిత్రంధుం డైన రూఢిపుండు సప్రయత్నం
డయ్యును బిర ప్రతియోగశంకంతుం డై యుండెనయ్యెడ మహాబలధిహోవంబు
ననుకరించుకల్పంబు పనింబడె నంత సకలది క్కటంబుల వాయుజనితం బయినరజ
పటంబు దోచె దత్తతంబ యాకాశంబున విస్ఫుర త్తటిత్పభాకలితగర్జన
యుక్తంబు లగుమేఘంబు లమోఘంబులై భయంకరాకారంబులైచేసంత.
- మ. అసయంబుకొ స్తువుమీద ద్రుత్యకృతమామూజాల ముట్లచి బో
రిని మ స్థిష్కపురీషమూత్ర పలదుగ్రంథాస్థిమేదశ్వరా
సస నిస్త్రాగళ శ రాని తోమరి గదా క్క చక్ర త్ర శూ లాదిసా
ధనభూభృష్యజా వళిం గురిసె నుద్దండ క్రియాల్లతన్. 394
- వ. మఱియు మ తగజసింహవ్యాఘ్రముమాహంబులును నూర్చి భయంకరం బైనర్వ
తఃప్లవనం బయినసమ ద్రుబును గానంబడియె వెండియుం గల్పాంతంబునందు
బోలె) భీమణం బైనమహాహ్రదంబును దోచె నివ్వధంబున నానావిధంబులు
ననేకంబులును నవిరళిభయంకరంబులునయినయసురమాములు గూరప్రవర్తన

1. 'గిటికొనఁ బర్యంబులఁ బగిగింపుహాశనిబోటిరూపునక' వ్రా. ప్ర. 2. 'హరిముక్షును
గదా' వ్రా. ప్ర. 3. 'బహాహోగళంకగ' వ్రా. ప్ర.

- లగుయత్సలచేత సృజ్యమానంబు లై యడరె నాసమయంబున. 345
- క. అనయంబును నయ్యత్సల, ఘనమాయ నెఱింగి యని నిశ్చయము వరుసగా
మనమును మన మను మని, మనచు మనమును మన గన్పరమక్షంబునకున్.
- వ. చనుడెంచి ఘృవునిం గని యిట్లనిరి. 347
- సీ. అనఘాత్మలోకు లెవ్వనిదివ్యనామంబు. సమత నాకర్ణించి స సంస్కరించి
దు స్థలంబై నవ్యుత్సృప్తనై న సాఖ్యుత్తిదయింతు రట్టి యీశ్వరుడు పరుడు
భగవంతుడును శార్ఙ్గసాణియు భక్తజనార్తిహరుండును నై నవిభుడు
భవనీయవిమలంబుల స బరిమార్చు గా కచి, పలికిన మునుల సంభాషణములు
తే. విని కృతాచమనుఁ డయి మూఁవిభునిపాద
కమలముఁ దలంచి రిపుభయంకరమహోగ్ర
కలితనారాయణాత్మంబుఁ స గార్ముకమనఁ
బూనఁదడవఁ దదీయసంరథానమునని.
- 348
- తే. కడఁగి గుహ్యకమామాంధకారమపుడు, వెరపు నెడి దవృద్ధవృత్తులఁవిరిసిపోయె
విమల మైనవివేకోదయమునఁజేసి, సమయురాగాదికంబులనరణి నంత. 349
- మ. వరనారాయణబాణరాజ్ఞనితద్యర్థార్థాప్రభాపేమవుం
ఖరుచిస్సారమరాళరాజశితపక్షకూరధారారణ
చ్చరసామ్రము లోలి భీషణవిపక్షక్షేణిపై వ్రాలె భీ
కరరావంబునఁ గానఁ జొచ్చుశిఖసంఘాతంబుచందంబునన్.
- 350
- వ. అ ధీనిన. 351
- చ. ఖరనిశిత ప్రదీప్తఘనకాండపరంపరవృష్టిచేఁ బారిం
బారి వికలాంగులై యడరి స పుణ్యజనుల్ పృథుపేతిపాణు లై
గరుడునిఁ జూచి భూరిభుజ్యగ ప్రకరంబు లెదిర్చి పేర్చి చె
చ్చెర నడతెంచుచందమునఁ స జిత్రరథుం బలు పూని తాఁకినన్.
- 352
- ఉ. వారలఁ జండతీవ్రశరవర్ణముచేత నికృతపాదజం
ఘోరుశిరోధరాంబకకరోదరకర్ణులఁ జేసి యోగిం
కేరుహమిత్రమండల¹నశక్తద్భిద నెట్టి పదంబుఁ జెందు నా
భూరిపదంబునం జెలుచు స బొందఁగఁ బంపె భుజావిజృంభి యె.
- 353
- వ. ఇవ్వీధంబున నాచి త్రరథుండుగుఘృవునిచేత సహస్యమానులును నిరపరాధులు
ను నయినగుహ్యకులం జూచి యతనిపితామహుండైన స్వాయంభువుండు²ముషి
గణపరివృతుం డై చనుడెంచి ఘృవునింజూచి యిట్లనియె వత్సా నిరపరాధులైన
యీపుణ్యజనుల నెట్టి రోషంబున వధియించితి విట్టి³నిరయపేతువైనరోషంబు
సాలు భ్రాతృవత్సల భ్రాతృవధాభితవుండ వై కావించు నీయత్నం బుడుగు మని.

1. 'నికృతక నేమిపదంబు' వ్రా.ప్ర. 2. రుద్రసమేతుం డై. 3. నిరపేతు వై నరోష' వ్రా.ప్ర.

క. జగభావనానుకులమన కిది, యనుచితకర్మంబు యొకనికై వెళ్ళిండ్రి
 ధర్మమునకు దుంగిరి యిది నీ, నీవడసంబును వలవ దుడుగుర్యోయ్య కమరా.
 న. అనిననుండగా జేహాభిమానంబునం బసెన్మయ్యలై భూతహింస గావించుట
 హృదయే శోచనీయమైన సాధువులకుం దగదా సీవునర్వభూతంబుల నాత్మభావం
 బును (పించి) ర్వభూతావాసుండును ద రాగాధ్యుండును నైన విష్ణుని పదంబుల
 బూజించి తత్సరమపదంబునం బొందితి పట్టిభగవంతునిహృదయంబున (ననఁధ్యా
 తుండెను) భాగవతులచిత్తంబులకును (సమకర్తుడవు మఱియు) సాధవర్తనుండ
 వని నొప్పు నీవాకర్మం బెట్లు సేయ సమకట్టితి వేపురుషుం డైన నేమి మహా
 త్ము యందుఁ దితిత్యు సములయందు మైత్రియు హీనులయందుఁ గృపయు
 నెఱిగంబు లగు సమస్తజంతువులయందు సమత్వంబును గలిగి వర్తింపవాని
 యందు సర్వాత్మకుం డైన భగవంతుండు ప్రసన్నుం డగు నతండు ప్రసన్నుం
 డయిన వాడు ప్రకృతిగుణంబులఁ బాసి లింగశరీరభంగంబు గావించి బ్రహ్మ
 సందఁబునం బొందు నదియునుంగక కార్యకారణసంఘాతరూపం బయిన విశ్వం
 బయస్సాంతసన్నిధానంబు గలిగినలోహంబుచందంబున నేనర్వేశ్వరుండు నిమి
 త్తమాత్రంబుగాఁ బరిభ్రమించు నట్టియాశ్వరుఁ మాయాగుణవృత్తికరంబున నా
 రబంబు లయినపంచభూతంబులచేత యోషితువు (వ. వ్యవాయంబువలన యోషి
 తువు)పాదిరూప(సంభూతి)యగు నివ్వధంబునఁ ద) త్వర్గంబుఁ దత్సంస్థానంబుఁ
 దల్లయంబు నగుచు నుండు నిట్లు దుర్విభావ్యం బైనకాలశక్తింజేసి గుణక్షోభం
 బున పిభజ్యమానవీర్యుండు ననంతండు ననాదియునై జనంబులచేత జనంబులం
 బుట్టించు చుండుటంజేసి జగదాదికరుండును మృత్యుహేతువు లగుజనంబుల ల
 యంబు నొందించుటంజేసి యంతకరుండును ననాది యగుటంజేసి యవ్యయం
 దును నై సభగవంతుండు జగత్కారణం డగుం గవున నీసృష్టిపాలన విలయంబు
 లం గర్త గానివాడునుం బలెఁ జేయు చుండు నిట్లు మృత్యురూపుండును బరుం
 దును సమవర్తియు నైనయాశ్వరునికి స్వపక్షపరపక్షంబులు లే వలెనీకే గర్మా
 ధీనంబు లయిన భూతసంఘంబును మహావాయువు ననుసరించు రజంబులచా
 దున (సస్వతంత్రంబు లగుచు; ననువర్తించునటండును (జంతుచ) యాయురుప
 చయాపచయకరణంబులం దస్పృష్టుండును (నగు జీవుండు) కర్మబద్ధుండగుటం
 జేసి కర్మంబు, వానికి నాయురుపచయాపచయంబులం జేయు చుండు మఱియు
 (సర్వజగత్కర్మసాక్షి యగు) సర్వేశ్వరుని.

356

క. కొందఱు కర్మం బందురు, కొందఱు స్వాభావ్య ముండు, కొందఱు కాలం
 బందురు కొందరు దైవం, బందురు కొందఱు తొగిఁ గామ, ముండుమహాత్మా.
 న. ఇట్లు లవ్య కరూపుండును నప్రమేయుండును నానాశక్తు వ్యదయహేతుభూతు

1. దు నై యత్యయం డైన భగ.

డను నైన భగవంతుండు సేయు శార్వణములు బ్రహ్మరుద్రాదు లెఱుంగ రలు
యతః తత్త్వంబు నెవ్వ రెఱుంగ నోవును ¹ రాభగవంతుండు సృష్టిస్థితియంబు
లు సేయు చుండియు ననహంకారగుడగుట గుణకర్మంబులం బొరయఁడు సర్వ
భూతాత్మండును సర్వభూతనియంతయు సర్వభూతభావమందునైన భగవంతుం
డు తన మాయాబోడఁ గూడి భూతసృష్టిస్థితిసంహారంబులు సేయుచుండుచోవునఁ
బుత్రా యిట్లుత్పత్తిస్థితియంబులకు దైవంబు కారణంబై యుండు నీ ధననాను
చగులు భవదీయభూతృపాంత లగునుచే మదియనుం గాక యీ ప్రజాపతులు
విశ్వసృష్టామంబుల నియంత్రులై యుకుద్రాళ్ళు వెట్టిసంశువులుగబోలె నెవ్వని
యాజ్ఞాధీనకృత్యులై వర్తింతు రట్టిదుష్టజనమృత్యువును సుజనామృతస్వరూపుం
డును సర్వాత్మకుండును జగత్పరాయణుండును నైన యీశ్వరుని సర్వప్రకారం
బుల శరణంబుఁ బొందు మదియనుంగాక.

358

సీ. అనఘాత్మ నీవు పంచాబ్దవయాన్ముండ, వై పినల్లి ని న్నాడినట్టి
మాటల నిర్బిన్నమర్ముండ వగుచును, జనయిత్రి దిగనాడి న వనము కేగి
తపమునఁ జేసి యచ్చపుథక్తి నీశ్వరుఁ, బూజించి మహితవిభూతి మెఱసి
రమణఁ ద్రొలొకో త్తరం బైనపదమును, బొందితి వది గాన న భూరిభద
తే. రూప మైన ప్రపంచంబు న రూఢి నేమ, హాత్మనందుఁ బ్రతీత మైయలరునట్టి
యగుణుడద్వితీయుండును నక్షరుండు, నైన యీశ్వరుఁబరమాత్మ్యసమదినంబు.

సీ. కైకొని శుద్ధంబు న గతమత్పరంబును, నమలంబు నగుహృదయంబునందు
సౌలవ కన్యేషిండునుబ్రత్యగాత్మండు, భగవంతుండును బరబ్రహ్మమయుండు
నానందమాత్మండు న నవ్యయుఁ డుపపన్న, సకలవీర్యుండును న సగుణుడజాడు
నయిన సర్వేశ్వరునం డుత్తమంబైన, సద్భక్తిఁ జేయుచు న సమతనిష్ఠి

తే. రూఢి సోహమ్మమేతిప్రరూఢమగుచు, ఘనత కెక్కునవిద్యయకాశ్రగంధి నీవు
ద్రెంచివైడితి కావున న ధీవరేణ్య, సర్వశుభహాని యైనరోషంబువలదు. 360

క. విచు రోషవృద్ధయచేతను, ననయము లోకము నశించు న నౌషధములచే
ఘనరోగములు నశించిన, యనువున నది గాన రోషమహాపు మహాత్మా. 361

తే. అనఘ నీదుసహోదరహంత లనుచుఁ, బెనఁచి యీపుణ్యజనులఁజంపితి కడంగి
పరగ నిదియె సదాశివభ్రాతయైన, యర్థవిభునకు నపరాధ న మయ్యెగాన.

క. నతినాతులచేత నీ వివు, డతనిఁ బ్రసన్నునిగఁ జేయు న మని మనువు దయా
మతిఁ జెప్పి ధ్రువునిచే సత్కృతుఁడై నయ మొప్పు జనియెఁబుష్పముక్తుండై.

వ. అంత.

364

1. 'భూతాత్మకుండు భూతేశుండు భూతభావమందు సర్వేశ్వరుండుఁ బరాపరుండు నగు నీ
కుండ మాయాయుక్తుం డై స్వకత్తిచే సృష్టిస్థితియంబులం జేయు నయిన సహంకారంబునంజేసి
గుణకర్మంబులచే నప్పుక్తుం డగుచు వర్తిండు నదియనుం గాక' అ. ప్ర.

తే. యజ్ఞచారణనిర్ణయోద్యోధరాది, జనగణస్థానుమానుడై శ్రవణమం దంతః
బుణ్యమనైశ్చోనిశ్చయైశ్చ భూరిహిహితైశ్చ నట్టిధువుని జేరంగ వచ్చు.
సీ. చంద్రునివలెగన్పడుచు శ్రీ జలియెనధువుజూని, తిప్పటనిట్టియెత్త త్రిమకుమార
తగ భవదీయవిశేష మహాదేశంబు, ననుచు స్వప్నజల బై న శ్రవణవిరోధ
మాడిగితి నటించు నొక యొనగంగ నిచ్చుచు నీ, యంతః బ్రసన్నుండైనతిభావ
జననిలయంబు శ్రవణయోగంబు గాలంబె, కర్తయై వర్తింతు శ్రీ గాన యుమ్మ

తే. దనుజుల జంకినవార లీయమవరుణు, గాంధీ తలపోయ నీయక్షగణము నిట్లు
నట వధించినవాడవు శ్రీ నీవు గావు చినులగుణశీల మాటలు వేయునేల. 366

వ. అదియనుం గ క యేబుద్ధిజేసి కర్మబంధదుఃఖ(దిక్)ంబులు దేహత్మానుసం
ధానంబునంబే సంభవించు నట్టి యహంత్వమనుసపారజ్ఞానంబు స్వప్నమందుం
బోలె బురుషునకుం దోచు నది గావున సర్వభూతాత్మవిగ్రహంబును నధోక్ష
బంధాను భవచ్ఛేదకుండును భవసీయసాదారివిందుండును నసంతాపేయశక్తి
యుక్తుండునుగుణయూతమాయావిరహితుండును నైనయాశ్వరుని సేవింపుము
నీకు భగవం బయ్యెడు భవదీయనునోగతం బైనవరుంబు గోరుము నీ వంబుజ
నాధసాదారివింద సేవనంబు దిరంబుగ జేయుదు వని యెఱుంగుదు ననిన రాజు
రాజుచేత నట్లు మహామతియు భాగవతోత్తముండు నైన ధువుండు ప్రేరేపించు
బడి దేహరిస్మరణంబుచేత సప్రయత్నంబున దురత్యయం బైన యజ్ఞానంబు ద
రియింతు రట్టి హరిస్మరణం (బచలితం బగున ట్టానంగు మని యికిన నట్లు కాక
యని) యంగీకరించి యంతం గుజేసుండు సంప్రీతచిత్తుం డయి ధువుని శ్రీహరి
స్మరణం బట్లుపదేసించి యంతరానంబు నొందె నంత ధువుండు (యక్షిన్మర
కింపురిమగణసంస్తూయమానవైభవుం డగుచు) నాత్మీయపురంబునకు మరలి
చనుడంచ నంత. 367

సీ. గణతంప భూరిదక్షిణలచే గడు నొప్ప, యజ్ఞముల్ సేయ సయ్యజ్ఞవిభుడు
ద్రవ్యక్రియాదేవతాఫలరూపసత్కర్మఫల ప్రదాతయును నైన
పురుషోత్తముని నర్చి శ్రీ బూజించి మఱియు సర్వోపాధివర్జితం శ్రీ డుత్తముండు
సర్వాత్మకుండు సగుణబలజాతునందుం దీ, వ్రం బై ప్రవాహరూపంబు నైన

తే. భక్తిసలుపుచు నఖిల ప్రపంచమందు, నలర దనయందు నున్న మహాత్మహరిని
జదచిదానందమయునిలక్ష్యివరుం బరము, నీశ్వరేశ్వరుం బొడగ నే నిధచరిత.

వ. ఇట్లు సుశీలసంపన్నుండును బ్రహ్మణ్యుండును ధర్మ సేతురక్షకుండునుదీనవత్సలుం
డు నయి యవని పాలించుధువుండు దన్నుం బ్రజలు దండి యని తలంపనిరువ
దియాటువే లే వేండ్లు భోగంబులచేతం బుణ్యాక్షయంబును నభోగంబు లైనయా
గాదులచేత సమభక్షయంబునుం జేయుచు బహుకాలంబుదనుకఁ ద్రివర్గసాధ
నంబుగా రాజ్యంబు సేసి కొడుకునకు బట్టంబు గట్టి యచలితేంద్రియండై య

విద్యారచితస్వప్నగంధర్వగరోపమం బయినదేహాదికం బగు విశ్వంబు భవనాత్
యారచితం బని యాత్మం దలంచుచు వెండియు. 369

చ. మహాభుజం దంత భృశ్యజ్యోతుః త్రిపునో. తాతబంధుమిత్రం
దఃపశువిత్తరత్నవనితాగృహగమ్యనిహారశైలవా
నినిధిపరీభూతలహారద్విపనుఖ్యపార్థజాలముల్
ఘనమతిచే ననిత్యముబుగ్గాఁ దలపోసి విరక్తచిత్తుఁ డై. 370

సీ. పురము వెల్గడి చనికప్రణ్యభూబదరికా, సుఁవిశాలానదీ కలితమంగ
ళాబుపూరంబుననురక్తిమై గుంకి, కమనీయపరిశుద్ధకరణఁ డగుచు
బహ్మససస్థం డైపవనుని బంధించి, నెలకొని ముకుళిత్రనేత్తుఁ డగుచు
హరిమాపవై భవభ్యాసంబు సేయుచు, భగవంతు నచ్యుతుఁడబద్ధనేత్తు

తే. నందు సతతంబు నిశ్చల శ్ర మైనయట్టి
భక్తిఁ బ్రవహింపఁ జేయుచు శ్ర బరమమోద
బాష్పధారాభిషిక్తుండు శ్ర భవ్యయశుఁడు
బులకితాంగుండు నగుచు ని శ్ర మ్ములఁ దనర్చి. 371

వ, మఱియు పితృక్షేపంబును ముక్తలింగుండును నై ధ్రువుండు తన్నుఁ దా మఱచి
యందు సమయంబున దశదిక్కుల నుద్యద్రాకానిశానాయకుండునుండులె వెలిం
గించుచు నాకాశంబుననుండి యొక్కవిమానంబు సనుదేర నందు దేవశ్రేష్ఠులు
ను జతుర్భుజులును రక్తాంబుజేక్షణులును శ్యామవర్ణులును గదాధరులును సువా
సులును గిరీలహరాంగదకుండలధరులును గౌమారవయస్కులును సుత్తమశ్లోక
కింకరులు నయినవారల నిద్దఱం గని సంభ్రమంబున లేచి మధుసూదను నామం
బులు సంస్మరించుచు వారల భగవత్కింకరులం గాఁ దలంచి దండప్రణామంబు
లాచరించినం గృష్ణపాదారవిందవిన్యసచిత్తుండుఁ గృతాంజలియు వినమితకంఠ
రుండు నైనధ్రువుని గనుంగొని పుష్కరనాభ భక్తులైన సునందనందనులు సీ
తియుక్తులై మందస్మితు లగుచు నిట్లనిరి. 372

ఉ. ఓ నృప సీకు భద్ర మగునొప్పగుచున్న మదీయవార్యముల్
వీసులయందుఁ జొన్నము విశేషముతో నయిదేడ్లవాడు మే
ధానిధి నై యొనర్చినయ్యదాత్తవోవ్రతనిష్ఠచేతఁ దే
జోనయశాలి యైనమధురసూదనుఁ దృప్తి వహింపఁ జేయవే. 373

ఆ. ఆట్టిశార్ఙ్గపాణియఖిలజగద్భర్త, దేవదేవుఁ డతుల్యదివ్యమూర్తి

¹మమ్ముఁ బనుప మేమురమాధనపదమున, కర్ణినిన్నుఁ గొనుచునరుగుటకును.

వ. వచ్చితిమి యేపదంబునేని నూరిజనంబులు (సర్వోత్తమం బని) పొందుదురు దేని
జంద్రదివాకరగ్రహనక్షత్రతారాగణంబులు ప్రదక్షిణంబుగాఁ దిరుగు చుండు

- (మఃకాండ 34 వీరగుణచేతన సంగీతలచేతను ననధిష్ఠితంబును జగద్వంద్యంబును భక్తజనాదీ) ¹ సర్వయంబులు నునవిష్ణుపదంబు బొందుదువు ర మ్మిదె విమాన శేషం బు తిమ్మకటనమోళమణి యెను శ్రుహా వృత్తైచ దీని నెక్కడ నుండ వనిన నురుక్రమప్రేమం డయినభువ్రంకు తన్మధురవాక్యంబులు విని కృతాభిషిక్తుం డయి యచ్చరీమానులకుఁ బ్రణమిల్లి తదాశ్వీరాదంబులు గైకొని విమానంబునకుం బ్రవక్షింశార్చనంబులు గావించి హరిపార్షదు లైననునందనండులకు నందనం బొచరించి భగవదాపవిన్యస్తజ్జీవరంతఃకరణాదికుం డగుచు విమానాధిరోహణంబు గావించుచు పీఠాస్థానురూపంబు ధరియించె నప్పుడు. 375
- క. సురసుందరభవ శాసనః, మురహదలు మొరసె విరులఁమునురు గురిసె గి న్నందనంధుర్వ పాటలు, ధరితము లై చెలఁగె నపుమృభవ్యచరిత్రా. 376
- స. లట్టిసమయంబున భువ్రండు దర్గమల బగు త్రివిప్రపంబునకు నేగువాఁ డగుచు దీని యగుజనుని దిగినాడె యెట్లు వోవుదు నని చింతించువానిం బార్షదు లవలొంగించి యగ్రభాగంబున విమానారూఢ యై యేగుచున్నజననిం జూపిన సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు. 377
- క. జనుల సునీతిని మున్నెడి, కొని యతులవిమాన మెక్కి-గొనకొని మిమధుల్ దనమోడఁ బుష్పవర్షము, లనయముఁ గురియింపపువ్వుఁడగ్రహర్ష ముతోడన్.
- క. చని చని వెన గ్రహమండలమును బ్రేక్షాకృతంబు సప్తమునిమండలమున్ గునుఁ డు త్తరించి యవ్వలఁ, దనరెడువారిపదము నొండెడదద్దయుఁ బ్రీతిన్.
- వ. అని మఱయు నిజకాంతిచేతం ద్రిలోకంబులం బ్రకాశింపం జేయుచు నిర్దయా గమ్యులంబును శాంతులు సమదర్శనులు శుద్ధులు సర్వభూతానురంజనులు నమ్మ తథిక్ష బాంధవులు నునభద్రాచారులకు సుగమ్యంబును నయి గంభీరవేగంబు ననుమమంబు ననుజ్యోతిశ్చక్రంబు సమాహితం బై గోగణంబు మేధియందుం బోలె నెందుఁ బరిభ్రమించు చుండు నట్టియమృతపదంబునం బొంది విష్ణుపరాయణుం డైన భువ్రండు త్రిలోకచూడామణి యై యొప్పుచుండె నప్పుడు భగవంతుం డైన నారిదుండు భువ్రనిమహిమం గనుంగొని ప్రచేతస్సత్త్రంబునందు వీణ వాయించుచు. 380
- సీ. పతియె డవలబుగ్రాభావంబులోపలఁ, దలఁచుసునీతి నందనుతపఃప్రభావముక్రియ ధర్మభవ్యనిష్ఠలఁ బొందఁ, జాలరు బ్రహ్మర్షిజనము లనినక్షత్రియకులు నెన్నఁగొ నల యవ్వఁడు, పంచసంవత్సరప్రాముసునసు సురుచదురు క్షుగ్రశరభిన్నహృదయుఁ డై, మద్వాక్యహితబోధిమతిఁ దనర్పితే. వనమునకు నెఁగి హరిభక్తివశతనొంది, యజ్ఞతొడగుహరి తనవశుఁడై చరింపఁజేసి వనఁ దత్పదంబునుగజెంద నట్టిహరిపదంబును బొంద నెవ్వరికిఁ దరము.

- క. అని పాడె ననుచు విదూరున, కనఘాడు మైత్రేయుఁ డనియె శ నంతిభ క్తి
విత్తోద్ధావ యశస్సుఁడ, డనఁ గెయ్యాధునిచరిత శ మార్యస్తుత్యా. 382
- సీ. మహితసత్పురషసోమ్యతమును భవ్యంబు, స్వర్గ పదంబు యశశస్కరంబు
నాయుష్కరింబుఁ బుణ్య పదాయకమును, మంగళకర మభ్యుమర్దనంబు
సౌమనస్యముఁ బ్రకంఠసాయోగ్యమును బాపహరమును ధృవపదప్రాపకంబు
నై యొప్పనీయుపాఖ్యానంబుఁ దగ నీకు, కెఱింగించితిని దీని శ నెవ్వఁ డేనిఁ
తే. దివుట శ్రద్ధాగరిష్ఠుఁ డై శ తీర్థపాద
చరణసరసీరుహద్వయో శ్రయుఁడు నైన
భవ్యచరితు¹దినాంత ప్రభాతవేళ
నలఘుమతిఁ బూర్ణమావాస్యలందు మఱియు. 383
- తే. దానినీని ఒడ్డు బంధవశా సరమున, శ్రవణశత్రుమన దినశత్రుయమనందుఁ
బరగ సంత్రమణవృత్తిరాతలందు, సభల భ క్తిని విననట్టికజ్జనలకు. 384
- వ. క్షేత్రాశంబును మహా ప్రకాశంబును నైనభగవద్భక్తియు శీలాదిగుణంబులును
గలుగు మఱియుఁ దేజఃకామనకుఁ దేజంబును మనఃకామునకు మనంబును
సహా మునకుఁ దత్త్వవిజ్ఞానంబును గలుగు దీని వినుపించ వారికి దేవతానుగ్ర
హంబు గలుగు నీట్టియపాఖ్యానంబు నీ కెఱింగించితి నని మైత్రేయుండు
విదురునకుఁ జెప్పిన క్రమంబున శుకయోగి పరీక్షితున కెఱింగించిన తెఱంగునూ
తుండు శౌనకాదులకు వినిపించి వెండియు నిట్లనియె నట్లు నెప్పినమైత్రేయు
నిం గని విదురుం డిట్లనియె. 385
- సీ. అనఘాట్టి నారదగ్రమునిపతి ధృవచరి, త్రము ప్రచేతనులస్యత్రంబునందు
నర్థిమైఁ గీర్తించె శ నంటి ప్రచేతను, అన నెవ్వ రెవ్వరితనయు లెట్టి
వంశజు² సత్ర మెవ్వలను జేసి ర,ధ్వజమందు నిజకులధర్మశీలు
రగు ప్రచేతనులచే శ యజ్ఞుంపఁబడునట్టి, యజ్ఞపూరుషుఁ డగుశనచ్యుతాంఘ్రి
తే. భ క్తియక్తుఁడు విదితస్యద్భాగవతుఁడు, దివిహరిపాద సేవావిధి ప్రయుక్త
దేవదర్శినుఁ డగునట్టిదివ్యయోగి, నారదుం డెట్లు గొనియాడె శ శౌరికథలు. 386
- క. నా కిపు డెఱింగింపుము సుశ్లోకునిచరితామృతంబు శ శ్రీత్రాంజలులుం
బైకొని జాఱియుఁ దనివిం, గైకొన కున్నది మనంబు శ గరుడోపేతా. 387
- క. అని యడిగిన విదురునిఁగనుఁగొనిమైత్రేయుండు వలికెగొనకొని ధృవుఁడు
వనమునకుఁ జనిన నాతని, తనయుం డగునత్కలుండు శ దళితాఘ్నుం డై. 388
- సీ. చతురుఁ డాజన్మ ప్రశాంతుండు నిస్సంగుఁడును సమదర్శినుఁడును ఘనండు
నై యాత్మయందు లోకావళి లోకంబు,లందునాత్మను జూచు శ చనఘ మైన
యనుపమయోగ క్రియాపావకాదగ్గ, కర్మమలాశయకలన బేర్చి

జడునికై వడిఁ జీకఁతచండంబునను మూఢుఁడగిది నున్మత్తునిభంగిఁ జెవిటి
 తే. వడఁగనను గానఁబడు నగ్నజ్ఞుఁడై ప్రశాంతః హృతాశనునరణిఁబొల్చి
 నతఁడందంబు నందినశ్శాసమయఁగా, నైవ భాగ్యస్థురూపంబునాత్మదలఁచి.
 క. తిలకంబు నితర మొకఁడొఱుఁగనికతమన సార్వభౌమకృత్రి బొందఁ
 నునమూనఁ గోరక యుండుటఁ, గని కలవృద్ధులను మంత్రిగణములు సంతన్.
 న అతని నన్మత్తునిం గాఁ జెలిసి శరణు జం దైవతత్పరునికే బట్టంబు గట్టి రావత్స
 నునికి సర్వరి యనుభార్య దుందుఁ బుష్పస్థంబును జంద్రకేతుగడును నిషండును
 నూర్జుండును వనానను జయండును నను నాద్యురుతః యులు గలిగి రందుఁ బు
 ష్పార్థుం డనువానికి బ్రభయ దోషయు సననిద్రు భార్యలై రందుఁ బ్రభ
 యనుదానికిం బ్రాతర్కర్మగ్యందినసాయంబు ననుసతత యంబును దోష యను
 దానికిం బ్రదోషనిధిభగ్యహ్నా నువారు మాగురును బట్టి రందు వ్యవహార డ
 ను వానికిఁ బుష్కరిణి యనుకల్పియందు సర్వతేజం డనుసతుండు పుట్టె వానికి
 నాకూతి యనుమహిషివలనఁ జక్షుస్సజ్జం డయనమనువు జనియించె వానికి
 నడ్వైయనుభార్యయందుఁ బురువును గుత్తుండును ద్వితుండును ద్యుమ్నుం
 డును సత్సనంశంగనా ఋషుండున వశుండును నగ్నిహ్మముండును సతిరాత్రుం
 డును సుద్యుమ్నుండును శిలియును నెక్కికుండును సనపనిద్రులు తనయులు గ
 లిగి రందు నుత్పాకనఁ బుష్కరిణి యనుదానివలన సంగుండును సుమనసుండును
 గాఢతిగుఁ గ్రతువును సంగిరిసుండును గయండునానత్యవంతుండునుననునార్కు
 గు గోక కలు పుట్టి రందు సంగునికి సునీధ యనుధర్మపత్నివలన కేనుం డను
 పుష్కం డుదయించిన.

391

మ. క్షీతినాగోత్రముఁ డాత్మనందనునిదుశ్శీలంబు వీక్షించి దుః
 శతుఁడై యుంటిగఁ జత్పూర్ణ వెడలి యేతగ్గ వేగ మెందేసిఁ ద
 ద్గతి వీక్షించి మనీశ్వరుల్ గుసితు లై ధంభోళినంకాశవా
 క్యతతిగ్గ జావ శిషింప వాఁ డిపుడు వీక్షం గూలె నమ్మేదినిక.

392

నీ. స్వకొన యపుడు లోకం బరాజక మైనఁ, బ్రజలు దస్కరపీడఁ బల్లీల్ల
 గనుఁగొన దుఃఖించి మనులు గతాసుఁడై, పడినవేనునివఁ ప్రభిభజంబు
 నర్థి మాధింప నాఁరాయణాంశంబున, నాదిరా జన నొప్పుకట్టిపుపుడు
 జనియించె ననపుడు కవిని విదురుండు ముని, గనుఁగొనెల కెనోయఁఘచరిత
 తే. సాధువు సుశీలనిధియును శనజ్జనుండు, నలఘుబ్ర హ్మణ్యుండును నైవనయ్యోయంగ
 ధరణివిభుఁడు దుష్టసంకతాన మెట్లు, గలిగె నయ్యంగపతి యేమిశకారణమున.
 క. విమనస్కుం డగుడఁ బురంబు విడిచె ధర్మకోవిదు లైసమనులు దండవ్రతధ
 రుండును రాజునగువేనునియందు నేపాపంబు నిరూపించి బ్రహ్మదండంబొనర్చిరది
 యునుంగాక లోకంబున రాజులు లోకపాలకేజోధరులుఁ (బ్రజాపాలనాసక్తులు)

గావునఁ గల్మషంబు గలిగినం బ్రజలచేత ¹నవజ్ఞానర్థులై యుందురు గావున నావేనుచరిత్రంబు శ్రద్ధాగర్హితుండు యెక్కువ నైననాకుం బరాసరవిదగ్గేస రుండ వయిననీ వెఱింగింప న్దుంక వనిన మైత్రేయుం డతని కిట్లనియె. 393

... అంగపుట్టించుకొనుచునునరితము.

సీ. అనఘాత్మ రాజర్షి శ యైవట్టియశ్శృంగ, మేదిసినిధుఁ డవ్వైమేధానుఖము
గాఁప ఋత్విష్ణి కామంబుచేత నా, హూత మయ్యును సురీవ్రాత మంత
నాత్మహవిర్భాగ శ మంద రాకుండిన, నప్పుడు ఋత్విష్ణు, లదృశ్యులంబు
నందుచు యజమానుఁ శ డైననుయర్హుగమ, హీవకుఁ జూచి రాజేంద్ర యిట్లు

తే. త్రిదశు లిదె పిల్వబడియు సంప్రీతి నాత్మ
భాగములఁ బొంద రాఁరెరి శ భవ్యచరిత
యేమి హేతువా యిది మాకు శ నెఱుంగఁబడదు
కనఁగ హోమంబు దుష్టంబు గాదు మఱియు. 394

వ. శ్రద్ధాయుక్తులై దృఢవ్రతులై నయీబ్రహ్మవాదులచేత సంప్రయుక్తులైన యీ ఛందస్సులు వీర్యవంతంబు లయి యున్నయవి యందు దేవతాపరాధం బణుమాత్రం బయిన నెఱుంగ విట్టిచోటం గర్మసాత్తు లయిన దేవతలు స్వకీయ భాగంబు లంగీకరింపకుండుటకుఁ గతం బెయ్యదియో యనిన నయ్యంగుండు దుఃఖతస్వాంతం డై తన్నిమిత్రంబు సదస్సుల నుగం దలంచి హరిలయను మతిం బడసి మానంబు మాని యిట్లనియె. 395

ఆ. అనఘచరితులార శ యు హూతు లయ్యును, చర్వగణము లాత్మభాగములను స్వీకరింప రేను శ జేసిననుపరాధ, మెట్టి జనిన వార శ లిట్లు లనిరి. 396

క. నరనాథా యిది యిప్పుడు, వొరసినదుష్కృతము గాదు శ పూర్వభవమానం బరచినదురితం బిది యా, దరమున వెఱింగింతు మింత శ భవ్యచరిత్రా. 397

క. నీ వింతవాడ వయ్యును, హావర సంతానలాభమును బొందమి నా దేవతలు యాగభాగము, లీవేళ భుజింప రైరి శ యిందుకు నీవున్. 398

తే. పుత్రకామేష్టి గావించి శ పుత్రుఁ బడయు, మట్లు సేసిన దేవత శ లాత్మభాగ మర్థి నంగీకరింతు రశయ్యజ్ఞపురుషు, హరి భజించిన సకలకార్యములుఁ గలుగు.

వ. అనిన నాతండు సంతానార్థంబు శిశివిప్ల దేవతాకం బయినపురోడాకంబుచే హోమంబు గావించినం దీయిహోమగుండునందు హేమనూల్యాంబరాధరణుం డయినపురుషుండు హరిణ్యయశాత్త్రులు స్నిగిపాయుంబు గొనిన నుదయించిన నప్పుడు విప్రానుమతింబున నారాజు డతనియనుంబు నంజలిచే గ్రహించి సంతోషయుక్తుం డగుచు భార్య కొసంగె నంత. 400

చ. కమలదళాక్షి పాయనము శ గౌతుక మొప్పు భుజించి భర్తృసం

1. నవధ్యులై యుందురు.

గమమనజేసి తత్తణమఁ గర్భముఁ దాల్చి కమారుఁ గాంచె న
కొనుగడ నంత మాతృజనకుం డగుమృత్యువుఁ బోలి తా నధ
ర్మముఁ జరించు చుండె గుణమండల వేనుఁ డనంగ నిచ్చుటన్.

401

చ. ఎనయఁగ బాల్యమందుఁ దనగూడుకుమాదుఁ గీ డజాలె నె
వ్వనను నశీతి లేక పైపఁ మాని సకుప్తకరంబు నొందుబో
ల్చి ని నకట్టి చంపుచును శ్రీ లిప్తిపల్కజకృత్తిమై శరా
సనశరమల్ ధరించి మృగాజాతి ససాధుగణ్ణ నధించుచున్.

402

వ. ఇట్లు వఁ తామహదోషంబునం బాపప్రవర్తనం డై చరించు కొడుకుజూచి
యంగుండు వివిధతాననంబుల నందించెయు సతపదుశ్చేష్టితంబులు మానుపం
బాలక గుణులొత్తుం డై మనంబున.

403

క. అనయము నిట్టికుపుత్రునిఁ, గని పరితాపంబు బొందు శకంతును ధరణి
న్ననపత్నం గు టొప్పును, వనజాక్షు భజించునట్టివాఁ డగువాఁడున్.

404

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె.

405

సీ. జనులకు దుష్పుత్ర కునిచేత నశక్తిర్నియఁ నధర్మమును సర్వజనవిరోధ
మును మనోవ్యధయు ను ననయంబుస్థాపించునట్టికుపుత్ర మోహమున విడువఁ
బాలక బహుమానసంగతిఁ గను నెవ్వఁ, డతినిహంబు దుఃఖాలంబు
నగు నని మఱయు ని ట్లను మనుజుండు శోకస్థాన మగుపుత్రుకతనజేసి

తే. యనుపమ క్షేభాజనం శ్ర బలునగ్రహవఁ

విడుచుఁ గావున నిట్టివివేకహీనఁ

డగుకుపుత్రుసుపుత్రుగాఁ నాత్మఁ దొలుతు

నన దు న రాజ బహుదుఃఖతాత్మఁ డగుచు.

406

క. తగుసును స్థాన్విర్యోదయ, మగుగృహమును బ్రజల విద్ర స నందినభార్య
దగివిడిచి యొక్క డేనియు, జగదీశుండు ననె నిశీథసమయమునగుడున్

407

వ. అంతఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు సుహృద్బంధవపురోహితామాత్యప్రభృతు
లయినప్రజ లెఱింగి దుఃఖించు చున్నసమయంబున భూమియం దెల్లయెడలఁ
దదన్యేషణం బాచరించి గూఢుం డయినపరమపురుషునిం గాన లేని కుయోగి
చందంబున నారాజుం బొడగాన లేక విధలాద్యోగు లయి మగిడి పురంబునకు
వచ్చిరి తదనంతరంబు

408

సీ. సమధిక బ్రహ్మానిశ్ఠాతిగరిష్ఠ తా,భృగ్వాదిమాసింద్రబృంద మపుడు
లోకావనై కావలోకనోత్సుకు లైన,జనులు స్వరక్షక,జనవిభంకు
లేమిఁ బశుస్థాయు శ్ర లై మెలంగుటఁ గని, యంత వేనునిమాత శ్ర యగుసునీధ
యనుమతి నఖల ప్రజావళి కప్రియుం, డైన నవ్వేనుఁ బట్టాభిషిక్తుఁ

తే. జేసి రంతట మహిమోగ్రనాసనుఁ డగు, వేనుఁ బట్టుంబు గట్టుట శ్రవినిగమస్త
 తన్మనులు సన్నభీతిచేడదటఁ గుమూషి, కములకై నడి నడఁగిరిగిహఁములను.

వ. అంత సతండు.

410

చ. పరువడి నష్టలోకపరిపాలకసూఖ్యవిభూతియు క్కుఁ డై.

పరఁగి నృపాసనంబున విభ్రాసితుఁ డౌట స్వభావసిద్ధ మై
 వజ్రముహావలేపముఁ ; వారక సంతతమాననీయస

త్పురుషుల నెల్ల నెందుఁ బరిభ్రూతులఁ జేయుచు నుండె నిచ్చలున్

411

చ. మఱియు నతండు భూగగనగమార్గములం దొకవేళ నొక్కఁడు

న్నరదము నెక్కి- కుమ్మరు నిరంకుశవృత్తిఁ జరించు మత్తసిం
 ధురవిభుహాల్కి సత్పురుషగ్రహాపితవర్తననొప్పుచున్ నిరం

తరసుజనాపరాధకృతతత్పరమాననుఁ డై క్రమంబునన్.

412

క. దివ్యులు వెఱఁ గండఁగఁ బృథ్వీవ్యోమము లగల శరీ శ్రవేయించె నయ
 వ్తవ్య మదాతవ్య మహాతవ్యం విప్రాయుచు సురదాత్తధ్వనులన్.

413

క. అని యిట్లులు శరీరవ, మునఁ జేసి సమస్తధర్మములు వారింపఁ

మును లడినీతుం డగువే, నునిదుశ్చరితంబు జనమనోభయ మగుటన్

414

తే. కని కృపాయత్తు లగుచు ని శ్రుతిని యిట్టి

రాజచోరభయంబు లీరభూజనులను

బలసి యిరువంకలను బాధవఱుపఁ జొచ్చె

దారువందులవహ్నిచంద్రమునఁ బెలుచ.

415

చ. అరయ నరాజకం బగుమగ్ధహాభయముం దొలఁగింపఁ గోరి యి

ట్లెఱుంగక యీయనర్హుని మహిమతిఁ జేసినయట్టిదోషముం

బరువడిఁ జెందె దుగ్ధచయోపానమునం బరివృద్ధి నొందున

య్యురగముభీతి హావకుని శ్ర నొందినరీతి ననర్థహేతు వై.

416

వ. అదియునుం గాక

417

క. మునుకొని సునిభగర్భంబున జనియించియు స్వభావమున దుర్జనుఁ డై

యెనయఁ బ్రజాపాలనమున, కును బాల్పడి ప్రజల మన్నిగొనఁ జొచ్చె గజే.

వ. అదిగాన యీవేసుండు పూర్వంబున జ్ఞానసంపన్నులచేత రాజుగాఁజేయంబడియె

గావున నిట్టివాని మన మందఱముచు గూడి ప్రార్థితము లోకరక్షణార్థం బగు

టఁ దద్దోషంబు మరల స్మృశింపడు సమీచీనోక్తులంజేసి వీని ననునయింప వాని

గ్రహింప కుండనేని మున్న లోకధిక్కారాన్నిసందగ్ధుం డగువీని మన తేజోమ

హాన్నిచేత భస్మీభూతుం జేయుద మని యాలోచించి గూఢమన్యులగుచు వేను

నిం గదియం జని యతని కి ట్లనిరి.

419

- క. హరి హర హిరణ్యగర్భ, స్వర్ణశర్మ వక్షింశమున క జఃభిపతి మరు
 స్వర్ణవాహన శిశి భూరివి, సుమిత్రాభ్యుదయ స్వస్థశరీరసూచకు లగుటన్. 426
- క. పరించి నను భజింపుడు, భుజింపుడు భావజేసతామయఁ డగు మ
 త్పర మగుడు నాక బ్రహ్మ, బుద్ధుఁడు మతియెవ్వఁడ గ్రహాభిహ్వఁ డిలన్.
- వ. అది గాన మీరఁ నాయంచు బలి విధానంబులు సేయుం డని పాపార్థిండు నన
 త్సవ ర్తకుండు విపరీతజ్ఞానుండు నష్టమంగళుండు నగువేనండు పండితమాని య
 గుచుం బలికి మనులవచనంబులు నిరాకరించి యూర కున్ననమ్మునులు భగ్నము
 నోరథు లై తమలో నిట్లని రీదారుణకర్ముం డయినపాతకుండు హతుం డగుం
 గాక వీఁడు జీవించెనేని వీఁడెంత సీజగంబులు భస్మంబులు గాఁగల విది నిశ్చితంబు
 దర్శింపుండు డగువీడు మహారాజసింహాసనంబున కర్హుండు గాఁడు వీఁడు మనుష్య
 నేనర్హ్యైర్వరునను గ్రహంబున నిట్టినిభూతియుక్తుం డయ్యె నట్టియజ్ఞపతి యైవశ్రీ
 మహాఽష్టని నిందించు చున్నవాఁడు గావున నిర్లజ్జుండై నహరినిందనని హననంబు
 సేయ వలయు నని మును బుద్ధ్యోగించి యాత్మప్రకాశితం బైనసోధంబునం జేసి
 సుమంకారమాత్రంబున నాయీశ్వరనిందాహతుఁ డగు వేనుని బాలియం జేసి
 రంత. 428
- క. అరిసి సునీధయు శోకాతుర యై తనసుతుఁడు దళవ్రుఁ క దొఱగినఁ దదనం
 తరమునను యోగశక్తిం, బహువడి నిజరాజ్య మరసి క పరిపాలించెన్. 429
- వ. అంతనొక్కనాఁడు. 430
- సీ. మునివరేణ్యులు భక్తి క దనర సరస్వతీ, సలిలంబులను గృత్యసాచు లగుచు
 ముచుకొని త త్తీరమున నగ్నిహోత్రముల్, విలసిల్ల నియతిఁగ్రావించి యచటఁ
 దవిలి సత్పురుషకథావిశేషంబులు, సలుపుచు నుండంగ క సకలలోక
 భయదంబు లగుమహోత్పాతముల్ దోచిన, మునిలోకంబు ల, మంగళములు
 తే. వారయకుండెడుఁగాక నిరభ్యుద్ధలోఁక, దలఁచుచుండఁగఁ బెంచ నుదగ్ర ముచు
 సర్వదేశలను బాంసువర్షంబుగురిసె, దస్కరులు సర్వజనులవీరత్తమును గొనిరి.
- వ. ఇట్టి లోకోపద్రవం బెఱింగి జననాథుండుపరతుం డగుటంజేసి జనపదంబు లరాజ
 కంబులై యన్యోన్యహింసల నొందుచుం దస్కర బాధితంబు లగుచునుండుట యె
 టింగియుఁ దన్నివారణంబునకు సమర్థులయ్యును జోరాది బాధలం గనుంగొనుచు
 మునులు వారింపక యుండిరి. మఱియు సమదర్శనుండు శాంతుండు మనసశీలుం
 డు నగు బ్రాహ్మణుండు దీనుల నుపేక్షించిన నతినితపంబుభిన్న భాండగతంబయిన
 ధీరంబు వందంబున క్షయించుం గావున నంగవసుధాధీశవంశోద్భవులు హంపదా
 శ్రము లగుటంజేసియు నమౌఘన త్సనిష్ఠు లగుటంజేసియు పీఠల కంశంబు వి
 చ్ఛిత్తి నొందింప నన్వంబు గాన స్థాపనియం బగు నని నిశ్చయించి మృతుం
 డైన వేనుని కళేబరంబుడగ్గఱ వచ్చి తమారుమనసంబు గావింప నందు. 432

సీ ఘనాకాశప్రస్థపరిభ్రాతానగ్నగుహను, హస్తాగ్రాహవృందాః శక్తశూదానుండు
 పూర్వబాహుండును శ్రీ హస్తాగ్రాహుండును, నిర్మలనాసానుండు శ్రీ నెలయ్య
 సయినాండం దామర్శ్మశిశ్రిష్టకేశుండు, సత్వీకృతానుండు శ్రీ వైశ్యట్టి
 యొక్క పాదశంఖచంద్రునిచి యేమి సేయవలయునో నది నెలయ్యకును శ్రీ మున్నెంజూపి
 తే. నరమూలలు నివీధ యగుచుండు శ్రీ బలశంఖునిచి నది

దాని వాటిని నిమగ్నాభి ధానుఁ దియ్యె

నతన వంశస్థులు నిరంతరం కొనాళి వేసు

కల్పవృక్షః పల్పా నుగచ్ఛతి త కడంగి ముక్తియమ్.

438

క. చినయము నాపద్యుని సేవ, మన. జేందుకబాగులు లంతి శ చ థియించిన నం
 ద. నుం బగుక కమధుం. మూ, జనియించెను సగల జనులు శ సమ్యక్ మంజన్. 444

వ. ఇందు లి కరమీశాస్థులు గా నారాయణకాశంబున నొక్క-పునుపుండును హరి నిత్యావహుని యు బిష్ణుకళాకలిత య్రుగణంబు లనుభవణంబులకు నలం కారప్రణాత్రియ నగుకామనియు జనియించె నందు బృథుశ్రవండును బృథు యంతుండు నగును సతండు పృథుచక్ర యునుపేరొ బ్రసిద్ధు డయ్యె నయ్యంగ నును నర్చి యునుసామంబునం దనండు సతసే నరియించె నానమయంబున.48

సీ. అందువలన కురియించి, రమకులు ముగిసినా, సతతి మోదం బంద, విరులవాన
జరమానుర క్తి శంభులైల జూపట్టు, సురపతివీల నచ్చురలయాట
కర్ణరసాయన క్రమముగ వీ తెచ్చె, బట పై సతేటికి న్నరులపాట
య మిషనరసాతం ! బై చాల జెలగెను, విభవోత్పనంబు దుంగుభిరవంబు

శే. మునిమతి సేలంగ ¹ తి గుండముల వెలింగ, నంతనచటికి సరసీయహాసనుడు
గుండగంధర్వదేవతాగణముతోడ, నర్థిఁ జనుడంచె సమ్మోద మతిశయ్యు.

బ. తంత.

విరాజవిరాజితము. అయ్యచే వైస్యనిదక్షిణహస్తమునందె రమారమణీయమనో
హారలలితాయుగళచిహ్నము అంఘ్రుభ్రమము ననుగ్రహలాంకుశభా
స్కరకుశితస్థంజచామసరోయహాశృంఖిపింజిత రేఖలు ని

స్వరగతి నొప్పు బితామహము, క్షయి ; సూచి సవిస్మయం తెరి తగన్. 488

వ. ఇతలండు నారాయణాంశసంభూతుండు నితనియంగన రమాశసంభూతయుం గా
నోపుడు రతలండు) యయ్యవనరంబున బ్రహ్మవాదు లగుబ్రాహ్మణోత్తముల
సకి విద్యు కృష్ణకారంబున రాజ్యాభిషేకంబు గావించిరి తదనంతరంబ. 489

క. సరిపలభో. ధమ్మగమ్మక, ధరణీమంఠ రసవంత ప్రముఖములై

పరచినభూత శ్రీమదు నరచమపకుం దగ నుపాయనము లిచ్చె నొగిన్. 440

త. సమధిః ఖ్యాతి నాప్యథుః చ కవ ర్తి

దేవి యగునొక్కఁడో గూడ కిదివ్యవస్థ

గంధమాల్మవిభావణాకలితుఁ డగుచు

బావకుఁడనబోలె సత్ప్రభావని యయ్యె.

441

సీ. రాజరా జాపుష్కరాజకు హేళిమయం బైనవీరవరరాసఁబలు

జలవతి జలకణాసావకం బగుపూర్ణ, చంద్రసన్నిభసితఁచ్చత్రకమాను

జనమానుఁ డతఁడో భగవగు వాలవ్యజనమఁచితిల చావరిమలు

ధర్మండు నిట్టిలోఁడ్యిత్థి ర్నివయ మగు. వహనీయనవభవప్రమాణికయును

తే. జుభవైరి కిరీటంబు కి శమనుఁ డఖిలజన నియామకదండంబు జలజభవుఁడు

నిగమమయకవచంబు వాగ్దలలామ, స్వచ్ఛమగు సవ్యహరమృతసమతనఁచ్చె.

సీ. దామోదరుండు సుదీర్ఘనచక్రంబు, నవ్యాహతైశ్వర్య సమజ్జవాణి

చంద్రార్ధధరుఁ డర్ధచంద్రచేళాంకిత, కమనీయకోశసంకలితశిఖ

మంబిక శతచంద్రమనుషలకముఁ జంద్రుఁ, డమృతమయశ్వేతాహయచయంబు

ద్వప్నరూపా శ్రయోదాతరథంబును, భానుండు ఘృణిమయబాణములను.

తే. శిఖయు నజగోవిహాసంకలితమహాజగవ మనం దగుచాపంబు క నవనిదేవి

యోగమయ మైనపాదుకాయోగముగగన, చరులు గీతంబు లిచ్చిరిసంతసమన.

వ. వెండియుం బ్రదివసంబు నాకాశంబు ఘనంబులు గురియింప మహర్షులు

సత్యంబు లై యాశీర్వచనంబులు నలుప సమద్రండు శంఖంబును నడంబులు

పర్వతంబులు నడులును రథమార్గంబు నొసంగె డదనంతరంబ నూతిమాగధ

వందిజనంబులు దన్న నుతియించినం బ్రతాపశాలి యగునవ్వైస్యండు మంద

స్మితసుందరవదనారవిందుం డై చతురవచనుం డగుచు మేఘగంభీరభావణం

బుల వాగల కి ట్లనియె.

444

సీ. వంధిమాగధసూత్రవరులార నాయందు, గమనీయగుణములు క గలిగె నేని

నర్హంబు నుడినేయ క నవి లేవు నాయందు, నది గాన మీనుతి క వ్యర్థమయ్యె

నిటమీద గుణముల క నేపారి యండిన. నపుడు నుతించెద క మంటి లేని

చతురభావణ లై నకసభ్యులు ను త్రమ, శ్లోకునిగుణము లాప్తోకభూప్ర

తే. సిద్ధములు గాన సన్నతిశనేయుఁ డజని, నతనిబహువిధభావంబులభిసతింప

నలవికయె యుండుదురదియుఁగాక, చతురమతలార మాగధరజనములార.

వ. మతియు మహాత్ముఁ గుణంబులు దనయందు సంభావితంబులు సేయసామర్థ్యం

బులు గలిగిన నందు మహాత్ముఁగుణంబులు ప్రసిద్ధంబులు గావునం దత్సమంబు

గా నెట్లు నుతింపవచ్చు నెవ్వఁడే నొకండు శాస్త్రాభ్యాసంబునం దనకు విద్యా

తపోయోగగుణంబులు గలుగు నని పలికిన వానిం జూచి సభ్యులు పరిహసించు

రది కుమతి యగువాఁ డెఱుంగం డదియునం గాక.

446

- క. అతిపరిశుద్ధులు లజ్జాన్వితులు న్నగునట్టిసభ్యునికరము లాత్మ
సంతోష నిఁగల గోపము లజ్జిహాయము లని తలఁగఁతు రరాత్మల నెపుడున్. 447
- క. వంజుంబులు లోకము, లంఘన బుద్ధివ్యకర్షణ లగుభూపతులకా
నందించ టవత్సంధై, నందూదు నుతిగన శిశుజనంబులపగిదిన్. 448
- క. అని సూతవంధిమాగధ, జను లానరనాయకునినశ్రవణములు వినియున్
నానిచోరతు లై క్రమ్ముట, ననురాగము లుప్పొంగి ననకృతుజేంద్రున్. 449
- వ. అమృతోపనూనంబు లు నమసుగవాక్యంబుల నిట్లనిరి. 450
- క. నేనానానంభవంశపు, శ్రీనాథకళాంశజాతపు ర చిరతరఁకుణః
మ్మనాన్మంశ వతిర్కిత, మైనభవస్థహినుఁ బొగడ ర నలవియె మాకున్. 451
- క. అని వెండియు నిట్లని రై, నను నొకమార్గంబు గలను ర నందించ భవ
స్థనచరితావృతపాఁంబున జేసియు మునులనచనకములఁజేసి తగన్. 452
- వ. శ్లాఘ్యంబు లైనభవదీయచరిత్రంబుల స్తోత్రంబులు సేసెన మని యిట్లనిరి. 453
- సీ. ఈవైష్ణవ డఖిలలోకావలి ధర్మాను, నర్హనముల నెట్లు ర వఱలఁ జేసి
ఘనధర్మమార్గవ ర్హనులతోఁ దుల్యుండె. ధర్మసేతువుఁ బ్రీతిఁ ర దగిలిపోకు
ధరను శాత పులను ర దండించు నప్పది, శ్వాపకావయవసంరక్షితుఁ డగుచు
నయ్యుకాలంబులందు భావణదాన,ములఁ బ్రజారంజనకములఁ దనర్చు
- తే. నవనవదృష్టికరిణాదిరసక్కుఁ డగుట
నాభయలోకంబులకుఁ బ్రీతి ర నొడవఁ జేయు
న్యాయ మార్గంబునను భూజనాభిసముఁ
బుచ్చుకొని యిచ్చు సూర్యుడుబోలె నితఁడు, 454
- వ. మఱియును. 455
- సీ. సర్వభూతములకు ర నముఁడు ను బర్హతి, క్రమమ న లోకావరరాధములను
నతిశాంతసంయుక్తభ్రష్టహించుచుగార్చు, లగువారియెడఁగృహాయత్తుఁడగుచు
నరరూపు దాక్షిణ్యహరిమూర్తి గావున, నిందుండఁ వరించి ర యెల్లప్రజల
రక్షించుగతిఁ దానురక్షించు సమృతాంశు, సన్నిభవజ్జనాబ్జరసస్మితాను
- తే. రాగమిళితావభోగ నరరాజుజేసి, సకలజనులకు సుప్రీతిరంభవింపఁ
జేయు సంతతమును గూఢచిత్తుఁ డగుచు, శత్రునగులగమ్యుండై సంచించు.
- వ. అనివెడియుఁ బ్రకేశనిర్మలశూన్యచూర్ణసరూభాంబులను నవరిమిశమహత్వా
దిగూఁడెడిధామంబు ను నెఱుదునిల్లిలగి గంభీరతత్తుండును సుగుప్తత్వం
డును వసుణుండునుంబోలె సంవృతాత్మిండును శాత్రుసహ్యప్రతాపయుక్తు
డును దురాసదుండును సమీపవర్తి యయ్యును దూరస్థునిభంగి వర్తించుచు
వేనారణిజనితహుతాశనుండుగావున హుతాశనుచందంబున నన్యదుస్సర్పసుం

డును నై చాచలవలన సకలపాశబాహ్యభ్యంతరకర్మంబులం దెలియుచు (దేహ
ధారులకు నాత్మభూతం డై సూత్రాత్మకం డైన) వాయుపుభంగి వర్తించుచు
నాత్మీయస్థిరనిరంతరము నుపాసించు డగుచు (ధర్మపథంబున వర్తించుచు)
నాత్మీయసుహృద్బంధులవ నగు దప్పు గిలిగినను దండించుచు నాత్మశత్రువుల
నైన నదండ్యుల దండింపక ధర్మచూర్గతుం డగుచుఁ దనయాజ్ఞాచక్రంబప్రతి
హతఁబగుచు మానసాచారపర్యంతంబు వర్తింప నూర్చుడు నిఘటింఁబులచేత
నంతపర్యంతంబు భూమింబు తాళింపం జేయు నంతపర్యంతంబు నిజగుణంబులచేత
లోకంబుల రంజింఁజేయు నదియుఁగక ప్రకృతిరంజకంబులై రంజింబులచేత
దృఢవ్రతుండును సత్యసంధుండును బ్రహ్మజ్ఞుండును సర్వభూతేశరణ్యుండును
వృద్ధసేవకుండును మానప్రదుండును దీనవత్సలుండును బరవనితామాత్మభావ
నుండును దనవత్ని నర్థశరణులుగాఁ దలంచువాఁడును సగుహం బ్రజలయోజిఁ
దండిపఁతః బ్రీతి సేయుచు రక్షించుచుండు మఱియును. 457

సీ. తలపోయ బ్రహ్మవిద్యానిష్ఠజనములు, కనయంబు గింకరుం డై నవాఁడు
సఖిశరీరగుఁ డాప్తసుహృద్భవ, తానందకరుఁ డన శ నలరువాఁడు
సంసారఘనకర్మసంగహేనులయందు, సంగసంక్రీతుఁ డై శ జరగువాఁడు
దుర్మార్గమనుజసాక్షిదోహాబునకు నుగ్ర, దండధరుం డనఁ శ దనరువాఁడు

తే. బ్రకృతిపురుషతావేసుఁ డై శ పరఁగువాఁడు
భగవదవతారయుక్తుఁ డై శ నెగఁడువాఁడు
నగుచు వర్తించు సమ్మోద శ మతిశయిల్లఁ
జారుతరమూర్తి యీ రాజ్యచక్రవర్తి.

458

వ. మఱియుం (ద్రవ్యభీషుండు) గూఢస్థుండుఁ బరమాత్మయు బ్రహ్మకళాహుండు
నగువాఁడును నై యుదయించెు గావున నితనియందు నవిద్యారచితం బైన
భేదంబు నిరర్థం బగు నని పెద్ద లగువారలు చూతు రని మఱియు ని ట్లనియె.

సీ. ఉదయాద్రి పర్యంత శ ముర్వీకలం బేక, వీరుఁ డై రక్షించి వెలయునీతఁ
డొకనాఁడు విజయమూర్తిస్థులం బేపార, సన్నద్ధుఁ డై మణిస్వందనంబు
నెక్కి చాపముఁ బూని శ యక్కుల సూర్యుని, పగిదిం శత్రుభూపాలతమము
విరియింతు నని చాల శ వెలుగొందుచును ధరా, చక్రప్రదక్షిణశాలి యగుచు.

తే. దిరుగునెడ సర్వదిక్పాలకవరమేత, పార్థివోత్తమసికర ముగ్ధపాయనంబు
లిచ్చి తనుఁజ క్రపాణినిఃసయనాది, ధరణివిభుఁ డని నుతియించితలఁతు రెదల.

క. ఈ నృపతి ధరాచక్రము, ధేనువు గాఁ జేసి విమకు శ ధృతి సఖిపదా
ర్థాసేకము విబుధులు స, న్మానింపఁగఁ బ్రజకు జీవసప్రదుఁ డగుచున్. 461

చ. అమరవరేణ్యుఁ బోలి యనన్యంబును నీతఁడు గోత్రభేదన

త్వమౌనం జేరిగొను నుజగ్రవ ప్రదరాసనశింజసినినా

దండ విరోధినివలెను క డల్లు మంద ననన్యసింహవి

క యును నుచును నుని కౌతుక మొప్పుగఁ బల్కి వెండియున్. 462

వ. ఇ టసిరి.

463

చ. నకలది యతఁడెను లంక జారుటవశోసిధి యశ్వమేధముల్

ప్రకటము గ శీతలము డగఁ బావన మైనసరస్వతీతటి

నికటధరితఁ జేయుచితఁ సెచ్చిన నంతిమ మాగమందుఁ గొం

జక విభానా నాశ్వమం ను జలభవరోధి హరించు నుద్ధతిన్. 464

సీ. ఒకసాడు నడమలదగ్గరొహంతవమున, జను యందు సద్గుణశాలి యైన

ఘనమనమునా ముగ్ధునిగాంచెయ్యముననట బహుతేయుగా శ నెఱిగి భక్తి

బూజించి విజ్ఞానమున బొందు నచ్చటి బహువేత్తలు ముని ప్రవరులన

మా సితలబన్ధుజ్ఞులు లై వ ర్తింజ, రఘువరాజ మహితలంబు

తే. నందు విశ్రుతి కముఁ జనముట్టితంక భావళి భూ ప్రజాతతి నుతింప

నక్కడక్కడవినుచుకొర్కెముననభల, డక్కులనుగెల్చిన ర్తించుధీరయశుడు.

వ. ఇట్లు వివరింపరోధిల్యులను నురాసురి జేగి ముమాననిజవైభవండు నై ధరా

చ కంబున కలిడు రా జయ్యడి ససి యుష్వధంబున సోడత్రంబు సేసినవందిమా

గిధనులజలంబులం బృథుచ కపర్తి పూజించి మఱియు బ్రాహ్మణభృత్యా

మార్వపురోహతివారజానపద త్రిలిక తాంబూలికనియోజ్య ప్రముఖ శేషజనంబు

లం డ త్రడుచిత క్రియలం బూజించె నని మైత్రేయుండు సెప్పిన విని విడుదుండి

టనియె.

466

సఖా పృగువక్రవత్తి గోరూపిణి యగుభూమివలన నోషధులఁ బిడుకుట.

సీ. ఏమినిమి లై మై ధూమి గోరూపిణి, యయ్యె దానికి వత్స మయ్యె నెద్ది

గొనకొని దోహదకమునకు నర్హం బైన, చాత్ర మెయ్యది దలఁచుంగ దొగ్గ

యైనయాపృథు పెప్పదార్థముల విడికను, బంకింప నవిని స్వభావమునను

విషమ మె యుండయు వెలయంగ నేరీతి, సమగతిఁ జేందెను శ జంభవైరి

తే. క్రతుహయంబునుగొనివేవళగార్వ మెద్ది, ధీరసిధియాతడుననత్సరమారువలనఁ

గలితవిజ్ఞాను డగుచు న్నగలనిబొండు, ననఘదారి త్రమైత్రేయయదియుగాక.

వ. మఱియుఁ (బర బ్రహ్మంబును) భగవంతుండును బుష్ప శ్రవణార్థమందును సర్వ

నియామకుండును సగుకృష్ణునియవతారాంతరా శ్రయం బగుదివ్యకథలను భగ

వంతుం డైనపుండరీకాక్షుండు పృథ్వవతారంబు ధరముంచి గోరూపిణియగు

1. 'నానర్పుటకు' భారతీనన్నిధినుండి వెండియున్నవటిలభ క్రిందత్వవన + మాదర మొప్పుగఁ జేయుచుండఁ గొండక' వ్రా. ప్ర. 2. తత్ఫలములఁబొందు. 3. 'గోరూపమై వలలెడుదానికి వత్స మెద్ది' వ్రా. ప్ర. 4. జేందెను.

పృథివిం బిదిగినది మొక లగుకథలన్నియు నీకు సభోక్షజనకు దాసుండ నయిన నాకు నెఱిగింపు మనిన వాసుదేవకథానం ప్రీతిచేయుటం దగువిదుషం బ్రశం శించి మైత్రేయాం డి స్థినియె నట్లు బాహ్యజనంబులచేత రాజ్యంబునం దభిషిక్తుండగుచు సకల పజావా సనియుక్తుం డై పృథువు రాజ్యంబునీయుచుండు నంత (నీరస యగుధరి త్రియం సన్నరహితం లగుచుం) బ్రజలు తుస్పిదాక్షిణ దేలు లై వైన్యనిం జూచి యిల్లనిరి.

468

క. అరయఁగ నేము బుభుక్షో, పాపింద బడితి మయ్య శ వైకొని తరుకో
టరజితవహ్నిచేతను, దరికొన నృక్షచతుఃబోలె శ ధరణీనాథా.

469

క. శరణశరణ్యుడ వగునను, శరణులు నేడెడము మాకు శ సక్ష్మప నన్నం
బరసి కృప సేసి పోవుము, నరనాయక యనుచుఁ బ్రజలునతులై పలుకన్.

క. విని దానికి నదుపాయము, జననాయకఁ డాత్మఁ దలచి సక్ష్మం డై
ధనువున బాణముఁ దొడిగెను, ఘనరాద్రుం డై త్రిపురమయ్యుఁడెరిగెన్.

471

వ. ఇట్లు దొడిగిన.

472

క. మహిపతి సప్తాడు గనుఁగొని, మహి గోరూపమానఁ గంప్యమానయు నగుచుకొ
గుమాకం డగులుబ్ధుఁ గని, గహనంబునఁ బాటుపారిణికై వసెఁ బాతెన్.

473

వ. ఇట్లు దరణి వాటిన్ నతండు కుపితారుణేక్షణుం డై వెంటం దగిలి నలుదిక్కులను విదిక్కులను భూభాగసభోభాగంబుల నెక్కడఁ జనియె నక్కడికి వెనుతగిలి యాద్యతాయుధుం డై చనుచుండ నవ్వైన్యనిం ఁగని మృత్యుగస్త్రు లగు ప్రజలచందంబున ననన్యశరణ్య యై యతిభయంబునం బరిశవ్యమా హ్వరయ యగుచు నైన్యా ధర్మవత్సలాలవ్రను నాపన్నరక్షకుండవుచు మహాత్మ్యంబువును సకలప్రాణిపరిపాలనావస్థితండవును నయిన నీ వీదీనయం బాపరహితయుం గామినియు నగునన్న వధియింపం బూని యేల వెనుతగులు చున్నవాడవు (ధర్మ తత్త్వం బెఱుంగువారు) సకేజహుఁ గృతాపరాధు లైనం దీనవత్సలతంజేసి వధింప రని పలికి మఱియు నాధరణీజేవి పృథుచక్రవర్తికి ట్లనియె.

474

క. జననాథచంద్ర యీభూ, జనకోటికి యీనపాత్రసదృశస్థితితో
ఘనదృఢశరీర నగుచున, ననయము నాధారభూత నగుచుఁ జరింతిన్

475

తే. ఇట్టినన్నుఁ గృపాపతి శ యెడలి యిటు వి, పాటనముసేసిత్రించెడు శ ప్రజలునీట
మునుగకుండంగ నేరీతి శ ననఘచరిత, చరసి రక్షింతు నన నతండ్రిపనికనియె.

వ. ధరి త్రి మదీయాశ్శోలంఘనంబు నేయు చున్నదాన వదియునుంగాక నీవు యజ్ఞంబులందు మావిర్భావంబుల ననుభవించును ధాన్యాచకంబుఁ బరిపూ జేయక గోరూపంబు ధరించి యనయంబుఁ దృణభక్షణంబు నేయుచుఁ బాలం బిదు

1. మహిపతియము కంపమానను. 2. 'మృత్యుగస్త్రమునిఁగా భావించి విత్రాసంబు నొందుచుండ నాసమయంబునఁ గంపమానవృద్ధయ యై వసుంధర యిట్లనియె వై న్యా.'

కక నీయంద యడంచుకొంటిని నీయం దున్నయోనధీబీజంబులు బ్రహ్మచేత
బూర్జంబునందె కల్పింపబడినయని వానిని నీ నానాంబునంద యడంబు
... న్ను నీయం నూతనమృతయపు నుండునీతినియ నై యపరాదంబు నేసినను
... నీయంబుల వగునిను బాంబులతో జగదీభూషణిం జేసి వనియించి నీమే
నానాంబులం జేసి తుదాభిధానము నీనానా గునీ పూర్ణయార్తి నీ వాంఛెననీవు
... నీని నీయంబుల ప్రీతిపూర్వకంబులతో నున్నానని భూతదయ లేక స్వమాత్ర
పోషణ లగచు నిరసక్రొశంబుగ భూతద్రోహులై వర్జితుకు వారిని రాజ
యి నధిచిత్త వధంబు గాదు గాన దానం బంబు వారయకు నీవు కామి
నైవం దుర్మితపు న్నభిపు నగుచు నూనూని రూపంబునం బాటి పోవుచున్న
... నీయం బలంబులంబులు నేని నాయోగమహిమం బ్రాణికోటి నుద్ధరించెద
నను నీయం బోషణీయకారంబు ధరియించి దండధరునివచ్చున వర్జించుపురుషు
... నీ చి వండుకుచు మేదిని ప్రాణిలై యె యిట్లు నీయంబం దొడంగె. 478

క. ఓ నాథ శరమపురుషుండ, వై నిజమాచూ గుణంబు నీ లందినకలక
నానావిధ నేహములం, బూనదు సగుణుడ నగుచు నీ బుధులచరితా. 478

వ. అట్టినిపు. 479

క. నను సకలజీవతతికిని, మును నీ వాధారభూత్యముగ నిర్మింపక
విను నాయందుఁ జతుర్విధ, ఘనభూతివిస్మయ మర్థి నీ గైకొన వలసెన్. 480

వ. అట్లు యుండ. 481

క. నను నుద్యతాయుధుండ వై, మునుజేంద్ర వధింపఁ బూని నీ మనలెదు నీకం
బును నన్యుఁ నెవ్వని నే, ఘనముగ శరణంబు సొత్తు నీ పరుణాభరణా. 482

వ. అదియునుం గాక. 483

నీ. అనఘ స్వరీయంబు నై యతర్కితము నై, మహిమ నొప్పినభవనామయచేత
సకలచరాచరసర్గంబు నిర్మించి, ధర్మార్థపరుండ వై నీ తనకు నీత
నీవిక్రమము నవసరజలోచన, సకలలోకులకు నుద్దయము దలంపఁ
దగు నట్టినిపు స్వరతంత్రుండ వగుటను, బ్రహ్మ, బుట్టించి యా బ్రహ్మచేత

తే. సకలజగములఁ జేయింతు నీ సమతః బేర్చి
యేక మయ్యు మహాత్మ యనైకవిధము
లగుచు వెలుగొందు చుండు వీరయఖిలమందుఁ
జారుతరమూర్తి యో పృథుఁ చక్రవర్తి. 484

వ. మఱియు మహాభూతేంద్రియకారకచేతనాహంకారంబు లనుశక్తులంజేసి యీ
జగంబుల కుత్సత్స్థితివిలయంబులఁ గావించుచు సముత్కటవిరుద్ధశక్తులు గల
పురుషునకు ననుసరించెద నట్టిపరమపురుషుండ వయిననీవు నిజనిర్మితంబును
భూతేంద్రియాంతరజాత్యకంబును నై నయావిశ్వంబు సంస్థాపింపఁ బూని. 485

సీ. ఆదివరాహంబ శ్రవై యారసాతల గత నైసవన్న ¹నక్కటోగోడ
 నద్ధించితి నట్టియుఁ కాగభాగంబు, నందరి నున్ననే శ్రవణనావ
 యం దున్ననిఖల ప్రహవళి రక్షింపఁ గోరి యీ పృథఃపాఠాధారి వైతి
 వట్టిభూభరణుండ శ్రవణనీ విశ్వుడు పయోనిమిత్తంబుగా నుగ్గచరుడ
 తే. నగును నన్న వధించెడనెచు బుద్ధి, కలఁచుచున్నాడ విడివిడిశ్రతంబుగాదె
 విశ్వసంపాద్య నిరసన్యో వేదవేద్య, భవ్యగుణసాంద్ర వైశ్యభూపాలచంద్ర.
 వ. కావున నీశ్వరగుణసర్వరూపం బైనమాయావిమోహితాంతఃకరణుల మైనమా
 వంటివారలచే హరిభక్తులచేష్టిం బెఱుంగఁబడ దన్న హరిచేష్టితం బె
 ట్టెఱుంగఁబడు నట్టిజేరి దియయశస్కురు లయినవారలకు నమస్కరింతు నను
 చు నివ్వించునం గోపనస్మరితాధరుం డైనపుధుని నభినుతించి ధైర్యం బవ
 లంబించి వెండియు నిట్లనియె. 487

క. విమలాత్మ నాకు నభయము, నమకు రెక్షు గాగ శ్రవన్మతి నీక్రో
 ధము నుపశమించి కరుణింపుము నావిష్కపము వినుము నపురుషనిధానా. 488

క. ధర విరులు గండ కండఁగ, సరసగతిం బూవుచేసె శ్రజవి గొనునిందిం
 దిరవిభులైవడి బుధుఁ డగు, పురుషుఁడు సారాంశమాత్మఁబూని గ్రహించన్. 489

సీ. వినవయ్య తత్త్వదర్శన లై నయట్టిస, న్మనులచే నైహికాముష్మికంబు
 లైసఫలప్రాప్తి శ్రకర్ణి కృష్యాద్యగ్నిహోత్రాద్యపాయంబు శ్రలర్విమీఁడ
 దృష్టంబులును నాచరితిమును నగుచుఁదా, నెనయఁడగునుపాయ శ్రమెవ్వదాచ
 రించుచు వాఁడు పాపించుఁ దప్పిలమును, నిద్వాంసుఁ డైనను శ్రవెలయ దీరి
 తే. నాదరింపక తనయంత శ్రనాచరించె, నేని నాయాసమే యగుఁ శ్రగాని తత్త్వ
 లమునఁ బొందఁడు బహుళకాశ్రమ సత్తన, వినుతగుణశీల మాటలు శ్రవేయునేల.

వ. అని మఱియు మహి యిట్లనియె. 491

చ. జలరుహగర్భచేత మును శ్రచాల సృజింపఁగఁ బడ్డయోషధుల్
 కలువమతిన్ ధృతవ్రతులు శ్రగనియనజ్జనభుజ్యమావ మై
¹వెలయుటఁ జూచి యేనృపతిపీరులు మాన్పమిఁ జోరబాధలన్
 బలుమఱుఁ బొందుచు న్నపరిపాలిత నై కృపించి వెండియున్. 492

క. అనుపమమఖిశర్మక్రియ, లనయము లే కుంట నే ననాదృత నగుచున్
 జననాయక యీలోకము, ఘనచోరభూత మగుటఁ శ్రగనుఁకొని యంతన్. 493

క. సవనాదిసిద్ధి కొఱ కై, తవిలి తదీయావధివిధతులను ధరణీ
 ధవ యే నపుడు గ్రసించితి, నవియును నాయందు జీర్ణ శ్రమయ్యె గడంకన్.

క. విను వాని నొకయపాయంబునఁ గ్రమ్మఱ బడయ వచ్చు శ్రభూవరచంద్రా
 విను మది యెఱిఁగించెద నీకును వత్సలురాల నగుట శ్రగురుతరచరితా. 495

- క. అచయము నా కొకవత్సము, ననురూపసుదోహవమ్ము శ్రీ ననురూపకదో
గ్ధను శ్రీ వ్రీంపమ యట్లును నను సీభూతములు కలగినాయక దానన్. 496
- క. పరగ భీష్మకములు బుద్ధిగరములు నగునన్నదుగ్ధకలితము నగుభా
సు కానుంబులు బిదికెడ, నరనానక చంద్ర వినుము శ్రీ నానచనంబుల్ 497
- చ. మనుజునోణ్ణ యేను విషమగ్ధలి నై యిపు డట్లదానం గా
వున జలదా మోదితయోనివహంబు తగాగంబులు వో
యనను దదాబువల్ వుడమి శ్రీ సక క యుతలు నిల్పుగట్లు గా
మను భ నన్న నిన్నడు సోమనా నై వెను పోలె జేసువే, 498
- క. ఇది యవ్విధమున నాభూషణితామణి నలుగురుధురగవచనంబులు దా
విని యనురాగమః శనమన, మానం గడల కొనంగ రాజమఖ్యం దంతన్. 499
- చ. గుణవును మాడ జేసి గరి మక నిజపాణితలంబు లీల దో
హవము గఁ జేసి యందా నక తావధూం బిదికెం గ్రమంబునం
దనరగఁ దద్విధంబును శ్రీ చిత్తపథవత్సలు యో భూమియం
దనయము వారువారును బ్రీయం బగుకోర్కూలు వొంది రున్నతీన్. 500
- సీ. బలసి ఋషుల్ బృహస్పతిని వత్సంబు గా, నగించి తమయంద్రియంబులందు
నంచినచ్చుదో మాయతీరమును దేవ, లులు సురరాజవత్సకము గాగఁ
గనకపాత్రముండుం దనరునోడొబల, శిష్యాపృథంబు నై శ్రీ వెలయుపయను
పైత్యదానవులు పైత్యశేషుల డగుగూణ, శాలి బహుదు వత్సంబుఁ జేసి
- తే. ఘనసూర్యాననరూపదుగ్ధంబు నరస, నస్పిరోజుగంధర్వ శ్రీ లలి యపుడు
శ్రీ నర విశ్వావసువు వచ్చిఁగూనుగఁ జేసి, పవ్వన యనిర్మితంబై నకపాత్రమందు
- వ. మాధుర్యపాందర్యసహిత గాంధర్వక్షీరంబును పత్తదేవీలు సూర్యవత్సకంబుగా
నామపాత్రంబును, దుగ్ధంబును బగుదుగ్ధంబును సిద్ధులు గవలవత్సకంబుగా నాకా
శపాత్రమందు సుకన్ధనాగుపాణిమాదిసిద్ధి యనుక్షీరంబును విద్యాధరాదులు
తద్వత్సకంబులు దత్పాత్రీకంబునుం గా ఖేరత్యాదివ్యాపారూపక్షీరంబును
గింపుగోమాదులు హయవత్సకంబుగా నాత్మపాత్రంబున సంకల్పమాత్ర ప్రభవంబు
సంతర్ధాగూర్భతాత్మ సంబంధియు నగుమాయ యనుక్షీరంబును యక్షరక్షో
భూతపిశాచంబులు భూషేవత్సకంబుగాఁ గపాలపాత్రంబుగా రుధిరాసవం బను
దుగ్ధంబును నహిదంశరూపి సర్పనాగంబులు దక్షవత్సంబు బిలపాత్రంబునుం
గావిషరూపక్షీరంబును బశువులు గోవృషవత్సకంబుగా నరణ్యపాత్రంబునందుఁ
ద్బంబం బనుక్షీరంబును గ్రవ్యాదమ్మగంబులు పృథగేందవత్సకంబును నాత్మకే
బరపాత్రీకంబునుం గా గ్రన్థం బనుదుగ్ధంబును పహంగంబులు సుపర్ణవత్సకంబు

గా నిజకాయపాత్రంబులందుఁగీటకఫలాదికం బనుదుగ్ధంబును వనస్పతులు వట వత్సకంబుగా భిన్నలోహరూపపయస్సును గిరులు హిమవద్వన్మకంబుగా నిజసాను పాత్రలయందు సానాథాత్మపు లనుదుగ్ధంబునుంగానివ్వికలబును సమస్తచరాచర వర్గంబు స్వముఖ్యవత్సకంబు స్వస్వపాత్రంబునుగా భిన్నరూపంబు లైనక్షీరం బులఁ బిదికె నని చెప్పి ముఱియును, 507

క. క్రమమున నిలు పృథ్వాదులు, దవతనుకామితము లఁగఁగఁదగుభిన్నక్షీ రము దోహదవహ్నిఁ జేదమునం దగఁ బిదికి రంత్రధరణీధవుఁడనన్. 508

తే. సముచితానందమునుబొందినర్వకామ. దుఘయనందగుభూమినిరసహితఁగాఁగఁ గోరి తెఱకొని నిజఃసుఖకౌటిచేతి, భూరిగిరికూటములఁ జూర్చుములుగఁ జేసి.

తే. యండదోర్దండలీల భూమండలంబు, సమతలంబు గఁ జేసి శఃశ్వత్ప్రసిద్ధి నొంది యవ్విభుఁ డీలోకమందు నెల్ల, ప్రజకుండండియు జీవనప్రదుఁడునగుచు తే. లక్కడక్కడఁ బూర్వంబునందు లేని, గ్రామపట్టణదుర్గఖర్వలపులింద ఖేతబరాలయప్రజవఁటఘోషవివిధనిలయుము లర్థి గావించె నంతి. 509

క. వారును భయవిరహితు లై, బోరనఁ దత్తన్నివాసములయందు నుఖ శ్రీరుచి నొప్పచు నుండిరి, వారక యాపృథునిఁ బొగడవశమె ధరిత్రిన్.

నీ. అని చెప్పి మునినాథుఁడైనమైత్రేయుఁ డ, ప్విమరున కిట్లనుకవేషతోడ ననఘాత్మ రాజరిక్రయనవైన్యం డశ్వమేధశిలంబు సరస్వేధతోడఁ గావించు నని దీక్ష్యగైకొని ప్రతినిష్ఠఁ, దివిరి బ్రహ్మవర్త దేశమందు నలరుమనుజే త్రమందు సరస్వతీ, నదిసొంతఁ దా మహోన్నతి నొనర్చు

తే. సవన కర్మక్రియకు సత్తిశయవిశేష ఫలము గలిగెడి నని బుద్ధిఁదలఁచి యచట వరుసఁ గావించునతీతయోగధ్వరమహోత్స వము సహింపక యుండె న్యయ్యమరవిభుఁడు. 508

—.. పృథుచక్రవర్తియశ్వమేధంబున నింగ్రుం డశ్వము నపహరించుట. —..

నీ. అట్టియధ్వరకర్మమందు సాయోద్భగ, వంతుఁడు, వారి రమేశ్వరుఁడు లోక గురుఁడును సర్వాత్మకుండును పిఠుఁడును, నీరజభవభవాన్వితుఁడు లోక పాలకనిఖిల సుఖస్వానుగుండును, యజ్ఞాంగుఁ డఖిలాస్వరూపివిభుఁడు గంధర్వముని సిద్ధగణ సాధ్య విద్యాధి, రాపురో దైత్య గుహ్యభి దాన

తే. వాదిజేగీయమానుఁ డత్యలభయుయశుఁడు, ప్రకటనందనుసందాదిరపార్షదుండు కపిలనారదసనకాదిశిష్యముఖ్యమహితయోగింద సంస్తూయకమానుఁ డజుఁడు.

వ. ముఱియుం బరమభాగవత సేవతుండును నారాయణాంశ ప్రభవుండును నైపృథు చక్రవర్తికి భూమి హవిరాపిదోగ్ధియయ్యును సర్వకామసుఖయై సమస్తపదార్థంబులం బిడుకుచుండె ముఱియుం దనువులు ఘనతరాకారంబులుగలిగి ఘనరంద

సామ్రాజ్యము నిర్వహించుచున్నందున నధిష్ఠాత రాజ్యతక్రపానకాది కంబులును
 పరిపాలన విధులును వహించె నను దంబులు హిరణ్యవిశేషంబుల నీ
 మునులైన బుద్ధులును బుద్ధులతోడ సహ్యోనోష్యంబులను చతుర్విధాన్నంబులు
 గురియును బండ్లతోడను పీఠులైన కలశంబులు నుపాయనంబులు దెచ్చి
 యుచ్చునాంబులట్టి పరమార్థ విధవాభిరామం జ్ఞేయధోక్షజ సేవాపరాయణు
 దగుచ్చువుచక్రవర్తి సేవోనత తాత్పర్యముగలుగు సన్మేధునిగా గావించినూజవ
 యుగంబులందు యజ్ఞపతి యెన్నియోనాత్ముల యజించు చుండం దదీయవర
 మోత్సనంబు నుపయోగించుట.

510

క. అనాత్మీయమగు పరిత్యక్తముఁ జేసి పాదుక వేషకలితకరోభా
 నమునగు దుష్టాశుపపుర, గ్రుమ్మడి వారిని చుయొగగనంబునకున్. 511

వ. అట్లు ననుస్మయ.

512

క. అట్లుం గనులై మహామునివోదకుం దగుచుఁ బృథురీపుత్రుఁడు బాణా
 నసత్కారధనుఁ డై, యనిలుపవతివెరుక జనియెనతివర్చమునన్. 513

వ. అట్లు నని చను ముందట.

514

సీ. యజ్ఞాధిపతుల హాసము నిధియందుఁ జూర్చుటంబు సభధర్మ మనెడి
 బుద్ధిఁ బుట్టించి జేయఁ భూరిమామూనీష, భారితైయసగుసుత్రాముగదిసి
 నిలు నిలు నులి నూర్చివిలుగుగవ్వని సేసి, ఘనబలాధస్తాస్థికలిత మును
 మూరిం గనుగొనఁగమా ర్థినివిని, ధన్యుల కా బుద్ధిదలఁచియమర

తే. నాయకుఁ మీఁద సాయకర సేమఁజూచి, కున్నఁగనుఁగొని యత్రి విద్యన్ముతుండు
 వైశ్యాజ్ఞ కనే వాసపువలను సూచి, మనములోపల రోషంబుమల్లడింప. 515

క. విను మితలఁద యజ్ఞసంతము, ననిమమసిక సాధయిండునగునిండుడు గా
 వున నితని జయింపును నీ, నని ముమ్మాఱుట్పరిపరనవైన్యజాడున్. 516

మ. వినువీదిం యదేవనల్లభులపై వీరుండు గోభాతరం
 గసిరూఢిన్ సుగ్రహాక్షిఁగోరెను మహాగంధర్వపేద్రంబుమీఁ
 దను లగఁభుమనిధంబుతరి బడిన నాతం డశ్వహారైకసా
 ధనూపంబు. దనశ్వముకే నడిచి యంతర్ధాము బొందినన్. 517

క. వీరుఁడు పృథుభూపాలుఁడు, నూనఁడు నిజ మజ్జపశువునమరలం గొని దు
 ర్వారబలుఁ డగుచు జనకుని, భూరినవనరాజపుణ్యభూమికి వచ్చెన్. 518

వ. అయ్యువనరంబున సచ్చట నున్న పరమర్షి పుంగవు లతనియద్భుతకర్మంబు గనుం
 గొని యాశ్చర్యంబు నొంది యతనికి జితాశ్వుం డనునన్వర్ణనామంబు వెట్టి
 యున్ననమయింబున. 519

చ. మఱియును దేవతాపతి తనమఃపటలంబు జరింపఁ జేసి యె
 వ్వయఁ దనుఁ గానకుండ ననివారణః గాంచనపాశబద్ధ మై

సుసచిరయూషదారుపగిశోభిత మైహయూషుః గోంచుః జె

చ్యౌర విశువీది నేగంగ ముక్తిప్రవహం దగునత్రి సెప్పినన్.

520

క. విని పృథుభూవరలతయందు, బలమున జంకపాలభిహ్వంగము

లిని ధరియించి రయంబుల, జనుచున్న గాంచి నొంపఁ గ జాతయంతన్.

ఉ. కమ్మట నత్రిచేఁ దెలుసుఁ గాఁ బడి నైశ్చితహాధవుండు రో

షమ్మనఁ దోఁడ్రొక్కినభుజంగమ భంగపుఁ బోలి యుగ్మఁ డై

య మ్మరివోసికం గని సుఁదాధిపుఁ డెప్పటియట్లు బాట న

శ్వమ్మను రూపముకొ విడిచి గాలఁ దిరోహితుఁ డై రయంబునన్.

522

వ. అట్లు సనినం బశువుం గొని మరలి యవ్వీరోత్తముండు పితృయజ్ఞ శాలకుంజను

దెంచె నంత.

523

సీ. హరిహరు డశ్వధూమహాకార్థుని, మించి కైకొని వినయవినయి

భూరియందుఁ భూతయాయాహుప, ములను ధరించిరి, మూఢజనులు

పాపః పచిహముల్ గ పరంగుబులయు, జగతిపై నగ్నవేషములు గలుగు

జైచులు భూరికామాయనస్త్రాబులు, ధరియించుబాద్ధులుః గ దగ జగ్గసి

తే. భస్మధారులు నయినకాకపాపమును, నరంగ వెలసిరి లోకంబులందుఁ జాలఁ

దలఁపఁగోరొపమం బనుఁ గ దగునధర్మ, నందు నభిరతి వొడమిన్ శుభ్రజనులు.

వ. తపేయ దిహ్నంబుఁ పానంబర్చింబుగా ధరియించు దొడంగిరి తద్వృత్తాంతంబు

భగవంతుం డయినవృథుచక్రవర్తి యెఱింగి పుషితుం డై యుద్యతకాయుకుం

డగును నింద్రునిమీఁద బొడంబు నేను నుద్యమించిన ఋత్విక్తులు శక్రవధో

ద్యుక్తులను నసహ్యరంజుండు నయినవృథుచక్రవర్తిం గనుంగొని యిట్లనిరి.

క. జననానుక యజ్ఞములం, దనుపనువిధిచోదితంబు గ లనఁ దగుపశుబం

ధనహింసల కా కీతలు, ఘనఃపీఠితునకు వధింపఁ గ దంధ్రు బుధుల్.

526

వ. కావున నీ విపు డింద్రవధోద్యోగం బుపసంహరింపుము భవదీయధర్మవిరోధి

యైనయట్టియింద్రుని.

527

క. జరపాం వీర్యవంతము, లనఁ దగునుం త్రములచేత గ నాహ్వనము నీ

సిన నతఁ డివటికి వచ్చును, జనుదెంచినయమరవిభుని గ సరథసత దగన్.

528

క. ధృతి సెవరఁ ఒట్టి శిఖ కా, హుతిఁ గా వేల్పెనము దాన గ నువ్వీర నీ

వితతమహోహరివోయ్యెత్తుఁ డై చెడి పోవు నమరగనాథుం డంతన్.

529

వ. అని పృథుని వారిచి ఋత్విక్తవంబులు గుఱితస్వాంతు లై హస్తంబుల సుక్కు

నాబులు ధరియించి వేఱుసమముంబునం జతుర్ముఖుండు సనుదెంచి ఋత్విజాలం

గనుంగొని యిట్లనియె యజ్ఞంబులందు యజాపంబనుదేవత లెవ్వనియంశంబు

లెవ్వండు యజ్ఞనామకం బగుభగవదంశం బగు నట్టియింద్రుండు మీచేత వధా

1. జనించిరి, 2. య కాని పదంబు.

ద్వంద్వమునందు భగవంతుని సంభవుండు గాన నీయిజ్ఞాకర్మవిధ్వంసనేచ్ఛుండును. అందులకు భగవంతుని కరుణలు నూచుచుండ నలయుం గాని ప్రతికారము లేదు. అందులకు గాన పృథురీతి భాగవద్విషయమునకు నేగోనకతం బగునధ్వర ప్రయోగములను విధి నను గాని యుగ పృథుచక్రవర్తి కిట్లనియె. 580

సీ. మహాజ్ఞాన నైకాభిధ్వంసము నెఱిగిపనిమనవనముల్ సేయుట య సాలు వినుము నేనిధంబు నెవఁ దేవేంద్రుని సమమునఁ, గైకొని రోషంబు య గదురకుండ వర్తింప నుండును సానవులను బువు, బూని సుశ్లోకులు య గాన మీకు ముగియఁ జూడఁ గాన య భగవదానాథ యి త్తంబులోపల య జితంబు దొఱిగి తే. మిగిలిన దానినెవల నాదియిది వినుము, దేవహతనుగుయజ్ఞబుధుడగిలిచేయు కొలు భగవంతుం యిట్లుం య గుండి రోష, కలమితంబైన నజ్ఞానకలిత మగును. వ. భగవంతుని సజ్జనమునందు భగవంతుని యె సమయందుండు దేవతలలోన దురాగ్రహము నెఱిగిపనిమనవన నిర్మలంబున చిత్తాకర్షకంబు లైనయిహ మగంధిలక్షణములను భగవంతుని కరంబు గలుగుం గాన యాయజ్ఞంబు పాలిపు మని ముఱియం యిట్లనియె. 582

సీ. అది గాక నిమిషము నెఱిగిపనిమనవన, బూని విలువలంబు య లైనయట్టి యాభిమనానాననుచూచునెఱిగిపనిమన, బరిపాలనము సేయఁ య బరగి వేను దేవంబులనునను య దివి జనియి యున్నాడవు నారాయణాంశజుడవు గావును సంగతిలలోపలంబున, బుట్టిన తెఱిగను నీరుబద్ధిం గలది తే. యెఱిగిపనిమనవన సమయందుండు, నెట్టియూ బ్రహ్మసంకల్ప య మననినాథ లెప్పు సెలంబున బుట్టినపు య ధర్మగతిని, జూచుభూమూర్తియోపృథురచక్రవర్తి. వ. అని ముఱియం యిట్లనియె నుపభగవంతునియం బ్రచండపాపంబుమార్గంబు నైన యాయుండు కృతం బనిమాయను జయువు మని వనజసంభవుం డానితిచ్చినం బృథుచక్రవర్తియం దిదాజ్ఞాపణం దే దేవేంద్రునితోడ బద్ధనయ్యుండు య్యోగంబు నవభృథానంబులంబున. 584

చ. సుమారులెఱిగిపనిమనవనంబున బొంపిరి వోయి భూసురుల్ వరుసను బుట్టించివన లకవారిణ నిచ్చిరి సర్వదేవతల్ భరితమునంబులంగమాలఁ య బొయనివేడఁ వరంబు లిచ్చి రా సరవరుం డైన సైన్యమునకు య నందితకీర్తికి బుణ్యమూర్తికిన్. 585

వ. అంత నచ్చటిజనంబు లిట్లనిరి. 586

తే. అనఁ నుచేత నాదృశు య లైరి సర్వజనులు మఱి దానమానోపకారములను విర్యుదేవర్షి మానవ్యవిరతి పూజ, నొంది యంచితమోదంబు య నొందెనయ్య.

... నారాయణుండు పృథుచక్రవర్తి నమగ్రహించుట. ...

వ. అని పలుకునమమంబున యజ్ఞభోక్తయు యజ్ఞవిధుండును భగవంతుడునైన

సర్వేశ్వరుం డింద్రసమేతుం డై యచ్చటికిం జనుడెంచి యాపుధున కిట్లనియె.

క. జనవర భవదీయం బై, జననత మగునశ్వమేధాశతమున కిపు డీ

యనిమిషపతి భంగము సేసినకతన తమాపణంబు శ సేసెడి గంతు.

539

వ. కావున నితని తమింపుము నన్నును బగువారు శేహాభిమానులు గా కుండుటంజేసి భూతంబులయెడ ద్రోహం బాహరింప నట్లుగుటంజేసి నీనంటిమహాత్ములు దేవమాయామోహితులై పరోపతాపంబులు సేసికేని దీర్ఘతరం బైననృద్ధజన సేవ వ్యర్థంబు గాదె యదియును గాక యీశరీరం బనిద్యాతామఃర్మంబులచేత నారబం బని తెలిసినభూతద్రోహి గానిపరనాజ్ఞాని యీహంబులుందు ననుమ క్కుండు గాకుండుట సహజం బన దేహాత్పాదితంబులై నగృహదారాదులయందు మమత్వంబు లేకుండుటం జెప్ప నేల యిట్టిదేహంబునం దున్నయాత్మ యేకంబును శుద్ధస్వరూపంబును స్వయంజ్యోతియు నిర్గుణంబును గుణాశ్రయంబును వ్యాప్యవ్యాపకంబును నసంవృతంబును సాక్షిభూతంబును నిరాత్మ్యంబును నగు దీని దేహంబుకంటె వేఱుగా నెవ్వండు డెలియు వాడు మచ్చునం డగుటంజేసి దేహధారి యై యుండియుఁ దద్గుణంబులం బొరయక వర్తింను మఱియు నెవ్వం డేని స్వధర్మాచారపరుండును నిష్కాముండును శ్రద్ధాయక్తుండు నైన నెల్లప్పుడు భజించు నట్టివానిమనంబు క్రమంబునఁ బ్రసన్నం బగునట్లు ప్రసన్న మన స్కుండును ద్రిగుణాతీతుండును సమ్యగర్కనుండును నైనయతండు మదీయన మనసానరూపశాంతి నొందు నదియై కైవల్యపదం బనంబుడఁ గూటస్థం బైన యీయాత్మ యుదాసీనభూతం బైనను దీనిదవ్యజ్ఞాన క్రియామనంబులకు నీశ్వరుం గా నెవ్వండు డెలియువాడు భవంబు నొంద కుండు నీసంసారంబు ద్రవ్యక్రియాకారకచేతనాత్మకం బగుటంజేసి ప్రభిన్నదేహోపాధికంబు గావున బ్రాహ్మంబులైనయాపత్సంపదలయందు మత్సరులైనమహాత్ములు వికారంబు నొందరు గావున నీవు సుఖదుఃఖంబులయందు సమచిత్తుండవును సమానోత్తమమధ్యమాధముండవును జితేంద్రియాశయండవును నైవినిష్ప్రాదితాఖిలామాత్యాదిసంయుతుండ నై యఖిలలోకరక్షణంబు సేయు మని వెండియు నిట్లనియె.

540

సీ. పార్థివోత్తములకుఁ శ బ్రజల రక్షించుట, పరమధర్మం బగు శ నరవరేణ్య ధరణీశులకుఁ బ్రజాపరిపాలనంబునఁ, బూని లోకులు సేయుపుణ్యమందు ప్తాంశ మర్థిని శ సంప్రాప్త మగు నట్లు, ప్రజలఁ బ్రోవనిరాజు శ ప్రజలచేత నపమాతనత్వంబుఁ శ డై వారు గావించు, సుసహిషణుముఁ దా శ ననుభవించుఁ తే. గాన నీవును విప్రవర్రానుమతము, సాంప్రదాయకవిధము నై శ జరగుధర్మ మహిమఁ జేపట్టియర్థకామములఁజెందు, సమత నమ్మాంటియందు నాశన క్రిలేక.

వ. ఇవిధంబున.

542

క. జనులకు ననురక్తుండ నై, జననాయక నీవు ధరణి శ సమచిత్తుండ నై

యోగముఁ బరిపాలించుచు నాతాదులు గాంధూ రాత్రి సదవమునందున్. 543

వ. నిలసియు నిట్లుని యావలెల్లె.

544

సీ. భావన యోగత్రవ హాంబులగఁగ, గైక ని సూరభండఁ గానియేను

నగుఁ ట్లులై ననభజనా చి లంబుల, నిర్దిష్ట చుండెడివాడ నగుట

నని తాఁకితిమిశీలనమృది, శీర్షముల నశీగృహడ నైతి

నని ననినరం క బిచ్చన వేడము, నాపుక వి వేదినీవరుండు

శ. లోకగుహ దైవయష్టాదశికానా, దానార్పణపద్మలితావృత్తాప

మావాక్యమలాక్ష్మయమృతానా, బాల్మీకీ మౌనీతాత్మజైధరణివిభుఁడ.

పి. లనపాదమలకు భక్తిక, వితుం డై యాత్మగృహితతికి లజ్జం

దనరదు నన్ననుచేందని, గనుగొని నప్రేమ మొదవఁ క గౌరిఁజేర్చెన్.

వ. ఇట్లు గౌరిటం జేర్చి గతద్వేషం డై యన్నయనంతరంబ.

547

ప. భగవంతుండును విశ్వరూపకండు నై క భాసిల్లునవిష్ణుఁ డా

జులీనాభకృతార్పణాతులచే క సంప్రీతిచేతన్మృదక

నిగ్రహిత లఘిసరోరహద్యయఁడు నై క నిర్మల బ్రహ్మణాభిము

ఖ్యగిష్టాల్లికఁ డయ్య నాపృథుసేనై క గదాపాపారగన్.

548

వ. ఇట్లు దనమీదియనుగ హంబునంజేసి విలంబితం డగుటయు నయ్యాదిరాజ

నయం డై నపుథుచక్రవి ర్ణయమృకుండనంజర్చనానందబాష్పజలబిందుసంబోహ

కంబిళితనయనారపిందం డై యవిభాము రిగ గనుంగొని కనుంగొన లేక గద్గ

డకంతుం డై నలుక లేకయండియు నట్లకేలకఁ డనహృదయంబున నద్దేవునీ నుప

గు హనంబు గ పించి తన్నూ ర్చి ధరియించి కన్నలల దొరఁగనాంబ బాష్పం

బులు దాడిచికిని విలోకనంబు చేయచు నచ్చి నదృగ్గోచరుండును గరుడస్కంధ

విష్ణు సహస్రండును వసుధాతలస్థితపాదకమలుండును నై యెప్పుడన్వృత్తురుషున

కట్టనయె.

549

క. వరదా యీశ్వర నిను సన్నురుషుండు దేహభిమానభోగములకు నీ

వర మెట్లు గోరు నిహసుఖవరములు నారకులకైన క నలలవె చెపుమా. 550

చ. ఘన మగు దేవ యీవరమె క కాదు మహాత్మక వాగ్వినిర్గతం

బుఁ డగుతాపకీనచరణాంబుజచారుమరందరూప మై

తననినకీర్తియక విని ముదంబును బొందఁగ లేనిమోక్ష మై

నను మదిఁ గోర నొల్ల నఘనాశ రమేశ సరోజబోచనా.

551

క. అది గాన పద్మలోచన, సదమలభవదీయఘనయశము వినుటకు నై

పదినేలచెవులు కృప సి, మృదియే నా కభిమతంబు క నగును ముకుందా. 552

చ. అనఘ మహాత్మ వాగ్గళిత క మైనభవత్పదపంకజాతనం

జరితనుధాకణాః లవశశంబున విస్ఫుటత త్వచూర్ణవ
ర్తసు లగుదుప్తయోనులకుఁ గ గ పుట్టఁ దత్తముః జూఁజ జాలుఁ గా
పున నిది దక్క నవ్వర ౩ మొల్లఁ బయోహహ త్రహ్చనా.

558

సీ. విశతమంగళయశోవిభవ సక్యేశ్వర. యందీర గుణసంగ శహేచ్ఛజేసి
యే యేనినతంఁ గ బై ననత్తి ర్తి. నర్తిమై వనియింఁ గ గ వట్టికి ర్తి
చశుః త్పుకమఁ గలమ గల్లుచ నుంఁ ద్దతి నవ్వ జేని యాద్రచ్చి కముఁ
జేసియు నొకమాటు ౩ చెవులార విన్నవాఁడనయంబును గుణజ్ఞుఁ గ డయ్యేనేని
తే. విరితి నేరితి బొందుచు ౩ ధరణిః బహుః, దక్కఁ దక్కినతజ్ఞుండు ౩ దనుబధిది
గాన యత్పుకమతి నైశ్వర్యేను లక్ష్మీ, కరణి నిన్న భజితునోపవమపురుష.

వ. ఇట్లు భవదీయసేవాలత్పుగుల మైనను రదిరయు నేను నేకపదార్థాభిలాషుండేసి
స్వమానల మగు చున్నమా యద్దకును బర్ణాయసేవంజేసి కలహంబు లే
కుండి ని మ్మట్లు గాక భవదీయచరణారోరుహసేవాసక్తమనోవిస్తాగుల మగు
టండేసి యేన యేన మున్ను భజియింతు ననుతలంపులం గలహం బుననను
గానిమ్ము జేవా యని వెండియు ని ట్లనియె.

559

సీ. జగదీశ దేవ యశ్శక్తిత్వదైత్యైకైకర్యపరతః దనర్పునాగరతమాజ
కృత్యంబునందు సశ్శిష్యబుద్ధి నే, బ్రీతిఁ గోరుట జగన్మాత యైన
యారమాసతితోడ ౩ వైర మవశ్యంబు, గల్లు నైఁను దయాశకార నీవు
దీననత్తులుడవు, గాన స్వల్పంబును, నధికంబు సేయుదు ౩ వట్లు గాన

తే. భవ్యచరిత నిజస్వయావంబునందు, సభిరహుడ వైవసివు న ౩ న్నాదరించు
పగిది నిందిర నాదిరింపవు మహాత్మ్య, భ కజనలోకమందార ౩ భవవిమార. 560

వ. ఇట్లుగుటండేసి సత్పుకమలైసవాకులు నిర స్తమాయాగుణసముదయంబు గల
నిన్ను భజియింతురువారలు భవశ్వాదానస్మరణరూపం బయినప్రయోజనంబు
దక్క నితర ప్రయోజనంబుల నెఱుంగరా జేనా సేవకజనంబులకు వరంబులు
వేడు మని జగద్విమోహనంబులై నాక్యంబులు పలుకుదు వట్టిభవదీయవాక్య
తంత్రీనిబద్ధులు లోకాలు గా కుండిరేని ఫలకాములై కర్మంబుల నెట్టులావరిం
తు రిశా భవదీయమాయావిమోహితులై జను లేమికారణంబున నీకంటె నిత
రంబులఁ గోరు చుందు రి ట్లుగుటండేసి తండ్రి దనంతన బాలహితం బాచరించు
నట్లు మాకు నీవ హితాచరణం బాచరింప నర్హుండ వని పలికిన నాదిరాజు
యైన పృథుచక్రవర్తియర్థవంతంబు లయినవచనంబులు విని నిశ్చద్రష్ట యగు
నారాయణుండు సంతోషాంతరంగం డై యి ట్లనియె మహారాజా దైవప్రేతుండ
వై నాయెడ నిట్టిబుద్ధి గలుగటండేసి యచలాచలంబగుభక్తివాడము దాచే
దు స్తరంబగుమదీయమాయం దరింతువు నీవు నాచే నాదిష్టం బశుకృత్యం

బులునుశంక వగుచు నాచరించె నోలశుభంబులం బొందుదవు మదీయ
 శ్రీకృష్ణాంబులు కర్తావర్తినీకంబులు దుర్గంబులుగా నవలోకింతురు గావున
 నీయ స్వరూపంబు నోడించు మోయు మదీయాదేశంబున దుస్వభం బగు
 కోపంబును స్వభంబి నాచరింప భక్తినిజితివి గాన యదియె నాకుఁ బరమ
 హస్తం బగు నని యభివర్ణించి యనుగ్రహించి యతండు గావించుపూజలు
 గుఱివొని గుఱివొని యుండెయ్యె నయ్యుండెంబున.

557

సీ. సర సిద్ధ చారణ శ్రీ సర మాని గంగధర్మ నిష్కర నిత్య సాధ్య కన్నగులును
 నభాసంబులు శ్రీ హరిపార్థవర్ణులు, నానందవర్ణాంగు శ్రీ గుచు వేద్య-
 యభ్యుచించినం శ్రీ హరియా పృథువుచే, సత్కారములఁ బొంది శ్రీ సమ్మదమునఁ
 జరిగి నిజ భవానమాలగు భగవంతుఁ, హరినారాయణుం శ్రీ డమ్యతుండు

తే. తగ నుపాధ్యాయనహితుఁడై శ్రీ తనగుప్పధుని

విగులవతు లయి చూచుచు శ్రీ సమరవగులు

డన్ను జయజయ కలితకల్పములఁ బొగడఁ

జనియె నప్పుడు నైకుంఠనడవమునకు.

558

వ. అంతః పృథువక వర్తి గుఱించి చూడోచగుం డయ్యన దర్శితాత్మండునుడే
 దేవుండును నమనా నుకోవుచు నవచ్చి రించి నిజపరమనకం జనుడెను
 సహాయంబును మూర్తికగునుమను లికాదుకూలార్థవోదకాలంకృతంబును లలిత
 సంగంధము, విశిష్టమును రత్నము బాహుగల లికావిరాజనంబును ఫలభవ్వులా
 జునితి నే మానికా న్నభిప్రాయంబుగాను న్నిత్యహాసంబును మృగ
 మాఘనన రంబు గలువఁపురంబు కరభ్యాసభీతిభాసితంబును దరపల్ల
 నాభిభీతింబును నైవపురంబు బ్రవేశించి రాజమార్గంబునం జనుడేర మండిత
 రత్నకుండలమణిమరీచలు గండఫలకంబులం బాండవంబులు నలుపం బుర
 కాసులు గలకపాత్ర విరచితంబు లయినయశేషమంగళసీరాజనంబుల నివా
 భిం. శంఖగుండుభిషముఖతూర్వఘోషంబులును ఋత్విక్షి కాయాశీర్వచనంబు
 లును జలంగ వందిమాగధజనసంస్థాయమానుం డగుచు విగతగర్వం డై
 యంతఃపురంబుం బ్రవేశించి యనంతరంబు.

559

సీ. సమగ్రకమతిఁ జొరఁజనజానపదలచే, దనరారువివిధపూజనము లొంది
 గాజా సంకీర్ణాంతరంగుండుఁ బ్రియవర, ప్రదుల నై వారల శ్రీ బహువిధములఁ
 బూజించె నివ్వెధంబున మహాత్తరము లై, నట్టివర్తంబుల శ్రీ నాచరించు
 నను సరవద్యచేష్టం డై మహాత్తము, డన నొప్పనాపురుషనుజవిభుడు

తే. మించి భూమండలంబుఁ బొలిచి విశద,యశము సర్వధరాచక్రమందు నిలిపి
 చారుశుభమూర్తి రాజన్యచక్రవర్తి, పరమమోడమునఁ బరమప్రదమునొండె
 క. అని మైత్రేయమహాముని, యనఘుడు విదురునకుఁ జెప్పె శ్రీ నని శుకఁ డభిష

న్యసిసుతునకు జెప్పినతెఱు, గని నూతుఁడు పెప్పె శౌనకాదులతోడన్. 561

వ. అ ట్లెఱింగించి వెండియు నిట్లనియె నివ్వధంబున నాదిరాజవ్యుఁడైనపుడుచ
క్రవర్తియశేషగుణవిజృంభితంబును నిర్దోవంబును సత్పురుషసత్కృతంబును
నగు యశంబును బ్రకటంబుగాఁ జేయఁ జాలుమైత్రేయుఁడఁ జూచి మహాభాగ
వతుఁడైనవిదురుఁ డిట్లనియె. 562

సీ. మునినాథ విను పృథుఁజనపాలచంద్రుండు, సొబ గొప్ప మేదినిగ్రసురులచేత
రాజ్యాభిషేకసంప్రపూజ్యుఁడై దేవతా, గణముచే లభ్యార్హగుణుఁడు నగుచు
వైష్ణవతేజంబు శ్రవణ నొప్ప ధరియించి, యర్థి నేయేకర్మ శ్రమాచరించె
నది నాకు నెఱిగింపు శ్రమఁఘాత్మభూమి యే, రూఢి గవాక్పతిఁగూఢ యెవని

తే. విక్రమోద్ధీప్తయైమొప్పి శ్రవెలయనట్టికర్మమున నిప్పు రాజన్యఁగణముబ్రదుకు
నట్టిపుడుకీర్తి ధరలోన శ్రవతివివేకి, దవిలి యెవ్వఁడు విన కుండు శ్రవన్యచరిత.

క. నావుడు విని మైత్రేయం, డా విదురునిఁ జూచి పలికె శ్రవతివినయమునం
బావనచరితుఁడు పృథుఁడు ధ,రావరనుతుఁడలఘుయశుఁడు శ్రవమవంబలరన్.

సీ. రంగదుత్తుంగతఃరంగంగాయము, నామధ్యమందు నున్నతి వసింపి
కైకొని ప్రారబ్ధకర్మక్షయార్థ మై, యఖిలపుణ్యంబుల శ్రవనభవించు
చును సర్వదేశంబులను దనయాజ్ఞ య,ప్రతిహతంత్వితాఃపమునఁ జెల్లఁ
బూని సప్తద్వీపశ్రులకుఁ దా నొక్కండ, వైష్ణవభూసురావలికిఁ దక్కఁ

తే. దక్కఁగల్గిన ప్రజకెల్లఁ దండధికునిఁ, బోలిన ర్తించుచును గొంతశకాలమరుఁగ
దవిలి యొకనాఁడు దీర్ఘకర్మత్రుబుసేయ, నర్థిఁగైకొని దీక్షితుండయ్యె నందు.

తే. రాజముషి దేవముషిసత్య, బ్రహ్మముఖులు, జనమరుచితవిహితపూ, జనములొంది
సమధికైశ్వర్యగతి నున్నశ్రవయమునను, జిరశుభాకారుఁ డారాజశ్రేణుండు.

సీ. ఉన్నతోన్నతుఁడుసముత్తుంగభుజుఁడు స, న్మహానియతరశోభశ్రవాసముఖుఁడుఁ
జారునంపుల కంజారుణేక్షుఁడు ను, నానాపుటుండు మంద్రదస్మితుండు
వక్రసూక్ష్మస్నిగ్ధనరసీలకేళుండు, గమనీయరుచికంబుకంధరుండు
సుభగవిశాలవక్షుండును ద్రివళిశోభితమధ్యభాగుండుఁ శ్రవభునితంబ

తే. మండలుండు నావర్తనశ్రవాసనాభి
వివరుఁడును గాంచనస్తంభశ్రవలనమారు
రాజతుండును నరుణచక్రణుఁడు లలిత
నవదుకూలోత్తరీయుఁ డున్నతయశుండు. 567

వ. మఱియు నియమనిమిత్తంబునం బరిత్యక్తభూషణు డగుటఁజేసి వ్యక్తాశేషా
త్రస్త్రీకుండును గృష్ణాజనధరుండును శ్రీసుంతుండును గుళహస్తుండును గృతో
చితుండును శశిరస్నిగ్ధతారాక్షుండును నైనపుడుచక్రవర్తి సభామధ్యంబునం

బాధాగణమధ్యవిభాసించును సహజనాహ్లాదకరండును నగునుధాకరుండును
జోలె నెలలగును తచి నిలు మందె సద్వ్యసంతోషదాయకంబులును జిత్రప
వీరాజితంబులును బ్రహ్మంబులును బరేశుంధంబులును గంభీరాధంబులును సవ్యా
కలంబులును నైపుణ్యమణంబుల నిట్లనియె.

568

క. నినుడి సహ్యలు ధర్మము, ననయము నెఱుంగంగ గోరునట్టిజనుడు దా
ఁడనతలపున గలయర్థము. జను నెఱిగింపంగ ధీరసత్పురుషులకున్.

569

సీ. ఏను నీగ కవి తానెలు నెల్లను శాసించి భూప్రజాసంతతులను
గత్తొహితస్త్ర త్రిదానంబులు జేసి, టియ్యి వివిధమర్మార్గం దప్పి
పోకుండ నిలుపును కై కే కనులజుచ్చె, ముగింపబడితి ని కట్లానె యుట
కట్టి ప్రజాపాలనాభ్యున్నానను, శంభున బ్రాహ్మర్మసాక్షి యీశుఁ

దే. పట్టివాని గుంతున్లు క నెఱుగు మండు, నట్టివాని నేనోక క మండ్లు బుధులు
గావలెనునులు సె నలోకములు నాకు, నుపే గలుగు ననుష్ఠాన పరుడనగుట.

వ. ఇట్లు ప్రజలను ధర్మంబు యును సమశాసించక యర్థకాముండై వారివలన నప్ప
నంబులు గొనె నే వారి సామంతుల ననయ బాసించి దేవోహిమం దై భూ
భంజు సేకు గావున బ్రలు భూవతిహారంబునకు స్వార్థంబునకు ననూ
యాహితు లై నానుదేహార్పణుచ్చిజేసి ధర్మంబు నెప్పుడు నాచరింప వలయు
నిశ్చయ నను నను గ్రహించును యుచునుం గాక పితృదేవర్షతుల్యులగు మీ
లనుమీడించి కర్మము ననుశాసకుడు ననుజ్ఞాతయు నయినాను బరలోకం
బున నభిలషు గలుగు నట్టిభూంబునకు నృత్యం బైంకర్మం బాచరింప వలయు
నట్లును సంతోషంబు నొందును ననిన హరి లారాజేంద్రున కిట్లనిరి.

571

క. జననామక ప్రజ లిర వొందినధర్మము లెల్ల నానుదేహార్పణ బు
ద్ధి జయ వలయు నుటివి, యనయంబులు వాని దేవుఁ డనఁ గలఁడె మహి.

సీ. అన విని వారక క మనుజేకుడను సర్వతములార విను డయ్య క తవి విమి
యజ్ఞాధిపతి యై సయ్యుల శ్వేతుఁడు గొన్ని మతములఁ గలఁడు ధీమంతులార
యట్లన మీరలు క నంగును విప్రతి, పత్తి గల్గుటను బ్రపన్న మరయఁ
గా దంటి లేని నాశునునిచే రించియై, కాంతిమంత మగుకరగంబు గానఁ

తే. బహు నున్నది యిట్టి ప్రపంచరచిత

కర్మచైచిత్ర్య మమృత్యుగలుగ కున్న

నమర నది తమకులుఁ బ్రపన్నములు గావు

గాన యవ్యాసు దేవుండుగలఁడు మతియు.

573

వ. అదియునుం గాక యాజగత్త్వచిత్రంబు గర్తయైన సూక్ష్మరుండు లేకున్నం
గర్మకరంబునంలేని యుపపన్నం బగు నంటి లేని.

574

సీ. పూని ప్రియ ప్రతోతానపాదఘ్రివ, మనుల కస్మత్ప్రితామహుఁ డనంగఁ
దగుఁగగ మేదిసిగ్ధపునకు మఱియును, వినుతి కెక్కి-నప్పధిరవివతులకుఁ
బద్ధసంభవభవప్రహోదబలిచక్ర, నర్తిప్రముఖభాగవతుల కర్ధి
వర్గసుస్వర్గాపకర్తంబులకు నను, గతకారణుం డన శ్ర ఘనత కెక్కి-

తే. హీనులగుమృత్యుదాహిత్రుఁడైనవేన, ముఖదు రాత్ములుధర్మవి! మోహితులును
దక్క-చక్కి-నవారికిఁడౌ బ్రసన్న, నరఁడు డై యిచ్చు నభిమతావళులనతఁడు.

వ. ఇట్టివిద్వదనుభవంబున భువనహితుం డగువాసుదేవుండు లేఁ డనుట యవ
పన్నంబు గా దదియునుం గాక. 576

ఉ. భూరితపోభిరామమునిశ్రీ¹పూజన మెవ్వని పాదపద్మ సే
వారతి వృష్టి బొంది యనిగ్రహరణు బూర్వభవానుసారసం
సారమహోగ్తాపము భృశకంబుగఁ బాపగ నోపుఁ దత్పదాం
భోరుహజాతదేవనది శ్ర బోలి యశేషమనోఘహరి యై.

577

వ. మఱియు.

578

చ. అనుపమ భక్తి నెవ్వనిపరదాంబుజమూలము మందిరంబు గా
ననయముఁ బొందువాడు నిహతాఖిలభూరిమనోమలుండు న
ద్వినుతవిరక్తి బోధధృతప్రేర్యవిశేష² సమన్వితండు దా
ననఁ దగి భూరిసంస్మృతిమహత్తరదుఃఖము నందఁ డెన్నఁడున్.

579

క. నారాయణుండు జగదాధారుం డగునీశ్వరుండు శ్ర దలఁప నతనికిఁ
లే రెండు సములు నధికులు, ధీరోత్తముఁ డతఁడు నద్వితీయుం డగుటన్.

580

వ. అదియునుం గాక.

581

ఉ. కర్మవశంబునక³ జగము శ్ర గల్గును మౌచ్చు నడంగు సేనన్నచోఁ
గర్మము బుద్ధి జూడ జడకార్యము గాని ప్రపంచకల్పనా
కర్మమునందుఁ గర్త యనఁ శ్ర గా విలసిల్లఁగఁ జాల దీజగ
త్కర్మకకార్యకారణము శ్ర గావున సేకుడు విష్ణుఁ డారయన్.

582

వ. కావున మీర లవ్వాసుదేవుని యధికారానుసారంబున నిశ్చితార్థఫలసిద్ధి గలవార
లై మనోవాక్కాయకర్మంబుల నిష్క-పటవృత్తిం దగిలి వినుతినతిపరిచర్యా
పూర్వకంబు గాఁ గామదుఃఖంబు లయినయతనిపాదపంకజంబులు భజియింపుం
డదియునుం గాక.

583

సీ. రూఢి సీశ్వరుండు స్వరూపంబునాజేసి, పూని విశుద్ధవిజ్ఞానఘనుఁడు
నగుఁడు నయినఁ దా శ్ర నరయనికర్మమూర్తమునందు వ్రహ్మాద్విద్రవ్యములను
శుక్లాదిగుణము విస్ఫురదవహూతాది, సత్క్రియలును మంత్రసంచయంబు
సంకల్పమును యాగసాధ్య మైవట్టియ, ఖండోపకారంబు శ్ర ఘనపదార్థ

1. పూజ్యము లెవ్వని. 2. 'మసేషవంశుఁడున్. 3. నమశ్శివాయ' బ్రా. ప్ర.

తే. శక్తియు మహాబోధిత్వోదానవనముఖ్యు, నామత బహువిశేషసంకలాతను మెఱయు
సత్త్వియధ్యురహూపము యశులజగమునండు ననిశంబు బ్రహ్మాత్మనొందుచుండు.

వ. అదియును గాక బాగునంస్థితం బై సయనలంబు తద్దారుగుణంబు లయిన దైర్ఘ్య
శక్త తాదాకరంబుల నసంరించుచునంబున సవ్యక్తంబు తత్తోభకం బయినకాలం
బును వానసయో సద్వృత్తులు ననుకూలంబులచేతం బుట్టినశరీరంబునందు విష
యికారిం బయినబుద్ధి నొంది తద్విషయాభివ్యంగ్యం బైనయానందస్వరూపుం
డగుచు గ్నిమాధులంబునం బ్రసిద్ధి నొందు నని చెప్పి వెండియు నిట్లను మఱి
యజనంబు లిమ్మేదినీతలంబున దృఢవ్రతు లై యజ్ఞభగీశ్వరుండును గురుండును
నయినసర్వోత్తమ హరిని నిరంతరంబును స్వధర్మయోగంబునం బూజించు
చున్నవారలు వారు సన్నాత్పర్యకరంబు గా ననుగ్రహించువా రని హరిభక్తి
రతు లైన మహాత్ముల నుతియించి వెండియు నిట్లనియె.

586

మ. వరసంపద్విధిని ప్రతాపసుమహోశ్వర్యంబులం బొల్పునీ
ధరణీనాథులతేజ ముచితవ్రోదాంతిక్షమావిద్యలం
గర మొప్పాగు ధరాసువర్ణహరిభక్తశ్రేణులం దెప్పుడు
ధరలోసం బ్రభసింప కుండు నని యర్థదాత్రీవిభుం డిట్లనున్.

588

చ. అగయుగి నేధరామరిపకాంబుజరేణువు లర్చి చాల్చి య
స్మరింపురాగావూగుషుండు శ్రీ బ్రహ్మాణదేవుండు నై నయట్టియీ
శక్తినిండు సదానవహునిన శ్రీ సాగరకన్యను సర్వలోకవి
స్ఫులితపవిత్ర శ్రీ లియను శ్రీ బొంది విభూతి దనర్చె గావునన్.

587

సీ. ఏవసుధామిగత సేవను జేసి య, శేషగుణాన్వితస్థితి దనర్చు
సోశ్వర్యగుండు మఱిసంతుష్టుఁ డగు సట్టిధరణీదీవిజలఁ దగ్ధర్మపరులు
సలకంబునీకులు శ్రీ స యనశ్యంబును, సేవింపరే ధరా దేవసత్వ
సేవసే బుకంబుండు చిరతరజ్జానవిద్యాభ్యాసి గా కున్న శ్రీ నైన నతఁడు

తే. సేగిమున సంతరంగంబు శ్రీ విశేష మగుటఁ, జేసి కైవల్యపదమును శ్రీ జెందునట్లు
గాన లోకులు భూదేవతానికరము, దగిలి భజింపవలయు సుదాత్మమతిని.

వ. మఱియు.

589

సీ. విజ్ఞానఘనుఁ డన శ్రీ వెలయునీశ్వరుండు త, త్తజ్ఞానయుతు లైనవారిచేత
దీనింప నింద్రాద్రిదేవతోద్దేశంబు, పను భూమిసురముఖంబున హుతంబు
లగువానిస్సలఁ దృప్తి శ్రీ సగదిసగతి నచేతన మైనయాహుతాశ్రయముఖంబు
వలన వేల్చినహావిస్సులచేతఁ దృప్తుండు, గా కుండు గావున శ్రీ లోకమందు

తే. నగ్నిముఖమునకంటెధరామరేంద్రముఖముపరిశుద్ధమత్వంత్రముఖ్యమనఁగఁ
దనరుడదిగానభూసురాశ్రయమునకల, జనులుగావింపఁడగునార్యజనములార.

వ. అదియునుం గాక.

591

సీ. ఏవేమం దేని శ్రయ్యావిశ్వ మెల్లను, దర్పణప్రతిబింబితప్రభువ
నివహంబుకై వడి శ్రద్ధవిల్లి ప్రకాశించు, నట్టివిగజమును శ్రవ్యమును
నగుచు సనాతనం శ్రబగుజేస మే ధరా, దేవతాజన మనునదినముం దగిలి
మహిత శ్రద్ధాతపోమంగళమానసం, యమసమాదులఁ బాలు శ్ర పారుచుండి
తే. యర్థిసదనద్విచారు లై శ్రయధికరింతు, రట్టివారల పదరజంబర్హిఁ దాల్చు
సలఘులకు సర్వపాపక్షయంబు నఖిల, సద్గుణావాప్తియును నగుఁ శ్ర జతురులార.

వ. కావున నట్టివిప్రపాదసరోజరేఖపు లేనును గిరీటంబున ధరియింతు నిట్లుబ్రాహ్మణ
భజనంబునంజేసి యవాప్తనకలగుణండును శీలధనుండును గృతజ్ఞుండును శ్రద్ధా
యుక్తుండును నైన మహాత్ము నఖిలసంపదలు ప్రాప్తించుం గావున గోబ్రాహ్మణ
కులంబును ననుచరసమేతుం డయిన జనార్దనుండును నాయెడం బ్రసన్నులయ్యె
దరు గాక యని పలుకు చున్నపుడుచక్రవర్తిం గనుంగొనితత్ప్రదేవద్విజనత్పురు
షులు సంతోష్టాంతరంగు లై సాధునాదంబుల నభినందించి యిట్లునిరి. 593

క. మనుజేంద్ర సీకతంబున, ననుపమఘన బ్రహ్మదండ శ్ర హతుఁ డత్యఘన
ర్తనుఁడు నగునట్టివేసుం, డనయుము సరకంబువలన శ్ర నర్హి దరించెకా. 594

వ. కావునం బుత్రేణ లోకా జయతి యను వేదవచనంబు నిశ్చయం బదియునుం
గాక. 595

చ. పురుషవరేణ్య హేమకళింపుండు రమాలలనేసునిండచే
సరకము నొందఁ గోరియు శ్ర గుణజ్ఞుఁడు భాగవతుండు నైనయా
వరతనయ ప్రభావమున శ్ర వాసికి నెక్కి విధూతపాపుఁడై
నిరయముఁ బొందఁ డయ్యె నతినిర్మలకీర్తిఁ దనర్యై గావునన్. 596

క. అని పలికి వీర వర్యుం. డనఁ దగుపురుషాశ్వత్థంబు శ్ర లగుహాయనఁబుల్
దనరఁగ జీవించువు గా, కని తగ నాశీర్వాదించి శ్ర యభిషత మొప్పన్. 597

వ. వెండియు నిట్లునిరి దేవా సీకు సకలలోకభర్తయగు నారాయణునందు నిట్టిభక్తి
వొకముటంజేసియు బ్రహ్మణ్యదేవుండు నుత్తమశోకుండు నైన సర్వేశ్వరుని
సత్కథాజాలంబు వ్యక్తంబు సేయు చున్నసీపు మాకు నాథుండ వగుటంజేసి
యు నేము ముకుందధానుల మైతి మీ భవదీయ ప్రజానుశాసనంబు ప్రజానురా
గంబు గలకారుణ్యమూర్తులై సమహాత్ములకు స్వభావంబులుగావున నాశ్వత్థం
బు గాదు దైవసంజ్ఞితంబు లయిన కర్మంబులచేత వినివజ్ఞానులమై పరిభ్రమించు
మాదగుతమఃపారంబుఁ గంటి మేసర్వేశ్వరుండు బ్రాహ్మణజాతి నధిష్ఠించి యీ
త్రియలను యీత్రియజాతి నధిష్ఠించి బ్రాహ్మణులను సీయభయంబు నధిష్ఠించి
విశ్వంబును భరియించు నట్టివివృద్ధసత్పుండు సర్వరూపుండు మహాపురుషుండు

సప్త ధ్వజుల నీశ్వరబుద్ధుడేసి యేము నమస్కరింతు మనునమయంబున. 598

పుణుచక్రవర్తియొద్దకు సనకాదు లగుగుడెంచుట

క. నినువీదినుండి మెల్లన, చనుడంచిరి బాహూర్ధ్వసంకాశతనల్
జూపినులెసిదనర్పులు, సనకాదులు శేషుషీనికచక్షులు లంతకా. 599

వ. ఇటు సనుడించి. 600

స. అటు యెత్తు లతిథిరూపంబున రా గృహమేధి ప్రాణములు నుద్ధతిచే
దినరేణు బ్రతుద్ధతివం,దనమాల మరలం బ్రతిష్ఠితము లగు ననుచుకా. 601

క. నినుబాగు వననన్యాయం, బాగు నుద్ధతిము లగు ప్రాణహూల గ్రమ్మట బాం
దిన గోరుజుడనుంబలె, ననుచరబుద్ధిసంస్కారజ్ఞై పృథుఁ డంతకా. 602

వ. ఇందు యేసుడు గంధాద్రికేష్టగుణముఁ గూర్చి యుద్ధమన క్రియఁ గ గోరిచేయు
పరిణామ బ్రతుచక్రవర్తి గంగ భ్రమమునోడి మహితభక్తిని బ్రతుద్ధతిమంబునెనె.

క. ఘనగౌరవమున నమస్కరించి, తనవలెగొతుండు నభ్యుదయఁ బ్రియుడున్
విసయ నతకంధరుఁ డై, జూపిగుఁ డాపరజుయోగితచంద్రుల నెలమిన్. 604

స. పుని యాస్థానానాసముఁ గాసింది, కర మర్థి విధివత్ప్రకారమునను
బూరించి లెత్నిదాంభోగవ యేశున, నెలలంబు లాత్మమత్తమునఁ దాల్చి

హృదయకలితసింహాసనాసీనులై, విహితాగులను బోలి నెలెగురు చున్న
శర్వాగ్రజన్ముల న సనకాదులను జూచి, యతులశ్రదాసంయమాన్వితండుఁ

తే. బరమసంప్రీతమతియు నై దివళ రాజు, గోరి యోహంగళాయనులార పూర్వ
భవమునం దద్ది మంగళప్రదనుకర్మ, మేను జేసితి మిముఁ జూడనిపుడు గలిగె.

వ. అని వెండియు. 606

క. భవి నవ్వనియెడ విప్రులు, భవుఁడును విష్ణుఁడుఁ దదీయ న భక్తులును బ్రస
న్ననదను లగుదురు వానికి, భవి దిపిని నసాధ్యకర్మములు లే వరయన్.

వ. అని మతియు ననఘాత్ములారా లోకంబుల నీక్షించుచుం బర్యటనంబు నేయు
మిమ్ము సర్వదర్శనం డయున మూర్త్యు గమంగౌనఁ జాలసనర్వవృత్త్యంబుచందం

బున నీలోకంబు గమంగౌనఁ జాలకుండు నట్టిమహాత్ముల రయి నమీదర్శనంబునం
జేసి యేను ధన్యుడనైతి నదియుం గాక 608

చ. అరయ ధరిత్రి నెవ్వనిగృహంబు మహర్ష జనోపయోగ్యవి
స్ఫురితత్పరాంబుభృత్యగృహభూమిల సారె ననర్పు నట్టిమం

దిరపతి పేద యైన జగతిం గడు ధన్యుఁ డటండు గాన ను
స్థిరమతి మీరు వచ్చుట నశేషశుభంబుల నేను బొందెదన్. 609

వ. అదియునుం గాక. 610

చ. వరమతులార యెవ్వనినిగృహసముఁ దీర్థపదాంతరంగు లై

పరచినయట్టిభాగవతకావ్యజలంబులు సోక వేనిఁ ద
త్పుసుఘండు భూరిసంపదలఁ బొంపిరివోయిన నైన వానిమం
దిర ముగ ప్రకీర్ణజగత్తీజముఁ జోల నటండు కోవిదుల్.

611

వ. అని పలికి వెండియు నిట్లనియె.

612

సీ. పరమపావనులార య బాల్యంబునందుండి, మానిత శ్రద్ధాసమన్వితులును
గుణాధుల్ ధైర్యయుక్తులు ముముక్షువులు నై, యధిపతంబులైనాచరింతు
రట్టిపుణ్యుల భవభాగమనంబు స్వాగత మయ్య సత్కృపాకలితులార
యనివారితవ్యసనార్ణవం బయినట్టి భూరిదుర్లభ్యుసంసారమందు

తే. మతివిహీనస్వకీయకర్మములజేసి, యడరి మగులమై యింద్రియాధిముల నె
తివిరిపురుషార్థములుగాఁగఁగదెలియుమాకుఁ, గుశలమున్న దెఱ్ఱకైకకుశలఁ లార.

వ. మీర లాత్మారాము లగుటంజేసి మీయందుఁ గుశలాకుశలరూపంబు లయిన
మతివృత్తులు సంభవింపవు గావునం గుశలప్రశ్నం బుపపన్నంబు గాదు నేను
గృతవిశ్వాసుండ నై సంతపు లయినవారలకు సుహృత్తులై నమిమ్ము నాకు నీసం
సారంబునందు నేమిట వేగంబె డేమంబు గలుగు నని యడిగెద నాత్మవంతులకు
నాస్తియ నాత్మభావనండు నయినయీశ్వరుండు భక్తానుగ్రహంబుకొఱకు నీ
లోకంబుల మీవంటిసిద్ధరూపంబున వర్తించు చుండు నని పలికినయతనిగంభీ
రాధికారవంబులును శుభకరంబులును న్యాయసహితంబులును మితాక్షరంబు
లును శ్రోత ప్రియంబులును నయినవచనంబులు విని సంప్రీతచేతస్కుండును
మందస్మితుండును నై సనత్కుమారుండి ట్లనియె.

614

మ. ధరణీశోత్తమ సర్వభూతహితచేతస్కుండ వై ధర్మను
స్థిరభాగ్యోదయకాలి వై యెసఁగెనీచే సాధులోకోత్తరో
త్తరసంప్రశ్నము సేయఁగాబడె మహాత్మా సాధులోకైకన
చ్చరితంబుం దలపోయ నిట్టిద కదా య చర్చింప లోక త్రయిన్.

615

తే. ధరణి సజ్జనసంగంబు య దలఁప నుభయసమ్మతం బగువారలు య సలుపునట్టి
సరససంభాషణ ప్రశ్నసరణి నిఖిలజనములకు సుఖకర మగుజనవరేణ్య.

616

వ. అని యభినందించి మోక్షసాధనోపదేశకాముం డైనపుడుచక్రవర్తి వెండియు
నిట్లనియె.

617

సీ. ధరణీశ మధునిషూదనుఁ డైనయట్టినా, రాయణులలితప్రాదారవింద
వరగుణధ్యానస్థిపరిణతత్వంబున, సకలాత్మమలవిమోచనము లైన
రతియును నిత్యవైరాగ్యంబు మొదలు గా, లోకోత్తరుండ వై ననీకుఁ గలవు
సమ్యగ్విచారశాస్త్రమలందు జనులకు, సేమంబునకును నిశ్చింతము లయిన
తే. యాత్మవ్యతిరిక్తవస్తువులందు వీత, రాగతః దలంప నిర్గుణబ్రహ్మ మయిన

సూక్ష్మయందలఁతియును నెనఁగ నివియ, హేతువులు బుద్ధిఁ జీరితింపఁగి నచర్య,
 వ. కానన శ్రద్ధయు భగవద్గర్భచర్యయుఁ దద్విశేషజ్ఞానయు నాధ్యాత్మికయోగ
 భవయు యోగీశ్వరోపాస్థియుఁ బుణ్యోపాశ్రయంగును బుణ్యశ్రవణండును
 స్థాననారాయణఃఖాలావంబులు నశ్చేందియారాముఁడై నవారలతోడిసంగతుల
 యందు విరక్తియు వారల కభిమతంబులైనయర్థకామంబులందు ననాకాంక్షయు
 సర్వోత్పదనిగుణజ్ఞే గనామృతపానంబు నక్క నితరసదార్థంబులందు వైరాగ్యంబు
 నొంగి యాత్మా రామత గలిగి విజనస్థలంబులందులగుచి గలుగుటయును సహి
 యు కమాది ప ధానవృత్తియు నాశ్మహితాన సందానంబును భగవత్కథాను
 స్మరణంబును నికామ్యంబులగు నయమనివయంబులును నితరభక్తిమార్గాగ్ర
 రంబును యోగ్యమారక్తియారాహిత్యంబును శీతోష్ణాదిద్వంద్వసహిష్ణుతయు
 భాగవత్సర్గాంశాభ్యాసం బగుభగవద్భాగభిధానంబును వీనిచేత విజృంభమా
 ణం బగునభక్తియోగంబునంజేసి యనాత్మ్యమందు నసంగంబును గార్యకారణ
 రూపం బగునిర్గుణబ్రహ్మంబునందా రతియును నెప్పుడు గలుగు నప్పుడ సదాచా
 ర్యాన గ్రహవంశంబునునపురుషుండు బ్రహ్మనిష్ఠులతోడఁజెలిమిసేయుచునీమణ
 త్రయంబు వర్ణించి ప్రకృతిం జేరక జ్ఞానవైరాగ్యవేగంబునంజేసి. 619

సీ. అనఘ నామోత్కరత మగుభక్తియోగాగ్నిఁ గడఁగి జీవాధారకమును బంధ
 భూతాత్మకంబు నై శ పాలుచుమాద్దగింధిని, బూని స్వకారణభూత మయిన
 యరణి దహించుఁగాక తాశనుకైవడి, నిర్దహించిన గిల్లు శ్రవణసిద్ధి
 చిత్తుఁడై ముక్తసత్వేషాత్మగుణుడు 1న, భక్తియందు నైనయతండు మిగుల
 తే. నర్థిబాహ్యంబులయినపుట్రాదికములు, నాంతరములైనసౌఖ్యదుఃఖాదికములు
 ననునిశేదము లాత్మజేదనము లగుట, నయ్యుపాధినిశంబు శ్రవణదలగుడు.
 వ. అది యెట్లనిన. 621

చ. పుగుఘండు నిద్రవోఁగలలఁ శ బొందినయాత్మస్మృతక హేతు వై
 పరఁగిన రాజభృత్యజనభావగుణంబులు సంప్రబోధమం
 దరయఁగ మిథ్య యైనగతి శ నాంతర బహ్యగుణప్రళేదముల
 పగువడి గాన కుండు జనప్రాలనశీలన నిత్యఖేదంబు. 622

వ. మఱియును ద్రవ్య యైనయాత్మయః దృశ్యం బయినయిందియార్థంబు ననువీణి
 నహంకారంబు సంబంధ హేతు వగుటంజేసి యుపయంతిఃకరణంబునం గలుగు
 చుండు జాగ్రత్స్వప్నంబులయం దీశేదంబు గనుంగొను చుండు నిట్టియంతః
 కరణంబు లేనిది యగునుషుప్తికాలంబునం బురుషుండు జలదర్పణాదినిమిత్త
 భావం బగునప్పుడు బింబప్రతిబింబశేదంబు గనుంగొననిచందంబున దృశ్య
 శేదంబు గనుంగొన కుండుం గావున సంతఃకరణవిలయంబు నొందిన బాహ్యం

1. సహృదయండు. 2. సాధనము లగుట,

తరళదంబు గన కుడుట విశ్వమం బని వెండియు నిట్లనియె. 623

సీ. భువి విషమాకృష్టభూతంబు లయినయిం, ద్రిశుములచేతను శ్రదివిరి మనము
దగ విషమాన క్షి: కదగిలి నూంతర మైన: మహితవిచారసామర్థ్య మెల్ల
శరకుశాది స్తంబజాలబువ్రాదతోయ, ములు గ్రోలుగతిఁ గ్రమంబునహరించు
నీరీతి నంతర్విచారసామర్థ్యంబు, నవహృతం బయిన బూర్వాపరాను

తే. మేయసంధాన రూపసంస్కృతి నశించు; నది నశించిన విజ్ఞాన మంతఃకాంతిగను
నట్టివిజ్ఞాననాశంబు శ్ర నార్యజనులు, స్వాత్మకది సకలాపహ్నావంబుబాదు. 624

వ. అనియునుం గాక “యాత్మన స్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి” యనువేద
వచనంబునంజేసి విషయంబులకుం బ్రియతమత్వం బైనయాత్మోపాధికంబునొంది
యాత్మాపహ్నావంబునం బాటిల్లుస్వార్థనాశం జెద్దిగలుగు దానికంటెలోకంబున
నధికం బైనస్వార్థనాశంబు లేదది యెట్లనిన సర్వార్థనాశంబునకు సైర్వంబు
నొందించునట్టియర్థకామాభిధ్యానంబునం దధేతుకం బైనస్వార్థనాశంబునం
ఒరోక్షోపరోక్షరూపజ్ఞానంబునంజేసి నశించుం గావున నాత్మాపహ్నావంబున
కంటె నధికతరం బైనసర్వార్థనాశంబు లేదని వెండియు నిట్లనియె. 625

సీ. అనఘ యీసంసార శ్ర మతిశయంబునఁ దరియింపంగ మది నిశ్చరయించువాడు
గైకొని ధర్మార్థకామమోహములకు, నతివిఘాతక మెద్ది శ్ర యట్టిదాని
వలన సంగము సేయ శ్ర వలన దాధర్మాదు, లందుఁ ద్రివర్గంబు శ్ర నంతకోగ్ర
భయయుతంబగుటచు, బరమమోక్షంబె ముఖ్యార్థమై విలసిల్లునందు బుధులు
తే. భువి గుణవృత్తికరమునఁ శ్ర బుట్టినట్టి, యబ్జజాతాదులకు నస్మద్దాదులకును
గాలవిధ్వంసి తాళుల క్రమము గల్గుఁ గలుగ దెన్నఁడు శ్ర సేమంబు గాని వినుము.

వ. కావున మోక్షంబె పరమపురుషార్థం బని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె నరేంద్రా
దేహేంద్రియప్రాణబుద్ధ్యహంకారపరివృతంబు లయిన యీస్థావరజంగమంబుల
హృదయంబులందు వ్యాపకుండు బ్రత్యక్షభూతుండు బ్రత్యగ్రావుండు భగవం
తుండు నయినయాశ్వరు డంతర్యామిహంబునం బ్రకాశించు చుండు నది
నారాయణునిసద్రూపంబుగాఁ దెలియు మని వెండియు నిట్లనియె. 627

ఉ. భూవర యేమహపురుషభూషణునందుల సీసమస్తవి
శ్వావళి లీలమై సదస్యదాత్మక భావము నొంది భూరిమా
యావిభవంబులం దగి నృమగ్రవివేకనిరోధి సగ్గునా
శీవిమబుద్ధిఁ దోచుచు విశేషగతికా వెలుఁ గొందు నెప్పుడున్. 628

చ. సుమహితనిత్యము కపరిశుద్ధవిబుద్ధసుతత్త్వం జై యురు
క్రముఁ డభిభూతసత్ప్రకృతికర్మకళంకుడు నైనయట్టియు
త్తమచరితుం గృపాకరు నుదాత్తగుణోన్నతు సీత్యరేకుఁ జ

629

త్రును నడ దలంపు మయ్య జననతాపరిరక్షణ నుష్టశిక్షణా.
 సీ. వసుమతీనాథ కృష్ణానిచాడపక్షపాతంబులొకటొకటాననల్లలితభక్తి
 పాపంబులుచేసి కృష్ణానిచాడపక్షపాతంబులొకటొకటాననల్లలితభక్తి
 హంకార మనుపొందెను గంధిః శిఖరులు, వివరింప నీట్లు నిర్విషయమతులు
 మామా నిగుట్టెద్ది నిగుట్టెద్ది మనస్సులు నెనల్లయింపకుం జేరంగ న నవి గాని
 పే. యట్టిపరివేషుల గెల్చెను నాదిపురిమీల వసుదేవుని భువనపావనచరిత్ర
 పరి శిరిణంబుగాఁ దత్ప నాంబుజమీలు, భక్తిసేవింపునుణసాంద్రపార్థివేంద్ర.
 మ. అరిషడ్వర్ణమహాకృష్ణ ననికరవ్యాకర్ణసంసారసా
 గర మబ్బోదిరీతనాతరీతనాం గత్యుంబునం బుసితా
 నుకు నరంగ సఖుంబు ప్రకటమోగూది క్రిమాయుక్తిచే
 దిరిగింజు మడి నోరునారలకు దుర్బలతల బగుం గావునన్. 681
 మ. సరణిశోత్తమ సీవు కేవలసమగ్రద్యద్భక్తి భీయుక్తిమై
 నరగోవిందసవారపిందయుగభాసనన్నాన సందించె దు
 సుభూలవ్యసనాకరోల్లసితమృతాంతృగగంభీరసం
 సరణాంభోధిఁ దరింపమమ్మ పరమోత్సహంబుదీపంపగన్. 682
 క. అని యొగతిఁ బుకరుహా, ననుసుతుండును బ్రహ్మభోధశాలియు నగునా
 ఘనయోగివల్లభునిచేతను బలియంగబడిన బ్రహ్మతత్త్వం డగుచున్. 683
 క. జనపతి మానఁ బొగడి ముదంబున నిట్లనుఁ బూర్వజన్మమున నేదీనా
 వనుఁ డైన గాంశ్వరునిచేతను నిక్క మను గ్రహంపఁ న దగితి మునీంద్ర. 684
 కి. పినుఁ డిట్టియను గ్రహనా, ధనమున కై మిర లిపుడు న దగ నిచ్చటికిం
 జనుదంచితరి డయింపురు, ననఘులు భగవత్తములును న గుమీచేతన్. 685
 సీ. నిరితింబు నాయందు న సహృదయము లగు, దేహసమేతమృదీయరాజ్య
 సర్వంపదలును నుట్టజద త్తముల్, గావునఁ బ్రాణకాంతావిభూతి
 మందరసుతరాజ్యమహాబలకోశస, రిచ్ఛదంబుల నెల్ల న ధృతిఁ దలంప
 రాబకు భృక్కుండు న రాజతయము లగు, తొంబూలముఖపదార్థములఁ జేసి
 తే. రమణసంతరిప్పిపోవచారములు పడవు, గతిని వాఁల కవి నివేదితము లయ్యె
 గాన మీ కుపచార మేగతి నొనర్చు, నతులగుణసాంద్ర యోగికులభ్రాతృచంద్ర
 వ. అది యెట్లు బ్రాహ్మణాధీశం బంటి రేని సేనాధిపత్యరాజ్యదండనేతృత్వసర్వలో
 కాధిపత్యంబులు వేదశాస్త్రవేది యైన బ్రాహ్మణునక కాని యితరులకు యోగ్యం
 బులు గావు గావున బ్రాహ్మణులకు భోజనవసనదానంబులు స్వకీయంబు లై
 యుండు క్రిత్రిమాదులకు బ్రాహ్మణును గ్రహంబున నన్నమాత్రంబు దక్కం
 దక్కినవస్తువ్యాధింత్యంబు లేడు గావున మీకు గురుదక్షిణ యేమి సమర్పించు

1. నీవజార్చనమున, 2. నతులగుణసాంద్రులైన మహాశులార.

వాడ నదియును గాక స్వాతంత్ర్యంబు గలిగిన నిట్టియధ్యాత్మవిచారులు
వేదాంతవేసులు నై భగవద్భక్తి నుపదేశించెడుమీఠిపుణ్యాత్మలకుం బరి
హాసాస్పదుండు దక్కఁ దక్కినవాఁ డెవ్వం డంజలిమాత్రంబు దక్కఁ దక్కిన
ప్రత్యుపకారంబు నేయి వలచు నది గావున దయాభివు లైనమీరలు స్వకృ
తోపచారంబులంజేసి సంతోషాంతరంగు లగుదురు గా కని పలుకుచున్న యాది
రాజునపుడుచ క్రవర్తిచేతః బూజితం లై చూత్యయోగనిష్ఠు లైన సనకాదు
లతనిస్వభావంబుః బ్రశంసించుచు సమస్తజనంబులుః జూచు చుండ నాకాశ
గమనంబునం జని రయ్యునరంబున.

637

శ్లో పుడుచక్రవర్తి జ్ఞానచైరాగ్యవంతుం డై ముక్తి సొందుట.

ఆ. విను మహాత్మా ముఖ్యుడననోప్పవై న్యుఁ డే, కాగ్రచిత్తుడగుచు నై గాత్రనిష్ఠుఁ
డైనయట్టితను నరవాప్తకామునిః గాఁగ, బుద్ధిలోనఁదలఁచె నై భూవరుండు. 638
వ. అంత.

639

సీ. కర్మంబులను మథాశ్రయదేశోపిత, బలవిత్తములు గాఁగఁ నై బరంగుధర్మ
ములను బ్రహ్మర్షణబుద్ధిని జేసి కర్మాసక్తుఁ డగుచు సమాహితుండు
ప్రకృతికంఠులను దన్నుఁ నై బరమైనయాత్మను, గర్మసంచయసాక్షిగాఁగ బుద్ధి
నర్థి దలంచుచు నై నౌచరించుచు నట్లు, మెఱసి సామ్రాజ్యలక్ష్మీసమేత
తే. మందిరోద్ధ్యానవనభూములందు రాజ్య
గరిమ వర్తింపఁగా నహంకారరహితుఁ
డగుచుఁ దనచిత్తమున నిందిత యార్థములను
దగులకయ యుండె సన్మహాశ్రదారుఁ డగుచు.

640

వ. ఇల్లుధ్యాత్మయోగనిష్ఠుం డై కర్మంబుల నాచరించుచు నర్పియనుభార్యయందు
విజితాశ్వుండు ధూమకేసుండు మార్యశ్వుండు వ్రవిణుండు నృకుండు సనునాత్మ
సము లైనపుత్రుల నేవురం గనియె సంత.

641

క. జనవినుత భూమివలనను, ధనముల మర్యాదఁ గొనుచు నై దాననిమిత్తం
బునఁ గ్రమ్ముటఁ దానిచ్చుచు, దిననాయకుఁ బోలి వసుమతీపతి యొప్పెన్.

642

వ. అతడు మఱియు నగ్నిచందంబునం దేజోద్భవరుండును మహేంద్రునిపగిది మర్జ
యుండును ధరణికరణి సతతక్షమాయుక్తుండును స్వర్గంబుచుంబోలె నభీష్టుం
డును బర్జన్యునిభాతిఁ గామితప్రవర్ణుండును సముద్రరీతి గాంభీర్యయుక్తు
డును మేరుప్రవోలికి ధైర్యవంతుండును ధర్మాశాస్త్రవేది ననుశాసకుండును మ
హేంద్రునిధంబున నైశ్వర్యవంతుండును గుణేరునిమాడ్కి ధనవంతుండును
వరణునిసరణి గుప్తాదుండును సర్వాత్మకుం డగునాయువుచెల్లువున బలౌబన్దేజో
యుక్తుండును రుద్రునిపగిది ససహ్యాతేజుండును గండర్పునిచువున సౌందర్యవం
తుండును మృగరాజునోజ సధికశోభోపేతుండును చుచువునవున నాత్మ్య

యః క్షుణ్ణః సుఖనిచరః కింబునం బభుత్వసమేతుండును బృహస్పతిగరిమ బ్రహ్మ
వాచనం వర్ణ్యేత్వైవసిజాడ జితేంద్రియుండును నై విష్ణుకేసనానువర్తనులైన
భోమవిష్ణుసంఖ్యలందు భక్తిగిలిగి లజ్జావినయశీలంబులందు బహిష్కా
రంబునందు గురుశ్రమం దై యివ్విధంబున సర్వలోకపాలకపృథగ్విధగుణంబుల
సన్నిహితంబుగా నొక్క-దండ ధరించుచి. 643

క. అనఘాస్మక లోకతయమన సజనకర్ణ రంధ్రముల వినబడు నా
నిసతయతోటను పొందుచు, బుసినతుల డై నరామకచంద్రనిమాష్ఠిన్. 644

చ. సుసవచోర్ధనత్పుగుషసంఘసమంచితగీతమానసు
స్థిరచరితే భూరమున కదిగ్గడకర్ణములందు నించి తా
నిసవమనోమృభావణము సీమచేత బ్రజానురంజియై
ధరించు లాజనామమానక దాదగు రెండువచంద్రుడో యనన్. 645

వ. మిత్రము సాక్షిసత్పుంక విజ్ఞానము వర్ణితాశేషస్వానుసర్థండును బ్రజాపాలకు
డును నానందబంగిమవృత్తిదాయకుండును సత్పుగుషధర్మవర్తనండును నిష్పాది
శేష్యుడేగికుండును నానపుష్పగు డొక్క-నాడు దనవార్ధకంబు గీతించి నిజా
స్మిజ గాత్రప్రాయంబుగా కలిసి ప్రజలు చింతాశురచిత్తులగు చుండ నిజభా
ర్యాసమేతుల డై ముప్రతిహతనియమంబున నైభానసనమ్మతం బైనయగ్రతపం
బునలన బూర్వింబున దిగ్విజయప్రవృత్తుం డగుచందంబునం బ్రవృత్తుం డై
తపోవసంబునకు జని యందు. 646

మ. త్సకోగింబు. కందమూలఫలాశి యై బహుశాల ముగ్రతపఃపరి
స్పృగుడు డై యటమూడటం దృణానర్థ భక్షణ సేసి యా
చుండి మేడి జలాశి యై గృహసత్తముం డది మాని తా
మందగింధవహాన యయ్యె గ్రహమంబునక దృఢచిత్తుం డై. 647

వ. ఇట్లు వర్ణించుచు. 648

సీ. మౌనుగా మిటమిటమందువేసవియందు, దప్తపంచాగ్నిమగధ్యమున నిలిచి
మానస జడ గొన్నైరవానకాలంబున, బై గోక వేయక క బయట నిలిచి
జనులు హూహూ యనుకచిలివేళి గుత్తుక, బంటిసోయములలోకపల వనించి
శిశిరంబు సాల నల్లిశలం బర్దినవేళ, వెలయ భూశయను డై క విశ్రమించి

తే. మహిమనియతిఁ దిలికొనకమన్నితుండు
నియతపరిభాషణుండు జితాశనిలుండు దాంతుఁ
డిద్దమతి యీశ్వరాభివ్రతబుది యనఘుఁ
డూర్ధ్వరేతస్కుండును నై క్రమోచితముగ. 649

వ. అతిఘోరం బయినతపం బాచరించె నివ్విధంబునం గ్రమానిరుద్ధం బయినత

పంబున విధ్వస్తాశేషకర్మ మలాశయుండును బ్రాణాయామంబులచే జితారిషడ్వ
రుండును చిన్నబంధనుండును నై పురుషశ్రేష్ఠుడైనపురుషక్రవర్తి భగవంతుం
డైనససత్కుమారుం డెఱింగించినయోగమార్గంబున సర్వేశ్వరి భజనంబుగావిం
చె నిట్లు భగవద్ధర్మపరుండును సాధుసర్వనుండును శ్రద్ధాసమన్వితుండును నైన
పురుషునకు నారాయణునందు భక్తి యనన్యవిషయం బై ప్రవృద్ధం బయ్యె
నివ్విధంబున. 650

క. నరలోకోత్తర భగవత్పరిచర్యారాధనమునఁ దతశుద్ధాంతః
కరణం డగునాపురుషునకు, సరసిరుహోదరు కథానుకంస్కరణమునన్. 651

క. పరిపూర్ణం బగుభక్తిని, గర మనిశము సంశయాత్మకం బై చాలక
వలెఁగి హృదయగ్రంథిని, నిరసించువర క్రియతమఃసేవ జనించెన్. 652

వ. దానంజేసి యతండు సంభిన్నదేహాత్మజ్ఞానుండు నధిగతాత్మస్వరూపుండు నై
గదాగ్రజం డయిన శ్రీకృష్ణునికథాసక్తి నొందినమస్తయోగసిద్ధులందు నిస్సృప్తి
హుం డగుటను హృదయగ్రంథివిచ్ఛేదకం బయిన జ్ఞానయోగంబును విడిచి
యాత్మయందు నాత్మయోగంబుఁ గావించి బ్రహ్మభూతుం డము నిజకళేబరంబు
విడువ నిశ్చయించి. 653

సీ. కోరిమడమలచేకగుదవీడనము సేసి, పూని యుక్తాననాగ్రసీనుఁ డగుచుఁ
దనరుమూలాధారముననుండి వాయువు, నొయ్యన నెగయించియొనర నాభి
కలితంబు గావించి క్రమమున హృద్వత్స, కంఠశిరఃకోష్ఠకములఁ జేర్చి
కైకొని మూర్ధభాగమునకు నెగయించి, ప్రాణముల్ విడిచి యాకాశపవను బవను
తే. నందు నాకాశ మాకాశశ్రమందుఁ దేజ,మందు దేజంబునుదకంబునందు నుదక
మర్థి గాయంబు మేదినియందుఁ గలిపె, బూని వానియభోచితస్థానములుగ.

వ. మఱియు భూమి నుదకంబునందును నుదకంబును దేజమందుఁ దేజంబును వా
యువున వాయువు నాకాశంబునందు నాకాశంబును మనంబున మనంబు నిం
ద్రియంబుల నిందియతన్మాత్రల భూతాది యైనయహంకారంబునందు నహంకా
రంబు మహత్తత్త్వంబునందును గూర్చి యట్టి సర్వకార్య హేతుభూతుం బైన
మహత్తత్త్వంబును జీవోపాధిభూతుం బయిన ప్రకృతియందుఁ గలిపి జీవభూతుం
డయినపురుండు జ్ఞానవైరాగ్యంబులచేత బ్రహ్మానిష్ఠుఁ డై మాయోపాధిం బాసి
ముక్తుం డయ్యెనని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 654

సీ. అంత నా పురునిభాగ్యమణి యగునర్చి, పుడమిపై వడి నడుగిడినఁ గందు
సుకుమారపాదాబ్జసుందరీరత్నంబు, నతులపతి వత్సయగుటఁజేసి
యాశ్రేయకృతను వ్రతాచరణంబును, సుమహితభక్తిః, శ్రోమణమును
నారేయ మగుదేహయాత్రయు ననువీని, చేత మిక్కిలికృత్యభూతదేహ
తే. యయ్యుఁ బ్రియనాథకృతకరుణావలోక

కరణః స్ఫుర్యనాది సకత్కారములను

సంపాదించుటకు యోగ్యుడగుటలందూ

గృహితమునఁ గోప కుండఁ జగిలించునపుడు.

656

2. పాపములు నేదుఁబులు, నయములు నెఱుంగి వట్టియర్పి నిజాధి

పాపములను దేహము, గనుగొని విడిచి వికారకౌతుక యగుచుకా.

657

3. మాత్రమునఁ గరణము ప్రదేశములందుఁ జూరొప్పునది జేసి

అతిపాపములను సాక్షియై, కలితముహూదారకర్మముల దయన

సాధుల కుదకదాన క్రియల్ గావించి, యతిభక్తి సురలకునను లొనర్చి

సాక్షియై ముమ్మాట్రులను పరిపాద, కమలయుగంబుఁ జిత్తమున నిలిపి

తే. పాపముల నప్పుడు పుష్కలములను, నందుఁ ననుగమనము సేయకనట్టిసాక్షి

నర్పి గనుగొని దేవభార్యసహస్ర, మాత్రునాథులగుడి నెయ్యంబుతోడ.

4. పరమోత్కంఠను నమ్మి, దరిగిరిసాను ప్రదేశాలమున వరుసం

గుఱులించిరి నవసురభిర, వరమగదారప్రసూనవర్షము లంతన్.

659

5. తర నిడి యచ్చర లాడిరి, మొగలుగిరి శిఖితూర్ణములు దివిజులు వా

డిరి కిన్నరజనులు పరిస్పరనాను లొనరించి రాసుప స్వాంగనలున్.

660

6. మఱియు నిట్లనిరి.

661

7. చచ్చింప నిట్టియూర్జ్వర్య మొదలని, గనుగొంటిలే యర్చియనులతాంగి

ధన్యాత్మరాగ గదారతపవిభుతోఁ గూడి, యిందిరారమణి యజ్ఞేసుఁ గూడి

వెనుచును వడిననుగమనము సేసి, నియ్యమ నిజహృదయేసుఁ డయిన

ఘను నై న్యూ సూర్ధ్వలోకమును బొందును, నేఁ డిలతపట్టుననిశ్చితంబు

తే. పరిమయోగింద్రులకు దుర్విభావ్య మైన, దృఢసుకర్మమువలన సకరిత్రమించి

నై న్యభూమిను వెనుచనినవరుససూర్ధ్వ, గామినియునయ్యె నీయంతిఘనతనొంది.

8. కాన పరివ్రతలకు నసాధ్యం బెందునం గలదే యని మఱియును.

662

9. పరికింపఁగ నేమనుజుఁడు, హరిపదమును బొందఁ జేయకనట్టి వివేక

స్ఫురణం దనర్చు వానికిఁ, బరువడి నిలఁ బొందరానిపదముం గలదే.

664

తే. అట్టియపవర్గసాధనమైననుజు, భావ మొందియు విషయసంబద్ధుఁ డగుచు

వసుధనెవ్వఁడువ ర్తియై, వాఁడుధరిణి, ననయమునిజాత్యవంచకుఁడనఁగఁ బరఁగు.

10. అని వారలు దన్నరిని, వినుతింపఁగ నర్చి, యాత్మవిభుఁ డగుపృథుఁ డొం

దినయచ్యుతలోకంబున, ననుపమవిభవమును బొందెనని విదురునకున్.

666

11. మునివరుఁ డగుమైత్రేయుఁడు, వినయంబున నెఱుగఁ జెప్పినెండియుఁ దగని.

ట్లును నమ్మకానుభావుం, డనఘుఁడు భగవద్వరుండునగు బృథుఁ డనఘు, 667

12. ఏ నీ కిప్పుడు నెప్పిరి, మానుగ నీవుణ్ణకథనునమహాత్రదా

ధీనుం డై విస్ఫురదవ,ధానం డై యెవ్వఁ డేనిఁ గ ననినభక్తిన్. 668

క. వినినఁ బడించిన వానిన. వినింపిన వాడు పృథుఁడు క విమలగతిం బొం
దినక్రియ హరించెడ మెండెడు, నయము నిర్గుతపవుఁ క డగుచు మహాత్మా.

సీ. బ్రాహ్మణుఁ డంచిత్రభక్తిఁ బడించిన బ్రహ్మవర్చసమా సంస్థాన మగును
క్షీత్రియం డర్థివైఁ బడివిన విన్నన, జగదీభ్యుత్థంబు క సంభవించు
వైశ్యుండు విని ధనకంఠుఁ డై యెవ్వఁడు, శూద్రుండు వినిన సుశ్లోకుఁ డగును
మఱియును భక్తి ముక్తమాటలు పఠించిన, విత్తవిహీనుండు క విత్తవతియు

తే. న ప్రసిద్ధుఁడు ప్రఖ్యాత్యయశుఁడుఁ బ్రజలు
లేనియధముండు వితతసంకతానయుతుండు

మూర్ఖుఁడైయుండు విజ్ఞానశోభమతియుఁ

నగుచు నుతి కెక్కుదురు మహితాత్మ మఱియు.

670

వ. లోకంబునం బురుషులకు స్వస్థయనంబును నమంగళ వారణంబును ధనప్ర
దంబును యశస్కరంబును నాయమృతంబును స్వర్గదాయకంబును గలిమలాప
హంబును నైనయాపుణ్యచరిత్రంబు చతుర్విధపురుషార్థకామలైనవారికిఁ జతు
ర్విధపురుషార్థకారణం బగుం గావున వినం దగు సంగ్రామాభిముఖం డైనరా
జచరిత్రంబు ననుసంధించి విరోధి నెదిర్చిన నవ్వీరోధి పృథునకంబోలెఁగింబు
లిచ్చు ముక్తాన్యసంగుండును భగవద్భక్తుండును నైనవాడు పుణ్యంబును వైస్య
మాహాత్మ్యమూచకంబును నైనయాచరిత్రంబు వినుచుం బరియించుచుంగృత
మతి యై దివదినంబును నాదరంబునం బ్రకటంబు సేయువాడు భవసింధుపాత
పాదుం డైనసర్వేశ్వరునియందు నచలం బయినభక్తిగలిగి పృథుచక్రవర్తివొం
దినవిష్ణుపదంబుం బొందు నని యిప్పుణ్యచరిత్రంబు మైత్రేయుండు విదూరున
కెఱింగించి వెండియు నిట్లనియె.

671

క. పృథునకు నర్చికిఁ బుట్టిన,పృథుకీర్తితనుండు ఘనుఁడు క పృథుతుల్యుం డై
పృథుశౌర్యధైర్యధుర్యుండు, పృథివి విజితాశ్వఁ డొప్పెఁ క బృథిపతియై.

క. (విను మంత్రార్థానగతిం, దనరునునాసీరువలనఁ క దగ విదితాశ్వం
డును మఱి యంతర్ధానుం, డనుపేరఁ బ్రసిద్ధుఁ డయ్యె క నతిచతురుం డై). 672

సీ. స్థిరమతి రాజ్యాభిషిక్తుఁ డై యమ్మేటి, సమమతి నయ్యనుఁజనుకొనెన
హర్యశ్వనకు సమాదరమునఁ దూర్పు దక్షిణదిశఁ దగ ధూమ్రకేసనకును
బరంగంగ వృకునకఁ క బళ్ళిమభాగంబు, ద్రవిణున కర్థి నుక తరచుదిశను
గొమ రొప్ప నలువురఁకును బంచి యిచ్చి స్వ, కాంత యైనట్టిశిఖండినికిని

తే. మనుజయోనిని జనియింపుఁ క డనుచు మున్న, పలికినట్టివసిష్ఠశాసను నడకేసి
పూని త్రేతాగ్ను లతనికిఁ క బుత్తు లగుచు, జనన మొందిరి సజ్జనకై నవ్యచరిత.

- న. వాగలు పానకుండుః బవమానుండు శుచియు ననునామంబుల మనుష్యయోగి
బుట్టియు నాత్మప్రభావంబునగ వృత్తి గగ్గులయి చనిరి తదనంతరంబ. 675
- క. అతడు సభివృత్తి చేసియెడ, ద్విత్వీయత్విచలనము హావిగానుండు నా
సుతుఁ గని విజతాస్వండా, సతవిమతుఁడు రాజ్యవర్తనము దలపోయున్. 676
- క. విమలాత్మ కరాదానము, దమసుల్కాదికము గరముఁ దారుణ మని ధై
ర్వమునం ధీర్ఘమఖవ్యాజమునం దద్వర్తనంబు నమమతి విడిచెన్. 677
- వ. ఇట్లు విడిచి. 678
- క. "తఁ డాత్మనగ్గునం డయి, చతురతఁ బరమాత్మ హంసు సనర్వేశ్యుఁడ
శ్శ్రీతుప్తన యజించి కశలా, ద్భుజయోగసమాధి ముక్తి న బొందెమహాత్మా.
- వ. అంత విజతాస్వండు పరలోకగతుం డయిన హవిరాసుండు హవిరాని యను
భార్యవలన బిడ్డ ప్పడుండు గయుండు పుట్టుండు గృష్ణుండు సత్పుండు జితవ్ర
తండు ననునత్తు నాకుగరం గాంచె నందు బిడ్డ ప్పడుండు. 680
- సీ. సంతతసవనదీప్తశాలి యగుచు ధ,రాతలం బెల్లను న గ్రతువులకును
విలసిల్లుయజనశాలలు వేటువేటి కల్పించి యజ్ఞములు గావించు చుండి
చిగిసిగ్గి యతఁ డప్రసాదాగ్రకుశలచే, షీతితలం బెల్ల నానృతము సేయ
వసుధయెల్లను యజ్ఞపాట పై విలసిల్లి, సత్కీర్యూకాండనిష్ఠాస్థుఁ డగుచు
జే. సుభాగయోగసమాధినిష్ఠుఁడసజ్జ పతియ గునసితన్నజనము నుగ్ధింపవెలయు
సంతోషుఁ డుహారానిఁ బాఠులజగతిఁ, బఱచి కుశలను బ్రాచీనబర్హి యయ్యె. 682
- వ. నూతనము నతఁడు.
- చ. అలనడ నేనసముణి సకమందితలీల వివాహవేశ ను
క్కులికఁ బ్రదక్షిణంబు లిడఁగగాఁ గని హవ్యవహుండు దొల్లి యి
మ్ముల సెక్కి జూచి మోహమును న బొందినరీతి విమోహి యయ్యె నా
" విమోహాత్మభూషణ యశలంకృతచాగుశుభాంగి వెంజీముక్." 683
- చ. సుగుడిరథింగి నానతి గిరశోరవయఃపరిసాక యైరణ
స్వరహణిహేమనూపురరవంబు సెలంగఁ గ నాడుచుం దివా
కరచుచిత్తు నొప్పెనంగఁ న గాఁ గని నిర్జిగు లైరి దేవః
స్వగంధసిద్ధసాధ్యమునినాగసభశ్చరముఖ్యులందఱున్. 684
- న. అట్టిసాందర్యభియు నమదస్పృత్తియు సమునశశోభ్యతి యనుకన్యం బ్రహ్మదే
శంబునం బ్రాణిహారింబు సేసె నాశోభిష్టః పం బ్రాచీనబర్హి కిం బడుకురు
గోకులు జనియించిరి వారలు తుల్యనానావ్రకులును ధర్మపారగులును నయన
ప్రచేతనులు ప్రజాసర్గంబునందుఁ దండ్రిచేత నాజ్ఞాపిత లయి తపంబు గావింప
సర్థి వంబునకుం జనునమయంబునం దన్మార్గంబున బ్రసన్నుం డగుచు దృశ్యమా

1. "అట్టిసంకతు హవిర్భూతఁడనితీ పేరఁ, బరఁగ జనియించె బ్రాచీనబర్హి యరణ"త్రా.ప్ర.

నుం డైన శ్రీకృష్ణునిచేత నేది యుపదేశింపబడె ¹దాని వస్తుభ్యానపూజానియ
మంబునఁ దపంబు సేయఁ చుండఁ దపఃపతి యైనసూరాయణం బదివేలదివ్యసం
వత్సరంబులు పూజించి రని చెప్పిన విని విగురుండు మైత్రేయున కిట్లనియె.

సీ. తాపసోత్తమ ప్రచేతిసులకు నర్ణవ, మార్గంబునందు నాభ్యర్థతోడ
సంగ మెట్లయ్యెఁ బ్రసన్నుడై వారుఁ డెద్ది, తివుట వారల కుపదేశ మిచ్చె
జీవరాసులకు నాభ్యర్థతోడిసంగంబు, గడుదుర్లభం బీజగంబునందు
జర్పింప నమృతీ శ సమృద్ధింద్రులకును, సంచితభ్యాసగోచరుడు గాని
తే. పుడమిఁ బ్రత్యక్షమునఁగానఁబడఁడుమఱియు, సంచితాత్మసదా రామఁడఖిలలోక
రక్షణార్థంబుగా విరూపాక్షుఁ డాత్మశక్తితోఁ గూడి జగత్పై శ సంచరించు.

—.. దుద్రుండు ప్రచేతసులకు యోగాదేశ మనుస్తోత్రముం దెల్పుట. —..

క. కావున భగవంతుండును, దేవస్తుతుఁ డయినదేవదేవునిసంగం
బేవెరవున ఘటియించెనొ, యావిధ మౌశయుచు దెలియ శ నానతి యీవే.

క. అనవుడు విదురున కమ్ముని, జననాయకుఁ డసయె నట్టిసాధుమనీషం
దనరు ప్రచేతసులును నిజ, జనకునిపరిభాషణములు శ సమృత్తితోడన్. 688

క. శిరసా వహించి ప్లాగ్దిశ, కరిగెడుసమయమున నెదుర శ నుబుధికంఠెం
బట పగునొకసరసి మనో, హరనిర్మలసలిలపూర్ణ, యైనవిమఱియున్. 689

సీ. రక్షోత్పలేందీవ్రత ప్రఫుల్లాంభోజ, కమనీయకహారకలితమగుచు
గంజాతకింజల్కప్రభుంజవిత్తేపక, మందగంధానిల్యానంద మగుచు
రమణీయహంససారసచక్రవాక కా, రండవనినదాభిరామమగుచు
వరమత్తమధుపసుస్వరమోదపల్లవాం, కురితలతాతరుభరిత మగుచు

తే. సిద్ధచారణగంధర్వసేవ్య మగుచు
బుణ్యముల కాలయం బయి శ పొలుపు మిగిలి
లలిత మై చూడ నొప్పగు శ లక్షణములఁ
బరగి శుచిలఘుమధురాంబు శ భవ్యమగుచు. 690

తే. సజ్జనునిహృదయముఁ బోలిస్వచ్ఛమగుచు, హరిపదాకృతిదివిజవిహారమగుచు
ఘనునిసిరిభంగి నర్హజీవనము నగుచు, మానవతివృత్తిగతిని నిఘ్నంబునగుచు.

తే. శశికరంబులుఁబోలె విశదము లగుచు
హరికథలఁ బోలి కల్పవృహారము లగుచు

1. 'దాని జపభ్యానపూజానియమంబుల సేవించుచు.' అ. ప్ర. 2. భువనపాలనిర్మలశిష్యాత్రి
సేవసి, నిర్మలం బైనజీవనాశీన్వితము నగుట, మహితయోగింద్రసంవేద్యశిష్యానమగుచు, లోకపావన
మన నొప్పశివసరస్సు' అని యొకప్రతి. 3. సజ్జనునిహృదయముఁబోలెస్వచ్ఛమగుచు, వత్స్య
కచ్ఛపమకరసంపాది యగుచు, భేకదర్శికరావలీభిష మగుచు, కుదధినందన కనిశంబు నునికి
యగుచు—అని సూతాంతరము

నగ్నాబ్జనుబోలె భువనపావనము లగుచుఁ

బాగవం దగుచుండుములచేఁ బ్రకృత్యర్థ మగుచు.

692

న. ఒప్పనట్టిచోవరముం బావగని యందు నొక్కదివ్యపురుషునిం గనిరతండు.

మ. సమదశ్చ మృగం గవేణమాఖభాస్వన్నాద మై దివ్యమా

ర్థమనోరంజక మై తనదృవిలసద్దాంధిర్వగానంబు నె

య్యము సంద్విల్లం విచుం దన్మహాను కథత్యాశ్చర్యముం బొంది వే

గమునం నత్కమబాకరంబు వెడలెం శ గౌతాహలోల్లాసి యై.

698

వ. ఇట్లు వెడలి వచ్చి.

694

మ. ని రాతానుపుంపుర దివిజలోక శ్రేష్ఠునిం దప్తకాం

చనవిష్ణు నను దియోగిజనభాస్వద్దీప్తిమానుం ద్రిలో

చను భిక్షాగుణానుగుణ సుగుహితై ష్యస్యై బ్రహ్మదాభిశో

భవనకృత్ హతాసుర ర్థజనసంకపద్యసునిఁ రుద్రునిన్.

695

క. కిది వారలు దినుమనముల ననురాము ననుభవంబు శ ననయముం బొడమన్

నినహము దోచుంగఁ దిత్తర, నాజములకు మ్రొక్కి భక్తివశగతు లగుచున్.

న. నిదంతుగహం (కాని భిక్షుగహం గృహభేదము) ధృవతత్వలుండును (నఖల

పాపహరంబును) సమునహంబు (ప్రేమల దగుచు) బ్రహ్మాంతఃకరణులు

ధర్మజ్ఞులు శిలసంపన్నులు సంప్రీతులు సమునవారం కిట్లనియె.

697

నీ. నిరుండు సృశాలనందనులార మీమనఁ, గలతలం పెల్లను శ గానవచ్చె

మీకు భద్రం బగు శ మీయెన నే నను, గ్రహబద్ధిచే నిటు శ గానబడితిఁ

గ్రహంబులును సూర్యుముం ది గుణాత్మక, ముగనా ప్రకృతికంఠునధరణి

బయలు దివ్యకంఠుఁబడు డైనవాసుడే, ప్రసిదధాబ్జముల్ కదనరుభక్తి

తే. సర్వ నెవ్వరు భజియింతు శ రట్టివారు

నాకుం బ్రయతముల్ వారికి శ నమచరిత్రు

లార యేగు బ్రహ్మండు నై శ భూరిమహిమ

వెలయు చుండును నదిగాక శ వినుండు మీరు.

698

వ. స్వభవ్యనిరతుం డైనపురుషుం డనేకజన్మాంతర సుకృతవిశేషంబులం జతుర్ముఖ

త్వంబు నొంది లేదనంతరంబునం బుశ్యాతిరేకంబున నన్నుం బొంది యధిశా

రాంతంబున నేనును జీవతాగణంబులును నవ్యాకృతం బైనయేహరిపదంబును

బొందును మక్తివరంబు భాగవతుండు నంతనె బొందు గావున మీరు భాగ

వతత్వంబు నొంది యుం నాకుం బ్రహ్మంబు భుజియింపుడు భాగవతజనంబు

లకు నాకంటె నధికప్రియుండు లేడు గాన వివిక్తంబును జప్యంబును బవిత్రం

బును మంగళంబును నిశ్చేయగురంబును నైననావచనంబు నాకర్ణింపుడు

సర్వాదిని బ్రహ్మ నిజనందనుల కెఱింగించిన శ్రీహరిస్తోత్రంబు మీరు నెఱింగింతు

వినం డది యెట్టి దనిన.

699

క. వనజాసనుఁ డాత్మజు లగు, సనకాదులఁ జూచి పలికె న సమ్మతితోడకా
వినుఁడు కుమారకలారా, వనజోదగుఁడుంకల స్రవం బెఱిగింతున్. 700

వ. (అని హరిను దేశించి వారలు విన నిట్లనియె) నోయీశా యాత్మజేదులై నవార
లకు భవదీయోత్సర్గ స్వాంపదాభకరంబు గావున నట్టిస్వానందలాభంబు
మాకుం గలుగ వలయు నీవు కరిపూర్ణానందస్వరూపుండ విట్టిస్వాత్మకుండ
వై ననీకు నమస్కరింతు నని పెండ్లియు నిట్లనియె. 701

సీ. పద్మజనాభాయ న సద్గురైనాయ శాస్త్రాయ విశ్వప్రభోధాయ భూత
నూత్నేంద్రియాత్మనే న నూత్నాయ వాసుదేవాయ పూర్ణాయ పుణ్యాయ నిష్ఠి
కారాయ కర్మనిసారకాయ తైత్తిరీకపాలకాయ త్రైలింగ్యపాలకాయ
సోమరూపాయ శ్రేణోబలాధ్యాయ స్వయంజ్యోతిషే దురన్త్యాయ కర్మ
తే. సాధనాయ పుణ్యపురుషాయ యజ్ఞ రేతసే జీవత్పరాయ న పృథ్వీరూప
కాయ లోకాయ నభసే నైకాయ విశ్వయోగయే క్షేపజిహ్వసే నమోఽస్తు.

సీ. సర్వావర్తనసృజ్యాయ సర్వర, సాత్మనే కరమహాంసాయ కర్మ
పాకాయ తదితరకలరూపకాయ కృష్ణాయ ధర్మాత్మనే న సర్వశక్తి
యుక్తాయ ఘనసాక్ష్యోద్యోగీశ్వరాయ హిరణ్యవీర్యాయ రుద్రాయ శిష్ట
నాథాయ దుష్టవినాశాయ శూన్యప్రవృత్తాయ కర్మణే న సృష్టవే వి

తే. రాట్చరీరాయ నిఖలధర్మాయ వాగ్విభూతయే నివృత్తాయ సత్త్వబుద్ధిభూరి
వర్చసేఖలధర్మదేవాయ చాత్మనే నిరుద్ధాయ నిభృతాత్మనే నమోఽస్తు.

తే. సర్వసత్త్వాయ దేవాయ న సన్నియామ, కాయ బహిరంతరాత్మనే న కారణాత్మ
నే సమస్తార్థిజ్ఞాయ న నిర్గుణాయ, వేదసే జితాత్మకసాధరవే నమోఽస్తు. 704

వ. అని మఱియుఁ బ్రద్యుమ్నుండపును సంతరాత్మపును సమస్తశేషకారణుండపును
జాతుహోత్రరూపుండపును సంతకుండపును సర్వజ్ఞుండపును జ్ఞానక్రియారూపుం
డపును సంతఃకరణవాసివియు నై ననీకు నమస్కరింతు నని. 705

క. అనఘా దేవ భవత్పద, వనరుహసందర్శనేచ్ఛ న వజరిన మాకుకా
విను వైష్ణవసత్కృతమై, యెనయభవద్దర్శనంబు న నీవె మహాత్మా. 706

వ. అది యెట్టి దనిన. 707

క. అనఘ సకలేంద్రియగుణాం, జనమును భక్తప్రియంబు న జలదశ్యామం
బును సౌందర్యసమగ్రము, ననుపమమును నిఖలరంగభావమా మగుచున్. 708

వ. మఱియును. 709

1. 'ధర్మపాలాయ సద్ధితఫల' అ. ప్ర. 2. 'భూతివర్చసే పిశ్యదేవాయ వాగ్విభూతయే నివృత్తాయ వరహృషీకేంద్రియాత్మనే నిరుద్ధాయ నిభృతాత్మనే నమస్తే' వ్రా. ప్ర. 3. నిర్వికల్ప మేధసేహం కృతాత్మనే వ్రా. ప్ర.

- సీ. అశ్రుభాగములనదలకొనిత మగునమృతాంశురేఖానిభానమను
సూక్ష్మదివ్యభూషాప్రభావలింబు సూర్యభూనానగమరచింబు
అలలెనొండునుట్రులనన్నిభద్రులుపురితస్సిగ్గులబలయగము
అంబులలాభితోభనలోచనంబును మండ్లిత పాంగినుం దరమను
- తే. మస్తిత లోకతత ప్రసన్నుల ఖము గంబుసంపదించిరమంబుగళగళంబు
అంబులకండల ప్రభాపురికలితచాలిచ్చురాజనస్తిభసన్నంబుతిము.
- చ. సందర్శించి ఖచక్రగదాద్యకలితయతచ హాచతుష్టయంబును వైజయంతీ
వెనుమలికాకొన్తుభమణీశ్రీపరాజితంబును నిత్యపాయని యున్నుండిరా
సూర్యరత్నపరిష్పదంబునం దనరి తిరస్కృతసింహుపలం బైవవత్సలంబును
నెచ్చునసేత్యసంబులం జంచలంబు లైకలితయడచిరి ప కాశమానదళిం
దంబును బూర్ణవినిర్దితనిఖలవిశ్వంబునుం బ్రవిష్టంబు కేయు రీతి నొందు
సలిలాన రెనన్నిభగంధీన భవనంబున బంజరజంజల్కవిభాసితదుకూలనిబద్ధ
కీలకనే ఖలా లూకతోభు శ్యామపృథునింబుబింబులున సీలకల్పిస్తంభ రుచిరోద
యగళింబును సమచాగుబంధంబును నిష్పజానుయగళింబును బద్ధపత్రిభా
సురప ద్యయంబును మదియొత్తరంగతిమోనివారొనిర్మలచంద్రశకలసన్నభ
నభంబును గిరిట కుండల గైవేయ హార కేయార వలయంబు ది కామనూపు
రాదిపివిధభు వణభూషితంబును నిరస్తసమ సజలజనాధ్వసంబును భక్తజన
మనోహరంబును సర్వమంగళాకరంబును నైవభగవద్వివరూపంబు దామసజన
సన్మార్గ ప్రదర్శకుండ వైవనిపు మాకుం జూపి మమ్ము గృతార్థులం జేయ మని
వెండియ నెట్లనియె.
- 711
- సీ. ఆత్మకుం జరిశుద్ధి క సరించువారికి ధ్యేయవస్తువు భవద్వివరము
యంచితస్వర్గరాజ్యాభిషిక్తున కై న, సమధిక్ష్పహాణ్యతమండ పిపు
సద్భక్తియుతభక్తజనసులభుండవు, దుష్టాత్ములకుం గడు క దుర్లభుండ
వాత్మదర్శనులకు క నరయ గమ్ముండవు, నై యర్థి విలసిల్లు దనభుచరిత
- తే. యిట్టినిఖలదురారాధ్యు క సీశు నిన్ను నెఱయ సుజనుల కై న వర్ణింప రాదు
వజ్రల నెవ్వడు పూజించువాడు విడువ, జూలనే పద్మదళసేత్రసచ్చరిత్ర.
- చ. ఎనసినభక్తియోగమన క నే భవదీయపదాబ్జమూలము
న్ననయము బొందువాడు చటులొగ్రహభీషణవీర్యకౌర్యత
ర్జనములనే సనూనగతి క సర్వజంబులు సంపాదించున
య్యనుపము ధైవకాలునిభయంబును బొందడు దాను గావునన్.
- 712
- తే. ఇట్టిసీపాదమూలంబు క లెవ్వడేని, బొంది ధన్యాత్ముడొ నట్టిపుణ్యుడొందు
మనములోపల గోరునేమణియైన, నవ్యయానంద గోవింద క హరిముకుంద.

6. హరి నిగ్రుల్లతోడను, నిచనుగతిఁ జెలిమి సేయఁగనిమిషార్థముతో
సరి గాన మోక్ష మును నొనరింపఁగలదుగదా ధర్మముఁ జెప్పఁగనేలా. 715
7. దురితహితక ముగ్రహభావభసనై, రిత్తీర కణచయబాహ్యం
తరసేనూర్ణులముగ్రహభావభసనై, దీర్ఘభూతులు గారే. 716
8. అట్టిభూర్ణులముగ్రహభావభసనై, రిత్తీరకణచయబాహ్యం
సరిగము భాగవతజ్ఞులగుచుండు మూర్ఖు గలుగఁజేయు మిదియ మ మ్మనుగ
హించుట లెని వెండియు నిట్లనియె. 717
9. సరిసిజనాభ సమ్యక్సమగ్రహభావభసనై, క్షియోగవి
స్ఫుంధా సమగ్రహభావభసనై, సుద్ధిమా నొందినవానిచిత్త ము
స్థిరబహిష్కరించి నొందిననాథు చెందిదు భారతమస్వరూపసం
సరణగుహాగతములు గను బాలు భావస్వహాసీయత త్వమున్. 718
10. అది యెట్టి దనిన, 719
11. అరియంగ నేమిటియందు నీవిశ్వంబు, విదిత మై యుండు నీవిశ్వంబును
నేని ప్రకాశించు న నెవ్వడు నట్టి స్వయంజ్యోతి నిశ్వంబు న నవ్యయంబు
నాకాశమును బోలి యవిరళవ్యాపక, మగునాత్మతత్త్వంబు న నధికమహిమ
నమరుపరబహ్మత మగు నని సల్పి యి, ట్లనియె నవిక్రియం న డైనవాడు
తే. నెవ్వఁ డాతఁడు దేవయందు న నెపుడు నాత్మ, కార్యకరణసమర్థంబు న గానిశేద
బుద్ధిజనకంబు నా దిగుభూరిమాక్షుఁ, జేసి విశ్వంబు సత్యంబు న గా నృజించె.
12. మరల మరల బెక్కఁమాటు లీవిశ్వంబు, జననవృద్ధిపిలయనంగతులను
నందఁజేయుచుండు న నట్టియూర్వయఁడ నై, తనరునిన్ను నాత్మతత్త్వము గను.
13. తెలియుచు నని వెండియు నిట్లనియె యోగపరాయణు లగువారు శ్రద్ధాసమ
న్వితులై క్రియాకలాపంబుల సంతకరణోపలక్షితం బయినభవదీయరూపంబు
యజంతరు వారు వేదాగమతత్త్వజ్ఞానులు నీ వాద్యుడవును ననాదియు నద్వి
తీయుండవును మామాతా క్షియ క్షుండవు నై విలసిల్లుచుండుదు నట్టిమాయా
శక్తిచేత. 722
14. చతురాత్మ సత్త్వరజస్తమోగుణములు, నరున జనించెను న వానివలన
మహాదహంకారత్రాస్త్రసభోషణ, దనలజలావనికమునిసుపర్వ
భూతగణాత్మకస్ఫుంధా నీవిశ్వంబు, భిన్నరూపమున నుగత్సర్ప మయ్యె
దేవ యీగతి భవదీయరూపముజేసి, రూఢి జతుర్విధరూప మైన
తే. పురము నాత్మాంశమునఁ జెందుపురుషుఁ డింద్రి
యములచే విషయసుఖము న లనుభవించు
మహిని మనుమక్షికాకృతమధువు బోలి

- యతనిఁ బునఁ గి యగుజన్మఁ శ్ర దండు నుతియు. 723
- వ. ఇట్టిజగత్సంసారం నె ననెను. 724
- క. భూతగణంబులంతనె, భూతగణంబు ను మేముఁ పంజరముల ని
రూలమఁగఁ జేయఁగ విభునిభుఁడగు బరిమంపఁ జేసి శ్రీ పోతువ. మొప్పన్. 725
- తే. రూఢియ తత్త్విరూపబృహస్పతిఁడభ్యసంసుమహాత్మురదమత తేజఁడవుఁ జంప
వేగుఁడవు నయి భుసభుజావిపులమహిమ, విశ్వసంహార మర్థి గావించువీశ. 726
- వ. అది నెఱుఁగనిన. 727
- క. అతిశ్రద్ధవ్యధిచారి, ముత్యచరి సనూనముగఁ బ్రమత్తంబును సం
చితవిషయలంబునము, నూర్జితలోభుఁడ నై సయట్టిస్తప్తి గడంకన్. 728
- తే. ప్రమత్తంబుఁడగు నుండ బుద్ధిబాహు సీపు, మింగుడువు చాలనాఁడటప్రేమచుండి
నాలుకలుగోరబుధూరినకన్నగఁ జూపారె, బుద్ధి యెలుకను భక్షించుకపిదిననఘ. 729
- చ. అనిశము సన్నదీయగురుఁ శ్ర దననరొరహసంభవుండు న
మ్మనువులు నాత్మసంశయము శ్ర మాని భజించుభవత్పదాబ్జముల్
మనమున నిల్పి యిమ్మదవక్రమానమహావ్యథఁ జెందునట్లిన
జ్ఞుండు పర్యాయంచునె భగంబంగమతల్పక భ క్తకల్పకా. 730
- క. కావున నానామ సూరిజ, నానాభిక్షని సర్వసంశ్రయంబులు వాపం
గావను బోనిను దగుగతి, నీవని వినుతించినట్టియీ స్తవ మెలమిన్. 731
- వ. రుద్రుండు పునఁగనుల కళంగించి వెంకియు ని ట్లనియె, బ్ర చేతసులూరా యిట్టి
యోగా దిగ్గణామకంబైనయి స్తోత్రంబు బహుశానా వృ త్తిచేఁబఠించి మనంబున
ధరియించి సమాహతచిత్తులై మీరింజూని నాదరంబున విశ్వానయుక్తులుచున్వధ
రూచారిమఁతులును భగవంతునితాళియలును నై జయించుచు సర్వభూతావస్థి
తులంబు నానాత్మ ముండు నై ననర్వేక్షరుని సేవించుచు ధ్యానంబు సేయుచు
బూజించు సమయంబు తొల్లి యాస్తోత్రంబు భగవంతుం డైనపద్మసంభవుండు
(సిస్త్వేన నగుచు) నాత్మజుల మెనమాగును (స్పృశింపనిచ్చగించు) భృగ్యదుల
కును నానాభావ సము (నాభృగ్యులును) బ్రజాసర్గంబునందు బ్రహ్మచోదితు
లమై యాస్తోత్రంబునంజేసి విధ్వస్తమ స్థితమౌగుణుల మై వివిధప్రజాసర్గంబు
గావించి మిత్రాప్రసాదోత్తరంబు నెల్లప్పుడునేకాగ్రచిత్తుండును వాసుదేవపరమ
ణుండు నై యెవ్వండు జయించు నాఁడు వేగించె శ్రేయస్సును బొంది తదీయ
జ్ఞానప్రవరంబున స్వసంపాదవరూపం బయనసంసారంబును సుఖతరంబుగఁ దరియిం
చు నట్టిమడుఁదిష్టు బయనయీహారి స్థనంబు నెప్పింప సదువుచు దురారా
ధ్యుండైన శ్రీహరిం బూజించు నాఁడు సుమ క్తస్తోత్రగానసంతుష్టుండును శ్రేయ
స్సులకు నేకాశ్రయభూతుండును నగు శ్రీమన్నారాయణునివలన సమస్తాభీష్టు

బుబం బొందు నెవ్వం దేని బ్రహ్మతంబున లేది పాంజలియు శ్రద్ధాసమ్మి
తుండు నై యీమంగళ సప్తరాజులు వినుచు వినిపించును నాడు గర్మబంధ
నిముక్తుం డగు నని పాటియె ను బ్రనిహం.

732

క. నగదేవతనయులారా, పునఃసాధ్యులకు మునుపు నెప్పుడు గనునీ
శ్వరునుస్తోత్రము నొకే నెఱిగించిని మాయ మించి న నెఱవనిశ్చిన్.

733

క. ఏకాగ్రచిత్తులును సుశ్లోకులు నై జనము నేలకొమ్మను సునతపముం
గైకొని చేసిన మీకు, జేరలు మహాతేష్వితార్కసిద్ధి గడంకన్.

734

క. అని యీగతి నుపదేశం, బొవరింది సహశిప్తుండు నొకే వారలచే
తను బూజతుండై వారలు, గన నంతర్ధానుఁ డయ్యెన్ గౌతుక నెుప్పన్.

735

వ. అంత.

736

తే. తివుట వారలు రుద్రోపద్రుష్ట మైన, యిట్టిత సప్తము జరించు ? చయుగంబు
వత్సరములు గ్రతపము దుర్వారవారి, మిథ్యులనజేయు చున్న సప్తమయమునందు.

— వారదుండు ప్రాచీనబర్హికి జ్ఞానమార్గమున వెలియజేయుట. —

వ. ఘనకర్మాన క్తచిత్తుం డై యున్నప్రాచీ బర్హిడకుసాధ్యత్వ నేది యుం గృహభువు
నైననారదుండు సనుడెండు యారాజుకు జ్ఞానబోంబు నేయుకొటకు నతనిశో
ని ట్లనియె రాజా యీకర్మంబునంజేసి యెట్టిశ్రేయస్సు నభిషించు చున్నాడ
వట్టియనివ్వరిసనేషప్రా ప్తికరంబు నమునశ్రేయం బీకర్మంబునలన లభింప దని
నం బ్రాచీనబర్హి నారదున కి ట్లనియె.

738

సీ. అనఘ మునింద్ర మరహాభాగ యేను గ, ర్మాపవద్ధజ్ఞాని నగుచు మోక్ష
మెఱుంగంగ లే నైతి ? నిట్టినా కిప్పుడు, గడువిమలంబును గర్మబంధ
నాశకంబును నగుజ్ఞానోపదేశంబు, గావింపు మతిదయారకార కూట
ధర్మంబు లగుగేహకైతులందుఁ జెంది జా, మాతమాజాతధరాచకములె

తే. భూరిపురుషార్థములుగాఁగఁ బుద్ధిదలఁచు, మతిసిహీతుండు సంపాద్యమార్గములను
దగఁ బరిభ్రామ్యమాణుడై నొగిలి మోక్ష, పదమునొందంగఁజాలఁడు; భవ్యచ

క. అనవుడు నతనికి నితఁడును, ననఘా యాయస్కరంబులందుచుగృహ మా రిత.
లిసనీచే విశసింపం, జవి కూలినపసుల వేల్కసంఖ్యలఁ గనుమా.

740

వ. కావునం బశువ్రాతంబులు దృఢయవై శసంబును స్మరించుచున్న నై లోహాయం
త్రమయశృంగంబులచేత నెప్పుడు నీవు పరలోకంబు నొందెద వప్పుడ నిన్ను
హింసింతు మని భవదీయమృతికి నెదురుచూచు చున్న విట్టిసంకటంబు నొందం
గలనీకు నిస్తారకం బయినయొక్కయితిహాసంబు గల దెఱింగింతు విను మని
యి ట్లనియె.

741

— శ్రు రంజనోపాఖ్యానము. —

సీ. భూమిశ వివవయ్య గ పూర్వకాలమునఁ బురంజనుం డనునొక్కరాజుగలఁడు

అతనికి విష్ణునిఁ గ్ర ననుపేర నగినవి. జ్ఞానోష్ణితుఁ యగునాఁడు గండు
నాఁడైరుదాఁడు శ్రీ రాక్షేషి యె న్నోచకఁ యగునాఁడు శ్రీ సువరసిది
తన కలహూఁ మై పొంపొందఁ పుర నొందఁ బిష్టికాఁడు నకఁ విరుము దగును

తే. నేర్పునఁ బుష్కల బాంసె శ్రీ విష్ణు మును
గామములఁ గోరి తనకు నొక్కామమును
బొందుటకు వానిని నశ్చర్మ నులు గల ననఁ
నమునఁ దలఁచి యొకానొకఁనాఁ డలఁడు.

742

వ. చనుచున్నచుయఁజుప నొకవస్త్వర్థము నొకజాతమును.

సీ. నరనజద్వారకృపానిగమాకుతో నొకేపట్టి నొప్పు నొక నొప్పి
ప్రాకారములైన నగ్ర ప్రస్తుతాశీపన్విభాన్వికాశమునొక నగరి
సావర్ణకౌన్తీయఁసమనత్వగంబుల. రెనునీయనిగ్రగేహముల మిది
రగ్యాసభాచత్వరధ్వజ క్షిప్రాదు, తనసుచై త్యాసభాతనిఁ కనర్చి

తే. మరతస్పృశికవిహారము వివిహత్త, హక్తికాయుతన వితహత్త్యములు గలిగి
విదు ముదు ముచీమల నెలఁమునొక్కఁ యె గనె భోగవతి కెందఁబోయిదారి.

వ. ఇట్లు గినుగొన యసంకరంబ ముందును బుర బొంట్లొలికంబున దివ్యమ్రమ
లతామంజురంబును సమవనదద్విహంగు త్తమభుక కులనొలాపాలనకులజ
లాశ ముశోభితంబును హిమగిర రవిమంజునోహపాస్వరకందలిత ఉదమలయ
మరుదుచ్చలిత ప్రవానినిపననినగా గను నొకజనమనోరంజనాహ్వానబుద్ధిజ
సకలహంస రాజ్యనగోళాలా సురాకమామంబును ముని వృత్తగా గానిధనమృగ
నాతబాధారహితంబును నైవస్యజాహ్వాన్వికాశమునందు మాప్యద్భిక్తి
బుగ నేకైకతనామకం బై ననునువరసకంబును బంచమ స్తవస్వప్రతీ
హాసుంబును దోడ గాఁ జనుడెందు సప్త భర్త నేవ్విజియుం నామహాపిణియు
ననోధయు ననుననుట్టి.

743

సీ. మనమనివృత్త్యకర్తకుండులకునులో, గంఠభాగంబుల శ్రీ చిండి పన్నె
దమ్మితేకులనీఁ గ్ర దటమకొనఁగఁ జాలు, మెలుగునగమ్ములు గుండెటి రాగ
జఘననంకలితశృంగనీవీప్యతి, కనకకాంసీగనిఁ గరము పెరువఁ
జరణసోజభాగసుర నున్నూ పుర, గుంబురార్జుని నర్తకసరసిఁ జూచ

తే. లలితహాసనలక్ష్మీవిలాసభాసు, శోడయవ్యంజి ప్రభాము క్తవీర
సమరంతగకుచకుబ్జులముల ప్రీకఁ, జెంది సమ్మేదః గప్తాబాఁకీరుముఖి.

వ. మఱియును బాలయు సుదతియు గజ గామియు నమితయొక్క ప్రమరోత్తమం
గాంది.

744

క. తర మిసి ప్రేమోద్గత మై, మరునిఁబుకొనున నగునా, మలు గలతనుఁ
సరసాపాగనిలోకనశరపవద్ధిగాగు. తగును , జనవిధుఁ కుమోరే.

745

- క. ఎన్నరిదానవు జనకుం, డెవ్వరు నే నేను భృత్యుఁ యీ లీడయొక రిం
 డెవ్వరు నేను లెవ్వరు మఱి, యిన్ననమాన నందఁ గార్లు 1 మెద్ది మృగాక్షి. 749
- క. భవదీయపురస్కారం డగు, వనాశనం డెవ్వఁ డతిష్ఠించి మతి నాకా
 వివరింపు మనచు వెడియు, ననలేదని జూచి భోజనం నుండి ట్లనియెన్. 750
- సీ. తరళాక్షి పతి యగు ధర్మ, నన్నేసింపఁ, జరిమిని హియన నతివా కాక
 రుద్రు నన్నేపించు రుద్రాణివో కాక, బ్రహ్మను నెడక భాగవతివా కాక
 నారాయణుని భక్తిఁ గోరి యస్మేషించు, నందరివో కాక 1 యెవ్వ రీవు
 త్వత్పాదక మనశ్శ్రమునను సంపాప్త, సకలకాముం డగునదిను నెట్టి
 తే. వాని వెడలెదు తరుణి భవభూరాగ్ర, సద్యోశం బు దొడఁగి బలీత మయ్యె
 నాకునెఱిగింపఁదగుదు విశేషఁజరిచి, యని నృపాలండు మఱియని ట్లనియె సతికి.
- క. కర మొప్పంగ నీ విలు భూ, చర వగుటను స్త్రీవి శినవు 1 శారదాపుత్ర సా
 గరకన్యపుఁ గాకుండుట, దురణి పొడగంటి నని ప్రకంఠి పలికెన్. 752
- సీ. మొనసి యదభక్తకర్మఁడ నైననాచిత, నిపుడు పాలిత మైనయీపురంబు
 సరసిజీదరనిభూజాపాలితో నైత్ర, లలితనైకుంత మలంకరించు
 నిందిరాసుంగరించందంబునను నీ వలంకరింపఁ గడంగునంకజాక్షి
 యది గాక తావక్రనాపాంగరుచి మోహి, తాంతాంగుండ నై నట్టినను
 తే. మహితసప్రదభావన స్మందహాస, చారుచిత్ర మభూలతాప్రేమలంఘన
 దనరుభగవంతుండు గునట్టిగమనసిజు, పడఁతియుడుగక వీడింపఁదొడఁగెనిపుడు.
- వ. కావున. 754
- చ. తరుణి సుతాలలోక యుత్తరంబును మంజున ధానమానభా
 సురమృదువాఁడై క్తమున 1 శోభితకొనిలంబమాననుం
 దరచికురాభిరామము నాకాశంబు నై నభవన్మృఖాబ్జమన్
 సురుచిరలీల నెత్తి వను 1 జూడుట సిగ్గును జెంద నేటికెన్. 755
- వ. అని యిన్నిభావన 1 ధీరుం డై మునపురంజనుం జూచి యాప్రమదోత్తమ వీర
 మోహిత యై సస్మితాననంబు గుని నానందంబు నొంది యిట్లనియె. 756
- క. పురుషవర నాకు సీతున, గురువును నామమును గులము 1 గోరి నెఱుంగ నీ
 పురుషున నుండుదుఁ గాకీ, పురిమాను నిర్మించినట్టిపురుషు నెఱుంగన్. 757
- క. వీరలు నాసఖు లీలలు, నారత్నము లార్చివినత 1 నాచెలు లీ వృ
 ధ్ధోరగ మే నిద్రింపఁగ, ధీరత మేఁకొంది పురుషు 1 ధృతిఁ జాలించున్. 758
- వ. అని వెండియు ని ట్లనియె. 759
- సీ. మనఃజనాయక నీవు 1 మద్భాగ్యవశమున, నెటకు నేలెంచితి 1 విపుడు నీకు
 మంగళం బగు నీవు 1 మహితేంద్రియగ్రామ, భోగ్యంబు లగుకామరపుంజమ లను
 సరి సంపాదింతు 1 వనఘాతృ యానవ, ద్వారప్రయుక్త మై 1 తనరుపురము.

1 వీవు గైకొని దేవుని నీకంటె దీనికి, నధిపతి నవ్వండు లేక నడవకు యందు
 కే. నానాశీతమైన నానాభావమును భ. వినిపించి నమో శతమధిష్ఠింపు మేమి
 గానంబులైన యిలా నా గ్రహనాకూరల మహాదంగ దాను కేంద్రయదియుగాక.
 చ. నాటియు రత్నబావిహీనుండు నశోవినుండు నహపరంతాశూన్యుండు బహు
 యండు దగ్ధాన్యుండు నైహుని నెదని వదిలింతు గృహస్థాశ్రమమందు ధర్మ
 కామమోక్షపజానందంబులునుయశోబును "యతిసేద్యంబును గానిరజస్తమో
 సీమపుణ్యలోకంబును నలుగురు బిత్తుడే. నిమగ్నభూషణంబును కుం డనకు
 నిశోకంబును గృహస్థాశ్రమంబు సర్వక్షమాదంబును నయాశ్రమం బండు గా
 వ్యన వదానుడీవు ఏ విశ్వాత్ముడవే శ్రియశ్శ్రీకృష్ణుడవు స్వయంపాపుండ్రపు
 ను భోభోగ గృహభావంబుల నొప్పు భవాన్మయం దగలి మాన్మృత
 యగునన్య వరియింప కింక నే యని వెండియు 761

క. విరాజరసపర్యర్థ స్ఫురితశ్చితరుచిలోకభంజన చేతం
 గిర మర్థి దీనజనభయ, హరిణుడవై సంచరింపు శ మఖిలజగములన్. 762

క. అని యీగతి బలికి యాననజాక్షి బురజనుండు శ వలెయించి ముదం
 బున నన్యోన్యము మైత్రిం, దనరుచు దత్పురము సొచ్చి శ ధన్యుం డగుచున్. 763

చ. శతసమకాల మప్పురి నజస్తము భూరినమ స్తసౌఖ్యసం
 గతుల దార్ప వాదిజనగాయకసద్వినుతోరుగామో
 దిలమతి నొప్పి సుందరన తీజనసేవితుడై స్థపాలశో
 చితలలితస్థంబుల వసించుచు గ్రీహలు సల్పచుండగన్. 764

క. నరనాథుండు లోకభయం, కరగతి వర్జించు గ్రీహకాము దోషం
 దరశలహరిమనోహర, వరప్రదినసలిలమందు శ వసియించె దగన్. 765

చ. ఇట్లు వసియించి కతిపయదినంబు లరుగుసమయంబున. 766

శీ. అవశిష్టరోత్తమ శ్రీ మహారంబున నాల్గు, కల ముగ్ధాశ్రయంబు వినుము
 తూర్పుదిక్కు నన నైదును దక్షిణోత్తరంబుల రెండు బల్చిమంబుననురెండు
 గంగ నాలోమ్మిదిగవకుల నపరిదిక్కున నేడు గ్రదిగ్రదిక్కునను రెండు
 నయి యుండు మఱి వానియందు బృథగ్వి, వివయగత్క మై శ వెలయునీశ్వ
 తే. రుం డొకం డరయఁ గలండు ధూళి దత్పురంబు బాలింతునట్టిపురంబనుండు
 నాపురద్వారపవకంబునంబ లోన, నది బ్రాగ్దారంక కమందు వరుస. 767

చ. శివోత్తయ నావిర్ముఖయు ననునామంబుల గలద్వారయ గంబున ద్యుమ
 త్సఖుం డై విభ్రాజతాఖ్యజనపదంబును బొందు వెండియు నలియు నాళియు

1. నందున వసియించి యనుదినంబునుమన్మ, నోభీష్టనిరతమై బ్రాభవనముననందునాచెబులచే
 నభిమతకామమల్, నెమ్మివరిందము నీకుఁగూరు. 2. విండుచును సమకత. 3. హృదయంబు గాని,
 4. యోగమనో, హరిశతలసలిత్రాదమనందు వసింపెన్

ననువేళ్లు గలవాకిళ్లు రెంటియందు నవహూతసఖుం డై సారభరూపంబు లయిన విషయంబుం బొందు మఱియు మఃఖ్యనామకం బైనప్రధానప్రాగ్భూతంబున రసజ్ఞావిపణాన్వితం డై యూపణబహూదనంబు లనువిషయంబుల నొందుఁ బితృ హూనామకం బయినదక్షిణద్వారంబున శ్రుతధరాన్వితం డై దక్షిణపాంచాలం బనురాష్ట్రంబు నొందు దేవహూనామకం బయిన యుత్తరపువాకిట శ్రుతధరాన్వితం డై యుత్తరపాంచాలం బనురాష్ట్రంబు నొందు వెండియుం బడమటి వాకిళ్లు రెంటియందు నాసురీనామకం బైనవాకిట దుర్మదసమేతుం డై గ్రామక నామకం బైనవిషయంబును నిర్మతినామకం బయినవాకిటియందు లుబ్ధక యుక్తుం డై వైశసం బసఃవిషయంబు నొందు చుండు వెండియుం బురంజనుం డప్పరంబునం బౌరజనంబులందు నిర్వాగ్యశస్కరులన నిద్ద జంధులు గలరు వారలచేత గమనకరణంబులనుక్రియల నొందుచు నంతఃపురగతుండగునప్పుడు విఘ్నాచీసమన్వితం డై జాయాత్మజోద్భవంబు లైనమోహప్రసాదహర్షంబుల నొందు చుండు నవ్విధంబునం గర్మాసక్తుండఁ గామాత్మకుండు నై బుద్ధి యను మహిషిచేత వంచితుం డయ్యె నక్కామినియు.

768

సీ. పానంబుసేసినఁ శ్రదానుఁ బానముసేయుఁ, గుడిదినఁ దానునుగ్రగుచు మఱియు భక్షింపఁ దానును శ్ర భక్షించు నడచిన, నడచును నవ్విన శ్ర నవ్వు నేడ్వ నేడుచుఁ బాడినఁ శ్ర బాడు విన్నను వినుఁ, జూడినఁ జూచుఁ గూర్చున్న నుండు దుఃఖంప దీనుఁ డై శ్ర దుఃఖించు నిలిచిన, నిలుచు నిద్రింపంగ శ్ర నిద్ర వోపు

తే. ముట్టినను ముట్టు మూర్కొన్న శ్ర మూర్కొనును

బలుకఁ బలుకును బవళింపఁ శ్ర బవ్వళించు

హర్షమును బొంద నాత్మను శ్ర హర్ష మొందు

మోదమును బొంద దానును శ్ర మోద మందు.

769

వ. ఇవ్విధంబున నతండు మహిషీవిప్రలబ్ధుండును వంచితస్వభావుండును నై పారవశ్యంబునం జేసి యజ్ఞుండును సిత రేచ్చావిరహితుండును నై క్రిడామృగంబుచాడున వ ర్తించుచు నాపురంబునఁ గాపురం బుండఁగొన్నిదినంబుల కాపురంజనుండు ధనుర్ధరుం డై.

770

సీ. పంచాశ్వయుక్తంబు శ్ర పంచబంధనముఁ జ, క్రద్వితయమును యుగద్వయంబు నాశువేగంబు నేకకాక్షంబు కూబర,ద్వయముఁ బ్రతాకాత్మితయములంబు నేకప్రగహమును శ్ర నేకసారథికంబు, సప్తవరూథంబు శ్ర స్వర్ణభూషణమును బంచవిక్రమశ్రమును నేకసింహంబు, బ్రకటపంచప్రహరణము నయిన

తే. రథము కాంచనరచితవక్రరథము ధరించి, విలసదక్షయతూణీరక్తలితుఁ డగుచుఁ గడఁగ నీసింప నెక్కి యే, కాదశ ప్ర, సంఖ్యసేనాసమేతుం డై శ్ర సరభసముగ.

వ. పురంబు వెడలి పంచస్థనం బనువనంబునకుం జని యందు విడువ రానిమహిషిని విడిచి మృగయాసక్తుం డై తృప్తుం డగుచు ధనుర్బాణంబులు ధరించి సంచరించుచు నాసురపర్వతంబునం దగిలి ఘోరాత్ముండు నదయందు నై నిశా తసాయతంబులచేత సమ్మృగవ్రాతంబులం బఁమాల్చె రాజులకు మృగయాణోదంబు విహితానుష్ఠానం బసఁచుండ నాసురవృత్తి యెట్లయ్యెనని యంటివేని నిది రాగప్రాప్తం బగుటను విహితంబు గాకు వినుము శ్రాద్ధాదులందే ప్రఖ్యాతశ్రాద్ధవివరంబులయందే రాజైవనాణే మేష్టంబు లయినవశువులనే వనంబు నందే యధోపయోగంబుగానే వధియింపం జను ననునియమమూతంబు గలదు గావున జ్ఞానయైవవిద్వాంసుండ యాచరింపండుగాక యాచరించినం గర్మానుష్ఠానజనితం బునుజ్ఞానంబునందేన యందుఁ బొరయం డట్లు గాక నియమోల్లంఘనంబునం గర్మాచరణం డగువాఁ డభిమానంబు నొంది కర్మబద్ధుండై గుణప్రవాహపతితుండును నష్టపజ్ఞుండును నై యధోగతిం గూలు నిట్లగుటంజేసి నాధుజనులకు సర్వప్రకారంబుల నాసురవృత్తి మానం దగు నని వెండియు నిట్లనియె నంతం బురంజనుం డవ్వనంబున.

772

క. వరచిత్రపక్షసునిశిత, శరములచే శశ వరాహ శ చమరీ రురు కా సర గవయ శల్య హరిణీ, కరి హరి వృక పుండరీక శ కపి భిక్షములన్.

773

వ. వధియించి మఱియును.

774

సీ. వరుస మేధ్యామేధ్య పనమ్మగంబులఁఘ్నూ, సన దుస్సహక్రీడ శ సావారింది శ్రమయుక్తుం డై వేటగసాలించి మరలి మందిరమున కర్చి నేతెంచి యందు సముచితసానభోజనకృత్యములు తీర్చి, యతివిశ్రమమున శరయానుఁ డగుచుఁ బరిమళమిశితఘోషప్రాత్రవాసితి, సర్వాంగుఁ డగుచు స్రవ్వందనములు

తే. వివిధభూషణచేలముల్ శ వెలయుఁ దాల్చి

తనమనోహరియందుఁ జిత్తంబు వెట్టి

తుష్టుండును హృష్టుండున్ మఱి శ ధృష్టుం డై య

నన్యజాకృష్టచిత్తుండు శ నై రతిప్ర

సంగకౌతుక మాత్మను శ దొంగలింప.

775

వ. అంత స్వకీయప్రాణవల్లభ యగుమహిషియందు మనంబు నునిచిన నావరాహో హయు గృహమేధిసియు నయినగృహిణిం గానక విమనస్కుం డై నిజాంతః పురకామినులం గనుంగొని యిట్లనియె.

776

క. రామాజననంఘమలా, రా మానవతీలలామ శ రామామణి నా

రామకృప వడసి మెలగుదు, రా మానుగఁ గుళలమా పరామర్శింపన్.

777

ఉ. సారవివేకలార గృహానందపరీయెడఁ బూర్వరీతిచే

1, 'గావయసమప్రఖ్యాతతీర్థనివసంబులయందే' బ్రా. ప్ర. 2, గృహజనదుస్సహ, కిలందుబురాతస్కీయన్

నారయః గారుడింపపు గృహస్థునకుం గృహమందు మాత గా
నీ రమణానుకూలరమణీయణి యై తన రాచభార్యగా
నీ దుచి నొంద కున్నఁ గన నేర్పునె తన్మహామేధి సౌఖ్యముల్.

778

వ. అదియునం గాక.

779

క. పొగ డొందుజనని గానీ, తగవున వర్తింపఁజట్టిదయితయ కానీ
తగ నుండనిగృహమున నుం, టగుఁ జక్రవిహారధమునల నుం టరయన్,

వ. కావున.

781

చ. తలకొని నాకుఁ దాను సుప్రభంబునఁ బ్రజ్ఞ జసింపఁ జేసి నం
చలదురుదుర్భరవ్యసనసాగరమగుఁ డనై ననన్న ని
శ్చలమతి నుద్ధరించి యనిశంబునుమస్త్రియ యైసభార్య యే
వలనఁ జరించు చున్న దనిగవారణ నాకెఱిగింపరే దలం.

783

క. అనవుడు విని యక్కాంతలు, జనపతి కి ట్లనిరి రాజసత్తను మదిగో
దనకొంగెనను బఱపుగ, నొనరింపక నేలఁ బొరలు న చున్నది వగలన్.

788

తే. ఏమికతమున నున్నదో న యెఱుంగ మేము, నీవునూడుమటన్న నా న భూవరుండు
నేలఁ బడిపారలెడుభార్యఁబోలఁజూచి, మనములో దుఃఖతాపబుర్రుమల్లడింప.

వ. అంత.

785

ఆ. జలజనేత్ర ప్రణయనంజాతరోషభా, వమన నయినయట్టివక్రదృష్టి
జనవిభుండు సూచి న యనునయకొవిడుఁ, డగుచు నప్పయోచుహఁజేరి.

786

క. పొలఁతుకఁ దనయుత్సంగం, బుల నిడి తత్సాదయుగళమను నంటుచు మం
జలమృదుభావణముల నా, లలనామణిఁ జూచి పలికెగలాలన మొప్పన్.

787

చ. రమణిగా భృత్యులందు సప్రరాధము గల్గిన నాయకుల్ స్వప
క్షముఁ దలపోసి యుగ్రతరళాననముం దెగి చేయ రట్లు గా
క మనములోనికిన్కఁ దమకంబున నాజ్ఞ యొనర్చి రేని ని
క్కముగ ననుగ్రహించుటయ న కాక తలంపఁగ నాజ్ఞసేయుటే.

788

క. కమలానన బాంధవకృత్యముఁ దలంపక రోషచిత్తుఁ న డగుకుటిలాత్ముఁ
సమదామర్షుఁడు నీతి, క్రమరహితుఁడు నైనబాలుఁ న గా నెన్నఁ దగున్.

789

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె నుదతి పౌదయేశ్వరి వై ననీవు.

790

మ. సరసోదారసుధారసోపమవచనశ్చాతుర్యసౌభాగ్యమై
హరినీలోపమకొమలాలకయితం న బైవిభ్రమభూలతా
పరిజుష్టస్థితసద్విలోకనము నై న భాసీల్లుయమృన్ముఖాం
బురుహంబుక భవదీయదాసునకుఁ బూజ్యబోడి కృపం జూపవే.

791

క. విను వీరపత్ని నీయెడ, నవయంబును బ్రాహ్మణులును న పారిభక్తులుఁద

- క్కను నితరు లెగు సేసిన, వనితా శిక్షింతు నెంతవారల నమునన్. 792
- క. ఈముల్లోకములందును, నామనమ న రోష మొదవికన్ భయరహితుం
డై మదిలోఁ బరితోషము,తో మెలఁగెడువానిఁ గానఁ శ దోయజనేత్రా. 793
- సీ. ఇందీవరేక్షణ శ యే నెందు భవదీయ,తిలకవిరహితముగమలినయ్యుతము
హర్షశూన్యంబు మగనః ప్రకాశకమునై, యత్నముర్ష యుతంబునయి నముఖము
గలితాశ్రుబిందుసంకలితసంచితశోభ, మానవీన స్వప్నమండలమును
రమణీయతాంబులరారాగవిహీన మై,నట్టిసుపకృష్టిం బాధరంబు
తే. గాఁగ నిట్లుంట కిపు డేమిశకతము నాకు, సర్థి నెఱిఁగింపవేమృగశవ్యసన మంది
యబల నీ కెఱిఁగింపక శ యరిగినట్టి,తప్పు నైరించి కావంగఁ శ దగుదు నేను.
- క. వనితాజనపరవశుఁ డై, మనసిజశర బాధ్యమానమానసుఁ డగువా
నిని దగఁ గ ర్తవ్యార్థము,లను భజింపక తోలంగులలనలు గలరే. 795
- వ. అనుచుం డదీయవిభ్రమవశంగతుం డై పలికిన విని 796
- క. కంజాతపత్రనేత్ర పు,రంజను దెన రోషముడిగి శ రమణీయశ్రీ,
మంజులమృదూక్తుల మనము, రంజించుచుఁ బలికె సదనుర్రాగ మెలర్చన్. 798
- వ. అంత. 798
- సీ. అమృతహదేవి నైర్యంబున మంగళ,స్నాతయై మృదులవశ్రుంబు గట్టి
స్రక్ష్పందనాదిభూషణములు ధరించి, కమనీయమోహనాకార యగుచుఁ
బతికడ నిలిచిన శ నతఁడు సంతృప్తాంత,రంగుఁ డై యభ్యంతరమున నుండి
యన్యోన్యసరసగాఢాలింగనంబులు, గావించి గోష్ఠవాక్యములచేత
తే. నతఁడు ప్రమదాపరిగ్రహవ్యసనమునను
గడఁక నపకృష్టఘనవి వేళకంబు గలిగి
పగలు రేయని ప్రొద్దు లేర్పడుప రాక
యెనసి యాయుర్వ్యయంబు దా శ నెఱుంగఁ డయ్యె. 799
- వ. మఱియు నతం డున్నద్ధమదుండును మహామనుండును నర్హతయ్యాశయానుం
డును మహిషీభుజోపధానుండును నై యజ్ఞానాభిభూతుం డగుటం జేసి స్వరూప
భూతపరమపురుషార్థంబు నెఱుంగక నిజమహిషీయె పరమపురుషార్థంబు గాఁ
దలంచుచు రమించుచు గామకశ్మలచిత్తుం డైన నతనికి నవయావనం బైన
కాలంబు ఊహార్థంబునుంజాలె గతం బయ్యె నంత. 800
- క. విశదయశోజలనిధి యా, శశిముఖ యగుభార్యవలన శ సమ్మతి నేకా
దశశతపుత్రుల రణక,ర్కశ దేహులఁ గాంచి కౌతుకంబున మఱియున్. 801
- క. గురుశీలాదార్యగుణో, త్తరలను సల్లలితగుణకదంబలఁ బ్రియలన్
వరకులపావనల దశో, త్తరశతదుహితలను గాంచె శ దత్పతివలన్ 802
- వ. ఇటు పుత్రపుత్రి కాజనంబులం గని యున్నంత. 803

- క. విను మాతనియాయువులో, నను నర్థం బరగెనంత శ నరపతికులవ
ర్ధను లగుసుతులకుఁ బరిణయ, మొనరించెన్ సదృశ లయనశయ విదలతోడన్.
- క. నరనాథుఁ డాఁడుబిడ్డల, వరరూఁవయోవిలాసశైభవములచేఁ
బరఁగినవిజయసదృశ, వరులకు సంప్రీతితో వివాహము చేసెన్. 805
- వ. అట్లు వివాహంబులు గావించియున్న సమయంబున. 806
- క. విను తత్సత్తు లొక్కొకనికి, ననయముఁ బాంచాలదేశముందులఁ బారం
జనకులవర్ధను లగుచున్, జనించిరి నూర్పు లేసి శ శౌర్యబలాధ్యుల్. 807
- ఆ. అనఘ యట్టిరిక్కోహరులు గేహకో, శ నుజీవయతులు శ నయనయట్టి
నందనాదులందుఁ జెందినవమత ని, బద్ధుఁ డయ్యె నంతఁ శ బార్థివ్రండు. 808
- చ. తిర మగునిష్ఠతో నతఁడు శ దీక్షితుఁడై పశుమారకంబులు
న్నరిది భయంకరంబులును శ నైనమఖంబులఁ బెక్కు సేసి యా
దరమున నీవునుంబలెను శ దత్తదనూనఫలా ప్తికాముఁ డై
సురపితృభూతసంఘము నననూయఁ దనర్ప భజించె భూవరా.
- వ. ఇట్లాత్మహితంబు లైనకర్మంబులయం దనవహితుండునుగుటుంబాసక్తమాన
సుండును నై యన్నయతనికి విరోధి యై ప్రియాంగనాజనంబులకు నప్రియం
(బగుకాలంబు సంభవించినం) జగడవేగవిఖ్యాతం డనుగంధర్వాధీశుండు వష్ట్యు
త్తరశత త్రయసంఖ్యాకు లైనగంధర్వులును నందఱ గంధర్వజనంబులును (సితా
సీతవర్ణంబులు గలిగి మిథుఃభూతు లగుచు) ననుగమింపం జనుడెంచి (స్వపరి
భ్రమణంబుచేతనే సర్వకామంబుల నిర్మితం బగు) నాపురంబు నిరోధించిన నప్పు
డాచండవేగానుచరులైన గంధర్వులపురంజనుపురంబు ¹వ్యాకులత్వంబునొందిం
చుచు నవహరింప నుపక్రమించుసమయంబునఁ బురంజనుపురాధ్యక్షుండైన ప్ర
జాగరుం డనవాడు వింశత్యుత్తరసప్తశతంబు లైన గంధర్వగంధర్వజనంబుల
నివారించి బలవంతుండై సంవత్సరశతంబు యద్ధంబు గావించి యొక్క గుం డ
య్యు నప్పొక్కండ్రతో నిట్లు పోరి ఊఁబుండైన బురంజనుండు దాన నిలిచి
తత్పురంబున నల్పసుఖంబు లనుభవించుచుఁ బాంచాలదేశంబులందు నిజపార్వ
దులచేత నాసీతంబు లైన పదార్థంబుల నొందుచుం గామినీజనసమేతుం డై
భయపర్యాలోచనంబు సేయ నేరక రాష్ట్రపురబాంధవసమేతుం డై యార్ది
నొంది చింతాక్రాంతు డై యుండె నంత. 810
- క. అనయంబు, గాలపుత్రిక, యనునొక కామిని వరేచ్ఛ శ నఖిలజగంబుం
దనయంతఁ గలయఁ దిరుగుచుఁ, జని చని యొకనాఁడు రాజసత్తమ వింటే.
- సీ. అనఘాత్మరాజురి శ యెనయయాతికు, మారకం డయనట్టిపూరుచేత
వరియింపఁగాఁ బడి శ వల నొప్పు నతనికి, వర మిచ్చి దౌర్భాగ్యవశత నొంది

ప్రఖ్యాతి గనుట దుర్భిగ యనుచేరను, బరంగుచక్కంత నేపుగుషవరుడు
వరియింకడయ్యె నాత్రుణుడయి నొకనాడు గరమొప్పు బహుత్రాలోకమాననుండి
జే. కనుగ కేతెంచి నిను బృహద్రుతు న న న న

నన్ను వరియింప గోగి మగనమున గాను
శరవిమోహిత యై వేడ ౩ గరము నేన
సన్నుతి పక యున్న గోపచున నలిగి.

812

వ. ఇట్లును మనసింద్రా వదీయా శావిముఖుండ నైన నీగు నేకత్రానస్థానంబు లేక
యొంటుం గాక యని శపించి విహతసంగల్గు రై మదుపదేశంబునం జని యవ
నేశ్వరుండును భయనామకండును నయ్యువానిం గగసి యిట్లునియె. 813

క. అసనీపతి భయనామక, యవనకులాధీశ్వరుండ ౩ వగునను బతి గా
దలిలి వరింపగ వచ్చితి, నవినయను గ వినుమా భూతసంగల్గునున్. 814

వ. కలుగు మత్కామితంబు వృథ గాదు లోకంబుననేంబుండుదేయగ్రాహ్యరూ
పంబైన వస్తువు యాచ్యమానంబగుచుండ నెవ్వం డీ డెవ్వం డిందుదీయమానం
బగు చుండం గోరం డట్టివీర లిద్దఱును జడస్వభవు లని నత్పురషులు శోకంబు
నొందుదురు గావున నిన్ను భజించుచున్న నన్నుం గరుణార్ద్రచిత్తుండవై భరి
యింపు మిట్టియై ర్తానకంపము బురుషధర్మం బని వలికిన నక్కాలపుత్రిక
వచనంబులు విని యవనేశ్వరుండు దేవగ్రాహ్యచిక్షు నగువానిం గనుంగొని
మందిస్మితపదనుం డగుచు నిట్లునియె. 815

క. విను తరుణి యాచ్యమానగ, బనఁ దగునీలోకమందు : నత్పురషువు న
జ్జనముల కసమ్మతవు నగు, నిను నభినందింప కుండు ? నెఱ నెవ్వారున్. 816

వ. కావున నేను జ్ఞానదృష్టిం జేసి నీకుంబతినిరూపణంబు సేసెద నదియెట్లుననమదీయ
సేనాసాహాయ్యంబు పడసి ప్రజానాశం బొరెగించునట్టి నీ వవ్యక్తగతివై కర్మనిర్మి
గం బైనలోకంబు ననుభవింపు మీప్రజ్వలం డనువాండు నాకు నహోదరుండు
నీవు మదీయభగినివి మీరిద్దఱు గూడి యీలోకంబునందు నవ్యక్తంబును భీ
మసైచికుండును నై యేను వర్తింతు నచి న నాభయనామకుం డయిన యవ
నేశ్వరునిదృష్టకారు లైన సైనికులు ప్రజ్వారకాలకన్యాయుక్తులై భూమండలంబె
ల్లఁ దిరుగుచు నొక్కనాఁ డతివేగంబున భౌమభోగాధ్యంబును జగత్సన్నగపాలి
తంబును నయివపురంజనుపురంబు నావరించి యున్నంత స్వాభిభూతుం డయిన
పురుషునకు నిస్సారత్వంబు గలిగించునట్టి కాలకన్యక బలాత్కారంబున నాపు
రంజనుపురంబు ననుభవించె నట్లు కాలకన్యకోపభుజ్యమానం బైనపురంబు
సర్వద్వారంబులందును సర్వతోధికంబు గా నయ్యవనులు ప్రవేశించి తత్పు
రంబు సమస్తంబును బీడింప నిట్లు పురంబు ప్రవీడ్యమానం బగు చుండ నభి
మాని యైనపురంజనుండు. 817

సీ. అనఘ యెంతయు మమకృతాని లచిత్తుడై, బహువిధభూరితాప్రపములఁ బొందె
ఘనకుటుంబియుఁ బాలకన్యోపగూఢుండు, నప్తనంపడుండు నిశప్తమతియు
విషయాత్మకుండును వినిమాత్రైశ్వర్యుండు, గృహముండు సాల నక్రమచనండు
నగుపురంజనుండు శోకకావి భావుడై, గంధర్వయవనసంఘములచేత

తే. నోజ సెక వికలత నొందు, నైజపురము:

దవిలి సతికూలురును పనాశదరణయుతులు

నమునపుత్తులబాత్తుల న ననుచరులను

నచివపారోహిణుల నిజనతిని జూచి.

818

వ. మఱియుం గాలకన్య గ్రస్తు డయినతన్నును నరిదూషితంబు లైసపాంచాల
బలుబలునుం జూచి యపారచింత నొంది తత్ప్రీతికారంబు సేయ నెఱుంగక
కాలకన్యప్రహృతవీర్యంబు లయినం గామంబుల నభిలషించుచు దీనుండు
విగతాత్మగతికుండును స్నేహంబునంజేసి పుత్తవారోపలాలనపరుండును నై
కాలకన్యోపమర్దితంబును గంధర్వయవనాక్రాంతింబును నైజపురంబు విడువ
నిచ్చలేకయు విడువ నుపక్రమించె నప్పుడు.

819

క. అనఘ భయనామా గ్రజఁ డనఁ గల ప్రజ్ఞాకుఁ డపుక న యరుదెంచి పురం
బును సకలంబును భయనా, మునికి బ్రీతి గ దహించె : మునుకొని యుతన్.

వ. అట్లు పురంబు దవ్యమానం బగు చుంకఁ జౌరభృత్యవర్గాదిసమన్వితంబును
గొలుంబికుండును బుత్తాదిసమన్వితంబును యనోపసద్ధాలముండును గాల
కన్య గ్రస్తుండును సమునపురంజనుం డపురంబునందుఁ బ్రజ్వారసంస్పృష్టుడై
యనుతాపంబు నొంది తత్పురపాలనంబునందు సమర్థును గాక పురుకృచ్ఛో
రువేషధుం డయి యం దుండ నశక్తుం డయ్యె నంత.

821

క. దవశిఖయుతతరుకోటర, నివసితపన్నగముపగిది న నిజపురి వెడలం

దిపురుచు నతఁడు శిథిలదవ,యవుండును గంధర్వగణవిహతశౌర్యుండున్.

822

సీ. అయి చాల ఘురఘురఃపముశబ్దమవంక, మనమునఁ జొరతానిమగ్నుడగుచుఁ
గొడుకులఁ గోడండ్రఁ న నూతుల నల్లుర, మచుమల నాపుల న నచరాళి
ననయంబు నల్పమాత్రావశిష్టం బైన, గృహాశోనివహపఃరిచ్చదముల
మనలునహంకారమమకారములజేసి, మతిహీనుఁ డగుచు నైమృతములొనఁ

తే. గడఁకఁ దలంచుచువి ప్రయోగమునఁదాను, గటకటాయిల్లునరలోకగతుండైన
యిట్టిభార్యయనాథయైరయీకుమార,వరుల నేరీతిబ్రోచునోయరసి యనుచు.

న. మఱియు ని ట్లని తలంచు.

824

సీ. పడఁతి యే మును భుజింపక భుజింపడు నేను, నిద్రవోవక మఱి న నిద్రవోదు
నేను నీశ్యాడక న నీశ్యాడ నొల్లదు, పదరి యే గోపింప న భయము నొందు
భరించినను మాటు న బలుకక వా యోడు, బుద్ధిహీనుడ నైన న బుద్ధి నెప్పు

లలి బూట సిట్టకళ త్రంబుతో నేను, గడంగి దేహోతరగతుండ నైన
తే. ననుమును దాను బుత్తిని శ యగుటజేసి
మూత్తుతోచిని యగును గృహస్థగ్గు
మూచరించుచు గుండునో శ యనుగమము
సేయునో యని మనమునగజంత నొంది.

825

క. తనపుత్రులు దత్తనయులు, ననయము దాఁ జనినయెడ నిగ్గా శ్రయ లగుచున్
వననిధిమగ్యలబున నవి, సినకలముంబోలె నెట్లు శ జీవించెదరో.

826

క. అని యిష్టిధమునఁ గృపణుని, యనువున ఘనదుఃఖవిహ్వలనర్దుం డ
య్యును దుఃఖించు పురంజను, ననయముఁ గొనిపోవ నిశ్చితాత్ముం డగుచున్.

క. చనుచుచెను భయనాముం, డనువఁ డప్పడు పురంజనాఖ్యుండు పెలుచన్
పినుతాత్మ పశుపుభంగిని, మనము గలఁగ యవననీయమానుం డయ్యెన్.

వ. అనుచువర్గంబు భృశాశురులుచు దుఃఖతులు నై వెళువను చుండ నుపమధం
బగుభుజంగమం బప్పురంబు నెపుడు వాసె నప్పు డాపురంబు పురంజనుం బాసి
ఋశీరంబై ప్రకృతి బొడ బలవంతుం డుంనయవనునిచేత బలాత్కారంబున
వికృత్యమాణుం డైనపురంజనుండు నమఃసిహితుం డై పూర్వసుహృత్తుగు
సమ సీత్యు నెఱుంగ కుండె నంతం బరలోకగతుం డైనపురంజనుం గదిసి
పూర్వంబున నదయుం డైనయతనిచేత హింసింపం బడినయజ్ఞపశువులు క్రోధో
ద్రేకంబునఁ గుఠారంబుల నతని నఱకె నిష్పిధంబునఁ బ్రమదాసంగదోషనూషి
తుండును సహారతమోనిగుండును నవ్విజ్ఞానుడును నయి పురంజనుం డనేక
కాలంబు పరలోకంబున నార్తి సుభవింది తద్భార్య యైన ప్రమదోత్తమం
జిత్తుంబున నశ్రాంతంబును దలంచు చుండం దదీయసంస్మరణంబునం జేసి తను
వాతిజన్మంబున వికర్భరాజగృహంబునం బ్రమదోత్తమ యై జన్మించె నంత.

సీ. అవసర వీర్యపరాత్తయైకట్టివై, కర్ణిని ములు మ కేతరుఁ డనంగఁ
బరపురంజముఁ డై పురాంజ్యహూమీశుండు, దాసులసంగరస్థలమునందు
శక్తి ననేకరాజ్యుల నిర్జింది, పరిణామ బయ్యె నాగురుభుజుండు
నావిదర్భాత్మజులు దసి తేక్షణ, యైకకూఁశును ద్రవిడాధిపాళు

తే. లైనకొడుగుల నేమ్యర శ నరఁ గనియె, వారలకు నెల్ల నొక్కొక్కవరుస నర్బు
దార్బుదనుతులు సంజాతులైరి యతని, సుతధృత వ్రతనాయకస్త్వంబు వరించె.

క. అతఁ డాకన్యకవలనను, జతురుండై యిథువాహజనకుఁ డగుదృఢ
చ్యుతుఁ డనుముసింద్రుఁ గనియెను, మతి నంతవిరక్తుఁడగుచు, మలముధ్వజుండున్.

తే. ఔత్తరలం బెల్ల నిజతనూజాతులకును, బంది యిచ్చి సరోజాక్షపాదపంక
జార్చనాయత్తుఁ డగుచుఁ గులద్రాక్షికుఁడగునంత మదిరాక్షిసతి యగునావిదర్బు.

తే. కడఁగి గృహములు నఖిలభోగములు విడిచి
చంద్రు వెనుచనుచుం ద్రి క్రచందమునను
భక్తి దళు కొత్త బండ్లభూతాలుఁ డున
మలఁగుకేతను వెనుకొని శ్రమగున ననియె.

838

వ. ఇట్లు ధర్మపత్ని వెంట గాఁ జని యుండు జం ద్ర మసాతామ్ర పర్ణి నవోదక లను
నదులపుణ్యజలంబులు సున్నాతుం డును ప్ర తాళితబాహ్యోభ్యంతరమలుండును
గండమూలఘోబీజపుష్పపర్ణ తృణతోయాహారుండు నై కాయకర్మనం బైనతపం
బాచరించుచు శీతోష్ణవర్ష వాతంబులు తుట్టినాసలుఁ బ్రియాప్రియంబులునుఖ
దుఃఖంబులు ననుగ్ధంధ్వంబులు సమాదర్శనం డై జుంచి తపోవిద్యాచమని
యమంబులంజేసి పక్ష్యసాయండ్లై బ్రహ్మంబునందు నిజాత్మ ననుసంధించి విజి
తేంద్రియప్రాణచిత్తండ్లై సాఖపుంబోలె దివ్యనర్మశతంబు దపంబు నేసి భగవం
తుం డునవాసుచువునియందుఁ బ్రీతివహించుచు నన్యం బెఱుంగక వర్తించు
చుఁ దన్ను స్వప్నమందు మ మేదం శిర శ్చిన్న మిత్యాది ప్రతితియందుంబోలె
వ్యతిరిక్తునిఁగా వ్యాపకునిఁ గా నంతఃకరణవృత్తిసాక్షినిం గా నెఱింగి.

834

సీ. సాక్షాత్కృతుండును శ్ర సర్వేశ్వరుండును, భగవంతుండును గృహ్యపరుండు నైన
హరి యనులోకైకకృగురునిచే ను క్తమై, సర్వతోముఖమును శ్ర స్వప్రకాశి
తము నగుమహితఘద్రజ్ఞానదీపప్రభాతతిచే బర శ్ర బ్రహ్మమందుఁ
దన్నును దనయందుఁ శ్ర దగఁ బర బ్రహ్మంబు, నెనయఁగన్గొనుచుద్రగ్ధేంధనాగ్ని

తే. భంగి నీవణములఁ బెడఁగబాసి భూరి,వ్యసనసాగరసంస్మృతివలనఁ జాల
నుపరతుండయ్యెనామహితోన్నతుండు, నవనినాయక వినుమప్పరదతనిభార్య.

క. పతిదైవత శీలసమం,చితవేణీభూతచికుర శ్ర చీరాంబర సు

వ్రతచర్యామోమాంగి వి,గతదోష విదర్భరాజకన్యక యచటన్.

836

తే. కమలలోచన నిఖిలభోగములఁ దొఱుగి, మలయకేతనుఁ బరమధర్మజ్ఞుఁ జేరి
నిరుపమైకపతి వ్రతానియమ మొప్ప, సాధ్వియైభక్తిఁ బరిచర్యసలుపుచుండె.

క. విమలమతి నిజేశుసమీ,పమునన్ సతి ధూమరహితశ్రీపవమానసఖా

గ్రీమున వెలుఁ గొందుకీలవి,ధమునఁ బ్రకాశించుచుండెఁ శ్ర దద్దయు వేడ్కన్.

క. సతి దనప్రాణేశ్వరుం డుప,రతుఁ డగుట మనంబులోనినరయకయై పూర్వ
స్థితి నుపచారక్రియ లం,చితమతిఁ గావింపఁ దలఁచి శ్ర చిరతరభక్తిన్.

839

క. అనుపమసుస్థినియమా,సనుఁ డగునిజనాథు డాయఁ శ్ర జని పూర్వగతిన్
వినమిత యై సతి తత్పద,వనజము లర్పించునపుడు శ్ర వరుపాదములన్.

840

క. విను మూఁమృత లేకున్నను, గని యూకభృష్టహరిశక్తి వడి సతి నె
మ్మనమున బెగడుచు దీనత, ననయంబును బంధురహిత్రయైశోకించెన్.

841

- చ. అనన్తము నిల్లు కోనకృష్ణలొనపయకఃణసిక్తమానత
స్థనరము. యై విమూలమృతాపయన్త హృదయబ మూలక శో
భనలీలకృష్ణోన్మననపద్మకుం గంధగ సున్నరంబు గా
ననజదళాక్షి యేడ్వ ముగియారణ. నిద్రిసినారతంబునన్. 842
- ఉ. హా సరనాథ హా సుమహాత్మిత్యక్త హా గుణశాలి యంక నా
భోగిభిమేళాశలితకృష్ణులల పల్లవ నా గ హాపీ
డానిరితిరి గృధింప గుర్రుటా గురు నయ్య నుసేతు సేయ శో
భనయశాలి నీవు పువాలనకసేయమన్. తే. శ్రీ భూవరా, 843
- చ. అని యిదిరచుచుక సరసివాక్షి సజ్జనుపదారవింశతల
దనసిలలంబు సోదం బరితాపమనం బుడి బిల్లు చాల రో
దన మొనరుండుచుం గతినఁదారుపుం జతిఁ బేర్చి యందులొ
యెను పగుతత్వశేబరముం బెట్టి శిఖం దరికొల్పి యిమ్ములన్. 844
- క. తా ననగమనము సేయం, బూసుటయును సంతిలోనఁ గ బూర్ణసఖుండు వి
జ్ఞానస్వయాపకుఁడను, నైసధరాదివిజ్ఞా డొక్కఁ గ డబలం గనుచున్. 845
- క. చనుడెంచి య త్తలోదిరి, సునయోకుల ననునయంచుచుం దగ ననియె
చనితా నీ నెవ్వతె నెవ్వనివాని వితిం డెవండు గ సగచెద వేలా. 846
- క. అని యసిగి యంకిమును నిట్లునయెను సీస్వప్తిపూర్వమందుచు నీ వె
వ్వనితోడిసఖ్యసౌఖ్యం, బనయంబు న్ననుభవించి గ తట్టిసఖుండన్. 847
- క. న న్నిటుగని యె మనమున, న న్నిటుగక యున్న నై న గ నలినదళాక్షి
నన్నుం బు తనసఖుం గా, నెన్నుం గలదాన వై న గ నెఱుగవె చెప్పుచు. 848
- వ. కావుననీవు న న్నిటుం బూర్వంబునందు మానసనివాసుల మైనహంసల మై
యుండి గృహంబుం బొసి నహస్రవత్సరంబులు సఖుల మై వ ర్తించునంత నీవు
నన్నుం బొసి భాషభోగరతుండవై మంచంబున నివాసంబు నిచ్చుచుంచుచు
హీమండలంబుగలయం గుమ్మరసప్ప డొక్క కామినినిర్మితంబుం బంచారామం
బు నవద్వారసమితింబు నేకపాలకంబు ద్రికోష్ఠంబు ముక్కులంబు బంచవిష
ణంబు బంచ ప్రకృతియు ప్రీతాయకంబు నై నయొక్కపురంబు వొడగంటి వది
యెట్టి దసనం బంచారామంబు లనం బంచేంద్రి యార్థంబులు నవద్వారంబు లన
నాసికాదిద్వారంబు లేకపాలకం బనం బాణపానంబు త్రికోష్ఠంబులనం దేకో
భిన్నంబులు ముక్కులంబు లన సింద్రియసంగ్రహంబువిషణంబు లనం గర్మేంద్రి
యంబులు పంచ ప్రకృతి యనం బంచభూతంబులు బ్రకృతయను కామిని యన
బుద్ధి బుట్టిపురంబునకుం బ్రవీష్టం డె సపురుషుం డంగనాపరతంత్రుఁడు నజ్ఞుండు
నైననీవ యపురంబునం గామినిసంస్పృష్టుండె వై రిమిమించుచు దత్సంగమం

బున నప్తస్మృతి నై నై వద్భిజగం గావితనుభాభానంబు లగు గుఱుంబులచే నిట్టి
సావిష్టం బైననశం బొందితివి గావున. 849

సీ. నీవు వైదర్భివి శ్రీ గావు నీకు డితుడు, వివిరింపరానాడు శ్రీ విభుడు నీకు
నొగి మున్ను పురమున నుచున్ను జేసెన, పూర్వంబునతి శ్రీ నరయ గావు
మఱియు నీ వన్యశ్రీమంధిఁ బునియును, జర్పింపరాని పూర్వజన్మమందఁ
బురుషుండు ననియ నీ శ్రీ బుద్ధిఁ కలంనున్న యరయంగి నీయుభయము నసత్య
తే. మింతయును మామకిన మై శ్రీ యెనగునూయఁ

జేసి కల్పితమయ్యెఁ జర్పింప మనము
పూర్వమున హంసలమ యని శ్రీ పూని యెఱుంగ
బలికితిఁ దెలియ మనలరూపంబుఁ జూడు. 850

వ. ఏనే నీవు గాని యన్యుండుగావు నీవే నేఁ గాని యన్యుండం గా నిట్లని
యెఱుంగుము విద్యాంసులు మన యిద్దఱుండు నంతరంబు నీక్షింపరు పురు
షుండు దను నొక్కనినె యాదగ్గచతువులయందు భిన్నరూపునిం గాఁ దలంచు
చందంబున మనయిద్దఱికిని భేదంబు గలిగినయట్ల తోచు నని యివ్వధంబున
నతం డతనిచేత నీవు పూర్వంబున మదీయసఖుండ వైనహంస వని తెలుపంబడి
స్వస్థుం డై తద్వియోగనష్టం బైనజ్ఞానంబు గ్రమ్మఱం బొందె నని చెప్పి నార
దుండు ప్రాచీనబ్ధింజూచి యాయగ్యాత్మతత్త్వంబు రాజకథామిమంబున నీకు
నెఱింగించితి ననిన. 851

క. విని భూమిఁనుండు నారద,ముని కను భవదీయవచనములు నూరులు ద
క్కను గర్మమోహితుల మై, వనరెళునే మెట్లు దెలియునారము చెపుమా.
వ. అనిన యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె నరేంద్రా యేమికతనంబున నాత్మచే
త నేకద్విత్రిచతుష్పాదంబును బహుపాదంబును నపాదంబు నగుచుఁ బురంజను
దేహంబు ప్రకటం బగు చుండు నాకతంబునం బురజనుండు పురుషుం డయ్యె
నట్టిపురుషునకు నామక్రియాగుణంబుల విజ్ఞాయమానుండు గా కుండుటంజేసి
యవిజ్ఞాతశబ్దంబునం జెప్పంబడుసఖుం డీశ్వరుండు పురుషుండు సాకల్యంబునంజేసి
దేహపరిగ్రహంబు సేయ నిచ్చుచునప్పుడు నవద్వారకలితంబును ద్విహస్త
చరణయుక్తంబును నయినపురం బేది గల దదియ లెస్స యని తలంచి యప్పు
రం బనుదేహంబునందుఁ బురుషుం డింద్రియంబులంజేసి యేబుద్ధి నధిష్ఠించి వి
షయంబుల ననుభవించు నహంకారమమకారంబులకు నేబుద్ధితత్త్వంబు గార
ణం బగు నట్టి బుద్ధి ప్రమదోత్తమ యనంబడు దాఁక సఖులు జ్ఞానకర్మకారణంబు
లైనయింద్రియగుణంబులు సఖిజనంబులు దక్షిణవృత్తులు పంచమభోగం బ
నం-బంచవృత్తి యైనప్రాణంబు నేకాదశమహాభటు లన బృహద్భటుండు నుభ

దేంద్రియనాయకుండు నైనమనఁబు నవద్వారములను బైన యష్టరంబు చుట్టి
వచ్చినపాంచాలదేశంబు లనం బంచవిషయంబులు నవద్వారంబు లన నక్షీనాసి
కాకర్ణముఖగుదశిశ్చంబులు నందు నక్షీనాసాస్యంబు లైదునుం బ్రాగ్భూరపుర
స్కృతంబులు దక్షిణోత్తరకర్ణంబులు దక్షిణోత్తరద్వారంబులు గుదశిశ్చం
బులు పశ్చిమద్వారంబు లందు ¹నేకస్థలసిద్ధితంబు లున్ననన్యద్యోతాకర్మములు
నేత్రంబులు విభ్రాజతం బన రూపంబు ద్యుష్ణతం డనం జత్సరిందియంబు న
ళినాళిను లన నాసికాద్వారంబులు సోగధం బన గంధంబు సవధూత యన
ఘ్రాణేంద్రియంబు ముఖ్య యన నాస్యంబు విషణం బన వాక్కు రసజ్ఞం డన ర
సం బాహణం బన వ్యవహారింబు బహూక్షం బన వివిధాక్షంబు సిత్యహు వన
దక్షిణకర్ణంబు దేవహు వన నుత్తరకర్ణంబు చండవేగుం డనం గాలోపలక్ష
కం బైనసంవత్సరంబు గంధర్వు లన దివంబులు గంధర్వజనంబు లన రాత్రులు
పరీవర్తనం బన నాయుర్హరణంబు గాలకన్యక యన జర యవనేశ్వరుం డన మృ
త్యు వతనిసైనికు లన నాధివ్యాధులు ప్రజ్వారుం డనం బ్రాణిహింస యందు శీ
ఘ్రవేగంబు గలిగి శీతోష్ణభేదంబులం ద్వివిధం బైనజ్వరంబు దక్షిణపాంచాలం
బనం శీత్యలోకపాపంబును బ్రవృత్తిరూపకంబును నైనకాత్మంబు త్తరపాంచా
లం బన దేవలోకప్రాపకంబును నివృత్తిసంజ్ఞకంబు నయినకాత్మంబు శుతధ
రుండఁ శ్రోత్రంబు నాసురీనామకం బనం బశ్చద్వారం బైనమేధంబు గ్రా
మకం బన సురతసుఖంబు దుర్మదుం డన గుప్త్యేంద్రియంబు నిర్మతినామకం
బైనపశ్చిమద్వారం బన గుదంబు వైశిసం బన నరకంబు లుభకుం డనం బాయు
వు సంధు లన హస్తపాదంబు లంతఃపురం బన హృదియంబుః పిహూచి యన మ
నం బని వెండియు నిట్లనియె.

863

సీ. అనఘాత్మ వినుము జాగ్రయాత్మజా ²ననుగుణా, క్తం బగు మఱి బుద్ధితత్త్వ మధి
వెలయ నేయేగతి ౧ ³వికృతి నేయంబడు, నేయే తెలుగుల ౧ నిందియములు
వికసించు నాయాయోవిధమునఁ దద్గుణాన్వితంబును వరుసఁ దదద్వైత్తులకును
ఘనుడుఁ నుపద్రవ్యయును దగునాత్మయుఁ, దద్వైత్తులును బల్యాత్కారమునను

తే. ననుకరింపంగ నర్థి కేయంగః బడుట

ననయమును నాత్మమహిమిని ౧ ననుసరించు

టయఁ నెఱుంగఁ జెప్పి యిట్లు లగ్నియెను మఱియఁ

జనహోణ్యునితో యోగిసత్తముండు

864

వ. మఱియు నరదంబన దేహంబు దురంగంబు లన నిందియంబు లీమాద్వయం
బన సంవత్సరంబునుం దత్కృతవయస్సును జక్రద్వయం బనం బుణ్యాపాపకర్మ

1. 'నేకస్థలసిద్ధితం' బ్రా. ప్ర. 2. అన గుణత్రయ మగు మతి బుద్ధి' బ్రా. ప్ర. 3. 'వివరింపఁ
గాలదు' బ్రా. ప్ర. 4. వికృతిని బొందు నావిధము' అ. ప్ర.

ద్యయంబు వేణుత్రయం బస గుణాశ్రయంబు పంచబంధురం బనం బంచప్రాణ
బులు రశ్మియన మనంబు సాగి యన బుద్ధి రథికోపవేశస్థానం బన హృదయం
బు గూబరంబులన శోకమోహంబులు పంచ ప్రహరణంబు లనం బంచేంద్రియా
రప్రక్షేపంబు పంచవిక్రమం బన రజోగుణం బక్షయతూణీరం బన నవంత
వాసనాహంకారోపాధి యేకాదశచమూపతియనయేకాదశేంద్రియంబైన మనం
బాసురీవృత్తి యనం బాహ్య విక్రమంబుపంచేంద్రియంబులచేతమ్మగయావినో
దంబు¹ చందంబున హింసాదులు జేసి పంచవిషయంబు లనుభవించుటయ మృ
గయాచరణంబును గానీ ప్రకారంబున నుండ జీవుండు దేహంబున స్వప్నసుషు
ప్తిజాగ్రదవస్థలయందు నాధ్యాత్మికాధి దైవికాధిభౌతికంబు లైన బహువిధదుః
ఖంబులంజేసి క్లేశంబుల ననుభవించుచు నజ్ఞానాన్యతుం డును వర్షశతంబు నిర్గు
ణుం డయ్యును బ్రాణేంద్రియమనోధర్మంబులం దనయందు సద్యవసించి కామల
వంబుల ధ్యానంబునెయుచు సహంకారమమకారసహితంబు గాఁ గర్మాచరణంబు
నెయు చుండు.

885

క. పురుషుడు నిజ ప్రకాశతఁ, బరగియు నలఘుఁడుఁ బరుండుభగవంతుండుగా
గురుఁడును నగునయ్యాత్మను, బదువడి నెఱుంగంగలేక ప్రకృతిగుణములన్.

క. విను మెపుడు దగులు నప్పుడ, యెవరంగ గుణాభిమానియను గర్మవశం
డనఁ దగునాపురుషుడు దా, ఘన మగు త్రైగుణ్యకర్మక్షిలితుం డగుచున్.

సీ. ధృతి నొప్పు చున్న సాత్త్వికర్మమునను బ్రకాశభూయిష్టలోకముల భూరి
రాజసప్రకటకర్మమున దుఃఖోదర్శనలోకీయానానలోకములను
గైకొని తామసకర్మంబునను దమశ్శోకమోహాత్మకటలోకములను
¹బొందుచుఁ బుండ్రినక్షంసకమూర్తుల, దేవతిర్యగ్మర్త్యభావములను

తే. గలుగుఁగర్మానుగుణములుగఁగజగతిఁ, బుట్టిచచ్చుచుఁ గ్రమ్మఱబుట్టుచిట్లు
దివిరి కామాశయుం డైన సదేహియెఘ్ను, నున్న తానతపదములనొందుచుండు.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

859

మ. ఎనయన్ తుత్పరిషీడఁ గుంది శువకంఠింటింటికిం బోవఁ బూ

నినఁ దడైవిక మైనదండవౌతి గానీ కాక చౌర్యాన్న మై

నను గానీ తగఁ బొందుచందమున నెనఁగ దైవయోగంబుపెం

పున నీజీవుడు దాఁ బ్రియాప్రియములం శ బొందుం ద్రిలోకంబులన్

860

చ. గొనకొని యట్టిదుఃఖములకుం బ్రతికారము మానవేద్ర క

ల్గిన విను తత్ప్రీతియ నకించనవృత్తి జనుండు మస్తకం

1. 'సహ్యాంబునంజేసి' బ్రా.ప్ర. 2. 'గడఁకబొందుచుఁదిలింగస్వరూపములను' బ్రా.ప్ర.

- బున నిడమోను మాపుననుబానిన నగ్గరనఃఖ మాత్మఁ బా
యగళి బేవుడుం ద్రివిధమున నుదాఃఖముఁ బాయఁ దెన్నడున్. 861
- క. ఘనదాఃఖహేతుఁ యౌఁబున నత్త్యగిరాకర్ణమును చన మాయా
జననము లగుల ను బుతఁడు ను గుఁగలఁడె యోచిట్టికలచందమున్. 868
- వ. సవాసనోచ్చేదనంబు గా దని నెఱియు నిట్లనియె. 868
- సీ. సరనాథ విహతు స్వస్వంబు, చందంబున, జ్ఞానవిలసితంబగుటఁజేసి
తివిరి మిథ్యాభూతప్రబోధదోషమున, నాయ నివ రనాశయాన మేటి
కని యంటి నోయుగంబు లేకున్న, సర్వి సోపాధికంబైనవనము
వాంఛతో స్వస్వముఁవర్తింప బుగుమని, బూని యగ్రస్థానచే నుపాధి
తే. కడన స్వాష్టికగంధస్థితినిడువనట్లు. తత్త్వవిజ్ఞానమున నవిరద్యానివృత్తి
దారదేహాదినివృత్తి దగుల కన్న, తివుట సంస్కృతి నా నివర్తింపకండు.
చ. ఘనపుర పార్థభూత మనఁగఁగా నగునాత్మకు నేనిమి త్త మై
యెసర ననర్థహేతు వననూల్క ననంస్థతి సంభవించిన
ట్లనయఁగఁగ న్నిమి త్తపరిహారక మర్థి జగన్గుండు నాఁ
దననినవాసుదేవ పదకథామరసస్ఫుటభక్తి యారయన్. 865
- క. పూనితగ్భక్తి సమీచీనగతిం దెలియ నవఘోచితవైరాగ్య
జ్ఞానకరంబగు భక్తిని, దానను గోవింద పరికరభాగ్యయమ యగున్. 866
- వ. కావున నది తత్కథాకర్ణనగా నిరసండు విశ్వసనయుక్తుండు నైనవానికి
సంభవించు హానియును. 867
- క. ధర సాధులు విహలాత్మకఁబలు భగవద్గుణానుకరణ శ్రవణ
స్ఫురితస్వాంతలు సాధులు, వరధిషణలు నైనభాగవతజనులసభన్. 868
- క. సాసోదరమహాత్మము, ఖరితము లగుమధువిరోధికఁ యగుఁడో
త్కిరసుగుచిరచరితామృత, పరిపూరితనాహులనుబరసప్రీతిన్. 869
- క. దూర మలరంగ శ్రోతాంజలులను నైనము సేయపుణ్యులకు శుభ్రస్తా
ఘనభయశోకవిమోహము, లనయంబును సోక కుంకునవసినాథా. 870
- వ. కావున నిట్టిభాగవతసహవాసంబుజేకయన్ను దనంతన భగవత్భాగవతగుణాభి
సంజనకభానుచింతనాదులయందుం బ్రవర్తింప నాలస్యాదిదోషంబు లొంది
యాజీవలోకంబు సహజముదాదికంబున నుపదుంతం బై సర్వేశ్వరకథామృత
వాహినియందు రతిం జేయ దిది నిశ్చితం బని మఱియు నిట్లనియె. 871
- సీ. పద్యసంభవుఁడుసంభవుఁడును మనుకుల, సమితి దయెది ప్రజాకతులును
నైప్రీతులైన సనకముఖ్యమునులుఁబు, లస్త్వండుభృగువుఁ బులహాదుఁ గ్రతువు
నత్రి మరీచియగునంగిరసుండు న, రంధ్రతీవిభుఁడునారూఢి మెఱయ

బహుపుణ్యలే కడకలు గాగల గల ప్రాంతమువాడును నందఱును నాకుఁ బ్రాంతము
తే. నాకు నిశ్చయమై యుండును ననున నుచు, నిశ్చయమొకటిగా విద్యానామాధిపతి
చారులై యుండియును సర్వసాక్షియై, యీశ్వరని పెదకయు, గానకరించుచు.

వ. అది యెట్లు చేసి.

873

మ. ఘన విస్తార సుపార మిద్దయ మనంతగా నొప్పని వేదము
న్ననన ర్నించుచు మంత్రయ క్తివిధిం న బైట్టబేవాభ్యుశో
భనసామర్థ్యముతోత నింద్రముఖరూ పం బిట్టబేయు గాః
గనివేడ్క భజించువారలు గనంగగా నేర్చుచే యీశ్వరమన

874

క. విను మాతృ భావితుండన, నెసిన భగవంతుడెప్పు న డెచ్చనిఁ గరుణ
న్నయము ననుగ హించుచు, మనుజేశ్వర యపుడవాఁడ మహితాత్మకుడై.

క. భీతి నీలోకన్య, హారంబును వెదకంబు ననక దగకర్మా
చారములందు విసేపిత, మైయాధి దనమ్ముబుద్ధి ననగ విడుచున్.

876

సీ. కావున రాజేంద్ర నీవునఁ బరమార్థ, రూపము లగుచు బ్రహ్మచరమాన
ములును గర్ణప్రియం బులును నెప్పువన, నువులును నై యీశ్వరవిభక్తర్
ములయందు బహుమార్గబుద్ధి గావింపకు, మతిఘనస్వాంతు లె నట్టివారు
పగుడనార్ద్రసృ ప్రతిపాదకంబైనశ్రుతి గర్మ పం మని న చూపుచుండు

తే. వారు వేదజ్ఞు లగుదును నవారు గారు, రూఢి మఱి వారు నిత్యస్వరూపభూత
మైనయీశ్వరాత్మత త్వంబునలరు వేద, కలితతాత్పర్యమనిమాతృక దెలియలేరు.

వ. కావునం బ్రాగ్గంబు లెనకర్మలచేత సకలక్షీతిమగునెలా సరణంబు గావించి
యహంకారయుక్తుడవు నవినితుండవు నె సెకుఁ పశువులబడవనే కాని కిర్తి
స్వరూపంబును విద్యాస్వరూపంబును నెఱుంగ వాకర్మవిద్యాస్వరూపంబు లె
ట్టి వనిన, సర్వేశ్వరచరిత్రముకం జేసి యెయ కర్మ బాసర్వేశ్వరునియందు
నేమిట మతి సంభవించు నదియ విద్య యతండ్ దేహులకు నాత్మయునిశ్చయండు
నగు చుండు గావునక చురుఘలకు డేమి కరం బైనమాత్రయంబు దత్పాద
ములంబ యతండు పియతముండును సేవ్యుఁడగుండును నగు చుండ నణుమా
త్రం బును దుఃఖంబు లే దట్టిమాభగవత్స్వరూపం బెవ్వం డెఱుంగును వాడు
విద్యాంసుండును గురుండును హరియు నని చెప్పి వెండియు ని ట్లయె.

క. అవనిత యీవిధంబున, భవదీయ ప్రశ్న మిట్లుఁపరివృత్త మయ్యెం
దవిలి యిక నొక్క గోప్యము, వివరించెదఁ జిత్తగింపు న విమలచరిత్రా.

879

సీ. లలి సుమనోవాటికలయందు నల్పప్ర సూనమరందిగంధానుమోద
సంచారియును మృగీకసహితముఁ దన్నిచే, శీతచి త్రమును మధుర వ్రతనినాద
మేదుర శ్రవణానుమోదితమును బురో, భాగచరన్నిజప్రాణహరి

దీనిపై పృథగ్గా ధిష్టితః సుబ్ధ, కర్మారఘనసాయతకప్రభిన్న

తే. స్వప్నభాగంబు నై 'తగ నెవను మృత్యుభీతి వాటిల్ల నొండు దృష్టింప వెరవు
గాన కిడవిం జలించుమృగింబువగిది, భూవరోత్తమ వినవయ్యోపురుషుఁ డెపుడు.

ఓ. అంగనానివాసంబులయందు తుద్రతమం బగు కామ్యకర్మపరిపాకజనితంబైన
జహ్వోపనాది కావనితనుఖలేశంబుల నన్వేషించుచుఁ గామినియుక్తుండును
దన్ని వేళితమానసుండును నతిమనోహరనాంభితవసితాజనాలాప శ్రవణతత్పర
చిత్తుండును బ్రత్యక్షంబున నాయుర్వరణకాఠిణాహారాత్మాదికాలపశేషగణనా
ఁగుండును గాక పరోక్షంబునం గృతాంతశరనిర్భిన్నగాత్తుండును నగుచు నీజీ
వుండు విహరించు చుండు గావున నీవు నీజీవుని మృగచేష్టితంబుగా విచారించి
శ్రోత్రాదులం దున్న శిబ్దాదులంబోలె బాహ్యవృత్తు లగుశ్రోతస్మాదీహాప
కర్మంబులను పృథయంబునందు నియమించుచు ననజ్ఞనయూథవార్తానహితం
బైన గృహశ్రేష్ఠంబు విడవుము సకలజవా శ్రయం డైనయీశ్వరుని భజించువు
మిట్లు సర్వలోకేరక్షంజవు గ ముసి నారదుండు నలికినం బ్రాచీనబర్హి యిల్లనియె.

క. ముసవిరి భగవంతుండవు, ననుపమవిజ్ఞానసాధివి ననఁ దగ నీచే

తను పివరింపంగఁ దగి, యెనసినయీ మూర్తతత్త్వమిట నాచేతన్. 862

చ. శ్రుతంబును విచారితంబును నయ్యె గర్మనిష్ఠు లగునపాధ్యాయు లైనవార
లీమూర్తతత్త్వంబు నెఱుంగ రెఱింగి రేసి నుపదేశింపవు గావునఁ దత్కృ
తం బున మహానందయంబు నీచేత నివృత్తం బయ్యెనని వెండియు ని ట్లనియె.

సీ. అనఘాశ్శ యేమిటిగ్గయందు నీ యింద్రియవృత్తులు దగఁ బ్రవర్తరింప కుండు
టను జేసి ఋషు లైన ౩ ఘనముగ మోహింతు, రట్టియర్థమునందు నాత్మసంశ
యమా గల్గుచున్నది ౩ యది యెట్టి దననను, బురుషుఁ డేయే దేహముననుజేసి
కర్మముల్ సేసి తత్కాయంబు నీలోకమందునే విడిచి తా ౩ నన్యదేహ

తే. మర్థితో ఘటించి లోకాంతరమునఁ

బొంది తత్కర్మఫలమును ౩ బొందు ననుచు

బ్రకటముగ వేదవేత్తలు ౩ వలుకు చుండు

రన్న నది యెట్లు విన నుపసన్న మగును.

వ. అదియునుంగాక యాచరితం బైనకర్మంబు తత్క్షణంబ వినవ్వుం బగుటంజేసి దే
హాంతరలోకాంతరభావి యైనఫలం బెట్లు సంభవించు ననినఁ బ్రాచీనబర్హికి
నారదుం డి ట్లనియె నరేంద్రా స్వపూజనీయంబు లింగశరీరాధిష్ఠాత యైనజీవుం
డు జాగ్రద్దేహభిషానంబు విడిచి తద్దృశంబ కాని యతాదృశంబ కాని యైన
శరీరాంతంబు నొంది మనంబునందు సంస్కారరూపంబున నాహితం బైనక

ర్మంబు ననుభవించుచందంబునం బురుషుం డేలింగళరీరంబునంజేసి కర్మంబు నాచరించు నాలింగళరీరంబున లోకాంతరంబున దేహవిశేషంబు నొందక తత్ఫలం బనుభవించు నదియుం గాక దాసప్రతిగ్రహాదులయందు స్థూలదేహంబునకుం గర్మత్వంబు గల దంటివేసి సహంకారమనుకారయత్తుం డయినపురుషుడు మనంబునంజేసి యేయేదేహంబు పరిగ్రహించు నాయాదేహంబున సిద్ధం బైన కర్మం బౌజీవుం డనుభవించు నట్లు గా కున్న గర్మంబు పునర్భవ కారణం బగుట యుపపన్నంబు గా కుండు గావున మనఃప్రధానం బైనలింగ శరీరంబున కేకర్మత్వం బుపపన్నం బగు నని వెండియు నిట్లనియె. 885

క. ఊతి నుభయేంద్రియకర్మ, సితు లనుభవ మందఁబడినచిత్తముగిడికా
ధృతిఁ జిత్తవృత్తా నా ల, ఊతి మగుఁ దత్పూర్వదేహాకృతకర్మకర్మబుల్. 886

వ. అది యె ట్లనిన నీదేహంబునం జేసి యేయాపంబు నే ప్రకారంబున నెప్పు డెచ్చట నగు నది మననుభూతంబును నదృష్టంబును నశ్రుతంబును నైయుండు నట్టిది యొకానొకకాలంబున నాననాశ్రయం డయినపురుషునకుఁ (దదనుభవాది యుక్తం బగు) పూర్వదేహంబున ననుభూతంబును దృష్టంబును శ్రుతంబును నని విశ్వసింపు మీమనంబున ననుభూతార్థంబు గోచరింపఁ జాల దీనునంటె పురుషులకు శుభాశుభనిమిత్తంబు లైనపూర్వాపరదేహంబులం బ్రకాశింపం జేయుచుండు నీమనంబునందు నదృష్టంబు నశ్రుతంబు నైనయర్థంబు స్వప్నాదిక మందుం దోచు నంటి వేసి నది దేశకాల క్రియాక్రియం బని తెలంపం దగు నీసమస్తవిషయంబులుఁ గ్రమానురోధంబున మనంబునం జేసి భోగ్యంబు లగు నని మఱియు నిట్లనియె. 887

చ. సుమహితశుద్ధన త్త్వగుణాశోభితమున్ సరసీరుహాదరో
త్తమగుణచింతనాపరము 1 ధన్యము నైనమనంబునందు భూ
రమణ సుఖాంశునందు నుపగ్రాగమున్ దివిఁ దోచుచాహుచం
దమునను గోచరం బగు మృదారత నీయఖిల ప్రపంచమున్. 888

వ. అని వెండియు నిట్లనియె లింగదేహమునకుఁ గర్మత్వభోక్తృత్వంబులు స్థూలదేహద్వారకంబు లగుటంజేసి స్థూలదేహావినాశంబు గలుగక జీవునకుఁ గర్మత్వభోక్తృత్వంబులు లే కుండుటంజేసి ముక్తి గలుగు నంటి వేసి నీస్థూలదేహ సంబంధంబు జీవునియందు బుద్ధిమనోమాయార్థగుణపూర్వాహూపాదిలింగశరీర భంగవర్జితంబు గలుగు చుండును సుష్ణస్తిమూర్ఖాదులయందు (నిష్ప్రవియోగాదిమణిమందు) సహంకారంబు గలిగి యుండు నది యింద్రియోపహతిం జేసి యమావాస్యయందలిచంద్రుండ ను బోలెఁ దరుణపురుషునకు గర్భబాల్యా వస్థలయందు నింద్రియపాష్కల్యంబు లేకుండుటంజేసి యేకాదశేంద్రియస్ఫురణ సమర్థం బైనయహంకారంబు (గర్భాదులకుఁ) బ్రకాశింపనిచందంబునం దోపఁ

కుండుఁ గావున స్థూలదేహవిచ్ఛేదకంబు లే కుండుటంజేసి వస్తుభూతార్థంబు లే కున్న సీసంసారంబు (విషయంబులయం దాసక్తుం డగుజీవునకు) స్వాష్టికాన రాగమనంబునుంభోలే నివ రింప దీతీరునఁ బంచతన్మాత్రాత్మకంబును (ద్రిగుణా త్మకంబును) ఘోషశవికారయు క్తంబును నయినలింగిశరీరంబు నధిష్ఠించి చేతనా యుక్తుం డైనజీవుం డని చెప్పంబడు మఱియును. 889

సీ. తివిరి యచ్చురుషుండ శ్రదేహంబునను జేసి, యనయంబుఁబెక్కు దేహాంతరముల సంగీకరించుచు శ్ర నవి వినర్జించుచు, సుఖదాఃఖభయమోహాశోకములను బాలుపొందుతదేహామలనె పొంచుచు నుండు, నదియెట్లు లన్నను శ్ర నగ్రభాగ శృణుమాఁడిమఱిపూర్వతృణపఁ త్యాగంబు, గానించుశృణజలూకయును బోలే ఆ. జీవుఁ డవని గొంత శ్ర జీవించి మ్రియమాణఁ, డగుచు నొందుదేహామర్మజెంది కాని పూర్వ మైవశకాయంబు విడువఁడు, గాని మనమె జన్మకారణంబు. 890

తరలము. నరవరో త్తమ యట్లు గాన మనంబె జీవుల కెల్ల సం సరణకారణ మట్టికర్మవశంబునకా నకలేంద్రియా చరణఁ డౌట నవిద్య గలును శ్ర సంతతంబు నవిద్యచే బరఁగుటకా బహుదేహకర్మనిబంధమూల్ గలుగుం జుమి. 891

చ. విను మది గాన భూవర యశ్రవిద్య లయించుటకై రమాపతికా ఘనజననస్థితి ప్రళయశ్రకారణభూతుఁ బయోజపత్రలో చనుఁ బరమేశు సీశ్వరుని శ్ర సర్వజగంబుఁ దదాత్మకంబు గాఁ గనుఁగొనుచుం దదీయపదశకంజము లర్థి భజింపు మెప్పుడున్. 892

క. అని యీగతి భగవంతుం, డనఘుఁడు ఘనభాగవతుఁడు శ్ర నగునారయఁ డా ఘనునకు జీవేశ్వరగతి, ఘనకృప నెఱిగించి సిద్ధిగతిఁ జనినయెడన్. 893

సీ. రాజరి యెఱ్ఱిపాచీనబర్హి దాఁ, దగఁబ్రజాపాలనార్థంబు సుతుల ధరకు నియోగించి శ్ర తపము సేయుటకు నై, కపిలా శ్ర మంబునకపుడు వోయి యచ్చట నియతి నేకా గ్రచితుండును, ము క్తసంగుండును శ్ర భూరిధైర్య యుక్తుండు నగుచు సకద్భక్తియోగంబున, ననఘ గోపందప్రదారవింద

తే. చింతనామృతపానవిశ్రేషణిత్తుఁ, డగుచు విధిరు ద్రముఖ్యుల శ్ర కంద రాని యవ్యయానందమయపదకమం దెనప్పు, డనుచు మైత్రేయముని విదురునకుఁజెప్పి వ. వెండియు నిట్లనియె నిట్లు ముకుందయశంబునంజేసి భువనపావనంబు మనశ్శుద్ధి కరంబు సర్వోత్కృష్టఫల ప్రదాయకంబు దేవర్షివర్యముఖివిస్సుతంబు నైవ యాయథ్యాత్మిపారోక్ష్యంబు నెవ్వండు పఠియించు నెవ్వండు విను నట్టివారు లింగశరీరవిధూననంబు గావించి ము క్తసమ స్తబంధు లయి (విదేహాకై వల్యంబు నొంది) సంసారంబునందుఁ బరి భ్రమింప రనిన మైత్రేయనకు విదురుం డిట్లనియె.

క. మునినాథ ప్రచేతను లా, నున నుగుగుద్రోపదిష్టకమహోదరకీ
ర్వమున నేగతిఁ బొందిరి, వనజాక్షుఁడు సంతసింప న వారసఘాతాత్. 896

— ప్రచేతకులతపంబునకు భగవంతుఁడు మెచ్చి వరంబు లిచ్చుట. —

తే. కడఁగి మఱివారుయాదృచ్చి కమునిఁజేసి, హరికినిత్య సి, యుండగు హరునిఁగాంచి
యతనివలనియను గ్రహమందిమోక్ష, మందిరినిచ్చెనదినిశ్చయంబుమఱియు.

క. హరిదర్శనపూర్వంబిహ, పరలోకములందు నాస్యపాలితనయు లం
దఱు నేఫలముల నందిరి, యెఱిఁగింపు మటన్న నమ్మునీంద్రుఁడు పలికెన్. 898

క. వినఁ జనకాదేశము ముద, మునఁ దాల్చి నృపాత్మజులు సముద్రోదరమం
దనుపమజవయజ్జంబున, నొనరఁ దపం బూని ముదము న నొందుచు నుండన్.

క. పదివేలేడులు నిష్ఠను, వదలక తప మాచరింప న వారల కర్థి
నదయాతరంగుఁడభయ, ప్రదుఁడు సనాతనుఁడు నైనాపవీత్యదరుఁడున్. 900

క. అనుపమశాంతము లగునిజ, తిసురి స్మృలచే నృపాలశ్రవయతపోవే
దనలు శమింపఁగఁ జేయుచు, సనయముఁ బ్రత్యక్షుఁడ్యోగచ్యుతుఁడంతన్.

సీ. ఘనమేరుశృంగసంగతనీలమేఘంబు, నెఱి గరుడస్కంధశనిచసీతుండు
గమనీయనిజదేహకాంతివిపాటితా, భీలాఖలాశాంతశరాశతముఁడు
సుమహితాష్టాయధ్రువునుమనోమునీశ్వర, సేవకపరిజనసేవితండు
మండితకాంచనకండలరుచిరోప, లాలితవదనకర్పాలతలుఁడు

తే. చారునవరత్నదివ్యకోరటిరధుఁడు, కొన్తుభ ప్రవిలంబమంగళగళండు
లలితసీతాంబర ప్రభాశలంకృతుండు, హరి కేయారవలయమండరముతుఁడు.

క. లలితాయతావృణుజనం, శలనుధ్యస్ఫురితరు నివిడంబితలక్ష్మీ
లలనాకాంతిస్పర్ధా, కలితలనద్వైజయంతి కాశోభితుఁడున్. 903

క. సురగరుడయక్షకన్నర, నిరుపమజేగీయమానగనిఖలాశాసం
భరితయశోమహానీయ, స్ఫురణం డగునప్పూణానరుషం బెలమిన్. 904

క. కరుణావలోకనంబుల, నిర వొంద నృపాలసుతుల న సీక్షించి రమా
వరుఁ డంబుదగంభీరమ, ధురభావలఁ బలికె బ్రి యుష్మామాకొనుచుండన్. 905

తే. తాపసోత్తము లగుప్రచేతనులు వేడ్క, వినుఁడు మీరలు సౌహార్ద్యమున నభిన్న
ధర్ములగుట భవత్యోహృదమున కేను, జాలఁ బరితోష మందిలి న సమత నేడు.

క. అనయమును మీమనోరథ, మొనరింతు నెఱుంగఁ బలుకుఁ న దుత్తములగుమి
మ్మనుదినము నెవ్వఁడు సుఖశయనుఁడై మదిలోనఁ దలఁచునానరుఁ డెపుడున్.

క. భాగ్యజనసౌహృదంబును, భూతదయాగుణము విమలబుద్ధియు సుజన
ప్రీతియుఁ గల్గి సుఖించును, వీరసమస్తాఘుఁ డగుచుఁ న విశ్వములోనన్. 908

1. ప్రచేతస్కులు; 'ప్రచేతస్కులు' అనియే వారను ప్రయోగము. 2. సంతనిచేనమగృహీతు
లె యిరుమోక్ష.

వ. మఱియు రుద్రగీతం బయిననుదీయ స్తవం బెవ్వ రనుదినంబును స్తోత్రంబు నే
యదురు వారల కభిమతవరంబులు శోభనకరం బగు పజయు నిత్తు మీరలు
ముదన్గితు లై జనకాదేశం బంగీకరించుటంజేసి మీకీర్తిహాకంబుల విస్తరిల్లు
మీకుననూన బహ్మగుణుండునాత్మసంతతింజేసిలోక త్రయపరిపూర్ణగుణాకరుండు
నైనపుత్తుండు సంభవంపం గలండు శండుమహామునితపోవినాశారంబు గా నిం
ద్దప్రేమిత యగు ప్రహ్లాద యనునపురస గర్భంబు దాల్చి యమ్మనీంద్రుని
వీడ్చిని దివంబునకు జనునమయంబునం బ్రసూత యై తత్పుత్రిని వృతంబు
లందుఁ బెట్టి చనిన.

909

సీ. ఆశిశు వపుడు పేరరాణిలిచేఁ గుంది, వావిచ్చి బిట్టు వాహోపు చుండ
నాలించి యటకు రాజైనసోముఁడు వచ్చి, వల నొప్పు నవసుభావరి యైన
యాత్రీయతర్జుని క నర్థి బావమ్ము నే, యంపంగఁ బెరిగి య్యయ్యందువదనఁ
గన్య వరారోహఁ కి గడఁక మారిష యను, చెలువఁ బుణ్యంబు ప్రార్చినబర్హి.

తే. ¹యన్నపునిచేఁ బ్రజావిసర్గరావసరము
నందు వేడ్కఁ దదాదిష్టు లై నమీర
లందఱును నెయ్యమున వివాహంబు గండ్ల
యని సరోరుహనయనుఁ డి క ట్లనియె మఱియ.

910

వ. అనఘాత్ములారా యభిన్నధర్మశీలనాముల రఘునామీకు సంపఱకు నాసుమధ్య
యైనకన్య యభిన్నధర్మశీలయు భవదర్పితాశయయు నమునభార్యయగు మీర
లప్రతిహత తేజస్కులరై దివ్యవర్షసహస్రంబులు భౌమదివ్యభోగంబులు మదను
గ్రహులై యనుభవించెద రంత నాయందులభ క్తిజేసి నిర్మలాంతఃకరణు లై
యా భోగంబులు నిరయప్రాయంబులు గాఁ దలంచి మదీయస్థానంబు నొండెద
రని వెండియు ని ట్లనియె.

911

చ. అరయ గృహస్థు లయ్యును మగదర్పితకర్ములు నస్మదీయసుం
దరచరితామృత శ్రవణతత్పరమానసయాతయాములున్
సరసగుణాఢ్యులై తనరుకసాధుల కీగృహముల్ దలంప దు
ష్కరభవబంధహేతువులు క గావు నృపాత్మజులార యెన్నఁడున్.

912

వ. అది యెట్లంటి లేని

913

చ. అనుపమబ్రహ్మవాదు లగునంచితయోగిజనానుగీయనూ
ననిజకథాసముత్సకుఁ డనం దగునేను ²మదీయులం దనూ
తనము గ నుందుఁ గావున నుగదారత వారికి నీగృహావళుల్
ఘనభవబంధహేతువులు క గా విది యంతయు నిక్క మారయన్.

914

క. సరసుడ నగుననుఁ బొందిన, పురుషులు ఘనశోకమోహాహ్లాదంబులఁ బొం

దరగావున నెనయంగను ద్రిపురుషాధీశ్వరుడ బ్రహ్మభూతుడ నగుదున్.

వ. అని యిట్లు వలుకు చున్నపురుషార్థభాజనుం డగుజనార్దను దర్శించి తద్దర్శనవిధ్య
స్థరజ స్తమోగుణు లయిన ప్రచేతనులు. 916

చ. కరసరసీరుహంబు లెసకం బెసకం ముకుళించి గద్గద
స్వరములఁజేసి యిట్లనిరి స్రవశరణ్యు నగణ్యు నిందిరా
వరు నజితు న్ననంతు ననవద్యచరిత్రుఁ బవిత్రు నచ్యుతం
బరుఁ బరమేశు నీశు భవభంధవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 917

సీ. కేశవ సంతతశ్లోకేశనాశనుడవు, కోరి మనోవాగ్దాసించుడవు
నిద్దునోరథ్యహేతుభూతిలోదార, గుణనాముడవు సత్త్వగుణుడ వఖిల
విశ్వాద్భవస్థితిఃఖిలయార్థధారిత, విపులనూయాగుణాభిగ్రహుడవు
మహితాఖిలంద్రియమార్గనిరధిగత, మార్గుడ వతిశాంతమానసుడవు
తే. తదివి సంసారహరిమేధస్కుడవును, దేవదేవుడవును వాసుదేవుడవును
సర్వభూతనివాసివి సర్వసాక్షి, వైవస్వతు నమస్కార మయ్య కృష్ణ. 918

వ. మతీయును. 919

ఉ. తోయరుహోదరాయ భవద్రుఃఖహరాయ నమో నమః పరే
శాయ సరోజకేసరస్యశిల్పవిసిర్మలదివ్యనవ్యవ
ప్రాయ పయోజనస్నిభప్రదాయ సరోరుహహాలికాయ కృ
ష్ణాయ పరాపరాయ సుగుణాయ సురారిహరాయ వేధసే. 920

వ. అని వినుతించి. 921

చ. కమలదళాక్ష దుఃఖలయకారణ మై తగుతావకీనరూ
పము ననివార్యదుర్భరవిప్రదృశ దుఃఖము నొందుమాకు నీ
సుమహితసత్త్వసాగరిమఁ స జూపుటకంటె ననుగ్రహంబు లో
కమునఁ దలంప నొం డొకటి స గల్గునె భక్తఫలప్రదాయకా. 922

ఉ. భూరిశివేతరాపహవిభుత్వసమేత మహాత్మ దీనర
తొరతి నొప్పనీవు చిరకాలమునకా సుఖవృత్తి వీరు మా
వార లటంచు బుద్ధి ననవద్య తలంచినయంతమాత్రస
త్కారమె చాలు నట్లగుట స గా కిటు నన్నిధి వైతి వీశ్వరా. 923

చ. అరయంగ త్సుద్ర భూతహృదయంబులయందుల సంతరాత్మ వై
తిరముగ నుండునీవు భవదీయపదాంబురుహద్వయార్పణా
పరమతు లై నమానుకశుభప్రదభూరిమనోరథంబు లీ
వెఱుంగవె భక్తలోకహృదయేస్థితదాయక ముక్తినాయకా. 924

సీ. అయినను విను సరోజజాయతలోచన, తగుమోక్షమార్గ ప్రదర్శకుడవుఁ

- బురుహర్ణభూతవిశ్లేష్టరుండవు నగునీవు, దశలి ప్రసన్నుడై వగుట మాకు
స్థిమిసోభిష్ట శ్రమిసవరిం బయ్యె, నైనను నాథ పరరావరుండ
వైన నిన్నొకవరం శ్ర బరింతు మనిసను, భువి చావకీ విభూతు లెన్న
తే. సంత మెఱుంగంగ రామి ననంతరుండనుచు
బలుకుదురు నిన్ను నది గాన : పరమపురుష
యేవరం బని కొందు శ్ర మేము దప్పి
గొన్న బాలకుండబిని శ్ర లైన్ని గ్రోలు. 925
- వ. అదియునుం గాక. 926
- ఉ. పూని భవత్పదాంబురుహామూలనివాసుల మైనమేను మే
ధానిధి నీవిలోకనముం శ్ర దక్కఁగ నవ్యముఁ సోర నేర్తుమే
మానితసాదిజాతకుసుమస్ఫుటపద్మపరంజగంధశో
భానయ శాలి యైహపథుఁపబు భజింతు నే మున్యపుష్పముల్. 927
- చ. హరి భవదీయమాయ ననయంబును జెందిననేము సిచ్చలుం
గర మనుర క్తి నేటికదగ్గా భవకర్మల మై ధరిత్రిపైఁ
దిరుగుదు మంతదాఁక భవశ్రీయజనంబులతోడిసంగతిక
గురుమతి జన్మజన్మమృతకున్ సమకూరఁగఁ జేయు మాధవా. 928
- మ కమలాధీశ్వర తానకీనపడభక్త క్షవ్రాతసంగర్గలే
శముతోడక సరిగాఁగదలంప మెఱుంగి శ్ర సర్వరావరరాదిసా
ఖ్యుల లన్నక నిను దూనఁమఁబు లగ నీకాసుంబులం జెప్ప నే
ల మువిప్రస్తుతపాదపద్మ సుజనాశ్రలాపానుమోహాశ్రికా 929
- వ. మణియు భగవద్భక్తసంగంబులయందుఁ దృప్తాప్రకృతనాబు లైన యుష్మకథలు
చెప్పఁబడుట(చేత భూతంబుల) మందు వైరగాబును లేకుండు నని. 930
- చ. వనమాల ముక్తసంగు లగువారు సుతింపఁ దనర్తు వీవు గా
వున నిలఁ బుణ్యతీర్థముల శ్ర నొప్పుఁ బునీతము సేయఁ బూని య
ర్థిని బడచారు లై ధరఁ జగ్గించు భవత్పదభక్తసంగమం
బనపమభూరిసంస్మృతి భక్తయస్థనిబుద్ధి రుచింప కుండు నే. 931
- న. కావున. 932
- చ. వనరుహపత్రలోచన భవత్స్ఫుట జై నసుధాంశుమాళితో
డినిమిషమాత్ర సంగతిఁ గఁడిందివ్రణంబును దుశ్చికిత్సము
న్ననుభవకుప్తరోగమున శ్ర కర్మిలైవైద్యుండ వైననిన్ను నే
మనయముఁ జూడఁ గంటిమి కృతార్థుల మై తగ మంటి మీశ్వరా. 933
- వ. కేవా మదీయస్వాధ్యాయాధ్యయనంబులును గురుప్రపాదంబును విప్రవృద్ధాను

న ర్థసంబును నార్యజన సమస్కరణంబును సర్వభూతాననూయయు నన్నవిరిహితంబు గా ననేకకాలం బుడకంబులయందు సుత పంబయినతపంబు సేయటయు విని యన్నియును బురాణపురుషుండ వై సభవదీయపరితోషంబుకొఱకు నగుం గాక యని విన్నవించెద మని వెండియు ని ట్లరి.

934

మ. మనుపద్మాసనధూర్జటి ప్రముఖధీమంతుల్ తపోజ్ఞానస

త్వనిరూఢిం దగువారు సమహినుముక్తవర్తింపఁ బాఠం బెఱుం

గనివా రయ్యును నోపినంత వినతుల్ గావించు ర ట్లట నే

మును ని న్నర్థి నుతింతు మీశ పరదా¹బుద్ధ్యాదిమూలంబు గన్.

935

వ. అని మఱియు సముండిపు నాదిపురుషుండవుఁ (బయండపుబుద్ధుండవు వాసుదేవుండవు) సత్త్వమూర్తివియు భగవంతుండవు నైననీకు సమస్కరించెదము (అని యిట్లు ప్రచేతసులచేత నుతింపబడి శరణ్యవత్సలుండగు హరినఁతుష్టాంతరంగుండై వారలకోరినయట్ల వరంబు లిచ్చిన.)

936

తరలము. అనుచు నాన్మసనందనుల్ మఃదశమార సన్నుతిఁ జేయఁగాఁ

మనములోఁ బరితోష మంది రక్తమాహ్మాదీసుఁడు భక్తచా

లనకిరుండు తదీయదర్శనశాలలసాత్మక లాత్మలం

దనివి సాలక చూడ నాత్మ పడంబు కేఁగె రయంబునన్.

937

వ. తదనంతరంబ ప్రచేతసులు భగవదాజ్ఞ శిరంబుల ధరించి సముద్రసలినిర్గతులయి.

938

క. భూరిసమున్నతినాక, ద్వారనిరోధంబు గాఁగఁగదగఁ బెరిగినయా

భూరుహసంపిహితాఖిల, ధారుణి నీక్షించి రాజ్యతనయులు వరుసన్.

939

చ. ఘనకుపిత త్కై లై విలయశకాలభయంకిరహవ్యవాహలో

చనుగతి నుగ్రు లై ధరణిఁచక్రము సర్వసుధారుహంబు గా

ననయముఁ జేయఁ బూనిన జగనాధిపనూనలమోముఁడమ్ముల

న్ననలసమీరముల్ జననిమంది కుజంబులఁ గాల్చు జొచ్చినన్.

940

క. నలినభవుఁ డామహిజ, ప్రళయముఁ గని వచ్చి ధరణిపాలతనూజా

తుల మధురోక్తుల సుపశాంతులఁగావించుచును సయమ్రదూఁకొనఁ బలికెన్.

వ. అట్లు పలికి వారల నుపశమితోధులం జేసినయనంతరంబ.

942

సీ. అవశిష్టధరణీరుగహంబులు భయమంది, తిమి చతుర్ముఖాదేశమునను

మారిష యనునతీర్థమణిఁ దమకూతును, నా ప్రచేతసులకునర్థి నిచ్చె

నానరపాలకసూనులు దత్తున, కరయంగ ²ము న్నిశ్చయరాపరాధ

మునఁ బ్రాప్త మైనట్టిజనపాలజన్మంబునకుఁ గారణం బై నశనలినసయన

తే. నాదరంబునఁ గమలజగనాజ్ఞజేసి, కడఁక దీపింప విధివత్ప్రకారమునను

నరున నగదఱుఁ గూడినవివాహ మైరి, గగవ వచ్చునె దైవసంకల్ప మెందు.

క. కలదే జగతిం బదుగు నృపుల కీల నొకభార్య యెందుఁ బొసగునె వినగా
సలిసోడరుఁడు మా యాకలితాద్భు ములకు సతులుగ వింపఁ దగున్. 944

వ. అంతఁ జాక్షుషమన్వంతరంబున దైవచోదితుం డై యబ్బప్రజాసర్గంబు గావించుచుఁ బ్రసిద్ధుం డైనదత్తుండు పూర్వదేహంబు గాలవిదులంబుగాఁ బ్రచేతసులకు నమ్మాదివ యనుభార్యయందఁ సంభవించి సజకాంతింజేసి సమస్తతేజోధనుల తేజంబును బహితంబుగాఁ జేయుచుఁ గిర్మదాత్మ్యంబున దత్తుం డనునామంబు వహించి బ్రహ్మచేతం బ్రజాసర్గరక్షయందు నియోగింపఁబడి మరీచ్యాదులంద తిద్వాపారంబులందు నియోగించి యుండె నంత. 945

సీ. ఒనరఁ బ్రచేతసుఁడై తన్ను పిజ్జాను, లగుచు వేగంబ నా, రాయణోక్తిఁ
దలఁచుచు నాత్మసం, దనుకడ సజభార్య, నిడి వనవాసు లై కడిగి మున్ను
జాబాలి యనుమనీశ్వర నాశ్రమం బైన, భూరిషశ్చమవార్ధి తీరమునను
సన్వభూతాత్మ విజ్ఞానంబు గలయాత్మ, ఘనవిమర్శకృతసంకల్ప లైరి
తే. యంత సచటికి సమ్మాద్యమతిశయిల్ల, సరిసురాసురయక్షానిర్వరవరేణ్య
మానినోన్నతసంపూజ్యమానుఁ డైన, నారదుండు వివేచితారతుండు. 946

వ. చనుడెంచి సీతప్రాణమనోవాగ్దర్శనులును జిత సనులును శాంతులును నస
ను నవిగ్రహాలును నిర్మలం బైనపరి బ్రహ్మంబునందు నియోజితంబైనయంతః
కిరణంబు గలవారను నై స రాజసందనులకడ నిలిచిన. 947

క. చనుడెంచిన నారదమునిఁ, గనుఁగొని నృపసుతలు లేచికొతుక మొప్పన్
వినిమితు లై సమూహితపూ, జనములఁ బరతుష్టుఁ జేసి నద్వినయమనన్. 948

చ. అనఁడు మునీంద్ర చంద్ర భవదాగమనంబు సమస్తలోకశో
భన మగు సస్మదీయ మగుభాగ్యవశంబున నేడు విశ్వపా
వన నినుఁ జూడఁ గంగి మనోవార్యభవద్భ్రమణంబు లోకలో
చనుగతివోలెఁ బ్రాణులకు సర్వభయాపహరంబు గావునన్. 949

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 950

సీ. అనఁగాత్మ భగవంతులై సకేవలవామ, దేవులచే నుపద్రష్ట మైన
యాత్మతత్త్వంబు గృహస్థుల మగుచూకు, వనయంబు విస్మృతంబయ్యెనట్టి
కలితతత్త్వార్థ ప్రకాశకంబును భూరి, తరళసంసారాబ్ధితారణంబు
నై కర మొప్పారునాత్మతత్త్వము నేడు, చిరదయామతిఁ బ్రకాశింపఁజేయు.

తే. మని ప్రచేతసు లర్థి బల్లి-నఁజెలంగి, భగవదాయ త్తచిత్తుండు భవ్యగుణుడు
నఖిలలోకవిహారుండునై నయట్టి, నారదుండు వల్కి నారాకురూరులకును.

సీ. భర్షింప నరుల కేజనకర్మాయుర్మ, నోవచనంబులగ్జేవదేవుఁ
డఖిలవిశ్వాత్మకుండునై న గోవిందుండు, విలసిల్లుభక్తి సేవింపఁబడును

నవీయ పో జన్మకర్మాయుర్మనోవచ, నములను ధరణి నైన్నంగఁ దగును
వనరుహనాభ సేవారహితయు లై న, జననోపనయనదీక్షాకృతంబు
తే. లై నజన్మంబు లేల దీర్ఘాయు వేల, వేదచోదిత యగుకర్మవిరతి యేల
జపతపశ్శ్రీతవాగ్విలాసంబు లేఁ, మహితనానావధానసామర్థ్య మేల. 952
వ. మఱియు హావిరహితం లై నముంద్రియశాలివంబును నిపుణ యైనబుద్ధియుఁ
బ్రాణాయామాదియోగంబును దేహాదివృత్తిరిక్తాత్మజ్ఞానంబును సన్న్యాసాధ్య
యనంబులును డక్కిన వ్రతవైరాగాగ్వాదిశ్రేయస్సాధనంబులును నేల సర్వేశ్వరం
డును సమస్తశ్రేయస్సరూపుండును సమస్తశ్రేయోపధిభూతుండును సర్వభూ
తావాసుండును సర్వభూతాత్మప్రదుండును సర్వభూతప్రియుండును (సర్వవ్యా
పకుండును) గావున. 953

మ. కమలాధీశ్వరుఁ బూజ సేయుట సమగ్రప్రీతిఁ బ్రాణోపహా
రము సర్వోద్రియతృప్తిహేతువును సర్వశ్రోతృజమాలాభిషే
కము శాఖాభుజపుష్పిదంబు నగురేఖా సర్వదేవార్పణ
క్రమ మై యొప్పు భరావరేణ్యసుకులార్కరా బుద్ధి నూహించినన్. 954
వ. అదియునుం గాక. 955

క. పెను పగువరాశాలం, బుర దిననాయకునివలనఁ గ బాడమననలిలం
బనయముఁ గ్రమ్మట గ్రీష్మం, బున సూర్యునియందుఁ జెందుగ్రహాలిక మఱియున్
క. ధరణిఁ జరాచరభూతయు, లరయఁగ జనియించి యందె గ యడఁగినపగిడిఁ
హరిచేఁ బుట్టినవిశ్వము, హరియందె లయంబు నొందు గ నదియెట్లన్నన్. 957

మ. 1 అరు దాసభృతముః ప్రభల్ మును నభంగంబు దొప్పఁగాఁ దోచి క్ర
మ్మట నీక్షింపఁగ నందె లేనిగతి బ్రహ్మాంబందు నీ శక్తులుం
బికింపం ద్రిగుణ ప్రవాహముఁ కుశల్పన్నంబు లై క్రమ్మట
విరతి బొందుచు నుండుఁ గావున హరిఁ గ విష్ణు భజింపం దగున్. 958

వ. మఱియును సమస్తదేహులకు నాత్మయు (నిమిత్తభూతుండును) నద్వితీయుండును
శశ్వత్ప్రకాశుండును బ్రధానపురుషుండును స్వతేజోవిధ్వస్తగుణప్రవాహుం
డును (మానసబుద్ధిసుఖేచ్ఛాద్వేషాదివికల్పరహితుండును సగుణుండును దేహ
త్మభ్రమనివృత్త్యుపలభ్యుండును నాదిమధ్యాంతరహిండును నిత్యానందస్వ
రూపుండును సర్వజ్ఞుండును) బరమేశ్వరుండును నైననారాయణు నశేదబుద్ధి
జేసి భజింపుఁ డతండు సర్వభూతదయయు నంతమాత్రంబు సంభవించు నంత
మాత్రంబున సంతృప్తుం డగుటయును సర్వోద్రియోపశాంతియు ననునీగుణంబు
లు గలిగినయెడ సంతృప్తుం డగు నని వెండియు నిట్లనియె. 959

చ. చతురత నట్టియాశ్వరుండు గ నజనలోకనిర స్తసర్వకా

మిశ్రవికులంగరంబులు చును ను శ్రీ తభావనఁజేసి నన్నిధా

వితుఁ డిగుమక దుఃఖాకరిగగభీరగుణంబులఁ బాల నొప్పి యా

శ్రీ భజఁ సాంతం త్ర్యంబును శ్రీ జేకొని పాయక యుండు నిచ్చలున్. 960

క. శ్రుతిధర్మకులకన్యనము, నమ్మింపవలయుఁజేసి సజ్జన ప్రతతికి సం
తతమును నె గ్గొనరింపకు, నుతు లర్థిం జేయుపూజ శ్రమతిఁ గొనఁ జెందున్.

వ. అది యె ట్లనిన. 962

సీ. వల నొప్పు న ప సుభగ ర్థినునింపరా, కామిసీమణిఁ దదాకంక్షు లగుదు

ధృతి ననున ర్థిండుఁడేవేర ద ముఖ్యము, నే ననున ర్థింప శ్రీ కెప్పు డాత్మ

నిత్యస్వతంత్రుఁ డని నజభ క్తవరదుఁడు, దీనవత్సలుఁడున శ్రీ నై నయట్టి

మరుఁడో త్రముని జగి, ద్భరింప స ర్వేశ్వరు, సారామణునిఁ జిదానందసుయుని

తే. సజతు నమృతుఁ డుండెడికాయతాక్షుఁ డవిలి నేవంపసుండునే శ్రీ ధర్మ గృహజ్ఞుఁ
డైనపురుషుండు నమ్ముచి, నాశస్త్రుఁడగుచు, జారుమసలార రాజకుమారులార.

వ. (ఆ)నిమిటియు నిట్లనియె భవదీయవంశధుర్యుండుఁ జిత్రరథుండు నగుధృవుండు
నపత్నిమాతృవాగ్మ్యాభిన్నవృద్ధ ముండై పంచవరార్పకుం డగుచుఁ దపోవనం
బున కిరుగుపపుడు మార్గంబున నాచే నుపదిష్టం బైన క్రమంబున భగవంతుం
డగుపుండరీకాక్షు నారాధించి యితరుఁచే నొంద రానిసర్వోత్తమగ బసవదంబు
నొందఁ గాన మీరును రుద్రోపదేశ క్రమంబున సర్వభూతాంతర్యామి యగు
సీత్యరు భవచ్ఛేదంబున కై భజియింపుడు. 964

క. అని యిట్లుధమున నారద,ముని రాజకుమారులకును 1 మునము దలిర్పక
వనజోడగునచ్చరితియు, వినిపించి సరోజభావనిసేవితీకఁ జనియెన్. 965

వ. ఇట్లు నారదుండు సునయనంతరంబ. 966

చ. నరవరసంపన్నుల గణిత శ్రీ నారదవ క్త్రవిపర్యతంబు సుం
దరమును మంగళావహము శ్రీ ధన్యము లోకమలాపహంబు నై
పరఁగినపట్నకే రి పని శ్రీ పాయక తత్పదపద్మచింతనా
నిరుపమభ క్తిఁ జింది మార్గనిత్యపదంబును బొంది రున్నట్లన్. 967

వ. అని మైత్రముండు విదురున కి ట్లనియె మహాత్మా సీవు నన్నుగినిప్రచేతో నార
దసంవాదరూపం బైనపాఠికీ రనంబు మనువుత్తుం డైనయుత్తాసపాదునివంశ
ప్రకారంబును జెప్పిత నని వెండయు ని ట్లనియె నారమవలనం బ్రియవ్రతుం
డాత్మవిజ్ఞానంబు నొంది 1 మహిమండలంబు బరిపాలించి యనంతరంబునఁ
బుత్తులకు రాజ్యంబుఁ బొంది యిచ్చు పరలోకగతుం డయ్యె ననిన. 968

క. విని విదురుం డాతాపసు, ఘనచరిణము లాత్మమ స్వకంబున మధునూ
దనుచరణాంభోరుహములు, మనమునఁ దగఁ చాల్చి పలికెఁమైత్రేయునితోన్.

- క. మునినాథచంద్ర కరుణానననిధి సీతేత భక్తనత్పలుఁ డగునా
వనజాశుత త్వ యెఱిగితి, నని తత్పదములకు వివతుఁ డై వివయమునన్. 970
- క. ఆమునిచే నామంత్రితుఁ డై మనమున బంధుదర్శనాకాంక్షతుఁ డై
ధీమహితుఁ డై నవిదురుఁడు, సామజపురమునకు జనియె నెమ్మద మెప్పున్. 971
- క. అని శుకుఁడు పరీక్షిత్తున, కనుకంపం జెప్పె నీమనోహర్భాగంబున్
వినువాఁ డై శ్వర్యాయుధ, నకీర్తిస్థ స్థిగతులఁ దగఁ బ్రాపించున్. 972
- క. అని శుకయోగి పరీక్షి, జనపాలసుధాపయోధిశచంద్రున కర్థి
వినిపించినకథ మోదంబున నూతుఁడు శౌవకాచీకమునులకుఁ జెప్పెన్. 973
- చ. సరసవచోవిలాసగుణాసాగర సాగరమేఖలామహీ
భరణధురంధర ప్రకటభవ్యభుజాభుజగేంద్ర రాజశే
ఖర ఖరదూషణ ప్రముఖగౌఢతపఃపటల ప్రచండభా
స్కర కఠికంఠకార్ముఖి విభండన భేలన భక్తపాలనా. 974
- క. శిరవిదళితసారంగా, సరసదయాపాంగ భక్తజలధితంంగా
దురితధ్వంతపతంగా, వరజనకసుతాభిషంగా నవనిధిభంగా. 975
- మాలిని. సురవిమతవిదారీ నుండరీశంబరారీ, సరసవిమతసూరీ నర్మలోకోపకారీ
నిరుపమగుణహరీ నర్మలానందకారీ, గురుసమరవిహరీ భూరదైత్యప్రహరీ.
- గద్యము. ఇది శ్రీపంమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాం
డిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతిం బనుమహాపురాణంబు
నందు స్వాయంభువమనువునకు నాకూతిదేవహూతి ప్రసూతి ప్రియవ్రతోత్తాన
పాడులు జన్మించుటయు నందు నాకూతిని రుచి ప్రజాపతికి నిచ్చుటయు నారూచి
ప్రజాపతికి నాకూతిదేనియందు శ్రీనిష్ణుమూర్త్యంశజం డైనయజ్ఞుండును లక్ష్మీ
కళాంశజ యగుదక్షిణ యగుకన్యయు నుద్భవించుటయు మనువుత్రి యైనదేవ
హూతిని గర్దముని కిచ్చుటయుఁ బ్రసూతిం దక్ష ప్రజాపతి కిచ్చుటయుఁ బ్రసూతి
దక్షులవలనం బ్రజాపరంపరలు గలుగుటయు నాటియుం గర్దమప్రజాపతి
పుత్రికాసముదయంబును తీత్ర బ్రహ్మర్షుల కిచ్చుటయుఁ గర్దమపుత్రి యైనకళ
వలన మరీచికీ గశ్యపుం డనువుత్తుండునఁ బూర్ణిమ యనుకూతురుం బుట్టు
టయును బూర్ణిమవలన గంగయు విరజం డనెడుకమారుండనఁ జన్మించుట
యుఁ గశ్యప్రజాపతివలన నయిన ప్రజాపరంపరలచే ముల్లోకంబు లాపూర్ణం
బు లగుటయు నత్రిమహామునితపంబును నతనికి హరిహర బ్రహ్మలు ప్రత్యక్షిం
బగుటయు నననూయాపాతి వ్రత్యమాహాత్మ్యంబువలన నననూయాత్రులకుం
ద్రిమూర్తులకళాంశజ లయినచంద్రదత్తాత్రేయదుర్వాసులజన్మంబును దక్షో
త్మజలజన్మంబును భృగువువలన భ్రాతృ మనునంగనకు శ్రీమహాల్క్ష్మీ జన్మించు
టయును భృగుపాత్రుం డయినమార్కండేయుజన్మంబును ధర్మనకు మూర్తివల

న సరనారాయణులు సంభవించుటయును సత్త్వయాగంబునందు దత్తుండు శివుని నిందించుటయును దత్వోద్ధర్మార్థసంబున బ్రహ్మచే బ్రాహ్మికుడై శివుండుదత్వా దుఃఖముగ్రహించుటయును నతొదికృతశ్రీహరి స్తనంబున శ్రీహరి ప్రసన్నుం డై దత్తుచియజ్ఞంబు సఫలంబుగా ననుగ్రహించుటయును సతీదేవి హిమవంతు నకు జనించి హనునకుం బ్రాప్తించుటయు సత్తానపాదునివృత్తాంతంబును ధ్రు వోపాఖ్యానంబును ధ్రువుండు చంద్రిచేత నవమానితంబు డై నారదోపదేశం బున మధువనంబునకుం జని తపంబు సేయుటయు హరి ప్రసన్నుం డై యతని మనోరథంబు లిచ్చుటయు సతండు నురలఁ బురంబునకు వచ్చుటయుఁ గుజే రానుచరు లైనయత్నులతోడియధంబును ధ్రువుండు యజ్ఞంబులు సేయుచు రాద్యభోగంబులం దనిసి తనయు నుల్కలునిం బట్టంబు గట్టి హరియనుగ్రహం బున ధ్రువక్షీతిని నిలుచుటయు నుల్కలుండు నగ్నిగుం దనుతనసుతునిఁ బట్టం బు గట్టి హరిం జేరుటయు వత్సరునిపంశిఁపరంపరయు నందు నంగునిసుతుండయిన వేనుక శేబరంబున లక్ష్మీ నారాయణులయంశంబున నర్చియుఁ బృథుండునుజన్మిం చుటయుఁ బృథుండు భూమిఁ గామధేనువురీతి నఖిలవస్తువులుం బిడుక నియ మించి సమస్థలిం జేసి యుండుండు వశనర్చి యై యుండ బహుయజ్ఞంబులు సేసిన సతనికి హరి ప్రత్యక్షం బగుటయు సద్భాత్యప్రబోధంబును నిందుని వలనఁ బాపండుసంభవంబును నిందుని జయించినవిజితాశ్వని సతనితమ్ములను బృథివీపాలనంబునకు నిలిపి పృథుండు నర్చియుం బరమపనఁపాపు లగుటయు వసిష్ఠశాపంబునఁ దేతాగ్నులు విజితాశ్వనికిం దనయు లై జనించుటయుఁ బృథునిపాత్రుం డయినపాచీనబర్హిరాజ్యంబును నానియజ్ఞంబు లసంఖ్యాతం బు లైన నారదుండు మాన్వం దలంచి పురంజనుకథ సద్భాత్యప్ర పంచంబుగాఁ దెలుపుటయుఁ బ్రాచీనబర్హి సుతు లయిన ప్రచేతనాలు పదుపురకు శ్రీమహా దేవుం డు ప్రత్యక్షం బై హరి స్తనం బుపదేశించుటయుఁ బ్రచేతసులతపంబునకు మెచ్చి హరి ప్రత్యక్షం బగుటయు వారికి మారివలన దత్తుండు పూర్వకాలంబున శివవిద్యోమ ప్రయుక్త శాపంబునం బుత్తుం డై జనియించుటయును బ్రచేతసులు ముక్తికిం జనుటయును విదురుండు మైత్రేయుని వీడ్కొని హస్తీపురంబున కరు గుటయు ననుకథలు గలచతుర్థస్కంధము.

ఓం త త్స ద్రవ హ్మ ర్పణ మస్తు,



శ్రీ రస్తు

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

పంచమ స్కంధము

ప్రథమాశ్వాసము

—❀❀❀—



కర కరుణాసాగర

ప్రాకటలక్ష్మీకళత్ర భవ్యచరిత్రా

లోకాతీతగుణాశ్రయ

గోకులవిస్తార సంద్రగోపకమారా.

1

వ. మహనీయగుణగర్భిణు లగునమ్మనిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైననూతుం డిట్లనియె.

2

క. భూనాథు, దుత్తరాత్మజు, డైనపరీక్షిన్న రేంద్రుఁ య డభిమన్యుసుతుం డానంది మంది ఘనసుజ్ఞానం డగుశుకునిఁ గాంచి య సరసతఁ బలికెన్.

3

వ. మునీంద్రా పరమభాగవతుండు నాత్మారామండు నైనప్రియవ్రతుండు గృహంబుననుండి యెట్లు రమించె గర్మబంధంబు లయినపరాధవంబులు గలగృహంబులయందు మా క్తనంబంధు లైనపురుషులకు సంతోషంబు కానేర దుత్తమశ్లోకుం డైనపుండరీకాక్షునిపాదచ్ఛాయంజేసి నిర్వృతచిత్తు లయినమహాత్ములు కుటుంబంబునందు నిస్సృహులై సేయదురు గాన ప్రియవ్రతునికి సంసారంబునందుఁ దగులంబు గలుగు టెట్లు దారాగారసుతాదులందుఁ దగులంబు గలవానికి నెట్లు సిద్ధి గలుగు శ్రీహరియం దస్థలితమతి యెట్లు గలుగు నీసంశయంబుఁ దేటపఱపుమని పరీక్షిన్నరేంద్రుఁ డడిగిన శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

4

క. హరిచరణాంబుజమకరం, దరసావేశితమనఃప్రధానం డగున

1. 'క్రీషీతాననోత్పల, క్రీసతిసహజన్య త్రిదళశీవిత యశా, వాసుప్రకాశజయభా సామరపతిహరణ రామచంద్రనృపాలా.' 2. 'సకలపురాణార్థజ్ఞానవిఖ్యాతుం డగునూతుండు గానకాడిమహామనుల కిట్లనియె.' బ్రా. ప్ర.

- త్సుగుఁడుఁ డొకసేపు విష్ణుఁఁడుఁ బొరసినఁదన పూర్వమార్గమును విడువఁ డిలన్
క. ధోణీనల్లభ నిశుమా, నరవడుఁడు స్రియవత్తుఁడు ? నారదమునిన
చ్యురణోపసేవఁ జెందుచు, నగుడు గ నభ్యాసన త్ర యోగంబందున్.
- సీ. దీక్షితం డై ధర్మ పాలనముఁ దండ్రి, పనిచిన సుజ్ఞానభంగ మనుచు
సంగీకరింపఁడు ? నంతయఁ జెలిసి ప ద్మాసనఁ దతనికి ? నతులరాజ్య
మందల మిక్కి ల్లియానఁ డి బుద్ధింతు, ననుచును ననచి వ్రతమండుఁ దలచి
తారకాపరివృత్తతారాధిపనిమాడ్కి, నతులతోఁ గూడి యశ్చ్యుతవిభూతి
శే. హంసవాహనుఁ డగుచునిగ్రదాహలెల్ల, గచిసి సేవిం ప బ్రహ్మలోకముననుండి
సన్మనీండ్లు దన్నుఁ బ్రశంస సేయ, నల్లనల న యడువీధి ? నరుగుదెంచె. 7
- వ. మఱియు నాయాఁ మార్గంబులఁబండు సిద్ధపాథ్యగంధర్వచారణగరుడకింపురు
మ లిరుదెనల సోత్రంబులు సేయు చుండ గంధమాదగద్గోలులం బ్రకాశంబు
నొందించుచుఁ జను దెంచినపదా ననునకు నారదుఁడు స్వాయంభువప్రియవ్రతు
లతోఁ గూడి మ కుళితకరకమలుండై యెదురు చనుదెంచి సంస్తుతి స్తబకంబులం
బూజించిరి విరించి సంతసించి ప్రియవ్రతునిం జూచి నవ్వుచు నిట్లనియె. 8
- క. హరి నాముఖమున నీకను, ¹గర టెఱిగింపంగఁ బనిచె ? గావున నిదె ను
స్థిరమతి విను వంతయు శ్రీ, హరివాక్యము గా నెఱింగి ? యవసీనాథా. 9
- ఆ. కోరి వేడ్క- నీవు ? నారదుఁడును నేను, నందఱును నీశ్వరరాజుఁ బూని
యొకగ కెపుడుఁ జేయకనున్నవారము గా, యాతనియాజ్ఞఁడప్పఁ నలవిగాదు.
- వ. మఱియు శ్రీహరియాజ్ఞను జీవుండు తోవిద్య నా యోగజ్ఞాదానార్థధర్మంబు
లను ననుచేత నొరులచేతలం దప్పింప నమరుండు గా దున్న త్తిసితినాశంబులకు
శోకమోహభయసుఖదుఃఖంబులకు నీశ్వరాధీనుఁడ కాని జీవుండు స్వతంత్రు
డు గాఁడు శ్రీహరి వాగ్రూపంబు లయినశ్రుతులందు గుణత్రయం బనురజ్జు
వున బంధింపఁబడినయన్నదాదులము ముకుందాచీర బశువు యనుష్యులకు
నశం బనునచందంబున నీశ్వరాజ్ఞం బ్రవర్తించు చుండుము నొండు సుఖదుః
ఖానుభవంబులకు నీశ్వరాధీనుఁడు నేత్రంబులు గలవానిచేతఁ దివియంబడిన
యంధుండునుంబోలె నీశ్వరుం డిచ్చినసుఖదుఃఖంబు లనుభవించు చున్నవారము
స్వప్నంబునం గన్నపనార్థంబు మేల్కొనిచి మిథ్యగాఁ దలచినకరణి మోక్షార్థి
యైనసుజ్ఞానవంతుండు వ్రాహ్మసుఖద ఖంబు లనుభవించుచు దేహరబ్ధకర్మంబు
లం బాయనొల్లఁడు వనవాసి యైనను జితేంద్రియండు గాకుండనేని (గామా
దినహీతుం డగుటంజేసి) సంసారబంధంబులు సిద్ధించు గృహస్థాశ్రమంబందు
జితేంద్రియండై యాత్మజ్ఞానంబు గలపురుషునకు మోక్షంబు సిద్ధించు శత్రువుల
గలువ నిచ్చయించినపురుషుండు దుర్గం బాశ్రయించి శత్రువుల జయించిన

మాడ్కిని మోక్షార్థి యగుపురుషుని గృహశ్రయం దగును శ్రీనారాయణ చంకావినందంబు లనుచుండ బాశ్రయించి యసేవశ్శర్వంబుల జయించుచువును ముక్తసంగుండ వై యాశ్వత్థాత్మితంబు లగుభోగంబుల ననుభవించి ముక్తి జెందు మనిన బ్రహ్మతత్వంబు త్రిభువనగురు డయినచతురాననువాక్యంబు లనంతమ స్తుకుండై బహుమానపూర్వకంబున సంగీకరించె నంత. 11

ఆ. సరసిజానసుండు శ్రీస్వామంభువునిచేత, నధిక మైనపూజ శ్రీ లంది నార
డుండు నాప్రియ వ్రతతుండును జూపంగఁ, జనియెఁ దనదుపూర్వసదనమునకు.

ఆ. సత్సంగంఁ దై నశ్రీస్వామంభువుం డను, మనువు బ్రహ్మచేత శ్రీ మన్ననఁ వగ
నంపి యంత నార శ్రీ దానుమతాబునఁ, దనమనుతుని రాజ్యముననునిలిపె. 12

వ. ఇట్లు స్వామంభుననువు భూచక్ర పరిపాలనంబునకుం బ్రహ్మతత్వంబు బట్టించు
గట్టి విషమంబు లగువిషమంబులవలన విముక్తుండై వనంబునకుం జనియెనుత.

మ. ధరణీవల్లభుఁ డాప్రియవ్రతుండు మోక్షదం బందుచుకా లీల నీ
శ్వరవాక్యంబునఁ గీర్తనంబ్రదుండై శ్రీ సంగంబులం బాపుశ్రీ
హరిపాదాంబుజచింతనం దగిలి నిత్యానందముఁ బొంది డు
ర్భరరాగాదులఁ బాటఁ దోలి ప్రజలం శ్రీ బాలించె నత్యున్నతిన్. 15

వ. ఇట్లు ప్రియ వ్రతుండు రాజ్యంబు సేయుచు విశ్వకర్మప్రజాపతిపుత్రిక యగు
బర్హిష్మతి (యనుదానిం బత్నిఁగాఁ బడసి యాసతి)వలన శీలవృత్తగుణహాపవీ
ర్యాదార్యంబులం దనకు సమానులైనయూగ్నిధేన్ద్రజిహ్వయజ్ఞబాహుమహా
వీరహిరణ్యరేతోఘృతప్రప్తసవనమేధాతిథివీతిహోత్రకపులను నామంబులు గల
పుత్రదశకంబును నూర్జస్వః యచనోక్తకస్యకను గాంచె నందుఁ గవిమహా
వీరసవనులు మువ్వరు బాలకు లయ్యు నూర్ధ్వరేతస్కు-లై¹ బ్రహ్మవిద్యాష్టా
తులై యుపశమనశీలు రగుచుం బారమహంస్యయోగం బాశ్రయించి సర్వ
జీవనికాయవాసుండు భవభీతజనశరణ్యంబు సర్వాంతర్యామియు భగవంతుండు
నగువాసుదేవునిచరణారవిందావరతస్మరణానుగతపరమభక్తి యోగానుభావంబు
న విశోధితాంతఃకరణ లగుచు నీశ్వరుతాదాత్మ్యంబు నొంది రంత. 16

సీ. వసుధేశ యాప్రియవ్రతుఁ డొండుకాంతయం, దధికుల మన్వంతర్రాధిపతుల
మతియు నుత్తముఁడుతామసుఁడురై వతుఁ డను, నుతులను బుట్టించెనుమహి
మున్ను జడ్చించినమువ్వరుపుత్రులు, నవ్యయపదవికి శ్రీ నరుగుబయుచుత్రులచు
నంతఁ బ్రయవ్రతుఁ శ్రీ డళులశాత్రవకోటిఁ దనబాహుబలముచేతను జయించి
తే. యతఁడు బర్హిష్మతీకాంతయందుఁ బ్రీతి, గలిగి యావనలీలావిరకానహాస
హేలనాదులఁ జిత్తంబుగ్రీలుపడిది, గతవివేకుఁడుబోలె భోగములఁ బొందె.

1. 'బ్రహ్మవిద్యావాసనం జెంది పరమహంసయోగం బాశ్రయించి జీవాంతర్యామి యగునీశ్వరుం గాంచి రంత' శ్రా. ప్ర

- వ. ఇట్లు ప్రియవ్రతం డేకాదశార్కగదవిత్సరంబులు రాజ్యంబు నేసి యొక్క గాఢము మేరుమిద్రానదీణంబు సేయఁగూర్చునకు సవరభాగంబునం బ్రవర్తించు సంభవారంబు నివర్తించు బూర్తి భగవదుపాసనాజనితాతిపురుషప్రభావంబు సుబ్రహ్మణ్యధనవృత్తి కేగంబు గలిగి తేజోగమంబైనవధంబు నారోహణంబు నేసి (రాత్తుల నెల్ల దివంబు లొప్పు నని) సప్తరాత్రంబులు ద్వితీయ తపనండునుం బోలె నరదుంబు వజ్రపుటయుం గని చతురాసునుండు నారించె నారథనేమిమార్గం బులున స్తనము ప్రంబులను నామగ్యభూసంఘులు సస్తద్వీపంబులువయ్యెనంను.
- సీ. వరుస జంబూద్వీపవరకుశక్రౌంచముల్, శాశశాల్యలులు పుష్కరముననగ సలయనావ్యేపంబులందు జంబూద్వీప, మొనంగ లక్షయోజనము లయ్యె నట యుత్తరోత్తరాగ్రముతసంఖ్యంబు ద్విప,ణితముయొండొంకికతిశయిలు యోరేకులంబురాజ్యక్షీరదధ్మ్యకంబులు గలుగుసాగరము లేడు
- శ్లో. ద్వీపవిమాణములు గల్గి ౩ విస్తరిల్లు, సంధిసంధిస బరిఖలచందమునను గ్రమముదప్పక యొండొంకిగలయగుండు, సకలజీవులకెల్ల నాశ్చర్యముగను.
- వ. అట్టిద్వీపంబులందు బరిపాలంబునకం బ్రయవ్రతం డాత్మభవులు (నాత్మస సూనశీలురు) నైసమ్యాగ్నిధేృప్తజిహ్వాఽయజ్ఞబాహు హిరణ్యరేతో ఘృతపృష్ఠ మేఘాపిధి వీతిహోమల (కొక్కొకని నొక్కొక్కద్వీపంబునకు) బట్టంబు గట్టి యూర్జవృత్తి యనుకన్యతను భార్గవున కచ్చిన నాభార్గవునకు నూర్జవృత్తియందు దేవహూతి (యనుకన్యారక్షణంబు జనించె) నట్టిబలపరాక్రమవంతుండైన స్రియ ప్రతుండు ౪రక్తుం డై యొక్కనాడు నిజగురు వగునారదుని (చరణానుసేవా నుపశిలం) న్యాదిప్రపంచసంసర్గంబుం దలంచి (దుఃఖించి) యిట్లనియె. 20
- సీ. అక్కటమేనింద్రియములచే గట్టంగ, బడి యండి యందులక బాంధవ లేక యజ్ఞావరదితం ౩ బగునివయము లను,సంధకూపంబున ౩ నడఁగియుంకి తగులుల కేవిరోధమృగంబనై యుంకి, యవియెల్ల నేనొల్ల ౩ ననుచురోసి హరికృపచే నప్పు ౩ డిచ్చినయాత్మవిద్యను గల్గి తనవెంట ౩ నరుగుడంచు
- తే. కొడుకులకు నెల్ల రాజ్యముగనుదురుపఱిచి,తనదుపత్నుల దిగనాడిధనమువిడిచి హరివిహారంబు చిత్తబునఁడు నిలిపి, పరఁగ నల్లన నారద్రవదవి కరిగె. 21
- వ. ఇట్లు దసరథమార్గంబులు సస్తద్వీపసాగరంబులు గాఢ జేసి సూర్యునకు బ్రతి సూర్యుండై సరిదిరిసనాదిదిహ్మములచేత (భూతనిర్వృతికొఱకు బ్రతిద్వీపంబు నకు నవధులు గల్పించి) ద్వీపవర్ష నిర్ణయంబులం బుట్టించి పాతాళభాస్వర్గాది సుఖంబులు నరకసమానంబులు గాఢ దలంచి విరక్తిం బొంది నిరంతరభగవద్ధ్యానవిమలీకృతాశయుం డగుచుహరిభక్తిప్రియుండైన ప్రియవ్రతునిచుత్తరం బులీశ్వరునకుఁదక్క నన్యులకెఱుంగఁదరంబుగా దతనిమహిమంబులునేడునుం

1. భగవదుపాసనాప్రభావజనితవేగంబు, 2. హరిధ్యానపరుడైన స్రీయవ్రతునిచరిత్రంబు'వాప్ర.

గొనియాడుదు రని శుక్రుడు మఱియు నిట్లనియె.

22

క. హరిసేవ నాప్రియవత్తుఁ, డరయఁగఁ గైవల్యపదవి నందుట యరుదే
ధరఁ జూడఁబడి నను, హరినామస్మరణఁ జెందు నవ్యయపదమున్.

23

వ. అని పలికి శుక్రుండు మఱియు నిట్లనియె.

24

మ. జనకుం డిట్లు నిరక్తుఁడై నను దదాజ్ఞజేసి యాగ్నిధ్రుండే
పున ధర్మప్రతిపాలనం డగుచు జంభూద్వీపము నేలుచుం
దనసత్పుత్రులనూహి నెల్ల ప్రజలం న దాత్పర్యచిత్తంబునకా
పునతం బ్రోచె ననేకకాల మిలఁ బ్రభాతంబు గా భూవరా.

25

వ. ఇట్లాగ్నిధ్రుండు రాజ్యంబు సేయుచు నొక్కనాఁడు పుత్రకాముండై మంద
రాద్రి సమీపంబున సఖిలోపచారంబుల నేకాగ్ర చిత్తుండై యర్పించినం గమల
సంభవుండు సంతసిల్లి తనసమ్ముఖంబున సంగీతంబు సేయుపూర్వచిత్తియచునప్ప
రోంగనం బంపుటయు నాయప్పరోంగన సనుదెంచి శిరమణీయవిధనివిడవిటసి
విటపసమూళిష్టసమీపనువర్ణ లలికారూఢ స్థలవిహంగమమిథునోచ్ఛార్యమాణ
షడ్జాదిస్వరంబులచే బోధ్యమానసలిలకుక్కుటకారంశవబకలహంసాదివిచిత్ర
కూజితసంకులంబు లయిననిర్మలలోదక కనులకరంబులు గల తదాశ్రమవశోప
వనంబునందు శివహరించుచు విలాసవిభ్రమగతివిశేషంబులం జలనంబు నొందు
స్వర్ణచరణాభరణస్వనం బన్నరదేవకుమారుం డాలించి యోగసమాధిం జేసి
ముకుళితనేత్రుం డై యుండి యల్ల న కను విచ్చి చూచి తనసమీపంబున మధు
కరాంగనయుంబోలె బుష్పామ్రాణంబు సేయుచు దేవమానవులమనోనయనం
బుల కాహ్లాదంబుఁ బుట్టించుచున్నగతి విహారవినయావలోకనసుస్వరావయవం
బుల మన్మథశరపరంపర నొందించుచు ముఖకమలవిగళితామృతసమానహాస
భాషణామోదమదాంధంబు లయినమధుకరమిథునంబుల వండించి శీఘ్రగమ
నంబునం జలించుకుచకచమేఖలుగలదేవిం గమంగొని చిత్తచలనంబు నొంది
మన్మథపరవశుం డై జడునిచందంబున నిట్లనియె.

26

క. సతి నీ వెవ్వతె వీప,ర్వతమున కేమేనిఁ గోరి న వచ్చినవనదే
వతనో శారదనో రతి, సతి పందినమాయనో తపస్సారమనో.

27

ఉ. అంగజఁ డెక్కుడించిన శరరాసనముకా ధరియించి యంత నా
యంగజువెంట మానవమృగవళిఁ జూచుచు నున్నదాననో
రంగగునీదుచర్యలతెఱఁగు నెఱుంగఁగ నాకుఁ బల్కుమా
యంగన నిన్నుఁ గన్గొనినశ్రమంత ననంగుఁడు సందండించెడున్.

28

1. వ సతనాజ్ఞజేసి, 2. 'రమణీయవిధకా' భానికరవిటపసమూలపనువర్ణ లలికారూఢస్థలవిహంగమ మిథునసంచారంబున సలిలమక్కుట...కలహంసాదిసంకులంబునం గలనిర్మలలో 'త్రా. ప్ర. 3. 'మోదించుచుండ నన్నరదేవకుమార' 'త్రా. ప్ర. 4. 'ముఖకమల మదిరామోదమదాంధ' 'త్రా. ప్ర.

- క. పోలు పగులనన్న పొలసంబులు గలయంగజనిబాణములు బోలెడుచం
చలనత్కటాక్షవిమలా, మల నెవ్వనింఁది చిత్తముం గలంచెదవే. 29
- చ. చెదరంగ పేదకులో సదువుశిష్యులవై దగఁ జువ్వవృష్టి స
వృద్ధిమున నలటలోఁ గురియ్యమాడ్కిని మన్మథసామగానముల్
నదవెడుశిష్యులఁ దననగఁ గ మడ్చిదపంక్తులు నెరి మ్రోయఁగాఁ
బదపడి మీఁదఁ బోలుఁ గ చరభారమునందుల జాటు కొన్నియల్. 30
- క. అండులు నిండులుబులు, చందమునల బంధపంక్తజంబులయందు
న్నందంద మ్రోయుచును నాడెంగుబుల చగలి సంకడించెడి దరుణి. 31
- క. పాయక కదంబువృష్టి, చ్ఛాయల గలనత్త్రకాంతి శ సల్లెడుఁ గంట
యాయెడి నితంబులొనులు. గాయుచు నెడతెగక తిట్టు కప్పెడుఁ దన్వీ. 32
- క. సిగతము నీతనామధ్యము, గర మరుదుగ నరసి మాడఁ గ నంబడ దీ
కిరికంభంబుల బోలెడి, గురుకుచయుల నెట్లు సలుపుకొంటి లతాంగీ. 33
- క. పొంకముఁ లగుకుచములపైఁ, కుంకుమపంకంబు సొంపుగొని వాసవలం
గొంకొక వెదవల్లెడుని, బింకం బగుచన్నుదోము శ పెంపో సొంపో. 34
- తా. ఏలోకంబుననుండ వచ్చితివి నీ విచ్చోటికిఁ మున్ను నే
నేలోకంబునఁ జెప్పఁ జూప నెఱుంగ శ న్నిసుందరాకారము
న్నీలాలిత్యము లీవినోదములు నీ శ కిట్లాప్సనే కామిని
భూలోకంబున కట్లు వచ్చితివి నాశ్రుణ్యం బగణ్యంబుగన్. 35
- క. హాసావలోకంబుల, భాసితెడునీముఖంబు శ పలుమఱు సపుడే
యాసలు పుట్టెంపఁగ నే, నానఁగో నెద నిన్నుఁ జూచి శ యంబుజనేత్రా. 36
- ఆ. కందు లేనియందుకళి మించి నెఱ్ఱము, కాంతియు క్క మగుచుఁ శ గానిపించె
గాన విష్ణుకలయఁ శ గాఁబోలు నని నామ, నంబునందుఁ దోచె నళిననేత్ర. 37
- మ. పలుతొటంకర భాంగయుగ్మమునకుం శ బల్కాట భీతిలుచు
నటనం బం బెఱుగండుమీనములతో శ నానన్నసిలాలతో
తృటభృంగావళి⁶ ద్వీజావళి లసత్కాంతి⁷ విశంబించుమా
ఱటకాసారముఁబోలె నెమ్మొగము చా శ రంజిల్లు నశ్శున్నతిన్. 38
- చ. కరువలి బొనువత్తమును శ గట్ట నెఱుంగవు చూడ్కి దిక్కులం
బఱపుచుఁ జందరీకములభారీఁ జెలంగెఱుఁ గంధరంబునం
బొరలెడుము క్క కేళభరముం దుఱుమంగఁ దలంప విష్ణు డి
ట్లరుదు గ రత్నకందుకవిహారము సల్పెడు సంభ్రమంబునన్. 39

1. అండులు టిట్టిభంబులు; అండులు వెలయరత్నము, లందంబుగ లలితపదములన్ సుభగ
ములై యందంద మ్రోయుచును నా, డెందంబున చగలి సంకడించుచు నున్నన్. 2. 'కందు లేక
యందెడి కడుమంచికెఱ్ఱాని'

వ. మఱియు నిట్లును దహోధనుఁ గువారలతపంబులను సీరూపంబున నపహ్నావిం
చినదాన విచక్క-దనం బేమితపంబున సంపాదించితి నాతోడం గూడి తపంబు
సేయుము సంసారంబు వృద్ధి బొందం జేయుము పద్మావళిండు ¹నాకుం బ్రత్య
క్షించె నిన్ను నిచ్చినవాఁడు గావున నిన్ను విడువం ²జాలను సీసభజనంబులు
³నావాక్యంబులకు ననుకూలంతులు గాక నీవు చనువో ⁴కి ⁵నన్నుం దోడ్కొని
చను మని ప్రీతిలకు ననుకూలంబుగా బలుక సేర్పినయాగ్నిధుండు పెక్కుభం
గులం బలికి(న)నాపూర్వచిత్తి(య) పతనియమయవాక్యంబులకునమృతించి వీర
శ్రేష్ఠం డగునారాజవర్షుని బుద్ధిరాజశీలాదార్యవిద్యావయస్మీలచే బరాధీన
చిత్త యగుచు జంబూద్వీపాధిపతి యగునారాజశ్రేష్ఠుతోడం గూడి శతసహ
స్రసంవత్సరంబులు భూస్వర్గభోగంబు లనుభవించి నాపూర్వచిత్తివలన నాభి
కింపురుష మారివ ఘోషిత రమ్యక హిరణ్మయ కుకు భద్రాశ్వ కేతుమాలసంజ్ఞ
లు గలకుమారులఁ (బ్రహ్మసంవత్సరంబు నొక్కొక్క నిఁగఁ) దొమ్మండుం గాంచె
నంత నాపూర్వచిత్తి (య)యర్థకుల గృహంబున విడిచి) యాగ్నిధుం బాసి
బ్రహ్మలోకంబునకుం జనిన నాయాగ్ని ధ్రువుత్రులు మాతృసామర్థ్యంబునంజేసి
⁶స్వభావంబునన శరీరబలయుక్తు లగుచుఁ దండ్రీచేత ననుజ్ఞాతులై తమతమనా
మంబులఁ బ్రసిద్ధంబు లయినజంబూద్వీపవర్షంబులం బాలించు చుండి రంత నా
గ్నిధుండు నాపూర్వచిత్తివలనం గామోపభోగంబులందృష్టిం బొందక పూర్వ
చిత్తిం దలంచుచు ⁷వేదోక్తంబు లగుకర్మంబులంజేసి (తత్సలోకంబగు) బ్రహ్మలో
కంబునకుం జనియె నిట్లు దండ్రీ పరలోకంబునకుం జనిననాభి ప్రముఖులగునాగ్ని
ధ్రుకుమారులు దొమ్మండును మేరుదేవియుఁ బ్రతిరూపయు నుగ్రదంష్ట్రయు
లతయు రమ్యయు శ్యామయు నారియు భద్రయు దేవియు ననునామంబులు
గల ⁸మేరుపుత్రిక లగుతోమ్మండుకన్యకలను వివాహం బై రంత.

40

అథ భగవంతుం డగు నారాయణుండు ఋషభావతార మెత్తుట.

ఆ. నరవరేణ్యుఁ డైననాభి సంతానార్థ, మంగనయును దాను ౧ నధికనియతిఁ
యజ్ఞపురుషుఁ డయినశ్రయానాసుదేవుఁ, శ్రద్ధతోడఁ బూజ ౨ నరవిఁ జేసి. 41

వ. మఱియుం (బ్రవర్ణ్యసంజ్ఞకంబు లగుకర్మంబులు శ్రద్ధావిశుద్ధద్రవ్య) దేశకాల
మంత్ర ర్విగ్రహావిధానయోగంబులం బరమేశ్వరుని మెప్పించిన నెవ్వరికిం
బ్రసన్నుండు గానిపుండరీకాక్షుండు భక్తవత్సలుండై సురుచిరావయవంబులతో
యజనశీలం బయినయాతనివృద్ధయంబునందుఁ బాయనిరూపంబు గలిగి మనో
నయనానందక రావయవంబులు గలతనస్వరూపం బాతనికిఁ జూపం దలంచి. 42

1. 'మాకుం. 2. జాలము. 3. మావాక్య. 4. మమ్ముం. 5. సారూప్యంబునంజేసి వయోబల
యుక్తు వ్రా. ప్ర. 6. వేదోక్తంబున జన్మంబు నేసి. 7. 'మేరుదేవిబిడ్డల వివాహం. 8. మనోనంద
కరం బైన తనస్వరూపంబు' వ్రా. ప్ర.

- సీ. అంత నావిష్కృతకాంతచతుర్భుజం బులును బీతాంబరంబును వెలంగ
శ్రీవత్సకొండుభక్తశ్రీరమ చిహ్నంబు, లారమందు రమ్యమై శయింపుపడఁగ
శంఖచక్రగదాంబుజాతఖడ్గాదిది, వ్యాయాధంబులు సేతులందు మెఱయ
సతులితనవరత్నహాటకాంకితనూత్న, ఘనకిరీటద్యతుల్ శగడలకొనఁగఁ
- తే. గర్లకండలకటినూత్తరకనకరత్న, హరకేయూరవరనూపురావిభూష
ణములభూషితుడైన శ్రీనాయకండు, దంపతులకి పృథ్వీదేవరం బ్రత్యక్షమయ్యె.
- తే. కట్లు ప్రత్యక్ష మయినరక్తమేశ్వరుని, బెన్నిధానంబుఁ గనుగొన్నరేదమాడ్కి
హర్షమొందినముత్విక్కు శలవనతాన్యు, లగ్నచు నభినతిసేసి రిట్లనుచునపుడు.
- క. పరిపూర్ణుడ వై యండియు, మఱవక మాపూజ లెల్ల శ మన్నింతువు నీ
చరణారవిందసేవయఁ, ధరఁ బెద్దల వినిచినటులు శ దగఁ జేసెద మా. 45
- క. ఏ మిపుడు సేయసంస్తుతి, నీమహిమ నెఱింగి కాను శ నిరతయఁ బెద్దల్
దా మెది యుపదేశించిగొ, యామలమనఁ బ్రస్తుతింతు శ మయ్య మహాత్మా. 46
- వ. మఱియు నీవు సంసారాసక్తమతి గలిగినవానికి వశ్యుండవుగా వీశ్వరుండవును
బ్రహ్మతిపురుషవ్యతిరక్తుండవును బరమపురుషుండవును నయిననిన్ను బొందని
ప్రపంచాంతరగతంబు లయిననామరూపంబులు గలయస్మదాదులచేత నిరూపింప
నశక్యం బగు సర్వజీవులం జెందినదురితసంఘంబుల నిరసించుస్వభావంబు గల
నీయుత్తమగుణంబులయందు నేక దేశంబు గాని సర్వగుణనిరూపణంబు సేయ
నెవ్వరికి శక్యంబు గా నేరదు నీభక్తులు మిక్కిలి భక్తింజేసి సంస్తుతించుగద్గదా
క్షరంబులను సలిలశుద్ధపల్లవతులసీదశదూర్వాంకురంబులను సంపాదించినపూ
జను సంతసెల్లెడినీకు బహువిధ ద్రవ్యసంపాదనంబు గలిగి విభవయక్తంబు లయిన
యశ్వమేధాదులును దృష్టికరంబులు గానేరవు స్వభావంబున సర్వకాలంబు
లందును సాక్షాత్కరించి యతిశయం బై వర్తించుచు నశేషపురుషార్థస్వరూప
మవు పరమానందరూపమవు నైనవాడ వగుటంజేసి యజ్ఞాదులయందు నీకుఁ
దృష్టి లేక యున్న సస్మదాదులకోరికల నాపాదించుకొఱకు యజ్ఞాదుల నొనరిం
తు మని మఱియు నిట్లనిరి. 47
- క. కాలిశుల మగుచు మిక్కిలి, మే లెఱుంగనిమమ్ము నీదుఃఖించినదయచేఁ
కాలించి యిత్తు వెప్పుడుఁ, జాలఁగ నిహపరములందు శ నకలనుఖములున్. 48
- ఆ. ఇప్పుడు మేము నీకు శ నిష్ఠంబు లగుపూజ, లాచరింప కున్న శ నైన నధిక
మయిననీకృపాకృతాక్షపీఠాణములఁ, జక్కఁ జూచి తగఁ బ్రసన్నుడగుచు. 49
- క. వర మీయడలఁచి మమ్ముం, గరుణించితి గాక నిన్ను శ గనుగొనుటకు నై
యరసి నుతింపఁగ మాకుం, దర మగునే వరద సీరదశ్యామాంగా. 50

1. గలిగి తగుండు గాని తేతుండు వీశ్వరుండవు నైనవీశ్వరూపంబు నిన్ను మట్టి నీ ప్రపంచ...
భూపంబుల నిరూపింప శక్యంబు గాదు.

వ. మఱియు నిస్సంగులై నిశితజ్ఞానంబునం జేసి దోషరహితులై భగవత్స్వభావులు నాత్మారాములు నగుమునులకు స్తుతియింపఁదగినగుణంబులు గలవాడ వగుచుం డియుఁ బ్రసన్నుండవు ¹స్థలనతులపతనశృంభణాదిదుర్వస్థలందును జ్వర షరణా దిదుర్దశలందును (వివశుల మగుమాకుఁ) గల్మషనాశకరంబు లయినభవద్వివశ నామంబులు మావచన²గోచరంబు లగుం గాక మఱియు నీరాజరి పుత్రకా ముండై నీతోడ సమానుం డయినకుమారునిం గోరి కామంబుల స్వరాజవర్గం బుల నీనోపిననినుం బూజించి ధనకామం డైనవాఁడు ధనవంతునిం జేరి తుష్ మాత్రం బడిగినచందంబున మోక్షనాథుండ వైననీవలన సంతానంబు గోరుచు న్నవాఁడు జయంప రానిసీమాయచేత నెవ్వండు మోహంబు నొంది విషయాస క్తుండు గాక యుండు ³సర్థకాలములముమదాంధులము నగుమేము నిచ్చు నా హ్వనంబు సేసినయపరాధంబు సర్వాత్మకుండ వగుటంజేసి సామ్యంబుచే మన్నింపం దగుదువు మమ్ముఁ దయఁ జూడు మని ప్రణమిల్లిన సర్వేశ్వరుండు వరాధిపతి యగునాభిచేతను ఋత్విక్కులచేతను వంద్యమానుం డై దయా కలితుం డగుచు నిటనియె.

51

క. మునులార వేదవాక్యములను బ్రస్తుతి సేసి సర్వలక్షణముల నా
కెన యగువుత్తుని ని మ్మని, వినఁ బలికితి రిపుడు మిగుల ⁴వేడుకతోడన్.

52

క. ⁵నాకాదిలోకములలో, నాకుకా సరివచ్చువట్టిసందను నెటు నా
లోకింప లేరు గావున, నాకుకా సరి నేన కా మగ్నమున నెఱుంగుడే.

53

వ. అదియునుం గాక భూసురోత్తములు నామఖం బగుటంజేసి విప్రవాక్యంబు దప్పింపరాదు మీరు నాయీడుకుమారు నడిగితిరి గావున నాభిపత్ని యగుమేరు దేవియందు నేన పుత్తుండ నై జనియించెద నని పలికి షరమేశ్వరుం ⁶డాగ్నిధీ యపత్ని యగుమేరుదేవి సూచించుండ నాయజ్ఞంబున సంతర్థానంబు నొంది యానాభివీఁదిదయంజేసి (దిగంబరులును దపస్సులును జ్ఞానులును మార్హ్య రేత స్సులును నగునైష్ఠికులకు) యోగధర్మంబుల నెఱింగింపం దలంచి పుండరీకా తుండు నాభిపత్ని యగుమేరుదేవిగర్భాగారంబునం బ్రవేశించె సంత.

54

ఆ. మేరుదేవిమందు ⁷మేరుధీరుం డగుహరి సమస్తలక్షణాన్వితండు
శమదమాదిగుణవిశారదుం డుదయించె, సకలజనుల కవును ⁸సంతసముగ.

55

ఆ. అతనికాంతియు క్త ⁹మయినదేహంబును, మహితబలపరాక్రమంబు వీర్య
మును దలంచి చూచిరజనకుండు వేరిడె, సుతుని ఋషభుఁ డనుచుఁసాంపుతోడ.

క. ధరణీసురులును మంత్రులు, బరివారము హితులుఁ బ్రజలు ¹⁰బౌంధవులును ను
స్థిరమతి నాబాలకునిం, గర మనురాగమున రాజాగ్రా జుఁది రిలన్.

57

1. స్వస్థాదిదుర్వస్థం, 2. ఋలకు గోచరంబులు గాకున్నను నీతోడ, 3. ములముగుమేము, 4. లోకాలోకములందును...సందనులను నెట్లాకొంక్షింపదు, 5. యోమగుండంబునందు సంతర్థానంబు

క. పురుషాక్షుఁ డానినహలు, సరగున విని చిత్తమనకు శ సహ్యము గామిం
బరించి ఋషభుఁ డేలడి, ధరణి ననావృష్టి మిగులకట్టము సేసెన్. 58

ఆ. అది యెఱింగి ఋషభుఁ శ నగల్గుట యోగమౌ, యాబలంబుకతన శనఖలరాజ్య
మగదుఁ గఁదియఁజేసె శ సత్యంతసంపూర్ణ, వృష్టి దినదినంబు శ వృద్ధి బొంద. 59

వ. ఇట్లు ఋషభుండు పురందరుండు సేయ¹దౌష్ట్యంబునకు నవ్వ (యజ్ఞసాధం బను)
తనమండలంబు సుభిక్షంబుగాఁ జేసి గాభిరాం భుజోజ్జ్వలచందంబునం బుత్త్రుండు
జనియించి వరిలుటకు సంతరిల్లి తనశత సంకీర్తనంబునకు లోకధర్మంబు గల
పుండరీకాక్షునిమాయావిలసిత్వంబునఁ జేసి జాలక నాతండ్రి యని మోహంబున
నుపలాల్చించుచుఁ బ జానురాగంబున సర్వసమృత్తుం డయినపుత్త్రుని (సమయసే
తురక్షణంబునకు) బూజ్యం బయినరాజ్యంబునం దశిషికుం జేసి భూసురులకుఁ
బ్రధానవర్తంబునకు నప్పగించి మేరుదేవిం గూడి నరనారాయణస్థానంబున బడ
రికాశ్రమంబునకంజని యచ్చట మహాయోగసమాధిచే సినరనారాయణాఖ్యం
డుఁ బురుషోత్తమండు నగువాసుదేవు నాధిపతి యీణదేవుం డై యానాభి
హరితాదాత్మ్యంబు నొందె నంత. 60

చ. సరసత నేన్మపాలకునిజన్మమునందును భూసురోత్తమాల్
సరసిజసాభునిం దగఁ బ్రసన్నతఁ జెట్టిన నంత మెద్ది యీ
శ్వరుండు దనంత గర్భమున శ వచ్చి తనూభవుఁ డై జనించె నా
సరపతి నాభిక్ష సరి యునిం దగునే సరవాధ యశ్వలన్. 61

వ. అంత. 62

సీ. భూవరుఁ డగుఋషభుండు దనరాజ్యంబుఁ, గర్మభూమిగ నాత్మ్యగించి జనుల
కంఠజకును బ్రయం బగునట్లు కర్మతం, త్రం బెల్లఁ బలుసంగఁ దలఁచి కర్మ
మలు సేయుటకు గురువులయొద్ద వేదంబు, సదివి వారలయను శ జ్ఞున వహించి
శతమన్యఁ డిచ్చినసతి జయంతీకన్యఁ, బరిణయం బై యట్టిపడఁటివలన

తే. భరతుఁ డాదిగ సుతుల నూర్జురను గంచె, నట్టిభరతునిపేరను నవనితలము
పురవరాశ్రమగిరితరువుర్ర మగుచు, నమరి భారతపర నామమున మించె.

వ. ఆమహాభారతవర్షంబునందుఁ దమతమపేరం బరంగుభూములకుం గుళావర్తే
లావర్త బ్రహ్మవర్త నార్యావర్త మలయకేతు భద్రసేన నిద్రస్పృ గ్విదర్భక్ష
టు లనుతోమ్మండ్రు కుమారులను ¹దక్కం గఁజొంబండ్లు పుత్తులకుఁ బ్రధా
నులం జేసె సంతం గవి హ ర్యంతరిక్ష ప్రబుద్ధ పిష్పలాయ నావిరోత ద్రమిథ
చమన కరభాజను లనువారు దొమ్మండ్రును ²భాగవతధర్మ ప్రకాశకులైరి (భగ
వన్మహిమోపబృంహితంబు లగు) వారలచరిత్రంబులు ముంద రెఱింగించెదఁ

1. దుర్భక్షి. 2. సీశ్వరోపాస్తి సేయచు షీణ. 3. కంజపుంజ మగుచు. 4. రాజులుగాఁ
జేసె. 5. భగవదర్థంబు గలవా రైరి.

దక్షిణయనుబదియిద్దఱుకుమారులు (పితృదేశకరులునతివిసీతులు) మహాశ్రోత్రి
యులు యజ్ఞశీలురు గర్భనిష్ఠులు; సమునబ్రాహ్మణోత్తములై ఋషభుడుస్వంతం
తుండై సంసారధృత్రింబులుం బొరయక కేవలజనందానుభవంశమునయాశ్వమం
డై యుండియుఁ బ్రాశ్మశునిడునుంబోలెఁ(గాలానుగతంబులగు)ధర్మంబుల నాచ
రించుచు(ధర్మప్రవర్తకులకు సముండును నుపశాంతుండును మైత్రిండును గారు
ణికుండును నై ధర్మార్థములకే ప్రజానందామృతావరోధంబుచే గృహస్థాశ్రమము
లం బ్రజల నియమించుచుఁగొంతకాలంబు సీతీమార్గంబు దప్పక ప్రజాపాలనంబు
సేయుచు (నేదరిహస్యంబు లగునశలధర్మంబులు స్వవిదితంబు లయినను) బ్రాహ్మ
ణోపదేశపూర్వకంబుగాద్రవ్యదేశకాలవయశ్చైర్ధ్వగ్విధోద్దేశోపదితంబులు
గ నొక్కొక్కక్రమేను శతవారంబు యథావిధి గఁ జేసి సుఖంబుండెనంత.

క. జనవర ఋషభునిరాజ్యంబున నైహికఫలముఁ గోరుపురుషుని నొకనిం
గనుఁగొన నెఱుంగి మెన్నడు, నివతేజం డతనిమహిమ ॥ లే మని చెప్పెన్. 65

—.. ఋషభుండు పుత్తులకు సీతి యుపదేశించుట. —

సీ. ఆ ఋషభుండు రాజ్యంబు సేయుచునుండి, యంతట నొక్కచోఁడాత్మముడు
దలపోసి భూలోకస్థల మవేక్షింపక, మోహంబు దిగనాడి ॥ పుత్తులకును
దనరాజ్య మెల్ల నప్సనచేసి వెనువెంటఁ, గొడుగులు ముత్తలుఁ ॥ గొలిచి రాగ
నల్లన యరిగి బ్రహ్మావర్తదేశంబు, నందుల నపుడు మహాత్ము లయిన

తే. యట్టిమునిజననసముఖంబందుఁ జేరి, తనదుపుత్తుల నందఱ ॥ దాయఁ బిలిచి
పరమపుణ్యుండుఋషభుండుఁ ప్రణయ మొప్ప, హర్ష మందుచు నప్పుడెట్లునుచుఁబ

ఆ. తనయులార వినుడు ॥ ధరిలోనఁ బుట్టిన, పురుషులకును సునకములకు లేని (లిక.
కష్టములను దెచ్చుఁగొన కామంబుల, వలన బుద్ధి నేయ ॥ వలదు మీరు. 67

చ. నరులకు సేతపంబున ననంతసుఖంబులు గల్గు చుండు శ్రీ
కరమతి నాతపంబుఁ దగఁ ॥ గైకొని చేసిన బ్రహ్మసౌఖ్యము
దిరముగఁ గల్గు వృద్ధులకు ॥ దీనులఁ బోవునఁ దుష్టవర్తనక
జరుగుచు నుండుకాముకులనంగతిఁ బోవుడు మీఁద మే లగున్. 68

వ. మఱియు (సంగనాసప్త లగుకామకులసంగంబు నిరయయాపం బమునసంసారం
బగు మహత్సంగంబు మోక్షద్వారం బగు నట్టిమహాత్ము లెవ్వ రున) శత్రు
మిత్రవివేకంబు లేక సమచిత్తులును శాంతులును గోధరహితులును) సకలభూత
దయాపరులును సాధువులును నగువారలు మహాత్ము లనందగు దురట్టిమహాత్ము
లు నాయందలిస్నేహంబె (ప్రయోజనంబుగాఁ) గలిగియుండుటం జేసి(విషయవా
ర్తాప్రవృత్తు లగునుజనులందుఁ)దమదేహగృహమిత్రదారాత్మజాదులందుఁ బ్రీతి
లేక యుండుదురు విషయానక్తుఁడయినవాఁడు వ్యర్థకర్మంబులం జేయు నట్టిదు

1. దేశంబునఁ గ్రతుశతంబు సేసి సుఖంబుండె. 2. మం దిరపునఁ పొందు

మృతకర్మంబులు జేయువాడెప్పుడును బాపకర్మం దగుచుం (క్లేశదం బగు
దేహంబు నొందు) చుండుఁ గావునఁ బాపమూలంబు లయినకామంబులు
గోరనిఁ డీజ్ఞానం బెంతకాలంబు లేకయుండునంతకాలంబు నాత్మతత్త్వంబెఱుం
గిం(బడి చాత త్వం బెఱుంగ) కంక్షటంజేసి దేహికి దుఃఖం బధికం బైయుండు
లింగదేహం బెంతకడ వుండు సంతకడవును మనంబు కర్మవశంబై జ్ఞానవంతంబు
గాక యవిద్యం బాయ వుండు శరీరంబు గర్మమూలం బగుటవలనఁ గర్మంబులు
సేయుఁ జనుదు (వాసుదేవుం డగు)నాశుండుఁ బ్రీతి యొత్తకడవు లేక యుండు
సంతకడవును దేహకర్మంబులు బాధించు విద్యాయందుఁ దైనను దేహేంద్రి
యూహనలయందుఁ బ్రీతిసేసిన(మిథునీభావనుఖ ప్రధానం బగు)గృహస్థాశ్రమంబు
సంగీకరించి (స్వరూపస్య)తిశూన్యం దై మూఘం డగుచు)నందు సంసారతా
పంబులఁ బొందుఁ బురుషుండు శ్రీతోడం గూడి యేకీభావంబు నొం(దుట)
న(సం హృదయ గ్రంథయై యుండు) నందు (జనునకు గృహక్షేత్రసుతాప్తవిత్తం
బులందు నేను నానుచి యనియెడిమోహంబు గలుగు నట్టిప్రీతురుమమిథునీ
భావంబుచే) సంతానంబు గలుగు నానంతానకారణంబున గృహక్షేత్రవితా
దులు సంపాదించుట నందు మోహం బధికం బగుటంజేసి మోక్షమార్గంబు
దిష్టగు నిట్లు సంసారంబునం దుడియు మనంబున నెప్పుడు ముక్తిచింతం
జేయు నెప్పుడు సంసారింబునం బాయు మోక్షోపాయంబులు పరమగురుండ
నైననాయుండుల ఫక్తిసేయుటయు విగతతృష్ణయు ద్వంద్వతితిక్షయు ¹సర్వలో
కింబులందులజరిగివ్యసనావగతియు "నశ్వరవిషయజ్ఞానావేక్షయు: (దపంబును)
ఎగతేచ్ఛయు (మాత్మత్రకర్మంబులు) మత్కథనవిరుటయు నన్నె దైవంబుగా
నెఱుంగుటయు సన్మద్గుణైర్తనంబులును²నిర్వైరత్వసామ్యాపవేషంబులును దే
హగేహంబులందు నాత్మబుద్ధిజహీనయు నధ్యాత్మయోగంబును నేకాంతసేవ
యు³ బ్రాణేంద్రియాక్రమ గెలుచుటయు. గర్హవ్యాపరిత్యాగంబును సచ్చిద్ధయు
బ్రహ్మదర్శింబును గర్హనృత్యత్యంబులందుల నప్రమత్తు డగుటయు వాక్షియ
మనంబును సర్వంబు నన్నశాఁదలండుటయు జ్ఞానంబును విజ్ఞానవిజృంభితం బైన
యోగంబును(ధృత్యుద్యమంబును)సాత్త్వికంబును నాదిగాఁ గల తెల్లగులచేత
లింగదేహంబు జయించి దేహ గుళలు డగుచు నుండ వలయు.

69

- ఆ. అరయః గర్మరూప శ్రమగుసవిద్యాజన్మ, మైనహృదయబంధనాదిలతల
నప్రమత్తయోగశ్రమచ⁴మహాద్భురీకచే, ద్రెంపవలయు నంతః శ్రద్ధెంపుతోడ .
అ. బనర నిట్లు యోగక్రయంబునం దు గురుఁ డైన , భూపుఁ డైన శిష్యశ్రుత్రివరుల

2. కర్మంబులం బాయకుండు, 2. సర్వజంతువ్యసననిరీక్షణంబును, 3. నిశ్వరదర్శనావేక్ష
యు, 4. నిరహంకారంబును గర్హత్యాగేచ్ఛయు నధ్యాత్మ, 5. నాత్మజయంబును శ్రద్ధయు,
6. మహాసురియచే, 7. నరక త్రైశివ్యవరుల నెల్ల.

- యోగయుతులఁ జేయఁగొప్పగావలయును, గర్భపథుల జేయఁగూడు కాదు.
- సీ జనులెల్ల నర్థవాంఛలఁజేసి యత్యంత, మూఁడు లై దైహికంబును మనంబు
లందును గోరుదురల్ప సౌఖ్యములకు, నన్యోన్యవై రంబులంది దుఃఖ[నెంత
ములఁబొందుదురుగానమునకొని గురుఁడైన, వాఁడు వశయామోహాహవశుఁడు
జనుఁడును నైనట్టిజంతువునంబును, దయగల్గి మిక్కిలి శ్రద్ధార్థబుద్ధిఁ
- ఆ. గిన్నులున్న వాఁడుగననివానికి, దెరువుఁ జూపినట్లుఁదెలియఁ బలికి
యతులమగుచు దివ్యమైనయోమోక్షమార్గంబుఁజూపవలయురమణతోడ.
- వ. మఱియుఁ బితృగురుజననీబంధుపతి దైవతంబులలో నెవ్వరైనను (సంసారరూప)
మృత్యురహితం బైనమోక్షమార్గంబుఁ జూప కుండుకేని వారెవ్వరును హితు
లు గానేరరు నాదుశరీరంబు (దుర్విభావ్యంబు నాదుమనంబు) సత్త్వయుక్తం
బును ధర్మసమేతంబును బాపరహితంబును నగుటంజేసి పెద్దలు నన్ను యుషభం
డంద్రు గవున (శుద్ధసత్త్వమయం బైన) నాశరీరంబునం బుట్టినకుమారు లంద
ఱును (సోదరుండును మహాత్ముండును నగ్రజంతును) నైనభరతు నన్నెకాఁ
జూచి (యగ్నిష్టబుద్ధిచే భజంపుం దదియ నాకు శుశ్రూషణంబు) ప్రహసాలంబు
సేయుట మీకును బరమధర్మం బని మఱియు నిట్లనియె. 78
- సీ. భూతజాలములందుఁగభూజనుల్ వర్యముల్, భూరుహములకంటెభోగికులము
భోగిసంతతికన్న¹ బోధనిష్ఠులు బోధ, మాన్యులకన్ననుశమజవరులు
వీరికన్నను సిద్ధశిబుధగంధర్వులు, వారికన్నను సురలోకానికిన్న
నింద్రాదిదేవతగ్రంథటికన్నను, దక్షాదిసన్మనుల్ గడలఁప నెక్కు-
- తే. డంతకన్నను భర్గుఁ డాద్యభవుకన్నఁ, గమలభవుఁ డెక్కుఁడాతనికంటె విష్ణుఁ
డధికుఁ డాతఁడు విప్రులగనాదరించు, గాన విప్రుండు దైవంబుమానవులకు.
- క. భూసురులకు సరిదైవం, బీసచరాచరమునందు² నెఱుంగను నాకు³
భూసురులు గుడుచునప్పటి, యాసంతోషంబు⁴ దోషగర్భగర్భయందు⁵. 75
- సీ. మంగళం బైన బ్రహ్మ స్వరూపంబును, వేదరూపంబు ననాదిరూప
మగుచున్న నాదు దేహము బ్రహ్మణోత్తముల్, ధర్మముంతురెప్పుడుండ త్వబుద్ధి
శమవమానుగ్రహసత్యతపస్థితి, తలు గల్గువిప్రుండుసద్గురుండు
గాన మిక్కిలిభక్తిగల్గి యరించను, లైనభూసురులదేహమాలవలన
- తే. నందుచుండును నాదు దేహంబుగాఁగ, నెఱిగి వివరులగు విప్రులెల్ల భక్తిఁ
బూజసేయుటయేనన్నఁబూజసేయు, టనుచువినిపించి మఱియునిట్లనుచుఁబలికె.
- క. ఈ తెఱఁగు దెలిసి భూసుర, జాతిం బూజించునట్టిజనుఁడును మాయా
⁴తీతుండై నిక్కంబుగ, భూతలమున మోక్షమార్గమును ⁵బాడగాంచు⁶. 77

1. బుద్ధిమంతులు బుద్ధిమంతుల కన్నను. 2. లేదు యజ్ఞములందున్. 3. యేకాంతులొని ప్ర
వరులెల్ల. 4. సేతులు నై. 5. బాడగాండర్, 6. ప్ర

వ. ఇట్లు సదాచారులగు కుమారులకు లోక ప్రదర్శనార్థం బాచారంబులుపడేశించి మహాత్ముండను బరమసుహృత్తునునగు భగవంతుండు ఋషభాపదేశంబునంగన్మత్యాగంబుసేసి (యువశవశీలు రగు) మునుకు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యలక్షణంబులు గలపారమహంస్యధర్మం బుపదేశింపఁ గలవాఁ డగుచుఁ బుత్రశతంబునందగ్రజుండును (బరమభాగవతుండును భగవజ్జనపరాయణుండును) నగు భరతుని (ధరణీపాలనంబునకు) బట్టంబుగట్టి (తాను గృహమందె) దేహమాత్రావలంబనంబుసేసి దిగంబరుం డై యున్మత్తాకారం డగుచుం (బక్తి కేసుండు) యగును నాత్మారోపణంబు సేసి బ్రహ్మోపదేశంబునుబాసి జడాంధబధిరమూకపిశాచోన్మాదులుంబోలె నవధూత వేషంబునొందిజనలకు మాటు వలుకక మానవ్రతంబునం బుర గ్రామాకర జనప దారామ శిబిరస్థ జఘోష సార్థగిరి వ నాశ్రమాదులయందు వెంటఁజనుదెంచు దురనతర్జన తాడనావమాన మేహన నిష్ఠీవన పాషాణశక్తద్రవః ప్రక్షేపణ పూతివాత దురుక్తులం బరిభూతుం డయ్యును గణనం బెట్టక నవమదేభంబు మఱికాదికృత్లోపద్రవంబునుంబోలెఁ గైకొనక దేహభిమానంబునంజి త్తవలంబు నొందక యేకాకియై చరియించుచుండ నతిసుకుమారంబు లగుకరచరణోరస్థులంబులు విపులంబు లగుబాహ్యంసకంఠవదనాద్యవయవవిన్యాసంబులుం గలిగి ప్రకృతిసుండరంబగు స్వతస్సిద్ధదరహాసరుచిరమఖారవిందంబై నవనళినదళంబులంబోలి శిశిరకసీనికలం జేలువొంది యరుణాయతంబు లగునయనంబులచే నొప్పి యన్యూనాధికంబు లగు) కపోలక క్షకంఠనాసాగండంబులచేఁ దేజరిల్లుచుఁ నిగూఢస్మితవదనవిభ్రమంబులం బ్రకాశించుతనదివ్యమంగళవిగ్రహంబుచేఁ బరకాంతలచిత్తంబుల కత్యంతమోహంబు గలుగఁ జేయుచు.

78

- ఆ. ధూళిచేత మిగులభ్రమసరితంబు నై, జడలుగట్టి కడుఁ బ్రళయగవర్ణము నగు కేశపాశ్రమును వెలిగించుచు, నితరు లెవరుఁ దన్ను నెఱుంగకుండ.
- క. అవధూతవేషమున నిట్లవనిన్ మలినంబు లై నయవయవములతోఁ దవిలి చరించుచు నుండును, భువి భూతాక్రాంతుఁ డయినపురుషునిమాడ్కిన్.
- ఆ. జనుల కిట్లు యోగ్యసంహార మెల్ల విరుద్ధ మనుచు నాత్మ్యోబుద్ధిఁ జూచి యజగరంబుమాడ్కినవనినై నుండె బీభత్సకర్మమునకుఁ బాలుపడుచు. 81
- వ. ఇట్లు బీభత్సరూపంబున వసుంధరం బడియుండి యన్నంబు భుజించుచు నీరు ద్రావుచు మూత్రపురీషంబులు విడుచుచు నవి శరీరంబున నెంతం బొరలుచుండు మఱియుఁ దత్పురీషసాగంధ్యయుక్తం బగువాయువు దశదిశల దశయోజనపర్యంతంబు పరిమళింపఁ జేయుచుండ గోమృగకాకచర్యలం బరియించుచు భగవదంశంబైనఋషభుండు మహానందంబు ననుభవించుచుఁ దనయందు సర్వభూతాం

తర్వాది యగువానుడేవుం బ్రత్యక్షంబుగాఁ గనుంగొనుచు సిద్ధిం బొందిన
వైహాయనమనోజవపరకాయప్రవేశాంతర్ధాన సూర్యహణ శ్రవణాదియోగసిద్ధి
లు దమంత పచ్చినం గైకొనక యుండె నని పలికిన శుకయోగీంద్రునకుం బరీ
క్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 82

క. మునివర యోగజ్ఞానంబునఁ జెఱుపం బడ్డకర్మములు గలవెద్దల్
గని యుండెడియైశ్వర్యంబును ఋషభం డెఱింగి యేల ప్రపంచక యుండెన్.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 84

మ. ధరణీవల్లభ నీదువాక్యములు తత్త్వం బింతయుం దప్ప దె
ట్లరయక వన్యమృగంబు పట్టువడి తా నావేశ నాలుబధుక
ధర వంచించినమాడ్కి నిందియములక దంపించి చిత్తంబు ని
ర్భరకామాదుల కాసయిచ్చుక గడు సంగ్రంభంబుతోఁ గ్రమ్మఱిన్. 85

క. చిరకాలతపము నైనను, హరియింపఁగ నోపుఁ జిత్త శ్రమని పెద్దలు న
మ్మరు జారులకుఁ జారిణి, కరణిని నడరించు మనసు శ కామాదులకున్. 86

క. కామక్రోధాదికముల్, భూమిశ్వర కర్మబంధములు మఱియును జే
తోమూలము లగుటను దా, రీమహిలో మనసు నమ్మ శ రెప్పుడుఁ బెద్దల్. 87

సీ. అది గాన యెన్నఁడు శ నైశ్వర్యములను జే, పట్టఁ జూడఁడు లోకభవ్యులైన
వారలచే నభివందనంబులు వొంది, వెలయుంగ నవధూతశ్రవేషభావ
ణంబుల నెఱింగికోసఁగ వానిభగవత్స్వరూపంబు గలిగి యా¹రూపమందఁ
బరమయోగధ్యానప్రపరులకు నెల్ల దే, హత్యాగనమయంబు శ సంతలోనఁ

తే. జూపుచుండియు దేహంబుఁ బాపనిచ్చ, యించెనచ్చట దివ్యయోగీంద్రుఁడొద్యుఁ
డెఱుదిదివ్యప్రకాశకుఁడమరగురుఁడు, పరమపురుషుండుఋషభుండుశ్రాద్ధిసేంద్ర.

వ. అంత విముక్తలింగుండును భగవంతుండును నగుఋషభుండు మనంబునం దేహభి
మానంబు విసర్జించి కులాలచక్రంబు గులాబునిచేత భ్రమియింపబడి విస్మయం
బయ్యును భ్రమియింపగతిం బ్రాచీనసంస్కారవిశేషం బగునభిమానాభాసం
బున దేహచలనాదికంబుల నొప్పియుండియు యోగమాయావాసనచే యుక్తుం
డయ్యె మఱియు నాఋషభుం డొక్కదినంబునం గోంకణటెంకణంబు లను
దక్షిణగర్ణాటక దేశంబులకు యదృచ్ఛంబుని కుటకాచలోపవనంబున నిజాన్య
కృతశీలాకబళుం డగుచు నున్మత్తునిచందంబున వికీర్ణ కేశుండు దిగంబరుండు నై
సంచరింప వాయువేగవిహూతిరేణుసంఘ్నణసంజాతం బగునుగ్రదావాసలంబు
తద్వనంబు దహింప నందు దగ్ధుం డయ్యె సంత నతనికృత్యంబులు తద్దేశవాసు
లగుజనంబులు సెప్ప నర్హున్నామకుం డగుతద్రాష్ట్రాధిపతి విని నిజధర్మంబులం
బరిత్యజించి స్వదేశస్థులతోడం గూడి దా నాయాచారంబుల నంగీకరించి యథ

రృబహుళం బగుళియుగంబున భవిష్యత్తచే విమోహితుం డై మనుజుల నస
మంజనం బగుహమఁ డగుతాభివేషులం జేసి మఱియును గలియుగంబునం ద
ర్హస్మతముల పునఃకాధములు దేవమానామోహితులై శాస్త్రోక్తశాచారం
బులు విడిచి (నిజేచ్ఛంజేసి) దేవతానందలు సేయుచు సస్మానానాచమనాశౌచకే
శోలుంఘనాదితాపవి త వ్రతంబులంజేయుచు ¹నధర్మబహుళం బగుకలియుగంబు
నం జెఱుపంబడ్డబుద్ధధర్మంబులు గలిగి వేదబ్రాహ్మాయజ్ఞపురుషులమాషించుచు
లోకంబులం దిహిపంతులంబులకుండామె సంఠిసిల్లుచు (నవేదమూలం బగుస్వే
చ్ఛంజేసి ప్రవర్తించి యంధపరంపరచే విశ్వాసంబుగేసి తిమంతున) యంధతమ
సంబునం బడుచునుండుచు గీర్వాణభునియవతారంబు²రజోవ్యావులగుపురుషుల
కు మోక్షసూర్తంబు నుపదేశించుటకు నయ్యె నదియునుంగాక ³సప్తసముద్రపరి
వృతంబు లగునీభూద్వీపవర్షంబులంజలిజనంబులు దివ్యావతారప్రతిపాదకంబు
శుద్ధంబు నగు నెవ్వనికృత్యంబులు గీర్తింతురు యితీయు నెవ్వనియంశంబున నతి
క్లిష్టముగతుం డగుప్రియవ్రతుండు గలిగె నెందు డగదాద్యుం డగుపురాణపురు
షుం డవతారంబు నొంది కర్మహేతుకంబు గానిమోక్షధర్మంబుం దెలిపి వెండి
యు నెవ్వండు యోగమాయాసిద్ధుల నసమ్భూతంబు లగుటంజేసి నిరసించె నట్టి
ఋషభునితోడఁ బట్టిదిక్కుతప్రయత్నము లగునీతరయోగీశ్వరులు మనోరథంబున
నైన నెట్లు సరియగుదు రిట్లు సకల వేదలోక దేవబ్రాహ్మణులకు గోవులకుం బరమ
గురుండు భగవంతుండు నగుఋషభునిచరిత్రం బెవ్వరువినినను దుశ్చరితంబులు
దొలంగు మంగళింబు సిద్ధించు మిక్కిలి శ్రద్ధతో నెవ్వండువిన్నను వినిపించినను
వారిభక్తిస్వరూపగు నట్టిహరిభక్తితాత్పర్యమునంబెద్దలు భాగవతులగుటం జేసి
సంస్తాప్తసర్వపురస్కారు లగుదు వివిధవృజివహేతుకం బగుసంసారతాపంబును
బాసీయపరితంబుం దద్భక్తియోగవృత్తసాసరంబు సేసి పరమపురుషార్థం బ
యినమోక్షంబును జెందుదు రు సప్తద్వీపంబులవారు నేడును గొనియాడు
చుండుదురు.

89

ఆ. యాదవులకు మోక్ష సత్వంతరంగులు, వై నకృష్ణుఁ డై పటనైన నెం గలఁడు
కొలుచువారి కల్ల నులభుఁ డై మోక్షంబు, నిచ్చుఁ డై నేయ నేలనీకు. 90

1. నధర్మలక్షణంబులం గలిగకలియుగ. 2. దంధపరంపరను దంపనము. 3. బ్రాహ్మణత్వత్రియు
లగు హతు. 4. నతనినంబున సప్తద్వీపములందుఁ బ్రియవ్రతునియంశంబునకు సరిచెప్ప నలర
గా దేవగంబున ప్రసంగింపవలసింది మహాయోగధర్మప్రకాశంబు సేసి ఋషుమభునిచరితంబు మ
నోరథంబున నైనఁ బొందలే రతంహయోగసూయను నిరసించి మాయాకల్పితసకలసిద్ధుల నసత్యంబు
గాఁదలచె నిట్లుసర్వలోకపూజ్యులై నదేవుఁబ్రాహ్మణులరు, 5. పరికభామృతపానంబున నిర్వృతు
లై పరమపురుషార్థంబైనమాక్షంబు నశేషింప రని సప్తద్వీప;—ఇట 'మోక్షంబు నశేషింప' వి
నుటకులేయక నిర్వృత్త్యా పరయా హ్యవపగ్గ మత్యంతికం పరమపురుషార్థ మని నో ఏవాద్రయస్తే
అని మాటము, 6. డెక్కడఁ దైనఁ.

సీ. నిత్యానుభూతి మాన్ నిజరూపలాభని, వృత్త మైతగుమహాత్మ్యమ్ గలిగి
యతఃలిఖవిపులమాయాచరితంబైపలాభింబునకుఁ దాఁడలంబు లేని
మతి గల్గి లోకుల నతివేక్ష్మఁ గరుణించి యభయచానం బిచ్చియందఱు కిల
నివృత్తయం బై దివ్య మైచిహ సుదక్షుఁ యర్చంతేవ్యమై నయిల మైన
తే. తనదలోకంబు నూపంగఁ దగినయిట్టి
మోక్షమూర్ధంబు నెఱిగించి న ముక్తజేహుఁ
డగుచుఁ దాదాత్మ్య మొండెఁ బ్రత్యక్షవిష్ణు
వైనముషభంకుఁ జనులకు నద్భుతము గ.

91

భరత తో పా ఖ్యా న ము.

మ. భరతం డంత ధరాతిలంబుఁ గడఁకం ; బాలించుచుఁ ధారుణీ
శ్వరచంద్రం డగువిశ్వయాపునకు ముక్త నంజిత యై యండి ని
ర్భృకాంతిక నిలసిల్లుచుచిదికేరం గల్లకాంతామణిం
గర మర్థిగ ధరఁ బెండ్లి యాడె శుభలగ్నంబంధు భూవల్లభా.
న. ఇట్లు (వివాహితుఁ డై) యీపంచదశవలన నహంక రంబునం బంచతన్మాత్రి
లు జనించిన తెఱఁగున సుమతి రాష్ట్రభు క్కుదర్శ నాచరణ ధూమ్రకేతువు లను
నేవురు పుత్రులం బుట్టించె నట ము న్నదినాథం జనుపేరిఁ బరంగువర్షంబు
భరతుండు పాలించెఁజితంబున భారతవర్షంబు నాఁ బరంగె నంత.

92

క. భరతుండు పూర్వజు లేలిన, కరణని గర్మముల నెల్లఁ గైకొని ప్రజలకా
హరికృప నొందుచు నేలెను, ధరణీసురవరులు వొగడి ; ధరణీనాథా.

94

సీ. భగవంతుఁ డగుజగద్ధరితు నిలంబులు, నధికంబు లైన పెక్కధ్వరముల
దర్శపూరితులచేత ; దగనుజాతుఁడైన, ముల నగ్నిహోత్రమువలనఁ గడఁకఁ
బశుసోమములచేతఁ ; యునూతుఁ బూరించి, వేదోక్త మైనయూరవిమలకర్మ
ములఁగల్గుధర్మంబులబురుషోత్తమార్పణంబుగఁజేయుచునుమఖంబులనుమంత్ర

తే. ములను బలికెడునాడెవక్రములను శ్రీశు
నవయవంబులు గాఁగ భూధివుడు పేమ
ననుదినంబును బాయక నఁ ఘనతఁ దలఁచి
యఖలరాజ్యానుసంధానుఁ డగుచు నుండె.

95

క. ఈరీతిఁ గర్మసిద్ధుల, సూరయ సత్వంతశుద్ధ నునుచి త్రిముతో
నారాచపట్టి భరతుండు, ధారుణిఁ బాలించె నధికధర్మాన్వితం డై.

96

మ. మఱియు నాభరతుండు శ్రీవత్సకౌసుభవనమాలాలంకృతంబును సుదర్శనా
ద్యాయుధోపలక్షితుండును నిజభక్తజనహృదయారవిందనివాసుండును బరమ

1. నిజరూపుచేత విప్రుత్త. 2. నవ్యయంబును మహానందకరంబును, దివ్యంబు సత్వంతేవ్యమైన
3. నిగణనాధికములైన పెక్కుమఖములచేత. 4. అగ్నిహోత్రముల చేతతిక్రజనము 5. 6. మనంబండు.

పురుషుడును నై నవాసుదేవునియందు నధికభక్తి ననుదినంబును జేయుచు
చేబడిలక్షలవేలేండ్లు రాజ్యంబునేసి ¹పితృపితామహాద్యాయాతం బగునాధనం
బును యథార్హంబు గల బుత్తులకుఁ బంచి యిచ్చి బహువిధసంపదలు గలగృ
హంబును బాసి పులహాశ్రమంబున కరిగె నంత.

97

సీ. ఏయాశ్రమంబున న్ నిందిరాధీశ్వరుఁ, డచ్చటివారల న్ నాదరించి
ప్రత్యక్షమున వచ్చి న్ పాయ కెప్పుడునుండు, నట్టిరమ్యంబైన నయాశ్రమమున
నిలిచి సాలగ్రామములు గల ²గండకీ, నది యెందు నెంతయుఁగదిసి యుండు
నచ్చోట నేకాశ్రయగుచును భరతుండు, బహువిధసవపుష్పపల్లవముల

తే. సతులతులసేదశంబుల న్ నంబువులను, గండమూలాదిఫలములఁగంజములను
ఘనత నర్పించి నిచ్చలుఁ న్ దనివి లేక, సేవసేయుచు నుండెనాశ్రమఁజేరి.

వ. దానంజేసి విగతవిషయాభిలాషుం డై శవదమాదిగుణంబులు గలిగి యభేచ్ఛం
జేసి యెడతెగక పడమపురుషునిపరిచర్యాభక్తిభరంబున శిథిలీకృతహృదయ
గ్రంథి గలిగి సంతోషాతిశయంబునం బులకితాంగుండు నానందబాష్పనిరుద్ధావ
లోకనయనుండు నగుచు నిజస్వామి యైనహరి(చరణారవిందాను)ధ్యాన (పరిచిత)
భక్తియోగంబునం బరమానందగంభీరహృదయం బనునమృతకాసారంబున ని
మగ్నుం డగుచుఁ దా నపుడు పూజించుపూజ నెఱుంగక యిట్లు భగవద్వీరంబు
ధరియించి యేణాజనవాసస్త్రిషవణస్నానంబుల నార్ద్రాకుటిలకపిశవర్ణజటాకలా
పంబులు గలిగి మార్గాండాంతర్గతుం డయిన పరమేశ్వరుని హిరణ్మయపురుషు
నింగాఁ దలంచుచు ని ట్లనియె.

99

సీ. కర్మఫలంబులఁ న్ గడఁక నిచ్చుచు మనో, వ్యాపారమున నిట్టిరయఃఫలలోక
మూలఁజేసి యీలోకములకు నంతర్యామి, యగుచుఁ బ్రవేశించియంతమీద
నానందరూప మైననట్టిబ్రహ్మముఁ గోరు, చున్నజీవుఁ దనయం న్ దున్న యోగ
శక్తిచేదగ ననిశంబుఁ బాలనసేయు, చుడి యంతటను న్ మార్తండున్య

ఆ. వర్తి యగుచు నిట్లునోపఱబుచు జగముల,యందు నుండి ప్రకృతిఁబొంద కంత
సతులదివ్యమూర్తియైనయానందరూపమును శరణ మొందె న్ భరతవిభుఁడు.

వ. అంత నాభరతుం డొక్కనాఁ డామహానది గృతాభిషేకుం డయి ముహూర్త
త్రయం బంతర్జలంబులందుఁ బ్రణవోచ్ఛారణంబు సేయు చుండునమయంబున
నిర్భరగర్భిణి యగునొక్క హరిణి జలార్థిని యెఱుఁగి జలాశయసమీపంబునకు
వచ్చి జలపానంబు సేయునెడ నా సమీపంబున మృగపతి గర్జించి లోకభయం
కరంబుగ నాదంబుసేయ నాహరిణి స్వభావంబున భీత యగుటంజేసి బెగ్గడిలి

1. సామ్రాజ్యంబు శ్చక్రలంకం. 2. చక్రతీర్థంబుఁ జేయును బవిత్రంబు గాఁగ' వ్రా. ప్ర.
3. గడుసమర్పణ. 4. వాగ్రూపమున నరు, లందు నుండి. 5. దావక్రతీర్థంబునం.

(హరివిలోకనవ్యాకులచి తయై) దిగ్గన నుదరిగగనంబునకు ¹ నెగిరి యపగతత్వమ
యగుచు నది నుల్లంఘించు నెడ నధికభయంబునంజేసి యాగర్భంబుయొనిద్యా
రంబున గళితంబై జలంబులం బడియె నాహరిణి (యల్లంఘనాదిభయంబునంజేసి)
తత్తీరంబున (నుండుగిరిదరిం బడి) శరీరంబుఁ బాసె సంత నాహరిణిపోతంబు జ
లంబులం దేలుచున్న భరతుండు గను విచ్చి చూచి కరుణార్ద్రచిత్తుండై (మృత
జనని యగునా) హరిణిపోతంబును దనయాశ్రమంబునకం గొంపోయి మిక్కిలి
ప్రీతి సేసి యుపలాలనంబుసేయుచుండఁ బోషణపాలనప్రీణనలాలనానుభ్యాసంబు
ల భరతునకు నాత్మనియమంబు లైనయష్టాంగయోగంబులును ² బరమపురుష
పూజాపరిచర్యాదులు నొక్కొక్కటిగఁ గ్రమక్రమంబునం గొన్నిదినంబులకు
సమ స్తంబును సుతస్సన్నం బయ్యె నంత.

101

క. ఘనతపము చలన మొందుటయును భరతుం డెఱుంగ కాత్మ్యయోగంబునఁ జ
య్యనఁ బాసె హరిణిపోతముఁ, దనమదిలోఁ బ్రీతిఁ జేసి ౧ తప్పక పలికెన్. 102

ఉ. అక్కట తల్లి! బాసి హరిణార్భక మాపులు లేమిఁజేసి యే
దిక్కును లేక యున్నది ౧ దెచ్చితి నాయెడ నీమృగార్భకం
బెక్కుడు ప్రేమ సేసి చరియించుచు నున్నది నాదుసన్నిధి
మక్కువచేసి దీని గడుశ్రమన్ననలం దగఁ బోవుతు నెంతయున్.

103

క. శరణి వచ్చినజంతువుఁ, గరుణం గను విచ్చిచూచిరకాంచినఁ బుణ్యం
బరయఁగ నధికం బని ము, నైఱిఁగించిరి సన్మనీంద్రు ౧ లెల్లం బ్రేమన్. 104

వ. అని యిట్లు హరిణిపోతంబుం దనయాశ్రమంబున³ సత్త్వాన క్రింజేసి యాసనశయ
నాటనస్నానసమిత్కుశకుసుమఫలపలాశమూలోదకాహరణ దేవపూజాజపదుల
యెడం దనయొద్దన యునిచికొనుచు వృకసాలావృకాదిక్షూరమృగంబులవఁచి
భయంబున వనంబుల వెనువెంటం దిరుగుచు (సధికప్రణయభరపరీతవృద్ధ
యం డగుచు నతిస్నేహంబునంజేసి కొంతసేపు స్కంధంబుల వహించుచు మఱి
గొంతతడ వురంబున సుతస్సంగంబున నుంచికొని లాలించుచు సంతసంబు
నొందు మఱియు నాభరతుండు నిత్యనైమిత్తికాది క్రియాకలాపంబునిర్వర్తించు
నెడ నంత నంత లేచి హరిణికుళకంబుఁ జూచుచుఁ గించిత్స్వస్థవృద్ధయం దై
దాని నాశీఃపరంపరల నభివందించుచుఁ జంబనాదులం బ్రీతినేయుచు) నతిమో
హంబునం బెంచు చుండునెడ.

105

చ. ⁴ గురువులువాటి బిట్టటికి ౧ కొమ్ములఁ జిమ్ముచు సంత నంత డ
గ్గఱుచును గాలుద్రవ్యుచు స్రఖంబుల గీఱుచు గాసి సేయుచు
న్నెఱుగుచు ధారుణీశ్వరునిరయూరువుల⁵ శయనించి యంతలో

1. 'నెగిరిపడిన గర్భంబు ప్రవించి జలం 2. జలనంబు నొండె నంత' వ్రా.ప్ర. 3. కుం గాని
చని స్నానసమిత్కుశ. 4. ఇది యచ్చుప్రకృతి లేదు.

సతకడ మెక్కడను బొలి 3 యాడుచు నాహరిణంబు లీలతోన్.

108

లే. గరిమ నీగతి క్షల్లనగ్రతెలువొడిచి, చెలగియాడంగ భరతుండుచిత్తమందు
సంతసిల్లుచునుండెనాశ్రమమఁబొసి, హరిణడింభక మంతలో 3 నుటికి చనియె.

న. భరతుం డంతం దన్యై గళాబకంబు గానంబడమి? (వ్యాకులితచిత్తుం డగుచు
నప్పగింపఁబడినంతట నతిదీనుం డై కరుణతోడం గూడి తద్విరహవివ్వలమతి
యై దానిఁ తలంచుచు నాశోకంబుతో) మనమును దుఃఖించి యిట్లనియె. 109

లే. హరిణగోతంబ నీకు వశనాంతమందుఁ

గూరమ్మగళాభ లేకుండఁ 3 గోరు చుండఁ

దలగి పోయి తె చునుచుఁ జిత్తంబునగుదు

రాజన్యవభుండు భరతుం డాఁరాట ముది.

109

లే. తల్లిచచ్చినహరిణపోతంబు నచ్చి, పుణ్యహీనుండ సగుసన్నుఁ 3 బొంది పాసె
నేమి నేయదు నేరింక 3 నెల్లు గందుఁ, జేరి యేరితిఁ గానిర 3 యీంచుకొందు.

క. కట్టాయాయాశ్రమమునఁ, బుట్టినతృణవల్లి మేసి 3 పొదలినహరిణం

బిట్టట్టు దిరుగు చుండఁగఁ, బట్టిమృగేంద్రుండు గొట్టిబాధించె నొకో. 111

వ. ఇట్లు భరతుండు హరిణకుణకక్షేమంబు గోరుచు నెప్పుడు వచ్చి నన్ను సంతోష
పరచు నానాస్రకారంబు లైనతనగతులచేత నన్ను నెప్పు డానందంబు నొందిం
చు ధ్యానసమాధి సున్నప్పుడు నన్నుఁగొమ్ము, 1 గోరుచు నుండు నట్టివినోదంబు
లెప్పుడు గనుగొందు దేవపూజాద్రవ్యంబులు ద్రోష్టి-ముక్కొనినం గో
పించి చూచిం గుమారుండునుబోలె దూరంబునకుం జని నిలిచి మరల
నే బిలిచిన వెనుక నిలిచి యుండు నిట్టిమెలఁకునస్వభావంబులు గలుగుట
యెట్లు లీభాదేవి యెంతతపంబు చేసినదియో యాహరిణపాదస్పర్శంబులం
బవిత్ర యైనభూమి స్వర్గాపవర్గకాములై నమునులకు యజ్ఞార్చయగు నట్టిహరిణ
పోతంబు నెల్లు గనుగొందు నదియునుం గాక భగవంతుం డగుచుండుండు
1 మృగపతిభయంబున మృతజననియు స్వాశ్రమపరిభ్రష్టంబు నైనమృగళాబకం
బును గొనిపోయి వెంచుచున్నవాడో మున్ను పుత్రవియోగతాపంబునం జం
ద్రకిరణంబులం బొపుదు నిపుడు హరిణపోతంబు దనశరీరస్పర్శంజేసి కళానిధి
కిరణంబులకన్న నధికం బగుచుం బుత్రవియోగతాపంబు నివర్తింపం జేసెనను
చుం బెక్కుభంగుల హరిణిని తంబులై నమనోరథంబులచేతం బూర్వకర్మవశం
బున యోగభ్రష్టం డగుభరతుండు 2 భగవదారాధనంబువలన విభ్రంశితుం
డగుచు నితరజాతిం బుట్టినహరిణపోతంబుమీఁదిమోహం బగ్గలం బగుచుండ
నుండ నని పలికి శుకయోగీండుండు మఱియు నిట్లనియె. 112

నీ. ఇహనాథ మున్ను మోక్షమిరోధి మని పాపం, గారానిపుత్రాధిశంబు నెల్ల

బాసి తపస్వి యై ధరతుండు హరిణశా, బకపోషణంబునఁ గ బాలనమున
నటలాలన పీఠానానువంగంబుల, మూషికచిల మత్తిరోషమునను

సర్పంబు సొచ్చినశచందంబుననుయోగ, విఘ్నంబు మిక్కిలి ధి వ్రరిల్లె

౮. గాన యెంతవాని కై నను గాలంబు, గడవ రావి నట్లు క గాక పోదు
పరమమునులకై నఁ క బాయపు కర్మంబు, లోరు లనంగ నెంత క నరవరేణ్య.

౯. ఇట్లు భరతుండు మృగవియోగతాపంబు నొందుచుండునెడ నామృగశాబ
కంబు సనుదెంచిన సంతసిల్లుచుండె నంత నొక్కనాడు. 113

౧౦. భరతుం డల్లన యంత్యకాలము వెసం కబ్రాపింపఁగా నప్పడా
హరిణంబుం గడుభ క్తి¹ బుత్తుగతి నశత్యాన క్తి పీఠింప నా
హరిణంబుం దనయాత్మలో నిలిపి దేహం బంతటం బాసి తా
హరిణీగర్భమునకా జనించి హరిణంబై యొప్పె బూర్వస్మృతిన్. 114

౧౧. ఇట్లు భరతుండు హరిణీగర్భంబునం బుట్టియు భగవదారాధనసామర్థ్యంబునం
దనమృగత్వకారణంబుఁ దెలిసి కడుం దాపంబు నొందుచు ని ట్లనియె. 115

౧౨. రాజులు ప్రస్తుతింప సురరరాజసమానుడ నై తనూజులకా
రాజులఁ జేసి తాపసులు క రాజముపేంద్రుఁ డటంచుఁ బల్కఁగాఁ
దేజము నొంది యాహరిణదేహమునందలి పీఠిఁజేసి గా
యోజి² సెడంగ నేఁ జెడితి క యోగిజనంబులలోన బేల నై 116

౧౩. ఇట్లు శ్రీహ రి శ్రవణ మననసంకీర్తనారాధ నానుసరణాభియోగంబులంజేసి
యశూన్యనకలయామం బగుకాలంబు గలనాకు హరిణపోతస్మరణంబుకతంబున
యోగవిఘ్నంబు ప్రాప్తం బయ్యె మోక్షదూరుండ నైతి నని (నిగూఢనిర్వేదుం
డగుచుఁ) దల్లిం బాసి క్రమ్మట (నుపశమశీల) మునిగణసేవితం బయి భగవ
త్తేత్రం బైన సాల (తరునిబిడతము) గ్రామపర్వతసమీప పుల స్త్యపులహాశ్రమం
బులకుం (గాలాంజనపర్వతంబువలనఁ) జనుదెంచి యందు మృగత్వావసానంబు
గోరుచు (సంగము విడిచి యేకాకియగుచు) శుష్క-పర్ణ తృణవీరుదాహారంబై
(మృగత్వనిమిత్తం బగునానదీ) తీర్థంబునందు (నవసానంబుగోరుచుఁ డ త్తిరోదక
క్లిన్నం బగుచుఁ నుండు) శరీరంబు విడిచె నని శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేం
దునకు వినిపించిమఱియు ని ట్లనియె. 117

— భరతుండు హరిణన్యంబు విడిచి బ్రాహ్మణుండై జనించుట. —

సీ. హరిణదేహముఁ బాసి క యంత నాంగీరసా, న్యయుండు పవిత్రుండు క వంశకరుండు
శమదమఘనతపస్వాధ్యాయనిరతుండు, గుణగర్విష్టుండు నీతికోవిదుండు
నై నబ్రాహ్మణునకు క నాత్మజుండై పుట్టి, సంగంబువలనను క జకితుఁ డగుచుఁ

1. 'బుత్తునిగతి న్నాలించి పీఠించుచున్' 2. 'సా దుండితన్ భరతు' వ్రా ప్ర, ౩. 'యా
రాధనానుసరణయోగంబులంజేసియెల్ల కాలంబునుం గలనాకు.'

గర్వబంధంబుల క్క ఖంఠంపఁ జాల నీ, శ్వరుని నన్యుతు నజాక శ్రవణమనన[నీక
తే. మలను హరిచరణధ్యానశ్రమ లను విఘ్నభయముననుజేసి మనమందుఁ కబాయ
నిలిపిసంస్తుతిసేయుచు శనిలిచియండె, భరియకుఁ డైనభరతుండుసార్థివేంద్ర.
వ. ఇ డ్దాంగిరసుండః ప్రథమభార్యయందుఁ బుత్రవకంబును గనిష్ఠభార్యయందు
స్త్రీపురుషుల నిద్వజును గలుగఁజేసిన నందుఁ బురుషుండు పరమభాగవతుండును
రాజర్షిప్రసదండును నుత్పృష్టవృగశరీరండునుండరమశరీరంబునం బ్రాక్షవిప్ర
శరీరుండును నగుభరతుం డయ్యె నతం డాజన్మంబున నన్యజనసంగంబు జన్మ
పరంపరలకుఁ గారణం బని యత్యంతభయంబు నొంది కర్మబంధవిధ్వంసనశ్రవణ
స్మరణాదుల శ్రీహరియనుగ్రహంబునం బూర్వజన్మపరంపరల సంస్కరించుచుఁ
దనస్వరూపంబు నున్మత్తజడాంధబధిరరూపంబుల లోకలకుం జూపుచుండెనంత.

మ. జనకం డాంగిరసుండు నాత్మజుని వాత్సల్యంబునం బెంచుచుం
దనరగ డజేలముఖాగ్రకర్మమలచేత్రక సంస్కృతుం డేసి పా
యనిమోహంబున నిచ్చలుం గడఁక శౌచాచారముల్ సెప్పినక
ఘనూ డాభాగవతుం డసహృదిని దగ్ధకర్మంబులం గైకొనన్. 120

వ. ఇట్లు బ్రాహ్మణకుమారుండు గర్వగబులయందు నిచ్చ లేక యుండియును బిత్త
నియోగనిర్బంధంబునంబిత్తనిర్బంధియండె యనిమోహనబావావృత్తిప్రణవ
శిరస్సహితం బగునట్లు గాయస్త్రీమంత్రోపదేశంబు నొంది ధైర్యాదిచతుర్మాసం
బుల సమవేతంబుగ వేదంబుల నధ్యయనంబు సేయు చుండె జనకుం డాత్మజుని
శిష్టాచారంబుచే శిక్షింప వలయు ననులోకాచారంబు ననువర్తించి (యాత్మ
భూతుం డగునాత్మజునందు నభినివేశితచిత్తం డగుచు శౌచాచమనాధ్యయన
వ్రతనియమగుర్వలశుశ్రూషణాదికంబు లనభియుక్తంబు లునునం బుత్తునిచే
నొనరింపించుచు నప్రాప్తమనోరథుం డయ్యె నంత). 121

క. ఈరీతిని గొడుకున కాచారంబులు గఱపి చింత క నద్వహమున సం
సారి యగు చుండి విప్రుండు, బోరన దేహంబుఁ బాసి క పోయినమీఁదన్.

ఆ. తల్లి తండ్రితోడఁ క దా నగ్నిఁ జొచ్చిన, నతనిమహిమ లెఱుగ కంతలోన
సవతితల్లికొడుకు క లవినీతు లగుచును, శాస్త్రవిద్య లతనిఁ క జదువ నీక. 122

వ. ఇట్లు బ్రాహ్మణకుమారుని సవతితల్లికొడుకులు వేదవిద్యలవలనం బాపి గృహ
కర్మంబుల నతని నియమించిన. 124

క. ధరణీసురోత్తముఁడు దా, నరుదుగఁ దమవారు సెప్పినవి యెల్లను నే
మఱి కందుఁ బ్రీతి సేయక, నిరతము గృహకర్మ మట్లు క నెఱపుచు నుండెన్.

వ. ఇట్లు గృహకర్మప్రవర్తనం డగుచు (నుండ మూఢు లగుద్విపాత్సశువులచే

1. 'జా'టను విప్రు డాకనిని కాత్మ. 2. గాఁ జవులాదికర్మములచేతం బ్రీతిఁ బుట్టించితి. దా
విప్రుకుతుండు గైకొనియె సత్కర్మంబులన్ భూవరా 4. యన్యుత యై యధ్యయ క్రా. ప్ర.

నుస్మత్త చక బధిర యచి యాహూయమానుం డగునపుడు తననుమానుండు
లగుసంభాషణంబుల నొనర్చుచు బరేచ్ఛాయదృచ్ఛలంజేసి విష్టి వేతన మాహ్నా
దులవలన నియు క్షకర్తృంబులం బ్రవర్తించుచు.

126

తే. అతులమృష్టాన్న మైన శుశాన్న మైన

నెద్ది వెట్టిన జహ్వాకు శ హితవు గానె

తలఁచి భక్షించు గా కొండు శ దలఁచి మిగులఁ

బ్రీతి సేయుడు రుచులందు శ బెంపుతోడ.

127

వ. మఱియు నావిపుం డాత్మ నిత్యానందసుఖలాభంబు గలిగి యిహ సుఖదుఃఖంబుల
యందు దేహభిమానంబు సేయక శీతోష్ణచాతవర్షాతపంబులకు నోసి వైచిర
గప్పక వృషభంబును బోలెద్రీనుడును గఠినాగుండును నగుచు స్థితిలశాయ
యై ¹రజఃపలులంబులం గప్పుబడినదివ్యమాణిక్యంబును మోక్ష ²వైభవ్య కృత
హృవర్చసుండై మలినాంబరపరీతకటితలుండు నతిమఘీలి ప్తయశ్శోభిండును నగు
టంజేసి యజ్ఞజనంబు లతండు బ్రాహ్మణాభాసుండు మందుండు నని పలుక సంచ
రించు చుండం కర్మమూలంబునం బరులవలన నాహారంబు గొనుచును దను
వారును నిమమించినవ్యవసాయకర్మంబునందు ³క్షేత్ర విహితసమచిమమహ్య
నాధికంబుల నెఱుంగక ప్రవర్తిల్లుచు నూక తవుడు తెలికపిండి పొట్టు మాడు
ద్రబ్బెడ యాదిగాఁ గల ద్రవ్యంబులయందు నరుచి సేయక యమృతసమానం
బుగా భక్షించుచుం జేసికావలి యుండు నెడ నొక్కనాడు.

128

శ్లోక వృషలాజభృత్యులు కాళిబలికి భరతుని గొంపోవుట.

క. పురిలోన వృషలపతి దా, నరుదుగ సంతానకాముఁ శ డై వేడుకతోఁ

బురుషుఁ డగుపశువుఁ గాళికఁ, చఱుముక గొనిపోవఁ బశువు శ దలఁగినభృత్యుల్.

ఆ. అరసి కాన లేక శ మూరాత్రి పీరా, సచమునఁ జేసి కాపురవిమలబుద్ధి

నున్నవిప్ర యోగి శ నొయ్యన పొడగాని, పశువు మంచి దనుచు శ బట్టి రతని.

క. ఆరీతి భూసురవరు, నారయ నాకాళికాగృహమునకు భృత్యుల్

జోరనఁ గొనిచని సల్పిరి, చారుతరాభ్యంజనాదిసంసారంబుల్.

131

వ. ఇ ట్లభ్యంజనాదికృత్యంబులు వీర్చి నూతనవనంబు గట్ట నిచ్చి గంధపుష్పాభ
రణాక్షతాలంకృతుని జేసి మృష్ణాంబులు భుజింపం బెట్టి ఘోషవీరచూల్య
లాజకిసలమూకురభలోపహారాదులు సమర్పించి పంచమహావాద్యఘోషంబుల
తోడ నాపురుషపశువుం గాళికాదేవిసముఖంబున నాసేయం గావించి రావృషల
పతి పురుషపశువుర క్తంబున భద్రకాళి సుతోష్ణపెట్టు దలంచి కాళికాము

1. రక్షోనికరంబునఁ గప్పంబడినవాణియుంబోలె బ్రహ్మవిద్యగలిగి సర్వజనంబు లితండునట్టి
బ్రహ్మబ్రహ్మంబు మండుం దని పలుక. 2. వైషమ్యపక్షపాతంబు లెఱుంగక.

త్రాభిమంత్రితంబు (నతికరాశంబు) నై నఖద్గం బంది (నిజాభీష్టసిద్ధికి) హింసింపం
దలంచిన.

182

సీ. సర్వభూతములకు ౧¹ సముండును బ్రహ్మభూ, తౌత్మండు నిర్వైరుఁడయిన బ్రహ్మ
సుతుని తేజం బంతఁ గ జూడ దుస్సహ మైన, భయమంది వడఁకుచు ౨ భద్రకాళి
ప్రోధంబు ముమ్మడిగ నఁగ హుంకారంబు, సలుపుచు నట్టహాసంబు జేసి
పాపాత్ములును దాష్ట్యపరులును రాజస, తామసకర్మసంభాను లగుచు

తే. విప్రవరు నట్లుహింసింపువృషలపతిని, భృత్యవర్గంబుదోడలఁగఁపుష్పింగుగూల్చి
యపుడు వృషలాధిపుని శిరమంది లీలఁ, బూడి యాడుచు నందంద్రక్రీడ సలిపె.

క. ధరలోన నెవ్వ రేనియు, ధరణీసురవరుల కెక్కు ౩ దలఁచిరయేనిఁ
నెరయంగఁ దార చెడుదురు, హరి ధరణీసురవరేణ్యులం దుండుటచేన్.

184

వ. మఱియును.

185

ఉ. అచ్చట విప్రసూనుఁడు భయం బొకయిండుక లేక చంపఁగా

నచ్చినవారియందుఁ గరకవాలమునందును గాలియందుఁ దా

నచ్యుతభావ ముంచి హృదయంబునఁ బద్మదళాక్షు నెంతయున్

మచ్చికతోడ నిల్చి యనుమానము నొందక యుండి నెంతయున్.

186

వ. మఱియు నావిప్రవగుండు చండికాగృహంబు వెలువడి క్రమ్మఱం జని కావలి
యుండునెడ.

187

సీ. అంతటఁ గొన్నిహాసయనములు సస సింధు, భూపాలనము సేయుభూవరుండు

ధీరత నిక్కుమరతీరమున నున్న, కపిలమహాముని ౪ గాంచి తత్త్వ

విజ్ఞాన మెఱిఁగెద్రనేడ్చుతోడుత శిబి, కారోహణము చేసి ౫ యరుగు చుండ

నాలోన నాశిబ్ధి⁶ కావహు లాచేనఁ, గా పున్నవిప్రుని ౬ గాంచి తెచ్చి

తే. శిబిక మోపింత మీతనిగ్రచేత ననుచు, బట్టి మూఁపునఁ బల్లకి ౭ బెట్టి మోపు
మనుచు మోపించునంత ధరరామరుండు, శిబిక మూఁపుననిడి యందుఁజింతలేక.

క. తనమనసుకొలఁది నప్పుడు, మునుకొని యట్లప్రయత్నమున నడవఁగ నా
జనపతి నిమోన్నత మై, చనుట యెఱిగి శిబిక మోచుకజనులకు ననియెన్.

ఆ. మీర లిప్పు డచటఁ ౮ జేరి మిక్కిలి ప్రయత్నంబుతోడఁ దగిలి ౯ నడచు చుండ
విషమ మగుచు గమనశవేగంబు నను బాధఁ, బెట్టుచున్నదనిన ౧౦ బెస్త లనిరి.

వ. దేవా యీవిషమగమనంబు మావలన నైనది గా¹ దీతురీయమాహకుండు సుఖ
గమనంబు గా² నడవ నేరంకు వీనితోడ మేము నడవ నేర మనిన రహూగణుం
డను నా రాజు (పాసిలేవృద్ధజనుం డైనను బలాత్కారంబునం బుట్టినకోపంబునం)
గోపించి విమర్శ దప్పి సీటు గప్పిననిష్ఠులంబోలె నెఱుంగ రాని బ్రహ్మతేజంబు

1. 'సముండునెచ్చెలియును, నాబ్రహ్మముషిసుతుం డైనవిప్ర. 2. కారోహణము చేసికాపు
న్న. 3. దీనింతగాడు. 4. నడవం డనిన నారాజు' వ్రా. ప్ర.

గల బ్రాహ్మణునికిం గంటకంబుగా నిష్ఠురవాక్యంబుల నిట్లనియె.

141

చ. అలసితి శెంతయున్ ముసలివాఁడట డస్మితి¹ నెన్ను మిక్కిలిం
బలుచన యున్న దీశిబిక్ఖభారము దూరము మోసి తేగతిన్
నిలిచెద వంచు భూవరుఁడునిష్ఠురమున్ దగఁ బల్కు నాయెడం
బలుకక మోసి నాశిబిక్ఖబ్రాహ్మణవర్కుడు పార్థివేశ్వరా.

142

వ. అప్పు డావిప్రవరుండు దనకుం గడపటిశరీరం బయినక శేబరంబునందు నహం
కార మమకారంబులం బొంద నీక మిథ్యాజ్ఞానరహితుం డై బ్రహ్మ²భూతుండై
మానవతంబున నాశిబిక్ఖ మోచుచున్న విషమగమనంబుఁ జూచి యతికపితుం
డగుచు నాభూవరుండు వెండియు నిట్లనియె.

143

సీ. ఓరిదుర్మద విసరోరి జీవన్మృత, నాయాజ్ఞఁ దప్పించినదచె దీవు
నీవక్రమార్గంబులిన్నియు విడిపించి, నడిపింతు నిన్ను సన్మార్గమందు
నని రాజగర్వాంధుఁడగుచు గుణత్రయం, బున వృద్ధి బొందినభూవరుం డ
బడపలాపముల్ వల్కుచుండినఁ చూచి, శమనమాదులచేఁ బ్రకటించి డగుచు
తే. జగతి బ్రహ్మస్వరూపమైనకలభూత, ములకు నత్యంతహితుం డై నభూసురుండు
యోగివర్తనదేలియ లేకున్నరాజు, నంత వీక్షించి యల్ల నిట్లనుచుఁ బలికె.

—●● భరతుండు రహాగణుని మాటలకుఁ బ్రత్యుత్తరంబు లిచ్చుట. —

వ. నరేంద్రా నీవు సెప్పునది సత్యంబు భారం బీశరీరంబునకే కాని నాకుం గలుగ
నేరదైనను స్థూలకార్యంబులు వ్యాధులు నాధులు త్సుత్రుష్ణలు నిచ్ఛావిరోధ
భయంబులు జరామరణంబులు రోషచిద్రాజగరణంబులు నహంకారమమకార
మదశోషణదులును దేహంబుతోడన జనియించుగాని నాకుం గలుగనేరవు
జీవన్మృతుండ నేనకా(దావ్యంతరంబులు గలుగుటండేసి)యందఱియందును గలిగి
యుండు స్వామిభృత్యసంబంధములు విధిక్యతంబు లగుచు వ్యవహారంబులం
జేసి శరీరంబులకుం గలుగుం గాని జీవునికి లేకయుండు నదియునుంగాక రాజాభి
మానంబున నీవు నన్నాజ్ఞాపించెదవేనిం బ్రమత్తుండవైననీకుం బూర్వస్వభావం
బెట్లుండె నట్లు గాక యే నేమి సేయుదు నెఱింగింపు మున్మృత(మూకాంధ)జడు
లుంబోలె సహజస్వభావంబునం బొందిననాయుండు నీశిక్ష యేమిలాభంబుఁ
బొందింప నేర్పు నదియునుం గాక స్తబ్ధుండు మత్తుండు నైననాకు నీశిక్ష వ్యర్థం
బగునని పలికి యుపశమశీలుం డైనమునివరుండు పూర్వకర్మ కేవలంబునం గల్గు
భారవాహకత్వంబుం దలంగం ద్రోయుటకు భారంబు వహించి శిబిక్ఖ మోచు
చుం జనునెడ నారాజవల్లభుండు దత్త్వజ్ఞానావేక్షితుం డై చనియెడివాఁడగు
టం దనహృదయ గ్రంథివిమోచకంబులును బహుయోగగ్రంథనమ్మతంబులును
నగుబ్రాహ్మణవాక్యంబులు విని యాశిబిక్ఖ దిగ్గన డిగ్గ నుటికి యావిప్రునికి

సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి సర్వగర్వచరితుం డై ముకుళితహస్తం
డగుచు నిట్లనియె 145

సీ. ధరణీసురులలోనఁగదలఁచ నెవ్వఁడవు నీ, వచధూతవేషి వైయవనియందు
నేమిటికై చరియింపంగ వచ్చితి, చట నొక్కఁడవు నొంటిసనుట నేఁడు
ననుఁ గృతార్థునిఁజేయననుకూలుఁడగుచున్న, యట్టియా కపిలమహామునీంద్రుఁ
డవా నీమహాత్వంబుగదఁలి విచారింప, నెఱుంగక చేసితిఁగరుణఁ జూడు

తే. తప్పు సైరింపు నే యమృదంశమునకు, హరునిశూలంబునకును వశ్రాయుధమున
కనలచంద్రార్క ధనదశశస్త్రాస్త్రములకు, వెఱవ నిపుని కే మదిగవెఱచినట్లు.

వ. మఱియు నిస్సంగుండ ను జడుచునుబోలె నిగూఢవిజ్ఞానంబు గలిగి చరి
యించుచు నున్నవాడవు నీవచనంబులు యోగశాస్త్రసమానంబు లై వాఙ్మ
నసంబులకు నశేద్యంబు లు యున్న వే (నవ్విష్ణుకళావతీర్ణుండు సాక్షాద్ధరియు
నగు)కపిలమహామునివలన బ్రహ్మవిద్య దెలియం గోరి చను చున్నవాఁడ నీవు
లోకనిరీక్షణార్థం బవ్యక్తలింగుండ వై చరియించు చున్న కపిలమహామునీంద్రుం
డవు గాఁ బోలుదువు మందుం డైనగృహస్థుండు యోగీశ్వరచరిత్రంబు లెట్లు
లెఱుంగ నేర్పుఁ గర్మవశంబున దృష్టాబై శ్రాంతివహించుచు (నడచుచు)చున్న
యాయా శ్రమంబు నాకు(నుంబోలె)¹నికు నగు నని తోచుచున్న దది యెట్లనిన
ఘటంబు లేక జలంబు దేరాని తెఱంగున లేనివి గలుగనేరవు గావునం బ్రమాణ
మూలం బయినలోకవ్యవహారంబు సత్పథంబున నమృతం బై యుండుటం జేసి
నీ వాడువాక్యంబులు నాకు సమృతంబు గానేర వని సింధుదేశాధీశ్వరుండు విని
పించిన నావిప్రుండు లోకవ్యవహారంబునకు నిత్యత్వం² బాపాధికం బగుం గాని
నిత్యంబు గా నెర దని దృష్టాంతనిదిర్శనంబు గా నిట్లనియె. 147

సీ. పావకళిఖలచేభాండంబు దాఁ దప్త, మగుఁ దప్తఘటముచేరనందు నున్న
జలము తపించు నాశలముచేఁ దండులంబులు తప్తమొంది యశ్శుష్కు విశిష్ట
మైనయన్నం బగునాచందమునను దా, దేహేంద్రియంబులఁదెలివితోడ
నాశ్రయించుక యున్ననమట్టిజీవునకు దేహంబునఁ బ్రాణేంద్రియాదికమున

ఆ. జరుగు చుండు నిట్లునసంసారఘటశిక్ష, రక్షకుండు నయినరాజు దుష్ట
కర్మములకుఁ బాసికంజాక్షపదనేవఁ, జేసి నేని భవముఁజెందకుండు. 148

అ. అనుచు ధారుణీసూరాత్మజఁ డీరీతిఁ, బలుకుటయును రాజ్యపరిణమించి
వివయవాక్యములను వినుతించి క్రమ్మఱఁ, బుణ్యం జైనసింధుభావరుండు.

వ. మహాత్మా నేను రాజ ననియెడియభిమానమదాంధుండ నై మహాత్ములం దిస్క-
రించిననన్నుఁ గరుణింపుము నీ వార్తబంధుండవు నీకృపాదృష్టింజేసి మహాత్ముల
నవమానంబు నేసినదురితంబువలన విముక్తుండ నయ్యెద విశ్వసుహృత్త వైన

నీకుం గోపంబు గలుగనేర దనమగు లయినమాజోటివారలు మహాజనావ
మానంబున శీఘ్రంబ నశింతురు గావున నీవు కృపాదృష్టి వయ నన్ను మన్నింపు
మనిన నావిప్రుం డిట్లనియె. 150

క. కడువేడ్క నీ వవిద్యాం, సుండ వై యుండియను మిగులఁ శ్ర జోడ్యము విద్యాం
సుండుబోలెను బలికెడ వి, ప్పడు మే లన వచ్చు నొంత శ్ర పురుషులలోనన్.

ఆ. పరగఁ బెద్దలీ ప్ర శంభు మంతయుఁ దధ్య, మనరు నీవు తధ్య శ్ర ముచుఁ బలికి
తట్లు గాన నిన్ను నధికుండ వని పల్కు, రాదు నాకుఁ జూడ శ్ర రాజచంద్ర. 152

నీ. యజ్ఞాదికములందునామ్నాయములయందుఁ, దటుచుగాఁ ద త్వవ్యాసంబులేదు
స్వప్నంబునందుల శ్ర సౌఖ్య మాకారంబు, నందుల నిత్యమై శ్ర యంత లేని
యట్టిచందమున వేదాంతవాక్యంబులు, త త్వంబు నెఱిగించి శ్ర తలఁగుఁ గాని
నిత్యంబు లై యుండఁనేరవు పురుషుని, చి త్తంబు గుణమాలఁ శ్ర కెందీ యెంత

తే. కాల ముందును మఱి యంతశ్రకాలమందు, నరయ విజ్ఞానక క్షేంద్రియములచేత
మరగి ధర్మంబులను నధర్మంబులట్లు, దగిలి పుట్టించుచుండు నశత్యంతమహిమ.

వ. మఱియు ధర్మాధర్మవాసనాయుక్తంబు విషయానురక్తంబు నైనచి త్తంబు గుణ
ప్రవాహంబులచేత వికారంబు నొంది దేవతిర్యక్తుచువ్యూహంబు లయినదే
హంబులం బుట్టించుచుఁ గాలప్రాప్తంబు లై నసంఖ్యదుఃఖితదుఃఖయథలంబుల
ననుభవించుచు ననవరతంబు జీవునికిం బ్రత్యక్షం బగుచు సూలనూత్నరూపం
బుల నుండు స్వాంతంబు గుణరహితం బైన ముక్తికారణం బగు ఘృతవర్షులు
గలదీపంబు సహామశిఖిలం బుట్టించు ఘృతవర్షులు నాశంబు నొందినస్వరూపం
బు నొందు నీతెఱుంగున మనంబుగుణకర్మానుబంధంబైననీజన్మాదులంబుట్టించు
గుణకర్మంబులం బాసె నేనిం బరత త్వంబు నొందు జ్ఞానేంద్రియంబు లే
నును విషయంబులమీఁదఁ దోచు బుద్ధి లేనును నభిమానంబును ననునేకా
దశవృత్తులం గూడినమనంబు జీవునికి నసంఖ్యంబు లయిన జన్మంబులఁబొందించు
మనోవృత్తుల నతిక్రమించిన జీవుండు పరంజ్యోతియైన నారాయణస్వరూపంబు
గా నెఱుంగుము స్థావరజంగమంబు లయినజీవులకుం బవనుండు ప్రాణం బై
యన్న చందంబున నీశ్వరుండు సర్వభూతాంతర్యామి యగుచు జీవాత్మస్వరూ
పంబున నుండు జీవాత్ముండు జ్ఞానోదయంబునంజేసి మాయ నెంతకాలంబు
గెలువకుండు నంతకాలంబు ముక్తసంగుండు గాఁ డరివడ్వర్గంబును జయించి
పరత త్వంబు నెఱిగిన నీశ్వరుం డగుఁ జి త్తం బెంతకాలంబు విషయాసక్తం
బగు నంతదడవు సంసారచక్రంబునందుసంచరించుంగావునమహావీరుండైనను
దనకు శత్రువైన మనంబు నప్ర మత్తం డయి యిచ్చావిహారంబున జరగ నీక
పరమగురుండైన శ్రీహరిచరణోపాసనాత్మంబునం జి త్తంబు గెలిచినం బరత
త్వంబు నొందు నని విప్రుండు వలికిన సతనిమహిమకు వెఱు గంది బ్రాహ్మణు

నకు నమస్కారంబు నేయుచు భూవరుం డిట్లనియె.

154

ఉ. కారణవిగ్రహంబు నురుకాయము నీయవధూతవేషమున్
భూరిధరామరత్నమును శ్రీ బూర్వసమాగమ మాతృభావముం
బారువిహారము న్నతుల్యశాంతిగుణంబును గూఢవర్తనం
బౌరయః గల్గినీకు ననగ్రయంబును మ్రొక్కెదఁ బెక్కుభంగులన్.

155

మ. జ్వరితార్తుం డగురోగి కావధ మతీర్థం బైనచందంబునన్
ధరలో నాతపత ప్రదేహి కడుశీతం బైనతోయంబునున్
గరిమం గోరినరీతి నెంతయు నహంకారాహిదవృంద నై
పరగున్ నాకును నీవచోమృతము దశప్పన్ మందు వేలున్నదే.

156

ఆ. విప్రవర్య నేను శ్రీ వేడ్కతో నాసంశయంబులెల్ల నిన్ను శ్రీ నడిగి తెలియఁ
దలఁచి యన్నవాడఁ శ్రీ దప్పక యెఱింగింపు, మఱితవృత్తి దత్త్యయోగమెల్ల.

వ. (అని యడిగినయారాజునకు విప్రుం డిట్లనియె.)

158

తే. కాన వచ్చినఫలములుకర్మమూల, మగుటఁ జేసియు సంసారమందుఁ జిత్త
మెప్పుడువర్తించుచుండఁగార్నెఱుంగలేవు, తత్త్యయోగంబుమిగులనిత్యంబటంచు.

వ. 1. మఱియు నీవసుంధర నున్నచరణంబులకు నెక్కుడు జంఘ లామీఁద జానువు
లాపొడవున నూరువు లందులకు నుపరిప్రదేశంబున మధ్యం బటమీఁద నుర
మందులకు నెక్కువ కంతం బటమీఁద స్కంధం బందుల దారు వాదారువున
శిబిక శిబికయందు రాజననియెడి యభిమానంబు గలిగిసీవున్నవాడ విట్టికోమ్య
లము కప్పదశం బొంది జనుల దయలేక నిగ్రహించి సీవు ప్రజాపాలనంబునేయు
చున్నవాడ ననుగర్వంబున మావంటిమహాత్ములసభలలోనం బూజ్యుండవుగాక
యున్నవాడ వీసావరణంగమంబులకు నివాసస్థానంబువసుంధర యైనచందంబున
సత్ప్రియలచేత నెఱుంగం 2. దగినజగత్కారణం బైనతత్త్వంబు నెఱింగించెదఁ
బరమాణుసముదయం బీధరిత్రి యైనచందంబున 3. నవిద్యామనంబులచేతం
గల్పితం బయినకృతస్థూలబృహదణుసదసజ్జీవాజీవద్రవ్య స్వభావాశయకాలనామ
బుద్ధిరూపం బైనమాయచే జగత్తు రెండవదియై కల్పింపబడియె 4. బాహ్యభ్యం
తరంబులం గలిగి స్వప్రకాశంబై భగవచ్ఛబ్దబాహ్యంబును విశుద్ధంబును బరమా
ర్థంబును జ్ఞానరూపంబును నైనబ్రహ్మం బొకటియ సత్యంబు జగత్తసత్యం

1. న్నరయ న్నాతపత ప్రదేహి గడుకైత్యం బైనతోయంబునన్, 2. అనియభ్యర్థించినవిప్రుం
డిట్లనియె మఱియు వ్రాతప్రతుల 158-వ వచనము లేదు, 159-వ పద్యము రహాగణుడు చెప్పినది
గాను నవ్యతివచనము విప్రునిదిగాను గానిపించుచున్నది. 3. వచ్చినవ్యవహారమూలంబుగలిగినేనినెఱిం
గింపుము. 4. నవిద్యామయంబైన మనంబుచేతఁ. 5. బాహ్యభ్యంతరపరిపూర్ణంబునుశుద్ధజ్ఞానస్వరూపం
బును పరమార్థంబు నేకంబును సత్యంబును బ్రత్యగ్రూపంబును భగవచ్ఛబ్దసంక్షేపంబు నైనశబ్దంబు
వాసుదేవుం డని పెద్దలు వలెకుదు రని కూరనేపింధుదేశాధీశుం డైనరాజున కొఱిగించి మఱియు.

బగు నని పలికి మఱియుఁ.

160

సీ. ధరలోన బ్రహ్మంబుఁ దపమున దానంబులను గృహః కర్మంబులను జలాగ్ని
సోమసూర్యులచేతఁ శ్రవించె నెనఁ. బరిమభాగవతులపాదసేవ
బొందినమాడ్కినిఁ బొందంగ రా దని. పలుకుదు రావ్యులుఁ బరిమములు
ఘనతపోబాహ్యసాక్ష్యములకు విముక్తులు, నియన్త్రపుణ్యులుఁ హరిగుణాను
తే. మోదితాత్ములు సగుబుధఃపాదసేవ, ననుననంబును జేసినఁ సంతమోద

మోక్షమార్గంబునకును బ్రహ్మాత్మనందుఁ బట్టునడి¹ముందు నెప్పుడుఁ బరిగబుద్ధి.
వ. నరేంద్ర యేను బూర్వంబున భరతుం డనురాదనుఁ సర్వసంగపరిత్యాగంబుసేసి
భగవదాచారధనంబు సేయుచు మృగంబుతోడి సేవంబుకలన మృగంబు నై పు
ట్టియు నందును పారిభక్తి దప్పకుండనకలంబున నిప్పుడు మనుష్యుండ నై
మనుష్యసంసర్గంబును బాసి యేకాకినై చెరియించు చున్నవాడ ననుడు వృద్ధ
సంసేవంజేసి సంసారమోహంబును బాసి హరిభ్యాసకఫలచే లబ్ధజ్ఞానుం డై పుం
డరీకాత్మునిం బూజించుచుం బరలోకంబునం బొందు నిని పలికి విప్రుండు
మఱియు నిట్లనియె.

162

సీ. ధరణీశ మాయచేతను దాటఁగా రాని, పదమునఁ బెట్టంగఁగబడ్డజీవుఁ
డెలమిమై గుణకర్మములఁ జేయుచునులాభ, మాకింది తిరుగుబేరహరిమాస్క
ఫల మపేక్షించుచుఁ శ బాయక జీవుండు, సుసారగగనసంగచారి యగుచు
ననవరతము నుండునామహావనమందుఁ గామరూపాదితనస్కరులు గూడి

తే. ధరణివిజితేంద్రియుఁ గానిననునిబట్టి, ధర్మమనియెడియామహాధనము నెల్ల
సరసి కొనిపోవుచుండుదురనుదినంబు, గాన సుసారమందు నాకాంక్ష వలదు.

క. అరయఁగ సంసారాటవి, దరలక యాపు త్రమిత్రదారాదు లనం

¹బరిగుచు నుండెడువృక్షములు, పరువడి నరబ స్తములను శ భక్షించు వడిన్. 164

తరలము. మలసి సంస్మృతిఘోరకాననమందిరంబుల నెల్లవో

డెలగి గుల్మలతాతృణాదులఁచేరి గవ్వార మైనని

శ్చలనికుంజములందు దుర్జనసంజలం గలమక్షికం

బులనిరోధము దన్ను సోకినఁ శ బొందు దుర్దశ నెప్పుడున్.

185

ఆ. మఱియు నీగృహస్థమార్గంబునం డెల్ల, విషయములను బొంది శ విశ్వ మెల్లఁ
గడఁతొడ నిట్లు శ గంధర్వనగరంబు, గాఁ దలంచి మిగులమోద మందు.

ఆ. మరగి కాననమునఁ గోరిపదమృముఁ గాంచి, యగ్నిగోరి వెంట్రనరుగుమాడ్కి
గాంచనంబు గోరి శ కిలవారియుండ పం, చలను దిరుగు నరుండు శ చలన మంది.

ఆ. బహుకుబుంబి యగుచుబహుధనాపేక్షచే, నెండమావులఁ గనియేఁగుమృగము

1. బుద్ధి నెప్పుడు భక్తి గలిగి, 2. బరిగడు-యాయుకవృక్షములు. పరువడి మానవుని
బట్టి భక్షించు వడిన్.

కరణః బ్రేమఃజేసి య గురువులువాఱుచు, నొక్కచోట నిలువకనుండు నెపుడు.

ఆ. మఱియు నొక్కచోట య మత్తుడై పవనర, జోహాతాత్తుడగుచు, య జూపు దప్పి
ది తెఱఱుంగ కొండుదిశ కేఁగుచుండునికరణః దిగును నరుండు, నరవరేణ్య.
వ. మఱియు నొక్కచోట నులూకర్చుల్లిస్వనంబుతోడ సమానంబు లయినశత్రు
రాజునిసార్వభౌమంబులకు దుఃఖపడుచు నొక్కచోట తుఢార్దితుండై యపుణ్యఫల
వృక్షంబుల నాశించుమాడ్కి, బాపకర్మలు ద్రవ్యహీనులు నగువారి నాశ
యించుచు నొక్కయెడం బిహసాతురుం డై జలహీనం బయినదికిఁ జనినరీతి
నిహపరదూరుఁ డైనపాపండుని సేవించుచు మఱియు నొక్క ప్రదేశంబునం
దగ్నిచేతం దవుం డయినవాఁడు దావాగ్నిం జేరి వ్యధ నొందురీతి నన్నార్థి
యగుచు దాయాదులం జేరి దుఃఖించుచు మఱియు నొక్కచోటఁ బరబాధంజేసి
మున్ను గానక రాజ్యాభిలాషం బ్రాణసఖు లైనపితృపుత్రభ్రాతృశ్రేష్ఠుల నైనను
వధియించుచు మఱియుశూరులచేతం గొట్టవడి సర్వధనంబును బోనాడి చింతా
వరవశుం డై దుఃఖించుచు నున్నంత గంధర్వనగరప్రాయం బైనసంసారసుఖం
బు ననుభవించి మోదించుచు మఱియు నగారోహణంబు సేయునరుండు గంటక
పాషాణాదులవలనం బాదపీడితుం డగుచు దుఃఖించుచందంబున గృహశ్రమో
చితమహానుష్ఠానంబునకు నుపక్రమించి వ్యసనకంటకశర్కరాపీడితుం డై దుః
ఖించుచు నొక్కచోటఁ జతరాగ్నిపీడితుం డై కుటుంబముమీఁద నాగ్రహిం
చుచు వనంబున నజగదవస్థుం డై నిగీర్ణుం డైనచందంబున రాత్రి గృహటవి
యందు నిద్రాపరవశుం డై యెఱుంగక వర్తించుచు మఱియును వనంబునఁ
దృణచ్ఛన్నకూపపతితుం డగుచు సర్వదష్టుం డైన తెఱుంగున సంసారియై దుర్జనుల
చేత వృధితహృదయుం డగుచు నంధుండై యజ్ఞానాంధకారంబునం బడుచు నొ
క్కయెడ జుంటిలేనియకు నై మక్షికాబాధ నత్యంతదుఃఖతుం డయినమాడ్కిని
సంసారకాముం డై పరదారద్రవ్యాభిలాషి యగుచు భూపాలకులచేత నైనను
గృహపతిచేత నైనను దాడితుం డయి నరకంబునం బడుచు యావనంబున
సంపాదించినద్రవ్యంబులు పరులచేతం బోనాడినవిధంబున శీతవాతాద్యనేక
ప్రయాసలబ్ధం బైనధనంబు వోనాడి సంసారి యతిచింతాక్రాంతుం డై యుండు
మఱియును వనంబున లుబ్ధకులు సంస్పృష్టం బయినయల్పామిషంబునకు నన్యోన్య
పై వమ్యంబునం గలహించినవిధంబున సంస్పృష్టవ్యవహారి యై యల్పద్రవ్యంబుల
కుం బోరాడు చుండు నన భూపాలునకు విప్రుండు సంసారాటవి తెఱుం గెఱిం
గించి వెండియు నిట్లనియె.

170

ఆ. అల్పధనండు విశ్రమాస్థానములఁ దృప్తిఁబొంద కొరులధనముఁబొందఁగోరి
యరిగి వారివలన య నవమానములఁ బొంది, యధిక మైనదుఃఖ యనుభవించు.

ఇ. అంతః గొండజల్లు య నన్యోన్యవిత్తాది, వినిమయమునఁ గడుఁ బ్రవృద్ధ మైన

వైరములను బొంది యోధాఁ యొందుడు, రాత్రిచింత లేక యనుదినంబు.

సీ. సంసారమార్గసంశ్చారఁడై యధికప్రయాసంబునను గూర్చునరములను
కొనఁగించుచును గొంద యోధాలోక్యలమునఁ. గోనుచుమోక్షంబుగోర కంతఁ
కెడి పోవు చుండు రోప్పుడు గాని యందుకుఁ, గడపకయోగంబు యగాలేదు
మానవంతులు నసమానశోభ్యులు నగువాని మిక్కిలి యెసఁపైరబుద్ధి

తే. నాహవంబున మడియదు యరంతెకాని, మోక్షమార్గంబుగానరు యమాధవృత్తి
ననుచు సంసారగహనవికహార మెల్ల, దెలిసికమ్ముట ననియెధాత్రిసురుండు.

వ. మఱియుం గాలచక్రనియంత్రితం డై చక్రాయుధునిం గొల్వక కాకగృధ్రభక
సమానులైనపాపండులతోడఁ బ్రాణులనుంజేసి వారలచేత వంచితండై బ్రాహ్మణ
కులంబునంజేసికౌతస్మాత్తర్కరానుష్ఠాన¹ పరుండై విషయసుఖంబులందుఁడగులను
వడి కాలంబుతుడ నెఱుంగక వృక్షంబులంబోలెనైహికాక్షంబులయందుఁ దృ
ప్తి గలిగి మైథుననిమిత్తంబు సులభాకాదులయందుఁ గన్నేహంబు సేయుచుఁ బధి
కుండు మాతంగంబులయందు భయంబున దీర్ఘనిష్ఠుకూపంబునం బడిన తెఱం
గున సంసారమృత్యుగజభయంబున గిరికందరప్రాయం బయినయజ్ఞానతమంబు
నం బడుం గావున మాయచేత సంసారమార్గం బైనరాజభావంబు విడిచి సర్వ
భూతమైత్రి గలిగి జీవేంద్రియండు వై జ్ఞానానిచే మార్గంబుకడవల గను మని
పలికిన భూపాలుం డిట్లనియె.

174

క. అక్కడ మానుషజన్మము, పెక్కువ యై యందు నెప్పు డ్రభదమతిం బెం
పెక్కినయోగినమాగమ, మక్కువముగఁ గలిగెనేని యభిలాష్యులకన్.

175

క. ధరణీసురవర నీశ్రీ, చరణాంబుజయ గళరేణుసంస్పర్శము నా
దురితంబు లడఁచె నింతట, హరిభక్తియు సంతకంతి యకథిసం బయ్యెన్.

176

వ. మఱియు విప్రవరులయందు యోగీశ్వరు లవహూతవేషంబునం జరియించుచుం
దురు గావున విప్రులు పిన్న పెద్ద లనక యందఱకు నమస్కారం బని సుతియుం
చిన నాయోగీశ్వరుండును సింధుపతికిఁ గరుణాన్నితం డగుచుఁ దత్కృష్ణానంబు
పదేశించి యారాజుచేత వందితచరణుండై పూర్ణార్ణవంబునుంబోలె సంపూర్ణ
కరుణారసపూరపూరితస్వాంతంబుండై వసుంధరం జరియించుచుండెసింధుభూపతి

1. 'పరత్వంబున భగవదారాధనంబు సేయక విషయ, బిబుచుండి తక్కువగతలతాగ్రహ
ణంబున నాపద్విముక్తుం డైనచందంబున సంసారమయమృత్యుగజభయంబున గిరికందరప్రాయం
బైనయజ్ఞానతమంబునం బడి కర్మవల్లలవలంబించి పునర్భవంబునొందు సంసారవర్తకుండుగావున
మాయచేత-ఇట్ల'కర్మవల్ల మవలంబ్య తత ఆపదః కథంచిన్నరకాద్విముక్తః పునరప్యేవం సంసారా
ధ్వని వర్తమానః.' అనుమాటయనకుఁ దెనుగుగానిపించుచున్నది. అచ్చుప్రతులందు శోధకులదినిని
గబళించిరి కాఁబోలు. శి' జన్మం, పెక్కువ యై యందుఁ జాలహితమతితోఁ బెం' బ్రా. ప్ర.

యును సుజనసమాగమంబున లబ్ధ త్వజ్ఞానుం డయి దేహాత్మభ్రమం బొసె
నని పలికిన శుకయోగీంద్రునకుం బరీక్షింపరేండ్లుం డిట్లనియె. 177

చ. అరయఁగ మక్షికంబు వినకతాత్మజుఁ గూడఁగ లేనిరీతి యీ
భరతునిసచ్చరిత్రములు శ్రుప్రస్తుతి సేయఁగ నీవసుంధరకా
నరఁడు లెల్ల నోపరు మనంబున నైనను నెంచ నింక నా
భరతునిపుణ్యవర్తనముఁ శ్రుప్రస్తుతి సేయఁగ నాకు శక్యమే. 178

వ. నరేంద్రా భరతుండు సుతదారరాజ్యాదులను బూర్వకాలంబునంద విడిచి భగ
వత్పురుం డగుచు యజ్ఞరూపంబును ధర్మస్వరూపంబును సాంఖ్యయోగంబును
బ్రహ్మలిపురుషస్వరూపంబును నైననారాయణునకు నమస్కారం బనుచు మృగ
రూపంబును బొసె నట్టిభరతునిచరిత్రం బెవ్వరు నెప్పిన నెవ్వరు వినిన నట్టి
వారలఁ బుండరీకాక్షుండు రక్షించు నాయురభివృద్ధి యగు ధనధాన్యసమృద్ధియు
నగు చుండ స్వర్గోపభోగంబులం బొందుదు రని. 179

మ. 'నరదేవాసురయక్షరాక్షసముసీంద్రస్తుత్య దివ్యాంబర
భరణాలంకృత భక్తవత్సల కృపాపారీణ వైకుంఠమం
దిర బృందావనభాసుర ప్రియ ధర్మశ్రీనాథ గోవింద శ్రీ
కర పుణ్యాకర వాసుదేవ త్రిజగత్కల్యాణ గోపాలకా. 180

క. పరమపదవాస దుష్కృతహర కరుణాకర మహాత్మ శ్రుహతదితిసుత భా
సురగోపికామనోహర, సరసిజదళనేత్ర భక్తరజనసుతగాత్రా. 181

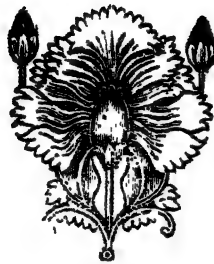
మాలిని. సరసహృదయవాసా శచారులక్ష్మీవిలాసా
భరితశుభచరిత్రా భాస్కరాబ్జారినేత్రా
నిరుపమఘనగాత్రా శ్రనిర్మలజ్ఞానపాత్రా
గురుతరభవదూరా గోపికాచిత్రచోరా. 182

గద్యము. ఇది సకలసుకవిజనానందకర బొప్పనామాత్యపుత్ర గంగనార్య ప్రణీతం
బైన శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందుఁ బ్రియవ్రతునిసుజ్ఞానదీక్షయు బ్రహ్మ
దర్శనంబును నాగ్నిభాద్రదులజన్మంబును నుత్తమతామస రైవతులజన్మంబును
ప్రియవ్రతుండు వనంబునకుం జనుటయు నాగ్నిధుండు డప్పరసం బరిగ్రహిం
చుటయు వర్షాదిపతులజన్మంబును నాగ్నిధుండు వనంబునకుం జనుటయు నాభి
ప్రముఖులరాజ్యంబును నాభియజ్ఞంబును ఋషభునిజన్మంబును ఋషభునిరాజ్యా
భిషేకంబును భరతునిజన్మంబును ఋషభుండు దవంబునకుఁ జనుచు సుతులకు

1. శుకయాశ్వాసాంతగద్యపద్యములు పెక్కుప్రతులను గానిపింపవు, 179 వ గద్యమున
'బొందుదు రని' యన్నపదప 'సకలపురాణార్థవిజ్ఞాతుం డగునూతుం డిట్లనియె' నని యున్నది.
ఈ పద్యంబు మహాభాగవతముగానే కొన్నిటఁ జూపట్టుచున్నది.

నతులజ్ఞానం బుపదేశించుటయు భరతునిపట్టాభిషేకంబును భరతుండు వనంబు
నకుఁ జనుటయు భరతుండు హరిణపోతంబునందలి ప్రీతింజేసి హరిణగర్భంబున
జనియించుటయు మరల విప్రసుతుండై జనియించుటయు విప్రీండు చండికా
గృహంబున బ్రదికి వచ్చుటయు సింధుపతివిప్రసంవాదంబును ననుకథలు గల
పంచమస్కంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము 188

ఓం తత్సద్భ్రహ్మైవార్పణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

పంచమ స్కంధము

ద్వితీయాశ్వాసము

— ❦ —



కాంతాహృదయప్రియ
లోకాలోక ప్రచార శ్ లోకేశ్వర సు
శ్లోక భవభయనివారక
గోకులమందార నందశ్రగోపకుమారా.

1

వ. సకలపురాణార్థజ్ఞానవిఖ్యాతుం డగునూతుం డిట్లనియె.

2

క. మునులార బాదరాయణి, యసఘాత్మకుడైనయు త్రరరాత్మజువకుఁ స
ద్వినయోక్తి భరతుచరితమా, వినిపించుచు మఱియు నిట్లు శ్ వినిపించెఁ దగన్.

ఆ. పార్థివేంద్ర యట్లు శ్ భరతాత్మజుం డైన, సుమతి, ధర్మవర్తనమునఁ దిరుగ
నది యెఱింగి దుష్టు శ్ లైనపాపండులు, దమమతంబు మిగులఁ దలచి పొగడి.

క. ధరణీవల్లభ నిన్నును, నిరతంబును బుద్ధదేవునిం గొలిచినయా

తెఱఁగునఁ గొలిచెద మని భా, సురమతి బోధించి రపుడు శ్ సుమతిం బ్రీతిన్. 5

వ. ఇట్లు పాపండుబోధితుం డైనసుమతికి ధ్రువసేనయందు దేవతాజిత్రనుపుత్తుండు
జనించె వానికి దేవద్యుమ్నుం డనుసత్పుత్తుం డాసురియం దుదయించె నమ్మహా
త్మునకు ధేనుమతియందుఁ బరమేష్ఠి జనియించె నాసత్యసంధునికి సువర్చలయందుఁ
బ్రతీహుండు జనియించె నప్పరమపురుషుండు సకలజనులకు బ్రహ్మపదేశంబు
సేసి తాను శుద్ధాత్ముం డై హానామస్మరణంబు సేయుచు ¹యజ్ఞకరణిపుణు
లగు ప్రతిహర్తృప్రస్తోతోద్ధాతృలనున త్పుత్రత్రయంబుం గాంచెనాప్రతిహర్తృకు
స్తుతియందు ²వ్యోమభూమనామకపుత్రద్వయం బుత్పన్నం బయ్యె వందు

1. సువర్చలాదేవకుల్యాదికుత్సయందు యజ్ఞకర్తలయన. 2. బ్రతిభూమం డనుతనయండుయ్యె
నాచైతన్యవంశునకు ఋషికుల్యయం దుద్గితి పుత్తుం డయ్యె నాధర్మాత్మునకు దేవకుల్యయందుఁ
బ్రహ్మపుండ్రమవాడు జనన మంచె నాపృష్ఠాపునకు ఋషికుత్సయందు నతిపుణ్యుం డైనవిభండుగలిగె
నాభ్యుదయకు జరంతియందు హయకిర్షణుం డనువాడు పుట్టె నాపుణ్యాత్మునకు నాకూలియందు న
క్తుం డనువాఁ డవరకుమారుం డయ్యె నాకీర్తిమంతునకు భృతి యనువాఁడు మహాధీరుం డై పుట్టె
నాభృతికి గయం డనురామ్యుడు పుట్టె వంత.

భూమునకు ఋషికుల్యయందు నుద్గీర్ణం ఉనునుతుండు జనించె నతనికి దేవకుల్య
యందుఁ బ్రస్తోత గలిగె నాప్రస్తోతకు వరరుత్సయందు విభుం ఉనుతనయుం
డుద్భవించె నతనికి భారతియందుఁ బృథుషేణుం ఉడయించె నతనికి నాకూతి
యందు న కుండు గలిగె నాన కునకు రాజర్షి శ్రేష్ఠుం ఉగుగయుం ఉనుమహాశ్రీ
సంపన్నుం ఉడయించె.

ఆ. అట్టిగయునివలన ॥ నఖలజీవులఁ బ్రోవఁ, దలఁచి సాత్త్విక ప్రధానమును
యట్టిమేను దాల్చి ॥ యాత్మతత్త్వజ్ఞానుఁ, ఉగుచునుండె హానినిజాంక్షమునను.

వ. (ఇట్టిమహానీయసుగుణాకరుం ఉగుగయునిగాధానువర్ణనంబు పురాణవిదు లగు
మహాత్ములచే నీ తెఱంగున నుతింపంబడుచున్నదిసావధానమనస్కుండవై యాల
కొపు మని యిట్లనియె.) 8

నీ. ధర్మమార్గంబున ॥ ధారుణీజనులను, బ్రేమతోఁ బోషణఁ ప్రేషణోప
లాలనశాసనలక్షణాదులఁ బ్రీతిఁ, బోషించుచును యజ్ఞములను యజ్ఞ
పురుషునిశ్వరుఁజిత్తమున నిల్పిసేసింది,స్వాంతమందున్నయీ శ్వరునిఁ గాంచి
యఖలజీవతీకి ॥ నానంద మొనఁగుచు, నిరభిమానతమొయి ॥ నేల మేలె.

ఆ. సత్యుడు మిగులసత్సేవయందును, ధర్మమందు యజ్ఞకర్మమందు
గయుండు వసుధలోనఁ ॥ గంజాక్షుండేకాని, చూనవుండు గాఁడు ॥ మానవేంద్ర.

వ. అట్టి మహాపురుషగుణగణపరిపూర్ణుండు గుగయునికి (వక్షకన్యక లగు) శ్రీధామై
త్రీదయాదులు దమయంతన వచ్చి కోరిక లొసంగ నతని ప్రజలకు వసంధర
కామధేను వై పిడుక వేదంబులు సకలకామంబుల నిచ్చుచుండ సంగరంబున
భంగంబు నొందినరాజు లప్పనంబు లొప్పనంబు సేయు విప్రులు ధర్మం బాజవ
పాలు పంచి యడ నిరంతరసోమవానంబును శ్రీధాభక్తియోగంబులుఁ గలిగి
యొనర్చుయజ్ఞంబుల సింద్రాదిదేవతలు దృఢులై యజ్ఞఫలంబుల నొసంగ
బ్రహ్మదిత్యగుల్యలతాపర్యంతంబు సకలలోకంబులవారిని దృష్టి బొందిం
చుచు శ్రీహరిందృష్టి బొందఁ జేయుచు గయుండు పెక్కుకాలంబురాజ్యంబు
సేసి నట్టిగయునికి జయంతియందుఁ జిత్రరథస్వాత్యవరోధను లనుమువ్వరు
గొడుగులు పుట్టిరి నాదిత్రరథునికి సూర్యుండు సామ్రాట్టును వానికి నుత్కళ
యందు మరీచియు నామేటికి బిందుమతియందు బిందుమంతంబును నాబిందు
మంతునకు సరభుయందు మధువును మధువునకు సుమనస యనుదానియందు
వీర వ్రతుండును నావీర వ్రతునకు భోజయందు మయ్యుప్రమన్యువు లనునిరువు
రును నందు మన్యువునకు సత్యయందు భవనుండును సతనికి దోషయందుఁ
ద్వప్తయు నాధర్మాత్మునకు విరోచనయందు విరజం ఉనువాడును జనియించె
సంత విషూచియందు.

- క. ఆవిరజన కుదయించిరి, భూవినుత జితారిలోకపుత్రశతంబున్
ఆవల నొకకన్యకయును, నావేళ నమ స్తజనులు క హర్షం బండన్. 11
- క. ఘనుఁడు ప్రియవ్రతువంశంబునకుం దుదయై విరజుఁడు క భూపతి వంశం
బును దా నలంకరించెను, విను మిం ద్రావరజుఁ డయిననవిష్ణునిమాడ్కిన్. 12
- క. అని పలికిన శుకయోగిం, గనుఁగొని యభిమన్యుసుతుఁడు క గడుమోదముతో
వనజదళాక్షునిమహిమలు, విని సంతస మంది యనియె క వేడుక మఱియున్. 13
- వ. మునీంద్రా సూర్యరశ్మి యెందాఁడం బ్రవర్తిల్లు నక్షత్రయు క్తంబైనచంద్రు
ణుబులెంతమేరఁ దిరుగు నంతదూరంబు ప్రయవ్రతునిరథ నేమిఘట్టనలచేతన
ద్వీపంబులును సప్తసముద్రంబులు నయ్యెనని పలికితివి నాద్వీపసముద్రంబు
పరిమాణంబులు సవిస్తరంబుగా నెఱింగింపుము గుణమయంబును స్థూలరూ
పంబును నయిన శ్రీహరిశరీరం బగునీలోకంబునం గు నిలిపినచిత్తం బగుణంబును
సూక్ష్మంబును నాత్మజ్యోతియు బ్రహ్మంబును నైనవాసుదేవునియును నిల్పు
గావున ద్వీపవర్షాదివిస్తారంబు వినిసింపుమనిన శుకయోగిండుం డిట్లనియె. 14
- క. ధరణీవల్లభ విను శ్రీహరిమాయాగుణవిభూతు క లగుజలనిధులుం
బరఁగినదీపులు వర్షము, లరయంగాఁ గొలఁచివెట్ట క నలవియె జగతిన్. 15
- ఆ. తెలిసినంత నేను క దలిపెద సంతోషమునను జెత్తగించి క వినుము దెలియ
ననుచుఁ జెప్పఁదొడఁగెనభిమన్యుసుతునకు, ¹నింపుగాను శుకమునీంద్రుఁ డిట్లు.

— శుకయోగి యుపదేశరూపమునఁ బల్కుభూగోళంబునిర్ణయము. —

- వ. నరేంద్రా జంబూద్వీపంబు భూపద్మంబునకు మధ్యదేశంబున లక్షయోజనం
బులవెడల్పు నంతయ నిడుపునుం గలిగి కమలపత్రంబునుబోలె వర్షులాకారం
బు (నవసహస్రయోజనపరిమితాయామంబు గల)నవవర్షంబులు నష్టమర్యా
దాగిరులునుం గలిగి విభక్తంబులు యుండు నందు మధ్యవర్షం బిలావృతవర్షం
బగు నందు మధ్యమప్రదేశంబున సువర్ణమయం బు. 17
- క. భూపద్మమునకు మేరువు, దీపిచుచుఁ గర్ణికాకృతిని బొం పగుచు
బ్రాహ్మికులగిరిరాజు గఁ, జూపట్టుచు సురగణాళి క చోద్యం బండన్. 18
- సీ. మఱియును నామేరుగిరి లక్షయోజనోన్నత మగు చుండి యానడిమిదశము
విడిత మై పదియాఱువేలయోజనములు, నంతయ పాతు నై క యతిశయిల్లు
నామీఁద విస్తార క మరయ ముప్పదిరెండు, వేలయోజనముల క వెలసి యుండు
నాగిరి కు త్తరంబందు నీలశ్వేత, శృంగపర్వతములు క నింగి ముట్టి
- ఆ. యుండు రెండువేలయోజనంబులదా.కఁ, బఱు గలిగి పూర్వపశ్చిమాను
తంబు దక్షిణోత్తరంబును విస్తార, మగుచు మిగులరమ్యమై నరేంద్ర. 19

వ. ఇట్లు పూర్వపశ్చిమంబులు అవణానాగరాంతంబులై యున్నసీమాపర్వతంబుల
యందు నీలశ్వేతశృంగపర్వతంబుల నిడివి యథాశ్రమంబుగ దశమాంశ
న్యూనప్రమాణయోజనంబులు గలవిగా ఉండు నీనిమగ్నప్రదేశంబున రమ్యక
హిరణ్మయకురువర్షంబు అననామంబులు గలవర్షంబు లుండు వానివిస్తారం
బులు నవనవాస్తయోజనంబులు గలిగి అవణాముద్రాంతంబులై శ్రమంబున
నీలాదిపర్వతశీర్షప్రమాణంబుల నుండు నిలావృతవర్షంబున దక్షిణంబున
నిషధపీఠమనూటహిమత్పర్వతంబు అనుసీమాపర్వతంబులు బూర్వపశ్చిమం
బులు నిమగ్నను దక్షిణోత్తరంబులు విశాలంబున నగుచు నానీలాదిపర్వతంబుల
తీటున నుండునాగిరులమధ్యప్రదేశంబున హరివర్ష కింపురవర్ష భారతవర్షంబు
అననామంబులు గలవర్షంబు లుండు నాయలాద్వైతవర్షంబునకు బశ్చిమంబున
మాల్యవత్పర్వతంబును బూర్వభాగంబున గంధమాదనంబును సీమాపర్వతం
బులు పూర్వపశ్చిమంబులు నిమగ్నను దక్షిణోత్తరంబులు విశాలంబులు నగుచు
నీలపర్వతనిషధపర్వతంబులం గదిసి ద్విభూస్తయోజనంబు విస్తారం బై యుండు
మాల్యవత్పర్వతంబు పశ్చిమసముద్రాంతం బై కేతుమాలవర్షంబున గంధమా
దనపర్వతంబునకు బూర్వభాగంబున సముద్రాంతం బగుచు భద్రాశ్వవర్షంబును
మేరువునకుం దూర్పున మందరపర్వతంబును దక్షిణంబున మేరుమందరపర్వతం
బులును బడమటిపార్శ్వంబుల నుత్తరమునం గుముదపర్వతంబులు ననునామం
బులు గలిగి యయుతయోజనోన్నతంబు లయి మేరు నగం బచుమధ్యోన్నతమే
ధిస్తంభంబునకుం బడుర్బుఖంబుల ప్రాస్వస్తంభమాలంబోలె నుండు నాచతు
స్తంభంబులయందును బర్వతశిఖరంబుల వెలుంగొందు కేతువులునుం బోలె
జాతజంబూకదంబన్యగ్రోధంబు అనువృక్షరాజంబులు గ్రమంబున నొండొంటికి
నేకాదశశతయోజనాయతంబును శతయోజావిస్తారంబును గలిగి యుండు మఱి
యు నా పర్వతశిఖరంబులం గ్రమంబునం బయోషధ్విక్షుంసమృష్టజలంబులు
గలిగి శతయోజనవిస్తారంబు లయినసరోవరంబులు దేవర్షిలు నందు సున్నాతు
లగువారలకు యోగైశ్వర్యంబులు స్వభావంబునం గలుగు మఱియు నందన
వైత్రరథ వైభ్రాజక సర్వతోభద్రంబు అననామంబులు గలదేవోద్భావంబు
లాపర్వతశిఖరంబుల వెలుంగొందుచుండు నందు దేవతాగణంబులు దేవాంగ
నలం గూడి గంధర్వలగీతనృత్యంబులు గనుంగొనుచు విహరింతు రంత. 20

ఉ. మందరపర్వతంబుతుది ౧ మామిడిపం డ్లమృతోపమాన మై
మందరశైలశృంగసుసమానము లై గిరిమీద వ్రాల మా
కందఫలామృతంబు గలగంగంబడి జాటి మహాప్రవాహ మై

1. నీలపర్వతంబు పాదపులోకం లొంబదివేలయోజనంబులు శ్వేతపర్వతం బెనుబదివేల
శృంగపర్వతంబు ద్విబుదివేలు, ౨. మధ్య.

- యం ¹దరుణోదనామమన శ నద్భుత మై విలసిల్లు నెంతయున్. 21
- చ. కడుసుధురంబునక సురభిగంధముచే నరుణప్రకాశతక
వడిగొని మందరాచలము శ వ్రంతలచెంతల జాతి యంతలోఁ
దొడితోడి నాయలావృతముఁ శ దోచుచు వింతగఁ బూర్వవాహి యై
యడరుతరంగసంతతుల శ నందటి నప్పటఁ జేయు ధన్యున్. 22
- ఆ. ఆనదీజలంబు శ లాడిన ²యచ్చటి, యంబికానుచరులయంగంగంధ
మంది పవనుఁ డంతశమనుజేశ పదియోజ, నములు సుట్టుఁ బరిమళముల నింపు.
- ఆ. మేరుమందరములగమింప జంబూఫలం, బులు మహాగజోపకములుగ వ్రాలి
యవిసి యంతఁ దద్రసామృతం బల్లన, యమ్మహానగంబునందుఁ బొడమి. 24
- క. అనుపమ మగుజంబూనది, యనుపేరను వెలసి లీల శ నరుగుచు సంతక
ఘనత నిలావృతవర్షముఁ, బనుపడఁ దడుపుచును ధరణిఁ బ్రవహించుఁ దగన్.
- ఉ. ఆనదినీటఁ దోగి పడ శ ³నై యటు వృత్తనిలార్కసంగతిం
బూని కడుక విపాకమునఁ శ బొందుచు శుద్ధసువర్ణజాతి జాం
బూనదనామ మొంది సురశముఖుల కెల్లను భూషణార్హ మై
మానుగ వన్నె మించి కడు శ మంచిది యై విలసిల్లు నెంతయున్. 26
- వ. మఱియు సుపార్శ్వనగాగ్రంబు⁴నందుఁ బంచవ్యామపరీణాహబంధురంబు లగు
నైదుమధుధారా ప్రవాహంబులు పంచముఖంబుల వెడలి సుపార్శ్వనగశృంగం
బులం బడి యిలావృతవర్షంబు పశ్చిమభాగంబుఁ దడుపుచుం బ్రవహించు నా
తేనియ ననుభవించువారలముఖమారుతసుగంధంబు శతయోజనపర్యంతంబు
పరిమళించు. 27
- నీ. కుముదపర్వతశిఖాగ్రమున నుత్పన్న మై, కనుపట్టువటతరుగ్గంధమునను
నుదయించునట్టిప్రయోదధిఘృతమధు, గుడవిశిష్టాన్నంబు శ లొడిక మైన
యంబరశయ్యాననాభరణాదివ, స్త్రువులఁ గోరికలు దీర్చుచును గుముద
పర్వతాగ్రంబునఁ శ బడి యిలావృతవర్షమున జనులకు నెల్లభోగ్యములను
- ఆ. వడల తొనఁగు వారివలిపలితంబులు, దలఁగు దుష్టగంధశములును బాయు
మరణభయము ముదిమిసహాయ దెన్నఁడును శీ, తోష్ణబాధసెంద్రకుండు నధిప.
- ఆ. దేవదానవులును శ దివ్యమునీంద్రగం, ధర్వులాది గాఁగ శ దగిలి యాశ్ర
యించి యుందు రాగ్రీరీంద్రమూలమునందు, హర్ష మంది ఘనవిహారలీల. 29
- వ. నరేంద్రా⁵కురంగ కురర కుసుంభ వైకలకత త్రికూట శిశిర పతంగ రుచక నిషధ

1. 'దు రహోదనామమన', 2. వారలు, కుఖులుచలులపుణ్యకుభను వృద్ధి, బొందిదివ్యగంధ
పుష్పదంధ శతయోజనములఁ బరిమళించు రమణతోడ.' బ్రా, ప్ర. 8, నందిన మేదిని యర్కశీ ప్రమై
3. అలఁ గదంబుతోటరంబుల వెడలిన మధుప్రకాహంబు లేనును సుపార్శ్వ. ఇట్ల 'మహాకదంబ కు
సార్శ్వనిహాధ ప్రస్థతోటలేవినిస్సృతాః పంచమధుధారాః' అని మూలము, 4. ఇట్ల 'కురంగ కుభ

శితివాస కపిల శంఖాదు లయినపర్వతంబులు మేరుపర్వతకర్ణికకుఁ గేసరంబులై పరివేష్టించి యుండు నామహామేరునగంబునకుఁ బూర్వభాగంబున జతరదేవ కూటంబులును బళ్ళిమంబునం బవనపారియాత్రంబులు ననుపర్వతంబులు నాలుగు నొండొంటికిఁ దక్షిణోత్తరంబుల నష్టాదశసహస్రయోజనంబులనిడుపునుఁ బూర్వపశ్చిమంబులు ద్వీపహస్రయోజనంబులవెడల్పు నగుచును దక్షిణంబున గైలాసకరవీరంబులు నుత్తరంబునఁ దిశ్శృంగమకరంబు లనుపర్వతంబులు నాలుగును బూర్వపశ్చిమంబుల నష్టాదశసహస్రయోజనంబులనిడుపును దక్షిణోత్తరంబుల ద్వీపహస్రయోజనంబులవెడల్పు నగుచును నగ్నిపురుషునకుం బ్రదక్షిణం బగు చున్నచో న్నరణంబున చందంబున మేరుపునకుం బ్రదక్షిణంబుగా నష్టనగంబులు కలిచి యుండు మేరుశిఖరంబున దశసహస్రయోజనంబులనిడుపు నంతియ విస్తారంబు నగుచు సువర్ణమయం బైనబ్రహ్మపురంబు దేజరిల్లుమండు నాపట్టణంబునకు నష్టదిక్కులయందును లోకపాలురపురంబు లుండు. 80

క. పరమేష్ఠిపట్టణంబున, హరి మున్ను త్రివిక్రమణము ౧ లండన్ సర్వే శ్వరచరణాగ్రనఖాహతిఁ, బరుచడి చూర్ధ్వాక్ష మంతః ౧ బగిలె నరేంద్రా. 81

వ. ఇట్లు చరణసఖస్పర్శనంజేసి శేదింపంబడయూర్జ్వలహావివరంబువలన నంతః ప్రవేశంబు నేయు చున్నబాహ్యజలధార శ్రీహరిపాదస్పర్శం జేయుచుఁ జను దెంచి సకలలోకజనుంబులదురితంబులు వాపుచు భగవత్పాది యనుపేరం బరఁ గి దీర్ఘకాలంబు స్వర్గంబున విహరించుచు విష్ణుపదంబున నుత్తాసపాదపుత్రుండును బరమభాగవతుండును నైనధువుండు దనకులదేవత యైన శ్రీహరిపాదోదక ప్రభావంబుఁ బ్రతిసినంబును భక్తి నిలిపి యోగంబున నిమిలితనేత్రుండై యానందబాష్పంబులతో రోమాదితగాత్రుండై యత్యాదరంబున నేడును శిరంబున ధరియించు చున్నవాఁ డతనికి నభోభాగంబున నుండుమండలాధిపతు లైనసప్తరులును హరిపాదోదక ప్రభావంబు నెఱింగి తాము పొందుతపస్సిద్ధి యాకాశగంగాజలంబుల స్నాతు లగుటయే యని సర్వభూతాంతర్యామి యగుసీశ్వరునియందు భక్తిసలిపి యితరపదార్థాపేక్ష నేయక మోక్షార్థము క్తి మార్గంబు బహుమానంబు నేయు తెఱంగున (బహుమానయుక్తంబుగాఁ) డిమ జటాజూటంబుల మందు నేడును ధరియించు చుండురు. 82

సీ. అంత నసంఖ్యంబు ౧ లైనదివ్యవిమాన, సంకులంబుల సువిశాల మైన
దేవమార్గంబున ౧ దిగి వచ్చి చంద్రమం, శలముఁ దోచుచు మేరునగశిఖాగ్ర

కుసుంభ వైకంఠ త్రికూట శిఖరపతంగ రుచక నివధ శితివాస కపిల శంఖ వైదూర్య... నారదా
దయోమేధోః కర్ణకాయా ఇవ కేసరా'అని మూలము. దీని తెను గచ్చుప్రతులందుఁ గానిపింపదు.

1. నిహరింప నాకాశంబు విష్ణుపదం బనఁ బరఁగ నట్టివిష్ణుపదంబున,

- మునను నా బ్రహ్మజ్యోవునిపట్టణమునకు, వచ్చి యందులఁ జతుర్ద్వారములను వరుసతో దీర్ఘప్రవాహంబు లగుచును, బ్రవహించి యమలప్రభావములను
- ఆ. సరుగు లవణసాగరరాంతంబులు గ నాల్గు, మోములందు నాల్గునామములను దన్నుఁ గన్నవారిఁ గి దనవారిఁ దోచినవారి కెల్ల సమృత్తవారి యగుచు. 33
- వ. ¹ ఇట్లు సీతయునుపేర వినుతినొందినయమ్మహానదీ ప్రవాహంబు బ్రహ్మసదనపూర్వ ద్వారంబున వెడలి కేసరావలయంబుఁ దడుపుచు గంధమాదనా దీకిం జని భద్రా శ్యవర్షంబు బావనంబు సేయుచుఁ బూర్వలవణసాగరంబునం బ్రవేశించుఁ జక్షు వనుపేరం దేజరిల్లెడుదీర్ఘప్రవాహంబు పశ్చిమద్వారంబున వెడలి మాల్యవ త్పర్వతంబు ను త్తరించి కేతుమాలవర్షంబుం బవిత్రంబు సేయుచుఁ బశ్చిమలవణార్ణవంబునం గలయు భద్ర యనుపేర వెలుఁ గొందినయతులప్రవాహం బు త్తరద్వారంబున వెడలి కుమూద నీల శ్వేతాఖ్యపర్వతశిఖరంబులం గ్రమం బునఁ బ్రవహించుచు శృంగనగరంబునకం జని మానసోత్తరంబు లగును త్తర కుసుభూములఁ బవిత్రంబు సేయుచు నుత్తరలవణసాగరంబుఁ జేరు నలకనంద యనం (బ్రహ్మతీ గాంచిన) యమ్మహానదీ ప్రవాహంబు బ్రహ్మసదనదక్షిణ ద్వారంబున వెడలి యత్యంతదుర్గమంబు లైనభూధరంబులఁ గడచి హేమకూట హిమకూటనగంబుల ను త్తరించి యతివేగంబునఁ గర్మక్షేత్రం బగుభారత వర్షంబుఁ బావనంబు సేయుచు దక్షిణలవణాంబుధిం గలయు నంత. 34
- సీ. జగతిలో మేరు వాగదిగఁ బర్వతములకుఁ, బుత్రిక లైనట్టిపుణ్యతీర్థములు వేలసంఖ్యలు క గలవు జంబూద్వీప,మందు భారతవర్ష క మరయఁ గర్మ భూమి దక్కినవర్షముల దిపంబుననుండి, భువికి వచ్చినవారు క పుణ్యశేషములు భుజించుచు నుండు క భూస్వర్గ మనఁ దగు, నావర్షముల నుండునట్టివార
- ఆ. లయతసంఖ్యవత్సరాయువు లయుతమా,తంగబలులు దేవతాసమాను లతులవ జ్రదేహు క లధిక ప్రమోదితా, ల ప్రమత్తు లార్యు క లనఘు లధిప. 35
- వ. మఱియు సురతసుఖానందంబున మోక్షంబు నైనం గైకొనక సకృత్ప్రసూతు లగుచు ననవరతంబును ద్రేతాయుగకాలంబు గలిగి ప్రవర్తింతు రీయష్టవర్షం బులయందు దేవత గణంబులు దమభృత్యవర్గంబు లత్యుపచారంబులు సేయుచుండ నెల్లయుతువులయందుం గిసలయకుసుమఫలభరితంబు లైనలతాదుల శోభితంబు లగువనంబులు గలవర్షనిధిగిరిద్రోణలయందును జలకుక్కుటకారందవ సారసవినోదంబులు గలిగి మత్తాళిర్ఘంకృతిమనోహరంబు లై నానావిధంబు లయినకొలంకులయందును దేవాంగనలకామోదైకజంబు లయినవలీసాసహాస లీలావలోకనంబులం దివియంబహిషమనోదృష్టులు గలిగి విచిత్రవినోదంబులం

1. 'ఇ ట్లమ్మహానదీ ప్రవాహంబునలన బ్రహ్మసదనంబు పూర్వద్వారంబున వెడలునీతానది కేసరావలయం' వ్రా. ప్ర.

దగిలి యిచ్చావిహారంబులు, నలుపు చుండుదురు.

36

క. ఈనవవరంబులయం, దానారాయణుడు వచ్చి యనవతరములో
కానుగ్రహమనకై సుజ్ఞానం బీఁ దలచి వీలఁ జరియించు దగన్.

37

సీ. వసుధ నిలావృతప్రవాధిపతి యైతఁ. పురహతుం కావర్షమున వనంబు
నందు నుండుటకు నాయంబి కాశాపవశంబున నావస్థస్థలములందు
నెవ్వరు వచ్చిన నీ సొంతులై యందు రావనమందుఁ బార్వతి యనుదినంబు
నంగనాజననహాస్పార్యుదంబులతోడ, ననమలోచనుఁ గొల్పు నతులభక్తి.

ఆ. నట్టిశివునిఁ గోరి యాయలావృతవర్షమునుఁ జరించుజనులుగమోదమునను
గదిసి తత్ప్రకాశకము లైనమంత్రతంత్రములఁ బూజ నేసి తలఁతు రెపుడు. 38

క. భద్రాశ్వవర్షమందుల, భద్రశ్రవుఁ డిడేవరఁ బరఁగుచుఁ దపసి
యాద్రినమధైర్యుఁ డగుచు సముద్రాంతం బైనజగతిఁ బాలుపుగ నేలున్.

క. ఆనరవరునకుఁ బ్రియతనుఁ, జైనహయగ్రీవమూర్తిఁ ననవరతంబుగా
ధ్యానస్తోత్ర జపానుష్ఠానములఁ బూజనేసి నజ్జను లంతన్.

40

ఆ. తత్ప్రకాశకృత్ప్రధానమంత్రార్థసంస్థితజేసి ముక్తిఁ జెంది రప్పు
షట్టివర్షమును నాహయగ్రీవునిఁ దలఁచి గొలిచి మిగులభక్త్యు లగుచు. 41

సీ. హరివర్ష పతి యైననరహరి నినిశంబు, నం దున్నజనులు ముగ్ధమహాత్ము లయిన
దైత్యదానవకులొత్తములు ప్రహ్లాదాది, వృద్ధులఁ గూడి సంప్రీతితోడ
సున్నాతులై భక్తిఁ జూచుచునుందురు, రమ్యదుకూలాంబరములు దాల్చి
తత్ప్రకాశకమంత్రతంత్రజపస్తోత్ర, పఠనసాధ్యానతరహా ప్రధాన

తే. మెననత్పూజలను జేసి యచలబుద్ధి, శ్రీసృషీహారిఁ జేరి పూజించి యతని
కరుణ నొందుచు నతుల ప్రకాశు లగుచు, భుక్తిముక్తులఁ గైకొందుభూషవర్య.

వ. మఱియుఁ గేతుమాలవరంబునందు భగవంతుడు శ్రీదేవికి సంశోభము నొసఁ
గుటకు గామదేవరూపంబున నుండు నమ్మహాపురుషునియత్తతేజఃప్రకాశం
బునఁ బ్రజాపతిదుహిత లగురాత్ర్యధిదేవతలగర్భంబులు సంవత్సరాంతంబున
నిరీవంబులై స్రవించు నాకామదేవుడును దనగతివీలాసలీలావిలోకనసుందర
భూమండలనుభగవదనారవిందకాంతులంజేసి శ్రీరమాదేవిని రమింపం జేయు
భగవన్మాయారూపిణి యగు శ్రీదేవియుఁ బ్రజాపతిపుత్రికలును బుత్రులులైన
రాత్రులం బగల్గం గూడి కామదేవుని స్తోత్రపఠనపూజాధ్యానాదులం బూజించు
చుండు మఱియును.

43

1. 'నుండుటయు నమ్మహాపురుషుడువర్షప్రకాశకంజేసి ప్రకాపితుఁడగుటలు బుద్ధులు
నగు నహారాత్రావ్యధిపతులగర్భంబును. 2. భగవంతునిమామూహం బగుశ్రీదేవియుఁ బ్రజాపతి
పుత్రికలం గూడి' బ్రా. ప్ర.

- క. విమలమతిః జిత్రగింపుము, రమణీయం బైనవిమలగ్రమ్మక మనువ
 ర్మమఃనకునధిదేవత దా, నమరం గా మత్స్యరూపుః డగుహరి దలఁపఁ. 44
- ఆ. అట్టివర్షమునకు శ్రీ నధిపతి యగుచున్న. మనువు పుత్రపౌత్రముం తివరులఁ
 గూడి మత్స్యమైనకుంభినిధరుఁ జిత్ర, మతులభ క్తియు క్తి శ్రీ హత్తః గొలుచు.
- ఆ. తత్ప్రకాశకృత్ప్రధానమం త్రస్తోత్ర, ములను ధర్మకర్మములను హోమ
 ములను జనులు సేసిపుణ్యలై భుక్తియుక్తులను బొందుచుండు శ్రీ రెలమిదోడ.
 వినుము హిరణ్యయవర్షంబున శ్రీ కూర్మావతారమును చాల్చినయా
- క. వనజోదరుఁ డధిదేవత, యనఘుఁడు పితృపతి మహాత్మాఁ శ్రీ డర్శముఁడు నృపా.
- క. ఆవర్షమందు నర్హముఁ, జావర్షజనంబు గూడి శ్రీ హరిఁ జిత్రములో
 భావించి సంప్రవంబులు, ¹గావించుచు భుక్తియుక్తి శ్రీ గాంతురు కడఁకన్.
- క. ఉత్తరకురుభూములఁ దను, హత్తుకొని వరాహదేవుఁడధిపతి యైన
 సత్తుగ భూపతి యతనిం, జిత్రములో నిలిపి పూజ శ్రీ సేయుచు నుండున్. 49
- క. ఆవర్షమందులను బ్రజ, లావిపులవరాహమూర్తి శ్రీ ననవరతంబు
 సేవించి కొలిచి సంస్తుతిఁ, గావించుచుఁ గాంతు రంతఃకైవల్యంబున్. 50
- క. అరయఁగ నీతొలఁతృణ, పరివృతుఁడై వచ్చి రామశభదుఁడు గడిమిం
 బరఁగు నధిదేవతగఁ గిం, పురుషమహావర్ష మునకు శ్రీ భూపవరేణ్య. 51
- ఆ. అట్టిరామశభద్రునంజనిసుతుఁడు గిం, పురుషగణముఁ గూడి శ్రీ పూజ సేసి
 తత్ప్రకాశక ప్రధానమం త్రస్తోత్ర, పతనములను దగ నురవాన్తి సేయు. 52
- సీ. భారతవర్షాధిపతి యైనబదరికా, శ్రమమున నున్ననారాయణుండు
 భూనాథ యామహాత్ముని నారదాదులు, భారతవర్షంబున బ్రలుప్తముఁ
 బాయక చేరి యురవాన్తి సేయుచుసాంఖ్య, యోగంబు నుపదేశముచితవృత్తి
 నంది యందఱును గృతార్థులై యట్టినారాయణదేవు నారాధనంబు
- ఆ. సేసి యాత్మఁ జాలఁ శ్రీ జింతించి తత్ప్రకా, శకములయునమం త్ర శ్రీ సంప్రవములఁ
 బూజ సేసి ముక్తిఁ శ్రీ బొందుచు నుండుదు, రచల మైనభక్తి శ్రీ ననుదినంబు.
- క. భారతవర్ష మునందుల, సారాంశము లైనపుణ్యశ్రైలంబులు గం
 భీరప్రవాహములు గల, వారయ నెఱిగింతు వాని శ్రీ నవనీనాథా. 54
- వ. మలయపర్వతంబును మంగళ ప్రస్థంబును మైనాకంబును ద్రికూటంబును ఋషభ
 పర్వతంబును గూటరంబును గోల్లంబును సహ్యాపర్వతంబును వేదగిరియును
 ఋశ్యమూకపర్వతంబును శ్రీకైలంబును మేకటాద్రియును మహేంద్రంబును
 వారిధరంబును వింధ్యపర్వతంబును శుక్తిమత్సర్యతంబును ఋక్షగిరియును బారి

1. ఇట 48-వ పద్యము 'గావించుచు' మొదలుకొని 50-వ పద్యమున 'సంస్తుతి' అన
 వలెను గలపాఠ మచ్చుప్రతులందుఁ గానిపింపదు. ఇందులకు 'ఉత్తరేషు కురుషు భగవాన్ యజ్ఞ
 త్విరుషః కృతవరాహదూహః...' అని మూల మున్నది.

యాత్రంబును ద్రోణపర్వతంబును జిత్రకూటంబును గోవర్ధనాద్రియును రైవత
కంబును గురుంభంబును సీలగిరియును గాకముఖంబును నిండ్రకలంబును రామ
గిరియును నాదిగా గలవృణ్యపర్వతంబు లనేకంబులు గల వాపర్వతపుత్రిక
లైనచంద్రపటయుఁ దామ్రపర్ణియుఁ సవతోదయుఁ గృతమాలయుఁ వైహాయసి
యుఁ గావేరియుఁ వేణియుఁ బంచస్మినియుఁ బయోదయుఁ శర్కరావర్తయుఁ దుం
గభద్రయుఁ గృష్ణవేణియు భీమరథియు గోదావరియు నిర్వింశ్యయుఁ బయోష్ణి
యుఁ దాపియు రేవానదియు శిలానదియు సురసయుఁ జర్మణ్యతియుఁ వేదస్మృతి
యు ఋషికుల్యయుఁ ద్రిసమయుఁ గౌశికియు మందాకినియు యమునయు సర
స్వతియుఁ దృవద్వతియు గోమతియు సరయువును భోగవతియు సుషమయు శత
ద్రువును జంద్రభాగయు మరుద్వృథయు వితస్తయు నసిన్ధియు విశ్వయు నను
నీమహానదులును సింధుశోణంబు లనునదంబులు నిట్టిమహాప్రవాహంబు లీభార
తవర్షంబునఁ గల వందు సున్నాతు లైనమానవులు ముక్తిం జెందుదురు మఱి
యనీభారతవర్షంబున జన్మించినపురుషులు¹ శుక్లాహితశృష్ణవర్ణరూపంబు లగు
త్రివిధకర్మంబులంజేసి క్రమంబుగ దేవమనుష్యవరకగతు లను(త్రివిధగతులం)
బొందుదురు వినుము² రాగ ద్వేషాదిశూన్యండు నవాఙ్మానసగోచరుండు ననాధా
రుండు నగుశ్రీవాసు దేవమూర్తియందుఁ జిత్తంబు నిలిపి భక్తియోగంబున నా
రాధించెడుమహాత్ము లవిద్యాగ్రంథి దహనంబు గావించుటంజేసి పరమభాగవతో
త్తములు పొందెడును తమగతిం జెందుదురు గావున భారతవర్షంబు మిగుల
నుత్తమం బని మహాపురుషు లిట్లు స్తుతించు చుండురు.

56

ఉ. భారతవర్ష జంతువులభాగ్యము లే మని చెప్ప వచ్చు నీ
భారతవర్ష మంగః హరి శ్రీ పల్మఱుఁ బుట్టుచు జీవకోటికిఁ
ధీరతపోదండ తత్త్వ ముపరదేశము సేయుచు జెల్మి సేయుచు
న్నారయ బాంధవాశృతిఁ గృతార్థులఁ జేయుచు నుండు నంతయున్ .

56

క. తనజన్మకర్మములనుం, గొనియాడెడివారి కెల్లఁ శ్రీ గోరిన³ వెల్లం
దనియఁగ నొనగుచు మోక్షం, బనయముఁ గృపసేయుఁ గృష్ణుఁడవనీనాథా.
వ. ఇట్లు భారతవర్షంబునందులజనంబులకు నెద్దియు నసాధ్యంబు లేదు నారాయణ
స్మరణంబు సకలదురితంబుల నడండుఁ దన్నామస్మరణరహితంబు లైనయజ్ఞతపో
దానాదులు దురితంబుల నడంప లేవు బ్రహ్మకల్పాంతంబు బ్రదికెడిముతరస్థానం

1. సాత్త్వికరాజసతామసకర్మంబులంజేసి, 2. బ్రహ్మవిద్యానిరతు లైనపురుషులు సాయ
జ్యంబు బొందుదురు సర్వభూతాంతర్యామియు బ్రహ్మస్వరూపము నైనవాసుదేవునియందుఁ నిరతి
శయభక్తియోగంబున నవిద్యను గెలిచి విష్ణులోకంబుఁ జెందుదురు, కావున నాభారతవర్షం బుత్త
మం బగు, 3. కర్మఫలమును, 4. పరమార్థ, 5. గాన హరివిరహితంబు లయినయజ్ఞ.

బునం 'బునర్జన్మభయంబున భీతిల్లుచు నుండుటకన్న భారతవర్షంబునందు త్తణ
మాత్రంబు మనంబున నర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసినపుడు శ్రేష్ఠునకు శ్రీమ
న్నారాయణవదప్రాప్తి యతిసులభంబుగ సంభవించుం గావున నట్టియుత్తమం
బగునీభారతవర్షంబె కోరుచుండుదురు మఱియు నెక్కడ వైకుంఠనికథావాస
న లేకుండు నేదేశంబున నత్సరుషు లైనవరమభాగవతులు లేకుండుదు రేభూ
మిని యజ్ఞేశ్వరునిమహోత్సవంబులు లేక యుండు నది సురేంద్రలోకం బైన
నుండం దగదు జ్ఞానానుష్ఠానద్రవ్యకలాపంబులచేత మనుష్యజాతిం బొంది
తపంబున ముక్తిం బొంద కుండెనేని మృగంబులమాడ్కి నతండు దనకుం దానె
బంధనంబు నొందు భారతవర్షంబునందుఁ బ్రజలచేత శ్రద్ధాయుక్తంబుగా నను
ష్ఠింపంబడినయజ్ఞంబులయందు వేల్వంబడుహావిస్సులను బెక్కునామంబులం బుం
డరీకాక్షుం డంది తనమీదిభక్తి యధికంబుగాఁ జేయునట్టిభారతవర్షంబునందలి
ప్రజలమీఁదం గరుణించి సర్వేశ్వరుం డిహదశసౌఖ్యంబుల నొసంగుచుండు జం
బూద్వీపంబున సగరాత్మజు లశ్వమేధాశ్వంబు నన్వేషింపం బూని భూఖననంబు
సేయుటం జేసి స్వర్ణప్రస చంద్రశుక్లావర్తన రమణకమండేహాకాణ పాంచజన్య
సింహళ లంకాద్వీపంబు లన నెనిమిదియుపద్వీపంబులు గలిగె.

- సీ. లక్షయోజనముల ౧ లవణాబ్ధిపరివృత, మగుచు జంబూద్వీప౧ మతిశయిల్లు
విను రెండులక్షల౧వి పుతము గను బ్రక్షద్వీప ౩ముండు నాగతొరసాగ
రముఁ జాట్టి యందులరమ్మమై యొప్పెడు, వృక్షంబు ప్లక్షంబు ౧ విదితముగను
దనరు నాద్వీపంబు ౧ దరునామమహిమచే, మిగులఁ బ్రక్షం బన ౧ మించి రహిని
- ఆ. నందు సంచరించునట్టివారల కగ్ని, దేవుఁ డనుడు నాదిగజేవతయుఁ గ
నందులోన నాప్రియవ్రతపుత్రుండు, నిధ్విజన్ముఁ డగుమగహేవరుండు.
- వ. నరేంద్రా నూయిధ్విజన్ముఁ డాప్లక్షద్వీపంబు ౧ లేడువర్షంబులుగ విభజించి
యందు నావర్ష నామధారులుగా నుండుతనపుత్రు లగు శివ యశస్యసుభద్రశాం
త త్తేమాభయామృతు లనియెడునేడుగుర నేడువర్షంబుల కధిపతులం గావించి
తపంబునకుం జనియె నావర్షంబులయందు మణికూట వజ్రకూటేంద్ర సేనజ్యోతి

1. బొరలుజనులు పునర్జన్మభయంబున భీతిల్లుచుందురు. భారతవర్షంబునందు త్తణమాత్రం
జేసి మనంబున గర్భరహితుం డైనవానికి మనోధైర్యంబున నామస్మరణ సేసిన ముక్తి లభించు
నని భారతవర్షంబె కోరుచుండురు.

2. శ్రద్ధాయుక్తంబు లైనయజ్ఞంబులందు వేల్వంబడుహావిస్సులను బెక్కునామంబులను బుం
డరీకాక్షునకు నమర్చణంబు సేయుపురుషు నిహపరంబు లొసంగుచుఁ దనమీదిభక్తి. 3. మిథు
సాగరముఁ జాట్టి. యందుల రమ్మమై యమరు నేకాదశ, శతయోజనములయన్నతి వహించి, యా
త్మరసామాంక మగుచు నవ్యలిది ప్లక్షద్వీప మనఁగఁ బ్రశస్త మయ్యె. 4. డతుల మైనదైవ మయ్యె
5. నందుఁ దనపుత్రులనామంబులు గల శివ యశస్య.

మృద్ధామృతం హిరణ్యగోమేధుమాల లనురాచుంబులు కలసత్తకులపర్వ
తంబులును నరణయు పృథ్వీయు నాంబులు సానితియు కష్టభాతయు ఋ
తంభరయు శత్రుంభయు నన కష్టమహానదు ॥ నాంబులమంతు సున్నాతు
లగుచు గతపాపు తైశచంపచంకోర్కాయులత్కంతు లనునామంబులు కల
చాతుర్వర్ణ్యంబును గలిగి యింక యిందుఁబులుకల హస్తవత్పరకేవులును దే
వతానములును దృష్టిమాత్రంబునం గ్రహస్వేదాపిరహితం బుంకల్యోత్సాహ
నంబు గలవార లగుచు నేదత్ర సాత్మకుండను సిద్ధిపై న్నకభూతుం యుంభగవ
త్పూరూపియు నగునూర్కూ నేదత్ర సాత్మకవేదోపాదుకు క్షతద్వీచు బాదిగా
విరాటటిద్వీపపంచకంబునందళిపురుషులకు నాయరింది యిటు శ్లోకంబులు ॥ దేవో
జలంబులు దోడనె జనియించుచుండు.

60

క. ప్లక్షద్వీపము ॥ ద్వీగుణితః పక్షేతురసాద్ధి సుట్టి ॥ రా విలసిల్లు
నిక్షేతురసోదద్విగుణం, జక్షయము గ శాల్మలీ మహాపద్మప మలక్. 61

వ. అందు ॥ శాల్మలీవృక్షంబు ప్లక్షయాయుఁ బై తేజరిల్లు నావృక్షరాజంబునకు
నధోభాగంబునం బతత్త్రి రాజుగా నుండుగరుత్మంతుండు నిలకకా వసించునా
శాల్మలీవృక్షంబుపేర నాద్వీపంబు శాల్మలీద్వీపం బన విలసిల్లు నాద్వీపవతి యొన
(ప్రియవ్రతాత్మజం డగు)యజ్ఞబాహువు దనపుత్రు లగుసురోచన సామనస్య
రమణక దేవబర్హ పారిబ ర్హావ్యాయ నాభిజ్ఞాతు నియెలువారిపేర నేమవరం
బుల నేర్పఱిచి యావర్షంబులయం దేడ్చురగుమారుల నభిషేక్తులం జేసి నావ
రంబులయందు స్వరస శతశృంగ వామదేవ కుంబున మునింద పుష్పవర్ష శత
సైతు లనుపర్వతసప్తకంబును నచునియో వివాళిను సరస్వతియుం గుహు
వును రణనియు నందయు రాకయ ననున స్తవోపదేవులును కల నంతు శ్మత
ధర విద్యాధర వసుంధ రేధధకపంజ్జు లగునావర్ష యువులు భగవత్స్వరూపుండు
వేదమయుండు నాత్మస్వరూపుండునిగ్రహముని వేదమంత్రంబులచే నారాధింపు
దు రాద్వీపంబు లక్షచతుష్టయపరిమితయోజన స్థలిం బయినసురానముద్రం
బుచే నావృతం బై కేజరిల్లు నందు. 62

సీ. భూనాథ యాసురాంభోధికిఁ జుట్టుగా, చుండుకుశద్వీప ॥ ముర్విమీఁడః
దోర మై తా ద్విచక్రురక్షియోజనం, బులను విస్తార మై ॥ పాలుపు మిగుల
నందుఁ గుశ స్తంభ ॥ మనిశంబు దేవతాకల్పితం బైనట్టికాంతిచేత

1. గోశ్చక్రపులగును. 2. స్వర్ణద్వారంబు నైననూర్వభగవానుల వేదప్రయమ్యున. 3. దాద్విర్ల
క్షే. 4. అట్టిశాల్మలీవృక్షం వేకాదశశతయోజనోన్మితంబుననుండు నాశాల్మలీవృక్షంబుపేర, 5. వేద
మయుం డైనపామని వేదాధ్వరంబులఁ గొలుచు శ్రుతధర...ధర్మలనునామంబుగలచాతుర్వర్ణ్య
లు గలిగి యుండు రాద్వీపంబుఁ దిరిగి ద్విచక్రురక్షియోజనవిస్తారం బై సురానముద్రం బుండు,

- దిక్కులు వెలిగించు శ్రీ ద్వీపంబునకుఁ దన, శరణుఁ జొచ్చిరి శ్రీ పెంపు నేయు
 నే. నట్టిదీవికిఁ నధిపతి శ్రీ యగుప్రియవ్ర, తతఁ యందు హిరణ్యరేతనుఁ డనం ద
 నరేంద్రభావతి తననులైనామముఁ న, వక్షుములు నేసె నత్యంతహర్షమున.
- వ. ఇట్లు హిరణ్యరేతనుఁడు వసుదాన దృఢాబి నాభి గుప్త సత్యవ్రత విప్రవామ
 దేవు లనునామంబులు గలవు త్రులనామంబుల సప్తవర్షంబులం గావించి యా
 కుమారుల నందు నిలిపి తాను డపఁబునకుం జనియె నావర్షంబునందు బభ్రు
 చతుశ్శృంగ కపిల చిత్ర కూట దేవానీ శోర్పరోమ ద్రవిణంబు లనునామంబు
 లు గల సప్తగిరులును రఁకుల్యయ మధఃకుల్యయ శ్రుతవిందయు మిత్రవింద
 యు దేవగర్భయు ఘృతచ్యుతయు మంత్రమాలయు ననుసప్తమహానదులును
 గల వానదీజలంబులఁ గృతమజ్జను లగుచు భగవంతుం డగుయజ్ఞపురుషునిఁ
 శిగుశః శోఽదాభియుక్తు లనుకలంబులు గలవర్షపురుషు లారాధించుచుందురు.
- నీ. ఆకుశద్వీపంబు శ్రీ నరికట్టుకొని యుండు. నెనిమిదిలక్షలఘనఘృతాబ్ధి
 యాఘృతసాగరం శ్రీ బవ్వల పోడశ, లక్షయోజనముల శ్రీ లలిత మగుచు
 నుండుఁ గ్రొంచద్వీప శ్రీ ముర్వీశ యందు మధ్యప్రదేశంబున శ్రీ నట్టిదీవి
 పేరుగాఁ దనపేరి శ్రీ బెద్దగాఁ జేసిన, క్రొంచాద్రి గల దానశగంబు మున్న
- ల. వణ్ణులుండు దివ్యశరమున ఘననిత, బంబు దూయ నేయఁ శ్రీ బాలవెల్లిఁ
 గరిమఁ దడుపుచుండురవరణంకు రక్షింప, నందఁ మిగులభయమునొందకుండె.
- వ. నరేంద్రా యాక్రొంచద్వీపపతి యగుఘృతపృష్ఠండు దనకుమారుల నావేశ్యంగల
 యామోద మధువహ మేఘపృష్ఠ సుదామ బుషిజ్యోతిహితార్ణ వనస్పతు లను
 వర్షంబుల కభిషిక్తులం జేసి పరమకల్యాణగుణయుక్తుం డయిన శ్రీహరిచరణార
 విందంబుల నేఁదించుచుం దపంబునకుం జనియె నావర్షంబులయందు శుక్ల వర్ణమా
 న భోజ నోపబర్హణానంద నందన సర్వతోభద్రంబు లనుసప్తసీమాపర్వతం
 బులును నభయయు నమృతోఘయుఁ నార్యకయుఁ దీర్థవశియుఁ దృప్తిరూపయుఁ
 బవిత్రవతియు శుక్లయు ననుసప్తనదులును గల వందులఁ బవిత్రోదకంబు లను
 భవించుచు గురు ఋషభ ద్రవిణక దేవక సగజులు గలిగి వరుణదేవుని నుదకాం
 జలులం బూజించు చున్నచాతుర్వర్ణులు గలిగి యుందురు. 66
- నీ. జగత్తీక వినుము క్రొంచద్వీపమును జాట్టి, యుండు పోడశలక్షయోజనముల
 విస్తార మై పాలశవెల్లి యందునను శా, కద్వీప మతులప్రకాశ మొందు
 దండమై ముప్పదిశరేందులక్షలయోజనములవిస్తార మైయమరి యుండు
 నందులకాకత్పరయోమోద మాద్వీప, మును సుగంధంబునఁబెనఁ శ్రీ గఁ జేసి

1. 'తాత్పర్యంబున బుణ్యంబు శ్రీ నగుహిరణ్య, శోమఁ డనువాఁడు పుత్రుల' నామములను.
 2. హిరణ్యరోమండు కుశద్వీపమునందు, 3. నేవించుకుకలకొవిదాభియుక్తకుశకసంజ్ఞ లగలవాకు
 ర్వర్ణంబులు గలిగియుండుదు' బ్రా. ప్ర.

తే. ¹యంతః పవచేర ఓవి ప్రభుభూతనుగుట, జేం మందుల విను బ్రసీద్ధి కెక్కె-
నందుమేధాతిథి ముగర్తయింపుచునుండె, వివిధేషకదశమవర్తనము చూచి.

వ. మజీయు నాప్రియవ్రతపుత్తుని కిటునమేధాతిథి దశపుత్తునివేరం నిలపునోజవ
మనోజవ వేవహాస సూమ్రాంక చిత్రరథ బహుహాప విశ్వానాటంబు లయనం
జ్జలు గలసత్త్వ ద్విగులలయందు వారలకేం బట్టంబు గట్టి శ్రీహరిచాడనేన సేయు
చుం దపోవనంబునకుం జనియె నాశాకస్కేంద్రంబుండు సేవా గోరుమ్మింగి బంధ
ద్ర శతకేసర చహాసస్తోతో దేవహం మహావననామంబులు నిలసేమాగిడిచును
నన ఘూయు ర్గోభయస్థు వ్యవహాజత పంచవరే సహస్రవృతి నిర్మలం బాచున్ద
నదులును గల నాదీజలంబు లుపయోగించి యిచ్చజీవారలు స్తానామామం
బు సేసి విధ్వస్తజ స్తమోహణు లయి పనమంమాధివి వాయురూపం బైనధగ
వంతుని సేవించును ఋత వ్రత సత్త్వ వ్రత దాన వ్రత సువ్రత నానంబులు గల
చాతుర్వర్ణ్యం బందుఁ గలిగి యుండు.

66

సీ. అట్టిశాకద్వీపః మరకట్టి తత్ప్రమాణంబున పథిసముద్రంబు నెలుంగు
నందుకుఁ బరివృతం బయి పుష్కరద్వీపం, మిలఁ జతుష్పల్లీలలలిశాల
మిమ్ముచాద్వీపముం దయుతకాంచనపత్త్రములు గల్లికమలగర్భనాళ సాన
నం బగుపంకజంహం బుండు నాద్వీప, మధ్యంబునను నొక్కమానోత్త

ఆ. రం బనంగం బర్వతం బుండు దనకుఁ బూ, ర్వాపరముల నుండునట్టివర్ష
మునకు రెంటి కట్లు, నిలిచినమర్యాద, నగ మనంగం జాలభోజన నెగడు.

వ. ఇట్లు దనకు లోలివెలుపలివర్షంబులు రెంటికి మర్యాదాదలంబులుంబోలే
నున్నమానసోత్తరపర్వతం బయుతయోజనసీతారంబును నంతియహాన్నిత్యంబు
నుం గలిగియుండు నానగంబునకు నిబుదిక్కులయందు నాలుగుకోకపాలరపు
రంబు లుండు నామానసోత్తరపర్వతంబునను సూర్యరథచక్రంబు సువత్సరా
త్మకం బయి యహారోరాత్రంబులయందు మేరు ప్రదక్షిణంబు సేయు నందునాచ
ష్కరద్వీపాధిపతి మహాప్రహోత్తుడు రమణకథాతకనామంబులు గలపుత్తుల
నిరువుర వర ద్వయంబులుం దభిషేస్తలం జేసి తాను బూర్వజ లేగినతెజుకున
భగవత్కర్మశీలుం డగుదుఁ దపంబునకుం జనియె నంత.

70

క. మనుజేశ్వర చూవర్షంబున నప్పుడు సంచరించుపురుషులు పద్మా
సనుని దగఁ గర్మకారాః, సన సేయుదు రచలబుద్ధితౌత్పర్యమునన్.

71

క. ధరఃశివల్లభ విను పు, మ్మర మనుద్వీపమున లేను, చాతుర్వర్ణ్యుల్

1. 'యరయ సాం పాండియుండుఁ బ్రఖ్యాత. 2. వాయురూపుఁ డైనభగవంతుని సేవించు
చుం బ్రాణాయామంబుంజేసి విధ్వస్తజ స్తమోగుణంబులం గలిగి ఋతవ్రత...చాతుర్వర్ణ్యులు
గలిగియుండురు. 3. మహాహాదధియుండు. 4. మ్మరదీవిం దలఁచు లేను + చాతు' వ్రా. ప్ర.

పరగంగ శేషము లేకే, సరసల సము లగుదు రందు సకలజనములున్. 72

వ. మఱియు శివస్మరదీర్ఘంబు చతుష్పాదయోజనానాగంబై న శుద్ధోదకసముద్రము దిలచి బంసండు లోకాలోకపర్యటం బుండు శుద్ధోదకసముద్రలోకాలోకపర్యటంబులననుచు రెండుకోటయోజనసినారం బుననిర్జనభూమి దర్శనోదరసమీపం బై (మితానానయోగ్యంబుగా) నుండు (నాభూమిం జేరిన పదార్థంబు మరల బొంది నశశ్యంబున నుండు) నటమీద లోకాలోకపర్యటం బెనిమిదికోటయోజనంబులు సువర్ణభూమియు శివారాధిధుని నాంతంబు లగు జ్యోతిర్గణంబులనుధ్వంబున నుండుటజేసి లోకాలోకపర్యటం బనం దగి యుండు బుచ్చాశివోదయోజన స్త్రుం బగు) భూమండల (మాన) బునకలదురీయాంశ పమాణంబు గల బుచ్చాలోకాలోకపర్యటంబుమీద నఖిలజగద్గురు వగు బ్రహ్మచేతః జతిర్దిశలయందే ఋషభపుష్కరచూడనామనాపరాజిశంజ్జలు గలదిగ్గజంబులు నాలుగును లోకరక్షణార్థంబు నిర్మింపబై యుండు మఱియును

సీ. తనదువిభూతు లై శ తనరియాదేవ, బృంద భక్తశ్చర్యబృంహణార్థమై భగవంతుండు నాదిదేవుండును, నైవజగద్గురుం శ డచ్యుతుండు సరి లేనిధర్మవిజ్ఞానవైరాగ్యాదు, లయునవిభూతుల శ నలరి యున్న యట్టివిష్వక్సేను శ డాది గాం గలుగుపార్షదులతోఁ గూడ ప్రళయమైన తే, నిజవరాయుధవోర్ధంహుత్వనత్పుం, డగుచు నాపర్యటంబుపై శ నఖిలలోక రక్షణార్థంబు కల్పపర్యంతమైన, యోగమాయాపరచితుఁడై యొప్పుచుండు .

వ. ఇట్లు విని యుం దిగోపనార్థం బా నగా గ్రంబున సున్నభగవంతుండు దక్క లోకాలోకపర్యటంబునకు నవ్వల నొరులకు సంచరింప నశక్యం బుం యుండు బ్రహ్మాండంబునకు సూర్యుండు మశ్చగతుండై యుండు నాసూర్యునకు నుభయ పక్షంబులనుండు నిరుపదెనుకోటయోజనపరిమాణంబున సండకటాహం బుండు నట్టిసూర్యునిచేత నాకాశదిగ్స్వర్గాపవర్ణంబులును సరకంబులును నిర్మయింపం బడు దేవ తిర్యజ్మృతమ్యనాగ పక్షిత్పణ గుల్మలతాదిసర్వజీవులకును సూర్యుం డాత్మ యగుచు నుండు. 75

క. కర మచురాగులుల సి, ఫరణీమండలముసంవిధానం బెల్ల
 నైటిలింగినితి నింతియ కా, దెజ్జిఁగించె సర్గమాన శ మెల్ల నరేంద్రా. 76

1. 'నిష్క్రవతక్కున, లెఱుంగరు సము లగుచు నుండు' రెల్లజనంబుల్. 2. మఱియునందలి జనంబులు సంకల్పసిద్ధులు నయంతాయుష్కులు నిత్యసమ్యులగుచు దేవతలతోడ సంభాణంబులు సలుపుచుండు రట్టిపుష్కరద్వీపంబు. 3. గలిః యుండు సూర్యార్పదిగ్రహ తేజోంధత మేనుధ్వంబున నుండు టంకేసి లోకాలోక. 2. చతుర్థభాగం బై యుండు నాపర్యటంబుమీద నఖిలజగద్గురు వగు బ్రహ్మచేత నిర్మితం బై ఋషభపుష్కర లోకరక్షణార్థం బుండు మఱియును. 5. సరవర యెఱుంగం దెప్పితి, మఱి విని తెన వినుచు దివ్యమానం బెల్ల క. 6. లెఱుంగుచు సర్గప్రమాణ మెల్ల ప్రాప్త

అంబేద్కర్ బేగం ఇ వి వ యో ము. శివం.

ఆ. తపో బ్రహ్మవిద్యోగమున ప్రామాణ్యమును, నిరస మైనయాలక్షణముచేత
ముందులోని ముందు 9 మాటల లెకింపఁగా, నేటికొంతింకొందఃకవీయులును.

వ. బుట్టిభాస్కరుని చుట్టరాజుని పట్టికాయని విషయపు అంశనామంబులు గల నూండ్యతీవ్ర సమాన గతుల నూరే హజానో హజానానంబులందు దీర్ఘ హస్త్య సమానంబులు గాఁ జేయు చుం . . .

ఆ. మేవతులయః సుగమిహింసం విహారాత్. మందః చిరుసం సమవి హారములచ
బరఃగణవృషభాదికపంచాంగముల నొకొక్కనీయ రాత్రి విక్రీణతమ.

ఆ. మించి వృత్తికాద్యపంచమాననానన్యోన్యోక్త్యాగ్రహీతుం శాత్రుః సర్వదాచమ
దిశములందు నెల్లప్పుడూ నొక్కొక్కగిటు నెలకుఁజెల్పక తాళమునను.

వ. మఱియు నివృత్తంబుఁ దొలఁదింబులు త్రికాయగణిత్రయమునఁ బుట్టి యుం
బుల నొంద నొక్కటాహారా తియ్యవలెనేకడంచాడెదు త్రికవర్గోపయోజనం
బులవరినూణంబు నిలనూననోత్తరవృత్తియను సూర్యవర్గంబు పితృవర్గంబు
నామాననోత్తరవృత్తియందును మాత్రున దేవధాని యనునింద్రపురంబును
దక్షిణంబున నెలలు పని యనుయమనగిరింబును బళ్ళిపాంబున కిష్టాపని యను
వరుణపట్టణంబును సుతరంబున విభాపరి యనుసోమనిపుటభవనంబును దేవర
ల్లంబును నాపట్టణంబులయందు నుదయమధ్యాహ్నాస్తమయనిశీఠంబులనియెడు
కాలభేదంబులను భూతిప్రవృత్తినివృత్తినిమిత్తం బచ్చట జనులకుఁ బుట్టించు
చుండు సూర్యుం డెల్లు డొద్రనగరింబుననుండె గమనించు నది యాదిగాఁ బది
యేనుగడియలను రెండుకోట్ల నూపునయోజులొడబ్బడయెడు వేలయోజనంబులు
నడుచు నివృత్తంబున నింద్రయనువరుణపురంబులపాదలం జుద్రాద్రిగ్రహానంత
త్రంబులం గూడి సంచరించుచుఁ బండ్రెండువలసలు నాఁకుగమ్ములును మూడు
దోలులుం గలిగి సంచల్చిఁ బ్రకటంబు యేకచక్రం బునసూర్యునిరథంబు
ముహూర్తమాత్రంబున ముప్పదినాలుగువలసలు నెనమన్నాఁతుయోజనంబులు
సంచరించు.

81

సీ. ఇనురథంబున కున్న యిసు సొక్కటిము మేరు, శిఖరంబునందును శేరియుండు
నొనరఁ జక్రము మాన, నోత్తరపర్వతంబందుల. దిలికెడు నారథులు

⁶ సరుసున నున్నరెం ; డిరుసులు దిగులుగఁ, బవనపాశంబులు ॥ బద్ధ మగుచు

ధ్రువమండలంబునందు సరిటి యుండఁగా, సంపదించుమ నుండు శ్రుతితెలులు

తే. సట్టియరదలబు ముప్పద్యమాయుత్త, లంపి నంటినకాడిము నన్నియోడ
నములవిస్తార మెతిరంగములకలగ, రిములదగులు పువెలుగొందురమణతోడ.

1. రాసులకు, 2. రాసులకు, 3. దొంగదజ్జి మొనుబడుముక్కలక్షలయొజుంబుల, 4. నెమ్మలను
5. వాడులుం, 6. 'వసుం'ండు నున్న యుతులు, 7. పగలుండు మిగులంగ రమణి (వా. పు).

వ. ఆరంభంబునకు గాఢాశ్రీ చ్ఛందం బాదిగాన ప్తచ్ఛందంబులు నశ్వంబు లై సంచరించు భాస్కరునకు సగ్రభాగంబున నరుఁడును నియుక్తుండై రథంబు నడపుచుండు మెడియు సంగమార్థమాత్ర శరీరంబులు గలయఱువదివేలహాలఖిల్యాఖ్యలగుఱుపివగులు సూర్యునిమండటసారసూక్తంబుల సుతిమంప మఱియు ననేకమునులును గంధర్వకిన్నరకింపురుషునాగాపురఃకథాగాదులును నెలనెల వరుసక్రమంబున సేవింపంబొమ్మిదికోట్లనేబదియొకలక్షయోజనంబులపరిమాణంబుగల భూమండలంబునం (దొకక్షణంబున సూర్యుండు రెండువేలయేబదియోజనంబులు సంచరించుచు) నొకయహోరాత్రంబునందె యీభూమండలం బాతయు సంచరించు ననిన శుకయోగీంద్రునకుఁ బరీక్షింపఁ జేర్చుచుండెట్లునియె. 88

క. మునివర మేరుధ్రువులకు, నొనరఁ బ్రదక్షిణము దిరుగు १ చుండెడు¹నజఁడాయినఁ డభిముఖుడై రాసుల, కనకూలత నేగు నంటి १ వది యెట్లాప్సన్.

క. అని పలికినభూవరునిం, గనుఁగొని శుకయోగి మిగులఁ १ గరుణాన్వితుఁడై మనమున శ్రీహరిఁ డలఁచుచు, విచు మని క్రమ్మఱుగ నిట్లువినిపించెదగన్.

వ. నరేంద్రా²యతివేగంబునఁ దిరుగుచుండుకులాలచక్రంబునందుఁ జక్రభ్రమణంబునకు వేఱైనగతి నొంది బంతి సాగి తిరిగెడుపీఠికాదులచందంబున నక్షత్రరాసులతోడం గూడినకాలచక్రంబు ధ్రువమేరువులం బ్రదక్షిణంబు దిరుగునపుడాకాలచక్రంబువెంట సంచరించుసూర్యాదిగ్రహంబులకు నక్షత్రాంతరంబులయందును రాశ్యంతరంబులయందును నునికి³ గలుగుటంజేసి సూర్యాదిగ్రహంబులకుఁ జక్రగతిస్వగతులవలన గతిద్వయంబు గలుగుచుండు మఱియు నాసూర్యుం డాదినారాయణమూర్తి యగుచు లోకంబులయోగక్షేమంబులకు వేదత్రయాత్మకంబై కర్మసిద్ధినిమిత్తంబై⁴ దేవర్షిగణంబులచేత వేదాంతాంబుల ననవరతంబు వితర్కమాణం బగుచున్నతనస్వరూపంబును ద్వాదశవిధంబులుగ విభజించి వసంతాదియుతువుల⁵ నాయాకాలవిశేషంబులయందుఁ గలుగఁజేయుచుండు (నట్టిపరమపురుషునిమహిమ నీలోకంబున మహత్ము లగుపురుషులు దమ తమవర్ణాక్రమాచారములచొప్పున వేదోక్తప్రకారంబుగా భక్త్యతిశయంబున నారాధించుచు యేమంబు నొందుచుండు రట్టియాదినారాయణమూర్తిజ్యోతిశ్చక్రాంతర్వర్తియైస్వకీయతేజఃపుంజవీసి తాఱుజ్యోతిర్గణంబులు గలవాడై ద్వా

1. నాసూర్యునకు కాసుల కెదుర, య్యనుచందముఁ జేటపడగ ॥ తెలింగింపు తగన్.

2. కులాలచక్రంబుతోడఁదిరుగుపీఠికాదులకుభ్రమణవేగంబున స్థానాంతరంబునం దునిఁదోఁచినచందంబున నక్షత్రరాసులతోడం గూడిన. 3. దోచుం గానిరాసికసెమరునడచుట లేదట్టిసూర్యుండాదినారాయణ. 4. న తనస్వరూపంబు దేవర్షిగణంబులచేత ద్వాదశంబు సేయంజడ్డదగుచుండుడనస్వరూపంబునుద్వాదశవిధంబులఁ బుట్టించు, వసం. 5. నాకాశగతుం డై ద్వాదశమాసంబులద్వాదశరాశుల సమర్థునించుచుండు.

దశరాసులయందు నొకసంవత్సరంబున సంచరించు చుండు నట్టియాదిపురుషుని గమనవిశేషకాలంబును లోకు లయనముతుచు నవత్తిథ్యాదులచే వ్యవహరించుచుండుగు మఱియు నప్పరమపురుషుని దాహానుభవయందు ఉష్ణాంతసంచారంబు నొందినమయంబును ఋతు నని వ్యవహరింపుదు రారాసులయందు నరాంత సంచారమున రాశిమట్టుభోగం బొందినతఱి యయనం బని చెప్పదురు సమగ్రంబుగా రాసులయందు సంచార మొందినమొదల నట్టికాలంబును సంవత్సరంబు నిర్ణయింపుదు నిట్టి సమగ్రరాశిసంచారంబునందు శీఘ్రగతి మందగతి సమగతు లనియెడు త్రివిధగతివిశేషంబులవలన వేఱుపక్షాదుగానత్సరంబును సంవత్సరంబు పరివత్సరం బిద వత్సరం బనువత్సరం బిదవత్సరం బని పంచవిధంబులఁ జెప్పుదురు) చంద్రుండు నీతెఱంగువ నానూర్యమండలంబుమీఁద లక్షయోజనంబులనుండి సంవత్సరవత్సరాశినక్షత్రభుక్తులు గ్రహించుచు నగ్రచారి యై శీఘ్రగతిం జరించునంత వృద్ధిక్షయరూపంబునం బిశ్యగణంబులకుం బూర్వపక్షావర పక్షంబులచేత నహారాత్రంబులఁ గలుగఁ జేయుచు సకలజీవప్రాణం బై యొక్క నక్షత్రంబు త్రింశస్మహారంబు లనుభవించుచు పోదశకళలు గలిగి మనోమయాన్నమయామృతమయదేశులఁ జై దేవతపితృమనుష్యహుతపశుపక్షిచరీశ్వర వీరత్పృథ్వితులకుఁ బ్రాణాప్యాయనశీలుం డగుటంజేసి సర్వసముం డనంబుడు.

- క. చంద్రుడును మీఁదై యానంబున లక్షయోజనంబులఁ దారల గ్రందుకొని మేరుశైలం, బుది ప్రదక్షిణము దిగునఁ నభిజిత్తుముతోన్. 87
- సీ. అటమీఁదఁ దారలఁ కన్నట్లే కుపరి యై, రెండులక్షల శుక్రుఁ డుండి భాస్కరునిముందఁబిఱుఁగదనుసామ్యమృదుశీఘ్ర, సంచారములన. భాస్కరునిచూడ్చి జరియించుచుండునుఁ జనులకు ననుకూలుఁ, జై వృష్టి నొసంగుచుఁ నింతనంత జతురత వృష్టివిశేషంభక గ్రహశాంతి, నొసరించువారలఁ కొసంగు శుభము
- తే. లుండు నామీఁద బుధుండు దారరెండులక్ష, లనుజరించుచురవిమండ్రలంబుఁబాసి కానఁబడినను జనులకుఁజ్ఞేమహాంబ,రాదిభయములఁ బుట్టించునతులమహిమ.
- సీ. ధరణీతనూజఁ డంతఃకటిమీఁద రెండులక్షలనుండి మూడుపక్షముల నొక్క రాశి దాటుచునుండుఁ గ్రమమున ద్వాదశ, రాసులు భుజించు రాజసమున వక్రించి యైన నశవక్రీత నైనను దఱుచుగాఁ బీడలు నరుల కొసంగు నంగారకునకును నటమీఁద రెండులక్షల యోజనంబుల నభునత మించి
- తే. యొక్కరాశినుండియొక్కొక్క వత్సరం, బనుభవించుచుండు నమరగురుండు వక్రీమందునైన ననుధామరులకును, శుభము నొసంగు నెపుడునభినవముగ.

1. ఋతువులు పుచ్చుకొనుచు నగ్ర...చిత్రదేవగణంబులకు భుక్తి నిచ్చుచు సకలజీవప్రాణుం డై.....పశుపక్షిసన్యవలతాగల్పాదులకు. 2. నభిజిత్తుపితమ్, 3. మృంభగ్రహోపశాం, తొన రించుచును జను లుకన్య దనఁగ,

- క. నుగగురునకు మీఁదై భాగ్యగురుతుం ¹దిరులక్షలను జగములకు బీడల్
జరపుచుఁ ద్రింశన్మాసము, లరుదుగ నొక్కొక్క రాత్రియందు వసించున్. 90
- క. ప్రాకటముగ రవినుతునకు, నేకాదశలక్షలను మహీసురులకు నీ
లోకులకు మేలు గోరుచుఁ, జోకగ మునిసప్తకంబు సొంపు వహించున్. 91
- క. మునిసప్తకమున ²కెగువం, దనరుచు నామీఁదఁ ద్రియతదశలక్షలఁ బెం
ఘన శింశుమారచక్రం, బనగా నిన్నిటికి నుపరి యగు చుండు నృపా. 92
- సీ. శింశుమారాఖ్యమగుచక్రమాన భాగవతం దై నధువుఁ డింద్రవరుణశక్త్య
ప్రజాపతియమృతముఖులతోఁ గూడి, హేమానాసముగ విష్ణుశవముఁ జేరి
కణకనిచ్చలుఁ బ్రదక్షిణముగాఁదిరుగుచుఁ, జెలఁగియుండును గల్పజీయగుచు
ననఘం డుత్తానపాదాత్మజుఁ డార్జునుఁ, నయినయధువునిమహాత్మ్య మెల్లఁ
తే. దెలిసి వర్ణింప బ్రహ్మకు సలవి గాదు, నే సఱింగినయంతయునీకు మున్న
తెలియఁబలికితిఁ గమ్మఱదలఁచికొనుము, జతరివున్రాత్ర శ్రీపరీక్షి న్నరేంద్ర
వ. మఱియు నాధువుండు కాలంబుచేత నిమిషమాత్రం బెడ లేక సంచరించుచు
జ్యోతిర్గహనక్షత్రంబులకు నీశ్వరునిచేత (ధాన్యాక్రమణంబునఁ బశువులకై
యేర్పఱచినమేధిస్తంభంబుతెఱంగున) మేటి గాఁ గల్పింపంబడి ప్రకాశించు
చుండు గగనంబునందు మేఘంబులును శ్లేశనాదీక్షులును వాయువశంబునం గ
ర్మసారథు లై చరించు తెఱంగున జ్యోతిర్గణంబులును బ్రకృతిపురుషయోగగృ
హీతాశు లై కర్మనిమిత్తగతి గలిగి వసుంధరం బడ కుండురు. 94
- క. పొందుగ జ్యోతిర్గణముల, నందఱ నాశింశుమారకమందుల నుండం
గొండఱు దఱచుగఁ జెప్పుచు, నుండురు నెఱుంగంగ విన మహాన్నతచరితా.
- క. తలక్రింద వట్టువ యై, సలలిత మగుశింశుమారచక్రమునందుకా
నెలకొని పుచ్చాగ్రంబున, నిలిచి ధ్రువుం డుండు నెపుడు స నిర్మలచరితా. 96
- వ. మఱియు నాశింశుమారచక్రపుచ్చంబునఁ బ్రజాపతియు నగ్నింద్రధర్మమును
బుచ్చమూలంబున ధాతృవిధాతలును గట్టిపడేశంబున ఋషిసప్తకంబును
దక్షిణావర్తకుండలీభూతభూతశరీరంబునకు నుదగయననక్షత్రంబులు దక్షిణ
పార్శ్వంబున దక్షిణాయననక్షత్రంబులును బృథ్వంబున దేవమార్గంబును నాకాశ
గంగయు నుత్తరభాగంబునఁ బునర్వసుపుష్కంబులును దక్షిణభాగంబున నార్ద్రా
శ్లేషులును దక్షిణవామపాదంబుల నభిజిదుత్తరామాధలును దక్షిణవామనాసారం
ధ్రంబుల శ్రవణపూర్వామాధలును దక్షిణవామలోచనంబుల ధనిష్ఠామూలలును
దక్షిణవామకర్ణంబులమహాద్యష్టనక్షత్రంబులునువామపార్శ్వంబున దక్షిణాయ
నంబును దక్షిణపార్శ్వంబునఁ గృత్తికాదినక్షత్రిత్రయంబును నుత్తరాయణంబు

1. దిరులక్ష నుండి జగతికి బీడల్. 2. కమ్మవం, దనరుచు శ్రీవిష్ణుశవము దశలక్షల, 3. శింశుమారాఖ్యమగుచుండి శ్రీభాగ.

ను వామదక్షిణస్కంధంబుల శతభిషగ్జ్యేష్ఠులును ను తరహానువున నగస్త్యుండును నపరిహానువున యముండును (మృఖంబున నుగారకుండును గుహ్లాంబున శనై శ్చరుండును మేడ్రంబున బృహస్పతియును కక్షంబున నాదిత్యుండును నాభిని శుక్రుండును మనంబునఁ జంద్రుండును స్తనంబుల నాశ్వినులును బ్రాణాపానంబుల బుధుండును) గళంబున రాహువును సర్వాంగంబులఁ గెతుగ్రహంబును రోమంబులఁ దారలును నుండు నది సర్వదేవతామయం బైఁపుండకీకాక్షుని దివ్యదేహంబు ధ్రువునఁ గా నెఱుంగుము. 97

నీ. ఇట్టిదివ్యశరీర శేషవ్యక్తము ప్రతిదినంబునంబు యంభ్యాకాలఁ గ్రహములున్నట్టి యుగమందు నెలిపి యోగములక విక్రీణి ప్రయత్నంబునఁ బయత్నుడై సోత్వలుద్ధి మాన వ్రతంబునఁ గ్రహుని వీక్షించుచు. నీరుం ప్రవహించు చా నెలలోక్రమే గ్రహ జపియించికడుఁ బ్రశోస్తమునఁమునీంద్రచేవ్యమునుజ్యోతిస్స్వయావయవమునవెలు:

ఆ. విప్రులశింశుమారవిగ్రహంబునకు వం,జము వందనంబు కలచును నెలిచి నన్నుతించె నేని సకలార్థసిద్ధులఁ, బొందు మీద ముక్తిఁ కెందు నధిప. 98

క. ఇనమండలంబునకుఁ గ్రిందను దశసాహస్రయోజనంబుల స్వర్గా నునిమండలంబు గ్రహ మై, ఘనముగ నపనవ్యమార్గగతి నుండు నృపా. 99

క. అసురాధముఁ డగురాహువు, బిసరుహాసంభవునివరముఁ పెంపున నెంతో వస యగునమరత్వంబున, నసమానం బైన గ్రహవిహారముఁ బొందెన్. 100

నీ. జననాథ రాహువుఁజన్మకర్మంబులు, కనిపింతు ముండక క విస్తరించి యయుతయోజనవిస్త్రోతార్కమండలము ద్వివట్నుహస్ర విశాలచంద్రమండలముఁ బర్వకాలంబులను ద్రయోదశసహస్రవిశాల మై మీదగ్రాహుగంపు నది సూచి యపరాగమనుచును నెలుకుచు, రెల్లవారును స్వధర్మేచ్ఛులగుచు

ఆ. నంతలోన నినశ్రేశాంకమండలములఁ, గరుణఁ బ్రోవఁ దలచి క హరి నుదర్శనంబుఁబుచ్చు ననుభయంబునకైదాటు, గడియలకును రాహునీవడికితోలుగు.

క. నరవర యారాహువునకు, సరసత నాక్రింద సిద్ధచారణవిద్యా ధరు లయుతయోజనంబులఁ, దిరముగ వసియించి లీలఁ కదిరుగుదు రచటన్.

క. పరికింప సిద్ధవిద్యా, ధరులకుఁ బడివేలు కిందఁ కదలక యతుల్ మఱియును భూతప్రేతలుఁ, జరియింతురు రాక్షసులు పిశాచులు గొలువన్.

ఆ. వారి క్రిందఁ దగిలి క వాయువశంబున, మలయుచుండు మేఘమండలంబు మేఘమండలంబు క మీద గుచుండు భూమండలంబు క్రింద క నుండునధిప.

వ. అట్టిభూమండలంబు క్రింద యోజనాయతాంతరంబున నండకటాహాయామంబు

1. నిది...ధ్రువంబు గా నెఱుంగుము. 2. ఋతులభుక్తి. 3. జ్యోతిస్స్వయా, పంబున నై పరశబ్రహ్మమైన, విప్రు...విగ్రహంబునకును, నధికవందనంబు కలచరించి, నన్నుతించె నేని. 4. రాహు జరిగి కవ్య, నది...మనుచుఁ బలుగుదు రెల్లవారును స్వధర్మవేచ్ఛులగుచు. 5. విడిచి తలఁగు. 6. దిరుగుచు నుండున్. 7. అక్షయోజనంబులవిస్తారంబు గలిగి క్రమంబున.

గలిగి క్రమంబున నొండొంటికిం గ్రిందగుచు నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళలోకంబు లందు నట్టివిఃస్వర్గంబులందు నుపరి స్వర్గంబుల కధికం లైనకామోభోగంబుల నైశ్వర్యానందంబులను సుసమృద్ధ వనోద్యాన క్షీడావిహారస్థానంబుల (ననుభవించుచు) దైత్యదానవకాద్రవే చూదిదేవయోనులు నిత్య ప్రముదితానందరక్తులగుచుఁ గళత్రాపత్యసుహృద్బంధు దాసీదాసశరిజనులతోఁ జేరుకొని మణిగణఖచితంబు లగునతిరమణీయగృహం బులయందు నీశ్వరునివలనం జేటు లేనికాయంబులు గలిగి వివిధమాయావిశేష వినిర్మితనూతన కేళీసదనవిహారణమండపవిచిత్రోద్యానాదులయందుఁ గేళీవిహారం బులు సలుపుచుఁ జరియింతు రంత.

105

సీ. అట్టిపాతాళంబులందును మయకల్పితము లగుపుటశేదనములయందును బహురత్నస్మితప్రాకారభవనగోపురసభాచైత్యచక్రస్వరవిశేష ములయందు ¹నానురాధమిమిథునములచే, శుకపికళారికానందరసంకు లముల శోభిల్లుకృతమధుములను గల, గృహములచే నలంకృతము లగుచుఁ

ఆ. గునుమచయనుగంధికినలయ స్తబకసంతులచేత ²ఫలవికృతులచేత నతుల రుచిరసవల్యతాంగనాలింగిత, ³కటములను గలుగువిభవములను.

106

వ. మతీయ మానసేంద్రియంబుల కానందకరంబు లైననానావిధజలహంకమ మిథునంబులు గలిగి నిర్మలజలపూరితంబులై మత్స్యకులసంచారక్షుభితంబులైన కుముదకువలయకప్లరలోహితశతపత్రాదికంబులఁ (దేబరీలైడు సరోవరంబులు గలయుద్యానవనంబులయందుఁ) గృతనికేతను లై ⁴స్వర్గభూముల నతిశయించినవిభవహారంబులు గలిగి యహోరాత్రాదికాలవిభాగభయంబులు లేక మహాహిప్రవరులయిన శేషాదులశిరోమణిరోచులచే ⁵నంధకారోపద్రవంబు లేక యెల్లప్పుడు దివసాయమానంబుగా నుండు నాలోకంబునందు నఖలజనులు దివ్యోషధిరసరసాయనంబుల ననవరతంబు నన్నపానంబులుగా నేవించుటంజేసి యచ్చటివారలకు నాధివ్యాధులును వలితపలితంబులును జరారోగంబులును శరీరవైవర్ణ్యంబులును స్వేదదౌర్గంధ్యంబులును గలుగక సరమకల్యాణమూర్తు లగుచు హరిచక్రభయంబుదక్క నన్యంబగుమృత్యుభయంబు నొందక యందు రదియునుం గాక.

107

1. దనుచరులం గలిగి గృహపతు లై...గలిగి మాయావిసేదను లగుచుఁ జరియిం. 2. నాగా మరులమిథునములచే. 3. నవనతంబు లైన, పాదపముల నొప్పుబహువనావకులచే, బుణ్యనదుల చేతఁ బాలుపు మిలి. 4. యనేక విహారంబులు గలిగి నిర్మలజలపూరితంబు లగుచు మధుకరనికర వినిభస్వనంబుల రమణీయంబు లయినస్వర్గభూముల నతిశయించి యహోరాత్రాది. 5. సర్వతోధికం లైనతమంబు చెలువంబడుచుండు సందుల పురుషులకు దివ్యోషధంబులు రసాయనంబులుగా నాధి వ్యాధులు...కల్యాణమూర్తులగుచుండురు పాతాళపురవాసులకు హరిచక్రభయంబుదక్క నేనెంటు నన్యభయంబు లేదు.

శీ. అట్టిపాతాళలోకంబునందు విష్ణు, చక్రమెప్పుడేనియు బ్రవేశించు నొందు నప్పుడెల్లను దైత్యకులంకలకు, గర్భంబులందుండుకొరకును.

చ. అతలముందు నన్నయనియుత్పజుడైనబాలాసుకుండు నమ్మతిఁ జరించును పణ్వతిగోమాయలు కూడ విరోధ మందుచును గుతలములందు కేడు నొకకొండులు కచ్చి మాముఁ జెంది యె
తతముఁ జరించుచుండుదురుదప్పక మోహనిబద్ధులై.

109

వ. అట్టి బలుని మాపులింతలను స్వేదములు కామములు పుంశ్వులులను క్రీగణములు జనియించి రాకామినిజనంబులు పాతాళంబుఁ బ్రవేశించినపుడును కీ హేతుక రసం బనియెడు సిద్ధరసముతో నచ్చి రససిద్ధులని గావించి యతనియందు క్షుణ్ణి నావలోకనాచారాత్మక సల్లాసోపసూహనాదుల నిచ్చావిరోధంబులు చలుపు చుండు గాపురుషుల మహిమంబు దైత్యాన సిద్ధుండ ననియును నాగాయుత బలుండ ననియును వలంచి నానావిధరీతిక్రీడలఁ బరమానందకంబు నొందు చుండు.

110

నీ. హేతుకేశ్వరుఁ డైననుంబికాధీశుండు వితంబునందులవేక్షించిని తనదు పార్షదభూతతతులతో బ్రహ్మసంగోపబృంహణముననొకచోలఁ బార్శదసంభోగపరుడగు చుండుగా, వారలవిధ్యంబువలనఁ బుట్టి నట్టిది హేతుకీయనియెడినది యని, గాష్టులు భక్షించియందునుమియ

తే. నదియు హేతుక మనుషేకనతిశయిల్లి, వన్నిమీఱుచు శుద్ధసుగంధ మయ్యె నాసువర్ణంబు నాలోకమందు నున్న, జనులకెల్లను వినుతభూషణములయ్యె.

నీ. ఆ క్రింద గుతలంబునందు చుహేతుక, డగువిరోచనపుత్రుడైనయట్టి బలిచక్రవర్తి యాపాకశాసనునకు, ముద మొసంగగఁ గోరియదితిగర్భ మున నామనాకృతిఁబుట్టియతఁడు విక్రమహాపమునను లోకత్రయంబు నాక్రమించినదానఁబారాతిచేత చుండలన యీబహిరయింద్రత్యమిల్లు

ఆ. గలుగువాడు పుణ్యకర్మసంధానుడు, హరిపదాంబుజార్చనాభిలాషుఁ డగుచు శ్రీరమేశ్వరారాధనము సేయు, చుండునెపుడు నతిమహోత్సవము.

వ. సరేంద్రాసకలభూతాంతర్యామియుఁ దీర్థభూతుండును నయినవాసుదేవునియందు జిత్తంబు గలిగి యిచ్చిన భూవారంబునను సాక్షాత్కరించిర మోక్షంబు ఫలం బగుం గాని పాతాళస్వర్గరాజ్యంబులు ఫలంబులు గానీర చమున నెవ్వరికిని మోక్షంబు సాక్షాత్కృతులు గా నుండుటజేరి లోక ప్రదగ్ధవార్తామి పా

1. పురుషులందు స్వవిలాసానలోకన, 2. నాపురుషులు తామే ఈశ్వరులనియు సిద్ధులనియు నాగాయతలు లనియుఁ వలంచి గర్విం దినుదాంధులై ముందును, 3. భూతసంగోపబృంహణముకై 4. హేతుకీ యనియెడినది చునిలాస్తులు, భక్షించి యెంతయుఁ బోషింతుము. 5. హరిపదార్ప నాభిలాషుఁ వగుచు, శ్రీరమేశ్వర రాజసేనుడు చుండును, నొసర నెపుడు.

తాళస్వరరాజ్యంబు నిచ్చె తుత్తతన ప్రస్థలనాదులందును నివశుం డైనయెడల
హరినామస్మరణంబు సేయుపురుషుండు గర్మబంధంబువలన విముక్తుం డగును
సుజ్ఞానంబునం బొందు నట్టి వానుడేవుం డాత్మజ్ఞానప్రమోషణంబు సేయు మా
యామమంబు లైనభోగైశ్వర్యంబుల నెల్ల నెట్లొనంగు నన వలవదు భగవం
తుండు యాచనసేసి నలలనంపదలఁ జేకొని శరీరమాత్రావశిష్టునిజేసి వారుణ
పాశంబులం గట్టి విడిచినప్పుడు బలీదుం డిట్లనియె. 113

సీ. పరమేశ్వరునకు నెప్పటిపదార్థములందుఁ, దృష్ట లేకుండుటగదెలిసినాఁడ
నింద్రాదు లెల్ల నుపేంద్రునిఁ బ్రార్థించి, యశిశిరి గాని శ్రీహరికిఁ గోరి
కలు లేవు మిక్కిలిగంభీర మగుమహా, కాలస్వభావంబుగలుగుచుండు
సరయంగ మన్వంతరరాధిపత్యమును తో, క త్రయంబును నెంతగైన తలఁప

ట. మత్పితామహుండుమానవంతుండు ప్రహ్లాదవిభునిఁ జూచిహర మంది
యెద్దియైనఁ గోరుమిచ్చెద ననుటకు, నంతలోన నీశ్వరాజ్ఞఁ దెలిసి. 114

వ. ఇట్లు ¹కృతార్థుం డై పితృయం బునునరాజ్యంబు నొల్లక పరమేశ్వరదాస్యంబు కో
రె నట యాప్రహ్లాదచరిత్ర ²కథనావసరమున సీతం డ్రీకిని సీకుచు విశేషంబుగా
నేపురుషుండు భగవదనుగ్రహంబుఁ బొంద నోపు నని పుండరీకాక్షుడానతిచ్చిన
నాశ్యంబులు ³వక్ష్యమాణ గ్రంథంబున విస్తరించె నాబలిచక్రవర్తిగృహద్వా
రంబున నఖిలలోకగురుం డయిన శ్రీమన్నారాయణుండు గదాపాణియును నిజ
జనానుకంపితుండును శంఖచక్రాద్యాయుధధరుండును నగుచు నేడు నున్నవాఁ
డట్టి బలిద్వారంబుననున్న గరుడధ్వజండు లోకంబుల గెలువనిశ్చయించినదశ్రీ
పుం (దుల్లంఘితశాసనం డై ప్రవేశంబు గావింపఁ) దనపదాంగుష్ఠంబున యో
జనాయుతాయుతంబులం బొలి జిమ్మె వినుము. 115

క. ఆ సుతలమునకుఁ గ్రింద డై, భాసిల్లుఁ దలాతలంబు; ప్రభు ⁴వందు మయుం
డాసురిపురనిర్మాతగ, వాసిగఁ బొగ డొంది యేలువసుధాధీశా. 116

చ. పురహరుచే రిమేశ్వరుండుభూతహితార్థముగాఁ బునర్రయం
బరుదుగ నీరు సేసె శరణాగతు నామముఁ గాంచి యెంతయుం
గరుణఁ దలాతలంబునకుఁగర్తిగ నిల్చిన నున్నవాఁడు శ్రీ
ధరునిసుదర్శనంబునకుఁదప్పి విముక్తభయుండు గాఁ దగన్. 117

క. తలఁపఁగ నా క్రింద మహా, తలమునఁ గద్రావధూటిశ్రవయులు సర్పం
బులు గలవు పెక్కుశిరములు, నలరంగాఁ గ్రోధవశగఁగావలి యనఁగన్. 118

వ. మఱియును గుహక తక్షక కాలియ సుషేణాది ప్రధాను లునునవార లతులశరీ

1. సర్వతోభయం డై సకలనంపదలు గలరాజ్యంబు, 2. యు ననుసరించి తమతండ్రినాతని
శస్ట్రభగవదనుగ్రహంబు నెప్పుడు పొందనోపునని, 3. ఉత్తరోత్తరంబుగా వినిపింతు, 4. వందులకు
హ్నుమరపురత్రయంబును, వాసిగ నిర్మించె మయుఁడుకసుధాధీశా.

రంబులు గలిగి యాదిపురుషుని హాసం బైనవశగి రాజభయంబున ¹ననవరతం
బు నుద్వేజితం లగుచు స్వకళిత్రాపత్యసుహృద్బాంధవసమేతు లును యుండును
రాక్రింద రసాతలంబున దైత్యులు దానవులు కగునివారకవచకాలకేము లును
హిరణ్యపుంగునివాసు లగు దేవకాశత్రువులు మహాసాహసులును దేవోభికులును
నగుచు సకలలోకాధీశ్వరుం డైన శివారితేజులును బ్రతిహతు లై వర్జ్యంబు
నందు నడంగి యున్నసర్పంబులచందంబున విద్రవాత యగుచరమచే జెప్పం
బడెడుమంత్రాత్మకవాక్యంబులకు భయంబు నొందు చుండుదురు. 119

క. ఇందుకులోద్భవ విషుమా, క్రిందటిపాతాళమునకు శ్రీగ్రహించుచు నా
నందము నొందుచు చుండును, సందశి బహివాగకులము శ్రీచతురతతోడన్ 120

వ. ఇట్లు వాసుకి ప్రముఖు లైనశంఖ కుళిక మహాశంఖ శ్వేత ధనంజయు ధృతరాష్ట్ర
శంఖచూడ కంబ కాశ్వతర దేవదత్తాదు లునుచమహానాగపుంగవులు ద్విమర్ష
ణంబున నైదు నేను నది నూలు వేము శిరంబులు గలిగి ఘనామశికాంతలం
జేసి పాతాళతిమిరంబును బాపు చుండుదురు. 121

నీ. పాతాళలోకంబునవాతున శేషుండు, వెలయుగ ముప్పదివేలయోజ
నంబులవెడలుపుకను దోడఁ జుట్టుగా, జుట్టుక యుండు విష్ణుని మహాగ
మైనతాను శరీర శ్రమైవమనంతాఖ్య, సంకర్షణు డుండు శ్ర సంతతంబు
నట్టిమనంతనామాభిధానునిమ స్తకమున సిద్ధార్థంబుఁకరణి ధరణి

ఆ. ²యంత నావిభుండు శ్ర నఖిలలోకంబుల, సంహరింపఁ గోరి శ్ర చండకోప
వశత సృజనఁజేయు శ్ర వరుస నేకాదశ, రుద్రమూర్తు లనెడు; రాద్రముతుల. 122

ఆ. అట్టిరుద్రమూర్తు శ్ర లతులత్రినేత్రులు, నఖిలకూలహస్తు శ్ర లగుచు నుండు
రందు నున్నఘోరికృతాంశుల్ శేషుని, పాదపంకజముల శ్ర భక్తి జేరి. 123

ఆ. నమ్మ లగుచు ననుద్గ్రనంబుచు మాభిరత్నములచేతఁ గడుమృదంబు నొంది
కోరికలు దలిర్ప శ్ర నీరాజనంబుల, నిచ్చుచుండు రెవుకు శ్ర మద్భిక్తలను. 124

వ. మఱియు నాసంద్రణమూర్తి జేరి నాగకన్యకలు కోరికలు గలవార లగుచు
నొప్పెడిశరీరవిలాసంబులంజేసి యగరుచందనకుంకుమపంకంబు లను లేపనంబులు
నేయుచు సంకర్షణమూర్తిదర్శనస్పర్శనాదుల సువోద్ధితమకరధ్వజావేశితచిత్తం
బులు గలిగి చిఱువత్సలాలము నధికాభిలాషంజేసి శిష్టితావలోకనంబులుసప్ని
డిత లై యవలోకించుచుండ ననంతగుణంబులు గలయనంతదేవుడుసంహ
రింపంబడినస్రొధంబు గలిగి లోకంబులకు జేమాయ గోరుచు సురాసురసిద్ధ
గంధర్వవిద్యాధరమునిగణంబు లనవరతంబు ధ్యానంబుపేయ సంతతసంతో

1. జకతులై స్వకళిత్రాపత్యసుహృత్కుటుంబసమేతులై. 2. దేవియుండు బ్రహ్మదేవునిఁజెందిన నందుఁ బ్రళయ మైననాగవిభవ. వలన నుదయ మైననావారేకావశ, రుద్రమూర్తు. 3. మదముదిత విహర్షితాదుఁగరుణావలోకననియనవదనారవిందంబులను సంప్రీతిఁజేయుచుండ ననంతగుణంబులు.

పాతిశయంబున మ్రాగన్న వెట్టుచు సలలితగీతవాద్యంబుల నానందంబు
నొందుచుఁ దనపరిజనంబుల నతిస్నేహంబున నవలోకించుచు నవతులసీగంధ
పుష్పరసామోదితమధురవ్రాతమధురగీతంబులు గల వైజయంతీవనమాలికల
ధరియించుచు నీలాంబరధరుండును హలధరుండును నగుచు నితండు (మహేం
ద్రుండో) హరుండో యనుచు జనంబులు వలుకుచుండఁ గాంచనాంబరధరుండై
ముముక్షువులు ధ్యానంబులు సేయ నీనధ్యాత్మవిద్యాయుక్తం బయినయానంద
హృదయగ్రంథిని శేదించునట్టిశేషుని స్వాయంభువుం డగునారదుండు తుంబురు
ప్రభృతు లగుముష్టిశ్రేష్ఠులతోఁ జేరుకొని కమలాసనునినభాస్థానంబునందు నిల్లు
నుత్తియించుచుండు.

125

- సీ. ఓలిమై నెవ్వనిఁబీలావినోదముల్, జన్మసంరక్షణక్షయములకును
హేతువు లగుచుండు నెవ్వనిచూపుల, జనియించె సత్త్వర్జజస్తమంబు
లెవ్వనిరూపంబు నెవ్వని బహువిధం, బలను జగత్తులఁ బోయిచుండు
నెవ్వనినామంబు నెవ్వని తలఁచిన,యంతన దురితంపు నలడఁగుచుండు
తే. సట్టిసంకర్షణాఖ్యుండు నెవ్వయుండు, నెవ్వని విమతి సేయంగఁ దరమె
తలఁప నెప్పుడు వాఙ్మనంబులకు నింక, మూఁడులోకంబులందును భూతతతికి.
ఆ. మఱియుఁ బెక్కుగతులమాబోటివారలఁ, బోవఁదలఁచి శేషమూర్తిసాత్త్వి
కస్వభావ మొండఁ గడఁకతో నట్టిశేషునకు మ్రొక్కుచుండు ననుదినంబు.
వ. మఱియు నాశేషుని నెవ్వం డేని నాకస్మికంబుగ నయినను నార్దుం డగుచున్న
ననుస్మరించినమాత్రన యశులసాపంబులం బాసి సకలశ్రేయస్సులం బొందు నట్టి
శేషునిసే ముముక్షువు లీలాశ్రయించి ధ్యానం బొనర్చి భవబంధనిర్ముక్తులగుదు
రతనిఫణాంబులయందు భాగోళం బణుమాత్రం బగుచు నుండు నతనిమహా
మహిమలు గణుతిపపహస్తజిహ్వలు గలపురుషుడైన నోపం డని పలుకుచుం
డు రాయసంతుమ పాతాళంబున నుండి సకలలోకహితార్థంబు భూమిని ధరి
యించు నని లోకతిర్యక్తుమృగతును లోకస్థితియును శుకయోగీంద్రుండు
వినిపించి యుక నేమి విన వలతు వెఱిగింపు మనినం బరిక్షిన్నరేంద్రుండు
శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

128

- క. మునివర లోకచరిత్రం, బహుపము మహావిదిత్ర నమగునట్లుగ నా
కుచు వినిపించితి వంతము; బహుసకి నాచిత్తయదు: న బాహుక నిలిచె. 129
వ. అనిన శుక మోగింపు డిట్లనియె. 130
ఆ. జుతుకాలములకు నశ్రద్ధలు త్రిగుణాత్మకములు గాన వారికర్మగతుల

1. శయవితోకంబునఁ గ్రేగన్న వెట్టుచు. 2. విద్యామయం బయినహృదయగ్రంథినిశేదించు
నట్టిశేషభగవంతుని బ్రహ్మదేవుండు తుంబురు నారదాదులం గూడి బ్రహ్మలోకంబునందుండియుట్లని
క్తుతియింపుచుండు. 3. లీలాశ్రయించు రతనిభాగ, 4. మహాంబు వలన నాయనంతుండు.

తా రతమ్యములును ౧ దగిలి యన్నియు 'వివిధంబులగుచు సంతతంబు నుండు.

- వ. నరేంద్రా ఽతిపిదధతణం బగునధర్మం (బాచరించునరుని శ్రద్ధ వివరీతంబుగా బ్రవర్తిల్లు నట్టివానికిఁ గలిగెడికర్మఫలంబును వివరీతంబుగానె యుండుం గావున ననాద్యవిద్యాకామ ప్రవర్తనలవలనఁ జెక్కుతెఱంగులఁ గలిగెడుకర్మగుతుల సంగ్రహంబుగ) నెఱింగించెద ననిన (శుకనితోఁ జరితీ)న్నరేంద్రుం డిట్లనియె.
- ఆ. మునివశేణ్య నరకకములు ముజ్జగంబుల, యందొ యంతరాళకమందొ వెలిసొ యదియుఁగాకా దేశకమం దుండుభూవిశేషములయందొ తెలుపునంతసమున.
- వ. అనిన శుకయోగిండుం డిట్లనియె.

184

... శుకయోగి పరీక్షిస్తునకు జాలిపెడినరకలోకవర్ణనము. ...

- క. ఎడ తెగక ముజ్జగంబుల, కడపల నయ్యామ్యదిశను ౧ గదలక సెనిలుచుం గడుఘోరములుగ నరకము, లడరంగా సంతరాళకమందుల నధిపా.
- 185
- వ. మఱియును డక్షిణంబున నగ్నిష్వాతాదిపితరులు దమతమగోత్రజాలకు (మేలు గలుగుటకొఱకు సత్యంబు లగు)నాశీర్వాదంబుల నొసంగుచుండుదు రచ్చటి పితృతతి యగుశమనుండు దనలోకంబునకుం జనుడెంచుజంతువులకర్మంబులకుం దగిన ఫలంబుల నిచ్చి శిక్షించుచునుండు నందుఁ దామిస్రంబును నంధతామిస్రం బును రారవంబును మహారారవంబును గుంభీపాకంబును గాలనూత్రంబునునసి పత్రవనంబును నూకరమఖంబును నంధకూపంబును గి మిభోజనంబునునందం శంబును దప్తోద్రియ వజ్రకంటకశాల్మలియు వైతరణియుఁ బూయోదంబును బ్రాణరోధంబును విశనంబును లాలాభక్షంబును సారమేయూదనంబును నవీచి రయంబును రేతఃపానంబును నన నేకవింశతిమహానరకంబులును మఱియును తొరకర్మంబును రక్షోగణభోజనంబును శూలప్రోతంబును దండశూకంబును నవటనిరోధనంబును బర్వావర్తనంబును సూచీముఖంబును నననస్తవిధనరకంబు లతోడం గూడి యష్టావింశతినరకంబులు గల వని గొందఱు నొడువుదు రందు.

- క. పరపుత్రకళత్రంబులఁ, బరికింపక యపహసించునపాపాత్ముడు దు మ్మరపాశబద్ధుఁడై యమ, పురుషులచే నధిక బాధఁ ౧ బొందుచునుండున్.
- 187
- వ. మఱియు నివ్వధంబున బాధితం డగుచుఁ దామిస్రనరకంబునం బడి యనశ నాద్రిపాతనదండతాడనతర్జునాదిబాధలం జెంది కడుభయంబున మూర్ఛలం బొందుచుండు.
- 188

- క. పరకాంత నెవ్వఁడేనియుఁ, బురుషుం దుండంగ మొఱిగి ౧ పొందిన యమకిం కరు లతనిఁ బట్టి వడిఁ ద, త్రుణమునఁ బడవైతు రంధ్రతామిస్రమునన్.
- 189
- వ. నరేంద్రా యెవ్వఁడేనిం గుటుంబపోషణార్థంబు పరులకు ద్రోహంబుసేయనా న

1. ద్రివిధంబు. 2. మఱియు నందులభూవిశేషముల' జాలియఁ జఱుకు. 3. నిలి చెప్పడుఁ బాయకుండునరకము. 4. బురుషుండు దగ మోహమునకు బొందిన... వడిగాఁ ద్రుణమును బడవైతు.

గండు శారవనరకంబునం బడు నెవ్వం (జిహలోకంబునందు స్వేచ్ఛావిహారం
బున సంపదించుచు బ్రోవన్ వపరాజ్ఞులంబు లయి యుండు) పశుష్యమృగా
దుల బాధించు నాయామృగంబులు రురురూపంబులఁ దాల్చి ¹యట్టిపాపజనుల
నానావిధయాతనల బాధించుటంజేసి శారవమహాశారవనరకంబుఁ లనంబడు
నెవ్వం డేని ²జేహపావశారంబు మూషికాదుల బిలనిరోధంబుఁ జేసి వధించు
నానిష్కరుణుం డైనపురుషునిం గుంభీపాకనరకంబులయందుఁ గలతప్తతైలం
బులం బెక్కుబాధల నలయింతురు. 140

- పీ. తల్లిదండ్రులకును శ్రీ ధరణీసురులకును, నహితంబు సేసి నయట్టివాడు
కాలనూత్రం బనుకడఁదీన్, నరకంబు, నందను నందంది శ్రీ యయుతయోజ
నాయతపాత్రాక్షులందుల నూర్కుఁ దా, మీఁదఁగ్రిందను వహ్నిమిగులమండ
నత్యంతక్షుత్పాశాదులచేతన, బాధితం డగు చుండుఁ శ్రీ బాయ కెప్పుడుఁ
ఁ. బరువు వెట్టుచున్నఁ శ్రీ బడి యున్న నిలిచినఁ, గడలకున్నఁజాల శ్రీ నొదిగియున్న
బాధఁబొందుచుండుఁ శ్రీ ⁴బశురోమములలెక్క, వరుస నపరిమేయవత్సరములు.
వ. మఱియు వేదమార్గంబు విడిచి పాపండమార్గంబు లాదరించుపురుషుని నసీపత్ర
వనంబునందు యమకింకరులు తఱు నడుచుచుఁ బరిహసించుచుం దోలునెడ
నాయసిపత్రంబు లిరుగెలంకుల శరీరంబు డ్రెంచుచుండు నడుగడుగునకు బిట్టు
మొఱు వెట్టుచుండ బాధించుచుండుదురు. 142

- క. దండింఁ దగనివారల, దండించిన విప్రవరలతనువులు ముట్ట
దండించిన దుర్మతుల, న్దండింతురు కాలనూత్ర శ్రీరకములందున్. 143
ఁ. మఱియు నట్టిదవ్యమానవుఁ గింకరుల్, విఱిచి చెఱుఁగోల శ్రీ విఱిచినట్లు
బాధవెట్టుచుండఁ శ్రీ బడి మూర్ఛఁ జెందుచు, మొఱులు వెట్టుచుండుభూపవర్య
వ. నరేంద్రా యెవ్వం డేని నీశ్వరకల్పితవృత్తి గలజంతువుల హింసించు ¹నట్టివాని
నంధకూపం బనునరకంబునం బడవైచిన నందు నతండు దొల్లి తానుజేసినభూత
ద్రోహంబున నచ్చటవివిధకూరష్యమృగపశు సర్పమశకమత్స్య-ణమక్షికాదుల
చేత హింసం బొందుచు మహాంధకారంబునందు నిద్రానుభవసుఖలేశంబును
లేక కుశరీరంబునందులజేపుండునుంబోలెమృతప్రాయుండై యుండునంత. 145
క. తనకలిమి నెవ్వఁడేనిం, దనబాంధవవరులఁ గూడి శ్రీ లగఁ గుడువక తా
నును వాయసంబు భక్షించినమాడ్కిం దిన్నవాని శ్రీ శీఘ్రమె యచటన్. 146
క. శ్రీ మిభోజన మనియెడినర, కమునం బడి శ్రీ ములె కూడుకగాఁ గుడుచుచుఁదా
గిమి యగుచు లక్షపరిమాణముఁ గల శ్రీ మిగుండమందు శ్రీ నాటుకయుండున్.

1. యట్టివాని బాధించుట. 2. పశుమృగాదులఁ బ్రాణనిరోధంబు సేసి, 3. నాయసిపత్రాదు
4. బశువురోమములెన్ని, వరుస నన్ని వేలవత్సరములు, 5. లదరంట నడుచుచు, 6. నెడవానికిం దక
బుద్ధిలేకలంబునఁ బ్రతిహింస చింతించు.

వ. మఱియు నీహారాశంకున నెవ్వఁ డేఁగి వివర్ణుం డై చౌర్యవృత్తిచే¹బ్రాహ్మణాదులహిరణ్యరత్నాదిద్రవ్యములను బ్రాహ్మణుఁ డితలవాసవాసల హిరణ్యద్రవ్యం బపహరించినను నట్టిపురుషుని నగ్నివర్ణంబులగు²నయఃపిండశంకుల నగ్నితప్తంబు లగుతూరింబుల నతఁశరీరంబునం దివియుచుండుదురు మఱియును మదనాతురు లగుచు స్త్రీపురుషు లగమ్యాగమంబు నేసిరేఁగి నట్టివారిని యమలోకంబున నతితీక్షణకళాతాడితులం జేసి యగ్నిమయంబు నయియుండు ప్రతిమల నాలింగనము నేయింతురు. 148

ఆ. సర్వజంతుజాలఃసంగమ మ్మందెడు, వానిఁ బట్టి కట్టిఁగ వజ్రపిండ్లు కములు గలుగునట్టిఁగునతరశాల్మలీ³తరువులందుఁ జేర్చి క్షంతు రెల్లఁగ. 149

ఆ. పార్థివేంద్ర నరుడుఁ గ పావంశదర్శకుఁ డగుచు ధర్మమార్గం మఱిచి నేని వాడు నరకయందుఁ గైతరణీనని, నడుగ కెల్లడు బారలిగెడుచి నుండు. 150

వ. మఱియు నట్టివైతరణీనదియందు జలగ్రాహంబులు దిగిచి భక్షించు బ్రాణంబులు నిర్గమింపఁ దనపాపంబు లుచ్చరించుచు విఘ్నాతపూయశోణిత కేశనఖాస్థిమేదో మాంసవసాదులం దప్పు డగుచు చుండు విప్రుండు శూద్రకామింబులం బొంది శౌచాచారంబులం బాసి గతలజ్జం డై పశువుంబోలెఁ జరియించె నేని నతండు నరకంబునం బొంది యందుఁ బూయవిఘ్నాతలాలాక్షేష్టపూర్ణావస్థందు (ద్రొబ్బుం)బడి యతిభీభత్సితంబు లగునా)ద్రవ్యంబుల భుజియించు చుండు. 151

క. శుకకములఁ బెంచి మెచ్చు, డనయంబును వేట నలిపి గ్రయాత్మార్థముగా వనమృగములఁ జంపును నా, మనుజాధము నత్రములను గ్రమరింతు రొగిన్. 152

ఆ. జృంభణమున నరుడు గ దుభార్క మై పశువులను జంపి జన్మములను జేయు వానిఁ బట్టి యముని⁴వారలు గోయును, నుండు రెల్లడు మిగులగ్రంథడిలును.

వ. కామమోహితుం డై యెవ్వం డేఁగి దనభార్యచేతఁ గోశఃపానంబు నేయించు నాపాపాత్ముని రేతోహా⁵దంబునం ద్రోచి యారేతుంబున పానంబు నేయింపుదురు రాజపుత్రులైనను జోరు లైనను ధనికులగ్రామంబుపైఁ బడి యందు గృహదాహంబు నేయువారలను విషాదులవలన నన్యులఁ జంపెడువారలను వజ్రదంష్ట్రులు గలవింశత్కృత్య త్తరస పక్షతపసునకంబు లెడితెగక తిగిచి భక్షించుచుండు.

సీ. లంఛంబుఁ గొని సాక్షి గ వచ్చించి యన్యతంబు, వలికెడుపాపాత్ముఁ గ బట్టి కట్టి యంత మానక వీచి గ యునునరకమునందు, శతయోజనోన్నతశైలశిఖరమునఁ దలక్రిందుగాఁగునుచి యుభోముఖంబుగఁ బడద్రొబ్బిన గ బొబ్బలికుచుఁ గల్లోలములు లేనిగ్రకమలాకరముంబోలె, జడర మై యున్నపాపాదామండుఁ

1. స్నేహబలోద్బుధుల ధరామధుల హిరణ్యాది. 2. నినుపతింశంకులం శరీరంబుఁ బాలియుచుండును. 3. నతితీక్షణంబు లైత తప్తంబు లయి నుండు ప్రతిమల. 4. సర్వకాలమందుఁబడఁతులఁ బొందిన, వానిఁ బట్టి కట్టి వజ్రకంటకములు 5. దారువులను చేర్చి తత్త రెల్లఁగ.

- తే. బడినయంతన దేహంబుఁపగిలివెక్కు, తునుకలై పాసి యది గూడికొనుచునుండ
దండియాకులతను బొందుకొందుడుఁ గాని, చావు లేకుండు నాదుష్టజంతువునకు.
- ఆ. సోమయాజిభార్యఁ గానుంచి బొందిన, వానిఁ గడటమన్యరససోమ
పాన మునుదినంబుఁ బ బానంబు సేయవిట్ట త్త్రియాలను బట్టి క సంభ్రమమున.
- ఆ. తోమ్మఁ ద్రోసి మోముఁజేమ్మవట్టఁ మోది, యనలముఖమునందుగ్గివర
ముగను గాంచి వక్త్రమున నిండఁగా నుక్కు, నీరు వోతు రేచి క నిష్ఠురముగ.
- వ. మఱియు నీచవర్ణుడు నిష్ఠ సలుపుచుఁ దపోదానవిద్యాచారంబులఁ బెద్దల కవ
మానంబు సేయువాడు తొరకర్దమం బనునరకంబునందు నధో ముఖం డగుచు
బాధలం బొందు స్త్రీపురుషు లెవ్వరేని శరీరరక్షణార్థంబు పశువుల మానవుల
బలి యిచ్చి రేని వారల నిరయంబునందు యమకింకరులు సురియలం దునిమి
తద్రక్తంబు పాశంబు సేయుచుం బాతాడు చుండుడు గ్రామారణ్యంబులయం
దు జంతువుల శూలసూత్రంబులం గావించి (హింసించుచు హరించు చున్న)
వారలను శూలసూత్రం బనునరకంబునందు శూలప్రతులం జేసిన తుత్తిపాపా
పరవశు లగుచుండఁ గంకగృధ్రాదులు (దీక్షతుండ్రంబులం) దిగిచి భక్షిం
చుచుండు మఱియు ధూర్జన్యభావంబున జంతుపీడనంబుఁ గావించెడు పాపా
త్ముల దందశూకం బనునరకంబునందు వైవ నైదు నేడుముఖంబులసర్పంబులు
గఱచు చుండు.
- 158
- ఆ. ¹ఎవయ దొడ్డిలోన క నిండలో నైనను, బశుపతంగహరిణ్యపంక్తి నెల్లఁ
బట్టి హింస సేయురసాపాత్ము విషనహ్ని, ధూమశిఖల ద్రొబ్బుకదురు నృపాల. 159
- క. తనయింటికి వచ్చినమను, జని నతిథిం గ్రోధదృష్టి క జూచినవానిం
గనుఁగవల వచ్చెదంప్రలఁ, దననినయాకంకగృధ్రతతి భక్షించున్. 160
- మ. ధనవంతుం డగుమానవుండు గళకళ క ధర్మోపకారంబుల
ఘనతం జేయక యుండె నేని యమలోకంబందు సూచీముఖం
బనునాదుర్గతిఁ బట్టి త్రోచి యిది గా క పై యున్నభూతం బట
న్చును బాశంబులఁ బట్టి కట్టి వడితో క నొప్పింతు రత్యుగ్రులై. 161
- ఆ. నరవరేణ్య యిట్టిసరకముల్ యమలోక, మందుఁ గలవు మఱి సకహ స్రసంఖ్య
లందు శమనదూత క లసిశంబు బాధింతు, రవని ధర్మమారు క లయననరుల. 162
- ఆ. ధర్మవంతు లెల్లఁదప్పక స్వర్గంబు, నందు భోగనమితి క బొందు చుండు
రైలమిఁ బుణ్యపాపముల శేషములవల్లఁ, బుట్టుచుండు రవని క బుణ్యచరిత. 163
- వ. వరేంద్ర మోక్షమార్గంబు మున్నె వినిపించితి నిప్పుడు నీ కెఱింగించిన వెల్లను
బ్రహ్మాండకోశంబునం జతుర్దశకోశంబులు గల వని పురాణంబులు వలుకుచుండు
నట్టి బ్రహ్మాండంబు శ్రీమన్నారాయణునిస్థూలశరీరంబగుటంజేసి బ్రహ్మాండంబెవ్వ

రు వర్ణింతు రెవ్వరు విందురు వారలక నకలశ్రేయస్సులుం గలుగు నీశ్వరస్థుల
శరీరంబుఁ దెలిసినవానికి శ్రద్ధాభక్తులందేసి స్థూలదేహంబు నెఱుంగవచ్చు భూ
ద్వీపవర్ష సరిదద్రి నభస్సుముద్ర పాతాళదిక్షురకతారాణాంకనగ్నితలం బయిన సకల
జీవనికాయ్యం బైయద్భుతంబైన శ్రీహరిస్థూలశరీర ప్రకాశంబువినిపించితి¹నని.

చ. జలజభవాదీదేవమునిసన్నత తీర్థపదాంబుజాత ని

ర్మలనవరత్ననూపురవికరాజిత కౌస్తుభభూషణాంగ యు

జ్వలతులనీ²కురంగమదఃపాసనా సీతదివ్యదేహ³ శ్రీ

నిలయశరీర కృష్ణ ధరణీధరభానుశశాం⁴లోననా.

165

క. శ్రీతరుణీహృదయస్థిత, పాతకహరి సర్వలోకకపావన భవనా

తీతగుణాశ్రయ యతిని, ఖ్యాతసురార్చితపదాబ్జ కంసవిహారి.

166

మత్తకోకిలము. దండితారిసమూహ భక్తినిశాన దానవిహారి⁵ మా

ర్తాండమండలమధ్యసంస్థిత త్వయాప గదానిశో

దండశంఖసుదర్శనాంక సుకృతకారకసునేత్ర⁶ భూ

మండలోద్ధరణార్తపోషణ⁷ మత్తదైత్యనివారణా.

167

గద్యము. ఇది శ్రీసకలసుకవిజనానందకర బొప్పనామాత్యపుత్రగంగనావ్యప్రణీతం

బైన శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణంబునందు భరతాత్మజుండైన సుమతికిరాజ్యాభి

షేకంబును బాషండదర్శనంబును సుమతిపుత్ర జన్మవిస్తారంబును గయునిచరిత్రం

బునుగయునసంస్తుతియు భూద్వీపవర్ష సరిదద్రి నభ స్సుముద్రపాతాళదిక్షురకతారా

గణసంస్థితయు ననుకథలు గలపంచమస్కంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము. 168

ఓం త త్స ద్భ్ర) హ్మ ర్పణ మ స్తు .

1. 'సర్వంబును విష్ణుమయం'ని తెలియఁచు శ్రీహరిపాదారవిందంబుల నిరంతరంబుమధ్యా
నంబు నేయువారలు విష్ణుపదంబునం జెందఁగలవారలు గావున నీవు పరమభాగవతుండవును నారా
యణపారాయణుండవునుగావున నీకు వినిపించితి నీపరమపావనం బైనకథాప్రపంచంబు వినునతందు
విగతపాపుం డై వైకుంఠంబున వసియుంచు నని శుకయోగిండుండు శరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పె
నని నూతుండు శానకాదిమహామునులకుం జెప్పె నిట్లు' బ్రా. ప్ర.2. మగందమద. 3. 'శ్రీనిలయ
నికాచరేంద్రఘనసీరదమారత రాఘవేశ్వరా' అనియు. 4. 'మార్తాండవంకసుధాధీశ్వరసుధామ
యుఖ సదానీ' అనియు. 5. 'భూమండలేశ నతార్తిపోషణ' అనియు నీయాశ్వాసమునంత
పద్యములును ఆదిపద్యమునవోలె రామాంకితముగాఁ జూపట్టెడి. మఱియు నీస్కంధపురంధా
శ్వాసములగద్యములును నేకగద్యముగాఁ గానుపించుచున్నవి.

శ్రీ రస్తు

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమదాంధ్రపహాభాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

---శ్లోకము---



1వశాంతికాస్తభస్ఫురితలక్ష్మీచారువత్స్ఫుల
 శ్రీవిభ్రాజితు నీలవర్ణ శుభ రాజీవాత్మః గంజాతభూ
 దేవేంద్రాదిసమస్తదేవమకుటోద్ధిప్తారురత్నప్రభా
 వ్యావిధాంఘ్రిసరోజు సచ్యుతః గృహావాసుం బ్రశంసించెదన్.1

- ఉ. నిండుమఱిం దలంతుఁ గనునీయభుజంగమరాజమండలీ
 మండనుఁ జంద్రఖండపరిమండితమస్తకుఁ దారమల్లికా
 పాండరవర్ణుఁ జండతరభండను హేమగిరింద్రచారణో
 దండు మహేశు గంధగజదానవభంజను భక్తరంజనన్. 2
- ఉ. హంసతురంగముం బరమహంసము సంచితజీవతాకులో
 త్తంసము నాగమాంతవిదితదువపుణ్యరమావతంసముం
 గంసజిఘాంసునంశమును శ గర్భరనూత్రసమాప్తతాంసమున్
 హింస నడంచు² బ్రహ్మము నశహీనశుభంబులకై భజించెదన్. 3
- ఉ. మోదకహస్తనికా సమద్రమూషకవాహను నేకదంతు లం
 బోదరు నంబికాతనయు శ నూరితపుణ్య గణేశు దేవతా
 హోదగరిష్ఠు దంతిముఖు శ నంచితభక్తఫలప్రదాయకున్
 మోదముతోడ హస్తములు శ మోడ్చి భజించెద నిష్పసిద్ధికిన్. 4
- ఉ. కలతనంబు గాక పొడకట్టినపూర్వపురీతి నేడు నా
 యల్లమునందు నుండుము స్రమున్నత శేజముతోడ భక్తిరం
 జిలినచూపు గూడ విధి శ జెందినపోడ బుధాభినద మా
 తల్లి వయామతల్లి ప్రణతద్రుమకల్పకవల్లి భారతీ. 5

1. కొన్ని ప్రతుల నీపద్యమునకు మూడుగా 'క. భూతనయాన్మృదయనీత. పాతకహర సర్వ
 తాపహర భువనా, తీతగుణాశ్రయ యతివి, ఖ్యాత సురాధిపతవాఙ్మోకరుణానిలయా' అని
 యున్నది. 2. 'సజ్జత శల్లభం' క్రా. ప్ర.

- క. విలసత్కంకణరవరవ, కలితం బగునభయవరదకరముల బెరయుం
జెలఁగి భక్తులకు నల, కలుముల దయసేయజలధికన్యకఁ దలఁతున్. 6
- క. కాళికి బహుసన్నతలో, కాళికిఁ గమనీయవలయుకరకీలితకం
కాళికిఁ దాఁసమానన, కేళికి వందనము సేసి కీర్తింతు మదిన్. 7
- వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు సేసి. 8
- చ. పరమసమాధిధుర్ము బటుశపావనకర్మవిధేయు దేవతా
వరనరవంద్యు సద్విమలకవాక్యు జనార్దనకీర్తనక్రియా
భరణసమర్థు వేదచయపారగు భవ్యుఁ ద్రికాలవేది భా
సురమతిఁ గొల్పుటొప్పు బుధశోభితుఁ బుణ్యుఁ బరాశరాత్మజున్. 9
- క. వ్యాసుని భగవత్పదసం, వాసుని నాగమపురాణవరవిష్ణుకథా
వాసుని నిర్మలకవితా, భ్యాసునిఁదపద్మయుగము కథావింతు మదిన్. 10
- సీ. వరకవితోదేకి క వాల్మీకిఁ గొనియాడి, భాగవతార్థవైభవము బలుకు
శుకమంజులాలాపు క శుకయోగిఁ బ్రార్థించి, బాణమయూరులప్రతిభ నొడివి
భాససామిలికభారవిమాఘుల, ఘనసుధామధురవాక్యములఁ దలఁచి
కాళిదాసుఁ గవీంద్రకల్పవృక్షముఁ గొల్చి, నన్నపాచార్యు వర్ణనలఁ బొగడి
తే. వెలయుఁ దిక్కనసోమయాజులభజించి, యెఱునామాత్యుభాస్కరునిచ్చగొల్చి
సుకవిసోముని నాచనశోము నెఱఁగి, కవిమనోనాథు శ్రీనాథు క ఘనత మెచ్చి.
- ఉ. ఎమ్మెలు సెప్ప నేల జగ క మెన్నఁగఁ బన్నగరాజశాయికి
సొమ్ముగ వాక్యసంపదలు క నూఱులు సేసినవానిభ క్తి లో
నమ్మినవాని భాగవతకైష్ఠికుఁ డై తగువానిఁ బ్రేక్షితో
బమ్మెరపోతరాజుఁ గవిప్రబుధురాజుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. 12
- వ. అని సకలసుకవినీకరంబులకు ముకుళితకరకమలుండ నై. 13
- ఉ. ఎయ్యది కర్మబంధముల క నెల్ల హరించు విభూతికారణం
బెయ్యది సమ్మనీంద్రులకు క నెల్లఁ గవితృసమా శ్రయంబు ము
న్నెయ్యది సర్వమంత్రముల క నేలిన దెయ్యది మోక్షలక్ష్మీరూ
పెయ్యది దానిఁ బ్రేక్షింప సుప్రహృద్యము భాగవతాఖ్యమంత్రమున్. 14
- వ. అని శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందు షష్ఠస్కంధం బౌంధ్రభాషరచియిం
పం బూని యీకృతికిం బతిగా నద్దేవుండు గలం డని వితర్కించి నాకుం గవితృ
మహత్త్వంబు సంప్రాప్తం బగుకాలంబు దలంచి నారాయణుండై దైవం బని
యెఱింగి మనోరథంబు సఫలం బయ్యె నని యీకృతిఁ గృష్ణార్చణంబు చేసితి
నది యె ట్లనిన నేను విద్యాభ్యాసంబునం దగిలి కొండుక నై యుండ నొక్క
నాడు దివంబున. 15
- చ. కలితవిశేషవస్తుములు క గట్టి హిమాంబుసుగంధచందనం

బలది వినూత్నభూషణము శ్రీ లారంగం దాల్చి వినోదలీల నిం
పులమృదుశయ్య నిద్రం దగం శ్రీ బొందినచో గనుపట్టె బల్మఱుం
దలమునఁ గ్రమ్ముకొమ్మెఱుఁగుతండము రూపున నిల్చుపోలికన్.

16

సీ. ఉరవడిఁ బ్రాగ్గీథి శ్రీ నుదయించుమార్తాండ, కోటిబింబచ్చాయ శ్రీ గూడినట్లు
హాహర బ్రహ్మలయోత్పలలో నుబ్బి, కరుణ యొక్కట మూర్తి శ్రీ బెరసినట్లు
ఖరకరకరతీవ్ర గతిని గరంగుచు, హేమాద్రి¹చెంత బె శ్రీ లెగసినట్లు
ఫణిరాజఫణరాజరమణిగణవిస్ఫూర్తి, సుషిరంపువెలిఁ దలఁచూపినట్లు

తే. లుట్టిపడట్లు కట్టెఱుఁగూఁదినట్లు, తేజ మెసంగంగ నామ్రాల శ్రీ దివ్యవాణి
పూని సాక్షాత్కరించి సంకర్షణర్ణదృష్టిఁ జూచి యిట్లనిపలికెమంజులముగాను.

ఉ. ఆటలుఁ బాటలుం జదువు శ్రీ లద్భుతముల్ విన నొప్పువాద్యముల్
సాటి దలంప రానిబలుసాములు ము న్నగువిద్య లెల్ల నీ
కాటలుఁ బాట లయ్యె విన శ్రీ మన్నిటికే మోక్షం గిడ్డభంగి నా
చాటునఁ జాటుకారపదసాధుకవిత్వముఁ జెప్పుమింపుగఁ

వ. అని యాన తిచ్చుజగన్మాతృకృపావలోకనసుశ్లోకుండ నై యే నొక్క శ్లోకంబు
నాక్షణంబ నుడివితి నది యెట్టి దనిన.

19

శ్లో. హంసాయ సత్త్వనిలయాయ² సదాశ్రయాయ
నారాయణాయ నిఖిలాయ నిరాశ్రయాయ
సత్సంగహాయ సగుణాయ సదీశ్వరాయ
సంపూర్ణపుణ్యపతయే హరయే నమస్తే.

20

వ. ఈశ్లోకం బద్దేవియంగీకరించె నంత మేలుకాంచియానందభరితుండ నై నాట
నుండి చంద్రానుగత యగుచంద్రికయుంబోలె నారాయణాంకితం బయినకవిత్వ
తత్త్వజ్ఞానంబు గోచరం బయ్యె దానికి ఫలబుగా గోపికావల్లభుని నుల్లం
బున నిడుకొని.

21

ఆ. పలుకఁ గలిగె మొదల శ్రీ భాగవతార్థంబు, భర్త గృష్ణుఁ డయ్యెభాగ్యమొదవె
నమృతరసముఁ గోర శ్రీ నలరు చింతామణి, పాత్ర సంభవించుభంగినిపుడు.

22

అ. (భాగవతము దేటఁపఱుప నెవ్వఁడు సాలు, శుకఁడుదక్క నరునిసఖుఁడుదక్క
బుద్ధిఁ దోచినంత శ్రీ బుధులచే విన్నంత, భక్తి నిగిడినంత శ్రీ పలుకువాడ.)

23

ఉ. పుట్టిననాటనుండియును శ్రీ బుట్టద యెట్టియ దట్టు నైనఁ జే
పట్టి నుతింపఁ జిత్తము శుభం బగు మద్వరవాక్యసీమకుం
బట్టము గట్టినాడ హరిఁ శ్రీ జాయక తత్కథనామృతంబు నే
నుట్టిపడంగఁ జెప్పదు బుధోత్తము లానుఁడు శ్రీ త్రపదతిన్.

24

ప్ర. అని.

25

- సీ. శ్రీవత్సగోత్రుడు శ శివభ క్తియుక్తుఁ డాప స్తంబమాత్మఁ డగ్రపారగుణుఁడు
 సేర్పూరిశాసనుం శ డెట్టన వెగ్గడ, పుత్తుండు వీరచ శ పుణ్యమూర్తి
 కాత్మజుం డగునాద్యయామాత్యునకుఁ జోమంబకు నంశములపితయశులు
 కసువనామాత్యుండు శ ఘనుఁడు వీరనయన్తి, సింగధీమణియచంచితగుణాశ్వు
 తే. లుద్భవించి తేజంబులూర్జితముగ, సారిది మూర్తిత్రయంబన శ శుభకీర్తి
 బరఁగి రందులఁగనువన శ్రవశ్రవనకును, ముమ్మడమ్మచనాధ్వయములచు వెలసె.
 ఉ. ఆడదు భర్తమాట కెదు శ రాడదు వచ్చినవారి వీడఁగా
 నాడదు పెక్కుభాష లెడఁనాడదు వాకిలి వెల్లి కల్ల మా
 టాడదు మిన్నకేని సుగుణావళి కిందిర గాక సాటి యే
 చేషియ లేదు చూరికుల శ్రేఖరుకన్వయముమ్మడమ్మకున్. 27
- క. ఆకసువయమం త్రికిఁ బుణ్యాకల్పశుభాంగి ముమ్మడమ్మ మము న్న
 వ్యాకులచిత్తుల నిరువుర, శ్రీకరగుణగణుల బుణ్యాశీలురఁ గాంచెన్. 28
- క. అంగజసమలావణ్యాశు, భాంశులు హరిదివ్యపదయుఁగాంబుజవిలస
 ద్భ్రంగాయమానచిత్తులు, సింగయ తేలగయులు ముత్రి శ్రేఖరు లనఁగన్. 29
- క. అం దగ్రజుండ శివపూ, జం దనరినవాడ విష్ణుశరితామృతని
 వ్యందిపటువాగ్విలాసా, నందోచితమానసుండ శ వయకోవిదుఁడన్. 30
- వ. కావునం గృష్ణపాదారవిందసందర్శనాదర్శితలాయమానచిత్తుండ నయి. 31

శ్లోక పద్యంతములు. శ్లో.

- క. శ్రీపతికి మత్పతికి నుత, గోపతికి ద్రిలోకపతికి శ గురుజనబుధసం
 తాపనివారణమతికిని, బ్రాపితసనకాదితతికి శ బహుతరధృతికిన్. 32
- క. హరికి గురుకలుషకుంజర, హరికి బలాభీలహరికి శ వంగస్థితగ
 హ్వరికి నరహరికి రక్షిత, కరికిఁ గరాగ స్థగిరికి శ ఘనతరకిరికిన్. 33
- క. గుణికి సమాశ్రి తచింతా, మణికి మహేంద్రాదిదివిజయంధలచూడా
 మణికిఁ బ్రకల్పితశయ్యా, ఫణికిసురో భాగకౌస్తుభప్రియమణికిన్. 34
- క. కంసాసురసంహారున, కంసాంబితక రకుండ్రలాభరణునకుకా
 హింసాపరవరమ స్తక, మాంసక రాశితగదాభిమతహస్తునకుకా. 35
- క. వరయోగిమానసాంతః, కరణసుధాంభోధిభావ కల్లోలలన
 త్వరత త్వశేషశాయికి, జరదాయికి సకలభ క్తచింతామణికిన్. 36
- వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనినష్టస్కంధంబునకుఁ గథాప్రారంభ క్రమం
 బెట్టి దనినహరిచరణస్మరణపరిణామవినోదులయినశౌనకాదులకు నిఖలపురాణేతి
 హాసనిర్ణయవిఖ్యాతం డైనమాతం డీ ట్లనియె. 37
- క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తుఁ డగుమఁ శ బలికె బరీషీ
 ద్భూరమణుఁ డాదరంబున, సూరిజనానందసాంద్ర శ సుకయోగీంద్రున్. 38

సీ. వడ్డుణ్ణేశ్వర్యశాశ్వతమూర్తి వయినట్టి మునినాథ దయతోడఁగము క్తిపదము
మున్నుగా నేమార్గమఁ న వినిపించితి, వారయ నఁవర్గభూమిహిమఁ
గ్రమయోగసంభవ బ్రహ్మంబుతోఁగూడ, ననువొంద నగు నని క వినుతికెక్క
మఱియు సత్త్వరజస్తమః ప్రభావంబులఁ, కడిది యై యున్నట్టికర్మచయము

తే. నప్పటప్పటి కడఁగని క యట్టి ప్రకృతి, గలుగుపురుషునిభోగార్థముటన దేహ
కారణాచంభదూపమాన్గంబు మొదలు, మాటిమాటికి నన్నియుఁ క దేటపడఁగ.

వ. మఱియు ననేకపాపలక్షణంబు లగునానావిధనరకంబులును వాని కాద్యంతంబు
లును స్వాయంభువసంబంధి యగు మన్వంతరంబును బ్రహ్మవ్రతానవాదుల
వంశంబును దచ్చరిత్రంబును ద్వీపవర్షసముద్రాదినద్యుద్వాసవనస్పతులును
భూమండలసంస్థాపనంబును వానిపరిమాణంబును జ్యోతిశ్చక్రచలన ప్రకారం
బును విభుం డయినపరమేశ్వరుం డెవ్విధంబున నిర్మించెనావిధం బంతయు
నెఱింగించినాడ విష్ణుడు. 40

ఆ. కడిదివేదనలకుఁ క గారణం బై యుండు, గుఱుతు లేనినరకక్రూపరాసి
పాలు గాక నరుడు క బ్రదికెడుమార్గంబు, పరమపుణ్య తెలియఁ బలుకవయ్య.

శ. అనినం బరీక్షిన్న రేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 42

క. కట్టా త్రికరణ ¹మెఱుగక, పుట్టినదురితముల నపుడ క పాలియింపనియా
కట్టిడి దేహం బుడిగినఁ, గొట్టాడును బిట్టు నరకక్రూపంబులలోన్. 43

ఉ. కావునఁ గాలకింకరవికారము గానకమున్న మృత్యుడు
²రాభవనఁ జిత్తముక వెడఁగుపాటును జెందకమున్న మేనిలో
జీవము వెల్లు చుండఁ దనకెల్వము దప్పకమున్న పన్నుగాఁ
బావనచిత్తుఁ డై యథుముఁ క బాము తెఱుం గొనరింపఁగాఁ దగున్. 44

క. కాలం బెడ గని పాపము, మూలముఁ జెఱుపంగవలయు క మును ³రోగములం
దేలినదోషము నెఱుగుంచు, వాలాయుయు దాని నడఁచుకనైద్యునిభంగిన్. 45

సీ. అనవుడు నాతిని కనియె భూకాంతుండు, కనుకలి విసుకలి క గలిగినట్టి
పాపము దనకు నొప్పని దని కని చాలఁ, బరితప్తుఁ డయ్యుఁగ్రమ్మతి నొనర్పు
మూఢాత్మునకు దోషమోచనం బెయ్యది, యారయ నెఱిగింపుమదియుఁగాక
కలుష మొక్కొకచోటఁగావించునొకచోటఁ, గావింపకుండుఁ దత్కర్మమెఱిగి

ఆ. యిట్టిజనుఁడు పుణ్య క మేరితిఁ జేసిన, నది ఫలింప నేర క దని తలంతు
సలిలమందు మేనికమలినంబు వోకుండ, గజము గ్రుంకువెట్టుగతియుఁబోలె. 46

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 47

క. కర్మము గర్మముచేతను, నిర్మూలము గాదు తెలియ క నేరక తానే

1. 'మఱచే బుట్టిన, 2. రాభవన చిత్తముక బెగడుపాటుగఁ జేయకమున్న. 3. దేహము
దేలినరోగము వెడఁగుచు' బ్రా. ప్ర.

- కర్మముసేసినఁ దత్ప్రీతి, కర్మం బొనరింప నలయుఁ శ్ర గలుపవిమూరా. 48
- క. హితవు గలకుడుపు మఱి రు, స్వితఃకులఁ బాడమంగ నీన్ద్రవిధమున నతిస
ద్వీతుఁ డైనవాడు నిర్మల, మఱిచే నఘరాళి నెల్ల శ్ర మట్టము సేయున్. 49
- చ. తపమున బ్రహ్మచర్యమున శ్ర దానమున శ్రమసద్దమంబుల
జపమున సత్యశౌచముల శ్ర సన్నియమాదియమంబులం గృహ
నిపుణులు ధర్మవర్తనముల శ్ర నిక్కము హృత్తనవాక్యజంపుపా
పపుగుది ద్రుంతు రగ్ని శత్రవర్షవంబుల నేర్చుకై వసేన్. 50
- వ. అదియునుం గాక 51
- ఉ. కొందఱు పుణ్యవ ర్తనులు శ్ర శోభనమారపదారవిందజా
నందమరందపానకలగనారతపట్టనచిత్తు లౌచు గో
విందపరాయణుల్ విమలవేషులు దోష మడంతు రాత్మలం
జెందినభక్తిచేత రవి శ్ర చేకొని పంచు నడంచుకై వడిన్. 52
- క. హరిభక్తిచేతఁ గొందఱు, పరిమార్తురు మొదలు ముట్టఁ శ్ర బాపంబుల ని
ష్కరతరకరములనూర్చుం, డరుగుగఁ బెనుమంచుచింతమశించినభంగిన్. 53
- క. దంతిపురనాథ విను మొక, మంతన మెఱిగింతు శ్రమద్రవంబులు నంహా
వంతు శుభవంతుఁ జేయవు, కంతునిగురుభక్తి ముక్తి శ్ర గలిగించుగతిన్. 54
- సీ హరికి నర్థముఁ బ్రాణ శ్ర మర్పితంబుగఁ జేయు, వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
వనజలోచనుభక్తవరుల సేవించిన, వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
వైకుంఠనిర్మల శ్ర తపరుం డైనట్టి, వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
సరసిజోదరుకథాశ్రవణలోలుం డైన, వానికైవల్య మెవ్వనికి లేదు
- తే. లేదు దపముల బ్రహ్మచర్యాదినియతి, శ్రమదమాదుల సత్యశౌచముల దాన
ధర్మమఖముల సుస్థిరస్థాన మైన, వైష్ణవజ్ఞానజనితనిర్వాణపదము. 55
- తే. అరయ నెన్నఁడుఁ జేటు లేనట్టముక్తి, వర్తమిలోకమందు నెవ్వరికిఁ గలదు
సాధులును బుణ్యశీలులు శ్ర సజ్జనులును, హరిపరాయణతత్పరు శ్ర లయినఁ గాక.
- క. అరుదుగ నరహరిభక్తి, బారయనియాపురుషునుకృత్యపుంజంబులు వే
మఱుఁ బుణ్యుఁ జేయ నేరవు, నరవర మధుఘటముఁ బెక్కునదులుంబోలెన్.
- చ. సతతిముఁ గృష్ణపాదజలజంబులయందు మనంబు నిల్పును
వ్రతులుఁ దడియఘడ్గుణరాగులుఁ గాలునియుగ్రపాశసం
హతుల ధరించుతత్సుభటశ్రకౌఘములం గలలోనఁ గాన రే
గతులను దుష్టకర్మములు శ్ర గైకొని వారలఁ జెంద నేర్చునే, 58
- వ. కావున నీయర్థంబునకుం బురాతనం బగునొక్కయితీహాసంబు గల దది విష్ణు
మాతయనుదూతసంవాదం బనంబడు దాని నెఱింగింతు నాకర్ణింపుము. 59

1. తాలిమి, కతమునఁ దత్త్వముకొనుం శ్ర గల్పించు జాహ.

... అజామిలోపాఖ్యానము. ...

- సీ. సరనాథ వినుము కన్యాకృష్ణపురమునఁ, గలఁడు బ్రాహ్మణఁడజామిలోఁడనంగఁ
బాతకం డతులనిర్యాగ్యుం డవజ్జుండు, నవ్వుదాచారి క కష్టరతుండు
జూదంబులందు దుర్వ్యాదంబులందును, శౌర్యంబునందు మ్రచ్చరము గలిగి
తొత్తాత్మపత్నిగా క్రమత్రుడై వరియించి, కొడుకులఁ బదుగురఁ క బడసిచాల
- ఆ. మోహజలధిలోన క్రమనిగి ముచ్చట దీర, బాలలాలనాద్యలీలఁ దగిలి
పెద్దకాల మతఁడు క పెంపార సుఖయించి, ¹ఫలిత మెల్ల వదలి క పతితుడయ్యె.
- సీ. నిర్మలంబునఁ జాల క నెఱయుచి త్తం బన, నల్ల నివెండుకలోరెడై నయ్యె
దగుమోహపాశబంధంబు జాతినమాడ్కి, బొదలినయంగముల్ వదలివేరె
నిందియంబులతోర్పుశ్రిక నొల్ల ననుభంగి, నుద గకతలచాలవడకఁజొచ్చె
దమకంబుప్రాయంబుఁదగిలిపోయినమాడ్కి. లోచనంబు చూడ్కినీచ మయ్యె
- ఆ. వగరు పుట్టె నంత క బెగరె దంతంబులు, నుక్కినయును దగ్గుల క బిక్కటిల్లె
శిరస్సొనొవ్వఁ దొడఁగెఁ క జెదరె మనం బంతఁ, గడిఁబియ్యెనముప్పుకాలమందు.
- ఆ. ఎనయ నతని కెనుబడెనిమిదివరంబు, లంత నరుగుటయును క భ్రాంతుడగుచుఁ
గోరి పిన్నకొడుకు క నారాయణాఖ్యుండు, బాలుఁ డగుట మిగుల క భక్తిజేసి.
- క. తనసతియఁ దానుఁ గూరిమి, మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నక్కుఁమారుని ననిశం
బును ముద్దుసేయు చుండెను, జనవర వాత్సల్య మాత్మ క సందడిగొనఁగన్. 63
- క. బాలుని ²ముగ్ధవచోముజు, ఫాలుని నిజజనకబంధుఁపరిణామకళా
శీలుని లోలతఁ గనుఁగొని, యాలరిబ్రాహ్మణుండు నందితాత్ముం డగుచున్. 64
- క. అత్యంతపానభోజనకృత్యంబులఁ బొత్తు ³గలిగి క క్రీడలఁ దత్సం
గత్యుంబు వదల కాగత, మృత్యువుఁ గన నేరఁ డయ్యె క మిక్కిలిజడుఁ డై. 65
- తే. తెలియకీరితి నతఁడు వక్ర చించుచుండ, భయదమగుమృత్యుకాలంబుప్రప్తమైన
భూరివాత్సల్యవృత్తినప్పుత్త్రుడలఁచి, యాత్మక బ్రలపించెనారాయణాయటంచు.
- వ. అప్పుడు. 67
- క. కింకరుల ధర్మరాజవ, శంకరుల దురంతపంకకసమధికజననా
శంకరుల నకలలోకభ, యంకరులం గనియె నిందితయాకులుఁ డగుచున్. 68
- క. ఘాతుకుల దండదండితి, పాతకుల మహోగ కర్మభరనిష్కరుణా
జాతకులఁ బ్రేతనాయక, దూతక సంతతుల నతఁడు క దూరమునందున్. 69
- మ. కసియో బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీరకా రోషనిష్ఠాత్ములక
ఘనవీరోషవికారవక్త్ర నిలస్యద్ధర్మక్షణోపేతులక
జనసంత్రాసకరోద్యతాయతసుపాకశ్రేణికాపేతులక

1. 'ఫలిత మెల్ల వదలి పతితుడయ్యె. 2. నర్థవచోముజు. 3. గలసి. 4. గూర్చి, యడరి పల
నించు నారాయణాఖ్యయనిని' కా. పృ.

హననవ్యాపివిభీతులకాఁగువుర నాకాత్మానేతలకాఁ మాతలన్ 70

వ. ¹ ఇట్టివికృతశుంకగండాభోగవిభాగమువివృత్తనేత్రులు నతినిష్ఠనిష్ఠురతను
యట్టిసంవేషితుమహోర్ధ్వరోములు చభ్యస్త పునుస్త జీవాపహరణకరణప్రశస్త
హస్తవిన్యస్తప్రాశచారులు నగుయమభటు. మువ్వరంగనుగొని యజామ
ళుండు వికలే ద్రియుండు వికంపితప్రాణుండు వికృతలోచనుండు విహ్వ
లాత్మకుండును నై 71

వ. దూరమున నాడుబాలుండు, బోరనఁ దనచి త్రసీముఁ గ బాడగట్టెను నో
నారాయణ నారాయణ, నారాయణ యనుచు నాత్మనందను నోడివెన్. 72

చ. మరణపువేళ నద్దనుజమర్దనుసంస్మరణంబు సేయుఁ ద
త్పరిసరవర్తు లాత్మపరిపాలకునామము నాలకించి ని
ఘరగతి నేగుదెంచి పాడకనూపి యదల్చిరి కాలుదాసులకా
ఖరతరభాషులకా వికటకల్పితవేషుల దీర్ఘరోషులన్. 73

క. దాసీభర్తృ నజామిళభూసురుఁ దత్తనువువలన గ జోరన వెలికిం
దీసివయమభటులను బోఁ, ద్రోసి శ్రీచరునికూర్చిత్రమాతలు కడిమిన్. 74

❦ విష్ణుమాతలయమమాతలసంవాదము. ❦

వ. ఇట్లు విష్ణుమాతలవలన నిర్భూత ప్రయత్నులై యమమాత లిట్లనిరి. 75

క. ఎవ్వరివారలు మాతోఁ, జివ్వకుఁ గత మేమి యిట్లు గ చిక్కినవానిం
గ్రొవ్వన విడిపించితి రిక, నవ్వులకో జమునికాననంబులు జగతిన్. 76

వ. అదియును గాక. 77

సీ. ఎవ్వరు మీ రయ్య గ యీ భవ్యహాపముల్, కన్నుల కడ్కుతక్రమ మొనర్చె
దివిజులో భువిజులో గ దేవతా ప్రవరులో, సిద్ధులో, సాధ్యులో గ చెప్పరయ్య
దళితపాండురపద్మనభద్రస్థితేతులు, వరపీతకాశేయ వాసు లరయ
గంధమండలనట్రతుండలద్వయులు, బటుకిరీట ప్రభాః భాసితులు

తే. భూరిపుష్కరమాలికాకాచారువతు, లమితకోమలనవయావనాధికులు
బాహుకేయూరమణిగణాభ్రాజమాన, సునచతుర్భుజులభ్రసంకశాళుచులు. 78

క. ధనువులు నిమగచయములు, గనదంబుజశంఖచక్రభిక్షగదాసా
ధనములు ధరియించివమీ, తనువులు లోకముల కడ్కుగ్రతం బొనరించెన్. 79

క. కొంతంబు లయినమీతను, కొంతంబు జగములను దిశలఁ గలిగినబహుళ
ధ్యాంతములఁ బాఁఁ దోలుచు, సంతస మొనరించె నిపుడు గ సర్వకామ మై.

వ. ఇట్లుఖలలోకానందకరకమ్రాకారులు నఖలవిభ్రాజమాన తేజోదుర్నిరీక్ష్యమాణు
లును నిఖలధర్మ పాలురును నగుమీరు ధర్మపాలపరీచారుల మమ్ము నక్షపెట్టం
గతం బేమి యున (వారు ధర్మరాజులువరులు గా రుకరుంపుర) ముదక్రిత

కందలితముఖారవిండు: లయి గోవిందునికంఠమునందిరంబు(కావలి)వారలు వాఠి
వాహగంభీరనిర్గోషపరిపోషణంబు లై నవిశేషభాషణంబుల నిట్లనిరి. 81

ఉ. మీరు పరేతినాఁకునిఁగ్రేమీలిమిమాత లిలీనిఁ బలుకుఁడ
తోరపుఁబుణ్యలక్షణము ; దుష్కృతభావము నిండుకృత్యమ౯
బీరముతోడ నీతని కక్షిప్తస్వాసముఁ బూని దండు్య లె
వ్వారలొ సర్వభూతములొ 1 వా యొకొందఱుపాపకర్మలొ. 82

వ. అనిన యమధటు లిట్లనిరి. 83

క. వేదప్రణిహితమే యను,మోదంబుగ ధర్మ మయ్యె 3 మున్ను తదన్యం
బేది యగు నది యధర్మం, బాదియు హరిరూపు వేద 3 మని వినుకతనన్. 84

సీ. ఎవ్వనిచేఁ దనకయిర వొందు త్రి గుణస్వభావ మైనట్టియాప్రాణిచయము
లనుగుణనామ క్రియాపములచేత, నేర్పడుగతి దాన 3 యెఱుంగఁబడును
సర్వముం డనలంబు 3 నాకాశమును బ్రభం,జనుఁడు గోచయచునుశతధరుండు
సంధ్యలు దినములు 3 శర్వరీచయములు. గాలంబు వసుమతీజలములును
తే. దేహధారికి సాక్షు లై 3 తెలుపుచుండు. దండనస్థానవిధము: సద్ధర్మగతియుఁ
దగులుమీర్చి క్రమానుక్రమముసేసి, యఖిలకర్మలు దండార్హులరయ నెపుడు.

తే. కోరికర్మంబునడిపెడురవారకెల్లఁ, గలితశుభములు నశుభముల్ 3 గలుగుచుండు
నరయఁగా దేహి గుణసంగియైనయపుడె, పూని కర్మంబు సేయకమానరాదు.

క. ప్రకృతమునఁ దా నొనర్చిన,సుకృతము దుష్కృతము నెంత 3 చూడఁగ నంతే
వికృతి గని యనుభవించును, సకృతమతిం దత్ఫలంబు 3 నతినిపుణుం డై. 87

వ. మఱియు వినుండు జన్మంబు శాంతఘోరమూఢగుణంబులచేత నైనను (సుఖ
దుఃఖగుణంబులచేతనైనను) ధార్మికాదిగుణంబులచేతనైనను సకలభూతంబులు
ద్రోవిధ్యంబు నే ప్రకారంబునం బొందు నా ప్రకారంబున జన్మాంతరంబునం
బొందుచుండు దేవుం డైనయముండు సర్వజీవాంతర్యామియైధర్మాధర్మయుక్తం
బైనపూర్వరూపంబుల 3 విశేషరూపంబులచేతం జూచు చుండి వాని కనురూపం
బులఁ జింతించు చుండు నపిద్యోపాధి జీవుండు తమోగుణయుక్తుం డై ప్రాచీన
కర్మంబులచేత నేర్పడినవ రమానదేహంబు నే నవితలంచుచుండినవృజన్మస్మృతి
గలవాఁ డై పూర్వాపరంబు లెఱుంగం జాలకుండు మఱియుఁ గర్మేంద్రియంబుల
చేతఁ గర్మంబులం జేయుచుండి జ్ఞానేం ద్రియంబులచేతఁదమోవిషయంబు లైన
శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెఱుంగు చుండి పదియాఱవది యైనమనంబుతోఁ
గూడి పదియేడవవాఁ డగు చుండి షోడశోపాధ్యంతర్గతుం డై యొక్కరుండైన
జీవుండు సర్వేం ద్రియవిషయ ప్రతిసంధానంబుకొఱకు జ్ఞానేం ద్రియకర్మేంద్రియ
మనోవిషయంబులఁ బొందు చుండి షోడశకళలు గలిగి లింగశరీరం బనం బరచి

గుణత్రయకార్యం బనునిమిత్తంబున హర్షశోకభావంబుల నిన్ను చున్నచుండు
రంబు ధరించుచుండు విజితవశ్యుడు డైనదేహి కర్మంబు లొల్లఁబుద్ధి నెఱిం
గియు వినియుఁ గర్మంబులు సేయు చుండి తనసంచారకర్మంబునం జట్టుకొన్న
పసిఁకాయపురువునంబోలె నిర్దిమోళాయు బెఱుంగక నాశంబు నొందుచుండు
వర్తమానవసంతాదికాలంబు భూతభావివసంతాదికాలయోగ్యం బైనపుష్ప
ఫలాదులు తత్కాలజ్ఞాపకంబు నెట్లు సేయు నట్లు భూతభావిజన్మంబులకు ధర్మా
ధర్మంబులు నిదర్శనంబులు సేయుచుండు నొక్కనరుండు నొక్కక్షణంబునుగర్మం
బు సేయ కుండువాఁడు లేఁడు పూర్వసంస్కారంబులం గలగుణంబులచేతఁ బు
రుషుం డవశుండు గావున ఒలిమిఁ గర్మంబు సేయించు బడు చుండు నవ్యక్త
నిమిత్తంబు నొంది తదనురూపంబు లైఁగ్గూఁ నూత్నశరీరంబులు మాతాపితృ
సదృశంబు లగు చుండు నిట్టివిపర్యయంబు పురుషునికే బ్రకృతినంగమంబునం
గలుగు చుండు నాప్రకృతి పురాణపురుషుం డైనయపురమేశ్వరుని సేవించినం
దలంగు చుండు.

88

సీ. కావున నితఁడు సత్కర్మవర్తనమున, భూదేవకులమునఁ గ బుట్టినాఁడు
దాంతుఁ డై శాంతుఁ డై క ధర్మసంశీలుఁ డై, సకలవేదంబులఁ గ జదివినాఁడు
అనయంబు గురువుల క నతిథులఁ బెద్దలఁ, జేరి శుశ్రూషులఁ గ జేసినాఁడు
సర్వభూతములకుఁ క సమబుద్ధి యై చాల, బహుమంత్రసిద్ధులఁ క బడసినాఁడు
తే. సత్యభాషణనియమంబు క జరపినాఁడు, నిత్యనైమిత్తికాదుల క నెరపినాఁడు
దండిలోభాదిగుణములఁదరపినాఁడు, మంచిగుణములుదనయందుకమరపినాఁడు.

క. సతతాచారసమంచిత,మతి యై సుజ్ఞానమునకు క మరగెడుతఱి నా
యతగతి నాతని కంగజ,మత మై నవయావనాగకమం బెడసాచ్చెన్. 90

సీ. కడకంట యశావనకర్మంబు వొడగట్టె, మదిలోన నుద్రేకమదము దొట్టె
గడు మేనఁ గామవికారంబు దలచాచె, ముఖమునఁ జిలువవ్వుకమొలకలెత్తె
నతిపుష్టి నిష్ఠురం క బయ్యె దేహం బెల్లఁ, గవభారమున నెఱికప్పు మెఱసె
గతిభారమున నూరుకాండముల్ జిగిమిఱె, బాహుశాఖలు దీర్ఘభంగిందోచె

ఆ. సురము వివుల మయ్యె క నుల్లసద్వరకాంతి,పూర మంగకమునభాండుపడియె
భూరితేజుఁ డయునభూసురాన్వయసకు, నభినవైక యావగనాగమునున. 91

క. హృదయమున, బూడముయావన,మదము వెలిం దోచుభంగి క మానితరుచి ద
ద్వదనమున నూఁగుమీసలు, వొదలుచుఁ గప్పడరి చూడఁ క బొంకం బయ్యెన్.

వ. మఱియును.

98

క. తమ్మివిరిమిఁద వ్రాలినఁతుమ్మెదపం క్తియునుబోలె క దోరపులీలం
గ్రమ్ముకొనినిప్రతనయుని, నెమ్మొగమునఁ గానఁబడియె క నెఱిమీసంబుల్.

వ. అంత ననంగబ్రహ్మతంత్రంబునకు వసంతుండొనర్చునంకురార్పణారంభంబునం

భోలై లలితకిసలయపిసరప్రసారభాసురబహుపాదపాదిపురోపవనపననజవనప్రభా
వపరికంపితవిటవిటీజనహృదయప్రఫుల్ల పల్లవభల్లంబును ననూనప్రనూననిర్భర
గర్భావిద్యూతసురభిపరాగపటలపటఘటితనభోమండలంబును నమందనివ్యంధ
మరందబిందుసందోహకండళితచిత్తమత్తమధుపసంకులర్పుంకారముఖరిత సకలది
శావలయంబునునిరంతరధారాశరసభరితపరిపక్వఫలానుభవప్రభవసమ్మోదవాద
శుకప్రముఖపతంగకోలాహలంబును నై మధుమాసంబు సర్వజనమనోహరం
బును నై నిఖిలవనపాదపంబుల నలంకిరించె నయ్యవసరంబున నజామిళిండు
పిత్తపిద్యేశంబునం గుళసమిత్తుష్పఫలార్థంబు వనంబున కరిగి తిరిగి వచ్చుసమ
యంబున నొక్కలతాభవనంబున.

95

క. బద్ధానురాగ యై స్మర,యద్ధంబున కలరుబుద్ధి శ్రీ నురుకామకళా
సిద్ధి యగువృత్తితోఁ బ్రియ,వృద్ధిం దగఁ గూడి యున్నవిటునొరుఁ గాంచెన్.

క. భటునిక రతిశాస్త్రకళా,ర్భటునిక వరయావనానుభవమదవిభవో
దృటునిక సురతేచ్ఛాసం,భటునిక విగతాంబరోరుకటునిన్ విటునిన్.

97

శా. హాలాఘూర్ణితనేత్రతో మదనతంత్రారంభసంరంభతో
1 భేలాపాలనయోగ్యభావిభవతోఁ శ్రీ గీర్ణాలకాజాలతో
హేలాలింగనభంగివేషవతితో శ్రీ నిచ్చావతీమూర్తితోఁ
గేలిం దేలుచు నున్నవానిఁ గనెఁ బుంభూతరోమాంచుఁ డై.

98

క. కలికి వరుమదనకదనపుఁ, బలుకులకలకలము బెడఁగువడుమేఖలము
వ్వలరవళిఁ దగిలి కతిగొనఁ, గలకంఠి రతంబు నలుపుగమకముఁ గనియెన్.

క. కవకవ నై పదనూపుర, రవరవ లాగుబుక్కొన్నరతిపతిగతులం
జవచివ నై విటుచెయ్యుల, రవళిక రతిసల్పరతులరవరవ గనియెన్.

100

చ. కురు లళికంబుపై నెగయుఁ శ్రీ గ్రొమ్మడి వీడఁగ గుబ్బదోయిపై
సరములు చొకళింపఁ గట్రిసంగతి మేఖల తాళగింప న
త్తరవరకంకణావళులు శ్రీ గర్జిలఁ గౌ నసియాడ మీఁదు గా
మరునివినోదముల్ నలిపె శ్రీ మానిని యావనగర్వరేఖతోన్.

101

క. మవ్వపుసుకుమారాంగిని, జవ్వని, నుపగూహాదీనముచితరతులక
నివ్వటిలుదానిఁ గని మది, నువ్విహ్వారంగ మశ్రుధోద్దీపనుఁ డై.

102

తరలము. బహుళదృక్పరిపాకమోహనిబద్ధుఁ డౌచు మనంబులో
సహజకర్మము వేదశాస్త్రము శ్రీ సాత్త్వికంబుఁ దలంచి త
న్నిహితచిత్తము వట్టి పట్టఁగ శ్రీ నేరఁ డయ్యె సదా మనో
గహనమందు మరుండు పావకుక్కవడిం బరియింపఁగాన్.

108

1. భేలాపాలనయోగ్యభావిభవతో. 2. మూర్తితో, 3. కలికివగ మదన. 4. గరిగొన్నరతిగొన.
5. కళావత్త...రవరవ లై గుబ్బుగొన్న.

- శా. ఆలీలావతిగండపాలికలపై శ హాస ప్రసాదంబుపై
నాలోలాలకపం క్తిపై నళిపై శ నాకర్ణదృశ్యూత్తిపై
హేలాపాదికుచద్వయోరుకటిపై శ నిచ్చల్ పిసాళింపగా
జాలిం బొందుచు నాత్మఁ గుందుచు మనోజాతానలోపేతుఁ డై. 104
- తే. మఱి కులాచారవర్తన శ మాలుచేసి, పరఁగువిత్తరములు దానికపాలు చేసి
సాధులక్షణగుణవృత్తిఁ శ జాలుచేసి, లోలలోచనపసఁ జెంది శ లోలుఁ డయ్యె.
- క. శ్యామఁ గుసుమస్త్రుభేలన, కామఁ గులస్త్రీలలామఁ శ గమనీయగుణ
స్తోమ నిజభామ నొల్లక, ధామమున నటించె గ్రించుద్రవన మెడఁ బొడమన్.
- ఉ. బంధులఁ దిట్టి సజ్జనుల శ బాధలఁ బెట్టి యనాథకోటిఁ జెం
బందెలు సుట్టి యారములు శ వట్టి పథంబులు గొట్టి దిట్ట యై
నిందల కోర్చి సాధులకు శ నిందితుఁ డై గడియించువిత్త మా
సుందరి కిచ్చి మచ్చికలు శ సొం పెడఁ గూర్చి వసించె దత్తప్రసన్. 107
- సీ. సముచితశ్రుతిచర్చ శ జర్చింప నొల్లక, సతికుచద్వయచర్చ శ జర్చనేయు
దర్శకర్శకపాతరతర్కంబు గా దని, కలికితోఁ బ్రణయతరకంబు సేయు
స్మృతిపదవాక్యసంగతి గాక తత్సతి, పదవాక్యసంగతి శ పరఁగఁ జేయు
నాటకాలంకారశైపుణం బుడిగి త, న్నాటకాలంకారపాటిఁ దిరుగుఁ
- తే. బరఁగఁజరకాలమీరీతిఁ శ బాపనియతి, రమణదాసీకుటుంబభాగరమువహించి
యదికుటుంబినిగాఁగఁబాపాత్ముఁడగుచు, నశుచియునుదుష్టవర్తనఁడై మెలంగె.
- క. అటు గాన పాపకర్మునిఁ, గుటిలుని సుజనార్తు ధూర్తుఁ శ స్త్రూరుని సేమా
వటమునఁ గొని యేగెద మం, తట దండమువలన నితఁడు శ ధన్యత నొందున్.
- వ. ఇట్లు వలుకుచున్నయమమాతల వారించి నయకోవిదులైనసభగవద్దూత లిట్లనిరి.
- క. అవురా ధర్మవివేక, ప్రవరులపస గానఁబడియె శ బాపము పుణ్యో
ద్భవుల యదండ్యులదండన, వివరం బొనరింపఁబడియె శ విధి యెఱుంగమిచేన్.
- చ. సములును సాధులుక విహితశాసనులుక సుదయాళురుక శుభో
త్తములును నై నయట్టితల్దండ్రులు బిడ్డల కెగ్గు సేయుచోఁ
గ్రమ మఱి వార లెవ్వరికిఁ శ గైకొని కుయ్యిడఁ జాలువారు సం
ప్రమమతి మీమనంబులఁ దీరరంబుగఁ జర్చ యొనర్చి చూడుఁడా. 112
- ఆ. ఎఱుక గలుగునాతఁ శ డేది యొనర్చిన, నది యొనర్తు రితరు శ లైనవార
లతఁడు సత్య మిట్టి శ దననేని లోకంబుఁ, దత్ప్రవర్తనమునఁ శ దగిలియుండు.
- ఆ. నెమ్మి దొడలమీఁద శ నిద్రించుచెలికాని, నమ్మడగినవాడు శ నయము విడిచి
ద్రోహబుద్ధిఁ జంపఁ శ దొడరునే యెం దైనఁ, బ్రీతి లేక ధర్మకదూతలార. 114

1. 'మాటునేసి' అ. ప్ర. 2. ధామంబు నడంచుకొంచు. 3. ధర్మనిలోక ప్రవరులసభఁ గానఁ.
4. వృథ యగుసేతన్,

ఆ. చిత్త మెల్ల నిచ్చి శ చెలితనంబున వచ్చి, నచ్చి కలయ మెచ్చి శ నమ్మునానిఁ గరుణ గలుగువాఁడుగకడుసామ్యుఁ డగువాఁడు, చింతసేయ కెట్లు సెఱుప నేర్పు

వ. అదియునుం గాక.

116

ఉ. ఈతఁడు కోటిసంఖ్యలకు శ నెక్కడుపుట్టువులందుఁ జెంది యా యాతము లై నపాపనివృత్తాంబుల నన్నిటిఁ బాఱు దోలి ప్ర
¹భ్యాతమతికా మహామరణకాలమునకా హరిపుణ్యనామసం భూతసుధామయాద్భుతవిభూతికరాక్షరసంగ్రహంబునన్.

117

సీ. బ్రహ్మహత్యానేకపాపాటవుల కగ్ని, కీలలు హరినామకీర్తనములు గురుతల్పకల్పవక్త్రూరసర్పముఁ కూఁ, కేకులు హరినామకీర్తనములు తపనీయచో న్యాభ్యుతమసంబునకు నూర్చ్య, కిగిలముల్ హరినామకీర్తనములు మధుపానకీర్తివక్రమదనాగసమితికిఁ కేనగుల్ హరినామకీర్తనములు

తే. మహితయోగో గ్రనిత్యన్యమాధిపిధుల, నలకు బ్రహ్మాదిసుదలకు శ నందరాని భూరినిర్వాణసామ్రాజ్యాభోగభాగ్య, ఫలనంబులు హరినామకీర్తనములు.

118

సీ. ముక్తికాంతైకాంతకమోహనకృత్యముల్, కేలిమై హరినామకీర్తనములు సత్యలోకానందకసాభాగ్యయుక్తముల్, కేలిమై హరినామకీర్తనములు మహితనిర్వాణసామ్రాజ్యాభిషిక్తముల్, కేలిమై హరినామకీర్తనములు బహుకాలజనితత్రపఃఫలసారముల్. కేలిమై హరినామకీర్తనములు

తే. పుణ్యమూలంబు లనపాయకపోషకంబు, లభిమతార్థంబు లజ్ఞానసహరణకరము లాగమాంతోపలబ్ధంబులమృతసేవ, లార్తశుభములు హరినామకీర్తనములు.

క. కామంబు పుణ్యమార్గ, నేమంబు మునీంద్రసాంద్రచేతస్పరసీ ధామంబు విష్ణునిర్మల, నామంబుఁ దలంచువాఁడు శ నాథుఁడు కాఁడే.

120

క. డెందంబు పుత్తువలనం, జెందిన దని తలఁప వలదు శ శ్రీపతిపే రే చందముఁ బలుకఁగలిగిన, నందకధరుఁ డందుఁ గలఁడు శ నాథుం డగుచున్.

ఆ. బిడ్డపేరు వెట్టి శ పిలుచుట విశ్రామ, కేలి నైన మిగులఁ శ కేలి నయనఁ బద్యగద్యగీతభాషారములనైనఁ, గమలనయనుఁ దలఁపఁ శ గలువవారము.

122

ఉ. కూలినచోటఁ గొట్టుపడి శ కుందినచోట మహాజ్వరాదులం బ్రేలినచోట సర్పముఖశిడల నందినచోట నార్దులై తూలినచోట విష్ణు భవదూరునిఁ బోకిని రేని మీఁద న కాలుని ²యాతనావితతిఁ శ గానరు పూనరు దుఃఖభారముల్.

123

సీ. అతిపాపములకుఁ బ్రయత్నపూర్వకముగఁ, దనుపాపముల కమితంబు గాఁగ సన్మునివరులచే శ ³సంపాద్య మై యుండు, నిర్మలం బగుపాపనిష్కృతములు గ్రమరూపమున నుపశంకమనంబు లగుఁ గాని, ⁴తత్పాపయములుగదలఁప లేవు

- సర్వకర్మంబుల క సంహార మె నరించి, చి త్తంబునకుఁ ద త్త్వసిద్ధి నొనఁగు
 ఆ. నొనర నీశునేవ క యోగిమానససరో, వాసునేవ హేమ్యవాసునేవ
 వేదవేద్యునేవ క వేదాంతవిభునేవ, పరమపురుషపాదకసద్యునేవ. 124
- క. హరి నెఱుంగనియాబాలుడు, హరిభ కులతోడఁ గూడిహరియనువాడు
 రియై దోషము ఁడఁచును, గరువలితో నగ్ని ద్యుణముఁగాల్చినభంగిన్. 125
- ఉ. ఆయ వీర్యవంత మగునాపథ మెట్లు యత్నచ్చఁ గొన్నః ద
 చ్చాక్షుఁగణంబు రోగములఁ క జయ్యునఁ బాపదుమాడ్కిఁ బుణ్యవి
 స్ఫూరుని వంబుజోదరుని క బామరుఁ డజ్ఞ డవజ్ఞఁ బల్కినన్
 వారక త త్ప్రభావము ధ్రువంబుగ నాత్మగణంబుఁ జూపడే. 126
- క. ధృతి దర్శనతఱిని బుర్రా, కృతమునగాఁ కెట్లు దోచుఁ క కేశవుఁడు మడిక
 మితి లేనిజగముఁ దాల్చిన, యత డొక్కని మనములోన క నడకఁడువాడే. 127
- మ. నిరతం బై నిరవద్య మై నిఖలచిగ్నిర్మాణ మై నిత్య మై
 నిరహంకారగుణాఢ్య మై నియమ మై నిర్దోష మైనట్టిశ్రీ
 హరినామస్మరణామృతం చితఁడు బ్రత్యక్షంబు సేవించెఁ దా
 మరణాంతంబున నిట్టిసజ్జనునిధర్మరత్నం బేల వ్యర్థం బగున్. 128
- వ. అని యిట్లు శ్రీమద్భగవద్దూతలు భాగవతధర్మంబు నిర్ణయించి బ్రాహ్మణుని నతి
 ఘోరం బయినయామ్యపాశబంధనిర్ముక్తుని గావించి యమభటులవలనియుడు
 టు వాపి రంత నాయమదూత (లాభగవద్దూతలసంభాషణ ప్ర భావంబునఁ దమ
 మనంబుల శాంతి నొంది భగవ త్తత్త్వజ్ఞాను లయి) చేయునది లేక (నిరాకృతు
 లై) యమలోకంబునకుం జని పితృపతికి సర్వంబును నెఱింగించి రంత. 129
- క. అతఁడును భాశచ్యుతుఁ డై, గతభయుఁ డై ప్రకృతి నొంది క కడునుత్సవసం
 గతిఁ జూచి మ్రొక్కిమదిలో, నతులితముద మొదవి పొదలి క హరిదాసులకున్. 130
- ఆ. నిలిచి కేలు మొగిచి క పలుక నుద్యోగించి, చెలఁగు చున్నలోనికలఁపు డెలిసి
 చ క్రధరునికూర్మిసహచరు లరిగి ర, దృశ్య లగుచు దేవకదేవుకడకు. 131
- క. వేద త్రయసంపాద్యము, మోదంబు గుణాశ్రయంబు క మొగి భగవద్ద
 ర్మాదేశం బగుతప్పట, వాదంబు నజామిళుండుకవదలక వినుచున్. 132
- క. శ్రీమన్నారాయణపద, తామరసధ్యానసలికధౌతమహాఘ
 స్తోముం డై సద్భక్తికి, ధామం బగు చుండెఁ డెలిసి క తత్త్వణమాత్రన్. 133
- క. బరవసమున నరికట్టిన, దురితంబుల దలఁచితలఁచి క తుదిఁ దాపమునన్
 హరి నీశు నాశ్రయించుచు, బరితాపము నొంది పలికె బ్రాహ్మణుఁ డంతన్. 134
- సీ. వృషలియం దనురాగప్రవృద్ధి బిడ్డలఁ గనిఁ కులము గోదావరిత్రగూలద్రోచి

1. హరిభ క్తుఁడు భ క్తితోడహరి యన రెండున్. 2. యాయర్థంబున మీకు సంశయంబుగలదేని మీరాజు నడుగఁ జూపని సలిక బ్రాహ్మ. 3. మృత్యువునలనియెడఁగు వాపి. 4. చురు పెల్లొదవన్.

- రచ్చల కెక్కి వెళ్ళరజ్జునేతల సరి,వారిలోనలఁ దలకనంపు చేసి
కట్టిడిముదక నై క కర్మబంధంబులు,పుట్టనై నింగలప్రప్ర వగుచుఁ
దరుణు రోతఁడ్రదవ్వి భోగించిన, కడిదినాజున్నంబుగలి పోయెఁ
- ఆ. జదువు చట్టు పడియె క శాస్త్రంబు మన్నయ్యె,బుద్ధి పురువుమే సెల్బుణ్యమడఁగె
నీతి మట్టుపడియె క నిర్మలజ్ఞానంబు, ముట్టు నడిగె బోధ క మూఁడి బోయె.
- క. చిక్క నిచక్క నిచన్నల,మక్కు-వయల్లాలి విడిచి క మాయలు గలయీ
వెక్క సపుమద్యపానపు,ఛోక్క-పసం దగిలి దుర్వికటుడ నై చెడితిన్. 136
- ఉ. అక్కట ఘోరదుష్కృతమహానలకీలలు నన్ను హుట్టి వే
రు క్కడలొంప కిట్లు ధృతి క నుండగ నిచ్చె నహో దురాత్మునిక
గ్రక్కునఁ దల్లిదండ్రుల నకల్యవచిత్తులఁ బెద్దలన్ మ తే
దిక్కునఁ కేనివారిఁ బలుకె త్రిక్కులఁ బెట్టుచుఁ బాటఁ దోలితిన్. 137
- క. అకృతజ్ఞుడ నై విడిచితి, బ్రకృతిం గెఱంధఃపులను క బాల్యమునను దు
ర్వికృతిఁ బడి కుండఁ బెంచిన,సుకృతుల మజ్జనకవరుల క శోభనకరులన్. 138
- వ. అప్పుడు. 139
- ఆ. వెక్కుపాతకముల క భృశదారుణం బైన దొడ్డనరకమండఁ క బడ్డకన్ను
నాపదకలకుఁ బాపి క యరికట్టి రక్షించి, రిట్టిధర్మపురుషులెందువారొ. 140
- తా. చోద్యం బై కలవోలెనీక్షణమునం క జూడంగఁ బ్రత్యక్ష మై
వేద్యం బయ్యెను నన్ను నీడ్చినమహావీరుల్ భృశోదగ్రులా
యద్యోగంబులవారు పాశధరు లీయత్సహము ల్ మాని సం
పాద్యానేకవికారరూపకుటిలప్రఖ్యాతులెం దేగిరో. 141
- ఉ. దారుణపాశబంధనవిధానములక సరికార్ణ నంబులోఁ
గూరినవాని నన్నుఁ జెడక కుండ నొనర్చినపుణ్యమూర్తు లం
భోరుహనేత్రు లుజ్జ్వలఁగ్రభోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
చారుదయాసమంచితవిశచారులు నల్వరు నెందుఁ బోయిరో. 142
- మ. నను రక్షించినపుణ్యవంతులు కనగన్నాభీకసత్తాక్షు లం
జనసంకాశులు శంఖచక్రధరు లాజానూరుబాహుల్ స్మితా
నను లాలంబితకర్ణ వేష్టనసువర్ణచ్చాయదివ్యాంబరుల్
ఘనకారుణ్యరసైకపూర్ణులు సమగ్రస్ఫూర్తి నెం దేగిరో. 143
- వ. పాతకుండ నగునాకు నవ్విబుధోత్తమదర్శనంబు పురాకృతంబు లగుపుణ్య (విశే
షం)బులం గాని దొరక నేరదు తత్సందర్శనం బాత్మకు నతిసుప్రసన్నం బయి
యొప్పె నట్లుగా కుండనేనిఁ గలువవర్తనంబున వృషలీభర్తనై యండి మృతి.

బొందు చున్ననాదుజిహ్వకు శ్రమన్నారాయణనామగ్రహణంబు సంభవించు నేరదు మఱియును. 144

ఆ. పాతకుండ జడుడి య బ్రహ్మఘాతుకుండను, మానలోభమోహాశ్రమత్సరుండ నాకు నెట్లు వొరకు న నారాయణునిదిన్య, నానువినులకీర్తనంబు మిదికి. 145

సీ. దారుణమోహంధ్రకారపూరితుండను. హరివిష్ణయస్మరకర్షణాన్వితినె పంచమహాత్మవ్రతకోపేతుండ, హరివిష్ణయస్మరకర్షణాన్వితినె కొటిల్యకిరవవ్రకారపారీణుండ, హరివిష్ణయస్మరకర్షణాన్వితినె యఖిలదుఃఖైకభూర్రాల్లవమగుండ, హరివిష్ణయస్మరకర్షణాన్వితినె తే. నిందలకు నెల్ల నెల వైననర్హుండ, మందభాగ్యుండ నేనేడమనువిదారి దివ్యగుణనామకీర్తనకైతెఱగ దేడ, బూర్వసుకృతంబుగఁకల్లుపొందఁగలుగు. 146

వ. అని వితర్కించి. 147

మ. యతచిత్తేంద్రియమారుతుండు నగుచుకొనె యత్నం బొసర్తుకొనారి వ్రతసంపత్తికి బుణ్యవృత్తికిఁ జిదాశ్రవాసాన్ముఖాసక్తికిఁ యుతనిర్వాణపదాసురక్తికి సుఖోద్యోగక్రియైశక్తికిఁ ధృతిలబ్ధోత్తమముక్తికిఁ సకలధాత్రిధుర్యసద్భక్తికిన్. 148

క. విడిదితి భవబంధంబుల, ¹నడచితి మాయావిమోహాశ్రమైవతమంబు న్నొడిదితి సరివర్గంబుల, గడచితి నాజన్మదుఃఖకర్మార్ణవమున్. 149

క. యోషిద్రూపంబున నను, ²నేషణముఖగహ్వరమున నెగమింగి కడుక ద్వేషమున గోతి సేసిన, దోషద యగునాత్మమాయఁ న దొలగఁగంటిన్. 150

వ. అని యిట్లు వైష్ణవజ్ఞానదీపంబాత్మస్నేహంబునందోచిన నాబ్రాహ్మణుండు. 151

మ. భగవద్ధర్మపరాయణోత్తములసంభాషకమంత్రంబులకొ మిగులకొజ్ఞానము పుట్ట మోహభవసకమ్మిత్రాత్మబంధంబులం దెగ ఖండించి సబంధమి త్రసుతపఃత్రిమోహవిశ్రాంతుండ జగతీనాథురమేళు కృష్ణుని దయై శ్మర్యంబులం గోరుచున్. 152

క. హరిభక్తులతో మాటలు, ధర నెన్నఁడు జెడనిపుణ్యధనములమూలక వరముక్తికాంతతేటలు, సరివడ్డర్గంబు చొరని నె యరు దగుకోటల్. 153

సీ. అనుచు నాబ్రాహ్మణుం నడతిత త్వవేదియై, భవబంధముల నెల్లఁ న బాఱఁద్రోచి మొనసి గంగాద్వారమున కేగి యచ్చటఁ, ³బ్రబ్ధినదేవతాభవనమందు నాసీనుండ యోగ నమాత్ర యింది చెలంగు, దేహేంద్రియాదులకైరువువలనఁ దనుఁ బాపుకొని పరతత్త్వంబుతోఁ గూర్చి, మానుగా యోగసకమాధిచేత 154

ఆ. గుణగణంబు బాసి ⁴కొమ రొప్పినభగవదనుభవాత్మయందునాత్మఁ గలిగి

1. 'జడిదితి మాయావిమోహాశ్రమైవతమంబున్' వ్రా.ప్ర.2. 'నేషణ...మొనరు బుల్వేషమున' 2. 'సంవిదేహాని' ముద్రుపము. 3. 'కొమ ముక్త' భగవంతుడైనమాతృ' వ్రా.ప్ర.

రమణః దన్ను మొదలగ్రహించినట్టి యా, పురుషవిరులఁగాంచిపాసఁగఁమ్రేష్టఁ
 వ. అట్లజామిఁగొను యోగమార్గంబున దేహంబు విడిచి పుణ్యశరీరంబై యగ్ర
 భాగంబునం బ్రాగుపల్బు లైనమహాపురుషకింకరులం గాంచి సమందితఁడో
 మాందితచలచ్చటాపింజరితస్వేదబిందునందోహమిషనివ్యంధమహానందవల్లికామ
 తల్లికాంకురసంకులపరిశోభితఁనుండు ను పార నికర్ష మాణమానసోద్యోగ యోగ
 ప్రభావోత్సాహవిస్మయమందస్మితకందళితముఖారవిందకందళితుండును నిఖిల
 జగజ్జేగీయమాగాఖండశుభప్రదశుభాకారసందర్శనసమాసాదితకుతూహలమాన
 సుండును నై ప్రణామం బాచరించుచు భాగీరథీతీరంబునఁ గళేబరంబు విడి
 డెం గావునఁ గతఁణంబ హరిపార్శ్వవర్తులైనదాసవరులస్వరూపంబుదాల్చి యా
 విష్ణుసేవకులతోడం గూడి (దివ్యమణిగణఖచితంబై) సువర్ణ (మయంబైనయన
 మాన)విమానంబెక్కి సకలమహానందభోగభాగ్యానుభవాకుంతితంబైనవైకుంఠ
 నగరంబునకు శ్రీమన్నారాయణపదారవిందసేవాచరణపరిణామసిరికిం జనియె
 నిట్లు విష్ణావితసర్వధర్మంబైనదాసీవతి గర్వితకర్మంబులచేతఁ బతితుండును హత
 వ్రతుండును నై సరకంబునం గూలుచుండి భగవన్నామగ్రహణంబున సద్యో
 ముక్తుం డయ్యె గావున. 155

క. కర్మంబు లెల్లఁ బాయను, మర్మముడెలుపంగ లేరు శ్రీమధురిపువేరే
 వేర్వీఁ బఠించుటకంటెను, దుర్మదమునఁ జిత్త మెన్నిత్రోవలఁ జన్నన్. 156

ఉ. పాండవవంశపావన నృపాలక యాయితీహాస మెవ్వఁడే
 నాండాకభక్తిలేక విను శ్రీ నోర్పుమెయిం బలియించు నాతఁ డు
 ద్దండత ముక్తికామినికి శ్రీ దానకమై దనుజారిలోకమం
 దుండు మహావిభూతి యమకమాతలచూడ్కి శశీచరాకృతిన్. 157

తే. అరయుఁ బుత్రోపచారిత శ్రీమైసవిష్ణునామ మవసానకాలంబునను భజించి
 శార్ఙ్గినిలయంబుఁ జేరెనశ్రజామిఁగొండు, నిట్లునద్భక్తిఁ బలిసె శ్రీ నేమి సెప్ప. 158

క. కోరినవారల కెల్లను, జేరువకైవల్యపదము శ్రీవరుని మది
 గోరనివారి కెల్లను, దూరముమోక్షాప్తియెన్నిత్రోవల నైనన్. 159

వ. అనిసం బరీక్షింపఁబెండ్లుం దిట్లనియె ముసింద్రా యాజ్ఞాభ్రష్టంబై యమధర్మరా
 జ శ్రీపిష్టనిర్దేశకులచేవిహతులైనభటులచేత సర్పింపంబడిననారాయణదేవుని
 మహానుభావం బాకర్ణించి వారల కే మనియె మఱియు నెన్నఁడేని యమదం
 డంబు విధలం బ్రేపోయినతెఱంగు గలదేని వివలయు సీసందేహంబుఁ బాప
 (మహాత్మా) నీవు దక్కఁ దక్కినవారలు చాల రని శీలంచుచున్నవాడఁ జిత్తం

1. 'కోహంచచ్చటాపింజరితస్వేదకణసంకోహ. 2. 'దలితలోచనోత్పతకరాకారసందర్శమాసభా
 శేయంబును నై ప్రభాతా'. బ్రా. ప్ర.

బును బ్రసాదాయ త్తంబుగా భవనీయవచనసుధాధారలం బ్రసాదింప వలయు ననిన శుకుం డి ట్లనియె. 160

క. శ్రీకృష్ణభటులచేత నిరాకృతులై యామ్యభటులు యమ నకు నాత్మ స్వీకృతవిప్రకథాక్రమ, మిక్రియ ముక్ తెలిపి రదియు య నెఱిగింతుఁ దగన్.

తే. చేరి ¹త్రైవిధ్యమున మించుకొనవలెతికి, గర్మఫలములఁ దెలిపెడుకారణంబు లగుచుశిక్షించువార లీయవనిమీఁద, దేవయోదఱు గలరయ్యఁ తెలియవలయు.

క. డక్షిణదిశాధినాయక, శిక్ష దగం జేయువారు యక్షితిఁ బెక్కింజే) నీక్షయమును సక్షయమును, ²సాక్షాత్తుగ నెందు రెండు య సంతస మగుక.

తే. దట్ట మైనట్టికర్మబంధముల నెల్ల, నాజ్ఞవెట్టెడువారు పె యైకైకచోట నకట శాస్త్రైత్యముపచారమయ్యెగాదె, శూరులై చట్టిమండలేశులకుఁబోలె.

ఉ. కావున నీవ యొక్కడవ య కర్తవు మూఁడుజగంబులందు సు

భావితభూతకోటిఁ బరిపాకవశంబున శిక్ష సేయఁగా

నీవరశాసనం బఖిలస్థనిర్ణయ మై తనరారు చుండు నేఁ

డివలఁ గ్రమ్మఁజింప మఱి యెవ్వఁడు శక్తుఁడు ధర్మపాలనా. 165

క. చండకరతనయ యెరులకు, దండధరత్వంబు గలదె య తగ జగమున ను ద్దండధరవృత్తి నొత్తిలి, దంశింతువు నిన్ను దండఁధరుఁ డని పొగడన్. 166

నీ. ఇట్టినిదండంబ యీమూఁడుజగములఁ, దెగువమై నేడు వర ర్తిల్లు చండ మనుజులోకంబున య మహితాద్భుతాకార, సిద్ధుల మిగులఁ బ్రసిద్ధులైన వారు నల్వరు వేగ య వచ్చి నిర్రేశంబు, భంగించి మమ్ముంత య చెంగఁ దోలి నీశాననంబున య నేమాప్సికొని వచ్చు, క్రూరత్తునిఁ బుచ్చికొని యదల్చి

తే. పాశబంధంబు లీసునఁ య బట్టి త్రొచి, బలిమి మిగులంగ మమ్మును బాఱఁదోలి యిచ్చుఁ జనినారు వారు దాఁమెచటివార, లాదరమ్మున మాకు నేరడానతిమ్ము.

వ. అని రని మఱియు శుకుం డి ట్లనియె నట్లు మాతలు పరితాపసమేతులై పలికిన దండధరుండు పుండరీకాక్షునిచరణకమలంబులు దనమానసంబున సన్నిహితంబు లుగఁ జేసికొని వందనం బాచరించి పరమభక్తిపరుం డై వారల కి ట్లనియె.

నీ. కలఁడు మదన్యంధకృపనుఁడొక్కఁడతడెందు, వెలికిగానఁగరాకృతివృష్టిమెల్ల నతిలీలమై మహోద్భుతసమ గ్రస్పూర్తి, నుండును గోక నూ య లున్న భంగి దామెనఁ బశువులు య దగిలి యుండెడుమాష్కి, నామసుక్తి ర్తనస్థేమగుతుల విహరించు నెవ్వఁడు య విలసితమత్పూజ, లెవ్వనిపదముల య నివ్వటిల్లుఁ

ఆ. గనుట మనుట చనుట య గల్గు నెవ్వనిలీల, లందు లోక మెవనియందుఁబొందు నెన్నఁబడుచుఁ బుడమి య నెవ్వనినామముల్, గర్మబంధనముల య పేర్చి నడచు.

తరలము. వినుఁడు నేను మహేంద్రుఁ డప్పతి య వితిహాత్ముఁడు రాక్షసుం

డనిలుఁ డడ్కుఁడు చంద్రుఁడుం గమలాసనుండు మరుద్దణం
బును మహేశుఁడు రుద్ర వర్ణము శ భూరిసంశయమిసిద్ధులుఁ
మొనసి కన్యోఁ జాల రెవ్వనినఱు ర్తి విశ్రుతకీర్తిమై.

170

క. సత్వేతరగుణపాశవశ త్వంబునఁ బొంద వీరు శ జలజాక్షుసదై
క త్వంబు గాన నోపరు, సత్త్వప్రాధాన్య లితరభవములతరమే.

171

చ. అభవు నమేయు నవ్యయు ననంతం ననారతుఁ బూని మేనిలో
నుభయము నై వెలుంగుపురుషోత్తముఁ గానరు చిత్తకర్మవా
గ్విభవగరిష్ఠు లై వెదకి శ వీటిఁడిప్రాణుల సర్వవస్తువుల్
శుభగతిఁ జూడ నేర్చి తనుఁ జూడఁగ నేరనికంటిపోలికన్.

172

చ. పరముని భక్తలోకపరిపాలనశీలుని దుష్టలోకసం
హరుని పతంగపుంగవవిహారునికూరిమిమాత లామనో
మానులు సురేంద్రవందితులు శ నాహారూపగుణస్వభావు లై
తిరుగుచు నుండు రెల్లెడల శ దిక్కులఁ దేజము పిక్కటిల్లగన్.

173

ఉ. లెక్కకు నెక్కు వై కిసలు శ లేనిమహాద్భుతతేజ మెల్లెడం
బిక్కటిలం జరింతు రతిభీమబలాధ్యులు విష్ణుమాత లా
చక్కనిధర్మశాంతు లతిసాహసవంతులు దేవపూజతుల్
గ్రిక్కిటి సిజగంబునను శ శేషవసేవగరక్షణార్థ మై.

క. నావలనను మీవలనను, దేవాసురగణమువలనఁ శ ద్రిజగంబులలో
సేవగలఁ బొంద కుండఁగఁ, గావం గలవారు పుడమిఁ శ గలవైష్ణవులఁ.

175

క. భగవత్ప్రణీహితధర్మం, బగపడ దెవ్వారిమతికి శ ననిమిషగరుడో
రగసిద్ధసాధ్యనరసుర,ఖగ తాపనయక్షదిపిషకఖచరుల కై నన్.

176

క. ఎన్నఁడు దెలియఁగ నేరరు, పన్నకపతిశాయిల త్వభావము మేనం
గన్నులవేల్పుచు డాపలఁ, జ న్నమరినవేల్పు ముమకరదమవుల వేల్పున్.

177

సీ. వరమహాద్భుత మెనఁవైష్ణవజ్ఞానంబుఁ, దిరముగా నెవ్వరు శ దెలియఁ గలరు
దేవాదిదేవుండు శ త్రిపురసంహరుఁడొండె, గమలసంభవుఁడొండె, శ గార్తికేయ
కపిలనారదులొండె, గంగాత్రజుఁడొండె, మనువొండె బలియొండె, జనకుఁడొండె
బ్రహ్మఁడొండె నేర్పాటుగా శుకుఁడొండె, భాసురతరమతి శ వ్యాసుఁడొండె
తే. గాక యన్యులతరమె యీలోకమందు, నీసుబోధంబు నవ్వోద శ మీపదార్థ
మీసదానందచిన్మయ శ మీయగమ్య, మీవిశుద్ధంబు గుహ్యంబు శ నీసుభంబు

క. ఈపన్నిద్రులు దక్కఁగ, నోపరు తిక్కోరులు దెలియ శ నుపనిషదుచిత

¹ శ్రీపతి నామమహాద్భుత, దీపితభాగవతధర్మదీప్యక్రమమున్.

179

తే. ఏది జసియింప నమ్మలమైయెనఁగుచును, నేదిపద్ధర్మపథమని² యెఱుంగఁడగన

దదియె సద్భక్తియోగంబు క నలవరించు, మూర్తిమంతంబు దాహరికీర్తనంబు.
తే. కలటిరే మీరు సుతులార క కమలనేత్రు, భవ్యమగునామకీర్తనఫలము నేడు
ఓవిలి మృత్యువుపాశబంధము లవలన, జాణితనమున నూడె నభజామిళుండ. 181

ఉ. ఏటికి జాలిఁ బొంద నరు క లీ క్రియ గృష్ణునికీర్తనంబు పా
పాలవులక దహింపఁ గల క దౌటకు సందియ మేల యిప్పు డీ
తూఁడిరి దోసకారి పెనుదోషి యబామిళుఁ డంత మొందుచుం
బాటిగ విష్ణునామసుతుఁ క బలుఁచుఁ గేవలము కి కేఁగఁడే. 182

క. ఇంతయును దధ్య మని మది, నింతయుఁ దెలియంగ లేరు క మీనాత్ములు దు
ద్ధాంతతరఘటితమాయా, క్రాంతాత్యంత ప్రకాశకౌరవజడు లై. 183
మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

1 ఈవిధమున విబుధు క లేకతమ చిత్తముల క నేకతము లేక హరి నీశక
భావమున నిల్చి తగుభాగవతయోగపరిపాకమున నొందుదురు వారిం
దే వలదు దండనగతిం జనదు మాకు గుఱితింప నభుముల్ దలఁగు మీఁడక
శ్రీవరునిచక్రము విశేషగతిఁ గాచు సురసేవితలు ముక్తిఁ గడుఁ బెద్దల్.

ఉ. ఎవ్వరు సిద్ధసాధ్యులచరణలసత్పరిగీతగాథలం
దెవ్వరుక్లిము క్తిభోగతలక పేమామనోహరచంద్రశాలలం
దెవ్వరు శంఖచక్రగురుపేతిగదారుచిరోగ్రపాణుల
మవ్యపురూపవంతు లనకమానులు వో ధరలోనివైష్ణవుల్. 185

సీ. శుత్యంతవిశ్రాంతమత్యనుక్రమణీయ, భగవత్ప్రసంగతుల్ క భాగవతులు
సనకాదిమని యోగిజనసదానందైక, పరమభాగ్యోదయల్ క భాగవతులు
కృష్ణపదధ్యానకేవలామృతపాన, సరిణామయతులు శ్రీభాగవతులు
బహుపాతకానీకకరపరిభవ ప్రక్రియా, పరుషోగమూర్తులు క భాగవతులు
తే. భావతత్త్వార్థవేదులు క భాగవతులు, బ్రహ్మవాదానువాదులు క భాగవతులు
సిరులు దొలఁకంగ నెన్నఁడుఁజేటులేని, పదవి నొప్పారువారు వో క భాగవతులు.

క. అది గాన విష్ణుభక్తులఁ గదియఁగఁ జన వలదు మీరు క కలివరదు లన
త్పదపద్మవినతివిముఖులఁ దుది నంటఁగఁ గట్టి తెండు క ధూర్తులు వారల్.

సీ. ఎకసక్కెమున కైన క నిందిరారముణుని, బలుకంగ లేనిదుర్భాషితులను
గలలోన నైన శ్రీకాంతునిసత్సాద, కమలముల్ సూడనికర్మదృశుల

1. ఇది 'ఈవిధమున' విబుధులేచి తమచిత్తముల క నేకతము లేక పరమేశు హరినీశున్, భావమున నిల్చి తగుభాగవతయోగపరిపాకమున నొందుదురు క పాలుపడి వారిం, దేవలదు దండనగతిం జనదు మాకు గుఱితింప నభుముల్ దొలఁగుఁ క జల్లమగుమీఁడన్, శ్రీవరుని చక్రము విశేషగతిఁ గాచుసురసేవితలు ముక్తిఁ గడుఁజెందుదురు పెద్దల్' అని వ్రాతప్రతులయగ్రాహగా నున్నది.

- నవ్యమనైవ గృహ్యప్రశంసకుః జేవి, ¹దార్ప నేరనిమగ్నభాప్రవణుల
యాత్రోత్సవంబుల నైన నీసనిగుడి, త్రోవ దొక్కంగ లేనిదుష్పదులను
- ఆ. బరమభాగవతులపాదధూళిసమస్త, తీరసార మనుచుఁ న దెలియ లేని
వారి వారివారి న వారిఁ జేరినవారి, దొలుతఁ గట్టి తెండు న దూతలార. 188
- ఆ. ఎల్లపాపములకు న నిల్చెనయింటిలో, బద్ధతృష్ణ లగుచు న బుద్ధి దలగి
పరమహంసకులను న గుటి దప్పి వర్తించు, ధూర్జణులఁ దెండు న దూతలార.
- ఆ. అరయఁ దనదుజిహ్వ న హరిపేరు నుడువదు, చిత్త మతనిపాదసరింతః జనదు
తలఁపఁ దమకు ముక్తి న తంకేటిజన్మకో, సకలవిష్ణుభక్తులకునబోలె. 190
- ఆ. పద్మనయనుమీఁదిభక్తియోగంబెల్ల, ముక్తియోగమనుచు న మొద లెఱుంగు
వారి వారివారి న వారిఁ జేరినవారి, త్రోవఁ దలఁప వలెను న దూతలార 191
- వ. అని పలికె నని చెప్పి మఱియు సుకుం డి ట్లనియె శ్రీకృష్ణనామకీర్తనంబు జగ
న్మంగళం బనియు ²(జగన్మోహనం బనియును) జగజ్జీయమానం బనియును
నిఖలపాపైకనిష్కృతి యనియును నిఖలదుఃఖనివారణం బనియును నిఖలదారిద్ర్య
నిర్మూలనం బనియును నిఖలమాయాగుణవిచ్ఛేదకం బనియును నుద్ధామంబు లగు
హరివీర్యంబుల నాకర్ణించువారలచిత్తంబు లతినిర్మలంబు లగుభంగిం దక్కిన
వ్రతాచరణంబులం గా వనియును శ్రీకృష్ణపదఃపూజలు హృత్పద్మంబుల
నిలుపువార లన్యపాపకర్మంబు లగునవిద్యావ్యసంబులంబోరయనేర రనియును
నిజస్వామి యైన(యమ)ధర్మరాజుచేతఁ గీర్తింపంబడినభగవత్సహస్రంబు నాక
ర్ణించి విస్మితులై కాలకింకరులు నాఁకుండియు వైష్ణవజనంబులం దేటి చూడ
వెఱతురు నరేంద్ర పరమగుహ్యం బగునీయశివాసంబును బూర్వకాలంబున
సకలవిజ్ఞానగోచరం డైనకుంభసంభవుండు నఖలదుఃఖవీలయంబును (సకలపుణ్య
నిలయంబును) నైనమలయంబునఁ బురాణపురుషుం డైనపురుషోత్తము నారాధ
నంబు సేయుచుండి నా కెఱింగించె నని చెప్పిన విభి విస్మయానందహృదయం
డై పరీక్షిజనపాలుం డి ట్లనియె. 192
- క. స్వాయంభుపిమనువేళల, నోయయ్య సురాసురాండ్రజోరగనరకిన
గ్ధాయతసర్గము దెలిపితి, పాయక వినవలయుఁ దెలియుఁ న బలుకం గదవే. 193
- క. ఉత్తరకొడు కి ట్లడిగిన, నుత్తరమును నమ్మునీండుఁ న దుత్తమచేతో
వృత్తి గుద మంది పలికెను, దత్తపా టుడిగి వినుడు న తాపనవర్యుల్. 194
- సీ. పూని ప్రచేతసురపుత్రులు పదుగురు, ప్రాచీనబర్హి మ్రప్రాఖ్యఁ గలుగు
వారు మహాంభోధివలన వెల్వడి వచ్చి, తగ వృక్షవృత మైనధరణిఁ జూచి
మేదిసీజములపై న మిక్కిలి కోపించి, మదిలోన దీపితమన్యు లగుచు

1. జోతేయనిమగ్నభాగధిరతుల. 2. 'జగజ్జయం బనియు జగచ్ఛరణ్యం బనియు జగ
చ్ఛాకృతం బనియు నిఖలపాపై. 3. సర్ధాయతము గలిగె నంటివి.

వక్త్రంబులచు మహావాయుసంయుత మైన, యనలంబుఁ గల్పించియవనిజములఁ
తే. ¹ బెల్లు వడఁ గాల్చు దొడఁగిన శ దల్లఁజిల్లి, వారికోపంబు వారింఁచువాడపోలెఁ
బలికెఁజందురుఁడోమహాభాగులార, దీనమగువృక్షములమీఁదఁ బెగుటదగునె.

తే. మొదల వర్తిష్టు లగుమిమ్ము శ సదయవ్యాదయు
లగుప్రజాపతు లనుచు సకర్వాత్ముఁ డనియె
నట్టిమీరు ప్రజాసృష్టి శ కైనవార
లీవనస్పతితతుల దశహింపఁ దగునె.

196

సీ. ఆదికాలంబున శ నాప్రజాపతి²పక్షి, యైనలోకేశ్వరుం శ డచ్యుతుండు
పద్మనేత్రుఁడు వన్య³స్పతుల నోషధిముఖ్యజాతంబు మిషము నూర్జ్వంబుఁ గోరి
కల్పించె నందు ముఖ్యుం బైనయన్నంబు, నచరంబు లైనట్టియపద మెల్లఁ
బాదచారులకును శ బాల్యెట్టి యిరుగాళ్ళు, చేతులు గలిగినశవలతికి

తే. ⁴ పాణు లొగిలేనియాచతురప్యాత్తులెల్ల, నన్నముగఁ బూనికావింశె⁵దియుఁగాక
నామహాభాగుఁ డచ్యుతుఁ శ డాదరమున, మీకు ననఘాఖ్యవిఖ్యాతి⁶జోపజీచె.

క. నిజముగ దేవాధీశ్వరుఁ, డజుఁడు ప్రజాసర్గమునకు శ ననఘుల మిమ్ము⁷
సృజించె నిట్టివారికిఁ, గుజదహనము సేయ నెట్లు శ గోరిక వొడమెన్. 198

చ. సతతమహత్త్వసత్త్వగుణానత్పురుషస్మృతిఁ బొందరయ్య మీ
పితరులునుం బితామహులుఁ శ బెద్దలు నెన్నఁడుఁ బొందనట్టిదు
ష్కృతమత మైనకోపమునఁ శ గిల్చిషభావము మానరయ్య సం
భృతకరుణావలోకమున శ భీతతరుప్రకరంబుఁ జూచుచున్. 199

ఉ. తప్పక యర్భకావళికిఁ శ దల్లియు దండ్రియు నేత్రపంక్తికి⁸
తెప్పలు నాటికిం బతియు శ తేఁడు ప్రజావలి కెల్ల నరికిం
పొప్ప గృహస్థ మూఢులకు శ నుత్తము లెన్న సమస్తబంధపుల్
ముప్పనఁ గావ లేనికడుకమూర్ఖులు గారు నిజాలచుట్టముల్. 200

సీ. అఖిలభూతముల దేహాంతస్థస్సగునాత్మ, యీశుడచ్యుతుడనియెఱుగవలయు
నెఱిగి సర్వంబైనయిందిరారమణ లో, చూపుల దనివిగాఁ శ జూడ వలయుఁ
జూచినచిహ్నప్రసృద్ధాత్ము లగుమిమ్ము, నెనసినవేడకతో నిచ్చ మెచ్చు
మెచ్చినసర్వాత్ము శ మీ రెఱింగినచోటఁ, గోపగుణంబులఁ శ బాప వలయుఁ

ఆ. బాపి దగ్ధకేవ్రపాదపజాలంబు, దియ్య మెనఁగ బ్రదుక శ నియ్యవలయు
ననఘులార మీర శ లస్మదీయప్రార్థనంబు పరఁగఁ జేకొనంగ వలయు. 201

క. ఇదె వృక్షసముద్భవ యగు, మదిరేఖణ ⁹నాపురసెఁ గురమారిక నిత్తు¹⁰
వదలక పత్నిగఁ జేకొని, ముద మందుఁడు పాదపములమోసము వాయన్.

1. పొల్లునెడ. 2. తండ్రియైన. 3. స్పృశులనునోషధీజాతంబు. 4. బాహువులు లేనియాచతుష్ట
దుల నెల్ల. 5. యెల్ల వారలకు, 6. బలివిరించి ప్రజాళికి భిక్షుకోటికిం. 7. నావ్యరీతుహారిక శ్రావ్య,
59

వ. అని యిట్లామంత్రణంబు సేసి మారిష యనుకన్యకను వారల కిచ్చి చంద్రుండు
సనియె నప్పడు. 208

క. వారలు పర్యాయంబున, సీరేజముఖుఁ వరించి, నెఱి రమియింపఁ
ధీరుండు ప్రాచేతినుఁ డై, వారక దత్తుండు వుట్టె న వనజదనముఁ డై. 204

క. ఎవ్వనిసంతానంబులు, నివ్వటిలెక వసుధ నెల్ల నెఱి నాదత్తుం
డివ్వలన జగము లన్నిటఁబ్రవ్వ జలము నిలిపినట్లు న ప్రజఁ బుట్టించెన్. 205

ఉ. వారనివేడ్కతో దుహితృవత్సలదత్తుండు దత్తుఁ డాత్మలోఁ
గోరి సృజించెఁ గొన్నిటి నశకుంతితవీర్యముచేతఁ గొన్నిటిఁ
జోరన భేదరంబులను న భూచరముఖ్యవనేచరంబులఁ
సీరచర వ్రజంబు రజశనిచరజాలదివాచరంబులన్. 206

క. నరసురగరుడోరగకెన్నరదానవయక్షపక్షీనగవృక్షములం
దర మిడి సృష్టి యొనర్చెను, దిరముగ దక్ష ప్రజాపతి వితతకీర్తిన్. 207

క. బహువిధముల బహుముఖముల, బహురూపములైన ప్రజల న బహులోకములఁ
బహుశముగఁ జేసి మదిలో, బహుమానము నొందఁడయ్యె న బ్రఖ్యాతముగన్.

తే. 1. ఆ ప్రజాసర్గబృంహితం న బయినజగము
దత్తుఁ డీక్షించి మదిలోనఁ న దాప మొంది
మఱియు జననంబు నొందించుకమతము రోసి
పరమపురుషుని నాశ్రయింపంగఁ దలఁచె. 209

వ. ఇట్లు దక్షప్రజాపతి ప్రజాసర్గంబు సాలక చింతించి మంతనంబున లక్ష్మీకాంతుని
సంతుష్టస్సాంతుం జేయువాఁ డై. 210

క. మోదం బై పరిదూషిత, భేదం బై శాబరీధ్వజిలికించితదృ
గ్భేదం బై బహుసౌఖ్యాపాదం బై యొప్పువింధ్యకపాదంబునకున్. 211

వ. ఇట్లు వింధ్యపాదంబున కరిగి యం దఘమర్షణం బనుతీర్థంబు సర్వదురితహరం
బు యొప్పుదాని ననునవనంబు సేవించి యతిఘోరం బైనతపంబు సేయుచు
హరిం బ్రసన్నుం జేసి హంసగుహ్యం బను స్తవరాజుంబున నిట్లని స్తుతియించె.

— ఇతి దత్తుండు స్తుతియించినహంసగుహ్యం బను స్తవరాజము. —

తే. పరమునికి వందనము సేతుఁ న బరిధవించి
ము న్నవితథానుభూతికి న మ్రొక్కికొందు
మెఱయ గుణములఁ దేలునిగ్రమ త్తమాత్ర
బంధు వైనట్టివానికి న బ్రణతి సేతు. 213

ఆ. తవిలి గుణులచేతఁ న దత్తుబుద్ధులచేత, నిగిడి కాన రానినెలవువాని
మొదలఁ దాన కలిగి న ముక్తిమానావధి, రూపుఁజెందువానినప్రాపుఁ గందు. 214

ఆ. ఎల్లతనువులందు ౧ నిర వొంది తనతోడఁ, బొందుసేసినట్టిపొందుకాని
పొందు వొందలేదుపురుషుండు ¹గుణము నా, గుణని బోలునట్టిగుణి భజింతు.

ఉ. పూని మనంబునుం దనువు ౧ భూతములుకా ముటి యింద్రియంబులుం
బ్రాణములుకా వివేకగతిఁ ౧ బాయక యన్యముఁ దమ్ము నెమ్మెయిం
గానఁగనేర వాగుణనికాయములం బరికించునట్టి
ర్వాగుగతుకా సమ స్తహితు ౧ నాదిమపురుషు నాశ్రయించెదన్. 216

వ. మఱియు ¹ననేకవిధనామరూపనిరూప్యం బగుమనంబునకు దృష్టస్మృతులనాశం
బువలనఁ గలిగెడు సుపరామం బగుసమాధియందుఁ గేవలజ్ఞానస్వరూపంబున
దోఁచునిర్మలప్రతీతిసానం బైనహంసస్వరూపికి నమస్కరింతు దాగువండు నతి
గుఱం బైనవీతిహోత్రుని బుద్ధిచేతం బ్రకాశంబు నొందించుభంగి బుద్ధి
మంతలువృద్ధయాంతరంబున సన్నివేశం డయినపరమపురుషుని నాత్మకత్తిత్ర
యంబుచేతం దేజరిల్లఁ జేయుదు రట్టిదేవుండు సకలమాయావిచ్ఛేదకం బయిన
నిర్వాణసుఖానుభవంబునం గూడి యుచ్చరింపం గొంది గానికత్తిగఁ విశ్వ
రూపుండు నాకుం బ్రసన్నుం డగుం గాక వాగ్బుద్ధింద్రియమానసంబులచేత
జెప్పను నిట్టి దని నిరూపింపను నలవి గాక యెవ్వనిగుణరూపంబులు వర్తించు
నెవ్వండు నిర్గుణుండు సర్వంబు నెవ్వనివలన నుత్పన్నం బగు నెవ్వనివలన స్థితిం
బొందు నెవ్వనివలన లయం బగు నట్టిపరావరంబులకుం బరమం బైన యనన్యం
బైన (ప్రా)కృ²సిద్ధంబైన యదియ బ్రహ్మంబైన యాదికారణంబైన యన్నతత్త్వంబు
నాశ్రయింతు నెవ్వని ప్రభావంబు మాట లాడెడువారలకు వాదంబు సేయవార
లకు వివాదస్థలంబు లగుచు నప్పటప్పటికి మోహంబు నొందించుచుండు నట్టి
యనంతగుణంబులు గలమహాత్మునకు నతిభక్తిం బ్రణామంబు సేయుదు నస్తీ
నాస్తీ యనువస్తుద్వయనిష్ఠలం గలిగి యొక్కటన యుండి విరుద్ధధర్మంబులుగఁ
గనంబడునువాసనాశాస్త్రసాంఖ్యశాస్త్రంబులకు సమంబైన వీక్షింపందగినపరమం
బు నాకు ననుకూలం బగుం గాక యెవ్వఁడు జగదనుగ్రహంబుకొఱకు జన్మ
కర్మంబులచేత నామరూపంబు లెఱుంగంబడ కుండియు నామరూపంబులు గలిగి
తేజరిల్లు నట్టియనంతం డయినభగవంతుండు ప్రసన్నం డగుంగాక యెవ్వండు
జనులకుఁ బురాకృతజ్ఞానపదంబులచేత నంతర్గతం డై మేదినిం గలుగుగంధాది
గుణంబుల నాశ్రయించినవాయువుభంగి మెలంగు చుండు నాపరమేశ్వరుండు
మదీయమనోరథంబు సఫలంబు సేయుం గాక యనుచు భక్తిపరవశుం డయి

1. 'గుణకర్త, గుణముఁ బోలునట్టి. 2. నామరూపంబుల రూపవిభవంబునకు దృష్టస్మృతిగం
ప్రమోషంబువలన సేవ్రకారంబునఁ బొందరాక తమందులం గలసుజ్ఞానంబుచేత నేది యెఱుంగం
బడుచుండు నట్టితేజోధామం బైనపరమహంసంబునకు నమస్కరింతు. 3. నాత్మకత్తు లైన సప్ర
వ్యంబులచేత నకత్తిత్రయంబులచేతను దేజరిల్లు' ప్రా. ప్ర.

యుక్తివిశేషంబున స్తుతియించుచున్నదటనునికి భక్తవత్సలుం డైన శ్రీవత్సలాంభ
నుండు ప్రాదుర్భావంబు నొందె నప్పుడు. 21

సీ. భర్తాచలేంద్ర ప్రసాతద్వయంబునఁ, గలిగిననీలంపుగను లనంగ
మొనసి తాఘ్నినియరుగ్మూఁపుపై నిడినట్టి, పడములకాంతుల శ పరిధివింపఁ
జండదిబ్బుండలశ్రుండాలకరముల, కైవడి నెనిమిదిశకరము లమరఁ
జక్రకోదండానిశ్రుంఖనందకపాశ, చర్మగదాదుల శ సరవిఁ బూని

ఆ. నల్లమేను మెఱయ శ నగుమొగం బలరంగఁ, జల్లచూపు విబుధశసమితిఁ భ్రావ
బసిడికాసెఁ బూని శ బహుభూషణకీరీట, కుండలములకాంతి శ మెండుకొనఁగ.

సీ. కుండలమణిదీ ప్తగండస్థలంబులు, పూర్ణేందురాగంబుఁ శ బొనుఁగుపటుప
దివ్యకీరీటాంతరీదీప్తు లంబరమా, నతికిఁ గౌసుంభవశ్రుంబు గాఁగ
వత్సస్థలంబుపై శ వనమాలమాలిక, శ్రీవత్సకౌస్తుభశ్రీల నొఱయ
నీలాద్రిఁ బెనఁగొని శ నిలిచినవిద్యుల్ల, తలభాతిఁ గనకాంగ్రదము లు మెఱయ

ఆ. నఖిలలోకమోహనాకారయ క్తుఁడై, నారదాదిమునులు శ నేరి పొగడఁ
గదిసి సురలు గొలువ శ గంధర్వకిన్నర, సిద్ధగానరవము శ సెవుల నలర. 219

క. సర్వేశుఁడు సర్వాత్ముఁడు, సర్వగతుం డచ్యుతుండు శ సర్వమయుం డై
సర్వంబుఁ జేరి కొలువఁగ, సర్వగుఁ డై డతునకుఁ బ్రసన్నుం డయ్యెన్. 220

వ. ఇట్లు ప్రసన్నుం డయినసర్వేశ్వరుని సర్వంకవంబును మహాశ్వర్చధుర్యంబును
నయి తేజరిల్లుదివ్యరూపంబుఁ గాంచి భయంబును హర్షంబును విస్మయంబును
జిత్తంబున ముప్పిరిగొని చొప్పు దప్పింపం దెప్పటి కప్పుటబాటునం బుడమిపై
నిడుసాఁగిలం బడి దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిచ్చి సెల
యేఱులతోట్టనఁ గొట్టువడి యిట్టుల బట్టు చాలక నిట్టవొడిచి మున్నీరు దన్ని
నిలిచిన పెన్నీరునుంబోలెసర్వాంగంబులుం దొంగలింపఁజిత్తంబు నాత్మాయ త్తం
బు సేసి పిక్కటిల్లినసంతోషంబుచేతి భగవంతుం బలుకను నత్యంతమంగళసం
దోహపాదకంబు లైనతన్నామంబు లుగ్గడింపను నతినిర్మలంబు లయినతదీయ
కర్మంబులు దడవను విబుధహర్ష కరంబు లైనతత్పౌరుషంబులు వొగడను నా
త్మీయమనోరథంబు వాక్రువ్వను నోపక ప్రజాకాముం డై యూర కన్నప్రజా
పతిం జూచి సర్వజీవదయాపరుండును సర్వసత్వహృదంతరస్థుండును సర్వ
జ్ఞుండునుం గావున నతనిభావంబు దెలిసి జగన్నాథుం డా ర్తహానంబు లైననభాష
ణంబుల ని ట్లనియె. 221

క. మొచ్చితిఁ బ్రాచేతన తప, మిచ్చట ఫలసిద్ధియయ్యె శ ని ట్లతిభక్తి
హెచ్చగుమద్భవవిభవము, నచ్చుపడం బొంద నెవ్వఁ శ డహ్నుండు జగతిన్.

ఆ. తపము సాలు నింకఁ శ దగ భూతతతికి విభూతు లొనరుఁ గాకప్రపంచపడఁగ
నిదియ సుమ్ము మాకునిచ్చలోఁ గలకొర్కి, పొనఁగ నీదువలనఁబొందుపడియె,

వ. విశము బ్రహ్మయు భర్గుండన ప్రజాపతులును మనవులును సింద్రులును నిఖిల భూతంబులకు భూతిహేతవులైన మహ్మతిశివంబులు మఱియు నాకు (యమనియమోదినహితసంధ్యావందనాదిరూపంబగు) తపంబు ¹హృదయంబు సంగజపవద్ధానరూపం బగువిద్య శరీరంబు ధ్యానాదిశివయపుంవ్యాపారం బుగా నుండుభావనాదిశబ్దవాచ్యం బగుక్రియ యాకృతి క్రతఃజాతంబు లం గంబులు ధర్మం బాత్మ దేవతలు ప్రాణంబులు నిగమంబు మత్స్వరూపంబు (జగదుత్పత్తికి నాదియందు నే నొక్కండన తేజరిల్లు చుంటి) బహిరంతరంబుల (వేటొక్కటి) లేక (సుషుప్త్యవస్థయందు) సర్వంబు ²లీనం బగుటంజేసి సం జ్ఞామాత్రుండును నవ్యక్తుండనుగా నుండుజీవునిభంగి నొక్కండన యుండుదు ననంతంజె నై యనంతగణంబులు గల మాయాగుణంబువలన గుణవిగ్రహం బగు బ్రహ్మాండంబును నయోనిజండుస్వయంభువునగు బ్రహ్మయును నుదయించిరి మదీయవీర్యోపబృంహితుండయి మహాదేవుం డగునా బ్రహ్మ యనుమథుండనుం బోలె నకృతార్థమృత్యుమానమనస్కుండయి సృజింపనద్యమించుతఱి దపంబాచరింపు మని నాచేత బోధితుం డై ఘోరం బైనతపం బాచరించి నోలుతస్మష్టి కర్తృత్వంబు వహించినమిమ్ము సృజించెనంతః బంచజనప్రజాపతినూజ యగునసిక్ష్మియనువేటి బినుతి నొందియున్న యిక్కన్యకను నీ కీచ్చితి దీనిం బత్నిం గాఁ గైకొని మిథునవ్యవాయధర్మంబు గలవాడ వై మిథున వ్యవాయధర్మం బు గల యీనాతియందుఁ బ్రజాసర్గంబు నతివిపులంబుగఁ గావించం గలవాడఁపు మఱియు నీకుఁ బిదప నీ క్రమంబున నిఖిలప్రజలును షష్టాయామోహితు లయి మిథునవ్యవాయధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధి నొందించి మదారాధనపరులై యుండఁ గలవారని పనికి విశ్వభావనం డైనవారి స్వప్నోపలబ్ధార్థంబునంబోలె నంత ర్ధానంబు నొందె నప్పుడు దత్తుండు విష్ణుమామోపబృంహితుం డై (పంచజని యగు) నసిక్ష్మియందు హర్యశ్వసంజ్ఞల (వినుతించెంది యున్నయయ తసంఖ్యాపరి

1. 'బ్రహ్మంబు శరీరంబు'క్రియ యాకృతి. 2. 'నేన యై యుండుదు నవ్యక్తంబు సంజ్ఞా మాత్రంబు గలిగి యెఱుక స్థానక నిద్రించువాని భంగి విశ్రంబువలన నేమియు బహిరంతరంబులు లేక యుండుదు ననంతంజెనై యనంతగణంబులు గల నాగుణంబువలన గుణవిగ్రహంబు వుట్టె నా విగ్రహంబు వలన నాధ్యుండై స్వయంభు వైశయజాం డయ్యె మదీయవీర్యోపబృంహితుం డై మహా దేవుండైకృత్య సర్గంబులయం దుద్యక్తుండై యఖిలంబునునమ్మఁగాఁ దలంచె దారుణం బైనతపంబువల ననాకభిమతంబుగాఁ జేసి నవబ్రహ్మ లైనమమ్ము నేవిధిఁ బ్రభువైసృజించె నట్టిపంచజనప్రజాపతికి దుహితయైన యసిక్ష్మి యుంబడునిక్కన్యక నిచ్చితి దీనిం బత్నిగాఁ గైకొని మిథునవ్యవాయధర్మం బు గలిగి ప్రజాసర్గధర్మంబు గావించుము మిథునవ్యవాయధర్మిణియందు భూతసంఘంబులు గలిగింప నిశ్చయించిన నీవలన నుత్పన్నం బైనశ్రజ లెల్లను మిథునీభూతంబు లై మదీయ మాయచేతఁ బుట్టుచు మత్స్యవాహర లగుదురుగాక యని పనికి విశ్వభావనం డైనవారి' వ్రా. ప్ర.

- గణితం లైన) పుత్రులం దశసహస్రంబులఁ బుట్టించె నప్పు డాధర్మశీలు నైన దాక్షిణ్యములు పితృనిర్దేశంబునం బ్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దపంబు సేయువా రై పశ్చిమదిశకుం జని యచ్చట నారాయణానర స్సనంబరంగు తీర్థరాజం బైసిం ధుసముద్రసంగమంబున నొప్పుచుండి సమస్తదేవమునిసిద్ధగణసేవితంబై దర్శన స్పర్శనాలోకనమాత్రంబున నిర్ధూతకల్మషులను నిశ్చలధర్మపరులను నిర్మలచిత్తు లనుంజేయు చున్నయప్పుణ్యతీర్థంబున నవగాహనంబు సేసి నిర్మలాంతరంగులై పరమహంస ధర్మంబునందు నుత్పన్నమతులై ప్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దండియను మతంబున నుగ్రతపంబు సేయఁచుండ వారికడకు నారదుండు వచ్చి యిట్లనియె.
- సీ. మీ రతిమూఢులఁగిమీఁదటిగతి గాన, రెన్నంగఁ బసిబిడ్డలన్నలార
పుడమి చా నిం తనిగడఁ బరికింపరు, ప్రజలఁ బుట్టింప నేప్రతిభ గలదు
అట్లైన నొక్క మగహాత్ముఁడు, పురుషుండు బహురూపములు గలభామయొకతె
పుంశ్చలి గర్భంబుఁబురుణింప నుభయ, ప్రవాహంబు గలనదిగవఱల గదల
- ఆ. నంచయొకటి యిరువదైదింటిమహిమలఁ, ఎలిగియుండు తెరువుగన రాక
వజ్రనిబిడ మగుచుగవరుసఁ దవంతన, తిరుగుఁగొప్పబిలముఁ దేలపడఁగ.
- క. వినుఁ డందుల ననురూపము, నను వొందఁగ నెఱుంగ కాత్మనాత్మగురూక్తిం.
గొనసాగించెద మను మి, మృత సేమియు లేదు మూఢులని తెలిసితిగన్.
- వ. అని నారదుండు బోధించిన వార్యశ్వులు సహజబుద్ధిచేత నారదవాక్యంబులఁ
దమలో నిట్లని వితర్కించిరి. 227
- తే. సారిది డే త్రజ్జుఁ డన నతిశ్ర నూత్ముబుద్ధి, నరయ నజ్ఞానబంధనంబగుచు లింగ
దేహ మన నెది గలదదిగదెలియకున్నఁ, గలదెఱొత్తుంబుదుమృత్యుగతులచేత.
- తే. కలఁడు జగదేశసన్నతశకారణుండు, స్వామిభగవంతుఁడభవుండుస్వాత్మయుండు
పరముఁడతనిఁజూడకశ్రబహ్మకైనఁ, గలుగునేముక్తిపదము దుఃఖమృత్యుగతుల.
- ఆ. పురుషుఁ డెట్లులేనిగబూనిబిలస్వర్గ, గతుఁడుఁబోలెవర్మకంబు మాను
నట్టిబహ్మ మెఱుంగనయ్యకు స్వర్లోగ, కర్మగతుల సేమిగానఁబడును. 280
- తా. నిత్యహాగతి లేనివానికి నసృత్యురమ ప్రచారంబుచే
ము నేని మయ్యెడి నాత్మ బుద్ధిగుణ సమోహంబునం దోచుచున్
వన్నెల్ వెట్టుక వింతబాగులతఱిన్ శ్రవ ర్తించుదార్హణ్య సం
పన్నశ్రీయునుబోలె నెల్లగతులంబ్రభ్యుత మై యుండఁగన్. 281
- సీ. అను వొంద సృష్టి శ్రవణయముగ జేయుచు, బ్రచురప్రవాహసంప్రపతిత మైన
నెఱయఁ గూలం బనుశనిర్గమస్థానంబునందు వేగము గలశక్రండుమాయఁ
గదలి యహంకారగతివశంబునఁ జాల, వివశుఁ డై బోధకు శ్ర విపరి యైన
వానికి నీరీతి శ్ర వలవంత కర్మప్రచారంబులను మీఁదఁ గ్రజక్క నైన

- ఆ. జన్మమరణముఖ్యజాడ్యంబుతోఁ బాసి, నిఖలసౌఖ్యపదవి నెఱసి కన్దు
మార్గ మైనయట్టిఁ మహానీయధామంబుఁ జిత్త ముర నెట్లు నేరఁ గలఁడు.
- తే. దానిసంసర్గగుణములు నడప్పి నడచు, కుచ్చితపుభార్యఁ జేకొన్న కుమతివోలెఁ
దివిరి సుఖదుఃఖములఁ గూడి నతిరిగి జీవ, రూపమెఱుంగనివారికిఁ నబ్రాపు గలదె.
మత్తకోకిలము. పంచవింశతితత్త్వరాశి కనపారదర్పణ మయ్యుఁ దాఁ
గొంచె మై పురుషుండు తత్త్వముఁ నగోరి పట్టఁగ నేర కే
మంచుఁ గించుఁ దలంచు¹ వార మనమార్గకర్మము సేయఁగా
మంచిలోకము వారి కేటికి న మానుగా సమకూరెడినన్.
- 244
- క. బంధానుమోక్షణక్రమ, సంధానైశ్వర్యధుర్యశాస్త్రసమగ్ర
గ్రంథంబు మాను చిద్రూపాంధునకును గర్మగతుల నగునే శుభముల్. 235
మత్తకోకిలము. చూడ నీజగ మంతయున్ వెసఁ న జాటి పట్టుక లీల నే
జోడు లేక రయంబునం ²గుడిసెనుట్టునట్టిస్వతంత్రముం
గూడి యుండినకాలచక్రముఁ నగోరి చూడనివారి కే
జాడఁ గలుగు గర్మసంగతిఁ న జారుమోక్షపదం బిలన్.
- 236
- ఆ. జన్మ హేతు వైభవజనకునిరేళంబు, తనకుఁ జేయ రాని నదనుఁ దెలిసి
గుణమయ్యవృత్తిఃపురాధ్వనిశ్వాస, నిరతుఁ డగుచుఁ జేయనేరఁ డతఁడు.
- వ. ఆని తమలో విచారించి యాకుమారు లప్పుడు.
- 238
- సీ. వినవయ్య భూపాల న మునివరేణ్యునిమాట, లనువొందఁ దలపోసివినయ మలర
వలగొని యతనికి న వందసంబు లొనర్చి, తిరిగి యెన్నఁడు రానికెరువు వట్టి
చయ్యన నేగిరి న సహజసత్త్వబ్రహ్మ, మయ మైనపంకజనయనుసాద
పద్మమరందంబు న పానంబుసేయుచు, మత్తిలి నిలిచినమానసాశి
- ఆ. పరిణమింప విష్ణు న బాడుచుఁ దత్కిర్చి, సరణి మ్రోయుమహతి న సంఘటించి
నారదుండు గుణవిశారదుం డెందేని, జనియెఁ దన్ను జగము న సన్నుతింప.
- క. అప్పుడు దక్షుండు దనయులు. దప్పి మహాపథము గనుటఁ న దగ నారదుండే
చెప్పినఁ గప్పినశోకము, ముప్పిరిగొని చిత్తవృత్తి న మూరిం బోవన్.
- 240
- చ. అడలుచు నున్న వచ్చి కమలాసనుఁ డూఱడిలంగఁ బల్కి మున్
పడసినలీలఁ బుత్రుల ననపారగుణాధ్యులఁ గాంచు చున్న నా
³పడఁతుకయందుఁ బల్కురను న బన్నుగఁ దా శబళాశ్వసంజ్ఞలన్
బెడఁ గగువారిఁ బుణ్యములఁ న బేర్చినవారి సహస్రసంఖ్యలన్,
- 241
- క. పుట్టించిన జనకునిమది, బుట్టినతలఁ పెఱిగి వారు న పూనికఁ బ్రజలం
బుట్టించున తముఁ గైకొని, గట్టిగఁ దప మాచరింపఁగఁ జనిరి వెసన్.
- 242

1. 'వాడుకదధ్యకర్మము' అ. ప్ర. 2. 'సుడిసుట్టు. 3. 'సహజస్వర బ్రహ్మ, భాసితకాశేయ
శాసుపాద. 4. 'పడఁతుకవల్ల గ్రమ్మజను బల్కుర దా శబళాశ్వసంజ్ఞలన్' వ్రా. ప్ర.

వ. ఇట్లు శబళాశ్వలు ప్రజాసర్గంబుఁజూడఁ దండ్రీమపునం దపంబు సేయువారై
యేతీర్థంబు తీర్థరాజంబై సకలతీర్థలంబుల నాలోకనమాత్రంబున ననుగ్ర
హించుచు సకలసాపంబుల నిగ్రహించు నేతీర్థ ప్రభావంబున నగ్రజన్ముల ఫల
సిద్ధిం బొందుదు రట్టినారాయణానర స్సనుపుణ్యతీర్థంబునకం జని తదుపస్పర్శమా
త్రంబున నిర్దుత¹మలాశయులై. 248

శా. బ్రహ్మాండ్రాడులు నంద నేరనిపరబ్రహ్మాంబుఁ జింతించుచున్
బ్రహ్మానందముఁ బొంది జిహ్వాళలపై శ్ర బ్రహ్మణ్యమంత్రంబులన్
బ్రహ్మలోకనవాంఛతో నిలుపుచున్ శ్ర బ్రహ్మం బితం డంచు మున్
బ్రహ్మజ్ఞానగురున్ హరిం ²దపమునం బాటించి రబ్బలకుల్. 244

సీ. ఏకపాదాంగుష్ఠ శ్ర మిలమీఁడ సవరించి, నిశ్చలకాయలై శ్ర నిశ్కినిలిచి
కరములు గీలించి శ్ర సరవి మిఁడికి నెత్తి, గుఱుతుగాఁ బెనుబయల్ గుట్టి పట్టి
నిడివిగాఁ గూర మై శ్ర నిగిసినచూడ్కులఁ గడుదీప్రభానుని శ్ర బొడిచి పట్టి
వడిఁ గొంతకాలంబు శ్ర వాయువు భక్షించి, యంతసుంశియు నిరారహోరులగుచు
ఆ. సకలలోకములకు శ్ర సంహారకరమును, బేర్చి దేవతలకు శ్ర భీతికరముఁ
గాఁగ ఘోరతపముఁ శ్ర గావింపఁ దొడగిరి, మహితచిత్తు లక్ష్మశ్రమారవరులు.

— యి నారదుఁడు శబళాశ్వలకు నివృత్తిమార్గంబు నుపదేశించుట. —

వ. ఇట్లతిభయంకరం బైనతపంబు సేయుచు నెడ తెగక భగవన్మంత్రంబు నొడు
వుచుఁ బ్రజాసర్గకాములై యున్నయచ్చిన్ని బాలురకడకు నారదుండుసను దెంచి
పూర్వవిధంబునం బలుకుచు నిట్లనియె భ్రాతృవత్సలులై యున్నమీరలు నే
దాంతసారం బాలుకు చున్ననావ చనంబు లాడరించి తోఁబుట్టువులు సనినమార్గం
బునఁ జనుం డెవ్వఁ డేని దనయగ్రజులు సన్నమార్గంబునం దానునుం దప్పక
వర్తించె నేని నట్టివానిని విశేషధర్మం బెఱింగినవాఁ డండ్లు సతతంబును బుణ్య
బంధువులైనదేవతలం గూడి సుఖం బుండుఁ డని పల్కి నారదుండు సనియె
వారలును సర్వకర్మంబులయందు నిర్మోహితులై పరమపదంబునకు నాస్పదంబు
లయినదేవర్షివాక్యంబుల నాశ్రయించి. 246

ఉ. అప్పుడు లజ్జతోడ శబళాశ్వలు పూర్వజు లేగినట్టియా
చొప్పున నెన్నఁడుం దిరిగి శ్ర చూడనిత్రోవ విశేషపద్ధతిం
దప్పక పోయి రయ్య గుణధాములు నేడును మళ్ల రేమి నేఁ
జెప్పెదఁ గాక రాక కడ్రసేరినరాత్రులఁ బోలి భూవరా. 247

క. దక్షున కాకాలంబున, లక్ష్మీత మై యుండెఁ బెక్కుశ్రలాగుల నుత్పా
తక్షోభంబులు వానికి, రూక్షవృథ నొంది యాపురుషనాశంబున్. 248

క. నారదకృత మని యెఱిగి మహానోషముతోడ నేగియూతనిఁ గని పః

భారూశచిత్తుఁడై మది, నూఱిసిలం దెరువు లేకయుగ్రం డగుచున్. 249

ఆ. మోము జేవుటింపఁముడివడ బొమ్మలు, చూపువెంట మంటఁగని గొనంగఁ

బెదవు లదరఁ బండ్లుఁ పెట్టవెట్టఁ గొఱుకుచు, దక్షుఁ డాగ్రహించితపనిఁ బలికెఁ

చ. నెఱయఁగ సాధురూపమునననీ వతి బాలుర కాత్మజాలికిం

గఱకున భిక్షుమార్గ మగుకందువ సెప్పితివేల ధూర్త వై

మఱుగక యుండవచ్చునె కుమారుల ¹నీ దురితంబు వొంద ని

న్నొఱుగఁగ ద్రోతు నాదు సమదోగ్రమహాగ్రహశాపవహ్నులన్. 251

అథ దక్షుండు నారదుని శసించి ప్రజాసర్గం బొనరింతుట. . .

వ. అది యెట్లం లేని దేవర్షి పితృబుణంబులు దీర్చక ²మిమాంసితకర్మంబులుగల

బాలురకు బుద్ధిఁ జెడిచి వారలకు నుభయలోకంబుల శ్రేయోహాని నొనర్పితి

విట్టిపాపంబున భాగవతోత్తములలో లజ్జాహీనుండ వై యశోహానిఁ బొంది

చరింతువు గాక సకలభూతంబులును గ్రహంబులును దారకంబులును నిన్నుండఱి

పట్టునఁ గలహంకారవని తలంపుదును గాక యతి కుతూహలంబున నీచేత నేని

హవాళ నికృంతనం బైన మిత్ర భేదంబె కాని తదుపశమనంబు గా కుండెడు నింత

నుండియుఁ బురుషుండు విషయతీక్షణత్వంబు లనుభవింపక కాని తెలియకుండెడు

జ్ఞానంబు తనంత నె కాని యెరులచే బోధింపంబడి తెలియరాకుండెడి నిరంతరిం

బును జరియించు నీకునేలోకంబునను నునికిపట్టు లేకుండుంగాకయని నిర్దయుం

డై శాపించిచ్చె నంత నారదుండు తతోక్తవాక్యంబుల కలుగక యట్లు కాకని

1. కీదురితంబు నేడు ని స్మరులఁగఁద్రోతు. ఇందులకు 'మిమాంసితకర్మజాలివిఘాతశ్రేయ
సః పాపలోకయో నుభయోః కృతః॥ ఏవంత్వం నిరనుక్రోశో బాలానాం మతిభిద్రః॥ పాపదమధ్యే
చరన్తి యశోహానిరపత్రపః॥ ననుభాగవతానిత్యంభూతానుగ్రహ కౌతరాః॥ ఋతేత్వాం సోహృదఘ్నం
వై వైరంకర మవైరిజామ్॥ సేత్థంపుంసో విరాగస్సాన్యత్వయాకేవలిసామృషామన్యసే యద్యుప
శమంస్తేనాపాశనికృంతనమ్॥ నానుభూయనజానాతిత్తమాన్ విషయతీక్షణతాం నిర్విద్యేతస్వయంతస్తా
న్నకథాభిన్నధీఃపరైః॥ అని మూలము. ఇందు 'ననుభాగవతా నిత్యంభూతానుగ్రహ కౌతరాః' అనుట
కు 'నను...భూతాని గ్రహతారకాః' అని పాఠముగ్రహించి కవి తెనిగించియుండు నని తోచెడిది.
ఇది యట్లుండ నచ్చుప్రశులందు కర్మవిచారంబునీయనిబాలురమనంబులకు వైహితీకేచ్ఛలయను వైరా
గ్యంబు గలుగం జేసి నివృత్తిమార్గం బుపదేశించి వారలకు నుభయలోకమలయందుఁ జెందఁగల
శ్రేయోహాని నొనర్పితి విట్టిపాపంబున భాగవతోత్తములతో లజ్జాహీనుండవై యశోహానింబొంది
చరింతువుగాక నిరపరాధులై వైరంబులేని నాపుత్రులపట్ల ద్రోహకృత్యంబొనర్చిన నీవువస్వదక్కి
నభాగవతోత్తములు సకలభూతానుగ్రహ పరవశులుగావున నిరంతరంబు లోకసంచారియైననీకు
అని యున్నది. ఈపాఠమున 'భూతానుగ్రహతారకాః' అను దానిని సరిగాఁ జెనిగించుట యొకటి
తప్ప మూలములోఁ దక్కిన 'మన్యసేయద్యుపశమమ్' ఇత్యాది పాఠమునకుఁ దెనుగు గానిపింపదు.
వ్రాత ప్రతులం దిందులకుఁ దెనుగు గానిపించెడిని గాన యదియే గ్రంథమునఁ జేర్చబడియె.

సమృద్ధిని చనియె ట్టిశాంతభావం బెవ్వనివలనం గలుగు నతండు సర్వాతీతుం డయిన సర్వేశ్వరుం డనంబడు మఱియు దత్తుండు దనమునోరథంబు విఫలంబగుటం జేసి యతిదుఃఖతమనన్యుండై పొగులు చున్న బితామహుండు ననుదించి మఱియుఁ బ్రజాసర్గోపాయం బెఱిగించిన నాప్రజాపతి స్రీయభామయైనయసిక్కియందుఁ బితృవత్సల లైనకూటుల నలువడుండ్రంబుట్టించి వారిలో ధర్మనకుం బదువురను గత్యవునకుం బదుమువ్వరను జంద్రునకు నిరువదేడ్డురను భూతునకు నాంగిరసునకుఁ గృతాశ్వునకు నిద్దతేసిచొప్పన నార్జునను చార్జ్యుండను నామాంతరంబుఁ దాల్చిన కత్యవునకు (మరలఁ గడమ) నలువురను నీక్రమంబున నిచ్చె వారి నామంబు లాకర్ణింపుము. 252

- ఆ. ఎట్టిపుణ్యవతులార్యుఁ డేసియలు సెప్ప, సవతు లేనియట్టిసవతు లయ్యుఁ గడుపు వడసి రెట్టికడుపునఁ బుట్టిరో, కడిది త్రిజగ మెల్లఁగడుపుగాఁగ. 253
- వ. వారలెవ్వరనిన భానువులంబయుఁ గకుష్ఠ జామియు విశ్వయు సాధ్యయు మరుత్వతియు వసువు ముహూర్తయు సంకల్పయు సనంబుమగురు ధర్మనకుంబత్తులైకొడుకులంబడసిరి వార లెవ్వరంటేని భానువునకు¹ వేదముపభండువుట్టెరితనినిండ్రనే నుండుదయించె లంబకువిద్యోతుండు గలిగెనతని స్తనయిత్తువులనువారుపుట్టిరి కకుబ్దేవికి సంకుటుండు పుట్టె సంకుటునకుం గీటకుడు పుట్టె గీటకునకు దుర్గాభిమానిను లయిన దేవతలు జన్మించిరి జామిదేవికి² దుర్గభూముల కధిష్ఠానదేవతలు జన్మించిరి వారికి స్వర్గుండును నందియు జన్మించిరి విశ్వయనుదానికి విశ్వేదేవగణంబు జన్మించె వార లపుత్రకు లనం బరఁగిరి సాధ్యయను వానికి సాధ్యగణంబులు పుట్టెవానికి నర్థసిద్ధియనువాడు పుట్టె మరుత్వతి యనుదానికి మరుత్వతుండు జముంతుం డనువార లుదయించి రందు జయంతుండు వాసుదేవాంశజుం డైన యుపేంద్రుం డనం బసి వినుతినొందె ముహూర్త యనుదానికి సకల భూతంబులకు నామూకాలంబులం గలిగెడు నామూఘలాఘలంబుల నిచ్చుమాహూర్తికు లనియెడు దేవగణంబులు పుట్టిరి సంకల్ప యనుదానికి సంకల్పుండుదయించె నా సంకల్పనకుఁ గాముండు జన్మించె వసు వనుదానికి ద్రోణుండును బ్రాణుండును ధ్రువుండును నర్కుండును నగ్నియు దోషుండును వస్తువును విభావస్తువును నన నెనమండ్రు వసువు లుదయంబు నొంది రందు ద్రోణునకు నభిమతి యనుభార్యయందు హర్షశోకభయాదులు పుట్టిరి ప్రాణునకు భార్యయైన యూర్జస్వతియందు సహుండును నాయువును బురోజవుండును ననువారు గలిగిరి

1. వేడుండును ఋషభుండును నిండ్రనేనుండు ననుమువ్వరు పుట్టిరి. ఇందులను భానోస్తు వేద ఋషభ ఇంద్రనేన స్తతో నృపాతను మాలమను భానోస్తు వేదో ఋషభ ఇంద్రనేన స్తతో నృపాతని గ్రహించి కవి తనెఱింగి చెప్పి తోడచు మన్నది. 2. దుర్గంబులు పుట్టె.

దువునకు భార్య యగుధరణీయందు ¹వివిధంబు లగుపురంబులు వుట్టె నర్కునికి భార్య యగువాసనయందుఁ దర్వాదు లుదయించి రగిల్చికి భార్య యొనవసుధార యందు ద్రవిణకాదలుపుట్టిరి మఱియుఁ గృత్తికలకు స్కందుండు (గలిగె నా స్కందునకు) విశాఖాదలుదయించిరి దోషునకు శర్వరి యను భార్యయందు హరి కళ శింశుమాకుండుదయించె వస్తువునకు నాంగిరసయందు విశ్వకర్మయనుశిల్పా చార్యుం డదయం బందె నావిశ్వకర్మక నాకృతి యనునతియందుఁ జాక్షుషుం డనుమనువు జనియించె నామనువువలన విశ్వలు సాధ్యు లనువారలు పుట్టిరి విభావసునకు నుష యనుభార్యయందు వృష్టియ రోచియు నాత పుండునుజనించి రందు నాతపునికి. బంచయాముం డనుదివసాభిమానదేవత జనియించె శంక రాంశజుం డయినభూతునకు సురూప యనుభార్యయందుఁ గోల్లసంఖ్యులై నకుద్ర గణంబు లుదయించిరి మఱియు రైవతుండు నజుండు భవుండు భీముండు వా ముండు సుగ్రుండు వృషాకపియు నజైకపాత్తు నహిర్బుధ్యుండు బహురూపుండు మహాంతుండు ననువారలును రుద్రపాఠిమదులును నతిథయంకరు లయినప్రేతు లును వినాయకులును బుట్టి రంగిరసుం డనుప్రజాపతికి స్వధ యనుభార్యయందుఁ బితృగణంబులు పుట్టిరి సతి యనుభార్యకు నధర్మవేదాభిమానిదేవతలు పుట్టిరి కృశాశ్వనకు సర్పి యనుభార్యయందు ధూమ్రకేసుం డనుపుత్రుం డదయించె వేదశిరునకు ధివణ యనుభార్యయందు దేవలుండునువయునుండును మనువునుం బుట్టిరి తర్జునకు వినత కద్రువ పతంగి యామిని యన నలుపురు భార్య లందు బతంగికి బక్షులు పుట్టె యామినికి శలభంబులు పుట్టె వినతకు సాక్షాత్కరించిన యజ్ఞాధిపతికి వాహనం బయినగరుడుండును సూర్యునకు సారథియైనయసూరుం డును జనియించిరి కద్రువకుఁ బెక్కు తెఱంగు లగుభుజంగమంబులు పుట్టె జంద్రు నకుఁ గృత్తికాదినసత్త్వత్రంబులు భార్యలైనను వారలయందుఁ జంద్రుండు రోహిణి యందు మాత్రము మోహితుం డగుటంజేసి డక్షశాపంబున కయరోగగ్రస్తుం డై సంతానంబు వడయ నేరఁ డయ్యె సంత దక్ష ప్రసాదంబున కయపిషితంబు లగుపోడశకళల మరలఁ బొందె మఱియును.

254

- సీ. కామిత ప్రదుఁ డైనకళ్యపుకొంగిట, ముచ్చట దీర్తు రేముద్దరాండు
రఖిలలోకములకు నవ్వలై జగ మెల్లఁ, బూజింప నుండు రేపువ్వుఁబోండ్లు
బలియై పుత్రులు నప్త్రులు త్రిజగంబు, లేలంగఁ జాతు రేయిండుముఖులు
ముంగొంగుపసిడి యై న మూలుపుణ్యంబుల, విజ్ఞప్తిగడు రెట్టివంతరాండు
- తే. వారి కలగంపకడుపుల న నేరుపఱుప, నరిది బిడ్డలఁ బడసినబిరుదునతుల
నామములునవ్వయంబులు న సీమనంబు, పూనఁజెప్పదు వినవయ్యమానవేంద్ర.

1. ఇందులకు 'ధరణీక్యానాతవివిధాపురా' అనిమాలము 'పురా=పురాణి' అని వ్యాఖ్యానము. శీనికి 'వివిధం లగుపురుషు లనువారు జనించిరి' అని అ.ప్ర.2. ఏరుపఱుప' అని యాకర్షితయోగము.

తరలము. ¹అదితియుఁ దితి గాఢయుఁ దను శ వయ్యిరిష్టయుఁ దామ్రయు
న్నదనఁ గ్రోధవశాఖ్యయుఁ సురసాఖ్యయుఁ సురభిఁ మునిఁ
మొదలుగాఁ దిమియు నిశాఖ్య సురముఖ్య యీ సర మాదిగా
మ దిత లెన్నఁగఁ గన్నసంతతి శ ముజ్జగంబుల భూవరా. 258

సీ. చాలంగఁ దిమికిని శ జలచరంబులు వృట్టై, ²శ్వాపదంబులుపుట్టై శ సరమయందు
సురభికి మహిషాదిసురభులు జనియించె, దామ్రకు శ్వేనగృ శ ధృమ లు గలిగె
మునికి నప్పరసలకమూతలు జనియించె, నిశ శనె భూహమాములను గ్రోధ
³వశ కుద్భవితై దుశ్చార్యసర్పంబులు, సరి యాతుధానులు శ సురస కరయ
తే. నుప్పతిల్లిరి గంధర్వసౌక్యమే గి న, రిష్టకు సుతుల్ దనువునకుఁ ద్రిదశశివులు
పదియు నెనమండ్రునై నట్టివిదితబలులు, వారినామాన్యయంబులఁ శ గోరివినుము.

వ. ద్విమూర్ధుండును శంబరుండును సరిష్టుండును హేయగ్రీవుండును విభావసుండును
నయోముఖుండును శంకుశిరుండును స్వర్చానుండును గపిలుండును నరుణియుఁ బు
లోముండును వృషపర్వుండును నేకచక్రుండును ననుతాపకుండును ధూమ్రకే
శుండును విరూపాక్షుండును దుర్జయుం డగుచి ప్రచిత్తియు ననువారలు వీరలలో
న స్వర్చానునకు సుప్రభయనకన్యక వృట్టై గాని నముచి వివాహంబయ్యె వృష
పర్వునకు శర్మిష్ఠ యనుకూతురు వృట్టై దాని నహుషవుత్త్రం డైనయయాతి
పెండ్లి యయ్యె వై శ్వానరునకు నుపదానవి హయశిరస వులోమ కాలక యను
నలుపురుపుత్రికలుదయించి రందు నుపదానవి హిరణ్యాక్షునకుం బత్నియయ్యె
హయశిరసను గ్రతువు వివాహం బయ్యె పులోమకాలక లనునిరువురను గశ్యప
ప్రజాపతి చతుర్ముఖునివాక్యంబునఁ గైకొనియె నాయరువురకును సమరకోవిదు
లయినదానవులు పోలోమకాలకేయు లనం బుట్టిరి మఱియు నాయరువురకు నలు
వదివేలరాక్షసులు జన్మించిరి వారు యజ్ఞకర్మంబులకు విఘాతకు లై వర్తింప
వారి నిండునకుం బ్రియంబుగా నీపితామహుం డగునర్జునుండు వధించె మఱి
యు విప్రచిత్తి సింహిక యనుదానియందు రాహుప్రముఖంబుగాఁ గల కేతు
శతంబును బడసె వారలు గ్రహత్వంబుఁ గైకొనిరి మఱియుం బురాణపురుషుం
డైనశ్రీమన్నారాయణుండు దనయంశంబునఁ బరమభాగ్యవశి యయినయదితి
గర్భంబున నుదయించె నాయదితివంశంబునువిదితంబుగా వినిపించెద సావధానుం

1. తరలమునకు మాటుగాఁ అదితియు దితియుఁ గాఢయు నరిష్టయు సారసయు నిశయు
మునియుఁ గ్రోధవశయుఁ దామ్రయు సురభియు సరమయు ననఁ బదుమువ్వురు గల రందుఁ అనివచ
నమే వ్రాతప్రతులఁ గానిపించెడి. 2. 'మఱి శ్వాపదంబు సరమకును జజలు' అ.ప్ర. 3. 'వశకు సర్ప
ములు దుర్వారాసురులు సార.పకును గంధర్వులు సతి కరిష్ఠ, కలరుఁ గాష్ఠకుఁ బంచశపాదు బుద్ధు,
వింశైఁ ద్రిదశాదివర్గ మారిర్చించె, దనువు కరువదియొక్క రుదారబలులు' వ్రా.ప్ర. ఇందు 'అలు
వదియొక్కయ' అనుటకుఁ సుతాదనో 'రేకషష్టి' అని మూలము.

డ వయి వినయ వివస్వతుండును నర్యముండును బూషుండును ద్వప్తయు సవిత
యు భగుండును ధాతయు విధాతయు వరుణుండును మిత్రుండును శక్రుండును
నరుక్రముండును ననుమనువులు జన్మించి రండు వివస్వతునకు క్షాదదేవుం
డనుమనువు సంజ్ఞాదేవియందు నుదయించె మతీయు యముండుయమియు నను
నిరువుగు మిథునంబుగా నుదయంబు నొందిరి వెండియు నాసంజ్ఞాదేవి బడబాస్వ
రూపంబు నొంది యశ్వీదేవతలం గనియె ఛాయాదేవియందు శనై శ్చరుండును
సావర్ణి యనుమనువును దవతి యనుకన్యయుం బుట్టి రాతపతిని సంవరుణుండు
వర్షించె నర్యమునకు మాతృక యనుపత్నియందు జరణు లుదయించిరి వారి
మూలంబున మనువ్యజాతి యీలోకంమన స్థిరంబుగా నుండునట్లు బ్రహ్మదేవుని
చే గల్పింపబడె బూషుండు భర్గునిజూచి దంతంబులు విస్ఫుటంబులుగానగిన
నతండు క్రోధించి దంతంబు లూడ నడచిన నాటసుండియు భగ్నదంత డయి
యనవత్స్యం డయి పిష్టాదులు భక్షించుచుండె ద్వప్తకుడై త్యానుజయెనరచన
యనుకన్యకకు నధికబలాన్యుం డగువిశ్వరూపుండు పుట్టి నంత నాదేవతలు
బృహస్పతి గోపించి తలంగి పోయినం దమకు నావిశ్వరూపునినాచార్యునింగావరి
యించి రని చెప్పిన విని శుకయోగీంద్రునకుం బరీక్షింప లేంద్రుం డి ట్లనియె. 258

సీ. అరయంగ యోగీంద్ర శ యద్భుతం బయ్యెడు, సురలపై నేటికీ శ సురగురుండు
గోపించె నీతండు శ గురుభావమున దేవతల కేమియాపదఁ శ దలఁగఁజేసె
నెఱింగింపు మనవుడు శ నిందుండు త్రిభువనై శ్వర్యమదంబున శ సత్సంబు
గానక వసుర ద్రగణమ లు నాదిత్యమరుదశ్వీదేవాదిశ్రమండఃములు

తే. సిద్ధచారణగంధర్వజిహ్వాగాది. సురలు మునులును రంభాదిశ్రుందరాంగు
లాడఁబాడంగ వినుతీస్రయంగఁగొలువ, మ్రొక్క భద్రాసంబునకనుక్కుమిఱి.

సీ. నిండుపున్నమనాడు శ గండరించిన చంద్ర, మండలశ్రీతోడ శ మాటు మలయు
భద్ర విద్యోతాతపత్రంబు గ్రాలంగఁ మిన్నేటితరంగల శ మేలుకొలుపఁ
గలితదివ్యాంగనాకరతలచాతుర్య చామర శ్రేణులు శ జాడపడఁగఁ
జంతామణిస్ఫుటశ్రకాంతరత్నానేక, ఘటితసింహాసనాగ్రంబునందు

తే. నూరుపీతంబుపై శచి శ యుండ నుండి, వరుసదిక్పాలకాదిదేవతలుగొలువ
సాటిసెప్పంగరానిరాజసముతోడ, నింద్రుఁ డొప్పారెవై భవసాంద్రుడగుచు.

వ. అప్పుడు. 261

క. గురుతరధర్మక్రియ నయ, గురుండు మరున్మం త్ర విషయగురుండు వచశ్రీ
గురుండు సమస్తసురావలి, గురుండు గురుం డరుగుడెంచె శ గొల్వనకు నృపా.

చ. అమితతపఃప్రభావుఁ గరుణాత్ముని గీష్పతిఁ జూచి రాజ్యదు
ర్దమమదరేఖ నింద్రుండు పృథ్వా తనగద్దియ లేవ కుండె నె

1. మరుదశ్వీనియుపిమండలములు.

- య్యమున నెదుర్కొనం జనక యాసన మీయక గౌరవోపచా
రములఁ బ్రసన్నుఁ జేయక తిరంబుగ దివ్యసభాంతరంబునన్. 268
- క. అప్పుడు మహేంద్రుకన్నులఁ, గప్పినసుర రాజ్యపదవికారంబునకం
జప్పుడు సేయక గృహమున, కప్పుణ్ణుడు దిరిగిపోయె నతిఖన్నుండై. 264
- చ. ఎఱుంగమిఁజేసినట్టిగురుహేళన మంత నెఱింగి యింద్రుఁ డ
చ్చెరువడి భీతి నొంది యతిఁచింతితుఁ డై తలపోసి పల్కె న
ప్పరమపవిత్ర లోకనుతభవ్యచరిత్ర విశేషపాదపం
కరహముఁ బూజ సేయక యిగర్వముఁ జేసితి నప్రబుద్ధి నై 265
- క. త్రిభువనవిభవమదంబున, సభలో మద్గువునకుఁ బ్రసన్నునకు లన
త్త్రిభువునకు నెగ్గు సేసితి, శుభములు దొలఁగంగ నే నశ్రురభావమునన్. 266
- ఆ. పారమేష్ఠ్య మయినపదవి నొందినభూవు, లెట్టివారి కైన న లేవ వలదు
విబుధు లిట్లు నెప్పునివిధ మెన్న వారలు, ధర్మవేత్త లనుచుఁ న దలఁచఁబడరు.
- ఆ. కుపథవర్తు లగుచుఁ న గుత్తితదుర్వచోనిపుణు లయినవారు న నియతి విడిచి
తొలఁగ లేక తా ర్యథోగతిఁ బడుదురు, తప్పు లేక రాత్రితెప్పభంగి 268
- ఉ. కావున లోకవందితుని న కార్యవిచారునియింటి కేగి త
త్పావనపాదపద్మములకపై మకుటంబు ఘటిల్ల మ్రొక్కిత
త్సేవ యొనర్చి చిత్తమ, వశించి ప్రసన్నునిఁ జేతు నంచున
దేవవిభుండు వోయె నతిశీవ గతి గురుధామసీమకున్. 269
- సీ. ఈరీతిఁ దనయింటి న కేతెంచు దేవతా, పతిరాక యీ బృహస్పతియెఱింగి
యధ్యాత్మమాయచే న డగి యదృశ్యుడై, పోయె నప్పుడు దేవకవుఁగవుండు
సకలంబుఁ బరికించి న బాడఁ గానక గురుఁ, జింతించి తలపోసి న చిన్నఱోయె
బోయినవిధ మెల్ల న దాయలు రాక్షస, వీరులు వేగులనవారివలన
తే. దెలిసి మిక్కిలితమలోనఁ దెలివినొంది, యందఱునుగూడి భార్గవునాశ్రయించి
తత్ప్రసాదప్రేమవశ క్షీరదట్టమైన, దేవతలమీఁదిదాడికిఁ న దెరువువెట్టి. 270
- యి దానవులు దేవతలతో యుద్ధము సేసి దేవతల నోడించుట. —
- క. ధూర్తులు సమ స్తకిల్బిష, మూర్తులువరధర్మకర్మ ముంచితమార్గా
వర్తులుదుర్లయనిర్మిత, కీర్తులు దానవులు సనిరీగ గీర్వాణులవై. 271
- సగ్ధర. దండిం గోదండకాండోద్ధతరథహయవేదండతండంబుతోడన్
దండైక్త మెండుగా నసద్దనుజనికరముల్ నదైవవర్గంబుమీఁదం

1. 'పారమేష్ఠ్యమైనపదవి నొందినవారు,' లెస్సవారి కెదురులేవరహము, విబుధజనులవలన
† విసఁబడెనేనియు, వదియు పరమధర్మ † మంద్రు మొదల' బ్రా. ప్ర. 2. 'నిడివి దెలిసీ' అ. ప్ర.
3. 'వశించు' 'వేతును' అని కవిప్రయోగములు. 4. 'మోచిత'కు 'ముంచిత' అని కవి ప్రయోగం
పాడు. 5. 'దైవతాకోటిపాదక' బ్రా. ప్ర.

- జండబ్రహ్మాండశద్యోరచ్చయజయరవముల్ శ సర్వదితోభగా ను
ద్దండ ప్రఖ్యాతలీలం శ దలపడిరి సురల్ శ దర్శు లై వారితోడన్. 272
- చ. మదమున దేవదానవులు మచ్చరు లై కడుఁ బిచ్చలించి సం
పదలకుఁ గోరి పోరునెడ శ భార్గవమంత్రకళావి శేషు లై
యదరులు వాఱునత్తముల శ నార్పి మహాసురు లేర్పి యేసి పెం
గుదులుగఁ గువ్వదేవతలు శ కోల్తుల కోర్వక పాటి రయ్యెడన్. 273
- ఆ. దనుజవీరు లేయ్యదారుణాదివ్యాత్తు,దళితదేహు లగుచుఁ శ దలలు వీడ
నోడి పాటి రదృశతోపేతబలు లైన, త్రి వశవసులు బిట్టు శ దిట్లునట్లు. 274
- క. ఒక మొగము గాక దివిజులు, తికమక గొని వైరులెల్ల శ దీకొని తమ్ముం
బికపక నగ నకనక లై లుకలుకఁ బరు వె త్తి రోడి శ లోఁగొనుభీతిన్. 275
- చ. దనుజులగర్వరేఖయును శ దానవవీరులయంపజోకయున్
మనుజువిశేషభోజనులమచ్చరికంబు నిశాటకోటి యే
చినబలశౌర్యముం దమకు శ సిగ్గును హాని మహాభయంబు ని
ర్గుణిను జేయునుమ్ములికఁ శ గోల్తుల కోర్వక పాటి రాత్తు లై. 276
- క. అమరులు విస్మయదారుణ, సములు శరభిన్న దేహానంతాపగుణ
భ్రమరులు వైత్యకరాతక, చమరులు కమలజానికడకుఁజనిరి భయా ర్తిన్. 277
- ఉ. ధాతకు దేవతావిభవ, ధాతకుఁ బుణ్యజనానురాగసం
ధాతకు సర్వలోకహిత, ధాతకు వైదికధర్మమార్గని
ర్ణేతకు నుల్లసద్విభవ, నేతకు సర్వజగజ్జమాంగజ
భాితకుఁ బుణ్యయోగిజనభావ విజేతకు మ్రొక్కి రయ్యెడన్. 278
- క. ఆఖండలుండు మొదలుగ, లేఖానకముల బ్రహ్మ శ లేవగవున ని
త్యాఖండసత్ప్రచారస, శేఖరవాక్యములు వారిఁసేదలు చేర్చెన్. 279
- వ. ఇట్లు బ్రహ్మదేవుండు దేవేంద్ర ప్రముఖు లయినదేవతల కనుకంపాతిశయవిభ
వంబున నభయం బొసంగి యిట్లసయె. 280
- ఉ. నెట్టన పాపకర్మమున శ నేరమిఁ జేసితి రేమి సెప్ప మీ
పుట్టిననాటనుండియును శ బుద్ధులు సెప్పి జగంబు లేలఁగా
బట్టముఁ గట్టి పెంచినకృపానిధి బ్రహ్మకళావిధిజ్ఞుఁ జే
పట్టక గుట్టు జాటి సిరిపట్టునఁ దొట్టినపాటకొవ్వనన్. 281
- వ. బ్రహ్మాష్టమం ధైవబ్రాహ్మణ నాచార్యుం గై కొనక గురుద్రోహంబు సేసితిరెద్దో
వం బిపుడు మీకుఁ జేసేత శత్రుకృతం బై యనుభవింపం జేసె నతిబలవంతు
లయినమిమ్ము నతిక్షీణు లయినరాక్షసులు జయించుట దమయాచార్యుండైనను

1. 'యెదురులు... నేయ మహాసురులేచి యేసి... కోర్వక వీరి రయ్యెడన్' ఆ. ప్ర. 2. బికపిక
లై నకనక లై' ఆ. ప్ర. 3. నతితీక్షణులు లయినరాక్షసులు.

కు నారాధించి తన్నంత ప్రభావంబునఁ బునర్ల బ్రవీర్యు లై యిప్పుడు మదీయం
బుననిలయంబు నా క్రమింపం గలవారు నై మనోద్రేకంబున నెదురులేక వర్తి
ల్లు చున్నరక్షోనాయకులకుం దిదివఁబుఁ గొనుట తృణప్రాయం బభేద్యమంత
బలంబు గలభార్గవునకు వాగు శిష్యులగుటంజేసి విప్రగోవిందగవేశ్వరానుగ్ర
హంబు గలవారలకుఁ దక్కం దక్కినరాజుల కరిష్టం బగుంగావున మీ రిప్పుడు
త్వష్ట యనుమనువుత్తుం డగువిశ్వరూపుం డనుముని నిశ్చలతపోమహత్తన త్వ
స్వభావుం డతని నారాధించిన మీకు సభీష్టార్థంబుల నతండు సంఘటించు నెట్టి
దుర్దశల నైన నడంచు నని చెప్పిన దిక్పాలకాదులు డెందంబులు డిందుపడికమల
గర్భుని వీడ్కొని విశ్వరూపుకడకుం జని యి ట్లనిరి. 282

తే. అన్న మే లగు నీకు ని శ్నడగఁ గోరి

వచ్చినారము భవదీయవనమునకును

దండ్రులకు నేడు సమయోచితంబు లైన

కోర్కు లొడఁగూడఁ జేసి చేరకొమ్ము యశము. 283

క. సుతులకుఁ బితృశుశ్రూషణ, మతిపుణ్యము సేయు చుండు శ నాత్మజులు గుణో
న్నతి బ్రహ్మచారు లేనియు, మతిలో గురుసేవకన్న శ మఱియుం గలదే. 284

వ. అదియునుం గాక.

285

సీ. అరయ నాచార్యుండు శ పరత త్వరూపంబు, దండ్రీ దలంపఁగ శ ధాతరూపు
రూపింప భ్రాత మృరుత్పతిరూపంబు, దెలియంగం దల్లి భూదేవిరూపు
భగిని ¹కరుణరూపు శ భావంబు ధర్మస్వరూపంబు దా నర్థిరూపు మొదల
నభ్యాగతుఁడు మున్న శ యగ్నిదేవునిరూపు, సర్వభూతములు గోతవునిరూపు

ఆ. గాన తండ్రి వేగకడు నార్తు లగుపితృజనుల మైనమమ్ముఁ శ జల్లఁ జూచి
పరభయంబు వాపి శ నిరుపమం బగుతపో, మహిమచేరి మెఱసి శ మనుపవయ్య.

వ. ఇట్టి బ్రహ్మిష్ఠుండ వైనని న్నాచార్యునింగా నరియించి భవదీయతేజోవిశేషంబు
చేత వైరిపీరులం బరిమార్చెద మాత్మీయార్థం బయినయవిప్రపాదాభివందనంబు
నిందితంబు గా వని వేదవాక్యంబు గలదు గావున నీకు నమస్కరించు చున్న
దేవ వరులం గైకొని పోరోహిత్యంబు సేయు మనినం బ్రహ్మసితవదనుం డైయ
మ్మునీశ్వరుం డి ట్లనియె. 287

తే. బ్రహ్మతేజంబు వోయెషిప్రార్థనంబు, ధర్మగుణగర్వితం బని శ తా నెఱింగి
సారిడననుబోఁటితపసియీసురలచేతఁ, బ్రకటమధురోక్తి నేటికిఁబలుకఁబడియె.

వ. విశేషించియు.

289

క. గురుధనముఁ గూర్చ నేటికి, గురుశిక్షం దగిలి మంత్ర శ్రోవిదు లై స
ద్గురుధర్మనిరతు లేనియు, గురువులకును శిష్యవరులై శ కూర్చినధనముల్. 290

సీ. అరయ నశించను శ లై నట్టివారికి, బంబినట్టిశిలోంఛనంబె ధనము

- దానిచే నిర్వర్తితప్రియసాధుసత్త్రియ గలవారలై ప్రీతి నుండు
రది గాన సద్ధర్మతాచార మైనయాచార్యత్వ మిపుడు మీశాసనమునః
గైకొంటి గురువులకామంబు ప్రాణార్థవంచనములు లేక ప్రవశి నొనర్చు
ఆ. ననుచు విశ్వరూపుఁ డనియెడిముని ప్రతిష్ఠాక్షి బలికి వారి నూఁజించి
మహిత మైనతత్సమాధిచే గురుభావ, మమరఁ జేసి దేవద్రవమితి కపుడు. 291
- క. భార్గవవిద్యాగుప్తస్వర్గశ్రీద్విగుణదనుజసమధికసంప
ద్వర్గముల విష్ణుమాయానర్గళగతిఁ దెచ్చి యింద్రునకు నిచ్చె నృపా. 292
- క. ఏవిద్యచేత రక్షితుఁ డై వజ్ర దురంబులోన ప్ర నసురులఁ ద్రుంచె
భావింప నట్టివిద్యను, శ్రీవరమాయామతంబుఁ ప్ర జెప్పెను హరికి. 293
- ఉ. నావుడుఁ బాండవాన్వయముఁడు ప్ర నమ్మినభక్తి జగన్నివాసు రా
జీవదళాక్షుఁ గృష్ణుఁ దనరచి త్తమునకా భజించి పల్కె నో
దేవగార్య తాంఘ్రియుగ ప్ర దివ్యమునీశ్వర విశ్వరూపుఁ డ
పావన మైనవిద్య సురరపాలున కెక్రియ నిచ్చెఁ జెప్పవే. 294
- ఉ. ఎందును రక్షితుం డగుచు ప్ర నింద్రుఁడు లీలయహాలె వైరిసే
నం దునుమాడి దేవతలు ప్ర నమ్మి సుఖంపగ నిష్టసంపదం
జెంది సమ స్తలోకములఁ ప్ర జేకొని యేలె మునీంద్ర దాని నే
విందు సుఖంబుఁ గందు నితఁ ప్ర వీనులు సంతస మందఁ బల్కెవే. 295

... శ్రీమన్నారాయణకవచ ప్రారంభము ...

- క. నరనారాయణకవచము, నరిభీకరవజ్రకవచ ప్ర మాశ్రితసంప
త్పరిణామకర్మసుపచము, పురుహూతున కెట్లు మాని ప్ర బోధించెఁ దగన్. 296
- వ. అనినం బరీక్షిజ్జనపాలునకు మునినాథుం డిట్లనియె. 297
- సీ. విసవయ్య నరనాథ ప్ర మునినాథుఁ డింద్రున, కను వొంద నారాయణాఖ్యమైన
కవచంబు విజయనంకల్పంబు నప్ర మేయస్వరూపంబు మహాఫలంబు
మంత్ర గోప్యము హరిమామూవిశేషంబు, సాంగతతోడ న్నెఱుంగఁజేసె
దాని నే వినిపింతుఁ ప్ర బూని తదేకాగ్రచిత్తంబుతోడుతఁ ప్ర జిత్తగింపు
తే. మొనరథౌతాంఘ్రిపాణియైయు త్తరంబు, ముఖముగాను త్తమాననమునవసించి
కృతనిజాంగకరన్యాస ప్ర మతిశయిల్ల, మహితనారాయణాఖ్యవర్రమునొనర్చె.
వ. ఇట్లు నారాయణకవచంబు ఘటించి పాదంబులను జానువులను నూరువులను
నుదరంబునను హృదయంబునను సురంబునను ముఖంబునను శిరంబునను ని
ట్లసాగంబులం బ్రణవపూర్వకంబైనయష్టాక్షరీమంత్ర రాజంబు న్యాసంబునేసి
(ద్వాదశాక్షరవిద్యలచేతం గరన్యాసంబునేసి)మంత్ర మూర్తియై భగవచ్ఛబ్దవా

1. 'భగవచ్ఛబ్దవాచ్యం బగుషట్చక్రిసంయుతుం డగుచు విద్యామూర్తియు నైనపరమేశ్వరు
నందు భావించి, శ్రీనారాయణకవచాఖ్య' వ్రా. ప్ర.

చ్యంబైన ప్రణవాదియకారాంత మగుమహామత్రంబుచేత నంగుళ్యంగుష్ఠపర్వ సంఘలయం దుపన్యసించి మఱియు హృదయంబున నోంకారంబు వికారంబు మూర్ధంబున షకారంబు భూమధ్యంబునందు ణకారంబు శిఖయందు వేకారంబు నేత్రంబులయందు నకారంబుసర్వసంఘలయందు మఱియును నస్త్రమును దేశించి మకారంబు నుపన్యసించెనేని మంత్రమూర్తి యగు మఱియును నస్త్రాయథ ట్టనుమంత్రంబున దిగ్బంధనంబు నేసి పరమేశ్వరునిం దనభావంబున నిల్చి విద్యామూర్తియుఁ దపోమూర్తియు నగువట్చక్రీసంయుతం బునునారాయణ కవచాఖ్య మైనమంత్రరాజంబు నిట్లు పఠియించె.

299

చ. గరుడునిమూపుపైఁ బదయ్యగంబు ఘటిల్లఁగ శంఖచక్రవ
ర్మరుచిరశార్ఙ్గ ఖడ్గశరరాజితపాశగదాదిసాధనో

త్కరనికరంబు లాత్మకరశకంజములఁ ధరియించి భూతినం

భరితమహాష్టభాహుఁడు కృపామతితో ననుఁ గాచుఁ గావుతన్.

300

ఆ. ప్రకటమకరవరుణాపాశంబులందుల, జలములందు నెందుఁ శ బాలియ కుండఁ

గాచుఁ గాక నన్ను శ ఘనుఁ డొక్కఁడైనట్టిమత్స్యమూర్తి విద్యమానకీర్తి.

క. వటుఁడు సమాశ్రితమాయా, నటుఁడు బలిప్రబలశోభన ప్రతిఘటనో

ద్భటుఁడు త్రివిక్రమదేవుఁడు, చటులస్థలమందు నన్ను శ సంరక్షించున్.

302

చ. అడవుల సంకటస్థులు శ నాజిముఖంబుల నగ్నికీలం

దెడరుల నెల్ల నాకు నుతి శ కెక్కఁగ ద్విక్కఁగుఁ గాక శ్రీన్మసిం

హుఁడు శ సురశత్రుయూధపవనధోగ్రుఁడు విస్ఫురితాట్టహాసవ

క్రుఁడు ఘనదంష్ట్రపావకవిశ్రధాతదిగంతరుఁ డప్రమేయుఁ డై.

303

చ. అరయఁగ నెల్లలోకములు శ నంకిలి నొంద మహార్ణవంబులో

నొరగి నిమిగ్న మైనధర శ నుదతిఁ గొమ్మున నెత్తినిట్టియా

కిరిపతి శ యగ్నికల్పుఁ డురుభేలుఁడు నూర్జితమేదిసిమనో

హరుఁడు గృపావిధేయుఁడు సరదాధ్యములఁ ననుఁ గాచుఁ గావుతన్.

304

క. రాముఁడు రాజకులైకవి, రాముఁడు భృగుసత్కులాభిరరాముఁడు శ సుగుణ

స్తోముఁడు ననురక్షించును, శ్రీమహితోన్నతుఁడు నద్రిశిఖరములందున్.

305

సీ. తాటక మర్చించి శ తపసిజన్నముఁ గాచి హరువిల్లు విడిచి ధైర్యమున మెఱసి

ప్రబలు లై నట్టివిశ్రాధకబంధోగ్ర, ఖరదూషణాదరాక్షసులఁ దునిమి

వానరవిభు నేలి శ వాలిఁ గూలఁగ నేసి, జలరాశిగర్వంబుఁ శ జక్కఁజేసి

సేతువు బంధించి శ చేరి రావణకుంభ, కర్ణాదివీరులఁ శ గడిమిఁ ద్రుచి

తే. యలవిభీషణు లంకకు శ నధిపుఁ జేసి

1. 'వరుణజలధిహవ'వరుణపాశములందు. 2. 'చటులస్థలవలన. 3. కనకాక్షరాక్షసవధో. 4. నుదతరమగ్న మైనధర. 5. యక్షకర్మణురుభేలుఁడు. 6. హస్త. 7. శంఖ. 8. విష్ణుకుంభ. 9. వ్రాహ్మ

భూమిసుతః గూడి సాకేత్రపుః మనందు

రాజ్యసుఖములు గైకొన్నరామవిభుఁడు

వరుస ననుఁ బ్రోచు చుండుఁ బ్రవాసగతుల.

306

వ. మఱియు నఖిల ప్రమాదంబులైన యభిచారకర్మంబులవలన నారాయణుండును గర్వంబువలన నరుండును యోగ భ్రంశంబువలన యోగినాథుం డయినదత్తాత్రేయండును గర్వబంధంబులవలన గణేశుండైన కపిలుండును గామదేవునివలన సనత్కుమారుండును మార్గంబు (దేవహేళనంబు సేయుట) వలన శ్రీహయగ్రీవమూర్తియును దేవతానమస్కార తీరస్కార దేవపూజాచ్ఛిద్రంబులవలన నారదుండును నశేషనిరయంబులవలనఁ గూర్మంబును సపథ్యంబువలన భగవంతుండైనధన్వంతరియునుద్వంద్వంబులవలన నిర్జితాత్ముండైన ఋషభుండునుజనాపవాదంబువలన నగ్నిదేవుండును¹జననమరణాదులంగలుగఁజేయు కర్మంబులవలనబలభద్రుండును గాలంబువలన యముండును సర్పగణంబులవలన శేషుండును నప్రజోధంబువలన ద్వైపాయనుండును బాపండసమూహంబులవలన బుద్ధదేవుండును²శక్తనైశ్చరునివలనఁ గల్కియు నై ధర్మరక్షణపరుం డయిన మహావతారుండు నన్ను రక్షించుం గాతఁ బ్రాహ్లాదుభ్యాహ్నపరాహ్లానాయంకాలంబులను బ్రదోషార్ధరాత్రాపరరాత్రప్రత్యూహానుసంధ్యప్రభాతంబులను గదాద్యాయుధంబుల ధరించి కేశవ నారాయణ గోవింద విష్ణు మధుసంహరత్రివిక్రమ వామన హృషీ కేశ పద్మనాభ శ్రీవత్సధామవనర్వేళ్ళ రేఖ జనార్దనవిశ్వేశ్వరకాలమూర్తులనునామరూపంబులుగల దేవుండు నన్ను రక్షించుం గాకప్రళయకాలానలాతిశీక్ష్ణ సంభ్రమభ్రమణనిర్వక్రవిక్రమవక్రీకృతదనుజచక్రం బైన సుదర్శన పుణ్యనామ చక్రంబ మహావాయు ప్రేరితుం డై హుతాశనుండు నీరసతృణాటవుల భస్మీ భూతంబు సేయుభంగి భగవత్ప్రయుక్తంబ వై మద్వైరినైన్యంబుల దగ్ధంబు గావింపుము జగత్సంహరకాలపటఘటితచటులమహోత్సాహ గర్జనవత్సరదశదిశాభివర్జిత ఘనఘనాంతర నిష్ఠూతనిష్ఠుర కోటిశతకోటిసంస్పర్శస్పృహద్విస్ఫులింగ నిర్గమానగ్రళ భుగభుగాయమానమూర్తివిస్ఫూర్తినారాయణ కరకమలవర్తిగదాయుధోత్తమ మదీయవై (రితంఢోపతంఢంబుల భండనంబునంజండగతింబిండిగాఁ జండికాకూళాండవై) నాయకరత్నోభూతగ్రహంబులు చూర్ణంబులు గాఁ గొంఠాకవినిదంబు సలుపుము³దరేంద్రంబ వైన పాంచజన్యంబ సర్వలోక జిష్ణుండైన శ్రీకృష్ణుని నిఖిలపుణ్యైకసదనవదననిష్ఠూతనిష్ఠాస్సా⁴ ధరవేణపరిపూరితంబ వై యుస్మత్త భూతప్రేత పిశాచ విప్రగ్రహాదికూరోదుర్గ్రహంబులు విద్రావణంబులుగా నస్మత్పరవీరమండలంబుల గుండియలతోఁ దదీయమానినీ దుర్భర

1. నంతకాకృతిం జేయుభూతంబులవలన బలభద్రుండును. 2. కలివలన. 3. దరేంద్రుండ. 4. దర్శనపూరితం. 5. దృగ్గణంబులు.

గర్భంబులు గర్భస్థానమున నిర్భదంబులుగా నవియ బ్రహ్మాండభాండభీకరం బయిన భూచినాదంబున మోదింపు మతితీవ్రధారాదళితనిశాటకోటి కఠోరకంఠకరాశర క్తధారాధౌతమలీమనవిసరంబ వైననండక మహాసిశ్శేఖరంబ జగదీశస్రేణితంబ వై మద్విజ్వేషివిషమపూహంబుల మెండుగడికండలుగఁ జెండి చెండాడుము నిష్కళంకనిరాతంక నిశ్శంకసాంద్రచంద్రమండల పరిమండిత సర్వాంగరక్షణ విచక్షణధర్మనిరతంబ వయిన¹ చర్మంబ దుర్మడమద్వైరిలోకభీకరాలోకంబులను సమాకులనిబిడసీరం ధినిష్ఠరతమఃపటలశటు ఘటనం (బులం) గుటిల పఱుపుము నిఖలపాప గ్రహంబులవలనను సకలనరమృగ సర్వక్రోడభూతాదులవలనను నగు భయంబులు భగవన్నామ రూపయాన దివ్యాత్మంబుల వలనం బొంద కుండుఁ గాక బృహద్రథంతరాదినామంబులచేత స్తోత్రంబు సేయంబడుచున్న ఖగేంద్రుండు (రక్షణరక్షుండు) నన్ను రక్షించుఁ (గాక) శ్రీహరినామరూపవాహన దివ్యా యథ పారిషదో త్తమ ప్రముఖంబు లస్మదీయ బుద్ధిం ద్రియమనఃస్థానంబుల సంగ రక్షించు భగవంతుం డయిన శేషుండు సర్వోపద్రవంబుల నాశంబు సేయు జగ దైక్యభావం బయినధ్యానంబు గలవానికి వికల్పరహితుం²డై భూషణాయుధ లింగాఖ్య లగుశక్తులం దనమాయచేత ధరించి³ తేజరిల్లు చుండు లక్ష్మీకాంతుండు వికల్పవిగ్రహంబులవలన నన్ను రక్షించుఁగాక లోకభయంకరాట్రహాస భాసురవదనగహ్వరుండగుచు సమస్తతేజోహరణధురీణ తేజఃపుంజసంజాతదివ్యస్థ సింహావతారుండగు సప్తరమేశ్వరుండు సర్వదిగ్భాగంబులవలన సమస్త బహిరంతరంబులవలన నన్ను రక్షించు చుండు (గాత) మని నారాయణాత్మకవచప్రభావం బితిహాసరూపంబున⁴ నిండుడు డెలిసికొని ధ్యానంబుసేసి తద్విద్యాధారణమహిమవలన నరాతుల నిర్జించెం గావున నెవ్వ రేని నిర్మలాత్ము లగువార లేతద్విద్యాధారణు లై యనుదినంబును బలియించిన నతిఘోరరణంబుల నత్యుత్కటసంకటంబులను సర్వగ్రహాని గ్రహకర్మమారణకర్మాది⁵ దుష్కర్మజన్యకేళంబులను వదలి యవ్యాకులమనస్కులై విజయంబు నొందుదురు మఱియును సర్వరోగంబులకు నగమ్యశరీరు లై సుఖంబు నొందుదు రదియునుంగాక. 307

సీ. అతిభక్తిఁగొనికుండను బ్రాహ్మణుండు దొల్లి, యావిద్యధరియించియెలమిమించి మరుభూమియందు నిర్మలచిత్తుండై యోగ,ధారణంబున బిట్టు శ్రతనువు విడిచె దానిపై నొకండు గంధర్వనరేణ్యుండు, చిత్రరథాఖ్యుఁ డ్రజేయుఁ డొంటి చదలఁ జనంగఁ ద్రచ్చాయ తదస్థిపైఁ, గదిసిన నాతండు శ్ర గళవలించి

అ. యవిదపిండుతోడ శ్రవవిమానముతోడఁ, దనదువిద్యతోడ శ్రధరణిఁదెల్లి

1. 'ధర్మంబు. 2. డయ్యు సప్తరమేశ్వరుండు భూషణాయుధ చిహ్నిత మైనశక్తిం. 3. వికేష విగ్రహంబు గలలక్ష్మీకాంతుండు నన్ను రక్షించు. 4. మునిండుండు శాస్త్రాభ్యాసంబుసేసి యింద్రున శ్రవణింపిన పఠండు తద్విద్యా. 5. దుష్కర్మంబులకు నతిభయంకరు లై విజయంబు. వ్రా. ప్ర.

- తివిచి లేవలేక శ తికమక గుఱవంగ, వాలబల్కమాని శ వానిఁ జూచి. 308
- క. నారాయణకవచసమా,ధారణపుణ్యాస్థి దీని శ దగ్గఱ నీకుం
గూరెడినె విష్ణుభక్తుల, వారక చేరంగ నెట్టివారకఁ దరమే. 309
- ఇంద్రవజ్రము. సంధించి నీయంగకసంధులెల్ల, బంధించి తన్మంత్రబలంబుపేర్చి
న్నందంబు మాన్సింపఁ దడవన్య మేదీ, సింధుప్రవాహాన్నతి¹చేతఁ దీరన్.
- వ. కావున నీ విష్ణు డీపుణ్యశ్లోకంబుల భక్తియక్తుండవై కొనిపోయి పాజ్ఞుఖంబు
నఁ బ్రవహించెడుసరస్వతీజలంబుల ²నిక్షేపణంబుసేసి కృతస్నానండ్లవైయాచ
మనంబు సేసిన నీసర్వాంగబంధనంబు లుడుగు ననిన నతం డట్లచేసి తనవిమానం
బెక్కి నిజస్థానంబున కరిగెం గావున. 311
- క. అనదినము దీని నెవ్వరు, విని రేనిఁ బఠించి రేని శ విస్మయ మొదవన్
ఘనభూతజాల మెల్లన, మునుకొని వారలను గాంచి శ మ్రొక్కఁచు నుండున్.
- ఆ. విశ్వరూపువలన శ నైశ్వర్యకర మైన, యిట్టివిద్యఁ దాల్చి శ యింద్రుఁ డవుడు
మూఁడులోకములకు శ మూడ లైనట్టిశ్రీ, ననుభవించి మించె శ నధికమహిమ
- నీ. భూపాలయావిశ్వరూపున కరుదైనతలలు మూఁ డనువొండఁ శ గలిగియుండు
సారిది సురాపానసోపానంబులు, ³నన్నాద మనఁగను శ నమరవరుల
తో గూడి భుజించి శ తూకొని వారితో, యజ్ఞభాగంబు ప్రత్యక్ష మొంది
కైకొను చుండి దుఃస్కర్మంబు డై యాయజ్ఞభాగంబు రాక్షసప్రవరులకును
- ఉ. దల్లిమూఁడఁ గలుగుతాత్పర్యవశమున, దివిజవరుల మొఱిగి శ తెచ్చి యిచ్చు
నది యెఱింగి యింద్రుఁ శ డతిభీతచిత్తుఁ డై, తనకు గానియతనికలలు ద్రుంచె.
- క. భాసురుఁ డనక మహాత్మా, గ్రేసరుఁ డన కతఁడు పూర్వకృతకర్మగతి
వేసరఁ డనక మహేంద్రుఁడు, భాసురుతల లపుడు రోషమునఁ దెగ నడిచెన్.
- వ. ఇట్లయ్యింద్రుండు కోధంబు సహింపం జాలక విశ్వరూపుతలలు ఖడ్గంబునం దెగ
నడిచిన సోమపానంబు సేయ శిరంబు గపింజలం బయ్యె సురాపానంబు సేయు
శిరంబు గలవింకం బయ్యె నన్నంబు భక్షించుశిరంబు తిత్తిరి యయ్యె నిట్లు
త్రివిధపక్షిస్వరూపంబు దాల్చి బ్రహ్మహత్యయే తెంచి యింద్రునిఁ జుట్టకొని
తమ్ముఁ బరిగ్రహింపు మని నిర్బంధింప నపు డింద్రుం డతిభీతచిత్తుం డై త్రిలోక
నాయకుం డైనదానిం దప్పించుకొనం జాలక యంజలి యొగ్గి యమ్ముహదో
షంబుఁ గైకొని తద్దోషం బొక్కసంవత్సరం బనుభవించి యంతం బావుకొను
వాఁ డై భూజలవృక్షస్త్రీలం బ్రార్థించి మద్దురితంబు చతుర్విధంబులం బుచ్చికొ
నుం డనినభూమి తనయందుఁ జేయఁబడినఖాతంబు తనంతనపూఁడునట్టివరంబును
జలంబు సర్వంబు దనయందుఁ బ్రత్యేళితం బైనం బావనం బగునట్టివరంబును
వృక్షంబులు ఛేదింపబడి పునః ప్రరోహంబు గలుగువరంబును స్త్రీ లెల్లపుడుం

దమకుఁ గామసుఖంబు గలుగునట్టివరంబును గోరిన నతం డట్ల కానొసంగిన నత నిదఃస్కృతంబు ధరణి¹ యీ దిణవిధంబున నుదకంబు బుద్ధుడవేనరూపంబు నను మహీరూపంబులు నిర్వాసభావంబునను నింతలు రజోవికారంబునను నిట్లు చతుర్భాగంబులు బంచికొని రంత.

816

మ. హతపుత్రిం డగువిశ్వరూపజనకుం శ డాత్మష్ట దుఃఖాయతో
ధర్మరోమానలదహ్యమానుఁ డగుచుం దా నింద్రుపై మారణ
క్రతుహోమం బొనరింప నండుఁ బొడమెం శ గల్పాంతకాకారవి
శ్రుతకీలానలనిష్ఠు రేక్షణగుణశ్రుభ్యత్రిలోకోగ్రు డై.

[మ

సీ. యగమద్రుంగెడునాఁడు శ జగము లు వొలియించు, నంతకుమూర్తిపై సంతయుగు
బలుపున బొడవును శ బ్రతిదినంబును నొక్క, శరచాతమంగంబువెరివిగొనుచుఁ
గడుదగ్ధశైలసంకాశ దేహమునందుఁ, గరము సంధ్యారాగ్రకాంతి బెరయ
మునుగాఁకరాగిచేఁగ నుమించుమించులఁ, గజకుమీసలుకచా గ్రములు మెఱయఁ
తే. చండమధ్యాహ్నమార్తాండ్రమండలోగ్గ, చటాలనిష్ఠురలోచనా శ చలవిధూత
దశదిశాభాగుఁ డుజ్జ్వలతరకరాశ, భిదురసునిశితదంష్ట్రోరువదనగుహుఁడు.

ఉ. నింగికి నేలకుం బొడవు శ నిట్టల మై శిఖలందుఁ బర్వను
త్తుంగతరాగ్నిజాలములఁ శ దోట్రిలుచున్ గ్రహపంక్తి జాఱ ని
స్సంగకరాశ శాతఘనసద్భ్రుణిమండలచండశూల ము
ప్సాంగుచుఁ గేల లీలఁ గొని శ భూమి చలింపఁక సోలి యాడుచున్.

819

సీ. వదలక విరివిగా శ వదనంబుఁ దెఱచుచు, నాకాశ మంతయు శ నప్పలించుఁ
గడనాల్క నిడించి శ గ్రహతారకంబుల, నయ మెల్ల దిగజాఱ శ నాకి విడుచు
నలవోకయునుబోలె శ నట్టహాసము సేసి, మెఱసిలోకములెల్ల శ మింగఁ జూచుఁ
దనరుదిగ్గంతిదంతములు సెక్కలు వాఱ, ను గ్రదఁప్పలు ద్రిప్ప శ నుక్కుమిగిలి
తే. స్వప్నబలితంపుడపమునఁబుట్టి నొంది, యఖిలలోకంబు లెల్లఁ దా నా శ క్రమించి
వృత్రనామాఖ్యదేవతాశత్రుఁడగుచుఁ, దారుణాకారుడఖిలదుర్దముఁడుమెఱసె.
మ త్కోకిలము. అట్టివృత్తనిమిద దేవత శ లల్కతోఁ బెనుమూఁక లై
చుట్టి ముట్టి మహాశ్రువిద్యలు సూపి యేవున నేయ నా
గొట్టువీరుడు వార లేసిన శ కూరశత్రుము లన్నియుం
జుట్టి పట్టుక మింగి శూరత శ జోక నార్చె మహోగ్రు డై.

821

క. భక్షితదివ్యాస్తుం డగు, రక్షోనాయకుని నమర్రరాజప్రముఖుల్
వీక్షింప వెఱచి పఱచిరి, రక్షకుఁ జింతించికొనుచు శ రయ మొప్పారన్.

822

వ. ఇట్లు సర్వసాధనంబులతోడ సాధుజనంబుల వృత్తాసురుండు మింగిన నచ్చెరు
వడి చేయునది లేక తత్రేజోవిశేషవిభవంబునకు భయంబు నొంది కందినడెం

దంబునం గుందుచుం బురందగ్రములు లార్తరక్షకుం డగువుండరికాక్షునకుం
గుయ్యిడువారలై . 323

లయగ్రహ. వీడు కడుదుర్దమఁడు శ్రీ వాడిమనకైదువులు

శ్రీ పోడి చెడఁగా మెసవి శ్రీ యీడు గన కున్నాఁ
డేడ బ్రదు కింకఁ బెనుఁగ్రీడు వాడమెన్ మనకు

శ్రీ దోడుపడ నొక్కరుఁడు శ్రీ లేడు హరి దక్కన్
వేడుదముఁ శ్రీధరునిఁ శ్రీ గూడుదము సద్భటులఁ

శ్రీ బాడుదము గీతముల శ్రీ జోడుపడ నంతన్
వీడు చెడుత్రోవ దయ్యతోడ నెఱిగించు ఘనుఁ

శ్రీ డోడక సురాలయము శ్రీ పాడుపడ దింకన్ . 324

క. అని తలపోయుచుఁ దమలో, మునుకుచుఁదికమకలు గొనుచు శ్రీ మురరిపుసభకున్
గునుకుచుఁ గునుకుచు నేఁగిరి, ఘనరాక్షసుఁ గన్న కన్నుఁగవఁజెగ్గిలఁగన్ . 325

వ. ఇట్లు భయార్తులై యమ ర్యవ్రాతంబు సని చని ముండల నభంగభంగరంగ
దుత్తుంగడిండిరమండల సముద్దండాడంబరవిడంబిత నారాయణనిరంతరకీర్తిలతా
కుసుమగుచ్ఛస్వచ్ఛంబును ననవరతగోవిందచరణారవిందసేవాసమాకులకలిత
ఫలితమహాపుణ్యఫలాయమాన సముద్దీప్తితావర్తవర్తిత దక్షిణావర్తచుదిరశంఖ
మండల మండిలంబును నతినిష్ఠురకతినపాతనపృథురోమరాజీవశకులతిమితిమింగిల
కర్కట కమతకచ్ఛపమకరనక్రవక్రగ్రహగ్రహణఘమఘమాయమానదారుణ
గమనవిషమితవిషమతరంగఘట్టనఘట్టితసమద్భూతశీకరనికర నీరంధ్రతాంకిత
తారాపథంబును మహాచ్ఛ్పయిశిలోచ్ఛయశిఖరాగ్రప్రవహితదుగ్ధనిర్ఘ్నరసమ్మా
ర్జితపురాణపురుషవిశుద్ధశుద్ధాంతవిహరణఘరీణనవసుధాధౌతధావశ్యధగద్ధగాయ
మానరమ్యహర్యనిర్మాణకర్మంబునునతిపవిత్రగుణవిచిత్రనిజశత్రవేమానంద
సందర్శితముకుందపరిస్తవదంతరంగకరుణారస పరిమళితభావబంధురవిద్రుమ
వల్లిమతల్లికాంకురశోభితంబును బ్రసిద్ధసిద్ధసాంబువాహనంగమనముత్థితగంభీర
ఘోషపరిపూరితసకలశోదంతరాళంబును సముద్రమేఖలాఖిలప్రదేశవిలసితనవీ
నదుకులాయమానంబును హరిహరప్రముఖదేవతానిచయ పరిలభ్యావృతమహై
శ్వర్యదానధారేయమహానిధానంబును వైకుంఠపురవీరవారమనోహరకామ్య
ఫలఫలితమందార పారిజాత సంతాన కల్పవృక్ష హరిచందన ఘనవనానుకూల
కూలంబును నైయోష్ణుచుఁ గుబేరుభాండాగారంబునుంబోలెఁ బద్మమహాపద్మ
శంఖమకరకచ్ఛపముకుందకుండనీలవరసమగ్రం బై విష్ణుకరకమలంబునుంబోలె
సుదర్శనావర్తప్రగల్భం బై కైలాసమహిధరంబునుంబోలె నమృతకళాస్థాన
కేఖరపదార్పణం బై యింద్రవైభవంబునుంబోలెఁ గల్పవృక్షకామధేనుచిం
తామణిజనితవిశేషం బై సుగ్రీవసైన్యంబునుంబోలె నపరిమితనిబిడహరిసంచా

ననగఁ జూపట్టువుండరి శ కాయతాక్షు.

976

సీ. ఇందివరశ్యాము శ వందితసుత్రాముఁ గరుణాలవాలు భా శ సురకపోలుఁ
కౌస్తుభాలంకారుఁ శ గామితమందారు, సురుచిరలావణ్య శ సురశరణ్య
హర్యక్షనిభమధ్య శ నఖిలలోకారాధ్య, ఘనచక్రహస్తు జ శ గ్రత్వశస్త్ర
ఖగకులాధిపయానుఁ శ కౌశేయపరిధానుఁ, బన్నగశయను న శ బాతనయను

తే. మకరకుండలనద్భాషు శ మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసా శ గరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాం శ భోధిచంద్రు
విష్ణు రోచిష్ణు జిష్ణు స శ హిష్ణుఁ గృష్ణు.

979

మ. కని డాయం జనునంతఁ గృష్ణుఁడు దళ శ త్కంజాతుఁ డప్పేదవి
పుని నశ్రాంతదరిద్ర వీడితుఁ గృశీ శ భూతాంగు జీరాంబరుఁ
ఘనతృప్తాతురచిత్తు హాస్యనిలయుఁ శ ఖండోత్తరీయుం గుచే
లుని నల్లంతనె చూచి సంభ్రమవిలో శ లుం డై దిగెం దల్పమున్.

980

క. కర మర్థి నెదురుగాఁ జని, పరిరంభణ మాచరించి శ బంధున్నేహ
స్ఫురణం దోడ్తెచ్చి సమా, దరమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టె శ దనతల్పమున్.

తే. అట్లు గూర్చుండఁబెట్టి నైయ్యమునఁ గనక, కలశసలిలంబుచేఁ గాళ్ళగడిగిభక్తి
దజ్జలంబులు దనదుమ శ స్తమునఁ దాల్చి, లలితమృగమదఘనసార్యమితి మైన.

తే. మలయజము మేన జొబ్బిల్ల శ నలది యంత
శ్రమము వాయంగఁ దాళెవృం శ తమున విసరి
బంధురామోదకలితధూ శ పంబు లొసఁగి
మించుమణిదీపముల నివా శ శించి మఱియు.

983

వ. సురభికుసుమమాలికలు సిగముడిం దుఱిమి కర్పూరమిళితతాంబూలంబు నిడి
ధేనువు నొసంగి సాదరంబుగా స్వాగతం బడిగిన నప్పు డవ్వివుండు మేనం బుల
కాంకురంబు లంకురింప నానందబాష్పజలబిందుసందోహుం డయ్యె నట్టియెడం
బద్దలోచనుండు మన్నించునంగనామణి యగురు క్షిణి కరకంకణరవంబు లొల
యం జామరలు వీవఁ దజ్జతవాతంబున ఘర్జనలిలంబు నివారించు చుండఁ
జూచి శుద్ధాంతకాంతానివహంబులు తమమనంబుల నద్భుతం బంది యి ట్లనిరి.

ఉ. ఏమితపంబు నేసె నొకొ శ యీ ధరణీదివిజోత్తముండు తొల్

బామున యోగివిస్ఫురదు శ పాస్యకుఁ డై తనరాదునీజగ

త్యాన్ని రమాధిసాధునిజ శ తల్పమునక వసియించియున్నవాఁ
డిమహనీయమూర్తి కెన శ యే మునిపుంగవు లెంతవారలున్.

985

వ. అదియునుం గాక.

986

శ్లో. తనమృదుతల్పమందు వని శ తామణి యైనరమాలలాఘభౌం

దును నెడఁగా దలంపక య శ్ర దుప్రవహం డెదురేగి మోదముం
దనుకఁగ గొగిలించి యుచి శ్ర తక్రియలం బరితుష్టుఁ జేయుచుకొ
వినయమునన్ భజించె ధర శ్ర ణీసురుఁ డెంతటిభాగ్యవంతుఁడో.

987

వ. అనునయ్యవసరంబున.

988

క. మురసంహారుడు కుచేలుని, కరము గరంబునఁ దెమల్చి శ్ర కడఁక మన మా
గురుగృహమున వర్తించిన, చరితము లని కొన్ని నుడివి శ్ర చతురత మఱియున్.

సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ వేద శ్ర పాఠనలబ్ధద, క్షణ గలచారువంశంబువలనఁ
బరిణయం బైనట్టి శ్ర భార్య సుశీలవ, ర్తనములఁ దగ భవశ్రద్ధకృత యగునె
తలఁప గృహక్షేత్ర శ్ర ధనదారపుత్రాదు, లందు నీచిత్రంబు శ్ర చెందకుంట
తోచుచున్నది యేను శ్ర దుది లోకసంగ్రహార్థంబు కర్తాచరణంబు సేయు
తే. గతి మనంబులఁ గామమోహితులు గాక, యర్థమై యుక్తకర్తంబులొచ్చరించి
ప్రకృతినంబంధములువాసిభవ్యనిష్ఠ, దవిలియుందురుకొందఱు శ్ర త్రములుభువిని.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

991

క. ఎఱుంగుదువె మనము గురుమం, దిరమున వసియించి యతఁడు శ్ర తెలుపఁగ వరుస
నైఱుంగఁగ వలసినయర్థము, లెఱిగి పరిజ్ఞానమహిమ శ్ర తెఱుగుట లెల్లన్.

వ. అని మఱియు గురుప్రశంస సేయం దలంచి యిట్లనియె.

993

తే. తివిరి యజ్ఞానతిమిరప్ర శ్ర దీప మగుచు
నవ్యయం బైన బ్రహ్మంబు శ్ర ననుభవించు
భరితనత్తుండు సత్కర్త శ్ర నిరతుఁ డతుల
భూసురశ్రేష్ఠుఁ డనఘుండు శ్ర బుధనుతుండు.

994

వ. అమృతాత్మనివలన సకలవర్ణాశ్రమంబులవారికి నేను విజ్ఞానప్రదుండ నగుగురుండ
నై యుండియు గురుభజనంబు పరమధర్మం బని యాచరించితి నది గావున.

క. భూసురుల కెల్ల ముఖ్యుడ, నై సకలకులాశ్రమంబు శ్ర లందును నెపుడుకొ
ధీసుజ్ఞానప్రదుఁ డన, దేశికుఁ డన నొప్పుచుండు శ్ర ధృతి నెల్లడలన్.

996

తే. అట్టివర్ణాశ్రమంబుల శ్ర యందు నర్థ
కుశలు లగువారు నిఖలైక శ్ర గురుడ నైన
నాదువాక్యంబుచే భవా శ్ర ర్ణవము వెలుచ
దాఁటుదురు మత్సదాంబుజ శ్ర ధ్యానపరులు.

997

వ. అదియునుం గాక సకలభూతాత్మకుండ నైనయేను దపోవ్రతయజ్ఞదానశమద
మాదులచేత సంతసింపను గురుజనంబులఁ బరమభక్తి సేవించువారలం బరిణ
మింతు నని చెప్పి మఱియు మనము గురుమందిరంబున నున్నయెడ నొక్కనాడు
గురుపత్నీనియుక్తుల మై యింథనార్థం బడవికిం జనిన సయ్యవసరంబున.

998

సీ. ఘమఘమారావసం శ్ర కులఘోరజీమాత, పటలసంఘన్నాభృ శ్ర భాగ మగుచుఁ

జటులఝంఝానిలో శ్రీ త్కటసముద్ధూతనా, నావిధజంతుసం శ్రీ తాన మగుచు
 జండదిగ్గేదండ శ్రీ తుండనిభాఖండ, వారిధారాపూర్ణ శ్రీ వసుధ యగుచు
 విద్యోతమానోగ్ర శ్రీ ఖద్యోతకిరణజిద్విద్యుద్యుతిచ్చూతా శ్రీ విభవ మగుచు
 తే. నడరి జడి గురియంగ నిను శ్రీ డ స్తమింప, భూరిసీరంధ్రనిబిడాంధ శ్రీ కార మేని
 నూచికాభద్య మై వస్తుగోచరంబు, గానియ ట్లండ మనము నశ్వవాన దడిసి.
 తే. బయలు గొందియుఁ బెనుమిట్టు శ్రీ పల్ల మంబు
 రహితసహితస్థలంబు లే శ్రీ ర్పణుప రాశ
 యున్నయ త్తటి మనము నొం శ్రీ జొరులచేతు
 లూతగాఁ గొని నడచుచు శ్రీ నుండునంత.

1000

క. బినబిన నెప్పుడు నుడుగక, వినరెడివలిచేత వడచు శ్రీ విడువక మనముం
 బన చెడి మార్గముఁ గానక, మనలితి మంతటను నంశుమంతుఁడఁ బొడిచెన్.
 క. తెలతెలవాఱిడివేళం, గలకల మని పలికె బఱ్ఱి శ్రీ గణ మెల్లెడలక
 మిలమి లని ప్రొద్దుపొడుపున, ధశధశ మనుమెఱుఁగు దిగ్వి శ్రీ తానము నిండ్న్.
 క. అప్పుడు సాందీపుని మన,చొ ప్పరయుచు వచ్చి వాన శ్రీ సోఁచునచు వలిం
 దెప్పిరిలుటఁ గని భేదం, బుప్పతిలం బలికె నకట శ్రీ యోవటులారా.

1003

చ. కటకట యిట్లు మాకొకకుఁ శ్రీ గాఁ జనుదెంచి మహాటవిక సము
 త్కటపరిషీడ నొందితిరి శ్రీ గావున శిష్యులు మాముణంబు నీఁ
 గుట కిది కారణంబు నమ శ్రీ కూరెడిఁ బో యటమీఁద మీకు వి
 స్ఫుటధనబంధుదారబహు శ్రీ పుత్రవిభూతిజయాయురున్నతుల్.

1004

క. అని గారవించి యాయన, మనలం దోడ్కొనుచు నాత్త శ్రీ మందిరమునకుం
 జనుదెంచుట లెల్ల ను నీ,మనమునఁ దలఁతే యటంచు శ్రీ మఱియుం బలికెన్.
 వ. అనఘా మన మధ్యయనంబు సేయుచు నన్యోన్యస్నేహవాత్సల్యంబులం జేయు
 కృత్యంబులు మఱవపు గదా యని యని యెల్లం దలంచి యాడుమాధవుమధు
 రాలాపంబులు విని యతనిఁ గనుంగొని కుచేలుం డి ట్లనియె.

1006

క. ననజోదర గురుమందిర,మున మనము వసించునాడు శ్రీ ముదమునఁ గావిం
 పనిపను లెవ్వియుఁ గలవే, విను మవి య ట్లండ నిమ్ము శ్రీ విమలచక్రతా.

1007

క. గురుమతిఁ దలఁపఁగఁ ద్రిజగ,ద్గురుఁడ వనం దగిననీకు శ్రీ గురుఁ డనఁగా నొం
 దొరుఁ డెవ్వఁ డితయును నీ, కరయంగ విడంబనంబ శ్రీ యగుఁ గాదె హరీ.

వ. అని సాభిప్రాయంబుగాఁ బలికినపలుకులు విని సమస్తభావాభిజ్ఞు డైనపుండరీ
 కాక్షుండు మంద స్థితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నతనిం జూచి నీ విచ్చటికి
 వచ్చునప్పుడు నాయందులభ క్తిజేసి నాకు నుపాయనంబుగా నేమిపదార్థంబు
 దెచ్చితి వప్పదార్థంబు లేకమాత్రం బైనఁ బదివేలుగా నంగీకరింతు నట్లు గాక
 నీచవ రనుం డై మద్భక్తిం దగులనిదుష్టాతుండు హేమాచలతుల్యం బైన

- పదార్థంబు నొసంగిన నది నామనంబునకు సప్తతంబు గాదు గావున. 1009
- క. దశమైన బుష్ప మైనను, ఫల మైనను నలిల మైనక శ బాయనిభక్తిం
గొలిచినజను లర్పించిన, నెలమి రుచిరాన్నముగనె శ యేను భుజింతున్. 1010
- క. అని పద్మోదరుఁ డాడిన, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి శ విప్రుఁడు దాఁ దె
చ్చినయడుకులు దగ నర్పిం, పను నేరక మోము వాంచి శ పలుకక యున్నన్.
- వ. అవ్విప్రుండు చనుదెంచినకార్యంబు కృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యి
తండు పూర్వభవంబున నైశ్వర్యకాముం డైనను సేవింపం డైన నిక్కుచేలుం
డు నిజకాంతాముఖోల్లాసంబుకొఱకు నాయొద్దకుఁ జనుదెంచినవాఁ డితనికి నిం
ద్రాదులకుం బడయ రానిబహువిధంబు లైనసంపద్విశేషంబు లీక్షణంబ యొడఁ
గూర్ప వలయు నని తలంచి యతండు జీర్ణవస్త్రంబుకొంగున ముడిచితెచ్చిన
యడుకులముడియ గని యిది యేమి యని యొయ్యన నమ్మడియఁ దనకర
కమలంబుల విడిచి యయ్యడుకులు గొన్ని వుచ్చికొని యివియ నకలలోకంబులను
నన్నును బరితృప్తి బొందింపఁ జాలు నని యప్పుడు. 1012
- క. మురహరుఁడు పిడికెడఁడుకులు, గర మొప్పఁగ నారగించి శ కౌతూహలి యై
మఱియును బిడికెడు గొనఁ దత్కర మప్పుడు వట్టి కమల శ కరకమలములన్.
- క. సౌం పారఁగ నితనికి బహు, సంపద లందింప నివియ శ చాలును నిడ భ
క్షింపఁగ వలవదు త్రిజగ, త్సంపత్కర దేవదేవ శ సర్వాత్మ హరీ. 1014
- వ. అని యిట్లు వారించె నక్కుచేలుండును నారాత్రి గోవిందుమందిరంబునఁ దనకు
హృదయానందకరంబు లగువివిధపదార్థంబు లనుభవించి మృదులశయ్యాతలం
బున సిద్రించి తనమనంబునం దన్ను సమధికస్వర్గభోగానుభవం గాఁ దలంచు
చు మఱువాఁ డరుణోదయంబున మేల్కొని కాలోచితకృత్యంబులు దీర్చి యిం
దిరారమణుండు దన్నుఁ గొంతద వ్వనిపి యామంత్రితం జేయఁ జనుచు నంద
నందనసందర్శనానందలోలాత్తు డై తనమనంబున ని ట్లనియె. 1015
- క. నాపుణ్య మరయ నెట్టిదో, యాపుణ్యనిధిం బ్రశాంచు శ నచ్యుతు సఖుల
వ్యాపకు బ్రహ్మణ్యునిఁ జిద్రూపకుఁ బురుషోత్తమునిఁ బ శ రుం గనుఁగొంటిన్.
- సీ. పరికింపఁ గృపణస్వ శ భావుండ నైనట్టియే నేడ నిఖిలావ శ నీశ్వరైన
యిందిరాదేవికి శ నెనయంగ నిత్యని, వాసుఁ డై యొప్పున శ వ్యాసుదేవుఁ
డేడ న న్నర్థిమై శ దోడఁబుట్టినవాని, కైవడిఁ గొంటిఁ శ గదియఁ జేర్చి
డైవంబుగా నన్ను శ భావించి నిజతల్పమున నుంచి సత్క్రియలో శ పూని నడపి
తే. చారునిజవధూకరసరో శ జాతకలిత, చామరానిలమున గత శ శ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలి ప్రచందనాంబుచితకరాజ్జ, తలములను నడ్డు లొత్తె వ శ త్వలత మెఱసి.
- వ. కావున. 1018
- ఉ. శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుఁ బచ శ రించి ఘనంబుగ వి త్ర మేమియు

న్నీనితెఱంగు గానఁబడె శ నెన్న దరిద్దఁడు సంపదంధుఁడై
కానక తన్నుఁ జేరఁడని శ కాక శ్రీతార్తిహరుండు సత్కృపాం
బోనిధి సర్వవస్తుపరి శ పూర్ణునిగా ననుఁ జేయ కుండునే.

1019

వ. అని తనమనంబున వితర్కించుచు నిజపురంబునకుం జని చని ముండట.

1020

సీ. భానుచంద్రప్రభా శ భాసమానస్వర్ణచంద్ర కాంతోపల శ సౌధములును
గలకంతకుకనీల శ కంతసముత్కంఠ, మానితకూజితో శ ద్యానములును
పుల్లసితాంభోజ శ హల్లకకహార, కైరవోల్లసితకా శ సారములును
మణిమయకనకకం శ కణముఖాభరణవిభ్రాజితదాసదా శ సీజనములుఁ

తే. గలిగి చెలు వొందుసదనంబు శ గాంచు విస్త

యమును బొందుచు నెట్టిపు శ క్యాత్తుఁ డుండు

నిలయ మొక్కొ యపూర్వ మై శ నెగడె మహిత

వైభవోన్నతలక్ష్మీని శ వాస మగుచు.

1021

వ. అని తలపోయు చున్నయవసరంబున.

1022

తే. నివిజవనితలఁ బోలెడుఁ తెఱవ లపుడు, డాయనేతెంచి యిందువీరచ్చేయుడనుచు
విమలసంగీతనృత్యవాద్యములు సెలఁగ, గరిమఁదోడ్చొనిచనిరంతిరపురమునకును.

వ. ఇట్లు చనుదేర నతనిభార్యయైనసతీలలామంబు దనమనంబున నానందరసమగ్న
యగుచు నప్పుడు.

1024

సీ. తనవిభురాక ముం శ దటఁ గని మనమున, హర్షించి వైభవం శ బలర మనుజ
కామినీరూపంబు శ గైకొన్నయిందిరా, వనితచందంబునఁ శ దనరు చున్న
కలకంఠి తనవాలుఁ శ గన్నులకేళవల, నానందబాష్పంబు శ లంకురింప
నతనిపాదంబుల శ కాత్మలో మొక్కి భావంబున నాలింగ శ నంబు సేసె

తే. నాధరాదేవుఁ డతులది శ వ్యాంబరాభరణవిభూషిత లై రతి శ రాజసాయ
కములగతి నొప్పుపరిచారి శ కలు భజింప, లలితసౌభాగ్య యగునిజ్యలలనఁ జూచి.

క. ఆనారీరత్నంబును, దానును ననురాగరసము శ దభుకొత్తఁగ ని

త్యానందము నొందుచుఁ బెం, పూనినహరిలబ్ధవైభవోన్నతి మెఱయన్.

1026

సీ. కమనీయపద్మరా శ గస్తంభకంబులు, గొమరారుపటికంపుఁ శ గుడ్డములును
మరకతనవరత్న శ మయకవాటంబులు, గీలితహరినీల శ జాలకములు
దీపితచంద్ర కాం శ తోపలవేదులు, నంచితవివిధప శ దార్థములును
దగుహంసతూలికా శ తల్పంబులును హేమ, లాలితశయనస్థ శ లములుఁ దనరు

తే. సమధికోత్తుంగభద్రప్రీతములసిరులు, మానితోన్నతచతురంత శ యానములును
వలయుసద్వస్తుపరిపూర్ణ శవాటికలును, గలిగిచెలువొందుమందిరం శ బైలమిణ్ణోచ్చి.

వ. సుఖంబున నుండునట్టియెడం దనకు మనోవికారంబులు వొడమ కుండ వర్తించు
చు నిర్మలం బగుతనమనంబున నిట్లను నింతకాలం బత్వంతదురంతం బగుదారి

ద్రుదుఃఖార్ణవంబున మునింగి యున్ననాకుం గడపటఁ గలిగినవిధంబున నిప్పుడు.

- ఆ. ఎన్నఁ గ్రొత్త లైన శ యిట్టిసంపదలు నా, కబ్బు పెల్ల హరిద శ యావలోక
సమునఁజేసి కాదె శ నళినాటుసన్నిధి, కర్ణి నగుచు నేను శ సరుగులయును.
- క. నను నావృత్తాంతంబును, దనమనమునఁ గనియు నేమి శ దడవక ననుఁ బొ
మ్మని యీసంపద లెల్లను, నొనరఁగ నొడఁగూర్చి నన్ను శ నొడయనిఁ జేసెన్.
- వ. అట్టిపురుషోత్తముండు భక్తినిష్ఠు లైనసజ్జనులు లేకమాత్రం బగుపదార్థం బైన
భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించిన నదియ యోటిగుణితంబుగాఁ గైకొని మన్నించు
టకు నిదియ దృష్టాంతంబు గాదె మలినదేహుండును జీర్ణాంబరుండు నని చిత్తం
బున హేయంబుగాఁ బాటించక నాచే నున్నయడుకు లాదరంబున నారగించి
సన్నుం గృతార్థునిం జేయుట యతనినిర్వేతుకదయయ కాదె యట్టికారుణ్యసాగ
రుం డైనగోవిందునిచరణారవిందంబులయందులభక్తి ప్రతిభవంబును గలుగుం
గాక యని యప్పుండరికాతునియందులతాత్పర్యంబునం దగిలి పత్నీసమేతుండై
నిఖిలభోగంబులయందు నాసక్తిం బొరయక రాగాదివిరహితుండును నిర్వికారుం
డును నై యఖిలక్రియలందు ననంతనియనంతధ్యానగుహారసంబునం జొక్కు
చు విగతబంధనుం డై యపవర్గపాప్తి నొందె మఱియును. 1031

- ఆ. దేవదేవుఁ డఖిల శ భావజ్ఞఁ డాశ్రిత, వరదుఁ డైనహరికి శ ధరణిసురులు
దైవతములు గాన శ ధారుణీదీవిజలకంపె దైవ మొకఁడు శ గలదె భువిని.
- క. మురహారుఁ డిటు కుచేలునిఁ, జరితార్థునిఁ జేసినట్టి శ చరితము వినున
త్పురుషుల కిహాపరసుఖములు, హరిభక్తియు యశముఁ గలుగు శ నవసీనాథా.

~~అక్షయ~~ శ్రీకృష్ణుడు సటుంబముగా గ్రహణస్వామనకకు బోవుట.

- వ. అనిన మఱియుఁ బరాశరపౌత్రున కర్జునపౌత్రుం డి ట్లనియె. 1034
- ఆ. దువృశీక్షణంబు శ దురితసంహరణంబు, శిష్టరక్షణంబు శ నేయఁ దలచి
భువిని మనుజుఁ డగుచుఁ శ బుట్టినశ్రీకృష్ణు, విమలచరిత మెల్ల శ విస్తరింపు.
- వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 1036

- సీ. ధరణీక బలుఁడును శ సరసిజోదరుఁడు న, వోన్నతగుఖిల శ నుండునంతఁ
జటులోగ్రకల్పాంత శ సమయమందునుబోలె, దృగసవ్యా మై సమృద్ధి ప్రమగుచు
రాజులునూర్వోప శ రాగంబు చనుదెంచు, పెరిగి భూజను లెల్ల ప్రవరుసఁ గదలి
మునుజమదగ్నిరాగముండు పూని ముయ్యేడు, మాఱులు ఘనబలోదారుఁ డగుచు
- తే. నిజభుజాదండమండిత శ నిబిడనిశిత, చటులదంభోభిరుచిరభా శ స్వత్కుఠార
మహితధారావినిర్భిన్న శ మనుజపాల, దేహనిర్దుక్తరుధిరప్రవాహములను. 1037
- తే. వీనుమడుపులు గావించె శ నెచటనేని, నట్టిపావనసుక్షేత్ర శ మగుశమంత
పంచకంబున కపుడు సంభ్రమముతోడఁ, జనిరి బలకృష్ణులును సంత్రసం బెలర్చు.
- వ. ఇట్లు నిష్కర్షు లైనరామకృష్ణులు లోకధర్మానుపాలనప్రవర్తను లై ద్వారకా

నగర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నగదసాంబసుచంద్ర శుకసారణానిరుద్ధకృతవహ్ని
యోధవరుల నియమించి తాము నకూరవసుదేవోగ్ర సేనాదిసకలయాదవులు
గాంతాసమేతులై స్రక్చందనాభరణవస్త్రాదులు ధరించి శోభనాకారంబు
తోడం బుష్పకవిమానంబు లనం బాలుచునరదంబులను మేఘంబుల ననుకరించు
గజంబులను మనోవేగంబు లైనతురంగంబుల నెక్కి వియచ్చరులం బురుడించు
పురుషులు దమ్ము సేవింపం జని యవ్వణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేసి యుప
వసించి యనంతరంబ.

1089

క. భూసురవరులకు ననుపమ, వాసోలంకారధేను శ్ర వసురత్నధరి

శ్రీసుమహితవస్తువు లు, ల్లాసంబున దాన మిచ్చి శ్ర లాలితు లగుచున్. 1040

క. పునరవగాహనములు పెం, పొనరం గావించి బంధు శ్ర యుక్తముగా భో

జనకృత్యంబులు తీర్చి ప్పదనురాగము లుల్లసిల్ల శ్ర నచ్చోటఁ దగన్. 1041

క. ఘనశాఖాకీర్ణములై, యినరశ్వులు దూఱి నీక శ్ర యెనకం బెసఁగఁ

ననచినపొన్నలనీడల, ననిదినవేడుకల నంద శ్ర నందనముఖుల్. 1042

క. తనరినపల్ల వరుచిరా, సనముల నాసీను లగుచు శ్ర సత్సఖిగోష్ఠిం

బెనుపొందఁగ నట వసియించినచోఁ దత్పుణ్యతీర్థ శ్ర సేవారతు లై. 1043

వ. మున్న చనుదెంచి యన్నమాత్యైస్యశీనరకోసలవిదర్భకురుస్థంజయకాంభోజ
కేకయమద్రకుంత్యారట్టకేరళాదిభూపతులును మఱియుం దక్కినరాజవరులును
హితులును నందగోపాదిగోపాలురును గోపికాజనంబులును ధర్మ రాజును
గతు లై వచ్చినభీష్మద్వైభవతరాప్యగంధారికుంఠీపాండవతద్దారనివహ సంజ
య విదురకృపకుంతిభోజవిరాటభీష్మకనగ్నజిద్దుపద శైబ్యధృష్టకేతు కాశీరాజ
దమఘోషవిశాలాక్షమైథిలయథామన్యుసుశర్తరులును సపుత్రకుం డైనబాహ్లి
కుండును మొదలుగా ననేకులు నుగ్రసేనాదియాదవప్రకరంబులం బూజలం
దృవులం జేసిన వారునుం బ్రముడితాత్తు లై రయ్యెడ. 1044

క. ఆరాజులు గాంచిరి నిజ, నారీయుతు లగుచు నంగ శ్ర నాపరివారుఁ

ధీరుఁ దానవకులసంహారుఁ గోపీమనోవి శ్ర హారు నుదారున్. 1045

వ. కని యమృతాధవబలదేవులు సేయుసముచితపూజావిధానంబులఁ బరితృప్తులై
యముకుందుసాన్నిధ్యంబు గలిగి తదీయసంపద్విభవాభిరాము లై విలసిల్లుచున్న
యుగ్రసేనాదియదువృష్టిపుంగవులం జూచి వారలతోడ నారాజవరులు మాధ
వుండు విన నిట్లనిరి. 1046

మ. మనశాస్త్రంబులు వాక్కులు మనములు శ్ర మాంగల్యముం బొంది పా

వన మై యొప్పెడు నేరమావిభునిభా శ్ర స్వత్పాదపంకేజసే

చనతోయంబుల సేమహాత్తునిపదా శ్ర బాతంబు లెంచేని సోఁ

కథచో తెల్లను ముక్తిహేతు ఫగు నీ శ్ర కృష్ణుండె పో చూడఁగన్. 1047

చ. సనకసనందనాదిముని శ సత్తము లంచితయోగదృష్టిచే
బనివడి యాత్మలకా వెదకి శ పట్ట నగోచర మైనమూర్తి యి
ట్లనవరతంబు మాంసనయ శ నాంచలగోచరు డయ్యె నట్ట యే
మన నగు వీరిపుణ్యమున శ కాదట నెట్టితపంబు సేసిరో. 1048

మ. నిరయస్వర్గము లాత్మఁ గైకొనక తా శ నిర్వాణమూర్తైనయీ
హరిఁ జూడక హరితోడఁ బల్క- హరిమే శ నంట హరిం బాడఁగాఁ
హరితో నేగ నహాసనా స్తరణశ శ య్యావాసు లై యుండఁగ
హరిబంధుత్వసఖిత్వముల్ గలుగుభా శ గ్వం బెట్లు సిద్ధించెన్. 1049

తే. అనుచు యాదవవృష్టిభో శ జాంధకులును
హరిదయాలబ్ధిబిళిలాధు శ లగుచు నున్న
మనఁకీ దమచిత్తములఁ బలు శ మాఱు వొగడి
పరిణమించిరి యంత న శ ప్పాండుచుహిషి. 1050

వ. అప్పుడు. 1051

క. తనసుతులకు గాంధారీ, తనయులు గావించునవకృ శ తంబుల కాత్మక
ఘనముగ నెరియుచు నచ్చటఁ, గనుగొనె వసుదేవు విగత శ కల్పవభావున్.

వ. అట్లు గనుగొని యతనితో ని ట్లనియె. 1053

క. ఓయన్న పాండుతనయులు, నీ యల్లుం డ్రడవులందు శ నెఱి మృగములలోఁ
బాయనియిడుమలఁ బడఁ గరు, నాయత్తుల రగుచు మీర శ లరయఁగ వలదే.

వ. అని బహుప్రకారంబుల సంతాపించుచు మఱియు ని ట్లనియె. 1055

క. అతిబలవంతపువిధి దాఁ, బ్రతికూలం బైనఁ గలరె శ బంధువు లనుచు
ధృతి గలఁగ బాష్పజలపూరితలోచన యగుసహోదరం జూచి యనెన్. 1056

నీ. తల్లి నీ కేల సంతాప మనమునఁ, దలఁపక విధి నేల శ సొలసె దింత
యఖిలనియామకుండగునీశ్వరుడు మాయ, యవనికాంతరుడైన శ యట్టినూత్ర
ధారునికైవడిఁ శ దగిలి నటంపఁగ, మనుజులు కీలుబొమ్ము దలంపఁ
గావున విధిసేతఁ శ గడచి వర్తింపంగ, దేవతలకు నైనఁ శ దీఱ దట్లు

తే. క్రోధచిత్తుడు కంసుండు శ బాధపఱుప, నిలయములు దప్పి నే మడత్రవులజరింప
ఘనకృపానిధి యీహరి శ గలుగఁబట్టి, కోరి మా కిండ్లు గ్రమ్మఁ శ జేరఁగలిగె.

వ. అని యూఱడిలం బలుకునవసరంబున. 1058

క. నందయశోదలు గోపక, బృందంబులు గోపికలును శ బిరిగొని పరమా
నందంబునఁ జనుదెంచిరి, మందరధరుఁ జూచువేడ్క- శ మనములఁ బొడమన్.

వ. ఇట్లు సనుదెంచి. 1060

క. అతిచిరకాలసమాగతు, నతని నిరీక్షించి వృష్టి శ యాదవభోజ
ప్రతతులు నెదురేగి సమున్నతితో నాలింగనములు శ నడపిరి వరుసన్. 1061

క. వసుదేవుడు వారికి సం,తసమునఁ గావించె సముచి శ్ర తక్రియ లంతఁ

ముసలియు వారియును మ్రొక్కిరి, వెన నందయశోదలకును శ్ర వినయంబెసఁగన్.

వ. అట్లు సమస్తృతులు సేసి యాలింగనంబులు గావించి నయనారవిందంబుల
నానందబాష్పంబులు దొరఁగ నఱలేనిన్నేహంబులు చిత్తంబుల సత్తమిల్ల నేమి
యుం బలుకకుండి రంత నయ్యశోదాదేవి రామకృష్ణుల నిజాంకపీఠంబుల నునివి
యక్కునం గదియం దిగిచి చెక్కులు ముద్దుగొని శిరంబులు మూర్ఛిని చిబ్బ
కంబులు పుడుకుచుఁ బునఃపునరాలింగనంబులు గావించి పరమానందంబునం
బొందుచు నున్నంతఁ బదంపడి.

1063

చ. స్థిరమతితోడ రోహిణియు శ్ర దేవకియుం దగ నందగోపసుం
దరిఁ గని కౌగిలించికొని శ్ర తత్కృతు లెల్లఁ దలంచి యింతి నీ
వరుడును నీవు బంధుజన శ్ర వత్సలతఁ మును చేయునత్కృతుల్
మఱవఁగ వచ్చునే తలఁప శ్ర మా కిడ నెన్నటికిం దలోదరి.

1064

క. జననం బందుట మొదలుగ, ఘనమోహముతోడఁ బెంచు శ్ర కఠమునఁదమకూ
జననీజనకులు వీరని, మనములఁ దలపోయ లేరు శ్ర మము నీతనయుల్.

1065

క. అంటినప్రేమను వీరిం, గంటికి తె పుడ్డ మైన శ్ర గతిఁ బెంపఁగ మా
కంఠెన్ నెనకొటను మీ,యింటన్ వసియించి యుండి శ్ర రిన్నిదినంబుల్.

1066

వ. అని యిట్లు ప్రియాలాపంబులు వలుకు చుండునవసరంబున గోపాలసుందరు ల
మందానందకందళితహృదయ లయి హృదయేశ్వరుం డైనగోవిందుండు చిర
కాలసమాగతుం డగుటఁజేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబులవెల్లిగొనఁజే.

చ. నళినదళాక్షుఁ జూచి నయ శ్ర నంబులు మోడ్వఁగఁ జాల కాత్తలఁ
వలచి తదీయమూర్తివిభ శ్ర వంబు దలంచుచుఁ గౌగిలించుచుం
బులకలు మేన జాదుకొనఁ శ్ర బొల్తులు చొక్కిరి బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁ గని చొక్కు యోగిజన శ్ర మున్ బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా.

1068

చ. పొలఁతులభావ మాత్మఁ గని శ్ర పుల్లసరోరుహలోచనుండు వా
రల నపు డేకతంబునకు శ్ర ర మ్మని తోకొని పోయి యందు న
ర్నిలిఁ బరిరంభణంబు నొన శ్ర రించి లనద్దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలుఁ డై పలికె శ్ర గాంతల భక్తిలతాంతచిత్తలన్.

1069

చ. వనజదళాక్షులార బల శ్ర వద్రిపువర్గములఁ జయింపఁగాఁ
జని తడ వయ్యె దీనికి భృ శ్ర శంబుగ మీమది నల్ల కుండుడీ
యనయము డైవ మిట్లు సచ శ్ర రాచరజాలము నొక్కవేళఁ గూ
ర్చును నొకవేళఁ బావును మ శ్ర రుద్ధతతూలత్పణంబులుంబలెన్.

1070

నీ. తరలాక్షులార మ శ్ర దృక్తి చేతనులకుఁ, దనరుమోక్షానంద శ్ర దాయకంబు
జగత్పావతదాన శ్ర సత్కీర్తముల ముక్తి, గల్గుగంగ నేరధు శ్ర గానఁ దలఁ

విధిశివసనకాది శ్రమిమలచిత్తంబులఁ బొడమనిభక్తిమీ శ్రబుద్ధులందు
జనియించె మీపుర్య శ్ర సంచితసౌభాగ్య మెట్టిదో యది తుద శ్ర ముట్టె నింక
తే. నటమటము గాదు మీకు నెన్నటికినైనఁ గలుగనేరవు నిరయసంగతములైన
జన్మకర్మము లిటమీఁద శ్ర మన్నీష, సుమహితధ్యానలార యో శ్ర రమణులార.
సీ. అఖిలభూతములకు శ్ర ననయంబు నాదిమ, ధ్యాంతకాంతరభిర్యాప్తి సేన
ఘటపూడిక భూతశ్రకార్యంబులకు నుపాదానకారణము లై శ్ర తనరునట్టి
¹గగనానిలానలకఁజ్ఞులను భూత, పంచకం బైకృత శ్ర వడయుఁ గాదె
లోకంబులందుఁ బరచీకరణవ్యవస్థలచేత నట్టిభూ శ్ర తములరీతి

తే. గగనముఖభూతతత్కార్యకారణములఁ దగిలి యాధారహేతుభూ శ్ర తంబనైన
నాకుఁ బర మస్య మొక్కఁడెన్నంగలేదు, విమలమతులార మాటలుగవేయునేల.
తే. అనినఁ దెలివొంది వారు దేహాభిమాన, ములు సమస్తంబు విడిచియోసనిననాభ
నిఖిలజగదంతరాత్మ మాననితచరిత్ర, భక్తజనమందిరాంగణ శ్ర పారిజాత. 1078
తే. ఘోరసంసారసాగరో శ్ర త్తారణంబు, ధీయుతజ్ఞానయోగిహృ శ్ర ద్ధ్యేయవస్తు
వగుచుఁ జెలువొందునీచరణాంబుజాత, యుగళమునుమామనంబుల శ్ర దగులసీవె.

క. అని వేడినఁ గృష్ణుడు ముని, వినుతుడు కరుణించి వల్ల శ్ర వీజనములు ణో
రినయట్ల యిచ్చెఁ గరుణ, వననిధి సద్భక్తలోక శ్ర వత్సలుఁ డంతన్. 1075

చ. ధర్మతనూభవుం గని ప శ్ర దంబులకున్ నతుఁ డై సపర్యలక్
నిర్మలభక్తిమై నడపి శ్ర నీవును దమ్ములు బంధుకోటి స
త్కర్మచరిత్రు లై తగును శ్ర ఖంబుల నొప్పుచు నున్నవారె నా
నర్మిలిఁ బాండవాగ్రజుడు శ్ర నమృధునూదనుతోడ నిట్లనున్. 1076

క. సరసీజనాభ భవత్పద, సరసీరుహ మాశ్రయించు శ్ర జను లతిసౌఖ్య
స్ఫురణం బాలుపారుచు భువి, జరియింపరె భక్తపారి శ్ర జాత మురారీ. 1077

వ. అదియునుం గాక. 1078

సీ. సుమహితస్వప్నసుశ్రమ ప్రిజాగరము లక్, మూఁడవస్థలఁ బాసి శ్ర వాడి మిగిలి
వెలినుందు లో నుందు శ్ర విశ్వమైయుందువు, విశ్వంబు నీయందు శ్ర వెలుగుచుండు
భవదీయమహిమచే శ్ర బాటిల్లుభువనంబు, లుదయించునొకవేళ శ్ర నుడిగిమడుగు
సంచితాఖండితజ్ఞాని వై యొప్పుచు, నవిహతయోగమా శ్ర యాత్మఁ దనరి

తే. దురితదూరులు నిత్యముశక్తులకుఁ జెంద, నలవి యై పెంపు దీపింతు శ్ర వంబుజాత్
ఘనకృపాకర నిఖిలవికారదూర, నీకు మ్రొక్కెద సర్వలో శ్ర కైకనాథ. 1079

క. అని వినుతించిన నచ్చటి, జనపాలకబంధుమిత్ర శ్ర సకలజనంబుల్

1. రమణీయచక్రశరావవేమతురీవిధానంబు లెటువలెఁ దనరు నట్లు, లేమనామాయచే నెనయించి
జగము లుత్పాదించఁ జెంపఁ జంపంగఁజాలి, ప్రకృతితోఁ గూడి యాజగత్ఫలమున, కుదయ ఘం
దుడు నే యుగయుగమునందు.

విని యనురాగిల్లిరి నెమ్మనముల నానందజలధి శ్ర మగులు నగుచున్. 1060

తే. అట్టియొప్పుగువేళ నెక్కువయ్యె మెఱసి, యొక్కచోటను సంతోషయ్యుక్తులగు
దానవాంతకసతులును శ్ర ద్రాపదియును, గూడి లేమలోన ముచ్చటకలాడుచున్.

~~అట్లు~~ అట్లు యను శ్రీ కృష్ణనియమభార్యద్రౌపదీజీవితీ దశవివాహవృత్తాంతంబు చెలువుట.

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణకథావిశేషంబులు పరితోషంబున నుగ్గడించుచుఁ బ్రసంగ
శంబున నారుక్తిజీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణనిభార్యలం గనుంగొని పాంచాలి
యిట్లనియె మిమ్ము బుండరీకాక్షుండు వివాహం బయినతెఱంగులు వినిపింపు
డనిన వారును దమపరిణయంబుల తెఱంగులు మున్ను నే నీకుం జెప్పినవిధంబున
వినిపించి రందు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియం బలుకనిమద్రరాజకన్యకావివాహవృ
త్తాంతం బామానిని పాంచాలికిం జెప్పినవిధంబు విను మని శుకుండు పరీక్షిం
చేందున కి ట్లనియె. 1062

నీ. పాంచాలితో మద్ర శ్ర పతిసుత యి ట్లను, సంగీత విద్యావి శ్ర శారదుండు.
నారదుచేటివీ శ్ర శాన్వనకలిత మై, నటిగోవిందక శ్ర భామృతంబు
దవిలి యేగ్రోలి చిశ్రత్తము తన్వయత్వంబు, నొంది మోదించుచు శ్ర నుండునంత
దుహితృవత్సలుడు మృద్ధురుడు దా నది విని, సదుపాయ మొక్కటి శ్ర మదిదలంచి

తే. చదల నెబ్బంగినైన గో శ్ర చరము గాక, వారిమధ్యములో నభివ్యాప్తిఁ దోచు
మత్స్యయంత్రంబు కల్పించి శ్ర మనుజు లెంత, వారికైనను దివ్య మోక్షవంగ రాని

తే. ధనువుఁ బవించడనిష్ఠురారాశ్రంబు నచట, నంచితం బైనగంధపు శ్ర మ్పాక్షతలన
బూజ గావించి యునిచి యే శ్ర పురుషుఁ డేని, నిద్ధబలమున నీచాపశ్రమెక్కువెట్టి.

క. ఈసాయకంబు సారిం, బోసి వెసక మత్స్యయంత్ర శ్ర ముక ధరఁ గూలక
వేసినశౌర్యధురీణుడు, నాసుత వరియించు నని జ శ్ర నంబులు వినఁగన్. 1065

క. చాటించిన నవ్వార్తకు, బాటించినసంభ్రమముల శ్ర బాణాసనమా
ర్పిటంకారమహారవ, పాటితశాస్త్రపులు బాహు శ్ర బలసంపన్నుల్. 1066

క. సుందరతనులు తదుత్సవ, సందర్శనకుతుకు లమిత శ్ర సైన్యలు భూభృ
న్నందను లేతెంచిరి జన, నందితయశు లగుచు మద్ర శ్ర నగరంబునకున్. 1067

క. చనుదెంచిన వారికి మజ్జనకుడు వివిధార్చనములు శ్ర సమ్మతి గావిం
చిన నాబాహుబలాధ్యులు, ధనువుం జేరంగ నరిగి శ్ర ధైర్యనూర్తిన్. 1068

క. ఇట్లు డగ్గటి యద్ధనువుం గనుంగొని. 1069

ఉ. కొందఱు పూసలేక చనఁ శ్ర గొందఱు పూని కదల్పలేక పోఁ
గొందఱు తొకింత యెత్త నొక శ్ర కొందఱు మో పిడలేక దక్కఁగాఁ
గొందఱు తొకింత యెక్కిడుచుఁ శ్ర గోరి నృపాలకు లిట్లు సిగ్గునం
జెంది తలంగి బోవుచును శ్ర జీయిట కేగుట నీతి త ప్పనన్. 1070

వ. అట్టియెడ.

1091

క. భీముడు రాధేయుడును, ద్వామగతి నైక్కు ద్రోచి శతగ నమ్మినం
జేమణిక తిరుగు చుంటయు, దా మేమియు నెఱుంగ లేక శతలగినపిదపన్.

క. అమరేంద్రతనయుఁ డవ్యుత్సము నేయ నుపాయ మెఱిగి శతగ నేసియు మీ
నము ద్రుంప లేక సిగ్గున, విముఖుం డై చనియె నంత శ వికలుం డగుచున్.

వ. ఇట్లు సకలరాజకుమారులుం దమతమప్రయత్నంబులు విఫలంబులైన ముఖార
విందంబులు ముకుళించి దైన్యంబున విన్న నై చూచు చున్నయెడ. 1094.

చ. సరసిజపత్రలోచనుడు శ చాపము సజ్యము నేసి యుల్లస
చ్చర మరిఁ బోసి కార్దుకవి శ శారదుఁ డై యలవోకవోలె భే
చర మగుమీనముం దునిమె శ సత్వరతన్ సురసిద్ధసాధ్యభే
చరజయశబ్ద మొప్పు బెలు శ చం గురిసెం దివి బుష్పవర్షముల్. 1095

వ. అయ్యవసరంబున నేను బరితుష్టాంతరంగ నై పరమానందవికచవదనారవింద
నగుచు నిందిందిరసన్నిభంబు లగుచికురబృందంబులు విలసదలికఫలకంబునం
దళుకు లొలుకుఘర్త జలకణంబులం గరంగుమ్మగమదతిలకంపుటసలున మసలు
కొనినం గరకినలయంబున నోసరించుచు మిసమిస మనుమెఱుంగుగములు గిఱి
కొను నెఱిగొను వడవడ వడంక నప్పుడు మందగమనంబున. 1096

చ. లలితపదాబ్జనూపురక శ లద్ధనితో దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలపాలికలఁ శ గప్పసువర్ణవినుత్పరత్నకుం
డలరుచులొప్పు గంకణరఘు శ ణంకృతు లిం పెన లార రంగభూ
తలమున కేగుదెంచి ముఖ శ తామరసం బపు డై త్తి చూచుచున్. 1097

చ. నరపతులం గనుంగొని మ శ నంబున వారిఁ దృణీకరించి మ
త్సరజలజాతదివ్యమణి శ కాంచనమాలిక నమ్మరారికం
ధరమున లీలమై నిడి ప శ దంపడి సవ్యచుధూకదామ మా
హారికబరిం దగిల్చితి న శ యంబునఁ గన్నుల లజ్జ దేఱగన్. 1098

వ. అప్పుడు.

1099

చ. కొలఁదికి మీఱఁగా డమరు శ గోముఖుడిండిమమడ్డుశంఖకా
హళమురళీమృదంగపణ శ వానకదుందుభిధక్క కాంస్యమ
ర్దళమురజారజాదివి శ ధద్వను లేవున భూనభోంతరం
బులఁ జెలఁగెన్ నటినటన శ ముల్ దనరారె మనోహరాకృతిన్. 1100

వ. అంత.

1101

చ. అమరగణంబుఁ దోలి యుర శ గారి సుధాకలశంబుఁ గొన్నచం
దమున నమ స్రశత్రువసు శ ధావరకోటిఁ దృణీకరించి య
క్కమలవిలోచనుండు ననుఁ శ గొలిట నొప్పుగఁ జేర్చి సింహచం

- క్రమణ మెలర్ప గొంచు జనెఁ శ గాంచనచారురథంబుమీఁదికిన్. 1102
- వ. అట్లు రథారోహణంబు చేసిన. 1108
- చ. తురగచతుష్కమున్ విమత శ దుర్దమశూరతఁ బూన్చి దారుకుం
డరదము తొప్ప శత్రునిక శ రాంధతమఃపటలప్రచండభా
స్కరరుచి నొప్పునట్టినిజ శ కార్తుకయుక్తగుణప్రహోషనం
భరితదిగంతరుం డగుచు శ బద్ధదళాక్షుఁడు వోవు చుండఁగన్. 1104
- వ. అట్టియెడ సకలరాజలోకంబును గృష్ణునివిభవంబునకుఁ జూపోపక యసంఖ్యంబు
లగుమూఁతలుగట్టి యమ్మహాత్మునిమాహాత్మ్యంబుదెలియక దర్పాంధులై కడంగి.
- ఉ. భావభవప్రసూనశర శ బాధితమానసు లై సమస్తధా
త్రీవరనందనుల్ బలువుఁ శ దెంపును బెంపును సొంపు నేర్పడఁ
దేవకిరీటరత్నరుచి శ దీపితపాదసరోజుఁ డైనరా
జేవదళాక్షుఁ దాఁకిరి వి శ శృంఖలవృత్తి నతిప్రయత్నులై. 1106
- వ. అంత. 1107
- చ. సరసిజలోచనుండు నిజ శ శార్ఙ్గశరాసనముక్తహేమపుం
ఖరుచిరశాతసాయకని శ కాయములక రిపుకోటి నేసి సిం
ధురరిపువిక్రమప్రకట శ దోర్బలుఁ డై విలసిల్లి యొత్తై దు
స్తరచలితాన్యసైన్యమును శ సజ్జనమాన్యముఁ బొంచజన్యమున్. 1108
- ఉ. ఆ తఱి భూరిబాహుబలు శ లైసవిరోధినరేశ్వరుల్ మృగ
వ్రాతము లొక్కపెట్ట మృగ శ రాజకిశోరమువై నెదిర్చిన
స్త్రీతరు లై చతుర్విధస శ మిద్ధబలంబులతోడఁ గూడి ని
ర్ధాతకళింకుఁ డైన నవ శ తోయజనేత్రునిఁ జాట్టు ముట్టినన్. 1109
- చ. అలిగి మురాంతకుండు గులి శ శాభశరంబుల నూత్నరత్నకుం
డలములతో శిరంబులు ర శ ఇన్ద్రణిమూపురరాజితోఁ బదం
బులుఁ గటకాంగులీయకవి శ భూషణచాపశరాలితోడఁ జే
తులు నిలఁ గూలఁగా విజయ శ దోహలి యై తునుమాడె వెండియున్. 1110
- క. హతశేషులు చొక్కాకుల, గతిఁ దూల నిశాతపవన శ కాండముల సము
ద్ధతి నేసి యోలి విజయో, న్నతుఁ డై నిజనగరి కేఁగె శ నగధరుఁ డంతన్. 1111
- ఖ. అట్లు మహితమంగళాలంకృతంబును నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు నగుద్వా
రకానగరంబున కరుగుదెంచిన మజ్జనకుండును బ్రియంబునఁ దోడన చనుదెంచి.
- చ. రణితవినుత్నరత్నరుచి శ రస్సుటనూపురహారకర్ణభూ
షణకటకాంగులీయకల శ సత్పరిధానకిరీటత్పవా
రణరథవాజిహేతినిక శ రంబులనుం బరిచారికాతతిం

బ్రహ్మగోత్రుం డయిన శ పద్దదళాక్షున కిచ్చె నెమ్మిలోన్. 1113

వ. ఇట్లు మహనీయ తేజోనిధి యైనమాధవుడయాపరిలబ్ధినిఖలవస్తువిస్తారు డయ్యును నిజాధికారశుద్ధికోణకు మరలం గన్యారత్నంబును వినూత్నరత్నప్రాతంబును సమర్పించె నని భూసురవిసరంబులు వినుతింప మాతండ్రి యైనబృహత్సేనుండు నన్నును సమస్తవస్తువులను గృష్ణునకు సమర్పించి క్రమంబున సకలయాదవుల నుం బూజించి మరలి నిజపురంబునకుం జనియె నని చెప్పినఁ గుంతియు గాంధారియుఁ గృష్ణయు నఖల నృపాలకాంతాజనంబును గోపికలుం దమతమ మనంబుల సర్వభూతాంతర్యామియు లీలామానుషవిగ్రహంబును నైనపుండరీకాక్షు చరణారవిందస్పరణానందపరవశ లై కృష్ణుం బ్రశంసించి రంత. 1114

నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబు చేసికొని పనుడేవునిచే గ్రతువు చేయించుట.

చ. బలవదరాతిమర్దనులఁ శ బాండురనీలనిభ ప్రభాంగులం గలితనిజాననాంబుజవి శ కాసజితాంచితపూర్ణచంద్రమం డలులఁ బరేశులక నరవి శ డంబునులం గరుణాపయోధులక విలసదలంకరిష్ణుల న శ వీనసహిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1115

వ. సందర్శించుతలంపులఁదమహృదయారవిందంబులఁజేమంబు సందడిగొన నప్పడు.

ఉ. ధీరమతిఁ ద్వితత్త్రితక శ దేవల సాత్యవతేయ¹కణ్వులుక నారదగౌతమ చ్యవన శ నాకుజ గార్గ్య వసిష్ఠ గాలవాం గీరసకశ్యపాసితసు శ కీర్తిమృకండుజకుంభసంభవాం గీరులు యాజ్ఞవల్క్యుమ్మగ శ శృంగముఖాఖిలతాపసోత్తముల్. 1117

వ. చనుదెంచినం గృష్ణుండు వారలకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు నేసి వందనంబు లాచరించి వివిధార్చనలు గావించి యిట్లనియె. 1118

సీ. సన్తునీశ్వరులార శ జన్మభాక్కుల మైన, మాకు నిచ్చోట న శ మృతిని దేవ నికరదుష్ప్రాపులు శ నిరుపమయోగీంద్రు, లైనమీదర్శనం శ బబ్బెఁ గాడె ధృతి మందభాగ్యు లిం శ ద్రియపరతంత్రులు, నైనమూఢాత్ముల శ కనఘులార భవదీయదర్శన శ స్ఫుర్యనచింతన, పాదార్చనలు దుర్ల శ భంబు లయ్యు

తే. నేడు మా కిట సులభమై నెగఁడె గాడె, జగతివైఁ దీర్థభూతులుసాధుమతులు మిమ్ము దర్శించుటయ చాలు శ నెమ్మిలోడ, వేఱ తీర్థంబు లవనిపై శ వెదక నేల.

వ. అదియునుం గాక యుదకమయంబు లైనతీర్థంబులును మృచ్ఛిలామయంబు లైన దేవగణంబులును దీర్థ దేవతారూపంబులు గా కుండుట లే దయిన నవి చిరకాలసేవనార్చనలం గాని పావనంబులు నేయపు సత్పురుషులు దర్శనమా

1. కణ్వుశ్రీనారదగౌతమాత్రిచ్యవనభృగురామవసిష్ఠ ... సంభవాంగీరపులస్త్యయాజ్ఞవలికీసముఖాఖిల.

త్రంబునం బావనంబు సేయుదు రని వెండియు.

1120

సీ. ఆదిత్యచంద్రాగ్ని శ్ర మేదిసీతారంబు, మారుతాకాశవా శ్ర జ్జనము లోలి
బరికింపఁ దత్తదు శ్ర పాననంబులఁ బునీతములు సేయఁగ సమ శ్ర ర్థములు గావు
సకలార్థగోచర శ్ర జ్ఞానంబు గలమహాత్మకులు దారు ముహూర్త శ్ర మాత్రసేవఁ
జేసి పావనములు శ్ర సేయుదు రదియు న, ట్లుండె ధాతు త్రయ శ్ర యుక్త మైన

తే. కాయమం దాత్మబుద్ధియుఁ శ్ర గామినీకు
మారులందు స్వకీయాభి శ్ర మానములును
దివిరి జలమునఁ దీర్థము శ్ర ద్ధియును జేయు
నట్టిమూఢుండు పశుమార్గుఁ శ్ర డనఁగఁ బరఁగు.

1121

వ. అని యివ్విధంబునం గృష్ణుం డాడినసాభిప్రాయంబు లగువాక్యంబులు విని
యమ్మనీంద్రులు విభ్రాంతహృదయు లై యార కుండి ముహూర్తమాత్రంబున
కష్టహాత్తుననుగ్రహంబు వడసి మందస్థితముఖు లై యప్పుండరీకాక్షున కిట్ల
నిరి దేవా సేమును దత్తవిధు త్తము లయిన బ్రహ్మరుద్రాదులును భవదీయమా
యావిమోహితుల మైయుందుము నిగూఢం బయిననీయిచ్చచేత మమ్ము నను
గ్రహించితివి భవదీయచరిత్రంబులు విచిత్రంబు లిష్టేదిని యొక్కటి యయ్యును
బహురూపంబులఁ గానంబడువిధంబున నీవు మొదలఁ గారణరూపంబు నేకం
బయ్యును ననేకరూపంబులు గైకొని జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు హేతుభూ
తంబు నా నద్భుతకర్తృంబులం దగిలి నీలావతారంబులు గైకొని దుష్టజననిగ్ర
హంబును శిష్టజనరక్షణంబును గావించు చుండు వదియునుం గాక వర్ణాశ్రమధ
ర్మంబు లంగీకరించి పురుషరూపంబున వేదమార్గంబు విదితంబు సేసినబ్రహ్మ
రూపివి తపస్సాధ్యాయనియమంబులచేత నీహృదయంబు పరిశుద్ధంబు గావున
బ్రహ్మస్వరూపం బైనవేదంబునందు వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబు లేర్పడఁగా నుం
దువు గావున బ్రాహ్మణకులంబు నెల్ల బ్రహ్మకులాగ్రణి వై రక్షించినమహాను
భావుండవు మాయాజవనికాంతరితుండ వై ననిన్ను నీభూపాలవర్గంబును సేము
ను దర్శింపం గంటిమి మాజన్మవిద్యాతపోమహిమలు సఫలంబు లయ్యె నీకు నమ
స్కరించెద మని బహువిధంబులఁ గృష్ణు నభినందించి యమ్మురాంతకుచేత నా
మంత్రణంబు వడసి తమతమనివాసంబులకుఁ బోవం దలంచునవసరంబున. 1122

సీ. అమ్మనీశ్వరులకు శ్ర నానకదుండుభి, యతిభక్తి వందనం శ్ర బాచరించి
తాపసోత్తములార శ్ర ధర్మతత్త్వజ్ఞులు, మన్నించి వినఁడు నా శ్ర విన్నపంబు
సత్కర్తృవితతిచే శ్ర సంచితకర్తృచ,యంబు వాపెడునుపా శ్ర యంబు నాకు
ఘనదయామతిఁ జెప్పఁ శ్ర డనిన నమ్మనివరుల్, భూవరుల్ విన వసుదేవుఁ జూచి

తే. యెలమిఁ బలికిరి నిఖిలయ శ్ర జ్ఞాన డైన
కమలలోచనుఁగూర్చి యా శ్ర గంబు సేయు

కర్మునఁ బాయు నెట్టిదు శ్మశ్శ మైన
నిదియె ధర్మంబు గాఁగ నీ శ్మదెఁ దలంపు.

1123

వ. అదియునుగాక.

1124

క. దేవ రిషితృణుణంబులు, భూవరమఖివేదపాత శ్మపుత్రులచేతఁ

వావిరి నీఁగనిపురుషుఁడు, పోవు నధోలోకమునకుఁ శ్మబుణ్యచ్యుతుఁడై.

1125

వ. అట్లగుటంజేసి నీవును.

1126

క. వరతనయాధ్యయనంబులఁ, దరియించితి ఋణయుగంబు శ్మదడయక ధరణీ

వర దేవఋణము సవనా,చరణుడ వై యాఁగు టొప్పు శ్మసమ్మతితోడన్.

1127

క. అనవుడు నవ్వను దేవుఁడు, మునివరులకు ననియె వినయ శ్మమున మీరలు చె

ప్పినయట్ల మఖముసేసెద దినకరనిభులార మీరు శ్మదీర్వగ వలయున్.

1128

వ. అని యభ్యర్థించి యిమ్మునీంద్రుల యాజకులఁగా వరించి యప్పుణ్యతీర్థోపాంతం
బున మహేంద్రామితవైభవంబున నష్టదశభార్యాసమేతుం డై దీక్షిఁ గైకొని
యమ్మహాధ్వరంబు వేదోపదిష్టవిధిం బరిసమాప్తించి ఋత్విజ్ఞీకాయంబుల బ
హుదక్షిణలఁ దనిసి భార్యాసమేతుం డై యవభృథసాననం బాచరించి వివిధ
మణివిభూషణవిచిత్రాంబరసురభికుసుమానులేపనంబులు ధరించి నిఖిలభూదేవ
మునిబంధురాజలోకంబుల నుచితసత్కారంబులఁ బ్రీతులం గావించిన వారును
గృష్ణానుమతి నాత్మనివాసంబులకుం జని రందు.

1129

ఉ. ఆతఱి సుగ్ర సేనవసు శ్మధాధిపపంకజనాభమష్టికా

రాతులు దమ్ము నర్థి మధు శ్మర ప్రియభావల నిల్వ వేడినం

గొతుక మాత్మ నివ్వటిలఁ శ్మగా వసియించిరి గోపగోపికా

వ్రాతముతోడ నచ్చట ధ శ్మరావర నందయశోద లిమ్ములన్.

1130

క. హరినయముల హరిప్రియముల, హరిమధురాలాపములను శ్మహరికథల మనో

హరలీలఁ దగిలి నందుఁడు, నిరుపమగతి నచట మూఁడు శ్మనెల లుండె నృపా.

వ. జలరుహలోచనాదియదు శ్మసత్తము లందఱు నన్నిభంగులం

గలితవిభూషణాంబరని శ్మకాయము లిచ్చి బహూకరించి వీ

డ్కొలిపిన నందముఖ్యులు ము శ్మకుండపదాబ్జమరందపానస

ల్లలితనిజాత్మవట్టదము శ్మలకా మరలించుచు నెట్ల కేలకున్.

1132

వ. చని చని.

1133

ఆ. మరలి మరలి కృష్ణ శ్మమాధవ గోవింద, పద్మనాభ భక్త శ్మపారిజాత

దేవదేవ యనుచుఁ శ్మదివిరి చూచుచు మధు,రాభిముఖులు నగుచు శ్మనరిగి రంత.

క. క్రమమున నచ్చటఁ బ్రావృట్టుమయం బగుటయును బంధు శ్మజనయాదవవ

ర్గము లోలిఁ గొలువ సురగణ,నమితులు బలకృష్ణులొత్త శ్మనగరంబునకున్.

1135

వ. వచ్చి సుఖం బుండునంత.

1136

శ్రీకృష్ణబలభద్రులు మృతులైన తనుసహోదరులఁ దెచ్చి దేవకిదేవికి గవఁబఱచుట.

సీ. అవనీశ యొక్కనాఁ డానకదుందుభి, భార్య పద్మాక్షుడు య బలుఁడుఁ దొల్లి
శరధిలోఁ జొచ్చిన య గురుతనూభవునిని, మరలంగఁ దెచ్చిన య మహిమ లై
జనములు దమలోన య సన్నతుల సేయంగ, విని తనసుతులు దుర్యోధనుడైన
కంసుచే నిహతులై య కాలునిపురి నున్న, వారి నందఱఁ జూడఁ య గోరి కృష్ణ

తే. బలులకడ కేఁగి కన్నుల య బాష్పకణము

లొలుక. నోరామ రామ ని య త్యోన్నతాత్మ

పరమపావనమూర్తి యో య మురవిశేది

యిందిరానాథ యోగీశ్వర య రేశ కృష్ణ.

1137

క. ముర కంస చైద్య పాండ్రక, నరక జరాతనయ యవన య సరనాయకులం

దురితాత్ములఁ బొరిగొని భూ, భర ముడిపినయట్టి మేటి య బలులు దలంపన్. 1138

ఆ. జననవృద్ధివిలయ య సంగతి నిఖిలంబు, బొందఁ జేయుపరమ య పురుషులార

మీకు లీల లొట య మీ రని నమ్మి, దాన నేను వినుఁ డు య దారులార. 1139

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించుచు నిట్లనియె మీరలు మహానుభావులరు మీరు
తొల్లి యనేకకాలంబు చనినక్రిందట మృతుం డై దండధరుమందిరంబున ను
న్నగురుకుమారుని మీమహాప్రభావంబులు లోకంబులఁ బరిపూర్ణంబులై ప్ర
కాశింప నక్కాల్సినచెంతనుండి మగుడం దెచ్చి గురుదక్షిణగా నొసంగితి రిష్టి
ధంబునం గంసునిచేత హతులైనమత్సుత్తుల నందఱ మరలం దెచ్చి నామనం
బున నున్నదుఃఖంబు నివారింప వలయు నని దేవకిదేవి ప్రార్థించినం దమత్తు
యాడినమృదుమధురవాక్యంబు లత్యాదరంబు నాదరించి యప్పుడు బలకృష్ణ
లు దమయోగమాయామహత్త్వంబున సుతలంబునకుం జని రట్టియెడ. 1140

మ. కనియెన్ దానవుఁ డింద్ర సేనుడు దళ య త్కంబాతులన్ దత్తులన్

ఘనసారాంబుదవర్ణులన్ నిఖిలలో కైక ప్రభాపూర్ణులం

దనరారన్ హలచక్రపాణులను భ క్తత్రాణులన్ నిత్యశో

భనవరిష్టుల రామకృష్ణుల జయ య భ్రాజిష్టులన్ జిష్టులన్.

1141

చ. కని హితకోటితో నెదురు య గాఁ జనుడెంచి మనోనురాగసం

జనితకుతూహలం డగుచుఁ య జాగిలి మొక్కి సమగ్ర కాంచనా

ననముల నుంచి తచ్చరణ య సారససేచనసర్వలోకపా

వనసలింబు లొదల ధృ య వంబుగఁ దాల్చి సుభక్తియుక్తుం డై.

1142

సీ. సురభికాలాగురు య హరిచందనైలాది, ధూపంబు లావిశ్వ య రూపకులకుఁ

గాంచపపాత్రసం య గతరత్నకర్పూర, దీపంబు లా జగ య ద్వీపకులకుఁ

భాయసాక్షాపాన్న య పక్వఫలాదిన్, వేద్యంబు లా వేద య వేద్యులకును

దనరువినూత్నర శ త్నప్రభాభాసితా, భరణంబు లాదైత్య శ హరణులకును
తే. మిలమిలని మంచుతో బొలు శ పలరుబహువి
ధాంబరంబులు నీలవీ శ తాంబరులకు
సలలితకుసుమమాలికా శ మలయజాను
లేపనంబులు భూరిని శ రేపులకును. 1143

వ. సమర్పించి యస్పండురీకాక్షునిచరణారవిందంబు లొత్తుచు నానందబాష్పపూ
రంబు తోరంబుగా రోమాంచకంచుకితశరీరుం డగుచుం గరకమలంబులు ఫాల
భాగంబునం గదియించి యిట్లని వినుతించె. 1144

ఉ. ధీయుతుఁడై నమో భగవ శ తే హరయే పరమాత్మనే ముకుం
దాయ సమస్తభక్తవర శ దాయ నమః పురుషోత్తమాయ కృ
ష్ణాయ మునీంద్రవంద్యచర శ ణాయ సురారహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ వినీలభాస్వదల శ కాయ రథాంగధరాయ వేదనే. 1145

వ. అని యభినందించి యిట్లనియె. 1146

ఉ. రాజసతామసాత్మలకు శ రాదు గదా నినుఁ గాన నవ్యపం
కేజదళాయతాక్ష ముని శ కేయపవిత్రచరిత్రవిస్ఫుర
ద్రాజకళాధరాజసుర శ రాజముఖామరమాళిరత్నవి
భ్రాజితపాదపీఠ భవ శ బంధవిమోచన పద్మలోచనా. 1147

ఉ. మది నూహింపఁగ యోగివర్యులు భవ శ న్నాయాలతాబద్ధులై
యిద మిత్ర మ్మన లేరు తామసుల మై శ యేపారుమాబోటిదు
ర్మదు లేరీతి నెఱుంగఁ జాలుదురు స శ మృగ్జానధీయుక్తి నీ
పదముల్ చేరెడిలోవఁ జూపి భవకూ శ పంబుం దరింపింపవే 1148

ఉ. వైరముచేతఁ జేదినృప శ వర్గముఁ గామముచేత గోవికల్
మీఱినభక్తి నాశ్రితులు శ మిమ్ము నహర్నిశమున్ మనంబులం
దాటఁగ నీక రూపగుణ శ తత్పురులై మిముఁ బొందుకై వడిక
భూరివివేక సత్త్వగుణ శ ముల్ గలదేవత లంద నేర్తురే. 1149

క. కాన భవత్పదపద్మధ్యానంబునఁ గాని శాస్త్ర శ తత్త్వంబులచే
గానరు శ్రుతిసంవేద్యుం, డైనభవత్పదముఁ జిన్త శ యాకార హరీ. 1150

వ. దేవా యేనరుం డైన నేమి శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై నిన్ను సేవించునట్టిమహా
త్ముండు విధిచోదితం బయిన ప్రమాణంబువలన విముక్తుం డై వర్తించు నట్లు గా
వున యోగీశ్వరేశ్వరుండ వై ననీ వీశితవృత్తల మైనమమ్ము నిష్పాపులం జేయు మని
నుతించి మఱియు నిట్లనియె. 1151

మ త్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాద్ధి దాటఁగ శ గంటి ముక్తినిధానమున్

గంటి నీకరుణావలోకముః శ్ర గంటిఁ బాపము వీడ ము

కట్టటి తామరచూలియుం బూడఁ శ్ర గాననట్టిమహాత్మ నా

యింటికిం జనుడెంచి తీర్థర శ్ర యే గృతార్థతఁ బొందితిన్.

1152

వ. దేవా యేను భవద్దాసుండ నేది వంచినం జేయుదు నిచ్చటికి మీరలు విజయంబు

చేసినకార్యం బానతీయ వలయు నని కరంబులు మొగిచి విన్నవించినం బుండ్

రీకాక్షుం డతనివాక్యంబులకు సంతసిల్లి యి ట్లనియె.

1153

సీ. బలిదైత్య విను మున్ను శ్ర ప్రథమయుగంబున, నామరీచికి భార్య శ్ర యైనవర్ష

యనునింతవలన సం శ్ర దను లార్జ్య రుద్భవ, మైరి వా రొక్కచాఁ శ్ర డబ్బభవుడు

దనపుత్రిపై మోహమునఁగూడి రతికేళి, యొనరింప మీటి న శ్ర వ్యటయుఁగ్రోధ

మంది యాసురయోనిశయందుఁ బుట్టుం డని, ఘనశాప మిచ్చె న్నవ్వనజబండు

జే. తన్నిమి త్తమునను వారు శ్ర దగిలి హేమ, శశిపునకుఁ బుట్టి రంత నా శ్ర కొకసార్థ

మొదవ వీరలఁదెచ్చి యశ్రయ్యాగమాయ, యడరి దేవకిగర్భంబు శ్ర నందుఁజొనుప.

శ్ర. దొరఁజొని కంఠుఁడు దోడ్తో, బారిగొనె దత్తుత్తశ్రోక శ్ర మునఁ దనచిత్తం

జెరియఁగ దేవకి వారల, దరిసింపఁగఁ గోరి పనుపఁ శ్ర దగ ననురేంద్ర.

1155

క. వచ్చితిమి వారిఁ గ్రమ్మఱ, దెచ్చెద మని తల్లికోర్కె శ్ర దీర్చఁగ నిపు డే

మిచ్చటి కివి నీకడఁ బొర, పొచ్చెము లే కున్నవారె శ్ర పో వీ రనఘా.

1156

క. వీరలఁ దోఁనిం యిపుడే, భారుణికి న్నేటి జనని శ్ర తాపము వాపక

వీరలు నంతల శాపము, దీటి మదీయప్రసాద శ్ర ధీయాతు లగుచున్.

1157

క. పాలుపుగ సుగతిం బొందఁగ, గల రని వారి యాన తిచ్చి శ్ర కరుణాన్నితఁడై

బలిచే ననుమతిఁ గొని వా, రలఁ దోఁని వచ్చె నిద్ధ శ్ర రామండలికిన్.

1158

వ. అట్లు వారలం దోడితెచ్చి తల్లి కి ట్లనియె.

1159

క. కనుగొనుము వీరె నీనం, దను లని జనయిత్రికడ ము శ్ర దంబున వారి

న్నునిచిన నదేవకియును, ఘనపుత్ర స్నేహమోహ శ్ర కలితాత్మక యై.

1160

క. చన్నులు దిగ్గనఁ జేపఁగ, గన్నుల నానందబాష్పకణములు దొరఁగం

గ్రన్నన కొఁగిట నిడి ననుగన్నన్నలు వచ్చి రనుచుఁ శ్ర గౌతుక మొప్పన్.

వ. అట్లు కొఁగిటం జేర్చి నిజాంకపీఠంబున నునిచి శిరంబులు మూర్ఛిని చిబ్బకంబు

లు పుణకుచుం బ్రేమాతిశయంబున మేనఁ బులక లాలయం జన్నిచ్చిన వారును

వైష్ణవమాయామోహితు లై స్తవ్యపానంబు సేయుచు భగవంతుం డయిన

రథాంగపాణియంగసంగంబున విగతకల్మషు లై విధిశాపసాగరంబు హరి

దయాకటాక్షం బనునావచేతం దరించి స్వరూపంబులు ధరించి కృష్ణునకుఁ దల్లి

దండులకు వందనం బాచరించి గగనపథంబున నిజస్థానంబున కరిగి రంత.

1162

శ్రీ. చచ్చినబాలురఁ గ్రమ్మఱ, దెచ్చుట గడుఁ జెత్ర మనుచు శ్ర దేవకి మదిలో

నచ్చెరువడి యిది యంతయు, నచ్చపుహరిమాయ గాక శ్ర యని తలఁచె న్నృపా.

క. పరమాత్ముఁ డఖిలజగధీశ్వరుఁ డగుకృష్ణుండు సేయు శ సత్కృత్యంబుల్
పరికింప నెన్నఁ బెక్కులు, ధరణీవర యనిన రాజు శ దా ముని కనియెన్. 1164

సుభద్రా పరిణయము.

సీ. మునినాథ పార్థుండు శ వనజనాభునిసహోదరి సుభద్రను నేవి శ ధమునఁ బెండ్లి
యయ్యెను నావిధం శ బంతయు నాకును, దెలియంగ నెఱిగింపు శ ధీవిశాల
యనవుడు నావ్యాస శ తనయుఁ డాతనిఁజూచి, వినవయ్యనృపదేవ శ విభునిసుతుఁడు
మును తీర్థయాత్రాస శ ముత్సుకుం డై చని, రమణఁ బ్రభాసతీ శ ర్థమున నుండి

తే. యాతలోదరితోడి న్యాయంబుకలిమిఁ
జూడఁ గోరుచు రాముండు శ సుందరాంగి
గౌరవేంద్రున కీ సమ శ కట్టె ననుచుఁ
దనకు నెఱుంగ రా నాపురం శ దరసుతుండు.

1165

వ. అట్లు సుభద్రాదర్శనోత్సాహంబు దనమనంబున సందడిగొనం ద్రిదండివేషంబు
ధరించి ద్వారకాపురంబునకుం జనుదెంచి యహ్మరజనంబులు భక్తిస్నేహం
బుల ననిశంబుఁ బూజింపం దనమనోరథసిద్ధి యగునంతకుం గనుపెట్టుకొని వాన
కాలంబు చనునంతకు నప్పట్టణంబున నుండుసమయంబున.

1166

క. రాముడు తత్కపటాకృతిఁ, దా మదిఁ దెలియంగ లేక శ తగ నొకనాఁ డా
భూమివరతాపసుఁ బో, రామిం గని యాత్మమంది శ రమునకుఁ దెచ్చెన్. 1167

ఆ. తెచ్చిభీక్ష సేయ శ దేవేంద్రతనయుండు, గుడుచుచుండి యచటఁ శ గోరిమెలగు
నసమబాణమోహ శ నాశ్రుంబుకై వడి, వీరమోహి నన వి శ హారలీల. 1168

వ. అట్లు సుభద్ర విహరించు చున్న సమయంబున.

1169

చ. జలరుహపత్ర నేత్రునను శ సంభవ చారువధూలలామ స
ల్లలితవిహారవిభ్రమవి శ లాసము లాత్మకు విందు సేయ న
బృలరిపునందనుండు గని శ భావజసాయకబాధ్యమానవి
హ్వలహృదయాబ్జుఁ డై నిలిపె శ న తరుణీమణియందుఁ జిత్తమున్.

1170

ఉ. ఆతరుణిశిరోమణియు శ నర్జును నర్జునచారుక్తిరివి
ఖ్యాతుని నింద్రనందను న శ కల్తవమానసుఁ గామినిమనో
జాతునిఁ జూచి పుష్పశర శ సాయకజరరితాంతరంగ యై
భీతిలి యుండె సిగ్గు మురి శ పెంబును మోహముఁ దేఱుచూపులన్.

1171

వ. అట్లానృపసత్తమమత్తకాశిని లొంఠొరులచి త్రంబులు చిత్తజాయత్రంబులై గో
రుక్మలు దత్తజింపం చాల్తులు వీడి సిగ్గునం జిట్టుముట్టాడు చున్నయంత నొక్క
నాడు దేవతామహోత్సవనిమిత్తం బత్తలోదరి పురంబు వెలుపలికి నరుగు
దెంచిన నర్జునుండు కృష్ణదేవకివసుదేవులయనుమతంబు వడసి తానును దోడన
చని యున్నడు.

1172

సీ. సాంద్ర శరచ్చంద్ర శ చంద్రికాస్ఫూర్తిచే, రాజిల్లుపూర్ణిమా శ రజనివోళి
బూర్ణేందుబింబావ శ తీర్ణ మై యిలమీద, భాసీల్లుహరిణిడిం శ భంబువోళి
సులలితమేఘమం శ డలమునఁ బెడఁబాసి, వసుధఁ గ్రుమ్మరుతటి శ ద్వలివోళి
మాణిక్యరచితన శ న్నహితచైతన్యంబు, పొందినపుత్తడి శ బాష్పవోళి
తే. లలితవిభ్రమరుచికళా శ లక్షణములఁ, బాసఁగ రూ పైనశృంగార శ రసమువోళి
నర్థి జరియించు చున్నప శ ద్వాయతాక్షిఁ, బ్రకటసద్గుణభద్ర సు శ భద్రదాహి.
వ. అప్పుడు డాయం జని యరదంబుపై నిడికొని పోవు చుండఁ గనుంగొని యడు
బలంబులు మదంబున నంటం దాడిన నప్పు డయ్యాఖండలనందనుండు ప్రచండ
గాండివకోదండనిర్ముక్తకాండంబులం దూలించి యఖండబాహుదండవిజయ
ప్రకాండుం డై ఖాండవప్రసపురంబున కరిగె నట బలభద్రుం డవ్వార్త విని
విలయసమయసమీరసఖునికైవడిం బటురోషభీషణాకారుం డై శ్రోధించినంగని
కృష్ణుం డాదిగాఁ గలబంధుజనంబు లతనిచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి మృదుమధుర
భాషణంబుల ననునయించి యొడంబడునట్లుగా నాడిన నతండును సంతృప్తుం
డయి మనంబునఁ గలంక దేజీ యుప్పుడు.

1174

క. కరులం దేరుల నుత్తమ, హరులకా మణిహేమభూష శ కాంబరభృత్యో
త్కరదాసికాజనంబుల, నరణంబుగ నిచ్చి పంపె శ ననుజకుఁ బ్రీతిన్. 1175
వ. ఇట్లు కృష్ణున కభిమతంబుగా నర్జునసుభద్రల కరణం బిచ్చి పంపె నని శుక
యోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె.

1176

అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు ఋషిసమేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ బోవుట.

సీ. నరనాథ విను భువ శ నప్రసిద్ధంబుగ, దీపించునట్టివి శ దేవాదేశ
మందు భూకాంతకు శ నాననదర్పణం, బనఁదనర్చినమిథి శ లనుపురమునఁ
గలడు శ్రీహరిపాద శ కంజాతభక్తుండు, గళితరాగాదివి శ కారుఁ డమల
చరితుఁ డశ్రోధుండు శ శాంతుండు నిగమార్థ,కోవిదుం డగు శ్రుతశ్రదేవుఁ డనెడి
తే. భూసురోత్తమఁడొకఁ డనిశ్చాసమాగ,తంబుతుష్టమైన హేమశై శ లంబుగాఁ
దలఁచిపరితోషమందుచుఁ శ దనగృహస్థ,ధర్మములనుండె నముచితశక్తుఁడగుచు.
ఉ. ఆపురి నేలువాడు బహు శ భాశ్వడు నా నుతి కెక్కినట్టిధా
శ్రీపతి యాధరాసురుని శ రీతిని నిష్కలుపాంతరంగుఁ డై
యేపనులందు ధర్మగతి శ నేమఱి కర్థి జరించు చుండె ల
శ్రీపతి భారీపై గరుణ శ నేనీ ప్రసన్నముఖాంబుజాతుఁ డై.

1178

వ. అట్లు కృష్ణుండు వారలం చూచువేడక నిజస్యందనారూఢుం డయి నారద
నామదేవాత్రి. కృష్ణరామాసితారుణాదివిజగురుకణ్యమైత్రేయచ్యవనులును నేను
ను యొడలై న మును లనుగమింపం జనుచుఁ దత్తదేశనివాసు లగునానర్త
ధన్వతురుజాంగలవంగమత్యైపాంచాలకుంతిమధు కేశయశోనలాధిభూవరులు వివి

ధవస్సుప్తచయంబులు గానుక లిచ్చి సేవింప గ్రహమధ్యగతుం డై దీపించు నూర్పునిం బొలి యప్పుండరికాక్షుండు మండ సితసుందరవదనారవిందుం డ గుచు వారలం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యోగజ్ఞేమంబు లరసి సాదరభాషణంబుల నాదరించుచుఁ గతిపయప్రయాణంబులం జని చని విదేహనగరంబు డాయం జనుటయు నాబహుళాస్మండు సమ్మాధవురాక విని మనంబున హర్షించుచు వివిధపదార్థంబులు కానుకలుగాఁ గొని తానును ప్రతదేవుండును నెదురుగాఁ జనుదెంచి యవుడు. 1179

ఉ. ఆమునిశోటికిఁ వినియ శ మారఁగ వందన మాచరించి యా తామరసాభలోచనుఁ డు శ దారచరిత్రుడు పాపగోత్రసు త్రాముడు భక్తలోకశుభ శ దాయకుఁ డైన రమేశు సద్గుణ స్తోమునిపాదపద్మములు శ సోఁడఁగ మ్రొక్కి విన్నము లై తగన్. 1180

చ. కరములు మోడ్చి యో పరమ శ కారుణిశోత్తమ నీవు నీమనీ శ్వరులును మద్భ్రహంబునకు శ వచ్చి మముం గృప సేసి యిచ్చుటం గర మనురక్తిఁ బూజనలు శ గైకొనుఁ డంచు నుతించి వేడ నా హరి మనమందు వారివిన శ యంబుల కెంతఁ బ్రమోద మందుచున్. 1181

చ. తిరముగ వారియిష్టములు శ దీర్పఁ దలంచి మురాసురారి యొం డొరుల నెఱుంగ కుండ ముని శ యూథముఁ దానును నేఁగె వారిమం దిరముల కేకకాలమున శ ధీరత నాధరణీవరుండు వా రిరుహదళాయతాక్షు ముని శ బృందములు గనకాసనంబులన్. 1182

నీ. కూర్చుండ నియమించి శ కొమరారుకాంచనకలధౌతకలశోద శ కములచేతఁ బాదముల్ గడిగి త శ త్పావనజలములు, దానును సతియు బొం శ ధవజనంబుఁ గర మర్థి నిజమస్త శ కంబుల ధరియించి, వివిధార్చనములు స శ ద్విధి నొనర్చి మణిభూషణాంబర శ మాల్యానులేపన, రాజితధూపనీ శ రాజనములు

తే. భక్తిఁ గావించి పరిమృష్ట బహువిధాన్న, పాయసాపూపపరిపక్వ శ ఫలము లోలి నారగింపఁగఁజేసి కర్పూరమిళిత, లలితతాంబూలములు నెయ్యిమలర నొసఁగె.

వ. ఇట్లు సమర్పించినయనంతరంబ యమ్మిథిలేశ్వరుం డైనజనకుండు పరమానందంబును బొంది. 1184

చ. హరిపదపద్మ యుగ్మము ని శ జాంకతలంబునఁ జేర్చి యొత్తుంచుం బురుషవరేణ్య యానిఖిల శ భూతగణావలియాత్మలండు సు స్థిరమతిఁ గర్తృసాక్షివి సు శ ధీవర నీపదభక్తకోటితో నరయ నుమాధినాథచతు శ రాస్యులుఁ బోల రటందు వెప్పుడుక. 1185

వ. అట్టిలోకవిదితం బయినభవద్వాక్యంబు నిక్కంబుగా భవదీయపాదారవిందంబు లందు నొకానొకవేళ లేకమాత్రధ్యానంబు గలనాగృహంబున కకించును డని

చిత్తంబునం దలంపక భక్తవత్సలుండ వగుటంజేసి విజయంబుచేసితిని భక్త
త్వాదపంకేరుహసేవారతిం దగిలినమహాత్ములు త్వద్భ్యానంబు వదలం జాలుదుకే
నిరంతరంబును శాంతచిత్తులై నిష్క్రించును లైసయోగీంద్రులకు నీవలనం గోళ్ల
గలవారలకు ని న్నైన నిత్తువు గదా యని వెండియు ని ట్లనియె.

తే. కృష్ణ పరమాత్మ యదుకుల శ్రీరవార్ధి, పూర్ణచంద్రమ దేవకీ శ్రీ పుత్ర సుజ్ఞ
వినుత నారాయణాచ్యుత శ్రీ వేదవేద్య, భక్తజనపోషపరితోష శ్రీ పరమపురుష

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాఖ్య యదు శ్రీ సింహకిశోరక భక్తలోకర
క్షాపరతంత్ర సీపు ముని శ్రీ సంఘముఁ గొన్నిదినంబు లుండవే
సీపదపద్మ రేణువులు శ్రీ నెమ్మి మదీయగృహంబు సోఁసినం
దాపనవంద్య యే నిపుడ శ్రీ ధన్యుడ నయ్యెడఁ గాడె మాధవా. 1188

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై యహ్లాంధరీకాక్షుండు నిమికులప్రదీపకుండై
జనకచక్రవర్తిం గరుణించి యమ్మిథిలానగరంబునఁ జొరజనంబులకు నున్నత
శోభనంబులు గావించుచుం గొన్నిదినంబు లుండె నంత. 1189

మ. శ్రుతదేవుండును మోది యై మునిజన శ్రీ స్తోమంబుతో నిందిరా
పతిఁ దోకొంచు నిజాలయంబునకు నొ శ్రీ పృష్ఠేఁగి యచ్చోట న
మ్మతి దర్శాస్తరణంబుల న్నునిచి న శ్రీ మృగ్జ్ఞానపారీణు డై
సతియుం దాను బదాబ్జముల్ గడిగి చం శ్రీ చద్భక్తిఁ దత్తోయముల్. 1190

చ. శిరములఁ దాల్చి నవ్యతుల శ్రీ నీదళదామకుశప్రమానవి
స్ఫురదరవిందమాలికలఁ శ్రీ బూజ లొనర్చి గృహంధకూపనం
చరణుడ నైననాకడకుఁ శ్రీ జక్రి తనంతనె వచ్చునట్లు ను
సీరమతి నేతపంబు మును శ్రీ సేసితిన్ యని సంతసించుచున్. 1191

తే. మఱియుండ త్వాదతీర్థంబు శ్రీ మందిరమునఁ గలయఁజిలికించినం ప్రీతిగడలుకొనఁగ
బత్తఫలపుష్పతోయముల్ భక్తి నొసఁగి, హరి మురాంతకుమూర్తినిఁ బూజి నిలిపి.

తే. మానితంబుగ విశ్వనిదానమూర్తి, యైనకృష్ణుండు తనయుంబు శ్రీ నారగించె
దనమనోరథసిద్ధియుఁ దనకు నబ్బె, ననుచుఁ బైపుట్ట మల్లార్చి శ్రీ యాడుచుండె.

చ. తరుణియుఁ దానుఁ బుత్రులుఁ బ శ్రీ దంపడి కృష్ణభజించు చుండి త
చ్చరణము లంకపీఠమునఁ శ్రీ జూచిన మెల్లన నొత్తుచుకొరమా
వరుఁ గని పల్కె భక్తజన శ్రీ వత్సల మామకభాగ్య మెట్టిదో
హరచతురాస్యులు న్నెఱుంగ శ్రీ నట్టినినుం గనుఁగొంటి నెమ్మితోన్. 1194

క. మునియోగిమానసస్ఫుట, వనజంబుల నెల్లప్రాదు శ్రీ వర్తించుభవ
ద్ధనదివ్యమూర్తి నాలో, చనగోచర మయ్యెఁ గాడె శ్రీ సర్వాత్మ హరీ. 1195

దేవా నీసచ్చరిత్రంబులు కర్ణరసాయనంబులుగా నాకర్ణించుచు నీకుం బూజ
తోపయుచు నీచరణారవిందంబులకు వందనంబులు సేయుచు నీదివ్యనామసంకీర్త

సంబులు సేయుచుం దమశరీరంబులు భవదధీనంబులుగా మెలంగునిర్మలబోధాత్ములగువారిచి త్రంబు లనుదర్శణంబులం గానంబడుచుండువు కర్తవ్యము ప్రచిత్తులైనవారిహృదయంబుల నుండియు దూరగుండ వగుదు వని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. నీకు మ్రొక్కె-దఁ గృష్ణ శ్రీ నిగమాంతసంవేద్య, లోకరక్షక భక్త శ్రీ లోకవరద
నీపాదసేవన శ్రీ నిరతుని నన్ను నే, పనిఁ బంపె దాన తి శ్రీ మృనినఁ గృష్ణుఁ
జెలనవు మోమునఁ శ్రీ జెలువొందనావిపు, కర మాత్మకరమునఁ శ్రీ గదియఁజేర్చి
పాటించి యతనితోఁ శ్రీ బలికె దపశ్చక్తి, వజ్రలినయమ్ముని శ్రీ వర్యు లెపుడు

తే. దమపదాంబుజరేణువి శ్రీ తానములను, దవిలి లోకంబులను బవి శ్రీ త్రంబు సేయు
వారు ననుఁగూడి యెప్పుడు శ్రీ వలయు నెడల, కరుగు దెంతురునీభాగ్యగరిమనిటకు.

వ. చనుదెంచిరి పుణ్యస్థలంబులును విపులును దేవతలును సంస్కర్షనదర్శనార్హనం
బులం బ్రాణులను సమస్తకిల్బిషంబులం బాయఁ జేయుదు రదియునుం గాకబ్రా
హ్మణుండు జననమాత్రంబున జీవకోటియందు ఘనుం డై యుండు జపతపో
భ్యానాధ్యయనాధ్యాత్మలం జతురుం డై మత్కలా శ్రయుం డయ్యెనేని నతం
డుత్తముం డై వెలుంగు నతనిం జెప్ప నేల యని వెండియు ని ట్లనియె. 1198

క. నామది విప్రులపైఁ గల, ప్రేమము నాతనువునందుఁ శ్రీ బెట్టనికతన
భూమీసురు లర్హులు నీ, వీమునులం బూజ సేయు శ్రీ మిద్ధచరిత్రా. 1199

క. ఇదియే నా కిష్టము ననుఁ, బదివేలవిధంబు లొలయ శ్రీ భజించుటగా
మది కిం పగు నటు గావున, వదలనిభక్తి భజంపు శ్రీ సమధామరులన్. 1200

క. అని సర్వలోకవిభుఁ డగు, వనజోదరుఁ డానతిచ్చు శ్రీ వాక్యంబులజా
డన భూమీసురుఁ డమ్ముని, జనులకు సద్భక్తి బూజ శ్రీ సలిహా వరుసన్. 1201

చ. ఎనయఁగఁ గృష్ణుఁ డంత మిథి శ్రీ లేశ్వరభూసురులం గృపావలో
కన మొలయ న్ననూనసుభ శ్రీ గన్ధిఁ బొందఁగఁ జేసి వారి వీ
డ్కొని రథ మెక్కి-దివ్యముని శ్రీ కోటియుఁ దానును వచ్చెఁ గ్రమ్ముట
జనవర మోక్షదం బగు కు శ్రీ శస్థలికిం బ్రమదాంతరంగుడై. 1202

శ్రీతిగీతలప పరమతత్వార్థప్రతిపాదకమైన పురాణసేతిహాసము.

వ. అని చెప్పిన బాదరాయణికి నభిమన్యునందనుం డి ట్లనియె మునీంద్రా ఘటప
టాదివస్తుజాతంబుభంగి నిర్దేశింప నర్హంబు గాక సత్త్వాదిగుణశూన్యం బైన
బ్రహ్మంబునందు సత్త్వాదిగుణగోచరంబు లైనవేదంబు లేకమంబున వర్తిం
చు నట్టిచందంబు నా కెఱింగింపు మనిన భూవరునకు మునివరుం డి ట్లనియె
నకలచేతనాచేతనాంతర్యామి యైనసర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దబాచ్యుండు గావున
నకలజంతునివహంబులకు బుద్ధింద్రియమనః ప్రాణశరీరంబులను సృజించి చేత
నవర్గంబునకు జ్ఞానప్రదం డగుం గావున సకలనిగమసమూహంబులును
దత్స్వరూపగుణ వైభవప్రతిపాదకంబులు గావున ముఖ్యం బై ప్రవర్తించు

శ్రుతిస్తోత్రం బుపనివత్తుల్యంబు ననేకపూర్వముపిపరంపరాయాతంబును నైః
 దీనిని శ్రద్ధాయుక్తుండై యెవ్వం డనుసంధించు నతనికి మోక్షంబు సులభంబు
 దీనికి నారాయణాఖ్యాతం బగునొక్కయుపాఖ్యానంబు గలదు వినిపింతు
 వినుము భగవత్ప్రీయంబుండైననారదుం యొక్కనాడు నారాయణాశ్రమంబున
 కుం జని ఋషిగణసమేతుం డైననారాయణఋషిఁ గనుగొని నీవు నన్నడిగి
 నట్లయమృహత్తుని నడిగిన నతండు ము న్నియర్థంబు శ్వేతద్వీపవాసు లై
 సనకసనందనాదిదివ్యయోగీంద్రులు ప్రశ్నసలిపిన వారలకు సనందనుండు చెప్పిన
 ప్రకారంబు నీ కెఱింగించెద నని చెప్పిం దొడంగె శయానుం డైనరాజశ్రేష్ఠునిఁ
 దత్పరాక్రమదక్షతాదివిహ్నంబులను నుతియించువందిజనంబుచందంబున జగ
 దవసానసమయంబున ననేకశక్తియుతుం డై యోగనిద్రావశం డైనసర్వేశ్వ
 రుని వేదంబులు స్తోత్రంబు సేయువిధంబు నారాయణుండు నారదునకుం జెప్పిన
 తెఱంగున విను మని యిట్లనియె.

1203

నీ. జయజయ హరి దేవ శ్రీ సకలజంతువులకు, జ్ఞానప్రదుండవు శ్రీ గాన వారి
 వలన దోషంబులు శ్రీ గలిగిన సుగుణనం, తానంబుగాఁ గొని శ్రీ జ్ఞానశక్తి
 ముఖ్యవద్గుణపరి శ్రీ పూర్ణతఃజేసి మా, యాత్మ విశిష్టుండ శ్రీ వగుచుఁ గార్య
 కారణాత్మకుడ వై శ్రీ కడఁగి చరించుచు, నున్ననీయందుఁ బ శ్రీ యోగుహాక్ష

శే. తివిరి యామ్నాయములు ప్రవ శ్రీ ర్తింఁచుఁ గాన

ప్రకటత్రిగుణాత్మకం జైన శ్రీ ప్రకృతితోడి

యోగ మింతయు మాన్పవే శ్రీ యోగిమాన

సాంబుజాతమధు వ్రత శ్రీ యని నుతించి.

1204

వ. అదియునుం గాళ.

1205

నీ. పరమవిజ్ఞాననం శ్రీ పన్ను లైనట్టియో, గీంద్రులు మహితని శ్రీ సంద్రలీలఁ
 బరిదృశ్యమాన మై శ్రీ భాసిల్లునిమిషీ, పర్వతముఖరప్ర శ్రీ పంచ మెల్లఁ
 బరఁగ బ్రహ్మస్వరూపము గాఁగఁ దెలియుదు, రెలమి నీవును జగద్రద్విలయవేళ
 నవశిష్టుడవు గాన శ్రీ యనఘ నీయందు నీ, విపులవిశోదయ శ్రీ విలయము లగు

తే. ఘటశరావాదులగుమృద్వికారములుమ్మదాత్మకంబైనయట్లుపద్మాయతాక్ష
 తవిలి కారణరూపంబు, దాల్చి లీలఁ గడఁగునీయందు బుద్ధివాక్కర్తములను.

క. అలవడఁ జేయుచు నుందురు, బలకొని యిలఁ బెట్టబడిన శ్రీ పదవిన్యాసం
 బులు పతనకారణము గా, నలవున సేవించుచును గృ శ్రీ తార్థుల రగుటన్. 1207

క. లీలం బ్రాకృతపూరుష, కాలాదికనిఖల మగుజ శ్రీ గంబుల కెల్లఁ

మానివ్యనివారక మగు, నీలలితకథానుధాబ్ధి శ్రీ విం గ్రుంకి తగన్.

1208

య. భరితనిదాఘతప్రృఢ డగు శ్రీ పాంథుడు శీతలవారిఁ గ్రుంకి దు

బుఁ ఘోషః మగుతాపముం దొరఁగు శ్రీ కైవడి సంసరణోగ్రతాపము

స్వరపున బాయుచుండుదురు శ నిన్ను భజించుమహాత్మకుల్ జరా
మరణమనోగుణంబుల గ్ర శ మంబున బాయట సెప్ప నేటికిన్.

1209

వ. అదియునుం గాక.

1210

సీ. అనయంబు దేహి ని శ త్యానిత్యసద్విలక్షణమున బంచకో శ శవ్యవస్థ
నభివృద్ధి బారయుచు శ నందులోపల నున్న ప్రాణాన్నబుద్ధివి శ జ్ఞానమయము
లనుచతుష్కోశంబు శ లవ్వల వెలుగొందు, నానందమయుడవు శ గాన దేవ
సురుచిరస్వప్రకా శ శుండవు నీపరి, గ్రహము గల్గుటజేసి శ కాదె ప్రకృతి
తే. మహదహంకారపంచత శ న్నాత్రగగన, పవనతేజోంబుభూభూత శ పంచకాది
కలితతత్త్వముల్ బ్రహ్మాండశకార్యకరణ, మందు నెపుడు సమర్థంబులగుటజూడ.

క. కోరి శరీరులు భవదను, సారంబున నిహపరైక శ సౌఖ్యంబులఁ జెం
పారగ నందుచు నుందురు, ధీరజనోత్తము లనంగ శ దివిజారిపారా.

1212

ఆ. నిన్ను ననుసరింప శ నేరనికుజనులు, పవనపూర్ణ చర్మ శ భస్మీసమితి
యోజు జేయు చుందు శ రుచ్చస్వనంబులు, బలసి యాత్మ దేహభజను లగుచు.

సీ. దేవ కొందఱు నూత్న శ దృక్కులై నట్టిమహాత్మకు లుదరస్థుఁ శ ధైరవహ్ని
గా మదిఁ దలఁతురు శ కైకొని మఱికొంద, తారుణు లనుపేర శ నమరుఱుఱులు
లీల సుఖమునా శ లీమార్గగతుడ వై, హృత్ప్రదేశమున జ శ రించు చున్న
రుచిదహరాకాశ శ రూపిగా భావించు, రట్టిహృత్ప్రదంబు శ నందు వెడలి

తే. వితతమూర్ధన్యనాడికా శ గతుల నోలి
బ్రహ్మరంధ్రంబుఁ బ్రాపించి శ పరమపురుష
సుమహితానందమయపరం శ జ్యోతిరూపి
వైననినుఁ బొంది మఱి పుట్ట శ రవనియందు.

1214

వ. మఱియు వివిధకాష్టాంతర్యతుం డయినవాయుసఖుండు తద్గతదోషంబునం బొర
యక నిత్యశుద్ధుం డై తరతమభావంబున వర్తించుచందంబున స్వనంకల్పకృతం
బు లయిన విచిత్రశరీరంబులందు నంతర్యామి వై ప్రవేశించి తత్త్వచిత్రయోని
గతం బైనహేయంబులం బొరయక సకలాత్మసమం బై యేకరసం బై బ్రహ్మం
బయిననిన్ను నైహికాముష్మికఫలసంగమంబు లేక విగతరజోగుణంబులు గలిగి
కొందఱు భజియించు చుండుదు రదియునుం గాక దేవా భవదీయసంకత్యాధీ
నంబు లయినశరీరంబులం బ్రవేశించి యున్నజీవసమూహంబు నీకు శేషం బని
తెలిసి కొందఱు భవనివారకం బయినశ్రీమత్త్వచ్ఛరణారవిందంబులు సేవించి
కృతార్థు లగుదురు మఱియును.

1215

సీ. అనఘ దుర్గమ మైనయోత్తతత్త్వంబు, బ్ర, వర్తించుకొఱకు దిశ్యంబు లైన
యంచితరామకృ శ ష్ణాద్యవతారముల్, భజియించి యున్ననీ శ భవ్యచరిత
మనుసుధాంభోనిధి శ నవగాఢానఘ సేసి, విశ్రాంతదిత్తు లై శ వెలయు చుద్ధి

మోక్షంబు బుద్ధి న శ్రీ పేక్షింప నొల్లరు, మఱియుఁ గొందఱు భవ శ్రచ్చరణపంఠ
 ఆ. జములఁ దగిలి పుణ్య శ్రీ తము లైనహంసల, వడువునొంది భాగ శ్రీ వతజనముల
 నొనరువారు ప్రకటయోగిజనప్రాప్య, మైనముక్తిఁ గోర శ్రీ రాత్మలందు. 1216

ఉ. కొందఱు నీశరీరము ల శ్రీ కుంతితభక్తి భవద్వళంబు లై
 చెందఁగ నీపదాబ్జములు శ్రీ సేరి భజించుచుఁ దత్సుఖాత్తు లై
 యుందురు కొందఱీతనువు శ్రీ లోలి ధరించి భవత్పదాబ్జముల్
 పొందుగఁ గొల్వ లేక నిలఁ శ్రీ బుట్టుచుఁ జచ్చుచు నుందు రవ్యయా. 1217

చ. యమనియమాదియోగమహి శ్రీ తాత్తకు లైనమునీంద్రులు విరో
 ధమూఁ దలంచుచైద్యవసు శ్రీ ధావరముఖ్యసృపుల్ ఫణీంద్రభో
 గము లన నొప్పబాహువులు శ్రీ గల్గిననిన్ను భజించుగోపికల్
 క్రమమున. నేమునుక సరియ శ్రీ కామ భవత్కృప కంబుజోదరా. 1218

మ. అరవిందాక్ష భవత్స్వరూప మిలఁ బ్ర శ్రీ త్యక్షంబునం గాన నె
 వ్వరికిం బోలదు శాస్త్రగోచరుడ వై శ్రీ వర్తింతు వీ సృష్టిముం
 దర సద్రావుడ వైననీవలననే శ్రీ ధాత్రాద్యమర్చ్యుల్ జనిం
 చిరి ని. న్నంతకు ము న్నెఱుంగఁ గలమే శ్రీ చింతింప నే మచ్యుతా. 1219

వ. అట్టినిన్నుఁ బరమాణుకారణవాదు లైనకణ్యగౌతమాదులును బ్రకృతికారణ
 వాదు లయినసాంఖ్యులును దేహాత్మవాదు లయినబౌద్ధులును వివిధంబు లైనకు
 తర్కంబులచేతం బరస్పరవ్యాహతంబు లైనమతంబులు దమతమతర్కవా
 దంబుల సమర్థించుచు నిన్నుం దెలియ లేరు మహాభాగ్యవంతు లయినయో
 గీంద్రులకు నీవు ప్రత్యక్షం బైన నివి యన్నియు నసత్యంబు లని కానవచ్చు మేం
 డీయుఁ గొందఱు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి వై సర్వంబును నీవ
 యగుటం దెలియ లేక నిత్యం బనియు ననిత్యం బనియును విపరీతబుద్ధిందెలియు
 దురు. గాని. భవదీయదివ్యతత్త్వంబు నిక్కంబుగఁ దెలియఁ జాలరు కొందఱు
 జగత్సృతీరుండవు గాన జగద్రూపకుండ వై ననిన్నుఁ గటకమకుటకర్ణికాదివివిధ
 భూతజాతాదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబున జగ
 ద్వికారానుగతుండ. వయ్యను నిఖిలహేయ ప్రత్యసీకకల్యాణగణాత్మకుండ వై
 ధ్రువుండు. పని యాత్మవిదు లయినవారు తెలియుదు రదియునుం గాక. 1220

మ. శునకాతాక్ష భవత్పదాబ్జయుగసే శ్రీ వాసక్తు లై నట్టియ
 జ్జనుల్ మృత్యుశిరంబుఁ దన్ని ఘనసం శ్రీ సారాంబుధిఁ దాటి పా
 దము లై లోకములుం బునీతములు గా శ్రీ వర్తించుచుక నిత్యశో
 భనమై యున్నెడిముక్తి బొందుదురు శుం శ్రీ భద్రైభవోపేతు లై. 1221

మ. మిముఁ సద్భక్తి భజింప నొల్ల కిల దు శ్రీ రేధం బ్రవర్తించునీ
 భవత్పాదము సేర్పునం బస్సులఁ బా శ్రీ శశేణి బంధించుచు

దమునం బెక్కగుహామరూపములచే శత వారి బంధించి దు
ర్గమసంసారపయోధి ద్రోతువు దశ శత్రుజాతపత్త్రేక్షణా.

1222

వ. దేవా కర్తమూలంబు లయినపాణిపాదంబులు లేనివాడ వయ్యను స్వతంత్రుఁ
డవు గావున బ్రహ్మాదులు భవత్సరతంత్రులై యుండుదురు సిరచరరూపంబులు
గలచేతనకోటికి నీవు సర్వవిధనియంతవు గావున నీకృపావలోకనంబు గలవారికి
మోక్షంబు కరస్థితం బుయ్యుండు భవత్కృపావలోకనంబు లేనికష్టాత్ములు దుర్గ
తిం గూలుదు రట్టిజీవులు దేవతిర్వజ్జనువ్యసావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యణు
రూపు లై యుందు రందును నీ వుండు వంతరాత్మ వగుచు మఱియును. 1223

క. మదిఁ దలపోయఁగ జలబు, న్నుదములు ధరఁ బుట్టి పొలియునోలిక గలయీ
త్రిదశాదిదేహములలో, వదలక వర్తించునా త్తవర్గము నోలిన్.

1224

ఆ. ప్రళయవేళ నీవు శ భరియింతు వంతకు, గారణంబ వగుటఁ శ గమలనాభ
భక్తపారిజాత శ భవభూరితిమిరది, నేళ దుష్టదైత్య శ నాళ కృష్ణ.

1225

చ. అనఘ జితేంద్రియస్ఫురణ శ లయ్యను జంచల మైనమానసం
బనుతురగంబు బోధమహి శ తాత్తవివేకపునూలిత్రాట న
ల్లన కుదియంగఁ బట్టను దళలంచుచు ముక్తి కుపాయలాభ మే
యనువున లేమికి వగల శ నందెడు నాత్మలు వో తలంపఁగన్.

1226

చ. గురుపదపంకజాతములు శ గొల్పనివారలు వో మహాబ్ధిని
స్తరణకుఁ గర్ణధారరహి శ తం బగునావను సంగ్రహించుబే
హరిగతి భూరిదు సరభ శ వాంబుధిలోన మునుంగు చుందు రం
బురుహదళాక్ష నీవు పరి శ పూర్ణుడ వై తనరారణ నొగిన్.

1227

తే. పుత్రదారగృహక్షేత్ర శ భూరివిషయ, ఘనసుఖాసక్తుఁ డగుచు నే శ మనుజుఁడని
నర్థి జరియించువాడు భవబాధిలోనఁ, జెంది యెన్నాళ్లకును దరి శ జేరలేడు.

నీ. జగతిపై బహుతీర్థ శ సదనంబు లనఁ గల్గి, పుణ్యానవర్తన శ స్ఫురితు లగుచుఁ
బాటించి నీయందు శ బద్ధమత్సరములు, లేక భక్తామరా శ నోకహంబ
వగుభవత్పాదాబ్జ శ యుగళంబు సేవించి, భవపాశముల నెల్ల శ బాఱఁదోలి
సమమతులై యద్యుచ్ఛాలాభతుష మేరు, సమముగాఁ గైకొని శ సాధు లగుచు

తే. బాదతీర్థంబు గలమహా శ భాగవతజ
నోత్తమోత్తము లైనట్టి శ యోగివరుల
వార కెప్పుడు సేవించు శ వాడు పొందుఁ
బ్రవిమలానందమయమోక్ష శ పదము మఱియు.

1229

వ. సత్తైనప్రకృతివలన నుత్పన్నం బైనయాజగత్తు సత్తు గావలయు నది యెట్లనినం
గనోత్పన్నంబు లైనభూషణంబులు కనకమయంబు లయి కానంబుచందం
బున నని సాంఖ్యుండు వలికిన విని యదైవతపాది యిట్లను నైయ్యదిభూత్పు

న్నంబు గాదది సత్తును గాదనువ్యతిరేకవ్యాప్తియమంబు నిత్యసత్యంబై
నబ్రహ్మంబునందు దర్శనాతం బగు గావునం బ్రపంచంబు మిథ్య యని నిరూ
పించిన నా ప్రపంచంబు బ్రహ్మవిశేషణం బై కార్యకారణావస్థలు గలిగి యున్న
యంతమాత్రంబున మిథ్య గానేర దా ప్రపంచంబునకుఁ గార్యకారణావస్థలు
నిత్యంబులు గావున నవస్థాద్వయయ్యై క్తం బయిన ప్రపంచంబు నిత్యం బని
వెండియు నద్వైతి యిట్లను బహుగ్రంథ సతిపాదితం బయిన జగన్ని థ్యాత్మంబు
లేమి యెట్లనిన నదియనుం గర్తవశు లైనజడుల నవిద్యా సతిపాదకం
బై కుతర్కసమేతం బైనభారతి యంధపరంపరావ్యవహారంబునంజేసి భ్రమి
యించుఁ గారణావస్థయందును బ్రహ్మవిశేషణం బైననూత్నరూపంబునం బ్రప
ంచంబు సత్తై యుండు సత్యంబు బాధాయోగ్యంబు గావున నీకు శేషం బయి
యండు గావున నీవు దేహగతుం డైనదేహియందు నంతర్యామి వయ్యుం
గర్తఫలంబులం బారయక కర్తఫలభోక్తయైనజీవునకు సాక్షీభూతంబవై యుం
దు వట్టినిన్ను నజ్ఞులైనమానవులు నిజకంతలగ్నం బయినకంతికామణి నిత్యసన్ని
హితంబై వెలుగు చుండినను గానకవర్తిచు తెఱంగున హృదయపద్మధ్యం
బున ననంత తేజోవిరాజమానుండ వై ప్రకాశించునిన్నుం దెలియ లేరు సకల
బ్రహ్మాండనాయకుండ వైననీయందు శుతులు ముఖ్యవృత్తిం బవర్తిచు నని
శ్రుత్యధిదేవతలు నారాయణు నభినందించిన తెఱంగున సనందనుండు మహ
ర్షుల కెఱింగించిన ప్రకారం బని నారాయణుని నారదునకుం జెప్పిన నష్ట
హాత్తుండు మజ్జనకుం డైనవేదవ్యాసముసీంద్రునకు నుపన్యసించె నయ్యర్థంబు
నతండు నాకుం జెప్పినవిధంబున నీకుం జెప్పితి నీయపాఖ్యానంబు సకల
వేదశాస్త్రపురాణేతిహాససారం బుపనిషత్తుల్యంబు దీనిఁ బఠించువారును విను
వారును విగతకల్మషు లై యిహపరసౌఖ్యంబుల నొంది వర్తితు రని చెప్పిన
శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియె.

1280

పరీక్షితునకు శుకయోగి విష్ణుసేవాపాశ స్త్రంబు చెప్పెట.

మ. మునినాథోత్తమ దేవమానవులలో ౧ ముక్కుంటి సేవించువా

రనయంబుఁ బహువస్తుసంపదల సౌ ౧ ఖ్యానందు లై యుండ న

వ్వనజాతాత్ము రమామనోవిభుని శ ౧ శ్వద్భక్తి సేవించున

ద్భునపుణ్యుల్ గడుఁ బేద లౌకతను జ ౧ క్క నా కెఱింగింపవే.

1281

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాథుఁగనుఁగొని, విను మెఱింగింతుఁ దృద్విధము దెలియ

ఘనశక్తిసహితుండు ౧ కాలకంధరుడు దా, వినుతగుణాత్రయా ౧ నివృత్తుడు గాన

రాగాదియుక్త మై ౧ రాజిలునంపద, లాతనిఁ గొలుచువా ౧ రందు చుందు

రచ్యుతుఁ బరము న ౧ నంతు గుణాతీతుఁ, బురుషోత్తముని నాదిపురుషు ననఘు

తే. సర్వ భజించువారు రాగాదిరహితు, లగుచు దీప్తితు రెంతయు ౧ ననఘుచరి

- ధర్మనందనుఁ డశ్వమే ధంబు నేసి, పిదప స్వాత్మికకథనముల్ శ్రీ తీర్థోడ.
ఉ. నారదసంయమిందువల శ్రీ వినుచుండి యనంతరంబ పం
కేరుహనాభుఁ జూచి యడి శ్రీ గెం దగ నిప్పుడు నీవు నన్ను నిం
డారినభక్తిమై నడిగి శ్రీ నల్ల యతండును మందహాసవి
స్సార కపోలుఁడై పలికె శ్రీ బాండుతనూభవుతోడఁ జెచ్చెరన్. 1233
- సీ. వసుమతీనాథ యె శ్రీ వ్వనిమీఁద నా కను, గ్రహబుద్ధి వాడము నా శ్రీ ఘనునివిత్త
మంతయుఁ గ్రమమున శ్రీ నపహరించినవాఁడు, ధనహీనుఁ డగుచు సంఘతాపమంద
విడుతురు బంధు ల శ్రీ వ్యధమున నొందిలి, యై చేయునది లేక శ్రీ యఖిలకార్య
భారంబు లుడిగి మ శ్రీ దృక్కులతో మైత్రి, నెఱపుచు విజ్ఞాన శ్రీ నిరతుఁడగుచుఁ
తే. బిదప వాఁడవ్యయానంద శ్రీ పద్మమయాత్మజురంగ శ్రీ వ్రీవిష్ణులోకసంస్థాపి నొందు
గానమ తేవమిగులదుర్మగ్ధమటంచు, వదలి భజియింతు రితర దేవతల నెపుడు.
- క. సేవింప వారు దమకుం, గావించినశోభనములు శ్రీ గని నిజములుగా
భావించి వారి మఱితురు, భావములఁ గృతఘ్నువృత్తి శ్రీ పని తమపనిగన్. 1235
- క. మెలఁగుచు నుందురు దీనికిఁ, గల దొకయితిహాస మివుడు శ్రీ గైకొని నీకుం
దెలియఁగఁ జెప్పెద దానన, యలవడు నీ వడుగు ప్రశ్న శ్రీ కగును త్తరమున్.
- ~~అను~~ శిష్యదోహంబు సేయం బూనినవృత్తానురుండు విష్ణుమాయచే మడియుట. ~~అను~~
- క. శుకుఁ డనుదైత్యునితనయుఁడు, వృక్కుఁ డనువాఁడొకఁడు దుర్వి శ్రీ వేకుఁడు సుజన
ప్రకరముల నలఁపఁ దెరువున, నొకనాఁ డొది గుండి దివ్య శ్రీ యోగిం గడఁడన్.
- వ. కనుంగొని. 1238
- క. కరములు ముకుళించి మునీ, శ్వర నారద లలితధీవి శ్రీ శారద నన్నుం
గరుణించి యాన తీ శుభ, కరు లగుహరిహరహరణ్య శ్రీ గర్భులలోనన్. 1239
- ఆ. కడఁగి కొలువ శీఘ్ర శ్రీ కాలంబులోనన, యిష్ట మైనవరము శ్రీ లిచ్చునట్టి
దైవ మెవ్వఁ డనిన శ్రీ దానవుఁ గనుగొని, మునివరుండు పలికె శ్రీ ముదముతోడ.
- వ. వినుము దుర్గుణసుగుణంబులలో నొక్కటి యెచ్చటం గలుగు నచ్చట నాత్మ
ణంబ కోపప్రసాదఫలంబులు చూపువాఁ డమ్మువ్వరయందు ఫాలలోచనుం డివ్వ
ధంబుఁ దెలిసినవారై బాణాసురదశకంధరులు సమగ్ర భక్తియుక్తులై సేవించి
యసమానసామ్రాజ్యవైభవంబుల నొంది ప్రసిద్ధులై రట్లు గావున నీవు నమ్మ
హాత్ముని సేవింపు మతనివలన నభిమతఫలంబులు వేగఁబ ట్టాప్తం బయ్యెడి సని
చెప్పిన నతం డాత్మణంబు. 1241
- సీ. దీపించు కేదార శ్రీ తీర్థంబునకు నేఁగి, యతిసాహసాత్తకుం శ్రీ డయినయసుర
లోకముల్ వెఱఁ గంద శ్రీ నాకాలకంధరు, వరదుని సంబికా శ్రీ వరునిఁ గూర్చి
తనమేనికండ లు శ్రీ ద్వండుఁడై ఖండించి, యగ్ని కాహుతులుగా శ్రీ నలర వేల్చి
దర్శకారాతి ప్ర శ్రీ త్యక్షంబు గా కున్న, జడియక సప్తవా శ్రీ సరమునందుఁ

- తే. బూని త త్తీర్థమునఁ గృతశస్నానుఁడగుచు, వెడలిమృత్యువుతోఁజూపెలయునట్టి
గండ్రగొడ్డంటఁడనమ స్త్రకంబుదునుము, కొనఁగఁబూనిననయ్యగి ౩ కుండమునను
క. అరుదుగ వెలువడి రుద్రుఁడు, కరుణ దలిర్పంగ వాని ౩ కర మా త్తకరాం
బురుహమునఁ బట్టి తెగువకుఁ, జొర వలవదు మెచ్చు వచ్చె ౩ సుమహితపరితా
క. నీమదిఁ బొడమినకోరిక, లే మైనను వేడు మిపుడ ౩ యిచ్చెద ననినం
దా మనమున సంతసపడి, యామనుజాశేనుఁడు పూరుప ౩ దాంబుజములకున్.
తే. వందనం బొచరించి యోయిందుమకుట, ఫాలలోచన వరద మృత్యానితలము
నేను నెవ్వనితలమీఁదగనిడిన వాఁడు, మ స్తకము నూఱు వ్రయ్యలై ౩ మడియసే
క. అని వేడిన సమ్మాటలు, విని మదనారాతి నవ్వి ౩ విబుధాహితుఁ
రినవరముఁ డడయ కిచ్చిన, దనుజుఁడు తద్వరపరీక్షఁ ౩ దాఁ జేయుటకున్.
వ. ఆక్షణంబ వరదానగర్వంబున నుద్యుత్తుం డై కడంగి. 1247
క. ఆహరుమ స్తకమునఁ గడు, సాహసమునఁ జేయి వెట్ట ౩ జడియక కదియ
న్నోహో తనమెచ్చులు దన, కాహా పై వచ్చె ననుచు ౩ నభవుఁడు భీతిన్.
క. దనుజుఁడు దనవెనువెంటం, జనుదే ముల్లోకములును ౩ సంత్రాసముఁ గై
కొని పాఱి సురలు మనములఁ, దనికీరి దానికిని బ్రతివి ౩ ధానము లేమిన్. 1248
వ. అట్లు చని చని. 1250
సీ. నిరుపమానంద మై ౩ నిఖిలలోకములకు, నవల యై యమృతప ౩ దాఖ్యఁ దను
దినకరచంద్రదీ ౩ ధితులకుఁజొర రాక, సలలితసహజతే ౩ జమున వెలుగు
సమధికం బగుశుద్ధసత్త్వగరిష్ఠ మై, కర మొప్ప యోగీంద్ర ౩ గమ్య మగుచు
హరిపదధ్యానప ౩ రాయణు లైనతద్దాసుల కలరుని ౩ వాస మగుచుఁ
తే. బ్రవిమలానంతలేజోవి ౩ రాజమాన, దివ్యమణిహేమకలితసం ౩ దీప్తభవ్య
సాధమండపతోరణ ౩ స్తంభవిపుల, గోవురాదిభాసురము వై ౩ కుంఠపురము. 1251
వ. కనుంగొని యమృహాస్థానంబు డాయం జనుటయు నప్పుండరీకాక్షం డఖండవై
భవంబునం గుండలీశ్వరభోగతల్పంబునం బరమానందకందళితహృదయారవి
దుం డై యిందిరానయనచకోరకంబుల నిజమండహాససాంద్రచంద్రి కావితతిం
దేల్పుచు నార్తభక్తజనరక్షణంబు పనిగా మెలగుచు వివిధవిదోదంబులం ద
గిలి యుండియు ఫాలలోచనం డద్దనుజపాలునకుం దలంపక యిచ్చినవరంబు
తనతలమీఁద వచ్చినం గలంగి చనుదెంచుట తనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి య
క్కాలకంధగునియవస్థ నివారింపం దలంచి యయ్యిందిరాదేవితోడివిదోదంబు
ఁజూలించి యప్పుడు. 1252
సీ. తాపింపుదుచితోడఁ ౩ ద్ర స్థరించెడుమేనుఁ, బసిడిముంజియుఁ దగు ౩ పట్టుగొడుగు
ధవళాంశుదుచిజన్ని ౩ దంబును దిన్నని, దండంబుఁ జేతఁ గ ౩ మండలువును
ఁజూపుగోచియుఁ జిన్ని ౩ పట్టవర్ధనమును, రాజితంబైన మృ ౩ గాజనంబుఁ

మానవునకు శుభంబు గలుగునే యదియునుంగాక జగద్గురుండ వగునీ కష్ట
దలంచుకష్టాతుండు వొలియుటంజెప్పనేల యిట్టిదుష్టచిత్తులకిటివరంబు లిచ్చుట
కరంబు గా దని యప్పురాంతకు వీడ్కొలిపిన నతండు మురాంతకుని ననేకవిధం
బుల నభినందించి నిజమందిరంబునకు జనియె నని చెప్పి యిట్లనియె. 1263

క. మానవనాయక యియా, భ్యానంబుం జదువ వినిన శ్రీ ఘనపుణ్యులు ని
త్యానందసౌఖ్యములు పెం, పూనుదు రటమీద ముక్తికొందుదు రెలమిన్.

వ. అని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షింప రేంద్రున కిట్లనియె. 1265

క. జననాయక యింక బుర్రా, తనవృత్తం బొకటి నీకు శ్రీ దగ నెఱిగింతున్.
వినుము తపోమహిమలఁ జెందినమునిజనములు సరస్వ శ్రీ తీనదిపొంతన్. 1266

~~జనన~~ భృగుమహర్షి త్రిమాద్యులప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకు బోవుట.

క. వితతక్రియ లొప్పంగ న, తృప్తితువుల నొనరించు చచటఁ శ్రీ గైకొని లక్ష్మీ
పతిభవపితామహులలో, నతులితముగ నెవ్వ రధికు శ్రీ లని తమలోనన్. 1267

వ. ఇట్లు తలపోసి తన్న హత్వం బంతయుం దెలిసి రమ్మని భృగుమహాముని నమ్మ
పురు వేల్పులకడకుం బంపిన నతాపసోత్తముండు చని చని ముందట. 1268

క. జలరుహసంజాతసభా, స్థలమున కొగి నేగి యతని శ్రీ సత్త్వగుణంబుం
దెలియుటకై నుతివందన,ములు సేయక యున్న నజాడు శ్రీ ముసముసయనుచున్.

క. మనమునఁ గలఁగుచు భృగుఁ దన, తనుజాతుం డనుచు బుద్ధి శ్రీ దలఁచినవాడై
ఘనరోషస్ఫురితాగ్ని, న్ననయము శాంతోదకముల శ్రీ నల్ల న యార్చెన్. 1270

చ. మహితతపోధనుండు ముని శ్రీ మండనుఁ డయ్యెడ బాసి వెండియు
న్నహిపతిభూషుఁ గాన రజ శ్రీ తాద్రీకి నేగిన నగ్గిరీందుపై
దుహినమయూఖశేఖరుఁడు శ్రీ దుర్గయుఁ దానును విశ్రమించుచున్
*దుహితనూభవుండు చను శ్రీ దెంచుట కాత్మ బ్రమోద మందుచున్. 1271

క. కనుగొని భ్రాతృస్నేహం,బునఁ గొగిటఁ జేర్చు ననుచు శ్రీ ముక్కుంటి రయం
బున నెదు రేగినముని రుద్రునియందుల సత్త్వగుణ మ్రోలుంగుటకొఱకై. 1272

వ. అతనిం గైకొనక యూర కుండిన. 1273

ఉ. ఆనిలలాంబకుండు గమ శ్రీ లాసనందనుఁ జూచి భూరికా
లాసలరోషవేగభయ శ్రీ దాకృతిఁ దాల్చి పటుస్ఫులింగసం
తాసము లొల్కఁ తొలమునఁ శ్రీ దాపసముఖ్యునురంబు వ్రేయఁగాఁ
బూనిన బార్వతీరమణి శ్రీ బోరన నడ్డము వచ్చి చెచ్చెరన్. 1274

క. తనవిభుపాదములకు వందనముం గావించి సముచిత శ్రీ తప్రియముల న
య్యనలాతునికోపము మాన్పిన నమ్మనినాథుఁ డచట శ్రీ నిలువక చనియెన్.
నీ. పొలుపొందు వైకుంఠపురమున కరితో, జని యందు సమధికై శ్రీ శ్వర్య మొప్పు

* 'దృహి' యని కవియభిప్రాయము కాఱుట. కాకున్న, యతి చెల్లదు.

గమలాంకపర్యంక శ గతుఁడై సుఖించున, కౌస్తుభభూషువ శ క్షస్థలంబుఁ
దనపాదమున బిట్టు శ దన్నెఁ దన్నినఁ బాన్పు, శిగివచ్చిమునిఁ జూచి శ నగధరుండు
పదముల కెఱిగి యో శ పరమతపోధన, యాగతి సీవచ్చు శ తెఱుంగ తేక.
తే. యన్ననాతప్పు మన్నించి శ నన్నుఁ గరుణఁ
జూచి యీదివ్యమణిమయ శ స్ఫూర్తిఁ దనరు
దుచిరసింహాసనమునఁ గూ శ ర్పుండు దివ్య
తాపసోత్తమ యభయప్ర శ దాననిపుణ.
1276

క. అలఘుపవిత్ర భవత్పద, జలములు నను నస్తదీయ శ జతరస్థజగం
బుల లోకపాలురను బాలు, పలరంగఁ బుణ్యులను జేయ శ ననఘచరిత్రా. 1277
వ. మునీంద్రా భవదీయపాదాబ్జహతి మద్భుజాంతరంబునకు భూషణం బయ్యె భవ
దాగమనంబు మాబోటివారికి శుభావహం బగుం గాదె యేను ధన్యుండ నైతి
నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మనివరుండులక్షీనాథుసంభా
షణంబులకుఁ జిత్తంబునం బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుండు ననంతకల్యా
ణగుణనిధి నభినందించి యానందబాష్పధారాసీ క్తకపోలుండగుచుఁ దద్భక్తిపార
వశ్యంబున నొండు వలుక సేరక యతనిచేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి
సరస్వతీతీరంబున నున్న మునులనన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ శ దనపోయివచ్చిన, తెఱిగెను దనమది శ దృష్ట మైన
మూఁడుమూర్తులవిధంబును నెఱిగించిన, విని వారు మనముల శ విస్తయంబు
నంది చిత్తంబుల శ సందేహమును బాసి, చిన్తయాకారుఁడు శ శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ శ డఖిలకల్యాణగుణాకరుఁ డాదిమత్రధ్యాంతరహితుఁ
తే. డై తనర్చనపుండరీ శ కాక్షుఁ డొకడ
కాక గణుతింప దైవ మొ శ క్కరుండు వేఱ
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞాన శ కలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు శ నరఁ గొలిచి.
1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బునునవైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె.
1280

~~అట్లు~~ శ్రీకృష్ణుండు మృతు అయినవిప్రసుతులఁ దెచ్చుట.

సీ. సరనాథ యొకనాఁడు శ నలినాయతాత్ముండు, పాలుచుకుశస్థలీ శ పురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూ శ సురవర్యుభార్యకుఁ, బుత్రుండు జన్మించి శ పుట్టినపుడ
మృతుఁడైనఘనశోక శ వితతిచేఁ గ్రాగుచు, నాడింభకునిఁగొంచు శ నవనిసురుండు
చనుదెంచి పెలుచరా శ బద్వారమునఁబెట్టికన్నులబాష్పంబు శ కణము లొలుకే
తే. బాపురే విధి నను దుఃఖ శ పఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుది ట్టి శ కొనుచు వగల

డెంద మందంద యెరియ నా శ క్రందనంబు

నేయుచును వచ్చి యావిప్ర శ శేఖరుండు.

1281

సీ. అధికశోకంబున శ నలమటఁ బొందుచు, నచ్చటిజనులతో శ ననియెఁ బెలుచు
బ్రాహ్మణవిద్వేష శ పరుఁ డయి తగ శాస్త్రు, పద్ధతి నడపక శ పాపవర్తి
యై ఊత్ర బంధువు శ నగువానిదురితంబు, చేత మత్సుత్తుండు శ జాత మైన
యప్పడ మృతుఁ డయ్యె శ నక్కట హింసకు, రోయక యెప్పు డనన్యాయకా

తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ శ డైనయట్టి

రాజుదేశంబుప్రజలు ని శ రాశు లగుచు

దుఃఖముల జాలఁ బొందుచుం శ దురు నటంచు

నేడ్చుచును నట నిల్వక శ యేగె నపుడు.

1282

వ. ఇష్టిధంబున మఱియును తనసుతులు మృతు లయిన వారలం గొనివచ్చి యష్టి
వుండు రాజుమొగసాలం బెట్టి రోదనంబునేయుచు నెప్పటియట్ల కొన్నిగాఢలు
నదివి వాపోవు చుండె నిష్టిధంబున నెనమండ్రుసుతులు మృతు లైనపిదపం దొ
మ్మిడవసుతుండును మృతుం డైన వాని నెత్తికొని వచ్చి యెప్పటివిధంబునఁ బు
వరించు చున్నయాబ్రాహ్మణుని గని అర్జునుం డిట్లనియె.

1283

క. ఈపగిది నీవు వగల్గ, నాపోవఁగఁ జూచి యకట శ వారింపంగా

నోపినవిలుకాఁ డొక్కం, డీపురి లేడయ్యె నయ్య శ యిది పాప మగునన్.

1284

సీ. పుత్తులఁ గోల్పోయి శ భూరిశోకంబున, వనటఁ బొందుచు విప్ర శ వరులు చాల
నేరాజురాజ్యమం శ దేని వసెతురు, నారాజుఁ దలపోయ శ నవనిమిఁద
నటునిగా నాత్మ నె శ న్నం దగునీపుత్తు, నే బ్రతికించెద శ నిపుడు పూని
యటు నేయనైతినే శ ననలంబు సొచ్చెద, నని భూసురుండు వెఱి శ గండఁబలుక

తే. నతడు గడు వేఁగుమాట లి శ ట్లాడఁ దగునె

భూరివిక్రమశాలి రా శ ముండు మేటి

బలుడు హరియును శౌర్యసం శ పన్ను లనఁగఁ

దనరుప్రద్యుమ్నుఁ డతనినం శ దనుడు మఱియు.

1285

తే. వినుతబలు లైనయాదవ శ వీరవరులు, గలుగ వారలచేఁ గాని శ కార్య మీవు
చక్కఁబెట్టుటయెట్లు నీ శ చనెడిత్రోవ, బొమ్మ నావుడునయ్యింద్రశపుత్తుఁడపుడు.

క. మనమున దురహంకారము, ఘనముగఁ బాడముటయు నపుడు శ కవ్వడి విప్రుం
గనుఁగొని యచ్చటిజనములు, వినగా నిట్లనియె రోషశ్రవివ్వలమతి యై.

1287

మ. బలుడం గాను మురాసురాంతకుడఁ గా శ బ్రద్యుమ్నుడం గాను నేఁ

దెలియం దత్తనయుండఁగా నని విరో శ ధివ్యాతముఁ భీషణో

జ్వలగాండివధనుర్విముక్తనిశితా శ స్త్రశ్రేణిచేఁ బీన్దుఁబెం

టలు గాఢించుపరాక్రమప్రకటచం శ డన్నూర్తి నే బాఢుడన్.

1288

వ. అదియునుం గాక.

1289

చ. బలిమి పురాంతకుం దొడరి శ బాహువిభృంభణ మొప్ప నెక్కటిం
దలపడి పోరినట్టిరణ శ ధైర్యుని నన్ను నెఱుంగ వక్కటా
పెలుకుట మృత్యుదేవతను శ బింక మడంచి భవ త్తనూజుల
న్నలవుఁ జలంబుఁ జూపి కొని శ యాడఁగ నిప్పుడ తెచ్చి యిచ్చెదన్. 1290

వ. అని నమ్మం బలికినయర్జును ప్రతిజ్ఞకు భూసురుండు మనంబున నూఱిశిల్లి యతని
నభినందించుచు నిజమందిరంబునకుం జని కొన్నిదినంబు లుండునంత భార్యకుం
బ్రసూతివేదనాసమయం బయినం జనుడెంచి వివ్వచ్చుం గని తద్విధం బెఱిం
గించిన నయ్యంద్రనందనుం డప్పుడు. 1291

చ. లలితవిశిష్టసంచీతజ శ లంబుల నాచమనంబు నేసి సు
స్థలమున నిల్చి రుద్రునకు శ సమ్మతి మ్రొక్కి మహాశ్రుశ్రుని
ర్లలశుభమంత్ర దేవతల శ మానసమందుఁ దలంచి గాండివం
బలవడ నెక్కుద్రొంచి బిగి శ యం గదియించి నివంగయుగ్మున్. 1292

వ. ఇవ్విధంబునఁ గట్టాయితం బయి యప్పుడు. 1293

సీ. భూసురువెంట ని శ మ్ముల నేఁగి సూతికాభవనంబుచుట్టును శ బాణవిఠతి
నరికట్టి దిక్కులు శ నాకాశపథము ధ,రాతలం బెల్ల నీ శ రంధ్రముగను
శరపంజరముఁ గట్టి శ శౌర్యంబు దీపింపఁ గడు నప్రమత్తుఁ డై శ కాచియున్న
యెడ నమ్మహీసురు శ నింతికిఁ బుత్రుండు, జనియించె నప్పు డ. శ చ్చటిజనంబు
తే. పోయెఁ బోయెఁ గదే యని శ బాబ్బు లిడఁగ
బొందితోడన యాకాశ శ మునకు మాయఁ
జెందె నప్పుడ దుఃఖంబు శ నొంది భూమి
సురుడు విలపించుచును ముర శ హరునికడకు. 1294

వ. అప్పుడు చని.

1295

క. ముందఱ నిల్చి ముకుంద స,నందనమునివినుత నంద శ నందన పరమా
నంద శరదిందుచందన,కుందయశస్సాంద్ర కృష్ణ శ గోవింద హరీ. 1296

వ. అవధరింపుము దేవా యర్జునుం డ నెడిపారువవిహీనుం డాడినవృథాజల్పంబులు
నమ్మి పుత్రుం గోలుపడి బేల నైనను నే మందు నిఖిలవిశ్వాత్పత్తిస్థితిలయం
బులకుఁ బ్రధానహేతుభూతుండ వయిననీవు సమర్థుండ వయ్యవారింపం జాలక
చూచు చుండ నొక్కమనుష్యమాత్రుండు దీర్ఘం బాలెడువాడు గలఁడే యని
వెండియు. 1297

క. ఎక్కడిపాండుతనూభవుఁ డెక్కడివిలుకాడు వీని శ కెక్కడిసత్యం
బెక్కడిగాండివము దన, కెక్కడిదివ్యాత్రసమితి శ యే మనవచ్చున్. 1298

క. అని తను నోడక నిందించిన విని యయ్యర్జునుండు శ చిడిముడిపడుచుం

దనవిద్యనుహిమమెంపున, జనియెన్ వెన దండపాణి శ సదనంబునకున్. 1299

క. చని యందు ధారుణీసుర, తనయులు లే కుంటఁ దెలిసి శ తడయక నిండ్రా
గ్నినిర్మతివరుణసమీరణ, ధన దేశానాలయములు శ దగఁ బరికించెన్. 1300

వ. వెండియు. 1301

చ. నరసురయక్షకింపురుష శ నాగనిశాచరసిద్ధసాధ్యభే
చరవిహగేంద్రగుహ్యకపి శ శాచనివాసములందు రోసి భూ
సురసుతు లేగినట్టిగతి శ చొప్పుడ కుండుటఁ జూచి క్రమ్మజన్
ధరణికి నేగుదెంచి బెడి శ దంబుగ నగ్ని సారంగఁ బూనినన్. 1302

ప. అవ్విధం బంతయు నెఱింగి యమ్మురాంతకుండు విప్రనందనుల నీకుం జూపెద నని
యనలంబు సార కుండ నివారించి యప్పుడు. 1303

ఉ. సుందరదివ్యరత్నరుచి శ శోభిత మై తనరారుకాంచన
స్యందన మంబుజావుఁ డుద శ యాచల మెక్కువిధంబు దోఁపఁ జా
రందరి దాను నెక్కి తను శ రఘులు దిగ్వితతిన్ వెలుంగ గో
విందుఁ డుదారలీలఁ జనె శ విప్రతనూజగవేషణార్థి యై. 1304

చ. చని పురఘోషదుర్గవన శ జానపదాచలపక్కణప్రభూ
తనదనదీపరోవరయు శ తఱితి నంతయు దాటి సప్తవా
రినిధుల దీవులం గులగి శ రిప్రకరంబుల ను తరించి మే
రునగము నాక్రమించుచు మ శ రుద్రతితో రథ మేఁగె న త్తఱిన్. 1305

చ. మసలక భూరిసంతమన శ మండలముం దఱియంగఁ జొచ్చి సా
హసమునఁ బోవఁ బోవఁగ భ శ యంకర మై మది గోచరింపమిన్
వన మఱి మోడరిల్లి రథ శ వాజులు మార్గము దప్పి నిల్చినన్
బిసరుహపత్రలోచనుఁ డ శ భద్రతమఃపటలంబు వాపఁగన్. 1306

నీ. బాలభాను ప్రభా శ భాసమానద్యుతిఁ, గర మొప్పునిజరథాం శ గంబుఁ బనుప
నమ్మహాశ్రుం బేఱి శ చిమ్మచీడటి నెల్ల, నఱిముఱి నందంద శ నఱికి వైచి
యగ్ర భాగంబున శ నతులితగతి నేఁగ, నామార్గమున నిజ శ స్యందనంబు
గడువడిఁ దోలి యా శ కడిదితమోభూమి, గడవ ముందఱికడఁ శ గానరాక
లే. మిక్కుటంబుగ దృష్టు మి శ ర్థిటుగొనఁగఁ

జడల వెలుగొందుదివ్యతే శ జంబు నూచి

మొనసి గాండీవి కన్నులు శ మూసికొనుచు

నాత్త భయ మంది కొంతద శ వర్పరిగి యరిగి. 1307

తే. కడఁగి దుర్వారమారుతో శ త్కటవిభూత, చటులసర్వంకపోర్తి భీ శ మణగభీర
వారిపూరంబు సొచ్చి త శ స్మిరమధ్యభాగమునఁ గోటిసూర్యప్రభలు వెలుంగ.

వ. అది మఱియుం జారుదివ్యమణినహస్తస్తంభాభిరామంబును నాలంబితకమనీయ

నూత్నరత్నమాలికాలంకృతంబును భానుశశిమయూఖాగమ్యంబును సనంత
తేజోవిరాజితంబును బునరావృత్తిరహితమార్గంబును నిత్యైశ్వర్యదాయకంబును
నవ్యయంబును సత్యున్నతంబును సనూనవిభవంబును బరమయోగీంద్ర
గమ్యంబును బరమభాగవతనివాసంబును నై యొప్పునద్దివ్యధామంబునందు. 1309

సీ. సాంద్రశరచ్ఛంద్ర శ చంద్రికాకర్పూర, నీహారహారాభ శ దేహ మమర
నిందిదిరేందీవ శ రేంద్రనీలద్యుతి, గర మొప్పుమేచక శ కంఠసమితి
యరుణాంశుబింబభా శ సురపద్మరాగవి, న్యస్తనహస్తోరు శ మస్తకములు
విమృతాననోద్గత శ విషధూమరేఖల, లీల జూపట్టిన శ నాలుకలును

తే. గలితసాయంతనజ్వల శ జ్వలనకుండ, మూలవిడంబించువేడిచూ శ పులును గలిగి
భూరికలధాతగిరినిభా శ కార మమర, బరంగుభోగీంద్ర భోగత శ ల్పంబునందు.

వ. సుఖాసీనుం డై యున్నవాని డాయం జని యప్పుడు. 1311

సీ. సజలసీలాంబుద శ శ్యామాయమానాంగు, నాశ్రితావనముది శ తాంతరంగు
ససకాదియోగిహృ శ ద్వనజమదాళీంద్రు, ముఖపద్మరుచిజిత శ పూర్ణచంద్రు
గయనీయనిఖలజ శ గద్ధితచారిత్రు, బ్రత్యూషసంపుల్ల శ పద్మనేత్రు
నిందిరాహృదయార శ విందారుణోల్లాసు, శ్రీకరవీతకౌ శ శేయవాసు

తే. హరకుండలకటకకే శ యూరమకుట, కంకణాంగదమణిముద్రి శ కావినూత్న
రత్ననూపురకాంచీవి శ రాజమాను, భవమహార్ణవశోషు స శ ధృక్తపోషు. 1312

వ. మఱియు సునందాదిపరిజనసంతతసేవితు నానందకందళితవృద్ధయారవిందు
సరవిందవాసినీవసుంధరాసుందరీసమేతు నారదయోగీంద్రసంకీర్తనానందితు స
వ్యయు సనఘు సనంతు సప్రమేయు నజితు నవికారు నాదిమధ్యాంతరహేతు భవ
విలయాతీతుఁ గరుణాసుధాసముద్రు నచ్యుతు మహానుభావుఁ బరమపురుషుఁ
బురుషోత్తము నిఖలజగదుత్పత్తినితీలయకారణు జడచిదీశ్వరు నప్రభుజుఁ గా
స్తుభశ్రీవత్సవత్సు శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గాదిదివ్యసాధను సర్వశక్తిసేవితుఁ
బరమేష్ఠిజనకు నారాయణుం గనుంగొని దండప్రణామంబులు సేసి కరకమలం
బులు మొగిచి భక్తిపూర్వకంబుగా నభినందించిన నయ్యాదిదేవుండును వారలం
గరుణావలోకనంబు నిగుడ నవలోకించి దరహాసపూరంబు తోరంబుగా సాద
రంబుగ నెట్లనియె. 1313

క. ధరణికి ప్రేఁ గగుడైత్యుల, బూరిఁబూరి వధియించి ధర్మ శ ముఖ నిలుపుటకై
ధర జనియించితి రిరువురు, సరనారాయణు లనంగ శ నాయంశమునన్. 1314

క. ఆరూఢనియతితోఁ జెం, పారినమిము నిమ్మునీంద్రు శ లిరిం జూడం
గోరిన మీవచ్చుటకై, ధారుణీసురసుతుల నిటకుఁ శ దగఁ దే వలసెన్. 1315

క. అని యాడింభకులను దో, కొని పొం డని యిచ్చి వీడు శ కొలిపిన వారలో

వినతు లయి పెక్కు-విధముల, వినుతించుచు నచట వాసి శ్రీ విప్రునిసుతులన్.
వ. తోడ్కొని సంప్రాప్తమనోరథు లయి యబ్బాలకులఁ దత్తద్వయోరూపంబు
తోడఁ దెచ్చి యాబ్రాహ్మణునకు సమర్పించిన నతండు సంతృప్తులతోరంగు
డయ్యె నయ్యవసరంబున. 1817

చ. అనిమిషనాథవందనుఁ డ శ్రీ హర్వతితేజుడు కృష్ణుతోడఁ దాఁ
జని యచటం గనుంగొనిన శ్రీ సర్వశరణ్యునిఁ బుండరీకనే
త్రుని నిజధామవైభవన శ్రీ మృద్ధికిఁ దస్తహసీయమూర్తికిఁ
మనమున మోద మంది పలు శ్రీ నూఱును సన్నుతిఁ జేసె భూవరా. 1818

తే. వారిజాక్షుని భక్తమం శ్రీ దారు ననఘుఁ, గృష్ణు నిఖిలేశుఁ కేశవు శ్రీ జిష్ణుఁ బరమ
వినుతసేయుచుఁ దత్పాదప్రవసజములకు, వందనములాచరించి యానంద మొందె
వ. అంత. 1820

మ. హరి సర్వేశుఁ డనంతఁ డాద్యుఁ డభవుం శ్రీ డామ్నాయసంవేది భూ
సురముఖ్యప్రజలకా సమస్తధనవ శ్రీ స్తుత్రేణి నొప్పారగాఁ
బరిరక్షించుచు ధర్మము నిలుపుచుకా శ్రీ బాపాత్మలం ద్రుంచుచుం
బరమోత్సాహ మెలర్ప భూరిశుభవి శ్రీ భ్రాజిష్ణుఁ డై ద్వారకన్. 1821

క. జనవినుతముగాఁ బెక్కున, వనములు దనుఁ దాన కూర్చి శ్రీ వైదికయుక్తిం
బొనరించుచు ననురాగము, మనమునఁ దళుకొత్త దైత్య శ్రీ మర్దనుఁ డెలమిన్.

వ. అట్లు కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబునఁ బూజ్యం బగురాజ్యంబు సేయుచుఁ బు
రందరవిభవంబున నిరవొంది కనకమణిమయవిమానమండపగోపురప్రాసాదసాధ
చంద్రశాలాంగణాదివిభిన్నభవనంబులందును రంగదుత్తుంగతరంగఛోలావిలోల
కలహంసచక్రవాకకారండవసారసకొంచముఖ జలవిహంగవిలసదుచ్చలితగరుడ
నిలదరదమలకమలకుముదకహ్లాసందోహనివ్యందమకరందరసపాన మదవదిం
దిందిరకులగాయకర్పంకారనినదంబులును నిరంతరవసంతసమయసముచితపల్ల
వితతోరకితబాలరసాలజాలలాలితకిసలయవినరఖాదనజాత కుతూహలాయమాన
కషాయకంఠకలకంఠకలరవమ్మదంగ ఘోషంబులును నిశితనిజచంచూపుటనిర్ద
ళితసకలజననయనానందసుందరనందిత మాకందపరిపక్వఫలరంద్రవిగళితమధుర
రసాస్వాదనముదిత రాజకీరశారీకానికర మృదుమధురవచనరచనావశ్యకృత్యంబు
లును సమరఁ బురపురంధ్రీజనసీనపయోధరమండలవిల్లిస్తలలితకుంకుమపంకసం
కులసాగంధ్యానుబంధబంధుర గంధానుమోదితుండును జందనాచలసానుదేశ
సంజాతమంజులమాధవీలతానికుంజపుంజమంజులకింజల్క-రంజితనివాసవిసరవిహర
మాణితబరికాకబరికాపరిపూర్ణసురభికుసుమమాలికాపరిమళవహుండును గళిం
దకన్యకాకల్లాలసందోహ పరిస్పందకందళితమందగమనుండును నగుమందానిల
విదూషకునిచేఁ బోషితాభ్యాసితలాలిత లగునేలాలతానటివితాననటనంబులచే

విరాజితంబు లగుకాసారతీరభాసురోద్భాసంబులందును జారుఘనసారపటీర బాల రసాల సాల సీప తాపింపు జంబూ జంబీర నింబ కదంబ ప్రముఖ ముఖ్యశాఖ శాఖాక్షీర్ణశీతలచ్చాయావీరచిత విమలచంద్ర కాంతోజలవేదికాస్థలంబులందును ను దంచిత పింపు విభాసిత బాల సీలకంఠ కేశకారవాకలిత కృతకమహీధరంబులందును లలితమణివాలుకానేకపులినతలంబులందును గప్పురంపుదిప్పలను గురువేరుచప్ప రంబులను విరచితదారుయంత్రనిబద్ధకలశనిర్వృత్తయోధారాశీకరపరంపరాసం పాదితనిరంతర హేమంతసమయ ప్రదేశంబులందును నిందిరారమణుండు షోడశ సహస్రవధూయుక్తుం డై యందఱ కన్నిరూపు లై లలితసాదామిసీలతాసమేత సీలనీరదంబుల విడంబించుచుఁ గరేణుకాకలితద్విగజంబునోజ రాజులుచు సలిల కేళీవిహారంబులు మొదలుగా ననేకలీలావినోదంబులు సలుపుచు సంతఃపురం బునఁ గొలు వున్న యవసరంబున వివిధవేణువీణాదివాద్యంబులను మంజులగానం బులను గవిగాయకనూతనవందిమాగధజనసంకీర్తనంబులను నటనటీజననాట్యంబు లను విదూషకపరిహాసోక్తులను సరససల్లాపమృదుమధురభాషణంబులను బ్రా ద్దు పుచ్చుచు నానందరసాద్ధి నోలలాడు చుండె నంత.

1323

మ. అరవిందాక్షపదాంబుజాతయుగళః శ్ర ధ్యానానురాగక్రియా
సరసాలాపవిలోకనానుగతచం శ్ర చత్సేఖ్యకేళీరతిం
దరుణుల్ నూఱుఁ బదాఱువేలు మహితో శ్ర త్సాహంబునం జొక్కిత
త్పర లై యొండు దలంప కుండి రిల వి శ్ర భ్రాంతాత్మ లై భూవరా.

1324

వ. అదియునుం గాక.

1325

మ. హరినామాంకిత మైనగీత మొకమా శ్ర టాలించి మూఢాత్ములుక
విరతిం బొందఁగఁ జాల కుందురట యా శ్ర విశ్వాత్ము నీక్షించుచుం
బరిరంభించుచు నంటుచుక నగుచు సం శ్ర భాషించుచు న్నుండునుం
దరు లానందనిమగ్న లాట కిల జో శ్ర ద్యం బేమి భూవల్లభా.

1326

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె.

1327

ఉ. వారక కృష్ణుఁ డిప్పగిది శ్ర వైదికయుక్తి గృహస్థధర్మ మే
సారగఁ బూని ధర్మమును శ్ర సర్థముఁ గామము నందుఁ జూపుచుం
గోరిక మీఱ సజ్జనుల శ్ర కుక గతి దాన యనంగ నొప్పి సం
సారిగతిక మెలంగె పృప శ్ర సత్తమ లోకవిడంబనార్థ మై.

1328

సీ. హరి యిట్లు గృహమేధి శ్ర యగుచు శత్రోత్తరః షోడశసాహస్ర శ్ర సుందరులను
మును నీకు నెఱుంగఁ జె శ్ర ప్పినరీతి నందఱ, కన్నిరూపములు దా శ్ర నర్థిదాల్చి
కైకొని యొక్కొక్క శ్ర కామినీమణియందు, రమణ నమోఘవీ శ్ర ర్యమునఁజేసి
పదురేసి కొడుకులఁ శ్ర బడసె రుక్మిణ్యాది, పట్టమహిషులకు సం శ్ర భవము లైన
తే. నందనులలోన ధరణి నె శ్ర న్నంగ బాహు

బలపరాక్రమవిజయసం శ పద్విశేష

మానితాత్ములు పదునెన శ మండ్రు వారి

నెఱుంగ వినిపింతు వినుము రా శ జేంద్రచంద్ర.

1329

వ. అని మఱియు నిట్లను వారలు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధదీప్తిమద్భాసుసాంబబృహ
ద్భాసుమిత్రవిందవృకారుణపుష్కర దేవబాహుశ్రుతదేవ సునందనచిత్రబాహు
వరూధకవిన్యగోధనామంబులం బ్రసిద్ధులైరి వెండియుఁ ద్రివక్త్రయందు
సంభవించినయుపశ్లోకుం డనువాఁడు దనజనకుం డైన కృష్ణపాదారవిందసేవా
వ్రతుం డగుచు నారదయోగీంద్రునకు శిష్యుం డై యఖండితదివ్యజ్ఞానబోధా
త్మకుం డగుచు శ్రీశూద్రదాసజనసంస్కారం బై స్థరణమాత్రంబున ముక్తి
సంభవించునట్టిసాత్త్వికతత్త్రం బనువైష్ణవస్మృతిఁ గల్పించె నిట్లు మధుసూ
దననందనులు బహుప్రజలును నధికాయరున్నతులును నసల్పవీర్యవంతులును
బ్రహ్మణ్యులు నై విఖ్యాతిం బొందిరి వారిని లెక్కపెట్టఁ బదివేలవత్సరంబుల
కైనం దీఱదు మున్ను నీ కెఱింగించునట్లు తత్కుమారులకు విద్యావిశేషంబుల
నియమించుగురుజనంబులు మూఁడుకోట్లు నెనుబడెనిమిదివేలనూర్లు రసం గలి
గి యుండునక్కమారుల లెక్కింప నెవ్వరికి శక్యం బదియునుం గాక యొక్క
విశేషంబు చెప్పెద విను మని యిట్లనియె.

1330

క. సరవర దేవాసురసం,గరమున మును నిహతులైన శ క్రవ్యాదసము
త్కరము నరేశ్వరు లై ద్వాపరమున జనియించి ప్రజల శ బాధలఁ బఱుపన్.

క. హరి తద్వధార్థ మై నిర్జరులను యదుకులమునందు శ జనియింపింపం
ధర నూటొక్కకులం బై, పరఁగిరి వారిని గణింప శ బ్రహ్మకు వశమే. 1332

వ. అట్టియన్యాయంబునందు మాధవునకు రుక్మిణీదేవియందుఁ బితృసముండును సమ
గ్రభుజావిజృంభణుండును నై ప్రద్యుమ్నుఁడు జనియించె నతనికి రుక్మి కూతురు
శుభాంగివలన ననిరుద్ధుం డుదయిగచె నతనికి మాసలావశిష్టం డైనవజ్రుఁడు సం
భవించె నతనికిఁ బ్రతిబాహుండు పుట్టె వానికి సుబాహుండు జన్మించె నతనికి
సుగ్రసేనుఁడు ప్రభవించె నతనికి శ్రుతసేనుఁడు గలిగె నిట్లు యదువృష్టిభోజాం
ధకవంశంబులు పరమపవిత్రంబు లై పుండరీకాక్షనిరీక్షణశయ్యాసనానుగత
సరసాలాపస్నానాశనక్రీడావినోదంబుల ననిశంబుం జెందుచు సర్వదేవతార్థం
బు సమస్తం బైనక్రతువు లొనరించుచుఁ బరమానందకందళితచిత్తులై యుండి
రని చెప్పి వెండియు.

1333

మ. పరమోత్సాహముతోడ మాధవుఁడు శుం శ భల్లీలఁ జూరించున

మృరళీగానము వీనులం జలికినకా శ మోదించి గోపాలసుం

డరు లేతెంతు రరణ్యభూములకుఁ ద శ ద్వాస్యంబు గామించి య

క్కరుణావార్ధి భజింప కుందురె భుధుల్ శ కౌరవ్యవంశాగ్రణీ.

1334

మ. మతి నెవ్వనియమంగళేఘ్ను మగునా శ్రమం బర్ధి జింతించి స
న్నుతి గావించిన విన్న మానవులు ధ శ్రమ్యల్ భూరింపారదు
మృతులం ద్రోతురు కాలచక్రమహితా శ్రమ్యం డట్టియాకృష్ణుఁ డీ
క్షీతిభారం బుడుగంగఁ జేయు టిది యే శ్రచిత్రంబు భూవల్లభా. 1335

వ. ఇవ్విధంబున నోపికాజనమనోజాతుం డైనకృష్ణుండు లీలామానుషవిగ్రహం డైన
నిజరాజధాని యైనద్వారకాపురంబున నమానుషవిభవంబు లగుసౌఖ్యంబులం
బాదలు చుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 1336

మ. మనుజేంద్రోత్తమ యేను నీకుఁ ద్రిజగ శ్రన్తాంగల్య మై యొప్పుఁ జె
ప్పినయీకృష్ణకథాసుధారసము సం శ్రీతాత్మ లై భక్తిఁ గ్రో
లినపుణ్యాత్ములు గాంతు రిందు సుఖముల్ శ్రనిర్ధూతసర్వాఘ్న లై
యనయంబుం దుదిఁ గాంతు రచ్యుతపదం శ్రబైనట్టికెవల్యమున్. 1337

క. అని యిట్లు బాదరాయణి, మనమున రాగిల్ల నాభి శ్రమన్యనకుం జె
ప్పినవిధమున నూతుండు ముని, జనుల కెఱింగింప వారు శ్రమమతితోడన్. 1338

క. నూతుని బహువిధముల సం, ప్రీతునిఁ గావించు మహిమఁ శ్రబెంపారుచు వి
ఖ్యాతికి నెక్కినకృష్ణకథాతత్పరు లైరి బుద్ధిఁ శ్రదఱుంగనిభక్తిన్. 1339

చ. సరసిజపత్ర నేత్ర రఘు శ్రసత్తమ దుష్టమదాసురేంద్రసం
హరణ దయాపయోధి జన శ్రకాత్మ భవాననపద్మమిత్ర భా
స్కరకులవార్ధిచంద్ర మిహి శ్రకావసుధాధరసూతిసన్నత
స్ఫురితచరిత్ర భక్తజన శ్రపోషణభూషణ పాపశోషణా. 1340

క. మారీచభూరిమాయా, నీరంధ్రమహాంధకార శ్రనీరేచహితా
క్షౌరమణిమనతపాదాం, భోగుహ మహితావతార శ్రపుణ్యవిచారా. 1341

మాలిని. శరధిమదవిరామా శ్రసర్వలోకాభిరామా
సురరిపువిషభీమా శ్రసుందరీలోక కామా
ధరణివరలలామా శ్రతాపసస్తోత్ర సీమా
సురుదిరగుణధామా శ్రసూర్యవంశాభిసోమా. 1342

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాం
డిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బైనశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునం
దుఁ బ్రద్యుమ్నజన్తంబును శంబరోద్యోగంబును సత్రాజిత్తునకు నూర్చుండు
శమంతకమణి నిచ్చుటయుఁ దన్నిమిత్రంబునం బ్రసేనుని సింహంబు వధి
యించుటయు దాని జాంబవంతుండు దునిమి మాణిక్యంబు గొనిపోవుటయు
గోవిందుండు ప్రసేనుని దునిమి మణిఁ గొనిపోయె నని సత్రాజిత్తు కృష్ణునందు
నింద నారోపించుటయుఁ గృష్ణుండు తన్నిమిత్రంబున జాంబవంతునిం
దొడరి మణియు క్తంబుగా జాంబవతిం గొనివచ్చి వివాహం బగుటయు సత్రా

జత్తునకు మణి నిచ్చుటయు సత్యభామాపరిణయంబును బాండవులు లాక్ష్య
హంబున దగ్ధులై రని విని వాసుదేవుండు బలభద్రసహితం డయి హస్తినాపు
రంబున కరుగుటయు నక్రూరకృతవర్తలయనుమతంబున శతధన్వుండు సత్రా
జిత్తుం జంపి మణిఁ గొనిపోవుటయుఁ దదర్థం బాసత్యభామ కరినగరంబున క్షే
కృష్ణునకు విన్నవించిన నతండు మరలి చనుదెంచి శతధన్వుం ద్రుంచుటయు
బలభద్రుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుటయు నందు దుర్యోధనుండు రాముని
వలన గదావిద్య నభ్యసించుటయుఁ గృష్ణుండు సత్రాజిత్తునకుం బరలోక
క్రియలు నడపుటయు శమంతకమణిం దాచినవాఁ డయి యక్రూరుండు
భయంబున ద్వారకానగరంబు విడిచి పోయిన నతనిలేమి ననావృప్తి యైనం
గృష్ణుఁ డక్రూరుని మరల రప్పించుటయు దామోదరుం డింద్రప్రస్థురంబున
కరుగుటయు నం దర్జునసమేతుం డయి మృగయావినోదార్థం బరణ్యంబునకుం జని
కాళిందిం గొనివచ్చుటయు ఖాండవదహనంబును నగ్నిపురుషుం డర్జునునకు నక్ష
యతూణీరగాండీవకవచరథరథ్యంబుల నిచ్చుటయు మయుండు ధర్మరాజునకు
సభ గావించి యిచ్చుటయు నగధరుండు మరలి నిజనగరంబున కరుగుడెంచి
కాళిందిని వివాహం బగుటయు మిత్రవిందానాగ్నజితీభద్రామద్రరాజకన్యలంగ్ర
మంబునఁ గరగ్రహణం బగుటయు సరకాసురయుద్ధంబును దద్ధహంబున నున్న
రాజకన్యకలం బదాఱువేలం దెచ్చుటయు స్వర్గగమనంబు నదితికిం గుండలంబు,
లిచ్చుటయు బారిజాతాపహరణంబును బదాఱువేలరాజకన్యలం బరిణయం
బగుటయు రుక్మిణీదేవివిప్రలంభంబును రుక్మిణీస్తోత్రంబును గృష్ణకుమారోత్పత్తి
యుఁ దద్గురుజనసంఖ్యయుఁ బ్రద్యుమ్నవివాహంబు ననిరుద్ధజన్మంబును దద్వి
వాహార్థంబు కుండిననగరంబునకుం జనుటయు రుక్మిబలభద్రులజూదంబును రుక్మి
వధయు నుమాకన్య యనిరుద్ధుని స్వప్నంబునం గని మోహించుటయుఁ దన్నిమి
త్తంబునఁ జిత్రరేఖ సకలదేశరాజులఁ బటంబున లిఖించి చూపి యనిరుద్ధుని
దెచ్చుటయు బాణాసురయుద్ధంబును నృగోపాఖ్యానంబును బలభద్రునిఘోష
యాత్రయుఁ గాళిందీభదనంబును గృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవకాశీరాజుల వధి
యించుటయుఁ గాశీరాజపుత్రుం డయినసుదక్షిణం డభిచారహోమంబు గావించి
కృత్యం బడసి కృష్ణపాలికిం బుత్తెంచిన సుదర్శనంబుచేత గృత్యను సుదక్షిణ
సహితంబుగాఁ గాశీపురంబును భస్మంబు సేయుటయు బలరాముండు రైవత
నగంబునందు ద్వివిధుం డనువనచరుని వధియించుటయు సాంబుండు దుర్యో
ధనుకూతు రగులక్షణ నెత్తికొనివచ్చినఁ గౌరవు లతనిం గొనిపోయి చెఱఁ
జెట్టుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నారదువలన విని బలుండు నాగనగ
రంబునకుఁ జనుటయు గౌరవు లాడినయగౌరవవచనంబులకు బలరాముండు
కోపించి హస్తినాపురంబును గంగం బడఁ ద్రోయ గమకించుటయుఁ గౌర

పులు భయంబున సంగనాయుక్తంబుగా సాంబునిం దెచ్చి యిచ్చుటయు బల
 భద్రుండు ద్వారకానగరంబునకు వచ్చుటయు నారదుండు హరి పదాఱువేల
 కన్యకల నొకముహూర్తంబున నందఱి కన్నిరూపులై వివాహం బయ్యె నని
 విని తత్ప్రభావంబు దెలియం గోరి యరుగుదెంచుటయుఁ దన్నాహృత్త్యంబు
 నూచి మరలి చనుటయు జరాసంధునిచేత బద్ధులైనరాజులు కృష్ణపాలికి దూ
 తం బుత్తెంచుటయు నారదాగమనంబును ధర్మరాజురాజనూయారంభంబును
 దిగ్విజయంబును జరాసంధవధయును రాజబంధమోక్షణంబును రాజనూయంబు
 నెరవేర్చుటయును శిశుపాలవధయు నవభృథంబును రాజనూయవైభవదర్శనా
 సహమానమానసుం డయి సుయోధనుండు మయని ర్హితసభామధ్యంబునఁ గట్టిన
 పుట్టంబులు దడియం ద్రెళ్లుటయుఁ దన్నిమిత్తపరిభవంబు నొంది రారాజు నిజ
 పురి కరుగుటయుఁ గృష్ణుండు ధర్మరాజు ప్రార్థితం డయి యాదపుల నిలిపికొన్ని
 నెలలు ఖాండవప్రస్థంబున వసియించుటయు సాల్వుండు తపంబుచేసి హరుని
 మెప్పించి సౌభకాఖ్యం బగువిమానంబు వడసి నిజసైన్యసమేతుం డై ద్వారకా
 నగరంబు నిరోధించుటయు యాదవసాల్వయుద్ధంబును గృష్ణుండు మరలి చను
 దెంచి సాల్వుం బరిమార్చుటయును దంతవక్త్రవధయును విమూరథమరణంబును
 గృష్ణుండు యాదవబలసమేతుం డై క్రమ్యుని నిజపురంబునకుం జనుటయుఁ
 గౌరవపాండవులకు యుద్ధం బగు నని బలజేవుండు తీర్థయాత్ర చనుటయు నందు
 జాహ్నువీప్రముఖనదులం గృతస్నానం డయి నైమిశారణ్యంబునకుం జనుటయు
 నచ్చటిమునులు పూజింపం బూజితం డయి తత్సమీపంబున నున్నతాపనంబున
 నుండి నూతుండు దన్నుం గని లేవ కున్న నలిగి రాముండు కుశాగ్రంబున
 నతని వధించుటయు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు గలిగె నని మునులు వలికిన
 నూతుం బునర్జీవితం జేయుటయు నమ్ముచులకుం బ్రియంబుగాఁ గామపాలుం డిల్వల
 సుతుం డగుపల్వలుం బరిమార్చుటయు వారిచేత ననుమతుం డయి హలధ
 రుండు తత్సమీపతీర్థంబుల స్నాతుం డయి గంగాసాగరసంగమంబునకుం జను
 టయు మహేంద్రసగప్రవేశంబును బరశురామదర్శనంబును సప్తగోదావరిం
 గ్రుంకుటయు మఱియు మధ్యదేశంబునం గలతీర్థంబు లాడి శ్రీశైలవేంకటాచలం
 బులు దర్శించుటయు సముద్రకన్యాదుర్గాదేవుల సుపాసించుటయు నందు
 బ్రాహ్మణజనంబులనం బాండవధార్మరాష్ట్రభండనంబున సకలరాజలోకంబును
 మృతి నొంది రని వినుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధు
 లగుట విని వారిని వారించుటకై రాహిణీయుం డందుల కరుగుటయు నచట
 వారిచే బూజితం డయి వారి నివారింప లేక మగిడి ద్వారక కరుగుటయుఁ
 గొన్నివాసరంబులకు మరల నైమిశారణ్యంబునకుఁ బోయి యుచట యా
 చేసి రేవతియుం దానును నవభృథం బాడి నిజపురంబున కేతెంచుట

లోపాఖ్యానంబును సూర్యోపరాగంబునంగృష్టండు రామునితోఁ జేరి పుర
 రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నాదికుమారుల నిలిపి పోడశసహస్రాంగనాపరివృతు
 డయి యక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదియాదవవీరులు తోడ రా శమంతపంచక
 తీరంబున కరిగి కృతస్నానం డయి వసియించి యుండుటయుఁ బాండవకౌరవా
 సకలరాజలోకంబును ద తీరంబునకు వచ్చుటయుఁ గుంతీదేవిదుఃఖంబును నంద
 యశోదాసహితంబు లైనగోపగోపికాజనంబులు చనుదెంచుటయుఁ గుళలప్రశ్నా
 దినంభాషణంబులును మద్రకన్యాద్రౌపదీసంభాషణంబును సకలరాజలోకం
 బును శమంతపంచకతీరంబున స్నాతు లై రామకృష్ణాదియాదవవీరుల నామం
 త్రణంబు చేసి నిజనగరంబులకుం బోవుటయుఁ గృష్ణుని దర్శించుటకు మునీంద్రు
 లేతెంచుటయు వారెవరునుమతిని వసుదేవుండు యాగంబు నెఱవేర్చుటయు
 నందయశోదాదిగోపికానివహంబుల నిజపురంబున కనిచి యుగ్రసేనాదియా
 దవవీరులుం దానును మాధవుండు పుర ప్రవేశంబు సేయుటయుఁ దొలి కంఠుని
 చేత హతు లై బలిపురంబున నున్న దేవకీదేవిసుతుల రామకృష్ణులు యోగ
 మాయాబలంబునఁ దెచ్చి యామె కిచ్చుటయు నర్జునుండు సుభద్రను వివా
 హం బగుటయుఁ గృష్ణుండు మిథిలానగరంబున కరుగుటయు శ్రుతదేవజనకుల
 చరిత్రంబును వారలతో బ్రాహ్మణవశంస సేయుటయుఁ గృష్ణుండు మరలి తన
 పురంబున కరుగుదెంచుటయు శ్రుతిగీతలును హరిహరబ్రహ్మతారతమ్యచరిత్రం
 బును గుశస్థలి నుండుబ్రాహ్మణునిచరిత్రంబును నతనితనయులు పరలోకంబునకుం
 బోయినఁ గృష్ణార్జునులు తమయోగబలంబున వారిం దెచ్చి యవ్వీపున
 కిచ్చుటయుఁ గృష్ణుఁ డర్జునుని వీడ్కొని ద్వారక కరుగుటయు నందు మాధవుం
 డయ్యెప్ప దేశంబుల సకలభార్యాపరివృతుం డయి విహరించుటయు యాదవ
 వృష్టిభోజాంధకవంశచరిత్రంబును ననుకథలు గలదశమస్కంధమునందు సుత్ర
 భాగము.

1348

ఓం త త్సత్ బ్రహ్మర్పణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

ఏ కా ద శ స్కంధము



1 నీతాపతి లంకే

కాసురసంహార చతుర శ శాశ్వతమతవా

ణీసత్యధిభూభవవృ

త్రాసురరిపుదేవజాల శ రామనృపాలా.

1

వ. మహనీయగుణగర్వితు లగునమ్మనిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డైననూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైన పరీక్షిన్నరేంద్రుం గని శుకయోగీంద్రుం డయ్యా జన్మకర్తవ్యాధివిమోచనంబునకుఁ గారణం బగుదివ్యావధంబు గావున శ్రీమన్నారాయణకథామృతంబు గ్రోలు మని యి ట్లనియె.

2

మ. బలవత్సైన్యముతోడఁ గృష్ణుడు మహా శ బాహుబలోపేతుఁ డై కలనక రాక్షసవీరవర్ముల వడిక శ ఖండించి భూభార ము జ్వలమై యుండఁగ ద్యూత కేళికతనం శ జావంగఁ గౌరవ్యస ద్బలముం బొండవసైన్యము న్నడఁచె భూ శ భాగంబు గంపింపఁగన్.

3

న. అంత.

4

క. మునివరులు సంతసిల్లిరి, యనయము నందాదులకును శ హర్షంబయ్యెన్ దననిజభక్తులు యాదవ, ఘనవీరసమూహ మపుడు శ గడు నొప్పెసఁగెన్.

5

మ. విదితుం డై సకలామరుల్ గొలువ ను శ ర్వీభారము మాన్పి దు ర్షదసంయుక్తవసుంధరాధిపతులక శ మర్దించి కంసాదులం దుది ముట్టక వధియించి కృష్ణుఁ డతిసం శ తుష్టాత్తుఁ డై యున్నచో యదుసైన్యంబులు భూమి మోవఁగ నస శ హ్యం బయ్యె నత్యుగ్ర మై.

6

నీ. ఈరీతి శ్రీకృష్ణుఁ శ డేవారఁ బూతనా, శకటతృణావర్త శ సాల్వవత్స చాణూరముష్టిక శ ధేనుప్రలంబక, దైత్యాఘశిశుపాల శ దంతవక్త్ర

1. 'శ్రీనీతాపతి లం, కాసురసంహార, దేవతారాధిత వా, ణీసతిరమజార్చిత వృ, త్రాసురమద హరణవిసత రామనృపాలా' అని పాశాంతరము. 2. బలాయుక్తు డై.

కంసపాండ్రాదిక శ్రీ ఖండనం బొనరించి, యటమీఁదఁ గురుబలంబడఁచిమఱియు
ధర్మజు నభిషిక్తుఁ శ్రీ దనరంగఁ జేసిన, నతఁడు భూపాలనం శ్రీ బమరఁ జేసి

తే. భక్తు లగుయాదవేంద్రులఁ శ్రీ బరంగఁ జూచి
యన్యపరిభవ మెఱుంగ రీ శ్రీ యదువు లనుచు
వీరిఁ బరిమార్చ నేఁ దక్క శ్రీ వే తూకండు
దైవ మిడ లేదు త్రిభువనాం శ్రీ తరమునందు.

7

వ. అని వితర్కించి జగదీశ్వరుం డత్యున్నతవేణకాననంబు వాయువశంబున నొగ్గ
కొన ననలం బుద్భవం బయి దహించుచందంబున యదుబలంబుల కన్యోన్య
వైరానుబంధంబులు కల్పించి హతం బొనర్చెద నని విప్రశాపంబు మూలకాగ
ణంబుగాఁ దలంచి యదుబలంబుల నడంచె నని పలికిన మునివరునకు రాక్షే
ద్రుం డి ట్లనియె.

8

క. హరిపాదకమలసేవా, పరు లగుయాదవుల కిట్లు శ్రీ బ్రాహ్మణశాప
స్ఫురణం బేటికిఁ జెందెనొ, యరయఁగ సంయమివరేణ్య శ్రీ యానతి యీవే. 9

క. అనిన జనపాలునకు ని, ట్లని సంయమికులవరేణ్య శ్రీ డతిమోదముతో
విను మని చెప్పఁగఁ దొడఁగెను, ఘనతరగంభీరవాక్య శ్రీ కాశస్ఫురణన్. 10

~~విశ్వామిత్రవసిష్ఠవారదాది మహర్షులు శ్రీకృష్ణ దర్శనంబునకు వచ్చుట.~~

వ. నిరుపమసుందరం బయినశరీరంబు ధరియించి సమస్తకర్తృత్వరుం డై పరమేశ్వ
రుండు యదువుల నడంగింపఁ దలంచుసమయంబున జటావల్మలకమండలుధారు
లును రుద్రాక్షభూతిభూషణముద్రాముద్రితులును గృష్ణాజినాంబరులును నగువి
శ్వామి త్రాసిత దుర్వాపోభృగ్వంగిరఃకేశ్యప వామదేవవాలఖిల్యాత్రివసేష్ఠవార
దాదిమునివరులు స్వేచ్ఛావిహారంబున ద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచి యందు.

సీ. ఘనుని శ్రీకృష్ణునిఁ శ్రీ గౌస్తుభాభరణునిఁ, గర్ణకుండలయుగ్మ శ్రీ ఘనకపోలుఁ
బుండరీకాక్షు సంభోధరశ్యామునిఁ, గలితనానారత్న శ్రీ ఘనకీరీటు
నాజానుబాహు నిరర్థశాయుధహస్తు, శ్రీకరపీతకౌ శ్రీ సేయవాసు
రుక్తిసేయనన శ్రీ రోజదివాకరు, బ్రహ్మదిసురసేవ్య శ్రీ పాదపద్మ

తే. దుష్టనిగ్రహశిష్టనం శ్రీ తోషకరణుఁ, గోటిమన్తఫలావణ్య శ్రీ కోమలాంగు
నార్తజనరక్షణైకవి శ్రీ ఖ్యాతచరితుఁ, గనిరి కరుణాసముద్రుని శ్రీ ఘనులు మునులు.

క. వచ్చినమునిసంఘములకు, విచ్చలవిడి నర్భ్యపాద్య శ్రీ విధు లొనరింపఁ
మెచ్చగుకనకాననముల, నచ్చుగఁ గూర్చుండి వనరు శ్రీ హేతునితోడన్. 13

క. జనములు నిను సేవింపని,దినములు వ్యర్థంబు లగుచుఁ శ్రీ దిరుగుచు నుండు
దనువులు నిలుకడ గా వఁట, వనములలో నున్న నైన శ్రీ వనరుహనాభా. 14

క. తరణంబులు భవజలధికి, హరణంబులు దురితలతల శ్రీ కాగమముల కా

భరణంబు లార్తజనులకు, శరణంబులు ¹నీదుదివ్య శ చరణంబు లిలన్. 15
మత్తకోకిలము. ఒక్క-వేళను సూక్ష్మరూపము శ నొందు దీ వణుమాత్ర మై
యొక్క-వేళను స్థూలరూపము శ నొందు దంతయు నీవ యై
పెక్కు-రూపులు దాల్తు నీ దగు శ పెంపు మాకు నుతింపగా
నక్క-జం బగు చున్న దే మన శ సంబుజాక్ష రమాపతీ. 16

క. శ్రీనాయక నీనామము, నానాభవరోగకర్త శ నాశమునకు వి
న్నాణం బగునౌషధ మిది, కానరు దుష్టాత్మలకట శ కంజదళాక్షా. 17

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించిన మునివరులం గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల
నిరీక్షించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె మదీయధ్యాననామ స్తరణంబులు భవరోగ
హరణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదికశరణంబులును మంగళకరణంబులును నగు నని
యును నారూపంబు లైనమేదిసీసురులపరితాపంబులఁ బరిహరించుపురుషుల
నైశ్వర్యసమేతులంగాఁ జేయుదు సనియును యోగీశ్వరీశ్వరుం డయినయ్యాశ్వ
రుం డానతిచ్చి యనంతరంబ మీర లిచ్చటికి వచ్చినప్రయోజనం జేమి యనిన
వారలు భవదీయపాదారవిందసందర్శనార్థంబుకంటె మిక్కిలివిశేషం బొం
డెద్ది యని వాసుదేవవదనచంద్రామృతంబు నిజనేత్రచకోరంబులం గోలి యథే
చ్ఛావిహారు లై ద్వారకానగరంబున కనతిదూరంబున నుండుపిండారకం బను
నొక్కపుణ్యతీర్థంబున కరిగి రంత. 18

క. దర్పించి యాదవులు తమ, నేర్పున సాంబునిని బిలిది శ నెలతుకరూపం
బేర్పడ శృంగారింబియు, గర్హురసుగంధిబోల్కి శ గావించి యొగిన్. 19

ఉ. మూఁతలు గూడి యాదవులు శ ముందటఁ బెట్టుక యార్చి నవ్వుచుం
బోకలఁ బోవుచుకా మునిన శ మూహము కొయ్యన సాగి మ్రొక్కుచుం
బ్రాకట మైనయీసుదతి శ భారపుగర్భమునందుఁ బుత్త్రుడో
యేకతమందు బాలికయొ శ యేర్పడఁ జెప్పఁ డ టన్న నుగ్రు లై. 20

క. యదుడింభకులను గనుఁగొని, మదయుతు లై వచ్చి రనుచు శ మదిలో రోషం
బాదవఁ గనుఁగొనల విప్పులు, సెదరఁగ హాస్యంబు చనునెఁచేయఁగ ననుచున్. 21

క. వాలాయము యదుకులనిర్మూలకరం బైనయట్టి శ ముసలం బొక టీ
బాలిక కుదయించును బొం, డాలస్యము లే దటంచు శ నటఁ బల్కుటయున్. 22

వ. మదోద్రేకు లైనయాదవబాలకులు మునిశాపభీతు లై వడవడ వడంకుచు సాంబ
కుక్షినిక్షప్తచేలగ్రంథివిమోచనంబు నేయుసమయంబున ముసలం బొక్కటి
భూతలపతితం బయిన విస్తయంబు నొంది దానిం గొని చని దేవకీనందను
సన్నిధానంబునం బెట్టి యెఱింగించిన నతం డాత్మకల్పితమాయారూపం బగుట
యెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున వారలం జూచి యిట్లనియె. 23

క. మది సెడి కన్నులుగానక, మదియుతు లై మునులఁ గల్గి మాటలఁ జెనయిం
గదిసి కులక్షయకారణవిధితం బగుశాప మొందు శ వెట్టులు గలరే. 24

క. ధరణీసురశాపమునకు, హరిహరబ్రహ్మదైవ లై న శ నడ్డము గలరే
నరు లనఁగ నెంతవారలు, గర మరుదుగఁ బూర్వజన్మకర్మముఁ ద్రోవన్. 25

వ. అది గావున యతినిందాపరత్వంబున యదువంశనాశనం బగు సందియంబు
లేదని పరమేశ్వరుండు వారలం జూచి సముద్రతీరంబున నొక్క¹మహాపర్వతం
బున్నది యందు నుండునత్యుచ్చాయవిశాలభీషణం బగుపాషాణంబున మీ
భుజాబలంబుచేత నీముసలంబు దివిది దీనిచూర్ణంబు సింధుకబంధంబులఁ గలిపి
రండు పొండని జగద్విభుం డైనకృష్ణుం డానతిచ్చిన వారు నట్లచేసి తత్కీలితం
బయిన లోహఖండంబును సరకుగొనక సాగరంబునఁ బడవైచిన నొక్కయువంబు
గ్రసించిన దాని నొక్క లుబ్ధకుండు జాలమార్గంబునఁ బట్టికొని తదుదరగతం
బయిన లోహఖండంబు దెచ్చి బాణాగ్రంబున (ముల్కిగా) నొనర్చి నని
తత్కథావృత్తాంతంబు సెప్పిన బాదరాయణిఁ గనుంగొని రాజేంద్రుం డిట్లనియె.

క. చిత్తం బేక్రియ నిలుచుం, జిత్తజగురుపాదపద్మ శ సేవ సదా య
త్యుత్తమ మని వసుదేవుడు, చిత్తముఁ దగ నిల్పి యెట్లు శ చెందె ముసీంద్రా.

వ. అని యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె.

28

~~ముద్రా~~ వసుదేవునకు నారదుండు పురాతనం బగువిదేహరథసంవాదంబుఁ చెలుపుట. ~~ముద్రా~~

క. వినుము నృపాలక చెప్పెద, ఘన మై విలసిల్లుపూర్వకథ శ గల దదియు
మును ద్వారక కేతెంచియు, నొనరఁగనారదుడు కృష్ణు శ నోయ్యనఁ గాంచెన్.

వ. అట్లు దేవముని కృష్ణసందర్శనార్థం బరుగుదెంచి తద్దృహభ్యంతరంబున కరిగిన
వసుదేవుం డమ్మసింద్రుని సర్వపాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనాసీనుం గా
వించి యుచితకథావినోదంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచు నిట్లనియె నేనరుండు నా
రాయణచరణసరసీరుహభజనపరాయణత్వంబు నిరంతరంబు నొందం డట్టివా
నికి మృత్యువు సన్నిహితం బై యుండు నీసందర్శనంబునం గృతార్థుండ నైతి
నచ్యుతానందగోవిందాదినామ స్మరణైకాగ్రచిత్తు లైన మీవంటిపుణ్యపురుషుల
సమాగమంబున లోకులు సుఖాశ్రయు లయి యుండుదురు దేవతాభజనంబు
నేయువారిని గీర్వాణులు ననుగ్రహింతు రట్లు సజ్జనులును దీనవత్సలులు నగు
వారలు పూజనాదిక్రియలచే నాదేవతలను భక్తిసేయుదురు గావున శ్రీమహా
భాగవతకథాసమూహంబులఁ గలధర్మంబు లడిగెద నేయేధర్మంబులు శ్రవణ
సుఖంబులుగా వివిన దండధరకింకరతాడనంబులం బడక ముకుంద చరణారవింద
వందనాభిలాషు లయి పరమపదప్రాప్తు లగుదు రాధర్మంబు లానతిమ్ము తొల్లి

గోవిందునిం బుత్తుఁగాఁ గోరి ముక్తిమార్గం బెఱుంగలేక దేవతామాయంజేసి
చిక్కి చిత్రవ్యసనాంధకారం బగుసంసారంబునం దగులువడి యున్నవాడ
హరికథామృతంబు వెల్లిగొల్పు మట్లయిన సుఖంబు గలుగు ననిన వసుదేవ
కృతప్రశ్నం దైననారదుండు వాసుదేవకథాప్రసంగసల్లాపహర్ష సమేతుం డై
సంతసం బంద ని ట్లనియె. 80

క. నను నీవు నేయుప్రశ్నము, జననన్నత వేదకాత్రు శ సారాంశం బై
ఘన మగుహరిగుణకథనము, విను మని వినిపింప దొడఁగె శ వేడ్క దలిర్చన్.

క. అతిపాపకర్తు లైనను, సతతము నారాయణాఖ్య శ శబ్దము మదిలో
వితతంబుగ వరియించిన, చతురులఁ గొనియాడఁ గమల శ సంభవువశమే. 82

వ. అట్లు గావునఁ బరమేశ్వరభక్తిజనకంబై కై వల్యపదప్రాప్తికరం బయి యొప్పు
చున్నవిదేహర్ష భసంవాదంబు నాఁ బరఁగునొక్కపురాతనపుణ్యకథావిశేషం బె
ఱింగించెద నావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 83

తే. వినుము స్వాయంభువుం డను శ మనువునకును
రమణ నుదయించె నట ప్రియ శ వ్రతుఁ డనంగఁ
దనయుఁ డాతని కాగ్నిధుఁ శ డనఁగ సుతుఁడు
జాతుఁ డయ్యెను భువన వి శ ఖ్యాతుఁ డగుచు. 84

వ. ఆ యాగ్నిధునకునాభి యనుప్రాజ్ఞుం డగుతనూభవుం డుదయించి బలిచక్రవర్తి
తో మైత్రిం జేసి ధారుణీభారంబు పూని యాజ్ఞాపరిపాలనంబున నహితరాజన్య
రాజ్యంబులు స్వవశంబులు గావించుకొని యుండె నంతట నాభికి సత్పుత్రుం
డయినఋషభుండు పుట్టె నతండు హరిదాసుం డై సుతశతకంబు బడసె నం
దగ్రజుం డయినభరతుం డనుమహానుభావుండు నారాయణపరాయణుం డై
యిహలోకసుఖంబులం బరిహరించి ఘోరతపం బాచరించి (జన్మ తిరయంబున
నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబున) సకలబంధవిముక్తుం డై వాసుదేవపదంబు నొం
డె నాతనిపేర నతం డేలినభూఖండంబు భారతవర్షం బనువ్యవహారంబున నెగడి
జగంబులఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె మఱియు నందుఁ దోష్టండుకుమారులు బలపరాక్ర
మప్రభావరూపసంపన్ను లయి నవఖండంబులకు నధిపాత లైరి వెండియు 'వార
లలో నెనుబదియొక్కండుకుమారులు నిత్యకర్తానుష్ఠానపరతత్తు లై విప్రత్వం
బంగీకరించి రందుఁ గొందఱు శేషించినవారలు కవి హ ర్యంతరిక్ష ప్రబుద్ధ విప్రు
లాయ నావిరోత్తదమీశ చమన కరభాజను లనం బరఁగుతోష్టం డూర్ధ్వరే
తస్కు లయి బ్రహ్మవిద్యావికారదు లగుచు జగత్ప్రయంబును బరమాత్మ స్వరూ
పంబుగాఁ దెలియుచు ముక్తులై యవ్యాహతగమను లగుచు సురసిద్ధసాధ్య

1. 'లు సకలంబును బరమాత్మాధిష్ఠితంబుగాఁ దెలియుచు' వ్రా. ప్ర.

యక్షగంధర్వకిన్నరకింపురుషనాగలోకంబులందు స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయుచు నొక్కనాడు.

క. జగదేకనాథుగుణములు, మిగులగ సంస్థరణతోడ ॥ మీఱినభక్తిం బగులును రాత్రియు సంధ్యలు, దగిలి జితేంద్రియులు నైనశతపసులు ధాత్రిన్.

క. ఊహింపఁ బుణ్యుఁ డైనవి, దేహునియజ్ఞాంతమందు ॥ నేతెంచినచో గేహము వెడలి యెదుర్కొని, మోహవివర్జితులఁ బుణ్యమునిసంఘములన్.

తే. అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులను ॥ నర్థింపఁడఁ బూజ గావించి వారలఁ ॥ బొలుపు మిగుల నుచితవీరంబులందుల ॥ నునిచి యెలమి నవమునిశ్రేష్ఠులను భూమి ॥ నాయకుండు.

క. వారల కిట్లను మీరలు, గారవమునవిష్ణుమూర్తిఁ ॥ గైకొనినమహా భూదితృప్తవద్యులు, సారవిహీనంబు లైన ॥ సంసారములన్.

క. వీరీతిఁ గడప నేర్తురు, క్రూరులు బహుదుఃఖిలోగ ॥ కుత్సితబుద్ధుల్ నీరసులు నరులు గావున, నారయ సుజ్ఞానబుద్ధి ॥ నానతి యీరే.

వ. మఱియు సకలజంతుసంతానంబుకంటె మానుషాకారంబు నొందుట దుర్లభం బంతకంటె నారాయణచరణముగళస్తరణపరాయణు లగుట దుష్కరంబు గావున ¹నాత్మ్యతికం బగుక్షేమం బడుగ వలసఁ బరమేశ్వరుండు ప్రపత్తి నిష్ఠులకు ²సారూప్యం బెట్లునంగు నత్తెఱిం గానతిం డనిన విని విదేహభూపాలునకు హరికథామృతపానాతిపరవశు లైనమునిసమాజంబునందుఁ గవి యను మహానుభావుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నరిషడ్వర్గంబునందు సీషణత్రయంబు చేతం దగులువడి మాత్సర్యయుక్తచిత్తుం డగునట్టివాని కెవ్విధంబున నచ్యుత పాదారవిందభజనంబు సంభవించు విశ్వంబును నాత్మయు వేఱుగా భావించు వానికి భీరుత్వం బెట్లు లే దవిద్యానిధికారమగులకు హరిచింతనం బెట్లు సిద్ధించు నట్టివరుండు తొంటికలేబరంబు విడిచి పరతత్త్వం బెబ్బంగిం జేరు ముకుళీకృతసేతుం డయిన నరుండు మార్గభ్రమణంబునఁ దొట్టుపాటు వడి చను చందంబున విజ్ఞానవిమలహృదయభక్తిభావనావశంబు లేకున్నఁ బరమపదంబు వీరి కెవ్విధంబునం గలుగు నని యడిగితివి గావునఁ జెప్పెద సావధానుండ వై యాకర్ణింపుము.

క. కరణత్రయంబుచేతను, నరుఁ డేకర్షంబు సేయు నయ్యెవేళకా హరి కర్పణ మని పలుకుట, పరువడి సుజ్ఞాన మందు ॥ పరమముసింద్రుల్.

వ. జ్ఞానాజ్ఞానంబులందు సంకలితు డైన స్మృతివివర్యయంబు నొందు నట్లు గావున గురుదేవతాత్మకుం డయి బుద్ధిమంతం డైనమర్త్యుండు శ్రీవల్లభు నుత్తమాత్మ

మునిగాఁ జిత్తంబునఁ జేర్చి సేవింప వలయు స్వప్నమనోరథేచ్ఛాద్యవస్థలయం
దు సర్వసంకల్పనాశం బగుటంజేసి వానిఁ గుడియం బట్టి నిరంతరహరిధ్యాసప
రుం డైనవానికేఁ వైవల్యంబు సులభంబుగఁ గరతలామలకం బై యుండు. 43

సీ. సంతతంబును గృష్ణుఁ య సంతోర్తనంబులు వీనుల కింపుగా య వివరగ వలయు
హర్షంబుతోడతఁ య హరినామకథనంబు, పాటల నాటలఁ య బరఁగ వలయు
నారాయణునిదివ్య య నామాక్షరంబులు, హృద్వీధి సతతంబు య నెన్న వలయు
గంజాక్షులీలలు య కాంతారముల నైన, భక్తియుక్తంబుగాఁ య బాడ వలయు
తే. నెఱ్ఱిమాడ్కిని లీలతోఁబిశ్వమయుని, నొడువుచును లోకబాహ్యత్రనందవలయు
నింతయునువిష్ణుమయమని యెఱుంగవలయు, భేదమొనరింపవలవదు య మేదిసేశే.
వ. అనిన విదేహభూపాలుండు భాగవతధర్మం బెద్ది యేప్రకారంబునం బ్రవర్తించు
వారలచిహ్నంబు లెవ్వి యంతయు నెఱింగింప సేవ యర్హుడ వనిన నందు హరి
యనుమహాత్ముం డి ట్లనియె. 45

తే. సర్వభూతమయుం డైన య సరసిజాక్షుఁ
డతఁడె తనయాత్మయం దుండు య ననెడువాఁడు
శంఖచక్రధరుం డగు య సాధుజనుఁడు
భక్తిభావాభిరతుఁడు వో య భాగవతుఁడు. 46

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబుల, నిర్ణయకర్తములఁ జెడక య నిఖిలజగత్సం
పూర్ణుఁడు హరి యనునాతఁడె, వర్ణింపఁగ భాగవతుఁడు య వసుధాధీశా. 47

వ. ఇట్లు సర్వసంగపరిత్యక్తుం డై నిఖిలాంశరాత్తుం డైనపరమేశ్వరుం డరుణగభస్తి
కిరణసహస్రంబుల లోకత్రయంబుం బావనంబు సేయుచందంబునం దనచరణార
విందరజఃపుంజంబుచేతం బవిత్రంబు సేయుచు సురాసురజేగీయమానసేవ్యుం బైన
జనార్దనపాదారవిందంబులకు వందనాభిలాషుఁ డై భక్తియు లవమాత్రంబునుం
జలింప సేక సుధాకరోదయంబున దివాకరజనితతాపనివారణం బయునభంగినా
రాయణాంఘ్రినఖమణిచంద్రికానిరస్తహృదయతాపుం డై యాత్మీయభక్తిరచ
నానుబంధబంధురం బైనవాసుదేవచరణసరోరుహధ్యానానందపరవశుం డగున
తండు భాగవతప్రధానుం డని యెఱింగించిన విని విదేహుం డి ట్లనియె. 48

క. గజరాజవరదుగుణములు, త్రిజగత్సౌవనము లగుటఁ య దేటపడంగా
సుజనమనోరంజకముగ, విజితేంద్రియ వినఁగ నాకు య వేడుక పుట్టెన్. 49

వ. అనిన విని యంతరిక్షుం డనుఋషిశ్రేష్ఠుం డి ట్లనియె. 50

క. పరమబ్రహ్మ మనంగాఁ, బరతత్త్వ మనంగాఁ బరమ య పద మనఁగను సీ
శ్వరుఁ డనఁ గృష్ణుఁ డన జగద్భరితుఁడు నారాయణుండు య దా వెలుగొందున్.

వ. (అవ్యక్తనిర్గుణపరబ్రహ్మంబునందుఁ దనకు విపర్యయంబుగా జననం బయునజ్ఞానం

బై విష్ణుమాయ యనంబడుఁ) బరమేశ్వరుం డట్టిమాయచేత జగంబు నిర్మి
 నిశ్చింతం డై యుండు నిందియార్థభ్రమణంబు సేసెడుదుర్వృత్తులకు సుఖ
 ప్త్యాద్యవస్థలు వరుసన గలుగుటంజేసి పరమేశ్వరుని బొంద రామి యను
 నాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు స్వప్నంబునందు గ్రాహ్యగ్రాహకగ్రాహిత్వంబు
 లనుత్రి విధభేదంబులుం గలిగి యుండు సీచందంబున నవిద్యాంధకారసంవృతం
 బై మూఁడువిధంబులఁ బర్యవసించుమనోరథంబు స్వప్నావస్థయం దణంగిన్క
 యుఁ ద్రివిధం బగుమాయయు నాత్మయందు లీనం బగుఁ బరమేశ్వరుండు మొద
 లం బృథివ్యాదిమహాభూతమయం బయినసృష్టిని గలుగఁజేసి యందుఁ బంశుభా
 తాత్తకం బయినయాత్మ కేకాద శేంద్రియంబులచేత భేదంబు పుట్టించుచు గు
 ణంబులచేత గుణంబు లంగీకరించుచు నాత్మయందుఁ బ్రద్యోతితగుణంబులన
 లన గుణానుభవంబుఁ జేయుచు నున్నవాఁ డై సృష్టి నాత్మీయంబుగా భా
 వించుదేహి కర్తమూలంబున నైమిత్తికకర్తంబుల నాచరించుచుఁ దత్ఫలం
 బంగీకరించి దుఃఖైకవశం డై వర్తించుఁ బెక్కుదుఃఖంబులం బడినయాదేహి
 కర్తఫలప్రాప్తుం డగుచు భూతసంప్లవపర్యంతంబు పరవశం డై జన్మమరణంబు
 లం బొరలు చుండు సంత్యకాలం బౌసన్నం బయిన ద్రవ్యగుణస్వరూపం బగు
 జగంబు ననాదినిధనం బగుకాలంబు ప్రకృతిం బొందించు నటమీఁద కేతవ
 ర్షంబులు వర్షంబులు లేమిచేత నత్యుగ్గలోకలోచనులేజంబున సకలలోకంబులు
 దహింపఁబడు సంత నధోలోకంబున నుండి సంకర్షణముఖజనితానలం బూర్ణ
 శిఖాబాలంబుల వాయుసహాయం బై దిక్కులయం దెల్లఁ బ్రవర్తించు నటమీఁద
 సంవర్తకవలాహకగణంబులు నూఱుహాయనంబులు సలిలధారాపాతంబుగా
 వర్షంబు గురియు నందు విరాడ్రాపంబు లీనం బగు సంత నీశ్వరుం డింద్రనాగ్ని
 చందంబున నవ్యక్తంబుఁ బ్రవేశించుఁ దదంతరంబ ధరణీమండలంబు వాయు
 హృతగంధం బై కబంధరూపంబుఁ దాల్చు నాజలంబు హృతరసం బై తేజో
 రూపంబు నొందు నాతేజంబు తమోనిరస్తంబై వాయువందడంగునాగంధ
 వహుండు స్పర్శవిరహితుం డై యాకాశంబునందు సంక్రమించు నావిష్ణుపదంబును
 విగతశబ్దగుణంబు గలది యై యాత్మయం దడంగు నిందియఁబులును మనం
 బును బుద్ధియు వికారంబులతోడ నహంకారంబుఁ బ్రవేశించు నాయహంకారం
 బును స్వగుణయుక్తం బై పరమాత్ముని జేను నిట్లు త్రివర్ణాత్మక యై సరసితిలయ
 కారిణి యగుమాయ యిట్టిది యని తత్స్వరూపమాహాత్మ్యంబులు వివరించిన
 సరపాలుం డిట్లనియె.

52

౬. జ్ఞానవిహీనులైన సర ౧ సంఘముఁ గానఁగ రానిమాయఁ దా
 లోన నడంచి యెట్లు వారి ౧ లోకముఁ జెందుదు రంతయుం దగఁ
 భూసుత సత్యవాక్యగుణ ౧ భూషణ యిక్కఁథ వేడ్కుతోడుతం

బూనికఁ జెప్ప మన్నను బ్ర ౩ బుద్ధుడు నిట్లను గారవంబునన్. 53

వ. సూర్యోదయాస్తమయంబులం బ్రతిదినంబు నాయువు క్షీణంబు నొంద
దేహకళత్రమిత్తభ్రాతృమమత్వపాశబద్ధులై విడివడునుపాయంబు గానక
సంసారాంధకారమగును లయి గతాగతకాలంబుల నెఱుంగక దివాంధంబు
లగుజంతుజాలంబులభంగి జన్మజరాకోగవిపత్తిమరణంబు లందియు శరీరంబు మే
లనుచుఁ బ్రమోదమోహమదిరాపానమత్తులై విషయాసక్తతం జిక్కి తమ్ము
దా రెఱుంగక యుండి విరక్తిమార్గంబు దెలియక వర్తించుమూఢు లగుజనంబుల
పాంతలం బోవక కేవలనారాయణభక్తిభావంబు గలసద్గురుం బ్రతిదినంబును
భజించి సాత్త్వికంబు భూతదయయును హరికథామృతపానంబును బ్రహ్మచ
ర్యవ్రతంబును విషయంబుల మనంబు చేర కుండుటయు సాధుసంగమంబును స
జ్జనమైతియు వినయసంపత్తియు శుచిత్వంబును యమము మానవ్రతంబును వేద
శాస్త్రాధ్యయనతద్రాసపానంబులును సహింసయు సుఖదుఃఖాదిద్వంద్వసహి
ష్టుతయు నీశ్వరుని సర్వగతునింగా భావించుటయు ముముక్షుత్వంబును జన
సంగవర్జనంబును వలక-లాదిధారణంబును యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టియు వే
దాంతశాస్త్రార్థజ్ఞానయును దేవతాంతరనిదావర్జనంబును గరణత్రయశిక్షణం
బును సత్యవాక్యతయు శమదమాదిగుణవిశిష్టత్వంబును గృహారామక్షేత్రకళ
త్రపుత్రవిత్రాదుల హరి కర్మణంబు నేయుటయు నితరదర్శనవర్జనంబు నేయుట
యును భాగవతోత్తమధర్మంబు లని సెప్పి యిట్లనియె. 54

క. హరిదాసులమిత్రత్వము, మురరిపుకథ లెన్నికొనుచు ౩ మోదముతోడకా
భరితాశ్రుపులకితుం డై, పురుషుడు హరిమాయ గెల్పు ౩ భూపవరేణ్య. 55

వ. అసిన రాజేంద్రుండు వారల కిట్లనియె భాగవతులారా సకలలోకనాయకుం
డగునారాయణుం డనం బరగిసపరమాత్మునిప్రభావంబు విన వలతు నానతిం
డనినఁ బిప్పలాయనుం డిట్లనియె. 56

సీ. నరవర విను జగ ౩ న్నాథునిచారిత్ర, మెఱిగింతు నీమది ౩ కింపు మిగుల
లసదుద్భవస్థితి ౩ లయకారణం బైన,¹దేహేంద్రియాదులఁ ౩ దిరము గాగఁ
జొనువు ²నెప్పుడు పరం ౩ జ్యోతిస్స్వరూపంబు, జ్వాలల ననలుండుఁ ౩ జననివగిది
నింద్రియంబులు నాత్మ ౩ నెనయవు శబ్దంబు, పొరయక సుషిరంబుఁబొందు సత్య
తే. మనఁగ సత్త్వరజస్తమో ౩ ³మయగుణంబు
మహదహంకారరూప మై ౩ మహిమ వెలయు
చేతనత్వంబు గలదేని ౩ జీవ మందు
రిదియ సదసత్స్వరూప మైయెన్నఁబడును. 57

వ. దీనికిం బైక్కొనది పరమాత్మగా నెఱింగి కమలసంభవాదులు నుతియింతు

రిట్టిపరమాత్మ స్థావరజంగమంబుల నధిష్ఠించి వృద్ధిక్షయంబులం బొండ నిమిత్తమాత్మంబునం దరులతాదులందు జీవంబు లేక తదంతరస్థుం డై వర్తింప నంత సర్వేంద్రియావృతం బైనయాకారంబు నష్టం బైన మనంబునం బాసి శ్రుతివిరహితుం డై తిరుగు చుండు నిర్మలజ్ఞానదృష్టి గలవానికి భానుప్రభా జాలంబు తోచినక్రియను సుజ్ఞానవృత్తుండు హరిభక్తిచేత గుణకర్తారంబు లైన చిత్తదోషంబులు భంజించి భగవత్సదనంబు చేరు ననిన విని రా జిట్లనియె. 58

క. పురుషుం డేయేకర్తము, పరువడిఁ గావించి పుణ్య క పరుఁ డై మనుఁ దా దురితములఁ దొరఁగి మురరిపు, చరణయుగం బెట్లు చేరు క సన్ననివర్యా. 59

వ. అనిన విని యం దావిరోత్తం డిట్లనియె గర్తాకర్తవికర్తప్రతిపాదకంబు లగు శ్రుతివాదంబులు తాకికవర్ణితంబు లట్టియామ్నాయంబులు సర్వేశ్వరస్వరూపం బులు గాన విద్వాంసులు నెఱుంగ లే రవి కర్తాచారంబు లనంబడు మోక్షంబు కొఱకు నారాయణభజనంబు పరమపావనంబు వేదోక్తంబుల నాచరింపక ఫలంబులకు వాంఛ సేయువార లనేకజన్మాంతరంబులం బడయుదురు మోక్షంబు నపేక్షించువాడు విధిచోదితమార్గంబున హరిం బూజింప వలయు నట్టిపూజా ప్రకారం బెట్లనినఁ బవిత్రగాత్రం డయి జనార్దనుసన్నిధిం బూతచిత్తుం డై ఘోష శోపచారంబులఁ జక్రధరు నారాధించి గంధపుష్ప ధూపదీప నైవేద్యంబులు సమర్పించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి భక్తిభావనావిశేషం డగు నతండు హరిం జేరు నని చెప్పిన విని విదేహుం డిట్లనియె నీశ్వరుం డేయేక ర్తంబుల నాచరించె నంతయు నెఱింగింపు మనిన ద్రమితుం డిట్లనియె. 60

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్కవెట్టఁ క బోలును ధాత్రిక నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింప లేరు క హర బ్రహ్మదుల్. 61

వ. అట్లు గావున నాత్మస్వప్నం బైనపంచభూతనికరం బుచుపురం బొనరించి యందు నిజాంశంబునం బ్రవేశించి సగుణనిష్ఠుం డై నారాయణాభిధానంబు గలఋషీ శ్వరుం డగుపరమేశ్వరుండు వెలుగొందె నతనిదేశేంద్రియంబులచే బాలితంబు లైనదేహంబులు ధరించి జగద్రక్షకత్వసంహారకత్వాదిగుణంబులు గలుగుటం జేసి గుణనిష్ఠుం డయి రజస్సత్త్వమోగుణంబుల బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమూర్తు లనం బరఁగి త్రిగుణాత్మకుం డనంబడునారాయణాఖ్యానిచరిత్రం బెఱింగించెద నాక ర్ణింపుము. 62

క. ధర్మండు దక్షప్రత్రిక, నిర్మలమతిఁ బెండ్లియాడి క నెఱిఁ బుత్రుని స త్కర్తుని నారాయణఋషి, నర్తిలిఁ గనె నమలు బదరి క కాశ్రమమందున్. 63

తే. అట్టి నారాయణాహ్వయుం క డైనమాని, బదరికాశ్రమమందు న క పారనిష్ఠఁ దపముఁ గావింప బలశ్రేయ దలఁచి మదిని, మిసకేతను దివిజకా క మినులఁ బనిచె.

వ. వారు నారాయణాశ్రమంబునకు నతనితపోవిఘ్నంబు సేయ వచ్చునప్పు డవ్వ

నంబు సాలరసాలబిల్వకదళీఖర్జూరజంబూజంబీరచందనపున్నాగమందారాది
వివిధవృక్షనిబిడంబును బుష్పఫలభరితశాఖావనమ్రతరులతాబృందంబును మా
ధవీకుంజమంజరీపుంజమకరంద పానమత్తమధుకరనికరఝంకారరవముఖరిత హరి
దంతరంబును గనకకమలకమ్లరవిలసత్సరోవిహరమాణచక్రవాకబకకౌంచమ
రాశదంపతీమండలమండితంబును మృణాళభోజనాసక్తసారసచయచంచూపుట
విపాటితకమలముకుళకేసరవిసరివితప్తపశ్యస్తసరోవరంబును నై వెలయునవ్వనం
బున నిందువదన లండంద మందగమనంబులం జెందుఘర్జజలబిందుబృందం
బులు సఖాంతంబుల నోసరించుచు డాయం జనునప్పుడు. 65

చ. మదనునిబాణజాలముల శ మగ్నతః బొందక ధైర్యవంతుఁ డై
ముదితలవాడిచూపులకు శ మోహము నొందక నిశ్చలాత్ముఁ డై
హృదయమునందు నచ్యుతు ర శ మేశు ననంతు జగన్నివాసునికా
వదలక భక్తి నిల్పికొని శ వారికి ని ట్లను మాని పెంపునన్. 66

క. జంభారిపంపునను మీ, రంభోరుహవదనలార శ యరుడెంచితి రా
శుంభద్విహారవాంఛా, రంభంబునఁ దిరుగుఁ డనిన శ లజ్జించి వెనన్. 67

నీ. దేవమునీంద్ర నీ శ దివ్యచారిత్రంబు, నెఱిగి సన్నుతిసేయ శ నెవ్వఁ డోవుఁ
బుత్తమిత్తకళత్ర శ భోగాదులను మాని, తపము కావించున శ ధర్మలకును
విఘ్నములే చెందునే శ విశ్వేశుఁ గొల్పిన, యతనికి నంతరా శ యంబు గలదె
కామంబుఁ గ్రోధంబుఁ శ గలతపస్వితపంబు, పల్వలోదకముల శ భంగిఁ గాదె

తే. నిన్ను వర్ణింప నలవియే శ నిర్మలాత్మ
రమణ లోగొను మాయప శ రాధ మనుచు
సన్నుతించిన నతఁడు ప్ర శ సన్నుఁ డగుచుఁ
దనదుసామర్థ్య మెఱిగింపఁ శ దలఁచి యపుడు. 68

వ. అమృనీశ్వరుండు పరమాశ్చర్యనిధానంబుగా నిజతనూరుహంబులవలనం ద్రిశో
టికన్యకానివహంబుల నుద్భవింపజేసిన గంధర్వవిబుధకామినీసముదయంబులు
పరమాద్భుతభయంబులు మనంబులం బొడమ సన్నుతించి యవ్వలొసినసమూ
హంబులో నూర్వశి యనుదానిం గొని చని పాకశాసనుసభాభవనంబునం జెట్టి
తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన నాశ్చర్యయుక్తహృదయుం డయి శునా
సీసుం డూర కుండె నట్టినారాయణమునీశ్వరుచరిత్రంబు వినువారలు పరమ
కల్యాణగుణవంతు లగుదు రని చెప్పిన. 69

తే. ఋషభునకు నాత్మ యోగంబు శ రూఢిఁ జెప్పి
నచ్యుతుఁడు భూమిభారము శ నడఁప నంత
సారిది నవతారములు దాల్చి శ సొంపు మీఱ
రాత్రి చరులను జంపె నీ శ రసముతోడ, 70

వ. అట్టిపరమేశ్వరునిలీలాగృహీతంబు లగుమత్స్యకూర్తవరాహనానసింహవామన
రామరఘరామరామబుద్ధకల్యాద్యవతారంబులు మొదలుగా ననేకంబులు
గలవు వాని నెఱింగి నుతియింప శేషభాషాపతుల కైన నలవి గాదు మఱియును,

* సర్వలఘుసీసము.

నవవికచసరసిరుహ శ్రీ నయనయుగనిజచరణ, గగనచరనదిజనిత శ్రీ నిగమవినుత
జలధినుతకుచకలశ శ్రీ లలితమ్మృగమదరుచిర, పరిమలితనిజహృదయ శ్రీ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికర శ్రీ విహితసుతికలితగుణ, కటిఘటితరుచిరతర శ్రీ కనకవన
భుజగిరిపువరగమన శ్రీ రజతగిరిపతివినుత, సతతజపరత నియమ శ్రీ సరణిచరిత

తే. తిమిరమతకిటిన్పహరిము శ్రీ దితబలినిహితపదపరశుధరదశవ శ్రీ దనవిదళన
మురదమనకలికలుమను శ్రీ ముదపహరణ, కరివరదమునినరసుర శ్రీ గరుడవినుత. 72

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రవర్తిల్లినశ్రీమన్నారాయణమూర్తిలీలావిలాసంబు లనంతంబులు
గలవు మనోవాక్కాయకర్తంబుల హరిపూజనంబు సేయక విపరీతగతులం
దిరుగుచుండుజడుల కెవ్విధంబున గతి గలుగు ననిన నప్పు డప్పడమిఠేఁ డప్పరమ
పురుషునిం జూచి యట్టిజడులు ముక్తి నొందునుపాయం బెట్లు లంతయు
నెఱింగింపుఁ డనినఁ జమనుం డి ట్లనియె. 73

సీ. హరిముఖబాహూరు శ్రీ వరపదాబ్జములందు, వరుసఁ జతుర్వర్ణ శ్రీ వర్గసమితి
జనియించె నందులోననతులును శ్లోదులు, హరిఁ దలంతురు కలి శ్రీ హాయనముల
వేదతామ్రపురాణ శ్రీ విఖ్యాతు లై కర్త, కర్త లై విప్రులు శ్రీ గర్వ మెసఁగి
హరిభక్తిపరులను శ్రీ హాస్యంబు సేయుచు, నిరయంబు నొందుట శ్రీ నిజము గాదె
తే. మృదులపక్వాన్నభోజన శ్రీ ములను మాసి
జీవహింసకుఁ జనువానిఁ శ్రీ జెందు నఘము
హరి నుతింపక స్త్రీలోలుఁ శ్రీ డైనవాఁడు
నరకవాసుండు నగు చుండు శ్రీ ననవరతము. 74

వ. అట్లు గావున గృహక్షేత్రపుత్రకళత్రధనధాన్యాదులందు మోహితుం డయి
ముక్తిమార్గంబు లప్రత్యక్షంబు లని నిందించువాడును హరిభక్తివిరహితుండును
దుర్గతిం గూలుదు రని మునివరుం డానతిచ్చిన విదేహుం డి ట్లనియె. 75

అ. ఏయుగంబునందు శ్రీ నేరీతి వర్తించు, నెట్టిరూపువాడు శ్రీ నెవ్విధమున
మును నుతింపబడెను శ్రీ మునిదేవగణముచే, విష్ణుఁ డవ్యయండు శ్రీ విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన విని యందుఁ గరభాజనుం డి ట్లనియె ననేకావతారంబులు నానారూ
పంబులును బహువిధవర్ణంబులునుం గలిగి రాక్షసులను సంహరించి దుష్టజన

* ఈసీసపద్యము పెదపాదములలోఁ బ్రతిపాదమునందును దొమ్మిదేసినలములు గలిగి లక్షణ
సంస్కారములు గాక యున్నవి. తేటగీతియు నశ్లే యున్నది. ప్రతులయం నశ్లే యుండుటంబట్టి
జ్ఞాపిలువడ దయ్యెను.

నిగ్రహంబును శిష్టజనపరిపాలనంబునుం జేయుచుఁ గృతముగంబున శుక వర్ణం
జై చతుర్భావం దై జటావల్కలకృష్ణాజినోత్తరీయ జపమాలికాదండకమండ
లుధరుం డయి హరి నిర్మలతపోధ్యానానుష్ఠానగరిష్ఠు లైనపురుషశ్రేష్ఠులచేత
హంసుండు సువర్ణుండు వైకుంఠుండు ధర్మం డమలుండు యోగీశ్వరుం డీశ్వ
రుండు పురుషుం డవ్యక్తుండు పరమాత్ముం డనుదివ్యనామంబులం బ్రసిద్ధి వహిం
చి గణుతింపబడుఁ ద్రేతాయుగంబున రక్తవర్ణుం డయి బాహుచతుష్కమేఖ
లాశ్రయవిశిష్టం డయి హిరణ్యకేసుండును వేదశ్రయస్వరూపుండును సుక్
సువాద్యుపలక్షణశోభితుండు నయి విష్ణుయజ్ఞ పృశ్నిగర్భసర్వదేవోరు క్రమ
వృషాకపిజయంతోరుగాయాఖ్యుల బ్రహ్మవాదులచేత నుతియింపబడు ద్వాపరం
బున శ్యామలదేహుండును బీతాంబరధరుండును బాహుద్వయోపశోభితుం
డును దివ్యాయుధధరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికా విరాజమానుండును
మహారాజోపలక్షణుండునునై జనార్దన వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యు మ్నానిరుద్ధ
నారాయణ విశ్వరూప సర్వభూతాత్మ కాదినామంబుల వెలసి మూర్ధాభిషిక్తుల
చేత సన్నుతింపబడుఁ గలియుగంబునఁ గృష్ణవర్ణుండును గృష్ణనామకుండును
నై భక్తసంరక్షణార్థంబు వుండరికాకుండు యజ్ఞ సంకీర్తనంబులచేతం బ్రస్తుతిం
పంబడు హరిరామనారాయణ నృసింహకంసారినిలోద రాదిబహువిధనామంబు
లచే బ్రహ్మవాదు లైనమునీంద్రులు నుతియింపుదురు మఱియును.

77

తే. ద్రవిడదేశంబునందులఁ ౧ దామ్రపర్ణి

1 సహ్యాజాకృతమాలాది ౧ సకలనదుల

కెవ్వఁ డేనియు భక్తితో ౧ నేఁగి యచటఁ

బాదలి తర్పణ మొగిఁ జేయఁ ౧ బుణ్య మొదవు.

78

వ. ఇద్విధంబునఁ బ్రశంసింపం దగిన² కావేర్యాదిమహానదీపావన జలస్నానపానదా
నంబులను విష్ణుధ్యానకథాసుధారసానుభవంబుల నిరూఢు లగుభాగవతోత్త
ములు గలిగి రేనియుం జెడనిపదంబునుం బొందుదు రని ఋషభకుమారులు భ
గవత్ప్రీతిబింబంబు లయినపరమపురుషులుం (బోలె) విదేహజనపాలునకు నిశ్చే
యసపదప్రాప్తికరంబు లైనభగవద్భక్తిధర్మంబు లుపదేశించి యంతర్ధానంబు
నొందిరి మిథిలేశ్వరుండును జ్ఞానయోగం బంగీకరించి నిర్వాణపదంబు నొందె
నీయుపాఖ్యానంబు వ్రాసినఁ బఠించిన వినిన నాయురారోగైశ్వర్యంబులు గలిగి
పుత్రపౌత్రవంతు లై సకలకలికల్మషరహితు లై విష్ణులోకనివాసు లగుదు రని
నారదుండు వసుదేవునకుం జెప్పి మఱియును.

79

సీ. కమలాక్షపదభక్తి ౧ కథనముల్ వసుదేవ, విని యఘంబులఁ బాసి ౧ వెలసి తీవు

1. 'యలను గావేరి యై (పవహించెఁ గాన నెవ్వఁ. 2. కావేరిజలస్నానం. 3. శ్రృతినిహి
కులు' వ్రా. ప్ర.
B-66

భువనప్రసిద్ధిగాఁ ॥ బాలుపొందు సత్కిర్తి, కైవల్యలక్ష్మీయుఁ ॥ గలుగు మీఁడ
నారాయణుండు సీతనందనుం డనుమోహ, మెడలించి విష్ణుగా ॥ నెఱిగి కొలువు
మఱడు సీతనయుఁ డై ॥ యవతరించుటఁజేసి, సిద్ధించె దేహసం ॥ శుద్ధి నీకు
తే. సరససల్లాపసౌహార్ద ॥ సౌప్తవమునఁ, బావనం బయ్యె శిశుపాల ॥ పొండ్లనరక
మురజరాసంధయవనులు ॥ ముదముతోడ, వాసుదేవునిఁ జెందిరి ॥ వైరలయ్యు.

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు ॥ సేయక హరి దా
సృష్టి నవతార మొందెను, ప్రప్టముఖానేకదివిజ ॥ సంఘము వొగడన్. 81

వ. అట్లు గావున లోకరక్షణార్థంబు కృష్ణుం డవతారంబు నొందె నని హరిభక్తు
పరంబు లగుసుపాఖ్యానంబులు నారదుం డుపన్యసించిన విని విస్మితచిత్తు లై డే
వశీవసుదేవులు కృష్ణునిం బరమాత్మునిఁగా విచారించి రని శుకుండు రాజనకుం
డెప్పిన నతండు మునీంద్రా యదువుల నేప్రకారంబున హరి హరియించె నపరి
వారు లగుబ్రహ్మశ్రద్ధాద్విక్వాలకమునీంద్రులు ద్వారకానగరప్రవేశం జెట్లు
చేసిరి యే మయ్యె మఱియుం బరమేశ్వరకథామృతంబు వీనులలరంజవి గొనియు
నికం దనివి ననదు భక్తరక్షకుం డగుహరిచారిత్రం బేరీతిం జాగ్రదర్వాతీవు
త్తాంతం బంతయు నెఱింగింపు మనిన శుకుం డిట్లనియె. 82

~~అను~~ బ్రహ్మదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకుఁ బిలువవచ్చుట.

క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరహరపరమేష్ఠిముఖను ॥ ధాశనులు మునుల్
సరసిజనయనునిఁ గనుఁగొన, నరుడెంచిరి ద్వారవతికి ॥ సతిమోదమునన్. 83

క. కని పరమేశుని యాదవ, వనశోభితపారిజాతు ॥ వనరుహనేత్రుఁ
జనకామితఫలదాయకు, వినుతించిరి దివిజు లపుడు ॥ వేదోక్తములన్. 84

తే. అఖలలోకేశ సర్వేశ ॥ యభవసీపు, నుదయమందుట భూభారముడుపుకొఱకుఁ
బంచవింశోత్తరశతాబ్దపరిమితంబు, నయ్యె విచ్చేయు వైకుంఠ హర్త్యమునకు.

వ. అనినఁ గమలభవభవమఖనిఖలసురగణంబులవచనంబు లియ్యకొని కృష్ణుండు
వారలతోడ యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబులు కల్పించి వారల హతంబు
గావించి భూభారం బడంచి యిదె వచ్చెదం బొండని చెప్పి వీడ్కొలిపినఁ గమ
లాసనాదిబృందారకులు నిజసానంబులకుఁ జనిరంత. 86

కృష్ణుండు దుర్నిమిత్తంబులం గని యాదవుల నెల్లద్వారకనుండి ప్రభాసతీర్థమునకుఁ బంపుట.

శీ. కాకఘూకంధులు ॥ కనకసౌధములలోఁ, బగలు వాపోయెడి ॥ బహువిధముల
నశ్వవాలములందుఁననల ముద్భవ మయ్యె, నన్నంబు మొలచె మహాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి ॥ సాగసె విస్వరముల, జంతువు వేటొక్క ॥ జంతువులనె
నొగి. తొరగ్రహములనుల్, ము లుదయించె; బెరసె గావిరి రవిబింబమపుడు
తే. గాన సుత్పాతములు ఛాలఁ ॥ గానబడియె

నరయ నిం దుండ వలవదు యదువులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీ యర్థమున కరుగుఁ
డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయు నానతిచ్చె.

87

క. నారాయణువచనముల క,పారం బగునమ్మనమున యబలములతోడన్
దారసుతమిత్రయుతు లై, వారణహయసమితితోడ యవడి నేగి రొగిన్.

88

వ. అంత.

89

క. జ్ఞానమున నుద్ధవుడు దన,మానసమున నెఱిగి శ్రీర యమాధిప హరి యౌ
దీనజనకల్పభూష ను,ధీనాయక మాకు నీవె యది క్కని పొగడెన్.

90

కృష్ణుం దుద్ధవునకుఁ బరమార్థోపదేశము నేయుట.

వ. ఇట్లు నుతియించి దేవా నీవు యదుక్షయంబు గావించి చనిన నే మేవిధంబున
నిర్వహింతుము నీసహచరుల మై జరపినమజ్జనభోజనశయనానాదికృత్యంబులు
మఱవ వచ్చునే యని యుద్ధవుం డాడిన వాసుదేవుం డిట్లనియె బ్రహ్మాదీదేవతా
పార్థసంబునంజేసి ధాతృభారంబు నివారించితి నింక ద్వారకానగరంబు నేటికి
సప్తమదివసంబున సముద్రుండు ముంపం గలవాడు యదుక్షయంబునుం గాగల
యది యంతటం గలియుగంబునుం బ్రాప్తంబయ్యెడి నందు మానవులు ధర్మవిర
హితులు నాచారహీనులు నన్యాయపరులును నతిరోషులు మందమతులు నల్పత
రాయువులు బహురోగపీడితులు నిష్కలారంభులు నాస్తికులు నై యెండ్లారుల
మెచ్చక యందురు గావున నీవు సుహృద్బాంధవస్నేహంబు వర్జించి యింద్రి
యసౌఖ్యంబులం బూరయక ఖీణీతలంబునం గలపుణ్యతీర్థంబుల నవగాహ
నంబు నేయుచు మానసవాగ్జీశ్రోతఘోషేంద్రియగృహ్యమాణం బగువస్తు
జాతం బెల్ల నశ్వరంబుగా నెఱుంగుము పురుషుండు నానార్థకామంబుల నంగీ
కరించి నిజగుణదోషంబుల మోహితుం డై యుండుం గావున హస్తీపకుండు
గంధనాగంబుల బంధించుచందంబున నింద్రియంబులను మనోవికారంబులను
నిగ్రహించి యావణత్రయంబును వర్జించి మోదభేదంబుల సముండవుగా
వర్తించుచు నీజగం బంతయు నాత్మాధిష్ఠితంబుగా నెఱింగి మాయాదు లాత్మ
తత్వాధీనంబులుగాఁ దెలియుచు జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుండ నై యాత్మానుభవసంత
ప్తుండ నై విశ్వంబును నన్నుఁగా భావించి వర్తింప వలయు నని వాసుదేవుం
డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు భక్తిభయవినయంబులం గరంబులు మొగిడ్చి మహాత్మా
సన్న్యస్తలక్షణంబు దుష్కరంబు పామరు లగువార లాచరింప లేరు నీమాయ
చేత భ్రాంతు లైనసాంసారికులు భవాబ్ధిం గడచి యెట్లు ముక్తి వడయుదురు
భృత్యుండ నైననామీదియనుగ్రహంబునంజేసి యానతిమ్ము బ్రహ్మాదీదేవతా
సముదయంబును బ్రాహ్మవస్తువుల భ్రాంతు లై పర్యటనంబు నేయుదురు నీభక్తు
లైనపరమభాగవతు లమాయానిరసనంబు నేయుదురు గృహిణీగృహస్థులైన

యతులకైన నిత్యంబును నీనామస్తరణంబు మోక్షసామ్రాజ్యప్రదంబు గావును
 బరమేశ్వరా నీదుచరణంబుల శరణంబు నొందెడ గృహారసంబు నాపై నీ
 డింపు మని ప్రియనేవకుం డైనయధవుండు పలికిన నతనికిఁ గంసమర్దనం డిట్లు
 యెఁ బురుషున కాత్మకు నాత్మయె గురు వని యెఱుంగుము కుపథులుం జన్మ
 సన్తాపవర్తివై పరమం బయినమన్నివాసంబునకుం జనుము సర్వమూలశక్తిసంప
 న్నుడ నైన నన్ను సాంఖ్యయోగపరులు నిరంతరభావంబులందుఁ బురుష
 భావంబుగా భావించి తలంచు చుందురు మఱియు నేకద్వితీచతుష్పాదబహు
 పాదాపాదంబులు నై యుండుజీవజాలంబులలోన ద్విపాదంబులు గలమనుష్యులు
 మేలు వారలలోన నిరంతరధ్యానగరిష్ఠులయినయోగీంద్రులు త్రములు వారలలో
 సందేహపరులచే నగ్రాహ్యుం డగునన్ను సత్త్వగుణగ్రాహ్యునిగా నెఱింగి నిజ
 చేతఃపంకజంబునందు జీవపరమాత్మల నేకంబుగాఁ జేసి శంఖచక్రగదాఖడ్గ
 శార్ఙ్గకొమోడకీకాస్తుభాభరణయక్తుంగా నెఱుంగుచు నుండువారలు పరమ
 యోగీంద్రు లనియును పరమజ్ఞులు లనియుం జెప్పి మఱియు నవధూతయదు
 సంవాదం బనుపురాతనేతిహాసంబు గలదు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 91

అవధూతయదుసంవాదము.

- ఉ. పంకజనాభుఁ డుద్ధవుని శ్ర పైఁ గలకూర్చిని జెప్పె నొప్పనా
 తంకుడు మత్పితామహుడు శ్ర దాఁ బదునాల్పవతాత యున్నచో
 శంకరవేషధారి యగు శ్ర సంయమి యొక్కరుఁ డేగుడేర నే
 వంకను నుండి వచ్చి తని శ్ర వానికి ని ట్లనె సర్థి నేర్పడన్. 92
- క. అవధూతుం డనె నంతటఁ బ్రవిమలవిజ్ఞాననిపుణ శ్ర భవ్యులు గురువుల్
 తవిలి నెరువదినలుపురు, నవనికా విజ్ఞాని నైతి శ్ర నని పల్కుటయున్. 93
- వ. అంత యదుప్రవరుండు దేహి లోభమోహాదుల వర్జించి జనార్దనుని నేవిధంబు
 సం జేర వచ్చు నెఱింగింపు మనిన నతం డి ట్లనియె. 94
- నీ. పరధనపరదార శ్ర పరదూషణాదులఁ బరవస్తుచింత దాఁ శ్ర బరిహరించి
 ముదిమిచే రోగము శ్ర లుదయింప కటమున్న, తనువు చంచలతను శ్ర దగులకుండ
 బుద్ధినంచలతచేఁ శ్ర బొదలక యటమున్న, శ్లేష్మంబు గళమునఁ శ్ర జేరకుండ
 శక్తియుక్తుల మది శ్ర సన్నగిల్లకమున్న, భక్తిభావనచేతఁ శ్ర బ్రాధుఁ డగుచు
- తే. దైత్యభంజనుదివ్యవా శ్ర దారవింద
 భజన నిజభక్తిభావనఁ శ్ర బ్రాజ్ఞఁ డగుచు
 నవ్యయానందమును బొందు శ్ర ననుదినంబు

1. 'తంకము లేక యన్నిదిశఁ బండుఁ జరించుచు నిత్యతృప్తఁ డై, శం ... యొకఁ సంయమి యా
 ముదురాజుఁ జేర నే' ఆ. ప్ర. 2. జీవ దీయకమున్న.

నతఁడు కర్త విముక్తుఁడౌ శ ననఘచరిత.

95

ఉ. దారలయందుఁ బుత్రధన శ ధాన్యములందు ననేకభంగులం
గూరిమి సేయుమర్హుఁడతి శ ఘోరవియోగజదుఃఖమగ్నుఁడై
నేరువు దక్కి చిక్కువడి శ సీతివివేకవిహీనుఁడై మనో
భారముతోఁగిపోతపతి శ భంగి నిజంబుగఁ బోవు నప్ప మై.

96

వ. ఇందుల కొక్కయితహాసంబు గలదు మహారణ్యంబున నొక్కకపోతంబు దారన
మేతంబుగా నొక్కనికేతనంబు నిర్మించి యన్యోన్యమోహాతిరేకంబునఁ గొంత
కాలంబునకు సంతానసమృద్ధి గలదియై యపరిమితంబు లయినపిల్లలు దిరుగాడు
చుండఁ గొన్నిమాసంబులు భోగానుభవంబునం బారలు చుండఁ గాలవశంబున
నొక్కలుబ్ధకుం డురు లొడ్డిన నందు దారావత్యంబులు దగులువడిన దైర్యంబు
వదలి మోహాతిరేకంబునం గపోతంబు కళత్రపుత్ర స్నేహంబునం దాను నందుఁ
జొచ్చి యధికచింతాభరంబునం గృశీభూతం బయ్యె గావున నతితీవ్రం బయిన
మోహంబు గొఱి గా దట్లు గాన నిరంతరహరిధ్యానపథం డై భుగగనానిలజల
కృపీలభవసోమనూర్యకపోతతిలిప్పశలభ మధుమక్షి కాజగరద్విరేఫహరిణిపాతీన
పింగళాకురర డింభక కుమారికా శరకృత్సర్పలూతానుపేశకృత్సముదయంబులు
మొదలుగాఁ గలవానిగుణంబు లెఱింగికొని యోగీంద్రులు మెలంగునది. 97

క. 1 ఇవి తెలియవలయు నీకును, బ్రవిమలమతితోడఁ దెలియుఁ శ బలికెద వీనికా
వివరమున ననుచుఁ గృష్ణుఁడు, సవినయుఁ డగునుద్ధవునికే శ జయ్యునఁ జెప్పెన్.

వ. ఇవిధంబున భూమివలన సైరణయు గంధవహునివలన బంధురం బగుపరోపకా
రంబును విష్ణుపదంబువలనఁ గాలస్పృష్టగుణసాంగత్యంబు లేమియు నుదకంబు
వలన నిత్యశుచిత్వంబును ససీతపథునివలన నిర్మలత్వంబును నిశాకర ప్రభాకరుల
వలన నధికాల్పనమత్వజీవగ్రహణమోక్షణంబులును గపోతంబువలనఁ గళత్రపు
త్ర స్నేహంబును నజగరంబువలన స్వేచ్ఛావిహారసమాగతాహారంబును వననిధి
వలన సుత్సాహరోషంబులును శలభంబువలన శ క్త్యనుకూలకర్తాచరణంబును
భృంగంబువలన సారమాత్రగ్రహణవిశేషంబును స్తంభేరమంబువలనం గాంతా
వైముఖ్యంబును సరఘవలన సంగ్రహగుణంబును హరిణంబువలనం జింతాప
రత్వంబును జలచరంబువలన జిహ్వచాపల్యంబును బింగళవలన యథాలాభసం
తుష్టియుఁ గురరంబువలన మోహపరిత్యాగంబును డింభకవలన విచారపరిత్యా
గంబును గుమారికవలన సంగత్యాగంబును శరకారునివలనం దదేశనిష్ఠయు
దందశూకంబువలనం బరగృహవాసంబును నూర్ణ నాభివలన సంసారపరిత్యా
గంబును గణుందురువలన లక్ష్మ్యగతజ్ఞానం బై విదవకుండుటయు ననం గలవీని
గుణంబు లెఱింగి మఱియుఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబు లను

నరిషడ్వర్గంబుల జయించి జరామరణవిరహితంబుగా వాయువశంబు నేసి గాత్ర పవిత్రత్వంబుకొఱకు వట్టర్చు నిరతుం డయి పురనగరగ్రామంబులు పరిత్యజించి పర్వతారణ్యంబుల సంచరించుచు శరీరధారణార్థంబు నియతస్వల్పభోజనం జేసి భేదమోదంబులు సరియ కా భావించి లోభమోహంబులు వర్జించి నిర్జిహ్వేంద్రియం డయిన నైకానియెం డెటుంగక యాత్మసిష్టచే బవిత్రాంతఃకరణం జేస మోగి నాయందుఁ గలయుం గావున.

99

క. మోహితుఁ డై వసుకాంతౌ, వాహినిలోఁ జిక్కి క్రూర శ్ర వశుఁ డౌమనుజుం డాహాపోహ లెటుంగక, దేహము నలఁగంగఁ జేయు శ్ర దీనత నెపుడున్. 100

వ. ఇందులకుఁ బురాతనవృత్తాంతంబు గలదు సావధానచిత్తుండ వై వినుము మిథి లానగరంబునఁ బింగళ యనుగణికారత్నంబు గలదు దానివలనం గొంత పరిజ్ఞానంబుఁ గంటి న దెట్లనిన నమ్మానిని ధనకాంక్షంజేసి యాత్మ సఖుని మొఱంగి ధనం బిచ్చువానిం జేకొని నిజనికేతనాభ్యంతరంబునకుం గొని చని రాత్రి నిద్ర లేకుండుచుఁ బుటభేదనవిషణిమార్గంబులం బర్యటనంబు నలుపుచు నిద్రాలస్యభావం బున బడనుపడి యర్థాపేక్షం దగిలి తిరిగి యలసి యాత్మ సుఖంబు నేయునతంజే భర్త యని చింతించి నారాయణు నిట్లు చింతింప నతనికై వల్యంబు చేరవచ్చునని విచారించి నిజశయనస్థానాదికంబు వర్జించి వేగిరంబ వాసుదేవచరణారవింద వందనాభిలాషిణి యై దేహంబు విద్యుత్ప్రకారం బని చింతించి పరమతత్త్వ బునందుఁ జిత్తంబుఁ గీలుకొలిపి ముక్తురా లయ్యె నని యెఱింగించి.

101

క. దేహము నిత్యము గా దని, మోహముఁ దెగఁ గోసి సిద్ధ శ్ర మునివర్తనుఁ డై గేహము వెలువడి నరుడు, త్సాహమునం జెందు ముక్తి శ్ర సంపద ననఘా. 102

వ. మఱియు నొక్కవిశేషం బయినపురాతనపుణ్యకథ వినుము కనకావతీపురంబున నొక్కధరామరునికన్యకారత్నంబు గల దవ్యధూతిలకంబు రత్నసమేతంబు లగుకంకణంబులు ధరియించి బంధుజనంబులకుఁ బరమాహ్లాదంబుగా నన్నంబు గావించుటకొఱకు శాలితండులంబులు దంచునప్పుడు ముసలగ్రహణభారం బునఁ గంకణంబు లతిరావంబుగా మ్రోయుచుండ నప్పరమపతివ్రత యందు లకు నసహ్యపడి యన్నియు డులిచి యొక్కటి నిలిపె నట్లు గావునఁ దత్తఱపడక భగవదాయ త్తంబైనయొకచి త్తంబునం బ్రసన్నచిత్తులై నరులు ముక్తు లగుదురు గావున నవిద్యావిద్యలు నామాయగా విచారించి కేవలపశుమార్గులు గాక వడ్డుజైశ్వర్యసంపన్ను లై నయోగీశ్వరులపగిది సుఖంబు గోరక యందు వారలు ముక్తు లగుదురు సర్వంబును విష్ణుమయముగాఁ దెలియ మని యుద్ధవునికిం జెప్పిన నతండు దేవా నీరూపం బేలాగునం గానవచ్చు ననిన నతం డిట్లనియె భక్తిభావనపరాయణుం డై కృపారసతత్పరుం డై మితభాషణుం డై బొంకకర్షణుల్లు మదర్పణులుగాఁ జేసినయతండు భాగవతుం డనం బరఁగు (మత్స-

ధలును మజ్జనకర్తంబులు వినుచు మత్సేవకు లైనభాగవతులం జూచి తన గృహంబునకుం గొనిపోయి మజ్జనపూజనభోజనశయనాసనాదికంబులఁ బరితుష్టులంజేసినయతండైనను భాగవతుం డనఁబడు) నిత్యంతకాలంబు జీవించు నంత కాలంబును నడపునతండు మద్రూపంబున వైకుంఠనిలయంబు నొందు నదియునుం గాక గంధపుష్పఘాపదీపనై వేద్యంబుల లక్ష్మీసమేతుండనై శంఖచక్రగదాశ్శార్ఙ్గాది యుక్తుడ నై ననన్ను శుకసనకాదియోగీంద్రులును సంబరీషవిభీషణరుక్మాంగదులు మొదలుగాగల భాగవతులును నాచారశాస్త్రచోదితులు గాక భక్తిభావనావిశేషంబున సేమఱక నిత్యంబును జింతనాయత్తులై యెఱింగిరి మధురాపురంబున కు హలాయుధసమేతుండ నైయే నరుగుచో గోషిక లోషికలు లేక భక్తియోగంబునఁ జింతించి ముక్తలై రిది భక్తియోగప్రకారం బని యుద్ధవునికిం జెప్పిన.

క. ధ్యానం బేక్రియ నిలుచును, ధ్యానం బేరీతిఁ దగు ను ధాత్తచరిత్రా
ధ్యానప్రకార మంత య,నూనంబుగఁ జెప్పమయ్య, యర్విరమణా. 104

వ. అని యడిగిన సయ్యాదవేంద్రుం డిట్లని పలుకం దొడంగె దారుమధ్యభాగంబున ననలంబు నూత్నరూపంబున వర్తించుచందంబున నందంబై సకలశరీరులయందు నచ్చేద్యుండు నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నైవజీవుండు వసించి యుండు వనిన హరికి నుద్ధవుం డి ట్లనియె సనకసనందనాదియోగీంద్రులకు యోగమార్గం బేరీతి నానతిచ్చితి వది యేవిధం బానతీయవే యని యభ్యర్థించిన నతం డి ట్లనియె వ్రతంబులం దహింసయు యోగంబులం దాత్మయోగంబును స్త్రీలయందు శతరూపయు భాషణంబులయందు సత్యభాషణంబును ఋతువులందు వసంతా గమంబును మాసంబులలో మార్గశీరంబును నక్షత్రంబులలో నభిజిత్తును యు గంబులందుఁ గృతయుగంబును భగవదాకారంబులందు వాసుదేవుండును య త్సులలోఁ గుబేరుండును వానరులం దాంజనేయుండును రత్నంబులందుఁ బద్మ రాగంబును దానంబులలో నన్నదానంబును దిగులయం దేకాదశీయు నరుల యందు వైషణ్యం బై భాగవతప్రవర్తనం బ్రవర్తించువాఁడును నివి యన్నియు మద్విభూతులుగా నెఱుంగు మని కృష్ణుం డుద్ధవునకు నుపన్యసించిన వెండియు నతం డి ట్లనియె. 105

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయముగ నాన తిమ్ము ధ సీరజనాభా
కర్ణరసాయనముగ నవి, వర్ణింపుము వినెద నేఁడు ధ వనరుహనేత్రా. 106

వ. అనినఁ గృష్ణుండు నాలుగువర్ణంబులయత్పత్తియు నాలుగాశ్రమంబుల కిట్టిట్టి వర్ణంబు లనియును నాలుగువేదంబులం జెప్పినధర్మంబులును బ్రవృత్తినివృత్తి హేతువు లగుపురాణేతిహాసశాస్త్రంబులును వైరాగ్యవిజ్ఞానంబులును నివి మొ ధలుగ్గాఁగలవన్నియు నెఱింగించి, “శ్లో. సర్వధర్మ సురీత్యజ్యమామేకం శరణంవ్రజ

హస్తాబంబు లూరుద్వయంబున సంధించి నాసాగ్రంబున నీక్షణంబు నిలిపి ప్రా
 నాయామంబున నను హృదయగతుంగాఁ దలంచి యష్టాదశధారణాయోగ
 సిద్ధు లెఱింగి యం దణిసూదులు ప్రధానసిద్ధులుగాఁ దెలిసి యింద్రియంబుల
 బంధించి మనం బాత్మయందుం జేర్చి యాత్మ నాత్మతోఁ గీలించి బ్రహ్మపదం
 బుఁ బొందుభాగవతశ్రేష్ఠు లితరధర్మంబులు మాని నన్నుం గాంతురు తొల్ల
 పాండునందనుఁ డగునర్జునుండు యుద్ధరంగంబున విషాదంబు నొంది యిట్లయ
 డిగిన నతనికి నేఁజెప్పినతెఱుం గెఱిగించెదఁ జరాచరభూతంబునునజగంబంతయు
 మదాకారంబుగా భావించి భూతంబులందు నాధారభూతంబును సూక్ష్మంబు
 లందు జీవుండును దుర్జయంబులందు మనంబును దేవతలందుఁ బద్మగర్భుండును
 వసువులందు హవ్యవాహుండును నాదిత్యులందు విష్ణువును రుద్రులందు సీల
 లోహితుండును బ్రహ్మలందు భృగువును ఋషులందు నారదుండును ధేనువు
 లందుఁ గామధేనువును సిద్ధులయందుఁ గపిలుండును దైత్యులయందుఁ బ్రహ్లా
 దుండును గ్రహంబులందుఁ గళానిధియును గజంబులయం దైరావతంబును హ
 యంబులయం దుచ్చైశ్శృవంబును నాగంబులందు వాసుకియును మృగంబు
 లందుఁ గేసరియు నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబును వర్ణంబులయం
 దొంకారంబును నదులందు గంగయు సాగరంబులయందు దుగ్ధసాగరంబును
 నాయుధంబులందుఁ గార్తుకంబును గిరులందు మేరువును వృక్షంబులయం దశ్వ
 తంబును నోషధులయందు యవలును యజంబులయందు బ్రహ్మయజంబును
 వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు నేనును దెలియనేర ననిన వారలు విస్తయం
 బందు చుండ నే నానమయంబున హంసస్వరూపుండ నై వారల కెఱింగించిన
 తెఱుంగు వినుము పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బయినపదార్థం బనిత్యం బది నిత్య
 దృష్టి బ్రహ్మం బని తెలియవలయు దేహి కర్తారితదేహుం డై సంసారమమతలు
 నిరసించి నిశ్చలజ్ఞానయుక్తుం డై మత్పదప్రాప్తుం డగుస్వప్నలబ్ధపదార్థంబు నిజం
 బు గానిక్రియఁ గర్మానుభవపర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించు నని సాంఖ్యయో
 గంబును సనకాదుల కెఱింగించిన విని బ్రహ్మమొదలయిన దేవత లెఱింగిరివారివల
 న భూలోకంబునఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె నది గావున నీవు నెఱింగికొని పుణ్యాశ్రమం
 బులకుం జను మున్నదీయభక్తియుక్తుండును హరిపరాయణుండు నై నయతనిచర
 ణరజఃపుంజంబు తనశరీరంబు సోడఁ జేయునతండును ముద్రాధారణపరులకును
 హరిదివ్యనామంబులు ధరియించువారలకు ననోదకంబుల నిడునతండును
 హనుదేవభక్తులం గని హర్షించునతండును భాగవతు లని చెప్పి మఱియు
 సర్వసంగపరిత్యాగంబు నేసి యొం దెఱుంగక నన్నే తలంచుమానవునకు
 భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండ నై యుండుదు నని యానతిచ్చిన నుద్ధవుండు జ్ఞాన
 ప్రకాశరేఖిత యానతియవలయు ననిన హరి యిట్లనియె నేకాంతమానసు లై

వజ్ర" యనునుపనివత్తుల్యం బగుగీతావచనప్రకారంబున నెవ్వఁడేనియు నాయం
దు మతి గలిగి వర్తించు వాఁడు నే నని పలుకంబడుఁ బెక్కువిధంబులవానంబు
లేల యని యెందునుం దగులువడక నామీఁదఁ దలంపు గలిగి వర్తించు మనిన
నుద్ధవుం డిట్లనియె. 107

క. తెలియనివి కొన్ని చెప్పితి, తెలియంగల వెల్ల నింకఁ ॥ దెలుపుము కృష్ణా
వల నెఱిగి మెలఁగ వలయును, నలినాసనజనక భక్త ॥ నతపదయుగళా 108

వ. అని యుద్ధవుం డడిగినం బ్రబుద్ధమనస్కుం డయినపుండరీకాక్షుండు నీప్రశ్నం
బులు దుర్లభంబు లయినను వినుము నియమశేమదమామలు తపంబును సుఖ
దుఃఖంబులు స్వర్గనరకంబులు ననం బరచినవి యెవ్వీ దరిదుం డెట్టివాఁ డీశ్వరుం
డెవ్వం డని నీవు నన్నడిగినయర్థంబు తెల్ల వేటువేటు వివరించెద మానవ్రతబ్రహ్మ
చర్యక్షమాజపతపంబులును సతిధిసత్కారంబును బరహితంబును జౌర్యాదిర
హితత్వంబును సనునివిమొదలై నవి నియమంబు లనం దగు నింద్రియనిగ్రహం
బును శత్రుమిత్ర సమత్వంబును శమం బనం బరఁగు మూఢజనులకు జ్ఞానోపదే
శంబును గామ్యత్వాగంబును సమదర్శనంబును వైష్ణవసమూహంబులతోడిభ
క్తియూఁ బ్రాణాయామంబును జిత్రశుద్ధియు సనునివికలిమి విద్యయనంబు శమ
దమాదిగుణరహితుండును మద్భక్తివిరహితుండును నగుట యవిద్య యనం
దగుఁ జిత్రశుద్ధి గలిగి నిత్యతృప్తుండౌట దమం బిట్టినియమాదిగుణసహితత్వంబును
మద్భక్తియుక్తియు సనునదియె సుఖంబు న న్నెఱుంగలేక తమోగుణంబునం
బరఁగుటయె దుఃఖం బనంబడు బంధుగురుజనంబులయెడ కేదబుద్ధి నొంది శరీ
రంబు నిజగృహంబుగా భావించినవాఁడె దరిదుం డింద్రియనిరసనుండును గుణ
సంగవిరక్తుండు నై నవాఁడె యీశ్వరుండు నాయందుఁ దలంపు నిలిపి కర్తయో
గంబునందును భక్తియోగంబునందును వాత్సల్యంబు గలిగి జనకాదులు కైవ
ల్యంబుఁ జెందిరి భక్తియోగంబునంజేసి బలిప్రహ్లాదముచుకుందాదులు పరమ
పదప్రాప్తులై రది గావున నిది యెఱింగి నిరంతరభక్తియోగం బధికంబుగా నీమ
నంబున నిలుపుము మృణ్మయం బైనఘటంబున జలంబులు జాలుగొనుతేఱంగున
దినదినంబునకు నాయువు ఊయంబై మృత్యువు సన్నిహితంబై వచ్చుగావున నిది
యెఱింగి నిరంతరంబును న న్నేమఱక తలంచుచుండునతఁడు నాకుం బ్రియుండు.

క. గర్భమును బరిజ్ఞానము, నిర్భర మై యుండు జీవు ॥ నీకే దుది నతఁ డా
విరూఢుఁడై నఁ జెడు నం, తర్భావం బైనబోధ ॥ మంతయు నసఘా. 110

వ. అట్లు గావున జనుండు బాల్యకైశోరకౌమారవయోవిశేషంబులవెనుక నై ననుం
బెద్ద యెనవెనుకనైనను న న్నెఱింగినేని గృతకృత్యం డగు సంపదర్పాంధుం
డైన సంధికారకూపంబునం బడు వానిని దరిదునింగాఁ జేసిన జ్ఞానియై యస్తత్వా
దారవిందవందనాభిలాషి యై ముక్తుం డగు నట్లు గావున దేహభిమానంబు వర్జి

చి యైహికాముష్మికనుఖంబులఁ గోరక మనంబు గుదియించి యేప్రాదు సన్న
దలంపవాడు నైకుంఠ పదప్రాప్తుం డగు నేను నతని విడువంజాలక వెనువెంట
నరుగుదు నారదాదిమునులు భక్తిభావంబునంజేసి నారూపం బై రని యుద్ధవు
నకుం జెప్పిన నతండు మఱియు నిట్లనియె.

111

క. అయ్యా దేవ జనార్దన, నెయ్యంబున సృష్టికర్త నేర్పరి యైతా
నొయ్యన నడపును నెవ్వఁడు, సయ్యన నెఱిగింపవయ్య న సర్వజ్ఞనిధి. 112

వ. అనుటయు హరి యుద్ధవునకుం జెప్పె నట్లు మత్సేరితంబు లై మహదాదిగు
ణంబులు గూడి యండం బై యుద్భవించె నాయండంబువలన నే నుద్భవించితి
నంత నానాభివరంబున బ్రహ్మ యుదయించె నాగరారణ్యనదీనదసంఘంబులు
మొదలుగాఁ గలజగన్నిర్మాణంబు లతనివలనం గల్పించితి నంత శతానండు
నకు శతాబ్దంబులు పరిపూర్ణం బైన ధాత్రి గంధంబునం దడంగు నాగంధం
బుదకంబునం గలయు నాయుదకంబు రసంబున లీనం బగు నారసంబు తేజో
రూపం బగు నాతేజంబు రూపంబున సంక్రమించు నారూపంబు వాయువండుం
గలయు వాయువు స్పర్శగుణసంగ్రహ్యం బైన నాస్పర్శగుణం బాకాశం
బున లయం బగు నాయాకాశంబు శబ్దతనాత్రచే గ్రసియింపఁబడిన నింద్రియం
బులు మనోవైకారికగుణంబులం గూడి యీశ్వరునిం బొంది యీశ్వరరూ
పంబు దాల్చు నేను రజస్సత్త్వతమోగుణసమేతుండ నై త్రిమూర్తులు వహించి
జగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ నై వర్తిల్లుదుఁ గావున నీరహస్యంబు నీకు నుప
దేశించితిఁ బరమపావనుండవుఁ బరమభక్తియుక్తుండవుఁ గ మ్మని చెప్పె నంత.

ఉ. రూపు లేనీకు న్న రూఢిగా యోగులు, రూపు నిల్పి నిన్ను న్న రుచిరభక్తిఁ
గొల్పి యుండు వారి న్న కోర్కుల నిచ్చెద, వేమిలాగు నాకు న్న నెఱుంగఁ బలుకు.

వ. అని యుద్ధవుం డడిగిన నారాయణుం డి ట్లనియె నేను సర్వవర్ణంబులకు సమం
బైనపూజాప్రకారం బెఱింగించెద నాచారంబునంజేసి యొకటిఁ బాహణ
మృణ్మయదారువులం గల్పించి నారూపంబుగా నిల్పికొని కొందఱు పూజిం
తురు కాంస్యత్రపురజతకాంచనప్రతిమావిశేషంబు లుత్తమంబు లిట్లు నా
ప్రతిమారూపంబులందు మద్భావం బుంచి కొల్పినవారికి నేఁ బ్రసన్నుండ
నగుదు నీలోకంబున మనుష్యులకు ధ్యానంబు నిలువ నేరదు కావునం బ్రతి
మావిశేషంబు లనేకంబులు గలవు వానియందు సౌందర్యసారంబులు మనో
హరంబులు నైనరూపంబుల మనఃప్రసన్నుండ నై యేనుండుదుఁ గావున దుగ్ధా
ర్ణవళాయిగా భావించి ధౌతాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబులను దివ్యా
న్నపానంబులను షోడశోక్తప్రకారంబుల రాజోపచారంబు బాహ్యపూజా
విధానంబుల నాచరించి మనస్సంకల్పితంబు లైనపదార్థంబులు సమర్పించి
నిత్యంబును నాభ్యంతరపూజావిధానంబులం బరితుమ్బుం జేసి దివ్యాంబరా

భరణమాల్యశోభితుండును శంఖచక్ర కిరీటాద్యలంకారభూషితుండును దివ్య మంగళవిగ్రహుండును గాఁ దలచి ధ్యానపరవశుం డైనయతండు నాయందుఁ గలయు నుద్ధవా నీ వీప్రకారంబుఁ గరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబున యోగనిష్ఠుండ వై బదరికాశ్రమంబు చేరి మత్స్కథితం బైనసాంఖ్యయోగం బంతరంగంబున నిలుపు కొని కలియుగావసానపర్యంతంబు వర్తింపు మని యప్పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు నానందభరితాంతరంగుం డై తత్సాదారవిందంబులు హృదయం బునం జేర్చుకొని పావనం బైనబదరికాశ్రమంబునకు సరిగె నని శుకుండు పరీ డీన్న రేంద్రునకుం జెప్పటయు.

115

క. చెప్పిన విని రాజేంద్రుఁడు, చొప్పుడ శ్రీకృష్ణకథలు ౩ చోద్యము గాఁగం జెప్పినఁ దనియదు చిత్తం, బొప్పగ మునిచంద్ర నాకు ౩ యోగులు మెచ్చన్.
తే. అంతటను గృష్ణుఁ డేమయ్యోనరసిచూడ, యదువు లెట్టులు వర్తించిరేర్పడంగ ద్వారకాపట్టణం బెవ్వోధమున నుండె, మునివరశ్రేష్ఠ యాన తీ ౩ ముదముతోడ.

శ్రీకృష్ణబలరాములు వైకుంఠమున కరుగుట.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె నట్లు వాసుదేవుం డన్యాయప్రవర్తకు లగు దుష్టుల సంహరించి న్యాయప్రవర్తకు లగుశిష్టులఁ బరిపాలనంబు చేసి బలరామ సమేతంబుగా ద్వారకానగరంబు వెడలినం గని యాదవులు దమలోఁ దాము మదిరాపానమత్తు లై మత్సరంబున నుత్సాహకలహంబునకు గమకించి. కరి తురగరథపదాతిబలంబులతో ననర్గళంబుగా యుద్ధసన్నద్ధు లై యుద్ధంబునకుం జొచ్చి మునిశాపకారణంబున నుత్తుంగంబు లయినతరంగసమూహంబుల బడలుపడంగఁ బొడుచుచు పోయియుం దాఁచునప్పుడు వజ్రాయుధసమానంబు లైనయాయుధంబుల నొండొరులం దాఁకి భండనంబునం గడికండంబు లై యొంటిలకబంధంబులును వికలంబు లైనశరీరంబులును విభ్రష్టంబు లై నరథం బులును వికటంబు లైనశకటంబులును వ్రాలెడునశ్వంబులును మ్రొగ్గడిగజం బులు నై యయ్యామోధనంబున నందఱుం బొలియుటకు నగి నగధరుండును రాముండును జని చని యంత నీలాంబరం దొక్కత్రోవం బోయి యోగమార్గంబున ననంతనిం గలసె నప్పరమేశ్వరుండు మఱియొకమార్గంబునం జని యొ క్కినికుంజపుంజంబుచాటున విశ్రమించుటంజేసి చరణంబు వేటొకచరణంబు మీఁద సంఘటించి చంచలంబుగా వినోదంబు సలుపునమయంబున నొక్కలు బ్రకుండు మృగయార్థంబుగా వచ్చి దిక్కులు నిక్కి నిరీక్షించు చుండ వృక్షం బుచాటున నప్పరమపురుషునిచరణకమలంబు హరికర్ణంబు గాఁబోలు నని దా నిం గని శరంబు శరాసనంబునందు సంధానంబుచేసి యేసిన నతండుహాహారవం బునం గడలు చుండ నప్పరమేశ్వరునిసన్నిధానంబునకు వచ్చి జగన్నాథుంగాఁ దెలిసి భయంబున మహాపరాధుండను బాపచిత్తుండను గుటిలప్రచారుండ నని

యనేకవిధదీనాలాపంబులం బలుకుచు బాష్పజలధారాసిక్తవదనుం డైన సోఽ
నేత్రుండు వానిం గరుణించి యిట్లనియె నీ వేల జాలిం బడెడు పూర్వజ్ఞు
కర్తంబు తెంతవారికైన ననుభావ్యంబు లగుం గాని యూరక పోవ నేరవు నీవు
నిమిత్తమాత్రుండ వింతియె కాని యని వానికిం దెలిపిన వాడును మహాపాప
తనవా రూరక పోవరు దేవగురువైష్ణవద్రోహులకు నిలువ నెట్లగు నని వి
త్రాంతకరణం డై ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు వర్జించి వైకుంఠము
ప్రాప్తుం డయ్యె నప్పుడు.

118

క. దారుకుండు గనియె నంతట, సారనిరూఢావధాను శ్ర సర్వజ్ఞ హరిః
మేరునగధీరు దనుజవి, దారుని నేకాంతపరునిఁ శ్ర దద్దయు నెమ్మిన్.

119

వ. కని యత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ముకుళితకరకమలుం డై యిట్లనియె.
తే. నిన్నుఁ జూడనికన్నులు శ్ర నిష్ఫలములు, నిన్ను నొడువనిజిహ్వా దా శ్ర నీరసంబు
" నిన్నుఁ గాననిదినములు శ్రనింద్యము లగుఁ, గన్నులను జూచి మమ్మునుగారవింపు.
వ. అనుచు నాదారుకుండు నిర్వేదనపరుం డై యిట్లని విన్నవించె యాదవసము
ద్రం బడంగె బంధుగురుమిత్రజనంబు లక్కడక్కడం బోయిరి ద్వారకకుం
బోయి సుహృజ్జనంబులతోడ నేమందు నని పలుకునవసరంబున దివ్యాయుధంబు
లును దివ్యరథరథ్యంబులును సంతర్ధానంబు నొందె నారాయణుండు వానితో
నకూరవిదురులకు నీవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పఁము సవ్యసాచిం గని స్త్రీబాల
గురువృద్ధజనంబులఁ గరిపురంబునకుం గొని చను మనుము పొమ్మనిన వా
డును మరలి చని కృష్ణనివాక్యంబులు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పె నట్లు చేయునా
లోన ద్వారకానగరంబు పరిపూర్ణజలం బై మునింగె నంత నెవ్వరికిం జన రాక
యుండె నప్పరమేశ్వరుండును శతకోటిసూర్యదివ్యతేజోవిభాసితం డై వెడలి
నారదాదిమునిగణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును జయజయశబ్దంబులతో
డం గదలి రా నిజపదంబున కరిగె నన్నారాయణవిగ్రహంబు జలధిప్రాంతం
బున జగన్నాథస్వరూపం బై యుండె నని శుకుండు పరీక్షింపఁ రేండు నకుం
డెప్పె నని చెప్పి.

122

క. ఈకథ విన్నను వ్రాసినఁ, బ్రాకటముగ లక్ష్మీ యశము శ్ర భాగ్యముఁ గలుగుం
జేకొని యాయువు ఘనుండై, లోకములో నుండు నరుడు శ్ర లోకులు పొగడన్
చ. నగు మొగమున్ సుమధ్యమును శ్ర నల్లనిమేనును లచ్చి కాటవ
ట్టగునురమున్ మహాభుజము శ్ర లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృ శ్ర పారసదృష్టియుఁ గల్గవెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడనూపుఁ గాతఁ గను. శ్ర మూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్.

124

క. రాజీవనదృశనయన వి, రాజితసుగుణా విదేహ శ్ర రాజవినుత వి
భ్రాజితకీర్తిసుధావృత, రాజీవభవాండభాండ శ్ర రఘుకులతిలకా.

125

మాలిని. ధరణిదుహితృరంతా ॥ ధర్మమార్గానుగంతా
నిరుపమనయవంతా ॥ నిర్జరారాతిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా ॥ కోసలక్షోణిభర్తా
సురభయపరిహర్తా ॥ సూరిచేతోవిహర్తా.

126

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్రకేసనమంత్రిపుత్రసహజపాం
డిత్యపోతనామాత్య ప్రీయశిష్య వెలిగందలనారయనామధేయ ప్రణీతం లైన
శ్రీ మహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునందుఁ గృష్ణుండు భూభారంబు వాపి
యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబు గల్పించి వారల హతరింబు గావించుటయు
విదేహార్షభసంవాదంబును నారాయణమునిచారిత్రంబును నాలుగు యుగంబుల
హరి నాలుగువర్ణంబు లై వర్తించుటయు బ్రహ్మాదిదేవతలు ద్వారకానగరంబున
కుం జని కృష్ణుం బ్రార్థించి నిజపదంబునకు రమ్మనుటయు నవధూతయదు
సంవాదంబును సుద్ధవునకుఁ గృష్ణుం డనేకవిధంబు లైనయుపాఖ్యానంబు లెఱి
గించుటయు నారాయణప్రకారం బంతయు దారుకుం డెఱింగి వచ్చి ద్వారకా
నివాసులకుం జెప్పటయుఁ గృష్ణుండు దన దివ్యతేజంబుతోఁ బరమాత్మం
గూడుటయు ననుకథలం గలయేకాదశస్కంధము.

127

ఓం త త్సత్ బ్రహ్మర్పణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

ద్వాదశ స్కంధము



మరుదశనపతిశయన

కామితమునిరాజయోగి ౧ కల్పద్రుమయు

ద్దామ ఘనజనకవరనృప

జామాతృవరేశ రామ ౨ చంద్రమహీశా.

1

వ. మహాసీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీనమే
 తుం డైననూతుం డిట్లనియె నట్లు పరీక్షింప రేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు
 వాసుదేవనిర్యాణపర్యంతంబు తజ్జన్తకర్తృంబులు సెప్పిన విని సంతసం బంది
 యన్నరపాలపుంగవుండు మహాత్మా నారాయణకథాప్రపంచంబును దద్గుణంబు
 లును నాచారవిధియును జీవాత్మభేదంబును హరిపూజావిధానంబును జ్ఞాన
 యోగప్రకారంబు ననునివి మొదలైనవి యెఱింగి విజ్ఞానవంతునిగాఁ జేసి
 మన్నించితి వింక భావికార్యంబు లన్నియు నెఱింగింపు మనిన శుకుండు రాజున
 కిట్లనియె.

2

శుకయోగి పరీక్షితునకు భావికాలగతులఁ జెప్పట.

క. సరవర యీ ప్రశ్నములకు, సరి సెప్పఁగ రాదు నేను ౧ సామర్థ్యముచేఁ
 బరికించి నీకుఁ జెప్పెదఁ, గర మొప్పఁగ భావికాల ౨ గతులన్ వరుసన్.

3

వ. అందు రాజులప్రకారం బెరింగించెద బృహద్రథునకుం బురంజయుండు పుట్టు
 వానికి శునకుం డనడివాడు మంత్రి యై పురంజయునిం జంపి తా రా
 జ్యం బేలు చుండు నంతఁ గొంతకాలంబున కతనికిం గుమారుం డుదయించిన
 వానికిఁ బ్రద్యోతననామం బిడి పట్టంబు గట్టు నాభూభుజునకు విశాఖ
 రూపుం డుదయంపం గలం డాతనికి నందివర్ధనుండు జన్మించు నీయేవురు నూట
 ముప్పదియెనిమిదిసంవత్సరంబులు వసుంధరాపరిపాలనంబునం బెంపు వడయు
 దురు తదనంతరంబ శిశునాగుం డనుపార్థివుం డుదయించు నామూర్ధాభిషేక్తు.
 నకుఁ గాకవర్ణుండు జనియించు నారాజన్యునకు డేమవర్ణుఁ డుదయింపఁగలం
 డాపృథ్వీపతికి డేత్రజ్ఞుం డతనికి విధిసారుండును విధిసారున కభాతశత్రుండు నా
 భూపాలునకు దర్శకుండును దర్శకునికి నజయుండు నతనికి నందివర్ధనుండు నత

నికి మహానందియు ననంగలశైశునాగులు పడుండు నరపాలకు లుద్భవించి షష్ఠ్యతరత్రిశతహాయనంబులు కలికాలంబున ధరాతలం బేలేద రంతట మహానందికి శూద్రస్త్రీగర్భంబున నతిబలశాలి యయినమహాపద్మపతి యనునందనుండుదయించు నతనితో త్రియవంశం బడంగి పోగల దాసమయంబున నరపతులు శూద్రప్రాయులై ధర్మవిరహితులై తిరుగుచుండ మహాపద్మనకు సుమాల్యం డాదిగాఁ గలయెనమండు కుమారు లుదయించెదరు వారు నూఱుసంవత్సరంబులు ట్కోటితలం బేలేద రంతటఁ గార్డుకుండు మొదలుగా రాజనవకంబునందాఖ్యల జనియించు నానవనందుల నొకభూసురోత్తముం డున్మాలనంబు నేయునప్పుడు వారు లేమిని మార్పులు గొంతకాలం బీజగతీతలంబు నేలుదురత్తటి నా భూదేవుండు చంద్రగుప్తుం డనువానిం దనరాజ్యంబుండు నభిషిక్తుంగాఁ జేయంగలం డంత నాచంద్రగుప్తునకు వారిసారుండును వానికి నశోకవర్ధనుండు నతనికి సుయశస్సును వానికి సంయతుఁ డమృహనీయునకు శాలిశూకుం డతనికి సోమశర్ముండు వానికి శతధన్వుండు నవ్వీరునకు బృహద్రథుండు నుదయించెదరు మార్పులతోఁ జేరినయీపదుగురును సప్తత్రింశదు త్తరశతాబ్దంబులు నిష్కంఠకంబుగా భూపరిపాలనంబు నేసెద రాసమయంబున బృహద్రథునిసేనాపతి యగుశుంగుం డతని వధించి రాజ్యంబు గైకొను నతనికి నగ్నిమిత్రుం డనునరపతి పుట్టఁ గలవాఁ డాతనికి సుజ్యేష్ఠుండు సుజ్యేష్ఠునకు వసుమిత్రుండు నతనికి భద్రకుండును భద్రకునకుఁ బులిండుండును నాశూరునకు ఘోషుండును వానికి వజ్రమిత్రుండును నతనికి భాగవతుండును వానికి దేవభూతియు నుద్భవించెద రీశుంగులు పడుండును ద్వాదశోత్తరశతహాయనంబులుద్వీపతు లయ్యెద రంతమీదట శుంగకులసంజాతుండైనదేవభూతిని గణ్యామాత్యుం డగువసుదేవుం డనువాడు వధియించి రాజ్యం బేలు వానికి భూమిత్రుండు నమృహనభావునకు నారాయణుండును గలిగెదరు కణ్వవంశజులైన వీరలు మున్నూటనలువ దేనబ్దంబులు మేదిసీతలం బేలుదురు మఱియును. 4

క. చతురుదధిక్షీతి నేలియు, మతిమోహము విడువలేక ౩ మానవనాథుల్ సతతము దమ కీకాలం, బతిచంచల మగుట నెఱుంగ ౩ రయ్యి మహాత్మా. 5

క. నరపతులమహిమ సంతయు, నురగాధిపుడైన నొడువ ౩ నోపడు ధాత్రిం జరకాల మేలి యిందే, పరువడి నడఁగుదురు వారు ౩ భ్రాంతులు నగుచున్. 6

క. గజతురగాదిశ్రీలను, నిజ మని నమ్మంగ రాదు ౩ నిత్యమును హరికా గజిజి లేక తలంచిన, సుజనులకును సతనియందుఁ ౩ జొరగా వచ్చున్. 7

వ. మఱియుఁ గణ్వవంశజుం డగుసుశర్ముండునరా జుదయించిన వాని హింసించి తద్భృత్యుం డంద్రజాతీయుం డయినవృషులుం డధర్మమార్గవర్తియై వసుమతీచక్రం బవక్రం డై యేలు సంత వానియనుజుండు కృష్ణుం డనువాఁడు

రాజై నిలుచు నా మహామూర్తికి శాతకర్ణుండును వానికిఁ జొరమానుండును
వానికి లంబోదరుండును వానికిఁ జిబిలకుండు నతనికి మేఘస్వాతియు వాని
దండమానుండును వానికి హాలేయుం డగునరిష్టకర్తయు నతనికిఁ దిలకుండు
నతనికిఁ బురిష సేతుండును వానికి సునందనుండును నారాజశేఖరునకు వృకు
డును వృకునకు జటాపుండును జటాపునకు శివస్వాతియు వానికి సరిందముండు
నాభూమిశునకు గోమతియును వానికిఁ బురిమంతుండు నతనికి దేవశ్రీరుండును
వానికి శివస్కంధుండును నతనికి యజ్ఞశీలుండు నా భవ్యునకు శుతస్కంధుండు
వానికి యజ్ఞశత్రుండు వానికి విజయుం డవ్వజయునికిఁ జంద్రబీజం డతనికి సులో
మధియు నిట్లు పెక్కం డుదయించి నన్నూటయేఁబదియాఱుహాయనంబులు
ధాత్రిం బాలించెద రంత నాభీరు లేడ్వరు గర్దభులు పదుండ్రుఁ గంకవంశజ
లు పదాఱుగురు మేదిసీభరంబు చాల్చియుండెద రటమీఁద యవను లెనమం
దు బర్బరులు పదునల్లరు దేశాధిపతు లై యేలెదరు మఱియుం బదుమువ్వరు
గురుండులును బదునొకండు మానులును వేయుందొమ్మన్నూటలొమ్మిది హాయ
నంబులు గర్వాంధు లయి యేలెద రటమీఁద నామాసవంశజు లగుపదునొకండు
త్రిశతయుతం జైనవత్సరంబులు మత్సరంబున నేలెద రాసమయంబునఁ గిలికి
లానగరభూపతులండు భూతనందుండు వంగిరుండు శిశునందుండుఁ దద్భాగ
యగుయశోనందుండుఁ బ్రవీరకుండు వీరలు వీరు లై షడు త్రిశతహాయనంబు
లేలెద రంత నారాజులకుఁ బదుమువ్వరుకుమారు లుదయించి యందు నార్గురు
బాహిశదేశాధిపతు లయ్యెదరు కడమ యేడ్వరును గోసలాధిపతు లయ్యెద
రంత వైడూర్యపతులు సమధాధిపతు లై యుండెదరు పురంజయుండు మగధ
దేశాధిపతి యై పుట్టి పులిందయదుమద్రదేశవాసు లగుహీనజాతిజనులు బ్రహ్మ
జ్ఞానహీను లై హరిభక్తివిరహితు లైయుండ వారికి ధర్మోపదేశంబు నేసి నారా
యణభక్తి నిత్యంబు నుండునట్లుగాఁ జేసి బలపరాక్రమవంతు లైన శ్రుతియవం
శంబు లడంచి పద్మావతీనగరపరిపాలకుండై గంగానదిమొదలు ప్రయాగవఱకుం
భూమి నేలఁ గలండు శూద్రప్రాయు లగురాజులును వ్రాత్యులును బాషండు
లు నగువివులును గలిగి సౌరాష్ట్రావంత్యాభీరాఱ్ఱుకమాళవదేశాధిపతు ల
య్యెదరు సింధుతీరంబులఁ జంద్రభాగాస్థాతంబులఁ గాశ్మీరమండలంబునను మే
ధాహీను లై మ్లేచ్ఛాకారు లగురాజులు భూభాగం బేలుచు ధర్మసత్యదయాహీ
ను లై క్రొధమాత్సర్యంబుల శ్రీబాలగోద్యుజాతుల వధియింప రోయక పరధన
పరశ్రీపరులై రజస్తమోగుణులై యల్పజీవులై యల్పబలు లై హరిచరణ
భవించుకరందరసాస్వాదులు గాక తమలో ననోన్యవైరానుబంధు లై సంగ్రా
మరంగంబుల హతు లయ్యెద రాసమయంబునా బ్రజలు తచ్చీలవేషభాషాదుల
ననుభవించి యుండెదరు గావున.

క. దినదినమును ధర్మంబులు, ననయము ధర నడచిపోవు న నాశ్చర్యముగా
విను వర్ణచతుష్కములో, నెనయగ ధనవంతుఁ డైన న నేలు ధరిత్రిన్. 9

క. బలవంతుఁ డైనవాడే, కులహీనుం డైన దొడ్డ న గుణవంతుఁ డగు
గలిమియు బలిమియుఁ గలిగిన, నిలలోపల రా జతండ్రి యే మన వచ్చున్. 10

వ. అట్లుగాన జనంబులు లోభు లై జారత్వచోరత్వాదులచేత ద్రవ్యహీను లై వన్య
శాకమూలఫలంబుల భుజించుచు వనగిరిదుర్గంబులం గృశీభూతు లై దుర్భిక్ష
శీతవాతాతపక్షుధాతాపంబులచేత భయంపడి ధనహీను లై యల్పాయు
ష్కులు నల్పతరళరీరులు నై యుండ రాజులు చోరు లై సంపదించుచు నధర్మ
ప్రవర్తను లై వర్ణాశ్రమధర్మంబులు విడనాడి శూద్రప్రాము లై యుండెద రంత
నోషకు లల్పఫలదంబులు మేఘంబులు జలశూన్యంబులు సన్యంబులు నిస్సా
రంబులు నగు నిట్లు ధర్మమార్గంబు దక్కి యున్నయెడ ముకుందుండు దుష్ట
నిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబులకొఱకు శంబలగ్రామంబున విష్ణుయశుం డనువిప్రునకుం
గల్కవతారుం డై దేవతాబృందంబులు నిరీక్షింప దేవదత్తహోటకారాధుం
డై దుష్టమేచ్ఛజనంబులం దనమండలాగ్రంబున ఖండిభూతులం జేయునప్పుడు
ధాత్రీమండలంబు విగతక్రూరజనమండలం బై తేజిల్లునంత నరులు విష్ణుధ్యాన
వందనపూజాదివిధానాసక్తు లై నారాయణపరాయణు లయి వర్తిలెద రిట్లు
కల్కవతారంబున నిఖిలజనులు ధన్యు లయ్యెద రంతటఁ గృతయుగధర్మం
బయి నడుచు చుండుఁ జంద్రభాస్కరశుక్రగురువు లేక రాశిగతు లయినం గృత
యుగం బయి తోచు రాజేంద్రా గతవర్తమానభావికాలంబులు భవజన్మంబు
మొదలు నందాభిషేకపర్యంతంబు పంచదశాధికశతో త్రసహస్రహాయనంబు
లయి యుండు నంతట నారాయణుం డఖిలదుష్టరాజధ్వంసంబు గావించి ధర్మంబు
నిలిపి వైకుంఠనిలయుం డగు నని చెప్పిన. 11

క. మునినాథ యేవిధంబున, ఘనతరముగఁ జంద్రసూర్య న గ్రహములజాడల్
సనుఁ గాలవర్తనక్రమ, మొనరఁగ నెఱిగింపవచ్చు న ముదము దలిర్పన్. 12

వ. అనిన నట్ల కాక యని చెప్పఁదొడంగె వినుము సప్తమండలాంతర్గతంబు లయిన
పూర్వముక్షద్వయసమమధ్యంబునందు నిశానమయంబున నొక్కనక్షత్రంబు
గానిపించినకాలంబు మనుష్యమానంబున శతవత్సరపరిమితం బయ్యెనే నాన
మయంబున జనార్దనుండు నిజపదంబునం బొదలె నావేళనె ధాత్రీమండలంబు
కలిసమాక్రాంతం బయ్యె గృష్ణం డంతకాలంబు భూమియందుఁ బ్రవర్తించె
నంతకాలంబును గలిసమాక్రాంతంబు గాదు మఖా నక్షత్రంబందు
సప్తరులు నేఘస్రంబునఁ జరియింతు రాఘస్రంబునఁ గలి ప్రవేశించి వేయ
నిన్నాఱువర్షంబు లయి యుండు నాఱుమీసంఘంబు పూర్వాషాఢ కరిగినం
గలి ప్రవృద్ధంబు నొందు నేదివసంబున హరి పరమపుష్పాస్త్రుఁ డయ్యె

నాదివసంబునంద కలి ప్రవేశించి దివ్యాబ్జసహస్రంబులు చనినయనంతరంబు
నాలవపాదంబునఁ గృతయుగధర్మంబు ప్రాప్తం బగు. 13

చ. సరవర తొంటిభూపతుల శ్రీ నామగుణంబులు వృత్తచిహ్నముల్
సిరియును రూపసంపదలుఁ శ్రీ శే న్నగురాజ్యము లాత్మచిత్తముల్
వరుస నడంగెఁ గాని యట శ్రీ వారలక్ష్మీర్తులు నిర్మలంబు లై
యురవడి భూమిలో నిలిచి శ్రీ యున్నవి నేఁగును రాజ శేఖరా. 14

వ. శంతనునియనుజుం డగుదేవాపియు నిత్యైకువంశజుం డగుమరుత్తును యోగయు
క్తులై కలాపగ్రామనిలయు లై కలియుగాంతంబున వాసుదేవప్రేరితులై ప్రజల
నాశ్రమాచారంబులు దప్ప కుండ నడపుచు నారాయణస్మరణంబు నిత్యం
బొనర్చి కైవల్యపదప్రాప్తు లగుదు రిక్కరణి నాలుగుయుగంబులరాజులును
నే నెఱింగించినపూర్వరాజన్యలును వీ రందఱును సమస్తవస్తుసందోహంబుల
యందు మమత నొంది యుత్సాహవంతు లై యుండి పిదప నీభూతలంబు వదలి
నిధనంబు నొందిరి గావునఁ గాలంబుజూడ యెవ్వరికిం గానరాదు మత్స్యార్జును
హరిధ్యానపరవశు లై దయాసత్యశౌచశమదమాదిక ప్రశస్తగుణంబులం బ్రసిద్ధు
లై నడచి రట్లు గావున. 15

క. (ధర్మము సత్యముఁ గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి శ్రీ నిరుపమఘనస
త్కర్మ మహింసావ్రతమును, నర్తిలి గలవారె వుణ్యు శ్రీ లవనీనాథా.) 16

తే. ఈజగం బేలుతొల్లిటి శ్రీ రాజవరులు, కాలవశమున నాయువుల్ శ్రీ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టు లై శ్రీ నాగు గాన, చెప్పవలవదు మమత నెఱ్ఱుట నృపాల.

వ. గర్వాంధు యుననరపతులం జూచి భూదేవి హాస్యంబు సేయు శత్రుక్షయంబు
చేసి యెవ్వరికి నీక తామ యేలు చుండెద మనియెడిమోహంబునం బితృపుత్ర
భ్రాతలకు భ్రాంతి కల్పించి యన్యోన్యవైరానుబంధంబులం గలహంబు చేసి
రణరంగంబులఁ దృణప్రాయంబులుగా దేహదులు వర్జించి నిర్జరలోకప్రాప్తు లైన
పుష్క యయాతి గాధి సహువ భర తార్జున మాంధాతృ సగర రామ ఖట్వాంగ
దుందుమార రఘు తృణబిందు పురూరవ శృంఠను గయ భగీరథ కువలయాశ్వ
కకుత్స్థ నిషధ హిరణ్యకశిపు వృత్ర రావణ నముచి శంబర భౌమ హిరణ్యాక్ష
తారకాదు లై సరాజులును దైత్యులును ధరణికి మమత్వంబుఁజేసికదా కాలవశం
బున నాశంబు నొంది రది యంతయు మిథ్య గాన సర్వంబునుం బరిత్యజించి జనా
ర్దన వైకుంఠ వాసుదేవ నృసింహ యని నిరంతరహరికథామృతపానంబు సేసి
జరారోగవికృతులం బాసి హరిపదంబు నొందు మని చెప్పి. 18

తే. ఉత్తమశ్లోకుఁ డన నెవ్వఁ శ్రీ డున్నవాఁడు, సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు శ్రీ సకలదిశల
నట్టిపరమేశ్వరునిఁ జిత్త శ్రీ మందు నిలిపి, తద్గుణంబులు వర్ణింపు శ్రీ ధరణినాథ. 19

యంగధర్మప్రాకృతాద్విప్రశయచతుష్టయనివేచనము.

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియెఁ గలియుగం బతిపాపసమ్మిళితం
బు గాన దురితంబు లేలాగున నరులు రాకుండఁ జేయుదురు కాలం బేక్రమంబున
నడచుఁ గాలస్వరూపకుం డైనహరిప్రభావం బేలాగునం గానఁబడు నీజగజ్జాలం
బెవ్విధంబున నిలుచు నని యడిగిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియెఁ
గృతత్రేతాద్వాపరకలియుగంబు లనుయుగచతుష్టయంబును గ్రమంబుగాఁ బ్రవ
ర్తించు ధర్మంబునకు సత్యదయాతపోదానంబులు నాలుగుపాదంబులై నడచు
(శాంతిదాంత్యాత్ జ్ఞానవర్ణాశ్రమాచారంబులు మొదలగునవి గలిగి) ధర్మం
బు మొదటియుగంబున నాలుగుపాదంబులం బరిపూర్ణం బై ప్రవర్తిల్లు శాంతి
దాంతికర్తాచరణాదిరూపం బగుధర్మంబు మూడుపాదంబుల రెండవయుగంబు
నం బ్రవర్తిల్లు (విప్రార్చనాహింసావ్రతజపానుష్ఠానాదిలక్షణంబులు గలిగి) ధర్మం
బు రెండుపాదంబుల మూడవయుగంబునం దేజరిల్లు మఱియు జనులు కలియు
గంబున ధర్మరహితులు నన్యాయకారులుఁ గ్రోధమాత్సర్యలోభమోహాదిదుర్గుణ
విశిష్టులు వర్ణాశ్రమాచారరహితులు దురాచారులు దురన్నభక్షకులు శూద్ర
సేవారతులు నిర్దయులు నిష్కారణచైరులు దయాసత్యకౌచాదివిహీనులు నన్యత
వాదులు మాయోపాయులు ధనవిహీనులు దోషైకదృక్కులు నై పాపచరితు
లగురాజుల సేవించి జననీజనకసుతసోదరబంధుదాయాదనుహృజ్జనులం బరిత్య
జించి సురతాపేక్షులై కులంబులం జెఱుచు చుండెదరు మఱియు యౌమడామ
రంబులం బ్రజాక్షయం బగు బ్రాహ్మణులు దుష్ప్రతిగ్రహవిహారులై యజ్ఞాదికర్మ
బులు పరార్థపరులై చేయుచు హింసులై నశించెద రట్లు గాన నీకలియుగంబున
నొక్కముహూర్తమాత్రం బయిన నారాయణస్మరణపరాయణులై మనంబున
శ్రీనృసింహవాసు దేవసంకర్షణాదినామంబుల నచంచలభక్తిం దలంచువారలకు
గ్రతుశతఫలంబు గలుగు నట్లు గావున రాజకీఖరా నీమది ననవరతంబు హరిం
దలంపుము కలి యనేకదురితాలయంబు గాన నొక్కనిమిషమాత్రంబు ధ్యా
నంబు సేసినం బరమపావనత్వంబు నొంది కృతార్థుండ వగుదు వని పలికి మఱి
యును.

20

క. మూడవయుగమున నెంతయు, వేడుక హరికి ర్తనంబు ౧ వెలయుగ లెస్సగా
బాడుచుఁ గృష్ణాతురులై, క్రీడింతురు కలిని దలంచి ౧ కృతమతు లగుచున్.

వ. అనినఁ గల్పప్రళయప్రకారం బెట్లనిన సతం డిట్లనియెఁ జతుర్ముగసహస్రంబులు
చనిన నది బ్రహ్మకు నొక్కపగ లగు నాక్రమంబున. రాత్రియు వర్ధిల్లు నంత
బ్రహ్మకు నొక్కదినం బగుటవలన నది నైమిత్తికప్రళయం బనంబడు నందు వి
ధాత సమస్తలోకంబులం దనయాత్మయందు నిలిపి శయనింపం బ్రకృతి వినష్టం
బయిననదిప్రాకృతప్రళయంబని చెప్పంబడు నాప్రళయప్రకారంబును విను (మిట్లు

పవలు నై మిత్తికప్రళయంబును రాత్రి ప్రాకృతప్రళయంబు నగుట గలిగిన నది
యజునకు దినప్రమాణం బిట్టిదిన ప్రమాణంబున మున్నూటయఱువదిదినంబు
లయిన నలువకు నొక్కసంవత్సరంబు పరిపూర్ణం బగుఁ దద్వత్సరంబులు శక
పరిమితంబు లయిన.)

22

సీ. అంత లోకేశున శ కవసానకాలంబు, వచ్చిన నూతేండ్లు శ వసుధలోన

వర్షంబు లుడిగిన శ వడిఁ దప్పి మానవుల్, దప్పి నాడడఁ జిక్కి శ నొప్పి నొంది
యన్యోన్యభక్షులై శ యాకాలవశమున, నాశ మొందెద రంత శ నలినసఖుడు
సాముద్రదైహిక శ యైజాతరసములఁ, జాతురిఁ గిరణాళి శ చేతఁ గాల్చు

తే. నంతఁ గాలాగ్నిసంకర్షణ భాగ్యమగుచు, నఖిలదిక్కులు గలయంగనాక్రమించు
నట్టియెడ నూఱువర్షంబు శ లాదుకొనఁగ, వీడతొడుతవాయువుల్, వీచునపుడు.

వ. శతహోయనంబులు ధారాధరంబులు మహాఘోషంబుతోడం గరికరోపమానం
బు లయినసీరధారల నిఖిలజగంబును శంబరమయంబు నేసిన బ్రహ్మాండం బెల్ల
జలమయం బగుటంజేసి భూమి హృతగంధగుణం బయి కబంధంబున లీనం బగు
నన్నీరంబు జిర్ణరసగుణంబై తేజంబున నడంగు నాతేజంబు వాయువండు నష్ట
రూపం బయి కలయు నాపవనుండు గతస్పర్శగుణం దై నభంబున సంక్రమించు
నాయాకాశంబు విగతశబ్దం బయి భూతాదీం బ్రవేశించుఁదెజసం బైనమహద్బ్రా
హ్మం బనహంకారంబై వైకారికగుణసమేతంబై యింద్రియంబుల లయించు నహం
కారంబును సత్త్వాదిగుణంబులు గ్రసించు నవి కాలచోదితం బైనప్రకృతి
యం దడంగు నాప్రకృతి యనాదియు నిత్యంబు నవ్యయంబు నవాజ్ఞానసగో
చరంబునై సత్త్వర జస్తమోగుణరహితం బయి మహదాదినన్నివేశంబు లేక స్వ
స్వాద్యవస్థారహితం బయి పృథివ్యాదిహీనం బై యప్రతర్క్యం బగు దానిని
మూలభూతం బయినపదం బని చెప్పవచ్చుదురు కాలవిపర్యయం బయి పురుషా
వ్యక్తులు విలీనం బగు నది ప్రాకృతప్రళయం బనంబడు నని చెప్పి మఱియునొక
విశేషంబు వినుము బుద్ధీంద్రియార్థరూపంబులచే జ్ఞానంబు తదాశ్రయం బయి
వెలుంగు దృశ్యత్వాద్వ్యతిరేకంబులచే నది యాద్యంతంబులుం గల దై యుండుఁ
దేజంబునకు దీపచక్షురూపంబులు వేఱు గానియట్లు బుద్ధీంద్రియార్థంబులు
పరార్థమూర్తికి నన్యంబులు గా నేరవు బుద్ధిసంభవంబు ప్రధానంబు జాగ్ర
త్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాశేదం బాత్మమయం బై బుద్ధియుక్తం బైనయోగంబునం
బరిణమించు బ్రాణిజాతం బీశ్వరునందు లయోదయంబులు వొందు చుండు
సర్వం బన్యోన్యాపాశ్రయం బయి యాద్యంతవంతం బగుట నవస్తు పై వర్తించు
నొక్క తేజంబు బహురంధ్రంబులం గానంబడువడువున నొక్కపరమాత్మ పెక్కు
విధంబుల భావింపంబడు హేతుకంబు పెక్కురూపంబులం గల దైన నేకం బయిన
తెఱంగునఁ బరమాత్మ నేకంబుగా భావింపవలయు నేత్రంబులకు మేఘావరణంబు

దలంగినప్పుడు భాస్కరమండలంబు గనిపించుకరణి బంధహేతు వైనయహంకారం బాత్తజ్ఞానంబునం దిరస్కృతం బైనయప్పుడె పరమాత్మ నిర్మలం బయి తోచు నాపరమాత్మను నిరంతరంబును దలంచుచు యోగులు తదేకాయ త్తచిత్తులై యుందురు కాలవేగంబున సర్వప్రపంచంబునకు నవస్థాంతరంబులు గల్గు చుండు బరమేశ్వరమూర్తి యైనకాలంబున నభంబునం బగలు తారకంబులు గానరాని కరణిం గానంబడక కల్పావస్థలు చరించు నిత్యనైమిత్తికప్రాకృతికాత్మంతికంబులని ప్రళయంబులు చతుర్విధంబు లై పరఁగు నందులం గలుగునారాయణుని లీలావతారంబులఁ గమలభవభవాదు లయిన వచింప నోపరు నే నెఱింగినంత యుం జెప్పితి సంసారసాగరంబు దాట హరికథ య నెడునావయ సహాయంబు గాని వేఱొకటి లే దని చెప్పి.

24

ఉ. ఏను మృతుండ నాదు నని శ్ర యంతభయంబు మనంబులోపలకా మానుము సంభవంబు గల శ్ర మానవకోట్లకుఁ జావు నిత్య మా గాన హరిం దలంపు మిడఁ శ్ర గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రివై మానవనాథ పొందెదవు శ్ర మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్.

25

పరీక్షిత్తు తక్షకునిచే దష్టంబై పృథివీనంద నతిపుత్త్రిడు స్వయాగము సేయుట.

వ. రాజేంద్రా జరామరణహేతుకం బయినశరీరంబున నుండుజీవుండు ఘటంబులోఁ గనంబడునాకాశంబు ఘటనాశం బయిన మహాకాశంబునం జేరు తెఱింగున శరీర పతనం బగుదు నీశ్వరుం గలయుఁ డైలనాశనపర్యంతంబు వర్తి తేజంబుతోడ వర్తించుకరణి దేహకృతం బగుభవంబు రజస్సత్త్వతమోగుణంబులచేతం బ్రవర్తించు నాత్మ నభంబుమాడ్కి ధృవం బై యనంతం బై వ్యక్తావ్యక్తంబులకుఁ బరం బై యుండు నిట్లాత్మ నాత్మనునిగాఁ జేసి హరినిజాకారంబు భావించు చుండుట విశేషంబు నిన్నుఁ దక్షకుండు గఱవ సమర్థుండు గాఁడు హరిం దలంపుము ధనగృహదారాపత్యజ్ఞేత్రపశు ప్రకరంబుల వర్జించి సమస్తంబును నారాయణార్పణంబు సేసి విగతకోకుండ వై నిత్యంబును హరిభ్యాసంబు సేయు మని వినిపించిన రాజేంద్రుండును గుళాసనాసీనుం డై జనార్దనుం జింతించుచుండె నంత శుకుండును యథేచ్ఛావిహారుం డై చనియె ¹నిటఁ గ్రుద్ధుం డైన బ్రాహ్మణోత్తమునిచేఁ జేర్చితం డైనతక్షకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్వధార్థంబుగా నేతెంచు చుండి మార్గమధ్యమునఁ గాశ్యపుం డనుసర్పవిషహరణ

1. వాగ్దత్తపూరులందు 'నిటఁ దక్షక'చేర్చితం డైనయర్జునుపర్యుండు చనుదెంచి రాజసన్నిధి నున్నవారిచేటికి నొక్కఫలం విచ్చిన వా రా ఫలంబు రాజున కిచ్చిన అని పాశాంతరము గానిపించుచున్నది.

సమర్థుం డగునొక్క-విప్రుని గని యతని సవరిమితధనప్రదానంబునఁ దృష్టుఁ
గావించి పరీక్షిన్నికటంబునకు రాకుండునట్లునర్చి యంతటఁ బరీక్షిన్నహారా
చెంత నున్నవారలచేతి కొక్క-ఫలం బిచ్చి చనిన వా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన
సతం డాఫలంబు నాస్వాదించినంగిమిరూపంబున నందుండి వెడలి మహాభయం
కరరూపంబునం గాకోదరం బై రాజుం గఱచిన సతండు నాక్షణంబ విమగ్నివే
భస్మీభూతుం డయ్యె (నట్టియవసరంబున భూమ్యంతరిక్షంబుల నుండునిఖిలస్థా
లౌకీయకరం బగుతనైరణంబు గని హాహారవంబులు సేసి)రంత సీయర్థంబు నతని
తనయం డైనజనమేజయుండు విని కోధావేశంబున సర్వప్రళయం బగునట్లు
యజ్ఞంబు సేయుచుండ సహస్ర సంఖ్యలు గలసర్పంబులు హతంబు లయ్యె నా
సమయంబునఁ దక్షకుండు రాక (వాసవాలయంబుననుండుట) యెఱింగి “సహేం
ద్రతక్షకా యానుబ్రూహి” యను ప్రేషవాక్యంబు నొడువునంతఁ (దక్షకు
హితుం డయి విమానముతో నిందుండు స్థానభ్రంశంబు నొంది పడు చుండ)
నత్రతీ నాంగీరసుం డేతెంచి పరీక్షి తనయని బహుభంగులం గీర్తించి. 26

చ. మృతియును జీవనంబు నివి १ మేదినిలోపల జీవకోటికిఁ
సతతము సంభవించు సహ १ జం బిది చోరహుతాశసర్పసం
హతులను దప్పి నాడటను १ బంచత నొందెడునట్టిజీవుడుఁ
వెతలను బూర్వక ర్థభవ १ వేదన లొందుచుఁ గుండు నెప్పుడున్. 27

వ. అట్లు గావున నసంఖ్యంబు లైనదంతనూకంబులు హతంబు లయ్యె శాంతమాన
సుండ వై గోధంబు వర్జింపు మనిన గురూపదిష్టప్రకారంబున సర్పయాగంబు
మాని యుండె నంత డేవతలు కుసుమవృష్టి గురియించి రా రాజన్యండు మం
త్రిసమేతుం డై నగరప్రవేశంబు సేసి బాధ్యబాధకలక్షణంబులు గలవిష్ణు
మాయూచోదితగుణవ్యాపారంబుల నాత్మ మోహపడుం గావున నట్టిమాయా
వికారంబులం బరిత్యజించి తదాశ్రయీకృతమానసుం డై వర్తించుచుఁ బరనిండ
సేయక వైరంబు వర్జించి భగవత్ప్రదాంభోజభక్తిసంయుక్తుం డై తిరుగునతండు
హరిపదంబుఁ జేరు నని చెప్పి వెండియు నూతుండు పరమహర్షసమేతుం డై
శౌనకున కిట్లనియె. 28

~~అప్పుడు~~ శ్రీవేదవ్యాసుండు వేదములను బురాణములను లోకమందుఁ బ్రసరింపఁ జేయుట.

క. ధారుణి బారాశర్యున, కార్యులు పైలుండు సుమంతు १ జైమినిమునులుఁ
ధీరుండు వైశంపాయనుఁ, డారయ నలువురును శిష్యు १ లయి యుండి రొగిన్. 29

వ. వారలు ఋగ్యజుస్సామాధర్వంబు లనియెడునాలుగువేదంబుల వ్యాసోపదిష్ట
క్రమంబున లోకంబులం బ్రవర్తింపఁ జేసి రని చెప్పిన నాక్రమం బెట్లని శౌన
కుం డడిగిన నూతుండు సెప్పం దొడంగె నాదియందుఁ జతుర్ముఖునివృద్ధయం

బున నొకనాదం బుద్భవిం చె నది వృత్తినిరోధంబువలన మూర్తిభవించి వ్యక్తం
 బుగాఁ గనుపట్టె నట్టి నాదోపాసనవలన యోగిజనంబులు సిమ్మపు లై ముక్తి
 నొందుదు రందు నోంకారంబు జనియించె నదియె సర్వమంత్రోపనిషత్తుల
 భూత యగువేదమాత యని చెప్పంబడు నాయోంకారంబు త్రిగుణాత్మకంబై
 యకారోకారమకారంబు లనెడుత్రివర్ణరూపం బై ప్రకాశించు చుండె నంత
 భగవంతుం డగునజం డాప్రణవంబువలన స్వరస్పర్శాంతస్థోష్ణాదిలక్షణలక్షితం
 బగునక్షరసమామ్నాయంబు కల్పించి తత్సహాయంబునం దనవదనచతుష్టయం
 బువలన వేదచతుష్టయంబు గలుగంజేసె నంత సతనిపుత్రు లగుబ్రహ్మవాదు
 లావేదంబులం దదుపదిష్టప్రకారంబుగా నభ్యసించి యాక్రమంబున వారలు
 దమశిష్యపరంపరలకు నుపదేశించి రిట్లు వేదంబులు సమగ్రంబులుగాఁ బ్రతియు
 గంబున మహర్షులచే నభ్యసింపంబడియె నట్టివేదంబుల సమగ్రంబుగఁ బఠి
 యింప నశక్తు లగువారలకు సహాయంబు నేయుటకై ద్వాపరయుగాదియందు
 భగవంతుండు సత్యవతీదేవియందుఁ బరాశరమహర్షికి సుతుం డై యవతరించి
 యావేదరాశిం గ్రమమ్మున ఋగ్యజుస్సామాధర్వణంబు లన నాలుగువిధంబులుగ
 విభజించి పైలవైశంపాయనజ్ఞెమినిసుషంతు లనియెడుశిష్యవరులకుఁ గ్రమం
 బుగ నావేదంబుల నుపదేశించె నందుఁ బైలమహర్షి చేకొన్నఋగ్వేదం బనం
 తంబు లగుఋక్కు-లఱోఁ జేరియుండుటంజేసి బహ్వుచశాఖ యని చెప్పంబడు
 నంత నాపైలుం డింద్రప్రమితికి బాష్కలునకు నుపదేశించె బాష్కలుం డా
 సంహితం జతుర్విధంబులు గావించి శిష్యులగుబోధ్యుండు యాజ్ఞవల్క్యుండుఁ
 బరాశరుండు నగ్నిమిత్రుండు ననువారికి నుపదేశించె నింద్రప్రమితి తనసంహిత
 మాండ్మాకేయున కుపదేశించె మాండ్మాకేయుండు దేవమిత్రుం డనువానికిం జె
 ప్పె సతనికి సౌభర్యాదిశిష్యు లనేకు లై ప్రవర్తిలి రంత సౌభరిసుతుండు శాక
 ల్యుండు తా నభ్యసించినశాఖ నైదువిధంబులుగ విభజించి వాత్సల్యుండు మాన్ద
 ల్యుండు శాలీయుండు గోముఖుండు శిశిరుం డనెడుశిష్యుల కుపదేశించె నంత
 జాతుకర్ణి యనువానికి వా రుపదేశింప నతండు బలాకుండు పైంగుడు వైతాళుఁ
 డు విరజం డనువారి కుపదేశించె నదియునుంగాక మున్ను వినిపించినబాష్కలుని
 కుమారుం డైనబాష్కలి వాలఖిల్యాఖ్యసంహితను బాలాయని గార్హ్యండు
 కాసారుం డనువారలకుఁ జెప్పె నిత్యైఱంగున బహ్వుచసంహిత లనేక ప్రకారం
 బులం బూర్వోక్తబ్రహ్మరులచే ధరియింపంబడె యజుర్వేదధరుం డగువైశంపా
 యనునిశిష్యసంఘంబు నిఖిలక్రతువుల నాధ్వర్యకృత్యంబుచే వేజరిల్లిరి మఱి
 యు సతనిశిష్యుం డగుయాజ్ఞవల్క్యుండు గుర్వపరాధంబు సేసిన నా గురువు
 కుపితుండై యధితవేదంబుల మరలం దన కిచ్చిపొమ్మనిన నతండు దాను జదివిన
 యజుర్గణంబును దదు క్తక్రమంబునఁ గ్రక్క నవి రుధిరా క్తం బగురూపంబుఁ దా

ల్పిన యజుర్గణాధిష్ఠితశాఖాధిదేవతలు తిత్తిరిపక్షు లై వానిని భుజియించి
దానంజేసి యాశాఖలు తైత్తిరీయంబు లయ్యె నంత నిర్వేది యగునాయాజ్ఞ
వల్క్యుం డపరిమితనిర్వేదంబు నొంది యుగ్రతపంబున నూర్చుని సంతోషు
గావింప నతండు సంతసిల్లి హయరూపంబుఁ దాల్చి యజుర్గణంబు నతని కుపదే
శించెఁ గావున నది వాజసనేయశాఖ యని వాక్రువ్వంబుడె నంత నాయుజుర్గణ
బు కాణ్యమాధ్యందినాదులచే నభ్యసంపంబుడె నిట్లు యజుర్వేదంబు లోకంబునఁ
బ్రవర్తిలె సామవేదాధ్యేత యగుజైమినిమహర్షి తనసుతుం డగుసుమంతు
నికి నుపదేశించె నతడు సుకర్తుం డనుతనసుతునకుఁ దెలిపె నతం డావేదమును
సహస్ర శాఖలుగా విభజించి కోసలునికుమారుం డైనహిరణ్యనాభునిని
దనకుమారుం డగుపౌష్పంజ యనువానికి నుపదేశించె నంత వా రిరువురు
బ్రహ్మవేత్తలగునావంతులు నుదీచ్యు లనునేనూర్చురికి నుపదేశించి వారిని సామ
వేదపారగులంగాఁ జేసి రిట్లు సామవేదంబు లోకంబున వినుతి నొందె మఱియు
నథర్వవేత్త యగుసుమంతుమహర్షి దానిం దనశిష్యున కుపదేశింప నతండు వేద
దర్శుండు పథ్యం డనుశిష్యుల కుపదేశించె నందు వేదదర్శుం డనువాడు
శౌల్కాయని బ్రహ్మబలి నిర్దోషుండు పిప్పలాయనుం డనువారలకును బథ్యం డను
వాడు కుముదుండు శునకుండు జాబాలి బభ్రు వంగిరసుండు సైంధవాయనుం
డనువారలకు నుపదేశించి ప్రకాశంబు నొందించె నిత్యైఱంగున నథర్వవేదంబు
వృద్ధి నొందె ని ట్లఖిలవేదంబులయుత్పత్తిప్రచారక్రమం బెఱింగించితి నింకం
బురాణక్రమం బెట్లు లనిన వినిపింతు వినుము లోకంబునఁ బురాణప్రవర్తకు
లనం బ్రసిద్ధు లగుత్రైయ్యారుణి కశ్యపుండు సావర్ణి యశ్రుతవ్రాణుండు వైశం
పాయనుండు హఠీతుం డనునార్గురు వానిని మజ్జనకుండును వ్యాసశిష్యుండు
నగురోమహర్షి నివలన గ్రహించి రట్టిపురాణంబు సర్గాదిలక్షణలక్షితంబుగా
నుండు మఱియుం గొందఁ జాపురాణంబు పంచలక్షణలక్షితం బనియుఁ బలుకుదు
రట్టిపురాణనామానుక్రమంబుఁ బురావిదు లగుఋషులు సెప్పెడుతెఱంగున
నెఱింగింతు వినుము బ్రాహ్మంబు పాద్మంబు వైష్ణవంబు శైవంబు భాగవతం
బు భవిష్యోత్తరంబు నారదీయంబు మూర్ఖండీయం బాగ్వేయంబు బ్రహ్మక
వర్తంబు తైంగంబు వారాహంబు స్కాందంబు వామనంబు కౌర్మంబు
మాత్స్యంబు బ్రహ్మాండంబు గారుడంబు నని పదునెనిమిది మహాపురాణంబులు
మఱియు నుపపురాణంబులుం గలవు వీని లిఖించినం జదివిన వినిన దురితంబు
లడంగు నని నూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారు నారాయణగుణవర్ణనం
బును దత్కథలను జెప్పితి వింక దోషకారులుఁ బాపమతులు నెవ్వధంబున
భవాబ్ధిం దరింతు రాక్రమంబు వక్కాణింపవే యని యడిగిన నెఱింగింపం దలంచి
ఁబుటనియ్యె

మార్కండేయోపాఖ్యానము.

క. తొలిటియుగమున దపముల, బల్లిదు లగుముఖలమహిమ శ్ర భాషింపఁగ రం జల్లెడుమార్కండేయుం, డుల్లంబున వారిని నిలిపి శ్ర యుడుగక బ్రతికెన్. 31

వ. లోకంబులు కల్పాంతసమయంబునం గబంధమయంబు లయి యంధకారబంధు రంబు లయి యున్నయెడ నేకాకియయి చరించుచు బాలార్కకోటి తేజుండయిన బాలునిహృదయంబునం బ్రవేశించి యనేకసహస్రవత్సరంబులు దిరిగి వల పత్రకాయ యయినయబ్బాలునిఁ గ్రవ్వుటం గనియె నని చెప్పిన శౌనకాదులు నూతునిఁ గనుంగొని యాముసీంద్రునకు నీప్రభావం బెట్లు గలిగె నని యడిగిన నతం డిట్లనియె. 32

క. భూవినుత బ్రహ్మచర్యము, దా వదలక నిష్ఠచేతఁ శ్ర దధ్యము గాఁగఁ భావించి వారిఁ దలంచుచు, గోవిదనుతఁ డై మృతండు శ్ర గుణముల వెలసెన్.

వ. ఇట్లు తపంబుసేయ నతనికి వారిహరులు ప్రత్యక్షం బయి వరం బడుగు మనిన గుణగణాఘ్రిం డయినకుమారఁ నడిగిన నట్ల కాక యని యతండు కోరినవరం బిచ్చి యంతర్ధానంబు నొంది రసంతరంబ యమ్మునికి మార్కండేయుం డుద యించి నియమనిష్ఠాగరిష్ఠుం డయి యుండ మృత్యువు వానిం బాశబద్ధుం జేసిన నెదిర్చి యమ్మి త్తని ధిక్కరించి పదివేలహాయంబులు తపంబు నలుప నిండుండు భయంపడి యమ్మునివగునియఁగ్రతపంబు భంగపఱచుటకు దేవతాంగనలం బంప వా రే తెంచునెడఁ బుష్పఫలభరితంబును మత్తమధుకరశుకపికాడిశకుంతారవ నిరంతరదిగంతరంబును జాతివై రరహితమృగపక్షీకులసంకులంబును సారసచక్ర వాకబకక్రాంచకారండవ కోయప్పికాది జలవిహంగమాకులిత సహోవరసహస్రసం దర్శనీయంబును నగునాతపోవనంబున జగ్జావల్కలధారి యై హవ్యవాహ నుండునుంజోలెఁ దపంబు సేయుముసీంద్రునిం గని యయ్యంగనలు వీణావేణ విసోదగానంబుల నలవరింప మెచ్చక ధీరోచాత్తుం డగు నమ్ముసీంద్రుని గెల్వ నోపక యిందునికడకుం జని రంత వారి యతనితపంబునకుఁ బ్రసన్నుండై యా విరభించినం గనుంగొని దేవా సీదివ్యనామస్త రణంబునంజేసి యాశరీరంబు తోడన యనేకయుగంబులు బ్రతుకునట్లుగాఁ జేయవే యనినం గరుణించి యి చ్చుటయును. 34

తే. జగము రక్షింప జీవులఁ శ్ర జంప మనుప, గర్తవై సర్వమయుడవై శ్ర కానిపింతు వెచట సీమాయఁ దెలియంగ శ్ర నెవ్వఁ డోవు, విశ్వసన్నుత విశ్వేశ శ్ర వేదరూప.

మ. బలభిన్న ఖృదికాధినాథవరులు శ్ర ఫాలాక్ష బ్రహ్మాదులు శ్ర జలజాతాక్షపురందరాదిసురులుం శ్ర జర్పించి సీమాయలు శ్ర

1. తొలిటియుగమున బలిమిం, బల్లిదుడై యున్నవాఁడు ♦ మార్కండేయుం, డుల్లము రంజితగ వారి, నుల్లంబున నిలిపి బ్రతికె ♦ స్థూరితకెన్.

దెలియక లేరట నావశంబె తెలియక ॥ 1 దీనార్థిమందార యు
జ్జ్వలపంకేరుహపత్ర లోచన ॥ 2 గదా ॥ చక్రాంబుజాద్యంకితా.

36

వ. అని వినులించి దేవా నీమాయంజేసి జగంబు బ్రాంతం బై యున్న యది యిది
దెలియ నానతీయ వలయు నని యడిగిన నతండు నెఱింగించి చనియె మునియును
శివపూజ సేయుచు హరిస్సరణంబు సేయ మఱచి శతవర్షంబులు ధారాధ
రంబులు ధారావర్షంబుచే ధరాతలంబు నింప జలమయం బై యంధకారబం
ధురం బైన నంత నాతిమిరంబునం గను గానక భయంపడి యున్నయెడ నాజు
మధ్యంబున నొకవటపత్రంబునం బద్ధరాగకిరణపుంజంబుల రంజిల్లుపాదపద్మం
బులు గలబాలునిం గని మ్రొక్కి యతనిశరీరంబు ప్రవేశించి యనేకకాలం
బనంతం బగుజతరాంతరంబునం దిరిగి యతనిచరణారవిందసంస్కరణంబునంజేసి
వెలువడి కొగిలింపం బోయిన మాయఁ గైకొని యంతర్ధానంబు నొంద ముని
యు నెప్పటియట్ల స్వాశ్రమంబు చేరి తపంబు సేయు చున్న సమయంబున. 37

చ. ॥ నిలిచినశంకరుం గనియు ॥ నిత్యసుఖంబుల నిచ్చుకొరి యు
మ్ముల హర భూతిభూషణస ॥ ముజ్జ్వలగాత్రునిఁ గంటె యెంతయుక
వలమగ వానితోడ నొక ॥ వాటపుమాటను బల్కుగాఁ దగుక
సలలిత మైనయీతపసి ॥ జాడ వినం గడువేడ్క యయ్యెడిన్.

38

వ. అనిన శంకరుండును శాంకరీసమేతుం డయి నభంబున నుండి ధరణీతలంబునకు నే
తెంచి యితరంబు గానక యేకాగ్రచిత్తుం డగునమ్మునిం గని తనదివ్యయోగమా
యాప్రభావంబుచే నతనిహృదయంబునం బ్రవేశించి చతుర్భాహుండును విభాతి
రుద్రాక్షమాలికాధరుండును ద్విశూలడమరుకాదిదివ్యసాధనసమేతుండును వృ
షభవాహనారూఢుండును సుమాసమేతుండు నై తనస్వరూపంబు గనఁ
బఱచిన విస్తయంబు నొంది యమ్ముని యాపరమేశ్వరుని సనేక ప్రకారంబుల
స్తుతియించిన నప్పు డమ్మునితపఃప్రభావంబునకు మెచ్చి మహాత్మా పరమశైవుండ
వని పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన మార్కండేయుండును శంకరు నిరీక్షించి దేవా
హరిమాయాప్రభావంబు దుర్లభం బయ్యెడి భవత్సందర్శనంబునం గంటి నిం
తియ చాలు నైన నొక్కవరంబు గోరెద నారాయణచరణంబుజఘ్నానంబును
మృత్యుజయంబునుం గలుగునట్లుగాఁ గృప సేయవే యని ప్రార్థించినఁ గృపా
సముద్రుం డై యట్ల కాక యని జరారోగవికృతులు లేక కల్పకోటిపర్యంతంబు
నాయువుం బురుషోత్తమునియనుగ్రహంబును గలుగు నని యానతిచ్చి యష్ట
హదేవుం డంతర్ధానంబు నొందె నని చెప్పి యీమార్కండేయోపాఖ్యానంబు
వ్రాసిన వినినం జదివినను మృత్యువు దొలంగు నని మఱియు నిల్లనియె పారిపరా

1. 'దీనార్థియ్యాల' అ. ప్ర. 2. 'లసచ్చక్రానిశంఖాంకితా'. 3. నిలిచిన శంకరుండు లేక
నిత్య...దుర్ల ప్రా. ప్ర.

యః డగుభాగవతుండు దేవతాంతరమంత్రాంతరసాధనాంతరంబులు వర్జి
చి దుర్జనులం గూడక నిరంతరంబు నారాయణగోవిందాదినామ స్మరణంబు
సేయుచు నుండెనేని యట్టిపుణ్యపురుషుండు వై కుంతంబున వసియుంచు మఱియు
హరివిశ్వరూపంబును జతుర్విధపూజాభేదంబును జతుర్భూతులును లీలావ
తారంబులును జెప్ప నగోచరంబు లనిన శౌనకుం డి ట్లనియె. 39

క. హరికథలు హరిచరిత్రము, హరిలీలావర్తనములు ౩ నంచితరీతికా

భరువడి నెఱిగితి మంతయు, సురనుత యనుమాన మొకటి ౩ చొప్పుడెడి మదిన్.

~~చైత్రాదిమాసంబుల సంచరించెడు ద్వాదశాదిత్యులక్రమంబును దెలుపుట.~~

వ. అది యెయ్యది యనిన లోకచతువు చైత్రమాసంబు మొదలుగా నేయేమాసం
బున నేయేనామంబునం బ్రవర్తించుం జెప్పవే యని యడిగినఁ జైత్రంబుననుండి
చైత్రాదిద్వాదశమాసంబుల సౌరగణసప్తకం. బీశ్వరనియుక్తం బైనానాప్రకా
రంబుల సంచరించు నాక్రమంబు తొల్లి శుకుండు విష్ణురాతునికీ దెలిపినచందం
బునం జెప్పెద నని సూతుం డిట్లనియె శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుం డగుమా
ర్తాండుం డేకస్వరూపుం డైన నతనిం గాలదేశక్రియాదిభేదంబులంబట్టి ఋషు
లనేక క్రమంబుల నభివర్ణించి భావించు చున్నవా రాప్రకారం బెట్లనినఁ జై
త్రంబున సూర్యుండు ధాత యనునామంబు దాల్చి కృతస్థి హేతి వాసుకి రథ
కృత్తు పులస్త్యుండు తుంబురుండు ననెడుపరిజనులతోఁ జేరికొని సంచరించు వై
శాఖంబున నర్యముం డనుపేరు వహించి పులహుం డోజుండు ప్రహేతి పుం
జికస్థల నారదుండు కంజనీరుం డనునచరసహితుం డై కాలంబుగడపు చుండు
జ్యేష్ఠంబున మిత్రాభిధానంబున నత్రి పౌరుషేయుండు తక్షకుండు మేనక
హాహ రథస్వనుం డనుపరిజనులతోడం జేరి వర్తించు చుండు నాపాథంబున
వరుణుం డనునాహ్వయంబు నొంది వసిష్ఠుండు రంభ సహజన్యుండు హూహు
వు శుక్రుండు చిత్రస్వనుం డనుసహచరసహితుం డై కాలక్షేపణంబు సేయు
చుండు శ్రావణంబున నిదుం డనునామంబుచే వ్యవహృతుం డై విశ్వాసనువు
శ్రోత యేలాపుత్రుం డంగిరస్సు ప్రమోచ చర్యుం డనుసభ్యులతోఁ జేరి
కాలంబు గడపు చుండు భాద్రపదంబున వివస్వతుం డనునామంబు దాల్చి
యగ్రసేనుండు వ్యాఘ్రుం డాసారణుండు భృగు వనుమోచ శంఖపాలుండు
లోనుగాఁ గలపరిజనులచే నావృతుం డై కాలయాపనంబు సేయుచు నుండు. 41

క. ధరలోఁ ద్వష్టాహ్వయమును, నిరవుగ ధరియించి ధాత్రి ౩ కింపు దలిర్పం
జరియించుచు నభమందుకా, సరసిజహితుఁ డాశ్వయుజము ౩ చయ్యనఁ గడపున్.

వ. ఈమానంబున ఋచీకతనయుండు కంబళాశ్వుండు తిలోత్తమ బ్రహ్మోపేతుడు శతజిత్తు ధృతరాష్ట్రం డివంభరు లనుసభ్యులతోడం గూడి కాలంబు గడపుచుండుఁ గార్తికమానంబున విష్ణు వని వ్యవహరింపబడి యశ్వతరుండు రంభ సూర్యవర్చస్సు సత్యజిత్తు విశ్వామిత్రుండు మఖాపేత స్సనుపరిజనవర్గంబుతోఁ గూడి కాలంబు నడపు చుండు మార్గశీరంబునం దర్యమనామవ్యవహృతుం డై కశ్యపుండు తార్క్యుండు ఋతసేనుం డూర్వశి విద్యుచ్ఛత్రువు మహాశంఖు డనెడుననుచరులం గూడి చరించు చుండుఁ బువ్యమానంబున భగం డనునామంబు దాల్చి న్నూర్జుం డరిప్తనేమి యూర్జుం డాయువు కర్కోటకుండు పూర్వచిత్తియ నెడుసభ్యజనపరివృతుం డై కాలక్షేపంబు సేయుచు నుండు మాఘమానంబునఁ బూష్యావ్యయంబు వహించి ధనంజయుండు వాతుండు సుశ్మణుండు సురుచి ఘృతాచి గౌతముం డనుపరిజనవృతుం డై చరియించుచు నుండు.

43

క. క్రతునామంబు ధరించియుఁ, జతురతఁ బాలించు చుండుఁ, జాతుర్యకళా రతుఁ డై సహస్ర కిరణుండు, మతియుతు లౌ ననందపన్య, మాసము లీలన్. 44

వ. అందు వర్చస్సు భరద్వాజుండు పర్జన్యుండు సేనజిత్తు విశ్వం డైరావతుం డనువారలతో నెనసి కాలయాపనంబు సేయు చుండు నిట్లు ద్వాదశ మానంబుల¹ నపరిమేయవిభాతులచేఁ దేజరిల్లుచు నుభయసంధ్యల నుపాసించు జనులవాపసంఘంబుల నున్మాలనంబు సేయుచుఁ బ్రతిమాసంబును బూర్వోక్త పరిజనవట్కంబు వెంటనంట నుభయలోకనివాసు లగుజనంబుల కైహికాముష్మిక ఫలంబుల నొసంగుచు ఋగ్వజుస్సామాధర్వణమంత్రంబులఁ బఠించుచు ఋషీసంఘంబులు నుతియింపఁ బురోభాగంబున నప్పరస లాడ గంధర్వులు పాడ బ్రహ్మవేత్త లగునఱువదివేపురు వాలఖిల్యమహర్షు లభిముఖులై నుతించుచు నరుగ నధికబలవేగవిరాజమానంబు లగునాగరాజంబులు రథోన్నయనంబు సలుప బాహుబలప్రతిష్ఠాగరిష్ఠు లగునైర్మతశ్రేష్ఠులు రథపృష్ఠ భాగంబు మోచి ధ్రోయు చుండ ననాదినిధనుం డగునాదిత్యుండు ప్రతికల్పంబును నిట్లు కాలయాపనంబు సేయుచుఁ దేజరిల్లుచుండు నట్లు గావున నివి యన్నియు వాసుదేవమయంబులుగాఁ జెలియు మని పౌరాణికోత్తముం డగునూతుండు శుకయోగీంద్రుండు ప్రాయోపవిష్టుం డగుపరిక్షిన్నరచాలున కుపదే

1. ఇట 'చతుర్వేదకాలక్రయదూపియు జగదీశ్వరుండు సైశవార్తండుండు గంధర్వగానంబులు వీరే వృషిశహస్రసంఖ్యలవాలఖిల్యమునులు కొలిచి మందర నడవ సప్తాశ్వసమేతం బైన యోకచక్రరథం బాహుపించి నిమేషమాత్రంబున సహస్రయోజనంబు అతిక్రమించుచు రాత్రిదివంబులు మేరుకైలంబు ముఖుఁ దిరుగుచుండు నట్లు గాన నివి యన్నియు వాసుదేవపరంబుగాఁ జెలియుము' అనియే తాళపత్రపుఁజెరింపండు బాతము గానినీంచుచున్నది.

శించినతెఱంగున నైమిశారణ్యవాసు లగుశౌనకాదిఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దెలిపె
మఱియు నిట్టిపురాణరత్నం బగుభాగవతంబును వినువారును బఱియించువారును
నాయారాజోద్వైత్యశ్రవ్యంబులు గలిగి విష్ణుపదంబు నొందుదు రదియునుం గాక.
తే. పుష్కరంబందు ద్వారకాపురమునందు, మధురయందును రవిదినకమందు నెవఁడు
పతననీయును రమణతోభాగవతము, వాఁడు దరియించు సంసారశ్రవార్థి నపుడ.

క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును శ్రీ బతికిఁ బరీక్షి
ద్భారమణున కెఱిగించెను, సారమతికా శుకుఁడు ద్వాదశ శస్కంధములన్. 47

ప. ¹మఱియు నష్టాదశపురాణంబులందలిగ్రంథసంఖ్య లె ట్లనిన బ్రాహ్మపురా
ణంబు దశసహస్రగ్రంథంబు పాద్యం బేబదియైదువేలు విష్ణుపురాణం బిరు
వదిమూఁడుసహస్రంబులు శైవంబు చతుర్వింశతినహస్రంబులు శ్రీ భాగవ
తం బష్టాదశసహస్రంబులు నారదంబు పంచవింశతినహస్రంబులు మార్కం
డేయంబు నవసహస్రంబు లాగ్నేయంబు పదియేనువేలనన్నూఱు భవిష్యో
త్తరంబు పంచశతాధికచతుర్దశసహస్రంబులు బ్రహ్మకైవర్తం బష్టాదశసహ
స్రంబులు లైంగం బేకాదశసహస్రంబులు వారాహంబు చతుర్వింశతినహ
స్రంబులు స్కాందం బెనుబదివేలనన్నూఱు వామనంబు దశసహస్రంబులు కౌర్మ
ంబు దశసహస్రంబులు మాత్యంబు చతుర్దశసహస్రంబులు గారుడంబు పం
దొమ్మిదినహస్రంబులు బ్రహ్మాండంబు ద్వాదశసహస్రంబు లిట్లు పురాణ
గ్రంథసంఖ్యాప్రమాణంబులు ప్రవర్తిల్లు నీపదునెనిమిది. పురాణంబులమధ్యం
బున ²నడులయందు భాగీరథివిధంబున దేవతలయందుఁ బద్మగర్భునిమాడ్కిఁ
దారకలందుఁ గళానిధిగరిమ సాగరంబులందు దుగ్ధార్ణవంబుచందంబున నగంబు
లను హేమనగంబుభాతి గ్రహంబుల విభావసుకరణి దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుని
భంగి మణులయందుఁ బద్మరాగంబురేఖ వృక్షంబులందు హరచందనతరువు
రీతి ఋషులందు నారదుమాడ్కి ధేనువులందుఁ గామధేనువుపోల్కి నూత్నం
బులందు జీవునితెఱంగున దుర్జయంబులందు మనంబు చొప్పన వసువులందు
హవ్యవాహనునిపోడిమి నాదిత్యులందు విష్ణుపుకరణి రుద్రులయందు నీలలో
హితునిరీతిని బ్రహ్మలయందు భృగువుసౌబగున సిద్ధులయందుఁ గపిలునిలీల
నశ్వంబులందు నుచ్చైశ్శ్రవంబులాగున దర్శింకరంబులందు వాసుకిహపున
మృగములందుఁ గేసరిచెలువున నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబుక్రియ

1. ఈపదనము మొదలుకొని 51 వ పద్యమువఱకుఁ గలపాతము పెక్కుతొలి పత్తపుట
కుండును ముద్రితప్రతులందును గానరాదు. అయినను మూలమున నిది ప్రతిపాదితం బై యుం
డుటంజేసియుఁ గొన్నిప్రాత్యప్రతులందును గానిపించుటంబట్టియు నిటఁ జేర్పబడియె.

2. ఈ కుండలీకరణములోనివి పెక్కు లేదశస్కంధమునందు సపధూత యదు సంవాదముట్ట
మనగూడ నుపమావాచకగహితములుగాఁ జెప్పబడి యున్నవి.

వర్ణంబులలో నోంకారంబునిరవున నాయుధంబులఁ గార్చుకంబు సోయగంబున
యజ్ఞంబులలో జపయజ్ఞంబుచాక్షున వ్రతంబులం దహింసకరణి యోగంబులం
దాత్తయోగంబురమణ నోషధులయందు యవలసౌబగున భాషణంబులందు
సత్యంబులేవ ఋతువులందు వసంతంబుప్రోధి మాసంబులందు మార్గశీర్షంబు
మహిమ యుగంబులందుఁ గృతయుగంబునోజుఁ దేజరిల్లు నిట్టిభాగవతపురా
ణంబు పఠియించి విష్ణుసాయుజ్యంబుఁ జెందుదు రని మఱియు నిట్లనియె. 48

క. సకలాగమార్థపారగుఁ, డకలంకగుణాభిరాముఁ య డంచితబృందా
రకవంద్యపాదయుగంఁ డగు, శుకయోగికి వందనంబు య సారిది నొనర్తున్. 49

సీ. సకలగుణాతీతు య సర్వజ్ఞు సర్వేశు, నఖిలలోకాధారు య నాదిదేవుఁ
బరమదయారసో య ద్భాసితుఁ ద్రిదశాభి, వందితపాదాబ్జు య వసధిశయను
నాశ్రితమందారు య నాద్యంతశూన్యుని, వేదాంతవేద్యుని య విశ్వమయునిఁ
గొస్తుభశ్రీవత్స య కమనీయవత్సుని, శంఖచక్రగదాని య శార్ఙ్గధరుని

తే. శోభనాకారుఁ బీతాంబ య రాభిరాము

రత్నరాజితమకుటవి య భ్రాజమానుఁ

బుండరీకాక్షు మహనీయ య పుణ్యదేహుఁ

దలఁతు నుతియింతు దేవకీ య తనయు నెవుడు

50

మ. అని యారీతి నుతించి భాగవత మా య ద్యంతంబు నూతుండు సె
ప్పిన సంతృప్తమనసు-లై విని మునుల్ య ప్రేమంబునం బడన్దనా
భునిఁ జిత్తంబున నిల్చి తద్గుణములకా య భూషించుచుకా ధన్యు లై
చని రాత్రియనికేతనంబులకు ను య త్సాహంబు వర్ధిల్లఁగన్. 51

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిషిన్ య శైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతి య శయసంచారా. 52

మాలిని. జగదవనవిహారీ య శత్రులోకప్రహరీ

సుగుణవనవిహారీ య సుందరీమానహరీ

విగతకలుషహాషీ య వీరవర్యాభిలాషీ

స్వగురుహృదయతోషీ య సర్వదాసత్యభాషీ. 53

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజసాం
శ్చిత్తవోతనామాత్యప్రియశిష్యు వెలిగందలనారాయణనామధేయప్రణీతం బైన

శ్రీమహాభాగవతం బనువురాణంబునందు రాజులయుత్పత్తియు వాసుదేవలీలా
వతాగ ప్రకారంబును గలియుగధర్మ ప్రకారంబును బ్రహ్మప్రళయ ప్రకారంబును
బ్రహ్మవిశేషంబులును దక్షకునిచే దవ్వఁడై పరీక్షిత్తహారాజు మృతి నొందు
టయు సర్పయాగంబును వేదవిభాగక్రమంబును బురాణానుక్రమణికయు
మార్కండేయోపాఖ్యానంబును సూర్యుండు ప్రతిమాసంబును వేర్వేరునామం
బుల వేర్వేరుపరిజనులతోఁ జేరుకొని సంచరించు క్రమంబును దత్తపురాణ
గ్రంథసంఖ్యలు సనుకథలు గలద్వాదశస్కంధము. 54

శ్రీ గోపాలకృష్ణార్పణమస్తు.



ఆనందాశ్రమగ్రంథరత్నమాల

తెనుగు పుస్తకముల వివరము

గ్రంథములకు వ్రాయనపుడు వాని వెలయును తెలుపవలెను.

శ్రీమద్భగవద్గీత

ప్రతిపదటీకా భాష్యవిశేషార్థ సహితము.

క్యాలికోబైండు గిల్టపేరు గలది

10 0 0

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము, పద్యకావ్యము

పెక్కు వ్రాతపతుల సహాయమునఁ జరకాలమునుండి సంపూర్ణశుద్ధి వ్రాయింపఁబడి గ్లేజు కాగితములపై అచ్చుత్తింది మేలు క్యాలికోబైండు గిల్టపేరు చేయఁబడి యున్నది.

I. ఆది సభా పర్వములు గల సంపుటము	...	4	0	0
II. ఆరణ్యపర్వము	...	4	0	0
III. విరాటోద్యోగపర్వములు	...	4	0	0
IV. భీష్మద్రోణపర్వములు	...	4	0	0
V. కర్ణ, శల్య, సౌప్తిక, శ్రీ పర్వములు	...	4	0	0
VI. శాంతిపర్వము	...	4	0	0
VII. ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు గల సంపుటము	...	4	0	0
ఆదిపంచకము	...	10	0	0
యుద్ధపట్యము	...	8	0	0
శాంతిసప్తకము	...	8	0	0

నామలింగానుశాసనము అను నామాంతరము

గల

అమరకోశము

త్రికాండము—సటీకము

ఆంగ్లేయభాషాంతరపదములతోఁ గూడినది.

గ్లేజు కాగితములు క్యాలికోబైండు

... 3 0 0

కావ్యా అండ్ కో., పబ్లిషర్లు, ఏలూరు,

రంబై నారాయణోదరంబునుబోలె నిజలభునిభారభరణసమర్థంబై శంకరు
జటాజూటంబునుబోలె గంగాతరంగిణీలమా శ్రయం బైబ్రహ్మలోకంబునుంబో
లెఁ బరమహంసలసేన్మం బై పాతాళలోకంబునుంబోలెఁననంతభోగిభోగయో
గ్యంబై సంజవంబునుంబోలెనైరావతిమాధవిరంభాదిసంజ ననకారిణంబై
సౌహృదినికరంబునుంబోలెఁ నభ్రంశమం బై విష్ణుకామకీర్తనంబునుంబోలె ని
ర్మలస్వభావం బై క్రతుశతగతుండునుంబోలె హరిపదభాజనంబై యొప్పుచున్న
మగ్ధనారాజి హసి శ్వేతస్వీపంబు దర్శించి యందుఁ సకలదిక్పాలకాదిదేవతలు
దేవదేవు నాశ్రయించి యిట్లుని స్తుతియించి రుత

326

సీ. పంచమహాభూతఃపరినిర్మితంబైన, ముజ్జగంబుల కెల్ల నొజ్జ యైర
బ్రహ్మయు నేయును న బరఃగీనందతుః గూడి, యెవ్వనికై పూజ్యలిత్యుమెపుడు
నట్టిసచ్చైశ్వర్యం న డాగమచినుతుండు, సర్వాత్మకుఁడు మాకు న శరణ మగుచు
అతిపూర్ణ కాము సహంకారమాచుని, సముని శాంతునిఁ గృపాస్పదుని గుఁని
తే. మూని యన్యుని నేనింపఁ న బూనునట్టికపటశీయని సతిపాపకర్మబుద్ధి
శునకవాలంబు వట్టుక న ఘనతర్థాని, దరియఁజూచుటగాదె తాళి వామసమున.

ఉ. ఉదకమయంబునకొ వసుధ న నోడగఁ జేసి తనర్చుకొమ్మునకొ
చవలక యంటఁ గట్టి మనుష్యులభుఁ గాచినమత్స్యమూర్తి స
మ్మదమున మమ్ముః బ్రోచు ననుమానము మానఁగ వృత్తుచేతియా
పద దొలఁగించి నేఁడు సురకాలురపాలిటిభాగ్యదైవ మై

328

మత్తకోకిలము. రంతుసేయుచు వాతఘాతకఃరాశభంగురభంగదు
ర్ధాతసంతతసాగరోదకతల్ప మొంది వసించుధా
తంతవానిని బొడ్డుఁదమ్మిన న యూచి కాచిననేర్ప రిం
తంతవాఁ డనరానియొంటి న యూదరించు మముం గృపన్.

329

తే. దేవతల మైసమే మిట్టిదేవదేవు, సర్వలోకశరణ్యుని న శరణ చొచ్చి
బలితమెనట్టివినియూపవలఁ బాసి, మీఱి శుభములఁజేకొనునవార మిపుడు.
వ. ఇట్లు స్తుతియించు చున్నదేవతలకు భక్తవత్సలుండైనవైకుంఠుడు ప్రసన్నుం
డయ్యె నప్పుడు.

331

సీ. తగుశంఖచక్రగ్రదాధరుం డగువాని, శ్రీవత్సకొస్తుభనశ్రీలవానిఁ
గమరీయమాణిక్యఘనఃకీటమువాని, దివ్యవిభూషణదీప్తివాని
మండితకోటిరక్తకుండలంబులవాని, సిరి యురఃసలమునఁ న జెలుఁగువానిఁ
దనుఁ బోలుసేవకతంకంబు గలవాని, జిలుఁగైనపచ్చనివలువవానిఁ
త. దెల్లదమ్మినిరులఁ న డెగడుకన్నులవాని, నవసుధాద్రవంపునవవృద్ధివానిఁ
గణియె నేల్పుసిండు న కప్పరపాటుతో, గన్నులందు నున్నరకతపు దీఱ.

332

1. తక్కినవాడు, 2. మమ్ముః కాలఁ బ్రోచు.

నీ. తననేవకులలోనఁ దడఁబడుమామంబు, శ్రీవత్సకౌస్తుభశ్రీలఁదెలుప
నికచాబజ్జములతోడఁ నీ వీవ్యపకన్నులకడలు నైవాతెడుకరుణఁ దెలుప
నెల్లలోకములకుఁ నీ లైవభాగ్యంబుఁ నాభుకొ బంధెక కేమల దెలుప
మూఁడుమూర్తులకును నీ మొదలై కేజంబు, తాతఁ బుట్టించిచిత్రమిఁ దెలుప
అ. బుద్ధి బోల్పరానిపుణ్యంబుఁ దత్పాదకనులజనిత యెనఁ గంగ దెలుప
నప్రమేయఁ డభవుఁడవ్యక్తుఁ డవ్యయుఁ. కాదిపురుషుఁ డజలమోది మొప్పె.
వ. ఇట్లు జగన్తోహనాకాసుం డయినాచాయణునికృపానాకవాహన చకితస్వభావ
చరితులై సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లొచరించి పాలభాగపరికీలితకరకములు
తైయి ట్లనిరి. 334

అ. చుర్రమంబు లయినస్వరాదిఫలములఁ బుట్టుఁ జేమఁ జూచిఁ బొట్టిగుణము
గలిగి మెలగు చున్నఁనుండ నై నట్టిని, కనఁచు మొఱు నాదఁ నీ మాదిపురుషు.

నీ. దండంబు యోగిం ద్రమండల నీతునకు, దండంబు శార్ఙ్గకోదండనకును

దండంబు మండితకంఠంబునకును, దండంబు నిష్ఠురభండనకును

దండంబు మత్తవేదంబరక్షకునకు, దండంబు రాక్షసఖండనకును

దండంబు పూర్ణేంద్రమండలములునకు, దండంబు తేజఃప్రచండునకును

తే. దండ మద్భుతపుణ్య ప్రధానునకును, దండ ముత్తమైకంతరధామునకును

దండ మాశ్రితరక్షణతత్పరునకు, దండ మురుభోగినాయకతల్పునకును. 336

ఉ. చిక్కిరి దేవతావరులు నీ చిండటవండ్లలై యే ఖేచరుల

సుక్కిరి సాధ్యసంఘములు నీ సోలిరి పన్నగు లాజిభూమిలో

మక్కిరి దివ్యకోటి గడు నీ మగ్గిరి యక్షులు వృత్తుచేత నీ

చిక్కినవారి నైన డయ నీయము నొవ్వక యుండ నోహరీ. 337

క. మొదల లాటిసరక్కసులకు, మొదలై మా కాపడిలకు నీ మూలం బగుచుల

దుద మొనలు లేనిరక్కసుఁడొదిఁ కాపఁ గడయ్య తుడకుఁ దుది యైనహరీ.

తే. అకట దిక్కులకెల్ల దిక్కున మాకు, నొక్కచిక్కున లేదు కాల్పాడు నైన

దిక్కు గానయ్య నేను మా నీ దిక్కుఁజూచి, దిక్కు లే కున్నవారలదిక్కునీవ.

క. నీదిక్కు గానివారికి, నేదిక్కును లేదు వెదక నీనాపరములకు

మోదింపఁ డలఁచువారికి, నీదిక్కి దిక్కు సుమ్ము నీ నీడనాభా. 340

తే. అరయ మాతేజములతోడ నీ నాయుధములు

మింగి భువన త్రయంబును నీ మింగుచున్న

భీకరాకారు వృత్తునిఁ నీ బీచ మడఁచి

యెల్ల భంగుల మాబన్న నీ మింగు మభవ. 341

అ. పరమపురుష దుఃఖభంజన పరమేశ, భక్తవరద కృష్ణ నీ భవవిహార

జలరుహాత్ నిన్ను నీ కరణంబు వేడెవ, మభయ మిచ్చి కావనవయ్య మమ్ము.

ప. 1: సమస్తే భగవన్నారాయణ వాసుదేవ యాదిపురుష మహానుభావ పరమ మం
గళ కరిమకల్యాణ దేవ పరమకారుణీకు ల్లం పరమహంస లగుపరవాడుకులచేత
నాచరిల్లు బు లగుపరమసమాధిదేహంబుల బరిభావికపరిస్థుటం బయినపరమ
హంసధర్మంబుచేత నుద్ధాటితం బగులేమకవాటద్వారంబున నహవృత్తిం బయి
నూత్మలోకంబున నుపలబ్ధమాత్మండ్రి వై నిజసుఖానుభవండ్రి వై యిచ్చనీ వా
త్మసమవేతంబు లై యపేక్షింపంబడనియీశరీరంబులకు నుత్పత్తిస్థితిలయకా
రణుండ వై యుండుదువు గుణసర్వతీతుండ వై యపరిమితగుణగణంబును గల
నీవు దేవదత్తునిమాడ్కి బారతంత్య్రంబు స్వకృతంబు లైనకుశలకుశలఫలం
బుల సనుభవించువు వడ్డుకై శ్వర్యసంపన్నుండ వైననీ వాత్మారామస్వభావుండ
వయి యపరిమితగుణగణంబులుగలిగి య శ్వరాహ్వయానవగాహ్యమాహాత్మ్యం
బున నావాచీనవికల్పవిలేర్క-విచారి సమాణాభాంబులగుతర్క శాస్త్రంబుల
గర్కశంబు లయి ప్రజ్ఞలు గలిగి దురాగ్రహవాదు లైనవిద్వాంసులవివాద
సరంబులయందు నుపరంబు లగున స్తినా స్తీత్యాదివాక్యంబుల సమస్తమాయా
మయంబు వై నిజమాయచేతః గానంబడిక య క్తిగోచరుండ వై సమవిషయరూ
పంబుల బ్రవర్తింతువు దేవారజ్జులదినంబనందు సర్వభ్రాంతి గలుగునట్లుండు
ద్రవ్యంబున ద్రవ్యాంతరభ్రాంతి గలుగు చుండు సర్వేశ్వర సర్వజగత్కారణ
రూపంబు వైననీవు సర్వభూతిపితృగాత్మ ఎగుటండేసి సర్వగుణావభాసోపలక్షి
తుండ వై కానంబడుచుండువు లోకేశ్వరా భవన్మహిమః సుహృత్సమముద్ర
విప్రుడసకృత్సానమాత్రింబున సంతుష్టుచిత్తు లై నిరంతరసుఖంబున విస్మరితప్ర
వృత్తులవిషయసుఖలేకాభాను లైనపరమభావలోబు భవచ్ఛరణకమలసేవా

1. ఇందులకు 'మతీయసు భగవన్నారాయణ... ఖేనంబు లం బరిస్థుటం బయినపరమహంస
ధర్మంబు చేత ననువాదితం బగుపరమకపాలవ్యాకంబున నావృత్తిం బయినూత్మలోకంబున... సమవే
తంబు లై యపేక్షింపంబడనిశరీరంబులకు... గుణసర్వభావండ్రి వై... బారతంత్య్రంబుననబ్ధికుశల
ఫలంబులు సనుభవించి చింతించువు వడ్డుకై శ్వర్యసంపన్నుండ వైననీ వాత్మారామండ వయి యుం
డువు గుణసర్వభావితుండ వయి యపరిమితగుణగణంబులవ్యాచీనవిలేర్క-విచారి సమాణభావంబు లగు
తర్క-శాస్త్రంబుల గర్కశంబు లైన ప్రజ్ఞగలిగి దురాగ్రహ-వాదు లైనవిద్వాంసుల వివాదానుసర
ణంబులయందు... గోచరుండవై సమస్తవిషయరూపంబుల బ్రవర్తింతువు. దేవారజ్జువునందు సర్వ
భ్రాంతి గలుగునట్లు ప్రవ్యాంతరంబులచేత బ్రహ్మంబయిననీయందు బ్రహంచభ్రాంతిగలిగడినని యిట్లు
తిమిసోహరచతురవచనంబు' అచ్చుప్రసి. ఈపాతము 'ఓం సమస్తే అస్తుభగవన్నారాయణా...'
అనుమూలమునకు అనుగుణముకొనిచేతను వ్రాతప్రతులపాత మనుగుణ మగుటంబట్టియూ, రెండవపా
తమే గ్రంథమున గూర్చుండియే మతీయు మా లమునందు 'ఓ ఏవహి పున స్సర్వవస్తుషు వస్తుస్య
హృష స్సర్వేశ్వర స్సకలజగత్కారణ...' మొదలుకొని గ్రస్తానియైననః కృష్ణతేజాంస్యస్తాయధా
నిచ' అనుతత్వం గల సామగ్ర్యగ్రంథమునకు వ్రాతప్రతులందే తెనుగు గానికించు చున్నది. కాని
యచ్చుపతుల గానిపింపదు.

ధర్మంబు వినివరు త్రిభువనాత్మభవన త్రివిక్రమ త్రిణయ త్రిభావ మనోహ
రానుభావ భవదీయవై భవవిభూతిభేదంబు లైనననుజాదులకు ననుకృమన
మయం బెఱింగి నిజమాయాబలంబున సురనిరమృజలచా దిరూపంబులు ధరి
యించి తదీయావతారంబుల ననురూపం బైనవిధంబున శిశిలతొప్ప భక్తవత్స
లా భవన్ముఖమలనిర్గతమధురవచనామృతకావిశేషంబుల నిజానుల మైన
మాహృదయతాపం బడంగింపుము జగదుత్పత్తినిత్యయకాంత ప్రభావదివ్య
మాయావినోదవర్తి జై సర్వజీవనికాయంబులకు బ్రహ్మశక్తిచరంబులయందు
బ్రహ్మప్రత్యగ్యాత్మస్వరూపప్రభావరూపంబుల దేశకాలదేశాంతానవిశేషంబుల
దదుపాదానానుభవంబులు గలిగి సర్వప్రత్యయసాక్షివైనాత్మత్వంబు బ్రహ్మస్వరూ
పుండవై యుండెడినికు నేమని విన్నవించువారము జగదాశ్రయంబైనవిధవృజిన
సంసారపరిశ్రమోపశాంతం బైనభవదీయదివ్యచరణశతపలాశిచ్ఛాయ నాశ
యించెద మన పెక్కవిధంబుల వినుతించి యిట్లని.

843

క. తేజంబు నాయువును విభ్రాజితదివ్యాయుధములు 1 ఎరువడి స్ఫులిం
డాజముఖంబున మ్రింగెను, మాజయ మిం కెందుఁ జెప్పఁమా జగదీశా.

844

వ. అని యిట్లతిమహోహరంబు లైనవచనంబుల భక్తిపరవశు లయి వినుతినేర
చున్న దేవతలం జూచి యప్పుమేళ్యరుం డమృతస్థాయంబు లగుగంధీరభావణం
బుల నిట్లనియె.

845

క. మదుపస్థానం బగుమీ, సదమలసుజ్ఞానమునకు 1 సంతోషమునం
బాదలె మదిబ్రీతి నొందితి, నదలక నాభిక్తి వాడమి 1 వ్యర్థం బగునే.

846

వ. మఱియును బ్రీతిండ నైననాయందు భక్తులకుం బొందరానియర్థంబు లేదు
విశేషించి నాయందు నేకాంతమితి యైనతత్త్వవిమం డన్యంబులం గోర కుండు
గుణంబులయందు వత్సజ్ఞానోచకుం డైనవాడు విషయవివృత్తిచిత్తం దై
సంసారమార్గంబు నిచ్చింపఁడు కావున మాకు శుభం బయ్యెను దధీచి యను
మునిన త్రముడు గెలు డత శరీరంబు మద్విద్యాతిశయమహత్త్వంబునను దే
జోవిశేషంబుననుసారవంతం బై యున్నయ దతన నడిగి తచ్చరీరంబు బుచ్చి
కొనుం డతండు పూర్వకాలంబున నశ్వదేవతలకు నశ్వశిరోనామంబనుబ్రహ్మస్వ
రూపం బగునిష్కళంకం బయినవిద్య యుపదేశించిన వారలు జీవన్ముక్తిత్వంబు
నొందిరి మఱియుఁ స్వప్నపుత్తుం యుపవిశ్వరూపునకు మదాత్మకం బయినయ
శేద్యకవచంబు నిచ్చి గ్రావున నతం దతివహింపుం డశ్వదేవతలచేత యాదంపం
బు దేహంబు వంచుపక మూకిచ్చు నతనిశత్రుంబులు విశ్వకర్మనిర్మితంబు లై
శతభారలు గలయాయుధశ్చేదం బయి మత్తేజోపబృంహితం బయి వృత్రాసుర

1. మద్విద్యాతిశయంబునను సద్వృతాతిశయంబునను దేజోమహత్త్వంబునను సారం దై
యన్నయది. 2. బను నిష్కళంకం బైనబ్రహ్మవిద్య.

శిరోహారణకారణం బుధు యంతఃకానం తేసి మీరు పునరబ్ధితేజోస్థాయుధసం
పదలు లిగి నెలింకెదల విశేషించియు మన్మథక్షయం లునువార లేలోకం
బల నెవ్వరికెవ్వరైనా కావున మీరు భగవం బయ్యెడు మని యాదేశించి
భూతల ననుం డైనట్లగవంతుండు వారల కెద్యుం డయ్యె నప్పుడు దేవతలు
దధిచిమునికడకుం జని యశ్వజం బురస్కరించుకొని యిట్లనిరి. 347

ఆ. దేహిసుఖముగారి కే దేహంబు ఘటించును, దేహివిడువలేడు కే దేహమెప్పుడు
దేహ యస్మదీయోదహంబుకొఱకు నై, దేహమీ గదయ్య కే దేవతలకు. 348

ఉ. ఎక్కడ నెల్లలోకముల కే నెవ్వరు గోరనికోర్కి నేడు మా
శక్తిలిపాటు కై తివిరి కే దేహమువేడంగ వచ్చినార నే
మెక్కడఁ దీవ్రకర్మగతి కే మెక్కడ దైవకృతంబు గాక యీ
లోకపుదాన మీవయన కే రోయక వేడుదురే జగంబులన్. 349

క. నీచాతి యెల్ల భంగుల, యాచన యని తెలిసి తగని కే దడుగుదు రేనిక
యాచకవర్గములోపల, నీచకు లనఁబడరె యెంతసేర్పరు లైనన్. 350

క. అడుగంగ రానివస్తువు, అడుగు బతిమాలి యెట్టియరులు నిను నే
మడిగితిమి దేహ మెల్లఁచి, గడు నడిగెడువారి కేడఁ కే గరుణ మహాత్మా. 351

ఉ. నావుడు నాదధిచియు మనంబున సంతస మంది నవ్వి సం
భావితవాక్యపద్ధతుల కే బల్కుచు నిట్లనె బేర్పిలోడ నో
దేవతలార ప్రాణులకు కే దెక్కలిమృత్యుభయంబు పూను లే
భాషములం దలంపరు కృపామతి నెన్నడు మీమునంబులన్. 352

ఆ. ఎవని బ్రదుక నిచ్చుమించినవారికి, దేహ మెల్లభంగి కే దీవు గాదె
యమృతంబు వచ్చి కే యర్థించె నేనియు, దన్ను నిచ్చునట్టిదాత గలఁడె. 353

వ. అదియనుం గాక. 354

సీ. అరంబు వేడెడునరులు గలరు గా, కంగంబు వేడెడిశ్రయిరి గలఁడె
తగుకోరికల నిప్పుదానశీలుండు గాక, తనదేహ మీ నేర్పుదాత గలఁడె
యీ నేర్పువాడు త కే నిచ్చిన రోయక, చంపెడునట్టియాశకుండు గలఁడె
చంపియు బోవక కే శత్రుంబు లన్నియు. నేటి పంచుకపోవువారు గలరె

ఆ. రమణ లోక మెల్ల కే రక్షించువానికి, హింస నేయుబుద్ధి కే యెట్లు వొడమె
బ్రాతి యైనయట్టిప్రాణంబుపైఁ దీవు, తమకుఁబోలె నెదిరి కే దలంప వలదె.

వ. అనిన దేవత లిట్లనిరి. 356

తే. సర్వభూతదయాపరఃస్వాంతలకును, బుణ్యవర్తను లగువిష్ణుభోటివారి
కిమితనక్కరికాముల కే కలఘమతుల, కిమ్మరానిపదార్థంబు కే లెవ్వి గలవు.

ఆ. అడుగరానిసొమ్ము కే నడుగ రా దని మానఁ, డడుగువానిమాట కే లడుగ నేల

భాగింతి నడుగుచోటఁ బ్రాణంబు లేనియు, నిచ్చువాడు యెఁడఁగడిప్పఁగాని.
 వ. అని వరసంఘటంబు దలంపక నిలింపులు (గార్వపరితా సవియ)వాక్యపరంపరలఁ
 బ్రాధించిన నతండు వరహాసితభాసితవ (నుం) కై యుఖలలోకార్థమై బెత్తోయ
 నొక్కంతకాలంబు ప్రతివాక్యం బిచ్చిత దీని సహింపం దగుదురు మియట్టివా
 లకం బ్రతుం బగునేని నెప్పుడై విడువ దగినశరీరంబు విడువబు యేమియర్థ
 భం బధ్రువం బైనయీశరీరంబుచేతం గీర్తిసుకృతంబుల నెప్పుం వార్జింప
 కుండు నతండు పాపాణాదులకంటె వరకప్పుండు మియట్టిపుణ్యశ్లోకులచేత
 నాశింపంబడినయీశరీరం బప్రమేయసృష్టాదితం బేదేహంబుచేత నేనియలకః
 భూతంబులు శోకానుభవంబున శోకించు పార్వానుభవంబున హర్షించు నట్టి
 మహాకష్టదైర్వాకరం బైనయీశరీరంబు కాకనునకస్పృశాలామలపాలు గాకుండ
 మే య్యె నని నశ్చి తాత్పర్యంబు దధించిదత్వానలోకంబుచేత నిరసితబంధం
 డై బుద్ధింద్రియమానసంబులతోఁ గూడఁజేత్రజ్ఞానిఁ బరబ్రహ్మస్వరూపం బైన
 భగవంతునందు నేకీభూతంబునేసి యోగజ్ఞానంబున శరీరంబువిడిచెనపు ఁందు
 డతనిశత్రుంబుల విశ్వకర్మచిహ్నితం బై నిశితశతధారాసమావృతం బై వెలుంగు
 వజ్రాయుధంబుఁ గైకొని భగవత్త్రేతోపబృంహీతుం డయి యైరావతాయాధుం
 డైనకల దేవోత్తమగుడగంధర్వఖచరకిన్నరకంపురుషసిద్ధవిద్యా ధరపరిసేవితం
 డై సకలమునిజనంబులు వినుతింపఁ ద్రిలోకవార్షకారి యై (భగవదనుగ్రహసం
 ప్రాప్తమహాత్మాహవికసితవదనారవిందుం డై) వృత్రాసురుపై నడచె నప్పుడ..

ఉ. పృథ్వుడు మానవాన్వయః పృథ్వుడు లోకజిహ్వాంసక క్రియా
 నూత్నుడు విగ్రహగ్రహణః సునిరవాక్యవివేకమానచా
 రిత్తుడు దేవతోరగదరికృతవత్తుడు లోమమామితా
 మిత్తుడు శత్రురాకఁ గల మక్కిలి యైనయుగాంతరాకృతిన్. 360

క. మెందు గలదనుడనాయః, మండలములు గొల్ప నడిచె శ్రమహితోద్ధతి వే
 దండము లనడుముఁ జనునడి, గొండయునుంబోలె నిబిడకోవోద్ధతుఁ డై. 361

క. కాలగళుఁ డడరి కడువడిఁ గాలునిపైఁ గవయుమాడ్కి శ్రమితరరవసం
 చాలితపూర్వదిగంతరుఁ డై లీల మహేంద్రుమీద శ్రమతఁ డరిగె నృపా. 362

వ. ఇట్లు రుద్రగణంబులు మరుద్గణంబులు నాదిత్యగణంబులు నశ్వదేవతలుఁ బితృ
 దేవతలు విశ్వదేవులు వహ్ని యమ నైర్ఋతి వరుణ వాయు కుబేరేశానాదులు
 సిద్ధసాధ్యకిన్నరకంపురుషగరుడగంధర్వఖచర ప్రముఖంబు లగునింద్రసైన్యంబుల
 తోడ నముదియు శంబరుండును ననర్జుండును ద్విమూర్తుండును వృషభుండును
 నంబరుండును హయగ్రీవుండును శంకుశిరుండును విప్రచిత్రియు నయోముఖుం
 డును బులోముండును వృషపర్శుండును హేతియుఁ బ్రహేతియు సుత్యటుండు

1. చారితిసర్వదిగం...కడరె నృపాలా.

ను ధూమ కేసుండును విహృషాభండును గపిలుండును విభవసుండును నిల్వ
లాంచును బల్లూండును దండనూకుండును శృంగద్వజుండును గాలనాభుండును
మహానాభుండును భూతసంతాపచుండును శృకుండును సుమాలియు మాలియు
మాన్మగు దైతేయదానవయక్షరాక్షసా భ్యసంఖ్యంబు లగువృత్రాసురుబలంబు
లంతరితం దలపడి సమరంబు సేసి రవ్వను. 863

చ. అసురులకు సూరవలికి శ నయ్యె మహారణ మహ్న డొండొరుల్
ముసల గ దాసి కుంత శర శ మద్గర తోమర భిందిపాల ప
ట్టిపటకులచక్రముల శ లేవలు సూపి యదల్పి యార్చుచున్
మచలక కప్పి క్రత్రముల శ మార్కొని మంటలు మింట నంటగన్. 864

క. ఒండొరులఁ గడవ నేసిన, కాండము లాకాశవధముఁ శ గప్పి మహాలక్ష్మి
దండంబు లొలసి నిష్ఠుర, భంకనముఖ మొప్పెఁ జూడఁ శ బ్రళయోచిత మై
చ. నురవరు లేయుబాణములు శ నూడ్చి శోగోచర మై నభస్థలం
బజీముటిఁ గప్పి శరేసి దివ్రసాంతముఁ జేసినల్ల నాసురే
శ్వరబలీయూధవీరులును శ సాయకపంక్తులచేత వాని రూ
పతి శరధూళిఁ జేసి పతి శ పైసతమం బొనరించి యార్చుచున్. 865

చ. సమరమదాంధు లై నురనిశాచరవీరులు పైనికాంఘ్రిసం
క్రమితమహీపరాగములు శ గ్రమ్మిన నుమ్మలికంపుఁజేకటుల్
దమకనుదోయి నడ్డముగఁ శ జార్కొనినం జల మూఁది పోరి రా
క్రమితనిజాంతరంగ పరిఘట్టితరోషమహాగ్ని పెంపునన్. 867

క. అతిగళితర క్తధారాక్షతములతోఁ గనఁబడిరి శ సైనికులు మహా
ద్ధతరోషహస్తీకీలలు, వితతం బై పిక్కటిల్లి శ వెడలెడిధంగిన్. 868

సీ. తవణించుశింజనీటంకారరవములు, భటసింహనాదంబుఁ శ బరిధవింప
భీమణోత్తమహయోహేమావిఘోషంబు, కరిబృంహితస్ఫూర్తిఁ గ్రందుకొలుప
సమరనిశ్చంకాంకశంఖనివాదంబు, నేమిస్వనంబుల శ నిహ్నావింపః
దుముల మై చెలఁగెడు, దుండుభిధ్వానంబు, లట్టహాసంబుల శ నాక్రమింప

తే. ఘటితకస్త్రాస్త్రనిష్ఠురఘట్టోన్మోత్థ, ఖరకతోరొరువిస్ఫులింగంబు లడరి
దివ్యకోటిరమణీఘ్రిణీధిక్కిరింప, సమర మొనరించి రసురులు శ సమరవరులు.

వ. ఇట్లు ప్రళయసంరంభవిజృంభితసమత్తుంగరంగ త్రరంగితభైరవారావనిష్ఠ్యాత
నిష్ఠురమహార్ణవంబుచుంబోలె యుగాంతసంక్రాంతరఘంకూపవనపరికంపితదీర్ఘ
నిర్ఘాతనిబిడఁవ్వురసీరదంబులుంబోలె నుభయపైన్యంబులుం గలసి సంకులసమ
రంబు నలుపునమయంబున యుగాంతకృతాంశికలప్రాణిసంహారకారలీలయుం

1, దండములువోనిష్ఠుర. 2, శరే. 3, యోధవీరులును. 4, శరధూళితోడఁ బఱచిన.

5, నిష్పాదాంక. 6, శోగ, ఖరకరకతోడ.

బోలెఁబదా తిరాహు త్తగజాఁహాశరథికమహాశధికపీరు లొండొరులు చండగతిం
గాండంబులు పఱపుచు గడలం జడపుచుఁ గత్తలఁ గత్తెళంబులఁజనుఁగం బొడు
చుచు నడిదంబుల నడుచుచుఁ గుంతంబులం గుచ్చుచుఁ గుతారంబుల వచ్చుచు
ముసలంబుల మోడుచు ముత్తరంబులం బొడుచుఁ జక్రంబులం ద్రుంచుచు
సబళంబుల నొంచుచు సురియల మెఱుముచు శూలంబులఁ దుఱుముచు వాజుల
కఱికియు వాలంబుల నఱికియుఁ దొడలు తుండించుఁ దొండంబులు ఖండిం
చియు మెడ లెడయించియు మెడల్పు గెడయించియు నడుములు ద్రుంచియు నా
సికలు ద్రెంచియుఁ బదంబుల విఱిచియుఁ బాన్పంబులం జఱిచియు గజంబులఁ
బఱిపియు గాత్రంబుల నఱిపియుఁ గుంభంబులఁ బగిలించియుఁ గొమ్ములఁ జెక
లించియు హస్తంబులఁ దుండించుఁ నంగంబులఁ జందియు రథంబుల నలియిం
చియు రథికలం బొలియించియు సారథులం జంపియు సైంధవంబులఁ దంపియు
శిరంబుల నొగిలించియు సీసకంబు లగిలించియుఁ పత్త్రంబులనుఱుమాడియుఁజామ
రంబులం దుఱుమాడియు సైన్యంబులఁ జదిపియు సాహసుల మెదిపియు నడు
ములు ద్రుంచియు మఱియును) బరస్పరగుణవిచ్ఛేదనంబును నన్యోన్యకోపంధఖం
డనపటుత్వంబును నుభయ సైంధవధ్వజసారథిరథికరథవికలనంబును నొండొరుల
పాదజానుజంఘాహస్తమస్తకనిర్దళనంబును రక్తమాంసమేదః పంకసంకలితసమ
రాంగణంబును నై యతిఘోరభంగిం జెనంగి రప్పడు.

870

చ. సమజయమున్ సమాపజయోత్సాహ్యపరిశ్రమమున్ సమానవి
క్రమము సమాస్త్రీశస్త్రబలగర్వమునై కడుఘోరభంగి నా
నముచిహరాగ్రసైన్యగణనాథులతోడ నిశాచరేశ్వరో
త్తములు దురంబు నేసి రొగిఁ గదాఁకొని వృత్తుబంబుప్రాపునన్.

871

వ. అప్పుడు.

872

లయ గ్రాహి.

మొత్తముగఁజాఱువెనుకనెత్తుకమహానమఁద త్తముతోనుఱికికత్తుకలుమోవం
జిత్తముల నుబ్బి వెన్నెత్తుకొనుభూతములకత్తుకొని శాకినలుజొత్తిలెడి మాంస
బుత్తలముతో మెసఁగిన్మత్తములుసేయుమద్యమత్తఘనడాఁచులున్నత్తగతిఁజేపుల్
చిత్తరములందిగిచిఁమత్తమెనడులొనసిగతుత్తగొనుచుండభయవృత్తిగలనొప్పెన్

వ. ఇట్లు దేవదానవులు సర్వదాతీరంబునఁ గృతయుగంబునం దలపడ త్రేతాయు
గంబు సౌచ్చునంతకాలంబుఁ బోరు దారుణంబుగాఁ జేయు చుండ నంత వృత్తా
సురుభుజబలంబు పెంపునఁదెంపునేసి కంఠింపక నిలింపులపై రక్కసుల గుంపులు
సొంపు పెంపు చూపి మహావృక్షపాషాణగిరిశిఖరంబులు వర్షించిన.

874

మ. గిరిపాషాణమహీజముల్ గురియఁగా శరీర్వాణు లన్నింటి ని

మరనాచావహానలో నటపుగం శ్రీ హర్షంబుఁ గానింప ని
స్థిలింబు నమచేయ నత్తములు దోర్బంధంగంబు లై పోవఁగాఁ
చెరలక రాజయోధావీరు మదోక్తేశ్వరంబు సంభిన్న మై.

375

క. ప్రచరముగ రాక్షసావళి, కనిరొలై నేయనివిడఁకాండావళి దు
ర్బిచనుఁ జెడనాడునూటలు సుచరిత్రునియందు బోలెఁ గ జొర వయ్యె నృపా.

377

వ. అప్పుడు.

వసమయూరము.

అంత నుర లేయునివిడఁత్రుమలసాలై, పంతులుదక్కిహత శ్రీ పారుషముతో ని
చ్చింతగతి రక్కసులు శ్రీ సిగ్గుడిగిభూమికొంతకు నివ టి రపకారపరులార్వన్.

క. కొండలఁ బోలెడురక్కసు, లొండొగులం గడవఁ బాటి శ్రీ రు క్కటి పటుతో
దండముఖసాధంగంబులు, ధండనమున నైచి దివిజగతు లార్వంగన్.

379

వ. ఇట్లు సమరతలంబు వాసి తరపాపు మాసి తీసి నటనుచుండు నండనాయకులం
జూచి యకటిలమతిం బకపక నగి వృత్తాసురుం డి ట్లనియె.

380

ఉ. తుల్లకవృత్తి మీకగునె శ్రీ శూరుల కిమ్మెయిఁ గీ ర్తిభోగముల్
గొల్లగఁ జేకుచావు మదిఁ శ్రీ గోరినవారల కేను గల్గి నీ
తల్లడ మంది యీ సమరభర్మము మాని తలంగఁ బాడియే
మల్లుండు దుర్దమప్రథనమత్తుండు వృత్తునిపా వెటుంగరే.

381

క. చావు ధ్రువ మైచనాణిఁ జావులు రెం డరిసిగొనుండు శ్రీ సమరమునందుకొ
భావించ యోగమందును, జావంగా లేనిచెడుగుఁచావుం జావే.

382

వ. ఇని వాసుదేవతేజోవిశేషవిశేషిను లై దనానలీలంబోలె వెలుంగుచు వెఱచి
వె నిచ్చి నటనుసూరుల వెనుకొని తఱుము సురవీగలం జూచి హుంకరించి
స్వర్గానుభవంబున నిచ్చ లేకుండ నేని మదవలోకసప్తర్షనమాత్రంబు ముంగర
నిలుసురు గాక యని యేచి కల్పాంతాన్వయముననాటోపంబునుంబోలె గజోర
కంఠశూంకారభర్జనంబులకొల్లుచుఁ బ్రళయశాలపవనసంభాసిత మహాశిఖి
ఖాళునుఁ ద్రోవేరించుకుటిలావరోకంబుల నాలోకించుచుం గాలపరిపక్వలీలా
లోలుం డునకూలిపోలిక నాభీలమూర్తి యై సకలజీవభారభరణదుర్భర భగ్న
బహ్మండభండమహాధ్వనంబుగా నాస్ఫటించిన.

383

ఉ. కూడె జగంబు లన్నియును శ్రీ గుంకిరి సూర్యసుధాంశు లదు లూ
టాడె నభస్థలం బగిలె శ్రీ నంబుధు లింకె చుడు గ్రహాలిప
ట్టాడె వడిఁ దిశల్ వగిలె శ్రీ సుర్వర క్రుంగె నజాండభాండ మ
ల్లాడె విధాత బెగ్గడిలె శ్రీ చార్పుచు వృత్తుండు బొబ్బ వెట్టినన్.

384

1. గాచించి నిర్భర...నత్తములతోభంగంబులై...చెరలక. 2. రుక్కటపటు, 3. కై నగల్గినే

లయగ్రహీ.

కూలిరివియచ్చరులు సోలిదిశాధిపులు వ్రాలిరమగ వ జను సమాలి రురగేంద్రుల్
 1 ప్రేలిరి మరుత్తులెదజాలిగొని రాశ్వినులు కాలు సేగరుద్దులవశీలం బడిరార్తి
 వేలిరి దినేశ్వరులు శక్తి లెకలిచట్లు సుగళాలములు వెన్నిచురకా లగుమధారా
 భీల తిత్తోడఁ దమకేలిధనువుల్ విశిచిసేలం బడి మూర్ఖులను దేలిరి మహాత్మా.

వ. ఇట్లు కతోరకంతనాదం బొనర్చిన నశనిపాతంబునఁ బాలుపాణిచయంబుభంగి
 నంగంబు లెఱుంగక రణరంగంబునం బడి బిట్టు మూర్ఖులిన్ దివిజరాజస్యెన్యం
 బుల వృత్తాసురుండు సంగరరంగదుర్దముండై మహివలయంబుపదాహతుల గజ
 గజ వడంక నిశితశూలంబు గేల నంకించుచు మదిబిశభ ద్రమాతంగంబుకమ
 లవనంబు చొచ్చి మట్టి పల్లాదువిధంబున నిమాలితాక్షుం డయి తనపదలెం
 బుల రూపంబులు మాయం జముచుచు వెక్కినంబుగఁ గ్రీడించువానిం గని
 వజ్ర వజ్ర (శతోపమ) నిష్కరగదాదండం బాభీలభంగిఁ బ్రళయకాలమార్తాండ
 చండపరివేషఘోరంబుగాఁ ద్రిప్పి నైచిన. 386

మ. అది మింటం బెనుమంట లంటఁ బఱపై శ యాభీలవేగంబునం
 గదియన్ వచ్చిన లీల వామకరసంక్రాంతంబు గావించి బె
 ట్టిదుఁ డై చేరి సురారి దానిఁ గొని కాశినోరుపాతంబులం
 జదియన్ మోఁడె గజేంద్రమ సకము సుతాప్తమైకసాహాయ్యుడై. 387

అ. అగ్గజంబు గులిశకవాతిఁ గూలుకులమహీధ్రంబుఁబోలె రక్తకథార లురుల
 మస్తకంబు వగిలి శ మద మఱి జఱజఱ, దిరిగి భీతితోడఁ శ దెరలి పఱచె. 388

ఉత్సాహము. గజము దెరలి దాని కొఱలి శ కంప మొంది పాఱగా
 భజన నింద్రుఁ డంకశమునఁ శ బట్టి బిట్టు నిల్పుచుం
 నిజసుధార్థైకపాననిర్ణయార్థికిరమునన్
 ఋజుత మీఱ నిమిరె నదియు శ రీతి మెఱసి క్రమ్ముఱన్. 389

వ. ఇవ్విధంబున నైరావతంబును సేద దేప్పుచు నెదుర నిలుచున్నభీమరపాణిం గని
 తోఁబుట్టువుఁ జంపిన తెంపుఁ దలంచి మోహశోకంబుల విపర్యాసంబుగా నవ్వుచు
 నాహవకామ్యార్థియై వృత్తుండి ట్లనియె. 390

శా. నాకుం బెద్దన నీకు నద్గురువు దీననాతరక్షున్ శుభా
 లోకుం జంపితి విట్లు పాపమతి వై శ లోభంబుతో నియ్యెడన్
 లోకుల్ నవ్వగ మద్భుజాపటిమకున్ శ లో నైతి వీశూలమం
 దాకంపింపఁగ నిన్ను గ్రచ్చి ఋణముక్తాత్ముండ నై పేర్చెదన్. 391

1. ప్రేలిరి దినేశ్వరులు † కాలుడి, రుద్దులవశీలంబడి రశ్వినులు † జాలిగొని రార్తి.
 2. రహస్యవాక్తవిభృత మైనకరమునన్. 3. యాదీఁ దెలిసి క్రమ్ముఱన్.
 68

- క. పట్టతులు నయిన గానీ, నట్లన తనల దుకకొఱకు నీవలె గురువుం
జ్ఞానమన బుజ్జా బ్రహ్మణః బట్టి కథించుచు నిలచె న పశుకంబోలెన్ 392
- చ. నియయను నశ్యమక విడిచి న భక్తిము మంచి యశించులైసి న్ని,
జయముఁ బొజ్జ దొలి పురుషులైన గానక లోకనిందితా
హ్మాయఁ దిగువానిచాక్షి నకు న నాకృతుల గుడుడుచే నృగాలముల్
ప్రియమున నాటునే శవముఁ న బ్రేలక చేరనె కంకశ్చిద్రముల్. 393
- క. నెక్కి మగువా పములచే, జక్కి తివి నిశాతశూలశిఖరాగ్రమునక
మ్రస్కించి నీడుమాంసము. గుక్కలు కక్కలును బెజ్జీకొని తిండేతున్. 394
- ఉ. దీక్షిని నీకు నే దీచట న ది క్కని వచ్చినచారు గల్గి రే
నేకమతి విశాచముల న కెల్లను దృష్టిగ మన్ని శాతశూ
లైకమహాక్షేలల న నేకవిధంబుల నొనుయాజి నై
మేళనఁ జేసి వేల్చెన్ న మేయమదోద్ధతి వ్రాలి యయ్యనిన్. 395
- క. కాక నను గులికధారల. దీక్షిని నిర్దిష్ట గలిగి తేనియు భూతో
దేక్షింబు నేసి శూరల ప్రాకటపదపద్మధూళిభాగం బగుడున్. 396
- వ. అని మజ్జియున నుదేవకృపా లక్ష్మణుచ్చిరీతఃంధైర వజ్ర హస్తునిం గని యట్లనియె.
నీ. నందియం బేజ్జ న జంభరి వేవేగ. భిదురింబు వ్రేయ మార్గభీలభంగి
నతిలోభి నడిగినయర్థరాశియుఁబోలె, గడనకు మిది వృథ న గాదు సుమ్ము
మురమర్దనునితేజ్రమన నాదధీచివి, ద్యాతికయంబున న నిధి మయిన
యది గాన హరిచే నియంత్రితోన్నతఁడ వై, గెలుపుము శత్రుని న గీటడంచి
- ఆ. యెందుగలఁడు విష్ణుఁ న డందు జయశ్రీలు, పొందుఁగాఁగ వచ్చి, పొందుచుండు
గాన భక్తవరదుఁ న గమలాత్ము, సర్వేశు పదము లందు మనముఁ నబదిలపఱుతు.
- వ. ఇప్పుడు వజ్ర ధారలం ద్రెంపంబడినవిషయభోగంబులు గలవాడ నయి శరీరంబు
విడిచి భగవద్ధామంబు నొందెద నారాయణునిదాసుండ నైననాకు స్వర్గమర్త్య
పాతాళంబులం గలసంపద్యోగంబులు విచ్చగింపంబుకపు తైవర్గికాయాస
రహితం బయినమహేశ్వర్యంబు ప్రసాదించుం గావున సనుపమేయం బయిన
భగవత్ప్రసాదం బన్యుల కగోచరం బదేవునిపాదైకమాలంబుగానుండు దాసులకు
దాసానుదాసుండ నగు చున్నవాడ నని యప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి. 399
- చ. అరయగ భక్తపాలనము న లైన్ భవద్గణజాల మాత్మనం
స్మరణము నేయ వాక్కు నిను న ననుతి నేయ శరీర మెల్లఁ గిం
కరమౌవృత్తి నేయ మదిఁ న గాంక్ష యొనర్చెడఁ గాని యెల్ల నే
నరిది ధువోన్నతస్థలము న నబ్జపట్టణ మింద్రభోగమున్. 400

1. ప్రేలక. ప్రేలక. 2. భరియింతుడలన్. 3. నిచ్చయింపఁబడు. 4. భవచ్చరితంబులాత్మ.
5. నబ్జపట్టణ మింద్ర.

ఉ. ఆకలి గొన్న కేవులు రోయంబున నీకల రానిపక్షులు

దీనిని తల్లికొంటి విడిచేగతుండుగుభర్త కంగడ

వ్యాకులని తయనజవరాలును దత్త మందుభంగి నో

శ్రీకర సంకజాత నిరుఁ డేదెగ నామది గోరెడుం గదే.

401

క. ¹నాకును సఖ్యము పుణ్యశ్లోకులతోఁ గాని తత్వసూక్ష్మము

²రైకపిమోహులతోడం, గాకుండ నొనర్చు మయ్య క కంబనకాడె.

402

వ. అని పలుకుచు.

403

మహాస్థగర. హరిపై సర్వాత్ముపై నగ్ర్యగణితగుణుపై క సంతరింపఁబడు

సరిమే నుప్పొంగఁ జావుక క జయమును సరిక క సంతసం బంబుచుఁభి

కరుఁడై కాలాగ్నివోలెం క గనలుచుఁ గవిసె గగర్వదుర్వాకుఁడై ను

ర్భరలీల భూమి గుంపింపఁగ దిశ లదుర్వక క భండనోద్దండవృత్తికే.

404

క. దోరఁడొని ప్రళయోదకమున, హరిపైఁ గైభుడు గవియనా కాంక్షున

సురనాథుమీఁద వృత్తాసురుడు మహాద్వృత్తి నడచె క నూలాంబుఁడై.

కా. కల్పాంతాగ్నియుజోలె నుక్కు లెగయం ఁ గాఁదిప్రభుక దీనినో

యల్పా చావు మటంచు శూలము రయం క బారంగఁ బై వైచనం

బోల్చు గోటిరవిప్రకాశత దివిం క బోవంగ వీక్షించి యా

వేల్పుల్ వొంగఁగ వజ్రధారఁ దునిమెక క విన్నాణ మొప్పారఁగన్.

405

ఆ. శూల మప్పు డతఁడు క నుక్కక ఖండించి, పూని తోన కదిసిఃభుజముఁద్రుంచె

ననుర గనలి యేకహస్తఁడై పరిఘంబు, గొని మహేంద్రుఁగిట్టి క హనువులడిచె.

వ. ఇట్లు ప్రళయకాలభీషణపరవేషవేషంబు గా రోపంబునం బరిఘంబుఁ ద్రిప్పి కు

ప్పించి గజకుంభస్థలంబు భగ్నంబునేసి యంద్రహను ప్రదేశంబును నిష్ఠురాహతి

నొందిన.

406

క. గజము మన ముడిఁగి తిరుగుచు, బజగుజనై గీతవెట్టు క సులిశము నేలక

భజన చెడి విడిచె నంద్రుడు, గజవిజిత బెగడె ననుర క కడిమి జగంబుల్.

407

క. గరుడుఁడుపొదివినసర్పయి, కరణిన్ నృత్రాసురేంద్రుఁకడిమికిలో నై

తిరుగుడు వడ్డహరిం గని, పురిపుర నాహా యటంచుఁ క బాగిలిఁ దివిజల్.

408

వ. అప్పుడు.

409

ఆ. గజముపాలు నూచి క కడుదినగతిఁ జూచి, పవి కరంబు జాతీ పడుటఁజూచి

యుద్ధధర్మ మెఱిగి క నున్నివృత్తునిఁ జూచి, సిగ్గుతోడ వజ్ర క శిరము వాంచె.

వ. ఇట్లు యుద్ధరంగంబున శత్రుసన్నిధి గరంబుఁ జూతీ పడినవజ్రంబుఁ బుచ్చికొనక

నివ్వెఱపడి లజ్జించి యున్నపాకశాసనుం జూచి వృత్తుం డిట్లనియె.

410

క. దురమునఁ గైదువు వైచిన, శరణన్నను వైరిజనులఁ క జంపము మది ని

1. మా కీసఖ్యము. 2. రైకపరమాంబులతోడను. 3. నోరల్ప. 4. వేల్పుప్పొంగుడు.

- కృష్ణుఁ గలవఁ కలఁ కలికవఁ , కలఁ కలఁ కలఁ గలఁ బుచ్చికోపము ॥ కాచితి నింద్రా.
- సీ. వజ్రంబుఁ గైకొని ॥ కైరి సర్వపు ట్లట్టలంగ వేళ గా ॥ దమరసాథ
యనయఁ దేహాధీశ ॥ లెచుమామ్రుల కెల్ల . నీవు లక్ష్మీశు నాశ్రేయఁ బాసి
కడితేజఁ జయములు ॥ గల్గునె యెందైనఁ, దలప నీ చూడుమాత్ర త్వబుద్ధి
“నీలోకపాలకు” లెవ్వనిచేతగతి, వలఁ బడపక్షులవ ర్తనమునఁ
- తే. జక్కి చేష్టలు సేయుచుఁ ॥ కంతగాంతు, కట్టిమృత్యుబలంబుల ॥ నాత్మజయము
తమది గాఁ గో ॥ యజ్ఞసత్తంత్రులగుచు, గమలలోచనులీలావికారములను,
- తే. మెఱయ యంత్ర మయం బై చక్రమృగముభంగి, దారునిస్మిత మైనట్టితరణిపోల్కి
శక్ర యెఱుఁగుమ యీభూత్రజాలమెల్ల, ఘవళపంకేరుహాక్షుతంత్రములుగాఁగ.
- వ. మఱియు భూతంబులచేతను నింది యంబులచేతను నవశం డైనపుకుఁడు ప్ర
కృతిచేత వేఱుసేయఁబడినయాత్మం బరమేశ్వరానుగ్రహంబు వాసీసుఖముంచు
చుండు నవిద్వాంసుం డైనవాఁ డనవరతంబుఁ దన్ను స్వతంత్రుంగాఁ దలంచు
చుండు భూతంబులవలన భూతంబులు పుట్టు చుండు నాభూతంబులు భూతంబు
లచేత భక్షింపఁబడుచుండుఁ బురుషున కాయువు శ్రీయును గీర్తియునైశ్వర్యం
బున మొద లయినవి యనుభవింప నెంతగాలంబు ప్రాప్తం బంతగాలంబు నివ
సించు నాప్రాప్తంబు దీక్షినఁ బురుషుండు జాలిం బొందిన నవి యుండకపోవు
చుండుంగావున (గుణంబును నవగుణంబును) గీర్త్యవకీర్తులును జమాపజయం
బులును సుఖదుఃఖంబులును జావుబ్రతుకులును సమంబు లయి కలుగు చుండు
నజ్ఞాని యెనవానికి సత్త్వరజస్తమోగుణంబులు గలిగి యుండు నట్టివానికి
గుణయఁంబు లైనయింద్రియాదులై యాత్మ యని తోఁచు చుండుం గావున
వాఁ డాగుణంబులచేత బద్ధుం డగు నాగుణంబులకు సాక్షిమాత్రం బగుశరీరం
బు వేఱని యెవ్వఁ డెఱుంగనోపు వాఁ డాగుణంబులచేత బద్ధుండు గాఁడు గా
వున గుణంబులును గుణియును భోక్తయును భోగ్యుంబును జయంబును నపజ
యంబును హర్తయును వాన్యంబును నుత్పత్తిస్థితిలయక రియై సర్వోత్కృష్టం
డైనయప్పరిమేశ్వరుండై కాని యన్యంబు లే దివ్వ డొక్కహస్తంబునాయుధం

1. ‘సూత్రుల కెల్ల. 2. నీలోకవయ మెల్ల నెవ్వని. 3. జంకనేకు, రమృతమ స్త్రబలంబున నాశ్వ.
4. భూతేంద్రియాంతఃకరణంబులును ప్రకృతి పురుషుండు వైనభగవంతునియనుగ్రహంబు లేమి
స్వర్గాదులయందు నమర్చుచు గావు ప్రకృతిచేత వశుండైనపురుషుండు సుఖదుఃఖంబుల ననవరతం
బనుభవించుచుండేత్తన్న స్వతంత్రునిగాఁ దలంచుచుండుగాని స్వతంత్రుండుగాఁడు స్వతంత్రుం
డైనయాశ్వరుండు భూతంబులవలన భూతంబులఁబట్టించుచుండు నాభూతంబులు భూతంబుల
భక్షించుచుండుఁ బురుషునకు’ బ్రా. ప్ర. 5. ‘మృత్యుజీవితంబులును ననుద్వంద్వంబులకు సమండు
గావలయు సత్త్వరజస్తమంబులు ప్రకృతిగుణంబు లాగుణంబులకు సాక్షిమాత్రంబైనయాత్మ నెవ్వఁ
డెఱుంగ నోపు వాఁ డాగుణంబులచేత’ అని కొన్నిప్రతులు.

బునుం బోయినను భవత్ప్రణామహరణంబునకు సమర్థుడగు చున్నవన్నం
జూడు మని (వృత్తాసురుండు) మఱియు నిట్లనియె. 417

తే. వాహనంబులు సారెలు 1 వాడిశరము; లూరితాక్షము లనువులైయొడ్డనములు
గాంగఁబోరెడునీద్యూతకర్మమందు, నెనఁగుపయముఁబరాజయఁమెన్వొడఁబుఁగు.

చ. అనవుడు వృత్తుమాటలకు 1 నదృశ్య మంది సుకేంద్రుఁడంతయుం
దనమదిఁ గుత్తికం బుడిగి 1 దైవముగా నతఁడు దలంచి కై
కొనియొక గరంబునకొదిగువఁ 1 గూలినవ జ్రము నప్పు డాత్మలోఁ
దనరె జగంబు లన్నియు ముగ్ధంబునఁ బొందిరి భేదరావళుల్. 419

క. రాహుగ్రహవక్త్రగుహ, కేవలము వాసి వచ్చి 1 కిరణావళి న
దృశ్యుల్య మొప్ప వెలెగెను, నాహరిదస్వండుఁబోలె 1 హరి యొప్పె వృషా.

వ. ఇట్లుకరకలితవజ్రయుధరుజ్యంశలమండితదిబ్బంశలుం డయి జంభరి గంధీరవా
క్యంబుల విస్తయమందస్మిత్తిముఖారవింశం డయి వృత్తున కిట్లనియె. 421

క. ఓదానవేంద్ర సీమతి, వేదాంతముఁబోలెఁ దత్త్వవిజ్ఞానకళా
మోదము నీ వతిభక్తుడ, వాదిమపురుషునకుఁ బతికి 1 నబ్జాక్షునకున్. 422

ఉ. లోకము లెల్ల నిండి తనలోనుగ సర్వముఁ జేసి ప్రాబలక
దీకులఁ బెట్టి యెల్లెడలఁ 1 దీవులు సూపెడివిష్ణుమాయ నేఁ
డేకమతిం దలంచి తిది 1 యేల మహాసురురూపు మాని సు
శ్లోకుఁబురాణపూరుషుని 1 శోభనమూర్తి ధరింపు మింపునన్. 423

ఉ. ఏనియమంబు సల్పితివా 1 యెట్టిమహతప మాచరించితి
పూని రజోగుణాభిరతిఁ 1 బొందినసీమతి శాంతదాంతస
న్మానసమానసానుభవమత్తమరాళుని లోకభావస
మ్యాను నమేయు నాదనుజమర్దనుభక్తి పొసంగె నెంతయున్. 424

క. గారాయణరూపామృత, పారావారమునఁ 2 దేలు; భక్తుడు దా భూ
దారకరఖాతకోదక, పూరంబుల నేల తృప్తిఁ 1 బొందు మహాత్మా. 425

వ. అని పలుకు సు కేంద్ర నుపలక్షించి వృత్తాసురుం డాయోధనచుర్మర్షణసంఘ
ర్షమాణమానసుం డై ధైరిం బురికొల్పుకొని వామహస్తంబునం బరిఘంబుఁ
ద్రిష్టుచు నుప్పరంబునకుం గుప్పించుచు బ్రహ్మాండకర్పరంబు నిష్కరభైరవారా
వంబునం బగిలించుచు సముత్తంగమత్తిమాతంగ(పుంగవ)ంబువృషధంబువైఁ
గవియుభంగి సురవృషభుమేరురం బుపలక్షించి భీష్మాశనినిపాతవేగంబునం గొ
ట్టిన నింద్రుండు కులికధార నప్పరిఘంబుఁ దునిమితోడన శేషభావిశేషభాసురం

1. 'మరాళుఁ డకోపభావ', మ్యానుఁ డమేయుఁ డాదనుజ.' అ. ప్ర. 2. 'నొనరు పటుభక్తి
యితే, యారిత్తఖాదకోదక,' 3. సింగంబుపై.

బలుకొనఁగఁగింపఁ బంపించె : పక్షుడు వృత్తుండు భిన్న బాహుద్వయమూ
లుఁ దైర కృతావాదంబు వోగించి వజ్రచేతః బత్తహతం బైదివంబుననుండి
జాతు చున్నకును పుష్కలంబునుంబోలెఁ జూపట్టి పశుయకాలనంకోరనిటలచ్చట
చ్చటాన్నిఁకఁజొరెల్లోల్లాన్ని సమాన క్రూర సేటి నిరీక్షణమన్నిరీక్షుం డయి భూ
మిం గిందిదొడచు నాకాశంబు నూడిదొడచు మాత్రింది సభోమండలంబు
సంబోలెఁ దుది మొది లెటుంగ కాక వికృతంబుగా నక్షత్రంబు దెఱచి మందర
మథఁమథ్యనూనవివధిఁ జరితవిషవిషహఃపాశ్చర్యం బగు నాలుక నభంబు
నాకుఁజూ గాలంబారఁజూచు డయినకాలాభిభూదండమాశితం బగుకాల
సింహంబును బోలదంష్ట్రచేత జగత్త్రయాయుఁడు మ్రింగెడువాఁడునుంబోలె
సతిమాత్రమహాకాశంబు డయి పర్వతంబులం దలంగ మీటుచు నడగొండ
యుంబోలె సభోభాగభూభాగంబుల నా కమించి యప్పుడు. 426

ఉ. కాలమునాటివృత్తువుముఖంబునఁబోలెను విస్ఫులింగముల్
గాలఁగ దేవసంఘములు : గంఘము నొంద జగంబు లెల్ల నా
హాలితారణం బెనుగ : నభగజంబునఁ నాయుధంబుతో
నాలుకఁ జుట్టిపట్టి నుడినాథుని మ్రింగె మహాద్భుతాకృతికా. 427

ఆ. లోక మెల్ల నెల్లఁడు శ్రీచీకాకుపడెఁ దమంబు, బడిరె నుడుగణంబుఁ లవలఁ బడిమె
1 సోనాన గురిసె ; సూర్యచంద్రాక్షుల, రశ్మి లడిగె దిశలు శ్రీరథస మయ్యె.
వ, అప్పుడు. 429

ఉ. కందఁడు భీతిఁ గుండఁడు ప్రళయంబు నొందఁడు పెద్దనిద్దురం
జెందఁడు తత్తటింపఁడు విశ్వేషముఁ దప్పుడు నైష్ఠవీడయా
నందపరైకవిద్యను మఁనంబునఁ దాల్చుచు నుండఁ గాని సం
క్రందనుఁ డాంశోచరునిగర్భములో హరిరక్షితాంగుఁ డై. 430

వ. ఇట్లు : సచరూపశ్రీనారాయణకృపాపాలితుండై యోగబలంబున బలశేది
యతిఁయుపరంబు వజ్రాయుధంబున శేదించి యైరావణసహతుండై వెడలి యతని
కంధరంబు తేగ నడువ వజ్రంబు. బ్రయోగించిన శతవిష్ణురవేగంబున వృత్త
హరణార్థంబుగం దినుగుచు సూర్యాదిగ్రహనక్షత్రంబులకు దక్షిణోత్తరగతి
రూపం బయినసంవత్సరసంధియందు నహారాత్రమధ్యంబున వృత్తుశిరంబు
పర్వతశిఖరంబునుంబోలె దుంచి కూలం ద్రోచె నప్పుడు. 431

మ. మురసెఁ దుదుభు లంబంబునఁ గడుక శ్రీమూడించి గంధర్వులుకా
సురలుకా సామ్యులు సిద్ధులుకా మునివరుకా సౌంసార వృత్తఘ్న భీ
ఁ రతేజోవిభవప్రకాశకరవిఖ్యాతైకమత్రంబులం

1. 'రక్తవృష్టి నుపై రవిచంద్రవన్నుల, ప్రభలు మానె తోలు భస్మ మును' వ్రా. ప్ర.
2. దంకితా డై,

దిర మొప్పం బలియించుచుం గురిసి రెండ్రతే గొత్తమాసోనలన్ 482

ఆ. ఏమి నెప్ప నప్పు క డిందాటితనువున నొక్కదివ్వలేజ క మచ్చి నెడిలి

లోక మెల్ల జూడ క లోకలు నూడ నీలోక మరసి విష్ణు నొను సాచ్చె 483

వ. ఇట్లు లోకభేదం దై నృతానునంను గూలిన నఖిలలోకింబులఁ బరితాపంబు లుడిగి సునీతిం బొందె దేవర్షిశిష్యుగణంబులు (దానవులతోడం) గూడి యం ద్రునకుం జెప్పక తమతమస్థానంబునకుం జరి రిన విచ రణీక్షణేంద్రుండు సుకయోగీంద్రున కిట్లనియె. 484

ఆ. ఏమికారణము న నిందుతోడ బలుకక, సురలు నోయి రట్టసురగణంబు లెందుచేత సుఖముఁ క జెందిరి వజ్రకిం, జేటు గలుగు పెట్టు క నెప్పనయ్య. 485

వ. అన నుకుం డిట్లనియె వృత్తశారాక్షుచక్షేతు లు నవిఖల దేవతలను మహర్షి గణంబులను మున్ను సృష్ట వధార్థం బిందునిం బ్రార్థించిన నతండు బ్రహ్మహత్యకుం జాలక తొల్లి విశ్వరూపునిం జంపినవాపంబు స్త్రీలయందును ధూమయం దును జలంబులందును దమంబులందును విభజించి పెట్టితి నిపు డీహత్య యేమి టం బాపుకొనువాడ నా కశక్యం బనిన మహర్షులశ్వమేధయజ్ఞంబు సేయించి యజ్ఞపురుషుం డయినశ్రీనారాయణదేవుని సంతుష్టునిం జేసి యాహత్యం బాపం గలవారము స్వభావంబున బ్రాహ్మణపితృగోమాతృసజ్జనహంత లైవార లే దే వునిం గీర్తించి శుద్ధాత్ము లగుదు రిదేవుని సత్వమేధమహామఖంబున శుద్ధాన్వి తుండ వై మాచేత నన ప్రితుఁడ సేవించిన నీకు ఖలుం డై నముద్దురాత్ముని హింసించినహత్య యేమి సేయం గల దని యొడంబఱచిన నిందుండు వల్లె యని యవ్వధంబున మార్పునిం బరమార్చి బ్రహ్మహత్యం బొంది యగ్నిపంబు భరి యింప నోపక దుర్దశం బొందె నప్పుడు. 486

సీ. వాపంపుఁజండాల్కరూపంబు గలదాని, ముదిమిచే నొడ లెల్ల క గడలుదాని
క్షయకుష్మరోగసంఛయకృతం బగుదాని, నురురక్తపూరంబు క దొరగుదాని
నరసినవెండుకల్ క బెరసితలదాని, నటః బోకు పోకుండు క మనెడుదాని
గదురకంపునఁ బ్రేవు క లదరఁజేసెడుదాని, దా నెందుఁ బాటినఁదఱుముదాని

ఆ. నాగుణంబు లెల్ల క భోగింప కేరీతి, నరుగ నెంతవాడ క వనెడుదాని
బిట్టు దిరిగి చూచి క భీతిల్లి సిగ్గుతో, దేవనాయకుండు; దెగచిపటచె. 487

వ. ఇట్లుతివికృతత్వంబుతో బ్రహ్మహత్య వెనుతగుల నిందుండు సభోభాగభూభాగ దిగ్భాగంబు లెల్లం దిరిగి చొరం దెరువు లేక దీర్ఘనిర్హాతాటోపనిశ్చాసదూషి తుండై యాశాన్యభాగంబునకుం బఱచి యద్దెన నమేయపుణ్యగణ్యం బయిన మానససరస్సునం బ్రవేశించి యం దొక్కకమలనాళంబు సొచ్చి యందుఁ దం తువులం గలసి రూపంబు లేక యల్పభోగుం డై బ్రహ్మహత్యావిమోచనంబుఁ

1. లోకంబు నూడని, లోకమరిగివిష్ణు, 2. విరతోపంబు నొందె, 3. లోపమనిశ్చాన్యః.

ఁజెందించుకొనుచు సహస్రక్షయంబులుండెనాచందాలియు నది పరమేశ్వరదిగ్భాగం
బగుటంజేసి యందుం జొర రాక కాచి యుండె నంతకాలంబుఁ ద్రిదివంబున
నహఃషండువిద్యాబలతపోబలయోగబలంబులం బాలించు చుండి సంపదైశ్వర్య
మదాంధుం డై యుండవత్తిం గోరి యుండుండు వచ్చునందాఁక నాకుం బట్టివి
గమ్మనిన నాశచీదేవి బృహస్పతి ప్రేరితయైబహ్మర్షి వాహ్మశిబిక నెక్కివచ్చినను
భోగింపు మనిన నతం డట్లుచేసి కుంభసంభవశాపహతుండై యజగరయోనియం
దుఁ బుట్టె నంత నిందుండు బ్రహ్మర్షిగణోపహాతుం డై త్రిదివంబునకు వచ్చె
నంతకాలంబు నారాయణచరణారవిండధ్యానకరుం డై చింతించుచుఁ దద్దిశాధి
నాయకుం డైనశంకరుచేత ఁక్షీతుం డై యుండుటంజేసి తద్దోషబలంబు
దఱిగి సహస్రాక్షుం బీడింప లే దయ్యె నప్పు డిందుండు నిజైశ్వర్యంబునుం
బొంది బ్రహ్మర్షి పరివృతుం డై మహాపురుషారాధనంబు నేసి హయమేధాధ్వ
రంబునకు దీక్షిం గైకొని బ్రహ్మవాడులచేత యజంప బడుచున్నవాఁ డయి సర్వ
దేవతామయుం డైననారాయణుం బరితృప్తుంజేసి మంచు విరియించుమార్తాం
డునిచందంబునఁ ద్యాప్తవధరూపపాపంబు నాశంబు నొందించి సకలదివిజయక్ష
గంధర్వసిద్ధమునిజనసంత్రాయమానుం డయి త్రిభువనైశ్వర్యభోగభాగ్యములం
గయికొనియె నప్పుడు.

438

చ. సతతమరీచిముఖ్యమునిగ్రంథుముచేత యథోచితంబుగాఁ

గృతఘనవాజిమేధమునఁ ౧ ¹గేశపు నీకుఁ బురాణపూరుషుఁ

హితు జగదీశు యజ్ఞపతి ౨ నిష్టఫలప్రదు నంతరంగసం

గతు భజించి వజ్ర గతకల్మషుం డై నగడై మహేశ్వరాః

439

సీ. మఱియుఁ బుట్టింపంగ ౧ మనసు వెట్టెయట్టిక్రూరకర్తాంభోధిఃకుంభజండు

అంగారములు సేయ ౨ నాహుతిఁ గన నోపు, బహుపాపకాననశపావకుండు

కంక్షక దిగ మ్రింగి ౩ గఱునఁ ద్రేమంగఁ, గల్మషగరళగంధగధరుండు

ఘనగుహాంతరములఁ ౪ గాలూన నియ్యని, కలుషదు స్తరతమోగ్రహవిధుండు

ఆ. సకలము క్తిలోకసామ్రాజ్యసమధిక, సహజభోగభాగ్యసంగ్రహైక

కారణప్రేమయ ౧ కంజాక్షుసర్వేశ, కేశవాదినామకీర్తనంబు.

440

సీ. అఖలదుఃఖైకసంభారకారణమును, సఖిలార్థసంచయూహ్లాదకరము

విమలభక్త్యుదేకవిభవసందర్శనం, బనుపమభక్తవస్త్వనరతంబు

విమధర్మభానేకశ్రవిజయసంయుక్తంబు, గ్రస్తామరేంద్రమోక్షక్రమంబు

బ్రహ్మహత్యానేకశ్రోపాపాల్లితారణ, కారణసజ్జనకాంక్షితంబు

తీ. నైనయాయితహంబు ౧ సధికభక్తి, వినఁ జదివిన ²వారికి ౩ సనుదినంబు

1. 'గీర్తికుఁ డైనపురాణ. 2. సీతరమేశు నిజాంతరంగ' వ్రా. ప్ర. 3. 'పాప నిస్తరణంబు, గమనీయజ్ఞకాంక్షితంబు. 4. వ్రాసిన... నాయురాలోగ్యభాగ్యభోగాభివృద్ధి... గల్లు ననఘ' అ. ప్ర.

నానురాలోగ్యకరము భగ చాభివృద్ధి, కర్మనాశము సుగతియుఁ గల్గు చుండు.
 సీ. నామిదు యోగింద్రుఁ డామనం బీవృత్తు. వివరము నీచేత గ విన్నములు
 కడు నద్భుతంబునఁ గ శవళం బందెడు. గొఱుం బెడ స్తమోగూఱుములంబు
 వర్తింపసినాపకవర్తికి నేటి, నూవపవళక్తి గ ముచ నలింప
 సత్త్వస్వభావు లై ననుబుద్ధు లై లోహ. కయమస్తయత్తులై నెవ్వనేత
 తే. నిర్మలాత్మకు లై నప్రిధర్మపరుల, కనుకలకుఁ బుష్కమునులఁ గ నంబువాక్కు
 భూరికై నల్లసంపా ప్తిమూల మెన, భక్తి వీకిఁ జాలె నేర్పాటు గాదు. 442
 సీ. భూసలిఁ గల రేణువులకన్న నట్ల మై, కడు నొప్పజేవనోముములు గలవు
 ఆ జేవములలోన గ నరయ ధర్మాముల, మతి నఁ గి నవాకు గ ముచజాతి
 ముచుచున్నులలోనఁ గామంబుఁ బెం బెసి, మోక్షార్థులగునాకు మొదల నరిది
 మోక్షమార్గం బాత్మ్యమూలంబుగా నుండు. వారిలో ముక్తులు గ లేరు తఱచు
 తే. ముక్తు లై నట్టివారిలో గ యు క్తిఁడలఁపఁ, జాలరుల్లభుఁ ఁ మిశ్రప్రశాంతిపరుఁడు
 పరమసుజ్ఞాననిరతుండు గ భద్రగుణుడు, రిమణ శ్రీవాసు దేవఁ డాయఁబడు.
 తే. సకలలోకాపకారి దుఃస్సంకతుండు, పృథుఁ డేక్రియ సుజ్ఞానవేది యయ్యె
 సమరచునఁబారువంబుచేసమరవిభుని, నెట్లుమెప్పించె దీనినాశకఱుంగఁ జెపుమ.

చిత్రకేతుపాఖ్యానము. ౧౪

వ. అని పరీక్షింప కేందుండు సుకయోగింద్రు నశేగ నని చూతుండు శౌనకాదిమును
 లకుం జెప్పి మఱియు నిట్లనియె నట్లు గజపురవల్లభుండు సంప్రశ్నంబు నేసిక
 బాదరామణి హరిస్మగణశ్రద్ధాపరుం డును బుట్లనియెఁ నొల్లి కృష్ణద్వైపాయన
 నారద దేవల మహర్షులు నా కెఱిగించిన యితిహాసంబు గలదు వాని నెఱింగి
 చెడ నావధానండ వై యాకర్ణింపుము. 445

చ. అమితవిభూతిఁ జాలు నుచు రానిచ్చఁ బోలుచు శూరసేనదే
 శములకు భర్త యై ప్రజలు గ నంతర మందఁ గ నార్పభాముఁ డై
 త్తము వన కెల్ల కాలమును గ గామమహంబు గఁ జిత్రకేతునా
 మమునఁ బ్రసిద్ధి కెక్కె గుణమండనుఁ డంచితకీర్తికాముఁ డై. 446

సీ. మానితతామణ్యఁడుదాసనిరంకులు, కందర్పవిజయైకఖడ్గంబులు
 మదనసమ్మావళమంత్రాధిదేవతల్, పంచశిలీముఖుబంధకత్తై
 లనమాస్త్రుఁ డఖిలంబు గ నడకంచుబొమ్మలు, నాత్మసంభవుంకల్పామితములు
 పుండ్రేక్షుకోదండుభారితేజంబులు, శంబరవిద్యేషి గ సాహసములు
 తే. నాఁగఁబాలుపారునొకకోటి, నలినయుఖులు, దవకుఁబక్తులుగాఁ గనత్వంతవినుల
 కీర్తివై ధవనశ్మార్గవర్తి యగుచు, జగతిఁ బాలించుచుండ నాశవవిభుండు. 447
 తే. కడిమి వేవేలుభార్యలు గ గలిగి యుండి, పరఁగ సంతతి యొకరండుఁబవళమలేక

1. 'ఉర్వరః గలరేణువుల. 2. మదనాంగులు' వ్రా. ప్ర.

శ్రీకృష్ణమును నామమున నిర్వచించి మోక్షమును బోధించుచు వేరవిశయము ప్రబోధె.

ఉ. సూరము నల్పపదాలింబు నుదయించెను యావనంబు నం
దీప్తిరేఖాంబులక్షణంబు దీప్తియంబును సత్యముగా జగ
న్మాన్మతకేంద్రంబు నేతలు నైవేద్యమునల్పంబులైన మోక్షంగా
నొనఁ జూచె నాన్యుతి నొనఁపనింతతి లేచి సుఖమున్.

449

వ. ఇట్లు సంతతి లేక యతిమఃఖమాగనం దయనయానకేంద్రమందిరంబున కంగి
నమహామందిరచ్చి యతిలేత సత్యభావంబులు నవసి కుశలం బడిగి రా
జ్యంబు భవదధీనంబు కల పృథివ్యపై జోవాన్మృతకాశమహాదహంకారము లని
యెడియేసింపలేక రక్షింపబడజచ్చుండును బోలె నమాత్యజనపదదుర్గద్రవిణ
సంచయదంశులంబు లనెనొకప్రకృతులచేత రక్షితుండ నై ప్రకృతిపురు
షుఁ యందు భారంబు నెట్టి హృద్యసుఖంబు ననుభవించువు గదా మఱియు దార
ప్రజామాత్యభృత్యులగు త్రిపేరజాననవిభూషణులు నీకు నశవర్తులు గదా సర్వం
బునం గలిగి సార్వభౌమండ నై ననెవడిన బున పిన్నదనంబు గలిగి యున్న
యది కతం బేమి యనిన నామునిప్రపరునకు నతం దట్లనియె మీతపోబలంబున
మీకు నెఱుంగరాకయున్నయదియుం గలదే యని తల పంచి యూరకున్ననతని
యభిప్రాయం బెఱింగి యాభగవంతుం దై నయంగిరిసుండు దయాళుండై పుత్ర
కామేష్టి పేర్చి యజ్ఞశేషం బలినియగ్రమహిషి యునునకృతద్యుతికిచ్చి నీకుం
బుత్తుండు గలిగెడి నతనివలన సుఖదుఃఖంబు లనుభవించగల వని చెప్పి యమ్మ
హాత్ముండు సరియె నాకృతద్యుతి యనుదేవి గర్భంబు భరియించి నవమాసావ
సానంబునం గుమారునిం గనియె నాకాలంబున రాజును సమస్తభృత్యా
మాత్యజనంబులుఁ బరమానందంబుఁ బొంది రపుడు చిత్రకేతుండు గృతస్నానం
డై సకలభూషణభూషితుండై సుతునకు జాతకర్తంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణులకు
నపమితహిరణ్యరజతదానంబులు వస్త్రాధరణంబులును గ్రామంబులును గజం
బులును వాహనంబులును ధేనువులును నాటేసియగ్భవంబులద్రవ్యంబును దా
నంబునేసి ప్రాణేనమదయంబునకుం బర్జనుల్యంబునుబోలెఁ దక్కినవారలకు నిష్ట
కామంబులు వర్తించి పరమానందవ్యాదయుండై యుండెఁ గుమారుండును
మాతృపితృబంధుదనంబులకు సంతోషంబునయుచుడిసడినప్రవర్ధమానుండై పెరుం
గుచుండె నంత బుత్రమోహంబునం గృతద్యుతియందు బద్ధానురాగుండై
మహీధవుండు ఎర్తించుచుండం దక్కినభార్యలు సంతానసంతోషవికలలై యీ
మోహంబునకుం గారణంబు పుత్తుండ యని యీర్ష్యంజేసి దారుణచిత్తలై
కుమారునకు విషంబుఁ బెట్టెడిన సుఖనిద్రితుండునుబోలె బాలుండు మృతి
బొందె నప్పుడు వేగుటయు దాద బోధంపం జని యాకుమారునివికృతాకారం

బుజూబి విస్మయశోకభయార్తయై పుడమిం బడి యాక్రందించె నప్పుడు.
తరలము. పుడమి నిట్టకనిల్వనం బడి య పొక్కుచుం గడుదీన యై

యడచు నేమియు లేనివాక్కుల య నాపు రంకు విలాపముం

1 దెడరు దోచ భృశాతురోన్నతి య నేడ్చినకా విని ధీతితో

గడుపు బిట్టవియంగ భూషణకాంత గ్రక్కన నేగుచున్.

451

ఆ. బాలుఁ డొక్కఁడుండు య రిణామశీలుండ. వంకర్త లోపసివరముపలనఁ

బుట్టి మిన్న కట్లు య నొలిసి యన్నట్టియాకొడుకుజూచి తల్లి యడలఁజొచ్చె.

డి. కుంకుమరాగరమృకుచక్రంభములం గడుఁ గజ్జలంబుతో:

బంకిల మైనబాష్పములపాల్పడ మజ్జన మాచరించుచుం

గంకణపాణిపల వయ్యగంబున వక్షము మోదికొంచు నా

పంకరుహక్షి యేడ్చెఁ బరిభావితపంచమసుస్వరంబునన్.

453

క. ఆయా రరవమునకు భూనాయకుడు భయంబు నొంది య నయ ముడిగి సుతుకా

డాయఁగ వేగంబునఁ జని, వాయనిమోహంబులోడ య బాలునిమోదన్.

454

స. స్వగిణి. వ్రాలియోపుత్ర నీవార్త జంభోళియై, కూలఁగావ్రేయకీకొద్దినన్నేటికి

జాలి నొందించె నాజాడ యం కెట్టిదో, తూలుమీతల్లికొడుఁబ మెట్లాటునో.

వ. అని తలమొలయెఱుంగక పలవించుచు భృత్యామాతృబంధుజనంబులం గూడి

యడలుచు నున్నయారాజునాఁఖం బెఱింగి మంగిరనుండఁ నారదునితోడంగూడి

చనుదెంచి మృతుం డైనపుత్రునిపదతలంబున మృతుండునుంబోలె బడియున్న

యారాజుం గనుంగొని యిట్లనియె.

456

సీ. నీకు వీర డెవ్వఁడు య నీ వెవ్వనికి శోక, సంతాప మందెదు య సార్వభౌమ

పుత్రమిత్రాదులు య పూర్వజన్మంబు, నెవ్వనివారలొ యెఱుంగఁ గలవె

మొదల ననీవేగమున నాడ కాడక, నీకలంబు గూడుచుఁ యెదరు చుండు

నారీతిఁ బ్రాణుల య కతికాలగతిచేతఁ, బుట్టుట చచ్చుట య పొనఁగు చుండు

ఆ. గాన భూతమలకుఁ గలుగు భూతంబులు. మమతతోడ విష్ణుమామఁజేసి

దీని కడల నేల యధృతిఁ దూలఁగా నేల బుద్ధిఁ దలఁప వలదె య భూతస్వప్ని.

457

వ. మఱియు నేము నీవును దక్కినవారలునా బ్రవర్తమానకాలంబునం గలిగినజన్మం

బు నొందిమృత్యువువలన విరామంబు నొందం గలవార మై యపుడ లేక పోవు

దుము చావుపుట్టువులకు నిక్కువంబు లే దీశ్వరుండు దనమాయచేత భూతజా

లంబులవలన భూతంబులం బుట్టించు వాని నాభూతంబులచేతఁ రక్షించు వాని

నాభూతంబులచేతన వాదించు స్వతంత్రంబు లేనితనస్పష్టిచేత బాలుండునుం

బోలె నవేక్ష లేక యుండు దేహియైనపితృదేహంబుచేత దేహియైనపుత్రదే

హంబు మాతృదేహంబువలనం గలుగుచుండు నాప్రకారంబున జంబువలన

నీచంబు వట్టచుండి కేహికి వివి శాశ్వతంబై జరుగుచునుండుబూర్వకాలంబున
 సామాన్యవికేషంబులు చూడత్రంబై నవస్తుత్వం దేవధంబునం గల్పింకంబుయే
 నా కాలంబు దేహంబునకు నేవునకు నవోన్మవిభాగంబు (పూర్వకాలంబున
 నవోన్మవిభాగం ద్వైతాద్వైతభేదంబులను బాగుచున్నవారికి దేహావకీ యల నన్ని
 దేహ రూపంబులం గానంబున భంగి నొక్కంకై నజేవుండు వెక్కుభంగులనెఱుం
 గుచుండు వివియన్నియ నాత్మజ్ఞానంబు సాలక దేహి దేహసంయోగంబు
 స్వప్నంబునందు భయావహం బైనకయోగంబు నడిపు చుండి మేల్కొంది
 సుస్వప్నాద్భిం బైనప్రయోగంబు తేది గా విని యెఱుంగుభంగి జేవుండే తా
 నని జ్ఞానగోచరుం డైవాం దెఱుంగుం నావున నన్నియును మనోమ త్రంబని
 తెలిసి మోహతమంబు నాసి భగవంతుం డై నవాసుదేవునియందు జిత్రంబు
 కట్టికట్టల త్తకుండు వగ చని శోధించిన జిత్ర కేతుండు లేచి వారలక్లినియె.
 3. యతిశేషములు పూని యతికూళగతి నిందు. నే తెంచినట్టిమీ 3 రెవ్వరయ్య
 కడంగి నక బోలిక గ్రామ్యబుద్ధుల నెల్ల, బోధించి వచ్చినశ్రవుణ్యమతులొ
 రమణ గుమార నారద క్షిముషభాదులొ, దేవలానితు లనుభీరమతులొ
 న్నాని నీష దుర్గారాధా మృకంకజ, గౌతమ శుక రామ కపిలమనులొ
 4. యాజ్ఞవల్క్యుండు దరణియొ 3 నారణియనుజ్యవనరోమశు లాసుకైజానకర్ణ
 క త్రమైత్రేయ వరభరగద్వాజబోధ్యపంచశిఖులొ పరాశరకప్రభృతిమునులొ.
 5. వీరలలో నెవ్వరు సుర, చారణగంధర్వసిద్ధనంఘంబులలో
 వారలొ యానుజ్ఞానమా, కారణ మైయెవరియందుం గలమ నలంకన్. 460
 6. పొందుగ గ్రామ్యపశుత్వముం బొంది మహాశోకతిమత 3 బుంగిననా కుక
 ముండలి దివ్యజ్ఞానముం, జెంచించినవారి మిచ్చుం 3 జెప్పడు తెలియన్. 461
 7. అనిన నంగిరసుం డి ట్లనియె నేను బుత్ర కాంక్ష వై ననీకుం బుత్రుం బ్రసాదిం
 చినయంగిరసుండ నితండు బ్రహ్మపుత్రుం డయిననారదభగవంతుండు దు స్తరం
 బై నపుత్ర శోకంబున మగ్నుండ వై ననిను ననుగ్రహించి పరమజ్ఞానం బుపదే
 శింప వచ్చితిమి నీదుఃఖం దెఱింగి పుత్రు నిచ్చితిమేని బుత్రవంతులై నవారితా
 పంబు నీచేత ననుభవింపంబడు నీ ప్రకారంబున లోకంబున సతతులును గృహం
 బులును సంపదలును శబ్దా దులయినవిషయంబులును రాజ్యవై భవంబును జంప
 లంబులు మఱియ రాజ్యంబును భూమియును బలంబును ధనంబును భృత్యా
 మాతృసుహృజ్ఞానంబులును మొదలై నవి శోక మోహభయపీడితులం జేయుచుం
 డుం గాని సుఖంబులనీ నేరవు గంధర్వనగరంబునంబోలె స్వప్నలబ్ధమనోరథంబు

1. 'కాతివ్యక్తివిభాగంబులచ న్నాశ్రమబులైన, 2. దారుణికారంబులైన నీ ధర్మవక్రతాదులన్ని యందుఁ గానంబడుటఁగి ననధర్మంబు లయిన నా నాశ్రమంబును త్తవపుద్ధులను గ్రియాఫలంబుంజా నుచున్నయశ్చయందుఁ గానంబడు, 3. నన్యోఃతేన, 4. వివాంగిరసదేవతా, 5. దుర్భాగమూర్ఖుంజేయ.

నంబోలె నరంబును బాసి కానంబును మనోభవంబు లయినయర్థంబులగుడి
స్వాస్థంబు లై కానంబునకేవల కన్యంబులచేర ధ్యానంబులు సేయించుడు 1 మ
నంబులు నానాకర్మంబు లగుచు నుండు నీదేహిదేహంబు ప్రవృత్తానక్రియాత్మ
కంటె దేహికి వివిధకేతనంత పంబులం జేయఁ చుండుం గావుననేవు నిర్మలంబున
మనంబుచేత నాత్మగతి వెదికి ధువం బయిన పదవి నొందు మనియె నప్పుడు
నారదుం డిట్లనియె నుపనిషద్వోక్తంబగు కేవలమంత్రం బెవ్వంజేరినక్షరాత్రం
బులు కలియించ నలండు నంకకాండ బై నభగవంతునింజూచు కష్టపాపము
లంబు సర్వాశ్రయం బై యుండు నట్టిప్రమన్నారాయణనివాసింబులు సేవించి
యీమోహంబు పడలి యతిశీఘ్రంబున నుత్తమపదంబు నొందు మిష్టి శిక్కు
మారునకు నీకును బయోజనంబు గల దేనిం జూడ మని నాడుండు శ్మశ్ర
బాలకునికేబరంబుఁ జూచి యోజేవుండ నీకు శుభం బయ్యెడు నిదుఁ బ్రే
శించి మీతల్లిదండ్రుల బంధుజనలం జూచి వీరలదుఃఖంబు లార్చి యీకళేబరిం
బునందుఁ బ్రవేశించి యాయుశ్శేషంబు నచభవించి పిత్రధీనం బైనరాజ్యా
నంబునఁ గూర్చుండు మనిన నబ్బలుం డి ట్లనియె. 462

తే. కిర్మవశమన నెందు సుకంబు లేక, దేవకిర్యబ్బయోచలఁ దిరుగునాకు
వెలయ నేజన్మమందునో క వీరు తల్లిదండ్రు లయినారు చెప్పవే క తాపసేంద్ర.

తే. బాంధవజ్ఞాతినతులును క బగలు రాత్రివరు లుదాసీనవధ్యశ్రవణమలన
సరపింగనచుండుకొక్కరజన్మమనను, నెఱయఁబ్రాణికి నొకవావిశిషముగలదె.

తే. రత్నిమణి పేమమణు ననురరాగిలీల

నమ్మకంబుల నీవల క నావల నగు

భంగి నరులందు జీవుండు క ప్రాప్తుఁ డగుచు

నెలమిఁ దిరుగుచు నుండు చా క నెందుఁ జెడఁడు. 465

నీ. ఒక్కండై నిత్యుండైయొక్కడఁ గడిలేక, సొదిది జన్మాదుల క శూన్యం జగుచు
సర్వంబునం దుండి క సర్వంబుఁ దనయందు, చుండంగ సర్వాశ్రయం డనంగ
సూక్ష్మమై స్థూలమై క సూక్ష్మదిక్షములకు, సామ్యమై స్వప్రకాశమఁ వెలిగి
యఖలంబుఁజూచుచునఖల ప్రభావుండై, యఖలంబుదనయంద్రయడఁచికుసుచు

తే. నాత్మమాయాగుణంబుల క నాత్మమయము

గాఁగ విశ్వంబుఁ దనస్పష్టి క శునతఁ జెందఁ

జేయు చుండును సర్వసంజీవనుండు

రమణ విశ్వాత్మఁ డయిన నారాయణుండు. 466

క. సతు లెవ్వరు సుతు లెవ్వరు, పతు లెవ్వరు మిత్రత్రుకబంధు ప్రియసం

1. మనంబునకు-నానాకర్మంబులుగలుగుచుండు-నాకరంబులగుచుండు. 2. వెదకివైకత్రాం
తి విడిచి ధ్రువం బయిన. 3. నగుచుండు-దగుచుండు. 4. ఘటన నొంద.

శ్రీమదాంధ్రాద్వైతాచార్యుల గ్రంథములు. పాదాంతమున యైనపుడు చొక్కనికీన్. 467

వి. గోపాలకృష్ణ. లోకం దాచుకొని బంగళా దుస్తు సావలు నొందుట. ఇది

౪. మిగిలిన సుఖములుంబులం బొంక నర్వోదాసీనుం డై పరమాత్మయై యందు
 కప్పుకేమిధిరమావుండు ననుననాక ను మిగ నెక్క నెంబంధంబుమీకు దుఃఖం
 బునకుం బడె నే దని నలికి యాజీవుండు వోయినం జిత్రకేతుండును బంధువులు
 నతిక్రిచ్చితిత్తై లోకంబులుబడిన మోహంబులం బాసి యవ నానదియందు
 కళ్ళమానన నుత్త గళత్తుంబులు నిర్భర్తింపి చిత్రకేతుండు గాఢవంకంబు
 నంబడినెడలియేసుం గుచంబోలె గృహంధకూపంబునందుండి నెడలి కాళిందీ
 నదిం బోయి యందు విధిపూర్వంబు న్నితినన్నునడై మానంబుతోడ నార
 దురక నమస్కరించిన నలంబు పునన్నుం డై పరమాత్మంత్రింబు విధిపూర్వకం
 బుగా నతనికి సుపదేశించి యంకింపుతోడం గూడి బ్రహ్మలోకంబునకుం బని
 యొ జిత్రకేతుంబును నాదిదోక జేకమార్గంబున నిరాహారం డై సమాధియ
 త్తుండై నార యణమాపం బునయవిద్య నారాధించి సప్తరాత్రాంతంబున
 ననతమాతం బునవిద్యాధరాధిపత్యంబును భాష్పద్రవత్తుదివ్యవిమానంబునుం
 బడసి నారాయణానుగ్రహంబునుం బొంది మనోగమనంబునం దీజగంబులం
 జరియించు చుండఁ గొన్నిదినంబులకు నొక్కచోట.

468

468

నీ తాచవరక్షటిరః ధవళదేహమువాని, రమణీయనీలాంబరంబువాని
మణికిరీటస్ఫురద్రవ్య ప్రకంబులవానిఁ, గంకణోయాచక్రకమువానిఁ
గర్భరమయదీప్తకటిసూత్రములవానిఁ, దరళియజ్జ్వలపవీతములవాని
నతీసుపసన్నచక్రత్రాంబుజంబులవానిఁ, దరుణనివృత్తశక్తములవాని

ఆ. సిద్ధమండలంబు శ సేవింపఁ బుణ్యప్రసాది వెలసినట్టియింద్రచరిత్రంబు
బద్మలోచనునకుఁ శ బాదవీరం బైనఁ యుచి బన్న గొందుఁ గాంచె నతఁడు.

౯. కన్నకూతలో నతడు కృష్ణవంబుల బాసి, విమలచిత్తుడగుచు క విశదభక్తి నిట్టిరోముములకుఁ బట్టుచు చానంద, బాష్పకేతుఁడగుచుఁ బ్రణతి నేసె.

క. సంఖ్యాపాపాలచేత న,నంతని బిమ్మిక్కు జేసి యుతఁడు ప్రమాదం
బెంతయు నదికట్టిన నొక,కొంతయు బలుకంగ లేక కొండొకపడికిన్. 471

చ. మది నొకఁడుఁతమాత్రము సకమంబుగఁ జేయుచు బాహ్యవర్తనం
గదిసినఁబుండ్రియంబుల నొకంతుకుఁ దెచ్చి వచోవిలాసముల్
గుదురుగఁ దోచి తత్త్వమునఁ గూర్చుచు శాశ్వతవిగ్రహంబు నా
నడయుఁ బ్రకాంతు లొకగురు సన్నతి నేయఁ దొడంగె నిమ్ములన్. 472

1. నిర్వహించి రాక్షాసాలుభార్యలు బాలనాశానోపంబు బ్రాహ్మణోత్తమనిరూపితవ్రతంబున నివర్తించిరంత. 2. వికారము మాన్పి, 3. సాతత్వవిగమంబు.

- క. అజతుండ వై భక్తులచే, విజతుండ ¹వై నాడ విభుకు శ్ర వేడుక వారుక
విజతులు సేచే గోర్కులు, భజయింపనివారు నిన్నుఁ శ్ర బడయుదురె హరి. 473
- ఉ. నీవిభవంబు లీజగము శ్ర నిండుట యుండుట నాశ మొందుటల్
నీవిమలాంశజాతములు శ్ర నెమ్మి జగంబు సృజించువార లో
దేవ భవద్గణాంబుధుల తీరముఁ గావక యాశ బుద్ధితో
వావిరిఁ జర్చ సేయుదురు శ్ర వారికి వారలు దొడ్డవార లై. 474
- క. పరమాణువు మొదలు గఁ గోసి, పరమము మఱి గాఁగ విభ్యఁపరికీర్తనచే
స్థిరుఁడవు త్ర యీవిడుడ వై, సరి సత్యావ్యవృత్తుఁడవు శ్రవణి వై. 475
- తే. పెర్వి మొదలైనయేడు నొంఁడొకటికంటె, చక్కణాధికమై యుండువాఁడ నండ
కోశమందురజాండంబుఁకోలు లెవ్వనందుననుమాత్రమగుననంఁతాఘ్నిఁడతఁడు.
- వ. మఱియు నొక్కచోట విషయతృప్తాపను లైనరవసువులు పరక త్వంబ వైన
నిన్నుచూసి యెత్వత్యకాము లై తక్కిన జీవతల భజయింపుడు వాఁచ్చ సు
పనలు రాజకులంబునుబోలె వారలు గూడి నానంబునం బొందుచుండు విష
యకాము లేని నిన్ను సేవించి లేని వేచినవి తనంబునుబోలె జేహంబుతోత్పత్తి
నొంద కుండుదురు సిద్ధులుండ వై (జ్ఞానవిజ్ఞానరూపంబు నొందియున్ననిన్ను గుణ
సమేతునిం గా జ్ఞానులు భావింపుదురు) పితృజనం బెహపున నయిన మోక్షంబు
ప్రసాదించు జితమతి వై నీవు భాగవధతర్కం బెప్రకారంబున నిర్ణయించితి వా
ప్రకారంబున సర్వోత్కృష్టుండ ముననిన్ను సనత్కుమారాదులు మోక్షంబు
కోఱకు సేవించుచున్నా రీభాగవతశ్రీకృంబునందు జాపహేనుం చొక్కండునులే
డన్యకామ్యధర్మంబులందు పిషనుబుద్ధి నేతి చేసు నీవు నాకు సేకు ననివచ్చిం
చు చున్నవాఁ డిష్టనిర్వృత్తుండై త్తయించు చుండు సావరజంఁకుప్రాణేఁమూ
హంబునందు సమం బైన శ్రీ గవతీధర్మంబుల విర్తించు చున్నమనుజునికి భవద్ద
ర్శనంబువలనఁ బొవంబు త్తయించుట యేమిచిత్రం బిచ్చుడు భవత్పాదావలోక
నంబున నిరస్తాశయనులుంపి నైతి మూఁగుండ నయిననాకుఁ బూర్వ కాలంబున
నారదుం డనుగ్రహించి భగవద్ధర్మంబు దయసేసె నవ సేడు నాకు ఎరదుండ
వై ననీకతంబున దృష్టం బయ్యె ఖిద్యోతంబులచేత సూర్యుండు గోచరుండు గాని
మాడ్కి జగదాత్మకుండ వై ననీమహాత్వంబు మనుజులచేతి నాచరింపజడప్ర
సిద్ధం బైనది గా దుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ వై భగవంతుండ వై ననీకు నమ
స్కరించెద నని మఱియును. 477

తే. అరయ బ్రహ్మాదు లెవ్వనిఁగనునయించి, భక్తియుక్తుల భయమునఁ బ్రస్తుతింతు
రవని యెవ్వనితలమీఁద శ్ర నావగింజఁ, బోలు నా వేయుశిరములఁభోగిఁ గొల్తు.

1. 'వై యంటి విభుకు వేడుకతోడన్, విజతాత్ములగుచుఁ గోర్కులు, భజయింపనివారు నిన్నుఁ బడయుదురు హరి. 2. రఘియింపఁబడుచున్న.

- క. అవిధము వినినవలె, నానాభావములకు నీ కవియె ననంతం
 నీ విమలమున నేమియు, నీవిధమునకు మెచ్చునొం బ్రియ నూరన్. 479
- ఆ. అందు నామందు కుంఠింపదును, కత్తె మొదలైనారు క దానికతన
 నన్ను బాధించితి నాభా కిమియె న్నె, నావలంబు నీకు కమ్ము గలిగె. 480
- సీ. పూని నానాకంబు భూతబాలంబులు, భూతభావమండ నేఁ బొందువడంగ
 బ్రహ్మంబు మఱియు శబ్దబ్రహ్మమును శాశ్వతం బైనతనువులు క దగిలె నాకు
 నఖలలోకమలందు ననుగతం బైయుండు, లోకంబు నాయంపుజోకజెండు
 నుభయంబు నాయంపుసంభిగతంబైయుండు, నభిలీనమగుదునియ్యభయమను
 తె. వెయ్యది చువాఁజాత్మక విశ్వమెల్లఁజూచిమేల్కొంచితానొక్కఁచోటివాని
 గావవేకింపరాడ్చి నీకవిజితేశ. మాయ దిగచాడి పరమధర్మంబుఁ దెలియు,
- ఆ. నిద్ర పోవువేళ కనిఁకుం డై దేహి దా, నెట్టిగుణముచేత క నింద్రియములఁ
 గడచినట్టిసుఖముఁగను నట్టిబ్రహ్మంబుఁ, గడిమి మెఱుము నన్నుఁగానెఱుంగు.
- ఆ. స్వప్నమందు నెల్లు క సంచారమొనరిండు, మేలుకాంచిదృష్టమోలి నెఱుంగు
 నుభయ మెఱుంగునట్టియు తమజ్ఞానంబు, కత్తె మట్టి దై నకలిలంపు నేను.
- సీ. అరయంగ నెవ్వని కలవి గాఁటియీ, సలలితమామకభాతిఁ బుట్టి
 యాత్మతత్త్వజ్ఞానహతుఁ డైనవానికే, గలుగునె యెందు సుఖం బాకింత
 వెలయు. బ్రవృత్తినివృత్తిమార్గంబుల, సుఖములు దుఃఖంబు క సారిదిఁ దెలిసి
 పనిచెడిసంకల్పఁఫలమూలమునఁ బాటు, కడు సుఖదుఃఖమోక్షములకొఱకు
- ఆ. దంపతిక్రియామఁతంబు వర్తింతురు, దాన మోక్ష మేల క దక్కియుండు
 నఖలదుఃఖహేతు క ముననూకర్మంబు, నెఱిగి నన్నుఁ దలఁప క రిచ్చలోన.
- వ. మఱియు విజ్ఞానాభిమాను బునుననుసంస్కరింపు నతినూత్నం బునునయాత్మగతి
 సిద్ధిసానత్రయలక్షణంబునఁ జతుర్థాశంబు నెఱిగి యైహికాముష్మికవిషయం
 బులచేతను వివేచలంబులచేతనునియుక్తు డైజ్ఞానవిజ్ఞానసంతృప్తు డైనపురు
 షుడు నాకు భక్తు డగు నీవిధంబులు గలవారలు యోగనైపుణబుద్ధి గలవా
 రలు నైస్వార్థం బునునయాత్మచేతం బరమాత్మను దెలియుచుందురు నీవు నీక
 ముబున మచ్చ కిశ్చదాపరుడవై విజ్ఞానసంపన్నంబు లైనవాక్కులచేత నన్ను
 స్తోత్రంబు నేసి ముక్తుండవైతి వని యాశేషభగవంతుండు విద్యాధరపతి యైవ
 చిత్రకేతుం బలికి యతని కన్యస్యం డైపోయె నేదిక్కున సర్వాత్మకుండైన య
 నంతం దంతరానంబు నొందె నాదిక్కునకు విద్యాధరభర్త నమస్కరించి గగ
 నచరుం డై చని లక్షలసంఖ్య లైనదివ్యవర్షంబు లవ్యాహతబలేంద్రియుం డై
 పరమయోగిపురుషులును దివ్యమునీంద్రులును సిద్ధచారణగంధర్వులును వినుతి
 నేయం గులద్రోణాదిశైలంబులను రమ్యప్రదేశంబులను సంకల్పసిద్ధప్రదేశంబు

- సీ. కొను కొనుగా లోకమునందు మహావిద్యవ్యూహములు శివాన యగుచు
జగలు పురాణమునందు నిలకమును జేసె యోగిపుంగవులును
బ్రహ్మచారిమహావిద్యులను కలుపులో మిథురూపమును శివమెలతతోడఁ
బ్రాకృతులనుచుజూతె శివదానురాసుడై లాలేశుం డయ్యె నిశ్చర జత నిట
అ. చకట ప్రస్థితపుష్పము. శివగోదా చక్రాంబు, చుండు సతులతోడఁ నలరుఁగా
యిట్లు భరతవంశ శివతులతోడఁ గూడి, పరధవింపలేదు శివభ్రాంతి నొంది. 492
కి. అని విని సర్వేశ్వరుఁ డా, తని నేమియు సశక నవ్వి శివతత్వభవారత్
శివగోదా నూరిక యుండెను, ముని కేశ్వర యీశుద్ధైర్యమహి మెట్టిదియో.
వ. ఇట్లు దశపూర్వకర్మ శేషముల నిందియజయుండఁ జూపుట్టినయహంకారంబున
జగదుపుం బెక్కు స్వల్పదంబులాదునున్నచిత్ర కేతుం జూచి భవాని యిట్లనియె.
క. మముజోటిలజ్జ లుకిన, కుసుతులకుం గర్తయగునుఁ శివగోపింపంగా
నమితాజ్ఞానిపుండు డగు, శమముడా వీడు నేడు శివజముల కెలన్. 493
క. భృగునారదకపిలాదులు, నిగనూకజ్జలును యోగినిర్ణయనిపుణుల్
త్రిగుణాతమ మహేశ్వరు, నగి రెన్నఁడు వారు భర్తృనయ మెఱుంగ రాకో.
సీ. ఎవ్వనిపదపద్మ శివమంద్రాదివిబుధుల, చూడగ్గ, పాకులసేదఁ జూచు
నెవ్వనితత్త్వంబు శివచయంగ బ్రహ్మాది, యోగిమానసంక్తి శివోలలాడు
నెవ్వనిహంపంబు శివరావులు గానక, వేదంబు లందంబ శివద మడుచు
నెవ్వనికామణ్య శివలోకముల నెల్ల, దనిపి యెంతయు ధన్యత్రములఁ జేయు
తే. నట్టిసర్వేశుఁ బాపన, హంస ధీమ, శాశ్వతైశ్వర్య నాత్మనరసాను నీకు
నెగ్గు నల్లఁచవాపాత్మిక శివభృగి, దండనాస్తుంబు శాశ్వతి దలఁగఁగలఁడు.
తే. నిఖలలోకా శ్రయంబు సప్తస్నిహితసుఖము, సకలధ దైకమూలంబు శివసాధుసేవ్య
మైనకంజాక్షుపాదపద్మాద్వరంబు, ననుచరింపంగ ఖలుఁడు వీఁ శివార్హుఁడగునె.
వ. కావున నోరెదురాత్మక యీహంపంబునం బాపస్వరూపం బైనరాక్షసయోనింబు
ట్టుమని శివీయించి యుంతనుండి మహాత్ములకు నవజ్ఞసేయ కుండు మని పలికినఁ
జిత్ర కేతుండు విమానంబు డిగ్గి వచ్చి యద్వైవికి దండ ప్రణామంబు లాచరించి
కరకమలంబులు దోయిలించి యిట్లనియె నోజగన్మాతా భవచ్ఛాపవాక్యంబు
లట్లకై కొంటిఁ బ్రాచీనకర్మంబులం బ్రాప్తంబైనసంసారచక్రంబుచేత నజ్ఞానమో
హితు లై తిరుగు చున్నజంతువులకు సుఖదుఃఖంబులు నైజంబు లై ప్రవర్తిల్లు
చుండు నిండులకు బరతంత్రులైన వా రాత్మపరసుఖంబులకు నెవ్వరుకర్త.
లీగుణంబులనిమిత్త మై శాసనగ్రహంబులును స్వర్గనరకంబులు సుఖదుఃఖం
బులును సమంబులు భగవంతుం డొక్కండ తనమాయచేత జగంబు సృజియిం
చుచుండు వారివారికి బంధాదిరాగంబులు గలుగఁజేయుచుఁ దాను వానికి లోను

గాక నిష్కళంకుం కై యంచు నీవిధంబునంబుట్టు చున్ననరునకుం బట్టిబంధుశ
త్తుమిల్లోదాసీనత్వంబు లెక్కవీది వాకివాకికర్పనశంబునం బరమేశ్వరుండు గ
ల్పించుచు సర్వంబునండు సర్వసముం కై యంచునప్పుడ మేశ్వరునక నుఖదుఃఖం
బులచేత రాగంబు లేదు రాగానుబంధం కై నరొపంబును లే దతినిమా యాగుణ
విసర్గంబు జంతువులకునునుఖదుఃఖంబులను బంధమోక్షంబులను గల్పించుచుండుం
గావున నీకు సమస్కరించు చున్ననన్న ననుగ్రహింపుము శాపభయశంతుండం
గాను జగన్మాత వై ననిన్నుం బలికినదోషంబునకు శంకించుచున్నవాడ ననిదండ
ప్రణామంబు లాచరించి పార్వతీపరమేశ్వరులం బ్రసన్నులం జేసి తనవిమానం
బెక్కి చనియె నప్పుడు పరమేశ్వరుండు బ్రహ్మాదిదేవర్షిజైత్రుడానవప్రమథ
గణంబులు వినచుండ బార్వతికి నిల్లనియె నీకు నిష్కలం దృష్టం బయ్యె గదా
నారాయణదానదాసానుచరులనిస్సృహభావంబు హరిశుల్కార్పణార్చనంబు లై
నిస్సృహు లైనభాగవతులకు స్వరాజవర్ణనకచేభావంబులు చేవు పాణులని
దేహసంయోగంబులన నారాయణలీలంజేసి యంచు న్నందార్పణంబులంబు
లాత్మయందు సజ్జానంబున శేనంబుసేయంబుసేయ బట్టివిష్ణుచారిణులు భగవం
తుం డయినవాసు చేవునిభక్తి కలవారిం జెందవు మఱియును.

499

ఉ. నేనుఁ గుమారనారదులు నీరజగర్భుండు దేవసంఘమున్
మానితయోగివర్ణమునిగ్రమండలి మన్నగువార మెల్ల నా
దానవవిద్విడంశజనితంబుల మయ్యుఁ దదీయత త్వయం
గానఁగ నేర మీశు ఘనగర్వమునం దలపోసి చూచుచున్.

500

క. అతనికిం బ్రియుఁ డప్రియుఁ, జేతెరువున లేడు నిఖిల నె మెల్లను చా నై
భూతముల కాశ్చయగుటయు, భూతప్రియుఁ డొకఁ డాదోవురుఘంబు తస్మిన్.

ఆ. అరయుఁ జిత్రకేతుఁ శ్రుతిశాంతుఁ డతిలోకసముండు నిష్టభక్తి నంగతుండు
నితని నేమి సెప్ప శ సేకుండ నగునేను, నువిద యచ్యుతప్రీయుండఁ జచ్చి.

502

క. కావున భగవద్భక్తులభావమునకు విస్మయంబు శ పని లేదు మహా
ధీవిభవశాంతచిత్తులు, సావనపరత త్వనిపుణ్యభవ్యులు వారల్.

503

వ. అనిన విని యద్రుందన విస్మయంబు మాని శాంతచిత్త యయ్యె నట్లు పరమ
భాగవతుం డయినచిత్రకేతుం డద్దేవికిం బ్రతిశాపం బియ్య సమర్థుం డయ్యును
మరల శపింపక యతిశాంతరూపంబునఁ దచ్చాపంబు శిరంబున ధరియించె నిట్టి
సాధులక్షణంబులు నారాయణపరాయణు లయినవారలకుం గాక తక్కింబులకుం
గలుగనేర్చునే యట్లు శాపహతుం డయినచిత్రకేతుండు తృప్తి సేయుయజ్ఞంబున
దక్షిణాగ్నియందు దానవయోనిం బుట్టి వృత్తానుం డన విఖ్యాతుం డయి
భగవద్దానపరిణతుం డయ్యెం గావున.

504

సీ. నరనాథ యాన్మత్తః కః రాక్షసాన్మతి, కలేగిసయాపుర్యకారణంబు
చిరిపుణ్యు డయినట్టిని ల్లకేతుమహానాథునింబు డత్తితోడ న బరిగి విన్న
చరివినవారికి న కలదుష్కన్మమలో, నిధింబు లై నకుల న బెదిరి పోవు
నకిలవైభవము లు న సమకూరు: దమయంతిం దొల్కొని కోర్కల న తోడగూడి

ఆ. శర్మలాత్మ లగుచు న నిత్యసర్విజ్ఞాన విరతు నుచు విశ్వాదురితు లగుచు:
పాదువి త్రవ త్రవ పాత్రాదలను గూని, నరనాథునిచు ముందు న రధికిగుఱిము.
అథా స వి త్ప కం క ప్ర వ ణ న క క క థా

సీ. వివయ్య నరనాథ న వివదంబుగా ద్విష్టునంశంబు నెప్పితి న వానివెనుక
సవిత్తుండు: పృథ్వియ న సావిత్రి వ్యావృత్తి, యానభార్యుండు నింపారువేడ్క
నగ్నిహోతంబుల న నయంగం బశసోమ పంచమజ్జంబులం న బరంగం గనియె
భగండు నీదిక యనుభార్యకుమహిమ ను, భవనవిభవుల దాగబడసె ముపురం

ఆ. దనయ నొకతె గాంచె: దివనంతకుల న నా, తరిలనేత్ర సద్యోజిహ్వధామ
పుణ్యశీల సుగుణాపూరితచారిత్ర, యజ్ఞలలోకపూజ్య న యాశిషాఖ్య. 506

వ. మఱియు ధాతకుం గల కుహూ సీనివాలీ రా కానుమతు లనియెడునలుపునభార్య
లలో: గుహూదేవి సాయ మనుసతునిం గాంచె సీనివాలి దర్శాఖ్యునిం బడసె
రాకప్రతరాఖ్యునిం గాంచె నన మతి పూర్ణిమాఖ్యునిం గనె విధాత క్రియ యను
భార్యయందు నగ్నిపురీష్యాదులం గనియె వరుణునకు: జరియను భార్యయందు:
బూర్వకాలంబున బ్రహ్మపుత్రుం డయినభృగువును వల్మీకంబునం జనియించిన
వాల్మీకియు నుదయించిరి మిత్రావనుజులకు నూర్వశియండు: తేతో ఉద్గమం బైన
చాని: గుంభంబునం బ్రవేశింప జేయ నందు నగన్మృండును వసిష్ఠుండును జని
యించిరి ప్రత్యేకంబ మిత్రునక తేవతియందు నుత్సర్గసంభవు లైనయరిష్టయం
బిప్పలుండును ననువారలు జనియించిరి శక్రునకు: బాలోమియందు జయంతయు
షభవిడుష లన ముగ్గురు పుట్టిరి వామనుం డయినయుర క్రమదేవునకు: గీర్తియ
నుభార్యయందు బృహచ్చోకుండు పుట్టె నాబృహచ్చోకునకు సౌభగాదులుపుట్టిరి
మణియు మహానుభావుం డయినకశ్యపప్రజాపతికి నదితీయందు శ్రీమన్నారా
యణుం డవతరించినప్రకారంబు వెనుక వివరించెద దితిసుతు లైనదైతేయుల
నంశంబు నెప్పెదనేదైతేయవంశంబునందైనను బహ్దబలులు పరమభాగవ
తులై దైత్యదానవవందితులై వెలసిరి దితికొడుకులు హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షు
లన: బ్రసిద్ధి నొంది రందు హిరణ్యకశిపునకు జంభాసురతనయ యైనదత్తకు: బ్ర
హ్మదానుష్లాదసంష్లాదహ్లాదు లను: బుగురుగొడుకులును సింహిక యనుకన్యకయు
జన్మించి రాసింహికకు రాహువు జన్మించె నారాహువుశిరం బన్మృతపానంబునే
య హరి దనచక్రంబునం దుంచె సంహ్లాదునకు గతి యనుభార్యయందు: బంచ

1. 'సద్యోజిహ్వధామ, పుణ్యశీల పాద్విలోబాకచారిత్ర', 'దవరశగ్నియనెడు'చానినశః'హ్రా.ప్ర

జనండు పుట్టె పూదుకు నమః యనభాగ్యయందు నాతాపీల్వలులు పుట్టిరి వా
రంలగస్తున్నందుఁ జూచించె ననుపూదుకు నూర్చి యనభాగ్యయందు బాహుల
వహిషులు గలిగిరి పుష్కదుకు దేవి యనభాగ్యయందు విరోచనండు పుట్టె
ననినికి బలి జక్కించె నాల్కి నశన యనభాగ్యయందు బాణండు కేష్టమంజు
గా నూర్చును గొడుకులు పుట్టి కావలికల నంబు వెనుక కననిచెద బాణను
కుండు పరమేశ్వరు నారాధించి ప్రమథగణంబులకు నుత్పన్నుండెయ్యె మఱియు
నదితినంతాంబులగుమహిమై కెరిసవలచానెత్తుంబు గిలవారి లంకలు ననక
త్తులై యుండుతోఁ గూడ దేవత్వంబు నొందె రనిన విని డక్షిన్నేంద్రుండు
సుకయోగిండున కిట్లనియె.

507

ఆ. ఏమికారణమున నెందఁడని మనః, చ్ఛయము నాక్ష మగుచు న్ శాంతి నొంది
యరయఁ దత్సమానః, మగుచు వర్తించెను, దీని వివరణయఁ బ్రకటనయ్యె.

వ. అనిన సుకుం డిట్లనియె.

509

సీ. నరనాథ విను తననందచు లంకలు, నమరేందుచే హతు న్ గలుచు నుండి
గోవళోకంబులఁగ్రుభుఁడు దనలోన, మందుచు దితి సాక్షమఱుగఁదొడఁగె
భాగ్యహంతకుఁ దతిఁపాశకుం డియిందు, జంపక నాకేల న్ సాంపు గలుగు
వీని భస్మమూ సేయుఁచానిఁగా నొకసుతుఁ, ఒడనెడ నని చాక్షభర్త గోరి

ఆ. వ్రీ యము సేయఁదొడఁగెఁగ్రభక్తభావంబుల, బావణములనధికి ప్రావణములఁ
భక్తియు క్రిచేతఁ న్ బరిచర్యగతిచేడ, నతులచేత నతులఁగతులచేత.

510

చ. కిలికిఁ టాక్షపీతూవికారముఁక హృదయానురాగనం

కలితవిశేషవాఙ్మధురసృక్షలకఁ లితాననేం మం

డలపరిశోభితామృదివిప్రచింతి న్మిహిప్రసన్నతా

ఫలదించిప్రధానముల న్ భామిని చి ర్తమనంబు లో. గొనన్.

511

తే. అఖల మెఱిఁగినకళ్ళపునంతవాచి, హేలవు తల కెక్కురతులసంగతులచేత
ననఘం గావించె వ్రేల్పిడినజ్జవదన, పతుల భ్రమియింపనేరని న్ సతులులకె.

క. ఏతలఁ వెఱుంగక నిలిచినభు తంబులఁ జూచి భాత్యపురుషులమనసుల్

భీతిగొలుపంగ యువతి, వ్రాతంబు సృజించె బతులు న్ వారల కరదే.

513

వ. ఇట్లు నిజసతిచేత నుపలాదితుండై కళ్ళపప్రజాఁతి యాసతికిం బరమపీతుండై
యిట్లనియె నోతస్త్వి నీకుఁ బ్రసన్నుండ నైతి వరంబు గోరుమిచ్చెన నాథుండు
ప్రసన్నుండై న స్త్రీలకుం గోరిక సంభవించుట కేమి గొఱంత సతికిం బతియె
దైవంబు సర్వభూతంబులమానసగుబులకు వాసుదేవుండై భర్తనామరూపకల్పిను
లైనసకలదేవతామూర్తులచేతను బురుషులచేతను భర్తరూపధరుండ మన భగ
వంతుండు సేవింపంబడుచుండు విశేషించి స్త్రీలచేతఁ బరిరూపంబున భజియింపం
బడుఁ గావునం బతి వ్రతలైననుందరులు శ్రేయస్కామలై యేకచిత్తంబుననాత్మే

శ్రీమహాభాగవతమేష్వరమితి భక్తభావంబున సేవించుచుండుదు రేనును నీ
కృష్ణానంబున వరదండ నైతి దుష్టిల లయన వనితలకం బొందరాని వరంబు
నీకచ్చెద నేడు మనన నాకర్శ్యవునకు దితి యిట్లనియె. 514

ఆ. వరము గౌర నాకు న వరదండ వేనియు, నిందుఁ ద్రుంచునట్టియిద్ధబలుని
నమితలేజుఁ దన యుక్త నమరత్ననంప్రాప్తు. నెందుఁ జెడఁచానినీమునాథ.

వ. లనవుడు. 516

క. ఉట్టిపడునట్టివర మీ, కట్టిడి న న్నెట్టు జేడఁ గలుకట యగుచు నీ
మిట్టిపడి యతఁడు మదిలోఁ, బుట్టినల్లడమతోడఁ న బొక్కుచు నాత్మన్. 517

చ. పశ్యతిని గర్హపాశముల న బద్ధుడ నైతిఁ గ దయ్య నేఁకు నే
వికటనీస్వరూపమున న వేదఁబు గొల్పినమాయ నిందియా
ధికమతి యైనవాఁడు దనశ్రేయపునఁ జిత్తము వెచ్చకెట్టి పా
తకములఁ గూల కున్నె నను న దైవము నవ్వడె లోలితాత్మనిన్. 518

నీ. ఖండశర్కరతోడఁగలపించుపలుకలు, బద్ధవిలాస మేర్పఱచుమోముఁ
దుహినాంశుకళలతోడదులమాగుచెప్పులు, జెమటఁగొ న్నెత్తురుసేయుమేను
నిలు వెల్లఁ గరగించునేర్పులయింపులు, పువ్వుల కడదైవప్రబోది సేత
తమకంబు రెట్టించునతరితీపుతలఁపులు, నెనసినమదిలోని న యిచ్చగింత

ఆ. గలిగి కఱవ నున్నకాలాపిపోలికి, జెలఁగు చున్న సతులనచిత్తవృత్తిఁ
దెలియవశమె యెంతనృతి గలవారికి, నాక కాదు నిఖిలలోకములకు. 519

ఆ. కోరి సతుల కెల్లఁ న గూర్చువారెవ్వరు, పతుల నైన సుతుల సహితుల నైన
జలిమిఁ జేసేయెనబరహస్తమున నైన, హింస సేతు రాత్మసహితముకొఱకు.

వ. అని చింతించి దీనికి నేమని ప్రతివాక్యం బిప్పువాడ మద్వచనం బెందు నమో
ఘంబు త్రిలోకపరిపాలనశీలం డయినభిదఃరవాణి వధార్థుండె యేను దీనికి
నైనది యొకటి గల్పించెద నని దితిం బాచి యోతనుమధ్యనీకు నట్ల దేవ
బాంధవుం డయినయింద్రహంత యగుసత్త్రుండు గలిగెడు నొక్కసంవత్సరంబీ
వ్రతంబు నాచరింపుము దాని పకారం బెల్ల నేను జెప్పెద విను మెల్లజీవుల
వలన హింసాభావంబు లేక యతిధ్వనివాక్యంబు లుడుగి కోపంబు మాని య
సృతంబులు వలుకక నఖిరోమచ్చేనంబు సేయక యస్థికపాలాదు లయినయ
మంగళంబుల నంటక జలంబులు సొచ్చి కాని ఘటాదకకూపాదకంబుల స్నా
నంబు సేయక దుర్జనసంభాషణంబు వర్జించి కట్టినకోకను ముడిచిన పువ్వులను
గ్రమ్మఱ ధరియింపక భోజనంబులయందు నుచ్చిష్టాన్నంబును జండ్డికానివేదితా
న్నంబును (గోశకునఃమార్జారకంక క్రిమి) పివీలికాదివిదూషితాన్నంబును సామి
పాన్నంబును పృథ్వీహితాన్నంబును ననుసేవించవిధిపిష్టాన్నంబులు వర్జించి
దోయిట నీళ్ళు ద్రావక సంధ్యాకాలంబుల ముక్తకేశి గాక మితభాషిణి యై

యలంకారవిహీన గాక వెలుపలం దిరుగక పాద ప్రక్షాళనంబు సేసికొనికాశయ నింపక మార్చిపాదయై పద్మశింక పల్కినుకొనన్ యయ్యును నగ్నయయ్యును సంధ్యాకాలంబుల సిద్ధింపక నిత్యంబును ఛాతచస్త్రంబులు గట్టి శుచి యై పర్వ మంగళసంఘ క్త యై ప్రాతః కాలంబునఁ మాపు మొగం బై లక్ష్మీనారాయణుల నారాధించి యావాహనార్హ్యపాదోపస్పర్శన సుష్మావహఁ డపవిత్రభూషణభుష్ప ధూపదీపోపహారాద్యుపచారంబులనొందిపావి శ్చేవంబుద్వాః శాహుతులవేల్పిం చి దండప్రణామంబు లొనరించి భావక్రంతంబును దశవారంబు లనుసంధించి స్తోత్రంబు సేసి గంధపుష్పాశేతంబుల ముత్తైసువలం బూజించి పతిని సేవించి పు త్రుం గుడిగతుంగాభావించి యివ్వధంబున మూర్ధశిర్వు శుద్ధస్తతిపదారంభంబుగా నొక్కసంతత్రరంబు సలిపి యాద్వాదశమాసాంత్యదినసంబున విధ్యుక్తంబుగా నుద్వాపనంబు సేయనలయు నీ విభుంసవనం బనియెనెవతంబు ద్వాదశశూన పర్యంతం జేమఱక చల్పిన చక్రగోచరసూరిండు గలిసెడు చనిన దివి నా వ్రతంబుతోడనే కృతంబు భరింపించి వ్రతంబు నలుపుచు నుండ నిందుండు మాత్రభిప్రాయం బెజింగి మాయమ్మ నహారహంబును రహస్యంబున సేవించుచు వ్రతంబునకుం దగినపుష్పఫలసమితుశుభప్రత్రాంకురంబులు మొదలయినవస్తు వికతం ద్రికాలంబులు దెచ్చియిచ్చుచుఁ బుండరీకంబులు హరిశికిం బొందియున్న భంగిఁ దద్వ్రోకభంగంబునకై కాచి శుశ్రూష సేయుచు నాయుష్మగర్భంబు భరి యించిన తేజోవిశేషంబునకు దిగులుగుడుచుచుఁ గృశించుచుచుండెనొక్కనాఁడు.

సీ. వామాక్షియనుదినః ప్రతభారణోన్నతః సచిచర్యవిధులచేఁ బడలి యలసి యొంటి సంధ్యావేళ న చుచ్చివై యై పద, ప్రతాపనామలఁ బాసి మఱచి తనకర్మమోహంబు దవిలి నిద్రింపంగ, నిందుండు సయ్యున న నెడరు గాంచి యోగమాయాబలోద్భుక్తుండై యాయుతి, యుదరంబు జొరఁబడఁ యుగ్రుండగు తే. దివిరి దేదీప్యమాన మైఁ తేజరిలు [చు నర్భకుని వజ్రధారల న నడిచె నేడు దునుకలు గ వాడు దునిసియుఁ నునుక దునుక చెడక యొక్కొక బాలుఁ డైఁ చెలఁగు చున్న.

క. వా రేడ్వ రగుచుఁ గుయ్యిడ, నో రేడ్వకుఁ డుచుఁ ద్రొచె నొక్కొక్కని నా శూరుం డేడేసి దునుక, న రయమున వారు సెడనఁ భుంకితు లయ్యున్. 523

క. ఖండము లన్నియు నందఱుం, జండాంశుసమ ప్ర కాశకళాశ్వుతు లగుచున్ మొందుకొని నిల్పియని రా, ఖండలునకుఁ గరుణ నుట్టునగతి మతిఁ దోఁపన్. 524

వ. అందఱు ముకుళితకరకమలు లై నీకుం దోడంబుల్లువులము మమ్ము హింసించం బనిలేదు నీకు బారివదుల మై మరుద్గణముల మై నిన్ను సేవించెదము మమ్ము ర ళ్లింపు మనిన నారాయణ ప్రసాదంబున జెడనిమరుద్గణంబులపలుకులకుం గృహ

సూక్ష్మయిందును వారల సహోదరులు గాఁ గైకొని యతి హింసింపక మానె
 సత్వత్కామకర్మానిలల సారామణిత్వంబు వయినసేపునంబోలెఁ గులికథా
 రంజకలంబు బయలుపరచుచు నన్నమాపంబు లై సువస్వరంబునకు నొక్కంత
 కడనుగా హరిం బాజించి నుప్పిలిచుచువారు గావునః యదుతోడం గూడ నేసోన
 పంచాశద్దేవతల బయలుపరచుచులు దిలిగింపులునెలువడి రంత దిలి మేల్కొంది
 యనల్పప్రకాశులై యిదుతోడం గూడి వెలుగుచున్నకుమారులం జూచి సం
 తోషింపఁ యిదు జూచి నేను బృత్యుహం బయిసపుత్రిం గోరి మస్తరం
 బయినవత్తులు సలిపితి రంకల్పించినపుత్రిం దొక్కఁడు డీన ప్రసస్తసంఖ్య గల
 కుమారు లగుట కేమికతులు ని వెటింగిభంగిర తథ్యంబు వలుకు మనిన నిం
 ద్రుం డిట్లనియెఁ దల్లి భవద్వృత్తులుఁ జింతించి సమయవిచ్ఛేదనంబున గర్భం
 బుఁ జొచ్చి సాపదిత్తుండ నై వజ్రధారఁ గర్భంబు విదళనంబు సేసిన నాశకలు
 బులు సెకక మహోత్పర్యంబు గా నివ్వెంబున గుమారకు లైరి మహాపురుష
 పూజానంపిది కార్యానుషంగి గా నుడునే భగవదారాధనంబు గోరికలఁ బాపి
 యెవ్వరు గామితును వా రిహపరంబుల సర్వకకుశలు లగుదు రన్మహాపురుష
 వ్రతసముత్సర్ను తేజులు నడంప నెన్ను చోవుఁ గావున దుర్మదంబున బాలిక
 స్వభావుండనై దోషంబు సేసినవాడౌర్వకర్మంబు సహింపఁ దల్లికన్న నెవ్వరు
 సమకులు పాపాత్ముండ నగునన్ను గావుము నేను పీఠలతోడివాడ నని నిష్క
 పబులుగాఁ బ్రార్థించిన నద్దేవి యట్ల కాక యని శాంతచిత్త యయ్యె నింద్రుం
 డును వారలంగూడి త్రిదివంబునకుం బోయి సోమపాసహవిర్భాగంబులు వార
 లకుం బంచి పెట్టి కూడి సుఖం బుండె నని చెప్పి పరీక్షిచ్చు రేంద్రునకు. శుక
 యోగిందుడు వెండియు ని ట్లనియె

525

క. హరి వరముఁ డయినవ్రత మఁట, హరియశజు లగుదు నెగడుననురులజన్మ
 స్ఫురణం బట పలియించిన, నరయఁగ మునుషీర్ణకర్మహర మగు టను జే. 526
 వ. అని విష్ణుకథా శ్రవణగుతూహలానుమాసమానసులైన శౌనకాదిమహామునులకు
 నూతుండు సెప్పెనని శుకయోగిందుండు పరీక్షిచ్చు రేంద్రునకుఁ జెప్పెననుటయు.

క. రాజవరాజపూజ్య, శ్రీశత గోపీకటాక్షసేవాతర వి
 భ్రాజితమూర్తి మదోద్ధత, రాజసూతోత్సాద రామరాజాఖ్యనిధి. 528

తరలము. మురవిదారణ ముఖ్యకారణ ౧ మూలతత్త్వవిచారణ
 దురితతారణ దుఃఖవారణ ౨ దుర్మచాసురమారణ
 గిరివిహారణ కీర్తిపూరణ ౩ కీర్తనీయమహారణ
 ధరణిభారణ ధర్మతారణ ౪ తాపసస్తుతిపారణ. 529

తోటము. కరుణాకర శ్రీకృష్ణ కంబుకదా, శరణాగతసంగతజాడ్యహరా
పరిశీలనశీలభక్తమునా, కరిగింపబడుభక్తవశాంతినా.

580

గద్యము. ఇది శ్రీకృష్ణలకు విజయమున ప్రవక్తృత్వమున విత్త కనువయూహావ్యభుత్ర
బుధులన ప్రసంగానుషంగ సింగయినానాధేయ పణితం బైన శ్రీమహాభాగవత
పురాణంబునందు నవామిగోవామింబులను బ్రహ్మగోలు: జందుం జామంతణం
బు సేయుటయు పితృత్వము: ప్రజాపర్ణంబున వక్షుండు హరింసూర్పితకం
బు సేయుటయు పితృక నవ్యకమేష్వరుండు ప్రత్యక్షం బగుటయు హంసశ్వకబళా
శ్వులజన్మంబును వారలకు నారహంక: బోధించుటయు నారాయణవచన ప్రకారం
బున వారు మోక్షంబు నొందుటయు: దద్వ్యత్రాంతంబు నాశమనివలన కవి
దక్షుండు: దుఃఖాకాంక్షుండు దగుటయు: దహంతరంబు బ్రహ్మవరంబున వక్షుండు
శబళాత్మగుంజ్ఞ: సహస్రసంఖ్యాకు లగుచుత్తులం గాంచుటయును సృష్టినిర్మాణే
చ్ఛానిమి త్తంబున దక్షుండువలన వార లగ్రజయ్యలు సిద్ధి బొందినతర్కరాజం బైన
నారాయణసరస్వతకుం జలంబును వారి: వారదభిగవంతుండు బ్రహ్మజ్ఞానం
బు నుపదేశించుటయు వారు పూర్వజు లేనప్రకారంబున మోక్షంబు నొం
డుటయు: దద్వ్యత్రాంతంబును వక్షుండు దివ్యజ్ఞానంబున నెఱిగి నారవోపదిష్టు
బని తెలిసి వారమని శపియించుటయు వారకుండు సక్షుశాపంబు ప్రతిగ్రహిం
చుటయు దక్షునకు మరల బ్రహ్మవరంబున సృష్టినిస్తారంబుకొఱకు: గూతు
లకువండుజలించుటయు నందు: గిశ్యపునకు నిచ్చినపదుముప్పులవలన నకల
లోకంబును నిండుటయు జేవాసుర నక తిక్క జ్యృగ భగాదుల ఆశ్రమంబులును
దేవేంద్ర తిరస్కారంబున బృహస్పతి యస్మాత్మహాయచేతం గానరా కుండుట
యు: దద్వ్యత్రాంతంబు రాక్షసులు విని శుకోపదిష్టులై దేవతలపై నెత్తి
వచ్చుటయు జేవాసురయుద్ధంబును నాచార్యతిరస్కారంబున దివిజరాజపలాయ
నంబును బలాయమానులై నదేవతలు బ్రహ్మసన్నిధికిం జనుటయును బ్రహ్మవా
క్యంబున: దద్వ్యకుమారుం డయినవిశ్వరూపు నాచార్యుని గా దేవతలు
వరించుటయును విశ్వరూపు ప్రసాదంబున నిందుండు నారాయణవర్మం బను
మంత్ర కవచంబు ధరియించి రాక్షసుల జయించుటయు: బరోక్షంబున రాక్ష
సులకు ననుకూలుం డయినవిశ్వరూపు నిందుండు వధించుటయు విశ్వరూపవ
ధానంతరంబున నిందునకు బ్రహ్మహత్య సంప్రాప్తం బయిన నిందుండు శ్రీ
భూజలద్రుమంబులయందు: బుచి పెట్టుటయు విశ్వరూపుండు హతుం డగుట
కు: దద్వ్య గోపించి యింద్రవధార్థంబు మూరణహోమంబు సేయ వృత్తాను
రుండు జనించుటయు వృత్తానురయుద్ధంబున: బరాజితులై యింద్ర సహితు
లయినదేవతలు శ్వేతద్వీపంబునకుం జనుటయు నందు శ్రీహరి ప్రసన్నుం డయి
దధీచివలన భిదురులు గైకొన నుపదేశించుటయు నిందుండు వజ్రాయుధంబున

వృత్తుని సంహరించుచు నిండుండు బ్రహ్మహత్యాపీడితుం డయి మానస
 చింత ప్రవేశించుటయు నా నహుషుండు శతాశ్వమేధింబులం జేసి యింద్రాధి
 పతింబు వదిలుటయు నాహుషుండు సగ స్యశాపంబున నురళాజ్యచ్యుతుం డై
 యజగదయోనిం బుట్టుటయు నంద్రాగ్రంభంబును సశ్వమేధంబును సింధుం
 డు మరలఁ ద్రిలోకాధిపతింబు విజయబయలును జిత్రి కేతూవాఘ్యానంబును
 మరుద్గణంబులజన్మ ప్రకారంబును ననుకథలం గలవృత్తాంతము. ౧18

ఓం తి త్త ద్భ్రీ హ్మ ధ్వి ణ మ స్తు.



శ్రీ రఘు

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

శ్రీరామచంద్రమహాభాగవతము

సప్త పంచము



మధ్యభాగము

కామితోన్మోహితాః కమనీయ మానసాః

సమూహాః కమలైః

శ్యామలమృగైః రామచంద్రస్థులాలా.

1

వ. మహానీయగుణగరిష్ఠు లగు నమ్మునిశేషులకు నిజపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డయిన నూతుం డి ట్లయె చ్చు ప్రాయోపవిష్టుం డయిన పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగేంద్రు నవలోకిం.

2

నీ. సర్వభూతములకుఁ నమః నన్నెల్లప్పుడు నీయిం, దైవవైకుంఠము దక్షిణంతుఁ డాద్యుఁ డింద్రునికొఱకు దైవత్యేంద్రుల నేటికి, విష్ణుమునికైవడికి, వెదకి చంపె ననురులఁ జంపంగ నమరులచే దన, కయ్యెడిలాభ మిం తెనఁ గలదె నిర్వాణనాథుండు నిర్గుణుం డుతన, కసురులవలనిధ్యయంబుఁ బగయుఁ

ఆ. గలుగనేర వట్టికృషునుడు దైత్యులఁజంపి, సురలఁ గాచుచునికి నచోద్యునుచు సంశయంబు నాకు జనియించెనుఁనినాథ, ప్రజ్ఞ మెఱచి తెలియఁబడకవయ్యు.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లయె.

4

శా. నీసంప్రశ్నము వర్ణనీయము గదా న నిక్కంబు రాజేంద్రుల క్షీణసంభావ్యునిసచ్చరిత్రము మహాచిత్తంబు చింతిం ద ద్దాసాఖ్యానము లొప్పు విష్ణుచరణధ్యాన ప్రధానంబు లై శ్రీసంధానము లై మునీశ్వరవచోదేవీయమానంబు లై.

5

క. చిత్తంబులు లైలోక్యప, చిత్తంబులు భవలతాలవిత్తంబులు స స్థితంబులు మునిజనవన, చైత్రంబులు విష్ణుదేవుఁడారి తంబుల్.

6

వ. నరేంద్రా కృష్ణద్వైపాయనునకు నమస్కరించి హరికథనంబులు సెప్పెన విను ము వ్యక్తుండు గాక గుణంబులు లేక బ్రకృతిం జెందక భవంబుల నొందక పర మేశ్వరుండు దనమాయలన నయినగుణంబుల నావేశించి బాధ్యబాధకత్వం

బుల నొందు తలంప గుణాహితండు సత్సదృశ సద్గుణులు ప్రకృతిగుణంబు
లాగుణంబులకు నొక్కొక్క కాలంబు వానిస్పృహలు గల వాయాశ్వరండు
సత్సంబున దేవముఖులకు రజోగుణంబున ససురలను దమోగుణంబున
యక్షిరక్షోగుణంబులను విభజించె నూర్జుండు వెన్నెడలం గానంబడియు నొ
క్కరుం డియిన తెలుగునఁ బద్విభుండును సర్విగతుం డయ్యును భిన్నుండు
కాడు తిత్త్వవిదు లయినవెద్దలు దమలోకం బరమాత్మస్వరూపంబున నున్న
యీశ్వరు నిద్విధంబున వెలుంగుదుర జీవాత్మకుఁ బరం హైసర్వమయండు
దశమాయచేరి జంబును విశ్వంబు సృజయింపం గోరి సత్త్వంబును గ్రీడింపం
గోరి తమంబును నిద్రింపంగోరి యత్నాదింబు చరమైనకాలంబును సృజయించు
నాకాలంబున సర్వదర్శనం డియినయీశ్వరండును గాలావ్యాయండునునై
హరి సత్త్వగుణం బయినదేవానీకంబుకు పృథ్వియు రజస్సమోగుణు లయిన
రాక్షసులకు హనియుం జేయు చుండు

7

క. జగనాయక యాయర్థక , భూయశుఁ డగుర్జుజనకంఠ గ్రతుకాలమునకా
మాను నారదుండు నెప్పెను. వినిపించెద వినుహ చెవులు స విమలత నొందన్.

వ. నున్న ధర్మరాజు సేయురాజసూయయోగంబున బాలుం డైనశిశుపాలుండు
హరిని నిందించి నిశితనిర్వృత్త చక్ర భారాదలితమ స్థలం దయి శేజోరూపంబున
వచ్చి హరిదేహంబు సాచ్చినం జూచి వెలుగుపడి ధర్మజుండు సభలో నున్న
నారదునిం జూచి యిట్లనియె.

9

అ. ఎట్టివారి కైన స నేకాంతులకు నైన, వచ్చి చొరగ రానివాసుడేవు
తత్త్వమందుఁ జేరిధరణీశుఁ డహితండ్డై, యెట్లు సాచ్చె మునిపరకేవ్వా నేడు.

ఉ. వేనుడు మ ధవుం దెగడి స విప్రుల దిట్టిన భగ్నుఁ డై తమో
లీనుడు గాఢ తొల్లి మదగలిపుణు చెద్యుండు పిన్ననాటనుం
డేనియు మాధవుకా విన సహింపండు భక్తి వహింపఁ డట్టివాఁ
డేనివిడ ప్రభావమున స నీపరమేశ్వరునందుఁ జొచ్చెనో.

11

మ. హరి సాధింతు హరికా గ్రసింతు హరిఁ బ్రాణాంతంబు నొందింతుఁ దా
హరికిఁ నైరి నటంచు వీడు పటురోషాయత్తుఁ డై యెప్పుడుం
దిరుగుం బ్రువ్వదు నోరు వీలి పడదుకా దేహంబు దాహంబుతో
నరకప్రాప్తియు నొందఁ జేక్రియ జగన్నాథుం బ్రవేశించెనో.

12

వ. అదియునుం గాక దంతవక్త్రుండును వీడును గరఁజిరంబు గోపండు నింద సేయు
దురు నిఖిలజనులు సందర్శింప నేడు వీనికి విష్ణుసాయుజ్యంబు గలుగుట కేమి
హేళువు వినిపింపుము పవనచలితదీపశిఖయునుంబోలె నాహ్లాదయంబు సంచ
లించు చున్న దనిన ధర్మసందనునకు నారదుం డిట్లనియె దూషణభూషణతిర
స్కారంబులు శరీరంబునకుం గాని పరమాత్మకు లేవు శరీరాభిమానంబునంజేసి

దండవాక్పాదువ్యంబులు హిమవై తోచును తెలుగున నేను నాయది యని
యెనుకై వ్యవస్థించును భూతః బుధుః శరీరమునందు సంచించు నభిమానంబు
బంధంబు నిశ్చిమానుండు వధించినను కథంబు గాదు కర్మకర్మ మెల్లని
వానికి హింసయు సిద్ధింపదు సర్వభూతాత్మకుండు నైవయ్యాత్మని నైవవ్యంబు
జేదు గావున.

18

ఆ. అలుక నైనఁ జెలిమి నైనఁ గావంబున, నైన బాంధవమున నైన బీతి
నైనఁ దగిలి రలుప నభలాత్మఁ దిగువరఁ జేరవచ్చు కేలునీయఁ గలఁడు.

క. నై నానుబంధంబునఁ, జేసినచందమున విష్ణుఁ జరతరథక్రిం
జేరఁ రా దని తోచును, నారాయణుని క్రియుక్తి నాచిత్తమునన్.

19

క. కీటకముఁ దెచ్చి భ్రమరమా, పాటననున బంధమింకఁ గాంఠం దెల
త్కీటకము భ్రమరరూపముఁ బాటించి వహించుఁగాదె కథయయోగమునన్.

17

వ. ఇవ్విధంబున.

కా. కామోత్కంఠత గోపికల్ భయమునం గంసుండు వైరక్రియా
సామగ్రిక శిశుపాలముఖస్వపతుల్ సంచంధులై వృష్ణులుం
బ్రేమక మిరఁబ భక్తి నేము నిదె చక్రిం గంటి మెత్తెనను
ద్దామధ్యాసగర్విష్టఁడైనహరిఁ జెందక వచ్చు ధాత్రిశ్చరా.

15

---భక్తి శ్రీహరిద్వారపాలకులకు సనకాదులవలన కావంబు గల్గుట.

వ. మఱియు బెక్కండ్ర కామద్వేషభయస్నేహసేవాతీరేకంబులఁ జిత్రంబు హరి
పరాయత్తంబుగాఁ జేసి పద్మతిం జెందిరి హరి సుదైకించి క్రోధాదులై నయేంటి
లోపల నొక్కటి యైన వెన్నునికి లేనినిమి తంబున నతండు వృథు డయ్యెమీ
తల్లిచెలియలికొడుకు లయినశిశుపాలచంతవక్త్రులు దొల్లి విష్ణుమందిర ద్వార
పాలకఃకు విప్రశాపంబునఁ బదభ్రష్టులై భూతలంబునఁ జన్నించి రనిన విని
యుధిష్ఠిరుండు నారదున కిట్లనియె.

19

మ. అలుగం గారణ మేమి విపులంబు మున న్నావిపు లెవ్వఁడు ని
శ్చలు లేకాంతులు నిర్జితేంద్రియములు నిక స్పందనారు లీశానువ
ర్తులు వైకుంఠపురీనివాసుల న విండుక వారి కెట్లుంగి నీ
ఖలజన్మంబులు వచ్చె నారద ఎనం గొతూహలం బయ్యెడిన్.

20

వ. అనిన నారదుం డీ ట్లనియె నొక్కనాడు బ్రహ్మచూడసపుష్టు లైనసనకసనంద
నాదులు దైవయోగంబున భువనత్రయంబునందును సంచరించుచు నైదాతేం
డ్లప్రాయంపు బాలకులభావంబున దిగంబరు లయి హరిమందిరంబునకు వచ్చి
చొచ్చునడ మొగసాల నున్నపురుషు లిరువురు వారలం జూచి.

21

క. డింభకుల ననర్థవిప్రసంభకుల రమాధినాథసల్లాపముఖ

రంగకుల ము కమానన, సంకళలం జొరంగ నీక 3 తటిమి రధీశా. 22

3. వాంఛితమకంబున, వా రింహక నిలువ లేక 3 వశె దిట్టిరి దా
వారికుల సురయోని నన రితు లై పుట్టు: కనుచు 3 నమధాధీశా. 23

వ. వాటియ నావిన్న వెన్నలు వారలం జూచి మీర లీయెడ నుండ నర్దులు గారు
నారాయణచరణమూలంబు విడిచి రజస్తమోగుణులై రాక్షసయోనిం బు
ట్టిం జని శపియించిన వారు నాశాపవకంబునఁ జగభష్టులై కూలుచు మోఱ
లిడిన నమ్మహాత్ములు మయాళివులై మృత్యుం గరుణించి మూఁడుజన్మంబులకు
వైరంబున భగవత్సన్నిధానంబు గలిగెను మని నిర్దేశించి చని యీధంబున
శాపహతులై వారిచిర్వచరులై నపురము లిదవుడు హిరణ్యకశిపు హిర
ణ్యాకులన దిక్కి జన్మించి రిండు: గిన్నియం దైనహిరణ్యాక్షుని హరి వరాహ
రూపంబున సంహరించె ఇగింబం జయిచనిరణ్యకశిపుండు నరసింహమూర్తి
యొక్క శ్రీహరిచేత వివళితం దయ్యె నతనియొక్క పరిహాసండు దండచేత
హింసితం దయ్యెను నారాయణపరాయణుం దై శాశ్వతం దయ్యె రెండవ
భవంబునఁ గైకేళి యను హతునికి రాక్షసకుంభకర్ణులయి సంభవించిన విశ్వం
భరుండు రఘుకులంబున రాఘవుం డయి యవతరించి వారల వధియించె
నమ్మహాత్మునివ గాక్రమంబులు మార్కండేయముపివలన నెఱిగెదవు తృతీయ
జన్మంబు మీశిల్పిచెలియలికి శిశుపాలదంతవక్త్రులన నుద్భవించి. 24

శా.వ కం బింతయు లేక వాయనిమఁ దైరంబున నిత్యజా
తక్రొద్దన్మరణంబులఁ వివళితోద్వృత్తాపహంభుతులై
చక్రిచ్చిన్న శిరఃకులై మునివచశ్శాపానిధిస్తావులై
చక్రిం దెండిరి వారు పార్శ్వచరులై 3 సామ్యభావమున. 25

వ. అనిన ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 26

క. బాలుక హరివదంతా, శీలుక సుగుణాలవాలు, శ్రీమన్నేధా
బాలుక సంతోషింపక, యేలా శిక్షించె రాక్షసేంద్రుం డనఘా. 27

క. పరిభూతవ్యథనంబులు, నిరుపమసంసారజలధినిర్మథనంబుల్
నర కేసరికథనంబులు పరిరక్షిత దేవయక్ష ప్రణిమిథునంబుల్. 28

వ. మనీంద్రా వినిపింపు మనిన నారదుం డిట్లనియె: గమలోదరుచేతం దన
సహోదరుండు హతుం డయ్యె నని విచ హిరణ్యకశిపుండు రోషశోకదండ
వ్యూహానమాననుం డయి ఘోరిలుచు నాభీలదావదహనజ్వాలాక రాళంబు
లయినవిలోకనజాలంబుల గగనంబునం బొగ లెగయ నీర్షిం చుఁ దటిలతాం
కురంగళాశధగద్గతదంతసందప్తవశనచ్చదుండును నదభి భయంకర భ్రుకుటిత
ఫాలభాగుండును నిరంతరాశాంత దురంతవైరివేగుండును నై మహాబ్రభా
జాలజహలం బగుఘోలంబుఁ గేల నందుకొని సభామండపంబున నిలువంబడి

తిమస్తకత్రిలోచన కేవల శరణర కేతనాహుః సుమహాగ్రీవ పుత్రోచ విష్ణు
చ త్రిమముఖు లైనదైత్యుః సప్త సూర్యులచ య బ్రహ్మము. 20

శా. నాకు దమస్తాడు మిఁక పుట్టె నెనావృద్ధుల పుట్టును భా
హుః కీర్త్యత దేవయక్షుల హృద్యభ్యామును ముఖా హ
సాకర్యాంగము బాట్టు దానవపభూ, నాకర్యులతో నెలుగా
వైకుంఠుడు వధించి హయే యుగా, వారాధిత విందుకె. 30

చ. వనముల నుండు జొచ్చు ముఖ-ర్షమాలో యుగోగ గాఢ శం
జనన మెఱుంగ రెవ్వరును భావ వివరించు. లేదు లెన్ను దా
సిన మఱి దాయ 1 మెటః బహిః చిక్క-క చక్కఁడు వీరినొక్క-క
లున మన మెల లోబడక 2 లోబడఁ బట్టుకొనంగ వచ్చునే. 31

సీ. భుజశక్తి నాతోడః 3 బోవాడ కింకించి, యెన్ను ముఖిలమునుండుగాక
యలయించి వెనుకనాచుచిలనభయము, 4 కేజలి చెన్నమ్మిలించిచ్చుగాక
జగదంబు సైచిక 5 సౌర్యకాయ యె యుంకింద నిలన నిఁగుః గాక
క్రొధించి యలుగాక 6 తొలల మోరునునా, హాసభంగ నడలి 7 నడలుఁ గాక

ఆ. శతినశూలధారః 8 గంధింబు విడిచించి, వానికోపకముః 9 నాడి మెఱసి
మత్సిహోదరునకు 1 మహిః దర్పణము సెసి, మెఱుం పిత్తు మీకుఁమేలు దెత్తు.

క. ఖండితమూలదుమముల, యెండినవిటసములధంగి 2 నిలిచు వడిన నా
ఖండిలముఖులు నడుమిట, ఖండినమున నిలిచు దమకుఁబ్రాణము లగుటన్.

సీ. వాండు దానవులార 3 భూచరక్షేత్రనగ, గల యైఘామికి, గములు గట్టి
మఖతపస్సాన్వధ్యాయ 4 మాన వ్రతసుల, వెండి కుంజులఁడు, విష్ణుఁ డిందగ
నన్యుడొక్కఁడు లేడు 5 యజ్ఞంబు వేడంబు, నతిఁడే భూదేవక్రియాదిమూల
మతఁడే దేవరి పితృతాదిలోకములకు, 6 లోకంబు మహాధార మతఁడే

తే. యెస్థలంబుల గోభూసుఁడెంద్రవేద, వర్ణధిరాశ్రమంబులు 7 ననుస నుండు
నాస్థలంబుల కెల్ల మీ 8 రిదిగి చెఱచి, యగములు సేసి రిండు మీఁదర్పమొప్ప.

వ. అని యిట్లు నిర్దేశించిన దివిజమ్ముననినిదేశంబులు శరంబుల ధరియించి రక్క
సులు వెక్కండ్లు భూతలంబునకుం జని. 35

సీ. గ్రామ పుర క్షేత్ర 9 ఖర్వల ఖట భూహృదయ నగి రాశ్రమాదికయులు
గాలిచి కొలఁచులు 10 గలచి ప్రాకారగోపురసేతువులు ద్రవ్యపుణ్యాభాజ
చయములు ఖండించి 11 సౌభ ప్ర వ గేహ, పర్ణశాలాదులు 12 వాడు చేసి
సాధుగోబ్రాహ్మణసంఘులకు హంస, గవిల పేడిమార్గములు సెఱచి

ఆ. కుతల మెల్ల నిట్లు 13 కోలావాలంబుగా, దైత్యు లాదరెండు, చల్లడించి
నవ్వుమూర్తులగుచునాకలోకము మాసి, యడవులంబుఁజొచ్చి 14 రమరవములు.

1. వెంటబడఁచిక్కఁడు చుక్కఁడు. 2. కడలి.

వ. అంత హిరణ్యకేషుం దుష్టకుం దై మృతుం డయినసోదరునకు నుడికప్రదా
నానికాత్మంబు బాదించి దానినిబిడ్డల శోని కంబర కాలనాభ మదోత్కచ
ప్రభులను బంధించి నందరిల్లం నూడ హిరణ్యకేషునిభార్యల నండుట
రావించి తమిల్లి యెడలి ననలోకించి యల్లయె. 87

శా. నీరాగానిసిద్ధవాంఛల కి చుక్క న్నెక్కంబు సంసారసం
చారుల్ వత్తురు నాని యెల్లయి నదా సంకంబు లే దొక్కచో
శూరుల్ మోయెడిత్రోవ బోయెను భవభూసుండు ఓల్లీ మహా
శూరుం నాతడు తిద్వయోగమునకొక్క శోకింప నీ కేటిన్. 88

సీ. సర్వజ్ఞుఁ డేసుండు సర్వాత్మక డెవ్వఁడూ, కేములుండు సత్వం డ్రనంతఁడాధ్యుఁ
డాత్మయాపంబున న్నశ్రాంతమును, డన, మామూప్రసర్తనశమహిమవలన
గుణములఁ గల్పించి న్నగుణసంగమంబున, లింగశరీరంబు న్నలీల దాల్చి
కంపితజలములోఁ న్నగదలెడి క్రియఁ దోచు, పాపంబులభంగి న్నభ్రామ్యమాణ
ఆ. చక్రువుల భరిత్రి న్నచలిత యై కానంగఁ, బశీనభంగి వికల్పభావరహితుఁ
డాత్మమయుండు గంపియంతరింగంబునఁ, గదలినట్ల తోచుఁ న్నగదల కుండు.

— యై కాలకేషము దాల్చియముండు వెలిపెడుముయజ్ఞోపాఖ్యానము. యై—

వ. అవ్వా ముద్విభుంబున లక్షణవంతుండు గానియీశ్వరుండు లక్షీతుం దై కర్మసం
సరణంబున యోగవియోగంబుల నొందించు సంభవవిनाశశోకవివేకావివేక
చింతాస్మరణంబులు వివిధంబు లీయరంబునకుఁ బెద్దలు ప్రేతబంధుయమసంవా
దం బనునిలిహాసంబు నుదాహరితును విసుండు చెప్పెన నుశీనర జేశంబునందు
సుయజ్ఞుం డెనురాజు గలం డతండు శత్రువుచేరి యుద్ధంబున నిహతుం డయి
యన్నయెడ. 40

సీ. చిరిగినబహురత్నచిత్రవర్మముతోడ, రాలినభూషణరాజితోడ
భీకరబాణనిచ్చిన్నవత్సముతోడఁ, దఱచు గాతెడుతోణితంబుతోడఁ
గీర్ణ మై జాతిసర కేశబంధముతోడ, రయివోషదవ్వాధ్యరంబుతోడ
నిమిషహీనం బైస్సనైత్రముగృముతోడ, భూరజోయితముఖాంబుజముతోడఁ

ఆ. దునిసి పడినదీర్ఘదోర్దండములతోడ, జీవరహితుఁ డగుసుశీకరేంద్రుఁ
జుట్టి బంధుడనులుసారిచి నుండఁగ భయా,క్రాంత లడును నతని క్రాంత లెల్ల.

శా. సప్తాకంపిత కేశబంధములతో న్నసంచ్ఛిన్నహారాభితో
హస్తాంబులు పాచి మోదికొనుచుకా హా నాథ యుచుకా బహు
ప్రస్తావోక్తులతోడ నేడ్చిరి వగం న్నబ్రాణేసుపాదంబుపై
సప్తాక స్తనకుంకుమారుణవికీర్ణాస్తంబు వర్షించుచున్. 42

మ. అనఘా నిన్ను నుశీనర ప్రబల కర్మరాసందసంధాయిఁ గా

- మును నిర్మించిన బ్రహ్మవిద్వయతి¹ సుకన్యాలింశాన నీటికిం
దనయశ్రేణికి మాకు దిక్కు గలదే² ధాన్త శ్రీ పోతాకిం
జననే పాసి చనంగ³ భ్రాతృజనుల⁴ కి నన్నిత్తుం⁵ బుత్తులన్. 43
- మ. జనలో కేశ్యర పిన్ను: బాసినిమే-పంబుల్ ముఖాంబులై
చను లోకాంతరగామి వై మరల కేచదంబుకా నీవు వో
యిన మే మెట్లు చరితు మెల్లు ముగివా కి యాలోకవృత్తుంబు నే
డనలజ్వాలుం జొట్టు వచ్చెదలు నిగ్గుంపుగ్గుంబుం జానగన్ 44
- వ. అని యిట్లు రాజభార్యలారాజనంకంబు కిగ్గుజీ పిరికింపం బొద్దు గ్రుంకెడు మ
యంబున వారలవిలాపంబులు పిరి బ్రాహ్మణబాకుంకె యమాడు నుడెంచి
ప్రేతబంధువులం జూచి యిట్లనియె. 45
- ఉ. మచ్చిక పీడి కెల్ల బహుకమాత్ర మాం జోగ్గుము దేహి వుట్టుచుం
జచ్చుచు నుంబుజాదెవరు కి జానకి మానెనుచాకిభంగి ని
చచ్చినవాని కేప్పెవరు కి చావునొల్లక డాంగ వచ్చుచే
యెచ్చుట బుట్టెనచ్చటికి కి నేగు నై జయు ప్రాణోజీవిన్. 46
- క. జనపిజనకుల: దాసియు, ఘనవృకములబాధ పకక కి గడుచిన్నల మై
మనియెద మెవ్వడు గర్భం. బున నీమూకు వోమించె వాడె కి పోమకుడెదన్.
క. ఎవ్వడు పృథింపు: బ్రాణుల, నెవ్వడు రక్షింపు, క్షుంపు కి నెవ్వడు జంతుం
డెవ్వడు విభు: డెవ్వడువా, డివిధమునోమనుకు బెనుచు కి హేలా రతిండ్లె.
ఆ. ధనము వీధి: బడిన కి దైవనశంబున, నుండు: బోవు మూల కి నున్ననైవ
నడచి రక్ష లేమి యెబలుండు వర్ణిల్లు, రక్షితుండు మందిరమున: జచ్చు. 48
- క. కలుగుచు మఱి లేకుండును, గలభూతము లెల్ల: గాల:కర్మవశములై
ని వ. బహుబ్రక్రమి: దద్గణ, కలితుండుగా: డాత్మమయు:డగమ్యుచువలంపన్
సీ. పాంచభౌతిక మైనభవనంబు దేహంబు: పురుషుండు దీనిలో: కి బూర్వకర్మ
వశమున నొకవేళ కి వర్తిండు వీకించు:, నఱి యైన నొకవేళ: కి దలంగి బోవు:
జెడ నేని దేహంబు కి నెడు: గాని పురుషుండు, సెక:డాతనికినింతసేమి లేకు
పురుషునికిని దేహపురుషుండుకు జేఱు, గాని యేకత్వంబు కి గానరాదు
ఆ. దారువుల నెలుంగుడహనుకైవడి, గాయముల: జరించుగ్రాలిభంగి
నాళలీన మై: వభముచాక్షున వేఱు, దెలియవలయు దేహ:దేహములకు. 51
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 52
- సీ. భూపాలకుండు నిర్వహోయోగి⁶ నొం దేమి, విలసింప నేటికి⁷ వెఱులార
యెవ్వకు భాషించు కి నెవ్వ డాకర్ణించు, నట్టివా: డెన్నఁడో కి యగివాడు

1. 'సున్యాలింప నీటికిం 2. కాత్రజాలక్ - నాత్మజయన్ 3. భృష్యులన్ 4. నయ్యెడల
కేరకుం. 5. మము:బోషించు. 6. మనవుల-తెనవు-జనవు. 7. 'కో యేమి' వ్రా. ౫.

- పాణిభూమిం ద్రావణం దాక్షిణ్యం భాషింప నేరణుః ప్రాణి దేహా
ములకు నేత్రై తానం బుద్ధాక్షై సంద్రిమువంతంజై జీవుండువలచుమెఱయఁ
ఆ. భాగవమున యీతఁ డిచ్చి కే దియుమున, లంగి దేహములను లీలఁ గూడు
విహంగు బుద్ధుఁడొండుఁ బ్రహరణు పినికెఱియ, వొగులనేల వెగలఁ బొరలనేల.
క. ఎందఱ నాత్మ దేహము, నొలదెను నందఱఁ గర్మయోగము లబ్ధులై
జెందవు మామాయోగ, స్వంపితులై చిత్ర జాలిఁ గ బడి నేమిటికిన్. 54
- మ. చెబులుం నల్లులు వండ్లు లాత్మజులు సంసేవ్యుల్ సతుల్ చారుని
ద్వీపగేహంబు లలుఁ మఁ గూర్చుట మహామామూగుణభ్రాంతు లై
కలలో దోచినరెహాగముల్ నిజములే గ కర్మానుబంధులుం
గలుగుక సంగఁ బైక మామఁ బివడం గ కర్మాంతకాలంబునన్. 55
- వ. మఱియు మామూగుణ ప్రపంచంబు నజీవగెడుత త్పజులు నిత్యానిత్యంబులం
గూర్చి సుఖదుఃఖంబుల జెంద రజ్జులు గొండలు మోగవియోగంబులకు
సుఖదుఃఖంబుల నొందుదురు తొల్లి యొక్క మహాగహనంబున విహంగంబులకు
సంతక భూతుం జైనయెఱుకు గలఁ డతం డొక్కనాడు ప్రభాతంబున లేచి వా
టం జైనవేటతమకంబున. 56
- క. వల లురులు జనురుఁగండెలు జలిదియుఁ జక్కంబు ధనువుశరములుఁగొనుచుం
బులుఁగుల బట్టువేషక, యలుఁగులు వెడలంగఁ గదలియడవికిఁ జనియెన్.
వ. ఇట్లడవికిం జని తత్ప్రదేశంబునందు. 58
- క. కట్టలుకఁ దమకువాలునఁ బట్టల నురిగోలఁ దిగిచి గ బిఱుకున తొక్కల్
వట్టి విజీచి చక్కములొ, జెట్టును విహరించె లోకకళింకరలీలన్. 59
- వ. మఱియు నానావిధంబు లుపకారంబుల సంతకంబు నొందించుచు సకలపక్షి
సంహం¹ సురభికుం జైరలుబ్రకుం దనముదటఁ గాలవోదితం బై సంచరించు
చున్నకుళింగపక్షిమిథునంబు గనుంగొని యందుఁ గుళింగి నురిం దిగిచియొక్క
చిక్కంబులో వైచిను జూచిదుఃఖించి కుళింగపక్షి యు ట్లనియె. 60
- చ. అడవుల మేఠ మేసి మన గ మన్యుల కెన్నడు నెగ్గు నెయ క
క్కడ విహరింప నేఁ డకట గ కట్టిఁజెబు హృకిరాతుజేతిలోఁ
బడు మని వ్రాసెనే నుదుటఁ గ బాపవు దైవముకంటి కింతయె
క్కుడుబరువయ్యెనే బ్రదుకు గ గోమలి యే మన నేర్తుఁ జెల్లరే. 61
- క. ఒకమాటు మనల నందఱు, బ్రకటించి కిరాతువలలఁబడఁ జేయకని
న్నొకతన్ వలఁ బడఁ జేసిన, వికట్టికొదక్ష మైన ప్రవిధి నే మందున్. 62
- ఉ. రెక్కలు రావు పిల్లలకు గ తేవటించియు మేఠ గానమిం
బొక్కెడుఁ గూటిలో నెగసి గ పోవఁగ నేరవుమున్ను తల్లి యీ

- దిక్కున నుండి నచ్చు నని శ్రీకృష్ణమాకాశముల నిక్కి నిక్కి వ
త్తికు. లుః బాచుచున్న పత్తిదీకత నెట్లు బాగుతు కక్కా. 68
- జ. అని నాన్వీధంబున. 64
- క. కౌశికచాకముతోడను, గంకము శోషించి కౌశుభ్రగమును హానో
త్కంఠం దైవకీరాతుః డక్కుంకితకతి నేనె నొక్క కలం గూలన్. 65
- క. కాలము వచ్చిన శబ్దముతోడను ధరః కూడ భగము శ్రీభాషముతోడం
గాలము హాసన నేలం, గూలక శోకశక్తి యెట్లు గుణవంసు. 66
- ఉ. కావున మీరు చచ్చుతఱిః శ్రీ గానము వచ్చి ధర్మిణిః బద్ధధా
శ్రీవిభుదేహామఃం గదిసి శ్రీవీరి నేడువ నేల హండు దిం
తావతులార వత్సరశత్రంబుల కైన విదేశుచక్కిం
బోవుట మర్ధభంబు మృతిః బాండువాచలు నేర చత్తుకే. 67
- వ. అని యిట్లు కష్టబాధకుం దైవదీకచాకములములియగలాలనాలాపంబులు
విని సుయజ్ఞునిబుధులైల్ల వెజుగొనె శత్రువులః పంబు నిత్యముగాదని తలఁచి
శోకింపక సుయజ్ఞునికి నాంపరాయికకృత్యంబుల నేసి చని కంత నంతకుం కంత
ర్హితుం డయ్యె నని చెప్పి హిరణ్యకశిపుండు దనతల్లిని వమ్మునిభార్యలం జూచి
యి ట్లనియె. 68
- క. పరు లేవ్వరు దా మెవ్వరు, పరికింపగ నేక మగుట శ్రీభావింపరు త
త్పరమజ్ఞానము లేమిని, బరులను నేమచుచుః దోచుః శ్రీభానుల కెల్లన్. 69
- వ. అని తెలియం బలికిన హిరణ్యకశిపువచనంబులు విని వితి గోడండునుం దా
నును శోకంబు మాని తత్త్వనిలోకంబు లలి లోకాంతరగతుం దైనకొడుకు
నకు వగవక చనియె నని చెప్పి నారదుఃకు దిప్పించును కి ట్లనియె. 70
- క. అజరామరభావంబును, ద్రిజ దాజ్యంబు నక్షత్రతీర్థంబును దో
ర్విజితాఖిలశాత్రవమును, శ్రీదత్తులంబును హిరణ్యకశిపుడు గోరెన్. 71
- వ. ఇట్లు గోరి మందరాచద్రోణికిం జని యందుఁ గాలివెను వ్రే నేల నిలువంబడి
యూర్ధ్వబాహుం డయి మిన్న చూచుచు హాడిమయూఖంబులతోడి ప్రళయ
కాలభానుండునుంబోలె దీర్ఘజూరుణ ప్రభాజాలంబులతోడ నెవ్వడికిం దేటి
చూడ రాక పరమదారుణం బైనతపంబు నేయు చుండె నిర్జులు నిజస్థానంబుల
నుండి రంత. 72
- మ. అదరెం గుంభిని సాద్రి యై కలంగె నేడంభోనిధుల్ వారకల్
సెదరెన్ సగ్రహసంఘు లై దిశలు విచ్చిన్నాంత లై మండః బె
ల్లదరెన్ గుండెలు జంతుసంహతికి నుగ్రచారదైత్యేంద్రమూ
ర్ధదిశోద్ధూతసథూమ హేతిపటలోదంచ తపోవహ్నిచెన్. 73
- వ. ఇట్లు త్రైలోక్యసంతాపకరంబైనదైత్యరాజతపోవిజృంభణంబు పైరింపక నిలిం

పులు నాశంబు విడిచి - హృదయోద్వేగమును దురితములను దురితములను హృదయమునను
విడిచి అనుభవించి విడిచి విడిచి. 74

క. దివికొన కలకమువేడిమి, నదికొన పుల నై న వింత నలజగి నమరా
నతి నుగళ కజతు మెయ్యది, నతి మాకును దేవదేవ శ కాగుణ్యానిధి. 75

కా. సంకాశము లేదు దేవ త్రిజగత్సంహారము కా దేవ
గంగోనదును వేదతాత్పర్యమునకే ముగిసినది
వంకక దేవ నటించు దివ్యహతహావ్యావృత్తి చిత్రంబులో
సంకల్పించె నిశాచరుడు ప్రతిపక్షాదులు చింతింపవే. 76

కా. నీ వేటిని దివ్యబలంబున జగన్నిర్మాణముం చేసి యా
దేవాధీశులకంటె నెక్కుడునిరిం గ దీపించి తిబ్బంగిల బా
నీవిశ్వంబు దపప్రమాధిమహిమ కా హింసించి తే తొక్కవి
శ్వావిరాభవకరత్వక కి ముఖా శివార్థినిచా దీశ్వరా. 77

వ. అదియునుం గాక కాలాత్మకు లగుజీవశక్తుల కింతోత్పన్నంబు గలుగుటంజేసి తపో
యోగసమాధిబలంబునం దివ్య నిత్యత్వంబు సంపాదించు నని తలచినాఁ డని
మఱియు నిట్లనిరి. 78

మ. భవదీయం బగునున్నతోత్పత్తయహం బ్రహ్మైకవీకంబు సం
సరణియం బగుభూతియ కా విజయము కా శ సౌఖ్యంబు సంతోషముకా
భవన శ్రేణికి నిచ్చు దైత్యునితపస్సుస్ఫూర్తి నివారించి యో
భవనాధీశ్వర కావవే భవనములో ప్రార్థన ప్రసాదంబునన్. 79

— యీ ప్రహ్లాదపుండు కొరణ్యకళిపునకు వరంబు లిచ్చుట. యీ—

వ. అని దేవతలు విన్నవించిన స్వయంభూతుండును భగవంతుండును నైననలు మొ
గంబులలో భృగుదత్తుడులతోడ మండరకర్మతంబునకు వచ్చి యందు నియ
మయుక్తుండును బివీలికాహృతమేదోమాంసచర్మరక్తంబును వల్మీకతృణవేణు
పటలపరిచ్ఛన్నుండును మహాతపః ప్రభావసంపన్నుండును నై నీరంధ్రనిబిడనీరద
నికరనివిష్టనీరజబంధుండునుంబోలె నివసించి యున్ననిర్జరారాతిం జూచి వెఱు
గుపడి నగుచు నిట్లనియె. 80

మ. త్తకోకిలము, ఓసురాదికులేంద్ర నీక్రియ శ నుగ మైనతపంబు ముకా
జేసి చూపినవారు లేరికా శ జేయువారును లేరు నే
సనమాధికి మెచ్చితికా విను శ నీయభీష్టము లిత్తు నా
యాస మేటికి లెమ్ము లెమ్ము మహాత్మ కోగుము కోరికల్. 81

కా. దంశవ్రాతములుం బివీలికలు మేదః కర్మరక్తంబులకా
సంకీర్ణంబులు సేసి పట్టి తినగా శ శల్వావళివృంధ వై

- వంశచ్ఛక్తితృణావళీయతమఃకవీశ్వరమందిరియ
భ్రంశం బింతయు లేక నీకు నిలువం బ్రాణము లెట్లుంజెరో 82
- ఉ. ఉత్సృజన్ జలాన్నముల నొల్లక యాక్రియ నూరుదివ్యసం
వత్సరముల కదీరమన నవాయువులక నింపంగ వచ్చునే
యత్సవ మయ్యెఁజూచి మమః ననుగ్రతంబున 7ల్పి తీసి నే
వల్పలతక ననంగదియ 1 వచ్చితిఁ గోరిక లెల నిచ్చెనన్. 83
- వ. అని పలికె నవమతీ కాశివీ కాథితం బైన రత్నో విభునిదేహంబునింబునం
డలుజలంబులుప్రక్షించిన నదానవేందుండు గమలాక్ష కరకమలకమనీయ కనక
మయదివ్యామౌముకవంశలులర్చితస్మిలనీకధారా దింపఁబంగోహంబునన్ కనకలాం
గుం డను తపంబు నాలించి సాంప్రదీక నంధూరినంధాదిత నామలూక
మధ్యంబు వెలువడి మహా ప్రభావలసించు తానెఱుఁగఁజేతుండు. 84
సంకాశ దేహంబును నన్నునర్చవల్లుండును నై కిరీతేంద్రనింబు నిర్మలవిషాదు
నుంబోక వెలుంగుచుం జనుదెంచి.
- మ. దివిజానీకవిరోధి మ్రొక్కె గని వాక్యేషిషునోనేతిక
సవిశేషాత్సవసంవిధాతకు నమ త్సంతాతకుక నత్తపో
నివహాశీష్టవర ప్రదాతకు బగన్విష్కాతక ధాతకుక
వివిధప్రాణిలలాట లేఖనమహావిద్యాచందాతకున్. 85
- వ. ఇట్లు దైత్యేశ్వరుండు దివి నన్నహంసవాహనునకు భరణీతలంబున ఉండ ప్రణా
మంబు లాచరించి సంతోషపావ్యవలినంజలైతవులకాంక్షనుంజె యిందలి సేసి
కంజగర్భనిమిషాడ చృష్టి యుల నెడఁగ్వరంబున నిల్చు వినిపించె. 86
- నీ. కల్పాంతకున సంధికారసంపూర్ణ మైన, బిగము కెక్కుడు దినసంప్రకార
మున వెలిగించుచుఁగూడఁగల రిజ, స్పృత్వతిమోగణసహితుఁ డగుచు
గల్పించు రక్షింపుఁగడఁపల బ్రహ్మచారి, నెవ్వఁడాయ్యండు సర్వోపేతుఁడగుచు
శోభితుం డై స్వయంజ్యోతి యై యొక్కఁ డెలసిలు నెవ్వఁడు విభుత మెఱసి
ఆ. సమయ మున మానసప్రాణబుద్ధిగిద్రియములతోడ నెవ్వఁ డలఘుమహిమ
నడకు నట్టిసచ్చిదానందమయునను, మహితభక్తి నే నమస్కరింతు. 87
- వ. దేవా నీవు ముఖ్యప్రాణం బగుటంజేసి ప్రజాపతివి మనోబుద్ధినిత్రేదియంబు
లకు నధీశ్వరుండవు మహాభూతగణంబులకు నాధారభూతుండవు త్రయీతను
వునం గ్రతువులు విస్తరింతువు సకలవిద్యలు నీతనువు సర్వార్థసాధకలకు
సాధనీయుండ వాత్సనిష్ఠాగరిష్ఠులకు ధ్యేయం బగునాత్మపు కాలమయండ నై
జనులకు నాయుర్వాశంబు నేయుదువు జ్ఞానవిజ్ఞానమూర్తి వాద్యంతరహి
తుండ వంతరాత్మపు మూడుమూర్తులకు మూలు బగుపరమాత్మపు జీవలో

సంభవం బేవాత్మవ సర్వంబును నీవ నీవు గానిది లేశంబును లేదు వ్యక్తుం
కవు గాఁ జరిమాత్మ వై పరాణపురుషుండ వై యనంతుండ వైన నీవుప్రాణేం
ది యవనోబుధిగుణంబుఁ సంకీర్తించి కరమేష్టికదవిశేషంబున నిలిచి నూల
కోరంబులతో నీయంతయుఁ బ్రకరింతువ. భగవంతుండవై నరీకు మ్రొక్కెద
నని మజ్జయు యిట్లనియె. 88

క. నోరెవారలకోర్కులు, నేనభితో నిచ్చి మనః కనీక్రియ సన్మూల
లేరను కరుణాకర నేఁ గోరెద నీవిచ్చె జేఁగ గోరిక లభవా. 89

కా. గాలిం గుంభిని నగ్ని సంబువుల నాకాశశర్కలిఁ దిక్కుల
లేలక ఘన మలం దమఃప్రభు భూతిగ్రహరతోమ్ముగ
వ్యాకాదిత్యవరాజిజంతుకలహావ్యాక్తిక సమస్తాత్తత
స్త్రాక్తిక వృత్త్యవు లేనిజీవము లోకాధీశ యిష్టింక జే. 90

ప. అని మజ్జయు రణంబులందుఁ దన కెదుర లేనిశౌర్యంబును జోకపాలర నతిక్ర
మించుమహిమయును భవనత్రయజయంబును హిరణ్యకశిపుండు గోరిన నతని
తపంబునకు సంతోషించి దుర్జ భంబు లయినవరంబు లన్నియు నిచ్చి కరుణించి
విరించి యిట్లనియె. 91

కా. అన్నా కశ్యపపుత్ర దుర్జభము లీయర్థంబు లెవ్వారిక
ము న్నెవ్వారలుఁ గోర రీవరములక గ మోదించితిక నీయెడక
నన్నుం గోరిన వెల్ల నిచ్చితిఁ బ్రవీణత్వంబుతో బుద్ధిసం
పన్నత్వంబున నుండుమీ నుమతి వై భద్రైశీలుండ వై. 92

ప. అని యిట్లమోఘంబు లయినవరంబు లిచ్చి దితినింకనుచేతం బూజితం దై
యరనింకసంభవుండు బృందారకనందోహవంశ్యమానుం డగుచు నీ జమందీరం
బునకుం జనియె నివ్వితమున నిలింపరాతి నరవరంజరలు సంపాదించుకొని 93

క. నోదరుఁ జంపినపగై, యాదర మించుకను లేక యనులేందుడు గం
జోదరుపై వైరచు దుష్టాదరతుం డగుచుఁ జేసె మనుజాధీశా. 94

సీ. ఒకనాఁడు గంధర్వయూథంబుఁ బరిమాచుచు, దివిజుల నొకనాఁడుఁ దెరలదోలు
భుజగుల నొకనాఁడుఁ భోగంబులకుఁ బాపు, గ్రహముల నొకనాఁడుఁ గట్టివైచు
నొకనాఁడు యక్షుల కనుగ్రత దంపించు, నొకనాఁడు విహగుల నొడిసిపట్టు
నొకనాఁడు సింధుల నొడించి బంధించు, మనుజుల నొకనాఁడుఁ ముదమడంచు.

తే. గడిమి నొకనాఁడు కిన్నరఖచరసాధ్య, చారణప్రేతభూతప్రళాచనవ్య
సత్త్వవిద్యాధరాదుల కనుహరించు, దితితనూజుండు దుస్సహఃతేజుఁ డగుచు.

క. అట్లశతోడఁ గోటలఁ గట్టలుకం గూలఁ ద్రోచి క్రవ్యాదులతోఁ
జట్టు విడిసి దిక్పాలుర, పట్టణములు గొనియె నతఁడు బలమున నధిపా 95

క. కృత లై సంప్రాపితదుర్దక లై సర్వంకటోగ్ర దై తేయాజ్ఞా

వశతై నిశలును దినములు, దిశ లెల్లను గట్టువడియె క్షిప్రత ననఘా. 97

వ. మఱియు నద్దానవేంద్రుండు విదుషసోహారాలు. మరకతమణిమయ పదేశంబులును వైమార్శ్యరత్న స్తంభముల వయంబులును జుచ్చి కానన్నిభిస్సృటిక సఘటితకడ్డంబులును బహురాగ కీరకనకకవ బహువిజయవాతాయనంబులును విలంబమానముకాఫలవామవికానకోభిభవనవ్యంకంబులును వివిధ విచిత్రవిమానంబులును నిరుంతరసురభిజనుడు కృత్తితపాదిపన హోద్యాంబులును హేమారవిందసౌగంధిక జంఘురకవోవరంబులును రఘణీయరత్నప్రాసాద విశేషంబులును మనోహరపరిమళశీతలసుందరవహులంబులును మృదుమధురనిన దక్షిణకోకిలకులకోలాహలంబులును గలిగి విశ్వకృష్ణవీరం బై త్రైలోక్యరాజ్య లక్ష్మీశోభితం బైనమహేంద్ర భవంబు నాచ్చి. 98

మ. దితిపుత్రిండు జగ త్రియోవిభుః డై దేవేంద్రసింహుడనో
ద్యతుః డై యుండ హ రాస్యతాంబుజపుష్పలో క్షిప్రించి క్షితిక సమా
గతు లై తక్కినమహాక్షయమగున్దంభునీహుడు లా
నతు లై కానిక లిచ్చి కొల్లు పరసిక నానాస్యతాంబులన్. 99

శా. ఏ దిక్పాలురం జూచి నేడ కలుగునో యేదేక్ష లంఘించునో
యే దిగ్భాగముమీఁద వాసి చనునో యేప్రాసలంబు జుచ్చునో
యీ దై త్యేశ్వరుం డించు నొండొరులు వా క్రించెద్రామ లాన్ధానఘా
వేదిక మెల్ల న నిక్కి చూతురు భయావిరుద్ధతొర్రొమొంచులై. 100

సీ. కోలాహలము మాసి క కొలుపుడే సురలార, తిలకి దీవింపుడే క తిషసులారి
ఫణ లెత్తకుడు నిక్కి క పన్న కేంద్రములారి, ప్రణమితై సమడి దిక్పాలురార
గానంబు సేయుడే క గంధర్వవరులార, సందడిః బహుకుడే క సాక్షులార
యాడుడే నృత్యంబు క లప్పకొడనులార, చేపక మ్రొక్కుడే క సిద్ధులార
తే. శుద్ధకర్పూరవాసితఃసురభిమధుర, భవ్యనూతనమై రేయఃపావదవిత
సుఖవీలీనత నమరారి క సొక్కినాడు, శాంతి లే డండు నిచ్చలుః క జారు లభిప.

శా. లీలోద్యానలతానివాసములలో క లీలావతియు కడ డై
హాలావానవివర్ధమానమదలోలావృ తతామ్రాక్షుః డై
కేళిం దేలంగ నేనుఁ దుంబురుఁడు సంకీర్త ప్రసంగంబులక
1 వాలాయంబుఁ గరంగఁ జేయుమము దేవదేవ్మే. సుర్యేశ్వరా 102

క. యాగములు బుధులు ధరణిభాగములం జేయు మండఁ క బటతొంచి హవి
ర్భాగములు దాన కైకొనుఁ, జాగింపఁడు దైత్యుడమరఃసంఘంబునకున్. 103

సీ. సకలమహాద్వీపసహితవిశ్వంభరా. సలిని చున్నక పాడు క సస్యచయము
గామధేన్వాదులకరణి నరులు గోరు, కోయ్యలు గగనంబు క గురియు చుండు

- నాశుని నేనును నాహానింభూత. నూనా నీచును రత్నములు విహించు
మత్స్యబాంబులు, ములలకాంబులు, నక్కాంబుగణములు, సతిశివులు
తే. : మునుపూరితద్రోణ : అనుచు నొప్పలు బట్టికొంటులు నంద్విద్రాక్షాంబువిధ
గుండులెల్లనిదానైకై కొనుచుదైత్య, విభును కైలోక్యరాజ్యసంప్రదించుండ.
వ. ఇట్లు చుట్టబొమ్మలు నట్టిగిరి లోకైర్జ్ఞానకుం డై తిన్నుచ్చాప్త కారంబున
నందియపులులు లనునకంటునుం దివీమౌ శాస్త్రచూర్ణంబు సతికమించి
విందివరిజరితనిర్వారిగి న్వాతీలేంబు. సుపార్వరాత యెశ్వర్లనతుం డై
పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు నేయునెడ. 105
- ఉ. ఎన్నును నూనీ దిస్సు గిరి : దేవించు దైత్యునిబాధ మూను మే
మెన్నును వృద్ధి బాంబిం గిరి : మెవ్వని రక్షకు లందు దేవతా
కన్నరసిద్ధపాశ్యమునిభేదిరచాయకు లాశ్రయించి రా
పన్నగతిల్లు భూతిభుంబుంబుమోచనుం బద్ధలోచును. 106
- వ. ఇట్లు వాఁమేద్రునియు గ్రహంబునకు వెడిచి యన్యశరణ్యులై రహస్యంబున
సందఱుం గూడికొని. 107
- ఉ. ఎక్కడ నున్నవాడు జగదీశ్వరు. డాత్మయముడు మాసపు
డెక్కడ కే. : శాంతులు మునికులు భిక్షులు రామ క్రమ్యులు
దిక్కుల నెల్ల నెక్కుడుతుంది జొర దిక్కులు సట్టివిక్కుకై
మొక్కెడ మేము వాస్తయుఁమున్ మునుంది మనముననుక. 108
- వ. అది మఱియు నాహారనిద్రలు మూని చిత్తులులు పరాయత్తులులు గానిక న
మాహాతములై భగవంతుండును మహాపురుషుండును మహాత్మ్యుండును విశుద్ధ
జ్ఞానానందముండు నైనవ్యాపి కేసుండు సమస్కరించుచున్నయెడ మేను
రవనమానగుభీరవండును దిశలు మ్రోయుచుచు నాధులకు నభయంబు
గావించుచు దృశ్యమానుడు గాక పరమేశ్వరుడైనవారి యిట్లుయె. 109
- మ. భయము జెందకుండు మృగిరక వసుల్ : భద్రులు నూకయ్యెడుక
జయముక లాభము భూతసంతతికి మత్సరందర్శనప్రాప్తి న
వ్యయ మై చేసె నెఱుగుదుక దితిపత్యవ్యాపారభావావిప
ర్యయముల్ గాలము గూడఁ జువెడఁ జనుం : డందాఁక మీ త్రోవలన్. 110
- ఆ. శుద్ధసాధులందు : సుకలందు శుకులందు, గోవులందు విప్రకోటియందు
ధర్మపదవియందు : కదగిలి నామందు వాఁ, డెన్నుడలు ఏనాడెఁహింస నొందు.
- క. : న్నకొడుకు శమవసుసంపన్నుడు నిర్వైరుఁడనక : ప్రహ్లాదుని వాఁ
డెన్నుడు రోషుంబున నాపన్నత నొందించు నాఁడె : పట్టి వధింతున్. 112
- శా. వేదోపత్తవర వసావరముక : పిఁ దింతవాఁ డై మిమున్
జాఫం బెట్టుచు మన్నవా. కను మదిక : భావించు భావించి నే



588, బ్రహ్మచర్యేంద్రులు కీ.రాధికవచ్చి శ్రీమహావిష్ణువును
స్తోత్రముచేయుట.

సాధింపం దటి గాదు గావునఁ బడకఁ గ సైరింశికిఁ మీఱఁటఁ
సాధింతుఁ సురలార నేడు ననుచుఁ గ శంకంప మీఁ జేరికన్.

118

వ. అని యిట్లు దనుజమర్దనుండు నిర్దేశించిన నిలింపులు గుంపులు నీ మ్రొక్కి-
రక్కసుండు మ్రక్కుట నిక్కం జని తమతమదిక్కులకుం జనిరి హిరణ్యకశిపు
నకు విచిత్రచరిత్రులు నలుపుట చుత్తు లున్నవని రెండు.

114

అప్పుడు ప్రహ్లాద చరిత్రము

నీ. తనయందు నఖిలభూతములందు నొకభంగి, సమహితస్వంబున గ జరగువాడు
వెద్దల బాడగన్న గ భృత్యున్మితవడి, జేరి నున్నవలె నేయువాడు
కన్నుదోయికి నన్యకాంత లక్షం జైన, మాధ్మబాహు నేరి గ మరలువాడు
తల్లిదండ్రులభంగి గ భర్తవత్సలతను, దీనులు గాని పోగించువాడు

తే. నములయెడ సోదరస్థితిఁజరిపువాని ప్రవర్తనఁ గనిన గురువులఁజిలించువాడు
లీలలందును బాంకులు నేరిగావు. అని విన్నాడుఁ జైన ప్రహ్లాదుఁ డధిప.

116

వ. మఱియును,

నీ. ఆకారజన్మవిగ్రహార్థవర్జితుఁ డై, గర్వం సంభవంగతుఁడు గాదు
వివిధమహానేకకవిషయసంపన్నుఁ డై, పంచేం దియములచే గ బట్టువడడు
భవ్యవయోబలస్రాభవోపేతుఁ డై, కామరోషాదులు గ గ్రంథుకొనడు
కామినీ ప్రముఖభోగము లెన్ని గలిగిన, వ్యసనసంకీర్తనావంకం బోడు

ఆ. విశ్వమందుఁ గన్నరవిన్నయర్థములందు, వస్తుదృష్టిజేసి గ వాంఛ యడఁడు
ధరణీనాథ దైత్యతనయుండు హరిషరతంత్రుఁ డై హతాన్యతంత్రుఁ డగుచు.

ఆ. సద్గుణంబు లెల్ల గ సంఘంబు లై వచ్చి, యసురరాజతనయునందు నిలిచి
పాసి చనవు విష్ణుఁ గ బాయనివిషమున, నేఁడుఁ గ లియుండు గ నిర్మలాత్మ.

మ. పగవారై నసురేందులుఁ నభలలోఁ గ బ్రహ్మాదనంకాశులఁ
సుగుణోపేతుల నెండు నే మెఱుంగ మంగచుక నృత్యబంధంబులం
బొగడం జొత్తురు సత్కవీంద్రుల క్రియఁ గ భూనాథ మీ బోటి స
ద్భగవద్భక్తులు దైత్యరాజతనయుం గ బాటించి కీర్తింపరే.

119

క. గుణనిధి యగు ప్రహ్లాదుని, గుణము లనేకములు గలవు గ గురుకాలమునఁ
గణుతింప నకశ్యంబులు, ఛణిపతికి బృహస్పతికిని గ భాషాపతికిన్.

120

వ. ఇట్లు సద్గుణగరిష్ఠం డయిన ప్రహ్లాదుఁడు భగవంతుం డయినవాసుదేవునియందు
సహజసంవర్ధమాననిరంతరభ్యాసరతుం డై.

121

నీ. శ్రీవల్లభుఁడు దన్నుఁ గ జేరినయ టైన, జలికాండ నవ్వరిఁ గ జేర మఱచు
నసురారిఁ దనమ్రాల గ నాడినయ టైన, నసురబాలురతోడ గ నాడ మరచు

భక్తభక్తులును సంభాషించుకొని, బరభావలకు మాటు పలుక మఱచు
నునానంద్యుఁ డనలోనఁ గలచాచియైతఁడు, బొక్కఁ డను స్తంబుఁ గ్రహడ మఱచు
తే. చాచిఁ గలభోవయగచిత్రనామ్యకముఁ. నంతఁగంబు నిండినట్లున నతఁడు
నిత్యపితృత్వఁ డగుచు నగన్నియను మఱచి, బడనలేకయు నులడుచుఁడగున్ భంగి.

కా. పానీయంబులు ద్రావుచుం గురుచుచుకఁ భాషించుచుకఁ హాసలీ
లానిద్రాదులు సేయుచుం బిగుచుకఁ లక్షించుచుకఁ సంతత
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీఁచింతామృ¹తాస్వాదనం
ధానం డై మఱచెన్ సుచారిత్రుఁ డేతద్విశ్వముకఁ భూవరా. 123

సీ. వైకుంఠచింతావివర్జితచేష్టుఁ డై యొక్కఁడు నేడుచు న నొక్కచోట
నశాంతహరిభావగ్రనారూఢచిత్తుఁ డై, యొక్కఁడు పాద నొక్కచోట
విష్టుఁ డిడియియకాఁ గేటొం. లే నని యొత్తిలి నగుచుండు న నొక్కచోట
నలినాక్షుఁ డనుఁ ధాఁగఁడు గంటి నే నని, యెట్టివంతులువైచునొక్కచోటఁ

ఆ. బలుకు నొక్కచోటఁ బరమేశుఁ గేశవుఁ బ్రణయహర్బజనితృబాష్పసలిల
మిళితపులకుఁ డై నిఁమిలిచివేత్తుఁ డై, యొక్కచోట నిలిచి యూర కుండు.

వ. ఇట్లు పూర్వజన్మపరమభాగవతసంస్కారమాగతం బైఁముకందచరణారవిందసే
వాతీరేకంబున నఖర్వనిర్వాణభావంబు విస్తరించుచు నపుటపుటికి దుర్జనసంస్కర్
నిమిత్తంబునం దనచిత్తం బన్యాయత్తంబు గానీక నిజాయత్తంబు సేయుచు
నప్రమత్తుండును సంసారసవృత్తుండును బుధజనపథేయండును మహాభాగధే
యండును సుగుణమణిగణగరిష్ఠుండును బరమభాగవత శ్రేష్ఠుండును గర్మబంధ
లతాలవిత్తుండును (బవిత్తుండును) నై నపుత్త్రునియందు విరోధించి సురవిరోధ
యనుకంప లేక చంపం బంపె నని పలికిన నారదునకు ధర్మజుం డి ట్లనియె. 125

కా. పుత్తుల్ నేర్చిన నేర కున్న జనకుల్ పోషింతు రెల్లప్పుడుకఁ
మిత్రత్వంబున బుద్ధి సెప్పి దురితో న్మేమంబు వారింతు రే
శత్రుత్వంబుఁ దలంప రెట్టియెడ నానాజన్మరత్నాకరం
బుత్తుక లోకపవిత్రుఁ డండ్ర నెగులుం న బొందింపనె ట్లోర్చెనో. 126

డి. బాలుఁ బ్రభావికాలు హరిపాదపయోరుహచింతనక్రియా
లోలుఁ గృపాళు సాధుగురులోకపదానతఫాలు నిర్మల
శ్రీలు సమస్తభవ్యనుత్తరశీలు విఖండితమోహవల్లికా
కాలు న దేల తండ్ర వడిఁ న బంపఁగఁ బంపె మునీంద్ర చెప్పవే. 127

వ. అనిన నారదుం డి ట్లనియె. 128

- శా. అభ్యంతరమున సామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
సభ్యత్వమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
దామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
తేజస్వంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు. 129
- క. చదువనివాడు జ్ఞానము జ్ఞానము జ్ఞానము జ్ఞానము జ్ఞానము జ్ఞానము
జ్ఞానమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు. 130
- వ. అని పలికి యనురంభమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు. 131
- శా. అంధప్రక్రియ నున్నవాడు పలుకుట నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు. 132
- వ. అని పలికి వారలకుఁ బ్రహ్లాదుఁడగుచు తోడ్కొని పోయిన వారును
దనుజరాజకుమారునిం గొనిపోయి యతనికి సయస్కు లగునహోతల
ననురంభములం గొనఁజూపి గూర్చి. 133
- ఉ. అంచితభక్తితోడ దనుజరాజకుమారునిం బ్రవే
శించి సురారిరాజసుతుఁడ జేకొని పుత్రకుమారకుల పతిం
పించి పాతయోగ్యములు పెక్కులు శాస్త్రము లాకుమారుఁడ
లింది పఠించె నన్నియుఁ జాలించివైష్ణవభక్తిపూర్ణుఁడై. 134
- క. ఏ పగిది వారు నెప్పిన, నా పగిదిం జనువుఁ గాని యట్టి ట్టని యా
తేపింపఁడు దా నన్నియు, రూపించిన మిథ్యలని నిరూపమనెను. 135
- శా. అంతం గొన్నిదియు లేగిన సురారిరాజకుమారుని కంకాన్ని
స్వాతుం డై నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు
నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు నామంతరాజ్యమునకు. 136
- ఉ. మోదముతోడ దైత్యకులముఖుఁడు రమ్మని చీరఁ బంచె బ్ర
హ్మాదకుమారుకు భవముహార వ తారకుఁ గామరూపలో
భాదివోధివర్ణపరిహారముఁ గేళవచితనామృత
స్వాదోశతోరకుం గలుషజాలముహోగ్రవనికుతారకుక. 137
- వ. ఇట్లు చారులచేత నాహూయమానుం డై ప్రహ్లాదుండు సనుదించిన. 138
- శా. ఉత్సాహ ప్రభుమంత్రకీయుల మై యుద్యోగ మారూఢసం
విత్సంపన్నుండై వైతివే చదివితే వేదంబులన్ శాస్త్రముల్

- గర్వమునున్నదిదైవయోగమునకుఁ బాహుళ్యమున్నది తద్వలన దైవమునును.
సీ. సుందరముకరింపఁమాఘర్వమును చేయును నదిని పోవుకే కలుసుమును
నిర్మలముంకాకేనీపీడికలుఁ బూర్వము నాదును నదిని నేరములకు
అలితరసాలపల్లవభాది యై పోవును. అది నేరమునకు నదిని నేరములకు
బూర్ణేందుచంద్రికానున్నది కనుక నదిని నేరమునకు నదిని నేరములకు
తే. నంబుజోదరదివ్యపావనినిను నదిని నేరమునకు నదిని నేరములకు
చిత్త మేరితి నితరంబుఁ గర నేరము. నిది నేరమునకు నదిని నేరములకు
వ. అనిన విని రోపించి రాజసేవకుఁ కైపురొహతుఁడు నల్లముం జూచి తి
స్కరించి యిట్లనియె. 151
- ఉ. పంచకరద్వయముఁడవు నే బాహుళ్యమునకు నాదు నేరము నా
మించెను తక్కువాక్యమును నేరమునకు నదిని నేరములకు
క్రించుక యెను నేరమునకు నదిని నేరములకు నదిని నేరములకు
పంచకరంబు నేరమునకు నదిని నేరములకు నదిని నేరములకు 152
- చ. పంచయును నాదు నేరమునకు నదిని నేరములకు నదిని నేరములకు
దనవనమందుఁ గంటయునైతితిహితమునకు నదిని నేరములకు
దనవరతంబు రాక్షసుకలంబునకు నదిని నేరములకు నదిని నేరములకు
దనమునకు గాని శివులకు నదిని నేరములకు నదిని నేరములకు 153
- క. ఈ పాపని జదివెనుము, నీపాదము లా యి. క. నేరమునకు నదిని నేరములకు
గోపింతుము దండెంతుము, గోపింపకు మయ్య దనజకుంజర వింపె. 154
- వ. అని మఱియు నారాచపాపనికి వివిధోపాయంబులు బుర్రోహతుండు నేరము
జూపుచు రాజసన్నిధిం బాపి తోడుకొని పోయి యేకాంతంబున. 155
- క. భార్గవనందనుఁ డతనికి, మార్గము నెడ కుండ బెక్కునాటులు నిచ్చుల్
వర్గత్రితయము నెప్పె న, వర్గశ మగుమతివిశేష నామర నరేంద్రా 156
- వ. మఱియు గురుండు శిష్యునకు సామనానభేదపంచోపాయంబు లన్నియు నెఱిం
గించి నీతికోవిదుం డయ్యె నని నమ్మి నిశ్చయించి తల్లికి నెఱింగించి తల్లిచేత
నలంకృతుం డయినకులవీపకు నవలోకించి. 157
- ఉ. త్రిప్పకు మన్న మామతము నే దీర్ఘము లైన త్రివర్గపాకముల్
దప్పకు మన్న నేడు మనదైత్యవరేణ్యునిమోల నేము ము
జెప్పిననీతిఁ గాని మఱి నేప్పకు మన్న విరోధితులన్
విప్పకు మన్న దుష్ట మగువిష్టుచరిత్ర కథార్థజాలముల్. 158
- వ. అని బుజ్జగించి దానవేశ్వరునినన్నిధికి చోడ తెచ్చిన. 159
- సీ. అనుగడ్డునకు మాధవవాసుచింతనసుధా, మాధుర్యమున మేను నే మఱిచువాని

౧. పోషకమును కలపజేయుచు లేని హానికై పుంభవశ మొనవని
 పూర్వోద్భూతాద్భి మున్ను మొనగాఁగఁజేత్తనుచునుమోదఁగజేర్చునని
 నొనరించి తఱలోగ నొనఁపఁచుచుండును, శ్రీకృష్ణాయ నమః శ చలఁగునని
 తే. విషయకాంక్షబుద్ధిని వేరలక్షణాదిగుణముల బాటవ శ బ్రయుననని ప్రశంస.
 శిష్యులభంగననంభావ్యుఁడ శ జేరి గురుముఁడు, ముందఁటిద్రోబ్ధి శంఢికి శ మ్రొకు-
 వ. శిష్యుఁడతి వన్నము లగు, పక్షులు మాని సేతి; పౌరుఁడు డయ్యెన్
 నశోనంశాధీశుఁడు, పక్షిమము నీ కుమారుఁడవివ్యాబలమున్.

161

వ. అని పలికిన శుక్ర కుమారుడు చవచులు లాకర్తించి దానవేంద్రుండు దనకు దండ
ప్రణామంబు చేసి నిలుచున్నాడుకును దీవించి బాహుదండంబు నాచి ది
గ్గణ నగ్గటం దిగిచి గాఢాలింగనంబు సేసి తనతోడలమోడ నిడుకొని మంచు
దువ్వి చిబుకంఁబు బుడికి చెక్కిలి ముద్దు గొని శిరంబు మూర్కొని ప్రేమాతి
కేశంజనకభాష్పసలిలబిందునందోహంబుల నలనివదనారవింపంబు దడుపుచు
మందమఘరాలాపంబుల ని త్రినియె.

162

కా. చోద్యు బయ్యెడి నింకల మంగళ శోభించి యే మేమి సంత
 1 వేద్యులకులు పెట్టిరో గురువు లేకవెంట 2 పతింపించిరో
 విద్యుల మెలుగుగ గోరెద భవద్విజ్ఞాతశాస్త్రులులో
 బద్ధు బోక్కటి పెట్టి న్యాయుగ దాశ్చర్యులు భాషింపుమా.

శా. నిమ్మక మెచ్చు నతిపాతమహిమకా శ్రుతిఁజెడత్యాభిమతి
గన్నా రఁజ్జయుఁ జెప్పనేర్తుడు గదా ! గ్రంథారముల్ దక్షు లై
యన్నా యెన్నఁడు నీవు నీతివినుడొ శ్రుతున మహావాంఛతో
నున్నాడక నను గన్నులెరిపి భవదీయోత్కర్షముం జూపవే.

వ. అసేనం (గన్న) తం షిక్కి: (బ్ర)మనంవయం డయివ, పుకాదుం డి ట్టనియె. 165

౪. చదివించిరి నను గురువులు, చదివెతి ధర్మార్థముభ్యుపాశ్రయములు: నేఁ జదివినవి గలవు పెక్కులు, చదువులలో మర్మ మెల్లఁ గ జదివెతి: దండ్రి. 166

మ. తనుహృస్వావల సఖ్యముక్ శ్రవణముక్ శాసత్వముక్ వందనా
 ర్చనముల్ నేవయు నాత్మలో నేఱుకయుక్ శ సక్తిర్దనల్ చింతనం
 బనునీతోమ్మిదిభక్తిమార్గముల సర్వార్థముక్ హరిక్ నమ్మి స
 జ్జనుఁ డైముందుల భద్రమంచు దలతుక్ ; సత్సంబు దైత్యోత్తమా. 167

శా. అంధేమాదయముల్ మహాబధిరశంఖారావముల్ మూకన
ద్రింథాఖ్యాపనముల్ నపుంసకపథూః కాంక్షల్ గృతహ్నువలీ
బంధుత్వంబులు భస్మహవ్యములు లుబ్ధద్రవ్యముల్ కోడన
ద్దంఢముల్ హరిభ శివరితులరిగ కవన్దనసంసారముల్.

- నీ. కమలాక్షు నర్చించుకరములు : పిలులు శ్రీనాథు నర్చించుకరములు
సురగతుకని జూతుకమాడులు చూడులు. లేక శాంతి మ్రోకు. 168
- విష్ణు నాకర్ణించుకరములు పీను. ముకుతైరి దళితముముము : పీను
ధగవంతు ముగోనుపదములు పీనులు పీనుపదము నిమిదిబుద్ధి బుద్ధి
తే. దేవదేవుని. జంతించుదినము దిము. చకమానుని : బుద్ధించుచుచుచు
కంభినీధవుం జెప్పెడిగురుండు గురుండు, లంకి నాని జేసును దేవుని : బుద్ధి తండ్రి.
- నీ. కంజాతునకుం నికాయంబు కాయమే, పకనకుంబితచక్రభక్తి గాక
వైకుంఠం బొగడనిన క్రింబు వక్రమే, భవభవు భవితో పీధక్కు గాక
హరిపూజనము లేని, హస్తంబు హస్తమే, నిరుఖిరిత్రితండ్రి గాక
కమలేశుం జూడనికన్నులు కన్నులే, తతకుక్కజాలరిండ్రి ములు గాక
- అ. చక్రి చింత లేనిజన్మంబు జన్మమే, తరితనలి : బుద్ధునంబు గాక
విష్ణుభక్తి లేనివిబుధుండు విబుధునే, పాదయుముతో పీధకువు గాక 170
- నీ. సంసారజీమూత్రంఘంబు విచ్చునే, చక్రి దాన్యప్రభంజనము లేక
తాపత్రయాభీలదావాగును లాటునే, విష్ణుసేవామృతవృష్టి లేక
సర్వంకమాఘాఘరజలరాసు లింకునే, హరిమనీమాబకబాగ్న లేక
ఘనవిపద్ధాధాంధికారంబు లడగనే, పద్మాక్షనతిరవిప్రభలు లేక
- తే. నిగుపమాపునరావృత్తినిష్కళంక. ముక్తినిధి : నవచ్చునేఘాఘమైన
శార్ఙ్గోదండచింతనాంజనము లేక, తామరసగర్భనకు నైన : దానవేంద్ర. 171
- వ. అని యివ్వించున పెఱు. మఱుపు నెఱుంగక యులుకునెడి పలికెడికొడుకును
పులు సెవులకు ములుకులక్రియ నొదవినఁ బెరుపు లడగం గనుకను నుదండెడి
గురునుతునిగ గనుంగొని వినుతకథనంబులు గఱపినాడె యని దానవేంద్రుం
డి ట్లనియె. 172
- చ. పటుతరనీతిశాస్త్రచయోపారగుఁ జేసెద నంచు : జాలు నీ
వటు గొనిపోయి నానికి నగనర్హము లై నవిరోధిశాస్త్రముల్
కుటిలతఁ జెప్పినాడెవు భృగుప్రవరుండ వటంచు నమ్మితిం
గటకట బ్రాహ్మణాకృతివిగ్గాక యథార్థపుబ్రాహ్మణుండవే. 173
- క. 1 ధర్మేతరవర్తనలును, దుర్మత్తులు నైనజనుల, దురితిము లొందుక
మర్మములు గలఁచి కల్మష, కర్మల రోగములు వొందుకైవడి విప్రా. 174
- వ. అనిన రాజునకుఁ బురోహితం డి ట్లనియె. 175
- ఉ. తప్పలు లేవు మావలన, దానవనాథ విరోధిశాస్త్రముల్
సెప్పము కూరు లై పరులు, జెప్పరు మీచరణంబులొన ను

- మౌనము వినుచునునకు న నింతయు నైజమనీమ యెవ్వరుం
నెచ్చెపాటి గాదు ప్రతిదంతః చలంపుము నేర్పుకై వడిన్. 176
- క. మిన్నలము: పురోహితాలము, పాత్రల మే మదియుఁ గాక న భార్గవులము నీ
శత్రుని నిలువలై వేయఁగ. శత్రులమే దైత్యజలధిరచంద్రమ వింటే. 177
- వ. అనిన గురునందనుం గోపింపక దైత్యవల్లభుండు గొడుగునవలొకించియిట్లనియె.
క. ఒడ్డుల సెప్పనియిమతి, మజ్జాతుండ నైననీకు న మతి యెవ్వరిచే
సజ్జాతమయ్యె బాలక, తజ్జనులం జేరుకొనుము న తగ నామ్రాలన్. 179
- వ. అనిన దండికి బ్రహ్మదగి డి ట్లనియె. 180
- ఉ. అచ్చునఁజేకటిం బడి గృహ వ్రతు లై విషయస్ర నిష్టు లై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ గురలఁ న జర్విలచిర్వణు లై నవాకిం
జెచ్చురఁ బుట్టునే పరులు న సెప్పిన నైన నిజేచ్ఛ నైన నే
మిచ్చిన నైనఁ గావలకు న చేసిన నైన హరి ప్రబోధముల్. 181
- ఉ. కాననివాని నూతగొని న కాననివాడు విశిష్టవస్తువుల్
గాననిభంగిఁ గర్మములు న గైకొని కొండలు కర్మబద్ధు లై
కానరు విష్ణుఁ గొండ అటఁ న గందు రకించనవైష్ణవాంఘ్రిసం
స్థానరక్షాభిషిక్తు లగునంహృతకర్మలు దానవేర్వరా. 182
- శా. శోధింపం బడె సర్వతాత్త్వములు రక్షిం నాథ వేయేటికి
గాధల్ మాధవశేముషీతరణిసాంగత్యంబునం గాక దు
రేధక దాటఁగ వచ్చునే సుతవధూమినోగ్ర హంఘామద
క్రోధోల్లాలవిశాలసంస్పృతిమహాఘోరామితాంభోః ధిక్. 183
- వ. అని పలికినకొడుకును ధిక్కరించి మక్కువ సేయక రక్కసులతోడను దన తోడల
నై నుంపనీక గొబ్బున దిగద్రొచ్చి నిబ్బరంబు లగు కోపతాపంబులు దీపింప
వేడిచూపుల మింట మంట లెగయ మంత్రులం జూచి యి ట్లనియె. 184
- శా. క్రోడం బై పినతండ్రి జంపె నని తాఁగ్రోధించి చిత్తంబులో
1వీడం జేయఁడు బంటుభంగి హరికి న విద్వేషికి భక్తుఁ డై
యోడం డక్కట ప్రాణవాయువులు వీఁ న తొప్పించు చున్నాడు నా
తోడక నైరము వట్టె నిట్టిజనకద్రోహి 2మహిం గంటిరే. 185
- వ. అని రాక్షసవీరుల నీక్షించి యి ట్లనియె. 186

— హరిణ్యకళిపుండు ప్రహ్లాదుని వివిధోపాయంబుల హింసించుట. యి—

శా. పంచాంబులవాడు తండ్రి నగునానవక్షంబు నిందించి య
త్కించిద్వీతియు లేక విష్ణు నహితుం న గీర్తించుచున్నాడు వ
ల్లంచుం జెప్పిన మానఁ డంగమునఁ బుత్రాకారతక వ్యాధి జ

- స్మింఛేక్ వీని వధించి రండు : హుజల్ మీమియలుల్వంబులన్. 187
- శా. అంగవాతములోఁ జిత్తకుడు దుష్టాంగంబు ఖండించి శే
మాంగ శ్రేణికి రక్ష సేయుక్తి య న్నీయజ్ఞం గులహాహి దు
స్సంగుం గేశవపక్షపాతి నధముం : జంపించి నిరస్తజో
త్తుంగభ్యాతిఁ జరించెడన్ గులము నిర్దోషంబు గావించెడన్. 188
- క. హంతప్యండు రక్షింపను, మంతప్యండు కాదు యనినోమందిరమునకున్
గంతప్యండు వధమున కుప, రంతప్యండు హిత చరిత్ర కలం పీఠమునన్. 189
- వ. అని దాన వేందుం డానతిచ్చిన వాఁడీకోటలు గురికింపలు పెక్కంపు శూల
హస్త లై వక్త్రంబులు దెబ్బచికిని యున్న బాబ్బు కడుచు ధూమసహితదావ
దహనంబునుంబోలె దామనంకాశంబు లుండు కేశంబులు మెరియ భదన
వాదనచ్చేదనంబులు సేయచు. 190
- ఉ. బాలుడు రాచవిడ్డఁడు కృష్ణాక్షుఁడు సామన బోకమాన్మనం
శీలుఁడు వీఁ డవధ్యుఁ డని : చిక్కక స్తక్కక క్రూరచిత్తులై
శూలములం దదంగముల : సుస్థికు లై ప్రహరించి రుగ్రవా
చాలత నందఱున్ దివిజ : శత్రుఁడు వల్లనఁ జయ్యె భూవరా. 191
- చ. పలువురు దానవుల్ వొడువ : బాలునిదేహము లేశమాత్రము
1 న్నొలియదు లోపల రుధిర : ముబ్బదు కండను శల్యసంఘమున్
నలియదు దృష్టివైభవము : నప్తము గాదు ముఖేందుకాంతియుం
బొలియదు నూతన శ్రమము : పుట్టదు పిపఠావమున్. 192
- ఉ. తన్ను నిశాచరుల్ వొడువ : దైత్యకుమారుఁడు మాటిమాటి కొ
పన్నగళాయి యోదనుజభంజన యోజగదీశ యోమహా
పన్నశరణ్య యోనిఖిలకానన యంచు చుళించుఁ గాని తా
గన్నుల నీరు దేఁడు భయకంపనమేతుఁడు గాఁడు భూవరా. 193
- ఉ. పాటఁడు లేచి దిక్కులకు : బాహువు లొడ్డఁడు బంధురాజిలోఁ
దూటఁడు ఘోరకృత్య మని : దూటఁడు తండ్రిని మిత్రవర్గముం
జీరఁడు మాతృసంఘము వ్యసించుసువర్ణగృహంబులోనికిం
దాటఁడు కావరే యనఁడు : తాపము నొందఁడు కంటగింపఁడున్. 194
- వ. ఇట్లు సర్వాత్మకం బై యిట్టి దట్టి దని నిర్దేశింప న నిరర్బ్రహ్మంబు దాన యై
యమ్మహావిష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి లగ్నయందు డయి పరమానందంబునుం
బొంది యున్న ప్రహ్లాదునిమంతుఁ రాక్షసేంద్రుండు దనకింకకులచేతం జేయించు
చున్నమారణకర్మంబులు పాపకర్మనియందుఁ బ్రయత్నంబు లైనసత్కారంబు
లుంబోలె విఫలంబు లగుటంజూచి. 195

- ఉ. శూలములకా నిశాచరులు : సుకృత జేహము నిగ్రహింపగా
బాలుడు నేలపై బడెడు న పాటించు చావడు తండ్రి నైన నా
పాలిక వచ్చి చ కథదుఃఖము మూనితి కంచు బాగముల్
ఫలము సోక మొక్క దనగవాయత కొందుట కేని పేతువో. 196
- వ. అని శంకించుచు. 197
- సీ. ఒకమాటు దిక్కుంభియాధంబు దెప్పించి కేరలి డింభకనిద్రాక్షింపబంపు
నొకమాటు విషభీకరరోగ శ్రేణుల గడవడి కర్మకర్మగణవం బంపు
నొకమాటు పేతినంధుగ్రానల లోన, విసరి కమారుని న ప్రేయం బంపు
నొకమాటు కూలంకరమోల జలధిలో, మొత్తించి శాబకు న ముంపం బంపు
- అ. విషమం బెట్టు బంపు విదళింపగా బంపు దొడ్లకొండచాలుల ద్రోయం బంపు
బట్టి కట్టు బంపు న బాధింప గా బంపు, బాలు గిరిని దనుజరపాలు దధిప.
- సీ. ఒకవేళ నభిచారగ్రహంబు నేయించు, నొకవేళ నెండల న నుండ బంచు
నొకవేళ వానల న నుపహతి నొందించు, నొకవేళ రంధ్రంబు న లుక్కబట్టు
నొకవేళ దనమాయనొడవించి జెగడించు, నొకవేళ మంచుననొంటి నిలుపు
నొకవేళ బెనుగాలి కున్నులు గావించు, నొకవేళ బాతించు న నుర్వియందు
తే. నీరు నన్నంబు నిడ నీక న నిగ్రహించు
గళల నడిపించు అువ్వించు న గండశిలల
గదల ప్రేయించు నేయించు న ఘనశరముల
గొడుగు నొకవేళ నమరారి న క్రోధి యగుచు. 199
- వ. మఱియు ననేకమారణోపాయంబుల బాపరహితుం డైనపాపనిరూపు మాప
లేక యేకాంతంబున దురంతచింతాపరిశ్రాంతం డయి రాక్షసేంద్రుడు దన
మనంబున. 220
- ఉ. ముంచితి వార్ధుల గదల న మొత్తితి శైలతటంబులందు ద్రో
బ్బించితి శత్రురాజు బొడిగించితి మీద నిశేంద్రపంక్తి తొ
ప్పించితి ధిక్కరించితి శ్రవించితి ఘోరదవాగ్నులందు ద్రో
యించితి బెక్కుపాట నలయించితి జావం డి దేమి చిత్తమా. 201
- చ. ఎఱుగడు జీవనోపధము న లెవ్వరు భర్తలు లేరు బాధలం
దరలడు నైజతేజమున న దభ్యము జాడ్యము లేదు మిక్కిలికా
మెఱయుచు నున్నవా యోగనిమేషము దైవ్యము నొందఁ డింక నే
తెఱుగనఁ ద్రుంతు వేనరితి న దివ్యము వీనిప్రభావ మెట్టిదో. 202
- వ. అదియునుం గాక తొల్లి సునశ్శేఖం దనుమునికుమారుండు దండ్రిచేత యాగ
పసుత్వంబునకు దత్తుం డయి తండ్రి తనకు నపకారి యని తలంపక బ్రదికిన
చందంబున. 203

క. ఆగ్రహమున నే జేసిన, నిగ్రహములు పరులతోడఁ గ నెఱి నొకనాడు
విగ్రహము లనునఁ బలుకఁ జేసె, నిగ్రహములు గానమరిచునొప్పుకు మదిలోన్.
వ. కావున వీడు ముంపు పాపనం దున్నాఁడని తెలుసు భయము లేకు నీని
తోడివిరోధంబునం దనకు మృత్యువు సిద్ధించునని నిర్ణయించి చిక్షించియు
ఖిన్నుండై ప్రసన్నుండు గాక క్రిందు సూచకు విషణ్ణుండై చింతనంబు
సేయు చున్నరాజునకు మంత్రంబునఁ జూచామహ్న లిట్లనిరి. 204

శా. శుభ్రఖ్యాతివి నీ ప్రతాపము మహానోద్యంబు దైత్యేంద్ర రో
షభూయ్యైవిద్యంభణంబున దిగ్విశ్రాంతము బోరుల
విభ్రాంతంబుగఁ జేసి యేలతి గదాఁ విశ్వంబు వీఁ జెంత యీ
దభోక్తుల్ గుణవోష హేతువులు చింతం బొంద నీ కేఱికిన్. 206

శా. వక్త్రం దైనజనుండు వృద్ధగురుసేవం జేసి మేధానయో
పక్రాంతిక విలసిల్లు మీఁదట వయఃసౌకంబుతో బాలకన్
శక్ర ద్వేషణబద్ధుఁ జేయుము మదిం గ జాలింపు మీరోషమున్
శుక్రాచార్యులు వచ్చునంత కిఁతఁడున్ గ సుశ్రీయుతుం డయ్యెనున్. 207

వ. అని గురుపుత్రులు వలికి రాక్షసేశ్వరుండు గృహస్థు లైనరాజులకు చుపదేశింపఁ
దగినధర్మార్థకామంబులు ప్రహ్లాదునకు చుపదేశింపు డని యచుజ్ఞ సేసిన వారు
నతనికిఁ దివర్గంబు నుపదేశించిన నతండు రాగద్వేషంబులచేత విషమానక్తు
లైనవారలకు గ్రాహ్యంబు లైనధర్మార్థకామంబులుఁ దనకు నగ్రాహ్యంబు అని
యును శృవహార ప్రసిద్ధికొఱి కైనశేదంబు గాని మాతృశేదంబు లే దనియును
ననర్థంబులయం దర్థకల్పన సేయుట దిక్చిమ బలియును నిశ్చయించి గుహాప
దిష్టశాస్త్రంబులు మంచి వని తలంపక గురువులు దమగృహస్థకర్మానుష్ఠానం
బులకుం బోయినవసుమంబున. 208

క. ఆటలకుఁ దన్ను ర న్మృచి, పాటిచి నిశాబసుకులు గ భాషించిన వో
మాటకులేద్రుమూరుఁడు, పాటవమున వారిఁ కేరిఁ ప్రజ్ఞాన్వితుఁ డై. 209

క. చెప్పఁ జొకచమ్ర ముచిది, చెప్పెడిఁ దగులములు సెవులు గ సొదఱి నొనఁగా
జెప్పెడు ముయెడ నొడ్డులు, సెప్పెన నొకచమ్ర వినుఁడు గ చిత్తము లలరన్. 210

వ. అని రాజకుమారుండు గావున గనుఁగించి సుగడికాం ద్రతోద నగిమెడి చందం
బునఁ గ్రీడరాసుడు సమానవదున్ లైనదైత్యకుమారుల కెల్ల నేకాంకంబున
నిట్లనియె. 211

ఉ. బాలకులార రండు మనఃప్రామర్యబాలురు సొందఁబుద్ధిపై
గూలుట గుటిరే గురుఁడు గ మ్రానఁ దనకవదుమహుడు
శ్శీలత శక్తకల్పనముఁ గ జేసెగి గ్రాహ్యము గాదు శాస్త్రముల్

మే లెఱిఁగించెను విదన ; మీకు నిరంతరభద్ర నుయ్యెడన్.

211

వ. వినుండు సజ్జనన్తంబులందును ధర్మార్థచరణకారణం బయినమానుషజన్మంబు
దుర్లభం బందుఁ బుట్టవల్సొంబు వర్గమం బదియు శతవర్ష పరిమితం బైనజీవిత
కాలంబున నియతం బై యుండు నందు నగ మంధకారబంధురంబు రాత్రి
రూపంబున విద్రాదివృక్షంబుల నిరర్థకం బు చనుఁ జిక్కినపంచాళ
దృశ్యరంబులందును బాల్క కై శోర కౌనూరాదివయోవిశేషంబుల వింశతిహా
యనంబులు గడచుఁ గడచుముప్పదియబ్దంబులు సిద్ధియంబులచేతఁ బట్టు
వడి దురవగాహంబు లయినకామక్రోధలోభమోహమదమత్సరంబు లనుపా
శంబులు గట్టుపడి విడివడ నుండుండు గాక పాణంబులకంటె మధురాయ
మాణ యైనతృప్తకు లొ నై భృత్యతనూరంబులఁ బ్రాణహాని యైన
నంగీకరించి పరాత్థంబుల నర్థింపఁడు విహస్యసంభాగచాతుర్య సౌందర్యవిశేషం
బుల ధైర్యవల్లికాలవిత్రంబు లయినకళిత్రంబులను మహనీయమంజులమధురా
లాపంబులు గలిగి పశు లయినశిశువులను శీలవయోరూపధన్య లగుకన్యలను
వినయవివేకవిద్యాలంకారు లయినకుసుమాలను గామితఫలప్రదాత లగుభ్రాత
లను మమత్వప్రేమదైన్యజనకు లయినజననీజనకులను సకలసౌజన్యసింధువు
లయినబంధువులను సనకసనత్సవాహనసుందరంబు లయినమందిరంబులను సుక
రంబు లైనపశుభృత్యనికరంబులను వంశపరంపరాయత్తంబు లయినవిత్తంబు
లను వర్జింప లేక సంసారంబు నిర్మించునుపాయంబుఁ గానక తుతువర్గంబున
నిర్గమద్వారశూన్యంబయినమందిరంబుఁ జేరి చిక్కువడివెడలెడిపాటవంబునాలక
తగులువడుకీటకంబుచందంబున గృహస్థుండు స్వయంకృతకర్మబద్ధుం డై శిశోన్
దరాదిసుఖంబులఁ బ్రమత్తుఁ డును నిజకుటుంబపోషణసారవశ్యంబున విరక్తి
మార్గంబుఁ దెలియనేరకస్వకీయపరకీయభిన్నభావంబున సంధకారంబునం బ్రవే
శించుం గావునఁ గౌమారసమయంబున మనీషాగర్విష్టుండు పరమభాగవతధర్మం
బు ననుష్ఠింప వలయు దుఃఖంబులు వాంఛితంబులు గాక చేతులుభంగి సుఖంబు
లును గాలానుసారంబు లై లభ్యంబు లగుంగావుఁ నృధాప్రయానంబున నాయు
ర్యయంబు సేయం జనదు హరిభజనంబున మోక్షంబు సిద్ధించు విష్ణుండు సర్వ
భూతంబులకు నాత్మైక్యమందు ప్రియుండు ముముక్షు వైనదేహికి దేహావసాన
పర్యంతంబు నారాయణచరణారవిందసేవనంబు గ ర్హవ్యంబు.

218

సీ. కంటిరే మనవారుఁడును గృహస్థు లై, విధులు లై కైకొన్నఁ వెఱ్ఱితనము
భద్రాదు లై యుండి యెదురు సంసారపద్ధతి నూరక య పట్టువడిరి
కలయోనులం దెల్ల య గర్భాద్యవస్థలఁ బురుషుండు దేహి యై య పుట్టుచుండుఁ
డ న్నెఱుంగఁడు కర్మకలంకంబుఁ దై కడపలు, ముట్టఁడు భవశత్రములకు నయిన
అ. దీన శుభము లేదు య దివ్యకీర్తియు లేదు, జగతిఁ బుట్టి పుట్టి య చచ్చి చచ్చి

పొరల నేల మనకుఁ బట్టని చావనిత్రోవ వెడకొనుట శ దొడ్డబుద్ధి. 214

శా. హాలాపానవిజృంభ మాణమదగ్రవాతీలజేహాల్లస
ద్యాలాలొకనశృంఖలా నిచయసంబధాత్ముఁడై లేకెమక
వేలానిస్సరణంబు గానక మహావిద్యాంసుడుం గామిని
హేలాకృష్ణకరంగళాబుఁ ముఁకఁ హాననీతికా వింశతి. 215

ఆ. విషయసక్తు లైననవిబుధాహితలతోడిమనకి వలదు ముక్తిమార్గవాంఛ
నాదిదేవు విష్ణు శ నాశ్రయింపుడు ముక్త, సంజనంబు గూడికైకవసున.
వ. కావున విషయంబులఁ జక్కువడిన రక్కసులకుఁ హరిభజనంబు శక్యంబు గాదు
రమ్య మయ్యును బహుతరప్రయానగమ్య మని తలంచితఁ జేసిఁ జెప్పెద సర్వ
భూతాత్మకుం డై సర్వదిక్కాలసిద్ధుం డై బ్రహ్మకేశవంగాఁ గల చరాచరస్థూల
సూక్ష్మజీవసంఘంబులందును నభోనాయకుంభిఁ శలిల తేజంబు లనియెడు మహా
భూతంబులయందును భూతవికారంబు లయినఘటపటాదులందును గుణసా
మ్యం బయిన ప్రభావమందును గుణవృత్తికరం బైనమహా తత్త్వాదియందును రజ
స్సత్త్వతమోగుణంబులయందును భగవంతుం దవ్యయుం డీశ్వరుండుపరమాత్మ
పరబ్రహ్మ మనియెడువాచకశబ్దంబులు గల్గి కేవలానుభవానంద స్వరూపకుండు
నవికల్పితుండు ననిరేశ్యుండు నయినపరమేశ్వరుండు త్రిగుణాత్మకం బైనతనదివ్య
మాయచేత నంతర్వీతైశ్వర్యుం డై వ్యాప్యవ్యాకూలూపంబులం జేసి దృశ్యు
డును ద్రవ్యభోగ్యుండును భోక్తయునయి నిర్దేశంపం దగి వికల్పితుం డై
యుండుఁ దత్కారణంబున నానుభవంబు విడిచి సర్వభూతుంబులందును దయా
సుహృద్భావంబులు గర్తవ్యంబులు దయా(సుహృద్భావంబులు) గల్గిన నభో
క్షణండు సంతసించు ననంతం డాద్యుండు హరి సంతసించిన నలభ్యం బెయ్యది
యు లేదు జనార్దనచరణసరసీరుహ యుగళస్మరణసుభావసానపరవశుల మైతి
మేని మనకు దైవవశంబున నకాంక్షితంబు లై సిద్ధించు ధర్మార్థకామంబులుఁ
గాంక్షితంబై సిద్ధించుమోక్షంబును నేలతివర్గంబును నాత్మవిద్యయుం దర్శ
దండనీతి జీవికాదు లన్నియుఁ ద్రైగుణ్యవిషయంబులై నవేదంబులవలనం బ్రతి
వాద్యంబులు నిస్త్రైగుణ్యలక్షణంబునం బరమపురుషుండునహరికి నాత్మసమర్ప
ణంబుసేయుట మేలు పరమాత్మతత్త్వజ్ఞానోదయంబునంజేసి స్వపరబ్రాంతి
సేయక పురుషుండు యోగావధూతత్వంబున నాత్మవికల్పభేదంబునం గలలోఁ
గన్నవిశేషంబులభంగిం దభ్యం బనక మిథ్య యని తలంచు నని మఱియుఁ
బ్రహ్మాదుం డి ట్లనియె. 217

మ. నరుండు దానును మైత్రితో మెలఁగుచుకా శ నారాయణుం డింతయుకా
వరునకా నారదసంయమిశ్వరునకుకా శ వ్యాఖ్యానముం జేసె ముకా
హరిభక్తాంఘ్రిపరాగసుధతను లేకాంతుల్ మహాకించనుల్

పరతత్త్వజ్ఞుల గాని చేరదు ముదిఁగ భావించు నీజ్ఞానమున్. 218

వ. తొల్లి నేను దివ్యవృత్తి గలనారదమహామునివలన నవిశేషం బయిన యాజ్ఞానం బును బరమభాగవతధిష్ఠింబును వింటి ననిన వెఱుగుపడి దైత్యబాలకు లద్దనుజ రాజకుమారున కే ట్లనిది. 219

ఉ. మంటిమి గూడి భార్గవకుమారకులొద్ద ననేకశాస్త్రముల్
వింటిమి లేడు సద్గురుడు ; వేటొకఁ డెన్నఁడు రాజశాల ము
క్కంటిక నైన రాదు సొరఁగ గా వెలికిం జనరాదు నీకు ని
మ్మంటకప్పత్తి నెవ్వఁడు ప్రగల్భుఁడు నెప్పె శుణాఢ్య చెప్పుమా. 220

క. నేపింతుము నిన్నెప్పుడు, భావింతుము రాజవసుచు ; బహుమానములం
గావింతుము తెలియము నీ, కీవించమతిప్రకాశ ; మే క్రియఁగలిగన్. 221

వ. అని యిట్లు దైత్యనందనులు దన్నడిగినఁ బరమభాగవతకులాలంకారుం డైన
ప్రహ్లాదుడు నగి తనకుఁ బూర్వమునందు వినుబసిననారదుమాటలు దలంచి
యిట్లనియె. 222

శా. అక్షిణోగ్రతపాలు ముసరము ప్రక్షేపించి మాతండ్రి శు
ద్ధమౌతిం జని యుండఁ జేమగమిచేతఁ భోగించందంబునన్
భక్షింపబడెఁ బూర్వపాపములచే ; బాపాత్మకుం డంచు ముఁ
రక్షసృష్టు మువాఁడ నిర్జరులు సుగ్రుంభించి ముచ్చాల్తై. 223

శా. ప్రస్థానోచితభేరిభాంకృతులతోఁగ బాకారియుం దారు శౌ
ర్యసైన్యంబుల నేగుదెంచినఁ దదీయూటోపవిభ్రాంతు లై
స్వస్థేయో దిగనాడి పుత్త్ర ధనయోషామిత్రసంపత్కళా
ప్రస్థానంబులు డించి పాతీరసురుల్ ; ప్రాశాసనోద్యుక్తు లై. 224

మ. త్తగోకిలము. ప్రల్లదంబున వేల్పు లుద్ధతిఁ బాతీరాజనివాసముం
గొల్లవెట్టి నకు న్నవి త్తముఁగూర్చు గొంపోవఁగా
నిల్లు నొచ్చి విశంకుఁ డై యదురేక్షకుం డదలించి మా
తల్లిఁ దాఁ జెజవెట్టి సిగ్గునంద ప్రయ్య విలిపింపఁగాన్. 225

వ. ఇట్లు సురేంద్రుండు మాతల్లిం జెజగొని పోవుచుండ నమ్ముగుడ కురరి యను
పులుగు క్రియ మొజ లిశంఁ దెరవ్రన దైవయోగంబున నారదుండు పొడగని
యిట్లనియె. 226

ఉ. స్వయ్యునాధిపాథ సురసత్తమ వేల్పులలోన మిక్కిలి
నిర్భరపుణ్యమూర్తివి సుగ్రసితివి మానిని బట్ట నేల యీ
గర్భిణి నాతురక విదువు ; కల్మషహానకురాలు గాదు నీ

- దుర్భరరోషముక నిలుపు శ దుష్టయుఁ డైననిలింపజైరివై. 227
- వ. అనిన వేల్పుఁడవనికి వేయగన్నులు గలగఱువ యిట్లనియె. 228
- ఉ. అంతనిధాన మైనదివిజాధిపువీర్యము దీనికట్టి న
త్యంతసమ్మద్ది నొందెడి మహాత్ముక కావునఁ దత్సృనూతిప
ర్యంతము బద్ధఁ జేసి జనితార్భకు వ జముధారఁ ద్రుంచి ని
శ్చింతుఁడ నై తుదిక విడుతు శ సిద్ధము దానవరాజవల్లభన్.
- వ. అని వలికిన వేల్పుఁడేనికి దవసి యిట్లనియె. 229
- శా. నిర్భీకుండు ప్రళస్తభాగవతుఁ డుగ్గినుండు జన్మాంతరా
విరూపాచ్యుతపాదభక్తిమహిమావిష్టండు దైత్యాంగనా
గర్భస్థుం డగుబాఁకుండు బహుసంగ్రామాద్యుపాయంబులక
దుర్భావంబునఁ బొంది చావఁడు భవద్దోరండవిభ్రాంతుఁడై. 231
- వ. అని దేవముని నిర్దేశించిన నతనివచనంబులు మన్నించి తానును హరిభక్తుండు
గావున దేవేంద్రుండు భక్తిబాంధవంబున మాయవ్వను విడిచి పరివ్రాజి సుర
లోకంబునకుం జనియె మునీంద్రుండును మజననియందుఁ బుత్రికాభావంబు నేసి
యాటడించి నిజాశ్రమంబునకుం గొనిపోయి నీవు పతివ్రతపు నీయుదరంబు
నఁ బరమభాగవతుం డయినప్రాణి యన్నవాఁడు తపోమహాత్మ్యంబునం గృతా
ర్థుం డై నీపెనిమిటి రాఁ గలం డందాఁక నీ విక్కడ నుండు మనిన సమ్మతించి.
- శా. యోషారత్నము నాభదైవత విశ్వాలోద్యోగ మాతల్లిని
ర్వైషమ్యంబున నాథురాక మదిలో శ వాంఛించి నిర్దోష యై
యీషదీప్తియు లేక గర్భపరిరక్షేచ్ఛక విచారించి సు
శ్రూపల్ సేయుచు నుండె నారదునకు శ సువ్యక్తశీలంబునన్. 233
- వ. ఇట్లు దనకుఁ బరిచర్య సేయుచున్నదైత్యరాజకుటుంబినికి నాశ్రితరత్నవిభారదు
డైననారదుండు నిజసామర్థ్యంబున నభయం బిచ్చి గర్భస్థుండ నైనవన్న నుద్దే
శించి ధర్మతత్త్వంబును నిర్మలజ్ఞానంబును నుపదేశించిన నమ్ముద్దియ దద్దయుం
బెద్దకాలంబునాటివినికి గావున నాడది యగుటంజేసి పరిపాటి దప్పి నూటి
లేక మఱచె నారదుండు నాయెడఁ గృప గలిగిమిత్రంబున. 234
- క. వెల్లిగొని నాటసుండియు, నుల్లసితం బైనదైవయోగంబున శో
భిల్లెడు మునిమత మంతయు, నుల్లంబున మఱపు పుట్ట శ దొకనాఁ డైనన్. 235
- ఆ. వినుఁడు నాదుపలుకు శ విశ్వసించితి రేని, నతుల కయిన బాలభజనుల కయినఁ
దెలియ వచ్చు మేలు శ దేహాద్యహంకార,దళననిపుణ మైనతపసిమఱము. 236
- వ. అని నారదోక్తప్రకారంబున బాలకులకుఁ బ్రహ్లాదం డిట్లనియె నీశ్వరమూర్తి
యైనకాలంబునంజేసి వృక్షంబు గలుగు చుండ ఫలంబునకు జన్మసంస్థానవర్ధ
నాపక్షీణత్వపరిపాకనాశంబులు ప్రాప్తంబు లయినతెఱంగున దేహంబులకుం 237

మహావక్తాకారంబు లాత్మకు లేవాత్మ నిత్యండు తయరహితుండు శుద్ధుండు
జ్యోతిజ్ఞుండు గగనాదులకు నాశ్రయండు గ్రీయాశూన్యుండు స్వప్నకాశుండు
శుద్ధిహేతువు వ్యాపకుండు నిస్సంగుండు బోధుర్గుండు నొక్కండు నని వివేక
మంజుంబు లగునాత్మజ్ఞులు పండ్రెండు నెఱుంగుచు దేహదులండు
మోహజనంబు లగునహంకారమమకారంబులు విడిచి పసిండిగనులు గలనెల
వున విభ్రాజమానకనకలేశంబు లైనపాపానాదులందుఁ బటంబు వెట్టి వహిం
యోగంబునఁ గరంగ నూడి హేమకారకుండు పాటవంబున హాటకంబు
బడయుధంగి నాత్మకృతకార్యకరణంబుల నెఱింగెడినేర్పరి దేహంబునం దాత్మ
సిద్ధికోశకు నయినయ పాయంబునఁజేసి బ్రహ్మభావంబుఁ బడయు మూలప్రకృతి
య మహాదహంకారంబులను జంచలేన్మోత్రంబులు నివి యెనిమిదియం బ్రకృ
తు లనియును రజస్సత్వతమంబులు మూడును ప్రకృతిగుణంబు లనియును
గర్భేంద్రియంబు లయినవాక్పాణిపాదపాయాపస్థంబులును జ్ఞానేంద్రియంబు
లైన శ్రవణనయనరససాత్త్వగ్భ్రాణంబులును మనంబును మహీసలీల తేజోవాయు
గగనంబులునునివి పదాఱును వికారంబు లనియును గపిలాదిపూర్వాచార్యుల
చేతఁ జెప్పం బడియె సాక్షిత్వంబున నీయిరువదేడింటిని నాత్మ గూడి యుండుఁ
బెక్కింటికూటున దేహ మదియు జంగమస్థావరరూపంబుల రెండువిధంబు
లయ్యె మూలప్రకృతి మొదలయినవర్గంబునకు వేటై మణిగుణంబులం జొచ్చి
యన్నసూత్రంబుచందంబున నాత్మ యిన్నింటియందునుం జొచ్చి దీపించు
నాత్మకు జన్మస్థితిలయంబులు గల వంచు మిథ్యాతత్పరులు గాక వివేకశుద్ధమైన
మనంబునంజేసి విచారించి దేహంబునం దాత్మ జెడక వలయు నాత్మకునవస్థలు
గలయ ట్లుండుఁ గాని యవస్థలు లేవు జాగరణస్వప్నసుషుప్తు లనువృత్తు లెవ్వని
చేత నెఱుంగంబడు నతం డాత్మ యందు కుసుమధర్మంబు లయినగంధంబుల
చేత గంధాశ్రయం డయినవాయువు నెఱింగెడుధంగిం ద్రిగుణాత్మకంబు లయి
కర్మజన్యంబు లయినబుద్ధిభేదంబుల నాత్మ నెఱుంగం దగు నని చెప్పి.

- 287
- సీ. సంసార మిది బుద్ధిసాధ్యము గుణకర్మగుణబద్ధ మజ్ఞానకారణంబు
గలవంటి దింతియ శ కాని నిక్కము గాదు, సర్వార్థములు మనస్సంభవములు
స్వప్నజాగరములు సమములు గుణశూన్యు, డగుపరమునికి గుణా శ్రయమున
భవవిनाశంబులు శ వాటిల్లినట్లుండు, బట్టిచూచినలేవు శబాలురార
- తే. కడగి త్రిగుణాత్మకములై నశకర్మములకు, జనకమైవచ్చు నజ్ఞానసముదయమును
ఘనతరజ్ఞానవహిచ్చేగొచ్చి వుచ్చి, కర్మవిరహితు లై హరి శ గనుట మేలు.
- వ. అదిగావున గురుశుశ్రూషయ సర్వలాభసమర్పణంబును సాధుజనసంగమంబును
నీశ్వర ప్రతిమాసమారాధనంబును హరికథాతత్పరత్వంబునువాసు దేవునియం

దలిప్రేమయు నారాయణగుణకర్మకథానామకీర్తనంబును వైకుంఠచరణకమల
ధ్యానంబును విశ్వంధరమూర్తినిలోకనాథజనంబును మొదల యైనవిజ్ఞానై
రాగ్యలాభసాధనంబు లైనభాగవతకథంబులకు కలిగి నర్కభూతంబుల
యందు సత్వగుండుం భగవంతుండాత్మకలం దన సమానంబు సేయుచు గాను
కోధలోభమోహమదమత్సంబుల కలిచి యున్నవంబును బంధించి
భక్తి సేయు చుండు సత్వగుం యున్నప్పుడే ప్రనియమింపబడి నీర్తిండు. 239

సీ. దనుజాదిలీలావతారంబులందలి, శౌర్యకీర్తనంబులు సద్గుణములు
విని భక్తుఁ డగువాఁడు ప్రవేశిం తో బులకించి, కన్నుల మధ్యఁ గ్రణము లొలుక
గద్గదస్వరముతోఁ గనులూత వైకుంఠ. వరద నారాయణ వాసుదేవ
యనుచు నొత్తిలిపాడునాడు నాక్రొశించు, నగుఁ జుంఠనను సేయునతియొనర్చు

తే. మరులుకొనియుండుదనలోనగనాటలాడు, జేల్పుచోడేవురుమనఁకృత్తిజిహ్వగు
బంధముల బాసియెజ్జానఁగఁజలిగాల్చి విష్ణుఁడౌపించుఁ బదిభక్తివివసుఁడగుచు.

వ. కావున రాగాదియుక్తమనస్కుం డయినశరీరికి సంపాద్య క్షయ క్షకం బయిన
హరిదంతనంబు బ్రహ్మమందలినిర్వాణసుఖం జెట్టి దట్టి దని బుధులు జెలియు
దురు హరిభజనంబు దుర్గమంబు గాదు హరి సకలప్రాణిహృదయంబులయందు
సంతర్వామి యై యాకాశంబుభంగి నుండు విషయార్జనంబుల నయ్యెడిది లేదు
నిమిషభంగురప్రాణు లయినమర్ద్యులకు మమతాస్పదంబులును జంచలంబు
లును నైనపుత్రమిత్రకళత్ర పశుభృత్యబలబంధురాజ్యకోశమణిమందిరమంత్ర
మాతంగమహీ ప్రముఖవిభవంబులు నిరర్థకంబులు యాగ ప్రముఖపుణ్యలబ్ధంబు
లైనస్వరాదిలోకభోగంబులు పుణ్యాచారభక్ష్యంబులు గాని నిత్యంబులు గావు
నరుండు విద్వాంసుండ నని యభిమానించి కర్మంబు లాచరించి యమోఘంబు
లయినవిపరీతఫలంబుల నొందుఁ గర్మంబులు గోరక చేయ నలయుఁ గోరి చేసిన
దుఃఖంబులు ప్రాప్తించుఁ బురుషుండు దేహంబుకొరకు భోగంబుల నవేక్షించు
దేహంబు నిత్యంబు గాదు తోడ రాదు మృతం బయినదేహమును శునకాదులు
భక్షించు దేహి గర్మంబు లాచరించి కర్మబద్ధం డయి క్రమకాండగర్వానుకూలం
బయినదేహంబుఁ దాల్చు నజ్ఞానంబునందేసి పురుషుండు గర్మదేహంబు విస్త
రించు నజ్ఞానతంత్రంబులు ధర్మార్థకామంబులు జ్ఞానలక్ష్యంబు మోక్షంబు
మోక్ష ప్రదాత యగుహరి సకలభూతంబులకు నాత్మ్యస్వయండు ప్రియండు దన
చేత నయినమహాభూతంబులతోడ జీవనంజ్ఞతుం డయి చుండు నిష్కామ లై
వ్యాదయగతుం డయినవారిని నిజభక్తిని భజింప వలయు. 241

క. దానవ దైత్యభుజంగమ, మానవగంధర్వసురసప్రాజములో ల
క్షీనాథుచరణకమల, ధ్యానంబున నెవ్వఁ డయిన కథన్యత నొందున్. 242

క. చిక్కఁడు వ్రతములు గ్రతువులు, చిక్కఁడు దానముల శౌచశ్రీలతపములు

- జక్కయి యక్కిని భక్తిఁ జక్కన కిను నభ్యుతుండు శిస్యము నుండీ. 243
- క. చాలకు భూదేవత్వము పాలకు దేవత్వ విధిఁ బాంశిర్వంబుం
చాలకు హరి తుల్పించ వి, శాలిద్యులులాభ భక్తిఁ పాలింపంగన్. 244
- ఆ. దనుజభూతముల్ దైత్యవృక్షాదీర, సుందరీహరిగళా దళము
లైన బావజన్మలైన ముక్తిక బోయఁ రఘుజగతు విష్ణుఁ శివమును దలఁచి. 245
- క. గురువులు సమకును లోబడు, తెరువులు సెప్పెదరు విష్ణుఁ దివ్యపదవికిం
దెరువులు సెప్పు చీకటిఁ, జరువులు నెట్లంగ నేల శ బలకులారా. 246
- క. తెం డెల్లపు స్తంబులు, నిం దాచార్యునకు మరల శ నేతమునకున్
రండు విశేషము సెప్పెదఁ, బొం డొల్లనివాగు కర్మశ్రుంజనుఁ పా లై. 247
- క. ఆడుదను మనము హరి రతిఁ, బాకున మేపొడు విష్ణుశ్రద్ధ ద్రువశంబుల్
వీరుదము దనుజసంగతిఁ, గూడఁగము ముందంద భక్తితోడన్ మూటిన్. 248
- క. పితృము సంస్కృతిపటలము, వ్రతచు కామాదివైరివర్గంబుల నే
డితృముచి త్తమ. హరికిని, జొత్తను నిర్మాణపదము శ శుభ మగు మనకున్. 249
- వ. అని యిట్లు ప్రహేళకుండు రిహస్యంబున నయ్యైవేశల రాక్షసకుమారులకు నప
వర్గమార్గం బెఱింగించిన వాడును గురుశిక్షితంబు లైన చదువులు సాలించి నా
రాయణభక్తి చిత్తంబులం గీలించి యుండుటం జూచి వారలయేకాంతభావంబు
దెలిసి వెఱచి వచ్చి శుక్రనందనుండు శక్రవైక్లిగియె. 250
- కా. రక్షో బాలుర నెల్ల నీకొడుకు నేరంజీలోలోన నా
శిశుమార్గము లెల్లఁ గల్గ లని యాడేపించి తా నందఱన్
మోతొయత్తులఁజేసినాఁడు మనకున్ శ మోసంబువాటిదెసి
దక్షిత్వంబునఁ జక్కఁ జేయ వలయున్ శ దైతేయవంశాగ్రణీ. 251
- క. ఉల్లసిత విష్ణుకథనము, లెల్లప్పుడు మాకుఁ జెప్పఁ శ డిగురుఁ డని న
న్నుల్లంఘించి కుమారకు, లొల్లరు చదువంగ దానఁవోత్తమ వింటే. 252
- క. ఉడుగఁడు మధురిపుకథనము, విడివడి జడుపగిదిఁ దిరుగు శ వికసనమున నే
నొడివిననొడువులు నొడువఁడు, దుడుకనిఁ జదివింప మాకు శ దుర్లభ మధిపా. 253
- క. చొక్కపురక్కసికులమున, వెక్కురు జన్మించినాఁడు శ విష్ణునియందున్
నిక్కపుమక్కువ విడువం, డెక్కడినుతుఁ గంటి రాక్షసేశ్వర నెట్టిన్. 254
- వ. అని యిట్లు గురుసుతుండు సెప్పినఁ గొడుకువలనివిరోధవృన్దహంబులు గర్లరం
ధ్రంబుల ఖడ్గప్రహారంబు లయి పోకిన బిట్టు మిట్టిపడి పాదాహతం బైనభుజ
గంబుభంగిఁ బవన ప్రేరితం బైనదవానలంబుచందంబున దండతాడితం బయిన
కంఠీరవంబుకైవడి భీషణరోషరసావేశజాబ్జల్యమానచిత్తుండును బుత్త్రసంహా
రోహ్యోగాయత్తుండును గంపమానగాత్తుండును నరుణీకృతనేతుండును నై

కొనుచు రప్పించి సమస్తకృత్యములు నన్నిచి నిర్వయంతై యునింకాశ
భావణంబుల నవల్పుచు. 255

శా. సూర్యుఁ డాంతఃసంపదానుఁ డతిసంసృతానంతరము న
జ్ఞానాగ్నికృతృశానుఁ కంకితపుట్టిం బ్రాజునాథుఁ డనా
శ్రీనారాయణపాదపద్మముఁ తీర్చింకొమ్మతాగ్నినా
ధీమః ధిక్కరణంబునెసవలెకా న్న దేవాదులం దుగ్రతన్ 256

సీ. అగ్రదీపం బగునాదేశమునఁ గాని, మక్కిలి కవి మంట (కెంజు నెఱుమ
నన్నెకలములందు ననబూలుఁ దై కాని, విజ్ఞేషి యై నాని) నీవ నెఱుమ
మత్సరతాపానలకముదీకృతాచ్చి యై, విచ్చుచిది బిడ్డ (నెఱుమ) నెఱుమ
నతిశాత యైననాఁయాజ్ఞ నుల్లంఘించి, శివఁ డింక ప్రాణులుఁ (బానికెఱుమ

తే. నిందుఁ బాదల నామ్నాఁగి నెత్త వెఱుమ (బానికెఱుమ) విచ్చుచుచిదిమాని
నాగవి న్యభరావని నాని వెఱుమ, నీ వెఱుమ (బానికెఱుమ) విచ్చుచుచిదిమాని.

శా. ప్రజ్ఞాచంతులు లోకపాలకులుఁ గుఱి యేర్పరులముక్కఁ బున
యాజ్ఞాభంగము నేరఁ తోడుముఁ డి మానాంకృత్యక విదే
కజ్ఞానమృత మై జగత్త్రివిధమును (గడించు నే విట్టివో
నాజ్ఞోల్లంఘన మెల్లు నెసితవి సాహంకారతా దుర్వృత్తి. 258

శా. కంకత్తోధము గాఁగ నొత్తి మహాగ్రాధంబులుఁ గింభ వై
కుంకుం జెప్పెను దుర్జయుం జనుచు వై (కుంకుంకు వీరవ్రత
త్సంతాబాధురఁ డేని నే నమఁకలక (ఖండిత దంపింపఁగాఁ
గుంఠీభూతుఁడు గాకి రా వలదెఱుఁద్దోరాహవత్తోణికిన్ 259

శా. ఆచార్యోక్తము గాఁ బూరింప మోక్షమొనఁ క్తిఁ బుట్టించి నీ
వాచాలత్వియఁ జూపి విష్ణు నమామిక్ విష్ణుఁడ నుద్దేశ్యవం
శాచారంబులు నీఱు నెసితవి యా (ధాత్మం గులదోహనిక
నీచుం జంపుట మేలు చంపి కుంకుఁ (నిర్దోషముం దనెనన్. 260

క. దిక్కులు గెలిచితి నన్నము, ఏ క్షేత్రము రోసి నీకు (దేవేంద్రాదుల్
దిక్కులరాజులు వేటొక, ఏ క్షేత్రముగక కొలుతు రితిఁడె (ఏ క్కుని నన్నున్.

క. బలవంతుఁడ నే జగముఁ బలముఁజేఁ జరక వీరభావమున మహా
బలుల జముచితి క్షాపి, బుము (బాడవపు రాజుఁ బ్రసవించెక వై. 262

వ. అనివఁ దండ్రికి మెల్లన వివరమునఁ గొడు కిట్లనియె. 263

క. బలముతుఁడు దుర్బలులకు, బల మెవ్వఁడు నీకు నాకు (బ్రహ్మాదులకుఁ
బల మెవ్వఁడు ప్రాణులకు, బల మెవ్వఁడు వర్ణినికు (బల మును లేంద్రా.

- క. దిక్కులు నానాదులొకే, దిక్కున లే కుండు గలుగు దిక్కులమొదలై
దిక్కు గలలేవిదాకి, ¹ది మొదలువాడు నాకు శ దిక్కు మహాత్మా. 285
- సీ. కామూచుండు శ నొకేయింబులు, కలమునుకా శ్రయం శ నయనవిభుడు
నత్తులలేం దియకలం ద్రువాత్ముడై నిశోబున శ నఖలజగము
గల్పించు రక్షించు ఖండిం నవ్యము, శన్నిహంబులందు శనతుడు గలడు
చిత్తంబు నమముగా శ జేయును మూర్ఖులు, దప్పి నర్తించుచి త్తంబుకంటె
నే, వైరు లెవ్వరు చిత్తంబు శ వెరిగాక, చిత్తమును నీకు వశముగా శ జేయవయ్య
మదయుతానురవాణంబులకు నవయ్య యయ్యుని మోలమేలాడరయ్యజనులు.
- ఉ. లోకము లన్నియుకొ గణినులోన జయించినవాడే పింద్రిచూ
నీకము జత్తుకొ గలుచు శ నేరపు నిన్ను నిబడు జేమనీ
భీకరశత్రు లాహ్నురం బ్రభిన్నులఁ జేసిన బ్రాహ్మోత్తిలో
నీకు విరోధి లే డొకడు శ నేర్పునఁ జూడుము దానవేశ్వరా. 267
- క. పాలింపుము శేమపి ను, న్యూలింపుము కర్మబంధముల సమవృత్తిం
జాలింపుము సంసారము, గీలింపుము హృదయమందు శ గేశవధక్తిన్. 268
- వ. అనినఁ బరమభాగవతశేఖరునకు దోహచర శేఖరుం డి ట్లనియె. 269
- క. జంపినఁ జచ్చెద ననుచును, గంపింపక యోరిపడుచు శ కతిసోక్తుల నొక
గుంపించెడు చావునకుం, డెంపరి యై వదరువాని శ తెజఃగునఁ గుమతీ. 270
- శా. నా లోడం బ్రతిభాష లాడెడు జగన్నాథుండ నాకంటె నీ
భూతశ్రేణికి రాజు లే డొకడు సంపూర్ణ ప్రభావుండు మ
ద్భూతం జంపిన మున్ను నే వెదకితిం శ బల్కాటు నారాయణుం
డెతద్విశ్వములోన లేడు మతి వా శ డెం దుండురా దుర్మతీ. 271
- క. ఎక్కడఁ గలఁ డేక్రియ నే, చక్కటి వర్తించు నెట్టివాడను వచ్చుం
జక్కడుతు నిన్ను విష్ణుని, బెక్కులు ప్రేలెదపు వానిభృత్యునిపగిదిన్. 272
- వ. అనిన హరికింకరుండు శంకింపక మార్గ పులకాంకురసంకలితవిగ్రహుండై యాగ్ర
హంబు లేక హృదయంబున హరిం దలంచి నమస్కరించి బాలవర్తనంబున
నర్తనంబు నేయుచు ని ట్లనియె. 273
- మ. కలఁ డంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ డాకాశంబులం గుంభిని
గలఁ డగ్నికొ దిశలం బగళ్ళ నిశలక శ ఖద్యోతచంద్రాత్మలం
గలఁడొంకారమనం దిమూర్తులఁ ద్రిలింగవ్యక్తులం దంతటం
గలఁ డీమండు గలండు తండ్రి వెదకిం శ గా నేల యాయాయెడన్. 274
- క. ఇందుఁ గలఁ డందు లే డని, మిదేహములందు చక్తి సర్వోపగతుం
డెందెందు వెదకి చూచిన, నందం డే కలండు దానసాగ్రణివంటె. 275

వ. అని యివ్వఁబడున. 276

మ. హరి సర్వాత్మకులకు సర్వములను సర్వములను సర్వములను
త్వముఁ దై యెంచుట లేదు సర్వములను సర్వములను సర్వములను సర్వములను
సర్వములను సర్వములను సర్వములను సర్వములను సర్వములను
సర్వములను సర్వములను సర్వములను సర్వములను సర్వములను. 277

వ. అయ్యవసరంబున నద్దా వేదమున. 278

క. డింభక సర్వస్థలవల నభ్యసనమునకుఁ గలుగుటకు
రంభంబునఁ బలికెన వీ. స్తంభంబునఁ జూపఁ గలవేదమునకుఁ గలిగెన. 279

క. స్తంభమునఁ జూప వేసిం, గుంభిని నీకెఁగలు దుఁడెఁగలుగ రయ్య
రంభమున వచ్చి హరి వి. స్తంభంబున నద్దమునకుఁ గలిగెన. 280

వ అనిన భక్తవత్సలునిఁజూచి పీటలు యె. 281

కా. అంభోజాననుఁ దాని గానఁ దృణవర్షంబు నిత్యవర్షం దై
సంభావంబున నుండువోడ నిపుల స్తంభంబునకుఁ గలిగెన. 282
స్తంభాంతర్గతుఁ డయ్య నుండుటకు నేనందేహమునకు లేదు ని
ర్దంభత్వంబున నేను గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబున. 283

వ. అనిన విని క రాళించి గ్రద్దనలేచి గద్దియ దిగ్గ బాజీకి (యెఱుఁజెట్టిన) భక్తంబుఁ (కాటి
కి) కేలనమర్చి బలిపించుచు మహాభాగవతకేళామణియై ప్రహ్లాదునిఁ దిక్కిరించుచు.

మ. వినరా డింభక మూఢచి త గడిమన్ క విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భాపించెన నైన నిందుఁ గలఁడే క యంచుక మహాదేకియై
దనుజేంద్రుం డటచేత వేసెను మహాదగ ప్రభాసుంధమున
జనదృగ్భీషణంధమున హరిజనుఁ స్సంరంభమున స్తంభమున్. 284

— శ్రీహరి సరసింహరూపంబున స్తంభంబునఁ దాఁర్పవించుట. —

వ. ఇట్లు దానవేంద్రుండు పరిగృహ్యమాణువైరుండును వైరానుబంధజాజ్వల్యమాన
రోమానలుండునురోమానలజంఘన్యమాన విజ్ఞానవినయుండును వినయగాంభీర్యధై
ర్యజేగీయమానహృదయుండును హృదయచాంచల్యమానతామసుండును దామ
సగుణచంక్రమ్యమాణస్థైర్యుండునునై వి స్తంభంబున హుంకరించిబాలుని ధిక్కు
రించి హరి నిందుఁ జూపు మని కనత్కనకమణిమయకంకణక్రేంకారకబ్బపూర్వకం
బుగా దిగ్గంతిదంతభేదనిశాటన ప్రక స్తం బగుహ స్తంబున సభామండప స్తంభంబు
వేసిన వేటుతోడన దళదిశలను మిడుంఁబులులు పెదరంజితబి పెటిలి పడి బం
భజ్యమానంబగునమ్మహా స్తంభంబువలనఁ బ్రళయవేళా సంఘాతస ప్రస్ఫంభబంధుర
సమీరణసంఘటిత ఘోరరజోఘ్నమృతమాణ మహానలాహకవర్ణనిర్గతనిబిడనిష్ఠుర

మృత్యువశమునందున్నోననికాకంబు తై నభువచ్చుటప్పట్లన్వీర్వముఖ
 ను నీరవాంక్షుండులు జంజామనము లును మోససి య కాకకుమారా
 నరాంబు నిజదాకంబు నేసి నిడినది బట్టు సాల బోధూయమానవృ
 యంబు లును పివనంబు తై నశిలామహామహేంద్రమణివాయ శిఖర
 చరాచర జంగమాంబుతోడ బ్రహ్మాండకటాక్షంబు వగలి పరిస్థానంబు
 గాం బ్రహ్మవర్షయ్య నెంకాకే రాగ్యర చక్ర చాప మాల కులిక జలవర రే
 బాంసీరాచార చర తలుండును చరణమంక మణిసువనిమితవిశ్వవిశ్వంభ నాభార
 ధారేను కిక్కుంభి కుంభీ న కుంభినిధిర కూర్మకుల శేఖరుండును జలరాశిచాత
 సుండాపసుండామండమంసిత (ప్ర కాంక్షి ప చండ) వహోరు స్తంభయ గళుండును
 ఘణియాయమానమణి(రేంకీశీగణప భరత) శిఖలావలయవలయిత వీథాంబర
 శోభితఃటి ప్ర దేసుండును నిర్జరనిమన్మదావర వర్షులక మలాకరగంభీరవాభివీరరుం
 డును(మ ప్తిపరిమేయవినతు)తరుతర్ సిద్ధిగమస్యండును గులాచలసానుభాగపద్మ
 శకర-శివశాలవక్షుండును దుర్జుడవ జగత్తు ధైర్యవ తికాచిత్రా యమాణియో
 రాజవర్షోభాగవిశంకటక్షేత్ర విలేఖనచంగ లాంగలాయమాన ప్రతాపజ్వలన
 జ్వాలాయమాన శర కాగతపయనచకోర చంద్ర రేఖాయమాణ వజ్రాయుధస్త్రి
 మానభాసమానసితాత (భరతరచు ఖ) నఖరుండును శంఖచక్ర గదాఖడ్గకుంత
 తోమరప్రముఖ నానాయుధ పహిత మహాత్ముగ మహీధరశృంగసన్నిధ వీర
 సాగరవేలాయమాన మాలికావిరాజమాననిర్దళానేక శతభుజాద్గళుండును మం
 జుమండీమణిపుంజరంజిత మజులహార కేయూరకంకణకీటమకరకుండలాదిభూ
 మణిభూషితండును ద్వి నళీయుతశిఖరిశిఖ కాభ పరిణాధబంధురకంధరుండును బ్ర కం
 పనకంపితపారిజాతపాదపల్లవ ప్ర తీకాకళోపావేశసంచలితాధరుండునుశరత్కాల
 మేఘజాలమధ్యధగద్ధగాయమానతటిల్ల తాసమాన దేదీప్యమాన దంష్ట్రాంకురుం
 డును గల్పాంతికాలనకల భువన గ్రసనవిలసనవిజృంభమాణ స పజివ్యాకహ్వతు
 లితలరలతరాయమాణవిభ్రాజమాంజహ్వండును మేరుమండరవహగుహంత
 రాశిస్తారవిపులవ క్షనాసికారంధ్రండును నాసికారంధ్ర నిస్సరన్నిబిదనిశ్లాస
 నికరసంఘట్టనసంక్షోభితసంతప్యమాన సప్తసాగరుండును బూర్విపర్వతవిద్యోత
 మానభిద్యోతమండల దృక్షనమంచితలోచనుండును లోచనాంచలనముత్కి
 ర్యమాణ విలోలకీలాభీలవిస్ఫులింగవిభానరోరుద్యమానతారకా గ్రహమండలుం
 డును శక్ర చాపనుచిరీద గ్రమహాభూలతాబంధబంధుర భయంకరవదనుండు
 ను ఘనతిరగండైలతుల్య కమనీయగండభాగుండును సంధ్యారాగర క్షధారా
 ధరమాలికా ప్రతిమమహాభ్రంకవతంతన్యమానపటతరసటాజాలుండును సటా
 జాలసంచాలనసంజాతవాతదోలాయమానవైమానికవిమానుండును నిష్కంపిత
 శంఖవర్ణమహార ధ్వజద్ధుండును మంథదండాయమానమందరవసుంధరాధరపరి

నంబులు జంకనంబులు నేయను నీక్షింప నక్షీణమరవక్షతావిశేషం బుప
లక్షింప బుగ్గవంబులు నిజుండు దూరభోగాగంబుల నివి విచిత్రలంఘన
లాఘవంబుల బిగ్గ నున వంబులం గూర్వవననం డయి యంతరాళంబున
నిరుచుచున్న జేగచాగంబున నంజరించిన నహింపక. 290

సీ. సంహారోద్ధాతః చ చక్రబ్ధులః, భూకభోంతర మ్మైః క బూరితముగ
దృష్టాః కురాక్షేల భాగగాంతపీఠి, ననుచేంద్రనేత్రము క లంఘనము గం
గంజకః నిభోరేకట కేసరామాది, నభ సంఘము భిన్న క మై చలింపఁ
బ్ర శయాభావం చలాః ప్ర తిపదాన్వయములై, వివేకవోచులు క గ్రమ్ముదేర
తే. నటలు జగిపించి గర్జించి గంభీరముంచి నృప్తినాడిచి బామలు బం క ధించి కెరలి
జిహ్వా యాదించి లంఘించి క చా నాడిసి, వట్టై నరిసింహుఁ డాదిత్యవట్టి నధిప.
క. నరకు గొనక లీలాశి, నురకేంద్రుడు మాసికంబు క నాడిసి పగిదిక
నరకేంద్రుడు నాడిసి, నురక నురకం ప్రాణాధి: క నుడివడియె నృపా. 292

క. సురరాజవైరి లోబడె, బరిభావితనాథుభ క్తకటలాంఘనకణ్
నరసింహునకు నుదంచ, త్థరతేజస్విన కువ గ్రహునరంహునకున్. 293

వ. అంత. 294

మ. విహారేంద్రుం డహి వ్రచ్చుకై నడి మహాకర్ష్యత్తిక నృసింహుండు సా
గ్రహుఁ డై యూరువులంఘ: జేచ్చి నశిసంఘాతంబులక వ్రచ్చె దు
స్వహు దంభోలికతోరదేహు: చలలోకత్పాఘుఁ మహాబాహు నిం
ద్రనుతాశాంతకభీక్షింక ఘనకర్షక క దైత్యాన్వయశ్రీకరున్. 295

శా. చంచుక వృక్షమలంబు శోణితము వచ్చింపుక భరామంజలిం
ద్రెంచుం గర్కశనాడికావళులు భేదించుక మహాక్షముం
ద్రుంచుక మాంసము సూక్ష్మఖండములుగా క దృష్టాసురక వచ్చి వ
ర్పించుం బ్రేవులు కంఠమాలికలు గల్పించుక నభోద్భాసి యై. 296

సీ. వక్షాకపాటంబు క వ్రక్షులు నేయుచో, మనకుతారంబులకరణి నొప్పు
గంభీ: హృదయపంకజము భేదించుచో, గుద్దాలములభంగి క గొమరు మిగులు
భమనీవిశానంబు క డవిలి ఖండించుచో, బటులవి తంబులపగిది మెఱుము
జకరకళాలాత్ర ప్రజాలంబుఁ ద్రెంచుచో, గ్రకచసంఘంబులగరిమఁ జూపు
తే. నంకగతుఁ డైనదైత్యుం క నా గ్రహమున, శిశ్రువయను ల నొంపక కంహరించి
యమరునరిసింహునఖరంబులతెవిచి తి, సమరసూఖరంబులై యుండెజనవ కేణ్య.

క. స్ఫురతవిబుధజనముఖము లు, పరివినిళితా న జనివహకపతితెనుముఖము ల్
గురురుచిజితేశిఖిఖములు, సరహరఖరసఖము లమరు క నెరజనసఖముల్. 298

వ. ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును మృగరూపంబును గానినరసింహరూపంబున
రేయునుం బవలునుం గానిసంధ్యాసమయంబున సంతరంగంబును బహారంగం

- శ్రానికా వంశన మాచరించెడు గృహస్థుఖ్యప్రసాదార్థి నై. 306
- వ. రుద్రుం డి ట్లనియె. 307
- చ. అమరవిరేణ్య మీ యెలు సగహ స్తయుగాంఘనాఁడు గాని కో
పమునకు వేర గాదు సురభాధకుఁ డైనతమస్వినీచరుఁ
సమురమునకొ వధించితివి శ చాలుఁ దదాత్మజుఁ డైవీఁడు స
ద్విమలుఁడు నీకు భక్తుఁడు పవిత్రుఁడు గావుము భక్తవత్సలా. 308
- వ. ఇంద్రుం డి ట్లనియె. 309
- సీ. ప్రాణసంఘములహృత్పద్మమధ్యంబుల, నవసించి భాసిల్లునీవ యెఱుఁగు
దింతకాలము దాననవేళ్ళరుచే బాధ, పడి చిక్కి యున్న యాహ్వానముల
రక్షించితివి మము శరాక్షిసుఁ జంపితి, క్రతుహవ్యములు మాకుఁ శ గలిగె మరల
మంటిమి నీసేవ శ మరగినవారలు, కైవల్యవిభవంబు శ కాంక్ష సేయ
- ఆ. రితరసుఖము లెల్లనిచ్చుపంపగ నేల, యస్థిరంబు లివి యఃసంతభక్తిఁ
గొలువ నిమ్ము నిన్ను శ ఘోరదైత్యానీక, చిత్తభయదరంహ శ శ్రీనృసింహ.
- వ. ఋషు లి ట్లనిరి. 311
- మ. భవదీయాదరలీల లోకముల నుగత్పాదించి రక్షింప నేఁ
డవి డై త్యేశుచేత భేదితము లై సప్రాస్థంబు లై యుండ నీ
యవినీతుకొ నరసింహరూపమున సంహారంబు నొందించి వే
డవిధిం గ్రమ్ముట నుద్ధరించితి గదా శ ధర్మానుసంఘాయి నై. 312
- వ. పితృదేవత లి ట్లనిరి. 313
- కా. చండకోధముతోడ డైత్యుఁడు వడికొ శ శ్రాద్ధంబులకొ మత్సుకుల్
పిండంబుల్ సతిలోదకంబులు గ నర్పింపంగ మా కీక యు
ద్దండత్వంబునఁ దాన కై కొను మహోదవగుండు వీఁ డిక్కడకొ
ఖండింపంబడె నీనఖంబుల నుతుల్ శ గావించు మా త్యేశ్వరా. 314
- వ. సిద్ధు లి ట్లనిరి, 315
- క. క్రుద్ధుం డై యణిమాదిక, సిద్ధులు గైకొనినదైత్యుఁ శ జీరితివి మహా
యోధవు నీకృప మాకును, సిద్ధులు మరలంగఁ గలిగె శ శ్రీనరసింహ. 316
- వ. విద్యాధరు లి ట్లనిరి. 317
- క. దానవునిఁ జంపి యంత, ధానాదికవిద్య లెల్ల శ దయతో మరలం
గా నిచ్చితివి విచిత్రము, నీనిరుపమవైభవంబు శ నిజము నృసింహ. 318
- వ. భుజంగు లి ట్లనిరి. 319
- క. రత్నములను మత్కాంతా, రత్నంబులఁ బుచ్చికొన్నరక్కసుమరముకొ
యత్నమున ప్రచ్చివైచితి, పత్నము రత్నములుఁ గలిగి శ భ్రువికితిమికా. 320

- వ. మహర్షి లిట్లనిరి. 321
- క. దాక్షయని దైవస్వం బారిగొని, వస్తాశ్రమధక్మ¹ శత్రువృక్షము నుగలం
బాష్పము చేసితి వేమని, వర్ణింతుము నొలిచి బ్రహ్మచారము జేవా. 322
- వ. ప్రవాహను లిట్లనిరి. 323
- మ. ప్రహం జేయుటకై నృపంఠి మముం & నాంఠి దైత్యాష్టచేః
బ్రహం జేయక ఎంతకాలం. మహాభారతంలో చుట్టి మీ
కుజనుక వక్షము: కలి నంటిని సంగ్రహించు కే కల్లవో:
బ్రహం జేయుచు నుండుచారము జగదృప్యాయమాహోదయా. 324
- వ. గంధర్వు లిట్లనిరి. 325
- క. జనునము లేయ: బగలుం, నానదును నెలలునొక్క & బాధించు దయం
జూడడు నీచే జనునం, నాడె మహాపాతకము & నుగలము గలవే. 326
- వ. చారను లిట్లనిరి. 327
- క. భువనజరహృదయభల్లుడు, దివికేంద్ర విరోధి నేడు & దెవ నీచేరె
భరణిగనివర్తక బుగు, భవనంమీయగుంబు: జేరి & బ్రదికెద మిశా. 328
- వ. యశు లిట్లనిరి. 329
- ఉ. భంశము లేనీభటుల & భంగవిముక్తుల మమ్ము నెక్కి ని
స్సౌగంధవృత్తి దిక్కుల: బ్రహ్మచారము నేయుచు నుండు వీడు ని
స్త్రింశముతోడ వీని గడ: తేర్చితి వాపద మాన నోచతు
ర్వింశతిత త్వశాసక త్రివిష్టపముఖ్య జగన్నివాసకా. 330
- వ. కింపురుషు లిట్లనిరి. 331
- క. పురుషోత్తమ నేరమ: కింపురుషుల మల్పులము నిన్ను & భూషింపగ చు
ప్పురుషుక సకలనుజనహృత్పురుషు: జంపిరివి జగము & బ్రదికెద ధీశా. 332
- వ. వైతాళికు లిట్లనిరి. 333
- క. త్రిభువనత్రుడు వడియెను, సభలందుచు మఖములందు & జగదీశ్వర నీ
సభగీతములు పఠించుచు, సభయుల మై సంచరింతు & మార్తశిల్పా. 334
- వ. కిన్నరు లిట్లనిరి. 335
- క. ధర్మము దలంపడు లఘుకర, కర్మము నేయించు మమ్ము & నిలుపాత్ముకు చు
మ్మర్ముని జంపితి పుష్పత, శక్తుల మై నీమధ క్తి & సలిపెదము వాకి. 336
- వ. విష్ణుసేవకు లిట్లనిరి. 337
- ఉ. సంచితవిప్రశాపమున: & జంక్షణశాచరు: దైవవీని తి
క్షించుట కీడు గాదు కృప & నేసితి వీశ్వర భక్తితోడ నీ
విచుటకంటె వైరమున & వేగమ చేరగ వచ్చునిన్ను నీ

న. శ్రీరామకయోగం నమః శ్రీరామకయోగం శ్రీరామకయోగం జిత్రం బ్రహ్మకా
 నంబున దూహమానంబు నై దూహివాకంబుగాని దేహగృహమునంబున
 దూహితుడనై పరిభ్రమించుచున్న యేను నాంబ్రియంబున కృష్ణంపు
 బుదేవతవు నైతి నగుభక్తుశిలంబు లయిన లీలానతాకాదావిశేషంబులఁ జది
 బించుచు రాగానికృష్ణుండనై దుఖపంజరంబులఁ దరియించి భవవీయచరణ
 కనుల స్మరణసేవానిపుణులైన భక్తులఁ జేరి యుండెద బాలునిఁ దలిపండులును
 రోగిని కైర్నొక తలంబునయోషభంబును సముద్రంబున మునింగెడివాని నావ
 యను దక్కొనులు రక్షింప నేరని లెఱంగున సంసారతాపసంతప్యమానుం బై
 నీచేత నుకేడితుండు మునవాని నుద్ధరింప నీవుకృష్ణ నన్నందు సహరుండు గాఁడు
 జంబుల నెక్కొ దేహకృత్తుంబు నెవనిచేత బేరితుండై యేయింది యంబులం
 కేసి యేమిడికొఱకు నెన్నవికి సంబంధి యై యే నంబున నే సయంబునం
 కేమిరూపంబున నేగుణంబున నకరం బును జనకాది భావంబున నుత్పాదించి
 పరం బును బ్రహ్మాదిభావంబున రూపాంతరంబు నొందించు నట్టివిభిధప్రకారంబు
 లన్నియు నీత్యము కుండవు రక్షకుండవు నైననీవ నీయంశం బైన పురుషునికి నీ
 యచు గ్రహంబునఁ గాలంబుచేతం బేరిత యైకత్వమహంబును బలయతుంబును
 బ్రధానింగంబు నునై నమనంబును నీమాయ స్వజ్ఞించునవిద్యావైతకారం
 బును వేదోక్తకర్మప్రధానంబును సంసారచక్రాత్మకం బైనయీమనమను నిన్ను
 నేమింపక నియమించి తరియిం నొక్కండను సహరుండు లేడు 'విజ్ఞాననిర్జి
 బుద్ధిగుండపు నీవు నీవలన వశీకృతకార్యసాధనశక్తి యైనకాలంబు మాయ
 తోడం గూడ పోడకవికారయుక్తం బును సంసారచక్రంబుఁ జేయుచుండు
 సంసారదావదహనతంతప్యమానుండ నగు నన్ను రక్షింపుము. 356

సీ. జనలు దిక్పాలురసంపదాయుర్విభవములు గోరుదురు భగవంతులు లనుచు
 నవి యంత రోషహాసవిభృంభితం బైన, మాతండ్రి బామమడ్డిమహిమఁ జేసి
 విహతంబు లగు నట్టి పీరుండు నీచేత, నిమిషమాత్రంబున నీ నేడు మడిసె
 గావున ధృవములు ॥ గావు బ్రహ్మాదుల, శ్రీవిభవంబులు ॥ జీవితములుఁ
 తే. గాఁరూపకుఁ డగునుకుక్రమనిచేత, వితతితమ లగు నలువపు నీ వేయనేల
 యిదిర మేనొల్లనీమిదియెఱుకగొంతి, గలిగియున్నది నొలుతుఁగొంకరుఁడనగుచు.
 మత్తకోకిలము. ఎండమావులవంటిధదము నల్ల సార్థము లంచు మి
 ర్దులండు రోగనిధానదేహముతో విరిక్కుడు గాక యు
 ద్ధండమిన్మథవహ్ని నెప్పుడొక దప్పుఁ డై యెకినాఁకుఁ జే
 రండు పారిము దుష్టసౌఖ్యచరంపరాకవణంబునన్. 357

1. ఈవాక్యము మూలవిరుద్ధము. 'విజ్ఞా...గుణుండపు జీ...కాలంబు వగునీవు మాయతో
 నొడి...చక్రంబునఁ పరిభ్రమించుచున్న నన్ను రక్షింపుము' అని మూలము.

ఉ. పురుషావాసహేళకరసిహాస్యం త్వం సిసుహా

హృదయే కథయన్వానం కేచిత్తేన బలం
వామవంతోఽపి వైశ్వానరే న సహానుజం
స్మిగుదమం గ్రామిణము పశ్యమాన్ జేన్మి వాక్య మూర్ఖవా.

సగిరి

వ. మహాబ్రహ్మసుజనంబున బ్రహ్మచరణము నుండెను లై నూనందున నేనాను
రూపముగల యోగింబులు లేక కన్పించుచుండవలసిన భక్తవచనంబు
నేయుచువు కంఠస్థమేలం బునగుచుండవలసినం నాలు మున్నమాభవ
లం గూడి కూడెడినేను భవవీయన్మేల్గిం దిహికారమనియెను గ్రహంబుం
జేసి నక్తివనం బాతుండ వైతి నన్ను రక్షించి మజ్జనకుని వధియందుట నా
యందులఁ బక్షచారింబు గాదు పుష్పనిసహవాసింబును శిష్టస్థిమనిజ
రితౌప్రకారింబును నీకు నైవ బాగులు విశ్వంబు నీవ గుహ్యకం బయి
విశ్వంబు స్మరించి యందుం బ్రవేశించి హేతిభూతిగుణయుక్తుఁడై రిక్షి
నంహరగాదనా హాసంబుల నుండుచువు నవతానికాకాశ్యాత్మికం బయి
విశ్వంబునకుం బరితాకాణంబు నీవ సమాధిచేతి వేడు దానియెనియిది
విశ్వంబు దోయఁ గాని నకంతు నొం దెద్దియు లేదు బీజంబునందు ననుమా
త్రహితసాక్ష్యంబును వృక్షంబునందు నింకావదన్యంబులం గలుగులేడని
గున విశ్వంబునఁ సేయఁద బ్రకృతిప్రకాశనానంబులం గలుగు నీచేతి నున
విశ్వంబు నియం దనియకొని తొల్లి ప్రళయకాలపారావారంబునఁ బన్న గేంద్ర
పర్యంకంబునఁ గ్రహారహితండ్ వై సజగుభానుధవంబు నేయుచు నిదితుం
భంగి యోగనిమిత్తంబొనరుండువై మెలంగుచుఁ గొంతకాలంబునకు నీవకాల
శక్తివేదం బ్రేరింబులై ప్రకృతిభిర్యంబు లయినత్యానిగుణంబుల నంగీకరించి
సమాధి నాలించి విశిల్ప మున్ననాధియందు విజిజంబువలన ముగ్ధవిండు
వలంబు లేకుండు నొక్క కమలంబునంభవించె చట్టికమలంబువలన నాల్గుమో
ములబ్రహ్మ చక్రించి చళలు విక్షించి కమలంబునఁ నొండొనమాంబు
లే కుండుటఁ జింతించి జలంత కాశంబుఁ బ్రవేశించి జలంబులందు నూలు
దివ్యచత్వరంబులు వెఁకి లేదనయ్యునకు నువాదానకారణం బైచనిచ్చు దర్శింప
సమర్థుండు గాకి మిగిది కమలంబుకడకుం జని విశ్రయంబు నొంది చరకాలం
బు నిర్భరతివంబు నేసి వృథినియందు గంధంబు గనుచుండంబునఁ దనయందు
నానాసహ స్రవదనశిరోస ముననానార్థ విక్రమజకరచరణంబును బజువిధా
భరణంబును మామికలితుండునా మహాలక్ష్మణులక్షితుండును నిద్రప్రకాశిమా
రీశ్వరతమంబును బురుషోత్తమంబును నయిననిచ్చు దర్శించె నయ్యవసరంబున.

క. ఘోటకవదనుఁడై మధు, కైటభులం దులిచి నిగమగణముల నెల్లం
బాటించి యజన కచ్చిర, కూటస్థుఁడ విశ్వరుఁడవు క ఘోవిదవంద్యా.

361

వ. ఇన్ద్రియములకు శత్రుత్వేనావ్యయము లగు నాం యుగంబులందును దిర్ఘకృత
సమయములందునాంబులందును నొకటిగాని నొకటిగాని నిష్ఠానియను భరించుచు
మానవుని యాకాశసాధ్యులగుట ప్రతిష్ఠించుచు నుండునపు డేవా
యినను ప్రముఖము. 362

సీ. కామహర్యాదిరహితకై వైచిత్ర్యము భవశీల దంభాభవవి సారము
మమకారదోషముల కవిరూపియై యున్నా నీవర్ణనమునకు శ్రీ నిశాద సేను
సుందరీని ఖయిలకై జాడఁ గొరెడిచూడ్చి, తానాకాశ్యులవైభవగులువడదు
వివిధదుర్భాషలు శ్రీ విను గోరువీరులు, మిగుల యుష్మత్కథా, విరచనములు

తే. పూమురవడిఁ దెరుగు ముగ్ధభములనుఁ
డిసిపు గొలువదు వైష్ణవభక్తిమూలకు
నడఁగి యుండవు కైశ్రేంద్ర భవములు పురుషుఁ
గలఁచు నవతులు గృహమేఘఁ గలఁచునట్లు. 363

వ. ఇన్ద్రియముల నిందియములచేతఁ జక్రవర్తి స్వకీర్తివర్తి శరీరంబులందు మి
త్రానుత్రభావంబును సేయుదు జన్మమరణంబుల నొందుదు సంసారవైతరణీ
నిమ్మల బడునలోకంబు చున్నదియు లోకసంభవస్థితియు కారణుడ వైన
సేను గర్తవ్యము భవదీమసేవకుల మముననూయుదుఁ బ్రియభక్తు లయిన
వారల నుద్ధరింపుము. 364

మ. భగవద్విద్యనుగావున ర్తననుభావప్రాప్తైకచిత్తుడ నై
బెగ్గడ సునరహో గ్రవైతరణిఁ భిన్నాత్ములై తావకీ
యగునాస్తోత్రిపరాజ్యభక్తిమన మ్మామౌసౌభ్యభావంబులక
సుగతి గానినిమూఢుల గని మడికఁ జోకితు నర్చ్యకృతా. 365

వ. జీవా మునియు నిజవియక్తకాము లను విజననంబులందు దపంబు లాచరిం
తురు కాముకత్వంబు నొల్లరు విశ్వంబున వీరికి నీకంటె నొండు శరణంబు లేదు
గావున నిన్ను నెమించెడు కొండలు కాముకులు గర్వవ్యకంఠాతిచేతం దని
యరిచువంబునఁ దుచ్చా (బ్రహ్మ పశుపక్షి క్రిమికీటకసామాన్యం బయిన) మైఘ
నాదికృతామేషుభావంబుల దనియక కళపలు నతిదుఃఖవంతు లగుచును నీ ప
నానంబు గలనుగుఱును నిష్కాము డను యుదు మానవ్రతజపతపస్య
తాప్యమనంబును నిజభక్తివ్యాఖ్యానవిజననంబునాననూనులు మోక్షహే
తులగు నమున నివి పవిత్రము నిద్రయజములు లేనివాకి భోగార్థంబు లయు
విశ్రమింపవాకి జీవహేమంబు లయునును దానినెరుగును వార్తాకరంబు
లయనభంబులు గావు భక్తి లేక భవదీమకారులు లేదు మానసకామంబు
వైననిను బీటంబులంబులైనఁ గారణకార్యంబు లయిన సదసమ్రాపంబులు

రెండు భాగాలలోనుండి గూడ నారెంటియందును భక్తియోగంబున బుద్ధి
వలనను సాధనమున దాతవలయును. వట్టిది నియెడను లేజంగున నిన్నుబాడ
నిందు రిందుచేత తత్త్వాధ్యయనము ప్రాణములు నిందియంబులును మనోబు
ద్ధియందుంచి త్తములును నీర శుభములును విద్యుదమును నీర గుణాభిమాను
లము బాన్మునుకలమును నొందువిలుగు బాన్ములములు నానీ నిరసాధింక
తైవిని క్షయమునకు తీర్చివై లమునవిద్యుదమును వేదాధ్యయనాదివ్యాపారం
ములు కూని నేదార ప్రతివాద్యుండ నగునిన్ను సమాధినిశేషముల నెఱింగిసే
వించి: ఏది కాన్తవ. 366

సీ. నీగృహుగదాధామి నిటలంబు మోవంగ, మోదించి నిత్యంబు మౌక్యజేసి
సేమంగళ భక్తవనికరజర్జరంబులు పలుమాటు నాలుకఁ గ బలుకఁజేసి
నియదీనుముగా నిఖలకృత్యంబులు, బ్రయదానమున సమర్పింపఁజేసి
సేవదాంబుజకుల నిర్మలస్పృహయుఁ దై, చింతించి మక్కువఁ గ జక్కఁజేసి
తే. నిన్నుఁ దెవులార వివఁజేసి సేవసేవ, సేమ రాఁజేసి బ్రహ్మంబుఁ దెంగలఁజే
యోగి యెనఁ దపోవ్రతయోగి యెనఁ, వేది యెన చుహిత త్తనసేది యెన.
వ. కావున భవజీయదాస్యయోగంబు గృహ సేమ మని ప్రాణుం దై నప్రహేమని
వర్ణంబులకు మెచ్చి నిన్నును దై నహరి రోమంబు విడిచి యిట్లనియె. 368
కా. సంశోషించితి నీచరిత్రమునకుఁ గ సద్భక్త మా గాక నీ
యంచత్వాంధితలాభ మెల్లఁ గరుణాఽయత్తుండ నై యిచ్చెదం
జింత జెందకు భక్తకామముండ నే గ సిద్ధంబు దుర్లోక్యఁడగా
జంటుశ్రేణికి నన్నుఁ జూచినఁ బునర్జన్మంబు లే దర్భకా. 369

ఆ. సకలభావములను గ సాధులు నిద్వాంసు, లఖలభద్రవిభుండ గ నైవనన్నుఁ
గోమృ-లి మృత్యుమఁ గ గోమమ రిచ్చెదఁ, గోమ మెద్దియెనఁ గ గుట్ట నీవు.
వ. అని పరమేశ్వరుడు ప్రజ్ఞానునియందుఁ గలసకామత్వంబుఁ దెలియుకొఱకు
వంచించి యిట్లాచిచ్చిన నతండు నిష్కాముం దై నయేకాంతి గావునఁ
గామంబు భక్తియోగంబునకు సంతరాయం బని తలంచి యిట్లనియె ¹నుత్పత్తి
మొలులు కామాద్యుభవాన క్తిగలనాకు వరంబు లిచ్చెద నని వంచించినేల సరి
సాకచీపంబులును హృదయబంధనంబులు నమునకామంబులకు నెఱచి ముము
క్షుండ నై సేమంబుకొఱకు సేమంబున నిన్నుంకేటిఁ గామంబులును నిందియం
బులును మనశ్శరీరధైర్యంబులును మనీషాప్రాధర్మ్యంబులును లజ్జాస్మరణ
లక్ష్మీసత్యతేజోవిశేషంబులును నశించు లోకంబులందు భృశ్యు లర్థకాము
లము రాజుల సేవకును రాజులు బ్రయోజనంబు లందించి భృత్యులకు నర్థం
బు లొసంగుదు రవిధంబు గాను నాకుం గామంబు లేదు నీకు బ్రయోజ

సత్యమును జేసి దేవుని కర్పణము చేసి గానములు స్తోత్రములు
 పాడవలయును. ఇట్లు చేసినచో దేవుని ప్రాప్తుడు నీతితోడ సమాన
 విధమున దేవుని మామనముల ప్రాప్తుడవును. సత్యవ్రాత్తులంబుగా
 నమస్కరించిన హృదయము.

871

సీ. నీయట్టినుట్టానొచ్చితిని నీకాదాదా. గోకులం నాచేతులం, గోరి నొల్ల
రమైన బ్రహ్మదేవతలకులేదే, నాని మృత్యువరసమయ మెల్ల
నికలపోకలుబులు నీకృత్యోగింపు, కల్యాణబుద్ధి నాకథలు వినుము
పరిహారములను సంతృప్తి దగునమ్మ, యజ్ఞేషు సత్సరు, నాత్మ నిలిపి

ఆ. కర్మచయము లెల్ల యభివృద్ధి పూజన, మాచరింపు మీశ్వరార్పణముగ
భోగముల నశింపఁ జేయుదును వలయును. బాపనచయములుగపాము నిన్ను

వ. మఱియు మీఁదటఁ గూర్చెనెడఁదలఁ గలేదురంబు వివేచి త్రైలోక్యవిరాజనూ
నంబును దివిజనాథ జేగ్గేయచూనంబును బలిష్ఠాంశుదేశదీపంబును సమునయశంబు
తోడ ము కబంధుండ వె నన్ను జగతెడవు వినుము. 873

అ. నమఃసు ప్రయముతోడ : వాయవరౌంబు, నీముదారగిత్యవికరములను
పూనసొందు కేరి : మత్తి సుభవించును, కర్మబుధచయముః శ గజదిబోవు. 874

వ. అనినఁ బ్రహ్మదుఃశ్చ త్తనయే. 375

నీ. దుష్టి వైఖరిలో నాకు పాపములు, నీవు నాకు బాధించి నిగ్రహమున
మాత్రమే రోషపర్యవృత్తి: జై సర్వో, కేశవు: బరము ని న్నెఱు:గ లేక
పరిపరిపరి నీ భక్తుడవు గావు, నవకారములు నేనె న్నతలె నేను
నీశారస్వమే: నిర్మలత్వము కొదవ: గావున బాపసాక్షు:నులన

తే. బాస సువ్రాత్మః ప గాః : భవ్యకాత్ర, సరః పవేదేద నాకిమ్ము స వనజనేత,
భ క్తసంఘాతముఖపద్మః పద్మమిత్ర, భ క్తకల్పమవ్వికాశము లవిత్ర. 876

వ. అనిన భక్తుల కి కృతవత్సలుఁ డిట్లనియె. 377

మ, నిజభక్తుండివు నాకు నిమ్మ గుబ్బా, పుత్రుడీ త్రపుష్టపూ
 ర్మజులునుపవిత్రుడై శుభశతకా, వర్ణింపు విజ్ఞానదీ
 పజితానేకభవాంభకారు బగుమగ్నభక్తుల్ వినోదింపదే
 శబజుల్ దుష్టులు లైన శుద్ధులు నుయా, పరమబుద్ధతాత్మమా. 878

సీ. ఘనసూక్ష్మభూతసంఘాతంబులోపల, నెల్లవాంఛలు మాని | యెవ్వ రయిన
 నీచందమున నగుచు శ నెఱియ నేమిచిన, మధ్యకు లగుచును శ మల్పిరులకు
 గుఱి నేను నీవ యోగ్యుడ వైత విటమీ.న, కేవలౌచిత మైసవిధముతోడఁ
 జిత్తంబు నామీఁదఁ శ జేర్చి మీతండ్రికి, బ్రేతకార్యములు సంప్రీతిఁ జేయు
 తే. మతఃప రణమున నేడు నాశయంగచున్న నున నిర్మలదేహుడైనవ్యవహీను

నవగతాశలకల్మషుః శ్రీశైలేరసిద్ధిః, పుణ్యలోకంబులకుఁ జేరుఁ శ్రీబుద్ధాచరితః.
 వ. అనియిట్లు సరిసింహదేవం దాని తిట్టిన నీ రక్షానిధిభావంబుఁ బ్రహ్లాదంబుఁ గల
 లోకాశ్రయము నేసి భూసులో కలలదేవతాభిషేకంబునఁ జయ్యఁ జయ్యఁ ప్రసాద
 సంపన్నములుం దైవశ్రీస్మరింపఁదేవునిఁ జూచి దేవతావ్రమునహేతుం దైన
 బ్రహ్మదేవుం డిట్లయె. 880

సీ. దేవదేవభూదేవేశ భూవరాహః పీఠః - పీఠః పరమేశ్వరీ
 మత్స్యప్రభవతేః పరగాంధీ నాంక, నత్స్యదైవతాభిషేకంబులుఁ జెరివి
 నేరఁ గృంబున శ్రీదేవతాతేజః వియ్యం బ్రహ్మణ ము రేణోకంబుల కెల్ల
 బాలు నీతని మహాభాగవతశ్రేష్ఠ, బు దిండిలిది మృత్యురతియముః బాపి
 తే. వరము గృహ నేరివి మేలు శ్రీవారాహ. సమసేవకతారంబు శ్రీవృత్తాదః
 దోలిచింతించువాఁలు శ్రీదుఃఖదుఃఖాధ నాంక మృత్యువృత్తాదః బడకు.
 వ. అనిన సరిసింహదేవం డిట్లయె. 882

క. మన్నించి దేశశత్రుల, క్షేమము నటవంధిహము శ్రీదేవుడు చాచి
 ల్పిచ్చులకు వరము లిచ్చుట, హస్తముం దివ్యతమి నుం శ్రీచంద్రగర్భా 883
 వ. అనియిట్లు తిట్టి బ్రహ్మాదిదేవతానమావాంబుచే బూజనం దైవగరుతుం
 దైన శ్రీసీహదేవం దునిరహితుం య్యఁ బ్రహ్లాదంబులచేరొకటి బ్రహ్మలి
 త్యుమాటికి వందనంబులు నేసి ప్రజాపతులకు మ్రొక్కి భగవత్కళ తైన
 దేవతలకు నమస్కరించిం జూచి బ్రహ్మదేవుండు సుకాదిమనీంద్రసహితుం
 దై దైత్యదానవరాజ్యంబునకుం బ్రహ్లాదం బట్టంబు గట్టి యతనిచేతఁ బూజి
 తుండై దీవించె నంత నీశానాదినిజలదేవనిలు వివిధంబు లగునాశీర్వాదం
 బులచేసి నాప్రహ్లాదునిఁ గృతార్థుం చేసి తిమ్మమానిని హంపట నిజకొని నిజ
 స్థానంబులకుఁ జరి చిట్లు శిష్టు శిష్టు శిష్టుండు నిజాన్వితకు లివవుల బ్రహ్మాకాశం
 బనండేసి ప్రథమజన్మంబున దితపుత్రులైకూండ్యాక్షహింద్యకశిపులనవరాహ
 నారసింహరూపంబుల నవరించి విధియించె ద్విజయభవంబున రాక్షసజన్మం
 బు దాల్చినరావణకుంధకర్ణులను శ్రీరామరూపంబున సంహరించె దృఢీయ
 జన్మంబున శిశుపాలనింతెక్కు లని మేరుం బు నీధి నాంధీవారలను శ్రీకృష్ణ
 రూపంబున ఖండించె నిక్విధంబున మూడుజన్మంబుల నాధవైరాని బంధం
 బున నిరంతరసంభావితధ్యాను లై వారలు వారసింపఁదివాపవిమక్తు లై వారిం
 గదిసి రని చెప్పి నారదుం డిట్లయె. 884

ఉ. శ్రీరమణీయ మైనవరిసింహవిహరయ నింద్రశత్రుచం
 హరముఁ బుణ్యభాగవతుఁ శ్రీదేవనిశాచదినాశపుత్రుఁడం
 చారము నెవ్వఁ డైన సవిచారత విన్నుఁ బరించిన శుభా

1, 'బట్టంబు గట్టె నతనిచేతం బ్రతిపూజకులై దీవించి బ్రహ్మాదులు నిజస్థానంబులకుం జరిగి' ప్రాశ్న.

కాకముతోడ నేడయమంధ్ర గల్గనితోకముఁ జెందు భూవరా.

385

మ. బలహతప్రభవాదలుకా మమలొఁ జచ్చింది కామారణి
బలకా లేనినార్దనావ్యయఁబ్రహ్మంబు సింహిలో
జెలియై పేకమఱింది యై నచివుఁడై నచిత్రపియుఁడై మహా
భలనఁభాయకుఁడై చలించుటది నీ భగవంతు రాజోత్తమా.

386

—ధృతిపురాసుర సంహారము ధృతి—

క. బహుమాయఁడైనమయచే, విహతం బగుహరినియొకమున నిభ్రాతజనగా
వహమున నీభగవంతుఁడు, మహితాత్ముఁడు మున్నెఱ్ఱై, మహాబరేణ్య.

388

వ. అనిన ధర్మనందనుం డిట్లనియె.

క. విరక్తంబున విభుఁడగు, శ్రీకంఠునియశము నయ్యెచే నుడివడియె
వైకంఠుఁడెవ్విధంబునఁ, గైకొని లక్ష్మీర్చి చక్కఁగా నొకరించెన్.

389

వ. అనిన నారదుం డిట్లనియె.

390

క. చక్రాయుధబలయుతుఁగు, శక్రాదుల శోహటించి శ్రవమున ననురుల్
సాక్షోకంబున నరిగిరి, విక్రమములు మాని మయనివేళకకు నధిపా.

391

వ. ఇట్లు రక్కసులు దనవెనకఁ జొచ్చిన మాటోనిలయుండును దుష్టయుండును
నైనమయుండు దనవిద్యాబలంబున నయోరచితసువర్ణమయంబులై యెఱ్ఱి
కిని లక్షింప రానిగమనాగమనంబులును వితర్కింప రానికర్కశపరిచ్ఛదం
బులును గలిగిన త్రిపురంబుల నిర్మించి యిచ్చిన నక్తంచరులందఱు నందుం బ్రవే
శించి కామసంచారులై పూర్వవైరంబుఁ దలంచి సనాయకానీకంబు లయిన
లోకంబుల నస్తోకంబు లయిననిజలూతి రేకలను శోకంబు నొందించిన.

392

క. లోకాధినాథు లెల్లను, శోకాతురు లగుచు శరణుఁ జొచ్చిరి దుష్ట
నీకవిదళనాకుండుకా, శ్రీకంఠుకా భువనభరణునితోత్కంఠున్.

393

వ. ఇట్లు సకలలోకేశ్వరుం డగుమహేశ్వరుం జేరి లోకపాలకులు ప్రణతులై పూ
జించి కరకమలంబులు ముకుళించి.

394

క. త్రిపురాలము లగుదానవు, లపరాజుకు లగుచు మాకు నశ్రాంతంబుకా
వపురాడిపీడఁ జేసెద, రషరాధికులను వధింపు నమగజాధీశా.

395

క. దీనులము గాక యవ్వడ,దీనుల మై యందుమేముఁ దేవాహితదో
దీనుల మైనారము బల,హీనుల మగుమమ్ముఁ గావు మీశానశివా.

396

వ. అనిన భక్తవత్సలుం డగుపరమేశ్వరుండు శరణాగతులైనగీర్వాణుల వెణవకుం
డని దుర్వారబలంబున బాణాసనంబుఁ గేల నందికొని యొక్కదివ్యబాణంబు
సంధించి త్రిపురంబులపయి నేసిన మార్తాండమండలంబున వెలువడు
మయాళికాంబులచందంబునఁదద్బాణంబువలన దేదీప్యమానంబులై యనేక

బాణహస్తంబు పాపపురిల్లి పాపపులు నిండి వలన తెప్పలుగాఁ గప్పలగొని
త్రిపురంబుఁ గప్పె నప్పుడు పద్మావతి పోయిపోయి హరిఁ హృమాన లై
గతాను లైన త్రిపురనివాసులం దెచ్చి పశుయోగి యొకయందు నిర్వహ
కూడంబున వైచిత్ర్యం.

397

క. సిద్ధామృతరసమహిమచ, శుద్ధమహాజతుల్యశోభితరస లై
వృద్ధి బొంది పాపపు, పాపపురిల్లి పాపపురివలంబులచున్.

398

క. కూచామృతరసాన్నిధి, దీక్షిత లై శిలిచి యొప్పకేక హితుఁగా
హరించి చింత నొందెను గోపవంశ జాచి చక్రి కహన నిత్యంబై.

399

భా. శిశువాంబున నిత్య చయియెడ నై యుత్సంబు భుజించుచు
వత్సంబై తనవెంట బ్రహ్మ నదివక కైవలంబు వేతెంచి యు
ద్యత్సత్వంబును గూడవత్సరముం ద్రాక్ష విలాకించుచుం
దత్సేకాగ్నిమిగులై నుజుచి రాక్షసత్వంబు నివారించగన్.

400

వ. ఇట్లు విష్ణుండు మోహనాకారంబున భేను వయ వచ్చి త్రిపురమధ్యకూచామృ
తరసంబు ద్రావిన నెట్టింగి శోకాకలచిత్తు లు నరనమాపాలకులం జూచి మ
హాయోగియైనమయంబు వెలుగువడి దైవగతిం జరించి శోకంబక యుట్టనియె.

ఆ. అమరు లైన దనుజు కైవలంబు లైన, నెంతోపునులైన కైవలంబున
దైవికాంబులయముం దప్పించుగా లేచి, వాడు దనుజులకు కైవలంబును

వ. అని పలికె నంత విష్ణుండు నైజంబులైనధర్మజ్ఞానిద్యౌతపోనిర కేవల్యక్షియా
శక్తివికేవలంబుల శంభునికే బ్రహ్మంబు నమర్పించి నిధిమంతేతనార్థదాన
సప్రముఖసంగ్రామసాధనంబులు నేసిను గైకొని.

401

మ. శరీయై కాయుక్తి యై మహాకవచి యై సన్నాహి యై వాహి యై
సరథుండై చనియంత యై సబంధుండై కనోపకాచ్యుత్రుఁడై
పరిమేళుం దొకబాణముక విడిచెఁ దగదాకానలజ్వాలలం
బురముల్ గాలె చటచ్చుచర్వణ నభోభూమిభ్యమల్ నిండలన్.

404

వ. ఇట్లు హరిండు మరవగాహంబు లైన త్రిపురంబుల నభిజన్మహారంబున భస్మం
బు నేసి కూల్చిన నమరగిరుడగంధర్వసిద్ధసాధ్యయక్షజలభులు పీక్షించి జయ
జయశబ్దంబులు నేయుచుఁ గుసుమవర్షంబులు వర్షించిరి సజలు హర్షిం
చిరి బ్రహ్మాదులు గీర్తించి రప్పరసలు నర్పించిరి దివ్యకావళియందుగీరవంబు
లును మునిజనోత్సవంబులును బ్రచురంబు లయ్యె నిట్లు విశ్వజననం జగు
త్రిపురాసురసంహారంబున నభలలోకులును సంతసిల్లి యుండ నయ్యవసరంబున.

ఆ. తృణకణములభంగిఁ కై ద్విపురంబులడిహించి, పరమాండవ్యయంబుకై ధి ద్రియశుడు
శివుండు పద్మజాదిజేగీయమానుఁడై, నిజనివాసమునకు కై నమ్మిం జనియె.

406

వ జలు విమానావిశేషంబున మన్మథశంఖున వివరించు చున్న విష్ణునిపరా
త్తనవిధాంబుల మునిజుగంధిమానంబులై సకలలోకకల్యాణప్రదానంబు
లై యుండు నాన విని నారదునకు ధర్మనానుం డీ ట్టనిమె. 407

నారదుడు ధర్మకావ్యక వ్యాకృతధర్మంబులు కలుపుట. ధర్మ

సీ. ఆ భాగ్య సకలవృద్ధి మాచారిని విత్తికృతి నె య్యది క మానవులకు
సేధస్థిమూ సకలం కి ధర్మవిధానము, అ క్రియ భాగించు కి లక్షణసకల
సాత్వసృజంతపు క సర్వజ్ఞునిపు కేవల సాత్వగరాది ధర్మ క మింత లేదు
నారాయణపరామరసాస్థానంబు లుఘులు, శాత్రులు సదయులు క సాధువృత్తి
ల. మెఱయఁచునునులు క మింకంటెవారెన్, పరమధర్మజనులు క భక్తిదలఁతు
రట్టిధర్మరూప క మఱుంబు నెఱిగింపు. వినుగ నీచ్చ కలకు క విమలచరిత. 408

వ. అనిన నారదండు ధర్మరాజుం జూచి దానోయణియందు నిజాశ్రయంబున నవ
తరించి భవనశోభనంబుకొలుకు బడిరికాశ్ర ములును జహానరతుం డయి యు
న్ననానాచురువలన నానాధర్మంబు వి టి నది నెప్పెడ సకలవర్గం
బుజను కు ధర్మంబుని కియయునా నానాసాదిగనంబున శౌచంబును స్నేహ
ణయు సద్వివేకంబును మనోనియతంబును భోగి యజయంబును హిం
సలేమియు బ్రహ్మచర్యంబును దానంబును యథోచితజపంబును సంతోషం
బును మార్గంబును సమదర్శనంబును మహాజనసేవయు గ్రామ్యులు లయిన
కోరికలు మానుటయు నిష్ఫలక్రియలు విడుచుటయు మితభాషిత్యంబును
దేహంబు గాఢతన్ను వె. కి కొనుటయు నన్నొడి కి. బుల ప్రాణలకుం బంచి
యిచ్చుటయుఁ బ్రాణలందు దేవతాబుద్ధియు నాశ్శబుద్ధి జేయటయు శ్రీనా
రాయగచరణార్చణకీర్తన శ్రవణసేవార్చన సమస్తా రదాస్మత్కృతసమర్పణసఖ్యం
బు లఁ దెడి తింకల్ తక్షణంబులు గలుగ వలె నందు సత్కులాచారం డయి
వంత్ర వంతంబు లైనగర్భాధానాదిసంస్కారంబు లవిచ్ఛిన్నంబులు గల గల
వాడు ద్విజుండు ద్విజునకు య జనయానాధ్యయనాధ్యాపనవానప్రతిగ్రహంబు
లనుమఱ ధర్మంబులు విహితంబులు కావనకల బ్రహ్మగ్రహవృత్తి క్షంబు లయిన
యజ్ఞాదికర్మంబు లయిదును బ్రజాపాలనంబును బ్రాహ్మణులు గానివారెన
దండశుల్కాదులు గొనుటయు విహితకర్మంబులు వైశ్యునిక గృహివాణిజ్యగో
రక్షగాదికర్మంబులును బ్రాహ్మణకులానుసరణంబును విహితంబులు శూద్రునకు
ద్విజసమ్రామ సేయ వలయు. 409

సీ. విను కర్మగాదిక క వృత్తికంటెను. మేలు, యాచింప నొల్లనియట్టివృత్తి.
ప్రాప్తంబుగైకొనిబ్రదుకుకంటెను లెస్సయనుడింబును ధాన్యమడిగి కొనుట
యాయావరముకంటె క వధికకల్యాణంబు, పటిగ యెన్నులధాన్యభక్షణంబు

[illegible]

౧. కమమున వర్ణమున్నప్పుడు తెల్లని జెన్నెబియో నాశ్రమమునకు
వర్ణము లేనిదియైన పుష్పము, అది మహాహస్త్యవమునకు, నడచుచున్నది. 420

వ. నిమిషము బ్రహ్మచారి మోక్షకాపిఁ గొట్టోపదేశ మున్నవనలూక దండకమండలు
 భయమును సంహరింపింపఁగోరుచుండును వృద్ధహస్తుండును శీలప్రశస్త
 మును మోనియు నై త్రిరూఢ్యులును బ్రహ్మగాముత్తి జపించుచు సాయం
 ప్రాతరవసరముల నర్చనావకగనుదేవతాచానసములు సేయుచు గురుమందిరం
 బుంకు జరి చానునివదలున భక్తి తిగమసామవస్థంబులు గలిగి వేదంబులు
 సమప్తును నభ్యుదయోప క్రమావసానముల గురుచరణంబులకు నమస్కరించుచు
 కేళి మాల్యుల విహితకృపాంబుల ఛిక్షించి భైక్షంబు గురువునకు నివేదించి
 యుబ్బ గొని మితఘోషములు గావించుచు నిర్వకాలంబుల నుపవసించుచు
 సంగణలము నుగనానస్తురముం బ్రయోజనమాత్రభాషణము లొనర్చుచు
 గురు పరాగవలన సభ్యులనకేక ప్రధానశరీరమర్కస ముజ్జవరహృదయ
 బులు వర్ధిల్లఁజేయుచుండు సుదక్ష జీవీప్రమిద్యునిన సత్యభాషణు
 డును సూచిరివలయు.

431

ఆ. పా.తి వాచనము, ప్రపంచ దౌర్జన్యమును, కరుణ కుండరామకవిసేనని
బ్రహ్మయ్యనామము, బుద్ధక మామము, వసుకు కింతి పొత్తికవలమ వలమ.

వ. వినుము స్వరూపసాక్షాత్కారులు దేహ బహిరు ది యాదికం బయినయంత
యు నాహంవాత్రులుగా నీక్యముది యొకాడ జీవుడు స్వతంత్రుం డయిన
యీశ్వరుడు గామును నతవశపు నంగవ యిది పురుషుడ నేనియెకి భద్రు
ని నూనుటకర్తవ్యముగాను బ్రహ్మవారముతప్రహస్సులుదేవమండై నం జిత్రంబు

పరిపక్వముగాక యద్యైతానుచంభానంబు సేవన మూఢుం నగుం గావున
రహస్యంబునఁ బుత్రిక చెడు దాయ కుండ నయ్యు.

423

చ. శిరమున మేన పుష్పాతులు : సేయక చండలభూషణాద్భుతం
కరణము లెల్ల మాని మునిగెనాచురన్ బాహుః బొందుమఁ
దహణులఁ జూడఁ బాటక శృతవసుఁడై చుఘమాంసవర్షియై
గురుతనవృత్తితో మెలఁగుకోరిడుఁ బోక-గృహస్థ భూషణా.

424

చ. మజ్జము ద్విజాంశు గృహస్థుండై గురువులలన నుపవిషకంఁ బోతుం డైన
నేదత్రయంబును ఒకయించి నిరాధికారాచనారంబున నిర్దాసింబు సేసి తన
బలంబుకొలఁది గురువులకు నభిష్టంబు లొసంగి గృహస్థున నొండె ననుంబున
నొండెనైష్టికత్వంబు నాశ్రయించియొండెఁ బాపలతోడ జీవించు న గురువునం
దు నన్నియందు నాత్మ్యమును నిర్వహతంబులందు నమృతదర్శనంబు సేయుదు
నింద్రియవ్యసనాదిమగ్నండు గాకయెఱుక గలిగి వర్తిండును బ్రహ్మాంబునందు.

చ. వినుము వన పసునకుఁ, మునికథితము లెననియమములు గల వాచా
ప్సన వనగతుఁడై మెలఁకొడి, భుజుఁడు మహర్షిః మునకుఁ గనినందు నృపా.

చ. ఆటవీరిచ గృహస్థాశ్రమంబు విడిచి వనంబునకుండును మన్నన పండెడినివారా
దికంబు లగ్నిపక్వంబు సేసి యొండె నామంబులు సేసి యొండె నర్కపక్వంబు
లైనఫలాను లొండె భక్షించుచు వన్యాహారంబుల నిత్యకృత్యంబు లయినచు
పురోహితంబు లొసర్చుచుఁ బ్రతిదినంబును బూర్వసంచితంబులు పరిత్యజించి
నూతన ద్రవ్యంబులు సం గ్రహించుచు నగ్నికొఱకుఁ బర్ణశాల యైఁ బర్వతకం
దరం బయిన నాశ్రయించుచు హిమ వాయు వహ్ని వరాతపంబులకు సహిం
చుచు శుభశృఙ్ఖల కేశతనూనూనంబులు ప్రాశితంబులు సేయక జటిలుం డై వసి
యించుచు చండాలకమండలులకొనుపిచ్చింబులు ధరించి పండ్రెండైన
నెరిమి డైన నాలుగైన రెండైన నొకవత్సరం బయినఁ దపః ప్రయాసంబున
బుద్ధిరాశంబు గాసుండ మునియై చరించుచు డైవవశంబున జరాపోగుంబుల
చేతఁ జిక్కి నిజధర్మాచారసమగ్గుడు గానినమమంబున నిరతనవత్సరం దము
యగుల నాత్మారోపణంబు సేసి సప్తసీచి మాకాశంబునందు కిరరంధ్రంబు
లును గాలిమందు విశ్వాసంబును దేహమిరోపమాత్మంబును జంబుల రం
బును ధరణిమందు శిల్యంబును ప్రముఖంబులును వన్నామందు వక్తవ్యంబు
తోడ వాక్కును నిమగ్నిమందు శిల్పమితోడఁ గరంబులును విఘ్ననిమందు
గతితోడఁ బదంబులును బ్రహవతిమందు రతితోడ నుపసంబును మృత్యువం
దు విసర్గంబుతోడఁ బాములను దిస్కంబును శబ్దంబుతోడ శోత్రంబును
వామువందు పుర్యంబుతోడఁ ద్వక్కును సూర్యునిమందు రూపంబుతోడఁ

జక్షువులును నలింబులందుఁ బ్రచేతస్సహిత యమునజిహ్వయు క్షీతియందు
 నొకసహితం యమునానాదంబులు జండునియందు మహారథంబులతోడ మనం
 బులు నొక సహితంబులందు బోధంబుతోడ బుద్ధియు రుద్రునియం దహంకా
 నింబుతోడి నొకత్వంబును క్షేత్రజ్ఞునియందు సత్త్వంబుతోడఁ జిత్తంబును
 జలంబునందు గుణంబులతోడ వైకారికంబును డిండించి యటమీఁదఁ బృథివిని
 జలంబునందు జలంబును దేశంబునందుఁ దేజంబును వాయువునందు వాయువును
 గగనంబునందు గగనంబును సహంకారతత్త్వంబునందు సహంకారంబును మహా
 తత్త్వంబునందు మహాతత్త్వంబును బ్రకృతియందుఁ బ్రకృతిని నక్షరుండైనపర
 మాత్మయందు లయంబు నొందించి చిన్మాత్రావశేషితుం డయినక్షేత్రజ్ఞుని నక్ష
 రత్వంబున నెఱిగి ద్వయరహితుండై దగ్ధకాష్ఠం డైనవహ్నిచందంబునఁ బర
 మాత్మ యైకనిర్వకారబ్రహ్మంబునందు లీనుండు గావలయు. 427

క. అనఘ పనపస్థుం డై, చని తద్ధర్మంబు లిట్లు సలుపుచు మఱియుక్
 మనె నేని సన్న్యసింపం, జను నటమీఁదటను ముక్త సంగత్వమునన్. 428

వ. ఇట్లు వానప్రస్థాశ్రమంబు జరిపి సన్న్యసించి దేహమాత్రావశిష్టండును నిర
 వేక్షుండును భిక్షుండును నిరాశ్రయుండును నాత్మారాముండును సర్వభూత
 సముండును శాంతుండును సమచిత్తుండును నారాయణసరాయణుండును నైకా
 వీసంబునకు నాచార్చనమాత్రం బైనవస్త్రంబు ధరియించి దండాదివ్యతిరిక్తం
 బులు వినర్జించి యాత్మపరంబులు గానికాస్త్రంబులు వర్జించి గ్రహనక్షత్రాది
 విద్యల నభ్యసించక ఛేదవాదంబులైనతర్కంబులు దర్శింపక యెంచును బక్షి
 రింపక శిష్యులకు గ్రంథంబులు వంచించి యుపన్యసింపక బహువిద్యల జీవింపక
 మత్తాదివ్యాపారంబుల నుల్లసిల్లక పెక్కుదినంబు లొక్కయెడ నసియింపక
 యూహారనోక్తికర్తాత్రినిలుచుచుఁ గార్యకారణవ్యతిరిక్తంబైన పరమాత్మ
 యందు విశ్వంబు దర్శించుచు సదసన్మయం బైనవిశ్వంబునందుఁ బరబ్రహ్మం
 బయినయాత్మ నవలోకించుచు జాగరాస్వప్నసంధిసమయంబుల నాత్మనిరీక్ష
 ణంబు సేయుచు నాత్మకు బంధమోక్షణంబులు మాయామాత్రంబులు గాని
 వస్తుప్రకారంబున లేవనియును దేహంబునకు జీవితంబు ధ్రువంబుగా దనియును
 మృత్విభ్రుధ్రువం బనియు. నెఱుంగును భూతదేహంబులసంభవనాశంబులకు
 మూలం బయినకాండంబుఁ బ్రతీక్షించుచు నివ్విధంబున జ్ఞానోత్పత్తిపర్యంతంబుఁ
 జరియించి యటమీఁద విజ్ఞానవిశేషంబు సంభవించినఁ బరమహంసుం డై దం
 డాదిచిహ్నంబులు ధరియించి యెండై ధరియింపక యెండై బహిరంగవ్యక్త
 చిహ్నుండు గాక యంతరంగవ్యక్తం బైనయాత్మానుసంధానంబు గలిగి మనమీ
 యై బాహ్యనుసంధానాభావంబున మనుష్యులకుఁ దనవలన నున్మత్తభాల
 మూకుల తెఱంగుఁ జూపుచుండ వలయును. 429

... ప్రజ్ఞావాజగరసంవాదము. ...

- క. మునివల్లభుఁ డజగరుఁ డను, సునయందు హిరణ్మయశీవుఁడనూనుండును ము
న్నారించిన సంవాదము, విను మీయర్థంబులందు ॥ నెలఁచు నజేంద్రా. 480
- వ. తొలి బగవత్ప్రియం డయ్య ప్రహ్లాదుండు గతిపరమాత్మకనీతుం డయి
భావిత త్వంబు నెఱింగెడి కొఱకు భోగంబుల దండనమున కొక్కఁడను
కావేతీరంబున సహృద్యతలంబున భూమిధూరణియై యున్న కిందరగా
ద్యవయఁంబులతోడ గూఢం బై నిర్మలతేజంబుతోడ రాక్షాకారవచోలిం వర్ణా
శ్రమాదుల నెవ్వరికి నెఱుంగఁ బడక నేల నిద్రించుచు నజగదవృత్తిభవం బైన
మునిం గని డాయం బని విధివత్ప్రకారంబున నిద్రించు మునిచరిత్రంబులకుఁగిరంబు
మోపి మ్రొక్కి యతనిచరిత్రంబు డెలియ నెచ్చుచుండె యట్లనియె. 481
- నీ. భూమి నుద్యోగియై ॥ భోగియై యుండెడి, మునికైకడ నునినాథ నీవు
భువభరము చాల్చికడలవు చిత్ర ము, ద్దమము కలఁకుఁ గారి ॥ భవంబు చేడు
ధనవంతునకుఁ గాని ॥ తగుభోగములు లేవు, భోగిఁగాని యాహారమున
తనువు లే దుద్యోగధనభోగములు లేక, నేల మారక పడి ॥ నిద్రనోల్చ
- ఆ. నీకు నెల్లు గలిగెనిరుపమదేహంబు, సముద వాత్యుడవు విశారదుడవు
బుద్ధినిధిని జనులభాగదవు దెగడవు, నిద్ర ప్రతిదినంబు ॥ నిలువనేల. 482
- వ. అని యట్లు ప్రహ్లాదుం డడిగిన వికసితముఖుం డయి మునీంద్రుండు డదీయమధు
రాలాశనుధారన ప్రవాహంబులు గర్జంబులు బలిపూర్ణంబు లైన నతని నవలో
కించి యట్లనియె. 483
- నీ. ఆంతరంగికదృష్టివంతయు నెఱుంగుడు, వార్యుఁమృతుఁడ వీఁనసురవర్య
విశ్వజంతువులప్ర శ్మత్తినివృత్తిల,క్షణములు నీయెఱుంగగనివి లేవు
భగవంతుఁ డగువారి ॥ నాయక నీమనో,విధి రాజులుదు ॥ నెఱుంగుఁడని
క్రమమునబహుళాంధ్రకారంబుఁ బరిమార్పు, బరమసా త్త్వికుఁడవుఃభద్ర బుద్ధి
- ఆ. నైననీవు నన్ను ॥ నడిగెదు గావున, విన్నధర్మ మెల్ల ॥ విస్తరితు
నిన్నుఁ జూడఁ గలిగె ॥ నీతోడిమాటల, నాత్మశుద్ధి గలిగె ॥ ననఁకుచరిత. 484
- వ. వినుము ప్రవాహకారిణి యైవిషయంబులచేతం బూరింప రానితృష్ణకేతం బడి
కర్మంబులుఁ బరిభ్రామ్యమాణుండ నైననీను నానావిధయోనులందుఁ బ్రవేశించు
చు వెడలుచు నెట్టకేలకు మనుష్యదేహంబు ధరియించి యందు ధన్తంబున
స్వర్గద్వారంబును నధర్మంబున శునక నూకరాదితిర్మగ్నంతుయోనిద్వారంబుల
నొంది క్రమమతి మనుష్యుం డై పుట్టవలయునని వివేకించి సుఖరక్షణముఖమో
క్షణంబులకొఱకు ధర్మంబు నేయు దంపతులవ్యవహారంబు గని సర్వక్రియా
నివృత్తి గలిగినజేవుండు స్వతంత్రుండై ప్రకాశించు నని నిర్ణయించి భోగంబులు

మనోరథజాతమార్తంబులు గాని కాశ్యతంబులు గావని పరీక్షించి నివృత్తుం
డ నై యద్యోగంబు లేక క్రిందించుచు బ్రారబ్ధభోగంబుల ననుభవించుచు
నుండును నిష్క్రియంబునఁ దనకు సుఖయాపం బైన పురిషార్థంబు దనయందుఁ
గలుగుట యెఱుంగక పురుషుండు శైవాలజాలనిరుద్ధంబులైన శుద్ధజలంబుల
విడిచి యెండమావులు జలంబు లని పాతెనుమూఢునివడచిన సత్యంబు గాని
ద్వైతంబుఁ జొచ్చి ఘోరసంసారచక్రపరిభ్రాంతిం దై యుండు దైవతంత్రంబు
లైన దేహదులచేతనాత్మకుసుఖంబును దుఃఖనాశంబును గోరుచు నిశ్శుం దైన
వానిప్రారంభంబులు నిష్ఫలంబు లగు నదియునుం గాక మర్త్యునకు ధనంబు
ప్రాప్తంబున నది దుఃఖకరంబు గాని సుఖకరంబు గాదు లోభవంతు లును
ధనవంతులు నిద్రాహారంబులేక రాజ చోర యాచక శత్రు మిత్రాదినర్వస్థలంబు
లందును శంకించుచు దానభోగంబులు మఱచి యుండుదురు ప్రాకారవంతు
లకు భయంబు నిత్యంబు శోకమోహభయకోధరాగ క్రమాదులు వాంఛా
మూలంబులు వాంఛ లే కుండ వలయును.

435

మ. నరఘో గూర్చినతేనె మానవులకుఁ శ సంప్రాప్త మై నట్లు లో
భంతిలో గూర్చినవీరములో పరులకుం శ బాపించు బ్రాహ్మి యై
తిరుగం బోనిమహారగంబు బ్రదుకుఁ శ దీరాంగ మై యుండియుం
జరకాలం బగు వానివర్తనము నేఁ శ జింతించి యేకాంతి నై.

436

క. అజగరమును జంటింగయు, నిజగురువులుగాఁ దలంచి శ నిశ్చింతిండు నై
విజనస్థిఁ గర్మంబుల, గజబిజి లేకున్నవాడ శ గౌరవవృత్తిన్.

437

సీ. అజనవల్కలదుకూలాంబరంబులు గట్టి, యెనఁ గట్టక యైన శ నరుచుండు
నాందోళికారభహయనాగముల నెక్కి, యెన నెక్కిక యైన శ నరుగుచుండుఁ
గర్భూరచందనశ్రుతికాలేప, మైన భూరజ మైన శ నలఁదికొందు
భర్తృశయ్యలనైన శ బర్ణశిలాత్పా, భస్మంబులం దైనఁ శ బండుచుండు

ఆ. మానయుక్త మైన శ మానహీనం బైనఁ, దీయ నైన మిగులఁ శ్రిదికమైనఁ
గుడుతు సగుణ మైన శ గుణవర్జితంబైన, నల్పమైనఁ జాల శ నధికమైన.

438

క. లే దని యెవ్వరి నడుగను, రా దని చింతింపఁ బరులు శ రప్పించినచోఁ
గాదని యెద్దియు మానను, భేదము మోదమును లేక శ క్రిడింతు మదిన్.

క. నిందింపఁ బరుల నెన్నఁడు, వందింప ననేకపీడ శ వచ్చిన మది నా

క్రందింప విభవముల కా,నందింపఁ బ్రకామవర్తనంబున నధిపా.

440

వ. ఇట్లు గోరికలు లేకయొక్కసమయంబున దిగంబరుండనై పితాచంబుచందంబున
నుండుచుఁ బెక్కుదినంబులంగోరిఁ బెనుఁబావ రనఁబుఁ గ్రొని నిమిలితలో
చనత్వంబున నేకాంతిభావంబున విష్ణునయందుఁ జేర్చి వికల్పంబు భేదగ్రాహకచి
త్తవృత్తులఁ జిత్తంబు వర్ధరూపవిభ్రమంబు గలమనంబునందు మనంబును నహం

కారణమునందు సహాకారమును మాయయందు మాయను గాత్రానుభూతియందు
యందును నొందించి సత్త్వము స్థితిమయము కరక్తి నొంది స్వామిభవంబున
నాత్మసితుడ నై యుండును నేమి జగవర్ణుండవు గాన నరహ్యం బైన
సహహంబునందు స్వామి సహకారం బైన తెలుగున నీకు హృదయం
బగునట్లు) పెట్టితి ననిన విని. 441

క. మును కజగరమునివ్వును కనుజేందుడు పూజనేసి ; తగ విష్ణుని నె
మ్మనమున సంకపించుచు, జనియె నిజగోమామునకు ; కిరకలతిలకా. 442

వ. అనిన యధిపతి కుం డిట్లనియె. 443

క. సమపాలోజగగృహస్థుండు, మనివల్లభ యిట్టిపదవి ; మోక్షంబున నే
యనుభవం బెందును నేగమ, వినిపింపుము నేడు నాకు ; విజ్ఞానిధి. 444

వ. అనిన నారదుం డిట్లనియె గృహస్థుం డయినవాడు వాసుదేవార్చనంబుగా
గృహాచితక్రియ లనుసంధించుచు మహామునుల సేవించి వారలవలన నారా
యణదివ్యానతారకధాకరంబు నేయుచు నయ్యైవిహితకాలంబుల శాంత
జనులం గూడి మెలంగుచుఁ బుత్రుమి త్రకళతాదింగంబులు గలవంటి వని
యెఱుంగుచు లోపల నానక్తి లేక నక్తునికైవడి మెలుపలఁ బురుషకారంబు
లొనర్చుచుఁ దగులంబు లేక విత్తంబు లిచ్చి జనక సుత సోదర సఖ జ్ఞాతి
జనుల చిత్రంబులు సమ్మవాయత్తంబులు గావించుచు ధనధాన్యనిధానదేవ
లభ్యంబులవలన నభిమానంబు మాని యనుభవించుచు గృహక్షేత్రంబులఁ
జొచ్చి యుదరిపూర్ణమాత్రంబు దొంగిలినవాని దంశింపక భుజగమ్మగమూ
షిక మర్కట మక్షికాఖరొప్పంబుల హింసంపక పుస్త్రులధంగి నీక్షించుచు
దేశకాలవైవంబులతోలుదిసి ధర్మార్థకామంబుల బ్రవర్తించుచు సునకపతిత
చండాలాదులకైన భోజ్యపదార్థంబులు దగినధంగి నిచ్చుచు నిజవృత్తిలభ్యంబు
లగునశనాదులచేత దేవముషిత్వభూతమానవుల సంతర్పించుచుఁ బంచమహా
యజ్ఞావశేషంబుల సంతర్పామిపురుషయజనంబును నాత్మజీవనోపాయంబును
సమర్పించుచు నుండవలయు. 445

ఆ. జనకగురుల నైనఁ ; జంపు నర్థమునకై, ప్రాణ హైన విడుచు ; భార్యకొడుకు
నట్టిభార్యఁ బురుషుఁ కడతిథిసమ్రామ సేయించి గెలుచు నజితు ; నిశు నైన.

ఆ. పరముఁ డీశ్వరుండు ; బ్రాహ్మణముఖున, నాహరించి తుష్టుఁ ; డయినధంగి
నగ్నిముఖునందు ; హవ్యరాసులు గొని, యైనఁ దుష్టి నొందఁ కడనఘచరిత

వ. కావున గృహస్థుండు బ్రాహ్మణులందును దేవతలందును మర్త్యపశుప్రముఖ
జాతులందును సంతర్పామియు బ్రాహ్మకాననుండును నైనక్షేత్రజ్ఞునందు నయ్యై
కోరికలు సమర్పించి సంతర్పణంబు సేయ వలయు భాద్రపదంబునఁ గృష్ణ
పక్షంబునందు దక్షిణోత్తరాయణంబులందును రేయంబగలు సమమైనకా

అంబులందును న్యూకీపాతంబులందును దినదినంబులందును సూర్యచంద్ర
కవాణంబులందును శ్రవణవాణియందును వైశాఖశుక్లతృతీయయందును
శాశ్వతశుక్లపక్షమందును సోమవారశివరాత్రియందును నాలుగుగవ్వకలందును
మాఘశుక్ల పక్షమందును మాసనక్షత్రంబులతోడం సూర్యపున్నమలం
దును చంద్రశివరాత్రియందును గూర్చియు వారాతయ శ్రవణసూర్యారాధలందును సుత్ర
సాత్రసూర్యారాత్రియందును రేవానశులయందును జన్మనక్షత్రయుక్తపక్షంబు
యందును మజియూర శ్రవణంబులందును జన్మనక్షత్రబంధుజాతకు శాధంబు
లును జగహామస్మాన్ ప్రతింబులును దేవభాగ్యుని సమారాధనంబులును
నాచరించవలయు భార్యకు బంధవనాదికంబును నరత్వంబునకు జాతకర్యాదికం
బును నాకు యజ్ఞనీయోదికంబును బ్రేతజాతకు బంధనాదికంబును మృతదిన
సంబును సాంవత్సరికంబును జరపవలయు.

448

మ. విను మేదేశములక వరూగుణతపోవిభావ్యులై నవి
ప్రసిదాయంబు వసించు సేనలములక శ్రీ భాగీరథిమిశ్రవా
హిను లుండు హరిపూజలెయ్యెడల భూగర్భ ప్రకారంబులం
దనక భూవర యిట్టిచోటుల దగుక శ్రీధర్మంబులం జేయగన్.

449

క. హరియందు జగము లుండును, హరిరూపము సాధుపాత్రముండు శివం
కిర మగుపాత్రము గలిగిన, నరయంగ నది పుణ్యదేశ శ్రీమననుచరిత్రా.

450

ప. మజియుఁ గురుక్షేత్రంబును గమూశీరంబును బ్రమాగంబును బులహాశ్ర
మంబును నైమిశంబును షాల్మలంబును సేతుపుణి బ్రభాసంబును గుశస్థలి
యును వారణాసియు మథురాపురియును బంహలిండునరోవరంబులును నారా
యణాశ్రమంబును సీతాచిహ్నాశ్రమంబును సుహేంద్రమలయాదు లైన
కలాచలంబులును హరిప్రతిమార్చనప దేశంబును హరిసేనాపరు లైనవరమ
భాగవతులు వసించెడుపుణ్యక్షేత్రంబులును శుభకాముండనచాడు సేవింప
వలయు.

451

ఆ. భూవరేంద్ర యిట్టిపుణ్య ప్రదేశంబు, అందు నగుచు సేయునట్టిధర్మ
ముల్పు మైన నది సహస్ర గుణాధిక ఫలము విచ్చు హరికృతపావశమున.

452

వ. వినుము చరాచరం బుననవిశ్వ వంతయు విష్ణుమయం బగుటంజేసి పాత్రనిర్ణ
యనిపుణు లైనవిద్వాంసులు నారాయణుండు మిఖ్యపాత్రం బని పలుకుదురు
దేవముఖులును బ్రహ్మపుత్రు లైనననకాదులును నుండ భవదీయరాజసూయం
బున నగ్రపూజకు హరి సమ్మతుం డయ్యె ననేకజంతుసంఘాతసంకీర్ణం బైన
బ్రహ్మాండపాదపంబునకు నారాయణుండు మూలంబు దన్నిమిత్రంబు నారా
యణసంతర్పణంబు సకలజంతుసంతర్పణం బని యెఱుంగుము ఋషివరతిర్యగ
మరశీరంబులు పురంబులు వానియందు దారితప్త్యంబులతోడ జీవరూపం

బున భగవంతుండు నలుగవారి నల్లించుచుండేటప్పుడు కను బ్రక్కిండు శియ్యెనందుఁ దిర్వగ్జాతులకంటె విధిత్వము పునఃపునః దు విలసిల్లుట జేసి పురుషుండు పాత్రలను పురుషులతో మాత్రము నైవేద్యమును భరించును సంతోషవిహ్వలతోగలిగియుండెడివాఁడగుచుండు పాత్రలను బ్రాహ్మణులలోన నాత్మజ్ఞానపరిపూర్ణులైనవారయిన మున్నెచాత్రముల పలుకుదురు పశువుర పాత్రలను నహింసలకును పుష్కలకః బూజ్యులగుచుఁ ద్రేచాయగంబు నందు హరిప్రతిమలు గల్గింపఁబడియెఁ గొందఱు ప్రతిమార్చనలను సేయుదురు పాత్రపురుషుఁడేను తనవారలకు నట్టిప్రతిమాన్వయము ముఖ్యార్థప్రదంబు గాను మునాధికారులకుఁ బ్రతిమాన్వయము పునఃపక్షప్రదం బనను. 458

ఆ. అఖిలలోకములకు నహరి దైవతము నూతన, హాకి దైవతము ధర్మరాధిపాథ పదపరా లేశః పంక్తిచేఁ దైలోక్య, వావనంబు సేయుఁ బ్రాహ్మణుండు. 459

వ. అట్టిబ్రాహ్మణజనులందు, గర్భవిష్ణులుఁ బరోవిష్ణులు నేనశాస్త్రవిష్ణులు జ్ఞాన యోగవిష్ణులు నై కొందఱు వర్జింతు రందు జ్ఞానవిష్ణునికి ననంతిఫలకామియైన గృహస్థుండు పితృజనుల నుద్దేశించి కవ్యంబులును దేవతల నుద్దేశించి హవ్యంబులును బెట్టుట ముఖ్యంబు దైవకార్యంబులకు నిగువుర నైన నొకరి నైన విత్తకార్యంబునకు మువ్వర నైన నొకరి నైన భోజనంబు సేయింప వలయు ధనవంతుని కైనను శ్రాద్ధవిస్తారంబు గర్భవ్యంబు గాను దేశకాలప్రాప్తకంఠ మూలఫలాదికం బయినహరినై వేద్యంబున విధిచోదిత ప్రకారంబుగా శ్రద్ధతోడఁ బాత్రంబునందుఁ బెట్టినయన్నంబు గామదం బును యక్షయఫలకారి యగు ధర్మతత్వవేది యెవవాఁడు శ్రాద్ధంబులందు మూలపప్రవాసంబు సేయక భక్షింపక చరింపవలయుఁ గందమూలాదిదానంబున నయ్యెడిఫలంబు పశుహింస నంబున సంభవింపకు పాణిహింస సేయక వర్జించుటకంటె మిక్కిలి ధర్మంబు లేదు యజ్ఞవిదు లై విష్ణుము లునుసహించి బాహ్యకర్మంబులు విడిచి యాత్మజ్ఞానదీపంబులందుఁ గర్మములును లునుయజ్ఞంబుల నాచరింతురు.

క. పశువులకు బారిగొని మఖములు, పశువిములుగఁ జేయుదును ; విష్ణుచి త్ముఖ విశననము సేయునో యని, క్రశిమిఖ బెగ డొందు భూతః గణము నరేంద్రా.

వ. అది గావున ధర్మవేది యునవవాఁడు దైవప్రాప్తంబు లయినకందమూలాది కంబులచేత నిత్యనైమిత్తిక క్రియలఁ జేయ వలయు నిజధర్మబాధకం బయిన ధర్మంబును బరిధర్మవేదతం బయినధర్మంబును నాభాసధర్మంబును బాషండ ధర్మంబును గవలధర్మంబును ధర్మజ్ఞుం బయినవాఁడు మానవము నై సర్వ ధర్మంబు దురితశాంతినిమిత్తం బగు నిర్గుణుండు ధర్మార్థంబు యాత్ర సేయుచు నైన ధనంబు గోర వలవను జీవనోపాయంబులకు నిట్లుండెడివిగుక కార్యధ్యాయ లేశ జీవించుచు మహాసర్పంబు తెలిగునసంతోషంబుననాత్మారాముండై యెడ్డి

యుం గోరక బ్రదికెడినుగుణునికేం గలనుఖంబు గామలోభంబుల చశదిశల
బరిధానంబుసేమువానికి సిద్ధింపదు వాదరక్షులు గలవానికి శర్క రాకంటకాదుల
వలన భయంబు లేక మెలంగ నలవడుభంగి గామంబులవలన నివృత్తిగలవానికి
స్లోకాలంబును భద్రంబగు నుపస్థమునకును జహ్న్వదైన్యంబునకును బురుషుండు
గృహపాలకునకంబుకై వడి పంచించుచు సంతృప్తి లేక చెడు సుఖోపి గాని
విప్రసివిద్యాతపోవిభవయశంబులు నిరర్థకంబు లగు నింద్రియలోత్సంబున
విజ్ఞానంబు నశించు సకలభూలోకభోగంబులు భోగించియు దిగ్విజయంబు సేసి
యు బుభుక్షోపిపానలవంస గామపారంబును హింసవంస గ్రోధపారంబును
జేరుట దుర్లభంబు సంకల్పవర్జనంబున గామంబును గామవర్జనంబున గ్రోధం
బును సర్థానర్థదర్శనంబున లోభంబును నద్వైతానుసంధానంబున భయం
బును నాత్మానాత్మవివేకంబున శోకమోహంబులును సాత్త్వికసేవనంబున
దంభంబును మానంబున యోగాంతరాయంబును శరీరవాంఛ లేమిని హింస
యు హితాచరణంబున భూతజర బునదుఃఖంబును సమాధిబలంబున దైవిక
వృథయు బ్రాణాయామాదికంబున మన్మథవృథయు సాత్త్వికాహారంబుల నిద్ర
యు సత్త్వగుణంబున రజస్తమంబులును సుపశమంబున సత్త్వంబును గురు
భజనకుశలుఁ డై (శీలంబున) జముంపవలయు. 457

క. హరిచహిమ దనకుఁ జెప్పిన, గురువున నరుఁ డనుచుఁ దలఁచి య కుంతితభక్తిం
దిగుగుపురుషు శ్రమ మెల్లను, గరిశౌచముక్రియ నిరర్థకం బగు నధిపా. 458

ఉ. ఈవనజాతనేత్రుఁ బరమేశు మహాత్ముఁ బ్రధానపూరుషుఁ
దేవరేణ్యు సజ్జనవిధేయు ననంతః బురాణయోగిసం
సేవితపాదపద్ముఁ దమఃపితృమూలక నరుఁ డంచు లోకు లి
చ్ఛావిధిఁ జూచు చుండుమరు య సన్మతి లేక నరేంద్ర చంద్రమా. 459

న. విచము వడింద్రియంబులలోన నొకటియందుఁ దత్పరులై యిచ్ఛాపూరణ
విధానంబులఁ జరితార్థుల మైతి మనువారలు ధారణాభ్యాససమాధిమోగం
బుల నాధిప లేరు కృషి ప్రముఖంబులు సంసారసాధనంబులు గాని మోక్షసా
ధనంబులు గావు కుటుంబసంగంబునఁ జిత్తవిక్షేపం బగుఁ జిత్తవిజయ ప్రయత్నం
బున సన్నసింది సంగంబు వర్జించి మితం బునునభివృద్ధంబు భక్షించుచు
శుద్ధవిక్రమము ప్రదేశంబుల నొక్కిరుండు నాసీమ డై సుస్థిత్యంబునఁ బ్రణ
వోచ్ఛారణంబు సేయుచు రేచః పూరకకుంభకంబులఁ బ్రాణాపానంబుల నిరో
ధించి కామహతం బునునచిత్తంబునఁ బరిభ్రమణంబు మాని కామవిసర్జనంబు
సేసి మరలునంతకు నిజనానాగ్ర నిరీక్షణంబు సేయుచు నివ్విధంబున యోగా
భ్యాసంబు సేమువానిచిత్తంబు గాఢరహితం బునునవహ్ని తేజంగున శాంతిం
జెందు గానూదులచేత వేధింపంబడక ప్రశాంతసమస్తవృత్తం బునునచిత్తంబు

బ్రహ్మనుభవమృత్యువంశా నేనై నానియు కరణం చేయదు.

460

మ. భూగోదేవతః కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.
 పరివర్తించి పునాల్లంబునాని కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.
 భరణి గ్రక్తివహుడు వంది పునాల్లంబునాని కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.
 ర్మహచందంబున వాన్మహాచందంబునాని కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.

461

క. మలమగల నీవియులే పునాల్లంబునాని కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.
 నిలఁతురు తజ్జల వాన్మహాచందంబునాని కంఠ్యునింది యతి తై నానియు కరణం చేయదు.

ఁ. వ్రతము మానఁదగి దుగ్ధవడుగుంట్టానె. శ్రీ యలుమీఁదాదవ్యహాతునికే
 దపసి కూర నుండు కడగదు నన్నానికే. దుగ్ధతోడిపాత్రు కడగదు తగదు.

సీ. రథము మేనెల్ల సారథి బుద్ధి యిది యెప్పునిగాము గుఱ్ఱములు పరగ్గములునును
 ప్రాణాదిదశవిధభవంబు లెరుసు ధి. రాక్షసినితలు ది. భాంగకములు
 బహుళతరం బైకభవంబులు చి. కంబు. శబ్దానినాని. భాగవతాయము
 లభిమానసంయుతుం కడమునకేపుడు నిధి. ముఁలిక కడంబు క. రాక్షుకంబు

తే. శుద్ధజేవుండు భాగంబు క శుభవమై. బ్రహ్మ మంజుల. క్షిప్రంబు క చులు కాగ
 ధియమదద్యేవతోకలోకప్రమోహ, మానవ క్షుంఘములుమానవేంద్ర.

వ. ఇట్లు మనుష్యశరీరహం బయిరథంబు దవశంబు నేరికొని మహాభాగవత
 చరణకమలసేవానిశితం బయినజ్ఞాభిక్షంబు కి. కం. శ్రీ మన్నారాయణకరు
 ణాకలోకనబలంబున రాగాదిశత్రుర్యులంబు గావించి ప్రణవ భావానంబున
 శుద్ధజేవశరంబును సంధించి బ్రహ్మ మనియెడిగతి కంబు. దపసి యహంకార
 రథికుండు రథితత్వంబు మాని నిజానందంబున చుండు యు బట్టకేమంబు
 సంభవించనిసమయంబున బహిర్ముఖంబు లయ్యుండు యఘోలకంబులు బుద్ధి
 సారథిసహితంబు లై స్వాభిమానరథికు ప్రమతత్త్వి బుకలికి ప్రవృత్తిమాట్లం
 బు నొందించి విషయశత్రుమధ్యంబునం గూల్చి.

465

ఁ. విషయశత్రు లెల్ల క్రికాంతితోడ సా, రథిసమేతుః నమః క రథికుః బట్టి
 యుగ తిరురమృత్యుయత మగునంపా కి, హావమధ్యంబునండు గూల్చు రథికు. 466

వ. వినుము వైదికకర్మంబు ప్రవృత్తంబును నివృత్తంబును నక రెండు దేజుంగులయ్యె
 నందుః బ్రవృత్తంబునఁ బునరావ ర్తంబును నివృత్తంబున మోక్షంబును సిద్ధిం
 చుం బ్రవృత్తకర్మంబులోన నిష్టాపూర్తింబు నక రెండుమార్గంబులు గలవందు
 హింసా ద్రవ్యమమకామ్యరూపంబు లయినవిట్టి పూర్ణమాన పశు సోమయాగ
 వైశ్యదేవ బలిహరణ ప్రముఖంబు లై నయాగాదికంబు లిష్టంబులు దేవతాలయ
 వన కూప తటాక ప్రముఖంబులు పూర్తంబులు పవృత్తకర్మంబున దేహంబు
 విడిచి దేహంతరారంభంబు నొందుదేహి హృదయాగ్రంబు వెలుంగ వాని

తొక నిమిషముగాను విడుదల చేసినప్పుడు కై ధూమదళిణాయన
 వృక్షపక్షికాశ్రయమును గాన భోజనమును జేరి భోగవసానమున విలీన
 చేశాడు కై వృక్షపక్షికలను గ్రహించి నోవశిలతానృశులరూపములను
 బ్రహ్మభూమియందే విడిచి వదిలి భోజనమునందు బయనశీలమార్గము
 నిష్క్రమింపజేసి పరివహించు భోజనమును బయనయి ద్రియములందు
 గ్రియావృత్తులను యజించి యందియముల దర్శనాదిసంకల్పములను బయన
 మనంబునందు వికారయుక్తం బయనములను వాక్కునందు విద్యావీలతన
 యునవాక్కును వర్ణముదాయంబునందు వర్ణముదాయమును సకారాది
 సర్వక్రియాత్మకం బయనయొకారమునందు నోకారంబును బిందునందు
 బిందువును నాదంబునందు నాదంబును బ్రాణంబునందు బ్రాణంబును బ్రహ్మ
 మందు నిలుప వలయును దేవమార్గం బయనము దేవాయణ శుక్లపక్షదివా
 ప్రాతః పూర్ణిమారాత్రవలన నూర్జాబాగంబును బ్రహ్మలోకమునందు జేరి
 భోగాసానంబును స్థూల పాధి యైనగిన్నెండు కై స్థూలంబును సూక్ష్మంబునందు
 లయించి సూక్ష్మపాధి యైనతేజస్వం కై సూక్ష్మంబును గారణంబునందు లయించి
 కారణోపాధి యైనపాజ్ఞం కై గారణంబును సాక్షిస్వరూపంబునందు లయించి
 తుర్యంకై సూక్ష్మలయంబునందు శుద్ధాత్మంకై యివ్వధంబున ముక్తంబగును.

ఆ. అమరనిర్మితంబు కై యొప్పుపిత్తుదేవసరణు లెవ్వరెఱుంగు కై శాస్త్రదృష్టి
 నట్టివాడు దేహి కై మోహమున నొందఁ దితిశయించి బుద్ధి నపనినాథ.

వ. వినుము దేహదులకుఁ గారణత్వంబున నాదియందును నవధికత్వంబున సంశయం
 దును గలుగుచు బహిరంగంబున భోగ్యంబును పరిచింగంబున భోక్తయు
 బరంబున నపరంబును జ్ఞానంబున జ్ఞేయంబును పంచంబున పంచ్యమును నప్రకా
 శమునఁ బ్రకాశంబును నైవవస్తువునకు వేటొండు లేదు ప్రతిబింబాదికంబువస్తు
 త్వంబునంజేసి వికల్పితంబై తలంపంబునుభంగినైందియకం బైనసర్వంబును సర్వ
 త్వంబున వికల్పితం బయి తోచుం గని పరమార్థంబు గాచు దేహాదికంబులు
 మిథ్యాత్వకంబులు వానికి హేతువు లయినక్షీతిప్రముఖంబులకును. మిథ్యా
 త్వం బగుట సిద్ధంబు పరమాత్మకు నవిద్యచేత నెంతదడవు వికల్పంబు దోచు
 నెంతదడవును భ్రమంబును దోచు నవిద్యానివృత్తి యైన సర్వంబును
 మిథ్య యని శాస్త్రవిధినిసేధంబులు కలలోపల మేలు గన్నతెఱుంగ గగు
 భావాద్వైతక్రియాద్వైతద్రవ్యాద్వైతంబులు మూడు గల వందుఁ బటతంతు
 న్యాయంబునఁ గార్యకారణంబులందు వస్తేకత్వాలోచనంబు సేసి విక
 ల్పంబు లేదని భావించుట భావాద్వైతంబు మనోవాక్యాయకృతంబు
 లైనసర్వకర్మంబులను ఫలశీలంబు సేయక పరబ్రహ్మర్పణంబు సేయుట
 క్రియాద్వైతంబువుత్తమితః శత్రాదిసర్వపాణులకుం దనకును దేహంబునకుం

మందభూతాత్మకత్వంబున నొక యొక్కం దనువనమాత్రంబును నగ్రకానూ
బాలయెడల నొకప్పుడిం దేయబడు నొకప్పుడెల్లయు నేమననాత్మతత్వానుభవం
బున నట్లెత్తలే యందున నొక యొక కర్మభూయః కర్మచేతబుద్ధిగా న్న
మనవనీయబుద్ధియు నొకప్పుడెల్లగా నలంచి నున్న యోవాడు మానవలను.

చ. వానియలః వేయు నేటికి నేనొక్కరికి జరించు విబుధుఁడు గృహనుం
దాదరమున నారాయణ, పానంబుల గొలిచి ను నొకరమున కేగుక. 470

శా. భూపాలో నమ మి-క బ కరించునన్న కొననోనేరెన
శ్రీ పాదంబుజయుగ్మముక కింతు లై క నేమింది కాదే మహానా
గాత్మంధుములొక జన్మక కమనాశాంతినికేన నై
యేసారంగ హరింబు కసితి జేరేం దివభావంబునక. 471

నారదునిభార్యజన్మవృత్తాంతము.

వ. వినుము పోయినమహాకల్పంబునందు గంధర్వలోక నువబర్హణుం దనువేర
గంధర్వుండ నైననేను సాందర్భమాధుర్వగాంతేర్పాదిగుణంబుల నుండగొ కు
త్రియండ నై త్రిడింబును నొక్కనాడు విశ్వ ప్రప్త లైన బ్రహ్మలు దేవత్రై
మయెడిమూగంబులొన నారాయణకథలు నానంబు చేయుకొటకు నప్పునో
జనులను గంధర్వులనుం జీవన. 472

ఆ. కృష్ణులొని కేగుగంధర్వగణముతోఁ, గలసి పోయి విష్ణుకాథ లనటఁ
గొన్ని వాడి సతులఁ గూడి మోహితుఁడ నై. తలఁచి చనితి నంత కథరణీనాథ.

క. వారిజంధులపొత్తున, వారం గైకొనక తలఁచి చచ్చి బుద్ధిక
వా రెఱిగి కాప మిచ్చిరి, వారింనగ రానినోషకకమున కధిక. 474

ఆ. పంకజాక్షు నిదటఁ బాడక కామినీ, గణముఁ గూడి చనినొకల్కలబాస
దగ్ధకాంతి వగుచు కథరణీలంబున, నూ చ జాతినతిక క సుతాడ వగుము. 475

వ. అని యిట్లు విశ్వ ప్రప్తలు కపించిన నొక్క ప్రాచ్యుఁడనాసికః బుత్తుండ నై జన్మిం
చి యందు బ్రహ్మవాదు లయి పుట్టెటకు నుత్సాహ నేసిన గృంబున నిష్కహ
కల్పంబునందు బ్రహ్మభస్మండ్ల నై జన్మింపితి. 476

ఆ. కౌశలమున మోక్షకృతికి గృహనుఁ జే, కర్మ మాచరించి కెగిలి పోవు
నట్టిధర్మ మెల్ల క నతివశవంబు గాఁ జలుకఁబడియె నీకు కథవ్యవరత. 477

మ. అఖిలాధారుఁ దజాదిదుర్లభుఁడు బ్రహ్మం బై విష్ణుండు నీ
మఖమం కర్పితుఁడై నివాసగతుఁడై క మర్త్యాకృతిక సేవ్యుఁడై
సఖ యై చారకుఁడై మనోదయతుఁడై క సంబంధి యై మంత్రియై
సుఖినుం నయ్యె భవన్మహామహిమ దాఁ జోద్యంబు ధాత్రిశ్వరా. 478

వ. అని యిట్లు నారదుండు సెప్పినవృత్తాంతంబంత ను విని ధర్మనందనుండు ప్రేమ
విహ్వలుం డై వాసుదేవుని బూజించె వాసుదేవధర్మనందనులచేతఁ బూ

జేసిరి నారదమహర్షిఁ దేవమర్త్యబునం జనియె చని శుకయోగీంద్రుండు
చంద్రవృక్షానుకం జెప్పె నని సుతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన. 479

క. రాజవృక్షలోకం, రాజభవాదిదేవరాజవినుతి వి
భ్రాజితకీర్తితావృత, రాజవభవాంశభండః రఘుకులతిలకా. 480

మాలిని. దరణిహాపితృరంతా ధర్మమార్గానుగంతా
నిరసమనయవంతా నిర్జరా నిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా కుంభీసీచక్రభర్తా
సురభయపరిహర్తా సూరిచేతోవిహర్తా. 481

గద్యము. ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాకలికవితావిదిత, కేసవమంత్రపుత్రసహజపాం
సత్య పాతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణం
బునందు ధర్మనందనకు నారదుండు హిరణ్యక్షహిరణ్యకశిపులపూర్వజన్మవృ
త్తాంతంబు చెప్పుటయు హిరణ్యకశిపుదితినంవాదంబును సుయజ్ఞోపాఖ్యానం
బును యమసల్లాపంబును బ్రహ్మవరలాభగర్విణుం డైనహిరణ్యకశిపుచరిత్రం
బును బ్రహ్మదవిద్యాభ్యాసకథయును బ్రహ్మదహిరణ్యకశిపులసంవాదంబును బ్ర
హ్మదువచనంబు ప్రతిస్థింప మారి సరసింహరూపంబున నావిర్భవించి హిరణ్య
కశిపుని సంహరించి ప్రహ్లాదునకు నభయం బిచ్చి నిఖిలదేవతానివహ ప్రహ్లాది
స్తూయమానుం డై తిరోహితుం డగుటయుఁ ద్రిపురాసురవృత్తాంతంబును
సీత్యయండు ద్రిపురంబుల దహించుటయు వర్ణాశ్రమధర్మవివరణంబును బ్రహ్మ
దాజగరసంవాదంబును స్వధర్మప్రవర్తకుఁ డగుగృహస్థుండు ముక్తుం డగుమా
ర్గంబు నారదుండు ధర్మజునకుఁ చెలుపుటయు నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతం
బును ననుకథలం గలసప్తమస్కంధము. 482

ఓం తత్ సద్బ్రహ్మే శాంతిః.



విషయ సూచిక

అష్టమ స్కంధము.

విషయము.	పుట.
గజేంద్రమోక్షణకథ	590
క్షీరసాగర మథనకథ	604
కూర్మారకకథ	610
పాలకడలిఁ ద్రవ్యునెడ చాలాచాలము జనించుట	612
ఈశ్వరుండు పంచబ్రహ్మ ప్రార్థనం దై చాలాచాలమును బాపము చేయుట	614
పాలకడలి తరుచునెడ నైరాకతాదులు జనించుట	616
శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీ స్వరూపము నొందుట	620
దేవాసుర యుద్ధము	622
శ్రీహరి తన మోహినీ రూపముచేరి సత్సరుని మోహింపఁజేయుట	680
వామనచరిత్రము	686
వామనమూర్తికి భక్తభుష్టము	645
జలిచక్రవర్తి కడకు వామనమూర్తి యేతెంచుట	646
వామనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విబృంభించుట	655
మత్స్యారకకథ	668

నవమ స్కంధము.

అంబోహాపాఖ్యానము	679
ఇక్ష్వాకు సంకానుక్రమము	685
గంగచక్రవర్తికథ	691
శ్రీపరమేశ్వర జటాజూట నిగ్గత గంగానదీ ప్రవాహ మహిమాను వర్ణనము	694
శ్రీరామచరిత్రము	700
భవిష్యదాశీర్వాసము	710
చంద్ర వంశ్యులగు రాజుల యితిహాసము	712
శ్రీపరమరాముని చరిత్రము	718
యయానిచరిత్రము	725
దేవయాని యయానిని వరించుట	726
కుక్రశామ్యూలు యయానికి కాపం బొగంగుట	728
యయాని దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనువ్యాజయున స్వవృత్తాంతంబుఁ జెలుపుట	730
భరితుని చరిత్రము	735
రంభిదేవుని చరిత్రము	737
యదువంశ చరిత్రము	745
వసుదేవుని వంశక్రమాను వర్ణనము	748

దశమస్కంధము - పూర్వభాగము

ప్రహ్లాదచరణలు దేవకీగర్భిణుఁ డగు విష్ణుదేవుని స్తుతించుట	760
దేవకీదేవి గర్భంబున కిక్కివచ్చుదేవుం డవతరించుట	762
దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట	764

విషయ సూచిక.

చేనకొనుకొనల పూర్వసమయము వృత్తాంతము	...	765
కంఠానందపురం బూతనయగు రాక్షసి ప్రేమలెక్కఁ జరుగెంచుట	...	771
బాలం దగ్గరకుండు శక్తిమనున దనపాదమునఁ గూలఁదన్నటు	...	775
తృణావృక్షము రాక్షసుడు నుడి గాలిమై కృష్ణు నెత్తికొనిపోవుట	...	776
శ్రీకృష్ణబలరాముల బాలక్రీడాభివర్ణనము	...	779
గోవింద శ్రీకృష్ణునిదుడుకుఁ జేరితి యశోదాదేవితోఁ జెప్పట	...	781
మృద్యుత్తరవిశ్వరూప ప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము	...	782
నందమఱోదతి పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	784
యశోద దధిభాండవికలనాదులు చేసినకృష్ణునిఁ బట్టుకొనుట	...	"
ఉబాఖలంభనయమకార్జునభంజనాద్యభివర్ణనము	...	786
నందాదులు బృందావనంబునకు వరుగుదెంచుట	...	790
వత్సాసురబత్సాసురవధములు	...	791
శ్రీకృష్ణుని గోపకులతోఁ జేరి బంతిచల్లులు గుడువఁ గాంతారంబున కరుగుట...	...	798
గోపాలబాలరు శ్రీకృష్ణునితోఁ గూడి చల్లు లారగించుట	...	796
బ్రహ్మ గోవత్సములకు గోపాలకుల నంకిరితులం జేయుట	...	798
గార్జభాకారం దైన భేషకాసురుని వధము	...	809
శ్రీకృష్ణుండు కాలియమర్దనము గావించుట	...	811
కాలియునిభార్య లెవనగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	...	815
కాలియుని పూర్వకథ	...	819
గోగోపగోపికాసంఘమును గార్పిచ్చు చుట్టుకొనుట	...	820
గ్రీష్మర్తవనము	...	821
బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట	...	822
శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగి గోపగోపసంఘమును గాపాడుట	...	828
వర్షర్తవనము	...	825
కరవృక్ష వర్ణనము	...	827
హేమంతయుతు వర్ణనము	...	831
గోపికా వస్త్రావహరణము	...	832
మునిభార్య లన్నను దీపికొని వచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపజేయుట	...	835
నందాదు లింద్రయాము నేయ శ్రీకృష్ణునితో నాలోచించుట	...	838
శ్రీకృష్ణుడు గోవర్ధన పర్వతము నెత్తుట	...	842
శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని కరుణ వగరమునుండి కొనితెచ్చుట	...	846
కరద్రాత్రియందు గానముచేసెడు శ్రీకృష్ణుని సన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట	...	847
గోపికాగీతలు	...	855
రాసక్రీడాభి వర్ణనము	...	859
జలక్రీడాభి వర్ణనము	...	863
సర్పరూపి యగు సుదర్శనం దను గంధర్వుని కాపవీమోచనము	...	865
కుశేరభటుం దగు కంభయాడుం దను గుహ్యమని సంహరించుట	...	866
శ్రీకృష్ణుండు కృష్ణభాసురుని సంహరించుట	...	868
శ్రీకృష్ణుండు కేవల్యయాసురుల సంహరించుట	...	870
కంఠునిపంపువ నక్రూరుండు బృందావనంబునకుఁ జనుదెంచుట	...	878

విషయము.	పుట.
అక్షరముందు యమునా జలమున శ్రీరామకృష్ణుల వర్ణించి నుతింపుట	877
శ్రీకృష్ణహస్తాద్వి మధురానగరప్రవేశము చేయుట	880
శ్రీకృష్ణుండు రజకుని జూపి చామకముచూచి బాంబుపూరిత మంజరించి మేల్కొలుపుట	881
మూర్ఖులను మునుచిందోడ మనమువ్వనము	884
మూర్ఖులయవర్జనము	885
శ్రీకృష్ణుండు కుమారాక్షిగ మనగజులును వర్ణించుట	886
శ్రీకృష్ణబలరాములు చామారముపట్టికలన వర్ణించుట	888
శ్రీకృష్ణుండు కందుని వర్ణించుట	893
శ్రీకృష్ణుండు కేవలీసుదేవుల వెల మార్చి ముగ్ధులనికొని బట్టించు గట్టుట	894
రామకృష్ణులు బంజరులై కాశీపట్టణమునకుఁ జరి విద్యాభ్యాసము చేయుట	896
శ్రీకృష్ణుండు గోదావరికిఁ బెరిగి మధ్యభాగంబున బంపుట	898
ప్రమతగీతలు	900
శ్రీకృష్ణుండు హస్తవునితోఁ జేరుకొని నుద్భావమును బునరుట	904
కృష్ణుండు హస్తారుని హస్తాపురమునకుఁ బంపుట	906
అక్షరముందు భక్తిరామ్యునితోఁ జేరుకొని నుద్భావమును బునరుట	907
జరాసంధుండు మధురనిగొని చుట్టెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో ముట్టించు చేయుట	909
కామదనుండు శ్రీకృష్ణునినిగొని చుట్టెత్తి మధురాపురమును ముట్టించుట	916
శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుం డై కాలమునకుండు వెంటనంటఁ జరుగెత్తుట	919
మచివలండుని పూర్వకథాభివర్ణనము	921
మచివలండుని శ్రీకృష్ణుని ప్రేమచేయుట	923
జరాసంధుండు ప్రవర్ణణగిరిని వర్ణించుట	924
దక్కిణీకల్యాణకథాప్రారంభము	926
శ్రీకృష్ణుండు కుండివనగరమున రథము నుండి చనుట	930
శ్రీకృష్ణుండు శత్రురాజుల మాచుచుండఁ బట్టిజేసిరి గానరావుట...	935
నవనాదరుని భంగమునకుఁ బన్ని యగునుకృణీజేసిని బలభద్రుండు మూరారుట	938
శ్రీకృష్ణుండు దక్కిణీజేసిని వెండియారుట	939

దశమస్కంధము - ఉత్తరభాగము

రజిదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గమున వ్యారకకుఁ జోవుట	944
శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాద నివృత్తిగొను శమంతకమునిఁ చెప్పుట	946
శరభమ్యుండు సుతాకనుని జూపి మచి నవహరించుట	950
శ్రీకృష్ణుండు డిండ్రునకుఁ తురమున కరుగుట	952
శ్రీకృష్ణుండు కాలిందీ మిత్రిమిత్ర నాన్నజలి భద్ర లక్షణ యువవారలఁ బరిణయం బగుట	954
శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోఁ గూడి వెలిగి నాకొనుటని వర్ణించుట	957
సత్యభామ నర కాసురునితో యుద్ధము చేయుట	959
భూదేవి శ్రీకృష్ణుని నుతింపుట	962
శ్రీకృష్ణుండు పదాఠావేల కన్నీయల వలించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము చెప్పుట	968
శ్రీకృష్ణుండు కేళీగృహమునందు దక్కిణీజేడితో విరహోక్తలాడుట	965
దక్కిణీజేడి శ్రీకృష్ణ లాలితయై యుక్తి నుతింపుట	968
శ్రీకృష్ణుండు దక్కిణీజేడిని చూడించుట	970
అనిరుద్ధుని వివాహ సమయమున బలరాముండు దక్కి మొదలగువారిని బంపుట	974

నివయము.

పుట.

బాణాసురుం దీక్షర్ప్రసాదంబు నొందుట	...	975
చిత్రచేఖ రాజవరుల బంటులన శిఖించి చూపి యనిరుగునిఁ దేబోవుట	...	979
చిత్రచేఖ యనిరుగునిఁ దెచ్చి యాపాకనృతు నొప్పగించుట	...	981
బాణాసురుం దనిరుగుని నాగపాశబధునిఁ జేయుట	...	982
నారదుని వలన ననిరుగునివృత్తాంతమును విని కృష్ణుడు బాణాసురునిమీఁదికిదండెత్తుట	...	984
బాణాసురునికి సహాయభూతుం డగుశివునకును గృష్ణునకును యుద్ధమగుట	...	985
జైవవజ్రరముచేఁ బరాజితం దై కైవజ్వరముశ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	988
బాణాసురుండు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట	...	990
శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	991
ఉపానిరుద్వహతుం డై కృష్ణుండు ద్వారకాపురమునకురుగుట	...	992
సృగముహారాజు చరిత్రము	...	998
బలరాముండు సుహృద్బంధుజనదర్శనార్థమై శ్రేపలైకుఁబోవుట	...	997
శ్రీకృష్ణుండు పాండవ వాసుదేవునిమీఁద దండెత్తి పోయి వానిఁ జంపుట	...	999
బలరాముండు స్వీచిదుఁ డనువాదరుని సంహరించుట	...	1008
బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁబూనుట	...	1005
పండవసూక్ష్మస్త్రిసంగతుం డైన శ్రీకృష్ణునిమహిమ నారదుం డరయుట	...	1009
జరాసంధభీతు లయినరాజాలంపున విక్రమండు కృష్ణునిన్నిధి కేఠించుట	...	1014
నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మరాజరాజనూయము నెఱవేర్చు మని చెప్పట	...	1015
శ్రీకృష్ణుం డద్ధవునియలోచనచూపున ధర్మరాజుపాలికిఁ బోవుట	...	1017
పాండవులు శ్రీకృష్ణు నెదుర్కొని తోడ్కొని పోవుట	...	1019
ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుననుమతంబున భీమాదులను దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట	...	1020
శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరంగంధుని వధింపఁ బోవుట	...	1022
శ్రీకృష్ణసహాయం డగుభీమండు జరంగంధునితో యుద్ధము నేయుట	...	1024
కారాగృహవిముక్తు లగురాజులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	1025
ధర్మరాజు తేనెకు రాజనూయంబునండు శ్రీకృష్ణుండు శిశుపాలుని వధించుట	...	1028
సాంబుండు శివప్రసాదంబున పౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాత్తురిపై దండెత్తుట	...	1036
శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట	...	1044
బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట	...	1045
కుచలోపాఖ్యానము	...	1049
శ్రీకృష్ణుండు సకుటుంబముగా గ్రహణపూర్వమునకుఁ బోవుట	...	1057
అక్షణ యన శ్రీకృష్ణుని యష్టమభార్య ద్రౌపదీదేవికిఁ దన వివాహవృత్తాంతంబు చెబుట	...	1062
నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణ దర్శనంబు చేసికొని వసుదేవునిచేఁ గ్రతువు చేయించుట	...	1065
శ్రీకృష్ణ బలభద్రులు మృతులైన తమ సహోదరులఁ దెచ్చి దేవీదేవికిఁ గవలఁబలుచుట	...	1068
మధుద్రాపరిణయము	...	1071
శ్రీకృష్ణుండు ఋషిసత్వేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ పోవుట	...	1072
శ్రుతిగ్రీవ అను పరమ తత్త్వార్థ ప్రతిపాదక మైన పురాతనతీర్థహాసము	...	1075
వరీక్షితునకు శుకధూగి విష్ణుసేవాప్రాశస్త్యంబు చెప్పట	...	1080
శివద్రోహంబు నేయం బూనిక వృకాసురుండు విష్ణుమాయచే మిడియుట	...	1081
శ్రీకృష్ణుండు బ్రహ్మార్థ ప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకుఁ పోవుట	...	1084
శ్రీకృష్ణుండు మృతులయిన విద్రుతులకుఁ దెచ్చుట	...	1085

విషయము.

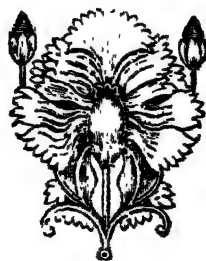
పుట

వీణాదళస్కంధము.

విశ్వామిత్రసిద్ధిచారవాదిహస్తము శ్రీకృష్ణసంపద్యసంబంధము వస్తువు ...	1098
వసుదేవునికు సారదుండు పురాతనం బసవకీర్తనాద్వైతసంవాదము వెలుపుట ...	1100
బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకు విజయవస్తువులు ...	1110
కృష్ణుండు దుష్టిమిత్రులముఖం గని యాదవులవల్ల ద్వారకకుండి ప్రభావతీర్థమునకు బంపుట "	
కృష్ణుండు దుష్టపునకు బరమానందేశము చేయుట ...	1111
అవధూతయోధులసంవాదము ...	1112
శ్రీకృష్ణుని రాములు వైకుంఠమున కరుగుట ...	1119

ద్వాదశస్కంధము.

సకలయోగి సరీక్షిత్తునకు భావికాలగతుల జెప్పుట ...	1122
యోగధర్మప్రాకృతాది ప్రశ్నాచతుష్టయవివేచనము ...	1127
సరీక్షిత్తు తక్షకునిచేదప్రస్తుతమైపుతినొంపనకనిపుక్తం కుసర్వయోగము చేయుట ...	1129
శ్రీవేదవ్యాసుండు చేదములను బురాణములనులోకమందు బ్రవర్తించజేయుట ...	1130
మార్కంజేయోపాఖ్యానము ...	1138
వైత్రాదియగుల సంవరించెడుద్వాదశాదిత్యుల క్రమంబును వెలుపుట ...	1135



శ్రీ రస్తు.

శ్రీ రామచంద్రాయ నమః బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

అష్టమ స్కంధము.



మన్నామ పయోద

శ్యామ ధరాశృల్లలామః క బగదభిరామా

రామా జనకామ వహా

ద్వామ గుణైశ్చమధామః క వశకధరామా.

1

వ. మహానీయగుణగర్విష్ట లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నఖిలసృరాణవ్యాభ్యాసజైభుజిమే
తుం డైనమాతుం డిట్లనయె నట్లు ప్రాయోపనిష్ఠుం డైనవీక్షిన్నరేంద్రుండు
శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

2

క. వివరబడియెను స్వాయంభువ, మనువంశము వర్ణధర్మమర్యాదలతో
మనుజులదనుజులవేల్పుల, జననంబులు సప్త లేల్ల క జనియించుటయన్.

3

ఉ. ఏమనుకాలమందు హరి క ఈశ్వరుఁ డేటికి సంభవించె నే
మేమి యొనర్చె నమ్మనవు క లేరతఁ డేక్రియఁ జేయు చున్నవాఁ
డేమి నటించు మీఁద గత క మెమ్మది సజ్జను లైనవాఁడు ము
న్నే మని చెప్పు చుందురు మునీశ్వర నా కెఱిగింపవే దయన్.

4

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

5

క. ఈ కల్పంబున మనువులు, ప్రాకటముగ నార్చురైరి క పదునలువురలో
లోకములజనులపుట్టువు, లోకధితము లయ్యె వరుస క నఖిలములు నృపా.

6

వ. ప్రథమమనువైనస్వాయంభువునకు నాకూతిదేవహూతు లనునిరువురుగూఁతులు
గలరు వారికిఁ గ్రమంబునఁ గపియజ్జనామంబుల లోకంబులకు ధర్మజ్ఞాన
బోధంబు నేయుకొఱకు హరి పుత్రశ్వంబు నొందె నందుఁ గపిలుని చరిత్రంబు
మున్న చెప్పంబడియె యజ్ఞునిచరిత్రంబు సెప్పెద వినుము.

7

మ. శతరూపాపతి గామభోగవిరతిక క సంత్యక్తభూభారుండై
సతియుం దాను¹ను గానకేఁగి శతవక్రంబుల్ సునందానది²
వతి యై యేకపదస్థుఁ డై నియతుఁ డై క³ వాచయమస్ఫూర్తితో
గతిదోషుండు దపంబు నేసె భువనకళ్యాతంబుగా భూవరా.

8

1. వనంబు కేఁగి. 2. వాక్పంథము.

వ. ఇట్లు తనకు సేయించి స్వాధ్యాయముననువు దనమనంబులొన.

సీ. సృష్టిచే నెవ్వడు కలగించెనో భయము, సృష్టి యెవ్వనిచేత్రచే జనించు
జగములు నిద్రింపక జగదూకలనొంది, యెవ్వడు బ్రహ్మాండ క్రమమునుచుండు
నాత్మ కాధారంబు కలగించు నెవ్వడే, నెవ్వనిజననం కలగించుటకు
బాడఁగాన రాకుండఁ కలగించు నెవ్వడే, నెవ్వనిదృష్టికి కలగించు లేదు

ఆ. జననవృద్ధివిలయశరంగతః జెందక, యెవ్వఁ డెవఁడు కుండు క నెల్లయెడలఁ
సన్మహత్వతత్త్వసంజ్ఞ నెవ్వడు వాన, శిశ్వరూపుఁ డనఁగ క విస్తరిల్లు. 10

వ. అని మఱియు నిరహంకృతుఁడును నిర్గుణుఁడును విరాళియుఁ బరిపూర్ణుఁడును
ననన్యప్రేమితుండును శ్రీకృష్ణుఁడును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖిలధర్మ
భావనుండును నైనవరమేశ్వరుఁడు నమస్కరించెద నని యుపనిషద్ధర్మంబులు
పలుకు చున్నమనువుం గనుగొని.

క. రక్కసులు దినగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామకవిష్టుఁడు వారిం
జక్కడచే జక్రధారల, విక్కుటముగ వేల్పు లెల్ల క మేలని పొగడన్. 12

వ. ఇది ప్రథమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 18

సీ. స్వారోచిషుం డన క సప్తాంబిడఁడు, మనువు వానికి నాద్యుత్తమత్సమేణ
రోచిష్మదాదు లాగ్రూఢపుత్రులు ధాత్రి, నేలి రోచనుఁ క డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తపితాద్యులమకు లూర్జసంభ, ముఖ్యులాధ్యులున ప్రమునులు నాడు
వేదశిరుం డనుకవిపునిదుఃతకుఁ, దుషితకుఁ బుత్రుఁ డై క తోయజాతుఁ

ఆ. డవతరించెను విభుఁ క డన సశీత్యవ్రత, హస్తమునులు నధికు క లయనవారు
ఘను లను గ్రహింపఁగొమారక బ్రహ్మ, చారియగుచు నతఁడు క సలిపెవ్రతము.

వ. తదనంతరంబు. 15

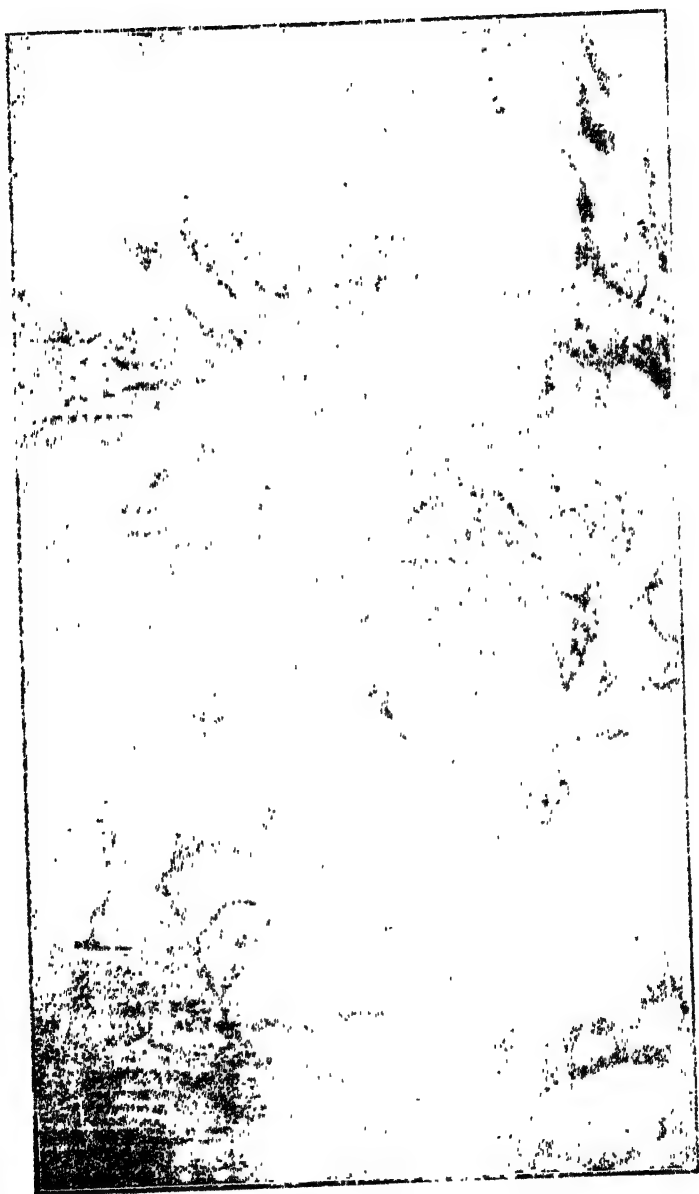
సీ. మనువుమూడవవాడుకమఁ జేంద్రయు త్తముం, డనఁ బ్రియవ్రతునకకనాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్ల క బవనస్వంజమయజ్ఞ, హోత్రాదు లాతనికపుత్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠనిరకొడుపలు ప్రమథాదు, లైరి సప్తరులు క నమరవిభుఁడు
సత్యజి త్రనువాఁడు క సత్యభద్రాద్యులు, సురలు ధర్మునికిని క నూనృతకును

ఆ. బుట్టి నోయియెరిక క బురుషోత్తయఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్ట క శీలయతుల
డనుజముక్షపతుల క దంపించె సత్యజన్మిత్రుఁ డగుచు జగము క మేలనంగ. 16

—కలగించెనో భయము, కలగించుటకు—

వ. చతుర్థ మనువుకాల(ప్రసంగం)ంబు వివరించెద.

సీ. మాన వాధీశ్వర క మనువునాలవవాఁడు, తామసుం డనఁగ ను క త్తమునిభ్రాత
పృథివీపతులు కేతుఃపృథ్వీసరభ్యాత్యాదు, లతనిపుత్రు లు పద్మ క రధికబలులు
సత్యకహరీర క సంజ్ఞలు వేల్పులు, త్రిశిఖనామమువాఁడు క దేవవిభుఁడు



5.1. గురునాథుడు.

మునులు జ్యోతిర్వ్యయ్య నుభ్యులుహస్తాభ్యుః పాదములకుఁ బ్రవేశింపియందు

అ. గ్రాహుడు: నయనభాజరాజు విడిచి: పాదములకుఁ గ్రహింపి కాచి
వారి దివీనానముదు: (దిఖలలో కేర్పించి) వేసెను: పాద్యమువదిలిభుండు.

క. సీరాట వనాటములకుఁ, బోరాటం దెచ్చి గెల్పె: పాద్యము త్రముచే
నారాట మెట్లు మానెను, పోరాటవిధిని పాద్యమువదిలించునకున్. 19

క. ముసనాశ యీకథాస్థితి, వినిపింపును వివర: గాటని వేడుక పుట్టికా
వినియెడ: గణ్డేంద్రియముల, పెనుబుడువు నేయు మనము: బ్రతిం బొందన్.

క. ఏ కథలయందుఁ బుష్కలక్షోకుండు హరి సుప్రసాదమున, సూరిజగముచే
నా కథలు పుష్కలకథ లని, యాకర్షింపును: సుప్రసాదమునన్. 21

వ. ఇప్పింబులు: బ్రాహ్మణవిష్ణుం డైన విష్ణుని సేవ: బాహరామున నడిగె
నని చెప్పి నభానను లయిన మునుల: పాద్యము వదిలించు వదిమహర్షునమే
తుండై చెప్పె నట్లు శుకుండు రాజునింట్లనియె. 22

సీ. రాజేంద్ర విను సుధాస్రావితో కొలఁదన: పాద్యము వదిలించు: పాద్యము
యోజనాయతి నుశననున్నతల్పింబును, నందెముజరలుపు నతిశయిల్లు.
గాంచనాయస్సార్యకలఘోతమునునులై, మూలవిష్ణుండుబులు మునసియుండు
దలశృంగవహులత్వధాతుచిత్రితములై, దిక్షలు భానభములు: దేజిల్లు

తే. భూభూజలతాకుంజపుంజములను, మ్రోస వజ్రతెంచునెలయేటికే మొత్తములును
మరిగి తిరిగెనుదివ్యవిమానములును, జములఁ గ్రీడించునన్నరీచయము: గలిగి.

వ. అది మఱియును మాతులు: అవంగ లుంగ చూర కేరికే ధల్లాక కామ్రాతక
నరళ వనన బడరీ నకుళ నంజళి వల వలన కుండ కురవక కురులక కోవికార
శిరూర నారకేళి సిందువార చుడన విరుమండ మువార జంబూ జుబీర
మాధవీ మధూక తాల తక్కిల తిమాల హంసాల రాల సాల ప్రియాభు
విల్వామలక క్రముక కదంబ కరపీర కడలి కడిత్త కాంచన కంజరా? కిరీష
శింశు పాశోక పలాశ నాగ పున్నాగ చుపక శతిపత్ర మునకమల్లి కామతల్లి కా
ప్రముఖనిరంతరవసంతనమము సాభాగ్యసంపదంకుతి పల్లవిత కోరకెతికుసుమిత
ఫలితలలిత విటప విటపివీరున్నవహంకృతంబును మణివాలకానేకవిమలపులిస
తరంగిణీసంగతిచిత్త (విద్రుమ) లకామహోద్భాసకుకపికనికరనిశితసమచిత
చంచూపులనిర్దళితశాఖశాఖాంతర పరిపక్వఫలరంధ్రప్రవర్తిరిసప్రవాహ బహు
ళంబును గనకమయనలికాసార కాంచనకుముడికహ్లాతముపరిమళమిళితబళా
హార సంతతాంగీకారభార పరిశ్రాంతకాంతానమాల్పింగితకుమార మత్తమధుకర
విటసముదయనమీపసంచారసముదంచిత శకుంతి కలహాస శారండవ జల
కుక్కుట చక్రవాక బక జలాక కోయమ్మ ముఖజంబిహంగవిసనవిభికోలా
హలబధిరీహూతహూనభోంతరాళంబు సమహనకర కాంతమరకత శనులరాగవృజ

వైశ్వానర్య (నిల గోమేధిక పువ్యరాగ మనోహర)కనక కలధౌతమయానేకభిర
 తిలకరీషహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధ చారణ గరుడగంధర్వ కిన్నర
 కింబురుషమిథునసంతతసరససల్లాససంగీత ప్రసంగమంగ శాయలనంబును గంధగజ
 గవయ గండభేరుండ ఖడ్గ కంఠీరవ శరభ శార్దూలశత చమర శ్యే భల్లసారంగ
 సాలావృక వరాహ మహిష మర్కట మహారాగ మాన్జులూకఃఖలమ్మగనాథ
 సమూహ సమరసన్నాహసంరంభసంచకితశరణాగతమృకంకరంబునై యొప్పు
 నపుర్యతసమీపంబునందు. 24

క. భిల్లి భల్ల లలాయక, భల్లక ఫణి ఖడ్గ గవయ శ వలిముఖ చమరీ
 ష్పిల్లి హరి శరభక కిటి, మల్లాచ్ఛత కాక ఘూర్కమయ మగునడవిన్. 25

శా. అన్యలోకనభీకరంబులు జితాశానేకసానీకమల్
 వన్యేభంబులు గొన్ని మ తతనులై శ వ్రజ్యావిహారాగతో
 దన్య త్వంబున భూరిభూదరదరీవ్యా రంబులం దుండి సా
 జన్యకీడల నీరుగాలి పడి కాశసారావగాహర్థ మై. 26

అ. అంధకార మెల్ల శ నద్రిగుహంతర, వీధులంఘుఁ బగలు శ వెఱచి డాగి
 యెడరు వేది సంభ్యసనినుఁడు వృద్ధతనున్న, వెడలెననఁగగుహలుగ్గ వెడలెఁగరులు.

క. తలఁగవు కొండల కై నను, మలఁగవు సింగముల కై న శ మార్కొనుకడిమిం
 గలఁగవు పిడుగుల కై నను, నిల బలసంపన్నవృత్తి శ నేనుఁగుగున్నల్. 28

సీ. పులులమొత్తంబులుపొదరిండ్లలోఁమాటు, ఘోరభల్లూకముల్ గుహలుసొచ్చు
 భూదారములు నేలబొటిములలో డాఁగు, హరివంఠముల కేఁగు హరిణచయము
 మడువులఁజొర బాటు శ మహిషసంఘంబులు, గండశైలంబుల శగపులు ప్లాఁకు
 వల్మీకములు సొచ్చు శ వనభుజంగంబులు, నీలకంఠంబులు శ నింగి కెగయు
 తే. వెఱచి చమరీమృగంబులుగవిసరు వాల, చామరంబులవిహరణశ్రమమువాయ
 భయదపరిహేలవిహరించు శ భద్రకరుల, గాలి వాఱిసమాత్రాన శ జాలి. బొంది.

క. మదగజదానామోదను, గదలని తమకములఁ ద్రావి శ కడుపులు నింపం
 బొదలుచుఁ దుమ్మెదకొదమల, కడుపులు జంజు మృటంచు శ గానము సేసెన్.

క. తేఁటి యొకటి యెరుప్రియకును, మాటికిమాటికిని నాగశ్రుదజలగింఁపం
 బేటి కన్ తన్నుఁ బొందెడి, బోఁటికి నందిచ్చు నిండుబోటుఁడనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగనాత్రి, తంగీమదగంధ మగుచుఁ శ దద్దయు వేడ్క
 సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రాను, పెట్టెసిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాటి మనుపడ, వల్లభ మని ముసరిరేని శ వారణదానం
 బొల్లక మధుకరవల్లభు, లుల్లంబులఁ బొంది రెల్లయుల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

మ. కలభంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఁఁజేరించి మట్టాడుచున్
 ఫలభూజంబులు రాయుచుం జెరుజొంపంబుల్ నక్ష మేముచుం
 బులులం గాతెనుపోతులన్ మృగములం న బోనిక విడిచిండుచుం
 గొలఁకుల్ సొచ్చి కలండుచున్ గిడులపై నొచ్చిన్లు గోరాడునున్. 35

క. తొండంబుల ముడజువృత్తగండయులుఁ గుంభయులుఁ నుట్టున సేయం
 గొండలు దలక్రిందైపడు, బెండుపడున్ వికలు చూచి న బెగడున్ జగముల్.

క. ఎక్కడఁ జూచిన లెక్కకు, నెక్కువ యె యడవి నడుచు న నిభయూభములో
 నొక్కకరినాథుఁ డెడతేలి, చిక్క నొక్కలేనుకోటి న సేవింపంగన్. 37

వ. ఇట్లు వెనుక ముందట నడుమ నుభయపార్శ్వంబులఁ దృప్తిపొందెను లై యరుగు
 దెంచునేనుంగుగములం గానక తెఱంగు తప్పి తొలంగుడుపడి యాశ్వరా
 యత్తం బైనచిత్తంబు సంవిత్తంబు గా కుండుటంజేసి తానును దన కలేనుసము
 దయంబుచు నొక్కతెను వై పోవుచు. 38

సీ. పల్వలంబుల లేతఁపచ్చిక మచ్చిక, జెలుల కందిచ్చు నఁచ్చికము లేక
 నివురుజొంపములఁ గ్రొవ్వెలయుపూఁగొమ్మలఁ, బ్రాణవల్లభలకుఁ న బాలువెట్టు
 ఘనదానశీతలకర్ణతాళంబుల, దముతలచమ హుంపుఁ న దనువు లరసి
 మృదువుగాఁ గొమ్ముల నమెల్లన గళములు, నివురుచుఁ బ్రియలతో¹ నెఱుపువలపు
 తే. పిటుఁడుచక్కట్ల డగ్గటి న ప్రేమతోడ; డాసి మూర్ఖానిదివికిఁదొండంబుసాచు
 వెద వివేకించుఁ గ్రిడించు నవిశ్రమించు, మత్తమాతంగమల్లంబునమహిమతోడ.

సీ. తనకుంభములపూర్ణతకు డిగ్గి యువతుల, కుచములు పయ్యెడనొంగు లీగఁ
 దనయానగంభీరతకుఁ జాల కబలల, మానంబు లందెల న నండగొనఁగ
 దనకరశ్రీఁగని న తలఁకి బాలలచిటు, దొడలు మేఖలదీప్తిఁ న దోడు పిలువఁ
 దనదంతియి విోడి న తరుణులనగవులు, ముఖచంద్రదీప్తుఁ న ముసుగు దిగువఁ

తే. దనదులావణ్యరూపంబుఁ న దలఁచి చూడ, సంజనాభముకపిలాదిహరిదిఖేంద్ర
 దముతలందఱుఁడన వెంటఁదగిలినడివఁ, గుంభినిభుఁ డొప్పె నొప్పులకుప్పవోలె.

వ. మఱియు నానాగహనవిహారణమహిమతో మదగ జేంద్రంబు మార్గంబుఁ దప్పి
 పిసాసాపరాయత్తది త్తంబున మత్తకేణువులమొత్తంబునుం దానునుం జనిచని.

మ. అటఁ గాంచెం గరిణీవిభుండు నవపుల్లంభోజకహ్లాదమున్
 నటదిందీవరవారముం గమనమీనగ్రాహమర్పారమున్
 వట హింతాల రసాల సాల సుమనోవల్లికుటీతరముం
 జటుబోధూతమరాళచక్ర బకసంఘారంబుఁ గాసారమున్. 42

వ. ఇట్లనన్యపురుషసంచారం బైనమ్మళింకం బైనమప్పుంకజాకరంబుఁ బొడఁగని.

సీ. తోయజగంధంబు శ్ర దోగినచల్లని, మెల్లనిగాడ్పుల శ్ర మేను లలరఁ
గమలనాభాహార్యవిమలవాక్కులహంస, రవములు సెవులపంకడుపులు సేయ
పుల్లడిందీవరాంభోరుహమోదంబు, భూణరంధ్రంబుల శ్ర గారవింప
నిర్మలకల్లోలనిర్గతాసాగంబు, వదనగిహ్వరములశవాడు చేర్చఁ

తే. ద్రిజగదభినవసాభాగ్యశ్రీప్రమేన, విభవ మీక్షణములకును శ్ర విందు సేయ
నరిగిపంచేంద్రియవ్యవశహరములను, మఱచిమ త్రేధయూథంబుశ్రమడుఁగుసాచ్చె.

క. తొండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు శ్ర గళగళరవముల్
మెండుకొన వలుచదకడుపులు, నిండక వేదండకోటి శ్ర నీటిం ద్రావెన్. 45

వ. అప్పుడు.

మ. ఇథలోకేంద్రుడు హస్తరంధ్రముల నీ శ్ర రెక్కించి పూరించి చం
డభూమార్గంబున కెత్తి నిక్కి వడి నుడ్డాడించి పింజింప నా
రభటిక నీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్త గ్రాహపాతీనముల్
నభమం దాడెడుమీనకర్కటముల శ్ర స్పృష్టై సురల్ మ్రాన్పడన్. 47

వ. మఱియు నగజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48

సీ. కడికేకరోజ్జ త్రకంకణచ్చటఁ దోగి, సెలయేటిసీలొద్ద్రచెలుపుఁ దెగడు
హస్తీనిహస్తవిశ్రస్థప్రపద్మంబుల, వేయిగన్నులవానిశ్రవేరవుఁ నూపుఁ
గలభీనముత్పిర్ణకన్దోరజమునఁ, గనకాచలేంద్రంబు శ్ర భునతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితశకుముదకాండంబుల, ఘణిరాజమండనశ్రప్రభ వహించు

అ. మదకరేణుము క్తకహాక్తికశుక్తుల, మెఱుఁగు మొగిలుతోడ శ్ర మేలమాడు .
నెదురు లేనిగరిమ శ్ర నిభరాజముల్లంబు, వనజగేహాకేళి శ్ర వ్రాలునపుడు. 49

వ. మఱియు నానరోవరలక్ష్మీ మదగజేంద్ర వివిధవిహారవ్యాకులితహారవలక్ష్మీవిభవ
యె యనంగవిద్యానిరూఢపల్లవప్రబంధపరికంపితశరీరాలంకార యగుకుసుమ
కోమలియునుంబోలె వ్యాకీర్ణచిరులమత్రమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమల
యు నిజస్థానచలితకుచరథాంగయుగళయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై
యుండె నంత. 50

సీ. భగభగముతభూరిశబుద్ధువచ్చటలతోఁ, గదలుచో దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరకృపాత్కారరవమున, ఘోరన క్రాహకతోటి బెగడ
వాలవిజ్జేపదుశ్రవారంబుంబూనిల, వశమున ఘుమఘుమూహర మడరఁ
గల్లోలజాలనంశుట్రనంబులఁ దట్టి, తరు లమూలంబులై శ్ర ధరణిఁ గూల

తే. సరసిలోనుండి పొడగని శసంభ్రమించి, యుదరి కుప్పించి లంఘించిశహంకరించి
భానుఁ గబిలించి పట్టుస్వర్ణాచుపగిది, సొక్కమకరేంద్రుఁడిభరాజు ననొడిసిపట్టె.

క. నడిఁ దప్పించి కరింద్రుడు, నిడుదకరం బెత్తి వ్రేయ శ్ర నీరాటంబుం
బొడ వడఁగినట్లు జలముల, బడి కడువడిఁ బట్టెః బూర్వపదయుగళంబున్. 52

చ. పదములఁ బట్టి నందలఁగఁబాటాకయితయు లేక పూరకా
మదగజవల్లభుండు ధృతిమంతుఁడు విరియఁగాంఁడుట్టునం
జెదరఁగఁ జెప్పెనమ్మకఁగనిపులుపాదులు నప్ప నొప్పుట
వదలి జలగ్రహంబు కరికవాలముమూఁముఁ జేరెఁ గోటలక్.

53

క. కరిఁ దిగుచు మకరి నడికికి, గరి వడికిని మకరిఁ దిగుచుఁ గరకరి బారయం
గరికి మకరి మగరికిఁ గరి, భర మనుచును నతలకతలభటు లరుదుపడన్.

54

వ. ఇట్లు కరిమకరంబులు రెండును నొంపొండ సముద్దండదండంబు లై తలపడి
నిఖిలలోకాలోకనభీకరంబు లై యన్యోన్యవిజయస్త్రినశీకరంబులై సంక్షోభిత
కమలాకరంబు లై వారి వారియును గిరి గిరియును దాఁకి పిఱుతివియక పెనంగు
తెఱంగున నీరాటం బయినపోరాటంబునం బట్టుచు నెలికి లోనికిం దిగుచుచు
గొలంకు గలంకం బొండఁ గడువడి విట్టులుబడి తడవడి బుడబుడానుకారంబులై
బుగులుబుగు ల్లునుచున్నతో నురువులు కట్టుచు జగంబు లుప్పురంజెగయం జప్ప
రించుచుఁ దప్పక వదనగవ్వారంబుల నప్పళించుచు నిశిత సతాంతదురంతదంత
కుంతంబుల నింతింతలుతునియ లయి నప్పళంబునం బునకచిప్పలు గుడుఱువప్పి
రక్తంబులు గ్రమ్ముడేర హుమ్మి యొక్కుమ్మడిం జమ్మచు నితరేతర సమాకర్ష
ణంబులం గదలక పదంబుల మొడిలిపట్టు వదలక కుదు రై వ ర్తించుచుఁ బరి
భ్రమణవేగంబున జలంబులం దిరుగుచు మకర కమకర్కటగండకమందూకాది
నలిలలియంబుల ప్రాణంబులు షీణంబులుగా నొంపొంటిం దాఁకురభసంబున
నిక్కలువడ మ్రక్కం దొక్కుచు మెండుచెడి బెండుచెడి నాచుగుల్లసిప్పతండం
బులఁ బరస్పరతాడనంబులకు నడ్డంబుగా నొడ్డుచు నోల మాన గొనక గెలుపుఁ
దలంపులు బెట్టిదంబు లై రెట్టింప సహారాత్రంబులుంబోలెఁ గ్రమక్రమ
విప్రంభమాణంబు లై బహుకాలకఁ హవిహారంబు లై నిర్గతనిద్రాహారంబు లై
యవక్రపరాక్రమహారంబు లై పోరు చున్నసమమంబున.

55

క. జనమును జలమును బలమును, వివిధములు గఁ బోరుకరటిగిరతకు భవిక
దివి మకరమీనకర్కట,నివహము లొక్కటన మిత్రనిలయముఁ బొందెన్.

56

కా. ఆటోపంబునఁ జమ్ము తొమ్మగల వజ్రాభీదంతంబులం
ధాటించుక మెడఁ గట్టి బిట్టు హరిదోర్ధ్వడాభశుండాహతిక
నీటక మాటికి మాటికిం దిగువఁగా గ నీరాటము న్నిటపో
రాట న్నోటమిపాటుఁ జూపుట కరకణ్యాటంబు నాచాట మై.

57

వ. ఆప్పుడు.

58

ఆ. మకరితోడఁ బోరుకమాతంగవిభుని నొక్కరుని డించి పోవఁ గ గాళ్ళు రాక
కొరి చూచుచుండఁ గ గుంజియూథంబు, మగలు దగులు గారె క్రమగువలక్కును

వ. అంత.

60

అ. జీవనంబు దనకు శ్రీ జీవనం బై యుంటు, నలవుఁ జలము నంత శ్రీ కంత కెక్కి
మకర మొప్పె డస్సి శ్రీ మత్తేభమల్లంబు, బహుళపక్షశీతభానుపగిది. 61

మ. ఊటుకం గుంధయుగంబుపై హరి క్రియక శ్రీ హుమ్మంచుఁ బొదంబులకా
1 నెఱయన్ గంతము నెన్న దన్న నెగయు శ్రీ స్వేలాగతిక వాలముం
జజుడక నుగ్గు గఁ దాచు ముంచు మునుఁగూ శ్రీ శల్యంబులుక దంతముల్
విటుగక ప్రేయఁచుఁ బొంచిపొంచి కదియున్ శ్రీ వేదండయూథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానంబడ కుండ దాఁగు వెలికిం శ్రీ 2 బోవంగఁ దా నడ్డమై
పొడనూపుం జరణంబులం బెనఁగొనుం శ్రీ బోరాక రారాక బె
గ్గడిలం గూలగఁ దాచు లేచుతటి మృద్ధాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీగుం దలఁగూ మలంగు నొడియున్ శ్రీ వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్ర చక్రం బయి నిర్వక్ర విక్రమంబున నల్పహృదయజ్ఞానదీపంబు
నతిక్రమించుచుచోమాయాంధకారంబునుంబోలె నంతకంతకు సుత్యాహకలహా
సన్నాహబహువిధజలావగాహం బయివగ్రాహంబు మహాసాహసంబున. 64

కా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనుక శ్రీ బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతకక శ్రీ మారాకు 4 హత్తించి ని
ష్టేదబ్రహ్మపదావలంబనరతిం శ్రీ గ్రీడించుయోగీంద్రును
ర్యాదక నక్రము విక్రమించె గరిపాదాక్రాంతనిర్వక్రమై. 65

అ. వనగజంబు నెగఁచు శ్రీ వనచారిఁ బొడఁగని, వనగజంబ కాన శ్రీ వజ్ర గజము
వెల్లనై సురేంద్రు శ్రీ వేచి సుభాంధులు, పట్టఁ బట్ట నీక శ్రీ బయలు వ్రాకె. 66

ఉ. ఊహ గలంగి జీవనపుటోలమునం బడి పోరుచుకా మహా
మోహలతానిబద్ధపదకము విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందుదేహీక్రియ శ్రీ దీనదళక గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖురాగ్రశల్యమై. 67

వ. ఇవిధంబున 68

క. అలయక సాలయక వేసట, నాలయక కరి మకరితోడ శ్రీ నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, నలిపెం బో రాక్కవేయనంతర్నరముల్. 69

మ. పృథుశక్తిక గజ మాజలగ్రహముతోఁ శ్రీ బె క్కేండ్లు పోరాడి సం
శిథిలంబై తనలాపు వైరిబలముం శ్రీ జింతించి మిథ్యామనో
రథ మిం కేటికి దీని గెల్వ సరిఁ బోరం జాల రా దంచు న
వ్యథ మై యిట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదిశవృజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

శా. ఏ రూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁక 1 చేవెంటఁ జుంబింతు నె
వ్వానిం జేరును నెవ్వ రక్ష మింక నివ్వని ప్రచారో త్రమున్
వారింపం దగువార లెవ్వ రభ్యువ్యాపారచారాయఁబుల్
లేలే మ్రొక్కెద దిక్కుమాలిన మొక్కాఁటించు బ్రభువ్యాత్ముకుల్. 71

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములోనం బెదకాలంబు స
న్నానింపక దశలక్షకోటికరిణీనాథుండ నె యుండి మ
ద్దానాంభాపరిపుష్ట చందనలతాంశతచ్ఛాయలం దుండ లే
కీరరాశ ని టెల వచ్చితి భయం 3 బెట్లో కదే యీశ్వరా. 72

ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ 3 మెవ్వనిలోపల నుంచు లీఁమై
యెవ్వనియందు పిందుఁ బరశమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయఁ 3 డెవ్వఁడు సర్వయఁ దాన యైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు 3 నిశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్. 73

క. ఒకపరి జగములు వెలి నిడి, యొకపరి లోపలకె గోనుచుఁ గనుభయముఁ దానె
సకలాభసాక్షి యగున, యృకలంకుని నాత్మమూలు 3 నర్థి దలంతున్. 74

క. లోకంబులు లోకేశులు, లోకస్థులుఁ దెగిన దుది నభ్యోకం బగుపెం
జేఁటి కవ్వల నెవ్వం, డేకాకృతి వెలుంగు శతని 3 నే నేపింతున్. 75

క. నర్తకనిభంగిఁ బెక్కుగు, మూర్తులతో నెవ్వఁ డాడు 3 మునులు దివిజులుం
గీర్తింప నేర రెవ్వని, వర్తన, మొరు లెఱుంగ రట్టివాని నుతింతున్. 76

ఆ. ము క్తసంగులైగమునును దివ్యక్షులు, చర్మహుతహతులు 3 సాధుదిత్తు
లనదృశవ్రతాధ్యు 3 లై కొల్తు రెవ్వని, ద్విపదము వాఁడు 3 దిక్కునాకు. 77

సీ. భవము దోషంబు రూపంబుఁగర్మంబునా, హృదయములు గుణము నెవ్వనికిలేక
జగములఁగలిగించునమయించుకొఱకునై, నిజమాయ నెవ్వఁడీర్చియునుదాల్చు
నాపరేసునకు నశనంతక 3 కికి బ్రహ్మ, కీర్తనాపతి రూపహీనునకును
జిత్రచారునికి సాక్షికి నాత్మరుచికిని, బరమాత్మనకుఁ బరబ్రహ్మమునకు

ఆ. మూలల నెఱుకలను 3 మనములఁ, జేరంగఁ, గానిసుదికి సత్యగమ్యుఁడగుచు
నిపుణుఁ డైనవానినిష్కర్మతకు మెప్పు, వానికేనోవర్తు 3 వందనములు. 78

సీ. శాంతున కవవర్గసౌఖ్యసంపేదికి, విర్వాణభర్తకు 3 నిర్వ్యశేషు
నకు ఘోరునకు గూఢగ్రనకు గుణభక్తికి, సౌమ్యున కభిప్రజ్ఞానమయున
కఖలేంద్రియద్రష్ట 3 కధ్యక్షునకు బహు, జేత్రజ్ఞునకు దయ్యాపింధుమతికి
మూలప్రకృతి కాత్మమూలున కఖలేంద్రి, మజ్జాపనునకు మఃఖాంతకృతికి

ఆ. నటి ననత్య మనెనీనీడతో వెలుంగుచు, నుంచుకొక్కటికి మరళోత్తరనకు
నిఖలకారణునకు 3 నిష్కారణునకు న, ముస్కరింతు నచ్చు 3 ముచుచుకొఱకు. 79

క. యోగార్చనగర్వములు, యోగీశ్వరు లేనుచోత్తు శ నొం డెఱుంగక న
దోగవిభావితనుమల. బాగుగ వీక్షింతు కట్టికరము భజింతున్. 80

స. సర్వామా స్మాయజలధికి నపవర్ధమమునికి నుత్తమశ్రమందిరునకు
నలగగునారణ్యచ్చక్షుబోధాగ్నికే, దవయంత రాజిల్లునధన్యమతికి
గుణల యోద్ధీపితగురుమానసునకు సం,వర్తితకర్మనిర్వర్తితునకు
దిశ లేనినాబోటిప్రపపులపాపంబు. లడచువానికి సమస్తాంతరాత్ముఁ

ఆ. డై వెలుండువాని శ కిచ్చిన్నునకు భగ,వంతునకు, దసూజప్రపనునివేళ
దారిసక్తు లయినవారి కిందఁగ రాని,వాని కాచరింతు శ వందనములు. 81

వ. మఱియును. 82

సీ. సరధర్మకామార్థవర్జితకాములై, విబుధు లెవ్వని నేవించి యిష్ట
గతి బొందుదురు చేరికాంక్షించువారిక,వ్యసుదేహ మిచ్చునెవ్వఁడు కరుణ
ముక్తాత్ము నెవ్వని శ ముచుకొని చింతింతు, రానందవార్ధిమగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని శ నేమయుఁ గోరక, భద్రచరిత్రంబు శ బాడు చుండు

ఆ. రామహేళు నాద్యు శ నవ్యక్తు నధ్యాత్మ,యోగగమ్యుఁ బూర్ణు నున్నతాత్ము
బ్రహ్మ మయినవాని శ బరము నతీంద్రియు,నీశు¹స్థులు మాత్స్యశ్ర నేభజింతు.

వ. అని మఱియు నిట్లు విత్కరించె. 84

సీ. పదకుం డచ్చుల శ భాసుండు దీపుల, నెబ్బంగి నిగిసింకు శ రెల్లడంతు
క్రియ నాత్మకకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల శ నఖలజంతు
గణముల జగముల శ ఘననామరూపభే, దములతో మొఱుంచి శ తిగనడంచు
నెవ్వఁడు మనము బుద్ధింద్రియంబులు దాన,యెగుణసం ప్రవాహంబు నెఱు
తే. శ్రీనపుంసకపురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదనదనత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువిభుఁ దలంతు.

క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణు లపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు శ గలఁడో లేఁడో. 86

సీ. కలఁగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ, గలిమిలేములు లేక శ కలుగువాఁడు
నా కడ్డపదిరాఁడ శ నలి నసాధువులచే, బహిససాధుల కడ్డపదిడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁ శ జూపులఁ జూడక, మామవారలఁ గృపకజూడువాఁడు
లీలతో నామొ ఱ్కాల్లింపఁడే మొఱుగుల, మొఱు లెఱుంగుచుఁదన్నుమొఱుగు

తే. అఖలరూపమల్ దనరూప శ మైనవాఁడు [వాడు

అతిమధ్యాంతములు లేక శ యడరువాఁడు

భక్తజనములదీచులగపాలివాఁడు

వివఁడే చూడఁడే తలఁపఁడే శ వేగరాఁడే

1. దురు మాత్స్య, 2. చూచెనువారల జూడు. 3. ప్రభువుభ్యాంకములు గానఁగిబడనివాడు

- క. విశ్వకసు విశ్వమానుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేన్యుఁ ఁ విశ్వవేన్యుఁ ఁ
కాశ్యపు నజు బ్రహ్మప్రభు, నిశ్చలమిది పరమపురుషుఁ ఁ శే భజయి. 129
- వ. అని పలికె తనమనంబుఁ నగ్గజేందుఁ దీర్చుచున్నదాఁడబు ఁ మొదలక
(యట్లనియె) ములన్. 90
- క. లా వొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోభం బయ్యెఁ ద్రాణంబులుకా క
కాపుల్ దప్పెను మూర్ఖుఁ బచ్చెఁ దనువుకా క తస్మాత్ ప్రభుం బయ్యెడికా
ఏవే తప్ప నితఃపరిం బెఱుంగ శక్యమింకం దుకా దీచునికా
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంగరక్షింపు భద్రాత్మకా. 91
- క. విను దంట జీవుఁమాటలు, నను దంట చురదాచోట్ల క తరవాళ్లుల కో
యను దంట విలివిన సర్వమాఁ గను దంట సందేహ మయ్యెఁ గనినావాక్కి. 92
- జ. ఓకమలాక్ష యోవరద క యోప్రతిక్షవిషడిమార క
యోక్ష కవియోగివంద్యసుగుణోత్తమ యోశరణాగతామరా
నోకహ యోమునిశ్వరమృనోహర యోవిజులప్రవాహ రా
వే కదళింపవే తలఁపకవే శిరశాఙ్గి నన్ను గావకే. 93
- వ. అని పలికి మఱియు నరక్షితరక్షకం దైవయాశ్వకుం దాపన్నుం దైననన్నుం
గామఁ గాక యని నింగి నిక్కి చూచుచు నిట్టూర్పులు నిగిడించుచు బయలాల
కించుచు నగ్గజేందుండు మొఱి చేయు చున్ననమయంబున. 94
- ఆ. విశ్వమయత లేదు క విదయు నూరక యుండి, రంబుజాననాదు క లడ్డవడక
విశ్వమయఁడు విభుఁడు క విష్ణుండు జిష్ణుండు, త క్తిముతున కడ్డకపడఁ దలంచె.
మ. అలవైకఁతపురంబులో గగదిలో క నామూలసాధంబుదా
కల మందారవనాంతరామృతసరఃప్రాంతేందు కాంతోఽలో
త్పలపర్వంకరిమావినోది యగ్గ నాకపన్న ప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యఁగ గు క మూలించి సంరంభి యె. 95
- మ. సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్ర గుగళుం క జేవోయి సంధింపఁ జే
పరివారంబును జీరఁ దభగవతిం క బిష్ణులపఁ దాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వివాక ప్రోతితస్త్రిక్రతువో
పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గిరిక వాదావనోత్సాహియె. 96
- వ. ఇట్లు భక్తజనపాలనసహాయుండును నిఖిలజంతువృద్ధయారవిందనదాసు
నుండును నగునారాయణుండు గరికులేంద్రవిష్ణుపితరానావిధ దీవాలాపంబు
లాకర్ణించి లక్ష్మీకాంతావినోదంబుఁం దనివి నాలించి సంభ్రమించి దిశలు
నిరీక్షించి గజేంద్రరక్షాపరిత్యాబు నింగీకరించి నిజపరికరింబు మరల నవధరించి
గగనంబున కుద్రమించి వేంచేయునప్పుడు.

క. యో యోగి సిరి లచ్చి యెట నవరోధవ్రాతమున్ దానివె
 దోగి జేడిందుడు వానిసొంతను ధనుకొమోదకేశంఖచ
 స. శర్వాంశులను నారదుండు ధ్వజనీకాంతుండు రా వచ్చి రొ
 నకల వైకుంఠపురంబునం గలుగువా శ్ర రాబలగోపాలమున్. 98
 రదవంతరంబ ముఖారవిందమకరందబిందుసంజోహపరివృంధనానందదిందిరి
 యగుగయ్యుందిరాదేవి గోవిందకరారవిందసమాకృత్యమాణసంవ్యానకలౌచల
 యయి పోవుచు. 99

మ. తనవేంచేయ పదంబు బేర్కొనఁ డనాశ్రీ ప్రీతనాలాపముల్
 వినెనో ముచ్చుం ముచ్చులించిరొ ఖలుల్ శ్ర వేద ప్రపంచంబులన్
 దనుజానకము దేవతానగరిపై శ్ర దండత్రైలో భక్తులం
 గని చక్రాయుధుఁ డేడి చూపుఁ డని ధిశక్తార్చించిరొ దుర్జనుల్. 100
 వ. అని వికర్తించుచు. 101

క. తాటంకాచలనంబుతో భుజనట్రదమ్మిల్లబంధంబుతో
 శాటీము కకుచంబుతో నవృథచంఛతాకాంచితో శీర్షలా
 లాటాలేపముతో మనోహరకరారగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
 గోటిందు ప్రభతో నురోజభరసంఘోచద్యులగ్నంబుతోన్.
 క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను నడిగినఁ దను మగుడనుడువఁడని నడ యుడుగున్
 పెడపెడ నడిముడి, తడబడ, నడు గిడు నడు గిడదు జడిమి శ్ర నడుగిడు నెడలన్.

సీ. నిటలాలకము లంట శ్రనిపురజంజామ్మని, ముఖసరోజము నిండ శ్ర మ సరుదేంట్లు
 నళులఁ జోవగఁ జిల్ల శ్ర లల్లనలన చేరి, యోవబింబద్యుత్ఫలౌడియ నఱుకు
 సుకములఁ దోలఁ జక్రముద్రితములకు మం, దాకినపాతీనశ్రలోక మెసంగు
 మీసపంక్తుల దాట శ్ర మొయిదీగతో రాయ శంపాలతలు మింట శ్ర సరణిగట్టు
 త. శంపలను జయింపఁ శ్ర జక్ర వాకంబులు, కుచయుగంబు, దాఁకి క్రొవ్వునూపు
 మెలఁతమొగులుపిఱిఁచిరమెఱుంగుదీవయుఁబోలె, జలదవర్ణవెనుక శ్రజరుగునవుడు.

మ. వినువీధి జను దేరఁగాంచి రమరుల్ శ్ర విష్ణున్ సురారాతిడ
 వనసంప త్రినిరాకరిష్ణుఁ గరుణానరీష్ణు, యోగీంద్రహృ
 ద్వనవ ర్షిష్ణు సహిష్ణుభక్తజనబృంధప్రాభవాలంకరి
 ష్ణు సహోద్ధోలనదిందిరాపరిచరిష్ణున్ జష్ణు రోచిష్ణునిన్. 105

వ. ఇట్లు వొడగని. 106

మ. చను దెంచె భునుఁ డల్లవాండె హరిపరజ్ఞం గంటిరే లక్ష్మీ శం
 ఖనినాదం బడె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ వాడె క
 న్నన యే తెంచె నటంచు పేల్పులు సమానసారాణాదేవి ని
 న్ననులై మొక్కిరి మింట హాస్తిదురవ్యసానక్రిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యువనరంబునఁ గుంజశోభనపాలనపాదశక్యంబున దేవతానమనా
లంగీకరింపక మనస్సుమాననఁచారంజై పోయి పోయి కొంటిమారఁ 129
మారచక్రంబునంబోలె గురమారకఁగిమిగిలెఁడుఁజైకన్న లేం మొకలఁ
గారంబునఁబోలె స్వచ్ఛవర్ణఁబుం బైదాగ్నిఁజేతుఁ భాగధేయఁగములన్.
సరాజీవనం బై నైకుంతవరంబునంబోలె శంఖచక్రఁగిమలాలంకృతఁ కా
సంసారప్రకారంబునంబోలె క్షృంక్ష్యంకులంకఁగిఁజేర్చె యొప్పునప్పు
జాకరంబుఁ బొడగెనె. 108

మ. కరుణాసింధుఁడౌ శౌరి వారిచరమున్ శుంపింపఁగా బంపె న
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహాద్యద్విద్విష్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిభవప్రహ్లాంశభాంశచ్ఛటాం
తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసూధాంధ్రకృష్ణముం జక్రమున్. 109

వ. ఇట్లు వంచిన.

కా. అంభోజాకరమధ్యగూతనలిన్యాశింగనక్రీడనా
రంభం దైవవెలుంగుతోఁచెలు వాగ్దళ వచ్చి నీటఁ గుభుల్
గుంభధ్యానముతోఁ గొలంకువు కలంకం బొందఁగా జొచ్చి దు
ప్తాంభోవర్తి వసించుచక్కటికి దాఁయం బోయి హృద్యేగ మై. 111

కా. భీమం బై తలఁ ద్రుంచి స్త్రాణను లఁ బ్రాపెం జక్ర మాశుక్రియఁ
పేమత్ప్రధరదేహముం జికితవశ్యశేంద్రసందోహముం
గామకోధనగేహమున్ గరటిరక్తస్రావగాహంబు ని
స్సీమోత్సాహము వీతదాహము జయశ్రీమోహమున్ గ్రాహమున్, 112

వ. ఇట్లు నిమిషస్పర్శనంబున సువర్చనంబు మకరితలఁ ద్రుంచునవనరంబున. 113

క. మకర మొకటి రషఃజోచ్చిన, మకరము మఱి యొకటి దనదుఃసూటున డాఁగెన్
మకరాలయమునఁ దిరిగెను, మకరంబులు కూర్మరాజాశ్రమలువున కరిగెన్. 114

మ. తమముం బాసినరోహిణీవిభుక్రియఁ శ దర్పించి సంసారదుః
ఖము వీడ్కొన్నవిరక్తచిత్తునిగతిన్ గ్రాహంబుపట్టాక్షి పా
దము లల్లార్చి కరేణుకావిభుఁడు సౌందర్యంబుతో నొప్పె సం
భ్రమదాశాకరిణీకరోజ్ఞ తసుధాంధ్రస్నానవిశ్రాంతుఁడై. 115

కా. పూరించె హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసావనమున్,
భూరిధ్యానచలాచలీకృతమహాభూతి ప్రచైతన్యమున్
సారోదారశితి ప్రభాచకితస్పర్శన్యాదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిషన్నదైన్యమును నిర్ధూతద్విషత్ప్రైన్యమున్ 116

మ. మొరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్, జలరుహోమోదంబులై వాయువుల్
దిరిగెం బువ్వులవానజల్లు గురిసెన్ దేవాంగనాలాస్థము

- క. యోగైకాగ్రీ కిక్కులయందు జీవజయశోభాధ్వజమల్ నిండె నా
హృదయ పూర్వకం దరింగుచుచింతభోగంగామ భాంభోజ మై. 117
- స. సర్వా య గుణేల సజమః సు. విదాపున కెడలంగం దిగిచి శ్ర మదజలలేఖలో
నక్షత్రము మెల్లన పుగ కుచు, నదీకే విష్ణుడడు దుఃఖ శ్ర మార్వీనాథా. 118
- శ్రవణికరసంస్పర్శన, దేహము దాహంబు మాని శ్ర ధృతిఁ గరిణీసం
దోహంబుఁ దాను గజఁతి, మోహసంఘంకారశబ్దములతో నొప్పెన్. 119
- క. కరముల మెల్లన నివురుచు, గర మనురాగమున నొరిసి శ కలయంబడుచుం
గరి హరికితమున బ్రదికినఁ, గరివీడన మాచరించె శ గరిణులు మరలన్. 120
- సీ. జననాథ దేవలశాపవిముక్తుఁడై, పటుతరగ్రాహదూతపంబు మాని
ఘనుడఁ హూహూనామగంధర్వుడవ్వడు దనతోఁటినిర్మలతనువుఁదాల్చి
హరికి నవ్యయమకు శ సతిభక్తితో మ్రొక్కి, తలిలి కీర్తింది గి శ్ర తములు వాడి
యాదేవుకృప నొంది శ యందంద మఱియను, వినివశిరస్సుఁడై శవేద్యతోడ
- అ. దళితపావుఁ డగుచుఁ శ దనలోకమన కేగె, నపుడు శౌరి గేల శ నంటి తడవ
హస్తీలోకనాథుఁ శ దజ్ఞానరిహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచుఁవెలుంగుచుండె.
- మ. అవసీనాథ గజేంద్రుఁ డామకిరితో శ నాలంబు గావించె ముక్
ద్రవిభాధీనుఁ డతండు పుణ్యకమఁ డింద్రద్యుమ్ననామండు వై
ష్ణవముఖ్యుండు గృహీతమాననియ కి శ సర్వాత్మా నారాయణుక్
సవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్ర భాగంబునన్. 122
- మ. ఒకనాఁ డానృపుఁ డచ్యుతక్ మనములో శ నూసించుచుక్ మాని యై
యకలంకస్థితి సున్నచోఁ గలశజం శ డచ్చోటికి వచ్చి లే
వక పూజంపక యన్నమానిఁ గని సవ్యక్రోధుఁడై మూఢలు
బ్ధ కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాశ్వతం బిచ్చ భావల్లభా. 123
- క. మునిపతి నవమాంచినఁ, ఘనఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుడు శ గంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యనమానింపఁ దగదు శ ఘనపుణ్యలకన్. 124
- క. కరినాథుఁ డయ్యె నాఁడడు, కరు లైఁ భటాదు లెల్ల శ గజ మై యుండి
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు సధికముక్తి శ గలిగె మహాత్మా. 125
- అ. కర్మతంత్రుడగుచుఁగమలాక్షుఁ గొల్పుచు, సుభయనియతవృత్తిశ్రమండుచుండఁ
జెడును గర్మమెల్ల శ శిథిల మై మెల్లన, ప్ర బల మగుచు విష్ణుశ్రభక్తి సెడడు. 126
- క. చెడుగరులుహరులుధనములు, జెడుచరు నిజసతులు, సుకులుఁజెడుచెనటులకం
చెడక మనునెఱుమగుణులకుఁ. జెడనిపదార్థములు విష్ణుశ్ర సేవానిరతల్. 127
- వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగునప్పరి మేల్వరుండు దరహాసితముఖకమల య గు
నశ్శకుల కిట్లునియె. 128

క. బాలా నానెనువెంటను, హేమా విచవిధిమండి యేతెనుమ నీ
చేలాంచలంబుఁ బట్టు, కాలో నే ముది కన్నుల నుదాక ముతి. 129

క. ఎఱుంగదు తెఱవా యెప్పుడు, నుతలు పుట్టు ముట్టు, నుతదియెడల
మఱకునని యెఱిగి ముఱుగిర, మఱుగి ముఱుగిర మో గుఱియ్యములన్. 130

వ. అని పలికిన నరవింకమందిర (నుకల మృగవిరాడవి) ముఱుగిరచాద్రికా
సుందరనవనారివింక యగుచు ముఱుగిర కట్టయె. 131

క. దేవా దేవ గయదుగులు, కవంబున నిలిసి యెఱుగిర నామ గా
కోవల్లభ యే మనియెడ, నీవెంటన నచ్చు చుంటి న నిభలాధిపతి. 132

క. దీనుల కయ్యాలింపను, దీనుల నిక్షింప మేలుకొనఁ బొందక
దీనావన నీ కొప్పును, దీనివారాధీఁ దేవ దేవ మహేశా. 133

వ. అని మఱియును నలుదిశలంభామణంబుల నుండుచున్న యప్పరమవైష్ణవి
రత్నంబును నావరసరసలలాటంబున నుపహార్యంబుగా నాలింగింబు గావించి
సపరివారులు డై గరుడగంధర్వసిద్ధివిభుగిరాజేగి యుండు డై (గరుడాయాధుం
డగుచు) వారి నిజనిడంబులకుఁ బనియె నని చెప్పి సక యోగిండుం డిట్లనియె.

నీ. నరనాథ న నీకు నాచేత వివరింపఁబడినయీకృష్ణానుభవ మైన
గజరాజమోక్షగతిభ విమనారికి, యశము లిచ్చును గల్మషాపహంబు
దుస్సృష్టనాశంబు న దుఃఖసంహరంబు, బ్రాదున మేల్కొంది న పూతవృత్తి
నిర్మలంబుఁ బఠియించు న నిర్మలాత్మకు లైన, విప్రులకును బహువిధవ మమరు

తే. సంపదలు గల్గుఁ బడలు న కాంతిఁ బొందు
సుఖము సిద్ధించు వరిల్లు న శోభనములు
మోక్ష ముఱచేతి డై యిండు న న ముదము నేను
వనుచు విష్ణుండు పీఠుఁ డై న యానతిచ్చె. 135

వ. అని మఱియు నప్పరమేశ్వరుం డిట్లని యాన తిచ్చె నెవ్వరేనియు నపర
రాత్రాంతంబున మేల్కొంది సమాహతిమఃస్కులయినన్ను నునియునిననోవరం
బును శ్వేతిద్వీపంబును నామం బ్రియం బైననుధానాగరింబును హేమనగంబును
నిగ్గిరికిందర కానంబులను వేత్రకీచక వేణులతాగుల్య సురవాడంబులను నేనును
బ్రహ్మయు ఫాలలోచనంబును నివసించి యుండు నక్కొండ శిఖరంబులను
గౌమోదకీకానుభ సుదర్శన చాంచనవంబులను శ్రీదేవిని శేషగరుడ వాసుకి
ప్రహ్లాదనారదులను మత్స్యపూర్ణవ వాహద్యవతాంబులనుదడవతాంకృతకార్యం
బులను నూర్యసోమపానికులను బ్రణవంబును ధృతతపస్సృష్టింబులు నేనంబును
వేదాంగంబులను శాస్త్రంబును గోమఃసువిసాఘమతప్ర తాడంబులనుజుద్ర కా
శ్యపజాయాసముదయంబును గౌరీ గంగా సరస్వతి కాళిదీ సునందా ప్రముఖ
పుణ్యతిరంగిణీచయంబునువతురులను నమరతిరువులను నైరావతంబునునమృతిం

ఋను ధృవుని బ్రహ్మర్షినివహంబును బుణ్యశ్లోకులయినమానవులనుసమాహిత
చిత్తులై కిలంతురు వారలకుఁ బ్రాణావసానకాలంబున మదీయం బగువిమలగతి
నిత్తు నని హృషీకేశుండు నిర్దేశించి శంఖంబు పూరించి (సకలామరవందితచర
ణారవిందుం డై) విహగపరివృథవాహనుం డై వేంచేసె విబుధానీకంబు సంతో
షించె నని చెప్పి శుకుండు రాజున కి ట్లనియె. 186

క. గజరాజమోక్షణంబును, నిజముగఁ బలియించునట్టినియతాత్మ్యలక్ష్ణ
గజరాజవరదుఁ డిచ్చును, గజతురగస్యందనములుఁ శ్ర గై వల్లంబున్. 187

క. తామసుతమ్ముండు రైవత,నామకుఁ డై వెలసె మనువు శ్ర నలుపురమిఁదఁ
భూమికిఁ బ్రతివింధ్యార్జున,నామాదులు నృపులు మనువునందనులు నృపా.

సీ. మునలు హిరణ్యలోముండు నూర్ధ్వబాహుండు, వేదశీర్షుం డనుగ్రహితు మొదలు
నమరులు భూతరహూదులు శుభ్రుని,పత్ని వికుంఠాఖ్య శ్ర పరమసాధ్వీ
యాయుద్ధతికుఁ బుత్రుఁ శ్ర డై తనకళలతో, వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి శ్ర వారిజాత్ముఁ
డవనిపై వైకుంఠ శ్ర మనియెశిలోకంబుఁ, గల్పించె నెల్లలోకములు మౌక్తిక-

తే. రమయెదురోలు సేకొనెరరాజముఖ్య, తదనుభావంబుగుణములుశ్రవలప నరుద
యాథరాతేనుపటలంబుఁ నెఱుఁగవచ్చుఁ, గానిరాదయ్యహరిగుణగణముసంఖ్య.

వ. తదనంతరంబ. 140

సీ. చక్షుస్తనూజుండు శ్ర చాక్షుషుం డనువీరుఁ, డాఱవమను వయ్యె శ్ర నవనినాథ
భూమికృత్తులు పురుఃపురుషసుమ్యమ్నాదు, లాతనినందను శ్ర లమరవిభుండు
మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డశ్రమర్త్యు లాస్త్వాదికు, లాహవిష్కద్విర్రకాదిఘనులు
మును లందు విభుండు సంభూతికి వైరాజ,నకుఁ బుట్టి యజితుండునాఁగనొప్పె

ఆ. సతఁడ కాఁడె కూర్మ శ్ర మై మందరాగంబు, నుదధిజలములోన శ్ర నుండి మోచె
సతఁడ చువ్వె దివిజశ్రలర్థిప నమ్మతొట్టిఁ, ద్రచ్చి యిచ్చె నా సుగ్రధారసంబు.

శ్రీరసాగరమథఃకథాప్రారంభము. శ్రీ

వ. అనిపలికినం బరీక్షింప రేంద్రుండు మునింద్రున కి ట్లనియె. 142

ను. విను ము న్నేటికి ద్రచ్చె పాలకడలిక శ్ర విష్ణుండు గూర్మాకృతిక
ననధిం జొచ్చి య డెట్లు మోచె బలుగ్రవ్వంబైనశైలంబు డే
ననికాయం బహృతంబు నెట్లు వడసెన్ శ్ర వారాశి సేమేమి సం
జనితం బయ్యె మునింద్ర చోద్యము గదా శ్ర సర్వంబుఁ జెప్పం గడే. 143

క. ఆప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెడుభగవత్కథావిశేషంబులు నా
తెప్పఁగ దనివి జనింపఁదు సెప్పఁ గడే చెవులు నింక శ్రీహరికృతముల్. 114

వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁడై యతని నభినందించి హరిప్రసంగంబు సెప్ప
నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కి ట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.

- క. కసిమనఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగవ శ ననువులు వెడలం
బసఁ జెడిలి పడిలి కెడపిరి, యసమమరవిలసనముల శ నను వెడలి నృపా. 146
- క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖులు గొందఁ జరిగి శ సురశైలముపై
సురమతుఁ డగునజఁ గనియా, సురదుష్కృతిఁ జెప్పిరవుడు సొలయుచు నతులై.
- క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగములెల్ల శ నిశ్చీకములై
పర్వతరిపుతోఁ గూడ న, పర్వము లయి యుండె హరిసురార్పవళు లై. 148
- వ. అప్పుడు. 149
- ఆ. నెలపు వెడలి వచ్చి శ నిస్తేజులై నట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి శ వేల్పుఁబెద్ద
పరమపురుషుఁ డలఁచిప్రణతుఁడై సంపుల్ల, పద్మనయనుఁడగుచుఁబలికెఁడెలియ.
- క. ఏనుచు మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్లతాద్రుప్రమస్వేదజముల
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదము గాక శ వగవఁగ నేలా. 151
- క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, సాధ్యుండు మాన్యుఁ డని లేక శ సర్గత్రాణ
వధ్యుండు లొనర్చునతం, డాధ్యంతవిధానమునకు శ నహ్వాండు మనకున్. 152
- క. ఎరదునిఁ బరము జగద్గురుఁ, గరుణాపరతంత్ర మనము శ గనుఁగొన దుఃఖ
జ్వరములు సెను నని సురలకు, సరసిజవని చెప్పి యజిత్రునదనంబునకున్. 153
- వ. తానును దేవతానమూహంబును నతిరయంబునం జని వినయంబునఁ గానం
బడనియవ్విభు నుద్దేశించి దైవికంబు లగువచనంబుల నియతేంద్రియుఁడై
యిట్లని స్తుతియించె. 154
- సీ. ఎవ్వనిమాయకు శ నింతయు మోహించు, దఱిమియెవ్వనిమాయ శ దాఁటరాను
తనమాయ నెవ్వఁ డింతయు గెల్పినట్టివాఁ, డెవ్వని బాడగాన శ రెట్టియులు
సర్వభూతములకు శ సమవృత్తి నెవ్వఁడు, చరియించుఁ దనచేత శ జనిత మయిన
ధరణి పాదములు చిత్తముసాముఁ డగ్నిము, ఖంబుగన్నులుసోమకమలహితులు
- తే. సెవులు దిక్కులు రేతంబు శ సిద్ధజలము
మూఁడుమూర్తులపుట్టిలు శ మొదలిసెలపు
గర్భ మఖలంబు మూర్ధంబు శ గగన మగుచు
మలయు నెవ్వఁడు వాని నశ్రమస్కరింతు. 155
- వ. మఱియు నెవ్వనిబలంబున నుపేంద్రుడును బ్రసాదంబున దేవతలును గోపం
బున రుద్రుండును బరుషంబున విరించియు నింద్రియంబులవలన వేదంబులును
మునులును మేథంబునఁ బ్రజాపతియును వక్షంబున లక్ష్మీయుఁడాయవలనఁ చిత్త
దేవతలును స్తనంబులవలన ధర్మంబును బృథ్వీబువలన సధర్మంబును శిరంబు
వలన నాకంబును విహంబువలన నప్సరోజనంబులును ముఖంబువలన విపులు
ను గుహ్యం బైన బ్రహ్మంబును భుజంబులవలన రాజులు బలంబును మానవుల
వలన వైష్ణవులును నైపుణ్యంబును బసంబులవలన శూన్యులును నవేకంబు

నధఃకింబున లోభంబును నుపరిరదచ్ఛదంబువలనఁ బ్రీతియు నాసాపుటంబు
వలన ద్యుతియు స్పర్శంబునఁ గామంబును భ్రాతృగళంబున యమంబును
బుడంబునఁ గాలంబును సంభవించె నెవ్వనియొగమా యూజనితంబులు ద్రవ్య
వయఃకర్మగణవిశేషంబులు చతుర్విధభూతిసర్గం బెవ్వనియాత్మతంత్రం బెవ్వని
వలన సిద్ధించి లోకంబులును లోకవాలురును బ్రదుకు చుందురు పెరుగు చు
దురు దివిజాలకు నాయువు సంధంబు బలంబు నై నగంబులకు నీశుం డై ప్రజ
లకు బ్రజసుండు (ప్రజావన) క్రియాకాండనిమిత్తసంభవుం డగుజాతవేదుండు
యంతస్వముద్రంబున ధాతుసంఘాతంబులం బ్రపంచించుచు బ్రహ్మమయుండు
ముక్తికి ద్వారం బై యమృతమృత్యుస్వరూపుండు చరాచరప్రాణులకు బ్రాణు
బై యోజస్వహోబలవామురూపంబులైన ప్రాణేంద్రియాత్మానుశరీర కేతనుండు
పరమవిభూతి యగునప్పుర మేశ్వరుండు మాకుం బ్రసన్నుం డగుం గ క యని
మఱియను.

156

క. మొదల జల మిడిన భూజము, దుదినదుమను జల్లఁదనముగదొరకొనుమాడ్కిఁ
మొదలను హరికిని మ్రొక్కిన, ముద మొందుదు మెల్ల వేల్పుమూఁకలు నేనున్.

క. ఆపన్ను లగువిదృతులు, కోవుణ్య భవమృఖాబ్జ శ్ర మొన్నునఁ దఱితోఁ
బ్రాపింపఁ జేయఁ సంపద, నోపరమదయానివాస శ్ర యుజ్జ్వలతీహ.

158

వ. అనియుట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేగిధంబుల గీర్తిచుచు నున్నపరమేష్ఠి
యందుఁ గరుణించి దయాగరిష్ఠుం డగువిశ్వగర్భుం డావిర్భవించె.

159

మ. ఒకవేయర్కులు గూడి గట్టికరు వై శ్ర యద్యత్ప్రభాభూతితో
నొకరూపై చూడెంచుమాడ్కి హరి దా శ్ర నొప్పారె నావేలుపుల్
వికలాలోకనులై వివర్ణమతులై శ్ర విభ్రాంతులై మ్రోలఁ గా
నక శంకించిరి గొంతిప్రాదు విభుఁ గానం బోలునే వారికిన్.

16

వ. ఆప్పుడు.

161

సీ. హరికిరీటకేయూరకుండలపాద, కటక కాంచీలతాకంకణాది
కొనుభోషేతంబు శ్ర గౌమోఽకీశంఖ, చ క్రశరాసనసంయుతంబు
మరకలిశ్యామంబు శ్ర సరసిజనేత్రంబు, గర్జాధరణకాంత్రిగండయుగముఁ
గతితకాంచనవర్ణకౌశేయవస్త్రంబు, శ్రీవసమాలితానీవితంబు

ఆ. నై మనోహరంబు శ్ర నై దివ్యసాభాగ్య, మిరయితనియాపు శ్ర హర్ష మెరుగఁ
జూచి బ్రహ్మహరుఁడుగురులును వారును, బొంగినముఁకగుచు శ్ర బాగవదొడఁగె.

క. జనసిత్తిలయమానుని, మునియతు నిర్వాణమఖిలముద్గుంసుగుఁడు
దమరినునఁ బృథులపృథులుని, ననఘామృతమహామభాపు శ్ర నభిరందింతున్.

163

- క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనప్రపంచుల కెల్ల
స్థిరవైదిక యోగంబున, వసునను మీయింప కానక వచ్చెను మాకున్. 164
- క. మొదలును నీలోఁ దోఁచెను, దుదియును నటఁ దోఁచెననుముః ? దోఁచెనునీవే
మొదలునదుముదుదిసృష్టికిఁ, గదియఁగఘటము నకు మన్ను కగతియగుమాస్మిన్. 165
- క. నీమాయచేత విశ్వము, వేమాటు సృజింతు వనుచు కవిష్టఁడ వనుచు
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణు డైనవినుఁగాంతు నొనన్. 166
- ఆ. అన్న మవనియందు క నమృతంబు గోవుల,యందు వహ్నిసవిభక్తలందు వరులు
యోగవశతఁ బొందుకొనఁజను బుద్ధితే నగుణు నిన్నుఁ గాంతు క రాత్మఘనులు.
మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవికళన్న చిత్తుల మైతి మే
మెట్ట కేలకు నిన్నుఁ గంటి మగభీష్మి తార్క¹వ వంతుఁ బె
న్వెట్ట యెవదవానలంబున క వేగునేనుఁగుమొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల క నీవు గాంచినచాక్షునన్. 168
- మత్తకోకిలము నీకు నే మని విన్నవించుము క నీవు సర్వమయుంక డై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ క లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును క లోకపాలకు లేను నీ
నాకవాసులు నీవ వహ్నిఁ దగనర్చు కేతుతత్త్వియన్. 169
- వ. అని కమలసంభవప్రముఖులు వినుతినేసి రని చెప్పి సరేంద్రునకు పుకుండిట్లనియె.
శా. ఈ రీతిం జతురాననాదినుతుఁ డై క యేపార జీమూతగం
భీరం బైనరవంబునం బలికె సంకప్తతాత్మక డై యీశ్వరుం
డారోమాంబితకాయుల నవవిముక్తాపాయులం బ్రేములం
బ్రారణ్ధ్రగ్రమహార్ణవో న్మథనవాంఛానల్పుల వేల్పునన్. 171
- క. ఓనలువ యోసు రేశ్వర, యోనిటలతటాక్ష యోసురోత్తమలారా
దానవులతోడ నిప్పుడు, మానుగఁ పోరామి గలిగి క మనుచే యెప్పున్. 172
- వ. అది యెట్లంటి లేని. 173
- క. ఎప్పుడు దనకును సత్వము సాప్పుడు నందాఁక రిపులఁ క జూచియుఁ దనమై
గప్పికొని యుండవలయును, నొప్పుగ నహి మూషికమున క కొదవినభంగిన్. 174
- క. అమృతోత్పాదనయత్నము విమృష్టమతిఁ జేయుటాప్పు క వేల్పులు వినుడి
యమృతంబుఁ ద్రావి జంతువు, లమృతగతిఁ బ్రతుకుచుండు క నాయుర్వృద్ధిన్. 175
- సీ. పాలమన్నీటిలోపల సర్వత్వణతౌ, వధములు దెప్పించి క చాల వైచి
మందరశైలంబు క మంథానముగఁ జేసి, తనర వాసుకిఁ దర్కిత్రాడు నేసి
నాసహాయంబున క నలి నిందఱును మీరు, తరువుడు వేగ మకతంద్రు లగుచు
ఫలము మీఁదయ్యెడు క బహుళదుఃఖంబులఁ, బడుదురు దైత్యులకాపమతులు

అ. అఁన యేమి లేక క యభిలాషము లుఁ గల్గు, విషధిలోన నొక్క విషము పుట్టు
గలఁగి కెఱవ వలదు క కామరొవంబులు, వస్తుచయమునందు క వలదు చేయ.

వ. అని యాడేశించి.

177

క. అంతాదిరహితుడ చ్యుతఁ, డంతర్ధానంబు నొందె క నజహలాత్ముల్
సంతోషంబునఁ దమతమ, కాంతాలయములకుఁ జనిరి క గౌరవ మొప్పన్. 178

క. కయ్యంబు సేయ నొల్లక, నెయ్యంబున నతులు పెట్టి క నిర్జరనికరం
బియ్యప్పనములు పెట్టుచుఁ, దియ్యంబునఁ గొల్పె బలిని క దేవదేవున్ 179

క. పన సెడి తనకును వశ మై, సునరపుగతిఁ గొల్పుచున్న సురసంఘములఁ
గనిమనఁగి చంపఁ బూనిన, ససురుల వాదించె బలియు క వతినయయు కిన్. 180

వ. అట్లు వారించి వైరోచని రాక్షససముదయంబున కిట్లనియె.

181

క. పగవారు శరణు జొచ్చిన, మగతనములు నెఱపఁ దగునె క మగవారలకుం
దగునమయ మెఱుంగ వలదే, మగఁటిమిఁ బాటింప వల దక్రమర్జులతోడన్.

వ. అని పలికి కొలువుకూటంబున సురనికరపరివృతం డైనఖిలలోక రాజ్యలక్ష్మీసహి
తుం డై యభిలవిబుధవీరవిజయాహంకారనిజాలంకారం డై నుఖంబునం గొలు
వున్నవిరోచననందనుం గని శచీవిభుం డుత్తమసచివుండునుంబోలె సాంత్వన
వచనంబుల కాంతిం బొందించి పురుషోత్తమశిక్షితం బైనసీతిమార్గంబున శంభ
దునికిం బ్రియంబు సెప్పి యుడివ్వనేమి ననునయింది త్రిపురవాసు లగుదానవుల
నొడంబఱిచి జంభునినమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి
నముచితారక బాణాదులతో నశ్వింబు నెఱపి విప్రచిత్రికిం బొత్తు హత్తించి
శకుని విరోచన ప్రహేతులకుఁ బోరామి నూపి మయ మాలి సుమాలి ప్రమాఖ
లకు మైత్రి యెఱింగించి కుంభసకుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పోలోమకాల
కేయనివారక వచాదులయెడ బాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్రకి వసం డై
యితరదానవదైత్యసమూహంబువలన నతిన్నేహంబు సంపాదించి మనకు నక్క
సెలియం డబిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేక కార్యపరత్వంబున నడ్డంబు లేక
బ్రదుకుద మనోన్యవ్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి
మిది మొదలు దనుజుడివిజనముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన
మందఱ మతనిపంపు సేయం గలవార ముభయకులంబును వరిలునట్టియహాయం
బెఱింగింతు నని యమ్మృతజలధిమథనప్రారంభకఠనంబు దెలియం జెప్పె నట్లు
సురాసురయూథంబులు బలిబలరాతిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున
సుధాసంపాదనాయ త్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున
మందరవగంబునకుం జని.

188

- నీ. వానవద్దకి శ్రీ వాడిగాఁ జఱచిన, కుద్దాలముఁఖముల శ్రీ గొంత ద్రవ్యమునలాగ్ములు సొన్ని శ్రీ మొదలిపాఁతగలింది, దీర్ఘశాకంబుల శ్రీ ద్రింకుమట్టి పెకలింది బాహులఁ శ్రీ బీడించి కడలింది, పెల్లాల్పి తమతమశ్రేయ వాడి పెటికి మీఁదికి నెత్తి శ్రీ పృథ్వీహస్తంబులఁ, దలల భుజంబులఁ శ్రీ వరల కుండ లే. నాని మెల్లఁకఱుడఁపుటకుగు లిమచు, భారమధికంబు¹ మఱవకశ్రవణుడనుచు మందరాగంబుఁ దెచ్చి ర శ్రమందగిని, దేవదైత్యులుజలరాశిఁ తెనువు వట్టి.
- క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱుఁజే బడియె నదియు శ్రీ నభిచోద్యముగాఁ గొండఱు నేలం గలిసిరి, గొండఱు నుగ్గయుఁ తిరిగి శ్రీ కొండఱు భీతిన్. 185
- క. ఏలా హరికడ కేగితి, మేలా దొర కొంటి మధిశ్రహేలన శ్రేలో² న్మూలనము నేసి శ్రేచ్చితి, మేలా పెక్కంపు మడిసి శ్రీ శేలా నమమన్. 186
- క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికిఁ దమబోటివారి శ్రీ కింతలు పను లిం కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటికుపేక్షించె మఱవ శ్రీ నేటికి మఁలన్. 187
- వ. అని కులకుధరపతనజన్యం బగుదైవ్యంబు సహింప నోపక పలవించు చున్నదివిజ దితిజలభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగుహరి దత్తమీపంబున.
- మ. గరుడారోహకుఁడై గదాదిధరుఁడై , కాకుఱ్ఱానంబుక్తుఁడై హరిబోటి ప్రభుతో నోహా³ పెఱవకుం శ్రీ దండుం బ్రవీడించి త ద్గిరిఁ గేలక నవకుండకందుకముమాశ్చిం బట్టి శ్రీ వీడించుచు స్థరులారోకసుధక సురాసురులప్రాణంబుల్ సమర్పించుచున్. 189
- క. వారలు గొలువగ హరియును, వారాన్నిధి కరుగు మనఁగ శ్రీ వసుధాధరముక వారిజనయనునిఁ గొంచు న,వారితగిరిఁ జనియె విహగశ్రవల్లభుఁ డఱుతన్. 190
- క. చని జలరాశితటంబున, వనజాక్షుని గిఁని డించి శ్రీ వందవము లు న ద్విమతులు నేసి ఖగేంద్రుఁడు, పసివినియెను భక్తి నాత్మభవనంబునకున్. 191
- వ. అప్పుడు. 192
- నీ. భూనాథ వివవయ్య శ్రీ భోగేంద్రు వాసుకిఁ, బిలిపించి యతనికిఁ శ్రీ బ్రియముసెప్పి ఫలభాగ మీ నొడఁబడి సమృతునిఁజేసి, మెల్లన చేతుల శ్రీ మేను నివిరి నీవ కా కెవ్వరు శ్రీ నర్దు రీపట కియ్యకొ మ్మనియతనికై శ్రీ కొలు వడసి కవ్వంపుగొండ నిగ్మంబుకంబుగఁ జేసి, ఘోషించి యతనిభోగంబుఁ జట్టి
- ఆ. కడఁగి యమృతజలధిశ్రగలకంబుఁ గావించి, శ్రీ చుచ్చనచ్చలమునఁదలఁపులమర. బద్ధవస్త్రకేశభారులై యారెండు, గమలవారు తరువఁ శ్రీ గదిసి రిచట. 193
- వ. తడవంతరంబ. 194
- క. హరియును దేవానీకము, సురగేంద్రునితలు పట్ట శ్రీ నుద్యోగంక⁴ హరిమాయాపరవసు లై, సురవిమతులు గూడి నలుకఁ శ్రీ జొచ్చిరి కడిమిన్. 195

మ త్రకోకిము. స్వచ్ఛ మైశభాంబు మీరలు శ నక్షర బట్టిమధింపఁగాఁ
బుచ్చ మేటికి మాకుఁ బట్టంగఁ శ బూరవశ్యము గల్గి మే
మచ్చ మైనతిపోబలాశ్శయశనాశ్యయఁబువార మై
యచ్చయింతుమే తుచ్చవృత్తికి శ నిండు మాకు భాగముల్. 196

వ. అని పలుకుదనజలం జూచి. 197

క. విస్తయముఁ బొంది దాననఘస్మరుఁ డహిభణము విడువఁగై కొనియసురుల్
సస్థితములు లైయార్చి ర, విస్తేరతఁ గొనిరి సురలు శ వీఁకం దోఁకన్. 198

వ. ఇట్లు సమాకర్షణసానభాగవిర్ణయంబు లేకృతుకొని దేవతలు పుచ్చంబును
బూర్వదేవతలు భణంబులం బట్టి పయోరాశిమధ్యంబునంబర్వతంబు వెట్టిపర
మాయ త్తదిత్తులై యమృతార్థంబు త్రచ్చు చున్నసమయంబున. 199

క. విడువిడుఁ డని ఫణి పలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుదురుగలుగమిగడవై
బుడబుడరవమున నఖలము, వడవడ వడఁకఁగ మహాద్రి శవనధి మునింగెన్. 200

ఉ. గౌరవమైనభారమానఁ శ గవ్యపుఁగొండ ధరింప లేక దో
స్సార్వభౌమలై యుభయస్సనకలుం గడుసిగ్గుతో నకూ
పారతటంబునం బడిరి శ పౌరుషముం జెడి పాండవేయ యె
వ్వారికి పేరఁ బోలు బలవంతపుదైవము నాశ్రమింపఁగన్. 201

క. వననిధిబలములలోపల, మనిగెడిగిరిఁ జూచి దుఃఖ్యమునఁ జింతాల్పిక
మనిగెడివేల్పులఁ గనుఁగొని, వనబాతుఁడు వార్ధిసదుమ శ వారలు నూడన్.

— థి కూర్మావతారః భాషారంభః. థి—

సీ. సవర నై లక్షయోజనములవెడలు పై, కడుఁగఁగోరము నైవశకర్పరమును
నద నైనబ్రహ్మాండ శ మైన నాహరించు, ఘనతరం బగుముఖ్యగవ్వారంబు
సకలచర్యాచరణంతురాసుల నెల్ల, మింగి లోఁగొనునట్టిమేటికడుపు
విశ్వంబుపై వేటువిశ్వంబు పైబడ్డ, నాచిసఁ గడలనిశ్చయట్టికాళ్ళు
తే. వెలికి లోనికిఁ జను దెంచుకవిపులతుండ, మంబుజంబులఁ బోలెడుశనకీయగము
సుందరంబుగ విష్ణుండుశురలతోడి, కూర్మి నెలువొందనొకమహాకూర్మమయ్యె.

మ. కమతం బైజలగాశిఁ జొచ్చి యముమృతాశు క్తిచందంబునక
నమద్రీంద్రము నెత్తె వాసుకిమహానాగంబుతో లీలతో
నమరేంద్రాదులు మాళికంపములతో శ నా నాఁగదే బాపురే
కమలాక్షో శరణంచ భూదిశలు నాకాశంబునుక మ్రోసుఁగన్. 204

వ. ఇవిధంబున.

క. తరిగాండ్రలోప నొకఁ డడఁట, తరిగడవకఁ గుదురు నాశ్రత్రా డడఁట చేరుల్
డరిగవ్వంబును దా నడఁట, హరిహరి హరిచిత్రలీల శ హరియే యెఱుఁగున్. 206

- ఆ. జలధిః శవన సేతుః శైలాః, గన్ధుః, సేతు భోగిః ద్రాక్ష సేతుః, కరువ
సీయుషధముః బహుశ్రీరల్లభుః ఐదిక్ష్వానోరుకుశ క్షిమంత్రాక్షాంకమగలఁడె.
- ఆ. గొల్లవాఁబ్రతుకుఁ గొఱః తన వచ్చుకె, గొల్లపిఱః బాలకుఁడు ద్రచ్చి
గొల్ల లైరి సురలు గొల్లయ్యె విఘ్నేశు, నేను లేఁముదుఁ సీరియఁ గలిరి.
- వ. ఇట్లు సురాసురయాభులు వాసిసహభులు లయు కవచంబులు నెట్టుంబులు
వెట్టికొని పుట్టుంబులు పిఱిదుట్లు సుట్టికొని కంఠంబులు గరంబుల నెప్పళించుచు
భుజంబులు భుజంబుల నొరముచుచు లెండు లెండుదయవదొంగుడు (కంఠని
యమదగతి) బెరుగుఁ ద్రచ్చుమిదగొలలచుదంబున మహార్ణవమిథ్యంబున
మంథాయమానమందరమహాధరవిలగ్నభోగభోగాద్యంతంబులం గరంబులం దె
మల్లుచుఁ బెనుబొబ్బలం బ్రహ్మాంశీకుడ్యంబు చిట్టరం బయు గుఱుగు బ్బని
యరులఁ గొండకవ్వంబుగొత్తి జిజిఱుచు చురువేఁగంబున ఛలచ్చటాయమా
నంబు లయు బుగులుబుగు శ్లనుచప్పు ఛిప్పరం బెఁగి లెక్కఁకు మిక్కిలిమక్కల
కొమ్మలచెక్కుల సక్కలువడు మిఁమిఁగలమిఁడిమిఁగడవాఁ లేలఁగ్గుఁదుంపరల
పరంపరలవలన నిజకర్తృమక్రమాక్షరణపరిభ్రాంతిభజభాగచ్ఛేదమువ్యాధినిర్భర
విషకీలేలాశాలంబుల నెప్పలెప్పటిక నుప్పతిల్లినదప్పిం గొండ్లొక మిదగతిం
జెందక యకూశారవేలాతిటకుటకకుసుమగుచ్ఛసద్భిలస్వచ్ఛ మకరందసుగంధి
గంధవహంబులం గ్రొంజెమటనిటిపెనువఱదగము లొడిళ్ల నిగుర నొండొ
రులం బరిహసించుచుఁ బేనువాడి విలసించుచు మేలుమే లని యగ్గించుచుఁ
(గ్రాదు కా దని భంగించుచు) సచ్చ మెప్పిసమచ్చుంబులవలన వనధివలమాన
వైశాఖనసుంధిరాధిపతివ ర్తనసముజ్జతిఘ్నముఘ్న మారావంబులు మథఁగలవా
యమానమహాహు ద్రముఖమునామృతములుచ్చిరిః ఘాఘోఘాత్తాఁఘ్నాఁమిం
బును గులకుధరపరక్షేపఁజేఱిఁ భరిసములంఘ్నసమామలంబు లై వఱ
చఱచి గుఱుగుబులులై యెరులుకమఱకర్కల ౩ కొడరమకిరితిమికిమింగిలమ
రాశచక్రవాకబలాకి భకనానానికంబుల ముఱులును గూడికొని ముప్పిరిగొని
దనుజదంబుభటాట్టహాసితరన్దనగర్దనధ్వనులు నలుపు యె మొత్తిన టైన దళిదిగం
తిభిత్తులును బేఁ టె తి పెల్లుపల్లు దుభిరుఁ గిరురు పొడుచుచు నొకఁడొకని
కంటె వడియనుం ¹గడిపును గలుగఁ ద్రచ్చుమఁ బఠించు టచ్చుచు సుధాజన
నంబుఁ జుటించుచు సూరిసంధారంబులకు నెఱుఁగు నూచుమ నొరిదడిపు ద్రత్తు
మని వారి నెఱుఁగుమ నెఱుఁగెనెఱిమికింబుల నుతికెంతకు మురువు డంపఁ తిచ్చు
సమయంబున.

మృ

క. అప్పాలవెల్లిలోపల, నప్పటి కప్పటికి మందరరాగము దిరుగం

జప్పడు నిండె నజాండము, సెప్పడి దే మజునిచెవులు శ సిందజగొనియెన్. 210

వ. అంత నప్పయోరాశిమధ్యంబున.

211

క. ఎడమఁ గుడి మునుపు దిరుగుచుఁ, గుడినెడమచు వెనుకఁ దిరుగుకలగిరి గడలిం
గడలెడలసురలునసురులుఁ, దొడితోడిఘణిఘణము మొదలురదుదియునుదిగువన్.

క. వడికొని కులగిరి దిరుగఁగ, జడఁగి ఖగమకరకమత్రర్పుషభిగణముల్

సుడివడఁ దడఁబడుఁ గెలతులఁ, బడు భయబడి నెగసి బయలఁబడు సురలిపడున్

క. అమరాసురకరవివరి, భ్రమణధరాధరవరేంద్ర భ్రమణము చాఁ

గమతేంద్రవేపుతీటను, శమియింపఁగఁ జాల దయ్యె శ జగతీనాథా. 214

వ. తదనంతరంబ.

215

క. ఆలోలజలధిలోపల, నాలో నహి విడిచి సురలు శ నసురలుఁ బఱవం

గీలాళోలాహల మై, హాలాహలవిషము పుట్టె శ నవనీనాథా.

216

వ. అదియునుంబ శ్రయకాలాభీలఫాలలోచనలోచనాలశతంబుచందంబున నమందం
బై విలయదహనహస్తంబుకై వడి వడి యై కడపటిపట్టపగలింటిపెలుంగుల
లక్ష తెఱంగున దుర్లక్షితం బై తుదిరేయి వెలిగినమొగిలుగములవలనం బడు
బలుపిడుగులవడువున బెడినం బై పంచభూతంబులుం దేజోహాపంబు లైనచా
డ్చున దుస్సహంబై భుగభుగాయమానంబు లైనహాగులు, జటచిటాయమానం
బు లైనవిస్ఫులింగంబులు భగభగాయమానంబు లై నెఱమంటలును గలిగి
మహార్ణవమధ్యంబున మందరనగం బమంధరంబుగం దిరుగునెడ జనియింది
పటపటాయమానం బై నింగికి నుప్పొంగి దిశలకుం దీఁగలు సాఁగి బయళ్లు ప్ర
వ్వికొని తరిగివ్వంపుఁగొండ నండగొనక నిగిడి కడలినలుగడలకుం బఱచి దరు
ల కుఱికి సురాసురసముదయంబులఁ దరికొని గిరివరగుహగహ్వరంబుల సుడివ
డక కులశిఖరిశిఖరంబుల నెరగలివడి గహనంబుల దహించి కుంజమంజరీపుంజం
బుల భస్మంబుసేసి జనపదంబు లేర్పి నదీనదంబు లెరియింది దిక్కుంభికుంభంబు
లు నిక్కలువడ నిక్కి తరణితారామండలంబుపై మిట్టించిమహార్లోకంబు వంటు
కొని యుపరిలోకంబునకు మూఱుగొన లిడి సుడివడి ముసరుకొని బ్రహ్మాండగో
ళంబు నీటిలిపడక దాఁటి పాతాళాదిలోకంబులకు వేళ్లుపాటి సర్వలోకాధికం
బై శక్త్యంబుగాక యొక్కడఁజూచినం దానయై కురంగంబుక్రియంగ్రేభులుకుచు
భుజంగంబువిధంబున నొడియుచు సింగంబుభంగి లంఘించుచు విహంగంబుపగిడి
నెగయుచు మాతంగంబువోలికి నిలువంబుచు నిట్లు హాలాహలదహనంబుజగం
బులం గోలాహలంబు సేయుచున్నసమయంబున మెలంగ మిమకంబాలక నితై న
దేవతలును నేలం గూలినకక్కలులును డుల్లిన తారకంబులును గీటడంగినకన్నర
మిథునంబులును గమరినగంధర్వవిమానంబులును జీకాకుపడినసిద్ధవయంబులు

జన్మవశేన గ్రహంబులును ¹జిహవతనందట లయిచవల్ల శ్రమంబులును నిగిరి
పోయినవదులును వింకినసముద్రములును గాలినకానంబులును బోలినపురంబు
లును బాచుగవడినపురుషులును బాక్కి పడినపుష్కాంతవాజనంబులును బగిలి
వడినపర్వతంబులును భస్మంబు లైప్రాణింపుంబులును వేగినలోకంబులును
వివశ లైనదిశలును నొడ్డగడవు లైన భూజచయంబులును నటవట లైనభూము
లును నై యకాలవిలయకాలం బై తోచు చున్నవయంబున 217

క. ఒడ్డారించి వివంబున, కడ్డము చనుదెంచి కాన క నధికులు లేమి
గొడ్డెఱి మ్రది రా లన, బిడ్డన నెడ లేక జనులు క పృష్ఠినాథా. 218

వ. అప్పుడు. 229

మ. చని కైలాసముఁ జొచ్చి శంకరునివారసద్వారముఁ జేరి యీ
సున దావారికు లడ్డవెట్టఁ గల మంకముం జొచ్చి కుయ్యో మొఱో
విను మాలింపుముది త్రగింపుము దయక క వీక్షింపు మం చంబువా
సమముఖుల్ గని రా ర్తరక్షణకళాసంరంభుని శంభుని. 220

క. వారలు దీవత వస్తువుఁ, గూరిమితో నెఱిగి దక్కుకూఁతురుఁ దాఁక
బేరోలగమున నుండి దయాఁతుఁడై చంద్రజూఁకుఁ క ²దవనర మిచ్చెన్. 212

వ. అప్పుడు భోగిభూషణునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు గావించి ప్రవాపతి
ముఖ్యులిట్లనిస్తుతియించిరి. 222

సీ. భూతాత్మ భూతేశ కభూతిభావనయాస, చేప మహాదేవ క చేపవద్య
యీలోకముల కెల్ల క నీశ్వరుండవు నీవ, బంధమోక్షములకుఁ క బ్రభుఁడవీవ
యార్తకరణ్యుండ క వగుగురుండవు నిన్నుఁ, గోరి భజితురు క కుశలమతులు
నకలన్మస్తిసిత్తిసంహారక ర్తవై, బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యుఁ క బరఁగుదీవు

తి. పరమగుప్త్యా మయనబ్రహ్మంబు సదసత్త, మంబు నీవ శ క్తిసమయఃక వీవ
శబ్దయోని వీవ క జగదంతరాత్మవు, నీవ ప్రాణమరయ క నిఖిలమునకు, 223

క. నీయంద సంభవించును, నీయంద వసించి యాండు కనిఖిలజగములున్
నీయంద లయముఁ బొందును, నీ ముదరము సర్వభూతస్థనిలయము రుద్రా. 224

సీ. అగ్ని ముఖంబు పరరాపరాత్మక మాత్మ, కాలంబు గతి రత్నిరగర్భ పదము
శ్వవనంబు నీయూర్పు క రసన జలేశుండు, దిశలు గర్భంబులు క దినము నాభి
సూర్యుండు గమ్మలుకంబు సలిలంబు, జతరంబు జలధులు క సదలు శిరము
నర్వాషధులు రోమకచయములు శల్యంబు, లద్దులు మానస క మమృతకరుండు

తే. ఛందములు ధాతువులు ధర్మసమితి హృదయ
మాస్యపంచక ముపనిషత్సదావ్యయంబు

1. వరున తెడలిన వల్ల. 2. దశనరమిచ్చెన్.

నముననీరూపు పరతత్త్వ శ్ర మై శివాఖ్య

మై స్వయంజ్యోతి యై యొప్పు శ నాద్య మగుచు.

225

క. కొందఱు గలఁ డందురు నినుఁ, కొందఱు లేఁ డందు రతఁడు శగుణిగాఁడనుమఁ
కొందఱు గలఁ డని లేఁ డని, కొందలమందుదురు నిన్నుఁగూర్చి మహేశా.

సీ. తలఁపఁ బ్రాణేంద్రియశ్రద్ధవ్యగుణస్వభా, వుడవు కాల క్రతువులును నీవ
సత్యంబు ధర్మ మశ్శరము ఋతంబును, నీవ ముఖ్యుండవు శ నిఖలమునకు
ఛండోమముండవు శ సత్త్వరజ స్తమ, శృత్యుండవై యుండు శ సర్వరూప
కామపురాధ్వరకాలగరాదిభూ, త¹ద్రోహభయము చోద్యంబు గాదు

తే. లీల లోచనవహ్నిస్ఫులింగశిఖర, సంత కాదులఁ గాల్చినయట్టిసికు
రాజఖండవతంస పురరాణపురుష, దీనరక్షక కరుణాత్మ శ దేవ దేవ. 227

ఆ. మూఁడుమూర్తులకును శ మూఁడులోకములకు

మూఁడుకాలములకు శ మూల మగుచు

శేద మగుచుఁ దుది సశేద మై యొప్పురు

బ్రహ్మ మనఁగ నీవ శ ఫాలనయన.

228

క. సదస త్తత్త్వపరావర, సదసం బగునిన్నుఁ బొగడ శ జలజభవాదుల్
పెదవులు గడలుప వెఱతురు, వదలక నినుఁ బొగడ సంతశ్వారము రుద్రా.

మత్తకోకిలము. బాహుశక్తి సురాసురుల్ సని శ ఫాలవెల్లి మధింప హా

లాహలంబు జనించె నేరి కశలంఘ్య మై భువనంబు గో

లాహలంబుగఁ జేసి చిచ్చును శ లాగముం గొని ప్రాణిసం

దోహముఁ బ్రదికింపవే దయ శ దొంగలింపఁగ నీశ్వరా.

230

క. లంపటము నివారింపను, సంపదఁ గృపనేసి జయము శ సంపాదింపం

జంపెడివారి వారింపను, సాం పారగ నీక చెల్లు శ సోమార్ధధరా.

231

క. నీకంటె నొం డెఱుంగము, నీకంటెం బరులు గావ శనేరరు జగముల్

నీకంటె నొడయఁ డెవ్వఁడు, లోకంబుల కెల్ల నిఖలలోకస్తుత్యా.

232

వ. అని యెఱియ నభినందించు చున్న ప్రజాపతిముఖ్యులం గని నకలభూతసముం
డగునదేవదేవుండు దన ప్రియసతి కిట్లనియె.

233

— యి శ్రీమంతుడేవప్రాణికుం డై పాలనమును బాసము నేయట. యి—

క. కంటె జగములదుఃఖము, వింటె జలజనితవిషమువేడిమి ప్రభువై

యంటకు నార్తులయాపద, గెంటించుట ఫలము దానఁ శ గీర్తియ్యగాక్షి.

234

క. ప్రాణేచ్ఛ వచ్చి చొచ్చిన, ప్రాణుల రక్షింప వలయుఁ శ బ్రభువుల కెల్లం

బ్రాణుల కిత్తును సాధులు, ప్రాణులు నిమిషభంగురము లని మగువా.

235

- క. పరహితము సేయ నెవ్వఁడు, పరమహితం దగును భూతకలహమునకుం
బరహితమె పరమధర్మము, పరహితమనకు నెవరు లేడు ? పల్లెందుముచి. 236
- క. హరి మది నానందించిన, హరిణాక్షి జగంబు లెల్ల నానందించుకొ
హరియును జగములు మెచ్చంగ, గరళము వారింను టాపు న గమలకళాన్. 237
- క. శిక్షింతు హలహలమును, భక్షింతును మధుఃపూత్యైషలరసముక్రియన్
రక్షింతుఁ బ్రాణికోట్లను, వీక్షింతుము సేవు నేడు న వికచాబ్జముచి. 238
- వ. అని పలికినప్రాణవల్లభునకు వల్లభ దేవా దేవరచిత్తంబుకొలంది నవధరింతు
గాన యని పలికె ననిన నరేంద్రుం డిట్లనియె. 239
- మ. అమరక లోకహితార్థ మంచు నభవుం న డౌ గాక యుం చాడె బో
యమరల్ భీతిని మ్రింగవే యనిరి వో న యంభోజగర్భామలం
దమ కేమీ హర లెమ్మ లెమ్మనిరి వో న తా జూచి కిన్లంబు న
య్యమ ప్రాణేశ్వరు నెట్లు మ్రింగు మన సర్ముగ్రావలహ్విలన్. 240
- వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 241
- క. మ్రింగెడువాఁడు విభుం దని, మ్రింగెడిదియు గరళ మనియుఁమే లని ప్రజకుకొ
మ్రింగు మన సర్పమంగళ, మంగళనూత్రంబు నెంత న మది నమ్మినదో. 242
- మ. తనచట్టుకొ సురసంఘముల్ జయజయశ్వానంబులకొ బొ బ్బిడకొ
ఘనగంభీరరవంబుతో శివుఁడు లోకకద్రోహి హుం పోకు ర
మ్మని కెంగేలఁ దెమల్చి కూర్చి కడిగా న సంకించి జంబూఫలం
బని సర్పంకషముకొ మహావిషము నాహరించె హేలాగతిన్. 243
- వ. అయ్యవిరళ (మహా)గరళదహనహనసమయంబున. 244
- మ. కడలం బాఱవు పావపేరు లొడలకొ న ఘ్రాంతంబుజాలంబు వు
ట్టదు నేత్రంబుల కెట్లు రాదు నిజజాతూర్ధేందుఁడుం గందఁడుకొ
వదనాంభోజము వాడ దావిషము నాహ్వనించుచో డాయుచోఁ
బదిలుం డై కడి సేయుచోఁ దిగుచుచో న భక్షించుచో మ్రింగుచోన్. 245
- క. ఉదరము లోకంబులకును, సదనం బగు తెఱిగి శివుఁడు న చటులవిహగ్నిం
గుదురకొనఁ గంకబిలమునఁ, బదిలంబుగ నిలిపె నూత్యైషలరసముక్రియన్. 246
- క. మెచ్చిన మచ్చిగ గలిగిన, నిచ్చిన నీ వచ్చు, గాక న యిచ్చ నొరులకుం
జిచ్చు గడిగొనఁగ వచ్చునె, చిచ్చుటచూ పచ్చుపడినశివునకుఁ దక్కన్. 247
- ఆ. హరుఁడు గళమునందుఁహలాహలము వెట్టఁ, గప్పుగలిగి తొడపుకరణినొప్పె
సాధురక్షణంబు న సజ్జనలకు నెన్న, భూవిణంబు గాడె న భూవరేంద్ర. 248
- వ. తదనంతరంబ. 249

క. గరళంబుఁ గంతబిలము న, హనుడు ధరించుటకు మెచ్చి క యా నొ ననుచు
హరియుడిరించయు నుమయను, సురనాథుడు బాగడి రంత కనుస్థిరమతితోన్,

క. హలాహల భక్షణకథ, హేలాగతి నైన విన్న క నెలమిఁ బరింపఁ
హ్యకానలవృత్తికముల, పాలై చెడ రెట్టిజనులు క భయవిఘ్నహితు లై. 251

వ. మఱియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు ద్రచ్చునెడ. 252

—|| పాఠశాలిం దరుమనెడ నైరావతాదులు జనించుట. ||—

క. తెల్లనిమేనును నమృతము, జిల్లున జల్లించుపాదుఁగు క శిరశ్శృంగములుం
బెల్లుగ నర్థఃకోర్కులు, వెల్లికొలుపుమొనవు పాల కవెల్లిం బుట్టెన్. 253

అ. అగ్నిహోత్రి యనుచు క నాసురభిని దేవ,మునులు పుచ్చికొనిక మున్నె యడిగి
విబుధసంఘములకు క వెరవుతో నధ్వర,హవులు వెట్టుకొఱకు క నవనినాథ. 254

వ. మఱియు నాజలరాశియందు. 255

క. సచ్చంద్రపాండురం బై, యుచ్చైశ్శృవ మనఁగఁ దురగ క మొగి జనియించెం
బుచ్చికొనియె బలిదైత్యుం, డిచ్చ గొనం డయ్యె విందుఁ క డీశ్వరశిక్షన్. 256

క. పిఱ పగునురమును బిఱుదును, నెఱిదోఁకయముఖముసిరియైరిర్మలఖరముల్
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నులుఁ, దఱ చగుకంతంబుఁ జూడఁ క దగు నాహరికిన్.

వ. అంత నప్పాలకుప్పయందు. 258

క. దంతచతుష్టాహతి కై, లాంతంబులు విఱిగి పడఁగ క నవధాతకుభృ
త్కాంతం జగునైరావత, దంతావళ-ముద్భవించె క ధరణీనాథా. 259

క. తడ లేనివడపువడి గల, యెడలును బెనునిడుదళరము క నురుకుంభములుఁ
బెడఁ గై యువతులమరిపవు, నడపులకుఁ మూలగురు వనన్ జగ మొప్పెన్.

వ. మఱియు నత్తరంగిణీవల్లభ మథించునయ్యెడ. 261

అ. ఎల్లఋతువులందు క నెలరారి పరువ మై, యిందు విరులతోట క కేపు చెచ్చి
కోరి వచ్చువారిఁకోర్కుల నీనడు, వేల్పుమాను పాలకవెల్లిఁ బుట్టె. 262

వ. మఱియునుం గొండకవ్వంబునం గడలి గిలకరింప నప్పురోజనంబు జనించె నంత.

క. కొక్కాగుమెఱుంగుమేనులుఁ, గిక్కిఱిసినచన్నుఁగవలుఁ క్రిగి స్త్రీననదుముల్
విక్కిటిలి యున్నతంఱుములుఁ, జక్కినిచూపులును దివిజగ్రసతులకు నొప్పెన్.

వ. వెండియు నారత్నాకరంబునందు (నుధాకరుం దుద్భవించి విరించియనుమతం
బునఁ దనయథాస్థానంబునం బ్రవర్తించు చుండె నంత) 265

క. తొలుకారుమెఱుంగుకై వడ్డి, దళితళ మని మేను మెఱవ క ధగధగ మనుచుం
గలుముల నీనెఱచూపులఁ, జెలువంబులమొదలిటెంకి క సిరి పుట్టె వృశా. 266

సీ. పాలమున్నటిలోపలిమీఁదిమీఁగడ, మిసిమి జడునఁజేసి క మేను వడసి
కొక్కాగుమెఱుంగులకొనకొత్త భుకుల, మేనిచే గలనిగ్గుమెఱుంగు నేసి

- నాటినాటికి బోడినవకంపుదీవల, నాచుబోడి నెయ్యంబు శ్రమలుకొలిపి
కొవ్వారుకొండమీదకును బొద్దున బొలిపివచ్చున శ్రావణి పెట్టి
తే. పసిడిచంపకదామంబుబాగున గూర్చి, వాలుకొచ్చెనేలెలువల శ్రవాణి దీర్చి
జాతనమనఁ జేతులకడకు విడిచి, నూతన యాకొమ్మ నొకఁ జేర్చినాఁడు నేడఁ.
క. కం పారెడునధరంబున, జం పారెడివడము నతి శ్రవణమనులక
సాం పారుమోముగన్నలు, బెం పారుచు పొన్న గొప్పపిఱుఁమనునచు లో.
వ. అని జనులు వొగడు చుండ.
సీ. తరుణికి మంగళశ్రన్నానంబు నేయింఁత, మని పెట్టె నిండ్రుఁ డగర్జు మైన
మణిమయపీఠంబు శ్రమంగళవతు లైన, నేలుపులితలు శ్రవిమలోయ
పూర్ణంబులై యన్న శ్రవణ్యాహకలకంబు, లిడిరి పల్లవమల శ్రనిచ్చె భూమి
కడిమి గోవులు పంచగవ్యంబులను నిచ్చె, మఁల నపంతుండు శ్రమధు వొసంగ
తే. మునులుగల్పంబుఁజెప్పిరి మొగిలుగములు, పణవగోముఖకామశ్రపటహమరజ
శంఖవల్లకీవేణునిశ్రవణము లిచ్చె, బాడి రాడిరి గంధర్వపతాలు సతులు. 270
క. పండితనూక్తులతోడతఁ, దుండంబులు సాచి తీర్థతోయము లెల్లం
గుండముల ముంచి దిగ్గో, దండంబులు జలక మార్చె శ్రవణి మణికిన్. 271
సీ. కట్టంగఁ బచ్చని శ్రపట్టుఁబుట్టపుదోయి, ముదితకుఁ దెచ్చి సరముద్రుడిచ్చె
మత్తాళినికరంబు శ్రమధు వాన మూఁగిన, నై జయంతీమాల శ్రవణుఁ డిచ్చె
గాంచనకేయూరశకంకణికిణీకటకాదులను విశ్వకర్మ యిచ్చె
భారతి యొకమంచిశరవరము నిచ్చె, బాణిపద్మము నిచ్చె శ్రబద్ధభవుఁడు
ఆ. గుండలిప్రజంబు శ్రగుండలముల నిచ్చె, శ్రుతులు భద్ర మైననతులు నేసి
నెల్లలోకములకు శ్రనేరికసానినై, బ్రదికె దనుచు దిశలు శ్రవలిక నధిప. 272
వ. మఱియును. 273
సీ. పలుకుల నమృతంబు శ్రసిలుక నెవ్వనితో, భాషించెవాఁడపో శ్రబ్రహ్మయనంగ
నెలయించి కంగేల శ్రనెవ్వని వరియించె, వాఁడె లోకములకు శ్రవల్లభుండు
మొయిదీగె నెవ్వనిశ్రమేనితోఁ గదియించె, వాఁడె పో పరమనర్మజ్ఞమూర్తి
నలఁతుక యెప్పుడు శ్రనివసించె నేయింట, నాయిల్లు పర మగునమృతపదము
ఆ. నింతిమాపు వాడె శ్రనెవ్వోటి కచ్చోయి, జిష్ణుధనదధర్మజీవిగంబు
గొవ్వపిన్ననగవు శ్రగురుతరదుఃఖని, వారణంబు సృష్టికారణంబు. 274
వ. మఱియు న కొమ్మ నెమ్మనంబున. 275
సీ. భావించి యొకమాటు శ్రబ్రహ్మాండ మంతయు, నాటలబొమ్మరి శ్రల్లని తలంచు
బోలించియొకమాటుశ్రభువనంబు లన్నియు, దనయింటిలోదొంతులని తలంచు

బాటింజియోమూటు శ్రీ బ్రహ్మాడిసురలను, దనయింటిలో బొమ్మలనితలంచు
 గొనకొని యొమూటు శ్రీ కుశీచక్రము, నలవడ బొమ్మవే శ్రీ లని తలంచు
 ఆ. సొసి యొక్క మూటు శ్రీ మూర్త్యందూరోచుల, నచటిపీపకళిక శ్రీ లని తలంచు
 భామ యొక్క మూటు శ్రీ భారతీదర్శల. నాత్మసఖులటంచు శ్రీ నాదరించు. 276
 వ. తదనంతరంబ. 277

ఆ. చంచరికనికరైర్ముంకారనదంబు, దనరునుత్పలములదండం బట్టి
 మేఘకోటిసడిమిశ్రమేఘుంగులు త్రడిమాడ్కి, సురలనడుము నిల్పె శ్రీ సుందరాంగి.
 క. ఆకన్నులు నాచన్నులు, నాకరు లాపిఱుందు నడుము శ్రీ నామఖమాన
 వ్యాకారముఁ గని వేల్పులు, నీకాకునఁ బడిరి కలగి శ్రీ శ్రీహరి దగ్గన్. 279

వ. అట్లు నిలిచి దశదిశలం బరివేష్టించి యన్న యత్తురక్షస్సిద్ధ సాధ్యదివిజగరుడ
 గంధర్వచారణ ప్రముఖనిఖలయూథంబులం గనుఁగొని యప్పురాణప్రౌఢకన్యకా
 రత్నంబు దనమనంబున నిట్లని విత్కరించె. 280

సీ. ఐదువ నైయుండ నలవడ దొకచోట, నొకచోట సవతితో శ్రీ నోర్వరాదు
 తగ నొకచోట సంకతత వైభవంబు గా; దొకచోట వేడిమి శ్రీ నుండఁ జోల
 దొకచోటఁ గరుణ లే దొక్కింత వెడకిన, నొకచోట డగ్గఱియుంట బెట్టు
 నెఱయంగ నొకచోట శ్రీ నిలకడ సాలదు, చర్చింప నొకచోట శ్రీ జడత గలదు

ఆ. కొన్ని చోట్లు కామశృంగుగరివంబులు, క్రోధసంయుతములు శ్రీ గొన్నియెడలు
 గొన్ని మోహలోభశృంగుంతింబులు గొన్ని, ప్రమదమత్సరానుభావకములు.

వ. అని సకలసత్పురుషజననవర్తనంబులు మానసించి పరిహరించి. 282

సీ. అమర ముత్తైమవ శ్రీ నైయుండవచ్చును, వరుసకు సవతు లెవ్వరును లేరు
 వెలయంగ నశ్రాంతశ్రవిభవ మీతనియిల్లు, శృంగారచందనశ్రీతలుండు
 గలఁగఁ డెన్నడు శుద్ధశకారుణ్యమయమూర్తి, విమలుండు గదిసి సేవనింపవచ్చు
 నెఱి నాడి తిరుగఁడు శ్రీ నిలుకడ గలవాఁడు, సకలకార్యములందు శ్రీ జడత లేదు

ఆ. సాధురక్షకుండు శ్రీ వడ్వర్గరహితుండు, నాథుఁ డయ్యెనేని శ్రీ నడవ నోవు
 నిరఁడ భర్త యనుచు శ్రీ నింతి సరోజాక్షుఁ, బుష్పదామకమునఁ శ్రీ బూజ సేసె.

క. ఇందీవరదామమున ముకుందునిఁ బూజించి తనకుఁ శ్రీ గూడి వసింపక
 మందిరముగఁ దద్వక్షుము, వందంద సలజ్జప్తి శ్రీ నాలోకించెన్. 284

ఆ. మోహచులువలన శ్రీ ముద్దియ దల యెత్తు, సిగ్గువలన బాల శ్రీ శిరము వంచు
 నింతి వెఱుగువలన శ్రీ నెత్తదు వంపదు, తనదుముఖము ప్రాణదయతుఁ జూచి.

క. హరి నూచిన సిరి నూడదు, సిరి నూచిన హరియుఁ జూడ శ్రీ సిగ్గునఁ బొందు
 హరియును సిరియును దమలో, సరేఁ జూపులఁ జూడ మరుండు శ్రీ సందడివెట్టెన్.

- చ. జగములతండ్రి యై తనయకౌరి జగంబులతల్లి నందిరం
దగ నురముండు దాల్చె నలుఁ డక్కఱుకానవృష్టపేః బ్రజల్
మగుదఁగఁ దొటిభంగి నతిమృతవాప్తిపతిత్వంబున
నగడినలోకముల్ గని రసేకసంభంబులఁ బొంది రి త్తత్వం. 287
- వ. (అట మున్న యభిరాజు వనముండున్న యమూల్యం బునకొన్న భంజనవేటి
యనర్థమణిరాజులు నయ్యంబుజాతులకు సమర్పించిన దానిం బినితస్థలం
బున ధరించి నప్పుడు ఉయ్యాదిలక్ష్మీయు శ్రీనివాసోన్నతజ్ఞ జయంతవనమాలి
కాతారహారాద్యలంకృతం బైనపుండరీకాక్షు విశ్వస్థలంబున వసియించె
నయ్యవనరంబున. 288
- శా. మ్రోసె శంఖమృదంగవేణునముల్ క మున్నాడి పెంజకయుల్
వాసె న ర్జనగానలీలల సురల్ క భాసిల్లి రాక్షుల్ జగ
ద్వాసుల్ విష్ణుని బ్రహ్మరుద్రముఖుల్ క దల్లింఁ ముత్రంబులం
బ్రాసె క్రిక వినుతించి రుల్లసితిపుష్పశ్రేణి వర్షించుచున్. 289
- క. ఆపాలవెల్లికూతురు, దీవులమాపులను దోచి క తిలకించి ప్రజల్
చేపట్టి సంపదలను, బ్రాపించెను, మేలు జగము క బ్రవేశ నరేంద్రా. 290
- క. పాలిటిరాచకన్నయ, మెలారెడుచూపు లేక క మిడుమిడు కంచుం
జాలిం బురపురం బొక్కుచు, మాలితి రక్కసులు కేమ క దోచిన నధిపా. 291
- క. వారిధిఁ దరువఁగ నంతట, వాసుని యన నొక్కకన్య క వచ్చిన నసురుల్
వారిజలో చనునమ్మతి, వారై కైకొనిరి దాని క వారిజనేత్రన్. 292
- వ. మఱియుఁ దరువం దరువ నప్పయోరాశియందు. 293
- నీ. తరుణుండు దీర్ఘవీర్యుండుండు గంబుకం, ధరుండు పీతాంబరకథారి నగ్ని
లాసితభూషణాకృతలంకృతుం డనునాక్షుఁ, ఉన్నతోరెన్నుడి, త్పుల్లముండు
నీలకుంచితి కేశకృషిహుండు దలధరి, శ్యాముండు మృగాదాతన త్వశాల
మణికుండలుండు రత్నం మండలుఁ డిచ్చుతి, నెలకొనలభవుల , ములమూర్తి
ఆ. భూరియాగ భాగ్యభో క ధన్వంతరి, యనఁగ న పృథివీకలకరవాసుఁ డగును
నిఖలవైద్యకాశ్రుప్రసిపుణుఁ డాయుర్వేది, వేల్పువెజ్జ గడల క వెడలిచ్చె. 294
- వ. తడనంతరింబ. 295
- ఆ. అతనిచేతి నున్నయమృతకుంభము నూచి, తెరలు వొడిచి సురలఁ కిగికురువెట్టి
పుచ్చికొనిరి యసురకృపులగవు లెల్లను, మాటు లెంబలిను , మూవేంద్ర. 296
- వ. వెండియు. 297
- ఆ. చావు లేనిమిందు క చక్కఁగ మన కిచ్చె, నమఁడు గడివ నసుకు క లాచికినిన
వెలిచిసురలుపాఠకి ముఱలువెట్టిరి సుధా, పూర్ణకుటము వోయెఁబోయె ననుచు

శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీస్వరూపంబు నొందుట.

వ. ఇట్లు శరణాగతుడైనవేల్పులదైనస్వంబు వొడగని భృత్యజనకామదుండగునప్పర
మేశ్వరుండు మీరలు దుఃఖంపవలన దేను నామాయాబలంబునఁజేసి మీయ
ర్థంబు మరల సాధించెద నని పలికెఁ దత్సమయంబున నయ్యమ్మకపూరంబు నేను
తావుడు మని తమకించుదైత్యదానవజనంబులలోపల నమంగళం బగుకలి సంభ
వించినకతంబునఁ బ్రబలు లగురక్కసులు విలోకించి సత్త్రయాగంబునందునడ
చుచందంబునఁ దుల్యప్రయాసహేతువు లగుసురలును సుధాభాగంబున కర్ణ
లగుదురు గావునఁ బంచి కుడుచుట కర్తవ్యం బిది సనాతనం బగుధర్మం బగుట
జేసి యియ్యమ్మతకుంభంబు విడువుండని దుర్బలు లగునిశాచరుల (వాతమత్సరు
లై తమవారల) వారించు చున్నసమయంబున.

299

ఆ. ఒకనిచేత నుండ న నొకడు బలిష్ఠుఁడై, పుచ్చికొనిన వానిఁ న బొడుగఁ బట్టి
యంతకంటె నధికుఁడమృకుంభమునెత్తికొంచుఁబాజెఁ బరులునగుయ్యిడంగ.

వ. అంత.

301

సీ. మెత్తయడుగులు న మెఱుఁ గారుజానువు, లరఁటికంబములదో న యైనతోడలు
ఘన మగుజఘనంబుఁ న గడు లేతనడుమును, బల్ల వారుణ కాంతిరహియుగముఁ
గడుదొడ్డపాలిండ్లుఁ న గంబుకంఠంబును, బింబాభరముఁ జంద్రబింబముఖముఁ
దెలిగన్నుఁగవయును న నలికుంతలంబులు, బాలేందునన్నిభక్తఫలతలము

తే. నమరఁ గుండల కేయూరకహారకంక,ణాదు లేపార మంజీరనాద మొప్ప
నల్లనవ్వులఁ బవ్తద్రశాతుఁడసుర, పతుల నడఁగింప నాఁడురూపంబు చాల్చి.

వ. అయ్యవసరంబున జగన్మోహనాకారంబున.

303

సీ. వాల్మీకీపై నున్నప్రపయ్యెద జాతీయ, జాతీయి మెల్లన న చక్కకొత్తుఁ
నీళ్లుదీర్చి నుగంపి, పుకింబు లొలయుచు, నొలయించికెంగెల న నుజ్జగిండు
గఁపమెఱుగులు నీనాటు, నీపకన్ను లలాప్పు, నలాప్పు తెప్పల న నండగొలుపు
సవరనివరహాసప్రచంద్రిక జలికొంచు, జలికొంచి కెమ్మోవెఁ న జిన్నపతియఁ

తే. దళితధమ్మిలకుసుమగంధమ్ము నెఱపుఁగంకణాదియుఁబాకృతుల నగడలుకొలుపు
నొడలికొలులు పట్టు లేకులుకఁబాటు, నన్నవలిమెచ్చుఁబయ్యెద న పొకలింప.

వ. ఇవ్విధంబున నక్కపలము వతిరత్నంబు జగన్మోహన దేవతయునుం బోలెనెమ్ము
గంబుతావికి మత్తినితేటిమొతంబులక గెలిచి చిగురుజొంపంబుల నెడ
గలుగ జడియుచు మురియు చుండ రాక్షసవరులు గనుంగొని.

305

సీ. బొగదే లావణ్య న మాఁగదే మాధుర్య, మాఁగదే సతి నవక్రయావనాంగి
యెలయండి వచ్చుతి నే విచ్చగించెను, నినామ మెమ్ముది న సరజాక్షి

- యశఃకంఠర్వవిద్యాధరచారణ, మనుజుఃస్వలఃకు నీమహిమ గలదె
ప్రణవిత్రే ద్రియఃపరిణామదాయయై, విత్తింజేహో విధిఃసంక్షయః
తే. పరితః కళ్యపుసంతతిఃవార మేము, భ్రాతలముః ¹కృతఃకుయత్నిఃప్రౌఢఃపుంము
జ్ఞాతులకు మాకు నేకార్థసంగతులకుః, బాబుదేహనిమగ్నంబు, నందియుమ్ము.
క. విభయై యుండెద మిందట, మభయంబున నచ్చుకొలది న నమ్మతంబును నీ
విభరాజగమన తిప్పక, విభజింపు విపక్షపక్షవిరహితమతి వై. 307
- ప. అని నినుంత్రించుదైత్యులం గని మాయాయువతీయానాం దగువారి తనవాడి
వాలుఁజాపుటంపటవలన వారలతొలుముల నగలిగిచి చిటునగవు లెగయు మొగ
మెత్తి యిట్లనియె. 308
- క. సుందరు లగువురుఘలఁగని, పొందెడునాయంకు ²విజము న న్నట్లునెమిటకొ
బృందారకరిపులారా, చెందరు కామినుల విశ్వసించు పెద్దల్. 309
- క. పలుకులు మధురసధారలు, పలువులు నానాప్రకారదావానలమిల్
సెలుములు సాలావృక్షములు, సెలువల నమ్ముటలు వేదసద్ధాంతములే. 310
- క. నానేర్చుకొలది మీకును, మానుగ విభజించి యిత్తు న మానుఁడు శంకం
గా నిం దనవుడు నిచ్చిరి, దానవు లమ్మతంపులఁడవఁ న దరుణీమణికిన్. 311
- క. ఆకాంతాలోకములు, నాశీతలభాషణములు న నాలాలితముల్
రాశిపరంపర లగుచుం, బాళము లై వారినోళ్ళు న బంధించె నృపా. 312
- ప. ఇట్లు సుధాకలశంబు కేల నందుకొని మందస్మితభాషణంబుల సుందరీయావుం
దగుముకుందుండుమేలుగీడనక యేనుబంది (యచ్చి) నతెఱంగున నంగీకరించుట
కర్తవ్యం బనవును నగుం గాక యని సురాసురవైత్యదానవసమూహం బుపవ
సించి కృతన్నాను లై హోమంబు లాచరించి విపులకు గోభూహిరణ్యాది
దానంబులు సేసి తదాశీప్రపచనంబులు గైకొని ధవళపరిధాను లై ³కంఠ
మాల్యధూపదీపాలంకృతంబగునకరత్న శాలావృక్షంబుఁ బ్రాగ్గ్రకుళవీకంబు
లం బూర్వదిశాభిముఖు లై పంక్తులు గొని యున్నసమయంబున. 313
- క. శ్రోతేధరకుచయుగభర, వేణీధరములను డస్సి న వివిధాధరణ
క్వాణ యయియువిద వచ్చెను, బాణిసరోజమున నమ్మతభాండముఁగొంచున్. 314
- క. భాసురకుండలభాసిత, నాసాముఖకర్ణగండ్రనయనాంచల యై
శ్రీసతి యగునతిఁ గని దే, వాసురయూధంబు మోహ న మందె నరేంద్రా. 315
- ప. అప్పుడు. 316
- క. అసురుల కమ్మతము వోయుట, వొసఁగదు పాములకుఁ బాలునోసినమాడ్కి
దొసఁ గగు నంచును వేటొక, దెసఁగూర్చుండంగఁబెట్టె న దేవాహితులన్. 317
- ప. ఇట్లు రెండుపంక్తులుగా నేర్పరించి. 318

1. 'సురలకు నిర్దేశపాద' అ. ప్ర. 2 బుద్ధి.

నీ. వేగిరపడకుండే వినుడు దానవులార, తడవుసేయక వత్తునైత్తులార
యట్లు సక్కంగూర్చుండు శక్తిని కన్ను లుల్లార్చి, చనుగవపయ్యెద శ్ర జాఱుదిగిది
వడినెముఱుండులనావులు కల్పించి, మర్మంబు లెడలించి శ్ర మఱుగు సేసి
మెల్లనినావుల శ్ర మేఱులు మఱపించి, కడుబాణమాటలఁ శ్ర గ కుపఱిచి
ఆ. యసురవరుల నెల్ల శ్ర నడకించి సురలను, దడవుసేయ వలదు శ్ర ద్రావుఁ డనుచు
వచ్చుకొలది నమృతశ్రవారి విభాగించెఁ, దరుణి దివిజు లెల్ల శ్ర దనిసి పొగడ.
వ. అయ్యవసరంబున. 320

నీ. మనకు వేల్పులకును శ్ర మందట లేకుండఁ, బంచిపెట్టెన నని శ్ర పడఁతి పూనఁ
దా నేల తిప్పును శ్ర దప్పదు తరళాక్షి, గాక రమ్మనుచు వేగంబ చీర
మఱుమాట లాడదో శ్ర మఱి చూడకుండునో, చనుగవగప్పనో శ్ర చాలుననుచు
నొండెడ కేగునో శ్ర యొక్కింత సొలయునో, మనయెడఁ గందునో శ్ర మగువ య
ఆ. నెలఁతచూడ్కిగముల శ్ర సీరై కరంగుచుఁ [నుచు
బ్రణయభంగభీతి శ్ర బద్ధు లగుచు
నూర కుండ్ర గాని శ్ర యువివ తే తెమ్మని
యడుగఁ జాల రైరి శ్ర యసురవరులు. 321
వ. అప్పుడు. 322

మ. అమరవ్రాతములోనఁ జొచ్చి దివిజం శ్ర డై రాహు వీయూషసా
నము సేయం గని చంద్రభాస్కరులు సశన్నలో సేయ నారాయణుం
డమరాఠాతిశిరంబు చక్రహతిఁ దుగ్నాక్షుడ౯ సుధాసి కృష్ణ
యమరత్వంబును జెంద మూర్ఛము దదీయంగాంబు నేలం బడన్. 323
ఆ. అజుడు వాసిశిరము శ్ర నంబరవీధిని, గ్రహము సేసి పెట్టి శ్ర గారవించె
వాడు పర్వములను శ్ర వైరంబు దప్పక, భానుచంద్రములను శ్ర బట్టుచుండు.
క. ఒక బొట్టుఁ జిక్క కుండఁగ, నకలనుధారసము నమరశ్రసంఘంబులకుం
ప్రకటించి పోసి హరి దన, సుకరాకృతిఁ దాల్చె నసురశ్రసుభటులు బెగడన్.
మ. అమరుల్ రక్కసులుం బ్రహాసబలసశ్శాస్త్రాభిమానంబులన్
సము లై ల బ్ధవికల్పు లైరి యమరుల్ శ్ర సంక్రేయముం బొంది ర
య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ కనిరి తా శ్ర మత్యంతదోర్లయ్య లై
కమలాక్షుడ౯ శరణంబు వేడనిజనుల్ శ్ర గల్వాణసంయక్తులే. 326

— ఐదవపాదము. ఐ—

క. దానవు లమృతము ద్రావం, బూని పయోరాశిఁ ద్రచ్చి శ్ర పోగిలినమాడ్కి౯
శ్రీనాథపరామృతు లగు, హీనులు వొందంగఁజాల శ్ర రిష్టార్థంబుల్. 327
క. శోధించి జలధి నమృతము, సాధించి నిలిపవైరిచక్షుర్గతుల౯

- రోధించి సురల కిడి హరి, బోధించి భగేందు నెక్కి : బోయి రచేంద్రా. 328
- క. శుక్లముగ సురల కన్యకము, సిద్ధించిన నసురకులు : సిద్ధిముగిపించుచు
గుడ్డులు నానాయుధపన్నములు చులు యుక్తముఁకు : నడిచిఁ బరిమిల్. 329
- క. ధన్యులు వై రోచవికత, మన్యుప్రముఖులు మహామానులు ననుగో
నన్యోన్యరణము బాహా, విన్యాసంబులచు జేర్చి : వెలసిరి కడిమిల్. 330
- మ. అరు దై కామగ మై మయాసురకృతుం : బై లోకజాలోక్య మై
వరక ప్రాత్రసమేత మై తరిత మై : వై హాయచు బై మహా
సురయోధావ్యుత మైనమూసమున సంకోధితైః బూర్ణేందును
సిరకాంతిక జలి చామరధ్వజపముః : క్షిప్రకృతిః ముందరవల్. 331
- వ. మతీయు నముచి శంబర బాణ ద్విమూర్ధ కానాథ శకుని జం బాయోముఖ
ప్రపాతి పాతి భూతసంతాన వాయుగ్రీవ శక్తి శేష్య లోత్యల మేఘమందుని
మయత్రిపురాధిపని ప్రచిత్తివిరోచన వజ్రసింహుఁ లాఠికాః స్థూర్భుజేయి
సుంధ నిసుంధ శంకుశిః ప్రముఖులును వౌలోమకాలేయులును నివాతకనచప్ర
భృతులును దక్షి-నదండయోధులునుం గూడికొని యరదంబులం దురదంబుల
మాతంగంబుల హరిణంబుల హరి కిరి శరభ మహిష గవయ ఖడ్గ గండభేరుండ
చమర జంబుక శార్దుల గో వృషాదిమృగంబులను గంక గృధ్ర కాక కుక్కుట
బక శ్యేన హంసాది విహంగంబులను దిమితిమింగిలాదిజలచరంబులను నరులను
నసురసురనికరవికృతివిగ్రహరూపంబు లగుజంతువులను నారోహించి తమకు నడి
యాలంబు లగుగొడుగులు పడగలు జోడుగైదువులు పక్కెరలు బొడికం
బులు మొద లగుపాటుము ప్లయికంబుగఁ జైకొనివేటువేట మొనలై విరో
చననందనుం డగుబలిముందట నిలువంబడిచి దేవేంద్రుండును నై రావతారూఢుం
డై వైశ్వానరవరుణవాయుదండధరాద్యక్షేనిర్జరవాహినీసందోహంబును దాను
నెదురుపడి పిఱుతివియక మోహరించె నట్లు సంరంభనన్నాహనముకాహంబు
ల రెండుదెఱంగులవారును బోరాడు వేడుకల మీటగుమాటల సందడించు
చున్నసమయంబున, 332
- సీ. వజ్రదంష్ట్రాంచితశవ్యజనంబులును బర్హ, చామరంబులు సితశచ్చత్రములును
జిత్రవర్ణధ్వజశచేలంబులును వాత, చలితో త్రరోష్ణిష్యజాలములును
జప్పుళ్ళ నెఁగుభూకంఠకంకణంబులు, జండాంశురోచులక శ్రుములును
వివిధభేటకములు : వీరమాలికలును, బాణపూర్ణములైనతూణములును
- ఆ. నిండి పెచ్చు రేగి : నిర్జరాసుఁవీర, సైన్యయగ్నికంబు : సాల నొప్పె
గ్రాహతతులతోడఁ : గలహంబునకు పచ్చునాగరములభంగి : జనవరేణ్య.
- క. భరీభాంకారంబులు, వారణఘోంకారములును : వరహరీహర
భూరికథనేమిరవములు, భూకములై పెల్లగించెఁ : గులకైలములకఁ.

వ. ఇద్విధంబున సుభయబలంబులును మోహరించి బలియునిండును దారకుండు
 ను గుహకును హేతియు వరుణుడును బ్రహేతియు మిత్రుండును గాలనాథు
 డును యముండును మయూడును విశ్వేశ్వరుడు కంబరుండును ద్వష్టయు విరో
 చుండును సవితయు వసుధియుఁ బరాజితండును వృషపర్వుండును వశిష్టదేవతలును
 బలిసుత బాణాది పుత్రకేతంబును మార్యుండును రాహువును సోమండును
 బులోముండును ననిలండును శుంభనిశుంభులును భద్రకాళిదేవియు జంభుండును
 వృషాకపియును మహిషుండును విభావసుండును నిల్వలవాతావులును బ్రహ్మపు
 త్రులును దుర్మర్షుండునుఁ గామదేవుండును సుత్కిలండును మార్కటాంగు
 డును శుక్రుండును బృహస్పతియు వరకుండును శనైశ్చరుండును నివారక
 చులును ముదక్తులును గాలేయులును వసువులును నమరులును బాలోములును 'విశ్వే
 డేవగణులును గ్రోధవశులును రుద్రులును నిద్విధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వ
 యుద్ధంబు సేయుచు మఱియు రథికులు రథికులను పాతకులుపాతకులను (వాహ
 నారూఢులు వాహనారూఢులను) చాడి సింహనాదంబులు సేయుచును నట్టహ
 సంబు లిచ్చుచునాహ్వ్యంబు లొసంగుచు నన్యోవ్యతిరస్కారంబులు సేయుచు
 బాహునాదంబుల విబ్రుంభించుచుఁ బెనుబొబ్బల నుచ్చి రేగుడుం హంకిరి
 చుచు నహంకిరించుచు ధనుర్గుణంబులఁ దంకిరించుచు శరంబు నాటించు
 చుఁబరశువుల నటకుదుఁ జక్రంబులం దెక్కుచు శక్తులం దునుముచుఁ గళిలం
 దెట్టుచుఁ గుళాలంబులఁ బొడుచుచు గదల నడుచుచుఁ (గరంబులఁ బొడుచుచుఁ
 గరవాలంబులఁ వేయుచుఁ బట్టిసంబుల నొంచుచుఁ బ్రాసంబులం ద్రొంచుచుఁ
 బాశంబులం గట్టుచుఁ బరిఘంబుల మొత్తుచు ముసలంబులమోడుచు ముద్గ
 తంబులఁ జరిపించుచు ముష్టివలయంబుల ఘట్టించుచుఁ దోమరంబుల నుటు
 ముచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు నఖంబులం వేరుచుఁ దరునైలంబులం జువ్వుచు
 నుల్మాకంబులం జూరిడుచు నిట్లు బహువిధంబుల గలహవిహారంబులు నణపు
 నవనరంబున భిక్షుంబు లై నశిరంబులును విచ్చిన్నంబు లై నకపాలంబులును వి
 లంబు లై న కపోలంబులును జక్కువడినకేళిబంధంబులును భగ్గుంబు లై నవం
 తంబులును గృత్తంబు లై నభుజంబులును ఖండితంబు లై నశరంబులును విదళి
 తంబు లై నమధ్యంబులును వివృతంబు లై నవదన చింబంబులును వికలంబు లై న
 నయనంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్ణంబులును విశీర్ణంబు లై ననాసికలును విఱి
 పడినయాగు దేశంబులును వినంధు లయినపదంబులును జరిలినకంకటంబు
 లును రాలినభూషణంబులును వ్రాలినకేతనంబులును నూరినఛత్రంబులును
 మ్రొంగినగజంబులును ను గ్గయవరథంబులును నులు మైనహయంబులును జిందల

1. ఉక్రోధవశు లై నచక్రదాశ్వదేవతలును గ్రోధవశు లై నశక్తివరక్కుడులును వశిష్ట
 దేవతలు కాదు.

వందతి తైరథటసమూహంబులును శోకతైరశోకప్రాణులును నున్న నూ
డెడుభూతంబులును బాతెను క్షతవాహంబులును కట్టులు కట్టమూసంబు
లును నెగసిరిగెడికబంధంబులును గలకలంబులును చేయకంకశృఙ్ఖాదివిహంగం
బులు నయి యొప్పునబోవు కళిఘోరం బయ్యె నప్పుడు. 335

౯. నాకాధీశుఁ బదింటి మూఁట గదముఁ గ నాల్గిట గుట్టంబుఁగ
వీకాత్మంబున సారిధిం జొనిపైచైవ్యేంద్రుండు దా నావియి
ల్లోకాధీశుఁడుదండి యన్నిటిని దోడ్చొ నెన్నిభల్లంబులన్
రా కుండకా కిచ్చవర్ణమందునిమి గీర్వాణాని యగ్గింపఁగన్. 336

సీ. తనతూపు లన్నియుఁ గ దర మిడి కిక్కుండు, నఱవిన జోడువికృన్నువుపు మెఱసి
బలి మహాక క్షిచేఁ గ బట్టిన నదియును, నతఁడు ఖండించె నకర్మవృత్తిముగ
మఱి ప్రాసశూలలోమరములు కైకొన్నఁ, దోడ్చొడ నదియును, దుఃఖి వైచె
నంతటఁ బోక యెఱ్ఱయ్యది వాడు సారింపఁ, దొడివి తా నదియునుగ్రుమ్మమునసె

ఆ. నసురభర్త విరథుఁ గ డై పోయి పగఱిఁగ, కానఁబడిక వివిధగదా వృత్తి
నేర్పు మెఱసి మాయస్మించె మించును, నేల్పుగములు కూడిఁ నెఱఁగఁపడఁగ.

౪. ఇట్లు దానవేంద్రునిమాయావిశేషవిధానంబున సురానీకంబులైన బర్హతాబులు
వడియె దావాగ్నిదండవ్యామానతరువర్ణంబులు గురిసె వలంకశిఖరపకరశిలా
సారంబులు గప్పె మహారోగదండశూకంబులు ఁటచె వృశ్చికింబులు మీ
టె వరాహవ్యాఘ్రసింహంబులు గదిసి వికలిఁగఁ దొరఁగొయె వనగజంబులు
మట్టి మల్లాడిం జొచ్చె శూలహస్తులు దిగంబరులు నై రండు రండని బలుచిక్కి
సులు శతసహస్రసంఖ్యలు భద్రనచ్చేదనభాషణంబు లాడం దొడంగిరి వికృత
వదనలు గదాదండధారులు నాలంబిత కేశభారులు విహసులు నై యనేకరా
క్షసవీరులు పోసికు పోసికుడు తునుము తునుముం డని వెనుతగిలిపరువ
గంభీరనిర్హతసమేతంబు లయినదమూతసంఘాతంబులు (వాతాహతంబు లై)
యుప్పతిల్లిన నిప్పులకుప్పలు మంటల ప్రోవులుం గురిసె మహాపవనవిజృంభితం
లైనకార్పిణ్య ప్రళయనలంబుచండంబునం దరికొనియెఁబ్రచిందియుంఘానిల
ప్రేరితసముత్తంగతిరంగావర్తభీషణం బయినమహార్ణవంబు నెలియలికట్ట దాటి
వెలివిరిసిన ట్టుయి యుండె నానమయంబునం బ్రళయకాలంబునుంబోలె మిన్న
మన్నును రేయం బగలు నెఱుంగ రా దయ్యె నయ్యవసరంబున. 338

౫. ఆయను రేం ద్రునిబహుతర, మాయాజాలంబులకును గ మాయెఱుంగక వ
ప్రాయుధముఖరాచిత్వంబు, పాయంబును బొంది చిక్కు గ వసిరి న రేంద్రా 339

౪. అప్పుడపద్ము. 340

౫. ఇయ్యసురులచేఁ జిక్కిరి, మెయ్యది వెర వెందుఁ జొత్తు గ మిటు వొలయఁగడే

యన్యూ దేవ జనాద్దన, కయ్యో కయ్యో యటంచుఁ శ గూయిడి రమకుల్.
వ. అయ్యెడ. 842

మ. విహగేంద్రాశ్వరూఢుఁడై మణిరమాశ్శాశతోరస్కుఁడై
బహుశస్త్రాస్త్రుని హాభుజాఃలిసఁడై శ భాస్వస్థి రీటాదిదు
స్సహుఁడై సవ్యవీశంకపత్రధరుఁడై శ సంచుల్లపద్యాతుఁడై
విహి తాలంకృతితోడ మాధవుఁడు దా శ వేంచేసి నచ్చోటికిన్. 843

చ. అసురులమాయ లన్నియును శ నబ్బదళాతుఁడు వచ్చినంతట
గనివిన లై నిరర్థ మయి శ గ్రక్కునఁబోయెను నిద్ర నొంది నం
తనమున మేలుకొన్నగతిఁ శ దాల్చి చెలంగిరి వేల్పు లందఱుం
బస సెడ కేల యుండు పారిపాదపరిష్కృతి సేయ నాపదల్. 844

వ. అయ్యెడ 845

అ. కాలసేమి ఘోరకంఠీకవము నెక్కి, తార్ద్యశిరము శూలభారం బొడువ
నతనిపోటముట్టు శ వారి గేల నంకించి, దానఁ జావఁ బొడిచె శ దానవునిని. 846

క. పడపడి మాఁగి సుమాలలు, బెడరించినఁ దఱలు ద్రుంఱె శ బృథుచక్రహరి
గడఁ గొని గరుడుఁడెక్కులు, సెడరించినమూల్యవంతుశిరమున్ శ వేసెన్. 847

వ. ఇట్లు పరమపుర ఘం డగవారి రుణాపరత్వంబునం బ్రత్యుపలబ్ధమనస్కు
లై పరుణవాయువ సవప్రభుములు పూర్వీకుల నెవ్వ రెవ్వరో గయ్యంబు
సేయదురు వాఁల వారలం దలపడి నొప్పించి రయ్యవనరంబున. 848

క. బాహుబలంబున నింద్రుఁడు, సాహసమున బలిని గెలువ శ సమకట్టి సము
త్సాహమున వజ్ర మెత్తిన, హాహానినదంబు వేసి శ రఖిలజనములున్. 849

వ. ఇట్లు సముద్యోధిదురహస్తుం డై యింద్రుండు దనపురోభాగంబునం పరాక్ర
మించు చున్నవిరోచననందను నుపలక్షించి యిట్లనియె. 850

మ. జగతికా వైరియొంటికి గెల్పుట యిసీ శ శౌర్యంబె ధైర్యంబె తా
మగవాఁ డయ్యును దక్షుఁ డా నెఱిగి సామర్థ్యంబునం గల్గియున్
బగవానిం గని డాగెనేని మియి సూరపం జాలఁడేనిం గటా
వగరే బంధులు దిట్టరే బుధులు గతన్యల్ గూర్తురే దానవా.

కా. మాయల్ సేయఁగ రాదు పో నగవులే శ మాతోడిపోరాటముల్
దాయా చిక్కితి వ్రక్కలించెద వడిక శ దంభోభిధారాహరి
సేయిష్టార్థము లెల్లఁ జూడుము వెనక శ నీవారలం గూడుకో
నీయాటోపమా నర్జరే ద్రుఁ డడఁచుక శ నే. దాజిలో దుగ్ధత్రీ. 851

వ. అని యాపాలంబించిన విని విరోచననందనుఁడి ట్లనియె. 852

కా. నీవే పోటరివే సురేంద్ర జగతికా శ నీ కేల గెల్పుటముల్
తేనె యెవ్వరిపాలఁ జూయనవి మేల్గిడుల్ విరించాడులుం

- ద్రోవంజాలుదు రెన్నిధానమున సంతోషింపజోకింప నా
దైవం బేమి కరస్థలానులకమే యిచ్చోకులం గాడియే. 854
- అ. జయము లపజయములునొకట లాడ, లలిలచలివిదిః కాంక్షలములు
చంద్రకళలు మేఘుచయములు విరివిలు, మెఱుంగ లమఃస్వో యిచ్చోపడికు. 855
- వ. అని యిట్లాక్షేపించి.
క. వీరుడు దాననాథుడు, నారసముల నిండుమేఘం నానంది మహా
ఘోరాయుధకల్పము లగు, సూరాలాసములు సెప్పుకొనికె మఱియన్. 856
- వ. ఇట్లు తథ్యవాది యైబలిచే వివాక్యతుండై.
క. శత్రువురాక్షసంబునఁ, దోత్రాహతజముభంగిఁ దుష్టుడు బలి నా
వృత్రారివీచి వైచిన, గోత్రాకృతి నతిమనోరంజనం గూత నరేంద్రా. 857
- వ. అప్పుడు.
క. చెలికానిపాటు గనుఁగొని, బలిసఖుఁ డగుజంభుఁడతుల్యబాహుశక్తి
జెలితనము సాల నెఱపుచు, నిలు నిలు మని వీరఁవాఁకె యిర్వహాతుక్. 858
- క. పంచాననహనుఁడై, చంచల్గద జంభుడెత్తి యెల్లారిని దా
కించి సురేధంబును నొప్పించి విజృంభించియూర్చి యేర్పంగడిమిక్. 859
- క. వీర సెడిఘనగదాహతిఁ, దోత్రముఁ గదలింపలేక యుచ్చవాహిన్.
మ్రోఁగిరిలఁ బడియె నేలను, సోఁ కోర్వకడగ్గజంబు యసుసమిగొందున్. 860
- వ. అయ్యెడ.
క. సాధి వేయుహయంబుల, నేఁ గాయుతిపడిది తేజః యేవేందుఁడు దా
నారోహించెను దైత్యుఁడుదూరి మూలిని శూలభారన్ బాడిచెన్. 861
- అ. శూలనిహతి నొందిస్త్రుక్కక మూర్ఛియ, సూతు వెఱకు మును యువిభుడు
వాఁగిరముఁ దునిమె యవ్రభాతంబున, దైత్యుని లెల్లఁ జ్చెల్లెల్ల. 862
- చ. చనిసురనాథుఁడే గలన యజంభుఁడు సచ్చుల నారదుడు ని
ప్పిన విని వానిభ్రాతలు గ్రభీరబలాధికుఁ డాబలుడు పా
కనముచు లాపురందరుని యెగించి ఖరోస్తులఁ మూల నాడుచు
ఘనజలధారలకొనగముఁ యెగిరినచామ్రునఁ గప్పిరముల్లెన్. 863
- నీ. విబుధలోకేంద్రుం యే వేయగుఱ్ఱుంబుల, నన్ని కోలల బయల యెడర నేసె
నిన్నూట మూలి యనిన్నూట లఘులు నారీతి నిండు ప్రత్యేకమును
వేధించె బాకుండువీరిలవాడస్త్రులు, రేయుబహులంబులయెఱుఁగెను
కనకపుంఖంబుల యెడంబులొక పదియేంబుల నమచియు యెసెయూర్చె
అ. బలినినిట్లు ముగియ యెగవని రథమూరి, సహతు ముంచి రత్నఃకాములను
వనజలోకనఖుని యనకాలంబున, మొలుగములు మునుంగ యుండునట్లు. 864
- క. ఆయ్యవసరంబున.
865

- మ. అమరారాతులబాణజాలములపాశ్రయితే చెల్లలే
యమరాధీశ్వర యంచు ఖన్నతరులై శ్రయంభోధిలోఁ జంచల
త్యమునం గ్రంథువణిజుంబులక్రియకై దైత్యాధిపపూహము
ధ్యమునం జక్కిరి వేల్చు లందఱు విపరద్ధానంబులం జేయుచున్. 370
- వ. లంత. 371
- కా. ఓహో దేవతలార కు య్యిడకుఁ డే శ్రమన్నాడ నం చంబుభృ
ద్వాహుం డాశరబద్ధపంజరము నంతలం జించి తేజంబుఁ
వాహోపేతరథంబుతోడ వెలికికై వచ్చెన్ నిశాంతోల్లస
న్మాహాత్మ్యంబునఁ దూర్పునం బొడుచునామారాండుచందంబునన్. 372
- వ. ఇట్లు వెలువడి. 378
- చ. విఠిగినసేనఁ గాంచి సురప్రేమఁ డాహో యని బిట్లు చీరి క
మృతః బుఁకిొల్పి పాకబలమస్తకముల్ నిశితాశ్రుధారల
నెరసినతీక్షణజప్రమున శ్రవేలకు వ్రాల్చెను వానిచుట్టుల
వెలదిరి తచ్చముపతులు శ్రవిష్వాలులై చెడి పాటి రార్తితోన్. 374
- వ. అప్పుడు నమంచి నిలువంబడి. 375
- మ. తనచుట్టంబులఁ జంపె వీఁడనుచు నురద్యత్తోఁగళోకాత్ముడై
కవశాంతంబును నశ్రమ సారమయముకై ఘంటాసమేతంబు నై
జనదృగ్దస్పహ మైసశూలము నొగింక సారింది వైచిత్ర సురేం
ద్రునిపై దీన హతుండ వౌదని మృగేంద్రుం బోలి గర్జించుచున్. 376
- కా. లకాశంబుఁ వచ్చుశూలమును జంభారాతి ఖండించి నా
నాకాండంబుల వానికంతము దెగ శ్రవణభోళియుకై వైచిత్ర
స్తోత్రేంద్రాయుధము సురారిగళముం ద్రుంపంగ లేదయ్యె నాఁ
డాకంపింపక నిల్చె దేవవిభుఁ డత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 377
- వ. ఇట్లు నిలిచి యన్ననముచిం గనుగొని వజ్రంబు ప్రతిహతం బగుటకుఁ శంకించి
బలభేది దనమనంబున. 378
- సీ. కొండలతెక్కుల శ్రుంఢించి వైచిత్రో, వజ్ర మెన్నడు నింత్రవాడి సెదదు
వృత్రాసురాదుల శ్రవిదళించుచో నది, దిరుగ దెన్నడు పనికై దీర్చికాని
యంద్రుండఁగానోకోయేను దంభోళియుఁ, గాదోకోయిది ప్రయోగంబునెడనో
దనుజాధముఁడు మొనరతాఁడు దప్పించెనో, భిదురంబు నేడెల శ్రబంబువడియె
- ల. ననుచు వజ్రవగవ శ్రవార్ద్రశుష్కంబులఁ, జావ కుండఁ దపము శ్రవలీలెనీతఁ
డితర మెద్దియై శ్రనింద్ర ప్రయోగింపు, వైశ్రమనుచు దివ్యవాణి పలికె. 379
- వ. ఇట్లు దేకిందినదివ్యవాణిలుకు లాకర్ణించి (పురందరుండు). 380

ఆ. ఆత్మబుద్ధిఁ దలచి క్రమార్థంబు సుష్కంబు, కానిసాధనంబు కేరమును
నది యమర్చి నాన క్రమములు మెచ్చంగ, నముదిరిముచ్చుచే నాకవిధులు.

వ. ఆత్మవచనంబున. 882

సీ. పురుషాత్మ నగ్గించి క్రమార్థజులు నేరి, నందు వినిచి క్రమముగోడ
గంధర్వముఖులు కనుకలు విక్లాపములు నుచు నానందు వినివేదము బాసి
రమరాంగనాచరు కలాపి నేరి లోచనంబులు మ్రోసి కనుకలుగోడ
వాయుగ్నినదవ క్రిమనాడులు బ్రహ్మచర్య మొనర్చి పుష్కరి

తే. నల్పమృతంబుల సింహంబులట్లు తోటి, నమనములునదలు క నలు వాయు
నజుడు ప్రతేర నారదుఁడగుచుండెనె, తెన్నుచులు వారింక క నునరాధ.

వ. నచ్చి సురలకు నారదుం డిట్లుండె. 884

కా. సిద్ధిచేకా సురలార మీ కమృతముకా క్రీరాధంప్రాప్తులై
వృద్ధిం బొందితి రెల్లవారలు వికల్పముల్ మృతిం బొంది కి
యద్ధు బేటికి నికిఁ జాలుఁ బని లేక దోహాల్ పులే యంచు ను
బద్ధాలాపము లాడి మాన్పె సురలం క బాధవ్యవంకాగ్రజే. 885

వ. ఇట్లు నారద వచననియుక్తులై రాక్షసులతోడసంగ్రామంబు సాలించి సకలదేవ
ముఖులును ద్రివిప్రపంబునకుం జనిరి హతశేషులైనదైత్యదానవులు వివర్ణుం
డైనబలిం దోహ్నిని పశ్చిమశిఖరిశిఖరంబుఁ జేరి విధ్వంసమాకంఠకు లై విన
వదేహులగుయామినీచరుల నెల్లఁ సుక్తుడు మృసంజీవఁ యెఱుఁగివిద్య
పెంపుంజేసి బ్రదికించె బలియును భార్యనాన గ్రహంబు విగతశరీరవేదంబు
డై పరాజితుం డయ్యును లోక కాలనిచక్షులు దిలకుటజేసి దుఃఖపడక ముండె
నని చెప్పి రాజునకు సుకుం డిట్లుండె. 886

సీ. కైలాసగిరిమీఁద క ఖండేమభ్రావణం, దోకనాడు గొలువున క నన్నవేళ
నంగన యెనిష్ఠుఁ క డనుకుల వంచిచి, సురలకు నమృతంబు క నూజ లిడుట
వినిదేవియును నానుకృతవశం ద్రగమనుఁడై, కడువేళ్ళభూతసంఘములు గొలువ
మధునూదనుం డున్నయందిరంబున కేగి, పురుషోత్తమునిచేతఁ క బూజ వడసి

తే. తానుగూర్చుండిపూజించెదనుబడవెరి, గుళలమేమీకు మాకునకగుళలజును
మధురభావలహరిమీఁదకమై త్రి నెఱసి, హనుడుపద్రాక్షుఁజూచియట్లనియెల్లీరి.

సీ. దేవ జగన్మయ క దేవేశ జగదీశ, కాలజగద్వ్యాపకస్వరూప
యఖిల భావములకు క నాత్మయు హేతువు, నెయిత్కరుడ వాద్యంతయులకు
మధ్యంబు బహియును క షటి లోపలయు లేక, పూర్ణమై యమృతమైఃభూరిసత్య
మానంద చింతాత్ర క మవికార మాధ్యమ, సస్య మశోకంబు క నగున మఖల

తే. సంభవస్థితిలయమూలభదంభకంబు, నైన బ్రహ్మంబు నీవ నికయంభ్రీయుగము
సుభయనరిగవిస్మయ్యలైయున్నమునును, గోరికెపల్ల కాగులైకొల్లురెపుడు.

- సీ. భావించికొండలు శ్ర బ్రహ్మాంబు నీ వని, తలపోసికొండలు శ్ర ధర్మ మసియఁ
జర్పించి కొండలు శ్ర సదసదీశ్వరుఁ డని, సరవిగొండలు శ్ర క్రిస్సహితఁ డనియఁ
జంతించి కొండలు శ్ర చిరతరుం డవ్యయుఁ, డాత్మ తంత్రుఁడు పరుండుభికుఁడనియఁ
దొడరి యూహింతురు శ్ర తుది నద్యయద్వయ, సదసద్విశిష్టసంశ్రయఁడ వీవ
తే. తలఁప నొక్కంతవస్తుభేదంబుగలదె, కంకణాదులుఁ బసిఁడి యొక్కటియ కాదె
కడలుపెక్కెన వార్థియొక్కటియెకాదె, భేద మంచును నిను వికల్పింపవలదు.
- సీ. యద్విలాసము మరీచ్యాదు లెటుంగరు, నెన్నఁడుఁ జెడకుండు శ్ర నేను నెఱుంగ
యన్నాయ నంధులై శ్ర యమరాసురాదులు, వనరెడ రఁటు యున్నవార లెంత
యేరూపమునఁ బొంద శ్ర కేపారుడువు నీవు, రూపివై సకలంబు శ్ర రూపు నీయ
రక్షింపఁ జెటువఁ గార్తరణ మైనచరాచ, రాఖ్య మై విలసిల్లు శ్ర దంబరమున
- తే. ననిలుఁ డేరితి విహరించు శ్ర నల్ల నీవు, గలసి వ ర్తింతు సర్వాత్మకత్వమొప్పు
జగములకు నెల్ల బంధమోక్షములు నీవ, నీవ సర్వంబుఁ డలపోయ శ్ర నీరజాక్ష.
- మ. ఘనతక నీమగపోడుములే పలుమఱుంశ్ర గన్నారముక వేమఱుక
నిను నిన్నారముఁ జూడ మెన్నఁడును ముక శ్ర నీయాఁడుఁజందంబు మో
హిని వై దైత్యులఁ గన్నుఁజ్రామి యమ్మతం శ్ర బింద్రాదిదేవాళి కి
చ్చినసీరూపముఁజూపుమా కుతకముం శ్ర జిత్రంబునం బుట్టెడిన్. 891
- క. మగవాడ వయ్యజగములఁ దగులం జిక్కులను బెట్టుదంటకు నీకక
మగువతనంబున జగములఁ, దగులముఁ బొందింప నెంతదడవు ముకుందా. 892
- వ. అని పలుకు చున్నశూలపాణిచేపేక్షితుండువిష్ణుండు భావగంభీరం బగునవ్వు
నివ్వటిల్ల నవ్వాజుదేవున కి ట్లనియె. 893
- కా. శ్రీకంఠా నిను నీవ యేమటకుమీ శ్ర చిత్రంబు రంజించెదక
నాకడ్యేవుల డాఁగురించుటకు నై శ్ర నాఁ డేను గైకొన్నకాం
తాకారంబు జగన్నిమజ్జనము నీ శ్ర వైచూచెదే జూపెదక
గైకో వర్ణము లండు కాముకులు సంకల్ప ప్రభూతాత్మములే. 894
- శ్రీ హరి దవమోహినిహాపంబుచే నీశ్వరుని మోహింపఁ జేయుట. —
- వ. అని పలికి కమలలోచనుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యుమాసహితం డయిన
భవుండు విష్ణుం డెట్లు వోయెనో యెందుఁ జొచ్చెనో యని దశదిశలం గలయ
నవలోకించు చుండం దనపురోభాగంబున. 895
- సీ. ఒకయెలదోఁటలోనొక వీధి నొక సీదఁ, గుచకుంధములమీఁదికొంగు డలఁగ
గబఁకాబంధంబు శ్ర గంపింప నుడుటివై, జికురజాలంబులు శ్ర సిక్కువడఁగ
ననుమాన మై మధ్య శ్ర మల్లాడఁ జెక్కులఁ, గర్జకుండలకాంతి శ్ర గంతు లిడఁగ
నారోహభరమున శ్ర నడుగులు దడఁబడ, దృగ్గీప్తినంఘంబు శ్ర దిశలఁ గప్పు

తే. వాసుకరమున జాతీశ్రవణువఁ బట్టి, కనకకూర్చురమున శంఖున ల్లనంగఁ
గంకణంబుఁ ఝూఝూఝఁ త్రాగఁమెనఁ. బంధితచేనఁ బ్రాయఁ పుట్టింజిగియె.

వ. నీని మున్ను మగువ మరగి సగ మయిననుకొనఁ విన్నవించి మోయావగుణ
విలాసంబులు గన్ను చూరింపం గనుతెప్ప వే ముఁ లిప్పుకొనఁ మెత్త నయిన
చిత్రంబున.

397

శా. ఈకాంతాజనరత్న మెవ్వఁదొడ్డో యీ మోహమహామయము
నేడి కిల్పంబులయందుఁ గాన మజఁ షేయింతో వృజింపంగ వా
లే యం తెల్ల నిజంబు వల్లభత నీలీలావతీం జేరఁతా
నేకాంతుండు గలండ్లో క్రీడలకు నా కేయింతి సిద్ధింపవే.

398

వ. అని మఱియుం జెఱవఁబెట్టుకొని మెఱవడిం దెలిపి వెఱవడిన నెఱవడిన దెఱవ
దుఱిమి కొనిన తుఱుమువిగిముడి వడలి కడలి భుజముల మెకల నొకఁ గడిచి చెవరిన
కురులు నొసలివృగమువదిలికొప్పుటనలు ములిన విరచిల నుం ముగముమెఱు
గులు దశదిశలం బనలుకొలుపఁ జిఱుకొప్పు మెఱుమి యనుజెఱుటం దడంబడి
పులకరములు కులకరములు గొన హృదయానందకందం బగుండుకంబు గరార
విందంబునం దమర్చి యక్కునం జేర్చి చెక్కుననాత్రించి చుబుకంబుమోపి చూ
చుకంబులం గదియించి నఖంబుల మీటుచు మెల్ల (మెల్లం) గెల్లామకర (కమలం
బుల) కనకమణివలయంబులు ఝూఝూఝ యనం గుచకలకంబు లొండొంటి
నొరయ నెడమఁ గుడిం దడంబడఁ గ్రమమున నెరుఁజిమ్మిచు నెరుఁజిమ్మి తన
కుఁ దానెకొన్ని చిన్నిపన్నిదంబులు సేసికొని బహుపరమము బెడఁకి వడవడివడం
క నఱితిసలుగులయంబడఁ దిరుగుమఁ(దిరుగునెడి) బెఱకువయగొంఁ జెప్పులతో
డవులరుచులు ¹ కలుముల నటనములులుపఁ బనించగి మొడియునునొడిసి కలం
కులకుఁ జడియుచు బడిసి బడినుపడక వయవ నెలవెడలిదిగంబడిం ² టిప్పలంబునఁ
గాంచీకనకమణికింజులు మొరయఁ బనికలకముల్లు గల్లుగల్లు మునం గరకంక
ణమణిగణములు మెఱయ వెరుకొని యుజికి పట్టుమఁ బట్టి పుడమిం బడవైచి
పాటువెలన మిటికెగసి కెటకకరంబునం గరంబు దిరు బయ పలుకులు మర
ల నడుచుచు నెగయునెడం దిగంబడుతఱిని నిలపుమెఱుంగుగ్గునోగపగ్గుంబుల
వలలువైచి రాఁ దిగించినపగిది వెరుకొనింగవిలోనబాలంబులు సగిషించుచుమగి
డించుమఁ గరలాఘవంబున నొకటి పది నూఱు వేయి సేసి సేర్పు వాటింపుచు
నరుణచరణకమలరుచుల నుదయశిఖరశిఖరతరణికిరిసి సెముమ ముఖచంద్రచ
ద్రికలఁ జంద్రమండలంబులు గామిమమి నెడనెడ నుపోడమ్మ పర్వతచేరావలం
బుఁ జక్క నొత్తామఁ గవాలపాలికాలోలమర్మదలమిదుబృందములు సఖాకు
రంబుల నొసరించుచు నధరబింబభ్రాంతిసహాంతరాడకీరంబుల జోవుచు

మఃఖనలోజపతిమహాసక్తమత్తగుఘకరంబుల నివారించుచు మందగమనాభ్యాస కుతూహలాయ త్రమరాశియుగళంబులకుం దలంగుచు విలాసవిశ్వానందక సుయూరివిధునంబులకు నెడగలుగుచుబొదరిండ్ల¹యీతిములకుం బోక మలంగు చు సరస్వతలయాస్వాదకాముకకలకంఠవంపతులకు మారించుచుఁ దీగయుయ్యె లల నూఁగుచు మాధవీమండపంబు లెక్కుచుఁ గుసుమరేణుపటలంబులగుబ్బులు వ్రాకుచు మకరందస్యందబిందుబృందంబు సుత్తరించుచుఁ గృతకనైలంబుల బొడనూపుచు నున్నతకేతకీ స్తంభంబులనొరగుచుఁ, బుష్పదళఖదితవాతాయనం బుఁదొంగిచూచుచుఁ గమలకాండపాలికలనాలంబించుచుఁజంపక దేవళీమధ్యం బుల నిలువంబుచుఁ గదలికాపత్రకవాటంబుల నుద్ఘాటించుచుఁ బరాగనిర్మిత సాలభంజికానివహంబుల నాదరించుచు మణికుటిమంబుల మరియుచుఁ జంద్ర కాంఠవేదకల నొలయుచు రత్నపంజరశారికానివహంబులకుం జనువులు సెప్పు చుఁ గోరిన క్రిమం జూచుచుఁ జూచిన క్రియ మెచ్చుచుమెచ్చిన క్రియవెఱుగు పదాచు వెఱుగుపడిన క్రియ ముటచుచు ముటవక యేకాంతం బగునవ్వనాంతం జన ననంతవిభ్రమంబుల జగన్మోహిని యైవివారించుచునున్నసమయంబున. 400

ఆ. వాలుగంటివాఁడీరవాలాచుఁజూపుల, శూలి ధైర్య మెల్లఁ శ గోలుపోయి
తటలి యెఱుక లేక శ ముటచె గుణంబుల, నాలి ముటచె నిజగ్రణాలి ముటచె.

వ. ఆపుడు.

401

ఆ. ఎగురు వైచి పట్ట శ నెడ లేమిఁ జే దప్పి, వ్రాలుబంతిఁ గొనఁగ శ వచ్చునెడను
బడఁతివలన వీడి శ పడియె మారుతహతిఁ, జంద్రధరునిమనము శ సంచలింప.

మ. రుచిరాచాంగిని వస్త్రబంధనపరక శ రోమాంచవిభ్రాజితం

గుచభారానమితం గరద్యయపుటీగూఢీకృతాంగిం జల

త్కచబంధం గని మన్మథాతురతి నాకంపించి శంభుండు ల

జ్జ చలింపం దనకాంత సూడఁ గదిసెం శ జంద్రాస్య కేల్దమ్మికిన్.

402

ఆ. పవము సేర వచ్చురఫాలాక్షుఁబొడగని, చీు వీడి పడినస్యసిగ్గుతోడ

మగువ నగుచుఁ దరులరమూటున డాఁగెను, వేల్పుతేడు నబలరవెంటఁ బడియె.

మ. ప్రబలోద్యత్కరిణిం గిరీంద్రుఁడు రమింశ్రపక వచ్చులీల శివుం

డబలా పోకుము పోకువే యనుచు డాయు బాఱి కెంకేలఁ ద

త్కబరీబంధము పట్టి సంభ్రమముతోఁ శ గొగిల్ల నోలార్చి నం

తఃపహింప క్రియ నెట్ల కేనిఁ గదిముం శ దద్భాసునిర్ముక్త యై.

403

సీ. వీడఁ వెనున నాచురవేణీధరంబుతో, జఘంభారాగతిశ్రాంతితోడ

మాయావహానియై శ మంలిమా ముచుఁబోయి, నిష్ఠు నద్యుతకర్మ శ వెంటఁ దగిలి

గూఢాకాసు మరల జగముచె మరుం డనఁ, గరికి వీసృయకర్మకరణిఁ దాల్చి

- తోండులు నేలులు గోడలు కనులు, హుడు వాటి నాగనమ్మహాత్మ్య
తే. నిర్మలామౌఘశేదంబు, కేమిమిది, మహాత్మ్య మెడిముఁబడియయ్యె
ధరణిమీఁబుండలొక్క దానియనె, కేమిమిది దుష్టంబు, పరిసహించు
క. జగదాత్మకుం డెగులెంభుడు, కేమిమిది హుడు, కేమిమిది మహాత్మ్యమున్. 407
- ల. కాముగలువవచ్చుఁ గలారొకపిచ్చివృత్త్యదహములిన్, మెలయవచ్చు
నాడుపరిచూపుఁజంపర గెలువంగి, నెకము గాదు, త్రిపురవైకైకం. 408
- వ. ఇట్లు పురుషాకారులును పహించినవారి హుడు కట్టనియె. 409
- నీ. నిఖిలదేవోత్తమ, నీ వొక్కఁడువక్క, నెవ్వఁడు నామాదు, నెఱుంగనేర్పు
మానిఁ యైనామామాయచే మునుగతి, ధృతిమోహతుండు వైకలెని తీవు
కాలరూపంబునఁ గలంబుతోడ నా, యందును నిమాయ, తుభివసించు
నీమాయనన్ని జగయింప నేరదు, మహాత్మ్యంబు కల్పనావలభ్య
తే. నేడు నీనవ్వవెంపున, నలివి తనును, నక్కరించి, క్షయము కల నెఱపి
దక్షసుతయునుగిదాములుఁదెలుగులువ, భవుడుఁచేసెదగ నెదభనఁముఁకు.
- శా. పారావారము దర్పుచో గిరిసముద్రార్థార్థ మైకచ్చురా
కారుండైనరమేశువర్తనము నాకర్ణింపఁ గీర్తింపఁ
సారాంభోనిధిలో మునుంగరి జనుల్ ససంశయముఁబొంది వి
స్తారోదారసుఖంబుఁ జెందుదురు తగ్గ యెంతయున్ భువరా. 411
- మ. ఎఱిగి దైత్యు, నాడరూపమన మీఁపొంగించి వీయూషముం
జలితాపన్నలక్ష, సురోత్తములకుం, జక్కఁగవిధగించి వి
ర్మలకేళి విలసిల్లుశ్రీభువం దగన్మాయావహరూపముం
దలఁతొ మ్రొక్కదు నాల్కిలొన దురతిధ్యాతోగ్రంపంబుగన్. 412
- వ. అని చెప్పి శుశుం డట్లనియె. 413
- తే. సరివరాధీశ యిప్పుడు, నడిచు చిన్నవాడు న ప్రయమనవు వైవర్యతుండు
క్రాధదేవుండు నందురు జలులువాడ, బడును నెడిను లతికి. కబ్బకబలులు.
- వ. వార లిత్వాకుండును నభిరుదును ధృష్టుండును శక్త్యాతియు నరిమ్యకుండును
నాభాగుండును దిష్టుండును గరూకికుండును బృచ్ఛకుండును జయమంతిండు
ను ననువారు పదుగురురాజులు పురందరు డువా, కిందు, జాదిన్యమరుడశ్వ
వసుదుడ నంజులు గలవాడు దేవతలు గౌరవకీర్తనాత్రిశక్యమి త్తజయిదగ్గిధరి
ద్వాజవసీష్ఠు లనునారు స పరు లయియున్నవారము. ఇట్లనె ఁదిగిర్భా
బున విష్ణుండు వాసుదేవుడై జయించి యుద్ధా జుం డయ్యె నిష్క
దేమయిన్వంతిరంబులు సెప్పఁబడియె రా. గయిన్వ. తిర. బును (శ్రీహరివరా
కమంబును) జెప్పఁబడియె(వైకృతానానందవై)నను ము శుశుం డట్లనియె.

సీ. జననాథ సంజ్ఞయై య ఛామయు ననువాసు, గల రయ్యనకు విశ్వకర్మతనయ
లిరువురు నల్ల ధ య లిట మున్న చెప్పితి, బరంగుఁ దృతీయయు య బడబ యుగఁ
సంజ్ఞకు యముఁడును య శ్రాద్ధజీవుఁడను, యమునయుఁ బుట్టిరి యవర్ష మెసఁగ
ఛాయకుఁ దఁతియు య నావర్ణియును శనై శృంగుఁడుఁ గలిగిరి య సంవరుణుఁడు
తే. దఁతి నాలిగఁ గైకొనఁ దదావరించి, యశ్వయుగశంబు బడబకునవతిరించె
వచ్చునవ్వమవసువునా య వర్ణి వాఁడు, తపము సేయుచు నున్నాఁడు య ధరణినాథ.

క. ఒకపరి నూచిన నుండియు, నొకపరినూడంగ లేకయుండుసిరులకై
యొకనొకనిచోటువేళకు, నొకఁడొక్కఁడు మనువుగాచి యుండునరేంద్రా.

వ. సూర్యసావర్ణి మన్వంతరంబున నతనితనయులు యోగిహావిరజసాఁద్యులు రాజు
లును సుతహావిరజోమృతప్రభు లనువారు దేవతలును గాఁ గలరు గాలపుండు
ను దీ పిమంకుండును పరశురాముండును ద్రోణపుత్రుం డగు నశ్వతామయుఁ
గృపుండును మజ్జనకుం డగు బాదరాయణుండును ఋశ్యశృంగుండును సప్తర్షు
లయ్యెదరు వార లిప్పుడు దమతమయోగబలంబుల నిజాశ్రమమండలంబులం
జరియించు చున్న వారు విరోచననందనుం డగుబలి యింద్రుం డయ్యెడు నని
చెప్పి శుకుం డీ ట్లనియె. 411

సీ. బలి మున్న నాకంబు య బలిమిమై జేకొన్న, వామనుం డైహారి శవచ్చినేడఁ
బాదత్రయం బిచ్చి య భగవన్నిబద్ధుఁడై, సురమందిరముకంటె య సుభగమైన
సుతలలోకంబున య సుస్థితి నున్నాఁడు, ¹ నెత లేక యటమీఁద య వేదగుహికి
నాసరస్వతికిఁ దా య నట సార్వభౌముఁడు, నా బ్రభువయిహారి య నాకవిభుని

త. బడవిహీనుఁ జేసి య బలిఁ దెచ్చినిలుపును, బలియు నిర్జరేంద్రునవదము నొందు
నింద్రవవము హరికి య నిచ్చినకేతమున, దానఫలము సెవడు య ధరణినాథ. 418

వ. అట మీఁదటికాలంబున వసుణనందనుం డగుదక్షసావర్ణి తొమ్మిదవమను వ
య్యెడు నతనికొడుకులు ధృత కేతుదీప్తకేతుప్రముఖులు రాజులును బరమరీచిగ
గ్రాదులు సర్వజనులను నర్చుతుం డనువాఁ డింద్రుఁడును ద్యుతిమత్ప్రభుతు లగు
వారలు ఋషులును నయ్యెద రందు. 420

త. దనుజహరణుఁ డంబురధారి కాయావృంతునకు జగంచి రక్షణంబు సేయ
మాఁడులోకములను, మోదంబుతో నేలు, నదృశ్యాఖ్యనోష్ఠానమరవిభుఁడు. 421

వ. మఱియు నుపశ్లోకసుతుం డగు బ్రహ్మసావర్ణి దశమమను వయ్యెడిఁ దత్పుత్రులు
భూరషేణామలు భూపతులును హవిష్మత్ప్రముఖులు మునులును శంభుం డను
వాఁ డింద్రు ఁడును విబుధాద్యులు సరిరులును నయ్యెద రందు. 422

త. పశ్యన్ముఖులంబు య విభుఁడు పరమానికి, సంభవించు సంశయసహతుఁ డగుమఁ
జెలిమి కలభుతోడఁ య జేమువిష్వక్సేనుఁ, డనఁగ జగముఁ గాచు య నవనినాథ.

వ. మఱియుఁ దదాగమివ్యక్తా-లంబున భక్తరావర్ణి పదునొకండువమను వయ్యెడి మనుతమాజలు సత్యధర్మాదులు పగుండుననిపింతును నిహంకరుకామికుర సర్వాణుచు లనువారు పురలును వైశ్యతూ దనువాఁ డింద్రుడును ననుగాదులు ఋషులును నయ్యెద రండు. 424

ఆ. అంబుబాతేనేత్రుఁ ఁ దామ్యాసూవాఁడై, భక్తసేతు ననలఁ గెదగఁ జరించి వైభవాఘ్యపిగురువైస్మతుఁ ఁ దిలరంగుణఁ ద్రిజగములభక్తావగలఁడు.

వ. మఱియుఁ దస్థవివృత్తియందును భద్రసావర్ణి పండ్రెండువమను, వయ్యెడి సతనిపందనులు దేవదనుపదేఁ దేవశ్యేషాదులు వసుధాధిపతులును ఋతుశాముం దనువాఁ డింద్రుడును హరితాదులు వేల్చులును దబోమూర్తికన్నీర్థ గాదులు ఋషులును నయ్యెదరు. 426

ఆ. జలజలోచనుండు ఁ సత్యతివహూర్పుతలకు సంభవించుఁ ఁ దవయుఁ దగుచు ధరణిగాచు సంచితస్వధామాఖ్యుడై, ముచువు సంతసింప ఁ మాంసేంద్ర.

వ. మఱియుఁ దదేవ్యత్కాలంబున నాత్మవంతుం దగుదేవసావర్ణి పదుమూడవ మను వయ్యెడి మనుకుమారకులు చిత్రసేనవిచిత్రాదులు జగతీనాయకులును సుకర్మసుత్రామసంజ్ఞలు గలవారు బృందారకులును దివస్పతి యనువాఁ డింద్రుడును నిర్మోహత త్వదర్పావృత్యలు ఋషులును నయ్యెద రండు. 428

ఆ. ధరణి దేవహోత ఁ దయితక బృహతీకి, యోగవిభుఁడు నాఁగఁ ఁ నుద్భవించి వనజనేత్రుఁ డాదిరవస్పతి కెంతయు, పౌఖ్య మాచరించు ఁ జగతినాథ. 439

వ. మఱియు నట వచ్చుకాలంబుఁ నింద్రసావర్ణి పదునాల్గవమను వయ్యెడి మను సంపనులు గంభీరవస్వాదులు రాజులును బవిత్రచాక్షుషులనువారు దేవగణంబులును శుచి యనువాఁ డింద్రుడును నగ్ని బాహుశుచిశుక్ర మాగధాదులు ఋషులును నయ్యెద రండు. 430

తే. తనర సత్రాయుణునకువికతానయందు, భవమునొందెడివిహరిబృహద్రాహుఁడనగఁ విస్తరించుఁ గ్రియారంతుకవిసరములును, నాకవాసులు ముదమంద సనరవరేణ్య.

క. జగతీశ త్రిశాలములను, బాగ డొందుమను ప్రకారములు సెప్పబడెం దగఁ బదునలువురుమనువులు, దెగ యగములు వేయు నడవకదవమజనకగున్.

వ. అనినఁ బరీక్షింప రేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనె. 432

ఆ. ఈపదంబులందు ఁ సేమచుప్రముఖుల, నెవ్వ రనుచు వార ఁ లేమికతన నధివిభవు లై ఁ హరి యేల జనియించె, నెఱుంగఁ బలుకు నాకు ఁ నిధచరిత

వ. అనినం బారాశర్యకమాకుం డిట్లనియె. 435

సీ. మనువులుమునులును ఁ మనుసుకు లింద్రులు, నమరుల హరియాజ్ఞ ఁ నడఁగువారు యాజ్ఞాదు లందఱు ఁ హరిపౌరుషాకృతు, లామనువులు దత్త్రహాయక కి

- జగముల కడుపుడు కరిగి నాల్గయుగముల, కడపటం గాలనంగస్తమైన
కరిగవచ్చుచుండును కరిజరిపోబులముల, మరలఁ గాంతరు ఋషివరులు దొంటి
తే. పది ధర్మము నాలుగుపాములును, గలిగి వర్తిల్లు మనవులు కరిమలనేర్తు
నాజుఁ దిరుగదు కేలుదుకరవఁ పతులు, జగతి భాగించితిమితమనమయములను.
వ. పుత్రులం బ్రాపుఁడునవారల నింద్రులగుంబులను (జహప్రకారంబుల దేవ
పదంబులను) పోషింపింపింపి చుండు పారలు విహంగిర్మంబుల జగత్త్రయం
బును బరిపాలింతురు లోకంబులు సుస్మృతై యుండు. 437
- సీ. యోగీశ్వరూపుఁడై కయోగంబుఁ జూపుచు, మాఁదూపమునఁ గర్మంబుదాల్చు
సర్గంబు నేయుఁ బ్రజాపతీరూపుఁడై, యింద్రుడై దైత్యుల కనే పదంచు
జ్ఞానంబు నెఱిగించుఁ కజితరసిద్ధాంతి, గాఁదూపమునఁ బాతకంబు నేయు
నానావిధాకారనామగుణంబులఁ, గిర్మలోచనులకుఁ కగలఁడు లేఁడు
అ. చనినదూపములను కజనుదూపముల నింకఁ, జనఁగ నున్నదూపవచయమునలేఁడు
వివిధుఁడై యనేకకృత్తుల జెలిగించు, విష్ణుఁడవ్యయుండు కవిమలచరిత. 438

— శ్రీ వాసుదేవత్రకథాప్రారంభము. —

- వ. అనిన భూవరుం డిట్లనియె, 439
- మ. బలి సంభోదహనేత్రుఁ డేమికోటకై కపాదత్రయిక్ వేడె ని
శృలుఁడు బూర్ణుఁడు బ్రహ్మముఁడు రమాసంపన్నుఁ డై తాఁ బర
సరికిఁ దీనునిమాడ్కి నేల చనియెం కద మేమియిక్ లేక ని
మృతుఁడు బంధన మేల చేసెను వినం కగౌతూహలం బయ్యెడిన్. 440
- వ. అనిన మునినందనుం డిట్లనియె. 441
- సీ. పురుషాతుచే నొచ్చి కపోయి భార్గవులచే, బలి యెట్టకేకు కబ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాఁ గొల్చి కశిష్ఠుఁడై వర్తింప, వారు నాతనిభక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజన్మాగంబు కవిధిలోకం జేయింప, భవ్యకాంచనపట్టభద్రధము
నర్కవాజులఁ జోలు కమరులుఁ గంఠీరవ, ధ్వజము మహాదివ్యభనువుఁ బూర్ణ
తే. తూణముగళంబుఁ గవచంబుఁదొలుతహోమ, పావకుండిచ్చెనమ్మానకపద్మమాల
గలువహారుఁ డగుతనతాతకరుణనొసఁగె, సోమసంకాతశంఖంబుకృష్ణుఁడైచ్చె.
వ. షష్ఠిధంబున. 443
- క. పాణియు రథియుఁ గృపాణియుఁ, దూణియుధన్వియును స్వస్తి కతురగియు దేహ
త్రాణియు ధిక్కువోవలెఁ, పాణియు మణికనకవలయ కపాణియు నగుచున్. 444
- మ. పలుదానంబుల కిప్పులం దనిపి తదృద్ధిక్తులం బొంది పె
ద్దలకుఁ మ్రొక్కి విశిష్టకేవలఁ నంధతత్పత్తిఁ బూజించి ని
ర్మలుఁ బ్రహేళనిఁ జీరి నమశిరుఁడై కరాజద్రథారూఢుఁడై

వలిగఁ దానవభర్త కైలిఖిలోఁ ద్వేలవ్దవాం ప్రభవ్ 445

క. దంశితమృత్యుకృతాంతులు, ఖండితసురిపిదపాప్యుగంధవ్యాధుల్
పిండికదిగు లమరాహిత, కుదాధీకృతులు నములు న నమ్మం గొలువన్. 446

క. చూపుల గగనమ మ్మిగుడు, కేలున పది గగనరాత్రుల చీనల సేనుగా
రూపించుచు ననుజేయుడు, పూరించెను దిలిచిన రక్షణము నేరేంద్రా. 447

వ. ఇట్లు బలవంతుల నశబలి సుజేందుని పాధిని, నమకట్టి నంధకమౌంటు సేరి
నిడువవయనములం జని చని. 448

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమాన్ విగతరోగః శ్రమపీదాన్నహ
దననంకోకముః బుష్పకల్పనభాగ్యధావమ్రసూరికమాన్
స్వనితోద్ధూతకతాకముం బ్రవీచిఁ ద్వేమూనిగానీకమాన్
ఘనగంధ సర్వైకమాన్ నామవయస్ క్రస్తిం గా చామన్.

వ. కని రక్కసులజేను వెక్కనందై చాల్చు నెఱవేల్చుల కలవులం దజ్జతుంజొచ్చి
చెచ్చెర మందటికిం జని చని ముందు నెడవదా మొన మోసి ముందునెడ
తలిరాకజొంపంబు నన మొగుడుమొగ్గ యరవి నెఱచిరి గుత్తిసిందె పూచ
దోరగాయ పండు గెలకతందంబు వేలగు లాఁగలే మూఁగి వీఁగి క్రేక లగు
మూఁకలవాక కుఁ జేట లగువేదోటలును దోటల గాటంబు లై నివ్వటి
లునువ్వంపుఁగొవ్విరులకుఁ గవలు చివ్వక కనీమంబు నెలిగి మునరి కొనరి పూని
పొని కేనియ లాని వినరు గొని మనరు కనసి కొవ్వి కిమ్మనొని జమ్మజమ్మనుచు
జంజాటించు కేటిదాటులునుదాటువడక నాలుకొని పూచిదాచుకూడి వోచు వి
డిక కొమ్మావుల కమ్మనికొమ్మల నిమ్ములమునరి మిరిమి గలకొలయమ్ము న మోచంగ
మెనంగి కేవలవడక కనరు సెడి బిట్టపట్టకీరనామ లలనినింది కరాచిం గుకోయి
లలమొత్తంబులును మొత్తంబు లై చిత్తంబుల మత్తంబు లకన త్తటంబులు
నొయ్యఁ దిమ్మనిపండ్లకుఁ గయ్యఁజడి చెయ్యన నెరలేగి జేరఁబులు గానం
బులుగాఁ గొని వాసి కెక్కి పయబాస లాడుచు బహుప్రకారంబు లకకేరంబు
లును గీరంబులకు సరి గడచి మింట వంట నెగసి పెట్టలం బట్టి చీకెట్టులుచనక
నెట్టుకొని నెలవుల వ్రాలుచు సంపుగలరవమ్ములు గలుగుకలరవమ్ములును గల
రవమ్ములెరం దొలంకులకొలంకులకెలంకుల గడంకలంద్రియం నిమగ్నినికమ్మి
దొమ్మిసేసి యెలదమ్మిఠూఁడల వాయలగుచంచువులజంది మెక్కి చొక్కి మిక్కి
లికలకలం బడుచు నలబలంబులు సేముకలపాంసంబులుచుపాంసపుడిదనికవికన
నముల వికవిక నగుచుం బన గలిగి మి మిర మెఱచుపహిడికెవడకొనిన నామం
దిరమ్ములచందమ్ములుగ నందమ్ము లొకొంకలును గొలంకులకల్లఁ దడిసి
వడవడి వడంకుచు జల్లిబిల్లులు గొని పాఁగినతీగయిండ్లగండ్లయూరములం తోర

మును నెడి యెవరికి మృత్యువు ప్రేగునదూరలేక యాడిగిలం బడుగాడ్పులును గాడ్పులపలన చెగసి గగనమున విడిసి కలువ న్నెలం జెన్నగు మేలుకట్టులు బ్రంబుల తెఱంగున కట్టంబు లయింకునుమపరాగంబులును బరాగంబుల సరాగంబు లగువాగు ప్రంతలచెంతలగుంపులుగొని గఱికిజొంపంబులంపులుదిని మంపులుగొని వెలునెమర్లు వెలుచు నొడుంగుపొడుగులుగదల వాడలవాడలజాడలం బరుగులిడుదూడలక్రీడల వేడుకలం గూడుకొనియిండ్లవాకిండ్లకుం జేరిపారు లకోకిల కనుసారిక లగుచు నమృతంబు గురియుకామ ధేనువులునుగామధేనువులకు నిలువనీడ లగుచు నడిగినజనమ్మాలకు ధనమ్ములు ఘనమ్ముగంబుకుకులృతరువులును గల్పతరువులపల్లవశుంజరులగు బరులకువిడిచి యిమ్ముచు మచ్చికలకలిమినిచ్చమెచ్చుచుఁ గృత్రికగిరులచఱుల సిరులనడరుపడఁతులనడలకు గురువులగుచుమెఱయునురువుల నొత్తరించు మత్తేభంబులనునిభంబుల సరస నొరసికొని వరుసఁ బరుసఁదనము తెడలి సుకరము లగుమకరతోరణస్తంభంబులును దోరణస్తంభంబులచేరువ నిలిచి చెఱకుపిలుతుం డొఱవెఱకిన బెడిదములగు నవకంపుమెఱుంగుంజగురుటడిదముల తెఱంగున నిలుకడనండలు గలుగు శంపల సొంపునం గరచరణాదికాఖలు గలచంద్ర రేఖలపోడిమిని వాహిని గలమోహిని విద్యుల గద్దనఁ జూపులకుం దీపు లొదవించుచు మర్మకర్తంబులవశంబు లరయు యశంబులు గలిగి యనూనంబు లగువిమానంబు లెక్కి చచ్చినచ్చినపచ్చరిత్రులకుం జెచ్చెర నెదురుచని తూకొని తోకొనిపోవురంభాదికుంభికుంభకుచలకల కలంబులును గలహంసకారండవకోకసారసబృందసుందరసుందరియు నిండివరారవిందవందదిందిందిరయు నభంగయు నభంగయు నగుగంగ నిగికింబొంగె నో యని మిగుల దిగులుపడఁ బొగడ్తల కెక్కినయగ డ్తలును నగడ్తల మిన్నేటి తేటసీట నీటులీనుపాటి మాటిచల్లులాటల మేటికూటువలు గొనుచు నేదిన భేదరకన్యకావారంబులును వారవనితాసుపూజితవిరాజితదేహలిపాటవంబు లగు గోవురకనకకవాటంబులును గవాటవేది కాఘటితమణిగణకిరణోదారంబు లగునింద్రనీల స్తంభగంభీరతలునుగంభీరవిమలకమలరాగపాలికామాలికావారంబులగు చతుర్ద్వారంబులును ద్వారదేశంబులచావిల్లం గావ శ్లోండి ప్రొద్దు వోక పెద్దదిక్కునుల వేల్పుల కయ్యంబులు నెయ్యంబులం జెప్పికొను చున్నయత్రు శత్రుధారులు శూరులు నయినమహాద్వారపాలకవీరులును వీరరసజలధి వేలాకారంబు లయి శుద్ధస్ఫటికబద్ధమహాత్మలసోపానసుకుమారంబులును గుమారవజ్రమహారజితప్రదీప్తంబులు నగువప్తంబులును వప్రోపవజ్రకుద్య శిరోభాగచంద్రకాంతరీణహేమకరకిరణముఖరంబు లగు సాలశిఖరంబులును శిఖరస్తోమధామనికృత్తతాకంబులును ధాతకాకమణిలిఖితోదంబు లగు

ను మిగుల గరిత యగునగిరిని మిఱు ననుచు మొదలు వాడగు నిలుకడ
 లగు నలుక నడిగి కొని పడనివడిచి తెలులలులదెలియించు దోరంబు లగు
 ప్రాకారంబులును బ్రాకారకావనానిది యెల్లప్పుడు నాభిర్భాగంబు వాహినీ
 వాలకంబు లగుమరక తొట్టాలకంబులును నట్టావకత్తులకంబులును సుభో
 దంచనంబులును బరభటపాణచంచలంబులు నుండుచోరంబులు నగు దంచ
 నంబులును దంచనంబులతోడను కథంబులును నుండు నొకనికొనం గోట
 యీమలియావళి తిడియనిదవియలకచి నుచును నుండు బసవించునహిమకర
 హిమకరమండలంబులును హిమకరమండలంబు నుండువులదెలియించు మూఁగి తొంగి
 చూచుచు నళికఫలకంబులం గులకములు గొనుచోరంబులును నుండు తలకంబులం
 దెలుగునటుచుకొనునమయముల వెనుక నొకరి కదిసి చుకురముచుం బ్రతిఫలి
 తు లై నవకు లితరనతులరతుల కనుమటు లుండును నురలి నీడ తలంగి
 నం గలింగి చని కాంతులు వొలయు నలయుచుండును నేకాంతంబు లై గగన
 నము తేనెంబు లై నరాదసౌధంబులును నౌధంబులందుండు త్తయంపుచుంతుండీ
 సిబ్బరవుగుబ్బు చనులచెన్నలం బ్రక్కలం బాకలపడువు యిడ ముడితసౌధ
 శిఖరంబులకు శృంగారంబు లయినశృంగారంబులును శృంగారకయనబాలకచో
 లికానిశేడికాదివిశేషరమ్యంబు లయినవార్యంబులును వార్యకనకగవాక్ష
 రంధ్ర రత్నరూపరకుంకుమాగురుహూఁహూమయములును హూమంబులు జీమూత
 స్తోమంబు లనె ప్రేమంబు లుబ్బ గొప్పించి పట్టెనుపచ్చంబు లట్టెను మరులు
 గొని పురులనన్నియలసిరులు నరులుగొనం గులవివిధములదటవెట నటింపుచు
 బలుకులు విరిసి కిక్కురుహాడుచునలతో మజ్జించుమచ్చులతో లనం గేత లిడు నెమి
 ళ్లును నెమిళ్ల పురులనారలు నారు లగురితనంపువిద్యచనదము లనుకలంపులం
 దోడలు జడిసి వీకలు మెఱసి మూకలు గొని దివి కెరి రవికం గవిసనరాహు
 పుక్రియం దివి దడింబడుపడగలును బడగలును గొడుగులును దమకు
 నాలంబులకు నడిమాలంబులు గం దోరంబు లై ననారంబుల బీరంబులు మెఱసి
 బెబ్బలులగజ్జనం గరులసిరుల సింగంబులభంగుల శరభంబులరభనంబుల
 ధూమకేతువులరతుల వైరిం జీరికి గొనక శంక లుడిగి అంకె లిడుచు లంకెలై
 లెక్కకు మిక్కిలి యగుచు రక్కసులచక్కటి యొక్కటికమ్మయిల దమ్మము
 లెఱుంగం దిరుగువీరభటకదంబంబులును గదంబరవాలసూలాదులమెఱుం
 గులు మెఱపుల తెఱంగుల దిశల చెఱంగులం మఱంగలింప నేమి నినదంబు
 దలము లగునటుములుగ నడమొగిళ్ల పెల్లునం బ్రవర్తితుధికమనోరథంబు లగు
 రథంబులగములును గములు గొని గమనవేములంబుల పారపారుల నగి గాలిం
 జాలింబడ గేలికొని ఘనంబు లగుమనంబులం దెగడి నెగడుచుండుంబు లగు

1. పరిమలి గల వెడమలు. 2. గీడ్పాటు.

లుంకంబులును రంగమత్తుంగవిశదమునకలకరటికటతటజనితమదసలీకణగణ
 బులైతః శత్రులయనభుజులశ్రమిళితలలితనిభలదిగ్ధపతిసభకరకరకనకకటకఘటిత
 మణిలం దంబునముదిత లేణువర్గదర్శనంబు లయిన నిర్వక్త మార్గంబులును మార్గ
 స్థలాఘ్న కాగతత్రత్రతాముతానకగణనాతీవరోహణాచలకటవి రాజమానంబు
 లసంచితానంబులును విమానవిమానమాణసుందరసుందరీసందోహసంవాదితభూ
 రిశేషీవిణావణవహ్మదంగ కాహళిశంఖాదివాదనానూనగాన సాహిత్యృత్యవి శేషం
 బులును విశేషరత్న సంఘటితశృంగారశృంగాటకకవాటికాడపాదేహలీప్రదీపం
 బులును దీపాశమానమానితసభామండపఖచితరుచిరచింతారత్నంబులును
 గలిగి రత్నకరంబును బోలె నరవిషకౌశికవాహినీవిశ్రుతం బులు శ్రుతి
 వాక్యంబును బోలె నకల్యణమయర్ణప్రభాతం బులు భూతపతికంఠంబును
 బోలె భోగిరాజకాంతం బులు కాంతాకుచంబునుబోలె సువృత్తం బులు
 వృత్తజాతంబును బోలె సవాగుడిఁఘునియమాభిరామం బులు రాయచం
 ద్రునితేజంబునుబోలె ఖరమాషణాదిదోషాచరానలబ్ధం బులు లబ్ధవర్ణచరి
 త్రంబునుబోలె విమలాంతరింగద్యోతిమాసం బులు మాఁధనునిడవడియనుల
 బోలె సన్మార్గభాతిసుందరం బులు సుందరోద్ధానంబునుబోలె రంభాంచితా
 శోకపున్నాగంబులు పున్నాగంబునుబోలె సురభిసుమనోవిశేషంబువిశేషాహి
 మస్తంబునుబోలె సున్నతక్షమావిశారదం బులు శారదసముదయంబును
 బోలె ధవళజీమూతప్రకాశితం బులు సితేతరాజనదానంబునుబోలె సరస
 తిలోత్తమం బైయుత్తమపురుషవచనంబునుబోలె సనేకసుధారసప్రవర్షం బై
 వర్షాదియునుబోలె నల్లగదిం ద్రగోపం బులు గోపతిమూపురంబునుబోలె
 విచక్షురార్యాలంకృతం బులు కృతార్థం బులునయగురావతీనామనగరంబు
 సేరం జని కొటచుట్టునుం బట్టు గలుగ బలంబులఁ జలంబున విడియం బచి
 పొంచి మార్గంబు లెల్ల నరికట్టుకొని యేమటక యుండె సంత. 450

క. మాయరు నగపులకును గను, మాయరు కాలంబుకలన శ్రముదియగు ఖలులకా
 డాయరు పుణ్యజనంబులఁ, బాయరు సురరాజపీఠీప్రమదాజనముల్. 451

వ. అప్పుడ. 452

క. దుర్భరవాసనశంఖా, విరూభతధ్వనులు నిండి శ్రవిబుధేంద్రవధూ
 గర్భములు వగిలి లోపలి, యర్భకతతు లావు రనుచు శ్రనాశ్రకించెన్. 453

వ. అంత. 454

నీ. బలి వచ్చి విడియుట శ్రబలశబ్ది వీక్షించి, గట్టిగాఁ గోలుకుం శ్రగావు వెట్టి
 దేవపురులుఁ దాను శ్రదేవతామంత్రిని, రప్పించి సురవైరిరాకఁ జెప్పి
 ప్రళయానలనిభంగి శ్రభాసిల్లుచున్నాఁడు, ఘోరరాక్షసులకు శ్రగూఢినాఁడు
 మన కోడి చని నేడు శ్రమరల వీఁడెఱెంచె, నేడపంబున వీని శ్రకింత వచ్చె

- అ. నీదురాత్మునకు న నవడు దోడయ్యె, నింకనీగెల్గు న నేత్రోవ
యేమి చేయువార న మెక్కుడు మగటిమి, నెదురు మోహరింప న నవ్వజోవు.
- క. మ్రొగెనునాకాశంబును, బొంగెను నదురాద్రికింబుబొడవ వీరక
మ్రొగెను: గాలాంత్రపుక్రియ, భంగించు మనలబక్షం బ శబ్దశృంగ. 456
- క. ఈ రాదు రాజ్య మెల్లను, బోరదు రణంబు నేమి న బోరిమేక
రా రాజు దనుజుచేతను, జారాదిలమీద నేమిజాడ మహత్మా. 457
- వ. అనిన సురరాజునకు సురాచార్యుం డిట్లనియె. 458
- నీ. వినవయ్య దేవేంద్ర న వీరికి సంపద, బ్రహ్మవాదులు భృగు న ప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి రాక్షసు న నదుర సంచారింప, వారి యీశ్వరుడు దక్క న న్యజనలు
నీవును నీసముల న నీకంటె ఘోరులును, జాలరు రాజ్యంబు న నాలు నీకు
విడిచి పోవుట నీతి న విమధనివాసంబు, విమరులు నలగెనునచే నూచి
- తే. మరలి మఱునాడు వచ్చుట న మామితంబు, విప్ర బలయువ వీరికిచ్చున్ది వచ్చె
వారిగైకొనకిటమీద న వాడినెడును, దలంగుమందారంబు పేరుదడవివడు.
- క. పరు గెలువ వలయు నొండెను, సరి: బోరగవలయు నొండెనారలె నొండెన్
సరిగలుపు మృతియు దొరికిమి, సరిసంబుగ మున్న తొలగిరచవలె నొండెన్.
- వ. అనిన గార్యకాల ప్రదర్శి యగుబృహస్పతిసచనంబును విని కామరూపులై దివి
జులు త్రివిష్టపంబు విడిచి తమతమ పొందుపల్లకుం జనిరి బలియునుం బ్రతిభట్ట
వివర్జిత యగుదేవధాని ¹నధిష్ఠించి జగ త్రయంబునుం దనవశంబు నేసికొని విశ్వ
విజయండ్ల పెద్దకాలం బు రాజ్యంబు నేముచుండ శిష్యవత్సలు లగుభృగ్వాదు
లతనిచేత శతాశ్వమేధంబులు నేయించిరి తత్కాలంబున. 461
- కా. అర్థుల్ నేడరు దాతలుం జెడరు నకర్మారంభమున్ పండు బ్ర
త్యక్షుల్ లేరు మహాత్మవంబులను దేవగారముల్ వొల్పుంబూ
రారుల్ విప్రులు వర్షముల్ గురియుం గాల్గార్హంబు లై ఛాత్రిన్
సార్థం బయ్యె వసుంధరాత్వ మసురేంద్రాధీశురాజ్యంబునన్. 462
- వ. అంత. 463
- నీ. తనతనూజలప్రోలు న దనుజులు గొనుటయు, నేల్పులెల్లను డాంగరవెడలుటయును
భావించి సురమాత న పరితాపమును బొంది, వగ ననాధాశృతి న వనరుచుండ
నాయమ్మ పెనిమిటి న యగుశత్రువబ్రహ్మ, మఱి యొకనాడు సకమాధి మాని
తనకుటుంబిని యున్నధామంబునకు నేగి, నాతిచే విహితార్చనములు వడసి
- అ. వంది వ్రాలి కుండి న వాడినయిల్లాలి, వడవవారిబంబునవసువుం జూచి
చేరఁ దిగిచి మగువనచిలుకంబు వుడుకుచు, వారిజాతీ యేల న పగచె దనుచు.
- వ. అమ్మహాత్ముం డిట్లనియె. 465

- మ. తెఱచా విప్రులు పూర్ణులే జరుగునే శ జేవార్చనాచారముల్
తత్వతో వేలుతురే స్పృహస్థులు సుతుల్ శ ధర్మానుసంధానలే
నెఱి నభ్యాగలకోటి కిన్న మిడుదే శ విరంబునుం బోయుదే
మఱి లే కిరుల దాసులన్ సుజవలన్ శ మున్నింపుచే పైచల్లి. 466
- ఆ. అన్న మైనది క్ర శ మైన బోయిం బై , శాక మైన దినశు శ జరుగుకొలది
నతిధిసనుల కడ్డ శ మాడక మిడిరెన, లేమి వారు కలిగి శ లేనివారు. 467
- వ. మఱియు. 468
- ఆ. నెలత విష్ణునకును శ నిఖిలదేవాత్మన, కాననంబు శిఖియు శ నవనిసురులు
వారు దనియుం దనియుం వనజాతిలోవను, దతలను దనియి జగములన్నిదనియు.
- క. బిడ్డలు వెఱతురె నీకొఱ, గొడ్డెఱులు సేమ కెల్లకోడండ్తును మా
గొడ్డారింపక నడతురె, యెడ్డము గా కున్నదే మృగక్షణ మింటన్. 470
- వ. అని పలికినం బతికి సతి మిట్లనియె. 471
- ఉ. ప్రేమి యొకింత లేఁ దిత్తిబిడ్డలు బిడ్డలబిడ్డలున్ మహా
భీమబలాభ్యులే తనమృబిడ్డల నంపఱి వోలి నాహనా
కానితవైల లయ్యు నమృరావతి నేలుచు సున్నవారు నీ
కేమని విన్నవించు ప్పొన్నియేక్విర మేలు దలంపి చూడవే. 472
- క. అక్కచెల్లెం డయ్యును, చక్కదు నాతోడిమోరు శ బానును దిత్తియున్
రక్కసులు సురల మొత్తగ, నక్కట వల దనదు చూచు శ నానా ననుచున్.
- సీ. ఎంతక న్నెఱుంగనియలద్దు యిల్లాలు, పలుపంచలును జాలిఁబడియె నేడు
త్రిభువనామ్రాప్యభిభవంబుఁ గోల్పోయి, దేవీందుఁ డవలఁగిదిరిగె నేడు
గలిమి గారాబి, ప్లలు జముంతొదులు, శబరాస్థకులమెఱుఁ శ జనిరి నేడు
నవరుల కాధారి శ మునుమురావతఁ ముసురుల కాటప శ బ్రయ్యె నేడు
- ఆ. బలి జగముల నెల్ల శ బలియిచ్చు సున్నాఁడు, వాని గెలువ రామ శ వాసపునకు
యోగభాగ మెల్ల శ నలఁ జావారించును, గడఁగి సురల శొక్కశాడిము నెడు.
- క. ప్పదలకు నెల్లను నముడవు, ప్పదలను గడు వారఁ గన్నరబ్రహ్మపు నయ్యుం
బ్రజలందు దుష్టమనులను, నిడముగ శిక్షింప వలదె శ నిపు మవాత్మా. 475
- ము. సురల్ సభ్యుల నార్తులక¹ ఎంథులక² శ శోకింబు వారిచి ని
రరథాన్ నిలువంగ రాత్రి చరుల్ శ శాసింప నతొగర్య మీ
వెర వేరితి ఘటిల్లు నట్టి క్రమముక³ శ వేగంబ చింతింపవే
కరుణాలోక⁴ సుధార్ముం దనుపవే శ కల్యాణసంధానుకా. 476
- వ. అనిన మనోవల్లభవలలు లొక్కిరిచి ముహూర్త మాత్రము చింతించి విజ్ఞాన
దృష్టినివలంబించి భావకాలకార్యము విచారించి కశ్యపబ్రాహ్మ ముల్లసిమె.

- మ. జనకుం డెవ్వఁడు జాతుఁ డెవ్వఁడు జనిస్థానంబు లెచ్చోటు సం
జననం బెయ్యది మేను లేకొండి నంపారంబు లేహుడనల్
వినమా యింతయు విష్ణుమాయ నబలకా నే చేమి నాక లేదు మో
హనిబంధంబు నిధాన మింతటికి చాగూ విష్ణుబో నేటికి. 478
- వ. అగు నయిననుం గాలోచితకార్యంబు నెప్పె. 479
- మ. భగవంతుం బరమం జనార్దనుఁ శృంగారవరీను భవ్యాశృంగుఁ
జగదీశుఁ హరి నేవ నేయు నరణుఁ న పాంగత్యముం బొంది నీ
కగునిష్ఠారము లెల్ల నిచ్చు నిఖిలాధిపా పి నేకూడెడి
భగవత్సేవలఁ బొంద రాదె బహుసాధభాగ్యంబులం బ్రేయసీ. 480
- వ. అనిన శృహస్థునకు గృహిణి యిట్లయె. 481
- క. నారాయణుఁ బరమేశ్వరు, నేటిఁ దలంతు మంత్ర న మెయ్యది విహితా
చారంబు లేప్రకారమ, లారాధనకాల మెద్ది న మానతి యీవే. 482
- వ. అనినం (గత్యుప) ప్రజాపతి సతికిఁ బయోజనం బువ్రతం బుదేకింది తత్కా
లంబును దన్విత్రంబును ద్విధానాబును దివదవానానభోజన ప్రకారంబు
లును నెఱిగించిన సతియును ఫాల్గుమాసమున శుక్లపక్షంబునఁ బ్రథమదివ
సంబునకా దొరఁకొని పండ్రెండ దినంబులు హరిఁ మర్చణంబుగా వ్రతంబు నేసి
వ్రతాంతంబున నియతి యై యున్నయెడఁ జిత్తుచుండును బీలివాసుండును
శంఖచక్రగధారకుండును నై నేత్రంబుం (బు 5) గొచుండుననారాయణదేవుండు
ప్రత్యక్షం బైనం) గనంగొని. 483
- క. కన్నులసంతోషాశ్రులు, చున్నులమై బహవః బుఃకృజాలము లెసఁగఁ
సన్నతులును సన్నతులును, నున్నతురుచి జేసె నిటలకముక్తాంబలి యై. 484
- క. చూపుల శ్రీసతిరూపము, నాపోవక త్రావి త్రావి న హరిదత యై
వాపుచ్చి మందమధురా, లాపంబులఁ బొగడి నెడితి న యిట్టి నాథున్. 485
- సీ. యజ్ఞేశ విశ్వంభ న రామ్యత శ్రవణమల, గళహమధేయ లోకస్వరూప
యాపన్న భ క్తజనా ర్తివిఖండన, దీనలోకాధార న తీర్థపాద
విశ్వోద్య వస్థితీర్థవిలయకారణభూత సంతతానంద శిశ్వద్విలాప
యాయువు దేహంబు న నుపమలక్ష్మీ యు, ననుధయదివము ద్రి నెగ్గములును
తే. వైదికజ్ఞానమును క్తి న వైదిజయము, నిష్కలగోలువనినరులకుఁ నెఱయఁగలదె
విసుతమందార గుణహార న వేదపార, ప్రణవతత్సల పద్మాక్ష న పరమపురుష.
అ. అసురవరులు సురుల న నదలించి బెదరించి, నాక మేలు చున్ననాటనుండి
కన్నకసుపు గాన న కంటఁ గూరుకురాదు, కడుపుబాక్కు మాన్పి న కావవయ్య.
వ. అనిన విని దిరహసితవదనుం డు యాశ్రితకామధేయ వై నయపురమేశ్వరుం

డిట్లయె.

488

కా. సీతోడండ్లును సీతమూరవరులుక శ సీనాథుఁడుక నీవు సం
శ్లోకంకా సతలుం బతుల్ మిగుల సమోదింప రాత్రించరుల్
శ్లోకంకా భవసీయగర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెక
నాకక వేడుకపుట్టు సుతుఁడ నై శ వర్తించి వర్తింపఁగాన్. 489

మ. బలివిక దైత్యుఁ జంప రాదు వినయోపాయంబునం గాని సం
చలనంబొందక నేను సీనియతికై శ సద్భక్తికై మెచ్చితిక
బలివిద్యేవణుడక నిలింపగణముం శ బాలోమియక మెచ్చుదై
త్యులరాజ్యంబు హరింతు నింద్రునికి సత్తుక దుఃఖ మిం కేటికిన్. 490

క. సీరమణుని సేవింపుము, నారూపము మానసించి శ నలి సీగర్భా
గారంబు వచ్చి చొచ్చెద, గారామునఁ బెంప వన్ము శ కరుణక వన్నున్. 491

క. వీలింతు దివము సురలను, బాలింతు మహేంద్రయువతిభాగ్యశ్రీలం
దూలింతు దానవుల ని, రూపలింతు రిపు ప్రియాంగ్రములభూషణముల్. 492

వ. అని యిట్లు భక్తజనవరతాత్మం డగు పరాణపురుషుం దాన తిచ్చి తిరోహితుం
డయ్యె నయ్యదితియుఁ గృతకృత్యయె సంజ్ఞవంబునఁ దనమనోవల్లభుం డగు
కళ్ళపు నాశ్రయించి సేవించు చుండె నంత నొక్క దినంబున. 493

ఆ. ఘనః మాధిఁబడి శ కళ్యపుఁ డచ్యుతఁ, న క మాతృ నొలయ శ నదితియందుఁ
దనదుష్య మధికతరము సేరెను గాలి, శిఖి దారువందుఁ శ జేర్చినట్లు. 494

వ. ఇట్లు కళ్యణచితరతపస్సభృకవీర్యప్రతిష్ఠగర్భ యై సురలతల్లి యుల్లంబున
నల్లసిల్లుచు నుండె నంత. 495

క. చలచల నై పిదపిద నై, ¹ గలలం బై కరుడు గట్టి శ గళనాళముతోఁ
గల యేర్పడి గర్భం బై, నెల మసలం జీర చిక్కె శ నెలతకు నధిపా. 496

క. నెలతకు జూ లై నెల రె, న్నెల లై మఱి మూడు నాల్గునెల లైవరుసక
నెల లంత కంత కెక్కంగ, నెలలును కగ్గటియె నసురసిరూపలతకున్. 497

క. మహితతరమేఘమాలా, పిహితాయతచండభానుబింబప్రభతో
విహితాంగంబులఁ గళ్యపు, గృహిణీగర్భమున శిశువు శ గ్రీడించె నృపా. 498

క. తనఁడుపుననొకయలుమునఁ, గొనకొనిజగములునునిముడుకొ నుపెనుముదుకం
డనివిఘః జననికడుపునఁ, దనుగతిఁ గడు నడఁగి ముడిఁగి శ తన రెడు బెడఁగై. 499

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు క్రమ క్రమంబున. 500

మ. బలికా తెప్పల బృందిమక విశదమన్ శ నేత్రంబులం జూచుకం
బుల నాకాళిమ మేఖలం ² ద్రధిమ సమోదా మారఁ గాఁ బొందీమ
నృలిమిం జన్నుల శ్లోణివాళి బ్రథిమ శ కృత్యంబునన్ బృంహిమ

- క. ముంపుకొని నిరలవానల, జొరలుబులు గురియ సురలు శ్రమమనోమధుప్రల్
లొంపర లెయఁ బరాగవు, కొంపుల భూభాగ మతివ్రహ్మాక్షిత మయ్యెన్. 518
- వ. అవిసంతకంబు. 5.4
- ఆ. ఈమహానుభావుఁ శ్రీకృష్ణ ట్టింకాలంబు, చుదరమందు నిలిచి శ్రయంఁడె ననుచు
నదితి వెఱుగువడియె శ్రీనానందజయశబ్దములను గళ్ళవుండు శ్రీమొగి ములిపె.
వ. అంత నవ్విభుండు సాయుధసాలంకారం బగుతనదివ్యరూపంబు నుజ్జగించి రూ
పాంతరం బంగీకరించి కపటవటునిచండంబున నుపనయనవయస్కుండైన వామన
బాలకుం డై దల్లిముందటఁ గుమారసముచితాలాపంబు లాడుచుఁ గ్రీడించు
సమయంబున నదితియుం దనయావలోకనపరిణామపారవశ్యంబున. 516
- ఆ. సన్నుఁ గన్నతండ్రి శ్రీనాపాలిదైవమశ్రీ నాతఁడలంబ శ్రీనాకుమార
నాడుచిన్నివడుగ శ్రీనాకులదీపక, రాగదయ్య భాగ్యశ్రీరాశి వగుచు. 517
- క. అన్నార మ్మని డగ్గఱఁ, జన్నులపా లేఱువాఱ శ్రీసంక్షేపిణి యై
చిన్నాఱిమొగము సివురుచుఁ, గన్నారం జూచెఁ గన్నశ్రీకడు పై యుంటన్. 518
- వ. అంత. 519
- క. పురు డీబోటికి నిందర, పురు డంబిక గాకయెరులు శ్రీపురుడే యనుచుం
బురుటాలికిఁ బదిదినముల, పురుడు ప్రవర్తించి రెలమిఁ శ్రీబుద్ధిపుగరితల్. 520
- వ. అంత నబ్బలునకు సంతసంబున మహానుభులు గళ్ళపప్రజాపతిం బురస్కరించు
కొని నముచితోపనయనకర్మకలాపంబు నేనుంచిరి సవితసానిత్రి నుపదే
శించె బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతంబును గళ్ళవుండు ముంజియుఁ గౌశీనం బదితియు
ధరిణి గృహ్లాశనంబును దండంబు (వనస్పతి యగు) హేముండును ²గగనాధిష్ఠాన
దేవత ఛత్రింబును గమండలువు బ్రహ్మయు సరస్వతి యక్షమాలికయు సప్త
ర్షులు గుళవనిత్రంబులు సిచ్చిరి మఱియను. 521
- క. భీష్మపాత్రిక నిచ్చెను, యక్షేసుండు వామనకు శ్రీనక్షయ మనుచు
సాక్షాత్కరించి పెట్టెను, భీష్మనకు భవాని పూర్ణశక్తి నరేంద్రా. 522
- క. శుద్ధబ్రహ్మర్షిసమా, రాధుం డై విహితమంత్రశ్రావణ జనువును
నిష్కం బగుననలంబున, వృద్ధాచారమున వటుండు శ్రీవేల్పుం గడఁచన్ 523
- ఇతి చక్రవర్తికడకు నామనమూర్తి యేతెంచుట. ఇతి—
- వ. ఇట్లు కృతకృత్యుండై నమాయామాణవకుండు దేశాంతరసమాగతు లగుబౌ
ద్ధానులం (గొందఱ) నవలోకించి యిట్లనియె. 524
- క. వత్తురె విప్రులు వేడఁగ, వత్తురె దాతలును వేడఁగ శ్రీనిష్ఠార్థములం
దత్తురె మీయను సంపద, ³లితైఱుగున దానవియః శ్రీదేవ్యుడొ చెపుడా. 525

- వ. అనిన ¹నఖలదేశీయు లగుభూసురు లిట్లనిరి. 526
- మ. కలరుగ దాతలు నిత్తురుగ ధనములుం గామ్యార్థముల్ నొందు వి
పులు నీతెఱతురు గాని యీనిని బలిం గ బోలక వచామ్యుండు లే
డలభుం డై యొనరించె నభ్యురళతం గ బాభావవాదజ్ఞచే
బలి వేడం బడయంగ వచ్చు బహుసంప్రభాభముల్ వామనా. 527
- వ. అని తెలియం జెప్పిన బ్రాహ్మణులవచనంబు లాలకించి లోకంబు కుం బ్రీతి పు
ట్టింపఁ బయనం బై లాభవచనంబులు గైకొల తల్లివండుల వీడ్పొని శుభ
ముహూర్తంబునం గదలి. 528
- క. ప్రక్షీణదివిజవల్ల భ, ర్భూపరతంత్రుఁ డగుచు గ రాజీవాత్ముం
డాక్షణమున బలియింటికి, భిక్షుగమనంబు సేసెం గ బేదతీకమునన్. 529
- క. హరిహరి సిరి యురమునఁగల, హరి హరిహయుకొఱకు దమజా సమగం జనియెం
బరహితరతమతియుతు లగు, హరిలకునడుగుటలు నొడలిఁజొడపులు పుడిమిన్. 530
- క. సర్వప్రపంచగురుభర, నిర్వాహకుఁ డగుటఁజేసి గ నెఱిఁ జరు జేరక
ఖమ్మనివేఁగు సహింపక, నర్వీస్థలి గ్రుంగె మొగ్గె గ నురగేంద్రుడున్. 531
- వ. ఇట్లు సని చని. 532
- క. శక్రద యమదండక్షిత, వర్మద సతికవసము క్తివనితాచేతో
మర్మద సంబునివారిత, దుర్మద నర్మదఁ దరించె ద్రోవన్ వటుఁడున్. 533
- వ. దాఁటి తత్సర్వవాహంబున కుత్తరతటంబునందు. 534
- కా. చండస్ఫూర్తి వటుండు గాంచె బహుభాజలన్నిశాలంబు ను
ద్దండహూతమునీభ్యబిభ్యదమృతాంశధిస్సిద్ధకూటంబు వే
దండశ్వధ్వజవీకవాటము మహోద్వహ్మమసంభన్నమా
ర్తండస్యందనఘోటముక లిమఖాంశతిర్యేదికావాటమున్. 535
- వ. కని దానవేంద్రునిహయమేధవాటి దక్షియం జొచ్చునయ్యవసరంబున. 536
- కా. శంభుండో హరియో పయోజభవుఁడో గ చండాంశుఁడో వహ్నియో
దంభాకారత వచ్చెం గాక ధరణి గ భాత్రీసురుం డెవ్వఁ డీ
శుంభద్వ్యోతనుఁ డీమనోజ్ఞతనుఁ డంశుఁక విస్మయభ్రాంతు లై
సంభాషించిరి బ్రహ్మచారి గని తత్సభ్యుల్ రహస్యంబు గన్. 537
- క. గుజగుజలు వోవువారును, గజిబిజి బడువారుఁ జాలఁ గ గలకలపకుచుక
గజిబిజి యెరి సభాస్థలి, బ్రజ లెల్లఁచు బాట్రినగుగుసాపనిరాగన్. 538
- వ. అసమయంబున బలిపభామండపంబుఁ దఱియెం జొచ్చి. 539
- నీ. ఉచ్చులుగాఁ చేవులకు గ సామగానంబులు. ²సదువులుద్దాతా శక్రవర్మ విగుడు
మంత్రతంత్రాన్తసంభంధభావములు వేర్వొనుయాయుజాకలఁ గ గూడికొనుచు

హోమకుం బలులంబునకున్నత్రేతాగ్నల, వెలిగించుయాజకవితతిఁ గనుచు
 దత్తులై బహుభాష్యోభాసంబులు, సెప్పెనుసభ్యుల శ్రీ జేరఁ జనుచు
 తే, బెట్టు సోరెను నేరక శ్రీ కట్టుకలుప, నదితిపుట్టువు లచ్చికి శ్రీ నాటకట్టు
 గారి శరణులచే నభయంబుగొండదపు, పుట్టు వెన్నఁడునెఱుంగనికొట్టివడుగు.
 వ. సుజీయను. 541

క. వెఱుచును వంగుచువ్రాలుచు, నజీను జీగుముకులకుఁజనుచు శ్రీ హరిహరియనుచుం
 మఱుఁగుచు సులఁపఁ దిటదిజి, గుఱుమట్టపుబడుచువడుగుశ్రీగొంతనటించెన్.

క. కొందఱతోఁ జెప్పించును, గొందఱతో జటలు సెప్ప శ్రీ గోష్ఠిం జేయుం
 గొందఱతోఁ జెప్పించును, గొందఱతో ముచ్చటాడుం శ్రీ గొందఱ నవ్వన్.

వ. మఱియు ననేకవిధంబుల (నందఱకు) నన్నియావులై వినిోదించుచు. 544

క. వెడ వెడ నడకలు నడుచుచు, నెడ నెడ నడు గిడఁగ నడరి శ్రీ యిల దిగఁబడగా
 బుడిబుడి నొడుపులు నొడుపుచు, జడియుడితడఁబడఁగ వడుగునారె రాజన్.

వ. ఇట్లు కగ్గజే మాయ-శక్తులందు నిజోవల్లభుం జూచి యిట్లనియె. 546

మ. ఇతఁడేదాననుచ క న రి సుగులోకేంద్రాగ్నికాలాదిది
 కృతిగర్వావనయ ప్రవర్తి తలోభిన్నూర్తినానామఖ
 వ్రతదాన ప్రవణానాక రి సుమనోరామామనోభేదనో
 ద్ధతచంద్రాదికీ రి సత్యకరుణాధర్మోల్లసన్మూర్తి దాన్.

547

వ. అని కుకవిప్రాశ్నతసంఘతం బగుదక్షిణహస్తంబు సాచి యిట్లనియె. 548

ఉ. స్వస్తి జక త్రయీభువనకళాసనక ర్తకు హాసమాత్రి
 భ్వస్తస్థలింపథ ర్తకు సుశవారపడవ్యవహ ర్తకున్ మునీం
 ద్రస్తుతమంగళాభ్యరవిధానహ ర్తకు సర్వరీశ
 స్వస్తస్సువిర్ణమాత్రి పరిహర్య ర్తకు దానవలోకభ ర్తకున్.

549

వ. అని దీనించి కరచరిణాశ్మవయవంబులు ధరియించినవేదరాశియుంబోలె ముం
 దట నకుటిలుండును జటిలుండును సదండచ్చత్రుండును గడులంబితభిక్షాపాత్రుం
 డును గిరిఃలితజలకమండలుండును మనోహరవదనచంద్రమండలుండును మా
 యావాదనవటుండును నగువటునిం గని దినకరికరణపీఠంబు లై నగ్రహంబుల
 చందంబులఁ దిరోహితులై భృగువులు గూర్చున్నయెడల లేచి సేమం బడిగి
 తియ్యనిమాటల నాచరించిరి బలియును నమస్కరించి తగినగద్దెము నునిచి
 పాదంబులు దుడిచి తోపాణవల్లభ పసిండిగిడియల నుదకంబులు వోయ
 వడుగుకొనునచరణంబులు పడిగి తడియొత్తి తత్సమయంబున. 550

ఆ. వటునివాదిశౌచ్యవార శివంబునఁ, బరమధ్రువునుచు శ్రీ బలి నహించె
 నేజలము గిరికుఁ శ్రీ దిండమజులుండు దేవ, దివుల దుష్వహించె శ్రీ భృతి శిరమున.

వ. మఱియు నయ్యజమానం వభ్యాశ్చ న కేల్లయె. 552

మ. వదుగా యెవ్వరివాడ నెవ్వరినై నంబాశ్చలం బెవ్వరి
యొడకక నీ వరుడంచుటకా : ఘనంబునకొకమనక జన్మముం
గడు ధన్యాత్ముడ నైతి నమఖము యోగ్యుం బయ్యె నాకొలిలో
గడకేజ్జె నుమాతంబు లయ్యె న్నిలులం కల్యాణ మిక్కలమనన్. 553

మ. వరచేలంబులొ మానలో ఘనములో కన్యంబులొ శోభలో
హరులో రత్నములో రథంబులొ విశిష్టాక్షంబులొ కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో : గానుంబులొ భూములొ
ధరణీఖండము కాక యేమడిగెదో : భాత్రీసురేంద్రోత్తమా. 554

వ. అని ధర్మయుక్తంబుగాఁ బరికించెరోచనివచనంబులు విని సంతోషించి యీ
శ్వరు డిట్లనియె. 555

నీ. ఇది నాకు నల వని క యేతిఁబలుకును, నొకచో టనక యెందు క నుండ నేర్తు
నెవ్వనివాడ నం క చేతుని నుడువును. నాయంతవాడ నై క నడవనేర్తు
నీనడవడి యని క యెట్లు వక్కానింతుల. బూని యుప్పొక్కలం క బోవనేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు క నియేల చెప్పగ, నేరువు లన్నియు క నేననేర్తు

ఆ. నొరులు గారు నాకు క నొరులకు నే నామ, నొంబోవాడఁ జుట్ట క మొకఁడులేడు
సిరియుఁ దొల్లిగలదు క జెప్పెద నాపెడి, సుజనులందఁ డజచు సొచ్చియుండు.

వ. అది యట్లుండ నిమ్ము. 557

నీ. జననాథ నీమాట క సత్యంబు నత్మీరి, కంబుఁ గులార్హంబు క ధర్మయుతముఁ
గరుణానువరులు కనునన త్త్యమూర్తులు, కాని మీకులమందఁ కగలుగరారులు
రణభీరువులు వితరణభీరువులు శేరు, వత్సర్థు : రులు క ప్రవ్వికొన
దానశౌండ్రిమమునం క దని పుదు రధికులై, మీతాత లందఱు క మేటిమగలు

ఆ. మీకులంబునందు క మెఱయుఁ బహ్లాదుండు. మిఁటిచంద్రుమాడ్చి క మేలిరుచులఁ
బ్రధిరీక్షితితోడ క భవదీయవంశంబు, నీరరాశిధంగి క నగదుచుండు. 558

వ. తొల్లి మీమూడవతాత హింజ్యాత్ముండు కేశ్వజమంబు నేసి గదాయ ధుండై
భూతిలంబున బ్రతిపీఠం గానక నందరింప విష్ణుండు వరాహరూపంబున నతని
సముంచెఁ దద్బాహి యగుహింజ్యాశివుం డిది నీ హింసరాక్రమంబునకు
నాశ్వర్యంబు నొంది కనజయంబును బలంబును బలిపొంది గ్రద్ద నుద్దవిడి
నద్దనుజువర్దనుమందిరంబునకుం జనియె నప్పుడు. 559

క. కూలాయుధాసం దై, కాలాశ్రయివచ్చు ననుజం క నివిష్ణుండుం
గాలజ్జగ మాయాగుణ శీత నిచ్చః తఃంచె క తిత్తయలొనన్. 560

మ. ఎను రైవార జయింపరా దిగఁ గా కెం జనిముం బోవ భీ
ప్రదుఁ డైప్రాణులఁ దోలుమ్ముత్సుపుక్రియం క బైవచ్చు నంకుం ద్రియా

విదూః డిబ్బాక్షుడు మోక్షదూహమున నాశవేశించె నిశ్వాసరం
ధృతికా దైత్యహృగంతరాశమునక బ్రహ్మక్షిప్తయాభిరుఁడై

561

వ. అంత నదైత్యవల్లభుఁడు వైష్ణవాలయంబు సొచ్చి వెడకి హరిం గానక కోపంబు
మానక మిన్న మన్న నస్వేషించి త్రివివంబున నడిసి దిశలం బరికించి భూవివ
రంబులు వీక్షించి సమద్రంబులు వెడకి పురంబులు శోధించి వనంబులు విమర్శిం
చి పాతాళంబు పరీక్షించి జగంబున నద్భుతకేత్రం డై మార్గణంబు సాలించి
తనలో నిట్లనియె.

562

క. దగవాఁడు మడిచు నోపును, దెగఁడేనియు నెదురుపడఁడ౯దేహధరులకుం
దెగినయెడఁ బగఁజిమిఁడను, బగ గొనఁ దగ వనుచు నుడిగెఁబ్రాభవకైన్.

వ. అతండు మీప్ర క్రితామహుండనిగుణంబు లనేకంబులుగల వని యట్లుండనిమ్ము.

క. అతఁడభూసురగతిఁ బురు, హూతాడలు దన్ను వేడఁగెనొగిఁ గొనుఁ డనుచుకా.
మీరండ్రి యిచ్చె నాయువు, నేతన్మాత్రుఁడవె నీవు శ నీలోకమునన్.

565

క. వీలితివి మూఁడుజగములుఁ, దోలితి వింద్రాదిసురుఁ శ దొల్లిటివారిం
బోలితివి దానగుణముల, సోలితివి పితౄచరాక్షసుల రక్షింపన్.

566

వ. అదియ నుంకాక.

567

క. రాజ్యము గలిగినమీఁదటఁ, బూజ్యులకును యాచకులకు శ భూమిసురులకా
భాజ్యముగ బ్రతీకఁడేనిం, ద్యాజ్యంబులు వానిజన్మరథనగేహంబుల్.

568

క. మున్నెన్నడును వదాన్యుల, నెన్నడుచో నిన్నుఁ ద్రిభువనసేవం డనుచు
న్నిన్నిదినంబులనుండియు, నెన్నఁడు నినుఁ బెట్టు మనుచు శ నింట్లము సేయన్.

అ. ఒంటివాఁడ నాకు శ నొకటిరెండడుగుల; మేర యిమ్ము సొమ్ముమేర యెల్లఁ
గోర్కీ దీర బ్రహ్మకూకటి ముట్టెద, దానకుతుకసాంద్ర శ దానవేంద్ర.

570

వ. అనినఁ బరమయోచకుఁకుఁ బ్రదాత యిట్లనియె.

571

అ. డన్నమాట లెల్ల శ నొప్పును విప్రుండ, సత్యగతులు వృద్ధసమ్మతంబు
లకుఁగఁ దలచి కొంచె శ మడిగితి వోచెల్ల, దాతపెంపుసాంపుఁ శ దలఁప వలదె.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

573

మ. వసుభాఖండము వేడితో గజములకా శ వాంఛించితో వాజులకా
వెన నూహించితో కోరితో యవతులకా శ వీక్షించి కాఁక్షించితో
ఁచిబాలండపు నేవు న్నడుగ నీభాగ్యంబు లీపాటి గా
కసురేంద్రుడు పడత్రయం బకగ నీయెఁబు నీ నేర్పునే.

574

వ. అనిన మొగంబునం బిటునగపు మొలకలొత్త గృహమేధికి మేధావి యిట్లనియె.

మ. గొడుగో జన్మిధమో కమండులునా నాకక ముంజయో దండమో

- వడుగం డెక్కడ భూము లెక్కడ కరుల్ శ వామాక్షు లశ్వంబు లె
క్కడ నిశ్శోచితకర్మ మెక్కడ నుదాకాంతములు బ్రహ్మముః
డడుగుల్ మేరము త్రవ కిమ్మ టపె బ్రహ్మాండంబు నావారికిన్. 576
- వ. ఆదిమునం గాక. 577
- క. వ్యాప్తి బొందక వగవక, పాపు బగు లేక ముందు బడివే లగుచు
దృష్టి జెందనిముఖము, సప్తస్వము నమునఁ జక్కఁబడుచే, 578
- కా. ఆశాపాశము దాఁగడుగ నిడువు లే; దురుంబు రాజేంద్రవా
గాశిప్రావృతిమేదినివలయుసామ్రాజ్యంబు సేహరియన్
గాసిం బొందిరి గాక వైస్యగయభూకాంతములు న్నర్థకా
మాశక బాయఁగ నేర్చిరే మును నిజాశాంతంబులం జూచిరే. 579
- నీ. సంతోషుఁ డీమూఁడుఁజగములఁ బూజ్యుండు, సంతోషి కెప్పుడు జరుగునుఖము
సంతోషి గాకుంటు శ సంతారహేతువు, సంతసంబున ముక్తిఁజేయు దొరకుఁ
బూటపుంటకు జగంబుల యన్విచ్ఛాలాభి, తుష్టిని దేదంబు శ దోష పెరుగు
బరితోషహీనతఁ శ బ్రథ సేషింపుచు, జుఘాత నశంబు శ సమమునట్లు
- ఆ. నివు రాజ వచుచు శ సఖలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకుఁ శ దగ్గిఁకొఁడి
యేను వేడికొనిననయూపక త్రయమును, జాల వనక యిమ్ము శ చాలుఁజాలు.
- వ. అని యిట్లు పలుకు చున్న ఖియ్యంకు నుర్వీదానంబు సేతుం దలంచి కరకలిత
సలిలకలశుం దైవ యన్వితరణగుణముఖునిం గని నిజవిచారయుక్తదశజరాజ్య
చక్రం డగుశుక్రం డిట్లనియె. 581
- నీ. దనుకేంద్ర యీతఁడు శ ధిరణీయుఁడు గాఁడు, దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు
హరి విష్ణుఁ డవ్యయం శ డదితగర్భింబునఁ, గళ్యణసూనుఁడై శ కలిగినాఁడు
ఎఱుంగ విరనికొఁక్క శ నిచ్చెన సంతివి. దైత్యసూతత కుపకృతము విచ్చె
నిలకీర్తి దేదంబు శ నెలవు నైశ్వర్యంబు, ఎంచిచి యిచ్చువా శ వాసవుఁకు
- ఆ. మొససి జగము లెల్ల శ మూఁడువాదంబుల, సఖికాయుఁడిగుడుక క్రమించు
సర్వధనము విష్ణు, సుసర్జము సేవి, బడుచుపగిది నెట్లు శ బ్రదిక దీవు. 582
- క. ఒక్కపదంబున భూమియు, నొక్కటఁ ద్రిదీపంబుఁ ద్రొక్క శ యున్నతిమూర్తికో
దిక్కులు గగనము దానై, వెక్కన మై యున్న నెందు శ వెదిలెను చెల్చునా.
- నీ. ఇచ్చెద నని పల్కి శ యీకున్న సరకంబు, ద్రోవవివుచు స, మధుఃదవు గావ
యేదానమున నాశ శ మేలెంచు నదియును, దానంబు గాదుదు శ తిత్వవిదులు
దానంబు యజ్ఞంబు శ దపముఁ గర్మంబును, దాప త్రమతుఁడై శ తిలఁపలయు
దనయింటఁ గలసర్వధనమును నైదుభాగములుగా విభజించి శ కామమునకు
- ఆ. నర్థమునకు ధర్మముశియుల కాశిత, బృందములకు సమితఁ శ బెప్పునట్టి
పురుషుఁడిందునందు శ బూర్ణుఁడై మోదించుఁ దన్ను మాని చేతిరవగఘ్నగాడు.

వ. అదియనుం గొక యాచార్యుండు బహుభంగి బహ్వచగీతార్థంబు గల
దొక్కటి సావధానంబునై చూడెనుచు.

585

సీ. అంగీకరించిన శ్రీ శబలంబు బోధించె, నృపంబు గాదు లే శ్రీ దనిన సధిప
యాత్మకృత్యముచూడెనుచు, మృతములమీగల్గెనాత్మ సెడదు
పుష్పఫలమలాత్మభూషణంబును పత్తి, మామ్రామిదుకమి శ్రీదియజెడును
ఫలపుష్పములు లేక శ్రీ పన సెక వృక్షంబు, మూలంబుతో వృద్ధిబొందుగాదె
తే. చేటుఁ గొఱతము లఘియముఁ శ్రీ జెందకుండ

నిచ్చువునుమడు సెడ కుండు శ్రీ నిద్ధవరిత

కాక యంచితసత్యసంగతి నలంచు

నిజసనం బచ్చి కిచ్చిన శ్రీ నికు లేచు.

586

ఆ. సర్వ మునచోట శ్రీ సర్వసంబులు, నడుగ లే దటంచు శ్రీ నవృత మాడు
చెంటిపంద నేమి శ్రీ సర్వ బ్రాహ్మితోడి, శవము వాడు వానిశవస్మ మేల.

587

వ. మఱియు ని దొక్కవిశేషంబు గలను వివరించె.

588

ఆ. వారిజాక్షులందు శ్రీ వైవాహికముఁడు, బ్రాణి త్రమానశ్రభంగమందుఁ
జకితగోకులా గృహస్థిక్షణమందు, బొంక వచ్చు సమము శ్రీ వొంద దధిప.

589

మ. కులముక రాజ్యముఁ దేజముక నిలుపు మీశకుబ్బుడు విశ్వంభరుం
డలఁచిం బోడు త్రివిక్రమచ్ఛగణవాఁ శ్రీ దై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్వ నొకండు నాపలుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులక
వల దీదానము గీనముం బనువుమా శ్రీ శర్లిక వదాన్యోత్తమా.

590

వ. అని యిట్లు హితంబు పలుకు చున్నకులచార్యునకు ఊహాత్ర నిమిలితలోచ
నుం డయి యశస్వీ యి ట్లనియె,

591

సీ. నిజ మానదిచ్చితి శ్రీ నీవు మహాత్మక, మహితగృహస్థశ్రమంబు నిదియ
యర్థంబుఁ గామంబు శ్రమశముచు వృత్తియు, నెమ్మది ప్రార్థింప శ్రీ నిత్యనయి
నర్థలోభంబున శ్రీ సరిఁ బొహ్మచు పెట్టు, ఒలిక లే దయకంటఁ శ్రీ బాప మెద్ది
యెట్టిమష్కకృత్ శ్రీ నే భరించెడి గాని, స్యహీమని మోవఁ శ్రీ జాల ననుచుఁ
తే. బలుక ది తొల్లి ఘాదెం శ్రీ బ్రహ్మతోక, సమరమందమ్మకెరుగక శ్రవచ్ఛకంటఁ
ఒలిక బొంకక సజమునఁబండుకంటఁ, మానసమలకుభ ద్రంబుమఱి ముంగలదె.

క. ధాత్రిని హలికునకును సుజ్ఞేత్రము బీజములు నొకలుఁ శ్రీ జేకుఁబంధిం
జిత్రిముగ దాత కీవియు, బాత్రము సమకూరునట్టి శ్రీ భాగ్యము గలదే.

592

ళ. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే శ్రీ గర్వోన్నతి బొందరే

వారే సీరి మూల గట్టుకొని పోవం జాలిరే ఘామిపె

తే రైసం గలదే శివీప ముఖులు శ్రీ బ్రీతిక యశఃకాములై

- యారే గోరూపు వారల మఱిచితే యిక్కాలనుక భారవా. 594
- క. ఉడుగనిక త్రువుల దపముల, బాకగన దపట్టిదాదప యాదీవుల గలుచె
యడిగెడి నలు నయబోడికి నిక రాదె మన నుభావ యిట్టాల్గులుల్. 595
- క. ఆదిక శ్రీ సతికొప్పువైచెదనువువై యింట్లో త్రవ్వకుంబువై
బాదాబ్జంబులవై గవోలతటివై యెలినక్షవై చూత్తును
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిం దగుట మీఁ యై నాకనం బులు నేల
గాదే రాజ్యము గీజ్యముక సతతమే యాయంబు నావాయమే. 596
- మ. నిరయం బైన నిబంధ మైన ధరణీనిహూలనం బైనదు
ర్యరణం బైనఁ గులాంత మైన నిజమక యరానిముక్త కాముక్త పో
హరి యొక హరుఁ డైన నిరజభవుం యెభ్యోతుం డైన చోఁ
దిరుగక నేదు నాదుజిహ్వా వినుమా యధీవర్తి వే యేటికిన్. 597
- ఆ. నాడివినంతవట్టు యనుసలక ముచ్చుచో, నేల కల్లు విష్ణుం యేటిమాట
గట్టినేఁదాన యెరుగించి విడుచును, విడువ కుండవిహృత యెరుగించితి. 598
- క. మేరువు దలక్రిందైనను, బారావారంబు లింకఁ యెఱిగిన చోలో
ధారుణి రంజ మైపోయినఁ, దారాశ్వము బద్ధ మైనఁ యెప్పుక మెత్తున్. 599
- మ. త్రోకిలము. ఎన్నడుం బరు వేడఁ బోఁ డట యేయేలం బట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లేరట యెన్నివిద్యలమూలగో
ప్తి న్నెఱింగిపొడగు జ్జట యెతు లొగ్గి వనింప నీ
చిన్ని వాపని ద్రోసి పుచ్చుగఁ యెత్త మెత్తను సత్తమా. 600
- వ. అని యిట్లు సశ్శేషదవీప్రమాణతత్పరండును వితరణకుతూహలసత్వకుండును
విమలయశస్కుండును దృఢచునస్కుండును నియతసత్వసంఘండును సర్విజన
కమలబంధుండును నైఁవలిం బాచి శుక్రుడు గోపించి మదీయశాసనం బతిక్ర
మించుటంజేసి శీఘ్రకాలంబునఁ బడభ్రష్టఁడవు గ మ్మని కాపం బిచ్చె బలి
యను గురుకావతపురం దమ్ము కిన్నెరిమార్గంబున కభిముఖుండు గా కుండె
నప్పుడు. 601
- ఆ. బ్రదుక వచ్చుఁ గాక యెహంబుధవమైతన, వచ్చుఁ గాక లేమి యెచ్చుగాక
జీవధనమైతనఁ యెజుఁగాక వడుఁగాక, మాటఁ దిరుగలేరు యమానధమను. 602
- వ. (అయ్యవసరంబున.) 603
- ఆ. దనుజలోకనాథుడయిత వింధ్యావళి, రాజవదన మదమర్రాళగమన
వటునికాళ్లు గడుగ యెవరహేమపుటమన, జలము దెచ్చె భర్తనన్న మెఱిగి. 604
- వ. అచ్చి వసరంబుఁ గవటవటునకు సద్దానవేద్యుఁ డిట్లనెఱె. 605
- క. రమ్మా మాణవకోత్తమ, లెమ్మా నీవాంధిరంబు యెలేదన కిత్తుం

1. భువన మైనఁ, 2. యేకతా బట, 3. మానవతాః కభిముఖుం డై యొందె.

దెమ్మా యడుగుట నీటు రా, నిమ్మా కడుగంగవలయు శ నేటికి దడయన్.

వ. అనిన విని.

607

మ. బలిదైత్యేంద్ర కరద్యుయోక్తతజలప్రత్యోనవ్యాప్తికా
జలజాతాక్షుడు నాచె యోగిసుమనస్సంప్రార్థితశ్రీదముం
గలితానమరమాలాటపడి వికస్తూరికాళాదమున్
నలినామోదము రక్షిచూపురితనానావేదముం బాదమున్.

608

క. సురలోకసమద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణ మఖిలనిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము, హరిచరణము నీట గడిగె శ ననురోత్తముడున్.

వ. ఇట్లు ధరణీసురదక్షిణచరణ ప్రత్యోనంబు నేసి వామపాదంబు గడిగె తత్పావన
జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని వార్చి దేశకాలాదిపరిగణనంబు నేసి.

610

కా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతే శ విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్య విదే త్రిపాదధరణిం శ దాస్యామి యంతుం గ్రియా
క్షీప్తుం డై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం శ జే సాచి పూజించి బ్ర
హ్మపీత మ్మని దార వోసె భువనం శ బాశ్చర్యముం బొందగన్.

611

వ. తత్కాలంబున.

612

అ. నీరధారః బడగ శ సీక యడ్డంబుగాఁ , గలకరంధ్ర మాఁపఁ శ గానుడెలిసి
హరియఁ గావ్యునేత్ర శ మటఁ గుళాగ్రంబున, నడువ నేక నేత్రుడయ్యెనతఁడు.

వ. అంత.

614

మ. అనురాధాతిక రాక్షతోజ్ఞ తపవిశ్రాంతభఃకణశ్రేణిం
గమలాధీశ్వరుఁ డొడ్డ ఖండతదివోకస్సామిజన్మస్తముం
గమలాకర్షణసుప్రశస్తము రమ్యాకాంతాకుచోపాస్తమున్
విమలశ్రీకుచకాంతచూచకతటీర్విన్యస్తమున్ హస్తమున్.

615

క. మునిజననియమాధారను, జని తాసురయువతినేత్రజలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను, వనజాక్షుడు గొనియె బలివిగర్జితధారన్.

616

అ. కమలనాభు నెఱిగి శ కాలంబు దేశంబు

నెఱిగి శుక్రమాట శ లెఱిగి నాశ

మెఱిగి పాత్ర మనుచు శ నిచ్చె వానము బలి

మహి వదాన్యుఁ డొరుండు శ మఱియుఁ గలఁడె.

617

క. బలి నేసినదానమునకు, నలినాక్షుడు నిఖిలభూతనాయకుఁ డగుటం

గలకల మని దశదిక్కులు, బలిబలి యని పొగడభూతశ్రవంచక మనఘా.

618

(క. ధీతిదాన మిచ్చునతఁడును, నతికాంక్షుఁ బరిగ్రహించునతఁడును దురిత
చ్యుతు లైకతవత్సరములు, శతమఖిలోకమునఁ గ్రిత శ నలుపుదు రెలమిన్.

వ. అట్లు గావున నేదానంబును పూదానంబునకు సత్పితృశంబుగానేరదు గావున వసుం
ధరాదానం బిచ్చితృపుభయలోకంబులం గీర్తిస్మృతుంబులు పడయు మని పలికి
యమ్మాయావటుం డిట్లనియె. 620

క. ఇది యేమి వేడి తని నీ, మది వగడక ఛాన వోయ్యమా సన్ద్యము పెం
పొద వగఁగోరినయర్థం, బిది యిచ్చుట మజ్జగంబు శ చిచ్చుటమాకున్. 621

వ. అని పలికినవలునిపలుకులకు హర్షవిర్భవతేతిస్సుండై వైరోచనుండు. 622

ఆ. పుట్టినేస్తుకొననొప్పుటైక నేర్చెనో, చిట్టిబుద్ధు ల్పట్టెనాట్టిచదుగు
పొట్ట నున్నవెల్లబూమెలు నని నవ్వి, యెలమి ఛింతిరానగమిచ్చె నపుడు. 623

— యి వాసునమూర్తి విశ్వహుపము నొంది విజృంభించుట. యి—

ఆ. గ్రహమునంద్రసిద్ధగంధర్వకిన్నర, యక్షపక్షి దేవతాహింతులు
వాగడి రతనిపెంపుఁ శ బుష్పవర్షంబులు, గురిసె జడతూర్వకోటి మొరసె. 624

వ. ఇట్లు ధారా ప్రతిగ్రహంబు నేసి. 625

శా. ఇంతింతెవటుఁ డంతయై మజియుఁ దా శనిం తె సభోదీధిపై
నం తె తోయదమండలా గ్రమున క శల్లం తె ప్రహరాశిపై
నం తె చంద్రుని కంతయైపువ్వునిపై శ నం తె జహర్వాటిపై
నం తె సత్యపక్షోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతనంబు యై. 626

మ. రవిబింబం బుపమింపఁ బొత్త మగుభ్రత్రంబై శిరోరత్న మై
శ్రవణాలంకృతి యై గళాభరణ మై శ సావర్ణ కేయూర మై
ఫలమిత్రంకణ మైకటిస్థలి నుదంబచర్మంబు యై నూపుర
ప్రవరం బై పదవీక మై వటుఁడు దా శ బ్రహ్మాంధముక నిడుచోన్. 627

వ. ఇట్లు విష్ణుండు గుణత్రయాత్మకం బగువిశ్వరూపంబు ధరియించిన భువియును
నభంబును దివంబును దిశలును దిశాభిద్రాబులును సముద్రంబులును జలద
ఖలభారనివహంబులుం దాన యై యేకీభవించి క్రమ క్రమంబున భూలోకంబు
నకుం బొడ వై భువర్లోకంబు నతిక్రమించి సువర్లోకంబును దలకడచి మహా
ర్లోకంబు దాటి జనోలోకంబునకు మీఁదై తపంబునకు నుచ్చిక్రితుండై సత్యలో
కంబుకంటె నొన్నత్యంబు వహించి యెడ లిటుములు సందులు రంధ్రంబులు లే
కుండ నిండి మహాదేహమహాతుండై చరణతలంబున రసాతలంబును బాదంబుల
మహియును జంఘల మహీధ్రంబులును జానువులఁ బరేత్రి సముదయంబులును
నూరువుల నింద్ర సేనమరుద్గణంబులును వాసస్థలంబున సంధ్యయు గుహ్యంబునఁ
బ్రజాపతులును జఘనంబున దనుజులును నాభిని నభంబున నుదరంబున నుద
ధిసప్తకంబును నురంబునఁ దారశానికరంబును మృదయంబున ధర్మంబును
సురోజంబుల బుతుసత్యంబులును మనంబునఁ జుద్రుండును వక్షంబునఁ గమల
హస్త యగులక్ష్మీయుఁ గంతంబున సామాదీసమస్తవేదంబులును భుజంబులఁ

ఏనువీధిం బ్రవహించె దేవనది నా శనిశ్యాశ్మకీర్తిప్రభవం.

634

వ. తత్సమయంబున.

635

సీ. యోగమార్గంబున శ్రీ నూహించి బహువిధపుష్పనామంబుల శ్రీ బూజ చేసి
దివ్యగంధఃబులు శ్రీ దెచ్చి సమర్పించి, ధూపదీపముల దోడ్పొంది నిచ్చి
భూరిలాజాక్షతఃఫలము లిచ్చి ఫలములు, కావక లిచ్చి కాశగముల బొంది
శంఖాదిరవములఃజయఘోషములు జేసి, కరుణాబుధి త్రివిక్రమములంచు

అ. బ్రహ్మ మొదలు లోకకపాలురు గొనియాడి, రెల్లదిశల వంచనలేక్యులందు
జాంబవంతుఁ డరిగి శ్రీ చాటె శరీర్ధరి, వెలయఁజేసి విష్ణువిజయ ముచు. 636

క. అన్నిజగంబుల దానై, యున్నజగన్నాథుఁ జూడ శ్రీ నాగి భావించం
గన్నందక మన మందక, సన్నతులం జేసి రపుడు శ్రీ సభ్యులు బయ్యున్. 637

వ. అంత నొమ్మన పూర్వాకారంబున నున్న నాచునుండి గల పుత్రయవ్యాజంబున
నితండు సకలమహిమంబులంబు నాకమించెఁ గలవలలురూపకహామిం (పగు
విష్ణుం) డని యెఱుంగక మనదానవేంద్రుడు సత్యసంధుడు గావున మాట
దిరుగక యిచ్చె నతనివలన నేరంబు లే దీగఱు (పతి ప్రతివాతతేజః ప్రభావంబున)
సజ్జగంబుగా నిజగంబులం బరిగ్రహించి పర్వత్యాదులకు విసర్జనంబు సేయంద
లంచియున్నవాడిపాటుని మాటి పాటియుఁ ద్రించు కర్మబలితర్జనంబులును
గర్జనంబులును జేయుచు వజ్రముధామరుజ్జేతి లగు హేతి ప్రహేతివి ప్రవిత్తి
ముఖ్యులమునరిక్కనులు వెక్కండును మిగిలి యుద్ధంబునకు సన్నతులై
పరశుపట్టింభల్లాపినాధనంబులు ధరియించి కసిమనంగి మునికొని దిశదిశలం
బ్రసరించెనం జూచి హరివేచకులు సునంద నంద జయ జయంత విజయ ప్రబలో
ద్భుల కుముద కుముదాక్ష తార్థ్యపుష్పదంత వివ్యక్తేనశ్రుతదేవ సాత్యుతప్రము
ఖు లగుదండవాధు లయరి వేదిండిసముద్దండబలులు దిమితిమియుంబుల నా
యుధంబులతోడిం గూర్చుకొని దానివానికంబుల బరలోకంబున కినుచువార
లై వారల నెదుర్కొని కిదంబునకుఁ బరవసంబు సేయు చున్నం గనుంగొని
శుక్రశాపంబుఁ దలంచి దనుజవల్లభుం డిట్లనియె. 638

సీ. రాక్షసోత్తములార శ్రీ రండు పోరాడక, కాలంబు గా దిది శ్రీ కలహమునకు
సర్వభూతములకు శ్రీ సంపదాపదలకుఁ, బ్రభువైవదైవంబుఁ శ్రీ బరిధివింప
మన మోపుమమె తొల్లిమిసకు రాజ్యంబును, సురలకు నాశంబు శ్రీసారిది నిచ్చి
విపరీతముగఁ జేయఁ వెల్పు నే మందము, మనసాలిభాగ్యంబునుహిమ కాశ

తే. వెఱచి పలుమాటుఁ బాతెడివిష్ణుభటులు, మిమ్ము నెఱచుబదైవంబు మేరగాదె
మనకు నెప్పుడు దైవంబుమందివగుట, నాఁగెఱితిము పగవారి నేడువలదు.

వ. అదియును గాక.

640

- క. బలుదుర్గంబులు సచివులు, బలములు మంత్రేష్వరులు ॥ బహుశేముషియం
గలిగియు సామోపాయంబులఁ గాలమెటింగి నృపుఁడు ॥ వోరుట యొప్పున్. 642
- వ. అట్లుగావున రణంబున శత్రుల కిష్టుడెదురు మోహించుట కాగ్యంబు గాడు
మనకు నుజునగుకాలంబున జయింతము నలంగిక తొలంగుం డనినఁ గలంగి భాగ
వతిభటపలాయితు లై చిక్కిరక్కసులు రిసాతలంబునకుం జని రంతఃస్వాయం
బెటింగి తార్థ్యపండువండు యాగస్తుత్యాహంబున వారుణపాశంబుల ననుర
వల్లభుని జంధించె నంత. 643
- క. బాహులుఁ బదములుఁ గట్టిన, శ్రీహరికృప గాకయేమి ॥ సేయుదు నని సం
దేహించక బలి నిలిచెను, హాహంవ మెసఁగె దశదిగంతములండున్. 644
- క. సంపద సెడియును దైన్యముఁ, గంపంబును లేక తొంటికింజెను బెంపుం
దెంపును నెఱుకయు ధైర్యము, వంపనిసురవైరిఁ జూచి ॥ వటుఁ డిట్ల యెన్. 645
- సీ. దానము శ్రీపదభూతల మిత్తు నంటివి, ¹తిరుణచంద్రార్కు లెందాఁక నుండు
రంతభూమియు నొక్కత్రయమగయ్యెనాకును, స్వర్లోకమునునొక్కతచరణమీయ్యె
²నన్న నీసాము రెండడుగులఁ గలిసెను, గడిమిపాదమునకుఁ ॥ గలదె చోటు
నిచ్చెద నన్నర్థ ॥ మీసదురాత్ముండు, నిరయంబుఁ బొందుట ॥ నిజము గాదె
తే. కాన దుర్గతిని గొంతకాల ముగఁగు, గాక యిచ్చెద వేచి వేగంబ నాకు
నివుడు మూడవపదమునకీముఁజూపు, బ్రాహ్మణాఘ్నములుద్రోవక బ్రహ్మవశమె.
వ. అని యిట్లు వామనుండు వలుక సత్యభంగసందేహావిషదీగళినికృతహృద
యం డయ్యును విషణ్ణుడు గాక వైరోచని ప్రసన్నవదనంబుతోడఁ జిన్నిప్తోద
వడుగున కిట్లనియె. 646
- అ. నూన్మతంబుగాని ॥ నుడియదు నాజహ్వా, బొంకఁ జాల నాకు ॥ బొంకు లేదు
నీర్మతీయపదిము ॥ నిజము నాశిరమున, నెవు సేసి పెట్టు ॥ నిర్మలాత్మ. 647
- అ. సరియమునకుఁ బ్రాప్తనిగ వాంబునకును, బహుహీనతకును ॥ బంధనమున
కర్ణభంగమునకు ॥ నౌవ్యసమునకు, వెఱవ దేచి బొంక ॥ వెఱచినట్లు. 648
- వ. అదియునుం గాక. 649
- సీ. తల్లిదండ్రులు నన్నెదముట్టులుఁ జెలికాండు, గురువులు శిష్యింపఁ ॥ గొఱఁతవడునె
విదప మే లగుఁగాక ॥ పృథుమదాంధులకును, దానవులకు మాకుఁ ॥ కడతెయెటింగి
విభ్రంశచేతువు ॥ వెలయు నిచ్చుటఁ జేసి, గురువులలో నాదిగగురువ వీవ
నీవు బంధించి ॥ సగ్రహమో లజ్జయో నష్టియో బాధయో తలంప
తే. నిన్ను నెదిరించి పోరాడి ॥ నిర్జయ
లాదియోగీదు లందఱునట్టటకు
కందరే తల్లి వెక్కిండు ॥ హర్షమూర్తి

వైరభక్తులు గట్టిగా న వలయుఁ గాక
యీశ నీయెడ దుర్లభ న వేమి గలదు.

650

మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యునును సంగసేనార్తులే కింకరులే
శిలలం జేసెన బ్రహ్మ దక్షు కృతమే న జేయు నోడెల్లలే
చలితం బొట యెటుంగ రోపబంధవాంబు నిక్కంబుగాఁ
దలఁచుకొ మూఁడును నిక్కవాసకరుణాన్యాయాదివిక్రమముఁ జే.

651

నీ. చుట్టలు దొంగలు న సుతులు ముణసులు, కాంతలు సుసారకకారణములు
ధనము లస్థిరములు న దను వతిచంచల, గార్యాదు లన్యలు న గడఁచు గాల
మాయువు సత్వర న మైశ్వర్య మతిశీఘ్ర, మని కాదె తమతం ద్రి న నతకరించి
మాతాత సాధుపరమృతుఁడు ప్రహ్లాదుండు, నీపాదకమలంబు న నియతిఁ జేరె
తే. భద్రుఁ డతనికి మృతి లేరె బ్రదుకు గలిగె, వైరు లై కాని తొల్లి మ్రావారుగాన
రథి వై వచ్చి నీవు న న్నుచుకు పెల్లఁ బద్మలోచన నాపుణ్యఫలము గాడె.
వ. అని యిట్లు పలుకు చున్నయవసరంబున.

652

కా. ఆదై క్యేంద్రుఁడు పీఠవక్షు నవపరవ్యాక్షుం బిశంకాంబరా
చ్చాదుకొ నిర్మలసాధువాడు ఘనసంపాదచ్చచ్చేదు సం
శ్రీదుకొ భక్తిలతాతిరోహితపార్వశ్రీపాద సఃఖేమఁ బ్ర
హ్లాదుకొ బోధక భావినోదఁ గనియెకొ న వార్షబుతో ముందటన్.

653

వ. ఇట్లు సమాగతుం డై సతమతాతం గుంఁగాని విరోచననందనుండు వారణాశ
బద్ధుండు గావునఁ దనకుం దగినవమహ్మరంబు నేమ రామింజేసి సంకలాపు
విలోలలోచనుం డై సిగ్గుఁడి శిరోస్మభావంబున మ్రొక్కు సెల్లించె నంతఁ
బ్రహ్లాదుండు మఖమండలంబున సునందాదిపరిఃరసమేతుం డై కూర్చున్నవామన
దేవునిం గని (యానంద) బాష్పజలంబులుఁ బులకాంకురంబులుకొ నెఱయ దండ
ప్రణామం బాచరించి యిట్లని విన్నవించె.

654

నీ. ఇతనికి మున్ను నీ న వింద్రపదం బిచ్చి, నేడు త్రిపుటయును న నెఱయ మేలు
మోహనాహంకృతి న మూలంబు గర్వాంధతమసవికారంబు న దాని మాన్చి
కరుణ రక్షించుట న గాక బంధించుట, తి త్తజ్ఞుఁడు మహేంద్ర త్వ మేల
నీపాదకమలంబు న నియతిఁ గొల్పినదాని, బోలునే సురరాజ్యభోగవరత

తే. గర్వ మేపారఁ గన్నులు న గానరావు, చెవులు వినరావు చి త్తంబునీకు వడును
మఱచు నీసేవ లన్నియు న మహిమ మాన్చి, మేలు సేసితి నీమేటిమేర నూని.

వ. అని పలికి జగదీశ్వరుండును నిఖిలలోకసాక్షియు నగునారాయణదేవునకు నమ
స్కరించెద నని ప్రహ్లాదుండు పలుకు చున్నసమయంబున.

655

మ. తతమ తద్విషయాన యై కుచవిరుంధచోచ్యోసంవ్యాన యై
ధృతబాహ్మంబువితాన యై కరయుగాఢనీనాలికస్థాన యై

- పరిభ్రాంతా మమ దేహి గోమలమతే శ్రీపద్మాపతే యగచుః ద
త్సతి విఠ్యావలి సేవ వచ్చేఁ ద్రిజగద్రత్యేమనఁ వామనఁ. 658
- వ. వచ్చు యచ్చేడియ గచ్చుణఁమి వంబునం బ్రణయై (లువంబడి) యట్లనియె.
క. నీకుం గ్రీదార్థము లగ, లోకఃబులఁ జూచి పరులు శ్రీ లోకులు కుమతుల్
లోకాధీశుల మందురు, లోకములకు రాజ మీ శ్రీ లోకస్తుత్యా. 660
- క. కా దనఁడు పొమ్మ లే వీ, రాదనఁడు జగత్తుయొక్కరాజ్యము నిచ్చెక
నాదయతుఁ గట్ట నేటికి. శ్రీదయితాచిత్తచోర శ్రీ శ్రీతమందారా. 661
- వ. అని యట్లు వింధ్యావలియం బ్రహ్మమందును విన్నవించునవసరంబున హిరణ్య
గర్భుండు పనుడెంచి యిట్లనియె. 662
- సీ. భూతలోకేశ్వర శ్రీ భూతభావన దేవ. దేవ జగన్నాథ శ్రీ దివ్యరూప
తనసామ్మ సకలంబుఁ శ్రీ దప్పక నీకిచ్చె. దండయోగ్యుఁడు గాఢశ్రదానపరుఁడు
గరుణింప నర్హుండు శ్రీ గమలలోచన నీకు, విడిపింపు మీతని శ్రీ వెఱపు దీర్చి
తోయపూరము నల్లి శ్రీ దూర్వాంకరంబులఁ, జేరి నీపదము లర్పించునట్టి
తే. భక్తియై కుఁడు లోకేశ్వరవఁడు నొందు, నీవు ప్రత్యక్షముగ వచ్చినేడు వేడ
నఱిగి తనరాజ్య మంతయుఁ గచ్చిఁట్టి, బలికిఁడగఁ య్య దృఢపాశబంధనంబు.
వ. అని పఱిస బ్రహ్మవచనంబులు విని భగవంతుం డిట్లనియె. 664
- సీ. ఎవ్వనిఁ గరుణింప శ్రీ విచ్చుయించితి వాని, యఖలవిత్తంబు నే శ్రీ నవహరింతు
సంసారగురుమదఁ స్తబ్ధుఁ డై యెవ్వఁడు, దెగడి లోకము నన్ను శ్రీ ధిక్కరించు
నతఁ డెల్లకాలంబునఁఖలయోనలయందుఁ, బుట్టుచు దుర్గతిఁ శ్రీ బొందుఁ చిదవ
విత్తయోరూపశ్రీవిద్యాబలైశ్వర్యకర్మజన్మంబులగర్వ ముడిగి
తే. యేకపథమునవిమలుఁడై యెవ్వఁడుండు, వాఁడునాకూర్చిరక్షింపకలయువాఁడు
స్తంభలోభాభిమానసంసారవిభవ, ముత్తుఁ డై చెడ కొల్లఁడు శ్రీ మత్సరుండు.
క. బంధుం డై గురుశత్రుఁ డై శ్రీ బంధువ్రజశ్రీకుఁ డై
సిద్ధేశ్వర్యుఁ గోలుపోయి విభవక్షీణుండు నై పేద యై
శుద్ధశృంగును సత్యమాం గరుణయుం శ్రీ జో ప్సేమియుం దప్పఁ డు
దృఢుం డై యజమాఖ్యమాయ గలిచెం శ్రీ బుణ్యం డితం డల్పుఁడే. 666
- అ. అసురనాథుఁ డనుచు శ్రీ నవఘానిమర్యాద, యేను జాత మనుచు శ్రీ నింత వలుక
నిజము వలికె నితఁడు శ్రీ నిర్మలాచారుండు, మేలు మేలు నాకు శ్రీ మెచ్చువచ్చు.
క. సాక్షిమనువువేళను, దేవేంద్రుం డగు నితఁడు శ్రీ దేవతఃకః డు
ర్యావితి మగునాచోటికి, రావించెన నంతమీఁద శ్రీ రక్షి తు దయన్. 668
- క. వ్యాధులుఁ దప్పలు నొప్పులు, బాధలుఁ జెడి విశ్వకర్మభావితవసుభా
శాశితసుకలాలయమున, నేధిరవిభవమున నుండు శ్రీ నితః దండాశక్త. 669

వ. అని పలికి లలిం జూచి భగవంతుం డిట్లనియె.

670

సీ. సేమంబు నీ కింద్రసేనమహారాజ, కెఱవకు మేలు కీర్తివరణంబు
వేలుపు లం దుండ క వేడుకపడుగును, నుఖంబు లిడుమలు క మర్మకణసు
లాతురతలు నొప్పు క లం దుండువానికి, నొందవు సుతలంబునందు నుండ
నీపంపు సేయనిర్యర్థరాతాకుఁ, నాచక్ర మేతెంచి క నటకు నుండ

అ. లోకపాలకులకు క లోను గా వక్కడ, నన్యులెంత నిన్ను క నచటివారి
నెల్లప్రాద్దు వచ్చి క యేను రక్షించెదఁ, గరుణలోడ నీకుఁ క నానవత్తు. 671

క. దానవదైత్యులసంగతిఁ, బూనినీయసురభావమును దోడ్తో మ
ధ్యాయము నఁ దఱలీ పోవును, మామగ సుతలమున నుండునూ మాయాజ్ఞన్.

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్నఁ ముమ్మార్పుచుడుక వేల్పులియ్యని నెయ్యంపుఁబడకుం
కెఱకుగనంపు పోనలు వీనుల తెచ్చులం జొచ్చిలోను బయలు నొడి తెప్పకప్పు
దప్పంబోచికొని కనుగవళింపల నలుంగలు వెడలిఁచందంబున నందంబు
నం గన్నీరు మున్నీరై పరవ నరఃఖంకంబునం బులకంబులు కులకంబు లయి
తిలకంబు యొత్తఁ గేలు మొగిడ్చి నెక్కొన్నవేడుకం ద్రొక్కుచువడుచుఁ(జక్కని
చిత్తంబునఁ) జక్కనిమాటల రక్కసులతోఁ డిట్లనియె. 678

ఉ. ఎన్నఁడు లోకపాలకుల కనీకృషఁ జూడనినీవు నేడన
న్నన్నతుఁ కేసి నాబ్రదుకునోజయు నానతి యిచ్చి కాచి తీ
మన్నన లీదయారనము క మాటలపెడఁజేకంబుఁ జాలవే
పన్నగతల్పు ని న్నెఱిగి క పట్టిక నాపద గల్గ నేర్పుకే. 674

వ. అని పలికి హరికి నమస్కరించి బ్రహ్మకుం బ్రణామంబు సేసి యందుభయనకు
వందనం బాచరించి బంధవిముక్తు డైతనవాచును దానను బలి సుతలంబునకుం
జనియె నంత హరికృపావశంబునం గృతార్థుం డై కులోద్ధారకుం డయినమును
మనిం గని సంతోషించి ప్రహ్లాదుండు భగవంతున కిట్లనియె. 675

సీ. చతురాననుం డీప్రసాదంబు గానఁడు, కర్వుఁ డీఁత్తులకాడఁ బొందఁ
డన్యుల తెక్కడి కదసురులకును మాకు, బ్రహ్మాడిపూజితకపదుండ వయిన
దుర్లభుండవు నీవు క దుర్గపాలుండ వైతి, పడకబాదులు భవకృపాదపద్మ
మకరందసేవనసహపామ నైశ్వర్యంబు, లందిరి కాక యే క మ్పెయతుల

తే. వధికడుర్వోనులము కుప్పికౌశ్మకులము, నీకృపాకృష్టిమార్గంబు క నెలవు సేర
నేమితప మోచరించితి కమోక్షం గలదె, మమ్రుఁగాచిఁచి త్రంబుకమంగ కాశ్రె.

వ. అదియునుం గాక.

677

అ. సర్వగతుండ వయ్య కనమదర్శనండ వయ్య, నొకట విమనుష్యత్రి సమండు దివు
నిచ్చ లేనివారి కీవు భక్తులు గోరు,తలఁపు లిత్తు కల్పకరదవుమాడ్కి. 678

వ. అని విన్నవించు చున్న ప్రహ్లాదుం జూచి పరమపురుషుండి ట్లనియె. 679

తే. చత్వ ప్రహ్లాద మేలు నీశ్వరు నీవు, సౌమిమచమనిదోడ్కొని సురలమునకు
బయనమైపామృతేగదాపాణినగుచు, తేరిరక్షింప దురితంబు శ సెంద దచట.

వ. అని యిట్లు నియమించినం బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి వలగొని కరకమలపుట
ఘటితనిటలతటం జైవీడ్కొని బలిం దోడ్కొని సకలాసురయూథంబునుం
దాను నొక్కమహాబిలద్వారంబు సొచ్చి ప్రహ్లాదుండు సుతలలోకంబునకుం
జనియె నంత బ్రహ్మవాదులయినయా జకులసభామధ్యంబునం గూర్చున్నశుక్రునిం
జూచి నారాయణ దేవుం డి ట్లనియె. 681

అ. ఏమి గొఱతవడియె శ నీతనిజన్మంబు, విస్తరింపుకడమ శ విప్రవర్య
విషమ మయినకర్మకవినరంబు బ్రాహ్మణ,జనులు నూచినంత శ సమతః బొందు.

వ. అనిన శుక్రుం డి ట్లనియె. 688

సీ. ఆఖలకర్మంబున శ కథిసాధుడవు నీవ, యశ్లేసుడవు నీవ శ యజ్ఞపురుష
ప్రత్యక్షముననీవు శ పరితుష్టి నొందినఁ, గడములు కల్గునే శ కర్మములకు
ధనదేశకాలార్హతం త్రమంత్రంబులఁ, గొఱతలు నిన్ను జేర్కొనిన మాను
నయినఁ కావితే నీయనతి భవదాజ్ఞ, మెలంగుట జనులకు శ మేలు గాదె

తే. యంతకంటెనుశుభమునాశ్శకెవటఁగలుగు, ననుచుహరిపంపుశీరముననావహించి
కావ్యుడను రేంద్ర జన్మంబుకడకుదీర్చి,మునులునివ్రులుసాహాయ్యమునఁజరింప.

వ. ఇద్విధంబున వామనం డయి హరి బలి నడిగి మహింబరిగ్రహించి తనకు నన్న
యగు నమరేంద్రునకుం ద్రివిధంబు సవయం డయి యొసంగె నతటి దక్షిణగు
ప్రముఖప్రావతులును భవుండును గుమారుండును దేవర్షి పితృగణంబులును
రాజులును దానును గూడికొని చతురాననుండు గత్యపునకు నదికికి సంతో
షంబుగా లోకంబులకు లోకపాలురకు వామనుండు వల్లభుం డని నియమించె
నందఱును ధర్మంబునకు యశలబునకు లక్ష్మీకి దేవతలకు వేదంబులకు శోభనం
బులకు వ్రతంబులకు స్వర్గాపవర్గములకు నుపేంద్రుండు ప్రధానుం డని సంక
ల్పించి రాసమయంబున. 685

క. కమలజాంబు లోకపాలురు, నమరేంద్రునిఁ గూడి దేవప్రయానంబున న
య్యమరావతికిని వామను, నజరం గొనిపోయి రంత శ వటమీఁద న్నపా. 686

అ. బద్ధంబుడోడుకప్రాపున నింద్రుని, కింద్రుడము నేను శ టిట్లు గలిగెఁ
దనకు నాధ్యుఁడై శత్రుమృఁడు గలిగినఁ, గొర్కు లన్న కేల శ గొఱత నొందు.

క. పా లడుగఁడు మే లడుగం, డేలఁడు భీక్షించి యన్న శ కిచ్చెఁ ద్రిజగముఁ
వేలుపులలికడఁటి,చూలం బోలంగఁ గలరె శ సాలయనితమృత. 688

అ. కడుపుబడర గాఁగఁ శగొడుకులఁ గనుకంటె, వల్లి కొకఁడె చాటుకల్గిదుండు

శ్రీ దశగణముఁ గన్నయదితి గానువు దీక్షఁ జన్ని మేటివడుగుఁ గన్నయట్లు.
 వ. ఇట్లుదేవేంద్రుండు వామనభుజపాలితం జను త్రిమవనసామ్రాజ్యవిభవంబు మరల
 నంగీకరించె నప్పుడు బ్రహ్మము శర్వరూపుఁడు గుమారుండును భృగుప్రముఖు
 లయినమునులును బిశ్వదేవతలును దక్షుని ప్రజాపతులును సిద్ధులును వైమాని
 కులును మణిముం దక్కినవారలు నద్భుతప్రకారుఁ డై నవిష్ణుఁడచారంబులకు
 నాశ్చర్యంబు నొందుచుఁ బ్రశంసించుచు నాడుచుం బాడుచుఁ దమతమనివా
 సంబులకుం జని రని చెప్పి సుకుం డి ట్లవియె. 690

తే. మనుజుభాగతి విక్రమునమహిమకొలది, యెఱుంగఁగ ర్హింపలెంకి పర నవ్వఁడోవుఁ
 గుంభిని రేణుకణములు గ గుఱుతు వెట్లు, వాడు నేడు చక్కవనాచివశమె.

క. అద్భుతవర్తనుఁ డగుహరి, సద్భావిత మైనవినులఁచరితము వినువాఁ
 డుద్భటవిక్రముఁ డై తుది, నుద్భాసితలీలఁ బొందున నత్తుగతులన్. 692

తే. తగిలి మామమైత్యక్త దైవకర్మ, వేళలందుఁ ద్రి విక్రమువిక్రముంబు
 లెక్కఁడక్కడఁగి ర్హింతుఁడెవ్వరేని, బొందుదును నిత్యసౌఖ్యంబుభూవరేంద్ర.

మ. 1 జను లై నాకము గోలునోవుమరలన్ గ బంధారిని బ్రోవఁగా
 వడు గై భూమిఁ బదత్రయం బిటటకై గ వైరోచనిఁ వేడి రెం
 డడుగుల్ నాచి త్రివిక్రమస్ఫురణ బ్రహ్మాంకంబుఁ దా నిందుచుం
 గడు మోదంబున నుండువామనున క్రక్కాలంబునఁ మ్రొక్కెదన్. 694

—|| మహావ్యవహారకథాసారంధము ||—

వ. అని యిట్లు సుకుండు రాజునకు వాచనావతారచరితంబు నెప్పె నని నూతుండు
 ముసులకుం జెప్పిన విని వార లతని కిట్లనిరి. 996

నీ. విమలాత్మవినమాకుఁ వేక్కయయ్యెడి మున్ను, హిమస్సమైవవృత్తాంతమెల్లఁ
 గర్మబదుభంగి గ ఘనుఁడీశ్వరుఁడు లోక నిందితంబై తమో² నిలయు మైన
 విరాహూపము నేల గ మే లుం ఘముచె. నెక్కత వర్తించె గ నేమి నేసె
 నాద్యమై వెలయుననయ్యవతారమునకు నె, మృది కారణంబు గాత్ర్యాంశమెట్లు

ఆ. నీవు దగుదు మాకు గ నిఖిలంబు నజిఁగింపఁ, దెలియఁ జెప్పనయ్య గ దేవదేవు
 చరిత మఖిలలోకసౌభాగ్యకరణంబు, గాదెని స్తరింపు గ క్రమముతోడ. 696

వ. అని మునిజనంబులు సూతు నడిగిన నతం (డిట్లనియె) మీర లడిగినయూహారం
 బుఁ బరీక్షింప రేంద్రుం డడిగిన భగవంతుం డగుబాదనాయునిఁ యిట్లనియె. 697

నీ. విభుఁ డీశ్వరుఁడు వేదప్రవిప్ర గోసురసాధు, ధర్మార్థములఁ గావఁ గ దనువుఁ దాల్చి
 గాలిచందంబుననరూపములయందు, దమరూపములయందుఁదగిలియుండు
 నెక్కువదక్కువ గ లెప్పుడు నొంపక, నిర్గుణత్వమున గ నెఱుఁగునుకుండు
 గురుతముఁగొఱతముగనారంభివహుమి, మునిజేత వోవ్యమేఁ బర్యవశుట

1. ఈపద్య మొకానొకప్రతియందు గనుపడెడి- 2. నియత మైన,

తే. వినుము పోయినకల్పాంతరవేశం దొల్లి, ద్రవిశదేశపురాజు సరస్వవ్రతుండు
నిరుద్రాపును హరిఁగూర్చినన్మతోడఁదపముఁగావించెనొకయేటికి తలమునందు.
వ. మఱియు నొక్కనాడమ్మేదినికాంతుండు గృతమాలిక యనునేటిపాంత హరిసమ
ర్పణంబుగా జలతర్పణంబు నేయించున్నసమయంబున నారాజుదోసిటనొక్కమీ
నుపిల్ల దవిలి వచ్చిన నులికిపడి మరలం దిరంగణీజలంబునందు శకులశాబకంబు
విడిచె నట్లు విడివిడి నీటిలోనుండి జలచరవోతంబు భూత లేళ్ళనున కిట్లనియె.

మ. తోకోలము. పాటు వచ్చినజ్ఞానిఘాతులు శ పాపజాతిర్ముషంబు లీ

యేటఁ గొండ్లోకమీనుపిల్లల శ నేటి పట్టి హరింప ని

చోట్ల నుండక నీచదోసిలి శ సొచ్చి వచ్చిననన్ను న

ట్టేటఁ ద్రోవఁగఁ బొడియే కృప శ యింత లేక దయానిధీ.

700

ఆ. వలలు దారు నింక శ వచ్చి జాలరివేట, కాటు లేటు గలఁచి శ కార వెట్టి
మిడికి పోవ నీక శ మెడఁ బట్టుకొనియెద, రప్ప డెందుఁ జొత్తుననఘచరిత.

క. భక్షించు నొండె ఝషములు, శక్షింతురు ధూర్తులొండె శ జెడ కుండఁగఁగ
కక్షింపు దీనవత్సల, ప్రక్షీణులఁ గాచుకంటె శ భాగ్యము గలదే. 702

వ. అసిన విని కరుణాకరుం డగునవ్విభుండు మెల్లన యమ్మానడింభకంబును
గమండలు(జలంబు)నం బెట్టి తననెలవునకుం గొనిపోయె నదియు నొక్కరాత్రు
బునం గుండిక నిండి తనకు నుండ నిమ్ము నాలక రాజవ్యస కిట్లనియె. 704

క. ఉండ నది గొంచె మెంతయూ, నొండ్లోకటి దెమ్మ భువనరోత్రమ యనుడు
గండకముఁ దెచ్చి విడిచెను, మండలపతి కలశనలిల్రమధ్యమున నృపా. 704

వ. అదియును మహారామాత్రంబునకుమూఁడుచేతులనిడు పైయుదంచనంబు
నిండి పట్టు లేక వేటొడు దెమ్మనివుడు నారాచపట్టి కరుణాగుణంబునకు నాట
పట్టుంగావున గండకంబు నొండ్లోకచిటుతమడుఁగున నునిచె నదియు నానరో
వరి(జల)ంబునకు నగ్గలంబై తనకున ఁచరింప నది గొంచెం బని పలికినం బుడమి
తేడు మంచినాఁ డగుటంతేసి యాకంచరంబు నుదంచితజలాస్పదం బైపూ
దంబునందు నిడియె నదియు నాజలాశయంబునకు నధికం బై పెరుఁగ నిమ్మ
నాల దనిచెప్పికొనిన నప్పుణ్ణుం డొప్పినడవడిం దప్పనివాఁడైనకరింబుననమ్మ
హామీనంబును మహార్ణవంబున విడిచె నదియును మకరాకరంబునం బడి రాజు
న కిట్లనఁ బెను మొసళ్ళ ముసరికొని కసిమనంగి మ్రుంగడి నింతకాలంబు నడపి
కడపట దిగవిడువకు వెడలఁ దిగువు మని యెలుంగింప నన్నిటిపాడవుఁకుం
బుడమితేడు దెలిసి యిట్లనియె. 706

706

సీ. ఒకదినంబున శత్రయోజనమాత్రము, విస్తరించెను నీవు శ వినుము చూడ
మిలువంటిర్ముషముల శ నెన్నెడు నెఱుంగము, మీనిజాతుల కిట్టిమేనుగలదె
మేమిటి కెవ్వడ శ వేల త్రిప్పించెడు, కరుణ నాపన్నులఁ శ గావ వేడి

- యంభశ్చరం బైవహారివి నే నజీతితి, నవ్యయ నారాయణాభిధాన
 తే. జననసంస్థితిసంహార శ చతుర్వి త్తద్వి య శ్చ క్తులము మాకు శ ఓక్కు నీవ
 నీదులీలావతారంబు శ విభిన్నభూతి, సూత్రపాత్రువు మ్రొక్కెదఁ శ బురుషవర్య.
- క. ఇగరులము ¹గాము చిన్ని, శతుము సూపానిపు శ గిరితి భ క
 స్థితిఁడ వగునిన్ను నెప్పుడు, ఎతి సేవ నాం కీ శ నాకము గలు ఁన్. 707
- క. శ్రీలలనాకువపీఠి, గేళివరతంత్రబుద్ధి శ గ్రీడించుసుఖ
 లోలుఁడవు దామసాత్పతి, నీలా ముగ్ధుబ వైత శ వెటిగింపు హరీ. 708
- వ. అని పలుకునశ్యవతమహారాజునకు నయ్యుండుకడపటఁ బ్రళయసమయనము
 ద్రంబున నేకాంతదసప్రియుం డము వివారింప నిశ్చయించుమీనరూపధరుం
 డైనవారి యిట్టనియె. 709
- సీ. ఇట మీఁడ నీరాత్రి శ కేవలదిన మునఁ, బద్మగర్భున కొక్కఁడగులు నిండు
 భూక్కువాదకజగంభలు మూఁడు విలయాలి, లోన మునుంగు నాలోనఁ బెద్ద
 నావ నీరఁగ వచ్చు శ నాంబుపెంపున, దాసపై నొవధిశ్చితులు బీడ
 రాసులు నిడి పయోరాశిలో విహరింపఁ, గలవు సప్తమున శ గిరినీ తిరుగ
- ఆ. మ్రోలఁ గాన రాశ శ ముచు పెంజేకటి, ²మినుకుచును మునులమేనివెలుగు
 దొలకుచుండుజలధి శ దోహాయమానమై, నావ దేలు చుండు శ సువరేణ్య.
- వ. మఱియు నన్నావ మున్నటికరశ్శకు లోను గాతుడ నిరుగెలకుల వింక ముండుట
 నేమటనుండఁ బెన్నెఱు లగునాగిఱుంక జడయుచుఁ బోవువ వచ్చినజల
 గ్రహులుల నోడియును సంచరించెద నొక్కపెనుఁబాము చేయవ (నాయను
 మతం) బొడనూపెడు దానంచేసి నుడికొప్పలకరింబున నావ ³వడిందిగుంబడ
 కుండ నాకొమ్మితుడం బనిలముగా లంకించి నికును దపపులకును నెజజసి సెడ
 కుండ మున్నట నిప్పలుల డిట్టుచాలిరేను పేనునంతకు ముంగెడ నదికొండం
 బుగా జలచరిరూపంబుఁ గలుగొంటి ఎఱియుంబ యోజనంబు గలమ నామ
 హిమ పరబ్రహ్మం బు తెలియుము నిన్ను ననుగ్రహించి నని సర్వచ్రతుండు
 నూడ హం దహహతిం డియ్య నయ్యునిండుంబు. 711
- ఆ. మత్స్యరూపి యై. ప్రమాధపుంబుల, డలఁచికొనుచు రాచ, తపసి యొక్క
 దర్భశయ్యుఁ డొప్పు శ వలదిగాఁ బడి, కొది ముండు నాట్రకాలమునకు.
- వ. అంతఁ గల్పారంబు దాసన. 713
- క. ఊలసితమేఘప-క్తులు, జల్లింది మహాగ్రవృష్టి శ జడగొని కురియక
 వెల్లి విరిసి జలరాసులు, సెల్లిల్లిట్టులు దాటి శ ⁴సముల ముండెన. 714
- వ. తదనంతరంబ. 715
- తే. మున్నుపోయినకల్పారంతమున వరేంద్ర, బ్రాహ్మమనఁగ నెమి తిక్రప్రళయమెన

1. మినుకుచును. 2. క శాచిత్సంగతులము. 3. దినుగుడు వడనుండ. 4. కల్పశు.

నింగిపై ¹కట్టతోలచుమునన్నిటితోనఁగూలె భూతాళి జగములకొలఁడు లెదలి.
 వ. అంత నమ్మహారాత్రియందు. 717

మ. నెఱి నెలపుడు నల్పి పాణివయముకన్ శ నిశ్చించి నిర్మించి వీ
 పితరుకన్ నెలు నావులందుచు నజం ; దేష్టమీయకన్ మాని మే
 నొకఁకన్ తెప్పలు మూసి కేల్ వలగడై శ యుండంగ నిద్రించుడకన్
 గుఱునెట్లు దొడఁగెం గలల్ గనుచు నిశ్చోషించుచుకన్ భావరా. 718

అ. అలసి సొఁసి నదిర శ నందిపరమేష్ఠి, ముఖమునందు వెడలె మొదలిస్సతులు
 నవపారిచెనొకహయగ్రీవుడనుదైత్యభటుఁడు దొంగదొడరఁబరులవశమె.

క. చదువులు దనచెడినం, జదువుచుఁ బెక బతుల నుండ శ శంకించి వడిం
 జదువులముడుకఁడు గూరుకఁ, జదువులతస్కరుఁడు సొచ్చె శ జలనిధికడుపున్.

వ. ఇట్లు వేదంబులు దొంగిలి దొంగిరక్కసుండు మున్నీట మునింగిన పాని
 జముంప వలసేయు మ్రోడిఁగెల విత్తనంబుల ²పాత్రరలు పెన్నీట నాని చెడ
 కుండ నునుంప వలసేయు నెల కార్యుంబుకు గావలి యగునాపురుషోత్తముం
 డపునురేచుచొరుడలయందు. 721

క. కలుగఁబులు వలుడమీసలు, చిటుదోకయుఁ బసిడియొడలునెరిగలపాడలుకన్
 నెఱి ముగము నొక్కొమ్మియన్; మిటుమాపులుఁగలిగి యొక్క శమీనంబయ్యెన్.

వ. అట్లు లక్ష మోదనామకం బయినవాతీనం బై విశ్వభరుండు జలధి సొచ్చి. 722
 నీ. ఒకమాటు జలజుతుకయూధంబుతోఁ గూడు

నొకమాటు దరులకు శ నెఱికి వచ్చు
 నొకమాటు మింటికి శ నుదిరి యులంఘించు
 నొకమాటు లోపల శ నొడిఁగి యుండు
 నొకమాటు వారాళి శ నొడిలు ముంఁమిఁ జూచు
 నొకమాటు పహ్లాడి శ మొరయఁ దలంచు
 నొకమాటు ఝుమకొటి శ నొసి యూహరించు
 నొకమాటు జలముల శ నెమిసివెచు

తే. గఱులు నొంచు మీసల శ గడలు నిపురుఁ
 బొడలు మెఱిపించు గన్నులరవోలప మార్పు
 నొడిలు జలమించు దళుకన శ నొలయమీస
 వెషి పెన్నీట సగముగవెషి యుగచు. 724

క. అంతకు మున్న సర్వవత్తును మహార్ణవంబులు మహీనలయోబు ముంచునవ
 సరంబున భక్తపరాధియం డగువారి దలంచుచు నుండ నారామకప్రేరేత యె
 యొక్కనావ వచ్చినం గనుంగొనె. 725

1. పెట్టి, జొట్టి, 2. పాత్రరలు.

- మ. చని సత్త్వవ్రతమేదిని విభజించి నోకల బూని మ్రాన్తేగె వి
త్రనమలో వెక్కులు నానవై నీకి హరి ధ్యానించునో వానిపై
మునిసంఘులు బాను వెక్కి వెట్టితో క మన్నిలోలో దేలుచుం
గనియో ముండట భక్తలో మృత్యులంకిత్రీణముగ మీనమాక. 726
- వ. కని జలచరేంద్రునికొమ్ముక నోక్క పెనుబాపత్రాబు నన్నావఁ గట్టి సంతసించి
డెందంబు నిపురుకొని తపస్సులుం బాసనారాచవెద్ద మీనాకారుండగువేల్పు
తేని నిట్లని పొగడె నపుడు. 727
- మ. తమలోఁ బుట్టునవిద్య గప్పికొనుచుం క దన్మాతలసంసారవి
భ్రములై కొండలు దేలుచుం గలఁగఁచుక క బల్యెంటఁక దైవయో
గమనం దేవ కమేసుఁ గొల్పి ఘను లై కైవల్యసంప్రాప్తులై
ప్రమదం బందుదు రట్టిపుత్ర కరుణ క బాలిపు ను మ్మిత్వర. 728
- ఉ. కన్నులు లేనివాడు మఱి క కాననివాడికి దోషం జూడఁగాఁ
జన్న తెఱంగు మూఢున కననస్మరి చా గురుఁ డౌల నూహ్యుడే
కన్నులు గాఁగ భూతిములఁ క గాంచుచు ముందురమేళ మాకు ను
ద్యన్నయిమూర్తి వై గురువ క వై యలసద్గతిజాడఁ జూపవే. 729
- క. ఇంగలమలోడినంగతి, బంగారము వన్నె గలుగుభంగిని ద్యత్యే
వాంగీకృతులయఘంబులు, భంగంబుల బొందు ముక్తి క ప్రాసించు వారి. 730
- క. హృదయోక నీ ప్ర సన్నతి, పదివేలవశాలిలేకభాగము కతనం
ద్రిదకేంద్రత్వము గల దట, తుది విను మెట్టిప నేది క దొరకదు క్రికా. 731
- క. వెఱవాడు గురుఁ డటంచును, గొఱగానిపదంబు నూపఁ క గుణమం డగు నీ
నెఱవ్రోవ నడవ నేర్చిన, గఱగొఱ లే కన్నపదము క గలుగు దయాభీ. 732
- మ. చెలి నై చుట్టమ నై మనస్థికుండ నై క చిహ్నార్తి నై యాత్మనై
వల నై కోర్కులపంట నై విభుడ నై క వర్తిలుని నొల్ల కే
పలువెంటం బడి లోక మక్కట వృథాభద్రాళ మై పోయెడిగ
నిలువగ నేర్పునె హేమరాశిఁ గనియుక క నిర్భాగ్యుడంభశ్శయా. 733
- ఆ. వీరరాశితోన క నిజకర్మబద్ధ మై, యుచితసిద్ధ బొంది క యన్నలోక
మేమహాత్ముచేత క నప్పటి మేల్కాంచు, నట్టినిపు గురుడ క వగుట మాకు. 734
- క. అలింపుము విన్నప మిదె, వేలుపుగిమితేని నిన్ను క వేడికొనియెవగ
నాలోనిదిక్కు మానిచి, నీలోనికి గొంచు బామ్ము క నిఖలాఫీశా. 735
- వ. అనియుట్ర సత్త్వ వ్రతుండు వలికిన సంతసించి మత్స్యరూపంబున మహాసముద్రం
బునవిహరించివారి పురాణపుకఘం డగుటంతేని నాంఖ్య యోగ క్రియాసహిత
యగుపురాణసంహిత నుపదేశించె నమ్మహారాజ మునిమేతుం దై భగవన్నగ
దితం బై సనాతనంబగుబ్రహ్మస్వరూపంబువినిశ్చితాత్ముండయ్యె నతందీమ్మహా

కృంబున వివస్వతుడనబడనిననూర్యులకృద్ధాదేవుం డన జన్మించి శ్రీహరి
కృపానకంబున నేకవంశము దయ్య నంతి నవిధంబునం జెనురేయి నిండునంతకు
సంచరించి జలచరాకారుం డగునారామణుండు దన్ని శాంతసమయంబున. 736

మ. ఉట కంభోనిధి రోసి వేదములకుఁ గుక్క దైవ్యముం జూచి వే
గలుఁ ల్లాన్ ముఖంబు నూచి బలువేళం దోక నారించి మే
న్మృత్యుకాదాటలు దీటి మీన లడకఁ గ మీనాకృతఁ యుఁ డ
కట్టటిం దాకి నిధించె ముష్టిలితఁ గ్రావక హయగ్రీవునిన్. 737

వ. అతం బ్రత్యుపసానసమయంబున. 738

నీ ఎప్పుడు వేగునం గ చెడురనూచుచునుండు, ను నులడెందంబులుకముదమునొండఁ
జేవిత్తో బ్రక్కనిద్రించుభాంతి లేచి, యోరఁ య్యడఁ జక్క నోర్తికొనఁగ
జలిన మై జెనురేయి ముష్టితేజంబు, దొంటిచందంబునఁ గ దొంగలింఁ
బ్రాణులసంచితభాగధేయంబులుఁ గన్నులకొలుకులఁ గ నానబడఁగ

తే. నవయవంబులు గఱలించి గ యావలించి
నిదురఁ జెప్పితి మేల్కొంది గ నీల్లి మలగి
యొడలు విటుచుచుఁ గనుగవ గ లుసుముకొనుచు
భాత గూర్చుండె సృష్టిసంభాత యగుచు. 739

వ. అయ్యవసరంబున. 740

అ. వాసవారిఁ జంపి గ వానిచే బడియున్న, వేదకోటిచిక్కు గ విచ్చి తెచ్చి
నిదుర మాని యన్నసేరిజాననునకు, నిచ్చె గడఁగ విష్ణుఁ గ డీక్ష్యకుండు. 741

క. జలరుహనాభునికొట తె, జలతర్పణ మాచరించి గ సత్యవ్రతుఁ డా
జలధి బ్రదికి మను వయ్యెను, జలజాతునిఁ గొలువలేని గ సంపద గలదే. 742

అ. జనవిభుండు దపసి గ సత్యవ్రతుండును, మత్స్యరూపి యైనమాధవుండు
సంచరించినట్టిసదమలాఖ్యునింబు, వినినవాడు బంధవిరహితుండు. 743

క. హరిజలచరావతారిము, బరువడిఁ బ్రతిదినముఁ జదువఁ గ బరమపదంబుకా
నరుఁ డొందు వాఁకోర్కెలు, ధరణీశ్వర సిద్ధి బొందుఁ గ దధ్యము సుమ్మి.

మ. ప్రళయాంభోనిధిలోన మే న్మృతచి నిద్రం జెందువాణిసుమో
ముఁ వేగంబులు గొన్నదైత్యుని మృతిం గ బొందించి సత్యవ్రతుం
డెరిక బ్రహ్మము మాటలం డెలిపి సకల్యాభారు డె మీన మై
జలధి గ్రుంకుచుఁ దేలుచుకా మెఱఁగురాజన్మా ర్తిక మ్మొక్కదన్. 745

వ. అఁ చెప్పి.

క. రాజేంద్రదైత్యదానవ, రాజమహాగహనదహన గ రాజస్సుత్యా
రాజావతంస మానిత, రాజధరాద్భుతగుణాధ్య గ రాఘవరామా. 747

మాలిని. దివిజరిపువిదారి ॥ దేవలోలోపకాశీ

భువనభరనిచారి ॥ పాణ్యగతానుసారి

ప్రవిమలశుభమూర్తి ॥ బాధుబోషప్రవర్తి

ధవళబహుళకీర్తి ॥ ధర్మవిత్త్యానువర్తి.

748

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితః వితాపిచిత్ర కేవలమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమదాధ్యక్షాగతిపురాణం బయి మహా ప్రబంధః బునందు స్వామంభవ స్వామోచిత్రమ తామసమయపులహిత్రం బును గరిమకరంబులయుద్ధంబును గజేంద్రక్షణంబును రైవతచాక్షుషమయపులవర్తనంబును సముద్రమథనంబును గూర్గానతారంబును గరభక్షణం బును సమృతాదిసంభవంబును దేవాసురకలహంబును హరికపటకామిని రూపంబున నసురుల వండించి దేవతల కిచ్చుతంబు వోయుటయు రాక్షసవధం బును హరిహరసల్లాపంబును హరికపటకామినిహాపిభ్రయణంబును వైవస్వత సూర్యసాక్షి దక్షసాక్షి బ్రహ్మసాక్షి భద్రచాక్షి దేవచాక్షి క్షీద్రసాక్షి మహపులవృత్తాంతంబులును బలియుద్ధమాత్రమును స్వర్గవర్తనంబును దేవపలాయనంబును వామనావతారంబును శుక్రబలిసంవాదంబును ద్రివిక్రమవిష్ణురణంబును రాక్షసులసుతలగమనంబును సత్యవ్రతోపాఖ్యానంబును మీనావతారంబును ననుకథలు గలయష్టమస్కంధము.

749

ఓం తత్ సద్భువనోర్వణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

నవమస్కంధము



రాజిత మునిపూజిత

వారిధిగర్వాతిరేకవారణబాణా

నూరిత్రాణమహోజ్వల

సారయశస్సాంద్ర రామశచంద్రసరేంద్రా.

1

వ. మహానియగుణగర్విష్టులగు నమ్మసిక్రేష్టులకుగిఖలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరి సమేతుం
డయుననూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయునపరీక్షిన్న రేంద్రుండు
శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

2

నీ. మనువులవడవట్లు శ మర్యాదలును వింటి, మన్వంతరంబుల శ మాధవుండు
దిరిగిపజాడలు శ దెలిసె సత్యవ్రతుఁ, డనురాజు ద్రవిళజ్యేషాధిపుండు
పోయినకల్పాంతశమున విష్ణు సేవించి, విజ్ఞానమునఁ బొంది శ వెలుంగుతేని
కఠిండు వైవస్వంతుఁ శ దై పుట్టి మను వయ్యె, నతనికి సత్త్వకుఁ శ డాచి గాఁగఁ
తే. బదురు గొడుకులు గల రంటి శ పరఁగ వారి,వంశ మేరితి వర్తిలై శ వారిలోన
జననవారిని జనువారిఁ శ జననివారిఁ, జెప్పవే వ్యాసనందన శ చిత్తగించి.

3

క. చెవులార నేడు వినియెద, రవివంశమునందుఁ గలుగురరాజులకీర్తుల్
వివరింపు వసుసతోడను, భువిఁ బుణ్యులకీర్తి వినినఁ శ బుణ్యము గాడే.

4

వ. అనినం బరాశరముని మనుమం డి ట్లనియె.

5

ఆ. వినుము మనువుకులము శ వేయినూతేండ్లును, బరఁగ విస్తరించి శ పలుక రాదు
నాకుఁ దోచినంత శ నరనాథ వేగంబ, యెఱుకపడఁగ నీకు శ నేర్పరింతు.

6

క. ఎక్కువదక్కువపొడవుల, కెక్కుటి పొడ వయినపురుషుఁ శ డింతయుఁ జెడఁచా
నొక్కఁడుఁ గల్పాంతంబున, నక్క జమై యుండి విశ్వ శ మంతయు నిల్పున్.

7

నీ. భూమిశ యమ్మహాశపురుషునినాభిను,స్థమున బంగారుఁగంధద్వమి మొలచె
బాహ్యస్థిపూవులో శ నటమీఁడఁ దనయంత, నాలుగుమోములనలువ వుట్టె

నా బ్రహ్మమనమున న నట మరీచి జనించె. గత్సపుం దత్తాత్రేయః గలిగె నంత
నాకేశ్యపునికి దత్తాత్రేయ కదిలికె. గొమరుఁ డై చీకట్లనొంగ వొడమె

తే. జలజబంధుని పెండ్లాము న సంజ్ఞయిండు
శ్రద్ధ దేవుడు మనువు సంహతుఁ డయ్యె
మనువునకు శ్రద్ధ యనియెడినగుకయందుఁ
బదురు గొడుకులు గలిసి న భద్రయశులు.

9

వ. వార లిట్లొకండును నృగుండును శర్యాతియు దిష్టుండును భృష్టుండును
గరూళకుండును నరివ్యంతుండును బృషద్ధుండును నభంగుండును గవియు నన
నెగడి రట మున్నుమనువు గొడుకులు శేరివాడై మిత్రావనియుల నుద్దేశించి.

సీ. మనువు బిడ్డలు పుట్ట నమఖమావరించుచో, నతనివార్యముహోత్రాశ్రయించి
కూతురు పుట్ట నాశకుం జేయు మని పల్కి, వరధ త్రోబయో వ్రతమునలిపె
నానతి నెప్పిన క్లగ్ధధ్యుండును హోత, నగుఁ గాక వేలుపు న మునుఁ బలికె
హవినందుకొని కూతుర రయ్యెను మని వషట్కారంబు నెఱుఁచుకొని వేల్పు

తే. హోతపెడచేత నిలయ నుచువిడిపుట్టె, దానిఁ బొడగని మనువు సంకతాపమంది
కొడుకు మేల్గాక యేటికె న గూతురకట, చెప్పవేయని పోయె వనసింహకడకు.

వ. చని యిట్లనియె.

11

క. అయ్యా కొడుకులకొఱకై, యియ్యాగము నీయనజ్ఞ న నే జేయంగా
నియ్యాడు డేల పుట్టెను, మీయంతటివారి కొండుమేరయఁ గలవే.

12

వ. అదియనుం గాక మీరు బ్రహ్మవాదులరు మంత్రవాదులరు వేదవేదాదులరు
బాపంబు లందకుండుం జేయువార లిది యేమి యనవుడు మఠాత వసిష్ఠుండు
హోతృవ్యభిచారం బెఱింగి మనువున కిట్లనియె.

13

తే. అధిప సంకల్పవైషమ్య న మగుటఁ జేసి, హోతకల్లదనంబున న మవిడ గలిగె
నైనఁ గలిగింతు నీకుఁ బ్రియూత్మజునిని, నీవు మెచ్చంగఁ జూడునాశకర్పబలిమి.

వ. అని పలికి (భగవంతుం డగు) వసిష్ఠుండు (గీర్తిరత్నగుండు గావున) మనువుకొమ
రాలిమగతనంబుకొఱకు నేకచిత్తంబున నాదిపురుషుం డగుహరిం బొగడిన న
పురమేశ్వరుండు మెచ్చి తపసి కొరినవరం బిచ్చె నది నిమి త్తంబుగా నిలాశ్వక
సుద్యుమ్నుం డచకుమారుం డయి రాజ్యంబు నేయుచు.

15

సీ. ప్రాద్దు వో కొకనాడు న పోయి పేరడవుల, వెంట నేఁ టాడెడివేళ్లతోడఁ
గొందలుభృశులు నకుడి రా సైధవం, బయనగుట్టు మి న్నే యడల కేగి
బలునిల్లుగ్రావ్యాడినబాణంబులను దాల్చి, వెన మెకంబులవెంట నబిజుగుతోడ
ను త్తరదికికు మనహోస్తుడై చని చని, మేరువుపొంతఁ గురమారవనముఁ

తే. ¹ శేరె నందు మహేశుండు శ శివయు నెపుడు

రతి నలుపు చుండు రండుఁ జోరంగఁ బోవ

నాఁడు దయ్యెను రాజు రాజానుచరులుఁ

బడఁతు లైరి తదశ్వంబు శ బడబ యయ్యె.

16

వ. ఇట్లు మగతనంబు సేడి మగువ లై యొండొరుల మొగంబులు నూచి² మెఱుగు

చుండి రనిన విని శుకునకు రా జిట్లనియె.

17

అ. రాజుఁ దోడివారు శ రమణులై రంటివి, కాంత లగుట కేమి శకారణంబు

³ నిట్టిదేశ మెఱుంగ శ మెన్నఁ దాకథ యెల్ల, వేక్క దీర నాకు శ విస్తరింపు.

18

వ. అదియునుం గాక.

19

అ. మగువతనంబు మాని శ మగవాఁడు గా వచ్చుఁ, గాక పేరుఁబెంపు శ గాసిగాఁ

మగతనంబు మాని శ మగువ గా వచ్చునె, మానవంతుఁ డైన శమానవునకు.

20

వ. అని యడిగిన నర్జునపౌత్రునకు వ్యాసపుత్రుం డిట్లనియె.

21

సీ. పురవైరి కొకనాఁడు శ పొడనూపువేడుకఁ, దద్దయు దిక్కులశ్రతమము లెల్లఁ

దమతమవెఱుగులు శదగిలి గొండులు సొరఁ, గొందఱుపథికులు శగొలిచిరాఁగఁ

బ్రాజేసతోడలవై శ భాసిల్లునంబిక, వారలఁ జూచి మై శ వలువలేమి

సిగ్గు పుట్టిన లేచి శ చీరఁ గట్టినఁ జూచి, డేవియు దేవుండు శ దీర్ఘ లీల

తే. నొంటి దమలోనఁ గ్రీడించు శ చున్నవారు

మనకు సమయంబు గా డని శ మఁలి మునులు

నరుండు నారాయణుండు నశనారతంబు

మెలంగుచోటికి నడచిరి శ మేదిసేక.

22

వ. అది కారణంబుగా భగవంతుం డగు శివుండు దనప్రియురాలివేడుకలకొఱకు.

23

క. ⁴ ఈనెల పెవ్వఁడు సొచ్చిన, మానిని యగు ననినతోంటిమాటకతమునగా

మానవుండు మగువపోడిమి, మానక పేరడవులందు శ మఱియుం దిరిగెన్.

24

వ. ఇట్లు చెలిక త్రియల మొత్తంబులుం దానును నారాచపూజోడి వాఁడిచూపుల

నాఁడుపోడిమి నెఱపుచు దైవయోగంబున సోమసుతుండును భగవంతుండును

నగుఁబునునియ్య శ్రమంబు సేరి మెలంగు చున్నయెడ.

25

అ. రాజకొడుకుఁ జూచె శ రాజేవదళనేత్ర, రాజవదనఁ జూచెరాజుపట్టి

దొంగకాముఁ డంత శదొందడిఁ జిగురాకు, వాలు వెఱికి యఱికివారి మోఁదె.

వ. ఇట్లు పూవులగైదుపులు గలనెఱిచుదుచిగురుటడివంబుమొవకు నోహటింది

వార లిరువురుం బైపడి వేడుకలకుం జొచ్చిన వారలకుం బురూరవుండను

కుమారుండు పుట్టె నివ్వెఞ్చంబున.

27

1. 'శేరె నందు మహేశుండు శివయుఁ దాను, నందుఁ గ్రీడింపఁ జొచ్చినయంతమాత్ర, నాట
కయ్యెను'—అట్లు, శ్రీ. 1. నగుచుండి, 2. నిట్టిదేశ మెఱుంగ. 3. ఈకేశ తెవ్వఁడు.

ఆ. మనుసుతుండు ఘనుఁడు క్రమగనాలితనమునఁ, గొడుగుఁ గాంచి విసివికకుందికంది
చింతఁ బొంది గురు వ్రసిష్ఠుని భావించె, నతనితలఁపుతోనఁ క యతఁడు వచ్చె.

వ. వచ్చి సుద్యముండు మగవాఁ డగుకొఱకు నక్షానిపుంపుడు కలకరునారా
భింప నీశ్వరుండునుదససిప్రయాసంబునకు మెచ్చి యిట్లునియె. 29

మ. తన మున్నాడినమాటయన్ నిజముగాఁ క డన్మోక్షిం బ్రీతిగా
మనుజుండన్ నెల వో నెలం బురుషుఁ డై క మాసాంతరిం బైనఁ గా
మిని యై యాగతి వీడుపాటమర భూమిం దానఁజ్ఞించుఁ బా
మ్మనినన్ వచ్చె నసిష్ఠుఁ డామనసుతుం క డాతీ రాజ్యస్థుఁడై. 30

ఆ. మగువ యగుచు మరలప్రమగవాఁడు నగుచును, నవనిత్యంతకాల మాతచేరెఁ
బ్రజలు సంతసింప కబాహుబలముతోడ, గురునికరుణఁజేసి కవలయేక. 31

వ. ఆతనికి నుత్కలండును గయుండును విమలండును ననుకొడుకులు మావ్వరు
గలిగి ధర్మపరులై యుత్తరావధంబునకు రాజులయిరి సుద్యముండు ముదుసలి
యై ప్రతిష్ఠానపురంబు విడిచి పురారవునకు భూమి యిచ్చి వసంబునకుం జని
యె నిష్విధంబున. 32

సీ. కొడుకు సుద్యముండు క ఘోరాటపుల కేగ, వందుచుమహవ్రవ్రవస్యకుండు
దనకు బిడ్డలు కల్గకదప మాచరించెను, హరిఁగూర్చి నూజేండు క యమనలోన
హరియును నిత్యోఽపఁదాఁగఁ బరుకు షు. స్త్రుల విచ్చె మన వ్రతోదొరయువారి
సంతులనబృహద్భ్రాంతినివాడు గురునా జ్ఞ, విమలధర్మంబుగా క వెలయఁబూని
తే. పసులకదువుల గాచుచుకలు మొగిల్లు, వచ్చి నడఁచి బోయెన క వానగురియ
మందవిడియించిచుట్టు నేమరకయుండె, నడవిమెకములుసారకుండ్రవరసికొనుచు. 34

వ. (అంత)
క. ప్రబ్లికొనవెంజేకటి, నిబ్బరముగ నడికి నడికి క నింగికి వడితో
గొబ్బున నెగసి తటాలున, బెబ్బలి మందావుఁ బట్టెఁక బెలుకుటి యుజవన్.

క. ఉల్లములు గలగి మొదవుల, వెల్లువ లన్నియును లేచి క విచ్చలవిడితోఁ
జెల్లాచెద రై పాటెను, బెల్లుగ నంభా యటంచు క బెబ్బలిగాలిన్. 36

వ. అయ్యవసరంబున. 37

కా. ఆపెంజేకటి మ్రోల గాన కడికం క బంకించి శార్దుల మం
చావుల్లావుశిరంబుఁ దుంచి తెగదో క యంచుం బుల్గ వెండియన్
వాపోవం దెగ వ్రేసి భూవరుఁడు దోవన్ ఖడ్గర కంబు చే
బైపె గీటుచు వచ్చి చూడె దల ద్రెవ్వంబడియధేకవున్. 38

వ. చూచి దుఃఖతుం డైయున్నపుచ్చుని గని కలగుయ (వగువసిష్ఠుడు)
కొపించి నీవు రాజత్వంబునకుఁ బోసి యాయపరాంబున శూద్రుడవు గమ్మని

1. 'మనుజేంద్రుండు నెలక నెలక' అ. పు. 2. 'బెంబడి వజ్రక' పా. పు.

శరీయించె నతండును గృతాంజలి యై తనకులాచార్యునివలన మరలం గైకొలు
వడసి యతని యనుమరింబున.

39

సీ. అఖిలాత్ముడగు చుక్కనహరియందుఁ బరుసంకుభక్తిగోచారం దత్పరతఃజ్ఞే
యార్థ్యలేలస్మదైకయోగ్యప్రాణుల కెల్ల నాపుడై సర్వేంద్రియములుగెల్పి
సంగంబునకుఁ బెన్పిత కాంతుఁడై యుపగ్రహించు నై కొరకరయండి తనకు
వచ్చినయోయ జీవనము గావించుచు, దనుఁ దాన నిలుపుచు త ధన్యుబుద్ధి

తే. బడుగ తెఱఁగున నంధునిశ్చందమానను

తెవిటిభంగిని మహి నెల్లఁ త జెల్లు దిరిగి

యడవులకు నేగి కాన్పించునందుఁ జొచ్చి

చిక్కి నియతుఁడై బ్రహ్మాంబుఁ త జెందె నజేడు.

40

క. కపి యనుఁడఁటికొమఁగఁడు. భననము రాజ్యంబు విడిచి త బంధులతో నే
గి వఁచు నెఁ బరమపుష్పఁ, బ్రసిమఁమతి. దలఁచి తలఁచి పరమంబొందెన్.

వ. మఱియుఁ గరూషుండమహానపు. వలం గొండలు కారూషులు త్పత్రియులు
గలిగిధన్యులతోఁడిపిఁగఁబున బ్రహ్మణ్యులై యు తరావధంబునకు రాజులైరి
ధన్యుఁవలన ధార్మింబున వంశంబు గలిగి భూతిలంబున బ్రహ్మణ్యం బై నెగడి
నృగునివంశంబున సుమతి వుట్టె సతఃకీర్తనాశక్తి యుట్టె నతనికింపసుపు జనించె
వసువుకుఁ బ్రతీతుఁడు గలిగెఁ బ్రతీతుఁకి నోసువంతుండు జనించె నతని
కూతు నోభవతి యుదాస సుదర్శనుండు వివాహం బయ్యె నరివ్యంతుం
డన మృత్యుత్తునికిఁ జెల్ల సేనుం దావభునకు దత్తుఁ దాపుణ్యునకు మీధ్వంసుం
దాసుజఃకితర్యం గమ్యుత్తునికి నింద్ర సేనుం దారాజునకు వీరిహాత్తుం
దాసుమతికిఁకొత్త వ్రుం దాసునునికి నుగు శ్రవండా వీరునకు జేహాత్తుండాపండితు
నకు నగ్ని వేసుండు సుతు లయి జనించి రయ్యగ్నివేసుండు గానీనుం డన నెగడి
జాతకర్ణుం డనుమహర్షి యై వెలసె నతనివలన నాగ్నివేశ్యాయనంబునాఁ బరఁగు
బ్రహ్మకులంబు గలిగె నివిధంబున.

42

క. తెలుపఁబడె నరివ్యంతుని, కుల మెల్లను నీకు దివ్యకలమును వగనం
దెలిపెద రాజేంద్రోత్తమ, తెలియుము సర్వంబు నీకుఁదేటవడంగన్.

43

వ. దివ్యనిగోదుఁ నాభాగుం డనురాఁడు కర్మవశంబున వైశ్యశ్శంబు నొందె
నా నాభాగునికి హలంధకుండుగలిగె. అనికి ఎల్పి ప్రీతియు నల్పప్రీతికిఁబ్రాంశువు
నతనికిఁ బ్రవతియఁ బ్రవతికి కమిత్తుండు కమిత్తునికిఁ జాతుషుండు నతనికి
వివింశతియు వివింశతికి రంభుండు రంభునికి ధార్మికుం డైవభానేత్తుండు నతనికి
గరంధనుండుఁ గరంధనున కవిక్షిత్తు నాయవిక్షిత్తునకు మరుత్తుండు జనియించి
శామకుత్తుండు చక్రవర్తి యయ్యె నతనిచరిత్రంబు వినుము.

44

- సీ. ¹అంగిరస్సుకుండు మహామోగి సంవర్షం. కథవిమూగమునకు యాజకుండు దిరిగి యుండెడివారు యమవాఖ్యుగణం లో, పృథ్వీశ్వరేపు లవదీపభ్యు లధికపక్షిణుల బ్రాహ్మణకోటిఁ దపింపెను, సోమపాండున నురివనండు మత్తిలి బంగారుపురుషుము గావించెను, మూగిస్తువు తెల్ల నెఱిగియితి తే. నామరుత్తుడు సేసికయట్టిభంగి, ధీమావంతుఁ జాగరియైదంపుఁ గలిగి మఖము సేసివారినికమటింప నెఱుంగ, మెల్లలోకంబులందు వ్యక్తేంద్రముఖ్యు.
- వ. ఆమురుత్తునకు దిముండును దనునకు రావల్గళుండును రాజల్గళుండును సుధృ తియు సుధృతికి సౌధృతేయుండును సౌధృతేయుండును గేలుండును గేలు నకు బంధుమంతుండును నరినికి వేవంతుండును వేవంతునికి బంధుండును బంధునకుఁ దృణబిందుండును సంభవించి రంత. 46
- క. అచ్చరకన్య యలంబున, గ్రచ్చుటఁ దృణబిందుఁ జూచి న కావించి తుడిచి బచ్చవిలుతువువుటమ్మల, మచ్చిచ్చున వెచ్చి పొందె న మోహనరయై 47
- వ. ఆదంపతులకు నెలబిల యరుహాతులు జన్మించె నాకొమ్మలు నశ్రవణుండు వాం దిన నెలబిలం దనం గుబేరుండు పుట్టె పటియు నాత్మణమిమ్మనకు విశాలం డును శూన్యబంధుండును ధూమకేతుండును ననువారు మవ్వలుగొడికిలు గలిగి రందు విశాలండు వంశర్థముడై వైశాలి యనునరంబు నిష్ఠించె నా రాజునకు హేమచంద్రుం బానరేంద్రునకు ధూమాక్షుం డాచుడమిటేనికి నహ జేవుం డాబలిష్ఠునకుఁ గృశాస్త్వం డాపనికి సోమవత్తుండు జన్మించె నతండు. 48
- ఆ. అమరవిభుండు మెచ్చ నశ్వమిథము సేసి, భూరిప్రాణ్యుగతికిఁ న జోయఁ నెలవి సోమదత్తుకొడుకు న సుమరికి జనమేదయుం దనంగఁ గొమరుఁ న దుప్పరిల్లె. 49
- వ. వీరలు వైశాలరసం బరఁగి తృణబిందునకీర్తిపహించి రాజ్యంబుసేసిరి మఱియును. సీ. శర్మాతి యనురాజు న జనియించె బ్రహ్మప, నుండ్లనముంపుకు న రూఫిశోడ నరఁ డంగిరునిన త్రవమందు రెండివనాటి, విహారికన్యములెల్ల న వెలమఁజెప్పె నతనికూతురు సుకన్యక యుపేటి, వనజాక్షి తండ్రిలో న ననము కేగి చ్యవనాశ్ర మముఁజేరినఖలులును దానను, ఫలపుష్పములుగోయఁ న బాటఁడిరిగి
- ఆ. యొక్క పుట్టలోన న నొప్పారుజోతుల, రెంటి గాంచి వాడోముంటఁ బొడిచెఁ గన్యముగుడ మఱచిక్కదోర్మియుగ మంచు, డైవనశముకతనఁద్రవమకియగుచు.
- క. జ్యోతుల ముంటం బొడిచి, వాతుల నెత్తులు గురిసి న వసుధేశభల వ్రానిముల కెల్ల నచ్చట, నాటి మలమూత్రబంధ న మయ్యె నరేంద్రా. 52
- వ. వారలం జూచి రాజరి యుకర్మాతి నిస్మరిం డె మీర లియ్యాశ్రమంబున నకృత్యంబు సేయ నోవుదు రది కారణంబు గా మీ కేరోఫంబు సిద్ధించె నని పలుకునవసరంబునఁ దండ్రికి సుకన్యక యిట్లనియె. 53

తే. అయ్య యాపుట్టచేరున శ నాడి యాడి, యిందులోరెండుజోతులనేనుగాంచి
కంటకంబున బాడువర క్తంబు గురిసె, నేవిధంబున గురిసెనోయెఱుంగుమిశ్ర.
వ. అనిన విని శర్యాతి భీతుండై కూఱుం దోడ్కొని వల్మీకంబుకడకుంజనియందు
లోఁ దపంబు సేయ చున్నచ్యవంబునిం గని తననేర్పున సతినివలనఁ బ్రసన్ను
వడసి తపసిచి తంబు నెఱిగి తనపుత్రిక నిచ్చి యెట్టకేలకు బ్రదికినవాడై
మునిశ్వరుని వీడ్కొని పురంబునకుం జనియె నంతి. 65

ఆ. పరమగోవుఁ డయిన భార్గవుఁ బతిఁ జేరి, మిగుల బహుయెడల శ మెచ్చడిగి
యతనివర్ణ కాల శ నాసుకన్యక యను, మగువ గొన్నియేండ్లు శ మనువు మనియె.
వ. అంత నొక్కఁ డయ్యాశ్రమంబునకు వేల్పువెజ్జులైననానత్వ లిద్దఱు వచ్చిన
వారలం బూజించి తినుముదిమి సూపి చ్యవసుం డిట్లనయె మీకు మున్నయగ
భాగంబుల లేనిసోమపానంబు నేను గల్పించి యిచ్చెద సోమపానసమయంబునఁ
బాస పాత్రంబు మీకు నందిచ్చెద నాముదిమి మానువుం డని యిల్లనియె. 67

క. నవకం బగుప్రాచుంబున, జవరాండ్రం గరంగఁ జేయుచక్కఁడనంబు
శివకరముగఁ గృప సేయుఁడు, దివిబాధిఁబైద్యులారా శ దీవెంటు మిమున్. 68

వ. అనిన సశ్వదేవతలు సంతోషించి సిద్ధసర్వత్రం బయినయీమహాఁగున మునుఁగు
మని పఠిరి. 69

సీ. మునలితాపసుఁ బట్టిమొగి నెత్తుకొని పోయి, ముగురు నామడుఁగున మునిగిలేచి
వలఁతాజనుల నెల శ వలపించువారలై శ సుందరమూర్తులై శ సుభగగులగుఁ
గమలమాలికలతోఁగ నకకుండలములతో మంచిచీరలతోడఁ శ మహిమదుల్గు
లై సూర్యుడేదన్ములై యున్నవారల, మువ్వరఁ బొడగాంచి శముగుడ బాల

తే. యిందెఁ బెనిమిటి వీఁ డని శ యెఱుంగలేక, గరిత గావున నిజనాథుఁగనానగోప
సుభగమతులారనానాథుఁజూపుడనుమ, నశ్వదేవతలకపుడశ్చ్యుబలమొక్క.

వ. వార లాపతివ్రత నిజమరితనంబునకు మెచ్చి వయోరూపసంపన్నుం డయిన
చ్యవసుం జూపి దంపతుల వీడ్కొని విమానారూఢులై వేలుపులప్రాలికింజనిరంత.

సీ. యాగంబు సేయంగ శ నర్థించి శర్యాతి, చ్యవనముసింధునాశ్రమముకడకుఁ
గూఱు నల్లనిఁ దోడుకొని పోవువెనుక, వచ్చి పుత్రికకుఁ భార్యంబునండు
సూర్యతేజంబున శ సొం పారువరుఁ గని, వీఁ డెవ్వఁడో దీనిశ్రవిభుఁడు గాఁడు
చెల్లరే యని పుత్రి శ సేసిన ప్రియములు, మ్రొక్కులు నొల్లక శ మోమువాంచి

తే. మాఱుమాటాడ దివింపకమనసు రోసి, చ్యవసుఁ డధికుండు మునిజననన త్రముండు
భువనసన్నతుఁడతఁడెందుఁ బోయెనాతఁడెల్లువంచింపబడియె వీఁడెవ్వఁడబల.

మ. తగవే ధర్మమె శీలమే కులజ వై శ తప్పక వినోదింప నా
జగదారాధ్యునిఁ బుణ్యశీలుఁ దపసి శ సాధ్వీమనస్సమ్యక్

మగనికా మూని భుజంగుల బొందఁ దగుతే, మామలు చాటింపఁగాఁ

దగదే దుర్గతిఁ ద్రోచితే కఠిన వైశ్రాంత్యంబు లతి నానందరా.

68

ఆ. ప్రమదనయన మగఁడు శ్రీ ప్రాచువువాఁడై, కాక వెళ్ళి కొంతఁగావనేర్పుఁ
గడిచి ముసలితపసి శ్రీ నావంగనేర్పుచే, ముసలి ముసలి సుర్యునొప్పుదెందు.

వ. అని పలికిన నప్పరమపతివ్రతాలామంబు చిలు. ఇట్లనెల్లబద్ధంబులఁ జిడిముడి
పడఁ దండ్రి కిట్లనియె.

65

క. నీయల్లుఁ డితఁడు భాగ్యవుఁ, డయ్య బాచుఁడు నాఁడు శ్రీ హరిముతోడ

నెయ్యంబు నల్పు మంచును, వొయ్యలి సర్పంబు పండ్రితో పువీచెన్.

వ. అంత శర్యాతియు నప్రమత్తుడై కూతుఁ గొల్పించుకొని గారవంబున నయి
దువపు గమ్మని దీవించె (నంత భార్యసహితుడై) చక్కఁబడు (పది) తనమా
మకు యాగంబు సేయించి యొక్కనాత్రంబుఁ నామభాగంబుఁ బట్టి నిజతపో
బలంబున నశ్వీదేవతల కర్పించినం జూచి.

67

క. కోపముతోడను వాసవుఁ, డేవున ముని వైవ వజ్ర శ్రీ మెత్తి మంబు

దాపనుఁడు వజ్రభుజమున, నాపని నిలిపె జగంబు శ్రీ లాభ్యవచన్.

వ. ఇన్విధంబున నశ్వీదేవత లిద్దఱు వైష్ణులై సోమభాగంబు లేనివా రయ్యుఁ జ్య
వనుసామర్థ్యంబునఁ బ్రాప్తభాగు లయి చనిరి శర్యాతికి నుత్తరబర్హియు నాన
దుండును భూరిషేణుడు ననుమువ్వును గొడుగులు గలిగి రండు.

69

సీ. ఆనర్దునకు రైవ్రతాహ్వయుఁ డునయించె, నతఁడు కుశస్థలి శ్రీ యచపురంబు

సీరధిలోపల శ్రీ నిర్మించి యందులో, నానర్దుముఖవివరయంబు లేలే

గనియెఁ గకుద్రిముఖ్యుం బైననందన, శతము రైవ్రతుఁడు విశ్రాంతియఁగడు

దనకూతు రేవతి శ్రీ ధాతముంబటఁ బెట్టి, తగునను నడిగడిగితలఁపుతోడఁ

తే. గన్యఁ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకమున కేఁగి, యచట గంధర్వకన్యకులజనిమ్రాల

నాటనాటలునలుపఁగోనవనరంబు, గాక నిలుచుండె నతఁ డొక్కక్షణములేదవు.

వ. అంత నవనరంబును నజనినమనస్కరించి రైవ్రతుఁడు రేవతిజూపి యిట్లనియె.

ఆ. చాల ముద్దరాలు శ్రీ జవరాణఁ గొమరాణి, సోమభాత్మరాలి శ్రీ కన్యఁ డొక్కొ

మగఁడు సెప్పు మనిన శ్రీ మదిఁ జూచి పకపక, నవ్విభూమిపతికి శ్రీ నలువ వలికె.

సీ. మనుజేశ దీనికై శ్రీ మదిలోనఁ దలచిన, వార లెల్లఁ గాలవ్రతశతఁ జనిరి

వారలబిడ్డల శ్రీ వారలమనుమల, వారలగోత్రంబునారి నైన

వినము మేదినిలోన శ్రీ వెలయ నీవచ్చిన, యీలోన నినువడయేడుమాటు

లొంగొండ నాలుగుయుగములుఁ జనియె నీవలుగాన భరణికిననుగు మిపుడు

తే. దేవదేవుడు హరి బలదేవుఁ డనిగ, భూమిధారంబు వారింపఁ శ్రీ బుట్టివాఁడు

నకలభూతాత్మకుఁడునిజాంశంబుతోడ, యువతిమణినిమ్ముజన మణికున్నతాత్మ.

వ. అని యాసతిచ్చిన బ్రహ్మకు నమస్కరించి భూలోకంబునకఁ (జను దెంచి) సోదర స్వజనహీనం బగుతనగరంబున కారాజు వచ్చి బలభద్రుఁగాంచి రేవతీకన్య నలని కిచ్చి నారాయణాశ్రమం బగుబదరికావనంబునకు నియమంబునఁ దపంబు సేయం జనియె.

74

క. నభగుఁ డనుమానవునకును, శుభమతి నాభాగుఁ డనఁగ న సుతుఁ డుదయించెం బ్రభు లై కవి యనుతలఁపున, విభజించిరి భ్రాత లతనిప్రీతిఁడిధనముల్.

75

వ. అంత నాభాగుండు బ్రహ్మచారి యై తనతోడంబుట్టువులను ధనంబుపా లడిగిన వారలు దండ్రి చెప్పినక్రమంబున నిచ్చెద మనిన నాభాగుండు తండ్రియగునభగు కడకుం జని విభాగంబు సేయు మని పలికిన నతం డిందు సంగిరుసులు మేధగల వార లయ్యును సత్రయాగంబుసేయుచు నాటనదినంబున నర్హకర్మంబులుదోఁ పక మూఁఁడు లయ్యెదరు వారలకు నీవు వైశ్యదేవనూక్త ంబులు రెం డెఱింగిం చినఁ గవి యనంబ్రసిద్ధి కెక్కెడవు దానంజేసి వారు కృతకృత్యులై స్వర్గంబు నకుఁ జొవుచు సత్రపరిశేషం బైనధనంబు నీ కిచ్చెద రని పలికినం దండ్రి వీడ్చొని నాభాగుండు సని యట్లుసేసిన సంగిరుసులు సత్రపరిశేషధనంబు లతని కిచ్చి నాకంబునకుం జని రంత.

76

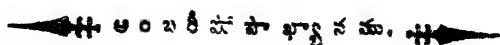
క. అంగిరసు లిచ్చుపైఁడికి, మంగళమతిఁ జేరున్మపుని న మానిచి యొకఁడు త్తుంగుఁడు ¹గృహ్లాంగుఁడు దగ, ముంగల నిలుచుండి వి త్రమం కేకొనియెన్.

వ. వానిం జూచి మానవుండు దనకు మును లిచ్చుటంజేసి తనధనం బని పలికిన నమృతహపురుషుండు మీతండ్రి నెప్పినక్రమం బకర్తవ్యం బనిన నాభాగుండు నభగు నడిగిన నతండు యజ్ఞమందిరగతం బై యుచ్చిష్టం బగుధనంబు దొల్లి మునులు రుద్రున కిచ్చి రది గారణంబుగా నాడేవుండు సర్వధనంబునకు నర్హుం డనిన విని వచ్చి మానవుండు మహాదేవునకు నమస్కరించి దేవా యాధనంబు సీయధీనం బని మాతండ్రి నాకుం జెప్పె నే నపరాధంబు సేసితిసహింపు మనవుడు భ క్తవర్తలుం డగునమృతహపురుషుండు నభగుసత్య వచనంబునకు నా భాగునినిజంబునకు మెచ్చినివు దప్పక పలికితివి కావున సత్రపరిశేషం బగు ధనంబు నికు నిచ్చితి నని పలికి యంతిర్దర్శిత్వంబును సనాతనం బగుబ్రహ్మ జ్ఞానంబును నుపదేశించి తిరోహితుం డయ్యె నప్పిధంబున.

78

క. భువిలో నాభాగునికథ, తదివి మతికా రేపు మాపుఁ న దలఁచినమాత్రం గవి యగు మంత్రజ్ఞుం డగుఁ, బ్రవిమలగతిఁ బొందునరుఁడు న భద్రాత్మికుఁడై.

వ. అంత నాభాగునకు సంబరీషుండు జనించె నతనియందు జగదప్రతిహతం బైన బ్రాహ్మణశాపంబు నిరర్థకంబయ్యె ననిన విని యెమికారణంబున దుఃఖంబైన బ్రహ్మదండంబువలన నతండు పిడువంబడియెనని నప్పుడమితేనికి శుకుండ్లటనియె.



కా. స ప్రద్యోపవిశాలభూభరము దోస్త స్సంభంబునం బూర్ని సం
ప్రాప్తశ్రీయుతుఁడై మహావిధవసంకపచ్చాతురిం గల్గి మ
ర్యాప్తిం జెందక వైష్ణవార్చనలమేరం గాలముం బుచ్చుచు
సుప్తిం బొందక యొప్పె సద్గుణగర్వింపుం డంబరీం డిలన్. 81

సీ. చిత్తంబు మధురిపుష్పశ్రీసాదములయంద, పలుకులు హరిగుణావతమంద
కరములు విష్ణుమందరమారనములంద, చెవులు మాధవకథాశ్రవణమంద
చూపులు గోవిందరూపవిక్షణమంద, శిరము కేశవనవశృంగులయంద
పదము లీశ్వరగేహాపరిసర్వణములంద, కాముంబు చక్రికైంకర్యమంద
తే. సంగ మమృతజనతనుసంగమంద, ఘ్రాణ మసురాభిక్తాంఘ్రికమలమంద
రసనదులసీదళములంద శరతులుపుష్ప, సంగతులయంద మూరాజ్యచంద్రమునకు.

వ. మఱియు నమ్మహావిభుండు. 88

సీ. ఘనవైభవంబునక శ గల్మషదూరుఁడై, యజ్ఞేశు నీశు న్యభ్యాతుఁ గూర్చి
మొనసి వసిష్ఠాద్విమునివల్లభులతోడఁ, దగిలి సరస్వతీతటమునందు
మేధతో బహువాఙ్మేధంబు లొనరించె, గణుతింప రానిదక్షిణలు వెట్టి
సమలోష్ఠహేము, డై శ సర్వకర్మంబులు, హరిపరంబులు గాఁగ నవని యేలె

అ. విష్ణుభక్తులందు శ విష్ణువునందుఁ గ, లంక యెడల మనసు శ లంక వెట్టి
విహితరాజ్యవృత్తి శ విడువనివాడునై, యలెడు రాచతపసి శ యనంగ నొప్పె.

వ. వెండియు నమ్మహాభాగవతుండు. 85

క. హరి యని సంభావించును, హరి యని దర్శించు నంటు శ నాఘ్రాణించుక
హరి యని రుచిగొనఁ దలంచును, హరిహరి ఘను నంబరీంపు శలవియె పొగడన్.

వ. ఇట్లు పుణ్యాచిత్తుండు నీశ్వరాయత్తుండు నై యధికరాజ్యంబు సేయుచున్న
సమయంబున. 87

అ. అతని కీహ మానె శ హరులందుఁ గరులందు, ధనములందుఁ గేలివనములందుఁ
బుత్తులందు బంధుమిత్రులయందును, బురమునందు నంతిశ్చరమునందు. 88

వ. అంతఁ గొంతకాలంబున కమ్మేదిసికాంతుండు సంసారంబువలనితగులంబు విడిచి
నిర్మలండై యేకాంతంబున భక్తిపరవశుం డయి యుండ నారాచతపసికి భక్త
లోకవత్సలుం డగుపురుషోత్తముండు ప్రతిభటశిక్షణంబును నిజజనరక్షణంబును
నిఖిలజగదవక్రంబును నగుచక్రంబు నిచ్చి చనియె నంత. 89

క. తనతోడిసిడక నడి, ననురూపకాద్య యై శ్రమాత్మమహిమితో
జనవిభుండు ద్వాదశీవ్రత, మొనరగ హరిఁగూర్చి చేసె శ కొక యే డధిపా. 90

వ. ఇట్లు వ్రతంబు సేసి యావక్రాంతంబునం గార్తికమాసంబున మూడురాత్రు
లుపవసించి కాలిందీశులంబుల స్నాతం డయి మధువనంబున మహాభిషేక

విధానంబున విహితపరికరసంపన్నుండయి హరి నభిషేకంబు నేసి మనోహరంబు
లయినగంధాక్షతంబులు సమర్పించి యభినవామోదంబు లై నపుష్పంబులం
బూజించి తదనంతరంబ.

91

శా. పా లే త్రై పటవంగ డగ్గలును లేఁబ్రాయంబు లై రూపము
లేఱై ధూర్తలు గాక వెండిగొరిజ శ్లాఘామృతంబులు
గ్రాలం గ్రేపులయెఱ్ఱు నాకుచును రంగచ్చాయ లై యున్నమం
దాలగ్ న్యర్భుజవల్కు మిచ్చె విభుఁ డుద్యద్వైదికశ్రేణికిన్.

92

క. వెక్కండ్రువిప్రవరులకు, గ్రక్కున నతిభక్తితోడఁ శ్ గడుపులు నిండం
జొక్కపుటన్నం బిడి విభుఁ, డొక్కడఁ బారణమునేయ శ్ నద్యోగించెన్.

93

వ. అయ్యవనరంబున.

94

క. భాసురనిగతువదోష, న్యాసుఁడు సుతపోవలాసుఁ శ్ డనుపమయోగా
భ్యాసుఁడు రవిభాసుఁడు దు, ర్యాసుఁ డతిథి యయ్యెఁ దన్నితాసంబునకున్.

95

వ. (అట్లతిథియై వచ్చిన) నమ్మానివల్లభునకుఁ బ్రత్యుత్థానంబుననేని కూర్చుండ గద్దయ
యిడి పాదంబులు గడిగి పూజించి సేమం బరసి తనయింట నన్నంబు గుడుపు మని
నమన్గరించిన నమ్మహాత్మాండు సంతసించి భోజనమునకు నంగీకరించి నిర్మలంబు
లగు కాళిందీజలంబుల బరమధ్యానంబు నేయుచు మునింగి లేచి రాక తడవు
నేసిన ముహూర్తార్ధావశిష్ట యగుద్వాదశియందుఁ బారణ సేయ వలయుటఁ
జింతించి బ్రాహ్మణాతిక్రమదోషంబునకు శంకించి విద్యజ్ఞనంబుల రావించి
వారల నుద్దేశించి.

96

క. ముని నీరు సొచ్చి వెడలఁడు, చనియెడుద్వాదశియు నింతఁ శ్ జనియెను నీలో
వనపారణసేయ వలయు, వినిపింపుం డర్హధర్మశివధ మెట్టిదియో.

97

వ. అని పలుకురాజునకు బుధజను లిట్లనిరి.

98

ఆ. అతిథి వోయి రామి శ్ సధిప యీద్వాదశి, పారణంబు మానఁ శ్ బాడి గాదు
గుడువ కుండ గాదు శ్ కుడుచుటయునుగాదు, సలిలభక్షణంబు శ్ సమృతంబు.

వ. అని ధర్మసందేహంబు నాపిన నారాజురిశ్రేష్ఠుండును మనంబున హరిం దలంచి
నీరపారణంబు నేసి జలంబుల మునింగినతపసిరాక కెదురుచూచు చున్న
సమయంబున.

నీ. యమువలోఁ గృతకృత్యుఁ శ్ డై వచ్చి రాజుచే, నేవితం డై రాజుచేష్టితంబు
బుద్ధిలో నూహించి శ్ బొమముడి మొగముతో, నడరెడిమనిలో శ్ నాగ్రహించి
రెట్టించి యాఁతలి శ్ గొట్టు మిట్టాడంగ, నీసంపదుష్కర్తు శ్ నీవృశంసు
నీదురహంకారు శ్ నిందఱుఁ గట్టిరే, విష్ణుభక్తుఁడు గాఁడు శ్ వీఁడు నన్నుఁ

తే. గుడువరమ్మనిమునుముట్టఁగడిచినాఁడు, ధర్మభంగంబు నేసి దుష్కర్మకడయ్యె

1. 'త్రకహింశ కరిగరుచుట' క్రాయం' అ. ప్ర. 2. 'నినుఁ డర్హం లైనధర్మ' వ్రా. ప్ర.

నయిన నిప్పుడ చూపెడ, నన్నిదిశల, నేను గోరించ మాన్పుచాడెవ్వడనుచు.

చ. పెటపెట బండ్లు గీటుచును క భీకరం జై నను క్రేస నిప్పుకల్
పొటపొట రాల గండములు క పొంగ మునీంద్రుడు చుంకిరించుడు
జట మొద లంటఁగాఁ బెజ్జి క చక్క న నానన కృత్య నాయుధో
త్కట¹వలమానహస్తయుతం క గా నొనరించి నయించె రాజుపైక. 102

వ. (అంత.) 108

క. కాలానలనన్నిధ యై, శూలాముదహస్త యగుచు క సుజనుట స్తుక్కా
నేలఁ బదంబులఁ ద్రొక్కుచు, వాచి మహాకృత్య మనుజుడల్లభుఁ జేరెక. 104

ఆ. ఆప్రకార మెఱిగి క హరి విశ్వరూపుండు, కట్టిరక్షసి నేయక వేడబంబు
జక్కఁబెట్టు ముచుచున్న కంబుఁ బంచిత, వచ్చెనదియుఁ బ్రయత్నపహిపగిది.

వ. వచ్చి ముని నేసినకృత్యను దహించి తనవి ననక మునివెంటం బడిన మునియును
మేరుగునా సొచ్చిన నదియు నురగంబు వెనుకొనుదవానలంబు తెఱుగునఁ దోస
చొచ్చి మఱియును. 106

మ. భువిఁ దూఱక భువిఁ దూఱు నభిఁ జొర నభిల్ సొచ్చు నుద్వేగి యై
దివిఁ బ్రాకక దివిఁ బ్రాయ దిక్కులకుఁ బో క దిగ్విధులం బోవుఁ జి
క్కి వెసం గుంగినఁ గుంగు నిల్వ నిలుచుం క గేడింఁఁ గేడించు నొ
క్కవడిక దాపసువెంట నంటి హరిచక్రం బఃప్రయత్న క మై. 107

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁ బడి లో క నేతెంచుచక్రావల
జ్వాలల్ మానుపువారు లేమిఁజని దేవ క్షేష్టు లోకేసు వాఁ
డాలోకించి విధాత విశ్వజననశవ్యాపారపారిణరే
ఖాలీలేడణ చూడవే కరుణఁ జక్రంబుక నివారింపవే. 108

వ. అనిన బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 109

మ. కర మర్థిద్విపరార్థసంజ్ఞ గలయ్యాకాలంబుఁ గాలాశ్శూదై
సారిదిక నిండఁగఁ జేసి లోకములు నానవోటుక విభం జెవ్వఁడో
పరిపూర్తిక గనుఁగ్రేవఁ గెంపు గొలుపక క భస్మంబు లై పోవునా
హరిచక్రావలకీల కన్యూ డొకరుం క డడ్డంబు గా నేర్పు నే. 110

ఆ. ఏచుభవుఁడుదత్తుఁడంద్రాదులును బ్రజా, పతులు భృగుఁడు భూతకపతులుశిరము
లందుఁ దాల్చునుతినిశయాజ్ఞ జగ్ధితం, బంచ భూతికార్య క మితుల మనుచు.

వ. కావున సుదర్శనవారణఁబునకు నోప నని పలికిన సంచరించి దుర్వాసుండు
గైలాసంబునకుం జనుడెంచి శర్వు నాలోకించి చక్రిచక్రాసారంబు తెఱుగఁజిం
గించిన నమ్మహాదేవుండి ట్లనియె. 112

సీ. వినవయ్య తంద్రి యేవిశ్వేశ్వరుఁడుండు, జతురప్యజీవకోశములు పెక్కు

1, 'కరకూలహస్తయుత' అ, ప్ర. 2, 'బ్రహ్మన్ బుధుల బాలో, 3, హతుల మును

- వేలసార్లులు శూద్రశతశతో నిబ్బంధి. నగుచుండుఁ జనుచుండు శ నదియుఁగా
యెవ్వఁచే భ్రాంతి శ నే మందు చున్నార, మేఘదేవలుఁ డనుశ్రేంద్రసుతుఁడు
నారదుఁ డజుఁడు సకలత్కుమారుఁడు ధర్మఁ, డాకపిలుఁడు మరీచివ్యాదు లన్య
- ఆ. పారివిడులు సిద్ధశత్రులు నెన్వఁమాయ, నెఱుంగలేము దాన శ నింత వడుడు
మట్టిఁ బునాధుశనాయభక్తేష్టంబుఁ, దొలంగఁజేతు మాకు శ దుర్లభంబు. 118
- వ. మునీంద్రా నీవు నమ్మహాత్మునిశరణంబు వేడు మతండు మేలు సేయం గల్గవా
డని పలికిన నీశ్వరునివలన నిరాశుడై దుర్వాసుండు వైకుంఠనగరంబునకుంబని.
- కా. ఆవైకుంఠములోని భర్తమణిసాధాగ్రంబుపై లచ్చి దాఁ
గ్రేపన్ మెల్లన నర్మభావణములం శ గ్రీడించుపుణ్యుఁ హరిఁ
దేవాధీశ్వరుఁ గాంచి యోవరద యోదేవేశ యోభక్తర
తొవిద్యాఽరతంత్ర మానుపఁగ జే శ చక్రానలజ్వాలలన్. 115
- ఉ. నీమహిమార్జనంబుతుది శ నిక్కముగా నెఱుంగంగ లేక నీ
ప్రేమకు వచ్చుదాసులకుఁ శ గ్రించుతనంబున నెగ్గు సేసితిఁ
నామఱియై సహింపు మట శ నారకుఁ డైన మనంబులో భవ
న్నామము చింత సేసిన నశనంతసుఖస్థితి నొందకుండునే. 116
- వ. అది పలికి పాదకమలంబులకు మ్రోక్కి లేవక యున్నదుర్వాసునిం గని హా
యి ట్లఁ యె. 117
- చ. చలమున బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నాహృదయంబు లీల దొం
గిలికొనిపోవు చుందురు రక్తిబిష్టవభ క్తితాచయంబులై
నిలువఁగఁ బట్టి కట్టుదురు శ నేరువుతో మదకుంభికైవడిఁ
వలలకుఁ జిక్కి భక్తజనవత్సలతం జను చుందుఁ దాపసా. 118
- ఆ. నాకు మేలు నోర శ నాభక్తులరు కాని, భక్తజనుల కేన శ పరమగతియు
భక్తుఁ డెందుఁ జనినఁ శ బఱతెంతు వెనువెంట, నోవువెంటఁదగులఱతోడభంగి.
- వ. ఆదియునుంగాక 120
- ఆ. తనువు మనువు విడిచి శ తపయులఁజట్టాల, నాలి విడిచి సంపదాలి విడిచి
నన్నకాని యన్య శ మెన్నడు నెఱుంగని,వారి విడువ నెట్టివారి నైన. 121
- క. పంచేంద్రియముల కైరువుల, వందించి మనంబులందుశవరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి పాపింతురు నన్నను, మంచిపతిం బుణ్యుతులు శ మరగించు క్రియన్.
- క. సాధులవృద్ధయము నాయది, సాధుః వృద్ధయంబు నేను శ జగముల నెల్లఁ
సాధుల నేన యెఱుంగుదు, సాధు లెఱుంగుదురు నాదుశచరితము విప్రా. 122
- ఆ. భాగుణీకురులకుఁ శవపము విద్యయు రెండు, ము క్తిసేయు చుండుకమువముతోడ
దుర్బిసేతు లగుచు శ దుర్జును లగువాఁ, కివియుఁ గీచునేను శ కేల యుండు. 123
- క. నాకేవము సాక్షులతో, నాతత మ్మియుండు నారి శ నటించుజనులకుఁ

- హేతిక్రిమ భీతి నిచ్చుం, చేతొమాదయుఁ జెలుసు శ సిద్ధము సుమిత్రా. 125
- క. అదె బొబ్రాహ్మణ కుమ, నవయును చావనియును శ జలవి తలకా
స్పదుఁ డిచ్చు నభయ మాతఁడుది సులివజీవి వేఁకమా శివణులున్. 126
- మ. అని శ్రీనల్లభుఁ డానతిచ్చిన పరిహారఁబ్రచ్చిక్రమేలాఁశీ
జనితాయాసుండు నిర్వికారుఁ డుపితశక్తివలన మర్నాదుల
లన యే తెంచి సుభక్తి గాంచె గరుణా, లాంఛనావేక్షా విదో
షు నయోచారమునెఱు మంజుమలభాగ్యుఁ డుంజీవున్ వెలకె. 127
- వ. కని దుఃఖకుం డయి యమ్ముహూవలభు నడుములు పట్టి నిడున మున్న నాఁ జేంద
చందుడు చరణస్పర్శగంబునన నోడుమఁ గరుణారసేవితవ్యావయుం డయి
హరిచక్రంబు నిట్లవి స్తుతియించె. 128
- నీ. నీవ పాపకుండవు శ నీవ సూక్ష్మాండవు, నీవ చంద్రుండ శ నీవ జలము
నీవ నేలయఁ నిగి శ నీవ సమీరంబు, నీవ భూతేంద్రియఃపితములును
నీవ బ్రహ్మాంబును శ నీవ సత్యంబును శ నీవ యజ్ఞంబును నీవ ఫలము
నీవ లోకేశులు శ నీవ సర్వార్థియు, నీవ కాలంబును నీవ జగము
- తే. నీవ బహుయజ్ఞభోజివిశేష నిత్యమూలతేజులు నీకు నే శ మొక్కవాఁడి
నీరజాక్షుడు చాల మనస్సిండునట్టి, శత్రుమఖ్యును కావవే శ చాలు మునెని.
- మ. హరిచే నీవు విస్మయ మై చనఁగ ము శ న్నాలించి సిఘరణ
ధరణి వ్రాలుట సిక్కు మంచు మునుపే శ దైత్యేంద్రమధ్యంబులో
శిరముల్ నాదములున్ భుజోదయుగముల్ శ చేతుల్ విజాంగంబు లం
దులులం బ్రాణసమీరముల్ వెడలు ని శ యధంబులం జక్రమా. 130
- ఆ. కలగి నిద్ర వోవఁ శ గలలోన వచ్చిన, నిన్నుఁ జూచి దీర్ఘశబ్ద వోడు
రసురవరులు శయ్యలం దున్నెఱులు ప్ర, భారముడు లేఁ శ పలవరింప. 131
- ఉ. చీకటిఁ బొపుచున్ వెలుగు శ సేముచు సజ్జఁగోటి నల్ల స
శ్రీకులఁ జేయు నిరుచులు శ సెల్వుగి ధర్మసమీతి లే సనున్
వాసున సిట్టి దట్టి దని శ విర్ణన సేము విధాల నేరడ
స్తోకము నిదురూపు గలనమం దుది లేదు పరాత్పరాస్య మై. 132
- ఆ. కమలలోచనుండు శ ఖలుల శిక్షింపంగఁ, బాలు సేయ నివు శ పాలు వడితి
వైన నింకఁ జాలు శ నాపన్నుఁ డె యున్న, లిసఁగి గావు మీవు శ ధర్మవృత్తి.
- వ. అని వినుతించి చేదమ్మిదోయి నొసలం బొసంగించి యిట్లనయె. 134
- ఆ. ఏ నమస్కరింతు శ సంద్ర శాత్రవధామ, కేతువునకు ధర్మసేతువునకు
విమలరూపమునకు శ విశ్వగోమునకు. జక్రమునకు, గుప్తశక్తియనకు. 135
- వ. అని మఱియు నిట్లనయె. 136

- ఆ. విహితధర్మమందు శ విహరింతు నేనియు, నిష్టమైనదశ్య శ మిత్తు నేని
ధరణిసురుడు మాకు శ దైవతం బగు నేని, విప్రునికుశుభంబు శ వెలయుఁగాక.
- క. అఖలః శాస్త్రయుఁ డగువారి, సుఖ యె నాకొలుపువలనఁ శ జొక్కెడినేని
నిఖలాత్మమయం డగుటను, సుఖ మందుం గాక భూమిశురుఁ డివ్వేళన్. 138
- వ. అని యిద్విధంబునం బొగడుపుడబుజ్జేనవలన మన్నించి తపసిని దాహంబు నొం
దింపక రిక్తసులగొంగచక్రంబు తిరిగి చనియె నంత దుర్వాసుండు శాంతిం
బొంది మెల్లనిబోలిమాటల నారాజుఁ డీపించి యిట్లనియె. 139
- మ. సరనాథో తమ మేలు సేసితి కదా శ నాతప్పు మన్నించి శ్రీ
హరిపాదాబ్జము లింత ముట్టఁ గొలుతేమాశ్చర్య మా నెన్నుచో
నరుఁడంద్రే నినుబోటిసాధునికుఁ దా శ నై యిచ్చుటల్ గాచుటల్
సోదిగ నైఁగగుణంబు లై సరస వ శ చ్ఛుం గాదె మిత్రాకృతిన్. 140
- వ. అదియునుం గాక. 141
- మ. ఒకమా పెన్వనివేరు కర్ణ ములలో శ నొయ్యార మైసోఁకినఁ
సకలాసుంబులు పలటించి తోలఁగున్ శ సంభ్రాంతితో వట్టిన
తృకరుఁ మంగళతీర్థపాదు హరి విఙ్మణ్ దేవదేవేశుఁ దా
రకలంకశీరిఁ గొల్పుభక్తులకు లే శ దడ్డంబు రాజాగ్రణీ. 142
- మ. త్రకోకిలము. తప్పు లోఁగొని చక్రపావకదాహముం బెడఁబాపితో
నొప్పు నొప్పు భవద్దయారస శ మానరేశ్వర ప్రాణముల్
సెప్పవుఁ మును వోయి క్రమ్ముతఁ శ జేరెనస్యుడ నైతి నీ
కెప్పుడుఁ శుభ మేను గోరెద శ నింకఁ బోయెన భూవరా. 143
- క. అనిన విసి రాజముఖ్యుఁడు, మునివల్లభుపాదములకు శ మ్రొక్కి కడుఁగమ
న్నన సేసి యచ్చభోదన, మనువుగఁ బెట్టిచే దృపుఁ శ డయ్యె వలందున్. 144
- వ. మఱియు నమ్ముండుం డిట్లనియె. 145
- శా. కంటక నేటికి నన్ను నివచనముల్ శ కర్ణద్వయం బ్రీతిగా
వింటి న్నన్నముఁ గొంటి నిగృహమునకు శ వేళుఁ ఫలం బబ్బె నే
మంటిం బోయెద నిచుత్ర ముమిల్ శ మర్పుల్ సుఖాసీనులై
మింటు మేదిని నన్నుతంపఁ గల రీమిఁదా నరేంద్రాగ్రణీ. 146
- వ. అని చెప్పి దుర్వాసుం డంబరీషుఁ డీవించి కీర్తించి మింటి తెరువున బ్రహ్మలో
కంబునకుం జనియి మునిశ్విరుండు వచ్చి మగుడం జనువేళకు నొక్కవత్సరంబు
నిండి వ్రతంబు పఠార్థం బయ్యె నైన. 147
- ఆ. అవసరుఁడు గుఱవ శ నతివిత్తం బైన, వుటకంబు భూమివరుఁడు గుడిచె
దపసి నెగులుమాన్వదా నంతివాఁడను, వారికృపామహా త్వరమనుచుఁ దలచి.
- వ. మఱియును. 148

క. హరిఁ గొల్పు చుండువారికిఁ, బరమేశ్వరవంబు మొదలు ౧ పదభోగంబుల్
సరకనమును లనుతలఁపున, ధరణీరాజ్యంబుతోడైతగులము మానెన్. 150

చ. ఇట్లు విరక్తుండై. 151

ఆ. తనకు సదృశులైనతనయులు రావించి, ధరణీధరము వారిఁ దాల్చు బంచి
కాననంబు సొచ్చెఁ ౧ గామాదివిజయుఁ డై, సరవిభుండు హరిఁ నాథుఁ డగుచు

క. ఈ యంబరీషుచరితముఁ, దీయంబున విన్నఁ జదువ ౧ భీషంపముం
డై యాండును భోగపరుం,డై యుండును వరుండు పుణ్యుఁ ౧ డై యుండునృపా.

వ. విను మయ్యంబరీషునకు విరూపుండును గేతుమంతండును శంభుండును నను
వారు మువ్వురు గొడుగు లందుఁ గేతుమంతుండు శంభుండును హరిం గూర్చి
తపంబు సేయవారై వసంబునకుం జనిరి) విరూపునికిఁ బృషవశస్సుండును బృష
దశ్యునకు రథీతరుండు గిలిగి రహ్మహాత్మునికి సంతతి లేకున్న సంగియుఁ డను
మునీంద్రుం డతనిభార్యయందు బ్రహ్మదేవోనిధు లయినకొడుకులం గనియె
వారలు రథీతరగోత్రులు నాంగిరసు లనుబ్రాహ్మణులు నై యితరులందు ముఖ్యు
లయి ప్రవర్తిలి రని చెప్పి శుకం ట్లనియె. 154

— ఇత్యుత వంశానుక్రమణః —

క. ఒకనాఁడు మనువు దుమ్మిన, వికలుండు గా కతనిపూర్ణావివరమువెంటం
బ్రకటయశుం డిత్వైకుం, డకలంకుండు పుట్టె రవికుర్రాధీశుం డై. 155

సీ. ఇత్యైకునకఁ బుత్రులెలమిఁ బుట్టిరి నూర్పు, రమర వికషీయ్యునిమియువండ
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వు రా, ర్యావ ర్తమందు హిమాచలంబు
వింధ్యాద్రి మధ్య ముగ్రీవమండలము గొంత, యేలిరి యరువదియేపు రొక్క
పొందున నాతూర్పుభూమి పాలించిరి, యందఱు పడమటి ౧ కధిపు లైరి

తే. యున్నవలనదియేమ్యురు ౧ సుత్తకోర్వి, దక్షిణోర్వియుఁ గాచిరితండ్రియంత
నవ్వుకాశ్రాద్ధ మొనరింశు ౧ ననుచు నగ్ర, సుతు వికతు నిరీక్షించి ౧ శుద్ధ మైన
మాంసఖండంబు దెమ్మెన ౧ మహితయశుండు 156

మ. అగుఁ గా కంచు వికషీ వేటసని ఘోరారణ్యభూమిం దగఁ
వృగసంఘంబులఁ జంపి బిట్టసి తా ౧ మే నొల్లఁబో నాఁకల
సగ మైయొక్క శకంబుఁ బట్టి తిని శేషమందెనమాంసంబుకీ
ఘ్రగతిం దండ్రీకిఁ దెచ్చి యిచ్చె నకలంకస్సూర్తి వర్తిల్లఁగాన్. 157

తరలము. కులగురుండు వశిష్ఠుఁ డంత వికకుషీ కుండెలు దింట లో
కల నెఱిగి యనర్థ మెఱిగి ౧ వైశ్యకం బొనరింపగా
వలదు వీడు దురాత్మకుం డన ౧ వానితండ్రియొ వానఁ జెం
తలఁ జరింపఁగ నీక దేశము ౧ దాటి పో నదిచో వడిన్. 158

అ. కొడుకు వెడలఁ గొట్టి శ్ర గుణవంతుఁ డిహ్వాకుఁ, దావసిష్ఠుఁ డేమి శ్ర యానతిచ్చు
నదియఁ జేసియోగి శ్ర యైవనంబునఁ గ శ్రీ, బరము విడిచి ము క్తిపదము కొండె.

చ. జనకుఁడు ము క్తి కేగఁ నయశాలి వికుక్షి శశాదుఁ డంచు భూ
జనులు నుతింప సిద్ధరణిఁచక్ర మశేషము నేలి యాగముల్
గొనకొని చేసెఁ బ్రీతి హరిఁగూర్చి పురంజయుఁ బుత్రుఁ గాంచెఁ బే
కొనియె నురేంద్రవాహుఁడు గర్వతృప్తుఁడు నంచును వాని లోకముల్. 160

సీ. కృతయుగాంతంబున శ్ర దితిసుతామరులకు, రణ మయ్యె నందులోరరాక్షసులకు
నమరవల్లభుఁ డోడి శ్ర హరితోడఁ జెప్పిన, జలజనేత్రుఁడు పురంజయునియందు
వచ్చి నే నుండెడ శ్ర వాసవ వృషభంబ, వై మోవుమని పల్క శ్ర నమరవిభుఁడు
గోరాజమూర్తి గర్వకుత్స్రీదేశంబున, నాపురంజయు మోచె శ్ర నంత నతఁడు

తే. విష్ణులేజంబుఁ దనయందు శ్ర విస్తరింప, దివ్యచాపంబుచే బట్టి శ్ర దీర్ఘశిత
బాణములఁ బూని వేల్పులు శ్ర ప్రస్తుతింప, నంతఁగాలాగ్నిచాక్షునననిశినడచె.

చ. నడచి శరావళిఁ దనుజనాథులమేరులు సించి కంఠముల్
దొడిదొడిఁ ద్రుంచి కాలుపురిత్రోవకుఁ గొందఱఁ బుచ్చి కొందఱఁ
వడి నురగాలయంబున నిశవాసము సేయఁగ దోలి యంత నూ
ఱడక నిశాచరేంద్రులపు శ్ర రంబులు గూల్చెఁ బురంజయాఖ్యుతన్. 162

వ. ఇవిధంబున శశాదపుత్రుండు రాక్షసులపురంబులు జయించినకతనం బురంజ
యుండును వృషభరూపుం డై నయింద్రుండు వాహనం బగుటంజేసి యింద్ర వాహ
నుండును నతనిమూఁపురం బెక్కి రణంబు సేసినకారణంబున గకుత్స్థుండును
నన నీమూఁడునామంబులం బ్రసిద్ధి కెక్కి దైత్యులధనంబుల నింద్రున కిచ్చి
నప్యరంజయునిపుత్రుం డననసుం డతనిపుత్రుండు పృథుండు వానికొడుకు విశ్వ
గంధుండు వానినందనుండు చంద్రుండు వానిసుతుండు యవనాశ్వండు వాని
తనూభవుండు శవస్తుం డతండు శావస్తినామనగరంబు నిర్మించె వానితన
యుండు బహ్మదస్యుండు వానికిఁ గువలయాశ్వండు జనించె నానరేంద్ర
చంద్రుండు. 163

శ. లావు మెఱసి యిరువదియొక, వేవురు వందనులు దానుగవీరుడతఁడు భూ
దేవుఁడుదంకఁడు వనుప దు, రావహుఁ డై చంచె ధుంధు శ్ర నమరాబంధున్.

వ. అది కారణంబుగా ధుంధుమారుం డన నెగడ నయ్యసురముఖావలంబునఁ గువ
లయాశ్వకుమారు లందఱు భస్మంబై రందు దృఢాశ్వనకుగపిలాశ్వండును
భద్రాశ్వండును ననువారలు ముగ్గురు సీక్కి రందు దృఢాశ్వండును హర్యాశ్వం
డును హర్యాశ్వనకు నికుంభుండును నికుంభునకుబ్ధి ర్నిశాశ్వండును బర్హిశాశ్వ

1. 'నావలేంద్రచంద్రుఁ డే వింకతినహస్రసంఖ్యు అశువుత్సరితోడఁగూడి యుదంతవన
ప్రతాపముగా ధుంధు వనరాక్షసుని శధియించె నది గాకఁబుగా ధుంధుమారుడన' శ్రా. ౧౪

నకుఁ గృతాశ్వుండును గృతాశ్వునకు సేవజత్తును సేవజత్తుఁడు యువనాశ్వుం
డును జనించి రయ్యవనాశ్వుండు గొడుకులు లేక చూశ్వుకు భాత్యలుం దాసును
నివ్వెఱపడి యుండ నారాజునకు మనులు గృహ చేసి యుండులఁగూర్చి సంతతి
కొఱకు నైంద్రయాగంబు సేయించి రండు. 165

సీ. భూమిశుభార్థకు శ్రీ బుత్తలాభమునకై, పోయితలావుఁ శ్రీ భూమిశురులు
జలములు మంత్రించి శ్రీ జలకలశము దాచి, నియమంబుతోఁ గూడి శ్రీ నిద్రవోవ
ధరణీశ్వరుడు పేరుడప్పితో నారాత్రి, ధృతి లేక యజ్ఞసుంధిరముఁ జొచ్చి
యాసీరు ద్రావిన శ్రీ వంత మేల్కనివార, తెవ్వఁడు ద్రావె నీ శ్రీ రెండుబోయె
ఆ. ననుచు రాజు ద్రావుటంతయు భావించి, యెఱిగి చోగ్గ మంది శ్రీ యీశ్వరాజ్ఞ
యెవ్వఁ డోపుఁ గడవ శ్రీ సీశ్వరునకు నమఃస్సా-ర మనుచు చేడి శ్రీకార్య ముచు.
వ. వారలు దుఃఖించు చుండునంతఁ గొంతడడవునకు యువనాశ్వునికడుపు వ్రక్క-
లిండుకొని చక్క వర్తిచివ్వాంబులు గలకమామందు జన్మించి తల్లి లేనికతంబు
నఁ గడుపునకు లేక యేడ్పుమండ నిందుడు వచ్చి శిశునకు వాఁగలి పేట
కొఱకు వానినోరం దనజేశిని నిడినం ద్రావినకతంబున వాసపేరు మాంధాత
యని సిద్దేశించి చనియె నివ్వధంబున. 167

ఆ. కడుపు వగుల మద్దుకొడుకు జన్మించినఁ, దీఱఁ డయ్యెఁ వండ్రి శ్రీ దేవవిప్ర
కరుణ యట్లకాదె శ్రీ కడిదిదైవములావు, గలుగువాడు బ్రదుకుఁగక చెడునె.
వ. ఇట్లు బ్రదికి యున్నయువనాశ్వుండు గొంతకాలంబునకుఁ దపంబు సేసి సిద్ధిం
బొందె సంత. 169

సీ. పడమటఁబొడమెడుశ్రీబాలచంద్రునిమాడ్కిఁ బూజుపూటకువృద్ధిఁబొందెబాలుఁ
డల్లన పరిపూర్ణయావనారూఢుఁ డై, రావణాదివిపుల శ్రీ రాజవరుల
దండించి తినుఁద్ర సృడస్యంఢంచు సురేంద్రుఁ, డంకింప శూరుండై శ్రీ యఖిలదేవ
మయు సమీద్రియు విష్ణు శ్రీ మాధవు శ్రీ రాత్మత్రు, నజని యజ్ఞాధీశునాత్మఁగూర్చి
తే. చేసెఁ గ్రతువులు భూపదశ్రీణలునచ్చి, ద్రవ్యముజనిగాఁడిధిమంత్రిధర్మయజ్ఞ
కాలముత్వంక) దేశముశ్రయంబులెల్ల, విష్ణుమాపంబు లనుచు భోగించి యతఁడు.
క. బలిమి నడంచుచు నరులం, జలివెలుఁగక వేడివెలుఁగఁ శ్రీ జనుచో పెల్లక
జలరుహనయనునికరుణను, జెలుపుగ మాంధాత యేలె శ్రీ సిరి నిండారణి. 171
వ. అంత నారాజునకు శశిబిందునికూఁతు రగుబిందుమతియందుఁ బురుకుత్సండు
సంబరీఘండును ముచుకుందుండును ననువారు ముగ్గురు గొడుకులు సేబండు
గూఁతులును జనియించి పెరుఁగు చున్నయెడ. 172

సీ. యమునాజలములోన శ్రీ వధికుండు సౌధరి, తపము సేయుచు జలస్థలమునందుఁ
బిల్లులుఁ దనప్రాణవల్లభమును గూడి, మెలఁగు నానందించుమీనరాజుఁ

గనుగొని సంపార్యకాంత్యే యై మాంధాత, నొకకన్య నడుగ న్యరహిత్రముండు
దరుణి : త్తును న్యయంధరమునఁ జేకొను, మనవుడు ననుజూచి యావనాం

ఆ. యేల ముసలిఁగోరు య నిట్టట్టు వడఁకెడి, నాడఁ జాల వసన్తరాఁక నొడల
జిగియు బిగియు లేనిశిథిలుండఁ గరఁగింప, బాలఁ దిగిచికొనుచుఁపాయ మెట్లు
వ. ఆదియునుం గాక. 174

ఆ. బాల పువ్వుఁబోడి య ప్రాయంపువానిని, జెన్నచాని ధనముఁ య జేర్చువాని
మరగనేనిఁ గొంత య మరగుఁ గా కెడిరిఁ ద, న్నెఱిగి ముసలితనస్థిరమేల మరగు.

వ. అని విచారించి సాధరి దనహితబలంబునం జేసి ముసలితనంబు విడిచి యెల్లసా
యంపుఁగొవరుం డము యలంకరించికొని ముండట నిలువంబడిన మాంధాత
యఁ గన్నియలనగరు గాచికొని యున్నవారికి నెలపు నేసిన వారమునీంద్రుని
నారాజపుత్రిక లున్నయెడకుం గొనిపోయిచూపిన. 176

ఉ. కోమలులార ఏడు నలకూబరుఁడో మరుఁడో జయంతుఁడో
యేమటి వచ్చె వీనిఁ దడ య వేల వరింతుము నేమ నేమ యం
చామునినాథుఁ జూచి చల్లితాత్మిక లై సారిడి వరించి రా
భామిను లందఱుం గునుమృతబాసుఁడు గీ యని ఘంట వ్రేయఁగన్. 177

వ. ఇట్లు రాజకన్యకల నందఱుం జేకొని సాధరి నిజతపఃప్రభావంబున వనేకలిలా
వినోదంబులఁ గల్పించి. [లండుఁ

నీ. గృహరాజములయందుం య గృతకాచలములందుం, గలువలు విలసిల్లుకొలఁడు
గలకంతకు మధుకరనినాదములచే, వర్ష నీయము లైనవనములందు
మణివేడిలయందు య మహనీయపర్యంక, పీఠిలీలాశైల్యబలములందు
శృంగారవతు లగ్రుచిలువలు పలువురు, తనపంపు నేయ సురస్థలములందు

తే. వస్త్రమాల్యానులేపసురవర్ణ హార, భారినంపద నిష్టాన్నభోజి యుపచూఁ
బూటపూటకు నొకవింత్రపాలుపుఁ దాల్చి, రాజకన్యల నందఱిరతులఁదేల్చి.

క. వెక్కింద్రరాజముఖులకు, నొక్కఁడు మగఁ డయ్యుఁడనియ్యకుండు మునీండు
డెక్కుఁడుఘృతధారలచే, నక్కజ మై తృప్తి లేనియనలునిభంగిన్. 180

వ. ఇవిధంబున. 181

క. ఆరామంబున మునివరుఁ, డారామలతోడ బహువిహారాములుఁ జై
పోరాములఁ నన కిట్టట్టు, పోరాములు నేసి కొన్నిప్రాద్దులు వుచ్చెన్. 182

వ. అంత నొక్కనాడు మాంధాతృమేదినీవల్లభుండు మునీశ్వరుం డెందుఁబోయె
గూతు లెక్కడ నలబడి పడు చున్నవారలో యనితలంచి వెదక వచ్చియొక్క
మహాగహనంబున మణిమయసాధంబులం జక్రవర్తియుంబోలెఁ గ్రీడించు చున్న
తాపసరాజుం గని నంతసించి వెఱుగుపడి మన్ననలం బొంది మెల్లన గూతు

లం బూడగల సత్కరించి యుటయె.

183

క. నాతోడలాక మీఁది, మీతోడనెచు యెలక మేలేయక

నాతోడన నాతోడవ, రాతా మేలకును నెలక తమనలు నగున్ 184

వ. అంతః గొంతకాలకుచును జనుభాషాచక్రం కనుకాళి యేకాంతముఁ
దన్నుఁ దాచి యెఱిచుకొని మీనమిధునలంగిదోమఁబుం గాపురంబు దనకు
నగపడుట యెఱింగి పశ్చాత్తాపంబు నిల్పయె. 185

ను. ఉపవాసంబుల డయ్యుటో విషయసంయోగంబు వర్జించుటో
తపముం బూని చరించుటో హరిపదభ్యాసంబు, శాస్త్రియటో
యపలాపంబుల నేల పొందితి హతం శ యెయ్యో దపం బెల్ల నీ
కపటస్త్రీపరిరంభములో మునులకుం శ గైవస్యసంసిద్ధులే 186

చ. ముని నలు తత్త్వవేది నలు శ మోక్షము కాని సుఖంబు లెవ్వియుం
జన నలు కాంత లేబు దలు శ సౌచము బలు వానదేశముం
దనయులు నైదువే లలు నిదానము మీనకటుచి సౌఖ్యముం
గను టలు చెల్లరే నగవు శ గాక మహాత్ములు నూచి మెత్తురే. 187

ఆ. తపముసేయువాడుఁడ త్వజ్జడగువాడు, నెలమి మోక్ష విచ్ఛ్యసించువాడు
నేకతంబు విడిచి శ యేర్పడి నేరడు, కాపురంబు సేయుఁ శ గజటితఁడని. 188

వ. అని దుఃఖించి తన్నుందాన నందించుకొని తనవేదంబు వివేకించుచు నిహపర
సాధకుండై కాపురంబు విడిచి సతుఁజం దానును వానప్రస్థాశ్రమంబున నడవికిం
జని ఘోరతపంబు సేసి శిరీరంబు గుదియించి యగ్నిసహితంబు పరబ్రహ్మంబు
సాచ్చి సంత. 189

క. ముసిపతి వనమున కరిగిన, వనితలుఁ దో నరి ప్రాగవల్లభుఁలికిం
జనిరి వెనుతివిలి విడువక, యనలము సన శిఖలు నలువ శ కరిగినభుంకన్. 190

వ. అంత మాంధాతపెద్దకొడు కగునంబరీషునిం దర్శితామహుం డగుయవ
నాశ్వండు దనకుఁ బుత్రుండుగా నలయు నని కోరి పుచ్చుకొనియె నయ్యంబరీ
షునకు యావనాశ్వం దతనికి హరితండు జనియించి రది కారణంబుగా నంబ
రీషయావనాశ్వహరితులు మాంధాతృగోత్రంబునకుఁ బ్రవరులైరి మాంధాత
రెండవకొడుకు పురుకుత్సు సురగలోకంబునకుఁ గొనిపోయి నాగకుమారుఁ
దమచెలియలి నర్మద యనుకన్యకను వివాహంబు చేసిరి పురుకుత్సుండు నక్కడ
ననేకగంధర్వనాథుల వధించి తననాగలోకసంచరణంబు దలంచువానికి సురగ
భయంబు లే కుండ వరంబు వడసి తిరిగి వచ్చె నాపురుకుత్సునకుఁ ద్రసదస్యుం
డుఁ ద్రసదస్యునకు నవరణ్యుండు నాయనరణ్యునకు హర్యశ్వండు హర్యశ్వనకు
నరుణుండు నరుణునకుఁ ద్రిబంధనుండుఁ ద్రిబంధనునకు సత్యవ్రతుండును

జన్మించి రాసత్వవ్రతుండ త్రిశంకుం డనం బరంగె నతండు.

191

సీ. గురుశాపవశమునఁ శ్రీ గూలి చండాలుడై, యఁఘాత్నిఁ గౌశికుఁ శ్రీ నాశ్రయింపి
యతనిలావున దివి శ్రీ జాలయంబున కేగఁ, మున్నెంప కమరులు శ్రీ మరలదోయఁ
దలక్రిందుగాఁ బడి శ్రీ దైవ్యంబుతో రాగఁ, గౌశికుఁ డెప్పటిఘనత మెఱి
నిలిపె నాకనమున శ్రీ నేడు నున్నాఁడు త్రిశంకుఁ డాతఁడు హస్తశృంగునియె

తే. దాహరిశృంగుఁ గౌశికుఁ శ్రీ డర్శి జేరి

యాగదక్షిణామిషమున శ్రీ నఖలధనముఁ

గొల్లగొని మీఁడఁ గులహీనుఁ శ్రీ గొలువఁ బెట్టి

బొంక కలజడఁ బొందె నా శ్రీ భూవరుండు.

192

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రుండు హరిశృంగు నెగులుపఱచుట విని వసిష్ఠుండు విశ్వామిత్రుని శిష్యులగు ముని శిషింపె విశ్వామిత్రుండును వసిష్ఠుని బకంబవుగవ్వు శిషింపఁ బడిరూపు లయ్యును (వైరంబు మానక) యయ్యురువురును యుద్ధంబు నేసి రంత హరిశృంగుండు పుత్రులు లేక నారదునుపదేశంబున (వరుణోపాసనంబు నతిభక్తితో జేయ నా)వరుణుండు ప్రత్యక్షంబైన నతనికి మ్రొక్కి యిట్లనియె

అ. వరుణదేవ నాకు శ్రీ వరపరగుణముల, కొడుకు పుట్టినేని శ్రీ గొడుకుఁ బట్టి పశువుఁ జేసి నీవు శ్రీ పరిణమింపఁగ వేల్పుఁ, గొడుకు నీఁ గడయ్య శ్రీ కొనరు లేక.

వ. అని పలికినం గుమారుండు గలిగెడు మని వరం బిచ్చి వరుణుండు సనియె నంత హరిశృంగుండు వరుణప్రసాదంబున రోహితుం డనుకుమారుండు జన్మించె వరుణుండును హరిశృంగుండుకుమారు నుద్దేశించి.

193

సీ. పురిటిలోపల బచ్చిపుత్రు వేలుపు మన్నఁ, బురుడువోయినఁ గానిరహంబుగదనియె
బలురాకమును వచ్చి బాలువేలుపు మన్నఁ, బండ్లు లేకుంట నశ్రభావ్యుఁడనియె
బండ్లు రాజూచి డింకభకుని వేలుపు మన్నఁ, బడి పండ్లు రామి నశ్రభావ్యుఁడనియె
బడిపండ్లు వొడమినఁ గొడుకు వేలుపు మన్నఁ, బోరుల కొదవక శ్రీ పోలదనియె

అ. దొడరి యిట్లు గొడుకుతోడిమోహంబునఁ బ్రొద్దు లెడపుచుండఁ శ్రీబుత్తుఁ డపుడు దం డి తలఁపుకొలఁది శ్రీ దనలోనఁ జింతించి, యింట నుండ కడవిర కేగ వెఱచి.

వ. ఇట్లు వనంబునకుం జని శరశరాసనధరుం డయి రోహితుండు దిరుగు చుండె వరుణగ్రస్తుండె హరిశృంగుండు శిష్యులతోడరవ్యాధిచే బిడితుండుగా నుండుట విని పురంబునకుం దిరిగి రా గమకింప నిందుండు మునలితపసి యై వచ్చి యిట్లనియె.

194

అ. పుణ్యభూము లరుగు శ్రీ పుణ్యతీర్థంబుల, గ్రంథ పుణ్యజనులఁ గోరి చూడు పుణ్యకథలు వినుము శ్రీ భూపాలనందన, మేలు గలుగు నింటిరమేర వలదు.

వ. అని యిట్లు ముగించినం దిరిగి చని రోహితుం డొక్కయేఁ డవ్వనంబునం దిరిగి

క్రమముఁ జనుచేర నిందుడు నచ్చి తొంటియుల్ల వివారించె నివ్వఁగఁబున. 199
 నీ. విడెడ్లు మరలించె శకుమరేంద్రు డాబాలు, నాటయేఁగు వాఁడకదవిఁ బుచ్చి
 యింటికి వచ్చుచు శ నెలమి నజేర్చు, నక్షయమైత్తు సకలవ్యవహారము
 ఘను శునశ్చేస్తునిఁ శ గొని యానకుచు, నావారిశ్చంద్రున శ కారఁ డిచ్చెఁ
 బురుష మేధము నేసి శ భూపాలవర్ముఁడు, వరుణాదివిజల దేవతలఁ దనిపె

తే. హాత కౌశికుఁ డక్షర్యుఁ శ డొనర భృగువు
 బ్రహ్మ జమదగ్ని సామంబు శ వాడువాఁడు
 ముని వసిష్ఠుఁ డామఖమున శ ముదముఁ బొంది
 కనకరథ మిచ్చె నిందుఁ డాఁచుచుజపితి.

200

వ. శునశ్చేస్తుని ప్రభావంబు వెనుక వివరించెనంత భార్యాసహితుం డైనవారి
 శ్చంద్రువలనం బ్రీతుం డై విశ్వామిత్రుండు నిరస్తకోమం డైనయతనికి ముఖ్య
 జ్ఞానంబు గృహసేసిన మనం బన్నమమంబు గావున నునంబున నన్నరూపి యై
 పృథివి నెఱింగి పృథివిని జలంబువలన (నడంబి) జలంబుఁ దేజంబువలన (నింకి
 చి) తేజంబు వాయువువలనం జేరి వి వాయువు నాకాశంబునం గలిపి యాకాశం
 బుఁ డామసాహంకారంబునందు లయంబు నేసి యహంకార త్రయంబు మహా
 తత్త్వంబునందు డిండించి ¹పరతత్త్వంబునకు లోకంబులు సృజించెద నను
 తలంపైన మహా తత్త్వంబునందు విషమకారంబు నివర్తించి విషయవివర్తితం
 బైనమహా తత్త్వంబుగా నెఱుంగుచు నయ్యెఱుకవలన సంసారహేతు వైప్ర
 కృతిని భస్మంబు నేసి యయ్యెఱుకను నిర్మాణసుఖపారివశ్యంబునం బరిహరించి
 నకలబంధవిముక్తుం డై హరిశ్చంద్రుడవాఙ్మోసనగోచరంబునునిజరూపంబుతో
 నెఱుంగుచుండె నతనికుమారుండగులోహితునకు హరితుండు పుట్టె హరితునకుఁ
 జంపనామధేయుఁడు జనియించె నతండు దనపేరఁ జంపానగరంబు నిర్మించె
 నాచంపునికి సుదేవుండు సుదేవునికి విజయుండు విజయునకు గురుకుండు
 గురుకునకు వృకుండు వృకునకు బాహుకుండు జనించి రందు బాహుకుండు.

— యీ సగరచక్రవర్తికథాప్రారంభము. యీ—

నీ. దండించి పగవారు శ దనభూమిఁ జేకొన్న, నంగనలుచు దాను శ నడవి కేగి
 యడవిలో ముసలి యై శ యాతండు సచ్చిన నాతనిభార్య దా శ ననుగమింపఁ
 గదియించో నాస్త్రికి శ గర్భంబు గలుగుట, యావ్యముఁశ్శ్వః శ డాత్మ నెఱింగి
 వారించె నంత సకవ్యనజాతీసవతులు, సూబు నిం డాసిన శ జూడఁ జాల

తే. కరి నన్నంబు గుడుచుచో శ నందుఁ గలిపి
 విషము పెట్టిరి పెట్టిన శ విరిసి పడిక
 గరముతోఁ గూడ సగరుండు శ ఘుఁడు పుట్టి

వరయశస్సుతోఁ జక్రవర్తి యయ్యె.

202

కా. చండన్సురి నలండు తండ్రి పగతై న సంగ్రామరంగంబులం
జెండఁ ప్రాహయబద్ధరాదుల వధిం న చెందాళజంఘాదులఁ
ముండిభూతులుగా నిరంబరులు గా న మూర్తుల సభీభత్సులై
యండం జేసె నిజాదుల సగరనామోర్విభుండబ్బండ.

203

క. ఖగరాజకచులు గలయిల, పగరాజుల నడచి యేలె నబాహళక్షి
నగరాజధీరు శూరుల, సగరున్ హతవిమతనగరుం న జను వినుతింపన్.

204

సీ. బొమ్మండు సెప్పంగ నభిలషేదాత్మకు, హరి నీశు నమృతు నన వంతుఁగూర్చి
వాజమేధంబులు నవసు ధేన్వరుండు సేసె, నం దొక్క మఖముననహయమువిడువ
నగళది గొఱిపోయి న నాగలోకంబున, గపిలునిచేరువం న గట్టి తొలంగె
నంత గుఱ్ఱముఁ గాన న కారాజు తనపుత్రులైనహంబు దిశలకు న నెమకం బంప

తే. వాగ నిలదేడదీవుల న వరుస వెదికి, మఖతురంగంబు లేకున్న న మగిడి రా
ప్రాభవంబున దోర్దాడనబలము మెఱసి, గ్రొచ్చికోరాడి త్రవ్విరి న కుతల మెల్ల
వ. ఇల్లు సుమతికొడకులు నేలం ద్రవ్వి పాతాళంబునం దూర్పునుట్టియున్నయుత్తర
భాగంబునం గపిలమహామునిపొంతి నున్నతురంగంబుఁ గని.

206

చ. ఎఱిఁత వద్దిరయ్య తడ న వేటికి గుఱ్ఱపుదొంగబంటు నీ
జటభునిఁ బట్టి చంపుఁ డతిసాధుమునింద్రుండవోలె నేత్రము
ద్వైపక ¹ బాకినోరు మెదలంపక బైసుక ² పట్టె నంచున
య్యఱువదివేపుడు నిజకనాయుధముల్ జలిపించి డాయచోన్.

207

చ. కపిలుండు నేత్రముల్ దెఱవఁ న గాఁ దమమేనుల మంట పుట్టి తా
రపగత్యైర్వలై పడి యగ్రహాళితంబున మూఢచిత్తులై
నృపసుతు లండఱున్ ధరణి న నీ ఱు రాక్షసులంద సాధులం
దపనుల గ సెఁ బెట్టెసిమదస్ఫురితాత్మలు నిన్వ నేర్తురే.

208

సీ. కొండలు కపిలునికోపావలంబున, మ్రుదిరి సగరకునమారు లనుచు
నందు రామని శాంతిఁదానందమయమూర్తి, తొడరికోపించునేకాదువ్వనలఁ
గాక జన్మించునే న గగనస్థలంబున, నేసాంఖ్యచుతమన న నిద్దమతులు
భవనమ ద్రము మృత్యుఁపదమును లఘింతు, రాబుద్ధిఁ జేయుపగరాత్మభూతుఁ
తే. డభిలభోధకు డతనికి నరసి చూడ, సఖు లమిత్రులు నెవ్వరు న సగరసుకులు
దాము దమచేమునేరమిం న దనువులందు, ననలకీలలు పుట్టి నీ న త్రొవి గాక.

200

వ. ఎఱిఁచు సగరుండు గేతని కంఠం గన్నపుత్రుం దనసుంజనుం డచ వాఁడునమం
జనగుణంబులు లేక పూర్వజుండు, యోగీశ్వరుం డై యుండి సంగదోషంబులు
వలన యోగభ్రష్టుం డయి సగరునకు జన్మించి జాతినైర్జ్ఞానంబు గలిగి లోకం

బువారలకుఁ దమవారలకు నప్రియంబగువర్తనంబునం దిరుగుచు నొక్కనాఁడు.

చ. ఎరుస నయోధ్యలోనఁ గలవారల నాడెఱపిన్న వాండ్రనా
సరయువులోన వైచి జన శ సంఘముఁ కుండ్రియు విట్టుదిట్ట వాఁ
డరుమతిఁ గొన్నిప్రొద్దులకు శ యోగబలంబునఁజేసి బాలురం
దిరిగి పురంబులోఁబలికి శ దెచ్చిన నివ్వెఱఁ గంది రందఱున్. 211

వ (అయ్యసమంజసునికొడు కంఠసుంతుం డనువాఁడు విసితుం డు తనయొద్దఁ
బనులు సేయు చుండు) నంత సగరుం డమ్మచుమని సంఘమంత నశ్వంబు వెదకి
తెమ్మని పంచిన నతండు దనతండ్రులచొప్పునం జని వారలు ద్రవ్యసమహాభా
రంబు సొచ్చి యందు భస్మ రాసులసొంత నున్నహయంబుఁ గని యాసమీపం
బునం దున్నకపిలాఖ్యుం డునువిష్ణుదేవునికి దండ ప్రణామంబు సేసి యిట్లని
స్తుతియించె. 212

సీ. మతి సేక్కఁ బట్టి సకమాధిగౌరవమున, వ్రాలియుఁ దనకు నశ్వంబు వెలుంగు
నినుఁగానఁ డొకనాఁడుఁగనిన్నెఱుంగు నెబ్రహ్మ, యజునిమనంబునశవయవముల
బుద్ధి జన్మించినశభూరిజంతువులందు హీనుల మైనమా శ కెఱుంగ వశమె
తమలోన నీ వుండఁ శదామెఱుంగరు నిన్ను, గుణములఁ జూతురు శగుణములైన

తే. గాన రాక వేళఁ జేకటి శ గందు రాత్మ
లందుఁ దెలియరు వెలుపల శ నమరుబొందు
లరయుమర దేహధారు లశత్రుంధు లగుచుఁ
గడిచినీమాయ నన్నఁడు శ గదవ లేక. 213

వ. అని వినుతి సేయుచు గుఱ్ఱంబుమనవి సెప్పక తనతండ్రులు నీ ఆగుటం దడవక
మొక్కి నిలు చున్నయంశుమంతునికే గరుణావిఫులుం డగుకపిలుం డిట్లనియె.

క. గుఱ్ఱముఁగొనిపో ¹బుద్ధుల, కుఱ్ఱఁడ మీతాతయొద్దకున్ నీతండ్రుల్
వెఱ్ఱులు నీతై రదె యీ, మిఱ్ఱున గంగాజలంబు శ మెలఁగ శుభ మగున్. 215

వ. అని పల్కిన నమస్కరించి తురంగంబుఁ గొని వచ్చి యావగరుని కిచ్చిన సగ
రుం డాపశువువలన జన్నంబుకడను నింపించి యంశుమంతునకు రాజ్యం బిచ్చి
ముక్తబంధునండ్లె యాహ్వాండు సెప్పినమార్గంబున నుత్తరుగతికింబయె నంత.

క. జనకులు మ్రగిన చోటికి, ననిమిషనదిఁ దెత్తు ననుచు శ నటవీనలికిం
జని తపము సేయఁ జాలక, మనమున వగ లొలయ నంశు మంతుండు దీతెన్.

క. ఆతనికొడుకు దిలీపుఁడు, భూతలమున గంగ దెచ్చి శ పొందించుటకై
ప్రీతిం దపంబు సేయుచు, భాతిం దే లేక కాలశ్రవరవసుఁ డయ్యెన్. 216

క. ఆతనిసుతుండు భగీరథుఁ, డతితప మొనరించి కనియె శ నమ్మతాపాంగక

- సుతరంగఁ ముఖవనదుహ, రతభృంగఁ శివజటాగ్రరంగఁ గంగన్. 219
- వ. కని నమస్కరించిన గంగ గృహ చేసి వరంబు వేడు మనిన నారాచపట్టి యి
ట్లనియె. 220
- క. మావారిభస్మరాసుల, నీవారిం గలిపికొనుము శ నెఱి మావారల్
నీవారిఁ గలయ నాకము, మావారికిఁ గలుగు నిది ప్రమాణము దల్లి. 221
- ఇంద్ర. చెల్లె మర్ది నిన్న భ్రజంతు గంగఁ, పుల్ల త్రరంగఁ బహుపుణ్యసంగం
గల్లోలలక్ష్మీజితశకాశమల్లిం, దల్లిఁ సుధీకల్పలతామతల్లిన్. 222
- వ. అని వినుతి నేయు చున్నరాకుమారునకు లోకపావని యిట్లనియె. 223
- మ. వినువీధిం బట తెంచి నేలఁ బడు నాశవేగంబునున్ నిల్వనో
వినవాఁ డెవ్వఁడు మేదినితలము నే శ భేదించి పాతాళముం
జనుడున్ వచ్చితి నేని నాజలములన్ శ సంస్నాతు లై మానవుల్
ననుఁ బొందించునఘ వ్రజం బెచట నే శ నాశంబుఁ బొందించెదన్. 224
- వ. అది కారణంబుగా విచారించెద నని పలుకు చున్నలోకమాతకు రాజవ్యవస్థుం
డగుభగీరథుండి ట్లనియె. 225
- మ. పరత త్వజులు శాంతచిత్తులు తపఃపారీణు లార్యుల్ ఘనుల్
పురుషశ్రేష్టులు వచ్చి తల్లి భవదంభోగాహముల్ సేయఁ గా
నరసంఘాఘము నిన్నుఁ బొందునె జగ సన్నాథుండు నానాఘసం
హరుఁ డావిష్టుండు వారిచి త్తములఁ దా శ నై యంట మందాకినీ. 226
- మ. తనలో నిన్నిజగలబులుం గలుగుటం శ తా నిన్నిటం గల్గుటన్
జననీ తంతువులందుఁ జీర గలయాచందంబునన్ విశ్వభా
వనుఁ డై యెవ్వశివుండు గాక మఱి నీరవారిన్ నివారింప నే
ర్పినవా రెవ్వరు నిక ధరించుకొనకై శ శ్రీకంఠునిం గొల్వెదన్. 227
- వ. అని యెఱింగించి వీడ్చొని చని భగీరథుండు మహేశ్వరు నుద్దేశించి గ్రద్దనఁ
దపంబు సేసె. 228
- ఆ. భ కవత్సలుండు శ ఘాలాక్షుఁ డాభగీరథుని మెచ్చి నిజశిరంబునందు
కౌరిపాదపూతశనలయెదివి నుండి, ధరకు వచ్చుగంగఁ శ దాల్చె నపుడు.
- ఇతి శ్రీపరమేశ్వరజటానిర్గతగంగాప్రవాహమహిమానువర్ణనః. —
- వ. ఇట్లమ్మహాపదీ ప్రవాహంబు పురారాతిజటాజూటరంధ్రంబులవలన వెలువడి నిర
ర్గళాయమానం బై నేలకు జల్లించి నెఱసి నిండి పెల్లు పెల్లిగాని పెచ్చుపెరిగి
విచ్చలవిడిం గ్రేపువెంటడి నుటక క్రేళ్లుటసు పా మంపుఁ గామధేయపుచందంబున
ముందటికి నిగుడుచు ముద్దుఁజందురుతోడి నెయ్యంబునఁ గ్రయ్యనడరి చొప్పు
జప్పుక నోగి చనుదెంచునుధార్ణవంబు కైవడిఁ బెంపుగలిగి మహేశ్వరువదన
గహ్వరంబువలన నోంకారంబుపిలువ వెలువడుకబ్బబ్రహ్మంబుభంగి నదభ్రవిభ్ర

మంబై యమ్మహిచాలిలకంబుతెరువువెంట నంటి వచ్చుచు వెలియేనుంగుతోం
డంబుల ననుకరించి పలుచువలన మొగంబులును వలన మొగంబులపిఱుండ నం
దంద క్రందుకొని పొడనూపి తొలంగుబాలకారదాకుచకుంభంబులపడి కగ్గ
లం బైనబుగ్గులును బుగ్గులనంగడంబునం బారిజాతకుసుమ స్తబకంబులం దెగడు
వెలినురువులును వెలినురువులచెంగట నర్థోదితకర్పూరనికీపలయంబుచక్కం
దనము గేలిగొనుసుళ్ళును సుళ్ళకెలంకుల ధవళజలధరరేఖాకారంబులబాగు మె
చ్చనినిడుదయేఱులును నేఱులు గలసి వాయువశంబున నొండొంటిం దాకి
బిట్టు మిట్టించి మీఁది కెగయుదురితభంగంబు లైనభంగంబులును భంగంబుల
కొనల భిన్నభిన్నంబు లైకప్పించి యుప్పురం బెగసి ముత్తయింపువలలవడువు
నఱిల్లికాదామంబులబెడంగున గర్పూరఖండంబులచెలువున నిందుశకలంబుల
జేజంబునఁ దారకానికరంబులపాలువున మెఱయుచు ముక్తికన్యానశీకరంబు
లైనశీకరంబులును గలిగి మధ్యమలోక శ్రీకరం బై శ్రీకరంబు తెఱంగున విష్ణు
పదంబు ముట్టి విష్ణుపదంబుభాతి నుల్లసితహంసరుచిరం బై రుచిరపక్షంబునీతి
నతిశోభితకువలయంబై కువలయంబుచెన్నన బహుజీవనం బై జీవనంబులాగున
సుమనోవికాసప్రధానం బై ప్రధానపర్వంబుపాలువున ననేకచక్ర బకభీమమహా
భంగసుభద్రార్జున చరిత్రావిరామం బై రామచిత్తంబుమెలఁపునం దనవారిలో
జొచ్చినదోహచరుల కభయప్రసానచణం బై ప్రదానచణవర్తనంబుభాతి
సముపాసితమృత్యుంజయం బై మృత్యుంజయరూపంబుపోలిక విభాతిసుకు
మారం బై కుమారచరిత్రంబులేవను గ్రొంచ ప్రముఖవిజయం బై విజయర
థంబుభాని హాహాయామంధరం బై మంధరవిచారంబుగద్దన మహారామ
గిరినస ప్రవేశకామం బై కామకేతనంబుపెల్లున నుద్గీతమకరం బై మకరకేతను
బాణంబుకైవడి నీలవరవాహినీకలితశంబరం బై శంబరారాతిచిగురుగొంతం
బుమాటి నద్వగవేదనాశమనం బై శమనవండంబుజాడ నిమ్నాన్నతనమవృ
త్తం బై వృత్తశాస్త్రంబువిధంబున వడి గలిగి సదాగురులఘువాక్యచ్చటాపరి
గణితం బై గణితశాస్త్రంబుకొలఁదిని ఘనఘనమూలవర్గమూలసంకలితభిన్న
మిత్రప్రకీర్ణభాతభీష్మం బై భీష్మపర్వంబుపెంపున ననేకభగవద్గీతం బై గీతశా
స్త్రంబునిలుకడను మహాసుమీరతనుఘననానాశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రంబుమర్యాద
నచ్చువడి పలుకు గలిగి మహాభావ్యరూపావతారవృత్తివృద్ధిగుణసమర్థం బై
యర్థశాస్త్రంబుమహిమను బహుప్రయోజనప్రమాణదృష్టాంతం బై దృష్టాం
తంబు తెఱంగున సర్వసామాన్యగుణవిశేషం బై శేషవ్యాపారంబుకరణి సుస్థి
రోద్ధరణితత్వరం బై పరబ్రహ్మంబుఁగిమ నతిక్రాంతానే నిగమం బై నిగ
మంబునడవడిని బ్రహ్మవర్ణపక్షమనంగ్రహం బై గ్రహశాస్త్రంబుపరిపాటిని
గర్హణవిశానమిధునముకరదాశిసుందరం బై సుందరీముఖంబుపోడిని నిర్మల

చంద్రకాంతం బై కాంతాధరంబుడుచిని శోణచ్చాయావిలాసం బై విలాస
వతికొప్పనొప్పనఁ గృష్ణనాగాధికంబై యధికమతికుశలవాదంబుసాంపున సహ
సరస్వతీవిజయవిభ్రమంబై విభ్రమనఁచిచిదోయినటన (నిరంతరపయోవ్యా
ప్తాఖిలోకజీవనప్రద్రుతుంగభద్రాతిరేఖాసలీతం బై లలితవతినగవుమించున
నహాసితచంద్రభాగధేయం బై భాగధేయవంతునివివాహంబులీల మహామేఖల
కన్యకావిస్తారం బై తారకం గేలీయొడికంబున నాకాంతసూర్యతనయుం బైసూ
ర్యతనయుశరవర్షంబుపోలిక భీమరథ్యాటోపవారణం బై వారణంబుపరసునం
బుమ్మరోన్నతసంరంభం బై రంభకెమ్మోవిడలున సురసాతీతయదళం బై
దశరథతనయుబామముడిచాడున సింధుగర్వప్రభంజనం బై ప్రభంజనతనయు
గదపెట్టుమాడ్కిని సమీపగతదుశ్శాసనదుర్మదనివారకంబై వారకన్యకముంకే
తిగతిని ముహుర్ముహుచచ్చలితకంకణాలంకృతం బై కృతయుగంబునోజ నపం
కం బై పంకజాసనుముఖంబునొజపునఁ బ్రభూతముఖ్యవర్ణం బై వర్ణగుణి
తంబు తెలుకువను బహుదీర్ఘ బిండువిసర్గం బై సర్గబంధకావ్యంబువిన్ననువున
గంభీరభావమధురంబై మధురాపురంబుసాబగున మహానందనందనంబై నందన
వనంబుపొందున విహారమాణకౌశికంబై కౌశికహయంబురీతి సుదర్శనధునివంబై
ధునిపుతలంపుక్రియంగ్రియాపరిశీలితవిశ్వంభరంబై విశ్వంభరునిశంఖంబురూపున
దక్షిణావరోత్తరం బై యుత్తరావివాహంబుచందంబునఁ బ్రముదితనరంబై సర
సింహునఖరంబులభాతి నాశ్రితప్రహ్లాదగురువిభవప్రదానం బై దానకాండంబు
సిరిం గామాధేనుకల్పలతాద్యభినవం బై నవమూతికాకుచంబుపేర్చిని నిరంతర
పయోవర్ధనంబైధ నదునిలయంబుతూనిక నుసంభృతమకరపద్మమహాపద్మకచ్చపం
బై కచ్చపకర్పరంబులబలిమిని బతిత శైలసముద్ధరణంబైధరణీధరంబుసాటి నుత్తుం
గతటముఖ్యం బై ముఖ్యవరాహంబుగమనిక నున్నతక్షమం బై క్షమాసుర
హస్తంబుగరగరికను సత్పనిత్రమనోభిరామం బై రామచంద్రబాణంబుకడింది
నభ్యాగతఖర దూషణమదాపహరణముఖరం బై ముఖరరామకుతారంబురీతిని
భూభృన్మూలచ్చేదనప్రబలం బై బలరామహాలంబుభాతిని బ్రతికూలసన్నికర్షణ
ప్రబుద్ధం బై బుద్ధదేవునిమేనియొజపున సఖియాతి ట్కోదారమనోహరం బై
హరకాండవంబుమేర నుల్లసితానిమిషం బై యనిమిషావతారంబుకీర్తిని శ్రుతి
మం శ్రవదం బై ప్రదాతయీగినూటి సర్గపరంపరాబామనం బై వామనచరణ
రేఖను బలివంశవ్యవసయం బై నయశాస్త్రంబుమార్గంబున సామభేదమాయో
పాయచతురం బై చతురాననాండంబుభావంబున నపరిమితభువనజంతుజాలసే
వ్యమానంబై మానిని యన లోతు మూపక గరిత యనసడిచప్పుడు లేక ముగుడ
యన జంతులపడక ప్రచుడయనఁ గయ్యంబాటుమఁ బతివ్రతయన నిట్టటుఁ జనక

తల్లి యన నెవ్వ యైన లోఁగొనుచు దైవం బన భక్తివనోరథంబు లిచ్చును
సంతకంతకు గుఱి గడచి యవాప్తానలోచరం బై ప్రవహించి. 280

మ. జగతీనాథురథంబుపజ్జ బహుదేశంబుల్ వడిన్ దాటి త
త్పరత్వైవకూమారభస్మములమిచ్చన్ ముంచి పాఱన్ మరు
న్నగరావాసము వారు వొందిరి నవీనస్త్రిలతో గంగనీ
రుగతిం గాక మహాదురంతసుజన్మదోహనలం బాటునే. 281

మ. హరు మెప్పించి మహతపోనియతుడై శ్రయాకాశగంగానదిన్
ధరకుం దెచ్చి నితాంతకీర్తితికాశ్రస్తంభంబుగా నవ్వసు
స్థిరలీలం బిత్తుకృగ్మ మంతయు నొనర్చెన్ వారితానేకదు
స్తరవంశవృక్షుఁ డాభగీరథుఁడు నికత్వస్త్రికరుం డల్పుడే. 282

క. హరిఁ దమమనములలో నిడి, హరిపాదాంభోజజనిత శ్రయైననదిన్ సు
స్థిరు లై కుంకి మునీంద్రులు, హరిఁ గలిసిరి త్రిగుణరహితు శ్రయైవ్వేశన్.
వ. అంత నాభగీరథునకు స్రుతుండును స్రుతునకు నాభావరుండును నాభావరునకు
సింధుద్వీపుండును సింధుద్వీపునికి నయ్యుతాయువును నయ్యుతాయువునకు ఋతు
పరుండును జనియించె నతండు. 284

అ. నయవికాలబుద్ధి శ్రవచక్రవర్తితో, సంగడినితనమునసాలఁ జేసి
యక్షహృదయ మతని శ్రకభ్యస్తముగ నిచ్చి, యశ్వవిద్య నేర్చె శ్రవతనివలన,
వ. ఆఋతుపరునకు సర్వకాముండును సర్వకామునకు మదయంతీవల్లభుండైననుదా
సుండును బుట్టె నారాజశేఖరుని మిత్రసహుండును గల్మాషపాదుండు నని
చెప్పుడు రాభూవరుండు వసిష్ఠునిశాపంబున రాక్షసుం డయి తనకర్మంబున వన
పత్యుం డయ్యె ననిన విని షరీక్షిక్షరేంద్రుం డేమికారణంబున నుదాసునకు గురు
కాపంబు ప్రాప్తం బయ్యె నని యడిగిన శుకుం డిట్లనియె. 286

సీ. ఆసుదాసుఁడు వేట శ్రకై వనంబున కేగి, గర్వించి యొక్కరక్కనునిఁ జంపి
వానితోఁ బుట్టివనవానిఁబోవిడిచి, వాఁడును దనతోడివనిచావు
వో నీక కపటి యై శ్రభూపాలుగృహమున, నడబాలతనమున శ్రవరిఁ గొలిచి
యండ వసిష్ఠున శ్రకుర్వీసుఁ డొక్కనాడన్నంబు నేయంగ శ్రవరినిఁ బనుప
తే. వాఁడు మానవమాంసంబున వండి తెచ్చి, మునికివడ్డింపఁగోపించి శ్రమునినరేంద్రుఁ
బిలిచి మనుజామింబును బెట్టితనుచు, నలుకతో రాక్షసుడవు గగ్గమానికపించె.

వ. ఇట్లు శపియించి పదంపడి రాక్షసుండు వండి తెచ్చుటయు సుదాసుం డెఱుంగ
మియఁ దనమనంబున నెఱింగి వసిష్ఠుండు పండ్రెండొడ్లు రక్కసుండ వయి
యండు మని నియమించె నయ్యవసరంబున. 288

మ. గురువున్ మాఱు శపింతు నంచు జలముల్ శ్రగోపంబుతో దోయిటన్

- మగని నడ్డపెట్టిమెధు-కర్మంబు మూర్త్య సకులగోష్ఠిమాన నతఁడు. 249
- క. అపి కారణముగఁ బుత్రభ్యోయము లే నానుదాప్యభూపాలుఁకుం
దదనుమతి నప్పిసిఁగఁ, మునియతికిఁ గడుపు నేనె యిదన్త్రీవన్. 250
- వ. ఇట్లు సుదాసుఁభార్య యగుచువయంతి వసిష్ఠులని భ్రాతృమై మేడేడ్డు గగ్భా
బు మోసి నీభృష సంకటపడుచున్న వసిష్ఠుఁడు చాడి¹ మగునశ్రమంబున
నాగర్భంబుఁ జీరిననశ్రమం దనుకుమారుఁడు పుట్టె (చిరినికి మూలకుండు పుట్టె)
నతఁడు. 251
- క. వీరుఁ డగుపరశురాముఁడు, ఘోరకఠారమున శృపులఁగూలుచువేళన్
నారీజనములు దాఁచిన, నారీకవచుం డచంగ శ నలి నుతి కెక్కన్. 252
- వ. ఆ నారీకవచుండుఁడయ్యాలం బయినదివంశంబునకు మూలం బగుటంజేసి మూల
కుం డనం బరఁగె నామూలకునకు² విశ్వసహుండు పుట్టె విశ్వసహుఁకు
ఖట్వాంగుండు పుట్టి చక్రవర్తియయ్యె నతఁడు. 253
- నీ. అమరులు వేడిన శ నసురనాథులఁ జంపి, త్రిపులతోఁ దనశ్రద్ధదుకుకాల
మెం తని యడిగిన శ నిదె నిండు చున్నది, తడవు లే దే మైన శ నదుగు మనిన
వరములు గోరక శ వరవిమానం బెక్కి, తనపురి కేతెంచి శ తత్వబుద్ధిఁ
బరమేశ్వరునియంద శ భావంబుఁ గీలించి, కులదైవతద్విజృంభకులముకింపె
- తే. సంగనాప్రాణరాజ్యపుత్రాదులెల్లఁ
గావు ప్రియములు ధర్మంబు గడచినాదు
మరిప్రవర్తింప దెన్నఁడు శ మది నెఱుంగ
నన్య మాయీశ్వరునిఁ దక్కి శ ననుచు మఱియు. 254
- మ. ఇలమీఁదన్ బ్రదు కేల వేల్పులవరం శ బేలా ధనం బేల చం
చలగంధర్వపురీవిహంబునము లైశ్వర్యంబు లేలా జగం
బులఁ బుట్టించుతలంపునం బ్రకృతితోఁ శ బొత్తె తుదిం బాసి ని
ర్మల మై వాఙ్మనసామితం బగుపరశ్రద్ధహృదయంబు నేఁ జెందెనన్. 255
- వ. అని నిశ్చయించి. 256
- మ. కలసెన్ సంగము లెల్లఁ బాసి యెరిగి శ ఖట్వాంగుఁ డశ్రాంతమై
కల దయ్యున్ మఱి మీఁద లే డనెడి దైత్ర కల్యాణ మై యాత్మతోఁ
దలఁపం బల్కఁగ రాని దై వరము మై శ తత్వజ్ఞు లూహించి హృ
జ్జలకాతంబుల వాసుదేవుఁ డని సంస్థాపించునాబ్రహ్మమున్. 257
- వ. అట్టిఖట్వాంగుపుత్రుండు దీర్ఘ బాహుండు దీర్ఘ బాహువుఁకు రిఘువు రఘువుఁకుఁ
బృథుశ్రవుండుఁ బృథుశ్రవునికు నెఱుండు నెఱునకు దశరథుండును బుట్టి రావశర

1. యగుతాత వయ్యంగ వగర్భంబు. 2. దశరథుఁ డనుకుమారుండు పుట్టె నతనికి నైబలుల
మఱి నతనికి విశ్వసహుండు.

ధునకు సురస్థానముం డై పరమబ్రహ్మమయుం డై నహరినాల్గువిధంబులై శ్రీరామ
 లక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ననామంబుల నిజాంశసంభూతుం డై జన్మించె దచ్చరిత్రంబు
 వాల్మీకిప్రముఖులైనమునులచేత వర్ణితం ¹బైనది యెననుం జెప్పెద సావిధాన
 మనస్కుండ వై యాక్షరింపుము. 258

— శ్రీ రామ చరిత్రము —

మ. అమరేంద్రాశక్కు బూర్ణచంద్రుఁ డుదితుం శ్రీ డైపట్లు నారాయణాం
 శమునం బుట్టి మదాంధరావణశిర స్సంఘాతసంఘేదన
 క్రమణోద్దాముఁడు రాముఁ డాగరితకుం శ్రీ గౌసల్యకుఁ సన్నుతా
 సమనైర్మల్యకతుల్య శంచితజనుస్సంసారసాఫల్యకన్. 259

మ. సవరక్షారము దండ్రీ పంపఁ జని విశ్వామిత్రుఁడుం దోడ రా
 వవలీలం దునుమాడె రాముఁ డదయుం శ్రీ డై బాలుఁ డై కుంతల
 చ్చువినంపజ్జితహాటిం గపటభాగవావిస్ఫురన్నాటక
 జవభిన్నార్కమహూటకం గరవిరాజితేటకం చాటకన్. 260

క. గారామునఁ గౌశికమఖి, మారాముఁడు గాది దైత్యు శ్రీ నధికు సుబాహు
 ఘోరాజు ద్రుచి తోలెను, మారీమన్ నీచుఁ గపటమంజులరోచున్. 261

మ. ఒకమున్నూటు గదల్చి తెచ్చినలలాకటోగ్రాతువాపంబు బా
 లకరీంద్రంబు సులీలమైఁ జెఱకుఁగోలం ద్రుంచుచందంబునన్
 పకలోర్విశులు నూడఁగా విడిచె దోశ్యక్తి విదేహక్షమా
 పకగేహంబున నీతకై గుణమణి ప్రసీతకై లీలతోన్. 262

క. భూతలనాథుఁడు రాముఁడు, ప్రీతుం డై వెండ్లి యాడె శ్రీ బృథుగుణమణిసం
 ఘాతక భాగ్యోపేతక, నీతక ముఖకాంతివిజితసీతఖద్యోతన్. 263

క. రాముఁడు నిజబాహుబల, స్థేమంబున భంగపఱచె శ్రీ దీర్ఘకుఠారో
 ద్దామన్ విదిలీకృతనృప, భామన్ రణరంగభీము శ్రీ భార్గవరామున్. 264

క. దశరథుఁడు మున్ను గైకకు, వశుఁ డై తా నిచ్చినట్టివరముకరన వా
 గ్దశి సేదక యడవికనిచెను, దశముఖముఖకమలతుహినసృధామన్ రామున్. 265

క. జనకఁడు పనిదిన మే లని, జనకజయును లక్ష్మణుండు శ్రీ సంసేవింపన్
 జనపతి రాముఁడు విడిచెను, జనపాలారాధ్య ద్విమదనసాధ్య నయోధ్యన్. 266

క. భరతుఁ నిజపదనేవా, నిరతుఁ రాజ్యమున నుపచిత్తపమణి యెక్కెన్
 సురుచిరదుదిపరిభావిత, గురుగోత్రాచలముఁ జిత్రసూటాచలమున్. 267

ఉ. పుణ్యుఁడు రామచంద్రుఁ డట శ్రీ వోయి ముదంబునఁ గాంచె దండకా
 రణ్యముఁ దాపసోత్తమశ్రరణ్యము నుద్ధతబర్హి బర్హిలా
 మణ్యము గౌతమీవిమలవాళివర్యటనప్రభాతినా

- ద్వైతము నుల్లసత్తరుగ్గుంజవరేణ్యునఁ నగ్రగణ్యునాన్. 238
- సీ. ఆవనంబున రాముఁ డడనుజునఁజేతుఁడై, వలెతోడ నొకపర్ణశాల నుండ
రావణుడెరియలు డరికి గోరి వచ్చిన, మొలక్కులును దానికనుక్కు-గోయ
నది నిలిచి ఖరవాషణములు పనులు, నేల నెన్నిచ రామవిభుఁడు గలన
బాణానలంబున డభస్మంబు గావించ, జనకఁడనిమేనకచక్కఁడనము
- తే. విని దళిగ్రవుఁ డంగజగ్రవివసుఁ డనుచు
నర్ధి బంధిగఁ బసిఁజిత్తి డయె నటించు
నీచు మారీచు రాముఁడు డ నెఱి విధించె
నంతలో నీతఁ గొనఁపొయె డ ననురవిభుఁడు. 269
- ఉ. ఆయుసు రేళ్ళరుండు వడి డ నంబరవిధి నిలాకనూజ న
న్యానుము నేసి నమ్మఁజుఁ డడై కొనిపోకఁ జడ్డ మొక ఘో
రాయల హేళిఁ ద్రుంచె ననగహాయత రామనరేంద్రకార్యద
త్తాయువుఁ బక్షవేగపరహాసితవామువు బజ్జటాయువున్. 270
- వ. అంత నారామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుడై నీత వెవక ననుడెంచి నిజకార్యనిహ
తుండువజ్జటాయువునకుఁ బరలోక క్రియలు గావించి ఋశ్యమూకంబునకుఁజని.
- క. నిగ్రహము నీకు వల దియ, నగ్రజు వాలిక్ వధితు డ నని నియమముతో
నగ్రచరుఁ గాఁగ నేలెని, సుగ్రీవు బరణఘోరమార్గగ్రావున్. 272
- క. లీల రామవిభుం డొక, కోలం గూలంగ నేసి డ గురునయశాలిక్
శీలిక్ నీవితకూలిక్, మాలిక్ వాలిక్ దళాస్యమానోన్ములిన్. 273
- క. ఇలమి య నీత వెవకఁగ, నలఘుఁడు రాఘవుఁడు వనిచె డ హనుమంతు నతి
చ్చలవంతుఁ మతిమంతుఁ, బలవంతుఁ శౌర్యవంతుఁ బ్రభవంతున్. 274
- క. అలవాటుకలిమి మారుతి, లలితామితలాఘవమున డ లంఘించెను శై
వలినీగణసంబంధిక్, జలపూరితధరణిగగనసంధిం గంధిన్. 275
- వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాటి నీతుం గని హనుమంతుండు దిరిగి చనుడెంచుచు
నక్షకుమారాదుల వధియించి. 276
- క. సముదగ్రత ననిలసుతుం, డనురాహితదత్త వాలగహస్తాక్షుల భ
స్మము సేసి నిరాతంకక్, సమవాసురసుభలవిగతరకంకా లంకన్. 277
- వ. ఇట్లు లంకాదహనంబు నేసి వచ్చి వాయుఁడు నీతాకథనంబు నెప్పిచ విని
రామచంద్రుండు వనచరనాథయూథంబులుం దానును జని చని. 278
- కా. ఆ రాజేంద్రుండు గాంచె భూరివిధరక్షాగారముక్ మీనకుం
భీరగాహకతోరముక్ విపులగంభీరంబు నభ్రభ్రమ
ద్వోరాన్యోన్యవిభగ్నభంగభవస్థోషచ్ఛటాంభుకణ

- ప్రార్థనాంబరపారము లవణపారావారము జేయవన్. 279
- వ. కని తనకు ద్రోవ యిమ్ముని వేడిన నదియు మార్గంబు నూపక మిన్నందిన నారాదపట్టి రెట్టించినకోపంబున. 280
- క. మెల్లనినగవున నయనము, లల్లాల్పి శరంబు విల్లు శ నందినమూత్ర గుల్లులు నాచులు, జిప్పలు బెల్లులు నై జలధి పెద్దబీడ యండెన్. 281
- వ. ఇట్లు విపన్నం డగునముద్రుండు నదులతోఁ గూడి మూర్తిమంతుం డయి చను దెంచి రామచంద్రునిచరణంబులు శరణంబు జొచ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 282
- కా. ఓకాకుత్స్థసులేశ యోగుణాధీ శ యోదీనమందార నే నీకోపంబున కెంతవాడ 1 జడధక్ శ నీ వేమి భూరాజవే లోకాధీశుడ వాదినాయకుడ వీరలోకంబు లెల్లప్పుడు 2 నీకుఁ బ్రభవించు నుండు నడఁగున్ శ నిక్కంబు సర్వాత్మకా. 283
- క. ఛాతల రజమున దేవ, వ్రాతము సత్వమున భూతర్రాశి దయమునఁ జాతులఁగా నొనరిండుగు, నాతీతుడ వీవు గుణగణాలంకారా. 284
- క. కట్టుము నేతువు లంకం, జాట్టుము నీబాణశిఖల శ సురవైరితలల్ గొట్టుము నేలం బడఁ జే, పట్టుము నీయబల నధికభాగ్యప్రబలన్. 285
- ఆ. హరికి మామ నగుదు శ నట మీఁద శ్రీదేవి, తండ్రిమూర కేల శ 2 తాగడింపఁ గట్టఁ గట్టి దాటు శ కమలాస్తకులచంద్ర, నీయకోలరకకు శ నెలవు గాఁక. 286
- వ. అని ఎన్నవించిన రామచంద్రుండు సముద్రునిం బూర్వప్రకారంబున నుండు పొమ్ముని వీక్షింపై నంత. 287
- క. ఘనశైలంబులుఁ దరువులు, ఘనజలమునఁ బెరికి తెచ్చి శ కపిసలనాథుల్ ఘనవనరాశిం గట్టిరి, ఘనవాహస్తముఖదివిజగణము నుతింపన్. 288
- వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాటి రామచంద్రుండు రావణుకమ్మం డైనవిభీషణుండు శరణంబు వేడిన నభయం బీచ్చి కూడుకొని లంకకుఁ జని విడిసి వేడ పెట్టించి లగ్గులు పట్టించిన. 289
- సీ. ప్రాకారములు ద్రవ్వి శ పరిఖలు పూడిచి, కోటకొమ్ములు నేలఁ శ గూలఁ ద్రోచి వస్త్రంబు లగలించి శ వాకిళ్లు వెళింది, తలుపులు విడిచి యంగ్రత్తములు సెటిచి ఘనవిటంకంబులు శ్రీఖండించి గోపురంబులు విప్పి వీధులరహిండుఁ జెరిచి మకరతోరణములు శ మహా గూర్చి కేతనంబులు సింది సోపానములు గదల్చి 3
- ఆ. గృహములెల్ల వచ్చి శ గృహరాజముల గ్రొచ్చి, భర్తకుంభవయమురపాణవైచి కరుల కొలను సొచ్చి శ కలదినకై వడి, గవులు లంకఁ జొచ్చి శ కలఁచి రవును. 290
- వ. అంత నయ్యెనురేంద్రుండు వందనఁగూఢ నికుంభ ధూమ్రాక్ష విహాపాక్ష సురాం

1. జడఁదక్. 2. తాగడింప, వ్రా. ప్ర. 3. ఖండించి పడవైచి, గోపురంబులు నేలఁ జొరవడి. 4. శ్రీ.

తక నరాంతక మర్ముఖ ప్రహస్త మహాకాయ ప్రముఖు లగుదనుజవీరుల శరశ
రాసంతోమరగదాఖడ్గశూలభిండిపాలపరశుపట్టిసప్తాసముసలాదిసాధనంబులు ధరి
యించి మాతంగతురంగస్యందనసంజోహంబుతో జవరంబు సేయ సుగ్రీవ
పనఁతనయ ననన గజ గవయ గంధమాదన నీలాంగద కుముద జాంబవదాదు
లారక్కసుల నెక్కటికయ్యంబులండుఁ దరుగిరికరపదాఘాతంబుల నుక్కడంచి
తుంచి రంత.

291

క. ఆయెవ లత్మణుఁ డజ్జ్వల, సాయకములఁ ద్రుంచె శైలసమకాయు సురా
జేయు ననర్గళమాయో, పాయుక్ నయగుణవిధేయు శ నయ్యతికాయన్.

292

ఆ. రామచంద్ర విభుఁడు శ రణమున ఖండించె, మేటికడిమి నీలమేఘవర్ణ
బాహుళ క్షిప్తార్ణుఁ శ బలుసింహనాదసం, కుచితదిగిభకర్ణుఁ శ గుంభకర్ణు.

293

క. అలవున లక్ష్మణుఁ డాజి, స్థలిఁ గూల్చె మేఘనాథుఁ శ జటులాహ్లాదక
బలభేదిజయవినోదుక, బలజనితసుపర్వసుభలభావవిపాదన్.

294

వ. అంత.

295

క. తానారందటు మ్రగిన, ననిమిషపతివైరి పుష్పకాదూఢుం డై
యసికి నడచి రామునితో, ఘనకాద్రముతోడ సంపరకయ్యయు సేసెన్.

296

వ. అయ్యవసరంబున.

297

క. సురపతిపంపున మాలిలి, గురుతర మగుదివ్యరథము గొని వచ్చిన నా
ధరణీవల్లభుఁ డెక్కెను, ఖరకరుఁ డుదయాద్రి నెక్కుశైవడి దోపన్.

298

వ. ఇట్లు దివ్యరథాదూఢుం డయి రామచంద్రుండు రావణున కిట్లనియె.

299

మ. చపలత్వంబున డాఁగి హేమహృగముక శ సంప్రీతిఁ బుత్రైంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమూర్తివై యబల నాశకాంతారమధ్యంబునం
దపలాపించుటయో మదీయశితిదిశ్వామోఘబాణాగ్నిసం
తపనం బేగతి నోక్చువాడవు దురంతం బెంతయుక రావణా.

300

క. నీచేసినపాపములకు, నీచాత్మక యముఁడు వలదు శ నేఁడిట నానా
రాచములఁ ద్రుంచివైచెద, భేదరభూచరులు గూడి శ క్షీడం జూడన్.

301

వ. అని పలికె.

302

మ. బలునింట గుణటంకృతంబు నిగుడక శ బ్రహ్మాండభీమంబుగాఁ
బ్ర శయోగ్రాసలసన్నిభం బగుమహాశబ్దంబు సంధించి రా
జులముం డగురాముఁ డేసె ఖరభాషాశాసనాఁ జేవతా
బలవిద్రావణు వెదారజనగర్భస్థావణుక రావణున్.

303

క. దశరథమానం డేసిన, విశిఖము వ్యావయంబుఁ దూఱ శ వివశదసుం డై
దశకంధరుండు గూలెను, దశవదవంబులను రక్షధారలు దొరఁగన్.

304

ప. అంత నారావణుండు దెగుట విని.

సీ. గొప్పలు బిగి వీడి శ్రీ కనుజమాళికలతో, నంసభాగంబుల శ్రీ నావరింప
సేసముక్తియములు శ్రీ సేవర, శ్రీ రిక్ లూడ, గంతహారంబులు శ్రీ గ్రంథకోనగ
వదనపరిజనులు శ్రీ వాడి నాకెఱి లెండి, గన్నీళ్లవజ్జల లంగములు దడుప
సన్నపునడుములు శ్రీ జన్మాడఁ బాలిండ్ల, బరువులు నడుములఁ శ్రీ బ్రహ్మికోనగ
అ. నెత్తి మోఁదికొనుచునెఱి బయ్యెదలు జాఱ, నట్టునట్టు దప్పకటగును లిడుచు
ససురసత్తులు వచ్చి శ్రీ రట భూతపేతాశ, నదినడునకు ఘోరకడపమునకు. 808

వ. ఇట్లు వచ్చి తనతమనాథులం గని శోకించి రండు మందోదరిరావణుం జూచి
యిటుని విలపించె. 807

ఉ. హా దనుజేంద్ర హాసురగణాంతక హా హృదయేక నిర్జరేం
ద్రాదుల గల్చి నీవు కుసుమస్త్రవికోలల శోర్వలేక హా
నాత్రిదము గా రఘు ప్రవహనమాని నేటికి దెచ్చి తప్పు డే
గా దని చెప్పిన్ వివేక శ్రీ కాలవళంబునఁ బొంది తక్కుటా. 808

అ. ఎండగాయవెఱచునెనుఁడు వెన్నెలగాయ, వెఱచు విధుఁడు గాలిగ్రేవవెఱచు
లంకమీఁద నిట్టిలంకాపురికి మాకు, వధిప విధవభావ శ్రీ మడరె నేఁడు. 809

క. దురితముఁ డలఁపరు గానర, జరుగుదు రెటైన సమిప్రసాఖ్యంబులకై
వరవనితాన్తలకును బరధనరత్నలకు సహముఁ శ్రీ బరముంగలదే. 810

వ. అని విలపింప నంత విభీషణుండు రామచంద్రునిపంపు వడసి రావణునకు దహ
నాదిక్రియలు గావించె నంత రాఘవేంద్రుండు సశోకవళంబున కేగి శింశుపా
తరుసమీపంబునందు. 811

కా. డైతేయ ప్రమదాపరీత సతిభీతక గ్రంధిజంధాలక
వ్రాతక నిశ్చననానిలా శుకణజీవంజీవదారామభూ
జాతక శుక్లకపోలితజరాబ్రాతం బ్రపూతం గృతీ .
భూతం బ్రాణసమేత సీతఁ గనియెన్ శ్రీ భూమిశుఁ డాముండటన్. 812

వ. కని రామచంద్రుండును దాపంబు నొంది భార్యవలన దోషంబు లే కుండుట
వహ్నిదాఖంబునం బ్రకటంబు నేనీ దేవతలపంపున దేవిం జేకొని. 818

ఉ. శోషితదానవుండు నృపప్రసాదుండు రామండు రాక్షసేంద్రతా
కేవవిభూతిఁ గల్గునమృతేవివి గ మృని నిల్పె సర్థిసం
తోషణుఁ బాఁశోషణు ప్రదూషణు శక్వదరోషణు మితా
భాషణు నార్యతోషణు గృతపాణభూషణు సన్విభీషణున్. 814

వ. ఇట్లు విభీషణసంస్థాపణం డైరామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణ సమేతుండై సుగ్రీవ
హనుమదాదులం బూడికొని పుష్పకాయానం డై వేల్పులు గురియపువ్వుల

పోనలం దడియించు దొల్లి వచ్చిన తెకపుణాడలు సీతకు నెఱింగించుచు మరలి నందిగ్రామంబునకు వచ్చె నయ్యనంబున.

815

ఆ. రామచంద్ర విభునిరక పీనుల విని, భరితుఁ డుత్సహించి శ పాదుకలను మోచికొనఁచవచ్చి క్షుణ్ణమాత్మో బురజను, లెల్లఁ గొలువ నన్నరెమరువచ్చె.
వ. వచ్చి పాదుకల ముండట నిడికొని యెడ నెడ పాప్టాంగదండిప్రణామతములు సేయుచు మెల్ల మెల్లన జాసి రామచంద్రునిపాదంబులు దననొసలం గదియించి తచ్చరణరేణువులు దుడిచి శిరంబునం జల్లికొని తనవి సునక మఱియు నప్పద కమలంబు లక్కునఁ జెక్కుననొత్తికొనుచు సంతసంపుఁగన్నీటం గడిగి సేమంబు లరయు చుండె నంత నీతొలఁత్తుణసహితం డై విభుండును దన రెమరు వచ్చిన బ్రాహ్మణజనంబులకు నమస్కరించి తక్కినవారలచేత మన్ననలు వొంది వారల మన్నించె నయ్యవనరంబున.

817

చ. నృపవర పెక్కునాళ్లఁగొలె శ సీత గన కుండినయట్టిసేదు మా తపములు పండె నింకఁజము శ భన్యుల మైతి మటంచుఁ బుట్టముల్ చపలతఁ ద్రిప్పి పువ్వులవనసంతము లాడుచుఁ బాడుచుఁ గత త్రపు లయి యాడుచుం బ్రజలు శ దద్దముఁ బండుగు సేసి రెట్లెడన్.

818

సీ. కవ గూడి యరుదెనఁ శ గవరాజ రాక్షస, రాజ నొక్కటఁ జామరములు వీవ హనుమంతుఁ డతిభవశ్రావపత్రముఁ బట్టఁ, బావాలు భరణండు శ భక్తి దేవ శత్రుఘ్నుఁ డమ్మారుఁ శజాపంబుఁ గొనిరాగ, సామిత్రి భృత్యుండై శచనపునూప జలపాత్ర చే బట్టి శ జనకజ గూడి రాఁ, గాంచనఖడ్గ మంగడుఁడు మోవఁ

ఆ. బసించి కేడె మర్రి శ భల్లూకపతి మోచి కొలువఁ బుష్పకంబు శ వెలయ నెక్కి గ్రహము లెల్లఁ గొలువఁ గడు నొప్పునంపుర్ణ చంద్రుపగిది రామశచంద్రుఁ డొప్పె.

819

వ. ఇట్లు పుష్పకాయాథుం డై కపిబలంబులు సేరి కొలువ శ్రీరాముం డయోధ్య కుం జనియె నంతకు మున్న యుప్పురంబునందు.

820

సీ. వీధులు నున్నఁ గావించి తోయంబులు, నల్లి రంభా న్తంభశచయము నిలిపి పట్టుజీరలు నుట్టి శ బహుతోరణంబులు, గలువడంబులు మేలుకట్లుఁ గట్టి వేదిక లలికించి శ వివిధరత్నంబుల, ముగ్గులు పలుచంద్రములుగఁ బెట్టి కలయ గోడల కామరకథ లెల్ల వ్రాయించి, ప్రాసాదముల దేవభవనములను తే. గోపురంబుల బంగారుకుండ లె తి, యెల్లవాకిండ్లఁ గానిక శ లేర్పరించి జనులుగై సేసితూర్వఘోషములతోడ, నెమరునడ తెంచి రారాఘవేంద్రుకడకు. క. నమదగజదానధారిల, దుముదుములై యున్ని పెద్దత్రోవలతోడఁ

1. 'బిన్నుఁ గనుంగొనఁ గర్తె' సేదు. 2. 'బసిడికోడుఁ బట్టి' వ్రా. ప్ర.

రహస్యము మఱ్యై నప్పురి, రమణుడు వచ్చిన గరంగురమణియపోలెన్. 822
 ఆ రామచంద్రాభిషేక దూర్వముతో, రథగజాశ్వసుభటరాజితోడ
 ననుచు బరము చంద్రుఁ డరుదేర ఘూర్ణిల్లు, జంతుభంగమిళితజలధిభంగి.
 వ. ఇట్లాప్న చున్నయప్పురింబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబున రామచంద్రుండగు
 చున్న సమయంబున. 824

మ. ఇతఁడే రామచంద్రుఁ డాయబల కాశయంద్రాగి ఖండించె న
 ల్లతఁడే లక్ష్మణుఁ డాతఁడే కపివరుం డాపొంతవాడే మరు
 త్పుత్రుఁ డాచెంగట నావిభీషణుఁ డటంచుంకేతులం జూపుచున్
 సతు లెల్లం ఒరికించి చూచిరి పురీసాధాగ్ర భాగంబులన్. 825

వ. ఇట్లు సమస్తజనంబులు చూచు చుంక (రామచంద్రుండు) రాజమార్గంబున
 జరిచెని. 826

సీ. పటికంపుగోడలఁ డ బవడంపువాకిండ్ల, నీలంపుటరుంగుల డ నెఱయ నొప్పి
 కమనీయవైదూర్వ్యక సంతభవయముల, ముకరతోరణములకమహిత మగుచు
 జడగల మాణిక్యబద్ధచేలంబుల, జగురుదోరణములఁ డ జెలుపు మీఱి
 పువ్వుదామకమః కభారి² వాసనముల, బహుతరధూపదీప్రపముల మెఱసి
 తే. మాటువేల్పులభంగిని కమలయఁచున్న, సతులుఁ బురుషులు నెప్పుడుకనందడింప
 గుఱుతులిడరానిధనములకపుటన్న, రాజసదనంబునకు వచ్చె కరామవిభుండు.

వ. ఇట్లు వచ్చి. 828

ఉ. తల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి తమకేలికి వందన మాచరించి య
 ల్లల బుధాశీక విసతుఁ డై చెలికాండ్రను దమ్ములం బ్రసం
 ప్పులతఁ గొగిలించుకొని డ భూవరుఁ డోలి గృహారసంబు రం
 జల్లఁగఁ బాల మున్ననలు డ సేసె నమాత్యులఁ బూర్వభృత్యులన్. 829

వ. తల్లిమయంబునఁ దల్లులు. 830

చ. కొడుకులుఁ జెదకొడలును డ గొబ్బున మ్రొక్కిన నెత్తి చేతులం
 బుకకుచు మోములుం దలలు డ బోరన మద్దులు గొంచు నవ్వఁచుం
 దొడలకు వారి రాఁ దిగిచి డ త్రోగఁగఁ జేసిరి నేత్రధారణ
 వెడలిసప్రాణముల్ దగఁ బ్రసవిష్టము లయ్యె నటంచు నుబ్బుచున్. 831

వ. అంత విసిష్ఠం దగుగుడెంచి శ్రీరామచంద్రునిజూబంధంబు విడిపించి కులవృద్ధు
 లుం దానును సమంత్రకరణంబుగ దేవేంద్రుని మంగళస్నానంబు సేయించుబృహ
 స్పతిచందంబున సమద్రనదీజలంబుల సభిషేకంబు సేయించె రఘువరుండును
 కాసమేతుం డై జలకంబులాడి మంచిపుట్టంబులుగట్టికొని కమ్మసిపువ్వులుదుఱిమి
 ముగంధంబు లలందికొని తొడవులు పొడిగొని తనకు భరతుండు సమర్పించిన

రాజసింహాననంబునం గూర్చుండి యరవి మన్నించి కౌసల్యకుఁ బ్రియంబు నే
యుచు (జగత్పూజ్యుంబుగ) రాజ్యంబు నేమి చుండె నప్పుడు. 332

సీ. కలఁగు తెల్లను మానె న బంధు డేసిటికిఁ, జలనంబు మానె భూతచక్రమునకు
జాగరూకత మానె న బలజలోచనునకు, దీనవాసము మానె న ద్విస్వసుకు
మాసియుండుట మానె న మార్తాండవినిలకుఁ, గావిరి మానె దిక్ కలములకును
నుడికి పోవుట మానె న యర్కియంబున, కడఁగుట మానెఁ ద్రేతాంబులకును
ఆ. గడిచివ్రేగు మానె న గరిగిరికిఁజినాగ, కనురలులకుఁ బ్రజలకలక మానె
రామచంద్రవిభుఁడు న రాజేంద్రరత్నంబు, భరణిభరణలేఖఁ న చాల్చునపుడు.

వ. మఱియును. 334

సీ. పొలఁతులవాలుఁ బూర్వులయంద చాంచల్య, మబలనడుములయంద లేమి
కాంతాలకములంద న కౌటిల్యసంచార, మతిపిలనడకలయంద జడిమి
ముగుడలపరిరంభకములయంద వీడన, మంగనాకుచములయంద పోరు
పడఁతులరతులంద న బంధసద్భావంబు, సతులఁ బొయుటలంద న సంజ్వరంబు

తే. ప్రియులు ప్రియరాండ్రమనముల న బెరిసి తార్చు
లంద చార్యంబు వల్లభు న లాత్మచతుల
నాఁగి క్రొమ్మత్తు వట్టుల న దక్రమంబు
రఘువరేణ్యుఁడు వాలించునరాజ్యమందు.

335

క. తండ్రి క్రియ రామచంద్రుఁడు, తండ్రుల మఱిసింది ప్రిజలఁ న దారక్షింపం
దండ్రుల నందఱు మఱచిరి, తండ్రి గదా రామభరణిదయతుం డనుచున్. 336

వ. మఱియు నారాజుచంద్రుండు రాజరి చరితుండును నిజధర్మనిరతుండును నేక
పత్నివ్రతుండును సర్వలోకసమ్మతుండును నగుచు ధర్మవిరోధంబు గా కుండఁ
గోరిక లనుభవించుచుఁ ద్రేతాయుగం బైనఁ గృతయుగధర్మంబుఁ గావించుచు
బాలమరణంబు (మొద లగునరిష్టంబులు ప్రజలకుఁ) గలుగ కుండ రాజ్యంబు
నేము చుండె నయ్యెడ. 337

ఆ. సిగ్గు వడుట గల్గి న సింగారమును గల్గి, భక్తి గల్గి చాల న భయముఁ గలిగి
నయముఁ బ్రియముఁ గలిగినరనాథుని త్తంబు, నీత దనకు వశమునెసేకొనియె.

వ. అనిన విని రా జట్లనియె. 339

ఆ. భ్రాతృజనులయందు న బంధువులందును, బ్రజలయందు రాజభావ మొంది
యెట్లు మెలఁగె రాఘవేశ్వరుం డీశ్వరుఁ, గూర్చి క్రతువు లేల న గోరి చేసె. 340

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 341

సీ. భగవంతుఁ డగురామభద్రుండు ప్రితితో, దేవోత్తముని సర్వజేవమయుఁ
డనుఁ దాన కూర్చి యర్చ్యరములు నేసెను, హోతకుఁ దూచు న నుత్తరంబు
సామగాయకునికి న శమనదిగ్భాగంబు, బ్రహ్మపేఁ గ్రమమునఁ న బడమ రెల్ల

నధ్యక్షునకు శేష శ్రమా చాద్యునకు నిచ్చి, సామ్యులబంచి భూశసురల కొఱు
తే. తనదు రెండుపుట్టంబులైననకు నయన, మెలతమంగళనూ త్రంబుమినుకుడక్క
విసతుఁడై యుండెనారాచు శనితిరణులు, పొండవోత్తమ యోనిశపలుకవచ్చు.
వ. అంత నారామచంద్రుని నానశీలత్వంబునకు మెచ్చి విప్రవరులు దమతమభా
ములు మరల నిచ్చి యిట్లనిరి. 843

ఆ. ధరణి నలదు మాకుఁ శ్రవణసుల కేల నీ, వఖలలోకగురుడ శ్రవైసహరివి
మామనంబులందు శ్రమలయఁచీకటిఁ బాపు, భనదుదారరుచులఁ బార్థివేంద్ర.

వ. అని పలికి బ్రహ్మణ్యదేవుం డైనరామచంద్రుని విసయోక్తులం బూజించి
మునులు ననిరియు పెద్దకాలంబు రాజ్యంబుసేసి రాఘవేంద్రుం డొక్కదినంబున.

నీ. ననుభవై బుట్టెపునవార్త లాకర్ణింపఁ, కొఱకు నై రాముండు శ్రగూఢవృత్తి
నడురేయి దిరుగుచో శ్రనాగరజనులలో, నొక్కఁడు దనసతి శ్రయొప్పునను
నొరునింటఁ గాపురం బున్న చంచలురాలిఁ, బాయంగలేక చేరవట్ట నేమి
తా వెట్టి యగురామధరణీశ్వరుండనే, బేల పొమ్మనుమాట శ్రబిట్టు వలుక

ఆ. నాలకింది మఱియు శ్రనామాట చారుల, నలన జగములోనఁ శ్రగలుగఁ దెలిసి
నీత నిద్ర బోవఁ శ్రజెప్పక వాల్మీకి, పర్ణశాలఁ బెట్ట శ్రబుచ్చె రాత్రి. 846

వ. అంత నీతయు గద్దెణి గావునఁ గుశలవు లయ్యెడికొడుకులం గనియె వారికి
వాల్మీకి జాతకర్మంబు నొనరించె లక్ష్మణునకు సంగడుండును జుద్ర కేతుండును
భరతునకుఁ దక్షుండును బుష్కలుండును శత్రుఘ్నునకు సుబాహుండును
శుకసేనుండును సంభవించి రయ్యెడ. 847

క. బంధురబలుఁ డగుభరతుఁడు, గంధర్వచయంబుఁ ద్రొంది శ్రకనకాదుల స
ద్భంధునకు నన్న కిచ్చెను, బంధువులును మాతృజనులుఁ శ్రబ్రజలుక్ మెచ్చన్.

ఆ. మధువనంబులోన శ్రమధునందనుం డగు, లవణుఁ జంపి భుజబరలంబు మిఱసి
మధువురంబు సేసె శ్రమధుభాషి శత్రుఘ్నుఁ, డిన్న రామచంద్రుఁ శ్రడౌ ననంగ.

వ. అంతం గొంతకాలంబునకు రామచంద్రునికొమారు లయినకుశలవు లిద్దఱును
వాల్మీకివలన వేదాదివిద్యలయందు నేర్వరులై పెక్కునభల సతానంబుగా
రామకథాశ్లోకంబులు వాడుచు నొక్కనాడు రాఘవేంద్రయజ్ఞ శాలకుం జని

మత్తకోకిలము. వట్టిమాఁడులు పల్లవంప నశవారి యె మధుధార దా

నట్ట బొడిస వారివాటకు శ్రనుర్వరాధిపుండ్ర బ్రజల్
బిట్టు సంతస మంది రయ్యెడఁ శ్రబ్రినఁ గన్నులబాష్పముల్
కొట్ట నొడల లూచి వారలతోడిమికు, నపుట్టఁగాన్. 851

వ. అంత నారామచంద్రుడు కుమారుల కిట్లనియె. 852

- ఆ. చిన్నియన్నలార శ్రీతాంశుముఖులార, శలినదశవికాలశయనులార
మఘరభాషులార శ్రీ మహిమింద నెవ్వరు, జల్లి జండ్రి మీకురధన్యులార. 353
- వ. అనిన వార లేము వాల్మీకి¹ పాశ్చులము రాఘవేశ్వరుని యాగంబు సూడవచ్చితి
మనవుడు మెల్లన నగి యెల్లిపొద్దు: మీతండ్రి నెఱంగెద రుండుం డని యొక్క
నివాసంబునకు సత్కరంఁదిపఁచె మఱునాఁడు సీతం దోడ్కొని కుశలవుల ముం
డట నిశ్చయిని వాల్మీకి వచ్చి రఘుపుంగవునిం గని (యనేక ప్రకారంబుల విను
రించి) యిట్లనియె. 354
- ఆ. సీతామద్దరాలు శ్రీ చిత్తవాక్కర్మంబు, లందు సత్యమూర్తియమలచరిత
పుణ్యసాధ్య విడువఁబోలదు చేకొను, రవికులాద్భిచంద్ర శ్రీ రామచంద్ర. 355
- వ. అని (వాల్మీకి) పలుక రామచంద్రుడు పుత్రార్థియై విచారింపఁ గుశలవులను
వాల్మీకికి నొప్పగించి రామచంద్ర చరణధ్యానంబు సేయును నిరాశ యై సీత
భూవివరంబు సాచ్చె నయ్యెడ. 356
- మ. మదితా యేటికిఁ గ్రుంకి తీవు మదిలో శ్రీ మోహంబు చింతింపవే
వదనాంభోజము సూపవే మృదువు సీతవాక్యంబు వినింపవే
తుది నేయం దగ దంచు నీశ్వరుఁడు నై శ్రదుఃఖించె భూపాలుఁడా
పద గాడే ప్రియరాలిఁ బాసిసతటిన్ శభావింప నెవ్వారిన్. 357
- వ. అని వగచి రామచంద్రుండు బ్రహ్మచర్యంబు ధరియించి పదుమూఁడువేలయేం
డైడతెగ కుండ నగ్నిహోత్రంబులు నెల్లించి తా నీశ్వరుండు గావునఁ దప
మొదలినెలవునకుం జనియె నివ్వధంబున. 358
- ఆ. ఆదిదేవుఁ డైవశయారామచంద్రుని, కబ్ధి గట్టు పెంత శ్రీ యసురకోటిఁ
జంపు పెంత కపులసాహాయ్య మది యెంత, సురలకోటకుఁ గ్రీడశ్రనూపెగాక. 359
- చ. వశుఁడుగ మొక్కెడన్. లవణశవార్ధివిజృంభణ తానివ ర్తికిన్
దశదిగధీశమాళిమణిరదర్పణమండితదవ్యక్తి ర్తికిన్
దశశతభాసుమూ ర్తికి సురధారుచిభాషికి సాధుహాషికిన్
దశరథరాజుఁజెట్టికిని శ్రీ దైత్యపతింబొదిగొన్న జెట్టికిన్. 360
- ఉ. శల్లనివాడు పద్మనయశనంబులవాడు మహాశుగంబులుగ
ఁబలుకు చాల్పువాఁడుఁ గడు శ్రీ వి ప్పగువక్షుమవాఁడు మేలుపైఁ
జల్లెడువాఁడు విక్కినభుజంబులవాఁడు యశంబు దిక్కులం
జల్లెడువాఁడు నైవరఘ్నుశ్రేణుఁ డిచ్చుత మా కభీష్టముల్. 361
- ఆ. రామచంద్రుతోడ శ్రీ రాకలఁ బోకలఁ, గదిసి తిరుగువారు శ్రీ గన్నవారు
నంటికొన్నవాలు శ్రీ నాకోసల ప్రజ, లరిగి రాచియోగు శ్రీ లగుగుగతికి. 362

౧. వంతనములు నదతులకుఁ, బొంతనములు భునము లైనపుణ్యముల కిదా

సంతఃపూర్వముఁగాఁబుని, స్థితిగణములు రామనామకృతిచిత్రముల్. 863

వ. ఆదామహిందు నకుఁ గుశుండును గుశునకు నతిథియు నతిథికి నిషఘండును నిష
భుంకు నిభుండును నిభునికి బుంకీకుండును బుంకీకునకు డేవధన్యుండును
డేవధన్యునకు దేవానికుండును దేవానికునకు నహీనుండును నహీనునకుఁ బా
నియాత్మిండును బానియాత్మకు బలుండును బనినకుఁ జలుండును జలునకు
నర్కసంభవుఁ డగునబ్రహ్మభుండును వజ్రనాభునకు శంఖబుండును శంఖబుకు
విభృతియు విభృతికి హిరణ్యనాభుండును జనియించి గతండు జైమినిశిష్యుం డైన
యాజ్ఞవల్క్యును నివలన నభ్యాత్మి యోగంబు నేర్చి హృదయకలుషంబులంబాసి
యోగి డగుట డయ్యె నాహిరణ్యనాభునకుఁ బుష్పండును బుష్పనకు ధ్రువసంధి
యు ధ్రువసంధికి సుదన్వతండును సుదన్వతనకు నశ్వివర్ణుండును నశ్వివర్ణునకు
శిష్యుండును శిష్యుఁ డగుచు సమరాజశ్రేష్ఠుండును బుట్టి రారాజయోగి సిద్ధు
డయి కలాపగ్రామంబున నశ్వవాంతు కిలియగారంబున నవ్వం బయ్యెనునాగ్య
వంశంబుఁ గ్రహృతఁ బుట్టింప గలవాఁ డామరువునకుఁ బ్రశుశ్రుకుండును నాప్ర
శుశ్రుక నకు సంధియు నతనికి నమర్షణుండును నాయమర్షణునికి మహాస్వంతుం
డును నామహాస్వంతునకు విశ్వనాహ్యాండును నావిశ్వనాహ్యానకు బృహద్భ
లుండును జనియించి రాబృహద్భలుండు భారతయుద్ధంబున (మీరంద్రీ యగు
నభిమన్యునిచేత) హతుండయ్యె వినుము. 864

—ఈ భవిష్యద్రాశీహాసము యి—

తే. పరగ నిత్యోకుండును బృహద్రుండు మొదలు
దుదయఁ గాఁ గలరాజులఁ కి దోడున్ డ
నలుంగఁ జెప్పితి నీవారి కి నింకమీఁదఁ
బుట్టఁ గలవారిఁ జెప్పెద కి భావరేంద్ర.

865

వ. ఆబృహద్భలునకు బృహద్రుండును బృహద్రుండును సురుక్షతుండును నాత
నికి వత్సప్రీతుండును వత్సప్రీతునకుఁ బ్రతివ్యోముండును ప్రతివ్యోమునకు
భానుండును భానునకు సహజేవుండును సహజేవునకు బృహదశ్యుండును బృ
హదశ్యుకు బానుమంతుండును భానుమంతునకుఁ బ్రతీకాశ్యుండును ప్రతీకా
శ్యుకు సుప్రతీకుండును సుప్రతీకునకు మేరుజేవుండును మేరుజేవునకు సుతక్ష
త్రుండును సుతక్షత్రునకు ఋక్షకుండును ఋక్షకునకు నంతరిక్షుండును నంత
రిక్షునకు సుతీపుండును సుతీపునకు సమిత్రజిత్తును నతనికి బృహద్వాజును నత
నికి బర్హియు బర్హికి ధిసంజయుండును ధిసంజయునకు రణంజయుండును నతనికి
స్థంజయుండును స్థంజయునకు శాక్యుండును శాక్యుకు శుద్ధాదుండును శుద్ధా
దునకు ఛాంగలుండును ఛాంగలునకుఁ బ్రసేవజిత్తును నతనికి త్సంద్రకుండును త్సంద్ర

కనకు ఋణకుండును ఋణకునకు సురభుండును సురభునకు సుమిత్రుండును
బుద్ధుడును సుమిత్రునియనంతరకాలంబున సూర్యులంశంబు మఱి సాగదువీరలు
బృహదృణునినుండి క్రమంబునం బుట్టం గలచాకలని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె.

సీ. ధన్యుఁ డాదుఁడైకృతయఁ డౌనిమి చూగ, సూరరింపఁగఁ గోరి శ్రమావసీష్ఠు
నాన్వీక్ష్యమునకు దాన్వీర్థింపఁ గని మూలఁ, దిందునిమృఖము సేయింప నియత్రీ
కొనినాఁడ మఱి వత్తుఁ శ్ర గొడవ సేసెన వచ్చి, సంసార మెంతముఁజంచలంబు
కాలయాపన మేల శ క్రతువు సేసెన నని, యన్యుఁబుట్టికొల శ వతఁడుగూర్చి
తే. సేను నిందునిమృఖ మంతఁ శజెల్లఁజేసి, గురుఁడు సమదాని శిష్యునై శోపమైతి
యోరి నావచ్చునంచాక్షరసుంశననుచు, నతనిదేహంబు పదుఁగాత్రమనిశివించె.

వ. ఇట్లు వసీష్ఠుండు శపించిన నిమియును వసీష్ఠునిదేహంబు పదుఁ గాక యని
మరల శపింపున వచ్చసీష్ఠుండు మిత్రాపరుఁడనవలసఁ గడవట నూర్వశికి జన్మించె
గురుశాపంబున బ్రహ్మజ్ఞాని యైఁవిమి విగతదేహుం డైన నదనిదేహంబు మునీ
శ్వరులు గంధీవస్తువులం బొదివి (దాచి) బారఁకొన్నసత్ర యాగంబు సెల్లిం
చిరి యాగంబుకడవట దేవగణంబులు మెచ్చి వచ్చిన వారలకు నిమిదేహంబు
సూపి బ్రదుకం జేయుం డనవుడు వారలు నిమిప్రాణంబు వచ్చుం గాక యని
పలికిన నిమి దనదేహంబు సార నొల్లక యి ట్లనియె. 368

మ. అతిమోహకులితంబు సాంద్రమమతాహంకారమూలంబు సం
తతనానాసుఖదుఃఖవీశిత ముస్సత్యం బిట్టిదేహంబుసం
కృతి నా కేటికి మీనజీవనముభంగిన్ భీతి బాహుశ్ల మం
చితరుల్ పెద్దలు దీనిఁ జేకొనరు సర్వేశ్వరు హరిం గొల్పుచున్. 369

వ. అని పలికిన నిమిమాటలు క్రమ్మడింప నేరక శరీరులు గన్నులు దెఱచివప్పుడును
మూసినప్పుడును నిమి గావ వచ్చుం గాక యని పల్కి దేవతలు చని రంత.

ఆ, పెద్దలె నమునలు శ పృథివీస్థలికి రాజు, లేమిఁ జూచి వివికశ్రేణులంబు
దరువ నొకఁడు వుట్టెఁదనయాండు వానిని, జంకుఁ డనుచుఁ బలికెఁజగములెల్ల.

వ. మఱియు నతండు విగతదేహుండు గావున వై దేహుం డనియు చుభనహతుండు
గావున విధియం డనియు ననం బరఁగె నమ్ముఁగిలుచిత నిర్మితం బునువదిమిథిలా
వగరంబు నాఁ బరఁగె నావనకునకు నుదావసుండును నుదావసునకు నందివర్ధనుం
డును నందివర్ధనునకు సుకేతుండును సుకేతునకు దేవరాతుండును దేవరాతు
నకు బృహద్రథుండును బుట్టి రాతనికి మహావిద్యుండును నతనికి సుధృతియు
నతనికి ధృష్టకేతుండును నతనికి హర్యశ్వుండును నతనికి మరువును నతనికిఁ బ్రతిం
ధకుండును నతనికిఁ గృతరముండును నతనికి దేవమీశుండును నతనికి విపృతుం
డును నతనికి మహాధృతియు నతనికిఁ గీర్తిరాతుండును నతనికి మహాహీముండును

నతనికి స్వర్ణలోముండును నతనికి హాస్యలోముండును నతనికి సీరధ్వజుండును బుట్టిరి.

872

అ. అతడు మఖము నేయ శ్రీ నవని దున్నింపంగ, లాంగలంబుకొనమ శ్రీ లక్షణాంశ సీత జాత యయ్యె శ్రీ సీరధ్వజుం డని, దానఁ జెప్పఁబడియె శ్రీ ధన్యుఁ డతఁడు. 873

వ. ఆసీధ్వజునకుఁ గుశధ్వజుండును గుశధ్వజునకు ధర్మధ్వజుండును ధర్మధ్వజునకుఁ గృతధ్వజ మితధ్వజ లనువాఁడై యుఁ బుట్టి రంతుఁ గృతధ్వజునకుఁ గేళిధ్వజుండుడయిం చె నలందు తన్నుఁ దాఁ నెఱింగెడివిద్యయుండు నేర్పరి యయ్యె మితధ్వజునకు ఖండిక్యుం డనువాఁడు జన్మించి తండ్రి వలన నెఱుకగలవాఁడై కర్మ తంత్రరీతి నేర్చి కేళిధ్వజునివలన భీతుం డై యేగి ఖండిక్యునకుం భానుమంతుండును భానుమంతునకు శతద్యుమ్నుండును శతద్యుమ్నునికి శుచియు శుచి సనద్వాజుండు సనద్వాజునకు నూర్ణకేతుండును నూర్ణకేతునకు నజుండును నజునకుఁ గురుజిత్తును గురుజిత్తునకు నరిష్టనేమియు నరిష్టనేమికి శ్రుతాయువును శ్రుతాయువునకుఁ బార్శ్వకుండును పార్శ్వకునకుఁ జిత్రరథుండును జిత్రరథునకు డేమాపియఁ డేమాపికి హేమరథుండును హేమరథునకు సత్యరథుండును సత్యరథునకు సుపగురుండును సుపగురునకు నగ్ని దేవు ప్రసాదంబున సుపగుర్వుండును సుపగుర్వునకు సావనుండును సావనునకు సువర్చుండును గల్గి రతండా సుభూషణుం డని వినంబడు నాసుభూషణునకు జయుండును జయునకు విజయుండును విజయునకు ధృతుండును ధృతునకు ననఘుండును ననఘునకు వీరిశాస్త్రుండును వీరిశాస్త్రునకు ధృతియు ధృతికి బహుళాశ్వండును బహుళాశ్వనకుఁ గృతియుఁ గృతికి మహావశియును జన్మించిరి మీలు మైథిలు లనురాజు లని చెప్పంబడుదురు యోగీశ్వరప్రసాదంబున గృహస్థులై యుండియు బుధనిర్ముక్తులై యాత్మజ్ఞానంబుగలిగి నిరంతర బ్రహ్మనుసంధానంబు నేయుచు నిండుదురిని పలికి శుకయోగిండుం డిట్లునయె.

874

—++ చంద్రవంశస్థులగురాజులయిహాసము. ++—

అ. చంద్ర గౌరవైశ్రవం ప్రవంశమునందుఁ, జుం ద్రకీర్తితోడ శ్రీ జనితులైన యట్టిపుణ్యుమతుల శ్రీ నైళాదిరాజుల, నింకవినుముమాననవేంద్రచంద్ర. 875
సీ. ఒకవేయితిలతో శ్రీ నుండుజగన్నాథు, బొడ్డుఁదమ్మిని బ్రహ్మశ్రీపుట్టె మొదల నతనికి గుణముల శ్రీ నతనిఁ బోలినదయుఁ, డగునత్రి సంజాతుఁడయ్యె నత్రి కడగంటిచూడులఁ శ్రీ గలువలసంగడిఁ, డుదయించి విపుల శ్రీ కోషధులకు నమరఁ దారాతతి శ్రీ కజానిపంపున నాథుఁ, డై యుండి రాజసూర్యుంబు చేసె

తే. మూఁడులోకములకుగల్పి శ్రీ మోఽకమునఁ

జని బృహస్పతి పెండ్లాము శ్రీ బారుమూర్తి

దార నిలు సొచ్చి కొనిపోయి య తన్నుకును

వేడునువాక నయ్యుతి య విజయం దయ్యె.

376

వ. అంత వేల్పులతో టక్కనులకు గయ్యం బయ్యె బృహస్పతితోడివైరంబునం
జేసి రాక్షసులుం దానును శుశ్రుగుడు చంద్రుని జేపట్టి సురాచార్యునిం బో
దోలిం హరుండు భూతగణమెటుం దై తనకుపుత్తుం దైనబృహస్పతిం
జేపట్టి దేవేంద్రుడు సురగణులుం దాను బృహస్పతికి నడ్డంబు వచ్చె
నయ్యవసరంబున బృహస్పతిభార్యమి తంబున రణంబున సురాసురవినాశం
బయ్యె నాలోన బృహస్పతి తం ద్రిశునంగిరసుండు సెప్పిన విని బ్రహ్మదేవుం
డు వచ్చి చంద్రుం డట్టి గర్భిణియై తొరను మరల సప్పించినం జూచి బృహ
స్పతి దాని కిట్లనియె,

377

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక వెల్చచేడియకై వడి ధర్మకీర్తులకా

బాగులు సేసి జారు శశిం య బొంది కటా కడు వేల సేసికొం

టెగు దలంపగా వలదె యిప్పుడు గర్భము దిందుకొమ్మా నికా

మగ్గంగ జేసెవం జెనెటి య మానవతుల నను జూచి మెత్తురే.

378

వ. అని గోపించు చుండ నాచెలువకు బసిండిచాయ్ మేను గలకుట్టండు పుట్టె
వానిం జూచి మోహంబు సేసి బృహస్పతి దనకొడు కనియునుం జంద్రుండు
దనకన్నవాడనియును జగడించి రప్పడు.

379

అ. వారివాడు సూది య వారింపగా వచ్చి, యేర్పరింప లేక యెలమునులు

నమరవరుల నడుగ ననావేమకలకలై యెటుంగుం గాని యెతియ య లెటుంగ రనిరి.

వ. అపలుకులు విని సిగ్గుపడి యున్నతారం జూచి చిన్నికొడు కిట్లనియె.

381

క. ఇలువయిన చెడగ బంధులు, దల వంపగ మగడు రోయ య దలి కట్ట

వెలి నేల నన్ను గంటివి, కలిగించినవాడు శీతకరుణా గురుణ్.

382

వ. అని పలుకు చున్నకొడుకునకు మటుమాట లాడ నేరక యూరక యున్నతార
నేకాంతంబునకుం జేరి (మంతనంబున) బ్రహ్మయిట్లనియె.

383

మ. చెలువానీయెలసిగ్గు వాసి గురుణ్ య శీతాంశుణ్ యెవ్వడి

లలితాకారు గుమారు గన్నయతఁ దేలా దాప నీవాలు నీ

తలనే పుట్టెనె వెచ్చ సూర్యకుము కాంతిలో గాముకల్ గారె మా

టల నిం దేమియుం బోవ దొండొరులతోడం జెప్ప వినింపవే.

384

వ. అని పలికిన బ్రహ్మకు నెమరు మాటాడ వెజిచి మంతనంబున నయ్యుతి చంద్రు
నికిం గన్న దాన వెనపుడు నాబాలకునకు బుధుం డని నేరు వెట్టి చంద్రునికిచ్చి
బ్రహ్మ ననియె వంత.

385

అ. బుద్ధిమంతుఁ డయ్యవబుధుఁడు పుత్తుం దైన, మేనువెంచి రాజు య మిన్ను ముట్టె

1. 'యతని నిమిడికొనియె, 2: మనితో నొక్కకుమారుండు' కా. ప్ర.

బుద్ధి గలనుతుండు శ్రీ పుట్టినచోఁ దండ్రి, మిన్న ముట్ట కేల శ్రమిన్నకుండును
వ. అబుధునకుఁ దొలి చెప్పియుభాకన్యకవలనఁ బురూరపురాడు పుట్టె నాపురూ
ప్ర(నకుం గల) శౌర్యసాంవర్యగాంభీర్యాదిగుణాబులు నారదునివలన నింద్రుని
లోన నూర్వశి విని మిత్రావరుఁడౌపంబున మనుష్యస్త్రీరూపంబు దాన్తి
భూలోకంబునకు వచ్చి యుప్పురూపుములదట నిలువంబడి. 887

తరలము. సరసిజాతు హృగేంద్ర మధ్య విశాలఁడు మహాభుజా
సురుచిరానన చంద్రమండలశోభితా సుతమారునా
పురుషవర్ణుఁ బురూరపుర గని శ్రీ పువ్రుటంపఱజోమచే
దొంగుక్రొవ్వితూపులకా మది శ్రీ దొండడించిన భ్రాంతిలోన. 888

వ. ఊర్వశి నిలుచున్నంత. 889

ఉ. భావజాదీమమో మొగులుఁ శ్రీ బాసి వెలుంగుమెఱుంగొ మోహిసి
జేవతయో 2. భోమయ్యో శ్రీ దీక్షరగ్రహణాబు లేనిచో
జీవన మేటి కందు మరుశ్రవే జగరాఁడిదమృజిములం
దా వడఁకెం బురూరపురం శ్రీ దామరపాకునలంబు కైవడిన్. 890

వ. ఇట్లారాచపట్టి చెఱుకువంటివానిదాడికి నోటుకడి యెట్టకేలకు నిలుకడఁ దెచ్చి
కొని సైరణ సచ్చెలన కిట్లనియె. 891

ఉ. ఎక్కడనుండి రాక మనశ్చిద్దఱకుం దగు నీకుదక్కిరికా
ముక్కడివచ్చెనే యలయ్యులొలవఁడడిదంబుఁ ద్రిప్పెనే
దిక్కు నెఱుంగ నోయబల శ్రీ దేహముఁ దేహము గేలు గేల నీ
చెక్కునఁ జెక్కు మోపి తగుశ్చెప్పులనన్ను విపముఁ గావవే. 892

వ. అనినంబ్రోడచేడియ యిట్లనియె. 893

దు. ఇవె నాకూర్పురిగిల్గు రెండు దగ నీ శ్రీ వెల్లప్పుకుం గాచె జే
ని వివస్త్రుంపు గాక నాయెడ నదా శ్రీ నిపుండు జేనికా విశే
షనిలానాధిఁ నీకు నాఘృతిము భక్త్యూ బమ్మెనేనికా మనో
జననోదంబుల నిన్నుఁ దెల్పునగునే శ్రీ చంద్రాన్వయగ్రామణి. 894

వ. అని పలికిన వేల్పులవెలయాలి ప్రతినిమాబల కిమ్మకొని తనమనంబున. 895

క. మంచి దఁట రూపునకా రతి, నందిత యట దేవగణిక శ్రీ యట మరుచేక
సంచలితిచిత్త యెకా, మిందిన దఁట మంతకంటె శ్రీ మేలుం గలదే. 896

ఉ. అని నిశ్చయించుకొని. 897

అ. రౌఢ రాఢముఖిని శ్రీ రశిఁ దేర్చె బుగాను, మేడలందుఁ దరులనీకలందు
డోలందు రత్ని శ్రీ శాలలందును దమ్మి, కొలఁకులందుగిరుల శ్రీ కలఁకులందు. 898

ఉ. అంతి నమ్మిద్దఱుం దగులంబు నెఱకొని. 899

క. ఒకదిక్క కాని చనబో, కొకచోటన కాని నిలిచి యుండరు దమలో
నొకటియ కాని తలంపరు, నొకనిమిషము బాంబులైన నువిగము విభుజున్.

క. దయ్య మొలుంగుకొ వారల, నెయ్యంబులు ముక్కువలును న నిజగునితనములో
వియ్యములును నెడనందిరి, బయ్యకొని యెడలైన బ్రాణు వెడలున్. 401

వ. ఇట్లూర్వశియుం బురూరపుండు నొందొరుల వలనముక్కువలు చెక్కులోత్తం
బగట్లు లేలు నెల్లడల విహరింప నొక్కనాడు దేవలోకంబున దేవేంద్రుండు
గొలు వుండి తనకొలువున నూర్వశి లేకుండుటం జూచి. 402

క. ఇన్నిదినంబులవలె నా, యన్నసభామధ్యవేది న యూర్వశి లేమిగ
విన్నదనంబున నున్నది, వన్నె దట్టిగ యున్న పసికొనవపురననుచున్. 403

వ. ఇద్దుండు గంధర్వలం బనిచిర వారు నడురేయి సని చీకటి నూర్వశి పెంచు
చున్నయేడికలం బట్టిన నవి రెండును మొఱ వెట్టిన వానిమొఱ విని రతిభిన్నం
డై మేను మఱచి కూరుకు చున్నపురూరపుకొగిట నుండి యూర్వశి
యట్లనియె. 404

మ. అదె నాబిడ్డల బట్టి దొంగలు మహాహంకారు లై కొంచు ను
స్మరు లై పోయెద రడ్డచాటునకు నామధ్యంబున హీనుఁ డై
కడలం డీనుగఁపంద కూరుకుగతి న గన్మాసి గు ర్వెల్లెడిం
బ్రిదులం బాలఁడు నాడుకొగిలియు సంభీతాత్మఁడై చెల్లరే. 405

క. పగతురు దొంగలు నేఁపగ, మగఁటిమి వాటింప లేక న మగతన మెడల
మగువలకొగిట నడఁగెడు, మగవాడగుకంటె మగఁడు నమగు వగు టొప్పున్.

అ. అధముఁ డై నవాని న కా లగుకంటె న, త్యధికునింట దాని న యగుట మేలు
హీనుఁ బొంది యోని న హింసింపఁగా నేల, యువతిజనుల కూర్చకుంట లెస్స.

క. ఏటిది నీరాచటికం, బాటది మొఱవెట్టఁ బశువు న లాతురపడ నో
యాట దని లేచి దొంగల, గీటువు వెడలంగ శవముక్రియ నుండె డిదే. 408

క. వినియు వినవు రణభీరువు, మనుజాధము నిమరపోతు న మందుని నకటా
నినుఁజక్రవ ర్తి జేసిన, వనజాసనుకంటె వెట్టివాడును గలఁడే. 409

వ. అని పెక్కుభంగుల నయ్యుంటి పరుసనిపలుకు లనుకఱకువాలములు సెవుల
జోనుప నారాజశేఖరుం డంకుశంబుపోల్చ నడరుమదగఁజంబుచందంబునఁ జీర
మఱచి దిగంబరుండ్లై లేచి వాలు కేల నంకించి యానడురేయి దొంగల నఱకి
వైచి మేమంబుల విడిపించుకొని తిరిగి వచ్చునది. 410

1. 'నిజగుతనములో', అనియే వ్రా. ప్ర. 2. 'దియ్యంబు లొనెడ నుంచకొనపయ్యెద', వ్రా. ప్ర.
3. పగతురు దొంగల లేపఁగ... మగతన వెల్లవ... కాగిటఁ బొనెడ మగవాడు. 4. ఏటికి
నీరాచటిక, బోటులు మొఱవెట్టఁ బశువు బోరన నుజవన్ - నో, యేటి దని లేచి దొంగల
గీటుల నిద్దదిదొంగల - గీటుడలవు వెడలి శవముక్రియ నుండె డిదే.

అ. చీర లేనిమగనిఁ గ జెలువ దా నీడించి, కన్న మొఱిగి పోవఁ గ గాన కఠిండు
 కట్టివాఁ ధంగి గ కవళుఁ డై పడి లేచి, పొలి తెలి సుక్కి గ పొక్కి పడియె.
 వ. పాతీయః బహుంపుడు మదనాతుడుండె వెదకును సగిస్వతీనదీతీరంబునంబె
 కతైతోఁ గాఁయున్న యూర్వశిం గని విడిసిలేన భ(కముఁడం)డై యిట్లనియె.
 మ. తన వధ్య యిట్ల యేల వచ్చి తకటాధర్మంబెఁగ్గింబె మఱ
 మనలో నను కుగ నాడికొన్నపలుకల్ గ మర్యాదలు దప్పెనే
 నిను నే బాసెయంతసుండి తననఁ గ నేలం బడం బాతెడిం
 దిను లగృధాదులు దీని మున్న గరుణాదృష్టి విలోకింపవే.

418

వ. అనిన నూర్వశి యిట్లనియె.

414

క. మగువలకు నింత లొంగెడు, మగవాడవె నీవు పశువుమాడ్కి వగవం
 దగవే మానవపశువును, మృగములు గని రోయఁ గాక గ మే అని తినునె.

వ. అదియునుం గాక.

416

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లజ్జలసుధాభారల్ విభుం డైనపు
 వ్యులుతఁ మెచ్చర యన్యఁ వలతు రేవవిశ్వాసమఁ లేదు కూ
 రలు తోడుం బతి నైనఁ బంపుడు రథగర్జల్ నిర్దయల్ చంచలల్
 వెలయాం డైక్కడి వాఁవేదబము లాశవేదాంతసూక్తంబులే.

417

ఉ. ఇంకొకయేడు వోయిన నగరేశ్వర యాతలిరేయి నీవు నా
 లంకకు వచ్చె దాత్మజుల గలక్షణవంతులఁ గాంచ దేమియుం
 గొంకక పొమ్ము నావుడును గొమ్మును గర్భిణి గాఁ దలంచుచుక
 శంక యొకింత లేక నృపన త్తముఁ డల్లన పోయె వీటికిన్.

418

వ. ఇట్లు మరలి చని తనపురంబున నొక్కయేఁ డుండి విదవ నూర్వశికడ కే
 యొకరేయి పురూరవుం డయ్యంతికడ నున్న నావెలందియు గంధర్వవరులు
 వేడికొనుము న న్నిచ్చెద రనవుడు నతండు గంధర్వవరులం బ్రార్థించిన వార
 లతండు వొగడుటకు మెచ్చి యగ్నిస్థాలి నిచ్చిన నయ్యగ్నిస్థాలి నూర్వశింగా
 దలంచుచు దానితో నడవిం దిరుగుచుండి యొక్కనాఁ డడి యూర్వశి గాడగ్ని
 స్థాలి యని యెఱిగి వపంబున దిగవిడిచియింటికె జనుడెంచి నిత్యంబు రాత్రి
 దానిన చింతించు చుండఁ ద్రేతాయుగంబు సొచ్చిన నారాజుచి త్తంబున గర్మబో
 ధంబు లయి వేదంబులు మూఁడుమార్గంబులం దోచిన నాభూవరుండు స్థాలి
 కడకుం జని యందు శమీగర్భజాతం బైనయశ్వత్థంబు (జూచియాయశ్వత్థంబు)
 చేత వరణులు రెండు గ వించి మందటియరణి దానును వెనుకటియరణి
 యూర్వశియను రెంటినడమ నున్నకాష్ఠంబు పుత్రుండు నని మతంబు
 నెన్నచిం ద్రచ్చుచుండ జాతవేదం దినిన్ని సంభవించి విహితారాధన

సంస్కారంబునంజేసి యాహవనీయాదిరూపంబుల మూట నెగడి పురూరవుని పుస్త్రుఁ డని కల్పింపఁబడియె నాయగ్ని పురూరపుఁబుణ్యలోకంబునకుఁబనుపం గారణం బగుటంజేసి. 419

క. ఆ యగ్నిచేఁ బురూరవుఁ, డాయజ్ఞేశ్వరు ననంతు శహరి వేదమయుఁ
శ్రీయతుఁ గూర్చియజంచెను, నాయతుఁ దూర్వశిఁ గనంగ శ సరిగెడుకొఱకై .

ఉ. ఒక్కఁడ వహ్ని వేల్పు పురుషోత్తము, డొక్కఁడ సర్వనాజ్ఞయం
బొక్కఁడ వేద మాప్రణవ శ మొక్కఁడ వర్ణము దొల్లి త్రేతనుం
డొక్కటి మాన్చి మూఁడుగను శ నేర్పఱచెం దనబుద్ధిపెంపుచే
జక్కఁగ నాపురూరవుఁ డశక్తులకుఁ సులభంబు లట్లు గన్ . 421

వ. ఇట్లు వేదవిభాగంబు గల్పించి యాగంబు సేసి పురూరవుఁడూర్వశి యున్నగంధ ర్వలోకంబునకుం జనియె నతనికి నూర్వశిగర్భంబున నాయపు శ్రుతాయువు సత్తాయువు రయండు జయుండు విజయుం డన నార్దుకు పుస్త్రులు గలిగి రందు శ్రుతాయువునకు వసుమంతుండును సత్తాయువునకు శ్రుతంజయుండును రయు నకు శ్రుతుండు నేకుం డన నిరువురును జయునకు నమింతుండును విజయునకు భీముండును జనించి రాభీమునకుఁ గాంచనుండు కాంచనునకు హోత్రకుండు హోత్రకునకు గంగాప్రవాహంబు పుక్కిటం బట్టింజహ్నుండు జహ్నునకుఁ బూరుండు పూరునకు బాలకుండు బాలకుకు పజకు పజకునకుఁ గుశుండు కుశునకుఁ గుశాంబుండు ధూర్తయుండు వసువు కుశనాథుం డన నలువురును సంభవించి రండుఁ గుశాంబునకు గాధి యనువాఁడు బలిగె నాగాధి రాజ్యంబు సేయు చుండ. 422

సీ. సత్యవతిని గాధిభాతను గన్వయ, విప్రుఁడు ఋచికుండు శ వేడికొనిన
గాధియు సుత కీడు శ గాఁడని తెల్లని, నవకంపుమేనులు శ నల్లచెవులు
గలగుట్టములు వేయి శ కన్యకు నుంకువ, యిచ్చినఁ గూతు నే శ నిత్తి ననిన
వసుధామరుండునునవరుణునిఁడ కేగి, హమలఁ దెచ్చినఁ గూతు శనాతఁడిచ్చె

అ. నాయహోత్రుసతియు శసత్తయుఁ గొడుకులఁ, గోరి యడుగ నియ్యకొని యతండు
విప్రరాజమంత్ర శ వితతుల వేల్పించి, చరువు సేసి కుంక శ సరిగె నదికి. 423

వ. అయ్యెడం దల్లి యడిగిన సత్యవతి బ్రహ్మచుంత్రంబులఁ దనకు వేల్పించినచరువు
దల్లి కిచ్చి తొత్త్రమంత్రంబు(లందల్లికి వేల్పించిన)చరువు జా నందికొనియుండ
నాముని చనుడెంచి చరువు వీడ్వడుట యెఱింగి భార్య కిట్లుయె. 424

ఆ. తల్లిచరువు నీవు శ దాల్చి నీచరు వేల, తల్లిపాల విడితి శ తరళనేత్ర
కొమ్మ యింక నీకుఁగ్రూరుఁడుపుట్టు మీ, యమ్మబ్రహ్మవిరునిసంఘము గాండు.

వ. అనిన నమ్మింతి వెఱచి మొక్కి- వినమంబు లాడినం బ్రసన్నుండై నీకొడుకు
సాధువై నమనుమండు క్రూరుం డగుం గాక యని ఋవికుం డయగ్రహించిన

నానర్థవతికి జమదగ్ని సంభవించె సర్వవతియం గొలికినది యై లోకపాపనియై
ప్రవహించె నాజమదగ్నియు రేణువుకూతు రయినరేణుకను వివాహంబై
వసుమనాదికమాసులం గనియె నందు. 426

క. పురుషోత్తమునంశంబున, ధర జమదగ్నికి జనింది శ ధన్యఁడు రాముం
డిరువదియొకమరి నృపతుల, శిరములఁ జక్కడిచెఁ దనమ శ చేగొడ్డటన్. 427

వ. అనిన విని భూవరుండు శుకున కిట్లనియె. 428

- యి ప ర శు రా ము ని చ రి త్ర ము. యి -

ఉ. ఏటికిఁ జంపె రాముఁ డవ శ నీశుల వేమఱు వారియందుఁ ద
ప్పేటిది విప్రుఁడయ్య నతఁ శ డేటికి రాజసతామసంబులన్
వాటఁకఁ బొందె భూభరము శ వారిత మాటది యేలిధంబు నా
మాటకు మానిచంద్ర మఱు శ మాట ప్రకాశము గాఁగఁ జెప్పవే. 429

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 430

నీ. హైహయాధీశ్వరుం శ డర్జును డనువాడు, ధరణీశ్వరు లోవఁ శ దగిలవాడు
పురుషోత్త మాంశాంశుభుజ్యు దత్తాత్రేయు, నారాధనముసేసి శ యతనివలనఁ
బరిపంథిజయమును శ బాహుసహ స్రంబు, వణిమానిగూణములు శ యశము బలము
యోగీశ్వరత్వాబు శ నోజయుఁ దేజంబు, జెనెనియింది యములుగనిసి యుబుడసి
తే. గాలిక వడి సకలలోకంబులందుఁ, డనకుఁ బోరాని రారాని శ తలము లేక
యెట్టివోనైనదనయాజ్ఞ యేలుమిగుల, ధరణివెలుగొందెవి పుష్టిఁగదరణిమాడ్కి.

మ. ఒకనాఁ డామనుజేంద్రుఁ డంగనలతో శ నుద్దాయిఁడై వీట నం
డక రేవానది కేగి యందుఁ దెలిసికటం జలుపో రాడి దీ
ర్ఘకరాజ్యంబుల నానదీజలములం శ గర్భై వషిక్ నీరు మ్రో
లకుఁ బెల్లుబ్బి రణాగతుం డయినయ్యారంకేశుపైఁ దొట్టంగన్. 432

వ. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు వచ్చినరావణుం డారాజుచేకట్టం దొట్టినయేటిసేటికి
సహింపక రోషంబునం బోటరియుంబోలె నమ్మెటిమగనితోడిపోటునకుం దొడ
రినఁ బాటింపక తవబాహుపాటవంబున. 433

క. ఏకమెయి నతఁడు రావణుఁ, గూఁతటు లగలించి పట్టికొని మోకాలం
దాడించి కోఁటికైవడి, నాఁకం బెట్టించె గింకరరావళిచేతన్. 434

వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబున కేతెంచి. 435

క. ఆరాజేంద్రుఁడు రావణు, నోరీ యిట మీఁద నూరకగుండుము జగతిన్
వీరుడఁ పసకుము కాచితి, బోరా యని సిగ్గుపడిచి శ పుచ్చన్ మరలన్. 436

వ. అంత. 437

నీ. ధరణీసుఁ డొకనాఁడు శ దైవయోగంబున, వేటకై కాంతారప్రవీధి కేగి
జయమొనరించుకొనఁ జేపాడై జమదగ్ని, మునియాశ్రమముఁజేరి మ్రొక్కినిలువ

నాచునీంద్రుడు రాజు శనధిలో¹ బూదించి యారాజునకు రాజశననుచరులకుఁ
దనహామధేవుఁ డ కడయక రప్పించి, ముష్టాన్నములు గురితముండఁ దడవు
తే. గుడిచి కూర్చుండి మొదవువై శ గోర్కిజేసి

సంపద య దేల యాయావు శ చాలుఁ గాక

మట్టిగోవుని నెన్నెందు శ నొకఁగ మనుచుఁ

బట్టి తెం దని తనయొద్దిభటులఁ బంచె.

438

వ. పంచిన వారలు దర్పంబునం జని.

439

క. క్రేపు బాపకుఁ డంచును, హా వీకం బడితి నును శ సంభా యనుచుం

జా హాపకు నృపు లంచును, వాహాహా మొదవుఁ గొనుచు శ వచ్చిరి పురికి.

వ. (పంత నెద్దురుడు మాహిమృతీపురంబుండు) వచ్చునక రాముం డాశ్ర మంబున
కేలేంచి దవృత్తాంతం బంతయు విచి.

441

ఆ. అద్దిరయ్య మింట శ నన్నంబు గుడిచి మా, యయ్య వల దనంగ శ నాక్రమించి
కొవ్వి రాజు మొదవు శ గొనిపోయినాడట, యేను రాముఁ డౌట శ యెఱుంగఁ

వ. అని పలికి.

(తొక్కొ.

మ. ప్రళయాగ్ని చ్చటభంగిఁ గుంభి విదళింకపం బాఱునీంహాకృతిం

బెలుచు రాముఁ డిలేసువెంట నడచెం శ బృహ్మతలం బెల్ల నా

కుల మై క్రుంగ గుఠారి యై కవచి యై శ కోడఁడి యై కాండి యై

ఫలి యై సాహసి యై మృగాజనమనోజ్ఞశ్రేణి యై తూడి యై.

444

వ. చని మాహిమృతీపురద్వారంబుఁ జేరి నిలు చున్నసమయంబున.

445

మ. కనియో ముండటఁ గా రహిర్యుండు సమ శత్రుముం బ్రకాము శ రా

సనతూణీరకుతారభీము నతిరోషప్రోవృలమృత్యుగా

సననేత్రాంచలనీము నైణపటనాశనామాలికోద్ధాము నూ

తనసంరంధన కేంద్ర దారశుభసూత్ర డౌముని రామునిన్.

446

వ. కని కోపించి.

447

డి. బాలుండు నెట్టిబ్రాహ్మణుండు శ బ్రాహ్మణుడైవడి నుంట మాని భూ

పాలురతోడ భూరిబలభవ్యులతోడ భయంబు దక్కి-క

య్యాలకు వచ్చినాఁడు మనశ్శయందీక బాపము లేదు లెండు లెం

డేల నహింప భూసురుని శ నేయుండు వ్రేయుండు గూల్పుఁ డిమ్మహిన్.

448

వ. అని యదలించి డండనాయకులఁ బురికొల్పిన వారు రథకరిహరిపదాతిసమూ

హంబులతో లెక్కకం బడియెడఁజేహిణు లై యెదురుడదీశరచక్రగదాఖడ్గ

భింది పాలశూలప్ర ముఖసాధనంబుల నొప్పించిన నవ్విప్ర వరుండు గన్నులకొలు

కుల నెప్పులు గుప్పలుగొన రెట్టించినకట్టల్కు మీటిపడి యుజ్జోపవీతంబు నక్క-నిడి

కొనకరానిది బిట్టు దట్టించి కఠోరం బగుకుతారంబు సారించి మూఁగలపైకుఱి
 తొలకరిమొగంబునం గొచ్చెలికపట్టునం జెట్టులు గొట్టుకృషీవలుని తెఱంగుఁ
 బడఁబులు ద్రోచుచు ననఁటికంబంబులఁ దెగనడుచునారామకారునిగిది
 సుధ్యంబులఁ ద్రుంచుచు దాకఫలంబులు రాల్చువృత్తెరోహకునికైవడి శిరం
 బులు ద్రుంచుచు మృగంబుల వండం దుండించునూపకారునిభంగి నవయవంబు
 లంజెక్కి చు నంతటం దనవి ననక విలయకాలకీలికీలిని మంట లుమియుచు
 విల్లంది యెల్లడం బిడుగులసోనలు గురియుబలుమొగిల్లవడువున నప్రమా
 ణంబు లగుబాణంబులఁ బఱచి సుభటసైన్యంబుల దైన్యంబు నొందించుచు
 (నడ్డంబు లేవియార్భటంబులు గలబాణవర్షపుతంబులతో) రాహుతులం
 గోహనంబున కాహుతులు నేయుచు దురంగంబుల నిరంగంబులఁ గావించుచు
 రథంబుల శ్లథంబులఁగా నొనర్చుచు ద్విరవంబుల నరదంబులై పఱవం దోలుచు
 నిష్క్రిధంబున సేనల సంపవానల ముంచి రూపు మావిన. 449

క. మత్తిలి భూరజాలము, చిత్తంబులఁ జొక్కి వేడ్కఁ १ జిందులు వాఱ
 జొత్తిలి సమిత్తలమున, నెత్తురుమేదంబు పలలభినికరం బయ్యెన్. 450

వ. అయ్యవనరంబున. 451

క. మేలీబ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు, నేలం బడఁ గూల్చె సైన్యనిచయము నెల్ల
 బాలాగ్ని నేల యీతనిఁ, మాలించెదఁ గాక నాదుఁదోర్బలమువడిన్. 452

వ. అని పలికి. 453

మ. ఒకయేనూతుకరంబులఁ ధనువు లభక్తుల్రాసి యై తాల్చి వే
 తొకయేనూట గుణ్యులలో నిగుడకాతొ గ్రాత్రములలో గూర్చి వి
 ప్రకుతంబును నిన్నఁ గూల్తు ననుచు १ భరించి పుంభాసువుం
 భికితోరంబుగ నేసి యార్చె బయరేభాధామునిక రామునిన్. 454

క. వడిఁ దూపు లేయ గుడుసులు, పడి కార్ముకపంచకతము १ పరఁగ విభుఁడుసాం
 పడరఁ బరివేవచయముల, నడుమ ఖరద్యుతుల వెలయుననినాపు క్రియన్. 455

వ. ఇట్లర్జునుండు బాణవిలాసంబు నూపిన. 456

మ. ధరణీదేవుఁడు రాముఁ డాధ్యుఁడు జగద్రానుష్కరత్నంబు దు
 మ్మరచాపం బొక టెక్కు వెట్టి శరముల १ సంధించి పె లేసి భూ
 నరుకోదండము లొక్కమాటు దునిమెన్ १ వాఁడంతటం బొక వే
 తరువులో ఊవ్వఁ గుతారధార నఱకెం १ దబ్బాచుసందోహమున్. 457

క. కరములు దుససిన నతనికి, శిర మొక్కటి చిక్క కైలశిఖరముభంగిం
 బరసువున నదియుఁ ద్రుంచెను, బరిసూదనుఁ దైనుభునుఁడు १ భార్గవుఁడు వడిన్.
 ఇ. తండ్రి వడిన నతనిగ్రతనయాలు పదివేలు, దలఁగిపోయి రతనిఁ १ దాఁక లేక

- పరభయంకరుండుభార్గవుం డంత నా, గోవుఁగ్రేవుతోడఁ గూడఁ దెచ్చె.
- వ. ఇట్లు హోమధేనువు మరలం దెచ్చి యిచ్చి తనవరాక్రమంబు దండ్రి కెఱింగిం
చి తోఁబుట్టువులకు సవర్ణంబుగాఁ జెప్పిన జవదగ్నిరామన కిట్లయె. 460
- క. కలవేల్పు లెల్లఁ దమతమ చెలువంబులు దెచ్చి రజఁ గ జేయదు రకటా
బలువేల్పు రాజు వానిం, జలము న ని శ్లేల పోయి గ చంపితి పుత్రా. 461
- క. తాలిమి మనకును ధర్మము, తాలిమి మూలంబు మనకు గ ధన్యత్వమునం
దాలిమి గల దని యీశుం, జేలించును బ్రహ్మపదము గ నెల్ల మనన్. 462
- క. ఊమ గలిగిన సిరి గలుగును, ఊమగలిగిన వాణి గలుగు గ సారప్రభయక
ఊమ గలుగఁ దోన కలుగును, ఊమ గలిగిన మెచ్చు శౌరి సదయఁడు దండ్రి. 463
- క. పట్టపురాజును జంపుట గట్టుకొ విప్రుఁ జంపుకంటెను బాపం
బట్టిట్టనకుమ నీ వీ, చెట్ట నెడం దీర్థసేవ గ సేయుము దనయా. 464
- క. అని తనకుఁ దండ్రి పనిచినఁ, బని పూని ప్రసాద మనుచుభార్గవుండు రయం
బున నొకయేడు ప్రయాణము, సని తీర్థము లెల్ల నాడిరచనుదెంచె నృపా. 465
- ఉ. ఆయెడ నొక్కనాడు సలిహార్థము రేణుక గంగలోనికిం
బోయి ప్రవాహమధ్యమునఁ గబొల్పగ నచ్చరలేమపిండుతోఁ
దోయవిహారముల్ సలుపుకదర్శభుఁ జిత్తరథుక సరోజమా
లాముతుఁ జూచు చుండఁ బత్రిమాజ్ఞ దలంపక కొంతప్రేమతోన్. 466
- వ. ఇట్లు గంధర్వ వల్లభునిం జూచుకారణంబునం దడసి. 467
- ఉ. అక్కట వచ్చి పెద్దతడ గ వయ్యెడి హోమమువేళ దప్పి నే
నిక్కడ నేల యుంటి ముని కయే మననో యని భీతచిత్తయై
గ్రక్కునఁ దోయకుంభము శిరస్థలమం దిడి తెచ్చి యిచ్చి వే
మొక్కికరంబు మోడ్చి పత్రిముందట నల్లన నిల్చె నల్మచున్. 468
- క. అప్పుడు. 469
- క. చిత్తమున భార్య దడిసిన, నృతాంతం బెఱిగి తపసి గ వేగమ సుతులక
మత్తందీనిం జావఁగ, మొత్తుం డన మొత్త రైరి గ మునుకుచు వారల్. 470
- క. కొడుకులు పెండ్లముఁ జంపమి, కొడుకులఁబెండ్లాముఁ జంప గురుఁడనతియీ
నడుగులకు నెఱిగి రాముం, డడు గిడ కుండంగఁ ద్రుంచె గ నన్నలఁ దల్లిన్. 471
- కా. తల్లిక భ్రాతల నెల్లఁ జంపు మనుచోఁ గ దాఁ జంపి రా కున్నఁ బెం
పెల్లం బోవ శపించుఁ దండ్రి తనపం గ పే జేయడక మెచ్చినా
తల్లిక భ్రాతల నిచ్చు నిక్కము తపోగ్రన్యాత్మకుం డంచువే
తల్లిక భ్రాతలఁ జంపె భార్గవుండు లేదా చంపఁ జే యాడునే. 472
- వ. ఇవిధంబున. 473

- క. అడ్డము సెప్పక కళకటి, బిడ్డము రాముండు సుతులఁ శ బెండ్లము నచటా
గొడ్డఁటం దెగ నడిచి, ఇడ్డవఁ దల యూచి మెచ్చె శ జమదగ్ని మదిన్. 474
- క. మెచ్చినతండ్రిని గచఁగొని, చెచ్చెర నీపడినవారినేవఁ బలు నీ
విచ్చి నను పని మొన, నిచ్చెన్ వాఁలును లేది శ రెప్పటిభంగిన్. 475
- ఆ. పడివాని మూల శ బ్రచికిం, నోపున, జనకుఁ జనుచుఁ బాపెజామదగ్గుఁ
డతఁడు సంపె ననుచు శ నన్నలఁడిల్లి, జనకునాజ్ఞ యైసఁజంపఁ దగదు. 476
- వ. అంత. 477
- నీ. పశురాముని కోడి శ సరుగులు వెట్టిన, యర్జునుపుత్రకు శ లాత్మయందుఁ
దండ్రి మృగముకు నంత పుత్రై వేగుచు, కంతల నంతల శ నెడరు వేది
తిరిగియాడుచు నొక్క శ సవనమం దారాముఁ డడవి కన్నలతోడ సగుగఁబిదప
బగఁ దీర్చు డటి యనిశ్చయమైంది హోమాల, యుంబున సర్వేశ్వరనాత్మ నునిచి
తే. నిరుపమధ్యావసుఖ శ త్తిరివిలియున్న, పుణ్య జమదగ్ని నందఱుఁ బామగఁబట్టి
కుమలకుండంగఁడలఁద్రెంచి కొనుచుఁజనిరి, యడ్డమే లెంచి రేణుకశయిదికొనఁగ,
న. మఱియును. 479
- మ. జనకుం బంపినవైముం దలచి రాజవ్యాతృజల్ కేడు మీ
జనకుం బంపిరి రామ రామ రిపుల్ శ శాసించు గవ్యంతు న
మృత్యు వై వ్రాలి లతాంగి మోదికొనియె శ ముయ్యేడుమాటుల్ రయం
బున రాముం డరుదెంచి యెన్నికొన నాశ్వాత్థాపహక్రాంతయె. 480
- వ. అప్పుడు డిల్లిమొటనిని జమదగ్నికుమారాలు పచ్చి మిట్లని విలపించిరి. 481
- క. వాకిలి వెడలవు కొడుకులు, రా కుండఁగ నట్టినిపు శ రాజసుతులచేఁ
జీకాకు నొంది పోవఁగ, నీకా శ్లెల్లాడె తండ్రి శ నిర్జరపురికిన్. 482
- వ. అని విలపించుచున్నయన్నలం జూచి (రాముం డిట్లనియె). 483
- ఉ. ఏడువ నేల తండ్రితను శ వేమఱకుండుడు తోడలార నే
నూడిదె తీర్పు నంచుఁ బరశువ్యతిభీముడు రాముఁ డగుండై
యోడక యర్జునాత్మభవు శ లున్నపురంబున కేఁగి వాగు గో
డాడఁగఁ బట్టి చంపె వడి శ కర్జునజాతుల బ్రహ్మహతులన్. 484
- క. ఖండించి రిపులశిరములు, గొండలు గాఁ బ్రోగు లిడియె శ గురుర క్తవదుల్
నిండికొని పాట నుబ్బుచు, భండనమున విప్రరిపులు శ భయ మంద వృషా. 485
- వ. మఱియు నంతటఁ బోక. 486
- ఆ. అయ్యవగకు రాముఁ శ డనియక రాజుల, నిరుపదొక్కమాటు శ నరసి చంప
జగతిమీఁద రాజశక్తుంబు లేకుండ, నూడు దీర్ప లేఁ శ సుతుండు సుతుఁడె. 487
- వ. మఱియు నారాముండు శ కేమంతపంచకంబున రాజర క్తంబులం దొమ్మిదిమహ

గులు గావించి తండ్రికిరంబు దెచ్చి కకిరంబుతో సంధించి సర్వదేవమయుం
డగుదేవుడు దాన శాస్త్రుల దిన్న సజ్జేశించి యాగంబు సేసి హోతకుం
మాడ్చును బ్రహ్మకు దక్షిణాభాగంబును సప్తస్వనకుం బహుతీర్తికునా సద్దా
త్మనకు సత్ర దిశయు సన్నచారం కవాతరదిశయు సుపద్రప్త యైశ్వర్యున
కు నార్యావర్తం బనుమధ్యభూమియు సద్విస్మయలకుం దక్షిణయైతలలు గలయు
నిచ్చి బహునది యైవరస్వతియు వరభృతవానంబు సేసి కల్మషంబులం
బాసి మేఘవిముక్తు డయినసూర్యుడునుబోలె నొప్పు చుండె నంత. 48

క. ఆపుల డగుపుత్రువలనను, బ్రాహ్మకుం డగుచు: దవమురబలిమి మింబు
సప్తమండలంబున, సప్తముడై కెలుకు చుండెడమదగ్గి పురా. 499

క. ఆ జనుదగ్గిరమాజుడు, రాజీవాడుండు కునాడు శ రామ: ఉధికుం డై
యోజను స ప్తరులలో, రాజలైతి మీదిమకుపు శ రా నవ్వేళన్. 490

ఆ. శాంతిదిక్కు: డగుచు శ సంగవిముక్తుడై, భవ్యుడై మహేంద్రప్రస్థాశ్రమన
సన్నవాడు రామ: శ దోహతో గంధర్వి సిద్ధవసులు కతులు శ సేయుచుండ.

క. భగవంతుడు హరి యాక్రియ: భృగుకులమున: బుట్టి యెల్ల:పృథివీతం:క
జగతిభారము వాయుగ, బగ గొని పలుమాటు. జంపె శ బసరమున నృపా.

వ. అంత గాధికి నగ్ని తేజం డగువిశ్వామిత్రుడు జనించి తపోబలాబున రాజ
ధర్మంబు దిగనాడి బ్రహ్మర్షి యై సూర్యుకుడుకులం గనియెనయ్యెడభృగుకుల
జాతు డయినయజ్ఞీర్చునకొడుకు శుశ్కేపుడు దలివండులచేత హంశం
ద్రునియాగపశుత్వంబునకు నమ్మికువడి బ్రహ్మాదుల విజితిసేయుచు మెప్పించి
దేవతలచేత బంధవిముక్తుం డయిన వానియందు: గృహ గలిగి చే పట్టుకొని
విశ్వామిత్రుడు పుత్రుల క్లింగయె. 493

క. కన్నుల: గంటిని వీనిని, మన్ననకొమరుండు నాకు శ మక్కవమిలో
నన్నన్నయనుచు నీతని, మన్నింపుండనిన: జూచి శ మదసంయుతులై. 494

క. ఇత: డన్న:ట మా కలు కలు, కృతకృత్యుల మునితి ముచు శ గేలియెనర్పణ
సుతుల: స్నేచ్ఛలు గండని, భృతి లెక శపించె దపసి శ తిరుగుడువడగన్.

వ. ఆయ్యోక నతినిశాపంబునకు వెఱచి యా నూర్వరయండు మధ్యముం డయిన
మధుచ్ఛందుం డే:బండ్లు దమ్ములుం దానును నమస్కరించి తండ్రి నీచెప్పిన
తెఱంగున శునశ్కేపుడు మా కన్న యని మన్నింపంగలవార మునుపుకు సంత
సింది మంత్రదర్శియై శునశ్కేపుని వారలయందు: బెద్ద జేసి మధుచ్ఛందున
కిట్లనియె. 496

ఆ. పాడి సెడక వీడె + నేను మీకతమున, గొడుకు గలిగె నాకు: శ గొడుకులార
కడుపు లార మీరు శ గొడుకుల: గను: డింక, బ్రీతితోడ దేవతరాతి: గూడి.

వ. అనిపలికె నట్లు శునశ్కేపుడు దేవతలచేత విడివడుటంజేసి దేవరాతుం డయ్యె

మధుచ్ఛందుండు మొదలయి యేబందు నాదేవరాతునకుఁ దమ్ములైరి పెద్ద
లయినయెవ్వకహారీతజయంతసుమదాదు లేబందును వేతై చని రీక్రమంబున
విశ్వామిత్రుకొడుసులు రెండువిధంబు లయినం బ్రవరాంతరంబు గలిగె నని
చెప్పి సెకుం డి బ్లనియె నాపురూరవుకొడు కగునాయువునకు నహంబుండును
క్షత్రివృద్ధుడును రజయును రంభుండును ననేనిసుండును ననువారు పుట్టిరండు
క్షత్రివృద్ధునకుఁ గుమారుం డగుసుహోత్రునకుఁ గాశ్యపండుఁ గుశుండు గృ
త్సమమండు నన ముగ్గురు సంభవించి రాగృత్సమమండునకు సునకుండును సున
కునకు శౌనకుండును నమ్మహోత్తునికి బహ్మచర్యవరుండును జన్మించి రాబహ్మ
చర్యవరుండు దహనియతుం డై చనియెఁ గాశ్యపకుఁ గాశియుఁ గాశికి రాష్ట్రం
డును రాష్ట్రానకు దీర్ఘతవుండును జనియించిరి.

498

- ఆ. ఆదీర్ఘతవుని కధికుండు, శ్రీదయితాంశమునఁ బుట్టె నేవృం డాయు
ర్వేదజ్ఞుడు ధన్వంతరి, భేదంబులు వాయు నతనికి నీ ర్తన సేయన్. 499
- వ. (నాసుదేవాంశసంభూతుం డగు) నాధన్వంతరి యజ్ఞభాగంబున కర్హుం డతనికిఁ
గేతుమంతుండుఁ గేతుమంతునకు భీమరంభుండు నతనికి దివోదాసుం డనం బరఁ
గుద్యుమంతుండు నుదయించి రాద్యుమంతునకుఁ బ్రతర్దనుండు జన్మించె నాప్ర
తర్దనుండు శత్రుజితుండును ఋతిధ్వజుండు నని చెప్పంబడె నాతనికిఁ గువల
యాశ్యుండు సంభవించె.

500

- ఆ. వసుమతీశ విను కుశవలయాశ్వభూధర్త, లలితపుణ్య ఘను నరలక్ష్మణ గనియె
నాతిఁ డెలె నేల న నువదయించువే, లెండు వానభంగి న నేలఁ డొకండు. 501
- వ. ఆయ్యలక్ష్మణునకు సన్నతియును నతనికి సునితుండును నతనికి సుకేతనుండును
నతనికి ధర్మ కేతువును నతనికి సత్యకేతువును నాతనికి ధృష్టకేతువును నాథ్య
వృష్టకేతువునకు సుకుమారుండును సుకుమారునకు వీతిహోత్రుండును వీతిహో
త్రునకు భర్గుండును భర్గునకు భార్గభూమియు జనియించిరి.
- ఆ. వాడు తుదయిఁ గాశ్యపవసుమతీసుం డాది, యెనవారు కాశు న లనగ నెగడి
రవనిమీఁద వార న లాక్షత్రవృద్ధుని, వంశజాతు లగుచు న వంశవర్య. 502
- వ. మణియు క్షత్రివృద్ధునికి రెండవకొడు కగు (కుశునికి బ్రీతియును వానికి సంజ
యిండును సంజయునికి జయుండును జయునికిఁగృతుండునుగృతునికి హర్యధ్వ
నుండును హర్యధ్వనునకు సహదేవుండును సహదేవునికి భీముండును భీమునక
జయశ్నేసుండును జయశ్నేసునకు సంకృతియు సంకృతికి జయుండును జయుని
క్షత్రిధర్మిండును బుట్టిరి ఏరలు క్షత్రివృద్ధాస్వయులు) రంభునికి రభసుండున
రభసునికి గంభీరుండును గంభీరునికి గృతుండును గల్గి రాశ్యతునికి బ్రహ్మకులఁ

† కుకుండలికరగణులోనిపాఠము 498-వ వచనమున 'మగ్గురు సంభవించిరి' అనటక
తనక ప్రాచీనములైన పాఠము.

బు పుట్టె నయ్యనేనునకు శుద్ధుండును శుద్ధునకు శుచియు శుచికి బ్రహ్మసారథి
యైన త్రికకుత్తును జనించి రతనికి శాంతరజుండు పుట్టె నతండు విజ్ఞానవంతుడఁ
గృతకృత్యుండు విరక్తుండు నయ్యె. 504

సీ. రజి యనునానికి శ రాజేంద్ర యేనూఱు, కొడుకులు గలిగిరి శ ఘోరబలులు
వేల్పు లెల్లను వచ్చి శ వేడిన నా రజి, దైత్యులఁ బెక్కండ్ర శ ధరణిఁ గూల్చి
నాకంబు దేవేంద్ర శ నకు నిచ్చె న్నిచ్చిన, రజశాస్త్ర కెఱిగి సు శ రప్రభుండు
వెండియు నతనికి శ విబుధగేహము నిచ్చి, సంతోషబుద్ధి న శ ర్చన మొనర్చె
ఆ. నంత నా రజి మృతఁ శ డైన నతనిపుత్రు, లమరవిభుడు తమ్ము శ నడిగికొనిన
నీక యింద్రలోక శ మేలిరి యాగభా,గములు పుచ్చికొనిరి శ గర్వమంది. 505

క. వేలుపులజేడు గురుచే, వేలిమి వేల్చించి బలిమి శ వెలయఁగ నిజదం
భోళిని రజసుతులను నిర్ములము గావించి నాక శ ముం గైకొనియెన్. 506

వ. అది య ట్లుండె నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయూ
తియు వియతియుఁ గృతియు నన నార్దురుగొడుకులు దేహికి నింద్రియంబుల
చందంబున సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కగు యతికి రాజ్యం బిచ్చిన నతండు
విరక్తుం డై. 507

క. రాజ్యంబు పాపమూలము, రాజ్యముతో నొడ లెఱుంగ శ రాదు సుమతియున్
రాజ్యమునఁ బూజ్య నెఱుంగఁడు, రాజ్యము గీజ్యమ్ము ముక్తి శ రతులకు నేలా.

వ. అని పలికి వాడు రాజ్యంబునకుం బాసి చనియె. 509

క. ఆ నహుషుడు మఖశతమును, మానుగ నొనరించి యింద్ర శ మానిని గవయం
బూని మునీంద్రులు మోచిన,యానముపై నుండి కూలె శ నహి యై నేలన్. 510

ఉ. అన్నయుఁ దండ్రయుం జన య శ యాతి మహీపతి యై చతుర్దిశల్
ప్రన్ననఁ గావఁ దమ్ములకుఁ శ బా లిడి శుక్రునికూతురున్ సుసం
పన్న గుణాభిరామ వృష శ పర్వునికూతురు నోలి నాంధ్రు గా
సన్నయశాలి యై ధరణి శ చక్రధురంధరుఁడయ్యెఁ బేర్చితోన్. 511

వ. అనిన విని పరీక్షిన్న రేంద్రుం డిట్లనియె. 512

య యా తి చ రి త్ర ము

ఆ. పార్థివుఁడు యయాతి శ బ్రహ్మరి భార్గవుఁ, డల్లు డగుట మామ శ యగుట యెట్లు
రాజు రాచకూతు శ రతిసేయఁ దగుఁ గాక, విప్రకన్య నొంద శ విహిత మగునె.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 514

సీ. దనుజేంద్రకూతురు శ తరళాక్షి శర్త్తిష్ఠ, పురమున నొకనాఁడు శ పొద్దు వోక
వేపుగుజోటులు శ వెంట రా గురుసుత, యగు దేవయానితో శ నాట మరగి
పూచినయెలదోట శ పొంత జొంపము గొన్న,కొమ్మావినీడల శ కొలఁదఁ జేరి
యందుఁ దమ్ముల తేనెగలాని చొక్కుచుమ్రోయు, నభులఘంకృతులకు శ నధిరపడుచు

- ఆ. నలువ లూడ్చి కొలఱు శవడిఁ జొచ్చి తమలోనఁ, బెల్లు రేఁగి నీటఁ శ జలులాడ
నంది నెక్కి మోళి శ నిందురోచులు పర్వ, శౌలి వచ్చెఁ గొండ శ చూలితోడ.
- చ. మలహరుఁ జూచి సిగ్గుపడి శ మానిసు లందఱు సంభ్రమంబునన్
వలువలు గట్టుచో దనుజ శ వల్లభకూతురు దేవయానిదు
వ్యలువ ధరించి ముందఱికి శ వచ్చినఁ జూచి యెఱింగెఱింగి నా
వలు విడి యెట్లు గట్టికొన శ వచ్చును దానికి నంచుఁ దిట్టుచున్. 516
- ప. దేవయాని యిట్లనియె. 517
- శా. ఆ లోకేశుముఖంబునం గలిగె బ్రా శ హ్మణ్యంబు బ్రహ్మంబు నా
మేలై వైదికమార్గముల్ దెలుపుచుఁ శ మిన్నంది యందున్ మహా
శీలర్ భార్గవులందు శుక్రుఁడు ¹సుధీ శ సేవ్యుండు నే వానికిం
జూలన్ నావలు వెట్లు గట్టితివి ర శ ఊజాత వై చేటికా. 518
- క. మహిమవతు లైనభూసుర, మహిళలవి త్తములు వెఱి శ మగువల కగునే
మహిఁ బసిడిగొలుసు లిడిన్, విహితములే కుక్కలకు హ శ విర్భాగంబుల్.
- క. మితండ్రి మాకు శిష్యుఁడు, మాతండ్రి గురుండు గొంత శ మాత్రం బైనం
బ్రీతిం గావింపక పరి, భూతం జేయుదువె తులువ శ పోడిమిఁ జెనఱి. 520
- ప. అని భర్జించు చున్న దేవయానిపలుకులు విని కరాళించి మ్రోగు చున్నభుజంగి
చందంబున నిట్టూర్పులు నిగిడించి పెదవులు ²గొఱుకుచు శరీర్త యిట్లనియె.
- శా. భిక్షుం డై తమతండ్రి మాజనకునిన్ శ భిక్షించి యుండంగ సం
రక్షింపం దుది నింత యై మఱిపుతో శ రాజప్రసూతాకృతి
న్రక్షోరాజతనూజతో సుగుణతో శ నాతో సమం బాడెడిం
గుఱిస్ఫోటము గాఁగ దీనిఁ జెలు లీ శ కూపంబునం ద్రోవరే. 522
- ప. అని పలికి. 523
- ఆ. బోటిపిండుచేతఁ శ బాదువంగఁ బట్టించి, రాజసమున దైత్య శ రాజతనయ
దొడరి దేవయానిఁ శ ద్రోపించె వలు వీక, క్రుంకి నూతిలోనఁ శ ³గుఱిలకొనఁగ.
- ప. ఇట్లు సేసి శరీర్త వోయిన నెచుక యయాతిభూపాలుండు వేటమార్గంబున నడ
విం దిరుగుచు దైవయోగంబున నాదేవయాని యున్ననూయి సేరం జనుదెంచి
యంచు. 525
- క. బంధువుల నెల్లఁ జీరుచు, ⁴సంధుడలామగ్నమధ్య శ యై వగచుచు ని
ర్బంధమునఁ జిక్కి పీడా, సింధువున మునిగి యున్నశ్రచేడియఁ గనియెన్. 526
- ప. కనుంగొని. 527

దేవయాని యయాతిని పరించుట

శా. సప్తాంభోనిధిమేఖలావృతమహా శ సర్వంసహాకన్యకా

1. మహా 2. విజయము. 3. గుడికొనఁగ. 4. సంధుజలామగ్నమగ్న యై.

ప్రాప్తోద్యద్గర్భదక్షదక్షిణకర్తప్రాలంబముం జేసి ప్రో
త్తి పం జేసి యయాతి గట్టుకొనఁ బైశ్రచేలంబు ము నిచ్చి ప
ర్వాప్తస్వేదజలాంగి నాళిసముదాయస్వర్గవిఠ భార్గవిన్.

528

వ. ఇట్లు నూయి వెడలిచిన రాజునకు రాజవదన యిట్లనియె.

529

మ. ననుఁ బాణి గ్రహణం బొనర్చితి కదా శ నాభ ర్తవున్ నీవ దై
వనియోగం బిది తప్ప దప్పురుషతానాకల్యంబు సిద్ధంబు సౌ
ఖ్యనివాసున్ నినుఁ జేరునాటది పరుం శ గాంక్షింపఁ గా నేర్చు నే
వనజం బానెడితేటి యన్యకుసుమా శ వాసం బపేక్షించునే.

530

వ. అదియునుం గాక.

531

సీ. సుగుణాఢ్య విను నేను శ శుక్రునికూతుర, దేవయానిని దొల్లి శ దేవమంత్రి
తనయుండు కచుడు మా శ తండ్రిచేత మృతసం, జీవనిఁ దా నభ్యసించువేళ
నతనిఁ గామించిన శ నతఁ డొల్ల ననవుడు, నతఁడు నేర్చినవిద్య శ యడఁగి పోవ
నేకపించిన నాతఁ శ డెఱిగి నాభర్త బ్రాహ్మణుడు గా కుండెడు శ మని శపించె

తే. నది నిమి త్తంబు నాకు బ్రా శ బ్రాహ్మణుడు గాడు
ప్రాణనాథుడ వీ వని శ పడఁతి వలుకఁ
దనదుహృదయంబు నెలఁతపైఁ శ దగులువడినఁ
దమక మొకయింతయును లేక శ తలఁచి చూచి.

532

మత్తకోకిలము. దైవయోగము గాక విప్రసు శ తక్ వరించునె నామనం
జేవిధంబున సీశ్వరాజ్ఞయు శ నిట్టి దంచు వరించె ధా
త్రివరుండును దేవయానిని శ ధీరబుద్ధులకుఁ మనో
భావ మొక్కటియే ప్రమాణ మ శ భావ్యభావ్యపరీక్షకున్.

533

వ. ఇట్లు వరించి యయాతి సనినవెచుక దేవయాని శుక్రునికడకుం జని శ రిష సేసిన
వృత్తాంతం బంతయుం జెప్పి కన్నీరు మున్నీరు గా వగచిన.

534

క. కూరాత్ములమందిరములఁ, జానోహిత్యంబుకంటె శ బాపం బీసం

సారముకంటె శిలల్ దిని, యూరక కాపోతవృత్తి శ నుండుట యొప్పున్.

535

వ. అని వృషపర్వుకడ నుండుట నిందించుచు శుక్రుం డాకూతుం దోడ్కొని
పురంబు వెడలి చన నయ్యసురవల్లభుం డెఱింగి శుక్రునివలనం దేవతల గెలువం
దలంచి తెరువున కడ్డంబు వచ్చి పాదంబులపైఁ బడి ప్రార్థించి ప్రసన్నుం జేసిన
నాకోపంబు మాని శుక్రుండు శిష్యున కిట్లనియె.

536

తరలము. చెలులు వేపురుఁ దాను నీసుత శ చేటికైవడి నాగుతం

గొలువఁ బెట్టినఁ దీఱుఁ గోపము శ గొల్వఁ బెట్టదవేని నీ

వెలఁదిఁ దోకొని వత్తు నావుడు శ వేగ ర మ్మని భార్గవిం

గొలువఁ బెట్టె సురారివర్షుడు శ్రీ గూతు నెచ్చెలిపిండుతోన్. 537

మ. చల మిం కేలని తన్నుఁ దండ్రి వనుపన్ శ్రీ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్వయస్యలు సహా శ్రీ స్రంబు న్నజస్రంబుఁ ద
న్నలమన్ దాసి సుదాసి యయ్యెఁ బగ వా శ్రీ యన్¹ భూరికోపానలా
కలితగ్లానికి దేవయానికి మహా శ్రీ గర్వోద్వమస్థానికిన్. 538

వ. అంత. 539

ఉ. ఆతత మైనవేడ్క దను శ్రీ జాధిపమంత్రి సురారినందనో
పేతఁ దనూభవం బిలిచి శ్రీ పెండ్లి యొనర్చె మహావిభూతికిం
బ్రీతి మహాగ్రజాతికి న శ్రీ భీతికి సాధువిసీతికిన్ శివ
భ్యాతికి భిన్నదుష్కలహా శ్రీ కార్యభియాతికి నయ్యయాతికిన్. 540

వ. ఇట్లు యయాతికి దేవయాని నిచ్చి శుక్రుండు శ్రీ ర్మిష్ఠానంగమంబు సేయకు మని
యతని నియమించి పనిచినపిమ్మట దేవయానియు నయ్యయాతివలన యదు తు
ర్వసు లనుకుమారులం గనియె నొక్కరేయి సెఱంగు మాసి దేవయాని వెలుపల
నున్నయెడ శ్రీ ర్మిష్ఠ యెడరు వేచి యేకాంతంబున యయాతికడకుం జని చెఱుకు
వింటిజోదుపువ్వుటంపఱి కోహటించి తనతలంపు సెప్పిన. 541

శ్రీకాచార్యులు యయాతికి కాపం బొసంగట. ~~~~~~~~~

ఉ. ఆ జవరాలిఁ జూచి మన శ్రీ మాపగ లేక² మనోభవార్తుఁడై
యా జనభర్త మున్ను కవి శ్రీ యాశీనమాట దలంచి యైనఁ జే
తోజ సుఖంబులం దనిపెఁ శ్రీ దోవగ వచ్చునె దైవయోగముల్
రా జిటు సద్రహస్య ముట శ్రీ రాజకుమారిని మాన నేర్చునే. 542

వ. ఇట్లు యయాతివలన శ్రీ ర్మిష్ఠ గర్భం బై క్రమంబున ద్రుహ్యుండు ననువుఁ బూ
రువు నన మువ్వురుతనయులం గాంచె నంత దేవయాని తద్వృత్తాంతం బంతయు
నెఱింగి కోపించి శుక్రుకడకుం జని కోధమూర్ఛిత యై యున్నసమయంబున
యయాతిం వెంటం జని యిట్లనియె. 543

ఆ. మామ కేల చెప్ప శ్రీ మామా సరోజాక్షీ, దనుజతనజఁ బొంది శ్రీ తప్తవడితిఁ
గామినయిననన్నుఁ శ్రీ గరుణింపు పతిమాట, శ్రీ తండ్రి కెఱుంగఁజెప్పఁ శ్రీ గదవె సతికి.

వ. అని పలికి పాదంబుల కెఱిగిన నయ్యింతి యొడంబడక యుండె నంత నది
యెఱింగి శుక్రుం డిట్లనియె. 545

క. నామాటఁ ద్రొచి దానవ,భామను బొందితివి ధరణి శ్రీ పాలక తగివే
యేమాట యేది రూపము, కాముకులకు లోలుపులకుఁ శ్రీ గలవే నిజముల్. 546

వ. అని పలికి నిన్ను వనితాజనహేయం బయినముదిమి వొందెడు మని శ్రీపియించిన

1. 'శివచెతస్సుమాకలెత్తానీతి' వ్రా. ప్ర. 2. తనూభవాద్ధి యై. 3. కల్లిం దండ్రి మోపఁ
దగ్గర సతికి అని పాకాతరము.

యయాతి యిట్లనియె.

547

క. మామా నామై గోపము, మామా నీపుత్రియందు శ్రీ మానవు నాకుం
గామోపభోగవాంఛలు, ప్రేమమున రమించి ముదిమి శ్రీ బిడపం దాల్తున్. 548

వ. అని పలికి యనుజ్ఞ గొని (దేవయానిం దోడ్కొని పురంబునకుం జని) పెద్దకొడు
కగుయదువుం బిలిచి యయాతి యిట్లనియె. 549

శా.నీతల్లిం గనినట్టిశుక్రువలనకా శ్రీ నేఁ డీజరం బొందితికా
నాతండ్రి యదునామధేయ సదయా శ్రీ నావృద్ధతం దాల్పవే
నీ తారుణ్యము నాకు నీవే తనివో శ్రీ నిం డారఁ గొన్నేండ్లు నేఁ
జేతోజాతసుఖంబులం దిరిగెడకా శ్రీ శృంగారి నై పుత్రకా. 550

వ. అనిన విని తండ్రికి యదుం డిట్లనియె. 551

శా.కాంతాహేయము బంధునింద్యము దురా శ్రీ కంఠాతిమిశ్రంబు హృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము ప్ర శ్రీ స్వేద వ్రణాకంపన
శ్రాంతిస్ఫోటకయు క్త మీముదిమి వాం శ్రీ ఛం దాల్చి నానాసుఖో
పాంతం బైనవయోనిధాన మిది య శ్రీ య్యా తేర యీ వచ్చునే. 552

వ. అని యదుం డొడంబడ కున్న యయాతి దుర్వసుద్రుహ్యదుల నడిగిన వారును
యదువు వలికినట్ల పలికినఁ గడగొట్టుకొమరుం డైనపూరువున కిట్లనియె. 553

ఉ. పిన్నపు గాని నీవు కడుఁ శ్రీ బెద్దపు బుద్ధులయందు రమ్మ నా
యన్న మదాజ్ఞ దాటవు గ శ్రీ దన్న విసీతుండ వైననీవు నీ
యన్నలు సెప్పినట్లు పరి శ్రీ హారము సెప్పకు మన్న నాజరన్
మన్ననఁ దాల్చి నీతరుణి శ్రీ 1 మం బానఁగూర్పుము నాకుఁ బుత్రకా. 554

వ. అనిన విని గురుభక్తిగుణాధారుం డయినపూరుం డిట్లనియె. 555

శా.అయ్యా న నిటు వేడ నేల భవనీ శ్రీ యాజ్ఞాసముల్లంఘనం
బ య్యుండం బరిహారముకా నొడువ నే శ్రీ నన్యానినే నీజరన్
నెయ్యం బొప్పంగఁ దాల్చి నాతరుణతకా శ్రీ నీ కిచ్చెదం బంపినం
గ్రయ్యం బాతెడిపుత్ర కుండు క్రిమినం శ్రీ కాశుండు గా కుండునే. 556

వ. అదియునుం గాక. 557

క. మునివృత్తి డయ్య నేటికి, జనపాలక సుగతిఁ గోరు శ్రీ సత్పురుషులకుం
దనకన్నతండ్రి సెప్పిన, పని నేసిన సుగతి గొంగు శ్రీ పసిడియ కాదే. 558

క. పనుపక చేయుదు రధికులు, పనిచిన మధ్యములు వొందుఁపఱతురుతండ్రుల్
పని చెప్పి కోరి పనిచిన, ననిశము మాతాడుపుత్రు శ్రీ లధములు దండ్రీ. 559

వ. అని పలికి పూరుండు ముదిమి సేకొని తనలేద్రాయంబు యయాతి కిచ్చె నయ్య
యాతియుం దరుణుం డై. 560

శా.వడుక్ ద్వీపము లేడువాడలు గ స శ ధ్వేలాతలం బెల్లఁ బె
స్వీ డై ¹హోడి గ నేలుచుం బ్రజల న శ స్వేషించి రక్షించుచుం
దోడక్ భార్గవి రా మనోజసుఖసం శ తోషంబులం దేలుచుం
గ్రీడించెక్ నియతేంద్రియం డగుచు ²నా శ క్రీడాతిరేకంబులన్. 561

క. మ ర్తంబుల నతినాధ్వీధ ర్తంబుల దేవయాని శ దనప్రాణేశుక్
న ర్తముల మనోవాక్తను, క ర్తంబుల నొండు లేక శ కడు మెప్పించెన్. 562

శా.ఆకాశంబున మేఘబృందము ఘనం శ బై సన్న మై దీర్ఘమై
యేకం బై బహురూప మై యడఁగున శ త్లే దేవుగర్భంబులో
లోకశ్రేణి జనించుచున్ మెలఁగుచున్ శ లోపించు నాదేవు ను
శ్రీకాంతుక్ హరిఁ గూర్చి యాగములు సేసెన్ నాహుషం డిమ్ములన్. 563

వ. మఱియును. 564

మ.చెలికాండ్రక్ భటులక్ రథమ్ములఁ గరి శ శ్రేణిం దురంగంబులం
గలలోఁ గన్నధనాళితో సమములం శ గాఁ జూచుచున్ భార్యతోఁ
బలువే లేండ్లు మనోజభోగలహరీ శ పర్యావుఁ డై తేలియున్
బలుత్పవ్తం గడఁ గాన కింద్రియమహా శ బంధంబులక్ స్రుక్కుచున్. 565

వ. ఒక్కడినంబున నాత్మజ్ఞానంబునంజేసి కాంతానిమిత్తంబునఁ దనమోసపోవుట
యెఱింగి యయాతి (యతివిషాదంబు నొంది) దేవయాని కిట్లనియె. 566

~~యయాతి~~ దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనెడివ్యాజంబు దెలుపుట. ~~యయాతి~~

క. మనచారిత్రమువంటిది, విను మితిహాసంబు గలదు శ వృద్ధజనములున్
³మునులును మెత్తురు నీవును, మనమున నంగీకరింపు శ మంజులవాణీ. 567

వ. అది యెట్టి దనిన. 568

సీ. అజ మొకం డడవిలో శ నరుగుచు దాఁ గర్ష, ఫలమున నూతిలో శ పలికి జాఱి
లోఁగెడిఛాగి నా శ లోకించి కామి యై, కొమ్మున దరిఁ గొంత శ గూలఁ ద్రోచి
వెడలింప నచ్చాగిభవిభునిఁ గాఁ గోరిన, నగుఁగాక యని తాను శ నదియుఁ దిరుగ
⁴నెన్ని యేనిని దన్ను శ నెంత కామించిన, నన్నిటికిని భర్త శ యై తనర్చి

తే.వాని నేప్రాద్దు రతులకు శ వశలఁ జేసి, సారిది గ్రీడించి క్రీడించి చొక్కిచొక్కి
కాముఁ డనియెడిదుస్సహాగ్రహముకతనఁ, జిత్త మేమఱి మత్తిలి శ చెల్లఁ జిక్కి.

క. వెడవింటివానిచిగురా, కడిదపువేటునకు లోగి శ యతిమోహితుఁ డై
విక్రమక సతులద దగిలెడు, జడునకు నెక్కడివి బుద్ధి శ చాతుర్యంబుల్. 570

శ. అంత శచ్చాగంబు దపపిదపం దగిలినఛాగీనివహంబులోపలం జూడ నొప్పెడి
ఛాగియందుఁ దగిలి క్రీడింపం గని నూతిలోపలం బడి వెలువడినఛాగి తనపతి

1. లోమక. 2. సక్తి. 3. విజృంభించుచున్. వ్రా. ప్ర. 3. మను మన్నింతురు. 4. నజరేని
యెక్కిన నంక.

వలనినెయ్యంబు లే కుండుటకు విన్న నై తనమనంబున.

571

క. పలికినఁ బలుకులు వలుకఁడు, కలయ్య నవకాంతఁ జూచి శ కడుసంచలుఁ డై
నిలచినచోటఁ నిలువఁడు, నిలు వెల్లును గల్ల కామి శ నిజమరి గలఁడే. 572

వ. అని పలికి విడిచి చనిన నయ్యజవల్లభుండు సురతపరతంత్రుం డై మిసిమిసి యను
శబ్దంబునేయుచుఁ దచ్చాగివెంటం జని యొడంబఱుపం జాలకుండ నంత దానికిఁ
గర్త యైన బ్రాహ్మణుండు రోషంబున రతిసమర్థంబు గా కుండ నల్లాడుచుండ
ఛాగివిభవృషణంబులు ద్రెంచివేసిన నచ్చాగంబు గ్రిండఁ బడి పేడుకొనఁ
బ్రయోజనంబు వొడగని యోగవిదుండు గావున బ్రాహ్మణోత్తముండు గ్రమ్ము
నయ్యజవృషణంబులు సంధించిన. 573

క. వృషణములు మరలఁ గలిగిన, సుషణుం డై ఛాగివిభుఁడు శ సుందరితోడఁ
విషయసుఖంబులఁ బొందుచు, దృష్టుదిఁగనఁడయ్యెఁకక్కడెదవసము లయ్యున్.

వ. అని యివ్వెదంబున యయాతి దేవయానికి నిజవృత్తాంతంబు గథారూపంబున
నెఱింగించి యిట్లనియె. 575

మ. అబలా నీనిబిడాతిదుర్జయసల శ జ్ఞాపాంగభల్లంబులం

బ్రబలం బైనమనంబు భగ్నము గ నా శ ప్రావీణ్యముం గోలుపో
యి బలిష్ఠం డగుకాముబారిఁ బడి నే శ నెట్లొర్తునే బందిక
తైబడిం బాపవుఁదృష్ట యిప్పు డకటా శ దీర్ఘాశృతిఁ రొప్పెడిన్.

576

క. అదలదు ప్రాణము లదలినఁ, గదలదు సర్వాంగకములుఁ శ గదలుచు నుండన్
వదలదు బిగువులు వదలినఁ, దుది లే దీర్ఘిష్ట దీనిఁ శ ద్రుంపఁగ వలయున్. 577

క. వెయ్యెం డయ్యెను నీతోఁ, గ్రయ్యంబడి యున్నవాఁడఁ శ గామసుఖములం
గ్రయ్య దొకయిండు కైన, న్దయ్యదు కొన లిడియెఁ దృష్ట శ నవపద్మముఖి. 578

క. ముదిసెను దంతావలియును, ముదిసెను శేశములు దనువు శ ముదిసెం దనకున్
ముదియనివి రెండు సిక్కిను, బ్రతికెడితీపియును విషయప్రక్షస్పృహయున్. 579

క. కడ లే దాశాలతికుం, గడఁ జూడఁగ నేర రాదు శ కడఁ గని చేనిం
గడుముదమున సంసారము, కడఁ గందురు త త్వవిదులు శ గమలదళాక్షి. 580

క. మండనహాటకపశువే, దండాశ్వవధూదుకూల శ ధాన్యములు పె
క్కుండియు నాశాపాశము, ఖండింపఁగ లేవు మఱియుఁ శ గడమయ చుష్టి.

క. కామోపభోగసుఖములు, వేమాఱును బురుషుఁ డనుభ శ వించుచు నున్నం
గామంబు శాంతిఁ బొందునె, ధూమధ్వజుఁ డాజ్యవృష్టి శ ద్రుంగుడువడునే.

అ. అక్క తల్లి చెల్లె శ లాత్తజ యెక్కిన, పాను వెక్కఁ జనదు శ పద్మనయన
పరమయోగి కైన శ బలిమిని నింద్రియ, గ్రామ మధికపీడఁ శ గలుగఁ జేయు.

1. 'యక్కటకటా..బొందెడిన్. 2. పరమయోగి నైన బలిమాలు నింద్రియ, గ్రామ మధిక
మదచి కట్టరాదు' వ్రా. ప్ర.

- క. వెంగలివిత్తము తిరుగుచు, గంగా రై చెడక ముక్తి కై గాంక్షించునతం
డంగనలతోడ విడువని, సంగడములు వదల వలయు శ జలజాతముఖి. 584
- వ. అది గావున నేడు మొదలు తృప్తాఖండనంబు సేసి నిర్విషయుండ నయి
యహంకారంబు విడిచి మృగంబులం గలసి వనంబున సంచరించెడ బర బ్రహ్మం
బునందుఁ జిత్తంబు సేచ్చెద బ్రహ్మనిష్ఠ మనుష్యులకు నాశానివారిణి యగు
టంజేసి యే నందుఁ దత్పరుండ నై యాహారనిద్రాదియోగంబులం బరిహరిం
చెద నాత్మవిమం డై సంసారనాశంబులఁ దలంచినవాడె విద్వాసుం డని పలికి
పూరునియావనం బతని కిచ్చి ముదిమి దాను గైకొని విగతలోభుం డై నిజ
భుజశక్తిపాలితం బగుభూమండలంబు విభాగించి ద్రుహ్యునకుఁ బూర్వభాగంబును
యదువునకు దక్షిణభాగంబును దుర్వసునకుఁ బ్రతీచీభాగంబును ననువునకు
నుదీచీభాగంబును సంక్షింపుం డని యిచ్చి వారలసమక్షంబున. 585
- క. నాలుగుచెఱుగుల నేలయు, బాలింపుం డనుచు నగ్ర శ భవులను బంచెన్
భూలోక మేలు మనుచును, బాలారోగ్ధారుఁ బూరుఁ శ బట్టము గట్టెన్. 586
- వ. ఇట్లు పూరునికి రాజ్యం బిచ్చి పెక్కువర్షంబులందు ననుభూతంబు లయిన
యింద్రియసుఖంబులు వర్జించి. 587
- క. మిక్కిలి సుజ్ఞానంబున, జక్కంగ ¹దెగ నడిచి వైరి శ వడ్డర్పంబున్
తెక్కలు వచ్చినవిహగము, గ్రక్కున నీడంబు విడుచు శ కరణి నుదితుఁ డై. 588
- క. కారుణికోత్తముఁ డగుహరి, కారుణ్యముకతన నతఁడు శ ఘనుఁ డై గలిచెం
గూరము లగువిషయంబుల, నూరక గెలువంగ శక్తుఁ శ డొక్కఁడు గలఁడె. 589
- వ. మఱియు నిర్మూలతనకలసంగుం డై సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల దిగనాడి నిర్మలం
బులు పరమం బయినవాసుదేవాభిధాన బ్రహ్మంబునందు యయాతిభూపాలుండు
స్వతస్సిద్ధ యయినభాగవతగతిం జెందె నంత. 590
- సీ. ప్రాణేశుఁ డాడిన శ పలుకులు నగవులు, గాఁ జూడ కంతరం శ గమున నిలిపి
పథికుఁ లై పోవుచు శ బాసీయశాలల, జల్లగా నుండెడి శ జనలయట్ల
సంసారమున గర్త శ సంబంధు లై వచ్చి, యాలుబిడ్డలు మగం శ డనుచుఁ గూడి
యుండుట గాని సం శ యోగంబు నిత్యంబు, గా దీశమాయాప్ర శ కల్పితంబు
తే. దీని విడుచుట దగ వనిశ్చెగువ మెఱసి, నిద్రసాలించి మేల్కొన్ననెన్నుసాల
గలిగి భార్గవి సర్వసం శ గముల విడిచి, హరిపరాధీన యై ముక్తి శ కరిగె నధిప.
- వ. అని యిట్లు యయాతిచరితంబు సెప్పి భగవంతుండును సర్వభూతనివాసుం
డును శాంతుండును వేదమయుండును నైనవాసుదేవునికి నమస్కరించెద సని
శుకుం డిట్లనియె. 592
- క. భారత నీవు జనించిన, పూరుని వంశంబునందుఁ శ బుట్టినవారిం

జారు యశోలంకారుల, ధీరుల వినిపింతు సఫిక శ తేజోధనులన్.

598

వ. పూరునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకు బ్రాచిన్వాంసుండు నాప్రాచిన్వాం
సునకుఁ బ్రవిరోధనమన్యువు నతనికిఁ జారువుఁ బుట్టి రాచారువునకు సుద్యువు
సుద్యువునకు బహుగతుండును బహుగతునకు శర్యాతియు శర్యాతికి సం
యాతియు సంయాతికి రాద్రాశ్వండును రాద్రాశ్వంకు ఘృతాచి యను
నచ్చరలేమయందు ఋతేపువుఁ గజేపువు సలేపువు గృతేపువు జలేపువు సన్న
తేపువు ధర్తేపువు సత్యేపువు వ్రతేపువు వనేపువు ననువారు జగదాత్తభూతుం
డైనప్రాణునకు నిందియంబులచందంబునఁ బదుగురు గొడుగులు జన్మించి రందు
ఋతేపువునకు సంతిసారుండును సంతిసారునకు సుమతియు ధ్రువుండు నప్రతి
రథుండు నన మువ్వురు వుట్టి రందు నప్రతిరథునికిఁ గణ్వుండును గణ్వునికి మే
ధాతిథియు నతనికిఁ బ్రస్కండుండు మొదలగు బ్రహ్మణజాతులును జన్మించి
రాసుమతికి రైభ్యుండు వ్రట్టె రైభ్యుకు దువ్యంతుండు వుట్టె.

594

క. పారావారపరీతో, దారధరాభారదక్ష శ దక్షిణహస్త

శ్రీ రాజిల్లంగ నొకనాఁ, డారాజేంద్రుండు వేలు శ యం దభిరతుఁ డై.

595

క. గండక కంఠీరవశ్చేరుండ శశ వ్యాళ కోల శ రోహిష రురువే

దండ వ్యామృ మృగాదన, చండశరభ శల్య భల్ల శ చమరాటవులన్.

596

క. చప్పను సేయుచు మృగముల, రొప్పుచు నీరములయందు శ రోయుచు వలలం

ద్రిప్పుకొని పడఁగఁ జోవుచు, దప్పక వ్రేయుచును వేలు శ తమకం బొప్పన్.

క. మృగయాభంబుల వెంటచు, మృగలాంఛనసన్నిభుండు శ మృగయాతురుఁ డై

మృగయులుగొందఱుగొలువఁగ, మృగ రాజపరాక్రమంబు శ మెఱయుచు వచ్చెన్.

వ. ఇల్లు వచ్చి వచ్చి దైవయోగంబునఁ గణ్వామహామునితపోవసంబు సేరం జని.

సీ. ఉరుతరశ్రాంతాహి శ యుగళంబులకుఁ బింఛ, ముల విసరెడికేకి శ ముఖ్యములను

¹గరిణు లొల్లని కుంభిరకలభంబులకు మేత, లిడుచు ముద్దాడు మృగేంద్రములను
ఘనమృగాదనములు శ గావుగా లేళ్లతో, రతులు సాగించు సా శ రంగములను
నునువుగా హోమధే శ నువులకంతంబులు, దువ్వుచు నాడుశా శ ర్దులములను

తే. దారి కలహించు² నుందురు, దంపతులకు, మైత్రి లంకించు మార్జారాల, మల్లములను
మతిని జాతివైరంబులు, మాని యిట్లు, గలసిక్రీడించు మృగముల, గాంచెనతఁడు.

క. ఇత్తెఱఁగున మృగజాతుల, పొత్తులు నే మెఱుంగ మనుచు శ భూవల్లభుఁడు

జిత్తమునోపల నాముని, సత్తమునదృష్టతమునకు శ సంతసపడుచున్.

601

క. హల్లక బిసరుహ సరసీ, కల్లోలోత్పుల్ల యూధి శ కా గిరిమల్లీ

మల్లీ మరువక కురవక, సల్ల లితానిలమువలన శ సంతుష్టుం డై.

602

వ. దువ్యంతుండు వచ్చునవసరంబున.

603

1. 'గరుతో' మదము కకలభం' అ. ప్ర. 2. మూషిక.

- క. ఇందిదిరాతిసుందరి, యిందిదిరచికుర యున్న శ దిందింద శుభం
బిం దిందువంశ యసుక్రియ, నిందీవరవీధి మ్రోసె శ నిందిదిరముల్. 604
- క. మాకందర్పునిశరములు, మాకందము లగుటఁజేసి శ మాకందంబుల్
మా కందము లనుకై వడి, మాకందాగ్రములఁ బికస శ మాజము లులిసెన్. 605
- వ. అంత.
- క. ఇం దున్నకణ్ణమునికిని, వందన మొనరించి తిరిగి శ వచ్చెద ననుచుం
బొందుగ ¹ననుచరులను దా, నందతి నందంద నిలిపి శ యటఁ జని మ్రోలన్. 606
- శా. ఆ కణ్ణాశ్రమమందు నీరజనివా శ సాంతప్రదేశంబునక
మాకందంబులనీడఁ గల్పులతికా శ మధ్యంబునక మంజురం
భాకాండాంచితశాలలోఁ గుసుమసం శ పన్నసృలిం జూచె నా
భూకాంతుండు శకుంతలక ²నవనవ శ భ్రూపర్యటత్కుంతలన్. 608
- క. దట్టపుడుఱుమును మీదికి, మిట్టించినచన్నులగవయ శ మిఱుమిఱుచూడ్కుల్
నట్టడునడముఁ దేనియ, లుట్టెడుమోవియును మనము శ నూరింపంగన్. 609
- వ. అంత నారాజకుమారుం డలరుటమ్ములవిలుకానివెడవింట ఘణఘణాయమాన
లయి మ్రోయుఘంటలకుం బంటించి తనమనంబున. 610
- శా. వన్యహరములక జితేంద్రియత నా శ వాసించునాకణ్ణుఁ డీ
కన్యారత్నము నేగతిం గనియెడిం శ గా దీకురంగాక్షి రా
జన్యాపత్యము గాఁగ నోపు నభిలా శ మం బయ్యె గా దేని నే
యన్యాయక్రియలందుఁ జౌరవుల కి శ ట్లాశించునే చిత్తముల్. 611
- క. అడిగిన నృపసుతఁ గా నని, నొడివెడినొ కదే మనంబు శ నొవ్వ నని విభుం
డుడురాజవదన నడుగఁగఁ, ³దడుమునఁ బడి కొంతప్రొద్దు శ దడఁబడఁ జొచ్చెన్. 612
- వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ దనచిత్తసంచారంబు సత్యంబు గాఁ దలంచి యిట్లనియె.
- క. భూపాలకకన్యక వని, నీపయఁ జిత్తంబు నాట శ నీవా రేరీ
నీపే రెవ్వరు నిర్జన, భూపర్యటనంబు దగవె శ పూర్ణేందుముఖి. 614
- వ. అని పలుకు చున్నరాజకుమారునివదనచంద్రికారసంబు నేత్రచకోరంబులవలనం
ద్రావుచు నయ్యువిద విభ్రాంత యయి యున్ననమయంబున. 615
- క. కంఠేశాలునిచేతం, గుంతితుఁ డగు తెట్లు మరుఁడు శ కుసుమాస్త్రంబుల్
లుంతించి గుణనినాదము, తంత వృన బాల నేసె శ తవతవ గదురన్. 616
- వ. ఇట్లు వలరాజువాడికొవ్వరిగోలలజేడిమిఁ దాలిమిపోడిమి సెడి యావాలుఁ
గంటి యిట్లనియె. 617
- మ. అనివార్యప్రభ మున్ను మేనకయు వి శ శ్వామిత్రభూభర్తయుం
గని రామేక డించి పోయె నడవిం శ గణ్ణుండు నన్నింతగా

1. 'నన్ను మాన్యు' వ్రా. ప్ర. 2. 'నవనవభూపర్యటత్కుంతలన్' అ. ప్ర. 3. 'దడుమున యొక'.

మనిచేత్ సర్వము నాముసీంద్రుఁ డెఱుఁగున్ శ మద్భాగధేయంబునన్
నినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థ నగుదున్ శ నేఁడీ వనాంతంబునన్. 618

క. సీవారము ప్రజ లేమును, సీవారము పూజఁ గొనుము శ నిలుపుము సీవున్
సీవారును మాయుటను, సీవారాన్నంబు ¹గొనుడు శ నేఁడు నరేంద్రా. 619

వ. అని పలికిన దువ్యంతుండు మెచ్చి మచ్చెకంటియిచ్చ యెఱింగి యిట్లనియె.

ఆ. రాజతనయ వగుదు శ రాజీవదళసేత్ర, మాట నిజము లోని శ మాట లేకు
తనకు సదృశుఁ డయిన శ తరుణునిఁ గైకొని, రాజసత్తుకు దగవు శ రాజవదన.

వ. అని మఱియొక దియ్యని నెయ్యంపుంబలుకులవలన నయ్యువిద నియ్యకొలిపి. 622

క. బంధురయశుడు జగన్నత, సంధుఁడు దువ్యంతుఁ డుచిత శ సమయజ్ఞుఁ డై
గంధగజగమన నప్పుడు, గాంధర్వవిధిన్ వరించె శ గహవాంతమునన్. 623

~~అంత~~ భరతునిచరిత్రము. ~~అంత~~

వ. ఇష్టిధంబున నమోఘవీర్యుం డగునారాచపట్టి దపసిరాచూలికిఁ జూలు నెక్కొ
లిపి మఱునాఁడు తనవీటికిం జనియె నయ్యంతియుం గొంతకాలంబునకుఁ గొడు
కుం గనినఁ గణ్యముసీంద్రుం డారాచపట్టికి జాతకర్తాదిమంగళాచారంబు లొనర్చె
నాడింభకుండును దినదినంబునకు బాలచంద్రిండునుంబోలె నెదుగుచు. 624

క. కుంతితుండు గాక వాఁ డు, త్కంతం దనపిన్ననాఁడై శ కణ్యవనచర
త్కంఠీరవముఖ్యంబుల, ²కంతంబులఁ బట్టి యడుచుఁ శ గట్టున్ విడుచున్. 625

వ. అంత నా కణ్యముసీంద్రుండు బాలకుం జూచి శకుంతల కిట్లనియె. 626

ఉ. పట్టపురాజు సీమగిఁడు శ పాపఁడు నంతకు నెక్కు డన్నిటం
బట్టపుడేవి వై గఱువ శ ³భాగున నుండక పాటువారితో
⁴గట్టువంబులో నవయఁ శ గాఁ బని లే దిటఁ దర్లి పోఁ గడే
పుట్టివయిండ్ల మానినులు శ పోరచి గా ననిశంబు నుంచురే. 627

వ. అని పలికిన. 628

క. ఆ పిన్నవాని నతుల, వ్యాపారు నుదారు వైష్ణ శ వాంశోద్భవునిం
జూపెద నంచు శకుంతల, భూపాలునికడకు వచ్చెఁ శ బుత్తునిఁ గొనుచున్. 629

వ. వచ్చి దువ్యంతుం డున్నసభామండపంబునకుం జని నిలిచి యున్నయెడ. 630

మ. వలకేల న్నురుచక్రరేఖయుఁ బద శ ద్వంద్వంబునం బుద్ధరే
ఖలు నొ ప్పారఁగ విందు వచ్చినరమా శ కాంతుండు నాఁ గాంతి న
గ్గల మై యున్నకుమారు మారసదృశా శ కారున్ విఱికించి తాఁ
బలుకం డయ్యె విభుం డెఱింగి సతి వి శ భ్రాంతాత్తయై వందురన్. 631

వ. ఆ సమయంబున. 632

1. గుడుపు. 2. వెంతాఱించుఁ గలంచు విడుచుం గట్టున్. 3. భావన. 4. టట్టు వనంబు
లందు నవయం బని.

- మ. అదె నీవల్లభ వాడు నీసుతుడు భాగ్య రావుపుత్రులం బాత్తులక
వదలం గా దలనాటికణ్వవనికాగ్ర వైవాహికారంభముల్
మది నూహింపు శకుంతలావచనముల్ గ్ర మాస్యంబు తాభూవరేం
ద్ర దయం జేకొను మంచు మ్రోసెను వియ గ్ర ద్వాణీవధూగీతముల్. 683
- వ. ఇట్లశరీరవాణి సర్వభూతంబులకుఁ దేటపడ భరింపు మని పలికిన నాకుమారుండు
భరతుం డయ్యె నంత నారాజు రాజవదన నంగీకరించి తనూభవుం జేకొని కొంత
కాలంబు రాజ్యంబు సేసి పరలోకంబునకుం జనియె దదనంతరంబు. 684
- క. రెండవహరిక్రియ ధరణీమండలభారంబు నిజ స గ్ర మంచితబాహు
దండమున నిలిపి తనకును, భండనమున నెదురు లేక గ్ర భరతుం డొప్పెన్. 685
- వ. మఱియు నాదౌవ్యంతి యమునాతటంబున దీర్ఘతపుండు పురోహితుండు గా
డెబ్బదియెనిమిదియను గంగాతీరంబున నేబడేనుం గా నిట్లు నూటముప్పది
మూడశ్వమేధయాగంబులు సదక్షిణంబులు గా నొనర్చి దేవేంద్రవిభవంబున
సతిశయించి పదుమూడువేలు నెనుబదినాలుగింటికదుపువేరు ద్వంద్వం
బునం బరంగు సట్టివేయిద్వంద్వంబులపాడిమొదవులఁ గ్రేవులతోడ సలం
కారసహితలం జేసి వేపురు బ్రాహ్మణుల కిచ్చి మహారత్నకూలంబున విప్ర
ముఖులకుఁ బుణ్యదినంబునఁ గనకభూషణశోభితంబు లయి ధవళదంతంబులు
గలనల్లినియేనుంగులం బదునాలుగులక్షల నొసంగె దిగ్విజయకాలంబున శక
శబరబద్ధరకమకిరాతకహూణమేచ్చదేశంబులరాజుల బీచం బడంచి రసాతలం
బున రాక్షసకారాగ్రహంబులందున్న వేల్పులగరితలం బెక్కండ్ర విడిపించి తెచ్చి
వారలవల్లభులం గూర్చె ద్రిపురదానవుల జయించి నిర్జరుల నిజమందిరంబుల
నునిచె సతని రాజ్యంబున గగన ధరణీ తలంబులు ప్రజలు గోరిన కోరిక
లిచ్చుచుండ నివ్వధంబున. 686
- ఆ. సత్యచరితమందుఁ గ్ర జలమందు బలమందు, భాగ్యమందు లోక గ్ర పతులకంటె
నెక్కు డైనవేర్తి గ్ర నిరుపదియేనువే, లేండ్లు ధరణి భరతుం గ్ర డేలె నధిప. 687
- క. అర్థపతికంటె గలిమిఁ గృతార్థుం డై యతులశౌర్య గ్ర మలవడియు సతం
డర్థములను బ్రాణములను, వర్ధము లని తలఁచి శాంతుఁ గ్ర డయ్యె నరేంద్రా.
- క. భరతునిభార్యలు మువ్వరు, వరుసం బుత్తకులఁ గాంచి గ్ర వల్లభుతోడక
సరి గా రని తోడ్కోడను, శిరములు దును మాడి రాత్త గ్ర శిశువుల నధిపా. 688
- వ. ఇట్లు విదర్భరాజపుత్రికలు శిశువులం జంపిన భరతుం డపుత్రకుం డై మరుత్స్తో
మం బనుయాగంబు పుత్రార్థి యై చేసి దేవతల మెప్పించె నయ్యవసరంబున.
- సీ. ఆన్నయిల్లాలిఁజూ గ్ర లాలిని మమతాఖ్య, జూచి బృహస్పతి గ్ర సురతమునకుఁ
దొరఁగొని పై పడ్డ గ్ర దొల్లిగర్భంబున, నున్న బాలుడు భయం గ్ర బొదవి వలదు
తగదని మొఱసేయఁ గ్ర దమకంబుతో వాని, నంధుండ వగుమన్న గ్ర నలిగివాడు

యోనిలోఁబలివీర్య శ్రీ మురలఁ దిన్నిన నేలఁ బడిబిడ్డఁ డై యున్నఁ శ్రీ బాయలేక
 ఆ. సతఁజెంపుకొడుకు శ్రీ లిరువురు జన్మించి, రచఁచు వెలయఁజేయు శ్రీ మనిన మమతఁ
 జెంపఁజాల నీవ శ్రీ పెంపుఁ భరింపు మీ, ద్వాజు ననుచుఁ జనియె శ్రీ దాని విడిచి.
 వ. ఇట్లుతథ్యనిభార్య యగుమమతయు బృహస్పతియు శిశువుం గని ద్వాజుఁడైన
 వీని నీవనీవ భరింపు మని వది నెమఱఁదులు దమలో నొండొరువులం బలికినకార
 ణంబున వాఁడు భరద్వాజుం డయ్యె గర్భస్థం డయినవాఁడు బృహస్పతి
 శాపంబున దీర్ఘతముం డయ్యె నంత నా బృహస్పతియు మమతయు (నుదయించిన)
 వాని విడిచి నిజేచ్ఛంజనన ముత్తులు వానిం బోషించి పుత్రార్థి యయినభర
 తున కిచ్చి రతిండు వానిం జేకొనియె వితథం బయినభరతవంశంబునకు నా భర
 త్వాజుండు వంశకర్త యగుటంజేసి వితథుం డనం బరంగె నా వితథునికి మన్యువు
 మన్యువునకు బృహత్తత్త్ర జయ మహావీర్య నర గర్ధ లనువా రేగురు సంభ
 వించి రందు నరునికి సంకృతి సంకృతికి గురుండు రంతిదేవుం డన నిరువురు
 జన్మించి రందు. 642

రంతిదేవుని చరిత్రము.

సీ. రాజవంశోత్తమ శ్రీ రంతిదేవునికిర్తి, ¹ యేల చెప్పఁగ విను శ్రీ మిందు నందు
 నారాజు దనసంచి శ్రీ తార్థంబు లన్నియు, నెడపక దీనుల శ్రీ కిచ్చి యిచ్చి
 నకుటుంబుఁ డైధైర్య శ్రీ సంయుతుండై పేద, యెకూడునీరులే శ్రీ కథమవృత్తి
 నెందేని నలువది శ్రీ యెనిమిది దివసముల్, చరియింప నొకదివ శ్రీ సంబు రేవు
 ఆ. నెయ్యి పాయసంబు శ్రీ నీరును గలిగిన, బహుకుటుంబభార శ్రీ భయముతోడ
 నలసి నీరువట్టు శ్రీ నాశలియును మిక్కి, లొదవఁ జూచి కుడువ శ్రీ నుత్సహించె.
 వ. అయ్యవసరంబున 644
 సీ. అతిథిభూసురుఁ డొక్కఁ శ్రీ డాహార మడిగినఁ, గడపక ప్రియముతో శ్రీ గారవించి
 హరిసమర్పణ మంచు శ్రీ నన్నంబులో సగ, మిచ్చిన భుజియించి శ్రీ యేగెనాతఁ
 డంతలో నొకశూద్రుఁ శ్రీ డశనార్థియై వచ్చి, పాడనూప లే దనఁ శ్రీ బోక తనకు
 నున్నయన్నములోన శ్రీ నొకభాగ మిచ్చిన, సంతృప్తుడైవాడు శ్రీ సనిన వెనుక
 ఆ. కుక్కగమియఁ దాను శ్రీ నొక్కఁ డేతేర నా,యన్న కేష మిచ్చి శ్రీ సన్నయంబు
 లాడి మ్రొక్కిపంప శ్రీ నోడక చండాలు, డొక్కఁ డరుగుదెంచి శ్రీ చక్క నిలిచి.
 వ. రాజు న కిట్లనియె. 646

క. హీనుడఁ జండాలుండను, మానవకులనాథ దప్పి శ్రీ మానదు నవలం
 బో నేర సీకుఁ జిక్కిన, పానీయము నాకుఁ బోసి శ్రీ బ్రతికింపఁగ దే. 647

వ. అనిన వానిదీనాలాపంబులకుఁ గరుణించి రా జిట్లనియె. 648

ఉ. అన్నము లేదు కొన్నిమధు శ్రీ రాంబువు లున్నవి త్రావు మన్న ²రా

1. 'యెలమి జెప్పఁగకు * నిందు నందు' వా. ప్ర. 2. 'ర మ్మన్న' ఆ. ప్ర.

వన్న శరీరధారులకు శ నాపద వచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సు శ ఖంబులు సేయుటకన్న నొండుమే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురు శ షోత్రముఁ డొక్కఁడ చుమ్ము పుల్కనా. 649

వ. అని పలికి.

650

మ. బలవంతం బగునీరువట్టున నిజ శ ప్రాణాంతమె యున్నచో
నలయం డేమియు వీనిహృజ్జ్వరము నా శ యాసంబు ఖేదఁ బు నా
జలదానంబున నేడు మాను ననుచు శ సర్వేశ్వరాధీశుఁ డై
జలముం బోసెను రంతిదేవుడు దయం శ జండాలపాత్రంబునన్. 651

వ. తదనంతరంబ బ్రహ్మదేవతలు సంతోషించి రంతిదేవునికి మేలు సేయందలంచి
నిజాకారంబులతో ముందట నిలువంబడి యారాజధైర్యపరీక్షార్థంబు దమ
చేసినవృషలాదిరూప యగువిష్ణుమాయ నెఱింగించిన నానరేంద్రుం డందఱకు
నమస్కరించి. 652

క. వారల సేమియు నడుగక, నారాయణభక్తి దనమ శ నంబున వెలుంగఁ
ధీరుం డాతఁడు మాయా, పారజ్ఞుం డగుచుఁ బరమ శ పదమును బొందెన్. 653

క. ఆ రాజుని నొలిచిన, వా రెల్లఁ దదీయయోగ శ వైభవమున శ్రీ
నారాయణచింతను లై, చేరి యోగీశు లగుచు శ సిద్ధపదంబున్. 654

వ. ఇట్లు రంతిదేవుండు విజ్ఞానగర్భిణి యగు భక్తివలనఁ బరమపదంబునకుం జనియె
నంత గర్భనకు శిని జన్మించె శినికి గార్భ్యండు గలిగె నాతనినుండి బ్రాహ్మణ
కులం బయ్యె మహావీర్యునికి సురక్షయండును సురక్షయనకుఁ ద్రయ్యారుణియుఁ
గవియుఁ బుష్కరాదునియు ననుమువ్వరు సంభవించిరి పారును బ్రాహ్మణ
లయి చనిరి బ్రహ్మక్షత్తునికి సుహృత్తుండు సుహృత్తునకు హస్తీయు జనించి
రాహస్తీ దనపేరి హస్తీనాపురంబు నిర్మించె నా హస్తీకి నజమీధుండును
ద్విమీధులకును బురుమీధుండును నన మువ్వరు జనియంచి రం దజ
మీధునివంశంబునం బ్రియమేధాదులు గొందఱు పుట్టి బ్రాహ్మణు లయి చని
తయ్యజమీధునికి బృహదిషువు నతనిపుత్రుండు బృహద్ధనువు నతనికి బృహ
త్కాయండు నతనికి జయద్రథుండు నతనికి విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకు సేనజిత్తు
సేనజిత్తునకు రుచిరాశ్వండు దృఢహనువు గాశ్వండు వత్సుండు నన నలుగురు
జనించి రందు రుచిరాశ్వనకుఁ బ్రాజ్ఞుండు నతనికి బృథుసేనుండును బృథు
సేనునికి బారుండును వానికి నీవుండును నీవునికి నూర్వురు గొడుకులును
బుట్టిరి మఱియును. 655

ఆ. శుకునికూతు రైన శ సుందరి సత్కృతిఁ బొంది వేడ్క నీప శ భూవిభుండు
విమలయోగవిత్తు శ విజ్ఞానదీపి తో, దారచిత్తు బ్రహ్మ శ దత్తుఁ గనియె. 656

వ. ఆ బ్రహ్మాదత్తుండు జైగిషవ్యోపదేశంబున యోగతంత్రంబునంజేసి ¹గోదేవి యను భార్యవలన విష్వక్సేనుం డనుకుమారునిం గనియె విష్వక్సేనునకు నుదక్సేనుం ను నుదక్సేనునకు భల్లానుండు వీరలు బార్హదివపు లకురాజు తైరి ద్విమీధు నకు యమీనరుండు యమీనరునికిఁ గృతిమంతుండు గృతిమంతునికి సత్యధృతి సత్యధృతికి దృఢనేమి దృఢనేమికి సుపార్శ్వకృత్తు సుపార్శ్వకృత్తునకు సుపార్శ్వండు సుపార్శ్వనకు సుమతి సుమతికి సన్నతిమంతుండు సన్నతిమంతునికొ డకు కృతి యనువాడు హిరణ్యనాభునివలన యోగమార్గం బెఱింగి శోకమో హంబులువిడిచి తూర్పుదేశంబున నామసంహిత పఠించె నతనికి సుగ్రాయుధుం డు సుగ్రాయుధునకు డేమ్యుండు డేమ్యునకు సువీరుండు సువీరునకుఁ బురంజ యుండు పురంజయునకు బహురథుండు జన్తించిరి వా స్తికొడుకు పురుమీధునికి సంతతి లే దయ్యె నయ్యజమీధునికి నల్లిని యనుభార్యయందు నీలుండు నీలు నికి శాంతియు శాంతికి సుశాంతియు సుశాంతికిఁ బురుజుండుఁ బురుజునకి నర్కుండు నర్కునికి భర్త్యాశ్వుండు భర్త్యాశ్వునకు ముద్గల యవీనర బృహదిషు కాంపిల్య స్పంజయు లనువా రేవురుం బుట్టిరి.

657

క. మించినభర్త్యాశ్వుండు సుత, పంచకమును జూచి విషయ శ్ర పంచకమును వ ర్జించితిఁ దల మని పల్కినఁ, బాంచాలురు నాఁగ సుతులు శ్ర పరచిరి ధరణిన్.

వ. అంత ముద్గలునినుండి బ్రాహ్మణకులం బై ముద్గలగోత్రంబు నా నెగడె భర్త్యా శ్వుపుత్రుం డైనయాముద్గలునికి దివోదాసుండు సహస్ర యనుకన్యకయునుం బుట్టి రహస్రయందు గౌతమునికి శతానందుండు పుట్టె శతానందునికి ధను ర్దేవవిశారదుం డయినసత్యధృతి పుట్టె నతం డొకనాడు వనంబున నూర్యశిం గనిన నతనికి రేతఃపాతం బై తద్వీర్యంబు శర స్తంబంబునం బడి మిథునం బయ్యె నాసమయంబున.

659

క. చపలరతి శంతనుం డను, నృపవరుఁ డడవికిని వేట శ్ర నెపమునఁ జనుచుం గృపతోశిశుయుగముంగని, కృపియుఁగృపుండనుచుఁదెచ్చిగృహమునఁబెంచెన్.

వ. ఆ కృపి ద్రోణునకు భార్య యయ్యె దివోదాసునకు మిత్రాయువు మిత్రాయువు నకుఁ జ్యవనుడఁ జ్యవనునకు సుదాసుండు సుదాసునకు సహదేవుండు సహదేవు నకు సోమకుండు సోమకునకు సుజన్తకృత్తు సుజన్తకృత్తునకు నూర్పురుగొడుకు లుం గలిగిరి వారిలో జంతు వనువాడు జ్యేష్ఠుండు కడచూలు పృషతుండు పృషతునకు ద్రుపదుండు ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నూడు లయినకొడుకులును ద్రాపది యనుకూతురుం గలిగిరి ధృష్టద్యుమ్నునకు ధృష్టకేతువు పుట్టె వీరలు పాంచాలరాజు లని యెఱుంగుము మఱియు నయ్యజమీధునికొడుకు ఋక్షుండు ఋక్షునకు సంవరణుం డాసంవరణుండు తిపతి యనియెడి నూర్యకన్యయందుఁ

గురువుం గనియె నాకురువుపేరం గురుజేత్రం బయ్యె నాకురువునకుఁ బరీక్షిత్తు
సుధనువు జహ్నువు నిషధుండు ననువారు నలువురు వుట్టి రందుఁ బరీక్షిత్తు
కొడుకులు లేక చనియె సుధనువునకు సుహృతుం డతనికిఁ జ్యవనుండు చ్యవ
నునకుఁ గృతి గృతికి వసువు వసువునకు బృహద్రథ కుసుంభమత్స్యప్రశ్యగ్
చేదిషాదులు వుట్టి రందు బృహద్రథునకుఁ గుశాగ్రుండు గుశాగ్రునికి ఋష
భుండు ఋషభునికి సత్యహితుండు సత్యహితుఁకిఁ బుష్పవంతుండు పుష్పవం
తునకు జహ్ను వసువాఁడు మఱియును. 661

సీ. ఆ బృహద్రథునకు శ సన్యభార్యాగర్భమున రెండు తనుఖండ శ ములు జనించె
దునుకలు గని తల్లి శ తొలగంగ వైచిన, సంధించె నొకటిగా శ జర యనంగ
నొక్కదైత్యకాంత వా శ డొప్పె జరాసంధుఁ, డన గిరివజ్రపుర శ మాతఁ డేఱె
నతనికి సహదేవుఁ శ డతనికి సోమాపి, తనయుఁ డాతనికి శ్రు శ తశ్రవుండు
తే. జహ్నువుత్తుండు సురధుండుఁజనవరేణ్య, యతనికొడుకు విమారథుఁ, శడతనిపట్టి
సార్యభాముండు వానికిసంభవుండు, వినుజయత్సేనుఁ డనువాఁడు శ విమలకీర్తి
వ. ఆ జయత్సేనునికి రథికుండు రథికునకు నయితాయువు నయితాయువునకుఁ గ్రోధ
నుండుఁ గ్రోధనునకు దేవాతిథియు దేవాతిథికి ఋక్షుండు ఋక్షునికి భీమసేనుండు
వానికిఁ బ్రతీపుండుఁ బ్రతీపునకు దేవాపి శంతను బాహ్లికు లన మువ్వరు గొడు
కులు వుట్టి రందు. 663

సీ. దేవాపి రాజ్యంబు శ దీర్ఘ నొల్లక వనం,బున కేఁగెఁ దమ్ముండు శ పూర్వజన్మ
మందు మహాభిషేకఁడసియెడువాఁడు శం, తనుఁ డయ్యె వాఁడె యీశధాత్రి నెల్ల
నేలుచుఁ గరముల శ నేవృద్ధు ముట్టిన, వాఁ డెల్ల నిండుజ శ వ్యసము నొందు
నతఁడు శాంతిప్రాప్తుఁ శ డై యున్న దానఁ బండ్రిండేండ్లు వజ్రి వర్షంప కున్న
ఆ. వృష్టి లేనినొప్పు శ విప్రుల నడిగిన, నన్న యండఁ దమ్ముఁ శ డగ్నిహోత్ర
దారసంగ్రహంబు శ దాల్చినఁ బరిశేత్త,యంద్రు గాన నీవ శ యతఁడ వైతి. 664
వ. అది కారణంబు గా నన్న యండఁ దమ్ముండు రాజ్యార్హుండు గాఁడు నీవు పరివే
త్తవు మీయన్నకు రాజ్యం బిచ్చిన ననావృష్టిదోషంబు నెడు నని బ్రాహ్మణులు
వల్కిన శంతనుండు వనంబునకుం జని దేవాపికిఁ బ్రియంబు నెప్పి రాజ్యంబు
సేకొమ్మని పల్కె నంతకు మున్న ¹వానితండ్రి దేవాపిని రాజ్యంబున కర్హుం జే
యం దలంచి విప్రులం బిలిచిన నావిప్రులు పాపండమతవాక్యంబులు దేవాపికి
నుపదేశించిన దేవాపి వేదంబుల నిందించినపాపండుండును దేవదూషకుండును
నయ్యెం గావున దేవాపికి రాజ్యంబు లే దని బ్రాహ్మణులు నెప్పిన శంతనుండు
మగిడి వచ్చి రాజ్యంబుఁ జేకొనియె నంత వర్షంబును గురిసె నివ్విధంబున. 665
క. దేవాపి కలాపపురం, బావాసము గాఁగ యోగి శ యై యున్నాఁడు

- ద్వీపర కలి నష్టం బగు, జైవాత్మకకులము మీఁద య సంస్థాపించున్. 666
- వ. బాహ్నికుం డనువానికి సోమదత్తుండు పుట్టె సోమదత్తునకు భూరియు భూరిశ్ర
వసుండును శలుండు ననువారు మువ్వరు పుట్టిరి. 667
- క. భాతిగ శంతనునకు గం, గాతటినికి వైష్ణవాగ్ర య గణ్యుడు ఘోరా
రాతినయననీలోత్పల, భీతికర గ్రీష్మః డైన య భీష్ముడు పుట్టెన్. 668
- ఆ. పరశురాముఁడొడ య బ్రతిఘటించి జయింప, నన్య నోకని నెఱుంగ య మతనిదక్క
వీరయాధపతి వి య వేకధర్మజుండు, వేల్పుటేటిపట్టి య విమలయశుడు. 669
- వ. ఆ శంతనునకు దాశకన్యక (యైనసత్యవతి)యందుఁ జత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు
పుట్టి రందుఁ జత్రాంగదుండు గంధర్వులచే నిహతుం డయ్యె మఱియును. 670
- ఉ. సత్యవతీవధూతి మును య శంతనుపెండ్లము గానినాఁడు సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు య గర్భము సేసిన బాదరాయణు
డత్యుదితుండు శ్రీహరిక య శాశ్వజుఁడై ¹ ప్రభవించె నిత్యముల్
సత్యము లైనవేదముల య సాంగములక విభజింప దత్తుఁడై. 671
- ఆ. బాదరాయణుండు య భగవంతుఁ డనఘుండు, పరమగుహ్య మైన య భాగవతము
నందనుడ నయిన య నాకుఁ జెప్పెను శిష్య, జనుల మొఱిగి యేచు య జదువుకొంటి. 672
- వ. ఆ విచిత్రవీర్యునికిఁ గాశి రాజకూటుల నంబికాఁబాలికల భీష్ముండు బలాత్కారం
బునఁ దెచ్చి వివాహంబు సేసిన విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజరాగ
మత్తుం డై చిరకాలంబు నానావిధక్రీడల విహరించుచు రాజయత్నప్రీతిం డై
మృతుం డయ్యె నంత. 673
- క. అతనిసతులవలన సుతుల, సుత కను మని తల్లి వనుప య సొరిదిం గఁగెయొ
ధృతరాష్ట్రసాండువిదురుల, సుతచరితుండు బాదరాయ య ణుండు య రేంద్రా. 674
- వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధనాడు లగుకొడుకులు నూర్వు
రును దుశ్శల యను కన్యకయును జన్మించిరి మృగశాపభయంబునంజేసి భార్యం
బొంద వెఱచినచాండుఁకుం గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రులప్రసాదంబున యు
ధిష్ఠిరభీష్మార్జును లనుమువ్వరును మార్దిదేవివలన నాసత్యప్రసాదంబున నకుల
సహదేవు లనువారిద్దఱును గా నేవురు పుట్టి రయ్యేవురకును ద్రుపదరాజపుత్రియైన
ద్రౌపదియందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివిధ్యుండును శ్రుతసేనుండును శ్రుతకీర్తియు
శతానీకుండును శ్రుతకర్తుండును నన నేవురు పుట్టిరి మఱియు యుధిష్ఠిరునకుఁ
జారవతియందు దేవకుండును భీమసేనునికి హిడింబయందు ఘటోత్కచుండును
గాలియందు సర్వగతుండును సహదేవునికి విజయయందు సుహోత్తుండును
నకులునకు రేణుమతియందు నిరమిత్తుండును నర్జునునకు నులూపి యనునాగ

1. 'జనియించె జోరహృదైత్యకరావకృష్టమితిస్థితవేదవిభాగదత్తుఁడై' వ్రా. ప్ర.

కన్యకయందు నిరావంతుండును మణలూరుపతిపుత్రి యయినచిత్రాంగదయందు
బభ్రువాహనుండును సుభద్రయందు (శౌర్యధైర్యతేజోవిభవంబుల సఖిలాజ
నికరంబునం బ్రఖ్యాతుం డైన)యభిమన్యుండును జన్మించి రందు బభ్రువాహనుం
డర్జునునియోగంబున మాతామహునిగోత్రంబునకు వంశకర్తయ్యె. 675

ఉ. అన్యసుపూజ్య నీజనకుఁ ॥ డై యభిమన్యుండు భూవరేంద్రమూ
ర్ధన్యుండు ధన్యమార్గణక ॥ దంబవిదారితవైవీరరా
జన్యుండు జన్యభీతకురు ॥ సైన్యుండు సైన్యసమూహనాథదృ
క్షాన్యుండు మాన్యకీర్తిమహి ॥ మం దనరెం గురువంశకర్తయై. 676

వ. ఆ యభిమన్యునకు నుత్తరయండు నీవు జన్మింఁతివి 677

క. ద్రోణసుతుతాపువేఁడిమిఁ బ్రాణంబులఁ బాసి హరికృ ॥ పాదర్శనసం
త్రాణంబున బ్రదికితె కా, ఊఁగేశ్వర మున్ను నీశి ॥ శుత్సమువేశన్. 678

వ. నీకుమారులు జనమేజయశ్రుతసేనభీమసేనోగ్రసేను లనునల్వగు వీరలయందు.

ఆ. నీవు తక్షకాహి ॥ నివాతుండ వని విని, సకలసర్పలోక ॥ సంహృతముగ
సర్పయాగమింక ॥ జనమేజయుండు సేయఁగలఁడు పూర్వరోష ॥ కలితుండగును.

వ. మఱియు నతండు సర్వధరణీమండలంబును జయించి కావశేయంబు పురోహి
తుండు గా నశ్వమేధంబు సేయంగలవాడు వానికి శతానీకుండు జనియించి యా
జ్ఞవల్క్యునితోడ వేదంబులు పఠించి కృపాచార్యునివలన విలువిద్య నేర్చి
శౌనకునివలన నాత్మజ్ఞానంబుఁ బడయంగలవాఁ డాశతానీకునికి సహస్రానీకుండు
వానికి నశ్వమేధంబుం డశ్వమేధజునికి నానీమకృష్ణుం డానీమకృష్ణునకు నిచకుం
(డానిచకుండు గజాహ్వయుఁడు నదిచే హృతంబు గాఁ గొళాంబియందు వసి
యించు) నాతనికి నుపుండు కుపునికిఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శుచిరథుండు
శుచిరథునికి వృష్టిమంతుండు వృష్టిమంతునికి సుషేణుండు సుషేణునికి సువీతుం
డు సువీతునికి నృచక్షువు నృచక్షువునకు సుఖానిలుండు సుఖానిలునికిఁ బరిష్లవుండు
పరిష్లవునకు మేధావి మేధావికి సునయండు సునయనికి నృపంజయుండు నృపం
జయునికి దూర్వుండు దూర్వునికి నిమి నిమికి బృహద్రథుండు బృహద్రథుండు
సుదాసుండు సుదాసునికి శతానీకుండు శతానీకునకు దురమనుండు దురమనునికి
విహీషరుండు విహీషరునికి దండపాణి దండపాణికి మితుండు మితునకు డేమకుం
డు డేమకునకు బ్రహ్మక్షత్రుండు¹వాఁడు నిర్వంశుం డై దేవర్షి సత్కృతుం డై
కలియుగంబునందుఁ జనం గలవాడు. 681

క. బగతి నిలమిఁడఁ బుట్టెడు, మగధాధీశ్వరుల నిఖిల ॥ మనుజేశ్వరుల
నిగమూలతపిమలఁ జెప్పెద, సుగుణాలకార ధీర ॥ సుభగవిచారా. 682

చ. జరాసంధపుత్రుం డైనసహదేవునికి మార్జాలి మార్జాలికి శ్రుత శ్రవంబు శ్రుత

శ్రవునకు నయతాయువు నయతాయువునకు నిరమిత్తుండు నిరమిత్తునకు సున
క్షత్తుండు సునక్షత్తునికి బృహత్సేనుండు బృహత్సేనునికి గర్భజత్తు గర్భజత్తు
నకు శ్రుతంజయుండు శ్రుతంజయునకు విప్రుండు విప్రునకు శుచి శుచికి త్సే
ముండు త్సేమునికి సువ్రతుండు సువ్రతునకు ధర్మసేతుండు ధర్మసేతునకు
శ్రుతుండు శ్రుతునకు దృఢసేనుండు దృఢసేనునికి సుమతి సుమతికి సుబలుండు
సుబలునకు సునీతుండు సునీతునకు సత్యజత్తు సత్యజత్తునకు విశ్వజత్తు విశ్వజత్తు
నకు బురంజయుండును జన్మించెద రని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 683

ఆ. వినము మగధదేశ శ్ర విభులు జరాసంధ,¹ ప్రముఖధరణిపతులు శ్ర ప్రబలయశులు
వీరు కలియగమున శ్ర వేయేండ్లలోపల, బుట్టి గిట్టె గలగు శ్ర భూవరేంద్ర. 684

వ. యయాతికొడు కనువునకు సభానరుండు జక్షువు బరోక్షుండు ననువారు ము
గ్గురు పుట్టి రండు సభానరునికి గాలనాథుండు గాలనాథునకు స్పంజయుండు
స్పంజయునకు బురంజయుండు బురంజయునకు జనమేజయుండు జనమేజయు
నకు మహాశాలుండు మహాశాలునికి మహామనసుండు మహామనసునకు నుశీన
రుండు తితిక్షు వన సిరువురు జన్మించి రండు నుశీనరునకు శిబివన క్రిమిదర్పు లన
నలువురు జన్మించి రండు శిబికి వృషదర్ప సువీర మద్ర కేకయులు నలువురు
పుట్టిరి తితిక్షునకు రుశద్రథుండు రుశద్రథునకు హేముండు హేమునకు సుత
పుండు సుతపునకు బలియు బుట్టి రాబలివలన నంగవంగకళింగసింహపుండ్రా
ధు లనుపేళ్లు గలవా రాద్వరు కుమారులు పుట్టిరి వారలు దూర్వుదేశంబునకు
రాజు లయి దేశంబులకు దమతమనామధేయంబు లిడి యేలిరి సువీరునకు
సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివిరథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకు
జిత్రరథుండు బుట్టి రాచిత్రరథుండు రోమపాదుండు నా బరంగె. 685

క. సంతతి లేనికతంబున, జంతించుచు నుండ నతని శ్ర చెలికా డగుదీ
మంతుడు దశరథు డతనికి, సంతతి గా నిచ్చె నాత్మ శ్ర జను శాంతాఖ్యన్. 686

వ. అంత రోమపాదుండు దనకూతురు శాంత యని కైకొని మెలంగు చుండ నా
రాజు రాజ్యంబున గొంతకాలంబు వర్షంబు లేమికిం జంతించి విభాండకసుతుం
డైనఋశ్యశృంగుండు వచ్చిన వర్షంబు గురియు నని పెద్దలవలన నెఱింగి. 687

క. ఆరాజు ఋశ్యశృంగుని, ఘోరతపోనియము దెచ్చు శ్ర కొఱకై పనిచె
వారసతుల నేర్పుల నుదార స్తనభారభీరు శ్ర తరమధ్యగల్న్. 688

వ. వారును జని. 689

ఆ. శాంతలార మెకము శ్ర గన్నది మొదలుగా, నాడువారి నెఱుంగె శ్ర డడవిలోన
గోచి బిగియగట్టుకొనినయావడుగని, మత్తికాని రతికి శ్ర మరపవలయు. 690

వ. అని పలుకుచు. 691

1. ధరణిపతులు బాహుదర్మయుతులు.

- క. ఆడుచు జెవులకు నింపుగఁ, బాడుచు నాలోకనిశిత శ బాణౌఘములఁ
వీడుచు డగ్గఱ నోడుచుఁ, జేడియ లాతపసివడుగుఁ శ జేరిరి కలఁపన్. 692
- వ. అయ్యవసరంబున వారలం జూచి. 693
- సీ. మిళితాభినీలధ శ మ్మిల భారంబులు, చారుజూవిశే శ మంబు లనియు
భర్తాంచలోజ్జ్వల శ ప్రభదుకూలంబులు, తతచ ర్తవస్త్రభే శ దంబు లనియు
బహురత్నకీలిత శ భాసురదామంబు, లభికరుద్రాక్షమా శ లాదు లనియు
మలయజమ్మగనాభి శ మహితలేపంబులు, బహువిధభూతిలే శ పంబు లనియు
తే. మధురగానంబుశ్రుతియు క్రమంత్రజాతు, లనియువీణెలుదండంబు శ లనియుసతుల
మూర్తులెన్నడు నెఱుంగనిశ్రముగుదతపసి, వారిఁ దాపసులనిడాయశవచ్చి మ్రొక్కె.
వ. ఇట్లు వచ్చి మ్రొక్కినఋశ్యశృంగుం జూచి నగుచు డగ్గఱి. 695
- సీ. సేమమే యని సతుల్ శ సేతుల గ్రుచ్చి కర్కశకుచంబులు మోవఁ శ గొలిలించి
చిరతపోనియతి డశస్థితిగదాయని మోముఁ, గందువయును నాభిఁ శ గలయఁబుడికి
క్రొత్తదీవన లివి శ గొను మని వీనుల, పొంత నాలుకలఁ జ శ ప్పళ్లు చేసి
మావనంబులపండ్లు శ మంచివి తిను మని, పెక్కులడ్డంబులు శ పీతి నొసఁగి
ఆ. ¹నూతనాజినంబు శ నును పిది మే లని, గోచి విడిచి మృదు దు శ కూల మిచ్చి
వకాని మరగఁజేసి శ మాపర్ణ శాలకఁ, బోద మనుచుఁ గొంచుఁ శ బోయి రతని.
వ. ఇట్లు హరిణీసుతుండు కాంతాకటాక్షపాశబద్ధం డై వారలవెంటం జని రోమ
పాదుకడకుం బోయిన నతండు దనప్రియనందన యైనశాంత నిచ్చి పురంబున
సునిచికొనియె నమ్మనీశ్వరుండు వచ్చిన (వర్షప్రతిబంధదోషంబు సెడి) వర్షంబు
గురిసె సంత. 697
- ఆ. ఆ సృపాలచంద్రుఁ శ డనపత్యుడై యుండ, నెఱిగి మునికులేంద్రుఁ శ డింద్రుఁగూర్చి
యిష్టి చేసి సుతుల శ నిచ్చె నాతనికృపఁ, బంక్తిరథుడు పిదపఁ శ బడసె సుతుల.
వ. ఆ రోమపాదునకుఁ జతురంగుడును జతురంగునకుఁ బృథులాక్షుండును బృథు
లాక్షునికి బృహద్రథుండు బృహత్కర్తుండు బృహదానుండు ననువారు ము
వ్వురు వుట్టి రండు బృహద్రథునకు బృహత్తనసుండు బృహత్తనసునకు జయద్ర
థుండు జయద్రథునకు విజయుండు విజయునకు సంభాతి యనుభార్యయండు
ధృతియు నాధృతికి ధృతవ్రతుండు ధృతవ్రతునకు సత్యకర్తుండు సత్యకర్తునకు
సతిరథుండును జ న్నించెరి. 699
- ఆ. కుంతి పిన్ననాడు శ గోరి సూర్యునిఁ బొంద, బిడ్డఁ డదితుఁ డైనఁ శ బెట్టెఁ బెట్టి
గంగనీట విడువఁ శ గని యతిరథుఁ డంతఁ, గర్జుఁ డనుచుఁ గొడుకు శ గారవించె.
వ. ఇ ట్లతిరథునకుఁ గానీసుండైనకర్ణుండు కొడు కయ్యెఁ గర్ణునకు వృషసేనుండు వుట్టె

1. తే. చర్మవస్త్రము పడలింది చర్మకాంతి, మించి చెలరఱవీణాంబర మిచ్చి వెనను, మనము పోకొండ పోయి తోనాల్గ వారి, ముఱుగవకుఁ జేరు సతఁడు చే మరగి వారి.

శయ్యయాతికొడు కై న ద్రుహ్యునకు బభ్రునేతువు బభ్రునేతువునకు నారబుండు
నారబునకు గాంధారుండు గాంధారునకు ఘర్ముండు ఘర్మునకు ఘృతుండు ఘృతు
నకు దుర్మదుండు దుర్మదునకు బ్రచేతసుండు ప్రచేతసునకు నూర్గురు వుట్టి
మేచ్చపతు లయి యుద్ధగి శ నాశ్రయించిరి తుర్గసునకు వహ్ని వహ్నికి భర్గుండు
భర్గునకు భానుమంతుండు భానుమంతునకు ద్రిసానువు ద్రిసానువునకు గరంధ
ముండును గరంధమునకు మరుత్తుండు నతనికి యయాతిశాపంబున సంతతి
లే దయ్యె వినుము.

701

యదువంశచరిత్రము.

చ. అనఘ యయాతివైద్యకొడు శ కై నయదుక్షీతిపాలువంశమున్
వినినఁ బరించినన్ నరుడు శ వెంశీయఁ బుట్టఁడు ముక్తి బొందు న
య్యనుపమమూర్తి విష్ణుఁడు న శ రాశ్రుతి బొంది జనించె గావునన్
వినుము నరేంద్ర నీకు నది శ వీనులపండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్.

702

వ. యదువునకు సహస్రజిత్తుఁ గ్రోష్టువు నలుండు రివుండు ననువారు నలువురు సం
భవించి రందుఁ బెదకొడు కై నసహస్రజిత్తునకు శతజిత్తు గలిగె నాశతజిత్తునకు
మహాహయ హేమహయ హేమాయు లనువారు మువ్వురు జనించి రందు హేహ
యునకు ధర్ముండు ధర్మునకు నేత్రుండు నేత్రునకుఁ గుంతి గుంతికి మహిష్మంతుం
డు మహిష్మంతునికి భద్రనేనుండు భద్రనేనునకు దుర్మదుండు దుర్మదునికి ధని
కుండు ధనికునికి గృతవీర్య కృతాగ్ని కృతకర్మ కృతేజు లనునలుగురు సంభ
వించి రందుఁ గృతవీర్యునికి నర్జునుండు జనియించె నతండు మహాబుద్ధిబలంబున.

నీ. హరికళాసంజాతుఁ శ డైనదత్తాత్రేయు, నేవించి సద్యోగ శ సిద్ధి బడసి
బహుయజ్ఞదానత్రపంబులు గావించి, సకలదిక్కులు గెల్చి శ జయముతోడ
సతతింబు హరినామ శ సంకీర్తనము నేసి, ధనముల నమ్మ కు శ చారవృత్తి
నెనుబదియేనువే శ లేండ్లు భూచక్రంబు, ¹ఘనకీర్తి దనపేరు శ గాఁగ నేరె

ఆ. ముదిమి లేక తరుణమూర్తియై యురుకీర్తినమరె గార్తవీర్యుఁ శ ²డనగ విభుండు
నిజము వానిభంగి శ నేల యేలినయట్టిరాజు నెఱుంగ మెందు శ రాజముఖ్య.

వ. అయ్యర్జునునకుం గలవేపురుగొడుకులం బరశురామునిబారికిం దప్పి జయధ్వ
జండు శూర నేనుండు వృషణుండు మధువు నూర్జితండు ననువారేవురు బ్రదికిరి
జయధ్వజునకుఁ దాళజంఘుండును దాళజంఘునకు నౌర్వమునితేజంబున నూ
ర్వురు గొడుకులును గలిగి రందుఁ బ్రథముండు వీతిహోత్రుండు మధువునకు
వృక్షుండు వృక్షునకుఁ బుత్రశతంబు పుట్టె నావంశంబువారు మాధవులును బ్రథ
ముండు వృష్ణి గాన వృష్ణులు యాదవులు ననం బరంగిరి యదువురెండవపుత్రుం
డైనకోష్ఠ్యపునకు వృజినవంతుండు వృజినవంతునకు శ్వాహితుండు శ్వాహితు

నకు భరుశేకుండు భరుశేకనకుఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశిబిందుండుఁ బుట్టిరి. 705

మ. కృతమధ్యల్ పదివేపు ¹రంగనలభోఁ శ్రీ గ్రీడం బ్రమోదింప న
త్కుశలుం డై పదివేల లక్షలు సుపు శ్రుత్ భక్తిసేయిం జతు
ర్గళరత్నుండును యోగి నాఁ బరగి స శ్రవద్వీపరాజేంద్రుం డై
శశిబిందుం డురుకీర్తిమంతుఁ డమరేఖ శ్ర సత్కాంతిపూర్ణేందుం డై. 706

వ. అతఁగొడుకులమొత్తంబునకు ముఖరు లయినయార్జునలోఁ బృథుశ్రవుం డను
వానికి ధర్మండు పుట్టె ధర్మనకు నుశనుండు పుట్టి నూ అశ్వమేధంబులు సేసె
సయ్యశనునకు రుచికుండు పుట్టె నారుచికునకుఁ బురుజత్తు రుక్మండు రుక్మే
షువుఁ బృథువు జ్యోమఖుండు ననువా రేవురు పుట్టి రందు జ్యోమఖుండు. 707

సీ. తొట్టుకొల్పెడుశైబ్య శ్ర తోడిప్రేమంబున, ననపత్యుఁ డయ్యును శ్ర నన్యభార్యఁ
గైకొన కొకకొంత శ్ర కాలంబునకుఁ బోయి, పగవారియంటను శ్ర బలిమిఁ బట్టి
యొకకన్యఁ డేరిపై శ్ర నునిచి తోడ్డేరంగ, జననాథుఁ గన్యను శ్ర శైబ్య నూచి
కోపించి మానవ శ్ర కుహక యీపడుచును, దెచ్చి యే నుండెడి శ్ర తేరిమిఁడఁ

అ. బెట్టినాడ వనుచు శ్ర బిటుసులు ²వలుకంగ, నతఁడు వలికె నంత శ్ర నతివతోడ
నాకుఁ గోడ లింత శ్ర నమ్ము మీలలితాంగి, సవతి గాదు నీకు శ్ర సత్య మనుచు.

వ. అయ్యవసరంబున శైబ్య కొడుకుం గాంచు నని యెఱింగి విశ్వేదేవతలును బిత్తు
దేవతలును సంతసించిరి వారల ప్రసాదంబున నంత. 708

క. తనసవతి మొఱిగి పెనిమిటి, తనుఁ బొందిన శైబ్య మఱి విద్రుభునిఁ గనియొ
దనయుఁ గని జ్యోమఖుండును, దన తెచ్చినకన్యఁ డెచ్చి శ్ర తనయున కిచ్చెన్.

వ. ఆ కన్యకయందు విద్రుభునకుఁ గుశుండును గ్రుథుండును రోమపాదుండునుం బుట్టి
రారోమపాదునకు బభ్రవు బభ్రవునకు విభువు విభువునకుఁ గృతి గృతికి నుశికుం
డుశికునకుఁ జేది చేదికఁ జైద్యాదులు పుట్టిరి క్రుథునకుఁ గుంతి గుంతికి ధృష్టి
ధృష్టికి నిర్వృతి నిర్వృతికి దశార్హుండు దశార్హునకు వ్యోముండు వ్యోము
నకు జిమూతుండు జిమూతునకు వికృతి వికృతికి భీమరథుండు భీమరథునకు
నవరథుండు నవరథునకు దశరథుండు దశరథునకు శకుని శకునికిఁ గుంతి గుంతికి
దేవరాతుండు దేవరాతునకు దేవక్షత్తుండు దేవక్షత్తునకు మధువు మధువు
నకుఁ గురువశుండు గురువశునకు నను వసువునకుఁ బురుహోత్తు డతఁకి
నడశు వతనికి సాత్వతుండు సాత్వతునకు భజమానుండును భజయును దివ్య
మను హృష్టియు దేవాపృథుండును నందకుండును మహాభోజుండును నన నేడ్గురు
పుట్టి రందు భజమానునకుఁ బ్రథమ భార్యయందు నిమ్రాచికంకణవృష్ణలు

1. రంగనలనుం గ్రీడంప మోదింపు తత్కుశలుం. 2. వలుకును, గొడుగునిగఁ గాంతం గొడుగు నింక
నాకుఁ గోడుయ్యె నమ్ము మీలలితాంగి, సవతిగాదు వినుము సత్యమనియె. 3. తన చలువలంతి పెనిమిటి.

మువ్వరును రెండవభార్యయందు శతజిత్తు సహస్రజిత్తు నయతజిత్తు నన మువ్వరును బుట్టి రందు దేవాపృథునికి బభ్రవు మీర లిరువుర ప్రభావంబుల బెద్దలు శ్లోకరూపంబున బయింతు రట్టి శ్లోకార్థం బెట్టి దనిన. 711

తే. వినుము దూరంబునం దేమి య వినుచు ననుచు
మదియ చూతుము డగ్గఱ నరుగుదేర
నరులలో బభ్రుకంటె ను న్నతుడు లేడు
యోజ దేవాపృథున కెన యోరుడు గలడె. 712

క. పదునాలుగువేపురు నలు, వదియేపురు సీరులు ముక్తి య వడసిరి బభ్రు
డువతుడు దేవాపృథుడును, బదపడి యోగంబు దెలియఁ బలికినకతనన్.

వ. మహాభోజం డతిధార్మికండు వానివంశంబువారు భోజు లని పలుకంబడిరి
వృష్టికి సుమిత్రుడు యుధాజిత్తును జన్మించి రందు యుధాజిత్తునకు శినియు
ననమిత్రుడును జన్మించి రనమిత్రునికి నిమ్మండు నిమ్మనికి సత్రాజిత్తుండఁ బ్రసే
నుండు నన నిరువురు వుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునికి శిని యనువాడు వేటా
కండు గలఁ డతనిపుత్రుండు సత్యకుండును నతనికి యుయుధానుం డనం బరఁగివ
సాత్యకియు నా సాత్యకికి జయుండును జయునకుఁ గుణియు నాకుణికి యుగంధరుం
డునుం బుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునకుఁ బృథ్వీయనువే టాకకొడుకు గలడు వా
నికి శ్వఫల-చిత్రకులు గలిగి రందు శ్వఫల-నకు గాంధినియుఁ దక్రూరుండును
నసంగండును సారమేయుండును మృదుకుండును మృనుపచ్చిపుండును వర్ష
దృక్కును ధృవ్వవర్షుండును త్రోవేక్షుండును నరిమర్దనుండును శత్రుఘ్నుం
డును గంధమాదనుండును బ్రతిబాహువును ననువారు పన్నిద్దఱు గొడుకులును
సుచారు వనుకన్యాయు జన్మించిరి వారియం దక్రూరునికి దేవలుండు ననుపదేవుం
డునుం బుట్టిరి మఱియుఁ జిత్రునకుఁ బృథుండును విహారధుండును మొదలుగాఁ
గలవారు వెక్కండ్రు వృష్టివంశజాతు లైరి భజమానుండు కుకురుడు శుచి
కంబశేబర్హి ఘండు నన నలుపు రంధకునకుఁ బుట్టిరి కురునికి వృష్టి వృష్టికి విలో
మతనయుండు విలోమతనయునికిఁ గపోతరోముండు గపోతరోమునికి దుంబురున
ఖండై నయనువును ననువునకు దుందుభి దుందుభికి దవిద్యోతుండు దవిద్యోతు
నకుఁ బునర్వసువు నతనికి నాహుకుం డనుకుమారుండు నాహుకి యనుకన్యయుం
గలిగి రాయాహుకునికి దేవకుండుగ్రసేనుండు నన నిరువురు జన్మించి రందు దేవ
కునికి దేవలుం డనుపదేవుండు సుదేవుండు దేవనర్మనుం డన నలుగురు గలిగిరి
వారలకు ధృతదేవయు శాంతిదేవయు లుపదేవయు శ్రీ దేవయు దేవరక్షితయు
సహదేవయు దేవకియు ననఁ బరఁగినకూఁతు లేడ్డును గలిగిరి వినుము. 714

క. అసదృశలలితాకారల, గిసలయకరతలల దేవ య కీమఃఖ్యల నా

బిసరుహనయనల నందఱి, వసుదేవుడు వెండ్లియాడె ॥ వసుధాధీశా. 715

వ. ఉగ్రసేనునకుఁ గంసుండును న్యగోధుండును సునామకుండును గహ్వండును శంకుండును సుభువును రాష్ట్రపాలుండును విసృష్టుండును దుష్టిమంతుండును ననం గలవారు దొడ్డుండ్లు కొడుకులును గంసయుఁ గంసవతియు సురాభువును రాష్ట్రపాలికయు ననుకూతులుం బుట్టిరి వారు వసుదేవానుజభార్య లైరి భజ మానుకి విడూరధుండును విడూరధునికి శినియు నతనికి భోజండు భోజానికి హృదికుండునుం గలిగి రందు హృదికునికి దేవమీధుండు శతధనువు కృతవర్షయు ననుకొడుకులు గలిగి రాదేవమీధుండు శూరుండు ననం బడు శూరుని మారివ యనుభార్యయందు వసుదేవుండును దేవభాగుండును దేవశ్రవుండును నానకుండును స్పంజయుండును శ్యామకుండును గంకుండును నసీకుండును వత్స కుండును వృకుండును ననువారు పదుగురు గొడుకులును బృథయు శ్రుతదేవ యు శ్రుతకీర్తియు శ్రుతశ్రవసయు రాజాధిదేవియు ననుకూతు లేవురును బుట్టి రందు. 716

వసుదేవునివంశ క్రమానువర్తనము.

ఉ. ధీనయశాలి యైనవసు ॥ దేవుఁడు పుట్టినవెంట మింటిపై నానకడుండుభుల్ మొరసె ॥ నచ్యుతుఁ డీతనికిం దనూజుఁ డై మానుగఁ బుట్టు నంచు గరి ॥ మంబున దేవత లుబ్బ రాజపం చానన తన్నిమి త్తమున ॥ నానకడుండుభి యయ్యె వాఁ డిలన్. 717

క. తనచెలికాఁ డగుకుంతికి, దనయులు లేకున్నఁ జూచి ॥ తనతనయఁ బృథం దనయఁగ ని మ్మన శూరుండు, దనయందులమైత్రి నిచ్చె ॥ ధరణీనాథా. 718

వ. అయ్యుతి కుంతిభోజునింటం బెరుగు చుండ నొకనాఁడు దుర్వాసు, డరుగు దెంచిన నమృహాత్మనకుఁ గొన్నిదినంబులు ¹పరిచర్యలు సేసి వేల్పులం జేరం జీరువిద్యం బడసి యావిద్యలా వెలుంగ నొక్కనాఁ డేకాంతంబున వెలుంగుడేసి నాకర్షించిన నా దేవుండు వచ్చినఁ జూచి వెఱుగుపడి యిట్లనియె. 719

క. ముత్రపరీక్షార్థం బభి, మంత్రించితిఁ గాని దేవ ॥ మదన క్రీడా తంత్రంబుఁ గోరి చీరను, మంత్రించినతప్పు సైచి ॥ మరలు దినేశా. 720

వ. అనిన నయ్యువిదకుఁ బది నీవల్లభుం డి ట్లనియె. 721

మ. తెఱవా ²సీపలు కట్లయ్ నా ననదులే ॥ దేవోత్తమాహ్వనముల్ మొఱుగం బోలునె వేల్పులం బడయాటల్ ॥ మోఘంబులే నీకు నీ తఱి గర్భం బగుఁ బుత్రుండుం గలుగు నీ ॥ తారుణ్యముం బూజ్య మా వెఱవం గార్యము లేదు సిగ్గు దగునే ॥ వ్రీడావినమ్రాననా. 722

చ. అని తగ నియ్యకొల్పి లలి ॥ తాంగికి గర్భము సేసి మింటికిం

జనియె దినేశ్వరుం డవుడు ॥ సక్కునిరెండవనూర్వూడో యనం
 దనరెడుపుత్తుఁ గాంచి కృప ॥ దప్పి జగజ్జనవాదభీత యై
 తనయుని ¹ నేటిలో విడిచి ॥ తా నరిగెం బృథ దండ్రియింటికిన్.

723

వ. అయ్యవిదను నీప్రపితామహుం డైనపాండురాజు వివాహం బయ్యె నయ్యంగన
 కుఁ బాండురాజువలన ధర్మజభీమార్జునులు పుట్టి రంత నమ్ముగుడచెల్లె లగుశ్రుత
 దేవ యనుదానిం గారూఁవకుం డైనవృద్ధశర్మ పెండ్లియాడె నయ్యద్దఱకు ముని
 శాపంబున దంతవక్త్రుఁ డనుదానపుండు జన్మించె దానితోడంబుట్టు వగుశ్రుత
 కీర్తిని గేకయరా జైశధృష్టకేతుండు వరించె నాదంపతులకుఁ బ్రతర్దనాదు లే
 పురు పుట్టిరి దానిభగిని యైనరాజాధిదేవిని జయత్సేఁపండు పరిణయం బయ్యె
 నామిథునంబునకు విందానువిందులు సంభవించిరి దానితోఁబుట్టు శ్రుతశ్రవసను
 జేదిదేశాధిపతి యైనదమఘోషండు పరిగ్రహించె నాయుగశంబునకు శిశు
 పాలుం డుదయించె వసుదేవునితమ్ముఁ డైనదేవభాగునికిఁ గంసయందుఁ జిత్ర
 కేతు బృహదృబులు లిరువురు జనించిరి వానిభ్రాత యగు దేవశ్రవుం డనువానికిఁ
 గంసవతియందు వీరుండును నిషమంతుండును నుప్పలిగిరి వానిసోదరుం డయిన
 కంకునికిఁ గంక యనుదానికి బకుండు సత్యజిత్తుఁ బురుజిత్తు ననువా రుద్భవి
 ల్లిరి వాసినహజన్తుం డయినసృంజయనికి రాష్ట్రపాలియందు వృషమర్తరణా
 దు లావిర్భవించిరి వానియనుజాతుం డయినశ్యామకునకు సురభూమియందు
 హరికేశహిరణ్యాక్షులు ప్రభవించిరి వానితమ్ముం డైనవత్సండు మిశ్రకేశి యను
 నపురసయందు వృకాదినుతులం గనియె వానియవరజుండైన వృకుండు దూర్వా
 ష్ఠీయందుఁ దక్షపుష్కరసాశ్వాదుల నుత్పాదించె వానిజఘన్యజుం డయిన
 యనీకుండు సుదామని యనిదానియందు సుమిత్రానీకబాణాదు లయినకోశుకులం
 బడసె వానియవీయం డైనయానకుండు గర్జికయందు ఋతభామజయులు గాంచె
 వసుదేవునివలన రోహిణియందు బలు డును గడుండును సారణుండును వివులుం
 డును ధృవుండును గృతాదులును జౌరవియందు సుభద్రుండును భద్రబాహుం
 డును దుర్దదుండును భద్రుండును భూతాదులుం గూడఁ బన్నిద్దఱును మదిర
 యందు నందోపనందకృతశ్రుతశూరాదులును గౌసల్యయుండుఁ గేశియు రోచ
 నయందు హస్తహేమాంగాదులును నిశయందు యదుముఖ్యు లయినయరువ
 ల్కలాదులును ధృతదేవయందుఁ ద్రిపుష్టుండును శాంతిదేవయందుఁ బ్రశమప్ర
 శ్రీతాదులును సుపదేవయందుఁ గల్పవృష్ట్యాదులు పదుండును శ్రీదేవయందు
 వసుహంససుధన్వాదు లార్జునును దేవరక్షితయందు గదాదులు దొమ్మండును స
 హదేవయందు, బురూఢశ్రుతముఖ్యాదు లెనమండును దేవకియందుఁ గీర్తిమం
 తుండును సుషేణుండును భద్రసేనుండును ఋజువును సమదనుండును భద్రుం

1. నీటఁ బో.

జును సంకర్షణుడును ననువా రేడ్వరును బుట్టిరి మఱియును.

724

క. దుష్టజనిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబుఁ యే యుకొఱకు నై
యష్టమగర్భమున గుణోత్కృష్టుడు దేవకి విష్ణుఁ డేవుండు పుట్టెన్.

725

ఆ. విష్ణుఁ డుదితుఁ డైన శ వెనుక నాదేవకి, భద్రమూర్తి యగును శ భద్రఁ గఁయె
నాగుణార్థ్యము త్రవగు నీకు నర్జును, దయిత యగుటజేసి శ ధరణినాథ.

726

క. ఎప్పుడు ధర్మక్షయ మగు, నెప్పుడు పాపంబు వాడము శ నీలోకములో
నప్పుడు విశ్వేశుండు హరి, దప్పక విభుఁ డయ్యుఁ దన్నుఁ శ దా సృజియించున్.

క. తనమాయ లేక పరునకు, ఘనునకు నీశ్వరున కాత్మ శ కర్తకు హరికి
జననములకుఁ గర్తములకు, మనుజేశ్వర కారణంబు శ మఱియును గలదే.

728

క. తలఁపఁగ నెవ్వనిమాయా, విలసనములు జననవృద్ధి శ విలయంబులకుం
గలిమి కనుగ్రహమోక్షం, బులకును జీవులకు మూలములు నా నెగడున్.

729

సీ. అట్టిసర్వేశుని శ కరయంగ జన్మాది, పరతంత్రభావ మె శ ప్పాటఁ గలదు
రాజలాంఛనముల శ రాక్షసవల్లభు, లక్షాహిణీశు లై శ యవనిఁ బుట్టి
జనుల బాధింపంగ శ శాసించుకొఱకు నై, సంకర్షణునితోడ శ జనన మంద
యమరులమనముల శ కైన లెక్కింపంగ, రాకుండునట్టి క శ ర్తములఁ జేసి

తే. కలియుగంబున జన్మింపఁ శ గలుగునరుల, దుఃఖశోకతమంబునుఁదొలంగ జసి
సేలవేఁ గల్గె వారింది శ నిఖిలదశల, విమలకీర్తులు వెదచల్లి శ వెలసె శౌరి. 730

సీ. జనకునిగృహమున శ జన్మించి మందలోఁ బెరిగి శత్రుల నెల్ల శ బీచ మడచి
పెక్కుండుభార్యలఁబెండ్లియై సుతశతం, బులఁ గాంచి తను నాదిశపురుషుఁగూర్చి
క్రతువులు పెక్కులు శ గావించి పాండవ, కౌరవులకు నంతఁ శ గలహ మయిన
నందఱ సమయించి శ యర్జును గెలిపించి, యుద్ధపునకుఁ దత్త్వ శ మొప్పు జెప్పి

తే. మగధపాండవసృంజయమధుదశార్వా, భోజవృష్ణంధకాదినం శ పూజ్యుఁ డగుచు
సుర్విభరము నివారించి శ యుండ నొల్ల, కామహామూర్తి నిజమూర్తి శ యందుఁ

క. మంగళహరికిఁ రిమహా, గంగామృత మించుకైనఁ శ గర్ణాంజులులన్ [బౌ. ౭.
సంగతము సేసి రేనిఁ దొలఁగును గర్తంబు లీలావిలం బగుచు నృపా.

732

క. వనజాక్షునిమంద స్థి త, ఘనకుండలదీప్తిగండ శ కలితాశనమున్
వనితలుఁ బురుషులుఁ జూచుచు, వసేమివభావంబు లేమి శ కలయుదు రధిపా.

చ. నగుమొగమన్ సుమధ్యమును శ నల్లనిదేహము లచ్చి కాటప
టగుసురమున్ మహాభుజము శ లంచితికుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృ శ పారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్మగఁ బొడనూపుగాతఁ గను శ మూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్.

734

వ. అని చెప్పి.

735

క. జనకసుతాహృచ్చరా, జనకవచోల్బవిపిన శైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతి శయనచారా.

736

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోక ప్రహరీ
సుగుణవనవిహరీ సుందరీమానహరీ
విగతకలుషహాషీ వీరవిద్యాభిలాషీ
స్వగుహ్యాదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ.

737

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసవమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బసవమహాపురాణం
బునందు సూర్యవంశారంభంబును వైవస్వతమనువున న్నాబును హైమచంద్ర
కథనంబును సుద్యుమ్నాదిమనుసూనుల చరిత్రంబును మరుత్త తృణబిందు శ
ర్యాతి కకుద్ది సగర నాభాగ ప్రముఖులచరిత్రంబులును నంబరీషునియందుఁ బ్ర
యోగింపంబడినదుర్వాసునికృత్య నిరర్థక మగుటయు నిత్యాకు వికుక్షి మాం
ధాతృ పురుకుత్స హరిశ్చంద్ర సగర భగీరథ ప్రముఖుల చరిత్రంబులును భాగీరథి
ప్రవాహవర్ణనంబును గల్తాషపాద ఖట్వాంగ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును శ్రీరామ
చంద్రకథనంబును దదీయవంశపరంపరాగణనంబును నిమిశకథయును జంద్ర
వంశారంభంబును బుధపురూరపులకథయును జమదగ్ని పరశురాములవృత్తాం
తంబును విశ్వామిత్ర నహుష యయాతి పూరు దువ్యంత భరతరంతిదేవ పాం
చాల బృహద్రథ శంతను భీష్మ పాండవ కౌరవ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును ఋ
శ్యశృంగ వ్రతభంగంబును ద్రుహ్యసుతుర్వసులవంశంబును యదు కార్తవీర్య
శశిబిందు జామదగ్న్యానులచరిత్రంబును శ్రీకృష్ణావతారకథానూచనంబును
సనకకథలు గలనవమస్కంధము.

738

ఓం త త్స ద్భ్రహ్మార్పణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

దశమస్కంధము - పూర్వభాగము.



కంతచాపఖండన

పాకారిప్రముఖవినుతః భండన విలస

తాకత్సవంశమండన

రాకేందుయశోవిశాలః రామస్యపాలా.

1

వ. మహానీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీ సమేతుం
డయిననూతుం డిట్లనియె నట్లుపరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

క. తెలిపితివి సోమనూర్యుల, కులవిస్తారంబు నారి య కులము ధరిత్రీ
శులనడవళ్లునువింటిమి, కలరూపము లెల్ల మాకఁ య గడు వెఱుగులుగాన్. 3

క. శీలము గలయదుకులమున, నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ య డీశుడు విష్ణుం
డెలీల మెలఁగె నేయే, వేళల నేమేమి నేసి య వివరింపు తగన్. 4

క. భవములకు మందు చిత్త, శ్రవణానందము ముముక్షు య జనపదము హరి
స్తవము పశుఘ్నుడు దక్కను, జెవులకుఁ దని వయ్యె ననెడి య చనఁటియఁగలఁడే.

క. మాపెద్దలు మును వేల్పులు, నోపనిభీష్మాదికురుకు య లో త్రమసేనా
కూపారము నేకోలము, ప్రాపున లంఘించి రొక్క య బాలపదముగాన్. 6

క. మాయవృక్షుఁడీ గురుసుత, సాయకవీడితుండ నైన య జడు నన్నును గౌం
తేయకురుకులము మొదలుగ, నీనాయు త్తముఁ డా త్తచక్రం య డై రక్షించెన్. 7

అ. కలసి పురుషమూర్తి య కాలరూపములను, లోకజనులవెలిని య లోన నుండి
జన్మమృత్యువులను య సంసారముక్తుల, నిచ్చునతినిచరిత య మెల్లఁ జెపుమ. 8

సీ. ఊహించి రాముడు య రోహిణికొడుకంచు, నప్పుడు యోగీంద్ర య చెప్పి తీవు
దేవకీకడుపున య నేవెరవున నాతఁ డుండెను దేహంబు య నొడు లేక

1. 'మేకలముసేను, బ్రాపున' బ్ర. ప్ర. 2. 'నిలువగ' అ. ప్ర. 3. 'నేయు త్తముఁ డా త్తచక్రం డై రక్షించెన్'.

- తనతండ్రియిలు వాసి వసజాక్షుఁ డేరితి, మందకుఁ బోయె నే శ్ర మందరమున
నుండి యెయ్యది నేయు శ్ర చుండెను దనమేన, మామ కంనుని నేల శ్ర నామమడఁచె
- ఆ. నన్నియేండ్లు మనియె శ్ర నిలమిఁదమనుజుడై, యెందఱెరిభార్య శ్ర లెట్లు మెలఁగ
మఱియు నేమి నేసె శ్ర మాధవుచారిత్ర, మెంత గలదు నాకు శ్ర నేర్పరింపు. 9
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 10
- ఆ. నీముఖాంబుజాత శ్ర నిర్దు క్తహరికథా, మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ శ్ర మేను వొడతె
వంత మానె నీరు శ్ర వట్టు నాఁడలియును, దూర మయ్యె మనము శ్ర తొంగలింపె.
- వ. అని పలుకు చున్న రాజమాటలు విని వైయాసి యిట్లనియె. 12
- క. ¹విష్ణుకథారతుఁ డగునరు, విష్ణుకథల్ సెప్పునరుని శ్ర విను చుండునరఁ
విష్ణుకథాసంప్రశ్నము, విష్ణుపదీజలముభంగి శ్ర విమలులఁ జేయున్ 13
- సీ. రాజేంద్ర విను తొల్లి శ్ర రాజలాంఛనముల, వేలసంఖ్యలదైత్య శ్ర విభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార శ్ర మాఁగజాలక భూమి, గోరూపయై బ్రహ్మ శ్ర జేరఁబోయి
కన్నీరు మున్నీరు శ్ర గా రోదనము నేయఁ, గరుణతో భావించి శ్ర కమలభవుడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి శ్ర ధాత్రియు వేల్పులుఁ గదలి రా విష్ణునిఁ శ్ర గాన నేరి
- తే. పురుషనూక్తంబుఁ జదివి య శ్ర ద్భుతసమాధి
నుండి యొకమాట విని వారి శ్ర జోడ్చువుండు
వినుడు వేల్పులు ధరయు నే శ్ర విన్నయట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ శ్ర బలికెఁ దెలియ. 14
- క. యాదవకులమున నమరులు, మేదినిమై బుట్టఁ జనుడు శ్ర మీ యంశముఁ
శ్రీద్రయితుఁడు వనుదేవున, కాదరమునఁ బుట్టి భార శ్ర మంతయుఁ బాపున్.
- క. హరిపూజార్థము పుట్టుడు, సురకన్యలు భూమియందు శ్ర సుందరతనులై
హరి కగ్రజుఁ డై శేషుడు, హరికళతోఁ బుట్టుఁ దల్పి శ్ర యారంభుం డై. 16
- ఆ. ఈ ప్రపంచ మెల్ల శ్ర నేమాయచే మోహి, తాత్త మగుచు నుండు శ్ర నట్టిమాయ
కమలనాభునాజ్ఞఁ శ్ర గార్యార్థమై నిజాం, శంబుతోడఁ బుట్టు శ్ర జగతియందు. 17
- వ. అని యిట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమిముద్దయ నొడఁగబఱిచి తమ్మిచూలి దన
మొదలి నెలవునకుం జనియె నంత యదువిభుం డయిన శూరసేనుం డనువాడు
మధురాపురంబు దనకు రాజధానిగా మాధురంబులు శూర సేనంబు లనియెను
దేశంబు లేలెం బూర్వకాలంబున. 18
- క. ఏ మధురయందుఁ బ్రియమున, శ్రీ మన్నారాయణుండు శ్ర చెలు వగు నిత్యం
బామధుర సకలయాదవ, భూమిశుల కెల్ల మొదలి శ్ర పురి యయ్యె నృప. 19
- సీ. ఆ శూరసేనున శ్ర కాత్తజుం డగువను, దేవుఁ డాపురి నొక్క శ్ర దినమునందు
దేవకిఁ బెండియై శ్ర దేవకియునుఁ దాను, గడువేడ్క రథ మెక్కి శ్ర కదలువేళ

- నుగ్రసేనునిపుత్రుఁ డ కల్గసి కంసుఁడ, చెల్లెలు మఱిదియు య నుల్లసిల్ల
హరులపగ్గములఁ జేస నంది రొప్పఁ దొడంగె, ముందట భేనులు య మురజములును
- ఆ. శంఖపటహములును య జడిగొని మ్రోయంగఁ, గూతుతోడవేడ్క - య కొనలుసాంగ
దేవకుండు సుతకు య దేవకీదేవికి, నరణ మ్మిఁ దలంచి యూచరించి. 20
- వ. సార్థంబు లయినరథంబుల వేయునెనమన్నూటిని గనకచామసముత్తంగంబు
లయిన మాతంగంబుల నన్నూటిని బదివేలతురంగంబులను విలాసవతు లయిన
దాసీజనంబుల నిన్నూటిని నిచ్చి యనిచినం గదలి పరవధూయగళంబు దెగు
వునం జనుసమయంబున. 21
- క. పగ్గములు వదలి వేగిర, మగ్గలముగ రథముఁ గడపు య నా కంసుఁడు లో
1 బెగ్గిలి యెగ్గని తలఁపఁగ, దిగ్గన నశరీరవాణి య దివి ని ట్లుయెన్. 22
- క. తుప్త యగుభగిని మెచ్చఁగ, నిష్టుఁడ వై రథము గడపె య దెఱుంగవు మీఁదఁ
శిష్ట యగుసేతలోదరి, యప్తమగర్భంబు నిన్ను య హరియించు జామీ. 23
- వ. అని యి ట్లాకాశవాణి పలికిన నులికిపడి భోజకులనాయకుం డైన పాపుండు
కంసుండు సంచలదంసుం డై యడిదంబు బెడిదంబు గాఁ (బెటికి) జళిపించి
దెప్పరంబుగ ననుజకొప్పుఁ బట్టి కప్పరపాటున నొ ప్పుట దిగిచి యొడిసిపట్టి
తోఁబుట్టు వని తలంపక తెంపునేసి తెగవేయ గమకించుసమయంబున వసు
దేవుండు డగ్గఱి. 24
- క. ఆ పాపచిత్తు మత్తుం, గోపాగ్ని శిఖానువృత్తుఁ య గొనకొని తనన
ల్లాపామృతధారావి, క్షేపంబునఁ గొంతశాంతుఁ య జేయుచుఁ బలికె. 25
- ఉ. అన్నపు నీపు చెల్లెలికి య నక్కట మాడలు సీర లిచ్చుటో
మన్నన సేయుటో మధుర య మంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నులమ్రోతలే నిజము య మే లనఁ చంపకు మన్న మాఁ గా
వన్న సహింపు మన్న తగ య దన్న వధింపకు మన్న వేడెదన్. 26
- వ. అదియునుం గాక. 27
- మ. చెలియలో గన్నియ ముద్దరా లబల సీ య సేమంబ చింతించు ని
రల్ల దీనిఁ బయ లాడుమాటలకు నై య మర్యాదఁ బోఁ దట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా య కొంపంబు పాపంబు నె
చ్చెలి నోహో తెగ వేయఁ బాడి యగునే య చింతింపు భోజేశ్వరా. 28
- సీ. మేనితోడన పుట్టు య మృత్యువు జనులకు, నెల్లి నేఁ దైన నూ య తేడ్ల కైనఁ
దెల్లంబు మృత్యువు య దేహంబు పంచత్వ, మందఁ గర్తావగుం య దై శరీరి
మాటుదేహము నూడినమఱితొంటిదేహంబు, బామును దనపూర్వభాగమెత్తి
వేఱొంటిపైఁ బెట్టి య వెనుకభాగం బెత్తి, గమనించు తృణజలూకయును బోలె

- ఆ. వెంట వచ్చుకర్త న విసరంబు మును మేలు, గన్నవేళ నరుడు క గన్నవిన్న
తలపబడినకార్య తంత్రంబు కలలోన, బాడితోడ గానబడినయట్లు. 29
- క. తనతోంటికర్త రాశికి, ననుచర మై బహువికార క మై మనసు వడిం
జనునింద్రియముల తెరువుల, దనువులు పెక్కైన జెడవు క తనకర్తంబుల్. 30
- ఆ. జలఘటాదులందు క జాద్రనూర్యాదులు, గానబడుచు గాలి క గదలుభంగి
నాత్తకర్తనిర్ది క తాంగంబులను బ్రాణి, గదలు చుండు రాగ క కలితుల డగుచు. 31
- క. కర్తములు మేలు నిచ్చును, గర్తంబులు గీడు నిచ్చు క గర్తలు దనకుం
గర్తములు బ్రహ్మకెనను, గర్తగుడై పరుల దడవ క గా నేమిటికిన్. 32
- క. కావున బరులకు హింసలు, గావింపగ వలదు తనకు క గల్యాణము గా
భావించి పరుల నొంచిన, బోవునె తత్ఫలము పిదప క బాందక యున్నే. 33
- మత్తకోకిలము. వావి జెల్లెలు గాని కూతురు క వంటి దుత్తమురాలు సం
భావనీయచరిత్ర భీరువు క బాల నూత్నవివాహ సు
శ్రీవిలాసిని దీనకంపిత క చిత్త దీనిని మ్రొక్కెదం
గావనే కరుణామయాత్తక క కంస మానవవల్లభా. 34
- వ. అని మఱియు సామశ్చంద్రంబు లగుపలుకులు పలికిన వినియు వాడు వేడి
చూపుల రాలునిప్పులు గుప్పలుగొన ననుకంప లేక తెంపు నేసి చంపకగంధిం
జంపజూచుట యెఱింగి మొఱంగెడితెఱంగు విచారించి తనలో నిట్లనియె. 35
- క. ఎందును గాలము నిజ మని, పందతనంబునను బుద్ధి క బాయక ఘనులై
యెందాక బుద్ధి నెగడెడి, నందాక జరింప వలయు క నాత్తబలమునన్. 36
- వ. అని నిశ్చయించి. 37
- సీ. ఆపన్నరా లైన క యంగన రక్షించి, సుతుల నిచ్చెద సంట క శుభము నేడు
మీ దెవ్వ డెఱుంగును క మెలతె ప్రాణంబుతో, నిలిచినమఱునాడు క నేరరాదె
సుతులు పుట్టిరయేని క సుతులకు మృత్యువు, వాలాయ మై వెంట క వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీడు క పాశమియును లేక, యుండునే నదుపాయ క మొకటిలేదె
తే. పొంతమ్రాచుల గాల్చక క పోయివహ్ని, యెగసి దవ్వులవాని ద క హించుభంగి
గర్తవశమున భవమృతికారణంబు, దూరగతిబొందు నిది యేల క తొట్టు పడగ. 38
- క. కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి, విడిపించుట నీతి వీడు క విడిచినమీదం
గొడుకులు పుట్టిన గార్యము, దడబడదే నాటి కొక్క క దైవము లేదే. 39
- క. ఎన్నిమిదవమాలు వీనిం, దునుమాడెడి నంచు మింట క దోరపుఃబలుకుల్
వినుడియె నేల తప్పను, వనితను విడిపించు టొప్పు క వైశం బనుచున్. 40
- క. తిన్ననిపలుకులు వలుకుచు, గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి క కంసు నృతంసు
మన్నించి తిత్తమెరియఁ బ్రసన్నాననుడగుచు బలికె క శౌరి నయమునన్. 41

క. లలనకుఁ బుట్టికొమరుని, వలనం దెనె దనుచు గగన క్షవాణీ వలికె నం
చలిగెదవేని మృగాక్షిక, గలకొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ క్షమును నీకున్. 42

వ. అని యిట్లు వలికెన విని కంసుండు కంపితావతంసుం డై సంతసించి గుణగ్రాహి
త్వంబు గైకొని కొందల మందుచెలియలి మందల విడిచి చనియె వసుదేవుండు
డెందంబున నానందంబునొందియుండె నంతఁగొంతకాలంబు చనిన వసుదంబున.

క. విషవక కంసునియొగ్గులఁ, బడి దేవకీ నిఖిలదేవ క్ష బావము క్ష
ర్పడ నేట నొకనిలెక్కను, గొడుకుల నెనమండ్ర నొక్క క్ష కూతుం గనియెన్.

వ. అందు. 45

ఆ. సుదతి మున్ను గన్న క్ష సుతులీ ర్తిమంతునిఁ, బుట్టుతడవ కంస క్ష భూవరునకుఁ
దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల క్ష ధృతి గల్గి వసుదేవుఁ, డానపడక సత్య క్ష మందు నిలిచి. 46

క. పలికినపలుకులు దిగుగక, సౌలయక వంచనము లేక క్ష సుతుల రివునకుం
గలఁగక యిచ్చినధీరుం, డిల వసుదేవుండు దక్క క్ష నితరుండు గలఁడే. 47

ఆ. మానవేంద్ర సత్య క్ష మతికి దుష్కర మెయ్య, దెఱుంగ నేర్చువాని క్ష క్షిప్త మెయ్య
దీశభక్తిరతుని క్ష కీ రాని దెయ్యది, యెఱుక లేనినాని క్ష కేది కీకు. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవునిపలుకులకడకు మెచ్చి
కంసుం డిట్లనియె. 49

ఆ. కొడుకు నీవు మరలఁ క్ష గొనిపోమ్ము వసుదేవ, వెఱపు లేదు నాకు క్ష వీనివలన
నల్లనీ కి భవ క్ష దష్టమవుత్త్రంసు, మృత్యు వటు వధింతు క్ష మీఁద నతఁ. 50

వ. అనిన నానకదుఁదుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక దుష్టస్వ
భావుండగు బావపలుకులు విసియు నులుకు చుండె సంత. 51

సీ. ఒకనాఁడు నారదుం క్ష డొయ్యన కంసుని, యింటికి జరుదెంచి క్ష యేకతమున
మందలోపల నున్న క్ష నందాదులును వారి, భార్యలుఁ బుత్రులు క్ష బాంధవులును
దేవకీ మొగలగు క్ష తెఱవలు వసుదేవుఁ, డాది గాఁ గలసర్వ క్ష యాదవులును
సురులుగాని నిజంబు క్ష నరులు గారని చెప్పి, కంసుండ నీవు రక్షకుండ వనియు

ఆ. దేవమయుఁడు చక్రి క్ష దేవకీదేవికి, బుత్తుఁ డై జనించి క్ష భూతలంబు
నెఱుపఁ బుట్టినట్టి క్ష చెనఁటిదైత్యుల నెల్ల, జంపుననుచుఁ జెప్పి క్ష చనియెనివికీ. 52

క. నారదుమాటలు విని పె, ల్లారాటముఁ బొంది యదు క్ష లనిమిషు లనియొ
నారాయణకరఖడ్గవి, దారితఁ డగుకాలనేమి క్ష దా ననియు మదిన్. 53

మ. కలఁగం బాఠి మఱిందిఁ జెల్లెలి నుద క్ష గ్రోధుఁ డై పట్టి బ
ద్ధులఁ గావించి హరిం దలంచి వెనఁ దో క్ష వారు గన్నట్టి పు
త్రులఁ జంపె గురు సుగ్రసేను¹యదుఁ ద క్ష ద్భోజాంధకాధీశు ని

1. సవల క్ష ద్భోజాంధకాధీశు.

ర్తులు బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మా శరణ శూరసేనంబులన్. 54

ఆ. తల్లిఁ దండ్రి నైనఁ శ్రీ దమ్ముల నన్నల, సఖుల నైన బంధు శ్రీ జనుల నైన
రాజ్యకాంక్షఁజేసి శ్రీ రాజులు సంపుడు, రవనిఁ దఱచు జీవి శ్రీ తార్థు లగుచు. 55

వ. మఱియు బాణ భామ మాగధ మహాశన కేశి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త
చాణూర ముష్టి కారిష్ట ద్వివిధ పూతనాదినహాయసమేతుం డై కంసుండు గడ
నంబున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని సదనంబులు విడిచి యదవై
యదువులు పదవులు వదలి నిషధకురుకోసల విదేహ విదర్భకేకయ పాంచాల
సాల్వ¹ దేశంబులు సొచ్చిరి మచ్చరంబులు విడిచి కొందఱు కంసుని గొల్చి
నిలిచి రంత. 56

క. తొడిఁదొడిఁ గంసుండు దేవకి, కొడుకుల నార్జున వధింప శ్రీ గురుశేషాఖ్యం
బొడ వగుహరిరుచి యాసతి, కడుపున నేడవదియైన శ్రీ గర్భం బయ్యెన్. 57

వ. అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగుహరి దన్ను నమ్మినయదువులకుఁ గంసు
వలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కిట్లనియె. 58

సీ. గోపికాజనములు శ్రీ గోపాలకులు నున్న, పసులమందకుఁ బొమ్ము శ్రీ భద్ర సీవు
వసుదేవుభార్యలు శ్రీ వరుసఁ గంసునిచేత, నాఁకలఁ బడి యుండ శ్రీ నందుఁజొరక
తలగి రోహిణి యను శ్రీ తరళాక్షి నందగో, కులమందు నున్నది శ్రీ గుణగణాధ్య
దేవకీకడుపున శ్రీ దీపించుశేషాఖ్య, మైననాతేజ మీ శ్రీ వమరఁ బుచ్చి

ఆ. నేర్పు మెఱసి రోహి శ్రీ ణీదేవికడుపునఁ, జూనుపు దేవకికిని శ్రీ సుశుండ నగుడు
నంశభాగయుతుండ శ్రీ నై యశోదకు నందు, పాలఁతి కంత మీఁదఁ శ్రీ బుట్టెదీవు. 59

క. నానావిధసంపదలకుఁ, దానక మై సర్వకామ శ్రీ దాయిని వగునిక
మానవులు భక్తి గొలుతురు, కానికలును బలులు నిచ్చి శ్రీ కల్యాణమయీ. 60

వ. మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండీక
కృష్ణ మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యుచిక యను
పదునాలుగునామంబులం గొనియాడుదు రయైస్థానంబులయం దని యెఱిగింది
సర్వేశ్వరుం డగుహరి పొమ్మని యాన తిచ్చిన మహాప్రసాదం బని యయ్యోగ
నిద్ర యియ్యకొని మ్రోక్కి- చయ్యన నియ్యల కయ్యెడ వాసి వచ్చి. 61

తే. దేవకీదేవికడుపులోఁ శ్రీ దేబరిల్లు, దీప్తగర్భంబు మెల్లన శ్రీ తిరిగి యోగ
నిద్రరోహిణికడుపున శ్రీ నిలిపివసియె, కడుపుదిగెనంచుఁబారులు శ్రీ గలఁగఁబడఁగ.
వ. అంత. 62

ఆ. బలము మిగులఁగలుగ శ్రీ బలభద్రుడన లోక, రమణుం డగుటఁజేసి శ్రీ రాముడనఁగ
సతికె బుట్టె గర్భ శ్రీ సంకర్షణమున సం, కర్షణుం డనంగ శ్రీ ఘనుడు సుతుఁడు. 63
వ. తదనంతరంబు.

- క. అనకదుందుభిమనమున, శ్రీనాథుం డంశభాగ శ శివతః జొరంగ
భానురుచి నతఁడు వెలిగించి, గానఁగఁబట్టయ్యె భూత శ గణములకు నృపా. 66
- ఉ. ఆ వసుదేవుఁ డంత దన శ యం దఖలాత్మక మాత్మ భూతముం
భావనరేఖయౌ భావన శ భద్రము నై వెలుఁగొందు చున్న ల
శ్రీవిభుతేజ మచ్చుపడఁ శ జేర్చినఁ దాల్చి నవీకాంతిలో
దేవకి యొప్పె బూర్వ యగు శ దిక్సతి చంద్రునిఁ దాల్చుకై వడిన్. 67
- వ. అనిన విని తరువాతివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.
క. గురుతరముగఁ దనకడుపున, సరసిజగర్భాండభాండ శ చయములు గల యా
హరి దేవకీకడుపున భూ, భరణార్థము వృద్ధిఁ బొందె శ బాలాఝక్రియన్. 69
- వ. అంత. 70
- సీ. విమతులమోములు శ వెలవెలఁబాటంగ, విమలాస్యమోము వె శ ల్వెలుకఁబాటె
మలయువైరులకీర్తి శ మాసి నల్లన గాఁగ, నాతిమాచుకములు శ నల్ల నయ్యె
దుష్టాలయంబుల శ ధూమరేఖలు పుట్ట, లేమయారున రోమ శ ¹లేఖ మెఱసె
సరిమానసముల కా శ హారవాంఛలు దప్ప, వనజాక్షి కాహారవాంఛ దప్పె
- తే. శ్రమము సంధిలై రిపులకు శ శ్రమము గదుర
జడత వాటిలై శత్రులు శ జడనుపడఁగ
మన్ను రుచి మయ్యెఁ బగతురు శ మన్ను సారఁగ
వెలఁదియదరంబులో హరి శ వృద్ధిఁ బొంద. 71
- వ. మఱియును. 72
- సీ. సలిల మాయెలనాఁగ శ జఠరాఝకునిఁ గానఁ, జనినకైవడి ఘర్త శ సలిల ముప్పె
నొగిఁదేజమాయింతి శ యుడరడింభకుఁగొల్వఁ, గదిసినక్రియదేహ శ కాంతిమెఱసె
బవనుఁ డాకొమ్మగ శ ర్భస్థుని నేవింప, ²నొలసె నామిక్కిలి శ యూర్పు లమరెఁ
గంభిని యాలేమకుక్షిగు నర్చింపఁ, జొచ్చుభంగిని మంటిఁచొరవ దనరె
- ఆ. గగన మిందువదన శ కడుపులో బాలుసేవలకు రూపు మెఱసి శ వచ్చినట్లు
బయలువంటినడుము శ బహుళ మయ్యెను బంచ, భూతమయుఁడు లోనఁబొదల
- వ. తదనంతరంబ. [సతికి.
- సీ. అతివకాంచీగుణం శ బల్లన బిగియంగ, వైరివధూగుణ శ వ్రజము వదలె
మెల్లన తన్వంగి శ మెయిదీవ మెఱుఁ గెక్క, దుష్టాంగనాతను శ ద్యుతు లడంగ
నాతి కల్లన భూష శ ణములు పల్కులుక గాఁ, బరసతీభూషణ శ పంక్తు లెడలె
గలకంతి కొయ్యన శ గర్భంబు దొడ్డు గాఁ బరిపంథిదారగ శ ర్భములు వగిలె
- తే. బొలఁతి కంతంత సీతాడఁ శ బ్రద్దు లెదుగ, సహితవల్లభ లైదువ శ లై తనర్పు
ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమునఁబోవదొడఁగె, నువిదకడుపుననసురార్యయుంటఁజేసి.

వ. ఇవిధంబున.

76

ఆ. జ్ఞానఖలునిలోని శ శారదయునుబోలె, ఘటములోనిదీప శ కలికవోలె
బ్రాతయింట నాడఁ శ బడి యుండె దేవకీ, కాంత విశ్వగర్భగర్భ యగుచు. 77

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు నెమ్మొగంబు తెలివియుమేని మెఱుంగునుమెలంగెడి
సొబగునుంజూచి వెఱుంగుపడి తఱచు వెఱచుచుఁ గంసుండు తనలోనిట్లనియె. 78

క. కన్నులకఁజూడ బరువై, యన్నది యెలనాఁగగర్భ శ మల్లము గలఁగె
ము న్నెన్నడు నిట్లుండదు, వెన్నడు సొర నోపు గర్భ శ వివరములోనన్. 79

ఉ. ఏమి దలంచువాడ నిక శ నెయ్యది కార్యము నాడునాటికిం
గామినిచూలు పెం పెనఁగె శ గర్భిణి జెల్లెలి నాడుపేద నే
నే మని చంపువాడఁ దగ శ వే లని చంపితి నేని శ్రీయు ను
ద్దామయశంబు నాయువును శ ధర్మమునం జెసిపోవ కుండునే. 80

క. వావి యెఱుంగనికూరుని, జీవన్మతుఁ డనుచు నింద శ సేయుదు రతఁడుం
బోవును సరకమునకు దు, రాభవముతో బ్రదుకు టాక్కఁబ్రదుకే తలఁచన్. 81

వ. అని నిశ్చయించి క్రొర్యంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది గాంభీర్యంబు వాటించి
కౌర్యంబు ప్రకటించికొనుచు దిగ్గనం జెలియలిం జంపునగ్గలిక యె గ్గని యగ్గ
డించి మాని మానియుంబోలె నూరకఁండి వెండియు. 82

ఆ. పాప రానిదొడ్డ శ పగ పుట్టెనిక నెట్ట, లిందుముఖికి జక్రి శ యెపుడు పుట్టు
బుట్టినపుడె పట్టి శ పురిటింటిలోఁ దెగఁ, జూతు ననుచు నెదురు శ మాచుచుండె.

వ. మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యాయసంధానంబు మఱచి యతండు. 83

క. తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రావుచు, నరుగుచుఁ గూర్పుండి లేచు శ చనవరతంబు
హరిఁ దలచి తలచి జగమా, హరిమయమనిచూకఁ గంసుఁడఱనియలుకన్.

వ. వెండియు.

86

సీ. శ్రవణంధ్రముల నేరళబ్దంబు విఁబడె, నది హరిపలు కని శ యాలకించు
సత్సమార్గమున నె శ య్యది నూడఁబడె నది, హరిమూర్తిగానోపు శ నంచుజూచు
దిరుగుచోదేహంబుశ్రవణమైనజోడిన, హరికరాఘాతమో శ యనుచుఁగదియఁ
గంధంబు లే మైన్ద్రపూణంబు సొచ్చిన, హరిమాలికాగంధ శ మనుచు నడరుఁ

ఆ. బలుకు తెవ్వియైనదబలుకుచో హరిపేరు, పలుకఁబడియె ననుచుబ్రమసిపలుకు
దలంపు తెట్టివైనదలచి యాతలంపులు, హరితలంపు లనుచు శ నలుగదలచు.

వ. అయ్యవసరంబున ననుచరసమేతు లైనదేవతలును నారదాదిమునులునుం గూడి
నడవ నలువయును ముక్కంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవిగర్భార్భకుం డై
యున్నపురుషోత్తము నిట్లని స్తుతియించిరి. 85

~~అంత~~ బ్రహ్మదేవతలు దేవకీగర్భంబుం డగు శ్రీకృష్ణుని స్తుతింపుట.

సీ. సత్యవ్రతుని సీత్య శ సంప్రాప్తిసాధనుఁ, గాలత్రయమునందుం శ గలుగువాని

భూతంబు లైదును శ్రీ బుట్టుచోట గువాని, నైదుభూతంబులం శ్రీ దమరువాని
నైదుభూతంబులు శ్రీ నడగింపిమ్మఁ, బరంగవానిని సత్య శ్రీ భావణంబు
సమదర్శనంబును శ్రీ జలిపెడువానిని, ని న్నాశ్రయంతుము శ్రీ నీయధీన

ఆ. మాయచేత నెఱుక శ్రీ మాలినవారలు, పెక్కుగతుల నెన్ను శ్రీ బేరుకొందు
రెఱుంగ నేర్చువిబుధు శ్రీ లేచిత్తంబున, నిఖిలమూర్తులెల్ల శ్రీ సేన యుద్ధు. 89

వ. అదియునుం గాక. [శ్రీ మూడువేళ్లు

నీ. ప్రకృతి యొక్కటి పాదు శ్రీ ఫలములు సుఖదుఃఖ, ములు కెండు గుణములు
తగురసంబులు నాల్గు శ్రీ ధర్మార్థముఖరంబు, లెఱిగెడివిధము లై శ్రీ నింద్రియంబు
లాఱు స్వభావంబు శ్రీ లాశోకమోహాదు, లూర్తులు ధాతువు శ్రీ లొక్కయేడు
పైపార లెఱిమిది శ్రీ ప్రంగలు భూతంబు, లైదు బుద్ధియు మనో శ్రీ హంకృతులును
తే. రంధ్రములదొడ్డిదియుం గోలశరములుప్రాణ, పత్తదశకంబుజీవేశ్వరీయగమఁ
గలుగుసంసారవృక్షంబు శ్రీ గలుగఁజేయఁ, గావ నడగింప రాజవొక్కరుఁడవీవ.

క. నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి, యేదెసలకుఁ బోక కడతు శ్రీ రెఱుక గలుగువా
రాఁడూడయడుగుక్రియ నీ, పాదం బనునావకతన శ్రీ భవసాగరమున్. 92

ఆ. మంచివారికెల్ల శ్రీ మంగళప్రద మయ్యుఁ, గల్గురులకు మేలు శ్రీ గానియట్టి
తనువులెన్నియొక శ్రీ దాల్చి లోకములకు, సేమ మెల్లప్రాదుఁ శ్రీ జేయుదివు. 93

క. ఎఱిగినవారల మనుచును, గొఱమాలినయెఱుక లెఱిగి శ్రీ కొందఱు నీపే
రెఱిగియుఁ దలఁచఁగ నొల్లక, పఱతు రధోగతులబాడఁ శ్రీ బద్దదళాక్షా 94

క. నీవారై నీదెసఁ దమ, భావంబులు నిలిపి ఘనుల శ్రీ భయవిరహితులై
యే విఘ్నంబులఁ జెందక, ¹నీవఱలెడిమేటిచోట శ్రీ నెగడుచు నీశా 95

క. నిను నాలుగాశ్రమంబుల, జనములు సేవింప నఖిల శ్రీ జగముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం, బును నగుగాత్రంబు నీవు శ్రీ వొందుదువు హానీ. 96

నీ. నలినాక్ష సత్త్వగు శ్రీ ణంబు నీగాత్రంబు, గాదేని విజ్ఞాన శ్రీ కలిత మగుచు
నజ్జనభేదకం శ్రీ బగు లెట్లు గుణముల, యందుల వెలుంగ నీ శ్రీ వనమతిఁపఁ
బడుదువు సత్త్వరూ శ్రీ పంబు సేవింపంగ, సాక్షాత్కరింతువు శ్రీ సాక్షి వగుచు
వాఙ్మానసముల క శ్రీ వ్యలి దైనమార్గంబు, గలుగు నీగుణజన్త శ్రీ కర్మరహిత
తే. మైనరూపును బేరు న శ్రీ త్యనఘబుద్ధు

లెఱుగుదురు ²నిన్నుఁ గొల్ప నూ శ్రీ హించుకొనుచు

వినుచుఁ దలఁచుచుఁ బొగడుచు శ్రీ వెలయువాడు

భవము నొందడు నీపాద శ్రీ భక్తుడగుచు. 97

క. ధరణీభారము వాసెను, బురుషోత్తమ యీశ సీదు శ్రీ పుట్టువున భవ
చ్చరణంబుజముల ప్రాపున, ధరణీయు నాకసముఁ గాంచెదము నీకరుణన్. 98

ఉ. పుట్టువు లేనినీ కభవ శ్ర పుట్టుట క్రీడయ కాక పుట్టుటే
యెట్టునుడుఁ భవాదిదశ శ్ర లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాఁ
జుట్టుచు నుండుఁ గాని నినుఁ శ్ర జుట్టినదింబలెఁ బొంత నుండియుం
జుట్టఁగ ¹లేమిఁ దక్కియలఁ శ్ర జోక్కనియెక్కటిఁ గఁ టి మీశ్వరా. 99

మ. గురుపాతీనమ వై జలగ్రహమవై శ్ర శోలంబ వై శ్రీసృకే
సరివై భిక్షుఁడ వై హయాననుఁడ వై శ్ర డ్మదేవతాభర్తవై
ధరణీనాథుఁడ వై దయాగుణగణో శ్ర దారుండ వై లోకముల్
పరిరక్షించిననీకు మ్రొక్కెద మీలా శ్ర భారంబు వారింపవే. 100

క. ముచ్చిరి యున్నది లోకము, నిచ్చలుఁ గంసాదిఖలులు శ్ర నిర్దయులేఁక
మచ్చిగఁ గావఁగ వలయును, విచ్చేయుము తల్లికడుపు శ్ర వెడలి ముకుందా. 101

వ. అని విన్నవించి దేవకీదేవిం గనుంగొని. 102

మ త్రోకోలము. తల్లి నీయుదరంబులోనఁ బ్ర శ్ర ధానపూరుషుఁ డున్నవాఁ
డెల్లి వుట్టెడిఁ గంసుచే భయ శ్ర మింత లేదు నిజంబు మా
కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెడు శ్ర నిక నీకడు పెప్పుడుం
జల్ల గావలె యాదవావళి శ్ర సంతసంబునఁ బొందఁగన్. 103

వ. అని యివ్వధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవతలు దేవతల
త్రోవ నీశానబ్రహ్మల ము నిడుకొని చనిరంత. 104

~~అయ్య~~ శ్రీకృష్ణవరృఖట్టము. ~~అయ్య~~

క. పంకజముఖ నీళ్లాడను, సంకటపడ ఖలులమాన శ్ర సంబుల నెల్లఁ
సంకటము దోచె మెల్లన, సంకటములు లేమి దోచె శ్ర సత్పురుషులకన్. 105

నీ. స్వచ్ఛంబులై పొంగె శ్ర జలరాశు లేడును, గలఘోషణముల మేఘంబులుఁటిమె
గ్రహతారకలతోడ శ్ర గగనంబు రాజ్యలై, దిక్కులు మిక్కిలి శ్ర తెలివిఁ దాల్చె
గమ్మనిచ్చని శ్ర గాలి మెల్లన వీచె, హోమానలంబు సె శ్ర నొంది వెలిగె
గోయల కమలాళి శ్ర కులములై సిరి నొప్పె, బ్రవిమలతోయలై శ్ర పాతెనదులు

లే. వరపురగ్రామఘోషయైవసుధయొప్పె, విహగరవపుష్పఫలముల శ్ర వెలసె వనము
లలరుపోనలు గురిసి రయ్యమరవరులు, దేవదేవుని దేవకీదేవి గఁగ. 106

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి రంభాదికాఁత శ్ర లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల, వీడిరి చారణులు మొరసె శ్ర వేల్పులభేరుల్ 107

వ. అయ్యవసరంబున. 108

క. సుతుఁ గనె దేవకి నడురే, యతిశుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు నుండఁ
దితిసుతనిరాకరిష్ణుఁ, శ్రీతవదనాలంకరిష్ణు శ్ర జిష్ణుఁ ²విష్ణున్. 109

క. వెన్నుని పతిప్రసన్నుని, గ్రన్నన గన్ మెఱుంగుదోఁడి శ్ర గడు నొప్పారెం

- బున్నమనాడు కళానిధి, గన్నమహేంద్రాశయపు శిగిరి నరేంద్రా. 110
- వ. అప్పుడు. 111
- నీ. జలధర దేహు నా శివానుచతుర్భుజు, సరసీసహాయ విశాలవక్షః
జారుగదాశంఖ శివక్రపద్మవిలాసు, గంధకౌస్తుభమణి శివాంతిభాను
గమనీయకటిసూత్ర శివకంఠకేయూరు. శ్రీవత్సలాంధనా శివచిత్రిహారు
నురుకుండల ప్రభా శివయతకుంతలలలాటు, వైమార్కమణిగణ శివరశిరీటు
తే. బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలుభక్తలోక, పాలు సుగుణాలవాలుగృత పావిశాలుఁ
జూచి ¹తిలకించిపులకించిచోద్యమంది, యుబ్బిచెలరేగి వసుదేవుడుత్సహించె.
- క. స్నానము సేయఁగ రామిని, నానందరసాల్లిమగును శివ విప్రులకు
ధేనువులం బదివేలన, మానసమున దారవోసె శివమణి యిచ్చుటకున్. 113
- వ. మణియు వసుదేవుడ. 114
- క. ఈ పురిటియింటి కువ్యద్ధిపంబునుబోలె జాల : దీపించె నిజం
బీ పాపండు నలుమొగముల, యా పాపని గనినమేటి శివయగు నని భక్తిన్. 115
- ఆ. చాచి మ్రొక్కి లేచి శివరగున నొసల్పె, గేలుడమిదోయి శివగీలుకొలిపి
పాప జనక వెఱక శివపనిమొదలింటి, పోక లెల్ల దలంచి శివపాగడదొడంగె.
- క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శు, జ్ఞానానందస్వరూపు శివసంతతు నపరా
ధీనుని మాయామారుని, నూనఁగి గాఁ గంటి నిట్టి శివచోద్యము గలదే. 117
- క. అచ్చుగ నీచూయను మును, చెచ్చెర ద్రిగుణాత్మకముగఁ శివజేసినజగముల్
సొచ్చిక్రియఁ జొరకుండువు, చొచ్చుటయును లేదు లేదు శివచొరకుండుటయున్.
- నీ. అదియెట్లనిన మహా శివదాదుల బోలెడి, దైవేణువేఱయై శివయన్నివిధము
లగునూత్త్యభూతంబు శివలమర షోడశవికారములతోఁజూడి విశిష్టాత్మసంగఁ
బరమాత్మనకు నీకుఁ శివబఱవైనమేళ సంపాదించి యందులోఁ శివబడయఁ బడక
యందు సృష్టికి మోల శివనున్న కారణమున, వానికి లోని భివంబు గలుగ
- ఆ. దట్లు బుద్ధి నెఱుంగ శివనను వైనలాగున, గలుగునింద్రియముల శివకడన యుండి
వానిపట్లు లేక శివవరుస జగంబుల, గలసి యుండి యైవఁ శివగలయ వెవుడు. 119
- క. సర్వము నీలోనిదిగా, సర్వాత్మ్యుడ వాత్మవస్తు శివసంపన్నుడ వై
సర్వమయుడ వగునీకును, సర్వేశ్వర లేవు లోను శివసంఘులు వెలియున్. 120
- ఆ. ఆత్మవలనఁ గలిగి శివయమరుదేహీదుల, నాత్మకంటె వేఱు శివవియటంచు
దలంచువాఁడు మూఢ శివతముడు గావున నీశ, విశ్వమెల్ల నీవ శివేణు లేదు. 121
- వ. అదియునుం గాక. 122
- నీ. గుణము వికారంబు శివగోరికయును లేని, నీవలన జగంబు శివనెఱి జనించు
బ్రబ్బు లేదగునంచు శివబలుకుట దప్పుగా, దీక్షుండవై బ్రహ్మ శివమీవ యెన

నినుఁ గొల్పుగుణములునీయానతులు సేయ, భటులకౌర్యములు శ్రవతికి వచ్చు
పగిది నీగుణములభాగులు నీ వని, తోచును నీమాయతోడఁ గూడి

ఆ. నీవు రక్తధవళనీలవర్ణములు, జగము సేయఁ గావ శ్రవమయఁ జూడఁ
దనలు దట్లు నేఁడు శ్రదైత్యుల దంశింపఁ, బృథివి గావ నవతరించి తీత. 128

శా.మింట్రామ్రాసిన మ్రాత¹దాలిమిని లో శ్రమేంద్రింప ముక్ నీవు నా
యింటం బుట్టెవ వంచుఁ గంసుఁడు దొడిగ ; హింసించె నీయున్నలం
గంటం గూరుకుఁ దేడు నీయుదయ మీ శ్రకారాజనుల్ సెప్పఁగాఁ
బఱింపం డెదురేగుదెంచు వడి నీ శ్రవై నేఁడు సన్నద్ధుఁ డై. 124

~~=====~~ దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట. ~~=====~~

వ. అనుచుండ దేవకీదేవి మహాపురుషలక్షణుడును విచక్షణుండును సుకుమా
గుండును నైనకుమారునిం గని కంసువలనివెఱపున శునిస్థితయై యిట్లనియె. 125

సీ. అట్టిటి దశరాని శ్రదై మొదలై నిండు, కొన్నదై వెలుంగుచు శ్రగుణము లేని
దై యొక్క చందంబు శ్రదై కలదై నిర్విశేష మై క్రియ లేక శ్రచెప్పరాని
దేరూప మని శ్రుతు శ్రలెప్పుడు నొడివెడి, నారూప మగుచు నశ్రధ్యాత్మదీప
మై బ్రహ్మరెండవ శ్రయర్థంబుతుది జగం, బులు నశింపఁగఁ బెద్ద శ్రభూతగణము

ఆ. సూక్ష్మభూతమందుఁ శ్రజొరగ నాభూతంబు
ప్రకృతిలోనఁ జొరగఁ శ్రబ్రకృతి వోయి
వ్యక్తమందుఁ జొరగఁ శ్రవ్యక్త మడంగను
శేషసంజ్ఞ నీవు శ్రసెలువ మగుదు. 126

ఉ. విశ్వము లీలఁ ద్రిప్పుచు నశ్రవిద్యకుఁ జుట్టమ వైననీకుఁ దా
శాశ్వత మైనకాల మిది శ్రసర్వము వేడబ మందు రట్టి వి
శ్వేశ్వర మేలుకుప్ప నిను శ్రనెవ్వఁడు గోరి భజించు వాడ పో
శాశ్వతలక్ష్మీమృత్యుజయ శ్రసౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా. 127

మత్తకోకిలము. ఒంటి నిల్చి పురాణయోగులు శ్రయోగమార్గనిరూఢులై
కంటి మందురు కాని నిక్కమ శ్రకాన రీభవదాకృతిం
గంటి భద్రముఁ గంటి మాంసపుఁ శ్రగన్నులం గనఁ బోల దీ
తోంటి రూపుఁ దొలగఁ బెట్టుము శ్రతోయజ్ఞేక్షణ మ్రొక్కదన్. 128

ఆ. విలయకాలమందు శ్రవిశ్వంబు నీవెద్ద, కడుపులోన దాచు శ్రకడిమిమేటి
నటుడ వీవు నేడు శ్రనాగర్భజుడ చౌట, పరమపురుష వేడ శ్రబంబుగాడ. 129

తరలము. నలినలోచన నీవు నిక్కము శ్రనాకుఁ బుట్టెద వంచు నీ
ఖలుఁడు గంసుఁడు పెద్దకాలము శ్రకారయింట నడంచె దు
ర్బలినదిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము శ్రమమ్ముఁ గావుము భీతులక

మలును లేక ఫలించె నోచిన శ నోము తెల్లను నీవ యై.

130

~~అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డిట్లనియె నవ్వా నీవు దొల్లి~~
~~స్వాయంభవమన్వంతరంబునఁ బృథ్వి యనుపరమపతివ్రతపు వసుదేవుండును~~
~~సుతపుం డను ప్రజాపతి మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మపంపునం బెంపున~~
~~నింద్రియంబుల జయించి తెంపున వానగాలియెండమంచులకు సైరించి యే~~
~~కలముల రయి యాకలములు దిని యేకలంకంబును లేక వేండ్రంబుగఁ బండ్రెండు~~
~~వేలదివ్యవర్షంబులు దపంబులు సేసిననెపంబున మీరూపంబులు మెఱయ~~
~~నోజ నాజపంబులు సేసి డాసి పేర్చి యర్చింప మీకు నాకుం గలరూపుఁ జూపి~~
~~యేను దిరంబు లగువరంబులు వేడుం డనిన మీరు నామాయం బాయని~~
~~మోహంబున బిడ్డలు లేని దొడ్డయడ్డంబున దుర్గమం బగునపవర్గంబు గోర్తక~~
~~నాయాడుకొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీ కేను బృథ్విగర్భుం~~
~~డనునర్భకుండ నయితి మఱియును.~~

131

క. అదితియఁ గశ్యపుఁ డనఁగా, విదితుల రగుమీకుఁ గుఱుచ శ వేషంబున సే
 నుదయించితి వామనుఁ డనఁ, ద్రిదశేంద్రానుజుడ నై ద్విశ్ర తీయభవమునన్. 132

క. ఇప్పుడు మూడవభవమునఁ, దప్పక మీ కిరువురకును శ దనయుడ నైతిం
 జెప్పితిఁ బూర్వము మీయం, దెప్పటికిని లేదు జన్మ శ మిటపై నాకున్. 133

క. నందనుఁ డనియుం బరమా, నందం బగుబ్రహ్మ మనియు శ ననుఁ దలంచుచు నా
 పెందెరువు నొందెదరు నా, యందులప్రేమమున భవము శ నందరు మీరల్. 134

వ. అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డా రూపంబు విడిచి. 135

క. జెప్ప లిడక తలిదండ్రులు, దప్పక తనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుఁ డై
 యప్పు డటు గన్నపాపని, యొప్పుల వేడుకలు సేసె శ నొకకొన్ని నృపా. 136

వ. అంత వసుదేవుండు దనకుం జేయవలసినపను లీశ్వరుం డైన, హరివలన నెఱిం
 గినవాడు గావున. 137

క. ఆ పురిటియిల్లు వెలువడి, పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ శ బఱచెడ ననుచున్
 రూపింప నందుభార్యకుఁ, బాప యగుచు యోగమాయ శ ప్రభవించె నృపా.

వ. ఆ సమయంబున. 139

క. బిడ్డనిఁ గరముల తొమ్మున, నడ్డంబుగఁ బట్టి పడము శ లల్లన యిడుచున్
 జడ్డనఁ గావలివారల, యొడ్డు గడచి పురుటిసాల శ యొయ్యన వెడలెన్. 140

వ. అంత నట. 141

క. నందునిసతికి యశోదకుఁ, బొందుగ హరియోగమాయ శ పుట్టిన మాయా
 స్పందమున నొక్కయెఱుంగమి, క్రందుకొనియె నూరివారి శ గావలివారిన్. 142

వ. అప్పుడు సప్పుడు గా కుండఁ దప్పుటడుగు లిడుచు నినుపగొలుసుల మెలును

వడిసతాలంబులు మహాత్మాలుం డయినబిడ్డనికి నడ్డంబు గాక కీ లూడి వీడి పడ నరళంబులు విరిళంబు లయిన సరళంబు లగుమొగసాలలం గడది పాఠ జేడు వాకిండ్లు మరల మూయుచుఁ బడగ లెడ గలుగ విప్పి కప్పి వేసి కాచికొని వెంటనంటి రాంగఁ దూగి నడచు నెడ.

148

క. ఆ శౌరికి దెరు వొసంగె బ్ర, కాశోద్ధతతుంగభంగ శ కలితధరాశా

కాశ యగుయమున మును నీ, తేసునకుఁ బయోధిత్రోవ శ యిచ్చినభంగిన్. 144

వ. ఇట్లు యమునదాటి తూటిచని నందునిమందం జేరి యం దమందనిద్రం బొంది యొడ శ్లేఱుంగనిగొల్లలం దెలుప నొల్లక నిత్యప్రసాద యగుయశోద శయ్య నొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నుచి చయ్యన నయ్యవ్వకూతు నెత్తుకొని మరల నింటికిఁ బంటింపక వచ్చి యచ్చిఱుతిపాపను దేవకి ప్రక్కం జక్కనిడి. 145

క. పదముల సంకెల లిడుకొని, మదిఁ దలచుచు శూరసుతుఁడు శ మందుడపోతా బెదరు గలరీతి దేహము, గడలించుచు నొదిగియుండె శ గఱువతనమునన్.

క. వనజాతునిఁ దెచ్చుటయును, దనసుతఁ గొనిపోవుటయును శ దా నెఱుంగక మూ గిననిద్రఁ జొక్కి యుండెను, వనజాక్షి యశోద రేయి శ వసుధాధీశా. 147

నీ. అంత బాలిక యాపు శ రని యేడ్చుచిటుచప్పు, డాలించి ¹వే కన శ నాఁడయింటి కావలివారు మే శ ల్కని చూచి తలుపుల, తాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ దెలిసి చక్కన వచ్చి శ దేవకి నీళ్లాడ, రమ్మ ర మ్మని భోజ శ రాజుతోడఁ జెప్పిన నాతడు శ సిడిముడిపాటుతో, దల్పంబుపై లేచి శ త త్తఱమున

తే. వెండుకలు వీడఁ బైచీర శ వ్రేలి యాడ, దాల్చి కీలూడ రోపాగ్నిదర్పమాడ భూరివైరంబుతోఁగూడఁబరిటియింటి, జాడ నేతెంచి యాపావ శ జంపఁ గదియ.

వ. దేవకీదేవి యడ్డంబు వచ్చి యి ట్లనియె.

149

ఉ. అన్న శమింపు మన్న తగ శ దల్లుడు గాఁ డిది మేనగోడ తా మన్నన సేయు మన్న విను శ మానినిఁ జంపుట రాచపాడి గా దన్న సుకీర్తి వై మనఁ గ శ దన్న మహాత్ములు వోవుత్రోవఁ బో వన్న భవత్సహోదరిఁ గ శ దన్న నినుక శరణంబు వేడెదన్.

150

క. కట్టా యార్దురుగొడుకుల, బట్టి వధించితివి యాడుఁ శ బడు చిది గోడల్ నెట్టన చంపఁగ వలెనే, కట్టిడివి గ దన్న యన్న శ కరుణింపఁ గదే.

151

క. పుత్రుడు నీబ్రతుకునకును, శత్రుం డని వింటి గాన శ సమయింఁగ దగుం బుత్త్రులకు నోమనేనియ, బుత్రిదానంబు నేసి శ పుణ్యముఁ గనవే.

152

వ. అని పయ్యెడఁ జక్క నలవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు భ్రాంతిపడి కూతుర గ్రక్కున నక్కునం జక్క హత్తుకొని చెక్కు చెక్కున మోపి చయ్యన నుత్తరీ యాంచలంబున సంచలతం గప్పించప్పుడు గాఁ గుయ్యడ నయ్యెడం గ్రయ్యంబడి

వాడు పోడిమి సెడ దోబుట్టువుం దిట్టి చిట్టిపట్టి ¹నావురని వాపురింప గావరం
బున నడుగు లొడిసి తిగిచి వడి బెడిసిపడం బుడమిపయం బడవైచిన నబ్బ
లయు నేలం బడక లీల నెగసి నవ్వుదివ్యమాలికాచేలమణిజాలగంధాలంకార
మనోహరిణీయు గదాశంఖచక్రచర్మశరచాపాసిశూలధారిణీయు నై యెనిమిది
కరంబులం గరం బొప్పుచు సిద్ధచారణకిన్నర గరుడ గంధర్వాది వైమానికులు
గానక లిచ్చి పొగడ నెగడుచు నచ్చరలయాటపాటలకు మెచ్చుచు మింట నుంసి
(కంటఁ బడి) కంటువడక కంసున కిట్లనియె. 153

ఉ. తెంపరి వై పొరిం బొరిని శ దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱులం
జంపితి వంత నైన నుప శ శాంతి వహింపక తాలమీద నొ
ప్పించితి విస్మిలో యిదియు శ బీరమె నాసరస్ జనించి నిజ
జంపెడివీరుఁ డొక్కడెన శ సత్కృతి నొందెడువాఁడు దుర్లభి. 154

వ. అని పలికి. 155

క. మహాసీయగుణాస్పద యై, మహిలో నాదేవి జనము శ మన్నింపంగా
బహునామనివాసంబుల, బహునామములం జరించె శ భద్రాత్మిక యై. 156

వ. అంత నాబోటి పలికినపలుకులు ములుకు లై చెవులఁ జలికిన నులికిపడి జాళుకు
గదిరినమనంబున ఘనంబుగ వెఱఁ గంది కంది కుందెడుదేవకీవసుదేవుల
రావించి యాదరంబున సంభావించి చేరి వారితో నిట్లనియె. 157

ఉ. పావుడ బాలఘాతుకుడ శ బంధువిరక్తుడ దుష్టచిత్తుడం
గోపనుడం జరన్మృతుడఁ శ గూరుడ బ్రాహ్మణపాంథింగి మీ
పాపలఁ జంపితిం బయలి శ పల్కుల నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృ శ పాపరు లై కనరే శమింపరే. 158

ఉ. ఒక్కెడఁ బ్రాణు లందఱు ని శ జోచితక ర్తము లోలిఁ ద్రిపుగా
నొక్కొక²యోనులం బొదమి శ యొక్కొకత్రోవల రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందుచుం దుదలు శ సేగరు సంస్మృతితోడ బాయరే
నెక్కడిహంత మీశిశువు శ లెక్కడిహన్యులు దూఱ నేటికిన్. 159

క. పగతురఁ జెఱిచితి ననియును, బగతురచే జెఱిచి ననియు శ బాలుడు దలఁచుం
బగసెలుములు లే వాత్తకు, బగసెలుములకీలు కర్త శ బంధము నుండి. 160

వ. అని పలికి కన్నీరు నించి వగచి వెఱచుచు దేవకీవసుదేవులపాదంబులఁ బట్టు
కొని సంకీలియలు విప్పించి మిక్కిలియక్కఱ గలవాక్యంబుల నైక్యంబు నెఱ
పిన హరును బరితప్తుం డైనకంసునిం జూచి రోషంబును బాసి రంత నావసు
దేవుండు బావ కిట్లనియె. 161

శా. బావా సీవచనంబు నిక్కము నుమీ శ ప్రాణుల్ గతజ్ఞానులై

సీ వే నంచును లోభమోహమదభీ శ నిర్మితతామోద శో
కావేశంబుల నొండొరుం బాడుతు రే శ కాకారుఁడై సర్వ రూ
పావిష్టుం డగునీశ్వరుం దెలియ లే శ రసోన్య విభ్రాంతులై 162

వ. అని యిట్లు ప్రపన్ను లైనదేవకీవసుదేవులయనుజ్ఞ వడసి కంసుం డింటికిం జని
యారేయి గడపి మఱునాడు గ్రద్దనం బ్రొద్దనఁ దనకుఁ బరతంత్రు లగుమం
త్రుల రావించి యోగనిద్రవలనం దా విననవృత్తాంతం బంతయు మంతనం
బున నెఱింగించిన నపుడు వార లతని కిట్లనిరి. 163

క. ఇట్లయినఁ దడయ నేటికిఁ, బట్టణముల మందలందుఁ శ బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడిఁవెరిఁగెడిశిశువులఁ, బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ శ బంపు మధిశా. 164

మ. భవదీయోజ్ఞులబాహుచాపవిలస శ దృఢావళీభగ్నులై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ యే శ దేశంబులఁ డాఁగిరో
శివుని జొచ్చిరొ బ్రహ్మ జెందిరొ హరిఁ శ సేవించిరో వకానివృ
త్తివనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శో శ ధింపం దగుఁ వల్లభా. 165

క. నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును, విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు శ వివిధాకృతులఁ
ముచ్చిలి వత్తురు వారలు, సచ్చినయందాఁ మఱవఁ శ జన దధిపునకున్. 166

క. ఒత్తికొనుచు రానీజన, దెత్తినరోగముల రిపుల శ నింద్రియముల ను
త్పత్తిసమయములఁ జెఱువక, మెత్తన గారాదు రాదు శ మీఁద జయింపన్. 167

మ. అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం శ డాచక్రి ధర్తంబునం
దమరుఁ గోవులు భూమిదేవులుఁ దితి శ ట్నోమ్నాయకారుణ్యస
త్యములుఁ యాగతపోదమంబులును శ్ర శ ధాశాంతులుఁ విష్ణు దే
హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం శ డంతంబునం బొందెడిన్. 168

వ. కావున. 169

ఉ. చంపుదుమే నిలింపులను శ జంకెల ఊకెలఁ దాపసావలి
బండుమే కృతాంతకుని శ పాలిఁగ్రేపులతోడ గోవులం
ద్రుంపుదుమే ధరామరులఁ శ దోలుదుమే నిగమంబులఁ విదా
రింపుదుమే వసుంధర హ శ రింపుదుమే జననాథ పంపుమా. 170

వ. అని పలుకుమంత్రులమంత్రంబుల నిమంత్రితం డై బ్రాహ్మణనిరోధంబు నిషే
ధం బని తలంపక కాలపాశబద్ధం డై విప్రాదిసాధుమానవులఁ జంప దానవులం
బంపి యంతిపురంబునకుం జనియె ననంతరంబ యారక్కసులు వెక్కసంబు
లగు మొక్కలంబుల సజ్జనులఁజ్జలం బడితర్జనభర్జనాదిదార్జన్యంబులం జేసి నిర్జించి
పాపంబు లార్జించిరి. 171

అ. వెదకి వెదకి దైత్య శ వీరులు సాధుల, నడఁచ నారిబలము శ లడఁగి పోయె
యశము సరియు ధర్మ శ మాయావు భద్రః బు, లాత్యహింస సేయ శ నడుగుఁగాడె.

- వ. అంత మందలో నందుండు నందనుడు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున నెఱి
వాడు లగు వేదవిదులం బిలిపించి జలకంబు లాడి శుభి యై శృంగారించుకొని
స్వస్తిపుణ్యహవాచనంబులు నదివిచ్చి జాతకర్తంబులు నేయించి పితృదేవతల
నర్పించి క్రేపులతోడం కూడఁ గై నేసినపాఁడి మొదవుల కెండులక్షలను గనక
కలశమణివసనవిశాలంబు లైతలశైలంబు లేకింటిని భూదేవతల కిచ్చిన. 173
- క. ఈ యాభీరకుమారుడు, శ్రీయుతుఁడై వీరవైః శేతయు నై దీ
ర్ఘాయుష్మంతం డగు నని, పాయక దీవించి రపుకు శ బ్రాహ్మణజనముల్. 174
- క. దుందుభులు మొరసె గాయక, సందోహము వాడె నూత శ సముదాయముతో
వందిజనులు గీర్తించిరి, కందుగ వీతెంచె భద్ర శ కాహళరవముల్. 175
- క. పల్లవతోరణరాంగిక, వల్లిధ్వజలాజహూప శ వాసనములతో
నల్లలితము లై యొప్పెను, పల్లవవల్ల భులయిండ్ల శ వాకిం డెల్లన్. 176
- క. పసుపులు నూనెలు నలడినఁ, బసఁ దనరి సువర్ణబర్హి శ బర్హప్రభతోఁ
బసిమి గలిగి వెలుఁగొంచుచు, బసులన్నియు మందలంచు శ బ్రసరించె స్మపా.
- క. క్రేళ్ళుటికి మసలె లేఁగలు, మల్లడిగొని అంకె లికియె శ మదవృషభంబుల్
చెల్లుగ మొదవులపొదుఁగులఁ, జల్లించెం బాలు బాలు శ సంభవవేళన్. 178
- క. ఆరఁగఁ జదివెడిపొగ డెసి, వారికి విద్యలను బ్రదుకు శ వారికి లేమిం
జేరివవారికి నెల్లను, గోరక మును నందుఁ డిచ్చె శ గోధనచయముల్. 179
- వ. ఆ సమయంబున. 180
- క. కంచుకములుఁ దలచుట్లును, గాంచనభూషాంబరములుఁ శ గను మెఱయఁగ నే
తెంచిరి గోపకు లందఱు. మంచినదార్థములు గొనుచు శ మాధవుఁ జూడన్. 181
- క. ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు, నేతులఁ బెరుఁగులను బాల శ నీళ్లు వెన్నం
బ్రీతి వసంతము లాడిరి, యేతరు లై సరసభాష శ లెసఁగన్ గొల్లల్. 182
- వ. తదనంతరంబ. 183
- ఆ. ఏమి నోముఘలమొ శ యింతప్రొద్దొకవార్త, వింటి మబలలార శ వీను లలర
మనయశోద చిన్ని శ మగవానిఁ గనె నట, చూచి వత్తమమ్మ శ సుదతులార. 184
- వ. అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేనిదిత్తంబుల నెత్తినత త్తఱుబు
లువ్వెత్తుకొన నుదారంబు లగుశృంగారములతో నిండ్లు వెలువడి. 185
- క. జడగతులును బలుపిఱుఁదులుఁ, బిడికెఁకునఁకుములును వలుఁ శ బిగిచనుఁగవలుం
వెడఁదనయనములు సిరి దడఁ, బడు మొగములు భ్రమరచికురభరములు నమరన్.
- ఉ. వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముదులు శ వీడఁ గుచోపరిహారలేఖ ల
ల్లాడఁ గవాలపాలికల శ హాటకపత్రరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు లసి శ యూడఁగఁ జేరి యశోదయఁటికిం
జేడియ లేఁగి చూచి రొగి శ జిమ్మని విమ్మనిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 187

- వ. చూచి సంతసించి తెచ్చినకానిక లిచ్చి. 188
- తే. పాపనికి నూనె దల యంటి శ పసువు బూసి
బోరు కాడించి హరిరక్ష శ పొ మ్మటంచు
జలము లొకకొన్ని చుట్టి రాఁ శ జల్లి తొట్ల
నుసచి దీవించి పాఁకి ర శ య్యువిద లెల్ల. 189
- క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య శ జోజో కృష్ణా
జోజో పల్ల వకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన శ జోజో యనుచున్. 190
- వ. ఇవ్విధంబున. 191
- క. పలుదోయంబుల జగముల, బలుదోయములందు ముంచి శ భాసీలెడియా
పలుదోయగాఁడు వల్లవ, లలనాకరతోయములఁ జె శ లంగుచుఁ దడియున్. 192
- క. లోకములు నిదురవోవఁగ, జోకొట్టుచు నిదురవోని శ సుభగఁడు రమణుల్
జోకొట్టిపాడ నిదురం, గైకొనుక్రియ నూరకుండఁ శ గను దెఱవకయున్. 193
- సీ. ఏ బాముఁ గలుగక శ యేపారు గట్టికి, బసులకాపరియింట శ బాము గలిగె
నే కర్తములు లేక శ యెఱయు చక్కటికిని, జాతక ర్తంబులు శ సంభవించె
నే తల్లిచనుఁబాలు శ నెఱుంగనిప్రోడ య, శోదచన్నులపాల శ చొరవ నెఱిగె
నే హానివృద్ధులు శ నెఱుంగనిబ్రహ్మంబు, పొదిగిటలో వృద్ధి శ బొందజొచ్చె
- ఆ. నే తపముల నైన శ నెలమిఁ బండని పంట, వల్లవీజనముల శ వాడఁ బండ
నేచదువుల నైన శ నిట్టిటి దనరాని, యర్థ మవయవముల శ నంద మొందె. 194
- మ. చెయువుల్ నేయుతఁజ్జి విధాతకరణిం శ జెన్నొందు సంతోషదృ
ష్టియుతుం డై నగుచుక జనార్దనునిమాఁడ్కిం బొల్పు రోపించి యు
న్నయెడక రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖానందంబునం బొంది త
న్నయఁ డై బ్రహ్మముభాతి బాలుఁ డమరు శ న్బాహుశ్యబాల్యంబునన్. 195
- వ. అయ్యవసరంబున. 196
- ఆ. కొడుకుఁ గన్న వేడ్క శ గొనసాగ రోహిణి, జీరఁ బంచి చిత్ర శ చేలములను
మండనముల నిచ్చి శ మన్నించె నందుఁ డా,యంబుజాక్షి ప్రిత శ యై చరింప. 197
- వ. అది మొదలుగ మొదవులకదువులు బొదువులు కలిగియుండె నంత నందుండు
గోషకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షు లై నవారిని నియమించి మధురకుం జని
కంసునికి నేతేటం బెట్టెడియరిం బెట్టి వీడ్కొని వసుదేవునికడకుం జని యథో
చితంబుగ దర్శించిన. 198
- క. నందునిగనుగొని ప్రాణముఁ బొందినబొందియునుబోలెఁ శ బాలుపారుచు నా
నందాస్రలు గడకన్నులఁ గ్రందుకొనం గేలు సాచి శ కౌగిటఁ జేర్చెన్. 199
- వ. మఱియుఁ గౌగిలించుకొని సుఖాసీనుని జేసి వసుదేవుండు దనకొడుకువలని

ప్రీతి దీపింప నందున కి ట్లనియె.

200

క. సంతతి లే దనియెడుఘన, చింతనముల నరసి ముదిసి శ చిక్కిననీకుణ్
సంతతి గలిగెను భాగ్యము, సంతతిహీనునికి సౌఖ్య శ సంతతి గలదే. 201

క. బొడగంటి నిన్ను బ్రదికితి, గడచితి నాపదల నింకఁ శ గార్యంబుల నే
యెడమడుగు లేనినెచ్చెల్లి, బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ శ బుట్టుట గాదే. 202

క. పలుచాటులఁ బడుజనులకు, నిల నొకచో నుండఁ గలదె శ యేలులవెంటం
గలిసి చనుమాడు లన్నియు, బలువెంటలఁజొవుగాక శ పాయక యున్నె. 203

మ. బలురోగంబుల నొంద కున్నవె పసుల్ శ పా లిచ్చునే ధేనువుల్
గొలఁతుల్ వాఁగులు వారిపూరితములే శ గోష్ఠప్రదేశంబులం
బులులుక్¹ దువ్వులు సంచరింపవు గదా శ పాల్పారునే ఘోషముల్
కలవే పచ్చనిపూరిజొంపములు త శ త్కారభాగంబులన్. 204

క. తనవుత్తమిత్తముఖరులఁ, దనుపక చూడకయు వారు శ దటిగి నశింపక
మనచు గృహమేధియాశ్రమ, మున నుండెడివాని కొక్క శ మోదముఁ గలదే.

క. నీకాంతయొద్ద నీవును, నీకాంతయు గారవింప శ నినుఁ దండ్రిగ నా
లోకించుచు నీమఁదను, నాకొడు కున్నాడె² నంద శ నందాన్వితుఁ డై. 206

వ. అనిన నందుం డి ట్లనియె. 207

శా. నీకుణ్ దేవకిక్ జనించినసుతా శ నీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె మీసుతఁ దుది శ స్థింసంపఁ జేఁ దప్పి తా
నాకాశంబున కేగె బాల యది దై శ వాధీన మాపదకణ్
శోకం బందునె తజ్ఞఁ డూఱడుము³ నా శ నూనుండె నీనూనుడున్. 208

వ. అనిన వసుదేవుం డి ట్లనియె. 209

క. జనపతి కరి యిడితీవి మముఁ, గనుఁగొంటివి మేము నిన్నుఁ శ గంటిమి మేల
య్యెను బొమ్మింకను గోకుల, మున నుత్పాతములు దోచె శ మునుకొనవలయున్.

~~కంసునిపంపునఁ బూతన యనురాక్షసి వ్రేపల్లెకుఁ జనుదెంచుట.~~

వ. అని పలికి వసుదేవుండు నందాదు లయినవల్లవుల వీడ్కొలిపిన వారలు గొబ్బున
వడి గలగిబ్బులం బూనినశకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమపల్లెతోవం
బట్టి చని రానందుండు ప్రతీతంబు లైనయత్పాతంబులు ముందటఁ బొడిగని
కౌరి దనతో నన్నపలుకులు దప్ప వనుచుఁ దలంచుచు వచ్చుచుండె నంత. 211

నీ. కంసుపంపున బాల శ ఘాతినీ పూతన, పల్లెల మందలఁ శ బట్టణముల
నిల నెల్లచో బాల శ హింసఁ గావించుచు, జనుచు నెవ్వరిపేరు శ శ్రవణవీధిఁ
బడినయంతన సర్వ శ భయనివారణ మగు, నట్టిదైత్యాంతకుం శ డవతరించి

- యున్ననందునిపల్లె కౌకనాడు భేచరియై వచ్చి యందు మా క యాప్రయత్నః
తే. గామరూపిణి యై చొచ్చి క కానకుండ, నరిగి యిల్లులు దప్పక క యరసికొనుచు
నందగృహమున బాలునినాదమొకటివినిప్రమోదించి సుందరీరవేష యగుచు,
మత్తకోకిలము. క్రాలుకన్నులు గుబ్బుచన్నులు క గందు వొందనిచందురుం
బోలుమామును గల్లు లే దను క బుద్ధి దూఱనికొను నే
రాశ మైనపిఱుందుఁ బల్లవ క రాగపాదకరంబులుం
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పుగ క సర్వమోహనమూర్తితోన్. 213
- మానిని. కాంచనకుండల క కాంతులు గండయు క గంబునక గ్రేఖలు క కక జడవై
మించిన మల్లెల క మేలిమితావులు క మెచ్చి మదాళులు క మింటను రా
నందితకంకణ క హారరుచుల్ సెలు క వారంగె బైవలు క వంచల సిం
చించుక జాఱగ క నిందునిభానన క యేగెఁ గుమారుని క యింటికి నై. 214
- వ. ఆ సమయంబున. 215
- మ. సిరి మమ్ము బ్రదుకంగఁ చూచుకొఱ కై క శృంగారవేషంబుతో
నరుదే నోపు నటంచు గోపికలు జి క హ్వల్ రాక మోహించి త
త్సర లై చూడ లతాంగి వోయి కనియెం క బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధ క ప్రారంభకుఁ డింభకున్. 216
- వ. కని కదియ వచ్చుసమయంబున. 217
- శా. ఆ లోకేశ్వరుఁ డాచరాచరవిభుం క డాబాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసినీ గొంటు గం టిడి వెనక క బాలెంత చందంబునం
బాలిండ్లక విసమూని వచ్చుట మదిక క భావించి లో నవ్యుచక
గాలుం గేలు నెఱుంగ కున్నకరణిం క గ న్నోడ్చి గుర్వెట్టగన్. 218
- క. ఆ పాపజాతి సుందరి, యాపాపనిపాస్సు జేర క నరిగి కరములక
లేపి చనుంగవ శిశువుక, మోపుచు ముద్దాడి శిరముక క మూర్ఖుని పలికెన్.
- క. చను సీకుం గుడుపఁ జాలెడి, చనువారలు లేరు సీవు క చన వలె ననుచుర
జను గుడిపి విూడఁ 1 నిలుకడఁ, జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ క జనుఁ జను గుడుపన్.
- క. సా చనుఁబా లోకగుక్మేంద్రం, డో చిన్నికుమార త్రావు క మొయ్యన పిదపక
సోదెలువ మెఱుంగ వచ్చును, నాచెలువము సఫల మగును క నలినదళాక్షా. 221
- వ. అస బాలు నుద్దేశించి ముద్దాడెడిభంగి మాట లాడెడిచేడియం జూచి. 222
- మ. వనితా ముట్టకు మమ్మ చన్నుగుడుపక క వల్లమ్మ సీచన్ను మా
తనయుం డొల్లఁడు వాసి పొ మ్మని యశో క దారోహిణుల్ సీరఁ గై
కోన కీర్తించుచు మాఱుఁ బెలుచం క గోళంబులో 2 వాటమె
ల్లున రాజిల్లుచు మాటమె త్తదశముక క లోవాడియు న్నేర్పడన్. 223

- వ. కదిసి కలికిపలుకులు వలుకుచు నులుకు నెడి జభుకు సారక యెదుర నిదుర గడిసిన
 ఘణిని ఘణి యని యెఱుంగక గుణమతిం దిగుచుజడమతిబెడంగునఁ గఱటిజఱభి
 తైజవ (వెరవునం జనుదెంచి) పఱపునడును నొఱపు గలిగి మెఱయుచుఁ గన్నుం
 గవడెఱవక వెఱపు మఱపు నెఱుంగక కొమరు మిగులుదిఱుకకొమరునిం దిగిచి
 తొడలనడుమ నిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడ నెడ మమతం గడలుకొలు
 వుచు నాఁకొన్నచిన్నియన్న చన్నుగుసువు మని చన్నిచ్చుసమయంబున. 224
- సీ. మేల్కొన్న తైజగున శ మెల్లన కను విచ్చి, క్రింగంటఁ జూచుచుఁ శ గిదికి నీల్గి
 యావులింఁచుచుఁ జేతుల్రాదరంబునఁజూచి, యొదిగిలి యాఁకొన్న యోజనూది
 బిగిచన్నుఁగవఁ కేలఁ బీడించి కబళించి, గ్రుక్క-గుక్కకు గుటు శ గుటుకుమనుచు
 నొకరెండుగుక్కల శ నువిదప్రాణంబులు, సైతము మేసిలో శ సత్త్వ మెల్లఁ
 తే. ద్రావె నదియును గుండెలు శ దల్లడిల్లఁ, జిమ్మదిరుగుచు నిలువక శ శిరము వ్రాల
 నితర బాలుర క్రియవాడ శ వీవు గావు, చన్ను విడువుము విడువుమౌచాలుననుచు.
- క. నిబ్బరపుదప్పి మంటలు, ప్రబ్బిన ధృతి లేక నేత్ర శ పడహస్తంబుల్
 గొబ్బున వివృతములు గ నా, గు బ్బాగు బ్బుయినకూడఁ శ గూలెనెలన్.
- మ. అదరెం గొండలతోడ భూమి గ్రహతా శ రాసీకముల్ మింటిపై
 బెదరెన్ దిక్కుల మాటుమ్రోత లెసఁగెన్ శ భీతిల్లి లోకంబులుం
 గదలం బాఱును వజ్రభిన్నగిరిరే శ ఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
 ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యడిన త శ ద్విరోరుఘోవంబునన్. 227
- క. అప్పుడు దెప్పర నగునా, చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి శ స.దడి వెట్ట
 ముప్పిరిగొని పడి రెఱుకలు, దప్పి ధగన్ గొల్ల లెల్లఁ శ దల్లడపడుచున్. 228
- క. ఆ జఱభిరండ రక్కసి, నైజశరీరంబు నేల శ నలియం బడినన్
 యోజనమున్నరమేర ధ, రాజంబులు నుగ్గు లయ్యె శ రాజవరేణ్య. 229
- సీ. దారుణలాంగల శ దండ చంతంబులు, నగగహ్వరముఁ బోలు శ నాసీకయును
 గండతైలాకృతి శ గలకుచయుగమును, విరిసి తూలడిపల్ల శ వెండ్రుకలును
 జీతటినూతులఁ శ జెనయునేత్రంబులు, బెనుదిబ్బు బోలెడి శ పెద్దపీఱుఁడు
 జాఁగుకట్టల బోలు శ చరణహస్తంబులు, నింకినచెఱువుతో శ నెనయకడువుఁ
 తే. గలిగి షట్కొశ్చిదీర్ఘ మైకదిసిచూడ, భయద మగుదాని ఘనకశేరబరముజూచి
 గోపగోపీజనంబులు¹ గుంపుగూడి, బెగఁగు చుండిరి మనముల శ బెదరుగదిరి. 230
- వ. ఇవ్విధంబున. 231
- క. ఆ తఱిఁ గుడువఁగ నడచెన్, నూతనపుల్లబ్జలోచ శ నుడు హరి మృత్యు
 ద్యోతనఁ గృతమునిసముదయ, యాతఁగ బూతన నెఱింగి శ యాతనలీలన్. 232
- క. విషధరవిపుగమనునికిని, విషగళసఖునికిని విమల శ విషశయనునికే

1. గిది. 2. బ్బాగు బ్బుయినకూడ. 3. జాఁగువెన్నెల. 4. గుండుగూలి. 5. అమర గుడువఁగ

విషభవభవజనకనికిని, విషకుచచనవిషముఁ గొనుట శ్ర విషమే తలఁచన్. 288
వ. అంతనాగోపకాంతలు దెలిసి రోహిణియశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక డగ్గటి.

శా. నేలం గూలినదానిపెన్నురముపై శ్ర నిర్భీతిఁ గ్రీడింప నో

బాలా రమ్మని మూఁపుఁ జిమ్ముకొని సం శ్ర స్పర్శించి యూరార్పుచున్

గోలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోవురజమున్ శ్ర గోమూత్రముం జల్లి త

దబ్బలాంగంబుల గోమయం బలఁది రా శ్ర పండ్రెండు నామంబులన్. 289

వ. మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబులు సేసి దక్షలయి మును
పుగాఁ దమకు రక్షాకరం బగుబీజన్యాసంబు సేసికొని చిన్నియన్న నీయడుగు
లజాండును జానువు లనిలుండును దొడలు యజ్ఞండును గటితలం బచ్చుతుం
డును గడుపు హయాస్యండును హృదయంబు కేశవుండును నుర మీశుండును
గంఠం బినుండును భుజంబులు చతుర్భుజండును ముఖం బురుక్రముండును శిరం
బీశ్వరుండును రక్షితురు ముందు చక్రియు వెనుక గదాధరుండైన హరియు
బార్హుంబుల ధనుర్ధరుం డైనమధువైరియు నసిధరుం డగునజనుండును గోణం
బుల శంఖచక్రగదాధరుండైన యురుగాయుండును మీఁ దుపేంద్రుండును
గ్రిందు తార్క్ష్యుండును నంతటను హలధరుం డగుపురుషుండును గాతురు నీ
యింద్రియంబుల హృషీకేశుండును బ్రాణంబుల నారాయణుండును జిత్తం
బును శ్వేతద్వీపపతియును మనంబును యోగీశ్వరుం డైనకపిలుండును బుద్ధి
బృశ్నిగర్భుండును సహంకారంబును భగవంతుండైనపరుండును బాలనంబు
సేయదురు నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును శయనించుతటి మాధవుండును
నడచువేళ వైకుంఠుండును గూర్చున్నసమయంబున శ్రీపతియును గుడుచు
కాలంబున సర్వభక్తుం డైనయజ్ఞభుజుండును నేమఱి కుందురు నిన్నుఁ
బేర్కొనిన దుస్స్వప్నవృద్ధ బాలగ్రహంబులు గూత్తాండ డాకినీ యాతుధాను
లును భూత ప్రేత యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును గోటరాచేపతులును
జ్యేష్ఠాపూతనలును మాతృకాదిగణంబులును నశియింతురు నీయందుఁ బ్రాణేం
ద్రియశరీరనిరోధంబు లయినయన్తాదంబులును సప్తస్థారంబులును మహోత్సా
తంబులును బొంద కుండుం గావుత మని రక్ష సేసి దీవించి రంత. 286

క. ఆ పెద్దవేడబంబుల, పాపనికిని జన్ను గుడిపి శ్ర పానువుపై సం

స్థాపించి కప్పి కూరుకు, మోపాపడ యని యశోద శ్ర యొయ్యన పాడెన్. 287

వ. అంత నందుండు మొద లయినగోపకులు మధురనుండి వచ్చి రక్కసిమేను గని
వెలుగుపడి మున్న వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె నతండు మహా
యోగి యని పొగడి కఠోరం బగుపూతనయొడలు కుతారంబుల నఱికి తమ
కుటిరంబులకు ద వ్యగువటారంబున దహనంబు సంగ్రహించి దహించి రంత.

- ఆ. పొగిలి ⁽¹⁾ పొగిలి కామమగువదేహంబున, నగరుపరిమళములపొగలు నెడల
దేహకల్పములు శ్రీహరిముఖమున, ద్రావణజటలజేసి భూవరేంద్ర. 239
- క. హరి దనమీదం బదములు, గరములు నిడి చన్ను గుడిచి శ కదిననమాత్ర
హరిజననిపగిది బరగతి, కరిగెను దురితముల బాసి శ యసురాంగనయన్. 240
- క. వెన్నుని కొకకరి విష మగు, చ నిచ్చినబాలహంత్ర శ చన నలు దివికా
వెన్ను గని పెంచి భక్తిం, జన్నిచ్చినసతికి మఱియు శ జన్మము గలదే. 241
- క. హరి గని చన్నులు గుడిపెడి, తరుణులు ప్రాపించుగతులు శ దక్షవృ వశమే
హరి యారగించుటకు బా, ల్లరిసినధేనువులు ముక్తి శ కొనల జరించున్. 242
- క. ఆ పూతనమెయిగంధము, గోపాలు రెఱింగి యిట్టి శ కువనితయొడలం
దీపాటిస్వాదుగంధము, ప్రాపించునె యనుచు జని శ పల్లెకు నధిపా. 243
- వ. అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిం జని వ్రేతలచేత రక్కసిచేత లన్ని
యు నెఱింగి వెఱంగుపడి పాపని లేపి శిరంబు మూర్ఖాని ముద్దాడి ముదంబున
నుండ నని చెప్పి విని పరీక్షింపరేంద్రుం డి ట్లనియె. 244
- క. ఏ యే యవతారంబుల, నే యే కర్మములు సేసె శ నీశుడు హరి భ
ద్రాయతనము లన్నియు విన, బాయదు చిత్తంబు సెవులపండువు లయ్యెన్ 245
- క. ఉరుసంసారపయోనిధి, తరణంబులు బాపపుంజ శ దరణంబులు శ్రీ
కరణంబులు ముక్తిసమా, చరణంబులు బాలకృష్ణసంస్థరణంబుల్. 246
- వ. అని తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి సేసె నాయందు గృప గల దేనిం జెప్పవే
యని యడిగిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 247

~~బాలకృష్ణుండు శకటముం దడపాదమునఁ గూలఁ దన్నుట.~~

- సీ. బాలకుం ² దొడికిల శ బడ నేర్చె నని జన్మనక్షత్రమం దొక శ నాడు నందు
పాలతి వేడుక బోర్కు శ వోయ వ్రేతల జేసి, వాదిత్రగీతార శ వంబు సెలఁగ
విప్రులతోఁ గూడ శ వేదమంత్రంబుల, నభిషేచనాదిక శ మాచరించి
వారిదీవన లొంది శ వారికి మొదవులు. నన్నంబు జేరలు శ నడిగినట్లు
- ఆ. లిచ్చి బాలుఁ దియ్యఁమెనఁగఁ బానువు సేర్చి, నిదురవుచ్చి గోప శ నివహమునకు
గోపికలకుఁ బూజఁ శ గొమరారఁ జేయుచు, జనని కొడుకు మఱిచె శ సంభ్రమమున.
- వ. ఆ సమయంబున. 249
- క. నిదురించిన శిశు వాఁగొని, కిదుకుచు జను గోరి కెరలి శ కిసలయవిలస
న్మదుచక్రచాపరేఖా, స్పదపదమునఁ దన్నె నొక్క శ బండిన్ దండిన్. 250
- క. శకటము హరి దన్నిన దివి, బ్రకటం బై యెగసి యరుసు శ భరమునఁ గండ్లు
వికటంబు గ నేలం బడె, నకటా యని గోపబృంద శ మాశ్చర్యపడన్. 251
- వ. అప్పు డం దున్న సరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబు లై నేలం గూలుటం జూచి యశో

దానందముఖ్యులైన గోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు మ్మ
యుబ్బు సేడి (వెఱపులు ఘనంబులు గ) మనంబులందు. 252

క. మిన్నున కూరక యెగయదు, తన్న సమర్థుండు గాఁబు శ తల్పగతుం డీ
చిన్నికుమారుడు దే రే, విన్ననువున నెగసె దీని శ విధ ¹మెట్టి దయో. 253

వ. అని విలరించు సమయంబున. 254

క. బాలకుఁ డాఁకొని యేడ్పుచు, గా లెత్తినఁ దాకి యెగసె శ గాని శకట మే
ములమున నెగయ దని య, బృలునికడ నాడు చుండి శ పలికిరి శిశువుల్.

వ. శిశువుల పలుకులు విని. 256

శా. బాలుం డెక్కడ బండి యెక్కడ నభో శ భాగంబుపైఁ బెం పఱం
గాలం దన్నుట యెక్క ²దాటపడుచుల్ శ గల్లాడి రీజడ్డుబ
లేల్లోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే శ యేచందమో కాని యం
చాలాపించుచు ప్రేలు ప్రేతలుఁ బ్రభూ శ తాశ్చర్యులై రందఱున్. 257

వ. అప్పు డాబాలునిరోదనంబు విని యశోద పఱ తెంచి. 258

ఆ. అలసితివి గదన్న శ యాఁకొంటివి గదన్న, మంచియన్న యేడ్పు శ మాను మన్న
చన్ను గుడువు మన్న శ సంతసపడు మన్న, యనుచుఁ జన్నుగుడిపె శ నర్భకుంకు.

వ. అంత నబృలునిమీన బాలగ్రహంబు సోడవు గదా యని శంకించి గోపకు
లనేకు లనేక బలివిధానంబులు సేసిరి బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షశంబుల హోమంబు
లాచరించిరి ఋగ్వేదసామమంత్రంబుల నభిషేచనంబులు సేయించి స్వస్తి
పుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం
డలంకరించినపాడిమొదవుల విద్యజ్ఞనంబుల కిచ్చి వారలయాశీర్వాదంబులు
గైకొని ప్రమోదించుచుండె నని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 260

క. కొడుకు నొకనాడు దొడపై, నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి శ యెలమి నివురుచోఁ
గడుదొడ్డకొండశిఖరము, వడువున ప్రే గయ్యె నతడు శ వసుధాధీశా. 261

~~అప్పు~~ తృణావర్తఁ డనురాక్షసుడు సుడిగాలి యై కృష్ణు నెత్తుకొని పోవుట. ~~అప్పు~~

క. బురు వైనకొడుకు మోవను, వెరవిడి యిలమిఁదఁ బెట్టి శ వెఱచి జనని దా
ధరఁ గావఁ బుట్టినమహాపురుషుడు గాఁబోలు ననుచు శ బుద్ధిఁ దలంచెన్. 262

వ. అప్పుడు. 263

క. ఖరుఁ డగుకంసునిపంపున, నరిగి తృణావర్తఁ డవని శ కవచాటము గా
సురగరువలి యై భిసబిస, నరు దరు దన ముసరి విసరి శ హరిఁ గొనిపోయెన్.

క. సుడి యెఱుంగనివారి సుడిగోన, సుడిగాలి తెఱంగురక్క శ సుం విసరెడియా
సుడిగాలి ధూళి గన్నుల, సుడిసిన గోవకులు బెగడి శ సుడివడి రధిచా. 265

వ. మఱియు నవ్వలయపవనదనుజుండు విలయపవనుని తెఱంగునం గసిమసంగి ముసరి

మనరు గవిసి విసరెడిసురకరువలిం బొడమినపుడమిరజంబు వడి నెగసి గగనమున
నెఱసి తరణికిరణములకు మఱుంగువడిన నిబిడ మగుబెడిదంపుడిమిరమున దశ
దిశలు నెఱుంగఁబడక గోకులం బాకులత నొంద నొందొరుల నెఱుంగక బెండు
పడు చున్నజనంబులమనంబుల ఘనం బగుభయంబు రయంబునం జెంద నదభ్ర
పరిభ్రమణశబ్దంబున దిగంతంబులు సెవుడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క
ముహూర్తమాత్రంబున భవనభయంకరత్వంబు దోచె నానమయంబున. 266

ఉ. పాపనఁ జూడఁ గానక వి శ్ర పద్ధత నొంది కలంగి తల్లి యో
పాపడ బాలనూర్యనిభ శ బాలశిరోమణి నేడు గాలికిం
జేపడి పోయి తే యనుచుఁ శ జీరుచు దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగల శ దయ్యుచుఁ గ్రుయ్యుచు బిట్టు గూయచున్. 267

క. సుడిగాలి పచ్చి నిన్నున్, సుడిగొని కొనిపోవ మిట శ సుడిసుడి గొనుచున్
బెడఁ గడరెడినాముద్దుల, కొడుకా యే మంటి వనుచు శ ఘోరం బనుచున్. 268

ఉ. ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ శ డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడఁ నుండి వచ్చె శిశు శ వెక్కడిమార్గము వట్టి పోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమ శ లేక్షణ గ్రేవుఁ దొఱంగి ఖన్న యై
పోకుచు వ్రాలుగోపుక్రియ శ భూస్థలి వ్రాలె దురంతచింత యై. 269

క. ఆ పాపనికై పొగులుచు, నాపాపనితల్లిఁ జూచి శ యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాష్పజలపూరితనయాన లేడ్చి శ రా ర్తిం బనుచున్. 270

శా. ఆలోఁ జక్ర సమీర దైత్యుడు మహా శ హంకారుఁడై మింటికిన్
బాలుం దా గొనిపోయి పోయి తుదిఁ ద శ ద్భారంబు మోసన్ బల
శ్రీ లేమి బరిశాంతవేగుఁ డగుచుం శ జేష్ఠిఁ పఁగా లేక ము
న్నీలా గర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీఁ శ దె ట్లంచుఁ జింతింపఁగన్. 271

వ. (అట్లు దనుజుండు చింతించు చున్నసమయంబున.) 272

క. బాలద్విరదకరంబులఁ, బోలెడికరములను దనుజు శ బొండుగ బిగియం
గీల్చిచి వ్రేలఁబడియెను, బాలకుఁ డొకకొండభంగి శ బరు వై యధిపా. 273

క. మెడ బిగియఁ బట్టుకొని డిగఁ, బడియెడిబాలకునిచేతఁ శ బర్హతనిభుచే
విడివడఁజాలక వాఁ డురిఁ, బడి బెగడెడుఖగముభంగిశభయముం బొందెన్. 274

క. హరికరతలపీడనమునఁ, బరవశుఁడై తాలమీఁద శ భగ్నంగకుఁడై
సురవైరిభటుఁడు గూలెను, బురభంజనుకోలఁ గూలుశ్రవురముంబోలెన్. 275

వ. అంత గోపకాంత లంతయుం గని రోదవంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్ర
విరిసి రక్కసునియరువున మురువు గలిగి బరువు లేక వ్రేలుబాలుం గొనివచ్చి
ముచ్చిరు చున్నతల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱుఁ దమలో
ని ట్లనిరి. 276

- క. రక్షణము లేక సాధుడు, రక్షితుఁ డగు సమతఁజేసి శ్ర రాముడులందున్
రక్షణములు వెయి గలిగిన, శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపశ్రచిత్తుం డగుటన్. 277
- మ. గతజన్మంబుల¹నేమి నోచితిమొ యూ శ్ర గశ్రేణు లేమేమి సే
సితిమో యెవ్వరి కేమి వెట్టితిమొ యే శ్ర చింతారతిం బ్రొద్దు వు
చ్చితిమో సత్యము లేమి వల్కితిమొ యే శ్ర సిద్ధపదేశంబుఁ ద్రొ
క్కితిమో యిప్పుడు సూడఁ గంటి మిచటం శ్ర గృష్ణార్భకున్ నిర్భయున్. 278
- వ. అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు సెప్పినమాటలకు
వెఱంగుపడు చుండె మఱియును. 279
- సీ. జననాథ యొకనాఁడు శ్ర చన్ను సేడినఁ దల్లి, చిన్నముద్దులకృష్ణుఁ శ్ర జేరఁ దిగి
యెత్తి పెందాడలపై శ్ర నిడికొని ముద్దాడి, చ నిచ్చి నెమ్మోము శ్ర సక్క నివి
యల్లనినగవుతో శ్ర నావులించినబాలు, వదనగవ్వారమున శ్ర వారినిధులు
దిశలు భూమియు వన శ్ర ద్వీపశైలంబులు, నేఱులు గాలియు శ్ర నినుడు శశియు
- ఆ. దహనుఁ డాకసంబుఁ శ్ర దారలు గ్రహములు, నఖలలోకములుఁ జ శ్ర రాచరంబు
లైనభూతగణము శ్ర లన్నియు నుండుటఁ జూచి కన్ను మోడ్చి శ్ర చోద్యపడియె.
- వ. అంత నొక్కనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుం డైనగర్భండు మం
దకుం జనుదెంచిన నందుం డతనిఁ గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై. 281
- క. కోరి భజించెను నందుఁడు, సారగుణాచారమార్గు శ్ర సత్సంసర్గు
న్నారాధితభర్గున్ మతి, దూరితపఃస్వర్గు గుజన శ్ర దుర్గున్ గర్గున్. 282
- వ. మఱియుఁ దగినసత్కారంబులు సేసి యి ట్లనియె. 283
- క. ఊరక రారు మహాత్ములు, వా రధములయిండ్లకడకు శ్ర వచ్చుట లెల్లం
గారణము మంగళములకు, నీరాక శుభంబు మాకు శ్ర నిజము మహాత్మా. 284
- శా. జ్యోతిశ్శాస్త్రుల కెల్ల మేటరివి తే శ్ర జోమూర్తి వాశాంత వి
ఖ్యాతస్ఫూర్తివి బ్రహ్మబోధనుడ వా శ్ర కర్ణింపు నాపల్కు ని
ర్ణీతుం డైనగురుండు మానవులకు శ్ర నిష్ప్రోత్తముం డండు నీ
చాతుర్యంబున నీ కుమారులకు సం శ్ర స్కారంబు సేయంగజే. 285
- వ. అని రామకృష్ణులం జూపిన గిర్దంకు మున్ను కంసునిచేత ప్రేటువడి దివి కెగసి
పోయిన తెఱవ సెప్పిన తెఱంగు దేటపఱచి దేవకీదేవికొడు కని కృష్ణునిఁ గంసుండు
దలంచుం గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు సేయుట కార్యం బని నందాసు
మతంబున రోహిణికుమారు నుద్దేశించి. 286
- క. జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి, యనువుకలిమి రాముఁ డనియు శ్ర యదుసంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును, ఘనబలమున బలుడు ననియు శ్ర గణుతించె నృపా,
- వ. మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీశిశువు ధవళారుణవీరవర్ణుం డై యిప్పుడు

నల్ల నైసకతంబునఁ గృష్ణుఁ డయ్యె వసుదేవునకు నొక్కడ జన్మించినకారణం
బున వాసుదేవుం డయ్యె నీపాపనికి గుణరూపకర్తంబు లనేకంబులు గలుగుటం
జేసి నామంబు లనేకంబు లగు నీశాబకునివలన మీరు దుఃఖంబులఁ దరియిం
తు యీర్షకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జనరక్షణంబును నగు నీకుమారుండు
నారాయణసమానం డని చెప్పి తనగృహమ్మున కమ్మనీశ్వరుండు ననియె
నందుండును బరమానందంబున నుండె నంత.

288

శ్రీకృష్ణబలరామల జలక్రీడాభివర్ణనము.

సీ. జానుభాగముల వా శ స్త్రములు వీడ్పడ, నిడుచు దిగ్గన బోదు శ రింత సంత
నవ్వలపయ్యెద శ లంబ జ వ్యాడుదు, రాలక్రేపులతోడ శ లలమి పట్టి
విడువ నేరక వాని శ వెనువెంట జరగుచు, రప్పంకముల దుడు శ కడరఁజొత్తు
రెత్తి చ నిచ్చుచో శ నిరుదేసఁ బాలిండ్లు, చేతులఁ బుడుకుచు శ జేపు గలుగ
తే. దూఱుదురు గుక్కగుక్కకుఁ శ దోర మగుదు
రాడుదురు ముద్దుపలుకు ల శ వ్యక్తములు గఁ
గరము లంఘులు నల్లార్చి శ కదలుపుదురు
రామకృష్ణులు శైశవ శ రతులఁ దగిలి.

289

క. తడ వాడిరి బలకృష్ణులు, దడ వాడిరి వారిఁ జూచి శ తగ రఁభానుల్
దడవాడి రరులు భయమునఁ, దడ వాడిరి మంతనములఁ శ దపసులు వేడ్కన్.

సీ. తల లెత్తి మెల్లన శ తడవి యాడెడువేళఁ, బన్నగాధీశుల శ పదిగిఁ దాల్చు
రంగనమ్మలప్తపం శ కాంగరాగంబుల, నేనుఁగున్నల శ యెత్తు వత్తు
రసమంబు లైనజ శ వాతిరేకమ్ముల, సింగంపుఁగొదమల శ సిరి వహింతు
రానఁబులఁ గాంతు శ లంతుతి కెక్కంగ, బాలార్కచంద్రుల శ పగిడి దోతు
తే. రెలమిఁ దల్లులచన్నుఁబా శ లెల్లఁ ద్రావి, పరమయోగోద్భవామృత శ పానలీల
సోలియెఱుంగనియోగులసౌంపు గందు, రాకుమారులు జనమనోహరు లగుచు.

వ. అందు.

292

క. చూడనివారల నెప్పుడుఁ, జూడక లోకములు మూడు శ చూపులఁ దిరుగం
జూడఁగ నేర్చినబాలక, చూడామణి జనుల నెఱియి శ చూడఁగ నేర్చెన్.

293

క. నగవుల నవిద్యప్రోడిమి, నగుఁబాటుగఁ జేయ నేర్పు శ నగవరి యంతక
నగుమొగముతోడ మెల్లన, నగుమొగమాలసతులఁ జూచి శ నగ నేర్చె నృపా.

క. అవ్వల నెఱుంగక మువ్వర, యవ్వల వెలుఁ గొందుపరముఁ శ డర్భకుఁ డై యా
యవ్వలకు సంతసంబుగ, నవ్వా యవ్వా యనంగ శ నల్లన నేర్చెన్.

295

క. అడుగులు వే గలిగియు రెం, డడుగులనే మన్ను మిన్ను శ నలమిన బాలుం
డడుగిడ దొరఁగొనె శాత్రువు, లడుగులు శిష్యులును వదలియెడు గవని బడన్.

వ. మఱియును.

297

సీ. తనవున నంటిన శ్రీ ధరణిపరాగంబు, పూసిన¹ నెఱిభూతి శ్రీ పూత గాఁగ
ముందఱ వెలుఁ గొందు శ్రీ ముక్తా²లామంబు, తొగలసంగడికాని శ్రీ తునుకగాఁగ
ఫాలభాగంబుడై శ్రీ బరఁగు³కావరిబొట్టు. కాముని గెల్చిన శ్రీ కన్ను గాఁగ
గంఠమాలికలోని శ్రీ ఘననీలరత్నంబు, కమనీయ మగుమొడ శ్రీ కప్పు గాఁగ

ఆ. హారవల్లు లురగ శ్రహారవల్లులు గాఁగ, బాలలీలఁ జ్రాధ శ్రీ బాలకుండు
శివునివగిది నొప్పె శ్రీ శివునికీ దనకును. వేఱు లేమిఁ దెల్ప శ్రీ వెలయునట్లు. 298

క. ఆపాపవిహరణములు, దీపులు వుట్టింప మరగి శ్రీ తేజఃవ లే కా
గోపాలసతులు మక్కువ, నేపనులును మఱచి యుండి శ్రీ క్షణపరలై. 299

వ. ఆ సమయంబున బాలకులతల్లులు గోరుగోఱగొమ్ములు గలజంతువులవలన నేమ
ఱక జలదహానకంటకాదులయెడ మోసపోక బాలనగర్షణంబు సేయుచు ను
ల్లంబుల మొల్లంబు లైనప్రేమంబు లభిరామంబులుకా విహరించు చుండి రంత.

క. తనయ్యాడుగోపబాలురు, దనుఁ గొలువఁగ రాముఁ గూడి శ్రీ తనవు గలుగుమం
దనుగమనంబునఁ గృష్ణుడు, తనుమధ్యలు మెచ్చ నీల శ్రీ తనురుచిఁ దనరెన్. 301

వ. మఱియు నాకుమారుండు దినదినంబునకు సంచారసంభాషణదత్తుం డై. 302

ఉ. చప్పుడు సేయ కుండు మని శ్రీ జంకె యొనర్చిన నల్లి పోవఁగా
నప్పుడు బార నాచి తను శ్రీ నప్పలు విందులు వచ్చి రంచు న
వ్విప్పుఁగఁ జీరుతల్లిదెన శ్రీ కొత్తిలి కృష్ణుండు రంతు సేయుచు
నైపుటి వచ్చి చనుడుచు శ్రీ నిం పొలయక మొలగంట మ్రోయఁగన్ 303

క. వల్లవగృహనవనీతము, లెల్లను భక్షించి వచ్చి శ్రీ యెఱుఁగనిభంగిం
దల్లి గదిసి⁴ చిట్టాడుచు, నల్లన చనులువ్వఁ బెట్టు శ్రీ మవ్వా యనుచున్. 304

వ. మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు. 305

సీ. గోవల్లభుడ నేను శ్రీ గోవులు మీ రని, వడి అంకె వైచుచు శ్రీ వంగి యాడు
రాజ నే భటులు మీరరులు రండు రం డని, ప్రాభవంబునఁ బెక్కు శ్రీ పనులు వనుచు
నే దస్కరుండ మీ శ్రీ రింటివారని నిద్ర, వుచ్చి సొమ్ములు గొని శ్రీ పోయి డాగు
నే నూత్రధారి మీ శ్రీ రిందఱు బహురూపు, లని చెలంగుచు నాట శ్రీ లాడఁబెట్టు
తే. మూల లుఱుకును డాగురు శ్రీ మూత లాడు

గుయ్యెలల నూఁగుఁ జేబంతు శ్రీ లొనర వైచుఁ

జాఱజీరఱఁ జిలుతల శ్రీ సాటి నిగుడు

కొరి బాలురతో నాడు శ్రీ సమయమందు. 306

వ. మఱియు నాకుమారశేఖరుండు గపట శైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప
గోపిక లోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యిట్లనిరి. 307

1. 'నెఱుఁగనిభూతి గాఁగ'. 2. 'కావలి బొట్టు' వ్రా. ప్ర. కి. జట్టాడుచు.

~~అంత~~ గోపికలు శ్రీకృష్ణునిచుడుకుడేతల యశోదా దేవితోఁ జెప్పుట.

- క. బాలురకు బాలు లేవని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టె య బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము నేయుచు, నాలకు గ్రేపులను విడిచె య సంభోజాక్షీ. 308
- క. పడఁటి నీబిడ్డఁడు మా, కడవలలో నున్నమంచి య కాఁగినపాలా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కిన, కడవలఁ బోనడిచె నాజ్ఞ య గలదో లేదో. 309
- క. మీపాపఁడు మాగృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ య నగపడ కున్నం
గోపించి పిన్నపడుచుల, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు య వచ్చె య ధర్మి. 310
- మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టఁడు నేడు దొంగిలఁ య బోయి మాయలు సొచ్చి తా
నట్టి యందక టోళ్లు బీటలు య నొక్క ప్రోవిడి యెక్కి చే
వెట్టఁ జాలక కుండక్రిం దొక య పెద్దతూఁటానరించి మీ
పట్టి మీఁగడ పాలు చేరలఁ య బట్టి త్రావె దలొదరి. 311
- క. ఆడం జని వీరలపెరు, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి య యొకయించుక తా
గోడలిమూఁతిం దుడిచిన, గోడలు ము చ్చనుచు నత్త య గొట్టె లతాంగీ. 312
- క. వారిలు సొచ్చి కడవల, దోరం బగునెయ్య ద్రావి య తుది నాకడవల్
వీరింబ నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డ య వాదయ్యె నతీ. 313
- క. వేలుపు లఱె నాకంటెను, వేలుపు మఱి యెవ్వ రనుచు య వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడపై నో, వేలావతి నీతనూజు య డెంగిలిఁ జేసెన్. 314
- క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా, పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి య పిఱిదికిఁ ద్రోవం
జ న్నొడిసి పట్టి చీరెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు య శ్రీ తాంఘముఖ. 315
- క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిట, గ్రమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపి య కొని చే రడుగం
గెచ్చావఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుట్టఁ య డల్వుండె చెవుమా. 316
- క. చేబంతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి య భవనమువెనుక
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె య నెలఁతుక తగునే. 317
- క. ఇచ్చెలువఁ జూచి ముచ్చిలి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు య నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁ, డిచ్చిఱుతడు నుదతి చిత్ర య మిట్టిది గలదే. 318
- క. కొడుకులు లే రని యొకసతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగని య గాఁ గైకొనినం
గొడుకులు గలిగెద రని వై, పడినాడది రవ్వ శిశువు య పనులే తల్లి. 319
- క. తలఁగినదానం దల మన, దలఁగక యాచెలికి నాన య తలయెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో టెయ్యది యని, తల యూఁచె నీసుతుండు య దగవె మృగాక్షీ. 320
- క. వ్రాలఁగ వచ్చిన నీసతి, చూలాలం తలఁగు మనుడు య జూ లగుటకు నే
మూలంబు సెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు సెప్పుదురె నతులు య పర్వేందుముఖ. 321
- క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటు వోవఁ జూచి య మంతనమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల ము నిట్టిశిశువు య నదువంబడెనే. 322

- ఆ. నమ్మి నిదురవోవ న నాపట్టిచుంచు మా, లేగతోడతోడ న లీలఁ గట్టి
వీధులందుఁ దోలె న వెలది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన న అవ్వ మేలె. 328
- క. నాపట్టిపాట్ల నిండఁగఁ, బైపడి నీపట్టి వెన్న న బాసెం డిడినాఁ
దూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నే మైన నీవ న చుమ్ము లతాంగి. 329
- క. తెఱవ యొకతె నిద్రింపఁగ, ¹ నెఱిగట్టినవలువ వీడ్చి నే టగుతేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు, వెఱచుచు నది ² పఱవ నగియె న విహితమె సాధ్యి. 330
- క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమున బెనఁగఁ బాము న నీతఁడు వైవం
గోక లెఱుంగక పాఱినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు న గుణమె గుణాధ్య. 331
- ఆ. తరుణియొక తె పెరుగు న ద్రచ్చుచోడుదివంగి, వెన్నఁబుచ్చునొదిగి న వెనుకఁగడిసి
మగువ నీసుతుండు న మగపోఁకుములునేయఁ, జాఁగినాఁడు తగదె న చక్కఁజేయ. 332
- నీ. కలకంఠి మావాడ న గరితల మెల్ల నీ, పట్టి రాఁ గలఁ డని న పాలుపెరుగు
లిండ్లలోపల నిడి న యే మెల్లఁ దనత్రోవఁ, జూచుచో నెప్పుడు న సొచ్చినాడొ
తలుపులముద్రలుఁ న దాళెంబులును బెట్టి, యున్న చందంబున నున్న వరయ
నొకయింటిలోనాడు న నొకయింటిలోఁబాడు, నొకయింటిలోనవ్వు న నొకటణ్ణిట్టు
- ఆ. నొకట వెక్కిరించునొక్కొక్క-చో మృగ,పక్షి ఘోషణములు న పరఁగఁజేయు
నిట్లు సేసి వెనుక న నెక్కడఁ బోవునొ, కానరాఁడు రిత్త న కడవ లుండు. 333
- క. కడులచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక న కొడుకుల నగుచున్
బడుగులవాడలపైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు న విమలేందుముఖి. 334
- క. ఓయవ్వు నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుగు న మన సీఁ డమ్మా
పోయెద మెక్కడి కైనను, మాయన్నలసురభులాన న మంజులవాణి. 335
- వ. అని మఱియు ననేకవిధంబు లైనబాలకృష్ణునివివోదంబులు దమయంతుఁ జేయు
ప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱు చున్నగోపికలకు యశోద యిట్లనియె. 336
- క. చచ్చు విడిచి యిట్టు చనఁ, డెన్నఁడుఁ బొగుగిండ్లత్రోవ న లెఱుంగఁడు నేఁడుం
గన్నులు దెఱవనిమాయా, చిన్నికుమారకుని అవ్వ న సేయం దగునే. 337
- తే. అన్య మెఱుంగఁడు తనయంతనాడుచుండు, మంచివాఁ డీతఁ డెగ్గులునమానరమ్మ
రామలార త్రిలోకాభి న రామలార, తల్లులార గుణవతీ మ న తల్లులార. 338
- వ. అని వారల నొడంబఱిచి పంపి కొడుకుం గోపింపం జాలక యుండె నిట్లు. 339

మృద్యుశ్శణివిశ్వరూపప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము.

ఉ. కాంతలు దల్లితోఁ దనవి న కారము లెల్ల గణింప భీతుఁ డై
కాంతునిసొంపునం బరమ న సాధునిపెంపున గోలమాడ్కి వి
భ్రాంతునికైవడిన్ జడుని న భంగిఁ గుమారకుఁ డూర కుండె నే

- వింతయు లేక తల్లికుచ ౧¹ వేదిక నాదల మోపి యాడుచున్. 335
- వ. అంత నొక్కనాడు బలభద్రప్రముఖు లైనగోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను
దినె నని చెప్పిన యశోద బాలునికేలు వట్టికొని యిట్లనియె. 336
- క. మ న్నేటికి భక్షించెదు, మన్నియమము లేల నీవు ౧ మన్నింపవు మీ
యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మ న్నేల మఱి ప ౧ దార్థము లేదే. 337
- వ. అని పలికిన ముగుదతల్లికి 2 నెఱవాదిదంట యైనకొడు కి ట్లనియె. 338
- శా. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువనో ౧ యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో
నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మదిక ౧ ౧ నీవు గొట్టంగఁ దా
రివ్హారంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా ౧ దేసిక మదీయాస్యగం
ధ మ్మాఘ్రాణము సేసి నావచనముల్ ౧ దప్పైన దండింపవే. 339
- వ. అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుం డైన
యీశ్వరుండు తననోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన. 340
- క. ఆ లలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధి ౧ పర్వతవనభూ
గోళ శిఖి తరణి శశి ది, క్వాలాది కరండ మైన ౧ బ్రహ్మాండంబున్. 341
- వ. కనుంగొని. 342
- మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసం ౧ కల్పార్థమో సత్యమో
తలఁపక నేరక యున్నదాననో యశో ౧ దాదేవి గానో పర
స్థలమో బాలకుఁ డెంత యీతనిముఖ ౧ స్థం బై యజాండంబు ప్ర
జ్వల మై యుండుట కేమి హేతువో మహా ౧ శ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 343
- ఆ. బాలమాత్రుఁ డైన ౧ బాలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెల్లు ౧ వెలసియుండు
బాలుభంగి నితఁడు ౧ భాసిల్లుఁ గాని స, రావృత్తుఁ డాదివిష్ణుఁ ౧ డగుట నిజము.
- వ. అని నిశ్చయించి. 345
- ఆ. ఏ మహాత్మువలన ౧ నీవిశ్వ మంతయుఁ, గానఁబడిన బుద్ధి ౧ కంప మయ్యె
నా మహాత్ము నితని ౧ నఖిలలోకాధారు, నార్దు లెల్ల బాయ ౧ నాశ్రయింతు.
- క. నామగఁడు నేను గోవులు, నీమందయు గోపజనులు ౧ నిబ్బాలునినె
మోమున నున్నవిధము గని, యేమఱితిమి గాని యీశుఁ ౧ డితఁడు మాకున్.
- వ. అని తన్నుఁ బరమేశ్వరుం డని తలంచుచున్నయశోదయందు నాకృష్ణుండు
వైష్ణవమాయం బొందించిన. 348
- క. జడనుపడి యెఱుక సెడి యా, పడఁతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ ౧ బలుకక యతనిం
గొడు కని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత ౧ గావించె నృపా. 349
- వ. అనిన. విని రాజి ట్లనియె. 350

- ఆ. జగదధీశ్వరునకుఁ శ్రీ జన్మిచ్చుతల్లిగా, నేమి నోము నోచె శ్రీ నీయశోద
పుత్రుఁ డనుచు నతనిఁ బోషించుతండ్రిగా, నందుఁ డేమి సేసె శ్రీ నందితాత్మ.
- క. ప్రబునభక్తిని హరిపైఁ గబ్బుంబులు సెప్పి కవులు శ్రీ కైవల్యశ్రీ
కబ్బుదు రట హరిపోషణ, మబ్బినతలిదండ్రు లెచటి శ్రీ కబ్బుదురొ తుడిన్.
- వ. అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యిట్లనియె.

353

సందయశోదలపూర్వజన్మపుత్రాంతము.

- సీ. అవసీత విను ద్రోణుఁ శ్రీ డనువాడు వసువుల, యందు ముఖ్యుఁడు ధరత్రయతనిభార్య
వారి నిద్రఱ బ్రహ్మ శ్రీ వసుధపై జన్మింపుఁ, డంచుఁ బంచిన వార శ్రీ లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుం డైన శ్రీ విష్ణుసేవారతి, మా కిచ్చి తేనియు శ్రీ మహి జనింతు
మనవుడు నట్ల కా శ్రీ కనియె వేల్పులపెద్ద, యాద్రోణుఁ డీనందుఁ శ్రీ డై జనించె
- ఆ. ధర యశోద యయ్యె శ్రీ దనుజేంద్రవైరియఁ, గమలగర్భమాలు శ్రీ గారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ శ్రీ దగ వారి మన్నించె, నధికభక్తి వారు శ్రీ నలరి రిట్లు.
- వ. అంత నొక్కనాడు దనయింటిపాప లందఱు నయ్యెపనులందుఁ బంపువడి
పోయిన సందసుందరి సరంభంబునం దరికంబంబుకడకుదురున నొక్కదధికుం
భంబు వెట్టి మిసిమి గలమీఁగడపెరుగు గూడం బోసి వీడ నాడత్రాడు
కవ్వంబున నలవరించి.

యశోద దధిభాండవికలనాదులు సేసినకృష్ణునిఁ బట్టుకొనుట.

- సీ. కరకమలారుణ శ్రీ కాంతిఁ గవ్వపుఁద్రాడు, పవడంపునునుఁదీవ శ్రీ పగిది మెఱయఁ
గ్రమముతో రజ్జు వా శ్రీ కర్షింపఁ బాలిండ్లు, వీడ్వడి యొండ్ంటి శ్రీ వీడ నొత్తఁ
గుచకుంభములమీఁదికొంగు బాఱగఁ జిక్కు, వడుచు హారావళిబయలుపడఁ
బొడమిన చెమటతోఁ శ్రీ బొల్పారునెవ్వ్రాము, మంచు పైపడినప శ్రీ ద్దంబుఁ దెగడఁ
- తే. గౌను నులియంగఁ గంకణ శ్రీ క్వణన మెసఁగఁ
దుఱుము బిగ వీడఁ గర్ణికా శ్రీ ద్యుతులు మెఱయ
బాలు సంకించి పాడెడి శ్రీ పాటవలనఁ
దరువు లిగు రొత్తఁ బెరుఁ గింతి శ్రీ దరువఁ జొచ్చె.

356

వ. ఆ సమయంబున.

357

- క. సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గిదుకుచుఁ, సడి గొట్టుచు నమరమ్ము శ్రీ చ నిమి మ్మనుమూ
వెడవెడగంతులు వైచుచుఁ, గడవఁ గదిసి బాలకుండు శ్రీ గవ్వముఁ బట్టెన్.
- క. కవ్వముఁ బట్టిన ప్రియసుతు, నవ్వనరూపానేత్ర దిగిచి శ్రీ యంకతలమునకా
నవ్వుచు నిడుకొని కూడటి, దువ్వుచుఁ జనిచ్చె నతఁడు శ్రీ దూఱుచుఁ గుడిచెన్.
- శ్లో. కడుపారం జనుఁబాలు ద్రావనిసుతుం శ్రీ గంజాక్షి వీరంబుపై
నిడి పొంగారెడిపాలు డించుటకు 2 నై శ్రీ యేగంగఁ దదాబ్బలుఁ డె

క్కుడుగోపంబున వాడతాడత దధిమ శ త్కుంభంబు వోఁ గొట్టి తెం
పడరం గుంభములోనివెన్న దినె మి శ భ్యాసంకులద్వాష్పం దై. 360

వ. అంత నాలోలలోచన పాలు శించి వచ్చి వికలంబు లయినదికుంభశకలం
బుల బొడగని తుంటకొనుకు వెన్న దింట యెఱింగి నగుచు ¹నాగలబికానిం
గానక చని చని. 361

ఆ. వికచకమలనేత్ర శ వే తొకయింటిలో, వెలయ తోలు దిరుగ శ వేసి యెక్కి-
యట్టిమీఁదివెన్న శ నులుకుచు నొకకోటి, పాలు సేయుచున్న శ బాలుఁ గనియె.

మ. కని చేతకా సెలగోల వట్టికొనుచుం శ గా నిమ్ము గా నిమ్ము రా
శనయా యెవ్వరియందుఁ జిక్కువడ నే శ దండంబునుం గాన నే
వినివారంబునఁ బొంద నేవెఱపు నే శ విభ్రాంతియుం జెంద ను
న్ననియో నీ విటు నన్నుఁ గైకొనమి నే శ డారీతి సిద్ధించునే 303

వ. అని ²యదలించుచుఁ గొడుకునడవడిం దలంచి తనుమధ్య దనమంబున. 364

సీ. బాలుఁ డీతం డని శ భావించు నందునా, యేవెద్దలును నేర శ రీక్రమంబు
వెఱ వెఱుంగుటకునై శ వెఱపింతు నందునా, కలిగి లే కొక్కఁడు శ గానిలేడు
వెఱపుతో నాబుద్ధి శ వినిపింతు నందునా, తనుఁ దాన యై ³బుద్ధిఁదప్ప కుండు
నొం డెఱుంగక యింట శ నుండెడి నందునా, చొచ్చిచూడని దొక్కచోటు లేదు

ఆ. తన్ను నెవ్వరైనఁ శ దలపోయఁ బాఱెడి, యోజ లేదు భీతి శ యొకటి యెఱుంగఁ
డెఱుమ నూర కుండఁ శ డెక్కనక్కెము లాడు, బట్టి శాస్తిసేయు శ భంగి యెట్లు.

వ. అని వితర్కించి. 366

క. లాలనమున బహుదోషము, లోలిం బ్రాపించుఁ దాడ శ నోపాయములం
జాల గుణంబులు గలుగును, బాలురకును దాడనంబ శ పథ్యం బరయన్. 367

వ. అని నిశ్చయించి కేల నున్నకోల జళిపించి బాలా నిలు నిలు మని బగ్గుబగ్గున
నదల్పుచుఁ దల్లి దగ్గఱిన బెగ్గడిలినచందంబున నగ్గలిక సెడి తోలు డిగ్గ నుఱికి.

క. గజ్జెలు గల్గని మ్రోయఁ గ, సజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని శ యతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగఁ దల్లియొ, బజ్జం జనుచేర నతఁడు శ పరు విడె నధిపా. 369

వ. అప్పుడు. 370

మ. స్తనభారంబున డస్సి క్రస్సి ⁴యన దై శ జవ్వాడుమధ్యంబుతో
జనితస్నేదముతోఁ జలత్కబరితో శ సస్తో త్తరీయంబుతో
వనజా తేక్షణ గూడఁబాటి యెయిడెక శ వారించుచుకా వాకిటకా
ఘనయోగీంద్రమనంబులున్ వెనుకొనం శ గా లేనిలీలారతున్. 371

వ. ఇట్లు గూడం జని. 372

సీ. స్తంభాదికంబులు శ దనకు నడ్డం బైన, నిట్టలు సని పట్ట శ నీనివాని

నీతప్పు సైరింపు శ మింక దొంగిలఁ బోవ, నే నని మునుముట్ట శ నేప్పువానిఁ
గాటుక నెఱయంగఁ శ గన్నులు నులుముచు, వెడలుకన్నీటితో శ వెగచువాని
నేదెన వచ్చునోయిదియని పలుమాఱు, ¹సురుగుచక్కటిఁ బొఱఁజూచువానిఁ
ఆ. గూడఁ బాటి పట్టు శ కొని వెఱపించుచుఁ, జిన్ని వెన్నదొంగ శ సిక్కిననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు శ లాడక పూబోడి, గరుణతోడ బాలుఁ శ గట్టఁ దలచి.

వ. ఇట్లనియె.

374

క. వీ రెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు, గారా యెన్నడును వెన్నఁ శ గాన రఱు కదా
చోరత్వం బించుకయును, నేర రఱు ధరిత్రి నిట్టి శ నియతులు గలరే. 375

క. ²పట్టానపడక నిన్నుం, బట్టెద మని చలముగొనినఁ శ బట్టుట బెట్టె
పట్టువడ వండ్రు పట్టి, పట్టుకొనక నాకుఁ గాక శ పరులకు వశమే 376

క. ఎక్కడ నైనను దిరిగెద, చొక్కయెడక గుణము గలిగి శ యుండవు నియమం
బెక్కడిది నీకు మఱచినఁ, జక్కనఁ బోయెదవు పెక్కుఁబాడలఁ బుత్రా. 377

సీ. తోయంబు లివి యని శ తొలగవు చొచ్చెదు, తలచెదు గట్టెనఁ శ దరల నెత్త
మంటితో నాటలు శ మానవు కోరాడె, దున్నత స్తంభంబు శ లూఁపఁ బోయె
దన్యుల నల్పంబు శ లడుగంగఁ బాఱెదు, రాచవేటలఁ జాల శ అవ్వదెచ్చె
దలయవు నీళ్లకు శ నడ్డంబు గట్టెదు, మునలి వై హరివృత్తి శ మొనయఱుచె
ఆ. దంబరంబు మొలకు శ నడుగవు తిరిగెద, వింకఁ గల్కితనము శ లేల పుత్ర
నిన్ను వంప వ్రాల్ప శ నే నేర ననియె నీ, విట్లు క్రిందు మీఱు శ నెఱుగఁ కునికీ.

ఉలాఖలబంధనయమశార్జునభంజనాద్యభివర్ణనము.

వ. అని మర్తంబు లెత్తి పలికి.

379

క. ఆలలన గట్టె తోలక, లీలక నవనీతచౌర్య శ లీలుం బ్రియవా
గ్జాలుం బరివి స్థితగో, పాలుక ముక్తాలలామ శ ఫాలున్ బాలున్. 380

క. తోలను గట్టువడియు న, బ్యాలుఁడు విలసిల్లె భక్త శ పరతంత్రం డై
యాలాననన్ని బద్ధవి, శాలమదేశేంద్రకలభ శ సమరుచి నధిపా. 381

క. వెలిలోను మొదలుదుదినడు, ములు లేక జగంబుతుదియు శ మొదలుక నడుముక
వెలియును లో నగు నీశ్వరు, సలవడునే కట్టఁ బ్రణతు శ రాల గాకున్నన్. 382

ఆ. పట్టి యెల్లబోటికపట్టి యీతం డని, గట్టితలవుతోడఁ శ గట్టెఁ గాక
పట్టికడుపు పెక్కుఁబ్రహ్మాండములు వట్టు, తెఱిగెనేనిఁ దల్లి శ యేలకట్టు. 383

క. చిక్కఁడు నీరికొగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగి శ చిత్తాబ్జములం
జిక్కఁడు శ్రుతిలలితావలి, జిక్కె నతఁడు లీలఁ దల్లి శ చేతక తోలన్. 384

వ. ఇట్లు గ్రద్దన నాముద్దియ ముద్దులకొడుకనియుదరంబు గట్టఁ జదురం బని

1. సాయచక్కటిఁ సురుగుచు గ్రేయంబు అ. ప్ర. 2. 'పట్టిన బట్టుపడనినను' అ. ప్ర.

చక్క నొక్కత్రాడు సుట్టిన నది రెండు గుళంబులు గడమఁజేయె మఱియు
నొక్కబంధనంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱుత యయ్యె వెండియు
నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్లి నూపె నిట్లు. 385

క. తజ్జనని లోఁగిటం గల, రజ్జపరంపరలఁ గ్రమ్మఁ జూతుఁ గట్ట
బొజ్జ దిరిగి రా దయ్యె జ, గజ్జలము లున్నబొజ్జఁ గట్ట వశమే. 386

వ. అప్పు డాయవ్యయు గోపికలును వెఱంగుపడిరి తదనంతరంబ. 387

ఆ. ఒడలఁ జెమట లెగయఁ నుత్తరీయము జూఱ, వీడియున్నతుఱుయుఁ గరులురాలఁ
గట్ట రానితన్నుఁ గట్టెద నని చింతఁ, గట్టుకొనినల్లిఁ గరుణఁ జేసే. 388

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బంధింపఁ జెనంగుజననిఁ గలార్చి సుహృ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టవడియొక బాటింప నృపా. 389

క. సంగడిఁ దిరిగెఁజుళంభుఁడు, సంగ్రాత్రయ యైననీరియుఁ నాతఁ జూడె యు
ష్నింగెడిపద్మజుఁడును గో, పంగనక్రియఁ గరుణ వడయఁ రథ శేష్యురచేన్. 390

క. జ్ఞానులచే మానులచే, దానులచే యోగసంవి గానులచేతం
బూని నిబద్ధుం డగునే, శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతులఁ చేతంబోలెన్. 391

వ. అంత నయ్యశోద యింటికడం బసులవెంటం దిరుగఁ గృష్ణుండు దొల్లి నారదు
శాపంబున నిరుమద్దులై యున్ననలకూబరమణిగ్రీవులను గుహ్యకుల నిద్దఱంగని
తోలీడ్చుకొని చనియెనని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 392

క. నారదుఁ డేల శపించెను, వా రావృక్షత్వమునకుఁ గ వచ్చినపనికిం
గారణ మెయ్యది యోగికు, లారాధ్య యెఱుంగఁ జెప్పు మయ్య వినియెదన్. 393

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె మున్ను కుబేరునికొడుకు లిరువురు శంకరకింకరు లై
యహంకరించి వెండికొండమీద విరులతోటలం బాడెడిచేషియలం గూడి
కొని కరేణుసంగతంబు లైనయేమంగులభంగి సురంగంబు లైనమందాకినీ
తరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన నచ్చెలువలు సెచ్చెర వలువలు
ధరియించిరి మదిరాపానపరవశులు గావున వార లిరువురు వివస్త్రు లై మెలంగు
చున్న నా మునీశ్వరుండు చూచి శపించువాఁడై ప్రతీతంబుగా నొక్క
గీతంబువాడె వినుము. 394

శా. సంపన్నుం డొరుఁ గాన లేడు తనువుకఁ నసారముకఁ నమ్మి హిం
సింపం జూచు దరిద్రుఁ డెత్తువడి శుక్లఁ ధూతుఁ డై చిక్కి హిం
సింపం డన్యుల నాత్మకుఁ సములుగాఁ జింతించు నట్లెటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ న దారిద్ర్య మూహింపఁగన్. 395

వ. అని గీతంబు వాడి తనమనంబున. 396

క. కలవానిసుతుల మనుచుచు, గలకంతులతోడఁ గూడి న కానరు పరులం
గలలో నైనను వీరికి, గలకృ వృడఁగించి బుధులఁ గలుపుట యొప్పున్. 397

- వ. అని చింతించి విజ్ఞానవిశారదుం డగునారదుండు నలకూబరమణిగ్రీవులం జూచి
మీరలు శ్రీమదాంధ్రులరు గావున భూలోకంబున నద్వనతరువు లై నూఱుదివ్య
వర్షంబు లుండుం డటమీఁద గోవిందచరణారవింద పరిస్పందంబున. 398
- క. ముక్తుల రై నారాయణ, భక్తుల రై పరమసాధు శ భావశ్రీసం
సక్తుల రై సురలోక, వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాడు శ వాక్యముకతనన్. 399
- వ. అని యిట్లు వలికి నారగుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వారిరువుగును
సంగడిమద్దులైరి పరమభాగవతుం డైననారదుమాటలు వీటింబుచ్చక పాటించి.
- క. ముద్దులతక్కరిబిడ్డఁడు, మద్దులఁ గూల్పంగఁ దలఁచి శ మసలక తా నా
మద్దికవ యున్నచోటికి, గ్రద్దన తో లీడ్చుకొనుచుఁగడఁకం జనియెన్. 401
- వ. చని ¹యా యూర్జితమహాబలుండు నిజోదరదామ సమాకృత్యమాణిర్యగ్భవదు
లూఖిలుం డై యారెండుమ్రాచులనడుమం జొచ్చి ముందటికి నిగుడుచు. 402
- క. బాలుఁడు తో లడ్డము దివ, మూలంబులు వెకలి విటప శ ములు విటిగి మహా
భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు శ యమశార్జునముల్. 403
- వ. ఇట్లు నిర్మూలంబు లయి పడినసాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్పుడుపొలికి
నెక్కుడుతెజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైనసిద్ధు లిద్దఱు వెడలి
వచ్చి ప్రబుద్ధు లై భక్తలోకపాలకుం డైనబాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కర
కమలంబులు మొగించి యిట్లనిరి. 404
- క. బాలుఁడవె నీవు పరుడ వ,నాలంబుడ వధిక యోగి శ వాద్యుడవు తను
సూలాకృతి యగువిశ్వము, నీలీలారూప మండ్రు శ నిపుణులు కృష్ణా. 405
- సీ. ఎల్ల భూతంబుల శ కింద్రియాహంకృతి, ప్రాణంబులకు నధి శ పతివి నీవ
ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసం శ భవమహత్తును నీవ, వీని కన్నిటికిని శ విభుడ వీవ
ప్రాకృతగుణవికా శ రములఁ బొందక పూర్వసిద్ధుండ వగునిన్నుం శ జిత సేయ
గుణవృతుం డోవునే శ గుణహీన నీయంద, కలగుణంబుల నీవ శ కప్పబడుదు
- తే. మొదల నెవ్వనియవతారశ్రములు శరీరు,లందు సరిదొడ్డు లేసవీర్యములఁ దనువు
లడర జన్తించి వారలయందుఁ జిక్క, వట్టిపరమేశ మొక్కెద శ మయ్య నీకు.
- క. భువనములు సేయఁ గావఁగ, నవతీర్ణుడ వైతి కాదె శ యఖలేశ్వర యో
గివరేణ్య విశ్వమంగళ, కవిసన్నుత వాసుదేవ శ కల్యాణనిధి. 407
- ఉపేంద్రవజ్రము. తపస్వివాక్యంబులు శ దప్ప వయ్యెన్
నెపంబునం గంటిమి శ నిన్నుం జూడం
దపంబు లొప్పెన్ మముఁ శ దావకీయ
ప్రపన్నులం చేయుము శ భక్తమిత్రా.
- శా. నీపద్యావళి లాలకించుచెవులున్ శ ని న్నాడువాక్యంబులున్

నీపేరం బనిసేయువాస్తయుగముల్ శ నీమూర్తిపై జూపులున్
నీపాదంబులపొంత మ్రొక్కుశీరముల్ శ నీసేవపై జిత్రముల్
నీవైబుద్ధులు మాకు నిమ్మ కరుణా శ నీరేడపత్త్రక్షణా.

409

వ. అని యిట్లు కీర్తించి నమస్కరించినగుహ్యకులం జూచి శగుచు చులూఖులబద్ధం
డైనవారి యిట్లనియె.

410

క. తమతమధర్మము దప్పక, నములై నను నమ్మి తిరుగు శ చక్ర్యులకును బం
ధము ననుజూచిన విరియును, గమలాపుండమోడమ వియ్యుక్తునతమముక్తియన్.

క. కారుణ్యమానసుం డగు, నారదువచనమునఁజేసి శ నను బూడగచుటన్
మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి, చేరున్ నామీదితలపు శ సిద్ధము మీకున్.

412

వ. అని యీశ్వరుండు మీరు మీనెలపులకుం బొం డని యాన తిచ్చిన మహా
ప్రసాదం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కు లిడి వీడుకొని నలకూబరమణిగ్రీవు
లు త్తరభాగంబున కరిగి రంత నంచాడు లయినగోపాలకులు నిర్మూలంబు లయి
పడినసాలంబులచప్పుడు పిడుగుచప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి.

413

క. ఈ సాదసములు గూలగ, నీపాప డులూఖలమున శ నిటు బద్ధం డై
యేపగిది బ్రదికె గంటిరె, వాపోవడు వెఱవఁ డెట్టి శ వాడొ యితఁడన్.

414

ఆ. పిడుగు వసుట గాచు శ పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట శ గానరాదు
బాలుఁ డితఁడు వట్టి శ పడఁ ద్రోవఁ జాలఁడు, దరువు లేల కూలె శ ధరణిమీఁద.

వ. అని పెక్కండు పెక్కు విధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్కడ
నున్న బాలకు లిట్లనిరి.

416

క. నందునికొమరుఁడు వినుఁ డీ, నందున మును దూటి తోలు శ సరి నడ్డముగా
ముందటి కీడ్చిన మద్దులు, గ్రందుకొనం గూలె జనులఁ శ గంటి మీరువురన్.

417

వ. అని యిట్లు వలికిన బాలకాలాపంబులు విని (కొందఱు) మిథ్యారూపంబు లని
(రి) కొందఱు (నానావిధంబుల) సందేహించి రంత నందుండు వికసితముఖార
విందుం డగుచుఁ బట్టికట్టు విడిచె నట్టియెడఁ దన తెఱం గెవ్వరు నెఱుంగ కుండ
వలె నని తవరకుమారుండు.

418

ఉ. పాడున్ మందునిభంగి గోపవనితల్ శ పాణిధ్వనుల్ సేయఁగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం బరవశుం శ డై హస్తముల్ ద్రిపుచుం
జూడన్ నేరనివానిభంగి జనులం శ జూచున్ నగున్ బాలురం
గూడుం బెద్దపంపు సేయఁ జను డాఁ శ గున్ మిట్టి జిట్టాచుచున్.

419

క. చుం చెదుగుఁ బాలు శివుడిసెఁ డు, దంచితముగఁ ద్రావు మనుడుఁద్రావి జననితోఁ
జుం చెదుగ దనుచు లీలా, చుంచుం డై యతఁడు చుంచు శ జూపు నరేంద్రా.

క. సెలగోల వట్టుకొని జల, కలశములో నీడఁ జూచి శ కలశగతుం డై

సలగోలఁ బాపఁ డొకఁ డదె, తలఁచెక ననుఁ గొట్ట ననుచుఁ శ్రీ దల్లికిఁ జెప్పెన్.

క. భిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన, భిక్షాపాత్రమున వైచి శ్రీ బెగడించి నినుక
శిక్షించెద రని చెప్పిన, భిక్షులఁ గని తల్లి నొదిగి శ్రీ భీతిల్లు నృపా. 422

~~సందాదులు బృందావనంబునకు సరుగుడెంచుట.~~

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప బృహద్వనంబున
సందాదు లైనగోపవృద్ధులు మహాత్పాత్రంబు లగుటయు వానివలన బాలుం
డు త్తరించుటయుఁ జూచి యేకాంతంబున నొక్కనాఁడు విచారింప నుపసంధుం
డను వృద్ధగోపకుండు దనయెఱుక మెఱసి యిట్లనియె. 423

ఉ. ఇక్కడ నుండురే మనుజు శ్రీ లీమనకృష్ణున కెక్కు సేయఁ గా
రక్కసురాలు చ నొసఁగె శ్రీ రాలపయిక సుడిగాలి వైచె బైఁ
గ్రిక్కిఁజీయం దరుల్ వడియె శ్రీ గేశవునత్కృపఁ దప్పె జాలు సే
డెక్కడ కైనఁ బోవలయు శ్రీ నిం కిట గోపకులార వింటిరే. 424

క. కనవు గల దిరవు పసులకు, లసదద్రి నదీమహీజ శ్రీ లతీకావలి వెం
పెనఁగును గాఁపురమునకును, బొనఁగును బృందావనంబు శ్రీ వొడఁ డచ్చటికిన్.

వ. అని పలుకునుపసందునిపలుకుల కార్యు లైనగోపకు లిదియ కార్యంబుమందల
యని కొందల మందక యాలమందల నమంద గమనంబున ముందర నడవం బనిచి
పిఱుందం గ్రుందుకొన కుండ బాలవృద్ధనారు లెక్కిన తేరులు సాగించి తారు తను
త్రాణతూణబాణధరు లై విండ్లఁ బట్టుకొని నడవ బండ్లవెనుకం గొమ్ము లిమ్ములం
బూరించుచు నవార్త్యంబు లగుతూర్వ్యరవంబుల నార్వపురోహితసమేతులై వేడు
కలు కొనలు నిగుడ మొన లేర్పఱచుకొని పావనం బగుబృందావనంబునకుం
జని రప్పడు. 426

తరలము. పసుపులాడి యురోజకుంకుమ శ్రీ పంకశోభిత లై లన
ద్వసన లై కచభారచంపక శ్రీ దామ లై సులలామ లై
పసిడిమాడలకాంతు లఱులఁ శ్రీ బర్వఁ దేరులమీఁదఁ బెం
పెనఁగఁ బాడిరి వ్రేత లాహరి శ్రీ హేల లిం పగుసేలన్. 427

వ. అప్పుడు రోహిణీయశోద లేకరథంబునఁ బరివ్రాజమనోరథ లై రామకృష్ణుల
ముందట నిడుకొని వారలవినోదంబులకుఁ బ్రమోదంబు నొందుచుం జని రిట్లు
గోపకులు బృందావనంబు సొచ్చి యం దర్థచంద్రాకారంబుగ శకటసందో
హంబు నిలిపి మందల విడియించి వసియించిరి. 428

క. చెందిరి బలమాధవు లభి నందించుచుఁ బరమపావ శ్రీ న ముదంచితకా
ళిందీసంజీవనమున్, బృందావనమున్ మునీంద్ర శ్రీ బృందావనమున్. 429

వ. ఇట్లు బృందావనంబుఁజెంది యందుఁ గొంతకాలంబునకు రామకృష్ణులు సమాన

వయస్కులైన గోపబాలకులం గూడికొని వేషక లూడుకొన దూడలం గాచుచు ననేక క్రీడలకుం జొచ్చి.

430

సీ. వేణువు లూడుచు శ వివిధరూపములతో, గంతులు వైతురు శ కౌతుకమున గురుకంబళాదుల శ గోవృషంబులం బన్ని, సరవృషభము లని శ ప్రతిఘటింతు రల్లులు దట్టించి శ యంఘ్రులగ జ్జెలు, మొలయం దన్నుదు రోలి శ ముష్టరముగం బన్నిదంబులు వైచి శ ఫలమంజరులు గూల్చి, వేటులాడుదురు ప్రా శ వీణ్యమొప్పు తే. వన్యజంతుచయంబుల శ వానివాని, పదురు వదరుచు వంచించి శ పట్ట జోదు రంబుజాకరములం జల్లులూడం జనుదు, రాకుమారులు బాల్యవి శ హారు లగుచు.

క. పోరుదురు గిగురు వొడుచుచు, దూడుదురు భయంబు లేక శ తోరపుటిరవుల్ జాటుదురు ఘనశీలాతటి, మీటుదు రెన్నంగ రాని శ మెలకువల నృపా. 432

వ. అంత నొక్కనాడు యమునాతీరంబున నాకుమారులు గోపకుమారులుం దారుల గ్రేవుల మేప నొక్క రక్కసుండు క్రేపురూపున వచ్చి వారల హింసింపందలంచి.

~~వత్సనులబాసయలపథము~~

క. క్రేవులయట్టులు నాకుచు, క్రేవులలో నిదియె మంచి శ క్రే పనగం గడుం జూపట్టి భక్తసంగతి, క్రేపై చనువానిమ్రాల శ క్రేపై తిరిగెన్. 434

వ. వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి. 435

చ. ఇది యొకమంచిలేగ విను, శ డెంతయు నొప్పెడి నంచు దాని త త్పదములు దోడయున్ బిగియు శ బట్టి చెలంగి వెలంగ మ్రానితో, జదియగ నొక్కపెట్టు గొని శ చంకె గుమారుడు లేగరక్కసుం గుదులుకొనంగ బాలకులు శ గో యని యార్వ నఖర్వలీలతోన్. 436

వ. ఇట్లు రక్కసుండు వ్రేటువడి విశాలం బగునాలంబుతో నేలం గూలె నప్పుడు.

క. గొంగడు లెగురగ వైచుచు, జంగున దాటుచును జెలగి శ చప్పట లిడుచుం బొంగుచు గృష్ణుని బొగడుచు, ద్రుంగినరక్కసుని జూచి శ త్కుల్లిరి కొమరుల్.

వ. ఆ సమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రిట్లు. 439

క. వత్సములపగిది జగముల, వత్సలతక్ మనుష జూచు శ వాడై యుంటన్ వత్సముల మేపు చుండియు, వత్సాసురు జంపె భక్త శ వత్సలుల డధిపా. 440

వ. మఱియు నొక్కనాడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేవులం గొంచు నడవికిం జని యెండం బడి మెండుకొనినదప్పిని బెండువడినతమతమ లేగకడుపుల నేర్ప రించి (నిలువరించుకొని) కలంకంబు లేనియొక్కకొలంకున నీరు ద్రావించి తారును జలపానంబు నేసి వచ్చు నెడ నందు. 441

క. అకలంకులు బాలురు గని, రకుటిలదంభోలిహతసి శ తాద్రిశిఖరరూ పకమున్ హరిహింసారంభకమున్ బకమున్ విశాల శ భయదా బకమున్.

వ. కని దానియొడలిపొడవునకు వెఱింగుపడి చూచు చుండ. 443

ఆ. ఎల్లపనులు మాని శ యేకాగ్రచిత్తుఁడై, మానివృత్తి నితర శ మమల విడిచి
వనమలోన నిలిచి శ వనజాక్షువై దృష్టి, జేర్చి బకఁడు దఁసి శ చెలువుఁదాల్చె.

వ. ఇవ్విధంబున నొదుఁగు వెట్టుకొనియుండి.

445

ఉ. చంచువు దీటి పక్షములు శ జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
ప్పించి నభంబువై కెగసి శ భీషణఘోషణవక్త్రుఁడై విజృం
భించి గరుత్సమీరమున శ భిన్నము లై తరు లోలిఁ గూలగా
మించి బకాసురుం డొడిసి శ మ్రుంగ సహిష్ణునిఁ జిన్ని కృష్ణునిన్.

446

క. సంగడి లోకము లన్నియు, మ్రుంగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల శ మెలగించుచు ను
ప్పొంగెడు వేడుకకాడలు, మ్రుంగుడు వడె బకునిచేత శ మీఁ దెఱిగి నృపా.

క. దనుజుడు మ్రుంగిఁగ గృష్ణునిఁ, గనలేక బలాదిబాల శ క ప్రముఖు లచే
తను లై వెఱఁ గందిరి చ,య్యనఁ బ్రాణము లేనియింద్రి శ యంబులభంగిన్.

448

వ. ఇట్లు మ్రుంగుడు వడి లోనికిం జనక.

449

శా. కంఠోపాంతము దాడలుఁ మెఱుముచుం శ గాలాగ్ని చందంబునం

గుంఠీభూతుఁడు గాక వేండ్ల మగునా శ గోపాలబాలుఁ జయో

త్కంఠుఁ బ్రహ్లాదుఁ మహామహిముఁ జ శ క్కఁ మ్రుంగ రాదంచు ¹స

ల్లుంతం బాడుచు వాడు గ్రక్కు వెడలఁ శ లోకం బశోకంబు గన్.

450

క. క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ, జక్కునఁ దనుఁబొడువరాఁగఁ శ జంచులు రెండఁ
సుక్కుఁగబట్టి తృణము క్రియ, గ్రక్కునహరినీరెబకునిఁ శ గలహోత్సుకునిన్.

వ. అప్పు డానందనందనునిమీఁద వేలుపులు సాలుపులుగా నదనమల్లి కాది
కుసుమవర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి దేవవాద్యంబులు మొరసె రామాది
గోపకుమారులు ప్రాణబులతోఁ గూడినయింద్రియంబులుంబోలె గ్రష్ణుఁ
గృష్ణునిం గని ర మ్మని కౌలింించుకొని కృష్ణసహితు లయి లేగదాఁలుల మరల
దాఁటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి వారలచేత నావృత్తాంతం
బంతయు విని వెఱంగుపడి గోపగోపికాజనంబులు.

452

క. అపదలమీఁద నాపద, లీపాపనిఁ జెంది తొలఁగె శ నీయర్భకునిం

బైపడినఖలులు దహనుని, బైపడశలభములపగిడి శ బడిరి ధరిత్రిన్.

453

వ. అని పలికిరి మఱియు నారామకృష్ణులు క్రేపులం గాచుతఱి.

454

సీ. కవుల మై జలరాశిఁ శ గట్టదమా యని, కట్టదు రడ్డంబు శ గాలువలకు
మునులు మై తపములుఁ మొనయుదమా యని, మానులైయుందురు శ మాటలేక
గంధర్వవరుల మై శ గానవిద్యలు మీఱఁ, బాడుదమా యని శ పాడఁ జొత్తు
రిప్పరోజనుల మై శ యాడుదమా యని, యాడురూపుఁదాల్చియాడఁజనుదు
ఆ. రమరదైత్యవరుల శ మై యబ్ధిఁ ద్రుత్తమా, యని సరోవరములయందు హస్త

దండచయముఁ ద్రిప్పితగుఱు తమయీడు, కొమరు లనుచరింపఁగొమరుమిగిలి.

~~అంత~~ శ్రీకృష్ణుడు గోపకులతో బంతిచల్లుట గుఱవ వసమున కేగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు గాంతారంబున బంతిచలుములు గుఱవ నుద్యోగించి ప్రొద్దున లేచి గ్రద్దనం దమయింటిలేకదవులఁ గదలించి సురంగంబు లగుశృంగంబులు పూరించిన విని మేలుకని సంరంభంబున గోపపింఛకులు చలిసి కావడులు మూపుల వహించి పంజంబు లగుకంజంబులు గట్టికొని పవత్రాణవేత్త దండధరు లై లెక్కలకు వెక్కసం బైనతమతమకైపుకదువులం జప్పడించి రొప్పుకొనుచుఁ గాననంబు సొచ్చి కాంచనమణిపుంజగుంజాదిభూషణభూషితు లయ్యును ఫలకుసుమకోరకపల్లవవల్లరులు దొడవులుగా నడికొని కొమ్ము లిమ్ముగఁ మ్రోయించుచు వేణువులు పూరించుచుఁ నుమ్మెదలం గూడి పాడుచు మయూరంబులతోడం గూడి యాడుచుఁ చికంబులం గలసి కూయుచు శుకంబులఁ జేరి రొదలునేయుచుఁ బులుఁగులనీడం బాటుచుఁ బొదరిండ్లం మాటుచు సరా శంబు లగువాఁగులు గడచుచు మరాశంబులచెంత నడచుచు బకమ్ములం గని నిలుచుచు 'సారసంబులం జోపి యలంచుచు నదీజలంబులం దోఁగుచుఁ దీవయు య్యెలల నూఁగుచుఁ బల్లంబులకా డాగుచు మారంబుల కేఁగుచుఁ గపులసం గడిఁ దరువు లెక్కుచు ఫలంబుల మెక్కుచు రసంబులకుఁ జొక్కుచు నింగికి నిక్కుచు నీడలు నూచి నవ్వుచుఁ గయ్యంబులకుం గాలు ద్రవ్వుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు వ్రాలుచు సోలుచు భహుప్రకారంబుల శరీరవికారంబులు నేయుచు మఱియును.

456

క. ఒకనొకిని చల్లికావడి, నొకఁడొకఁ డడకించి దాఁచు శ నొకఁడొకఁ డది వే తొకనొకిని మొఱిగికొని చన, నొకఁడొకఁ డది దెచ్చి శ యిచ్చు నుద్యోనాథా.

క. ఒక్కఁడు ము న్నేమఱి చన, నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టు శ లలికిపడక వే తొక్కఁడు మిట్టితటాలున, నొక్కనికనుదోయి మూయు శ నొక్కఁడు నగఁగన్.

క. తీపు గలకంజ మన్యుడు, గోపింపఁగ నొడిసి వుచ్చు శ కొని పో వాడుం బైపడి యడుగఁగ నొక్కఁడు, క్రేపులలో నిట్టు నట్టు శ గికురించు నృపా. 459

క. వనజాక్షుఁడు ము న్నరిగిన, మునుపడ నే నేనే యతని శ ముట్టెద ననుచుం జని మును ముట్టినవానికా, మును ముట్టినవాడు నవ్వు శ మొనసి నరేంద్రా. 460

వ. ఇవ్విధంబున.

461

ఉ. ఎన్నఁడు నైన యోగివిభు శ లెవ్వనిపాదపరాగ మింతయుం గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ శ గొగిటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టఁ బట్టుచుం దన్నుచు గుద్దుచుకా నగుచుఁ శ దద్దయుఁ బైపడి కూడి యాడుచుకా మన్నన నేయు వల్లవకు శ మారులభాగ్యము లింత యొప్పునే.

462

- క. విందులకును బ్రహ్మసుఖానందం బై భక్తగణము శ నకు దైవత మై
మందులకు బాలుఁ డగువారి, పొందుఁ గనిరి గొల్ల లిట్టి శ పుణ్యులు గలరే. 463
- వ. అని పలికి (శుకయోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె.) 464
- క. అమరు లమృతపానంబున, నమరినవా రయ్యు నే ని శ శాటునిపంచ
త్వమునకు నెదుళ్లునూతురు, తము నమృత యట్టియఘుండు శ దర్శింపఁతుడై. 465
- క. బకునికీ దమ్ముడు గావున, బకమరణము దెలిసి కంసు శ పంపున గోపా
లకబాలురతోఁ గూడను, బకవైరిని ద్రుంతు ననుచుఁ శ బటురోషమునన్. 466
- క. బాలురప్రాణంబులు గో, పాలురకు మదగ్రజాతు శ ప్రాణము మా టీ
బాలురఁ జంపిన నంతియ, చాలును గోపాలు రెల్ల శ సమసినవారల్. 467
- వ. అని నిశ్చయించి యోజనంబునిశువును మహాపర్వతంబుపొడువును గొండతుడల
మీఠినకోటలును మిన్ను దన్ని పన్నినల మొగిల్ల వెల్లు గలపెడవులును బిలం
బులకు నగ్గలం బైనయిగుళ్ల సందులును నంధకారబంధురం బైనవదనాంతరాళం
బును దావానలజ్వాలాభీలం బైనదృష్టిజాలంబును వేడిమికి నివాసంబు లైన
(యుచ్ఛ్వాస)నిశ్వాసంబులును మెఱయ నేల నాలుకలు వటుచుకొని ఘోరం
బగునజగరాకారంబున. 468
- క. జాపిరము లేక యిప్పుడు, గ్రేవుల గోపాలసుతులఁ శ గృష్ణుని ¹తోడన్
గీవెట్టగ మ్రింగెద నని, పాపపురక్కనుడు త్రోవఁ శ బడి యుండె నృపా. 469
- వ. ఆ సమయంబున. 470
- మ. ఒకవన్యజగరేంద్ర మల్లదె గిరిం శ ద్రో త్సేధ మై దావపా
వకీలఁపరువ ప్రచండతరని శ శ్వాసంబుతో ఘోర వ
హ్నికరాశాతజిహ్వాతోడ మనలన్ శ హింసింప నీక్షించుచున్
వికటం బై పడి చాగి యున్నది పురో శ వీధిం గనుంగొంటిరే. 471
- వ. అని యెండొరులకుం జూపుచు. 472
- మ. బకునిం జంపినకృష్ణుఁ డుండ మనకుం శ బా మంచుఁ ² జింతింప నే
టికి రా పోదము దాటి కాక యది కొ శ టిల్యంబుతో మ్రింగుడన్
బకువెంటం జనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం శ బద్ధాత్ము నీక్షించి యు
త్సుకు లై చేతులు వ్రేసీకొంచు నగుచున్ శ దుర్వారు లై పోవఁగన్. 473
- వ. వారలం జూచి హరి దనమనంబున. 474
- ఉ. అర్భకు రెల్లఁ బాము దివి శ జాంతకుఁ డొట యెఱుంగ రక్కటా
నిర్భయు లై యెదుర్కొనిరి శ నేఁ గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహత్వమున శ వెన్దగులం దమలేఁగిండుతో
దుర్భరఘోరసర్పఘన శ తుండబిలాంతముఁ జొచ్చి రందఱున్. 475

వ. అయ్యవసరంబున.

476

శా. వేల్పుల్ నూచి భయంబు నొంద గ్రసనా శ వేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్కల్పాంతోజ్జ్వలమానశిహ్వాదహనా శ కారంబుతో మింగె న
స్వల్పాహేంద్రము మాధవార్పితమనో శ వ్యావారసంచారుల
న్నల్పాకారుల శిశ్యభారులఁ గుమా శ రాభీరులఁ దీరులన్.

477

వ. ఇట్లు పెనుఁబాముచేత మ్రింగువచుసంగడికాండ్రగమిం జూచి కృష్ణుండు.

478

ఉ. పనుచులు లేగలుం గలసి శ వైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కోడుకు ల దేల రా రనుచు శ గోపిక లెల్లను బల్క నేక్రియఁ
నొడివెద నేడు పన్నగము శ నోరికి వీరికి నొక్కలంకె గా
నొడఁబడ నేల చేసె విధి శ యోడక సేయుఁ గదయ్య కౌర్యముల్.

479

వ. అని తలపోసి నిఖిలలోచనుండును నిజాశ్రితనిగ్రహమోచనుండును నైనతమ్మి
కంటిమింటి తెరువరులు మొఱలిడరక్కను లుక్కు మిగుల వెక్కసం బగునజగరం
(బయి యున్నయన్నరభోజను) కుత్తుకకుఁ బాత్తుగొని మొత్తంబు వెంటనంటం
జని తమ్మునందఱఁ జిందఱవందఱసేసి మ్రింగనగ్గలించునజగరంబుకంతద్వారంబున
సమీరంబు వెడలకుండఁ దనశరీరంబు వెంచి గ్రద్దఁ మిదై సఱచిన ట్లుండ.

480

క. ఊపిరి వెడలక కడపున, వా పొదవినఁ బాముప్రాణ శ వాతంబులు సం
తాపించి శిరము వ్రక్కలు, వాపికొనుచు వెడలి చనియె శ బటుఘోషముతోన్.

శా. క్రూరవ్యాళవిశాలకుక్షిగతులఁ శ గోవత్ససంఘంబుతోఁ

గారుణ్యమృతవృష్టిచేత బ్రదుకం శ గాఁ జూచి వత్సంబులు
వారుం దాను దదాస్యవీధి మగుడఁ శ వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుఁడై
తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగునా శ తారేఖచందంబునన్.

482

ఆ. అమరవరులకొఱకుఁ శ గమలజాండం బెల్ల, బలిఁ దిరస్కరించి శ బలియువడుగు
గోపసుతులకొఱకుఁ శ బాపపుఁబెనుఁబాము, గళము దూఱుగట్ట శ బలియకున్న.

ఉ. ఆ పెనుఁబాముమేన నొక శ యద్భుత మైనవెలుంగు దిక్కుటో

ద్వీపక మై వడిక వెడలి శ దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచుం
గ్రేవులు బాలురుఁ బెదరఁ శ గృష్ణునిదేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపడు సొచ్చి ప్రాణములఁ శ బాసినయంతన శుద్ధస త్త్వమై.

484

క. తనరూ పొకమా టయునను, మనమున నిడికొనినఁ బాప శ మయుఁ దనగతికిఁ

గొని చను వారి దను మ్రింగినఁ దనుజునిఁ గొనిపోవకున్న శ తనలోపలికిఁ.

485

వ. తదవసరంబున సురలు గునుమవర్తంబులు గురియించిరి మునులు హరించిరి రం
భాదు లాడిరి గంధర్వులు పాడిరి మేఘంబులు మృదంగంబులభంగి ఘోషించె
సిద్ధగణంబులు జయజయభాషణంబుల భాషించె నంత.

486

- కా. ఆ వాద్యంబులు నా మహాజయరవం శ్రీ బాపాట లాయాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుడు పద్మజంకు విని శ్రీ శ్రీ భూమి కేతెంచి నే
డీవత్సార్భకులక భుజంగము వడిక శ్రీ హింసింప నీబాలకుం
డేవెంటక బ్రదికించె మే లనుచు నూ శ్రీ హించెం గడుక నివ్వెఱన్. 487
- వ. అంత నయ్యజగరచర్మంబు గొన్నిదినంబుల కెండి పెద్దగాలంబు గోపాలబాలు
రకుం గేళీబిలం బై యుండె నిట్లు కౌమారవిహారంబున నైదవయేటఁ గృష్ణుం
డఘాసురునిం దెగజూచుటయుఁ దమ్ముం గాచుటయు నాటవయేటి (దైన
పాగండ) వృత్తాంతం బని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచు చుండు రని
చెప్పిన నప్పడమితేఁ డప్పరమయోగీంద్రున కిట్లనియె. 488
- నీ. అయిదేండ్లు కౌమార శ్రీ ముఖియాద నై దేండ్లు, పాగండమనియెడు శ్రీ ప్రాయమందు
నయిదేండ్లవాఁ డైన శ్రీ యబ్జాక్షుచరితంబు, పాగండ మని గోప శ్రీ బాలు రెల్లఁ
దలతు రంటివి యెట్లు శ్రీ దలతురు వారలు, నిరుడు సేసినపని శ్రీ నేటి దనఁగ
వచ్చునే యిది నాకు శ్రీ వరుసతో నెఱిగింపు, ¹మనవుడు యతిచంద్రుఁడైనశుకుడు
- ఆ. యోగదృష్టిఁ జూచి శ్రీ యొక్కింత భావించి, వినుము రాజవర్య శ్రీ వినయధుర్య
పరమగుహ్య మనుచుఁ శ్రీ బలుకుదు రార్యులు, శిష్యజనుల కీవు శ్రీ సేయుతలవు.
- క. ప్రియురాలివలనివార్తలు, ప్రియజనులకు నెల్లప్రాదుఁ శ్రీ బ్రియ మగుభంగిం
ప్రియుఁ డగుహరిచరితంబులు, ప్రియభక్తుల కెల్లయెడలఁ శ్రీ బ్రియములు గావే.
- వ. అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె నట్లఘాసురుమొగంబువలనం
గడచనినలేఁగ కాపరులక బ్రదికించి వారును దానునుం జని చని. 491
- మ. కనియెం గృష్ణుడు సాధుసీరము మహా శ్రీ గంభీరముం బర్హన్
కినదాస్వాదవినోదమోదమదభృం శ్రీ గద్వంద్వర్పుంకారముక
ఘనకల్లోలతావితానవిహర శ్రీ త్కాదంబకోలాహల
స్వనవిసాసారము మందవాయుజకణా శ్రీ సారంబుఁ గాసారమున్. 492
- ~~అంత~~ గోపాలబాలురు కృష్ణునితోఁ గూడి చల్ల లారగించుట. ~~అంత~~
- వ. కని తమ్మికింటి తమ్ములయింటిసాబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి నోలిం
గదలెడుకరళ్ల తుంపురులజల్లుపెల్లన నొడళ్లు గగురుపొడవఁ గొలంకుఁగెలంకులఁ
గాయవండులగెలలవ్రేగున వీగి పట్టు గలచెట్టుదుటుమునీడల నొప్పు చున్న
యినుకతిప్పలవిప్పు నూది వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల కిట్లనియె. 493
- కా. ఎండక మగ్గితి రాణటం బడితి రిం శ్రీ కేలా విలంబింపగా
రం డోబాలకులార చల్లి గుడువక శ్రీ రమ్యస్థలం బిక్క డీ
దండక లేగలు నీరు ద్రావి యిర వం శ్రీ దం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించు చుండఁగ నమం శ్రీ దప్రీతి భక్తింతమే. 494

వ. అనిన నగుగాక యని వత్సంబుల చిత్రాహంబు నిర్మలంబు లగుజలంబులు
ద్రావించి పచ్చికల మొల్లంబులుగల పల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబు లగుచల్లుల
చిక్కంబుల చక్కడించి. 495

మ. జలజాంతస్థితకర్ణికం దిరిగి రా శ సంతంబు లై యున్నతే
కులచందంబున గృష్ణునిం దిరిగి రా శ గూర్చుంపి వీక్షించుచున్
శీలలుం బల్లనముల్ దృణంబులు లతల్ శ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కుచంబులు గా భుజించి చటన్ శ గోపార్థకుల్ భూవరా. 496

సీ. మాటిమాటికి ప్రేలు శ ముచి యూరించుచు
నూరుగాయలు దిను శ చుండు నొక్కఁ
డొకనికలచములోని శ దొడిసి చయ్యన మ్మింగి
చూడు లే దని నోరు శ నూపు నొక్కఁ
డేగు రాగురచల్లు శ లెలమి బన్నిద మాడి
కూర్కొని కూర్కొని శ కుడుచు నొక్కఁ
1. పిన్నియుఁ దగఁ బంచి శ యిడుట నెచ్చెలితన
మనుచు బంతెనగుండు శ లాడు నొక్కఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ శ గిక్కిరించి పరుమ్రాల
మేలిభక్త్యరాశి శ మెనఁగు నొకఁడు
నవ్వు నొకఁడు సఖుల శ నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు శ మురియు నొకఁడు. 497

వ. అయ్యవసరంబున. 498

సీ. కడుపున దిండుగా శ గట్టినవలువలో, లాలితవంశనా శ శంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును శ వేత్రదండంబును, జాతి రాసీక డా శ చంక నిటికి
మీఁగడ పెరుగున శ మేళవించినచల్లి, ముద్దడాపలిచేత శ మొనయ నునిచి
చెలరేగి కొనరి తె శ చ్చినయూరుగాయలు, వ్రేళ్లనందుల నెల్ల శ వెలయ నిటికి

ఆ. సంగడిలనశమఁ శ జక్కనఁ గూర్చుండి, సర్వ భాషణముల శ నగవు నెఱసి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ శ డమరులు వెఱంగంద, శైశవంబు నెఱసి శ చల్లి గుడిచె.

వ. ఇట్లు కృష్ణసహితంబు లయినగోవకుమారులు చల్లులు గుడుచునెడఁ గ్రేపులు మేపు
లకుం జొచ్చి పచ్చనిగఱికి జొంపంబులగుంపుల కఱికి లంపులు మేయుచుఘోరం
బగునరణ్యంబునడుమఁ దోరం బగుదూరంబు సనిన వానిం గానక వెఱచుచున్న
గోపసింభకులకు సంభోజనయనుం డి ట్లనియె. 500

మ. వినుఁ డోబాలకులార క్రేపు లటవీ శ వీధి మహామారముం
బనియెం గోమల ఘాస ఖాదన రతో శ త్సహంబుతో నెందుఁ బో

1. పిన్నియు బొంతును లిడుట.

యెనో యే మయ్యెనో క్రూరజంతువులచే ॥ నేయాపడఁ బొందెనో
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్లఁ గొఱతల్ ॥ గాకుండ మీరందఱున్.

501

వ. అని చెప్పి.

502

~~అప్పు~~ బ్రహ్మ గోపత్నములను గోపబాలకుల సంతోషానంబు సేయుట.

శా. కర్ణాలంబితకాక పక్షములతో ॥ గ్రైవేయహారాభితో
స్వర్ణరాభాసితవేత్రదండకముతో ॥ సత్సంఘదామంబుతోఁ
బూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్న కబళో ॥ త్ఫుల్లాజహస్తంబుతోఁ
దూర్ణత్వంబున నేగె లేఁగలకు నై ॥ దూరాటవీ వీధికిన్.

503

వ. ఇట్లేగుచు.

504

క. ఇచ్చోచ బచ్చిక మేసిన, విచ్చోచ ద్రావినవి తోయ ॥ మేఁగిన విచ్చో
నిచ్చోట మంద గొన్నవి, యిచ్చోచ బాసినవి జాడకయిదె యదె యనుచున్.

505

క. కంజదళాక్షుఁడు వెదకెను, గొంజక లేఁగల నపార ॥ గురుత్వణవనికా
పుంజంబుల భీకరమృగ, కుంజంబులఁ దరుల గిరుల ॥ గొలఁకుల నదులన్.

506

వ. అంత.

507

శా. బాలుం డై యితఁ డాయఘాసురుని ద్రుం ॥ షక్ బాలురం గ్రేపుల
న్నేలీలఁ బ్రదికించె నొక్కొ భవి నూ ॥ హింపం గడుం జోద్య మం
చాలో నంబుజసంభవుండు సని మా ॥ యాబాలు పుంభద్భలం
బాలోకింపఁ దలంచి డాచె నొకచో ॥ నాలేఁగలక బాలురన్.

508

వ. ఆ సమయంబున దూడలు వోయినజాడ యెఱుంగకతప్పి యప్పద్భలోచనుం డెప్ప
టికొలంకుకడకు వచ్చి యచ్చోట నెచ్చెలులం గానక వారిం జీరి లే కుండుట
శిశ్చయించి గోవిందుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది విరించి మొఱం గని యెఱింగి
తిరిగి పోవుచు.

509

శా. వంచింపం బని లేదు బ్రహ్మ కిచటక ॥ వత్సంబులక బాలురక
వంచించెక గనుఁబ్రామి తన్ను మరలక ॥ వంచించు టాశ్చర్యమే
వంచింపక¹ మన కేల తెచ్చుటకు నై ॥ వ ల్లంచు బ్రహ్మాండము
ల్పంచంపక మరలింప నేర్చువారి లీ ॥ లక మందహాసాస్మ్యుఁ డై.

510

క. గోపాలసుతులు లే రని, గోపికలకుఁ జెప్ప నేల ॥ గోపాలకులుక
గోపికలు నలర బాలుర, క్రేపులరూపముల నేఁ జ ॥ రించెద ననుచున్.

511

మ. కరముల్ పాదములుక శిరంబు లవల ॥ గ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం
తరముల్ ముక్కులుఁ గన్నులుక శ్రవణముల్ ॥ దంతాదులుక దండకాం
బరస్రగ్వేణువిషాణభూషణవయో ॥ భాషాగుణాఖ్యానత
త్పరతల్ వీడ్వడ కుండఁ దాల్చె విభుఁ డా ॥ వత్సార్భకాకారముల్.

512

- క. రూపంబు లెల్ల నగుబహు, రూపకుఁ డిటు బాలవత్సన రూపంబులతో
నే పారు టేమి చోద్యము, రూపింకఁగ నతని కితర రూపము గలదే. 513
- క. మరలువు మనియెడు కర్తయు, మరలించుకుమారుకులును ర మరలెడికేపుల్
పరికింప దాన యె హరి, మరలం జన లీలతోడ ర మందకు నధిపా 514
- వ. ఇట్లు బాలవత్సరూపంబుల విహరించుచు మందకు వచ్చి వారివారిదొడ్ల నయ్యె
వత్సంబుల ముండటికందువల నిలిపి తత్తద్బాలరూపంబుల నందటిగృహంబులం
బ్రవేశించి వేణునాదంబులు సేసిన. 515
- చ. కొడుకుల వేణునాదములు ర గొబ్బున వీనులకుం బ్రియంబు లై
ముడివడ లేచి యెత్తికొని ర మూర్ఖుని తల్లులు కౌగిలించుచుం
జడిగొనఁ జేపు వచ్చి తమ ర చన్నులయందు సుధాసమంబు లై
వెడలెడిపాలు నిండుకొను ర వేడుక నిచ్చిరి తత్సుతాళికిన్. 516
- వ. మఱియుఁ దల్లులుల్లంబులఁ బెల్లుగ వెల్లిగొనినవేడుకలం దమనందనులకు నటుంగు
లిడి మజ్జనంబులు గావించి గందంబు లలంది తొడవులు దొడిగి నిటలఫలకం
బుల రక్షితలకంబులు వెట్టి సకలపదార్థసంపన్నంబు లయినయన్నంబు లొనంగి
సన్నములు గానిమన్ననలు సేసిరి 517
- క. ప్రేతలుల కేబాలకు, లేతెఱుగునఁ దిరిగి వీతి ర నెనంగింతురు ము
న్నాతలుల కాబాలకు, లాతెఱుగునఁ బ్రీతిఁ జేసి ర రవనీనాథా. 518
- వ. ఆ సమయంబున. 519
- ఉ. పాయనివేడ్కతో నునికి ర పట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
భా యని చీరి హు వ్వునుచుఁ ర బైకొని మూర్ఖుని పంచితిల్లి పె
లైయతిరేక మైపాదుఁగు ర లం దెడ లేక స్రవించు చున్నపా
లాయెడ నాకుచుఁ సుముఖ ర లై యొసఁగెన్ నిజవత్సకోటికిన్. 520
- క. ప్రేతలకును గోవులకును, మాతృత్వము సాలఁ గలిగె ర మఱి మాధవుపై
మాత లని హరియు నిర్మల,కౌతూహల మొప్పుఁ దిరిగె ర గడుబాల్యమునన్. 521
- ఆ. ఘోషజనుల కెల్లఁ ర గుఱులపై వేడ్క, పూటపూట కెలమిఁ ర బాటకరించె
నిచ్చ క్రొత్త యగుచు ర నీరజాతునిమీద, వేడ్కదమకుఁ దొల్లి ర వెలసినట్లు. 522
- వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్సరూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు
మందను వనంబున నమందమహిమంబుననొక్క యేడు క్రీడించె నాయేటికినై
దాటుదివంబులు కడమపడి యుండ నం దొక్కనాడు బలభద్రుండును దానును
వనంబునకుం జని మందచేరువ లేగల మేప నతిదూరంబునం గోవర్ధనశైలశిఖరం
బున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొను చున్నగోవు లా లేగలం గని. 523
- చ. ముదమున హుంకరించుచును ర మూఁపులపై మెడ లెత్తి ¹చాచుచుం

బదములు నాల్గురెండయిన శ బాగునఁ గూడఁగఁ బెట్టి దాటుచుకొ
వదనములకొ విశాలతర శ వాలములకొ వడి నెత్తి పాటి యా
మొదవులు సన్నులం గుడిపె శ మూతుల ప్రింగెడిభంగి నాకుచున్. 524

వ. అంత నాగోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడిసిగ్గు లగ్గులు
బుగ దుర్గమమార్గంబున వాసవెంట నంటి వచ్చి లేగల మేపు చున్నకొడు
కులం గని. 525

ఉ. అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బుల శ కాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱులం
బయ్యన దాసి యెత్తుకొని శ సంతస మందుచుఁ గౌగిలించి తా
రవ్యెడ నొదలల్ మనము శ లారఁగ మూర్కొని ముద్దుసేయుచుకొ
దయ్య మెఱుంగు గోపకులు శ దద్దము నుబ్బిరి నిబ్బరంబునన్. 526

వ. ఇట్లు బాలకాలింగనంబుల నానందభావప్రారితనయను లై గోపకులు గోవుల
వెలుచుకొని తలంగి చన వారలం జూచి బలభద్రుండు దనలో నిట్లని తలంచె.

సీ. చమ్మ మానినయట్టి శ శాబకశ్రేణిపై, గోగణంబులకును శ గోపకులకు
నిబ్బంగి వాత్సల్య శ మెబ్బంగి నుదయించె, హరిఁ దొల్లి మన్నించు శ నట్లువీరు
మన్నించుచున్నారు శ మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి, నంబుజాక్షునిఁ గన్నయట్లనాకుఁ
బ్రేమ మయ్యెడిడింభశబ్దంబుఁ గనుఁగొన్న, ఏది మహాద్భుత మొందు శ నెఱుంగ
తే. మనుజుడైవతదానవ శ మాయ యొక్కొ

[రాదు

కాక నాభర్త యగు చున్న శ కమలనయను
మాయయో కాక యితరుల శ మాయ నన్నుఁ
గలఁప నోపదు విభుమాయ శ గాఁగ నోపు.

528

క. అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యను, దనయందులదివ్యదృష్టిఁ శ దప్పక బుద్ధిం
దనచెలికాండ్రను గ్రేవుల, వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె శ వసుధాధీశా. 529

వ. ఇట్లు విజ్ఞానదృష్టిం జూచి యెఱింగియు నమృత (బలదేవుండు గొందలంపడుచుఁ)
గృష్ణుం జూచి మహాత్మా తొల్లి యెల్ల క్రేవులును ఋషులయంశం బనియును
గోపబాలకులు వేల్పులయంశంబు లనియును దోచు (చుండు) నిపుడు వత్స
బాలకసందోహంబు సందోహంబు లేక సేవ యని తోచు చున్న దిది యేమి
యూహి యడిగిన నన్నకు నున్నరూపు వెన్నుండు మన్ననసేసికన్నన యెఱింగించె
నతండు నెఱింగె నివ్వధంబున హరి బాలవత్సంబులు దాన యై సంచరించినయే
డు వినిపింపిఁ దనమానంబున నొక్కత్తుటిమాత్రం బయిన విరించి చనుదెంచి
వత్సబాలకుం డైనకృష్ణబాలకుం జూచి వెఱంగుపడి యిట్లని వితర్కించె. 530

శా. మందం గల్గునవత్సబాలకులు నా శ మాయాగుహాసుప్తు లై
యెందుఁ బోవరు లేవ రిప్పుడును వే శ జే చేయ నా కన్యకా లొం

ఘంతుఁ లేరు విధాత లేఁ బరులు వీ యెవ్వార లె ట్టె రొకో
యెం దేతెంచెరొ కృష్ణుతో మెలగువా యే డయ్యెక్క నేటికిన్. 531

మత్తకోకిలము. బ్రహ్మపంపుఁ గాని పుట్టదు యెవ్వఁడొ
బ్రహ్మ నొక్కఁడఁ గాని వేఱొక యెవ్వఁడొ సృజింపఁగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొందొక యెవ్వఁడొ వత్సవంబు మే
బ్రహ్మమందు జనించె నొక్కఁడు యెవ్వఁడొ మా నది చూడఁగాన్. 532

వ. అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబుగ నెఱ వెఱింగెడి నెఱచాచిమునుక యెఱుక
గఱిపోడ వెఱుగుపడి గద్దఁడ బెదపొద్దు దద్దయుం దలపోసి కర్జంబుమందల
యెఱుంగక కొందలంపడుచు నాందోళనంబున 533

క. మోహము లేక జగంబుల, మోహింపఁగఁ జేయ నేర్చి యెవ్వఁడొ
మోహింపించెద ననియెడు, మోహమున విధాత దాని యెవ్వఁడొ డయ్యెక్క.

తే. పగలు ఖద్యోతరుచి చెఱుఁగగది రాత్రి, మంచు చీడటిలీనమై మాయమాడ్కి
విష్ణుపై నన్యమాయలు యెవ్వఁడొ విశద మగునె, చెడి నిజేసులగరిమంబుఁ జెఱుచుఁగాక.

వ. మఱియును. 536

క. పుట్టితి బుద్ధి యెఱింగితిఁ బుట్టించితి జగము సగము యెవ్వఁడొ బ్రాయం
బిట్టివి నూతనసృష్టలు, పుట్టట లే దార యిట్టి యెవ్వఁడొ భూమిన్. 537

వ. అని యిట్లు దలవాకిట వాణి గలపోడిమి వాడిమి కెక్కిన నలు మొగంబులత
క్కరిగొంటుపెనుదంట పలువెంట లయినమనంబున వితర్కించి విచారించు నెడ
నతండు గనుంగొను చుండ నబ్బలకులు మేఘశ్యాములును హరకుండల
కేయూరకిరీటవనమాలికాభిరాములును శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనక
కటక కంకణ కటిఘటిత కాంచీగుణోద్ధాములును నాపాదమ స్తకతులనీదళదాము
లును విలసదంగళీయకస్తోమములును శంకచక్రగదాకమలహస్తములును జతుర్భుజ
ప్రశస్తలును బీతకౌశేయవాసులును జంద్రికాధవళహాసులును గరుణాకటాక్ష
వీక్షణవిలాసులును రవికోటిభాసులును ననంతసచ్చిదానందరూపమహితులును
(నణిమాదిగుణోపేతులును) విజాతీయసంభేదరహితులును (శ్రీమన్నారాయణ
ప్రతిమానవిగ్రహస్వరూపులును) నయి తమకుఁ బరతంత్రు లగుచు సృష్టగీతాది
సేవావిశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు మూర్తిమంతంబు లయినబ్రహ్మాది
చరాచరంబులు నణిమాదిసిద్ధులును మాయాప్రముఖంబు లైన శక్తులును మహా
దాదిచతుర్వంశతత్త్వంబులును గుణత్వోభకాలవరిణామహేతుసంస్కారకామ
కర్తగుణంబులును సేవింప వేదాంతవిదుల కైన నెఱుంగ రానితెఱంగున మెఱ
యుచుఁ గానంబడిన వారలం గనుంగొని. 538

I. నో కడు బ్రహ్మ మైనది చూడఁగాన్.

ఉ. బాలురఁ గంటి నామదికిఁ శ్రీ బాసినవారిని మున్ను వారి నేఁ
బోలఁగఁ జూచునంతటన శ్రీ భూరినిరర్థదుర్గమ ప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ శ్రీ జాలమిఁ దెచ్చుచు నున్నవార లే
మూలమొ మార్గ మెయ్యదియొ శ్రీ మోసము వచ్చెఁ గదే విధాతకున్. 539

వ. అని సక లేంద్రియంబులకు వెక్కసం బయిన స్రుక్కి. 540

ఉ. ఏ పరమేశు తేజమున శ్రీ నీ సచరాచర మైనలోక ము
ద్వీపత మయ్యె నట్టివిభు శ్రీ తేజముఁ గన్నులఁ బక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును శ్రీ నొందుచు సం స్థిమితాఖ లేంద్రియం
డై పరమేష్ఠి మై మఱచె శ్రీ నప్పుడు చిత్రపురూపుకై వడిన్. 541

వ. ఇట్లు మాయాతీతుండును వేదాంతవిజ్ఞానదుర్గ భుండును స్వప్ర కాశానందుండును
నైనతనబాహుళ్యంబుఁ జూచి నివ్వెఱపడిన బ్రహ్మం గని యీశ్వరుండు. 542

శా. బాలు డై చతురాననుండు తనయీ శ్రీ బ్రహ్మభీమానంబునన్
లోలుం డై మతి దప్పి నామహిమ యీ శ్రీ లోకింప నేతెంచె దా
నాలోకింపఁగ నెంతవాఁ డనుచు మా శ్రీ యాజాలమున్ విప్పి త
ల్లి లారూపము లెల్లఁ దాచె నటఁ గే శ్రీ చాతురీ ధుర్యుం డై. 543

వ. అంతలోన సజీవుండు సజీవుం డైనతెఱంగున నెనిమిదికన్నులు గలవేలుపుగమి
కాడు తేటి తెప్పిటి కాలుఁ గేలుఁ గదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చి చూడ
సమర్థు డై ముందటఁ గని వెనుకఁ జూచి దివి విలోకించి దిక్కులు వీక్షించి
యెల్లయెడలం గలయ దర్శించి తనపురోభాగంబున వారి సంచరించుటంజేసి జాతి
వైరంబులు లేనినరపక్షిమృగాదులకు గాటప ట్టును సిరి గలిగి కామక్రోధాది
రహితులకు జీవసం బైనబృందావనంబుం బూడగాంచి యందు. 544

సీ. తన కశ్యములు లేక శ్రీ తన రారి ముమ్మూల, విభుఁ డయ్యుఁ గ్రేపుల శ్రీ వెదకువాని
సఖలజ్ఞు డై యొక్కఁ శ్రీ డయ్యు సజ్జాకృతిఁ, జెలికాండ్రఁ బెక్కిండ్రఁ శ్రీ జీవువాని
టహిరంత గాద్యంతశ్రీభావశూన్యం డయ్యు, నంతంత నడుగుచొ శ్రీ పురయువాని
గురుగభీరుం డయ్యు శ్రీ గురువులు వాఱుచు, నట్టిటుఁ బాతర శ్రీ లాడువాని

ఆ. హతిరహితుఁ డయ్యు శ్రీ జతురగోపార్థక, భావ మెల్ల సచ్చు శ్రీ పడినమేటి
చెలుపువాని హస్త శ్రీ శీతాన్నకబళంబు, వానిఁగాంచె నపుడు శ్రీ వాణిమగడు. 545

వ. కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ షిగ్గ నుటికి కనకదండనుకుమారం బైనశరీ
రంబుతోడ నేలం జాలింబడి మణిగణసుప్ర కాళంబు లైనతనకిరీటశిఖరప్రదే
శంబు లాకుమారుని పాదపద్మంబులు మోవ మొక్కి తోరంబు లగునానంద
బాష్పజలపూరంబుల నడుగులు గడిగి మఱియును. 546

క. అడుగులవైఁ బడుఁ లేచుం, బడుఁ గ్రమ్మఱ లేచు నిట్లు శ్రీ భక్తికా మును తాఁ
బూడగనిన పెంపుఁ దలంచుచు, దుఃఖకనిమహిమాబ్ధి నజాడ్యుదుడు కడిచె నృపా.

వ. అంత మెల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి గోవిందుని
సందర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలి యై దిగ్గన డగ్గుత్తిక
యిడుచు నేకచిత్తబునఁ (జతుర్ముఖంబుల) నిట్లని స్తుతియించె. 548

సీ. శంపాలతికతోడి శ జలదంబుకైవడి, మెఱుంగుటొల్లయతోడి శ మేనివానిఁ
గమనీయమృదులాన్న శ కబళవేత్తవిషాణ, వేణుచిహ్నంబుల శ వెలయువానిఁ
గుంజావినిర్మిత శ కుండలంబులవాని, శిఖిపింఛవేష్టిత శ శిరమువాని
వనపుష్పమాలికా శ వ్రాతకంతమువాని, నలినకోమలచర శ ణములవానిఁ

ఆ. గరుణ గడలుకొనిన శ కడగఁటివాని గో, పాలబాలుభంగి శ బరఁగువాని
నగుమొగంబువాని శ నను గన్నతండ్రిని, నిను భజింతు మ్రొక్కి శ నీరజాక్ష.

మ. నను మన్నించి భవజ్ఞనంబులకు నా శ నందంబు నిండించునీ
తనురూపం బిదె నామనంబున కచిం శ త్యం బయ్యె నీయుల్లస
ద్భవవిశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు నెఱుంగం శ గైవల్య మై యొప్పు నా
త్తనివేద్యం బగునీదువైభవముచం శ దం బెట్టిదో యాశ్వరా. 550

క. విజ్ఞానవిధము లెఱుంగక, తజ్ఞులు నీవార్త జెప్పఁ శ దనువాఙ్మనముల్
యజ్ఞేక నీకు నిచ్చిన, యజ్ఞులు నిను బట్టి గెలుతు శ రజితుఁడ వైనన్. 551

క. శ్రేయములు గురియుభక్తిని, జేయక కేవలము బోధ శ సిద్ధికే దవముం
జేయుట విఫలము ¹బొల్లున, నాయము సేకుఱునె తలఁప శ నధికం బైనన్. 552

క. నిజముగ ని న్నెఱుంగఁగ మును, నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి శ నీకథ వినుచు
నిజకర్తలభభక్తి, సుజనులు నీమొదలిఁపంగి శ జొచ్చి రధీశా. 553

సీ. విక్రియాశూన్య మై శ విషయత్వమును లేని, దగుచు నాత్మాకార శ మై తనర్పు
²నంతఃకరణ మొక్క శ యధికసాక్షాత్కార, విజ్ఞానమునఁబట్టి శ వే తొరులకు
నెఱుంగంగ రాని దై శ యే పారి యుండుటఁ, జేసి నీ నిర్గుణ శ శ్రీవిభూతి
బహిరంగవీధులఁ బాఱక తిరము లై, యమలంబు లగునింద్ర శ యములచేత

ఆ. నెట్లకేల కైన శ నెఱుంగంగ నగుఁ గాని, గుణవిలాసి వగుచుఁ శ గోమరు మిగులు
నీగుణవ్రజంబు శ నేర రా దెఱుంగంగ, నొక్కమితము లేక శ యుంట నీశ. 554

క. తారాతుషారశీకర, భూరజముల కైన లెక్క శ బుధు లిడుదురు భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు, నీరమ్యగుణంబు లెన్న శ నేర రగణ్యా. 555

శా. ఏవేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడు హరి శ స్వీక్షింతు నం చాఘ్నఁ డై
నీవెంటం బడి తొంటికర్తచయము శ నిర్మూలముం జేయుచు
నీవా డై తనువాఙ్మనోగతుల ని శ స్సేవించువిన్నాణి యో
కైవల్యాధిప లక్ష్మీ సుద్ధవడిఁ దా శ గైకొన్నవాఁ డీశ్వరా. 556

- ఉ. మాయలు కలువారలును శ్రీ మాయలు బెట్టెడిప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీమహిమ శ్రీ మానముఁ జూచెడ నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం గరుణ శ్రీ నేయుము కాపుము యోగిరాజవా
గ్గేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనిత శ్రీ కేలముఁ గెల్చి వెలుంగ నేర్పునే. 557
- సీ. సర్వేశ నే రజో శ్రీ జనితుండ మూఢుండ, ప్రభుండ నే నని వెట్టి శ్రీ ప్రలదముఁ
గర్వించినాడను శ్రీ గర్వాంధకారాంధ, నయనుండఁ గృపఁ జూడు శ్రీ ననుఁ బ్రధాన
మహదహంకృతినభో శ్రీ మగుదగ్గిజలభూమి, పరివేష్టి తాండకుం శ్రీ భంబులోన
నేడుజేసలమేన శ్రీ నెనయునే నెక్కడ, నీద్యుగ్విధాండంబు శ్రీ లేరి కై న
తే. సంఖ్యచేయంగరానివి శ్రీ సంతతంబు, నోలఁ బరమాణువులభంగి శ్రీ నొడలిరోమ
వివరములయందు వర్తింపురవిపులభాతి, నెనయు చున్ననీ వెక్కడ శ్రీ సంత కెంత.
తరలము. కడుపులోపల నున్నపాపడు శ్రీ గాలఁ దన్నిఁగఁ గిన్నతో
నడువఁ బోలునె క్రాగి తల్లికి శ్రీ నాది సన్నము దొడ్డు నై
యడఁగి కారణకార్యరూపము శ్రీ నైనయాసకలంబు నీ
కడుపులోనిది గాదె పాపడఁ శ్రీ గాక యే మఱి యెవ్వడన్. 559
- క. భూరిలయజలధినిదిత, నారాయణనాభికమల శ్రీ నాళమున నజం
డారయఁ బుట్టె ననుట నిజ, మో రాజేవాక్ష పుట్టె శ్రీ నోటు తలంపన్. 560
- సీ. నలినాక్ష నీ వాది శ్రీ నారాయణుండవు, జలము నారము జీవ శ్రీ చయము నార
మందు నీ వుంట నీ శ్రీ యం దవి యుంటను, నారాయణుం డను శ్రీ నామ మయ్యె
సకలభూతములకు శ్రీ సాక్షి వధీశుండ, వల్లి నిద్రించు నా శ్రీ రాయణుండ
నీమూర్తి యది నీకుఁగనిజమూర్తి యనరాదు, శలిననాళముత్రోవ శ్రీ నడచిమున్ను
తే. కడఁగి మాతేండ్లు వెనకి నేఁ శ్రీ గాన నయితి నేకదేశస్థుడవు గా వ శ్రీ నేకరుచివి
జగములోనుండు నీలోన శ్రీ జగములుండు, నరుదు నీమాయ నెట్టెననగుచునుండు.
- మ. విను మోయీశ్వర వెల్పులక వెలుంగునీ శ్రీ విశ్వంబు నీమాయ గా
క నిజం బైన యశోద యెట్లు గనియెం శ్రీ గన్నార నీకుఁజీలోఁ
గనెఁ బో క్రమ్మఱ గాంచెనే భవదపాం శ్రీ గశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్కన లో నా వెలి¹ యామ లోను వెలియుం శ్రీ గాదే దదన్యం బగున్. 562
- మ. ఒకఁ డై యంటివి బాలవత్సములలో శ్రీ నొ ప్పాది తీ వంతటక
సకలోపానీతు లౌ చతుర్భుజులు నై శ్రీ సంప్రీతి నేఁ గొల్పఁగాఁ
బ్రకటశ్రీ, గలవాడ వైతివి మఱిక శ్రీ బ్రహ్మాండముల్ నూపి యొ
ల్లక యిట్లాక్కడ వైతి నీవివిధలీ శ్రీ లత్యంబుఁ గంటిం గదే. 563
- క. ఎఱిగినవారికిఁ దోఁతువు, నెఱిఁ బ్రకృతిం జేరి జగము శ్రీ నిర్దింపఁగ నా
తెఱుగున రక్షింపఁగ నీ, తెఱుగునఁ బ్రహరింప దుదుఁ తెఱుగున నీశా. 564

వ. అదియునుం గాక.

565

క. జలచరమృగసురమునిర, కులముల జన్మించి తీవు శ కుజచులఁ జెఱుపం
జెలిమిని సుజనుల మనుపను, దలపోయగ రాను నీవి శ ధంబు లనంతా. 566

ఆ ¹మబ్బుగొలిపి యోగ శ మాయ ²నిద్రించిన, యోషరాత్నభూమ శ యోగిరాజ
యేతెఱంగు లెన్ని శ యెంత యెచ్చోట నీ, హేల లెవ్వఁ డెఱుగు శ నీశ్వరేశ.

నీ. అది గాన నిజరూప శ మనరాదు కలవంటి, దై బహువిధముఃఖ శ మై విహీన
సంజ్ఞాన మై యున్న శ జగము సత్పుఖబోధ,తనుడ వై తుది లేక శ తనరు నీదు
మాయచే బుట్టుచు శ మనుచు లేకుండుచు, నున్న చందంబున శ నుండుచుండు
నొకడ వాత్తుడ నిత శ రోపాధిశూన్యుండ, వాద్యుండ నమృతుండవత్తురుండ

ఆ. వద్వముండవును స్వయంజ్యోతి వాపూర్ణుడవు పురాణపురుషుడవు నితాంత
సౌఖ్యనిధివి నిత్యసత్యమూర్తివి నిరంజనుడ వీవు దలఁచజనునె నిన్ను. 568

వ. దేవా యిట్టిసీవు జీవాత్మస్వరూపుండవును సకలాత్మలకు నాత్మయైనపరమాత్మ
స్వరూపకుండవు నని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారు గదా గురు వనియెఱుదినకరుని
వలనఁ బ్రాప్తం బైనయుపనిషదర్థజ్ఞానం బను సునేత్రంబునంజేసి సంసారమిథ్యా
సాగరంబుఁ దరించినచందంబున నుండుదురు రజ్జువందు రజ్జు వని యెఱింగెడి
యెఱుక లేకుండ నయ్యెఱుంగమి నది సర్వరూపం బయి తోచినపిదప నెఱింగిన
వారివలన రజ్జుపు రజ్జువని యెఱుంగు చుండ సర్వరూపంబు లేకుండునైవడి నాత్మ
యపురమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకలప్రపం
చంబు గలిగి తోచు నాత్మ యపురమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారి
కయ్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞానసంభావితనామకంబు లైనసంసార
బంధమోక్షంబులు జ్ఞానవిజ్ఞానంబులలోనివి గావు కావున సవిత్తున కహో
రాత్రంబులు లేనితెఱంగునఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమూర్తియగు నాత్మయందు నజ్ఞానంబు
లేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు లేమిని మోక్షంబును లే వాత్మవైన నిన్ను
దేహాదికం బని తలంచియు దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచియు నాత్మ వెలి
నుండునంచు మూఢులు మూఢత్వంబున వెదకు చుందురు వారిమూఢత్వంబుఁ
జెప్పనేల బుద్ధిమంతులై పరతత్త్వంబు గానిజడంబును విషేధించు చున్న
సత్పురుషులు తమ తమ శరీరంబులయంద నిన్నరయు చుందు రది గావున. 569

శా.దేవా నీచరణప్రసాదకణల శ భిం గాక లే కున్న నొం
డేవెంటం జను నీమహామహిమ నూ శ హింపంగ నెవ్వారికిఁ
నీవారై చనువారిలో నొకడ నై శ నిఁ గొల్చు భాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం శ డెం దైన నోయీశ్వరా.

570

తరలము. క్రతుశతంబులఁ బూర్ణకుక్షివి శ కానినీ విటు క్రేపులుఁ

సుతులు నై చనుఁబాలు ద్రావుచుఁ శ్ర జొక్కి యాడుచుఁ గౌతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లు లై విల శ్ర సిల్లుగోవుల గోపికా
సతులధన్యత లెట్లు సెప్పఁగఁ శ్ర జాలువాడఁ గృపానిధి.

571

క. పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ, బరమానందంబు నైనఁ బ్రహ్మమె చెలికాఁ
డరు దరుదు నంద ఘోష, స్థిరజనములభాగ్యరేఖ శ్ర చింతింపంగన్.

572

సి. ఏకాదశేంద్రియా శ్ర ధీశులు చంద్రాదు, లేను ఫాలాశుండు శ్ర నిట్లు గూడఁ
బదుమువ్వురము నెడఁపడక నింద్రియపాత్ర, ముల సీపదాంభోజముల మరంద
మమృతంబుగాఁద్రావియమరనేకై కేంద్రియాభిమానుల మయ్యునతికృతార్థ
భావుల మైతిమి శ్ర యరగ సర్వేంద్రియ, వ్యాప్తులు సీమీడ శ్ర వ్రాల్చి తిరుగు
తే. గోపగోపికాజనముల శ్ర గురువిశిష్ట, భాగ్యసంపదఁ దలపోయఁ శ్ర బ్రస్తుతింప
నలవి గా దెవ్వరికి నైన శ్ర నంబుజాత్, భక్తవత్సలసర్వేశ శ్ర పరమపురుష.

573

తా. వీలా బ్రహ్మపదంబు వేదములకన్ శ్ర వీక్షింపఁగా రానిని
న్నీలోకంబున సీవనాంతరమునం శ్ర దీమందలోఁ గృష్ణ యం
చాలాపాదినమ స్తభావములు సీ శ్ర యందే సమర్పించునీ
వ్రేలం దొక్కనిపాదరేఖపులు పై శ్ర వేష్టించినం జాలదే.

574

మ. నిను హింసించినపూతనాదులకు ముక్ శ్ర సీమేటిసంకేత మి
చ్చినసీకుం బురదారపుత్రగృహగో శ్ర స్త్రీప్రాణదేహీదు లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చుగోపకులకన్ శ్ర లక్షింప నేమిచ్చెదో
యని సందేహము దోచు చున్నది ప్రప శ్ర న్నానీకరఁడౌమణి.

575

క. దేహము కారాగేహము, మోహము నిగళంబు రాగ శ్ర ముఖరములు రిపు
వ్యూహములు భక్తితో ని, న్నూహింపనియంతదడవు శ్ర నోకమలాత్.

576

ఆ. ఆశ్రయించుజనుల శ్ర కానందసందోహ, మీఁదలంచి వివిధ శ్ర హేలతోడ
సప్రపంచకుండ్రవయ్యుఁ బ్రపంచంబు, వెలయఁజేయు దీపురవిశ్వమూర్తి.

577

క. ఎఱిగినవారియెఱుంగమి, యెఱుంగమె బహుభాష లేల శ్ర యీశ్వర సీమె
వెఱుంగ మనోవాక్కులకన్, గుఱిసేయం గొలచి గాదు శ్ర గుణరత్ననిధి.

578

క. సర్వము సీవ యెఱుంగుదు, సర్వవిలోకనుడ వీవ శ్ర జగదధిపతివి
సర్వాపరాధు నను నో, సర్వేశ యనుగ్రహింపు శ్ర చనియెద నింకన్.

579

క. జిహ్వు నితాళవిపాటన, వృష్టికులాంభోజసూర్య శ్ర విప్రామరగో
వైష్ణవసాగరహిమకర, తృప్తా పావండధర్మ శ్ర గృహదావాగ్ని.

580

వ. దేవా నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు నమస్కరించెద నని యివ్విధంబున సంస్తుతించి
ముమ్మాటు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్కొని బ్రహ్మ దననెలవునకుం జనియె
వలెని మన్నించి భగవంతుఁ డైనహరి తొల్లి చెడి తిరిగి వచ్చినవత్సబాలకులం
గృహ్మణం పైకొని పులిసంబుకడఁ జేర్చె నిట్లు.

581

క. క్రించుచునంబున విధి, దము, వంచించినయేడు గోప శ్ర వరసందను లొ
క్రించుకకాలంబు గ నీ,క్షిందిరి రాజేంద్ర బాల శ్ర కృష్ణనిమాయన్. 582

ఆ. ఏమహాత్మురాయ శ్ర నీవిశ్వ మంతయు, మోహితాత్మక మయి శ్ర మునిగియుండు
నట్టివిష్ణుమాయ శ్ర సర్భకు లొక్కయే, డెఱుగ కుండి రనుట శ్ర యేమివెఱుగు.

వ. అప్పుడు. 584

మ. శలికాఁడా చనుడెంచి తే యచటికిఁ శ్ర సేమంబునం గ్రేవులు
నెలవుల్ సేరె సరణ్యభూమివలనఁ శ్ర నీవచ్చునందాఁక జ
ల్దులు పే రించుక యెవ్వరుం గుడువ రా శ్ర లోకింపు ర మ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగఁ భుజించి రచటఁ శ్ర సంభావలఁ డింభకుల్. 585

వ. ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్లి గుడిచి వారలకు నజగరచర్తంబు నూపుచు వనంబున
నుండి తిరిగి. 586

పంచచామరము. ప్రనూనపింఛమాలికాప్ర శ్ర భావినిత్రితాంగుడుం
బ్రసిద్ధశృంగవేణునాద శ్ర పాశబద్ధ¹లోకుడుం
బ్రసన్నగోపబాలగీత శ్ర బాహువీర్యుఁ డయ్య ను
ల్లసించి యేగె ²గోఁపకుల్ సె శ్ర లంగి చూడ మందకున్. 587

వ. ఆ సమయంబున. 588

క. పెనుఁబాము దమ్ము మ్రింగిన, మననందసుతుండు పాము శ్ర మర్దించి మముఁ
మనిచె సరణ్యములోపల, నని ఘోషించిరి కుమారు శ్ర లాఘోషములోన్. 589

వ. అనిన విని నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 590

క. కని మనిచి యెత్తి పెంచిన, తనుజన్మలకంటె నంద శ్ర తనయుం డాఘో
షనివాసులకు మనోరంజనఁ డె ట్లయ్యెను బుధేంద్ర శ్ర చను నెఱిగింపన్. 591

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 592

సీ. అఖలజంతువులకు శ్ర నాత్మ³వల్లభుఁ డైన,భంగి బిడ్డలు నిండ్లు శ్ర బసిడి మొదలు
వస్తువు లెవ్వియు శ్ర వల్లభంబులు గావు, సకలాత్మకుం డైనశ్రజలజనేత్రుఁ
డఖలజంతువులకు శ్ర నాత్మ గావున ఘోష,వాసుల కెల్లను శ్ర వల్లభత్వ
మున మిక్కిలొప్పెనుశ్రమాండులోకములకు; హితమునేయగ జల శ్ర జేక్షణుండు

ఆ. మాయతోడమూర్తిమంతుఁడై యొప్పురు, గలఁ డతండు నిఖలశ్రగణములండు
భవతిథాతు వెట్లు శ్ర భావార్థ మై సర్వ, ధాతుగణమునందుఁ శ్ర దనరు నట్లు.

క. శ్రీపతిపద మనునావను, బ్రాపించి భవాబ్ధి వత్స శ్ర పదముగ ధీరుల్
రూపించి దాటి చేరుదు, రాపత్నదరహితు లగుచు శ్ర నమ్మతపదంబున్. 594

ఆ. అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ శ్ర డావులుఁ దానును, జల్లి గుడిచి జలజ శ్ర సంభవునకుఁ
జిద్విలాస మైన శ్ర చెలువు నూపినకథఁ, జదువ వినినఁ గోర్కి శ్ర సంభవించు. 595

వ. అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డి ట్లనియె. 596

క. రాగంబున బలకృష్ణులు, పోగండవయస్కు లగుచుఁ శ బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన, భాగంబునఁ గాచి రంతఁ శ బశువుల నధిపా. 597

వ. అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాఁడు రేపకడ లేచి వేణువు పూరించి బలభద్ర
సహితుం డై గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు గైవారంబులు సేయ
మ్రాల నాలకదువుల నిడికొని నిరంతర ఫలకిసలయకుసుమంబులను గుసుమ
మకరందనివ్యంధపానానందదిందిందిరకదంబంబును గదంబాదినానాతరులతా
గుల్మసంకులంబును గులవిరోధరహితమృగపక్షిభరితంబును భరితసరస్వరోహ
పరిమళమిళితపవనంబును నయినవనంబుఁ గని యందు వేడుకం గ్రీడింప
నిచ్చయించి వెన్నుం డన్న కి ట్లనియె. 598

శా. శాఖాపుష్పఫలప్రభారసత లై శ చర్చించి యోదేవ మా
శాఖత్వంబు హరింపు మంచు శుకభా శ షక్ నీ కెఱింగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రనూనఫలముల్ శ సక్కున్ సమర్పించుచున్
శాఖశ్రేణులు నీపదాబ్జముల కో శ జన్ మ్రొక్కెడిం జూచితే. 599

నీ. నిఖిలపావన మైనసనీకీర్తిఁ బాడుచు, నీతుమైదలు వెంట శ నేఁగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండ శ వై నయ్యాశుడ, వని ముసరి కొల్వఁగ వచ్చెమునిగణంబు
నీలాంబరముతోడి శ నీవు జీమూతమ; వని నీలకంఠంబు శ లాడఁ దొడఁగె
బ్రియముతోఁ జూచుగోపికలచందంబున, నినుఁ జూచె నదె హరి శ ణీచయంబు

ఆ. నీవు వింద వనుచు శ నిర్మలనూక్తులు, వలుకు చున్న విచటఁ శ బరభృతములు
నేడు విసినచరులు శ నీవు విచ్చేసిన, ధన్యు లైరి గాదె శ తలచి చూడ. 600

నీ. నీపాదములు సోఁడి శ నేడు వీరుత్త్రణ,పుంజంబుతో భూమి శ పుణ్య యయ్యె
నీనఖంబులు దాఁడి శ నేడు నానాలతా,తరుసంఘములు గృతార్థంబు లయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే శ నేడు నదీతైల, ఖగమృగంబులుఁ దివ్య శ కాంతిఁ జెందె
నీపెన్నురము మోవ శ నేడు గోపాంగనా,జనములపుట్టువు శ సఫల మయ్యె

ఆ. నని యరణ్యభూమి శ సరికించి పసులను, మిత్రజనులఁ దాను శ మేపు చుండి
నలినలోచనండు శ నదులందు గిరులందు, సంతసంబు మెఱయ శ సంచరించె.

వ. మఱియు నయ్యాశ్వరుండు. 602

నీ. ఒకచోట మత్తాళియాథంబు జమ్మని, మ్రోయంగ జమ్మని శ మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁగలహంసయాథంబుగూడికేం,కృతులు సేయంగఁ గేంకృతులు సేయ
నొకచోట మదకేక్రియాథంబు లాడంగ,హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి శ యాడఁదొడఁగు
నొకచోట వనగజ్రయాథంబు నడవంగ, నయముతో మెల్లన శ నడవజొచ్చు

ఆ. గ్రొంచచక్రముఖరభ్రగము లొక్కొకచోటఁ, బలుక వానియట్ల శ పలుకుఁ గదిసి
పులులసీఁ హములనుఁబాడగనియొక్కచోఁ,బఱచుమృగములందుఁబఱచుఁ గూడి.

వ. మఱియును.

604

సీ. రా పూర్ణచంద్రిక శ రా గౌతమీ గంగ, రమ్మ భగీరథ శ రాజననయ
రా సుధాజలరాశి శ రా మేఘమాలిక, రమ్మ చింతామణి శ రమ్మ సురభి
రా మనోహరిణి శ రా సర్వమంగళ, రా భారతీదేవి శ రా ధరిత్ర
రా శ్రీ మహాలక్ష్మి శ రా మందమారుతి, రమ్మ మందాకిని శ రా శుభాంగి.

ఆ. యనుచు మఱియుఁగలుగు శ నాఖ్యలు గలగోవు, లడవిలోన మార శ మందుమేయ
ఘనగభీరభావం శ గడు నొప్పం జేరు నా, భీరజనులు వొగడఁ శ బెంపునెగడ. 605

క. కాంతారవిహారమ్ముల, శ్రాంతుండై గోపకాంక 1 శయం డగునన్నక
సంతుష్టి బొందఁ జేయు ని, రంతరకరచరణమర్చ శ నానుల నధిపా. 606

క. పాడుచు నాడుచు మందట, లాడుచు నొండొరులఁ దాచు శ నాపులఁ గని 2 బి
ట్టాడుచుఁ జేతులు వ్రేయుచుఁ, గ్రీడింతురునగుచు బలుఁడు శ గృష్ణుడు నొకచోన్.

వ. ఇవిధంబున.

608

సీ. వేదాంతవీధుల శ విహరించువిన్నాణి, విహరించుఁ గాంతార శ వీధులందు
ఘోరావశయ్యవై శ బవళించుసుఖభోగి, పల్లవశయ్యలఁ శ బవ్వళించు
గురుయోగిమానస శ గుహలఁ గ్రుమ్ముమేటి, గ్రుమ్ము నదీంద్ర శ గుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి శ కడు డయ్యుచతురుఁ డా, భీరజనులతోడఁ శ పెనఁగిడయ్యు
ఆ. నఖిలలోకములకు శ నాశ్రయం డగుధీరుఁ, డలసి తరులనీడ శ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము శ లాహరించుమహాత్ముఁ, డడవిలోనిఫలము శ లాహరించు.

వ. ఆ సమయంబున.

610

సీ. అలసినచోఁ గొంద శ అతిమోదమునవీపు, లెక్కించుకొని పోచు శ రేపుమెఱసి
సొలసి నిద్రించిన శ చో నూరుతల్పంబు, లిడుదురు కొందఱు శ హితవు గలిగి
చెమరించియున్నచోఁ శ జిగురుటాకులఁ గొంద, తొయ్యన వినదురు శ రుత్సహించి
దవ్వేగి నిలుచుచోఁ శ దడయక కొందఱు, పదము లొత్తుదు రతి శ బాంధవమున
ఆ. గోపవరులు మఱియుఁగొందఱు శ్రియమున, మాధవునకుఁబెక్కు శ మార్గములను
బనులు నేసి రెల్ల శ భవములఁ జేసిన, పాపసంచయములు శ భస్మములుగ. 611
వ. అయ్యవసరంబున శ్రీదామనామధేయుం డైనగోపాలకుండు రామ కేశవులం
జూచి యిట్లనియె. 612

~~అయ్య~~ గార్థభాకారుం డైనధేనుకాసురుని బలభద్రుడు వధించుట. ~~అయ్య~~

క. దూరంబునఁ దాలతరు, స్ఫారం బగువనము గలదు శ పతితానుపత
ద్యురిఫలసహిత మది యే, ధీరులు సొర వెఱితు రందు శ ధేనుకుఁ డుట్టన్. 613

వ. ఆ ధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును ఖరాకారుండును నై సమానన త్వసమే
తు లైనజ్ఞాతులం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించు చుండు నయ్యెడఁ బరి

- మహాపేతంబు లైననూతనఫలవ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు వినుడు. 614
- క. ఫలగంధము నాసాపుట, ములవెంటం జొచ్చి చిత్త శ్రములఁ గొనిపోయెన్
ఫలముల నమలింపుడు మమ, బలియరకును మీకు దైత్య శభటు లడ్డంజే. 615
- వ. అని పలికిన చెలికానిపలుకులాదరించి విని నగి వారునుం దారును మహాత్మా
లం బగుతాలవనంబునకుం జని యందు. 616
- క. తత్తఱమున బలభద్రుడు, తత్తాలానోకహములఁ శ్ర దనభుజబలసం
పత్తి గదల్చుచు గ్రక్కున, మత్తేభముభంగిఁ బండ్లు శ్ర మహిపై రాల్చెన్. 617
- వ. అప్పుడు పండ్లు రాల్చినచప్పుడు సెవులకు దెప్పరం బయిన నదిరిపడి రిపుమర్దన
కుతుకంబున గార్థభాసురుండు. 618
- మ. పదవిజ్ఞేపములకొ నవృక్షధరణీ శ్ర భాగంబు గంపింపఁ గా
రదముల్ దీడుచుఁ గత్తిరించినచెవుల్ శ్ర రాజిల్ల వాలంబు భీ
తిద మై ¹తూల ఖరారవంబున సము శ్ర దీపించి గోపాలకుల్
బెదరకొ రామునితోమ్ము దన్నె వెనుకై శ్ర బీరంబు దోరంబు గన్. 619
- క. మఱియును దనఁజుడు రాముని, గఱవఁగ గమకించి తెఱపి శ్ర గానక యతనిం
జఱచుఱఱుచుచు ²శౌర్యము, పఱివోవఁగ నింత నంతఁ శ్ర బదములదన్నెన్. 620
- వ. అంత బలభద్రుండు రాద్రాకారంబున గర్థభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్క
కేల నంటం బట్టి బెట్టు దట్టించి త్రిప్పి విగతజీవునిం జేసి. 621
- మ. ఒకతాలాగ్రముఁ దాఁక వైవ నది కం శ్ర పొద్దిక్తమై త్రెవ్వి వే
తొకతాలాగ్రముపైఁ బడ న్నదియు న శ్ర య్యుగ్రాహతికొ నిల్వకొం
జొకతాలాగ్రముపైఁ బడకొ విఱిగి యి శ్ర ట్లొండొంటిపైఁ దాలవృ
క్షకముల్ గూలెఁ బ్రచండమూరుతము దాఁక కం గూలుచందంబునన్. 622
- ఉ. తంత్రువులందుఁ జేలమువి శ్ర ధంబున నేపరమేళుమూర్తి యం
దింతయుఁ బుట్టు నట్టిజగ శ్ర దీశుఁ డనంతంబు దైత్యమాత్రు ని
ట్లంతము నేయు తెంతపని శ్ర యద్భుతమే విను మంతలోన వాఁ
డంతముఁ బొందు తెల్లఁ గని శ్ర యాతనిబంధులు గార్థభంబు లై. 623
- క. బలకృష్ణులపైఁ గవిసిన, బలయుర ఖరదైత్యభటులఁ శ్ర బచ్చిమసాదం
బులు వట్టి తాలశిఖరం, బుల కెగురఁగ వైచి వారు శ్ర పొరిగొని రథిపా. 624
- వ. అప్పుడు. 625
- క. ఆలమున నోలిఁ గూలిన, తాలద్రుమఖండదైత్య శ్ర తనుఖండములకొ
గీలిత యై ధర జలధర, నూలావృత మైనమింటి శ్ర మాడ్కికొ వెలిఁగెన్. 626
- క. భేనుకవనమున నమలిరి, మానవు లావేళఁ దాటి శ్ర మ్రాఢులఫలముల్
భేనువులు మెసఁగెఁ గసవులు, భేనుకహరభర్తకామ శ్ర భేనువుగలుగన్. 627

వ. ఆ సమయంబున సురలు విరులవాసలు గురియించి మందుభులు మొరయించి రంతఁ గమలలోచనుఁడు గోపజనజేగీయమానవర్తనుడై యన్నయుం దానును గోగణంబుల వెలుచుకొని మందకుం జనియె నయ్యెడ. 628

ఉ. గోపదరేణుసంకలితః కుంతలబద్ధమయూరిపింఛు ను
ద్దిపితమందహాసశుభః కృష్ణిలసన్తులు వన్యపుష్పమా
లాపరిపూర్ణు గోపజః కలితవేణురవాభిరాము నా
గోపకుమారునిం గనిరి క గోపసతుల్ నయనోత్సవంబు గన్. 629

ఆ. కమలనయనువదనః కమలమరందంబు, దవిలి నయనవట్టు క దములవలనఁ
ద్రావి దినవియోగః క తాపంబు మానిరి, గోపకాంత లెల్లఁ క గోర్కులలర. 630

వ. ఇట్లు గోపికలు సాదరంబునం జూడ వీడాహాసవినయంబులం జూచుచు గ్రీడా
గరిష్ఠం డయిన ప్రోడ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నంత రోహిణీమణిదలు గుఱుల
వలనిమచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకు వచ్చిన ట్లయ్యెవేళల దీవించిరి వారును
మజ్జనోన్మదనాదు లంగీకరించి సురభికుసుమగంధంబులు కైకొని రుచిరచేలం
బులు గట్టుకొని రసోపపన్నంబు లయినన్నంబులు గుడిచి తృప్తులై మం
జులశయ్యల సుప్తు లయి యుండి రందు.

శ్రీకృష్ణుడు కాళియమర్దనము గావించుట.

సీ. ఒకనాఁడు బలబద్ధుఁ క ఙ్గోకకంఠు రాకుండ, గోపాలకులుఁ దానుఁ క గూడి కృష్ణుఁ
డడవికిఁ జని యెండ క నాగోవులను గోప,కులు నీరువట్టునఁ క గుంది డస్సి
కాళిందిలో విష కలితతోయముఁ ద్రావి, ప్రాణానిలంబులు క వాసి పడిన
యోగేశ్వరేశుండు క యోగివంశ్యుడు గృష్ణుఁ, డీక్షణామృతధార క లెలమిఁ గురిసి

ఆ. పసుల గోపకులను క బ్రతికించె మలరంగ, వారు తమకుఁ గృష్ణుఁ క వలన మరల
బ్రతుకు గలిగె నంచు క భావించి సంతృప్తమానసములఁ జనిరి మానవేంద్ర.

క. కాళియఘోషిమాపిత యగు, గాళిందిఁ బవిత్ర జేయుఁ క గా నుత్సుకుడై
కాళిందీజలవర్ణుడు, కాళియ వెడలంగ నడిచె క గౌరవముఖ్యా. 633

వ. అనిన నయ్యగాధజలంబువలన మాధవుం డెట్టినేర్పున సర్పంబుదర్పంబు మాపి
వెడలించె నందుఁ బెద్దకాలం బావ్యాళం బేల యుండె నెఱింగింపుము. 634

క. తొఱ్ఱులఁ గాచిన నందుని, కుఱ్ఱునిచరితామృతంబు క గొనకొని చెవులకా
జుఱ్ఱుగఁ దనివి గల్గునె, వెఱ్ఱుల కయినను దలంప క విప్రవరేణ్యా. 635

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 636

సీ. మానవేశ్వర యొక్కఁ క మడుఁగు కాళిందిలో, గల దదియెప్పుడుఁ క గాలియాహి
విషవహ్నిశిఖలచే క వేంచుచుండును మీఁదఁ, బఱ తెంచినంతన క పక్షు లైనఁ
బడి మ్రగ్గు నందుఁ ద క దృంగళికరయుక్త, పవనంబు పోడినఁ క బ్రాణు లెవ్వ
యైన నప్పుడ చచ్చు క నట్టియామడుఁగులో, నుదకంబు పొంగుచునుడుకుమండఁ

తే. జూచి వెఱు గంది కుజనులఁ శ్రీ సుక్కుఁ జేయ

నవతరించినబలువీరుఁ శ్రీ డాగ్రహించి

భుజగవివహహ్నిదోషంబు శ్రీ వాలియుఁ జేసి

సుజలఁ గావించి యానదిఁ శ్రీ జూతు ననుచు.

637

వ. కృతనిశ్చయుండై పూర్వజన్మభాగ్యంబునం దనచరణసంస్పర్శంబునకు యోగ్యం
బైతత్సమీపంబున విశాలవిటపశాఖాకదంబంబుతో నున్నకదంబభూజంబు నెక్కి.

మ. ¹కటిచేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జ శ్రీ క్కం గొప్ప ²బంధించి దో

స్తటసంస్థాలన మాచరించి చరణ శ్రీ ద్వంద్వంబుఁ గీలించి త

త్తుటశాఖాగ్రముమీఁద నుండి యుటికె శ్రీ గోపాలసింహంబు ది

క్తటముల్ మ్రోయ హృదంబులో గుభగుభ శ్రీ ధ్వానం బనూనంబుగన్. 639

ఉ. భూరిమహాప్రతాపపరి శ్రీ పూర్ణభయంకరగోపబాలకం

ఠీరవపాత వేగవిక శ్రీ టీకృతదుర్విషభీషణోర్ధ్వం

పూరిత మై వడిం గలఁగి శ్రీ పొంగి ధనుశ్చక్రమాత్రభాగవి

స్తారము వొంగె నవ్వుడుగు శ్రీ తప్తపయఃకణబుద్బుదోగ్ర మై.

640

శా. పాఠీనాకృతిఁ దోయరాశినమఱు శ్రీ భాసిల్లి ము న్నాథ్యుఁడై

కాశిన్యక్రియ నీచునేగు దనకుం శ్రీ గల్తిక్ భుజంగేంద్రహృ

త్పీఠాగ్రంబున రోషవహ్ను లెగయె శ్రీ భీమంబుగా నీచె ను

ల్లోఠోత్తుంగతరంగ మై మడుగు దు శ్రీ రోక్యంబు గా బాహులన్.

641

వ. ఆ సమయంబున.

642

శా. బాలుం డొక్కఁడు వీడు నామడుగు వి శ్రీ భ్రాంతోచ్చలత్కిర్ణక

ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిట నే శ్రీ లో నుంటఁ జూడండు మ

త్కిలాభీలవిశాలదుస్సహవిషా శ్రీ గ్ని జ్వాలఁ భస్మ మై

కూలం జేసెద నేడు లోకులకు నా శ్రీ కోపంబు దీపింపగన్.

643

వ. అని తలంచి విజృంభించి.

644

ఉ. ఘోరవిషాసల ప్రభలు శ్రీ గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్వసైన్యవి

స్థానంబు గాళియొరగుడు శ్రీ వాటి వడిం గఱచెం బయోధరా

కారుఁ బయోవిహారు భయ శ్రీ కంపవిదూరు మహాగభీరు నా

భీరకుమారు వీరు నవ శ్రీ వీరశుభాంబరధారు ధీరునిన్.

645

క. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱవక నిజవదనజనిత శ్రీ వివదహానశిఖల్

మెఱయఁ దననిడుదయొడలను, నెఱిహరిఁ బెనఁగొనియె భుజగ్రనివహాపతివడిన్.

వ. ఇట్లు భోగిభోగపరివేషితుం డై చేష్టలు లేనివానితెఱుంగునఁ గానంబడుచున్న

ప్రాణసఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక తత్సమర్పితధనదారమనో

రథమానసులు గావున.

647

చ. అదే మనకృష్ణుని గఱచి యంతటఁ బోక భజంగమంబు దు
ర్దమన మేనఁ జాటికొని యమానక యున్నది యింక నేమి నే
యుద మెటఁ జొత్త మేపురుషు యలోపుదు రీయహి నడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ మంచుఁ బడి య రా ర్థరవంబులఁ మాలి గోపకుల్. 648

క. గోపకుమారక కేళిరు, నేవున సర్పంబు గఱచు య టిడించి వగ్గ
మేపులకుఁ దొలగి గోవులు, వాపోవుచు నుండె వృషభవత్సంబులతోన్. 649

క. భూతలము వడఁకె నుల్కా, పాతంబులు మింటఁ గానఁ య బడె ఘోషములో
వ్రేతలకును గోవకసం, ఘాతములకు నదరె గీడు య కన్ను లిలేశా. 650

వ. అంత నాదుర్నిమిత్తంబులు వొడగని బెగడు గదిరినచిత్తంబుల నుత్తలపడుచు
మంద నున్ననందయతోదాదు లైనగోపగోపికాజనంబులు హరిదళసరి యెఱుం
గక గోపాలగోగణపరివృతుం డైనకృష్ణుం డెక్కడ నైనం జిక్కనోపు నని పొ
క్కుచుం బెక్కువ లయినమక్కువలు చెక్కు లొత్త నొక్కపెట్ట బాలవృద్ధ
సమేతు లై మహాఘోషంబున నాఘోషంబు వెలువడి. 651

క. వా రిబ్బంగి నెఱుంగని, వారై హరిఁ జూడఁ బోవ య వడిగొని నగుచుగ
వారింపఁ డయ్యె రాముఁడు, వారిని హరిలా వెఱుంగు య వాడయ్యు నృపా.

వ. అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు వట్టి పోవుచు నెడనెడ గోప
గోష్ఠదంబులనందుల నింత నంత నక్కడక్కడ యవాంకుశవాలకమలకులిశ
చక్రచాపకేతనాదిరేఖాలంకృతంబు లై మార్గాభరణంబులైన హరిచరణంబుల
జాడఁ గని చొప్పు దప్పక చని దుర్లుటం బయినయమునాతటంబు నేరి వారి
మధ్యంబున నితరుల కసాధ్యం బయినసర్పంబుచేతఁ గాటువడి దర్పంబు నూపక
భోగిభోగపరివృతుం డైనకృష్ణునిఁ గృష్ణకృష్ణేతివిలాపంబులఁ దాపంబులం బొం
దుచుఁ దత్కాలంబునం బ్రతికూలం బయ్యె ననుచు దైవంబుదిట్ట గోపకు
లును గోపకులం గలిసి మేతల లుడిగి తెప్ప లిడక కృష్ణునిం దప్పక చూచుచు
నొరలుచున్నగోవులనుం గని రందు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని విలపించుచుఁ
గృష్ణు నుద్దేశించి యిట్లనిరి. 653

సీ. ఎదురువచ్చినఁ జాల య నెదురుగాఁ జనుదెంతు, వెదురువచ్చిన నేడ డగ్గరేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ య జూచుచుండువు నీవు, నూచినఁ గను విచ్చి య చూడ వేల
డాసిన నతిలేక య డాయంగ వత్తువు, డాసిన నేటికి య డాయ విచలఁ
జీరిన నో యని య చెల రేగి పలుకుదు, విది యేమి నీరిన య నెఱుంగ కుంట

ఆ. తలఁపు నేయునంతఁ య దలపోయు చుండువు, తలఁపు నేయ నేడు య దలప వకట
యనుచు భక్తివివశ య లాడడికైవడి, వ్రేత లెల్ల నాడి య వివశ లైరి. 654

వ. ఆ సమయంబున నందయశోదాదులు హరి జూచి యధికంబైనశోకంబున నిట్లనిరి. 655

క. విషకుచయుగ యగురక్కనీ, విషకుచదుగ్ధంబు ద్రావి శ విషవిజయుడ వై విషరుహలోచన యన్భుత, విషయుం డగునీకు సర్ప శ విష మెక్కెఁగదే. 656

క. కట్టా క్రూరభుజంగము, గట్టలుకక నిన్నుఁ గఱవఁ శ గరిపించితివో తిట్టితివో పాపపువిధి, బట్టి మముం దలంచి కాఁక శ బలవించితివో. 657

క. పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక, ని న్నేటికిఁ గఱచెఁ గుఱు శ నెమ్మి గలిగి నీ పున్నను మము రక్షింతువు, నిన్నుక రక్షింప నేము శ నేరము తుడ్డి. 658

ఉ. చూడ వ దేమి గారవపుఁ శ జూపుల మమ్ము సఖాలితోడ మా టాడ వ దేమి సర్పముగ శ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నేఁ డాడ వ దేమి సర్పము శ లవ్వల మ్రోలను గోపికావళిం గూడ వదేమి సప్తలకు శ గోపకుమారవరేణ్య చెప్పమా. 659

సీ. శ్రవణరంధ్రంబులు శ సఫలతఁ బొందంగ, నెలమి భాషించువా శ రెవ్వ రింకఁ గరచరణాదుల శ కలిమి ధన్యత నొంద, నెగిరి పైఁ బ్రాచు శ వా రెవ్వ రింక నయనయుగ్ధంబు లు శ న్నతిఁ గృతార్థములుగా, నవ్వులు నూపువా శ రెవ్వ రింక జిహ్వలు గౌరవ శ శ్రీఁ జేరఁ బాటల,యెడఁ బలికించువా శ రెవ్వ రింక

ఆ. దండ్రి నీవు సర్ప శ దవ్వుండ వై యున్న, నిచట మాకుఁ బ్రభువు శ రెవ్వ రింక మరగి పాయ లేము శ మాకు నీతోడిద, లోక మీవు లేని శ లోక మేల. 660

వ. అని యొండొరులం బట్టుకొని విలపించుచుం గృష్ణునితోడన మడుఁగుఁ జొత్తము చత్త మనుచుఁ గృష్ణవిరహవేదనానలభారతపులై మడుఁగుఁ జొరఁ బాటుచున్న వారలఁ గనుంగొని భగవంతుండైన బలభద్రుండు మీరు మీఁదెఱుంగరు ధైర్యంబు విడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం డని వారిని వారించె.

క. తనుఁ గూర్చి యివ్వధంబున, వనితలు బిడ్డలును దారు శ వాహాయెశిఘో వనివాసులఁ గని కృష్ణుఁడు, మనుజునిక్రియ నొకముహూర్తమాత్రము జరపెన్. 661

తా. అంతం గృష్ణుఁడు మేను వెంప భుజగుం శ డావృత్తులం బాసి తా సంతప్తాయతభోగుఁ డై కఱచుటల్ శ సాలించి నిట్టూర్పుతో శ్రాంతం డై తల లెత్తి దుర్విషము నా శ సావీధులం గ్రమ్మ దు శ్చింతక దిక్కులు నూచుచుక దలచి ని శ ల్చెక ధూమకాష్ఠాకృతిన్. 662

చ. వెఱి మెర లేనియట్టిబలు శ వీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ జఱచి ఖగేంద్రచందమునఁ జక్కన దాడలు వట్టి కన్నులం జొఱచొఱ దుర్విషానలము శ జొబ్బిలు చుండఁగ నెత్తి లీలతో జిజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరి శ కేషితదర్పముఁ గూరసర్పమున్. 664

వ. ఇట్లు వేగంబున నాగంబు వీచి వైచి జగజ్జెట్టి యైవనందునిపట్టి రెట్టించినసంభ్రమంబున.

665

సీ. ఘనయమునానదీ శ కల్లోలఘోషంబు సరసమృదంగ ఘో శ మంబు గాంగ సాధుబృందావన శ చరచంచరీకగా, నంబు గాయకసుగా శ నంబు గాంగ గలహంససారస శ కమనీయమంజుళ, బ్దుబులు దాళళ శ బ్దుములు గాంగ దివి నుండి వీక్షించు శ దివిజగంధర్వాది, జనులు సభాసీన శ జనులు గాంగ

తే. బద్ధ రాగాదిరత్న ప్ర శ భాసమాన, మహితకాలియఘణిఘణా శ మండపమున నళినలోచనవిఖ్యాతశన ర్తకుండు, నిత్యనై పుణ్యమునఁ బెచ్చి శ నృత్యమాడె. 666

శా. కుక్షీ లోకము లున్నగౌరవముతో శ గోపాకృతి న్నున్నయా రక్షోహంత వడిక మహాఘణిఘణా శ రంగ ప్ర దేశంబుపై సక్షీణోద్ధతి నాడుబాడుఁ జెలఁగు శ హాసంబుతోడం బద ప్రక్షేపంబుల సేయుఁ గేళిగతులం శ బ్రాణైక కేవంబు గన్.

667

క. ఘనతరసుమిరానంద, స్వనములతో సిద్ధసాధ్య శ చారణగంధ ర్వనిలింపమునినతులు చ,య్యనఁ గురిసిరి విరులవాన శ లాడెడుహరిపై.

668

వ. ఇట్లు దుష్టజనదండధరావతారుం డైనహరి వడి గలిగినపడగలమీఁదఁ దాండ వంబు నలుప బెండువడి యొండొండ ముఖంబుల ర క్తమాంసంబు లుమియు చుఁ గన్నుల విషంబు గ్రక్కుచు నుక్కు నెడి చిక్కి దిక్కులు సూచుచుం గంత గతప్రాణుం డై ఘణీంద్రుండు తనమనంబున.

669

ఉ. వేలుపు లైన లావు సెడి శ వేదనఁ బొందుచు నావిమానల జ్వాలలు సోఁసంతటన శ చత్తురు సేఁ డిది యేమిచోద్య మా భీలవిమాగ్ని హేతిచయ శ వీడకు నోర్చియుఁ గ్రవ్వుటంగ నీ బాలుడు మత్సరణశతము శ భగ్గుముగా వెనఁ ద్రొక్కి యాడెడిన్.

670

క. ఈతడు సర్వచరాచర, భూతేశుం డైన పరమ శ పురుషుడు సేవా ప్రీతుడు హరి గాఁ దగు నని, భీతిక శరణంబు నొందె శ బి ట్టలసి నృపా.

671

~~అయ్య~~ కాలియునిభార్యలైన నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని సుతించుట.

వ. ఇట్లు కూరంబు లైనహరిచరణ ప్రహరంబులం బడగ లెడసి నొచ్చి చచ్చిన క్రియం బడి యున్నపతిం జూచి నాగకాంతలు దురంతం బైనచింతాభరంబున నివ్వటిల్లడునెవ్వగల నొల్లంబోయి పల్లటిల్లిన యుల్లంబుల.

672

మ. కచబంధంబులు వీడ భూషణము లా శ కంపింపఁ గొడింగలుం గుచయుగ్గంబుల ప్రేగునం గదలఁ బై శ కొంగుల్ వడిక జీరఁగాఁ బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుద శ ద్బాలావలిం గొంచు స్త్రుక్కుచు భక్తిం జని కాంచి రాగుణమణిక శ గోపాలచూడామణిన్.

673

వ. కని దండ ప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటఘటితకరకమల లై యి ట్లనిరి.

674

- క. కూరాత్తుల దండింపగ, ధారుణిపై నవతరించి శ్ర తనరెడిసి కీ
కూరాత్తుని దడించుట, కూరత్వము గాదు సాధు శ్ర గుణము గుణాధ్యా. 675
- క. పగవారిసుతులయందును, బగ యించుక లేక సమతః శ్ర బరచగెడినీకుం
బగ గలదె ఖలుల నడచుట, జగదవనముకొఱకుం గాక శ్ర జగదాధారా. 676
- క. నిగ్రహమే మము విషాస్యల, నుగ్రుల శిక్షించు తెల్ల శ్ర నూహింప మహా
నుగ్రహము గాక మా కీ, నిగ్రహము విషాస్యభావ శ్ర నిర్గతిఁ జేసెన్. 677
- ఉ. ఎట్టితపంబు సేసె నొకొ శ్ర యెట్టినుక ర్తము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్లె నొకొ శ్ర యీఘణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు శ్ర నెన్నడుఁ జేరువ గానినీవు నేఁ
డిట్టివినోదలీలఁ దల శ్ర లెక్కి నటించెద వీఘణీందుపై. 678
- మ. బహుకాలంబు దపంబు సేసి వ్రతముల్ శ్ర పాటించి కామించినీ
మహనీయోజ్జ్వలపాద రేణుకణసం శ్ర స్ప ర్శాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము దొల్లి కాంచె నిదె నే శ్ర మం బేమియుక లేక యీ
యహి నీపాదయుగాహతిం బడసె నే శ్ర డత్యద్భుతం బీశ్వరా. 679
- ఉ. ఒల్లరు నిర్జరేంద్రపద శ్ర మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొండఁగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద శ్ర మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱి శ్ర యొండుభవంబుల నొందనీనీ
సల్లలితాంఘ్రి రేణువుల శ్ర సంగతి నొందినధన్యు లెప్పుడున్. 680
- క. ఘనసంసారాహతు లగు, జను లాకాంతీంపఁ గడు న శ్ర శక్యం బగుశో
భనము సమతంబున నహి, గనియెం దామసుడు రోషకలితుం డయ్యున్. 681
- వ. దేవా సకలపురుషాంతర్యామిరూపత్వంబువలనఁ బరమపురుషుండ వయ్యును నప
రిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండ వయ్యును నాకాళాదిభూతసమాశ్రయత్వంబు
వలన భూతావాసుండ వయ్యును భూతమయత్వంబువలన భూతశబ్దవాచ్యుండ
వయ్యును గారణాతీతత్వంబువలనఁ బరమాత్ముండ వయ్యును జ్ఞానవిజ్ఞానపరిపూర్ణ
త్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వనిర్వికారత్వంబులవలన బ్రహ్మంబ వయ్యును బ్రకృతిప్రవర్త
కత్వంబువలన ననంతశక్తి వై యప్రాకృతుండ వయ్యును గాలచక్రప్రవర్తకత్వం
బువలనఁ గాలుండ వయ్యును గాలశక్తిసమాశ్రయత్వంబువలనం గాలనాభుండ
వయ్యును సృష్టిజీవనసంహారాదిదర్శిత్వంబువలనం గాలావయవసాక్షి వయ్యును
నొప్పునీకు నమస్కరించెద మఱియును. 682
- నీ. విశ్వంబు నీవ యై శ్ర విశ్వంబుఁ జూచుచు, విశ్వంబు సేయుచు శ్ర విశ్వమునకు
హేతువ వై పంచ శ్ర భూతమాత్రేంద్రియ, ములకు మనఃప్రాణ శ్ర బుద్ధిచిత్త
ముల కెల్ల నాత్మ వై శ్ర మొనసి గుణంబుల, నావృత మగుచు ని శ్ర జాంతభూత

మగునాత్మచయమునకనుభూతిసేయుచు, మూడవంకృతులచేఁగి మునుఁగువడక
తే. నెఱి నసంతుడ వై దర్శనీయరుచివి, గాక నూత్నఁడ వై నిర్వికారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁడన సమస్తంబు నెఱుంగు, నీకు మ్రొక్కెద మాలింపునర్తలాత్త.

వ. మఱియుఁ గలండు లేడు సర్వంబు నెఱుంగు నించుక యెఱుంగు బద్ధండు
విముక్తుం డొకండనేకండు ననునివిమొదలుగాఁ గలవాడంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ. వయ్యను నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబులవలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యను జక్షురాది రూపంబుల
వలనఁ బ్రమాణరూపకుండ వయ్యను నిరపేక్షజ్ఞానంబు కలిమిం గవి వయ్యను
వేదమయనిశ్వాసత్వంబువలన శాస్త్రయోని వయ్యను సంకర్షణవాసుదేవ
ప్రద్య మానిరుద్ధ రూపంబులవలనఁ జతుర్థార్థి వయ్యను భక్తజనపాలకుండ
వయ్యను నంతఃకరణ ప్రకాశకత్వంబు గలిగి సేవకజన ఫలప్రదానంబుకొఱకు
గుణాచ్ఛాదకుండ వయ్యను జిత్తాదివర్తనంబులఁ గానం దగినగుణంబులకు
సాక్షి వై యొరుల కెఱుంగరామి నగోచరుండ వయ్యను దర్శింప రానిపెంపు
వలన నవ్యాహతవిహారుండ వయ్యను సకలకార్యహేతు వయ్య నంతఃకరణ
ప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండ వయ్యను సాధనవశంబు గాని యాత్మారా
మత్వంబువలన ముని వయ్యను స్థూలనూత్నగతుల నెఱుంగుచు నెందుం
జెందక నీవు విశ్వంబు గాకయు విశ్వంబు నీవ యయ్యను విశ్వభావాభావసంద
ర్భనంబు సేయుచు విద్యావిద్యులకు హేతు వయిననీకుం బ్రణామంబు లాచరిం
చెద మవధరింపుము.

684

క. లోకజనిస్థితిలయములు, నైకొని చేయుదువు త్రిగుణ కలితుడ వై కా
లాకారమున నమోఘు, శ్రీకలితుడ వగుచు నిచ్చ క సందక యీశా. 685

క. నీశాంతలు గానితనువు, లీశా యీ మూఢజాతు క లీనజాతుల్
నీ శాంతతనువు లందుఁ బ్ర, కాశింతువు ధర్మహితము క గా సుజనులలోన్. 686

ఉ. నేరము లెన్న నెక్కడివి క నేము దలంచుతలంపులోపల్
నేరువు లున్నవే సుతుల క నేరమిఁ దండ్రులు త్రోచి పుచ్చరే
నేరము నేయువారి ధర క నీపతు లొక్కొకమాటు గావరే
నేరము గల్గుమద్విభుని క నే డిటఁ గావఁ గదే కృపానిధీ. 687

కా. బాలుం డీతఁడు మంచివాఁ డనుచుఁ జె క ప్పక రాము కూర్చుండు దు
శ్శీలుండొ నవు నైన నేము సుభగ క శ్రీ బాసి వైధవ్యదు
ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనా క థాలాప మాలింపవే
చాలుక నీపదతాండవంబు పతిభి క ఊం బెట్టిరక్షింపవే. 688

ఉ. ఆకుల మయ్యె భోగ మిదె క యాదల లన్నియు వ్రస్సిఁ బ్రాణముల్

రాకలఁ బోకలకా బాలిసె శ్ర రాయిడి వెట్టక మా ని జేసుపై
నీకరుణాకటాక్షములు శ్ర నిల్వఁ గడే తగ నో సమ స్తలో

కైకశరణ్య యో యభయ శ్ర కారణ యో కమలామనోహరా. 689

ఆ. మమ్ము బెండ్లిసేయు శ్ర మాప్రాణవల్లభు, ప్రాణ మిచ్చి కాపు శ్ర భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి శ్ర నిత్యంబు భద్రంబు, పిన్ననాటిపెండ్లి పెండ్లిగాదు. 690

ఇంద్ర. నీయాన యెవ్వారిని శ్ర నిగ్రహింపం, డాయుగ్రపాపాకృతి శ్ర నందఁ డింకా
నీయాజ్ఞలో నుండెడు శ్ర నేటఁగోలెక, మాయాశు ప్రాణంబులు శ్ర మాకునీవే.

వ. అని యిట్లు తమపెనిమిటిబదుకుఁ గోరెడి భుజగనతులయందు శరణాగతరక్షకుం
డైనపుండరీకాక్షుండు గరుణించి చరణఘట్టనంబు సాలించి తలంగిన నెట్టకేలకుఁ
బ్రాజేంద్రియంబుల మరలం బడసి చదిసి నులిసినతలలు సవరించుకొని వగరు
చుచు భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలి సేసి మెల్లన యిట్లనియె. 692

చ. మలఁచలు మాప్రచారములు శ్ర మాముఖముల్ విషవహ్నిఘోరముల్
ఖలులము రోషజాతులము శ్ర గర్వుల మే మొకమంచివారమే
నలినదళాక్ష ప్రాణులకు శ్ర నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే
వెలయవె మావికారములు శ్ర వింతలె మే లొనరించి తీర్వరా. 693

నీ. వివిధభావాకార శ్ర వీర్యబీజాశయ, జవయోనియుతముగా శ్ర జగము లెల్ల
నీవచేసితి మున్ను శ్ర నే మాజగంబులో, సహజకోపనులము శ్ర సర్పములము
దుర్వార మైననీ శ్ర తోరంపుమాయ నే, మెఱిగి దాఁటెడుపని శ్ర కెంతవార
మంతకుఁ గారణ శ్ర మఖలేశ్వరుండవు, సర్వజ్ఞుడవు నీవు శ్ర జలజనయన

తే. మనిచెదేనిని మన్నించి శ్ర మనుపు నన్ను, నిగ్రహించెదవేనిని శ్ర నిగ్రహింపు
మింకసర్వోత్త మాయమ్ములెందుఁగలవు, త్రమందున్న క్రమమనఁజేయఁదగును.

క. నాపుణ్య మేమి సెప్పదు, నీ పాదరజంబుఁ గంటి శ్ర నే ససకాదుల్
నీపాదరజము గోరుదు, రేపదమం దున్న నైన శ్ర నిడ మేలు వారీ. 695

వ. అని విన్నవించినఁ గాళియుపలుకులు విన నవధరించి కారుణ్యమానసుం డయిన
సర్వేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 696

క. గోవర్గముతో మనుజులు, ద్రావుదు రీమడుఁగునీరు శ్ర దగ దిం దుండక
నీవును నీబాంధవులును, నీవనితలు సుతులుఁ జనుఁడు శ్ర నేఁ డంబుధికిన్. 697

క. నిను నే శాసించినకథ, మనమునఁ జింతించి రేపు శ్ర మావును గీర్తిం
చినమనుజులు మీ భయమున, విను మెన్నఁడుఁబొందరెందుఁవివవిజయముతోన్.

చ. ఇది మొదలెవ్వరైన నరు శ్ర లీ యమునాతటిని హ్రదంబులో
వదలక తోగి నన్ను నుప శ్ర వాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం
గదలక దేవతాదులకుఁ శ్ర గా జలతర్పణ మాచరించినన్

సజమలచిత్తులై నురిత ? సంఘముఁ బాయుదు రాక్షణంబునన్.

699

ఆ. గరుడభీతి రమణ శ కద్వీప మొల్ల కే, మడువుఁ జొచ్చి తీవు శ మత్పదాబ్జ
లాంఛనములు నీ త శలల నుంటఁ జూని యా, పక్షి రాజు నిన్నుఁ శ బట్టఁ డింక. 700

వ. అని యిట్లు విచిత్రవిహారుం డైన గోపాలకృష్ణకుమారుం డాన తిచ్చిన నియ్య
కొని చయ్యన నయ్యహింద్రుడు దొయ్యలులు దానును నెయ్యంబున నయ్యా
శ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణరత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేటి
తండంబులకు దండ యగునీలోత్పలంబులదండ యిచ్చిపుత్రమిత్రకళత్రసమేతుండై
బహువారం బులు గైవారంబునేసి వలగొని మ్రొక్కి లేచి వీక్షించి రత్నా
కరద్వీపంబునకుం జనియె నిట్లు. 701

క. వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు; వారింపఁగ లేనిఘణిని శ వాసత్వంబుకా
వారిందిన యమున సుధా, వారిం బాలుపారె నెల్ల శ వారికి బ్రియ మై. 702

~~కాళియునిపూర్వకథ.~~

వ. అనిన విని మునీంద్రా యేకారణంబునఁ గాళియుండు భుజగనివాసం బయిన
రమణకద్వీపంబు విడిచె నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి దప్పుఁ దలంచె
నని సరవరుం డడిగిన మునివరుం డి ట్లనియె. 703

నీ. సర్పభీరువు లైన శ జను లెల్ల నెలనెల, సరసభక్త్యములు వృ శ తంబు మొదల
సర్పంబులకుఁ బెట్ట శ సర్పంబులును మును, స్వాంతకుండు దమ్ము శ జంపకుండఁ
బ్రతిమానమును దమభాగభక్త్యంబు లా, పక్షి రాజున కిచ్చి శ బ్రదుకు చుండ
విషవీర్యదుర్మదా శ విష్టుఁ డై కాళియుఁ, డహికులాంతకునిపా శ లఫహరించి
తే. యీక తనపాలిబలిభాగ శ మెల్లఁ దినిన, విని ఖగేంద్రుండు కోపించి శ వీనితలలు
నీరి చెండాడి భోగంబు శ చించివైచి, ప్రాణములఁ బాపి వచ్చెదఁ శ బట్టి యనుచు.

క. అట్టిణకనకసన్నిభ, పక్షయుగోద్భూతఘోర శ పపమానమహా
విక్షేపకంపితానే, కక్షోణిధరేంద్రుఁ డగుచు శ గరుడుండు వచ్చెన్. 705

ఉ. వచ్చినసర్పవైరిఁ గని శ వ్రాలక లేచి మహాఘణావళుల్
విచ్చి దృగంచలంబుల న శ వీనవిహగ్నికణంబు లొక్కఁగా
నుచ్చలదుగ్రజిహ్వలు మ శ హోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్చులందుఁ గా
ర్చి చెప్పయంగఁ బాటి కఱ శ చెకా విహగేంద్రు నహింద్రుఁ డుగ్రతన్. 706

క. కఱచినభుజగ మురదములు, విఱుగఁగ వదనముల విషము శ వెడలఁగ శిరముల్
పటియలుగ నడిచె గరుడుండు, తటిమి కనకరుచులు గలుగుతనడాతొక్కన్. 707

వ. ఇట్లహికులారాతిచేత వేటువడి నెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీ గభీరం బయిన
మడుగుఁ జొచ్చె మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు. 708

నీ. మున్ను సౌభరి యనుశ్రముని యీహ్రదంబునఁ, దపమునే యుచునుండఁగధరణిలోన

నాచలిగొని పన్న శాంతకుఁ జొరనాడు, సనుదెంచి యందుల శ బలచరేంద్రు
నొడిసి భయించిన శ సున్నమినము లెల్ల, భన్నంబు లై వగఁ శ్రీస్థి యున్న
జూచి యామునిరాజు శ శోకించి కోపించి, గరుడుఁడు నేఁ డాది శ గాఁగ నిండు

తే. జొచ్చి మీనంబులను మింగఁ శ జూచె నేనిఁ
జచ్చుఁ గావుత మని యుగ శ శాప మిచ్చె
గాలియుం జొక్కఁ డాశాప శ కథ యెఱుంగు
నితరభుజగంబు లెవ్వియు శ నెఱుంగ వధిప.

709

వ. అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డీమడుఁగుఁ జొచ్చియున్న గోమనుజరక్షణార్థంబు
కృష్ణుం డతని వెడలించె నిట్లు దివ్యగంధాంబరసువర్ణ మణిగణమాలికాలంకృతు
డై మడుఁగు వెడలి వచ్చినమాధవుం గని ప్రాణలాభంబులం బొందినయింద్రియం
బులుంబోలె యశోదారోహిణీసమేత లయినగోపికలును నందసునందాదు లైన
గోపకులును మూర్ఖులం బాసి తేఱి తెప్పిటి లేచి పరమానందంబునం బొందిరి
బలభద్రుండు తమ్ముని నాలింగనంబు సేసె నప్పడు.

710

క. అంకెలు వైచె వృషభము ల, హంకారముతోడ లేగ శ లట్టి ట్టటికె
బొంకముల నొప్పె ధేనువు, లంకురితము లయ్యెఁ దరువు శ లాహరిరాకన్.

క. నీసుతుఁ డహిచే విడివడె, నీసురుచిరభాగ్యమహిమ శ నిశ్చల మచుచు
భూసురులు సతులుఁ దారును, భాసురవచనముల నందుఁ శ బలికి రిలేశా.

712

శా. ని న్నాయుగ భుజంగమంబు గఱవఁ శ నీ వాపదం బొందుచు
న న్నేమంటి తనూజ యోడవు గదా శ నాకూఠ నాతంద్రీ రా
వన్నా యంచు శిరంబు మూర్ఖుని నిజాం శ కాగ్రంబుపై నిల్పుచుం
గన్నీ రొల్కఁగఁ గొగిలించెఁ దనయుఁ శ గారాముతోఁదల్లి దాన్.

713

వ. ఇట్లు పరమసంతోషు లై ఘోషజను లారేయి కాళిందీతటంబున నాచలిసీరు
వట్టుల డస్సి క్రుస్సి గోవులుం దారు నుండ నగణ్యం బగునయ్యరణ్యంబున నొక్క
దవాసలంబు వుట్టి చుట్టు ముట్టికొని నడురేయి నిద్రితం బైనవ్రజంబుమీఁదఁ గది
సిన నదిరిపడి లేచి దండవ్యామానదేహు లయి సకలజనులును మాయామనుజ
బాలకుం డైనవారికి శరణాగతు లై యి ట్లనిరి.

714

గోగోపగోపికాసంఘమును గావీచ్చు చుట్టుకొనుట.

మ. అదె వచ్చెఁ దవవహ్ని ధూమకణి శ లాభీలదుర్వార మై
యిదె కప్పెఁ మము నెల్లవారి నిట మీఁ శ దేలాగు రక్షింపు నీ
పదపద్మంబుల కాని యొం డెఱుంగ మో శ పద్మాక్ష యోకృష్ణ మొ
క్కెద మోరామ మహాపరాక్రమ దవా శ గ్నివేగ వారింపవే.

715

క. నీచంద్రులు సమీన, నాపద లెక్కడివి జనుల శ కర్త్యుగమహా

దీపితదావజ్వలనము, సైపక కుండేసివిధంబు య భావింపఁ గదే. 716

వ. అని ఘోషించుఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుం డగుచుండుం డనంతశక్తి యుక్తుం డై గహనంబు నిండినదావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె నంతం గృష్ణుండు గోగణజ్ఞాతీసమేతుం డై మందయానంబున మందకు వచ్చె నిట్లు రామ కేశవులు గోపాలబాలనేమంబులం గ్రీడించునమ యంబున. 717

గ్రీష్మ ధృవక్ష నము.

సీ. దినము లంతంతకు య దీర్ఘంబు లై తోచె, దిననాథుఁ డుత్తర య దిశఁ జరించె నాటినాటికి నెండ య నవ్య మై ఖర మయ్యె, వెచ్చనిగాడ్పులు య విసరజొచ్చె మేడినీరేణువుల య మింట సుకల మయ్యె, నేఱులఁ గొలఁచులు య నిగిరిపోయె బాసీయశాలలఁ య బధిశంఘము నిల్చె, జప్పరంబుల భోగిరచయము డాఁగె. 718

ఆ. వాడిరుచులు గలుగువానివేడిమి గ్రీష్మ, కాలమందు జగము య గలయఁబడియె బ్రహ్మజనులకోటకు య బ్రహ్మాండఘటమున, యుష్ణరసముఁ దెచ్చి యునిచెననగ.

వ. ఇట్లాభీలం బయిననిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామగోవిందమం దిరం బైనకతంబున నిదాఘకాలలక్షణంబులం బాసి నిరంతరగిరినిపతిలనిర్ధరశీ కరపరంపరాభాసితస్థలవితకుసుమితతలలతం బయ్యును దరులతాకుసుమపరిమళ మితేతమృదులపవనం బయ్యును బవన చలితకమలకహ్లాసరోవరమహాగభీరనదీ హ్రదం బయ్యును నదీహ్రదకల్లోలకణకణప్రభాతపంకం బయ్యును బంకసంజనిత హరితాయమానతృణనికుంజం బయ్యును జనమనోరంజనం బై వసంతకాలలక్ష ణంబులు గలిగి లలితమృగపక్షిశోభితం బయి యొప్పుచుండె మఱియు నందు.

క. పికములకోలాహలమును, శుకసంఘముకలకలంబు య సుభగమయూర ప్రకరముకేకారవ మళి, నికరమురొదయును జెలంగె య నెఱి నయ్యడవిన్. 721

క. ఆతతయమునాసరసీ, జాతతరంగాభిషిక్త య జలరుహగంధో పేతానిల ముడఁచె నిదాఘాతతదావాగ్నిపీడ య నవ్వనమందున్. 722

వ. ఇట్లామనికందువ తెఱంగు గల్గి సుందరం బైనబృందావనంబునకు బలకృష్ణులు గోవుల రొప్పికొని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచుఁ దెగడు చుఁ జెలంగుచుఁ దలంగుచు జఱజఱం దిరుగుచుఁ దరులనందుల కరుగుచు దాఁగి లిమూఁత లాడుచు గీతంబులు వాడుచు వేణునాదంబులు ఘటియించుచు నటి యించుచు గతులు దప్పినక్రియ నొఱిగుచుఁ గుప్పల కుఱుకుచుఁ జప్పటలు గొట్టుచుఁ గందుకంబులఁ దట్టుచు నుష్పరం బెగసి దద్దురంబులచందంబున దాఁ

1. మధుంగ ని, రాతపదావాగ్ని యయ్యె + నవ్వక పెల్లన్.

టుచు నామలకబిల్వాదిఫలంబుల మీటుచుఁ గుటవిటపంబులఁ గదల్చుచు
మృగంబుల నదల్చుచుఁ జెరల రేవుచు మధుమక్షికలఁ జోవుచుఁ దేనియలు
ద్రావుచు సొమ్ములు వోవుచు గురుశిష్యకల్పనంబులం బనులు నేయుచుఁ గాక
పక్షధరు లై ముష్టియుద్ధంబులకు డాయుచుఁ బన్నిదంబులు సఱచుచుఁ బులుఁ
గులభంగి నఱచుచు బహురూపంబులు వన్నుచు నెగిరి తన్నుచు నేవ్యసేవక
మిత్రమిత్రభావంబులు వహించుచు సుతస్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ
గ్రీడించి రందు. 723

క. మాపాలికి బలకృష్ణులు, భూపాలకు లంచు నెగిరి శ బొబ్బ లిడుచు న
గోపాలురు మోతురు ప్రమ, దాపాదకు లగుచు వల్లి శ కాందోళికలన్. 724

క. గోపకు లందఱు నాడుచు, దీపింపఁగ రామవాసు శ దేవుల వెనుకం
బై పడి పాతకగాయక, రూపంబులఁ బొగడుదురు ని శ రూఢాత్మకు లై. 725

క. పీఠిక గోపకు లందఱు, గీతంబులు వాడఁ దరుల శ క్రిందను నగుచుం
జేతులు ద్రిష్టుచు వెడవెడ, పాతర లాడును యశోద శ పాపం డడవిన్. 726

మ. జలజాతుండును రాముఁడు నటనముల్ శ నల్పంగ గోపాలమూ
ర్తులతో వారలఁ గొల్పునిర్జరులు సం శ తోషించి వేణుస్వనం
బులు గావించుచుఁ గొమ్ము లూడుచు శిరం శ బుల్ ద్రిష్టుచుం బాడుచున్
వల నొప్పక వినుతించి రప్పడు నటుల్ శ వర్ణించుచందంబునన్. 727

బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట.

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీతీరంబులఁ గొలంకులనమీపంబుల గిరులచేరువల
సెలయేఱుకడల మడుగులపొదరులపొంతలఁ బసిమి గల కసప్రజౌంపంబులఁ
బసుల మేవు చుండఁ బ్రలంబుం డనురక్క-సుం డుక్కు-మిగిలి గోపాల
రూపంబున వచ్చి వారల హింస చేయం దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనం డగు
సుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగనితెఱంగున. 728

క. ఆరామునినహజన్తుడు, రా ర మ్మని వానిఁ జీరి శ రాకం బోకక
గారాము నేసి మెల్లన, పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ శ బారిగొనుకొఱకున్. 729

వ. ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి సేయుచుఁ గృష్ణుండు గోపాలకులతో ని ట్లనియె. 730

ఆ. మనకుఁబొద్దువోదు శ మనమిందఱము రెండు, గములవారమగుచుఁ శ గందుకముల
శిలల గుఱులు నేసి శ చేరి క్రీడింతము, రండు వలయు జయ పరాజయములు.

వ. అని యిట్లు వలికి తానును బలభద్రుండును బెన్నుద్దు లై యితరవల్లపు తెల్ల
నుద్దించుకొని చిఱుద్దు లై వచ్చిననమయంబున విభజించుకొని రెండుగము లై
మూర్గంబులందుఁ ద్రూణదారుశిలాకల్పితంబు లగు గుఱు లొడ్డి కందుకశిలాది
ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాడ వైచి జయపరాజయనిర్ణయంబులు గైకొని
వాహ్యావాహకలక్షణంబుల నిర్ణితులు జేతల వహించి క్రీడించుచు బలరామునికి

వానిచందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల వెల్పుచు భాండీకం బను
వటంబు నేరి రా (సమయమున) గ్రీడయుదుఁ బిదప శ్రీదామనామధేయుం
డైనగోపకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె భద్ర సేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె
బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు. 732

మ. వనజాక్షుఁ బలిమిఁ బలాధ్యుండు దృణా శ వర్తుండు ముఁ మింటికిం
గొని పోఁ జాలక చిక్కినా శితని నా శ కుఁ మోవ రా దంచు నా
దనుజాక్షి గొనిపోఁ దలంపక వడిఁ శ దైత్యేశుఁ డయ్యాటలోఁ
గొని పోయె ¹గతి దాటి రాము నఖిల శ కూర శ్చయోద్దామునిన్. 733

వ. ఇట్లు క్రీడాకల్పితవాహనుం డైన ప్రలంబుండు బలభద్రుని గొనిపోవుచు. 734

మ. గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగునా శ గోపాలకుఁ మోవ లే
క రయోద్దేకము మాని దైత్యుండు నరా శ కారంబు సాలించి భీ
కరదైత్యాకృతి నేగె హేమకటకా శ కల్పంబుతో రాముతో
మురు వొప్పంగ, దట్లి తేందుయతజీ శ మూతంబు చందంబునన్. 735

ఉ. మోసము లేక వానిపెను శ మూపున నుండుచు నాహలాయుధుం
డాసమయంబునం గనియె శ హాటకరత్నకిరీటకుండలో
ద్యాపితమ స్తకఁ భ్రుకుటి శ భాగురుదారుణశేత్ర నుగ్రదం
ష్టాసహితుం బ్రలంబు నురు శ శౌర్యవిలంబు మదావలంబునిన్. 736

వ. కని న క్తంచరుం డని యించుక శంకించి వెఱవక. 737

క. కడువడిఁ దను ²దివికిం గొని, వడిఁ జనియెడు దనుజశిరము శ వ్రయ్య హలధరుం
డడరి పటుచటులతర మగు, పిడికిట వెన విసరి పొడిచె శ బిలునున నలుకన్. 738

క. హలధరుబలుపిడికిటిహతిఁ, దల వగిలిన రుధిరజలము శ దనువివరములం
దొలక మొఱి యిడుచు దనుజాడు, బలరిపుపవినిహతనగము శ పగిదింబడియెన్.

మ. త్రోకోకిలము. మేలు మేలు గదయ్య రాముడు శ మేటిరక్కను నొక్కఁడు
నేలఁ గూలిచె నొక్కపోటున శ నేడు విస్తయ మంచు గో
పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చిన శ భ్రాతఁ గన్నవిధంబునం
జాల దీవన లిచ్చి రాముని శ సత్కరించిరి వేడుకన్. 740

క. బలవంతుఁ డగుప్రలంబుడు, బలుముష్టి నిహతుఁ డైన శ బ్రదికితి మనుచుఁ
బలనూదనాదిదివిజాలు, బలుపైఁ గుసుమములవానఁ శ బరఁగించి రొగిన్. 741

~~అయ్య~~ శ్రీకృష్ణుండు జావాగ్నిని మ్రొగి గోపకగోసంఘమున గాహుట. ~~అయ్య~~

వ. అట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతఁ గాంతారంబున వింతకసవులు మెస
పుచు మేఱవడి నొండడవికి దూరంబు సని యందు దవదహనపవనసంస్ప
ర్శంబు నైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పు నెడి ఘోషించిన. 742

శా. ఆగోపాలకు లందఱుం బనులకు శ్రయ్యాలించి కౌమారకే

శిగాఢత్వము మాని ¹గోఖురదా శ్రీచిన్మహాసంబుతో

బాగై యున్నపథంబునం జని దవా శ్రీ పన్నంబు గా కుండ వే

వేగ్ గోగణము మరల్చి రటవీ శ్రీ వీధి జవం బొప్పగన్.

743

క. జలధరగభీరవమున, నలినదళాక్షుండు దమ్ము శ్రీ నామాంకములం

బిలిచిన విని ప్రతిఘోషణ,ములు సేయుచుఁ బనులు దిరిగె శ్రీ ముదమున నధిపా.

వ. అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం గార్చిచ్చు వుట్టి బిట్టు వినరెడికరువలి

వలన మిన్ను ముట్టం మిట్టిపడి గట్టు చెట్టనక దరికొని పట్టి క్రాలుచుఁ జుట్టుకొని

(పరవం) గని పల్లటిల్లినయుల్లంబులతో వల్లవు లెల్ల దల్లడిల్లి సబలుం దైన

హరికి మృత్యుభీతులరీతిం జక్క మొక్కి యిట్లనిరి.

745

క. అభ్రంకషధూమాయిత, విభ్రాంతమహాస్ఫులింగ శ్రీ వినరోగ్రశిఖా

విభ్రష్టదగ్ధలోకా,దభ్రం బై వచ్చెఁ జూడు శ్రీ దవశిఖి కృష్ణా.

746

శా. సీచుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే శ్రీ నే మెల్ల నీవార మ

న్యాయారంబు లెఱుంగ మీశుండవు మా శ్రీ కాభీలదావాగ్ని నే

డే చందంబున నింక దాటుదుము మ శ్రీ మ్హిక్షించి రక్షింప వ

న్నా చంద్రాభ విపన్నులక శిఖివితా శ్రీ నచ్చన్నులక ఖన్నులన్.

747

వ. అని మఱియును.

748

శా. బంధుజనంబుచేత నిటు శ్రీ ప్రార్థితుఁ డై హరి విశ్వరూపుడో

బంధువులార మీనయన శ్రీ పంకజమూల్ ముకుళింపుఁ డగ్ని నీ

సంధి నడంతు నే ననినఁ శ్రీ జక్కన వారలు నట్ల చేయుడుక

బంధురదావపావకముఁ శ్రీ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్.

749

వ. ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబు పానంబు నేసి నిమిషమాత్రంబున

గోపకుల నందఱు భాండీరకవటవిటపినమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు విక

సితనయనకమలు లయి కృష్ణనియోగమాయా ప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చుమృగై

నని యగ్నించుచుఁ దమమనంబులందు.

750

క. కార్చి చ్చార్చుఁడుత్వము, నేర్చునె నరుఁ డొకడు శౌరి శ్రీ నేఁ డిదె కార్చి

చ్ఛార్చి మనల రక్షింపఁగ, నేర్చె నితం డజుడో హరియొ శ్రీ నిటలాక్షుండో.

శా. అని విలేర్పించి రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్వానమయంబున రామసహితుం డై

వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణజేగీయమానుం డై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె

నప్పుడు

752

క. కమలాక్షుఁ డొద్ద నుండని, నిమిషము యుగశతము గాఁగ శ్రీ నెగడినగోప

ప్రమదలు సంభ్రమమున నా,కమలాక్షునిఁ జూచి మదము శ్రీ గైకొని రథిపా.

వ. ఆ సమయంబున గోపకు లిండ్లకడ నున్నవృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల చిత్రచరిత్రంబులు సెప్పిన వినివారు వారిని గాఢార్థులై వచ్చిన వియచ్చర వసు లని తలంచి రంత.

754

అంత న ద్దర్శనము

సీ. పూర్వవాయువులు ప్రభుతంబులై వీచె, బడమట నింద్రచా;పంబు దోచె బరివేషయుక్తమైభానుమండల మొప్పె, మెఱపులు త్రరదిశే;మెఱవదొడఁగె దక్షిణగాములై శతసరే మేఘంబులు, జలచరానీకంబు శ సంతసింఁచె జాతకంబులపిపా శ సలు కడపలఁ జేరె, గాంతారవహ్నుల శ గర్వ మడఁగె

ఆ. నిజకరాళివలన శ నీరజబంధుండు, దొల్లి పుచ్చుకొన్న శ తోయ మెల్ల మరల నిచ్చు చుండె శ మహికర్షకానంద, కంద మైనవాన శ కందువండు. 755

క. వర్షాకాలభుజంగుడు, హర్షముతో నిడిన నవన శ ఖాంకము లని యు త్పర్ణింప భూమిసత్తిపై, గర్వకహలరేఖ లమరె శ గహనాంతమునన్. 756

క. చెలువుఁడు ప్రావృట్కాలుఁడు, పొలసిన బులకించుభూమి శ పులకము లనగా మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు, నలలితగతి జాలు వాఱె శ సస్యము లధిపా. 757

వ. మఱియుఁ జటులపవనచలితంబులై పన్ని మిన్ను దన్ని లెక్కకు మిక్కిలి యై టెక్కలు గలనీలగిరులనీరుల మీఁటి కాఱుకొని తెఱిపపడక నివిడంబులై శిశిర కిరణతరణిమండలంబులచొప్పు దప్పించి విప్పు గలిగి చదలు గప్పకొనిన (లీలం గ్రాలు) నీలమేఘంబులును మేఘవిముక్తంబు లయి జలదనమయవిలుండు సరస గతి ధరణిసతియురువున దర్పించి నేర్పున సమర్పించుకర్పూరఖండంబులవడు వునఁ బుడమిం బడుకరకలును గరకానుగతంబులై యనీతభోగిభోగంబులబాగున నీలమణిమాలికా విశేషంబులవిధంబున నెడపడక పడునలలిధారలును ధారా ధరవిగళితవిమలనలీలంబులం దోఁగుచు మదజలాభిషిక్తమృతమాతంగంబుల సొబగున నుండుకొండలును గొండలతుదలనుండి గండశైలంబులపై బడి వికీర్య మాణంబు లగుగిరినిర్మలరంబులశీకరంబులును శీకరపరంపరలచొడుకులు మడు కులు గొనినఁ బిడపిద నగుచుఁ జిదుకుచిదుకు మను రొంపులును రొంపులు గొచ్చి క్రచ్చట నుచ్చలితంబులై పఱచుపఱదలును పఱదలవలన మెదలికదలి పాఱెడియేఱులును నేఱులవెంట గెఱులు త్రిప్పుచు గములు గొని క్రొన్నటి కెదురునడచు మీనంబులును మీననయనల మేనులమెఱుంగు సొంపుపెంపు సైరింపక కంపించి తిరిగి నురిగి చనియెడికరణి మేఘమధ్యంబులం బొలసి మలసి నిలువక మరలి చనుక్రొమ్మెఱుంగులు మెఱుంగులపగిది మగువలు పురుషులం దగిలి నీలువ రని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱి యిడిన తెఱింగున మొరయు నుఱుములును నుఱుముల కులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ బింఁచెంబులు గొంఁచెం బులు నేయక విప్పి డెప్పరంబుగ రొప్పచు నర్ధనంబులు సలుపుమయూరంబు

లును మయూరభూషణంబులు భీషణంబులై చెవులు సోకిన ననూనంబు లైనమా
నంబుల నాసలు సెడి యొండొరులకుఁ గ్రిందుపడి క్రందుకొనువీరహిజనులును
జనులకు మాపు రే పని నిరూపింపరాక మాలతీకుసుమవిసరవికసనవిది తావసా
నంబు లగుదుర్ది నంబులునుం దినావసానసమయంబున మినుకు మినుకు మని మెఱ
చుచుం దిరుగుఖద్వోతంబులును ఖద్వోతసందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక
విడువక కురియుజడిం బడి వలిగొని వడచుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి
ఖర్జూర జంబూ ఫలభక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు నాచరించువనచరులును
వనచరానందకారిణు లై వారరమణులరుచి ననవరతభుజగసమేత లగుకేశ
కులును గేతకీకదంబయాధికాకుటజకుసుమపరిమళమిళితంబు లగువిసినమా
ర్గంబులును మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిగి రసికంబు లై పసరు డొలం
కుచు ¹హరి స్థణిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జౌంపంబులు
గొనినకసవులును గసవులు మెసవి మిసమిసం దనువులు మెఱవ వలుడపాడుఁ
గులబరువుల గదలక నిలిచి నెమ రమర నిడుధేనువులును గలిగి ధేనువ్రజంబు
కైవడి బయఃకణమనోహరం బై హరకరంబుభంగిఁ బరిపూర్ణ సారంగభాసురం
బై సురగిరిచెలువున హరిశరాసనవిభీషణం బై విభీషణహృదయంబుపోలికం బ్రక
టితహరిశబ్దవైభవం బై భవపూజనంబుచందంబున నింద్రగోపాదివిభవజనకంబై
జనకయాగంబుభాతి సీతాప్రకరణాలంకృతం బై కృతయుగంబుసొంపున బహు
వర్షంబు నై వర్షాగమంబు ²చెలు వొందె నప్పుడు. 758

క. వాడక వ్రాలక తెవులు, గూడక తగ నల్ల ³గెలులు శ గొని నవకము లై
చూడఁగ భద్రము లగుచును, వీడె నస్యంబు లిడుమ శ వీడెం బ్రజకున్. 759

క. జీవనము సాలఁ గలిగియు, గావరమున మిట్టిపడని శ ఘనునిక్రియ నదీ
జీవనములు సొర జలనిధి, ప్రావృట్కూలమున డిందు శ పడి యుండె నృపా. 760

శా. ఆ వర్షాగమమందు గోవుల నర శ క్షాంతంబులన్ మేవుచున్
గోవిందుండు ప్రలంబవైరియుతుఁ డై శ గోపాలవర్గంబుతోఁ
బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ శ భక్షించుచున్ మంజుల
గ్రావాగ్రంబులఁ బ్రీతిఁ జల్లి గుడిచెం శ గాసారతీరంబులన్. 761

వ. ఆ నమయంబున. 762

సీ. విశ్వమోహన మైన శ వేణునినాదంబు, సరసగంభీరగ శ రజనము గాఁగ
మహనీయనిర్మల శ మందహాసద్యుతి, లలితసౌదామనీ శ లతిక గాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ శ దనరుపింఛపుదండ, శైలశ్చదనకరా శ సవముగాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీ శ క్షణసుధావర్షంబు, సలిలధారా ప్రవ శ ర్షంబు గాఁగఁ
తే. జాడ నేతెంచుగోపాల శ జనమునీంద్ర, చాతకంబులదురవృత్త శ సక్కజేసి

కృష్ణమేఘులు బహుతరక్తి నొప్పె, విమలబృందావనాకాశవీధియందు. 763

క. గోవుల వృషవత్సంబుల, వావిరి బూజించి విజయ వర్షాకాల
శ్రీవనితను బూజించెను, శ్రీవల్లభుఁ డయ్య గోప క్షేత్రము కథివా 764

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబు వుచ్చె చంత. 765

శరద్వృతువర్ణనము.

క. జౌంపములు గొనియె వనములు, రొంపులిగిరె నెమిలిగములరొడ లుడిగెనదుల్
పెంపులకఁ బొసె నుఱుముల, శంపలసంపదలు మానె శరదవేళన్. 766

వ. మఱియు జీవనంబులు విడిచి విమలజ్ఞానవశంబున విముక్తు లగు పురుషరత్నంబుల
చెన్నున ¹నన్ను వదలి మిన్ను విడిచి వాయువశంబు లై వెల్లివిరిసి చనుమేఘం
బులును మేఘపటలరహితంబును గలశభవమునిసహితంబును నై విజ్ఞానదీప
విలసితం బగుయోగిహృదయంబుచందంబున శుభం బయిన నభంబును నభం
బుననీలదుకూలవి తానసంయు క్తముక్తాఫలంబులవడువున నెగడునుడుగణంబులును
నుడుగణమయూఖంబు క్రొవ్వు లువ్వెత్తుగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాండకరండ
కర్పూరఖండాయమానంబు లగుచంద్రకీరణంబులును జంద్రకీరణసంస్పర్శనంబున
సగర్భంబు లై భూమికి దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హలికకరనిశితలవిత్ర
ధారాసంరంభంబుఁ దలంచి తల్లడిల్లి వెలువెలుకం బొఱుచుఁ దల్లి యగువిశ్వం
భరకుమును గలుగ ప్రణతంబు లై వడంకుచు నెఱుంగ మొఱి యిడుచున్న పెం
పున సంపన్నంబు లయినయెన్నులప్రేగున వ్రాలి గాలిం దూలుచు మర్త్యరథ్య
నుల సారస్యంబు లగుకలమాదిసస్యంబులును సస్యకమంజరీపుంజంబులఁ గొంజక
చంచువులఁ ద్రుంచి కబళించి పిల్ల పెంటితండంబులం గూసి కడుపులు నిండ
మెక్కి విక్కివిరిసి చొక్కుచుఁ ద్రిక్కలు గొని మహోత్తుంగసమంచితమంచ
ప్రదేశంబు లెక్కి సంచరించుచు వెన్నులకావలి యున్నయన్నులకెమ్మోపులు
బింబఫలంబు లని కఱచి తత్కరాస్ఫలనంబుల నులికిపడి యెగసి చనుశుకనికరం
బులకలకలంబులును గలహంసకోకసారసకోలాహలమండితంబు లై నిండి నిర్మల
జలంబులు గలజలాశయంబులును జలాశయంబులజలంబు లనుదినంబు నిగుర
గృహంబుల బ్రదుకుదినంబులు సనుట యెఱుంగనిమనుజులగమనికం దిరుగుజల
చరంబులును జలచరహృదయంబుల బెదరు గదుర డొంకి యింకిననదులును
నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల తెఱంగున మణికుట్టిమంబులమాడ్కిని సాధనో
పానమార్గంబులజాడను విలోకితంబు లగునూతనసైకతంబులును సైకతప్రదేశం
బుల నుదయవేళల నిత్యకర్తానుష్ఠాననిరతు లగుమునులును మునికన్యకాశర
కలశసలిలాభిషి క్తమూలంబు లగుతపోవనబాలరసాలసాలంబులును సాలవిటపివా
సంతికాకుంజపుంజంబులతఱుచున నిఱుముకొని దినకరకీరణంబులకుం గరువలికిం

జొర వెరవుపడనివనమ్ములునువనమ్ములం దరులకొమ్మల నాకలములు నేకలములై
మెనంగి మనకుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ములకొనల నూటి నేటిదరులు త్రవ్వి చిమ్మి
కుమ్మి కోరాడెడివనగజంబులును గజకుంభకనకకుంభరుచిరకుచభారభీరుమధ్య
సమంచిత లగుచెంచితలును జెంచితలకూరమ్ము లగుపాఱుమ్ముల సారమ్ములు సెడి
భేదమ్ముల బాదమ్ములు దొట్టువడఁ బెనుగాదమ్ములం బడు వరాహపుండ్రీకం
బులును బుండ్రీకకుండకుముదకురంటకాదికుసుమమకరందంబులు గోలి తేలి
సోలి వాలి మహాహంకృతుల ఝంకృతులు సేయు తేటికనుపులును గదుపులు గల
యక యెడ గలిగి మదమున నదనుపద నెఱింగి మదనమార్గణప్రేరితంబు లై
పెంటితుటుముల పెంటనంటం జని యెండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి
గర్భంబులు నెక్కిలుపుమ్మగవృషభరాజంబులును గలిగి రాజరాజగృహంబు
పగిది విలసితకుండపద్మసాభాగ్యంబై భాగ్యహీనుకర్ణ రేఖగతి నశ్రుతసీల
కంతశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రవేదిహృదయంబుబాగున విశ్వప్రకాశాభిరామం బై
రామసంగ్రామంబుకైవడి బాణాసనాలంకృతం బై కృతాంతహృదయంబు
కరణి నపంకం బై పంకజాసనుగేహంబుసొంపున రాజహంసవిరాజమానం బై
మానధనునిచరిత్రంబుసౌబగున నకల్మషజీవనం బై వననిధిపాలుపున సమ్మిళిత
భూభృద్వాహినీసంకులం బై కులవధూరత్నంబుచెలుపున నదృష్టపయోధరం
బై ధరణికిం దొడ వగుచు శరత్కాలంబు వచ్చె నంత.

767

క. వాజులనీరాజనములు, రాజులజయగమనములును శ రాజతలక్ష్య
పూజలు దేవోత్సవములు, రాజిల్లెను జగతియందు శ రాజకులేంద్రా.

768

క. చేగ గలచెఱకువీంటను, బాగుగ నీలోత్పలంబు శ బాణంబు గ సం
యోగంబు సేసి మదనుఁడు, వేగిరమున విరహిజనుల శ వేటాడించెన్.

769

వ. ఇట్లు భాసురంబు లయినశరద్వాసరంబుల గోవిందుండు గోబృందసమేతుం డై
బృందావనంబునఁ బనులఁ బొసంగ మేపుచు.

770

సీ. కర్ణావలంబిత శ కర్ణికారప్రభ, గండభాగద్యుతిఁ శ గడలుగొలుప
భువనమాహన మైన శ భ్రూవిలాసంబుతో, వామభాగాంత శ వదన మొప్పు
నవసవ్యకరమ్ముచు శ లాంగుళీచాతురి, వడ్డధ్వనికి మర్త శ సరణిఁ జూప
డాకాలిమీఁద న శ డ్డము సాంచి నిల్విన, పదవఖద్యుతి భూమిఁ శ బ్రబ్ధికొనఁగ
తే. మాళినింఘముఁ గంతదామమునుమెఱియ, విలసితగ్రామముగనొక్కశ వేణువందు
బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు శ పరఁగఁజేసె, జతురనటమూర్తిగోపాలశచక్రవర్తి.

771

వ. ఇట్లు వారి వేణునాదంబు పూరించిన మారవికారహేతు వగుతదీతం బాలించి
సిగ్గులు సాలించి మక్కువలు సెక్కు లొత్త గోపిక లోపికలు లేక తమతమ
పాత్రుకత్తెలుం దారును దత్తఱంబునఁ బడుగురు నేగురు దుటుములు గొని
జలిభిముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన.

772

- మ. శ్రవణోదంచితకర్ణికారకముతో శ్రవణాధిచేలఁబుతో
నవతంసాయిత కేకిపింఛకముతో శ్రవణభోజదామంబుతో
స్వవశుం డై మధురామృతముచే శ్రవణశంబుఁ బూరించుచు
మువిదా మాధవుఁ డాలవెంట వసమం శ్రవణాపారెడిం జూచితే. 773
- శా. రావే సుందరి యేమె బోటి వినవే శ్రరాజీవనేత్రుండు బృం
దాపీఠిం దగ వేణు పూనుచు లన శ్రవణవ్యాసతాస్యంబుతో
భ్రూవిన్యాసము లంగుళీకమములుం శ్రబాల్పార వడ్డంబు గాఁ
గావింఁచె నటుభంగి ¹బ్రహ్మ మగుత శ్రద్ధాంధర్వసంగీతమున్. 774
- క. తలఁకెను గొబ్బునఁ జిత్తము, నలినాక్షునిమధురవేణు శ్రనాదము నాపీ
సలు ²సోడినంతమాత్రన, చెలియా యిడ ³నెట్లు వెరవు శ్రచింతింపఁగదే. 775
- క. నాతోడ వెఱవ వలదే, నాతోడనె కొనుచుఁ బోయి శ్రనలినదళాక్షుఁ
నీతోడుతఁ బలికించెద, నీతోడిజనంబు మెచ్చ శ్రనీతోడు సుమీ. 776
- వ. అని పెక్కుభంగుల నొకర్నికర్తు నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు బృందా
వనంబునకు గోవిందున కెదురు చని పరమానందంబున నతనిం దమమనంబులఁ
బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు సేసినవార లగుచు రామకృష్ణుల నుద్దేశించి. 777
- మ. నవగోస్థానకరంగమండుఁ బరమా శ్రనందంబుతోఁ జూతప
ల్లవనీలోత్పలపింఛపద్మదళమా శ్రలావత్రుసంపన్ను లై
కవ యై వేణువు లూడుచుఁ బహునటా శ్రకారంబులం గేళితాం
డవముల్ సేసెద రీకుమారకులు వే శ్రడ్కం గామినుల్ గంటిరే. 778
- క. ఓచెలువలార వినుడీ, వాచాశతకంబు లేల శ్రవర్ణింపంగా
లోచనములకలిమికి ఫల, మీ చెలువురఁ జూడఁ గలుగు శ్రటింతియ సుండీ. 779
- వ. అని పలికి రండుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి. 780
- మ. ఒనరక వ్రేలల కించు కేనియును లే శ్రకుండంగ గోపాలకృ
ష్ణునికెవ్వోవిసుధారసంబు గొనుచుం శ్రజోద్యంబుగా మ్రోయుచుం
దనపర్వంబులు నేత్రపర్వములు గా శ్రదర్పించె బూర్వంబునక
వనితా యెట్టితపంబు సేసె నొకొ యీ శ్రవంశంబు వంశంబులోన్. 781
- మ. ముదితా యేతటిసీపయాకణములక శ్రమక వేణు వింతయ్యె నా
నది సత్పుత్రుని గన్నతల్లిపగిదిక శ్రనందంబుతో సేడు స
మృదహంసధ్వని పాటగా వికచప శ్రదశ్రేణి రోమాంచ మై
యొదవం దుంగతరంగహస్తనటనో శ్రద్యోగంబు గావింపదే. 782
- క. నలినోదరుభక్తుని గని, కులజులు నందాశ్రుజలము శ్రగురియుపగిది మ్రాఁ
కులు పూఁదేనియ లొలికెడు, నలినాక్షునిచేతివంశ శ్రనాళము మ్రోయన్. 783

1. బ్రహ్మమగు. 2. సోడినంత వివరే - సోడిన మాయన్నల. 3. నేటివెఱవు.

- కా. నామోసంబున కెద్ది మేర వినవే శ్రీ నాపూర్వజన్మంబునకా
లేమా నోమును నోముచో నకట కా శ్రీ లిందీతటికా వేణు వై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే శ్రీ బోధిల్లి యటైన నీ
బామం దిప్పుడు మాధవాధరసుధా శ్రీ పానంబు గల్గుం గదే. 784
- క. కాళిందీకూలంబున, నాళీ యీ వందసుతుని శ్రీ యధరామృతముం
గోలెడివేణువ నగునో, మేలాగున నోమ వచ్చు శ్రీ నెఱిగింపఁ గదే. 785
- క. వనితా కృష్ణుడు నల్లని, ఘన మనియుకా వేణురవము శ్రీ గర్జన మనియుకా
మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు, ననవరతము నెమలితుటుము శ్రీ లాడెడిఁ గంటే. 786
- క. గిరిచరమిథునము లోలిం, బరికింపఁగఁ గృష్ణపాద శ్రీ పద్మాంకిత మై
సురరాజునగరికంటెను, దరుణీ బృందావనంబు శ్రీ దద్దయు నొప్పెన్. 787
- మ. అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమా శ్రీ నారూఢ లై పోవుచుం
గమలాక్షుకా శుభమూర్తి గాంచి మురళీ శ్రీ గానంబు లందంద క
ర్ణములకా నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా శ్రీ నాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా వ్రాలిరి చూచితే వివశ లై శ్రీ పంచాశుగభ్రాంత లై. 788
- ఉ. కానల నుండుచుకా సరస శ్రీ గానవివేకవిహీనజాతు లై
వీనుల నేడు కృష్ణముఖ శ్రీ వేణురవామృతధార సోకినకా
మేనులు మేఱలుకా మఱచి శ్రీ మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని చూడ వస్తు బహు శ్రీ మానము చేసెఁ గృతార్థ చిత్తలై. 789
- ఉ. తల్లులచన్నఁబాలు మును శ్రీ త్రావుతఱిం దమకర్ణవీధులకా
వల్లభ మైనమాధవుని శ్రీ వంశరవామృతధార సోచ్చినం
ద్రుళక పాలు రాఁ దివిక శ్రీ దూఱుక మానక కృష్ణమీఁద దృ
గ్బలులు నేర్చి నిల్చె నదె శ్రీ వత్సము లంగనలార కంటిరే. 790
- మ. మమతకా మోములు మీఁది కెత్తుకొని రో శ్రీ మంధంబు సాలించి హృ
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణు నిల్చి మురళీ శ్రీ గానామృతక్రేణి క
ర్ణములం గోలుచు మేఱ మాని గళితా శ్రీ నందాశ్వులై చిత్రితో
పమ లై గోవులు నూచు చున్న వవిగో శ్రీ పద్మాక్షి వీక్షించితే. 791
- మ. జగతీజంబులకాఖ లెక్కి మురళీ శ్రీ శబ్దామృతస్యందమకా
మిగులకా వీనులఁ ద్రావి వ్రేఁగువడి నె శ్రీ మ్మిం గృష్ణయౌపంబు చి
త్తగ మై యండగఁ నడ్డపెట్టుకొని నే శ్రీ ల్రంబుల్ దగకా మూసి యీ
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనా శ్రీ కారంబులం గామిన్. 792
- మ. క్రమ మొప్పుకా నదు లెల్ల వంశరవ మా శ్రీ కర్ణించి సంజాతమో
హములకా మన్మథసాయకక్షతవిశా శ్రీ లావర్త లై హంసవా

కృములు జేరి తరంగహస్తముల నా శ కర్మించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్పనంబు నలిపెన్ శ హమా విలోకించితే. 793

ఆ. వనిత నేడు కృష్ణు శ వంశనివాదంబు, విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తనశరీర మెల్ల శ ధవళాతపత్రంబు, జేసి మింట నీడ శ జేసె గంటె. 794

క. మంచిఫలంబులు మారితే, నింది కరాలంబనముల శ నెగడుచు నిదై క్రి
డించెద రంగన చూడుము, ¹చెంచితల బింభపత్ర శ చేలాంచితలన్. 795

క. ఉల్లసితుచభరంబున, నల్లాడెడినడుముతోడ శ నలరులదండ
భిల్లి యొక తె మారి కిచ్చెను, హల్లోహలకలిత యగుచు శ నంగన కంటే. 796

క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె శ ధరణిగనభూ
చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళిరవామృతము సోడ శ ముద్దయ కంటే. 797

మ. బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే శ భాసిల్లుచున్ ధన్య మై
ఫలపుష్పంబుల గానికల్ గురిసి సంత భావించి మి న్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చం శ చమ్భాజరోమాంచ మై
వెలసెం జూడ గె దమ్మ యిగిరి పురో శ వీధి సరోజాననా. 798

వ. అని యిట్లు బృందావనవిహారి యైగోవిందుని సందర్శించి పంచరాణభల్ల భగ్న
హృదయ లయి వల్లవకాంత లేకాంతంబుల జంటించుచు దత్తరతంత్ర లయి
యుండి రంత. 799

===== హే మం త ఋ తు వ ర్ణ న ము. =====

క. శామంతికాస్రగంచిత, నీమంతవలీకుచోష్ట శ జితశీతభయ
శ్రీమంతం బయి గొబ్బున, హేమంతము దోచె మదను శ డేచె విరహులన్. 800

క. ఉత్తరపుగాలి వినరె వి,యత్తలమునఁ దుహినకిరణు శ డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు, నెత్తమ్ములు దటిగె హిమము శ నెలకొనియె నృపా. 801

క. అహములు సన్నము లయ్యెను, దహనము హిత వయ్యె దీర్ఘ శ దశ లయ్యె నిశల్
బహుశీతోపేతం బయి, యుహుహూ యని వడకె లోక శ ముర్వీనాథా. 802

క. అన్నులచన్నులదండ వి,పన్నులు గా కెల్లవారు శ బ్రదికిరి గా కీ
చన్నులు మీఱిన వలి నా,పన్నులు గాకుండఁ దరమె శ బ్రహ్మాదులకున్. 803

ఆ. పొడువుగొండమీఁదఁబొడుచుట మొదలుగాఁ, బరువు పెట్టియునుడుశ్చపశ్చిమాద్రి
మఱుంగుజొచ్చెగాక శ మసలినఁ జలిచేతఁ, జిక్కె జిక్కెననగఁ శ జిక్కుకున్నె. 804

క. చెంగల్వోవిరులగంధము, మంగళముగఁ గోలుచున్న శ మధుపము లొప్పె
న్నంగజవహ్నులపై ను, ప్పొంగి విజృంభించుపాగల శ పోలిక నధిపా. 805

ఆ. శంభుకంట నొకటి శ జలరాశి నొక్కటి, మఱియు నొకటి మనుజ శ మందిరముల
నొదిగెగాక మెఱసి శ యున్నమూడగులు, చలికి నోడి భక్తి శ సలుపకున్నె. 806

శా. (ఈ హేమంతము రాకజూచి రమణీ శ్రీ హేలాపరీరంభన

త్సాహాయ్యంబునఁ గాని దీని గెలువకా శ్రీ శక్యంబు గా దంచుఁ దా
రూహాపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీ శ్రీ యుక్తాంగు లైనారు గా
నోహో వార ల దేమి సంతతవధూ శ్రీ యోగంబు రాఁగందురే.

807

క. ఈ హేమంతము రాకకు, శ్రీహరి యొక్కింత వడఁచి శ్రీ చింతింపంగా
నోహో వెఱవకు మని తా, మాహరికిని శ్రీకుచంబు శ్రీ లభయం బిచ్చెన్.)

వ. ఇట్లు నితాంతం బగుహేమంతంబున మొదలినెలతోలిదినంబునందు నందుని
మందం గలగోపకుమారికలు రేపకడ లేచి చని కాళిందీజలంబులరి దోఁగి జల
తీరంబున నినుమునం గాత్యాయనీరూపంబుఁ జేసి సురభికుసుమగంధంబు లిడి
ధూపదీపంబు లిచ్చి బహువిధోపహారంబులు సమర్పించి.

809

క. ఓకాత్యాయని భగవతి, నీకక మ్రొక్కెదము నేము శ్రీ నేడనుకంఠక
మా కిందఱకును వైశమ, శ్రీకృష్ణుడు మగఁడు గాఁగఁ శ్రీ జేయుము తల్లె.

810

క. ఓతల్లె మాకుఁ గృష్ణుఁడు, చేతోవిభుఁ డైననాడు శ్రీ చెలువల మెల్లక
నేతివసంతము లాడుచు, జాతర సేసెదము భక్తి శ్రీ చాతురితోడన్.

811

వ. అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నివ్విధంబున మాసవ్రతంబు సలిపి
రం దొక్కనాడు.

812

~~అను~~ గోపీ కా వ స్త్రా ప హ రణ ము. ~~అను~~

మ. రమణుల్ ప్రొద్దున మేలుకాంచి సఖులకా శ్రీ రం డంచు నా త్రీయనా
మములం జీరి కుచద్వయీభరములకా శ్రీ మధ్యంబు లల్లాడఁగఁ
బ్రమదోద్దామగజేంద్రయాన లగుచుం శ్రీ బద్ధాత్మునిం బాడుచుక
యమునాతీరముఁ జేరఁ బోయిరి గృహీ శ్రీ తానోన్యవస్తాబ్జ లై.

813

వ. ఇట్లునదీతీరంబు సేరం జని గజగమనలు విజనప్రదేశంబున వలువలు విడిచి యిడి
మది శంకిలక లంకె లై క్రుంకు లిడఁ జలంబుల జలంబులు సొచ్చి.

814

క. వారిజలోచనుఁ బాడుచు, వారిజలోచనలు వారి శ్రీ వారికి వేడ్కక
వారివిహారము సలిపిరి, వారివిహారములు జగతి శ్రీ వారికిఁ గలవే.

815

వ. ఆ సమయంబున.

816

క. తోయజనయనలు యమునా, తోయములం దుంబ యెఱిగి శ్రీ దూరగుఁడయ్యుం
దోయజనయనుడు హరి తన, తోయముగోపకులు దానుఁ శ్రీ దోఁ తెంచెనృపా.

తరలము. ¹కదలకుం డని తోడివారలఁ శ్రీ గన్ను సన్నల నిల్పుచుం

బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ శ్రీ బద్ధనేత్రుడు మాని యై
పొదలమాటున నల్ల నల్లన శ్రీ పొంచి పొంచి నతాంగుఁ డై
యదను గోరుచు డాసి వేఱతల శ్రీ యంబరంబులు దొంగిలెన్.

818



833, గోపికా వస్త్రాపహరణము.



వ. ఇట్లు దొంగిలి.

819

శా. ఉద్యుద్ధంధగజేంద్రగౌరవముతో యోహంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో హాసాన్ యై కొంచుఁ ద
న్నద్యంభకణశీతవాతజనితా నందంబుతో నెక్కెద వా
సద్యోముక్తదురంతపాదపజను స్సంతాపమున్ నీకమున్.

820

వ. అప్పు డయ్యింతు లిట్లనిరి.

821

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకు పోకు న్మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెడు, మామానసహరణ మేల న్మానుము కృష్ణా.

సీ. బహుజీవనముతోడ నభాసిల్లి యుండుటో, గోత్రంబు నిల్పుటో న్కూర్చితోడ
మహి నుద్ధరించుటో మనుజునింహంబనై, ప్రజల గాచుటా కాక న్బలి దెరల్చి
పిన్న నై యుండియుఁ బెంపు వహించుటో, రాజుల గెల్పుటో న్రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో గుణనిధి వై బలప్రఖ్యాతి జూపుటో నభద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చ భువి బ్రబుద్ధతమెఱయుటో, కల్కితనముసేయ న్ఘనత గలదె
వావి లేదు వారి నారు నావారని, యెఱుంగ వలదెవలున న్లిమ్ము కృష్ణ. 823

క. కొంటివి మాహృవయంబులు, గొంటివి మానంబు లజ్ఞఁ గొంటివి వలువల్
గొంటి విడ నెట్లు సేసెదొ, కొంటెవు గద నిన్ను నెఱిగికొంటిమి కృష్ణా. 824

సీ. రాజసంబున నీవు రంజిల్లు తెఱుంగమే, చెలరేగి వింతలు న్సేయు చుండ
సత్త్వసంపద గల్గి న్జరుగుటఁ దలఁపమే, సిరి గల్గి యన్యుల న్జెనకు చుండ
గురుతిరశక్తియుఁ క్తుడ వౌలు జూడమే, తామసంబున నెగ్గు న్దలఁచు చుండ
నొకభంగితో నుండఁకుంటఁ జింతింపమే, మాయావియై మాఱుఁమలయు చుండ

ఆ. నేమిజూడవాడ న్వేపాటి గలవాడ, వేగుణంబు నెఱుంగ న్మెల్లయెడల
నొదిగి యుండ నేర న్వోరంతప్రాద్దును, బటము లీ గదయ్య న్పద్మయన.

క. రాజుల నెఱుంగవు బలిమిని, రాజులెదు చీర లీవు న్రమణుల మింకన్
రాజున కెఱిగించెద మో, రాజీవదళాక్ష నీవు న్రాజవే ధరకున్. 826

వ. అని పలికిన కన్నియలపలుకులు విని మందహాససుందరవదనారవిందుఁ డై
గోపాలబాలకులకరంబులం గరంబులు వ్రేసి యమ్ముదియల నుద్దేశించి నెఱవాది
చతురుం డిట్లనియె. 827

శా. రామల్ రాజులతోడ నీపనికి నా న్రంభింతురే మీక్రియన్
మోమా టమియు లేక దూఱెదరు మీ న్మోసంబు చింతింప రం
భోమధ్యంబున నుండి వెల్వడి వెసం న్బూర్ణేందుబింబానల్
మీమీచీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుడా న్మీ కిచ్చెదం జెచ్చెనన్. 828

వ. అనిన నమ్మానవతు లొంజొరులమొగంబులు నూచి నగుచు మర్తంబులు నాటు

1. రాజులెదుచీర లీవు. 2. రామలతోడ నీపనికి గా రాగింతురే గా రావింతురే రా రామకురే.

నమ్మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గు వడుచు నగ్గలం బయినచలిని వలిగొని కంఠ
ప్రమాణజలంబులం దుండి డోలాయమానమానస లై యి ట్లనిరి. 829

క. మావలువ లాగడంబున, నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి నీ వల్పుడవే
నీ వెఱుంగని దే మున్నది, నీ విందఱలోన ధర్మ నీ నిరతుడవు గదే. 830

శా. ఇంతలో తోయము లాడు చుండ మగవా న రేతెంతురే వచ్చిరా
యింతలో సేయుదురే కృపారహితు లై న యేలొకమం దైన నీ
వంతలో నీతలఁ బుట్టె గాక మఱి యే నీ వీ కృష్ణ యోచెల్ల నీ
చెంత దాసుల మై చరించెదము మా న చేలంబు లిప్పింపవే. 831

క. వచ్చెదము నీవు పిలిచిన, నిచ్చెద మే మైన నీకు నెలు సారు మనినం
జొచ్చెదము నేడు వత్తము, లిచ్చి మముం గరుణతోడ న నేలుము కృష్ణా.

వ. అనిన దరహసితవదనుం డై హరి యి ట్లనియె. 833

క. ఏతరుణుడు మగఁ డగుటకు, మీతపములు సెప్పుఁ డింక న మీయానలు నుం
డి తప్పిన నీకూరిమి, మీతలలనె వుట్టె నోటు న మేదిని లేదే. 834

క. ఎవ్వనిఁ గని మోహించితి, రెవ్వడు మీమానధనము న లెల్ల హరించె
నివ్వటిలు మీకుఁ గూరిమి, యెవ్వనిపైఁ బలుక రాదె న యే నవ్యుడనే. 835

వ. అనివ విని నుందరు లన్యోన్యసందర్శనంబులు సేయుచు హృదయారవిందంబు
లందుఁ గందర్పండు సందడింప నగుచు నిరు త్తర లయి యున్న లోకోత్తరుం
డి ట్లనియె. 836

క. వాయింటికి దాసుల రై, నాయాజ్ఞ వహించి మీరు న నడచెద రేనిక
మీయంబరంబు లిచ్చెదఁ, దోయంబులు వెడలి రండు న తొయ్యలులారా. 837

వ. అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిమధ్యంబున నిలువ నోపక. 838

క. కొందఱు వెడలుద మందురు, కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁ న గొను గోవిందుం
డందురు కొందఱు దమలోఁ, గొందల మందుదురు వడయ న గొని మనుజేంద్రా.

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ జి త్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయమధ్యంబు
వెలువడి. 840

క. చంచత్పల్లవకోమల, కాంచనవరత్నఘటిత న కంకణాచరి
దంచితకరసంఛాదిత, పంచాయుధగేహ లగుచుఁ న బడఁతులు వరుసన్. 841

వ. చని ప్రాథమికసంపదల ముందట నిడుకొని మందగమనలు మందహాసంబుతోడ
నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డి ట్లనియె. 842

శ్రీ. శృంగారవతులార న నీ క్గేల మిముఁ గూడి, పిన్ననాటనుగోలఁ న బెరిగినాడ
నెఱుంగనే మీలోన న నెప్పుడు నున్నాడ, నేను జూడనిమ ర్త న మెద్ది గలదు
త్రతనివ్వు లై యుండి న వలువలు గట్టక, నీరు సొత్తురె మీరు న నియతి దప్పి

కాత్యాయనీదేవిః శ్రీ గల్ల సేయుట గాన, యీశికి నోమువా శ్రీ రెండఁ గలరు
 ఆ. వ్రతభంబు మీరు శ్రీ వలచిఁ 1 జక్కన, నింతు లెల్లఁ జేతు శ్రీ లెత్తి మ్రొక్కి-
 చేరి పుచ్చుకొనుడు శ్రీ చీరలు సిగ్గు వో, నాడ నేల యెగు శ్రీ లాడ నేల. 843
 వ. అనిన విని మానవతులు దమలోన. 844

మ. వ్రతములో సేయుచు నొక్కమాటయిన నె శ్రీ వ్యాకృ విచారించిన
 వ్రతభంగంబులు మాను నట్టివరదుక శ్రీ వామాక్షు లీక్షించియక
 గతచేలాప్రవనంబు నేడు వ్రతభం శ్రీ గం బంచు శంకించి ఘ
 లతలన్యస్తకరాబ్ధ లై సరసలీ శ్రీ లక మ్రొక్కి ర ట్లందఱున్. 845

క. బాలలకు వాస్తవీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీత శ్రీ పవనాగమనా
 లోలలకు సంబరములు గృహలుఁడు హరి యిచ్చె భక్త శ్రీ పాలుం డగుటన్. 846

ఆ. చీర లపహరించి శ్రీ సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి యైనఁ శ్రీ బరంగ మనకు
 ఘనుఁడు నోముకొఱతఁగ్రాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరినుతించిరబలలెల్ల.

క. ఊల్లములు నొవ్వ నాడినఁ, గల్లులు సేసినను నగినఁ శ్రీ గలచిన నెనక
 వల్లభులు సేయకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు కాదు శ్రీ వల్లభ మధిపా. 848

వ. ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినం గట్టుకొని సతు లతనియందు బద్ధానురాగ లయ్యు
 జలింపక తెప్ప లిడక తప్పక చూడ నాప్రోడ యెఱింగి చేరి వారి కిట్లనియె. 849

సీ. లక్షణవతులార శ్రీ లజ్జించి చెప్పురు, గాని మీమర్తములో శ్రీ గానబడియె
 ననుఁ గొల్వఁ జింతించి శ్రీ నారు నాచేతను, సత్యంబు మీనోము శ్రీ సఫల మగును
 గామితార్థంబుల శ్రీ కలిమిఁ జెప్పగ నేల, ననుఁ గొల్వ ముక్తికి శ్రీ నడవ వచ్చు
 గడము కూడఁగ నంచి శ్రీ కాదేవి నోమంగ, నటమీఁద రాత్రులు శ్రీ యందు మీకు

ఆ. నన్ను బొందఁగల్గు శ్రీ నమ్మి పొండని హరి, వల్క నింతు లెల్ల శ్రీ భ్రాంతిఁ జనిరి
 తపము పండె ననుచుఁ శ్రీ దత్పదాంబుజములు, మానసింతుకొనుచుఁ మందకడకు.

~~మునిభార్య అన్నముఁ దీసికొని వచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపఁ జేయుట.~~

వ. ఇట్లు గోపకన్యకలందుఁ బ్రసన్నుండై గోవిందుండు బృదానంబు దాటి దూ
 రంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ జండకిరణునియెండంబడి దండి చెడి తరులదండ
 నండ గొనుచు నాతపత్రాకారంబు లై నీడలు సేయు చున్నవృక్షంబుల నీక్షించి
 కృష్ణబలశ్రీరామదేవప్రళ సైవిశాలాక్షున ప్రముఖులకుం దక్కినగోపకు లి ట్లనిరి.

మ. అపకారంబులు సేయ వెవ్వరికి నే శ్రీ కారతంబులం దుండు నా
 తపశీతానిలవర్ష వారణము లై శ్రీ త్వగ్గంధనిర్యాసభ
 స్థపలాశాగ్రమరందమూలకుసుమ శ్రీ చ్ఛాయాఫలశ్రేణిచే
 నుపకారంబులు సేయు నరులకు నీ శ్రీ యుద్వీజములో గంటిరే. 852

వ. అని చిగురాకు పువ్వు గాయ పండుతండంబుల ప్రేగున వీరినతరువులనడిమి

- తెరువులం బసులదాటుల దాటించి యమునకుం జని వెడఁదమడుగుల మెల్లన
చల్లనినీరు ద్రావించి తత్సమీపంబున మేపుచు వల్లపు లెల్ల మూఱలు గొని
యాఱలి గొంటి మని విన్నవించినఁ దనకు భక్తురాం ద్రగువిప్రభార్యలవలనం
బ్రసన్నుఁడై వారలం జూచి రామసహితం డైనహరి యిట్లనియె. 853
- సీ. వల్లపులార యీ శ్రవణమున విపులు, బ్రహ్మవాదులు దేవ శ్రవణమునకు
నరుగుట కాంగిర శ్రసాహ్వయసత్త్వంబు, సలుపుచు నున్నారు శ్రసనుడు మీరు
మానామములు సెప్పి శ్రమైత్రితో నడిగిన, నన్నంబు వెట్టెద శ్రరనుచుఁ బలుక
వారలు చని విప్ర శ్రవరుల కెల్లను మ్రొక్కి, పసుల మేపుచు బల శ్రభద్రకృష్ణ
తే. లలసి వుత్తెంచి రిట మమ్ము శ్రనన్న మడుగ, ధర్మవిదులార యర్థిప్ర శ్రదాతలార
పెట్టుడన్నంబుశ్రాంతులఁ శ్రబిలిచితెచ్చి, పెట్టుదురుగాదె మిముబోటి శ్రపెద్దలెల్ల.
క. ఘనదీక్షితునకు నైనం, జనుఁ గుడువఁగఁ బశువధంబు శ్రసాత్రామణియుం
జనినవెనుక దోషము లే, దనఘాతకులార పెట్టుఁ శ్రడన్నము మాకున్. 855
- వ. అని గోపకులు పలికిన. 856
- మ. క్రతువుక మంత్రముఁ దంత్రముక ధనములుం శ్రగాలంబు దేశంబు దే
వతయక ధర్మము నన్యముల్ దలఁప నె శ్రవ్యాఁ డట్టిసర్వేశ్వరుక
మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచుక శ్రమందసితిం జూచి దు
ర్మతు లై యన్నము లేదు లే దనిరి స శ్రవ్తానక్రియాశూన్యులై. 857
- వ. అంత గోపకులు నిరాశు లై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లొకికానుసారి యగుచు
మీ రయ్యార్యుల నడుగక వారిభార్యలకు మారాకఁ జెప్పండన్నంబు వెట్టెద
రని పంచిన వారలు సని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితు
లై యిట్లనిరి. 858
- క. గోవుల మేపుచు నాఱొని, గోవిందుం డన్న మడిగి శ్రకొని రండని మ
మ్మావేశం బుత్తెంచెను, ధీవిలసితలార రండు శ్రతెండన్నంబుల్. 859
- వ. అనిన వీని గోవిందసందర్శనకుతూహల లై ధరణీసురసుందరులు సంభ్రమానం
దంబులు డెందంబుల సందడింప భక్త్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయశేదంబు
లుం గలిగి సంస్కారసంపన్నంబు లైన యన్నంబులు కుంభంబుల నిడికొని సం
రంభంబుల సముద్రంబునకు నడచునదుల తెఱంగున. 860
- క. బిడ్డలు మగలును భ్రాతలు, నడ్డము చని వల దనంగ శ్రనటు దలఁ డని మా
తొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు, జడ్డన నన్నంబు గొనుచుఁ శ్రజని రాసుదతుల్. 861
- వ. చని యమునాసమీపమున నవపల్లవాళిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును
నైనయశోకంబుక్రింద నిర్మలస్థలంబున. 862
- సీ. ఒకచెలికానిపై శ్రనొకచేయి నాఁచి వే,తొకచేత లీలాబ్జ శ్రమూచువానిఁ
గొప్పన కందని శ్రకొన్నికుంతలములు, సెక్కుల నృత్యంబు శ్రసేయువానిఁ

- గుణుచతుర్ముఖులు వుచ్చి క కొమ రాజు గట్టిన, వసింశీవన్నియ గలకపటమువాని
నాదలఁ దిరిగి రా క నలవడఁ జుట్టిన, దట్టుఁపుచించెపు క దండవాని
తే. రాజితోత్పలకర్ణ పూ క రములవాని, మహితపల్లవపుష్పదా క మములవాని
భువనమోహనతట వేషభూతివాని, గనిని కాంతలు కన్నుల క కటపు డీతి. 863
- క. కని లోచనరంధ్రంబుల, మును మిడి హరిలలితరూప క మును లోఁగొని నె
మ్మనములఁ బరిరంభించి, తనుమధ్యలు హృదయజనిత తాపము వాయన్. 864
- వ. ఇవ్విధంబున. 865
- క. వారితనర్వస్పృహ లై, వా రందఱుఁ దన్నుఁ జూడ క వచ్చుట మదిలో
వారిజనయనుడు వొడగని, వానికి ని ట్లనియె సగి య క వారితదృష్టిన్. 866
- శా. కాంతారత్నములార మీగృహములం క గల్భాణమే యేమి గా
వింతున్ మీ కిటు రండు మమ్ము నిచటన్ క వీక్షింప నేతెంచి నా
రెంతేవేడుకతో నెఱుంగుదుము ని క రేతుస్థితి నన్న ధీ
మంతుల్ మీక్రియఁ జేరి కందురు గదా క మత్సేవల్ సర్వమున్. 867
- వ. కావున గృహస్థు లైన మీపతులు మిమ్ముఁ గూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా సమా
ప్తించెదరు మీరు యాగవాటంబునకుం జనుం డనిన విప్రభార్య లి ట్లరిరి. 868
- మ. తగునే మాధవ యిట్టివాడిపలుకుల్ క ధర్మంబులే మాయెడన్
మగలున్ బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ క మమ్మున్ నివారింప మ
చ్చిగ నీయంఘ్రులు నేరినార మట వోఁ క జేకొందురే వార లా
పగి దే మొల్లము కింకరీజనులగా క భావించి రక్షింపవే. 869
- వ. అనిన జగదీశ్వరుండు. 870
- సీ. నాసమీపమున నుగ్ధుని రంచు నలుగరు, బంధులు భ్రాతలు క పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవత లైన క మెత్తు రంగనలార, నాదేహసంగంబు క నరుల కెల్ల
సౌఖ్యానురాగసంజనకంబు గాదు ము, క్తిప్రదాయకము నా క కీర్తనమున
దర్శనాకర్ణన క ధ్యానంబులను గర్క, బంధదేహంబులఁ క బాసి మీరు
తే. నూనసంబులు నాయందు క మరగఁజేసి, నన్నుఁజేరెద రటమీదఁకనమ్ముడనుచుఁ
బలికి వారలు దెచ్చిన క భక్షణాదు, లాప్తవర్గంబుతో హరి క యారగించె. 871
- క. పరమేశ్వరార్చణంబుగఁ, బరజనులకు భిక్ష యిడినఁ క బరమపదమునం
బరంగెద రట తుది నామోత్పరమేశుడు భిక్ష నేమ క ఫల మెట్టిదియో. 872
- వ. ఇట్లు సర్వేశ్వరుం డయినహరికి భిక్షయిడి తమభార్యలతనివలనం గృతార్థ లగుట
యెఱింగి భూసురవరులు తమలో ని ట్లరిరి. 873
- చ. కటకట మోసపోయితిమి క కాంతలపాటియు బుద్ధి లేదు నేఁ
డిట హరిఁ గానఁ బో నెఱుంగ క మేము దురాత్ముల మేము కల్మష
దృటులము విష్ణుమూరగుల క ప్రాజ్ఞత లేల తపంబు లేల ప

ర్మటనము లేల శీలములు యాగములు మఱి యేల కాల్పనే. 874

క. జపహోమాధ్యయనంబులు, దపములు వ్రతములును లేని శ్రీ తరుణులు హరిన త్కృపఁ బడసి రన్ని గలిగియు, జపలతఁ బొందితిమి భక్తి శ్రీ సలుపమి నకటా.

క. సురగురు లగుయోగీంద్రుల, నరుదుగ మోహితులఁ జేయువారిమాయమమున నరగురుల మూఢవిపుల, నరవడి మోహితులఁ జేయ శ్రీ నోపక యున్నే. 876

మ. క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ శ్రీ కాలంబు దేశంబు దేవతయున్ వహ్నులు మేదిసీసురులు నె శ్రీ వ్యాఁడట్టినర్వేళుఁ డీక్షితి రక్షింప జనించినాఁ డెఱుంగ మా శ్రీభర్తకుం గర్తకుం గుతలోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము ర శ్రీ నాథసంహర్తకున్. 877

నందాదు లింద్రయాగము సేయ శ్రీకృష్ణనితో నాలోచించుట.

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబులం బొంది హరిం దలంచి శమింపు మని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతు లయి బలకృష్ణసందర్శనంబు సేయం జనరై రంత నక్కడ నఖిలదర్శకుం డైనహరి యింద్రయాగంబు సేయం దలంచి తనకడకు వచ్చిననందాదిగోపవృద్ధులం గని నందున కిట్లనియె. 878

సీ. యాగంబు సేయంగ శ్రీ నర్థించి వచ్చితి, రీయాగమున ఫల శ్రీ మేమి గలుగు నెవ్వఁడ దీనికి శ్రీ నీశ్వరుం డధికారి, యెవ్వఁడు సాధన శ్రీ మెంత వలయు శాస్త్రీయమో జనా శ్రీ చారమో కార్యంబు, వైరుల కెఱిగింప శ్రీ వలదు గాని యెఱిగెడిమిత్తుల శ్రీ కెఱిగింపదగుఁ జేరి, యెఱిగి చేసినఁ గోర్కుశలెల్లఁ గలుగుఁ

ఆ. బగయుఁ జెలిమి లేక శ్రీ పరఁగినమిముబోడి, మంచివారి కేల శ్రీ మంతనంబు తలపు లెల్ల మాకుఁ శ్రీ దగ నెఱింగింపవే, తాత వాక్సుధాప్ర శ్రీ దాత వగుచు.

వ. అని పలికినప్రోధకుమారునికిఁ దండ్రీ యిట్లనియె. 880

సీ. పరస్వయం డధికుండుభగవంతుఁ డమరేంద్రుఁ, డతనికిఁ బ్రియమూర్తుగలుచునున్న మేఘుబృందంబులు శ్రీ మేదిసీతలముపై, నతనిపంపున భూత శ్రీ హర్షణము గ జలములు గురియుఁ దగ్జలపూరములఁ దోగి, పండు సస్యంబు లాకపంట దమకు ధర్మారకామప్రదాయకంబు గ లోకు, లెల్లను, బ్రదుకుదు శ్రీ రింత యెఱిగి

తే. మేఘవిభుఁ డైనయింద్రుండు శ్రీ మెచ్చుకొఱకు

నింద్రయాగము సేయుదు శ్రీ రెల్లనృపులు

కామలోభభయద్వేష శ్రీ కలితు లగుచు

జేయ కుండిన నశుభంబు శ్రీ సెందుఁ బుత్ర.

881

వ. అదియునుం గాక.

882

ఆ. మఖము సేయ వజ్ర శ్రీ మది సంతసించును, వజ్ర సంతసంప శ్రీ వాన గురియు వాన గురియుఁ గనవు శ్రీ వసుమతిఁ బెరుగును, గనవు మేసి ధేనుగణము బ్రదుకు.

క. ధేనువులు బ్రదికె నేనియు, మానదు ఘన మైనపాడి శ్రీ మందలఁ గలుగు

మానుగను బాఁడి గలిగిన, మానవులును సురలుఁ దనిసి యనుదురు పుత్రా.

వ. అని యిట్లు నొడివిన నందునివచనంబులు విని యింద్రునికే గోపంబు దీపింప దనుజదమనుండు తండ్రి కీ ట్లనియె. 885

క. కర్తమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్తమునన వృద్ధిఁ బొందుఁ య గర్తమునఁ జెడుం గర్తమె జనులకు దేవత, కర్తమె సుఖదుఃఖములకుఁ య గారణ మధిపా. 886

క. కర్తములకుఁ దగుఫలములు, కర్తృలకు నిడంగ రాజు య గాని సదా ని మ్మర్తుఁ డగునీశ్వరుండును, గర్త విహీనునికి రాజు య గాఁడు మహాత్మా. 887

వ. కావునఁ గర్తానుయాతంబు లయనభూతంబులకుఁ బురుషాతునివలనిభీతి యేటికే బురాతనసంస్కారంబులు గుప్పలు గొని కప్పినఁ గర్తంబులఁ దప్పించి పెంపు వడయ నప్పరమేశ్వరుండును నేరఁ డితరులం జెప్ప నెల సురాసురనరానీకం బులతోడిలోకంబు నిజసంస్కారవశం బై యంద డింది యున్నది సందేహంబు లేదు దేహి గర్తవశంబున గురుతనుదేహంబులం జొచ్చి వెడలు నొజ్జ వేలుపు నెచ్చెలి పగలు చుట్టంబులు కర్తంబు జన్మండు కర్తంబుతోడన వర్తించు నత నికే గర్తంబు దైవతంబు కర్తంబునం బ్రదుకుచు నితరసేవ సేయుట సతి పతి విడిచి జారుం జేసినచందం బగు విప్రుండు వైదికకర్తంబున మెలంగు నృ పతి ధరణీపాలనంబున సంచరించు వైశ్యుండు వాణిజ్యకృషికుసీదగోరక్షణాదుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్మల సేవించి బ్రదుకు నత్తరజస్తమోగుణంబు లుత్పత్తిస్థితిలయకారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు రజోగుణ ప్రేరితంబు లయి మేఘంబులు వర్షించు వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు నింద్రుం డేమి సేయం గలవాఁ డదియునుం గాక. 888

శా. గోపింపం బని లేదు శక్రునికిఁ దాఁ య గోపించుఁ గా కేమి సం త్కేపం బయ్యెడి దేమి పట్టణములుక య గేహంబులుక దేశముల్ వ్యాపారంబులు మీకుఁ బోయెడినె తై య లారణ్యభాగంబుక గోపత్వంబున నుండుచుక మనకు సం య గోచింపఁగా నేటికిన్. 889

సీ. పసులకుఁ గొండకు య బ్రాహ్మణోత్తములకు, మఖము గావించుట య మంచిబుద్ధి యింద్రయాగంబున య కే మేమి దెప్పింతు, రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ య డరసిమీరు పాయనంబులు నపూ య పములు నైదపుబిండి, వంటలుఁ బప్పున య వలయునట్టి ఫలశాకములు వండఁ య బంపుడు హోమంబు, సేయుడు ధేనుద య ధీణలనిచ్చి

తే. బహురసాన్నంబు వెట్టుడు య బ్రాహ్మణులకు
నచలు లై పూజ లొనరింపుఁ య డచలమునకు
నధమచండాలశునకసం య హతికే దగిన
భక్ష్యములఁ దెండు కసవులు య పసుల కిండు.

890

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచే య గై నేసి యిష్టాన్నముల్

బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నా శ భాహారతిక్ వేడుకల్
సంధిల్ల గిరి గో ద్విజానలనమ శ స్కారంబు గావింపుఁ డో
జం ధర్మం బని తోచెనేని జనకా శ జన్మంబు ధన్యం బగున్. 891

వ. అని ఘటియు నిలింపపడిసాంపు దింపుతలంపున నిమ్మఖంబు తనకు సమ్మతం బని
గోవిందుండు వలికిన నందాదులు మేలు మే లని తద్వచనప్రకారంబునం బుణ్యా
హవాచనంబులు సదివించి ధరణీసురులకు భోజనంబు లిడి పసులకుం గసవు
లొసంగి రప్పడు. 892

మ. సకలాభీరులు వీడె కృష్ణుఁ డన నై శ జం బైనరూపంబుతో
నకలంకస్థితి నుండి శైల మిదె మీ శ రర్చింప రం డంచుఁ దా
నొక శైలాకృతిఁ దాల్చి గోపకులతో శ నొండాండ పూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డా శ ప్రత్యక్షశైలాకృతిన్. 893

మ. వినుఁడీ శైలము కామరూపి ఖలులకా శ వేధించు నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పించిన నాహరించె మనలకా శ మన్నించె జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు సేసె మనపై శ నంచుకా సగోపాలుఁ డై
వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికికా శ వందారుమందారుఁ డై. 894

వ. ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతు లై యగ్గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి
గోధన్యంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాదవచనంబులతో గిరికిం బ్రదక్షి
ణంబు సేసి రాసమయంబున. 895

క. గుఱ్ఱములపరువు మెచ్చని, ¹నఱ్ఱలఁ గట్టినరథంబు శ నంధప్రముఖుల్
గుఱ్ఱలయార్వులు సెలఁగఁగఁ, దొఱ్ఱులగమివెంట నంటఁ ; దోలి రిభేకా. 896

క. పాటించి గానవిద్యాపాటవమునఁ దేరు లెక్కి శ బహుతానములం
బాటలగంధులు కృష్ణునిఁ, బాటలఁ బాడిరి విరోధి శ పాటనఁ డనుచున్. 897

క. కుండనిభాషీనంబులు, మండితవర్ణములు వివిధ శ మహితాకృత్యులుకా
సిండినకడుపులుఁ గన్నుల, పండువులు గఁ బాడికుట్టి శ పదువులు జరిగెన్. 898

క. పొగ రెక్కినమూఁపురములు, దెగ గలవాలములు శైల శ దేహంబులు భూ
గగనములు నిండుఱంకెల్లు, మిగుల మెఱయువృషభగణము శ మెల్ల న నడచెన్. 899

వ. ఇట్లు పర్యతప్రదక్షిణంబు సేసి గోపకులు మాధవసమేతు లై మందకుం జని
రంత మహేంద్రుం డంతయు నెఱింగి మహారోషంబునఁ బ్రళయప్రవర్తకంబు
లగునంవ ర్తక మేఘంబులం జీరి యిట్లనియె. 900

మ. పెరుగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి భువి నా శ భీరుల్ మృదాభీరు తై
గిరిసంఘాతకఠోరప త్రృదళన శ క్రిడాసమారంభదు
ర్భరదంభోళిధరుం బురందరు ననుం శ బాటించి పూజంప క

గిరికిం బూజలు సేసి పోయి రిదె పో కృష్ణుండు క్రే లేఁగన్. 901

క. గురుదేవహీను బాలుని, గిరిభూజ ప్రముఖవానుఁ డ గృష్ణు ననెను
బరిణామశీలుఁ గులగుణవిహితఁ జేపట్టి యిందు డ విడిచిరి గొల్లల్. 902

ఆ. విమలఘనతరాత్మ డ విజ్ఞావిద్యచే, నిగుడ లేక యుడుప డ విభము లగుచుఁ
గర్జమయము లైన క్రతువుల భవమహోర్జవము గడవఁ గోర్చినాను వీరు 903

శా. ఉద్యత్సంపద నమ్మి నందతనయో డ ద్యోగంబునకా వెట్టు లై
మద్యాగంబు విచర్జనియ మని డి డ మర్చ్యుల్ వడికా మీరు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములకా డ వేధించి గోవుల్ జరుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద తాల్ గురియుండే డ శౌర్యం బచార్యంబు గన్. 904

క. మీవెంట వత్తు నే నై, రావణనాగంబు నెక్కి డ రయ మొప్పం గా
దేవగణంబులతోడను, గోవిందునిమంద లెల్లఁ డ గొందల వెట్టన్. 905

వ. అని యిట్లు వలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జలిపించి చింకంబున శంకి
పక కింకతోడ సంకలియ లూడ్పించిన మహానిలప్రేరితంబు లయి చని నందుని
మందమీఁద నమోఘంబు లైన మేఘంబులు మహాఘంబు లై పన్ని ప్రచండ
గతిం జండమరీచిమండలంబుఁ గప్పి దివి నిండి దిశ లావరించి రోదోంతరాశంబు
నిరంతరసీరంధ్రనిబిడాంధకారబంధురంబుగ నిరోధించి బలిభంజనద్వితీయపాద
పల్లవభగ్నం బైనబ్రంహ్మాండభాండంబుచిలుల జల్లించి తోరంగబహిష్కముద్ర
సలిలనిర్ణ రంబులవడువున నెడతెగక తోరంబులైన సీరధారలం గురియును శిలల
వర్షించుచుఁ బిడుగుల టుప్పుచు నుండ మిట్టుపల్లంబులు సమతలంబు లయి యే
కార్ణవంబురూపు నూపిన నందు దుడుకడుచుచు నీడుచు విలయశిఖిశిఖాసన్నిభ
విజృంభమాణవిద్యుల్లాతావిలోకంబున రిమ్మలు గొని సొమ్మలు వోవు చున్న లేగ
లును లేగలకు మూఁతు లడ్డంబు లిడి ప్రళయభైరవభీభాంకారిభీషణంబు లగు
గర్జనఘోషణంబులఁ జెవుడువడి చిందఱవందఱలైనఁడందంబులం గంది కుందివ్రా
లుధేనువులును ధేనువుల వెనుక నిడుకొని దురంతకల్పాంత¹కాలకీలిక రాశకాల
కంతకరగదాఘాత ప్రభూతంబు లై ననిర్ఘాతపాతంబులకు భీతంబు లై వారికి
మ్రొక్కి రక్ష ర జ్ఞేతిశబ్దంబులు సేయుకైవడి విడువనిజడిం బడి సైరింపక శిరం
బులు వంచుకొని గద్దదకంతంబుల సంభారవంబులు సేయవృషభంబులును
వృషభాదిగోరక్షణంబు సేయుచు దుర్వారఘోరశిలాసారంబుల సారంబులు
సెడి శరీరంబులు భారంబు లైన మ్రాసుపడుగోపకులును గోపకులం బట్టుకొని
దట్టం బయినవానకొట్టునం బెట్టువడి బడుగునడుములు²నుసులువడ వడవడవడం
కుచు గోవిందునిం జీరుగోపికలును గోపికాజనకతినకుచకలశయుగళంబులమఱుం
గునం దలలు గుట్టుగొని పరవశు లైనశిశువులు గలిగి మహాఘోషంబుతోడ

నష్టం జైనఘోషంబుఁ జూచి ప్రబుద్ధులైనగోపవృద్ధులు గొందఱు దీనజనరక్ష
కుం డైన పుండరీకాక్షునకు మొక్కి యిట్లనిరి. 906

ఉ. అక్కట వానదోగి వ్రజ శ్రమాకుల మయ్యె గదయ్య కృష్ణ నీ
వెక్కడ నుంటి వింతదడ శవేల సహించితి నీపదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్నగోపకులు శ్రవీనత నొంద భయాపహారి వై
గ్రక్కునఁ గావ కిట్లునికి శ్రకారుణికోత్తమ నీకు బాడియే. 907

క. ఈ యెఱుములు నీమెఱుములు, నీయశనివిఘోషణములు శ్రవీనభారల్
నీయాన దొల్లి యెఱుంగము, కూయాలింపం గదయ్య శ్రగుణరత్ననిధి. 908

క. వారి బరు వయ్య మందల, వారికి నిదె పరులు లేరు శ్రవారింపం గా
వారిదపలభయంబును, వారిరుహదళాక్ష నేడు శ్రవారింపం గదే. 909

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుం డైనకృష్ణుం డంతయు నెఱింగి. 910

ఉ. తన్నొకయింత గైకొనరు శ్రతప్పిరి యాగము చేసి రంచుఁ దా
మిన్నుననుండి గోపకుల శ్రమిఁద శిలల్ గురియించు చున్నవాఁ
డున్నతనిర్జరేంద్రవిభ శ్రవోత్థితగర్వనగాధిరూఢుఁ డై
కన్నులఁ గానఁ డింద్రుఁ డిటు శ్రగర్వపరుం డొరుఁ గాన నేర్పునే. 911

క. దేవత లందఱు నన్నును, నేవీంతురు రాజ్యమదముఁ శ్రజెందరు చెఱుపం
గా వలదు మానభంగము, గావింపఁగ వలయు శాంతి శ్రగలిగెడుకొఱకై. 912

వ. అని చింతించి శిలావర్షహతు లై శరణాగతు లైనఘోషజనుల రక్షించుట తగ
వని సకలలోకరక్షకుం డయినవిచక్షణుండు. 913

చ. కలఁగకుఁడి వధూజనులు శ్రకంపము నొందకుఁడి వ్రజేశ్వరుల్
తలఁగకుఁడి కుమారకులు శ్రతక్కినవారలు శ్రజాలవానచే
నలఁగకుఁడి పశువ్రజము శ్రనక్కడ నక్కడ నిల్వ నీకుఁడి
మెలపున మీకు నీశ్వరుడు శ్రమే లొనఁగుం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డై. 914

వ. అని పలికి. 915

శ్రీకృష్ణుడు గోవర్ధనపర్వతము నెత్తుట.

క. కిరి యె ధర యెత్తినహరి, కిరి సరసిజముకుళ మెత్తు శ్రగతిఁ ద్రిభువనశం
కరకరుఁ డై గోవర్ధన, గిరి యెత్తెం జక్క నొక్క శ్రకేలక లీలన్. 916

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెందులక్రియఁ బట్టి యెగురఁ శ్రజమ్మెడుహరికిఁ
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపని గాక యొక్క శ్రకొండా తలఁపన్. 917

వ. ఇట్లు గిరి యెత్తి. 918

కా. బాలుం డాడుచు నాతపత్ర మని సం శ్రభావించి పూగుత్తి కెం
గేలం చాల్చినలీల లేనగవుతోఁ శ్రగృష్ణుండు చా నమ్మహా



843, శ్రీకృష్ణుడు గోవర్ధన పర్వతము నెత్తుట.

శైలంబు వలకేలఁ దాల్చి విఘ్నముఁ చ్ఛేదించుటగాఁ బట్టె నా
భీలాభఁచ్యుతమశ్శిలాచక్రతోఁ యీగోషగోషం క్రికిన్.

919

వ. ఇట్లు గోత్రంబు చత్రంబుగావించి గోషజనులకుఁ గోపాలశేఖరుం డీ ట్లనియె.

క. రా తల్లి రమ్మ తండ్రి, వేతలు గోషకులు రుద్రుఁ డివిఁ డీగర్జ
త్రైతలమున నుండుడు గో, వ్రాతముతో మీకు మీకుఁ యలసియెడలన్.

921

శా. బాలుం డీతడు కొండ దొడ్లపై మహాఁ య భుంబు సైరింపఁగా
జాలండో యని దీచిక్రింద నిలువన్ య కంఠపఁగాఁ బోల దీ

శైలాంభోనిధిజంతుసంయుతధరా య చక్రంబు పైపడ్డ నా
కే లలాడదు బంధులార నిలుఁ డీ య క్రిందం బ్రమోదంబునన్.

922

వ. అని పలుకు చున్నహరిపలుకులు విని నెమ్మనముల నమ్మి కొండయదుగునం దమ
తమయిమ్ములం బుత్రమిత్రకళక్రాదినమేతు లై గోవులుం దారును గోషజనులు
జనార్దనకరుణావిలోకనామృతవర్షంబున నాడలిసిరువట్టులచో పె్పెలుంగక కృష్ణ
కథావినోదంబుల నుండి రివ్విధంబున.

923

మ. హరిదోర్దండము గామ గుబ్బ శిఖరం య బాలంబిముక్తావళుల్
పరంగన్ జాతెడుతోయబిందువులు గో య పాలాంగనావాంగహా
సరుచుల్ రత్నచయంబు గాఁగ నచల య చ్ఛేదించు శోభిల్లె ద
ద్గిరిభిద్దురతభంజి యై జలధరా య క్లిన్నప్రజారంజి యై.

924

క. రాజీవాత్సునిచే నొక, రాజీవముభంగి శైల య రాజము మెఱసెన్
రాజేంద్ర మీద మధుకర, రాజక్రియన్ మేఘరాజి య రాజిల్లె గనున్.

925

క. వడి గొని బలిపుపనుపున, నుడుగక జడి గుసె చే డ య హారాత్రము ల
య్యొడ గోషజనులు బ్రదికిరి, జడి దడియక కొండగొడుగు య చాలున నధిపా.

926

వ. ఇట్లు హరి యేడహారాత్రంబులు గిరి ధరించిన గిరిశబి విసిగి వేసరి కృష్ణ
చరితంబులు విచి వెఱుగుపడి విఫలమనోరథుం డై మేఘంబుల మరలించుకొని
చనియె నంత నభోమండలంబు విద్యోతమానభిద్యోతమండలం బగులు విని
గోవర్ధనధరుండు గోపాలకుల కి ట్లనియె.

927

క. ఉడిగెను వానయఁ గాలియు, వడి నెడె నదు లెల్ల బోలప య వజ్ర లిగిరె గొం
డడుగున నుండక వెడలుడు, కొడుకులుఁ గోడంద్రు సతులు య గోవులు మీరున్.

వ. అనిన విని నకలగోషజనులు శకటాద్యుపకరణసమేతు లయి గోవులుం దారును
గొండడుగు విడిచి వచ్చి రచ్యుతుండును జెచ్చెరఁ దొల్లింటియట్ల నిజస్థానం
బున గిరి నిలిపె నంత వల్లపు లెల్లం గృష్ణం గౌలించుకొని సముచితప్రకా
రంబుల సంభావించి దీవించిరి గోపికలు సేస లిడి దధ్యన్నకబళంబు లొసంగుచు
నాశీర్వాదించిరి నందబలభద్రరోహిణీయశోద లాలింగనంబు సేసి భద్రవాక్యం

- బులు పలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులు విరులు గురియించిరి సురలు శంఖమండు
భులు మొరయించిరి తుంబురుప్రముఖు లయిన గంధర్వులు పాడి రప్పడు. 929
- క. వల్లవకాంతలు దనకథ, లెల్లను బాడంగ నీర శ జేక్షణు డంతక
వల్లవబలనంయుతుఁ డై, యెల్లన గోష్ఠంబు సేరె శ సుర్వీనాథా. 930
- వ. అయ్యవనరంబునఁ గృష్ణచరిత్రంబులు దలంచి వెఱుగుపడి గోపజనులు నందున
కిట్లనిరి. 931
- నీ. కన్నులు దెఱవని శ కడుఁజిన్నిపాపఁ డై, దానవిచనుఁబాలు శ ద్రాగి చంపె
మూడవనెలనాడు శ ముద్దులబాలుఁ డై, కోపించి శకటంబుఁ శ గూలఁ దన్నె
నేడాదికుట్టు డై శ యెగసి తృణావర్తు, మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి శ మృతునిజేసె
దల్లి వెన్నలకు నై శ తనతోలఁ గట్టినఁ, గొమరుఁ డై మద్దులు శ గూల నీడ్చె
జే. బసులఁ గ్రేవులఁ గాచుచు శ బకునిఁ జీరె, వెలఁగతో వత్సదైత్యుని శ వ్రేసేగడపె
సబులఁ డై ఖరదైత్యుని శ సంహరించె, నితఁడు కేవలమనుజుఁడే శ యెంచిమాడ. 932
- క. తెంపరి యై రామునిచేఁ, జంపించె బ్రలంబు మ్రింగె శ జటులదవాగ్ని
సొంపు సెడఁ ద్రొక్కి కాళియా, ద్రుంపక కాళిండి వెడలఁ శ దోలె లీలన్. 933
- క. ఏడేండ్లబాలుఁ డెక్కడఁ, గ్రీడం గరి తమ్మి యెత్తు శ క్రియ నందఱముం
జూడ గిరి యెత్తు లెక్కడ, వేడుక నొకచేత నేడు శ వెఱు గాఁ గాదే. 934
- క. ఓ నంద గోపవల్లభ, నీనందనుఁ డాచరించు శ నేర్పరితనముల్
మానవులకు శక్యంబులె, మానవమాత్రుండె నీ కు శ మారుడు దండ్రీ. 935
- వ. అనిన విని నందుండు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని చెప్పినసంకే
తంబు దెలిసి శంక లేదు కృష్ణండు లోకరక్షకుం డయినపుండరీ కాక్షుని నిజాం
శంబ యనుచు సంతరంగంబునం జింతింతు నని పలికిన వెఱుగుపడి గోపకులు
గృష్ణుం డనంతుం డని పూజించి రంత. 936
- వ. హరే గేలగ గిరి యెత్తి వర్షజలఖ శ న్నాభీరగోరాజకి
శరణం బైనఁ ద్రిలోకరాజ్యమదముం శ జాలించి నిర్గర్వు డై
సురభిం గూడి బలారి వచ్చి కనియె శ సొం వేది దుష్టప్రజే
శ్వరదుర్తాననిరాకరిష్టుఁ గరుణా శ వరిష్టు శ్రీకృష్ణునిన్. 937
- క. కని యింద్రుడు పూజించెను, దినకరనిభనిజకిరీట శ దీధితీచేతక
మునిహృదలంకరణంబులు, సునతోద్ధరణములు నంద శ సుతుచరణంబుల్. 938
- వ. ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరిహాయం డి ట్లనియె.
- నీ. పరమ సీధామంబు శ భాసురసత్త్వంబు, శాంతంబు హతరజ శ స్తమము నిత్య
మధికతపోమయ శ మట్లు గావున మాయ, నెగడెడిగుణములు శ నీకు లేవు
గుణహీనుడవు గాన శ గుణముల నయ్యెడి, లోభాదికములు నీ శ లోనఁ జేర
వైన దుష్టననిగ్గు శ హము శిష్టరక్షయు, దగిలి చేయఁగ దండ శ ధారి షగుచు

తే. జగముభర్తవు గురుడవుఃజనకుడవును, జగదధీశుల మనుమూఢజనులు దలచ
నిచ్చపుట్టినరూపంబు : లీవు దాల్చి, హితము సేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ. 940

క. నావంటిపెట్టివారిని, శ్రీవల్లభ నీవు శాస్త్రి సేసితి వేని
గావరము మాని పెద్దల, త్రోవక జరగుదురు బుద్ధి క దోచిన నీశా. 941

క. ఒక్కొక్కలోకముఁ గాచుచు, నెక్కుడుగర్వముఁ జేమె క యీశుల మనుచుం
జొక్కి ననుబోటిపెట్టులు, నిక్కము నీమహిమఁ దెలియ క నేర రనంతా. 942

ఆ. వాసుదేవ కృష్ణ క వరద స్వతంత్ర విజ్ఞానమయ మహాత్మ క సర్వపుణ్య
పురుష నిఖిలబీజ క భూతాత్మక బ్రహ్మ, నీకు వందనంబు క నిష్కలంక. 943

శా. నీసామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే క సిఘోషముఁ భీషణో
గ్రాసారంబున ముంచితిక మఖము నా కై వల్లపుల్ సేయ రం
చోసర్వేశ భవ స్తహత్త్వమున నా క యుద్యోగ మిట్లయ్యె నీ
దాసుక నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణా క దర్శింపవే మాధవా. 944

మ. నిను బ్రహ్మదు లెఱుంగలేను జడతా క నిష్పండు లోకత్రయా
వనదుర్దానగరిష్టఁడక విపులదు క రైదువ్యభూయిష్టఁడక
వినయత్యాగవరిష్టఁడం గుజన గ కర్షిత్రేష్టఁడక దేవ నీ
ఘనలీలావిభవంబుపెంపుఁ దెలియం క గా నెవ్వఁడక సర్వగా. 945

వ. అనిన విని నగుచు జలధర గంభీర రవంబున శక్రనకుం జక్రియి ట్లనియె. 946

మ. అమరాధీశ్వర లక్ష్మితోఁ దసలియి క ట్లంధండు నై యున్ననీ
సమదోద్రేకము ద్రుంచి వైచుటకు నీకడంబు దప్పించితిం
బ్రమదశ్రీకులు దండధారి నగునక క భావింప రెవ్వని నీ
క్కము రక్షింపఁ దలంతు వాని నధనుం క గావించు జుభాంతకా. 947

క. నాయాజ్ఞ సేయు చుండుము, నీయధికారంబునందు క నిలుపు సురేంద్ర
శ్రీయాతుండ వై మదింపకు, శ్రేయంబులు గల్గుఁ బొమ్ము క సితకరిగమనా. 948

వ. అని యిట్లు జన్మనిం బలుకు చున్న కృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన
కామధేనువు భక్తజనక మధేను వయినయాశ్వరున కిట్లనియె. 949

క. విశ్వేశ విశ్వభావన, విశ్వాకృతి యోగివంద్య క విను నీచేతిక
శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు, శాశ్వతముగఁ గంటి మధిక క సౌఖ్యంబు హరి. 950

వ. దేవా మాకుం బరమదైవతంబ వింద్రుండవు భూసురగోసురసాధుసౌఖ్యంబుల
కొఱకు నిన్నిందుని జేసి పట్టంబు గట్టు మని విరించి నియమించి పుత్తెంచె
నీవు భూతలభూరిభారనివారణంబు సేయ నవతరించినహరి వని పలికి యంత. 951

మ. సురభిక్షీరములక సురద్విషమహా క శుండాలతానీతని
రరగంగాంబువులక నిలింపజననీ క సన్దానిసంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికె క సొంపార గోవిందుఁ డధి

చు రణాక్రాంతవిపత్తుఁ దోయజదళా శ్రీ కృష్ణ సాధుసంరక్షణున్.

952

సీ. తుంబురునారదా శ్రీ దులు సిద్ధచారణ, గంధర్వులును హరి శ్రీ కథలు వాడి
రమరకాంతలు మింట శ్రీ నాడిరి వేల్పులు, గురియించి రంచిత శ్రీ కుసుమవృష్టి
జగములు మూఁడును శ్రీ సంతోషమున బొందె, గుఱులచన్నులఁగఁగరిసె బాలు
నవజలంబులతోడ శ్రీ నదు లెల్ల బ్రవహించె నిఖిలవృక్షములు దేనియలు వడిసె
తే. సర్వలతికల ఫలపుష్పరచయము లమరె, బర్వతంబులు మణిగణాప్రభల నొప్పె
బ్రాణులకు నెల్ల దమలోని శ్రీ పగలు మానె, వాసుదేవునియభిషేక శ్రీ వాసరమున.
వ. ఇట్లు గోపగోగణపతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుం జేసివీడ్కొని పురందరుండు
(దేవగణంబులతో దివంబున) కరిగె నంత.

954

శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని వరుణవగరమునుండి కొని తెచ్చుట.

సీ. నందుఁ డేకాదశి శ్రీ నాఁ డుపవాసంబు, నేసి శ్రీహరిపూజ శ్రీ నేసి దనుజ
వేళ యెఱుంగక శ్రీ వేగక ముందర, ద్వాదశీస్నానంబు శ్రీ దగ నొనర్ప
యమునాజలము సారశ్రీనం దొక్కదైత్యుండు, నందుని వరుణుని శ్రీ నగరమునకుఁ
గొనిపోవఁ దక్కిన శ్రీ గోపకు లందఱు, నందగోపకునిఁ గా శ్రీ నక కలంగి

తే. రామకృష్ణులఁ బేర్కొని శ్రీ రవము సేయఁ

గృష్ణుఁ డీశుండు దమతండ్రి శ్రీ గికురువెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి శ్రీ వరుణుఁ జేర్చు
తెఱిగి రయమున నచ్చోటి శ్రీ కేగె నధిప.

955

వ. అప్పుడు.

956

క. వచ్చినమాధవుఁ గనుఁగొని, చెచ్చెర వరుణుండు పూజ శ్రీ నేసి వినతుఁ డై
యచ్చుగ ని ట్లని పలికెను, విచ్చేసితి దేవ నాని శ్రీ వేశంబునకున్.

957

ఉ. ఏభిభూపాదపద్మతం శ్రీ లెన్నడు నెవ్వరు బొంద లేనిపెం
ద్రోవఁ జరింతు రట్టిబుధ శ్రీ తోమక నీ వరుడొచుటం బ్రమో
దావృత మయ్యెఁ జిత్తము గృ శ్రీ తార్థ నొందె మనోరథంబు నీ
నేవఁ బవిత్రభావమున శ్రీ జెందె శరీరము నేడు మాధవా.

958

ఉ. ఏపరమేశ్వరుఁ జగము శ్రీ లిన్నిటిఁ గప్పినమాయ గప్పఁగా
నోమక పారతంత్ర్యమున శ్రీ నుండు మహాత్మక యట్టిసికు ను
ద్దీపితభద్రమూర్తికి ను శ్రీ ధీజనరక్షణవ ర్తికిం దనూ
తాపము వాయు మ్రొక్కెద ను శ్రీ దార తపోధన చక్రవ ర్తికిన్.

959

ఈ. ఎఱుంగఁడు వీడు నాభటుఁ డొ శ్రీ కించుక యైన మనంబులోపలం
దెఱకువ లేక నీజనకుఁ శ్రీ దెచ్చె దయం గొని పొమ్ము ద్రోహమున్
మఱివుము నన్ను నీభటుని శ్రీ మన్నన సేయుము ²నీదుసైరణన్

వఱులుదుఁ గాదె యోజనక శ్రవత్సల నిర్మల భక్తవత్సలా. 960

వ. అని యిట్లు వలుకు చున్నవరుణునిం గరుణించి తండ్రిం దోడ్కొని హరి నిగి వచ్చెనంత నందుండు దన్ను వెన్నుండు వరుణచగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన వృత్తాంతం బంతయు బంధువుల కెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం ధీశ్వరుం డనితలంచి రథులదర్శనండునయ్యాత్వండును వారలతలం వెఱింగి వారికోరిక సఫలంబు నేయుదు నని వారి నందఱు బ్రహ్మాదంబున ముంచి యెత్తి. 961

ఆ. ప్రకృతి కామకర్త శ్రవణత మై యుచ్చసీచగతులఁ బొంది శ్రవణయ బ్రమసి తిరుగు చున్నజనము శ్రవణియ నేరదు నిజగతివిశేష మీజగంబునందు. 962

మ. అని చింతించి దయాళుఁ డైనహరి మా శ్రయామార మై జ్యోతి యై యనిరూప్యంబును సత్య మై యెఱుక యై శ్రయానంద మై బ్రహ్మ మై యనఘాత్తుల్ గుణనాశమందుఁ గను ని శ్రాత్వాత్మీయలోకంబు గ్రక్కునఁ జూపెం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచుకా శ్రాపాలకశ్రేణికిన్. 963

వ. ఇట్లు హరి మున్నక్రూరుండు వొందినలోక మంతయుం (జూపి బ్రహ్మలోకంబు) నూపినం జూచి నందాదులు పరమానందంబునం బొంది వెఱుగపడి హంస స్వరూపకుం డైనకృష్ణునిం బొడగని పూజించి రంత. 964

చ. కలువలమేలికందువలు శ్రామునికయ్యపుఁబాళెముల్ విరక్తులు దలడించువేళలు చ శ్రాకోరకపంక్తులభోగకాలముల్ సెలువలు సైరణల్ విడిచి శ్రాచిక్కుతఱుల్ ఘనచంద్రచంద్రికా జ్వలితదిశల్ శరన్నిశలు శ్రాజారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్. 965

ఆ. కామతంత్రటీక శ్రాకలువలజోక కం, దున్నడాక విటుల శ్రాతాల్లిపోక చకితచక్రవాక శ్రాసంప్రీతిజనలోక, రాక వచ్చె మేలు శ్రారాక యగుచు. 966

క. పతి దనకరములఁ గుంకుము, సతి మొగమున నలరుభంగి శ్రాసముదయవేళాం చితకరరాగమున నిశా, పతి రంజించెకా నరేంద్ర శ్రాప్రాకృతి మొగమున్. 967

సీ. విటసేనపై దండు శ్రావెడలెడువలతేని, గొల్లెనపై హేమ శ్రాకుంభ మనఁగఁ గాముకధృతివల్లి శ్రాకలు ద్రెంప నెత్తిన, శంబరాంతకుచేతి శ్రాచక్ర మనఁగ మాదుండు పాంథుల శ్రామానాటవులు గాల్చు, శూర్పినవిష్ణుల శ్రాకుప్ప యనఁగ విరహిమృగముల శ్రావేటాడ మదనుండు, దెచ్చినమోహన శ్రాదీప మనఁగ

ఆ. వింతనునువు గల్గి శ్రావృత్త మై యరుణ మై, కాంతిలో జగోరగణము లుబ్బు బొడుపుఁగొండచక్కిఁ శ్రాబొడిచె రాకాచంద్ర, మండలంబు గగన శ్రామండలమున.

శరద్రాత్రిం గాన మొనర్చుకృష్ణుఁడధికి గోపికలు వచ్చుట.

వ. ఇట్లు వొడిచి నవకుంకుమాంకితరమాముఖోమండలంబునుంబోలె నఖండం బైన

1. యతులమై. 2. కామునికయ్యపుఁబాళెముల్; కామశరాసవిముక్తబాళెముల్. 3. కలువలభాంగ సంహృతిచకోరకపంక్తులభోగకాలముల్ 4. విరహులపై. 5. 'మండలమండితం బై యఖండం' శ్రా. ప.

చంద్రమండలంబుఁ బొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటవనంబున జగ
న్తోహనంబు గా నొక్కగీతంబుఁ బాడిన విని పరాయ త్తచిత్త లై తత్తఱంబున
ప్రేత లేపనులకుం జేతు లాడకయు గోవులకుం గ్రేవుల విడువకయు విడిచి
విడిచియు నీడకయు నీడి యీడియు నీడినపాలు గాఁపకయుఁ గాఁచి కాఁచియుఁ
గాఁచినపాలు డింపకయు డించి డించియు డించినపాలు బాలురకుం బోయకయుఁ
బోసి పోసియుఁ బతులకుఁ బరిచర్యలు నేయకయుఁ జేసి చేసియు నశనంబులు
గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ గుసుమంబులు ముడువకయు ముడిచి
ముడిచియుఁ దొడవులు దొడుగకయుఁ దొడిగి తొడిగియు గోష్ఠంబుపట్టుల
నుండకయుఁ బాయసంబు నెఱయ వండకయు నయ్యెయెడల నిలువం బడకయుఁ
గాటుకలు నూటి నీడకయుఁ గురులు సక్క నొత్తకయుఁ గుచంబుల గంధంబులు
గలయ మెత్తకయుఁ బయ్యెడలు విప్పి కప్పకయు సఖులకుం జెప్పకయు
సహోదరులు మగలు మామలు మాతండులు బిడ్డలు నడ్డంబు చని నివారిం
పం దలారింపకయు సంచలించి పంచభల్లునిభల్లుంబుల మొల్లంపుజల్లులపెల్లునం
దల్లడిల్లి డిల్లపడి మొగిల్లగమి వెలువడి యుల్లసించుతట్టిలతలపొందున మంద
గమన లమందగమంబుల మంద వెలువడి గోవిందనందర్యనంబునకుం జని
రప్పడు.

969

మ. తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల ను ధ్రుంపించి రారాక త
ద్విరహగ్నిం బరితాప మొందుచు మనో ధ్రువిభక్ విభు మాధవుం
బరిరంభంబులు నేసి జారుఁ డనుచున్ ధ్రువింపించియుం బోక్కి పొం
దిరి ముక్తి గుణదేహమున్ విడిచి ప్రీతి బంధనిర్దుకలై.

970

వ. అనిన నరేంద్రుం డిట్లనియె.

971

క. జారుఁ డని కాని కృష్ణుడు, భూరిపర బ్రహ్మ మనియు ధ్రుబుద్ధి దలంపన్
నేరరు గుణమయ దేహము, లేరీతిన్ విడిచి రింతు ధ్రులెఱిగింపు శుకా.

972

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

973

మ. మును నేఁ జెప్పితిం జక్రికిం బగతుం డై ధ్రుమాధుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొండె బ్రియ లై ధ్రుపొందంగ రా కున్న దే
యనఘం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణం ధ్రు నట్టిగోవిందుమా
ర్తి సరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ ధ్రు తెల్లంబు భూవల్లభా.

974

ఆ. బాంధవమున నైనఁ ధ్రు బగ నైన వగ నైన, ప్రీతి నైనఁ బ్రాణ ధ్రు భీతి నయిన
భక్తి నైన హరికి ధ్రు బరతంత్రులైయుండు, జనులు మోక్షమునకుఁబ్రసనుడు రధిప.

వ. అటు గావునఁ బరమపురుషుండును నజుండును యోగీశ్వరేశ్వరుండును నైన
హరిని పోతినస్థావరం బయిన ముక్తం బగు వెఱంగుపడ వలవ దివ్విధంబున.

976

క. ఘనమధురగీతనినదము, విని వచ్చినగోపికలను ధ్రు విడిచి నయం

బున మేటి ¹నుగుడి నేర్పరి, తనవాగ్విభవంబు మెఱయఁ గదగ నిట్లనియెన్. 977
 శా. మేలా ²మీకు భయంబు వుట్టదు గదా, మీమందకున్ సింహశా
 ర్థాలానేకపముఖ్యముల్ పరిగెడిన్ ; దూరింబు లేతెంతుకే
 యేలా వచ్చితి రీనిశాసమయమం దిచ్చోట వర్తింతురే
 చాలుం జాలు లతాంగులార చనుఁడా, సంత్రీ ³ మందకున్. 978

శా. మీ లేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ ; మీతల్లులుం దండులున్
 మీరాముల్ మఱియల్ తనూజులు గురుల్ ; మీసోదరుల్ బంధువుల్
 మేరల్ మీఱిరి లేరు పోయి రనుచున్ ; మీఘోషభూభాగమం
 దేరితిం బరికించిరో తగవులే ; యీసాహసోద్యోగముల్. 979

చ. ఇలువడి నున్న సేసి హృద యేశుల ⁴సిగ్గులు వుచ్చి యుత్తమా
 మల నెరియించి సోదరుల ; మానము నూఱులు వుచ్చి లిల్లిదం
 డులరుచి మాన్చి బంధులకు ; రోద యొనర్చుచు జారివాంఛలన్
 వల నఱి సత్కులాంగనలు ; వత్తురే లోకంబు నూచి మెత్తురే. 980

సీ. పాణేశుఁ డెఱిగిన ; బ్రాణంబునకుఁ దెగు, దండించు నెఱిగిన ; ధరణివిభుడు
 మామ యెఱిగిన ; మను వెల్లఁ జెడిపోవుఁ దలవరి యెఱిగిన ; దగులు సేయుఁ
 దలిదండు లెఱిగిన ; దల లెత్త కుండుదు, రేరా లెఱిగిన ; నెత్తి పొడుచు
 నాత్మజు లెఱిగిన ; నాదరింపరు చూచి, బంధువు లెఱిగిన ; బహి యొనర్తు
 ఆ. రితరు లెఱిగిరేని ; నెంతయుఁ జల్కుఁగా, జాతు యందు నందు ; సుఖము లేదు
 యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు, జారుఁ జేరఁ జనదు ; చారుముఖి. 981

క. నడవడి గొఱ గా కున్నను, బడు గైనఁ గురూపి యెనఁ ; బామరుఁ డైనన్
 జడుఁ డైన రోగి యెనఁ, విడుచుట మర్యాద గాదు ; విభు సంగనకున్. 982

చ. ఇది యమునానదీజలన ; మేధితపాదపల్లవప్రసూ
 నదళవిరాజితం బగువ ; నంబు మనంబులు మేర దప్పెనో
⁵పాదఁ డటు నేడ్చుబిడ్డలకుఁ ; బోయాడు పాలు విడుండు లేఁగలన్
 మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల ; ముద్దయలార భజింపుఁ డొప్పుగన్. 983

చ. వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట ; వచ్చితి రింతఁ గాఁజంత లేదు మే
 లొనరె సమస్తజంతువులు ; నోలెఁ బ్రియంబులు గావె నాకు నై
 నను నిలువంగఁ బోలదు స ; నాతనధర్మము లాడువారికిం
 బెనిమిటులన్ భజించుటలు ; ⁶పెద్దలు సెప్పుచు నుండు రెల్లెడన్. 984

క. ధ్యానాకర్ణనదర్శన, గానంబుల నాతలంపు ; గలిగినఁ జాలుం
 బూనెదరు కృతార్థత్వము, మానవతుల్ చనుడు మరలి ; మందిరములకున్.

వ. అనిన విని. 986

1. నుగుడి. 2. మీ కశుభంబు. 3. సిగ్గులఁ జంపి. 4. 'పొడిగిట' అ. ప్ర. 5. పెద్దగఁ.

సీ. విరహగ్నిశిఖలతో శ వెడలునిట్టార్పుల, ముమ్మరంబునఁ గంది శ మోము లెండ
గన్నుల వెడలెడి శ కజ్జలధారలు, ¹కుచకుంకుమంబుల శ గ్రొచ్చి పాఱు
జెక్కులఁ జేర్చిన చేతుల వేడిమి, మోముడమ్ములమేలి శ మురుపు డిందఁ
బారిఁబారిఁబుంఖాను శ పుంఖంబులై తాడు, మదనుకోలలధైర్య మహిమ లెడల
తే. దుఃఖభరమునమాటలుద్రదొట్టుపడఁగఁ, బ్రియములాడనిప్రియుఁజూచి శ బెగ్గడిలి
చరణముల నేలవ్రాయుచు శ సంభ్రమమునఁ, గాంతలెల్లను వగలనాశ్రాంతలగుచు.

వ. ఇ ట్లనిరి.

988

మ. అకటా నమ్మి మేము క్రూరుఁ డన ని శ న్నర్హంబై మాయిండ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపదసరో శ జాతంబు లర్పింపఁ జి
క్కఁ యే తెంచితి మీశుఁ డాధ్యుడు ముము శ త్సంక్తులం గాచుపో
లికఁ గావం దగుఁ గావవే విడువమే శ లే కాంతలక భ్రాంతలన్.

989

మ. పతులక బిడ్డల బంధులక సతులకుం శ బాటించు లే ధర్మ ప
ద్ధతి యా నంటివి దేహధారిణులకుక శ ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్రాదికనామమూర్తి వగుచుక శ భాసిలునీయందుఁ ద
త్పతిపుత్రాదికవాంఛలం జలిపి సం శ భావించు టన్యాయమే.

990

మత్తకోకిలము. నీపయిక రతి నేయుచుందురు శ నేర్పరుల్ సతతప్రియో
ద్దీపకుండపు గాన నెవ్వగఁ శ దెచ్చునాథసుతాదులం
జూప నేటికి మనహాళలు శ సుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాప నేల మదీయతాపముఁ శ ²బాప బోలుఁ గృపానిధీ.

991

సీ. నీపాదకమలంబు శ నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని, తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు
నీకరాజ్జంబులు శ నెఱి నంటి తినఁ గాని, తక్కినపనికి హస్తములు సొరవు
నీవాగమృతధార శ నిండఁ గ్రోలఁగఁ గాని, చెవు లన్యభాషలు శ నేరీ విసవు
నీసుందరాకృతి శ నియతిఁ జూడఁగఁ గాని, చూడ వన్యంబులఁ శ జూడ్కికనులు

ఆ. నిన్నకాని పలుక శ నేరవు మాజహ్వా, లొల్ల ననుచు బలుక శ నోడ వీవు
మామనంబు లెల్ల శ మరపి దొంగిలితివి, యేమి నేయువార శ మింకఁ గృష్ణ.

992

చ. నీరికి నుదారచిహ్నములు శ నేయుభవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర మాతపము శ సంపదఁ జేరితి మెట్టకేలకక
మరలఁగ లేము మామగల శ మాటల నొల్లము పద్మగంధముల్
మరగినతేడలు లన్యకుసు శ మంబులఁకుం జన నిచ్చయించునే.

993

ఆ. పవతు లేక నీవి శ శాలవత్సస్థులి, దొలసితోడఁ గూడఁ శ దోయజాత్
మనువుమనుచు నెవుడు శ మాకాంత నీపాదకమలరజముఁ గోరుఁ శ గాదె కృష్ణ.

1. కుచకుంకుమంబుల శ గ్రొచ్చి పాఱు. 2. బాపవేల బాపియేలు. 3. చెంతలఁ జేర నేచ్చునే.

- ఉ. అత్తలు మామలు వగవ నానీక కోడక నాథులక శుగా
యత్తులజేసి యిల్వరుస న లాటసి బోవగ నీమనవ్వల
మెత్తసిమాటలక మరుడు న మేల్కని యేచిన వచ్చినార మే
పాత్తుల నొల్ల మోపురువ న భూషణ దాస్యము లిచ్చి కావవే. 995
- మ. మగువల్ సిక్కిరె తొల్లి వల్లభులక న మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు దలంపరే తగులముల్ న మాచాలనే పుట్టెనే
మగవా రాడెనుమాటలే తగవు నీ న మాటల్ మనోజాగ్నిచే
బాగులం జాలము కొఁగిలింపుము మముం న బుణ్యము పుణ్యాత్మకా. 996
- ఉ. కుండలదీప్తగండమును న గుంచితకుంతలఫాలము సుధా
మండతపల్లవాధరము న మంజులహాసవిలోకనంబు నై
యుండెనుముఖంబు గని న యుండగ వచ్చునె మన్ననేనో
దండవిముక్తబాణముల న దాసుల మయ్యెడ మాదరింపవే. 997
- సీ. నీయధరామృత న నిర్ధరంబుల కేడు, నేని వాకెఱలనై న జలుక కున్న
నీ విశాలాంచిత న నిర్జలవక్షంబు, గుచకుట్టలంబుల న గూర్చి కున్న
నీరమ్యతరహస్త న నీరజాతంబులు, చిగురబంధంబుల న కేర్చి కున్న
నీకృపాలోకన న నివహంబు మెల్లన, నెమ్మొగంబులమీద న నెఱప కున్న
- ఆ. నీ నవీనమాన న నీ య సల్లాపంబు, కర్ణరంధ్రదిశల న గప్ప కున్న
నెల్లు బ్రదుకువార న మెండు జేరెనువార, మధిమిందగదగదోయాడుకుయులు.
- మ. భవదాలోకనహాసగీతజము లై న భాసిల్లు కామాక్షులక
భవదీయాధరపల్లవామృతముచే న బాపం దగుం బాపవే
ని వియోగానలహేతిసంహతులచే న సీతై భవచ్చుతిలక
భవదంఘ్రిద్వయవీధి బొందెదము నీ న పాదంబులూపం బ్రియా. 999
- క. తరుమృగఖగోగణములు, కర మొప్పెడునిన్ను గన్న న గానము విన్నం
గరగి పులకించు నబలలు, గరంగరె నిను గన్న పిడు న గానము విన్నన్. 1000
- సీ. ఈపంచబాణాన్ని న నేవెంట నార్తుము, నీ మంజువాగ్వృష్టి న నెగడదేని
నీమన్మథాంభోధి న నేత్రోవ గడతుము, నీదృష్టి నావయై న నిలువదేని
నీచి త్తజద్వాంత న మేజాడఁ జెఱుతుము, నీహాసచంద్రిక న నిగడదేని
నీదర్శకజ్వర న మేభంగి నడతుము, నీనవాధరసుధ న నింపవేని
- ఆ. నెల్లు నిర్వహింతు న మేలాగు మాలాగు, కరుణ సేయవేని న గదియవేని
మరుడు నిర్దయుండు న మన నిచ్చునే యశో, దాసుమార యవతి న ధైర్యచోర.
- క. అమరుల గాచినహరిక్రియ, గమలేక్షణ నీవు నేడు న కరుణ నభయహ
స్తము మాయురముల శిరముల, బ్ర మదంబుల నిమము మూర్ఛపాల్పడకుండన్.

- క. కట్ట తలమునుకలు నై, దట్టపువరహాభితైరలు శ తరుణుల నేపణ
నెట్టు దరి జేర్చ వయో, కట్టిడివి గదా కుమార శ కరుణోదారా. 1003
- వ. అని యిట్లు కుసుమశరునిశరపరంపరాపరవశ లై యోషికలు లేక పలికిన గొప్ప
కలదీనాలాపంబులు విని నవ్వి యోగీశ్వరేశ్వరుం డయినకృష్ణుం డాత్మారాముం
డై వారలతో రమించె నప్పుడు. 1004
- మ. కరుణాలోకములం బటాంచలకచా శ కర్పంబులక మేఖలా
కరబాహు స్తనమర్చనంబుల నఖాం శ కవ్యావులక నర్తవా
కృరీరంభంబుల మంజులాధరసుధా శ పానంబులం గాంతలం
గరగించెక రతికేళి గృష్ణుండు గృపం శ గందర్పు బాలార్పుచున్. 1005
- క. మక్కువ వికసితవదనలు, చక్కగఁ దనుఁ గొల్పి హాస శ చంద్రికతోడక
మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుండు, చక్కలగమనడిమిపూర్ణ శ సోమునభంగిన్. 1006
- ఆ. సతులు దన్నుఁ బాడ శ సంప్రీతి నాడుచు, నటుత నున్నవైజ శ యంతితోడ
వనజలోచనుండు శ వనభూషణుం డయ్యె, యవతిజనశతంబు శ లోలిఁ గొలువ.
- ఉ. చిక్కక యీశుఁ డై యెదిరి శ జిక్కులఁ బెట్టెడిమాయలానికిం
జిక్కి కృతార్థులై మరుని శ చిక్కులఁ జొక్కి లతాంగు లుండఁగా
మక్కువ శాంతి నేయుటకు శ మన్నన నేసి ప్రసన్నుఁ డౌటకుం
జక్కన నావిభుండు గుణ శ శాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 1008
- వ. ఇట్లు హరి గనుమొఱంగి చనిన (తఱి)ం గానక (కరిం బాసి) తిరుగుకరిణులపెల్లన
నుల్లంబులు దల్లాడిల్ల వల్లవశాంతలు తదీయ గమనహాస లీలావీలానవీక్షణవిహార
వచనరచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధచేష్టలకుం బాల్పడి తదాత్మ
కత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని కృష్ణగుణావేశంబులం జరియించుచు. 1009
- క. భూతములలోన వెలిఁ బ్రఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ శ గాంతలు కాళిం
దీతీరవనాంతరముల, బ్రాణికా వెదకంగఁ జనిరి శ పాడుచు నధిపా. 1010
- నీ. పున్నాగ కానవే శ పున్నాగవందితుఁ, దిలకంబ కానవే శ తిఱకనిటలు
ఘనసార కానవే శ ఘనసారశోభితు, బంధూక కానవే శ బంధుమిత్రు
మన్తథ కానవే శ మన్తథాకారుని, వంశంబ కానవే శ వంశధరుని
జందన కానవే శ చందనశీతలుఁ, గుందంబ కానవే శ కుందరదను
- తే. నింద్రభూజము కానవే శ యింద్రవిభవుఁ, గువలవృక్షము కానవే శ కువలయేశుఁ
బ్రియకపాదప కానవే శ ప్రియవిహారు, ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్రముఖులు.
- వ. మఱియును. 1012
- ఉ. నల్లనివాడు పద్మ నయ శ నంబులవాడు కృపారసంబు పైఁ

1. క. కట్ట తలమునుకలు నై - తలమునుకలునై, దట్టపువరహాభితైరలు తరుణుల నేపణ, నెట్టు బలుకవు చూడవు. 2. భాతిన్.

జల్లువాడు మాళిపరి శ సర్పితపింఛమువాడు నవ్వు రా
జల్లుమోమువాడు డొకడు శ చెల్వలమానధనంబు, దెచ్చె నో
మల్లియలార మీ పొదల శ మాటున లేకు గ దమ్మ చెప్పరే.

1013

ఉ. అంగజు నైన జూడ హృద శ యంగముఁ డై కరణించువాడు శ్రీ
రంగదురంబువాడు మధు శ రం బగువేణురంబువాడు మ
వ్వుంగజువువ్వుమావులకు శ నగ్గము నేసి లవంగ లుంగ నా
రంగములార మీకడకు శ రాఁడు గదా శ్రీకృప నున్న జూపరే.

1014

సీ. మానినీమన్న ధు శ మాధవుఁ గానరే, సలలితోదారవ శ త్సకములార
సలలితోదారవ శ త్సకవైరిఁ గానరే, సుందరోన్నతలతా శ ద్ధునములార
సుందరోన్నతలతా శ ద్ధునభంజిఁ గానరే, ఘనతరలనదకో శ కంబులార
ఘనతరలనదకో శ కన్నూర్తి, గానరే, నవ్యరుచిరకాంచ శ సంబులార

ఆ. నవ్యరుచిరకాంచ శ నకిరీటుఁ గానరే, గహనపదవికురవ శ కంబులార
గహనపదవికురవ శ కనివాసిఁ గానరే, గణికలార చారు శ గణికలార.

1015

సీ. అదె నందనందనుం శ డంతర్హితుం డయ్యె, బాబులీతరులార శ పట్ట రమ్మ
హేలావతులఁ గృష్ణ శ యేల పానీతి వని, యెలేయలతలార శ యమగ రమ్మ
వనజాక్షుఁ డిచటికి శ వచ్చి డాఁగఁడు గదా, చూతమంజరులార శ చూడరమ్మ
మానినీమదనుతో శ మారాక యెఱిగించి, మాధవీలతలార శ మచుపరమ్మ

ఆ. జాతినతులఁ బాయ శ శీతియే హరి కని, జాతులార విశలఁ శ జాట రమ్మ
కడఘలార పోయి శ కదలించి శిఖిపింఛ, జూటుఁ దెచ్చి కరుణఁ శ జూపరమ్మ.

క. హరిచరణములకుఁ బ్రియవై, హరి నిను మన్నింప భవ శ మందెమతులసీ
హరి నీదెన రాఁడు గదా, హరిచో ప్పెఱిగించి శుభము శ లందింపఁ గదే.

తే. పొగడఁదగువానిఁ గానరే శ పొగడలార, యీడెఱుంగనివిభుజూవుఁ శ డీడలార
మొల్ల మగుకీర్తివాడేడిఁ మొల్లలార, శుకనిగదితుని జెప్పుడు శిశుశుకములార.

క. తరుణీకుచకుంకుమయుత, హరికంధరదామగంధ శ మడరెమఁ జూపుత
హరిఁ గనినపగిదిఁ దనరెడి, హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్య శ మయ్యెడిఁ జెవుమా.

క. కిటి యై కౌఁగిటఁ జేర్చెను, వటుఁ డై వర్ధిల్లి కొలిచె శ వసిఁ గృష్ణుం డై
యిట పదచిహ్నము లిడఁ గ్రిం, దటిబామున నేమి నోచి శ తమ్మ ధరిత్రీ. 1020

వ. అనుచు శమదనోన్తాదచిత్తలై తదాత్మకత్వంబునఁ గృష్ణులీల ననుకరించుచు.

సీ. పూతనయై యొక్క శ పాలితి చరింపంగ, శౌరియై యొకకాంత శ చన్నగుడుచు
బాలుఁ డై యొకభామ శ పాలకు నేడ్చుచో, బంకినే ననులేమఁ శ బాటఁ దన్ను
సుడిగాలి నని యొక్క శ సుందరి గొని పోవ, హరి నని వర్తించు శ నజ్జముఖయు
బకుండ నే నని యొక్క శ పడఁతి సంరంభింప, బద్ధాక్షుఁ డచుకొమ్మ శ పరిభవించు

1. కృపణుండు నూడరే. 2. జాతియే. 3. చూడు. 4. మన్నతచిత్తలై.

- ఆ. నెలమి రామకృష్ణుఁ డలింతు లిద్దఱు గాఁగ, గోవత్సగణము యొకొందఱు గుడు
రసరవై ననుచు యనబల యొక్కతె చీరుఁ, బసుల మనెడిసతుల యభరతముఖ్యు.
- ఆ. లోక మెల్లఁ గుఱి యలోపల నున్నది, మాధవుండ నేను యమాత వీపు
చూడుమనుచు నొక్క యసుందరియొక్కతెకు, ముఖముఁదెఱచిచూపుముఖ్యచరిత.
- క. వెన్నలు దొంగిలి తినియెడి, వెన్నుండ నని యొక్కతె నుడువ యవేటొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును, గ్రన్నన కుసుమములదండఁ యగట్టు నిలేశా. 1024
- క. కాళియఘణి యిది వీరడు, కాళీయఘణిసతులు మ్రొక్కఁ యగడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుడ ననుచును, లీలాగతి నాడు నొక్క యేమ నరేంద్రా. 1025
- క. తరుణులు గోపకు లందఱు, హరిహాయుఁ డిదె వాన గురిసె యహరి నే సని భా
సురచేలాంచల మొక్కతె, గిరి నెత్తెద ననుచు నెత్తుఁ యగెంగెల నృపా. 1026
- క. మీరలు గోపకు లే నను, రారిని దావాగ్ని వచ్చె యనటు నూడకుడీ
వారింఁచెద నని యొక్కతె, నేరి బయల్ కబళనంబు యేయు నరేంద్రా. 1027
- వ. ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునం గలతరులతాడుల హరి
నడుగుచు దుర్గమంబు లయినవిపినమార్గంబుల సరోజాతకేతనహలకులికలకాం
కుశాదిశుభలక్షణలక్షితంబు లయి మనోహరంబు లయినహరిచరణంబులచొప్పుఁ
గని తప్పక చెప్పికొనుచుఁ దమలో నిట్లనిరి. 1028
- సీ. కొమ్మకుఁ బువ్వులు యగోసినాఁ డిక్కడ, మొనసి పాదాగ్రంబు యమోహినాడు
సతి నెత్తుకొని వేడ్క యజరిగినాఁ డిక్కడ, దృణములో లే దిదె యతెఱవజాడ
ప్రియకు ధమ్మిలంబు యవెట్టినాఁడిక్కడ, గూర్పున్న చొప్పిదె యకొమరుమిగులు
నింతికిఁ గెల్పావి యిచ్చినాఁ డిక్కడ, వెలది నిక్కినగతి యవిశద మయ్యె
- ఆ. సుదతితోడ నీరు యసాచ్చినాఁ డిక్కడ, జొచ్చి తా నెడలిన యచోటు లమరె
దరుణిఁ గాముకేళి యదనిసినాఁ డిక్కడ, ననగి వెనగి యున్న యందమొప్పె.
- వ. మఱియును. 1030
- సీ. ఒకయెలనాఁగచే యయాదినాఁ డిక్కడ, సరస నున్నవి నాల్గు యచరణములును
నొకసలవేణితో యనొదిగినాఁ డిక్కడ, మగజాడలో నిదె యమగునజాడ
యొక లేమ మ్రొక్కిన యసురివినాఁడిక్కడ, రమణిమ్రొక్కినచొప్పుకరమ్యమయ్యె
నొకయింతి కెదురుగా యనొలసినాఁడిక్కడ, నన్యోన్యముఖములై యయఘ్రులొప్పె
- ఆ. నొకతెవెంటఁ దగులకనుండక యేగినాఁ, డడుగుమీఁదఁదరుణి యడుగు లమరె
నబల లిరుగెలంకు యలందురాదిరిగినాఁ, డాటుపదము లున్నరవమ్మ యిచట. 1031
- సీ. ఈచరణంబులే యిందునిభాసన, ననకాడిమునియోగ యసరణి నొప్పు
నీపాదతలములే యెలనాఁగ శ్రుతివధూ, నీమంతవిధులఁ యెన్ను మిగులు
నీవదాబ్జంబులే యిభకులో త్తమయాన, పాలేటిరాచూలి యపట్టుగొమ్మ

- లీసుందరాంఘ్రులే శ యిందీవరేక్షణ, ముక్తికాంతామనో శ మోహనంబు
 ఆ. లీయడుగులరజమె శ యింతి బ్రహ్మేశాది, దివిజవరులు మాళి శ దిశల దాల్చు
 రనుచుగొండఱబల శ లబ్ధాశంకేణిన, క్రమము గలియు నతని శ గాన రైరి.
 వ. అప్పుడు. 1033
- నీ. ¹పతులదైన్యంబును శ భామలక్ష్మర్యంబు, జూపుచు విభుఁ డొక్క శ సుదతితోడ
 విహరింప నది యెల్లవెలయల వర్జించి, నాయొద్ద నున్నాయ శ నాథుఁ డనుచు
 గర్వించి రాజులఁ శ గమలాక్ష మూపున, నికకొనుమనుడు స్యయ్యాశ్వరుండు
 మొఱిగిపోయిన దాపశమున బొంది యొక్కవ్వు, యెక్కఁడజనితి ప్రాణేశ రమణ
 తే. నీకు వరపుడ నయ్యెవగనిలువుమచుచు, వగవఁ గొండిఱుకాంత లావనితఁ జూచి
 వరుడు మన్నింప గర్వించి శ వనజనేత్ర, చిక్క నేడని వెఱుగునఁజెందిరవుడు.
 వ. మఱియును. 1035
- నీ. ఈపొదరింటిలో శ నిందాడఁ గృష్ణుండు, నాతోడ మన్తక శ నటన మాడె
 నియ్యాల మగువోటగనిందాడఁ జెలుపుండు, గాఢంబుగానన్ను శ గౌగిలించె
 నీమహిజమునీడ శ నిందాడ సుభగుండు, చిట్టంబుచెయ్యుల శ సిగ్గు గొనియె
 నీపుష్పలతపొంత శ నిందాడ డయితుండు, నను డాసి యధరవా శ నంబు సేసె
 ఆ. సీప్రసూనవేది శ నిందాడ రమణుండు, గునుమదామములను శ గొప్పు దీర్చె
 ననుచు గొండ ఱతివ శ లంభోజ నయనుని, పూర్వలీలఁ డలచి శ పొగడి రధిప.
 మ. అని యిబ్బంగి లతాంగు లందఱును బృం శ దారణ్యమం దీశ్వరుఁ
 వనజాక్షుం బరికించి కానక విభుఁ శ వర్ణించుచుం బాడుచుఁ
 మనముల్ మాటలుఁ జేప్పలుం గ్రియలు న శ మ్మానాథుఁడె జేర్చి వే
 చని రయ్యామున సైకతాగ్రమునఁ శ సంతృప్త గేహిచ్చు లై. 1037
- వ. చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యిట్లనిరి. 1038
- ~~అను~~ గో పి కా గీ త లు. ~~అను~~
- క. నీవు జనించినకతమున, నోవల్లధ లక్ష్మీ మంద శ నొప్పె నధిక మె
 నీవెంటనె ప్రాణము లిడి, నీవా రరసెదరు చూపు శ నీరూపంబున్. 1039
- క. శారదకమలోదరరుచి, చోరక మగుచూపువలన శ సుందర మముం
 గోరి వెల యీనిదాసుల, ధీరత నొప్పించు టిది వశధించుట గాడె. 1040
- ఆ. విషజలంబువలన శ విషధరదానవి, వలన గాలివానశవలన వహ్ని
 వలన నున్న వానిశవలనను రక్షించి, కుశ్మంతుశరునిబారిఁ గూల్చు దగునె. 1041
- ఉ. నీవు యశోదబిడ్డడవె శ నీరజనేత్ర సమస్తజంతుచే
 తోవిదితాత్త వీశుడవు శ తొల్లి విరించి తలంచి లోకర
 తొవిధ మాచరింపు మని శసన్నుతి సేయఁగ ²సత్కులంబునఁ
 భూవలయంబుఁ ³గావ సింబు శ వుట్టితి గాడె మనోహరాకృతిన్. 1042

- ఆ. చరణసేవకులకు శ్రీ సంసారభయమును, బాపి శ్రీకరంబు శ్రీ పట్టు గలిగి
కామదాయి యైన శ్రీ కరసరోజంబు మా, మస్తకముల నునిచి శ్రీ మనువు మీశ.
- ఉ. గోవులవెంటఁ ద్రిమరుమఁ శ్రీ గొల్చినవారల పాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీ దనరి శ్రీ దుష్టభుజంగఘణాలతాగ్రసం
భావిత మైనసీచరణ శ్రీ పద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్యావజపుష్పభల్లభవ శ్రీ బాధ హరింపు వరింపు మాధవా. 1044
- క. బుధరంజనియును నూక్తయు, మధురయు నగునీదువాణి శ్రీ మరగించెను నీ
యధరామృతసంసేవన, విధి నంగజతాప మెల్ల శ్రీ విడిపింపఁ గడే. 1045
- క. మగువలయెడ సీకౌర్యము, దగునే నిజభక్తభీతి శ్రీ దమనుడ వకట
తగదు భవద్దాసులకును, నగు మొగముం జూపి కావు శ్రీ నళినదళాక్షా. 1046
- మ. ఘనలక్ష్మీయుత మై వినక శుభద మై శ్రీ కామాదివిధ్వంసి యై
ససకాదిస్తుత మై సరంతరతప శ్రీ స్సంతప్త పున్నాగజీ
వన మై యొప్పెడుసీకథామృతము ద్రా శ్రీ వం గల్గునే భూరిదా
ననిరూఢత్యము లేనివారలకు మా శ్రీ నారీ మనో హరకా. 1047
- క. సీవగవులు సీచూడులు, సీనానావిహరణములు శ్రీ సీధ్యానంబుల్
సీనర్తలాపంబులు, మానసముల నాటి నేడు శ్రీ మగుడవు కృష్ణా. 1048
- ఆ. ఘోషభూమి వెడలి శ్రీ గోవుల మేపంగ, సీరజాభ మైన శ్రీ సీపదములు
గనవు శిలలుదాఁకి శ్రీ కడునొచ్చునోయని,కలఁగు మామనములుశ్రకమలనయన.
- ఉ. మాపటివేళ సీవు వన శ్రీ మధ్యము వెల్గడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాతితధూళిధూసరిత శ్రీ భాసితకుంతల మై సరోరుహా
ద్దీపత మైనసీమొగము శ్రీ ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతో
జూపి మనంబులక మరుని శ్రీ జూపుదు గాదె క్రమక్రమంబునన్. 1050
- ఆ. భక్తకామదంబు శ్రీ బ్రహ్మసేవిత మిలా,మండనంబు దుఃఖమర్ధనంబు
భద్రకరమునైనశ్రీభవదంఘ్రియుగముమా, యురములందురమణయునుపడగదె.
- ఆ. సురతవర్ధనంబు శ్రీశోకాపహరణంబు, స్వరితపంశనాళశ్రీసంగతంబు
నన్యరాగజయము శ్రీ నైనసీమధు రాధ, రామృతమునఁ దాప శ్రీ మార్పు మీశ.
- ఉ. నీ వడవిం బగల్ దిరుగ శ్రీ సీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్చాఁధిఁ జూడ కున్న నిమిశంబులు మాకు యుగంబు లై చనుం
గావున రాత్తు లైన నిను శ్రీ గన్నుల నెప్పుడు జూడ కుండ ల
క్షీవర తెప్ప లడ్డముగఁ శ్రీ జేసె ని దేల విధాత క్రూరు డై. 1058
- ఉ. అక్కట బంధులుక మగలు శ్రీ నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బుత్ర కాదులుక
నెక్కొని రాత్రి బోకు డన శ్రీ నీమృదుగీతరవంబు వీనులక

- వెక్కన మైన వచ్చితమి క పే మె మోహము నొంది ¹నాథ నీ
వెక్కడఁ బోయితో యెఱుంగ క మీ క్రియ నిర్దయుఁ డెందుఁ గల్గునే. 1054
- తే. మదనుఁ డార్చంగ నీ వాడు క మంతనములు, నవరసాలోకనంబునకు మొగింబు
కమల కిరవైనమహితవక్షస్ఫలంబు, మామనంబుల లోఁగొనికమరపె గృష్ట.
మ. అరివిండంబు లకింకెఁ గోమలము లై క యందంబు లై యున్ననీ
చరణంబుల్ కఠినంబు లై మొనయుమా క చన్నంగవల్ మోవగా
²నెరియం బోలు న టంచుఁ బొక్కుదుము నీ క యీకర్కశారణ్యభూ
పరిసంచారము కృష్ణ సిప్రియలకుం క బ్రాణవ్యథం జేయదే. 1056
- క. కష్టా మన్నధుకోలలు, నెట్లన నెఱి గాట బెగడి క నీపాదంబుల్
వట్టికొనగ వచ్చినమము, నెట్లడవిని డించి పోవ క నాయమె కృష్ణా. 1057
- క. హృదయేశ్వర మాహృదయము, హృదుతరముగఁ జేసి తొల్లి క మిక్కిలి కడ నీ
హృదయము కఠినము ³చేసెను, మదీయసౌభాగ్య మిట్టిమందము గలదే. 1058
- ఉ. క్రమ్మి నిశాచరుల్ సురసికాయములక వడిఁ దాడి వీడ వా
లముల⁴ తెట్టెనుల్ వజ్రవ క నడ్డము వచ్చి జయింతు వంక్రు సి
న్నమిసముగ్ధులక రహిత క నాథల నక్కట నేడు రెండుమూఁ
డములయేటుకాఁ డెగవ క నడ్డము రాఁ దగదే కృపానిధి. 1059
- క. ⁵తీయ్యవిలుకాఁడు డీకొని, వ్రయ్యలుగాఁ దూల నేసె క వనితలమనముల్
వియ్యాన నింక నయిన, గు య్యానింపం గ దయ్య క గోవింద హరీ. 1060
- మ. అని యిట్లంగన లంచితస్వరముతో క నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యి చీరి యేడువ జగ క త్రాణుండు త్రైలోక్యమో
హనుఁ డై మన్నధమన్నధుం డయి మనో క జ్ఞాకారి యై హరి యై
ఘనపీతాంబరధారి యై పొడమెఁ ద క త్కాంతానమీపంబునన్. 1061
- క. వచ్చినవల్లభుఁ గనుఁగొని, విచ్చేసె నటంచు సతులు క వికసితముఖు లై
యచ్చుగఁ బ్రాణము లొడలికి, వచ్చిన నిలు చుండునవయ్యవంబులభంగిన్. 1062
- సీ. అబల యొక్కతె భక్తి క నంజలి గావించి, పూజేళు కెంగేలు క వట్టికొనియె
నింతి యొక్కతె జీవి తేశ్వరుబాహువు, మూఁపున నిడికొని క ముదము నొందె
వనిత యొక్కతె తనవల్లభుతాంబూల, చర్విత మాత్మహాస్తమునఁ దాల్చె
బడఁతి యొక్కతె స్త్రియు క పదములు విరహోగ్ని, తప్తకుచంబులఁ క దాపుకొనియె
- ఆ. భామ యొక్కతె భ్రుకుటి క బంధంబు గావించి, ప్రణయభంగరోష క భావణమున
దప్పదశన యగుచు క దండించుకెవడి, వాడిచూడ్కిగముల క వరునిఁ జూచె.

1. నార మీ వెక్కడ. 2. నిరయం; నిరణం. 3. చేసెన. 4. తెట్టెనుల్-దట్టెనుల్. 5. తీయ్య
విలుకాఁడు డీకొని, పాయలుగాఁ దూల నేసెనవనితలమనముల్, నీయాన యింక నైనం, గూ యానింపం
గదయ్యగోవింద హరీ.

క. హరిముఖకమలముఁ జూచుచు, దరుణియొకతె తెప్ప లిడకతనియక యుండఁ
హరిపదకమలముఁ జూచుచు, మరగి తనివి లేనిసుజనుకమాడ్కి నరేంద్రా. 1064

ఉ. ఒక్కలతాంగి మాధవుని శ్ర యజ్ఞులరూపముఁ జూడ్కితీవలం
జక్కఁగఁ బట్టి హృద్గతముఁ శ్ర జేసి వెలిం జన కుండ నేత్రముల్
గ్రక్కున మూసి మేనఁ బుల శ్ర కంబులు గ్రమ్మఁగఁ గొనిలింపుచుం
జొక్కము లైనలోచవుల శ్ర జొక్కుచు నుండెను యోగి కైవడిన్. 1065

నీ. ఎలయించి ప్రాణేశ శ్ర యెందుఁ బోయితివని, తోరంపుటలుకతో శ్ర దూత నొకతె
జలజాక్ష నను బాసి శ్ర చనఁగ నీపాదంబు, ¹లె ట్లాడె నని వగ శ్ర నెయిదెనొకతె
నాథ నీ వరిగిన శ్ర నాప్రాణ మున్నది, కూర్చి యే యిది యని శ్ర కుండె నొకతె
యీశ్వర నను నిన్ను శ్ర నిందాఁడ బాపెనే, పాపపువిధి యని శ్ర పలికె నొకతె
ఆ. తలగి పోవునట్టి శ్ర త ప్పేమి చేసితి, నధిప పలుకు ధర్మ శ్ర మనియె నొకతె
యేమి నోముఫల మొకహృదయేశ నీమోము, మరలఁగంటిననుచుకమనలె నొకతె.

క. పలికినఁ బ్రతిజ్ఞ దప్పెడి, బలికించినఁ గాని రమణుఁ శ్ర బలుక నటంచుం
గలకంతి యొకతె చెలితో, బలుకుల నమృతములు గురియ్యపలుకులు వలికెన్.

క. పట్టినఁ గాని మనోవిభుఁ, బట్టఁ గదా యంచు నొక్క శ్ర బాలిక సఖచే
పట్టుకొని చెప్పె ధైర్యము, పట్టెను మరునిటెంకి శ్ర పట్టు గ నధిపా. 1068

క. చెలువుడు సెప్పక పోయిన, సొలపున నొకముగ్ధ మున్ను శ్ర చూడ ననుచు నా
దల వంచి యుండఁ జాలక, దల యెత్తును లోన మరుఁడు శ్ర దల యెత్త న్నపా.

వ. ఇవ్విధంబున. 1070

క. హరిసురుచిరలలితాకృతిఁ, దరుణులు గని ముక్తవిరహ శ్ర తాపజ్వర లై
పరమోత్సవంబు సలిపిరి, పరమేశ్వరుఁ గనిసముక్త శ్ర బంధులభంగిన్. 1071

వ. అంత నక్కాంతుండు గాంతాజనపరిక్రాంతుం డై వనాంతరంబున శక్తినికరసం
యుక్తుం డైన పరమపురుషుండునుంబోలె వారలం దోడ్కొని మందారకుండ
కుసుమపరిమళమిళిత పవమానమానిత మధుకరినికరఝంకారసుకుమారంబును
శరత్కాలచంద్ర కిరణసందోహసందళితాంధకారంబును యమునాతరంగసంగత
శోమలవాలుకాస్పారంబును నై యమలినం బైనపులిసంబు ప్రవేశించె వారును
విజ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుం గని శ్రుతులు ప్రమాదంబునం గామానుబంధంబులు
విడిచినవిధంబున హరిం గని విరహవేదనలు విడిచి పరిపూర్ణమనోరథ లై. 1072

క. పాతీనయన లెల్ల న, కాశిన్యపటాంచలములఁ శ్ర గౌతుకములు హృ
త్ప్రేమముల సందడింపఁగఁ బీతముఁ గల్పించి రంతఁ శ్ర బ్రియునకు నధిపా. 1073

ఆ. పరమయోగిహృదయ శ్ర ²భద్రప్రీతంబుల, నుండుమేటి వ్రజవ శ్ర ధూతరీయ
వీతమున వసించి శ్ర వెంపారె ద్రిభువన, ³దేవలక్ష్మీ మేనఁ శ్ర దేవరీల్ల. 1074

1. లాడెనే యని వగ నడలె నొకతె. 2. పద్మప్రీతంబుల. 3. దేవి-దేశ-లక్ష్మీ.

మ. మదనోద్దీపకుఁ డైననాథునికి స శ్మానంబు గావించుచున్
ముదితలో హాసవిలోకవిభ్రమములన్ మోదించుచుం జేరి త
త్సదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం ? బై ముట్టుచున్ మాటుచుం
జదురుల్ వల్కుచుఁ గూర్చి నిల్లని యీ యతి పడిప్రాప్త్యై. 1075

క. కొలిచినఁ గొలుతురుకొందఱు, గొలుతురు దముఁగొలువకున్నఁగొందఱుపతులం
గొలిచినను గొలువ కున్నను, గొలువకు మఱికొంద తెలమి ? గోపకుమారా.

వ. అది త న్నుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బలికెననుండరులవలకులు విని గోపాల
సుందరుం డిట్లనియె. 1077

సీ. కొలిచినఁ గొలుతురు ? కొందఱు పశువులభవముభంగిని ? ఫలముకొఱకు
నై సఖ్యధర్మము ? లంఘ సిద్ధింపవు. కొందఱు తండ్రుల ? గుణముఁ దాల్చి
దయ గలవారలు ? తగిననుహృత్తులు, గొలువనివారలఁ ? గొల్తు రెపుడు
ధర్మకామంబులు ? దినరంగఁ గొందఱు, కొలువనివారి ? గొలుచువారిఁ

ఆ. గొలుచుతలఁపులేమిఁ ? గొలువ రాత్తారాము, లాప్తకాము లజ్ఞఁ ? లతకణినులు
వారియందుఁ బదపఘవానిగాఁ జొరించి, యే లతాంగులార ? యిట్లు లచుట.

క. ఏ నిం దెవ్వఁడ నయినం, గా నంగనలార పరమ ? కాదుజీవండున్
మానసబంధుఁడ నిత్య, ధ్యానము మీ కొనఁగ వలసి ? తలఁచితిఁ జాండ్. 1079

మ. నను సేవించుచు నుక్తవారలకు నే ? వారూపముం జూపఁ జూ
చినఁ జాలించి మదించి వారు మఱి న్న ? సేవింపరో యంచు ని
ర్ధనికుం డాత్మధనంబు నెడ నెపుడుం ? దత్సారవశ్యంబుఁ దా
ల్చినభంగిన్ ననుఁ బాసి మత్ప్రియుఁడు దాఁ ? జొరించు నారూపమున్. 1080

తరలము. తగవు ధర్మము, జూడ నొల్లక ? తల్లిదండ్రుల బంధులన్
మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చిన ? మన్నిషక్తల మిమ్ము నే
దగదు పాసితిఁ దప్పు నైపుడు ? తద్వియోగభరంబున్
వగలఁ బొందుచు మీర లాడిన ? వాక్యముల్ విను చుడితిన్. 1081

ఉ. పాయనిగేహశృంఖలలఁ ? బాసి నిరంతరమత్సరత్వముం
జేయుచు నున్నమీకుఁ బ్రతి ? నేయ యుగంబుల నైన నేర న్
బాయక కొల్చుమానసము ? ప్రత్యుపకారముగాఁ దలంచి నా
పానుటఁ దప్పగాఁ గొనక ? భామినులార కృష్ణ శమింపరే. 1082

క. చక్కఁగ హరి యిటు పలికెన, చక్కనివాక్యముల నతని ? సంగమమున లో
నిక్కినవియోగతాపము, లొక్కట విడిచిరి లతాంగు ? లుక్కినాథా. 1083

రాసక్రిడాభివర్ణనము.

ఉ. ఆ సమయంబునన్ విభుఁ డ ? నందుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై
చేసెను మండలభ్రమణ ? శీలపరస్పరబద్ధబాహుకాం

తాసువిలాసముకా బహువి శ ధస్సురితాననహస్తపాదవి

న్యాసము రాసముం గృతవి శ యచ్చరనేత్ర మనోవికాసమున్.

1084

వ. ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్పగి యగువారి దర్పించి తనయిరుగెలంకల నలంకృత లయ కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱు ముద్దియ లుద్దిగొని వీణ లందుకొని (వీణలం) బ్రవీణలై సొంపుమెఱసి యింపుగా వాయించుచు నానందలహరీనిధానం బగుగానంబు సేయ నవీరళం బై తరళంబు గానివేడుక సరళం బగుమూరళంబు లీలం గేల నందుకొని మధురం బగునధరంబునం గదియించి మించి కామినీజన కబరికాసాగంధికగంధబంధురకరాంగుళీకిసలయంబులు యతిలయంబులం గూడి వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారించి పూరించుచు సరి లేనిభంగిం ద్రిభంగి యై కమలకర్ణి కాకారంబున నడుమ నిలిచి మఱియు గోఁసుందరు లెందఱుండఱు నందఱు సుందరుల కవలియెడలం దానును దన కవలియెడల సుందరులును దేజరిల్ల నృత్యవిద్యామహోర్ణ వవేలావలయవలయితంబై వి స్థితాఖండలంబైనరాస మండలంబు గల్పించి వేల్పులు హర్షంబునం గుసుమవర్షంబులు గురియ నందుఁ బ్రనూనమంజరీసహచరంబులై నచంచరీకంబులమించు ప్రకటించుచు సువర్ణమణి మధ్యగంబు లై నమహేంద్ర నీలంబులఁజెఱంగు నెఱపుచుఁ గరిణీవిహార బంధురంబు లై నసింధురంబులఁచెలుపుఁ గైకొలుపుచుఁ బల్లవితకుసుమితలతానుకూలంబులైన తమాలంబులసౌబగు నెగడించుచు మెఱపుఁదీపల నెడనెడఁబెడంగడరుసల్ల మొగిల్లఁ జెల్లు నూపుచుఁ దరంగిణీసంగతంబు లయినరోహణాచలశృంగంబులబాగులొగించుచు జగన్రోహను డై యంశిర క్తకమలారుణంబులును జంద్రశకలనిర్మలనఖర సంస్కరణంబులును శ్రుతినితంబిసీసీమంతపీఠికాలంకరణంబులును (ద్రిలోకరక్షా కరణంబులును) సనకసనందనాదియోగీంద్ర మానసాభరణంబులును నయినచరణంబులు గదియ నిడి సమస్థితి నంజలిపుటంబులం బుష్పంబు (ఱల్లస్థిల్ల) జల్లి సల్లలితకమల ప్ర శస్తంబు లయినహస్తంబులు వల్లవీజనులకంఠంబులపై నిడి తాను గీతానుసారంబుగ విచిత్ర పాదసంచారంబులు నలుపుచు వర్తులాకార రాసబంధంబున నర్తనంబులం బ్రవర్తించి వెండియు వ్రేతలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతుర్భుద్ధ సౌభద్ధ నాగ సంద్యావర్త కుండలీ కరణ ఖరరీబంధప్రముఖంబు లయినవిశేషరాసబంధంబులకుం జొచ్చి యేకపాద సమపాద వినివర్తిత గతాగత వలిత వై శాఖమండలత్రిభంగి ప్రముఖంబులైనతా నకంబుల నిలుచుచుఁగనకకింకిణీమంజులమంజరీశంజనంబులుజగజ్జనకర్ణ రంజనంబు లై చెలంగ ఘటితమర్దితపార్శ్వగ ప్రముఖంబు లైన పాదకర్తృభేదంబులు సేయుచు సమపాదశకటవదనమతల్లి స్తుప్తి ప్రముఖంబు లైనపార్థివచారివిశేషంబులును సపక్రాంతఢోలాపాదనూచీప్రముఖంబు లై నవ్యోమచారివిశేషంబులనుం జూపుచు సురేంద్ర శాఖశాఖామనోహరంబులును సపహసిత దిక్కరీంద్రకరంబులును



860, రాసక్రడాభి వర్ణనము.

లోకక్షేమంకరంబులును సగుకరంబులం దిరంబులగుత్తుకటకంబుల మెఱుంగులు
నింగిఁజెఱుంగులం ¹దఱుచుకొన నర్థ చంద్ర కర్తవీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ శుక
తుండ లాంగూల పద్మకోశ పతాక ప్రముఖంబు లైనస్వస్వభావనూచకనానావిధకర
భావంబు లాచరించుచుఁ గటినిబద్ధసువర్ణవర్ణ చేలాంచలప్రభానికరంబులు సుక
రంబులై దిశాంగనాముఖంబులకు హరిద్రా లేపనముఁద్రా లంకారంబు లొసంగుచు
నాస్కందిత భ్రమరశకటానసప్రముఖంబు లైనజానుమండల భేదంబులును నలాత
దండలాత లలిత విచిత్ర ప్రముఖంబు లైనదైవమండలంబులు నొనర్చుచుఁ గమ
నీయకంబుకంతాభిరామంబులు నుద్దామ లేజస్తోమంబులు నైననీలమౌక్తికవజ్ర
వైదూర్యదామంబులరుచు లిందిరకు మందిరంబు లయి సుందరంబులై నయరంబు
లం దిరుగుడువడి కలయంబడ ²నంగాంతరవాహ్యలకు ఛత్త్ర ప్రముఖంబు లైన
భ్రమరీవిశేషంబుల విలసించుచు నిద్దంబులగుచెక్కుటద్దంబుల నుద్దవిషి దద్దముం
బ్రభాసితచంద్ర మండలంబు లగుకుండలంబుల మెఱుంగు మొత్తంబులు స్మృతంబు
లొనరింపఁ గటిభ్రాంతదండర చితలలాటతిలక మయూరలలితచక్ర మండల నికుంచిత
గంగావతరణప్రముఖంబు లైనకరణంబు లెఱింగించుచు వెలిదమ్మివిరులనిరులఁ
జెన్నుమిగులుకన్నులవలన దీనజనదైన్యకర్కశంబు లై తనరుక హృదయరూపజాలం
బులు జాలంబు లై కామినీజననయనమీనంబుల నానరింప లలితకుంచితవికాస
ముకుళ ప్రముఖంబు లయినచూఢ్మలం దేజరిల్లుచు ననేకపరిపూర్ణ చంద్రసౌభా
గ్యసదనంబు లగువదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబులు ప్రకటించుచు సుదంచితపింఛ
మాలికా మయూఖంబులకాలశక్ర చాపంబులసౌపునంపాదింపనికుంచితాకుంచిత
కంపితాకంపితపరివాహితపరావృత్తప్రముఖంబు లై నశిరోభావంబులు నెఱిపుచు
మృగనాభితిలకంబులు గలనిటలఫలకంబులఁ జిగురంబులు నికరంబులు గ నపరా
జితనూచికావిధపరిచ్ఛిన్నవిష్కంభ రేచిత ప్రముఖంబు లగునంగహారంబుల విలసి
ల్లుచుఁ జరణకటికరకంఠరేచకంబు లాచరించుచు నొప్పెనప్పు డారాసంబు సంజ
నితనకలజనమానసోల్లాసకరం బై సుధార్ణవంబునుంబోలె సుజ్వలరసాభిరామం
బై రామరాజ్యంబునుంబోలె రాగపరిపూర్ణం బై పూర్ణ చంద్రమండలంబునుం
బోలె గువలయానందం బై నందనవనంబునుంబోలె భ్రమరీవిరాజమానం బై
మానధనునిచి త్తంబునుంబోలె బ్రధానోవృద్ధిసమర్థం బై సమర్థకవివిలసనంబునుం
బోలె బహు ప్రబంధభాసురం బై సురలోకంబునుంబోలె వసుదేవనందనవిశిష్టం
బై శిష్టచరితంబునుంబోలె ధరణీగగనమండలసుందరం బై సుందరీరత్నంబునుం
బోలె నంగహారమనోహరం బై హరవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచాఽనుకు
మారం బై సుకుమారవృత్తంబునుంబోలె సుద్దీప్తివంశం బై యుండె నందు.

1. దఱుచుకొనదరులుగొన. 2. గాంతారవాహ్యలకు. 3. 'వృత్తి'నను' అ. ప్.

- చ. నడుములు వీరి యాడఁ జిలు ॥ నవ్వులు నివ్వటిలంగ హారముల్
సుడివడ మేఖలల్ వదలఁ ॥ జూడ్కి-మెఱుంగులు వర్ష ఘర్తముల్
వాడమఁ గురుల్ చలింప శ్రుతి ॥ భూషణముల్ మెఱవక సక్తవ్వ లై
పడఁతుక లాడుచుం జెలఁగి ॥ పాడిరి మేఘులటిల్లతాప్రభన్. 1086
- క. అంకరహితేందువదనలు, పంకజలోచనునిఁ గూడి ॥ పరఁగ నటంపం
గింకిణుల నూపురంబుల, కంకణముల మ్రోత లెసఁగె ॥ గర్జితస్వ మై. 1087
- క. హరిణీనయనలతోడను, హరి రాసక్రీడ సేయ ॥ సంబరపీఠా
సురనాథులు భార్యలతో, సారిది విమానంబు లెక్కి ॥ చూచి రిలేళా. 1088
- క. కుడిసెం బువ్వులవానలు, మొరసక దుందుభులు మింట ॥ ముదితలు దారుక
సరసక గంధర్వపతుల్, వరుసక హరిఁ బాడి రవుకు ॥ వసుధాధీశా. 1089
- క. రామలతోడను రాసము, రామానుజుఁ డాడఁ జూచి ॥ రాగిల్లి మనో
రాములమీఁద వియచ్చర, రాములు మూర్ఛిల్లి పడిరి ॥ రాజకులేంద్రా. 1090
- క. తారాధిపనిభవదనలు, తారాధిపవంశ్యుఁ గూడి ॥ తారు నటంపం
దారలు నిల్చి సుధాంశుఁడు, దారును వీక్షింప రేయి ॥ దడవుగ జరగెన్. 1091
- మ. యమునాకంకణచారి యై వనజపు ॥ మౌమోదసంచారి యై
రమణీఘర్తనివారి యై మదవతీ ॥ రాసశ్రమోత్తారి యై
ప్రమదామానసనవ్యభవ్యసుఖసం ॥ పత్కారి యై చేరి యా
కమలాక్షుం డలరంగ గాలి విసరెం ॥ గల్పాణభావంబునన్. 1092
- వ. అప్పుడు. 1093
- చ. ప్రమద యొకర్తు మాధవుడు ॥ పాడ విపంచి ధరించి కేల సం
భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ ది ॥ రంబుగ ¹తాయము సేసి యొక్క రా
గము దగ నాలపించి సుభ ॥ గన్వరజాతులు వేటువేటి కా
వమరఁగఁ బాడె డక రమణుఁ ॥ డౌ నన దారువు లంకురింపఁగన్. 1094
- క. ఆడుచుఁ బాడుచు నం దొక, చేడియ మంజీరమంజు ॥ శింజిత మమరం
గూడి హరికరము సనుగవ, వై డాయఁగఁ దిగిచె జఘన ॥ భారాలనయై. 1095
- క. చందనలిప్తం బై యర, విందామోదమున నొప్పు ॥ విపులభుజము గో
విందుఁ డొకతరుణిమూఁపునఁ, బొందించిన నది దెమల్చి ॥ పులకించె నృపా.
- సీ. చెలువయొక్క తెచ్చెక్కఁ జెక్కతోమోపిన, విభుఁడు దాంబూలచ ॥ ద్వితమువైట్టె
నాడుచు నొకలేమ ॥ యలసినఁ బ్రాణేశుఁ, డున్నతదోస్తస్సంభ ॥ మూఁత సేసె
జెమరించి యొకబాల ॥ సేరినఁ గడగోరఁ, జతురుఁడు కుచఘర్త ॥ జలము వాపె
నలకంబు లొకయింతిక్రకృత్ ²దిత్రకరేఖ, నంటినఁ బ్రియుఁడు వాక్యంగ డువ్వె

ఆ. బహితి యొకతె వాలు క వాకి పిన్నుల నధ, రామృతిమున నాథుఁ క డాదరించె
హార మొక్కనతిక క ననాచ్యుతం బెనఁ గాంతఁడ మరము జేచ్చి క కౌగిలించె.

క. హాసంబులఁ గరతలవిన్యాసంబుల దర్శనముల క నాలాపములక
రాచిత్రాంతల నాహరి, నేనెక మున్నెలు కరుణ క నేసి నరేంద్రా. 1098

క. హరితచుసంగసుఖంబునఁ, బరవశ లై వేత లెల్లఁ క బయ్యెదలు విజాం
బరములు నెఱుంగు మోద్యమె, సురవతు లీక్షించి కరణి క చొక్కిరి మింటన్.

వ. ఇట్లు భావనకుం దైనకృష్ణుం డాత్మరాముం డయ్యును గోపనకు లెందఁ టంద
అకు నందఁ డై విజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించుబాలుపోలిక రాసకేళి సలిసె.

క. తగఁ గూడి యాడి మనముల, నగఁ జూచెం బలికె నంద క నందఁడు ఉచుచుక
మగువలు పెద్దజీకముతోఁ, బొగడిరి తమ పూర్వజన్మ క పుణ్యశ్రేణిన్. 1101

జలక్రీడా విష్ణు సముద్రము

వ. ఇట్లు హరి రాసకేళి సాలించి కరకాంచిత లగుతటిల్లతలనెలుపున ఘర్జనలిల
రణాక్రాంత లగుకాంతలం గూడి జలక్రీడాకుతూహలం దై యమునాజలంబులు
సార నందు ముందర సుందరులు సొచ్చి పదప్రమాణంబు జానుదఘ్నంబు కటి
ద్వయసమంబు మధ్యమాత్రంబు కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచనయన
గాభీవిరకుంతలంబులు చక్రవాకజలచరావర్తశైవాలంబులచందంబున నందం
బుగ నీడవొందినయేఱు లని కళిందనందన గరంబులు సాచి పరిరంభంబులకు
నారంభించుకైవడి నెదురు చనుదెంచి తాడతరంగంబులకు నులుకుచు సారసం
బులకుం గరంబులు సాచుచు మరాళంబులం జోవుచుఁ జెన్ను మిగిలినచన్నుల
యెత్తు వత్తు మనునెపంబులం దపంబుల నీటఁ గావించునూటిని సంఛరించుచక్ర
వాకంబులం దోలుచు నితాంతకాంతినదనంబు లగు వదనంబులకునోడి ప్రేడంజెంది
కంది చందురుండు సలం బుడిగి జలంబునం బడి కంపించుకరణి నిజకరకంపితజల
ప్రతిఫలితుండై కదలుచందునిం గని మెచ్చి సోలుచు సలివావగాహనమయనము
చ్చలితవారిశీకరపరంపరలవలన మకరందపానమత్తమధుకరపక్షవిశ్లేపణసంజాత
వాతసముదూతకుముదాదిపరాగపటలంబులం జేరుచు మోముడమ్ములకమ్మదనం
బునకు మూగి జమ్ము రనుతుమ్మెదలకు వెఱుచుచుఁ గరంబుల నీ రెగయం జఱ
చుచు నీలనీరదనిపతిరపయోబిందు సందోహంబులం దడియుపువ్వుదీవియలబా
గునఁ గృష్ణకరద్వయతోయంబులం బెక్కుతోయంబులు దడియుచు గ్రండు
కొని సుడియుచు నసమబాణనిపులుగడిగినకుసుమబాణంబులపగిది మేనులు
మెఱయ సలివావగాహనపరాయ త్తచిత్త లగుచు మొత్తంబు లై సరసభాషణం
బులందుల్గుచుఁ గరంబుల నీకు నింది హరిమీఁదం జల్లుచుఁ జల్లునెడం దడఁబడక
దాటుచు దాటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప హరియుం గరేణుకరవిక్రీర్ణసీర
ధారాభిషిక్తం బగుశుండాలంబులీల నాభీరకామినీకరసముజ్జితజలాసారంబులం

దోగుచు ప్రజవధూజనహస్తప్రయుక్తకహ్లరైకరవ పరాగపటలంబువలన భూతి
భూవణసిరి వహించుచు గోపికాజనపాణికిసలయసమున్నతకమలదళంబులవలన
సహస్రనయనునిరూపుఁ జూపుచు గోపాలబాలికాకుచకలశకుంకుమపంకంబు
వలనఁ బ్రభాతబాలభానునిభంగి భాసిల్లుచు ఘోషయోమాకటాక్షవిక్షేపణం
బులవలన మధుపరివృతహరిచందనసౌందర్యంబు నొందుచు వల్లవీహాసరుచుల
వలనఁ జంద్రికాప్రభాభాసితనీలశైలంబుక్రియ నమరై సంత. 1102

మ. సతులుం దానును నీటిలో వెడలి భూః పాగంధచేలాద్యలం
కృతుఁడై కుంభి కరేణయూథములతోఁ గ్రీడించుచందంబునక
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయలీల లాశయ్యలందుక సుఖో
న్నతుఁడై కృష్ణుడు క్రీడలం దనిపె నాఁ నారీలలామంబులక. 1103

వ. ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్థలనంబు నేయక గోపికలతోడ రమించె
నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 1104

మ. త్రికోకిలము. ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైనస
త్కర్మ డీశుడు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయుఁ జేయుఁ గా
నర్హిక్ ధర్మమీదఁ బుట్టి ప ధర్మరాజునాజనసంగ మే
ధర్మమంచుఁ దలంచి చేసె ను ధర్మాత్మమానస చెప్పమా. 1105

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 1106

ఆ. సర్వభూతుఁడగ్ని ధర్మంబు భక్షించి, దోషి గానిపగిది ధర్మ మైనఁ
జేసి దోషపదముఁజెందరు తేజస్వ్యు, లగుటఁ జంద్రవాసకవాదు లధిప. 1107

క. ఈశ్వరుడు గానివాడు న, రేశ్వర పరకాంతఁ దలంచి యెట్లు బ్రదుకు గా
రీశ్వరుడు దక్క నన్యఁడు, విశ్వభయదవిషము మ్రింగి వెలయుం గలఁడే.

క. సత్యము ప్రభువులవచనము, నిత్యముఁ దద్వచనవీధి నిలుతురు పెద్దల్
సత్యాసత్యము గావున, సత్య మనుచుఁ జనరు వారి చరితమున నృపా. 1109

మ. ఘను లై యెవ్వనిపాదపంకజపరా గధ్యానసంప్రాప్తయో
గగరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహా కర్తంబులం బాసి బం
ధనిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిక దర్పింతు రాదివ్యశో
భనుఁ డె ట్లుండిన నుండఁ గాక కలవే బంధంబు లుర్విశ్వరా. 1110

ఆ. గోపజనములందు గోపికలందును, సకలజంతులందు సంచరించు
నామహాత్మునకుఁ బరరాంగన లెవ్వరు, సర్వమయుడు లీలనలిపె గాక. 1111

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె సంత బ్రాహ్మముహూర్తంబునం గృష్ణు వీడ్కొని
గోపిక లిచ్చ లేకయు నిండ్లకడ కేగినం గృష్ణమాయామోహితు లై గోపకులు
వారలం గోపింప నేర రై రివ్వధంబున. 1112

ఇంద్ర. గోపాలకృష్ణుండును గోపకాంతల్, ప్రాపించి క్రీడించిన భంగు లెల్ల

రూపించి వర్ణించి న కరుణ హృత్స్విం, తాపంబులక బాయను క దత్తసక్తిన్.

అంత నొక్కనాఁడు చందాను లెనగోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి

బాతలకుం జని సరిస్సతీనదీజలంబుల వ్వానంబులు నేసి యమామహేశ్వరుల
సర్పించి కానిక లిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గోహరణ్యవస్త్రాన్నదానంబు లొసంగి
జలంబుల బ్రాశించి నియమంబున చూడ దైవయోగంబున నాఁగొని యొక్క
మహారాగంబు నిదుర వోయిననందుని గఱచి మ్రింగ నగ్గలింప నతండు
కృష్ణ కృష్ణేతివచనంబులం దచ్చు విడిసింపుమని మొఱి యడిస విని. 1114

క. గోపకు లంబలు మేల్కొని, వోపముతోఁ జెడగుఁడెలఁ క గొఱపుల మొత్తం
దాపము నొందియు వడలక, వాపపుంజెనుఁబాము నందుఁ క బట్టె నరేంద్రా. 1115

వ. అయ్యవశరంబునఁ గృష్ణుండు దర్పించి పాదతాడనంబు నేసి త్రొక్కిన సర్పంబు
సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్రరూపంబు చాల్చి హరికి మ్రొక్కిన నతనికి
హరి యిట్లనియె. 1116

ఉ. మంజితమూర్తితోఁ గనక క మాలికతో శుభలక్షణుండ వై
యుండెడిఁగీకుఁ గట్టపుమ క హారగదేహ మి దేల వచ్చె నె
వ్వండవు నామ మెయ్యది భ క వంబున కెద్ది మివంబు నాకు నొం
డొండ యెఱుంగఁ జెప్పుము బు క ధోత్తమ నీపని చోద్య మయ్యెడిన్. 1117

వ. అనిన వాఁ డిట్లనియె దేవా యేను సుదర్శనుం డనువిద్యాధరుండ విమానా
రూఢుండ నై రూపసంపదర్శనంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు నొక్క యెడ
నాంగిరసు లైఁముఖులం గురూపు లైనవారలం గని నగిన వారును నీవు రూప
సంపదర్శనంబున మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబ వై యుండు మని శపించి
పిదప నే వేడుకొనిన నిట్లనిరి. 1118

చ. యదుకులమందు భక్తులభ క యంబు హరించుటకుఁ జనార్దనుం
డుదయము నొంది యాయడవి క కొక్కదినంబున రాఁ గలండు త
త్పదమున నీవు దన్నబడి క పన్నగదేహముతోడఁ బాసి నీ
మొదలిటిమేను గాంచెదవు క మూఢుండ పా మ్మని రో దయానిధి. 1119

మ. నినుఁ జింతించిన ¹నిన్నుఁ బేరుకొనినక క నిర్మూల మై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినవ్వు మా నఁట భవ క త్పాదంబు నామీఁదఁ బె
ట్టినఁ దద్బ్రాహ్మణశాపసంజనితకౌ క టిల్లంబు దా నిల్చునే
వనజాతేక్షణ నేడు వాసె నురగ క త్వం బెల్ల నేఁ బోయెదన్. 1120

వ. అని విన్నవించి హరికి బ్రదక్షిణంబు వచ్చి మ్రొక్కి సుదర్శనుండు దివంబు
నకుం జనియె సర్పంబువలన నందుండు విముక్తుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబు విని

నెఱుగుపడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తించి కృష్ణకీర్తనంబు
సేయుచు మరల మందకుం జని రంత. 1121

కుబేరభటుం డగుశంఖచూడుం డను గుహ్యకుని సంహరించుట.

చ. మఱియొకనాటిరాత్రి బల శ్రీ మాధవు లుజ్జ్వలవస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణ శ్రీ ధారులు నై చని మల్లికాదిపు
ష్పరసనిమగ్నమృతమధు శ్రీ పంబులగీతము వించుఁ దద్వనాం
తరమున వెన్నెలక వ్రజని శ్రీ తంబిను లుండంగఁ బాడి రింపుగన్. 1122

క. ఆ పాట సెవుల సోఁసెన, నేపాటియు దేహలతల శ్రీ నెఱుంగక దృగ్వా
చాపాటవములు సెడి పడి, రాపాటలగంధు లెల్ల శ్రీ నటవీరధిన్. 1123

వ. ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనంబు గాఁబాడుచు నిచ్చానువర్తనంబులం బ్రమత్తుల
చందంబున రామకృష్ణులు క్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డనువాడు
రామకృష్ణరక్షిత లగుగోపికలం దనయోగబలంబున నుత్తరపుదిక్కునకుం
గొనిపోవ నయ్యోషలు రామకృష్ణేతిభాషలం బులికి నగపడిన మొదపులక్రియ
మొఱి లిడిన విని. 1124

ఉ. గ్రద్దన సాలవృక్షములు శ్రీ గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా
యిద్దఱుఁ గాలమృత్యువుల శ్రీ యేవున వే చని యోడ కుండు డో
మద్దియలార యంచుఁ దను శ్రీ ముట్టిఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం
డుద్దవడిక వడిం బఱచె శ్రీ నుత్తర మింతుల డించి భీతుఁ డై. 1125

వ. ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడిన గోపికల రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రుని
బులికి. 1126

తా. ఓరీ గుహ్యక పోకు పోకు మని లో శ్రీ షోక్తిక బకారాతి వాఁ
డేరూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నెట వో శ్రీ యెం దోడఁ దా నేగి దు
ర్వారోదంచితముష్టి వావితలఁ దై శ్రీ వ్యం బెట్టి తద్విరళో
టీరభ్రా జితరత్నముం గొనియె దం శ్రీ డిక్ గోపికల్ నూడంగన్. 1127

వ. ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వానిశిరోరత్నంబు దెచ్చి బలభద్రుని కిచ్చి మెప్పించె
మఱియు నొక్కదినంబునం గృష్ణుండు వనంబునకుం జనిన నతనిలీలలు వాడుచు
నిండ్లకడఁ దద్విరహ వేదనానలభరంబు సహింపక గోపికలు దమలో ని ట్లనిరి.

తా. భూవిశేషముతోడ దాపలిభంజం శ్రీ బుం బెక్కుఁ గీలించి కె
మ్రోవిక వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా శ్రీ మ్రోయించుచుక నంగుళీ
ప్రావీణ్యంబు విభుండు నూపఁ గని స శ్రీ ప్రాణేశ లై యుండియక
జీవీబంధము లూడఁ జొక్కుదురు వో శ్రీ నింగిక నిలింపంగనల్. 1129

మ. సవమాధుర్యము గలుకృష్ణమురళీ శ్రీ నాదామృతస్యందముల్
సెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భా శ్రీ సిల్లక సవత్సంబు లై

- మువిదా మేవులకుం దొఱం మృగోయాభంబు లుత్కంఠతో
దివిం గంఠము లెత్తి లో వనలు బో క దేహొద్రియవ్యాప్తులన్. 1130
- శా. పీఠికేక్షణ కృష్ణుఁ డుద్బలితహస్తోద్ధాముఁ డై గానవి
ద్యాకౌతూహలితా మనోజ్ఞమురళీభ్యానంబు గావింపగా
నాకర్ణించి సశంప మై మొరయినిలాభంబుగాఁ జూచుచు
నేకారావము లిచ్చుచుఁ గలియు బో క కేంద్రసంఘాతముల్. 1131
- మ. లలనా యోజిఁ దెల్ల వాతె కవి యోలా తోఁచెఁ బూర్వాద్రిపై
గలకాలంబు నహంబు గాక నసిగాఁ క గల్పింపఁ జాబుహ దా
వలకేఁడుం గృప లేడు కీములు ముగ్ధారంబు లెట్లో కదే
నలదే మాఁజటివేళయుం గలుగున కంహాసంభోగముల్. 1132
- ఉ. ఎప్పుడు చంద్రు గ్రంథ హరి క యెప్పుడు గోవుల మేపి వచ్చునా
కెప్పుడు తన్నుభాంబుడకమీక్షణ మబ్బు నభంబు వచ్చి న
న్నెప్పుడు గాఠించుఁ దుది క యెప్పుడు మద్వింహాక్షి రాశికి
జెప్పఁ గదమ్మ బోటి మరుఁచేతల నుల్లము దల్లకల్లెదన్. 1133
- మ. చెలియా కృష్ణుడు నన్ను బాసి వనముం క జేరిగ నయ్యెక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండ చుండగఁజూపూర్ణంబు లై సాగి లో
పలఁ దోచుం బ్రహరంబు లై దనము లై క పక్షస్వరూపంబు లై
నెల లై యబ్దము లై మహాయుగము లై క సింహారుకల్పంబులై. 1134
- వ. అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహదుఃఖంబున బహువిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబునం బొం
దుచు గోపిక లోపికలు లేక యెట్ట కేలకు దివంబు గడపి దినాంతసమయంబునందు.
- మ. అదె ధానుం డపరాద్రిఁ జేరె నిదె సాక్షయంకాల మేతెంచె న
ల్లదె గోపాదపరాగ మొ ప్పెనగె బృందారణ్యమార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్ర ఘోషము ప్రియుం క జేతెంచె రం డంఁచు దా
మెదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి న్యయ్యింతుల్ పరిభ్రాంత లై. 1135
- వ. ఇట్లు దన కెదురు వచ్చిన మచ్చిక నచ్చెలువల నచ్యుతం కిచ్చానువర్తనంబుల
గారవించె నంత నొక్కనాఁడు. 1137

పృథ్వీభాసురసంహారము.

- సీ. ఎవ్వనిమూఁపుర క మీక్షించి మేఘంబు, లదిశృంగం బని క యాశ్రయించు
నెవ్వనిఱంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోడ, గర్భసాతం బగు క గర్భిణులకు
నెవ్వనిపడహతి క నెగయుపరాగంబు, లంధకారారాతి క నావరించు
నెవ్వడు గొమ్ముల క నెదిరించి కమ్మిన, బృహ్మేధరంబులు క పెల్లగిల్లు
తే. నట్టి పృథ్వీభాసురేంద్రుఁ డ క హంకరించి, వాలలత యెత్తి పెనుఱంకె క వైచినేలఁ
గాలుద్రవ్యచునిశితశృంగములుసాచి, మందలెగడంగగఁగి నెనగమందుడగుచు,

- వ. ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టంబు హరికి నరిష్టంబు సేయం దలంచి వైకుంఠికిన.
- ఉ. క్రేపులు వాతె గోవులకుఁ శ్రీ క్రేపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె వత్సధేనువృష శ్రీ భంబులు గోపకులందుఁ జొచ్చె నా
గోపకు లావృషేంద్రములు శ్రీ గోవులు లేగలు విచ్చి పాఱఁ గా
గోపచమూవిభంబు గనె శ్రీ గోవృషదైత్యుడు వెంట నంటఁగన్. 1140
- వ. ఇట్లు భయభ్రాంతు లై కాంతలుం దారును గృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మనియెను
గోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుం డి ట్లనియె. 1141
- ఉ. బాలుర నింతులం బనులఁ శ్రీ బాఱఁగఁ దోలుట బంటుపంతమే
చాలు వృషాసురేంద్ర బల శ్రీ సంపదఁ జూపఁగ నెల్లబోఁటిగో
పాలురమంద గాదు చనఁ శ్రీ బైపడితేనిఁ బ్రచండకృష్ణశా
ర్దులము నేడు నీగళము శ్రీ ద్రుంపక చంపక పోవ నిచ్చునే. 1142
- ఆ. అనుచు ధిక్కరించి శ్రీ హస్తతలంబులఁ జప్పుడించి నగుచు శ్రీ సఖునిమీదఁ
బన్నగేంద్రభయద శ్రీ బాహుదండము సాచి, దండి మెఱసి దనుజుడండ నిలిచె.
- వ. అప్పుడు. 1144
- చ. ఖరముల నేలఁ ద్రవ్వచు న శ్రీ కుంతితవాలసమీరణంబులక
విరవిరఁ బోయి మేఘములు శ్రీ వివృవిషాణము లొడ్డికొంచు దు
స్తరతరమూర్తి యై వృషభ శ్రీ దైత్యుడు గన్నుల నిప్పు లొల్కఁ గా
దురదుర వచ్చి తాఁకె రిపు శ్రీ దుర్తదమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 1145
- ఉ. యాదవకుంజరుండు వృష శ్రీ భాసురుకొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గ శ్రీ జంబు గజంబును ద్రొబ్బుకైవడిక
శేదిల ద్రొబ్బు నయ్యసుర శ్రీ బిమ్మిటి నొంది చెమర్చి మ్రొగ్గి దు
ర్వాదముతోడ డీకొనఁ బ్ర శ్రీ మత్తవిమర్దను నా జనార్దనున్. 1146
- ఆ. అంత గోపసంహార శ్రీ డసురకొమ్ములు వట్టి, ధరణి ద్రొబ్బి త్రొక్కి శ్రీ దైత్యభటుల
కొమ్ము వీగ సురలకొమ్ము వర్ధిల వాని, కొమ్ము వెఱికి మొత్తి శ్రీ కూల్చె నధిప.
- క. ఉక్కు సెడి రోజు నెత్తురు, ముక్కున వాతను స్రవింప శ్రీ మూత్ర శక్యత్తుల్
మిక్కిలి విడుచుచుఁ బసరపు, రక్కసుఁ డని సమసెఁ బ్రజకుశరాగం బమరన్.
- వ. ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులు గొని విరులు వర్షింప గోపకులు
హర్షింప గోపనతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును దానును గోవిందుండు పరమా
నందంబున మందకుం జనియె నంత. 1149
- చ. ఘనుఁ డొకనాడు నారదుడు శ్రీ కంసునితోడ యశోద గూతుఁ దాఁ
గనుటయుఁ జక్రి చేవకికి శ్రీ గర్భజుఁ డౌటయు మున్ను రోహిణీ
తనయుడు రాముఁ డౌటయును శ్రీ దద్విభు లిద్దఱు మంద నున్నవా
ర్ధనియు నెఱుంగఁ జెప్పిన మ శ్రీ హాస్యత మంచుఁ జలించి కిన్నతోన్. 1150

- చ. కొడుకుల మందలోన నిది శ్రీ గొంతుతనంబున మోసపుచ్చె నీ
బడుగని బట్టి చంపు లోని శ్రీ భావ్య ము బంధు గృహణపాశే యై
వడి వసుదేవుని మునుము శ్రీ వచ్చికకంసుని జూచి నారదుం
మడుగుము చంప బోల నిది శ్రీ యోధక మానిచి పోయె మింటికిన్. 1151
- వ. మఱియు నలుక దీతిక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశ భేదులం జేసి కేళి
యనువాని బిలిచి రామకేళిపుం జంపు మని పంకి మంత్రీభటగజారోహ
చాణూరముష్టికనాల్పకోసలప్రముఖుల రావించి యిట్లనియె. 1152
- శా. ఎందుకా న న్నెదిరించి పోరుటకు దే శ్రీ వేద్రాదులం చాల కీ
బృందారణ్యముమంద నిష్కంఠ మదా శ్రీ భీమార్జుకుల్ రామగో
విందుల్ వర్ధిలు చున్నవారట రణో శ్రీ ద్విం గంసు మర్దింతు మం
చుం దర్పంబులు వల్కు చుందు రట యీ శ్రీ చోద్యంబులకా వింటిరే. 1153
- క. పట్టణజనములు నూతురు, కట్టంబుగ మల్లరంగ శ్రీ తలపార్శ్వములం
బెట్టింపుడు తమకంబులు, పుట్టింపుడు వీట మల్లు శ్రీ పో రచుమాటన్. 1154
- శా. విన్నాణంబుల బోర నేర్తురు మహా శ్రీ వీర్యప్రతాపాదిసం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం శ్రీ బ్రహ్మతు లై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనఱుపకా శ్రీ మర్దించి మత్ప్రితి కా
సన్నుల్ గండు పురిజనుల్ వొగడ నో శ్రీ చాణూర యోముష్టికా. 1155
- శా. రారా హ స్తిపకేంద్ర గండమదధా శ్రీ రాగంధలోభాంధగం
భీరానివ్రజ మైనమత్కువలయా శ్రీ పీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్వారోదంచిత దేహభీషరిసర శ్రీ స్తంభంబు జాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకీలుపు నీ శ్రీ బీరంబు తోరంబుగన్. 1156
- క. పశువిశేషసములు నేయుడు, పశుపతికిం బ్రియము గాఁగ శ్రీ భావించి చతు
ర్దశిగాడు ధనుర్భాగము, విశేషంబుగఁ జేయ వలయు శ్రీ విజయముకొఱకున్.
- వ. అని తనవారి నందఱ నయ్యెపనులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగునక్కూరునిం
బిలిపించి చెట్ట వట్టికొని యిట్లనియె. 1158
- శా. అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనఁగా శ్రీ నక్రూరనామంబు ని
ర్వక్తత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి నలుపకా శ్రీ వచ్చుకా నినుం జేసి ని
ర్వాక్రొసుండవు మందలోన బలకృ శ్రీ ష్ణాభీరు లస్తద్విదా
శక్తిదారతు లై చరింతు రట యో శ్రీ జం దెచ్చి యొప్పింపవే. 1159
- అ. నాకు వెఱచి సురలు శ్రీ నారాయణుని వేడి, కొనిన నతడు వచ్చి శ్రీ గోపకులము
నందు గృష్ణమూర్తి శ్రీ నానకదుండుభి, కుదితుఁ డయ్యె ననఁగ శ్రీ నొకటి వింటి.
- వ. కావున నీవు గోపకులచేత నరులు గొని ధనుర్భాగంబుజూడ రం డని వారలం

దోడ్కొని రమ్మ వచ్చిన.

1161

శా. కొండలో గూలఁగ ద్రొబ్బుకొమ్మలతుదిం శ గోపించి కోరాడుచో
దండికొ దండి సధఃకరించునొకవే శ దండంబు నాయంట బ్ర
హ్మాండం బైనఁ గదల్చ నోపు బలకృత స్థాభీరులం బోరిలో
ఖండింపం దడ వెంత దాని కదియుం శ గాదేని సకూరకా.

1162

శా. చాణూరుండును ముష్టికుండును సభా శ సంఖ్యాతమల్లుల్ జగ
త్రాణుక్ మెచ్చరు సత్త్వసంపదల బా శ హాబాహి సంగ్రామపా
రిణుల్ వారలు రామకృష్ణులబలో శ ద్రేకంబు సైరింతురే
క్షీణప్రాణులఁ జేసి చంపుదురు నూ శ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్.

1163

సీ. ఆరామ కేశవు శ లంతరించిన వసు, దేవముఖ్యులఁ జంపి శ తెగువ మెఱసి
వృష్టిభోజదశార్హ శ వీరులఁ దెగటార్చి, ముదుకఁడు రాజ్యకా శ ముకుడు ఖలుఁడు
నగుసుగ్రనేను మా శ యయ్య గీటడఁగించి, పినతండ్రి దేవకుఁ శ బీఁచమడచి
మఱియు వైరుల నెల్ల శ మర్దించి నేజరా, సంధ సరక బాణ శ శంబరాది

ఆ. సఖులతోడ భూమి శ చక్రమేలదఁ బొమ్మ, తెమ్ము వేగమ వసు శ దేవసుతుల
మఖముపేరు సెప్పి శ మంత్ర శ్రేదము సేయ, వలయుఁ బెంపఁ జనదు శ వైరిజనుల.

వ. అనిన సకూరుం డి ట్లనియె.

1165

ఉ. పంపినఁ బోనివాడనె నృ శ పాలక మానవు లెన్నఁ దమ్ము నూ
హింపరు దైవయోగముల శ నించుక గానరు తోఁచినట్లు ని
ష్కంపగతిం జరింతు రది శ గా దన వచ్చునె యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపఁగ రాదు నీపగతు శ బిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్.

1166

~~అయ్య~~ శ్రీకృష్ణుండు కేశిన్యోమానురుల సంహరించుట.

వ. అని పలికి రథం బెక్కి యక్రూరుండు సనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం
డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ గంసప్రేరితుం డై.

1167

సీ. ఖరపుటాహతిఁ దూలి శ కుంభినీచక్రంబు, ఫణిరాజఫణలకు శ బరువు సేయ
భీషణహేమావి శ భీషితు లై మింట, నమృతాంధు లొండొరు శ నండ గొనఁగఁ
జటులచంచలసహృచ్చటలగాడ్పులమేఘు, ములు విమానములవైఘ్రమునుఁగుపడఁగ
వివృతాస్యగహ్వర శ విపులదంతంబులు, ప్రళయాగ్నికీలల శ పగిది మోఱయఁ

ఆ. గాలవాశలీల శ గా వాల మే పార, వాహ మగుచు గంధ శ వాహగతుల
వీజరశక్రపాశి శ వీర్యపయోరాశి, కేశి వచ్చె మంద శ క్లేశ మంద.

1168

వ. మఱియును.

1169

క. భీషణఘోటకదానవ, హేమానిర్ఘోషభిన్న శ హృదయనిఖలగో

యోమోపురసార్భక మై, ఘోషము హరి నూడ దైన్య శ ఘోషం బయ్యెన్.

వ. ఆ సమయంబున,

1171

- ఉ. వేదల ఘోషగోపకల క్షణజ్వలించుట వీరధర్మమా
కాదు వ్రజాబులో దురుజ క్షుద్ధుల వేదని తన్ను రోయుక్త
వ్యామనః జూచి గోపకల క్షణము వచ్చి నిశాలు యింక బో
రా దని శౌరి సీతె న్ముగ క రాజక్రియ న్నెడిపించె దైత్యుడున్. 1172
- ఆ. నిమ్రోగ్గసింహ క నిదంబుతో నింగి, మ్రొంగుభంగి నోరు క మిగులఁ దెలిచి
కఱవ రాఁగ నతఁడుగఱు దప్పించినఁ, దన్నె వెగసి తురగద్రదానవుండు. 1178
- ఉ. తన్నినతన్నునం బడక క దానవసంత సమీకరంత యె
కన్నులఁ గెంపువెం వెనయ క గ్రక్కున ఘోటశిశాలుపాదముల్
వన్నె సెడంగఁ బట్టి వడి క వైచె ధనుశ్శతమాత్రమారముం
బన్నగడింభమున్ విసరి క పాజంగ వైచు ఖశేంద్రుకెవడిన్. 1174
- ఉ. వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెన క వాజనిశాలుడు హుంకరించి సఁ
కోచము లేక వైవడిన క గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్రుఁడు
డాచలులప్రభాబలవి క డంబక మైనభుజార్ద్రశంబు దో
హదరునోటిలో నిడియెఁ క జండఫణి గుహ నుంచుకెవడిన్. 1175
- కా. దంభోల్లిప్రతిమానకర్కశమహా క ద్యద్వామదోః స్తంభమున్
శుంభల్లిల నభాచి వానిరదముల్ క చూర్ణంబు లై రాలఁగా
గింభీరంబుగఁ గుట్టిలోఁ జొనిసి వీ క క వృద్ధి బొందించుడుం
గుంభించెన్ బవనంబు పిక్కటిలఁ ద క త్కుట్టి నరేంద్రోత్తమా. 1176
- క. వాయువు వెడలక నిలిచినఁ, గాయంబు సెరుర్వ గన్నుల క గవ వెలి కుటుకన్
మాయ సెడి తన్నుకొనుచును, గూయుచు నశ్వాసురుండు క గూలన్ నేలన్. 1177
- ఆ. ఘోటకాసురేంద్ర క కుట్టిలోఁ గృష్ణుని, బాహు వధిఁ మైనఁ క బట్టులేమిఁ
బలిలి దోసపండుకపగిడి దదేహంబు, వసుమతీక రెండుకవ్రయ్య లయ్యె. 1178
- క. నలినాక్షుడు లీలాగతి, విలయముఁ బొందించె నిట్లు క వీరావేశిం
బలరాశిన్ జగదభినవ, బలరాశిన్ విజితశక్త క పాశిం గేశిన్. 1179
- వ. ఆ సమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి రంత హరి
భక్తివిశారదుం డైననారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున
నిట్లనియె. 1180
- సీ. జగతీత యోగీశ క సర్వభూతాధార, సకలసంపూర్ణ యీ క శ్వర మహాత్మ
కావ్యగతజ్యోతి క కైవడి నిఖిలభూతములందు నొకడ వై క నీవు మాయఁ
సద్గూఢుడవు గుహ క శయ్యుడవు సాక్షివి, నీయంతవాడ వై క నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు క గుణముల వానిచే, బుట్టించి రక్షించి క పాలియఁ జేయు
- ఆ. దీప్రపంచ మెల్ల క నిట్టి నీ విప్పుడు, రాజమూర్తు లయన క రాక్షసులను
సంహరించి భూమి క చక్రంబు రక్షింప, నవతరించినాడ వయ్య కృష్ణ. 1181

వ. దేవా నీచేత నింక జాణార ముష్టిక గజ కంస శంఖ యవన ముర సరక
పాండక శిశుపాల దంతవక్త్ర సాల్వప్రముఖులు మడిసెదరు పారిజాతం బప
హృతం బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిచుక్తుం డగు శమంతకమణిసంగ్రహం
బగు మృతబ్రహ్మణపుత్రప్రదానంబు సిద్ధించు నరునసారథి వై యసేకాక్షహిణీ
బలంబుల వధియించెదపు మఱియును. 1182

శా. కృష్ణా నీ వానరించు కార్యములు లె శ క్తింపన్ సమరుండె వ
ర్ధిష్టుం డై న విధాత మూడుగుణముల్ శ దీపించు లోపించు రో
చిష్టుత్వంబున నుండు నీవలన ని శ స్తీమంబు నీరూపు నిన్
విష్ణున్ జిష్ణు సహిష్ణు నీశు నమితున్ శ విశ్వేశ్వరున్ మృక్ష్మాదన్. 1183

వ. అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె నంత నొక్కనాడు కృష్ణసహితు
లయి గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్కకొండదండ నిలాయన
క్రీడ సేసి రందు. 1184

క. కొండలు గొఱియల మంచును, గొండలు పాలకుల మంచుఁ శ గుటిలత్వమునం
గొండలు దొంగల మనుచును, జెంది కుమారకులు గ్రీడ శ సేసిరి తమలోన్.

శా. ఆలో దొంగలలో మయాసురసుతుం శ డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుం డై చని మేవకల్పనలతో శ భాసిల్లి క్రీడించు త
ద్బాలప్రాతము నెల్ల మెల్లన చతుః శ పంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్లహలోనికిం గొని చనెం శ జౌర్యం బవార్యంబు గన్. 1186

వ. ఇట్లు కొండగుహలోనఁ గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్కపెను
తాతఁ దద్వారంబు గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన. 1187

ఉ. వీరుడు మాధవుం డఖిల శ వేది నిశాచరభేది నవృత్తో
నార నిశాట దొంగతన శ మచ్చుపడెన్ నెఱదొంగ వాడు వా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ శ బెట్టితి చిక్కినవారిఁ బెట్ట రా
రార యటంచుఁ బట్టె మృగ శ రాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టుకై వడిన్. 1188

ఉ. పంకజలోచనుం డొడిసి శ పట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడి శ పించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకిలి బిట్టు తన్నుకొనఁ శ జక్కన యారణభీము వ్యోమునిం
గొంకక కూర్చె నవ్విభుడు శ గో యని మింట సుపర్వ లార్వగన్. 1189

ఆ. ఘోరదనుజ నేలఁ శ గూల్చి పర్వతగుహ, వాత నున్నతాయి శ వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించు చున్న శ గోపాలకులఁ గొంచు, బల్లిదుండు ¹గొల్ల శ పల్లె కరిగె.

వ. అంత నారాత్రి మధురానగరంబున నకూరుండు వసియించి మఱునాడు రేప
కడ (లేది నిత్యకృత్యంబు లాచరించి) రథం బెక్కి కదలి నందగోపకులంబునకుం

బోవుచుం వెరువునఁ దనలో ని ట్టనియె.

1191

~~అయ్య~~ కంఠుఁడొక్కఁడు పక్షులందుఁ బూర్వమునకుఁ బనుచుండుట.

ఉ. ఎట్టితనంబు నేయఁబడెఁ గెట్టితనము లభ మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్జులకుఁ గెట్టితనో తోలిబామునందు నా
యట్టివేకపీనునకుఁ గెట్టితనముండు యోగమృత్యులం
బట్టంగ లేనియాశ్వరుని గెట్టితనమున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెనన్.

1192

ఉ. సూరులు దొల్లి యేవిధుని గెట్టితనపాదసఖప్రభావళిం
జేఁ భవాంధకారములఁ గెట్టితన దాటుదుఁ డిట్టిదేవరీ
వైరముతోడ నైనఁ బిలు గెట్టితన నను బండు శుభంబు నేనె ని
మౌరణ మైనప్రేమ నిదె గెట్టితనఁ బోలునఖండు గల్గెనన్.

1193

మ. ఇతఁ డాకంఠునిచేతఁ బంపువడి నన్ గెట్టితనంబు
డతిదుష్టుం డని చూచునో నకలభూ గెట్టితనంబు
గతుఁ డొలం దలపోసి నన్ను సుజనుం గెట్టితనంబు
న్నతి గావించునో యేక్రియం బలుకునో గెట్టితనంబు మెట్లున్నదో.

1194

వ. (అని మఱియును.)

1195

మ. అలకబ్రాజత మై సుధాంశునిభ మై గెట్టితనంబు
జలజాక్షం బయి కర్ణకుండలవిరా గెట్టితనంబు
జలజాతాక్షముఖంబు నూడఁ గలుగున్ సత్యంబు వో నాకు నా
వలది కేఁగుచు నున్న వీవనమృగ గెట్టితనంబు లీత్రోవలన్.

1196

ఉ. మాపటివేళ నేను జని గెట్టితనంబు
డాపతితుండ నైన నతఁ గెట్టితనంబు
తాపితభ క్తలోకభయ గెట్టితనంబు మైనకరాబ మూడలన్
మోపి మాసించి నా కభయ గెట్టితనంబు గృహతోడుత నీయ కుండునే.

1197

వ. అని మఱియు నకూరుం డనేకవిధంబుల గోవిందసందర్శనంబు గోరుచు నమంద
గమనంబున సుందరస్యందనారూఢుం డై చని చని.

1198

క. ముందటఁ గనె ఘనచందన, కుంద కుటజ తాల పాల గెట్టితనంబు
కందన్ నందితబలగో,విందన్ వికచారుణారి గెట్టితనంబు
విందన్ బృందన్.

1199

వ. కని బృందావనంబు దఱియంజొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱిగల
మేఱలవెంబడి దిగంబడి రాక చిక్కినకుంట్ల తోడ పడ్డతండంబులం గానక పాద
యిటును మిట్టు పల్లం బనక తూటి పాటి వెదకి (కానక) చీరెడుగోపకుల
యాహ్వనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు గోమలఘాసఖాదనకుతాహలంబులం జిక్కి
మక్కువ గ్రేపులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమతమయంత నంభా
రవంబులు నేయుచు నూధంబులు స్రవింపఁ బరువు లిడుధేనువులును ధేనువులకు

నోసరించుచు నద్యోజాతంబు లగుతర్ణకంబుల వహించి నవమూతికలు వెనుతగు
లుటవలన దామహస్తులై చనువల్లపుల మెల్లన విలోకించుచు మందయగు
గలంకులం గలంకరహితులై పులిచివంగి వేడి¹లోనగువాలుమెకంబులమొత్తం
బులవలన నప్రమత్తులయి కుఠారకుంతకేరాసనప్రముఖాయధంబులు ధరియించి
కావలి తిరుగుచేలం గడచి నానావిధసరసతృణకబళఖాదనగరిష్ఠలై గోస్థానకం
బులు ప్రవేశించి రోమంథలీలావనలై యున్న ధేనువులును జన్నులు గుడిచి తలుల
మ్రాలజెల్లు రేగి కేళ్లుఱుకులేగలును వెదలైన మొదవులం బైకొని పరస్పర
మిరుద్ధంబులై డీకొని కొమ్ముల యద్ధంబులు నలుపువృషభంబులును నకుంతిత
బలంబులం గంతరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పాదలుటికి దాటి తలులం దూఱి
కుడుచుతఱిపిదూడల దట్టించి పట్టనోపక గ్రద్దనఁ బెద్దలం జీరుగోపకుమారు
లును గొడుగుల మగల మామల మఱిందుల వంచించి పంచాయుధభల్ల
భగ్నహృదయలై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణా
గమతత్పరలై యున్న గోపకామినులును గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గేవుల
విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీడ్చుచుం గ్రీడించుగోపకులను గోఖురసము
ద్ధూతకరీషపరాగపటలంబులవలన నుల్లారి చులచుల నైన ధేనుదోహనవేళావిక్రీర
పయోబిందుసందోహపరంపరాసంపాదితపంకంబులును దోహనసమయగోపకరా
కృష్ణగోస్తననిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారల చప్పుళ్లును
మహాక్షీకంఠసమర్పనస్నిగ్ధంబులైన మందరద్వారదారుస్తంభంబులపొంతల
(నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని) నూతనజనవిలోకనకుపితంబులై
కరాళించుసారమేయంబులునుం గలిగి బలకృష్ణబాహుదండప్రాకారరక్షావిశేష
భూషం బైన ఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యందు.

1200

క. జలజాంకుళాదిరేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ గ గని మోదముతోఁ

బులకించి రథము డిగి యుత్కలిక సంతోషబాష్ప కలితాక్షుం డై. 1201

మ. కనె నక్రూరుడు పద్మనేత్రులను రం గద్దాత్రులఁ ధేనుదో

హనవాటిగతుల న్నలంకృతుల ను గద్యద్భాసులం బీతనీ

లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమా గలాధారులఁ ధీరులఁ

వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగ గద్వంద్యకమోద్దాములన్.

1202

క. కవి వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్క భక్తి గ వివశం డగుచుం

దనువునఁ బులగాంకురములు, మొనయగ నానందబాష్పములు జడిగరియన్.

ష. తథనంతరంబు.

1204

క. అక్రూరు లైవజనుల నవక గళిం గాచుభక్త గ వత్సలుఁ డంత

న్నక్రూరుఁ డొగిలిం చెప్ప, జక్రాంకితహస్తతలముఁ గ జూచి నరేంద్రా.

1205

వ. మఱియు సక్రామంకు బలభద్రునికిం బ్రణతుండై నతండు గొణిలించి చెట్టపట్టు
కొని కృష్ణసహితుండై గృహంబునకు గొనిపోయి మేలగీసిన గద్దెయిదిపాద
ప్రక్షాళనంబు చేసి మధుఃకంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి నాదరంబున రసి
కనాన్నంబు నెట్టించి తాంబూలపంధమాల్మలంబు లొసంగి నయ్యవసరంబున
నందుం (పాపవిష్టుండై)యక్రామని పశ్చిమించి యిట్లనియె. 1206

క. చెలియలు మొఱియడ నల్లని, భలుడై సాదిగొనియట్టి కంసుడు బ్రదుకం
గలదే మనికి దళార్దుల, కలపై మీసేమి మింగి నేమని యడుగన్. 1207

వ. అని పలికె నంత సక్రామం వొకపర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుండై యుండ హరి
యిట్లనియె. 1208

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమాదమే సఖులకుం క జుట్టలకుక సేమమే
యథయంబే ప్రజ కల్గ గోత్రజుల కా త్తానందమే మామము
క్రభయంజే ననుదేవదేవకులు త క త్కారాస్మిహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజబద్ధులై బ్రదికిరే క ప్రాణానిలోకేతులై. 1209

మ. నెఱిఁచే డిక్కడ నీవు రాగ వగతో క నీతోడ నేమైన నా
కెఱుంగం జెప్పు మటంచుఁ జెప్పు గదా క యే మందు రాచార్తయే
తెఱుంగు లే డని దస్సిరో వగచిరో క దీనశ్శముం జెందిరో
నెఱితో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో క విప్పింపు మక్రూరకా. 1210

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చి తని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి నార
దుండు వచ్చి చెప్పినవైరానుబంధ ప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల వధి
యింకఁ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్వ్యాసంబుపేరు సెప్పి పుత్రైంచిన
ప్రకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముం బరివేష్టించిననందాది
గోపకులం జూచి కృష్ణుం డిట్లనియె. 1211

కా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం క బుత్తైచినాఁ డవ్వెభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యివెరుగుల్ క గట్నంబులుం గానికల్
మీనే ర్పొప్పుగఁ గూడఁజెట్టుడు తగ్గ క మీమీనివాసంబులక
యానంబుల్ గొని రండు పొందఁ మధురా క యాత్రాభినుఖ్యంబు గన్. 1212

వ. అని నియమించె నంత సక్రామండు మధురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి
వ్రేతలు గలంగి. 1213

మ. హరిసవ్యుల్ హరిమాటలుక హరిమనో క జ్ఞాలాపముల్ లీలలుక
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరా క బాలంబనాహ్వనముల్
హరిణీలోచన లంఘణుక మఱి యుపా క యం బెట్లాగో యంచులో
నెరియక ముచ్చట లాడి రంత గములై క యేకాంతగేహంబులన్. 1214

- వ. మఱియుఁ దమలో నిట్లనిరి. 1215
- ఉ. మేటిగృహస్థు బ్రహ్మ యని శ్ర మిక్కిలి నమ్మితి మమ్మ చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరి శ్ర పాలకుఁ డైనసరోజనేత్రు ని
చ్చోట వసించ నీక యొక శ్ర చోటికే బో విధియించి పిన్నబి
డ్డటలు సేసె నీదుడుకు శ్ర లక్కట భారతి కైనఁ జెప్పరే. 1216
- వ. అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయ త్తచిత్తై. 1217
- ఉ. రమ్మని చీరనంతన పు శ్ర రంబున కేగెడఁ గాని నన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరు కోలల కగ్గము సేసి పోవఁగా
ముమ్మర మైనతాపమున శ్ర మ్రొగ్గుమరో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులుఁ బ్ర శ్ర యాణము వల్లన రైరి చెల్లరే. 1218
- కా. అక్రూరుం డని పేరు వెట్టుకొని నేఁ శ్ర డస్సన్నోవల్లభుం
జక్రికా మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం శ్ర జర్పించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం శ్ర బక్రూరుఁ డౌనేని ని
ర్వక త్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తనతో శ్ర వం బో విచారింపఁడే. 1219
- ఉ. పుల్లసరోజలోచనలు శ్ర పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యెల్లి పట్టణము శ్ర మేడలనుండి సువర్ణలాజముల్
సల్లగ వారిఁ జూచి హరి శ్ర సంగతి సేయఁ దలంచుఁ గాక వే
పల్లె వసించుముద్దియలఁ శ్ర బైపడ నేల తలంచు నక్కటా. 1220
- క. పురసతులవిలోకనములు, సరసాలాపములు సర్వ శ్ర సంతోగములున్
మరగి హరి మసల నొల్లడు, నరవరు లోయమ్మ నూత శ్ర నప్రియులు గడే. 1221
- క. పుట్టెన్నడు హరి నెఱుంగని, పట్టణసుందరుల కితనిఁ శ్ర బలిఁ జేసి కడుఁ
దట్టపువరహాగ్నులకును, గట్టిడిదైవంబు ఘోష శ్ర కాంతల వెదకన్. 1222
- మ. హరి నేలా కొనిపోయె దంచు మన మా శ్ర యక్రూరుఁ బూరింతమా
హరిఁ బో నీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ శ్ర డర్పింతమా వేల్పున్
హరిపాదంబుల కడ్డముల్ వడుదమా శ్ర హాదైవమా యంచు నా
తరుణుల్ గొప్పలుఁ జీరలున్ మఱిచి కం శ్ర దర్పజ్వరభ్రాంత లై. 1223
- మ. ఉవిదల్ సిగ్గులు మాని కన్దవల నీ శ్ర రొండొండ వరింపఁగా
వివశత్వంబులతోఁ గహలతటనం శ్ర విన్యస్తమాస్తాబ్జ పై
పవనోద్ధూతలతాభ లై మముఁ గృపం శ్ర బాటింపు గోవింద మా
ధవ దామోదర యంచు నేడ్చిరి సుజా శ్ర తం బైనగీతంబులన్. 1224
- వ. అంత మఱునాడు సూర్యోదయకాలంబునం గృష్ణుండు దనతోడఁ బయనం
బునకు గమకించి నడచుగోపికలను మరల వత్తు నని దూతికాముఖంబున నివ
రించి శ్ర కటంబులందుఁ గానికలు గోరసంబు నిడికొని నందాదు లఘునగోప

కలు వెనుతిగుల సక్రారచోదిత బయలుదేరి బెక్కి మధురాభిముఖుం డై
చను సమయంబున. 1225

చ. అదె చను చున్నవాడు ప్రియుఁ డ కల్గెదె తే రదె వైజయంతి య
ల్లదె రథభోజకాంక్షిరదఁ డ నూడెన మార్గము చూడఁ జంచు లో
నొడవెసీమక్కువ్ హరిర డ ఖోస్తుభై లై గము తై వ్రహంగారో
గదలక ¹నిల్చి చూచి రటు డ గన్ముల కచ్చెయంతిమారమున్. 1226

వ. అంత సక్రారరామసహితుం డై చని చని. 1227

క. అవలోకించెను గృష్ణుడు, ప్రవిమలఃల్లోలవనఁ డ భాసితదన్య
న్నవసన్న వాఁడైన్యం, గవిజనమాన్యం గలింద డ కన్యకా భన్యన్. 1228

వ. కని తత్కాళిందియందుఁ బరిక్షణ్ణముగఁగణపముజ్జ్వలంబు లగుజలంబులు ద్రావి
తరుసమూహసమీపంబున రామసహితుం డై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించె
నంత సక్రారుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్చిని కాళిండిప్రాదంబు సొచ్చి విధి
పూర్వకంబుగ వేదమంత్రంబుల జపించుచు. 1229

అక్రూరుండు యమునన్ రామకృష్ణుల కట్టించి చుతించుట.

ఉ. స్నానము సేసి చేసి నది డ చల్లనినీరను రామకృష్ణులక
మానుగఁ జూచి వీరు రథ డ మధ్యమునక వసియించి యున్నవా
రీనదిసీరిలోడలికి డ నెప్పుడు వచ్చి ర టంచు లేచి మే
ధానిధి నూచె వారిని ర డ భస్మల భక్తమనోరథస్థులన్. 1230

వ. చూచి వెఱుగుపడి. 1231

తా.కంటిక్ మున్ను రథంబుపై జలములోఁ గంటిం నుదిం గ్రమ్మటం
గంటిం దొంటిరథంబుమీఁద నిదె యీ డ కల్యాణచారిత్తు లే
వెంటం దోచిరి రెండుదిక్కుల మనో డ విభ్రాంతియో నీరిలో
నుం బాశ్చర్యము చూతు నంచు మఱియు డ నూహించి మగ్నాంగుం డై.

ఉ. పోషితబంధవుండు యదు డ పుంగవుఁ డాజలమందుఁ గాంచె న
ద్యాఘః సహస్రమ స్తకవి డ భాసితభూషు ²సహీషు భూమిధృ
ద్వేషుఁ గృపాభిలాషుఁ బ్రతి డ వీరచమూవిజగీషు నిత్యసం
తోషు సరోషు నిరళిత డ దోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్. 1233

వ. మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాదిసన్నతుండును నై యొప్పున
స్వాపతేనిం దప్పక కనుంగొని. 1234

సీ. ఆభోగిభోగప డ ర్యంకమధ్యంబున, వల నొప్పుపచ్చని డ వలువవాని
మేఘంబుపై నున్న డ మెఱుఁగుచందంబున, నురమున శ్రీదేవి డ యొప్పువాని
ముసరు తేలులు వివర్ణముఖచతుష్కము గల, తనయుఁడాడెడిబొడ్డుఁ డ దమ్మివాని

1. నిక్కి...కన్నుల కడ్డుతి మైనదూరమున్. 2. మహిళ.

గదలినబహుపద శ్రమవిశేషంబుల, వరము సూపెడినూపు శ్రమములవాని

ఆ. జలజగర్భరుద్ర శ సనకసనందన, ¹సద్విజామరప్ర శ శస్యమాన

చరితుఁడైనవాని శ సౌందర్యఖని యైన,వాని నొక్కపురుష శ వర్మఁగాంచె.

వ. మఱియును బారులక్షణలక్షితనఖపాదగుల్ఫజానుజంఘోరుకటినాభిమధ్యోదరుండును సాదరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజితవిశాలవత్సుండును బుండరీకాక్షుండును శంఖచక్రగదాపద్మహస్తండును సత్త్వగుణప్రశస్తండును బ్రహ్మసూత్ర కటిసూత్రహార కేయూరకటక కంకణ కుండల కిరీటాదివిభూషణుండును భక్తజనపేషణుండును సుందరకపోలఫాలనాసాధరవదనకర్ణుండును సీలసీరదవర్ణుండును గంబుకంఠరుండును గరుణాగుణబంధురుండును బ్రహ్మద నారద సునంద నంద ప్రముఖసంభావితుండును శ్రీపుష్పితుష్టికీర్తికాంతిలోర్జావిద్యావిద్యాశక్తిమాయాది సేవితుండును నై యొప్పనప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తిసంప్రమంబు లగ్గలంబులుగ గద్గదకంఠం డై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె. 1286

దండ. శ్రీమానిసీమానవోరా శుభాకార వీరా జగద్ధేతుహేతుప్రకారా సమస్తంబు సస్తంగతంబై మహలోకలోలమాలాకులాభీలపాథోనిధింగూలఁగాబాలకేళీగతిం దేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతి శోభిల్లునీనాభికంజంబులో లోకపుంజంబులం బన్నువినాణియై మన్నయాబన్దు యుత్పన్నుఁ డయ్యెం గదా పావకాకాశవాతావనీవార్యహంకారమాయామహామానసాదుల్ హృషీకాదులుల్ లోకముల్ లోకబీజంబులుల్ నిత్యసందోహ మై నీమహాదేహమం దుల్లసింఁచున్ వసింఁచున్ సశింఁచున్ జడత్వంబు లే కాత్మ యై యొప్పనీయొప్పిదం బెల్ల నోఁచెల్ల చెల్ల విచారంఁ దా రెంతవా రెంతవారైన మాయాదు లామాయతోఁ గూడి క్రిడించులోకానుసంధాత యాధాత నిర్ణేతయే నీకళారాశికిం గొంద ఁభోజ గర్భాదు లధ్యాత్మలండున్ సశేషాదిభూతంబులందున్ ససేకాధిదైవంబులందున్ సదాసాక్షి వై యుండు దంచుం దదంతర్గతజ్యోతి వీశుండ వంచుం ద్రయీ పద్ధతిం గొంద టింద్రాదిదేవాభిధానంబులన్ నిక్కు దొక్కండ వంచున్ మఱిం గొంద తారూఢకర్తృంబులం ద్రుంచి సంసారముం ద్రెంచి సన్నస్తు లై మించి విజ్ఞానచతుండ వంచున్ మఱిం బాంచరాత్రానుసారంబుగాఁ ద్వన్వయత్వం బుతోఁ గొంద టీ వాత్త వంచున్ మఱిం గొంద తావాసుదేవాదిభేదంబులన్ నల్పు రై చెల్వు వాటింతు వంచున్ మఱిన్ నీవు నారాయణాఖ్యుండ వంచున్ శివాఖ్యుండ వంచున్ మఱిం బెక్కుమార్గంబులన్ నిన్ను నగ్గింతు రె గ్గేమి యేఱుల్ పయోరాశినే రాసు లై కూడుక్రీడన్ విశేషంబు లెల్లన్ విశేషంబు

1. వందనీయుఁ డగుచు + వజ్రులవాని, జతురుఁ డైనవాని; వాసవామరాదివంద్యమాన. చరణుఁ డైనవాని. 2. 'యాబన్దు' అనియే వ్రా. ప్ర.

తై డిండి సీయం దహాచంబు లీచంబు తా నేకవాకేందుబింబంబు కుంభాంతరంభం
బులం బింబితంజైన వేఱున్నదే యెన్న నేలా ఘటంతర్లతాకాశముల్ దష్టహం
తంబులం దేక మాదేభి లోకావధిక్ విక కేవలం బోక యేకాకి వై యుండు
దీతా కృతానుండు నెమ్మోము భానుండు గమ్ముల్ దిశల్ గర్జముల్ భూమి
వాదంబు లంభోనిధుల్ గుడి శల్కంబు లదుల్ లతాశాలముల్ రోమముల్ గాలి
ప్రాణంబు బాహుల్ సుకేందుల్ ఘనంబుల్ గచంబుల్ నిభోవీధి నాభిప్ర దేశంబు
రేలుం ఒగ్గట్ల నిమేషంబు లంభోదగమ్ముండు గుహ్యంబు వర్షంబు
వీర్యంబు నాకంబు మూర్ఖంబు గా నేక మై యున్నసీమేనిదండం బయోజిత
గర్భాండముల్ మండితోమంబరానోకహానేక శాఖాఫలావూనితా సంతజంతు
ప్రకాండంబులీలుం బ్రసిద్ధోదరాశ్శిశుజంతుప్రకాండంబుగా నిండి యుండుక మహా
రూప సీరూపముల్ వెగ్గలం బుగ్గడింపక లయాంభోధిలో మీనుమేనక విరోధి
నిరోధించి సాధించి ముక వేధకుక వేదరాశిం బ్రసాదింపవే తుంపవే కైటభ
శ్రీమధుం జక్రివై మొ త్రవేయె త్రవేమండరాగంబు రాగంబుతోఁ గూర్చలీలా
పరివృంది వై పంది వై మేదినిక మీడికిం ద్రోచి దోహచరుం గొమ్ములక
నెమ్ములం జమ్ముడక గ్రవ్యవే త్రవ్యవే ఘోరవైక నృసింహుండ వై దండి వై
దండివైరోచనింజూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండము న్నిండఁబాటుండ
వై రాజకోటిక విపాటింపవే రాజవై రాజబింబాస్యకై దుర్బదారిక విదారింపవే
నొంపవేకూరులక వాసుదేవాదిరూపంబునక శుద్ధబద్ధుండ వై వైరిదారాంత
రంగంబుల న్నంతరంగంబులుంగాఁ గరంగింపవే పెంపు దీపింపవే కల్కిమూర్తి
బ్రవర్తించి ని న్నెన్న నే నెవ్వడక నన్న మాయావిపన్నుక విష్ణుం బ్రపన్నుం
బ్రసన్నుండ వై ఖన్నతం బాపి మన్నింపవే పన్నుగాధీశతల్పా కృపాకల్పవందారు
కల్పా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

1237

మ. కలలం బోలెడి పుత్రమిత్రవనితా శ గారాదిసంయోగముల్
జలవాంఛారతి నెండమావులకు నా శ సల్ సేయుచందంబునం
దలఁతుక సత్యము లంచు మూఢుడ వృథా శ త త్వజ్ఞుడక నాకు నీ
విలసత్పాదయుగంబు సూపి కరుణక శ వీక్షింపు లక్ష్మీపతి.

1238

వ. అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబులలోనన తనమొదలి
మేను సూపి చాలించి నటునికై నడిక దిరోహితుం జైన నక్రూరుండు నీరువెడలి
వెఱింగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు సేసిన హరి యి ట్లనియె.

1239

క. జలములు చేరువ నున్నవి, తలపోయగ నీవు పోయి శ తడ వయ్యె నదీ
జలముల నభమున ధరణిం, గలుగనిచోద్యములు నీకుఁ శ గానంబడనే.

1240

వ. అనిన నతం డి ట్లనియె.

1241

క. నీలోన లేనిచోద్యము, లేలోకములందుఁ జెప్ప న్ రీశ్వర నీటన్
నేలన్ నింగిని నున్నవె, నీలోఁ జోద్యంబు లెల్ల న్ నెగడు మహాత్మా. 1242

వ. అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్రూరుండు మధురానగరంబు నేర రథంబు
గడపె నంత నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ వార
లం గూడికొని కృష్ణుం డక్రూరునిం జూచి నీవు రథంబు గొనుచు నగరంబునకుం
జనుము మేము వెనుక వచ్చెద మనిన నతం డిట్లనియె. 1243

క. నాయుంటికి విచ్చేయుము, నీయంఘ్రిసరోజరేణు న్ నికరము సోఁకన్
నాయిల్లు పవిత్రం బగు, శ్రీయత నీభటునిఁ బెద్ద న్ నేయం దగదే. 1244

వ. అని మఱియుం బ్రార్థించిన హరి యి ట్లనియె. 1245

~~యదుకులవిద్యోవణుఁడై~~ శ్రీకృష్ణమూర్తి మధురానగరప్రవేశము సేయుట. ~~యదుకులవిద్యోవణుఁడై~~

క. యదుకులవిద్యోవణుఁడై, మదమున వర్తించుకంసు న్ మర్దించి భవ
త్పదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ, బొద యీస్యందనము గొనుచుఁ న్ బురమున కనఘా. 1246

వ. అని పలికిన నక్రూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చి రని కంసున
కెఱింగించి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్రగోపాల
సహితుం డై కృష్ణుండు. 1247

మ. పరిఖల్ గోటలుఁ గొమ్ములుం బడగలుం న్ బ్రాసాదముల్ వీధులున్
హరులుం దేరులు వీరులున్ గజములున్ న్ హర్ష్యంబులున్ వాద్యముల్
తరులుల్ ధాన్యములున్ ధనంబులు మహా న్ ద్యానంబులున్ దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చుమధురం న్ గాంచెన్ విభుం డంతటన్. 1248

వ. కని యప్పరంబు ప్రవేశించి వచ్చుసమయంబున. 1249

ఉ. నందతపఃఫలంబు సుగు న్ ణంబులపుంజము గోపకామిని
బృందమునోముపంట సిరి న్ వెంట దయాంబుధి యోగిబృందమున్
డెందములందుఁ గోరెడుక న్ డిందినిధానము సేవచ్చె నో
సుందరులార రండు చని న్ చూతము కన్నులకోర్కి దీరఁగన్. 1250

వ. అని మఱియు గోవిందసందర్శనకతూహలంబులఁ జారసుందరులు పరస్పరా
హూయమాన లై భుంజాన లై భోజనభాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు శయా
న లై లేచియు నభ్యంజమాన లై జలంబు లాడకయు గురుజనశిష్యమాణ లై
యోడకయు గృహకార్యప్రవర్తమాన లై పరిశ్రమింపకయు రమణరమమాణ
లై రమింపకయు శిశుజనభిభ్రాణ లై డించియు నలంకుర్వాణ లై యన్యోన్య
వస్త్రాభరణమాల్యానులేపనంబులు వీడ్పడ ధరించియు నరిగి. 1251

క. వీటఁ గలచేడె లెల్లను, హాటకమణిఘటితతుంగ న్ మార్భాగములం
గూటువలు గొనుచుఁ జూచిరి, పాటించి విశాలవత్సఁ న్ బద్ధదళాతున్. 1252

సీ. వీడటే రక్కసి శ్రీ విశిష్టవంశం జన్మబాలు ద్రావిడమేటి శ్రీ బాలకుండు
వీడటే నందుని శ్రీ వెలదికి జగ మెల్ల, ముఖమందు జూచిన శ్రీ ముద్దులాడు
వీడటే మందలో శ్రీ వెన్నలు దొంగిలి, పిప్పించి మెక్కిన శ్రీ దాడరీడు
వీడటే యెలయించి శ్రీ వ్రేలలమానంబు, సూజలాడినలోక శ్రీ సుందరుండు
తే. వీడు లేకున్నపురి మట శ్రీ వీరలంబు, వీరి బొందనిజన్మంబు శ్రీ విగతఫలము
వీరి బలుకనివచనంబువిహగరుతము. వీరి జూడిచిమాన్యులువృథలువృథలు.

మ. చెలియా గోపిక లీకుమారతలకం శ్రీ జంకించుచుం బాడుచుం
గలయం బల్కుచు నంటుచున్ నగుచు నా శ్రీ కిచ్చించుచున్ హస్తా
మలక క్రీడకం దెచ్చి నిచ్చులును స శ్రీ మ్మానంబులం బొందగా
దొలుజన్మంబుల నేమి నోడియో కదే శ్రీ మర్లప్రదేశంబులన్. 1254

క. అని మఱియుఁ బారకాంతలు, మునుకొని హరియాపు కేత్ర శ్రీ ముల వెంటను లోఁ
గొని తాల్పించి హృదయములను, జనిత ప్రమదమున విరులు శ్రీ నల్లుచు నధిపా.

వ. మఱియును. 1256

క. నానావిధగంధములుఁ బ్రసూనఫలాదులును హరిత శ్రీ ఫలలాజములుం
గానిక లిచ్చుచు విప్రులు, మానుగఁ బూజించి రాకు శ్రీ మారోత్తములన్. 1257

వ. ఆనమయంబున నగరద్వారంబున సుంపి వచ్చువాని నొక్కరజకుం గని హరి
యి ట్లనియె. 1258

శ్రీకృష్ణుండు రజకుని జూపి వాయకనువామ లాసంగుపూజల శంకరించి మేలొంగుట,

ఉ. విందుల మై సరేశ్వరుని శ్రీ వీటికి వచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన శ్రీ మంచిపటంబులు లేవు నీముఖ
సుందరదౌతచేలములు శ్రీ శోభిలు చున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెడు నిమ్ము రాజుడెన శ్రీ నల్లర మోరజకాన్వయాగ్రణీ. 1259

వ. అనిన రోపించి వాఁ డి ట్లనియె. 1260

శా. ఎట్టెట్టా మనుజేంద్రచేలములు మీ శ్రీ కీఁ బాడియే మీరలుం
గట్టం బోలుదు రే పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తు లై
యి ట్టడం జనెఁ గాక గొల్లలకు మీ శ్రీ కెబ్బంగి నో రాడెడిం
గట్టా ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ శ్రీ కంసోద్ధతిక బాలకా. 1261

క. మారాజసౌముఁ గైకొన, నేరాజులు వెఱుతు రింత శ్రీ యెల్లద మే నీ
కీరాజరాజగృహమున, నీరాజన మేల గొల్ల శ్రీ యేగుము తలగన్. 1262

వ. అనిన విని రోపించి. 1263

క. ఘోర కరాగ్రతలంబున, ధీరుడు కృష్ణుండు శిరము శ్రీ దెగిపడఁ బెట్టెం

- జారులగుండలు వగులగ, వీరోద్రేకి మదావి శ్ర వేకిం జాకిన్. 1264
- వ. ఇట్లు భగ్నంజైనరజకునిం జూచి వానివారలు పటంబులు డించి వెఱచి పఱచిన రామకృష్ణులు వలసినవత్తంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి చను చుండ. 1265
- క. అంతట నొకవాయకుఁ డా, క్రంతక వసుదేవసుతులఁ శ్ర గని బహువర్ణా త్యంతమృదుపటాభరణము, లెంతయు సంతసముతోడ శ్ర నిచ్చెన్ మెచ్చన్. 1266
- శా. కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలం శ్ర కారంబు గావించి శృ గారోదంచితదిగ్గజేంద్రకలభా శ్ర కారంబులం బొల్పి రా శూరుల్ మాధవుడంత వాయకునిశు శ్ర శ్రూషా మహాప్రీతుడై సారూప్యంబును లక్ష్మీయు నొనఁగె నై శ్ర శ్వర్యాదిసంధాయి యై. 1267
- వ. అంత నారామకృష్ణులు సుదాముం డను మాలాకారుగృహంబునకుం జనిన నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన యర్ఘ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి సానుచరు లయినవారలకుఁ దాంబూలకుసుమగంధంబు లొసంగి యిట్లనియె.
- ఉ. పావన మయ్యె నాకులము శ్ర పండెఁ దపంబు గృహంబు లక్ష్మీకిఁ నేవితమయ్యె నివ్వములు శ్ర నేకుతె విశ్వనిదానమూర్తు లై భూవలయంబు గావ నిటు శ్ర పుట్టినమీరలు రాకఁ జేసి నే నేవిధ మాచరింతుఁ బను శ్ర లెయ్యవి బంట నెఱుంగఁ జెప్పరే. 1269
- వ. అని పలికి. 1270
- క. దామోదరరాముల కు,ద్దామయశోహసితతుహిన శ్ర ధాములకు వధూ కాములకుఁ దెచ్చి యిచ్చె ను,దాముడు ఘనసురభికుసుమ శ్ర దామము లధిపా.
- క. వారును మాలికుఁ డిచ్చిన, భూరికుసుమధామములను శ్ర భూషితు లై నీ కోరినవర మిచ్చెద మని, కారుణ్యము సేయ నతండు శ్ర గని యిట్లనియెన్. 1272
- క. నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడీశ నెయ్యమును నితాం తాపారభూతదయయును, దాపసమదార నాకు శ్ర దయసేయఁ గదే. 1273
- వ. అని వేడికొనిన నిచ్చి మఱియు మాధవుఁ డమ్మాలికునకు బలాయుఃకాంక్షిక్రి సంపద లొసంగి వానిగృహంబు వెడలి రాజవీధిం జని చని. 1274
- క. అనలినాత్ముడు గాంచెను, నానాలేపములభాజ శ్ర నము నేకొనుచుం బూని చనుదెంచుదానిని, నాననరుచినిచయవినమి శ్ర తాబ్జం గుజ్జన్. 1275
- వ. కని యిట్లనియె. 1276
- క. ఎవ్వరిదానపు లేపము, లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు శ్ర నేగెదు నీవే రెవ్వతె మా కి మ్మిన్నియు, నివ్వటిలెదు చక్క నగుచు శ్ర నీరజసేత్రా. 1277
- వ. అనిన నత్యుబల యిట్లనియె. 1278
- ఉ. చక్కనివాడ వౌదు సర శ్ర సంబుల నొంపకు మెల్లవారికిం

జక్కడనంబు లెక్కడి విశ్వాసుకీర త్రివక్ర యందు
నిక్కము కంసుదాసిని విశ్వింశేషవిష్ణుదానవా
మిక్కిలి రాజ మెచ్చుచు దగ్గ మిగుల విశేషముతో భరించె.

1279

క. అని పలికి యాకుమారుల, తనవులు నొప్పులుగ వీక్షింపులు మూలతో
దనచిత్తము గరంగించి, ననులేషము లిచ్చె వాంకితజల ప్రయముతోన్.

సీ. ఇవిధంబున గుట్ట కి యిచ్చిన లేవయి. పుష్పయుఁ దాను చేత మామన నలది
కొని ప్రసన్నుతికొందొకప్పుడునువ్వంకలయొకలు చక్కంగ నొత్తి యనుపదలచి
తత్పదంబులమీదఁ గదనపదంబులు ద్రొక్కి, హస్తాంకుశద్వయ మబలవృద
క్రింద విప్పుగ నిడి కృష్ణుఁడు మీదికి, నెత్తెఁ జక్రప్రకృతి మూసి

ఆ. చక్కనైనచిత్తజన్మబాణముకియఁ గొమగు మిఁతెఱియెను గుఱయుగంబు
సాంపు సేయఁ దనఁగి సుందరమూర్తియై, కమలయనునాచి కాంక్షతోడి.

క. వేంచేయుము నాయుంటికి, బంచశరాకార యును గైకొని గాక
ర్పించి హరిఁ దిగిచె గామిని, పంచాశుగబాణబలభగ్నహృదయ యై.

1282

క. కామిని తిగిచిన గృష్ణుఁడు, రాముని వీక్షించి నగుచు గ రాజానన మ
త్కామితముఁ దీర్చి పిదపగా, నీమందిరమునకు వత్తు గ కేడలుగకుమీ.

1288

వ. అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు వివణిమార్గంబునం జని చని తాంబూలమాలికా
గంధంబులును బహువిధంబు లయినకానికలును హరు లిచ్చిన బహిష్కరించుచు
ధనుశ్శూల కరిగి యందు.

1284

క. సురరాజువంటికై వడి, గురుతర మై భూరివీర గుప్తం బయి చు
స్తర మైనవిల్లు పాడగని, నరులు వల దనంగ చిట్టు ననఁ విశిషితుఁడై.

1285

శా. బంధుల్ మేలన వామహస్తమునఁ బా గ పం బెత్తి మాక్కిలతా
సంధానం బొనరించి కొంచెపుఁదెగఁ గ శబ్దించుచుగా ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ గ జేసెఁ జనుల్ చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిఁ గ ఖంపించుచందంబునన్.

1286

క. కోదండభంగనిర్గత, నాదము వీనులకు భీష్మ గం బయి యాశా
రోదోంతరములు నిండుచు, శబ్దించెఁ భోజవిభుని లింకము నధిపా.

1287

వ. అప్పుడు.

1288

ఉ. అద్దిర రావలిన్ విడిచె గ నర్భకుఁ డెంతయు శంక లేక నే
దుద్ధవిడిఁ సహింపఁ దగ గ్రుత్తఁ బట్టుద మంచు గుడ్డు లై
గ్రద్దన లేచి తద్దనువు గావలివా రరుడేర వారి న
య్యుద్ధఁ గూడి పట్టి మడి గ యించిరి కార్ముకఖండహస్తు లై.

1289

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు మధురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదలకుం జని రంత,

సూర్యా సమయచంద్రోదయములవర్ణనము.

- మ. గగనారణ్యచరాంధకారగజముం శ గాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ
చుగఁ బట్టం గమకించి మ చ్చిడుటకై శ చూతాంకురశ్రేణిచే
నొగిఁ గల్పించినకందుకం బనఁగ నూ శ ర్యం డంత వీక్షింపఁగాఁ
దగె మందప్రభతోడఁ బశ్చిమమహా శ ధాత్రీధరేంద్రంబునన్. 1291
- క. తరుణుం డగుశీతలకరు, మరగి వియల్కట్టి దన్ను శ మాని ముదుకడఁగ
ఖరకరుడు న్నని ద్రొబ్బినకరణిఁ రవి పశ్చిమాద్రి శ కడఁ గ్రుంకె నృపా.
- ఆ. కళలు గలుగుఁ గాకకమల తో డగుఁ గాక, శివునిమాళిమీఁదఁ శ జేరుఁ గాక
నన్యు నొల్లఁదపసుఁ శ డైన మత్సరి యని, సాధ్వీభంగిఁ కమలజాతి మొగిడ.
- క. సుందరసాయంసంధ్యా, వందనవిస్తార్భ్యతోయ శ వజ్రహతోద్య
న్తందేహోసుర క్త, స్వందముక్తియఁ గెంపుసాం పె శ సఁగె నపరదిశన్. 1294
- ఆ. భూమి నిండి మింటఁ శ బూర్ణ మై కర్కట, మకరమీనరాశి శ మహితమైన
హరియశస్సుధాబ్ధి శ యందులతుంపురు, లనఁగఁ జక్క లొప్పె శ నాకసమున.
- క. ఎల్లదిశలు నిండినశ్రీ, వల్లభగుణమణుల బ్రహ్మ శ వాసించుటకై
చల్లనమ్మగమద మనఁగా, వెల్లివిరిసె దమము గగన శ వీధుల నెల్లన్. 1296
- క. ఆచీడటి వెనుకగిలినఁ, బ్రాచీదిశనుండి గంతుఁ శ బరువున రవి భ
ర్తాచలముమలఁత్రోవను, వే చనియెం గాక నిలిచి శ విలుగక యున్నె. 1297
- ఉ. మీకును వైరి యెప్పుడును శ మిక్కిలి మాకును వైరి రాజు దో
మాకరుఁ డింక వచ్చు జల శ జాతములార మదీయబాలురం
జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ శ జీడటి దాచినభంగిఁ జిక్కిరా
రాక వసింఁచె దుష్టెదలు శ రాత్రి సరోరుహకుట్ట లంబులన్. 1298
- సీ. ప్రాచీదిశాంగనా శ ఫాలతలంబున, దీపించుసిందూర శ తిలక మనఁగ
దర్పించి విరహుల శ ధైర్యవల్లులు ద్రెంప, దర్పకుం డెత్తిన శ దాత్ర మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ శ డంధకారమృగంబు, ఖండింప మెఱయుంచు శ ఖడ్గ మనఁగ
గగనతమాలవృ శ క్షముతూర్పుకొమ్మను, లలిత మై మెఱయుప శ ల్లవ మనంగఁ
- ఆ. దొంగలు సంతస్థిల్ల శ దొంగలు భీతిల్లఁ, గడలి మిన్ను ముట్టి శ కడలుకొనఁగఁ
బాడిచె శీతకరుడు శ భూరిచకోరక, పీతికరుడు జార శ భీతికరుడు. 1299
- క. దర్పితతారాధిపరి, సర్పితకీరణోఘమిళిత శ సకలదిశం బై
యేర్పడి కమలభవాండము, గర్పూరపుఁగ్రోవిభంగిఁ గనుపట్టె నృపా. 1300
- క. ఆరేయి గోపయుతు లై, క్షీరాన్నము గుడిచి రామ శ కృష్ణులు మదిఁ గం
సారంభ మెఱిగి యివ్వమిహారంబుల నప్రమత్తు శ లై యుండి రిటన్. 1301
- క. తనవురికి రామకృష్ణులు, సనుడెంచి నిజానుచరులఁ శ జంపుటయు మహా
ధనువుఁ గదిసె విలుచుటయును, విని కంసుడు నిద్ర లేక శ విహ్వలమతి యై.

- సీ. కర్ణరంధ్రములు చేర గప్పిన లోపలి, ప్రాణఘోషము వినఁ గ బడక డిండఁ
దోయాదికములందుఁ దొంగిచూచుచుండఁదలగానరాదయ్యెఁడనువుమీఁదఁ
గరళాఖినాసికా క గ్రంబుపై నిడి చూడ, గ్రహతాంకలు పెంటి క గానఁబడియె
వెలుంగున నిలుచుండి క వీక్షింపఁగా మేలి, నీడ నరంధ్ర మై క నేలఁదోచె
- ఆ. నడుగుజాడ దృష్ట క మాట లే దయ్యెను, దరువు లెల్ల హేమ క తరువు లగుచు
మెఱచు చుండఁ గాల క మృత్యువు క్షగ్గఱ, బుద్ధి యెల్లఁ గలఁగె క భోజనతిక్.
- క. గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతముఁ, బరిరంభించుటయు నగ్న క భావుఁ డవులయుకా
శిరమునఁదెలము వడుటయు, ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు క కలలోఁ గనియెన్.
- వ. మఱియు ర క్తకుసుమమాలికాధరుం డై యొక్కండ నెక్కడనేనియుం జనుచున్న
వాడ నని కల గాంచి మరణహేతుకభ్రాంతి జితాక్రాంతుం డై నిద్రఁ జెందక
వేగించు చున్న సమయంబున.

1305

కూర్మోదయ పక్ష సము.

- క అరుణహరినఖరవిదళిత, గురుతిమి రేఖేంద్రకుంభ క కూటవినిర్మ
క్తరుధిరమా క్తికములక్రియ, సురపతిదిశఁ గెంపుతోడఁ క జక్కలు మెఱసెన్.
- సీ. పౌలోమి దనబాలు క పాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ, బన్నినపవడంపు క బంతి యనఁగ
నాయరర్థములవ్య క యంబు లొత్తిలి చాటు, కాలజాంఘికుచేతికఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవిత క కాలరాసుల విధి, కొలువ నెత్తిన హేమ క కుంభ మనఁగఁ
బల్చిమదిక్కాంత క పరఁగఁగై నేయుచో, ముందట నిమకొన్నకముకుర మనఁగఁ
- తే. గోకతాపోపశమదివ్య క ఘటిక యనఁగఁ
బద్ధినీకాంతనోముల క ఫల మనంగ
మూఁడుమూర్తులసారంపు క ముద్ద యనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రి క మీఁద నొప్పె.
- 1307
- క. వచ్చెం జల్లనిగాడ్పులు, విచ్చెం గమలములు దమము క విరిసి బిలంబుల్
చొచ్చెం బద్ధమరందము, మెచ్చెం ముష్టెదలు గోలి క మిహిరుడు వొడమన్.
- క. సంకాశితోదయాచల, పంకజసఖకిరణరాగ క పరిపూర్ణంబై
పంకేరుహగర్భాండము, కుంకుమసలిలంపుఁగోవి క కొమరున మెఱసెన్. 1309
- వ. తదనంతరంబ.
- 1310
- సీ. పాషాణవల్గిక క పంకాదిరహితంబు, మృదులకాంచననిభ క మృణ్మయంబు
గమనీయకస్తూరి క కాజలనీక్తంబు, బద్ధచందనదారు క పరివృతంబు
మహనీయకుసుమదా క మధ్యజతోరణ, మండితోన్నతమంచ క మధ్యమంబు
బ్రాహ్మణక్షత్రాది క పౌరకోలాహలం, బహ్రంతతూర్యత్ర క యాంచితంబు
- ఆ. నిర్మలంబు సమము క నిష్కంటకంబు నై, పుణ్యపురుషుమనముఁ క బోలి కంస
సైన్యతుంగ మగుచు క సంతృప్తలోకాంత, రంగ మైనమల్లకరంగ మొప్పె. 1311

క. ఆమల్లరంగపరిసర, భూమిస్థితమంచమందు శ్రీ భోజేంద్రుడు మా
న్యాయాత్మసంయుతుం డై, భూమిశులు గొలువ నుండె శ్రీ బొక్క-చు నధిపా.

మ. సకలాంభోనిధిమేఖలావహనముం శ్రీ జాలించి యేతెంచునా
గకులాగంబులభంగి నొప్పుచుఁ దగం శ్రీ గై సేసి చాణూరము
ప్రికకూటుల్ శలతోసలుల్ గురువులకా శ్రీ సేవించుచుకా రంగధా
త్రికి నేతెంచిరి తూర్యహోమముల ను శ్రీ ద్రేకం బనేకంబుగన్. 1313

క. నందాదు లైనగోపకు, లందఱుఁ జని కానుకలు స శ్రీ మర్పించి నృపుకా
సందర్శించి తదనుమతిఁ, జెంది మహామంచముల వ శ్రీ సించిరి వరుసన్. 1314

వ. అంత రామకృష్ణులు నలంకృతు లై మల్లదుందుభినినదంబు విని సందర్శనకుతూ
హలంబున. 1315

క. ఓడక రంగద్వారము, జాడం జని వారు గనిరి శ్రీ సమదకువలయా
వీడబుకా భిన్నపరా, క్రీడంబుకా బ్రమదకంట శ్రీ కితచూడంబున్. 1316

వ. కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠం డైనయంబవునికి మేఘనాదగంభీరభాషణంబుల రిపు
భీషణు డగుహరి యి ట్లనియె. 1317

~~అంత~~ శ్రీకృష్ణుండు కువలయావీడ మనుగజంబును వధించుట. ~~అంత~~

శా. ఓరీ కుంజరపాల మాదెసకు నీ శ్రీ యుద్యన్తదేఖేంద్రముం
బ్రేరేపం బనిలేదు త్రిప్స మరలం శ్రీ బ్రేరేచినకా నిన్ను గం
భీరోగ్రాశనితుల్యముప్రిహతులకా శ్రీ శేదించి నేఁ డంతకుం
జేరం బుత్తు మహాత్తరద్విపముతో శ్రీ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1318

వ. అని పలికి. 1319

ఉ. మించుగఁ గొప్పుఁ జక్క నిడి శ్రీ మెల్లన పచ్చనిచీరఁ గాసె బం
ధించి లలాటకుంతలత శ్రీ తికా మరలించుచు సంగరక్రియా
చుంచుతఁ జేర్చి బాలకుడు శ్రీ చూచుజనంబులు దన్ను బాపురే
యంచు నుతింప డగ్గటియె శ్రీ హస్తజితాగము గంధనాగమున్. 1320

క. అంజక బాలకుఁ డనియును, గొంజక దయ మాలి రాజ శ్రీ కుంజర యంతం
గుంజరమును డీకాలిపెను, గుంజరపాలకుఁడు గోప శ్రీ కుంజరుమీఁదన్. 1321

వ. మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపాలకప్రేరితం బయి మహాపాతసంఘాతసము
ద్ధాతం బగవిలయకాలకీలికేళిని బిట్టు మిట్టిపడి మృత్యుదేవతయెత్తునం గాలు
పోలిక శమనునిగమనిక నెదిరి మదసలిలపరిమళలుబ్ధపరిభ్రమద్భ్రమరగాయక
ఝంకృతు లహంకృతి సంపాదింపం గులకుంభిసీధరగుహాకుంభగుంభనంబుగా
ఘీంకరించిరోషభీషణ శేషభోగిభోగభయంకరం బగుకరంబున శౌరిం జీరి చీరికిం
గొనక పట్టిన నట్టిట్లు గెంటి విధుంతుదవదనగవ్వారంబువలన విడిపడి యుఱుకు
తరణిరణి దర్పించి కుప్పించి పాదమధ్యంబునకు నసాధ్యుం డై దూటి దాటి

మాటుపడినం గోరభంధురం బై సింధురంబు మహాశ్వవమధ్యమథాయమాన
మంభరమహాధరంబుకైనది జటాజటం దిరిగి కానక భయంకరం బై గాలివెర
వునం గని పొంగి చెంగలం బ్రళయదండదండపత్రం బగుహస్తంబు వంచి
వంచించి చుట్టిపట్టి పడివేయ గనుకించిన జలంపక తెంపున హరి కరిపిటింది
కుటికి మహారాహువాలవల్లి కాకరణోష్ఠింబు జగుసుపల్లెతెరింగున నెగిరి శుండా
లంబువాలంబు లీలం శల నొడిసిపట్టి ఒలిపించి పంచవింశతిబాణాననప్రమా
ణమారంబు బీరంబునం ద్రిప్పివెన నవ్వారణంబు దుప్పివారణం బై రణంబున
కోహటింపక నవ్యాపనవ్యపరిక్రమణంబుల నవక్రం బై కవిసిన నవనవ్యసవ్యక్ర
మంబులం దప్పించి రొప్పి కుప్పించి యెగురొనిన గర్కశుం డు మేచకా
చలతుంగశృంగనిభం బగుకుంభికుంభంబుచక్కటి నక్కులై డెక్కు లెగయ
దురంతకల్పాంతజమాత ప్రభాతస్థాతనిష్ఠురం బగుమట్టి సారించి యూచి
పొడిచినం దద్విక్షిర పూర్ణరక్తసిక్తమాక్తికంబులు వసుంధకు సంధ్యారాగరక్త
తారకాచ్ఛన్నం బగుమిన్నుచె న్నలవరింప నిలువరింపక మొగ్గి మోడలి మ్ర
గ్గక దిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడిచి సంహారనయనముద్రసంఘాత
సంభూతనముత్తంగభంగసంఘటితం బగుకులాచలంబుక్రియ గ్రమ్మట నమృహా
భుజనిభుజాదండంబులవలన ఘటితంబై కట్టలుక మట్టి నెట్టుకొన ముమ్మరంబుగం
గొమ్ములం జిమ్మిన నమ్మేటి చేనూటి మెఱసి హస్తాహస్తిసంగరంబున గరం
బొప్పి దప్పిం బడక నొప్పించిన నకుంతికాలకంకకకోరభల్లభగ్నంబగుపురంబు
పగిది జలధిం జటులర్చుండ్పూనిలవికలం బగుకలంబుకైవడి నమ్మదకలంబు బలంబు
దక్కి చిక్కి స్త్రుక్కుపడి లోభీకరంబునుంబోలె దానసలిధారావిరహితం బై
విరహితలంపునుంబోలె నిరంతరచిత్రజాతనిగ్రహం బై గ్రహణకాలంబునుం
బోలె బరాధీనఖరకరం బై ఖరకరోదయంబునుంబోలె భిన్నపుష్కరం బై
పుష్కరవైవిలనసంబునుంబోలె సభాసితపద్మకం బై యున్ననమయంబున.

శా. కాలం ద్రోక్కి సలీలుఁ డై నగవుతోఁ १ గంఠీరవేంద్రాకృతిం
గేలక భీషణదంతముల్ వెఱికి సంక్షీణంబుగా మొత్తి గో
పాలగ్రామణి వీరమాళిమణి యై १ ప్రాణంబులం బాపె నా
శైలేంద్రాధముఁ బ్రాణలోభము నుదం १ చత్సారగంధేభమున్. 1823

వ. మఱియు దంతిదంతతాడనంబుల దంతావళిపాలకుల హరించి తత్ప్రదేశంబు
వాసి. 1824

మ. కరిదంతంబులు మూఁపులందు మెఱయక १ ఘర్జాంబువుల్ మోములక
నెరయక గోపకు లంత వంత మలయక १ నిత్యాహవస్థేము లా
హరిరాముల్ చనుడెంచి కాంచిరి మహా १ గ్రాడంబరాపూరితా

మరమర్యాదిజనాంతరంగము లన శ న్తల్లావనీరంగమున్.

1325

సీ. మహితరాద్రంబున శ మల్లర కళని యై, నరుల కద్భుతముగ శ నాథుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బుర శ స్త్రీలకుఁ గాముఁడై, నిజమృత్యువై కంసు శ నికి భయముగ
మూఢులు బీభత్సమునఁబొంద వికటుఁడై, తండ్రికి దయరాఁగఁడనయఁడగుచు
ఖలులకు విరసంబుగఁ దండ్రి యై గోపకులకు హాస్యంబుగాఁ శ గులఁజు డగుచు

ఆ. బాంధవులకుఁ బ్రేమ శ భాసిల్ల వేలుపై, శాంత మొనర యోగి శ జనుల కెల్లఁ
బరమత త్వ మగుచు శ భాసిల్లె బలునితో, మాధవుండు రంగ శ మధ్యమండు.

వ. అప్పుడు.

1327

క. చచ్చినకుంభీంద్రంబును, వచ్చినబలమాధవులను శ వరుసం గని తా

నొచ్చినచిత్తముతోడుతఁ, జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజ శ సింహుం డధిపా. 1328

ఉ. ధీరుల వస్త్రమాల్యమణి శ దీప్తవిభూషణధారులకా నటా

కారుల సర్వలోకశుభ శ కారుల మానవమానిసీమనో

హారుల రంగభూతల వి శ హారుల గోపకుమారులకా మహా

వీరులఁ జూచి చూచి తని శ వికా దుదిముట్టక లోకు లందఱున్.

1329

ఉ. సన్నతరామకృష్ణముఖ శ చంద్రమయూఖసుధారసంబులం

గన్నులఁ ద్రావుచందమునఁ శ గాంచుచు జిహ్వల నంటి చూచులీ

ల న్నుతి సేయుచుం గరము శ లం బరిరంభము సేయుభంగి న

త్యున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి శ యొండాదుతోడ రహస్యభావలన్.

1330

క. వసుదేవునివాసంబున, వసుధకా రక్షింప వీరు శ వైష్ణవతేజో

ల్ల ససమునఁ బుట్టినా రఁట, పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు శ పరదేవతలన్.

1331

సీ. చంపె రక్కసిఁ బట్టి శ చక్రవాకునిఁ గూల్చె, బడద్రొబ్బ మద్దుల శ బకునిఁ జీరె

నఘదైత్యుఁ బొరిగొనె శ నడరివత్సకుఁడుంచె, గిరియె త్తిదేవేంద్రుఁగ్రిందు పఱిచె

గాలియు మర్దించె శ గహనానలముఁ ద్రావె, కేళి నంతకపుర్యక్తవ కనిచె

మయపుత్రుఁ బరిమార్చె శ మఱియును దానవ, భటుల హరించిగోపకులఁగాచె

తే. గోపకాంతలమనములకోర్కిఁ దీర్చె, నీసరోరుహలోచనుం శ డీశుభాంగుఁ

డీ మహామహుఁ డీ దిగ్గజేంద్రనిభుడు, మనుజమాత్రుఁడె తలపోయకమాధవుండు.

శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికలను వధించుట.

వ. అని పలుకుచుండారజనులు చూచుచుండ రామకృష్ణులకుఁ జాణూరుం డి ట్లనియె.

మ. వనమార్గంబున గోపబాలకులతో శ వత్సంబులకా మేపుచుకా

బెనఁగఁ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీ శ పృథ్వీజనుల్ సెప్ప మా

మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ము జీరఁబనిచెకా శ మల్లాహవక్రీడకుం

జనదే కొంత పరాక్రమింప మనకుకా శ సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్.

1334

ను. జవన త్వంబులు మేలె సాము గలదే శ సత్రాణమే మేను భూ

ప్రవరుం బోసన మి మ్మనంగ వలెనే శ పాలీ లభింపుంబు లే
పవిత్రో¹ కాక కృతాంతదండకమవో శ పాలామనత్రాగ్నివో
నవసీతంబులముద్ద గాదు మెచ్చగ శ నా ముప్పి గోపార్థకా. 1335

క. జనములు నేర్చినవిద్యలు, జననాథునికొఱకుం గాదె శ జననాథుడు నీ
జనములు మెచ్చగ ముద్దం, బున మనముం గొంత ప్రాప్తు శ పుత్రమె కృష్ణా.
వ. అనిన విని హరి యిట్లనియె. 1337

ఉ. సాములు లేవు పిన్నలము శ సత్త్వము గల్గినరాదు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ కులిశ శ కర్కశదేహులు మీరు మీకడ
న్నేము చరించు తెల్లు ధర శ నీతి వేడ్కలు సేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుప శ గా దనవచ్చునె యొక్కమాటికి. 1338

క. నీతోడత నే జెనగెద, బ్రీతిక ముప్పికనితోడ శ జెనగెడి బలుండు
గ్రాతమల్లాహవమున, భూతలనాథునికి మెచ్చు శ బుట్టింతు సభన్. 1339

వ. అనిన విని రోపించి చాణూరుం డిట్లనియె. 1340

శా. నాతో బోరగ నెంతవాడ విసిరో శ నాపాటియే నీవు వి
ఖ్యాతుండం గులజుండ సద్గుణుడ స శ త్కర్తస్వభావుండ నీ
కేతాద్భగ్విభవంబు లెల్ల గలవే శ యీవీట బోరాడుటల్
వేతల్ చూడగ గుప్పిగంతు లిడుట శ వీక్షింపు గోపార్థకా. 1341

శా. స్థాణు మెచ్చడు బ్రహ్మ గైకొనడు వి శ మృక్తేను నవ్వుక జగ
తాప్రిణు ర మ్మన డిడు గా డని మహా శ బాహుబలప్రాక్షి న
క్షీణుం డాజికి నెల్లి నే డనడు వై శ చిత్రిక వినోదించు న
చ్చాణూరుం డొకగోపబాలు² పనికి శ శక్తుండు గా కుండునే. 1342

క. ప్రలద మేటికి గోపక, బల్లిదుడను లోకమందు శ బ్రఖ్యాతుడ నా
చల్లడముక్రింద చూచి, మల్లురు లే రెండు ధరణి శ మండలమందున్. 1343

నీ. చలమున నను డాసి శ బలరాశి జొరరాదు, నిగిడి గోత్రముదండ శ నిలువరాదు
కేడించి కుంభిని శ క్రిందికి బోరాదు, మనుజసింహుడ నని శ మలయ రాదు
చేరిన బడవైతు శ జెయి సాపగా రాదు, బెరిసి నాముందట శ బెరుగరాదు
భూనాథపాంసకు శ బోరాదు నను మీటి, శోధింతుఁ గానల శ జొరగరాదు

అ. ప్రబలమూర్తి ననుచు శ భాసిల్లగారాదు, ధరఁ బ్రబుద్ధుడ నని శ తలుమరాదు
కల్పితసము చూపి శ గర్వింపగారాదు, తరము గాదు కృష్ణ శ తలగుతలగు.

వ. అది గాక నీవు శ్రీహరి నంటెని. 1345

నీ. మహిమతో నుండంగ శ మధురాపురముగాని, పొలుపారువైకుంఠ శ పురముగాదు
గర్వంబుతో నుండ శ గంసునిసభ గాని, సంసారరహితుల శ సభయు గాదు

ప్రకటించి వినఁగ నా శ బాహునాదము గాని, నారదువీణాస్వ శ సంబు గాదు
చదురు లాడఁగ మల్ల శ జనవిగ్రహముగాని, ¹రమతోడి ప్రణయవిగ్రహముగాదు
తే. వెలసి తిరుగంగ వేదాంత శ వీధి గాదు, మొఱచిపోవంగ మునిమనోములగాదు
సాచి నడవంగ భక్తుల శ జాడ గాదు, శౌరి నామ్రాల నీ వెందుఁ శ జనియెడింగ.
వ. అని పలికె.

1347

నీ. రోహిణిధూమప్ర శ రోహంబుకైవడి, శిరమున సన్నపు శ సీక వెలుంగ
నాశామదేశంద్ర శ హస్తసన్నిభములై, బాహుదండంబులు శ భయదములుగ
లయసమయాంతకోశ ల్లసితదంష్ట్రలభంగిఁ, జాగినకోఱమీ శ సములు మొఱయ
నల్లనితెగ గల శ నడగొండచాడ్పున, నాభీల నీల దే శ హంబు మొఱయఁ
ఆ. జరణహతుల ధరణి శ సంచలంపఁగ నభో, మండలంబు నిండ శ మల్లసఱచి
శౌరిదెసకు నడఁచె శ జానూరమల్లుండు, పౌరలోకవృద్ధయ శ భల్లఁ డగును.
వ. ఇట్లగలం బగునగ్గలిక డగ్గఱిన మల్లునిం గని మెల్లన మొల్లం బగుబీరంబు వెల్లి
గొన వల్లవవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహునాదంబున రోదోంతరాళంబు పూరించి
మించి కవిసి యి ట్లిద్దఱు నుద్దవిడి నున్నతవిషమంబు లగుతాణ లిడి కరి కరియు
ను హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఱువీడం దలపడి యితరేతర హేతిహింసి
తంబు లగుదవానలంబులతెఱంగునఁ బరస్పరదీర్ఘ నిర్ధాతఘట్టితంబు లగుమహాశ్రం
బులవిభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగతాడితంబు లగుకల్పాంతకాలసముద్రం
బులరౌద్రంబున నొండొరులమప్పిఘట్టనంబుల ఘట్టితశరీరులై దద్దరిక (డగ్గఱి)
గ్రద్దన (నయ్యిద్దఱుం) దిరుగునెడ హరి సొచ్చి పేర్చి యార్చి జెట్టిం బట్టి పడఁ
దిగిచి పాదంబుల ²జాడించి సముల్లాసంబున ³సనకంబునకు వచ్చిన మెచ్చి
(నొచ్చి) యచ్చపలుండు మీఱి మోర సారించి తెరలక పౌరలం దొచ్చిన
నబ్బలానుజం డుచ్చి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్ధాంగకంబున నుండి జానువుల నొ
త్తుచు నురవడిం గరవడంబుననున్న నా దుర్నయండునుబాల మేలుమేలనిలీలం
గాలు సౌర నిచ్చిత్రోచినంజూచియేచిభేచరు లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమా
రుండు పాటవంబుగను ⁴రాటవంబునకుం జని వెన్నెక్కినిక్కిన నక్కంసభటుండు
⁵మదజలరేఖాబంధురం బగుగంధసింధురంబుచందంబునఁ బదంబును బదంబునం
గరంబును గరంబునం గ్రహించి (సహించి) (వహించి) నైపుణంబున లోపలం
దిరిగి యట్టిటు తప్పించిన (దిట్టతనంబునం) దిట్టపు దప్పక యప్పద్దలోచనుండు
⁶కేడించియేచి సమతలంబునవైచి ప్రచండంబగువానిపిచండంబు లాగించి కాలా
ధిక్కరించి డొక్కరంబు గొనిన నయ్యభ్యాసి సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మఱించి
జడ్డనం గా లడ్డగించి రక్షించుకొనిన నారక్షోమై వానికటిచేలంబు పట్టి యెత్తి

1. రమతోడ ప్రణయము. 2. జండించి. 3. సానకంబునకు. 4. రాటంబునకుం.
5. మదజలరేఖ బంధురం బగుపదంబు పదంబునఁ బాపి కరంబు. 6. కిడింగించి సమ.

యొత్తి నడుమ రాగె యిడి నందు వెట్టి నవ్వి నవ్విరోధి కాలు కాలిలో నిడి
 నేధించి నిరోధించిన నిరోధంబు బాసి తిరిగి నాడుచేపువట్టి పట్టింబు గొని పట్టిం
 చిన నుబ్బరికచేసి చాణూరుండు హరికంబు వట్టి హుమ్మని నెమ్మెగంబునం గా
 లిడి మీఁదైనం చేళిబలకుండు కాలిం గాల నవాదించి మీఁదై నెగడి యుండ
 నీక మర్వారబలంబున విడలించి లేచి గృహతిమిషంధిచరణం దై విషకుని
 వడుంబు వజ్రవజ్రపన్నభం బగునీకీటు బాసికన వాచు వాచి నెడక విజృం
 భించి యంభోరాశిమధ్యంబున మెగులై లంబువోలిక కేల జఱిజఱి విడిగి తన్నిన
 నెన్నుండు కుప్పించి యుప్పురం దెగిసి మీఁద యజీకన నతండు కృష్ణపాదసంధిపరి
 షీ ప్తపాదుం దై యెగయించి వైచి నముతితుం డయ్యె నయ్యెన. 1349

క. బలభద్రుడు ముష్టికుడును, బలములు మెఱయంగఁ జేసి కైహోబాహిం
 బ్రళయాగులక్రియఁ బోరి, వెలయంగ బహువిధము లయిన కైహోబాహిం.

వ. ఇవిధంబున. 1351

క. వల్లపులు వెనగి రున్నత, గల్లులతో భిన్నదిగిభ కరివల్లులతో
 మల్లులతో రిపుమానన, భల్లులతో భీతగోష కరివల్లులతోడన్. 1352

వ. ఆ సమయంబునఁ పారకాంతలు మూడలుగట్టి వెచ్చనూర్పుచు ముచ్చటలకుం
 జొచ్చి తమలో నిట్లనిరి. 1353

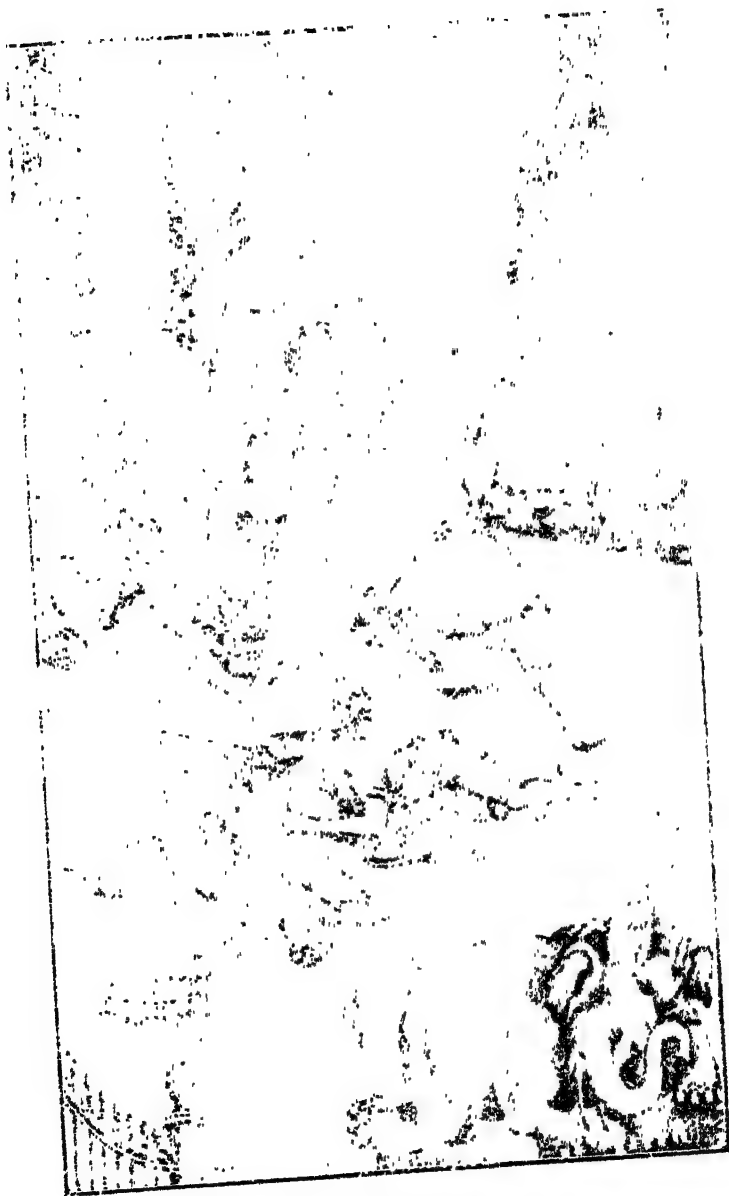
ఉ. మందికొమారులం గునుమ క మంజశరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
 యంచితవజ్రనారులు మ క హోద్రికశోరులు నై నమల్లనం
 గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనఁ క గించుచు జూచుచు నున్నవాడు మే
 లించుక లేడు మాను మనఁ క డిట్టిసురాత్తుని నున్న వింటిమే. 1354

క. చూచెదరు గాని సభికులు, నీ చిన్నికుమారకులకు క నీ మల్లరకణ
 ఓచెల్ల యీడు గా దని, నూచింపరు పతికిఁ దమకఁ క శోకము గాదే. 1355

సీ. వేణునాళముల మై క వెలసిన మాధవుం, దధరామృతము లిచ్చి క యానరించు
 బింభదామముల మై క వెరిగిన వెన్నెడు, మస్తకంబునఁ దాల్చిమైత్రి నెఱవు
 బీతాంబరముల మై క బెరిసిన గోవిందు, డంసభాగమునఁ బా క యక ధరించు
 వైజయంతికల మై క వాలినఁ గమలాక్షు, డతికుతూహలమున క నజుత నునుచు
 తే. దనరుబృందావనంబునఁ క దరుల మైనఁ, గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి క క్రీడసల్పు
 నెట్టిసోములనయిన ము క నిట్టివిధము, లేల కామైతి మోయవ్వు క యింక నెట్లు.

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికల క పల్లెలలోన సృజింపరాదె ము
 స్తీపురిలోపల మనల క నేల సృజించె వ పైన నిచ్చలుం
 జేపడుఁ గాదె యీసుభగం క జెండెడిభాగ్యము సంతసంబు నీ

- గోపకుమారుఁ బొంద మును శ్ర గోపకుమారిక లేమి నోచిరో. 1357
- క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపాలనవేళలందుఁ శ్ర గూడి తిరుగునా
గోబాలు రెంతధన్యులొ, గోపాలుర కైన నిట్టి శ్ర గురురుచి కలదే. 1358
- క. శ్రమజలకణసిక్తం బై, కమలదళేక్షునివదన శ్ర కమలము మెఱిసె
హిమజలకణసిక్తం బై, కమనీయం బగుచు నున్న శ్ర కమలముభంగిన్. 1359
- ఆ. సభకుఁ బోవఁ జనదు శ్ర సభవారిదోమంబు, నెఱిగి యూరకున్న శ్ర నెఱుంగకున్న
నెఱిగి యుండి యైన శ్ర నిట్టిట్టు వలికినఁ, బ్రాజ్ఞుఁ డైన బొందుఁ శ్ర బాపచయము. 1360
- వ. అని వెక్కిరిండు వెక్కువిధంబులం బలుకు చుండఁ దదబృహదయుద్ధంబున. 1361
- క. ధృతిచెడి లోఁబడె మల్లుం, డతులితభవజలధితరికి శ్ర హతరిపుపురికి
జిత్కరికిఁ దృతగిరికిఁ, తతహరిరవభరితశిఖరి శ్ర దరికిఁ హరికిన్. 1362
- క. హరికిని లోఁబడి బెగడక, హరియురము మహాగ్రముష్టిసహితుడు పాడువ
హరి కుసుమమాలికాహత, కరిభంగి బరాక్రమించె శ్ర గలహాద్ధతుఁ డై. 1363
- క. శౌరి నెఱిఁ జొచ్చి కరములు, ప్రారగతిఁ బట్టి త్రిప్పి శ్ర కుంభిని వై యె
శూరుం గలహాగభీరుఁ, వీరుం జాణూరు ఘోరు శ్ర వితతాకారున్. 1364
- క. శోణితము నోర నొలుకఁగఁ, జాణూరుం డట్లు కృష్ణ శ్ర సంభ్రామణసం
క్షీణం డై ట్లోణిం బడి, ప్రాణంబులు విడిచె గంసు శ్ర ప్రాణము గలఁగన్. 1365
- క. బలభద్రుండును లోకులు, బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి శ్ర బలుబాహుగతిఁ
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను, బలవస్తుష్టికునిఁ గంసు శ్ర బలములు బెగడన్. 1366
- ఆ. త్రిప్పి నేల వైవ శ్ర దిగ్గన ర క్తంబు, వదనగహ్వరమున శ్ర వఱదవాఱ
ముష్టికుండు ఘోర శ్ర ముష్టిసత్త్వము సెడి, కూలె గాలిఁ దరువు శ్ర గూలినట్లు. 1367
- వ మఱియును. 1368
- క. పాటవమున బలుపిడికిట, నూటిం బడఁ బొడిచె బలుడు శ్ర శోభితఘనబా
హాటోపన్యపతికీటుం, గూటుఁ వాచాటు నధిక శ్ర ఘోరలలాటున్. 1369
- వ. అంత నద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహరణంబుల భిన్నమస్త్రకులం జేసి తోసలశలుల
సంతకాంతికంబున కనిచిన. 1370
- క. వల్లవబాలకు లని మన, మల్లవరులు పెనఁగి నేడు శ్ర మడిసిరి వీరల్ .
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ డని, చెల్లఁచెద రైరి పాఱి శ్ర చిక్కినమల్లల్. 1371
- ఉ. మల్లరం జంపి గోపకస శ్ర మాజములో మృగరాజురేఖ శో
భిల్లఁగ బాదపద్మములఁ శ్ర బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చునా
వల్లవరాజనందనుల శ్ర వారక చూచి మహీసురాదు ల
ల్లలన సంస్తుతించిరి ప్రి శ్ర యంబుగఁ గంసుడు దక్క నందఱున్. 1372



౧౯౩. శ్రీకృష్ణుని కంఠం వధింపబడి.

శ్రీకృష్ణుడు కుంభ వర్ణములు.

వ. అంత సభాజనంబులకలకలంబు చివారింది మంత్రులు జూచి కంసుం దీల్లనియె.

ఉ. వల్లవబాలురక నగరి శ వాకిటికి వెడలంగ ద్రొబ్బుడి
గొల్లల ముట్టికోల్ గొనఁచు శ క్రూరుని నంతుఁ గట్టుఁ దుడ్డికిం
దెల్లము గాఁగ నేడు వసు శ దేవుఁ జంపుఁడు తుక్తి గాఁచు మీఁ
దెల్లవిధంబులం బరుల శ కిష్టుడు గావకుఁ దుగ్ర నేరునిన్.

1374

వ. అని పలుకునమయంబున.

1375

శా. జంఘాలత్వముతో నగోపరిచర శ త్సారంగహింసేచ్ఛ ను
ల్లంఘింపక గమకించుసింహము క్రియక శ లక్షించి పాదప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కం శ ప్రాణహింసాత్తియై
లంఘించె దమగంబుమీఁదికిఁ బో శ ల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్.

1376

క. తమగమున కెగురుయదున, త్రుచుఁబుట్టిన జూచి ఖడ్గ శ ధరుఁడై యెదిరెం
దమగమివారలు వీరో, త్రమగణవిభుఁ డనఁగఁ గంస శ ధరణీపతియన్.

1377

శా. పక్షింద్రుం దురగంబుఁ బట్టువిధ మొ శ ప్పం శశబంధంబులో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి నశాలిమఁచు లా శ కల్పంతివేళాపత
న్నక్షత్రంబులభంగి గాల రణం శ రంధంబు డిందించి రం
గక్షోణం బక ద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెనఁ శ గంనుక పృథోత్తఃసునిన్.

1378

శా. మంచాగ్రంబున నుండి రంగధరణీ శ మధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లా శ శ్చర్యంబునం బొందఁగా
బంచత్వంబును బొంది యున్నవిమతుం శ బద్ధాఁడ డిచ్చక వడిక
బంచాస్యంబు గజంబు నీమృషగిదిక శ బాహుబలోల్లాసి యై.

1379

క. రోషప్రమోదనిద్రా, భాషాశసపానగతులఁ శ బాయక చక్రిక
దోషగతిఁ జూచి యైన వి, శేషగతిం గంసుఁ డతనిఁ శ జెందె నరేంద్రా.

1380

వ. ఆ సమయంబున.

1381

క. గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర, భూపాలకుఁ జంపె వీనిఁ శ బొదువుం దేత
ద్రూపాలస్యము లే లని, తాపాఁ ఘురోషు లగుచు శ దిరోద్ధతు లై.

1382

శా. న్యగ్రోధండును గహ్వరుడొ మొదలుగా శ నానాయుధానీకసా
మగ్నిం గంసునిసోదరుల్ గవియుడక శ మాద్యద్గజేంద్రాభుఁడై
యుగం డై పరిఘాయఁదోల్లసితుఁడై శ యొండొండఁ చెండాడి కా
లాగ్రక్షోణీకిఁ బుచ్చె రాముఁడు గరి శ యస్థేముఁడై వారలన్.

1383

వ. అయ్యవసరంబున.

1384

క. చేతులఁ దాళము లొత్తుచు, జేతోమోదంబుతోడ శ సిగముడి వీడం

1. రణసన్నాహంబు కెట్టింప. 2. దోషగతి. 3. శేషరచిం.

బాతర లాడుచు మింటను, గీతము నారదుడు వాడె శ గృహ్లా యనుచున్.

క. వారిజభవరుద్రాదులు, భూరికుసుమవృష్టి గురిసి శ పొగడిరి కృష్ణుఁ
భేరులు మ్రోసెను నిర్రర, నారులు దివి నాడి రధికశ్రవణముల నృపా. 1886

వ. అంతం గంసాదులకాంతలు భర్తృమరణదుఃఖాకాంత లై కరంబుల శిరంబులు
మోడుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్తవదన లై సదనంబులు వెలువడి
వచ్చి వీరశయ్యానిద్రితు లైనవిభులం గొలిలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి
రండుఁ గంసభార్య లిట్లనిరి. 1887

నీ. గోపాలసింహంబు శ గోపించి వెల్వడి, నిను గజేంద్రముభంగి శ నేడు గూల్చె
యాదవేంద్రానిల శ మాభీలజవమున, నిను మహీజముమాడ్కి శ నేల వ్రాల్చె
వాసుదేవాంభోధివారి యుద్వేల మై, నిను దీవికైవడి శ నేడు ముంచె
దేవకీసుతవజ్ర శ దేవత లలరంగ, నినుఁ గొండక్రియ నేడు శ నిహతుఁ జేసె

తే. హా మనోనాథ హా వీర శ హా మహాత్మ
హా మహారాజ నీ విట్లు శ హతుఁడ వైన
మనుచు నున్నార మక్కట శ మమ్ము బోలు
కఠినహృదయలు జగతిపైఁ శ గలరె యెందు. 1888

క. భూతముల నెగ్గు సేసిన, భూతంబులు నీకు నెగ్గు శ పుట్టించె వృథా
భూత మగుమనికి యెల్లను, భూతద్రోహికిని శుభము శ పొంద దధీశా. 1889

క. గోపాలకృష్ణతోడను, భూపాలక మున్ను తొడరి శ పొలిసినవారిఁ
నీపాల బుధులు సెప్పరె, కోపాలస్యములు విడిచి శ కొలువం దగదే. 1890

వ. అని విలపించు చున్నరాజవల్లభల నూరార్చి జగద్వల్లభుం డైనవారి కంసాదు
లకుం బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచి దేవకీవసుదేవులసంకలియలు విడి
పించి బలభద్రసహితుం డై వారలకుం బ్రణామంబులు సేసిన. 1891

మ. కని లోకేశులు గాని వీరు కొడుకుల్ శ గా రంచుఁ జిత్తంబులఁ
జనయిత్రీజనకల్ విచారపరు లై శ శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహిని యైనమాయఁ దదభి శ జ్ఞానంబు వారించి యి
ట్లనియెఁ సాగ్రజు డై మహావినతుఁ డై శ యానందసంధాయి యై. 1892

~~అయ్య~~ శ్రీకృష్ణుడు దేవకీవసుదేవులచేఱ మాన్వి యుగ్ర సేనునికి బట్టంబు గట్టుట. ~~అయ్య~~

నీ. మమ్ము గంటిరి గాని శ మాబాల్యపొగండ, కైశోరవయసులఁ శ గదిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు శ నెలమి మన్నించుచు, నుండుసౌభాగ్యంబు శ నొంద రైతి
రాకాంక్ష గలిగియు శ నది డైవయోగంబు, తల్లిదండ్రులయొద్ద శ దనయు లుండి
యేయవసరమున శ నెబ్బంగి లాలితు, లగుచు వర్ధిలుదు శ రట్టిమహిమ

తే. మాకు నిన్నాళ్లు లే దయ్యె శ మఱియు వినుఁడు

నిఖిలపురుషార్థహేతు వై శ నెగడు చున్న

మేని కెవ్వర లాఘ్యములు క్షమించి కా
యామునిము దీర్చి నూజేండ్ల కైకెన జడదు.

1393

క. చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు, తల్లికి దండ్రికిని దేహ క్షయముల వృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టముఁడు, పల్లముఁ జామించ నాత్మ క్షయలాశి యగున్.

1394

క. జననీజనకుల వృద్ధులఁ, దనయుల గురువిప్రసాధు క్షయముల కే
జనుడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రావక, వసువు జీవన్ముక్తుఁడు క్షయము ధరిత్రిన్.

వ. అదియునుం గాక.

1396

శా. కారాశాలల మానిమి తము మిముం క్షయముఁడు గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థుల గలిగియున్ క్షయముఁడు రాక ని
ష్కారములైనట్లు మెనఁపఁచుల మహా క్షయములసంచారున్
సారాత్మములార మమ్ము గొఱతెల్ క్షయించి క్షయమున్.

1397

వ. అని యిట్లు మాయామనుష్యుం డైనవారి కలిగినవలకులకు మోహితు లై
వారల సంకీర్తనలు నిడుకొని కొంగిలించుకొని (వారివదనంబులు) కన్నీటం దడు
వుము బ్రేమవాళిబద్ధు లై దేవకీవసుదేవు లూరకుంపి రంత వాసుదేవుండు
మాతామహుం డైన యగ్రసేనుం జూచి.

1398

చ. అనఁగు యయాతిశాపమున క్షయముదవపరులకున్ సర్వేశ్వరా
సనమున నుండ రాదు నృప క్షయము రాజపు గమ్మ భూమి కే
నినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు క్షయము కలిగి బెట్టుదు రన్యరాజులం
బనిగొను లెంత రమ్ము జన క్షయము పాలనశీలివి గమ్మ వేద్యులన్.

1399

వ. అని పలికి.

1400

క. మన్నించి రాజు జేసెను, వెన్నుడు సత్యావధాను క్షయముదానున్
సన్నతమానున్ గదన, చ్ఛిన్నాహితసేను నుగ్ర క్షయము దీనున్.

1401

వ. తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతు లై విదేశంబులం గృహించు చున్నయదువృ
ష్టిభోజమరుదశార్వకుకురాంధక ప్రముఖు లగునకలజ్ఞాతసంబంధులను రావించి
చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారివారినివాసంబుల నుండ నియోగించె నివ్వ
ధంబున.

1402

క. మధుసూదనసత్కరుణా, మధురాలోకనవిముక్త క్షయముసభయు లై
మధురవచనములఁ దారును, మధురానగరంబుప్రజలు క్షయము నరేంద్ర.

1403

వ. అంత నొక్కనాడు సంకర్షణసహితం డై నందునిం జరి గోవిందుం డిట్లనియె.

శా. తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశో క్షయము సేవు మా
తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము స క్షయంబులం దొల్లి యే
తండ్రిల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి భవ క్షయమునన్యభావంబులం
దండ్రి యింతటివార మైతిమి గదా క్షయముయోలీలలన్.

1405

ఉ. ఇక్కడ నున్న బాంధవుల శ కెల్లను సౌఖ్యము నేసి వత్తు మే
మక్కడికి మదియులకు శ నందఱకు వినిసింపు మయ్యనే
మెక్కడ నున్న మాకు మది శ నెన్నడఁ బాయవు మీ ప్రజంబులో
మక్కువతోడ మీరు కృప శ మా కొనరించుక్రియావిశేషముల్. 1406

వ. అని పలికి వత్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబునం గొలిలించుకొని గోవి
దుం డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుం డై బాష్పజలపూరితలోచను
డగుచు వల్లపులుం దానును వ్రేపల్లెకుఁ జనియె నంత. 1407

క. గర్గాదిభూసురోత్తమ, వర్గముచే నుపనయనము శ వసుదేవుడు స
న్దార్గంబునఁ జేయించెను, నిర్గర్వచరిత్రులకును శ నిజపుత్రులకున్. 1408

క. ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజసుఖాంబుజోప శ దిప్తవత్తు లై
ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజాదికజనంబు శ దీవింపంగన్. 1409

వ. ఉపనయనాంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు నదక్షిణంబు గా ననేక
గోహిరణ్యాదిదానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణులజన్మసమయంబులందు నిజ
మనోదత్త లైనగోవుల నుచ్చరించి యిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టి
నిట్లు బ్రహ్మచారు లై. 1410

కా. ఉర్వికా మానవు లెవ్వరై న గురువా శ శోభ్యుక్తు లై కాని త
త్సూర్యారంభము నేయఁ బోల దనుచుక శ బోధించుచందంబునక
సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువు లై శ సంపూర్ణు లై యుండియుం
గుర్వంశీకరణంబు నేయఁ జని రా శ గోవిందుడుకా రాముడున్. 1411

మ. చని మహావైభవరాశి యైనకాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపురినివాసియు నకల
విద్యావిలాసియు నైనసాందీపని యనుబుధవర్యునిం గని యథోచితంబుగ దర్శించి
శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి నేయు చుండ వారలవలన సంతృప్తుం డై. 1412

కా. వేదశ్రేణియు నంగకంబులు ధను శ చేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృతధర్మశాస్త్రములు ను శ ద్యన్వాయముం దర్కవి
ద్యాదక్షత్వము రాజనీతియును శు శ ధృప్తియుం జెప్పె నా
భూదేవాగ్రణి రామకృష్ణులకు సఁ శ భూత ప్రమాదంబునన్. 1413

క. అఱువదినాలుగువిద్యలా, నఱువదినాలుగుదినాలు శ లంతన వారల్
నెఱవాదు లైనకతమువ, నెఱి 1నొక్కొకనాటివిని శ నేర్చి రితేశా. 1414

మ. గురువులకు నెల్ల గురు లై, గురులఘుభావములు లేక శ కొమ రొందుజగ
ద్గురులు త్రిలోకహితార్థము, గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్. 1415

వ. ఇట్లు కృషికృత్యై లైనశిష్యులం జూచి వారలమాహాత్మ్యంబునకు వెఱగుపడి
సభార్యుం డైనసాందీపని యి ట్లనియె. 1416

- శా. అంభోరాశిః బ్రభావతీర్థముః క్షుణ్ణస్తత్తమాసంభవుః
దంభోగాహము సేయచుక్ మునిభిః లేదనియ్యెం ద్వివాదభోధుల్
శుంభద్విష్యులు మీరు మీరునుండి క్షోభ్యులుగా శిష్యుల
గాంభీర్యంబున బుత్తరక్షిం యడం కిన్ద్య మూహించలే. 1417
- క. శిష్యులు జలాభ్యులైన వి, శేష్యస్థిః నొంది గురువు కి విచించును
రూప్యగుణబలగరిష్ఠులు, శిష్యుల కై గురువోక్కె. క సేయం దిగడే. 1418
- వ. అనిన విని రామకృష్ణులు గుర్విర్థంబుగా దుర్వారభామాభుః లై కయంబునం
జని రాద్రంబుచి సముద్రంబుః జేరి యిట్లనిరి. 1419
- క. సాగర సుబుద్ధితోడను, మాగురువు త్రకుః డెము క మా తాడన ని
వాగడ మపుగువు హస్సహ, వేగరశాభిలశితః విశిఖాగ్నులకన్. 1420
- వ. అనిన వారలకు జలరాశి యిట్లనియె. 1421
- ఉ. వంచన యంత లేదు యదు క వల్లభులార ప్రభావతీర్థము
దంచితమూర్తి విప్రసుతుః క డాహ్యుడు తోయము లాడు చుండ ను
త్పంచలితోర్చి యొక్కటి ప క చండగతిం గొనవోయె పోవగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె సతి క భాసురశీలుని విప్ర బాలునిన్. 1422
- వ. అని వానివసియించువో తెలింగించిన. 1423
- శా. శంఖారావముతోడఁ బంచజనుడుక్ క శంకించి చిత్తంబులో
సంఖన్నుండుగ వార్ధిఁ జొచ్చి దహన క జ్వాలాభహేమోజ్జ్వల
త్పంఖాత్తంబునఁ గూల్చి వానిజకరం క బుక్ వచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుడు బాలుఁ గానక గురు క ప్రేమోదితోద్యోగుఁ డై. 1424
- క. దానవునిదేహజం బగు, మానితశంఖంబు గొనుచు క మసలక బలుండుం
దో నేతేరంగ రథి యె, దానవరిపుఁ డరిగె దండ క ధరువుడికి నృపా. 1425
- వ. చని సంయమనీనామనగరంబుఁ జేరి తిద్ధ్వరంబునఁ బ్రళయకాలమేఘగంభీర
నినదభీషణం బగుశంఖంబు పూరించిన విని వెఱుగుపడి. 1426
- శా. అస్తద్బాహుబలంబు గైకొనక శం క ఖారావముక్ మానసా
పస్తారంబుగ నెవ్వఁ డొక్కొ నగర క ప్రాంతంబునం జేసె మ
ద్విస్తేరావహరోషపావకునిచే క విధ్వంసుఁ డై వాడు దా
భస్తం బై చెడు నంచు నంతకుడు కో క పప్రజ్వలమూర్తి యె. 1427
- వ. వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లయినవిష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి
భక్తితోడ శుశ్రూష సేసి సర్వభూతమయుం డగుకృష్ణునకు నమస్కరించి యేమి
సేయుదు నాన తి వ్వున నమహాత్ముం డి ట్లనియె. 1428
- క. చెప్పెద మాగురునందను, దప్పు గలుగఁ జూచి నీవు క దండనమునకుం
చెప్పించినాడ వాతని, నొప్పింపుము మాకు వలయు క నుత్తమచరితా. 1429

- క. అనిన విని వీడె వీనిం, గొనిపొం డని భక్తితోడ శ్రీ గురునందను ని
 చ్చినఁ గృష్ణుడు వీడ్కొలిపెను, ఘనదుర్జనదమను మహిషశ్రమసుఁ శమనన్, 1431
- వ. ఇట్లు జము నడిగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపనికిం బుత్తుని సమర్పించి యింక
 నేమి నేయ వలయు నాన తిం డనిన నతం డిట్లనియె. 1431
- క. గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, గరుణా ము న్నెవ్వఁ డిచ్చె శ్రీ ఘనులార భవ
 ద్గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు శ్రీ దీపితయశు లై. 1432
- క. కాలునివీటికి జని మృత, బాలకుఁ డే నొరులవశమె శ్రీ భవదీయకృపఁ
 మేలు దొరకొనియె మాకు వి, శాల మగుం గాత మీయ శ్రీశము లోకములన్, 1433
- వ. మహాత్ములారా యేను గృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపని వీడ్కొని
 కృతకృత్యులై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు నేసి మధురకుం జనుడెంచి
 పాంచజన్యంబు పూరించినం గని నష్టధనంబులు గనినవారిభంగిం బ్రజలు ప్రమా
 దించి రంత నొక్కనాఁ డేకాంతంబున. 1434
- శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట.
- శా. నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడుఁ నిలుపుచుఁ శ్రీ నారాకఁ గాంక్షించుచుఁ
 నాపే రాత్తల నావహించుచు వగఁ శ్రీ నానాప్రకారంబులఁ
 గోపాలాంగన లెంతజాలిఁ బడిరో శ్రీ గోపించిరో దూఱిరో
 ప్రేపల్లె¹ నిజధర్మ గేహములలో శ్రీ విభ్రాంతచైతన్య లై. 1435
- వ. అని చింతించి. 1436
- క. సిద్ధపిచారు గభీరుఁ, నృద్ధవచోవర్ణనీయు శ్రీ వృష్టిప్రవరుఁ
 బుద్ధినిధి నమరగురుసము, నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ శ్రీ డోయ్యన పలికెన్. 1437
- శా. రమ్మా యుద్ధవ గోపకామినులు నా శ్రీ రాకల్ నిరీక్షించుచుఁ
 సమ్మాహంబున నన్నియుఁ మఱచి యే శ్రీ చందంబునం గుందిరో
 తమ్ముఁ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువఁ శ్రీ ధర్మంబు గా దండు వే
 పొమ్మా ప్రాణము లేక్రియఁ నిలిపిరో శ్రీ ప్రోద్బద్ధియోగాగులన్. 1438
- క. తొకిక మొల్లక న న్నొలోకించుప్రపన్నులకును శ్రీ లోబడి కరుణా
 లోకనములఁ బోషింతును, నా కాశ్రితరక్షణములు శ్రీ నై సర్గికముల్. 1439
- క. సందేహము మానుం డర, విందాననలార మిమ్ము శ్రీ విడువను వత్తుఁ
 బృందావనమున కని వారి, సందేశము పంచె ననుము శ్రీ సంకేతమునన్. 1440
- వ. అని మందహాసనుండరవదనారవిందుం డై కరంబు కరంబున నవలంబించి సరస
 వచనంబు లాడుచు వీడుకొలిపిన నుద్ధవుండును రథారూఢుం డై సూర్యాస్తమ
 యసమయంబునకు నందవ్రజంబు చేరి వనంబులనుండి వచ్చుగోవులచరణరేణు
 వులం బ్రచ్ఛన్నరథుం డై చొచ్చి నందుమందిరంబు ప్రవేశించిన. 1441

శా. అపూర్ణాత్మనిఁ గొల్గిలిండుకొని నుం యాభీనుఁ డాచరియై
మాఁపాలింకికె గృహ్యఁ జీతఁ జనుచుఁకా యమింపి పూజించి వా
ఞాపూర్ణంబుగ మంజులాన్న మిడి మా యాచారముం బాపి న
ల్లా పోతనామాముతోడ నిల్లయె నుం యలకించి మోసంబుచేన్. 1442

క. నామిత్తుఁడు వసుదేవుఁడు, సేమంబున నున్నవాడె యెలువుగఁ బుత్తుల్
సేమంబున సేవింక చు. మామత్తుం డెవకంఁకుఁ యడవఁగవడవన్. 1443

శా. అన్నా భద్రమె తల్లిదండ్రుల మముకా యహించి చింతించునే
తన్నుం బాసినగోఁగోవికల మి యత్రవ్రాతముకా గోగణం
బు నిత్యంబు దలంచునే వనదీ యభూముల్ పునంగించునే
వెన్నుం డెన్నడు వచ్చునయ్యె యిటు మా యేవలెఁకు యున్నవా. 1444

క. అంకిలి కలుగక మా కక, లంకేందునిపగిడి గాంతి యలలితం బగుతి
త్సంకజనయనునినెమ్మెగ, మింక విలోకింపఁ గలదె యీదన్తమునన్. 1445

క. అని హరి మున్నొనరించిన, పను లెల్లను జెప్పి చెప్పి యాహ్వానలలో
చనుఁ డె డగ్గుతికతో, వినయంబున నుండె గోప యేమిం పంతన్. 1446

క. వెనమిటి బిడ్డనిగణములు, వినతింప యశోద ప్రేమ యవిహ్వలమతియై
చను మొనలఁబాలు గురియఁగె, గనుఁగొనలను జలమలొలుకఁక గా జెగిలియెన్. 1447

వ. ఇట్లు గోవిందసందర్శనాభావవిహ్వలు లైనయశోదానందులకు సుద్ధవుం డి
ట్లనియె. 1448

క. జననీజనకుల మిమ్ము, గనుఁగొన శీఘ్రంబె వచ్చుఁక గని భద్రంబుల్
వనజాక్షుం డొనరించును, మనమున వగవకుఁడు ధైర్య యుండవలరా. 1449

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు మర్పులే వసుమతీ యభావంబు వారించ వా
రలరూపంబుల బుట్టినాడు హరి ని యాస్వాప్రభుం డెవ్వఁడు
జ్వలుఁ డై ప్రాణవియోగకాలమునఁ ద యిర్వేషుఁ జరించు వా
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుఁ డై యయాభుఁ డై నిత్యుఁ డై.

సీ. అట్టినారాయణుం యక్షలాలత్ భూతుండు, కారణమానవా కారుఁ డైనఁ
జిత్తంబు లతనిడై యజేర్చి నేవించితి, రితికృతాదుల రైతి యరవరతము
శోభిల్లు నింధన యజ్యోతిచండంబున, నఖిలభూతములందు యనతఁ డతనికి
జననీజనకదార యసఖపుత్ర బాంధవ, శత్రుప్రియార్థియ యజనులు లేరు

ఆ. జన్మకర్మములును యజన్మంబులును లేవు, శిష్టరక్షణంబు యసేయవలసి
గుణవిరహితుఁ డయ్యె, గుణి యయి సర్వద, క్షణవివాశకేళి యసలుపుచుండు.

వ. అని మఱియుఁ బెక్కు విధంబుల హరిప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నారేయి
గడపి మఱునాడు దధిమధనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానంబై
యుద్ధవుం డొక్కరహస్యప్రదేశంబున నున్నసమయంబున. 1450

శా. రాజీవాత్ముడు సుందరాస్యుడు మహా శ్రీ రస్కుండు వీతాంబరుం
జాజానుసితబాహుఁ డంబురుహమా శ్రీ లాలంకృతుం డుల్లస
ద్రాజత్కుండలుఁ డొక్కవీరుఁ డిచటఁ శ్రీ రాజిల్లు చున్నాఁడు మా
రాజీవాత్మునిభంగి నంచుఁ గని రా శ్రీ రాజాన్వముఁ గోపికల్. 1456

వ. కని లజ్జాసహితహాసవిలోకనంబులు ముఖంబులఁగు జెలు వొసంగ నిట్లనిరి. 1457

శ్రీ మ ర గీ త లు.

చ. ఎఱుంగుదు మేము నిన్ను వన శ్రీ జేక్షణమిత్రుండ వీవు కూరిమిఁ
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు శ్రీ మే లెఱిఁగింపఁ బ్రియుండు వంపఁగా
వఱలెడుభక్తి వచ్చితివి శ్రీ వారల నైన మనంబులోపలఁ
మెఱవఁచు మేలు శౌరి మఱి శ్రీ మాన్యులు రాజున కెవ్వరిచ్చటన్. 1458

క. మునివరు లైనను బుధుల, ఘనసఖ్యము విడువలేరు శ్రీ కాక విడువనే
సనిమి త్తసఖ్య మాఱటి, పని దీక్షింప నళులు విరులఁ శ్రీ బామునా లేదో. 1459

చ. అని యిటు గోపికల్ వలుక శ్రీ నం దొకగోపిక కృష్ణపాదచిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను శ్రీ దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్సునిశితసద్వివేకముఁ బ్ర శ్రీ సూనమరందమదాతి రేకముఁ
ఘనమృదునాదసంచలిత శ్రీ కాముకలోకముఁ జంచరీకముఁ. 1460

వ. కని హరి తన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్రైంచినదూత యని కల్పించుకొని యుద్ధవుని
నన్యాపదేశం బై యెఱుకపడ నయ్యళికిం దొయ్యలి యి ట్లనియె. 1461

మ. భ్రమరా దుర్జనమిత్ర ముట్టకుము మా శ్రీ పాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకితలస శ్రీ తాన్పిణేశదామప్రసూ
నమరందారుణితాననుండ వగుటఁ శ్రీ నాథుండు మన్నించుఁగా
క మము న్నేఱుచుఁ జారకాంతల శ్రీ శుభా శ్రీ గారంబులఁ నిత్యమున్. 1462

మ. ఒకపువ్వుందలి తేనె ద్రావి మధుసా శ్రీ యుత్సాహి వై నీవు వే
తొకటిం బొందెడుభంగి మ మ్మధరపీ శ్రీ యూవంబునం దేల్చి మా
యకళింకోజ్జ్వలయావనంబు గొని య శ్రీ న్యాసక్తుఁ డయ్యెఁ విభం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె నీరి మి శ్రీ భ్యాకీర్తి నమ్మెం జూచి. 1463

శా. భృంగిగా కృష్ణుడు మంచివాఁ డనుచు సంత్రీతిం బ్రశంసించె దీ
సంగీతంబున నేము సొక్కుదుమె తి శ్రీ చ్చారిత్రముల్ వింతలే
యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాం శ్రీ తాగ్రప్రదేశంబులఁ
సంగీతం బొనరింపు వా రిడుదు రో శ్రీ జగ నీకు నిష్టార్థముల్. 1464

మ. సమదాళీశ్వర చూడు ముజ్జ్వలితహా శ్రీ సభ్రువిజృంభంబులఁ
రమణీయుం డగుశౌరిచే గరఁగరే శ్రీ రామల్ త్రిలోకంబులం

- బ్రహ్మచారిత్వము లక్ష్మి యాతనికదా ; భ్రాతృబు సేవింప ని
కీము నే మెవ్వరి మాకృపాజలధికిం ; గారుణ్యముం జేయంగన్. 1462
- శా. రోలంబేశ్వర సేక దాత్యము మహా ; రూఢంబు నీశేరువుల్
సాలుక మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మ ; స్వన్నాథపుత్రామలక
లీలం బాసి పరంబు పించి తనకుకా ; లీనత్వముం బొందుము
మేలా వాసె విభుండు ధార్మికలు ము ; స్మిశంధముల్ మెత్తుచే. 1463
- శా. వాలిం జంపెను వేటకానికగిడిక ; వంచించి వైత్యాంజక
లోలం బట్టి విరూపం జేసెను బలిక ; లోధంబుతో గట్టి యీ
త్రైలోక్యంబు మొఱుం వుచ్చుకొనియె ; కర్మజ్ఞుడే మాధవుం
జేలా వల్బుడ యెగు మావలన నీ ; కెగింపగా చేటికన్. 1464
- ఉ. పన్నుగ మింటినై కెసి ; వాటువిహంగము లైన వీచులం
ద నొకమాటు విన్న గృహ ; దారనుతామలం బాసి విత్తసం
పన్నత పించి సంసరణ ; పక్షతిఁ బాపెనువాడు నిత్యకా
క్ష న్నెఱి నున్నమాబ్రతుకు ; సైంధునె యేల మధువ్రతోత్తమా. 1465
- మ. కమనీయం బగువేటకానిపడు రా ; కర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచి త్రంబులఁ జేర్చి చేసి హరిణుల్ ; తద్వాణనిర్భిన్న లై
యమితోగ్రవృథ నొందుభంగి హరిమా ; యాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాత్రజనితో ; గ్రస్తాంతి నిందించరా. 1466
- ఉ. బంధుల బిడ్డలక మగల ; భ్రాతలఁ దల్లులఁ దండ్రులక మనో
బాంధతఁజేసి పించి శర ; ణాదినమమ్ము వియోగదుర్దశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు ; చేరక పోవుట పాడి గాదు పు
ష్పంధయ మీయధీశునకుఁ ; బాదములుం బడి యొత్తి చెప్పవే. 1467
- సీ. కాంచనరత్నసం ; ఘటితసౌధంబులే, మాకుటిరంబులు ; మాధవునకు
వివిధనరేంద్ర సే ; వితరాజధానియే, మాపల్లె యమవంశ ; మండనునకు
సురభిపాదపలతా ; శోభితారామమే, మాయరణ్యము సింహ ; మధ్యమునకు
గమనీయలక్షణ ; గజతురంగంబులే, మాధేనువులు కంస ; మర్దనునకు
- తే. రూపవిభ్రమనైపుణ ; రూఢ లైన
మగువలమె మేము మన్తధ ; మన్తధునకు
నేల చింతించు మముఁ గృష్ణుఁ ; డేల తలఁచుఁ
బృథివి సధిపులు నూతన ; ప్రియులు గారె. 1468
- వ. అని మఱియు ని ట్లనేకవిధంబులఁ గృష్ణసందర్శనలాలన లయు పలుకు చున్నగోపి
కలవచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు ని ట్లనియె.

- మ. జపదాన వ్రతహామనంయమతప శ స్వాధ్యాయముఖ్యంబులఁ
నిపుణుల్ గోరియు నేవిభుఁ మనములఁ శ నిల్పంగలే రట్టిస
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై శ విశ్వేశుపై మీ కజ
ప్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్పున భవ శ చ్ఛారిత్రముల్ చిత్రముల్. 1470
- క. నను మీకడకుం గృష్ణుడు, పని పంపెడువేళఁ బిలిచి శ పలికినపలుకుల్
వినుఁ డన్నియు వివరించెద, వనజేక్షణలార మీరు శ వగవకుఁ డింకన్. 1471
- వ. అని హరివచనంబులు గా ని ట్లనియె. 1472
- నీ. ఎల్లకార్యములకు శ నేను బ్రధానకారణము గావున మీకు శ రామలార
కలుగదు మద్వియోగము చరాచరదూషములలో మహాభూత శ ములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వ శ గతుండ నై నే మనః, ప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రియాశ్రయండ
నాత్మయం దాత్మచే శ నాత్మ బుట్టింతు రక్షింతును ద్రుంతు హృ శ షీకభూత
తే. గుణగణాకార మాత్మకుఁ శ గొమరు మిగులు
నిబిడమాయానుభవమున శ నిత్యశుద్ధ
మాత్మ విజ్ఞానమయము నై శ యమరు గుణముఁ
బ్రకృతికార్యమనోవృత్తి శ బట్టి పొందు. 1473
- చ. కలఁ గని లేచి మున్ను గలఁ శ గన్నసమ స్తవిధంబుఁ గల్గగాఁ
దలఁచినభంగి మానసప శ దార్థముచే నిఖలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి తజ్జుఁడు ప్ర శ పంచము లే దనుఁ దన్ననంబుఁ దా
రలయక కట్టుడు బుధుల శ కవ్వల నొండాకళేద మున్నదే. 1474
- ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమ శ సత్యతపోదమ,ములు మనోనిరోధ శ మును గడపల
గాఁగ నుండు జలధి శ కడపలగాఁ గల,నదులభంగి నళిన శ నయనలార. 1475
- మ. చెలువల్ దవ్వల నున్నవల్లభులపైఁ శ జిత్రంబులం గూర్తురు
త్కలికం జేరువవారికంటె నదియుం శ గా కెప్పుడు నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁ గోరి యిటు దూ శ రస్థత్వముం బొందితిం
దలఁచి బోలదు నన్నుఁ గూడెదరు ని శ త్యధ్యానపారీణ లై. 1476
- వ. అని మీకుం జెప్ప మని కృష్ణుండు సెప్పె ననవుడు నుద్ధవునికిం గోపికలు
సంతసించి యి ట్లనిరి. 1477
- ఉ. ఇమ్ముల నున్నవాడె హరి శ యిక్కడి కెన్నడు వచ్చు వచ్చి మా
యుష్మలికంబు వాపునె ప్రి శ యుం డిట వచ్చెద నన్న సైతృరే
యమృధురాపురీరమణు శ లడ్డము వత్తురు గాక చెల్లరే
మమ్ము విధాత నిర్దయుడు శ మన్తభవేదనపాలు సేసెనే. 1478
- చ. మణిచునోకో మదిం దలఁచి శ మాధవుఁ డాయమునాత్మటంబునధ

దఱుచుగ దివ్యసౌభలః తాగ్మహాసీమల కేము హేలంగా
మఱువుల నుండి నీడలకుః మ మ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱిసఁ దేచ్చి నూల్కొలిపి మన్తకలీలలఁ జేల్పుచుదయిల్.

1479

శా.నీతో నర్కృహంబులం బలుకుచే మెల్ల వంశోల్లస
దీతభ్రాంతల మై కళిందతనయా తీరంబునం కేరినం
జేతోజాతసుఖంబులం దనిపి మా త చిత్తక్షుల్ మాడ లీ
లాతంత్రజ్ఞత దాగి మెల్ల న మదా త లాపంబు లాలించుటల్.

1480

క. ముచ్చటవేళలఁ జెప్పనె, యచ్చుగ మును నేము నోము త నవ్వుడు జలముల్
సొచ్చినమాచేలంబులు, ముచ్చిలి యిచ్చినవిధంబు మూలం బెల్లన్.

1481

శా.ఏకాంతంబున నీదుపై నొరిగి తా త మేని భాషించువో
మాకాంతంబు వచించునే రవిసుతా త మధ్యప్రదేశంబునకా
రాకాచంద్రమయాఖముల్ మెఱయంగా త రాసంబు మాతోడ నం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం త్రీడించువిన్నాణముల్.

1482

నీ. తనుఁ బాసి యొక్కింతతడ వైన నిటమీద, నేలపై మేనులు త నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు త నిలువక యటమున్న, ధైర్యంబు లొక్కటఁ త దలఁగు ననుము
ధైర్యంబు లొక్కటఁ త దలఁగినపిమ్మట, జిత్తంబు లిక్కడఁ త జిక్క వనుము
చిత్తంబు లిక్కడఁ త జిక్కక వచ్చిన, బ్రాణంబు లుండక త పాయు ననుము
తే. ప్రాణములువోవమఱివచ్చి త ప్రాణవిభుడు, ప్రాణరక్షకడగుతన్నుఁబ్రాణుల్లెఁ
జేరి మారంగ మఱియేమి త నేయువాడు, వేగ విన్నప మొనరింపనే మహాత్మ.

క. తగులరె మగలను మగువలు, దగులదె తను మున్ను కమల త దగవు విడిచియుం
దగిలినమగువల విడుచుట, దగుఁ దగ దని తగవు వలుకఁ త దగుదువు హరికిన్.

నీ. విభుడు మాప్రేపల్లెవీధుల నేతేరఁ, జాతుమే యొకనాడు త చూఁకు లలరఁ
బ్రభుడు మాతో నర్క త భాషలు భాషింప, విందుమే యొకనాడు త వీను లలరఁ
దనువులు పులకింప త దయతుండు డాసిన, గలుగునే యొకనాడు త గొగిలింపఁ
బ్రాణేశ మమ్మేల త పానీతి వని దూఱ, దొరకునే యొకనాడు త తొట్టుపడఁగ
తే. వచ్చునేహరిమేమున్నవనముఁజూడ, దలఁచునేభర్తమాయంత్రీతగులు తెఱఁగుఁ
దెచ్చునేవిధి మన్నాఘోషిట్టువడక, యెఱుంగఁబలుకు మహాత్మనీ త కెఱుంగవచ్చు.

వ. అని దుఃఖార్ణవమగ్నం బయినగోపకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ యని గోపి
కలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవనిగదితం బయినకృష్ణవంశేశంబు
వలన విరహవేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి రిట్లు కృష్ణలీలావర్ణనలు
నేయుచు ప్రేపల్లె నుద్ధవుండు గొన్ని నెల లుండి నందాదుల వీడ్కొని మరలి
రథారూఢుండై చని చని.

1486

క. సారమతిః బ్రహ్మతీ సేయుచు, నారయ నుద్ధవుడు గాంచె శ్రీ నఘసంహారిక
హారిక మధురానగరవిహారిక రిపుజనమదాప శ్రీ హారిక శౌరిన్. 1487

వ. కని యథోచితంబుగా సంభాషించుచు దనచేత నందాదులు పుత్తెంచినకాసు
కలు బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేటువేటి యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు పరీక్షి
న్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1488

~~యె~~ కృష్ణం దుద్ధవునితో జేరుకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట. ~~యె~~

మ. తను ము న్నంగజకేళిఁ గోరినలతా శ్రీ తన్విక రత్తిక్రీడలం
దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె ర శ్రీ త్నస్వర్ణమాల్యానులే
పనభూషాంబరధూపదీపపరిదీ శ్రీ ప్తం బై మనోజప్రదీ
పన మై యున్నతదీయకేహమునకుం శ్రీ బంచేషుపంచేషుఁ డై. 1489

వ. ఇట్లరిగి తదేహమధ్యంబున. 1490

ఆ. కాముశరమువోలె శ్రీ గమలారికళవోలె, మెలగి యాడ నేర్పు శ్రీ మెఱిపువోలె
నిఖిలభవనమోహిస్తనీదేవతయుఁబోలె, జెలుపు మెఱిసియున్న శ్రీ చెలువఁగనియె.

మ. హరి యేలెంచిన లేచి సంధ్రమముతో శ్రీ నాళీసమూహంబుచే
సేరి యొప్పక విహితోపచారములు తాఁ శ్రీ జేయించి సౌవర్ణసుం
దరతల్పస్థితఁ జేసి యుద్ధవుని ను శ్రీ ద్యతీప్రీతిఁ బూజించి భా
సురపీఠంబున నుండు మంచు మది నొ శ్రీ త్సుక్యంబు శోభిల్లఁగన్. 1492

క. ఆళీనివహనివేదిత, మాలామృగనాభిపంక శ్రీ మణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును, హేలావతి గోరె వనరు శ్రీ హేతుఁ గవయన్. 1493

క. లీలావతీకృతోల్లస, దేలాకర్పూరమిళిత శ్రీ హితమధురమహా
జోతారసపానమద, శ్రీలాలిత యగుచు నబల శ్రీ చేరెం గృష్ణున్. 1494

మ. సరసాలోకనవృష్టిచేఁ గుఠియుచు శ్రీ సమ్యగ్వచోవైఖరిం
గరఁగె జేసి సువర్ణకంఠసమ శ్రీ గ్రం బైవనైరంధ్ర కేల్
కరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున కా శ్రీ కర్పించి గంభీరతం
బురంభాదుల నాన త్రచ్చి. మరు సం శ్రీ భావించుచుక వేడుకన్. 1495

ఉ. జాతీయుఁ గాలముం గళయు శ్రీ సత్త్వము దేశము భావచేష్టలుక
ధాతువుఁ బ్రాయమాక గుణము శ్రీ దదశయుక వృద్ధయంబుఁ జూడ్కియుం
బ్రీతివిశేషముం దెలిసి శ్రీ పెక్కువిధంబులఁ దొయ్యలిక మనో
జాతీసుఖంబులం దనిపె శ్రీ శౌరి వధూహృదయాపహరి యై. 1496

క. కరపద్మంబులు మాధవుఁ గర మొప్పం గొలిలించి శ్రీ కామాశలముం
దశభోరువు జెల్లించెను, గరమరు దని తోడిశీత శ్రీ కరముఖు లిలరన్. 1497

మ. వనకాదుల్ తలపోసి కాననివిభుక శ్రీ సర్వప్రభుక దుర్లభుక
మును దా నిచ్చిన యంగరాగసుకృతా శ్రీ మోదంబునం గూడియున్

ఘనసిర్వాణవిభూతి యి వ్యసక యా శ కంజాక్షి యే బాయఁ జా
ల ననుం గొన్నిదినంబు లంగభవలీ శ లం దేల్పవే నాపుడున్.

1498

ఆ. వనిత గోరుకొనిన శ వర మిచ్చి మన్నించి, యుద్ధపుండుఁ దాను శ నువదయిల్లు
వెడలె శౌరి తియ్యకవిలుకాడు సురభితో, దీఁగెయిల్లువెడలుశ్శేఱఁగుమోఱయ.

క. ఏవేదంబులఁ గానని, దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తి శ తెరు వడుగక రా
జవేక్షణ రతి యడిగెను, భావింపఁ దదీయకర్త శ ఫల మెట్టిదియో.

1500

శ. కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుడు, తారుణ్యము మోఱసి మదన శ తంత్రంబుల లీ
లారణ్యవీధిఁ దేల్చెను, సైరంద్రిక్ విభవవిజిత శ శక్రపురంద్రిన్.

1501

వ. తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవరామసహితుం డై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరునిం
బనుపం దలంచి తద్భ్రహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి రామకృష్ణ
లకు నమస్కరించి యుద్ధపుం గౌఁగిలించుకొని వారి నందఱ యథావిధిం బూజించి
హరిపాదంబులు తనతోడలమీఁద నిడుకొని యిట్లనియె.

1502

క. అనుచరులుఁ దానుఁ గంనుడు, సనియెన్ నీచేత జముని శ నదనంబునకున్
ఘనులార మీబలంబున, నొనరఁగ యాదపులవంశ శ ముద్భుత మయ్యెన్.

1503

వ. మహాత్ములారా మీరు విశ్వాదిపురుషులరు విశ్వకారణులరు విశ్వమయుల రగుట
మీకుం గార్యకారణంబులు లే వవధరింపుము పరమేశ్వరా నీవు రజోగుణం
బున నఖిలంబును సృజించి కారణరూపంబునఁ దదనుప్రవిష్టుండ వై కృత
దృష్టకార్యరూపప్రపంచాకారంబున దీవించు చుండువు కార్యరూపచరాచర
దేహంబులకుం గారణంబు లైసభాప్రముఖంబు లనుగతంబు లై కార్యరూప
దేహంబులు నై ప్రకాశించుచందంబున నొక్కండవు కారణరహితుండవు నాత్మ
తంత్రుండవు నై యుండియు విశ్వాకారంబునఁ బెక్కగుదువు సృష్టిసీతలయం
బులం జేయు చుండియు విజ్ఞానమూర్తి వగుటం బరిభ్రాంతం డైనజీవునిభంగి
గుణకర్తబద్ధుండవు గావు. కావున సిద్ధంబు తన్నిమి త్తంబున బంధహేతువును
సిద్ధింపదు.

1504

సీ. పరఁగ జీవుని నైన శ బంధమోక్షము లంట, వంటునే పరతత్త్వ శ మైననిన్ను
నంటునె యీశ దే శ హాద్యుపాధులు వని, ర్వాచనీయములు గాన శ వరుస నీకు
జన్మంబు జన్మసం శ శ్రేయభేదమును లేవు, కావున బంధమో శ యములు లేవు
గలుగుంప ని న్నులూశఖలబద్ధుఁ డనుటయు, నహిముక్తుఁ డనుటయుననన్దీయ

ఆ. బాలబుద్ధి గాదె శ పాపండముఖరమార్గములచేత నీజ శ గద్గితార్థ
మైనవేదమార్గ శ మడఁగి పో వచ్చిన, నవతరించి నిలుపు శ దంబుజాత్.

1505

క. ఆనీవు ధరణిభారము, మానిచి రక్కసుల నెల్ల శ మర్దించుటకై
యానకదుండుభియుంటను, మానుగ జన్మించితివి న శ మంచితకీర్తిన్.

1506

మ. త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే శ దీపించి వేదామర

ద్విజముఖ్యాకృతి వైనసీపు కరుణా శ విచ్చేయుటంజేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరెడికా శ ని న్నార్మ్య లర్చింపఁ గా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకం శ పాయ త్తచిత్తుండ వై.

1507

శా. ఏపుణ్యాతిశయ ప్రభావముననో శ యీజన్మమం దిక్కడకా
సీపాదంబులు గంటి ని న్నెఱిగితికా శ సీపుం గృహభుండ వై
న్నాపై సర్పి లిఁజేసి మాన్వఁ దగవే శ నానాధనాగారకాం
తావుత్తాదులతోడిబంధనము భ శ క్తవ్రాతచింతామణి.

1508

వ. అని పలికిన సగుచు నకూరునికి మాటలవలన సంసారబంధం బగుమోహంబు
గీలుకొలుపుచు వారి యి ట్లనియె.

1509

కృష్ణం డకూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట.

క. బంధుండవు నద్యోహిత, సంధుండవు వావిఁ జూడ శ జనకుండవు గృహ
సింధుండ వెల్లగుణముల, నంధుండవు గావు పోవ శ నర్హుండ వెందున్.

1510

చ. కొలుతురు మర్త్య లిప్తములు శ గోరి శిలామయ దేవసంఘముకా
జలమయతీర్థసంఘమును శ సంతతము న్నటు వారు గొల్వఁగా
వల దన రాదు గాక భగ శ వత్సదభక్తుల రైనమీక్రియకా
సౌలయక దేవతీర్థములు శ చూచినయంతనె కోర్కు లిచ్చునే.

1511

వ. మహాత్మా పరమభాగవతుండ వైనసీపు మా కభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు
వినుము పాండురాజు పరలోకగతుం డైనఁ గుంతీసహితు లైనపాండవులు ధృత
రాష్ట్రుకాసనంబున నేతెంచి కరిపురంబున నున్నవారట నిజపుత్రమోహితుం
డగునయ్యంధసృపతి వారియందు నమత్వంబునం జరింపం డటు గావున.

1512

క. వారలు బంధులు గావున, వారలకును మే లొనర్చి శ వా రలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితి, వారిజరిపువంశ పొమ్ము శ వారిం జూడన్.

1513

వ. అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుండై వారి నిజగృహంబునకుం జనుటయు నక్రూ
రుండు కౌరవరాజుభాని యగుకరిపురి కరిగి యందు ధృతరాష్ట్రభీష్మవిదురబాహ్లిక
భారద్వాజగౌతమదుర్యోధనకర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితు లైనపాండవు
లం దక్కినబంధువులనుం గని యథోచితసత్కారంబుల నంది తద్వర్తనంబు
లెఱింగికొనుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాడు విదురుండు విన నేకతంబున
నకూరునికిం గుంతి యి ట్లనియె.

1514

శా. అన్నా తల్లులుఁ దండ్రులుగా భగినులు శ న్నల్లుండ్రు మద్రాతలుగా
నిన్నుం బొమ్మనువేళ నే మనిరి మా శ నెవ్వల్ విచారించురే
యన్నారా సుఖయుక్తు లై మృగి వృక శ పూహంబులో నున్నరే
ఖ నేని నిక్కడ నున్నదానఁ గుమనః శ కౌరవ్యమధ్యంబునన్.

1515

మ. కణ్వింశకా ఘోషోటిచే లలికలం శ గట్టించి గంగానదికా

నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెఁ గ న ద్రారతిం జెంది యే
మఱి యుండం బొడిపించె నాయుధములఁ గ న మత్సుత్తులం దేమియుం
గొఱ గాఁ డీధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహా గ్రూరుడు కార్యంబులన్. 1516

మ. బలుఁడుం గృష్ణుడు నెన్నఁడైనఁ దమలో గ భాషించి మేన త్తబి
డ్డలకుఁ మేలు తలంతురే వగవులఁ గ న డయ్యంగఁ బా లయ్యెనే
జలజాతాక్షుఁడు భ క్తవత్సలుఁ డిలా గ న చక్రంబు భాగించి యి
మ్ముల నిప్పించునె నాకుమారకులకుఁ గ న ముఖ్యప్రకారంబునన్. 1517

వ. అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్చి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు సేసి సర్వాత్మక
సర్వపాలక (పుండరీకాక్ష) శరణాగత నైననన్ను రక్షింపు మని వగచు చున్నకుం
టికి నక్రూరుండు విసురసమేతుండై ప్రియవచనంబుల దుఃఖోపశమనంబు సేసి వీ
డ్కొని బంధుమిత్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుండై యున్నధృతరాష్ట్రుని కిట్లనియె.

ఉ. నీయనుజుండు పాండుధర గ్రణీవిభుఁ డీల్లిన నీవు భూమి ధ
ర్మాయతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్ర గ్ర జావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బాయక లోకులందు సమ గ్ర భావన చేసితివేనిఁ గీ ర్తియఁ
శ్రేయముఁ గల్గు వే తొకటి గ్ర సేసిన దుర్గతి గల్గు భూవరా. 1519

సీ. అవనిశ పాండవు గ్ర లందు నీనందను, లందు సమానుండ గ్ర వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితో యోగ గ్ర మిం దెవ్వనికి నిత్య, మంగనాగారపు గ్ర త్రాడికముల
వలన నయ్యెడిదేమి గ్ర వసుమతి నొకజంతు, పుదయింప నొకజంతు గ్ర పుక్కడంగు
నొకడుపుణ్యముఁజెంద గ్ర నొకడుపాపమునొందు, మీనజీవనభూతమిళితజలము

ఆ. తత్తనూజు లెట్లు గ్ర ద్రావుదు రెట్లు మూఁధాత్తువిత్ర మెల్ల గ్ర నపహరింతు
రహితులైనకొడుకు గ్ర లటమీఁద మని యెనఁ, జచ్చియెనఁ దండ్రి గ్ర బాడఁ జనరు.

క. కావున మూఁధాత్తుడ వై, నీ వార్జించినధనంబు గ్ర నీ పుత్రులు దు
ర్భావులు పుచ్చుకొనంగా, భూవర నిందితుడ వగుదు గ్ర భూనాకములన్. 1521

శా. నిందం బొందకు మయ్య యీతనువు దా గ్ర నిద్రాకళాదృష్ట మా
సందోహంబువిధంబు నిల్వదు సుమీ గ్ర జాత్యంధతం బొందియఁ
మందప్రజ్ఞత లేక చేసెదవు స గ్ర మృగ్జ్ఞానచక్షుండ వై
సందేహింపక యిమ్ము పాండవులకుఁ గ్ర సర్వంసహభాగమున్. 1522

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 1523

సీ. నీమాట మంచిది గ్ర నిశ్చయ మగు నైన, నస్థిరం బైన నా గ్ర యంతరంగ
మందు నిల్వదు సుదా గ్ర మాచలస్ఫటికశి, లాతలోద్భృతతటి గ్ర ల్లితికభంగి
నమృతంబు నొందియు గ్ర నానందితుఁడు గాని, నరుమాడ్కి నేనునానందమొంద
నీశ్వరాజ్ఞాపథ గ్ర మెవ్వడు దప్పింప, నోపు విజ్ఞాని యై గ్ర యుండి యైన

ఆ. విశ్వ మెల్లఁజేసి గ్ర విభజించి గుణముల, నెవ్వ డనుసరించె గ్ర నెవ్వ డవని

- భార మెల్లఁ బాయఁ బ్రభవించె దేవకి, కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు.
వ. అట్టికృష్ణునకు నమస్కరించెడఁ దచ్చిత్తంబునం గలతెఱంగు గగు నని వీక్షించి
పిన నకూరుం డతనితలం పెఱింగి యిట్లనియె నీతలంపుఁ గనుంగొంటి నీ కిష్ట
బగునట్లు వర్తింపు మని పలికి మరలి మధురకుం జనుడెంచి తదీయవృత్తా
తంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె నంతఁ గంసభార్య లగున స్తియుఁ బ్రాప్తియు
విధవ లై దుఃఖించుచుం దమతండ్రి యైనజరాసంధునగరంబునకుం జని. 1525
- శా. వాండ్లు పీండ్లును రాజులే యనుచు గ య్యప్రాధితో యాదవుల్
వేండ్లం బైనబలంబుతో మధురకుఁ యే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్లు బిడ్డలు బంధులుఁ వగవఁ గం య సాదిక్షమానాథులం
దండ్రీ చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వై యధవ్యంబు వచ్చెం జమీ. 1526
- వ. అనిన విని ప్రళయకాలానలంబుతెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు బంధు
రంబులుగా జరాసంధుం డిట్లనియె. 1527
- శా. ఏమీ కంసునిఁ గృష్ణుఁడే రణములో యహింసించె నోచెల్ల నా
సామర్థ్యంబు దలంపఁ డించుకయు మ య చ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్పుల్ వడి నేడు గాల్పు యదుసం య తానాటవీవాటికా
భూమి గుంగిన మింట దాచిన మహాం య భారాశిలోఁ జొచ్చినన్. 1528
- క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో, మేదిని నాచేత నేడు య మీదుమిగిలి సం
పాదితబలు లై హరిరుద్రాదులు నింద్రాదు లెవ్వ య రడ్డం బైనన్. 1529
- ~~జరాసంధుఁడు మధురమీద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధము సేయుట.~~
- వ. అని పలికి సమరసన్నాహసంకులం బగుచి త్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభరి
త్రేయించి కదలి. 1530
- క. దత్తుం డై యిరువదిమూఁ డడ్రోహిణు లైనబలము య లనుగతములుగా
నాక్షణమ జరాసంధుఁడు, ప్రత్యోభముతోడ మధురయై జనియె నృపా. 1531
- క. గంధేభతురగరథభట, బంధురచరణోత్థితో గ య పాంసుపటలయో
గాంధీభూతము లై దివి, మంథరగతి నడచె నవును య మార్తాండహరుల్. 1532
- వ. ఇట్లు చని నిరంతరకిసలయపత్రకోరకకుసుమఫలభారవినమితవృక్షవిలసితమహా
ద్యానంబునునుద్యానవనభాగవలమానజలోన్నయనదారుయంత్రలతానిబద్ధకలశ
విముక్తసలిలధారాశీకరపరంపరాసంపాదితవర్షాకాలంబును గాలకింకరసదృశవీర
భటరథతురగసామజసంకులంబును గులాచారధర్మ ప్రవీరపౌరజనభానురంబును
సురాభేద్యమానమహాన్న తాట్టాలకయంత్రభయంకరప్రాశారచక్రంబును జక్ర
సూరిసమాంసాదికలకలారావకలితసరోవరంబును సరోవరసంపుల్లహల్లకకమలపరి
మళమణితవనవిరాజితంబును జితానేకమండలేశ్వరభూషణమణిగణరజోనివా
రితమృదగజేంద్రదానబలప్రభూతపరికంబును భంకరహితయాదవేంద్రదత్తనువర్ణా

చలకల్పతరుకామధేనుఃస్థురితవిద్వజ్జననికేతనంబును గేతనసన్నిబద్ధ¹చామరమ
యూరచాపశించినదపరిపూరితాభ్రంబునునభ్రంలిమామహాప్రాసాదసౌధగవాక్ష
రంధ్రనిర్గతఘనసారధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితజలధరభ్రాంతివిభ్రాంతశిఖండి
తాండవనచిరంబును జిరతరానేక దేవాలయజోఘువ్యమాణతూర్యనినదపరిభా
వితపారావారకల్లోల ఘోషంబులు ఘోషకామినీప్రాణవల్ల భబాహుదండపరిరక్షి
తంబు నై పరులకు నలక్షితం బైనమధురానగరంబు చేరి వేలాలంఘనంబు చేసి
వెల్లివిరిసినమహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్టణంబునకు ముట్టణంబు చేసి చుట్టును
విడిసిన జరాసంధునివేలంబు గనుంగొని వేలావిదుం డగుమారి తనమనంబును.

మ. ఐదున్నాలుగునాటురెండునిరుమూఁ १ డెయిహిణుల్ సుట్టి సం
ఛాదించెం బుర మెల్ల మాగధునెడన్ १ సామంబు దానంబు సం
శేదంబుం బని లేదు దండవిధి శో १ భిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీవరభార మెల్ల నుడువం १ బోలు జయోద్భాసి నై. 1534

క. ఏ నవతరించు పెల్లను, మానుగఁ జతురంతధరణి १ మండలభరమున్
మానుపుకొఱకుం గాదే, పూనెద నిది మొదలు దగిలి १ భూభర ముడుపన్.

ఆ. మగధనాథుఁ బోర १ మడియింపఁ బోలదు
మడియ కున్న వీడు १ మరలి మరలి
బలముగూర్చుకొనుచు १ బఱతెంచు బఱతేరఁ
ద్రుంపవచ్చు నేల १ దొనఁగు దొఱఁగ. 1536

వ. అని యిట్లు తలపోయు చున్న సమయంబున నభోభాగంబున నుండి మహాప్రభా
సమేతంబులును సపరిచ్ఛదమాతంబులును ననేకబాణబాణాసరచక్రాదివివిధా
యుధోపేతంబులు నయినరథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప దైవయో
గంబునఁ జేర వచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె. 1537

శా. కంటే రామ రథంబు లాయుధములున్ १ గాఢ ప్రకాశంబు లై
మింటన్ వచ్చెను వీనిఁ గైకొని సురల్ १ మెచ్చన్ నృపశ్రేణులన్
బంటింపం బని లేదు చంపుము ధరా १ భారంబు వారింపు మీ
వెంటన్ నీయవతారమున్ సఫల మా १ వేవేగ లెమ్మాజికిన్. 1538

వ. అని పలికి. 1539

క. ఖరు లై దృఢకవచధను, శృగు లై యధిగతరథాను १ చరు లై మదవ
త్కరు లై ఘనహరు లై బలహరు లయ్యెడ నాజి కేగి १ రతిభీకరు లై. 1540

వ. ఇట్లు సమరసన్నాహంబునం బురంబు వెడలి. 1541

ఉ. అన్యులు తల్లడిల్ల దను १ జాంతకుఁ డొత్తై గభీరఘోషకా

తన్మమహాప్రభావవిక శ్రీ కృతపద్మభవాండబంతుచై
తన్మముధన్యముఁ దివిజ శ్రీ తాపసమాన్యముఁ బ్రీతభక్తరా
జన్యము భీతదుశ్చరిత శ్రీ శాత్రవసైన్యముఁ బొంచజన్యమున్. 1542

క. సింధురథంజనపూరిత, బంధురతరశంఖనినద శ్రీ భారమున జరా
సంధునికిం గలసైన్యము, లంధము లై సంచలించె శ్రీ నాహవభూమిన్. 1543

వ. అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె. 1544

నీ. అదలించి రొప్పంగ శ్రీ నాలమండలు గావు, గంధగజేంద్రసం శ్రీ ఘములు గాని
పరికించి విసంగనం శ్రీ భారవంబులు గావు, వాజేంద్రహేమార శ్రీ వములు గాని
పదహతిఁ గూల్పంగఁ శ్రీ బాతబండ్లివి గావు, సగసమానస్యంద్రనములు గాని
ప్రియము లాడంగ నా శ్రీ భీరలోకము గాదు, కాలాభవైవి శ్రీ ర్గంబు గాని

తే. యూర్ప వనవహ్ని గాదు బా శ్రీ కాగ్ని గాని

మురియ బృందావనము గాదు శ్రీ మొనలు గాని

యమున గాదు నటింప ఘో శ్రీ రాజి గాని

పోరు నీ కేల గోపాల శ్రీ పొమ్ము పొమ్ము. 1545

మ. తరుణిం జంపుటయో బకుఁ గెడపుటో శ్రీ ధాత్రీజముల్ గూల్పుటో
ఖరముం ద్రుంచుటయో ఘణిం బజపుటో శ్రీ గాలిన్ నిబంధించుటో
గిరి హస్తంబునఁ దాల్పుటో లయమహా శ్రీ గ్నిస్ఫారదుర్వారదు
ర్భరబాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు స శ్రీ ప్రాణుండవై గోపకా. 1546

వ. అదియునుం గాక. 1547

జీ. గోపికావల్లకి శ్రీ ఘోషణంబులు గావు, శింజినీరవములు శ్రీ చెవుడుపఱుచు
వల్లవీకరముక్త శ్రీ వారిధారలు గావు, శరవృష్టిధారలు శ్రీ చక్కు సేయు
ఘోషాంగనాపాంగ శ్రీ కుటిలాహతులు గావు, నిశితాసినిహతులు శ్రీ నిగ్రహించు
నాభీరకామినీ శ్రీ హస్తాబ్జములు గావు, ముష్టిఘాతంబులు శ్రీ మురువు డించు
తే. నల్లవ్రేపల్లె గాదు ఘో శ్రీ రావనీశ, మకరసంఘాతసంపూర్ణ శ్రీ మగధరాజ
వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర, నెఱసి నిను దీవికై వడి శ్రీ నేడు ముంచు.

వ. అనిన శ్రీహరి యిట్లనియె. 1549

జీ. పంతము లేల తొల్లి జన శ్రీ పాలురఁ బోరుల గెల్పినాడ వం
ద్రంతియ చాలదే బిరుదు శ్రీ లాడుట బంటుతనంబుతోవయే
యింతటఁ దీతెనే మగధ శ్రీ యేటికిఁ బ్రేలెడు నీవ యేల క
ల్పాంతమహోగ్రపావకుని శ్రీ నైన హరింతు వరింతు సంపదన్. 1550

క. గోపాలుడ వని పలికితి, భూపాలక దీన నేమి పోరాడంగా

గోపాలమహీపాల, వ్యాపారాంతరము దెలియ శ్రీ వచ్చుం బిదపన్. 1551

వ. అనిన రోషబంధురం డై జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1552

ఉ. బాలుండ వీవు కృష్ణ బల శ భద్రుని బంపు రణంబు సేయగో
పాలకబాలుతోడ జన శ పాలశిఖామణి యైసమాగధం
డాలము సేసె నంచు జను శ లాడెడిమాటకు సిగ్గు వృట్టెడిం
బాలు దొలంగు దివ్యశర శ జాలుర మమ్ము జయింపవచ్చునే. 1553

వ. అనిన సగధరుం డి ట్లనియె. 1554

క. పొగడుకొనుదురే శూరులు, మగఁటిమిం జూపుమరు గాక శ మాగధ నీకున్
మగతనము గలిగెనేనియుం, దగు మెఱియ వికతనములు శ దగ వీపోరన్. 1555

వ. అనిన రోషించి. 1556

చ. పవనుడు మేఘరేణువుల శ భానుకృతానులఁ గప్పుకై వడిన్
వివిధబలౌఘముం బనిచి శ వేగమ మాగధుఁ జావరించె భూ
మ్యవనచరిష్టులన్ ¹గువిమ శ తావనినాథనిరాకరిష్టులన్
దివిషదలంకరిష్టుల న శ తిస్థిరజిష్టుల రామకృష్టులన్. 1557

మ. హయహేమల్ గజబృంహితంబులు రథాం శ గారావముల్ శింజినీ
చయటంకారములున్ ²వివర్ధితగదా శ చక్రాస్త్రనాదంబులున్
జయశబ్దంబులు శరీభాంకృతులు ని శ స్సాణాదిఘోషంబులున్
భయదప్రక్రియ నొక్కవీడ నెగసెన్ శ బ్రహ్మాండభేదంబుగన్. 1558

వ. మఱియు నయ్యెడ మాగధమాధవవాహినులు రెండు నొండొంటిం దాడి రా
ద్రంబున సంవర్తనమయసముద్రంబులభంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి చలంబునం
దలపడి పోరునెడ మసరు కవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి మార్కొనుమద
గజంబులమాడ్కిని మహాత్కంఠంబు లగుకంఠీరవంబుల తెఱంగున దుర్ల
భంబు లగుశరభంబులచాప్పునం బ్రచండంబు లగుగండభేరుండంబులగమనికం
దమతమ మొనలకుం దలకడచి వీరరసంబు వివిధరూపంబు లైనవిధంబునం బదు
గురు నూర్వురు వేపురు గము లై కులకుధరగుహాంతరాళంబులు నిండ సేంహ
నాదంబు లొనర్చుచు నార్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు నరవీరుల రోయుచు
బటహాకాహళభరీశంఖశబ్దంబులకు నుబ్బుచు గర్వంబునం బ్రబ్బుచు గదల వ్రే
యుచు గాండంబుల సేయుచు ముద్గరంబుల నొత్తుచు మునలంబుల మొత్తుచు
గుంతంబుల గుచ్చి యెత్తుచు గరవారంబులం ద్రొంచుచు జక్రంబులం ద్రుం
చుచు శస్త్రంబులం దఱుగుచు జిత్తంబుగఁ దిరుగుచు బరిఘంబులం ద్రిప్పి
టొంచు బ్రాసంబులం బెట్టుచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సురియలఁ గుమ్ముచు బహు
భంగులఁబరాక్రమించువీరభటులును నిబిడనీరంధ్రనేమినిరోషంబుల నాకాశంబు
నిరవకాశంబుగ ననర్గళచక్రమార్గంబులం బడుపదాతులు చదియ నరదంబులు

దోలి వివిధాయుధప్రయోగంబుల వైరుల వచ్చి చిందజనందజ లాదురథికులును
రథిశరపరంపరల గంపింపక మహామోఘమేఘధారలకుఁజలంపనిధరణీధరంబుల
చాడున రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాలదండిదండ ప్రచండంబులగుఁడుండ
డంబులు సాచిపూచికడనోగ లొడిసి తిగిచికుదిచి విటిచి కూబరములు నుఱు
ములుగ జఱిజఱిం ద్రిప్పి వై చియు భటులఁ జటులగతిం బంతుల క్రియ నెగు
వైచి దంతంబుల గ్రుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు విచ్చలవిడిం దిరుగుకడు
లును వజ్రవజ్రధారలకుం దప్పి కకుప్పలకు నెగయుఁజెక్కలు గలగిరులసిరులు
బక్కెరలతోడ హేపారవభీషణంబు లై మనోజవంబు లగుతురంగంబులం బఱి
తురంగపవపాంసుపటల ప్రభూతబహుళాంధకారంబులు గరకలితకఠోరఖడ్గమరీచి
జాలంబుల నివారించుచు నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యూహంబులం జించి చె
డాడురాహుత్తులుం గలిగి సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు. 1559

క. చెడరథములుఁదెగుహరులును, బడుకరులునుమడియుభటులుఁ బ బజురుధిరముఁ
మడియుతల లొఱగతనువులు, పొడియగుతోడవులును మధురీపునిదెసఁగలిగెన్.

క. భీతం బై హతసుభట, వ్రాతం బై భగ్నతురగ ప వారణరథసం
ఘాతం బై విజయశ్రీ, వీతం బై యదుబలంబు ప విటిగె నరేంద్రా. 1561

శా. యోధాగ్రేసరుఁ డీహలాయుధుడు లో ప కోత్కృష్టబాహుబల
శ్రీధారేయుడు కృష్ణుఁ డిట్టిఘనులక ప జిత్రంబు నేఁ డిట్లు సం
రోధించెన్ బలముం దెరల్ప మగధేం ప ద్రుం డంచు నీక్షించుచున్
సౌధాగ్రంబులఁ బారకాంతలు మహా ప సంత ప్త లై రెంతయన్. 1562

వ. ఇట్లు తన మొనలు విటిగిపాఱినం గనుంగొనిసమరసంరంభంబున హరివిశ్వంభరా
భరణవేదండశుండాభంబు లగుబాహుదండంబులుపెంచివిజృంభించి బ్రహ్మాండ
కుహర (కుంభ) పరిస్ఫోటనం బగుపాంచజన్యనినదంబు నిబిడస్థితశబ్దంబు గా
నుదంచితపింఛదామంబు సంక్రందనచాపంబు గఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవంబున
శరాకర్షణసంధానమోక్షణంబు లేర్పడక నిర్వృక్త చక్రాకారంబుతోడమార్తాండ
మండల ప్రభాప్రచండం బగుశార్ఙ్గకోదండంబు కొమ్మెఱుంగుగా దిగ్గజేం ద్రకర్ణభీష
ణంబు లగుగుణ ఘోషణంబులు ఘుమఘుమారావదుస్సహంబు లయినగర్జనంబు
లుగా రథతురంగమరింభాసముద్ధాతపరాగపటలపరంపరాసంపాదితపుంజీభూతం
బగుపెంజీకటి యిరులుగా నసమసమరసన్నాహచాతురీవి కేవంబులకుం జొక్కి
నిక్కి కరంబు లెత్తి నర్జనంబులం బ్రవర్తించునారదహస్తవిన్యాసంబులు లీలా
తాండవమండితమహోత్సంతంబు లగునీలకంఠంబులు గా మందరస్యందన
నేమిస్థోవభీతు లయి కుంభికుంభంబులపైవ్రాలువీరులు మత్తమయూరకేశారవ

చకితులై యువతికుచకుంభములమీఁద వ్రాలెడుకాముకులుగా నానానరేంద్ర
రక్తపిపాసాపరవశంబులై వాచఱుచు చున్నభూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షేతినిస్వ
నంబు లొసంగుచాతకంబులుగా నభంగనంగరప్రేరకుం డగుహలాయుధుండు
వృష్టికారణంబగుమందసమీరణంబుగా ననల్పకల్పాంతకాలసీలవలాహకంబుభా
తిం (బరఁగుమేనిచాయతోడం దోయజనాభం) డరాతిచతురంగదేహక్షేత్రం
బులం బుంఖానువుంఖంబులుగ నసంఖ్యాతబహువిధదివ్యబాణవర్షంబులు గురియు
నెడ శస్త్రాస్త్రపరంపరాసంఘట్టనజనితంబు లగుమిడుగుఱులు వర్షకాలవిహిత
విద్యోతిమానభిద్యోతంబులును విశిఖవిక్షీర్ణ (వీర) శోటీరఘటితపద్మ రాగశకలంబు
లింద్రగోపంబులును మహితమార్గణవిదళితమత్తమాతంగకుంభ మాక్తికంబులు
వడగండ్లును జటులార్ధచంద్రశరచ్చిన్నచరణంబు లయి కృష్ణ కృష్ణ నిలు నిలు
మని పలుకుచుం గూలెడుమేనులు కృషీవలకరిపరశుధారావిదళితిమూలవిశాల
సాలంబులును భాసురభల్లభగ్నంబు లయినవదనగవ్వారంబులవలన డులైడుదంత
పుంజంబులు మాులతీకుసుమమంజరులును నవ్యనారాచభిన్నదేహంబు లయి దిగ్గ
నఁ గ్రొగ్గండవలన వెడలురక్తస్యందసందోహంబులతో సంచరింపక ప్రాణం
బులు విడుశుండాంబులు సెలయేఱులతోడికొండలును గఠోరకాండఖండితంబు
లయినభుజాదండంబులతోడఁ గలసిపడినవజ్రమయకంఠికాభరణంబులుభోగిభోగ
సమేతకేతకీసుమంబులును బ్రశయార్ణవకల్లోలశబ్దసన్నిభంబు లయినశరీరవంబు
లు భీకరశక్తినికారావంబులును దారుణేషువిలీనవాహవారణమనుజమస్తి
ష్కంబు రొంపియునై సొంపు మెఱియ నాభీలకీలాలప్రవాహంబులు ప్రవహించె
నందు భుజంబులు భుజంగంబులును గపాలంబులు కమతంబులును శిరోజంబులు
శైవాలంబులును గరంబులు మీనంబులును హయంబులు నక్రంబులును గజం
బులు దీపులును ధవళచ్ఛత్రంబులు నురువులును జామరంబులు కలహంసంబు
లును భూషణరత్నరేణురాసులు పులినంబులు నై యొప్పె నప్పుడు. 1563

లయవిభాతి. హసితహరిసీలనిభ ॥ వసనము విశాలకటి

॥ నసమనయనాద్రిపరి ॥ లసిత మగుమేఘా

ల్లనసము వహింపఁ గర ॥ కిసలయము హేమమణి

॥ విసరవలయద్యుతులు ॥ దెసలతుడలం దుం

పెనులు గునియంగ నర ॥ భసమున బలుండు దర

॥ హసితము ముఖాబ్జమున ॥ నెనఁగ ఘనకాలా

యసమయమహోగ్రతర ॥ ముసలము వడికా విసరి

॥ కసిమనఁగి శత్రువుల ॥ నసువులకుఁ బాపెన్.

1564

లయవిభాతి. ప్రలయసమయాంతకుని ॥ చెలువునఁ గటాక్షముల

శ నలఘుచటులాగ్నికణ శ ములు చెదరఁ గోలా

హలముగ సువర్ణమణి శ వలయనిచయోజ్జ్వలిత

శ హలము వడిఁ జూచి శిర శ ములు నురములు ని

ర్దలితములుగఁ శ కల శ ములుగ నొనరింపఁ గని

శ బెలుకుటి జరాసుతుని శ బలము రణవీధిం

జలితదనుజావలికి శ బలికి భయభీతసుర

శ ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛలికి శ హలికిఁ దలఁపించెన్.

1565

శా. రోహదేకకళాభయంకరమహా శ రూపంబుతో నొక్కచే

నీపాదండము సాచి లాంగలము భూ శ మీశోత్తమగ్రీవలక్

భూవల్ రాలఁ దగిల్చి రాదిగిచి సం శ పూర్ణోదధి రోఁడట

వేపంబుల్ నెడ మొత్తై రాముఁడు రణో శ ర్విక్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్.

1566

క. హలిహలహృతకరికుంభ, సలముక్తాఫలము లోలిఁ శ దనరెఁ గృషికలాం

గలమార్గకీర్ణ బీజా, వలికైవడి నద్భుతాహ శ వక్షేత్రమునన్.

1567

క. తటిమి హలి హలము విసరుచు

నటిఁ గదిసిన బెగడి విమత శ నికరము లెడ లై

వెఱుగుపడు నొదుఁగు నడఁగును

మఱుపడుఁ జెడు మడియుఁ బొరలు శ మరలుం దెరలున్.

1568

క. హరి తిగ్గ గోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పు శ నాకృతిఁ గడిమి

హరి తిగ్గ గోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె శ నతిభీకరుఁ డై.

1569

నీ. పదుగురేగురు దీర్ఘబాణముల్ గాడిన, గుదులు గ్రుచ్చినభంగిఁగూలువారుఁ

దలలు ద్రెవ్విన మున్ను శ దారు వీక్షించిన, వారల నొప్పించి శ వ్రాలువారుఁ

బదములు దెగి పడ్డ శ బాహులఁ బోరి ని, ద్రూలితబాహు లై శ మ్రొగ్గువారు

క్షతముల రుధిరంబు శ జల్లింప నిర్ఘర, యుతశైలములభంగి శ సుండువారు

ట. భ్రాతృపుత్రమిత్ర శ బంధువుల్ వీఁగినఁ నడ్డ మరుగుచెంచి శ యడఁగువారు

వాహనములు దెగిన శ వడి నన్యవాహనా, ధిష్ఠ లగుచు నెదిరి శ త్రెళ్లవారు.

వ. మఱియును.

1571

శా. ఈకాయంబులఁ బొసినంతటనె మా శ కె గ్గేమి జేతృత్వము

నీకుం జెల్లదు కృష్ణ నిర్జరుల మై శ ని నోర్తు మామీదట

వైకుంఠంబున నంచుఁ బల్కుక్రియ దు శ ర్వారాత్రుభిన్నాంగు లై

యాకంపింపక కొందఁ జాడుదురు గ శ ర్వాలాపముల్ కృష్ణునిన్.

1572

వ. ఇవ్విధంబున.

1573

శ. జగతిశ యేమి చెప్పుదు, నగణితలయవార్ధిభయద శ మై మూఁగినయ

మృగభేందుబలము నెల్లను, దెగఁజూచిరి హరియు హలియుఁ శ దీ వక్రీడన్

క. భువనభవసిద్ధివిలయము, లవలీలం జేయుమానికి శ సరినాశన మెం
తవివయ మైన మనుజుడై, భవ మొందుటఁజేసి పొగడఁ శ బడియెం గృతులన్.

వ. ఆ సమయంబున. 1576

శా. అంహాకర్తలు నల్లడిల్ల భయదా శ హంకారుఁ డై నీరి దో
రంహం బొప్ప హలాహతిఁ రథధనూ శ రథ్యంబులం గూల్చి త
త్సంహారస్పృహఁ జొచ్చి పట్టెను జరా శ సంధుఁ మచాంధుఁ మహా
సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బల శ శ్రీఁ బట్టునే ర్పేర్పడన్. 1577
వ. ఇట్లు పట్టుకొని. 1578

ఉ. కుంతితు లై పరుల్ బెగడ శ ఘోరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంతము లాడుచుఁ దిగిచి శ లోకభయంకర మైనముష్టిచే
గంధగతాసుఁ జేసి తమ శ కంబున మొత్తగ భూభరక్షయో
త్సంతండు చక్రి మీఁ దెలిసి శ కార్యము గల్గని మాన్చి యిట్లనున్. 1579

శా. దుఃఖంపం బని లేదు పొమ్ము బలసం శ దోహంబులం దెమ్ము చే
తఃఖేదం బెడలంగ రమ్ము రిపులం శ దంశింపు కాదేసి భూ
స్వఃఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృప నీ శ శౌర్యోన్నతుల్ చూపి మే
దఃఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దను శ త్యాగంబు సేయం దగున్. 1580

వ. అని నగుచు విడిపించిన విడివడి చిడిముడికి నగ్గలం బయినసిగ్గున మగ్గి నెమ్మొ
గంబు నూపక కోపకపటభావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు చేసియైన
వీరలం జయించెద నని పలాయితు లైనరాజులం గూడికొనుచు జరాసంధుండు
తిరిగి చనియె సురలు కుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు హరియును మధురా
నగరజనవందిమాగధజేయమానులై వీణావేణమృచంగ శంఖదుండుభినినదంబు
లాకర్ణింతుచు మృగమదజలసిక్త విమలవీధికాశతంబును వివిధవిచిత్ర కేతనాద్య
లంకృతంబును సువర్ణమణిమయజయస్తంభనిబద్ధతోరణసంయుతంబును వేదనాద
నినాదితంబును సంతృప్తజననంకులగోపురంబు నైనపురంబుఁ బ్రవేశించి రండు.

ఉ. వెల్లువ లైనవైరిన్మృప శ వీరుల నెల్ల జయించి వీటికిఁ
బల్లిదు లైనకృష్ణబల శ భద్రులు వచ్చుచు నున్నవారు రం
డుల్లము లారఁ జూత మని శ యున్నతపోధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవపుష్పలాజములు శ పౌరపురంధ్రులు చల్లి రెల్లెడన్. 1582

వ. ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారం బెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం
డిచ్చావిహారంబుల నుండె మఱియు మహామత్స్యరంబున నన్యూగధుండు మహీ
మండలంబునం గలదుష్టమహీపతుల నెల్లం గూడికొని సప్తదశవారంబులు సప్త
దశాక్షోహిణీబలసమేతుండై మధురానగరంబుపై విడిసి మాధవభుజాస్రాకార
రక్షితు లగుయాదవులతోడ నాలంబు నేసి నిర్మూలితబలుం డై పోయి క్రమము

నెట్టదశయ్యద్ధంబునకు వచ్చునెడం గలహవిద్యావిశారదుండగునారదుండు గా
యవనుకడకుం జని యి ట్లనియె. 1588

మ. యవనా నీవు సమ స్తభూపతుల బా శ హాఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రములక హరించుపగిదిక శ భంజించియు నేల యా
దవులక గెల్వవు వారలక మఱచియో శ దర్పంబు లే కుండియో
యవివేకస్థితి నొందియో వెఱచియో శ హైన్యంబునం జెందియో. 1584

క. యాదవులలోన నొక్కఁడు, మేదినిపై సత్త్వరేఖ శ మెఱసి జరాసం
ధాదులఁ దూలం దోలెను, దాదృశుఁ డిల లేడు వినవె శ తత్కర్తృంబుల్. 1585

వ. అనిన విని కాలయవనుం డి ట్లనియె. 1586

శా. ఏమీ నారద నీవు చెప్పిననరుం శ డేరూపువాఁ డెంతవాఁ
డేమేరక విహరించు నెవ్వఁడు సఖు శ డెం దుండు నేసాటిదో
స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యముల్ నలుపు న శ స్తద్బాహుశౌర్యంబు సం
గ్రామక్షీణి భరించి నిల్వఁ గలఁడే శ గర్వాఘ్యుడే చెప్పమా. 1587

వ. అనిన విని దేవముని యి ట్లనియె. 1588

సీ. నీలజీమూతస శ నిభశశరీరమువాడు, తామరసాభనే శ త్రములవాడు
వూర్ణేందుబింబంబుఁ శ బోలెడిమోమువాఁ, ¹దున్నతదీర్ఘ బా శ హువులవాడు
శ్రీమత్సలాంఘనాం శ చితమహోరమువాడు, కౌస్తుభమణిపద శ కంబువాడు
శ్రీకరవీరకా శ కేయచేలమువాడు, మకరకుండలదీప్తి శ మలయువాడు
తే. రాజ యింతంతవాఁ డన శ రానివాడు, మెఱసి దిక్కుల నెల్లనుఁమెఱయువాడు
తెలిసి యేవేళలందైన శ దిరుగువాడు, పట్ట నేర్చినఁగాని లోఁ శ బడనివాడు.

వ. అని మఱియు నితరలక్షణంబులుం జెప్పిన విని సరకునేయక. 1590

ఉ. మాదవుఁ డెంతవాడు ప్రళ శ యాంతకుఁ డైన నెదిర్చె నేనియుం
గా దనఁ బోర మత్కులహ శ కర్కశబాహుధనుర్విము క్తనా
నాదృఢహేమపుంఖకతి శ నజ్వలదస్త్రపరంపరాసము
త్పాదితవహ్నికీలముల శ భస్మము సేసెదఁ దాపసోత్తమా. 1591

వ. అని పలికి కాలయవనుండు మూఁడుకోటమేచ్చవీరులం గూడుకొని శీఘ్రగమ
నంబున దాడివెడలి మధురాపురంబుమీఁద విడిసినంజూచి బలభద్రసహితుండై
కృష్ణుం డి ట్లని వితర్కించె. 1592

సీ. యవనుండు పుర మెల్ల శ నావరించెను నేటి, యెల్లింటిలోపల శ నీనడుమును
మాగధుండునువచ్చిమనమీఁద విడియును, యవనమాగధులు మ్రహాప్ర బలులు
పురిరెండువంకలఁ శ బోరుదు రట్టిచో, నోపినభంగి నొ శ కొక్కొక్కచోట
తునము యుద్ధమునేయ శ మఱియొక్కఁ డెడసొచ్చి, బంధుల నందఱఁ శ బట్టిచంపు

తే. నొండె గొనిపోయి చెఱఁ బెట్టు నుగ్రకర్ముఁ
డైనమాగధుఁ డది గాన న్ యరివరులకు
విడియఁ బోరాడఁగా రాని న్ విషమభూమి
నొక్కదుర్గంబు నేసి యం న్ దునుప వలయు.

1598

వ. అని వితర్కించి సముద్ర నడిగి సముద్రమధ్యంబునఁ బండ్రెండు యోజనంబుల
నిడువు సంతియ వెడల్పుం గలదుర్గప్రదేశంబు సంపాదించి తన్మధ్యంబునం గృ
ష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్కనగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వేశ్వరం బంచిన.
ఆ. వరుణపురముకంటె న్ వాసపురుగంటె, ధనదువీటికంటె న్ దండధరుని
నగరికంటె బ్రహ్మ న్ నగరంబుకంటె బ్రహ్మపురము గాఁగ నొక్కపురము జేసె.
వ. అందు.

1599

క. ఆకసముతోడిచూ లనఁ బ్రాకారము పొడవు గలదు న్ పాతాళమహా
లోకముకంటెను లోఁ తెై, తో కల దాపరిఖ యెఱుఁగ న్ ద్వారక దొకరికిన్.

క. కోటయు మిన్నును దమలోఁ, బాటికి జగడింప నడ్డ న్ పడి నిల్చినవా
చాటులకుఁ దారకములు, కూటువ లై కోటతుదలఁ న్ గొమరారుఁ బురిన్.

శా. సాధుద్వారకవాటకుడ్యవలభి న్ స్తంభార్ణవాగేహళీ
వీధీవేదిగవాఁచత్వరసభా న్ వేళ్ళప్రభూప్రసా
సౌధాట్టాలకసాలహర్త్యవిశిఖా న్ సౌపానసంస్థానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁ గాంచనమణి న్ నిగ్ధంబు లై యప్పరిన్.

1599

క. కూడి గ్రహంబులు దిరుగఁగ, మేడలతుదినిలువులందు న్ మెలఁగెడిబాలల్
క్రీడింపరు పురుషులతో, ప్రిడం దద్వేళలందు న్ విను మావీటన్.

1600

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణి న్ హాటకనిర్మితహర్త్యసౌధవా
తాయనరంధ్రనిర్గతసి న్ తాభ్రమహాగరుధూపధూమముల్
తోయదపంక్తు లో యనుచుఁ న్ దుంగమహీరుహరమృతాఖిలం
జేయుచు నుండుఁ దాండవవి న్ శేషము లప్పరిఁ గేకిసంఘముల్.

1601

ఆ. సరస నడచు చుండి న్ సౌధాగ్రహేమకుం, భములలోన నినుడు న్ ప్రతిఫలింప
నేర్పరింపలేక న్ యినులు వెక్కిండంచు, బ్రజలు చూచి చోద్యోపపదు రందు.

ఉ. శ్రీరమణీయగంధములఁ న్ జెన్ను వహించుఁ బురివనంబులం
గోరకజాలక స్తబక న్ కుట్టలపుష్పమరందపూరవి
స్ఫారలతాప్రకాండవిట న్ పచ్చదపల్లవవల్లరీశిశా
సారపరాగమాలఫల న్ సంభృతవృక్షలతావిశేషముల్.

1603

క. శ్రీకరములు జనహృదయవ, శీకరములు మందపవన న్ శ్రీరమహాంభ
శ్రీకరములు హంసవిహం, గాకరములు నగరికువల న్ యాబ్జాకరముల్.

1604

క. నవకుసుమామోదభరా, జవనఘ్న రతిఖిన్నదేహా న్ జన్మేదాంభో

- లవనము సమధిగతవనము, పవనము విహరించు బౌరభవనములందున్. 1606
- క. బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని, బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి శ పట్టడు గా కా
బ్రహ్మదికళలఁ దత్పురి, బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మ జిక్కు శ పఱుపరె చర్చన్. 1606
- క. నగరీభాసురకృతలస, దగణితమఖధూమపిహిత శ మై కాక మహా
గగనము నీలం బగునే, మిగులఁగబెడఁ గగునె గ్రహస శ మృద్ధం బయ్యున్.
- క. తిరుగరు పలు కర్ణులకును శ సురుగరు ధన మిత్తు రితర శ సుదతీమణులఁ
మరగరు రణమునఁ బిఱిదికి, నరుగరు రాజన్యతనయు శ లానగరమునన్. 1608
- క. రత్నాకర. మై జలనిధి, రత్నము లీ నేర దేటి శ రత్నాకరమో
రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు, రత్నాకరజయులు వైశ్య శ రత్నములుపురిన్. 1609
- క. తుంగంబులు కరహతగిరి, శృంగంబులు దానజలవ శ శీకృతభృంగీ
భృంగంబులు పటుశైలస, మాంగంబులు నగరిమ త్త శ మాతంగంబుల్. 1610
- క. ప్రియములు జితపవనమనో
రయములు కృతజయము లధిక శ రమణీయగుణా
న్వయములు నతిశయములు ని
ర్భయములు హతరిపుచయములు శ పట్టణహయముల్. 1611
- క. పులులపగిడిఁ గంఠీరవ, ములక్రియ శలభములమాడ్కి శ ముదితమదేభం
బులతెఱిగున నానావిధ, కలహమహోద్భటులు భటులు శ గల రావీటన్.
- క. ఆ వీట నుండువారికి, భావింపఁగ లేవు టుత్తి శ పాసాదులు త
ద్గోవిందకృపావశమున, దేవప్రతిమాను లగుచు శ దీపింతు రిలన్. 1613
- సీ. ఆన క్తి కృష్ణము శ ఖావలోకనమంద, హరిపాదసేవన శ మంద చింత
వెఱుపు నారాయణ శ విముఖకార్యములంద, పారవశ్యము విష్ణు శ భక్తియంద
బాష్పనిర్గతి చక్రి శ పద్మసంస్తుతులంద, పక్షపాతము శార్ఙ్గ శ భక్తులంద
లేమి గోవింధాన్య శ లీలాచరణమంద, శ్రమము గోవిందపూ శ జనములంద
తే. భంధ మచ్యుతేతరదుష్ట శ పథములంద, జ్వరఘ్న మాధవవిరహితక్షణములంద
మత్సరము లీశకైంకర్య శ మతములంద, సరవరోత్తమ వినుము తననాగధులకు.
- వ. మఱియు నప్పురవరంబున హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ యనియెడి
దేవసభయును దేవేంద్రుం డిచ్చి కర్ణక దేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబు
లును శుక్లారుణవర్ణంబులు నైనతరుంగముల వరుణం డొసంగె మత్స్య కూర్మ
పద్మ మహాపద్మ శంఖ ముకుంద కచ్చప నీలంబు లను నెనిమిదినిధులఁ గుబేరుండు
సమర్పించె నిజాధికారసిద్ధికొఱకుఁ దక్కినలోకపాలకులును దొల్లి తమకు భగ
వత్కరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల సంభవించినసర్వసంపదల మరల (నతిభక్తితో)
సమర్పించి రివ్వెదంబున, 1614

క. దర్పించి చేసి పురము న, మర్పించెను విశ్వకర్త యంగళగుణసం
తర్పితగహ్వరికిని గురు, దర్పితమఃఖప్రవాహ య తరికి హరికిన్. 1616

వ. ఇట్లు విశ్వకర్త నిర్మితమైనద్వారకానగరంబునకు నిజయోగ ప్రభావంబున మధు
రాపురజనుల నందఱు జేర్చి బలభద్రున కెఱింగించి తదనుమతంబున నందన
వనంబు నిర్గమించుపూర్వదిగ్గజంబుపెంపున మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడుకంతీ
రవంబు కెఱింగున హరిహాయదిగంతరాళంబుననుదయించునంధకారపరిపంథి కైవ
డి మధురానగరంబువెలువడి నిరాయుధుండై యెదురువచ్చు చున్నవారి గని.

~~అయ్య~~ క్రిష్ణుండు నిరాయుధుండై కాలయముడు వెంటనంట బరుగెత్తుట. ~~అయ్య~~

మ. కరిసంఘంబులు లేవు రావు తురగా య ఘంబుల్ రథవ్రాతముల్
పరిసర్పింపవు రాదు శూరులు ధను య రాబ్బణాసిముఖ్యాయుధో
త్కరముం బట్టడు శక్రచాపయుతమే య ఘన్నూర్తితో మాలికా
ధరుఁ డొక్కం డదె నిర్గమించె నగర య ద్వారంబునం గంటిరే. 1618

కా. ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీనగరిపై య నేఱెంచి పోరాటకున్
ము న్నెవ్వండును రాడు వీఁ డొకఁడు ని య ర్చకాయుధుం జేగుడెం
చె న్న న్నిర్వంగనో ప్రియోక్తులకునో య శ్రీఁ గోరియో చూడుఁ డం
చు న్నాల్తీయజనంబుతోడ యవనే య శుం డిట్లు తర్కింపంగన్. 1619

క. విభు లగు బ్రహ్మప్రముఖుల, కభిముఖుండై నడవ కుండు య నట్టిగుణాధ్యుం
డిభరాజగమన మొప్పుగ, నభిముఖుండై నడచెఁ గాల య యవనున కధిపా. 1620

వ. ఆసమయంబున నయ్యాదవేంద్రు నేర్పడం జూచి. 1621

మ. వనజాతాక్షుండు సింహమధ్యుండు రమా య వక్షుండు శ్రీవత్సలాం
భనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డం య చద్విర బాహుండు న
ద్వనమాలాంగదహరకంకణసము య ద్యత్కుండలుం డీతఁ డా
ముని నూచించినవీరుఁ డౌ ననుచు న య మ్మాధుండు గాఢోద్ధతిన్. 1622

సీ. చటులవాలాభీల య సైంహికేయునిభంగి, లాలితేతరజూ య లతిక మాలఁ
బ్రళయావసరబృహ య ద్భానుపేతిద్యుతి, బరుషారుణశృఙ్గ య పటలి వ్రేలఁ
గాదంబినీచ్చన్న య కాంచనగిరిభాతి, గవచసంవృతిదీర్ఘ య కాయ మమర
వల్లి కనుప్రదు య స్వారాహికైవడి, గోశంబులో వాలు య కొమరు మిగుల

ఆ. నార్పి పేర్చి మించి య శ్వంబు గదలించి, కమలసంభవాది య ఘనులకైనఁ
బట్ట కానిపోడఁ య బట్టెద నని జగ, దవనుఁ బట్టఁ గదిసె యవనుఁ డధిప.

క. ఇటు దన్నుఁ బట్ట వచ్చినఁ, బటుతరజవరేఖ మెఱసి య పటువడక ది
క్తటము లదుర హరి వాఱెం, బటులగతి వాఱుఁ దోడఁ య జనుజేరంగన్.

వ. అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె. 1623

మ. యదువంశోత్తమ పోకు పోకు రణ మీ య నర్హంబు కంసాదులం

గడనతోని జయించి తీ వని సమి శ్ తామంబునక వచ్చితిక
విదితభ్యాతులు వీటిజోవ నరికిక శ్ వె నిచ్చి యిబ్బంగి నే
గుదురే రాజులు రాజమాత్రుడవె వై శ్ గుణ్యంబు వచ్చుం జమి. 1626

మ. బలిమిక్ మాధవ నేడు నిన్ను భువన శ్ ప్రభాతిగాఁ బట్టుదుక
జలముల్ సొచ్చిన భూమిక్రిందఁ జనినక శ్ శైలంబుపై నెక్కినక
బలిదండక విలసించినక వికృతరూ శ్ పంబుం బ్రవేశించినక
జలధిం దాటిన నగ్రజన్మహాలికా శ్ శ్వాహకృతుల్ దాల్చినన్. 1627

వ. అదియునుం గాక. 1628

మ. శరముల్ దూఱవు మద్దనుర్గుణలతా శ్ శబ్దంబులో లేవు నా
హరిరింభోద్ధతధూళి గప్ప దకటా శ్ హాస్యండ్ల వై పాఠె దు
ర్వరపై నేక్రియఁ బోరితో కదిసి ముక శ్ వాతాశితోఁ గేశితోఁ
గరితో మల్లరతో జరాతనయుతోఁ శ్ గంసావనీనాథుతోన్. 1629

వ. అని పలుకుచుఁ గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుసేయక మందహాసంబు
ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ వేగిరపడకు ర మ్మ ర మ్మనుచు
హరియును. 1630

సీ. అదె యిదె లోబడె శ్ నని పట్టవచ్చినఁ, గుప్పించి లంఘించుఁ శ్ గొంతతడవు
పట్ట రా దీతని శ్ పరు వగ్గలం బని, భావింపఁగా సమీ శ్ పమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబుల శ్ కడ్డంబు వచ్చినఁ, గేడించి యిట్టట్ట శ్ గికురువెట్టు
వల్లీకతరుసరో శ్ వరము లడ్డం బైన, సవ్యాపనవ్యసం శ్ చరతఁ జూపుఁ
తే. బల్లముల డాగు దిబ్బలభయలుపడును, నీడలకుఁబోవు నిఱుముల శ్ నిగిడితాఱు
సన్నుబుట్టినీవుమా శ్ నవుడవనుచు, యవనుడగువంగ బహుజగదవనుడవుడు.

వ. మఱియును. 1632

సీ. సకలభూతవ్రాత శ్ సంవాసుఁ డయ్యును, వనములు నగములు శ్ వరుస దాటు
లోకోన్నతుండును శ్ లోకచతుఁడు నయ్యు, మాటిమాటికి నిక్క శ్ మగిడిచూచుఁ
బతువిపతు.సం శ్ బంధశూన్యం డయ్యు, దను విపతుఁడు వెంటఁ దగులనిగుడు
విజయాపజయభావ శ్ విరహితుం డయ్యు, దా, నపజయంబునఁ జెందెనట్లతోచు

అ. నభయభయవిహీనుఁ శ్ డయ్యు భీతునిమాడ్కి, గానబడును సర్వ శ్ కాలరూపుఁ
డయ్యు గాలచకితుఁ శ్ డైనకైవడి వన, మాలి పఱచు వెఱపు శ్ మాలి యధిప.

వ. ఇ వివధంబున. 1634

క. దారిశ్శాస్త్ర వభవను న, పారమహావేగవిజిత శ్ పవనుక యవనుక
దూరము గొని చని. కృష్ణుడు, ఘోరం బగునొక్కశైల శ్ గుహ వడిఁ జొచ్చెన్.

క. అదె లోబడె నిదె లోబడె, నదె యిదె పట్టెద నటంచు శ్ నాశావశుఁ డై
యదుసింహునిపదపద్ధతి, వదలక గిరిగహ్వరంబు శ్ వాడుం జొచ్చెన్. 1636

వ. ఇట్లు చొచ్చి మూఢహృదయంబునుంబోలె దమఃపూర్ణంబయినగుహంతరాళం
బున దీర్ఘతల్పని ద్రితుం డై గుఱువొడుచు చున్నయొక్క మహాపురుషునిం గని
శ్రీహరిగాఁ దలంది. 1637

ఉ. ఆలము సేయ లేక పురు ధ పాధమ దుర్లభకంటకద్రుమా
భీలమహాశిలాసహిత ధీకరకుంజర ఖడ్గసింహశా
ర్దులతరక్షుసంకలిత ధ దుర్గపథంబునఁ బాఱులెంచి యీ
శైలగుహక సనిదుక్రియఁ ధ జాగి నటించినఁ బోవ నిత్తునే. 1638

క. ఎక్కడ నెవ్వారలకును, జిక్క వనుచు నారదుండు ధ సెప్పెను నాకుం
జిక్కితి వెక్కడఁ బోయెదు, నిక్కముగా నిద్రపుత్తు ధ ని స్నికొండన్. 1639

ఆ. అనుచు యవనుఁ డట్ట ధ హాసంబు గావించి, చటులకతినకులిశ ధ సదృశ మైన
పాద మెత్తి తన్నెఁ ధ బాఱి తద్దేహంబు, నగగుహం బ్రతిస్వ ధ నంబు నిగుడ.

ఉ. తన్నిన లేచి నీల్గి కనుఁ ధ దమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపల్క
సన్నపులిన్ వర్ధిల ది ధ శల్ గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో
త్పన్న మహాగ్నికీలముల ధ భ స్తము సేసె నతండు సాయక
చ్చిన్నవిరోధికంతవను ధ శ్రీభవను యవను ధ ఘక్రియన్. 1641

వ. ఇట్లెకక్షణమాత్రంబున యవనుండు నీ ఆయ్యె ననిన విని రా జిట్లనియె. 1642
~~ముచుకుండునిపూర్వకభాభివర్ణనము.~~

ఆ. ఎవ్వఁ డాతఁ డతని ధ కెవ్వండు దండ్రి ఘో, రాద్రిగుహకు నేటి ధ కతడు వచ్చి
నిద్రవోయె యవను ధ నిటు గాల్ప నెట్లోవె, దెలియఁ బలుకు నాకు ధ ధీవరేణ్య.

వ. అనినం బరీక్షిన్న రేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డిట్లనియె
నిత్యోక్కులసంభవుండు మాంధాతకొడుకు ముచుకుందుం డనురాజు రాక్షసభీతు
లైనవేల్పులం బెద్దకాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి వారమరలోకరక్షకుం డైన
యారాజకుమారునికడఁ జేరి వరంబు వేడు మనిన వారలం గనుంగొని మోక్ష
పదం బడిగిన పార లతని కిట్లనిరి. 1644

మ. జగతిక నిర్లతకంటకం బయినరా ధ జ్యంబు విసరించి శూ
రగణాగ్రేసర పెద్దకాలము మముఁ ధ రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్ మిత్రులు బంధులు సుతులు సం ధ బంధుల్ భవి లేరు కా
లగతిం జెందిరి కాల మెవ్వరికి దు ధ ర్లంఘ్యంబు చా నారయన్. 1645

క. కాలము ప్రబలులకును బలి, కాలాత్మం డీశ్వరుం డ ధ గణ్యుడు జనులం
గావవశులఁ గాఁ జేయును, గాలము గడవంగ లేరు ధ ఘను లెవ్వరున్. 1646

క. వర మిచ్చెద మర్థింపుము, ధరణీశ్వర మోక్షపదవి ధ దక్కను మే మె
వ్వరమును విభులము గా మీ, శ్వరుఁ డగుహరి దక్క మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

వ. అని పలికిన దేవతలకు నమస్కరించి ముచుకుందుండు నిద్రంగోరి దేవద త్తనిద్రా

వశుం డై పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె యవనుండు నీ తైన్
పిమ్మట హరి ముచుకుందునిముందట నిల్చిన. 1648

సీ. వనరుహలోచను శ్ర వై జయంతీదామ, శోభితు రాకేందు శ్ర సుందరాస్యు
మకరకుండలకాంతి శ్ర మహితగండస్థలు, గౌస్తుభాలంకృతు శ్ర ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంఘనాం శ్ర చితవత్స మృగరాజ, మధ్యు జతుర్బాహు శ్ర మందహాసు
గాంచననన్నిభ శ్ర కాశేయవాసు గాంభీర్యసౌందర్యశో శ్ర భీతుః బ్రసన్ను

ఆ. సమృహాత్ముః జూచి శ్ర యాశ్చర్యమునఁ బొంది, తన్ననోజ్ఞదీప్తి శ్ర తనకుఁ జూడ
నలవి గాక చకితుః శ్ర డై యెట్లకేలకుఁ, బలికె బ్రీతి నవని శ్ర పాలకుండు. 1649

మ. శశివో యింద్రుడవో విభావసుడవో శ్ర చండప్రభారాశివో
శశిచూడామణివో పితామహుడవో శ్ర చక్రాంకహస్తుండవో
దిశలుక్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీ శ్ర తేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వశ మై యెవ్వడ వేల వచ్చి తిచట శ్ర వర్తించె దేకాకి వై. 1650

క. ఈయడవి పిషమకంటక, భూయిష్ఠము ఘోరస్తత్త్వ శ్ర పుంజాలభ్యం
బో యయ్య యెట్లు వచ్చితి, నీయడుగులు కమలపత్ర శ్ర నిభములు నూడన్.

వ. మహాత్మా యేను నీశుశ్రూషణంబు సేయం గోరెడ నీజన్మగోత్రంబు లే నెఱుంగ
నర్హుండ నేని నెఱింగింపుము నే నిత్యైకువంశసంభవుండ మాంధాతృనందనుండ
ముచుకుందుం డనువాడ దేవహితార్థంబు చిరకాలజాగరత్తాంతుండ నయి నిద్ర
నొంది యింద్రియసంచారంబులు మఱచి. 1651

తా. ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్కమనుజుం శ్ర జేతెంచి దుష్కర్ముఁ డై
తా నీ తై చెడె నాత్మకిల్బిషమున శ్ర దరోగ్యుఁ డై యంతట
శ్రీసాధాశృతి వైననిన్నుఁ గని వీ శ్ర క్షింప న్నశక్తుండ నై
దీనత్వరంబునఁ జెందితి ననుఁ గృపా శ్ర దృష్టి విలోకింపవే. 1652

వ. అనిన విని మేఘగంభీరభావణంబుల హరి యిట్లనియె. 1653

సీ. భూరజంబుల నైన శ్ర భూనాథ యెన్నంగఁ, జనుఁ గాని నాగుణ శ్ర జన్మకర్త
నామంబు లెల్ల నే శ్ర న్నంగ నెవ్వరుఁ జాల, రది యేల నాకును శ్ర నలవి గాదు
నేలకు వేఁ గైన సనిఖలరాక్షసులను, నిర్జించి ధర్మంబు శ్ర నిలావఁ బెట్ట
బ్రహ్మచే మున్ను నే శ్ర బ్రార్థింపఁబడి వసు, దేవునింటను వాసుదేవుఁ డనగఁ

ఆ. గరుడ సవతరించి శ్ర కంసాఖ్యతో నున్న, కాలనేమిఁ జంపి శ్ర ఖలుల మఱియుఁ
దురచుచున్నసాడఁ శ్ర దొడరినీచూడ్కి నీ, తైనవాడు కాల శ్ర యవనుఁ డనఘ.

వ. ఏనుము తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించినకతంబున నిన్నునుగ్రహింప నీతైలగు
హకు నేతెంచితి నభీష్టంబు లయినవరంబు లగుగు మిచ్చెద మద్భక్తు లగుజను
లు గ్రమ్మట శోకంబున కర్వులు గా రనిన హరికి ముచుకుందుండు నమస్కరించి
సారూప్య దేవుఁ డగుట యెఱింగి యుడుదదియెనిమిదవ మహాయుగంబునందు

నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండుఁ చెప్పటఁ దలంచి.

1656

ముచుకుండు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్రము చేయుట.

క. నీమాయఁ జిక్కి పురుషుఁడ్రీమూర్తికజనము నిన్ను శ సేవింపదు వి

త్తామయగృహగత మై సుఖ, తామస మై కామవంచితం బయి యీశా. 1657

ఉ. పూని యనేక జన్మములఁ శ బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మసం

తానము పేర్చి గర్భవసుధాస్థలిఁ బుట్టి పృథ్వాదేహుఁడై

మానవుఁడై గృహేచ్ఛఁ బశుమందుఁ డజంబు తృణాభిలాషి యై

కానక పోయి నూతఁ బశుత్వైవడి నీపదభక్తిహీనుఁడై.

1658

క. తరుణీపుత్రధనాదుల, మరగి మహారాజ్యవిభవమదమత్తుడనై

నరతనులుబుడఁ సగునా, కరయఁగ బహుకాల మీశ శ యాఱిజిబోయెన్. 1659

క. ఘటకుడ్యసన్నిభం బగు, చటులకళేబరముఁ జొచ్చి శ జనపతి నంచుం

బటుచతురంగంబులతో, నిటు నటుఁ దిరుగుదును నిన్ను శ నెఱుంగక యీశా.

ఆ. వివిధకామభోగవిషయలాలను మత్తు, నప్రమత్తవృత్తి శ నంతకుండ

వైసనీపు వేళ శ యరసి తుంతుపు సర్ప, మొదిగి మూషికంబు శ నొడియునట్లు.

క. నరవరసంజ్ఞిత మై రథ, కరిసేవిత మైనయొడలు శ కాలగతికా భీ

కరమృగభక్షిత మై దు, స్తరవిట్టిమిభస్మసంజ్ఞ శ తం బగు నీశా. 1662

ఆ. సకలదిశలు గెలిచి, సములు వర్ణింపఁగఁ, జారువీత మెక్కి శ సార్వభౌముఁ

డైన సతులగృహము శ లందుఁ గ్రీడాభోగ, వృత్తి నుండు నిన్ను శ వెదకలేడు.

ఆ. మానసంబుఁ గట్టి శ మహితభోగంబులు, మాని యింద్రియములమదము లడఁచి

తపము సేసి యింద్ర శ తయ కోరుఁ గాని నీ, యమృతపదము గోరఁ శ డజ్ఞఁ డీశ.

సీ. సంసారి యై యున్నజనునకు నీశ్వర, నీకృప యెప్పుడు శ నెఱయఁ గల్గు

నప్పుడ బంధంబు శ లన్నియఁ దెగిపోవు, బంధమోక్షం బైన శ బ్రాప్త మగును

సత్సంగమంబు స శ త్సంగమంబున నీదు, భక్తి సిద్ధించు నీ శ భక్తివలన

సన్తుక్తి యగు నాకు శ సత్సంగమముకంటె, మును రాజ్యబంధని శ ర్హలనంబు

తే. గలిగినది దేవ నీయను శ గ్రహము గాదె

కృష్ణ నీసేవ గాని త శ క్తివని వలదు

ముక్తిసంధాయి వగునిన్ను శ ముట్టఁ గొలిచి

యాత్మబంధంబు గోరునే శ యార్హుఁ డెందు.

1665

వ. కావున రజస్తమస్సత్త్వగుణంబులయనుబంధంబు లగునైశ్వర్యశత్రుమరణధర్మాది

విశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండు విజ్ఞానఘనుండును నిరంజనుండును నిర్గు

ణుండును సద్వయుండును నై నపరమపురుషుని నిన్నాశ్రయించెదఁ జరకాలంబు

కర్మఫలంబుచేత నార్తుండ నై క్రమ్యుం దద్వాసనల సంతప్తుండ నై తృప్తుం

భాయక శత్రువు లైనయింద్రియంబు లాఱింటిని గెలువ లేనినాకు శ్శాంతి

యొక్కడిది విపన్నుండ నైననన్ను నిర్భయుం జేసి రక్షింపు మనిన ముచుకుండుని
హరి యిట్లనియె. 1666

ఉ. మంచిది సీదుబుద్ధి నృప శ్రీ మండన సీపు పరార్థ మెట్లు వ
ర్తించిన నైనఁ గోరికల శ్రీ దిక్కునఁ జిక్కపు మేలు నిర్తలో
దందితవృత్తి నకా గొలుచు శ్రీ ధన్యులబుద్ధులు నిట్లు సీకు ని
శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని శ్రీ సర్వము నేలుము మాన నేటికిన్. 1667

వ. నరేంద్రా సీపు తొల్లి క్షుత్రధర్మంబున నిలిచి మృగయావినోదంబుల జంతువుల
వధియించినాడవు తపంబునఁ దత్కర్త విముక్తుండ వై తర్వాతిజన్మంబున నర్క
భూతసఖత్వంబు గలిగి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండ వై నన్నుం జేరెద వని వీడ్కొలిపిన
హరికి బ్రదక్షిణంబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహం
బులతో నున్నమనుష్యపశువృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని
తలంచి యుత్తరాభిముఖుం డై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి
సంగంబులు పరిహరించి విష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి గంధమాదనంబు ప్రవే
శించి మఱియు నరనారాయణనివాసం బైనబదరికాశ్రమంబు చేరి శాంతుం డై
హరి నారాధించు చుండ నిట్లు ముచుకుండుని వీడ్కొని. 1668

శా. అచ్చిద్రవప్రకటప్రతాపరవిచే శ్రీ నాశాంతరాళంబులం
బ్రచ్చాదించుచుఁ గ్రమ్మఱకా మధురకుం శ్రీ బద్మాక్షుఁ డేతెంచి వీ
డాచ్చాదించి మహానిరోధముగఁ జ శ్రీ క్రాకార మై యున్నయా
మేచ్చవ్రాతము నెల్లఁ ద్రుంచె రణభూ శ్రీ మిం బెంపు సౌం పారఁగన్. 1669

జరాసంధుండు ప్రవర్ణగిరిని దహించుట.

వ. ఇట్లు మేచ్చులం బొరిగొని మఱియు నమృథురానగరంబునం గలధనంబు ద్వారకా
నగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవునెడ. 1670

సీ. ఘోటకసంఘాత శ్రీ ఖురసమున్నిర్గత, ధూళి జీమూతసం శ్రీ దోహముగను
మహానీయమదకల శ్రీ మాతంగకటదాన, ధారలు కీలాల శ్రీ ధారలుగను
నిరుపమస్యందన శ్రీ నేమినిర్హోషంబు, దారుణగర్జిత శ్రీ ధ్వానముగను
నిశితశస్త్రాస్త్రమా శ్రీ నితదీర్ఘరోచులు, లలితసాదామిసీ శ్రీ లతికలుగను

తే. శత్రురాజప్రతాపాగ్ని శ్రీ శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చున శ్రీ విధము దోఁప
నేగుడెంచె జరాసంధుఁ శ్రీ డిరువదియును

మూడునక్షోహిణులు దన్ను శ్రీ మొనసి కొలువ.

1671

చ. ఇట్లు చనుదెంచి యున్న మగ శ్రీ ధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధసం
ఘటనము మాని మానవుల శ్రీ కైవడి భీరులభంగి నోడి ముం
డటిధన మెట్ల డించి మృదు శ్రీ తాఘరసాభవదద్వయాల్ క్రియా

- పటువులు రామకేశవులు శ పాణిరి ఘోరవనాంతరంబులన్. 1672
- వ. ఇట్లు పఱచు చున్నకృష్ణబలభద్రులం జూచి వారల ప్రభావంబు లెఱుంగక పరి
హసించి. 1673
- ఉ. ఓయమవీరులార రభ శ సోద్యతః బాఱకుఁ డిట్లు పాఱినం
బోయెడువాండఁ గాను మిము శ భూమి నడంగిన మిన్ను వ్రాఱినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి శ త్రుంచెద నంచు సమ స్తనీనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁ బడి శ బాహుబలాధ్యుఁడు మాగ ధేనుఁడున్. 1674
- వ. మఱియుం బలాయమాను లై బహుయోజనంబులదూరంబు చని విశ్రాంతు
లై తమకు డాఁగ నెల వగు నని యింద్రుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణ
ఖ్యం బై పదునొకండుయోజనంబులపొడవును నంతియ వెడలువును గలగిరి
యెక్కి రంత. 1675
- శా. ఆశైలేంద్రముఁ జుట్టి రా విజిసి రో శ మావిష్టుఁ డై మాగధో
ర్వీశుం డావసు దేవనందనులఁ దా శ వీక్షింపఁగా తేక త
న్నాశేచ్ఛక బిలసానుశృంగములఁ బూ శ ర్ణకోధుఁ డై కాష్టముల్
రాసుల్ గా నిడి చిచ్చు వెట్టఁ బనిచెక శ రాద్రంబుతో భృత్యులన్. 1676
- వ. ఇట్లు జరాసంధపరిజన ప్రదీపితం బై నమహానలంబు దరికొనియె నందు. 1677
- క. పొగ లెగ నెఱొగలతుదలను, మిగులుచుమిడుగుఱులునిగిడె శ మిడుగుఱుగమి ము
న్నుగ బ్రహ్మాండము నిండెను, భగభగ మని మంట లొదవెభయదములగుచున్.
- వ. మఱియు నమహానలంబు బిలసానుశృంగవృక్షలతాకుంజపుంజంబుల దరికొని
శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగములు విరులుగ సముద్ధాతధూమపటలం
బులు బంధురస్కంధశాఖావిసరంబులుగ ననోకహంబుకై వడి నభ్రంకవం బై
ప్రబ్ధి కఠోరసమీరణసమున్నతమహాల్యాజాలతిరోహితవియచ్చరవిమానంబు
ను వివిధవిధూమవిస్ఫులింగవిలోకన ప్రభూతనూతనతారకా భ్రాంతివిభ్రాంతగగన
చరంబును సంతప్యమానసరోవరసలిలంబును విశాలజ్వాలాజాలజాఙ్వల్యమాన
తక్కిలచందనాగరుకర్పూరధూమవాసనావాసితగగనకుహరంబును గ రాశకలా
జాలదందవ్యమానకీచకనికుంజపుంజసంజనిత చిటచిటారావపరిపూరితదిగంతరా
శంబును భయంకరబహుళతరశిఖాభిద్యమానపాషాణఘోషహరిమూర్ఛితప్రాణి
లోకంబును సంతప్యమానశాఖాశాఖాంతరనిబిడనీడనిహితశాబకవియోగదుఃఖ
డోలాయమానవిహంగకులంబును మహాహేతిసందీప్యమానకటిసూత్ర సంఘటిత
మయూరపింఛకుచకలశయుగళభాణాలసశబరకామినీసమాశ్రితనిర్మలంబును ద
గ్ధానేకమృగమిథునంబు నై యేర్పునెడ. 1679
- క. ఇల నేకాదశయోజన,ములపొడ వగులైలశిఖర శ ముననుండి వడిక
బలకృష్ణులు రిపుబలముల, వెలి క్షణికిరి కానబడక శ విలసితలీలన్. 1680

వ. ఇట్లు శత్రువుల వంచింది యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖం బైనద్వారకానగరంబు
నకుం జనిరి జరాసంధుండు వారలు దగ్ధులై రని తలంచుచు బలంబులు
దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె నంత.

1681

~~అయ్య~~ రక్తిణీకల్యాణకథాప్రారంభము. ~~అయ్య~~

క. ఆవనజగర్భపంపున, రైవతుఁ డనురాజు దెచ్చి శ్ర రామున కిచ్చెన్
రేవతి యనియెడుకన్యను, భూవర మును వింటి కాదె శ్ర బుద్ధిం దెలియన్.

1682

వ. తదనంతరంబ.

1688

మ. ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ ముఖ శ్ర కైకొన్నచందంబునన్
జగతీనాథులఁ జైద్యవృక్షచరులన్ శ సాశ్వాదులం గెల్చి భ
ద్రగుఁ డై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ శ రాజవంగంధీర రమా
భగవత్సంకభవన్ మహాగుణమణిన్ శ బాలామణిన్ రుక్మిణిన్.

1684

వ. అనిన రా జిట్లనియె మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరంబునకు వచ్చిన
హరి రుక్మిణిం గొనిపోయె నని పలికితివి కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున
సాశ్వాదులం జయించి తనపురంబునకుం జనియె నదియునుం గాక.

1685

శా. కల్యాణాత్మక మైనవిష్ణుకథ లా శ్ర కర్ణించుచున్ ముక్తవై
కల్యం డెవ్వఁడు తృప్తుఁడౌ గవి వినం శ్ర గాఁ గ్రొత్త లౌచుండు సా
కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ యెఱుం శ్ర గం బల్కవే రుక్మిణీ
కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ శ్ర గౌతూహలం బయ్యెడిన్.

1686

క. భూషణములు సెవులకు బుధ, లోషణము లనేకజన్మ శ్ర దురితౌఘవిని
శ్లోషణములు మంగళతర, ఘోషణములు గరుడగమచక్రగుణభాషణముల్.

1687

వ. అని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.

1688

చ. వినుము విదర్భదేశమున శ్ర వీరుడు కుండినభర్త భీష్మకుం
డనునొకదొడ్డరాజు గలఁ శ్ర డాతని కేపురు పుత్రు లగ్రజం
డనఘుడు రుక్మి నాఁ బరంగు శ్ర నందఱకుం గడగొట్టుచెల్లె లై
మనుజవరేణ్య పుట్టె నొక శ్ర మానిని రుక్మిణి నాఁ బ్రసీధ యె.

1689

క. బాలేందురేఖ దోచిన, లాలిత యగునపరదిక్కు శ్ర లాగున ధరణీ
పాలునిగేహము మెఱసెను, బాలిక జన్మించి యెదుగ శ్ర భాసుర మగుచున్.

వ. మణియు దినదినప్రవర్ధమాన యై.

1691

మీ ఛేద్యేర జావుల శ్ర పెండ్లిండ్లు సేయుచు, నబలలతోడ వి శ్ర య్యంబు లందు
గుణైవగూళ్లను శ్ర గొఘ రొప్ప వండించి, చెలులకుఁ బెట్టించు శ్ర జెలుపు మెఱసి
దమణియమందిరాశ్రరామ దేశంబులఁ బువ్వుడీగెలకును శ్ర బ్రోది వెట్టు
సదమలమణిమయ శ్రాధభాగంబుల, లీలతో భర్త శ్ర డొలికల నూఁగు
తే. బాలికలతోడఁ జెలరేగి శ్ర భంతు లాడు, శారితాక్షరపంక్తిఁ శ్ర జదువు సెప్పు

బర్హిసంఘములకుమురిశ్రపములుగఱపు, మదమరాశంబులకుఁజూపునమందగఱ

వ. అంత.

1693

సీ. దేవకీసుతుకొర్కి శ్రీ తీగలు వీడంగ, వెలదికి మైదీగె శ్రీ వీడఁ దొడఁగె
గమలనాభునిచిత్త శ్రీ కమలంబు వికసింపఁ, గాంతి నింతికి ముఖ శ్రీ కమల మొప్పె
మధువిరోధికిలోనశ్రమదనాగ్ని పొడసూపఁ, బాలఁతికి జనుదోయి శ్రీ పొడవునూపె
శౌరికి ధైర్యంబు శ్రీ సన్న మై డయ్యంగ, జలజాతీమధ్యంబు శ్రీ సన్న మయ్యె

ఆ. హరికి బ్రేమబంధ శ్రీ మధికంబు గాఁ గేశ, బంధ మధిక మగుచు శ్రీ బాలకమఠె
బద్ధనయనువలనఁ శ్రీ బ్రమదంబు నిండాఁ, నెలతయోవనంబు శ్రీ నిండి యుండె.

వ. ఇట్లు రుక్తి రుక్తధర రుక్త బాహు రుక్త కేశ రుక్త నేత్రు లనునేపురకుం జెలియ
లైనరుక్తి నేదేవి తనయెలస్రాయంబున.

1695

క. తనతండ్రి గేహమునకుం, జనుదెంచుచు నున్నయతిధి శ్రీ జనులవలనఁ గృ
ష్ణనిరూపబలగుణాదులు, విని కృష్ణుడు దనకుఁ దగిన శ్రీ విభుఁ డని తలఁచెన్.

క. ఆలలనరూపు బుద్ధియు, శీలము లక్షణము గుణముఁ శ్రీ జింతించి తగ్గ
బాలారత్నముఁ దనకిల్లాలుగఁ జేకొంచు ననుచు శ్రీ హరియుం దలఁచెన్.

1697

వ. అంత.

1698

ఉ. బంధువు లెల్లఁ గృష్ణునకు శ్రీ బాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువు లైవిచారములు శ్రీ నేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుడు రుక్తి కృష్ణునెడఁ శ్రీ జాల విరోధముఁ జేసి మత్తపు
ష్పంధయవేళి నిత్తు శిశు శ్రీ పాలున కంచుఁ దలంచె నంధుఁ డై.

1699

ఉ. అన్నతలంపు దా నెఱిగి శ్రీ యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది యాపుఁ డగు శ్రీ బ్రహ్మణ నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
ఛన్నుడు రుక్తి నేడు ననుఁ శ్రీ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్నివిధంబులం జని బు శ్రీ ధేశ్వర చక్రికి విన్నవింపనే.

1700

క. అయ్యా కొడుకువిచారము, లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ శ్రీ డటు గాకుండఁ
నెయ్య మెఱిగించి చీరుము, చయ్యన నిజసేవకాను శ్రీ సారికా శౌరిన్.

1701

వ. అని కొన్నిరహస్యవచనంబులు నెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వారకానగరంబు
నకుం జని ప్రతిహరులవలనఁ దనరాక యెఱిగించి యన్నగధరుం దున్ననగరు
ప్రవేశించి యందుఁ గనకాననాసీనుం డయి యున్నపురుషోత్తముం గాంచి పెం
డ్లికొడుకవు గమ్మని దీవించిన ముసిముసినగవులు నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన
హరి తనగద్దయ దిగ్గన డిగ్గి బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ నియోగించి తనకు దేవతలు
నేయచందంబునం బూజలునేసి సరసపదార్థసంపన్నంబైనయన్నంబుఁ బెట్టించి
రెట్టించినప్రియంబున నయంబున భాసురుం డైనభాసురుం జేరి లోకరక్షణ
ప్రకృతం బయినహస్తంబున నతనియడుగులు వుడుకుచు మెల్ల న నిట్లనియె.

1702

- వ. ఒగతీసురేశ్వర శ్రీ సంతోషచిత్తుండ, వై యున్ననీధర్మ శ్రీ మతిసులభము
వృద్ధసమృత మిది శ్రీ విత్తమెయ్యది యైన, బ్రాహ్మింప హర్షించు శ్రీ బ్రహ్మజుండు
తనధర్మమున నుండు శ్రీ దరలఁ డాధర్మంబు, గోరిక లతనికీ శ్రీ గురియుచుండు
సంతోషి గాఁడని శ్రీ శక్రుడైన నశించు, నిర్ధనుం డైనను శ్రీ నిద్రవోవు
- ఆ. సంతసించె నేని శ్రీ సర్వభూతసుహృత్త, ములకుఁ బ్రాప్తలాభ శ్రీ ముదితమాన
సులకు శాంతులకును శ్రీ సుజనులకును గర్వ, హీనులకును వినతు శ్రీ లే నొనర్తు
- ఉ. ఎవ్వనిదేశమం దునికి శ్రీ యెవ్వనిచేఁ గుళలంబు గల్గు మీ
కెవ్వనిరాజ్యమందుఁ బ్రజ శ్రీ లెల్ల సుఖంతురు వాఁడు మత్స్రీయు,
డివ్వనిరాశిదుర్గమున శ్రీ కెల్లరుదెంచితి వయ్య నీవు నే
సవ్యులు గావు నీతలఁపు శ్రీ నం గలమే లొనరింతు ధీమణి. 1704
- వ. అని యిట్లు లీలాగృహీతశరీరుండైనయపురమేశ్వరుం డడిగిన ధరుణీసురవరుండక
నికి సవినయంబుగా ని ట్లనియె దేవా విదర్భదేశాధీశ్వరుం డైనభీష్మకుం డను
రాజు గలం డారాజుకూతురు రుక్మిణి యనుకన్యకామణి గల దయ్యిందువదన
నీకుం డైంకర్యంబు నేయం గోరి వివాహమంగళప్రశస్తం బయినయొక్కసందే
శంబు విన్నవింపు మని పుత్రైంచె నవధరింపుము. 1705
- నీ. వీసిగుణములు క శ్రీ ధేంద్రియంబులు సోఁక, దేహతాపంబులు శ్రీ దీప్తి పోవు
నేసీశుభాకార శ్రీ మీక్షింపఁ గన్నుల, కఖిలారలాభంబు శ్రీ గలుగుచుండు
నేసీచరణసేవ శ్రీ లేప్రాదు చేసిన, భువనోన్నతత్వంబు శ్రీ బాండఁ గలుగు
నేసీలసన్నామ శ్రీ మేప్రాదు భక్తితోఁ, దడవిన బంధసం శ్రీ తతులు వాయు
తే. నట్టిసీయందు నాచిత్త శ్రీ మనవరతము, నచ్చియున్నది నీయాన శ్రీ నాన లేదు
కరుణఁ జూడుము కంసారి శ్రీ ఖలవిదారి, శ్రీ యుతాకార మానినీ శ్రీ చిత్తవోర.
- శా. ధన్యు లోకమనోభిరాముఁ గులవి శ్రీ ద్యాయాపతాదుణ్యసా
జన్యశ్రీబలదానకైర్యకరుణా శ్రీ సరిశోభితుఁ నిన్ను నే
కన్యో గోరరు గోరదే మును రమా శ్రీ కాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ నావలననే శ్రీ జన్మించెనే మోహముల్. 1707
- ఉ. శ్రీయైతమ్మూర్తి యోపురుష శ్రీ సింహమ సింహముపాలిసాముగో
మాయువు గోరుచందమున శ్రీ మత్తుడు చైద్యుండు నీపదాంబుజ
ధ్యాయని యైననన్ను వడిఁ శ్రీ దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
డాయధమాధముం డెఱుంగఁ శ్రీ డద్భుత మైనభవత్ప్రతాపమున్. 1708
- మ. వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్తబుధసే శ్రీ వల్ దానధర్మాదులు
గతజన్తంబుల నీశ్వరుఁ హరి జగ శ్రీ ల్కల్యాణుఁ గాంక్షించిచే
సితినేనిగ వసు దేవనందనుడు నా శ్రీ చిత్తేసుఁ డాఁ గాక ని
ర్జితు లై పోదురు గాక సంగరములోఁ శ్రీ జేదీశముఖ్యాధముల్. 1709

- ఉ. అంకిలి సెప్ప లేదు చతు శ రంగబలంబులతోడ నల్లి యో
పంకజనాభ సీవు శిశు శ పాలజరాసుతులక జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవి శ వాహమనక భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ సేసి కృష్ణ పురు శ జోత్తమ చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్. 1710
- సీ. లోపలిసాధంబు శ లోన వర్తింపంగ, దే వచ్చునే నిన్ను శ దెత్తు నేని
గావలివారల శ గలబంధువుల జంపి, కాని తే రా దని శ కమలనయన
భావించి తేని ను శ పాయంబు సెప్పెద, నాల్గింపు కులదేవ శ యాత్రజేసి
నగరంబు వెలువడినగజాతకును మ్రొక్క, బెండ్లికి మునుపడ శ బెండ్లికూతు
తే. నెలమి మావారు పంపుదురేను నట్ల, పురము వెలువడి యేతెంచిభూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగసేపునానమయమందు, వచ్చికొనిపొమ్ము నన్నునీవార్యచరిత.
- మ. ఘను లాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకె శ గౌరీశుమర్యాద నె
వ్వనిపాదాంబుజతోయమందు మునుంగక శ వాంఛింతు రే నట్టిసి
యనుకంపక విలసింపనేని వ్రతచ శ ర్యక నూఱుజన్మంబులక
నిను జింతించుచు బ్రాణముల్ విడిచెదక శ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా. 1712
- సీ. ప్రాణేశ నీమంజు శ భాషలు విన లేని, కర్ణరంధ్రంబుల శ కలిమి యేల
పురుషరత్నమ సీవు శ భోగింపంగా లేని, తనులతవలనిసాం శ దర్య మేల
భువనమోహన నిన్ను శ బొడగానగాలేని, చక్షురింద్రియముల శ సత్త్వ మేల
దయిత నీయధరామ్మ శ తం బానగా లేని, జిహ్వకు ఫలరస శ సిద్ధి యేల
- అ. నీరజాతనయన శ సీవనమాలికాగంధ మబ్బలేని శ పూణ మేల
ధన్యచరిత నీకు శ దాస్యంబు సేయని, జన్మమేల యెన్ని శ జన్మములకు. 1713
- వ. అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్రైచినసందేశంబును రూపసాందర్యాదివిశేషంబు
లును బ్రాహ్మణుండు వారికి విన్నవించి కర్తవ్యం బెద్ది సేయ నవధరింపు మని
సవర్ణనంబుగా మఱియు నిట్లనియె. 1714
- సీ. పల్లవవైభవా శ స్పదములు పదములు, కనకరంభాతిర శ స్కాగు లూరు
లరుణ ప్రభామనో శ హరములు కరములు, కంబుసాందర్యమం శ గళము గళము
మహితభావాభావ శ మధ్యంబు మధ్యంబు, చక్షురుత్సవదాయి శ చన్నుదోయి.
పరిహసితార్థేందు శ పటలంబు నిటలంబు, జితమత్తమధుకర శ క్రేణి వేణి
- అ. భావజాశుగముల శ ప్రావులు చూపులు, కుసుమశేరునివింటి శ కొమలు బొమలు
చిత్తతోషణములు శ చెలువభావణములు, జలజనయనముఖము శ చంద్రసఖము.
- ఉ. ఆయెలనాగ నీకు దగు శ నంగనకుం దగు దీవు మాయాపా
ధ్యాయలయాన పెండ్లి యగు శ దప్పదు జాడ్యము లేల సీవు నీ
తోయమువారి గూడుకొని శ తోయరుహానన దెత్తు గాని వి
చ్చేయుము శత్రుల నుఱుము శ సేయుము సేయుము శోభనం బిలన్. 1716

శ్రీకృష్ణుండు మండినగరంబునకు రథారాధుం డై చనుట.

వ. అని యిట్లు పలికినబ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్రైంచినసందేశంబును
రూపసౌందర్యాదివిశేషంబులును విన నవధరించి నిజకరంబున నతనికరంబు పట్టి
నగుచు నయ్యాడవేంద్రుం డి ట్లనియె. 1717

ఉ. కన్నియమీద నాతలపు శ్ర గాఢము కూరుకు రాదు రేయి నా
కెన్నడు నావివాహము స శ్ర హింపక రుక్మి దలంచుకీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదుం బరుల శ్ర మూఁడ వధించి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్యన్నుత మ్రాను ద్రచ్చి నవ శ్ర వహ్నిశిఖి వడిఁ దెచ్చుకెవడిన్. 1718

క. వచ్చెద విదర్భభూమికే, జొచ్చెద భీష్మకునిపురము శ్ర సురుచిరలీలం
దెచ్చెద బాలా వేల్చిడి, వచ్చెద నడ్డంబు రిపులు శ్ర వచ్చినఁ బోరన్. 1719

వ. అని పలికి రుక్మిణీదేవిపెండ్లి నత్తత్రంబు దెలిసి తనపంపున రథసారథియైనదాసు
కుండు సైన్యసుగ్రీవ మేఘపుష్పవలాహకంబు లనుతురంగంబులఁ బూన్చి రథ
మాయ త్రంబు నేసి తెచ్చిన నమోఘమనోరథుండై హరి దాసును బ్రాహ్మణు
డును రథారోహణంబు నేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి విద
ర్భదేశంబునకుం జనియె నందుఁ గుండినపురీశ్వరుం డైనభీష్మకుండు కొడుకునకు
వఘుండై కూతు శిశుపాలునకిత్తు నని శోభనోద్యోగంబులు నేయించె నప్పడు.

సీ. రచ్చలు క్రంతలు శ్ర రాజమార్గంబులు, విహణిదేశంబులు శ్ర విశదములుగఁ
జేసిరి చందన శ్ర సిక్తతోయంబులు, గలయంగఁ జల్లిరి శ్ర కలువడములు
రమణీయవివిధతో శ్ర రణములుఁ గట్టిరి, సకలగృహంబులు శ్ర సక్కఁ జేసి
కర్పూరకుంకుమా శ్ర గరుధూపములు వెట్టి, రతివలు పురుషులు శ్ర నన్ని యెడల

ఆ. వివిధవస్త్రములను శ్ర వివిధమాల్యాభర,ణానులేపనముల శ్ర నమరి యుండి
రఘువాద్యములుమహావీరీప్రాయించి,రుత్నవమున నగరశ్ర మొప్పి యుండె.

వ. అంత నాభీష్మకుండు విహిత ప్రకారంబునం బితృదేవతల నర్పించి బ్రాహ్మణులకు
భోజనంబులు వెట్టించి మంగళాశీర్వాచనంబులు సదివించి రుక్మిణీదేవి సభిషిక్తం
జేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడం జేసె ఋగ్యజుస్సా
మాధర్వణమంత్రంబుల మంగళాచారంబు లొనరించి భూసురులు రక్షాకరణం
బు లాచరించిరి పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు నిగమనిగదితన్యాయంబున
హోమంబుఁ గావించె మఱియు నారాజు దంపతుల మేలుకొఱకుఁ దిలధేనుకల
ధౌతకనకచేలాదిదానంబులు ధరణీదేవతల కొసంగె నయ్యవసరంబున. 1722

మ. భటసంఘంబులతో రథావళులతో శ్ర భద్రేభయాధంబుతోఁ
బటువేగాద్విలేఘాటకవ్రజముతో శ్ర బంధుప్రియశ్రేణితోఁ
గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం శ్ర గైకొందు నంచు విశం
కటవృత్తి జనుదొరచె జైద్యుడు గడు శ్ర గర్వించి యవ్వీటికిన్. 1723

- ఉ. బంధులఁ గూడి కృష్ణబల శ భద్రులు వచ్చినఁ బాఱఁ దోలి ని
ర్నంధరవృత్తిఁ జైద్యునికి శ మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస
త్పింధురవీరరథ్యరథ శ సేనలతోఁజనుదెంచి రా జరా
సంధుఁడు దంతవక్త్రుఁడును శ సాల్వవిహారకపాండ్రకాదులున్. 1724
- వ. మఱియు నానాదేశంబులరాజు లనేకు లేతెంచి రందు శిశుపాలు నెదుర్కొని
పూజించి భీష్మకుం డొక్కనివేశంబున నతని విషియించె నంత నావృత్తాం
తంబు విని. 1725
- చ. హరి యొక్కఁ జేగినాఁడు మగ శ ధాదులు చైద్యహితానుసారు లై
సరపతు లెందఁ జేనిఁ జని శ నారు కుమారికఁ దెచ్చుచోటసం
గర మగుఁ దోడు గా వలయుఁ శ గంసవిరోధికి నంచు వేగ దా
సరిగె హలాయుధుండు కమ శ లాక్షునిజాడ ననేకసేనతోన్. 1726
- క. ఆలోపల నేకతమున, నాలోలవిశాలనయన శ యగురుక్మిణి త
న్నాలోకలోచనుఁడు హరి, యాలోకము సేసి కదియఁ శ డని శంకిత యై. 1727
- శా. లగ్నం బెల్లి వివాహముం గదిసె నే శ లా రాఁడు గోవిందుఁ డు
ద్విగ్నంబయ్యెడి మానసంబు వినెనో శ వృత్తాంతమున్ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నా శ యత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నంబై చచునో విరించికృత మె శ బ్బంగిం బ్రవర్తించునో. 1728
- మ. ఘనుఁ డాభూసురుఁ డేగనో నడుమ మా శ ర్గళాంతఁ డై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది తప్పగాఁ దలఁచెనో శ విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో శ యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుగఁదో శ నాభాగ్య మె ట్లున్నదో. 1729
- వ. అని వితర్కించుచు. 1730
- ఉ. పోఁ డను బ్రాహ్మణుండు యదు శ పుంగవువీటికి వాసుదేవుఁడు
రాఁ డను నింకఁ బోయి హరి శ ర మ్మని చీరెడియిష్టబంధుఁడున్
లేఁ డను రుక్మిణిం దగవు శ లే దిటఁ జైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నాఁ డను గౌరి కీర్తనకి శ నావలనం గృప లేదు సే డనున్. 1731
- ఉ. చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁ శ జిక్కు దిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్రతామరన శ గంధనమాగతభృంగసంఘమున్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొన డు శ రోజపరస్పరసక్తహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గత శ వీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్. 1732
- చ. తుడువదు కన్నులన్ వెడలు శ తోయకణంబులు కొప్పుఁ జక్కగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి శ ముచ్చటకుంజన దన్న మేమియుం

గుడువదు సీరముం గొనదు శ కూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యమున్
నొడువదు వల్లకిగుణవి శ నోదము సేయదు డాయ దన్యులన్. 1738

సీ. మృగనాభి యలఁదదు శ మృగరాజమధ్యమ, జలముల నాడదు శ జలజగంధి
ముకురంబు నూడదు శ ముకురసన్నిభముఖ, పువ్వులు దుఱుమదు శ పువ్వుజూడి
వనకేళిఁ గోరదు శ వనజాతలోచన, హంసంబుఁ జెంపదు శ హంసగమన
లతలఁ బోషింపదు శ లతికాలితదేహ, తొడవులు తొడువదు శ తొడవుతొడవు

ఆ. తిలక మిడదు నుడుటఁ శ దిలకిసీతిలకంబు, కమలగృహముఁ జొరదు శ కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ శ గరుణఁ గైకొన వన, మాలి రాడు తగవు శ మాలి యనుచు,

వ. మఱియును. 1739

మ. మలఁగున్ మెల్లనిగాలికిఁ బటరట శ న్నత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁగున్ గోయిలమ్రోతకై యలఁగు ను శ ద్యత్తీరసంభాషలం
గలఁగున్ వెన్నెలవేడిమిన్ నలఁగు మా శ కందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖా శ దోదూయమానాంగి యై. 1736

వ. ఇట్లు హరిరాక కెదురుచూచుచు సకలప్రయోజనంబులయందును విరక్తయై
మనోజానలంబునం బాగిలెడిమగువకు శుభంబుఁ జెప్పవిధంబున వామలోచన
భుజంబు లదరె నంతఁ గృష్ణనియోగంబున వేగంబున బ్రాహ్మణుండు సనుడె
చిన నతనిముఖలక్షణం బుపలక్షించి యాకలకంఠి మహోత్కంఠతోడ నకుంఠి
త యై మొగంబునం జిఱునగవు నిగుడ నెదురు సని నిలువంబడిన బ్రాహ్మణు
డి ట్లనియె. 1737

ఉ. మెచ్చె భవద్గణోన్నతి క శ మేయధనావళు లిచ్చె నాకుఁ దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుడు శ వాడె సురాసురు లెల్ల నడ్డ మై
వచ్చిన నైన రాక్షసవి శ వాహమునం గొనిపోవు నిన్ను నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును శ సర్వము నేడు ఫలించె గన్యకా. 1738

వ. అనిన వైదర్భి యి ట్లనియె. 1739

మ. జలజా తేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నా శ సందేశముం జెప్పి నన్
నిలువంబెట్టితి నీకృష్ణ బ్రతికితిఁ శ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం శ గావింప నే నేర సం
జలఁ గావించెద భూసురాన్వయమణీ శ సద్బంధుచింతామణీ. 1740

వ. అని నమస్కరించె నంత రామకృష్ణులు దనకూతురివాహంబునకు వచ్చుట
విని తూర్వఘోషంబులతో నెదుర్కొని విధ్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి
మధువర్కంబు లిచ్చి వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైనకానుక లొసంగి
భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతులైనవారలకుఁ దూర్ణంబున సకలసంపత్తివూ

ర్ణంబులైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె నిట్లు గూడినరాజుల కెల్లను వయో
వీర్యబలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరినపదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి పూజించె నంత విదర్భ
పురంబు ప్రజలు హరిరాక విని వచ్చి చూచి నేత్రాంజలులం దదీయవదనకమల
పానంబు సేయుచు. 1741

మ. తగు నీచక్రి విదర్భరాజసుతకుం యదధ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీచక్రికి నింతమంచి దగునే యదాంపత్య మియ్యద్రుట
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరి గదా యదర్పాహతారాతి యై
మగఁ డౌఁ గాపుతఁ జక్రి యిరమణికిఁ య మా పుణ్యమూలంబునఁ. 1742

వ. అని పలికి రాసమయంబున. 1743

సీ. సన్నదు లై బహు య శత్రుసమేతు లై, బలసి చుట్టును వీర య భటులు గొలువ
ముందఱ నుపహార య మలు కానుకలు గొంచు, వర్గంబులై వార య వనిత లేగఁ
బుష్పగంధాంబర య భూషణకలిత లై, పాదుచు భూసుర య భార్య లరుగఁ
బణవమర్దశశంఖ య పటహకాహళవేణు, ఖరీధ్వనుల మిన్ను య పిక్కటిలఁగఁ

ఆ. దగిలి సఖులు గొలువఁ య దల్లులు బాంధవ, సతులుఁ దోడ రాఁగ య సవినయముగ
నగరు వెడలి నడచెనగజాతకును మ్రొక్క, బాల చికురపిహిత్రఫాల యగుచు.

వ. మఱియు సూతమాగధవందిగాయకపాతకజను లంతంత నభినందించుచుం జను
దేర మందగమనంబున ముకుంద చరణారవిందంబులు డెందంబునఁ దలంచుచు
నిందుధరసుందరీమందిరంబు చేరి సలిలధారాధాతకరచరణారవింద యై వార్చి
శుచి యై గౌరీసమీపంబునకుం జనియెనంత ముత్తైదువలగు భూసురోత్తములభా
ర్యులు భవసహిత యైనభవానికి మజ్జనంబు గావించి గంధాక్షతంబు లిడి వస్త్ర
మాల్యభూషణాదుల సలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి నానావిధోపహారం
బులు సమర్పించి కానుక లిచ్చి దీపమాలికల నివాళించి రుక్మిణీదేవిని మ్రొ
క్కించి రప్పడు. 1745

ఉ. నమ్మితి నామనంబున స య నాతను లైనయమామహేశులఁ
మిమ్ము బురాణదంపతుల య మేలు భజింతుఁ గ దమ్మ మేటివె
దమ్మ దయాంబురాశివి గ య దమ్మ హరిం బతిఁ జేయు మమ్మ నిఁ
నమ్మినవారి కెన్నడును య నాశము లేదు గదమ్మ యీశ్వరీ. 1746

వ. అని గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోడం గూడినబ్రాహ్మణభార్యలకు లవణాపూ
పంబులును దాంబూలకంతసూత్రంబులును నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణీదేవి
వారలం బూజించిన. 1774

ఆ. వార లుత్సహించి య వల నొప్ప దీవించి, సేన లిడిరి యువతి య శిరమునందు
సేన లెల్ల దాల్చి య శివవల్లభకు మ్రొక్కి, మాననియతి మాని య మగువ వెడలె.

వ. ఇట్లు మేఘసుధ్యంబు వెలువడి విలసింపుకొక్కరుమెఱుంగులెఱుంగున మృగ

ధరమండలంబు నిర్గమించి చరించుమృగంబుచందంబునఁ గమలభవన ర్థకుఁడై
 త్రినజవనికమఱుంగు డెరలిపొడనూపిన మోహినీదేవతకైవడి దేవదానవసంఘాత
 కరతలసవ్యాపసవ్యసమాకృత్యమాణ పన్ను కేంద్రపాతపరివలయితపర్యాయః
 భ్రాంతమంథరాచలమంథానమధ్యమానఘూరితఘ్నమఘ్నమాయిత మహారవఘ
 ధ్యంబుననుండి చనుదెంచునిందిరాసుందరీవైభవంబున బహువిధప్రభాభాసమాన
 యై యిందుధరగోహినీమందిరంబు వెలువడి మానసకాసారహేమకమలకానన
 హరమాణమదమరాశంబుభంగి మందగమనంబునఁ గనకకలశయుగళపంకాశ
 కర్పతపయోధరభారపరికంప్యమానమధ్య యై రత్నముద్రికాలంకృతం బైనశృ
 గేల నొక్కసఖలలామంబుకైదండ గొని రత్ననివహసమంచితకాంచనకర్ణపత్రమ
 యూఖంబులు గండభాగంముల నర్తనంబులు సలుప నరవిందపరిమళకుతూహలా
 వత్తిరమత్తమధుకరంబులమాడ్కి నరాశంబు లైనకుంతలజాలంబులు ముఖమం
 డలంబునం గ్రందుకొన సుందరమందహాసరోచులు దిశలందు బాలచంద్రికా
 సౌందర్యంబు నావహింప నధరబింబఫలారుణమరీచిమాలికలు రదనకుండకుట్ట
 లంబుల కనురాగంబు సంపాదింప మనోజాతకేతనసన్నిభంబైనపయ్యెడకొంగు
 దూఁగ సువర్ణమేఖలాఘటితమణికిరణపటలంబు లకాలశక్రచాపజనకంబులై మొఱ
 యఁ జెఱకువిలుతుం డొర వెఱికి వాడియిడి జళిపించిన ధగద్ధగాయమానంబు
 లగుబాణంబులపగిది సురుచిరవిలోకననికరంబులు రాజవీరులహృదయంబులు
 భేదింప శింజానమంజుమంజీరనినదంబులు చెవులపంపులు సేయఁ బాదసంచా
 రంబున హరిరాక కెదురుచూచుచు వీరమోహినియై చనుదెంచుసమయంబున.

మ. అశీనీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖ నే ॥ గాఢీం బ్రవాళాధరం
 గలకంఠి నవపల్లవాంఘ్రియుగళం ॥ గంధేభకుంభ స్తనిం
 బులినశ్రోణి నిభేంద్రయాన నరుణాం ॥ భోజాతహస్తా మహా
 త్వలగంధిఁ మృగరాజమధ్యఁ గని వి ॥ భ్రాంతాత్మలై రందఱున్. 1750

వ. మఱియు నయ్యింతిదరహాసలజ్జావలోకనంబులం జిత్తంబు లేమఱి ధైర్యంబులు
 దిగనాడి గాంభీర్యంబులు విడిచి గౌరవంబులు మఱచి చేష్టలు మాని యె
 ఱుక లుడిగి యాయుధంబులు దిగవైచి గజతురగరథారోహణంబులు సేయ
 నేరక రాజు లెల్ల నేలకు వ్రాలి రా యేణీలోచన తనవామకరనఖంబుల నలకంబు
 లు దలంగం ద్రోయుచు నుత్తరీయంబు చక్క నొత్తుచుఁ గడగంటిచూపులం
 గ్రమంబున నారాజలోకంబు నాలోకించుచు. 1751

ము. కనియొక రుక్మిణి చంద్రమండలముఖం ॥ గంఠీరవేంద్రావల
 గ్న నమోంభోజదళాక్షుఁ జారుతరవ ॥ యొక మేఘసంకాశదే
 వు సగారాతిగజేంద్రహస్తనిభా ॥ హుం జక్రిఁ బీతాంబరక
 ఘనభూషాన్వితం గంబుకంఠ విజయో ॥ త్కంఠుఁ జగన్తోహనున్. 1752

~~అని~~ శ్రీకృష్ణుడు శత్రురాజులు చూచుచుండ దక్కినీదేవిని గొనిపోవుట. ~~అని~~

వ. కని తదీయరూపవయోలావణ్యవైభవగాంభీర్యచాతుర్యతేజోవిశేషంబులకు సం
తసింది మనోభవశరక్రాంత యై రథారోహణంబు గోరు చున్నవరారో
హం జూచి పరిపంథిరాజలోకంబు నూచు చుండ మందగమనంబున గంధసింధు
రంబులీలం జనుడెంచి ఘోరవంబులనడిమిభాగంబు గొని చనుకంతీరవంబులై వడి
నిఖలభూపాలగణంబుల గణింపక తృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి తన
రథంబుమీఁద నిడికొని భూనభోంతరాశంబులు నిండ శంఖంబు పూరించుచు
బలభద్రుండు తోడ నడవ యాదవవాహినీపరివృత్తుం డై ద్వారకానగరమా
ర్గంబు వట్టి చనియె నంత జరాసంధవశు లయినరాజు లందఱు హరిపరాక్రమం
బు విని సహింప నోపక.

1753

మ. ఘనసింహంబులకీర్తి నీచమృగముల్ శ గైకొన్న చందంబునకొ
మనకీర్తుల్ గోని బాల దోడ్కొనుచు ను శ న్నాదంబుతో గోపకుల్
సనుచున్నా రదె శౌర్య మెన్నటికి మీ శ శస్త్రాస్త్రముల్ గాల్చనే
తనుమధ్యకొ విడిపింప మేని నగరే శ ధాత్రిజనుల్ క్రంతలన్.

1754

వ. అని యొండొరులం దెలుపుకొని రోషంబులు హృదయంబుల నిలుపు కొని సం
రంభించి తనుత్రాణంబులు వహించి ధనురాదిసాధనంబులు ధరియించి పంతం
బు లాడి తమతమచతురంగబలంబులం గూడికొని జరాసంధాదులు యదువీరుల
వెంటనంటి తాడి నిలునిలుం డని ధిక్కరించి పలికి యుక్కు మిగిలి మహీధరం
బులమీఁద సలిలధారలు గురియుధారాధరంబులచందంబున బాణవర్షంబులు
గురిసిన యాదవసేనలం గల దండనాయకులు కోదండంబు లెక్కిడి గుణంబులు
మ్రోయించి నిలువంబడి రప్పుడు.

1755

క. అరిబలభటసాయకముల, హరిబలములు గప్పబడిన శ నడరెడుభీతికొ
హరిమధ్య సిగ్గుతోడను, హరివదనముఁ జూచెఁ జకిత శ హరిణేక్షణ

వ. ఇట్లు చూచిన.

క. చొచ్చెద రదె యదువీరులు, వచ్చెద రరిసేన లెల్ల శ
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును, జచ్చెదరును నేడు

వ. అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూఱడించె నంత
ప్రళయవేళల మిన్నువం బన్ని ౭.
పున జరాసంధాదిపరిపంథిరాజుల
శిఖాసంకాశనిశితశిలీముఖనారాచు
గురియ నదియును విదళితశక్తు
రథవరూఢంబును శక్తికా
హణము స్తంభంబును - పోకిలితవత్

కపాలంబును విక్రీర్ణ కేశజాలంబులును విపాటితచరణజానుజంఘంబును విదళి
దంతసంఘంబును విపాటితవీరమంజీర కేయూరంబును విభ్రష్టకుండలకిరీటహ
రంబును విశ్రుతవీరాలాపంబును విదార్యమాణగదాకుంతతోమరపరశుపట్టి
ప్రాసకరవాలశూలచక్రచాపంబును వినిపాతిత కేతనచ్చత్రచామరంబును విలూ
తనుత్రాణంబును విలీయమానఘోటక సంఘరింఖాసముద్ధూతధరణీపరాగంబును
విసప్తరథవేగంబును వినివారితసూతమాగధవందివాదంబును వికుంతితహఠ
హేహాపటహాభాంకార కరటిఘటాఘీంకార రథనేమిపటపటాత్కార తురగనాళి
ఘంటాఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణర్ఘుణర్ఘుణాత్కార నిస్సాణభ
ధణాత్కార మణినూపురక్రేంకార కింకిణీకిణకిణాత్కార శింజినీటంకార భటహ
స్పరధిక్కారనాదంబును వినిర్భిద్యమానరాజసమూహంబును విద్యమానరక్త
ప్రవాహంబును విశ్రూయమాణభూతశేతాశకలకలంబును విజృంభమాణఘోష
కాకగృధ్రకంకాదినంకులంబును బ్రచలితకబంధంబును బ్రభూతవలగంధంబును
బ్రదీపితమేదోమాంసరుధిరఖాదంబును బ్రవర్తితధాకినీప్రమోదంబును నైయుండె
నప్పుడు.

1759

చ. మగిడి చలించి పాటుచును శ్రీ మాగధముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలి గోల్పడిన శ్రీ హనిక్రియం గడు వెచ్చ నూర్చుచుకా
మొగమున దప్పి దేరఁ రమ శ్రీ ముందఱఁ బొక్కుచు నున్నచైద్యుతో
బగతురచేతిలోఁ బడక శ్రీ ప్రాణముతోడుత నున్నవాడవే.

1760

వ. అని మఱియును.

1761

ఆ. బ్రతుకవచ్చు నొడలఁ శ్రీ బ్రాణంబు లుండిన, బ్రతుకు గలిగెనేని శ్రీ భార్య గలడు
బ్రతికి తీవు భార్యకంటె దయ్య మెఱుంగ, వగవవలదు చైద్య శ్రీ వలదు వలడు.
వ. వినము దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు జంత్రిగానిచేతిజంత్రిపుబొమ్మకైవడి
నీశ్వరతంత్రపరాధీనుం డై సుఖదుఃఖంబులందు నర్తనంబులు సలుపుఁ దొల్లి
యేను మధురాపురంబుమీఁదఁ బదియేడుమాటులు పరాక్రమంబున విడిసి చక్రి
శక్తి బలచక్రండు నై కామపాలుచేతం బట్టువడి గృష్ణుండు కరుణసేసి
నుట నిరువదిమూడత్రోహిణులం గూడిగొని పదునెనిమి
ద్రులం దోలి విజయంబు సేకొంటి నెట్టిజయాపజయం
ల నెన్నుండునుం డెంద డైవయుక్తం బయినకాలంబునం
చు చుండు నదియునుం గాక.

1763

నలం శ్రీ దైలోక్యవిఖ్యాతవి

శ్రీ గంగమ్మనక నేడు కా
మిక శ్రీ లక్ష్మణములక

శ్రీ శంకింప నీ ముగ్ధు

1764

వ. అని యిట్లు జరాసంధుండు సతనియొద్దిరాజులును శిశుపాలునిపరితాపంబు నివారింపి తమతమభూములకుఁ జనిరి శిశుపాలుండు ననుచర సేనాసమేతుం డై తన నగనింబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహంబు నం దు వెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక యేకాక్షహిణీబలంబుతోడ సమర సన్నాంబునం గృష్ణుని వెనుతవలి పోవుచు దనసారథితో నిట్లనియె. 1765

ఉ. బల్లిఁ బన్ను భీష్మజన శ పాలకుమారకుఁ బిన్ను జేసి నా చెల్లెఁ ఁ క్షిణిం గొనుచుఁ శ జిక్కనినిక్కపుబంటువోలె నీ గొల్లెఁ ఁ వోయెడికా రథముఁ శ గూడఁగఁ దోలుము తేజితోల్లన ద్భల్లక పరకా మదముఁ శ బాపెడఁ జూపెద నాప్ర తాపమున్. 1766

వ. అని యిట్లు రుక్మి యనువాఁడు హరికొలంది యెఱుంగక సారథి నదలించి రథంబు నుండునంత దోలించి గోపాలక వెన్నముచ్చ నిమిషమాత్రంబు నిలు నిమసి నొక్కరించి బలువింట నారి యెక్కించి మూడువాడితూపుల నొప్పించి యిట్లనియె.

నీ మాసరివాడవా శ మాపాపఁ గొనిపోవ, నేపాటి గలవాడ శ నే మొనరు మెందు జన్మించితి శ వెక్కడఁ బెరిగితి, వెయ్యది నడవడి శ మానహీనుడవీవు శ మర్యాదలునులేవు, మాయ గైకొనిగి నిజరూపమున శత్రు శ నివహంబుపై బోవు, వసుధేశుడవు.

ఆ. కొమ్మ నిమ్మ నీవు శ గుణరహితుండవు, విడువు విహు శిఖిఖాసమాన శ శితశిలీముఖముల, గర్వ మెల్లఁగొందు శ గలహమందు. 1768

వ. అని పలికిన నగధరుండు నగి యొక్క భాణంబున వానితోదండంబు ఖండించి యాఱుశరంబుల శరీరంబు దూఱ నేసి మొనిమిదివిశిఖంబుల రథ్యంబులం గూల్చి రెండమ్మల సారథిం జంపి మూడువాడితూపులఁ గేతనంబుఁ దుంచి మఱియు నొక్కపిల్లందినం దునిమి వెంటయు నొక్కధనువు పట్టిన విదళించి క్రమంబునం బరిఘపట్టినశూలచర్మాశక్తితో మరంబులు ధరియించినం దునుకలు చేసి క్రమ్మఱ నాయధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు గావించె నంతటఁ దనవి సనక వాఁడు రథంబు డిగి ఖడ్గహస్తం దై దవానలంబుపయింబడుమిడుత చందంబునం గదిసిన ఖడ్గకవంబులు మార్గంబులు చేసి మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు వెఱికి జళిపించి శరంబు లెగ వ్రేయ గమకించి నడచు చున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీనే శరణరవిందంబులు పట్టుకొని యిట్లనియె. 1769

మ త్తకోకిలము. నిన్ను నీశ్వరు శేవుని శ నిర్ణయింపఁగ లేక యో సన్ను తామరక్తి రిశోభిత శోకశరణ్య మా యన్న యాతడ శ హాపరాధము నీయెడక శ నన్న మన్నన శాధనాధ దయానిధి.

మ త్కోకిలము. కల్ల లే దని విన్నవించుట శ గాదు వల్లభ యీతనిం
బ్రలదుం దెగఁ జూచితేనియు శ భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ శ డంచు మోదితు లైనమా
తల్లిదండ్రులు పుత్రశోకముఁ శ దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా.

1771

మ. అని డగ్గు త్తికతో మహాభయముతో శ నాకంపితాంగంబుతో
వినతశాంతముఖంబుతో స్రుతిచల శ ద్వేషికలాపంబుతో
గనుదోయి జడిగొన్న బాష్పములతో శ గన్వాలలామంబు మే
క్కిన రుక్తిం దెగ వేయఁ బోక మగిడెం శ గృష్ణండు రోచిష్ణుఁ డే.

1772

ఇట్లు చంపక బావా రమ్మని చిటునగవు నగుచు వానిం బట్టి గడ్డు
ను మీసంబును దలయును రేవులు వాఱఁ గొటిగిన విరూపింజేసి పంత యడ
న వర సైన్యంబులం బారఁ దోలి తత్సమీపంబునకు వచ్చిరప్పుడు హత్య
కట్టనడి యున్నరు క్తింజూచి కరుణచేసి బలభద్రుండు బంధంబులు విడిచి
యిట్లనియె.

1773

దీక్ష తలయును మూతియును గొఱుగఁ శ దగవే బంధుం
కు గొఱుగుట, తలఁ దఱుగుటకంటె దుచ్చితరము మహాత్మా
చు, గొఱిదఱు హితు లనుచు మేలు శ గూర్చవు నిజమా
వు, పొందగ నే లయ్య విషమ శ బుద్ధి ననంతా. 1776
వేవి నుపలక్షించి యి ట్లనియె.

1776

శా. తోడంబుట్టినవానిభంగమునకు శ దుఃఖి బి మాకృష్ణు నె
గ్గాడం జూడకు మమ్మ పూర్వభవక శ రాధీన మే పాణులం
గీడుక మేలును జెందు లేఁ డొకఁడు శి శ క్తింపరిగ రక్షింప నీ
తోడంబుట్టువు కర్త శేషపరిభూ శ త్నా డయ్యె నేఁ డిద్దెద్దెడన్.

1777

క. చంపెడిదోషము గలిగినఁ, జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ శ జను పొందవంగా
జంపిన దోషము సిద్ధము, చంపను మఱి మేల మున్న శ చచ్చినవానిన్. 1778

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమి శ పతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు రాజ్య శ కాంక్షఁజేసి
తోడిచూలు నయినఁ శ దోడఁ బుట్టిన
చవు చుండు గ్రూర శ చరితుఁ డ

1779

క. భూమికి ధవధాన్యములకు, భామలకు;
గామించి మీఁడు గానక, శ్రీమదమ
వ. వినుము దేవమాయుజేసి దేహభిమా
డుదాసీనుం డనుమోహంబు సిద్ధం

బ్రాభవము
నకుదు
నాడు బంధు
నాడు బంధు

ర్యాదులును ఘటాదులందు గగనంబును బెక్కుయి కానంబడుభంగి దేహాధారుల కందఱికి నాత్మ యొక్కండయును బెక్కుండై తోచు నాద్యంతంబులు గలయీదేహంబు ద్రవ్యప్రాణగుణాత్మకం బయి యాత్మయందు నవిద్యచేతఁ గల్పితం బై దేహిని సంసారంబునం ద్రిష్ట సూర్యుండు తటస్థుడై యుండఁ బ్రకాశమానంబు లయినదృష్టిరూపంబులుంబోలె నాత్మ తటస్థుడై యుండఁ దేహేంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగు నాత్మకు వేటొక్కటితోడ సంయోగవియోగంబులు లేవు వృద్ధిక్షయంబులు చంద్రకళలకు గాని చంద్రునికి లేనికెవడి జన్మనాశంబులు దేహంబునకుం గాని యాత్మకుఁ గలుగ నేరవు నిద్రవోయినవాఁ డాత్మను విషయఫలానుభోగంబు సేయించు తెఱంగున నెఱుక లేనివాఁడు నిజముకానియర్థంబునందుననుభవంబు నొందుచుండుఁగావున. 1781

క. అజ్ఞానజ మగుశోకము, విజ్ఞానవిలోకనమున శ్ర విడువుము నీకుం
బ్రజ్ఞావతికిం దగునే, యజ్ఞానులభంగి వగవ శ్ర సంభోజముఖి. 1782

వ. ఇట్లు బలభద్రునిచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె నట
రుక్మి యనువాడును బ్రాణావశిష్టం డై విడువంబడి తనవిరూపభావంబునకు
నెరియుచు వారిని గెలిచికాని కుండినపురంబు సార నని ప్రతిజ్ఞ చేసి తత్పుర
సమీపంబున నుండె నివ్వధంబున. 1783

అట్లే కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని పెండ్లియాడుట.

క. రాజీవలోచనుండు హరి, రాజసమాహముల గెలిచి శ్ర రాజస మొప్పు
రాజుత యగుతనపురికిని, రాజాననఁ దెచ్చె బంధు శ్ర రాజ నుతింపన్. 1784

వ. అంత నయ్యాదవేంద్రునినగరంబు సమారబ్ధివాహకృత్యంబును బ్రవర్తమాన
గీతవాద్యనృత్యంబును బ్రతిగృహాలంకృతవిలసితాశేష సరనాదీవర్గంబును బరి
ణయమహోత్సవసమాహూయ మానమహిపాలగజఘటాగండమండల దానసలిల
ధారాసిక్తమార్గంబునుబ్రతిద్వారమంగళాచారసంఘటితక్రముకకదళికా కర్పూర
కుంకుమాగరుధూపదీపపరిపూర్ణ కుంభంబును విభూషితసకలగృహవేదికాకవాట
గేహళీస్తంభంబునువిచిత్రకుసుమాంబర రత్నతోరణ విరాజితంబును సముద్ధాత
కేతనవిభ్రాజితంబును నై యుండె నయ్యవసరంబున. 1785

మ. ధ్రువకీర్తికి హరి పెండ్లియాడె నిజచే శ్ర తోహరిణికి మానవై
భవగాంభీర్యవిహారిణి నిఖిలసం శ్ర పత్కారిణికి సాధుబాం
ధవసత్కారిణి బుణ్యచారిణి మహా శ్ర దారిద్ర్యసంహారిణి
సువిభూషాంబరధారిణి గుణవతీ శ్ర చూడామణికి రుక్మిణిన్. 1786

క. సతులుం దారును జారులు, హితమతిఁ గానుకలు దెచ్చి శ్ర యిచ్చిరి కరుణో
న్నతవర్ధిష్ఠులకును మా, నితరోచిష్ఠులకు రుక్మి శ్ర ణీకృష్ణులకున్. 1787

క. హరి పెండ్లికిఁ గై కేయక, కురు స్మంజయ యదు విదర్భ శ్ర కుంతినరేంద్రుల్

పరమానందముఁ బొందిరి, ధరణీశులలోన గాఢ శ తాత్పర్యములన్. 1788

క. హరి యీతెఱంగున రుక్మిణి, నరుదుగఁ గొనినచ్చి పెండ్లి శ యాడుట విని డు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱుఁ గం,దిరి రాజులు రాజసతులు శ దిక్కుల నెల్లన్.

ఆ. అనఘ యాదిలక్ష్మి శ యైనర్మణితోడఁ గ్రీడ సలుపు చున్న శ కృష్ణుఁ జూచి
పట్టణంబులోని శ ప్రజ లెల్లసిల్లిరి, వీక్షితు లగుచు ముక్త శ భీతు లగుచు. 1790

శ శుని చెప్పి.

1791

క. కువలయరక్షితత్పర, కువలయదశసీలవర్ణ శ కోమలదేహి

కువలయనాథశిరోమణి, కువలయజనవినత విమల శ గుణసంఘాతా. 1792

మాలిని. సరసిజనిభహస్తా శ సర్వలోక ప్రశస్తా

నిరుపమశుభమూర్తి శ నిర్మలారూఢకీర్తి

పరహృదయవిదారి శ భక్తలోకోపకాశి

గురుబుధజనతోషి శ ఘోరదైత్యశోషి.

1793

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బనుపురాణఃబునందు
దేవకీదేవివివాహంబును గగనవాణీశ్రవణంబును గంసోద్రేకంబును వసుదేవ
ప్రార్థనంబును యోగమాయాప్రభావంబును బలభద్రజన్మంబును బ్రహ్మ
సురస్తోత్రంబును గృహ్లావతారంబును ఘోషప్రదేశంబును యోగనిద్రాచరి
తంబును నందపుత్రోత్సవంబును బూతనానంహారంబును శకటభంజనంబును
దృణావర్తమరణంబును గర్గాగమనంబును నారాయణాది నామనిర్దేశంబును
బాలక్రీడయును మృదృచ్ఛణంబును వాసుదేవ వదనగహ్వరవిలోక్యమానచరా
చరసమ స్తలోకవిలోకనంబును నవసీతచౌర్యంబును యశోదారోషంబును
స. లూఖలబంధనంబును నర్జునతీరుయుగళనిపాతనంబును నలకూబరమణిగ్రీవుల
శాపవిమోక్షణంబును బృందావనగమనంబును వత్సపాలనంబును వత్సాసుర
వధయును బకదనుజవిదారణంబును నఘాసురమరణంబును వత్సాపహరణం
బును నూతనవత్సబాలకకల్పనంబును బ్రహ్మవినుతియు గోపాలనంబును
గార్దభాసురదమనంబును గాళీయఘణిమర్దనంబును గరుడకాళీయనాగవిరోధకథ
నంబును బ్రలంబాసురహింసనంబును దవానలపానంబును వరరువర్ణనంబును
శరత్కాలలక్షణంబును వేణువిలాసంబును హేమంతసమయసమాగమంబును
గోపకన్యాచరితహవిష్యవ్రతంబును గాత్యాయనీసేవనంబును వల్లవీవస్త్రాపహర
ణంబును విప్రవనితాదత్తాన్న భోజనంబును నింద్రయాగనివారణంబును నంద
ముకుందసంవాదంబును బర్వతభంజనంబును బాహునిలలవర్ణంబును గోవర్ధ
నోద్ధరణంబును వరుణకింకరుండు నందునిం గొనిపోయిన హరి తెచ్చుటయును
వేణుపూరణంబును గోపికాజనఘోషనిర్గమనంబును యమునాతీరవనవివారణం

బును గృహంతర్జానంబును ఘోషకామినీగణపరిదేవనంబును గోపికాన్వేషణంబును గోపికాగీతలును హరిప్రసన్నతయును రాసక్రీడనంబును జల కేళియును సర్పరూపకుం డయిననుదర్శనవిద్యాధరుండు హరిచరణతాడనంబున నిజరూపంబు వడయుటయును శంఖశూకుం డనుగుహ్యకుని వధించుటయును వృషభాసురవిదళనంబును నారదవచనంబున హరిజన్మకథ యెఱింగి కంసుండు దేవకీ వసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును ఘోట కాసురుం డయినకేళి యనుదనుజుని వధించుటయును నారదస్తుతియును వ్యోమదానవమరణంబును నకూరగమనంబును నకూరరామకృష్ణులసల్లాపంబును ఘోషనిర్గమంబును యమునా జలాంతరాళంబున నకూరుండు హరివిశ్వరూపంబు గాంచుటయు నకూరస్తవంబును మధురానగరప్రవేశంబును రజకవధయును వాయకమాలాకారసన్తానంబును గుజ్జాప్రసాదకరణంబును ధనుర్భంగంబును గంసుదుస్స్వప్నంబును గువలయాపీడపీడనంబును రంగస్థల ప్రవేశంబును జాణూరముష్టికులవధయును గంసవధయునువను దేవదేవకీబంధమోక్షణంబును సుగ్రనేను రాజ్యస్థాపనంబునురామకృష్ణులు సాందీపునివలన విద్య లభ్యసించుటయును సంయమనీనగరగమనంబును గురుపుత్రదానంబును నుద్ధవునిఘోషయాత్రయును భ్రమరగీతలును గుజ్జావాసగమనంబును గరినగరంబునకు నకూరుండు సని కుంతీదేవి నూరార్చుటయుఁ గంసభార్యలగున స్తిప్రాస్తులు జరాసంధునకుం గంసుమరణం బెఱింగించుటయు జరాసంధునిదండయాత్రయును మధురానగరనిరోధనంబును యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశవారంబులు పలాయితుం డగుటయును నారద ప్రేరితుం డై కాలయవనుండు మధురపై దాడివెడలుటయును ద్వారకానగర నిర్మాణంబును మధురాపురనివాసులం దనయోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును గాలయవనుండు హరివెంట జని గిరిగుహయందు నిద్రితుం డైనముచుకుందునికోపదృష్టివలన నీ టగుటయును ముచుకుందుండు హరిని సంస్తుతి చేసి తపంబునకుం జనుటయును జరాసంధుండు క్రమ్మటి రామకృష్ణులపై నేతెంచుటయును బ్రవర్ణపర్వతారోహణంబును గిరిదహనంబును గిరి డిగ్గ నుటికి రామకృష్ణులు ద్వారకానగరంబునకుం జనుటయును రుక్మిణీజననంబును రుక్మిణీసందేశంబును వాసుదేవాగమనంబును రుక్మిణీగ్రహణంబును రాజలోకపలాయనంబును రుక్మి యనువానిభంగంబును రుక్మిణీకల్యాణంబును ననుకథలం గల దశమస్కంధంబునందుఁ బూర్వభాగము.

1794

ఓం త త్సత్ బ్రహ్మర్పణ మస్తు.



శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

దశమస్కంధము - ఉత్తరభాగము.



కర పరిశోషితర

త్నాకర కమనీయగుణగ శ్రీణాకర కారు

ణ్యాకర భీకరశరధా

రాకంపితదానవేంద్ర శ్రీరామనరేంద్రా.

1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠ లగునమ్మని శ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానమైఖరీసమేతుం డైననూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్న రేంద్రుడు రుక్మిణీపరిణయానంతరంబున నైనకథావృత్తాంతం బంతయు వినిపింపు మనిన శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె.

2

ఉ. తామరసాక్షునంశమున శ్రీదర్పకుఁ డీశ్వరుకంటిమంటలం దా మును దగ్గుఁ డై పిదపఁ శ్రీదత్తురమేషుని దేహలబ్ధికై వేమటు నిష్కఁ జేసి హరి శ్రీవీర్యమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ కామినిగర్భమం దనుర శ్రీఖండనుమాటమూర్తియో యనన్.

3

వ. అంత నాడింభకుండు ప్రద్యుమ్నుం డనుపేర విఖ్యాతుం డయ్యె నాశిశువు సూతికాగృహంబునం దల్లిపొదిగిట నుండం దనకు శత్రుం డని యెఱింగి శంబు రుం డనురాక్షసుండు దనమాయాబలంబునం గామరూపి యై వచ్చి కొనిపోయి సముద్రంబులో వైచి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నాశాబకుండు జలధి జలంబున దిగంబడ నొడిసి యొకమహామీనంబు మ్రింగె నందు.

4

క. జాలిఁ బడి పాటుజలచర, జాలంబులఁ బోవనీక శ్రీచని రోపాగ్ని జ్వాలలు నిగుడఁగ నూరక, జాలంబులు వైచి పట్టు శ్రీజాలరు లంతన్.

5

వ. సముద్రంబులోన నామీనంబును దత్తహచరంబు లై నమీనంబులనుం బట్టికొని తెచ్చి శంబునకుం గానుకఁగా నిచ్చిన నతండు ఖండి తెం డని మహానస గృహంబునకుం బంపిన,

6

- క. రాజనగరియడబాలులు, రాజీవముకడుపు వ్రచ్చి శ రాజనిభాస్యుఁ
రాజశిశువుఁ గని చెప్పిరి, రాజీవదళాక్షి యైన శ రతికి నరేంద్రా. 7
- వ. అంత నారదుండు వచ్చి బాలకునిజన్మంబును శంబుతోద్యోగంబును మీనోదర
ప్రవేశంబునుం జెప్పిన విని యారతి మాయావతి యనుపేర శంబరునియింటఁ
బాతివ్రత్యంబు సలుపుచు దహనదగ్గం డయినతనపెనిమిటి శరీరధారణంబు
సేయుట కెదురుచూచుచున్నయది గావున నయ్యర్హకుండు దర్పకుం డని తెలిసి
మెల్లన పుత్రార్థిని యైనతెఱంగున శంబరునియనుమతి వడసి సూపకారుల
యొద్ద నున్నపాపనిం దెచ్చి పోషించు చుండ నాకుమారుండును శీఘ్రకాలం
బున నారూఢయావనుం డై. 8
- క. సుందర మగుతనరూపము, సుందరు లోకమాటు దేటి శ చూచినఁ జాలుఁ
సౌందర్య మేమి చెప్పను, బొందెద మని డాయబుద్ధిఁ శ బుట్టించు నృపా. 9
- సీ. చక్కనివారల శ చక్కఁదనంబున, కుపమింప నెవ్వఁడు శ యోగ్యుఁ డయ్యె
మిక్కిలితపమున శ మెఱయునంబికకు నై, శంకరు నెవ్వఁడు శ సగము సేసె
బ్రహ్మత్వమునఁ బొంది శ పరఁగువిధాతను, వాణిక్యై యెవ్వఁడు శ వాడి చెటిచె
వేయిడాఁగులతోడి శ విబుధలోకేశుని, మూర్తికి నెవ్వఁడు శ మూల మయ్యె
తే. మునులతాల్మివి కెవ్వఁడుఁముల్లునూపు, మగలమగువలనెవ్వండుఁమరులుకొలుపుఁ
గునుమధనువున నెవ్వండుఁగొనువిజయము, చిగురువాలున నెవ్వండుఁచిక్కుపఱుచు.
- వ. అని తన్ను లోకులు వినుతించుప్రభావంబులు గలిగి పద్మదళలోచనుండును
బ్రలంబబాహుండును జగన్తోహనాకారుండు నైనపంచబాణునిం గని లజ్జాహాస
గర్భితంబు లైనచూపులం జూచుచు మాయావతి సురతభ్రాంతిఁ జేసినం జూచి
ప్రద్యుమ్నం డి ట్లనియె. 11
- మత్తకోకిలము. నాతనూభవుఁ డీతఁ డంచును శ నాన యించుక లేక యో
మాత నీ విది యేమి నేఁ డిటు శ మాతృభావము మాని సం
ప్రీతిఁ గామినిభంగిఁ జేసెదు శ పెక్కువిభ్రమముల్ మహా
ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మము శ గాదు మోహము సేయఁగాన్. 12
- వ. అనిన రతి యి ట్లనియె నీవు నారాయణనందనుండ వైనకందర్పండువు పూర్వ
కాలంబున నేను నీకు భార్యనైనరతిని నీవు శిశు వై యుండునెడ నిర్దయుం డై
దొంగిలి తల్లిం దొఱంగఁ జేసి శంబరుండు కొనివచ్చి నిన్ను నీరధిలోవైచిన నొ
క్కమీనంబు మింగెమీనోదరంబు వెడలి తీవు మీఁదటికార్య మాకర్ణింపుము.
- క. మాయావి వీడు దుర్మతి, మాయఁడు సంగరములం ద శ మర్త్యుల గెలుచుఁ
మాయికరణమున వీనిన్, మాయింపుము మోహనాది శ మాయలచేతన్. 14
- మత్తకోకిలము. పాపకర్మఁడు వీడు ని న్నిట శ వట్టి తెచ్చిన లేచి నా

పాప, డెక్కడఁ బోయెనో సుతుఁ య బాపితే విధి యంచుఁ దాఁ

గ్రేవుఁ బాసినగోవుభంగిని యిన్న యై వడి గాఢసం

తాప యై నిను నోచి కాంచిన యెల్ల కు య్యిడ కుండునే. 11

వ. అని పలికి మాయావతి మహానుభావుం డైనప్రద్యుమ్నునికి సర్వశత్రుమాయ
వినాశిని యయినమహామాయావిద్య నుపదేశించె నివ్విధంబున. 12

ను. గురుమాయారణవేది యై కవచి యై యోదండి యై బాణి యై
హరిజం డోరినిశాట వైచితివి నాఁ యి డంభోనిధిఁ నన్ను ఘో
రరణాంభోనిధి వైతు నిన్ను నిదె వే యె మృంచుఁ జీరెన్ మనో
హరదివ్యాంబరు నుల్లసద్దనుజనే యె నాడంబరున్ శంబరున్. 13

చ. అదలిచి యిట్లు కృష్ణసుతుఁ యె డాడిననిష్ఠురభాషణంబులం
బదహత మై వడిం గవియు యె పన్నగరాజముఁ బోలి శంబరుం
డదరుచు లేచి వచ్చి గద యె నచ్యుతనందను వ్రేసె నుజ్జ్వల
ద్విదురకఠోరఘోషసమ యె భీషణనాదము సేసి యార్చుచున్. 14

క. దనుజేంద్రుడు వ్రేసినగదఁ, దనగదచే బాయ నడిచి యె దనుజులు బెదరక
దనుజాంతకునికుమారుడు, దనుజేశునిమీఁద నార్చి యె తనగద వై చెన్. 15

వ. అంత నారక్కసుండు వెక్కసం బగురోసంబునఁ దనకుఁ దొల్లి మయుం డెఱి
గించినదైతేయమాయ నాశ్రయించి మింటికి నెగసి పంచబాణునిపై బాణ
వర్షంబు గురిసిన నవ్వుహరధుండు నొచ్చియు సంచలింపక మచ్చరంబున సర్వ
మాయావినాశిని యైనసాత్త్వికమాయం బ్రయోగించి దనుజునిబాణవృష్టిని
వారించె మఱియు వాడు భుజగగుహ్యకపిశాచమాయలు పన్ని నొప్పించిన
నన్నియుం దప్పించి. 16

క. దండధరమూర్తిఁ గైకొని, యొం డాడక చక్రినూనుఁ యె డుగ్రతరాసిఁ
ఖండించె శంబరునితలఁ, గుండలకోటిరమణులు యె కుంభిని రాలన్. 17

క. చిగురాకడిదపుధారను, జగములఁ బరవశముసేయు యె చలపాదికి దొ
డ్డగునుక్కడిదంబునఁ దన,పగతుం దెగ వ్రేయు తెంత యె పని చింతింపన్. 18

క. బెగడుచు నుండఁగ శంబరుఁ, దెగడుచుఁ బూరింటిజోడు యె ధీరగుణంబుల్
పొగడుచుఁ గురిసిరి ముదమున, నెగడుచుఁగుసుమములముసురు యె నిర్జరు లధిపా.

~~అంత~~ రతిదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట. ~~అంత~~

వ. ఇట్లు శంబరుని వధియించి విలసింపు చున్నయించువిలుకానిం గొంచు నాకాశ
చారిణి యైనయారతీదేవి గగనపథంబుఁ బట్టి ద్వారకానగరోపరిభాగంబునకుం
బనుబెంచిన. 19

అ. మెఱుంగుడీఁగెలోడి యె మేఘంబుకై వడి, నువ్విదతోడ మింట యె నుండి కదలి
యరుగుదెంచె ముదనుఁద్రుడంగనాశతములు, మెలంగు చున్నలోనిమేడకడకు. 20

మ. జలదళ్యామః బ్రలంబబాహుయుగళుః ॥ జంద్రాననుక్ నీలసం
కులవక్త్రాలకుః బీరవాసు ఘనవ ॥ క్షుక్ సింహమధ్యుక్ మహా
త్పలపత్రేక్షు మందహాసలలితుః ॥ బంచాయధుక్ నీరజా
క్షులు దా రేమణిపాటు చూచి హరి యు ॥ చుం డాగి రయ్యెయెడన్. 26

క. కొండలు హరి యగు నందురు, కొండలు చిహ్నములు కొన్ని, కొన్ని హరికి లే
వందురు మెల్ల నై తెలియుద, మందురు మరుఁ జూచి కొందఁ జిబ్బలు గుమ్ము లై.

క. హరి యని మెనుచని పిదప, హరిఁ బోలెడువాడుగాని శ హరి గాఁ డనుచు
హరిమధ్య లలనలన, హరినందను డాయ వచ్చి శ రాశ్చర్యమునన్. 28

ఉ. అన్నులు నేర వచ్చి మరు ౩ నందఱుఁ జూడఁగ దాను వచ్చి సం
పన్నగుణాభిరామ హరి ౩ పట్టపుదేవి విదర్భపుత్రి క్రేఁ
గన్నుల నాకుమారకుని ౩ కైవడి నేర్పడఁ జూచి బోఁటితోఁ
జన్నులు సేప నిటనియె ౩ సంభ్రమదెన్నము లుల్లస్థిలఁగన్.

కా. ఈ కంక్షేతులు డి కుమారలిలకుం క డియందుబింబాననం
 డి కంఠీరవమధ్యుఁ డిచ్చటికి నేఁ క డెం దుండి యే తెంచెనో
 యీ కల్యాణానిఁ గన్నభాగ్యవతి ము క న్నేనోములకా నోఁచెనో
 యే కాంతామణియందు ¹వీరి కననో క యేకాంతుఁ డీకాంతునిన్.

కా. ఆలీ నాతోలుచూలిపాపనికి బో శ రాగిడించి నే నూతికా
కాలామధ్యవికాలతల్పగత నై శ చన్నిచ్చి నిద్రింప నా
బాలుక నాచనుబాలకుం జెడిచి యే శ పాపాత్తు లేత్రోప ము
న్నేలీలం గొనిపోయిరో శిశువుఁ దా శ నేతల్లి రక్షించునో.

క. కొడుకడు నాపొదిగిటిలో, జెడి పోయిననాటనుండి ౩ ఇలియా తెలియఁ
బడ దేవార్తయు నతఁ డేవడువున నెచ్చోట నిలిచి ౩ వర్తిచెడినో. ౩౫

క. ఇందాడ వాడు బ్రతికిన, సందేహము లేదు దేహ ; చాతుర్యవయ
స్సందర్శంబులు లోకులు, వందింపగ నితనియంత ; వాడగు జమ్మి. 38

మ. అతివా సిద్ధము నాటిబాలకున కీ యాకార మీవర్ణ మీ గతి యీహాసవిలోకనస్వరము లీ యాంభోర్య మీకాంతి వీ డతఁడే కాఁ దగు నున్నవారలకు నా యాత్మేషుసారూప్యసం గతి సిద్ధింపదు వీనియందు మిగులం యాత్మాహలం బయ్యెడిన్.

క. పొదలెడి ముదమునఁ జిత్తము, గదలెడి నాయెడమమూపు ॥ గన్నులవెంటం
బ్రదిలెడి నానందాశ్రులు, మెదలెడి బాలిండ్ల బాలు ॥ మేలయ్యెడినో. ॥ ౩౬ ॥

వ. అని డోలాయమానమానస యై వితర్కించుచు.

క. తనయూడనినోడువ. దలచును, దనయూడు ²గాకున్న మిగులఁ 3 దతిగొనిపవతుల

1. ఏనిఁ గానెనో యేకాంకుఁ డేకాంతతనం. 2. గాఁ దనిన మిగులఁ దతిగొని యుపతలం.

తను నగియెడ రని తలఁచు న,తనుసంశయ మలమిహొనఁగఁ శ్ర దనుమధ్య మదిన్,
వ. ఇట్లు రుక్మిణీదేవి విచారించు చుండ లోపలి నగరికావలివారివలన విని కృష్ణుడు
దేవకీవసుదేవులం దోడ్కొని చనుదెంచి సర్వజ్ఞుం డయ్య నేమియు వివరింప
యూర కుండె నంత నారదుండు చనుదెంచి శంబరుండు కుమారుని గొనఁ
పుట మొదలైనవార్త లెఱింగించిన.

88

క. చచ్చినబాలుడు గ్రమ్మఱ, వచ్చినక్రియ వచ్చె బెక్కు శ్ర వర్ష ములకు నీ
సచ్చరితు నేడు గంటిమి, చెచ్చెర ము న్నెట్టితేపము శ్ర సేయంబడెనో.

89

వ. అని యంతఃపురకాంతలును దేవకీవసుదేవరామకృష్ణులును యథోచితక్రమ
బున నాదంపతుల దివ్యాంబరాభరణాలంకృతుల సత్కరించి సంతోషింపిరి
రుక్మిణీదేవియు నందనుం గొలిలించుకొని.

40

శా. అన్నా నా చనుఁ బాపి నిన్ను దనుజుం శ్ర డంభోనిధిక్ వైచనే
యెన్నే వర్షము లయ్యెఁ బాసి సుత నీ శ్ర వేరితి జీవించి యే
సన్నాహంబున శత్రు గెల్చితివో యా శ్ర శృర్యంబు సంధిల్లడిక్
నిన్నుం గాంచితి నింతకాలమునకు శ్ర నే ధన్యతం జెందితిన్.

41

వ. అని కొడుకువలన సంతోషించి శోడలిగుణంబులు కైవారంబులు సేసి వినోదిం
చు చుండె నంత ద్వారకానగరంబు ప్రజలు విని హర్షించి రండు.

42

క. సిరిపెనిమిటిపుత్రకుఁ డగు,మరుఁ గని హరిఁ జూచినట్ల శ్ర మాతలు దమలోఁ
గరఁగుదు రట పరకాంతలు, మరుఁ గని మోహంధకార శ్ర మగ్నులుగారే.

43

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె.

44

~~అయ్య~~ శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాదసిద్ధుతికొఱకు శమంతకమణి దెచ్చుట.

క. సత్రాజితు నిశాచర,శత్రునకుం గీడు సేసి శ్ర సద్వినయముతోఁ
బుత్రి శమంతకమణియును, మైత్రి గొని తెచ్చి యిచ్చె శ్ర మనుజాధీశా.

45

వ. అనిన విని రాజి ట్లనియె.

46

ఆ. శౌరి కేమితప్పు శ్ర సత్రాజితుడు సేసె, కూతు మణిని నేల శ్ర శౌరి యిచ్చె
నతని కెట్లు గలిగె శ్ర నాశమంతకమణి, విప్రముఖ్య నాకు శ్ర విస్తరింపు.

47

వ. అనిన విని శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె సత్రాజిత్తనువాడు సూర్యునకు భక్తుం
డై చెలిమిసేయ నతనివలన సంతసించి సూర్యుండు శమంతకమణినిచ్చె నామణి
కంతంబున ధరియించి సత్రాజితుండు భాస్కరునిభంగి భాసమానుండై ద్వారకా
నగరంబునకు వచ్చిన దూరంబున నతనిం జూచి జనులు మణిప్రభాపటలతేజో
హృతదృష్టు లయి సూర్యుం డని శంకించి వచ్చి హరి. కి ట్లనిరి.

48

క. నారాయణ దామోదర, సీరజదళనేత్ర చక్రి శ్ర నిఖలేశ గదా
భారణ గోవింద నమ,స్కారము యదుపుత్ర నిత్య శ్ర కల్యాణనిధి.

49

మ. ధివిజాగీశ్వరు,లిచ్చయింతురు గదా శ్ర దేవేశ నిగ్ జూడ యా

దవవంశంబున గూఢమూర్తివి జగత్త్రాణుండ వై యుండఁగా
భవదీయాకృతిఁ జూడ నేఁ డిదె రుచి శ్రీ ప్రచ్ఛన్నదిగ్భాగంజై
రవియో నీరజగర్భుడో యొకఁడు నే శ్రీ రక్ష వచ్చె మార్గంబునన్.

50

వ. అని యిట్లు పలికిన మూఢజనులం జూచి గోవిందుండు నగి మణిసమేతం జైన
సత్రాజితుండు గాని సూర్యుండు గాఁ డని పలికె నంత సత్రాజితుండు శ్రీయుతం
బయి మంగళాచారసంచారం బైనతనగృహంబునకుం జని మహీసురులచేతనిజ
దేవతామందిరంబున నమ్మణిశ్రేష్ఠంబు ప్రవేశంబు సేయించె నదియును బ్రతి
దినంబు నెనిమిదిబారుపులనువర్ణంబు గలిగించు చుండు.

51

క. ఏరా జేలేడువసుమతి, నారత్నము పూజ్యమాన శ్రీ మగు నక్కడ రో
గారిష్టసర్వమాయక, మారీదుర్భిక్షభయము శ్రీ మాను నరేంద్రా.

52

క. అమ్మణి యాదవవిభునకు, నిమ్మని హరి యడుగ నాతఁ శ్రీ డీక ధనేచ్ఛం
బామ్మని పలికెను జక్రికి, నిమ్మణి యీ కున్న మీఁద శ్రీ నే మో ననుచున్.

53

వ. అంత.

54

చ. అడరెడువేడ్కఁ గంతమున శ్రీ నమ్మణిఁ దాల్చి ప్రసేనుఁ డొక్కనాఁ
డడవికి ఘోరవన్యమృగ శ్రీ యారతి నేగిన వానిఁ జంపి వై
పడి మణిఁ గొంచు నొక్కహరి శ్రీ పాఱిగ దాని వధించి డాసి యే
ర్పడఁ గనె జాంబవంతుండు ప్ర శ్రీ భాత్తదిగంతము నాశమంతమున్.

55

క. కని జాంబవంతుఁ డామణిఁ, గొనిపోయి సమీపతైల శ్రీ గుహఁ జొచ్చి ముదం
బునఁ దనకూరిమినుతకును, ఘనకేళికందుకంబు శ్రీ గాఁ జేసె నృపా.

56

వ. అంత సత్రాజితుండు తనసహోదరుం జైనప్రసేనునిం గానక దుఃఖించుచు.

57

మ. మణి కంతంబునఁ దాల్చి నేఁ డడవిలో శ్రీ మావాడు వర్తింపఁగా
మణికై పట్టి వధించినాడు హరికి శ్రీ మర్యాద లే దంచు దూ
షణముం జేయఁగ వానిదూషణము గం శ్రీ సద్వంసి యాలించి యే
వ్రణమున్ నాయెడ లేదు నింద గలిగె శ్రీ వారించు లేరీతియో.

58

వ. అని వితర్కించి.

59

మ. తనవారెల్లఁ బ్రసేనుజాడఁ డెలుపం శ్రీ దర్శించుచున్ వచ్చిత
ద్వనవీధిం గనె నేలఁ గూలినమహా శ్రీ శ్వంబుం బ్రసేనుం బ్రసే
నుని హింసించినసంహమున్ మృగపతి శ్రీ నొప్పించి ఖండించి యేఁ
గినభల్లూకము సొచ్చి యున్నగుహయుం శ్రీ గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ జై.

60

వ. కని తనవెంట వచ్చినప్రజల నెల్ల గుహముఖంబున విడిచి సాహసంబున
మహానుభావుం జైనహరి నిరంతరనివిడాంధకారబంధురం బయి భయంకరం బై
విశాలం బయినగుహంతరాళంబు సొచ్చి చని యక్కడ నొక్కబాలిక కెదుర
దర్శనీయ కేళికందుకంబుగా వ్రేలం గట్టఁబడినయమ్మణిశ్రేష్ఠంబుఁ గని హరియు

హరింప నిశ్చయించి.

61

క. మొల్ల నె పదము లిడుచు యదు, వల్లభుఁ డాశిశువుకడకు శ్ర వచ్చిన గుండె
జల్లనఁగ జూచి కంపము, మొల్లంబుగ దానిదాది శ్ర మొఱి వైట్టె న్నపా.

62

వ. అంత నాధ్వని విని బలవంతుం డైనజాంబవంతుండు వచ్చి తనస్వామి యని కృష్ణ
నెఱుంగక ప్రాకృతపురుషుం డని తలంచి కృష్ణునితో రణంబు సేసి నందు.

63

క. పలములకుఁ బోరెడు డే, గలక్రియ శత్రుములఁ దరుల శ్ర గరముల విజయే
చ్చల నిరువదియొనిమిదిదిన, ములు వోరిరి నగచరేంద్రముఖ్యుఁడు హరియున్.

క. అడిదములుఁ దరులు విఱిగిన, బెడిదము లగుమగతనములఁ శ్ర బిటుతివక వడి
బిడుగులవడువునఁ బడియెడి, పిడికిటిపోటులను గలన శ్ర బెరసి రిరువురున్.

64

శా. స్పష్టాహంకృతు లుల్లసిల్ల హరియున్ శ్ర భల్లూకలోకేశుఁడున్
ముష్టాముష్టి నహర్నిశంబు జయన శ్ర మ్మోహంబునం బోరుచోఁ
బుష్టిం బాసి ముకుందముష్టిహతులం శ్ర బూర్ణ శ్ర మోపేతుఁ డై
పిష్టాంగోరుశరీరుఁ డై యతఁడు దా శ్ర భీతాత్ముఁ డై యిట్లనున్.

65

వ. దేవా నిన్నుఁ బురాణపురుషు నధీశ్వరు విష్ణుం బ్రభవిష్ణు నెఱుంగుదుసర్వభూతు
బులకుం బ్రాణప్రతాపధైర్యబలంబులు నీవ విశ్వంబునకు సర్వస్థితిలయంబు తెవ్వ
రాచరింతురు వారికి సర్వస్థితిలయంబులఁ జేయునీశ్వరుండవు నీవ యాత్మకుం
బరమాత్మ నీవ యని మఱియును.

67

నీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు శ్ర పఱిపి పయోరాశి, నింకించి బంధించి శ్ర యేపు మాఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతా శ్ర పప్రభారాశిచే, దానవగర్వాంధ శ్ర తమన మడఁచె
గంజాతములు ద్రెంచుకరిభంగి నెవ్వఁడు, దశకంతుకంఠబృందములు ద్రుంచె
నా చంద్రసూర్యమ్రేయమరు లంకారాజ్యమునకు నెవ్వఁడు విభీషణుని నిలిపె
తే. నన్ను నేలినలోకాధి శ్ర నాథుఁ డెవ్వఁ, డంచితోదారకరుణార శ్ర సాధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవ కావె మహాత్మా నేడు, మాఱుపడి యెగ్గునేసితిమఱివలయు.

వ. అని యిట్లు పరమభక్తుం డైనజాంబవంతుండు వినుతించిన నతనిశరీరనిగ్రహ
నివారణంబుగా భక్తవత్సలుం డైనహరి తనకరంబున నతనిమేచు నిమిరి మేఘ
గంభీరభావణంబుల ని ట్లనియె.

69

క. ఈమణి మాచే బడె నని, తామసు లొనరించునిండ శ్ర దప్పెడుకొఱకై
నీమందిర మగుబిలమున, కే మరుదెంచితిమి భల్లు శ్ర కేశ్వర వింటే.

70

వ. అనిన విని సంతసించి జాంబవంతుడు మణియునుం దనకూతు జాంబవతి యను
కన్యకామణియునుం దెచ్చి హరికిఁ గానికగా సమర్పించె నటమున్న హరివెంట
వచ్చినవారలు బిలంబువాకిటం బండ్రెండుదినంబులు హరిరాక కెదురుచూచి
వేసరి వగచి పురంబునకుం జని రంత దేవకీవసుదేవులును రుక్మిణియును మిత్ర
శుభధుజ్ఞాతిజనుల్గుఱు గుహా పొచ్చి కృష్ణుండు రాక చిక్కె నని శోకించి.

71

- క. దుర్గము మగువలమున హరి, నిర్గుణుడై చేరవలయును నేడని పౌరుల
వర్గములై నేవించిరి, దుర్గం గృతకుశలమార్గఁ నే దోషితభర్గన్. 72
- క. డోలాయితమానసులై, జాలింబడి జనులు గొలువఁ నే జండిక పలికె
బాలామణితో మణితో, హేలాగతి వచ్చు నంబు నే జేక్షణుడనుచున్. 73
- క. యత్నుము సఫలం బయిన స, పత్నీసమూహములు బెగడఁ నే బద్ధాక్షుం డా
రత్నముతోఁ గన్యాజన, రత్నముతోఁ బురికి వచ్చె నే రయమున సంతన్. 74
- క. మృతుఁ డైనవాడు పునరా, గతుఁ డైనక్రియం దలంచి నే కన్యామణిసం
యుతుఁ డై వచ్చిన హరిఁ గని, విశతోత్సవ కౌతుకముల నే వెలసిని పౌరుల్. 75
- వ. ఇట్లు హరి తనపరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి రాజసభకు సత్రా
జిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చె
నతండును సిగ్గుపడి మణిం బుచ్చుకొని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరోధం
బునకు వెఱచుచు నింటికిం జని. 76
- క. పాపాత్ములపాపములం, బాపంగా నోపునట్టి నే పద్మాక్షునివై
బాపము గల దని నొడివిన, పాపాత్మునిపాపమునకుం నే బారము గలదే. 77
- మ. మితభాషిత్యము మాని యేల హరిపై నే మిథ్యాభియోగంబు చే
సితిఁ బాపాత్ముడ నర్థలోభుడను దు నే శ్చిత్తుండ మత్తుండ దు
ర్వతి నీదేహముఁ గాల్చినే దురిత మే నే మార్గంబునం బాయు నే
గతిఁ గంసారి ప్రసన్నుడై మనుచు నే నే గారుణ్యభావంబునన్. 78
- ఆ. మణిని గూతుఁ నిచ్చి నే మాధవుపదములు, పట్టుకొంటినేని నే బ్రతుకు గలదు
సంతసించు నతడు నే సదుపాయ మగు నిది, సత్య మితరవృత్తిఁ నే జక్కబడదు.
- మ. అని యిబ్బంగి బహుప్రకారముల నే నే కాంతస్థుఁ డై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతి గని స నే త్రాజిత్తు సంప్రాప్తకో
భనుఁ డై యిచ్చె విపత్నయోధిరకిక నే భామామనోహరికి
దనుజాధీశవిదారికి హరికి గాం నే తారత్నముఁ రత్నమున్. 80
- ఉ. తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁ డు నే దారయశోనిధి పెండ్లియాడె నా
నామనుజేంద్రనందితగు నే నిశ్చలక్షణసత్యభామ ను
ద్దామపతివ్రతాత్మనయ నే ధర్మవిచక్షణతాదయాయశః
కామను సత్యభామచు చు నే ఖద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యుడన్. 81
- క. మణి యిచ్చినాడు వాసర, మణి నీకును మాకుఁ గలవు నే మణులు కుమారీ
మణి చాలు నంచుఁ గృష్ణుడు, మణి సత్రాజిత్తునకును నే మరలఁగ నిచ్చెన్. 82
- వ. అంత నక్కడఁ గుంతీసహితు లయినపాండవులు లాక్షాగారంబున దగ్ధులై రని
విని నిఖిలాధర్మయం డయ్యును గృష్ణుండు బలభద్రసహితుం డై కరినగరం
బునకుం జని కృపవిదురగాంధారిభీష్మద్రోణులం గని దుఃఖోపశమనాలాపంబు

లాడు చుండె నయ్యెడ.

~~శతధన్యుడు సత్రాజితుని జంపి మణి నపహరించుట.~~

84

సీ. జగత్తీక విసవయ్య శతధన్యు బాడగని, యక్రూరకృతవర్త శ లాప్తవృత్తి
మన కిత్తు ననుచు స శ మ్మతిఁ జేసి తనకూతుఁ, బద్ధాక్షునకు నిచ్చి శ పాడి డన్
ఖలుఁడు సత్రాజిత్తుగడఁక నేక్రియనైన, మణిపుచ్చుకొనుము నీమతముమొ
యని తన్నుఁ బ్రేరేప శ నాశతధన్యుడు, పశువుఁ గటికివాడు శ పట్టి చంపు

అ. కరణి నిదురవోవ శ గడఁగి సత్రాజిత్తు, బట్టి చంపి వాని శ భామ లెల్ల
మొఱలు పెట్టలోభ శ మునఁజేసిమణిఁగొంచు, జనియె నొక్కనాడు శ జనవర్ణ్య

వ. ఇట్లు హతుం డైన తండ్రిం గని శోకించి సత్యభామ యతనిం దెలదోఁయు
దుఁ జెట్టించి హస్తీపురంబునకుం జని సర్వజ్ఞుం డైనహరికి సత్రాజిత్తుమరణంబు
విన్నవించిన హరియును బలభద్రుండు నీశ్వరు లయ్యును మనుష్యభావంబు
విలపించి రంత బలభద్రసత్యభామాసమేతుం డై హరి ద్వారకానగరంబునకు
మరలి వచ్చి శతధన్యుం జంపెద నని తలంచిన నెఱింగి శతధన్యుండు ప్రాణ
యంబునఁ గృతవర్తనంటికిం జని తనకు సహాయుండవు గ మ్మని పలికినం గృత
వర్త యి ట్లనియె.

85

ఉ. అక్కట రామకృష్ణులు మ శ హాత్తులు వారల కెగ్గు సేయఁగా
నిక్కడ నెవ్వఁ డోపు విను శ మేర్పడఁ గంఠుఁడు బంధుయుక్తుఁ డై
చిక్కఁడై మున్ను మాగధుఁడు శ సేనలతోఁ బదియేడుఁడోయముల్
దిక్కులఁ బాఱఁడే మనకు శ దృష్టము వారలలావు వింతయే.

86

వ. అని యుత్తరంబు చెప్పిన విని శతధన్యుం డక్రూరునింటికిం జని హరితోడిపగ
కుం దోడు గ మ్మని చీరిన నక్రూరుండు (హరిబలపరాక్రమ ధైర్యస్థైర్యంబు లుగ్గ
డించి మఱియు) ని ట్లనియె.

87

సీ. ఎవ్వఁడు విశ్వంబు శ నెల్ల సలీలుఁ డై, పుట్టించు రక్షించుఁ శ బాలియఁజేయు
నెవ్వనిచేవల శ నెఱుంగరు బ్రహ్మాదుఁ లెవ్వనిమాయ మో శ హించు భువన
మేడొండపాప డై శ యేవిభుఁ డొకచేత, గోరక్షణమునకై శ కొండ నెత్తె
నెవ్వఁడు కూటస్థుఁ శ డీశ్వరుఁ డద్భుత,కర్ము డనంతుండు శ గర్వ సాక్షి

తే. యట్టిభునునకు శౌరికిననవరతము, మ్రొక్కదము గాక విద్వేషమునకు నేము
వెఱుతు మొల్లమునీవొండు శ వెంటఁబొమ్ము, చాలుఁబదివేలువచ్చె నీసఖ్యమునను.

వ. అని యి ట్లక్రూరుం డుత్తరంబు వలికిన నప్తహామణి యక్రూరునొద్ద నునిచి
వెఱచి శతధన్యుండు తురగారాధుం డై శతయోజనదూరంబు చనియె గరుడ
శతనాంకకృతం బైనతే రెక్కి రామకృష్ణులు వెనుచని రంత నతండును మిథిలా
నగరంబుఁ జేరి తత్సమీపవనంబునందు.

89

- చ. తురగము డిగి తల్లడము శ తో శతధన్వుడు పాదచారి యై
పరు విడఁ బోకు పోకు మని శ పద్మదళాక్షుడు గూడఁ బాటిభీ
కరగతి వానిమ స్తకము శ ఖండితమై పడ వేసెఁ జక్రముం
బరిహత దైత్యచక్రముఁ బ్ర శ భాచయమోదిత దేవశక్రమున్. 90
- వ. ఇట్లు వారి శతధన్వుని వధియించి వానివత్త్రంబులందు మణివెదకి లే కుండుటఁ
దెలిసి బలభద్రునికడకు వచ్చి శతధన్వుం డూరక హతుం డయ్యె మణి లే దనివ
బలభద్రుం డిట్లనియె. 91
- సీ. ఆమణి శతధన్వుఁ శ డపహరించుట నిక్క, మెవ్వరిచే దాప శ నిచ్చినాఁడో
వేగము నీ వేగి శ వెదకుము పురిలోన, వైదేహు దర్శింప శ వాంఛ గలదు
పోయి వచ్చెద నీవు శ పొమ్మని వీడ్కొని, మెల్లన రాముడు శ మిథిలఁ జొచ్చి
పోయిన జనకుండు శ పొడగని హర్షించి, యెంతయుఁ బ్రియముతో నెదురువచ్చి
తే. యర్హ్యపాద్యాదికృత్యంబు శ లాచరించి, యిచ్చుయించినవస్తువు శ లెల్ల నిచ్చి
యుండుమనిభక్తిచేసిననుండ ముసలి, కువలయేశ్వరమిథిలలోఁ శ గొన్ని యేండ్లు.
వ. అంత దుర్యోధనుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుడెంచి జనక రాజుచేత సన్మాని
తుండై. 93
- క. చలమున గాంధారేముడు, లలితగదాయుద్ధకౌశ శ లమ సేర్పెఁ దగఁ
హలిచే నాశ్రితసిర్జర, ఫలిచేఁ ద్రైలోక్యవీర శ భటగణబలిచేన్. 94
- వ. అట కృష్ణుండును ద్వారకానగరంబునకుం జని శతధన్వునిమరణంబును మణి
లేకుండుటయును సత్యభామకుం జెప్పి సత్యభామాప్రియకరుండు గావున సత్రా
జిత్తునకుం బరలోకక్రియలు సేయించె నక్రూరకృతవర్తలు శతధన్వుమరణంబు
విని వెఱచి ద్వారకానగరంబు వెడలి బహుయోజనమారభూమికిం జని రక్తూ
రుండు లేమింజేసి వానలు లేక మహాత్పాతంబులును శరీరమానసతాపంబు
లును ద్వారకానగరవాసులకు సంభవించిన నందులవృద్ధజనులు బెగడి వారి
కిట్లనిరి. 95
- సీ. కమలాక్ష వివవయ్య శ గాశీఁకుఁ డేలెడి, కుంభిని వానలు శ గురియ కున్నఁ
గోరి శ్వఫలకుని శ గొనిపోయి యతనికిఁ, గాందిని యనియెను శ కన్య నిచ్చి
కాశీవిభుండు స శ త్కారంబు సేసిన, వానలు గురిసె నా శ వసుధమీఁద
నాతనిపు త్రకుఁ శ డైనయక్రూరుండు, నంతటివాఁడు మ శ హాతపస్వి
ఆ. మరలి వచ్చె నేని శ మాను నుత్పాతంబు, లెల్ల వాన గురియు శ నీస్థలమున
దేవ యతని దోడి శ తెప్పింపు మన్నింపు, మానవలయు బీడ శ మానవులకు.
వ. అని పలుకువెదలపలుకు లాకర్ణించి దూతలంబంపి కృష్ణుం డక్రూరుని రావించి
పూజించి ప్రియకథలు కొన్ని సెప్పి సకలలోకజ్ఞుండు గావున మృదుమధురభాష
ణంబుల నతనికి ట్లనియె. 97

సీ. తా నేగుతటి శత్రుధన్వండు మణిఁ దెచ్చి, నీయింటఁ బెట్టుట నీ జము డేసి
నాడ సత్రాజిత్తు నకుఁ బుత్రకులు లేమి, నతనికిఁ గార్యంబు నీ లాచరించి
వీత్తంబు ఋణమును నీ విభజించుకొనియెడ, రతనిపుత్రిక లెల్ల నీ నతఁడఁ పడు
చేత దుర్మరణంబుఁ నీ జెందినాఁ డతనికై, సత్కర్మములు మీఁద నీ జరుపవలయు
అ. మణి గ్రహింపు మీవశమాయన్న నను నమ్మ, డెలమి బంధుజనులకెల్లఁ జూపు
మయ్య నీగృహమున నీ హాటకవేదికా, సహితమఖము లమరు నీ సంతతమును
వ. అని యిట్లు సామవచనంబులు హరి వలికిన సక్రూరుండు వత్తుచ్చన్నం దై
మణిం దెచ్చి హరికిచ్చిన.

ఉ. సంతస మంది బంధుజన నీ సన్నిధికిఁ హరి దెచ్చి చూపె న
శ్రాంతవిభాసమానఘృణి నీ జాలపలాయితభూనభోంతర
ధ్వంతము హేమభారచయ నీ వర్షణవిస్తృతదేవమానవ
స్వాంతముఁ గీర్తిపూరితది నీ శావలయాంతము నా శమంతమున్ 100
క. చక్రాయధుఁ డీక్రియఁ దన, యక్రూరత్వంబు జనుల నీ కందఱకును ని
ర్వక్రముగఁ దెలిపి క్రమృణ, సక్రూరుని కిచ్చె మణిఁ గృ నీ పాకలితుం డై. 101
క. ఘనుఁడు భగవంతుఁ డీశ్వరుఁ, డనఘుఁడు మణి దెచ్చి యిచ్చి నీ నట్టికథనముఁ
వినినఁ బఠించినఁ దలఁచిన, జనులకు దుర్యశముఁ బాప నీ సంఘముఁ దలఁగున్. 102

శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు పాండవులం జూడ నిశ్చయించి సాత్యకి ప్రముఖయాదవులు
గొలువఁ బురుషోత్తముం డింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనినం బ్రాణంబుం గనిన
యింద్రియంబులభంగి వా రభిలేశ్వరుం డైనవారిం గని కౌగిలించుకొని కృష్ణుని
దివ్యదేహసంగమంబున నిర్దుతకల్పపు లై యనురాగహాసవిభాసితం బైనము
కుండముఖారవిందంబు సందర్శించి యానందంబు నొందిరి గోవిందుండును యాధి
పతిభీమసేనులచరణంబులకు నభివందనములు చేసి యర్జును నాలింగనంబున
సత్కరించి నకులసహదేవులు మ్రొక్కిన గ్రుచ్చియెత్తి యుత్తమపీఠంబున నాసీ
నుం డై యుండె నప్పుడు. 108

క. చంచద్దనకుచభారా, కుంచిత యై క్రొత్తపెండ్లి నీ కూతు రగుట నిం
చించుక నీగ్గు జనింపఁగ, బాంచాలతనూజ మ్రొక్కెఁ నీ బద్ధాత్మునకున్. 104

వ. అంత సాత్యకి పాండవులచేతం బూజితుండై యొక్కపీఠంబున నాసీనుండై యుం
డెఁ దక్కినయనుచరులును వారిచేతఁ బూజితు లై కొలిచియుండిరి హరియుం
గుంతీదేవికడకుం జని నమస్కరించి యిట్లనియె. 105

క. అత్తా కొడుకులుఁ గోడలు, జిత్రానందముగఁ బనులు నీ సేయఁగ నాత్మా
యత్తానుగ వై యాజ్ఞాసత్రాదులు గలిగి మనుడె నీ సమ్మాదమునన్. 106
చ. అనవుడుఁ బ్రేమవిహ్వలత నీ నందుచు గద్గదభాషణంబులం

గనుగవ సమ్రాజ్యములు : గ్రమ్మగ గుంతి సుయోధనుండు సే
సింహపకారముం కలచి : చెందిన మాఖము లెల్ల జెప్పి యా
దనుజవిరోధి కి ట్లనియె : దద్దయుఁ బెద్దజీకంబు సేయుచున్.

107

సీ. అన్న సీమట్టాల : నరయును మఱివవు, నీవు పుత్రైంచిన : నెమ్మితోడ
మాయన్న యేతెంచి : మముఁ జూచిపోయెను, నిల్చి యన్నారము : నీబలమున
నాపిన్న వాండ్రకు : నాకు ది క్కెవ్వరు, నేఁ డాదిగా నింక : నీవ కాక
యఖిలజంతువుల కి : వాత్తవు గావునఁ, జరులు నావారని : భ్రాంతి సేయ
తే. వయ్య నాభాగ్యమెట్టిదో : యనవరతముఁ, జిత్తముననుండికరుణమా : బిక్కు లెల్లఁ
బాపు చుంచువుగాదె యో : పరమపుణ్య, యదుకమారవ : ర్ణ్య బుధాగ్రగణ్య.
వ. అనిన యధిష్ఠితుం డి ట్లనియె.

109

ఉ. పట్టఁగ లేరు నిన్నుఁ దమ : భావములందు సనందనాదు లే
పట్టన నైన నట్టిగూణ : భద్రచరిత్రుడ వీవు నేడు మా
చుట్టమ వంచు వచ్చెదవు : మాచెడ వల్పుల మైనమమ్ము నే
మెట్టితపంబు సేసితి మ : ధీశ్వర పూర్వశరీరవేళలన్.

110

వ. అని ధర్మజుండు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నింద్రప్రస్థపురంబు వారలకు నయనానందం
బు సేయుచు హరి కొన్ని నెలలు వసించి యుండె నం దొక్కనాడు.

111

మ. తురగశ్రేష్ఠము నెక్కి కంకటధను : న్మాణిశోరోపేతుఁ డై
హరితోడఁ వనభూమి కేగి విజయుం : డాసక్తుఁ డై చంపె శం
బరశార్దూలతరక్షశల్మచమరీ : భల్లూకగంధర్వకా
సరకంఠీరవఖడ్గకోలహరిణీ : సారంగముఖ్యంబులన్.

112

క. అచ్చోటఁ బవిత్రము లై, చచ్చినమృగరాజి నెల్ల : జననాథునకుం
దెచ్చి యొసంగిరి మెచ్చుగఁ, జెచ్చెర నరుఁ గొల్చియున్న : సేవకు లధిపా.

113

వ. అంత నరునుండు సీరువట్టున డస్సిన యమునకుం జని యమృహారథు లైననరనా
రాయణు లందు వార్చి జలంబులు ద్రావి యొకపులిసప్రదేశంబున నుండి.

114

చ. ఉపగతు లైనయట్టిపురుషోత్తమపార్థులు గాంచి రాపగా
విపులవిలోనలతరగ్రవీచికలందు శిరోజభారరు
చ్యవహసితాళిమాలిక ను : దంచితబాలశశిప్రభాలికం
దపనుని బాలికఁ మదన : దర్పణతుల్యకపోలపాలికన్.

115

వ. కని యచ్యుతుండు వంచిన వివ్వచ్చుండు సని యాకస్య కి ట్లనియె.

116

మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వేమిఁకొఱ కి : చోటం బ్రవర్తించె దె
య్యది సీనామము గోర్కి యెట్టిది వివా : హాకాంక్షతోఁ గూడి యీ
నదికిఁ వచ్చినజాడ గానఁబడె ధ : న్యం బయ్యె నీరాక నీ
యదయాదిస్థితి నెల్లఁ జెప్పు మబలా : యద్యత్కురంగేక్షణా.

117

116

వ. అనిన సర్జనునకుఁ గాళింది యిట్లనియె.

మ. సరవీరోత్తమ యేను సూర్యునిసుతఁ య నా పేరు కాళింది భా
స్కరసంకల్పిత కేహమందు నదిలోఁ య గంజాత్తు విష్ణుం బ్రభుఁ
వరుఁ గాఁ గోరితపంబు నేయుదు నొరకఁ య వాంఛింపఁ గృష్ణుండు వ
స్యరతిఁ వచ్చి వరించు నంచుఁ బలికెఁ య నా తండ్రి నాతోడుతన్. 119

వ. అనిన విని ధనంజయుం డాసీలవేణిపలుకులు హరికిం జెప్పిన విని సర్వజ్ఞుండఁ
హరియు హరిమధ్యను రథంబుమీఁద నిడుకొని ధర్మరాజుకడకుం జని వారలు
గోరిన విశ్వకర్తను రావించి వారిపురం బతిచిత్రంబు నేయించె. 120

క. దేవేంద్రునిభాండవమును, బావకునకు నీఁ దలంచి య పార్థుని రథికుం
గావించి నూతుఁ డయ్యెను, గోవిందుడు మఱిదితోడి య కూరిమి వెలయన్. 121

వ. ఇట్లు సరనారాయణులు సహాయులుగా దహనుండు భాండవవనంబు దహించి
సంతసించి విజయునకు నక్షయతూణీరంబులు నశేద్యకవచంబును గాంధీవ మని
యెడిబాణాసనంబును దివ్యరథంబును ధవళరథ్యంబులు నిచ్చె నందు. 122

ఉ. వాసవనూనుచే దనకు య వహ్నిభిజనితోగ్ర వేదనలో
పాసినఁ జేసి యొక్కసభ య పార్థున కిచ్చె మయుండు పీతుఁ డై
యాసభలోనఁ గాదె గమనాగమనంబులఁ గౌర వేంద్రుఁ డు
ల్లాసముఁ బాసి యుండుట జ య లస్థునిర్ణయబుద్ధిహీనుఁ డై. 123

అయ్యో శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రునిద నాగ్నజితి భద్ర లక్షణ యనువారలఁ బరిణయంబగుట.

వ. అంతం గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రముఖుల వీడుకొని సాత్యకిప్రముఖసహచరులు
గొలువ మరలి తనపురంబునకుం జనుడెంచి బంధుజనంబులకుఁ బరమానందంబు
నేయుచు నొక్కపుణ్యదివసంబున శుభలగ్నంబునం గాళిందిం బెండి యయ్యె
మఱియు నవంతి దేశాధీశ్వరు లైనవిందానువిందులు దుర్యోధనునకు వశ్యులై
హరికి మేనత్త యైన రాజాధిదేవికూతురైన తమ చెలియలివివాహంబు ఫేయ
నుద్యోగించి స్వయంవరంబుఁ జాటించిన. 124

క. భూరమణులు సూడఁగ హరి, వీరతఁ జేకొనియె మిత్రునిదను నిత్యా
పూరితసుజనానందం, జూచుచికుర కాంతివిజితప్రబుద్ధబద్ధన్. 125

నీ. జననాథ వినుము కోసల దేశ మేలెడి, నగ్నజి త్తనునరకనాథుఁ డొకఁడు
సుమతి ధార్మికుడు తత్తునత నాగ్నజితి యను, కన్యక గణవతి యగలదు దాని
బెండ్లియాడుటకు నై య పృథివీశు లేతెంచి, వాఁడీకొమ్ములు గలవాని వీర
గంధంబు పోకినఁ య గాలుద్రవ్వెడివాని, నతిమదమత్తంబు య లైనవాని
తే. గోవృషంబుల నేడింటిఁ య గూర్చి తిగిచి, బాహుబలమున నెవ్వడు య పట్టి కట్టు
నతడు కన్యకుడగువరుఁ య డనిన వాని, బట్ట జాలక పోదురు య ప్రజలు బెగడి.

వ. ఇట్లు గోవుమంబుల జయించినవాఁ డక్కన్యకు వరుం డనిన భగవంతుం డైన
హరి విని సేనాపరివృతుం డై గోసలపురంబునకుం జనినఁ గోసలాధీశ్వరుండు
హరి నెవఁర్కొని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి పీఠంబు సమర్పించి ప్రతి
వందితుం డై యున్నయెడ. 127

క. ఆరాజకన్య ప్రియమున, నారాజీవాళ్ళు మోహనా శ కాకుఁ ద్రిలో
కారాధితు మాధవుఁ దన, కారాధ్యుం డైననాథుఁ శ డని గోరె నృపా. 128

వ. మఱియు నక్కన్యకారత్నంబు తనమనంబున. 129

ఆ. విష్ణుఁ డవ్యయుండు శ విభుఁడు గావలె నని, నోచినట్టితొంటి శ నోముఫలము
సిద్ధ మయ్యె సేని శ జేకొనుఁ బో నన్నుఁ, జక్రధరుఁడు శ వైరిచక్రహరుఁడు.

మ. సీరియుం బద్ధభవేశదిక్పతులు ముఖ శ సేవించి యెర్వానిశ్రీ
చరుణాంభోజపరాగముఁ శిరములఁ శ సమ్యగ్గతిం దాల్చురీ
ధరణీచక్రభరంబు వాపుటకు ను శ ద్యత్యేళిమూర్తుల్ దయా
పరుఁ డై యెవ్వఁడు దాల్చు నట్టిహరి యె శ బృంగిం బ్రవర్తించునో. 131

వ. అని యిట్లు నాగ్నజితివిచారింపునెడఁ గృష్ణుం డారాజం జూచి మేఘగంభీరనిన
దంబున నిట్లనియె. 132

క. ¹అన్యుల యాచింపరు రాజన్యలు సౌజన్యకాంక్షఁ శ జనుడెంచితిమి
కన్యక వేడెద నిమ్మా, కన్యాశుల్కదుల మేము శ గాము నరేంద్రా. 133

వ. అనిన విని రాజు ట్లనియె. 134

శా. కన్యం జేకొన నిన్నిలోకముల నీ శ కంటక ఘనం డైనరా
జన్యం డెవ్వఁడు నీగుణంబులకు నా శ శ్చర్యంబునం బొంది తా
సన్యారంభము మాని లక్ష్మీ భవదీ శ యాంగంబునఁ నిత్యయై
ధన్యత్వంబునఁ జెంది యున్నది గదా శ తాత్పర్యసంయు క్తయై. 135

శా. చంచదోవృషస ప్రకంబుఁ గడిమిఁ శ సైరించి యెవ్వఁడు భం
జించుఁ వానికిఁ గూతు నిత్తు నని యే శ జీరించినఁ వైభవో
దంచద్దర్పులు వచ్చి రాజతనయుల్ శ తత్పాదశృంగాహతిం
గించిత్కాలము నోర్వ కేగుదు రనిం శ గేడించి భిన్నాంగు లై. 136

శా. ఉష్ణాంశుండు తమంబుఁ దోలు క్రియ నీ శ పుగ్రహవత్సోణిలోఁ
గృష్ణా వైరులఁ దోలినాడవు రణ శ క్రిడావిశేషంబులఁ
స్థాపింపవు సప్తగోవుషములఁ శ సే దాజ భంజించి రో
చిష్ణుత్వంబున నీవు సేకొనుము మా శ శీతాంశుబింబాననన్. 137

వ. అని నగ్నజిత్తు దనకూతునివాహంబునకుం జేసినసమయంబు సెప్పిన విని. 138

క. 1. ఏ నీ పుత్రికఁ గోరి మహినాయక వచ్చినాడె + నిమ్మ కరుణ నా, మానవతి నాకు ననవుడు,
దానవసంహరునితో న + తం డి ట్లనియెన్.

చ. కనియె నఘారి వత్సబక శ కంసవిదారి ఖలప్రహారి దా
ఘనతరకిల్పివంబుల న శ గణ్యభయంకరపౌరుషంబులకా
సునిశితశృంగనిర్దళిత శ శూరసమూహముఖామివంబులకా
హననగుణోన్నివంబుల మ శ హాపరుషంబున గోవృషంబులన్.

139

ఉ. చేలము చక్కఁ గట్టుకొని శ చిత్రగతిక వడి నేడుమూర్తు లై
బాలుఁడు దారురూపములఁ శ బట్టెడికైవడిఁ బట్టి పీరకా
ర్దులుఁడు గుద్ది నేలఁ బడఁ శ ద్రోచి మహోద్ధతిఁ గట్టి యీడ్చి భూ
పాలకు లెల్ల మెచ్చ వృష శ భంబులఁ బర్వతసన్నిభంబులన్.

140

వ. ఇట్లు వృషభంబుల నన్ని టినింగట్టి యీడ్చినంజూచి సంతసించి హరికి నగ్నజిత్తు
నాగ్నజతి నిచ్చె విధివత్ప్రకారంబునం హరి బెండ్లియయ్యె నారాజసుందరులను
దంబునం బొంది రాసమయంబున బ్రాహ్మణశీర్వాదంబులును గీతపటహాశంఖా
హాళభేరిమృదంగనినదంబులును జెలంగె నంత నాకోసలేంద్రుఁడు దంపతులరథా
రోహణంబు నేయించి పదివేలధేనువులును విచిత్రాంబరాభరణభూషిత లైన
యువతులుమూఁడు వేలును దొమ్మిదివేలగజంబులును గజంబులకు శతగుణము
లైనరథంబులును రథంబులకు శతగుణంబు లైనహయంబులును హయంబులకు
శతగుణాధికం లైనభటసమూహంబును నిచ్చి పుత్తెంచిన వచ్చునప్పుడు.

141

ఉ. భూతి యెలర్పఁ గోసలుని శ పుత్రికకై చనుడెంచి తొల్లియాఁ
బోతులచేత నోటువడి శ పోయినభూపతు లెల్ల మాధవుం
డాతరుణిక వరించుట చ శ రావలిచే విని త్రోవ సైన్యసం
ఘాతముతోడఁ దాడి రరి శ గర్వవిమోచనుఁ బద్ధలోచనున్.

142

ఉ. దండి నరాతు లెల్ల హరిఁ శ దాఁకిన నడ్డము వచ్చి వీఁతతో
భండనభూమియందుఁ దన శ బాంధవు లెల్లను సంతసించగా
గాండివచాపము కత్తికి శ ఖంబుల వైరుల నెల్లఁ జంపె నా
ఖండలనందనుండు శశ శ కంబుల సింహము చంపుకైవడిన్.

143

వ. ఇట్లు హరి నాగ్నజతిం బెండ్లి యై యరణంబు పుచ్చుకొని ద్వారకాననగరంబు
నకు వచ్చి సత్యభామతోడం గ్రీడించు చుండె మఱియును.

144

మ. జనవంద్యకృతకీర్తి నంద్యఁ దరుణిక శ సందర్శనతోఁ గిపా
ద్యనుజ్ఞా మేనమఱందలిక విమలలో శ లాపాంగఁ గైకేయి ని
ద్ధనయోన్నిద్రఁ బ్రపూర్ణసద్గుణసము శ ద్రక భద్రనతుద్ర నా
వనతాత్ముఁడు పెండ్లియాడె నహిత శ వ్రాతంబు భీతంబుగన్

145

మ. మఱియును.

146

ప్ర. అమృతుల బాఁట దోలి భుజ శ గాంతకుఁ డైనభగేశ్వరుండు ము
న్నమృతముఁ దెచ్చుకై వడి మ శ దాంధుల రాజుల నుక్కడంచి యా

కమలదళాయతేక్షణుఁడు శక్తకొని తెచ్చెను మద్రకన్యకా
సమదమ్మగేక్షణా నయవి శ్చక్షణ లక్షణ బుణ్యలక్షణాన్. 147

వ. ఇట్లు హరికి రుక్మిణియు జాంబవతియు సత్యభామయుఁ గాళిందియు మిత్రవిం
దయు నాగ్నజితియు భద్రయు మద్రరాజనందన యైసలక్షణయు ననంగా నెన
మండు భార్యలై మఱియు సరకాసురుని వధియించి తన్నిరుద్ధకన్యల షోడశ
సహస్రసంఖ్యల రోహిణి మొదలైనవారిం బరిగ్రహించె ననిన విని. 148

క. ధరకుం బ్రియనందనుఁ డగు, సరకుని హరి యేల చంపె శ్చ సరకాసురుఁ డా
వరకుంతల లగుచామీ, కరకుంభస్తనల నేల శ్చ క్షాతీయపెట్టెన్. 149

వ. అనిన నరేంద్రునకు మునీంద్రుం డి ట్లనియె సరకాసురునిచేత నదితికర్ణకుండలంబు
లును వరుణచ్చత్రంబును ¹మణిపర్వత మనియెనునమరాద్రిస్థానంబును గోలుప
డుటయు నింద్రుండు వచ్చి హరికి విన్నవించిన హరి సరకాసురవధార్థంబు గరుడ
వాహనారూఢుం డై చనుసమయంబున హరికి సత్యభామ యి ట్లనియె. 150

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోగూడ సరిగి సరకాసురుని వధించుట.

శా. దేవా నీవు నిశాటసంఘముల ను శ్చ దీపించి చెండాడ నీ
ప్రావీణ్యంబులు నూడఁ గోరుదుఁ కదా శ్చ ప్రాణేశ మన్నించి న
న్నీవెంటం గొనిపోమ్ము నేడు కరుణా శ్చ నే జూచి యేతెంచి నీ
దేవీసంహతి కెల్ల జెప్పుదు భవ శ్చ ద్వీప్రప్రతాపోన్నతుల్. 151

వ. అనిన బ్రాణవల్లభకు వల్లభుం డి ట్లనియె. 152

నీ. సమదవుష్పంధయ శ్చ ఝుంకారములు కావు, భీషణకుంభీంద్ర శ్చ బృంహితములు
వాయునిర్గతపద్మ శ్చ వనరేణువులు గావు, తురగరింఖాముఖో శ్చ ద్వాతరజము
లాక్షీరజలతరం శ్చ గాసారములుగావు, శత్రుధనుర్ముక్త శ్చ సాయకములు
కలహంససారస శ్చ కాసారములు గావు, దనుజేంద్ర సైన్యక శ్చ దంబకములు

తే. కమలకహ్లాకుసుమసం శ్చ ఘములు గావు, చటులరిపుశౌకాలఖడ్గాది శ్చ సాధనములు
కన్య నీ వేడ రణరంగ శ్చ గమన మేడ, వత్తు వేగమ నిలుపుము శ్చ వలధువలధు.

వ. అనినఁ బ్రియంబు జనియింప డగ్గఱి. 154

ఉ. దాసవులైన నేమి మఱి శ్చ దైత్యసమూహములైన నేమి నీ
మానితబాహుదుర్గముల శ్చ మాటున నుండఁగ నేమి శంక నీ
తో నరుడెంతు నంచు గర శ్చ తోయజముల్ ముకుళించి మ్రొక్కెన
మ్మానిని దన్ను భర్తబహు శ్చ మానవురస్సరస్వప్తి జూడఁగన్. 155

వ. ఇట్లు తనకు మ్రొక్కినసత్యభామను గరకమలంబుల గుచ్చి యెత్తి తోడ్కొని
గరుడారూఢుం డై హరి గగనమార్గంబునం జని గిరిశత్రుసలిలదహనపవనదు
ర్గమం బై మురాసురపాశపరివృతం బయినప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డగ్గఱి. 156

1. కారలఁబెట్టెన్. 2. గోలుపడుటయు సమరాచలంబు నెడుటయు.

మ. గదచే బర్వతదుర్గముల్ శకలముల్ శ గావించి సత్తేజిత
ప్రదర్శకైలు శత్రుదుర్గచయముకా శ భంజించి చక్రాహతిం
జెదరక వాయుజలాగ్నిదుర్గముల ని శ శ్శేషంబులం జేసి భీ
ప్రదుఁడై వాలునఁ ద్రుంచె గృష్ణుడు ముర శ ప్రచ్ఛన్నపాశంబులన్. 157

వ. మఱియును. 158

శా. ప్రకారంబు గదాప్రహారముల ను శ త్పాటించి యంత్రంబులుకా
నాకారాతులమానసంబులును భి శ న్నత్వంబు సెందంగ న
స్తోకాకారుడు శౌరి యొత్తె విలయో శ ధూతాభ్రనిర్ఘాతరే
ఖాకాశిన్యముఁ బొంచజన్యమువిము శ క్తప్రాణిచైతన్యమున్. 159

వ. అంత లయకాలకాలాభ్రగర్జనంబుపగిది నొప్పనమ్మహాధ్వని విని పంచశిఖు
డైనమ్మరాసురుండు నిదుర సాలించి యావులించి నీల్గి లేచి జలంబులు మెడలి
వచ్చి హరిం గని ప్రళయకాలకీలకైవడి మండుచు దుర్నిరీక్ష్యుం డై కరాళి
చుచుం దనపంచముఖంబులం బంచభూతమయం బయినలోకంబుల మ్రింగ వపు
ళించుచందంబునం గదిసి యాభీలకీలాజ్ఞలం బగుశూలంబున గరుడుని మెడి
భూనభోంతరంబులు నిండ నార్చుచు. 160

క. దురదురఁ బరు విడి బిరుసున, హరిహరి నిలునిలువు మనుచు శ నసురయుఁగడిసె.
మురమురదివిజలహృదయము, మెరమెరయిదెయడఁగుననుచు శ మెఱసె హరియున్

వ. అప్పుడు. 162

క. గరుడునిపైఁ బడ వచ్చిన, మురశూలము నడుమ నొడిసి శ ముత్తునియలుగా
గరముల విఱచి ముకుందుడు, మురముఖముల నిశితవిశిఖ్రములు వడిజొనిపెన్.

మ. గదప్రేసెక మురదానవుండు హరిపైఁ శ గంసారియుం దద్గదకా
గదచేఁ ద్రుంచి సహస్రభాగములుగాఁ శ గల్పించె నాలాన వాఁ
డెదు రై హస్తము లై త్రికొంచు వడి రా శ నీక్షించి లీలాసమ
గ్రదళకా వానిశిరంబు లైదును వడికా శ ఖండించె జక్రాహతిన్. 164

వ. ఇట్లు శిరంబులు చక్రిచక్రధారాచ్ఛిన్నంబు లయిన వజ్రవజ్రధారాదళితశిఖరం
బై కూలెడిశిఖరిచందంబున మురాసురుండు జలంబులందుఁ గూలిన వానిమా
నులు జనకవధజనితశోకాతురు లై జనార్దను మర్దింతు మని రణకుర్దనంబునం
దామ్రుండు సంతరితుండు శ్రవణుండు విభావసుండు వసుండు సభస్వంతుండు
నరుణుండు నన నేడ్వరుయోధులు సక్రొధు లై కాలాంతకచోదితం బైనప్రళ
యపవనసప్తకంబుభంగి నరకాసురప్రేరితులై రయంబునఁ బీఠం డనియెడుదం
డనాథుం బురస్కరించికొని పఱతెంచి హరిం దాడి శరశక్తిగదాఖడ్గకరవాల
శూలాది సాధనంబులు ప్రయోగించిన. 165

ఉ. అదనుక్షేంద్రయోధవిని శ ధాయుధసంఘము నెల్ల సుగృతకా

మేషినిఁ గూల నేయుచు స శ మిద్ధనిరర్థమార్గణాలిఁ గ్ర

వ్యాదకులాంతకుం డసుర శ హస్తభుజాననకంతజానుజం

ఘాదులఁ ద్రుంచి వైచే దిల శ లంతలు ఖండము లై యిలం బడన్.

166

వ. మఱియు హరిశ్చరజాలచక్రనిహతు లయి తనవారలు మడియుటకు వెఱుంగుపడి
రోషించి గరుడగమనుని చూపించి తన్ను భూషించుకొని సరకు సేయక నరకుం
డు వరకుండలప్రముఖాధరణభూషితుం డయి దానసలిలధారాసీక్తగండంబులు
ను మహోద్బంధశుండంబులు నైనవేదండతండంబులు నడువ వెడలి భండనంబు
నకుం జని.

167

మ. బలవంతుండు ధరాసుతుండు గనె శుం శ భద్రాజబింబోపరి

స్థలశంపాన్వితమేఘమో యన ఖగేం శ ద్రస్కంధపీతంబుపై

లలనారత్నముఁ గూడి సంగరకథా శ లాపంబులక జేయును

జ్ఞులసీలాంగుఁ గనన్నివంగుఁ గుహనా శ చంగుఁ రణాభంగునిన్.

168

వ. కని కలహంబునకు నరకాసురుండు గమకింపం దమకింపక విలోకించి సంభ్ర
మరిబున.

169

శా. వేణీ జొలెము వెట్టి సంఘటితసి శ వీబంధ యై భూషణ

క్రేణిం దాల్చి ముఖేందుమండలమరీ శ చీజాలముల్ పర్వగాఁ

బాణిం బయ్యెడఁ జక్కఁగాఁ దుఱిమి శుం శ భద్వీరసంరంభ యై

యేణిలోచన లేచి నిల్చెఁ దన ప్తా శ శేకాగ్రభాగంబునన్.

170

~~యై~~ సత్యభామ పరకాసురునితో యుద్ధంబు సేయుట. ~~యై~~

క. జన్యంబున దనుజులదౌర్జన్యము లుడుపంగఁ గోరి శ చనుదెంచినసౌ

జన్యవలెఁ జూచి యదురా, జన్యక్రేష్టుండు సరస శ సల్లాపములన్.

171

క. లేమా దనుజుల గెలువఁగ, లేమా నీ వేల కడఁగి శ లేచితి విటు రా

లే మాను మాన వే నా, లే మావి ల్లందికొనుము శ లీలం గేలన్.

172

వ. అని పలికి.

173

క. హరిణాక్షికి హరి యిచ్చెను, సురనికరోల్లాసనమును శ శూరకతోరా

సురసైన్యత్రాసనమును, బరగర్వనిరాసనమును శ బాణాసనమున్.

174

శా. ఆ వి ల్లంది బలంబు నొంది తదగ శ క్త్యానంతతేజోవిశే

షావిర్యూతమహాప్రతాపమున వీ శ రాలోకదుర్లోక యై

తా వేగఁ సగుణంబుఁ జేసె ధనువుం శ దన్వంగి దై త్యాంగనా

గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణ శ క్రీడామహోత్సంతతోన్.

175

క. నారి మొరయించె రిపుసే, నారింఖనహేతు వైన శ నాదము నిగుడక

నారిమణి జలసంప, న్నారీభాదికము మూర్ఛ శ నంద నరేంద్రా.

176

సీ. సౌవర్ణకంకణ శ ఝణఝణనినదంబు, శింజినీరవముతోఁ శ జెలిమి సేయఁ

దాటంకమణిగణ శ్ర ధగధగదీప్తులు, గండమండలరుచి శ్ర గప్పికొనఁగ
 ధవళతరాసాంగ శ్ర ధశధశరోచులు, బాణజాలప్రభా శ్ర పటలి నడఁచ
 శరపాతఘమఘమ శ్ర శబ్దంబు పరిపంథి, సైనికకలకల శ్ర స్వనము నునుప
 తే. వీరశృంగారభయరాద్ర శ్ర విస్తయములు
 గలసి భామిని యయ్యెనో శ్ర కాక యనఁగ
 నిమివుఁ దొడుగుట దివుచుట శ్ర యేయు తెల్ల
 నెఱుఁగ రా కుండ నని సేసె శ్ర నిందువదన.

177

మ. పరుఁ జూచున్ పరుఁ జూచు నొంప నలరిం శ్ర షణ్ రోషరాగోదయా.
 విరతభ్రూకుటిమందహాసములతో శ్ర వీరంబు శృంగారమున్
 జరగం గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం శ్ర జండాశ్రుసందోహమున్
 సరసాలోకసమూహమున్ నెఱపుచుం శ్ర చంద్రాస్య హేలాగతిన్.

178

మ. అలినీలాలక చూడ నొ ప్పెనఁగఁ ¹బ్ర శ్ర త్యాల్లిడపాదంబుతో
 నలిక స్వేదవిక్రేణ్ణ కాలకలతో శ్ర నాకర్ణికానీతస
 ల్లలితజ్యోనఖపుంఖదీధితులతో శ్ర లత్యైవలోకంబుతో
 వలయాకారధనుర్విముక్తవిశిఖ శ్ర వ్రాతాహతారాతి యై.

179

సీ. బొమ్మపెండ్లిండ్లకుఁ శ్ర బో నొల్ల ననుబాలుఁ రణరంగమున కెట్లు శ్ర రాఁ దలంచె
 మగవారిఁ గనినఁ దాఁమఱుఁగుఁ జేరెడునింతి, పగవారి గెల్వ నేరపగిడి జూఁ
 బసిడియుయ్యెల లెక్క శ్ర భయ మందుభీరువు, ఖగపతిస్కంధ మేకకడిది నెక్క
 సఖులకోలాహలస్వనము లోర్వనికన్య, పటహభాంకృతుల కెట్లుగి నోర్చె
 ఆ. నీలకంఠములకు శ్ర నృత్యంబుఁ గఱపుచు, నలసి తలఁగి పోవునలరుఁబోడి
 యేవిధమున నుండె శ్ర నెలమి నాలీఢాది, మానములను రిపులమాన మడఁచ. 180

సీ. వీణఁ జక్కఁగ బట్ట వెర శ్ర వెఱుంగనికొమ్మ, బాణాసనం బెట్లు శ్ర పట్ట నేర్చె
 మ్రాచువఁ దీఁగఁ గూర్పంగ నేరనిలేమ, గుణము సేక్రియ ధనుఃకోటిఁగూర్చె
 సరవి ముత్యము గ్రువ్వఁ శ్ర జాలని యబల యే, నిపుణత సంధించె శ్ర నిశితశరము
 జలుకకుఁ బద్యంబు శ్ర చెప్ప నేరనితన్వి, యత్రుమంత్రము లెన్నఁ శ్ర డభ్యసించె
 ఆ. పలుకు మనినఁ బెక్కు శ్ర పలుకనిముగుడ యే, గతి నొనర్చె సింహాగ్రజనములు
 ననఁగ మెఱసె ద్రిజగ శ్ర దభిరామ గుణధామ, చారునత్యభామ శ్ర సత్యభామ.

తా. జ్యోవల్లిధ్వని గర్జనంబుగ సురలో శ్ర సారంగయూథంబుగా
 నావి ల్లిద్రతరాసనంబుగ సరో శ్ర జాతుండు మేఘంబుగాఁ
 దా విద్యుల్లతభంగి నింతి సురజ శ్ర ద్దావాగ్నిమగ్నంబుగాఁ
 బ్రావృట్కలము సేసె బాణచయ మం శ్ర భశ్మికరశ్రేణి గాన్.

182

సీ. రానేందుబింబుమై శ్ర రవిబింబ మై యొప్పు, నీరజాతేజః శ్ర నమ్రెంగులు

- కంఠర్పకేతు వై శ్ర ఘనధూమకేతు వై, యలరుఁ బూజోడిచే శ్ర లాంచలంబు
భావజుపరిధి యై శ్ర ప్రళయార్కుపరిధి యై, మెఱయు నాకృష్టమై శ్ర మెలఁతచాప
మమృతప్రవాహ మై శ్ర యనలసందోహ మై, తన రాకు నింతిసం శ్ర దర్శనంబు
- ఆ. హర్ష దాయ యై మ శ్ర హరోషదాయ యై, పరయ ముద్దరాలి శ్ర బాణవృష్టి
హరికి నరికిఁ జూడ శ్ర నందంద శృంగార, వీరరసము లాలి శ్ర విస్తరిల్ల. 183
- వ. ఇవ్విధంబున. 184
- క. శంపాలతాభబెడిదవు, టంపఱచే ఘోరదాన శ్ర వానీకంబుల్
పెం పటి సన్నాహంబుల, సొం పటి భూసుతునివెనుకఁ శ్ర జొచ్చెన్ విచ్చెన్. 185
- వ. అయ్యవసరంబునం గంససంహరి మనోహారిణిం జూచి సంతోషకారియుం గరు
ణారసావలోకన ప్రసారియు మధురవచనసుధారసవిసారియుం దదీయసమరసన్నా
హానివారియు నై యి ట్లనియె. 186
- క. కొమ్మా దానవనాథుని, కొమ్మాహవమునకుఁ బోలఁగె శ్ర గురువిజయముఁ గై
కొమ్మా మెచ్చితినిచ్చెదఁ, గొమ్మాభరణములు నీవు శ్ర గోరిన వెల్లన్. 187
- వ. అని పలికి సమ్మానరూపంబులును మోహనదీపంబులును దూరీకృతచి త్తవిక్షేపం
బులు నైనసల్లాపంబులం గళావతిం దద్దయు, బెద్దటికంబు నేసి తత్కరకిసల
యోల్లసితబాణాసనంబు మరల నందుకొనియె నప్పుడు సురవైరి మురవైరి కి
ట్లనియె. 188
- క. మగువ మగవారిముందఱి, మగతనములు నూప రణము శ్ర మానుట నీకుఁ
మగతనము గాదు దనుజులు, మగువలదెసఁ జనరు మగలశ్రమగ లగుట హరీ.
వ. అనిన హరి యి ట్లనియె. 190
- క. నరకా ఖండించెద మ, త్కరకాండాసనవిముక్త శ్ర ఘనశరముల భీ
కరకాయ నిన్ను సురకి, న్నరకాంతలు నూచి నేడు శ్ర నందం బొందన్. 191
- వ. అని పలికి హరి నరకాసురయోధలమీఁద శతఘ్ని యనుదివ్యాస్త్రంబు ప్రయో
గించిన నొక్కవరుసను వార లందఱు మహావృథం జెందిరి మఱియును. 192
- మ. శరవిచ్చిన్నతురంగ మై పటుగదా శ్ర సంభిన్నమాతంగ మై
యరుచక్రాహతవీరమధ్యపదబా శ్ర హుస్కంధముఖ్యాంగ మై
సురభిత్సైన్యము దైన్యముం బొరయుచుఁ శ్ర శోషించి హైన్యంబుతో
హరిమ్రోలఁ నిలువంగ లేక పఱచెఁ శ్ర హాహానినాదంబులన్. 193
- వ. అప్పుడు. 194
- ఆ. మొనసి దనుజయోధశ్రముఖ్యులు నిగిడించు, శత్రుసముదయముల శ్ర జనవరేణ్య
మురహరుండు వరుస శ్ర మూఁడేసికోలల, ఖండితంబు నేసెఁ శ్ర గదనమందు. 195
- క. వెన్నుని సత్యను మోచుచు, బన్నుగఁ బదనఖరచంచు శ్ర పక్షాహతులఁ
భిన్నమలు నేసె గరుడుడు, పన్నినగజనముదయములఁ శ్ర బొరవముఖ్యా. 196

వ. మఱియు విహగరాజపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతంబు సైరింపం జాలక హతశ్శం
బైనసైన్యంబు పురంబు సొచ్చుటం జూచి నరకాసురుండు మున్ను వజ్రము
ధంబుం దిరస్కరించినతనచేతికత్తిం గొని గరుడుని వై చె నతండును విడు
దండవ్రేటునఁ జలింపనిమదోద్దండవేదండంబునుంబోలె విలసిల్లె నయ్యవసంబు
గజారూఢుం డై కలహరంగంబున.

197

మ. సమదేశేంద్రము నెక్కి భూమిసుతుఁడా శ్రుతకాయుధుకా వైవ శూ
లము చే బట్టినయంతలోన రుచిమా శ్రీ లాభిన్న ఘోరాసురో
త్తమచక్రం బగుచేతిచక్రమున దై శ్రీ త్యధ్వంసి ఖండించె ర
త్నమయోదగ్రవినుత్పకుండలసమే శ్రీ తం బైనతన్మూర్ధమున్.

198

శా. ఇల్లాలం గిటి యైనకాలమున ము శ్రీ న్నే నంచు ఘోషింతు వో
తల్లి నిన్నుఁ దలంచి యైన నిచటం శ్రీ దన్నుం గృపం గావడే
చెల్లం బో తలఁ ద్రొంచె నంచు నిల నాశ్చేషించుచందంబునం
దైల్లం జప్పుడు గాఁగ భూమిసుతుఁడు శ్రీ దీప్తాహవతోఁగిపె.

199

క. కంటిమి నరకుడు వడఁగా, మంటిమి నేడనుచు వెన న శ్రీ మర్జులు మునుటగా
మింటం బువ్వులు గురియుచు, బంటింపక పొగడి రోలిఁ శ్రీ బద్ధదళాక్షున్.

200

వ. అంత భూదేవి వాసుదేవుని డగ్గఱ నేతెంచి జాంబూనదరత్నమండితంబైనకుండ
లంబులును వైజయంతి యనువనమాలయును వరుణదత్తం బైనసితచ్ఛత్రంబు
నొక్కమహారత్నంబును సమర్పించి మొక్కి భక్తితాత్పర్యములతోడం గర
కమలంబులు ముకుళించి విబుధవందితుండును విశ్వేశ్వరుండును నైనదేవదేవుని
ని ట్లని వినుతించె.

201

భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

సీ. అంభోజనాభున శ్రీ కంభోజనేత్రున, కంభోజమాలాన శ్రీ మన్వితునకు
నంభోజపమన క శ్రీ నంతకత్తికి వాసు, దేవునకును దేవత దేవునకును
భక్తులు గోరిన శ్రీ భంగి నేరూ పైనఁ, బొందువానికి నాది శ్రీ పురుషునకును
సఖినిదాన మై శ్రీ యాపూర్ణవిజ్ఞానుఁ, డైనవానికిఁ బర శ్రీ మాత్మనకును

ఆ. ధాతఁ గన్న మేటి శ్రీ తండ్రికి నజానికి, నీకు వందనంబు శ్రీ నేనొనర్తు
నిఖిలభూతరూప శ్రీ నిరుపమ యీశ పరాపరాత్మ మహిత శ్రీ యమితచరిత.

202

వ. దేవా సీవు లోకంబుల సృజించుటకు రజోగుణంబును రక్షించుటకు సత్త్వగు
ణంబును సంహరించుటకుఁ దమోగుణంబును ధరియింతువు కాలమూర్తివి ప్ర
థానపూరుషుండవు పరుండవు నీవ నేనును హరియు వహ్నియు ననిలుండు
వాకాశంబుఁ దన్మాత్రులు నింద్రియంబులును దేవతలును మనంబును గర్తయును
మహాత్మత్వంబును జరాచరం బైనవిశ్వంబును నద్వితీయుండ వై ననీయందు సం
భవించెను.

203

చ. దయ నిటు చూడుమా నరక శ దైత్యునిబిడ్డడు వీడు సీదెనక
భయమున నున్నవాడు గడు శ బాలుఁ డనన్యశరణ్యుఁ డార్తుఁ డా
శ్రయరహితుండు తండ్రి క్రియ శ శౌర్యము నేరడు నీపదాంబుజ
ద్వయః బొడగాంచె భక్తపర శ తంత్రసువీక్షణ దీనరక్షణా. 204

వ. అని యిట్లు భూదేవి భక్తితోడ హరికిం బ్రణమిల్లి వాక్కునుమంబులం బూజిం
చిన నచ్చితుం డై భక్తవత్సలుం డయినపరమేశ్వరుండు నరకపుత్రుం డయిన
• భగదత్తున కభయం బిచ్చి సర్వసంపద లొసంగి సరకాసురగృహంబు ప్రవేశించి
యందు. 205

శ్రీకృష్ణుడు పదాఱువేలకన్నీయల వరించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట. •
ఉ. రాజకులవతంసుడు ప శ రాజితకంసుడు సొచ్చి కాంచె ఘో
రాజుల రాజులం బటుశ శ రాహతి నొంచి ధరాతనూజుడు
త్రేజితశక్తిఁ దొల్లి చెఱి శ దెచ్చినవారిఁ బదాఱువేలధా
త్రేజనమాన్యులక గుణవ శ తీవ్రధన్యుల రాజకన్యులన్. 206

మ. కని రారాజకుమారికల్ పరిమళశ్రోతౌతూహలాక్రాంత లై
దనుజాధీశచమూవిదారు నతమం శ దారుణ శుభాకారు నూ
తనశృంగారు వికారదూరు సుగుణో శ దారుణ మృగీలోచనా
జనచేతోధనచోరు రత్నమకుట శ స్ఫూర్ణ మనోహరునిన్. 207

వ. కని యతని సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యాదిగుణంబులకు మోహించి తమకంబులు
జనియింప దైర్ఘ్యంబులు సాలించి సిగ్గులు వరించి పంచశరసంచలితహృదయ లై
దైవయోగంబునం బరాయత్తంబు లై నచిత్తంబుల నమృతకాళినులు దత్తఱం
బున మనోజుం డుత్తలపెట్ట నతండు దమకుఁ బ్రాణవల్లభుం డని వరియించి.

ఉ. పాపపురక్కసుండు చెఱి శ పట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడుం
బావుడు గాఁడు వీచితఁ శ బద్ధదళాక్షునిఁ గంటి మమ్ము ము
న్నీపురుషోత్తముం గదియ శ నేమివ్రతంబులు సేసినారమో
యాపరమేష్ఠి పుణ్యుడు గ శ దమ్మ హరిక మముఁ గూర్చె నిచ్చుటన్. 209

క. ఉన్నతి నీతడు గొఱిట, మన్నింపఁగ నింక బ్రదుకుమానిని మనలో
ము న్నేమినోము నోచెనొ, సన్నతమార్గముల వివినజలదుర్గములన్. 210

క. విన్నారమె యీచెలువము, గన్నారమె యిట్టిశౌర్యగాంభీర్యంబుల్
మన్నార మింతకాలము, గొన్నారమె యెన్నఁడయినఁ శ గూరిమి సిక్కన్.

సీ. వనజాక్షి నే గన్క శ వైజయంతిక నైనఁ, గదసి వ్రేలుడుఁ గదా శ కంఠమందు
బింబోష్ఠి నే గన్క శ బీతాంబరమైన, మెఱసి యుండునుఁ గదా శ మేనునిండఁ
గన్నియ నే గన్క శ గొన్నభమణినైన, నొప్పుచూపుదుఁగదా శ య్మురఘనధను

బాలిక నేఁ గన్కఁ శ బాంచజన్యమ నైన, మొనసిచొక్కుదుఁగదామోవిగ్గు

ఆ. పద్మగంధి నేను శ బర్హదామమ నైనఁ, జిత్రరుచుల నుందు శ శిరమునందు
ననుచుఁ బెక్కుగతుల శ నాడిరి కన్యలు, గములుగట్టి గరుడ శ గమనుజుచ్చి

శా. భూనాథోత్తమకన్యకల్ వరుస నం శ భోజాతనేత్రుండు న

నేని నవ్వెం దగఁ జూచె డగ్గటియె ష శ ర్ణించె వివేకించె స

న్యానించె గరుణించె బే రడిగె స శ న్నారంబుతోఁ బెండ్లి యా

నేనే చక్రికి దేవి నంచుఁ దమలో శ నిర్జిత లై రందఱున్.

214

వ. ఇట్లు బహువిధంబులం దమతమమన్ననలకు నువ్విఘ్నారుకన్నియలం బదాఱు
వేల ధవళాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబు లొసంగి యందలంబుల నిడి వా
లను నరకాసురభాండాగారంబునం గలనానావిధంబు లైనమహాధనంబులను
రథంబులను దురంగంబులను ధవళంబు లై వేగవంతంబు లై యైరావతకు
సంభవంబు లైనచతుర్దంతదంతావళంబులను ద్వారకానగరంబునకుం బని
దేవేంద్రునిపురంబునకుం జని యదితిదేవిమందిరంబు సొచ్చి యాపెద్దమ్మకు ముద్దు
నూపి మణికిరణపటలపరిభావితభానుమండలంబు లైనకుండలంబు లొసంగి శశీ
సమేతుం డైనమహేంద్రునిచేత సత్యభామతోడం బూజితుం డై పిదప సత్య
భామ గోరినపందనవనంబు సొచ్చి.

214

ను. హరి కేలం బెకలించి తెచ్చి భుజగేం శ ద్రాఢాతిపైఁ బెట్టె సుం

దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనా శ దవ్యాతముం బల్లవాం

కురళాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికా శ గుచ్ఛాతికోపేతము

గిరిభిత్తాతముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలో శ కీయాచకాఖ్యాతమున్.

215

వ. ఇట్లు పారిజాతంబును హరించి యదువల్లభుండు వల్లభయుం దానును విహగ
వల్లభారూఢుం డయి చను చున్న సమయంబున.

216

సీ. నరకాసురునిబాధ శ నలగి గోవిందునికడ కేగి తత్పాదకమలములకుఁ

దనకిరీటము పోడ శ్చందంప్రణామముల్, గావింప నాచక్రి శ కరుణ నేసి

చనుదెంచి భూసుతుసమయించి తనవారిఁ, దన్ను రక్షించుటకదలంప మఱచి

యింద్రుండు బృందారకేంద్రత్వమదమునఁ, బద్మలోచన పోకు శ పారిజాత

ఆ. తరువు విడువు మనుచుఁదాఁకె నడ్డమివచ్చి, తఱిమి సురలు నట్ల శ తాడి రకట
యెఱుక వలదె నిర్జరేంద్రత గాల్పనే, సురలతామసమును శ జూడ నరిది.

217

వ ఇట్లు తనకు నొడ్డారించి యడ్డంబు వచ్చిన నిర్జరేంద్రాదుల నిర్జించి తనపురంబున
కుం జని నిరంతరసురభికుసుమమకరందమాధురీ విశేషంబులకుఁ జొక్కి చిక్క
నాకలోకంబుననుండి వెంట నరుగుదెంచుతున్నెదలకు నెమ్మి దలంచు చున్న
పారిజాతమ్ము నాశ్రితపారిజాతుండయినహరి మహాప్రేమాభిరామ యగుసత్యభా
మతోఁ గ్రీడించుమహోద్భావంబున సంస్థాపించి నరకాసురునియింటం దెచ్చిన

రాజకన్యక లెందఱుండఱకు నన్నినివాసంబులు గల్పించి గృహోపకరణంబులు సమర్పించి.

218

చ. అమితవిహారుఁ డీశ్వరుఁ డ య నంతుఁడు దా నొకనాఁడు మంచుల
గ్నమునఁ బదాఱువేలభవ య నంబులలోనఁ బదాఱువేలరూ
పములఁ బదాఱువేలస్వప య బాలలఁ బ్రీతిఁ బదాఱువేలచం
దముల విభాతి నొందుచు య య ధావిధితో వరియించె భూవరా.

219

ఉ. దానములందు సమృద్ధి య ధానములం దవలోకభాషణ
హాసములందు నొక్క క్రియ య నాలలితాంగుల కన్నిమూర్తు లై
తా ననిశంబుఁ గానఁబడి య తక్కువ యెక్కువలేక యుత్తమ
జ్ఞానగృహస్థధర్మమునఁ య జక్రి రమించె బ్రహ్మార్ణకముఁ డై.

220

క. తరుణులు పెక్కుం ద్రయినను, బురుషుడు మనలేడు సవతి య పోరాటమున
హరిఁ దాఁ బదాఱువేపురు, తరుణులతో సమత మనియె య దక్షత్వమునన్.

221

శా. ఎన్నేభంగులయోగమార్గముల బ్ర య హేంద్రాదు లీక్షించుచు
ము న్నే దేవునిఁ జూడఁ గానక తుదిఁ య మోహింతు రామేటికే
విన్నాణంబుననో సతుల్ గృహిణు లై య విఖ్యాతి సేవించి ర
చ్చిన్నాలోకనహాసభాషణరతి య క్లేమానురాగంబునన్.

222

సీ. ఇంటికి వచ్చిన య నెదు రేగుదెంచుచు, నానీతవస్తువు య లందికొనుచు
సౌవర్ణమణిమయా య సనములు వెట్టుచు, బదములు గడుగుచు య భక్తితోడ
సంవాసితసాన య జలము లం దిచ్చుచు, సద్గంధవస్త్రభూ య మణము లొసఁగి
యిష్టపదార్థంబు య లిడుచుఁ దాంబూలాదు, లొసఁగుచు విసరుచు య నోజమెఱసి
తే. శిరముదువ్వుచుకయ్యపై య జెలువుమిగుల, నడుగులొత్తుచుదాసీన య హస్తయుక్త
లయ్యుఁ గొలిచిరి దానులై య హరి నుదారు, దారకాధిపవదనలు య దారుదగిలి.

శా. సన్నే పాయడు రాత్రులక దివములక య సన్నే కృపం జెందెడి
సన్నే దొడ్డుగఁ జూచు వల్లభలలో య నాథుండు నాయంటనే
యన్నాఁ డంచుఁ బదాఱువేలు దమలో య నూహించి సేవించి రా
యన్నుల్ గాఢపతివ్రతాత్మపరిచ య ర్యాభక్తియోగంబునన్.

224

క. ఆ రామలతో నెప్పుడు, బోరాములు చాల నెఱిపి య పురుషోత్తముఁడు
గారామునఁ దిరిగెను సా, ధారామలతాసరోవి య హారముల నృపా.

225

క. ఏదేవుఁడు జగముల ను, త్యాదించును మనుచుఁ జెటుచుఁ య బ్రాభవమున మ
ర్యాదారక్షణమునకై, యాదేవుం డట్లు మెఱసి య యాదపులందున్.

226

శ్రీకృష్ణుడు కేళిగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తులాడుట.

వ. అంత నొక్కనాడు రుక్మిణీదేవి లోగిట మహేంద్రసీలమరకతాదిమణి స్తంభ
వలభివిటంకపటలదేహళికవాటవిరాజమానంబును శాతకుంభకుడ్యగవాక్షవేదికా
B-48

సౌసానంబును విలంబమానముక్తాఫల దామవిచిత్రకౌశేయవితానంబును వివిధ
మణిదీపికావిసరవిభ్రాజమానంబును మధుకరకులకలితమల్లికాకుసుమమాలికాశ్రి
రామంబును జాలక రంధ్రవినిర్గతకర్పూరాగరుధూపధూమంబును వాతాయన
విప్రక్రీర్ణశిశిరకరకిరణస్తోమంబును బారిజాత వనామోదపరిమిళితపవన సుందరంబు
నయినలోపలిమందిరంబున శరచ్చంద్రచంద్రికాధవళపర్యంకమధ్యంబున జగ
దీశ్వరుం డయినవారి సుఖాసీనుం డై యుండ సఖిజనంబులుం దానును డగ్గరి
కొలిచి యుండి.

227

సీ. కుచకుంభములమీఁది శకుంకుముతోరాయు, హారంబులరుణంబులగుచుమెఱయి
గరపల్లవము సాచి శ కడలింప నంగుళీ, యకకంకణప్రభ శ లావరింపఁ
గడలినబహురత్న శ కలితనూపురముల, గంభీరనినదంబు శ గడలుకొనఁగఁ
గాంచనమణికర్ణి శ కామయూఖంబులు, గండపాలికలపై శ గంతు లిడఁగ
తే. గురులు నర్తింపఁ బయ్యెదశకొంగుదూఁగ, బోటిచేసన్నచామరశ్రుచ్చుకొనుచు
జీవితేశ్వరు రుక్మిణి శ చేర నరిగి, వేడక లిగురొత్త మెల్లన శ వీచ దొడఁగె. 228
వ. అప్పుడు.

229

మ. పతి యేరూపము దాల్చినం దదనురూ శ పం బైనరూపంబుతో
సతి తా నుండెడునట్టిరూపవతి నా శ చంద్రాస్య నాలక్ష్మి నా
సుతనుఁ రుక్మిణి నా యనన్యమతి నా శ శుద్ధాంతరంగం గళా
చతురత్వంబున శౌరి యిట్లనియెఁ జం శ చన్దందహాసంబుతోన్.

230

మ. బలశౌర్యంబుల భోగమూర్తి కులరూ శ పత్యాగసంపద్గణం
బుల దిక్పాలురకంఠెఁ జైద్యముఖరుల్ శ పూర్ణుల్ ఘనల్ వారికిఁ
నెలఁతా తల్లియుఁ దండ్రియుఁ సహజాదుఁ శ నిన్నిచ్చినం బోక యీ
బలవద్భీరుల వార్ధిలీనుల మముం శ బాటింప నీ కేటికిన్.

231

సీ. లోకులనడవడి శ లోనివారము గాము, పరులకు మాజాడ శ బయలుపడదు
బలమదోపేతులు శ పగగొండ్రు మాతోడ, రాజవీరములకు శ రాము తఱుచు
శరణంబు మాకు సీ శ జలరాశి సతతంబు, నిష్క్రించనుల మేము శ నిధులులేవు
కలవారు చుట్టాలు శ గారు నిష్క్రించన, జనబంధులము ముక్త శ సంగ్రహాలము

అ. గూఢవర్తనులము శ గుణహీనులము భిక్షు, లైనవారిఁ గాని శ యాశ్రయింప
మిందుముఖులు దగుల శ రిటువంటిమముబోఁటి, వారి నేల దగుల శ వారిజాఁడి.

శ. సీరియును వంశము రూపును, సరియైనవివాహసఖ్య శ సంబంధంబుల్
జరగును సరి గా కున్నను, జరగవు లోలాఁడి యెట్టి శ సంసారులకన్.

233

క. తగ ధని యెఱుంగవు మున్నుం, దగిలితివి మృగాఁడి దీనఁ శ ద ప్పగు నీకుం
క్షుణమనుకేంద్రు నొక్కనిఁ, దగులుము గుణహీనజనులఁ శ దగునే తగులన్.

234

సీ. *సాల్వజరాసంధ శ చైద్యాదిరాజులు, చెలగి నా వీక్షించి శ మలయు చుండ
నది గాక రుక్మిణి శ యన్నయు గర్వించి, వీర్యమదాంధుఁడై శ వెలయు చున్న
వారిగర్వంబులు శ వారింపఁగాఁ గోరి, చెలువ ని న్నొడిచి తె శ చ్చితిమి గాని
కాంతాతనూజార్థ శ కాముకులము గాము, కామమోహదులఁ శ గ్రంధుకొనము

తే. విను ముదాసీచులము క్రియా శ విరహితులము
పూర్ణులము మేము నిత్యాత్మ శ బుద్ధితోడ
వెలుగు చుందుము గృహదీప శ విధము మెఱసి
నవల తాతన్ని మాతోడ శ నవయ వలదు.

235

వ. అని యిట్లు భగవంతుం డైనవారి దన్నుఁ బాయక సేవించుటం బ్రియురాలను
బట్టంపుదేవి ననియెడిరుక్మిణిదర్పంబు నేర్పున నుపసంహరించి యూర కుండిన
సమ్మానవతి యప్రియంబులు సపూర్వంబులు నైనమనోవల్లభమాటలు విని
దురంతం బైనచింతాభరంబున సంతాపంబు నొందుచు.

236

సీ. కాటుక నెఱయంగఁగగన్నరు వఱదలై, కుచకుంభయుగళకుంకమము దడియ
వినువక వేడలెడ శ వేడినిట్టూర్పుల, లాలితాధరకిన శ లయము గండఁ
జెలువంబు నెఱి దప్పి శ చిన్నబోవుచు నున్న, వదనారవిందంబు శ వాడు దోఁప
మారు తాహతిఁ దూలు శ మహితకల్పకవల్లి, వడువున మేఁ వడ శ వడ వడంకఁ

తే. జిత్త మెరియంగఁ జెక్కిటఁ శ జెయ్యి నేర్చి

కౌతుకం బేది పదతలా శ గ్రమున నేల

వ్రాసి పెంపుచు మో మర శ వాంచి వగలఁ

బొందె మవ్వంబు గందిన శ పువ్వుఁ బోలి.

237

చ. అలికులవేణి తన్నుఁ బ్రియుఁ శ డాడిన యప్రియభావ లిష్టెయి

సాలవక కర్ణరంధ్రముల శ సూదులు సొన్నిసరితి గాఁగ బె

బ్బులిరొద విన్న లేడిక్రియఁ శ బొల్పటి చేష్టలు దక్కి నేలపై

వల నఱి వ్రాలె గీ లెడలి శ వ్రాలినపు త్తడిబామ్మకెవడిన్.

238

వ. ఇట్లు వ్రాలిన.

239

మ. ప్రణతామ్నాయుడు కృష్ణుఁ డంతఁ గదిసెన్ శ బాష్పావపద్ధారుణే

క్షణ విస్త్రస్తవినుత్పభూషణ దురు శ క్షకూరనారాచకో

షణ నాలింగితధారుణి నిజకులా శ చారైకసద్ధర్మచా

రిణి విశ్లేషిణి వీరతోషిణి బురం శ శ్రీ గ్రామణి రుక్మిణిన్.

240

సీ. కని సంభ్రమంబునఁ శ దనువునం దనువుగా, ననువునఁ జందనం శ బల్ల నలది
కన్నీరు పన్నీటఁ శ గడిగి కర్పూరంపుఁ బలుకులు చెవులలోఁ శ బాట నూది

* ఈ పద్యము నాలపాదమునుండి వెలిగండల వాయుగాలికవిత్వ మని వ్రాతప్రతులలో వ్రాయఁబడి యున్నది.

కర మొప్పముత్యాలననులచి క్కెడలించి, యురవునఁ బొందుగా న నిరువుకొల్పి
తిలకంబు నునుపాల న ఫలకంబుపైఁ దీర్చి, వదలినభూషణా న వలులు దొడ్డి

తే. కమలదళచారుతాలవృం న తముల విసరి

పాలుచుపయ్యెడఁ గుచములఁ న బొందుపఱచి

చిత్త మిగురొత్త నొయ్యన న నేడఁ దేర్చి

బిగియఁ గొగిటఁ జేర్చి నె న మొగము నిమిరి.

241

తే. నెరులుగలమరుసీలంపుఁటురులసీరుల, నరులుగొనఁ జాలి నరులనుఁమరులుగొల్పి
యిరులుగెలిచినతుమైద న గఱులఁ దెగడు, కురుల నులిదీర్చి విరు లిడినకొప్పు వెట్టి

క. మురసంహారుఁ డిందిందిర, గరుదనిలచలత్ప్రనూన న కలికాంచితసుం

దరశయ్యఁ జేర్చి భీష్మక, వరపుత్త్రిక నుతచరిత్ర న వారిజనేత్రన్.

243

వ. ఇట్లు పాసుపునం జేర్చి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించిన.

244

~~~~~ రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలిత మై యతని స్తుతించుట. ~~~~~

క. పురుషోత్తముముఖికోమల, సరసిజ మయ్యిందువదన న సవీడాహా

సరుచిన్నిగ్ధాపాంగ, స్ఫురదవలోకనము లొలయఁ న జూ చి ట్లనియెన్.

245

క. మురహర దివసాగమదళ, దరవిందదళాక్ష. తలఁప నది యట్టిద లే

నిరవధికవిమలతేజో, వరమూర్తివి భక్తలోక న వత్సల యెందున్.

246

తే. సంచితజ్ఞానసుఖబలై న శ్వర్యశక్తు, లాదిగాఁ గలనుగుణంబు న లమరుసీకు

నేను దగుదునె సర్వలోకేశ్వరేశ, లీల మై సచ్చిదానంద న శాలి వనఘ.

247

సీ. రూఢిమైఁ బ్రకృతిపూ న రుషకాలములకు నీ, శ్వరుడ వై భవదీయ న చారుదివ్య

లలితకళాకాళ న లమున నభిరతుఁ డై, కడఁగనీరూప మె న క్కడ మహాత్మ

సత్త్వాదిగుణసము న చ్చయయుక్తమూఢాత్మ, నయిన నే నెక్కడ న నఘచరిత

కోరి నీమంగళ న గుణభూతి దానంబు, నేయంగఁ బడు నని న చెందుభీతి

తే. నంబునిధిమధ్యభాగమం న దమృతశేన, పటలపాండురనిభమూర్తి న పన్న కేంద్ర

భోగశయ్యను బవ్వళింపుచును దనరు, నట్టియున్నతలీల దివ్యంబు దలఁప.

248

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లనియెడుగుణంబులచేతఁ బరిగ్రహింపఁబడినమంగళ

సుందరవిగ్రహుండ వై యజ్ఞానాంధకారనివారకం బైనరూపంబుఁ గైకొని భవ

దీయు లయినసేవకులకు ననుభావ్యుండ వైతి భవత్పాదారవిందమకరందరసాస్వా

దలోలాత్తు లైనయోగీంద్రుల కైనను భవన్తార్గంబు స్ఫుటంబు గా దట్లగుటంజేసి

యీమనుజపశువులకు దుర్నిభావ్యం బగుట యేమి చెప్ప నిట్టియాశ్వరుండ వైన

సీకు నిచ్చ స్వతంత్రంబు గావున నదియును నా కధికంబు గావున నిన్ను నే

ననుసరింతు దేవా నీ వకించనుండ వై తేని బలిభోక్త లయినబ్రహ్మాంద్రాదు

లెవ్వనికొఱకు బలినమర్పణంబు చేసిరి నీవు సమ స్తపురుషార్థమయిండ వనియును

ఫలస్వరూపి వనియును నీయందలిప్రేమాతిశయంబులంజేసి విజ్ఞానదీపాంకురం

బున నిరస్తనమస్తదోపాంధకారులై యిహసౌఖ్యంబులు విడిచి సుమతులు భవ  
దీయదానసంగంబు గోరు చుండుదురట్లు సేయ నేరక నిజాధికారాంధ కారమగును  
లైనవారు భవత్తత్త్వంబు దెలిసి బలిప్రక్షేపణంబులు సేయం జాలక మూఢులై  
సంసార చక్రంబునం బరిభ్రమింతు రదియునుం గాక. 249

ఆ. వరముసింద్రయోగివరసురకోటిచే, వర్ణితప్రభావవైభవంబు  
గలిగి యఖలచేతనమలకు విజ్ఞానప్రదుండ వగుదు వభవ శ దురితదూర. 250

వ. దేవా భవదీయకుటిలభూవిత్తేపోదిరిత కాలవేగంబుచేత విధ్వస్తమంగళు లగు  
కమలభవభవపాకశాసనాదులం దిరస్కరించినట్టిమదీయచిత్తంబున. 251

చ. నిను వరియించినం బెలుచ శ నీరజలోచన శార్ఙ్గసాయకా  
సననినదంబులక సకలశత్రుధరాపతులక జయించి బో  
రనఁ బశుకోటిఁ దోలుమ్మగ్రరాజు నిజాంశము భూరిశక్తిఁ గై  
కొనినవిధంబునక నను నశకుంతితశూరతఁ దెచ్చి తీర్వరా. 252

ఉ. అట్టిన్మౌలకీటముల శ నాజి నెదుర్పంగ లేనివానియ  
ట్లాట్టినభీతిమై నిటు పయోధిశరణ్యుడ వైతి వింతయుఁ  
నెట్టన మాయ గాక యివి శ నిక్కములే భవదీయభక్తులై  
నట్టినరేంద్రమౌళిమణు శ లంచితరాజముఘల్ ముదంబునక. 253

ఆ. వితతరాజ్యగరిమ శ విడిచి కాననముల, నాత్మలందు మీప శ దాబ్జయుగము  
వలఁటి గాఁగ నిలిపి శ వాతాంబుపర్ణాశ, నోగ్రనియతు లగుచు శ నుందు రభవ.

మ. విమలజ్ఞాననిరూఢులై నజనముల్ శ వీక్షింప మీపాదకం  
జమరందస్ఫుటదివ్యసౌరభము నా శ స్వాదించి నిర్వారూ  
పము సత్పూరుషవాగుదీరితము శో శ భాశ్రీనివాసంబు నా  
మిము సేవింపక మానవాధముని దు శ ర్థేధాత్తు సేవింతురే. 255

వ. మఱియును దేవా భూలోకమునందును నిత్యనివాసంబునందును సకలప్రదేశం  
బులందును జగదీశ్వరుండ వయిననిన్ను నభిమతంబు లయినకామరూపంబులు  
గైకొనివరియింతు భవదీయచరణారవిందమకరందాస్వాదనచాతుర్యధుర్యభృంగి  
యైనకామిని యతిహేయం బైనత్వక్ శ్రురోమనభక్షణంబులచేతఁ గప్పంబడి  
యంతర్గతం బయినమాంసాస్థిరక్తక్రిమివిట్రుఘ్ని త్తవాతంబులు గలజీవచ్ఛవం  
బయిననరాధముని మూఢాత్మ యై కామించునే యదియునుం గాక. 256

నీ. నీరదాగమమేఘునిర్యత్పయఃపాన, చాతకం బేఁగునే శ చౌటిపడకుఁ  
బరిపక్వమాకంద శ ఫలరసంబులు గ్రోలు, కిరంబు చనునె దు శ త్తూరములకు  
ఘనరవాళర్ణనో శ త్కలికమయూరము, కోరునే కఠినఝి శ వ్రీరవంబుఁ  
గరికుంభపిశితన శ ద్ద్రాసమోదితసింహ, మరుగునే శునకమాం శ సాభిలాషుఁ

తే. బ్రవిమలాకారభవదీయకపాద పద్మ, యుగసమాశ్రయనైపుణోద్వ్యోగచిత్త  
మన్యు, జేరునె తన కుపాశ్రయంబుగాఁగ, భక్తమందార దుర్భవభయవిదూః.

క. వానవవందిత భవకమ,లాసన దివ్యప్రభాస్రభావలి కెపుడుఁ  
నీసమధికచారిత్తక,భాసురుచిరగాన మవితకథం బులు చెలున్.

268

క. ధరణీనాథులు తమతమ,వరవనితామందిరముల క వసియించుచు గో  
ఖరమార్జులంబుగతి, స్థిరబద్ధ లగుదురు నిన్నుఁ క దెలియనికతనన్.

269

ఆ. జలజనాభ సకల క జగదంతరాత్మ వై,నట్టిదేవ నీప క దారవింద  
యుగళి సాసురాగ క యుక్త మై నామది, గలుగునట్లు గాఁగ క దలపు మనఁ.

ఆ. పృథురజోగుణస్ర క వృద్ధ మైనట్టిసీ,దృష్టిచేత నన్నుఁ క దేఱకొనఁగఁ  
జూచు తెల్లఁ బద్మకలోచన నామీడి,ఘనదయార్ద్రదృష్టి క గాఁ దలంతు.

261

వ. అదియునుం గాక మధునూదనా నీవాక్యంబులు మిథ్యలు గావు తల్లివచనంబు  
కూతున కభిమతంబు గాదె యావనారూఢమదంబున స్వైరీణి యగుకామిని  
పురుషాంతరాన క్త యగుట విచారించి పరిజ్ఞాని యైనవాడు విడుచు నవిశే  
యయినపురుషుం డింద్రియలోలుం డై రతిం దగిలి దాని విడువనేరక పరిగ్రహిం  
చి యుభయలోకచ్యుతం డగు నట్లు గావున నీయెఱుంగనియర్థంబుగలదే యని  
విన్నవించిన రుక్మిణీదేవివచనంబులకుఁ గృష్ణుండు సంతసీల్గి యిట్లనియె.

262

కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవి నూటడించుట.

చ. అలికులవేణి నవ్వులకు క నాడినమాటల కింత నీమదిం  
గలఁగఁగ నేల వేటలను క గయ్యములక రతులందు నొవ్వగాఁ  
బలికనమాట లెగ్గు లని క పట్టుదురే భవదీయచిత్తముం  
దెలియఁగఁ గోరి యే బలికి క తిక మదిలో నిటు గుండ నేటికిన్.

263

వ. అదియునుం గాక.

264

ఉ. కింకలు ముద్దుఙ్గులును క గెంపుఁగనుంగవ తియ్యమోవియొక  
జంకెలు తేఱిచూపు లెక క సక్కెములుక నెలవంకబొమ్మలుం  
గొంకక వీడ నాడుటలఁ క గూరిమియుం గలకాంతఁ గూడుటల్  
అంకిలి తేక జన్మఫల క మబ్బుట గాదె కురంగలోచనా.

265

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

266

ఉ. నీవు పరివ్రతామణివి క నిర్మలధర్మవివేకశీలన  
ద్భావపు నీమనోగతులఁ క బాంక యెప్పుడు నస్తదీయసం  
సేవయ కాని యాశ్రయము భ క జంపపు పుట్టిననాటునుటడి నీ  
భావ తెఱింగి యుండినను క బల్కినతప్పు సహింపు మానినీ.

267

వ. అని తెండియు నిట్లనియె నీవాక్యంబులు శ్రవణనుఖంబులు గావించె నీవు వివి  
ధరూపై కైకకామంబులు గోరితివేని నవి యన్నియును నాయంద యుండుటం

జేసి యేకాంతసేవాచతుర వైననీకు నవి యన్నియు నిత్యంబు లై యుండు నీ  
 పాతివ్రత్యంబును నాయంబలిన్నేహంబు నతివిశేషంబులయ్యె నావాక్యంబులచేత  
 భవదీయచిత్తంబు చంచలంబుగాక నాయందులబుద్ధిదృఢం బగుం గావున సకల  
 సంపద్విలసితం జైనద్వారకానగరదివ్యమందిరంబులందు నీదుభాగ్యంబునంజేసి  
 సంసారీకృతపడి నీయందు బద్ధానురాగుడ నై వర్తింతుఁ దక్కినప్రాణేంద్రియ  
 పరవశత్వంబున వికృతశరీరధారిణి యైనసతి నన్నుంజెందుట దుష్కరం బదియు  
 నుంకాక మోక్షప్రదుండు నైననన్నుఁ గామాతురలైన యల్పమతులు వ్రతతపో  
 మహిమలచేత దాంపత్యయోగంబుకై సేవింతు రదియంతయు నామాయావిజృం  
 భితంబు దానంజేసి వారు మందభాగ్యులై నిరయంబు నొందుదు రట్లు గావున  
 సీసమాన యైనకాంత యేకాంతలం దైవఁ గలదె నీవివాహకాలంబున ననేకరాజ  
 న్యవయ్యులఁ గైకొనక భవదీయమధురాలాపశ్రవణాత్మకుండ నయిననానన్నిధికి  
 నాశరీరం బితరయోగ్యంబు కాదునీకు శేషంబ నయియున్నదాన నని యేకాంతం  
 బునం బ్రాప్తాఁడు బుత్తెంచిన చేసును జనుడెంచి సీపరిణయవిషయంబున భవత్స  
 హోదరుం బట్టివిరూపుం గావించిన నది గనుంగొనియు నాయందులవిప్రయోగ  
 భయంబున నూర కుండితి వది గావున బహుప్రకారంబు లై వర్తించునీసద్గుణం  
 బులకు సంతసించు నని యివ్వధంబున దేవకీసుతుండు సరలోకవిడంబనంబుగ  
 గృహస్థునిభంగి నిజగృహకృత్యంబు లాచరించు చుండె నని శుకుండు మఱియు  
 నిట్లనియె.

268

- క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన, వినయ వివేకానులాప శ్ర వితతామృతసే  
 చనముదితహృదయ యై య, వ్యసితామణి విశచవదన శ్ర వనరుహ యగుచున్.
- క. నగ వామతించుచూపులు, నగధరు మొగమునను నిలిపినయమునఁ గరముల్  
 మొగించి వినుతించెఁ గృష్ణుఁ, భగవాహుఁ రుచిర దేహుఁ శ్ర గలితోత్సాహున్.
- చ. అతులవిరాజమానముఖుఁ శ్ర డై వివిధాంబరచారుభూషణ  
 ప్రతతులతోడఁ గోరినవ శ్ర రంబులు దద్దయు నిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డు  
 న్నతశుభమూర్తి దేవగణ శ్ర నందితకీర్తి దయానువర్తి యై  
 యతిమృదువాణికిం గిసల శ్ర యూరుణపాణికి నీలవేణికిన్.
- 271
- వ. ఇట్లు సన్తానించి కృష్ణుండు రుక్మిణియుం దానును దదనంతరంబ.
- 272
- చ. ఎలమి ఘటింపఁగాఁ గలసి శ్ర యీడెలసీడల మల్లికాలతా  
 వలిఁ గరవీరజాతివర శ్ర వాదులవీధులఁ గమ్మదెమ్మెరల్  
 పొలయునవీనవాసములఁ శ్ర బొన్నలఁ దిన్నెలఁ బచ్చరచ్చలం  
 గొలఁకులతేఁగెలంకులను శ్ర గోరిక లీరిక లొత్తఁ గ్రొత్త లై.
- 273
- క. ఆరామభూములందు విహారామలసౌఖ్యలీల శ్ర సతిమోదముతో  
 నారామానుజుఁ డుండెను, నారామామణియుఁ దాను శ్ర సభిరామముగన్, 274

వ. మఱియు ననేకవిధవిచిత్రమణివితానాభిశోభితప్రాసాదోపరిభాగంబులను లాల్కి  
నీలకంఠ కలకంఠ కలవింక శుక కలాలాపకలిత ముకరందపానమదవదిందిరిగ్గు  
కారసంకులకమలకహారసుధాసారనీహారపూరితకాసారతీరంబులను భాతుని  
రంజితసాను దేశగిరికుంజపుంజంబులను గృతకశైలంబులను గ్రీడాగ్రహంబులను  
జెలంగి నందనందనుండు విదర్భరాజనందనం దగిలి కందర్ప కేళీలోలాత్తుండయ్యె  
ననంతరం బాసుందరీలలామంబువలనఁ బ్రద్యుమ్నుండు చారుధేష్టుండు సుధేష్టు  
డు సుచారువు చారుదేహుండు చారుగుప్తుండు భద్రచారువు చారుచంద్రుండు  
విచారువు చారువు ననియెడుపదుగురుతనయులం బడసి నట్లు సత్యభామాజ్ఞా  
భవతీనాగ్నజాతీకాళిందీమాద్రీమిత్రవిందాభద్రలకు వేటువేటి పదుగురేసి భద్ర  
మూర్తు లైనకుమారు లుదయించి రివ్విధంబున మఱియును. 275

చ. అనఘ పదాఱువేలసతు శ్రీ లందు జనించిరి వేటువేటి నం  
దనదళకంబు తత్పుత్రవి శ్రీ తానము గాంచి రనేకనూనుల  
న్నెనయఁగ నిట్లు పిల్లచేటి శ్రీ కీనినకై వడిఁ బుత్రపౌత్రవ  
ర్ధనమున నొప్పెఁ గృష్ణుండు ము శ్రీ దంబునఁ దామరతంప రై భువిన్. 276

తే. అట్లు యాదవవృష్టిభో శ్రీ జాంధకాది  
నామధేయాంతరముల నె శ్రీ న్నంగ నూట  
యొక్కఁడై చాల వర్ధిల్లు శ్రీ నక్కులంబు  
నృపకుమారులఁ జదివించు శ్రీ నేర్పు గలుగు. 277

తే. గురుజనంబులువినుమూడుశ్లోట్లమీఁద, నెనుబడెనిమిదివేలపై శ్రీ నెనఁగ నూర్పు  
రన్నఁ దద్బాలకావలి శ్రీ నెన్నఁదరమె, శూలికైనను దామర శ్రీ చూలికైన. 278

వ. అందు గోవిందనందనుం డైనప్రద్యుమ్నునకు రుక్మికూతువలన ననిరుద్ధుండు  
సంభవించె ననిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 279

క. బవరమునఁ గృష్ణుచే ము, న్నవమానము నొంది రుక్మి శ్రీ యచ్యుతు గెలువం  
దిపురుచుఁ దనసుత నరిసంభవునకు నెట్లిచ్చె నెఱుంగఁ శ్రీ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. నావుడు శుకయోగి శ్రీ సరనాయశ్లోత్రమ, నీవు చెప్పినయట్ల శ్రీ నెవ్వనమునఁ  
బద్ధాయతాఱుచేఁ శ్రీ బడినబన్నమునకుఁ, గనలుచు నుండియు శ్రీ ననుజతోడి  
నెయ్యంబునను భాగి శ్రీ నేయున కిచ్చెను, గూతు నందితపుష్ప శ్రీ గోమలాంగి  
దనపూవు దప్పినఁ శ్రీ దగవిదర్భేశుండు, విను మెఱిఁగింతుఁ దర్విధము దెలియఁ

తే. బరఁగ రుక్మవతీస్వయం శ్రీ వరమున కొగి, నరుగుడెం డని భీష్మభూతవరసుతుండు  
వరున రప్పించె రాజన్యవరకుమార, వరుల ననువార్త కలరి యాహరిసుతుండు.

చ. వరమణిభూషణప్రభల శ్రీ వర్ణ మనర్థభంగిఁ బర్వఁ బ్ర  
స్ఫురితరథాధిరోహణవి శ్రీ భూతి ధలిర్న మనోహరైకసు



స్థిరశుభ్రీల నేగె యను శ సింహాకిశోరము రాజకన్యకా  
పరిణయవైభవాగతస్య శ పాలకకోటికి రుక్మిణీకిన్.

282

చ. చని పురి జొచ్చి వృష్టికుల శ సత్తముఁ డచ్చట మూఁగి యున్నయ  
మ్మనుజుల రేణ్యనందనులు శ మానము తూలి భయాకులాత్తులై  
చనఁగ ననేక చుడతర శ సాయకసంపదఁ జూపి రుక్మిణం

దనఁ గొనివచ్చి వేడ్క నిజ శ భామము పొచ్చె నవార్యశౌర్యుడై.

283

వ. ఇట్లు తెచ్చి ప్రద్యుమ్నుండు హరిణనయనం బరిణయం బయినయనంతరంబ.

284

క. ధీరుడు కృతవర్చునినుకు, మారుడు వరియించె రుచిర శ మండనయుత నం  
భోరుహముఖ రుక్మిణుతం, జారుమతీకన్యఁ బ్రకట శ సజ్జనమాన్యన్.

285

తే. ప్రకటచరితుడు భీష్మభూ శ పాలసుతుఁడు

మనము మోదింపఁ దనకూర్చి శ మనుమరాలి

రుక్మలోచన నసమాన శ రుక్మకాంతిఁ

జెలిమి ననిరుద్ధనకుఁ బెండ్లి శ నేయునపుడు.

286

క. పాలుపుగ రత్నవిభూషో, జ్వలులై శుభవేళ నవ్వి శ వాహోరము ని  
ర్మలబహువైభవశోభన, కలితవిదర్భావసీత శ కటకంబునకున్.

287

చ. హరియును రుక్మిణీనతియు శ నాబలభద్రుఁడు శంబరారియూ  
నరిమదళిది సాంబుఁడును శ నాదిగ రాజకుమారకోటి సిం  
ధురరథవాజినద్భటుల శ తోఁ జని యందు సమగ్రవైభవా  
చరితవివాహము క్తదివ శ సంబులు వేడుకఁ బుచ్చి యంతటన్.

288

క. ఒకనాఁడు యదుకుమారకు, లకలంకసమగ్రవైభ శ వాటోపమహో  
త్సుకులై యుండఁగఁ జూపో, ఒక యొకసక్కెమున నవని శ పాలురు వరుసన్.

289

ఉ. ఎచ్చరికం గళింగధర శ జీశుఁడు రుక్మి మొగంబు చూచి నీ  
యొచ్చెము దీర్పుకో నిదియ శ యొ ప్పుగువేళ బలుండు జూదమం  
దిచ్చ గలండు గాని పాలు శ పెక్కిననేర్పరి గాఁడు గాన నీ  
కిచ్చు నవశ్యముఁ జయము శ నీఁగుము తొల్లిలఁ బడ్డబన్నమున్.

290

క. అని పురికొల్పిన రుక్మియు, దనచేటు తలంప లేక శ తాలాంకునితో  
డను జూద మాడఁ దివిరెను, వనజాసనుకృతము గడచు వా శ రెవ్వ రిలన్.

291

వ. అంత.

292

క. కోరి విదర్బుఁడు కుటిలవి, హారుం డై పిలిచె జూద శ మాడ జితారికా  
హారికా సన్నతసూరికా, నీరికా రైవతసుతార్ద్ర శ చిత్తవిహారిన్.

293

ఆ. పూని మనము గొంత శ ప్రొద్దువోకకు రామ, నెత్త మాడ నీవు శ నీర్తువనఁగ  
విండు మిపుడు కొంతవలె యొడ్డి యాడుద, మనిన బలుఁడు లెస్సయని చెలంగి.

క. మదిలోనిచలము డింపక, పది యిరువది నూఱు షేయ శ పద్ధివే లిదె ప

- న్నిద మని యొడ్డుచు నాడిరి, మదమున నిద్దఱును దురభి శ్ర మానముపేర్చిన్. 296
- ఉ. ఆడినయాట తెల్లను హ శ్ర లాయుధుఁ డోడుచు రుక్తి గెల్చుడుం  
దోడివృపాలకోటి పరి శ్ర తోషముఁ జెందఁ గలింగభూవిభుం.  
ఁడొడ బలుం డటంచుఁ బ్రహ శ్ర సోక్తుల నెంతయు రాముఁ జల్క-గా  
నాడెను దంతపంక్తి వెలి శ్ర యై కనుపట్టఁగ జాల నవ్వచున్. 296
- తే. బలుఁడు గోపించి యొకలక్ష శ్ర పణము సేసి  
యాడి ప్రకటంబుగా జూద శ్ర మపుడు గెల్చె  
గెల్చినను రుక్తి యిది యేను శ్ర గెల్చి యుండ  
గెలుపు నీ దని కిసురింప శ్ర నలవి యగునె. 297
- క. అనవుడు హలధరుఁ డచ్చటి, జనపాలకసుతులఁ జూచి శ్ర సత్యము పలుకుం  
డని యడిగిన వారలు రు, <sup>1</sup>పునిహితు లై పలుక రైరి శ్ర మొగమోటమునన్. 298
- ఉ. అప్పటియట్లు యొడ్డి ముస శ్ర లాయుధుఁ డేవున నాడి జూదముం  
జొప్పడ గెల్చి యీగెలుపు శ్ర చూడఁగ నాదియు వానిదో జనుల్  
తప్పక చెప్పఁ డన్న విది శ్ర తద్దనితో నశరీరవాణి తా  
నిప్పటియాట రాముఁడె జ శ్ర యించె విదర్భుఁడె యోడె నావుమన్. 299
- వ. విని సకలజనంబులు నద్భుతానందనిమగ్నమానసులైరి కుటిలస్వభావు లయిన  
భూవరులు రుక్తిం గైకొల్పిన నతండు తనతోల్లింటిపరాభవంబు దలంచి యెది  
రిం దన్ను నెఱుంగక బలాబలవివేకంబు సేయనేరక విధివశానుగతుం డై చలం  
బున బలునిం గని యిప్పటియాటయు నేన గెల్చి యుండ వృథాజల్పకల్పనుండ  
వయి సీవు గెల్చితి నని పలికెద వక్షవిద్యానైపుణి గలభూపకుమారులతోఁ బసుల  
కాపరు లెత్తువత్తురే యని క్రొవ్వున నవ్వచుం బలికిన నప్పలుకులు చెవులకు  
ములుకులక్రియం దాడినఁ గోపోద్దీపితమానసుం డై పెటపెటఁ బండ్లు గొట్టు  
కుచుం గన్నుల నిప్పు లుప్పతిల్లఁ గినుకం దోక ద్రొక్కినమహారంగంబునోజ  
రోజుచు దండతాడితం బయినపుండరీకంబులీల హు మ్మని మ్రోయుచుఁ బ్ర  
చండబాహుదండంబులు సాచి పరిఘం బందుకొని పరిపంథియైన రుక్తిని నతని  
కనుకూలం బయినరాజులోకంబునుం బడలుపడ నడిచె నయ్యవసరంబున. 300
- క. మును దంతపంక్తి వెలి గాఁ, దను నవ్వినయక్కలింగుఁ శ్ర దల వట్టి రయం  
భునఁ బడచిగిచి వదన మే,వునఁ జెడచే వ్రేసిదంత శ్ర ములు వెస డులిచెన్. 301
- క. అంతం జోవక రుక్తిని, దంతంబులు మున్ను డులిచి శ్ర తను వగలింప  
న్నంతకుపురి కేఁగెను వాఁ, డెంతయు భయ మంది రాజు శ్ర లెల్లం గలఁగన్. 302
- వ. అట్లు సేసి యయ్యాదవసేంహం బసహ్యావిక్రమంబునం జెలంగె నంత. 303
- క. భూవర పద్మాక్షుఁడు దన, బావ మాత్రం డగుట గనియుఁ శ్ర బలుకక యుండెన్

- భావమున కుక్తిణీబల, దేవుల కేమనఁగ నెగు శ దేఱునొ యనుచున్. 304
- వ. అంత నావిదర్భానగరంబు నిర్గమించి. 305
- క. పరమానురాగరససంభరితాంతకరణు లగుచుఁ శ బాటించి వధూ  
వరులను రిథమం దిడి హల, ధరహరిరుక్తిణులఁ గొల్పి శ తగ యదువీరుల్. 306
- ఉ. మంగళతూర్వీకాప్రసాదము ల శ మందగతిం జెలఁగంగ మత్తమా  
తంగతురంగసద్భటక శ దంబముతోఁ జని కాంచి రంత నా  
రంగలవంగలుంగవిచ శ రన్నదభృంగసురంగనాదసం  
సంగతరంగిణీకలిత శ సంతతినిర్మల నాకుశస్థలిన్. 307
- వ. ఇట్లు పురోపవనోపకంఠంబునకుం జని. 308
- క. అందు వసిండిరి నందిత, చందనమందారకుండ శ చంద్రలసన్నా  
కందములనీడ హృదయానందము సంధింప నంద శ నందనముఖుల్. 309
- వ. తదనంతరంబు పురప్రవేశంబు సేసి రని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్న రేం  
దున కిట్లనియె. 310

బాణానుయం దీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట.

- తే. అనఘ బలినందనులు నూర్పు శ రందులోన  
నగజాతుండు బాణు డ శ త్యుగ్రమూర్తి  
చిరయశోహరి విహితపూ శ జితపురారి  
యహితతిమిరోష్ణకరుండు స శ హస్తకరుడు. 311
- క. బాణుండు విక్రమజితగీర్వాణుండు సని కాంచె భక్తి శ వశుఁడై సగణ  
స్థాణు నిర్దళితాసమ, బాణు దాండవధుగీణు శ భక్తత్రాణున్. 312
- క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ గడలుకొనఁగ శ ధరఁ జాగిలి వం  
దన మాచరించి మోదము, దనరంగఁ దాండవము సలుపు శ తఱి నయ్యభవున్. 313
- ఉ. సంచిత భూరిబాహుబల శ సంపదపెంపున నారజంబు వా  
యించి యనేకభంగుల ను శ మేళుఁ ద్రిలోకశరణ్య నాత్మ మె  
చ్చించి ప్రమోది యై నిజవ శ శీకృతసిశ్చలితాంతరంగుఁ గా  
వించి తదాననాంబురుహ శ వీక్షణు డై తగ మ్రొక్కి యిట్లనున్. 314
- ఉ. శంకర భక్తమానసవ శ శంకర దుష్టమదాసురేంద్రనా  
శంకర పాండునీలరుచి శ శంకరవర్ణనిభాంగ భోగిరా  
ట్రంకణ పార్వతీహృదయ శ కైరవ కైరవమిత్ర యోగిహృ  
త్సంకజపంకజాస్త జయ శ తాండవభేలన భక్తచాలనా. 315
- వ. అని వినుతించి. 316
- ఉ. దేవ మదీయవాంఛితము శ తేటపడ న్నిటు విన్నవించెదఁ

నీవును నద్రినందనయు శ నెమ్మిని నాపురికోటవాకిటం

గావలియుండి నన్ను గృహ శ గావుము భక్తఫలప్రదాత యో

భావభవారి నీచరణ శ పద్మము లెప్పుడు నాశ్రయించెదన్.

317

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై భక్తవత్సలుం డగుపురాంతకుండు గౌరీవక్ష  
తుం డై తారకాంతకాదిభూతగణంబులతోడ బాణనివాసం బగుశోణపురంబు  
వాకిటం గా వుండె బంధంపడి యొక్కనాఁ డబ్బలినందనుండు.

318

తే. దర్పమునఁజొంగిరుచిరమార్తాండదీప్త, మండలముతోడమార్పడుమహితశో  
మణికిరీటము త్రిపురసంహరునిపాద,వనజములు సోఁత మ్రొక్కి యిట్లనినుతింపె

నీ. దేవ జగన్నాథ శ దేవేంద్రవందిత, వితతచారిత్ర సం శ తతపవిత్ర  
హాలాహలాహార శ యహిరాజకేయూర, బాలేందుభూష స శ ద్భక్తప్రేష  
సర్వలోకాతీత శ సద్గుణసంఘాత, పార్వతీహృదయేశ శ భవనినాశ  
రజతాచలస్థాన శ గజచర్మపరిధాన, సురవైరివిధ్వస్త శ శూలహస్త

తే. లోకనాయక సద్భక్త శ లోకవరద, సురుచిరాకార మునిజన శ స్తుతివిహార  
భక్తజనమందిరాంగణాపారిజాత, నిన్ను నెవ్వడు నుతినేయనేర్చు నభవ.

320

వ. అని స్తుతియించి.

321

మ. అనిలో నిన్ను నెదిర్చి బాహుబలశౌ శ ర్యన్నూర్తి బోరాడఁ జా  
లిసవీగుం డొకఁ డైనఁ బందెమునకు శ లేఁ డయ్యె భూమండలి  
న్ననయంబు భవదీయదత్తకరసా శ హస్తంబుకంఠూతి వా  
యునుపాయంబును లేద యీభరము నె శ ట్లోర్తు న్ను మానాయకా.

322

నీ. హుంకారకంకణ శ క్రేంకారశింజనీ,టంకారనిరోష శ సంకులంబు  
చండదోర్దండభా శ స్వస్థండలాగ్రప్ర,కాండఖండితరాజ శ మండలంబు  
శూలాహతక్షతో శ ద్వైలకీలాలక,ల్లోలకేళీసమా శ లోకనంబు  
శుంభదుస్తదకుంభి శ కుంభస్థలధ్వంస,సంభూతశౌర్యవి శ జృంభణంబు

తే. గలుగునుద్దామభీమసం శ గ్రామ కేళి, ఘనపరాక్రమవిక్రమక్రమము గాఢ  
జరపలేనట్టికరములు శ కరము దుఃఖ,కరము లగుఁగాక సంతోషకరము లగునె

డ. కాన మదీయచండభుజ శ గర్వపరాక్రమ కేళికి సముం  
డీనిఖలావనిం గలఁడే శ యిందుకళాధర నీవు దక్కఁగా

నా నిటలాంబకుండు దను శ జాధిపుమాటకుఁ జాల రోసి లో  
నూనినరోషవార్ధి గడ శ లొత్తఁగ నిట్లని పల్కె భూవరా.

324

క. విను మూఢహృదయ నీకేతన మెప్పు డకారణంబ శ ధారుణిపై గూ  
లును నవుడ నీభుజావలి, తునియఁగ నాయంతవాని శ తో నని గల్గున్.

325

వ. అని పలికిన నట్లు సంప్రాప్తమనోరథుం డై నిజభుజవినాశకార్యధురీణుం డగు  
బాణుండు సంతృప్టుంతరంగుం డగుచు నిజనివాసంబునకుం జని తన ప్రాణవల్ల

భలయుల్లంబులు పల్లవింపఁ జేయుచు నిజధ్వజనిపాతంబు నిరీక్షించు చుండఁ  
దదనంతరంబు. 326

సీ. ఆదానవేశ్యులు శ సనులగుఁగూతురు సుషా, కన్య సచ్చరితసౌ శ జన్యధన్య  
రూపవిభ్రమకళా శ రుచిరకోమలదేహ, యతననాటవబాణ శ మనగఁ బరగఁ  
సుందరీరత్నంబు శ యందునిభాసన, యలిసీలవేణి ప శ ద్భాయతాక్షి  
యొకనాడు రుచిరసౌ శ ధోవరివేదికా, స్థలమున మృదుశయ్య శ నెలమిఁ గూర్చి  
తే. మున్ను దనచౌల నెన్నడు శ విన్నయతఁడుఁ

గన్నులారంగఁ దాఁ బొడ శ గన్నయతఁడుఁ

గానియసమానరూపరే శ ఖావిలాస

కలితు ననిరుద్ధు నర్థిలి శ గవసీనటులు. 327

చ. కల గని యంత మేలుకని శ కన్నులు బాష్పకణంబు లొల్కఁగఁ  
గలవలెఁ గాక నిశ్చయము శ గాఁ గమనీయవిలాసవిభ్రమా  
కలితతదీయరూపము ము శ ఖంబున వేలినయట్ల తోచినం  
గళవళ మందుచుకా విగియఁ శ గౌటిచే బయ లప్పించుచున్. 328

వ. మఱియును. 329

చ. సరసమృదుాక్తులుం గుసుమ శ సాయక కేళియు శాటికాకచా .  
కరమణముల్ నఖక్రియలుఁ శ గమకపోలలలాటమేఖలా  
కరకుచబాహుమూలములుఁ శ గైకొనియుండుట లాదిగాఁ దలొ  
దరిమది గాఢ మై తగిలె శ దర్పకుఁ డచ్చున నొత్తినట్ల యై.

సీ. కలికిచ్చేష్టలు భావ శ గర్భంబు లైనను, బ్రియుమీఁదికూరిపి  
బిదపిద నై లజ్జ శ మదిఁ బద నిచ్చినఁ, జెలిమేనఁ బుల  
మదనాగ్నిసంతప్త శ మానస యగుటకు, గురుకు  
జిత్తంబు నాయకాశ్రయ త్రమై యుంటకు, మఱుమా

తే. నతివమనమున సిగ్గు మో శ హంబు భయముఁ .

బొడమ నునుమంచు నెత్తమ్మి శ బొదువుమా

బ్రథమచింతాభరంబునఁ శ బద్ధనయన

కోరి తలచీర వాటింప శ నేర దయ్యె.

వ. ఇట్లు విరహవేదనాదూయమానమానసఁ  
జనుదెంచినం దన మొగంబునం బొడము

చ. పౌరిబౌరిఁ బుచ్చునూర్పుగమిఁ శ బుకి  
బెరసినసన్న లేఁజెమట శ బిందువు లి  
దొరిఁగెనుబాష్పపూరములు శ దొంగఁ  
దరుణులు రండు చూత ఘని శ తా

వ. ఇవ్విధంబునం జరియించు చుండె నట్టియెడ.

334

తే. అంతకంతకు సంతాప శ్ర మతిశయించి

వలుడచన్నులు గన్నీటి శ్ర వతిదఁ దడియఁ

జెలులదెనఁ జూడ జాల ల శ్ర జ్జించి మొగము

వాంచి పలుకక యుండె న శ్ర వ్యవరుహాక్షి.

335

వ. అంత.

336

తే. బలితనూభవుమంత్రి కుంభాండుతనయ, తన బహిఃస్రాణమిది యనఁ శ్ర దవరుణ

కామినీమణి ముఖపద్మ శ్ర కాంతివిజిత, శిశిరకరచారురుచిరేఖ శ్ర చిత్ర రేఖ.

వ. కదిసి యబ్బాల నుపలక్షించి.

337

తే. <sup>1</sup>భామినీమణి సాబగుని శ్ర బయలవెదకు

విధమునను నాత్మవిభుఁ బాసి శ్ర విహ్వలించు

వగను జేతికి లో నైన శ్ర వానిఁ బాసి

భ్రాంతిఁ బొందినభావంబు శ్ర ప్రకట మయ్యె.

338

తే. వనిత నాకన్న నెనరైనవారు నీకుఁ, గలుగనేర్తురె నీకోర్కెఁ శ్ర దెలియఁ జెప్ప

కున్న మీయన్నతోడన్నఁ శ్ర గన్నుఁగవను, నలరునునుసిగ్గుతో నగ్రవామతింప

ధంబునఁ జిత్ర రేఖం గనుంగొని యిట్లనియె.

341

న నొక్కసర శ్ర నీరుహనేత్రుడు హారరత్నకుం

లీయక ర శ్ర ఇన్ద్రణిసూపురభూషణుండు ని

సుకు శ్ర మారతనుండు వినీలదేహుండు

సాయకుఁ డున్నతవత్సుఁ డెంతయున్.

342

గు శ్ర నం బలరారఁగఁ జేర్చి మోదముం

రారస మిచ్చి మనోజకేళికిం

భాషలఁ దేలిచి యంతలోననే

ననుఁ ద్రోచి సరోరుహాననా.

343

త్తజాయత్తం బయి తత్తతంబున విరహానలం

చగచుచు విన్న నయినవదనారవిందంబు

నంబున నయ్యంతిసంతాపంబు చింతించి

344

శత్రు మేర్పడక

సద్ధసాధ్యకి

మించినఁ జూచి నీమనో

విధమునను నాత్మ విభుఁ డని ♦ వేడ్కఁ బలిచి,

వంబు ♦ ప్రకట మయ్యె. వ్రా. ప్ర.

హరుఁ గని వీడె పొమ్మనిన నన్నడె వానిని నీకుఁ దెచ్చెదన్. 345

అని యొడంబటిచి మిలమిలసమంచుతోడం బురుడించుధళధళమనుమెఱుంగులు  
దుఱంగలిగొనుపటంబు నావటంబు నేసి వజ్రంబున మేడించి పంచవన్నియలు  
వేటువేటు కనకరజితపాత్రంబుల నింది కేలం దూలిక ధరించి యొక్కవిజనస్థలం  
బునకుం జని ముల్లోకంబులం బేరు గలిగి వయోరూపసంపన్ను లయినపురుష  
ముఖ్యుల నన్వయగోత్రనామధేయంబులతోడ వ్రాసి యాయితం బయినయప్ప  
టంబు దనముందటఁ దెచ్చి పెట్టి యిప్పటంబునం దగులనివారులేరు వారి  
జెప్పెద సావధానంబుగ నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 34

స. కమనీయసంగీత న కలితకోవిదులు కిం, పురుషగంధర్వకి న న్నరులు వీర  
సతతయావనయద్య న చ్ఛావిహారులు సిద్ధ, సాధ్యచారణనభ న శ్వరులు వీర 346  
ప్రవిమలసౌఖ్యసం న పద్వైభవులు సుధా, శనమరుద్యక్షరా న యునులు వీర సత్తు  
నిరుపమరుచికళా న నితకామరూపు లై, పొగ డొందునట్టిప న న్నగులు వీర 347

తే. చూడుమని నేర్పు దీపింపఁ న జూపుటయును, జిత్తము నిజమనోరథసన్నిధి వడయఁ  
జాల కుండిన మధ్యమశ్చైతల్యాధి, పతులఁ జూపుచు వచ్చె ననప్పద్దనయన. 347

ఉ. మాళవ కోంకణ ద్రవిడ న మత్స్య పులింద కలింగ భోజ నే  
పాళ విదేహ పాండ్య కురు న బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్ర బం  
గాళ కరూళ టేంకణ త్రి న గర్త సుధేష్ఠ మరాట లాటపాం  
చాల నివాద ఘూర్జరక న సాశ్వమహీశులు వీర కోమలి. 348

ఉ. సింధుర వైరివిక్రముఁడు న శీతమయూఖమరాళికాపయ  
సింధుపటీరనిర్మలవి న శేషయశోవిభవుండు శౌర్యద  
ర్పాంధరిపుక్షీతీశనిక న రాంధతమః పటలార్కుఁ డీ జరా  
సంధునిఁ జూడు మాగధుని న సద్భూవాదశ్వసుతుం గృశోదరీ. 349

మ. సకలోర్వీతలనాధసన్నతుఁడు శ న శ్వహుభరి బాహాబలా  
ధికుఁడుగ్రాహవశోవిదుండు త్రిజగ న ద్విఖ్యాతచారిత్రకుం  
డకలంకోజ్వలడివ్యభూషుఁడు విద న రాభిశ్వరుం డైనభీ  
ష్మకభూపాలకుమారుఁ జూడు మితనిక న మత్తద్విరేఖాలకా. 350

ఉ. సంగరరంగనిర్దళిత న చండవిరోధివరూఢిసీతమా  
తంగతురంగసద్భటర న ధప్రకరైకభుజావిజృంభణా  
భంగపరాక్రమప్రకట న భవ్యయశోమహనీయమూర్తి కా  
లింగుఁడు వీడె చూడు తర న లీకృతచారుకురంగలోచనా. 351

మ. సుగుణాంభోనిధి ఫాలలోచను నుమే న శు న్నాత్మ మెప్పించి శ  
క్తిగర్భం బగుశూలముం బడసె న న షీణప్రతాపొన్నతిక  
జగతికొ మిక్కిలి మేటివీరుఁడు రణో న త్యాహుండు భూపాత్రుఁ డీ

భగదత్తుం గనుగొంటె పంకజముఖ శ్రీ ప్రాజ్ఞోతిమాధీశ్వరున్.

352

మ. వికచాంభోరుహపత్రనేత్రుఁ డగుగో శ్రీ విందుండు దాఁ బూనునం  
దకచక్రాబగదాదిచిహ్నములచే శ్రీ తక్ వాసుదేవాఖ్య ను  
త్సుకుఁ డై యెప్పుడు మచ్చరించు మదిఁ గృ శ్రీ వస్తుం డన్న నీమేటిపాం  
డకుఁ గాశీశసఖుం గనుంగొనుము వే శ్రీ డ్కం జంద్రబింబాననా.

353

య. ద్విజశుశ్రావయు సూనృతవ్రతము ను శ్రీ ద్వృత్తి భుజాగర్వమున్  
తే విజయాటోపముఁ జూపనై పుణియుధీ శ్రీ విస్ఫుర్తియుం గల్గునీ

రజనీనాథకుల ప్రదీపకుల నా శ్రీ రం జూడు పద్మాక్షి ధ  
శ్రీ జభీమార్జునమాద్రినందనుల సం శ్రీ గ్రామైక పారీణులన్.

354

తే. బలిమి సర్వనృపాలుర న్నదిమి క శ్రీ పుంబుల్ దగం గొంచు ను  
జ్వలతేజోవిభవాతిరేకమున భా శ్రీ స్వతీర్తి శోభిల్లఁగాఁ  
బాలు పొందం దను రాజరాజన మహా శ్రీ భూరిప్రతాపంబులుం  
గలదుర్యోధనుఁ జూడు సోదరయుతుం శ్రీ గంజాతపత్రేక్షణా.

355

వ. అని యివ్విధంబున ఛప్పన్నదేశాధీశు లగురాజలోకంబుల నెల్ల జూపుచు యడు  
వంశసంభవు లైనశూర సేనవసుదేవోద్ధవాదులుం జూపి మఱియును.

356

ఉ. శారదసీరదాబ్జమున శ్రీ సారసుధాకరకాశచంద్రికా  
సారపటీరవర్ణ యదు శ్రీ సత్తము నుత్తమనాయకుం బ్రమ  
త్తారిన్యూపాలకాననహు శ్రీ తాళనమూర్తి బ్రలంబదైత్యసం  
హారునిఁ గామపాలుని హ శ్రీ లాయధుఁ జూచుము దైత్యనందనా.

357

సీ. కమనీయశుభగాత్రుఁ శ్రీ గంజాతదళనేత్రు, వసుధాకళత్రుఁ బా శ్రీ వనచరిత్రు  
సత్యసంకల్పు ని శ్రీ శాచరోగ్రవికల్పు, నతపన్న గాకల్పు శ్రీ నాగతల్పుఁ  
గొస్తాభమణిభూషు శ్రీ గంభీరమృదుభాషు, శ్రితజనపోషు సం శ్రీ చిరవిశేషు  
నీలనీరదకాయ శ్రీ నిర్జితదైతీయు, ధృతపీతకాశేయు శ్రీ నతవిధేయు

తే. సఘమహాగదవైద్యు వేదాంతవేద్యు, దివ్యమునిసన్నుతామోదుఁడీర్థపాదు  
జిహ్వు వరసద్గుణాలంకరిష్టుఁ గృష్ణుఁ, జూడు దైతీయకులబాల శ్రీ సుభగలీల. 358

చ. స్ఫురదళికింజనీరవవి శ్రీ భూషితపుష్పధనుర్విముక్తభా  
స్వరసవచూతకోరకని శ్రీ శాతశిలీముఖపాతభీతపం  
కరుహభవాదిచేతనని శ్రీ కాయ మనోజనిజాంఘ రుక్మిణీ  
వరసుతు రాజకీరపరి శ్రీ వారుని మాగునిఁ జూడు కోమలీ.

359

వ. ఇవిధంబునం జూపిన.

360

మ. వనితారత్నము కృష్ణనందనునిభా శ్రీ వప్రొడిఁ దాఁ జూచి గ్ర  
ద్దన ద న్మర్తి వరించి చన్నసుగుణో శ్రీ త్తంసంబ కా నాత్మలో



ననుమానించి యనంతరంబ యనిరు ధృఖ్యున్ సరోజాశు నూ  
తనచేతోభవమూర్తిఁ జూచి మది సం తాపించుచు నిట్లున్నన్.

361

ఉ. ఇంతి మదీయమానధన ధ మెల్ల వారించినప్పుచ్చు నిమ్రైం  
బంత మెలర్చ వ్రాసి పట ధ భాగనిరూపితుఁ జేసినట్టిసి  
యంతటిపుణ్యమూర్తిఁ గొని ధ యాడఁగ నేర్తునె నీచరిత్రముల్  
వీరితలె నాకు నీమహిత ధ వీరుకలంబు బలంబుఁ జెప్పుమా.

362

చ. అనవుడు జిత్రరేఖ జల ధ జాక్షికి ని ట్లను నీకుమారకుం  
డనఘుడు యాదవాన్వయసు ధ ధాంబుధిపూర్ణ సుధాకరుండు నాఁ  
దనరినకృష్ణపౌత్రకుం డు ధ దారచరిత్రుండు భూరిసింహనం  
హననుఁ డరాతిసైన్యతిమి ధ రాఘుండు పే రనిరుద్ధుఁ డంగనా.

363

వ. అని చెప్పి యే నతిత్వలితగతిం జని యక్కుమారరత్నంబుఁ దోడ్కొని వత్తు  
నంతకు సంతాపింపకుండుమని యాక్షణంబవియద్గమనంబునం జనిచని ముందట.

క. సరసిజసుఖ కనుఁగొనె శుభ, భరితవిలోకనవిధూత ధ భవవేదనముం  
బరసాధనమును సుకృత, స్ఫురణాపాదనముఁ గృష్ణ ధ పుటభదనమున్.

365

వ. కని డాయం జని తదీయసుషమావిశేషంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుం  
గామినీచరణరణితమణి నూపురఝంకరంబునితమణి గోపురంబును నతివిభవ  
విజితగోపురంబును నగుద్యారకాపురంబు నిశాసమయంబునం బ్రచ్ఛన్నవేషం  
బునం జొచ్చి కనకకుంభకలితసౌధాగ్రంబున మణిదీపనిచయంబు ప్రకాశింపఁ  
జంద్రకాంతశిలాభవనంబున సుధాధామరుచినిచయంబు నపహసించుహంస  
తూలికాతల్పంబున నిజాంగనారతిశ్రమంబున నిద్రాసక్తుం డై యున్నయని  
రుద్ధం జేరి తనయోగవిద్యామహత్త్వంబున నతని నెత్తుకొని మనోవేగంబున  
శోణపురంబునకుఁ జని బాణసురనందన యగుసుషాసుందరితల్పంబునం దునిచి  
యి ట్లనియె.

366

క. వనజాక్షి చూచు నీవిభు, ననిమిషనగధీరు శూరు ధ నభినవమారుణ  
వనధిగభీరు నుదారుని, ననిరుద్ధకుమారు విదళి ధ తాహితవీరున్.

367

క. అనిన సుషాసతి దనమన, మున ననురాగిల్లి మేనఁ ధ బులకాంకురముల్  
మొనయఁగ నానందాశ్రులు, గనుఁగవ జడిగురియ ముఖవి ధ కాస మెలర్పన్.

వ. ఇట్లు మనంబున సుతనహించి చిత్రరేఖం గనుంగొని యయ్యింతి యి ట్లనియె.

నీ. అతివ నీసాంగత్య ధ మనుభానురుచి నాకుఁ, గలుగుటఁ గామాంధ్రకారమడఁగెఁ  
దరలాక్షి నీసఖ ధ త్వం బనునావచేఁ, గడిచి వియోగాబ్ధి ధ గడవఁ గంటి  
నబల <sup>1</sup>నీయనుబంధ ధ మనుసుధావృష్టిచే, నంగజసంతాప ధ మార్పఁ గంటి  
వనిత నీచెలితనం ధ బనురసాంజనముచే, నామనోహరనిధా ధ నంబుఁ గంటి

1. నీయనుబంధి యనునధా.

తే. గలలఁ దోచినరూపు గ్రుక్కన లిఖించు  
వారు నా నన్నఁ దోడ్చెచ్చు శ వారుఁ గలరె  
నీటిలో జాడఁ బుట్టించు శ నేర్పు నీక  
కాక కలునె మూడులో శ కములయందు. 376

వ. అని వినుతించి చిత్ర రేఖను నిజమందిరంబునకుఁ బోవం బనిచినం జనియె నంత  
వింతజనుల కెవ్వరికిం బ్రవేశింప రానియంతఃపురసౌధాంతరంబున ననిరుద్ధుఁ  
మేల్కని యయ్యింతిం గనుంగొని యప్పడు. 377

క. సురుచిరమృదుతల్పంబునఁ, బరిరంభణసరసవచన శ భావకళాచా  
తురి మెఱసి రాకుమారుఁడు, తరుణీమణిఁ బొందె మదన శ తంత్రజ్ఞుండై. 378

వ. ఇవిధంబున నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు లగుదివ్యాంబ రాభరణమాల్య  
నులేపనంబులఁ గర్పూరతాంబూలంబుల వివిధాన్న పానంబుల సురుచిరమణిదీప్తి  
నీరాజనంబుల సుగంధబంధురాగరుధూపంబుల నాటలఁ బాటల వీణావినో  
దంబులం బరితుష్టిం బొంది కన్యాకుమారకు లానందసాగరాంతర్నిమగ్ను  
మానసు లై యుదయాస్తమయనిరూపణంబు సేయ నేరక ప్రాణంబు లొక్కటి  
యైనతలంపులం గలసి యిష్టోపభోగంబుల సుఖియించు చుండి రంత. 379

క. ఆలోనన యతిచిర మగు, కాలము సుఖిలీల జరగఁ శ గా వరుస నుపా  
బాలాలలామ కొయ్యనఁ, జూలేర్పడి గర్భ మొదమె శ సురుచిరభంగిన్. 374

క. ఆ చిన్నె లంగజాలలు, చూచి భయాకులత నొంది శ సుక్కుఁచుఁ దమలో  
నోచెల్ల యెట్టులో యీ, రాచూలికిఁ జూలు నిలిచె శ రా యిబ్బంగిన్. 375

క. అని గుజగుజవోవుచు ని, పుని దప్పక దనుజులోక శ పాలునితోడ  
వినిపింప వలయు నని వే, చని బాణునిఁ జేరి మ్రొక్కి శ సద్వివయమునన్.

క. మంతనమున దేవరక, న్యాయతఃపుర మేము గాచి శ యరయుచు నుండ  
వింతజనములకుఁ జొరగ దు, రంతము విను పోతుటింగ శ కైన సురారీ. 377

తే. ఇట్టివోగావలున్న మేమెవ్వరమును, నేమికనుమాయయోకానియెఱుగమధిప  
నీకుమారిక గర్భంబు శ నివ్వటిల్లి, యున్న దన్నను విని రోషయ్యుక్తుఁ డగుచు.

వ. అట్టియెడ దానవేంద్రుండు రోషభీషణాకారుం డై కటము లదర బామలు ముడి  
వడం గనుంగవల ననలకణంబు లుప్పతిల్ల నటలు వెఱికినం జటులగతి నెగయ  
సింగంబువిధంబున లంఘించుచు భీకరకరవాలంబు కేలం దాల్చి సముద్దండగతిం  
గన్యాసౌధాంతరంబునకుం జని. 379

అయ్యది బాణానురుం డనిరుద్ధుని నాగపాశబధునిఁ జేయుట.

సీ. కనియె కుభోపేతుఁ శ గందర్పసంజాతు, మానితదేహు నా శ జానుబాహు  
మకరకుండలకర్ణు శ మహితప్రభావూర్ణు, జిరయశోల్లాసుఁ గా శ కేయవాసుఁ  
గన్ధారికాల్చి శ ఘనకాంతికుముదాల్చు, హరశోభితవత్సు శ నగబుజాత్ము

యదువశతిలకు మ ధ్రానిశీలాలకు, నవపుష్పచావుఁ బూ ధ్రప్రతాపు  
తే. నభినవాకారు నక్షవి ధ్రానిహారు, మహితగుణవృద్ధు మన్తథ ధ్రమంత్రసిద్ధుఁ  
గలితపరిశుద్ధు సఖిలలో ధ్రకప్రసిద్ధుఁ జతురు ననిరుద్ధు నంగనా ధ్రజననిరుద్ధు. 380

చ. కని కన లగ్గలింప సుర ధ్రకంటకుఁ దుద్ధతి సద్భూతవళిం  
గనుఁగొని యీనరాధమునిఁ ధ్రగట్టుడు పట్టుడు కొట్టు డన్న వా  
రనుఁడు హేతిదీధితు ల ధ్రహర్పతితేజము మాయఁ జేయ డా  
సిన నృపకేళిరుండు మదిఁ ధ్రజేవయు లావును నేర్పు దర్శమున్. 381

చ. కలిగి మహోగ్రవృత్తిఁ బరి ధ్రఘంబు కరంబున లీలఁ దాల్చి దో  
ర్బలఘనవిక్రమప్రళయ ధ్రభైరవుభంగి విజృంభణక్రియా  
కలన నెదిర్చి దానవని ధ్రకాయములోఁ దలపాటుఁ జోటునుం  
జలము బలంబు ధ్రైర్యమును ధ్రశౌర్యము వేటును వాటుఁ జూపుచున్. 382

చ. పదములు బాహులుం దలలు ధ్రప్రక్కలు సెక్కులు జానుయు గ్గముల్  
రదములు కర్ణముల్ మెడ లు ధ్రరంబులు మూపులు వీపు లూరువుల్  
చిదురుపల్లె ధరం దొరఁగఁ ధ్రజండఱవందఱ సేయ సెనికుల్  
కదనపరాజ్ఞుక్రమముఁ ధ్రగైకొని పాటిరి కాందిశీకు లై. 383

వ. ఇవ్విధంబున సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది వెఱచియుం బఱచియు విచ్చియుం  
జచ్చియుఁ గలంగియు నలంగియు విఱిగియు సురింగియు జెదరియుం బెదరియుఁ  
జేవ దఱిగి నుఱుము లై తనమఱుఁగు సొచ్చిన బాణుండు శౌర్యధురీణుండును  
గోపాదీపితమానసుండు నై కదిసి యేసియు వ్రేసియు బాడిచియు నడిచియు  
బెనంగి. 384

క. క్రుద్ధుం డై యహిపాశని, బద్ధుం గావించె నసుర ధ్రపాలుడు రణన  
న్నద్ధుకా శరవిద్ధు న్నని, రుద్ధుకా మహితప్రబుద్ధు ధ్రరూపసమృద్ధున్. 385

వ. ఇట్లు కట్టి త్రోచిన నుమాసతి శోకవ్యాకులితచి త్త యై యుండె నంత. 386

క. \*నీలపహంబిత మై సువిశాలం బైవాయునిహతిఁ ధ్రజండధ్వని నా  
భీల మగునతని కెతన, మాలోన నకారణంబ ధ్రయవనిం గూలెన్. 387

క. \*అది నూచి దనుజపాలుడు, మదనాంతకుఁ డాడినట్టి ధ్రమాట నిజముగాఁ  
గదనంబు కలుగు ననుచు, న్నిడురెదురే చూచు చుండె ధ్రనెంతయుఁబ్రీతిన్. 388

వ. అంత నక్కడ. 389

క. ద్వారకలో ననిరుద్ధకు, మారునిపోకకును యదుస ధ్రమాజము వగలం  
కూరుచు నొకవార్తయు విన, నేరక చింతింప నాల్గు ధ్రనెల లరిగె నృపా. 390

వ. అయ్యవసరంబున. 391

నారదునివలన ననిరుద్ధనివృత్తాంతమును విని కృష్ణుడు బాజానురునిపై దండెత్తుట.

క. శారదకోమలసీరద, పారదరుచిదేహుఁ డతుల శ భాగ్యోదయుఁ డా  
నారదముని యేతెంచె న, పారదయామతి మురారి శ భజనప్రీతిన్.

వ. అట్లు చనుదెంచినయద్దివ్యమునికి నిర్మలమణిని ర్నితసుధర్మాభ్యంతరంబున యడ్  
వృష్టిభోజాంధకవీరులు గొలువం గొలు వున్నకమలలోచనుండు ప్రత్యుక్తా  
నంబు సేసి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి సముచితకనకాసనాసీనుం జేసి  
నత్రాపసోత్తముండు పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం బొగడి యనిరుద్ధు  
త్తాంతం బంతయుఁ దేటపడ నెఱిగించి యప్పుండరీకాక్షునిచేత నామంత్రి  
బు వడసి యంతర్ధానంబు నొందె దదనంతరంబ కృష్ణుండు శుభముహూర్త  
బున దండయాత్రాభిముఖుం డై ప్రయాణభేరి ప్రేయించి బలంబుల వెడలిం  
బద్దలవారిం బనిచి తానును గట్టయితం బయ్యె నంత.

సీ. హరికిరీటకే శ యూరకంకణకట, కాంగుళీయకనూపు శ రాదివిధ  
భూషణ ప్రతీచే శ బాలు పారి కరముల, ఘనగదాశంఖచ శ క్రములు దనర  
సురభిచందనలిప్త శ సురచిరోరస్ఫులిఁ బ్రవిమలకౌస్తుభ శ ప్రభలు నిగుడఁ  
జెలువారుషీతకౌ శ కేయచేలము కాసె, వలనుగా రింగులు శ వాఱు గట్టి

తే. సైన్యసుగ్రీవమేఘపు శ మృకవలాహ  
కములఁ బూన్చినతే రాయి శ తముగఁ జేసి  
దారకుండు దేర నెక్క మో శ దం బెలర్ప  
భానుఁ డుదయాచలం బెక్కు శ పగిది మెఱయ.

394

వ. ఇట్లు రథారోహణంబు సేసి భూసురాశీర్వాచనపూతుండును మహితదూర్వాం  
కురాలంకృతుండును లలితపుణ్యాంగనాకరకీసలయకలితశుభాక్షతవిన్యాసభాసుర  
మస్తకుండును మాగధమంజులగానానుమోదితుండును వందిజనసంకీర్తనానంది  
తుండును బాతకపతనరవవికాసితహృదయుండును నయి వెడలునవనరంబున.

సీ. బలభద్రసాత్యకి శ ప్రద్యుమ్నముఖయదు, వృష్టిభోజాంధక శ వీరవరులు  
దుర్వారపరిపంధి శ గర్వభేదనకళా, చతురబాహుబల శ త్సాహలీల  
వారణస్యందన శ వాజినందోహంబు, సవరణ సేయించి శ సంభ్రమమున  
సముచితప్రస్థాన శ చటులభేరిభూరి, ఘోష మంభోనిధి శ ఘోష మడఁప

తే. ద్వాదశాక్షాహిణీబలశక్తరము లోలి, నడచె గృష్ణునిరథము వెన్నెడఁ జెలంగి  
పుఘలగతి ముగ భగీరథురథము వెనుకఁ ననుగమించువియన్నదిశననుకరించి.

వ. ఇవిధంబునం గదలి కతిపయప్రయాణంబుల శోణపురంబు చేరం జని వేలా  
లంఘనంబు సేసి యడువీరు లంత.

397

మ. సుధారామసరోవరోపవనయ శ జ్ఞానముల్ మాపి వే

పరిభల్ పూడిచి యంత్రముల్ దునిమి వ శ ప్రవ్రాతముల్ ద్రొబ్బి గో  
పురముల్ గూలగఁ ద్రోచి సౌధభవనం శ బుల్ నూకి ప్రాకారముల్  
ధరణిం గూల్చి కవాటముల్ విఱచి య శ ద్దండక్రియాలోలు రై.

398

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబుల గాసి చేసి పురంబు నిరోధించి వేర్చి యార్చినం జూచి  
యగ్రహసమగోగ్రమూర్తియుంబోలెనమరసన్నాహనంరంభవిజృంభమాణుం  
డై బాణుండు సంగరభేరి వ్రేయించిన.

399

సీ. ఆచక్రవాళాచ శ లాచక్ర మంతయు, బరసి కుమ్మరసారై శ పగిదిఁ దిరిగె  
ఘనఘోషఖురకోటి శ ఘట్టితనదముల, కరణి సంభోనిధుల్ శ గలగి పొరలె  
గాలరుద్రాభీల శ కరశూలహతి రాలు, పిడుగులగతి నుడు శ బృంద మెడలె  
జటులానిలోద్ధూతశక్తాల్తలీతూలంబు, చాడ్చున మేఘముల్ శ చదలఁ దూలె  
తే. గిరులు వడఁకాడె దివి వెల్లగిల్లె సురల, గుండె లవిసె రసాతలక్షోభ మొదవె  
దిక్కులురి సేవిమానముల్ శ దెరలిచెదరె, గలగిగ్రహరాజచంద్రులగతులుదప్పె.

వ. అట్టిసమరసన్నాహంబునకుఁ గట్టాయితం బై మణిఖచితభర్త వర్తనిర్మలాంశు  
జాలంబులును శిరస్తాణకిరీటకోటిఘటితవిసూత్నరత్నప్రభాపటలంబులును గనక  
కుండలగ్రావేయహారకంకణతులాకోటి వివిధభూషణవ్రాత రుచినిచయంబులును  
బ్రచండబాహుదండసహస్రంబున వెలుంగు శరశరాసనశక్తిప్రాసతోమరగదా  
కుంతముసలముద్గరభిందిపాలకరవాల పట్టిసశూలతురికాపరశుపరిఘాదినిశాతహే  
తివ్రాతదీధితులును వియచ్చరకోటినేత్రంబులకు మిఱుమిట్లు గొలుపఁ గనకాచల  
శృంగసముత్తుంగం బగురథం బెక్కి యరాతివాహినిసందోహంబునకుం దుల్యం  
బైననిజసేనాసమూహంబు లిరుగడల నడవ బాణుండ ఊణప్రతాపంబు దీపింప  
ననికి వెడలె నయ్యవసరంబున.

401

బాణానురుసకు సహాయభూతుం డగుశివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధముగట.

చ. వరదుఁ డుదారభక్తజన శ వత్సలుఁ డై నహరుండు బాణుని  
గర మనురక్తి నాత్మజుల శ కంటె దయామతిఁ జూచుఁ గాన దా  
దుర మొనరించువేడ్కఁ బ్రమ శ ధుల్ గుహుండు నిజభూతకోటియుఁ  
సరస భజంప నుజ్జ్వలని శ శాతభయంకరశూలహస్తం డై.

402

సీ. ఖురపుటాహతి రేగు శ ధరణీపరాగంబు, పంకేరుహోష్ఠిం శ బంబుఁ బొదువ  
విపులవాలాటోపశ్రవిత్సేపజాతవా, తాహతి వారివా శ హములు విరియఁ  
గుఱచతిన్ననివాడి శ కొమ్ముల జమ్మిన, బ్రహ్మాండభాండక శ ర్పరము వగుల  
నలవోకవలె ఖణి శ ల్లని ఱంకె వైచిన, రోదనీకుమారంబు శ భేదిలంగ

తే. గళచలద్భర్తఘంటికాశ్రుణుణుణప్రఘోషమున దిక్తటంబు లా శ కులత నొంద  
లీల నడతెంచుకలధాతృశైల మనఁగ, నుక్కుమిగిలినవృషభేంద్ర శ నెక్కి వెడలె.

వ. ఇట్లు వెడలి సమరసన్నాహసముల్లాసంబు మొగంబులకు వికాసంబు న్నా  
దింపం బ్రతిపక్షబలంబులతోడం దలపడిన ద్వంద్వయుద్ధం బయ్యె నప్పు డప్పు  
రాతనయోధులయాయోధనంబుఁ జూచువేడ్కఁ జనుదెంచినసరసిజనంబుఁ  
ప్రముఖనిఖిలసురముని యక్షరాక్షస సిద్ధసాధ్యచారణగంధర్వకిన్నరకింపురుష్క  
దోరగాదులు సిజవిమానారూఢు లై వియత్తలంబున నిలిచి రట్టియెడ  
గృష్ణుండును హరుండును మారుండును గుమారుండును గూపకర్ణకుంభా  
డులును గామపాలుండును బాణపుత్రుం డగుబలుండును సాంబుండును సాత్త్వి  
కియును బాణుండును రథికులు రథికులును నాశ్వీకులు నాశ్వీకులును గజా  
హకులు గజారోహకులును బదాతులుఁ బదాతులుం దలపడి యితరేక  
హేతిసంఘట్టనంబుల మిడుంగులులు సెదరం బరస్పరాహ్వనవిరుదాంకితసింహ  
నాదహంకార శింజనీటంకార వారణఘీంకార వాజిహేమరవంబులను బటహ  
కాహళశరీమృదంగశంఖతూర్వఘోషంబులను బ్రహ్మాండకోటరంబు పరిస్ఫోటికు  
బయ్యె నయ్యవసరంబున.

404

చ. జలరుహనాభుఁ డార్చి నిజ శ్ర తార్థశరాసనము క్తసాయకా  
వలి నిగిడించి నొంచెఁ బర శ్ర వైరిపురోగములకా రణక్రియా  
కలితుల గుహ్యకప్రమథ శ్ర కర్షురభూత పిశాచధాకినీ  
బలవదరాతియోధులను శ్ర బష్మైరపోయి కలంగి పాఱగన్.

405

వ. ఇ క్లేసి యార్చినకుంభినీధరుభుజావిజృంభణసంరంభంబునకు సహింపక నిటలా  
బకుం డనలకణంబు లుమియునిశితాంబకంబులం బీతాంబరుని నేసిన వాని నన్నిం  
టి నడుమన ప్రతిబాణంబు లేసి చూర్ణంబులు నేసినం గనుంగొని మఱియును.

మ. అనలాతుండు త్రిలోకపూజ్య మగుబ్ర శ్ర హ్యేత్రం బరిం బోసి యా  
వనజాతేక్షణమూఁడఁ గ్రోధమహిమ శ్ర వ్యాకీర్ణం దై యేసి నే  
సినఁ దద్దివ్యశరంబుచేతనె మర శ్ర ల్పెం గృష్ణుఁ డత్యుద్ధతికా  
జనితాశ్చర్యరసాబ్ధిమగ్ను లగుచుకా శ్ర శక్రాదు లగ్నింపఁగన్.

407

శా. వాయవ్యాశ్ర ముపేంద్రుపై నలిగి మ శ్ర ర్వారోధతి నేయ దై  
తేయధ్వంసియుఁ బార్శ్వతాశుగముచే శ్ర ద్రెంచెం గ్రతుధ్వంసి యూ  
గ్నేయాశ్రం బడరించె సత్త్వగతి ల శ్ర క్షీనాథుపై దాని వే  
మాయం జేసెను నైంద్రబాణమునఁ బ శ్ర ద్వాతుండు లీలాగతిన్.

408

వ. మఱియును.

409

ఉ. పాయనిక్కితో హరుడు శ్ర పాశుపతాశ్రము నారిఁ బోసినం  
దోయరుహాయతాతుండును శ్ర దోడన లోకభయంకరోగ్రనా  
శాయణబాణరాజము ర శ్ర యంబున నేసి మరల్ప దానిఁ జ

- క్రాయుధుఁ డితైఱంగునఁ బు క రాశిశరావలి రూపుమాపినన్. 410
- క. ఊహ కలంగియు విగతో, త్సాహుం డగుహరునిమీఁద క జలజాక్షుఁడు స  
మోహనశిలీముఖం బ, వ్యాహతజయశాలి యగుచు క నడరించె నృపా. 411
- వ. అ ట్లెసిన. 412
- క. జృంభణశరపాతముచే, శంభుఁడు నిజతనువు పరవ క శం బయి సోలక  
జృంభితుఁ డై ఘననిద్రా, రంభమున వృషేంద్రమూఁపురముపై వ్రాలెన్. 413
- వ. ఇట్లు వ్రాలినం జక్రపాణి పరబలంబుల నిశితబాణపరంపరలం దునిమియు నొక్క  
యెడం గృహణంబులం గణికలు నేసియు నొక్కచోట గదాహతులం దుత్తు  
మురుగా మొత్తియు నివ్వధంబునఁ బీనుంగుఁడెలలు గావించె నంత. 414
- చ. తఱిమి మురాంతకాత్తజుఁ డు క దాత్తబలంబున బాహులేయుపై  
గరకరిఁ దాకి తీవశిత క కాండపరంపర లేసి నొంపఁగా  
నెఱుఁలు గాఁడి పైఁ దొరఁగు క నెత్తుటఁ జొత్తిలి వైరు లార్వఁ దాఁ  
బఱచె మయూరవాహనముఁ క బైకొని తోలుచు నాజి భీతుఁ డై. 415
- ఉ. పంబి రణక్షితిఁ శరవి క పాటితశాత్రవవీరుఁ డైనయా  
నాంబుఁడు హేమపుంఖశిత క సాయకజాలము లేర్చి భూరి శో  
పంబున నేసినక బెదరి క బాణతనూభవుఁ డోడి పాఱె శౌ  
ర్యంబును బీరముం దగవు క నాఱడిఁ బోవ బలంబు లార్వఁగన్. 416
- మ. వరబాహుబలశాలి యాహలి రణా క వష్టంభసంరంభవి  
స్ఫురదుగ్రాశనితుల్య మైనముసలం క బుం బూన్చి వ్రేసెఁ బారిం  
బారిఁ గుంభాండకరూపకర్ణులు శిరం క బుల్ వ్రస్సి మేదంబు నె  
త్తురుఁ గర్ణంబుల వాతనుం దొరఁగ సం క ధుల్ వ్రీలి వే చావఁగన్. 417
- వ. అట్టియెడ సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది యనాథఁబయి చెడి విఱిగి పాఠినం గని  
బాణుండు సాత్యకిం గేడించి ప్రళయాగ్నియుంబోలె విజృంభించి చెయి వీచి  
బలంబుల మరలం బురికొల్పి తానును ముంగలి యై నడచెనప్పుడుభయసైన్యంబు  
లనోన్యవ్యజయకాంక్షం దలపడుదక్షిణోత్తర సముద్రంబులరాద్రంబున వీశం దాఁ  
కినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడం గదల నడిచియుఁ గుఠారంబులఁ బొడిచి  
యు సురియలం గ్రుమ్మియు శూలంబులం జిమ్మియు శక్తుల నొందియుఁ జక్రంబు  
లం ద్రుంచియు ముసలంబుల మొత్తియు ముద్గరంబుల నొత్తియుఁ గుంతంబుల  
గుచ్చియుఁ బంతంబు లిచ్చియుఁ బరిఘంబుల నొంచియుఁ బట్టినంబులం ద్రుం  
చియు శరంబుల నేసియుఁ గరవాలంబుల వ్రేసియు సత్రాసులై పాసియు  
విత్రాసులై డాసియుఁ బెనంగినం దునిసినశిరంబులును దునుక లై నకరంబులును  
దెగినకాళ్లును ద్రెస్సినకేళ్లును దుమురు లై నయ్యముకలును బోవు లై నప్రేవులును  
సులిసిన మేనులును నలిసినజానువులును నొగిలినవర్కంబులును బగిలినచర్కంబులు

నువికలంబు లయినసకలావయవంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్ణంబులును  
న్నంబు లయిననయనంబులును వెడలురుధిరంబులును బడలుపడుబలంబులును  
గొండలవడువునం బడుమాంసఖండంబులును వాచఱుచుకొఱుప్రాణంబులును  
వ్రాలినతేరులును గూలినకరులును నొఱలినగుఱ్ఱంబులును దెరలిన కాలుబలు  
లును గలిగి పలఱుదనకుతూహలజనితమదాంధీభూతపిశాచఱుకీసీభూతఱుకా  
సమాలోలకీలాహలభయంకరారావబధిరీకృతసకలదిశావకాశం బయి నం  
రాంగణంబు భీషణం బయ్యె నయ్యవసరంబున.

415

చ. శరకుముదంబు లుల్లసిత శ చామరఫేనము లాతపత్ర భా  
సురనవపుండరీకములు శ శోణితతోయము లస్థిసైకతో  
త్సరము భుజాభుజంగమని శ కాయము కేశకలాపశైవల  
స్ఫురణ రణాంగణం బమరై శ బూరితశోణనదంబుపొలికన్.

416

వ. అట్టియెడ బాణండు కట్టలుకం గృష్ణనిమై దనరథంబుఁ బఱపించి యఖి  
బాహనమా స్రదుర్వార గర్వాటోపప్రదీప్తుం డై కదిసి.

420

మ. ఒకయేనూరుకరంబులకా ధనువు ల శ త్యుగ్రాకృతిం దాల్చి త  
క్కక యొక్కొక్కట సాయకద్వయము వీర శ కం బూన్పునాలోన నం  
దకహస్తుండు తదు గ్రహాపచయవి శ ధ్వంసంబుఁ గావించి కొం  
జక తత్సారథిఁ గూల నేసి రథముం శ జక్కాడి శౌర్యోద్ధతిన్.

421

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాత శ భయదభూరి , భైరవారావముగ నొత్తై శ బాంచజన్య  
మఖలజనులు భయభ్రాంతులై చలింపఁ గడఁగి నిర్భిన్న రాక్షసీగర్భముగన.

వ. అట్టియన క్రవిక్రమపరాక్రమంబునకు వెగడుపడి బాణండు లేటమొగంబువడి  
చేయునది లేక విన్న నయి యున్నయెడ.

422

సీ. అత్తఱిఁ గోటర శ యనుబాణజనయిత్రి, సుతుఁ గాచుమతము నగ్నన్తఱిఁ దలంపి  
వీడి శిరోజముల్ శ వ్రేలంగ నిర్ముక్త, పరిధాన యై మురా శ సురవిభేది  
యెదుర నిల్చిన జూడ శ మదిఁ జాల రోసి ప, రాజ్ఞులుం డై యున్నననువువేది  
తల్లడించుచు బాణు శ డుల్లంబు గలఁగంగఁ, దలచీర వీడి యాద్రవులునవ్వ

తే. నవ్యకాంచనమణిభూషణములురాలఁ, బాదమాతి నేలఁగంపింపఁ శ బాఱియాత్త  
పురము వడిజొచ్చెనప్పడుభూతగణము, లాకులతతోడ నెక్కడోనరుగులయును.

క. శిరములు మూడును ఘనభీకరపదములు మూడు గలిగి శ కనలి మహేశ  
జ్వర మురుఘోరాకృతితో , నరుదేరఁగఁ జూచి కృష్ణుఁ శ డల్లన నగుచున్.

చ. పరువడి వైష్ణవజ్వరముఁ శ బంచిన నయ్యభయజ్వరంబులకా  
వెరవును లావుఁ జేవయును శ వీరము బీరముఁ గల్గి ఘోరనం  
గర మొనరింప నందు గర శ కంఠకృతజ్వర ముగ్రవైష్ణవ  
జ్వరమున కోడి పాతై నని శ వారణ వైష్ణవి వెంట నంటగన్,

423



తే. పాతీ యేదిక్కుఁ గానకఁ ప్రాణభీతి

నెనసి యేప్పుచు నా హృషీ శ కేశుపాద

కంజములఁ బడి ననుఁ గావు శ కావు మనుచు

నిటలతటఘటితాంజలి శ పుటయు నగుచు.

427

వ. ఇట్లు వినుతించె.

428

సీ. అవ్యయు ననఘు న శ వంతశక్తిని బరు, లైనట్టిబహు శ ద్రామరేంద్ర  
వరుల కీశ్వరుఁ డైన శ వాని సర్వాత్మకు, జ్ఞానస్వరూపు స శ మానరహితు  
వరదుని జగదుద్భు శ వసీతి సంహార, హేతుభూతుని హృషీ శ కేశు సభవు  
బ్రహ్మచిహ్నంబు లై శ పరఁగుసుజ్ఞానశ, క్త్యాదుల నొప్పబ్ర శ హ్నంబు నీశు

ఆ. సజు షడూర్తిరహితు శ నిజయోగమాయావి, మోహితాఖిలాత్ము శ ముఖ్యచరితు  
మహితతేజు నాది శ మధ్యాంతహీనునిఁ, జన్మయాత్ము నిను భ శ జింతుఁ గృష్ణ.

వ. అదియునుం గాక లోకంబున డైవం బనేకప్రకారంబు లై యుండు నది యెట్టి  
దనినం గలాకాష్టాముహూర్తంబు లనం గలకాలంబును సుకృతదుష్కృతాను  
భవరూపంబు లైన జీవకర్తంబులును స్వభావంబును సత్త్వరజస్తమోగుణా  
త్మకం బైనప్రకృతియును సుఖదుఃఖాశ్రయం బైనశరీరంబును జగజ్జుతుని  
ర్వాహకం బైనప్రాణంబును సకలపదార్థపరిజ్ఞానకారణం బైనయంతఃకరణం  
బును మహాదహంకారశబ్దస్పర్శరూపరసగంధతన్మాత్ర తత్కార్యభూతగగనపవ  
నానలసలిలధరాదిపంచభూతంబులు నాదిగాఁ గల ప్రకృతివికారంబులును నన్నిం  
టిసంఘటంబును బీజాంకురన్యాయంబునం గార్యకారణరూపప్రవాహంబును  
నై జగత్కారణశంకితం బై యుండు నది యంతయు భవదీయమాయావిడం  
బనంబు గాని యున్నది కాను తదీయమాయానివర్తకుండ వైసనీపు నానావిధ  
దివ్యావతారాదిలీలలం జేసి దేవగణంబులను సత్పురుషులను లోకనిర్వాణచణు  
లైనబ్రహ్మదులను బరిరక్షించుచు లోకహింసాప్రసర్తకు లైనదుష్టమార్గగతు  
లం గూరాత్ముల హింసించు చుండువు విశ్వవిశ్వంభరాభారనివారణంబు  
నేయుటకుఁ గదా భవదీయదివ్యావతార ప్రయోజనంబు గావున నిన్ను శర  
ణంబు వేడెద.

430

సీ. శాంత మై మహితతీ శ క్షునుదుస్సహం బై యు, దారమై వెలుఁగొందుశతావకీన  
భూరిభాస్వత్తేజఃమునఁ దాపమొందితిఁ, గడుఁ గృశించితి నన్నుఁ శ గరుణజూడు  
మితరదేవోపాస్తి శ రతి మాని నీ పాద, కమలముల్ నేవించు శ విమలబుద్ధి  
యెందాఁ మదిఁ దోఁప శ దందాఁ నేకదా, ప్రాణులు నిఖిలతా శపములఁబడుట

తే. యవిరళానన్యగతికుల శ నరసి ప్రోచు, బిరుదు గలనీకు ననుఁ గాచు శ టరుదేవేవ  
ప్రవిమలాకార సంసారభయవిహార, భక్తజనపోషపరితోష శ పరమపురుష.

చ. అనినఁ బ్రసన్నుఁ డై వారి య శ వంతుఁడు దైత్యవిశ్లేషి ధాని కి

ట్లనియె మదీయసాధన ము న నన్యనివారణ మాట నీమదిం  
గని నను నార్తి జొచ్చితివి న కావున మజ్జ్వరతీవ్రదాహావే  
దన నినుఁ బొంద దింకఁ బరి న తాపము దక్కుము నీమనంబునన్. 484

వ. అని మఱియు నప్పుండరీకాక్షుం డి ట్లను నెవ్వరేనియు నీయుభయజ్వరవివా  
బును నీవు మత్ప్రసత్తిం జొచ్చుటయుఁ జిత్తంబులం దలంతు రట్టిపుణ్యాత్మ  
శీతోష్ణజ్వరాదితాపంబులం బొరయ రని యాన తిచ్చిన నమ్మేహేశ్వరజ్వరం  
పరమానందభరితహృదయం బయి యారణాంగపాణికి నాష్టాంగదండప్రణామ  
బాచరించి నిశేచ్యం జనియె నంత బాణాసురుండు నక్కడ. 485

బాణాసురుండు రెండవసారి యాంధ్రమునకు వచ్చుట. 485

నీ. కమనీయకింకిణీ న ఘంటికాసాహస్ర, ఘణఘణధ్వనిచేత న గగన మగల  
నన్యజనాలోక నాభీలతరలోగ్ర, కాంచనధ్వజపతా న కలు వెలుంగఁ  
బృథునేమిఘట్టనఁ బృథివి కంపింపంగ, వల నొప్పు బలుజవానశ్వములబూని  
నట్టియున్న తరథం బత్తుగ్రగతి నెక్కి, కరసహస్రమున భీ న కరతరాసీ

తే. శరశరాసనముఖదివ్య న సాధనములు

దనరఁ జలమును బలము ను న త్కటము గాఁగ  
హర మిగురొత్తఁ గయ్యంపు న టాయిలమునఁ  
బురము వెలువడెబలిపుత్త్రుఁ న డురుజవమున. 486

క. చని రణభూమిని మధ్యం, దినమార్తాండప్రచండ న దీప్తాకృతితోఁ  
దనరుచుఁ బరిపంథిబ లేం, ధనదవశిఖ యైనకృష్ణుఁ న దాఁకెం బెలుచన్. 486

ఉ. తాడి భుజావిజృంభణము న దర్పము నేర్పుచు నేర్పడంగ నొ  
క్కుఁకున వేయుచేతుల ము న హోగ్రశరావళి పింజ పింజతోఁ  
దాడఁగ నేసినా మురవి న దారుడు తోడన తచ్చరావళి  
న్నాడ గొనంగఁ ద్రుంచె నిశి న తార్థశతాంకశిలీముఖంబులన్. 487

వ. అంత.

చ. నుతనవపుండరీకనయ న నుం డన నొప్పుమురారి రోషఘూ

ర్ణితమహితారుణాబ్జదళ న నేత్తుండు దా నటు పంచె దైత్యువై  
దితిసుతకాననప్రకర న దీపితశక్రము రక్షితాంచితా  
శ్రితజనచక్రముక సతత న నేవితశక్రము దివ్యచక్రమున్. 488

వ. మఱియును బ్రచండమార్తాండమండల ప్రభావిడంబితంబును భీమాశతసహస్ర  
కోటిదండభోళినిబిడనిశితధారాసహస్ర ప్రభుతజ్వలనజ్వాలికాపాస్త్ర సమస్తకట  
పరిపంథిదుర్వార బాహుఖర్గగర్వాంధకారంబును సకలదిక్పాలదేవతాగణతో  
యేమానరులును సమదదానవజుశోక కారణభయంకరదర్శనంబును సమంచిత  
సజ్జనలోక ప్రేక్షుంకరస్పర్శనం బును నగునుదర్శనం బనురాంతకప్రేరితం బై చని

యారామకారుడు కదళికాకాండంబుల నేర్పుచందంబునం బేర్చి సమదనే దండశుండండంబుల విడంబించుచు గనకమణివలయ కేయారకంకణాలంకృతంబు నగుతదీయబాహుసహస్రంబు గరచతుష్టయావళిష్టంబుగాఁ దుచుము నవసరంబున.

439

కాలకంఠుడు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని నుతింతుట.

కాలకంఠుడు బాణుడెఁ గరుణ గలడు  
గాన నఖిలాండపతిఁ గృష్ణుఁ గదియ వచ్చి  
పురుషనూక్తంబు చదివి సుత పుటకరాజుఁ  
డగుచుఁ బద్మాయతానుని తల్లని నుతించె.

440

దేవా సీవు బ్రహ్మస్వరూపం బగుజ్యోతిర్మయండవు నిఖిలవేదవేదాంతనిగూఢుండవు నిర్మలండవు సమానాధికరహితుండవు సర్వవ్యాపకుండ వైననిన్ను నిర్మలాంతఃకరణులైనవార లాకాశంబుపగిది నవలోకింతు రదియును గాక పంచోపనిషత్తయం బయినభవదీయదివ్యమంగళమహావిగ్రహపరిగ్రహంబు సేయు నెడ నాభియం దాకాశంబును ముఖంబునం గృతానుండును శిరంబున స్వర్గంబును శ్రోత్రంబులను దిశలును నేత్రంబుల నూర్మండును మనంబునఁ జంద్రుండును బాదంబుల వసుంధరయు నాత్మయం దహంకారంబును జఠరంబున జలధులును రేతంబున సంబువులును భుజంబుల నింద్రుండును రోమంబుల మేఘమహీరుహావధివాతంబులును శిరోజంబుల బ్రహ్మలును జ్ఞానంబున సృష్టియు నవాంతర ప్రజాపతులు హృదయంబున ధర్మంబును గలిగి మహాపురుషుండ వై లోకకల్పనంబుకొఱకు నీయకుంతితతేజంబు గుప్తంబు నేసి జగదుద్భవంబుకొఱకుఁ గైకొన్న భవదీయదివ్యావతారవైభవం బెఱింగి నుతింప నెంతవారము సీవు సకలచేతనాచేతననిచయంబులకు నాద్యుండవు నద్వితీయుండవు పురాణపురుషుండవు సకలసృష్టిహేతుభూతుండవు నీశ్వరుండవు దినకరుండు కాదంభినీకదంబావృతుం డగుచు భిన్నరూపుండై బహువిధచ్ఛాయలం దోచువిధంబుననీయ ఘటితఘటనానిర్వాహకంబైన సంకల్పంబునఁ ద్రిగుణాతీతుండ వయ్యనుసత్త్వా దిగుణవిధానంబుల ననేకరూపుండ వై గుణవంతు లైనసత్పురుషులకుఁ దమో నివారకం బైనదీపంబురూపంబునం బ్రకాశించు చుందువు భవదీయమాయా విమోహితు లయినజీవులు పుత్రదారగృహక్షేత్రాదిసంసారరూపం బైనపాపపారావారమహావర్తగర్తంబున మునుంగుచుం దేలుచుందురు దేవా భవదీయదివ్యరూపానుభవంబు సేయం జాలక యింద్రియపరతంత్రుండై భవత్పాదసర సీరుహంబులఁ జేర నెఱుంగనిమూఢాత్ముం డాత్మవంచకుం డనంబును విపరీతబుద్ధిం జేసి ప్రియుండ వైననిన్ను నొల్లక యింద్రియార్థానుభవంబు సేయుట యమృతంబు మాని హాలాహలంబు నేవించుట గాదె జగదుదయపాలనలయ

లీలాహేతు వై శాంతుండ వయి సుహృజ్జనభాగధేయుండ వై సమానాధికష్ట  
శూన్యండ వైనినిన్ను నేనును బ్రహ్మయుం బరిణతాంతఃకరణు లైనమునిగణు  
బులును భజించుచు చుందుము మఱియును.

441

తే. అవ్యయుండ వనంతుండ శ్ర వచ్యతుండ  
వాదిమధ్యాంతశూన్యండ శ్ర వఖిలధృతివి  
నిఖిలమం దెల్ల వర్తింతు శ్ర నీవు దగిలి  
నిఖిల మెల్లను నీయంద శ్ర నెగడు గృష్ణ.

442

సీ. అని సన్నుతించిన శ్ర హరి యాత్మ మోదించి, మొగమునఁ జిటునవ్వు మొలకలెక్కు  
లలితబాలేందుక శ్ర శామాళి కిట్లను, శంకర నీమాట శ్ర సత్య మరయ  
నేది నీ కిష్ట మై శ్ర యెసఁగెడు దానిన, వేడుము నీ కిత్తు శ్ర వీఁడవధ్యుఁ  
డది యెట్టి దనినఁ బ్ర శ్లోదుండు మద్భక్తుఁ, డతనికి వరము నీ శ్ర యన్వయము

తే. జనన మందినవారలఁ శ్ర జంప ననుచు, గడఁచ మన్నించితిని నది శ్ర కారణముగ  
విశ్వవిశ్వంభరాధార శ్ర విపులభూరి, బలభుజాగర్వ మడఁపంగ శ్ర వలయుఁ గావ.

క. కరములు నాలుగు చిక్కం, బరిమార్చితి వీడు నీదు శ్ర భక్తుల కగ్రే  
సరుఁ డై పొగ డొంది జరా, మరణాదిభయంబు దక్కి శ్ర మను నిటమీడన్.

వ. అని యాన తిచ్చిన నంబికావరుండు సంతృప్తాంతరంగుం డయ్యె నబ్బలినందను  
డట్లు రణరంగవేదిం గృష్ణదేవతానందాధిం బ్రజ్వలితచక్రకృతానుశిఖాజ్వాలంబు  
లందు నిజబాహుసహస్ర శాఖాసమిత్ప్రచయంబును దత్తతోద్వేలకీలావమహి  
తాజ్యధారాశతంబులను బరభయంకరవీరహుంకారమంత్రంబులతోడ వేల్చిపి  
శుద్ధిం బొంది విజ్ఞానదీపాంకురంబున భుజాఖర్వగర్వాంధకారంబు నివారించె  
ననవరతపూజితస్థాణుం డగునబ్బాణుండు భుజవనవిచ్ఛేదజనితవీరూపితస్థాణు  
డయ్యును దదీయవరదానకలితానందహృదయారవిందుం డగుచు గోవిందచర  
ణారవిందంబులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యనంతరంబ.

443

ఉపనిరుదనహీతుం డై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట.

క. పురమున కేగి యుమాసుం, దరికిని ననిరుద్ధనకు ము శ్ర దంబున భూమాం  
బరదాసదాసికాజన, వరవస్త్రవితాన మొసంగి శ్ర వారనిభక్తిన్.

444

క. కనకరథంబున నిడికొని, ఘనవైభవ మొప్పు కన్య శ్ర కాయుక్తముగా  
ననిరుద్ధుని గోవిందుం, డనుమోదింపంగఁ దెచ్చి శ్ర యర్పించె నృపా.

445

ఉ. అంత మురాంతకుండు త్రిపు శ్ర రాంతకు వీడ్కొని బాణు నిల్పి య  
త్యంతవిభూతిమై నిజబ శ్ర లావలితో జనుదేర నాయమా

శాంతుండు మున్నుగాఁ బటహ శ్ర కాహళతూర్యనినాదపూరితా

శాతరుం డై వెనం జనియె శ్ర నాత్మపురీముఖుం డై ముదంబునన్.

446

మ. కనియెగ్గోష్ఠమూర శేఖరుండు రం శ్ర గత్ఫుల్ల రాజివణో

కనదోత్తుంగతరంగసంగతలస ధ త్కాసారక భూరిశో  
భననిలోన్నతసౌఖ్యభారకను శుం ధ ద్వైభవోదారక  
జనసంతాపనివారక సుజనభాః స్వత్కారక ద్వారకన్. 449

వ. కని డాయం జని పురలయ్ కృష్ణసందర్శనకుతూహల యై చేసన్నలం జీరు  
చందంబున నందంబు నొందునుద్ధాతతరళవిచిత్ర కేతుపతాకాభిశోభితంబును  
మహాసీయమరకతతోరణమంశితంబును గనకమణినిర్మిత గోపురపాదప్రాసాద  
వీధికావలసితంబును మాక్తికవితానవిరచితమంగళరంగవల్లీవిరాజితంబును శో  
భనాకలితవిన్యస్తకదళికాస్తంభసురభికుసుమమాలికాక్షతాలంకృతంబును గుం  
కుమసలిసిక్తవిషణిమార్గంబును శంఖదుందుభిభరీమృదంగ పటహకాహళాది  
మంగళారావకలితంబును వందిమాగధసంగీతప్రసంగంబును నై యతిమనోహర  
విభవాభిరామం జైన యప్పురవరంబు సచివపురోహితసుహృద్బౌద్ధవముఖ్యు  
లెదురుకొన భూసురాశీర్వాదంబులను బుణ్యాంగనాకరకలితలలితాక్షతలను  
గైకొనుచుం గామినీమణులు కర్పూరసీరాజనంబులు నివాళింపం బ్రవేశించి  
నిజమందిరంబున కేగి యప్పుండరీకాక్షుండు పరమానందంబున సుఖం బుండె  
నంత. 450

క. శ్రీకృష్ణనివిజయం బగు, నీకథఁ బఠియించువార ధ లెప్పుడు జయముం  
గైకొని యిహపరసౌఖ్యము, లాకల్పొన్నతి వహింతు ధ రవసీనాథా. 451

క. అని చెప్పిన శుకయోగికి, జననాయకుఁ డనియొ గృష్ణ ధ చరితము విన నా  
మన మెప్పుడుఁ దనియ దింకను, వినవలతుం గరుణఁ జెప్ప ధ వే మునినాథా.

వ. అనినం బరీక్షిన్న రేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 452

స్వగమహారాజచరిత్రము.

సీ. ధరణీక యొకనాడు ధ హరితమాజులు రతీ, శ్వర సాంబ సారణ ధ చారుభాను  
లాదిగా యదుకుమా ధ కావలి యుద్ధాన, వనమున కత్తివైభ ధ వమున నేగి  
వల నొప్ప నిచ్చాను ధ వర్తులై సుఖలీలఁ జరియించి ఘనపిపా ధ సలను జెంది  
నెడి దప్పి సలిల మ ధ న్యేషించుచును వేగ, వచ్చుచో నొకచోట ధ వారిరహిత  
తే. కూపమును నందులో నొకకొండవోలె, విపుల మగుమేనియానరశవెల్లి గాంచి  
చిత్తముల విస్తయం బందిత్రత్రేణమున, దాని వెడలించువేడుకఁ ధ దగులుటయును.

చ. పరు విడి పోయి తెచ్చి ఘన ధ పాశచయంబుల నంటఁ గట్టి య  
గ్గురుభుజు లండఱుం గదిసి ధ కో యని యార్పుచు దాని నెమ్మెయిం  
దరలఁగఁ దీయ లేక దగ ధ దట్టముగా మది దుట్టగిల్ల నొం  
డొరుఁ గడవంగ వే చని ప ధ యోరుహనాభున కంతఁ జెప్పినన్. 455

చ. విని సరసీరుహాక్షుఁ డతి ధ విస్తితుఁ డై జలశూన్యకూప మ  
ల్లన కదియంగ నేగి కృక ధ లాసము నొక్కతృణంబుబోలె గొ

జ్ఞున వెడలించె వామకర శ పద్మమున న్నది యంతలోనఁ గాం  
చనరుచి మేనఁ గల్గువురు శ మత్వముతోఁ బాడచూపి నిల్చినన్. 456

వ. చూచి కృష్ణుం డతనివృత్తాంతం బంతయు నెఱింగియు నక్కడిజనంబులుం గ  
మారవర్గంబును దెలియుకొఱకు నతనిచేతన తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱి  
గించువాఁ డై యిట్లనియె. 457

చ. కనదురురత్నభూషణసి శ కాయుడ వై మహనీయమూర్తి వై  
యనుపమకీర్తిశోభితుడ శ వై విలసిల్లుచు ధాత్రిమీఁడఁ బెం  
పొనరిననీకు నేమిగతి శ నూసర వెల్లితనంబు చొప్పడెన్  
విన నిది చోద్య మయ్యె సువి శ వేకచరిత్ర యెఱుంగఁ జెప్పమా. 458

క. అని యడిగిన మురరిపుపద, వనజగులుఁ దనకిరీట శ వరమణు లొరయన్  
వినయమున మ్రొక్కియిట్లను, ఘనమోదముతోడ నిటల శ ఘటితాంజలి యై.

తే. విశ్వసంపేద్య మహిత యీ శ విశ్వమందుఁ  
బ్రకటముగ నీ వెఱుంగని శ దొకటి గలదె  
యైన నాచేత విన నిష్ట శ మయ్యె నేని  
నవధరింపుము వినిపింతు శ నంబుజాక్ష. 459

కా. ఏ నిత్యైకుతనూజుడన్ నృగుడు నా శ నేపారుభూపాలుడన్  
దీనవ్రాతము నర్ధి బ్రోచుచు ధరి శ త్రీనాయకుల్ గొల్చి న  
మ్మానింపం జతురంతభూభరణసా శ మధ్యుండ నై సంతత  
శ్రీ నిండారినవాడ నుల్లసితకీ శ ర్తిన్మూర్తి శోభిల్లఁగన్. 461

చ. పలుకులఁ దన్నుఁ దాఁ బొగడఁ శ బాతక మందు ర టుండఁ దారకా  
వలి సీకతావ్రజంబు హిమ శ వారికణంబులు లెక్కపెట్టఁగా.  
నలవడుఁ గాని యేను వసు శ ధామరకోటికి దాస మిచ్చు గో  
వుల గణుతింప ధాతయును శ నోపడు మాధవ యేమి సెప్పదున్. 462

వ. అదియునుం గాక. 463

చ. పాలుచుసువర్ణశృంగఖుర శ ముల్ దనరం దొలుచూలు లై సువ  
త్సలు గలవాడియావుల ను శ దాత్రతపోవ్రతవేదపాఠముల్  
గలిగి కుటుంబు లై విహిత శ కర్మములం జరియించుపేద వి  
పులకు సదక్షిణంబుగ వి శ భూతి దలిర్పఁగ నిత్తు నమృతా. 464

వ. మఱియు న్న్యాయసముపార్జితవిత్తముల గోభూహిరణ్యరత్ననిఖాసరథహస్తీవాజి  
కన్యాసరస్వతీవస్త్రీతిలకాంచనరజితశ్యామ్యాదిబహువిధదానంబు లనూనంబులు  
గా ననేకంబులు నేసీతిఁ బంచమహాయజ్ఞంబు లొనరించితి వాపీకూపతటాకవన  
నిర్మాణంబులు నేయించితి నివ్వధంబునం జేయుచో నొక్కనాడు. 465

క. అనఘా మునుపడఁ గళ్యపుఁ డనువిప్రున కే నకల్త శ ఘాత్తుడ నై యి

- చ్చినగోవు దప్పి నామం,దను గలసినఁ దెలియ లేక శ తగ నాగోవున్. 466
- క. ఒండొకభూమిసురకుల,మండనునకు దాన మీయ ? మసలక యావి  
పుం డాగోవుం గొని చను, చుండఁ మును ధారగొన్నయ్యర్జునురుడున్. 467
- క. మది రోష మొదప దోవతి, వదలిన బిగియించికొనుచు శ వడిఁ గది నీది నా  
మొదపు సహిషి దొంగిలి, వదలక కొనిపోయె దిట్టి శ వారుం గలరే. 468
- చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లనియె శ నాతనితో నిపు డేను దీని నీ  
జనపతిచేత భారగొని శ సాధుగతిం జన నీది యంట యె  
ట్లనిన సతండు నేనును ధ శ రాధిపుచే మును ధారగొన్నయా  
వని వినిపింప నిద్దఱకు శ నయ్యె ననేకవివాద మచ్చటన్. 469
- వ. ఇట్లు విప్రులిద్దఱుం దమలో సంతకంతకు మచ్చరంబునఁ బెచ్చుపెరిగి కలహించి  
నాయున్న యెడకుం జనుదెంచిరి మున్ను నాచేత గోదానంబు గొప్పబ్రాహ్మ  
ణుం డిట్లనియె. 470
- సీ. మనుజేంద్ర ప్రజ లధ శ ర్మపవర్తనముల, నడప కుండఁగ నాజ్ఞ శ నడపునీవు  
మనమున నేధర్మ శ మని యాచరిందితి, మును నాకు నిచ్చిన శ మొదపు దప్పి  
వచ్చి సీమందలోఁ శ జొచ్చిన నిప్పు డీ,భూసురునకు ధార శ వోసి యిచ్చి  
తగవు మాలితివి దా శ తవు నపహర్తవు, నైన ని నేమందు శ నవనినాథ  
తే. యనినమాటలు చెవులు సోఁకినఁ గలంగి,భూసురోత్తమ యజ్ఞానశ్రవార్యకముగ  
నిట్టిపాపంబు దొరసె నేసెఱిగి చేయఁ,గొనుము నీకిత్తు నొక లక్ష శ గోధనంబు.
- క. అని మఱియును నవ్వెపుని, సునయోక్తుల ననునయించు శ చును నిట్లంటి  
ననుఁ గావు నరకకూపం,బునఁ బడఁగా జాలఁ బురుష శ పుంగవ యనుచున్.
- తే. ఎంత వేడిన మచ్చరంబంత పెరిగి, మొదల నా కిచ్చినట్టియీ,మొదలె కాని  
యెనయ సీరాజ్యమంతయు శ నిచ్చి తేని, నొల్ల నని విప్రుఁ డచ్చటనుండ కరిగె.
- వ. ఆ ట్లతం డరిగిన నారెండవబ్రాహ్మణునిం బ్రార్థించిన సతండును ఇలంబు డింపక  
పదివె <sup>1</sup>లేటి కోరినపాడిమొదవుల నిచ్చిననైనను దీనిన కాని యెల్ల నని నిలు  
వక చనియె నంతఁ గాలపరివక్త్యం బైన నన్ను దండధరకింకరులు గొనిపోయి  
వైవస్వతుముండఱం బెట్టిన సతండు నన్ను నుద్దేశించి యిట్లనియె. 474
- మ. మనుజేంద్రోత్తమ వంశపావన జగ శ న్నాన్యక్రియాచార సీ  
ఘనదానక్రతుధర్మముల్ త్రిభువన శ ఖ్యాతంబు లై చెల్లెడి  
మును దుష్కర్మఫలంబు నొంది పిదపం శ బుణ్యానుబంధంబు లై  
చనుసౌఖ్యంబులఁ బొందు పద్మజనియా శ జ్ఞం ద్రోవగా వచ్చునే. 475
- వ. అని వేగంబున ద్రొబ్బించిన నేను బుడమిం బడునపుడ యీనికృష్ణం బయిన  
యూసర వెల్లిరూపంబుఁగైకొంటి నింతకాలంబు తద్దోషనిమి త్రంబున నిద్దురవస్థం

బొందవలసె బ్రాణులకుఁ బుణ్యపాపంబు లనుభావ్యంబులు గాని యూరక పో  
నేరవు నేడు సమస్తదురితనిస్తారకం బయినభవదీయపాదారవిందసందర్శనంబు  
నంజేసి యీ ఘోరదుర్దశలం బాసి నిర్మలాత్మకుండ నైతి నని పునఃపునఃప్రణా  
మంబు లాచరించి మఱియు ని ట్లనియె.

476

ఆ. కృష్ణ వాసుదేవ శ కేశవ పరమాత్మ, యప్రమేయ వరద శ హరి ముకుంద  
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి శ నీకృపఁ గనుఁగొంటి, నఖిలసౌఖ్యపదపు శ లండఁ గంటి.

వ. అని యనేకభంగులం గొనియాడి గోవిందునిపాదారవిందంబులు దనకీరిటంబు  
సోకం బ్రణమిల్లి దేవా భవదీయపాదారవిందంబులు నాహృదయారవిందం  
బునం బాయ కుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింపవే యని తదనుజ్ఞాతుండై యచ్చటిజనం  
బులు సూచి యద్భుతానందంబులం బొంద నతులతేజోవిరాజితదివ్యవిమానా  
రూఢుం డై దివంబున కరిగె నంత నమృతాధవుండు నచ్చట నున్నపార్థివోత్తమ  
లకు ధర్మబోధంబు గా ని ట్లనియె.

478

సీ. నరనాథకులకాన శ నము దహించుటకును, నవనీసురులవిత్త శ మగ్నికీల  
జననాయకులనిడై శ శ్వర్యాభి నింకింప, బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు శ బాడబంబు  
పార్థివోత్తములనం శ పచ్చెలములఁ గూల్చి, భూసురధనము దం శ భోళిధార  
జగతీవరులకీర్తి శ చంద్రిక మాప విప్రోత్తముధనము నూ శ ర్యోదయంబు  
తే. విప్రతపిసాముకంటెను శ వివము మేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి శ గలదుగాని  
దాని మాన్పంగ భువి నౌవృధములులేవు, గాన బ్రహ్మస్వములుగొంటఁగాదుపతికి.

క. ఎఱుంగమి నైనను భూసుర,వరులధనం బవహరింప శ వలవదు పతికికా  
మఱివున ననలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ గాల్చు కున్నె శ తను వెరియంగన్.

వ. మఱియును దనధనంబు పరులచేతఁ గోల్పడినవిప్రుండు దుఃఖమున రోదనంబు  
సేయ నురలినయశ్రుకణంబుల నవనిరేణువు లెన్ని తడియు నన్నివేలేండ్లు తడుపే  
తొపరుం డైనపతి దారుణవేదనలు గలకుంభీపాకసరకంబులం బొందు మఱియు  
నతనితోడఁ గ్రిందటఁ బదితరంబులవారును మీఁదటఁ బదితరంబులవారును  
బొందుదురు స్వదత్తం బైనఁ బరదత్తం బైన సర్థలోభంబునంజేసి దుశ్శీలుం  
డై (బ్రాహ్మణక్షేత్రసంభూతధాన్యధనాదికంబు) భుజించునప్పాపాత్ముం డటు  
వదివేలసంవత్సరంబులు మలకూపంబునం గ్రిమిరూపంబున వర్తించు నట్లగుట  
యెఱింగి విప్రుం డెంత తప్పు చేసిన నెన్ని కొట్టిన నెన్ని దిట్టిన నతని కెదురు  
పలుకక వినయంబున వందనం బాచరించుపుణ్యాత్ములు నాదుపాలింటివా  
రదియనుం గాక యేనును బ్రతిదినంబును భూసురుల నతివినయంబునఁ బూజిం  
తు నిట్లు సేయక విపరీతవర్తను లైనతామసుల నేను వెదకి దండింతు నది గా  
వున మీరలు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బరమభక్తి గలిగి మెలంగుం డని యాన  
తిచ్చి యాదవప్రకరంబులు సేవింప నఖిలలోకేశ్వరణ్వుం డైనయస్సందరికా



క్షండు నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 481

క. ఈకథఁ జదివినవారలుఁ, కైకొని విచువారు విగత శ కలుషాత్మకులై  
తాకికసౌఖ్యము నొందుదు, రాకైవల్యంబుఁ గరత శ లామలక మగున్. 482

~~అలరాముండు సుహృద్బంధుజనదృష్టాఘ్నే వేపల్లెకుఁ బోవుట.~~

సీ. నరనాథ విను మొక శ నాఁడు తాలాంకుండు, చుట్టల బంధులఁ శ జూచువేడ్క-  
సుందర కాంచన శ స్త్రందనారూఢుడై, భాసిల్లు చున్నవే శ పల్లె కరిగి  
చిరకాలసంగత శ స్నేహులై గోపగో, పాంగనానికర మా శ లింగనములు  
సముచితసత్కృతుల్ శ సలుపఁ కైకొని మహోత్సుకలీల నందయ శ శోదలకును  
తే. వందనం బాచరించిన శ వారు మోద, మంది బిగియారఁ గౌఁగిల్పనొందఁ జేర్చి  
సమతదీవించి యంకపీఠమునఁజేర్చి, శిరముమూర్ఛొనిచుబుకంబుఁగరము పుణికి.

వ. మఱియు నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలయుగళంబులతోడంగుళల ప్రక్షేంబుగా  
నిట్లని రన్నా నీవును నీచిన్నితమ్ముం డగువెన్నుండును లె స్పయి యున్నవారె  
మ మైప్పుడు నరసి రక్షింప వలయు మాకు నేడుగడయు మీర కాక యొరులు  
గలరే యని సముచితసంభాషణంబులం బొద్దు పుచ్చు చుండునంత. 484

క. గోపాలవరులు ప్రమదం, బాపోవనిమది నివర్తి శ తాఖిగేహ  
వ్యాపారు లగుచు హలధరు, శ్రీహదంబులకు నతులు శ నేసిరి వరుసన్. 485

క. నీరియు వారికిఁ గరుణో, దారుండ్ల నడపె నముచి శ తక్రియ లంతం  
గోరి తనయీడుగోపకు, మారులఁ జేఁ జఱచి బలుండు శ మందస్థితుఁ డై. 486

క. నిజసుందర దేహద్యుతి, రజతాచలరుచులఁ దెగడ శ రాముండు వారల్  
భజియింప నేఁగి యొకచో, విజనస్థలమున వసించి శ విలసిల్లునెడన్. 487

కవి. చరణములం గనకస్ఫుటనూపుర శ జాలము గ ల్లనుచుం జెలఁగం  
గరములఁ గంకణముల్ మొరయన్ నలి శ గౌ నసియాడఁ గుచాగ్రములన్  
సరులు నటింపఁ గురుల్ గునియన్ విల శ సన్నఱికుండలకాంతులు వి  
స్ఫురితకపోలములన్ బెరయన్ వ్రజ శ సుందరు లందఁ జమందగతిన్. 488

కవి. చని బలభద్రుని కౌర్యసముద్రుని శ సంచితపుణ్య నగణ్యునిఁ జం  
దనఘనసారపటీరతుమారసు శ ధారుచికాయు విధేయు సుధా  
శనరిపుఖండను సన్నఱిమండను శ సారవివేకు నశోకు మహా  
త్మునిఁ గని గోషిక లోషిక లేక య శ దుప్రభు నిట్లని రత్కలికన్. 489

చ. హలధర సీసహోదరుఁ డు శ దండితకంజవిలోచనుండు స  
ల్లలితపురాంగనాజనవి శ లాసవిహారసమగ్ర సౌఖ్యముల్  
గలిగి సుఖించునే మము నొ శ కానొకవేళనయేని బుద్ధిలోఁ  
దలఁచునొ నూతనస్త్రియలఁ శ దార్కొని యేమియుఁ బల్క కుండునో. 490

క. జననీజనకుల ననుజుల, దనుజుల బంధువుల మిత్ర శ తతుల విడిచి నె

మనమున నొండు దలంపక, తను నమ్మినవారి విడువఁ దగునే హరికిన్. 491  
 సీ. సలలితయామున శ్రీ సైకతస్థలముల, నుండి మ మ్మే మని శ్రీ యూఱడించె  
 విమలబృందావన శ్రీ వీధి మాచుబుకముల్, పుడుకుచు నే మని శ్రీ బుజ్జగించె  
 బువ్వవాటికలలోఁ శ్రీ బాలుచుమాకుచయుగ్మ, మంటుచు నే మని శ్రీ యాదరిం  
 గాసారములపొంతఁ శ్రీ గొగిట మముఁ జేర్చి, నయ మొప్ప నే మనిశ్రవణులి  
 తే. నన్నియు మఱచెఁగాఁజొలుకెన్నుడొత్త, గోరి తాఁజేయఁగా నైనవారివిడువ  
 నట్టికృష్ణుడు తము ట్టు శ్రీ వెట్టు ననక, యేల నమ్మిరి పురసతుల్ శ్రీ బేల లగుచు  
 మ. అని యిబ్బంగి సరోజలోచనునిన శ్రీర్థాలాపముల్ నవ్వులు  
 న్ననుబంధుల్ పరిరంభణంబులు రతి శ్రీ వ్యాసంగముల్ భావముల్  
 వినయంబుల్ సరసోక్తులుం దలఁచి యు శ్రీ వ్యిష్ణురూచి త్రంబులక  
 జనితానంగశరాన్నిచేత దురవ శ్రీ స్థం బొంది శోకించినన్. 492

వ. అంత బుభద్రుండు వారలమనంబులసంతాపంబులు వాయ నుపాయంబు లగు  
 సరిసచతురవచనంబులఁ గృష్ణునిసందేశంబులు చెప్పి విగతభేదలం జేసి యచ్చ  
 ట మాసద్వయంబు నిలిచి వసంతవాసరంబులు గడపుచుఁ గాళిందీతీరంబున.

సీ. మాకందజందీర శ్రీ మందార ఖర్జుర, ఘనసారశోభిత శ్రీ వనములందు  
 నేలాలతాలోల శ్రీ మాలతీమల్లికా, వల్లీమతల్లికా శ్రీ వాటికలను  
 దరళతరంగశీ శ్రీ కరసాధుశీతల, సైకతవేదికా శ్రీ స్థలములందు  
 మకరందరససాన శ్రీ మదవదిండిదిర, పుంజరంజితమంజు శ్రీ కుంజములను

తే. విమలరూచి గల్గుసానుదేశములయందు, లలితశశికాంతఘనశిలా శ్రీ తలములందు  
 లీల నిచ్చావిహారవి శ్రీ లోలుఁ డగుచు, సుందరీజనములు గొల్వకజూడ నొప్ప  
 తే. అట్లు విహరింప వరుణుని శ్రీ యాజ్ఞఁజేసి, వారుణీదేవి మద్యభా శ్రీ వంబు నొంది  
 నిఖిల తరుణోటరములందు శ్రీ నిర్గమించి, మించువాసనచేత వా శ్రీ సింఛెవనము.

వ. అట్టియెడ.

497

మ. కర మొప్పారునవీనవాసనల నా శ్రీ పూణించి గోపాలసుం  
 దరులుం దానును డాయ నేఁగి యతిమో శ్రీ దం బొప్ప సేవించి యా  
 తరళాక్షుల్ మణిహేమకంకణర్పుణ శ్రీ త్కారానుకారంబు లై  
 కరతాశంబులు మ్రోయఁ బాడుచును వే శ్రీ డగ్గ న్నాడుచుక సోలుచున్. 498

సీ. తనమీఁదిబిరుదాంకి శ్రీ తము లైనగీతముల్, పాడుచు రా బ శ్రీ లభద్రుం డంత  
 మహితకాదంబరీ శ్రీ మధుసానమదవిహ్వలాక్షుండు లలితనీ శ్రీ లాలకుండు  
 నాలోలనవపువ్వు శ్రీ మాల్గోరస్థలుఁ, డనుపమమణికుండ శ్రీ లాంచితుండు  
 ప్రాలేయసంయుక్త శ్రీ పద్మంబుగతి నొప్ప, సలలితాననఘర్త శ్రీ జలకణుండు

తే. నగుచు వనమధ్యమున సలి శ్రీ లావగాహ, శీలుఁ డై జలకేళికఁ శ్రీ జేరి యమున  
 నిండు రమ్మని పిలువఁ గా శ్రీ లింది యతని, మత్తుడని సడ సేయక శ్రీ మసలుటయును.

చ. ఘనకపితాత్మఁడై యమునఁ గన్గొని రాముడు వల్కె డాయఁ జీ  
రినఁ జనుదేశ తక్కితి వుఁ గ రే నిను నిందఱుఁ జూడ మద్భుజా  
సునిశితలాంగలాగ్రమునఁ గ సొం ఁట నిష్ఠుడు నూఱుతోవ లై  
చన వెనఁ జించి వైతు ననిఁ గ చండపరాక్రమ మొప్పు నుగ్గుఁడై. 500

వ. అట్లు కట్టుకుఁ రాముండు దామం బగుబాహుబలంబున హలంబు సాచి య  
వృహహాహినిం దగిల్చి వెకలి రాఁ దిగిజిన నన్నది భయభ్రాంత యై సుందరీ  
రూపంబు గైకొని యతిరయంబునం జనుడెంచి యయ్యదువంశతీలకుం డగు  
హలధరుని పాదారవిందంబులకు వందనం బాచరించి యిట్లనియె. 501

మ. బలరామా ఘనబాహ నీయతులశుం గ భద్విక్రమం బంగనల్  
తెలియఁ జాలెడివారె యీయాళులధా గ శ్రీ భారథారేయని  
శృపసత్త్వం డగుకుండలీశ్వరుడఁ నుం గ జర్చింప నీనత్కళా  
కలితాంశ ప్రభవుండు నీగురుభుజా గర్వంబు సామాన్యమే. 502

చ. అని వినుతించి యేను భవ గ దంప్రిసరోజము లాశ్రయించెడ  
ననుఁ గరుణింపు మన్న యదు గ నందనుఁ డన్నదిఁ బూర్వమార్గ వై  
చను మని కామినీనికర గ సంగతుఁడై జలకేళి సల్పె నిం  
పెనయఁ గరేణుకాయతమ గ దేభముచాడున నమృహనదిన్. 503

తే. అంత జలకేళి సాలించి గ సంతసంబు, నందు చుండ వినిలవ గ స్త్రాదిరత్న  
మండనంబులు గాంచన గ మాలికయును, దెచ్చిహలి కిచ్చి చనెనానగ్దీలలామ.

క. అవి యెల్లఁ దాల్చి హలధరుఁ డనిరళగతి నొప్పి వల్ల గ వాంగనలును దా  
దివిజేంద్రుఁ బోలి మహితోత్సవమున వర్తించు చుండె గ సౌఖ్యోన్నతుఁడై.

క. అవనీశ యిట్లు హలమునఁ, దివిచినకాళింది వయ్య గ దెలు పై నేడు  
భువి నుతి కెక్కను రాముని, ప్రవిమలతర మైనబాహు గ బలనూచక మై. 506

వ. అంత బలభద్రుండు వ్రజసుందరీసమేతుం డై నందఘోషంబునం బరితోషం  
బు నొందు చుండె సంత నక్కడఁ గరూణాధిపతి యైనపొండ్రకుండు తనదూతం  
బిలిచి యిట్లనియె. 507

~~యె~~ శ్రీకృష్ణుండు పొండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తిపోయి వానిఁ జంపుట. ~~యె~~

సీ. మనుజేశబలగర్వ గ్రమున మదోన్మత్తుఁడై, యవనిపై వాసుదే గ వాఖ్యుఁ డనఁగ  
నే నొక్కరుండఁ గాక గ యితరుల కీనామ, మలవడునే యని గ యదటు మిగిలి  
తెగి హరి దా వాసు గ దేవుడ ననుకొనునట పోయి వల దనుగ్రమనుచు దూతఁ  
బద్దాయతాత్ముని గ పాలికై బొమ్మన్న, నరిగి వాఁ డంబుజో గ దరుడు పెద్ద

తే. కొలువుఁ గైకొనియుండ సంకోచపడక, వినుము మారాజమాటగ్రావనజనాభ  
యవని రక్షింప వాసుదే గ వాఖ్య నొంది, నట్టియేనుండ సిగ్గు వోఁ గ దట్టి నీవు.

క. నాపేరును నాచిహ్నము, తేవున ధరియించి తిరిగె న్ దిది పంతమె యిం  
తే పో మదిఁ బరికించిన, నేపంత మెఱుంగు గొల్లఁ న్ డేమిట నైనన్. 509

ఆ. ఇంతనుండి యైన న్ నెదిరిఁ దన్నెఱిగి నా  
చిన్నె లెల్ల విడిచి న్ చేరి కొలిచి  
బ్రతుకు మనుము కాక న్ పంతంబు లాడెనా  
యెదురు మనుము ఘోర న్ కదనమునకు . 510

క. అనుదుర్భాషలు సభ్యులు, వినియొండొరు మొగమునూచి న్ విస్తృతులగుచు  
జనులార యెట్టికొత్తలు, వినఁబడియెడు నిచట లెస్స న్ వింటిరె యనఁగన్. 511

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణుండు వాని కి ట్లనియె. 512

మ. వినరా మీసృవుఁ డన్న చిహ్నములు నే న్ వే వచ్చి ఘోరాజిలోఁ  
దనమిఁదఁ వెన వైవఁ గంకముఖగృ న్ ద్రవ్రాతముల్ మూఁగఁగా  
ననిలో దర్పము చూలి కూలి వికలం న్ బై సారమేయానికి  
న్ననయంబు శరణంబ వయ్యె దను మే న్ నన్నట్లుగా వానితోన్. 513

క. అని యుద్దేశముగా నా,డినమాటల కులికి వాడు న్ డెందము గలఁగం  
జని తనయేలిక కంతయు, వినిపించెను నతనిమదికి న్ విరసము గదురన్. 514

వ. అంతఁ గృష్ణుండు దండయాత్రోత్సుకుం డై వివిధాయుధకలితంబును వివి  
త్రకాంచనపతాకాకేతువలసితంబును నగుసుందరస్యందనంబుఁ బటుజవతురం  
గంబులం బూన్చి చారకుండు దెచ్చిన నెక్కి యతిత్పరితగతిం గాళికానగరంబున  
కరిగినం బొండ్రకుండును రణోత్సాహంబు దీపింప నక్షౌహిణీద్వితయంబుతో  
డం బురంబు వెడలె నప్పు డతనిమిత్రుం డైనకాశీఽతియును మూఁడక్షౌహి  
ణులతోడం దోడుపడువాఁ డై వెడలె ని ట్లాప్తయుతుం డై వచ్చువాని. 515

నీ. చక్రగదాశంఖ న్ శార్ంగాదిసాధనుఁ, గృత్రిమకొస్తుభ న్ శ్రీవిలాసు  
మకరకుండలహార న్ మంజీరకంకణ, మణిముద్రికావన మాలికాంకుఁ  
దరళవిచిత్రప న్ తంగవుంగవకేతుఁ, జెలు వొందుపీతకా న్ శేయవాసు  
జవనాశ్వకలితకాం న్ చనరథారూఢుని, రణకుతూహలు లన న్ న్నణికిరీటు

తే. నాత్మసమవేషు రంగవి న్ హారకలిత  
నటసమానునిఁ బొండ్రభూ న్ నాథుఁ గాంచి  
హర మిగురొత్త నవ్వెఁ బ న్ ద్వాదశతాక్షుఁ  
డంత వాడును నుద్వృత్తుఁ న్ డగుచు నడరి. 516

క. పరిఘశరాసనపట్టిన, శరముద్గరముసలకుంత న్ చక్రగదాతో  
మరభిండివాలకత్తి, త్సూరికాసిస్రాసపరశు న్ శూలముల వెనన్. 517

చ. పరువడి వైచిన్క దనుజ న్ భంజనుఁ డంత యుగాంతకాలభీ

- కరమహితోగ్రపావకుని శక్తవడి నేచి విరోధిసాధనో  
త్కరముల నొక్కటా శరని శ కాముములక నిగిడించి త్రుంచి భా  
స్వరగతి నొత్తై సంచలిత శ శాత్రవసైన్యముఁ బొంచజన్యమున్. 518
- ఉ. వారనియల్కుతోఁ గివిసి శ వారిజనాభుడు వారిసైన్యముల్  
మారి మసంగినట్లు నులు శ మాడినఁ బీనుఁగుఁడెంట లై వెసం  
డేరులు వ్రాలె నశ్వములు శ దైల్లె గజంబులు మొగ్గెనద్భటుల్  
ధారుణిఁ గూలి రిట్లు నెఱి శ దప్పి చనక హతశేషసైన్యముల్. 519
- వ. అట్టియెడ రుధిర ప్రవాహఃబులును మేదోమాంసపంకంబును నై సంగరాంగ  
ణంబు ఘోరభంగి యయ్యె సయ్యవసరంబునం గయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వ  
నప్పొండ్రకునిం గనుంగొని హరి సంబోధించి యిట్లనియె. 520
- మ. మనుజేంద్రాధమ పౌండ్రభూపసుత నీ శ మానంబు బీరంబు నేఁ  
డనిలో మాపుదు నెద్దు కొవ్వి పెలుచ శ న్నాడోతుపై టంకె పై  
చినచండంబున దూతచేత నను నా శ ట్లేపించి వల్లన్నపే  
రును జిహ్వాంబులు నీపంఱ విడుతు న శ ర్వుల్ పర్వ నేఁ డాజిలోన్. 521
- క. అది గాక నీదుశరణము, పదపడి యే జొత్తు నీవు శ బలవిక్రమసం  
పద గలపోటరి వేనియుఁ, గదలక నిలు మనుచు నిశిత శ కాండము లంతన్. 522
- మ. చల మొప్పు నిగిడించి వానిరథముం శ జక్కాడి తత్సారథిం  
దలవేత్తుంచి హయంబులక నటికి యు శ ద్దండ ప్రతాపక్రియం  
బ్రళయార్క ప్రతిమానచక్రమున న శ ప్పొండుక వెసం ద్రుంప వాఁ  
డిలఁ గూలెం గులికాహతి న్నొరగ్గుకై శ లేంద్రాకృతిక భూవరా. 523
- చ. మడవక కాళికావిభుని శ మస్తక ముద్ధతిఁ ద్రుంచి బంతికై  
వడి నది పింజ పింజ గఱ శ వక విశిఖాళి నిగిడ్చి వానియే  
లెడిపురిలోన వైచె నవ శ లీల మురాంతకుఁ డిట్లు వైరులం  
గడగి జయించి చిత్తమునఁ శ గౌతుకముం జిగురొత్త నత్తటిన్. 524
- క. సురగంధర్వనభశ్చర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య శ గణము సుతింపక  
మరలి చను దెంచి హరి నిజ,పురమున సుఖ ముండె నతివి శ భూతి దలిర్చన్. 525
- క. వనజోదరుచిహ్వాంబులు, గొనకొని ధరియించి పౌండ్ర శ కుడు మచ్చరియై  
యనవరతము హరి దనతలఁపునఁ గలుగుటఁజేసి ముక్తిఁ శ బొందె నరేంద్రా.
- నీ. అక్కడఁ గాళిలో శ నారాజమందిరాంగణమునఁ గుండల శ కలిత మగుచుఁ  
బడి యున్నతలఁ జూచి శ పౌరజనంబులు, దమరాజుతలయ కాఁ శ దగ నెఱింగి.  
చెప్పిన నాన్పువు శ జీవితేశ్వరులును, సుతులు బంధువులును శ హితులుఁ గూడి  
మొనసి హాహాకార శ మున నేడ్చి రత్తటిఁ, దత్తనూభవుడు సు శ దక్షిణుండు  
తే. వెలయుఁ దండ్రికి బరలోక శ విధు లొనర్చి

జనకు ననిలో వధించిన శ్ర చక్రపాణి  
నడరి మర్దింపఁ దగునుపా శ్ర యంబు దలఁచి  
చతురుఁ డగునట్టితనపురో శ్ర హితునిఁ బిలిచి.

527

క. అతఁడుం దానును జని పశు, పతిపదసరసిజములకును శ్ర బ్రమదముతో నా  
నతుఁ డై యద్దేవుని బహు, గతులం బూజింప నతఁడు శ్ర కరుణాన్వితఁ డై.

528

క. మెచ్చితి నేవర మైనను, నిచ్చెద నను వేడు మనిన శ్ర నీశ్వర నిన్ను  
నచ్చిన రక్షింతువు పొర, పొచ్చెము సేయక మహేశ శ్ర పురహర యభవా.

529

క. దేవా మజ్జనకుని వసు, దేవా త్తజఁ డాజలో వ శ్ర ధించెను నే నా  
గోవిందుని ననిలోపల, నేవిధమున గెలుతు నాన శ్ర తీవె పురారీ.

530

తే. అనిన శంకరుఁ డతనికి ననియె ననఘ, నీవు ఋత్విజులును భూసురరావళియును  
శ్రీతినభిచార మొనరింపభూతయుక్తుఁడగుచుననలుండుదీర్పు నీ శ్ర యభిమతంబు.

తే. అనిన నాచంద్రమాళివా శ్ర కృములభంగి, భూరినియమముతో నభి శ్ర చారహామ  
మొనరఁగావింప నగ్నియశ్రోచితముగఁ, జెలఁగి దక్షిణవలమాన శ్ర శిఖల వెలిగె.

వ. అందుఁ దామ శ్శశ్రు కేశకలాపంబులును నశనిసంకాశంబు లైననిడుదకోటియును  
నిప్పు లుప్పతిల్లుచూడ్కులును ముడివడినబొమ్మలును జేపురించినమొగంబును  
గలిగి కృత్య యతిరౌద్రాకారంబునఁ బ్రజ్వరిల్లుచుఁ గుండంబు వెలువడియనుదిన  
నిహన్యమానప్రాణిరక్తారుణమృత్యుకరవాలంబులీలం జూపట్టునాలుకను సెలవుల  
నాకికొనుచు నగ్నికీలాభీలం బగుశూలంబు కేలం దాల్చి భవనకోలాహలంబుగా  
నార్పుచు సుత్రాలతాలప్రమాణ పాదద్వయహతులం దూలుపెంధూళి నింగి  
మ్రొంగ భూతంబులు నేవింప నగ్నివేష యై నిజవిలోచనసంజాతసముదూతనిఖిల  
భయంకరజ్వాలికాజాలంబుల దిశాజాలంబు నోలిం బ్రేల్పుచు సుద్వేగగమ  
నంబున నగధరునగరంబున కరుగుదేరఁ జౌరజనంబులు భయాకులమానసు లై  
దావదహనునిం గని పఱచువనమృగంబులచాడ్పునం బఱచి సుధర్మాభ్యంత  
రంబున జూదం బాడుదామోదరుం గని రక్షరక్షేతిరవంబుల నార్తులయి కృష్ణ  
కృష్ణ పెనుమంటలం బురంబు గాల్చుం బ్రళయాగ్ని చనుదెంచెనన వారిం జూచి  
యోడ కోడకుఁ డని భయంబు నివారించి సర్వరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుండు  
జగదంతరాత్తుండు గావునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దనదివ్యచిత్తంబున  
నెఱింగి కాశిరాజపుత్ర పేరిత యైనయమృహాకృత్యను నిగ్రహింపం దలంచి నిజ  
పార్శ్వవర్తి యై యున్నయద్వివ్యసాధనంబు గనుంగొని యప్పుడు.

533

సీ. భీమమై బహుతీవ్ర శ్ర ధామ మై హతరిపు, స్తోమ మై సుమహితోద్దామ మగుచుఁ  
బండ మై విజితమా శ్ర ర్తాండ మై పాలితా, బండ మై విజయప్ర శ్ర కాండ మగుచు  
దివ్య మై నిఖిలగం శ్ర తవ్య మై సుజనసం, భావ్య మైనదృక్ శ్ర సేవ్య మగుచు  
నిత్య మై నిగమనం శ్ర స్తుత్య మై వినమితా, దిత్య మై నిర్జిత శ్ర దైత్యమగుచు

తే. విలయశమయసముద్భూతః ఓ విపులభాస్వ  
దళికలోచనలోచనాః ఓ చలనహస్త  
ఘటితపటుసహజ్వాలికాః ఓ జటిలసర్ప  
భయదచక్రంబు కృత్యమైః ఓ బంపె శౌరే.

534

వ. అదియును బ్రళయవేశానభూతజీమూతసంఘాతప్రభూత ఘమఘమాటోపనిన  
దాధరీకృతమహామస్సహకహకహనిబిడనిస్వచిహ్నోషపిపూరిత బ్రహ్మాండకుహరం  
బును సభ్రంలిహకీలాసఃసుత్కటపటుచిటచిటస్ఫుటస్ఫుటద్విస్ఫులింగవిసరంబును  
సకలదేవతాగణజయజయశబ్దకలితంబును ననంతతేజోవిరాజితంబును నగుచుం  
గదిసినం బంటింపక కంటగించుకృత్తిని గెంటి వెంటనంటిన నది తనతోంటి  
రాద్రంబు విడిచి మగిసి కాళీపురంబు సొచ్చి పౌలలోకంబు భయాకులతం  
బొంది వాపోవ రోషభీషణాకారంబుతో నప్పుడు ఋత్విజ్ఞే కాయయతం  
బుగా సుదక్షిణుని దహించె నత్తజీ జక్రంబును దన్నగరంబు సాధప్రాకార  
గోపురాట్టలకాది వివిధవస్త్రవాహసనికరంబులతో భస్మంబు గావించి మరలి  
యమరులు వెఱు గండఁ గమలలోచనపార్శ్వవర్తియై నిజప్రభావుంజంబు వెలుఁ  
గొండఁ గొల్చి యుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

535

క. మురరిపువిజయాంకిత మగు, చరితము సద్భక్తిఁ దగిలి ఓ చదివిన వినినా  
దురితములఁ బాసి జను లివా, పరసౌఖ్యము లతనిచేతఁ ఓ బడయుదు రధిపా.

వ. అనిన శుకయోగికి రాజయోగి యిట్లనియె.

537

బలరాముండు ద్వివిదుఁ డనువానరని సంహరించుట.

క. బలభద్రుఁ డప్రమేయుం, డలఘుఁ డనంతుండు నతని ఓ యద్భుతకర్తం  
బులు వినియుఁ దనియ దింకను, దెలియఁగ నా కాన తిమ్మ ఓ దివ్యమునీంద్రా.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె.

539

క. జననాయక విను సుగ్రీ, పునిసచివుడు మైందునకు స ఓ హోదరుఁ డనఁగా  
వినుతికి నెక్కినద్వివిదుం, డనుప్లవగుఁడు నరకసఖ్యుఁ ఓ డతిదర్శితుఁ డై.

540

సీ. డెలికానిపగఁ దీర్పఁ ఓ దలఁచి కృష్ణుం డేలు, పురములు జనపదం ఓ బులు దహించి  
సరిదుపవనశోఓ వరములు గోరాడి, మందలఁ గొందల ఓ మందఁ జేసి  
ప్రాసాదములు ద్రొచ్చి ఓ పరిఘలు మాయించి, చతురంగబలముల ఓ సమయఁజేసి  
పురుషుల సతులను ఓ భూధరగుహలలోఁ, బెట్టి వాకిలి గట్టి ఓ బిట్టు నొంచి

తే. ఫలితరువులఁ ద్రుంచి సా ఓ ధుల నలంచి

కోట లగలించి పడుచుల ఓ నీట ముంచి

ధరణి నిబ్బంగిఁ బెక్కుబా ఓ ధల జలంబు

పరఁగఁ జేయుచు నొకనాఁడు ఓ ప్రవగవరుఁడు.

541

క. చతురమృదుగీతరవ ము, న్నతి వీతెంచినఁ జెలంగి ఓ నగఁచరుఁ డాఱె

- వతగిరికందరమున కా,యతగతిఁ జని యందు నెత్త శ్రీ మాడెడువానిన్. 542
- చ. లలితవిసీలవస్త్రుని వి శ్రీ లాసవతీయుతుఁ జంద్ర చంద్రికా  
కలితమహాన్నతాంగు మణి శ్రీ గాంచనదివ్యవిభూషణోన్నతుఁ  
విలసితవారుణీనమద శ్రీ విహ్వలలోచనుఁ గాంచె నీరని  
రలితరీపుష్పీతీశనిజ శ్రీ ధామునిఁ రాముని గామపాలునిన్. 543
- సీ. కనుఁగొనితత్పురోశ్రగమభూమిరుహశాఖ, లెక్కియూఁచుచుఁ జాలశ్రవెక్కిరించు  
గికురించుచును బండ్లిశిగిల్పిచూపుచు వెనఁ, గొమ్మకొమ్మకు నుజుశ్రకుచు నదల్పు  
దోఁక నూరక మేను శ్రీ సోఁడఁగ నులివెట్టు, వెడవెడ నాలుక శ్రీ వెడలఁబెట్టు  
బరుల నఖంబుల శ్రీ గిరిగిర గోఁతుచు, బొరిఁబారి ఫలములు శ్రీ గఱచి వైచు  
తే. గోట్లు తెగఁ గొర్కి యుమియును శ్రీ గుదము నూపు  
బలసి మర్కటజాతి యి శ్రీ పుగిదిఁ జూపఁ  
గోపమున హలధరుఁ డొక శ్రీ గుండు వైవ  
దానిఁ దప్పించుకొని పల్ల శ్రీ దమున నతని. 544
- క. నగి యాసవకలశముఁ గొని, జగతీరుహశాఖ యెక్కి శ్రీ చాపలమున న  
జ్జగతిపయి వైచె దద్దుట, మగలఁగ నది చూచి కోప శ్రీ మగ్గల మొదవన్. 545
- వ. మఱియును. 546
- క. నీరిని దనమనమున నొక,చీరికిఁ గైకొనక కదిసి శ్రీ చీరలు చింపఁ  
వార కతడు భువి జనములఁ, గారించుట మాన్వఁ దలఁచి శ్రీ ఘనకుపితం డై.  
వ. ఇట్లు కోపోద్దిపితమానసుం డై కనుంగొని హలాయుధుం డప్పడు. 548
- చ. ముసలముఁ దీవ్ర శాతహల శ్రీ ముఖ ధరియించి సమస్తచేతన  
గ్రసనమునాఁడు పొంగులయ శ్రీ కాలునిభంగి నదల్పి నిల్వ నాఁ  
డసదృశవిక్రమక్రమవి శ్రీ హార మెలర్ప సమీపభూజముఁ  
వెనఁ బెకలించి మస్తకము శ్రీ వ్రేసెఁ జలంబు బలంబుఁ జొప్పడన్. 549
- వ. ఇట్లు వ్రేయ బలుం డప్పడు. 550
- చ. ఉరవడి దండతాడితమ శ్రీ హారగుభంగిఁ గడంగి వీరసా  
గరమున నేచి హేమకట శ్రీ కంబుల నొప్పునునందనామభీ  
కరముసలంబునఁ ద్వివిదు శ్రీ కంఠము వ్రేసినఁ బొల్చె వాడు జే  
గురు గలకొండచందమునఁ శ్రీ గో యని యార్చి సురలో నుతింపఁగన్. 551
- మత్తకోకిలము. అంత వాఁ డొకయింత మూర్ఛిలి శ్రీ యంతలోఁ దెలి వొంది దు  
ర్దాంతభూరిభుజావిజృంభణఁ శ్రీ డై మహీజముఁ బూన్చి డై  
త్యాంతకాగ్రజువ్రేసె వ్రేసిన శ్రీ నాగ్రహంబున దాని నిం  
తింత లై ధర రాలఁ జేసె న శ్రీ హీనవిక్రమశాలి యై. 552
- క. మఱియును ఇల ఘుడుగక వైసఁ, దరుచరుఁ డొకతరువు వ్రేయఁ శ్రీ దాళాంకుంఢ



తరువును మనిమిన వెండియు, దొరగించె గుజంబు లతఃపురోహిత్తుఁ దునుమన్.  
 క. ఆచందంబున వనచరుఁ, జేచి మహీమహాచయంబు యై లెల్లను హలివై  
 నైచి యవి శూన్య మగుటయు, జూచి శిలావృష్టి గురిసె సుర లగ్నింపన్. 554  
 క. బలుఁ డవుడు తాలు మమురై, యిల రాలగఁ జేసి యార్వ యే పురుగక యా  
 వలియుఁబుడు తాలనన్నిభ, ముల నిజబాహుదండ యుల నుగ్రుండై. 555  
 క. వడిఁ బిడుగువోసిపిడికిట, బొడిచిన వడి సెడక బలుఁడు యుసలము హలమున్  
 విడిచి ప్లవంగునిమెడఁ గడు, వెడ వెడ బిగియించె గ్రుడ్లు యెలి కుటుకంగన్.  
 క. వదనములఁ జెవుల రుధిరము, మెదడును దొరగంగ వాడు యేమేదినిమీఁదం  
 జడికిలఁ బడి యొకయింతయు, మెదలఁగ మిడుకంగ లేక యమృతబొందె నృపా.

తే. వానిపాటున కప్పుడు యే వనసమేత  
 మగుచు నాశైలరాజ ము యెల్ల నాడె  
 సురగణంబులు రాముపై యే సురభికుసుమ  
 వృష్టి గురియించి రతులసం యెత్తి మెఱసి. 558

వ. ఇవ్విధంబున భువనకంటకుం డైనదుష్టశాఖామృగేంద్రుని వసుంధరకుం బలిసేసి  
 సకలజనంబులు పరమానందకందళితహృదయారవిందులై తన్ను నందింప నయ్య  
 దునందనుండు నిజనగరంబున కరుగుదెంచె నని శుకుండు వెండియు నమ్మనుజు  
 పతి కిట్లనియె. 559

బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁ బూనుట.

సీ. కోరి సుయోధను యే కూతురు సర్వలక్షణములు గల్గిల యే యనంగ  
 మహి నొప్పుకన్యకా యే మణి వివాహంబునఁ, జక్రహస్తనితనూ యే జాతుం డైన  
 సాంబుండు బలసాహసమున నెత్తుక పోవఁ, గౌరవుల వీక్షించి యే కడఁగి క్రొవ్వి  
 పడుచువాఁడొకఁ డదై యాలికఁ గొనిపోవు, చున్నాడు గైకొన యే కుక్కుమిగిలి

తే. యిట్టిదుర్మదుఁ గయుముట్టి యే పట్టి తెచ్చి  
 జనులు వెఱఁ గందఁ జెఱపట్టి యెనిచితేని  
 యదువులు మనల నేమి నే యంగఁ గలరొ  
 యనుచు గురువృద్ధజనముల యనుమతమున. 560

వ. ఇట్లు గడంగి యుద్ధసన్నద్ధులై బలశౌర్యోపేతు లగుకర్ణశల్మభూరిశ్రవోయజ్ఞకే  
 తుసుయోధనాదులు సమున్నతరథారూఢులై కూడనగిలిన వారలం గనుంగొని  
 జాంబవతీనందనుండు మందస్థితవదనారవిందుం డగుచు సింగంబుభంగి గర్జిం  
 చుచు మణిదీప్తం బైనచాపంబుఁ బూని నిల్చిన వారును సాంబు నదల్చి నిలు  
 నిలు మని. 561

తే. చండకోదండము క్తని యే శాంతివిశిఖ, జాల మందంద వఱిపి యా యే భీలముగను  
 నందనందనందనస్వందనంబు, ముఠచి రఘులేంద్రమును ముంచుమంచుపగిది,

వ. మఱియును.

568

శా. శౌర్యాటోపవిజృంభణంబుల సరో శ జాతాక్షునూనున్ సురా  
హార్యస్థైర్యుని మీఱ నేయ నతఁ డు శ దృఢ్బాధిరబాహాబలా

వార్యుం డై శితసాయకాలి నవి మా శ యం జేసినా దేవతా  
తూర్యంబుల్ దివి మ్రోసె నంత నతఁ డ శ స్తోత్ర ప్ర తాపోన్నతిన్.

564

వ. ఇట్లు గడంగి బాణజాలంబులు పరచించి యందఱ కన్నిరూపు లై రథరథ్య  
నూతధ్వజపతాకాతపత్రంబులు చూర్ణంబులు గావించి విరథులం జేసి వారల  
మెయిమఱువు లఱువుల్లు గావించి యొక్కొక్కనిఁ బెక్కు-బాణంబుల నుచ్చిహా  
నేసి వారలు శోణితదిగ్ధాంగు లై కుసుమితకింశుకంబులుంబోలె నుండి రంత.

ఉ. వార లనేకు లయ్యు బల శ వంతులు నయ్యు మహాగ్ర సంగరో  
దారపరాక్రమప్రకట శ దక్షులు నయ్యు గుమారకున్ జగ  
ద్వీరుని నొక్కనిం జెనకి శ వ్రేలును వంపఁగలేక సిగ్గునం  
గూరినచింత నొండొరులఁ శ గూడుచు విచ్చుచు వెచ్చ నూర్చుచున్.

566

వ. మగిడి సమరసన్నద్ధు లై సంగంభించి.

567

ఉ. అందఱు నొక్కపెట్ట దను శ జాంతకనందనుఁ జట్టు ముట్టి యం  
దంద నిశాతసాయకచ శ యంబుల ముంచి రథంబు నుగ్రలీ  
లం దునుమాడి చాపము చ శ లంబునఁ ద్రుంచి హయాలిఁ జంపి నూ  
తుం దెగటార్చి యంత విర శ థుం డగుచున్ వెసఁ జొచ్చి పట్టినన్.

668

తే. బాలకుడు చేయనది లేక శ పట్టువడియె  
గౌరవులు తమమనములఁ శ గౌతుకంబు  
లొలయ సాంబునిఁ గన్యకా శ యుక్తముగను  
బురమునకుఁ దెచ్చి రతులవి శ భూతి మెఱసి.

569

వ. అంత ద్వారకానగరంబున.

570

ఉ. జాంబవతేయువార్త యడు శ జాతులు నారదయోగిచే సమ  
స్తంబును విన్న వా రగుచు శ సంగరకౌతుక ముప్పతిల్లఁ జి  
త్తంబులఁ గౌరవాన్వయక శ దంబము నొక్కట ను క్కడంచుకో  
పంబున నుగ్ర సేనజన శ పాలుననుజ్ఞ ననూనసైన్యముల్.

571

తే. కూడి నడవంగఁ గని వారి శ తోడ బలుడు  
ధార్తరాష్ట్రులు మనకు నెం శ తయును డాసి  
నట్టిబంధులు వారిపై శ నిట్టియలుక  
నెత్తి చను చుంట యిది నీతి శ యే తలంప.

572

స. పిని వారల వారిచి తత్తణంబ బంధుప్రియుం డైనబలరాముం డనభార్గవం

కాశం బగుకాంచనరథం జెక్కి యనురక్తు లైనభూసురులు నుద్ధవాదికుల  
వృద్ధులును సేవింపం గెపురంబునకుం జని తత్పురోపకంఠవనంబున సురభికుసు  
మఫలభరితతరుచ్చాయావిరచిత చంద్రకాంతశిలాతలంబునందు వసించి మ  
హితగ్రహమధ్యగతుం డై నపూర్ణచంద్రు ననుకరించి యుండె నంతఁ గార్యభోధ  
నంబు సేయట కై కొరపులకడకుఁ బ్రబుద్ధుం డైనయుద్ధవునిం బనిచినం జని  
యతం డాంబికేయధనురాచార్యాపగాతనూభవ సుయోధనులకుం బ్రణమిల్లి  
వారిచేత సభివందతుం డై యిట్లనియె.

578

సీ. భూరియశోధను శ్రీ లార తాలాంకుండు, చనుదెంచి నగరోప శ్రీ వనమునందు  
నున్నవాఁ డనిన వా శ్రీ రుత్సాహమున బలుఁ, బొడగనువేడుక శ్రీ బుద్ధిఁ దోఁపఁ  
దనరారుకానుకల్ శ్రీ గొనిచని యర్ఘ్యపాద్యాదినత్కృతులు నెక్యమునఁ జేసి  
ధేనువు నిచ్చి స శ్రీ న్నానించి యందఱు, నందంద వందనం శ్రీ బాచరించి

తే. యుచితభంగిని నచటఁ గూ శ్రీ రుచ్చన్నయెడను  
గుళలమే మికు మాకును శ్రీ గుళల మనుచుఁ  
బలికి రాముడు కురునర శ్రీ పాలుఁ జూచి  
యచటిజనములు వినఁగ ని శ్రీ ట్లనియెఁ దెలియ.

574

ఉ. మానరనాథునాజ్ఞ నిజ శ్రీ మస్తములకా ధరియించి కొరవుల్  
మానుగఁ జేయుటా ప్పగుఁ గు శ్రీ మారకు నొక్కనిఁ బెక్కుయూధపుల్  
పూనినలావుమై నెదిరి శ్రీ పోర జయించుట మీది తప్పు త  
పైనను గాచె బాంధవహి శ్రీ తాత్పకుం డై మనుజాధినాథుడున్.

575

క. అనుమాటలు విని కొరవజననాయకుఁ డాత్మ నలిగి శ్రీ చాలుఁ బురే యే  
మనఁ గలదు కాలగతి చక్కన గాలం దొడుగుపాదుకలు దల కెక్కన్.

576

ఆ. మనము బంధువరుస శ్రీ మన్నించుమన్ననఁ, గాడె రాజ్యభోగ్యగరిమఁ బొదలి  
వసుధఁ బేరు గలిగి శ్రీ వాసికి నెక్కుట, దమకు ననుభవింపఁ శ్రీ దగనియట్టి.

577

వ. సితచ్ఛత్రచామరశంఖకిరీటచిత్రశయ్యాపాదసంహాసనంబులు గైకొంట మన  
మందెమేలుంబునం గాడె యిట్టిచో సరివారునుంబోలె నూరక గర్వించుయదుకు  
లులతోడిసంబంధసఖ్యంబులు చాలుఁ బాములకుఁ బాలు పోసి పెంచిన విషంబు  
దప్పునే మమ్ముం దమపంపు సేయు మనుట సిగ్గు లే కుంటఁ గాడె యదియునుం  
గాక దివ్యాత్మకోవిదు లైనగంగానందనగురుకురుకుమారకర్ణాది యోధులకు  
లోబడ్డవానిని మహేంద్రున కై నను విడిపింప వచ్చునే యహహ వృథాజల్పం  
బుల కేమిపని యని దుర్భాష లాడుచు దిగ్గన లేచి నిజమందిరంబునకుం జనియె  
నప్పుడు హలాయుధుం డవ్హూటల కదిరిపడి.

578

ఉ. కొరవుఁ డాడి పోయినయ శ్రీ గౌరవభావల కాత్మఁ గిన్న డై  
వాఱగ నుల్లసత్ప్రియ శ్రీ భాసునికైవడి మండి చండరో

మారుణితాంబకుం డగుచు శ యాదవవృద్ధులఁ జూచి పల్కెఁ బెం  
పారినరాజ్యవైభవము శ దాంధులమాటలు మీరు వింటిరే.

57

తే. శ్రీమదాంధులు సామంబు శ చేతఁ జక్కఁ  
బడుదురే యెందు బోయెడు శ పసులఁ దోలు  
పగిది నుగ్రభుజావిజృం శ భణనమగ్ర  
సుమహితాటోప మనిలోపఁ శ జూప కున్న.

580

క. కౌరవుల సమయఁజేయ ను, దారత యదువీరవరులు శ దామోదరుఁడు  
రా రావల దని యచ్చట, వారించితఱి గాదె బంధు శ వత్సలయుక్తిన్.

581

వ. అదియునుం గాక.

582

సీ. ఏదేవుభృత్యులై శ యింద్రాదిదిక్పాలవరులు భజింతురు శ వరుసతోడ  
నేదేవుమందిరం శ బేపారు దేవతా, తరుసభావిభవనుం శ దరతఁ జెంది  
యేదేవుపదయుగం శ బేప్రాద్దు సేవించు, నఖలజగన్తాత శ యైనలక్ష్మీ  
యేదేవుచారున శ మిదకళాంశసం, భవులము పద్మజభవులు నేను

తే. నట్టిదేవుండు దుష్టసంహారకుండు, హరి ముకుందుఁడు పంపునే శ యంగ నొప్పు  
నుగ్రసేనునిరాజ్యసమగ్రగరిమ, యంతయును దార యిచ్చినదట తలంప.

583

చ. అదియును గాక యెవ్వనిప శ దాంబుజచారురజోవితాన మా

త్రిదివరాదిదిక్పతికి శ రీటములందు నలంకరించు భూ

విదితపుణ్డిర్థముం గడుఁ బ శ విత్రము సేయును నట్టికృష్ణుచే

బాదలినరాజ్యచిహ్నములఁ శ బొందఁగ రా దట యేమిచోద్యమో.

584

క. తా మట తలఁపం దల లట, యే మట పాదుకల మట గ శ నింపఁగ రాజ్య  
శ్రీమదమున నిట్లాడిన, యీమనుజాధమునిమాట శ కే మనవచ్చున్.

585

వ. అని సక్రోధమానసుండై యప్పుడు.

586

క. ధారుణి నిటమీదట ని, మోరవముగఁ జేయ కున్నఁ శ గా దని యుగ్ర  
కారుం డై బలభద్రుఁడు, సీరము వెనఁ బూన్చి లావుఁ శ జేవయు నెనఁగన్.

వ. ఇట్లు పూన్చి కౌరవరాజధాని యైనకరినగరంబుకడతల హలాగ్రంబును జొ  
నిసి యప్పుటఁజేదనవిస్తారం బగుగడ్డ భుజాగర్వదుర్వారం డై వెకలించి తిగి  
గంగాప్రవాహంబునం బడఁ ద్రోయ గమకించిన నప్పుడు మహాజలమధ్యవిలో  
లం బగునావచందంబున నన్నగరంబు వడవడ వడంకుచు గోపురవప్రప్రాకార  
సౌధాట్టలకతోరణద్వజద్వారకపాటకుడ్యవీధీయుతంబుగా నొడ్డగడ వైనఁ  
జౌరజనంబులు పుడమి నడుగు లిడంగ రాక తడంబడుచు నార్తులై కుయ్యిడు  
చుండి రట్టియెడ నమృహోత్పాతంబులు గనుంగొని తాలాంకుండు కినుక వొడమి  
కావించినయుపద్రవంబుగా నెఱింగి దానికిఁ బ్రతీకారంబు లేమిని గళవళంబున  
భయాకులమానసులై పుత్రమిత్రకళత్ర బంధుభృత్యపౌరజనసమేతంబుగా భీష్మ

దుర్యోధనాదికౌరవులు వేగంబున సతనిచరణంబుల శరణంబుగాఁ దలంచి  
సాంబునిం గన్వకాయుక్తంబుగా ననేకమణిమయభూషణాంబరజాలంబులతోఁ  
గొనివచ్చి వండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి యిట్లనిరి.

క. రామ సమంచితముక్తాదామ యశఃకామ ఘనసు శ్ర ధాధామ రుచి  
స్తోమ జయసీమ జగదభి, రామ గుణోద్దామ నిఖిల శ్ర రాజలలామా. 589

క. నీమహిమ యెఱిగి పొగడఁగ, నే మెంతటివార మఖిల శ్ర నేతపు త్రిజగ  
త్తేమంకరుడవు సుమతివి, తామసులము మమ్ము గావఁ శ్ర దగు హలపాణి. 590

క. భూచక్ర మెల్లఁ దాల్చిన, యాచక్రీశ్వరుడు తావ శ్ర కాంఘ్రుడు బలదే  
వా చక్రకి నగ్రజుడవు, నీచక్రీయ లుడువఁ జెల్లు శ్ర నీకు జితారీ. 591

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము, పేక్షింపక సమితచిఖిల శ్ర బృందారక ఘో  
రక్షణదాచరవిషనిట, లాక్ష భయాతురుల మమ్ము శ్ర నరయ మనంతా. 592

వ. మఱియును దేవా యీసచరాచరంబు లయినజగంబుల నీలీలావినోదంబులం  
జేసి దుష్టజనమర్దనంబును శిష్టజనరక్షణంబును జేయుచు జగదుత్పత్తిస్థితిలయ  
హేతు వైననీకు సమస్కరింతు మని వెండియు ని ట్లనిరి. 593

తే. అవ్యయుండవు సర్వభూ శ్ర తాత్తకుడవు, సర్వశక్తిధరుండవు శ్ర శాశ్వతుడవు  
విశ్వకరుడవు గురుడవు విమలమూర్తి, వయిననిన్ను సతింపబ్రహ్మకును దరమె.

చ. అని వినుతించినం బ్రముది శ్ర తాత్తకుఁ డై హలపాణి వారలం  
గనుఁగొని యోడ కోడకుడు శ్ర కార్యగతిం దగి లిట్లు మీరు నే  
సినయవినీతిచేత నిటు శ్ర నేనీతి నింక భయంబు దక్కి పొం  
డనిన సుయోధనుండు విన శ్ర యంబున నల్లునిఁ గూతునుం దగన్. 595

క. అనువుచు నరణము దానీ, జనముల వేయింటి లక్ష శ్ర సైంధవములఁ దా  
నినుమడియేనుంగులఁ గాం, చనరథముల నాటువేల శ్ర సమృతి నిచ్చెన్. 596

వ. ఇట్టిచ్చి యనిచిన బలభద్రుండు గొడుకునుం గోడలిం దోడ్కొనుచుఁ బరమా  
సందంబు నొందుచు నక్కడక్కడిజనంబులు పదివేలవిధంబులం బొగడ నిజపురం  
బున కరిగి యచ్చట యాదవులతోడఁ దాఁ గరిపురంబునకుం బోయినవిధంబును  
వార లాడినదురాలాపంబులును దా నందులకై యొనర్చినప్రతీకారంబును నె  
ఱింగించి సుఖం బుండె వారణపురంబు నేడును దక్షిణం బెగసి యుత్తరభా  
గం బొకించుక గంగకై క్రుంగి బలభద్రునిమాహాత్మ్యంబుఁ దెలుపు చున్న దని  
యమ్మహాత్మునిభుజవీర్యం బవార్యం బని చెప్పి శుకదెహగోంద్రుండు పరీక్షింపఁ  
ద్రున కి ట్లనియె. 597

~~అంతః~~ పోడకసహస్రస్త్రీసంగతుం డైశ్రీకృష్ణునిమహిమ వారదుం డవయుట. ~~అంతః~~

చ. నరవర యొక్కనాడు విను శ్ర నారదసంయమి మాధవుండు దా  
నరకునిఁ ద్రుంచి వానిభవ శ్ర నంబున నున్న పదాటువేలనుం

దరులను నొక్కమాటు ప్రమ య దంబున నందఱి కన్నిరూపు లై  
పరిణయ మయ్యె నా విని శు య భస్మితిఁ దద్విభవంబుఁ జూడఁగన్.

508

వ. ఇట్లు తలంచి కృష్ణపరిపాలితం బయినద్వారకానగరంబు డాయం జని ముందట,

సీ. శుకశారికాశిఖ య పికకూజితప్రస, వాంచితోద్ధానవ య నౌఘములను  
గలహంససారస య కైరవకములక, హారశోభితకమ య లాకరములఁ  
గలమాదినన్యసం య కులవరేక్షుక్షేత్ర, భూరిలసన్నదీ య తీరములను  
గిరినానుపతితస య ర్థ రకణసందోహ, సంతతహేమంత య సమయములను

తే. గమలసంభవకాంచన య కారరచిత, చిరతలైశ్వర్యనగరల య క్షీకరాజ్ఞ  
ఘటితనవరత్నమయహేమ య కటకమనఁగ, సౌభగమూఱినశోటయుఁజూచెమాన్.

వ. మఱియును సముత్తుంగమణిసాధగవాత్సరంద్రనిర్గతసిరంద్రఘనసారచందనాగ్రు  
ధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితపయోధరాభిశంకాంగీకృతతాండవ కేళీవిలో  
పురకామినీజనోపలాత నీలకంఠసముదయంబును జంద్రకాంతమణిస్ఫటిక స్తంభ  
సంభృతమరకతపద్మరాగ ఘటిత నవరత్నకాంచనస్రాసాదశిఖరాగ్రస్య స్తబహు  
శూర్యవిభ్రమకృదంచిత శాతకుంభకుంభ నిచయంబును సమస్త వస్తువిస్తారసమ  
ర్పితవైశ్యాగారవీధివేదికాకలితంబును మహితాతపనివారణతరళవిచిత్ర కేతనా  
బద్ధమయూరశింజనీనినదపూరితాశాంతరిక్షంబును సరోజనాభపూతనాచేతనా  
పహారాది నూతనవిజయసందేశలిఖితస్వర్ణ వర్ణావలీవిభాసిత గోపురమణివిలంకృ  
దేశంబును యాదవేంద్రదర్శనోత్సవాహూయమానసమాగతనానాదేశాధీశ  
భూరివారణదానజల ప్రభూతపంకనిరసనైకగతాగతజనసమృద్ధకరకంఠకణకషణవికీర్య  
మాణరజఃపుంజంబును వినూత్నరత్నమయమంగళరంగవల్లీవిరాజితప్రతిగృహ  
ప్రాంగణంబును గుంకుమసలీలసిక్తవిషణిమార్గంబును వందిమాగధసంగీత  
మంగళారావలిసలితంబును శరీమృదంగకాహళశంఖతూర్యరవాధరీకృతసాగర  
ఘోషంబును నై యమరావతీపురంబునుంబోలె వసుదేవనందననివాసం బై  
యనలపుటభేదనంబునుంబోలె గృష్ణమార్గసంచారపూతం బై సంయమనీనామ  
నగరంబునుంబోలె హరితనూభవాభిరామం బయి నైర్మతినిలయంబునుంబోలె  
బుణ్ణజనాకీర్ణం బయి వరుణనివాసంబునుంబోలె గోత్రరక్షణభువన ప్రతీస్తం బై  
ప్రభంజనపట్టణంబునుంబోలె మహాబలసమ్పద్ధం బై యలకాపురంబునుంబోలె  
ముకుందవరశంఖమకరాంకకలితం బయి రజతాచలంబునుంబోలె నుగ్రసేనాధి  
పార్యాంకృతం బయి నిగమంబునుంబోలె వివిధవర్ణక్రమవిధ్యుక్తసంచారం  
బయి గ్రహమండలంబునుం బోలె గురుబుధకవిరాజమిత్రవిరాజితం బయి  
సంతతకల్యాణవేదియంబోలె వైవాహికోపేతం బై బలిదానవకరతలంబునుం  
బోలె సంతతదానవారీయుక్తం బై యొప్పనప్పరంబు ప్రవేశించి యందు విశ్వ  
కర్మనిర్మితం బైవయంతఃపురంబున నుండుమోడశసహ సహస్రంబులందు. 601

సీ. ఎటికంపుంగంబముల్ శ పవడంపులుటైలు, మరకతరచితముల్ శ మదిర లమర  
నైడార్యమణిగణ శ వలభులఁ బద్మరా, గంబులమొగడుల శ కాంత లాలయ  
సజ్జాతివజ్రల శ సజ్జాలరుచులతో, భాసిల్లునీలసో శ పానములును  
గరుడపచ్చలవిటం శ కములును ఘనరుచి, వెలసినశశికాంత శ వేదికలును

తే. వజ్రలుమాక్కికఘటితక శ వాటములును, బ్రవిమలస్వర మయసాల శ భంజికలును  
మించుకలరవ మెసంగఁ గ్రీ శ డించుమిథున, లీల నొప్పుకపోతపా శ లికలుఁగలిగి.

తే. చేటికానీకపడతులా శ కోటిచుధుర, నినదభరిత మై రుచిరమా శ ణిక్యదీప  
మాలికయుఁ గల్గి చూపట్టఁ గ్రాలు నొక్క, జలజలోచననిజసౌధ్రతలమునందు.

తే. కనకకంకణర్పణర్పణ శ త్కారకలిత, చంద్రబింబాననాహస్త శ జలజఘటిత  
చామరోద్ధూతమాసుత శ చలితచికుర, పల్లవునిఁ గృష్ణు వల్లవీ శ పల్లవునిని. 604

వ. మఱియు హోటకనిష్కంబు లట్టులందు వెలుంగొండఁ గంచుకంబులు శిరోవేష్ట  
నంబులుఁ గనకకుండలంబులు ధరియించి సంచరించుకంచుకులును సమానవ  
యోరూపగుణవిలాసవిభ్ర మకలిత లయనవిలాసినీనహస్తంబులును గొలువం గొ  
లు వున్నయప్పద్మలోచనుం గాంచనసింహాసనాసీనుం గాంచె నప్పండరీకాక్షుం  
డును నారదుం జూచి ప్రత్యుత్థానంబు సేసి యప్పుడు. 605

క. మునివరుపాదాంబుజములు, తనచారుకీరీటమణివి శ తానము సోడక  
వినమితుఁ డై నిజసింహా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి శ సద్వినయమునన్. 606

క. తనపాదకమలతీర్థం, బున లోకములం బవిత్ర శ ముగఁ జేయుపురా  
తనమాని లోకగురు డ, మునిపదతీర్థంబు మస్త శ మున ధరియించెన్. 607

వ. ఇట్లు బ్రహ్మణ్యదేవుండును నరసఖుండును నైననారాయణుం డశేష తీర్థోప  
మానం బయినమునీంద్ర పాదతీర్థంబు ధరియించినవాఁ డయి సుధాసారంబు  
లైనమితభాషణంబుల నారదున కీ ట్లనియె. 608

క. ఏపని వంచినఁ జేయుదుఁ, దాపసవర యనుడు నతఁడు శ దామోదర చి  
ద్రూపక భవదవతార, వ్యోపారము దుష్టనిగ్ర శ హాఠమ కాదే. 609

తే. అఖిలలోకైకపదవి ద శ యార్ద్రమతివి, విశ్వసందక్షకుండవు శ శాశ్వతుండవు  
వెలయ నేపనియైనఁ శ గావించు ననుట, యార్తబంధుండ విడి నీకునదృఢతంబె.

తే. అజ్ఞసంభవమారదేవ శ తార్చనీయ, భూరిసంసారసాగరో శ త్రారణంబు  
నవ్యయానందమోక్షదా శ యకము నైన, నీ పదధ్యాన మాత్మలోక నిలువనీవె.

వ. అని యభ్యర్థించి యద్దేవునివలనం బ్రసన్నత వడసి తన్నందిరంబు వెడలి ముని  
వరుం డమృహోత్సునియోగమాయాప్రభావంబు దెలియం గోరి వేటొకచంద్ర  
బింబాననాగేహంబునకుం జని యందు నెత్తమాడు చున్న పురుషోత్తము నుద్ధవ  
యుతుం గని యదృఢతంబు నొందుచు నతనిచేత సత్కృతం డై యవ్వోటు  
వాసి చని. 612

- క. మునివరుడు గాంచె నొండొక, వనజాయతనేత్రనిజని శ్రీ వాసంబున నం  
దనయుతు జిష్ణు సహిష్ణు, వినుతగుణాలంకరిష్ణు శ్రీ విష్ణుం గృష్ణున్. 613
- క. నారదుఁ డట చని కనె నొక, వారిజముఖయింట నున్న శ్రీ వాని మురారి  
హరిఁ బానవకులసం, హరిం గమలామనోవి శ్రీ హరిఁ శౌరిన్. 614
- వ. ఇట్లు గనుంగొనుచుం జనుచుండ నొక్కయెడ నమ్మునీంద్రునకు ముకుందుండు ప  
త్యుత్థానంబునేసి మునీంద్రా సంపూర్ణకాము లయినమిమ్ము నపూర్ణకాములమైన  
మే మేమిటఁ బరితృప్తి నొందఁ జేయం గలవారము భవదీయదర్శనంబున నిఖి  
ళోభనంబుల నందెడ మని ప్రియపూర్వకంబుగాఁ బలికిన నానందనందనుమాట  
లకు నానందకందళితపౌదయారవిందుండును మందస్తితసుందరవదనారవిందు  
డును నగుచు నారదుండు వెండియుం జని చని. 615
- క. అనఘాత్తుడు గనుంగొనె నొక, వనితామణిమందిరమున శ్రీ వనకేశీసం  
జనితానందుని ననిమిష, వినమితచరణారుణార శ్రీ విందు ముకుందున్. 616
- క. పరమేష్ఠినుతుండు గనె నొక, తరుణీభవసంబునందుఁ శ్రీ దనుఁ దాన మనోం  
బురుహమునఁ దలఁచు చుండెడి, నరకాసురదమనశూరు శ్రీ నందకుమారున్. 617
- వ. మఱియునుం జని చని. 618
- సీ. ఒకచోట నుచితసం శ్రీ ధ్యోపాసనాసక్తు, నొకచోటఁ జారాణి శ్రీ కోక్తికలితు  
నొకచోట బంచయ శ్రీ జ్ఞోచితకర్తుని, నొకచోట నమృతోప శ్రీ యోగలోలు  
నొకచోట మజ్జనో శ్రీ ద్యోగానుషక్తుని, నొకచోట దివ్యభూ శ్రీ షోజ్జ్వలాంగు  
నొకచోట ధేనుదా శ్రీ నోత్కలితాత్ముని, నొకచోట నిజసుత శ్రీ ప్రకరయుక్తు  
తే. నొక్కచోటను సంగీత శ్రీ యుక్తచిత్తు, నొక్కచోటను జలకేళి శ్రీ యుతవిహారు  
నొక్కచోటను సన్తంచ శ్రీ కోపయుక్తు, నొక్కచోటను బలభద్రయ్యుక్తచరితు. 619
- వ. మఱియును. 620
- సీ. సకలార్థసంవేది శ్రీ యొకయింటిలోపలఁ, జెలితోడ ముచ్చటల్ శ్రీ సెప్పు చుండు  
విపులయశోనిధి శ్రీ వేటొక్కయింటిలో, సరసిజాననఁ గూడి శ్రీ సరస మాడు  
బుండరీకదళాక్షుఁ శ్రీ డొండొకయింటిలో, దరుణికి హరవ శ్రీ ల్లరులు గుచ్చు  
గరుణాపయోనిధి శ్రీ మఱియొకయింటిలో, జెలిఁ గూడి విడియమున సేయుచుండు 621
- ఆ. వికచకమలనయనుఁ శ్రీ డొకయింటిలో నవ్వు  
బ్రవిమలాత్ముఁ డొకటఁ శ్రీ బాడు చుండు  
యోగిజనవిధేయుఁ శ్రీ డొకయింట సుఖిగోష్ఠి  
సలుపు ననఘుఁ డొకటఁ శ్రీ జెలంగు చుండు. 622
- వ. ఇట్లు నూచుచుం జని చని. 623
- క. సత్పురాననందనుఁ డం, చితమతిఁ జని కాంచె నొక్క శ్రీ చెలిగేహఘనం



- గ్రతుకర్తాచరణుని నా, శ్రీతభయహరణుక సురేంద్ర శ నేవితచరణున్. 623
- క. వృత్తారినుతునిఁ బరమపవిత్రుని నారదుడు గాంచె శ వేటొకయింటం  
బుత్తకపాత్తకదుహితృక, శత్రుసమేతుని ననంతు శ లక్షణవంతున్. 624
- క. సుందర మగునొకసుందరి, మందిరమునఁ బద్మభవకు శ మారుడు గాంచె  
నండితనందుక సుజనా, నందుక గోవిందు నతః శ నందు ముకుందున్. 625
- క. జలజభవసుతుఁడు గనె నొక, నలినాక్షినివాసమందు శ సతభద్రేభుక  
జలదాభుక గతలోభు, న్నలకాళిజతద్విరేపు శ సంబుజనాభున్. 626
- మ. ఒకయింటం గజవాజిరోహకుడు నై శ యొక్కింట భుంజానుఁ డై  
సకలాత్ముండు పరుండు పోడశసహ శ స్రస్త్రినివాసంబులం  
దొకబోటింటను దప్ప కుండ నిజమా శ యోత్సాహుఁ డై యుండ న  
య్యకలంకుక వరదుక మహాపురుషు బ్ర శ వ్వాన్యుక నతాబ్జాసనున్. 627
- క. అస్తోకచరితు నమితన, మస్తసుధాహారు వేద శ మస్తకతలవి  
స్యస్తపదాంబుజయుగళు న, పాస్త్రీతసిఖిలపావుఁ శ బరము ననంతున్. 628
- ఆ. పరమభాగవతుఁడు శ పరమేష్ఠితనయుండు, మనుజలీలఁ జెంది శ మహితసౌఖ్య  
చిత్తుఁ డైనయాహ్వా శ పీ కేళియోగమా, యాప్తభావమునకు శ నాత్మ నలరి.
- క. మాయురె వారి వారి వరద య, మేయగుణా యనుచు నాత్మ శ మెచ్చి ముసీంద్రుం  
డాయదునాయకు సుజనవి, ధేయుని కిట్లనియె దేవ శ త్రిజగములందున్. 630
- క. నీమాయఁ దెలియువారలె, తామరసాసనసురేంద్ర శ తాపసు లై నక  
ధీమంతులు నీభక్తిను, ధామాధుర్యమునఁ బాదలు శ ధచ్యులు దక్కన్. 631
- క. అని హరించుచు నిక నేఁ, బని వినియెద నిఖిలలోక శ పావనమును స  
జ్జనహితము నై ననీకీ, ర్తన మఖిలజగంబులందుఁ శ దగ నెఱింగింతున్. 632
- క. అని తద్వచనసుధాసే, చనమున ముదితాత్మఁ డగుచు శ సంయమి చిత్తం  
బునఁ దన్మూర్తిం దగ నిడు, కొని చనియెను హరిచులైక శ గోవిందు డగుచున్.
- క. ఈపగిది లోకహితమతి, నాపరమేశ్వరుడు మాన శ వాక్యతిఁ ద్రిజగ  
ద్దీతచాత్ముడు బహురూ, పములం బొందె సుంద శ రుల నరనాథా. 634
- చ. అని హరి యిట్లు పోడశస శ హస్తవధూమణులం బ్రియంబునక  
మనసిజకేళిఁ దేల్చినయ శ మానుషలీల సమగ్రభక్తితో  
వినినఁ బఠించినం గలుగు శ విష్ణుపదాంబుజభక్తియుక మహా  
ధనపశువుత్తమిత్తవని శ తాముఖసౌఖ్యములుక సరేశ్వరా. 635
- వ. అని చెప్పి యప్పారాశర్యనందనుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె నాని  
కావసానంబునఁ బద్మబాంధవాగమనంబును గమలినీలోకంబునకు మునుకలుగ  
నెఱింగించుచందంబునం గలహంససారసరథాంగముఖజలవిహంగంబులరవంబులు  
సెలంగ నరుణోదయంబున ఘంగళపాతక సంగీత మృదుమధురగాననినదధ

బును లలితమ్మదంగవీణావేణునినాదంబును వీలేర మేలుకని తనచిత్తంబును  
జడచిదానందమయం బరమాత్మ నవ్యయు నవికారు నద్వితీయు నజితు నసంతు  
నచ్యుతు నమేయు నాధ్యు నాద్యంతవిహీనుఁ బరమబ్రహ్మంబు నైవతన్మం  
దా నొక్కింత చింతించి యనంతరంబ విరోధిరాజన్యనయనకహారంబులు ముక్కు  
ళింప భక్తజననయనకమలంబులు వికసింప నిరస్తనిఖిలదోషాంధకారుం డైన  
గోవిందుండు మొగిచినలోచనసరోజంబులు వికసింపం జేయుచుఁ దల్పంబు డిగ్గి  
చనుడెంచి యంత.

686

సీ. మలయజకర్పూర శ్ర మహితవాసితహేమ, కలశోదకంబుల శ్ర జలక మాడి  
నవ్యలసన్నదు శ్ర దివ్యవస్త్రంబులు, వల నొప్పు రింగులు శ్ర వాఙ్ గట్టి  
మకరకుండలహార శ్ర మంజీర కేయూర, వలయాధిభూషణా శ్ర వలులు దాల్చి  
ఘనసారకస్తూరి శ్ర కాహరించదన, మిళితపంకము మేన శ్ర నలర నలది

తే. మహితసౌరభనవకుసు శ్ర మములు దుఱిమి  
పొసఁగ రూ పై నశృంగార శ్ర రస మనంగ  
మూర్తిఁ గైకొన్నకరుణాన శ్ర ముద్ర మనంగ  
రమణ నొప్పుచు లలితద శ్ర ర్పణము చూచి.

687

తే. కడఁగి సారథి దెచ్చిన శ్ర కనకరథము, సత్యకసుతప్రియోద్ధవ శ్ర సహితుఁ డగుచు  
నెక్కి నిజకాంతి దిక్కులఁ శ్ర బిక్కిటిల్లఁ, బూర్వగిరిదోచుభానునిఁ శ్ర బోలివేలిగె.

సీ. అభినవనిజమూర్తి శ్ర యంతఃపురాంగనా, నయనాబ్జములకు నా శ్ర నంద మొసఁగ  
సలలితముఖచంద్ర శ్ర చంద్రికాతతి పౌర, జనచకోరముల కు శ్ర త్సవము సేయ  
మహాసీయకాంచన శ్ర మణిమయభూషణ, దీప్తులు దిక్కులఁ శ్ర దేజరిల్ల  
నల్లనల్లన వచ్చి శ్ర యరదంబు వెన డిగ్గి, హలకులిశాంకుశ శ్ర జలజకలశ

తే. లలితరేఖలు ధరణి న శ్ర లంకరింప, నుద్ధవునికరతల మూని శ్ర యొయ్య నడచి  
మహితగతిదేవతాసభాశ్రమధ్యమునను, రుచిరసింహాసనమునఁగూ శ్ర ర్చుండెనెలమి.

చ. అతివిభవంబునం దనరి శ్ర యాత్మ తనుద్యుతి తేజరిల్లఁగా  
హితులు పురోహితుల్ వసుమ శ్ర తీశులు మిత్రులు బాంధవుల్ బుధుల్  
సుతులును మాగధుల్ కవులు శ్ర నూతులు మంత్రులు భృత్యులుకా శుభ  
స్థితిఁ గొలువంగ నొప్పె నుడు శ్ర సేవితుఁ డైనసుధాంశుడో యనన్.

640

క. కరుణార్ద్రదృష్టిఁ బ్రజలం, బరిరక్షించుచు వివేక శ్ర భావకళాచా  
తురి మెఱసి యివ్వగోష్ఠిం, బరమానందమున రాజ్య శ్ర భారకుఁ డగుచున్.

641

~~జరానంధభీతు లయనరాజులపంపున విప్రుండు కృష్ణసన్నిధి కేతెంచుట.~~

వ. ఇన్విధంబునం బ్రతిదివసంబును నుండునవసరంబున నొక్కనాఁ డపూర్వదర్శ  
నం డైనభూసురుం డొక్కరుండు ననుడెంచి సభామధ్యంబునం గొలు వున్న  
ఘనకుంధునిం బొడగని దండ ప్రణామం భాచరించి వినయంబునఁ గరంబులు

మొగిచి యిట్లనియె.

642

క. కంజవిలోచన దానవ, భంజన యోగీంద్రవిమల శ భావలసదో  
భంజన దీప్తినివర్జన, రంజితశుభమూర్తి కృష్ణ శ రాజ్‌వాహ్.

643

తే. అవధరింపు జరాసంధుఁ శ డతులబలుఁడు, దనకు మ్రొక్కనిభారుణీధవుల నెల్ల  
వెదకి తెప్పించి యిరువది శ వేల నాఁడ, బెట్టినాడు గిరివజ్ర శ పట్టణమున.

644

తే. వారు పుత్రైర వచ్చిన శ వాడ నేను, సరవరోత్తమ నృపులవి శ న్నపము గాఁగ  
విన్నవించెద నామాట శ వినినమీద, ననఘ సీదయ వారిభా శ గ్యంబుకొలది.

646

వ. అని ధరాధిపులవిన్నపంబుగా నిట్లనియె.

ఉ. వారిజనాభ భక్తజన శ వత్సల దుష్టమదాసురేంద్ర సం  
హార సరోరుహాసనపు శ రారిముఖామరవంద్యపాదపం  
కేరుహ సర్వలోకపరి శ క్షీరితదివ్యమహాప్రభావ సం  
సారవిదూర నందతను శ జాత రమాహృదయేశమాధవా.

647

అ. ఆర్తజనుల మమ్ము శ సరసి రక్షింపు మ, హాత్మ భక్తజనభ శ యాపహరణ  
నిన్ను మది నుతించిరసీకు మ్రొక్కదమునీ, చరణయుగముమాకు శరణ మనఘ.

క. బలియూర దండింపఁగ దుర్బలులను రక్షింప జగతి శ పై నిజలీలా  
కలితుండ నై యుగయుగమున, నలవడ నుదయింతు కాదె శ యభవ యనంతా.

క. నీమది దోఁపనియర్థం, బీమేదినియందుఁ గలదె శ యీశ్వర భక్త  
స్తోమసురభూజ త్రిజగ, క్షేమంకర దీనరక్ష శ నేయు మురారీ.

650

క. నీపంపు నేయ కుండఁగ, నాపద్మభవాదిసురల శ కైనను వశమే  
శ్రీపతి శరణాగతులం, జేపట్టి నిరోధ ముడుగఁ శ జేయుము కృష్ణా.

651

క. అభవుడ వయ్యును జగతిం, బ్రభవిచుట లీల గాక శ భవ మందుటయే  
ప్రభువులకుం బ్రభుడవు మము, సభయాత్ముల సరసి కావఁ శ జను నార్తిహారా.

క. కదనమున నీభుజావలి, కెదిరింపఁగ లేక పాఱఁ శ డేవిక్రమ సం  
పద చెడఁగ జరాసంధుఁడు, పదునెనిమిదిమార్లు ధరణి శ పాలురు నవ్వన్.

653

వ. ఇట్లు తనపడినబన్నములం దలంపక సింహంబు సమదదంతావశంబుల నరికట్టి  
కారించుచందంబున మమ్ము జెఱపట్టి బాధించు చున్నయప్పాపాత్ముని మర్దించి  
కారాగృహబద్ధుల మగుమానిర్బంధంబులు వాసి సుతదారమిత్రవర్గంబులం  
గూర్చి యనన్యశరణ్యుల మైనమమ్ము రక్షింపు మని విన్నవించి రని బ్రాహ్మణుండు  
విన్నపంబు నేయునవసరంబున.

654

~~అంత~~ నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మజారాజనాయము నెఱవేట్లు మని చెప్పుట.

నీ. శారదచంద్రికా శ సారంగరుచితోడ, జడముడికెంపు చే శ సఱచి నవ్వ  
శరదంబుదావృత శ సౌదామసీలతా, శోభఁ గాంచనకటి శ నూత్ర ములర  
లలితపూర్ణేందుమం శ డలకలంకముగతి, మృదుమ్మగాజనరుచి శ మించుఁ జూపఁ

గల్పకాఖ్యగ్రంథం గతపుష్పగుచ్ఛంబు, లీలఁ గేలను నక్షత్ర మాల యమర  
తే. భూరిపుణ్యనదీతోయత్ర పూరితముగఁ, దగుకమండలు వొక్కహాత్ర స్తమునడప  
వెల్లజన్నిద మటుత కోత్ర భిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిత్ర శారదుండు. 659  
క. చనుదెంచె నట్లు ముని నిజ, తనుకాంతుల నఖలదిగ్విత్ర తానము వెలుగఁ  
వనజావుఁ బోలి యయ్యడు, జనములుఁ గృష్ణుండు లేచి త్ర సంప్రీతిమెఱున్.  
క. వినయమున మ్రొక్కి కనకా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి త్ర సముచితవివిధా  
ర్చనములఁ దనిసి మురాంతకుఁ, డనియెన్ వినయంబు దోప త్ర సమ్మునితోడన్.  
తే. ఇప్పు డెందుండి వచ్చితి త్ర విందులకును, నఖలలోకైకసంచారి త్ర వగుటఁజేసి  
నీయెఱుంగనియర్థంబు త్ర నిఖలమందు, నరయ లేదండ్రు మిమ్మైకఁ త్ర డడుగవలయు.  
తే. పాండునందను లిప్పు డే త్ర పగిది నెచట  
నున్నవారలొ యెఱిగింపు త్ర మన్న మహాని  
కరసరోజాతములు మోడ్చి త్ర కడఁగతోడఁ  
బలికె గమలాక్షుఁ జూచి స త్ర దృక్తి మెఱిసి.

659

వ. దేవా విశ్వనిర్మాణకర్త వై మాయీ వై సకలకార్యోత్పాదనాదిశక్తియక్తుం  
డ వై పావకుండు దారువులందు నంతర్హితప్రకాశం డై యున్నచందంబున  
వర్తించు చున్నసీదుదురత్యయం బయినమాయాశతంబులఁ బెక్కుమాటులు  
పొడగంటి నదియు నాకు నదృశ్యతంబు గా దదియునుం గాక నీసంకల్పంబున జగం  
బుద్భవం బై భవత్పరతంత్రంబు నగు నట్టిసీ కిష్టంబైనవస్తువు సాధుతరంబుగాఁ  
దెలియ నెవ్వండు సమర్థుం డేపదార్థంబు ప్రమాణమూలంబునందోచు నదియు  
నులోకవిచక్షణుండ వైనసీదురూపంబు మఱియును ముక్తిమార్గంబు నెఱుంగఁ  
సంసారపరవశులైనజీవులమాయాంధకారంబు నివర్తింపఁ జేయ సమర్థు బగు  
నీదివ్యలీలావతారంబులం గలుగుకీర్తి యను ప్రదీపంబుఁ బ్రజ్వలించఁ జేసి కృపసే  
యు దట్టిసీకు నమస్కరించెద నది గావున నీప్రపంచంబున నీయెఱుంగనియర్థం  
బును గలదే యని కృష్ణునకు నారదుం డిట్లనియె.

660

నీ. అయినను వినిపింతు త్ర నవధరింపుము దేవ, పాండుతనూజుండు త్ర పారమేష్ఠ్య  
కామానుమోది యై త్ర కావింప నున్నాడు, రాజనూయమహాధ్వత్ర రంబు నిష్ఠ  
తవణింప లోకవి త్ర డంబనార్థము గాక, పరికింపఁ దన కాత్మ త్ర బాంధవుడవు  
భక్తవత్సలుడవు త్ర పరమపూరుషుడవు, యజ్ఞరక్షకుడవు త్ర యజ్ఞభోక్త  
తే. వగుభవత్సేవ చాలదే, త్ర సుగతి వడయ, నైన నీమేనబావ ధర్మాత్మజుండు  
అతనియజ్ఞంబు రక్షింపనంబుజాక్ష, వలయు విచ్చేయుమచటికివలను మెఱిసి.  
క. నీ పేరు వినిన నొడివిన, బాపంబులు దూలి పోవు త్ర పద్మాక్ష జగ  
ద్దీపక నీదర్శనమున, నేపారవెభక్తజనుల త్ర కిహపరసుఖముల్.  
ను. భవదీయోజ్జ్వలకీర్తి దిగ్వితతులక త్ర భాసిల్లు యువృత్పదో

662

ద్భవన్తైర్లజలంబు లుత్కలికఁ బాఠ తాళంబునం బాటుభో  
గవతినామమునం దనర్చి ధరణిం శ గంగానదీరూపమై  
దివి మందాకిని యై జగత్త్రయమునం శ దీపించు గాదే హరీ.

663

క. ఆ మఖవేళ సమస్తధ, రామండలిఁ గల్గుమేటి శ రాజులు మాని  
స్తామంబును భవదీయము, హామహిమముఁ జూచి సత్కృత శ తార్థతఁ బొందన్.

క. కలరని చెప్పిన నమ్ముని, పలుకులకు ముదంబు నొంది శ పంకజనాభం  
డలనవ్వు మొగమునకుఁ జెలు, వొలయుఁగఁ బాటించి యుద్ధ శ వున కిట్లనియెన్.

శ్రీకృష్ణం డుద్ధవుని యాలోచనచాప్సన ధర్మరాజుపాలికః బోవుట.

క. ఉద్ధవ మహిలవివేకన, మిద్ధవచోవిభవ కార్య శ మేగతి నడచుక  
వృద్ధవరానుమతంబుగ, బోద్ధవ్యము గాఁగఁ జెప్పు శ పురుషనిధానా.

666

తే. అనఘచారిత్ర సీవుమా శ యక్షీయుగము, వంటివాడవుమనకు న శ వశ్యమగుచుఁ  
జేయఁ దగినట్టికార్యంబుఁ శ జెప్పు నీవు, ఏమి పంచినఁ గావించు శ నిద్ధచరిత.

వ. అని సర్వజ్ఞుం డైనహరి యజ్ఞుండువోలె దన్ను నడిగినఁ బురుషోత్తమునిభాషణం  
బులకు మనంబున సంతసిల్లి యతనిపాదాంబుజంబులు దనమనంబున నిడికొని  
వృద్ధానుమతంబుగా నా యెఱింగిన లెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము దేవా  
దేవముని చెప్పినట్లు భవదీయభక్తుం డైనయుధిష్ఠిరుయాగపాలనంబు సేయం  
గైకొనుట కార్యం బదియునుం గాక నిఖిలదిగ్విజయమూలం బగురాజనూయ  
కృత్యంబునందు జరాసంధమర్దనంబును నతనిచేత బద్ధులైనరాజులం గారా  
గృహవిముక్తులం గావించుటయుం జేకూరు నదియునుం గాక నాగాయతసత్త్వం  
డును శతాక్షోహిణీబలాన్వితుండును నగుమాగధుని వధియింప మనప్రభంజన  
నందనుండు గాని యొండొరులు సమర్థులు గా రట్లగుట నతండు భూసురు లేమి  
గోరిన నయ్యర్థంబు వృథ సేయక యిచ్చుం గావునఁ గపటవిప్రవేషంబునం జని  
యాజరాసంధుని నాహవభిక్ష వేడి భవత్సన్నిధానంబున నపువమానతనయుం  
డతని వధియించునట్టికార్యంబుసేత బహులార్థసాధనం బగు నని పలికిన విని  
నారదుండును యాదవజనంబులును సభికులునుం బొగడి రంత.

668

సీ. తరలవిచిత్రక శ స్థగితప్రభావలి, దనరారుగరుడకే శ తనము వెలుంగఁ  
గాంచనచక్ర సం శ ఘటితఘంటాఘట, ఘటానినాదముల ది శ క్కరులు బెదర  
సలితమేఘపు శ మృకవలాహకసైన్య, సుగ్రీవతురగవి శ స్ఫురణ దనర  
బాలనూర్యప్రభా శ భాసమానద్యుతి, దిగ్వితానంబుల శ దీటుకొనఁగ

తే. బ్రకటరుచి నొప్పుతేరు దా శ రుకుడు దేర  
నెక్కి వెడలెడునవుడు వెం శ వెనయఁ జెలఁగె  
శంఖకాహళపటహని శ స్సాణడిండి

మాదిరవములు భరితది శ గంఠములుగ.

669

క. మనుజేశ్వరునకుఁ దాలాం, కునకును గురువృద్ధజనుల శ కును జెప్పి ప్రియం  
బున ననుపఁ గాంచనస్యం, దనసామజవాజిభటక శ దంబము గొలువన్. 670

తే. వందిమాగధనూతకై శ వారరవము, వసుమతీసురకోటిదీ శ వనలమ్రోత  
లనుగమింపంగ సతులు సౌధాగ్రశిఖర, సీమలం దుండి ముత్యాలసేసలొలుక.

క. లీలం జని కృష్ణుడు వా, హ్యోలిక నవకుసుమఫలభ శ రానతశాఖా  
లోలఘనసారసాలర, సాలవనస్థలముఱిందుఁ శ జతురత విడిసెన్. 672

వ. అట్టియెడ సరోజనాభుషధ్ధాంతంబున.

673

సీ. వికచమరందన శ వీనసౌరభలన, న్నందారకుసుమదా శ మములు దుఱిమి  
చారుసుగంధక శ స్తూరికాఘనసార, మిళితచందనపంక శ మెలమి నలది

కనకకుండలరణ శ త్కంకణనూపుర, ముద్రికాభూషణ శ ములు ధరించి  
యంచితముక్తాఫ శ లాంచలమృదులది, వ్యాంబరములు చెలు శ వారఁ గట్టి

తే. యర్ధచంద్రుని నెకసక్కై శ మాడునట్టి, యలికఫలకలఁ దిలకము శ లలరఁ దీర్చి  
పెంపు దీపింప నుడురాజ్యబింబముఖులు, నవచతుర్విధశృంగార శ మవధరించి. 674

తే. జలజలోచనుకడకు ను శ త్కలికతోడఁ, దనరుశిబికల నెక్కి నంశదనులుఁదాముఁ  
గడఁక నేతేరఁ బ్రతిహారజనులు వేత్ర, కలితులై పౌరులను నెడఁగలుగ జడియ.

క. అసమాస్త్రుడు పులు గడిగిన, కుసుమాస్త్రములకా హసించు శ కోమలతనువుల్  
మిసమిస మెఱవఁగ వేశ్యావిసరము దాసీజనంబు శ విభవ మెలర్పన్. 676

అ. హరుల వేసడములఁ శ గరులను నెక్కి తో, నరుగుదేర బహు శ విధాయుధములు  
దాల్చి సుభటకోటి శ తగిలి రా నంతఃపు, రాంగనలు సితాంబుజాక్షుకడకు.

వ. వచ్చి రంత

678

క. నారదుని మాధవుడు స, త్కారంబున వీడుకొలుప శ సతఁడును హృదయాం  
భోరుహమునఁ గృష్ణునకును, వారక మ్రొక్కుచును వెన ది శ వంబున కరిగెన్.

క. సరవరులదూతయును ముర, హరుచే నభయప్రదాన శ మంది ధరిత్రీ  
వరులకడ కేగి పద్మో, దరువచనము నెప్పి సమ్మ శ దంబునఁ దేల్పెన్. 680

వ. అంతఁ గృష్ణుండు నిజకాంతాతనయబంధుసుహృజ్ఞనసమేతుం డై కదలి చను  
నెడ.

681

చ. కటపటరత్న కంబళిని శ కాయకుటీరము లుల్లసిల్ల ను

త్కటపటుచామరధ్వజప శ తాకకరీటసితాతపత్రవి

స్ఫుటఘనహేతిదీప్తిని శ భోమణిఁ గప్పఁగఁ దూర్యఘోషముల్

చటులతిమింగిలోర్చి రవ శ సాగరఘోషము నాక్రమింపఁగన్.

682

క. కరిహారిరథనుభటసము, త్కరములు సేవింప మురవి శ దారుడు గడచెన్  
సరిదుపవనదుర్గసరో, వరజనపదపురపులింద శ వనగోష్ఠములన్.

683

వ. ఇట్లు గడచి చనుచు నానర్తకసావీరమరుదేశంబులు దాటి యిందుమితిని దర్శించి దృవద్వతి నుత్తరించి సరస్వతీనది దాటి పాంచాలమత్స్యవిషయంబులు లోనుగాఁ గడచి యింద్రప్రస్థనగరంబు డాయం జని తత్పురోపకంఠవనంబున విడిసిన.

684

పాండవులు క్రిక్కువ్వుని నెఱుగ్గొని తోడ్కొని పోవుట.

క. హరిరాక యెఱిగి ధర్మజుఁ, డఱి లేనిముదంబుతోడ య ననుజులు బంధుల్ గురుజనసచివపురోహిత, పరిచారకకరిరథాత్వ య భటయుతుఁ డగుచున్.

685

క. చిందములు మొరయ గాయక, బృందంబులనుతులు సెవుల య బెరయఁగ భక్తి డెందము దగులఁగఁ బరమా, నందంబున హరి నెదుర్కొననం జనుదెంచెన్.

686

వ. అట్లు చనుదెంచి ధర్మనందనుండు సమాగతుం డై నసరోజనాభునిం బెద్దతడవు గాఢాలింగనంబు నేసి రోమాంచకంచుకితశరీరుం డై యానందబాష్పధారా సిక్తకపోలుం డై నిర్భరానందకందళితహృదయుం డై బాహ్యంబు మఱచి యుండె నప్పడు హరిని వాయునందనవాసవతనూభవులు గొగిటం జేర్చి సవ్యదంబు నొందిరి మాద్రేయులు దండప్రణామంబు లాచరించి రంతఁ బుండరీకాక్షుండు విప్రవృద్ధజనంబులకు నమస్కారంబులు నేసి వారలు గావించువివిధార్చనలం బరితువ్వుం డై కేకయస్మంజయాదిభూవిభుల మన్నించి నూతనమాగధాదుల కనేకపదార్థంబు లొసంగి చతురంగబలసమేతుం డై వివిధమణితోరణాదివిచిత్రాలంకృతంబు నతివైభవోపేతంబు నైనపురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జను చుండఁ జౌరకామిను లట్టియెడ.

687

సీ. కొఱనెలపైఁ దోచు య నిరుల నాఁ జెలు వొంది

నొసలిపై గురులు తుం య వెసలు గునియ

హాటకమణిమయ య తాటంకరోచులు

గండభాగంబుల య గంతు లిడఁగ

స్ఫురితవిద్రుమనిభా య ధరబింబరుచితోడ

దరహాసచంద్రిక య సరస మాడ

నొండొంటితో రాయు య నుత్తంగకుచకుంభ

ములు మొగంబులకును య బుటము లెగయ

తే. బడుగునడుములు వడఁగంగ య నడుగు లిడఁగ

రవళిమట్టెలు మణిసూపు య రములు మొరయఁ

బొలుచుకచబంధములు భుజం య బుల నటంపఁ

బయ్యెదలు వీడియాడ నం య భ్రమముతోడ.

688

వ. ఇట్లు కృష్ణసందర్శనకుతూహలపరస్పరాహూయమాన లై గురుపతిసుతబంధుజనంబులు ఛారింప నతిక్రమించి సమున్నతభర్తహర్తృశిఖరాగ్రంబు లెక్కి

కృష్ణుం జూచి తమలో నిట్లనిరి.

669

సీ. విశ్వగర్భుండు నా శ వెలయువేల్చిలయశో, దానందులకుఁ బ్రియ శ నూనుడయ్యె  
బ్రహ్మదినురులకు శ భావింపఁగా రాని, బ్రహ్మంబు గోపా శ లబాలుఁ డయ్యె  
వేదశాస్త్రంబులు శ వెదకి కానఁగ లేని, గట్టి వేలతఱోలఁ శ గట్టువడియె  
దివిజుల కమృతంబు శ దవిలి యిచ్చినభక్త, సులభుండు నవనీత శ చోరుఁ డయ్యె  
తే. నెనయఁ గమలాసతికిఁ జిత్తమీనివేల్పు, గొల్లులొండ్రయ్యలముల్ పల్లవింపఁ  
జేసె నని కామినులు సౌధశ్రీభరములను, గూడి తమలోన ముచ్చటల్రాడిరథఁ.  
వ. మఱియును.

691

సీ. గోపాలబాలురఁ శ గూడి యాడెడినాడు, వ్రేపల్లెలోపల శ నేపు రేగి  
చల్ల లమ్మఁగఁ బోవు శ సతులకొంగులు వట్టి, మెఱుంగుఁజెక్కిళ్లు శ మీటిమీటి  
కలికి యై ముద్దాడఁ శ గొగిటఁ జేర్చిన, పూఁబోడికుచములు శ పుణికిపుణికి  
పాయనియసురక్తి శ డాయఁ జీరినయింతి, యధరసుధారసం శ బాని యాని  
తే. యరుసమాధిపరాష్టాంగ శ యోగయుక్తు, లైనయోగీశ్వరులు గాన శ నట్టిజట్టి  
వల్లవీజనవకల్ప శ వల్లి యయ్యె, ననుచుఁ బొగడిరి కృష్ణు న శ య్యబ్రముఖులు.  
మ. అని యిబ్బంగి సరోజలోచనలు సౌ శ ధాగ్రంబులం దుండి య  
వ్వనజాతాక్షునిదివ్యమూర్తిఁ దమభా శ వంబందుఁ గీలించి సం  
జనితానందరసాల్లిమగ్న లగుచుఁ శ సంప్రీతిఁ దద్భవ్యకీ  
ర్తన లై చల్లిరి నవ్యలాజములు మం శ దారప్రసూనావలుల్.

693

వ. తదనంతరంబ శోభనపదార్థంబులు గొనివచ్చి ధరామరధరావరవణిక్కుంగవులు  
దామోదరునకు కానుక లిచ్చిరి పుణ్యాంగనాజనంబులు పసిండిపల్లెరంబులఁ గ  
ర్పూరసీరాజనంబులు నివాళింప నంతఃపురంబు సొత్తెంచె నంతం గుంతిభోజనం  
దనయుం గృష్ణునిం గని పర్యంకంబు డిగ్గి కౌగిలింప నాయదువల్లభుండు మే  
నత్తకుం బ్రణామం బొచరించె బొంచాలియు ముకుందునకు నభివందనం బొన  
రించి కుంతిపంపున గోవిందుభామిను లగురుక్మిణి మొదలగువారికి గంధాక్షత  
కుసుమతాంబూలంబు లిడి లలితదుకూలమణిభూషణంబులం బూజించె యధి  
ష్ఠిరుండును గమలనయనునివధూజనుల ననుగతబంధుమిత్రపుత్ర సచివపురో  
హితపరిచారకసముదయంబుల నుచితంబు లగుస్థలంబుల విడియింప నియమించి  
దినదినంబు నభివంశంబు లగువివిధోపచారంబులు గావించు చుండె.

694

క. హరియు యధిష్ఠిరుసముచిత, పరిచర్యల కాత్మ నలరి శ పార్థుడు దానుఁ  
సరసవిహారక్రియలను, సురుచిరగతిఁ గొన్ని నెలలు శ సుఖ ముండె నృపా.  
వ. అంత.

696

ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునవతంబున భీమాదుల దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట.  
సీ. ధరణీక యొకనాయ శ ధర్మతనూజుండు, ప్రవిమలనిజసభా శ భవనమందను



- హితులు మంత్రులు పురోహితులును సుతులును, మిత్రులు బంధువుల శత్రువులును  
పరిచారకులు నూతన శాతకవిబుధులును మునులును శవరుస గొలువ  
జరలీల నవరత్న సింహాసనములై, కొలువుండి వినతులై నలిననాభు  
తే. భువనరక్షణదక్షు న శద్భుతచరిత్రు, యమకులేశ్వరు మురదైత్య శ మదవిభేది  
నాపు నయవేది జతురుపా శ యప్రవీణు, జూచి యిట్లని పలికె నస్తోత్రచరిత.  
తే. అనఘచారిత్ర రాజనూ శ యాధ్వరంబు, నెమ్మి గావించువేసుక శ నెమ్మనమున  
నెనయుచున్నది యదినిర్వహింప నీవ, కాక నా కాత్మ బంధువుల గలరెయ్యరులు.  
ఉ. ఎవ్వరు సేవదాంబుజము శ లెప్పుడు గొల్తురు భక్తినిష్ఠులై  
యెవ్వరు నిన్ను బ్రేమ నుతి శ యింతురు భూరివివేకాలులై  
యవ్వమలాత్ము లందుదు రు శ దంచితశోభననిత్యసౌఖ్యముల్  
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను శ నేర్చి భజించిన రిత్త వోవునే. 699
- వ. అనినఁ గృష్ణుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 700
- చ. నయగుణశాలి పాండునృప శ నందన నీతలఁ పొప్పు నీకృతు  
క్రియ మునిదేవతాపితృసు శ కృత్యము నై నిఖిలోగ్ర శాత్రవ  
క్షయమును బాంధవప్రియము శ సంచితపుణ్యము నిత్యకీర్తియు  
జయము నొసంగు దీనిఁ గురు శ సత్తమ వేగ యుపక్రమింపవే. 701
- క. మనుచరిత సేవహాదరు, లనుపమదివ్యాత్రువేదు శ లాహవభూమిం  
జెనకినవైరినృపాలురఁ, దునుమఁగ, జాలుదురు శౌర్య శ దుర్దమభంగిన్. 702
- క. గెలుపుము విమతనృపాలుర, వెలయుము బుధవిమత మైన శ విశ్రుతకీర్తి  
నిలుపుము నిఖిలధరామం, డలిని భవచ్ఛాసనము దృ శ ధంబుగఁ జెల్లన్. 703
- క. సేపంచుకార్య మొరులం, జూపక యే జేయ నిన్ను శ జుట్టనవ్రేలం  
జూపఁగ వచ్చునె సకలధ, రాపతులకు నీకు జేయ శ రానిది గలదే. 704
- వ. కావున. 705
- క. విమలమతి నిట్టిమఖరా, జమునకుఁ దెప్పింప వలయు శ సంభారంబుల్  
సమకూర్పుము నీయనుజాల, సమదగతిం బంపు నిఖల శ శత్రుల గెల్వన్. 706
- క. అనుమాటలు విని కుంతీ, తనయుడు మోదమును బొంది శ తామరసాక్షు  
వినుతించి శౌర్యకలితుల, ననుజాలడెనఁ జూచి పలికె శ హర్షముతోడన్. 707
- క. సృంజయభూపాలకులును, గుంజరధవాజసుభట శ కోటులు నినుఁ గొ  
ల్పం జను మని సహదేవుని, నంజక పా మ్మయె దక్షి శ శాశ జయుంపన్. 708
- క. ప్రకటచత్వర్విధసేనా, ప్రకరంబులు గొలువఁ బంచె శ బడమటిదిశకు  
సకులు విదళితరిపుభూ, పకులు శౌర్యంబు మెఱసి శ పార్థివముఖ్యా. 709
- క. దుర్జనభంజను శౌర్యో, పార్థివవిజయప్రకాండు శ నాహవనిపుణ  
న్నర్జునమహితయశోనిధి, నర్జును నుత్తరపుదిశకు శ ననిచె నరేంద్రా. 710

ఆ. మహితశౌర్యనిధులు శ్రీ మత్స్యకేకయ మద్ర, భూతలేంద్రబలస శ్రీ మేతముగను  
దర్శ మొప్పు బంచే శ్రీ దూర్బదిక్కునకు నుద్దామనిహతవైరి శ్రీ ధాన్యు భీము

చ. పనిచిన వార లేచి ఘన శ్రీ బాహుపతాక్రమవిక్రమంబుల  
న్న సుపమశౌర్య లైనచతు శ్రీ రంతమహీశుల నోర్చి కప్పముల్  
కనకవినూత్నరత్నతుర శ్రీ గప్రముఖాఖిలవస్తుజాతముల్  
గొని చనుడెంచి ధర్మజున శ్రీ కుం బ్రణమిల్లి యుదా త్తచిత్తు లై.

712

చ. తమతమపోయివచ్చినవి శ్రీ ధంబులు భూపతులక జయించుటల్  
క్రమమునఁ జెప్ప నందుల జ శ్రీ రాతనయుం డరి పెట్టఁ డయ్యె నం  
చమరవరేణ్యనందనుఁ డ శ్రీ హంకృతి దక్కఁగ విన్నవించినకా  
యమసుతుఁ డూరకుండె విక శ్రీ లాత్త కుఁ డై విని యంతఁ గృష్ణుఁడున్.

713

తే. ధర్మనందనుఁ జూచి యు శ్రీ తల్లికతోడఁ  
బలికె మాగధుఁ బోరఁ జం శ్రీ పఁగ నుపాయ  
మొకటి గల దది సెప్పెద శ్రీ సుధవుండు  
నాకుఁ జెప్పిన చందంబు శ్రీ నయచరిత్ర.

714

చ. విను మగధేశ్వరుం డెపుడు శ్రీ విప్రజనావళియందు భక్తియుక  
వినయముఁ గల్గి యెద్దియును శ్రీ వేడినచో వృథ సేయ కిచ్చుఁ గా  
వునఁ దగ నర్జునుండు పవ శ్రీ నోడ్బవుఁ డేనును బ్రాహ్మణాకృతిం  
జని రణభీతు వేడిన వ శ్రీ శంవదుఁ డై యతఁ డిచ్చుఁ గోరికల్.

715

వ. అట్టియెడ.

716

~~శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని కధింపఁ బోవుట.~~

తే. తవిలి యప్పుడు మల్లయుద్ధమున వానిఁ, బిలుకుమార్చింపవచ్చును శ్రీ భీముచేత  
ననిన ధర్మజుఁ డిది తిస్సరయనిన విప్ర, వేషములు దాల్చియరిగిరి శ్రీ విశదయశులు.

వ. అట్లు కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణవేషంబులు దాల్చి త్రేతాగ్నులుంబోలె దమ  
శరీర తేజోవిశేషంబులు వెలుంగ నతిత్వరితగతిం జని గిరి వ్రజంబు సొచ్చి యందు  
నతిథిపూజలు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై కావించు చున్న జరాసంధునిం గనుంగొని  
యిట్లనిరి.

718

క. ధరణీశ యతిథిపూజా, పరుడవు నీ వనుచు దిశలఁ శ్రీ బలుకఁగ విని మే  
మరుడెంచితిమి మదిస్థిత, మఱి సేయక యిమ్ము నువ్ర శ్రీ తాచారనిధి.

719

క. అతిథిజనంబుల భక్తికా, సతతముఁ బూజించి యుచిత శ్రీ సత్కారము లు  
న్నతి నడపునజ్జనులు శా, శ్వేతకీర్తులు ధరణిఁ బడయఁ శ్రీ జాలుదు రనఘా.

720

క. పరికింపఁగ దేహం బ, స్థిర మని నిజబుద్ధిఁ దలఁచి శ్రీ చిరతరకీర్తి  
స్ఫురణం బ్రస్తుతి కెక్కని, పురుషుడు జీవన్మృతుండు శ్రీ భూరివివేకా.

721

క. ధారుణిలోన వదాన్యుల, కి రానిపదార్థ మొక్క శ్రీ కునియుఁ గలదే

- కోరిన దనమేయముకలు, ధీరుం డై యిచ్చె నని ద శ ధీచిని వినమే. 722
- క. అజిగిన వృథ నేయక తన, యొడ లాడలిగొన్నయెటుకు శ కోగిరముగ నే  
ర్పడ నిచ్చి కీర్తి గనె నని, పుడమి మును వినమే యల కశ్రవోతము ననఘా. 723
- క. ఆయింద్రాగ్నులు శ్రేయక, వాయుసరూపముల దన్ను శ వలతిగ వేడక  
ధీయుతుఁ డై మును శిబి తన, కాయము గో సిచ్చె నన జగంబుల వినమే. 724
- ఆ. ధీరమతులు రంతి శ దేవహరిశ్చంద్ర, బలశిలోంఘవృత్తి శ బ్రాహ్మణులను  
మున్ను సెప్ప వినమే శ సన్నతచరితులు, సన్న నైన నేడు శ నున్నవారు. 725
- వ. అనిన విని జరాసంధుండు వారలరూపంబులును మేఘగంభీరభాషణంబులును గు  
ణకిణాంకంబులును మహా ప్రభావంబులును జూచి తనమనంబున వీరలు బ్రాహ్మణ  
వేషధారు లైనకాజేంద్రులు గా నోపుదు రని తలంచి యిమ్మహాత్ములు కోరిన  
పదార్థంబ కాదు ప్రాణంబులేనియు నిత్తు నదియునుం గాక తొల్లి బలీంద్రుండు  
విప్రవ్యాజంబున నడిగిన విష్ణుదేవునకు నా త్తపదభ్రష్టత్వం బెఱింగియు విచారిం  
పక జగత్త్రయంబు నిచ్చి కీర్తిపరుఁ డయ్యె త్తబంధుం డనువాడు బ్రాహ్మ  
ణార్థంబు నిజప్రాణపరిత్యాగంబు సేసి నిర్మలం బగుయశంబు వడసె నదిగావున  
ననిత్యంబైనకాయంబు విచారణీయంబు గాదు కీర్తి వడయుట లెస్స యని  
తలంచి యుదారుం డై కృష్ణార్జునభీములం గని యిట్లనియె. 726
- క. భూరిగుణులార మీమది, కోరిక యెఱిగింపుఁ డేమి శ కోరిన నైనకా  
ధీరత నొసఁగుటయే కా, దారయ నాశీరము ద్రుంచి శ యైనను నిత్తున్. 727
- ఉ. నావుడు గృష్ణుఁ డమ్మగధ శ నాథున కిట్లను భావరేణ్య నీ  
భావము సూన్యత వ్రతశు శ భస్మిజి జెందు తెఱుంగ వచ్చె మా  
కీవలె నాజిభిత్తు యితఁ శ డింద్రతనూభవుఁ డే నుసేంద్రుఁడం  
బావని యీతఁ డిం దొకనిఁ శ బైకొని యెక్కటి పోరఁగాఁ దగున్. 728
- చ. అన విని వాడు నవ్వె యహ శ హా విన వింతలు పుట్టె మున్ను న  
న్ననిమొన నోర్వఁ జాలక భ శ యంబునఁ బాటితి మెక్కుచూర్లు వం  
చన మథురాపురికొ విడిచి శ సాగరమధ్యమునందుఁ డాఁగవే  
వనరుహనాభ నీ బిరుదు శ వాడితనంబును నాకు వింతయే. 729
- క. ఇన్నేల సెప్ప మాయలఁ, బన్నినఁ బో విడువ గోప శ బాలక బలసం  
పన్నుని మాగధభూవరు, న న్నెరుంగవె తొల్లి నంద శ నందన పోరన్. 730
- ఉ. కాన రణోర్వి న న్నెదురఁ శ గవ్యము గానఁ దలంగు గోత్రభి  
త్సానుడు భూరిబాహుబల శ దుర్దముఁ డయ్యును బిన్న యీమరు  
త్సానుడు మామక ప్రకట శ దోర్బలశక్తికి జూడఁ దుల్యుఁ డా  
వీని నెదుర్తు నంచు జెయి శ వీచె జరాసుతుఁ డుగ్రమూర్తియై. 731
- క. కరువలిసుతునకు నొకభీ, కరగద నిప్పించి యొక్క శ గదఁ దనకేలక

ధరియించి నలువురును గ్ర, చ్చటఁ బురివెలి కేఁగి యచట శ సమతలభూమిన్,

~~అంతః~~ శ్రీకృష్ణసహాయం డగుభీముండు జరాసంధునితో యుద్ధము సేయుట. ~~అంతః~~

సీ. పర్వతద్వంద్వంబు శ పాథోధియుగళంబు, మృగపతిద్వితయంబు శ వృషభయుగము  
పావకద్వయము దం శ తావళయుగళంబు, దలపడువీచ ను శ ద్దండలీలఁ  
గదిసి యన్యోన్యభీ శ కరగదాహతుల ను, గ్రంబుగ విస్ఫులిం శ గములు సెదరఁ  
గెరలుచు సవ్యద శ క్షీణమండలభ్రమ, ణములను సింహచం శ క్రమణములను

తే. గదిసి పాయుచు బాసి డ శ గ్గలుచు మింటి

కెగసి క్రుంగుచుఁ గ్రుంగి వే శ యెగసి భూమి

పగుల నార్చి ఛటచ్చటో శ దృఢమహాగ్ర

ఘనగదాఘట్టనధ్వని శ గగన మగల.

733

వ. పోరునంత.

734

మ. గద సారించి జరాతనూభవుండు హుం శ కారప్రఘోషంబులం

జద లల్లాడఁగఁ బాదఘట్టనములకా శ సర్వంసహాభాగముం

గదలకా వాయజు వ్రేసె వ్రేయ నతఁడు శ గ్రకోధదీప్తాస్యః డై

యది దప్పించి విరోధిమ సక్రము వ్రే శ యకా వాడు వోఁ దట్టుచున్.

735

చ. మడవక భీమసేనుండును శ మాగధరాజుఁ గడంగి బెబ్బులుల్

విడివడులీల నొండొరుల శ వీఁపులు మూఁపులునుం ప్రకోవ్థముల్

నడితల లూరుజానుజఘ శ నప్రకరంబులు బిట్టు వ్రయ్యఁగాఁ

బిడుగులఁ బోలుపెన్దల శ బెట్టుగ వ్రేయుచుఁ బాయుచుకా వెనన్.

736

లయవిభాతి.

బెడ గడరు పెన్దలలు శ పొడిపొడిగఁ దాడఁ బెనుఁ

శ బిడుగు లవనిం దొరఁగ శ నుడుగణము రాలకా

మిడుగులు పొరిఁ జదల శ నడర హరిదంతములు

శ వడఁ జడఘల్ గలఁగఁ శ బుడమి చలియింపకా

వెడచలువ మొత్తియును శ దడఁబడఁగ నొత్తియును

శ నెడమగుడు లాఁచి తిరు శ గుడు వడఁగ వ్రేయకా

వడవడ వడంకుచును శ సుడివడక డాసి చల

శ ముడుగ కవు డొండొరులు శ వడి చెడక పోరన్.

737

వ. ఇవ్విధంబునం బోరుచుండ నొండొరులగదాదండంబులు దుమురు లై నకాబెండు

వడక సమదదిగ్గోదండశుండాదండమండితప్రచండంబు లగుబాహుదండంబు

లప్పలించి ముష్టియుద్ధంబునకు డగ్గటి.

738

లయగ్రాహి.

కాల వెన డాఁచియును శ గీ లెడలఁ ద్రోచియును

కదాలుములు మూలఁ బెడ శ కేల వడి వేయఁ  
ఫాలమును కక్షములు శ తాలువులు వక్షములు  
శ్రీల నెముకల్ మెదడు శ నేలఁ దుము రైవే  
రాల విపులక్షతవి శ లోల మగు నెత్తురులు  
శబాలుగొని యోలఁ బెనుఁ శ గాలువలుగం భే  
తాలమదభూతములు శ భేలనలఁ జేతులను  
శదాశములు తట్టును స శ లీలగతి నాడన్.

739

ఉ. ప్రక్కలు చెక్కలు మెడలు శ పాణితలంబులచే బగుల్పుచున్  
ముక్కులు నక్కులుం జెవులు శ ముష్టిహతిఁ నలియంగ గుద్దుచున్  
డొక్కలుఁ బిక్కలున్ ఘనక శ తోరపదాహతి నొంచుచున్ నెఱుఁ  
దక్కక సుక్క కొండొరులఁ శ దార్కొని పేర్కొని పోరి రుగ్రతన్.

740

ఉ. హు మ్మని మ్రోఁగుచుం బెలుచ శ హుంకృతు లిచ్చుచుఁ బాసి డాసి కో  
కొ మ్మనుచు నొడ శ గల శ గుల్ల లతిత్తులుగాఁ బదంబులం  
గుమ్మచు ముష్టిఘట్టనల శ సుక్కుచు నూర్పులు సంఢంపఁగా  
సొమ్మలు వోవుచుం దెలియు శ చున్ మదిఁ జేవయు లావుఁ జూపుచున్.

741

వ. ఇవిధంబున వజ్రవజ్రసన్నిభంబు లగునితరేతరముష్టిఘట్టనంబుల భిన్నాంగు  
లై రక్తసిక్తశరీరంబులతోడం బుష్పి తాళోకంబులవీడను జేగురుఁగొండలచం  
దంబునను జూపట్టి పోరు చుండఁ గృష్ణండు జరాసంధునిజన్మమరణప్రకారంబు  
లాత్త నెఱుంగుటంజేసి వాయుతనూభవున కలయుక లేక లావును జేవయుఁ గలు  
గునట్లుగాఁ దద్దాత్రంబునందుఁ దనదివ్యతేజంబు నిలిపి యరిగిరిసనోపాయం  
బూహించి సమీరనందనుండు నూచు చుండ నొక్కశాఖాగ్రంబు రెండు  
గాఁ జీరి వైచి వాని నట్ల చీరి చంపు మని సంజ్ఞగాఁ జూపిన నతండు నాకీలు  
దెలిసి యవక్రపరాక్రముం డై మాగధుం బడఁద్రోచి వానిపదంబు పదంబునఁ  
ద్రొక్కి బాహుయుగళంబున రెండవపదంబుఁ గదలకుండం బట్టిమన్తకపర్యంతం  
బుఁ బెళవెళ యనుచప్పు భ్రువుతిల్ల మత్తదంతావళంబు తాళవృక్షంబు చీరు  
చందంబునఁ బాదజానుజం ఘోరుకటిమధ్యోదరాంశకర్ణనయనంబులు వేఱువే  
ఱుభాగంబులుగా వ్రయ్యలు వాపి యార్చినఁ జౌరజనంబులు గనుంగొని  
భయాకులు లై హాహాకారంబులు సేసి రంత.

742

~~కారాగృహవిముక్త~~ లగురాజులు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

క. అనిలజని దేవపతిని, దనుడును బద్మాక్షుడును ను శ దారత నాలిం  
గనములు సేసి పరాక్రమమున కద్భుత మంది మోద శ మునఁ బొగడి రొగిన్.  
క. వనజాక్షుడంత గరుణా, వననిధియును భక్తలోక శ వత్సలుడును గా  
వున మాగధనుతు సహదేవునిఁ బట్టము గట్టె దన్తహాస్వతపదవిన్.

744

క. మగధాధినాథునకు ము, న్నగపడి యెఱసాలలను మహాదుఃఖములకా

నొగలుచుఁ దనపాదాంబుజయుగళముఁ జింతించు చున్న శ యుర్విశ్వరులన్.

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున మఱవ నవధరింపక యెఱలు విడి  
పించిన వారలు యెదకాలంబు కారాగృహంబులఁ బెక్కు-బాధలం బడి కృతీభూత  
శరీరు లగుటంజేసి ర క్తమాంశశూన్యంబు లై త్వగస్థిమాత్రావశిష్టంబులునుధూ  
ధూసరంబులు నైనదేహంబులు గలిగి కేశపాశంబులు మాసి జటాబంధంబు  
లైనశిరంబులతో మలినవస్తు లై చనుదెంచి యప్పుడు. 746

నీ. నవపద్మలోచను శ భవబంధమోచను, భరితశుభాకారు శ దురితహారుఁ  
గంకణకేయూరుఁ శ గాంచనమంజీరు, వివిధశోభితభూషు శ విగతదోషుఁ  
బన్నగాంతకవాహు శ భక్తమహోత్సాహు, నతచంద్రజాటు ను శ న్నతకిటు  
హరిసిలనిభకాయు శ వరపీతకౌశేయఁ, గటిసూత్రధారు జ శ గద్విహారు

తే. హరివనమాలికామహి శ తోరువక్షు, శంఖచక్రగదాపద్మ శ శార్ఙ్గహస్తు  
లలితశ్రీవత్సకోభిత శ లక్షణాంగు, సుభగచారిత్రు దేవకీ శ సుతునిఁ గాంచి. 747

చ. భరితముదాత్తు లై విగత శ బంధను లై నిజమస్తముల్ మురా  
సురరిపుపాదపద్మములు శ సోడఁగఁ జాగిలి మ్రొక్కి నము లై  
కరములు మోడ్చి యోపరమ శ కారుణికోత్తమ సజ్జనార్తినం  
హరణ వివేకశీల మహి శ తాశ్రితపోషణ పాపశోషణ. 748

ఆ. వరద పద్మనాభ శ హరి కృష్ణ గోవింద, దాసదుఃఖనాశ శ వాసుదేవ  
యవ్యయాప్రమేయ శ యనిశంబుఁ గావించు, మిందిరేశ నీకు శ వందనములు.

ఉ. ధీరవిచార మమ్ము భవ శ దీయపదాశ్రయులకా జరాసుతో  
దారనిబంధనోగ్రపరి శ తాపము నీకరుణావలోకనా  
సారముచేత నార్పితివి శ సజ్జనరక్షయు దుష్టశిక్షయు  
న్నారయ నీకుఁ గార్యములు శ యాదవవంశపయోధిచంద్రమా. 750

నీ. అవధరింపుము మాగ శ ధాధీశ్వరుడు మాకుఁ, బరమబంధుడుగానిపగఱగాడు  
ప్రకటితరాజ్యవై శ భవమదాఁధీభూత, చేతస్కులము మమ్ము శ జెప్ప నేల  
కమనీయజలతరం శ గములకైవడి దీప, శిఖివోలఁ జూడ న శ స్థిరము లైన  
గురుసంపదలు నమ్మి శ పరసాధనక్రియా, గమ మేది తత్పాధ శ కంబు లగుచు

తే. బరంగునన్యోన్యవైరాను శ బంధములను

బ్రజలఁ గారించుచును దుష్ట శ భావచిత్తు

లగుచు నాసన్నమృత్యుభ శ యంబు దక్కి

మత్తుతై తిరుగుదురు దు శ ర్కసుజు లంత.

చ. కడపటిసేత నైహికను శ ఖంబులఁ గోల్పడి రిత్తకోర్కివెం

బడిఁ బడి యెండమావులను శ బాలిశులై సలిలాశ డాయుచుం  
జెడుమనుజుల్ భవాబ్ధిదరిఁ శ జేరఁగ లేక నశింతు రట్టియా  
యజుమలఁ బొందఁ జాలము ర శ మేళ త్రిలోకకరణ్య మాధవా.

752

ఉ. వేదవధూశిరోమహిత శ వీధులఁ జాల నలంకరించుమీ  
పాదసరోజయుగ్మము శు శ భస్మితి మాహృదయంబులందు ని  
శ్శోదితభక్తిమైఁ దగిలి శ యుడునుపాయ మెఱుంగఁ బల్కు దా  
మోదర భక్తదుర్భవప శ యోనిధితారణ సృష్టికారణ.

753

క. అని తను శరణము వేడిన, జననాథులవలను నూచి శ సదమలభక్తా  
వనచరితుఁడు పంకజలోచనుఁ డిట్లను వారితోడ శ సదయామతి యై.

754

చ. జనపతులార మీపలుకు శ సత్యము రాజ్యమదాంధచిత్తులై  
ఘనముగ విప్రులం బ్రజలఁ శ గాఢీయఁ బెట్టుటఁజేసి కాదె వే  
ననహుషరావణార్జునులు శ నాశము నొందిరి కాన ధర్మపా  
లనమునఁ గాశ నిల్చునె కు శ లంబు బలంబుఁ జిరాయురున్నతుల్.

755

వ. అది గావున మీమనంబుల దేహం బనిత్యంబుగాఁ దెలిసి.

756

ఉ. మీరలు ధర్మముం దగవు శ మేరయుఁ దప్పక భూజనాళిఁ బెం  
పారయ సౌఖ్యసంపదల శ నందఁగఁ బ్రోచుచు భూరియజ్ఞముల్  
గౌరవవృత్తి మత్సరము శ గా నొనరించుచు మామకాంక్షిపం  
కేరుహముల్ భజించుచు న శ కిల్బిషులై చరియింపుఁ డిములన్.

757

వ. అట్లయిన మీరలు బ్రహ్మసాయుజ్యప్రాప్తు లయ్యెదరు మదీయపాదారవిందంబు  
లందుఁ జలింపనిభక్తియుఁ గలుగు నని యానతిచ్చి యారాజవరుల మంగళ  
స్నానంబులు సేయించి వివిధ మణిభూషణమృదులాంబరమాల్యానులేపనంబు  
లొసంగి భోజనతాంబూలంబులం బరితృప్తులం జేసి యున్నతరథాశ్వసామజాధి  
రూఢులం గావించి నిజరాజ్యంబులకుఁ బూజ్యులం జేసి యనిచిన.

758

క. సరవరు లీచందంబున, మురసంహరుచేత బంధ శ మోక్షణులై ను  
స్థిరహర్షంబులతో నిజపురములకుం జనిరి శుభవి శ భూతి దలిర్పన్.

759

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, నిరతముఁ గావించుచుచు వి శ నిర్మలమతులై  
గురుబంధు పుత్రజాయా, పరిజన మలరంగఁ గృష్ణుఁ శ బద్ధదళాక్షున్.

760

వ. బహుప్రకారంబులం బొగడుచుఁ దమతమదేశంబులకుం జని.

761

క. నళినదళలోచనుఁడు దముఁ, దెలిసినసద్ధర్మపద్ధ శ తిని దగవరులై  
యిలఁ బరిపాలించుచు సుఖముల నుండిరి మహితనిజవిభుత్వము లలరన్.

762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు జరాసంధవధంబును రాజలోకంబునకు బంధమోక్షణంబును  
గావించి వాయునందనవాసవతనయులుం దానును జరాసంధతనయుం డగు  
సహదేవుండు సేయవివిధంబు లగుపూజలు గైకొని యతని నుండ నియమించి

యచ్చోటు గడలి కతిపయప్రయాణంబుల నింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనుచెల్ల  
తద్వారప్రదేశంబున విజయశంఖంబులు పూరించినఁ బ్రతిపక్షభయదంబును  
బాంధవప్రమోదంబును సగునమ్మహాఘోషంబు విని పౌరజనంబులు జరాతనయు  
మరణంబు నిశ్చయించి సంతసిల్లిరి వారిజాతనుండును భీమసేనపార్థులతోఁ బురంబు  
ప్రవేశించి ధర్మనందనునకు వందనం బాచరించి తమపోయిన తెఱంగును  
నచ్చట జరాసంధుని వధియించిన ప్రకారంబును సవిస్తరంబుగా నెఱింగించిన  
నతండు విస్తయవికచలోచనంబుల నానందబాష్పంబులు గురియ నమ్మాధస్త  
మాహాత్మ్యంబునకుం దమయందలి భక్తిన్నేహదయాదిగుణంబులకుం బరితో  
షంబు నొందుచుఁ గృష్ణునిం జూచి యిట్లనియె.

763

సీ. కమలాక్ష సర్వలోక కములకు గురుండ వై, తేజరిల్లెడుభవశ్రీ దీయమూర్తి  
యంశాంశసంభవు శ్రీ లగులోకపాలురు, నీయాజ్ఞఁ దల మోచి శ్రీ నిఖిలభువన  
పరిపాలనిపుణు లై శ్రీ భాసిల్లుచున్న వా, రట్టిసీ కొకనృపు శ్రీ నాజ్ఞ సేయు  
టరయ నీమాయ గా శ్రీ కది నికమే యేకమై యద్వితీయ మై శ్రీ యవ్యయంబు  
తే. నైననీతేజమున కొక శ్రీ హాని గలదె, చిన్నయాకార నీపాద శ్రీ సేవకులకు  
నాత్మపరభేదబుద్ధి యెంతదైనఁ గలదె, పుండరీకాక్ష గోవింద శ్రీ భువనరక్ష. 764

ధర్మరాజు చేసెడురాజనాయంబునందు శ్రీకృష్ణుండు శిశుపాలుని వధించుట.

వ. అని గోవిందునిం బొగడి యద్దేవుననుమతంబునం గుంతీసుతాగ్రజండు పరతత్త్వ  
విజ్ఞాను లైనధర్మజీసురులను ఋత్విజులం గా వరియించి.

765

సీ. సాత్యవతేయ క శ్రీ శ్రవం భరద్వాజోపహూతి విశ్వామిత్ర శ్రీ వీతిహోత్ర  
మైత్రేయ పైల సు శ్రీ మంత్రు మధుచ్ఛంద, గౌతమ సుమతి భా శ్రీ ర్గవ వసిష్ఠ  
వామదే వాక్మత శ్రీ వ్రణ కణ్వ జైమిని, ధౌమ్య పరాశ రా శ్రీ ధర్మ కవచు  
లసిత వైశంపాయ శ్రీ నాసురి భార్గవ, క్రతు వీరసేన గ శ్రీ ర్గ త్రికవ్య

ఆ. ముఖ్యు లైనపరమశ్రమునులను గృపుని గాం, గేయకుంభజాంబిశ్రీ కేయవిదుర  
కురుకుమారబంధుశకులవృద్ధధారుణీ, సురనరేంద్రవైశ్యశూద్రవరుల.

766

క. రష్మింప వారు హర్షము, లుప్పతిలగ నేగుడెంచి శ్రీ యుచితక్రియలం  
దప్పక కనుగొను చుండఁగ, నప్పుడు విధ్యుక్తనియతు శ్రీ లై భూమిసురుల్.

767

ఆ. కడఁగి సవనభూమి శ్రీ గనకలాంగలముల, నర్థి దున్ని పాండ శ్రీ వాగ్రజునకు  
నచట దీక్ష సేసి శ్రీ యుచితస్వర్ణమయోపకరణముల న శ్రీ లోపమాగను.

768

వ. ఇట్లు నియమంబున సముచితక్రియాకలాపంబులు నడపు చుండి రప్పుడు.

769

క. నకలావసీశు లిచ్చిన, యకలంకసువర్ణరత్న శ్రీ హయధనవస్త్ర  
ప్రకరంబులు మొదలగుకానుక లందుకొనకా సుయోధ శ్రీ సుని నియమించెన్.

సీ. అర్థిజాతము గోరినట్టివస్తువు లెల్ల, దగఁ బంపి యిడఁగ రాధాతనూజు



సరసాన్నపానాది శ సకలఽదార్థముల్, పాకముల్ సేయింపఁ శ బవనతనయుఁ  
బంజోదరునొద్దఁ శ బాయక పరిచర్య, దవిలి కావింప వా శ సవతనూజు  
సవననిమిత్తంబు శ సంచితద్రవ్యంబు, పెంపుతో వేగ తె శ ప్రింప నకులు  
తే. దేవ గురు వృద్ధ ధాత్రీను శ రావలులను  
నరసి పూజింప సహదేవు శ నఖిలజనులఁ  
బాలుచుమృష్టాన్నతతులఁ దృ శ పులను జేయ  
ద్రాపదిని నియోగించెను శ ధర్మసుతుఁడు.

771

772

వ. అయ్యవసరంబున.

చ. హరి శిఖి దండపాణి నిక శ మాత్మజ పాశి సమీర గుహ్యకే  
శ్వర శశిహాళి పంకరుహ శ సంభవ చారణ సిద్ధ సాధ్య కి  
న్నర గరు డోర గామర గ శ ణంబులు వచ్చి మఖంబుఁ జూచి య  
చ్చెరువడి తొల్లి యెవ్వరును శ జేయుమఖంబులు నింత యొప్పునే.

773

క. అది గాక యిందిరావిభు,పదములు సేవించునట్టి శ భాగ్యము గలుగం  
దుదిఁ బడయ రానిబహుసం,పద లెవ్వియుఁ గలవె యనుచుఁ శ బ్రస్తుతిసేయన్.

వ. అప్పుడు.

775

చ. అమరసమాను లై తనరు శ యాజకవర్గము లోలి రాజనూ  
యమఖివిధానమంత్రముల శ నగ్నిముఖంబుగఁ జేసి ధర్మజం  
గ్రమమున వేలిపింపఁ గ్రతు శ రాజసమాప్తిదంబునన్ నృపా  
త్తముఁడు గడంగి యాజకన శ దస్యగురుద్విజకోటిఁ బెంపునన్.

776

వ. పూజించునప్పు డం దగ్రపూజార్హు లెవ్వ రని యడిగిన సదస్యులు దమకుఁ దోఁ  
చినవిధంబులం బలుక వారిభాషణంబులు వారించి వివేకశీలుండును జతురవచన  
కోవిదుండును నగుసహదేవుండు భగవంతుండును యదుకులసంభవుండును నైన  
శ్రీకృష్ణునిం జూపి యిమ్మహాత్ముని సంతుష్టుం జేసిన భువనంబు లన్నియుం బరి  
తుష్టిం బొందు నని చెప్పి ధర్మజం జూచి యి ట్లనియె.

777

ఉ. కాలము దేశముం గ్రతువుఁ శ గర్తముఁ గర్తయు భోక్తయుఁ జగ  
జ్జాలము దైవముఁ గురువు శ సాంఖ్యము మంత్రము నగ్ని యాహుతుల్  
వేళలు విప్రులుం జనన శ వృద్ధిలయంబుల హేతుభూతముల్  
లీలలుఁ దాన యై తగ వె శ లింగడునెక్కటితేజ మీశుఁడున్.

778

చ. ఇతఁడె యితండు గన్న లొక శ యించుక మోడ్చిన నీచరాచర  
స్థితభువనంబు లన్నియు న శ శించు నితం డవి విచ్చి చూచినన్  
వితతము లై జనించుఁ బ్రభ శ విష్ణుఁడు విష్ణుఁడు నైనయట్టియీ  
క్రతుఫలదుండు గా కొరుఁ డా శ కం డెలు లర్హుడు శిష్టపూజకున్,

779

ఉ. ఈ పురుషోత్తముఁ జగద శ ధీశు ననంతుని సర్వశక్తుఁ జ

ద్రూపకు నగ్రపూజఁ బరి శ్ర తోషితుఁ జేయ సమస్తలోకముల్  
వే పరితుష్టిఁ బొందుఁ బృథిఁ శ్ర వీవర కావున నీవు కృష్ణుని  
శ్రీపతిఁ బూజనేయు మెడ శ్ర సేయక మాటలు వేయు నేటికిన్.

780

క. అని సహదేవుఁడు పలికిన, విని యచ్చటిజనులు మనుజ శ్ర విభులును ఋషులు  
మునుకొని మనముల మోదము, దనుకఁగ నిది లెస్స యనిరి శ్ర ధర్మజుఁ డంతన్

క. మునిజనమానసమధుకర, వనజాతము లైనయట్టి శ్ర వారిజదళలో  
చనుపదయుగళప్రత్యౌ, శన మొగిఁ గావించి తజ్జ శ్ర లంబులు భక్తిన్.

782

క. తానును గుంతియు ననుజులు, మానుగ ద్రుపదాత్మజయును శ్ర మస్తకములు జెం  
పూనిననియతి ధరించి మ,హానందముఁ బొంది రతిశ్ర శ్ర యప్రీతిమొయిన్.

783

క. చంచత్కాంచనరుచిరో, దంచితవస్త్రముల నూత శ్ర నార్కప్రభలన్  
మించినరత్నములం బూ,జించెన్ ధర్మజుఁడు కృష్ణు శ్ర జిష్ణు సహిష్ణున్.

784

వ. ఇట్లు పూజించి యానందబాష్పజలబిందుకందళితనయనారవిందంబుల గోవిం  
దునిసుందరాకారంబు దర్శింపఁ జాల కుండె నట్లు పూజితుం డై తేజరిల్లువుండ  
రీకాక్షు నిరీక్షించి హస్తంబులు నిజమస్తకంబుల ధరించి వినతులు సేయుచు  
నఖిలజనంబులు జయజయశబ్దంబు లిచ్చిరి దేవతలు వివిధతూర్యఘోషంబుల  
తోడం బుష్పవర్షంబులు గురియించి రయ్యవసరంబున.

785

క. దమఘోషగుతుఁడు దద్దిభ,వము నూచి సహింప కలుక శ్ర వట్టిలగాఁ బీ  
తము డిగ్గి నిలిచి నిజహ,స్తము లెత్తి మనోభయంబు శ్ర దక్కినవాఁ డై.

786

వ. అప్పుండరీకాక్షుండు విన చుండ సభాసదులం జూచి యిట్లనియె.

787

క. చాలుఁ బురే యహహా యీ, కాలము గడపంగ దురవశగాహం బగు నీ  
తేలా తప్పెను నేఁ డీ, బాలకువచనములచేతఁ శ్ర బ్రాజ్ఞుబుద్ధుల్.

788

వ. ఇట్లు తప్పినతెఱం గె ట్లనిన బాత్రాపాత్రవివేకంబు సేయ నేర్చినవిజ్ఞాననిపుణులు  
నున్నతన త్వగరిష్ఠులు బహువిధతపోవ్రతనియమశీలురు ననల్పతేజులు మహదై  
శ్వర్యశక్తిధరులుఁ బరతత్త్వవేదులు నఖిలలోకపాలపూజితులు విగతపాపులుఁ  
బరమయోగీంద్రులు నుండ వీరిం గైకొనక వివేకరహితు లై గోపాలబాలునిం  
బూజ సేయుటకు నెట్లు సమ్యతించిరి పురోడాశంబు స్మగలంబున కర్హం బగునే  
యదియునుం గాక.

789

నీ. గురుదేవశూన్యుండు శ్ర కులగోత్రరహితుండు, దలిదండ్రు లెవ్వరో శ్ర తడవఁ గాన  
మప్పులఁ బొరలెడు శ్ర నాదిమధ్యావసా,నంబులం దరయ మా శ్ర నంబు లేడు  
బహుయాపి యై పెక్కు శ్ర భంగుల వర్తించు, వావివర్తనములు శ్ర వరుస లేవు  
పరికింప విగతనం శ్ర బంధుండు దలపోయ, మానిమిత్తంబున శ్ర మాని సయ్యె  
తే. బరఁగ మున్ను యయాతిశాశ్రవమునఁజేసి, వాని కెక్కడ యాయదుశ్రవంశమెల్ల  
బ్రహ్మతేజంబు నెల్లఁగోల్పడినయితఁడు, బ్రహ్మముషి సేవ్యుఁడగునె గోశ్రఫాలకుండు.

క. జారుడు జన్మావధియును, జోరుడు ముప్పొక్కలాడు న సుమహితపూజా  
చారక్రియలకు నర్హుడై, వారక యితఁ డనుచు నశుభ న వాక్యస్ఫూర్తిన్. 791

చ. అని తను దూఱి నాడిన ము న రాంతకుఁ డాశిశుపాలువాక్యముల్  
విని మదిఁ జీరికిం గొనఁడు న విశ్రుతఁ ఘోరవరావ మాత్మఁ గై  
కొననిమృగేంద్రరీతి ముని న కొటియు రాజులుఁ బద్మనాభ నా  
డినయవినీతభావలకు న డెందమునం గడు వంత నొందుచున్. 792

ఉ. వీనులు మూసికొంచు విన న విస్తయ మంచు ముకుంద మాధవ  
శ్రీనిధి వీని నేగతికిఁ న జేర్చెదొ యంచు దురాత్ముఁ దిట్టుచు  
న్నానరనాథులున్ మునులు న నచ్చట నిల్వక పోవఁ బొందునం  
తానము లప్రమేయబల న దర్శమహాద్ధతరోషచిత్తు లై. 793

వ. అప్పుడు కేకయన్తంజయభూపతులుం దామును వివిధాయుధపాణులై యదల్చి  
నిల్చిన వాడునుం బిటుతవక యదల్చి పలుకయు వాలునుం గైకొని భుజాగర్వ  
దుర్వాదుం డై గోవిందునిఁ దదనువర్తులైనవారలం గుపితుం డై నిందింప నమ్ము  
కుందుం డాగ్రహంబున లేచి తనకట్టెదుర నెదర్చి యున్న శిశుపాలుని రూక్షేక్ష  
ణంబుల నీక్షించుచు నాక్షణంబ తన్మన్తంబు నిశితధారాకరాళం బైనచక్రం  
బున నవక్రపరాక్రముండు రుద్రరంబు దొరఁగం దునుమ నమ్మహాకలకలం బాక  
ర్ణించి చైద్యబలుంబులును దదీయపక్షచరు లైన భూపతులును గనుకనిం బఱచి  
రయ్యవసరంబున. 794

క. మునివరులును జనపతులును, గనుఁగొని వెఱుఁ గందఁ జైద్యు న గాత్రమునందుం  
డనుపమ తేజము వెలువడి, వనజోదరుదేహమందు న వడిఁ జొచ్చె నృపా. 795

వ. అనిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 796

క. కమలాక్షుని నిందించిన, దమ ఘోషతనూభవుండు న దారుణమలకూ  
పమునం బొందక యేక్రియ, సుమహితమతిఁ గృష్ణనందుఁ న జొచ్చె మునీంద్రా

వ. అనిన శుకయోగి రాజయోగి కి ట్లనియె. 798

మ. మధుదైత్యాంతకుమీఁదిమత్సరమునన్ న మత్తిల్లి జన్మత్రయా  
వధి నేపొద్దుఁ దదీయరూపగుణది న వృధ్యానపాఠిణధీ  
నిధి యోటన్ శిశుపాలభూవిభుఁడు దా న నిర్ధూతసర్వాఘ్నం డై  
విధిరుద్రాదుల కందరానిపదవిన్ న వే పొందె నుర్విశ్వరా. 799

వ. అంత ధర్మనందనుండు ఋత్విగ్గణంబులను సదస్యులను బహుదక్షిణలం దనిపి  
వివిధార్చనలం బూజించి యవభృథసానక్రియాపరితోషంబున. 800

సీ. మురజమ్మదంగగో న ముఖశంఖడిండిమ, పణవాదిరవము లం న బరమునిఁ  
గవిసూతమాగధ న గాయకవందివై, తాళికవినుతు లం న దండఁ బెరయ  
వితతమర్దశవేణు న వీణారవంబుల, గతులకు న ర్తకీ న గతులు సెలఁగఁ

దరళవిదితక శ్రద్ధపతాకాంకిత, స్వందనగజవాజి శ్రచయము లెక్కి

తే. సుతసహోదరహితపురో శ్రహితజవంబు, కటకకే యూరహారకం శ్రకణకీట  
వస్త్రమాల్యానులేపన శ్రవాతములను, విభవ మొప్పారె గై నేసి శ్రవెడలనంత.

వ. మఱియు యదుస్థంబయకాంభోజకురుకేకయతోసల భూపాలముఖ్యులు చతు  
ర్విధసేనాసమేతు లై ధరణి కంపింప వెన్నడి నడతేర ఋత్విక్షి కాయంబును  
నదస్యలను బ్రహ్మఘోషంబు లొలయ మున్నిడికొని శోభమానానూస్పృశా  
భాసమానసువర్ణమయమాలికాదివృషమణిహారంబులు కంతంబునం దేజ్జిల ను  
న్నతజవాశ్వంబులం బూన్చినపుష్పరథంబు కళత్రసమేతుం డై యెక్కి యతి  
మనోహరవిభవాభిరాముం డై చనుదెంచు చుండె నప్పడు వారాంగనాజను  
బులు తమతమవారలం గూడికొని.

802

సీ. కనకాద్రిసానుసం శ్రగతకేసిలభాతి, గ్రాముల్లు వీపుల శ్రగునిసి యాడఁ  
దరళతాటంకము శ్రక్తాఫలాంశుద్యుతుల్, చెక్కుటద్దములతోఁ శ్రజెలిమి సేయఁ  
బాలసి యదృశ్యమై పోనిక్రొమ్మెటుంగుల, గతులఁ గటాక్షదీ శ్రధితులు దన  
మంచు పై నెగయ న్నొక శ్రకంచుజక్కవ లనఁ, జన్నులు జిలుగుకంఠచలనమును

తే. మహితకుచభారకంపిత శ్రమధ్య లగుచు

నర్థి మొలనూళ్లు మెఱయఁ బ శ్రయ్యదలు జీరఁ

గరసరో జాతకంకణ శ్రకృణనములును

జరణనూపురఘోషముల్ శ్రసందడింప.

803

వ. మఱియు నయ్యిందువదన లందంద మందగమనంబునం జెందుఘర్జజలబిందు  
సందోహకందళిత మందహాసచంద్రికాసుందరవదనారవిందంబులనిందిందిరరుచిర  
చికురబృందంబులు చిందఱవందఱ లై సందడిగొన నమందానందహృదయ లై  
సువర్ణశృంగసంగతంబు లైననంకుమదమలయజముఖసురభితోయంబులు సము  
దాయంబు లై తమతోయంబులవారిపయం జల్లుచుఁ జెందోవలఁ గెందలిరుల  
రచియించినచిమ్మనగ్రోవులం దావులు గలపూఁదేనియలు నించి వావులు డెలిసి  
లేవలు మీఱఁ గ్రేవల నుండి యిమ్ములం గని చిమ్ముచు మృగమదకుంకుమపంకం  
బును గొంకక బింకంబుల జంకె లొలయం బంకజనన్నిభంబు లగు మొగంబుల  
నేమఱించి చరుముచు నుల్లంబులు పల్లవింపం బెల్లడరి యందియలు గల్లుగ  
ల్లని మొరయఁ గ్రేళ్లుదాటుచుం జారుచంద్రికాసారఘనసారధూళిమిళితరజసిప  
రాగంబు రాగంబు రంజిల్లం గరంబులం బుచ్చికొని శిరంబులం జల్లుచుఁ జిత్తం  
బుల నమ్మత్తకాశినులవృత్తంబు లగుకుచంబుల. కెత్తువత్తు మని బిత్తరించువువృ  
గుత్తులం దత్తఱంబున వ్రేయుచుఁ బరిహసించుచు నన్యోన్యకరకీసలయకనక  
కరంధభరితం బగుపన్నీటం జెంగావిజిలుఁగుఁబుట్టంబులు దట్టంబుగాఁ దోఁగి మ  
ర్తంబులు బయ్యలుపడిన నగ్గలంబు లగుసిగ్గులకు నొప్పిదంబు లగుతమకుసుతెప్ప

లడ్డంబు సేయుచుఁ బురుషులుం దాము నారామ లభిరామలీలారసోక్తు లెనయ  
నంతరంగంబుల సంతసంబునం బంతంబు లిచ్చుచు వసంతంబు లాశీ రవ్వేళ  
నతులవిమానారూఢు లైనయిం ద్రపురంధ్రీ జనంబులుంబోలె హాటకశిబిక లెక్కి  
నిజచేటికాజనంబులు సేవింపం జనుదెంచుభూకాంతకాంతాజనంబులు తమసర  
సంబులకు నర్హంబు లైనధరణీపాలవధూలలామంబు లాదరించుచెలులపైఁ దమ  
సఖిజనంబులం బురికొల్పి చల్లించుచు భావగర్భితంబు లగువారిచతురసర  
సోక్తుల మందహాసచంద్రికలు ముఖకమలలీలావిలాసలక్ష్మింబోదిసేయం జని  
రివ్విధంబున నిజసామ్రాజ్యవిభవంబు పూజ్యంబుగా నజాతశత్రుండు గంగా  
ప్రవాహంబున కరిగి యందు నిజవధూయుక్తుం డై శాస్త్రోక్తప్రకారంబున నవ  
భృథస్నానం బాచరించె నాసమయంబున.

804

క. అనిమిషదుంధుభిఘనని, స్వనములు వీలెంచె బుష్ప శ్రవరము గురిసెన్  
మునిదేవశిత్వుమహీసుర, వినుతులరవ మెసంగె నపుడు శ్రవిమలచరిత్రా.

805

క. నదు లెట్టిపావు లైనను, గర మర్ధిని నెద్ది సేసి శ్రగతకల్పము లై  
చరియింతు రట్టియవభృథ, మరుదుగఁ గావించి రెలమి శ్రవళిజనంబుల్.

806

అ. అంత ధర్మతనయుఁ శ్ర డభినవమృదులడు, కూలసురభికుసుమ శ్రమాలికాను  
లేపనములు రత్న శ్రదీపితభూషణ, వళులు దాల్చివైభవమున నొప్పె.

807

వ. అంతనవభృథస్నానానంతరంబున మరలి చనుదెంచి.

808

ఉ. పాండుతనూభవాగ్రజుడు శ్రపాండుయశోనిధి భాసమానమా  
ర్తాండనిభుండు యాజకశ్ర దస్యమహీసురమిత్రబంధురా  
ణ్డండలిఁ బూజ చేసి బుధ శ్రమాన్యచరిత్రుండు వారి కిచ్చె నొం  
డొండ దుకూరలత్నకన శ్రకోజ్జ్వలభూషణముఖ్యవస్తువుల్.

809

వ. అట్లు నారాయణపరాయణు లై దేవసమాన ప్రకాశ ప్రభావంబుల సకలనరనారీ  
లోకంబు లనర్హులత్నమయభూషణమాల్యానులేపనంబులు ధరియించి బరమా  
నందభరితాత్ము లై యొప్పి యుండి రంత.

810

చ. సునిశితభక్తిఁ దన్తఖముఁ శ్రజూడంగ వచ్చినయట్టిదేవతా  
మునిధరణీసుర ప్రకర శ్రభూవరవిజ్ఞనశూద్రకోటి య  
జ్ఞనవరచంద్రుచే నుచిత శ్రసత్కృతులం బరితోషచిత్తు లై  
వినయముతోడ ధర్మజుని శ్రవీక్షోని పోవుచుఁ బెక్కుభంగులన్.

811

చ. హరిచరణాంబుజాతయుగ శ్రశార్పకుఁ డై పెనుపొందుపాండుభూ  
వరసుతురాజసూయముఖ శ్రవైభవమున్ సుతియించుచున్ సమా  
దరమున నాత్మభూముల కు శ్రదారత నేగిరి ధర్మసూనుడున్  
సరసిజనేత్రుఁ దా ననుపఁ శ్రజాలక యుండు మట్లంచు వేడినన్.

812

వ. అట్లు పాండవాగ్రజుప్రార్థనం గైకొని దామోదరుండు సమస్తయాదవులను గుళ

సలికిఁ బోవం బనిచి కతిపయపరిజనంబులుం దానును నతనికిం బ్రియంబుగాఁ  
దన్నగరంబునఁ బ్రమోదంబున నుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 813

చ. జనవర పాండుభూపతను శ్ర జాతుండు దుస్తర మామనోరథా  
బ్ధిని సరసీరుహాక్షుఁ డను శ్ర తెప్పకతంబున దాటి భూరిశో  
భనయుతుఁ డై మనోరుజయుఁ శ్ర బాసి ముదాత్తకుఁ డై వెలింగె న  
వ్వసరుహనాభుదాసజన శ్ర వర్యులకుం గలవే యసాధ్యముల్. 814

వ. అట్టియెడ. 815

ఆ. రాజనూయమఖవ శ్ర ర ప్రభావమునకు  
సఖిలజనులు మోద శ్ర మంది రపుడు  
కలుషమానసుండు శ్ర కులపాంసనుడు సుయో  
ధనుఁ డొకండు దక్క శ్ర ధరణినాథ. 816

వ. అనిన విని శుకయోగీంద్రునకుఁ బరిక్షిన్న రేంద్రుం డి ట్లనియె. 817

ఆ. అఖిలజనుల కెల్ల శ్ర నానందజనక మై, యెనయుమఖము కురుకు శ్ర లేశ్వరునకుఁ  
గర మనవ్యా మైన శ్ర కారణ మెయ్యది, యెఱుంగఁ బలుకు నాకు శ్ర నిడచరిత.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డి ట్లను ధ శ్ర రాధిపుతోఁ గురురాజు పాండునం  
దనులదెన న్ననేకదురిత శ్ర తంబులు నిచ్చులు నేయు చుండు నై  
నను నొకనాఁడు పంకరుహ శ్ర నాభదయాపరిలబ్ధభూరిశో  
భనజితదేవదైత్యనర శ్ర పాలక రాజ్యరమామహాత్మ్య మై. 819

చ. వెలయుననూనసంపదల శ్ర విశ్రుతకీర్తులు మిన్ను ముట్టఁ బెం  
పరినపాండుభూవరసు శ్ర తాగ్రజుఁ డంతిపురంబులోన ను  
జ్జ్వలమణిభూషణాంశురుచి శ్ర జాలము వర్షం బయోజనాభు ను  
త్కలిక భజించుచుఁ ఘనసు శ్ర ఖిన్హితి భూరిమనోహరాకృతిన్. 820

వ. ఉండం గనుంగొని యదియునుంగాక యొక్కనాడు లలితాష్టమిశశాంకబింబం  
బుల విడంబించుచు నింద్రసీలరుచినిచయంబు నపహసించుకుటిలకుంతలంబులు  
నటనంబు నలుపం దనరునిటలఫలకంబులును బుష్పచాపుచాపంబురూపు నేవు  
మాపుభూయుగోపాంతంబు లై సౌదామనీదామరుచిస్తోమంబు లై కర్ణాంతసీ  
మంబు లై యంజనంబులతోడ రంజిల్లునేత్రకంజంబులును నవమల్లికాముకుళ  
విభాసితదంతమరీచికానిచయోద్ధీప్తితమందహానచంద్రికాధవళితంబులును ముకు  
రోపమితంబులు నై కర్ణకుండలమణిమరీచిజాలంబులు బెరసి బహుప్రకారం  
బులఁ బర్వం బాలుచుకపోలపాలికలును విలసిత్తగైవేయకముక్తాఫలహారనిచ  
యంబుల కిమ్ముచూపక మిసమిసనిపసగలమెఱుంగులు గిటిగొన మీఠినం బగులు  
ననం బొగడం దగి మొగంబులకుం బుటంబు లెగయునుత్తంగవీనకుచభారం  
బులజేలగు లాఁగ లేక తూఁగాడుచుం గరతలపరిమేయంబు లగుమధ్యభాగంబు

లును ఘనఘనమండలావశీర్ణకాంచనకాంచీకలాపకింకిణీకలకలనినాదోల్లసితంబు  
లగుకటిప్రదేశంబులును సల్లలితహల్లకపల్లవకాంతుల మొల్లంబులఁ గొల్లులు గొని  
యభిరామంబు తై శోభిల్లుపదపాణితలంబులును నలసగతులం బదంబులం  
దనరుమణినూపురంబులు గోపురంబులం బ్రతిస్వనంబు లొలయ మొరయ  
నలరు చరణారవిందంబులును రత్నవలయకంకణాంగుళీయకాదివివిధభూషణ  
ద్యుతినిచయంబు లుష్ణమరీచికరనిచయంబుల ధిక్కరింప వెలుంగుకరకంజంబు  
లును మృగమదఘనసారహరిచందనాగరుకుంకుమపంకంబులభాసురంబు లగు  
వాసనలు నాసారంధ్రంబులకు వెక్కసంబు లై పొలయుసౌభాగ్యంబులుం గలిగి  
చైతన్యంబు నొందినమాణిక్యపుబ్బామలవిధంబున గగనమండలంబు నిర్గమించి  
వసుధాతలంబున సంచరించు చంద్రరేఖలచెలువున శృంగారరసంబు మూర్తీభ  
వించి జగంబుల మోహపఱుచుమోహినిదేవతలచందంబున విలపించుమాధవ  
వధూసహస్రంబులసంగతిని సౌదామనీలతయనుఁబోలె నొప్పు చుండెడుద్రుపద  
రాజసందనవిభవంబును రాజనూయమహాధ్వరోత్సవంబునం జూచి చిత్తం  
బుత్తలపడ సుయోధనుండు సంతాపానలంబునం గ్రాగు చుండె నంత నొక్క  
నాడు ధర్మనందనుండు నిర్తలం బగుసభాభవనంబునకుం జని.

821

సీ. సుతసహోదరపురో శ హితబాంధవామాతృ, పరిచారభటకోటి శ బలసి కొలువఁ  
గలితమాగధమంజు శ గానంబుఁ బాతక, పతనరవంబును శ బ్రమద మొసంగఁ  
గంకణఝణఝణ శ త్కారంబు శోభిల్లు, సరసిజాననలు చా శ మరము లిడఁగ  
మయవినిర్మితసభా శ మధ్యంబునను భాస, మానసింహాసనా శ నీనుఁ డగుచు

తే. నమరగణములు గొలువఁ బెం శ పారుననిమి

పేంద్రుకెవడి మెరసి యు శ పేంద్రుఁ డలర  
వరుసఁ గొలు వున్నయ త్తఱి శ దురభిమాని  
క్రొధమాత్సర్యధనుడు సు శ యోధనుండు.

822

ఉ. కాంచనరత్నభూషణని శ కాయముఁ దాల్చి సముజ్జ్వలప్రభో  
దంచితమూర్తి నొప్పి పణి శ హారులు ముందటఁ గ్రందు వాయ వా  
రింప సహోదరుల్ నృపవ శ రేణులు పార్శ్వములఁ భజింప నే  
తెంచెను రాజసంబున యు శ ధిష్టిరుపాలికి వైభవోన్నతిన్.

823

వ. అట్లు చనుడెంచి మయమాయామోహితం బైనసభాస్థలంబునందు.

824

క. సలిలములు లేనితావున, వలువలు వెస నెగయఁ దిగిచి శ వారక తోయం  
బులు గలచోటను జేలం, బులు దడియిఁగఁ బడియె నిజవి శ భుత్వము దఱుగన్.

క. అవిధ మంతయుఁ గనుఁగొని, పావని నవ్వుటయు నచటి శ పార్థివులును గాం  
తావలియును యతులేనయాడు, వావిరిఁ జేసన్నఁ దమ్ము శ వారింపంగన్.

826

వ. దామోదరానుమోదితు లయి మహారవంబుగాఁ బరిహాసంబుల్లు చేసిన స్తు

యోధనుండు లజ్జావనతవదనుం డై కుపితమాననుం డగుచు నయ్యెడ నిలువక  
వెలువడి నిజపురంబున కరిగె నయ్యవనరంబున ధీవిశాలు రైనసభాసదు లగు  
నచ్చటిజనంబులకోలాహలంబు సంకులం బైన నజాతశత్రుండు చిత్తంబున విన్న  
నై యుండె నప్పుండరికాత్తుండు భూభారనివారణకారణం డగుటంజేసి దుర్యో  
ధనునపహాసంబునకుం గా దనం డయ్యె నంత. 827

క. హరి ధర్మసుతుని వీడ్కొని, తరుణీహితబంధుజనక శ్ర దంబము గొలువం  
బరితోషమునఁ గుళస్థలపురమునకుం జనియె మోద శ్ర మున నరనాథా. 828

చ. జనవరబంధమోక్షణముఁ శ్ర జైద్యవధంబును బొండురాజనం  
దనమఖరత్నణంబును ను శ్ర దారతఁ జేసినయట్టిదేవకీ  
తనయుచరిత్ర భాసురక శ్ర భాపతనాత్ములు గాంతు రిష్టశో  
భనబహుపుత్రకీర్తులును శ్ర భవ్యవివేకము విష్ణులోకమున్. 829

క. అని శుకయోగీంద్రుం డ, మునుజేంద్రునిఁ జూచి పలికె శ్ర మఱియును శ్రీకృ  
ష్ణుని యద్భుతకర్మంబులు, వినిపింతుం జిత్తగింపు శ్ర విమలచరిత్రా. 830

~~జనన~~ సాల్వండు శివప్రసాదంబున సౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాపురిపై దండెత్తుట, ~~జనన~~  
నీ. వసుధేశ విను మును శ్ర వైదర్భిపరిణయ, వేశ దుర్బదశిశు శ్ర పాలభూమి  
వరునకుఁ దోడ్పడ శ్ర నరుడెంచి సైనికా, వలితోడఁ దొడరి దో శ్ర ర్బలము హరి  
హరిచేత నిర్జితు శ్ర లైసరాజులలోనఁ, జైద్యునిచెలికాడు శ్ర సాల్వభూమి  
పతి జరాసంధాది శ్ర పార్థివ ప్రకరంబు, విన మత్సరానల శ్ర విపుల శిఖల

తే. ధాత్రి నిటమీఁద వీతయా శ్ర దవము గాఁగఁ  
గడగి చేయుదు నని దురా శ్ర గ్రహముతోడఁ  
బంతములు వల్గి యట చని శ్ర భరితనిష్ఠఁ  
దం. ము గావింపఁ బూని ను శ్ర స్థలమునందు. 831

క. ధృతి వదలక యుగ్రస్థితి, బ్రతిదినమును బిడికెఁ డవని శ్ర రజ మశనముగా  
నతినియమముతో నాపశు, పతి శంకరు ఫాలనయను శ్ర భర్త ను మేళున్. 832

క. చెదరనినిజభ క్తిని ద, తృప్తపద్ధము లాత్మ నిలిపి శ్ర పాయక యొకయేఁ  
డుదితక్రియ భజించిన, మదనారియు వానిభ క్తిమహిమకు వశుఁ డై. 833

క. బోరనఁ బ్రత్యక్షం బై, కోరినవర మేమి యైనఁ శ్ర గొనరక యిత్తుక  
వారక వేడు ము టన్నను, నారాజతపోధనుండు శ్ర హరునకుఁ బ్రితిన్. 834

తే. వందనం బొచరించి యాశ్రనందవికచ, వదనుఁ డై నొస లంజలిఁ శ్ర గదియఁ జేర్చి  
శ్రీతదయాకార నన్ను రక్షించెదేని, నెఱుంగ వినిపింతు వినుము మగ్నదీప్తిలంబు

తే. గతుడగంధర్వయక్షరాక్షసుసరురేంద్ర, వరులచే సాధ్యపడక నా శ్ర వలయునెడల  
శభ్రపథమునఁ దిరిగెడుశ్రవప్తిమహిత, వాహనము నాకు. దయచేయుశ్రవరద యీశ,



వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రహ్మం డై హరుండు వానికోర్కీ కనురూపం బైన పురంబు నిర్దిష్ట మయ్యుని నియోగించిన నతండు నట్ల చేసెద నని కామగమ నంబును నతివిస్తృతుంబునుగా లోహంబున నిర్మించి సౌభకం బనునామం బిడి సాల్పుని కిచ్చిన వాడును బరమానందంబుం బొంది తద్విమానారూఢుం డై యాదపులవలనిపూర్వవైరంబుఁ దలంచి దర్పాంధచేతస్కుం డై ద్వారకానగరంబుపైఁ జని నిజసేనాసమేతంబుగాఁ దత్పురంబు నిరోధించి. 837

సీ. సరిదుపవనసరో శ వరములు మాయించి, బావులు గలఁచి కూ శప ములు చెఱిచి కోటలు వెన వీట శ తాటముల్ గావించి, పరిఖలు పూడ్చి వ శ ప్రములు ద్రొబ్బి యట్లట్లు ధరఁగూల్చి శయంత్రముల్ దునుమాడి, కాంచనద్వజపతాకములు నఱికి భాసురగోపుర శ ప్రాసాదహర్షేందు, శాలాంగణములు భ శ స్తములు నేసి

తే. విమలకాంచనరత్నాది శ వివిధవస్తు  
కోటి నెల్లను నందంద శ గొల్లపుచ్చి  
ప్రజల జెఱపట్టి దొరలను శ భంగ పెట్టి  
తఱిమి యిబ్బంగిఁ బెక్కు-బా శ ధల నలంచి. 838

చ. మదమున నంతఁ బోవక వి శ మానయుతంబుగ నభ్రవీధికిఁ గొడకొని యేపుమై నెగసి శ కొంకక శక్తి శిలామహీరుహ ప్రదరము లోలిమైఁ గురిసి శ బంధురభూమిపరాగశర్కరల్ వదలక చల్లుచున్ వలయ శ వాయువుచే దిశ లావరించుచున్. 839

వ. అట్టియెడ. 840

క. చలులపుర త్రయదనుజో, త్కటదు స్తరబాధ్యమాన శ ధారుణిగతి న ప్పటభేదన మెంతయు వి, స్ఫుటపీడం జెంది వగల శ సుషివడు చుండన్. 841

చ. కని భగవంతుడొక రథిశి శ ఖామణియు న్నగురా క్షిణేయుఁ డ జనముల నోడ కుండుఁ డని శ సంగరకౌతుక మొప్ప దివ్యసా ధనముల బూని సైనికక శ దంబము గొల్వ ననూనమీనకే తనరుచి గ్రాల నున్నత ర శ ధస్థితుఁ డై వెడలెక రణోర్వికిన్. 842

వ. అయ్యవసరంబున. 843

చ. సమధికబాహుశౌర్యజిత శ చండవిరోధులు వెల్లి రున్నత ఊమ గద భానువింద శుక శ సాత్యకి సారణ చారుధేష్ట సాం బ మకరకేతనాత్మజశ్వ శ ఫల్కతనూభవ తత్సహోదర ప్రముఖయదూత్రముల్ విమత శ భంజను లై కృతవర్తమున్నుగన్. 844

క. వారణవాజిన్యందన, వీరభటావలులు సనిరి శ విశ్వము వడఁకన్ ఘోరాకృతి వివిధాయుధ, భూరిద్యుతు లర్క-బింబ శ ముం గబింపన్. 845

వ. చని యాగోవిందనందనస్యందనంబు బలసందోఘంబునుం దలకడచి యడుపై

న్యంబులు సాల్వబలంబులతోడం దాక్కొని బెరయునప్పుడు దేవదానవ  
సంకులసమరవిధంబునం దుములం బయ్యె నయ్యెడ. 846

మ. వితతశ్యాచయటంకృతుల్ మదజలా శ విరూపశుండాలఘ్నిం  
కృతు లుద్యద్భటచుంకృతుల్ మహితభే శ రీభాంకృతుల్ భీషణో  
ద్ధతనిస్సాణధణంకృతుల్ ప్రకటయో శ ధవ్రాతసాహంకృతుల్  
కుతలంబుఁ దివి నిండ మ్రోసె రిపుసం శ ఖోభంబుగా భూవరా. 847

మ. హరిరింఖారథనేమిసద్భటపద శ వ్యాఘటనోద్ధాతడు  
స్తరధూళీపటల ప్రభూతనిబిడ శ ధ్వాంత ప్రవిధ్వంసకృ  
త్కరశాతాసిగదాదిహేతిరుచు లా శ కాశంబు నిండఁ వియ  
చ్చరదృక్కుల్ మిఱుమిట్లు గొల్పు సమరో శ త్సాహంబు సంధిల్లఁగన్. 848

చ. తలకొని సైనికుల్ గవిసి శ తాక్కొని పేర్కొని పాసి డాసి యం  
కిలి గొన కెమ్ము లమ్ములఁ బ శ గిల్చి నొగి ల్చితరేతరుల్ తలల్  
నలియఁగ మొత్తి యొత్తి నయ శ నంబుల నిప్పులు రాల లీల నా  
దలలు లలాటముల్ ఘనగ శ చాహతి నొంచి కలంచి పోరఁగన్. 849

వ. అయ్యవసరంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు గనుంగొని. 850

మ. అనయంబుం గలుపించి సౌభపతిమా శ యాకోట్లు చంచచ్చరా  
సననిర్భు క్తనిశాతదివ్యమహితా శ శ్రుశ్రేణిచేఁ దత్తణం  
బున లీలాగతి నభ్యుగల్ మనములఁ శ భూషింప మాయించె న  
వ్వనజాతావ్రుడు భూరిసంతమసముఁ శ వారించుచందంబునన్. 851

వ. మఱియును. 852

చ. అతిరథిణోత్తముం డన ను శ దంచితకాంచనపుంఖపంచవిం  
శతివిశిఖంబుల వృతని శ సైనికపాలుని నొంచి యుగ్రుఁ డై  
శతశతకోటికోటినిభ శ సాయకముల్ వరఁగించి సాల్వభూ  
పతికకుదంబు నొంచి లయ శ భైరవుకైవడిఁ బేర్చి వెండియున్. 853

చ. పదిపదియమ్ములఁ మనుజ శ పాలవరేణ్యుల నొంచి రోషముం  
గదురఁగ మూడుమూడు శిత శ కాండములఁ రథదంతి రాజులం  
బదియఁగ నేసి యొక్కొక్కని శ శాతశరంబున సైనికావలిఁ  
మదము లడంచి యిట్లతఁ డ శమానుషలీలఁ బరాక్రమించినన్. 854

క. దుర్గానవహరునద్భుతకర్తమునకు నుభయసైని శ కప్రకరంబుల్  
నిర్మలమతి నుత్తమించి శ భర్తాచలధైర్య విగత శ భయఁ బ్రద్యుమ్నున్. 855

వ. అయ్యవసరంబున. 856

ఉ. సాంబుని సాల్వభూషణుడు శ త్సైనికసాయకజాలము లేసి నొంచినన్  
సాంబుని సాల్వభూషణుడు శ త్సైనికసాయకజాలము లేసి నొంచినన్

- ల్పం బదియేనుబాణముల న మన్నతవక్షము గాడ నేసి తీ  
క్షాంబకవింశతి న్నతని న సౌభక మల్లలనాడ నేసినన్. 857
- చ. గడుడు మహా గ్రవృత్తి నిజ న కార్తుకనిగతవిస్ఫురద్విధుం  
తుదవదనాభబాణవిత న తుల్ పరగించి విరోధిమ స్తముల్  
గుదులుగ గుచ్చి యెత్తుచు న న కుంతితవిక్ర మకేళిలోలుఁ డై  
చదల సురల్ నుతింప రథి న సత్తముఁ డొప్పె వరేంద్రచంద్రమా. 858
- ఉ. సాత్యకి చండరోషమున న సాల్వమహీవరుభూరిసౌభసాం  
గత్యచతుర్విధోగ్రబల న గాఢతమఃపటలంబు భాసురా  
దిత్యమయూఖపుంజరుచి న తీవ్రశరంబుల మాపి సైనిక  
స్తుత్యపరాక్ర మప్రకట న దోర్బలుఁ డై విలసిల్లె భూవరా. 859
- ఉత్సాహము. భానువిందుఁ డుద్ధతిఁ వి న పక్షపక్షసైన్యదు  
ర్జానకాననానలోప న మానచండకాండసం  
తాన మూన నేసి చూర్ణి న తంబు నేసెఁ జాపవి  
ధ్యానిరూఢి దేవతావి న తాన మిచ్చ మెచ్చగాన్. 860
- ఉత్సాహము. చారుధేష్టుఁ డాగ్రహించి న శత్రుభీషణోగ్రదో  
స్సారదర్ప మేర్పడఁ ని న శాతబాణకోటిచే  
దారుణప్ర తాపసాల్వ న దండనాథమండలిఁ  
మారి రేఁగినట్లు పిల్లు- న మార్చి వేర్చి యార్చినన్. 861
- క. శుకుఁ డాయోధనవిజయో, తునకమతి బాహుబలంబు న సొప్పడ విశిఖ  
ప్రకరంబులఁ దను శౌర్యా, ధికుఁ డన విద్యేషిబలత న తిం బరిమార్చెన్. 862
- ఉ. సారణుఁ డేవుమై గదిసి న శాత్రవవీరులు సంఛలింప దో  
స్సార మెలర్పఁ గుంతశర న శక్తిగదాక్షురికాదిహేతులఁ  
వారక వాజిదంతిరథ న వర్గములం దునుమాడి కాల్యుర్క  
వీరముతోడఁ బంపె జము న వీటికిఁ గాఁపుర ముగ్రమూర్తి యె. 863
- క. అక్రూరుఁడుఁ దదనుజులు న, వక్రపరాక్ర మము మెఱసి న వైరుల బాహు  
విక్ర మమున వధియించిరి, చక్రప్రాసాదివివిధ న సాధనములచేన్. 864
- మ. కృతవర్తక్షీతినాయకుండు విశిఖ న శ్రేణిం బ్రమత్తార్యధి  
శ్రీతవర్తంబులఁ జించి మేనుల శత న చ్చిద్రంబులం జేయ న  
ద్యుతకర్తం బని సైనికుల్ వొగడ శ న త్రుల్ దూలుచో సంగర  
క్షీతిధర్తంబుఁ దలంచి కాచె రథిక న శ్రేష్ఠుండు భూమిశ్వరా. 865
- వ. అయ్యవసరంబున సాల్వండు కోపోద్దీపితమానసుం డై యుండ మాయావిడం  
బకం బైన సౌభకం బప్పుడు. 866
- నీ. ఒకమాటునభమునఁబ్రకటంబుగాఁడోచు, నొకమాటుధరణిపై న నొయ్యనిలుచు

- నొకమాటు శైలమ శ్రీ సుకమున వర్తించు, నొకపరి చరియించు శ్రీ సుదధినడును  
నొక్కతోయంబున శ్రీనొక్కటియై యుండు, నొక్కెడఁ గనుఁగొనఁ బెక్కులగును  
నొకమాటుసాల్యసంగయు క్తమైపొడసూపు, నొకతోయమన్నియు శ్రీ సుషిగితోచు  
ఆ. నొక్కతేప కొఱవి శ్రీ యడుగక త్రిప్పినఁ గతి మహాగ్రవృత్తి శ్రీ గాన వచ్చు  
మఱియుఁ బెక్కుగతుల శ్రీ సరివరుల్ గలగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు శ్రీ ధీవరేణ్యు.  
వ. ఇవ్విధంబున సౌభకంబు వర్తించుటంజేసి యదుసైన్యంబులచే దైన్యంబు నొందిన  
నిజసైన్యంబుల మరలం బురికొల్పి సాల్వుం డప్పడు. 868
- క. స్ఫురదసలాభశరంబులు, పొరిఁ బొరిఁ బుంఖానువుంఖ శ్రీ ములుగా నేయం  
దెరలియు మరలియు మురిసియు, విరిసియుఁ బిఱుతివక పోరెవెనయదుబలముల్.  
క. అయ్యెడ మానము వదలక, డయ్యక మగపాడితో దృ శ్రీ థంబుగఁ బోరక  
దయ్య మెఱుంగు న్నొక్కటి, కయ్యం బవు డయ్యెఁ బేరు శ్రీ గలయోధులకున్.  
క. మును ప్రద్యుమ్నకమారుని, ఘననిశితాశ్రుములచేతఁ శ్రీ గడు నొచ్చినసా  
ల్వునిమంతిరి ద్యుమనాముడు, సునిశితగడ చే నమర్చి శ్రీ సుమహితశక్తిన్. 871
- చ. వెరవును లావుఁ జేవయును శ్రీ వీరము బీరముఁ గల్గి డాసి యా  
సరసిజనాభనందనువి శ్రీ శాలభజాంతరముం బగిల్చినన్  
విరవిరఁజోయి మేను నిడు శ్రీ వెండుక వెట్టఁగఁ జేతిసాధనో  
త్కరములు దేరిపై వదలి శ్రీ కన్నులు మూయుచు మూర్ఛ నొందినన్. 872
- ఆ. సమరధర్తవేది శ్రీ సమధికనయవాది, దారకునిసుతుండఁ శ్రీ ధైర్యయుతుడు  
రథము దోలికొనుచు శ్రీ రణభూమి వెడలి వే, చనియె మూర్ఛదేతీ శ్రీ శంబరారి.  
ఉ. సారథిఁ జూచి యిట్లనియె శ్రీ శాత్రవవీరులు సూచి నవ్వఁగా  
దేరు రణక్షితిన్ వెడలఁ శ్రీ దెచ్చితిఁ దెచ్చితిఁ దుర్యశంబు పం  
కేరుహనాభుడున్ హలియు శ్రీ గేలి గొనన్ యదువంశసంభవుల్  
బీరము దప్పి యిప్పగిది శ్రీ బెల్కుటి పోవుదురే రణంబునన్. 874
- వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె. 875
- క. రథి రివుచే నొచ్చిన సా, రథియును సారథియు నొవ్వ శ్రీ రథియును గావం  
బృథుసమరధర్త మిత న, వ్యథచిత్తుడ వగుచుఁ గడఁగు శ్రీ వైరుల గెలువన్.  
వ. అనిన విని. 877
- ఉ. సంచితభూరిబాహుబల శ్రీ శౌర్యుడు సారథిమాట కాత్త మో  
దించి రవిప్రకాండరుచి శ్రీ దీపితచాపముఁ దాల్చి మార్చి సా  
రించి గుణధ్వని మహద శ్రీ రిప్రకరంబుల భీతి ముందితో  
లిందె రథంబు మేదిని చ శ్రీ లింపఁగ నాద్యుముమీఁద నేర్చునన్. 878
- వ. అట్లు డగ్గఱి. 879
- చ. అర్థకను వప్తబాణముల శ్రీ నాగ్రహవృత్తిబగిల్చి నాల్గిటం

దురగములకా వధించి యొక శత్రువున సారథిఁ ద్రుంచి రెంటు ని  
ష్ఠురతర కేతుచాపములు శత్రురణము చేసి యొకమునకా భయం  
కరముగఁ ద్రుంచె నద్వ్యముని శత్రు మకుంతితవిక్రమోద్ధతిన్. 880

మ. కని సాంబప్రముఖాదియోధవరు లు శత్రుంఠాత్ములై మీనకే  
తను నగ్గించి సువర్ణపుంఖనిశితా శస్త్రశ్రేణి సంధించి సా  
ల్పునిసైన్యావలిమస్తముల్ వెరవు లా శత్రు మీఱఁగా నొక్కయె  
త్తున వేత్తుంచిరి తాటిపండ్లు ధరఁ దో శత్రు రాల్పుచందంబునన్. 881

వ. అట్టియెడ. 882

సగ్ధర. కూలుకా గుఱ్ఱంబు లేనుం శత్రులు ధరఁ గెడయుం శత్రువులై నుగ్గునూచై  
వ్రాలుకా దేరుల్ హతం బై శత్రు వడిఁ బడు సుభలు శత్రువుముల్ శోణితంబుల్  
గ్రోలుకా మాంసంబు సంజం శత్రు గొఱుకు నెముకలకా శత్రుంపులై సోలుచుకా శత్రు  
తాళక వ్యాధభూతోత్తరములు జతలై శత్రువుముల్ దట్టి యాడున్. 883

వ. మఱియు నొక్కయెడ. 884

సీ. ఖండితశుండాలశగండముల్ నక్రముల్, భూరితుండంబులు శత్రు భుజగసమితి  
పదతలంబులు కచ్చరపంబులు దంతముల్, శుక్తులు కుంభని శత్రుక్రమకాక్షి  
కములు రత్నములు వాసలములు జలూకముల్, మెడలుభేకంబులు మెదడురొంపి  
ప్రేవులు పవడంపుఁ శత్రు దీవెలు నరములు, నాచు మజ్జంబు ఫే శత్రు నంబు లస్థి

అ. సైకతములు రక్తశయము తోయంబులు, నొరగు నెడల నొరలు మొఱులు ఘనత  
రంగరవముగా మ శత్రు తంగజాయోధన, సలము జలధి, బోల్పు శత్రు దగ నేంద్ర.

వ ఇవ్విధంబున యదుసాల్వబలంబులు చలంబునఁ బరస్పరజయకాంక్షలం దలపడి  
పోరువూర్వపశ్చిమసముద్రంబులవడువున నిరుపదియేడుదినంబు లతిఘోరంబు  
గాఁ బోరునెడ నింద్రప్రస్థపురంబున నుండి ద్వారకానగరంబునకు నగధరుండు  
చనుచేర ముందఱిం గానవచ్చుదుర్నిమిత్తంబులం గనుంగొని కృష్ణుండు దారు  
కునిం జూచి యిట్లనియె. 886

శా. కంటే దారుక దుర్నిమిత్తము లనే శత్రు కంబుల్ మహాభీలముల్  
మింటకా మేదినిఁ దోచు చున్నయవి నె శత్రు ఖాండవప్రస్థ మే  
నుంటం జైద్యహితక్షీతీశ్వరులు మా శత్రు యోధాయులై మత్స్యరి  
నైంటింపం జనుచేరఁ బోలుదురు పో శత్రు లేరు వేగంబునన్. 887

వ. అని యతిత్వరితగతిం జనుచొచ్చి తత్పురంబు డగ్గటి మహాబలపరాక్రమంబులం  
బ్రతిపక్షబలంబుతోడం దలపడి పోరుయదుబలంబులను నభోవిధి నశేద్యమా  
యాదిడంబనంబునఁ బ్రతివీరు లెంతకాలంబునకు నేయుపాయంబునను సాధింప  
వలవి గానిసౌభకవిమానంబునం దున్నసాల్వునిం గని తద్విమానంబు జాయం  
దనలేరు దోల సారథిని నియమించి కదియం జనుమురాంతకుని వీక్షించి యడు

సైనిక ప్రకరంబులు పరమానందంబునం బొందిరి మృతప్రాయంబు లై యున్న  
సైన్యంబులఁ గనుంగొని సౌభకపతి విక్రమక్రియాకలాపుం డగుచు నురవడించి.

చ. మిడుగులు లెల్లడం జెదర శ మింటను మంటలు వర్ష ఘంటికా  
ఘణఘణభూరినిస్వనని శ కాయమునన్ హరిదంతరాళముల్  
వణఁడ మహాగ్ర శక్తిఁ గొని శ వారక దారకుమీఁద వైవ దా  
రుణగతి నింగినుండి నిజ శ రోచులతోఁ బడుచుక్క కైవడిన్. 889

క. వడిఁ జనుదేరఁగఁ గని య,ప్పుడు నగధరుఁ డలతిలీల శ వోలెఁ దానిం  
బొడిపొడియై ధరఁ దొరఁగఁగ, నడుమన వెనఁ ద్రుంచె నొక్క శ నారాచమునన్.

చ. గురుభుజఁ డంతఁ బోవక య శ కుంతితశూరత శత్రుసైన్యముల్  
దెరలఁగ నుగ్రతం గొఱవిఁ శ ద్రిప్పినకై వడి మంట దిద్దిరం  
దిరుగుచు దుర్నిరీక్ష్య మగు శ దీపితసౌభము సాల్కుఁ జండభా  
స్మరకిరణాభజోడశని శ శాతశరంబులఁ గాఁడ నేసినన్. 891

చ. కడు వడి నల్లి వాడు నిజ శ కార్తుకమున్ జలదస్వనంబుకై  
వడి మొరయించుచున్ వెడఁడ శ వాతీశరంబులఁ బద్మలోచను  
న్నడమభుజంబు గాఁడ వడి శ నేసినఁ దెం పటి చేతిశార్దమున్  
విడిచె రథంబుపై గగన శ వీధి సురల్ భయ మంది చూడఁగన్. 892

క. హాహా యని భూతావలు, లాహాకారములు సేయ శ నంతట దేఱ  
న్నాహరిఁ గనుఁగొని యతఁ డు,త్సాహంబునఁ బలికె బాహుశౌర్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నలినదళాక్ష మత్సఖుడు శ నాఁ దగుచైద్యుఁడు గోరినట్టితో  
మలి నవినీతిమైఁ దగవు శ మాలి వరించితి వంతఁ బోక దో  
ర్బలమున ధర్మనందనున శ భాస్థలి నేమిటి యున్నవాని న  
చ్చలమునఁ జంపి తట్టికలు శ మంబున నేడు రణాంగణంబునన్. 894

క. తల చెడి పాఱక బాహా,బల మొప్పుఁగ నాదుదృష్టి శ పథమున ధృతితో  
నిలిచిన నిష్ఠురవిశిఖా,ర్బుల ముంచి మదీయసఖుని శ నూ డిటు దీర్తున్. 895

చ. అనిన మురాంతకుండు దర శ హాసము మోమునఁ దొంగలింప సా  
ల్కునిఁ గని యోరి లాపు బలు శ వుం గలపోటరివోలఁ జేతె దే  
మనినను బాటు సన్నిహిత శ మాట యెఱుంగవు మూఢచిత్త పొ  
మ్మని గడఁ గేలఁ ద్రిప్పి యభి శ యాతిని శత్రుని వ్రేసె నుద్ధతిన్. 896

చ. అటు వ్రేసిన. 897

క. సైనుమూర్ఖు నొంది వెన ము,క్కున వాతను నెత్తు రొల్కఁ శ గొంతవడికి నొ  
య్యనఁదెలిసి నిలువరింపక, చనె వాడు నదృశ్యుఁ డగుచు శ సౌభముఁ దానున్.

చ. అయ్యవసరంబున. 899

తే. గగనమందుండి యొకడా ర్హుడగుచు వచ్చి, నందనందనుపాదార్యవిందములకు  
వందనముచేసియానకశ్రదుండుభిని మ,వహోగ్రుడై పట్టితెచ్చి సాశ్రువుండు గడఁగి.

తే. దేవ మీ కెఱిగింప గాఁ శ్ర దివిరి యిటుకు, దేవకీదేవి నన్ను బుర్రెంచె ననఁగ  
విని సరోరుహనాభుండుశ్రువునవిషాద, మగును డయ్యెను గురుమీఁదిశ్రమమతఁజేసి.

క. నరగంధర్వసురాసుర,వరులకు నిర్జింపరాని శ్ర వాఁడు బలుం డే  
మఱి కరయ హీనబలుచే, బరికింపఁగ నెట్లు పట్టువడెనొకొ యనుచున్. 902

వ. మఱియును. 903

క. భావంబు గలఁగ నాహో, దైవకృతం బెవ్వరికిని శ్ర దప్పింపఁగ రా .  
దేవిధి నైనను నని శో,కావలమతిఁ బలుకు చున్న శ్ర నత్రటి వాఁడున్. 904

వ. తనమాయాబలంబునఁ గ్రమ్మఱి దోచి కృతకవసుదేవునిం గల్పించి యతనిం  
బంధించి కొనితెచ్చి పుండరీకాక్ష నిరీక్షింపు భవజ్ఞనకుండు వీఁడె యిప్పుడు నీవు  
గనుంగొన వీనితలఁ ద్రుంతు నింక నెవ్వనికిం గా మనియెడు కావం గలశక్తిగల  
దేనియుం గావు మని దురాలాపంబు లాడుచు మృత్యుజిహ్వకరాళం బైనకర  
వాలంబు గేలం బూని జళిపించుచు నమాయావసుదేవునిశిరంబు దునిమి తన్నస్త  
కంబు గొనివియద్వర్తియై చరియించుసౌభకవిమానంబు సాచ్చె నంత గోవిం  
దుండు గొంతతడవు మనంబున ఘనం బగుశోకంబునఁ గుందు చుండి యాత్మసైని  
కులు దెలుపం దెలివొంది యది మయోదితం బైనసాల్వునిమాయోపాయం బని  
యెఱింగె నంతం దనకు వసుదేవుండు పట్టువడె నని చెప్పినదూతయు నమాయా  
కళేబరంబును నాక్షణంబ విచిత్రంబుగా మాయం బై పోయె ననంతరంబ. 905

క. మును లపుడు గొందఁ జుట్టికీ, జనుడెంచి విమోహియైన శ్ర జలజదలాతుం  
గనుఁగొని సమధికభక్తికీ, వినయంబునఁ బలికి రంత శ్ర విష్ణుక జిష్ణున్. 906

సీ. కమలాక్ష సర్వలో శ్ర కములందు సర్వమా,నవులు సంసారనా శ్ర నావిధైక  
దుఃఖాల్లిమగున్దై శ్ర తుదిఁ జేర నేరక, వికలత్వమునఁ బొందు శ్ర వేళ నిన్నుఁ  
దలఁచి దుఃఖంబులఁ శ్ర దరియింతు రట్టిస,ద్గుణనిధి వై దేవ శ్ర కోటి కెల్ల .  
బట్టుఁగొమ్మై పర శ్ర బ్రహ్మఖ్యుఁ బొగ డొంది, పరమయోగీశ్వర శ్ర ప్రకరగూఢ

తే. పరచిదానందదివ్యయా శ్ర పమున వెలుఁగు, దనఘ నీ వేడ నీచజ శ్ర న్నాత్మజనిత  
ఘనభయన్నేహమాహాశో శ్ర కంబు లేడ, ననుచు సంస్తుతిఁ జేసి వా శ్ర రరిగిరంత.

చ. హరి తనమీఁదఁ ఘోరనిశి శ్ర తాశుగజాలము లేయుసాల్వభూ  
వరు వధియింపఁ గోరి బహు శ్ర వారిదనిర్గతభూరివృష్టివి  
స్ఫురణ నమానతీవశర శ్ర పుంజములకీ గగనంబుఁ గప్పి క్ర  
చ్చుఱి రిపుమాళిరత్నమును శ్ర జాపము వ ర్తముఁ ద్రుంచి వెండియున్. 908

మ. వితతకోధముతోడఁ గృష్ణుండు జగ శ్ర ద్విఖ్యాతశౌర్యక్రియో  
ద్ధతశక్తికీ వడిఁ దిప్పి మింటు మెఱుంగుల్ శ్ర దట్టంబుగాఁ బర్వ ను

గ్రతః జంచద్దద వైచి త్రుంచె వెసఁ జూ య్ ధర్మ రాల నా  
యతభూరిత్రిపురాభిముఖ మహితమా యాశోభిముఖ సాభిముఖ. 909

వ. అట్లు కృష్ణుం డవ్వయనిర్మితమాయావిమానంబు నిజగదాహతి నింతింతలు  
తునియ లై సముద్రమధ్యంబునం దొరంగం జేసిన సాల్వుండు కోటలు వెట్టిఁ  
భుజంగంబుభంగి గం డడంగి విన్న నై విగతమాయాబలుం డయ్యును బాళి  
వోవనిబీరంబున వసుధాతలంబునకు డిగ్గి యాగ్రహంబున. 910

క. కరమునఁ బవనిభ మగుభీకరగద ధరియించి కదియఁ య గాఁ జనుదేరఁ  
మురహారు డుద్ధతి సాల్వునికరము గదాయు క్తముగను య ఖండించె నృపా.

క. అంతం బోవక కినుక న,నంతండు విలయార్కమండ య లాయతరుచిదు  
ర్దాంతం బగుచక్రంబు ని, తాంతంబుగఁ బూన్చి సాల్వుధర్మనిపుమీదన్. 912

క. గురుశక్తి వైచి వెస భాసురకుండలమకుటరత్న య శోభిత మగుత  
చ్చిరము వడిఁ ద్రుంచె నింద్రుడు, వరకులిశముచేత వృత్తువధియించు క్రియన్.  
~~జ్ఞాన~~ శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట. ~~జ్ఞాన~~

వ. ఇట్లు మాయావి యైనసాల్వుండును సాభికంబును కృష్ణుచేతం బాలియుటఁ  
గనుంగొని నిజసఖు లగుసాల్వుపౌండ్రకశిషుపాలురకుఁ బారలౌకిక క్రియలుమొత్తిం  
గావించి దంతవక్త్రుం డతిభీషణాకారంబుతో నప్పుడు. 914

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీటుచును య బెట్టుగ మ్రోయుచుఁ గన్నుగ్రేవలం  
జటచిట విస్ఫులింగములు య చింద మహాద్ధతపాదఘట్టన  
న్నట యిట యై ధరిత్రి వడఁ య కాడ వడిగద కేలఁ ద్రిప్పుచుఁ  
మిటమిట మండువేసవిని య మించుదివాకరుఁ బోలి యుగ్రతన్. 915

చ. వడిఁ జనుదేరఁ జూచి యదు య వల్లభుఁ డుల్లము పల్లవింప న  
ప్పుడు గదఁ గేలఁ బూని రథ య ముఖ రయ మొప్పుగ డిగ్గి యుగ్రతం  
గడఁగి విరోధికి న్నెదురు య గాఁ జన వాఁ డతినీచవర్తి యై  
యడరుచు నట్టహాసముఖుఁ య డై వలచే గదఁ ద్రిప్పుచుఁ హరిన్. 916

వ. కనుంగొని పరిహాసోక్తులుగా నిట్లనియె నీవు మదియభాగ్యంబునంజేసి నేడు  
నాదృష్టిపథంబునకు గోచరుండ వైతివి మిత్రద్రోహి వైననిన్ను మాతులేయం  
డ వని మన్నింపక దేహంబునందు వర్తించునుగ్రవ్యాధి నౌషధాదిక్రియల నివ  
ర్తింపం జేయించికిత్సకునిచందంబున బంధురూపశాత్రువుండవు గావున నిన్ను  
దంభోళిన్సంరంభగంభీరం బైనమదియగదాదండహతిం బరేతనివాసంబున కనిచి  
మున్ను నీచేత నిహతు లైననాదుసఖులముణంబుఁ దీర్తు నని దుర్భాష లాడు  
చు డగ్గతి. 917

1 కలుచుగాఁ బ్రతులయందును భారతమునందును సౌంధ మనియే కానడుచున్నది  
గాని పూర్వమునుబట్టియు స్వప్రయోగమునుబట్టియు సౌభ మనియే చెప్పవలసియున్నది.



చ. పెనుగడఁ బూన్చి కృష్ణుతల శ బెట్టుగ మొత్తిన నంకుశాహతిం  
గనలెడిగంధసింధురము శ కైవడి సింధురభంజనుండు పెం  
పునఁ బవిభాసమానగడఁ శ బూని మహోగ్రతఁ ద్రిప్పి దంతవ  
క్తునియురముం బగిల్చిన గు శ దుల్కొనుచు రుధిరంబు గ్రక్కుచున్. 918

వ. తత్త్వణంబ పర్వతాకారం బగుదేహంబుతో నొఱలుచు నేలం గూలి కేశపాశం  
బులు చిక్కువడం దన్నుకొనుచు బ్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు నిఖిలభూతం  
బులు నాశ్చర్యంబు నొందఁ దద్ధాత్రంబుననుండి యొక్కనూత్న తేజంబు వెలు  
వడి గోవిందునిదేహంబు బ్రవేశించె నయ్యవసరంబున నగ్రజమరణంబు గనుం  
గొని కుపితం డై కనుంగవల నిష్ప లుప్పతిల్ల విదూరథుండు కాలానలజ్వాలా  
భీకరాశం బైనకరవాలంబును బలుకయుం గేలం దాల్చి దామోదరుడెనకుఁ  
గవయుటయుం గనుంగొని. 919

చ. జలరుహలోచనుండు నిజ శ సాధన మై తనరారుచక్రముఁ  
వలనుగఁ బూన్చి వైవ నది శ వారక వానిశిరంబు ద్రుంచె న  
బృలియుడు సౌభసాల్వశిషు శ పాలనహోదరతత్సహోదరా  
వలుల వధించి తత్కులము శ వారి ననేకులఁ ద్రుంచె నీగతిన్. 920

వ. అయ్యవసరంబున. 921

క. సరమునియోగిసురాసుర,గరుడోరగసిద్ధసాధ్య శ గంధర్వసభ  
శ్చరకిన్నరకింపురుషులు, హరిమహిమ నుతించి రద్యు శ తానందములన్. 922

వ. మఱియు నప్పరోజనంబులు నృత్యంబులు సలుప వేల్పులు కుసుమవర్షంబులు  
గురియ దేవతూర్యంబు లవార్యంబులై మొరయ యదువృష్టిప్రవరులు సేవింపఁ  
బరమానందంబునుం బొంది నిజవిజయాంకితంబు లైనగీతంబులు పందిజనంబులు  
సంకీర్తనంబులు సేయ నతిమనోహరవిభవాభిరామంబును నూతనాలంకారం  
బును నైనద్వారకానగరంబు శుభముహూర్తంబునం బ్రవేశింపం జనునెడ.

క. పురసతులు విరులు లాజలు, గురుసౌధాగ్రములనుండి శ కురియఁగ వికచాం  
బురుహాక్షుం డంతఃపుర,వర మర్థిం జొచ్చి వైభ శ వం బలరారన్. 924

వ. ఇట్లు సని యోగీశ్వరేశ్వరుండును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండును నిఖిలజగదీశ్వ  
రుండును నైనపురుషోత్తముండు సుఖం బుండె సంత. 925

క. కొరవపాండవపుథుసమ,రారంభ మెఱింగి తీర్థ శ యాత్ర నెపముగా  
సీరాంకుఁ దుభయకులులకు, నారయ సముఁ డగుటఁజేసి శ యరిగె నరేంద్రా.

బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట.

వ. అట్లు చని మొదలం బ్రభాసతీర్థంబున నవగాహంబు సేసి యందు దేవరీపితృ  
తర్పణంబులు సంప్రీతిం గావించి విమల తేజోధను లగుభూసురప్రవరులు దనతో  
నరుగుదేరం గదలి చని క్రమంబున సరస్వతియు బిందుసరోవరంబును వజ్ర

తీర్థంబును విశాలానదియు సరయువును యమునయు జాహ్నువీతీర్థంబును  
గనుంగొనుచు నచట నచట నవగాహన దేవర్షిపితృతర్పణ బ్రాహ్మణసంతర్ప  
ణంబులను భూసురయుక్తుం డై నడపుచుం జని సకలలోకస్తుత్యంబును  
నిఖలమునిశరణ్యంబు నగునైమిశారణ్యంబు సొచ్చి యందు దీర్ఘసత్రంబు నడపు  
చున్నమునిజనంబులం గనుంగొనిన వారును బ్రత్యుత్థానంబు నేసి రామునకు  
వినతు లై యాసనపూజావిధానంబులు గావించిన నతండును బ్రముదితమాన  
సుం డగుచు సపరివారంబుగాఁ గూర్చున్నయెడ.

927

క. ఆనెఱిఁ దనుఁ గని ప్రత్యుత్థాన నమస్కారవిధులు ॥ దగ నడపక తెం  
పూనినవీరముపై నా, నీనుం డగునూతు శేము ॥ పీఠిఖ్యాతున్.

928

వ. కనుంగొని యతనిసమీపంబున నున్నవిప్రవరులం జూచి రాముండు రోపించి  
వీడు నన్నుఁ గని లేవ కుండుటకు హేతు వెయ్యదియొక్కో యీప్రతిలోమజా  
తుండు మునిగణసభాసలంబునఁ దా నొక్కముఃఖ్యుండపోలే దురభిమానంబున  
శక్తిమనుమనివలనం గొన్నికథలు గాథలు గఱచి విద్వద్గణ్యునివిధంబున విష్ణు  
వీఁగెడును నీచాత్తుం డభ్యసించువిద్యలెల్లను మనంబున విచారించి చూచిన మడ  
కారణంబులు గాని సత్వగుణగరిష్ఠంబులు గావు ధర్మసంరక్షణంబు నేయ నవ  
తరించినమాకు నిట్టిదుష్టమర్దనం బవశ్యకర్తవ్యం బని తలంచి హస్తంబున  
ధరించిన కుశాగ్రంబున నానూతుని వధించిన నక్కడిమునీండు లెల్ల హాహా  
కారంబులతోడం దాలాంకునిం జూచి యిట్లనిరి.

929

క. అనఘా యితనికి బ్రహ్మసన మే మిచ్చుటను నీవు ॥ చనుదే నితఁ డా  
సనము దిగఁ డయ్యె నింతయు, మును నీమది నెఱుంగనర్థ ॥ ముం గలదె వలీ.

క. ఎఱిఁ గెఱిఁగి బ్రహ్మహత్యాదురితంబున నీమనంబు ॥ దూకొనె బాపో  
త్తరణప్రాయశ్చిత్తము, దొరఁకొని కావించు మయ్య ॥ దుర్జనహరణా.

931

వ. అదియునుం గాక పరమపావనుండ వైననీవు ధర్మంబు దప్పిన నెవ్వరు మాన్పం  
గలరు కావునఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గైకొని నడపకున్న ధర్మంబు నిలువదు అట్లు  
గావున దీనికిం బ్రతీకారంబు పుట్టింపు మనిన నతండు వారలం గనుగొని తా  
మనంబున నిట్టిపాపంబు నేయంబడియె దీనికి ముఖ్యపక్షంబునఁ బ్రతికృతియె  
ఱింగింపుడు వీనికి నాయువును బహుసత్త్వంబును నొసంగిన మీ కిష్టం బగునే  
నట్లు నాయోగమాయచేఁ గావించు నన నమ్మునులు నీయస్త్రమాహాత్మ్యంబు  
నకు మృత్యువునకు మాకు నెవ్విధంబున నైకల్యంబు నొందకుండునట్లు గావించు  
మనిన నతం డందఱుం జూచి యప్పుడు.

932

క. ధాత్రివరసమధికచారిత్రుడు హలవాణి పలికె ॥ ధృతి నాత్మా వై  
పుత్రకనా మాసీ యనుప, విత్రశ్రుతివాక్యసరణి ॥ విశదం బగుటన్.

933

క. ఈఘాతస్థానుఁ డిపుడు మహాసత్త్వము నాయువును నశనామయస్థును ని

- ద్యాసామర్థము గలిగి నుద్ధీసత్తములార యాక్షిక్తి విలసిల్లున్. 934
- వ. అని నూతుం బుననీవితంఁగాఁ జేసి ఘనులం జూచి యిట్లనియె. 935
- తే. ఏ నెఱుంగక చేసినన్యాయవజ్ఞ. శాంతి వొంద నేయది యభీష్టంబు మీకు  
దానిఁ గావించు ననిన మోక్షదంబు నొంది, పలికిరత్తాపనులు హలప్రపాణిజూచి.
- చ. హలధర యిల్వలుం డను ను శరారితనూజుడు పల్వలుండు నాఁ  
గలఁ డొకదానవుండు బల శగర్వమునం బ్రతిపర్వమందు న  
చ్చలమున వచ్చి మాసవన శ శాలల మూత్రసురాస్త్రపూయవి  
ట్పలము లోలిమైఁ గురిసి శ పాడఱఁ జేయును యజ్ఞవాటముల్. 937
- వ. కావున నాదువృద్ధానవుం ద్రుంచుటయ మాకుం గరంబు సంతసం బగు సంత  
మీఁద నీవు విమలచిత్తుండ వై భారతవర్షంబునం గలతీర్థంబులు ద్వాదశమా  
సంబు లవగాహనంబు నేయు మట్లయిన సర్వపాపనిష్క్రమితి యగు నని పలుకు  
నంతం బర్వసమాగమం బైన. 938
- సీ. మునులు యజ్ఞక్రియో శ్రుత్యు లొటఁ గనుఁగొని  
పఱతెంచి యసుర తదృష్టవనములను  
రక్తవిణ్మాత్రసు శ రామాంసజాలంబు  
నించి హేయంబు గ్రావించి పెలుచఁ  
బెంధులీ తాలును శ బెల్లలు నురలెడు  
చక్రానిలము వీచి శ చదల నవుడు  
కాటుకకొండసం శ గతిఁ బొల్పు మేను తా  
మశశ్రుకేశన శ మాజములును
- తే. నవ్యచర్మాంబరము భూరి శ నాసికయును  
గఱకుమిడిగుడ్లు నిప్పులు శ గ్రక్కుదృష్టి  
వేలుపెడవులు దీర్ఘ శ రాశజిహ్వ  
కయును ముడివడ్డబొమలును శ గలుగువాని. 939
- మహాస్థగర. కనియెం దాలాంకుఁ డుద్యోత్కటచటులనట శ త్కాలదండభక్తులు  
జనరక్తాసిక్తతాలు శ సమధికసమరో శ త్సహలోలుం గఠోరా  
శనితుల్యోద్గ్రదంష్ట్రా జనితశిఖికణ శ చ్ఛాదితాశాంతరాభు  
హననవ్యాపారశీలు శ స్తతిదృఢఘనమ శ స్థానీమాలుం గరాభున్. 940
- ఉ. వెండియుఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లుడు శ వీధి వెలుంగఁగ నుల్లసద్గదా  
దండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నుదారత రా బలభద్రుఁ డాసురో  
ద్దండవిఘాతు లౌ ముసల శ దారుణలాంగలముల్ దలంప మా  
ర్తాండనిభంబు లై యెదురఁ శ దత్తమాత్రన తోచినన్ వెనన్. 941
- వ. అట్లు సన్నిహితంబు లైన కార్యసాధనంబు లగునిజసాధనంబులు ధరియించి  
యప్పుడు. 942

చ. గగనమునం జరించుసుర శ కంటకుకంఠము చేతినాఁగటం  
దగిలిచి రోక లెత్తి బెడి శ దం బడరన్ నడునెత్తి మొత్తినన్  
భుగభుగ నెత్తు రొల్క నిల శ బోరగిలం బడె వజ్రధారచే  
దెగి ధరఁ గూలుభూరిజగ శ తీధరముం బురుడింప బెట్టుగాన్. 943

వ. అట్లు పల్కులుండు మడిసిన. 944

క. మునివరులు కామపాలుని, వినుతించిరి వేయవేల శ విధముల వృత్తుం  
దునిమినయింద్రుని నమరులు, వినుతించినరీతి నపుడు శ విమలచరిత్రా. 945

తే. అంత నభిషిక్తుఁ జేసి యశ్రత్వంతసురభి, మంజులామ్లానకంజాత్యమాలికయును  
నంచితాభరణములు దిగవ్యాంబరములు, నర్థి నిచ్చినదాల్చి యాహలధరుండు.

క. దేవేంద్రుఁ బోలి యొప్పెను, ధీవిలసితుఁ డగుచు మునితృతిఁ వీడ్కొని తఁ  
సేవించుచుఁ గతిపయవిప్రావలి చనుదేరఁ గౌశి శ కాఖ్యంబునకున్. 947

వ. చని యమృతహానదిం గృతస్నానం డై యచ్చోటు వాసి సరయువునందుఁ గ్రుంకు  
లిడి ప్రయాగ నవగాహనంబు సేసి దేవర్షి పితృతర్పణంబు లాచరించి పులస్త్య  
శ్రమంబు సాచ్చిగోమతిని దర్శించి గండకీనది ను త్తరించి విదళితభవపాశ యగు  
విపాశయందుఁ దోఁగి శోణనదంబున నాప్లావితం డై గయ నాడి గంగాసాగర  
సంగమంబు దర్శించి మహేంద్రనగరంబున కరిగి. 948

క. రాముండు గనుఁగొనె భార్గవ, రాముఁ రజనీశకులధ శ రావరనగను  
త్రాముఁ నన్నుతసుగుణస్తోమం గారుణ్యసీము శ సుజనలలామున్. 949

అ. కని నమస్కరించి శ కౌతుకం బలరార, నతని వీడుకొని హాత్రలాయధుండు  
గొమరు మిగిలిన ప్రగోదావరికి నేగి, యందుఁ దీర్థ మాడి శ యచటు గదలి.

వ. వేణీపంపాసరస్సులం జూచి భీమనది కేగి యందుఁ గుమారస్వామిని దర్శించి  
శ్రీశైలంబునకుం జని వేంకటాచలంబు దర్శించి కామకోటిశ క్తినిరీక్షించి కాంచీ  
పురంబుఁ గాంచి కావేరికిం జని యమృతహామిని నవగాహనంబు సేసి. 951

సగ్ధర. సేవింఁచన్ రంగధాముఁ శ శ్రితనివహపయ శ సింధుసంపూర్ణసోముం  
గావేరీమధ్యసీముఁ శ ఘనకలుషమహా శ కాలకూటోగ్రభీముఁ  
దేవారిశ్రీవిరాముఁ శ దివిజవినుతసం శ దీపితానంతరాముఁ  
ధీవిజ్ఞానాభిరాముం శ ద్రిభువనవిలస శ ద్వేవతాసార్వభౌమున్. 952

వ. అచ్చోటు వాసి వృషభాద్రి నెక్కి హరితేత్రంబు ధ్రోక్కి మధురాపురంబున  
కరిగి సేతుబంధనంబు మెట్టి యచటం బదివేలపాడిమొదవుల భూసురుల కిచ్చి  
రామేశ్వరుని దర్శించి తామ్రపరికిం జని మలయాచలం బెక్కి యగస్త్యుని  
గని నమస్కరించి దక్షిణసముద్రంబు దర్శించి కన్యాఖ్యదుర్గాదేవి నుపాసించి  
శంకాపురసం బనుతీర్థంబున నాప్లవనం బాచరించి గోకర్ణంబున నిందుమాళిని  
దర్శించి ద్వీపవతి యైనకామదేవిని వీక్షించి తాపిం బయోష్ణిని దర్శించి నిర్వి

ధ్యంబు గడచి దండకావనంబున కరిగి మాహిష్మ తీపురంబున వసియించి మను  
తీర్థం బాడి క్రమ్యుణం బ్రభాసతీర్థంబునకు వచ్చి యచ్చటిబ్రాహ్మణజనంబుల  
వలనం బాండవధార్తరాష్ట్రులభండనంబునందు సకలరాజలోకంబు పరలోక  
గతు లగుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుధసన్నద్ధులై యుండు  
టయు నెఱింగి వారల వారించుతలంపున నచ్చటికిం జని. 953

తే. ధర్మనందనుఁ దనకు వంశ దనము సేయు  
కృష్ణు నరు మాద్రి సుతుల వీశ్రీయించి యేమి  
పలుక కుగ్ర గదాదండ శ పాణు లగుచుఁ  
గ్రోధమునఁ బోరుభీమదు శ రోగ్యధనులను. 954

వ. చూచి వారల డాయం జని యిట్లనియె. 955

సీ. వీరపుంగవులార శ వినుడు మీలోపల, భూరిభుజానత్వ శ మున నొకండు  
ప్రకటితాభ్యాసనం శ పద్విశేషంబున, నొక్కండు నధికుఁడై శ యుంటఁజేసి  
సమబలు లటుగానశ్చర్యింపఁగా నిందు, జయ మొక్కనికి లేదు శ సమరమందుఁ  
గాన యూరక పోరఁ శ గా నేల మీ కని, వారింప నన్యోన్య శ వైరములను

తే. నడరి తొల్లింటిదుర్భాష శ లాత్తలందుఁ  
దలఁచి తద్భాషణము లవ శ ధ్యములు గాఁగ  
మొక్కలంబునఁ బోర నా శ ముష్టికాను  
రారి వీక్షించి వీరికు శ భాసుభములు. 956

వ. ఎట్లు గా వలయు నట్ల యయ్యెడుం గాక యని యచ్చోట నిలువక యుగ్ర సే  
నాదిబంధుప్రకరంబులు పరితోషంబున నెదుర్కొన ద్వారకాపురంబు సొచ్చి  
యం దుండి మగిడి నైమిశారణ్యంబునకుం జని యందులమునిపుంగవు లనుమ  
తింప నచ్చట నొక్కమఖంబు గావించి బహుదక్షిణ లొసంగి యంచితజ్ఞానపరి  
పూర్ణు లగునట్లుగా వరం బిచ్చి రేవతియునుం దానును బంధుజ్ఞాతియుతంబుగా  
నవభృథసానం బాచరించి తదనంతరంబ. 957

చ. విలసితమాల్యచందనన శ వీనవిభూషణరత్నవస్త్రముల్  
పొలుపుగఁ దాల్చి యంచితవి శ భూతిఁ దలిర్చెను బూర్ణచంద్రికా  
కలితసుధాంశురేఖ నెన శ కం బెనఁగక నిజబంధులోచనో  
త్పలచయ ముల్లసిల్లఁ బరి శ పాండురచారుయశోవిలాసుఁడై. 958

వ. ఇవిధంబున ననంతండు నప్రమేయుండును మాయామానుషవిగ్రహుండును  
నసంఖ్యబలకాలియు నైనబలదేవుం డతివైభవంబున నిజపురంబు ప్రవేశించి  
సుఖం బుండె నని చెప్పి యిట్లనియె. 959

కుచేలోపాఖ్యానము.

క. హలధరుఁ డమర్త్యచరితుం, డలఘుభుజాబలుఁ డొనర్పు శ నద్భుతకర్తం

బులు పెక్కు నాల్గమోములు, గలమేటియు లెక్కవెట్టఁ గలఁడె నశేంద్రా.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ గన్గొని ధ శ రాధిపుఁ డిట్లనుఁ బద్మపత్రలా  
చనునియనంతవీర్యగుణ శ సంపద వేమఱు విన్న నైననుం  
దనియదు చిత్త మచ్యుతక శ భావిభవం బొకమాటు వీనులన్  
వినిన మనోజపుష్పశర శ విధుడు నైన విరామ మొందునే.

981

వ. అదియునుం గాక.

982

చ. హరి భజయించుహస్తములు శ హస్తము లచ్యుతుఁ గోరి మ్రొక్కుత  
చ్చిరము శిరంబు చక్రధరుఁ శ జేరినచిత్తము చిత్త మిందిరా  
వరుఁ గనుదృష్టి దృష్టి ముర శ వైరి నుతించినవాణి వాణి య  
క్షుకధ లానుకర్ణములు శ కర్ణము లై విలసిల్లుఁ బో భువిన్.

988

క. హరిపాదతీర్థసేవా, పరుఁ డై విలసిల్లునట్టి శ భాగవతునివి  
స్ఫురితాంగము లంగము లా, పరమేశ్వరు నెఱుంగ నాకుఁ శ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. అనుడు వేదవ్యాస శ తనయుఁ డాయభిమన్యు, తనయునిఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి  
జనవర గోవిందశ్రుఱుడు కుచేలుండు, నా నొప్పువిప్రుండు శ మానధనుడు  
విజ్ఞానరాగాది శ విరహితస్వాంతుండు, శాంతుండు ధర్మవ శ త్సలుడు ఘనుడు  
విజితేంద్రియుండు బ్రహ్మవేత్త దారిద్ర్యంబు, బాధిప నొరులఁ గా శ ర్షణ్యవృత్తి  
తే. నడుగఁ బోవక తనకుఁ దానబ్బినట్టి, కాసు పదివేలనిమ్మ-ముల్ శ గాఁ దలంచి  
యాత్మ మోదించి పుత్రదాశరాభిరక్ష, యొకవిధంబున నడపుచు శ నుండునంత.

సీ. లలితపతివ్రతా శ తిలకంబు వంశాభి

బాత్య తద్భార్య దు శ ససహదరిద్ర  
వీడచే గడు నొచ్చి శ పెదవులు దడుపుచు  
శిశువు లాడటిచిచ్చు శ చే గృశించి  
మలమల మాడుచు శ మానసం బెరియంగఁ  
బట్టెఁడోరము మాకుఁ శ బెట్టు మనుచుఁ  
పత్రభాజనధృత శ పాణు లై తనుఁ జేరి  
వేడిన వీనులు శ నూడినట్లు

తే. యెన నొకనాడు వగచి ని శ బాధినాథుఁ, జేరి యిట్లని పలికె నో శ జీవితేశ  
త్రట్టము ట్టాడునిట్టిపేదఱిక మిట్లు, నొంప దీని కుపాయ మూహింప వైతి.

న. అని మఱియు ని ట్లనియె.

987

తే. బాలసఖుఁ డైనయప్పర్మపత్ర నేత్రుఁ, గాన నేఁగి దారిద్ర్యాంధ్ర శ కారమగు  
లైననుము నుద్ధరింపుము హరికృపాక, టాక్షరవిదీ ప్తి వడసి మరహత్త నీవు.

వ. మఱియును.

989

చ. వశిష్ఠుడు సాధుభక్తజన శ వత్సలుఁ డార్తశరణ్యుఁ డిందిరా

వరుడు దయాపయోధి భగ శ వంతుడు కృష్ణుడు దాఁ గుశస్థీ  
పురమున యాదవ ప్రకర శ ముల్ భజియింపఁగ నున్నవాడు నీ  
వరిగిన నిన్నుఁ జూచి విభుఁడప్పుడ యిచ్చు ననూనసంపదల్.

970

మ. కలలోనం దను ము న్నెఱుంగనిమహా శ కష్టాత్తుఁ డైనట్టిదు  
ద్బలుఁ డాపత్సమయంబునకా నిజపదా శ బ్రాతంబు లుల్లంబులోఁ  
దలఁప న్నంతన మెచ్చి యార్తిహరుఁ డై శ త నైన నిచ్చుకా నుని  
శ్చలభక్తి భజియించువారి కీడఁడే శ సంపద్విశేషోన్నతుల్.

971

క. అని చెప్పిన నమ్మానిని, సునయోక్తుల కలరి భూమి శ సురుఁ డాకృష్ణుం  
గన నేగుట యిహపరసా, ధన మగునని మదిఁ దలంచి శ తనసతితోడన్.

972

తే. నీవు సెప్పినయట్ల రా శ జీవనేత్తు, పాదపద్మంబు లాశ్రయిం శ పంగఁ జనుట  
పరమశోభన మాచక్ర శ పాణి కివుడు, గాను కేమైనఁ గొంపోవఁగలదెమనకు.

తే. అనిన నయ్యంతి యాఁ గాక శ యనుచు విభుని

శిథిలవస్త్రంబుకొంగునఁ శ బృథుకతండు

లముల నొకకొన్ని ముడిచి నె శ య్యమున ననుపఁ

జనియె గోవిందదర్శనో శ త్సాహి యగుచు.

974

వ. అట్లు చనుచుం దనమనంబున.

975

సీ. ద్వారకానగరంబు శ నేరీతిఁ జొత్తును, భానురాంతఃపుర శ వాసి యైన  
యప్పండరీకాత్తు శ నఖలేశు నెబ్బంగి, దర్శింపఁ గలనొ త శ ద్వారపాలు  
రెక్కడివిపుడ శ విం దేల వచ్చెద, వని యడ్డపెట్టిరే శ నవుడు వారి  
కేమైనఁ బరిదాన శ మిచ్చి చొచ్చెద నన్న, సూహింప నర్థశూ శ న్ముండ నేను

తే. నైన నాభాగ్య మతనిద శ యార్ద్రదృష్టి

గాక తలపోయఁగా నొండు శ గలదె యాతఁ

డేల నన్ను నుపేక్షించు శ నేటిమాట

లనుచు నా ద్వారకాపుర శ మతఁడు సొచ్చి.

976

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జని చని కక్ష్యంతరంబులు గడచి చని  
ముందట.

977

సీ. విశద మై యొప్పుటో శ డశసహస్రాంగనా, కలితవిలాసనం శ గతిఁ దనర్చి  
మహనీయతపసీయ శ మణిమయగోపుర, ప్రాసాదసాధనా శ ర్త్యములు నూచి  
మనముబ్రహ్మనంద శ మునఁబొందఁగడునుబ్బి, సంతోషబాష్పముల్ జడిగొనంగఁ  
బ్రకట మై విలసిల్లునొకవధూమణిమంది, రమున నింతులు చామరములువీవఁ

తే. దనరుమ్మదుహంసతూలికా శ తల్పమండుఁ

దానుఁ బ్రియయును బహువినో శ దములఁ దనరి

మహితలావణ్యమన్తథ శ మన్తధుండు